Gilbert Norwood
October 11th 1934.

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS VII.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

PROBLEMATA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO

MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

Q. Marcianus 200.
C^{a}. Laurentianus 87 4.
K^{a}. Marcianus append. 4 58.
N^{a}. Marcianus 215.
O^{a}. Marcianus 216.
X^{a}. Vaticanus 1283.
Y^{a}. Parisiensis 2036.
r. Urbinas 50.
s. Palatinus 164.
t. Palatinus 295.
u. Christinæ reginæ 124.
v. Laurentianus 87 20.
w. Laurentianus 87 15
x. Marcianus 259.
y.

[a]ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.

Α. ΟΣΑ ΙΑΤΡΙΚΑ.

ΔΙΑ τί αἱ μεγάλαι ὑπερβολαὶ νοσώδεις; Ἢ ὅτι ὑπερβολὴν ἢ ἔλλειψιν ποιοῦσιν; Τοῦτο δὲ ἦν [b] ἡ νόσος.

Διὰ τί [δὲ] τὰς νόσους ὑγιάζουσιν πολλάκις, ὅταν [c] πολὺ 2
ἐκστῇ τις; Καὶ ἐνίων ἰατρῶν τοιαύτη ἡ τέχνη· ὑπερβολαῖς γὰρ ἰῶνται οἴνου ἢ ὕδατος ἢ ἅλμης ἢ σίτου ἢ λιμοῦ. Ἢ ὅτι ἐναντία ἀλλήλοις τὰ τὴν νόσον ποιοῦντα· εἰς τὸ μέσον οὖν ἄγει [d] θάτερον ἑκάτερα.

Διὰ τί αἱ τῶν ὡρῶν μεταβολαὶ καὶ πνεύματα ἐπιτείνουσιν 3
ἢ [e] παύουσι καὶ κρίνουσι τὰς νόσους καὶ ποιοῦσιν; Ἢ ὅτι [f] θερμαὶ καὶ ψυχραί εἰσι καὶ ὑγραὶ καὶ ξηραί, αἱ δὲ νόσοι τούτων εἰσὶν ὑπερβολαί, ἡ δὲ ὑγεία ἰσότης. Ἐὰν [g] οὖν δι' ὑγρότητα [h] καὶ ψύξιν, [i] ἡ ἐναντία ὥρα παύει· ἐὰν [k] δὲ ἐναντία ὥρα ἔχηται, ἡ ὁμοία κρᾶσις ἐπιγενομένη ἐπέτεινε καὶ ἀνεῖλεν. Διὰ ταῦτα [l] δὲ καὶ [m] νοσίζουσι τοὺς ὑγιαίνοντας, ὅτι μετα- 2
βάλλουσαι λύουσι τὴν κρᾶσιν· ἅμα [n] γὰρ ταῖς οἰκείαις ὥραις καὶ ἡλικίαις καὶ τόποις αὐξάνεται. Διὸ δεῖ ἐν ταῖς μεταβολαῖς μάλιστα διακυβερνᾶν. Ὁ δὲ καθόλου περὶ τῶν ὡρῶν εἴρηται, καὶ κατὰ μέρος τὸ αὐτὸ αἴτιον. Αἱ γὰρ τῶν πνευ- 3
μάτων μεταβολαὶ καὶ τῶν ἡλικιῶν καὶ τόπων [o] ὥρας τινός εἰσι μεταβολαί. Διὸ καὶ ταῦτα ἐπιτείνει [p] καὶ παύει καὶ κρίνει καὶ ποιεῖ, ὥσπερ αἱ ὧραι, καὶ ἐπιτολαὶ τῶν ἄστρων,

Codices Cª.Xª.Yª. et Q.Kª.Nª.Oª. r.s.t.u.v.w.x. Tit. [a] φυσικὰ προβλήματα Cª.Kª.Nª.Yª.r.s.t.w, plerique additis κατ' εἶδος συναγωγῆς. [b] ἡ om. Cª. [c] πολυεκτῇ Cª. [d] θάτερον ἑκάτερα Kª, αὐτὰ δι' ἑκατέρου x: ceteri θάτερον ἑκατέρου. [e] παύσουσι Kª. [f] ψυχραὶ καὶ θερμαί εἰσὶ x, θερμαί εἰσι καὶ ψυχραὶ Cª. [g] οὖν om. w. [h] καὶ] ἢ Q.Cª.Kª. Nª.Yª.v.w. [i] ἡ ἐν αὐτῷ ὥρα παύῃ Cª. [k] δὲ] δὲ μὴ Xª. et rc. Kª. et margo u. [l] δὲ om. Cª. [m] νοσήζουσι Kª. [n] γὰρ om. Cª. [o] ὥρα w. [p] καὶ κρίνει καὶ ποιεῖ om. Cª.

ὥσπερ Ὠρίων καὶ Ἀρκτοῦρος καὶ Πλειὰς καὶ Κύων, ὥσπερ πνευμάτων καὶ ὑδάτων καὶ [q] εὐδιῶν καὶ χειμώνων καὶ ἀλέας.

4 Διὰ τί ἐν ταῖς μεταβολαῖς τῶν ὡρῶν [r] ἐμέτοις [s] οὐ δεῖ χρῆσθαι; Ἢ ἵνα μὴ γένηται συντάραξις διαφόρων [t] γινομένων τῶν περιττωμάτων [v] διὰ τὰς μεταβολάς.

5 Διὰ τί καὶ οἱ κιβδηλιῶντες [w] καὶ ὑπὸ [x] λιμοῦ τοὺς πόδας οἰδοῦσιν; Ἢ διὰ τὴν σύντηξιν ἀμφότεροι; Συντήκονται δὲ [y] οἱ μὲν διὰ λιμὸν διὰ τὸ ὅλως μὴ λαμβάνειν τροφήν, οἱ δὲ κιβδηλιῶντες διὰ τὸ μηδὲν ἀπολαύειν ἧς [z] λαμβάνουσι τροφῆς.

6 Διὰ τί τῶν ἀπὸ χολῆς νοσημάτων ἐν τῷ θέρει (πυρέττουσι γὰρ [a] μάλιστα ἐν τῷ θέρει) τὰ ὀξέα ἀπὸ χολῆς ὄντα ἐν τῷ χειμῶνι γίνεται μᾶλλον; Ἢ [b] ὅτι μετὰ [c] πυρετοῦ ὄντα ὀξέα ἐστὶ διὰ τὸ βίαια εἶναι, ἡ δὲ βία παρὰ φύσιν.
2 Ὑγραινομένων γάρ τινων τόπων θερμὴ φλεγμασία γίνεται· ἡ [d] δὲ [e] φλεγμασία ὑπερβολὴ θερμότητος οὖσα ποιεῖ τοὺς πυρετούς. Ἐν μὲν οὖν τῷ θέρει ξηραὶ καὶ θερμαί εἰσιν [f] αἱ νόσοι, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ὑγραὶ καὶ θερμαί, διὸ ὀξεῖαι· ταχέως γὰρ ἀναιροῦσιν· οὐ γὰρ θέλει πέττεσθαι διὰ τὸ πλῆθος τοῦ περιττώματος.

7 Διὰ τί ποτε [g] ὁ [h] λοιμὸς μόνη τῶν νόσων μάλιστα τοὺς πλησιάζοντας τοῖς θεραπευομένοις προσαναπίμπλησιν; Ἢ ὅτι μόνη τῶν νόσων κοινή ἐστιν ἅπασιν, ὥστε διὰ τοῦτο πᾶσιν ἐπιφέρει τὸν λοιμόν, ὅσοι φαύλως ἔχοντες προϋπάρχουσιν. Καὶ γὰρ διὰ τὸ ὑπέκκαυμα τῆς νόσου τῆς [i] παρὰ τῶν θεραπευομένων γινομένης ταχέως ὑπὸ τοῦ πράγματος ἁλίσκονται.

8 Διὰ τί τοῦ χειμῶνος βορείου γενομένου, ἐὰν [k] τὸ ἔαρ

[q] εὐδειῶν v. [r] ἐμέτης Ka. [s] οὐ om. Ca.Ka.Na.Xa.v.w. et pr. Ya. [t] γινομένων Ka.Na.Ya: ceteri γενομένων. [v] ἐν τῇ μεταβολῇ Xa. [w] καὶ] καὶ οἱ Xa, om. Ca. [x] λοιμοῦ v. [y] ὁ Ca. [z] ἀπολαμβάνουσι Xa. [a] μᾶλλον Xa. [b] ὅτι Ca. : ceteri διότι. sed pr. Ya. om. [c] πυρετῶν Ca. Ka.Ya.v. [d] δὲ] γὰρ Ca. [e] θερμασία Xa. [f] αἱ om. Ca.Ka.Na.Xa. Ya.v. [g] ἡ Ca.Ka.Na.Xa.Ya.v. [h] λιμὸς Ka. [i] περὶ Ca. [k] τὸ] τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ margo r.

ἔπομβρον [l] γένηται καὶ νότιον, τὸ θέρος νοσῶδες γίνεται πυ-
ρετοῖς καὶ ὀφθαλμίαις; Ἢ ὅτι τά τε σώματα ἐκδέχεται τὸ
θέρος πολλὴν ἔχοντα ἀλλοτρίαν ὑγρότητα, καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ
τόπος ἐν ᾧ ἂν οἰκῶσι, [m] γίνεται ἔφυδρος καὶ τοιοῦτος οἷοι
λέγονται οἱ [n] ἀεὶ νοσώδεις τόποι; Πρῶτον μὲν οὖν ὀφθαλμίαι 2
γίνονται τηκομένης τῆς περὶ τὴν κεφαλὴν [o] περιττώσεως,
ἔπειτα πυρετοί. Δεῖ γὰρ νοῆσαι ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ θερμό-
τατον γίνεται καὶ ψυχρότατον, οἷον ὕδωρ καὶ λίθος ὁ μὲν
ζεῖ, τὸ δὲ κάει μᾶλλον. Ἔν τε οὖν [p] ἀέρι πνίγη γίνεται 3
θερμαινομένου τοῦ ἀέρος διὰ πάχος, καὶ ἐν τοῖς σώμασιν
ὡσαύτως πνίγη καὶ καύματα, τὸ δὲ ἐν σώματι καῦμα πυρετός
ἐστιν, ἐν δὲ ὀφθαλμοῖς ὀφθαλμίαι. Ὅλως δὲ [q] καὶ ἡ μετα-
βολὴ ἰσχυρὰ οὖσα τὰ σώματα φθείρει, ὅταν τοῦ [r] ἔαρος
ὑγροῦ ὄντος εὐθὺς [s] ἐπιλαμβάνῃ τὸ θέρος θερμὸν [t] ὂν καὶ
ξηρόν. Ἔτι [v] δὲ χαλεπώτερον, ἐὰν καὶ τὸ θέρος ἔπομβρον 4
γένηται. Ἔχει γὰρ ὁ ἥλιος ὕλην ἣν ποιήσει [w] ζεῖν [x] καὶ ἐν
[y] τοῖς σώμασι καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἀέρι· διὸ γίνονται πυρετοὶ
καὶ ὀφθαλμίαι.

Διὰ τί, ἐὰν ὁ χειμὼν νότιος γένηται καὶ ἔπομβρος, τὸ 9
δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, νοσῶδες γίνεται καὶ τὸ ἔαρ
καὶ τὸ θέρος; [z] Ἢ ὅτι ἐν μὲν τῷ χειμῶνι διὰ τὴν ἀλέαν καὶ
ὑγρότητα ὁμοίως τὰ σώματα διάκειται τῇ ὥρᾳ; Ὑγρὰ
γὰρ ἀνάγκη εἶναι καὶ οὐ συνεστηκότα. Οὕτω δὲ ἐχόντων, τὸ 2
ἔαρ ψυχρὸν ὂν ἔπηξε καὶ ἐσκλήρυνεν αὐτὰ διὰ τὸν αὐχμόν,
[a] ὥστε ταῖς μὲν κυούσαις ὁ [b] τόκος ὁ ἐαρινὸς εἰς ἐκτρώσεις
[c] γίνεται διὰ τὴν θερμασίαν καὶ τὸν σφακελισμὸν τὸν γινό-
μενον ὑπὸ τῆς ξηρᾶς ψυχρότητος, ἅτε οὐκ ἐκκρινομένης τῆς
ὑγρότητος, τὰ δὲ [d] κυόμενα παιδία ἀσθενῆ [e] γίνεται καὶ πηρὰ
διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ψύχους· συμβέβηκε [f] γὰρ τότε [g] γεν-

[l] *καὶ νότιον γένηται* C[a]. [m] *γίνεται*] *ἀναγίνεται* C[a]. [n] *ἀεὶ* om. C[a]. [o] *περιπτώσεως* X[a]. [p] *ἔαρι* K[a]. [q] *καὶ* om. v. [r] *ἔαρος* K[a]: ceteri *ἀέρος*. [s] *ἐπιλαμβάνει* C[a]. [t] *ὂν*] *ἂν* X[a], om. v. [v] *δὲ* om. v. [w] *ζῆν* v. et pr. Y[a]. [x] *καὶ* om. C[a]. [y] *τῶ σώματι* v. [z] *ἢ* om. C[a].K[a].N[a].Y[a].v. [a] *ὥσπερ* K[a], *ὅθεν* X[a]. [b] *τόπος* u, *πόνος* margo u. [c] *γίνεσθαι* C[a].K[a].N[a].Y[a]. [d] *κυούμενα* Y[a].v. [e] *γίνεσθαι* N[a].Y[a].v. [f] *γὰρ τὰ τότε* K[a]. [g] *γινόμενα* pr. v.

νώμενα [h][ἐν εὐδίᾳ] καὶ συστῆναι καὶ τραφῆναι ἐν τῇ τε-
3 κούσῃ. Τοῖς δὲ ἄλλοις, ἅτε ἐν τῷ [i]ἔαρι οὐκ ἀποκαθαρθέντος τοῦ φλέγματος τὴν ὑπερβολήν, ὃ συμβαίνει ὅταν ἀλεεινὸν γένηται, ἀλλὰ διὰ ψῦχος συστάντος, ὅταν ἐπιλάβῃ τὸ θέρος καὶ ἡ ἀλέα τήκουσα [k]βίᾳ, τοῖς μὲν χολώδεσι καὶ ξηροῖς, διὰ τὸ μὴ [l]διερὰ εἶναι τὰ σώματα αὐτοῖς ἀλλὰ τὴν φύσιν αὖον ἔχειν, [m]γίνονται μὲν ὑγρότητες, αὗται δὲ λεπταί, ὥστε ὀφθαλμίαις ξηραῖς ἁλίσκονται, οἱ δὲ φλεγματώδεις
4 βράγχοις καὶ εἰς τὸν πνεύμονα κατάρροις. Ταῖς γυναιξὶ δὲ δυσεντερίαι γίνονται διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ ψυχρότητα τῆς φύσεως, τοῖς δὲ γεραιτέροις ἀποπληξίαι, ὅταν ἀθρόον [n]λυθὲν ὑγρὸν ἐπιπέσῃ καὶ δι' ἀσθένειαν τοῦ συμφύτου θερμοῦ παγῇ.

10 Διὰ τί, ἐὰν [o]μὲν τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ [p]βόρειον, τὸ δὲ μετόπωρον [q]ἐναντίον, ὑγρὸν καὶ [r]νότιον, ἐν τῷ χειμῶνι κεφαλαλγίαι τε γίνονται καὶ βράγχοι καὶ βῆχες, καὶ τελευτῶσιν εἰς φθίσεις; Ἢ ὅτι λαμβάνει ὕλην πολλὴν ὁ χειμών, ὥστ' αὐτῷ ἔργον ἐστὶ πῆξαι τὴν ὑγρότητα καὶ
2 [s]φλέγμα ποιῆσαι; Ἐν μὲν οὖν ταῖς κεφαλαῖς ὅταν ὑγρασία γένηται, βάρη ποιεῖ, ἐὰν δὲ ᾖ πολλὴ καὶ ψυχρά, σφακελισμούς· ἐὰν δὲ [t]διὰ πλῆθος μὴ πήξῃ, ῥεῖ εἰς τὸν ἐχόμενον τόπον, ὅθεν [v]αἱ βῆχες καὶ οἱ βράγχοι καὶ αἱ φθόαι γίνονται.

11 Διὰ [w]τί, ἐὰν βόρειον γένηται τὸ θέρος καὶ αὐχμῶδες, καὶ τὸ μετόπωρον, συμφέρει τοῖς φλεγματώδεσι καὶ ταῖς γυναιξίν; Ἢ ὅτι ἡ φύσις ἐπὶ θάτερα ἀμφοῖν ὑπερβάλλει, ὥστε εἰς τοὐναντίον ἡ ὥρα ἑλκύσασα καθίστησιν εἰς τὴν εὐκρασίαν· καὶ [x]παραχρῆμά τε ὑγιαίνουσιν, ἐὰν μή τι δι' ἑαυτοὺς [y]ἁμαρτάνωσι, καὶ εἰς τὸν χειμῶνα οὐχ ὑγροὶ ἀφικνοῦνται, ἔχοντες ὑπεκκαύματα τῷ ψύχει.

[h] ἐν εὐδεία Ca, om. pr. Xa. [i] ἔαρι Ka.Na.Ya: ceteri ἀέρι. [k] βίᾳ om. pr. Ya. [l] διερει Na. [m] γεννῶνται v. [n] ὑγρὸν λυθὲν v. [o] μὲν om. Ca.Na.Ya.v. [p] βόρειον] νότιον Ca.v. et pr. Ya. [q] ἐναντίον καὶ ὑγρὸν Ca. [r] νότιον] βόρειον Ca.v. et rc. Ya, om. Na. [s] φλέγματα Ca. [t] διὰ om. Ca. [v] αἱ] καὶ pr. Ya, om. Na. [w] τί δὲ ἐὰν Na.Ya. [x] παρὰ, omisso χρῆμα, Ca. [y] ἁμαρτάνουσι Ca.

Διὰ τί τοῖς χολώδεσι νοσῶδές ἐστι τὸ βόρειον καὶ αὐχμώ- 12
δες θέρος καὶ μετόπωρον; Ἢ [z] ὅτι ἐπὶ ταὐτὸ ῥέπει αὐτοῖς
τὸ σῶμα καὶ αἱ ὧραι, ὥστε ὥσπερ πῦρ ἐπὶ πυρὶ γίνεται.
Ξηραινομένων γὰρ τῶν σωμάτων, καὶ τοῦ γλυκυτάτου μὲν 2
ἐξικμαζομένου ἐξ αὐτῶν, ὑπερθερμαινομένων δὲ λίαν, ἀνάγκη
διὰ μὲν τὰς συντήξεις ὀφθαλμίας ξηρὰς γίνεσθαι, διὰ δὲ τὸ
χολῶδες τοὺς ὑπολειπομένους εἶναι χυμούς, ὑπερθερμαινομέ-
νων δὲ [a] καὶ τούτων πυρετοὺς ὀξεῖς γίνεσθαι ἅτε ὑπ' ἀκράτου
τῆς χολῆς, ἐνίοις δὲ μανίας, οἷς ἂν μέλαινα χολὴ φύσει ἐνῇ·
αὕτη γὰρ ἐπιπολάζει ἀναξηραινομένων τῶν ἐναντίων [b] χυ-
μῶν.

Διὰ τί τὸ τὰ ὕδατα μεταβάλλειν νοσῶδές φασιν εἶναι, 13
τὸ δὲ τὸν ἀέρα οὔ; Ἢ ὅτι τοῦτο γίνεται τροφή, καὶ ἔχον-
τες καὶ ἀπολελαυκότες τοῦ ὕδατος ἀπέρχονται, τοῦ δὲ ἀέρος
οὐδέν; Ἔτι ὕδατος μὲν πολλὰ εἴδη [c] ἐστὶ καὶ [d] διάφορα καθ'
αὑτά, ἀέρος δὲ οὔ, ὥστε καὶ τοῦτο αἴτιον. Ἐν μὲν γὰρ
τῷ ἀέρι σχεδὸν τῷ αὐτῷ συμβαίνει διατελεῖν καὶ ἀποδημοῦν-
τας, ἐν δὲ ὕδασιν ἄλλοις· διὸ καλῶς δοκεῖ [e] νοσώδης ἡ τοῦ
ὕδατος μεταβολὴ εἶναι.

Διὰ τί μᾶλλον ἡ τοῦ ὕδατος ἢ [f] ἡ τῶν σίτιων μεταβολὴ 14
νοσώδης; [g] Ἢ ὅτι πλεῖστον ἀναλίσκομεν τὸ ὕδωρ; Ἔν τε
γὰρ [h] τοῖς σιτίοις ὑπάρχει καὶ ὄψοις, καὶ ἐν τῷ πόματι τὸ
πλεῖστον ὕδωρ.

Διὰ [i] τί ἡ μεταβολὴ νοσώδης; Ἢ ὅτι πᾶσα μὲν ἡ με- 15
ταβολὴ καὶ ὥρας καὶ ἡλικίας εὐκίνητον. Εὐκίνητα γὰρ τὰ
ἄκρα, οἷον [k] καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ τελευταί. Ὥστε καὶ αἱ
τροφαὶ ἕτεραι οὖσαι ἀλλήλας φθείρουσιν· αἱ μὲν γὰρ ἄρτι,
αἱ δὲ οὔπω προσπεφύκασιν. Ἔτι δὲ ὥσπερ ἡ ποικίλη τρο- 2
φὴ νοσώδης (ταραχώδης γὰρ καὶ οὐ μία πέψις), οὕτω συμ-
βαίνει μεταβάλλουσι [l] τὸ ὕδωρ ποικίλῃ πόματος χρῆσθαι

[z] ὅτι om. Ca. [a] καὶ om. idem. [b] χειμῶνι Ca. [c] ἐστὶ] μὲν Ca. [d] διαφοραὶ Ca.Ya. [e] νοσώδης om. Ca. [f] ἡ post ἢ om. Xa. [g] ἢ om. Ca.Na.Xa.Ya. [h] τοῖς om. Ca. [i] τί δὲ ἡ Xa.Ya. [k] καὶ post οἷον om. Xa. [l] τὸ addidit Ca.

τῇ τροφῇ· καὶ ἡ τοιαύτη τροφὴ κυριωτέρα τῆς ξηρᾶς ἐστὶ
[m] τῷ πλεῖστον εἶναι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν σιτίων τὸ ὑγρὸν [n] γί-
νεσθαι τροφήν.

16 Διὰ τί [o] ἡ τῶν ὑδάτων μεταβολὴ τοῖς ἔχουσι φθεῖρας
[p] ποιεῖ πολλοὺς ἔχειν; Ἢ ὅτι ἀπεψία γινομένη [q] τοῦ ὑγροῦ
διὰ τὴν ταραχήν, ἣ γίνεται διὰ τὴν ποικιλίαν τοῦ ὕδατος
πυκνὰ μεταβάλλουσιν, ὑγρότητα ἐμποιεῖ, καὶ μάλιστα ἐν
τῷ [r] ἐπιτηδείως ὑπάρχοντι τόπῳ; Ὁ δὲ ἐγκέφαλος ὑγρός·
2 [s] διὸ καὶ ἡ κεφαλὴ ἀεὶ μάλιστα. Δηλοῖ δέ, ὅτι αἱ τρίχες
ἔνεισι μάλιστα ἐν αὐτῇ. Ἡ δὲ τοῦ τόπου τούτου ὑγρότης
φθειρῶν ποιητική. Δηλοῖ δὲ ἐπὶ τῶν παίδων· ὑγροκέφαλοί
τε γάρ εἰσι, καὶ πολλάκις ἢ κορυζῶσιν ἢ αἷμα ποιεῖ ῥεῖν, καὶ
φθεῖρας πλείους οἱ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ ἔχουσιν.

17 Διὰ τί ἀπὸ Πλειάδος μέχρι ζεφύρου οἱ τὰς μακρὰς νό-
σους κάμνοντες μάλιστα ἀναιροῦνται, καὶ οἱ γέροντες μᾶλ-
λον τῶν νέων; Πότερον ὅτι δύο ἐστὶ τὰ φθαρτικώτατα,
ὑπερβολή τε καὶ ψῦχος; Τὸ γὰρ ζῆν θερμόν, ἡ δὲ ὥρα
αὕτη ἄμφω ταῦτ' ἔχει· ψυχρά τε γάρ ἐστι, καὶ ἀκμαιότα-
2 τος ὁ χειμών· τὸ λοιπὸν γὰρ [t] ἔαρ ἐστίν. Ἢ ὅτι ὁμοίως
μὲν διάκεινται τοῖς γέρουσι τῶν καμνόντων οἱ τὰς μακρὰς
κάμνοντες ἀσθενείας; Οἷον γὰρ ἤδη γῆρας ἡ μακρὰ ἀσθένεια
συμβαίνει· τὸ γὰρ σῶμα ἀμφοῖν ξηρὸν καὶ ψυχρόν ἐστι,
τῶν μὲν δι' ἡλικίαν, τῶν δὲ διὰ νόσον. Ὁ δὲ χειμὼν καὶ οἱ
πάγοι ὑπερβολή ἐστι ψυχρότητος καὶ ξηρότητος. Μικρᾶς
οὖν δεομένοις αὐτοῖς ῥοπῆς γίνεται οἷον πῦρ ἐπὶ πυρὶ ὁ χει-
μών, καὶ φθείρει διὰ ταῦτα.

18 Διὰ τί ἐν τοῖς ἑλώδεσι τὰ μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ ἕλκη ταχὺ
ὑγιάζεται, τὰ δὲ ἐν ταῖς κνήμαις μόλις; Ἢ ὅτι βαρεῖα ἡ
ὑγρότης διὰ τὸ γεώδης εἶναι, τὰ δὲ βαρέα εἰς τὸ κάτω ἀπο-
χωρεῖ; Τὰ μὲν οὖν ἄνω ἔκκριτα [v] διὰ τὸ ἀποκεχωρηκέναι

[m] τὸ pr. C^a. [n] γίνεσθαι τὴν τροφήν C^a. [o] αἱ τῶν ὑδάτων μεταβολαὶ C^a.N^a.Y^a. et corr. X^a. [p] ποιοῦσι corr. X^a. [q] τοῦ ὑγροῦ om. C^a. [r] nonne ἐπιτηδείῳ? [s] διὸ] ἐστι C^a. [t] ἔαρ om. N^a. [v] διὰ—τὰ κάτω om. C^a.

εἰς τὰ κάτω, τὰ δὲ κάτω [w] πολλῆς γέμει περιττώσεως καὶ εὐσήπτου.

Διὰ τί, ἐὰν τοῦ χειμῶνος γενομένου βορείου καὶ τοῦ ἔαρος 19
νοτίου καὶ ἐπόμβρου τὸ θέρος λίαν αὐχμηρὸν γένηται, θανατῶδες γίνεται τὸ μετόπωρον πᾶσι, μάλιστα δὲ τοῖς παιδίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ δυσεντερίαι καὶ τεταρταῖοι [x] χρόνιοι γίνονται ἐν αὐτῷ; Ἢ ὅτι μετρίου μὲν ἐπιγενομένου ὕδατος 2
θερινοῦ καταψυχθὲν τὸ ζέον ὑγρὸν ἐν ἡμῖν λωφᾷ, ὅσον ἠθροίσθη ἐν τῷ ἦρι γενομένῳ [τῷ] ὑγρῷ; Εἰ δὲ μή, τὰ μὲν παιδία διὰ τὸ ὑγρὰ [y] εἶναι φύσει καὶ θερμὰ ὑπερζεῖ τῷ πάθει, διὰ τὸ μὴ καταψυχθῆναι. Ὅσα δὲ μὴ τοῦ θέρους, τοῦ [z] μετοπώρου ὅσον ἐκζεῖ. Αἱ δὲ περιττώσεις ἐὰν μὴ 3
εὐθὺς ἀνέλωσι, περὶ πνεύμονα καὶ ἀρτηρίαν γινόμεναι—ἄνω γὰρ πρῶται συνίστανται διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἡμᾶς θερμαίνεσθαι· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ὀφθαλμίαι [a] πυρετῶν [b] πρότερον γίνονται ἐν τῷ νοσερῷ θέρει. Ἐὰν οὖν μὴ ἐν τοῖς 4
ἄνω, καθάπερ εἴρηται, τὰ [c] περιττώματα εὐθὺς ἀνέλῃ, καταβαίνουσιν εἰς τὰς κοιλίας ἄπεπτα ὄντα, τοῦτο δέ ἐστι δυσεντερία, [d] διὰ τὸ μὴ ἐκκρίνεσθαι ὑπὸ πλήθους τὸ ὑγρόν. Καὶ ἐὰν [e] παύσωνται, τεταρταῖοι γίνονται τοῖς σωζομένοις· ἡ γὰρ τοῦ ἀπέπτου ὑπόστασις μονιμωτάτη ἐστὶ καὶ [f] σύντονος γίνεται τῷ σώματι, καθάπερ ἡ μέλαινα χολή.

Διὰ τί, ἐὰν τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται καὶ νότιον, καὶ 20
τὸ μετόπωρον, ὁ χειμὼν νοσερὸς γίνεται; Ἢ ὅτι σφόδρα ὑγρὰ τὰ σώματα ὁ χειμὼν λαμβάνει, καὶ ἡ μεταβολὴ ἔτι μεγάλη γίνεται ἐξ ἀλέας πολλῆς καὶ οὐκ ἐκ προσαγωγῆς, διὰ τὸ καὶ τὸ [g] μετόπωρον γίνεσθαι ἀλεεινόν, ὥστε τοῖς μὲν γίνεσθαι ἀνάγκη τὰ ὀξέα νοσήματα, μὴ ἀραιοῖς οὖσι· τοῖς γὰρ τοιούτοις ἄνω μᾶλλον τὰ ὑγρὰ περιττώματα ἀθροίζεται, διὰ [h] τὸ τούτους μὲν τοὺς τόπους ἔχειν χώραν, τοὺς

[w] πολλῆς περιπτώσεως, omisso γέμει, Xa. [x] χρόνοι Ca. [y] εἶναι post θερμὰ Xa.Ya. [z] μεθοπώρου Ca. [a] πυρετοῦ Ca.Xa. [b] πρότερον om. Ca. [c] περιπτώματα Xa, qui ita solet. [d] διὰ γὰρ τὸ Ca, διὰ δὲ τὸ Ya. [e] παύσονται Na. [f] σύντομος Ca. [g] μεθόπωρον Ca. [h] τὸ om. Ca.

2 δὲ κάτω ἑτέρους εἶναι. Οἱ οὖν ὄντες πυκνόσαρκοι οὐ [h] πολλὰ
περιττώματα δέχονται. Ψυχομένης οὖν τῆς περιττώσεως
τῆς ἐν τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ σώματος, ὥσπερ τοῖς οἰνωμένοις
ὅταν ῥιγῶσι, τὰ εἰρημένα [i] νοσήματα συμβαίνει γίνεσθαι.
3 Τοῖς δὲ ἀραιοτέροις πυρετῶν γινομένων, τοὺς ἀπὸ πλείστης
ἀπεψίας [k] γινομένους πυρετοὺς καύσους συμβαίνει γίνεσθαι,
διὰ [l] τὸ τοῖς τοιούτοις ἐσκεδάσθαι μὲν μᾶλλον κατὰ πᾶν
τὸ σῶμα τὰ ὑγρὰ ἢ τοῖς πυκνοσάρκοις, συνισταμένης δὲ τῆς
σαρκὸς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος θερμαινόμενα τὰ ὑγρὰ πυ-
4 ρετοὺς ποιεῖν. Ἡ γὰρ παντὸς τοῦ σώματος ὑπερβάλλουσα
θερμότης ἐστὶ πυρετός· ἐπιτεινομένη δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῆς
ἐνυπαρχούσης αὐτοῖς ὑγρότητος καῦσος γίνεται.

21 Διὰ τί, ὅταν ἐκ γῆς [m] ἀτμὸς [n] ἀνίῃ πολὺς ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὸ ἔτος [o] λοιμῶδες γίνεται; Ἢ ὅτι ὑγρὸν ἀνάγκη καὶ ἔπομβρον τὸ ἔτος σημαίνειν, καὶ τὴν γῆν ὑγρὰν ἀνάγκη εἶναι; Οἷον [p] οὖν ἐν ἑλώδει τόπῳ ἡ οἴκησις γίνεται. Νοσώδης δὲ ἡ τοιαύτη ἐστίν. Καὶ τὰ σώματα δὴ τότε ἀνάγκη περίττωμα πολὺ ἔχειν, ὥστε ἐν τῷ θέρει ἔχειν ὕλην [q] νοσώδη.

22 Διὰ τί γίνεται τὰ ἔτη νοσώδη, ὅταν γένηται φορὰ τῶν μικρῶν βατράχων τῶν φρυνοειδῶν; Ἢ ὅτι ἕκαστον εὐσθενεῖ ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ τῆς φύσεως; Καὶ ταῦτα δὴ [r] φύσει ἐστὶν ὑγρά, ὥστε ἔπομβρον καὶ ὑγρὸν [s] σημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν γίνεσθαι. Τὰ δὲ τοιαῦτα ἔτη νοσώδη ἐστίν· ὑγρὰ γὰρ τὰ σώματα ὄντα πολὺ ἔχει τὸ περίττωμα, ὅ ἐστι τῶν νόσων αἴτιον.

23 Διὰ τί οἱ νότοι οἱ ξηροὶ καὶ μὴ ὑδατώδεις πυρετώδεις εἰσίν; Ἢ ὅτι ὑγρότητα καὶ θέρμην ἀλλοτρίαν ποιοῦσιν; Εἰσὶ γὰρ ὑγροὶ καὶ θερμοὶ φύσει. Τοῦτο δ' ἐστὶ πυρετῶδες· ὁ γὰρ πυρετὸς ἐξ [t] ἀμφοτέρας τῆς τούτων ἐστὶν ὑπερβολῆς. Ὅταν μὲν οὖν ἄνευ ὕδατος πνέωσι, ταύτην ἐν ἡμῖν

[h] πολλὰ om. Cᵃ. [i] νοσήματα in margine Xᵃ. [k] γενομένους pr. Yᵃ. [l] τὸ ἐν τοῖς Cᵃ. [m] ἀτμὸς post ἀνίῃ Xᵃ, om. Cᵃ. [n] ἀνίει Cᵃ. [o] λιμῶδες Cᵃ. [p] οὖν om. Cᵃ. [q] νοσώδει Cᵃ. [r] φύσει] φύσις Xᵃ. [s] σημαίνειν Xᵃ. Yᵃ. [t] ἀμφοτέρων Yᵃ.

ποιοῦσι τὴν διάθεσιν, ὅταν δὲ ἅμα ὕδατι, τὸ ὕδωρ καταψύχει ἡμᾶς. Οἱ δὲ ἐκ θαλάττης νότοι καὶ συμφέρουσι τοῖς φυ- 2
τοῖς· [v] ἐψυγμένοι γὰρ ἀπὸ τῆς [w] θαλάττης [x] ἀφικνοῦνται πρὸς αὐτά. Αἱ δ' ἐρυσίβαι γίνονται ὑπὸ ὑγρότητος καὶ θέρμης ἀλλοτρίας.

Διὰ τί ἐν τοῖς νότοις βαρύτερον ἔχουσι καὶ ἀδυνατώτερον 24
οἱ ἄνθρωποι; Ἢ ὅτι ἐξ ὀλίγου πολὺ ὑγρὸν γίνεται, διατηκόμενον διὰ τὴν ἀλέαν, καὶ ἐκ πνεύματος κούφου ὑγρὸν βαρύ; Ἔτι [y] δὲ ἡ δύναμις ἡμῶν ἐν τοῖς ἄρθροις ἐστί, ταῦτα δὲ ἀνίεται ὑπὸ τῶν νοτίων. Δηλοῦσι δὲ οἱ ψόφοι τῶν κεκολλημένων. Τὸ γὰρ γλίσχρον ἐν τοῖς ἄρθροις πεπηγὸς μὲν [z] κινεῖσθαι κωλύει ἡμᾶς, ὑγρὸν δὲ λίαν ὂν συντείνεσθαι.

Διὰ τί ἀρρωστοῦσι [a] μὲν μᾶλλον τοῦ θέρους, ἀποθνή- 25
σκουσι δὲ μᾶλλον οἱ ἀρρωστοῦντες τοῦ χειμῶνος; [b] Ἢ [c] ὅτι τοῦ χειμῶνος διὰ τὴν πυκνότητα ἐντὸς τῶν σωμάτων συνεσταλμένου τοῦ θερμοῦ, καὶ πονοῦντες μᾶλλον, εἰ μὴ πέττοιμεν, τῶν ἐν ἡμῖν συνισταμένων περιττωμάτων, ἰσχυρὰν ἀνάγκη τὴν ἀρχὴν εἶναι τῆς νόσου; Τοιαύτην δὲ οὖσαν φθαρτικὴν εἰκός ἐστιν αὐτὴν εἶναι. Ἐν δὲ τῷ θέρει, μανοῦ 3
καὶ κατεψυγμένου παντὸς τοῦ σώματος καὶ ἐκλελυμένου πρὸς τοὺς [d] πόνους ὄντος, ἀρχὰς νόσων ἀνάγκη πλείους μὲν γίνεσθαι διά τε κόπους καὶ ἀπεψίαν τῶν εἰσφερομένων (καὶ γὰρ οἱ νέοι καρποὶ τότε εἰσίν), ἀλλ' οὐχ οὕτως ἰσχυράς, διὸ εὐβοήθητοι.

Διὰ τί μετὰ τὰς τροπὰς ἀμφοτέρας μέχρι ἑκατὸν ἡμε- 26
ρῶν ἀποθνήσκουσι μάλιστα; Ἢ [e] ὅτι ἄχρι τοσούτου ἑκατέρα [f] ἡ ὑπερβολὴ διέχει, ἥ τε τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ; Ἡ δὲ ὑπερβολὴ τοῖς ἀσθενέσι ποιεῖ τὰς νόσους καὶ τὰς φθοράς.

[v] ἐψυγμένος Y[a]. [w] θαλάσσης X[a]. [x] ἀφικνεῖται C[a].Y[a]. [y] δὲ om. C[a]. [z] κωλύει κινεῖσθαι X[a]. [a] μὲν om. C[a]. [b] ἢ om. C[a].X[a].Y[a]. [c] ὅτι margo dedit X[a]. [d] τόπους u, πόνους ἢ κόπους margo u. [e] ὅτι om. X[a].Y[a]. [f] ἡ om. C[a].

27 Διὰ τί τὸ ἔαρ καὶ τὸ [g] φθινόπωρον νοσώδη; [h] Ἢ ὅτι αἱ μεταβολαὶ νοσώδεις; Τὸ δὲ μετόπωρον τοῦ ἔαρος νοσωδέστερον, ὅτι μᾶλλον τοῦ θερμοῦ ψυχομένου ἢ τοῦ ψυχροῦ θερμαινομένου νοσοῦμεν. Ἐν μὲν οὖν τῷ ἔαρι τὸ ψυχρὸν θερμαίνεται, ἐν δὲ τῷ μετοπώρῳ τὸ θερμὸν ψύχεται.

28 Διὰ τί [i] ἐν τῷ χειμῶνι ἐλάττω μὲν τὰ ἀρρωστήματα ἢ ἐν τῷ θέρει, θανάσιμα δὲ μᾶλλον; Ἢ ὅτι ἐν μὲν τῷ θέρει ἀπὸ μικρᾶς προφάσεως [k] τὰ ἀρρωστήματα, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι οὔ; Πεπτικώτεροι γὰρ [l] καὶ ὑγιεινότεροι ἡμῶν αὐτῶν, ὥστε εἰκότως τὰ ἀπὸ μείζονος προφάσεως γινόμενα μείζω καὶ ἀναιρετικώτερα. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν καὶ ὅλως ἐπὶ τῶν ὑγιεινῶς διακειμένων ὁρῶμεν· ἢ γὰρ οὐ λαμβάνονται νόσῳ, ἢ ταχὺ συναπίασι· μεγάλης γὰρ αἰτίας δέονται.

29 Διὰ τί τοῦ μὲν φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος οἱ [m] καῦσοι
μᾶλλον γίνονται ἐν ταῖς ψυχραῖς ὥραις, τοῦ [n] δὲ θέρους τὰ
ῥίγη ἐνοχλεῖ καυμάτων ὄντων; Ἢ ὅτι [o] τῶν κατὰ τὸν ἄν-
θρωπον ἡ χολὴ μέν ἐστι θερμόν, τὸ δὲ φλέγμα ψυχρόν;
Ἐν μὲν οὖν τῷ θέρει τὸ ψυχρὸν ἀναλύεται, καὶ διαχυθὲν
ῥίγη καὶ τρόμους παρασκευάζει· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τὸ θερμὸν
2 ὑπὸ τῆς ὥρας κρατεῖται κατεψυγμένον. Οἱ δὲ καῦσοι
μᾶλλον ἐνοχλοῦσι τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ φθινοπώρου, ὅτι διὰ
τὸ ψῦχος τὸ θερμὸν εἴσω συστέλλεται, ὁ δὲ καῦσος [p] ἔσωθέν
ἐστι καὶ οὐκ ἐπιπολῆς· εἰκότως οὖν οἱ καῦσοι ταύτην τὴν ὥραν
3 γίνονται. Καταμάθοι [q] δ' ἄν τις τοῦτο ἀκριβέστερον ἐπὶ
τῶν [r] ψυχρολουτρούντων τοῦ χειμῶνος καὶ τῶν τοῦ χειμῶνος
λουομένων τῷ θερμῷ, ὅτι οἱ μὲν τῷ ψυχρῷ λουόμενοι, ἀπορ-
ριγώσαντες ὀλίγον χρόνον ἕως [s] λούονται, τὴν λοιπὴν ἡμέραν
οὐδὲν πάσχουσιν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, οἱ δὲ τῷ θερμῷ ὕδατι
4 χρησάμενοι δυσριγοτέρως [t] διάγουσι. Τῶν μὲν γὰρ τῷ ψυ-

[g] φθεινόπωρον Ca. [h] ἢ om. Ca.Xa.Ya. [i] ἐν μὲν τῷ Xa. [k] τὰ om. Xa. [l] καὶ om. Ca.Ya. [m] καῦστοι Ca. [n] θέρους δὲ Ca. [o] τῶν om. Ca. [p] ἔσωθεν μέν ἐστι Ca. [q] τοῦτο δ' ἄν τις Xa. [r] ψυχολουτρούντων Ca. [s] λούωνται Ca.Xa. [t] διάγωσι Ca.

χρῷ λουομένων πυκνοῦται ἡ σὰρξ καὶ συστέλλεται εἴσω τὸ
θερμόν, τῶν δὲ θερμολουτρούντων ἡ σὰρξ [v] ἀραιοῦται καὶ τὸ
[w] θερμὸν ἕως τοῦ ἔξω τόπου [x] περισπᾶται.

Τίς καταπλάσματος ἀρετή; Ἢ διὰ τὸ χυτικὸν εἶναι 30
[y] κἂν ἱδρῶτα ποιοῖ καὶ ἀποπνοήν;

[z] Τῷ δῆλον ὅταν ἔμπυον; Ἢ ἐὰν καταχεομένου τοῦ θερ- 31
μοῦ ἀλλαγῇ, [a] ἔμπυον, εἰ δὲ μή, οὔ;

Ποῖα δεῖ καίειν ἢ ποῖα δεῖ τέμνειν; Ἢ ὅσα μὲν ἔχει 32
στόμα μέγα καὶ οὐ ταχὺ συμφύεται, ταῦτα καίειν δεῖ, ὅπως
ἡ ἐσχάρα ἐκεῖ πέσῃ; Οὕτω γὰρ οὐκ ἔσται ὕπουλα.

Τίς ἐναίμου ἀρετή; Ἢ τὸ ξηραντικὸν εἶναι καὶ τῆς ἐπιού- 33
σης περιττώσεως σταλτικὸν ἄνευ ἐσχαρώσεως καὶ σήψεως
τῆς σαρκός; Οὕτω γὰρ [b] ἂν ἀφλέγμαντον εἴη καὶ συμφυ-
τικόν. Μὴ ἐπιρρέοντος μὲν γὰρ [c] ἀφλέγμαντον ἔσται, ξη-
ρὸν δὲ ὂν συμφύσεται· [d] ἕως δ' ἂν ὑγρορροῇ, οὐ [e] συμφύσε-
ται. Διὰ τοῦτο οὖν δριμέα τὰ πλεῖστα, ὥστε ἀποστύ-
φειν.

Ποῖα τέμνειν δεῖ καὶ ποῖα καίειν, καὶ ποῖα οὔ, [f] ἀλλὰ 34
φαρμάκοις; Ἢ τὰ μὲν ἐπὶ ταῖς μασχάλαις καὶ βουβῶσι
φαρμάκῳ; Μετὰ γὰρ διαίρεσιν τὰ μὲν ἐπίπονα, τὰ δὲ ἐπι-
κίνδυνα. Καίειν δὲ τὰ πλατέα τῶν φυμάτων καὶ [g] πολὺ
[h] πρόβλημα ἔχοντα, καὶ ἐν φλεβώδεσι καὶ μὴ εὐσάρκοις. Τέ-
μνειν δὲ τὰ εἰς ὀξὺ συνηγμένα καὶ τὰ μὴ ἐν στερεοῖς.

Διὰ τί, ἐὰν χαλκῷ τις τμηθῇ, ῥᾶον ὑγιάζεται ἢ σιδήρῳ; 35
Πότερον ὅτι λειότερον, ὥσθ' ἧττον σπαράττει καὶ ποιεῖ
πληγήν; Ἢ εἴπερ ἀκμὴν μᾶλλον ὁ σίδηρος λαμβάνει, ῥᾴων
καὶ ἀπαθεστέρα ἡ διαίρεσις; Ἀλλὰ μὴν φαρμακῶδες ὁ χαλ-

[v] ἀρεοῦται C^a. [w] θερμὸν om. C^a. [x] post περισπᾶται Q.C^a.K^a.O^a.X^a.Y^a.r.s.w.x. ΟΣΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ (βοηθηματικὰ C^a.Y^a.r.s.w, βοηθηματικὰ προβλήματα Q.O^a.) ΠΡΟΣ ΙΑΣΙΝ. [y] καὶ ἱδρῶτα ποιεῖ margo u, καὶ ἂν ἱδρωτοποιῇ C^a, καὶ ἀνιδρωτὶ ποιῇ Y^a. et, qui ποιεῖ, X^a. [z] τὸ C^a. [a] ἔμπυον om. C^a. [b] ἀφλέγματον ἂν X^a. [c] ἀφλέγματον C^a.X^a. [d] ἕως—συμφύσεται om. pr. X^a. [e] συμφύεται C^a. [f] ἀλλὰ θεραπεύειν φαρμάκοις margo X^a. [g] πολλὰ margo u. [h] προβλήματα X^a.u.

κός, ἡ δὲ ἀρχὴ [i] ἰσχυρά. [k] Τὸ οὖν εὐθὺς ἅμα τῇ τομῇ θᾶττον τὸ φάρμακον ποιεῖ τὴν [l] σύμφυσιν.

36 Διὰ τί δὲ καὶ τὰ [m] διὰ χαλκοῦ καύματα θᾶττον ὑγιάζεται; Ἢ ὅτι μανότερον καὶ ἧττον σωματικόν, ἐν δὲ τοῖς στερεωτέροις πλείων ἡ θερμότης.

37 Πότερον ἡ [n] πτισάνη κουφοτέρα ἡ κριθίνη καὶ [o] βελτίων πρὸς τὰ ἀρρωστήματα ἢ ἡ πυρίνη; Δοκεῖ γάρ τισιν αὕτη σημεῖον ποιουμένοις τοὺς μεταχειριζομένους, ὅτι [p] πολὺ εὐχρούστεροι οἱ περὶ τὴν τῶν ἀλεύρων ἐργασίαν ἢ [q] τὴν τῶν ἀλφίτων. Εἶθ' ὅτι [r] ὑγροτέρα ἡ κριθή, τὸ δὲ ὑγρότερον
2 [s] πλέονος πέψεως. Ἢ οὐθὲν [t] κωλύει ἔνια ἔχειν δυσπεπτότερα καὶ ἔνια πρὸς κουφότητα χρησιμώτερα; Οὐ [v] γὰρ μόνον ὑγροτέρα ἐστὶν ἡ κριθὴ τοῦ πυροῦ, ἀλλὰ καὶ ψυχροτέρα. Δεῖ δὲ τὸ ῥόφημα καὶ τὸ προσφερόμενον τοιοῦτον εἶναι τῷ πυρέττοντι, ὃ τροφήν τε βραχεῖαν ποιήσει καὶ καταψύξει. Ἡ δὲ [w] πτισάνη τοῦτο ἔχει ἡ κριθίνη· διὰ γὰρ τὸ ὑγρότερον ἢ σωματωδέστερον εἶναι ὀλίγον δίδωσι, καὶ τοῦτο ψυκτικόν.

38 Διὰ τί τὴν αἱμωδίαν παύει ἡ ἀνδράχνη καὶ ἅλες; Ἢ ὅτι ἡ μὲν ὑγρότητά τινα ἔχει; Φανερὰ δὲ αὕτη [x] μασωμένοις τε, καὶ ἐὰν [y] συνθλασθῇ χρόνον τινά· ἕλκεται γὰρ ἡ ὑγρότης. Τὸ δὴ γλίσχρον εἰσδυόμενον ἐξάγει τὸ ὀξύ. Καὶ γὰρ ὅτι συγγενής, ἡ [z] ὀξύτης σημαίνει· ἔχει γάρ [a] τινα ὀξύτητα ὁ χυμός. Ὁ δὲ ἅλς συντήκων ἐξάγει καὶ τὴν ὀξύτητα. Διὰ τί οὖν ἡ κονία καὶ τὸ [b] νίτρον οὔ; Ἢ ὅτι [c] στύφει καὶ οὐ τήκει;

39 Διὰ τί τοὺς μὲν θερινοὺς κόπους λουτρῷ ἰᾶσθαι δεῖ, τοὺς δὲ χειμερινοὺς [d] ἀλείμματι; Ἢ τοὺς μὲν [e] ἀλείμματι διὰ

[i] ἰσχυρόν Y^a. [k] τὸ μὲν οὖν X^a. præstiterit τῷ οὖν. [l] φύσιν X^a. [m] διὰ χαλκοῦ margo u, χαλκῷ X^a, κάτω C^a.Y^a. [n] πτισσάνη C^a. [o] βελτίω Y^a. [p] πολλοὶ C^a. [q] τὴν post ἢ om. C^a. [r] ὑγρότερον X^a.Y^a. [s] πλέονας margo X^a, πλέον οὗ Y^a, πλέον οὐ C^a. [t] κωλύειν C^a. [v] μόνον γὰρ C^a. [w] πισσάνη C^a. [x] μασσωμένοις Y^a. [y] συνθλασθῇ margo u: ceteri συντεθῇ. [z] ὀξύτης τὴν αἱμασίαν σημαίνει margo C^a. [a] τινα post ὀξύτητα C^a, om. X^a. [b] λίτρον Y^a. [c] ψύχει C^a. [d] ἀλείμμασιν X^a.Y^a. [e] ἀλείμμασι X^a.

τὰς φρίκας καὶ τὰς [f] γινομένας μεταβολάς; Θέρμη γὰρ
[g] λύειν δεῖ, ἢ ποιήσει [h] ἀλεάζειν· τὸ δ' ἔλαιον θερμόν. Ἐν
δὲ τῷ θέρει καθυγραίνειν· ἡ γὰρ ὥρα ξηρά, καὶ οὐ φοβεραὶ
[i] αἱ φρῖκαι διὰ τὴν [k] εἰς ἀλέαν [l] ἔκκλισιν. Ὀλιγοσιτία δὲ 2
[m] καὶ κωθωνισμὸς θέρους, τὸ μὲν ὅλως, τὸ δὲ μᾶλλον, ὁ μὲν
πότος θέρους ὅλως διὰ τὴν ξηρότητα, ἡ δὲ ὀλιγοσιτία κοινὸν μέν, μᾶλλον δὲ θέρους· ἐκθερμαίνεται γὰρ διὰ τὴν ὥραν
ὑπὸ τῶν σιτίων.

Διὰ τί τῶν φαρμάκων τὰ μὲν τὴν κοιλίαν λύει, τὴν δὲ 40
κύστιν οὔ, τὰ δὲ τὴν μὲν κύστιν λύει, τὴν κοιλίαν δὲ οὔ;
Ἢ ὅσα μέν ἐστιν ὑγρὰ τὴν φύσιν καὶ ὕδατος μεστά, ταῦτα
ἂν [n] ᾖ φαρμακώδη, λύει τὴν κύστιν; Ἐκεῖ γὰρ ὑφίσταται
τὰ [o] ἄπεπτα τῶν ὑγρῶν· ὑποδοχὴ γάρ ἐστιν ἡ κύστις τοῦ μὴ
πεττομένου ὑγροῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ, [p] ὃ οὐ μένει, ἀλλὰ πρὶν ποιῆσαί τι ἢ παθεῖν ὑποχωρεῖ. Ὅσα δὲ ἐκ γῆς τὴν φύσιν ἐστίν,
[q] ἂν ᾖ φαρμακώδη, ταῦτα δὲ τὴν κοιλίαν λύει· [r] εἰς ταύτην
γὰρ ἡ φορὰ τῶν γεωδῶν. Ὥστε ἂν ᾖ κινητικόν, ταράττει.

Διὰ τί δὲ τὰ μὲν τὴν ἄνω κοιλίαν τὰ δὲ τὴν κάτω κινεῖ, 41
οἷον ἐλλέβορος μὲν τὴν ἄνω, σκαμμωνία δὲ τὴν κάτω, τὰ
δὲ ἄμφω, οἷον ἐλατήριον καὶ τῆς θαψίας ὁ [s] ὀπός; Ἢ ὅτι 2
τὰ μέν ἐστι [t] θερμὰ τὰ δὲ ψυχρὰ τῶν φαρμάκων τῶν τὴν
κοιλίαν [v] κινούντων, ὥστε τὰ μὲν διὰ τὴν [w] θερμότητα εὐθὺς
ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ ὄντα φέρεται ἐξ αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνω
τόπον, κἀκεῖθεν συντήξαντα μάλιστα μὲν τὰ ἀλλοτριώτατα
καὶ ἥκιστα συμπεφυκότα, ἂν δὲ ἰσχυρὸν ᾖ τὸ φάρμακον
ἢ πλέον δοθῇ τῆς φύσεως, [x] ἀνάγει εἰς τὴν ἄνω κοιλίαν
ταῦτά τε καὶ [y] ἐάν τι περίττωμα ᾖ, καὶ διὰ τὴν θερμότητα

[f] γενομένας Cᵃ.Yᵃ. [g] λούειν Cᵃ.Yᵃ. [h] ἐλαιάζειν pr. Cᵃ. [i] αἱ om. pr. Xᵃ. [k] εἰς] πρὸς margo u, om. Cᵃ. et pr. Yᵃ. [l] ἔγκλισιν margo u, ἔκλησιν Cᵃ. [m] καὶ om. Xᵃ. [n] εἴη Cᵃ. [o] ἄσηπτα Xᵃ.Yᵃ. [p] ὅπερ οὐ margo u, οὗ Cᵃ, οὐ Yᵃ. [q] ἐὰν Cᵃ. [r] εἰς—ταράττει om. Cᵃ. [s] ὀψός Cᵃ. [t] θερμὰ τὰ δὲ addidit margo u. [v] post κινούντων margo Xᵃ. τὰ δὲ θερμά. [w] θερμ. καὶ εὐθὺς margo Xᵃ. [x] ἀνάγει margo Xᵃ. ceteri κατάγει. [y] codices ἐὰν τὸ περίττωμα, ἢ καί, nisi quod ἢ om. Cᵃ.

ταράττον τὸ πνεῦμα πολὺ γινόμενον ὑπ' αὐτοῦ, προσιστὰν
3 τοὺς [z] ἐμέτους ποιεῖ. Τὰ δὲ ψυχρὰ τὴν φύσιν αὐτῶν διὰ
βάρος καὶ πρὶν παθεῖν τι ἢ [a] ποιῆσαι κάτω φέρεται, κἀκεῖθεν
ὁρμῶντα τὸ αὐτὸ δρᾷ τοῖς ἄνω· κατὰ γὰρ τοὺς πόρους
ἀνιόντα ἐκεῖθεν, καὶ κινήσαντα ὧν ἂν κρατήσῃ περιττωμάτων
4 καὶ συντηγμάτων, λαβόντα τὴν αὐτὴν ἄγει ὁδόν. Ὅσα δὲ
ἀμφοῖν μετέχει καὶ ἐστὶ μικτὰ τῶν φαρμακωδῶν ἐκ θερμοῦ
καὶ ψυχροῦ, ταῦτα δὲ δι' ἑκατέραν τὴν δύναμιν ἀπεργάζεται
ἄμφω, ὥσπερ [b] καὶ νῦν [c] παρασκευάζουσιν οἱ ἰατροὶ μιγνύν-
τες ἀλλήλοις.

42 Διὰ τί τὰ φάρμακα καθαίρει, ἄλλα δὲ πικρότερα ὄντα
καὶ [d] στρυφνότερα καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις ὑπερβάλ-
λοντα οὐ καθαίρει; [e] Ἢ διότι οὐ διὰ τὰς τοιαύτας [f] δυνά-
μεις καθαίρει, ἀλλ' ὅτι ἄπεπτά ἐστιν; [g] Ὅσα γὰρ δι' ὑπερ-
βολὴν θερμότητος ἢ ψυχρότητος, μικρὰ ὄντα τοὺς ὄγκους,
ἄπεπτά [h] ἐστι καὶ οἷα κρατεῖν ἀλλὰ μὴ κρατεῖσθαι ὑπὸ τῆς
τῶν ζῴων θερμότητος, εὐδιάχυτα ὄντα ὑπὸ τῶν δύο κοι-
2 λιῶν, ταῦτα φάρμακά ἐστιν. Ὅταν γὰρ εἰς τὴν κοιλίαν
εἰσέλθωσι καὶ [i] διαχυθῶσι, φέρονται καθ' οὕσπερ ἡ τροφὴ
πόρους εἰς τὰς [k] φλέβας, οὐ [l] πεφθέντα δὲ ἀλλὰ κρατήσαντα
ἐκπίπτει φέροντα [m] τὰ ἐμπόδια αὐτοῖς· καὶ καλεῖται τοῦτο
3 κάθαρσις. Χαλκὸς δὲ καὶ ἄργυρος καὶ τὰ τοιαῦτα ἄπεπτα
[n] μέν ἐστιν ὑπὸ τῆς τῶν ζῴων θερμότητος, ἀλλ' οὐκ εὐδιάχυ-
τα ταῖς κοιλίαις. Ἔλαιον [n] δὲ καὶ μέλι καὶ γάλα καὶ τὰ
τοιαῦτα τῆς τροφῆς καθαίρει, ἀλλ' οὐ τῷ ποιῷ ἀλλὰ [o] τῷ
ποσῷ· ὅταν γὰρ διὰ πλῆθος ἄπεπτα γένηται, [p] τότε [q] κα-
4 θαίρει, [r] ἄνπερ καθαίρῃ. Διὰ δύο γὰρ αἰτίας ἄπεπτά ἐστιν,
διὰ τὸ ποιὰ [s] αὐτὰ εἶναι [t] ἢ διὰ τὸ ποσά. Διόπερ οὐ φάρ-

[z] ἐμμέτους C^a. [a] ποιήσει Y^a. [b] καὶ νῦν om. C^a. [c] κατασκευάζουσιν C^a, σκευάζουσιν Y^a. [d] στυφνότερα C^a. [e] ἢ—καθαίρει om. C^a. [f] δυνάμεις om. X^a. [g] ὅσα—ἐστι in margine ponit X^a. [h] εἰσι C^a. [i] διαχθῶσι C^a. [k] φλέβας φέρεται οὐ X^a. [l] πεμφθέντα C^a. [m] τὰ om. X^a. [n] μέν et mox δὲ om. C^a. [o] τῷ] οὐ τῷ C^a. [p] τότε] τότε καὶ X^a.Y^a. [q] καθαίρη Y^a. [r] ἄνπερ καὶ καθαίρη margo X^a. [s] αὐτὰ om. C^a. [t] ἢ] καὶ margo u.

μακόν ἐστιν οὐδὲν τῶν εἰρημένων· [v] οὐδὲ γὰρ διὰ δύναμιν καθαίρει. Στρυφνότης δὲ καὶ πικρότης συμβέβηκε τοῖς φαρμάκοις καὶ δυσωδία [w] τῷ ἐναντίον εἶναι [x] τῇ [y] τροφῇ τὸ φάρμακον. Τὸ μὲν γὰρ [z] πεφθὲν ὑπὸ τῆς φύσεως, τοῦτο προσφύεται τοῖς σώμασι καὶ καλεῖται τροφή· τὸ δὲ μὴ πεφυκὸς κρατεῖσθαι, [a] εἰσιὸν δὲ εἰς τὰς φλέβας καὶ δι' ὑπερβολὴν [b] θερμότητος ἢ ψυχρότητος ταράττον, αὕτη δὲ φαρμάκου φύσις ἐστίν.

Διὰ τί τὸ μὲν πέπερι πολὺ μὲν ὂν τὴν κύστιν λύει, ὀλί- 43
γον δὲ τὴν κοιλίαν, ἡ δὲ σκαμμωνία πολλὴ οὖσα τὴν κοιλίαν
λύει, ὀλίγη δὲ καὶ παλαιὰ τὴν κύστιν; Ἢ διότι ἑκάτερον
ἑκατέρας ἐστὶ κινητικώτερα; Τὸ μὲν γὰρ πέπερι οὐρητικόν
[c] ἐστιν, ἡ δὲ σκαμμωνία [d] καθαρτικόν. Τὸ μὲν οὖν πέπερι 2
πολὺ μὲν ὂν φέρεται εἰς τὴν κύστιν καὶ οὐ διαχεῖται [e] εἰς
τὴν κοιλίαν, ὀλίγον δὲ ὂν κρατηθὲν διαλύει καὶ γίνεται φάρ-
μακον αὐτῆς. Ἡ δὲ σκαμμωνία πολλὴ μὲν οὖσα εἰς τοῦτο 3
κρατεῖται ὥστε [f] διαχυθῆναι, διαχυθεῖσα δὲ γίνεται φάρμα-
κον διὰ τὴν εἰρημένην ἐν τοῖς ἀνωτέρω αἰτίαν· ὀλίγη δὲ οὖσα
μετὰ τοῦ ποτοῦ ἀναπίνεται εἰς [g] τοὺς πόρους, καὶ ταχὺ πρὶν
ταράξαι καταφέρεται εἰς τὴν κύστιν, καὶ ἐκεῖ τῇ αὐτῆς δυ-
νάμει ἀπάγει τὰ περιττώματα καὶ [h] τὰ [i] συντήγματα ὅσα
[k] ἐξ ἐπιπολῆς ἐστίν. Ἡ δὲ πολλή, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὴν
ἰσχὺν πολὺν χρόνον ἐμμείνασα κατάγει πολλὴν κάθαρσιν καὶ
γεώδη.

Διὰ τί τὰς αὐτὰς φλεγμασίας οἱ μὲν ψύχοντες ὑγιά- 44
ζουσιν, οἱ δὲ θερμαίνοντες πέττουσιν; Ἀλλ' οἱ μὲν ἀλλοτρίᾳ
θερμότητι, οἱ δὲ καταψύχοντες τὴν οἰκείαν συνάγουσιν.

Διὰ τί μεταβάλλειν δεῖ τὰ καταπλάσματα; Ἢ ὅτι ὡς 45
μᾶλλον αἰσθάνηται; Τὰ γὰρ συνήθη ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐδε-

[v] οὐ C^a.Y^a. [w] τῷ ἐναντίον om. C^a. [x] τῇ om. C^a.Y^a. [y] τροφὴ C^a. [z] πεμφθὲν C^a. [a] εἰσιόντα C^a. et pr. Y^a. [b] ψυχρότητος ἢ θερμότητος C^a. [c] ἐστι μᾶλλον ἢ margo u. [d] καθαρτικόν Sylburgius: codices κατωρετικόν. [e] ἐν τῇ κοιλίᾳ X^a.Y^a. [f] διαχυθὲν Y^a. [g] τοὺς om. Y^a. et pr. X^a. [h] τὰ post καὶ om. C^a. [i] συγκτήγματα C^a. [k] ἐξ om. X^a.Y^a.

σμάτων οὐκέτι φάρμακα ἀλλὰ τροφὴ γίνεται, οὕτω καὶ ἐπὶ [l] τῶν τοιούτων.

46 Διὰ τί ὑγιεινὸν τὸ τῆς τροφῆς [m] μὲν ὑποστέλλεσθαι, [n] πονεῖν δὲ πλείω; Ἢ ὅτι τοῦ νοσεῖν αἴτιον περιττώματος πλῆθος, τοῦτο δὲ γίνεται, ἡνίκα τροφῆς ὑπερβολὴ [o] ἢ πόνων ἔνδεια.

47 Διὰ τί τὰ φάρμακα καὶ τὰ πικρὰ ὡς ἐπὶ [p] τὸ πολὺ καὶ τὰ δυσώδη καθαίρει; Ἢ ὅτι ἅπαντα τὰ [q] δυσώδη καὶ πικρὰ ἄπεπτά ἐστι; Διὸ καὶ τὰ φάρμακα πικρὰ καὶ δυσώδη· [r] τῷ γὰρ ἄπεπτα εἶναι καὶ κινητικὰ μετὰ πικρότητος [s] φάρμακά
2 ἐστιν. Καὶ ἐὰν δοθῇ πλείω, διαφθείρει. Ὅσα δέ, κἂν [t] μικρὰ δοθῇ, διαφθαρτικά, ταῦτα [v] οὐ φάρμακα λέγεται εἶναι ἀλλὰ θανατηφόρα. Οὐδ' ὅσα μὴ τῷ ποιῷ καθαίρει, οὐκ ἔστι φάρμακα. Καὶ γὰρ τῆς τροφῆς πολλὰ μὲν ταὐτὸ ποιεῖ, ἐὰν [w] ποσὰ δοθῇ, οἷον γάλα, ἔλαιον, γλεῦκος· ἅπαντα δὲ ταῦτα διὰ τὸ μὴ εἶναι [x] εὔπεπτα καθαίρει, καὶ τούτοις οἷς
3 μὴ εὔπεπτα καθαίρει, καὶ τούτους. Ἔστι γὰρ ἄλλα ἄλλοις εὔπεπτα καὶ δύσπεπτα. Διὸ οὐ πᾶσι [y] ταὐτὰ φαρμακώδη, ἀλλ' ἐνίοις ἴδια. Ὅλως γὰρ τὸ φάρμακον δεῖ οὐ μόνον μὴ πέττεσθαι ἀλλὰ καὶ [z] κινητικὸν εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ γυμνάσιον ἔξωθεν ἧκον ἢ ἔσωθεν τῇ κινήσει ἐκκρίνει τὰ ἀλλότρια.

48 Διὰ τί τὰ μὲν εὐώδη [a] οὐρητικὰ καὶ σπέρματα καὶ φυτά; Ἢ ὅτι θερμὰ καὶ εὔπεπτα, τὰ δὲ τοιαῦτα οὐρητικά· ταχὺ γὰρ λεπτύνει ἡ ἐνοῦσα θερμότης, καὶ ἡ ὀσμὴ οὐ σωματώδης, ἐπεὶ καὶ τὰ ὀσμώδη, οἷον σκόροδα, διὰ τὴν θερμότητα οὐρητικά, μᾶλλον μέντοι συντηκτικά· θερμὰ δὲ τὰ εὐώδη σπέρματα.

49 Διὰ τί δεῖ πρὸς μὲν τὰ μὴ καθαρὰ καὶ φαῦλα τῶν ἑλκῶν ξηροῖς καὶ δριμέσι καὶ στρυφνοῖς χρῆσθαι φαρμάκοις, πρὸς

[l] τῶν τοιούτων] τούτων Ca. [m] μὲν ante τὸ Ca. [n] ποιεῖν Ca. [o] ἢ] ᾗ ἢ Ca.Ya. [p] τὸ om. Ca. [q] πικρὰ καὶ δυσώδη Xa. [r] τὸ Ca. [s] φάρμακόν Ca.Ya. [t] σμικρὰ Xa. [v] οὐ] οὖν Ca. [w] πᾶσα Ca. [x] ἄπεπτα Ca. [y] ταῦτα Xa. [z] κινητικὰ Ca. [a] διουρητικὰ Ca.Xa.

δὲ τὰ καθαρὰ καὶ ὑγιαζόμενα ὑγροῖς καὶ μόνοις; Ἢ [b] διότι ἀπὸ μὲν τῶν μὴ καθαρῶν δεῖ ἀφαιρεῖν τι; Τοῦτο δ' ἐστὶν ὑγρότης ἀλλοτρία, ἣν ἀφαιρεῖν δεῖ. Τὰ δηκτικὰ δὲ καὶ δριμέα καὶ στρυφνὰ τοιαῦτα, καὶ τὸ ξηρὸν μᾶλλον τοῦ ὑγροῦ. Τὰ δὲ καθαρὰ συνεπουλώσεως δεῖται μόνον.

Διὰ τί συμφέρει πρὸς τὰ ἀπὸ φλέγματος νοσήματα 50
[c] λαγνεία; Ἢ ὅτι τὸ [d] σπέρμα περιττώσεως ἀπόκρισις καὶ
φύσει ὅμοιον φλέγματι, [e] ὥστε ἀφαιροῦσα πολὺ φλεγμα-
τῶδες ὠφελεῖ ἡ συνουσία. [f] Πότερον [g] δὲ τροφὴν προσφέ- 2
ρειν ἀρχομένῳ βέλτιον ἢ ὕστερον; Ἢ ἀρχομένῳ, ὅπως μὴ
[h] προεξησθενηκότι ἡ φλεγμασία [i] ἐπιπίπτῃ; Ἢ οὖν [k] ἀπι-
σχναντέον εὐθύς, ἢ οὕτω προσοιστέον· ἀναλαμβάνειν χρὴ
πρῶτον τοῖς ῥοφήμασι· πραότερα γὰρ καὶ λειότερα καὶ
εὐτηκτότερα, καὶ ἐκδέξασθαι τὴν τροφὴν ἐκ τούτου ῥᾴδιόν
ἐστιν ἀσθενεῖ σώματι. Οὐ γὰρ ἐν [l] τῇ κοιλίᾳ δεῖ παθεῖν τὰ
σῖτα [m] πρῶτον, διαχυθῆναί τε καὶ θερμανθῆναι μετὰ πόνου
τῷ σώματι ταῦτα πέπονθεν.

Διὰ τί δεῖ σκοπεῖν τὰ περὶ τὸ οὖρον [n] σημεῖα, ἀπολαμ- 51
βάνοντα τὴν οὔρησιν, εἰ ἤδη πέπεπται, ἢ μὴ μᾶλλον [o] καὶ
συνεχῶς οὐροῦντα; Ἢ διότι σημεῖον [p] μὲν τοῦ πεπέφθαι,
ἐὰν ᾖ πυρρόν; Τοῦτο [p] δὲ γίνεται μᾶλλον διαλαμβάνουσιν.
Ἢ διότι [q] ἔνοπτρον γίνεται [r] ἅπαν μᾶλλον ὑγρὸν χρόας 2
ὀλίγον ἢ πολὺ ὄν; Ἐν μὲν γὰρ τῷ πολλῷ ὑγρῷ τὰ σχή-
ματα ἐνορᾶται, ἐν δὲ τῷ ὀλίγῳ τὰ χρώματα, οἷον καὶ ἐπὶ
τῆς δρόσου [s] καὶ τῶν ῥανίδων καὶ ἐπὶ τῶν [t] δακρύων τῶν ἐπὶ
ταῖς [v] βλεφαρίσι. Συνεχῶς μὲν οὖν ἀφιέμενον γίνεται
πλεῖον, διασπώμενον δὲ δέχεται μᾶλλον· ὥστε κἂν ᾖ [w] αὐ-

[b] ὅτι ἀπὸ τῶν C[a]. [c] λαχνεία C[a]. [d] φλέγμα περιττώματος C[a].Y[a]. [e] ὥστε καὶ ἀφ. margo X[a]. [f] πρότερον X[a].Y[a].r.t. [g] δὲ] γὰρ X[a].r.u, om. C[a].Y[a]. [h] προσεξησθενηκότι C[a]. [i] ἐπιπίπτει C[a]. [k] ἐπισχνατέον C[a]. [l] τῇ om. X[a]. [m] πρῶτα Y[a]. [n] σημεῖον Y[a]. [o] καὶ] ἢ margo u, om. C[a]. [p] μὲν et mox δὲ om. C[a]. [q] ἔνοπτον Y[a], τὸ ἔνοπτρον C[a]. [r] ἅπαν om. pr. Y[a]. [s] καὶ ἐπὶ τῶν ῥ. C[a]. [t] δακρυόντων ἐπὶ C[a].X[a].Y[a]. [v] βλεβαρίσι C[a]. [w] αὐτὸ] τὸ αὐτὸ X[a].Y[a], τὸ αὐτὸ τὸ C[a].

τὸ τοιοῦτον ἤδη διὰ τὴν πέψιν, καὶ φαίνεται μᾶλλον τῆς ἀνακλάσεως γινομένης καὶ ἐνόπτρου [x] ἔνοπτον διὰ τὴν διαίρεσιν.

52 ὅτι οὐ δεῖ πυκνοῦν τὴν σάρκα πρὸς ὑγείαν, ἀλλ' ἀραιοῦν· ὥσπερ γὰρ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὔπνους (διὸ καὶ ἡ θάλασσα ὑγιεινή), οὕτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν μᾶλλον ὑγιεινόν. Δεῖ γὰρ ἢ μὴ ὑπάρχειν μηθὲν περίττωμα, ἢ τούτου ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι, καὶ ἀεὶ οὕτως ἔχειν τὸ σῶμα ὥστε λαμβάνον [y] εὐθὺς ἐκκρίνειν τὴν περίττωσιν, καὶ εἶναι ἐν κινή-
2 σει καὶ μὴ ἠρεμεῖν. Τὸ μὲν γὰρ μένον σήπει, ὥσπερ ὕδωρ τὸ μὴ κινούμενον, σηπόμενον δὲ νοσοποιεῖ· τὸ δὲ ἐκκρινόμενον πρὸ τοῦ διαφθαρῆναι χωρίζεται. Τοῦτο οὖν πυκνουμένης μὲν τῆς σαρκὸς οὐ γίνεται (ὡσπερεὶ γὰρ ἐμφράττονται
3 οἱ πόροι), ἀραιουμένης δὲ συμβαίνει. Διὸ καὶ οὐ δεῖ ἐν τῷ ἡλίῳ γυμνὸν βαδίζειν· συνίσταται γὰρ ἡ σὰρξ [z] καὶ κομιδῇ ἀποσαρκοῦται, καὶ ὑγρότερον τὸ σῶμα γίνεται· τὸ μὲν γὰρ [a] ἐντὸς διαμένει, τὸ δ' ἐπιπολῆς ἀπαλλάττεται, ὥσπερ καὶ
4 τὰ κρέα τὰ ὀπτὰ τῶν ἑφθῶν μᾶλλον. Οὐδὲ τὰ στήθη γυμνὰ ἔχοντα βαδίζειν· ἀπὸ γὰρ τῶν ἄριστα ᾠκοδομημένων τοῦ σώματος ὁ ἥλιος ἀφαιρεῖ, ἃ ἥκιστα δεῖται ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐντός. Ἐκεῖθεν μὲν οὖν διὰ τὸ πόρρω εἶναι, ἐὰν μὴ μετὰ πόνου, οὐκ ἔστιν ἱδρῶτα ἀγαγεῖν, ἀπὸ τούτου δὲ διὰ τὸ πρόχειρον ῥᾴδιον.

53 Διὰ τί ποτε τοῖς χιμέτλοις καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ συμφέρει καὶ τὸ θερμόν; Ἢ ὅτι τὰ χίμετλα δι' ὑπερβολὴν γίνεται ὑγροῦ; Τὸ μὲν [b] οὖν ψυχρὸν συνίστησι καὶ τραχύνει τὸ ὑγρόν, τὸ δὲ θερμὸν ἐκπνευματοῖ καὶ ἔξοδον ποιεῖ τῷ πνεύματι, ἀραιοῦν τὴν σάρκα.

54 Διὰ τί τὸ ψυχρὸν καὶ ποιεῖ καὶ παύει τὰ χίμετλα, καὶ τὸ θερμὸν τὰ [c] πυρίκαυστα; Ἢ διὰ τὸ αὐτό; Ποιεῖ μὲν συντήκοντα, παύει δὲ [d] μᾶλλον ξηραίνοντα.

[x] ἔνοπτον] ἐνόπτρου Ca, om. Ya. [y] εὐθύς ποι κρίνειν Xa. [z] καὶ ante κομιδῇ om. Ca. [a] ἐντὸς ὑγρὸν δ. margo Xa. [b] οὖν om. Ca. [c] πυρίκαυτα Ya. et margo Xa, πυρικαύματα Ca. [d] μᾶλλον om. Xa.

[e] Ἐν τοῖς πυρετοῖς διδόναι δεῖ τὸ ποτὸν πολλάκις καὶ 55
κατ' ὀλίγον. Τὸ μὲν γὰρ πολὺ παραρρεῖ, τὸ δὲ ὀλίγον
μὲν [f] πολλάκις δὲ διαβρέχει καὶ εἰς τὰς σάρκας χωρεῖ. Οἷα
γὰρ τὰ ἐν τῇ γῇ, ἐὰν μὲν κατὰ πολὺ ἔλθῃ τὸ ὕδωρ, παραρ-
ρεῖ, ἐὰν δὲ κατ' ὀλίγον, βρέχει μόνον, τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τοῖς
πυρετοῖς. Τὰ γὰρ ῥέοντα ὕδατα ἐάν τις κατ' ὀλίγον ἄγῃ, 2
[g] ὁ ὀχετὸς ἐκπίνει· ἐὰν δὲ τὸ ἴσον ἀθρόον ἄγῃ, ὅπου [h] ἂν
ἄγῃ, χωρεῖ. Ἔπειτα κατακείσθω ἀκίνητος ὡς μάλιστα,
ἀκίνητος μέν, ὅτι καὶ τὸ πῦρ φανερῶς, ἐάν τις μὴ [i] κινῇ, κα-
ταμαραίνεται. Πρὸς πνεῦμα δὲ μὴ κατακείσθω, διότι ὁ ἄνε-
μος τὸ πῦρ ἐξεγείρει καὶ ῥιπτιζόμενον τὸ πῦρ ἐξ ὀλίγου
πολὺ γίνεται. Περιστέλλεσθαι δὲ τούτου ἕνεκεν, ὅτι πυρὶ 3
ἐὰν ἀναπνοὴν μὴ διδῷς, σβέννυται. Καὶ τὰ ἱμάτια μὴ ἀπο-
γυμνούσθω, ἕως ἂν νοτὶς [k] ἐγγένηται· τὸ φανερὸν γὰρ πῦρ
τὸ ὑγρὸν σβέννυσιν. Κατὰ ταῦτα [l] δὲ καὶ ἐν τῇ φύσει.
Ἐπὶ δὲ τῶν [m] διαλειπόντων πυρετῶν προπαρασκευάζειν δεῖ
καὶ [n] ἐκλύοντα, καὶ [o] πυριάματα πρὸς τοὺς πόδας παρατι-
θέντα, καὶ περιεσταλμένον ἀναπαύεσθαι, ὅπως ὅτι [p] θερμό-
τατος ᾖ πρὸ τοῦ τὴν λῆψιν εἶναι. [q] Καὶ γὰρ ὅπου πολὺ 4
πῦρ, λύχνος οὐ δυνήσεται καίεσθαι· τὸ γὰρ πῦρ τὸ πολὺ τὸ
ὀλίγον [r] ἄγει πρὸς ἑαυτό. Τούτου [s] ἕνεκα πολὺ πῦρ ἐν τῷ
σώματι παρασκευάζειν δεῖ, [t] ὅτι ὀλίγον ὁ πυρετὸς πῦρ ἔχει,
[v] ὥστε τὸ πολὺ πῦρ [w] τὸ ὀλίγον πρὸς ἑαυτὸ [x] ἄγει.

Τεταρταίοις πυρετοῖς δεῖ μὴ λεπτύνειν, ἀλλὰ πῦρ ἐν τοῖς 56
σώμασιν [y] ἐμποιεῖν εἰσάγοντα. Δεῖ δὲ καὶ τοῖς γυμνασίοις
χρῆσθαι. Ἧι δὲ ἡμέρᾳ ἡ λῆψις, λουσάμενον ὕπνον μὴ ζη-
τεῖν. Διὰ [z] δὲ τοῦτο καὶ συμφέρει θερμαίνουσα δίαιτα, ὅτι
ἀσθενὴς ὁ τεταρταῖος πυρετός· εἰ γὰρ μὴ ἦν ἀσθενής, οὐκ

[e] ἐν] διὰ τί ἐν w. [f] πολλάκις δὲ om. C^{a}.Y^{a}.v. [g] ὁ om. C^{a}. [h] ἐὰν codices. [i] ἐγκινῇ margo X^{a}. [k] γένηται C^{a}. [l] δὴ C^{a}. [m] λειπόντων C^{a}. [n] ἐκλούοντα Q.C^{a}.K^{a}.Y^{a}.v. et margo u. [o] περιάμματα K^{a}. [p] θερμότερος codices: correxit Sylburgius. [q] καὶ—καίεσθαι om. C^{a}. [r] πρὸς αὐτὸ ἄγει X^{a}. [s] ἕνεκεν K^{a}.O^{a}.Y^{a}.x. [t] διότι C^{a}. [v] ὥσπερ K^{a}.O^{a}.s. [w] τὸ post πῦρ om. C^{a}. [x] ἄγειν w. [y] ποιεῖν C^{a}. [z] δὲ] γὰρ C^{a}.

2 ἂν τεταρταῖος ἐγένετο. Ὁρᾷς; Ὅπου πῦρ πολύ, λύχνος οὐ δύναται καίεσθαι· τὸ γὰρ πολὺ τὸ ὀλίγον πρὸς [a] ἑαυτὸ [b] ἁρπάζει. [c] Τούτου δ' ἕνεκεν πολὺ πῦρ ἐν τῷ σώματι [d] ἐμποιεῖν, ὅτι ὀλίγον ὁ πυρετὸς πῦρ ἔχει. Ἔστι δὲ τὸ καθ' ἡμέραν διαίτημα τὸ μὲν πῦρ τὸ δὲ νοτίδα εἰς τὸ σῶμα εἰσάγοντα. Εἰσὶ δὲ νόσοι αἱ μὲν ἀπὸ πυρός, αἱ δὲ ἀπὸ νοτίδος.
57 Ἰατρεύονται δὲ αἱ μὲν ἀπὸ πυρὸς νόσοι [e] νοτίδι, αἱ δὲ ἀπὸ νοτίδος πυρί· νοτίδα γὰρ ξηραίνει.

Β. ΟΣΑ ΠΕΡΙ [f] ΙΔΡΩΤΑ.

Διὰ τί [g] οὔτε συντείνουσιν οὔτε κατέχουσι [h] τὸ πνεῦμα γίνεται ἱδρώς, ἀλλὰ μᾶλλον [i] ἀνιεῖσιν; Ἢ ὅτι [k] τὸ πνεῦμα κατεχόμενον πληροῖ τὰς φλέβας, ὥστε κωλύει ἐξιέναι, ὥσπερ τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ τῶν κλεψυδρῶν, ὅταν πλήρεις οὔσας [l] ἐπιλάβῃ τις. Ὅταν δὲ ἐξέλθῃ, πολὺς γίνεται διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἐπιληψίᾳ ἀθροισθῆναι κατὰ μικρόν.

2 Διὰ τί οὐχ ἱδροῦσι τὰ ἐν θερμῷ ὕδατι μέρη, οὐδ' ἂν θερμὰ ᾖ; Ἢ διότι [m] κωλύει τὸ ὕδωρ τήκεσθαι, ὁ δὲ ἱδρὼς τὸ κακῶς προσῳκοδομημένον ἐστὶν ἐν τῇ σαρκί, [n] ὃ κωλύει τήκεσθαι, ὅταν ἐκκρίνηται διὰ θερμότητα.

3 Διὰ τί ὁ ἱδρὼς ἁλμυρόν; Ἢ διότι γίνεται ὑπὸ κινήσεως καὶ θερμότητος, ἀποκρινούσης ὅσον ἀλλότριον ἔνεστιν ἐν τῇ προσφύσει τῆς τροφῆς πρὸς αἷμα καὶ τὰς σάρκας; Τοῦτο γὰρ τάχιστα ἀφίσταται διὰ τὸ μὴ οἰκεῖον εἶναι καὶ ἔξω [o] ἐξικμάζει. Ἁλμυρὸς δ' ἐστὶ διὰ τὸ [p] τὸ γλυκύτατον καὶ κουφότατον εἰς τὸ σῶμα ἀνηλῶσθαι, τὸ δὲ ἀλλοτριώτατον καὶ ἀπεπτότατον ἀπολύεσθαι. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἐν μὲν τῇ κάτω ὑποστάσει οὖρον καλεῖται, ἐν δὲ σαρκὶ ἱδρώς· ἄμφω δὲ ἁλμυρὰ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

[a] αὐτὸ Xa. [b] ἕλκει Ca. [c] τοῦτο Xa. [d] ἐμποιεῖ Ca.Ya. [e] νοτία codices. [f] ἱδρώτων Q. [g] codices οὐδὲ σ. οὐδὲ. [h] τὸ om. Ca. [i] ἀνίησιν Ca: ceteri ἀνεῖσιν. [k] τὸ om. Ca. [l] μεταλάβῃ Ca. [m] τὸ ὕδωρ κωλύει Xa. [n] ὃ om. Xa, ὃ κωλύει τήκεσθαι om. Ca.Ya. [o] ἰκμάζει Ca, ἐξικμάζειν Xa. [p] alterum τὸ om. Ca.Xa.Ya.

Διὰ τί τὰ ἄνω ἱδροῦσι μᾶλλον τῶν κάτω; Πότερον τὸ θερμὸν ἄνω καὶ ἀνέρχεται καὶ ἔστιν ἄνω, τοῦτο δὲ ἄνω φέρει τὸ ὑγρόν; Ἢ ὅτι πνεῦμα ποιεῖ τὸν ἱδρῶτα, τοῦτο δὲ ἐν τοῖς ἄνω; Ἢ διότι ἄπεπτον ὑγρὸν ὁ ἱδρώς ἐστι, τοιοῦτο δὲ ἐν τοῖς ἄνω; Ἡ γὰρ κρᾶσις ἄνω. 4

Διὰ τί τὰς χεῖρας γυμναζομένοις μάλιστα ἱδρὼς γίνεται, ἐὰν τὰ ἄλλα ὁμοιοσχημονῶμεν; Ἢ διότι ἰσχύομεν μάλιστα τούτῳ τῷ τόπῳ; [q] Τούτῳ γὰρ τὸ πνεῦμα κατέχομεν [r] τῷ ἔγγιστα τοῦ ἰσχύοντος· πονοῦντες δὲ μᾶλλον ἰσχύομεν· οὕτω δὲ [s] ἔχοντες τὸ πνεῦμα μᾶλλον κατέχομεν. Εἶτα καὶ τῇ τριβομένῃ συμπονοῦμεν μᾶλλον ἢ ὅταν ἄλλο μέρος [t] τριβώμεθα· τῇ γὰρ καθέξει τοῦ πνεύματος καὶ τριβόμενοι γυμναζόμεθα καὶ τρίβοντες. 5

Διὰ τί ὁ ἱδρὼς ἐκ τῆς κεφαλῆς ἢ [v] οὐκ ὄζει ἢ ἧττον [w] τοῦ ἐκ τοῦ σώματος; Ἢ ὅτι εὔπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος; Δηλοῖ δὲ μανὸς ὢν τῇ τῶν τριχῶν ἐκφύσει. Δυσώδεις δὲ οἱ τόποι καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γίνεται, ὅσα μὴ [x] εὔπνοα. 6

Διὰ τί οἱ γυμναζόμενοι ἐὰν διαναπαυσάμενοι παλαίωσιν, μᾶλλον ἱδροῦσιν ἢ ἐὰν συνεχῶς; Ἢ διὰ τὸ ἀθροίζεσθαι διαναπαυομένων· ἔπειτα τοῦτον τὸν ἱδρῶτα ἐξάγει ὕστερον ἡ πάλη. Ἡ δὲ συνεχὴς ἀναξηραίνει ὥσπερ ὁ ἥλιος. 7

Διὰ τί μᾶλλον ἱδροῦσιν, ὅταν μὴ διὰ πολλοῦ χρόνου χρῶνται ταῖς ἀφιδρώσεσιν; Ἢ διότι οἱ ἱδρῶτες γίνονται οὐ μόνον δι' ὑγρότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ [y] τοὺς πόρους ἀνεῷχθαι μᾶλλον καὶ [z] ἀραιὰ τὰ σώματα εἶναι; Τοῖς μὲν οὖν μὴ χρωμένοις συμμεμύκασιν οἱ πόροι, τοῖς χρωμένοις δ' ἀναστομοῦνται. 8

Διὰ τί τοῦ ἡλίου μᾶλλον θερμαίνοντος τοὺς γυμνοὺς ἢ τοὺς ἀμπεχομένους, ἱδροῦσι μᾶλλον οἱ ἀμπεχόμενοι; Πότερον ὅτι τοὺς πόρους συμμύειν ποιεῖ ἐκκαίων ὁ ἥλιος; Ἢ 9

[q] τοῦτο γὰρ Cᵃ. [r] τῷ] τὰ Cᵃ. τῷ—κατέχομεν in margine ponit Xᵃ. [s] ἔχοντος Cᵃ. et margo Xᵃ. [t] τρίβωμεν Xᵃ. [v] οὐκ om. Cᵃ. [w] τοῦ om. idem. [x] ἔμπνοια Cᵃ. [y] τοὺς om. Cᵃ. [z] ὑγρὰ Cᵃ.

διότι τὰς ἀτμίδας ξηραίνει; Ἀμπεχομένοις δὲ ταῦτα ἧττον συμβαίνει.

10 Διὰ τί ἱδροῦσι μάλιστα τὰ πρόσωπα; Ἢ ὅσα ἀραιὰ καὶ ὑγρὰ μάλιστα, διὰ δὲ τούτων ὁ ἱδρὼς διαπορεύεται. Δοκεῖ δὲ πηγὴ εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ ὑγροῦ· διὸ καὶ αἱ τρίχες, διὰ τὸ πολὺ ὑγρόν. Ὁ δὲ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰσχνός· δίεισιν ἄρα κατὰ φύσιν.

11 Διὰ τί οὔτ' ἀθρόου [a]ὄντος τοῦ πυρὸς μᾶλλον ἱδροῦσιν, οὔτ' ἐλάττονος ἀεί, ἀλλὰ πλείονος [b]ἐπεισφερομένου; Οἱ γὰρ ἐν τοῖς πυριατηρίοις ἱδροῦσι μᾶλλον ἢ εὐθὺς εἰ εἴη τοσοῦτον. Ἢ ὅτι τὸ σύμμετρον ἕκαστον ἐργάζεται; Οὐκοῦν [c]εἰ τοσοῦτον ποιεῖ, τὸ πλεῖον οὐ [d]ποιήσει πλεῖον ἢ μᾶλλον τοὐναν-
2 τίον, ὅτι [e]τῷ σύμμετρον εἶναι ἐργάζεται τὸ ἔργον. Διὰ μὲν οὖν τοῦτο οὐχὶ πρὸς [f]πλεῖον μᾶλλον ἱδροῦσι, διὰ δὲ τὸ πρὸς ἕκαστον ἄλλην εἶναι συμμετρίαν, καὶ τὸ πεποιηκὸς μηκέτι ποιεῖν προστιθεμένου μᾶλλον. Οὐ γὰρ ταὐτὸ προοδοποιεῖται εἰς ἕκαστον καὶ ἐπιτηδείως ἔχειν παρασκευάζει, καὶ
3 ἤδη τοῦτο ἐργάζεται, ἀλλ' ἕτερον. Τὸ μὲν οὖν ὀλίγον μᾶλλον ἢ πολὺ προωδοποίησε καὶ παρεσκεύασε τὸ σῶμα πρὸς τὸ ἱδροῦν· ἄλλης δὲ δεῖ συμμετρίας καὶ πλείονος πρὸς τὸ ποιῆσαι. Τοῦτο δὲ οὐκέτι ποιεῖ ὃ πεποίηκεν, ἀλλὰ μετ' αὐτὸ ὕστερον, ἄλλο τῆς συμμετρίας γινόμενον.

12 Διὰ τί [g]ἀποστλεγγισαμένοις μᾶλλον ῥεῖ ὁ ἱδρὼς ἢ ἐῶσιν ἐπιμεῖναι; Πότερον διὰ [h]τὸ καταψύχεσθαι ὑπὸ τοῦ ἔξω; Ἢ ὅτι ὥσπερ [i]πῶμα γίνεται ὁ ἔξω ἱδρὼς ἐπὶ τοῖς πόροις, ὥστε κωλύει τοῦ ἔσωθεν τὴν ὁρμήν.

13 Διὰ τί τὸ πήγανον δυσώδεις τοὺς ἱδρῶτας ποιεῖ, καὶ ἔνια τῶν μύρων; Ἢ ὅτι ὧν ἐν τῇ ὀσμῇ βαρύτης ἔνι, ταῦτα κεραννύμενα ταῖς περιττωματικαῖς ὑγρότησι κακωδεστέραν ποιεῖ τὴν ὀσμήν;

14 Διὰ τί ἱδροῦμεν τὸν νῶτον μᾶλλον ἢ τὰ πρόσθεν; Ἢ

[a] τοῦ πυρὸς ὄντος Ca. [b] ἐπιφερομένου Xa. [c] εἰ] εἰ τὸ Ya. [d] ποιήσει τὸ πλεῖον margo Xa. [e] τῷ τὸ σ. Ya. [f] πλείονα Ca. [g] ἀποστελγισαμένοις Ca. Ya. [h] τοῦ καταψύξασθαι Ca. [i] πόμα Ca.

ὅτι ἐν μὲν τῷ πρόσθεν ἐστὶ τόπος ἐντός, εἰς ὃν ἀποχετεύεται τὸ ὑγρόν, ἐν δὲ τῷ ὄπισθεν [k] οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἔξω τὴν ἔκκρισιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι. Τὸ δ' αὐτό ἐστιν αἴτιον καὶ ὅτι τὴν κοιλίαν ἧττον ἱδροῦμεν [l] ἢ [m] τὸ στῆθος. Ἔτι [n] δὲ 2
ὅτι μᾶλλον [o] διαφυλακτικόν ἐστι τοῦ ἱδρῶτος τὰ νῶτα καὶ τὰ ὄπισθεν ἢ τὰ [p] πρόσθεν διὰ τὸ μᾶλλον τὰ ἔμπροσθεν [q] τῶν ὄπισθεν ἀποψύχεσθαι. Ὅπερ ἐστὶν αἴτιον καὶ [r] τοῦ τὰς μασχάλας ἱδροῦν τάχιστα καὶ μάλιστα· ἥκιστα γὰρ ψύχονται. Ἔτι δὲ σαρκωδέστερά ἐστι τὰ περὶ τὸν νῶτον τῶν [s] πρόσθεν, ὥστε ὑγρότερα. Πλείων δὲ ὑγρότης ἐστὶν ἐν τοῖς ὄπισθεν· [t] ὁ γὰρ μυελὸς κατὰ τὴν ῥάχιν ὢν ὑγρασίαν πολλὴν παρέχει.

15 Διὰ τί ἐφ' ἃ κατακείμεθα, οὐχ ἱδροῦμεν; Ἢ ὅτι θερμὸς ὢν ὁ τόπος ᾧ ἁπτόμεθα, κωλύει [v] διεξιέναι τὸν ἱδρῶτα· ἀναξηραίνει γὰρ αὐτόν. Ἔτι δὲ θλίβεται, θλιβόμενον δὲ διαχεῖται τὸ αἷμα, οὗ συμβαίνοντος καταψύχεται μᾶλλον. Σημεῖον δὲ ἡ νάρκη· κατάψυξίς τε γάρ ἐστι τὸ πάθος, καὶ γίνεται ἐκ θλίψεως ἢ πληγῆς.

16 Διὰ τί οἱ καθεύδοντες μᾶλλον ἱδροῦσιν; Ἢ διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν; Ἀθροισθὲν γὰρ τὸ θερμὸν ἐντὸς ἐξελαύνει τὸ ὑγρόν.

17 Διὰ τί τὸ πρόσωπον [w] μάλιστα ἱδροῦσιν [x] ἀσαρκότατον ὄν; Ἢ ὅτι εὐίδρωτα μὲν ὅσα ὕφυγρα καὶ ἀραιά, ἡ δὲ κεφαλὴ τοιαύτη; Ὑγρότητα [y] γὰρ οἰκείαν ἔχει πλείστην. Δηλοῦσι δὲ αἱ φλέβες τείνουσαι ἐντεῦθεν, καὶ οἱ κατάρροι ἐξ αὐτῆς, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός, καὶ οἱ πόροι πολλοί. Σημεῖον δὲ αἱ τρίχες ὅτι πολλοὶ οἱ πόροι εἰσί, περαίνοντες 2
ἔξω. Οὔκουν ἐκ τῶν κάτω ὁ ἱδρὼς ἀλλ' ἐκ τῆς κεφαλῆς γίνεται. Διὸ ἱδροῦσι καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ μέτωπον·

[k] οὐκέτι ἀλλ' Ca. [l] ἢ] ἢ ὅτι Xa. [m] τὸ om. Ca. [n] δὲ] τὸ Xa. [o] φυλακτικόν Ca, omisso μᾶλλον. [p] ἔμπροσθεν Ca. [q] τῶν ὄπισθεν in margine ponit Xa. [r] τοῦ] τὸ Ca. [s] ἔμπροσθεν Xa. [t] ὁ μὲν γὰρ Ca. [v] διϊέναι Xa.Ya. [w] μᾶλλον Ca. [x] ἀσάρκωτον Ca.Xa. [y] γὰρ om. Ca.

ὑπόκειται γὰρ πρῶτον· τὸ δὲ ὑγρὸν κάτω ῥεῖ ἀλλ' οὐκ ἄνω.

18 Διὰ τί οἱ ἱδροῦντες ἐὰν ψυχθῶσιν ἢ ὕδατι ἢ πνεύματι, ναυτιῶσιν; Πότερον τὸ ὑγρὸν ψυχθὲν ἔστη ἀθρόον, ἔμπροσθεν [z] οὐκ ἠρεμοῦν διὰ τὸ ῥεῖν; [a] Ἢ καὶ τὸ πνεῦμα διιὸν ἔξω γινόμενον [b] ἱδρὼς διὰ τὴν ψύξιν, τοῦτο ἔσω ψυχθὲν πρὶν ἐξελθεῖν ὑγρὸν ἐγένετο, καὶ προσπεσὸν ποιεῖ τὴν ναυτίαν;

19 Διὰ τί ποτε [c] ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα [d] οἱ ἱδρῶτες γίνονται θερμαινομένων; Ἢ ὅτι τὸ θερμαινόμενον ἐφέλκει ἐφ' ἑαυτὸ τὸ ὑγρόν, τὸ δὲ ὑγρὸν οὐκ ἔχει ὅπῃ καταναλίσκηται διὰ τὸ εἶναι τοὺς τόπους τούτους ὀστώδεις. Ἐκπίπτει οὖν ἔξω.

20 Διὰ τί οἱ πονοῦντες, [e] ὅταν παύσωνται, ἱδροῦσιν; Ἔδει
γάρ, εἴπερ [f] ὁ πόνος αἴτιος, ὅταν πονῶσιν. Πότερον ὅτι
[g] πονούντων μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος αἱ φλέβες [h] ἐμφυσώμεναι
τοὺς πόρους συμμεμυκέναι ποιοῦσι, παυσαμένων δὲ συνίζου-
σιν, ὥστε [i] δι' εὐρυτέρων γινομένων τῶν πόρων ῥᾷον διέρχε-
2 ται τὸ ὑγρόν. Ἢ ὅτι πονούντων μὲν ἀποκρίνει ἡ κίνησις ἐκ
τοῦ [k] συμπεφυκότος ὑγροῦ πνεῦμα, καὶ διὰ θερμότητα τὴν
ἀπὸ τῆς κινήσεως γίνεται τὸ ὑγρὸν πνεῦμα ἐπιπολῆς· ὅταν
δὲ παύσηται πονῶν, ἅμα καὶ ἡ θερμότης λήγει, καὶ ἐκ τοῦ
πνεύματος πυκνουμένου ὑγρότης γίνεται, ὁ καλούμενος ἱδρώς.

21 Πότερον δεῖ μᾶλλον τοῦ θέρους παρασκευάζειν τὸ ἱδροῦν
ἢ τοῦ χειμῶνος; Ἢ ὅτε μᾶλλον ὑγροὶ καὶ χαλεπώτεροι
ἄνευ ἐπιμελείας [l] γένοιντ' ἄν, ὥστε τοῦ χειμῶνος [m] ἂν [n] δέοι
μᾶλλον, [o] ᾖ μεγάλη ἡ μεταβολὴ καὶ τὰ περιττώματα οὐ
2 συνεκπέττεται. Πάλιν ψυχθέντος ἔτι παρὰ φύσιν [p] τὸ τοῦ
χειμῶνος. Δῆλον ἄρα ὅτι τοῦ θέρους μᾶλλον. Καὶ γὰρ

[z] οὐχ ἠρεμοῦν Y[a]. [a] ἢ ὅτι καὶ margo X[a]. [b] ἱδρὼς] ὑγρὸν C[a]. [c] ἐκ τῶν ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς X[a]. [d] οἱ om. X[a]. [e] codices ὅτε παύσονται. [f] ὁ πόνος] ὧν ὡς C[a], ονως Y[a]. [g] πονοῦντος Y[a]. et pr. X[a]. [h] ἐκφυσώμεναι C[a]. [i] δι' om. C[a]. [k] πεφυκότος C[a]. [l] γένοιτ' C[a]. [m] ἂν] οὐκ ἂν margo X[a]. [n] δέῃ X[a]. [o] ᾗ] ἢ C[a].X[a]. [p] τὸ in margine ponit X[a].

τὰ ὑγρὰ σήπεται μᾶλλον ἅπαντα τοῦ θέρους· διὸ τότε δεῖ
ἀπαντλεῖν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι πάντες [q] οὕτως
ἔλεγον.

Διὰ τί ἀεὶ τοῦ σώματος ῥέοντος καὶ τῆς ἀπορροῆς γινο- 22
μένης ἐκ τῶν περιττωμάτων οὐ κουφίζεται τὸ σῶμα, ἐὰν μὴ
ἀφιδρώσῃ; Ἢ ὅτι ἐλάττων [r] ἡ ἔκκρισις. [s] Ὅταν γὰρ ἐξ
ὑγροῦ [t] μεταβάλλῃ εἰς ἀέρα, πλεῖον γίνεται ἐξ ἐλάττονος·
τὸ γὰρ ὑγρὸν διακρινόμενον πλεῖον. Ὥστε πλείονι χρόνῳ
ἡ ἔκκρισις. Διά [v] τε τοῦτο καὶ ὅτι δι' ἐλαττόνων [w] πό- 2
ρων ἡ ἔκκρισίς ἐστιν. Ἔτι τὸ γλίσχρον καὶ τὸ κολλῶδες
μετὰ μὲν τοῦ ὑγροῦ ἐκκρίνεται διὰ τὴν κατάμιξιν, μετὰ δὲ
τοῦ πνεύματος ἀδυνατεῖ. Μάλιστα δὲ τοῦτ' ἐστὶ τὸ λυ-
ποῦν. Διὸ καὶ οἱ ἔμετοι τῶν ἱδρώτων κουφίζουσι μᾶλλον, 3
ὅτι συνεξάγουσι τοῦτο ἅτε [x] παχύτεροι καὶ σωματωδέστεροι
ὄντες. Καὶ ὅτι τῇ μὲν σαρκὶ πόρρω ὁ τόπος οὗτος, ἐν ᾧ τὸ
γλίσχρον καὶ τὸ κολλῶδες, ὥστε ἔργον μεταστῆσαι, τῇ δὲ
κοιλίᾳ ἐγγύς· ἢ γὰρ ἐν αὐτῇ ἐγγίνεται ἢ πλησίον· διὸ καὶ
δυσεξάγωγον ἄλλως.

Διὰ τί ἧττον ἱδροῦσιν ἐν αὐτῷ τῷ πονεῖν ἢ ἀνέντες; 23
Ἢ ὅτι πονοῦντες μὲν ποιοῦσι, [y] πεπονηκότες δὲ πεποιήκασιν;
Εἰκότως οὖν ἐκκρίνεται πλέον· ὁτὲ μὲν γὰρ γίνεται, ὁτὲ
δὲ ἐστίν. Ἢ ὅτι πονούντων μὲν συγκλείονται τῆς [z] σαρκὸς
οἱ πόροι διὰ τὴν κάθεξιν τοῦ πνεύματος, ὅταν δ' ἀνῶσιν ἀνοί-
γονται; Διὸ καὶ τὸ πνεῦμα κατέχοντες ἧττον ἱδροῦσιν.

Διὰ τί [a] οὐχὶ ὅταν τροχάζωμεν, ὁ ἱδρὼς [b] πλείων, καὶ 24
ὅταν ἐν κινήσει ᾖ τὸ σῶμα, ἀλλ' ὅταν [c] παύσωνται; Ἢ ὅτι
τότε μὲν ὥσπερ ὑπὸ τῆς χειρὸς ἢ ἄλλου τινὸς ἔστιν ὕδωρ
ῥέον ἀποφράξαι πανταχόθεν συναθροιζόμενον, ὅταν δὲ ἀφεθῇ,
πλέον ἢ ὅσον ἐξ ἀρχῆς. Ὡς δὲ ὑπὸ τῆς χειρός, οὕτω καὶ
ὑπὸ [d] τοῦ πνεύματος ἔστιν ἀποληφθῆναι, ὥσπερ ἐν τῇ κλε-

[q] ἔλεγον οὕτως Ca. [r] ἡ om. Ca.Xa. [s] ὅταν—ἔκκρισις om. Ca.
[t] μεταβάλῃ Ya. [v] τε] codices δὲ. [w] πόνων Ca. [x] παχύτεροι] κουφώ-
τεροι Ca. [y] codices πεποιηκότες δὲ πεπονήκασιν. [z] γαστρὸς Ca.
[a] οὐχὶ om. Xa, qui mox οὐ πλείων. [b] πλείω Ya. [c] παύσηται margo
Xa. [d] τοῦ om. Ca.

ψύδρᾳ, καὶ πάλιν πρὸς τὴν κύστιν· ἀπολαμβάνει γὰρ ἐντός. Ὁμοίως οὖν πολλῆς κινήσεως οὔσης τὸ πνεῦμα ἐναπολαμβάνεται· διὸ καὶ αἱ φλέβες διατείνονται τοῦ ὑγροῦ οὐ δυναμένου ἐξιέναι. Ἀπολαμβανόμενον δὲ ἀθρόον τὸ ὑγρόν, ὅταν ἀνεθῇ τὸ πνεῦμα, ἀθρόον ἐξέρχεται.

25 Διὰ τί, ὅταν [e] πίωσιν, ἧττον ἱδροῦσιν ἐπιφαγόντες; Ἢ διότι τὰ σιτία ἐπισπᾶται [f] μὲν τὴν ὑγρότητα καθαπερεὶ σπόγγος ἐμπεσών, ἔστι δὲ κωλῦσαι τὴν ὁρμὴν οὐ μικρὸν μέρος, ὥσπερ ἐν τοῖς [g] ῥεύμασι, τὸ ἐπιλαβεῖν τοὺς πόρους προσενεγκάμενον τὴν τροφήν.

26 Διὰ τί οἱ ἀγωνιῶντες ἱδροῦσι τοὺς πόδας, τὸ δὲ πρόσωπον οὔ; Μᾶλλον γὰρ εὔλογον, ὅταν πᾶν ἱδρῶσι τὸ σῶμα, τότε μᾶλλον καὶ τοὺς πόδας· ψυχρότατος γὰρ ὁ τόπος. [h] διὸ ἥκιστα ἱδροῦσιν. Καὶ οἱ ἰατροὶ ἐν ταῖς ἀρρωστίαις μάλιστα περιστέλλειν τοὺς πόδας παραγγέλλουσιν, ὅτι εὔψυκτοί εἰσιν, ὥστε ἀρχὴν ῥᾳδίως ῥίγους ποιοῦσι καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. 2 Ἢ ὅτι καὶ ἡ ἀγωνία ἐστὶ θερμότητος οὐ μετάστασις ὥσπερ ἐν τῷ φόβῳ ἐκ τῶν ἄνω [i] τόπων εἰς τοὺς κάτω (διὸ καὶ αἱ κοιλίαι λύονται τῶν φοβουμένων) ἀλλ' αὔξησις θερμοῦ, ὥσπερ ἐν τῷ θυμῷ; Καὶ γὰρ ὁ θυμὸς [k] ζέσις τοῦ θερμοῦ ἐστὶ τοῦ περὶ τὴν καρδίαν· καὶ ὁ ἀγωνιῶν οὐ διὰ φόβον καὶ διὰ ψύξιν πάσχει, ἀλλὰ διὰ τὸ [l] μέλλον.

27 Διὰ τί τὸ πρόσωπον ἐξέρυθροι γίνονται, οὐχ ἱδροῦσι δέ; Ἢ διὰ τὸ μᾶλλον θερμαίνεσθαι, ὥστε τὸ μὲν ἐν τῷ προσώπῳ ὑγρὸν ξηραίνει ἡ θερμότης ἐπιπολάζουσα, τὸ δὲ ἐν τοῖς ποσὶ συντήκει διὰ τὸ [m] ἐλάττων μὲν εἶναι, [m] πλείων δὲ τῆς ἐμφύτου καὶ προϋπαρχούσης.

28 Διὰ τί καθεύδοντες ἱδροῦσι μᾶλλον ἢ ἐγρηγορότες; Ἢ ὅτι ἔσωθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἱδρῶτος, θερμότερα δὲ τὰ ἐντός, ὥστε [n] καὶ ἐκκρίνει διαχέουσα ἡ ἐντὸς θερμότης τὸ ἐντὸς ὑγρόν.

[e] *πίνωσιν* Ca. [f] *μὲν* om. Xa.Ya. [g] *ῥήμασι* Ca.Ya. [h] *διὸ καὶ ἥκιστα* Xa. [i] *τόπων καὶ τῶ ἄλλω σώματι ἢ ὅτι ἀγωνία ἐστὶ εἰς* Ca. [k] *ξέσις* margo Xa. [l] *μέλος* Ca.Ya. [m] codices *ἐλάττω* et *πλείω*. [n] *καὶ* om. Ca.Ya.

[o] Ὅτι ἀεὶ ἔοικεν ἀπορρεῖν τι τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ τὸ μη-
θὲν εἶναι πρὸς ὃ [p] προσπῖπτον ἀλισθήσεται λανθάνει. Ση-
μεῖον δέ· τὰ γὰρ κοῖλα τοῦ σώματος ἀεὶ ἱδροῖ.

Διὰ τί ἐν τοῖς [q] πυριατηρίοις μᾶλλον ἱδροῦσιν, [r] ὅταν ᾖ 29
ψῦχος; Ἢ ὅτι τὸ θερμὸν οὐ βαδίζει ἔξω διὰ τὴν τοῦ [s] ψυ-
χροῦ περίστασιν (κωλύεται γὰρ ὑπὸ τούτου), ἀλλ' ἐντὸς
κατειλούμενον καὶ μένον διαλύει τὰ ἐν ἡμῖν ὑγρά, καὶ ἱδρῶτα
ποιεῖ ἐξ αὐτῶν.

Διὰ τί [t] ὠφελιμώτερός ἐστιν ὁ ἱδρώς, [v] κἂν [w] ἐλάττων 30
ἐπέλθῃ, ὁ γυμνοῦ τροχάζοντος γενόμενος ἢ ὁ ἐν ἱματίῳ;
Ἢ τὸ μὲν πονεῖν τοῦ [x] μὴ πονεῖν βέλτιόν ἐστι καθόλου, καὶ
ὁ ἱδρὼς δὲ ὁ μετὰ πόνου τοῦ ἄνευ πόνου βελτίων ἐστί, καὶ [y] ὁ
μᾶλλον δὲ μετὰ πόνου τοῦ ἧττον βελτίων; Μᾶλλον δ' ἐστὶ
μετὰ πόνου ὁ γυμνοῦ τροχάζοντος γινόμενος. Ἐὰν γὰρ μὴ
[z] πολλῇ συντονίᾳ τροχάσῃ, οὐ δύναται ἱδρῶσαι γυμνὸς ὤν·
ἐν ἱματίῳ γὰρ κἂν πάνυ μετρίως τροχάσῃ, ταχὺ ἱδροῖ διὰ
τὴν ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀλέαν. Καὶ εὐχρούστεροι δὲ γίνονται 2
οἱ γυμνοὶ τρέχοντες τοῦ θέρους τῶν ἐν ἱματίοις, ὅτι ὥσπερ
ἅπαντες οἱ ἐν τοῖς εὐπνουστέροις τόποις οἰκοῦντες εὐχρού-
στεροί εἰσι τῶν ἐν τοῖς καταπεπνιγμένοις οἰκούντων, οὕτω
καὶ αὐτὸς αὑτοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ὥσπερ ἐν εὐπνοίᾳ ᾖ, τότε
εὐχρούστερός ἐστιν ἢ ὅταν καταπεπνιγμένος ᾖ καὶ περιεχό-
μενος ὑπό τινος [a] ἀλέας πολλῆς, ὃ συμβαίνει μᾶλλον τῷ ἐν
ἱματίῳ τρέχοντι. [b] Διὰ ταῦτα δὲ [c] καὶ οἱ πολὺν χρόνον
καθεύδοντες [d] ἀχρούστεροί εἰσι τῶν μέτριον χρόνον καθευδόν-
των· καταπέπνικται γὰρ καὶ ὁ καθεύδων.

Διὰ τί οἱ ἀγωνιῶντες ἱδροῦσι τοὺς πόδας, τὸ δὲ πρόσωπον 31
οὔ, ἐν τῷ ἄλλῳ βίῳ ἱδρούντων ἡμῶν μάλιστα μὲν τὸ πρόσ-
ωπον, ἥκιστα δὲ τοὺς πόδας; Ἢ ὅτι [e] ἡ ἀγωνία φόβος
τίς ἐστι πρὸς ἀρχὴν ἔργου, ὁ δὲ φόβος κατάψυξις τῶν ἄνω·

[o] ὅτι] ὥστε X^a. [p] πίπτον C^a. [q] πυρατηρίοις C^a. [r] ὅταν] ἢ ὅταν C^a.X^a.Y^a. [s] ψυχροῦ] ψύχους X^a. [t] ὠφελιμώτατός C^a. [v] κἂν ἐλ. ἐπ. om. C^a. [w] ἔλαττον X^a. [x] μὴ om. C^a. [y] ὁ om. idem. [z] πολλὴ C^a. [a] ἁλέας Y^a, qui sæpe ita. [b] διὰ om. C^a.Y^a. [c] καὶ om. C^a. [d] εὐχρούστεροι C^a.X^a. [e] ἡ om. C^a.

2 διὸ καὶ ὠχριῶσι τὰ πρόσωπα οἱ ἀγωνιῶντες. [f] Κινοῦνται
δὲ καὶ σκαίρουσι τοῖς ποσίν· ποιοῦσι γὰρ τοῦτο οἱ ἀγω-
νιῶντες καὶ καθάπερ γυμνάζονται· [g] διόπερ εἰκότως ἱδροῦσι
ταῦτα οἷς πονοῦσιν. Καὶ τρίβουσι δὲ τὰς χεῖρας καὶ συγ-
καθιᾶσι [h] καὶ ἐκτείνονται καὶ ἐξάλλονται καὶ [i] οὐδέποτε ἠρε-
μοῦσιν· ὁρμητικοὶ γάρ εἰσι πρὸς τὸ ἔργον διὰ τὸ τὸ θερμὸν
αὐτῶν ἠθροῖσθαι εἰς τὸν περὶ τὸ στῆθος τόπον [k] ὄντα [l] εὐσω-
ματωδέστερον· ὅθεν [m] πάντῃ διάττοντος αὐτοῦ τε καὶ τοῦ
αἵματος συμβαίνει [n] πυκνὴν καὶ ποικίλην γίνεσθαι κίνησιν.
3 Μάλιστα δὲ [o] ἱδροῦσι τοὺς πόδας, ὅτι οὗτοι μὲν συνεχῶς πο-
νοῦσι, τὰ δὲ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος ἀναπαύσεως τυγχάνει
ταῖς τῶν σχημάτων καὶ κινήσεων μεταβολαῖς.

32 Διὰ τί ἐν τοῖς πυριατηρίοις [p] οὔτε ἀθρόου τοῦ πυρὸς ὄντος
μᾶλλον ἱδροῦσιν, οὔτ᾽ ἐλάττονος ἀεὶ γινομένου, ἀλλὰ πλεί-
ονος; [q] Ἐπεισφερομένου γὰρ τὰ πυριατήρια μᾶλλον ἱδροῦ-
σιν ἢ εἴπερ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοσοῦτον ἦν τὸ πῦρ. Ἢ τὸ μὲν
πολὺ ἐκ πρώτης ξηρὰν λαμβάνον τὴν ἐπιπολῆς σάρκα καὶ
δέρμα [r] καίει καὶ ὀστρακοῖ, γενομένη δὲ τοιαύτη τέγγει τοὺς
2 ἱδρῶτας. Τὸ δὲ ὀλίγον μᾶλλον τὴν σάρκα ἀνιὲν αὐτήν τε
ἀραιοῖ, καὶ τὰ ἐντὸς καθάπερ ὀργάζει πρὸς τὴν διάκρισιν
καὶ ἐξαγωγήν. Οὕτω δ᾽ ἐχούσης αὐτῆς, ἐπεισενεχθὲν πλέον
πῦρ καὶ εἰσδυόμενον εἰς βάθος τῆς σαρκὸς δι᾽ ἀραιότητα ἐξ-
ατμίζει [s] τε τὰ προμαλαχθέντα ὑγρά, καὶ τὰ λεπτὰ αὐτῶν
ἀποκρῖνον ἐξάγει μετὰ τοῦ πνεύματος.

33 Πότερον [t] δεῖ μᾶλλον τοῦ θέρους παρασκευάζειν τὸ ἱδροῦν
ἢ τοῦ χειμῶνος; Ἢ τοῦ μὲν χειμῶνος συστελλόμενον ἐντὸς
τὸ θερμὸν ἐκπέττει καὶ πνευματοῖ τὰ ἐν ἡμῖν ὑγρά, διὸ πάν-
των αὐτῶν ἢ τῶν πλείστων ἀναλισκομένων οὐδὲν δεῖται συγ-
γενοῦς ἀποκρίσεως. Τοῦ δὲ θέρους δι᾽ [v] ἀραιὰς τῆς σαρκὸς
ἐκπίπτοντος τοῦ θερμοῦ ἧττον πέττεται τὰ ἐν ἡμῖν ὑγρά·

[f] κινοῦνται—ἀγωνιῶντες om. C^{a}. [g] διόπερ] διὸ X^{a}. [h] καὶ ἐκτείνονται om. X^{a}. [i] οὐδέπω C^{a}. [k] ὄντα] ὅταν C^{a}. [l] εὐσηματωδέστερον C^{a}. Y^{a}. [m] παντὸς X^{a}. [n] ποικίλην καὶ πυκνὴν X^{a}. [o] ἱδροῦν C^{a}. Y^{a}. [p] οὐδὲ codices. [q] ἐπεισφερομένου] ἐπεὶ ἀφαιρόμενα C^{a}. [r] καύει C^{a}. [s] τά τε C^{a}. [t] δὴ C^{a}. [v] ἀρεᾶς X^{a}.

διὸ δεῖται ἀπαντλήσεως. Ἐμμείναντα γὰρ διὰ τὴν ὥραν 2
σήπεται καὶ νοσοποιεῖ. Σήπεται γὰρ πᾶν τὸ σηπόμενον ὑπ' ἀλλοτρίου θερμοῦ, ὑπὸ δὲ τοῦ οἰκείου πέττεται. Ἐν μὲν οὖν τῷ θέρει τὸ ἀλλότριον ἰσχύει, διὸ σήπεται [w] πάντα μᾶλλον ἐν αὐτῷ, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τὸ οἰκεῖον, διὸ οὐ σήπει ὁ χειμών.

Διὰ τί τῶν ἱδρώτων γινομένων ὑπὸ τῆς ἐντὸς θερμασίας 34
ἢ ὑπὸ τῆς ἐκτὸς προσπιπτούσης, πρὸς ἐνίων ἱδρώτων φρίττομεν; Ἢ διότι ὑπὸ μὲν τῆς ἐντὸς θερμασίας ὅταν ἐκπίπτωσιν ἐκ πολλοῦ τόπου εἰς ὀλίγον, συστελλομένοις πρὸς τὴν περιοχὴν παντελῶς [x] τὰς τοῦ θερμοῦ περιόδους ἀποφράττουσιν, εἶτα ἡ φρίκη ἐγγίνεται; Ἔτι τῆς σαρκὸς παντελῶς διαβρόχου γινομένης καὶ τοῦ θερμοῦ [y] διεξιόντος. Ἡ 2
δὲ ἐκτὸς θερμασία προσπίπτουσα ἀραιοῖ τὸν χρῶτα πρῶτον· εἶτα τὸ ἐντὸς τῆς φύσεως θερμὸν [z] ἀποκρινάμενον τὴν φρίκην ἐποίησεν.

Διὰ τί τῶν ἱδρώτων οἱ θερμοὶ κρίνονται βελτίους [a] εἶναι 35
τῶν ψυχρῶν; Ἢ ὅτι πᾶς μὲν ἱδρὼς περιττώματός τινος ἔκκρισίς ἐστιν, εἰκὸς δὲ τὸ μὲν ὀλίγον περίττωμα ἐκθερμαίνεσθαι, τὸ δὲ πλεῖον μὴ ὁμοίως, ὥστε ὁ ψυχρὸς ἱδρὼς πολλοῦ περιττώματος ἂν εἴη σημεῖον· διὸ καὶ μακροτέρας τὰς νόσους δηλοῖ.

Διὰ τί τῶν ἱδρώτων διὰ θερμασίαν γινομένων πρὸς τὸ 36
πολὺ πῦρ ἧττον [b] ἱδροῦμεν; Ἢ διότι ἤτοι σφόδρα θερμαινομένου τοῦ σώματος εἰς πνεύματα ὑγρὰ διαλύεται, ἢ ἐκπίπτοντος τοῦ ὑγροῦ καὶ ταχὺ [c] περιξηραινομένου τὴν αἴσθησιν οὐ λαμβάνομεν;

Διὰ τί τοῦ ἡλίου μᾶλλον θερμαίνοντος, ἐὰν μηδὲν περί- 37
βλημα [d] ἔχωμεν, ἱδρῶτες γίνονται τοῖς ἱματίοις περιστελλομένοις; Καὶ περὶ τούτου [e] ταὐτὰ ἐροῦμεν τῷ προτέρῳ.

Διὰ τί τῶν [f] ὀξειῶν κινήσεων μᾶλλον θερμαίνειν δοκουσῶν, 38

[w] μᾶλλον πάντα Ca. [x] τὰς om. Ca.Ya. [y] δὴ ἐξιόντος Xa. [z] ἀποκρινούμενον Ca. [a] εἶναι om. Ca. [b] ἱδρῶμεν Ca. [c] περιξαιρομένου Ca, ξηραινομένου Xa. [d] ἔχοιμεν Ca.Ya. [e] ταῦτα Ca. [f] ὀξέων codices.

τῶν δὲ νωθρῶν ἧττον, αἱ πρὸς τὸ σιμὸν πορεῖαι νωθρότεραι οὖσαι ἱδρῶτάς τε μᾶλλον ἐκκρίνουσι καὶ τὸ πνεῦμα [g] προσιστᾶσιν, ὡς θερμαίνουσαι μᾶλλον τῶν [h] κατάντων; Ἢ ὅτι τοῖς βάρεσιν εἰς τὸ κάτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν ἐστίν, εἰς δὲ
2 τὸ ἄνω παρὰ φύσιν. Ἡ οὖν τοῦ θερμοῦ φύσις ἡ φέρουσα ἡμᾶς πρὸς μὲν τὰ κατάντη οὐθὲν συμπονεῖ, πρὸς δὲ τὰ σιμὰ [i] φορτηγοῦσα διατελεῖ. Ὥστε διὰ μὲν τὴν τοιαύτην κίνησιν ἐκθερμαίνεται, καὶ μᾶλλον τοὺς ἱδρῶτας ἐκκρίνει, καὶ τὸ πνεῦμα προσίστησιν. Συμβάλλεται δέ τι ἐν ταῖς πορείαις καὶ ἡ τοῦ σώματος [k] σύγκαμψις πρὸς τὸ μὴ εὐθυπορεῖν τὸ πνεῦμα [l] προσιστᾶσα.

39 Διὰ τί τῶν ἱδρώτων γινομένων, ὅσῳ ἂν ἐπιβάλληταί τις μᾶλλον, οὐχ οἱ [m] τὰ πλεῖστα τῶν ἱματίων [n] ἐπιβαλλόμενοι ἱδροῦσιν; Καὶ περὶ τούτου [o] ταὐτὰ ἐροῦμεν τῷ ἐπάνω.

40 Διὰ τί τῶν σωμάτων ξηροτέρων ὄντων τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος ἱδρωτικωτέρως διακείμεθα τοῦ θέρους; Ἢ ὅτι τοῦ μὲν θέρους ἀραιῶν τῶν σώματων ὄντων τὸ τῆς φύσεως θερμὸν οὐ πολὺ κατέχεται; Διαλύει οὖν τὰ ὑγρὰ εἰς πνεῦμα. Τοῦ δὲ χειμῶνος πεπυκνωμένων ἐκτὸς τῶν σωμάτων, πολὺ [p] κατειλημμένον τὸ τῆς φύσεως θερμὸν εἰς πνεῦμα οὐ διαλύει [q] τὰ ὑγρά. Ἔτι δὲ καὶ τοῦ μὲν θέρους πολὺ προσφερόμεθα τὸ ὑγρόν, τοῦ [r] δὲ χειμῶνος τοὐναντίον.

41 Διὰ τί οἱ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου [s] γινόμενοι τοῖς ὑγιαίνουσιν ἱδρῶτες φαυλότεροι δοκοῦσιν εἶναι τῶν ὑπὸ τῶν πόνων; Ἢ ὅτι οἱ μὲν πόνοι ἀπαντλοῦντες ἀεὶ τὸ περιττεῦον ὑγρὸν ξηροτέραν τὴν σάρκα παρασκευάζουσιν, ὥστε τὰς κοιλίας τῶν πόρων ὑγιεινὰς εἶναι καὶ τῇ τοῦ θερμοῦ [t] ἠθίσει μηδεμίαν ἔμφραξιν γίνεσθαι, οἱ δ' αὐτόματοι μὲν προσαγορευόμενοι ἱδρῶτες, γινόμενοι δ' ἐξ ἀνάγκης, ὅταν ὑπὸ πλείονος ὑγρασίας συγχεομένων τῶν τῆς φύσεως πόρων τὰ θερμὰ μὴ παν-

[g] προϊστᾶσιν Ca.Ya, προϊστῶσιν Xa. [h] κατ' αὐτῶν Ca. [i] φορτίζουσα Xa. [k] σύγκαψις Xa. [l] προϊστᾶσα Xa.Ya, προϊστῶσα Ca. [m] τὰ om. Xa. [n] μεταβαλλόμενοι Ca. [o] ταῦτα Ca. [p] κατειλημμένων Xa.Ya. [q] τὸ ὑγρόν Xa. [r] χειμῶνος δὲ Xa.Ya. [s] γενόμενοι Xa. [t] εἰθίσει Ca, διηθίσει Xa.

τελῶς καταλαμβάνηται, ἀλλ' ἔτι ἀπομάχεσθαι καὶ ἐκκρίνειν αὐτὸ δύνηται, εὐλόγως νόσου σημεῖα φαίνεται. Τότε γὰρ ὑπὸ πλείονος [v] ὑγρασίας ἢ τοῦ συμμέτρου κατὰ φύσιν ψύχεται, ἥ τε σὰρξ δίομβρος γενομένη τὴν κακίστην πρὸς ὑγείαν διάθεσιν λαμβάνει.

Διὰ τί τοῦ χειμῶνος ἱδρῶτες ἧσσον γίνονται, καὶ [w] ἡμεῖς 42
οὐχ ὁμοίως παρασκευάζειν βουλόμεθα, ὑγροτέρων ὄντων τῶν
σωμάτων τοῦ χειμῶνος; [x] Ἢ ἧσσον μὲν ἱδροῦμεν, ὅτι τὰ
ὑγρὰ τοῦ χειμῶνος πέπηγε καὶ συνέστηκε σφόδρα· [y] δυσδια-
λυτώτερα [z] οὖν. Οὐχ ὑπολαμβάνομεν δὲ [a] δεῖν ἱδρωτοποιεῖ- 2
σθαι τοῦ χειμῶνος, διότι ἡ τοιαύτη διάθεσις ὑγιεινή, ὁ δὲ
τοὺς ἱδρῶτας ἐμποιῶν τήκει καὶ συγχεῖ τὴν ἕξιν· ἔτι τε καὶ
ἀραιοτέραν τοῦ προσήκοντος ἐμποιῶν τό τε ἐντὸς θερμὸν
ἀποκρίνων ἔλαττον ποιεῖ, ὥστε μὴ ὁμοίως δύνασθαι τῷ περι-
έχοντι ψυχρῷ ἀντιτετάχθαι· τό τε ἐκτὸς ὑγρὸν ῥᾳδιέστερον
παρεμπεσεῖται τοῖς σώμασιν, ἀραιῶν τῶν πόρων διὰ τὰς
ἱδρωτοποιίας [b] ὄντων.

Γ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ [c] ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΘΗΝ.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες θερμοῦ ὄντος τοῦ οἴνου δύσριγοί εἰσι, καὶ τάχιστα ἁλίσκονται ὑπὸ πλευρίτιδος καὶ τῶν τοιούτων; Ἢ διότι πολὺ ὑγρὸν ἐὰν [d] ψυχθῇ, πολὺ ψυχρὸν γίνεται, ὥστε κρατεῖν τῆς φυσικῆς θερμότητος; Γίνεται γὰρ ὅμοιον ὥσπερ ἂν εἰ ἐσθὴς βεβρεγμένη εἴη [e] ὑγρῷ ψυχρῷ, οὕτως ἡ σὰρξ ἔνδοθεν.

Διὰ τί οὐχ οἱ σφόδρα μεθύοντες [f] παροινοῦσιν, ἀλλ' οἱ 2
[g] ἀκροθώρακες μάλιστα; Ἢ ὅτι οὔθ' οὕτως ὀλίγον [h] πεπώ-
κασιν ὥστε ὁμοίως ἔχειν τοῖς νήφουσιν, οὔθ' οὕτως ὥστε διαλύεσθαι, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολὺ [h] πεπωκότες; Ἔτι οἱ μὲν νήφοντες μᾶλλον ὀρθῶς κρίνουσιν, οἱ δὲ σφόδρα μεθύοντες

[v] ἐργασίας X[a]. [w] ἡμᾶς C[a]. [x] ἢ om. X[a]. [y] δυσλυτώτερα X[a]. [z] οὖν] ὄντα C[a]. [a] δεῖ C[a]. [b] ὄντων om. C[a].K[a].X[a].Y[a]. [c] οἰνοποσίας καὶ μέθης C[a]. [d] ψυχθῇ καὶ πολὺ C[a]. [e] ὑγρῷ] ἐν τῷ C[a]. [f] περιοινοῦσιν C[a].X[a].Y[a]. [g] ἀκροθόρικες C[a]. [h] πεπόκασιν et mox πεποκότες C[a].

οὐδ' ἐγχειροῦσι κρίνειν· οἱ δὲ [h] ἀκροθώρακες κρίνουσι μὲν διὰ τὸ μὴ σφόδρα μεθύειν, κακῶς δὲ διὰ τὸ μὴ νήφειν, καὶ ταχὺ τῶν μὲν καταφρονοῦσιν, [i] ὑπὸ τῶν δὲ ὀλιγωρεῖσθαι δοκοῦσιν.

3 Διὰ τί μᾶλλον κραιπαλῶσιν οἱ [k] ἀκρατέστερον πίνοντες ἢ [l] οἱ ὅλως ἄκρατον; Πότερον διὰ τὴν λεπτότητα ὁ κεκραμένος μᾶλλον εἰσδύεται εἰς πλείους τόπους καὶ στενωτέρους, ὁ δὲ ἄκρατος ἧττον, ὥστε δυσεξαγωγότερος ὁ κεκραμένος; Ἢ διότι ἐλάττω πίνουσιν ἄκρατον διὰ τὸ μὴ δύνασθαι, καὶ ἀπεμοῦσι μᾶλλον; Ἔτι δὲ συμπέττει τὰ λοιπὰ θερμότερος ὤν, καὶ αὐτὸς αὑτόν· ὁ δὲ ὑδαρὴς τοὐναντίον.

4 Διὰ τί τῶν οἰνοφλύγων τὸ σπέρμα οὐ γόνιμον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; Ἢ ὅτι ἡ κρᾶσις τοῦ σώματος [m] ἐξύγρανται; Τὰ δὲ ὑγρὰ σπέρματα οὐ γόνιμα, ἀλλὰ τὰ συνεστῶτα καὶ πάχος ἔχοντα.

5 Διὰ τί οἱ οἰνόφλυγες τρέμουσι, καὶ μᾶλλον ὅσῳ ἂν ἀκρατοποτῶσιν; Ἔστι δὲ ὁ μὲν οἶνος θερμαντικόν, ὁ δὲ [n] τρόμος γίνεται μάλιστα ἀπὸ ψυχροῦ, διὸ οἱ ῥιγῶντες μάλιστα τρέμουσιν. Πολλοῖς δ' ἤδη χρωμένοις μόνον ἀκράτῳ τροφῆς χάριν τρόμοι ἰσχυροὶ συνέβησαν, ὥστε ἀπορρίπτειν τοὺς [o] θλίβοντας, καὶ τῷ θερμῷ ὕδατι λουόμενοι ἀναισθήτως εἶ-
2 χον. Ἢ ὅτι γίνεται μὲν ὁ τρόμος διὰ κατάψυξιν, γίνεται δὲ ἢ περιισταμένου ἐντὸς τοῦ θερμοῦ διὰ τὸ ἐκτὸς ψῦχος, οἷον τοῦ χειμῶνος, ἢ σβεννυμένου τοῦ κατὰ φύσιν θερμοῦ, σβεννυμένου μὲν τῷ ἐναντίῳ, ἢ διὰ χρόνον, οἷον γῆρας, ἢ [p] τῇ τοῦ ἀλλοτρίου θερμοῦ ὑπερβολῇ, ὃ συμβαίνει τῷ ἐν τῷ
3 ἡλίῳ ἢ πυρὶ καιομένῳ. Συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ τοῖς τῷ ἀκράτῳ οἴνῳ χρωμένοις. Ὧν γὰρ [q] θερμός, ὅταν ὑπερτείνηται δυνάμει τῇ τοῦ σώματος οἰκείᾳ θερμότητι μιγνύμενος, ἀποσβέννυσιν αὐτό· σβεσθέντος δὲ καὶ ψυχθέντος τοῦ σώματος συμβαίνει τοὺς τρόμους γίνεσθαι. Ἔστι δὲ καὶ [r] παρὰ
4 πάντα τὰ εἰρημένα [s] ἄλλος τρόπος [t] καταψύξεως. Ἀναιρε-

[h] ἀκροθόρικες Ca. [i] ὑπὸ om. Ca. [k] κεκραμμένον Ca. [l] οἱ om. Xa. [m] ἐξύγραται Ca. [n] τρόπος Ca. [o] φλιβολίτας Ca.Ya. [p] τῇ om. pr. Xa. [q] θερμός] θερμός τις Ya, θερμός τις ὁ οἶνος Xa. [r] παρὰ add. margo Xa. [s] ἄλλον τρόπον Ca. [t] καταψύξεως. ϛ. ἀναιρεθείσης Xa.

θείσης [v]δὲ τῆς ὕλης, ᾗ τὸ θερμὸν ἑκάστῳ τρέφεται, συμβαί-
νει καὶ τὸ θερμὸν φθείρεσθαι. Τοῦτο δὲ ἐπὶ [w]μὲν τῶν ἀψύ-
χων ἐπὶ τοῦ λύχνου ἐστὶ φανερόν (τοῦ γὰρ ἐλαίου ἀναλω-
θέντος συμβαίνει σβέννυσθαι τὸ φῶς), ἐπὶ δὲ τῶν ἐμψύχων
τό τε γῆρας ταὐτὸ ποιεῖ τοῦτο καὶ τῶν νόσων αἱ μακραὶ καὶ
συντηκτικαί. Ἀναιρουμένης γὰρ ἢ λεπτυνομένης τῆς τοῦ 5
θερμοῦ τροφῆς ἐκλύειν αὐτὸ συμβαίνει. Ὑγρῷ μὲν γὰρ
τρέφεται τὸ θερμόν, [x]τούτῳ δὲ οὐ τῷ τυχόντι, ἀλλὰ λείῳ
καὶ [y]πλείονι. Διὸ τοῖς νοσοῦσι τὰς εἰρημένας νόσους καὶ
πρεσβυτέροις φθειρομένου τοῦ τοιούτου καὶ ἀλλοιουμένου
(δριμὺ γὰρ καὶ αὐχμηρὸν ἀντὶ λείου καὶ λιπαροῦ γίνεται)
συμβαίνει ἐκλείπειν αὐτό. Σημεῖον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν 6
αἱ γινόμεναι βοήθειαι τοῖς μαράνσει τὸν βίον ἐκλείπουσιν· ὅ
τι γὰρ ἂν ἐπιστάξῃ τις αὐτοῖς τῶν [z]τροφωδῶν ὑγρῶν, προσ-
αναφέρεσθαι συμβαίνει τὸ δὲ ὀπτικὸν αὐτῶν, [a]ὡς τῇ τοῦ τοι-
ούτου ἐκλείψει γινομένης τῆς διαλύσεως. Ἔοικε δὲ τοῖς ἀκρα-
τοποτοῦσι τοῦτ' εἶναι [b]αἴτιον. Ὢν γὰρ θερμὸς ὁ οἶνος μετὰ 7
τῆς φύσει ὑπαρχούσης θερμότητος μᾶλλον ἀναλίσκει τὰ ἐν
τῷ σώματι ὑπάρχοντα ἐφόδια τῷ οἰκείῳ θερμῷ. Διὸ συμ-
βαίνει τοὺς μὲν ὑδρωπικοὺς αὐτῶν γίνεσθαι, τοὺς δὲ ῥευματι-
κούς, τοὺς δὲ εἰς τὴν κοιλίαν. Τά τε γὰρ λοιπὰ [c]αὐτοῖς 8
ὑγρὰ δριμέα ἐστί, καὶ τὰ εἰσιόντα δι' ἀσθένειαν τοῦ οἰκείου
θερμοῦ ἀπαλὰ ὄντα οὐ παχύνεται. Ἀσθενὲς δέ ἐστι τὸ
θερμὸν τῷ τὴν ὕλην εἶναι τοιαύτην ἐν ᾧ [d]ἔτι σῴζεται, καθά-
περ τὸ καλάμινον πῦρ· καὶ γὰρ τοῦτο διὰ τὴν τῆς ὕλης
ἀσθένειαν ἀσθενέστερόν ἐστι τοῦ ξυλίνου.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες θερμοῦ ὄντος τοῦ οἴνου δύσριγοί εἰσι, 6
καὶ τάχιστα [e]ἁλίσκονται ὑπὸ πλευρίτιδος καὶ τῶν τοιούτων
νόσων; Ἢ ὅτι [f]τὸ πολὺ ὑγρὸν ἐὰν ψυχθῇ, πολὺ ψυχρὸν
γίνεται, ὥστε [g]κρατεῖν τῆς φυσικῆς θερμότητος, πάντα δὲ

[v] δὲ] γὰρ? [w] μὲν om. X^a. [x] τοῦτο X^a. [y] πλείονι] immo πίονι.
[z] τροφῶν C^a. [a] ὡς ἐν τῇ X^a. [b] αἴτιον—ἀναλίσκει τὰ om. C^a. [c] ὑγρὰ
αὐτοῖς X^a. [d] ἔτι] τι C^a. [e] ὑπὸ πλευρίτιδος ἁλίσκονται X^a. [f] τὸ om.
C^a. [g] κρατεῖ Y^a.

2 τὰ [h] ὑγρότερα θερμότερά ἐστι τὴν φύσιν. Σημεῖον δέ· θερ-
μαίνεται μὲν γὰρ τοῖς ἐκτός, ὑγραίνεται δὲ οὔ. Εἰ δ' ἧττόν
ἐστι θερμά, καὶ ἀπολείπει δῆλον ὅτι θᾶττον αὐτὰ ἡ θερμό-
της ἢ ὑγρότης, ὥστε [i] λειφθέντων ψυχρῶν ὑγρῶν εἰκότως ῥι-
γοῦσί [k] τε μᾶλλον οἱ μεθύοντες καὶ [l] τὰ τοῦ ῥίγους οἰκεῖα
πάσχουσι πάθη.

7 Διὰ τί οἱ μὲν παῖδες θερμοὶ ὄντες οὐ φίλοινοί εἰσι, Σκύ-
θαι δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀνδρεῖοι θερμοὶ ὄντες φίλοινοι; Ἢ
ὅτι οἱ μὲν θερμοὶ ὄντες καὶ ξηροί (ἡ γὰρ τοῦ ἀνδρὸς ἕξις τοι-
αύτη), οἱ δὲ παῖδες ὑγροὶ καὶ θερμοί. Ἡ δὲ φιλοποσία
ἐστὶν ἐπιθυμία ὑγροῦ τινός. Ἡ οὖν ὑγρότης κωλύει διψη-
τικοὺς εἶναι τοὺς παῖδας· ἔνδεια γάρ τις ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία.

8 Διὰ τί μεθύοντες μᾶλλον διαισθανόμεθα τὰ ἁλυκὰ καὶ τὰ
μοχθηρὰ ὕδατα, νήφοντες δὲ ἧττον; Ἢ ὅτι τὸ οἰκεῖον ὑπὸ
τοῦ οἰκείου ἐστὶν ἀπαθές, καὶ τὸ ὁμοίως διακείμενον, τὰ δὲ
2 ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν [m] αἰσθητικώτατα. Ὁ μὲν οὖν
μεθύων γλυκεῖς ἐν αὐτῷ χυμοὺς ἔχει (τοιοῦτο γὰρ ὁ οἶνος
δοκεῖ), καὶ τῶν φαύλων χυμῶν αἰσθητικώτερός ἐστιν, ὁ δὲ
νήφων δριμεῖς καὶ ἁλυκούς. Τῆς τροφῆς οὖν πεπεμμένης οἱ
περιττωματικοὶ ἐπιπολάζουσιν. Οὗτοί τε οὖν [n] εἰσὶν ἀπα-
θεῖς ὑπὸ τῶν ὁμοίων, καὶ τὸν ἔχοντα ποιοῦσιν.

9 Διὰ τί τοῖς μεθύουσι σφόδρα κύκλῳ πάντα φαίνεται φέ-
ρεσθαι, καὶ ἤδη ἁπτομένης τῆς μέθης ἀθρεῖν τὰ πόρρω οὐ
[o] δύνανται; Διὸ καὶ σημεῖον τῆς μέθης αὐτὸ ποιοῦνταί τινες.
Ἢ ὅτι κινεῖται ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ οἴνου ἡ ὄψις [p] πυ-
κνάκις; Διαφέρει οὖν [q] οὐθὲν τὴν ὄψιν κινεῖν ἢ τὸ ὁρώμενον·
2 ταὐτὸ γὰρ ποιεῖ πρὸς τὸ φαίνεσθαι τὰ εἰρημένα. Ἐπεὶ
[r] δὲ καὶ περὶ τὰ πλησίον ὄντα διαψεύδεσθαι [s] τὴν ὄψιν συμ-
βαίνει τῶν μεθυόντων, καὶ περὶ τὰ πόρρω μᾶλλον εἰκὸς ταῦτα
πάσχειν. Διόπερ ἐκεῖνα μὲν ὅλως οὐχ ὁρᾶται, τὰ δ' ἐγγὺς

[h] ψυχρότερά Xa. [i] ληφθέντων Xa.Ya. [k] τε om. Ca. [l] τὰ] κατὰ Ca. [m] αἰσθητικώτερα Ca.Ya. [n] εἰσὶν οἱ ἀπαθεῖς Ca. [o] δύναται Ya. [p] πολλάκις pr. Ca. [q] τὴν ὄψιν οὐθὲν Xa. [r] δὲ om. Ca. [s] συμβαίνει τὴν ὄψιν Ca.

[t] οὐκ ἐν ᾧ τόπῳ ἐστὶν ὁρᾷ. Κύκλῳ δὲ φαίνεται φέρεσθαι, 3 καὶ οὐκ ἐγγὺς καὶ πόρρω, ὅτι εἰς μὲν τὸ πόρρω διά τε τὴν κύκλῳ κίνησιν ἀδυνατωτέρα ἐστὶ φέρεσθαι ἡ ὄψις. Ἅμα γὰρ τἀναντία ποιεῖν οὐ ῥᾴδιον. Ἔστι δὲ ἡ μὲν πόρρω ἐπιθυμία σφοδρά, ἡ δὲ κύκλῳ ἐν ᾧ [v] τοὔνομα σημαίνει σχήματι. Διά [w] τε οὖν τὰ εἰρημένα πόρρω οὐ φέρεται· καὶ εἰ φέροιτο τὸ ἐγγὺς καὶ πόρρω, [x] οὐκ ἂν ταὔθ' ὁρῴη. [y] Ἀπολείποι 4 γὰρ ἂν [z] ἐν θατέρῳ χρόνῳ αὐτῶν τὸ ὁρώμενον ἐν ταὐτῷ τόπῳ, ἀπολείπων δὲ οὐκ ἂν ὁρῴη. Κύκλῳ δὲ φέρεται διὰ τὸ ὑπάρχον σχῆμα τῆς ὄψεως. Ἔστι γὰρ κῶνος, οὗ ἡ βάσις κύκλος, ἐν ᾧ κινουμένη ὁρᾷ μὲν τοῦτο διὰ τὸ μηδέποτε ἀπολείπειν αὐτό, διέψευσται δὲ τῷ τόπῳ διὰ τὸ μὴ τὴν αὐτὴν ὄψιν ἐπιβάλλειν ἐπ' αὐτό. Ταὐτὸν γὰρ ἂν ἦν ἢ τοῦτο πρὸς τὴν ὄψιν κινεῖν ἢ τὴν ὄψιν πρὸς τοῦτο.

Διὰ τί τοῖς μεθύουσιν ἐνίοτε πολλὰ φαίνεται τὸ ἓν ὁρῶ- 10 σιν; Ἢ καθάπερ εἴρηται, κινουμένης τῆς ὄψεως συμβαίνει μηθένα [a] χρόνον τὴν αὐτὴν ἐπὶ ταὐτοῦ ἠρεμεῖν ὄψιν; Τὸ [a] δ' [b] ἐν ταὐτῷ χρόνῳ ἑτέρως ὁρώμενον ὀψιαίτερον εἶναι δοκεῖ· ἀφῇ γὰρ ὄψεως ὁρᾶται τὸ ὁρώμενον, ἅπτεσθαι δὲ πλείοσιν ἅμα τοῦ αὐτοῦ ἀδύνατον. Ὄντος [c] δὲ ἀναισθήτου τοῦ με- 2 ταξὺ χρόνου, ἐν ᾧ ἡ [d] ὄψις ἥπτετο καὶ παρήλλαττε τὸ ὁρώμενον, εἷς εἶναι δοκεῖ χρόνος ἐν ᾧ τε [e] ἧπται καὶ [f] παρήλλαχεν· ὥστ' ἐν τῷ [g] αὐτῷ χρόνῳ [h] ταὐτοῦ πλειόνων ἁπτομένων ὄψεων πλείω δοκεῖ εἶναι τὰ ὁρώμενα, διὰ [i] τὸ [k] ταῦτα κατὰ τὸν αὐτὸν [l] τρόπον ἀδύνατον [m] εἶναι ἅπτεσθαι.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες ἀφροδισιάζειν ἀδύνατοί εἰσιν; Ἢ 11 ὅτι δεῖ τινὰ τόπον ἐκθερμανθῆναι [n] μᾶλλον τοῦ ἄλλου σώματος, τοῦτο δὲ ποιεῖν διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι θερμασίας ἀδυνατοῦσιν· ἀποσβέννυται γὰρ τὸ ὑπὸ τῆς κινή-

[t] οὐδ' Xa. [v] τὸ ὄμμα pr. Xa. [w] τε] τι Xa. [x] οὐ καὶ codices. [y] ἀπολείπει Xa. [z] ἐν om. Ca. [a] χρόνον et δ' om. Ca. [b] ἐν om. x. [c] δὲ om. Ca. [d] ὄψις τε ἥπτετο καὶ παρήλασε Ca. [e] ἥπτετο Q.Ka.Oa. [f] παρήλλαττεν Ka.Oa. [g] αὐτῷ om. Q.Ka. [h] ταυτῷ Q.Ka.Xa. [i] τὸ om. Q.Ka. [k] ταύτας Ka. [l] χρόνον Ka. [m] εἶναι om. Ca. [n] μᾶλλον δὲ τοῦ Ca.

σεως [o] γινόμενον θερμὸν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος μᾶλλον, ὅτι
2 πολύ ἐστιν ἐν αὐτοῖς τὸ ὑγρὸν καὶ ἄπεπτον. Ἔτι δὲ τὸ σπέρμα ἐκ τροφῆς, τροφὴ δὲ πᾶσα πέττεται· ἧς πληρωθέντες ὁρμητικοί εἰσι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Διὸ καὶ κελεύουσί τινες πρὸς τὴν πρᾶξιν τὴν τοιαύτην ἀριστᾶν μὲν πολύ, δειπνεῖν δὲ ὀλίγον, ἵνα ᾖ αὐτοῖς ἐλάττω τὰ ἄπεπτα τῶν πεπεμμένων.

12 Διὰ τί ὁ γλυκὺς [p] καὶ ἄκρατος καὶ ὁ κυκεὼν μεταξὺ [q] διαπινόμενοι ἐν τοῖς πότοις νήφειν ποιοῦσιν; Καὶ διὰ τί ἧττον μεθύσκονται ταῖς μεγάλαις κωθωνιζόμενοι; Ἢ πάντων τὸ αὐτὸ αἴτιόν ἐστιν, ἡ παράκρουσις τοῦ ἐπιπολῆς θερμοῦ; Τὸ γὰρ μεθύειν ἐστίν, ὅταν ᾖ τὸ θερμὸν [r] ἐν τοῖς περὶ τὴν κεφαλὴν τόποις.

13 Διὰ τί τοῦ γλυκέος ἐπιπολαστικοῦ ὄντος, ἐάν τις μεθύων ἤδη ἐπιπίῃ γλυκύ, [s] καταπέττεται ὁ ἐνυπάρχων οἶνος καὶ ἧττον ἐνοχλεῖ; Ἢ ὅτι τὸ μὲν γλυκὺ λεαντικόν [t] τέ ἐστι καὶ γλίσχρον (ἐμφράττει οὖν τοὺς πόρους), τὸ δὲ αὐστηρὸν τραχυντικόν· καὶ τὸ μὲν εὐπετῆ ποιεῖ τῷ θερμῷ τὴν ἀναφοράν, ὁ δὲ γλυκὺς στέγει αὐτό, τοὺς πόρους ἐμφράττων. Ὅτι δὲ τῶν ἄνω θερμανθέντων ἐστὶν ἡ μέθη, εἴρηται. Ἔτι δὲ ὁ μὲν γλυκὺς ἄνοδμος, ὁ δὲ αὐστηρὸς οὔ· ὀσμὴ δὲ πᾶσα βαρύνει κεφαλήν.

14 Διὰ τί ἀπὸ τοῦ [v] κεκραμένου μὲν ἀκρατεστέρου δὲ ἕωθεν μᾶλλον πονοῦσι τὴν κεφαλὴν ἢ ἀπὸ τοῦ ἀκράτου; Ἢ ὅτι ὁ μὲν ἄκρατος [w] παχυμερὴς ὢν εἰς [x] τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν πόρους στενοὺς ὄντας αὐτὸς μὲν οὐκ εἰσπίπτει, ἡ δὲ δύναμις αὐτοῦ, ἡ ὀσμὴ καὶ θερμότης· ὁ δὲ κεκραμένος μιχθεὶς λεπτῷ [y] τῷ ὕδατι αὐτὸς εἰσδύεται, ἔχων δὲ σῶμα, καὶ τῆς δυνάμεως πολὺ τῆς [y] τοῦ ἀκράτου, [z] δυσπεπτότερός ἐστιν. Τά τε γὰρ ὑγρὰ [a] πάντων δυσπεπτότατα, καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν αὐτοῖς δυνάμεων.

[o] θερμὸν γινόμενον Xa. [p] καὶ ὁ ἄκρατος Ya. om. καὶ Ca. [q] θωνιξάμενοι pr. Ca, πινόμενοι margo. [r] ἐν om. Xa. [s] καταπάττεται Ya. [t] τε om. Ca. [v] κρεμμαμένου Ca. [w] παχυμερής πως ὢν Ca. [x] τοὺς om. Xa. [y] τῷ et mox τοῦ om. Ca. [z] δυσπεπτότερα Ca. [a] πάντα Xa.

Διὰ τί μᾶλλον δύνανται [b]πιεῖν εἰς μέθην οἱ ἀγύμναστοι 15
τῶν γεγυμνασμένων, καὶ ῥᾷον ἀπαλλάττουσιν; Ἢ ὅτι οἱ
[c]ἔχοντες περίττωμα καὶ ὑγρὸν ἐν αὐτοῖς οὐρητικοὶ γίνονται·
ὅπερ ποιεῖ δύνασθαι πίνειν καὶ ὕστερον κούφως ἔχειν διὰ τὸ
μὴ ἐμμένειν πολὺ ὑγρὸν οἰνῶδες. Οἱ μὲν οὖν ἀγύμναστοι 2
ὑγροὶ καὶ περιττωματικοί εἰσιν, οἱ δὲ γεγυμνασμένοι ξηροί,
ὥστ' εἰς τὸ σῶμα τούτοις ἡ ὑγρότης ἡ οἰνηρὰ ἀφικνεῖται.
Εὐθύς τε οὖν ἀντισπᾷ τῇ οὐρήσει ἡ φορὰ αὕτη, καὶ ὕστερον
ἐμμένον τὸ ὑγρὸν τοῦτο ἐν [d]τῷ σώματι [e]βάρος ποιεῖ.

Διὰ τί ὁ οἶνος καὶ τετυφωμένους ποιεῖ καὶ μανικούς; 16
Ἐναντία γὰρ ἡ διάθεσις· ὁ μὲν γὰρ μᾶλλον [f]ἤδη ἐν κινή-
σει, ὁ δὲ ἧττον. [g]Ἢ ὥσπερ Χαιρήμων εἶπε,

τῶν χρωμένων [h]γὰρ τοῖς τρόποις κεράννυται.

Τἀναντία οὖν ποιεῖ οὐ [i]ταὐτὰ ἀλλὰ τὰ μὴ ὁμοίως ἔχοντα,
ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ τὰ μὲν ξηραίνει τὰ δὲ ὑγραίνει, ἀλλ' οὐ
[i]ταὐτά, καὶ τήκει [k]τὸν κρύσταλλον καὶ πήγνυσι τοὺς ἅλας.
Καὶ ὁ οἶνος (ὑγρὸς γάρ ἐστι τὴν φύσιν) τοὺς μὲν [l]βραδυ- 2
τέρους ἐπιτείνει καὶ θάττους ποιεῖ, τοὺς δὲ θάττους ἐκλύει.
[m]Διὸ ἔνιοι τῶν μελαγχολικῶν τῇ φύσει ἐν ταῖς κραιπάλαις
ἐκλελυμένοι γίνονται πάμπαν. Ὥσπερ γὰρ τὸ λουτρὸν τοὺς
μὲν συνδεδεμένους τὸ σῶμα καὶ σκληροὺς [n]εὐκινήτους ποιεῖ,
τοὺς δὲ εὐκινήτους καὶ ὑγροὺς ἐκλύει, οὕτως ὁ οἶνος, ὥσπερ
[o]λούων τὰ ἐντός, ἀπεργάζεται τοῦτο.

Διὰ τί ἡ κράμβη παύει τὴν κραιπάλην; Ἢ ὅτι τὸν μὲν 17
χυλὸν [p]γλυκὺν καὶ ῥυπτικὸν ἔχει (διὸ καὶ κλύζουσιν αὐτῷ
τὴν κοιλίαν οἱ ἰατροί), αὐτὴ δ' ἐστὶ ψυχρά. Σημεῖον δέ·
πρὸς γὰρ τὰς σφοδρὰς διαρροίας χρῶνται αὐτῇ οἱ ἰατροί,
ἕψοντες σφόδρα καὶ [q]ἀποξυλίζοντες καὶ ψύχοντες. Συμ- 2
βαίνει [r]δὴ τῶν [s]κραιπαλώντων τὸν μὲν χυλὸν αὐτῆς εἰς τὴν
κοιλίαν κατασπᾶν τὰ ἐν αὐτοῖς ὑγρά, οἰνηρὰ καὶ ἄπεπτα

[b] ποιεῖν Xa. [c] ἔχοντες τὸ περίττωμα Ca. [d] τῷ om. Ca. [e] βάρους Xa. [f] ἤδη om. pr. Xa. [g] ἢ om. Ca. [h] γὰρ om. Ca. [i] ταῦτα utrobique Ca. [k] τὸ Xa. [l] δακρυτέρους Ca. Ya. [m] διότι Ca. [n] ἀκινήτους Ca. [o] λύων Ca. [p] γλυκὺ Ya. [q] ἀποχυλίζοντες margo u. [r] δὲ Xa. [s] κραιπαλούντων Ca.

ὄντα, αὐτὴν δὲ ὑπολειπομένην ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ ψύχειν τὸ
σῶμα. Ψυχομένου δὲ ὑγρὰ λεπτὰ συμβαίνει εἰς τὴν κύστιν
φέρεσθαι. Ὥστε κατ' ἀμφότερα τῶν ὑγρῶν ἐκκρινομένων
[t] διὰ τοῦ σώματος, καὶ καταψυχομένου, εἰκότως ἀκραίπαλοι
3 γίνονται· ὁ γὰρ οἶνος [v] ὑγρὸς καὶ θερμός ἐστιν. Ἔτι δὲ
συμβαίνει τῶν ὑγρῶν κατασπωμένων καὶ [w] ἐκκρινομένων κάτω
καὶ πνεῦμα ἐπάγεσθαι αὐτοῖς, [x] ὅπερ μόνον ἀπὸ τοῦ οἴνου
εἰς τὴν κεφαλὴν φερόμενον τὸν κάρον καὶ τὴν κραιπάλην
ποιεῖ. Κάτω δὲ ὁρμήσαντος καὶ καταψυχομένου τοῦ σώμα-
4 τος διὰ τὰ εἰρημένα, λύεται ὁ τῆς κραιπάλης πόνος. Ἔστι
γὰρ ἡ κραιπάλη ζέσις τις καὶ φλεγμασία λήγουσα. Λυπεῖ
δὲ μᾶλλον τῆς μέθης, ὅτι ἐκείνη μὲν ἐξίστησιν, ἡ δὲ κραι-
πάλη [y] ἐν αὐτοῖς οὖσι τὸν πόνον παρέχει· καθάπερ οὖν [z] καὶ
ὑπὸ τῶν πυρετῶν οἱ λαμβανόμενοι [a] παίζουσι μᾶλλον ἢ ἀλ-
γοῦσι, παρ' αὐτοῖς δὲ γενόμενοι οἱ αὐτοί, κουφισθέντες τοῦ
πάθους, ἀλγοῦσιν. [b] Ταὐτὰ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς κραιπάλης καὶ
ἐπὶ τῆς μέθης συμβαίνει.

18 Διὰ τί μᾶλλον ἐμετιᾶν ποιεῖ ὁ [c] ὑδαρὴς οἶνος ἢ τὸ ὕδωρ
καὶ [d] ὁ ἄκρατος; Ἢ ὅτι ἐμεῖν μὲν μάλιστα [e] ποιεῖ τὰ ἐπι-
πολαστικὰ καὶ ὅσα ἀηδῆ ἐστίν. Ἔστι δὲ ὁ μὲν οἶνος κατα-
κρουστικός, τὸ δὲ ὕδωρ λεπτὸν καὶ οὐκ ἀηδές. Διὰ μὲν οὖν
τὸ λεπτὸν [καὶ οὐκ ἀηδὲς] εἶναι κάτω διέρχεται ταχύ, [f] διὰ
2 δὲ τὸ μὴ ἀηδὲς οὐ ποιεῖ καρδιώττειν. Ὁ δὲ κεκραμένος λίαν
οὐκ ἔστι λεπτὸς ὥστε διαρρεῖν ταχύ, διὰ δὲ τὸ μικρὸν ἔχειν
οἴνου ἀηδής ἐστιν· ταράττει γὰρ τὴν αἴσθησιν τῷ πλείους ἐν
[g] αὐτῇ [h] τὰς κινήσεις ἐμποιεῖν, τήν τ' ἀπὸ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ
ὕδατος· αἰσθηταὶ γὰρ ἄμφω γίνονται. Ὁ δ' εὔκρατος τὴν
μὲν τοῦ ὕδατος αἴσθησιν ἀφανίζει, οἴνου δὲ μαλακοῦ ποιεῖ
αἴσθησιν· διὸ ἡδέως πίνεται. Ἀηδὴς δὲ ὢν ὁ ὑδαρὴς οἶνος
ἐπιπολαστικός ἐστι· τὸ δὲ τοιοῦτον ἐμετικόν ἐστιν.

[t] διὰ τοῦ σώματος om. Ca. [v] ὑγρὸς] ψυχρὸς Ca. [w] κρινομένων Xa. [x] ὅθεν Ca.Ya. [y] ἐν ἑαυτοῖς Xa.Ya. [z] καὶ om. Ca. [a] παίουσι margo u, om. Ca. [b] ταῦτα Ca. [c] ὑδαρὴς] βαρὺς Ca. [d] τὸ ἄκρατον Ca.Xa.Ya. [e] ποιεῖ om. Ca.Xa.Ya. [f] διὰ δὲ—ταχύ om. Ca. [g] αὐτῷ Ca. [h] τὰς om. Ca.Ya.

Διὰ τί μεθύοντες [i]μᾶλλον διαισθανόμεθα τὰ ἁλυκὰ καὶ 19
τὰ μοχθηρὰ ὕδατα, νήφοντες δ' ἧττον; Ἢ ὅτι τὰ λυπηρὰ μᾶλλον δῆλα τοῖς μὴ ἐπιθυμοῦσι, τοὺς δ' ἐπιθυμοῦντας [k] διαλανθάνει; Ὁ μὲν οὖν ἡδέως ἔχων ὁμοίως τῷ ἐπιθυμοῦντι ἔχει, ὁ δὲ νήφων οὕτως ἔχει· ὁ δὲ μεθύων πλήρης.

Διὰ τί τοῖς μεθύουσι σφόδρα κύκλῳ πάντα φαίνεται φέ- 20
ρεσθαι, καὶ ἤδη ἁπτομένης μᾶλλον τῆς μέθης ἀριθμεῖν τὰ πόρρω οὐ [l] δύνανται; Διὸ καὶ σημεῖον τῆς μέθης ποιοῦνται αὐτό τινες. Ἢ ὅτι κινεῖται ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ οἴνου ἡ ὄψις πυκνάκις; Ὥσπερ οὖν ὅταν ὑποθῇ τις ὑπὸ τὸν ὀφθαλμόν, δύο φαίνεται, οὕτω καὶ τοῖς μεθύουσιν. Οὐδὲν [m] γὰρ 2
διαφέρει, ἐὰν [n] μὲν ὑποθῇ, [o] κινῇ δὲ τὴν ὄψιν, οὐδ' ἐὰν ἔξωθεν ἢ ἔσωθεν· ἀμφοτέρως γὰρ τὸ αὐτὸ πάσχει ἡ ὄψις. Ὥστε οὐ δόξει μένειν τὸ ὁρώμενον, καὶ τὸ πόρρωθεν ἔτι μᾶλλον· ἔτι γὰρ ἧττον κρατεῖ ἀποτεινομένης τῆς ὄψεως, καὶ πλέον τὸ διάστημα ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ποιεῖ ἡ ἐγγὺς αὕτη κίνησις. Ἂν δὲ 3
σφόδρα κινῆται καὶ ὁμαλῶς ἄνω καὶ κάτω, ἧττον κρατήσει τοῦ πόρρω. Πάντα δὲ ἀποτεινόμενα κύκλῳ φέρεται, οἷον [p] οἱ [q] οἰστοὶ καὶ τὰ [r] καταρτώμενα. Καὶ ἡ ὄψις οὖν δι' ἀσθένειαν ταὐτὸ πάσχει [s] ὥσπερ ἂν εἰ πόρρω ἐφέρετο. Διαφέρει δ' οὐδὲν τὴν ὄψιν κινεῖν ἢ τὸ ὁρώμενον· ταὐτὸ γὰρ ποιεῖ πρὸς τὸ φαίνεσθαι.

Διὰ τί, ὅταν ἀθρόως πίνωσι, ξηρότεραι αἱ κοιλίαι γίνον- 21
ται, ὅτε δεῖ ὑγραίνεσθαι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ πλείονος; Ἢ ὅτι τοῦ μὲν πολλοῦ καὶ ἀθρόου οὐ κρατεῖ ἡ κοιλία, ἀλλ' εἰς τὸν [t] αὐτοῦ ἔρχεται τόπον ἀπαθές; Ἔστι δὲ ὑγροῦ τόπος ἀπέπτου ἡ κύστις. Τοῦ δὲ ὀλίγου κρατεῖ καὶ πέττει, ὥστε μένον ὑγραίνει.

Διὰ τί μᾶλλον κραιπαλῶσιν οἱ εὔκρατον πίνοντες ἢ οἱ 22
[v] ἄκρατον; Ἢ διὰ τὴν λεπτότητα εἰς πλείους τόπους ὁ [w] κε-

[i] μάλιστα Xa. [k] λανθάνει Xa. [l] δύναται Xa. [m] γὰρ om. Ca. [n] μὲν ὑποθῇ μὲν κ. Ca.Ya. [o] κινεῖ Ca. [p] οἱ om. Xa. [q] ἱστοὶ Ca.Ya. [r] καταρτώματα Ca. [s] ὥσπερ om. Ca. [t] αὐτὸν Ca.Xa.Ya. [v] ἄκρατον πίνοντες; ἢ Xa.Ya. [w] κεκραμμένος Ca.

*κραμένος εἰσέρχεται, καθάπερ ἐν [x]τοῖς ἱματίοις, καὶ ἔστι δυσ-
εξαγωγότερος· τὸ δὲ ὕδωρ λεπτομερέστερον μέν, ἀλλ' εὐ-
έξοδον. Ἢ διότι ἔλαττον πίνουσιν ἄκρατον διὰ τὸ μὴ δύ-
νασθαι, καὶ μᾶλλον ἀπεμοῦσιν; Ἔτι δὲ συμπέττει τὰ λοιπά.
Ταὐτὸ δ' ἐστὶ πρόβλημα.*

23 *Διὰ [y]τί ὑπὸ τοῦ ἀκράτου ἀποθνήσκουσιν, ἐάν τις [z]προϊ-
σχνάνας πολὺ πίῃ; Καὶ μὴ προϊσχνάναντες δὲ πολλοὶ τῶν
φιλοπότων ἀθρόον πολὺ [a]πίνοντες ξηροὶ γίνονται· δοκεῖ γὰρ
ὅ τε οἶνος τῶν θερμῶν εἶναι τὴν φύσιν καὶ τὸ ζῆν, τὸ δὲ
ἀποθνήσκειν κατάψυξις. Ἢ ὥσπερ [b]καὶ ἀπὸ τοῦ [c]κωνείου,
σβεννυμένου κατὰ μικρὸν τοῦ θερμοῦ τοῦ οἰκείου. Ἀλλὰ*
2 *τρόπον ἕτερον· τὸ μὲν γὰρ τῇ [d]ψυχρότητι πήγνυσι τὸ
ὑγρὸν καὶ θερμόν, ὁ δ' οἶνος [e]τῇ θερμότητι τῇ αὑτοῦ μα-
ραίνει τὴν φυσικὴν θερμότητα. Ὥσπερ οὖν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ
πυρὸς καὶ ἡλίου τὸ ὀλίγον πῦρ ἀποσβέννυται, [f]οὕτως ἡ ἐν
τοῖς σώμασι θερμότης ὑπὸ τῆς ἐν τῷ οἴνῳ, ἐὰν [g]ὑπερβάλλῃ.*

24 *Διὰ τί οἱ μεθύοντες ἀριδάκρυοι μᾶλλον; [h]Ἢ ὅτι θερμοὶ
καὶ ὑγροὶ γίνονται· ἀκρατεῖς οὖν εἰσίν, ὥστε ὑπὸ μικρῶν
κινεῖσθαι.*

25 *Διὰ τί ἧττον μεθύσκονται ταῖς μεγάλαις κωθωνιζόμενοι;
Πάντων γὰρ ταὐτὸ αἴτιον ἡ κατάκρουσις, τουτέστιν ἐπι-
πολῆς. Τὸ μὲν γὰρ μεθύειν ἐν τοῖς [i]περὶ κεφαλὴν τόποις.
Ἢ ὅτι δεῖ πρὸς τοὺς ὕπνους ὑγρότητα ἐνυπάρχειν θερμήν;
[k]αὕτη γὰρ [l]εὔπεπτος. Ἂν δὲ μὴ ἐνῇ ὑγρότης ὀλίγη ἢ δύσ-*
2 *πεπτος, οὐ γίνεται ὕπνος. Διὸ ἐν τοῖς [m]κόποις καὶ μετὰ τὰ
σιτία καὶ τοὺς [n]πότους ὑπνωτικώτατοι γίνονται ὑπὸ τῆς θέρ-
μης. Τοῖς δὲ μελαγχολικοῖς καὶ [o]τοῖς μεγάλας πυρίας
[p]ἀγρυπνία, τοῖς μὲν ὅτι κατέψυκται [q]τὸ ὑγρόν, τοῖς δὲ ὅτι*

[x] *τοῖς* om. Ca. [y] *τί οἱ ὑπὸ* Xa. [z] *προϊσχάνας* et mox *προϊσχάναντες* Ca. et pr. Ya. [a] *πιόντες* Ya. [b] *καὶ* om. Xa. [c] *κονίου* Ya. [d] *θερμότητι πήγνυσι τὸ θερμὸν καὶ ὑγρόν* Ca. [e] *τῇ* om. Ca. [f] *οὕτω καὶ ἡ* Ya. [g] *ὑπερβάλῃ* Ya. [h] *ἢ*] *ἢ ὅτι θερμοὶ καὶ ὑγροὶ μᾶλλον ἢ* Xa. [i] *περὶ τὴν κεφαλὴν* Ca. [k] *αὕτη*] *αὖ* Ca.Ya. et pr. Xa, *ἂν* rc. [l] *εὔπεπτος* Ca. [m] *κόλποις* Xa. [n] *πόνους* Xa.Ya. [o] *τοῖς μ.*] *τὰς μ.*] Ca.Xa. [p] *ἀγρυπνίας* Ca.Xa. [q] *τὸ ὑγρὸν* Gaza: codices *τούτων*.

οὐκ ἔστιν ἢ ὀλίγον. Φανερὸν οὖν ὅτι εἰς ταῦτα βλεπτέον καθ' ἕτερον τῶν παθῶν.

Διὰ τί οἱ οἰνόφλυγες τρέμουσι, καὶ μᾶλλον ὅσῳ ἂν ἀκρα- 26
τοποτῶσιν; Ἔστι δὲ ὁ μὲν οἶνος θερμαντικός, ὁ δὲ τρό-
μος γίνεται μάλιστα ὑπὸ ψυχροῦ, διὸ οἱ ῥιγῶντες μάλιστα
τρέμουσιν. Πολλοῖς δ' ἤδη χρωμένοις μόνῳ ἀκράτῳ τροφῆς
χάριν τρόμοι τε ἰσχυροὶ συνέβησαν, ὥστε ἀπορρίπτειν τοὺς
θλίβοντας, καὶ τῷ θερμῷ ὕδατι λουόμενοι ἀναισθήτως εἶχον.
Ἕτεροι δὲ τοῦτον τὸν τρόπον διαιτώμενοι, καὶ τρίψεσι χρώ- 2
μενοι καὶ τροφῇ κρέασι, πρὸς ἀποπληκτικὰς ἀρρωστίας ἦλα-
σαν· [r] οἷς τρόμοι μὲν διὰ τὴν ἀκινησίαν ἧττον [s] ἐνέπιπτον,
πόνος δὲ ἰσχυρὸς καὶ τὸ μὴ δύνασθαι [t] ἡσυχάζειν. Ἔτι τοῦ
μὲν τρόμου αἰτία ἡ ψυχρότης· φαίνονται γάρ, ὥσπερ εἴρη-
ται, οἵ τε ῥιγῶντες τοῦτο πάσχοντες καὶ οἱ σφόδρα γέρον-
τες. Ἀμφοτέρων δὲ τούτων τῶν μὲν τὸ πάθος ψυχρόν, τῶν 3
δὲ ἡ ἡλικία· ὁ δὲ οἶνος θερμαντικώτατος, ὥσθ' ὑπεναντίον ἄν
τι [v] συμβαίνοι. Ἢ οὐθὲν κωλύει γίνεσθαι ταὐτὸ ὑπὸ ἐναντίων,
μὴ ὡσαύτως δὲ ποιούντων, οἷον καὶ [w] ὑπὸ τῶν πάγων ἀπο-
κάεται [x] καὶ ὑπὸ θερμοῦ, ὅταν ὁ πάγος ἀθρόον ποιήσῃ τὸ
θερμόν· ὥστ' ἔστι μὲν [y] ὡς [z] ὑπ' ἐναντίων [a] τὸ πάθος τὸ αὐτὸ
συμβαίνειν, ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τὸ αὐτό. Ὁ δὲ τρό- 4
μος γίνεται μὲν ὑπ' ἐνδείας θερμοῦ, οὐ παντὸς ἀλλὰ τοῦ οἰ-
κείου. Φθείρεται δὲ τὸ θερμὸν ἢ μαράνσει ἢ σβέσει, σβέσει
μὲν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, ὑπὸ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ, μαράνσει δὲ
ἐνδείᾳ τροφῆς, οἷον οἱ λύχνοι, ὅταν μὴ ἔχωσιν ὑπέκκαυμα
μηδ' ἔλαιον· ἢ ὑπὸ θερμοῦ ἀλλοτρίου, οἷον τὸ πῦρ ἐν τῷ
ἡλίῳ καὶ οἱ λύχνοι [b] παρὰ [c] τῷ πυρί. Οἱ μὲν οὖν ῥιγῶντες 5
ὑπὸ ψυχροῦ σβεννυμένου τοῦ θερμοῦ τρέμουσιν. Διὸ καὶ
τοῖς [d] προσχεομένοις τὸ θερμὸν αἱ φρῖκαι γίνονται· ἐγκα-
τακλειόμενον γὰρ [e] τὸ ψυχρὸν εἴσω καὶ ἀντιπεριιστάμενον

[r] οἷς om. Ca.Xa.Ya. [s] ἔπιπτον Ca. [t] ἡσυχάζειν ἤδη. ἔτι Ca.Ya. utramque particulam om. Xa. [v] συμβαίνει Ya, συμβαίνῃ Ca.Xa. [w] ἀπὸ codices. [x] καὶ om. Xa. [y] ὡς om. Ca. [z] ὑπεναντίον Ca.Ya. [a] τὸ πάθος om. pr. Xa. [b] περὶ Ca. [c] τὸ πῦρ Ca.Ya. [d] προχεομένοις Xa. [e] τὸ om. Ca.

ἵστησι τὰς τρίχας· καὶ τῷ ἀρχομένῳ πυρέττειν τὸ γινόμενον
6 ῥῖγος δι' ὁμοίαν αἰτίαν γίνεται. Ἐν δὲ τῷ γήρᾳ τὸ θερμὸν
μαραίνεται τῆς τροφῆς ὑπολειπούσης. Τροφὴ μὲν γὰρ ὑγρὸν
τῷ θερμῷ, τὸ δὲ γῆρας ψυχρόν. Οἱ δὲ οἰνόφλυγες μαραι-
νομένης μὲν τῆς οἰκείας θερμότητος τρέμουσι, κἂν εἴ τινες
ἄλλοι τοῦτο πάσχουσι διὰ τὸν οἶνον, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
τοῖς διὰ γῆρας, ἀλλ' ἔτι τρίτος ἦν τρόπος τῆς τοῦ θερμοῦ
7 φθορᾶς. Ὅταν γὰρ ὑπερβάλλοντι χρῶνται ἐν τῷ σώματι,
πολλὴ οὖσα ἡ θερμότης ἢ ἀποσβέννυσιν ἢ ἀσθενῆ ποιεῖ τὴν
οἰκείαν θερμότητα ᾗ ἰσχύομεν· ἔστι γὰρ ὅταν μὴ κρατῇ τὸ
κινοῦν τοῦ κινουμένου, [f] οἷον ὅταν ξύλον μακρὸν καὶ μέγα μὴ
8 εὐκρατῶς ἔχῃ τις, τὸ ἄκρον τρέμει. Γίνεται [g] δὲ τοῦτο ἢ
τῷ τὸ ἐχόμενον μεῖζον εἶναι ἢ τῷ τὸ κινοῦν ἔλαττον. Συμ-
βαίνει [h] δὲ σβεννυμένου τοῦ θερμοῦ (δοκεῖ γὰρ αἴτιον τοῦτο
εἶναι [i] τοῦ κινεῖσθαι τοῖς ζῴοις) μὴ κρατεῖν τὴν φύσιν. Ση-
μεῖον δ' ὅτι διὰ ψυχρότητα γίνεται τὸ πάθος τοῖς οἰνόφλυξι
καὶ τοῖς [k] πρεσβύταις, ὅτι ἄνευ ῥίγους γίνεται ὁ [l] τρόμος.

27 Διὰ τί ὁ ἀκροθώραξ μᾶλλον παροινεῖ τοῦ [m] μᾶλλον μεθύ-
οντος καὶ τοῦ νήφοντος; Ἢ ὅτι ὁ μὲν νήφων εὖ κρίνει, ὁ δὲ
παντάπασι μεθύων διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἐπιπεπλασμένας
εἶναι, οὐ δυνάμενος τὸ βάρος φέρειν, οὐ κρίνει· οὐ κρίνων δὲ
2 οὐ [n] παροινεῖ. Ὁ δὲ ἀκροθώραξ κρίνει τε καὶ διὰ τὸν οἶνον
κακῶς κρίνει, ὥστε [o] παροινεῖ· ὥσπερ καὶ Σάτυρον τὸν Κλα-
ζομένιον ὄντα φιλολοίδορον, φεύγοντα δίκην, ἵνα ὑπὲρ τοῦ
πράγματος λέγῃ καὶ μὴ λοιδορῆται, τὰ ὦτα ἐπέπλασαν, ἵνα
μὴ ἀκούων εἰς λοιδορίαν τρέπηται· παυομένου δὲ τοῦ ἀντι-
δίκου ἀφεῖλον· μικρὰ δὲ ἀκούσας ἔτι λέγοντος οὐκ ἀπέσχετο
ἀλλὰ κακῶς ἔλεγε, διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι μὲν κακῶς δὲ κρίνειν.

28 Διὰ τί πρὸς τὸν γλυκὺν οἶνον ἡδίω ὄντα οὐ [p] γίνονται οἰ-
νόφλυγες; Ἢ ὅτι οὐκ ἴδιον χυμὸν ἔχει ὁ γλυκύς, ἀλλ' ἀλ-

[f] οἷον] ἢ Xa. [g] δὲ] γὰρ Xa. [h] δὴ Ya. [i] τὸ κ. Ca. [k] πρεσβυτέροις Xa. [l] τρόπος Ya. [m] μᾶλλον om. Ca. Ya. [n] παροινεῖ] παροινῶν δὲ pr. Ya. [o] παροινεῖν Ca. Xa. [p] γίνονται οἱ οἰνόφλυγες Ca.

λότριον; Φιλόγλυκυς οὖν [q] μᾶλλον ἢ φίλοινος ἔσται ὁ κε-
κρατημένος.

Διὰ τί οἱ οἰνόφλυγες ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμαινόμενοι μά- 29
λιστα χαίρουσιν; Ἢ ὅτι δέονται πέψεως; Ἔτι δὲ καὶ διὰ
τὸ κατεψῦχθαι· διὸ καὶ [r] αἱ ἀποπληξίαι καὶ αἱ ἀποναρκώ-
σεις τάχιστα μετὰ τοὺς πότους γίνονται.

Διὰ τί τοῖς μεθύουσιν ἐνίοτε πολλὰ φαίνεται τὸ ἓν ὁρῶ- 30
σιν; Ἢ ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄψεων [s] ἔσω μὲν κινοῦνται ὑπὸ
τοῦ οἴνου, καθάπερ ἡ ὅλη κεφαλή, κινουμένων δὲ τῶν ἀρχῶν
οὐκ εἰς ταὐτὸ συμβάλλουσιν αἱ ὄψεις, ἀλλ' οἷον ἐπὶ μέρος
ἑκάτερον τοῦ ὁρωμένου· διὸ δύο φαίνεται. Ταὐτὸ δὴ τοῦτο
γίνεται καὶ ἐάν τις κάτωθεν πιέσῃ τὴν ὄψιν· ἐκίνησε γὰρ
τὴν ἀρχὴν τῆς ὄψεως, ὥστε μηκέτι εἰς ταὐτὸ συμβάλλειν τῇ
ἑτέρᾳ. Ἡ μὲν οὖν τοιαύτη κίνησις ἔξωθεν γίνεται, ἡ δὲ ἀπὸ
τοῦ οἴνου ἔσωθεν. Διαφέρει δ' οὐθέν· [t] ταὐτὰ γὰρ ποιήσει
ὁπωσοῦν κινηθεῖσα.

Διὰ τί τῶν μεθυόντων ἡ [v] γλῶττα πταίει; Πότερον ὅτι 31
καθάπερ τὸ ὅλον σῶμα ἐν τῇ μέθῃ σφάλλεται, οὕτω καὶ ἡ
[v] γλῶττα σφαλλομένη πταίει καὶ οὐ δύναται τὴν λέξιν διαρ-
θροῦν; Ἢ σπογγώδης ἐστὶν ἡ τῆς γλώττης σάρξ· βρεχο-
μένη οὖν ἐξαίρεται· τούτου δὲ συμβαίνοντος διὰ τὸ πάχος
τὸ ἀπὸ τοῦ ὄγκου δυσκινητοτέρα οὖσα οὐ δύναται διακριβοῦν.
Ἢ διότι οὔτε ἐν τῷ ὑγρῷ δυνάμεθα λαλεῖν διὰ τὴν ἀπουσίαν 2
τοῦ ἀέρος, οὔθ' ὅταν εἰς τὸ στόμα λάβωμεν ὑγρόν; Ἐν τῇ
μέθῃ οὖν ἐν ὑγρῷ πολλῷ τῆς γλώττης οὔσης οὐκ ἀκριβοῦμεν·
τὸ δὲ μὴ ἀκριβοῦν ἐστὶ τὸ πταίειν. Ἢ διότι ἐν ταῖς μέθαις 3
ἡ ψυχὴ συμπαθὴς γινομένη πταίει; Τῆς ψυχῆς οὖν τοῦτο
πασχούσης εἰκὸς καὶ τὴν γλῶτταν ταὐτὸ πάσχειν· ἀπ' ἐκεί-
νης γὰρ ἡ τοῦ λέγειν ἀρχή. Διὸ καὶ χωρὶς τῆς μέθης, ὅταν
ἡ ψυχὴ πάθῃ τι, συμπάσχει καὶ ἡ γλῶττα, οἷον τῶν φοβου-
μένων.

Διὰ τί οἱ οἰνόφλυγες καὶ οἱ περὶ τὴν θάλατταν χαίρουσιν 32

[q] *μᾶλλον ἢ*] *ὁ* Cᵃ.Yᵃ, *οὐ* corr. Yᵃ. [r] *αἱ* prius om. pr. Yᵃ. [s] *ἔξω μὲν* Cᵃ, *ἔξωθεν* Xᵃ.Yᵃ. [t] *ταῦτα* Xᵃ.Yᵃ. [v] *γλῶσσα* utrobique Xᵃ.

ἡλίῳ; Ἢ διότι οἱ μὲν οἰνόφλυγες δέονται πέψεως, καὶ ἅμα συμβαίνει τινὰς τόπους κατεψῦχθαι; Διὸ καὶ ἀποπληξίαι καὶ ἀποναρκώσεις μετὰ τοὺς πότους. Οἱ δὲ θαλάττιοι διὰ τὸ ἀεὶ ἐν ὑγρῷ εἶναι τοῦτο ποιοῦσιν.

33 Διὰ τί οἱ μεθύοντες ἀδύνατοι ἀφροδισιάζειν; Ἢ ὅτι δεῖ μᾶλλόν τινα τόπον ἐκθερμανθῆναι τοῦ ἄλλου σώματος, οἱ δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας ἀδυνατοῦσιν. Ἀποσβέννυται οὖν τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως, θερμὸν [w] γινόμενον ὑπὸ τοῦ περι-
2 έχοντος. Ἢ διότι δεῖ μὲν ἐκθερμανθῆναι τοὺς κάτω τόπους, ὁ δ' οἶνος ἄνω πέφυκε φέρεσθαι, ὥστε ἐκεῖ ποιεῖ τὴν [x] θερμασίαν, ἐντεῦθεν δὲ ἀπάγει. Καὶ μετὰ τὰ σιτία ἥκιστα ἀφροδισιαστικοί, καὶ κελεύουσιν ἀριστᾶν μὲν πολὺ δειπνεῖν δὲ ὀλίγον· ἀπέπτων μὲν γὰρ ὄντων ἄνω φέρεται, πεπεμμένων δὲ κάτω τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ δὲ τοῦ σπέρματος
3 γένεσις ἐκ τούτων. Καὶ οἱ κοπιῶντες ἐξονειρώττουσιν, ὅτι ὑγρὸς καὶ θερμὸς ὁ κόπος· ἐὰν οὖν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ γένηται ἡ περίττωσις, συμβαίνει [y] ἐξονειρώττειν. Διὰ ταὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρρωστήμασιν, ὅσοις γίνεται, συμβαίνει. Καὶ τοῖς φοβουμένοις καὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι συμβαίνει ὡσαύτως.

34 Διὰ τί νέοι ὄντες [z] ἐνουροῦσι μᾶλλον, ὅταν μεθυσθῶσιν, ἢ πρεσβύτεροι; Ἢ διὰ τὸ θερμοὺς [a] καὶ ὑγροὺς εἶναι πολὺ τὸ συρρυὲν γίνεται περίττωμα, διὰ τὸ μὴ ἀναλίσκειν τὸ σῶμα τὸ ὑγρόν, ὥστε ὑπερχεῖται· πρεσβυτέροις δὲ γινομένοις διὰ
2 ξηρότητα τὴν ὑπερβολὴν ἀντισπᾷ τὸ σῶμα. Ἢ ὅτι μᾶλλον ὑπνωτικώτεροί εἰσιν οἱ νέοι τῶν [b] πρεσβυτέρων; Διὸ τοὺς μὲν νέους καθύπνους ὄντας λανθάνει ἡ ὁρμὴ τοῦ οὔρου ἐκπίπτουσα πρὶν διεγερθῆναι, τοὺς δὲ [b] πρεσβυτέρους οὔ, καθάπερ οὐδὲ τῶν ἔξωθεν κινήσεων οὐδὲν ἧττόν τι λανθάνει αὐτοὺς ἢ τοὺς νέους. Δῆλον δέ· καὶ γὰρ αὐτοὶ οἱ νέοι ἐν τοῖς βαθυτάτοις ὕπνοις μάλιστα ἐνουροῦσιν.

35 Διὰ τί τὸ ἔλαιον πρὸς τὰς μέθας συμφέρει, καὶ τοῦ δύνα-

[w] γενόμενον C[a]. [x] θερμανσίαν C[a]. [y] ὀνειρώττειν C[a]. [z] ἐνουρῶσι C[a].
[a] καὶ ὑγροὺς om. X[a]. [b] πρεσβύτων et mox πρεσβύτας C[a].

σθαι πίνειν τὸ καταρροφεῖν; Ἢ διότι οὐρητικόν ἐστι καὶ τῷ πόματι προοδοποιεῖ;

Δ. ΟΣΑ [c]ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ.

Διὰ τί ὁ ἀφροδισιάζων καὶ [d]ὁ ἀποθνήσκων ἀναβάλλει τὰ ὄμματα, καθεύδων δὲ καταβάλλει; Ἢ διότι [e]ἄνωθεν τὸ θερμὸν ἐξιὸν [f]ἀναστρέφει ἵνα περ ὁρμᾷ· ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ κάτω συνάγεται, διὸ ῥέπει κάτω; Συγκλείονται δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν ἔτι νοτίδα.

Διὰ τί τῶν πλείοσιν ἀφροδισίοις χρωμένων ἐπιδηλότατα 2
[g]ἐνδίδωσι τὰ ὄμματα καὶ τὰ ἰσχία, τὰ μὲν ἐγγὺς ὄντα, τὰ
δὲ πόρρω; Πότερον ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ [h]συνουσίᾳ ἐπιδηλότατα συμπονεῖ ταῦτα τῇ ἐργασίᾳ συνιόντα περὶ τὴν [i]πρόεσιν
τοῦ σπέρματος; Συνεκθλίβεται οὖν μάλιστα ἐντεῦθεν ὅσον
εὔτηκτον τῆς τροφῆς ἔνεστι διὰ τὴν θλῖψιν. Ἢ διότι πα- 2
ραθερμαινόμενα τήκεται μάλιστα· ὁ δὲ ἀφροδισιασμὸς [k]θερμότητα ἐργάζεται. [l]Μάλιστα δὲ ταῦτα θερμαίνεται, ἃ κινεῖται ἐν τῇ ἐργασίᾳ. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ περὶ τὴν ἕδραν
ἐπιδήλως συμπονεῖ. Οὔτε γὰρ μὴ συναγαγόντι τὰ περὶ [m]τὴν 3
ἕδραν ἐνδέχεται προέσθαι, οὔτε μὴ τῶν ὀφθαλμῶν καταβληθέντων· τὰ μὲν γὰρ περὶ τὴν ἕδραν συνιόντα θλίβει, οἷον ἐκ κύστεως τῇ χειρὶ τὸ ὑγρόν, ἡ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν συναγωγὴ
τὰ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅτι δὲ μεγάλην ἔχουσι τὰ ὄμματα 4
τὴν δύναμιν καὶ ὁ τόπος αὐτῶν πρὸς γένεσιν, δηλοῖ ἡ τῶν [n]ἀτέκνων καὶ γονίμων γυναικῶν τοῖς ἐναλείμμασι πεῖρα, [o]ὡς δέον ταύτῃ διελθεῖν εἰς τὸ σπέρμα δύναμιν. [p]Πίονα δὲ ἄμφω τυγχάνει ὄντα πάντων ἀεί, ἀρχός τε καὶ ὄμματα· διὰ μὲν οὖν τὴν συνεργίαν κοινωνεῖ τῆς θερμασίας, διὰ δὲ ταύτην λεπτύ-
νεται καὶ συναποκρίνεται πολὺ εἰς τὸ σπέρμα. Οὔτε γάρ, 5
ἂν μὴ πῖον ᾖ, ὁμοίως γρύσει ἡ θερμότης, οὔτε πῖον ὂν μὴ

[c] ΠΕΡΙ om. K^{a}.O^{a}.s. [d] ὁ post καὶ om. C^{a}.X^{a}. [e] ἄνω C^{a}.Y^{a}. [f] ἀναστρέφειν X^{a}. [g] ἐνδίδωσι Sylburgius: codices συνδίδωσι. [h] συνουσίᾳ] νουσέα C^{a}. [i] προαίρεσιν C^{a}. [k] θερμότητι Y^{a}. [l] ταῦτα δὲ μάλιστα C^{a}. [m] τὴν om. C^{a}. [n] τέκνων C^{a}. [o] ὥστε C^{a}. [p] πίονα Gaza: codices πλείονα.

συμπονοῦν, οἷον ἐν τῇ κοιλίᾳ· ἀλλὰ οἱ νεφροὶ τῶν ἄλλων μάλιστα αἰσθάνονται διὰ τὴν γειτνίασιν. Καὶ [q] αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ σπέρματος πάροδος παρὰ τοὺς τόπους [r] τούτους οὖσα ἐπιδηλότατα ἱκανή ἐστι λεπτύνειν· ἀφαιρεῖ γάρ, ἀλλ' οὐ προστίθησι πλησιάζουσα.

3 Διὰ τί καὶ οἱ ἀφροδισιάζοντες καὶ οἱ εὐνοῦχοι οὐ χρώμενοι ἀφροδισίοις [s] ὁμοίως [t] ἀμφότεροι τὰ ὄμματα πρὸς ὀξυωπίαν βλάπτονται; Ἢ ὅτι τοῖς μὲν διὰ λαγνείαν, τοῖς δὲ διὰ τὴν πήρωσιν τὰ ἄνω ξηρὰ γίνεται μᾶλλον τοῦ δέοντος, ἐπιδηλότατα δ' ἐν τούτοις, [v] ὅσων τὸ ἔργον ἐστὶν ἀκριβές· ἡ δ' ὄψις τοιοῦτον. Κατασπωμένων δὲ τῶν ὑγρῶν τὰ ἄνω ξηραίνεται. Ὁ μὲν [w] οὖν ἀφροδισιασμὸς δῆλον ὅτι τοῦτο ποιεῖ· τοῖς δὲ εὐνούχοις τά τε σκέλη οἰδεῖ καὶ αἱ κοιλίαι εὔλυτοι ὡς κάτω μεθισταμένου τοῦ ὑγροῦ.

4 Διὰ τί ἄνθρωπος μόνον, ὅταν ἄρχηται [x] δύνασθαι ἀφροδισιάζειν, ἡβᾷ, τῶν δὲ ἄλλων ζῴων ὅσα τρίχας ἔχει οὐθέν; Ἢ ἐπειδὴ κατὰ τὰς ἡλικίας μεταβάλλει τὰ ζῷα εἰς τοὐναντίον; Φωνή τε γὰρ βαρεῖα ἐξ ὀξείας γίνεται, καὶ δασύνεται ἐκ ψιλῶν· δῆλον οὖν ὡς καὶ τὰ ἐκ γενετῆς δασέα [y] ζῷα ψι-
2 λοῖτ' ἂν, οὐ δασύνοιτο, σπερματικὰ γινόμενα. Οὐ πάσχει δὲ τοῦτο διὰ τὸ τὰ σπερμαίνοντα ξηρότερα γίνεσθαι καὶ ἀραιότερα, ἐξ ὧν θρὶξ φύεται. Δῆλον δὲ ἐκ τοῦ μὴ ἐν ταῖς οὐλαῖς φύεσθαι τρίχας· στεγαναὶ γὰρ αἱ οὐλαί, [z] ἀλλ' οὐκ ἀραιαί. Μηδὲ τοῖς παιδίοις καὶ γυναιξίν· [a] ὑγρὰ γὰρ καὶ ἄμφω, ἀλλ' οὐ ξηρά.

5 Διὰ τί ἡ [b] ἀνυποδησία οὐ συμφέρει πρὸς ἀφροδισιασμούς; Ἢ ὅτι τὸ μέλλον ἀφροδισιάζειν σῶμα δεῖ τὰ ἐντὸς θερμὸν εἶναι καὶ ὑγρόν; [c] Τοιοῦτον δὲ ἐν τοῖς ὕπνοις μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι· διὸ καὶ ταχὺ καὶ ἄνευ [d] ἐργασίας οἱ ἐξονει-

[q] αὕτη Xa. [r] τούτους om. Ca. [s] ὅμως Ca.Ya. [t] ἀμφοτέροις Ca.Xa. [v] ὅσον codices. [w] οὖν om. Ca. [x] δύναται Xa. [y] ζῷα om. Ca. [z] ἀλλ' om. Na. [a] ὑγρὰ—ξηρά addiderunt Ka.Na.Oa. [b] ἀνυποδεσία Ca. [c] τοιοῦτο Ca.Xa. [d] ἐξεργασίας οἱ ὀνειρωγμοὶ Ca.Na.Xa.Ya.

ρωγμοὶ γίνονται, ἐγρηγοροῦσι δὲ μετὰ πόνου. Ἅμα δὲ τὸ 2
σῶμα τοιοῦτον καὶ οἱ πόδες ὑγρότεροι καὶ θερμότεροι· σημεῖον δέ, ὅτι καθευδόντων θερμοί, ὡς ἅμα τοῖς ἐντὸς οὕτως ἔχοντες. Ἡ δ' [d] ἀνυποδησία τοὐναντίον ποιεῖ· ξηραίνει γὰρ καὶ [e] ψύχει. Ὥστ', εἴτε ἀδύνατον μὴ θερμῶν ὄντων ἀφροδισιάσαι εἴτε χαλεπόν, ἀνάγκη ἀσύμφορον εἶναι πρὸς τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσιν.

Διὰ τί ἐκλύεται μάλιστα τῶν ζῴων ἀφροδισιάσας [f] ἄν- 6
θρωπος; Ἢ διότι πλεῖστον προΐεται [g] σπέρμα κατὰ λόγον τοῦ σώματος; Διὰ τί δὲ πλεῖστον προΐεται; Ἢ ὅτι ἥκιστα ἐκπονεῖ τὴν τροφὴν καὶ φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν ἐστι τῶν ζῴων μάλιστα; Ὧν τὸ μὲν ποιεῖ σπέρμα πολύ, τὸ δὲ τὴν φύσιν σπερματικὴν ποιεῖ· καὶ γὰρ τὸ σπέρμα τοιοῦτόν ἐστιν, ἕως ἂν σῴζηται.

Διὰ τί τοῦ ἀφροδισιάζειν γινομένου διὰ θερμότητα, τοῦ 7
δὲ φόβου ὄντος ψυκτικοῦ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν, ἐνίοις, ὅταν [h] γένωνται ἐν τούτοις τοῖς πάθεσι, σπέρμα [i] προέρχεται; Ἢ ὅτι ψυχομένων ἐνίων τόπων [k] ἕτεροι ὑποθερμαίνονται, τήν τε οἰκείαν ἔχοντες θερμότητα καὶ δεχόμενοι τὴν τῶν καταψυχομένων τόπων; Ὥστε καταψυχομένων μὲν συμβαίνει, οὐ διὰ τὸ ψύχεσθαι [l] μέντοι, ἀλλὰ [m] διὰ τὸ θερμαίνεσθαι. Δῆ- 2
λον δὲ καὶ τῇ ὄψει· τῶν γὰρ φοβουμένων τὰ ἄνω λειφαιμεῖ, [n] τὰ δὲ κάτω ὑγραίνεται, καὶ κοιλία καὶ κύστις λύεται. Ὑπιὸν οὖν τὸ θερμὸν ἐν μὲν τῷ φόβῳ κάτω, ἐν δὲ τῷ θανάτῳ κάτωθεν ἄνω, ἐξυγραῖνον τῇ θερμότητι ποιεῖ τὴν τοῦ σπέρματος ἔξοδον.

Διὰ τί οὐ δεῖ μὴ ὀργῶντα οὔτε ἀφροδισιάζειν οὔτε ἐμεῖν 8
οὔτε πτάρνυσθαι οὔτε φῦσαν ἀφιέναι; Ἢ ὅτι μὴ ὀργῶντες ὁμοίως ἔχομεν τοῖς ἐκ τῆς γῆς ἀνασπωμένοις, οἷς προσεκσπᾶταί τι ἀλλότριον ἢ ἐγκαταλείπεται ἀποσπασθέν; Ἅπαν

[d] ἀνυποδεσία Ca. [e] ψύχει—ἀνάγκη om. Ca. [f] ὁ ἄνθρωπος Ca.Xa. [g] σῶμα Ca. [h] γένηται Ca. [i] προΐεται Ca. [k] ἕτεροι—τόπων om. Ca. [l] μὲν Ca.Ya, μόνον Xa. [m] διὰ] καὶ διὰ Xa.Ya. [n] τὸ Ca.

δὲ ὃ δεῖ μὲν ἐξαρθῆναι, κολοβὸν δὲ ὑπολείπεται, πλείω χρόνον παρέξει πόνον. Ἐάν τέ τις κινήσῃ τι ἀλλότριον, τοῦτο πόνον παρέξει, οὐκ ἐν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ ὄν· ἃ συμβήσεται τοῖς μὴ ὀργῶσι ποιοῦσί τι τῶν εἰρημένων.

9 Διὰ τί νήστεις θᾶττον ἀφροδισιάζουσιν; Ἢ διότι οἱ πόροι κενώτεροι οἱ τοῦ σώματος νήστεσι, πλήρεσι δὲ πλήρεις· κωλύουσιν οὖν τὴν εἰς τὸ σπέρμα ὑγρότητα διεξιέναι. Δῆλον δὲ ἐπὶ τῆς κύστεως· οὐ γὰρ δύνανται πλήρους οὔσης ταχὺ ἀφροδισιάζειν.

10 Διὰ τί οἱ νέοι ὅταν πρῶτον ἀφροδισιάζειν ἄρχωνται, αἷς ἂν ὁμιλήσωσι, μετὰ τὴν πρᾶξιν μισοῦσιν; Ἢ διὰ τὸ μεγάλην γίνεσθαι τὴν μεταβολήν; Τῆς γὰρ συμβαινούσης ὕστερον ἀηδίας μεμνημένοι, ὡς αἰτίαν ᾗ ἐπλησίασαν φεύγουσιν.

11 Διὰ τί οἱ ἱππεύοντες συνεχῶς ἀφροδισιαστικώτεροι γίνονται; Ἢ ὅτι διὰ [o] τὴν θερμότητα καὶ τὴν κίνησιν ταὐτὸ πάσχουσιν ὅπερ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ; Διὸ καὶ [p] τῇ τῆς ἐπεχούσης ἡλικίας [q] ἐπιδόσει περὶ τὰ αἰδοῖα μείζω τὰ μόρια ταῦτα γίνεται. Ἀεὶ οὖν [r] τῇ κινήσει ταύτῃ χρωμένων εὔροα τὰ σώματα γίνεται καὶ προωδοπεποιημένα πρὸς τὸν ἀφροδισιασμόν.

12 Διὰ τί, ὅταν ἄρξωνται ἀφροδισιάζειν [s] δύνασθαι, οἱ χρῶτες ὄζουσι, πρότερον δ' οὐκ ὄζουσι [t] πρὸ ἥβης οὔτε οἱ ἄνδρες οὔτε αἱ γυναῖκες; Ἢ ὅτι τὰ ἄπεπτα τούς τε χυμοὺς ἀεὶ χείρους ἔχει (ἢ γὰρ ὀξυτέρους ἢ ἁλμυρωτέρους ἢ πικροτέρους) καὶ τὰς ὀσμὰς δυσωδεστέρας, τὰ δὲ πεπεμμένα ἢ γλυκεῖς ἢ [v] ἧττον ἀγλευκεῖς, καὶ τὰς ὀσμὰς εὐωδεστέρας [w] ἢ ἧττον
2 δυσώδεις; Τοῦτο δ' ἐστὶ δῆλον ἐπὶ πάντων θεωμένοις καὶ φυτῶν καὶ ζῴων. Ἀφαιρεθέντων δὴ τῶν εὐπέπτων, τὰ ὑπολειπόμενα ἄπεπτα, οἷον δὴ [x] καὶ ἐπὶ τῆς τέφρας ἀναλωθέν-

[o] τὴν post διὰ om. Xa. [p] τῇ post καὶ om. Ca. Ya. [q] ἐπίδοσιν Ya. [r] τῇ] τῇ αὐτῇ Xa. [s] δύνασθαι om. Ca. [t] πρὸ τῆς ἥβης Ca. [v] ἥττονα γλυκεῖς Ca, ἧττον γλυκεῖς Xa, ἧττον ἀγλυκεῖς pr. Ya. [w] ἢ] ποιοῦσιν ἢ Xa. [x] καὶ et mox ὁ om. Ca.

τος τοῦ γλυκέος πικρὰ ἡ κονία, καὶ [x] ὁ ἱδρὼς ἁλμυρός.
Πέττει δὲ ἡ φυσικὴ θερμότης τὸ σπέρμα, ὃ μικρὸν [y] ὂν
πολλὴν ἔχει δύναμιν· ἐκ πολλοῦ γὰρ ὀλίγον συγκεκεφα-
λαίωται. Διὸ ὅταν ἀπέλθῃ, [z] ἐκλύονται ὡς ἐπὶ [a] τὸ πολὺ 3
μᾶλλον καὶ καταψύχονται· ὥστε ἀπεπτότεροι οἱ χυμοὶ
[b] γίνονται μᾶλλον, ἀναστομουμένων τῶν πόρων διὰ τὴν ἔκ-
κρισιν αὐτοῦ. Ἁλμυρώτεροι οὖν [c] οἱ τῶν παίδων ἱδρῶτες
καὶ δυσωδέστεροι διὰ τὴν ἀπεψίαν· καὶ ἐὰν τύχῃ τοιαύτη ἡ
φύσις οὖσα ὥστε δυσώδη ἔχειν τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἱδρῶτος,
τούτοις μᾶλλον ἐπισημαίνει καὶ ἐν τοῖς τόποις τούτοις μάλι-
στα, οἷον μασχάλῃ, ἐν ᾧ μάλιστα καὶ τοῖς ἄλλοις.

Διὰ τί, ἐὰν [d] μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ ἡμετέρου γένηται 13
τὸ ζῷον, τοῦτο ἡμέτερον ἔκγονόν ἐστιν, ἐὰν δὲ ἐξ ἄλλου
[e] τινὸς ἢ μέρους ἢ ἀποκρίσεως, οὐχ ἡμέτερον; Γίνεται γὰρ
σηπομένων πολλὰ καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος. Τί δὴ οὖν, ἐὰν
[d] μὲν τοιοῦτον οἷον ἡμεῖς, ἡμέτερον, ἐὰν δὲ ἀλλότριον, οὔ;
Ἢ γὰρ ἅπαντα προσήκει ἢ οὐθέν. Ἢ πρῶτον μέν, ὅτι 2
οὕτω μὲν ἐξ ἡμετέρου γίνεται, ἐκείνως δὲ ἐξ ἀλλοτρίου, ὅσα
ἐξ ἀποκαθάρματος γίνεται καὶ ἐκκρίσεως; Καὶ ὅλως οὐθὲν
τῶν τοῦ ζῴου ζῷον γεννᾷ ἀλλ' ἢ τὸ σπέρμα. Τὸ δὲ βλάπτον
καὶ τὸ κακὸν οὐθενός ἐστιν οἰκεῖον, οὐδὲ τὸ ἀλλότριον· οὐ
γὰρ ταὐτὸ τούτου τι εἶναι καὶ τούτου ἀλλότριον [f] ἢ ἕτερον
ἢ κακόν. Αἱ δὲ ἐκκρίσεις καὶ σήψεις οὐχ ἡμέτερα, ἀλλ' 3
ἕτερα καὶ ἀλλότρια τῆς φύσεως ἡμῶν εἰσίν. Οὐ γὰρ ὅσα
ἐν τῷ σώματι γίνεται, τοῦ σώματος θετέον, ἐπεὶ καὶ φύ-
ματα γίνεται, ἃ [g] αἴρουσι καὶ ἐκβάλλουσιν. Καὶ ὅλως ὅσα
παρὰ φύσιν, πάντα ἀλλότρια· παρὰ φύσιν δὲ πολλὰ καὶ
τῶν συγγινομένων ἐστίν. Εἰ οὖν ἐκ μόνου τούτου τῶν ἡμε- 4
τέρων γίνεται ζῷον, ὀρθῶς ἂν τὸ ἐκ [h] τούτου γινόμενον
[i] ἔκγονον ἡμέτερον εἴη μόνον. Καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος δὲ

[x] ὁ om. Ca. [y] ὂν] μὲν ὂν Xa. [z] λύονται Xa. [a] τὸ om. Xa.
[b] μᾶλλον γίνονται Xa. [c] οἱ] ἢ οἱ Ca, ἡ οἱ Ya. [d] μὲν] μὴ utrobique Ca.
[e] τινὸς om. Ca. [f] ἢ ἕτερον] ὁ ἕτερον Ca. [g] φέρουσι Ca.Xa.Ya.
[h] τούτων Ca.Xa. [i] ἔγγονον Ca.Ya.

ἄν τι ἄλλο γένηται, οἷον σκώληξ σαπέντος, ἢ καὶ ἐν τῇ μή-
τρᾳ διαφθαρέντος, οἷον ἃ λέγεται τέρατα, οὐκ [k] ἔκγονα
5 λεκτέον. Ὅλως γὰρ ἐκ διεφθαρμένου γινόμενα οὐκέτι ἐξ
ἡμετέρου ὄντος γίνεται, ἀλλ' ἐξ ἀλλοτρίου, ὥσπερ τὰ ἐκ
τῶν ἀποκρίσεων, οἷον τὸ [l] ἐκ τῆς κόπρου. Σημεῖον δὲ ὅτι
ἐκ [m] διεφθαρμένου πάντα τὰ τοιαῦτα γίνεται· μὴ ἐκ δια-
φθειρομένου γὰρ τοιοῦτον πέφυκε γίνεσθαι οἷον ἂν ᾖ ἐξ οὗ
τὸ σπέρμα, ἐὰν ἐξ ἵππου, ἵππος, ἐὰν δὲ ἐξ ἀνθρώπου, ἄνθρω-
6 πος. Καὶ αὐτό τε οὐ τιμῶμεν τὸ σπέρμα, οὐδὲ πᾶν τὸ ἐν
τῇ γενέσει περαινόμενον. Καὶ γὰρ ὑγρὸν καὶ ὄγκος τις καὶ
σὰρξ γίνεται. Ποτὲ δέ, διὰ τὸ μήπω ἔχειν τὴν φύσιν,
ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον τῆς φύσεως, ὅτι οὕτω διάκειται ὥστε
γενέσθαι ἐξ αὐτοῦ τοιοῦτον οἷον [n] ἡμεῖς· ἐκ δὲ διεφθαρμένου
οὐδὲ τοιοῦτον. Διὰ ταῦτα [o] οὔτε ἐξ ἑτέρου τῶν ἐν ἡμῖν
οὔτε ἐκ τούτου διεφθαρμένου [p] ἢ ἀτελῶς ἔχοντος τὸ [q] ἔκγονόν
ἐστιν ἡμέτερον.

14 Διὰ τί ἐν τῷ ὕδατι ἧττον δύνανται ἀφροδισιάζειν [r] οἱ ἄν-
θρωποι; Ἢ ὅτι ἐν [s] ὕδατι οὐθὲν τήκεται, ὅσα ὑπὸ πυρὸς
τήκεται, οἷον μόλιβδος ἢ κηρός· ἡ δὲ γονὴ τηκομένη φαίνεται
πυρί· πρὶν μὲν γὰρ ἡ τρῖψις ἐκθερμάνῃ, οὐ τήκεται. Οἱ δὲ
ἰχθύες οὐ τρίψει ὀχεύουσιν.

15 Διὰ τί τὸ ἀφροδισιάζειν ἥδιστον, καὶ πότερον ἐξ ἀνάγ-
κης ἢ ἕνεκά τινος ὑπάρχει τοῖς ζῴοις; [t] Ἢ ἡδὺ μέν ἐστιν
ἤτοι διὰ τὸ ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος ἀπιέναι τὸ σπέρμα,
ὥσπερ τινές φασιν, ἢ καὶ ἀπὸ παντὸς μὲν μὴ ἀπιέναι, διὰ
δὲ [v] τοιούτου εἰς [w] ὃ πάντες συντείνουσιν οἱ πόροι τῶν φλε-
βῶν; Οὔσης οὖν τῆς ἡδονῆς ὁμοίας τῆς ἐν τῷ κνησμῷ, τοῦτο
2 συμβαίνει γίνεσθαι ὥσπερ δι' ὅλου τοῦ σώματος. Ὁ δὲ
κνησμὸς ἡδύς ἐστιν, ὑγροῦ ἔξοδος πνευματώδους ἐγκατακε-

[k] ἔγγονα C^a.Y^a. [l] ἐκ om. C^a.X^a. [m] διαφθειρομένου C^a.Y^a. [n] ἡμεῖς] ἡμεῖς δὲ X^a. [o] οὔτε—οὔτε] codices οὐδὲ—οὐδὲ. [p] ἢ] τε καὶ X^a, τε C^a.Y^a. [q] ἔγγονον C^a.Y^a. [r] οἱ] οἷον Y^a. [s] ὕδατι μὲν οὐθὲν C^a. [t] ἢ ante ἡδὺ om. C^a. [v] τοιοῦτον X^a, τοιοῦτο C^a. [w] ὃν C^a.Y^a.

κλεισμένου παρὰ φύσιν. Ἡ δὲ γονὴ [x] τοιούτου εἰς τὸ κατὰ
φύσιν ἔξοδος. Ἔστι δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἡδὺ καὶ ἕνεκά τινος,
ἐξ ἀνάγκης μὲν ὅτι [y] ἡ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ὁδὸς ἡδύ ἐστιν, ἐὰν
ᾖ αἰσθητή, ἕνεκα δέ τινος ἵνα γένεσις ᾖ ζῴων· διὰ γὰρ τὴν
ἡδονὴν μᾶλλον ὁρμᾷ πρὸς τὴν [z] μῖξιν τὰ ζῷα.

Διὰ τί ἡ λαγνεία πρὸς νοσήματ' ἔνια τῶν ἀπὸ φλέ- 16
γματος συμφέρει; Ἢ ὅτι περιττώματός ἐστιν ἔξοδος,
ὥστε συνεκκρίνεται πολλὴ περίττωσις; Τὸ δὲ φλέγμα πε-
ρίττωμα.

Διὰ τί τὰ ἀφροδίσια τὴν κοιλίαν ψύχει καὶ ξηραίνει; 17
Ἢ ψύχει μέν, ὅτι ἐκκρίνεται τὸ θερμὸν ἐν τῇ μίξει; Ξη-
ραίνει [a] δὲ ἡ μῖξις· ἐξατμίζεται γὰρ τοῦ θερμοῦ ἐξιόντος,
ἐξέρχεται δὲ ψυχομένου. Ἔτι καὶ ἡ θερμότης ἐν τῇ ὁμιλίᾳ
ξηραίνει.

Διὰ τί, ὅσοις αἱ βλεφαρίδες ῥέουσι, λάγνοι; Ἢ διὰ τὸ 18
αὐτὸ καὶ διότι οἱ φαλακροί; Ἔστι γὰρ μόρια ἄμφω ταῦτα
τοῦ αὐτοῦ. Ἔστι δὲ τὸ αἴτιον· [b] ὁπόσαι πρεσβυτέρου [c] γι-
νομένου μὴ αὐξάνονται τῶν συγγενικῶν τριχῶν, ἅπασαι τοῦ-
το πάσχουσιν ἐν ταῖς λαγνείαις. Κεφαλὴ γὰρ καὶ ὀφρὺς
καὶ βλεφαρὶς [d] συγγενικαὶ τρίχες. Τούτων δὲ μόνον ἐνίοις 2
[e] αἱ [f] ὀφρύες δασύνονται πρεσβυτέροις γινομένοις (δι' ἣν δὲ
αἰτίαν, [g] εἴρηται ἐν ἄλλοις), αἱ ἕτεραι δὲ διὰ τὸ αὐτὸ ἄμφω
λείπουσιν. Αἴτιον δὲ ὅτι καταψύχει τὰ ἄνω ἡ λαγνεία
[h] ὀλίγαιμα ὄντα, ὥστε οὐ πέττει τὴν τροφὴν ὁ τόπος· οὐ
λαμβάνουσαι δὲ τροφὴν ἐκρέουσιν αἱ τρίχες.

Διὰ τί οὐρητιῶντες οὐ δύνανται ἀφροδισιάζειν; Ἢ ὅτι 19
πλήρεις γίνονται οἱ πόροι; Τὸ δὲ πλῆρες ὑγροῦ οὐ δέχεται
ἄλλο ὑγρόν.

Διὰ τί αἱ ἰξίαι τοὺς ἔχοντας κωλύουσι γεννᾶν, καὶ ἀν- 20
θρώπους καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὅ τι ἂν ἔχῃ; Ἢ ὅτι ἡ ἰξία

[x] τοιοῦτον codices. [y] ἡ om. Cᵃ.Yᵃ. [z] μῦξιν Cᵃ. [a] δὲ καὶ ἡ Xᵃ.Yᵃ. [b] ὁπόσαι] ὅπερ καὶ διότι Xᵃ. [c] γενομένου Cᵃ.Xᵃ. [d] συγγενῆ καὶ τρ. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [e] αἱ] καὶ Cᵃ. [f] ὀφρύγες Xᵃ. [g] εἴρηται ἐν ἄλλοις om. Cᵃ. [h] ὀλίγαι μὲν ὄντα Cᵃ.

γίνεται μεταστάντος πνεύματος· διὸ καὶ ὠφελεῖ πρὸς τὰ μελαγχολικά. Ἔστι δὲ καὶ ὁ ἀφροδισιασμὸς μετὰ πνεύματος ἐξόδου. Εἰ οὖν ὁδοποιεῖται ἡ ὁρμὴ γινομένου αὐτοῦ, οὐ ποιεῖ ὁρμᾶν τὸ σπέρμα, ἀλλὰ καταψύχεται· μαραίνει οὖν τὴν [i] συντονίαν τοῦ αἰδοίου.

21 Διὰ τί οἱ ἀφροδισιάζοντες ἐκλύονται καὶ ἀσθενέστεροι γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; Πότερον διὰ [k] τὸ ἀπὸ πάντων ἔκκρισιν εἶναι τὸ σπέρμα, ὥστε οἷον οἰκοδομήματος αἱ ἁρμονίαι, καὶ τοῦ σώματος οὕτω σειομένη [l] ἡ σύνθεσίς ἐστι τῷ ἀπεληλυθέναι [m] τι, οἷον εἰ τὸ αἷμα [n] ἐξέλθοι ἢ πᾶν [o] ὅ τι ἄλλο μέρος. Οὕτω σφόδρα ἐπίκαιρον τὸ ἐξιόν ἐστι, καὶ ὃ ἐκ πολλῆς γίνεται τροφῆς ὀλίγον, οἷον τὸ ἀμύλιον ἐκ τοῦ [p] σταιτός.

22 Διὰ τί οἱ ἀφροδισιάζοντες καὶ οὐρητιῶντες ἐντείνουσιν; Ἢ [q] ὅτι πληρουμένων τῶν πόρων ὑγρότητος, τὸ σπέρμα [r] ὑπεξιὸν ἐν ἐλάττονι τόπῳ πλείονά [s] τε ὄγκον ποιεῖ καὶ αἴρει; Ἐπίκειται γὰρ τὸ αἰδοῖον ἐπὶ τοῖς πόροις.

23 Διὰ τί ἡ σύντασις γίνεται τοῦ αἰδοίου καὶ ἡ αὔξησις; Ἢ διὰ δύο, διά τε τὸ βάρος ἐπιγίνεσθαι ἐν τῷ ὄπισθεν τῶν ὄρχεων [t] αἴρεσθαι ([v] ὑπομόχλιον γὰρ οἱ ὄρχεις γίνονται) [w] καὶ διὰ τὸ [x] πνεύματος πληροῦσθαι τοὺς πόρους. Ἢ τοῦ ὑγροῦ αὐξανομένου καὶ μεθισταμένου ἢ ἐξ ὑγροῦ γινομένου ὁ ὄγκος μείζων γίνεται; Τὰ λίαν δὲ μεγάλα ἧττον αἴρεται διὰ τὸ πορρωτέρω τὸ βάρος τοῦ ὑπομοχλίου γίνεσθαι.

24 Διὰ τί οἱ ἀφροδισιάζοντες ἢ οἱ τοιοῦτοι δυσώδεις. οἱ δὲ παῖδες οὔ; Καὶ τοῦ καλουμένου γράσου ὄζουσιν. Ἢ τῶν πνευμάτων, ὥσπερ εἴρηται, τὰ μὲν τῶν παιδίων πέττει τὸ ὑγρὸν καὶ τοὺς ἱδρῶτας, οἱ δὲ τῶν ἀνδρῶν ἄπεπτοι;

25 Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἧττον δύνανται ἀφροδι-

[i] συνωνίαν C[a]. [k] τὸ ἁπάντων C[a]. [l] ἡ om. X[a]. [m] τι om. X[a]. [n] ἐξέλθῃ C[a].X[a]. [o] ὅ τι] ἤ τι C[a].Y[a]. [p] στέατος C[a].X[a].Y[a]. [q] ὅτι om. C[a].Y[a]. [r] ἐξιὸν C[a]. [s] ὄγκον τε C[a].X[a].Y[a]. [t] αἴρεται C[a].Y[a]. [v] ὑπομόχλιοι C[a]. [w] καὶ om. C[a].X[a].Y[a]. [x] πληροῦσθαι πνεύματος C[a].

σιάζειν αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς [y] λέγει ἐπὶ τῷ [z] σκολύμῳ

μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ [a] τοι ἄνδρες.

Πότερον ὅτι οἱ ὄρχεις καθίενται μᾶλλον ἢ ἐν τῷ χειμῶνι; Ἀνάγκη δέ, εἰ μέλλει ἀφροδισιάζειν, ἀνασπάσαι. Ἢ ὅτι αἱ θερμαὶ φύσεις ἐν τῷ θέρει συμπίπτουσιν [b] ὑπερβάλλοντος τοῦ θερμοῦ, αἱ δὲ ψυχραὶ θάλπουσιν; Ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀνὴρ ξηρὸς καὶ θερμός, ἡ δὲ γυνὴ ψυχρὰ καὶ ὑγρά. Τοῦ μὲν [c] οὖν ἀνδρὸς ἠμαύρωται ἡ δύναμις, τῶν δὲ θάλλει ἐπανισουμένη τῷ ἐναντίῳ.

Διὰ τί ἔνιοι ἀφροδισιαζόμενοι χαίρουσι, καὶ οἱ μὲν ἅμα 26
δρῶντες, οἱ δ' οὔ; Ἢ ὅτι [d] ἔστιν ἑκάστῃ περιττώσει τόπος εἰς ὃν πέφυκεν ἀποκρίνεσθαι κατὰ φύσιν, καὶ [e] πόνου [f] ἐγγινομένου τὸ πνεῦμα ἐξιὸν ἀνοιδεῖν ποιεῖ, καὶ συνεκκρίνει αὐτήν, οἷον τὸ μὲν οὖρον εἰς κύστιν, ἡ δ' ἐξικμασμένη τροφὴ εἰς κοιλίαν, τὸ δὲ δάκρυον εἰς ὄμματα, μύξαι δ' εἰς μυκτῆρας, αἷμα δὲ εἰς φλέβας. Ὁμοίως δὴ τούτοις καὶ ἡ γονὴ εἰς 2
ὄρχεις καὶ αἰδοῖα. Οἷς δὴ οἱ πόροι μὴ κατὰ φύσιν ἔχουσιν, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ [g] ἀποτυφλωθῆναι τοὺς εἰς τὸ αἰδοῖον, οἷον συμβαίνει τοῖς εὐνούχοις καὶ εὐνουχίαις, ἢ καὶ ἄλλως, εἰς τὴν ἕδραν συρρεῖ ἡ τοιαύτη ἰκμάς· καὶ γὰρ διεξέρχεται [h] ταύτῃ. Σημεῖον δ' ἐν τῇ συνουσίᾳ ἡ συναγωγὴ τοῦ τοιούτου τόπου καὶ ἡ σύντηξις τῶν περὶ τὴν ἕδραν. Ἐὰν οὖν ὑπερβάλλῃ 3
τις τῇ λαγνείᾳ, τούτοις ἐνταῦθα συνέρχεται, ὥστε ὅταν ἡ ἐπιθυμία γένηται, [i] τοῦτ' ἐπιθυμεῖ τῆς τρίψεως εἰς ὃ συλλέγεται. Ἡ δ' ἐπιθυμία καὶ [k] ἀπὸ σιτίων καὶ ἀπὸ διανοίας γίνεται. Ὅταν γὰρ κινηθῇ ὑφ' ὁτουοῦν, ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα συντρέχει, καὶ τὸ τοιοῦτο περίττωμα συρρεῖ οὗ πέφυκεν. Κἂν μὲν [l] λεπτὸν ᾖ ἢ [m] πνευματῶδες, τούτου ἐξελθόντος, 4

y λέγει] ἡσίοδος Xa. z κολύμῳ Xa.Ya, κολύμμῳ Ca. a τοι] τε Xa. b ὑπερβάλοντος Ca, ὑπερβάλλοντος δὴ Xa. c ἀνδρὸς οὖν Ca.Xa.Ya. d ἔστιν om. Ca. e πόνος οὗ Ca. f γινομένου Xa. g ἐπιτυφλωθῆναι Ca.Ya, μὴ ἀποτυφλωθῆναι Xa. h ταύτην Xa. i τότ' Xa. k ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ διανοίας Xa. l λεπτὴ Ca.Ya, λεπὴ Xa. m πνευματώδης Ca.Xa.

ὥσπερ αἱ συντάσεις τοῖς παισὶ [n] καὶ τοῖς ἐν ἡλικίᾳ, ἐνίοτε οὐθενὸς ὑγροῦ ἐκκριθέντος, παύονται. Ὅταν δὲ [o] κατασβεσθῇ τὸ ὑγρόν. Ἐὰν δὲ μηδέτερον τούτων πάθῃ, ἐπιθυμεῖ
5 ἕως ἄν τι τούτων συμβῇ. Οἱ δὲ φύσει θηλυδρίαι οὕτω συνεστᾶσιν ὥστ' ἐκεῖ μὲν μὴ ἐκκρίνεσθαι ἢ ὀλίγην, οὗπερ τοῖς ἔχουσι κατὰ φύσιν [p] ἐκκρίνεται, εἰς δὲ τὸν τόπον τοῦτον. Αἴτιον δὲ ὅτι [q] παρὰ φύσιν συνεστᾶσιν· ἄρσενες γὰρ ὄντες οὕτω διάκεινται ὥστε ἀνάγκη τὸν τόπον τοῦτον πεπηρῶσθαι αὐτῶν. Πήρωσις δὲ ἡ μὲν ὅλως ποιεῖ [r] φθόρον, ἡ δὲ δια-
6 στροφήν. Ἐκείνη [s] μὲν οὖν οὐκ ἔστιν· γυνὴ γὰρ ἂν ἐγένετο. Ἀνάγκη ἄρα παρεστράφθαι καὶ ἄλλοθί που ὁρμᾶν τῆς [t] γονικῆς ἐκκρίσεως. Διὸ καὶ [v] ἄπληστοι, ὥσπερ αἱ γυναῖκες· ὀλίγη γὰρ ἡ ἰκμάς, καὶ οὐ βιάζεται ἐξιέναι, καὶ
7 καταψύχεται ταχύ. Καὶ ὅσοις μὲν [w] ἐπὶ τὴν ἕδραν, οὗτοι [x] πάσχειν ἐπιθυμοῦσιν, ὅσοις δ' ἐπ' ἀμφότερα, οὗτοι καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν· ἐφ' ὁπότερα δὲ πλεῖον, τούτου μᾶλλον ἐπιθυμοῦσιν. Ἐνίοις δὲ γίνεται καὶ ἐξ ἔθους τὸ πάθος τοῦτο. Ὅσα γὰρ ἂν ποιῶσι, συμβαίνει αὐτοῖς χαίρειν καὶ προΐεσθαι τὴν γονὴν οὕτως. Ἐπιθυμοῦσιν οὖν ποιεῖν οἷς [y] ἂν ταῦτα [z] γίνηται, καὶ μᾶλλον τὸ ἔθος ὥσπερ φύσις γί-
8 νεται. Διὰ τοῦτο ὅσοι ἂν μὴ πρὸ ἥβης ἀλλὰ περὶ ἥβην ἐθισθῶσιν ἀφροδισιάζεσθαι, διὰ τὸ γίνεσθαι αὐτοῖς ἐν τῇ χρείᾳ τὴν μνήμην, ἅμα δὲ τῇ μνήμῃ τὴν ἡδονήν, διὰ δὲ τὸ ἔθος ὥσπερ πεφυκότες ἐπιθυμοῦσι πάσχειν· τὰ μέντοι πολλὰ καὶ τὸ ἔθος ὥσπερ πεφυκόσι γίνεται. Ἐὰν δὲ τύχῃ λάγνος ὢν καὶ μαλακός, καὶ θᾶττον ἕκαστα τούτων συμβαίνει.

27 Διὰ τί μάλιστ' αἰσχύνονται ὁμολογεῖν οἱ ἐπιθυμοῦντες ἀφροδισιάζεσθαι, ἀλλ' οὐ πιεῖν οὐδὲ φαγεῖν οὐδὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν; Ἢ ὅτι τῶν μὲν πλείστων ἀναγκαῖαι αἱ ἐπι-

[n] καὶ om. Xa. [o] κατεσβέσθη Ya. [p] ἐκκρίνεσθαι εἰς τόνδε τὸν τόπον. αἴτιον Ca. [q] περὶ Xa. [r] φθοράν Ca. [s] μὲν om. Xa. [t] γενικῆς Xa. [v] ἄπλυστοι Ca. [w] περὶ Xa. [x] πάσχειν—οὗτοι om. Ca. [y] ἂν om. Ca. [z] γίνεται Xa. Ya.

θυμίαι, ἔνια δὲ καὶ ἀναιρεῖ τοὺς μὴ τυγχάνοντας· [a] ἡ δὲ τῶν ἀφροδισίων ἐκ περιουσίας ἐστίν.

Διὰ τί οἱ μὲν ἄνδρες τοῦ χειμῶνος, αἱ δὲ γυναῖκες τοῦ 28
θέρους ὁρμητικώτεραι [b] πρὸς τὰ ἀφροδίσια; Ἢ ὅτι οἱ μὲν ἄνδρες θερμοὶ μᾶλλον καὶ ξηροὶ τὰς φύσεις, αἱ δὲ γυναῖκες ὑγραὶ καὶ κατεψυγμέναι; Τοῖς μὲν οὖν τὸ ὑγρὸν καὶ [c] τὸ 2
θερμὸν αὔταρκες πρὸς τὴν ὁρμὴν τοῦ χειμῶνος (ἡ δὲ [d] τοῦ σπέρματος γένεσις ἐκ τούτων), ταῖς δὲ τὸ θερμὸν ἔλαττον καὶ τὸ ὑγρόν ἐστι πεπηγὸς διὰ τὴν ἔνδειαν τοῦ πυρός· τοῦτο δὲ θέρους. Ταῖς μὲν [e] οὖν σύμμετρον τὸ θερμόν, [f] τοῖς δὲ πλέον τοῦ ἱκανοῦ· τὸ γὰρ ἄγαν πολὺ ἐκλύει τῆς δυνάμεως. Διὸ καὶ τὰ παιδία τοῦ θέρους λεπτότερα· συμβαίνει [g] γὰρ πῦρ ἐπὶ πῦρ φέρειν.

Διὰ τί ὅσοι θερμοὶ τὴν φύσιν, [h] ἐὰν ἰσχυροὶ ὦσι καὶ 29
εὐτραφεῖς, ἐὰν μὴ ἀφροδισιάσωσι, χολή τε προΐσταται αὐτοῖς πολλάκις καὶ ἔκπικρον ὑποχωρεῖ καὶ φλέγμα ἁλμυρὸν γίνεται, καὶ ἀλλοχροοῦσιν; Ἢ ὅτι μετὰ τοῦ σπέρματος ἀεὶ περίττωμα συναπέρχεται; Διὸ καὶ ἐνίοις τῶν πνευματικῶν ἰχθύων πλύντρου ὄζει ἡ γονή. Ἀφροδισιάζουσι μὲν οὖν τοῦτο συναπέρχεται, ὥστ' οὐ λυπεῖ· μὴ ἁπτομένοις δὲ τῆς ὁμιλίας τὸ περίττωμα ἐκπικροῦται ἢ ἁλμυρὸν γίνεται.

Διὰ τί ἀφροδισιαστικοὶ οἱ μελαγχολικοί; Ἢ ὅτι πνευ- 30
ματώδεις, τὸ δὲ σπέρμα πνεύματος ἔξοδός ἐστιν. Οἷς οὖν πολὺ [i] τὸ τοιοῦτον, ἀνάγκη πολλάκις ἐπιθυμεῖν τούτους ἀποκαθαίρεσθαι· κουφίζονται γάρ.

Διὰ τί καὶ οἱ ὄρνιθες καὶ οἱ δασεῖς ἄνθρωποι λάγνοι; 31
Πότερον ὅτι ὑγρότητα ἔχουσι πολλήν; Ἢ οὔ (τὸ γὰρ θῆλυ ὑγρὸν μέν, ἀλλ' οὐ δασύ), ἀλλ' ὅτι ἀμφότεραι αἱ φύσεις πεπτικαὶ [k] πολλῆς ὑγρότητος διὰ θερμότητα; Σημεῖον δὲ αἱ τρίχες καὶ τὰ πτερά. Ἢ ὅτι πολὺ τὸ ὑγρόν, καὶ

[a] ἡ—ἐστίν] αἱ—εἰσίν Cᵃ. [b] πρὸς] εἰσι πρὸς Cᵃ. [c] τὸ om. Xᵃ. [d] τοῦ post δὲ om. Xᵃ. [e] οὖν] ἐστι Xᵃ. [f] ταῖς Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [g] γὰρ τὸ πῦρ Xᵃ. [h] ἐὰν—εὐτραφεῖς om. Cᵃ. [i] τὸ om. Xᵃ.Yᵃ. [k] ὑγρότητος πολλῆς Xᵃ.

κρατεῖται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ; [l] Οὔτε γὰρ ἂν μὴ πολλῆς οὔσης
τῆς ὑγρότητος οὔτε μὴ κρατουμένης ἐξεφύετο τοῖς μὲν αἱ
2 τρίχες τοῖς δὲ τὰ πτερά. Τὸ δὲ σπέρμα γίνεται ἐν τοῖς
τοιούτοις πλεῖστον καὶ τόποις καὶ ὥραις, οἷον ἐν τῷ [m] ἔαρι·
ἡ γὰρ φύσις αὐτοῦ ὑγρὰ καὶ θερμή. Διὰ ταὐτὸ δὲ καὶ οἱ
ὄρνιθες λάγνοι καὶ οἱ χωλοί· ἡ γὰρ τροφὴ ἀμφοτέροις
κάτω μὲν ὀλίγη διὰ τὴν ἀναπηρίαν τῶν σκελῶν, [n] εἰς δὲ τὸν
ἄνω τόπον [o] ἔρχεται καὶ εἰς σπέρμα συγκρίνεται.

32 Διὰ τί, ἐὰν ἀφροδισιάζῃ ὁ ἄνθρωπος, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀσθε-
νοῦσι μάλιστα; Ἢ δῆλον ὅτι ἀπολείποντος τοῦ ὑγροῦ
τοῦτο γίνεται; Τεκμήριον δ᾽ ὅτι ἡ γονὴ ψυχρά ἐστιν· οὐ
γὰρ γίνεται ὑγρά, ἐὰν μὴ διαθερμάνῃ τὰ θερμά. Οὐδὲ δεῖ-
ται τήξεως· κέχυται γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὥσπερ τὸ αἷμα.

Ε. ΟΣΑ [p] ΑΠΟ ΚΟΠΟΥ.

Διὰ τί μακροὶ [q] μὲν ὄντες οἱ περίπατοι ἐν τοῖς ὁμαλέσι
κοπιαρώτεροί εἰσι τῶν ἀνωμάλων, βραχεῖς δὲ ἀκοπώτεροι;
Ἢ ὅτι ἥ τε πολλὴ κίνησις ποιεῖ κόπον καὶ ἡ ἰσχυρά. [r] Τοι-
αύτη δὲ ἡ [s] σπασματώδης, πολλὴ δὲ [t] ἡ συνεχὴς καὶ μία.
2 Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀνάντεσιν, ἐὰν ᾖ μακρά, ἀνάπαυσις γίνεται
ἡ μεταβολή, καὶ οὐ [v] μακρὰ ἡ κίνησις, οὐδὲ ἵππων αὐτῶν,
διὰ τὴν μεταβολήν· ἐν δὲ τοῖς ὁμαλέσιν ἡ ὁμοιότης τοῦ
σχήματος οὐ διαλαμβάνει οὐδὲ ἀναπαύει τὰ μέρη, ἀλλὰ συν-
3 εργάζεται πρὸς τὸ συνεχῆ [w] τὴν κίνησιν εἶναι. Ὅταν δὲ
ᾖ βραχεῖα, διὰ μὲν τὸ πλῆθος τῆς κινήσεως ἐν τοῖς ἐπιπέδοις
οὐ γίνεται κόπος· ἐν δὲ τοῖς ἀνάντεσιν διὰ τὸ τὴν μεταβο-
λὴν ἰσχυρὰν γίνεσθαι καὶ ἐναντίαν, ὁτὲ μὲν ἄνω ὁτὲ δὲ κάτω,
ποιεῖ κόπον. Τοιαύτη δέ, ὥς φαμέν, ἐν τοῖς ἀνάντεσιν, ἐν
δὲ τοῖς πεδινοῖς τοὐναντίον.

2 Διὰ τί τοῖς λειποψυχοῦσι καὶ τοῖς ἐκ τῶν γυμνασίων

[l] οὔτε γὰρ om. Ca. [m] ἀέρι Ca. [n] εἰς—συγκρίνεται om. Ca. [o] ἄρχεται Ya. [p] ΠΕΡΙ Na. [q] μὲν om. Ka. [r] οὐ τοιούτη Ka. [s] σπερματώδης Q.Ca.Na.Ya, σπερματώδεις Xa, ὑπερματώδης Ka. [t] ἡ om. Xa. [v] μακρὰ Ka: ceteri μικρὰ. [w] εἶναι τὴν κίνησιν Xa.

διαλυομένοις ἐλάττους τε οἱ ὄγκοι καὶ [x] ὀξύτεραι δοκοῦσιν εἶναι [y] αἱ φωναί; Ἢ ὅτι αἵ τε φωναὶ ἐλάττους φαινόμεναι ὀξύτεραι φαίνονται (σημεῖον δὲ ὅτι [z] μιμούμενοι τοὺς πόρρωθεν ὀξὺ φθέγγονται) καὶ οἱ ὄγκοι ἐλάττους;

Διὰ τί ἡ γαστὴρ μόνον λεπτύνεται τῶν γυμναζομένων; 3
Ἢ ὅτι πλείστη ἡ πιμελὴ περὶ τὴν γαστέρα;

Διὰ τί τὸ πῖον [a] τετριμμένον γίνεται τοῖς πονοῦσιν; Ἢ 4
διότι τὸ πῖον [b] τήκεται θερμαινόμενον, [c] ἡ δὲ κίνησις θερμαίνει, ἡ δὲ σὰρξ οὐ τήκεται.

Διὰ τί δὲ τὰ περὶ τὴν κοιλίαν πιότατα; Πότερον ὅτι 5
ἐγγύς [d] ἐστι τῆς τροφῆς; Ἐν ὅσῳ οὖν τἆλλα παρ' ἐκείνης λαμβάνει, αὐτὴ πολλάκις λαμβάνει. Ἢ ὅτι [e] ἥκιστα πονεῖ· καμπὰς γὰρ οὐκ ἔχει.

Διὰ τί οἱ κόποι μᾶλλον παύονται, ὅταν τις τῷ ἐλαίῳ 6
ὕδωρ συμμίξας ἀνατρίψηται; Ἢ ὅτι μᾶλλον εἰσδύεται τὸ ἔλαιον μετὰ τοῦ ὕδατος; [f] Ἐὰν δὲ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ᾖ, οὐχ ὁμοίως παρεισδύνει διὰ τὸ ἐπιπολαστικὸν εἶναι. Μᾶλλον οὖν μαλάττεται τὸ σῶμα εἰσδυομένου, ἐπεὶ τὸ ἔλαιόν ἐστι φύσει θερμόν, τὰ δὲ θερμὰ καὶ ξηραίνει καὶ σκληρύνει, πρὸς δὲ τοὺς κόπους [g] ἀξύμφορόν ἐστιν ἡ ξηρασία καὶ [h] ἡ σκληρότης· μετὰ δὲ τοῦ ὕδατος ἀνατριφθὲν ἧττον ξηραίνει.

Διὰ τί τοῖς κοπιῶσι προστάττουσιν ἐμεῖν, εἴπερ ὁ ἔμετος 7
κοπῶδές ἐστιν; Ἢ κόπος γίνεται ὀστῶν θλωμένων καὶ πιεζομένων καὶ κοπιωμένων, ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἐκτός τινος πάσχοι ἂν ἢ τῶν ἐν τῷ σώματι, καὶ τοῦτο διττῶς· ἢ γὰρ [i] σαρκῶν ὑπερτεινουσῶν τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἢ σώματος μιχθέντος συχνοῦ τῷ ἄλλῳ σώματι, χώραν οἰκείαν οὐκ ἔχοντος, οἷα τὰ περιττώματά ἐστιν. Πάντα γὰρ τὰ ἐκτὸς ἡμῖν 2
περιαπτόμενα βάρη [k] κοπωδέστερα τῶν τοῦ σώματος μερῶν, κἂν τύχῃ σταθμῷ ὄντα αὐτῶν ἐλαφρότερα. Σημεῖον δὲ τῶν

[x] *ὀξύτεροι* Xa.Ya. [y] *αἱ* om. Ca.Xa.Ya. [z] *μιμούμεναι* Xa. [a] *τετρυμμένον* Ca. [b] *τήκεται μὴ θ.* Xa. [c] *ἡ δὲ κίνησις θερμαίνει* om. Ca. [d] *ἐστι* om. Xa.Ya. [e] *ἥκιστα αὐτὴ π.* Xa. [f] *ἂν* Ca. [g] *ἀσύμφορόν* Ya. [h] *ἡ* post *καὶ* om. Ca.Ya. [i] *σαρκικῶν* Xa.Ya. [k] *κοπωδέστατα* Xa.Ya.

εἰρημένων· οἱ γὰρ πλεῖον βεβρωκότες καὶ πεπωκότες, ἔλατ-
τον πονήσαντες ἢ νήστεις ὄντες, μᾶλλον κοπιῶσι διὰ τὸ μὴ
3 τὴν οἰκείαν χώραν ἔχειν τὰ σιτία ὄντα ἄπεπτα. Ἐπεὶ δὲ ὁ
κόπος σύντηξιν ποιεῖ, ἡ δὲ σύντηξις περίττωμά ἐστι, τοῦτό
ἐστιν ὃ τὸν κόπον ἐν ἡμῖν ποιεῖ, πλανώμενον ἀτάκτως καὶ
προσπῖπτον ὀστοῖς τε καὶ νεύροις καὶ τοῖς ἐντὸς τῆς σαρκὸς
ἀραιοῖς οὖσι καὶ ἀνεῳγμένοις. Ὁ οὖν ἔμετος ἐξάγων αὐτὸ
[l] ὂν αἴτιον τοῦ κόπου, εἰκότως ἀκόπους ποιεῖ· λείπει γὰρ οἷον
4 ἦν ἐν ἀρχῇ τοῦ πόνου τὸ σῶμα. Κοπῶδες [m] δ' ἐστὶν ὁ
ἔμετος οὐ τῇ τῆς γινομένης ἐν αὐτῷ κινήσεως ὑπερβολῇ, ἀλλ'
ὅταν συμβῇ μὴ καλῶς ἐξεμέσαι· [n] λειφθέντων γὰρ πολλῶν
[o] σιτίων, καὶ περιττωμάτων τούτοις ἐνόντων, τὸν τοῦ ἐμέτου
κόπον γίνεσθαι συμβαίνει, καθάπερ ἐπὶ τῶν πεπληρωμένων
5 εἴρηται. Εἰ οὖν μηδ' ἐκείνοις ὁ πόνος ἐστὶ τοῦ κόπου αἴ-
τιος, ἀλλὰ τὸ οὕτως ἔχοντας πονῆσαι, οὐδ' ἂν τοῖς μὴ ἐξαι-
ροῦσι τὰ σιτία ὁ ἔμετος εἴη τοῦ κόπου αἴτιος· χρῆν γὰρ πᾶσι
τοῖς ἐμοῦσι γίνεσθαι κόπον, γίνονται δὲ ἀκοπώτεροι [p] πολλοὶ
ἐμέσαντες.

8 Διὰ τί κοπιαρώτερόν ἐστι τῷ βραχίονι τὸ διὰ κενῆς ῥίπτειν ἢ λιθάζοντα; Ἢ ὅτι [q] σπασμωδέστερον τὸ διὰ κενῆς ἐστίν; Οὐ γὰρ ἀπερείδεται πρὸς οὐδέν, ὥσπερ ὁ βάλλων πρὸς τὸ ἐν [r] τῇ χειρὶ βέλος. Ὁμοίως δὲ [s] τούτῳ καὶ ὁ πένταθλος πρὸς τοὺς ἁλτῆρας καὶ ὁ θέων παρασείων πρὸς τὰς χεῖρας. Διὸ ὁ μὲν μεῖζον ἅλλεται ἔχων ἢ μὴ ἔχων ἁλτῆρας, ὁ δὲ θᾶττον θεῖ παρασείων ἢ μὴ παρασείων.

9 Διὰ τί ἡ ταχυδρομία καὶ ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων νοσηματικοὺς ποιεῖ τὰ περὶ τὴν κεφαλήν; Καίτοι ὅλως ὁ δρόμος κατασπᾶν δοκεῖ κάτω τὰ περιττώματα, ὥσπερ ὁ περίπατος· διὸ καὶ παχύνονται τὰ σκέλη οἱ πολλὰ περιπατοῦντες, ὅτι εἰς τὰ κάτω ὑπονοστεῖ ἄνωθεν καὶ ἡ τροφὴ

[l] αἴτιον ὂν τοῦ κόπου ἀκόπους εἰκότως X^a. [m] δ' om. pr. Y^a. [n] ληφθέντων C^a.X^a. [o] σημείων C^a. [p] πολλὰ X^a. [q] σπασματωδέστερον Y^a, σπασματωδέστερον τῶ βραχίονι X^a. [r] τῇ om. X^a. [s] τοῦτο C^a.Y^a, τούτου X^a.

καὶ τὰ περιττώματα. [t]Ἢ ἡ μὲν κίνησις ταὐτὸ ποιεῖ, ἀλλ' 2
ἡ ταχεῖα διὰ τὴν συντονίαν καὶ [v]τὴν ἀπνευστίαν ἐκθερμαίνει
τὴν κεφαλήν, καὶ τὰς φλέβας [w]ἐμφυσᾷ τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ
σπαστικὰς τῶν θύραθεν ποιεῖ δυνάμεων, οἷον ψύχους καὶ
ἀλέας καὶ τῶν ἐκ τοῦ θώρακος, ὧν εἰσιόντων νοσεῖν ἀναγκαῖον
τὸν τόπον ἐστίν.

Διὰ τί κοπιῶσι [x]μὲν μᾶλλον ἐν τοῖς ὁμαλοῖς ἢ ἐν τοῖς 10
ἀνωμάλοις τόποις, θᾶττον δὲ βαδίζουσι τὴν ὁμαλὴν ὁδὸν ἢ
τὴν ἀνώμαλον; Ἢ ὅτι ἀκοπώτερον μέν ἐστι τὸ μὴ ἀεὶ ἐν
τῷ αὐτῷ σχήματι ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν, ὃ συμβαίνει ἐν τῇ
ἀνωμάλῳ πορείᾳ μᾶλλον; Θᾶττον [y]δὲ πορεύονται, ὅτι ἧτ-
τον παρὰ φύσιν κινοῦνται. Ἐν μὲν οὖν τῷ ὁμαλῷ μικρὰ ἡ 2
ἄρσις καὶ θέσις καὶ πυκνή ἐστιν, ἐν δὲ τῷ [z]ἀνωμάλῳ τοὐ-
ναντίον. Ἔστι δὲ τὸ αἴρειν παρὰ φύσιν· βίᾳ γάρ ἐστι
πᾶσα ἄρσις. Τὸ δὲ παρ' ἑκάστην βάσιν γινόμενον μικρὸν
πολὺ γίνεται παρὰ πολλάς.

Διὰ τί τὰ ἐπίπεδα [a]κοπιαρώτερα ἐγκατακεῖσθαι τῶν κοί- 11
λων ἐστίν; Ἢ διὰ τὸ αὐτὸ καὶ τὰ κυρτὰ τῶν ἐπιπέδων;
Ἐφ' ἕνα γὰρ [b]τόπον συναθροιζόμενον τὸ βάρος ἐν τῇ κα-
θέδρᾳ ἢ κατακλίσει τῇ θλίψει ποιεῖ πόνον. Τὸ μὲν οὖν
κυρτὸν τοῦ εὐθέος, τοῦτο δὲ τοῦ κοίλου μᾶλλον τοιοῦτόν
ἐστι· τὸ γὰρ σῶμα ἡμῶν ἐστὶ περιφερέστερον ἢ εὐθύτερον,
τῶν δὲ τοιούτων κατὰ πλέον ἅπτεται τὰ κοῖλα ἢ τὰ ἐπί-
πεδα. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ τὰ ἐνδιδόντα τῶν μὴ ἐνδιδόντων
ἀκοπώτερά ἐστι καὶ ἐγκατακλιθῆναι καὶ [c]ἐνέζεσθαι.

Διὰ τί οἱ βραχεῖς περίπατοι κοπώδεις εἰσίν; Ἢ ὅτι 12
ἀνώμαλοί εἰσι; Πολλάκις γὰρ ἵστασθαι ποιοῦσιν. Τὸ δ'
ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τοὐναντίον πυκνὰ μεταβάλλειν κοπῶδές
ἐστι· συνήθειαν γὰρ οὐδετέρῳ ποιεῖ, ὅ ἐστιν ἄκοπον. Ἀμ-
φοῖν δ' ἅμα οὐκ ἐνδέχεται συνήθειαν γίνεσθαι.

Διὰ τί οἱ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχούμενοι, ὅσῳ ἂν μᾶλλον θέῃ 13

[t] *ἡ* om. C^{a}.X^{a}.Y^{a}. [v] *τὴν* post *καὶ* om. X^{a}. [w] *ἐκφυσᾷ* C^{a}. [x] *μὲν* post *μᾶλλον* X^{a}, om. C^{a}. [y] *δὲ*] *γὰρ* C^{a}.X^{a}.Y^{a}. [z] *ὁμάλω* X^{a}. [a] *κοπιαρότερα* Y^{a}. [b] *τρόπον* X^{a}. [c] *ἐνέξεσθαι* C^{a}.Y^{a}, *ἀνέξεσθαι* X^{a}.

ὁ ἵππος, τοσούτῳ μᾶλλον δακρύουσι τὰ ὄμματα; Πότερον
διὰ τὸ ψυχρότερον εἶναι τὸν ἀεὶ προσπίπτοντα ἀέρα, ὅσῳ
ἂν ἐλάττω [d] χρόνον ἅπτηται τοῦ σώματος, ὅπερ ἐπὶ τῶν
γυμνῶν θεόντων συμβαίνει; Τὸ δὲ ψῦχος δάκρυον ποιεῖ.
Ἢ διὰ τοὐναντίον; Καὶ γὰρ τὸ θερμὸν ποιεῖ δακρύειν, οἷον
2 ὁ ἥλιος· ἡ δὲ κίνησις θερμότητα ποιεῖ. Ἢ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ
ἀέρος πληγήν; Ὡς γὰρ οἱ ἄνεμοι ταράττουσιν οἱ ἐξ ἐναν-
τίας τὰ ὄμματα, οὕτως ὁ ἀὴρ προσπίπτων, ὅσῳ ἂν θᾶττον
ἐλαύνῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ποιεῖ [e] τὴν πληγὴν μαλακήν.

14 Διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα τριβόμενα σαρκοῦνται μέρη, ἡ δὲ
γαστὴρ λεπτοτέρα γίνεται; Ἢ οὐδὲ αὐτὴ ἐκ προσαγωγῆς,
ἀλλὰ [f] στιφροτέρα; Οὐ μὴν ἀλλ' οὐχ ὁμοίως γε καὶ ἡ σάρξ,
διὸ καὶ τὸ πρόβλημά ἐστιν. Ὅλως γὰρ ἐν τοῖς γυμνασίοις
2 καὶ πόνοις [g] μάλιστα λεπτύνεται ἡ γαστήρ. Αἴτιον δ' ὅτι
τὰ πίονα θερμαινόμενα τήκεται, καὶ τὰ φύσει τάσιν ἔχοντα
μᾶλλον. Τὸ δὲ δέρμα ἐστὶ φύσει ἔχον τάσιν· ἀλλὰ διὰ τὸ
πιαίνεσθαι τάχιστα ἀεί τινα ἔχει [h] πιότητα, ἐὰν μὴ κάμνῃ
τινὰ νόσον. Αἴτιον δὲ τούτου ὅτι ἐγγύς ἐστι τῆς τροφῆς.
3 Ἐπεὶ οὖν ὅλως ἡ πιμελὴ οὐκ ἔστι φύσει ἀλλ' ἐπίκτητον, καὶ
[i] οὐ τῶν ἀναγκαίων μερῶν ὥσπερ [k] ἡ σάρξ, καὶ ἡ τῶν γυ-
μνασίων κίνησις καὶ ἡ τῆς τρίψεως θερμαίνουσαι τήκουσιν
αὐτὴν καὶ τὴν τροφὴν ἐκπλεονάζουσαν νέμουσι τοῖς [l] ἄλλοις
μορίοις. Διὸ αἱ μὲν καθέδραι τὴν κοιλίαν πιαίνουσι, τὸ δ'
ἄλλο σῶμα λεπτύνουσιν, αἱ δὲ κινήσεις καὶ αἱ τρίψεις τὴν
μὲν κοιλίαν λεπτύνουσι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα παχύνουσιν.

15 Διὰ τί ἐκ τῶν [m] μακρῶν καὶ σφοδρῶν ὁδῶν καὶ δρόμων,
ὅταν στῇ τις ἐπ' ἄκρων τῶν δακτύλων, σείονται τῶν ποδῶν
αἱ πτέρναι καὶ σπᾶται κάτω [n] προπετῶς; Ἢ διὰ τὴν συνέ-
χειαν καὶ σφοδρότητα τῆς κινήσεως οὐκ ἀναπαύεται ὁ σει-
σμὸς τῷ ἀνθρώπῳ τῶν [o] νεύρων; Τοῦ μὲν γὰρ ὅλου σώμα-

[d] χρόνῳ Ca.Ya. [e] τὴν om. Xa.Ya. [f] στιφνοτέρα Xa, στριφροτέρα Ca. [g] μάλιστα] καὶ μάλιστα Xa.Ya. [h] ποιότητα Ca. [i] οὐ] ἡ Xa. [k] ἡ] καὶ ἡ Xa. [l] ἀλλοτρίοις Xa. [m] σφοδρῶν καὶ μακρῶν Xa. [n] προπετεῖ Ca.Ya. [o] νέβρων et sect. 2. νέβρα Ca.

τος κρατεῖ ἡ ψυχὴ πολλάκις, μορίων δ' οὔ, ὁπόταν πως κινηθῇ, οἷον καὶ καρδίας καὶ αἰδοίου. Αἴτιον δ' ὅτι πνεῦμα 2
πολὺ περὶ τὰ [o] νεῦρα [p] ἐκκαίεται, ὃ οὐχ ἅμα ἐκψύχεται [q] στάντι. Τοῦτο οὖν σεῖον ὥσπερ ὑποσπῶν τῇ κινήσει [r] κατασπᾷ τε, καὶ τοῦ [s] πορρωτάτω ἥκιστα ποιεῖ κρατεῖν· τοιοῦτον δὲ αἱ πτέρναι, οἷον τοῖς ὀργιζομένοις τὸ κάτω χεῖλος.

Διὰ τί οἱ μὴ σφόδρα συντόνως τρέχοντες ἐν τῷ ῥυθμῷ 16
ἀναπνέουσιν; Πότερον ὅτι πᾶς ῥυθμὸς ὡρισμένῃ μετρεῖται κινήσει, τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ δι' ἴσου οὖσα, [t] ὅπερ οἱ τροχάζοντες ποιοῦσιν. Ἅμα οὖν ἀρχόμενοι τροχάζειν ἀναπνέουσιν, ὥστε τὴν ἀναπνοὴν δι' ἴσου [v] γινομένην, διὰ τὸ τῇ ἴσῃ κινήσει μετρεῖσθαι, ῥυθμὸν ποιεῖν. Ἢ ὅτι πᾶσα μὲν ἁπλῶς ἀναπνοὴ δι' ἴσου γίνεται τοῖς κατὰ φύσιν αὐτῇ χρωμένοις καὶ μὴ κατέχουσιν; Καθημένοις μὲν οὖν καὶ βαδί- 2
ζουσι μετρίας οὔσης τῆς τοῦ σώματος κινήσεως, οὐκ εὔδηλος ὁ ῥυθμὸς γίνεται· συντόνως δὲ τρέχουσιν, οὐ παρακολουθούσης τῇ κινήσει τῆς αἰσθήσεως, οὐ δυνάμεθα συνορᾶν τὸν τῆς ἀναπνοῆς ῥυθμόν. Ἐν δὲ τῷ μετρίως τροχάζειν μέτρον ἡ κίνησις αἰσθητὸν τῆς ἀναπνοῆς ποιοῦσα τὸν ῥυθμὸν δηλοῖ.

Διὰ τί ἐν τῷ τροχάζειν ἐκπνευματοῦσθαι δοκεῖ ἡμῖν ὁ 17
[w] ἀήρ; Πότερον ὅτι κινούμενοι διὰ τοῦ τροχάζειν τὸν συνεχῆ τοῖς σώμασιν ἡμῶν ἀέρα κινοῦμεν, ὅ ἐστι πνεῦμα; Διόπερ οὐ δοκεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλήθειαν ἐκπνευματοῦται ὁ ἀήρ. Ἢ διότι τροχάζοντες προσκόπτομεν τῷ ἀέρι, τούτου δὲ συμβαίνοντος μᾶλλον αἴσθησιν λαμβάνομεν τοῦ ἀέρος διὰ τῆς κινήσεως. Εἰκότως οὖν ἡμῖν ἐκπνευματοῦσθαι δοκεῖ· τοῦτο γὰρ συμβαίνει διὰ τὴν φοράν.

Διὰ τί μᾶλλον θέοντες ἢ βαδίζοντες πίπτουσιν; [x] Ἢ ὅτι 18

[o] νέβρα Cᵃ. [p] ἔκκάεται Yᵃ. [q] ἐκστάντι Cᵃ. [r] κατασπᾶται καὶ codices. [s] πορρωτάτου Cᵃ.Xᵃ. [t] ὥσπερ Xᵃ. [v] γενομένην Cᵃ.Xᵃ. [w] ἀνήρ Xᵃ. [x] ἢ ante ὅτι om. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ.

μᾶλλον πρὶν κινεῖσθαι αἴρουσιν; Τὸ γὰρ θέειν τοῦ βαδίζειν τούτῳ διαφέρει.

19 Διὰ τί ποτε ἀναβαίνοντες [y] μὲν τὰ γόνατα πονοῦμεν, καταβαίνοντες δὲ τοὺς μηρούς; Ἢ [z] ὅτι ὅταν μὲν ἀναβαίνωμεν, ἀναρριπτοῦμεν ἄνω τὸ σῶμα, καὶ ἡ σπάσις πολλὴ τοῦ σώματος καὶ ἡ ἀπὸ τῶν γονάτων γίνεται, διὸ πονοῦμεν τὰ γόνατα· ἐν δὲ τοῖς κατάντεσι, διὰ τὸ ὑποφέρεσθαι τοῖς [a] σκέλεσι, τοῖς μηροῖς ἀποστηριζόμενοι πονοῦμεν αὐτούς.
2 Εἶθ' ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν γινόμενον πόνον καὶ λύπην παρασκευάζει. Ἔστι δὲ τὸ κατὰ φύσιν τοῖς μὲν γόνασιν ἡ εἰς τὸ πρόσθεν κλάσις, τοῖς δὲ μηροῖς ἡ εἰς τοὔπισθεν. [b] Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀνάντεσι τὰ γόνατα κλᾶται εἰς τοὔπισθεν διὰ τὸ [c] ἀποστηρίζεσθαι βούλεσθαι, ἐν τοῖς κατάντεσι δ' οἱ μηροὶ εἰς τοὔμπροσθεν κλῶνται διὰ τὸ προπετὲς ἡμῶν εἶναι τὸ σῶμα.

20 Διὰ τί ποτε ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν μηρῶν τὸ μέσον μάλιστα πονοῦμεν; Ἢ ὅτι παντὸς μακροῦ καὶ ἑνὸς ὄντος, ἐστηριγμένου δέ, τοῦ μέσου ὁ πόνος μάλιστα γίνεται; Διὸ καὶ κατάγνυται μάλιστα ἐντεῦθεν. Ὁ δὲ μηρός ἐστι τοιοῦτον· διὸ καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ μάλιστα πονοῦμεν.

21 Διὰ τί οἱ ὑγροὶ ταχὺ πνίγονται πονήσαντες καὶ ὑπὸ τοῦ καύματος; Ἢ ὅτι ἐκθερμαινόμενον [d] τὸ ὑγρὸν ἀὴρ γίνεται, καὶ [e] κάει μᾶλλον τὸ πλέον; Ὅταν οὖν μὴ δύνηται ὑπεξάγειν διὰ τὸ πλῆθος, οὐ γίνεται κατάψυξις, ὥστε ταχὺ ἐκπυροῦται ὑπὸ τοῦ συμφύτου καὶ ἐπικτήτου θερμοῦ. Διὸ καὶ οἱ γινόμενοι ἱδρῶτες τοῖς γυμναζομένοις καὶ ὅλως τοῖς πονοῦσι καὶ ἡ τοῦ πνεύματος ἔξοδος ὠφέλιμον· διακρινομένου γὰρ καὶ λεπτυνομένου τοῦ ὑγροῦ πνεῦμα γίνεται.

22 Διὰ τί τὰ σύμμετρα τῶν σωμάτων κάμνει τε πολλάκις καὶ ἀπαλλάττει ῥᾷον; Ἢ διὰ ταὐτὸ ἄμφω; Ὁμαλὸν [f] γὰρ

[y] μὲν om. Ca. [z] ὅτι om. Ka.Oa. [a] βέλεσι W. [b] ἐν μὲν—τοὔπισθεν om. Ca. [c] στηρίζεσθαι Xa. [d] τὸ om. Xa. [e] καίει Ca. [f] γάρ ἐστι τὸ Xa.

τὸ σύμμετρον, τὸ δὲ ὁμαλὸν ὁμοπαθέστερον· ἐὰν οὖν τι πο-
νήσῃ μέρος, εὐθὺς συμπονεῖ τὸ ὅλον. Τὸ δὲ ἀσύμμετρον,
ἅτε μᾶλλον ἀπηρτημένον, οὐ συναπολαύει τῶν μερῶν. Κά- 2
μνει μὲν οὖν πολλάκις διὰ τοῦτο, ῥᾷον δὲ ἀπαλλάττει, ὅτι
πᾶν κοινωνεῖ τὸ σῶμα· εἰς πλείω γὰρ διανεμόμενον τὸ πάθος
γίνεται ἀσθενέστερον, ὥστε εὐαπαλλακτότερον. Τὸ δὲ ἀσύμ-
μετρον, ἅτε [g] οὐ κοινωνοῦν τοῖς μέρεσιν, ἐλαττονάκις μὲν κά-
μνει, χαλεπώτερον δὲ ἀπαλλάττει· σφοδρὸν γὰρ τὸ πάθος.

Διὰ τί κοπιῶσι μὲν μᾶλλον ἐν τοῖς ὁμαλοῖς ἢ ἐν τοῖς ἀνω- 23
μάλοις, θᾶττον [h] δὲ [i] βαδίζουσι τὴν ὁμαλὴν ἢ τὴν ἀνώμαλον;
Ἢ ὅτι [k] ἀκοπώτερον μὲν τὸ μὴ ἀεὶ ἐν τῇ ἀνωμάλῳ πορείᾳ
μᾶλλον, θᾶττον δὲ πορεύονται, ὅπου ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ [l] ἐλάτ-
των ἡ ἀναφορά. Ἐν μὲν οὖν τῷ [m] ὁμαλῷ μικρὰ ἡ ἄρσις καὶ
πυκνή, ἐν δὲ τῷ ἀνωμάλῳ τοὐναντίον. Τὸ δὲ παρ' ἑκάστην
βάσιν γινόμενον πολὺ γίνεται παρὰ πολλάς.

Διὰ τί καταβαίνοντες μὲν τὰ κατάντη τοὺς μηροὺς [n] μά- 24
λιστα πονοῦμεν, ἀναβαίνοντες δὲ τὰς κνήμας; Ἢ ὅτι ἀνα-
βαίνοντες μὲν τῷ αἴρειν τὸ σῶμα; Ἅπαν γὰρ γίνεται φορ-
τίον τὸ σῶμα. Ὧι οὖν ἅπαν ἐπίκειται καὶ ᾧ αἴρομεν, τοῦτο
μάλιστα πονεῖ. Ἡ δὲ κνήμη τοῦτο. Ἔσχατον γάρ, μῆκος
ἔχον, καὶ οὐχ ὥσπερ ὁ ποὺς πλάτος ἔχει· διὸ σαλεύεται.
Ὥστε οἷον τῷ ὤμῳ τὰ βάρη κινοῦμεν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔχομεν. 2
Τοιγαροῦν καὶ πονοῦμεν τὸν ὦμον μάλιστα. Καταβαίνοντες
δὲ τῷ ἐμπίπτειν τὸ σῶμα κάτω καὶ προωθεῖν παρὰ φύσιν ὁ
πόνος ἐστίν, ὥστε ᾧ μάλιστα [o] ἐμπίπτει καὶ σαλεύει, [p] τοῦτο
παρέχει τὸν πόνον. Ἡ μὲν οὖν κνήμη μένει, τὸ δὲ βάρος
ὁ θώραξ γίνεται· ὁ δὲ μηρὸς δέχεταί τε καὶ σαλεύεται διὰ
τὸ μῆκός τε ἔχειν καὶ στρέφεσθαι ἄνωθεν, ᾗ ὁ θώραξ [o] ἐμ-
πίπτει.

Διὰ τί πλείων δοκεῖ ἡ ὁδὸς εἶναι, ὅταν μὴ εἰδότες βαδί- 25

[g] οὐ om. C^a. [h] δὲ om. C^a. [i] β. τὴν] β. μὲν X^a.Y^a. [k] ἀκοπώτατον C^a.Y^a. [l] ἡ ἀναφορὰ ἐλάττων X^a. [m] ὁμαλεῖ Y^a. [n] μάλιστα om. C^a. [o] utrobique ἐπιπίπτει Y^a, ἐκπίπτει X^a. [p] τούτῳ X^a.

ζωμεν πόση τις, ἢ ὅταν εἰδότες, ἐὰν τἆλλα ὁμοίως ἔχοντες τύχωμεν; Ἢ ὅτι τὸ εἰδέναι πόση τὸ εἰδέναι ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ· καὶ πλεῖον ἀεὶ τὸ ἀόριστον τοῦ ὡρισμένου; Ὥσπερ οὖν εἰ ᾔδει ὅτι τοσήδε, πεπερασμένην ἀνάγκη εἶναι, οὕτω καὶ εἰ μὴ [q] οἶδεν, ὡς ἀντιστρέφοντος παραλογίζεται ἡ
2 ψυχή, καὶ φαίνεται εἶναι ἄπειρος. Ἔτι τὸ ποσὸν ὡρισμένον καὶ τὸ ὡρισμένον ποσόν. Ὅταν τοίνυν μὴ φαίνηται ὡρισμένον, ὥσπερ ἄπειρον φαίνεται εἶναι, διὰ τὸ [r] τὸ πεφυκὸς ὡρίσθαι, ἐὰν μὴ ᾖ ὡρισμένον, ἄπειρον εἶναι, ὥστε καὶ [s] τὸ φαινόμενον μὴ ὡρίσθαι φαίνεσθαι ἀνάγκη πως ἀπέραντον.

26 Διὰ τί τοὺς μηροὺς μᾶλλον ἢ τὰς κνήμας κοπιῶσιν; Πότερον ὅτι ἐγγὺς τοῦ τόπου τοῦ ἔχοντος τὸ περίττωμα, ὥστε ἂν ὑπερβάλλῃ διὰ τὴν κίνησιν τῇ θερμότητι, συσπῶσιν οἱ μηροὶ μᾶλλον καὶ πλεῖον ἢ αἱ κνῆμαι; Ἢ διὰ τὸ συμφυὲς [t] εἶναι μᾶλλον [v] τοὺς μηρούς; Μάλιστα γὰρ πονοῦσι τῇ [w] τοῦ
2 συνεχοῦς διαστάσει. Καὶ γὰρ ἂν μηδὲν ἔχοντες περίττωμα κοπιάσωσιν, ὅμως τοὺς μηροὺς καὶ τὴν ὀσφὺν πονοῦσι μᾶλλον. Ἢ ὅτι καθάπερ οἱ βουβῶνες γίνονται πληγέντες διὰ [x] τὴν συνάρτησιν τῶν φλεβῶν καὶ νεύρων, οὕτω καὶ οὗτος; Ἐγγυτέρω δὲ τῆς ἀρχῆς ὁ μηρός. Ἢ διότι μᾶλλον ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ὁ μηρὸς τῆς κνήμης; Τοῦτο δὲ κοπιαρώτερον. Ἢ ὅτι σαρκώδης, ὥστε πολὺ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον ἐν [y] αὐτῷ;

27 Διὰ τί ἐνίοις, ὅταν πονήσωσιν, ἕλκη ἐκφύουσιν; Ἢ ὅταν τὸ σῶμα ἀκάθαρτον ᾖ, ἡ κίνησις θερμαίνουσα καὶ ἄλλα περιττώματα συνεξικμάζει μετὰ τοῦ ἱδρῶτος; Παχέα δὲ ὄντα καὶ χυμοὺς ἔχοντα μοχθηρούς, ὀξεῖς καὶ πικροὺς καὶ ἁλμυρούς, τὰ περιττώματα ἐκκρίνεσθαι μὲν οὐ δύναται [z] διὰ πάχος, ἐξαίρεται δὲ διὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἐξελκοῖ διὰ πικρότητα τοῦ χυμοῦ.

28 Διὰ τί τοῖς ἐκ τῶν γυμνασίων καὶ φαρμακοποσιῶν οὐκ

[q] οἶδε καὶ ὡς Xa. [r] alterum τὸ om. Ca.Xa. [s] τὸ μὴ φ. μὴ Ca. [t] εἶναι καὶ μᾶλλον Ca, μᾶλλον εἶναι Xa. [v] τοὺς] εἰς τοὺς Xa.Ya. [w] τοῦ om. Xa. [x] τὴν om. Xa. [y] αὐτοῖς Ca.Ya. [z] διὰ τὸ πάχος Ca.

εὐθὺς προσφέρουσι τροφήν; Ἢ διότι καθαίρεται τὸ σῶμα ἔτι, καὶ οὐκ ἀναπέπαυται πονοῦν, καὶ ἀποκέκριται τὰ περιττώματα;

Διὰ τί χαλεπώτερον θεῖν ἢ βαδίζειν; Ἢ ὅτι πλεῖον φορ- 29
τίον φέρει ὁ θέων; Ὅταν γὰρ ᾖ μετέωρος, ἅπαν ἐφ' [a] αὐτῷ ἔχει. [b] Ὁ δὲ βαδίζων, οἷον οἱ ἐπὶ τοῖς τειχίοις [c] ἀναπαυόμενοι, ἐπιθεὶς ἔχει ἐπὶ τῷ ἠρεμοῦντι.

Διὰ τί ἐκ τῶν γυμνασίων οὐ [d] πεινῶσιν εὐθύς; Πότερον 30
διὰ τὴν ὑπόλειψιν τῆς συντήξεως, ἕως ἀντιπεφθῇ; Ἢ διὰ τὸ πνεῦμα ὃ ποιεῖ ὁ πόνος ἐκ τοῦ ὑγροῦ; Ἢ διὰ τὴν δίψαν [e] ἣ [f] γίνεται ἐκ τοῦ θερμαίνεσθαι πονοῦντας; Πάντα γὰρ συμβαίνει ταῦτα.

Διὰ τί [g] ἐξονειρωκτικοί εἰσιν οἱ κοπιῶντες καὶ φθισιῶντες; 31
Ἢ ὅτι ὅλως [g] ἐξονειρωκτικοὶ οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροί; Τὸ γὰρ σπέρμα τοιοῦτόν ἐστι [h] τὴν φύσιν. Τὸ τοιοῦτο δὲ ἐξ οὕτω διακειμένων μάλιστα γίνεται, ὅταν ἡ ἀπὸ τοῦ ὕπνου θερμότης προσγένηται· μικρᾶς γὰρ ῥοπῆς τὰ σώματα δεῖται, καὶ ταύτης ἔσωθεν ἀλλ' οὐκ ἔξωθεν. Οἱ δὲ φθισικοὶ καὶ κοπιῶν- 2
τες οὕτω διάκεινται· οἱ μὲν γὰρ κοπιῶντες διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν κίνησιν συντήγματος θερμοῦ πλήρεις εἰσίν, οἱ δὲ φθισικοὶ διὰ τὸν κατάρρουν καὶ τὴν γινομένην θέρμην ὑπὸ τῆς φλεγμασίας.

Διὰ τί τὸ ἀριστερὸν [i] σκέλος χαλεπώτερον τρίβεσθαι ὑφ' 32
ἑαυτοῦ πολὺν χρόνον ἢ τὸ δεξιόν; Ἢ ὅτι τοῖς δεξιοῖς πονεῖν δυνάμεθα; Ἐν [k] δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ἡ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους τρῖψις [l] ἐξεστραμμένως γίνεται. Τὰ δὲ παρὰ φύσιν [m] ποιούμενα χαλεπά. Τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὰ δεξιὰ οὐθὲν ἐπίδηλον διὰ τὸ μηθετέρως ἰσχύειν.

Διὰ τί ὑγιεινὸν [n] τὸ τροφῆς μὲν ὑποστέλλεσθαι, πονεῖν 33
δὲ πλείω; Ἢ ὅτι τοῦ νοσεῖν αἴτιον περιττώματος πλῆθος;

[a] ἑαυτῷ Y[a]. [b] ὁ C[a], om. X[a]. [c] ἀναπαυόμενος C[a].X[a]. [d] πίνουσιν X[a]. [e] ἡ X[a]. [f] γίνεσθαι C[a].X[a]. [g] utrobique ἐξονειρωτικοὶ C[a].X[a], ἐξονειρωττικοὶ Y[a]. [h] τῇ φύσει C[a]. [i] σκέλος om. C[a]. [k] τοῖς δὲ X[a].Y[a]. [l] ἐξεστραμμένη C[a]. [m] π.] γινόμενα X[a]. [n] τὸ τῆς τροφῆς X[a].

Τοῦτο δὲ γίνεται ἢ διὰ τροφῆς ὑπερβολὴν ἢ διὰ πόνων ἔνδειαν.

34 Διὰ τί οὐ δεῖ [o] πυκνοῦν τὴν σάρκα πρὸς [p] ὑγίειαν, ἀλλ' ἀραιοῦν; Ὥσπερ γὰρ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὔπνους (διὸ καὶ ἡ θάλαττα ὑγιεινή), οὕτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν μᾶλλον ὑγιεινόν. Δεῖ γὰρ ἢ μὴ ὑπάρχειν μηθὲν περίττωμα, ἢ τούτου ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι· καὶ δεῖ οὕτως ἔχειν τὰ σώματα ὥστε [q] λαμβάνοντα εὐθὺς ἐκκρίνειν τὴν περίττωσιν, καὶ
2 εἶναι ἐν κινήσει καὶ μὴ ἠρεμεῖν. Τὸ μὲν γὰρ μένον σήπεται, ὥσπερ ὕδωρ, τὸ δὲ σηπόμενον καὶ μὴ κινούμενον νοσοποιεῖ· τὸ δ' ἐκκρινόμενον πρὸ τοῦ διαφθαρῆναι χωρίζεται. Τοῦτ' οὖν πυκνουμένης [r] μὲν τῆς σαρκὸς οὐ γίνεται (ὡσπερεὶ γὰρ ἐμφράττονται οἱ πόροι), ἀραιουμένης δὲ συμβαίνει. Διὸ [s] καὶ οὐ δεῖ ἐν τῷ ἡλίῳ γυμνὸν βαδίζειν· συνίσταται γὰρ ἡ σάρξ, καὶ κομιδῇ [t] ἀποσαρκοῦνται, καὶ ὑγρότερον τὸ σῶμα
3 γίνεται. Τὸ μὲν γὰρ ἐντὸς [v] δὴ μένει, τὸ δ' ἐπιπολῆς ἀπαλλάττεται, ὥσπερ καὶ τὰ κρέα τὰ ἑφθὰ τῶν ὀπτῶν μᾶλλον. Οὐδὲ τὰ στήθη γυμνὰ ἔχοντα βαδίζειν· ἀπὸ γὰρ τῶν ἄριστα ᾠκοδομημένων ὁ ἥλιος [w] ἀφαιρεῖ, ὃ ἥκιστα δεῖται ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐντός. Ἐκεῖθεν μὲν οὖν διὰ τὸ πόρρω εἶναι, ἂν μὴ μετὰ πόνου, οὐκ ἔστιν [x] ἱδρῶτ' ἀναγαγεῖν, ἀπὸ τούτου δὲ διὰ τὸ πρόχειρον εἶναι ῥᾴδιον.

35 Διὰ τί κοπώδεις οἱ βραχεῖς τῶν περιπάτων; Ἢ ὅτι πολλάκις συνίστανται καὶ οὐχ ὁμαλῶς κινοῦνται περὶ τὰς καμπάς; Τὸ δὲ [y] τοιοῦτον κοπῶδες.

36 Διὰ τί ἑστηκότες ἐν τῷ ἡλίῳ μᾶλλον θερμαίνονται ἢ κινούμενοι, καὶ ταῦτα τῆς κινήσεως θερμαντικῆς οὔσης; Ἢ οὐ πᾶσα κίνησις θερμαίνει, ἀλλ' ἔνια ψύχει, οἷον καὶ ἐπὶ τῶν τὰς [z] χύτρας τὰς ἑψημένας φυσώντων καὶ κινούντων συμβαί-
2 νει. Εἰ οὖν ἑστηκότι μὲν προσμένει τὸ θερμόν, προσμένον

[o] τὴν σάρκα πυκνοῦν Ca. [p] ὑγείαν Xa. Ya. [q] λαμβάνον Ca. Xa. Ya. [r] μὲν om. Ca. [s] καὶ om. Ca. [t] ἀποσαρκοῦται Xa. [v] δεῖ μένειν Ca. [w] φέρει Ca. Xa. Ya. [x] ἱδρῶτας ἀγαγεῖν Xa. [y] τοιοῦτο Xa. [z] χύτρας τὰς om. Xa.

δὲ μᾶλλον θερμαίνει ἢ κινούμενον (ἀεὶ γὰρ τὸ σῶμα ἴδιον ἡμῶν ἀτμίδα τινὰ χλιαρὰν ἀφίησιν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἣ θερμαίνει [a] τὸν ἐγγὺς ἀέρα ὥσπερ δαλὸς παρών), ἠρεμούντων μὲν ἡμῶν θερμὸς γίνεται ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ διὰ τὰ εἰρημένα, κινουμένων δὲ πνεῦμα γίνεται, [b] ὃ καταψύχει ἡμᾶς· πᾶν γὰρ πνεῦμα ψυχρόν ἐστιν.

Διὰ τί οἱ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχούμενοι, ὅσῳ ἂν θᾶττον θέῃ ὁ 37
ἵππος, τοσούτῳ μᾶλλον δακρύουσι τὰ ὄμματα, καὶ οἱ πεζοί, ὅσῳ ἂν μᾶλλον [c] τρέχωσιν; Πότερον διὰ τὸ ψυχρὸν εἶναι τὸν προσπίπτοντα ἀέρα; Τὸ γὰρ ψῦχος δακρύειν ποιεῖ· συστέλλον γὰρ καὶ πυκνοῦν τὴν σάρκα ἐκκαθαίρει τὸ ὑγρόν.
Ἢ διὰ τοὐναντίον; Τὸ γὰρ θερμὸν ποιεῖ ἱδρῶτας, τὸ δὲ 2
δάκρυον ἱδρώς τίς ἐστι. Διὸ καὶ γίνονται [d] ὑπὸ θερμασίας ἄμφω ταῦτα, καὶ ἁλυκά [e] ἐστιν ὁμοίως. Ἡ δὲ κίνησις θερμότητα ποιεῖ. Ἢ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀέρος πληγήν; Ὡς γὰρ 3
οἱ ἄνεμοι ταράττουσιν οἱ ἐξ ἐναντίας τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ ὁ ἀὴρ ὁ προσπίπτων, ὅσῳ ἂν θᾶττον ἐλαύνῃ ἢ αὐτὸς τρέχῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ποιεῖ πληγὴν μαλακήν, δι᾽ ἣν γίνεται δακρύειν, ἀραιουμένων τῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ πόρων ὑπὸ τῆς πληγῆς· πᾶσα γὰρ πληγὴ διαιρετικόν ἐστιν ἢ θλαστικόν.

Διὰ τί [f] δεῖ τοὺς μὲν θερινοὺς κόπους λουτρῷ ἰᾶσθαι, τοὺς 38
δὲ χειμερινοὺς ἀλείμματι; Ἢ τούτους μὲν διὰ τὰς φρίκας καὶ τὰς γινομένας μεταβολὰς θερμῷ δεῖ [g] λύειν, ὃ ποιήσει ἀλεάζειν (τὸ δὲ [h] ἔλαιον θερμόν)· ἐν δὲ τῷ θέρει καθυγραίνειν. Ἡ γὰρ ὥρα ξηρά, καὶ οὐ γίνονται φρῖκαι διὰ τὴν 2
ἀλέαν. Ὀλιγοσιτία δὲ [i] καὶ κωθωνισμὸς θέρους, τὸ μὲν ὅλως, τὸ δὲ μᾶλλον, ὁ [k] μὲν πότος θέρους [l] ὅλως διὰ τὴν ξηρότητα, ἡ δὲ ὀλιγοσιτία κοινὸν μέν, μᾶλλον δὲ θέρους· ἐκθερμαίνεται γὰρ μᾶλλον διὰ τὴν ὥραν ὑπὸ τῶν σιτίων.

Διὰ τί οἱ θέοντες εὐτόνως [m] μάλιστα λαμβάνουσι σπά- 39

[a] ἐγγὺς τὸν Cᵃ. [b] ὃ καὶ ψύχει Cᵃ. [c] τρέχουσι Xᵃ. [d] ὑπὲρ Cᵃ. [e] ἐστι ταῦτα ὁμοίως Xᵃ. [f] δεῖ] οὐ δεῖ Xᵃ. [g] λούειν Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [h] ἔλεον Xᵃ. [i] καὶ om. Xᵃ. [k] μὲν] δὲ Cᵃ. [l] ὅλως] μᾶλλον Xᵃ. [m] μᾶλλον Cᵃ.

σματα, ὅταν τις θέουσιν αὐτοῖς ὑποστῇ; Ἢ ὅτι ταῦτα μάλιστα διασπᾶται, ἃ εἰς τοὐναντίον [n] τε καὶ ἰσχυρῶς ἕλκεται καὶ κινεῖται; Ὅταν οὖν θέοντος καὶ σφοδρῶς ὠθουμένων τῶν μορίων εἰς τὸ πρόσθεν ὑποστῇ τις, συμβαίνει ἅμα ἀντισπᾶν εἰς τοὐναντίον, ἔτι φερομένων εἰς τοὔμπροσθεν, ὥστε ἡ σπάσις τοσούτῳ ἰσχυροτέρα γίνεται, ὅσῳ ἂν θέωσι σφοδρότερον.

40 Διὰ τί τῶν περιπάτων οἱ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀκοπώτεροί εἰσιν, οἱ ἀνώμαλοι τῶν [o] εὐθέων; Ἢ διὰ τὸ τὴν φορὰν ὀρθὴν [p] εἶναι κατὰ φύσιν παντὶ τῷ σώματι; Οἱ δ' ἐν τοῖς ὁμαλοῖς τῶν ἀνωμάλων κοπιωδέστεροι· τοῖς γὰρ αὐτοῖς μέρεσι [q] τοὺς πόνους παρέχουσιν, οἱ δ' ἐν τοῖς ἀνωμάλοις διαμερί-
2 ζουσι μᾶλλον εἰς ἅπαν τὸ σῶμα. Αἱ δὲ ἀλέαι μᾶλλον [r] ἰσχνοῦσι τῶν ἐν τοῖς ψύχεσιν· τοῖς γὰρ ἔξω μέρεσι πλείονα τὸν πόνον παρέχονται, διὸ καὶ τοὺς ἱδρῶτας ἐμποιοῦντες
3 [s] ἰσχναίνουσιν. Οἱ δ' ἐν τοῖς ψύχεσι [t] στιφροτέραν τὴν σάρκα ποιοῦσι καὶ τῶν σιτίων ἐπιθυμητικωτέρους· τοῖς γὰρ [v] ἔσω μέρεσι τὴν αὔξησιν τοῦ θερμοῦ ποιοῦνται, καὶ δυσκινήτων [w] γινομένων ὑπὸ τοῦ ψύχους τὸν μὲν ἔσω τόπον καθαίρουσι, τὴν θερμασίαν αὐξάνοντες ἐν αὐτῷ, τὴν δὲ σάρκα στε-
4 ρεὰν ποιοῦσιν, οὐ δυνάμενοι κρατεῖν διὰ πάσης αὐτῆς. Ὁμοίως οἱ ἀνάντεις τῶν κατάντων ἐπιπονώτεροι καὶ [x] ἰσχναντικώτεροι. Οἱ μὲν γὰρ ἀνάντεις τὴν ὀσφὺν μάλιστα ποιοῦσι πονεῖν, οἱ δὲ κατάντεις τοὺς μηρούς· τοῖς γὰρ μηροῖς τὸ βάρος πᾶν ἐμπῖπτον [y] κόπους εἴωθε παρέχειν. Ἄνω γὰρ παρὰ
5 φύσιν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ [z] βίᾳ φερόμενος ἐκθερμαίνει. Διὸ τούς τε ἱδρῶτας ἐμποιοῦσι, καὶ τὸ πνεῦμα μετεωρίζοντες [a] ἰσχναίνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ὀδυνῶσιν· τὰ γὰρ σκέλη χαλεπῶς ἀναγόμενα τὴν ὀσφὺν κάμπτουσί τε καὶ ἀνασπῶσιν, ὑφ' ὧν
6 ἀναγκάζονται [b] μάλιστα πονεῖν. Οἱ δ' ἐν ἀντιτύποις περί-

[n] τε om. Ca. [o] εὐθειῶν codices. [p] εἶναι καὶ κατὰ Ca.Xa.Ya. [q] τοὺς—ἔξω om. Ca. [r] ἰσχύουσι Xa. [s] ἰσχαίνουσιν Ya. [t] στιφνοτέραν Ca, στρυφνοτέραν Xa. [v] ἔξω Xa. [w] γενομένων Ca. [x] ἰσχαντικώτεροι Ya. [y] κόπους om. Ca.Xa.Ya. [z] βίᾳ om. Ca. [a] ἰσχαίνουσιν Ya. [b] πονεῖν μάλιστα Xa.

πατοι τοῖς τε μυσὶ καὶ τοῖς [c] τεταμένοις τῶν σκελῶν παρέχουσι κόπους· συντάσεις γὰρ ἐμποιοῦσι τοῖς νεύροις καὶ τοῖς μυσί, [d] βιαίας γενομένης τῆς ἀπερείσεως αὐτοῖς. Οἱ δ' ἐν τοῖς μαλακοῖς τοῖς ἄρθροις κοπιώδεις εἰσίν· τῶν γὰρ ἄρθρων πυκνὰς τὰς κάμψεις ποιοῦσιν, ἅτε ἐνδιδούσης τῆς βάσεως. Τὸ δ' αὐτό ἐστι πρόβλημα.

Διὰ τί πρὸς τὰ σιμὰ χαλεπῶς βαδίζομεν; Ἢ διότι 41
πᾶσα πορεία ἐξ ἄρσεως καὶ θέσεως συντελεῖται; Τὸ μὲν οὖν ἆραι παρὰ [e] φύσιν, τὸ δὲ θεῖναι κατὰ φύσιν, τὸ δὲ προσθεῖναι μεσότης· ἐν δὲ τῷ πρὸς τὰ σιμὰ βαδίζειν πολὺ τὸ παρὰ φύσιν.

[f] Διὰ τί οἱ ἀφ' ἵππων ἧττον πίπτουσιν; Ἢ διὰ τὸ φο- 42
βεῖσθαι φυλάττονται μᾶλλον;

ϛ. ΟΣΑ ΕΚ ΤΟΥ [g] ΠΩΣ ΚΕΙΣΘΑΙ ΚΑΙ ΕΣΧΗΜΑΤΙΣΘΑΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ.

Διὰ τί ἡ καθέδρα τοὺς μὲν παχύνει τῶν ἀνθρώπων, τοὺς δὲ ἰσχναίνει; Πότερον [h] ὅτι αἱ ἕξεις διαφέρουσιν; Οἱ μὲν γὰρ θερμοί εἰσιν, οἱ δὲ ψυχροί. Οἱ μὲν οὖν θερμοὶ παχύνονται (κρατεῖ γὰρ τὸ σῶμα τῆς τροφῆς διὰ τὴν θερμασίαν)· οἱ δ' ἐψυγμένοι, διὰ τὸ δεῖσθαι ἐπεισάκτου θερμότητος καὶ τοῦτο πάσχειν μάλιστα τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν κινήσεων, οὐ δύνανται πέττειν ἠρεμοῦντες. Ἢ ὅτι οἱ μὲν περιττωματικοί εἰσι, [i] καὶ δέονται κινήσεως [k] ἢ ἀναλώσει ταῦτα, οἱ δὲ οὔ;

Διὰ τί [l] δεῖ ποιεῖν διάτασιν τῶν μερῶν, ὃ ποιεῖ ὁ γυ- 2
μναζόμενος; Ἢ ὅτι δεῖ τῷ οἰκείῳ πνεύματι καθαίρεσθαι τοὺς πόρους;

Διὰ τί [m] συγκεκαμμένον βέλτιον κατακεῖσθαι, καὶ πολλοί 3
γε παραγγέλλουσι τοῦτο καὶ τῶν ἰατρῶν; Ἢ ὅτι ἀλεαίνουσα ἡ κοιλία θᾶττον πέττει; Οὕτω [n] δὲ ἀλεαίνει μᾶλλον.

[c] τεταγμένοις Ca.Ya. [d] βίας Ya. [e] φύσιν ἐστὶ τὸ Xa. [f] διὰ—μᾶλλον om. Ca. [g] πως om. x. [h] ὅτι om. Xa.Ya. [i] καὶ om. Ca.Ya. [k] ἢ] ἡ Ca.Xa. [l] δεῖ om. Ca. [m] συγκεκαλυμμένον Xa. [n] δὲ] δὲ καὶ Xa.Ya.

Ἔτι δεῖ τοῖς πνεύμασι τόπον διδόναι εἰς ὃν ἀπερείσονται·
2 οὕτω γὰρ ἥκιστα [o] λυπήσουσιν αἱ φῦσαι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἰξίαι καὶ τὰ ἄλλα ἀποστήματα [p] ὑγιεινόν, ὅτι ἔχουσι κοιλίας εἰς ἃς ἀποδέχονται τὰ πνεύματα. Ἐκτεταμένου μὲν οὖν οὐ γίνεται κοιλία (ἅπαντα γὰρ τὸν τόπον τὰ σπλάγχνα κατέχει), [q] συγκαμφθέντος δὲ γίνεται.

4 Διὰ τί ἀνισταμένοις ἴλιγγος μᾶλλον γίνεται ἢ [r] καθίζουσιν; Ἢ διότι ἠρεμοῦσι τὸ ὑγρὸν εἰς ἓν μόριον ἀθρόον ἀποκλίνει; Διὸ καὶ τὰ ὠμὰ ᾠὰ οὐ [s] δύναται δινεῖσθαι, ἀλλὰ καταπίπτει. Κινούμενον δὲ τὸ ὑγρὸν ὁμοίως ἔχει. Ἀνίστανται μὲν οὖν ἠρεμήσαντες, ὅτε οὕτως διάκεινται· καθιζάνουσι δὲ [t] ἐν κινήσει γενόμενοι, ὅτε ὁμαλῶς ἔχει τὸ ὑγρὸν καὶ ἐσκέδασται.

5 Διὰ τί ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατακειμένοις μᾶλλον ἐπέρχεται ὕπνος; Πότερον ὅτι ἐναντίως ἔχοντες ἐγρηγόρασι καὶ καθεύδουσιν; Ἐπεὶ οὖν ἐγρηγορότες ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ κατάκεινται, τοὐναντίον ἔσται ἐπ᾽ ἄλλης ἀρχῆς καὶ τῆς ἐναντίας. Ἢ ὅτι ἀκινησία ὁ ὕπνος; [v] Τὰ οὖν κινητικὰ μέρη δεῖ ἠρεμεῖν, τὰ δὲ δεξιὰ κινητικά. Οὕτω δὲ κατακειμένων οἷον [w] δέδεται ἀρχή τις ἐπεγερτική.

6 Διὰ τί ναρκῶσιν; Καὶ διὰ τί χεῖρας καὶ πόδας μᾶλλον; Ἢ [x] ὅτι κατάψυξίς ἐστιν ἡ [y] νάρκη; Διὰ στέρησιν γὰρ αἵματος γίνεται καὶ μετάστασιν. Ἀσαρκότατα δὲ ταῦτα καὶ νευρωδέστατα, μάλιστα δὲ οἱ πόδες. Ὥστε προοδοποιεῖται ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὸ καταψύχεσθαι ταχέως.

7 Διὰ τί κατακείμεθα μὲν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ ἡδέως, καθεύδομεν δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ μᾶλλον; Πότερον ὅτι ἀποστραφέντες πρὸς τὸ φῶς οὐ βλέπομεν; Ἐν γὰρ τῷ σκότει θᾶττον ὕπνος λαμβάνει. Ἢ διότι ἐγρηγόραμεν κατακείμενοι ἐπὶ τοῖς ἀριστεροῖς, καὶ αἱ χρήσεις ἡμῖν οὕτω πρόχειροι, ὥστε πρὸς [z] τὸ

[o] λυπήσωσιν Ca. [p] ὑγιεινὰ Ca. [q] συγκαφθέντος Ca. [r] καθιζάνουσιν Xa.Ya. [s] δύνανται Xa.Ya. [t] ἐν om. Ca.Xa.Ya. [v] τὰ μὲν οὖν Xa. [w] δέδοται Ca. [x] ὅτι ἡ κατ. Xa. [y] νάρκωσις Xa. [z] τὸ ἐναντίον his ponendum cum Gaza.

ἐναντίον σχῆμα πρὸ ἔργου; Παρακαλεῖ δὲ ἕκαστον πρὸς τὸ ἔργον τὸ σχῆμα [a] μᾶλλον.

Ζ. ΟΣΑ ΕΚ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑΣ.

Διὰ τί τοῖς χασμωμένοις ἀντιχασμῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; Ἢ [b] διότι, ἐὰν ἀναμνησθῶσιν ὀργῶντες, ἐνεργοῦσι, μάλιστα δὲ τὰ εὐκίνητα, οἷον οὐροῦσιν. Ἡ δὲ χάσμη πνεῦμα καὶ ὑγροῦ κίνησίς ἐστιν. Πρόχειρον οὖν, ἐὰν μόνον νοήσῃ· ἔστι γὰρ πλησίον.

Διὰ τί, ἐὰν μέν τινα ἴδωμεν τὴν χεῖρα ἐκτείνοντα ἢ τὸν 2 πόδα ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐκ ἀντιποιοῦμεν τὸ αὐτό, ἐὰν δὲ χασμώμενον, ἀντιχασμώμεθα; [c] Ἢ οὐδὲ τοῦτο ἀεί, ἀλλ' ἐὰν ὀργῶν τύχῃ τὸ σῶμα καὶ οὕτω διακείμενον ὥστε τὸ ὑγρὸν ἀναθερμαίνεσθαι; Τότε γὰρ ἡ μνήμη τὴν κίνησιν ποιεῖ, ὥσπερ καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδήν· τὸ γὰρ ποιῆσαν μνήμην εἶναι τὸ ἔχον ὁρμὴν πρὸς τὸ φαντασθὲν πάθος.

Διὰ τί, ἐπειδὰν πρὸς τὸ πῦρ [d] στῶμεν, οὐρητιῶμεν, καὶ 3 ἐὰν [e] πρὸς ὕδωρ, οἷον ἐὰν πρὸς ποταμόν, οὐροῦσιν; Ἢ ὅτι τὸ πᾶν ὕδωρ ὑπόμνησιν δίδωσι τῆς ἐν τῷ σώματι ὑγρότητος, καὶ ἐκκαλεῖται τὸ προσιόν; Αὐτὸ δὲ τὸ [f] πῦρ διαχαλᾷ τὸ πεπηγὸς ἐν [g] τῷ σώματι, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὴν χιόνα.

Διὰ τί ἀπὸ μὲν νόσων ἐνίων νοσοῦσιν οἱ πλησιάζοντες, 4 ἀπὸ δὲ ὑγιείας οὐδεὶς ὑγιάζεται; Ἢ ὅτι ἡ μὲν νόσος κίνησις, ἡ δὲ ὑγίεια ἠρεμία; Ἡ μὲν οὖν κινεῖ, ἡ δ' οὐθέν. Ἢ διότι τὸ μὲν ἄκοντι τὸ δ' ἑκόντι γίνεται; Καὶ ἄρα τὰ ἀκούσια τῶν [h] ἑκουσίων καὶ τῶν ἐκ προνοίας διαφέρει.

Διὰ τί τῶν μὲν διὰ τῆς ἀκοῆς λυπηρῶν ἔνια φρίττειν ἡμᾶς 5 ποιεῖ, οἷον πρίων ἀκονώμενος καὶ [i] κίσηρις τεμνομένη καὶ λί-

[a] post μᾶλλον Q.C[a].K[a].N[a].O[a].X[a].Y[a].s.w. addunt: Διὰ τί αἱ καθέδραι τινὰς μὲν παχύνουσι, τινὰς δὲ ἰσχναίνουσιν; ἢ διὰ τὰς ἕξεις τὰς τοῦ σώματος. οἱ μὲν γὰρ θερμότεροι παχύνονται· κρατεῖ γὰρ (δὲ C[a].) τὸ σῶμα τῆς τροφῆς διὰ τὴν θερμότητα οὐκ ἀφαιρούμενον· οἱ δὲ ἐψυγμένοι διὰ τὸ δεῖσθαι ἐπεισάκτου θερμότητος οὐ δύνανται πέττειν τὰς τροφὰς ἠρεμοῦντες. [b] ὅτι C[a]. [c] ἢ ὅτι οὐδὲ C[a]. [d] στῶμεν om. C[a]. [e] πρὸς τὸ ὕδωρ et πρὸς τὸν ποταμόν X[a]. [f] ὕδωρ C[a].Y[a]. [g] τοῖς σώμασιν C[a]. [h] ἑκουσίων διαφέρει τῶν ἐκ προνοίας x. [i] κίσσηρις X[a].

θος ἀλούμενος, τὰ δὲ διὰ τῆς ὄψεως σημεῖα τῶν παθῶν αὐτὰ ἡμῖν τὰ πάθη ἐμποιεῖ; Αἱμωδιῶμέν τε γὰρ τοὺς ὀξὺ ὁρῶντες ἐσθίοντας, καὶ τοὺς ἀπαγχομένους ἔνιοι ὁρῶντες ἐκψύ-
2 χουσιν. Ἢ διότι φωνὴ μὲν πᾶσα καὶ [k] ψόφος πνεῦμα ἐστίν; Τοῦτο [l] δὲ εἰσδυόμενον ἡμῖν πέφυκε κινεῖν. Κινήσει δὲ μᾶλλον ἢ διὰ μέγεθος ἢ διὰ πληγὴν σφοδροτέραν, ποιοῦν ἢ
3 ἀλλοιοῦν τι τῶν ἐν ἡμῖν. Τὰ μὲν οὖν μεγάλα καὶ λεῖα πνεύματα τὸν τῆς αἰσθήσεως τόπον τὸν αὐτὸν κινεῖ, διὸ καὶ ἡδύνει τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ τραχέα, [m] πληγὴν ποιοῦντα σφοδράν, σείει τε τὸν τόπον καὶ πόρρω διαδίδωσι τῇ τῆς πληγῆς δυνάμει. Διαδίδωσι δὲ καὶ τὰ ψυχρὰ πόρρω· δύναμις γάρ τίς ἐστιν ἡ ψυχρότης. Αὕτη μὲν οὖν ὅτι φρίττειν
4 ποιεῖ, εἴρηται. Τὰ δὲ τραχέα τῷ πληγὴν ποιεῖν πυκνήν, προσκόπτοντα [n] τῇ ἀρχῇ τῶν τριχῶν, ἀπωθεῖ αὐτὴν εἰς τοὐναντίον· ἀπωθουμένης δὲ ἀνάγκη τὴν κορυφὴν τῆς τριχὸς ἀνάπαλιν γίνεσθαι, διὸ συμβαίνει ἵστασθαι αὐτάς· πᾶσαι γὰρ νενεύκασι κάτω. Ἡ δὲ [o] φορὰ τοῦ διὰ τῆς ἀκοῆς πνεύματος εἰς τὸ σῶμα ἄνωθεν κάτω ἐστίν. Ὄντων οὖν τραχέων τῶν εἰρημένων ψόφων, ἡ φρίκη γίνοιτ' ἂν διὰ τὰ εἰρημένα.
5 Γίνονται δ' αὗται μᾶλλον τῷ ἄλλῳ σώματι ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ διὰ τὸ τὰς ἐνταῦθα τρίχας ἀσθενεστέρας εἶναι καὶ τὸ πάθος ἀσθενές. Τῆς μὲν οὖν ἀκοῆς οὔσης ἀμβλυτέρας αἰσθήσεως ἢ τῆς ὄψεως, ἐπιπόλαια καὶ [p] τὰ πάθη γίνεται ἀπ' αὐτῆς· ἡ δὲ φρίκη τοιοῦτον, διὸ καὶ ἀπὸ πολλῶν καὶ ἀνομοίων γίνεται.
6 Τῆς δὲ ὄψεως [q] ἐναργεστάτης οὔσης αἰσθήσεως, ἀνάλογον καὶ τὰ συμβαίνοντα γίνεται ἀπ' αὐτῆς· διὸ ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ἀληθείας πάθη συμβαίνει γίνεσθαι ἀπ' αὐτῆς, ἐλαφρότερα δὲ τῆς ἀληθείας. Ἀπὸ δὲ τῆς ἀκοῆς αὐτὰ μὲν οὔ, τὴν δ' ἀπ' αὐτῶν προσδοκίαν φρίττομεν· ἀλγεινοῦ γὰρ κακοῦ προσδοκία ἐστίν.

6 Διὰ τί χασμησαμένοις ἀντιχασμῶνται, καὶ ὅταν οὐροῦντα

[k] ψόφος ἐν πνεῦμα Xa. [l] δὲ post τοῦτο om. Ca. [m] ποίοῦντα πλήγην Xa. [n] τὴν ἀρχὴν Xa. [o] φθορὰ Xa. [p] τὰ om. Ca. [q] ἐναργεστέρας Xa.

ἴδωσιν, οὐροῦσι, καὶ μάλιστα τὰ ὑποζύγια; Ἢ διὰ τὴν μνήμην; Ὅταν γὰρ μνησθῇ, κινεῖται τοῦτο τὸ μέρος. Τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις, διὰ τὸ [r] εὐαισθητοτέροις εἶναι, ἰδοῦσιν εὐθὺς συμβαίνει [s] καὶ κινεῖσθαι καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι· τοῖς δὲ ὑποζυγίοις οὐκ αὔταρκες τὸ ἰδεῖν, ἀλλὰ προσδέονται καὶ ἄλλης αἰσθήσεως· διὸ καὶ ὀσφρανθέντα, ὅτι εὐκινητοτέρα αὕτη ἡ αἴσθησις τοῖς ἄνευ λόγου. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἅπαντα οὐρεῖ, οὗ ἂν τὸ πρῶτον οὐρήσῃ. Τότε γὰρ μάλιστα κινοῦνται, ὅταν ὀσφρανθῶσιν· ὀσφραίνονται δ', ὅταν πλησιάσωσιν.

Διὰ τί, ἐπειδὰν τεμνόμενόν τινα ἴδωμεν ἢ καιόμενον ἢ 7
στρεβλούμενον ἢ ἄλλο τι τῶν δεινῶν πάσχοντα, συναλγοῦμεν τῇ διανοίᾳ; Ἢ ὅτι ἡ φύσις [t] ἡμῖν κοινὴ ἅπασιν; Συνήλγησεν οὖν, ἐπειδάν τι τοιοῦτον ἴδῃ, τῷ πάσχοντι διὰ τὴν οἰκειότητα. Ἢ ὅτι ὥσπερ αἱ ῥῖνες καὶ [v] αἱ [w] ἀκοαὶ λαμβάνουσί τινας ἀπορροίας κατὰ τὰς οἰκείας δυνάμεις, οὕτω καὶ ἡ ὄψις αὐτὸ πάσχει καὶ ἀπὸ τῶν ἡδέων καὶ λυπηρῶν;

Διὰ τί ἀπὸ φθίσεως καὶ ὀφθαλμίας καὶ ψώρας οἱ πλη- 8
σιάζοντες ἁλίσκονται, ἀπὸ δὲ ὕδρωπος καὶ πυρετῶν καὶ ἀποπληξίας οὐχ ἁλίσκονται, οὐδὲ τῶν ἄλλων; Ἢ ἡ μὲν ὀφθαλ- 2
μία, ὅτι εὐκινητότατον ὁ ὀφθαλμός, καὶ μάλιστα ὁμοιοῦται τῷ ὁρωμένῳ τῶν ἄλλων, οἷον κινεῖται ἀπὸ κινουμένου ὥστε καὶ ἀντιβλέπων τεταραγμένῳ ταράττεται μάλιστα; Ἡ δὲ φθίσις, [x] ὅτι πνεῦμα φαῦλον ποιεῖ καὶ βαρύ, τάχιστα δὲ τὰ νοσήματα ταῦτα ἅπτεται πάντων, ὅσα τούτου φθειρομένου γίνεται, οἷον τὰ λοιμώδη. Ὁ δὲ πλησιάζων τοιοῦτον 3
[y] ἀναπνεῖ. Νοσεῖ μὲν οὖν, ὅτι νοσῶδες· ἀπὸ μόνου δέ, ὅτι ἐκπνεῖ, νοσεῖ, οἱ δὲ ἄλλοι [z] ἑτέραν· τὴν αὐτὴν δὲ νόσον, ὅτι ᾧ ἂν ἀσθενήσῃ, τούτῳ ἀναπνεῖ τοιοῦτον οἷον εἰ πεπονθὼς ἦν. Ἡ δὲ ψώρα [a] μᾶλλον τῶν ἄλλων, οἷον λέπρας καὶ τῶν τοιούτων, ὅτι ἐπιπολῆς τε καὶ γλίσχρον τὸ ἀπορρέον· τὰ

[r] εὐαισθητοτέρους Y[a]. [s] καὶ ante κ. om. C[a].Y[a]. [t] ἡμῶν Y[a]. [v] αἱ post καὶ om. X[a]. [w] ἀκραὶ C[a]. [x] ὅτι τὸ πνεῦμα Y[a]. [y] ἀνάπτει X[a].Y[a]. [z] ἑτέρως X[a].Y[a]. [a] μόνον C[a].Y[a].

4 γὰρ κνησμώδη τοιαῦτα. Διὸ αὐτὰ τῷ [b] ἐπιπολῆς γίνεσθαι καὶ γλίσχρον εἶναι ἅπτεται. Τῶν [c] δ' ἄλλων τὰ μὲν οὐχ ἅπτεται διὰ τὸ μὴ ἐπιπολῆς γίνεσθαι, τὰ δὲ ὄντα ἐπιπολῆς, [d] ὅτι προσμένει διὰ ξηρότητα.

9 Διὰ τί τὴν αἱμωδίαν παύει [e] ἡ ἀνδράχνη καὶ ἅλες; Ἢ ὅτι [f] ἡ μὲν ὑγρότητά τινα ἔχει; Φανερὰ δὲ αὕτη [g] μασωμένοις τε, κἂν συντεθῇ χρόνον τινά· ἕλκεται γὰρ ἡ ὑγρότης. Τὸ [h] δὴ γλίσχρον εἰσδυόμενον ἐξάγει τὸ ὀξύ. Καὶ γὰρ ὅτι συγγενὴς ἡ ὀξύτης σημαίνει· ἔχει γάρ τινα ὀξύτητα ὁ χυλός. Ὁ δὲ ἅλς συντήκων ἐξάγει καὶ τὴν ὀξύτητα. Διὰ τί οὖν ἡ κονία καὶ τὸ νίτρον οὔ; Ἢ ὅτι στύφει καὶ οὐ τήκει;

Η. ΟΣΑ ΕΚ ΡΙΓΟΥΣ ΚΑΙ ΦΡΙΚΗΣ.

Διὰ τί οἱ ῥιγῶντες πελιδνοὶ γίνονται; Ἢ διότι τὸ αἷμα πήγνυται διὰ τὸ ψῦχος, πηγνύμενον δὲ μελαίνεται διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ θερμοῦ; Τὸ δὲ λευκὸν τοῦ πυρός. Διὸ καὶ τοῖς [i] πρεσβύταις μάλιστα [k] πελιδνοῦται ἡ σάρξ, ὅτι ἐλαχίστην ἔχει θερμότητα.

2 Διὰ τί οἱ ῥιγῶντες καθεύδειν οὐ δύνανται; [l] Ἢ διότι πάντες οἱ ῥιγῶντες μᾶλλον τὸ πνεῦμα κατέχουσιν, ὁ δὲ καθεύδων ἐκπνεῖ μᾶλλον ἢ εἰσπνεῖ, ὥστε χαλεπὸν ῥιγῶντα καθεύδειν· ἅμα γὰρ ποιεῖν τἀναντία ἀδύνατον.

3 Διὰ τί ἐν τῷ ψύχει ὀξύτεροι καὶ οἱ ἀσθενήσαντες καὶ οἱ λυπούμενοι καὶ [m] οἱ ὀργιζόμενοι; Ἢ [n] στιφρότερον ποιεῖ τὸ καταψύχεσθαι;

4 Διὰ τί οἱ ἀθληταὶ δύσριγοι εὖ ἔχοντες; Ἢ ὅτι καθαρὰ καὶ εὔπνους ἡ ἕξις καὶ ἀπίμελος; Ἡ τοιαύτη δὲ εὐπαθεστάτη ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ὅταν εὐδίοδός τε ᾖ καὶ μὴ ἔχῃ θερμότητα ἐν αὑτῇ· ἡ δὲ πιμελὴ θερμόν, ἂν μὴ δίυγρος.

5 Διὰ τί μάλιστα τὰ ἀκρωτήρια ῥιγῶσιν; Ἢ διὰ στειό-

[b] ἐπιπολῆς τε γίνεσθαι X^a. [c] δ' om. C^a. [d] ὅτι οὐ προσμένει C^a.Y^a. [e] ἡ om. Y^a. [f] ἡ μὲν ἢ ὑγρ. X^a. [g] μασσωμένης C^a. [h] δὲ X^a, μὴ C^a. [i] πρεσβυτέροις X^a. [k] πελιοῦται C^a.Y^a. [l] ἢ om. C^a.X^a.Y^a. [m] οἱ ante ὀργ. om. Y^a. [n] στριφνότερον X^a.Y^a, στηφνότεροι C^a.

τητα; Καὶ οἱ πόροι ἐν αὐτοῖς στενοὶ ὄντες ὀλίγαιμοί εἰσιν, [o]ὥστε καὶ ὀλιγόθερμοί εἰσι· τὸ γὰρ αἷμα θερμόν.

Διὰ τί, [p]ἐὰν μετέωροι ὦσιν οἱ πόδες, μᾶλλον ῥιγοῦσιν; 6
Πότερον ὑποπνεῖ μᾶλλον; Ἢ ὅτι ἐν ἐλάττονι γίνεται τὸ αἷμα κάτω, ὥστε τὸ ἄλλο εὐψυκτότερον [q]ἐκλείποντος τοῦ θερμοῦ;

Διὰ τί οἱ παχεῖς σφόδρα [r]ῥιγοῦσι, τῆς πιότητος θερμῆς 7
οὔσης; Ἢ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ πάχους τοῦ [s]μὲν ἔσωθεν θερμοῦ πόρρω γίνονται τὰ ἔσχατα, τοῦ δὲ ἔξω [t]ψυχροῦ ἐγγύς;

Διὰ τί πταρέντες καὶ οὐρήσαντες φρίττουσιν; Ἢ ὅτι 8
κενοῦνται αἱ φλέβες ἐν ἀμφοτέροις, κενωθέντων δὲ ὁ ἀὴρ εἰσέρχεται ψυχρός, ὁ ποιῶν φρίττειν.

Διὰ τί μάλιστα βουλιμιῶσιν ἐπὶ τῷ ψύχει, καὶ τοῦ χει- 9
μῶνος μᾶλλον ἢ τοῦ θέρους; Ἢ διότι [v]ἡ μὲν βουλιμία γίνεται δι' ἔνδειαν τῆς ξηρᾶς τροφῆς, ἐν δὲ τῷ ψύχει καὶ τῷ χειμῶνι συστελλομένου τοῦ ἐντὸς θερμοῦ εἰς ἐλάττω [w]τοῦτο θᾶττον ὑπολείπει ἡ ἐντὸς τροφή· τούτου δὲ [x]γινομένου μᾶλ-
λον βουλιμιᾶν εἰκός. [y]Ἡ δ' ἐν τῇ βουλιμίᾳ [z]ἔκλυσις καὶ 2
ἀδυναμία γίνεται συντήξεως [a]γινομένης ἐν τῷ σώματι διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἄθροισιν, ἧς ῥυείσης μὲν εἰς τὸν τῶν σιτίων τόπον αὐτὴ τροφὴ γίνεται τῷ σώματι, ἐὰν δ' ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀναπνοῆς ἔλθῃ, ἀφωνία καὶ ἀδυναμία συμβαίνει, ἀφωνία μὲν διὰ τὸ ἐμφράττεσθαι τὸν τοῦ πνεύματος πόρον, ἀδυνα-
μία δὲ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀτροφίαν καὶ σύντηξιν. Τα- 3
χεῖαι δὲ καὶ ἀπ' ὀλίγων αἱ βοήθειαι γίνονται τοῖς τοιούτοις διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ πάθους ἔξωθεν γίνεσθαι. [b]Συστέλλον γὰρ τὸ ἐντὸς ψυχρὸν τὸ θερμὸν ἡμῶν ποιεῖ τὴν βουλιμίαν.
Καθάπερ οὖν ἐν τῷ φόβῳ τρέμοντες καὶ ὠχριῶντες, ἀφέντες 4
τοῦ κινδύνου, παραχρῆμα οἱ αὐτοὶ γίνονται, οὕτω καὶ οἱ βου-

[o] ὥστε—εἰσι om. Ca. [p] ἐὰν μὴ μ. Ca. [q] ἐλλείποντος Ca. [r] ῥιγοῦσι om. Ca.Xa.Ya. [s] μὲν γὰρ ἔσωθεν Ca. [t] ὑγροῦ Ca. [v] ἡ om. Xa. [w] τοῦτον Ya. [x] γενομενου Ca. [y] ἡ] εἰ Ya. [z] ἔκχυσις Xa.Ya. [a] γενομένης Ca. [b] συστέλλοντος Ca.

λιμιῶντες, μικρὰ προσενεγκάμενοι ἐξ ἄρτου, βίᾳ κινηθέντες ἐκ τῆς φύσεως, μὴ [c] φθαρέντες δέ· ταχεῖα ἡ ἀποκάθαρσις γίνεται. Ταὐτὸ γὰρ ἀντέτεινε τήν τε κατὰ φύσιν ἀγωγήν, καὶ καθίστησιν εἰς τὴν φύσιν. Ἀφεῖναι οὖν μόνον αὐτὴν δεῖ, καὶ καθάπερ τῶν παιδίων τὰ ἀντιτείνοντα εἰς τοὔπισθεν τὰ σπαρτία· καὶ γὰρ ταῦτα [d] ἀφεθέντων τῶν σπαρτίων εὐθὺς πεπτώκασιν ὕπτια.

10 Διὰ τί οἱ γεγυμνασμένοι δυσριγότεροι τῶν ἀγυμνάστων; Πότερον ὅτι τὸ πῖον ὑπὸ τῶν πόνων ἐξῄρηται, τοῦτο δὲ ἀλέαν παρέχει· θερμὸν γὰρ τὸ λιπαρόν. Ἢ ὅτι εὐπνούστερα τὰ σώματα καὶ ἀραιότερα διὰ τὸ [e] τὸ πῖον καὶ τὸ περίττωμα ἐξηρῆσθαι, ὥστε οὐδὲν ἀποστέγειν τὸ ψῦχος; Ἢ [f] διὰ τὴν τῶν πόρων ἀποστόμωσιν τοῖς ἱδρῶσιν οἷον πολλαὶ θύραι ἐξῄρηνται; Φανερὸν δὲ ὅτι οὐχ ἡ αὐτὴ ἕξις πρὸς ὑγείαν καὶ ἰσχὺν συμφέρει· ἡ μὲν [g] γὰρ πίων, ἡ δὲ ἀραιὰ φαίνεται οὖσα.

11 Διὰ τί φρίττουσι καὶ τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ προσχεόμενοι; Ἄτοπον γὰρ [h] τὰ ἐναντία τοῦ αὐτοῦ εἶναι αἴτια. Ἢ διότι ὑπὸ μὲν τοῦ ψυχροῦ προσχεόμενοι τὸ ἐντὸς θερμὸν σβεννύμενον [i] ποιεῖ τὴν φρίκην, ὑπὸ δὲ τοῦ θερμοῦ τὸ [k] ἐκτὸς ψυχρὸν ἀντιπεριιστάμενον εἰς ἓν καὶ ἀθροιζόμενον τῇ φυγῇ ἔσω; Ὥστε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἄμφω γίνεται, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ ἔσω, ὁτὲ δὲ ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν.

12 Διὰ τί φρίττουσιν αἱ τρίχες ἐν τῷ δέρματι; Ἢ ὅταν συσπάσωσι τὸ δέρμα, εἰκότως ἐξανέστησαν· [l] συσπῶσι δὲ καὶ ὑπὸ ῥίγους καὶ ὑπ' ἄλλων παθῶν.

13 Διὰ τί ἐν τῇ τελευταίᾳ προέσει τοῦ οὔρου φρίττομεν; Ἢ ὅτι ἐνόντος μὲν τοῦ ὑγροῦ θερμοῦ πλήρεις ἥ τε κύστις καὶ οἱ περὶ αὐτὴν πόροι, ἐξελθόντος δὲ ἀέρος ψυχροῦ ἐνέπλησεν· [m] οὐδὲν γὰρ κενὸν δεῖ εἶναι, ἀλλ' ἢ ἀέρος ἢ σώματος πλῆρες.

[c] φθαρέντος Ca.Xa.Ya. [d] ἀφέντων Ca. [e] alterum τὸ om. Ca.Xa.Ya. [f] διὰ τὸ τὴν Ya. [g] γὰρ om. Ca.Xa.Ya. [h] τὰ ἐναντία om. Ca. [i] τὴν φρίκην ποιεῖ Xa. [k] ἐντὸς Ca. [l] συσπάσωσι] σπάσωσι Ca. [m] οὐδὲ Xa.

Ἅτε οὖν εἰσεληλυθότος ψυχροῦ ἀέρος εἰκότως φρίττειν συμβαίνει.

Διὰ τί τῶν ῥιγώντων ἡ γλῶττα, καθάπερ τῶν μεθυόντων, 14
[n] πταίει; Πότερον ὑπὸ τοῦ ψύχους πηγνυμένη καὶ σκληρυνομένη δυσκίνητος γίνεται, τούτου δὲ συμβαίνοντος οὐ δύναται σαφηνίζειν; [o] Ἢ τῶν ἐκτὸς πυκνουμένων διὰ τὸ ψῦχος εἴσω [p] συρρυὲν τὸ ὑγρὸν ἐξυγραίνει τὴν γλῶτταν, διόπερ οὐ δύναται ἡ γλῶττα τὸ αὑτῆς ποιεῖν, καθάπερ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῶν μεθυόντων. Ἢ διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ ῥίγους τρόμον ἀτάκτου τῆς κινήσεως οὔσης οὐ δύναται τὰ λεγόμενα διαρθροῦν ἡ γλῶττα· [q] διόπερ καὶ πταίει.

Διὰ τί τῶν ῥιγώντων ὀρθαὶ αἱ ἐν τῷ σώματι τρίχες 15
γίνονται; Ἢ διότι ἀπὸ τῆς καταψύξεως τὸ θερμὸν εἰς τὸν ἐντὸς τόπον ἀθροίζεται, ἐκλείποντος δ' ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ θερμοῦ συνίσταται μᾶλλον, συναγομένης δὲ ὀρθότεραι αἱ τρίχες γίνονται. [r] Ἢ διότι

Διὰ τί τοῦ χειμῶνος τρέχοντες μᾶλλον ῥιγῶμεν ἢ ἑστῶ- 16
τες; Ἢ [s] ὅτι ὁ ἀὴρ ὁ περὶ τὸ σῶμα ἑστώτων μέν, ἐπειδὰν ἅπαξ συνθερμανθῇ, οὐκέτι ἐνοχλεῖ, τρεχόντων δὲ ἀεὶ ἄλλος καὶ ἄλλος προσπίπτει ψυχρὸς ὤν, διόπερ μᾶλλον ῥιγῶμεν; Ἔτι δὲ [t] καὶ κινούμενος ψυχρότερος γίνεται ὁ ἀήρ· τοῦτο [v] δὲ ἐν τῷ τρέχειν μάλιστα συμπίπτει.

Διὰ τί [w] ὑποφαύσκοντος μᾶλλον ψῦχος ἢ ἐγγυτέρω τοῦ 17
ἡλίου ὄντος; Ἢ ὅτι πλείων [x] ὁ χρόνος τῆς τοῦ ἡλίου ἀπουσίας, ὥστε μᾶλλον ἀπέψυκται ἡ γῆ; Ἢ ὅτι πρὸς ἡμέραν ἡ δρόσος πίπτει ὥσπερ πάχνη, ταῦτα δὲ ψυχρά; Ἢ καὶ ταῦτα πίπτει διὰ τὸ κρατεῖσθαι τὸ ἀναφερόμενον θερμόν, κρατεῖται δὲ διὰ τὴν τοῦ ἡλίου ἀπουσίαν· διὸ καὶ πλεῖον μὲν ἀπέχοντος οὐ πίπτει, ἐγγυτέρω δὲ ὄντος πίπτει καὶ πήγνυται· διότι μᾶλλον ἀπέψυκται ὁ τόπος, πλείω χρόνον τοῦ ἡλίου ἀπόντος. Ἢ ὅτι πρὸς ἡμέραν μᾶλλον τὰ ἐκ νυκτῶν 2

[n] πταίει. καὶ πότερον Ca. [o] ἢ Xa. [p] ῥυὲν Ca. [q] διότι Ca. [r] ἢ διότι om. Ca. [s] ὅτι om. Ca. [t] καὶ om. Ca.Xa. [v] δὲ om. Ca. [w] ὑπ. μὲν ψ. μᾶλλον Ca. [x] ὁ om. Xa.Ya.

πνεύματα τῆς ψύξεως; Ἢ ἡμῖν δοκεῖ μᾶλλον εἶναι ψῦχος [y] διὰ τὸ πεπέφθαι τὰ σιτία; Κενώτεροι δὲ ὄντες δυσριγότεροι. Σημεῖον δὲ τὸ μετὰ τοὺς ἐμέτους μάλιστα [z] ῥιγοῦν.

18 Διὰ τί πονοῦσιν, ὅταν ῥιγῶντας πρὸς τὸ πῦρ φέρωσιν· ὅταν δὲ κατὰ μικρὸν [a] χλιαίνωσιν, οὔ; Ἢ [b] ὅτι ὅλως ἐκ τῶν ἐναντίων τοὐναντίον γινόμενον μεγάλην ποιεῖ τὴν μεταβολήν; Ὥσπερ ἐπὶ τῶν δένδρων, εἰ μὲν κατὰ μικρὸν κάμπτοι τις, οὐκ ἂν [c] πονοῖ, εἰ δὲ σφοδρότερον καὶ μὴ κατὰ μικρόν, κλῶν-
2 ται. Εἰ οὖν τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου ἀπαθές, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ ῥιγῶντος εἴσω συνίσταται καὶ συνέρχεται, τὸ δὲ ὑγρὸν καταλείπεται καὶ τὸ ψυχρόν, τὸ δὲ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου φθαρτικόν· ὥστε ἐὰν μὲν χλιαίνῃ, κατὰ μικρὸν ἐξέρχεται τὸ θερμὸν καὶ ἧττον πονεῖ, ἐὰν δὲ μὴ ἀναχλιάνῃ, προσάγει μᾶλλον.

19 Διὰ τί ψυχθέντες μᾶλλον ἀπὸ τῆς [d] αὐτῆς θερμασίας καιόμεθα καὶ ἀλγοῦμεν; Πότερον διὰ πυκνότητα στέγει ἡ σὰρξ τὸ προσπῖπτον θερμόν; Διὸ [e] μόλιβδος ἐρίου θερμότερος. Ἢ βίαιος γίνεται τοῦ θερμοῦ ἡ δίοδος διὰ τὸ πεπηγέναι ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς πόρους.

20 Διὰ τί οἱ ὀργιζόμενοι οὐ ῥιγῶσιν; Ἢ ὅτι ἡ ὀργὴ τῇ δειλίᾳ ἐναντίον καὶ ὁ θυμός; Ἔστι δὲ ἡ μὲν ὀργὴ ἀπὸ τοῦ πυρός· πολὺ γὰρ τὸ πῦρ κατέχοντες εἴσω χλιαίνονται.
2 Μάλιστα δ' ἔστιν ἐπὶ τῶν παιδίων καταμαθεῖν. Οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες βλάπτονται, τὰ δὲ παιδία πρῶτον μὲν τὸ πνεῦμα πολὺ ἀναλαμβάνουσιν, εἶτα ἐρυθριῶσιν· πολὺ γὰρ εἴσω ὂν τὸ θερμὸν καὶ ἐξυγραῖνον ἐρυθριᾶν ποιεῖ, ἐπεὶ εἴ τις αὐτοῖς πολὺ τοῦ ψυχροῦ [f] προσχέοι, παύσοιντ' ἂν ὀργιζόμενοι· κατασβεσθείη γὰρ ἂν αὐτῶν τὸ θερμόν. Οἱ δὲ δειλοὶ καὶ φοβούμενοι τοὐναντίον. [g] Ῥιγῶσί τε [h] γὰρ καὶ ψυχροὶ καὶ ὠχροὶ γίνονται· ἐκλείπει γὰρ τὸ θερμὸν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐπιπολῆς τόπων.

[y] διὰ] ἢ διὰ Xa. [z] ῥιγᾶν Xa.Ya. [a] χλιαίνουσιν Ca. [b] ὅτι om. Ca. [c] πονεῖ Xa. [d] αὐτῆς om. Xa. [e] μόλιβος Ya. [f] προχέοι Ca.Xa. [g] ῥιγοῦσί Xa. [h] γὰρ om. Ca.

Διὰ τί, ὅταν φρίξωμεν, αἱ τρίχες ὀρθαὶ ἵστανται; Ἢ 21
διὰ τὸ ἐν ὑγρῷ πεφυκέναι κατακεκλεῖσθαι; Κρατεῖ γὰρ τοῦ ὑγροῦ τὸ βάθος τῆς τριχός. Ἡ δὲ φρίκη γίνεται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, τὸ δὲ ψῦχος κατὰ φύσιν πήγνυσι τὸ θερμόν. Ὅταν οὖν [i] μεταβάλλῃ τὸ ὑγρόν, ἐξ οὗ πεφύκασιν αἱ τρίχες, καὶ παγῇ, μεταβάλλειν εἰκὸς [k] καὶ τὰς τρίχας. Εἰς 2
μὲν οὖν τοὐναντίον εἰ μεταβάλλουσιν, ἢ ἐν ταὐτῷ μένουσιν, ἢ ἐπικρατήσει πάλιν ἡ θρὶξ τοῦ ὑγροῦ· οὐκ εἰκὸς δὲ πεπηγότος καὶ πεπυκνωμένου τοῦ ὑγροῦ τὴν τρίχα τῷ βάρει κρατεῖν. Εἰ δὲ μηδαμόσε [l] κεκλίσθαι [m] δυνατὸν τὴν τρίχα [n] τῷ [o] τὸ [p] ὑγρὸν πεπηγέναι, λείπεται ἑστάναι ὀρθήν. Ἢ 3
διότι ὑπὸ τῆς καταψύξεως τὸ θερμὸν εἰς τὸν ἐντὸς τόπον ἀθροίζεται, ἐκλείποντος δὲ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ θερμοῦ συνίσταται μᾶλλον ἡ σάρξ, συναγομένης δὲ ὀρθότεραι αἱ τρίχες γίνονται, καθάπερ ἐάν τις εἰς τὴν γῆν ἐμπήξας κάρφος ἢ ἄλλο τι συντάττῃ καὶ πάντοθεν [q] συνάγῃ τὴν γῆν, μᾶλλον ὀρθοῦται ἢ ἐὰν ἐᾷ μὴ συνεστηκυῖαν.

Διὰ τί οἱ ῥιγῶντες μάλιστα [r] οὐ καθεύδουσιν; Ἢ διότι 22
ὁ ῥιγῶν μᾶλλον κατέχει τὸ πνεῦμα ἢ ἐκπνεῖ, ὁ δὲ καθεύδων ἐκπνεῖ ἢ εἰσπνεῖ; Ἐναντίως οὖν ποιεῖ ἔχειν τὸ ῥῖγος τῷ καθεύδειν.

Θ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΥΠΩΠΙΑ ΚΑΙ ΟΥΛΑΣ ΚΑΙ [s] ΜΩΛΩΠΑΣ.

Διὰ τί τοὺς μώλωπας κωλύει τὰ νεόδαρτα δέρματα προστιθέμενα, καὶ μάλιστα [t] κριῶν, καὶ ᾠὰ [v] ἐπικαταγνύμενα; Ἢ ὅτι ἄμφω κωλύει τὴν ἄθροισιν τοῦ ὑγροῦ καὶ τὴν ἔπαρσιν; Τὸ γὰρ ἀφηλκωμένον ἕλκει ἐπαίρεται διὰ [w] τὴν θερ- 2
μασίαν· τά τε δὴ ᾠὰ διὰ τὴν γλισχρότητα κατακολλῶντα κωλύει ἐπαίρεσθαι, καθάπερ καὶ τὰ [x] καύματα, ὥσπερ καὶ ἡ

[i] μεταβάλῃ Y[a]. [k] καὶ om. X[a]. [l] κεκλεῖσθαι C[a].X[a].Y[a]. [m] δύναιτο X[a], δύναται τὸ C[a].Y[a]. [n] τῷ om. C[a]. [o] τὸ om. X[a]. [p] ὑγρῷ X[a]. [q] συνάγει Y[a]. [r] οὐ om. C[a].Y[a]. [s] μώλωπας] τραύματα K[a].O[a] [t] κρεῶν X[a]. [v] ἐπικαταμιγνύμενα C[a]. [w] τὴν om. X[a]. [x] κατακαύματα Y[a].

κόλλα, καὶ τὰ δέρματα τῇ τε γλισχρότητι προσκολλᾶται, καὶ ἅμα [y] *τῇ θερμότητι συμπέττει καὶ παύει τὴν φλεγμασίαν·* [z] *οὐδὲ γὰρ ἀφαιροῦσιν ἡμερῶν τινῶν. Ἐξάγειν δὲ βούλονται τὴν φλεγμασίαν καὶ οἱ τῷ ἁλὶ καὶ τῷ ὄξει τρίβοντες.*

2 *Διὰ τί ἐν μὲν τῷ ἄλλῳ σώματι αἱ οὐλαὶ μέλαιναι, ἐν δὲ τῷ ὀφθαλμῷ λευκαί; Ἢ ὅτι ἐναντίαν* [a] *χρόαν ἡ οὐλὴ λαμβάνει τῇ πρότερον, ὥσπερ πᾶν τὸ νενοσηκός; Ἐν τῷ μέλανι δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ ἕλκη. Οὐ μὴν* [b] *οὐδὲ* [c] *ἐν τῷ σώματι μέλαιναι εὐθύς, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς λευκαί, οὐδὲ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἀεὶ μέλαιναι, ἀλλ' ἀποκαθίστανται τῷ χρόνῳ,* [d] *ἢ ἁπλῶς ἢ εἰς τὸ μᾶλλον.*

3 *Διὰ τί ὁ νάρθηξ τὰ κύκλῳ τῆς πληγῆς ποιεῖ ἐρυθρά, τὸ δὲ μέσον λευκόν; Πότερον ὅτι* [e] *ἀποπιέζει τὸ αἷμα* [f] *ἐκ τοῦ μέσου, καθὸ μάλιστα προσπίπτει περιφερὴς ὤν; Ἢ ἔδει ἐπανιέναι διά γε τοῦτο πάλιν· ἀλλ' αἵματος συνδρομὴ τὸ ἐρύθημά ἐστι, συνδρομὴ δ' εἰς τὸν πληγέντα τόπον.*

4 *Διὰ τί τῷ μὲν νάρθηκι σφόδρα τυπτόμενον τὸ μέσον τῆς*
σαρκὸς λευκὸν γίνεται, [g] *τὸ δὲ κύκλῳ ἐρυθρόν, ξύλῳ δὲ ἐρυ-*
θρότερον τὸ μέσον; Ἢ ὅτι ὁ μὲν νάρθηξ διὰ κουφότητα,
ἐὰν σφόδρα πατάξῃ, τὸ ἐπιπολῆς διεσκέδασεν αἷμα, ὥστε
ὅθεν μὲν ἐξέλιπε, λευκὸν φαίνεται, οὗ δὲ πλέον ἦλθεν, ἐρυ-
2 *θρότερον. Οἰδησάσης δὲ τῆς πληγῆς, οὐ ταχέως ἀποκαθί-*
σταται τὸ σκεδασθὲν αἷμα διὰ τὸ ὀλίγον τε εἶναι καὶ τὴν
φορὰν εἰς τὸ πρόσαντες εἶναι· πλήθει γὰρ βιασθὲν δεῖ τὴν
παρὰ φύσιν φορὰν ἐνεχθῆναι. Διὰ δὲ τῶν σκληρῶν αἱ
πληγαὶ διὰ [h] *τὸ βάρος καὶ τὴν ἰσχὺν θλῖψιν καὶ θλάσιν*
3 *ποιοῦσιν. Θλιβόμενον μὲν οὖν κοῖλον γίνεται, θλώμενον δὲ*
ἀραιόν· [i] *τομὴ γὰρ καὶ διαίρεσίς ἐστι μαλακὴ ἡ θλάσις.*
Κοίλου δὲ [k] *καὶ ἀραιοῦ γενομένου τοῦ μέσου, φέρεται εἰς*

[y] *τῇ* om. Ca. [z] *οὐδὲ—φλεγμασίαν* om. Ca. [a] *χρόαν* om. Ca.
[b] *οὐδὲ*] *δὲ* Xa. [c] *ἐν* om. Ca. [d] *ἡ* Xa. [e] *ἀποπιάζει* Ya. [f] *ἐκ*] *τὸ ἐκ* Ca. [g] *τὸ κύκλω δὲ* Ya, *τὸ δὲ πέριξ* pr. Xa. [h] *τὸ* om. Xa. Ya.
[i] *τομὴ*] *τὸ μὲν* Ca. Ya. [k] *καὶ* om. Ca.

[l] αὐτὸ ἐκ τῶν πέριξ ἐπιπολῆς αἷμα· κάτω [m] τε γὰρ πέφυκε
φέρεσθαι, καὶ εἰς τὰ ἀραιὰ τῷ εἴκειν αὐτά. Ἀθροιζομένου
δ' ἐνταῦθα εἰκότως τοῦ αἵματος τοῦτο μὲν ἐρυθραίνει, ἃ δὲ
ἀπολείπει, λευκαίνει.

Διὰ τί αἱ οὐλαὶ μέλαιναι τῶν σπληνιώντων; Ἢ ὅτι 5
αἷμα διεφθαρμένον ἔχουσι διὰ τὴν ἐκ τοῦ σπληνὸς σύμμιξιν
νοσώδους αἵματος καὶ ὑδαροῦς; Ἡ μὲν [n] οὖν οὐλὴ τὸ δέρμα
λεπτὸν καὶ ἐπιπόλαιον ἴσχει· τὸ δὲ [o] αἷμα, διὰ τὸ ὑδαρὲς
καὶ θερμὸν εἶναι μέλαν ὄν, τοιαύτην ποιεῖ τὴν οὐλὴν δια-
φαινόμενον· καὶ δὴ πλεονάκις ἡ οὐλὴ ἐν τούτῳ γίνεται με-
λαντέρα. Γίνεται δὲ διὰ ταὐτό· δι' ἀσθένειαν γὰρ τοῦ δέρ- 2
ματος καταψύχεται τὸ αἷμα, καὶ ἐξατμίζοντος τοῦ θερμοῦ
γίνεται μελάντερον. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς πρεσβύταις οἵ τε
χρῶτες μελάντεροι γίνονται, καὶ αἱ οὐλαὶ [p] αἱ συγγενεῖς
μελάντεραι ἢ νέοις· οἷον ὑπώπιον γὰρ αὐτοῖς ἅπαν τὸ
σῶμα οὐ διὰ λεπτότητα τοῦ δέρματος, ἀλλ' ὅτι τὸ θερμὸν
ἐκλέλοιπεν.

Πότερον ὅσα τοῦ αὐτοῦ αἴτια, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν 6
εἰς τὸ ποιεῖν ἢ οὔ; Λέγω δὲ οἷον ἐπεὶ τὰ ὑπώπια καὶ ὁ
χαλκὸς ἐξαίρει καὶ ἡ ῥαφανὶς καὶ ὁ κύαμος [q] διαμασώμενος
καὶ ὁ πνεύμων καὶ ἡ [r] ἄργιλος καὶ ἕτερ' [s] ἄττα, τῇ αὐτῇ
δυνάμει, ἢ ὁ μὲν χαλκὸς τῷ ἰὸν εἶναι, τὸν δὲ ἰὸν φαρμακώδη,
ὁ δὲ κύαμος καὶ ὁ πνεύμων [t] καὶ ἡ ἄργιλος τῷ ἐπισπᾶν ἐφ'
[v] αὑτὰ διὰ μανότητα, ἄλλα δὲ δι' ἑτέρας αἰτίας; Ἢ τὸ μὲν
ἔσχατον ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ταὐτό (πολλὰ γὰρ καὶ
ἐναντία τούτοις, καθάπερ καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν), τὰ
δὲ πρὸ τούτων οὐδὲν κωλύει ἕτερα.

Διὰ τί αἱ μὲν ἄλλαι οὐλαὶ μέλαιναι γίνονται, [w] αἱ δὲ ἐν 7
τῷ ὀφθαλμῷ λευκαί; Ἢ διότι μεταβάλλουσιν ἐν ᾧ ἂν ὦσι
πρὸς τὰς χροιάς, ἐν δὲ τῷ ὀφθαλμῷ μέλανι ὄντι γίνονται,
ὥστε ἀνάγκη λευκὰς γίνεσθαι.

[l] αὐτὸ τὸ ἐκ Ca. [m] τε om. Ca. [n] οὖν om. Ca.Ya. [o] αἷμα om. Ca.Xa.Ya. [p] αἱ alterum om. Xa. [q] διαμασσώμενος Ca.Xa. [r] ἄργιλλος Ca, ἄργηλος Ya. [s] ἄττα om. Ca. [t] καὶ ἡ ἄργιλος om. Ca.Ya. [v] ἑαυτὰ Xa. [w] αἱ δὲ ἐν] ἐν δὲ Ca.

8 Διὰ τί ἀλγεινοτέρα ἡ πληγὴ τοῦ νάρθηκος [x]ἢ ἐνίων σκληροτέρων, ἐάν τις κατὰ λόγον σκοπῇ τύπτων; Εὐλογώτερον γὰρ τὴν τοῦ σκληροτέρου εἶναι ἀλγεινοτέραν· μᾶλλον γὰρ τύπτει. Ἢ ὅτι ἡ σὰρξ ἀλγεῖ οὐ μόνον τυπτομένη ἀλλὰ καὶ τύπτουσα; Ὑπὸ μὲν οὖν τῶν σκληρῶν τύπτεται μόνον ([y]ὑπείκει γὰρ διὰ τὴν σκληρότητα αὐτῶν), ὑπὸ δὲ τοῦ νάρθηκος ἄμφω αὐτῇ συμβαίνει, τύπτεσθαί τε καὶ διὰ κουφότητα τοῦ βάρους τύπτειν μὴ εἴκουσαν, ὥστε διπλασία γίνεται ἡ πληγή.

9 Διὰ τί ἡ θαψία καὶ ὁ κύαθος τὰ ὑπώπια παύει, [z]ἡ μὲν ἀρχόμενα, ὁ δὲ [a]ὕστερον, ἐναντία ὄντα; Ὁ μὲν γὰρ [b]κύαθος ψυχρός, [c]ὥσπερ καὶ ὁ ποιητής φησι

ψυχρὸν δ' ἕλε χαλκὸν ὀδοῦσιν,

ἡ δὲ θαψία θερμὸν καὶ καυστικόν. Ἢ ὁ μὲν κύαθος ὥσπερ τοῖς μικροψυχοῦσι τὸ ὕδωρ; Ἀπαντῶσα γὰρ ἡ ψύξις κωλύει ἐξιέναι τὸ θερμὸν ἐκ τοῦ αἵματος ἐξ [d]ἐπιπολῆς διὰ τὴν πληγὴν συνδραμόντος, καὶ ὅταν ἐξέλθῃ τὸ θερμόν, πηγνυ-
2 μένου. Ὥσπερ γὰρ ἂν εἰ ἔξω ὂν πήγνυται, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἔξω τὸ αἷμα, ὅταν ᾖ ὑπὸ τὸ δέρμα, κωλυθέντος διεξιέναι τοῦ θερμοῦ, διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ χαλκοῦ πήγνυται, ἀλλὰ πάλιν διαχεῖται καὶ ἐπανέρχεται ὅθεν συνέδραμεν. Ἡ δὲ θαψία θερμὴ οὖσα τὸ αὐτὸ ποιεῖ· κωλύει γὰρ πήγνυσθαι θερμὴ οὖσα.

10 Διὰ τί τὰ ὑπώπια διαλύεται προσέχουσι τὰ χαλκᾶ, οἷον κυάθους καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἢ διότι ψυχρὸν ὁ χαλκός ἐστιν; Κωλύει οὖν τὸ θερμὸν ἐξιέναι ἐκ τοῦ [e]συνιόντος αἵματος ὑπὸ τῆς πληγῆς, οὗ ἐξελθόντος ἐκ τοῦ ἐπιπολῆς γίνεται ὑπώπιον. Διὸ καὶ ταχὺ δεῖ προστιθέναι πρὶν παγῆναι. Καὶ ἡ θαψία δὲ μετὰ μέλιτος βοηθεῖ διὰ τὸ αὐτό· θερμὴ γὰρ οὖσα κωλύει ψύχεσθαι τὸ αἷμα.

11 Διὰ τί ποτε, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ πλεονάκις ἕλκος

[x] ἢ om. Xa. [y] ὑπείκει—αὐτῶν om. Ca. [z] ἡ μὲν] ὁ μὲν Ya. et pr. Xa. [a] ὕστερον om. Ca. [b] κύαθος om. Xa. [c] ὥστε Xa. Ya. [d] ἐπιπολῆς δὲ διὰ Xa. [e] συνόντος Xa.

γένηται, ἡ οὐλὴ μέλαινα γίνεται; Ἢ ὁπόταν γένηται ἕλκος, πᾶν [f] ἀσθενές ἐστι τοῦτο, καὶ ὅσῳ ἂν πλεονάκις, τοσούτῳ μᾶλλον· τὸ δὲ ἀσθενὲς κατεψυγμένον καὶ ὑγρότητος πλῆρες; Διὸ καὶ μέλαν φαίνεται, [g] εἰ τὰ μεγάλα ἕλκη καὶ πολυχρόνια [h] μελαίνας τὰς οὐλὰς ἴσχει. Τὸ δὲ πολλάκις λαβεῖν ἕλκος οὐδὲν ἀλλ' ἢ πολὺν χρόνον ἔχειν ἐστὶν ἕλκος.

Διὰ τί ποτε πρὸς τὰ ὑπώπια τοὺς κυάθους προστιθέ- 12
μεθα; Ἢ διότι, ὅταν πληγῶμεν, ὁ τόπος καταψύχεται, τὸ δὲ θερμὸν ὑποχωρεῖ. Προστιθέμενος οὖν ὁ κύαθος, ψυχροῦ ὄντος τοῦ χαλκοῦ, διακωλύει τὸ θερμὸν ἐκπορεύεσθαι.

Διὰ τί ἐν ταῖς οὐλαῖς οὐ γίνονται τρίχες; Ἢ ὅτι οἱ 13
πόροι ἐπιτυφλοῦνται ἐξ ὧν αἱ τρίχες, καὶ παραλλάττουσιν;

Διὰ τί [i] οἴδημα καὶ [k] πελιώματα λαμβάνουσιν αἱ πληγαί; 14
Ἢ διότι κατὰ τοῦτον τὸν τόπον διασταλέντα τὰ ὑγρά, εἰς τοὺς πλησίον τόπους [l] προσκόψαντα ἀποπάλλεται πάλιν καὶ τῇ κολλήσει [m] ὑγρὸν συνήγαγεν; Ἐὰν δὲ καὶ φλέβιά τινα ῥαγῇ, ὕφαιμος ἡ συνδρομὴ γίνεται.

Ι. [n] ΕΠΙΤΟΜΗ ΦΥΣΙΚΩΝ.

Διὰ τί τὰ μὲν βήττει, τὰ δ' οὔ, οἷον ἄνθρωπος μὲν βήττει, βοῦς δὲ οὔ; Πότερον τῷ εἰς ἄλλο τι τρέπεσθαι τοῖς πλείστοις ζῴοις τὸ περίττωμα, ἀνθρώπῳ δὲ δεῦρο; Ἢ ὅτι ἐγκέφαλον πλεῖστον καὶ ὑγρότατον ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ἡ δὲ βὴξ καταρρέοντος γίνεται φλέγματος.

Διὰ τί ἀνθρώπῳ μόνῳ τῶν ζῴων αἷμα ῥεῖ ἐκ τῶν μυκτή- 2
ρων; Ἢ ὅτι ἐγκέφαλον ἔχει πλεῖστον καὶ ὑγρότατον, ἀφ' οὗ αἱ [o] φλέβες πληρούμεναι τοῦ περιττώματος διὰ τῶν πόρων προΐενται τὴν ῥύσιν; Λεπτότερον γὰρ γίνεται τοῦ αἵματος τοῦ καθαροῦ τὸ νοσερόν, τοῦτο δέ ἐστι τὸ μιχθὲν τοῖς τοῦ ἐγκεφάλου περιττώμασι, καὶ ἔστι καθάπερ ἰχώρ.

Διὰ τί τῶν ζῴων τὰ μὲν ὑπὸ σάρκα, τὰ δὲ κατὰ σάρκα 3

[f] εὐσθενές Y^a. [g] εἰ τὰ] εἶτα C^a. [h] μέλανας C^a.X^a.Y^a. [i] οἰδήματα K^a. [k] πολυώματα X^a. [l] προσκόψοντα X^a. [m] ὑγρῶν Y^a, τῶν ὑγρῶν C^a. [n] ὅσα ἐν ἐπιτομῇ φυσικῶν x. [o] φλέγες X^a.

πίονά ἐστι, τὰ δὲ κατ' ἀμφότερα; Ἢ ὅσων μὲν πυκνὴ ἡ [p] σάρξ, μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρκὸς συστέλλεται ἡ ἰκμὰς διὰ τὸ [q] ταύτῃ εἶναι [r] τὸ δέρμα [s] ἀφεστὸς φύσει· ἣ πεττομένη γίνεται πιμελή. Ὅσα δὲ [t] ἀραιοτέραν ἔχει τὴν σάρκα τό τε δέρμα [v] προεστός, κατὰ σάρκα πίονα γίνεται. Τὰ δὲ ἀμφοτέρως ἔχοντα ἐπ' ἀμφότερα πιαίνεται.

4 Διὰ τί οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες ἧττον ἔχουσι λεύκην τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν μὲν γυναικῶν αἱ πρεσβύτιδες μᾶλλον; Ἢ ὅτι [w] ἡ λεύκη ἐστὶ πνεύματος ἔξοδος, ἔστι δὲ τὰ μὲν τῶν παίδων οὐκ εὔπνοα σώματα ἀλλὰ πυκνά, καὶ τὰ τῶν γυναικῶν ἧττον ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν· εἰς τὰ καταμήνια γὰρ τρέπεται· δηλοῖ δὲ ἡ λειότης τὴν πυκνότητα [x] τῆς σαρκός. Τὰ δὲ τῶν πρεσβυτέρων [y] καὶ τῶν γραῶν εὔπνοα· μόνα γάρ, ὥσπερ τὰ παλαιὰ οἰκοδομήματα, διεστῶσαν ἔχει τὴν σύνθεσιν τῶν [z] μορίων.

5 Διὰ τί [a] ἄνθρωπος μόνον ἴσχει λεύκην; Πότερον ὅτι λεπτοδερμότατον τῶν ζῴων ἐστίν, ἅμα δὲ καὶ πνευματωδέστερον; Σημεῖον δέ, ὅτι ἡ λεύκη ἐν τοῖς λεπτοδερμοτάτοις μάλιστα καὶ πρῶτον γίνεται μέρεσιν. Ἢ διὰ ταῦτά τε, καὶ ὅτι μόνον πολιοῦται τῶν ζῴων; Ἐν γὰρ ταῖς λεύκαις πολιαὶ γίνονται αἱ τρίχες, ὥστε ἀδύνατον, ὅσα μὴ πολιοῦται, λεύκην ἴσχειν.

6 Διὰ τί αἶγες μὲν καὶ πρόβατα [b] ἀμέλγονται πλεῖστον γάλα, οὐ μέγιστον σῶμα ἔχοντα, ἄνθρωπος δὲ καὶ βοῦς ἔλαττον ὡς κατὰ λόγον; Πότερον ὅτι εἰς τὸ σῶμα ἀναλίσκεται, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰς τὸ περίττωμα, τοῖς [c] δὲ προβάτοις καὶ ταῖς αἰξὶ τὸ [d] περιγινόμενον τοῦ περιττώματος γάλα γίνεται πᾶν; Ἢ ὅτι πολυτοκώτερά ἐστι τῶν μεγάλων, ὥστε [e] πλεῖον σπᾷ περίττωμα διὰ τὸ πλείω τρέφειν; Ἢ δι' ἀσθέ-

[p] σὰρξ ὑπὸ σάρκα μετ. Ca.Xa.Ya. [q] ταύτην Ya. [r] τὸ δέρμα om. Ca.Xa.Ya. [s] ἀφεστὼς Xa, ἐφεστὼς Ca, ἐφεστὸς Ya. [t] δεινοτέραν Ca.Xa.Ya. [v] προεστὼς Ca.Xa. [w] ἡ om. Ca. [x] τῶν σαρκῶν Xa. [y] καὶ τὰ τῶν Xa. [z] post μορίων Ca.Ya. τὸ σῶμα. [a] ὁ ἄνθρωπος Xa. [b] ἀμελγόμενα Ca. [c] δὲ ante πρ. om. Xa. [d] περιγενόμενον Ca.Xa. [e] πλείω Ca.Ya.

νειαν τῶν σωμάτων [f]πλεῖον περίττωμα γίνεται κύουσιν αὐτοῖς; Τὸ δὲ γάλα γίνεται ἐκ τοῦ περιττώματος.

Διὰ τί τῶν ζῴων τὰ μέν, μεταβάλλοντα τὰ ὕδατα, μετα- 7
βάλλει τὰς χρόας καὶ ὅμοια γίνεται τοῖς ἐκεῖ, οἷον αἶγες, τὰ δὲ οὔ, οἷον ἄνθρωποι; Καὶ ὅλως [g]δὲ διὰ τί τὰ μὲν μεταβάλλει, τὰ δὲ οὔ, οἷον κόραξ οὐ μεταβάλλει; Ἢ ὧν μὲν οὐ κρατεῖ ἡ φύσις τοῦ ὑγροῦ, ὥσπερ ἡ τῶν ὀρνέων (διὸ καὶ κύστιν οὐκ ἔχει), [h]οὐ μεταβάλλει; Καὶ διὰ τί οὐκ [i]αὐτὰ ἀλλὰ τὰ [k]ἔκγονα μεταβάλλει; Ἢ ὅτι ἀσθενέστερα τὰ νέα τῶν γεννησάντων;

Διὰ τί τὰ ἄρσενα μείζω τῶν θηλειῶν [l]ὡς ἐπίπαν ἐστίν; 8
Πότερον ὅτι θερμότερα, τοῦτο δὲ αὐξητικόν; Ἢ ὅτι ὁλόκληρα, τὰ δὲ πεπήρωται; Ἢ ὅτι τὰ μὲν ἐν πολλῷ χρόνῳ τελειοῦται, τὰ δὲ ἐν ὀλίγῳ;

Διὰ τί [m]τὰ μὲν ταχυτόκα τῶν ζῴων ἐστί, τῶν δὲ πολυ- 9
χρόνιος ἡ κύησις; Ἢ ὅτι τὰ μακροβιώτερα βραδύτερον πέφυκε τελειοῦσθαι; Ἔστι [n]δὲ βραδυτόκα τὰ μακρόβια. Οὐ μέντοι τὰ μάλιστα, οἷον ἵππος ἀνθρώπου βραδυτοκώτερον [o]μέν, ὀλιγοχρονιώτερον δέ. Τούτου δὲ αἴτιον ἡ σκληρότης τῶν ὑστερῶν· ὥσπερ γὰρ ἡ ξηρὰ γῆ οὐ ταχὺ ἐκτρέφει, οὕτω καὶ ἡ τοῦ ἵππου ὑστέρα.

Διὰ τί τοῖς ἄλλοις ζῴοις τὰ [p]ἔκγονα μᾶλλον τὰς φύσεις 10
ὁμοιοῦται ἢ τοῖς ἀνθρώποις; Ἢ ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος πολλαχῶς διατίθεται τὴν ψυχὴν κατὰ τὴν ὁμιλίαν, καθὼς δ' ἂν [q]ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ διατεθῶσιν, οὕτω ποικίλλεται [r]καὶ τὰ τικτόμενα. Τὰ δὲ ἄλλα ζῷα τὰ μὲν πλεῖστα πρὸς αὐτὸ τοῦτό εἰσιν. Ἔτι δὲ οὐ πληροῦται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν.

Διὰ τί οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι καὶ ἵπποι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ 11
γλαυκοί; Ἢ διότι τριῶν χρωμάτων ὄντων τοῖς ὄμμασι, μέ-

[f] πλείω Ya. [g] δὲ ante διὰ om. Ca. [h] οὐ] οὔτε Ca.Xa.Ya. [i] αὐτὸ Ya. [k] ἔγγονα Ca.Ya. [l] ὡς] ὥσπερ Ca. [m] τῶν ζώων τὰ μὲν ταχυτόκα Ca. [n] δὲ] δὲ τὰ Ca. [o] μέν] μὲν μάλιστα Xa. [p] ἔγγονα Ca.Ya. [q] ὁ] ὅ τε Xa.Ya. [r] καὶ τὰ] κατὰ Xa.

λανος καὶ αἰγωποῦ καὶ γλαυκοῦ, τῷ τοῦ σώματος χρώματι καὶ τὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ χρῶμα ἀκολουθεῖ, τοῦτο δέ ἐστι γλαυκότης.

12 Διὰ τίνα αἰτίαν οἱ [s] νάνοι γίνονται; Ἔτι δὲ μᾶλλον καθόλου, διὰ τί τὰ μὲν ὅλως μεγάλα, τὰ δὲ μικρά; Εἶτα οὕτω σκεπτέον. Δύο δὴ τὰ αἴτια· ἢ γὰρ ὁ τόπος ἢ ἡ τροφή. Ὁ μὲν οὖν τόπος, ἐὰν ᾖ στενός, ἡ δὲ τροφή, ἐὰν [t] ᾖ ὀλίγη, [v] ὥσπερ καὶ ἤδη γεγενημένων πειρῶνται [w] μικροὺς ποιεῖν, οἷον
2 οἱ τὰ κυνίδια τρέφοντες ἐν τοῖς [x] ὀρτυγοτροφείοις. Ὅσοις μὲν οὖν ὁ τόπος αἴτιος, οὗτοι πυγμαῖοι γίνονται. Τὰ μὲν γὰρ πλάτη καὶ [y] τὰ μήκη ἔχοντες γίνονται κατὰ τὸ τῶν τεκόντων μέγεθος, μικροὶ δὲ ὅλως. Τούτου δὲ αἴτιον, ὅτι διὰ τὴν στενότητα τοῦ τόπου συγκλώμεναι αἱ εὐθεῖαι καμπύλαι
3 γίνονται. Ὥσπερ οὖν οἱ ἐπὶ τῶν [z] καπηλείων γραφόμενοι μικροὶ μέν εἰσι, φαίνονται δ' ἔχοντες πλάτη καὶ βάθη, ὁμοίως συμβαίνει καὶ [a] τοῖς πυγμαίοις. [b] Ὅσοι δὲ διὰ τροφῆς ἔνδειαν ἀτελεῖς γίνονται, οὗτοι καὶ παιδαριώδη τὰ μέλη ἔχοντες φαίνονται. Καὶ ἐνίους ἰδεῖν ἔστι μικροὺς μὲν σφόδρα, συμμέτρους δέ, ὥσπερ τὰ Μελιταῖα κυνίδια. Αἴτιον δὲ ὅτι οὐχ ὡς ὁ τόπος ἡ φύσις ποιεῖ.

13 Διὰ τί τῶν ζῴων τὰ μὲν ἐξ ἀλλήλων γίνεται, τὰ δ' ἔκ τινων συγκρινομένων ὁμοίως τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως αὐτοῖς ὑπαρξάσης; Καθάπερ οἱ περὶ φύσεως λέγοντες λέγουσι καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν τῶν ζῴων γενέσθαι, διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ [c] μετακινήσεις τοῦ κόσμου καὶ τοῦ παντὸς οὕτω μεγάλας· καὶ νῦν εἴπερ μέλλει πάλιν ἔσεσθαι, τοιαύτας [d] τινὰς ὑπάρξαι
2 δεῖ κινήσεις; Ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον· ἥμισυ γάρ· τὸ δὲ σπέρμα ἀρχή. Τῶν μὲν οὖν μικρῶν [e] ὅσα γίνεται μὴ ἐξ ἀλλήλων, αἴτιον τοιαῦτα γενέσθαι ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς [f] ἐγεννήθησαν ἡ τοῦ σπέρματος μικρότης· τοῦ γὰρ

[s] νάννοι Ca. [t] ᾖ om. Ya. [v] καὶ ὥσπερ καὶ Ca. [w] μικροῦ Ya. [x] ὀρτυγοτροφίοις Ca.Xa. [y] τὰ om. Ca.Ya. [z] καπηλίων Xa. [a] τοὺς πυγμαίους Xa. [b] ὅσοις Ya. [c] κινήσεις Ca. [d] τινὰς om. Ca. [e] ὅσα] καὶ ὅσα Xa.Ya. [f] ἐγενήθησαν Ya.

ἐλάττονος καὶ ἡ ἀρχὴ ἐλάττων. Ὥστε ἱκαναὶ καὶ αἱ τούτου 3
μεταβολαὶ πρὸς τὸ γεννῆσαι αὐτῷ τὸ σπέρμα. Ὅπερ συμ-
βαίνει· γίνονται γὰρ ἐν ταῖς μεταβολαῖς μάλιστα. Τοῖς
δὲ [g]μείζοσι μείζονος δεῖ [h]καὶ μεταβολῆς.

Διὰ τί τὰ μὲν πολύτεκνα τῶν ζῴων, οἷον ὗς, κύων, [i]λαγώς, 14
τὰ δὲ οὔ, οἷον ἄνθρωπος, λέων; Ἢ ὅτι τὰ μὲν πολλὰς μή-
τρας καὶ τύπους ἔχει, [k]ἃς καὶ πίμπλασθαι ἐπιθυμεῖ καὶ εἰς ἃ
σχίζεται ἡ γονή, τὰ δὲ τοὐναντίον.

Διὰ τί ἐλάχιστον διάστημα τῶν ὀμμάτων ὁ ἄνθρωπος 15
ἔχει τῶν ζῴων κατὰ μέγεθος; Ἢ διότι μάλιστα κατὰ φύσιν
ἔχει τῶν ἄλλων, ἡ δὲ αἴσθησις φύσει τὸ ἔμπροσθεν· ἐφ' ὃ
γὰρ ἡ κίνησις, τοῦτο [l]δεῖ προορᾶν. Ὅσῳ δ' ἂν ᾖ [m]πλεῖον
τὸ διάστημα τῶν ὀμμάτων, τοσούτῳ μᾶλλον [n]αἱ ὄψεις ἔσον-
ται ἐν τῷ πλαγίῳ. Εἰ οὖν ἔχειν δεῖ κατὰ φύσιν, ὅτι ὀλί- 2
γιστον δεῖ τὸ διάστημα εἶναι· οὕτω γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν μά-
λιστα πορεύσεται. Ἔτι δὲ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ἐπεὶ χεῖρας
οὐκ ἔχουσιν, ἀναγκαῖον παρορᾶν εἰς τὰ πλάγια. Διὸ πλεῖον
διέστηκε τὰ ὄμματα αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῶν προβάτων, διὰ
τὸ μάλιστα ποιεῖσθαι τὴν πορείαν κύπτοντα.

Διὰ τί τὰ ἄλλα ζῷα τὰ μὲν οὐκ ἐξονειρώττει, τὰ δὲ ὀλι- 16
γάκις; Πότερον ὅτι οὐδὲν ὕπτιον κατάκειται, ἐξονειρώττει
δὲ οὐδὲν μὴ ὕπτιον; Ἢ ὅτι οὐκ ἐνυπνιάζει τὰ ἄλλα ὁμοίως,
ὁ δὲ ἐξονειρωγμὸς μετὰ φαντασίας γίνεται.

Διὰ τί τῶν ζῴων τὰ μὲν κινεῖ τὴν κεφαλήν, τὰ δὲ οὐ 17
κινεῖ; Ἢ ὅτι ἔνια οὐκ ἔχει αὐχένα; Διὸ ταῦτα οὐ κινεῖ τὴν
κεφαλήν.

Διὰ τί ἄνθρωπος πτάρνυται τῶν ζῴων μάλιστα; Πότερον 18
ὅτι τοὺς πόρους [o]εὐρεῖς ἔχει δι' ὧν τὸ πνεῦμα καὶ ὀσμὴ εἰσέρ-
χεται; Τούτοις γὰρ [p]πνεύματος πληρουμένοις πτάρνυται.
Ὅτι δὲ εὐρεῖς, σημεῖον [q]ὅτι ἥκιστα ὀσφραντικὸν τῶν ἄλλων

[g] μείζοσι om. X[a]. [h] καὶ om. C[a]. [i] λαγώς om. C[a]. [k] ἃς] ἴσους C[a].Y[a]. [l] δεῖ] δὲ C[a].Y[a]. [m] πλεῖστον C[a]. [n] ἔσονται αἱ ὄψεις C[a]. [o] εὐχρεῖς C[a], εὐχερεῖς Y[a]. [p] πληρουμένοις πνεύματος C[a]. [q] ὅτι post σημεῖον om. C[a].

2 ζῴων· ἀκριβέστεροι δὲ οἱ λεπτότεροι. Εἰ οὖν εἰς μὲν τοὺς
εὐρεῖς πλέον καὶ πλεονάκις εἰσέρχεται [r] τὸ ὑγρόν, οὗ [s] πνευ-
ματουμένου ὁ πταρμὸς γίνεται, τοιούτους δὲ μάλιστα τῶν
ζῴων οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι, πλειστάκις ἂν πτάρνοιντο εἰκότως.
Ἢ ὅτι [t] ἐλάχιστοι κατὰ τὸ μῆκος οἱ μυκτῆρες, ὥστε τὸ θερ-
μανθὲν ὑγρὸν ταχὺ δύναται πνεῦμα [v] γίνεσθαι. Ἐν δὲ τοῖς
ἄλλοις διὰ μῆκος καταψύχεται πρότερον.

19 Διὰ τί ἡ γλῶττα οὐδενὸς πιερὰ τῶν ζῴων; Ἢ ὅτι τὸ
πῖον πυκνόν, ἡ δὲ γλῶττα ἀραιὰ φύσει ἐστίν, ὅπως τοὺς χυ-
μοὺς γνωρίζῃ;

20 Διὰ τί τὰ θήλεα συντάσει οὐρεῖ, τὰ δὲ ἄρρενα οὔ; Ἢ
ὅτι πορρώτερόν ἐστιν ἡ κύστις [w] ἡ τῶν θηλειῶν, καὶ εἰς βάθος
καὶ [x] εἰς μῆκος; Μεταξὺ γὰρ αὐτῶν ἡ μήτρα τῆς ἕδρας καὶ
τῆς κύστεως. Ὥστε δεῖται βίας πλείονος τὸ ἐκπεμπόμενον
διά γε τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας. Βιάζεται δὲ συντεῖνον
τῷ πνεύματι.

21 Διὰ τί τῶν ζῴων ὅσα μὴ [y] πέτεται, πάντα ἀποβάλλει τὰς
χειμερινὰς τρίχας, πλὴν ὑός; Καὶ γὰρ κύων ἀποβάλλει καὶ
βοῦς. Ἢ ὅτι θερμότατον [z] ἡ ὗς ἐστί, καὶ ἐκ θερμοῦ πεφύ-
κασιν αἱ τρίχες [a] αὐτῇ; Τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ λιπαρόν.
2 Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἢ διὰ τὸ ἀποψύχεσθαι τὸ ὑγρὸν ἀπο-
πίπτουσιν, [b] ἢ πέττειν τροφὴν οὐ δυναμένης τῆς οἰκείας θερ-
μότητος, ἢ διὰ τὸ μηδὲν πάσχειν τὴν ὑγρότητα τὴν ἐν [c] αὐτῇ,
διὰ τὸ πέττεσθαι καλῶς τὴν τροφήν, οὐκ ἀποβάλλει τὰς
3 τρίχας. Ὁπότε γὰρ ἡ αἰτία τῆς ἀποβολῆς ἐστίν, ἱκανὴ ἡ
πιότης κωλῦσαι. Πρόβατα δὲ καὶ ἄνθρωποι διὰ πλῆθος καὶ
πυκνότητα τῆς τριχὸς ἀπαθῆ ἐστίν· οὐ γὰρ δικνεῖται ἡ
ψῦξις εἰς βάθος, ὥστε πῆξαι τὴν ὑγρότητα ἢ πέψαι [d] κω-
λῦσαι τὴν θερμότητα.

22 Διὰ τί τῶν μὲν προβάτων μαλακώτεραι αἱ τρίχες ἀνα-
φύονται τιλλόμεναι, τῶν δὲ ἀνθρώπων σκληρότεραι; Ἢ

[r] τὸ om. X^a.Y^a. [s] πνευματουμένοις Y^a. [t] ἐλάχιστον X^a.Y^a. [v] γε-
νέσθαι C^a. [w] ἡ alterum om. C^a. [x] εἰς om. C^a.Y^a. [y] πέττεται C^a.
[z] ὁ C^a.X^a. [a] αὐτῷ C^a.X^a. [b] ἢ διαπέττειν C^a. [c] αὐτῇ διαπέττεσθαι C^a.
[d] κωλύει C^a.

ὅτι τῶν μὲν προβάτων ἐκ τοῦ ἐπιπολῆς πεφύκασιν; Διὸ καὶ ἀλύπως ἐκσπῶνται, μενούσης τῆς ἀρχῆς [e] τῆς τροφῆς [f] ἀδιαφθόρου, ἥ ἐστιν ἐν σαρκί. Τὰ μὲν οὖν περιττώματα ἀνοιχθέντων ἐξατμίζει μᾶλλον, τὸ δὲ ἔριον σαρκὸς οἰκείαν τροφὴν λαμβάνει· σὰρξ δὲ μαλακοῖς καὶ γλυκέσι τρέφεται.
Αἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων τρίχες ἐκ βάθους πεφυκυῖαι βίᾳ καὶ 2
μετ' ἀλγηδόνος ἐκσπῶνται. Δῆλον δέ· ἐπισπῶνται γὰρ αἷμα. Τραυματιζομένου οὖν τοῦ τόπου συμβαίνει αὐτὸν καὶ οὐλοῦσθαι. Διὸ τέλος μὲν συμβαίνει γίνεσθαι τοῖς τιλλομένοις· ἕως δ' ἂν ἀνίωσι τρίχες, σκληρὰς ἀνιέναι διὰ τὸ τὴν μὲν τροφώδη τῆς σαρκὸς ἐκλελοιπέναι πᾶσαν τροφήν, ἐκ περιττωμάτων δ' αὐτὰς γίνεσθαι. Σημεῖον δέ· τῶν μὲν γὰρ 3
πρὸς μεσημβρίαν πάντων σκληραί εἰσιν αἱ τρίχες διὰ τὸ [g] τὸ ἐκτὸς θερμὸν εἰς βάθος διικνούμενον [h] ἐξατμίζειν τὴν εὔπεπτον τροφήν, τῶν δὲ ὑπὸ τὰς ἄρκτους μαλακαί· τούτοις γὰρ ἐπιπολῆς μᾶλλόν ἐστι τό θ' αἷμα καὶ οἱ γλυκεῖς χυμοί· διὸ καὶ εὔχροοί εἰσιν.

Διὰ τί αἱ μὲν τῶν προβάτων τρίχες ὅσῳ ἂν μακρότεραι 23
ὦσι, σκληρότεραι γίνονται, αἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων μαλακώτεραι; Ἢ ὅτι αἱ τῶν προβάτων, οἵαν εἴρηται τροφὴν ἔχουσαι, μακρὰν τῆς ἀρχῆς ἀπαρτώμεναι ἀτροφώτεραί εἰσι, καὶ ῥᾳδίως ἐξ αὐτῶν ἐξατμίζεται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἡ ἐνυπάρχουσα τροφὴ δι' εὐπεψίαν; Ξηραινόμεναι δὲ ξηρότεραι γίνονται· τὸ γὰρ ὑγρὸν μαλακόν. Αἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐλάττω μέν, 2
μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς. Πέττεται δὲ αὐταῖς μᾶλλον διὰ τὸ ἐλάττω εἶναι· πεττομένη δὲ μαλακωτέραν ποιεῖ τὴν τρίχα· πάντα γὰρ τὰ πεπεμμένα [i] τῶν ἀπέπτων μαλακώτερά ἐστιν. Ἐκ περιττώματος γὰρ πλείστου ἡ τοῦ ἀνθρώπου θρὶξ ἢ ἡ τοῦ προβάτου. Σημεῖον δέ· τὰ γὰρ νέα πρόβατα τῶν παλαιῶν μαλακώτερα ἔχει τὰ ἔρια.

Διὰ τί οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ὄρνιθες οἱ δασεῖς λάγνοι εἰσίν; 24
Ἢ ὅτι θερμοὶ καὶ ὑγροὶ τὴν φύσιν εἰσί, δεῖ δὲ ἀμφοῖν πρὸς

[e] τῆς τροφῆς om. Cᵃ. [f] ἀδιαφόρου Xᵃ. [g] alterum τὸ om. Cᵃ.Xᵃ.
[h] ἐξετάζειν Cᵃ.Yᵃ. [i] τῶν om. Cᵃ.

τὴν ὀχείαν. Τὸ μὲν γὰρ θερμὸν ἐκκρίνει, τὸ δὲ ὑγρὸν ἐκκρίνεται. Διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ οἱ χωλοὶ ἄνδρες· ἡ γὰρ τροφὴ αὐτοῖς ὀλίγη [k] μὲν κάτω ἀφικνεῖται διὰ τὴν [l] ἀναπηρίαν τῶν σκελῶν, εἰς δὲ τὸν ἐπάνω τόπον ἔρχεται πολλή, καὶ εἰς σπέρμα συγκρίνεται.

25 Διὰ τί ὁ ἄνθρωπος χαίτην οὐκ ἔχει; Ἢ διότι πώγωνα ἔχει, ὥστε ἡ ἐκεῖ ἀπελθοῦσα τροφὴ τῆς τοιαύτης περιττώσεως εἰς τὰς σιαγόνας ἔρχεται;

26 Διὰ τί πάντα τὰ ζῷα ἀρτίους τοὺς πόδας ἔχει; Ἢ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαι μὴ ἑστηκότος τινός, ἂν μὴ ἅλληται; Ἐπεὶ τοίνυν ἐκ δυοῖν τινοῖν κίνησιν ἀνάγκη τῇ πορείᾳ εἶναι, ἔκ τε κινήσεως καὶ στάσεως, ταῦτα δὲ δύο, καὶ ἄρτια ἤδη. Καὶ τετράποδα, διότι πλείους· τοὺς μὲν γὰρ δύο κινεῖ, οἱ δὲ δύο ἑστήκασιν. Καὶ οἱ ἕξ· καὶ τὰ ἄλλα δὲ δύο ἔτι· τούτων δὲ τὸ μὲν κινεῖται, τὸ δὲ ἕστηκεν.

27 Διὰ τί τοῖς μὲν ἵπποις καὶ τοῖς ὄνοις ἐκ τῶν οὐλῶν φύονται τρίχες, τοῖς δὲ ἀνθρώποις οὔ; Ἢ διότι τοῖς μὲν ἄλλοις ζῴοις ἐστὶ τὸ δέρμα μέρος τῆς σαρκός, ἀνθρώπῳ δὲ [m] καθάπερ πάθος σαρκός; Δοκεῖ γὰρ [n] αὐτῆς τὸ ἐπιπολῆς καταψυχόμενον στερεώτερον γίνεσθαι, καθάπερ τῶν ἑφθῶν ἀλεύρων αἱ [o] γραῖαι καλούμεναι. Ἐπεὶ οὖν κἀκεῖναί εἰσιν ἄλευρον ἑφθόν, καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου καλούμενον δέρμα σὰρξ ἂν εἴη.
2 Τραυματισθέντος δὲ ἢ τριβέντος ἀνθρώπου μὲν τὴν σάρκα συμβαίνει πυκνοῦσθαι· διὸ ἠλλοιωμένης τῆς ἐπιπολῆς σαρκὸς οὐ τὴν αὐτὴν φύσιν λαμβάνει τὰ τραύματα ἧπερ [p] καὶ ἐκ γενετῆς· [q] ἀλλοιωθείσης δ' αὐτῆς μὴ γίνεσθαι ἔτι τὸ ἐξ αὐτῆς οὐθὲν ἄτοπον, καθάπερ καὶ ἐκ τῶν ἀλωπεκιῶν καλουμένων· καὶ γὰρ αὗται τῆς ἐπιπολῆς σαρκὸς φθοραὶ καὶ ἀλλοιώσεις
3 εἰσίν. Τῶν δὲ ὑποζυγίων τριβέντων καὶ ὑγιαζομένων πάλιν ἀναπληροῦται τὰ νενοσηκότα [r] μέρη τοῦ σώματος τῶν αὐτῶν μέν, ἀσθενεστέρων δ' ἢ ἐξ ἀρχῆς ἦν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ καὶ τὸ

[k] κάτω μὲν Ca.Xa.Ya. [l] ἀπειρίαν Xa. [m] καθάπερ τὸ πάθος Xa. [n] αὐτοῖς Ca.Xa. [o] γραῖαι] ἀγρίαι Ca.Xa.Ya. [p] καὶ om. Ca. [q] ἀλλ. μὴ γίνεσθαι δ' αὐτὴν ἔτι Xa. [r] μέλη Ca.

δέρμα μέρος αὐτῶν, γίνοιντό τε ἂν καὶ φύοιντο τρίχες ([s] ἐκ δέρματος γὰρ φύονται τρίχες), λευκαὶ δὲ φύονται διὰ τὸ [t] τὸ δέρμα ἀσθενέστερον γεγονέναι τοῦ ἐξ ἀρχῆς, καὶ τὴν λευκὴν [v] ἀσθενεστάτην εἶναι τρίχα.

Διὰ τί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ζῴοις διαμένει ὁμοίως τὰ δίδυμα 28
[w] θήλεα καὶ ἄρρενα ὄντα, ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις οὔ; Ἢ διότι [x] τούτῳ ἀσθενῆ μάλιστα τὰ δίδυμα· μονοτόκον γάρ ἐστιν. Ἐν δὲ τοῖς διδύμοις παρὰ φύσιν τὸ θῆλυ γίνεσθαι καὶ ἄρρεν, ὥστε ὃ μάλιστά ἐστι παρὰ φύσιν, τοῦτο καὶ [y] ἀσθενέστατον.

Διὰ τί τοῖς μὲν ἵπποις καὶ τοῖς ὄνοις ἐκ τῶν οὐλῶν φύον- 29
ται τρίχες, τοῖς δὲ ἀνθρώποις οὔ; Ἢ διότι ἡ οὐλὴ κωλύει διὰ τὴν πύκνωσιν ἢ διὰ τὸ φθείρειν τὴν τροφήν; Τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις παντελῶς κωλύει διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς τριχός, τοῖς δὲ ἵπποις οὐκ ἐκώλυσε, διέφθειρε δέ.

Διὰ τί τοῖς ζῴοις ἄρτιοι πόδες; Ἢ ὅτι παντὸς μὲν τοῦ 30
κινουμένου ἀνάγκη τι ἠρεμεῖν, συνέβαινε δὲ περιττῶν ὄντων μὴ γίνεσθαι τοῦτο· ὅπερ κατὰ τὴν ἀντιστοιχίαν τῶν ποδῶν ἦν ἡ κίνησις.

Διὰ τί ἐλάττω χρόνον τὰ ζῷα καθεύδει ἢ ἐγρήγορεν, οὐ 31
συνεχῶς δέ; Ἢ διὰ τὸ μὴ ἅμα πᾶσαν πέττεσθαι τὴν περίττωσιν; Ἀλλ' ὅταν τι πεφθῇ, κουφισθὲν διεγείρεται. Καὶ πλεονάκις δ' [z] ἐγείρονται, ὅσοις ψυχρὸς ὁ τόπος ὁ πέττων ἐστὶ τὴν περίττωσιν· ταχὺ γὰρ παύεται καὶ πολλάκις, ἡ δὲ διάπαυσις ἔγερσίς ἐστιν. Ἡδὺ δέ, οὐδὲ εἰκός, διὰ τὸ ἀνά- 2
παυσιν εἶναι [a] φαίνεται. Ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθα πλείω χρόνον [b] ἡ ἀνάπαυσις γίνεται τῶν κατὰ φύσιν ἔργων· οὐδ' εἰ τὸ ἐσθίειν ἥδιον τοῦ μή, ὅμως πλείω χρόνον ἐσθίουσιν ἢ ἀσιτοῦσιν.

Διὰ τί τῶν ζῴων τὰ μὲν εὐθὺς ἀκολουθεῖ τοῖς [c] γεννήσασι, 32
τὰ δ' ὀψέ, οἷον ἄνθρωπος, ἢ μόλις, ἢ οὐδέποτε; Ἢ διότι

[s] ἐκ—τρίχες om. Cᵃ. [t] alterum τὸ om. Cᵃ. [v] ἀσθένειαν Cᵃ. [w] θήλεα καὶ ἄρσενα ὄντα Xᵃ, θήλεος καὶ ἄρσενος ὄντος Yᵃ. [x] τούτων Cᵃ, om. Xᵃ. [y] ἀσθενέστερον Cᵃ. [z] ἐγείρεται Xᵃ. [a] φαίνεσθαι Xᵃ. [b] ἡ ἀνάπαυσις—χρόνον om. Cᵃ. [c] γεννήμασι Xᵃ.Yᵃ.

τὰ μὲν ταχὺ ἀπολαμβάνει [d] τὸ γνωρίζειν, τὰ δ' ὀψέ; Καὶ τὰ μὲν ἀναίσθητα τοῦ ὠφελοῦντος, τὰ δὲ ἔχει αἴσθησιν. Ὅσα μὲν οὖν [e] ἄμφω ἔχει ταῦτα (λέγω δ' οἷον καὶ αἴσθησιν τοῦ ὠφελοῦντος καὶ ἐπιτέλεσιν τοῦ σώματος), ἀκολουθεῖ, τὰ δὲ μὴ ἄμφω οὐ ποιεῖ τοῦτο· δεῖ γὰρ δύνασθαι καὶ διαισθάνεσθαι.

33 Διὰ τί λεύκη οὐ γίνεται τοῖς ἄλλοις ζῴοις; Πότερον ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις νόσημα, τοῖς δὲ [f] ἀνθρώποις γίνεται διάλευκα τὰ δέρματα καὶ αἱ τρίχες αὐτῶν; Ἀλλ' ὅμως ἀπορήσειεν ἄν τις διὰ τί ὕστερον οὐ γίνεται ἀλλ' ἐκ γενετῆς ἡ ποικιλία. Ἢ ὅτι τὰ δέρματα [g] τῶν ἄλλων [h] ζῴων σκληρά, ἄνθρωπος δὲ φύσει λεπτοδερμότατον; Ἡ δὲ λεύκη πνεύματός ἐστιν ἔκκρισις, ὃ κωλύεται διὰ τὴν πυκνότητα ἐξιέναι τοῖς ἄλλοις ζῴοις τοῦ δέρματος.

34 Διὰ τί ἐν μὲν τῇ λεύκῃ πολιαὶ [i] γίνονται, ὅπου δὲ πολιαί, οὐκ ἀεὶ λεύκη; Ἢ διότι αἱ τρίχες ἐκ τοῦ δέρματός εἰσίν, ἡ δὲ [k] πολιὰ ὥσπερ σαπρότης τις τῶν τριχῶν ἐστίν. Ὅταν μὲν οὖν τὸ δέρμα κάμνῃ, ἀνάγκη καὶ τὴν τρίχα ἐξ ἐκείνου [l] οὖσαν κάμνειν· ὅταν δὲ ἡ θρίξ, οὐκ ἀνάγκη τὸ δέρμα.

35 Διὰ τί τῶν ζῴων τὰ μὲν χαλεπά ἐστι μετὰ [m] τὸν τόκον, [n] οἷον κύων καὶ ὗς, τὰ [o] δὲ οὐδὲν ἐπιδήλως, οἷον γυνή, πρόβατον; Ἢ ὅτι ὅσα μὲν περιττωματικὰ πραέα; Ἀπέρχεται γὰρ ἐν τῷ τόκῳ τὰ λυποῦντα. [p] Τούτοις δὲ ἀπὸ τῶν εὖ ἐχόντων γίνεται ἡ ἀφαίρεσις, ὥστε ἡ ἰσχνότης ποιεῖ διὰ τὴν ἕξιν τὴν ὀργήν, ὥσπερ καὶ αἱ ἀλεκτορίδες οὐ τεκοῦσαι χαλεπαί, ἀλλ' ἐπῳάζουσαι, διὰ τὴν ἀσιτίαν.

36 Διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι τὰ μὲν ἄλλα εἰς τὸ θῆλυ διαφθειρόμενοι μεταβάλλουσι· καὶ γὰρ φωνὴν θηλυκὴν ἴσχουσι καὶ [q] ὀξύτητα καὶ ἀναρθρίαν, καὶ οὕτω σφόδρα μεταπίπτουσιν ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις τὰ ἐκτεμνόμενα. Ἐναντίως δ'

[d] τὸ] τοῦτο Xa. [e] ἔχει ἄμφω Xa. [f] ἀνθρώποις οὐ γίνεται Xa. [g] τῶν] αὐτῶν τῶν Xa. [h] ζῴων om. Ca. [i] γίνεται Ca. [k] σαπρότης ὥσπερ πολιά Ca.Xa.Ya. [l] οὖσαν om. Xa. [m] τὸν om. Ca. [n] οἷον— ἐπιδήλως om. Ca. [o] δὲ om. Xa. [p] τούτοις] ὅσοις Xa.Ya, quorum Xa. in margine ἴσως λείπει ταῦτα χαλεπά. [q] ὀξύτητα] ἀμορφίαν Xa.

οἱ ταῦροι καὶ οἱ κριοὶ τὰ κέρατα ἴσχουσι, διότι καὶ τὰ θήλεα ἐναντίως αὐτῶν ἔχει. Διὸ οἱ μὲν μείζω ἐκτεμνόμενοι ἴσχου- 2
σιν, οἱ δὲ [r] ἐλάττω. Τὸ δὲ μέγεθος μόνον οἱ εὐνοῦχοι εἰς τὸ ἄρρεν μεταβάλλουσιν· μείζους γὰρ γίνονται. Ἔστι δὲ τοῦτο τοῦ ἄρρενος· τὰ γὰρ θήλεα ἐλάττω ἐστὶ τῶν ἀρρένων. Ἢ οὐδὲ τοῦτο εἰς τὸ ἄρρεν, ἀλλ' εἰς τὸ θῆλυ; Οὐ γὰρ εἰς πᾶν τὸ μέγεθος, ἀλλ' εἰς τὸ μῆκος μόνον, τὸ δὲ ἄρρεν καὶ εἰς πλάτος καὶ εἰς βάθος· τότε γὰρ τετελείωται. Ἔτι δὲ 3
ὡς ἔχει τὸ θῆλυ πρὸς τὸ ἄρρεν, οὕτως αὐτοῦ τοῦ θήλεος ἡ παρθένος πρὸς τὴν γυναῖκα· ἡ μὲν γὰρ ἤδη γενναία, ἡ δὲ οὔ. Εἰς τὴν τούτων οὖν μεταβάλλει· ἐπὶ μῆκος γὰρ ταύταις ἡ αὔξησις. Διὸ καὶ Ὅμηρος [s] εὖ τὸ

μῆκος δ' ἔπορ' Ἄρτεμις ἁγνή,

ὡς διὰ τὴν παρθενίαν, ὃ εἶχε, δυναμένης δοῦναι. Οὔκουν εἰς τὸ ἄρρεν κατὰ τὸ μέγεθος μεταβάλλει. Οὐ γὰρ εἰς τὸ τέλειον μεταβάλλει. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι εἰς μέγεθος τὸ μῆκος ἐπιδιδόασιν.

Διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι ἢ ὅλως οὐκ ἴσχουσιν ἢ ἧττον ἰξίας; 37
[t] Ἢ ὅτι μεταβάλλουσι τὴν φύσιν ἐν τῇ ἐκτμήσει εἰς τὰ ἄγονα; Τοιαῦτα δὲ παῖς καὶ γυνή, ὧν οὐδέτερον [v] ἴσχει ἰξίας, εἰ μή τι σπάνιον [w] γυνή.

Διὰ τί μᾶλλον ἄνθρωπος πολλὰς φωνὰς ἀφίησι, τὰ δὲ 38
ἄλλα μίαν, ἀδιάφορα ὄντα τῷ εἴδει; Καὶ τοῦ ἀνθρώπου μία φωνή, ἀλλὰ διάλεκτοι πολλαί.

Διὰ τί δὲ αὐτὴ ἄλλη, τοῖς δὲ ἄλλοις οὔ; Ἢ ὅτι οἱ μὲν 39
ἄνθρωποι γράμματα πολλὰ φθέγγονται, τῶν δὲ ἄλλων τὰ μὲν οὐδέν, ἔνια δὲ δύο ἢ τρία τῶν ἀφώνων; Ταῦτα δὲ ποιεῖ μετὰ [x] τῶν φωνηέντων τὴν διάλεκτον. Ἔστι δὲ ὁ λόγος οὐ τὸ τῇ φωνῇ σημαίνειν, ἀλλὰ τοῖς πάθεσιν αὐτῆς, καὶ μὴ ὅτι [y] ἀλγεῖν χαίρει. Τὰ [z] δὲ γράμματα πάθη ἐστὶ τῆς φωνῆς.

[r] ἐλάττω ἀνίσχυροί εἰσι. τὸ Xa.Ya. [s] εὖ τὸ] εὖτε Xa. [t] ἢ om. Ca. [v] ἔχει Ca. [w] ἡ γυνή Ca.Xa. [x] τῶν om. Ca. [y] ἀλγεῖ ἢ χαίρει? [z] δὲ om. Xa.

Ὁμοίως δὲ οἵ τε παῖδες καὶ τὰ θηρία δηλοῦσιν· οὐ γάρ πω οὐδὲ τὰ παιδία φθέγγονται τὰ γράμματα.

40 Διὰ τί μόνον [a] τῶν ζῴων ἄνθρωπος γίνεται ἰσχνόφωνον; Πότερον ὅτι καὶ ἐνεόν, ἡ δὲ ἰσχνοφωνία ἐνεότης ἐστίν; Ἀλλὰ δὴ καὶ οὐδ᾽ ὅλως πεπλήρωται τοῦτο τὸ μόριον. Ἢ ὅτι κοινωνεῖ μᾶλλον λόγου, τὰ δ᾽ ἄλλα φωνῆς; Ἔστι δὲ [b] ἡ ἰσχνοφωνία οὐ κατὰ τὸ ὄνομα ἓν [c] ἢ οὐ συνεχῶς διεξιέναι.

41 Διὰ [d] τί ἄνθρωπος γίνεται ἐκ γενετῆς χωλὸς μάλιστα τῶν ἄλλων ζῴων; Πότερον ὅτι ἰσχυρὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ σκέλη τῶν ζῴων; Ὀστώδη γὰρ [e] καὶ νευρώδη καὶ τετράποδα [f] καὶ ὄρνιθες ἔχουσιν, οἱ δὲ ἄνθρωποι σαρκώδη· διὰ τὴν ἁπα-
2 λότητα οὖν θᾶττον πηροῦνται ἐν τῇ κινήσει. Ἢ διότι μόνον τῶν ζῴων πολλοὺς ἔχει χρόνους τῆς γενέσεως; Καὶ γὰρ ἑπτάμηνα καὶ ὀκτάμηνα καὶ δεκάμηνα γίνεται. Τοῖς δ᾽ ἄλλοις εἷς χρόνος τῆς τελειώσεως γέγονεν οὐ διατρίψας· τοῖς δ᾽ ἀνθρώποις πολὺς [g] ὁ χρόνος γίνεται τῆς ἐν πλήθει διατριβῆς, ὥστε κινουμένων διὰ τὸ ἁπαλὰ εἶναι καὶ θραύεται [h] τὰ ἀκρωτήρια ἐν τῷ [i] πλείονι χρόνῳ πλείω.

42 Διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι ἑλκώδεις τὰς κνήμας ἴσχουσι καὶ σαπράς; Πότερον ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες, οἱ δ᾽ εὐνοῦχοι γυναικικοί; Ἢ τοῦτο μὲν συμβέβηκεν, αἴτιον δὲ καὶ ταῖς γυναιξὶν ὅτι ἡ θερμότης κάτω ὁρμᾷ. Δηλοῖ δὲ [k] τὰ γυναικεῖα. Διὸ [l] οὔτε οἱ εὐνοῦχοι οὔτε γυναῖκες [m] δασεῖς γίνονται, διὰ πολλὴν ὑγρότητα.

43 Διὰ τί τῶν ζῴων οὐθὲν λιθιᾷ ἀλλ᾽ ἢ ἄνθρωπος; Ἢ ὅτι τῶν μὲν ὑποζυγίων καὶ τῶν [n] πολυωνύχων οἱ πόροι τῆς κύστεως εὐρεῖς εἰσίν; Ὅσα δὲ μὴ τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ ζῳοτοκεῖ ἐν αὑτοῖς, οἷον ἔνιοι τῶν ἰχθύων, τούτων δὲ οὐδὲν κύστιν ἔχει, ἀλλ᾽ εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῖς ἡ τοιαύτη συνθλίβεται ὑπόστασις, οἷον καὶ τοῖς ὄρνισιν, ὥστε ταχὺ καὶ διεξ-

[a] τῶν ἄλλων ζώων $\mathrm{X^a.Y^a}$. [b] ἡ om. $\mathrm{X^a}$. [c] ἢ οὐ] ἢ οὐδὲ $\mathrm{C^a.Y^a}$. [d] τί] τί ὁ $\mathrm{C^a}$. [e] καὶ post γὰρ om. $\mathrm{C^a}$. [f] καὶ οἱ ὄρνιθες $\mathrm{C^a.Y^a}$. [g] ὁ om. $\mathrm{X^a}$. [h] τὰ] καὶ τὰ $\mathrm{C^a}$. [i] πλέονι $\mathrm{C^a.Y^a}$. [k] τὰ] καὶ τὰ $\mathrm{X^a}$. [l] οὐδὲ—οὐδὲ codices. [m] δασεῖς om. $\mathrm{C^a.X^a}$. [n] πολυονύχων $\mathrm{C^a}$.

ἔρχεται κατὰ τὴν ἕδραν. Ὁ *δὲ ἄνθρωπος κύστιν τε ἔχει* 2
καὶ στενὸν τὸν καυλὸν ὡς κατὰ μέγεθος. Δ*ιὰ μὲν οὖν τὸ*
ἔχειν τοῦτο τὸ μόριον συνθλίβεται τὸ γεῶδες εἰς τὴν κύστιν
(*διὸ καὶ χρώζονται αἱ ἀμίδες ὑπ' αὐτοῦ*), [o] *διὰ δὲ τὴν θερ-*
μότητα τοῦ τόπου συμπέττεται καὶ παχύνεται μᾶλλον, ἐμ-
μένει δὲ καὶ αὐξάνεται διὰ τὴν στενότητα τοῦ οὐρητῆρος· οὐ
γὰρ [p] *δυνάμενα τὰ γεώδη ὑποστήματα ῥᾳδίως ὑπεξιέναι, πρὸς*
ἄλληλα ὑποστρεφόμενα [q] *λίθος γίνεται.*

Δ*ιὰ τί οὐκ ἐρεύγεται τὰ ὑποζύγια, οὐδὲ οἱ βόες* [r] *καὶ τὰ* 44
κερατοφόρα, οὐδὲ οἱ ὄρνιθες; Ἢ *διὰ ξηρότητα τῆς κοιλίας;*
Τ*αχὺ γὰρ ἀναλίσκεται τὸ ὑγρὸν καὶ διηθεῖται· ἐμμένοντος*
δὲ καὶ πνευματουμένου γίνεται ὁ ἐρευγμός. Τ*οῖς δὲ λοφού-*
ροις διὰ μῆκος τοῦ αὐχένος εἰς τὸ κάτω ὁρμᾷ τὸ πνεῦμα, διὸ
[s] *καὶ ἀποψοφοῦσι μάλιστα.* Ο*ἱ ὄρνιθες δὲ καὶ τὰ κερατο-* 2
φόρα οὐ ποιεῖ οὐδέτερον. Ο*ὐδὲ ἐρεύγονται δὲ ὅσα μηρυ-*
κάζει, διὰ τὸ πολλὰς ἔχειν κοιλίας καὶ τὸν καλούμενον κε-
κρύφαλον· διὰ πολλῶν οὖν γίνεται καὶ ἄνω καὶ κάτω τῷ
πνεύματι ἡ πορεία, καὶ φθάνει ἀναλισκόμενον τὸ ὑγρὸν πρὶν
ἐκπνευματωθῆναι καὶ ποιῆσαι ἢ ἐρυγεῖν ἢ ψοφῆσαι.

Δ*ιὰ τί, ὅσα μὲν ἥμερα τῶν ζῴων ἐστί, πάντως καὶ ἄγρια,* 45
ὅσα δὲ ἄγρια, οὐ πάντως ἥμερα; Κ*αὶ γὰρ ἄνθρωποί που*
φαίνονται ἄγριοι ὄντες καὶ κύνες ἐν Ἰ*νδοῖς καὶ ἵπποι* [t] *ἄλ-*
λοθι, ἀλλ' οὐ λέοντες ἥμεροι οὐδὲ παρδάλεις οὐδ' ἔχεις οὐδ'
ἄλλα πολλά. Ἢ *ὅτι ῥᾷον τὸ φαῦλον καὶ* [v] *γενέσθαι ἐξ* 2
ἀρχῆς καὶ μεταβαλεῖν εἰς αὐτό; Ἡ *γὰρ φύσις οὐχ ἡ πρώ-*
τη ἀλλ' ἡ ἐν τέλει ἐργώδης τυχεῖν εὐθύς. Δ*ιὸ πάντα καὶ*
τὰ ἥμερα ἄγρια γίνονται τὸ πρῶτον μᾶλλον ἢ ἥμερα, οἷον
παιδίον ἢ ἀνὴρ παμφάγον καὶ τῷ θυμῷ ζῶν· ἀλλ' ἀσθενέ-
στερα. Ὥ*σπερ οὖν καὶ ἐπὶ* [w] *τῶν τῆς τέχνης ἔργων, οὕτως*
ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν τῆς φύσεως ἔργων. Κ*αὶ* [x] *γὰρ ἐπὶ τούτων* 3
πάντ' ἐστὶ φαύλως εἰργασμένα, καὶ πλείω τὰ φαῦλα, κλίνη

[o] *διά τε* Xa. [p] *δυνάμεθα* Ca. [q] *γίνεται λίθος* Xa.Ya. [r] *καὶ*] *οὐδὲ* Ca. [s] *καὶ* ante *ἀπ.* om. Ca.Ya. [t] *ἀλλαχόθι* Ca, *καὶ ἄλλοθι* Xa.Ya. [v] *γίνεσθαι* Xa. [w] *τῆς τέχνης τῶν ἔργων* Xa. [x] *γὰρ* om. Xa.

καὶ ἱμάτιον καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν. Καὶ ὃ μέν ἐστι καλόν, λαβεῖν ἔστιν ἅπαν καὶ φαῦλον, ὃ δὲ φαῦλον, οὐ πᾶν καὶ καλόν, οἷον εἴ τις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων γραφέων καὶ ἀνδριαντοποιῶν [y] σκοπεῖ τὰ ἔργα· οὐ γὰρ ἦν πώποτε οὐδαμῇ γραφὴ σπουδαία οὐδὲ
4 ἀνδριάς, φαῦλα δὲ ἦν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ φύσις φαῦλα μὲν πάντα ποιεῖ, καὶ πλείους καὶ πλείω, σπουδαῖα δ' ἐλάττω, καὶ οὐ πάντα δύναται. Τὸ δὲ ἥμερον βέλτιον, τὸ δὲ ἄγριον φαῦλον. Φύσει δὲ οὐ τῇ ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐφ' ἣν οἶμαι ῥᾷον, ποιεῖ σπουδαῖα καὶ ἥμερα. Τὰ δὲ ἐναντία ἢ οὐδέποτε ἢ μόλις, καὶ ἔν τισι τόποις καὶ ἐν χρόνοις, ἢ ἀρτίου, ἢ ποτὲ
5 ἔν τινι κράσει τοῦ ὅλου, γίνονται ἥμερα τὰ ζῷα πάντα. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν χυτῶν πάντων ἐστίν· ὅσα μὲν [z] γὰρ ἥμερα, καὶ ἄγρια, οὐ πάντα δὲ δύναται ἡμεροῦσθαι, ἀλλ' ὅμως εἰσὶν ἐν ἰδίᾳ χώρᾳ πρὸς πολλὰ ἰδίως [a] ἐχούσῃ, ὥστε ἠμελημένα καὶ ἄγρια κρείττω καὶ ἡμερώτερα φύεσθαι τῶν ἐν ἄλλῃ γεωργουμένων.

46 Διὰ τί τοῖς μὲν ἀνθρώποις οἱ ὀμφαλοὶ μεγάλοι γίνονται, τοῖς δ' ἄλλοις ζῴοις οὐ φανεροί; Ἢ διότι τοῖς μὲν διὰ τὸ πολὺν χρόνον εἴσω [b] μένειν [c] ἀφαναίνονται καὶ εὐθὺ τείνονται, [d] ὅλον δ' [e] ἐπανοιδοῦσι τὰ ἕλκη, διὸ ἔνιοι τῶν ὀμφαλῶν καὶ αἰσχίους εἰσίν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀτελὴς ἐξέρχεται, ὥστε ἔφυγροι καὶ ἄναιμοι οἱ ὀμφαλοὶ ἀκολουθοῦσιν. Ὅτι δὲ τὰ μὲν [f] τετελειωμένα τὰ δὲ ἀτελῆ ἐξέρχεται, σημεῖον ὅτι τὰ μὲν εὐθὺς δύναται ζῆν, τὰ δὲ παιδία ἐπιμελείας δεῖται.

47 Διὰ τί τὰ μὲν τῶν ζῴων ἅπαξ ὀχεύεται, τὰ δὲ πολλάκις, καὶ τὰ μὲν ὥρᾳ ἔτους, τὰ δ' ὅτε ἔτυχεν, ἄνθρωπος μὲν ἀεί, τὰ δὲ ἄγρια οὐ πολλάκις, καὶ ὗς μὲν ἄγριος ἅπαξ, ἥμερος δὲ πολλάκις; Ἢ διὰ τὴν τροφὴν καὶ ἀλέαν καὶ πόνον; Ἐν
2 πλησμονῇ γὰρ Κύπρις. Ἔπειτα [g] τὰ αὐτὰ ἄλλοθι μὲν ἅπαξ τίκτει, ἄλλοθι δὲ πλεονάκις, οἷον τὰ πρόβατα ἐν Μαγνησίᾳ καὶ Λιβύῃ τίκτει δίς. Τὸ δ' αἴτιον ἡ πολυχρονία

[y] ἐσκοπει Yª. [z] γὰρ om. Cª. [a] ἔχουσαι Xª.Yª. [b] ἐμμένειν Nª.Yª. [c] ἀφαναίνονται και Cª, ἀφαναί καὶ Nª, ἀναφαίνονται καὶ Xª. [d] ὅλου Yª. [e] ἐπανοδοῦσι Cª. [f] τετελωμένα Xª. [g] τὰ om. Cª.Yª.

τοῦ τόκου· οὐ γὰρ ἐπιθυμεῖ ὅταν πλησθῇ, ὥσπερ οὐδὲ τρο-
φῆς τὰ πλήρη. Τὰ δὲ [h] κυοῦντα ἧττον ὀχείας ἐπιθυμεῖ διὰ
τὸ μὴ γίνεσθαι τὴν κάθαρσιν.

Διὰ τί τῶν ἀνθρώπων οἱ ἀραιοὺς ἔχοντες τοὺς ὀδόντας 48
βραχύβιοι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; Ἢ ὅτι σημεῖον τοῦ [i] τὸ ὀστοῦν
[k] πυκνὸν εἶναι; Ὡς ὁ ἐγκέφαλος ἀσθενὴς οὐκ εὐπνοῶν, ὥστε
ὑγρὸς ὢν τὴν φύσιν ταχὺ σήπεται. Καὶ γὰρ τὰ ἄλλα μὴ
κινούμενα καὶ [l] ἀπατμίζοντα. Διὸ καὶ ἄνθρωπος τὴν κεφα-
λὴν δασύτατον, καὶ τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος μακροβιώτερον διὰ
τὰς [m] ῥαφάς. Δεῖ δὲ ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Διὰ τί δέ, ὅσοι τὴν διὰ [n] τῆς χειρὸς τομὴν ἔχουσι [n] δι' 49
ὅλης, μακροβιώτεροι; Ἢ διότι τὰ ἄναρθρα βραχυβιώτατα,
ὡς τὰ [o] ἔνυγρα; [p] Εἰ δὲ τὰ ἄναρθρα βραχύβια, δῆλον ὅτι
τὰ ἠρθρωμένα τοὐναντίον. Τοιαῦτα δὲ [q] ὢν καὶ τὰ φύσει
ἄναρθρα μάλιστα ἤρθρωται· τῆς δὲ χειρὸς τὸ εἴσω [r] ἀναρ-
θρότατον.

Διὰ τί τῶν ζῴων ἄνθρωπος ἢ μόνον ἢ μάλιστα διαστρέ- 50
φεται; Ἢ ὅτι ἢ μόνον ἢ μάλιστα ληπτὸν ἐν τῇ νηπιότητι
γίνεται, ὅτε καὶ διαστρέφεσθαι συμβαίνει πᾶσιν.

Διὰ τί τῶν ζῴων ἄνθρωπος μάλιστα καπνίζεται; Ἢ ὅτι 51
μάλιστα δακρύει, ἡ δὲ [s] κάπνισις μετὰ δακρύου;

Διὰ τί ἵππος ἵππῳ χαίρει καὶ ἐπιθυμεῖ, ἄνθρωπος δὲ 52
ἀνθρώπῳ, καὶ ὅλως δὲ [t] τὰ συγγενῆ τοῖς συγγενέσι καὶ
ὁμοίοις; Οὐ γὰρ δὴ ὁμοίως ὅτι [v] πᾶν ζῷον καλόν, ἡ δὲ ἐπι-
θυμία τοῦ καλοῦ. Ἔδει οὖν τὸ καλὸν [w] ἥδιον εἶναι. Νῦν
δὲ μᾶλλον [x] οὐ πᾶν [y] κάλλος ἡδύ, [z] τὸ καλὸν καὶ τὸ ἡδύ.
Οὐδὲ [a] πᾶσιν ἡ ἡδονὴ ἢ τὸ καλὸν ἡδύ, οἷον φαγεῖν ἢ πιεῖν 2
ἐστὶν ἥδιον ἑτέρῳ καὶ ἀφροδισιάσαι ἄλλῳ. Διότι μὲν οὖν
ἕκαστον τῷ συγγενεῖ μιγνύμενον μάλιστα καὶ ἥδιστα ἀφρο-

[h] δοκοῦντα X^a. [i] τὸ] τοῦτο C^a. [k] πυκνὸν om. C^a. [l] ἀποτμίζοντα C^a. [m] στροφάς pr. X^a, τροφάς C^a.Y^a. [n] τῆς et δι' om. C^a. [o] ἔνυδρα X^a. [p] ἢ X^a. [q] ὢν] ὄντα C^a. [r] ἀναρθρότερον X^a. [s] κάπνησις C^a. [t] τὰ συγγενῆ post ὁμοίοις X^a. [v] πᾶν K^a.O^a.s: ceteri σὺ. [w] ἴδιον X^a. [x] οὐ πᾶν K^a.O^a.s: ceteri λύπαις. [y] καλὸς Y^a, καλὸν K^a.O^a. [z] τὸ τὸ κ. Y^a. [a] πᾶσιν Q.Y^a: ceteri πᾶσα.

δισιάζει, ἄλλο πρόβλημα· ὅτι δὲ καὶ κάλλιστον, οὐκέτι
ἀληθές. Ἀλλὰ ἡμεῖς τὸ εἰς τὴν συνουσίαν ἡδύ, ὅτι ὃ μὲν
3 [b] καλόν, ὅτι ἐπιθυμοῦντες χαίρομεν ὁρῶντες. Καίτοι καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἔχει ὁμοίως· διψῶντες γὰρ ἥδιον
ὁρῶσι τὸ πόμα. Τὸ μὲν οὖν πρὸς χρείαν τινὰ καλόν, οὗ
καὶ μάλιστα ἐπιθυμοῦμεν, τοῦτο δοκεῖ ἥδιστον εἶναι, τὸ δὲ
καθ' αὑτὸ οὐκέτι οὕτως. Σημεῖον δὲ τούτου· δοκοῦσι γὰρ
ἡμῖν καὶ ἄνδρες καλοὶ εἶναι, πρὸς τὴν συνουσίαν [c] βλέψα-
4 σιν. Ἆρ' οὖν οὕτως ὥστε καὶ ἡσθῆναι ὁρῶσι μᾶλλον τῶν
εἰς συνουσίαν; Οὐδέν γε κωλύει, εἰ μὴ ἐπιθυμοῦντες τύχοι-
μεν. Οὕτω δὲ πόμα κάλλιον· εἰ γὰρ διψῶντες τύχοιμεν,
ἥδιον ὀψόμεθα.

53 Διὰ τί ποτε τοῦ μὲν ἀνθρώπου τὰ [d] ἔμπροσθεν δασύτερα
τῶν ὄπισθέν ἐστι, τῶν δὲ τετραπόδων τὰ ὄπισθεν; Ἢ ὅτι
πάντα τὰ δίποδα τὰ ἔμπροσθεν ἔχει δασύτερα; Οἱ γὰρ
2 ὄρνιθες τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἀνθρώποις ἔχουσιν. Ἢ τὰ
ἀσθενέστερα μᾶλλον ἀεὶ σκεπάζειν ἡ φύσις εἴωθεν, ἀσθενὲς
δὲ ἕκαστόν ἐστί τινα τρόπον. Τῶν δὲ τετραπόδων ἁπάντων
τὰ ὄπισθεν ἀσθενέστερά ἐστι τῶν ἔμπροσθεν διὰ τὸν τόπον·
ὑπὸ γὰρ τῶν ψυχῶν καὶ καυμάτων μᾶλλον δυνατά ἐστι πά-
σχειν· τῶν δὲ ἀνθρώπων τὰ ἔμπροσθεν ἀσθενέστερά ἐστι καὶ
τὸ αὐτὸ πέπονθεν.

54 Διὰ τί [e] ἄνθρωπος [f] τῶν ζῴων [g] μάλιστα πτάρνυται; Ἢ
ὅτι καὶ κορυζᾷ μάλιστα; Τούτου δ' αἴτιόν ἐστιν ὅτι τοῦ
θερμοῦ ὄντος περὶ τὴν καρδίαν καὶ πεφυκότος ἄνω φέρεσθαι
τοῖς μὲν ἄλλοις ζῴοις ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ φορά ἐστιν ἐπὶ
τοὺς ὤμους, ἐντεῦθεν δὲ ἐξ ἀνακλάσεως σχιζόμενον τὸ μὲν
ἐπὶ [h] τὸν τράχηλον καὶ τὴν κεφαλὴν φέρεται αὐτοῦ, τὸ δὲ
εἰς τὴν ῥάχιν καὶ τὴν ὀσφύν, διὰ τὸ ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας
2 εἶναι [i] ταῦτα πάντα καὶ παρὰ τὴν βάσιν. Φερόμενον δὲ

[b] καλόν om. Ca. [c] βλέψουσιν Ca. [d] ἔμπροσθε Ya. [e] ὁ ἄνθρωπος Ca. [f] τῶν ἄλλων ζῴων Ca. [g] μᾶλλον Xa, μάλιστα ante τῶν Ca. [h] τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ φέρεται Ca. [i] πάντα ταῦτα Xa. Ya.

ὁμοίως τὸ σῶμα καὶ τὰ ὑγρὰ μερίζει εἰς αὐτὰ ὁμαλῶς· ἕπεται γὰρ τὰ ὑγρὰ τῷ θερμῷ. Διὸ οὐδὲ πάνυ κορυζᾷ τὰ τετράποδα ζῷα, οὐδὲ πτάρνυται· ὁ γὰρ πταρμὸς ἢ πνεύματος ἀθρόου φορά ἐστιν, ὑγρῶν ἐξατμιζόντων τι μᾶλλον τοῦ σώματος, ἢ ὑγρῶν ἀπέπτων. Διὸ πρὸ τῶν καταρρων 3
γίνεται, ἃ [k] οὐ συμβαίνει τοῖς ἄλλοις ζῴοις, διὰ [l] τὸ τὴν τοῦ θερμοῦ φορὰν ὁμαλίζειν ἐν αὐτῷ εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν. Τοῦ [m] δὲ ἀνθρώπου πρὸς [n] ὀρθῇ πεφυκότος τῇ βάσει, καθάπερ τὰ φυτά, συμβαίνει τοῦ θερμοῦ φορὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν γίνεσθαι πλείστην καὶ σφοδροτάτην. Φερόμενόν τε ἐνταῦθα ἀραιοῖ καὶ θερμαίνει τοὺς περὶ αὐτὴν πόρους. Ὄντες 4
δὲ τοιοῦτοι δεκτικοὶ γίνονται τῶν ὑγρῶν μᾶλλον ἢ οἱ κάτω τῆς καρδίας πόροι. Ὅταν οὖν συμβῇ [o] ἐξυγρανθῆναι μᾶλλον τοῦ δέοντος καὶ [p] καταψυγῆναι, ἔξωθεν συμβαίνει τὸ θερμόν, τροφήν τε ἔχον καὶ συστελλόμενον ἐντός, αὔξεσθαι, αὐξανόμενον δὲ φέρεσθαι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πόρους· εἰς οὓς ἀκολουθοῦντα τὰ ὑγρά, ὄντα λεπτὰ καὶ ἄπεπτα, πληροῖ αὐτοὺς καὶ τοὺς καταρρους ποιεῖ, καὶ πταρμοὺς ὁμοίως. Ἐν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς τῶν καταρρων τὸ θερμὸν 5
προαναφερόμενον τοῦ ὑγροῦ, καὶ πνευματοῦν τοὺς πόρους, τῇ τ' ἐκβολῇ τοῦ πνεύματος τοὺς πταρμοὺς ποιεῖ καὶ τῇ πρὸ τῶν ὑγρῶν ἀναγωγῇ, ἅ ἐστι λεπτὰ καὶ δριμέα. Διὸ καὶ συμβαίνει μετὰ τῶν τῆς κορύζης πταρμῶν ὑδατώδη ἀπομύττεσθαι. Πάντων δὲ τούτων ὁρμησάντων τὰ συνεχῆ καὶ 6
πάθος ἔχοντα ὑγρὰ ἐφίσταται αὐτοῖς, καὶ ἐμφράττει τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν [q] καὶ τὴν ῥῖνα πόρους· ὀγκηρότερα γὰρ γινόμενα καὶ διατείνοντα ποιεῖ τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν [r] πόνους. Σημεῖον δὲ τὸ μήτ' ἐκτὸς ἢ δι' αὐτῶν πνεῦμα ἀφεῖσθαι. Διὸ οὔτε πτάρνυνται οὔτε ὀσφραίνονται οἱ κορυζῶν- 7
τες. Οἱ δὲ ἄνευ κορύζης γινόμενοι διὰ μὲν τὰς αὐτὰς αἰτίας γίνονται, μικρὰς δὲ καὶ ἐλαφρὰς ἀρχὰς λαβόντες. Ὥστε

[k] οὐ om. Xa. [l] τὸ om. Ca. [m] τε Ya. [n] ὀρθὴν Ca. [o] ἐξυγρασθῆναι Ya. [p] καταψυχθῆναι Ca. [q] καὶ τὴν—κεφαλὴν om. Ca. [r] πόρους Xa.

συναχθέντα τὰ ὑγρὰ τῷ θερμῷ, ἐκπνευματούμενα ὑπ' αὐτοῦ
8 δι' ὀλιγότητα, εἰσπίπτει κατὰ τὰς ῥῖνας. Ποιεῖ δὲ [s] τὸν ψόφον τοῦ πνεύματος οὐχ ἧττον ἡ βία τῆς φορᾶς ἢ τὸ πλῆθος αὐτοῦ. Ἐνεχθέντος γὰρ τοῦ θερμοῦ πρὸς ὀρθὴν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον καὶ προσπεσόντος αὐτῷ, ἀνακλᾶται ἐπὶ τὰς ῥῖνας διὰ τὸ [t] τοὺς ταύτῃ πόρους ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου
9 διατείνειν. Παρὰ φύσιν οὖν τῆς ἐκτὸς κλάσεως φορᾶς γινομένης ἐπὶ τὰς ῥῖνας τῷ πνεύματι, σφοδρὰν συμβαίνει γίνεσθαι· διὸ ποιεῖ τοὺς ψόφους. Τῶν δὲ ἄλλων ζῴων συμβαίνει μάλιστα κορυζᾶν τοὺς ὄρνιθας διὰ τὸ μάλιστα ὁμοιόσχημον εἶναι ἀνθρώπῳ· ἧττον δὲ ἢ ἄνθρωπος πάσχει αὐτό, ὅτι τὰ πολλὰ κάτω ἔχει τὴν κεφαλὴν διὰ τὸ τὴν νομὴν ἀπὸ τῆς γῆς εἶναι.

55 Διὰ τί τὰ θαλάττια ζῷα τῶν ἐν τῇ γῇ μείζω καὶ εὐτραφέστερά [u] ἐστιν; Ἢ ὅτι ὁ [v] ἥλιος καταδαπανῶν τὰ περιέχοντα τὴν γῆν ἀφαιρεῖται τὴν τροφήν; Διὸ καὶ τὰ [w] κατακεκλειμένα εὐτραφέστερά [u] ἐστιν. Πάντων οὖν τούτων ἀπήλλακται τὰ θαλάττια ζῷα.

56 Διὰ τί ποτε τὰ μὲν ἄλλα ζῷα πλεονάκις τὴν ξηρὰν τροφὴν ἢ τὴν ὑγρὰν προσάγεται, ὁ δὲ ἄνθρωπος τὴν ὑγρὰν ἢ τὴν ξηράν; Ἢ [x] ὅτι φύσει ὁ ἄνθρωπος θερμότατον; Πλείστης οὖν καταψύξεως δεῖται.

57 Διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι οὐ γίνονται φαλακροί; Ἢ ὅτι πολὺν ἔχουσι τὸν ἐγκέφαλον; Τοῦτο δὲ συμβέβηκεν αὐτοῖς διὰ τὸ μὴ συγγίνεσθαι ταῖς γυναιξίν· ἡ γὰρ γονή ἐστιν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου χωροῦσα διὰ τῆς ῥάχεως. Διὰ τοῦτο [y] δὲ οὐ δοκοῦσι καὶ οἱ βόες οἱ ἐκτομίαι μεγάλα [z] τὰ κέρατα [a] ἴσχειν, ὅταν ἐκτμηθῶσιν. Δοκεῖ δὲ ἡ αὐτὴ αἰτία εἶναι καὶ ὅτι αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες οὐκ εἰσὶ φαλακροί.

58 Διὰ τί τὰ μὲν εὐθὺς [b] δύνανται δι' αὐτῶν τρέφεσθαι μετὰ

[s] τὸν om. Ca. [t] τοὺς om. Ca.Ya. [u] εἰσιν utrobique Ca. [v] ἥλιος καὶ τὰ δαπανῶντα π. Ya. [w] κατακεκλιμένα Ca.Ya, κατακεκλεισμένα Xa. [x] διότι Ca. [y] δὲ om. Ca.Xa. [z] τὰ om. Ca. [a] ἔχειν Ca.Xa. [b] δυνῶνται Ca.

τὴν γένεσιν, τὰ δὲ οὔ; Ἢ ὅσα ὀλιγοχρονιώτερα τῶν μνήμης δεκτικῶν; Διὸ ἅπαντα καὶ τελευτᾷ θᾶττον.

Διὰ τί ποτε ὁ μὲν ἄνθρωπος πλείω τὴν ὑποχώρησιν ποιεῖ- 59
ται [c] τὴν ὑγρὰν τῆς ξηρᾶς, οἱ δὲ ἵπποι καὶ οἱ ὄνοι τὴν ξηράν; Ἢ διότι ταῦτα μὲν τὰ ζῷα [d] πλείονι τροφῇ [e] χρῆται τῇ ξηρᾷ, ὁ δὲ ἄνθρωπος ὑγρᾷ μᾶλλον ἢ τῇ ξηρᾷ; Πᾶσα δὲ περίττωσις ἀπὸ τῆς τροφῆς ἐστί, καὶ ἀπὸ τῆς πλείονος πλείω. Τὰ μὲν οὖν τῇ ὑγρᾷ μᾶλλον, τὰ δὲ τῇ ξηρᾷ [d] πλείονι 2
τροφῇ χρῆται· διότι τὰ μὲν τῶν ζῴων ἐστὶ φύσει ξηρά, τὰ δὲ ὑγρά. Τὰ μὲν οὖν τῇ φύσει ξηρὰ τῆς ὑγρᾶς μᾶλλον ἐπιθυμεῖ (ταύτης [f] γὰρ ἐνδεέστερά εἰσι), τὰ δὲ [g] τῇ φύσει ὑγρὰ τῆς ξηρᾶς· ταύτης γὰρ ἐνδεέστερα καθέστηκεν.

Διὰ τί ὄρνιθες καὶ ἄνθρωποι καὶ τῶν ζῴων τὰ ἀνδρεῖα 60
σκληρότερα; Ἢ [h] ὅτι ὁ θυμὸς μετὰ θερμότητος; Ὁ γὰρ φόβος κατάψυξις. [i] Ὅσων οὖν τὸ αἷμα ἔνθερμόν ἐστι, καὶ ἀνδρεῖα καὶ θυμοειδῆ· τὸ δὲ αἷμα τροφή. Ὅσα δὲ θερμῷ ἄρδεται τῶν φυομένων, σκληρότερα πάντα.

Διὰ τί τέρατα τίκτουσι μάλιστα τὰ τετράποδα τὰ μὴ 61
μεγάλα, ἄνθρωπος δὲ καὶ τὰ μεγάλα ἧττον, οἷον ἵπποι καὶ ὄνοι; Ἢ ὅτι πολύγονα ταῦτα, οἷον κύνες καὶ ὕες καὶ αἶγες καὶ πρόβατα, πολὺ μᾶλλον τῶν μεγάλων, ἐκείνων δὲ τὰ μὲν ὅλως μονοτόκα, τὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Τὰ δὲ τέρατα [k] γίνεται [l] ἐπαλλαττόντων τῶν σπερμάτων ἀλλήλοις καὶ συγχεομένων ἐν τῇ ἐξόδῳ τῆς γονῆς ἢ ἐν τῇ μίξει τῇ ἐν [m] τῇ [n] ὑστέρᾳ τῆς θηλείας. Διὸ καὶ ὄρνιθες αὐτὰ ποιοῦσιν· τὰ γὰρ ᾠὰ [o] δίδυμα τίκτουσι, τὰ δὲ τέρατα ἐκ τῶν διδύμων γίνεται, ὧν ἡ [p] λέκιθος τῷ ὑμένι [q] οὐ διαιρεῖται.

Διὰ τί ἡ κεφαλὴ δασεῖα τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον τοῦ ἄλ- 62
λου σώματος καὶ οὐ κατὰ λόγον, τοῖς δὲ ἄλλοις ζῴοις τουν-

[c] τῆς ξηρᾶς τὴν ὑγρὰν Xa. [d] πλείονι τῇ τροφῇ utrobique Xa. [e] χρῆται om. Ca.Xa.Ya. [f] γὰρ] δὲ Ca. [g] τῇ om. Ca.Ya. [h] ὅτι om. Ca. [i] ὅσω Ca. [k] γίνονται Xa.Ya. [l] ἐπ' ἐλαττόνων σπ. Ca. [m] τῇ ante ὑστέρᾳ om. Ca.Ya. [n] ὑστέρᾳ om. Ca.Xa.Ya. [o] δίδυμα om. Ca.Xa.Ya. [p] λέκυθος Ca.Xa. [q] οὐ om. Ca.

αντίον; Ἢ ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τὰ μὲν εἰς ὀδόντας ἐκδίδωσι καθ' ὑπερβολὴν τῆς τροφῆς, τὰ δὲ εἰς κέρατα, τὰ δὲ εἰς τρίχας; Ὅσα μὲν εἰς κέρατα, ἧττον τὴν κεφαλὴν ἔχει δασεῖαν· [r] ἐκεῖ γὰρ ἀνήλωται· ὅσα δὲ εἰς ὀδόντας, μᾶλλον μὲν τῶν κερατοφόρων (ἔχει γὰρ λοφιάν), ἧττον δὲ τῶν τοιούτων, οἷον ὀρνέων. Ἔχουσι γὰρ ταῦτα καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων· ὃ ἐκείνοις πολλαχῇ διὰ πλῆθος, [s] τοῦτο εἰς κεφαλὴν ἐκδίδωσιν· [t] οὐδὲ γὰρ οὐδὲν ἔχει, οὐδὲ πολὺ οὕτως ὥστε πανταχῇ.

63 Διὰ τί ἄνθρωπος μόνος τῶν ζῴων πολιὰς ἔχει; Ἢ ὅτι τὰ μὲν πλεῖστα τῶν ζῴων ῥυάδα τὴν τρίχα ἀνὰ πᾶν ἔτος ἔχει, οἷον ἵππος, βοῦς, ἔνια δὲ ῥυάδα μὲν οὐκ ἔχει, βραχύβια δέ εἰσι, καθάπερ πρόβατον καὶ ἄλλα· οὗ ἡ θρὶξ ὥσπερ οὐ γηράσκουσα οὐδὲ πολιοῦται. Ὁ δὲ ἄνθρωπος [v] οὔτε [w] ῥυάδα ἔχει τὴν τρίχα, μακρόβιόν τέ ἐστιν, ὥστε ὑπὸ τοῦ χρόνου [x] πολιοῦται.

64 Διὰ τί, ὅσοις τὰ ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ κάτω μείζονα ἢ τὰ πρὸς τὰ στήθη, βραχύβιοι καὶ ἀσθενεῖς; Ἢ ὅτι ἡ κοιλία ψυχρὰ διὰ μικρότητα, ὥστε οὐ πεπτικὴ ἀλλὰ περιττωματική; Οἱ δὲ τοιοῦτοι [y] νοσακεροί.

65 Διὰ τί τὰ μὲν γίνεται τῶν ζῴων οὐ μόνον ἐξ ἀλλήλων ἀλλὰ καὶ αὐτόματα, τὰ δ' ἐξ ἀλλήλων μόνον, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος; Ἢ κἂν εἰ [z] καὶ μὴ δι' ἑτέρας αἰτίας, ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν [a] ὀλίγος ὁ χρόνος τῆς γενέσεως, ὥστε ἡ γεννητικὴ ὥρα ὑπερτείνει καὶ ἐνδέχεται γενέσθαι ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν [b] ὡρῶν, τῶν δὲ [c] πολὺ ἡ γένεσις ὑπερτείνει. Ἐνιαύσιοι γὰρ ἢ δεκάμηνοί εἰσιν· ὥστε ἀνάγκη γίνεσθαι ἢ ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι.

66 Διὰ τί τῶν Αἰθιόπων οἱ μὲν ὀδόντες λευκοί, καὶ λευκότεροι [d] ἢ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ ὄνυχες οὐκέτι; Ἢ οἱ μὲν ὄνυχες,

[r] ἐκεῖθεν Ca. [s] τούτω Ya. [t] οὐδὲ—οὐδὲ] malim οὔτε—οὔτε. [v] codices οὐδὲ. [w] φυάδα Ca.Ya. [x] παλαιοῦται Ca.Ya. [y] νοσάκαιροι Ca.Ya, νοσεροί Xa. [z] καὶ post εἰ om. Ca. [a] ὀλίγοις Ca.Xa.Ya. [b] μερῶν Ca. [c] πολλὴ Ca. [d] ἢ οἱ τῶν Xa.

ὅτι καὶ τὸ δέρμα μέλαν, καὶ μελάντερον ἢ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ ὄνυχες ἐκ τοῦ δέρματος φύονται. Οἱ δὲ ὀδόντες λευκοὶ διὰ τί; Ἢ ὅτι ἐξ [e] ὧν [f] τὸ ὑγρὸν ἐξάγει ὁ ἥλιος ἄνευ τοῦ [g] ἐπιβάπτειν, λευκαίνεται, οἷον καὶ τὸν κηρόν; Τὸ μὲν οὖν δέρμα ἐπιβάπτει, τοὺς δὲ ὀδόντας οὐκ ἐπιβάπτει, ἀλλὰ τὸ ὑγρὸν διὰ τὴν ἀλέαν ἐξατμίζεται ἐξ αὐτῶν.

Διὰ τί τὰ μὲν ἀφαιρουμένης τῆς κεφαλῆς ἀποθνήσκει 67
εὐθὺς ἢ ταχύ, τὰ δὲ οὔ; Ἢ ὅσα ἄναιμα καὶ ὀλιγότροφα, τοῦτο πάσχει; Οὔτε τροφῆς γὰρ δεῖται ταχύ, οὔτε ἐγχεῖται αὐτῶν τὸ θερμὸν ἐν τῷ ὑγρῷ, ὧν ἄνευ οὐχ οἷόν τε ζῆν τοῖς ἐναίμοις. Τούτοις δὲ οἷόν τέ ἐστιν· ἀπνευστὶ ζῆν γὰρ δύνανται πολὺ μᾶλλον. Ἡ δὲ αἰτία ἐν ἑτέροις εἴρηται.

ΙΑ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΦΩΝΗΣ.

Διὰ τί τῶν αἰσθήσεων ἐκ γενετῆς μάλιστα τὴν ἀκοὴν πηροῦνται; Ἢ ὅτι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς εἶναι δόξειεν ἂν ἥ τε ἀκοὴ καὶ ἡ φωνή; Ῥᾷστα δὲ δοκεῖ διαφθείρεσθαι ἡ διάλεκτος οὖσα εἶδος φωνῆς, καὶ χαλεπώτατα ἐπιτελεῖσθαι. Σημεῖον δὲ ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι πολὺν χρόνον ἐνεοί ἐσμεν· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ὅλως οὐδὲ λαλοῦμεν οὐδέν, [h] εἶτα ὀψέ ποτε ψελλίζομεν. Διά τε τὸ τὴν διάλεκτον εὔφθαρτον εἶναι, τὴν [i] αὐτὴν δὲ ἀρχὴν ἀμφοτέρων εἶναι καὶ τῆς διαλέκτου (φωνὴ γάρ τις καὶ τῆς ἀκοῆς ὥσπερ καὶ εἰ συμβεβηκότος), ῥᾷστα τῶν αἰσθήσεων φθείρεται, [k] καὶ οὐ καθ' αὑτήν, ἡ ἀκοή. Τεκμήριον δὲ ἔστι καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζῴων λαβεῖν, [l] ὅτι παντελῶς εὔφθαρτός ἐστιν ἡ ἀρχὴ τῆς διαλέκτου· λαλεῖ γὰρ οὐθὲν τῶν ἄλλων ζῴων πλὴν ἀνθρώπου, καὶ οὗτοι δὲ ὀψέ ποτε, καθάπερ εἴρηται.

Διὰ τί οἱ κωφοὶ πάντες διὰ τῶν ῥινῶν φθέγγονται; Ἢ 2
διὰ τὸ ἐγγὺς τοῦ εἶναι ἐνεοὺς εἶναι; Οἱ δὲ ἐνεοὶ [m] λαλοῦσι διὰ τῶν ῥινῶν· ταύτῃ γὰρ αὐτῶν [n] ἐκπίπτει τὸ πνεῦμα διὰ

[e] ὧν] ὧν μὲν Ca. [f] ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν ἐξάγει Xa. [g] ἐπιβλάπτειν Ca. [h] εἶτα—ψελλίζομεν post ἐσμεν Xa. [i] αὐτὴν om. Xa.r, αὐτὴν—εἶναι om. Ca. [k] καὶ om. Ca. [l] ὅτι—ζῴων om. Ca. [m] καλοῦσι Xa. [n] ἐμπίπτει Ca.

τὸ τῷ στόματι μεμυκέναι. Μεμύκασι δέ, ὅτι οὐθὲν εἰς φωνὴν χρῶνται τῇ γλώττῃ.

3 Διὰ τί μεγαλόφωνοι [o]πάντες εἰσὶν οἱ θερμοὶ τὴν [p]φύσιν; Ἢ ὅτι ἀνάγκη καὶ ἀέρα πολὺν [q]καὶ ψυχρὸν [r]ἐν τούτοις εἶναι; Ἕλκει γὰρ [s]τὸ πνεῦμα τὸ θερμὸν [t]πρὸς [v]ἑαυτὸ καὶ ἀέρα, καὶ [w]πλείω τὸ πλεῖον. Ἡ δὲ μεγάλη φωνὴ γίνεται ἐν τῷ πολὺν ἀέρα κινεῖν, [x]καὶ ὀξεῖα ἐν τῷ ταχέως· βαρεῖα δὲ [y]ἡ ἐν τῷ [z]βραδέως.

4 Διὰ τί οἱ κωφοὶ πάντες διὰ τῶν ῥινῶν φθέγγονται; Ἢ διὰ τὸ βιαιότερον πνεῖν τοὺς κωφούς; Ἐγγὺς γὰρ τοῦ ἐνεοὶ εἶναι εἰσίν. Διίσταται οὖν τῶν μυκτήρων ὁ πόρος ὑπὸ [a]τοῦ πνεύματος· οἱ τοιοῦτοι δὲ διὰ ῥινῶν φθέγγονται.

5 Διὰ τί εὐηκοώτερα τὰ τῆς νυκτός; Ἢ ὅτι μᾶλλον ἠρεμία διὰ τὴν τοῦ θερμοτάτου ἀπουσίαν; Διὸ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [b]ἀταρακτότερα. Ὁ γὰρ ἥλιος ὁ κινῶν.

6 Διὰ τί πόρρωθεν αἱ φωναὶ ὀξύτεραι δοκοῦσιν εἶναι; Οἱ
γοῦν μιμούμενοι τοὺς σφόδρα πόρρω ὄντας καὶ βοῶντας ὀξὺ
φθέγγονται καὶ ὅμοιον τοῖς ἀπηχοῦσιν, καὶ τῆς ἠχοῦς ὀξύτε-
ρος φαίνεται ὁ ψόφος. Ἔστι δὲ πόρρω· ἀνακλᾶται γάρ.
Οὐκοῦν ἐπεὶ ὀξὺ μὲν ἐν ψόφῳ τὸ ταχύ, [c]βαρὺ δὲ τὸ βραδύ,
2 ἔδει [d]βαρυτέρας πόρρωθεν φαίνεσθαι τὰς φωνάς. Τὰ γὰρ
αὖ φερόμενα πάντα βραδύτερον [e]φέρεται ὅσῳ ἂν ἀπέχῃ τῆς
ἀρχῆς πλεῖον, καὶ τέλος πίπτει. Πότερ' οὖν ὅτι οἱ μιμού-
μενοι ἀμενηνῇ τῇ φωνῇ μιμοῦνται, καὶ λεπτὴν τὴν πόρρωθεν
φωνήν; Λεπτὴ δὲ βαρεῖα οὐκ ἔστιν, οὐδὲ [f]μικρὸν καὶ ἀμενη-
3 νὸν φθέγγεσθαι βαρὺ ἀλλ' ὀξὺ ἀνάγκη. Ἢ οὐ μόνον οἱ
μιμούμενοι διὰ τοῦτο μιμοῦνται, ἀλλὰ καὶ οἱ ψόφοι αὐτοὶ
ὀξύτεροι γίνονται; Αἴτιον δὲ ὅτι ὁ ἀὴρ [g]ὁ φερόμενος ποιεῖ

[o] πάντες εἰσὶν om. Ya. [p] φύσιν ὄντες ἢ Ya. [q] καὶ ante ψ. om. Ya. [r] ἐν τούτοις ante ἀέρα Ya. [s] τὸ πν. τὸ θ.] θερμὸν καὶ πνεῦμα Ca.Xa.Ya. [t] πρὸς—ἀέρα om. Ya. [v] αὑτὸ Xa, ἑαυτῷ Ca. [w] πλείω τὸ πλεῖον] ποιεῖ πλείω Ya. [x] καὶ ὀξεῖα] ὀξεῖα δὲ Ya. [y] ἡ om. Ya. [z] βραδέως v: ceteri βαρέως. [a] τοῦ om. r. [b] ἀταραχώτερα v. [c] βραχὺ δὲ τὸ βαρύ Ca. Xa Y.r. [d] βραδυτέρας codices. [e] φαίνεται Ca. [f] μικρὸν] λεπτὸν Ca. [g] ὁ post ἀὴρ om. Xa.

τὸν ψόφον· καὶ ὥσπερ τὸ πρῶτον [h] ψοφεῖ τὸ κινῆσαν τὸν ἀέρα, οὕτω [i] δεῖ πάλιν ποιῆσαι τὸν ἀέρα ἀεὶ ἄλλον κινοῦντα εἶναι, [k] τὸ δὲ κινούμενον. Διὸ ὁ ψόφος συνεχής, ὅτι ἀεὶ 4
ἐκδέχεται [l] κινοῦντα κινῶν, ἕως ἂν ἀπομαρανθῇ, ὃ ἐπὶ τῶν σωμάτων ἐστὶ τὸ πεσεῖν, ὅταν μηκέτι δύνηται ὠθεῖν ὁ ἀὴρ ἔνθα μὲν τὸ βέλος ἔνθα δὲ τὸν ἀέρα. Ἡ μὲν γὰρ φωνὴ γίνεται ἡ συνεχὴς ἀέρος ὠθουμένου ὑπ' ἀέρος, τὸ δὲ βέλος φέρεται σώματος ὑπ' ἀέρος κινουμένου. Ἐνταῦθα μὲν οὖν 5
ἀεὶ τὸ αὐτὸ φέρεται σῶμα, ἕως ἂν καταπέσῃ, ἐκεῖ δὲ ἀεὶ ἕτερος ἀήρ. Καὶ πρῶτον ἐλάττω θᾶττον [m] μὲν κινεῖται, ἐπ' [n] ὀλίγον δέ. Διὸ πόρρω ὀξύτεραι καὶ λεπτότεραι αἱ φωναί. [o] Τὸ γὰρ θᾶττον ὀξύ, ὥσπερ καὶ διηπόρηται. [p] Ὥσπερ ἡ αὐτὴ αἰτία δι' ἣν καὶ οἱ μὲν παῖδες καὶ οἱ κάμνοντες ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ ἄνδρες καὶ οἱ ὑγιαίνοντες βαρύ. Τὸ δὲ τοῖς ἐγγὺς μὴ ἐπίδηλον εἶναι τὴν φωνὴν ἢ 6
βαρυτέραν ἢ ὀξυτέραν γινομένην, καὶ ὅλως μὴ ὁμοίως ἔχειν τοῖς [q] ῥιπτομένοις βάρεσιν, αἴτιον ὅτι τὸ μὲν [r] ῥιφθὲν [s] ἓν φέρεται ἀεὶ τὸ αὐτό, ὁ δὲ ψόφος ἀήρ ἐστιν ὠθούμενος ὑπὸ ἀέρος. Διὸ καὶ τὸ μὲν εἰς ἓν πίπτει, ἡ δὲ φωνὴ [t] πανταχῇ, ὥσπερ ἂν εἰ τὸ [r] ῥιφθὲν ἅμα φερόμενον ἀπείρως θρυφθείη, καὶ ἔτι εἰς τοὔπισθεν.

Διὰ τί αἱ νεηλιφεῖς οἰκίαι μᾶλλον ἠχοῦσιν; Ἢ ὅτι 7
μᾶλλον ἀνάκλασις γίνεται διὰ τὴν λειότητα; Λειότεραι δὲ διὰ τὸ ἀρραγὲς καὶ [w] τὸ συνεχές. Δεῖ δὲ μὴ παντελῶς ὑγρὰν ἀλλ' ἤδη ξηρὰν λαμβάνειν· ἀπὸ πηλοῦ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀνάκλασις. Διὰ ταῦτα [x] γὰρ καὶ τὰ κονιάματα μᾶλλον ἠχεῖ. Συμβάλλεται δὲ ἴσως καὶ ἡ ἀκινησία τοῦ ἀέρος· [y] ἀθρόος γὰρ ἰὼν μᾶλλον ἀποπλήττεται τὸν προσπίπτοντα.

Διὰ τί, ἐάν τις πίθον καὶ κεράμια κενὰ κατορύξῃ καὶ πω- 8

[h] ψοφοῖ X^a, ψοφῇ C^a. [i] δὴ C^a. [k] τὸν C^a.r. [l] κινοῦντι C^a.X^a.Y^a. [m] μὲν om. C^a. [n] ὀλίγον] ἐλάττω X^a. [o] τὸ] τοῖς X^a.r. [p] ὥστε? [q] ῥιπτουμένοις C^a.Y^a. [r] ῥιφὲν utrobique C^a. [s] ἓν] αἴτιον X^a. an forte ἕν τι ὂν? [t] πανταχοῦ X^a. [w] τὸ post καὶ om. r. [x] γὰρ] δὲ Y^a. et rc. X^a. [y] ἀθρόον X^a.

μάσῃ, μᾶλλον ἠχεῖ τὰ οἰκήματα, καὶ ἐὰν φρέαρ ᾖ λάκκος ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ; [z]Ἢ ὅτι ἐπεὶ ἀνάκλασις ἡ ἠχώ, δεῖ περιειλημμένον ἀθρόον εἶναι τὸν ἀέρα, καὶ ἔχειν πρὸς ὃ ἀνακλασθήσεται, προσπῖπτον πυκνὸν καὶ λεῖον; Οὕτω γὰρ μάλι-
2 *στα ἦχος γίνεται. Τὸ μὲν οὖν φρέαρ καὶ [a] ὁ λάκκος ἔχει τὴν στενότητα καὶ τὴν ἄθροισιν, οἱ δὲ πίθοι καὶ τὰ κεράμια καὶ τὴν πυκνότητα τῶν περιεχόντων, ὥστε ἐξ ἀμφοτέρων τὸ συμβαῖνον. Καὶ γὰρ τὰ κοῖλα μᾶλλον ἠχεῖ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ χαλκὸς μάλιστα τῶν ἄλλων. Ὅτι δὲ κατορωρυγμένα, οὐθὲν ἄτοπον· ἡ γὰρ φωνὴ φέρεται κάτω οὐχ ἧττον. Ὅλως [b] δὲ πανταχῇ δοκεῖ καὶ κύκλῳ φέρεσθαι.*

9 *Διὰ τί δὲ μᾶλλον, ἐὰν κατορύξῃ τις, ἠχεῖ, ἢ ἐὰν μή; Ἢ ὅτι περιστεγόμενα μᾶλλον εἰς αὐτὰ δέχεται καὶ κατέχει τὸν ἀέρα; Συμβαίνει δὲ καὶ τὴν πληγὴν σφοδροτέραν γίνεσθαι.*

10 *Διὰ τί τὸ ὕδωρ τὸ ψυχρὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου ἐκχεόμενον ὀξύτερον ποιεῖ τὸν ψόφον; Ἢ ὅτι [c] θάττων ἡ φορά;* Βαρύτερον *γάρ. Ἡ δὲ [d] θάττων ὀξύτερον ποιεῖ τὸν ψόφον. Τὸ [e] δὲ θερμὸν καὶ τῇ μανότητι καὶ τῇ ἀναφορᾷ κουφίζει. Παρόμοιον δὲ ὅτι καὶ αἱ δᾷδες καιόμεναι ἀσθενεστέραν τὴν πληγὴν ποιοῦσιν.*

11 *Διὰ τί τοῖς ἠγρυπνηκόσιν ἡ φωνὴ τραχυτέρα; Ἢ διότι ὑγρότερον τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀπεψίαν, καὶ οὐχ ἥκιστα περὶ τὸν ἄνω τόπον, διὸ καὶ βάρος ἐν τῇ κεφαλῇ· ὑγρότητός τε περὶ τὸν βρόγχον οὔσης ἀνάγκη καὶ τραχυτέραν εἶναι τὴν φωνήν. Ἡ μὲν γὰρ τραχύτης διὰ τὴν ἀνωμαλίαν, ἡ δὲ βαρύτης διὰ τὴν ἔμφραξιν· βαρυτέρα γὰρ ἡ [f] φορά.*

12 *Διὰ τί μετὰ τὰ σιτία τάχιστα ἀπορρήγνυται ἡ φωνή; Ἢ ὅτι κοπτόμενος μὲν ὁ τόπος ἐκθερμαίνεται, θερμαινόμενος δὲ ἕλκει τὴν ὑγρότητα; Πλείων δὲ αὕτη καὶ ἑτοιμοτέρα διὰ τὴν προσφοράν.*

13 *Διὰ τί οἱ κλαίοντες ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ γελῶντες*

[z] ἢ om. Ca.Xa.Ya. [a] ὁ om. Ca. [b] δὲ] *δὲ καὶ* Ca. [c] *θᾶττον* Ca.Xa.Ya. [d] *θᾶττον* Ca.Xa. [e] δὲ om. Xa. [f] *φωνή* v.

βαρύ; Ἢ ὅτι οἱ μὲν ὀλίγον κινοῦσι πνεῦμα δι' ἀσθένειαν, οἱ δὲ σφοδρῶς, ὃ ποιεῖ ταχὺ φέρεσθαι τὸ πνεῦμα; Τὸ δὲ ταχὺ ὀξύ· καὶ γὰρ ἀπὸ συντόνου τοῦ [g] σώματος ῥιπτούμενον ταχὺ φέρεται. Ὁ δὲ γελῶν τοὐναντίον διαλελυμένως· οἱ δὲ ἀσθενεῖς ὀξύ· ὀλίγον γὰρ ἀέρα κινοῦσιν· οἱ δὲ ἐπιπολῆς.
Ἔτι οἱ μὲν γελῶντες θερμὸν [h] τὸ πνεῦμα ἀφιᾶσιν, οἱ δὲ 2
κλαίοντες, ὥσπερ καὶ ἡ λύπη κατάψυξίς ἐστι τοῦ τόπου τοῦ περὶ τὰ στήθη, καὶ τὸ πνεῦμα ψυχρότερον ἀφιᾶσιν. Τὸ μὲν οὖν θερμὸν πολὺν ἀέρα κινεῖ, ὥστε βραδέως φέρεσθαι, τὸ δὲ ψυχρὸν ὀλίγον. Συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν αὐλῶν· οἱ γὰρ θερμοὶ τῷ πνεύματι αὐλοῦντες πολὺ [i] βαρύτερον αὐλοῦσιν.

Διὰ τί οἱ παῖδες καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζῴων τὰ νέα ὀξύτε- 14
ρον φθέγγονται τῶν τελείων, καὶ ταῦτα τῆς ὀξύτητος [k] σφοδρότητος οὔσης; Ἢ ἡ φωνή ἐστιν ἀέρος κίνησις, καὶ ἡ θάττων ὀξυτέρα; Ῥᾷον δὲ καὶ θᾶττον ὁ ὀλίγος τοῦ πολλοῦ κινεῖται ἀήρ. Κινεῖται δὲ ἢ συγκρινόμενος ἢ διακρινόμενος 2
ὑπὸ θερμοῦ. Ἐπεὶ [l] δὲ ἡ μὲν εἰσπνοή ἐστι ψυχροῦ εἰσαγωγή, συγκρίνοιτ' ἂν ἐν αὐτῇ ὁ ἐν ἡμῖν ἀήρ· ἡ δὲ ἐκπνοή, θερμοῦ κινήσαντος ἀέρα, γίνοιτ' ἂν ἡ φωνή· ἐκπνέοντες γάρ, οὐκ εἰσπνέοντες φωνοῦμεν. Ἐπεὶ δὲ τὰ νέα θερμότερά ἐστι 3
τῶν πρεσβυτέρων καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς πόρους στενωτέρους ἔχει, ἐλάττω ἂν ἀέρα [m] ἔχοι ἐν [n] ἑαυτοῖς. Ὄντος δὲ τοῦ τε κινουμένου ἐλάττονος καὶ τοῦ κινοῦντος θερμοῦ [o] πλείονος ἐν αὐτοῖς, θᾶττον ἂν δι' ἄμφω ἡ κίνησις γένοιτο τοῦ ἀέρος· ἡ δὲ [p] θάττων ὀξυφωνοτέρα ἂν εἴη διὰ τὰ προειρημένα.

Διὰ τί οἱ κλαίοντες ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ γελῶντες 15
βαρύ; Ἢ ὅτι οἱ μὲν κλαίοντες συντείνοντες καὶ συνάγοντες τὸ στόμα φωνοῦσιν; Τῇ τε δὴ συντονίᾳ κινεῖται ταχὺ ὁ ἐν αὐτοῖς ἀήρ, καὶ [q] τῷ διὰ στενοῦ τοῦ [r] στόματος φέρεσθαι θᾶττον [s] φέρεται· δι' ἄμφω οὖν ὀξεῖα γίνεται ἡ φωνή. Οἱ

[g] πνεύματος X^a.r. [h] τὸ om. X^a. [i] βραδύτερον codices. [k] σφοδροτάτης X^a. [l] δὴ C^a.X^a.Y^a. [m] ἔχοιεν C^a.X^a. [n] αὐτοῖς X^a. [o] πλέονος Y^a. [p] θᾶττον X^a. [q] τὸ C^a.X^a. [r] σώματος X^a.r. [s] φαίνεται C^a.

δὲ γελῶντες ἀνέντες τὸν τόνον γελῶσι καὶ κεχηνότες. Ἐκπέμποντες οὖν διὰ τοῦτ' [t] εὐρέως καὶ [v] βραδέως τὸν ἀέρα εἰκότως βαρυφωνοῦσιν.

16 *Διὰ τί οἱ ἄγονοι, οἷον παῖδες, γυναῖκες, καὶ οἱ ἤδη γέροντες καὶ οἱ εὐνοῦχοι, ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ ἄνδρες βαρύ; [w] Ἢ [x] καθάπερ ἡ γραμμὴ καὶ τὰ ἄλλα λεπτὰ ἓν διάστημα ἔχει, τὰ δὲ παχέα πλείω, [y] οὕτω καὶ ἡ λεπτὴ φωνὴ ἓν ἂν ἔχοι διάστημα. Ῥᾷον δὲ καὶ ποιῆσαι καὶ κινῆσαι ἐστὶν ἓν ἢ πλείω. Ἐχόντων οὖν τῶν προειρημένων πνεῦμα ἀσθενές,*
2 *κινεῖ [z] αὐτῷ ἀέρα ὀλίγον. [a] Ἐλάχιστος δέ ἐστιν ὁ ἓν διάστημα ἔχων· ὃς ἔσται λεπτὸς διὰ τὰ προειρημένα. Καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ φωνὴ γινομένη τοιαύτη· ἡ δὲ λεπτὴ φωνὴ ὀξεῖά ἐστιν. Οἱ μὲν [b] οὖν ἄγονοι διὰ ταῦτα ὀξύφωνοί [c] εἰσιν· οἱ δὲ ἄνδρες ἰσχύοντες τῷ πνεύματι πολὺν ἀέρα κινοῦσι, πολὺς δὲ ὢν βραδέως ἂν κινοῖτο καὶ βαρεῖαν φωνὴν ποιεῖ. Ἐποίει γὰρ ἥ τε λεπτὴ καὶ ἡ ταχεῖα κίνησις ὀξεῖαν φωνήν, ὧν οὐδέτερον ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς συμβαίνει γίνεσθαι.*

17 *Διὰ τί αἱ φωναὶ βαρύτεραι ἡμῖν εἰσὶ τοῦ χειμῶνος; Ἢ ὅτι παχύτερος ὁ ἀήρ ἐστι τότε, καὶ ὁ ἐν ἡμῖν καὶ ὁ ἐκτός; Παχυτέρου δὲ ὄντος [d] βραδυτέρα ἡ κίνησις γίνεται, ὥστε ἡ φωνὴ βαρυτέρα. Ἔτι ὑπνωτικώτεροί ἐσμεν τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρους, καὶ καθεύδομεν πλείω χρόνον· ἐκ δὲ τῶν ὕπνων*
2 *βαρύτεροί ἐσμεν. Ἐν ᾧ οὖν πλείονα χρόνον καθεύδομεν ἢ ἐγρηγόραμεν (οὗτος δέ ἐστιν ὁ χειμών), ἐν τούτῳ ἂν εἴημεν βαρυφωνότεροι ἢ ἐν ᾧ τοὐναντίον. Τοῦ γὰρ μεταξὺ τῆς ἐγέρσεως ὄντος ὀλίγου χρόνου, ἡ ἐν τῷ ὕπνῳ ἕξις [e] γενομένη διαμένει πρὸς τὴν καθύπνωσιν.*

18 *Διὰ τί ἐκ τῶν πότων καὶ τῶν ἐμέτων καὶ ἐν τοῖς ψύχεσι βαρύτερον φθέγγονται; Ἢ διὰ τὴν ἔμφραξιν τοῦ φάρυγγος τὴν γινομένην ὑπὸ τοῦ φλέγματος; Ἐπικατασπᾷ γὰρ*

[t] *εὐρέος* Ca.Ya. [v] *βραδέος* Ca. [w] *ἢ*] *καὶ* Ca. [x] *καθάπου* Ka.Oa. [y] *οὕτω*] *ὥστε* Ca.Ka.Oa.Xa.Ya.u.w. [z] *αὐτὸ* Oa. [a] *ἐλάχιστον* Q.Xa. Ya.r. [b] *οὖν* om. x. [c] *εἴσιν* om. Ca. [d] *βαρυτέρα* codices. [e] *γινομένη* Ya.

ῥευμάτιον εἰς αὐτόν· [f]καὶ τοῖς μὲν ὁ ἔμετος ἢ ὁ πότος, τοῖς δὲ ἡ ὥρα καὶ τὸ συμπλήρωμα στενώτερον ποιεῖ τὸν φάρυγγα, ὥστε βραδυτέρα γίνεται ἡ φορὰ τοῦ πνεύματος. Ἡ δὲ βραδεῖα [g] φορὰ βαρεῖαν ποιεῖ [h] τὴν φωνήν.

Διὰ τί ἐγγύθεν [i] μὲν ἡ βαρυτέρα μᾶλλον ἐξακούεται, 19
πόρρωθεν δὲ ἧττον; Ἢ διότι ἡ βαρυτέρα φωνὴ πλείω μὲν ἀέρα κινεῖ, οὐκ εἰς μῆκος δέ; Πόρρωθεν μὲν οὖν ἧττον ἀκούομεν, διότι ἐπ' ἔλαττον κινεῖται, ἐγγύθεν δὲ μᾶλλον, διότι πλείων ἡμῖν ἀὴρ πρὸς τὸ αἰσθητήριον προσπίπτει. Ἡ δὲ ὀξεῖα [k] πόρρω ἀκούεται, ὅτι λεπτοτέρα ἐστί, τὸ δὲ [l] λεπτὸν [m] τὴν εἰς μῆκος αὔξησιν ἔχει. Λέγοι δ' ἄν τις ὅτι καὶ [n] θάτ- 2
των ἐστὶν ἡ ποιοῦσα αὐτὴν κίνησις. Εἴη δ' ἂν τοῦτο, [o] εἰ πυκνὸν μὲν στενὸν δ' εἴη τὸ κινοῦν πνεῦμα τὸν ἀέρα. Ὅ τε γὰρ ὀλίγος εὐκινητότερός ἐστιν ἀήρ (κινεῖται γὰρ ὀλίγος ὑπὸ τοῦ στενοῦ), καὶ τὸ πυκνὸν πλείους πληγὰς ποιεῖ, αἳ τὸν ψόφον ποιοῦσιν. Ἰδεῖν δ' ἔστι τοῦτο ἐπὶ τῶν ὀργάνων· αἱ γὰρ λεπτότεραι χορδαὶ ὀξύτεραί εἰσι, τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

Διὰ [p] τί ἡ φωνὴ ὀξυτέρα φαίνεται τοῖς [q] μακροτέραν ἀφε- 20
στηκόσι, τοῦ ὀξέος ὄντος ἐν τῷ ταχέως φέρεσθαι; Τὸ δὲ
[r] μακροτέρω [s] φερόμενον [t] βραδύτερον κινεῖται. Ἢ [v] ὅτι ἡ 2
ὀξύτης [w] τῆς φωνῆς οὐ μόνον ἐστὶν ἐν τῷ ταχέως κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ [x] λεπτότατον ψόφον γίνεσθαι· τοῖς δὲ [y] μακροτέραν ἀφεστηκόσιν ἀεὶ [z] λεπτοτέρα ἡ φωνὴ ἀφικνεῖται διὰ τὴν ὀλιγότητα τοῦ ἀέρος τοῦ κινουμένου. [a] Μαραίνεται γὰρ ἡ κίνησις, μαραινόμενος δὲ ὁ ἀριθμὸς [b] μὲν εἰς τὸ ἓν τελευτᾷ, σῶμα δὲ εἰς διάστημα ἕν, ὅ ἐστιν ἐν σώματι λεπτότης. Ὁμοίως δὲ [καὶ] ἐν φωνῇ.

[f] καὶ om. Ca. Xa.Ya. [g] φορὰ καὶ βαρεῖαν Xa.Ya, φορὰ καὶ βραδεῖαν r. [h] τὴν om. Xa.Ya. [i] μὲν om. Ca. [k] πόρρωθεν Xa. [l] λευκὸν Ca. [m] τὴν om. Ca. [n] θᾶττον Ca.Xa.Ya. [o] εἰ] εἰς Ca. [p] τί] τί ποτε Ya. [q] μακρότερον Ca.Ya, μακροτέρω ἂν Xa. [r] μακρότερον Ca.Ya.y. [s] φερόμενον om. y. [t] βραχύτερον Xa.Ya. [v] ὅτι ἡ om. y. [w] τῆς φωνῆς et ἐστὶν om. y. [x] λεπτότατον] ἐλάττω τὸν y. [y] μακρότερον Ca.y, μακροτέρω Xa. [z] λεπτοτέρα] ἐλάττων y. [a] μαραίνεται—φωνῇ om. y. [b] εἰς τὸ ἓν μὲν Ca.Xa.

21 Διὰ τί καὶ οἱ γεγυμνασμένοι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ὀξὺ φθέγγονται; Ἢ ὅτι οἱ μὲν ἀσθενεῖς ὀλίγον ἀέρα κινοῦσιν, ὁ δὲ ὀλίγος τοῦ πλείονος θᾶττον φέρεται· οἱ δὲ γεγυμνασμένοι ἰσχυρῶς κινοῦσι τὸν ἀέρα, ὁ δὲ ἰσχυρῶς κινούμενος ἀὴρ θᾶττον φέρεται. Τὸ δὲ ταχὺ ἐν φορᾷ ἐν φωνῇ ὀξύ ἐστιν.

22 Διὰ τί τοῖς μετὰ τὰ σιτία κεκραγόσιν ἡ φωνὴ διαφθείρεται; Καὶ [c] πάντας ἂν ἴδοιμεν τοὺς [d] φωνασκοῦντας, οἷον ὑποκριτὰς καὶ χορευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τοιούτους, ἕω-
2 θέν τε καὶ νήστεις ὄντας [e] τὰς μελέτας ποιουμένους. Ἢ τὸ διαφθείρεσθαι τὴν φωνὴν οὐθὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ τὸν τόπον διαφθείρεσθαι καθ' ὃν τὸ πνεῦμα διεξέρχεται; Διὸ καὶ οἱ βραγχιῶντες διαφθείρονται τὰς φωνάς, οὐ τῷ [f] τὸ πνεῦμα γίνεσθαι χεῖρον, ὃ ποιεῖ τὴν φωνήν, ἀλλὰ τῷ τετραχύνθαι τὴν ἀρτηρίαν. Ὑπὸ δὲ τῆς θερμασίας τῆς σφοδρᾶς μάλιστα
3 τραχύνεσθαι πέφυκεν [g] ὁ τόπος οὗτος. Διὸ καὶ οὔθ' οἱ πυρέττοντες [h] οὔτε οἱ σφόδρα πεπυρεχότες εὐθὺς μετὰ τὴν ἄνεσιν τοῦ πυρετοῦ ᾄδειν δύνανται· τετράχυνται γὰρ ὁ φάρυξ αὐτοῖς διὰ τὴν θερμασίαν. Ἀπὸ δὲ τῶν σιτίων εἰκὸς εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ πολὺ καὶ θερμόν· τὸ δὲ τοιοῦτον εὔλογόν ἐστι διεξιὸν ἑλκοῦν τε καὶ τραχύνειν τὴν ἀρτηρίαν· τούτου δὲ συμβαίνοντος εἰκότως ἡ φωνὴ διαφθείρεται.

23 Διὰ τί, εἴπερ ἡ φωνή ἐστιν ἀήρ τις ἐσχηματισμένος καὶ φερόμενος, διαλύεται πολλάκις τὸ σχῆμα, [i] ἡ [k] δὲ ἠχώ, [k] ἣ γίνεται πληγέντος τοῦ τοιούτου πρός τι στερεόν, [l] οὐ διαλύεται αὕτη, ἀλλὰ σαφῶς [m] ἀκούομεν αὐτῆς; Ἢ ὅτι ἀνάκλασίς ἐστιν, ἀλλ' οὐ κατάκλασις; Οὕτω δὲ τό θ' ὅλον διαμένει, καὶ δύο μέρη ὁμοιοσχήμονα ἐξ αὐτοῦ γίνεται· πρὸς ὁμοίαν γὰρ γωνίαν ἐστὶν ἡ ἀνάκλασις. Διὸ καὶ ὁμοία γίνεται ἡ τῆς ἠχοῦς φωνὴ τῇ ἐξ ἀρχῆς.

[c] πάντες Xa.Ya, πάντ' v. [d] φωνοῦντας Ca. [e] τὰς δὲ μελέτας Ca. [f] τὸ om. v. [g] οὗτος ὁ τόπος Ca. [h] οὐδὲ codices. [i] ἡ] ἢ Xa. [k] δὲ et ἣ om. Ca.Xa.Ya.y. [l] οὐ] ἢ Ca, καὶ y. [m] ἀκούομεν—ἀρχῆς] ἀκούεται; ἢ διότι ἀνάκλασις, οὐ κατάκλασίς ἐστιν. τοῦτο δὲ ὅλον ἀφ' ὅλου εἰς τὸ πάθος ἀφομοιοῦται· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἀέρος ἀνακλᾶται καὶ τοῦ ἐν τῷ κοίλῳ, οὐκ ἀπὸ τοῦ κοίλου y.

Διὰ τί τῶν μὲν ἄλλων ζῴων τὰ νέα καὶ νήπια ὀξύτερον 24
φθέγγονται τῶν τελείων, οἱ δὲ μόσχοι βαρύτερον τῶν τε-
λείων βοῶν; Ἢ ὅτι ἐν ἑκάστῳ γένει τὸ νήπιον ὅμοιόν ἐστι
τῷ ἐν αὐτῷ θήλει; Τῶν βοῶν δὲ αἱ θήλειαι βαρύτερον φθέγ-
γονται τῶν ἀρρένων, οἱ δὲ μόσχοι ταύταις ὁμοιότεροί εἰσιν
ἢ τοῖς ἄρρεσιν· τὰ δὲ ἄλλα τοὐναντίον.

Διὰ τί, ὅταν ἀχυρωθῶσιν αἱ ὀρχῆστραι, ἧττον οἱ χο- 25
ροὶ [n] γεγώνασιν; Ἢ διὰ τὴν τραχύτητα προσπίπτουσα ἡ
φωνὴ οὐ πρὸς λεῖον [o] τὸ ἔδαφος ἧττον γίνεται μία, [p] ὥστ'
[q] ἐλάττων; Οὐ γὰρ συνεχής. Ὥσπερ καὶ τὸ φῶς ἐπὶ τῶν
λείων [r] μᾶλλον [φαίνει] διὰ τὸ μὴ διαλαμβάνεσθαι τοῖς ἐμ-
ποδίζουσιν.

Διὰ τί ποτε ὁ [s] ἅλς, ὅταν εἰς πῦρ ἐμβληθῇ, ψοφεῖ; Ἢ 26
ὅτι ὁ ἅλς ὑγρὸν ἔχει [t] οὐ πολύ, ὃ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐκπνευμα-
τούμενον καὶ βίᾳ [v] ἐκπῖπτον σχίζει τὸν ἅλα; Τὸ [w] δὲ σχι-
ζόμενον ἅπαν ψοφεῖ.

Διὰ τί ποτε τῶν παιδίων ἔνια, πρὶν ἥκειν τὴν ἡλικίαν [x] ἐν 27
ᾗ σαφηνίζειν ὥρα αὐτοῖς, [y] φθεγξάμενα καὶ σαφῶς εἰπόντα
πάλιν ὁμοίως διάγουσιν, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ εἰωθὼς χρόνος; Ἃ
δὴ πολλοὶ τέρατα νομίζουσιν εἶναι. Ἤδη δ' ἔνια λέγεται
καὶ εὐθὺς γινόμενα [z] φθέγξασθαι. Ἢ ὅτι ὡς μὲν ἐπὶ πολὺ 2
τὰ πλείω τε τῶν [a] γινομένων γίνεται κατὰ φύσιν, διὸ ὀλίγοις
τοῦτο συμβαίνει, καὶ φύσει ἅμα κατάλληλα τελειοῦται· διὸ
καὶ ἀκούει τε ἅμα καὶ φωνεῖ καὶ ξυνίησι κατὰ τὴν ἀκοὴν καὶ
λέγει καὶ σαφηνίζει. Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλάκις οὐκ ἀπαρτίζει 3
τὰ αὐτά, ἀλλὰ τὰ μὲν ξυνίησι πρότερον ἢ τοῦτο τὸ μόριον
ἀπολυθῆναι ᾧ διαλέγεται, τοῖς δὲ τοὐναντίον. Ταῦτα μὲν
[b] οὖν οὐκ ἂν διαλεχθείη συνετῶς (ἃ γὰρ ἂν ἀκούσωσι, διαλέ-
γονται)· ἀλλ' ὅταν ἥκῃ καιρὸς ἀμφοῖν, ἀποδιδόασι τὸ κατὰ
φύσιν. Ὅσοις δὲ ἔμπροσθεν ἡ κατὰ τὴν ἀκοὴν αἴσθησις 4

[n] γεγόνασιν Ca.Xa.Ya. [o] τὸ δὲ ἔδαφος—μιᾷ Ca.Xa.Ya. [p] ὡς Ca.Ya. [q] ἐλάττω Xa. [r] μᾶλλον διὰ τὸ λαμβάνεσθαι Ca.Xa.Ya. [s] ὁ om. Xa. [t] οὐ om. Ca. [v] ἐμπίπτον Ca. [w] δὲ om. Xa. [x] ἐν om. Xa. [y] φθεγγόμενα Xa. [z] φθέγγεσθαι Ca. [a] γινομένων codices. [b] οὖν om. Ca.Ya.

διακριβοῦται ἐν τῇ ψυχῇ, ᾧ πρώτῳ κινοῦσι τὴν φωνὴν καὶ
ποιοῦσι λόγον, τούτοις ἐνίοτε γίνεται ἤδη ξυνιεῖσι πολλὰ
καὶ δύναμίς τις τοῦ μορίου καὶ ἀπόλυσις, μάλιστα μὲν μετὰ
ὕπνον τινά (τούτου δ' αἴτιον ὅτι ὁ ὕπνος καὶ τὰ σώματα
[c] νωθρότερα ποιεῖ καὶ τὰ μόρια ἀναπαύσας), εἰ δὲ μή, καὶ
5 ἄλλην μεταβολὴν λαβόντα τοιαύτην. Πολλὰ δὲ ἔχομεν
τοιαῦτα ποιεῖν, ἃ μικρῶν [d] δεῖται καιρῶν· κἄπειτα οὐκέτι
ὁμοίως ἔχει, ὅταν οὕτω τύχῃ τὸ μόριον ἔχον καὶ ἀπολυθέν·
ὅταν ἐπιπολῆς ᾖ ἐν τῇ αἰσθήσει ὧν ἐκινήθη διάνοια, κατὰ τὴν
6 ἀκοὴν τοῦτο ἐπανῆλθε καὶ ἐφθέγξατο. Πολλάκις δὲ [e] καὶ
μέλη καὶ ῥήματα ἐπέρχεται οὐκ ἐκ προαιρέσεως ἡμῖν· ἀλλ'
ἐὰν τὸ πρῶτον προελόμενοι εἴπωμεν, ὕστερον ἄνευ προαιρέ-
σεως λέγομεν ἢ [f] ᾄδομεν, καὶ οὐ [g] δύναται [h] ἐκ τοῦ στόματος
ἐξελθεῖν. Οὕτω καὶ τοῖς παιδίοις, ὅταν συμβῇ τοῦτο [i] λε-
πτόν, εἶτα πάλιν καταστῇ εἰς τὴν φύσιν ἐκεῖνο τὸ μόριον, ἕως
ἂν ἡ ὥρα ἔλθῃ ἰσχῦσαι αὐτὸ καὶ ἀποκριθῆναι.

28 Διὰ τί ἔνια ψοφεῖ καὶ κινεῖται ἐξαίφνης, οἷον τὰ κιβώτια,
οὐδενὸς αἰσθητοῦ κινοῦντος; Καίτοι κρεῖττον γέγονε τὸ
κινοῦν τοῦ κινουμένου. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ φθορᾶς καὶ
γήρως· ὑπὸ ἀναισθήτου γὰρ φθείρεται τὰ λεγόμενα ὑπὸ
τοῦ χρόνου πάντα. Ἢ ὅμοιον τοῦτο τοῖς σταλαγμοῖς καὶ
τοῖς ὑπὸ τῶν ἐκφυομένων [k] αἰρομένοις λίθοις; Οὐ γὰρ τὸ
2 τελευταῖον αἴρει ἢ κινεῖ, ἀλλὰ τὸ συνεχές. Ἐπὶ δὲ τούτου
συνέβη ἀναισθήτου ὄντος αἰσθητὴν γίνεσθαι τὴν κίνησιν.
Οὕτω δὲ καὶ τὸ περιεχόμενον αἰσθητοῖς χρόνοις κινεῖται καὶ
διαιρεῖται εἰς ἀναίσθητα, τῷ δὲ παντὶ καὶ συνεχεῖ ἐκίνησε
καὶ [l] διέφθειρεν. Συνεχὲς δέ ἐστιν οὐκ ἐν τῷ νῦν, ἀλλ' ἐν τῷ
ὡρισμένῳ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ νῦν.

29 Διὰ τί οἱ χασμώμενοι ἧττον ἀκούουσιν; Ἢ ὅτι τοῦ ἐξι-
όντος πνεύματος ἐν τῇ χάσμῃ πολὺ καὶ εἰς τὰ ὦτα χωρεῖ
ἔσωθεν, ὥστε καὶ τῇ αἰσθήσει ἐπίδηλον εἶναι τὴν κίνησιν ἣν

[c] νωθρέστερα Ca.Ya. [d] καιρῶν δεῖται Ca.Ya. [e] καὶ post δὲ om. Ca.
[f] οἴδαμεν codices. [g] δύνανται Xa. [h] ἐκ τοῦ] ἐκτὸς Ca, ἐκ Xa. [i] ἐπὸν
Ca.Ya. [k] λίθοις αἰρομένοις οὕτω γὰρ Ca. [l] ἔφθειρε Xa.Ya.

ποιεῖ περὶ τὴν ἀκοήν, μάλιστα δ' ἐκ τῶν ὕπνων; Ὁ δὲ
ψόφος ἀὴρ ἢ πάθος ἀέρος ἐστίν. Ἀντιπαίοντος οὖν τοῦ
ἔσωθεν εἰσέρχεται ὁ ἔξωθεν ψόφος, καὶ ὑπὸ τῆς κινήσεως
καὶ τοῦ ἔξωθεν ψόφου ἐκκρούεται ἡ κίνησις.

Διὰ τί ἰσχνόφωνοι παῖδες ὄντες μᾶλλον ἢ ἄνδρες; [m] Ἢ 30
ὥσπερ καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἀεὶ ἧττον κρατοῦσι
παῖδες ὄντες, καὶ ὅσοι ἐλάττους οὐ δύνανται βαδίζειν, ὁμοίως
καὶ τῆς γλώττης οἱ νεώτεροι οὐ δύνανται; [n] Ἐὰν δὲ παν-
τάπασι μικροὶ ὦσιν, οὐδὲ φθέγγεσθαι δύνανται ἀλλ' ἢ
ὥσπερ τὰ θηρία, διὰ τὸ μὴ κρατεῖν. Εἴη δ' ἂν οὐ μόνον 2
ἐπὶ τοῦ ἰσχνοφώνου, ἀλλὰ καὶ τραυλοὶ καὶ ψελλοί. Ἡ μὲν
οὖν τραυλότης [o] τῷ γράμματός τινος μὴ κρατεῖν, καὶ τοῦτο
οὐ τὸ τυχόν, ἡ δὲ ψελλότης τῷ ἐξαίρειν τι, ἢ γράμμα ἢ
συλλαβήν, ἡ δὲ ἰσχνοφωνία ἀπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ταχὺ
συνάψαι τὴν ἑτέραν συλλαβὴν πρὸς τὴν ἑτέραν. Ἅπαντα 3
δὲ δι' ἀδυναμίαν· τῇ γὰρ διανοίᾳ οὐχ ὑπηρετεῖ ἡ [p] γλῶττα.
Ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ οἱ μεθύοντες πάσχουσι καὶ οἱ πρεσβῦ-
ται· ἧττον δὲ πάντα συμβαίνει.

Διὰ τί ἡ φωνὴ τρέμει καὶ τῶν ἀγωνιώντων καὶ τῶν [q] δε- 31
διότων; Ἢ ὅτι σείεται ἡ καρδία τοῦ θερμοῦ ἐξιόντος; Ἀμ-
φοτεράκις δὲ πάσχουσι τοῦτο· καὶ γὰρ τοῖς ἀγωνιῶσι συμ-
βαίνει καὶ τοῖς φοβουμένοις. Σειομένης δὲ οὐ γίνεται μία ἡ
πληγὴ ἀλλὰ πλείους, ὥσπερ [r] ἡ τῶν παρανενευρισμένων
χορδῶν.

Διὰ τί οἱ μὲν ἀγωνιῶντες βαρὺ φθέγγονται, οἱ δὲ φο- 32
βούμενοι ὀξύ; Ἢ ὅτι τοῖς μὲν φοβουμένοις καταψύχεται
ὁ τόπος ὁ περὶ τὴν καρδίαν, κάτω ὁρμῶντος τοῦ θερμοῦ,
ὥστε ὀλίγον ἀέρα κινοῦσιν; Ἡ γὰρ ἰσχὺς ἐν τῷ θερμῷ· τοῖς
δὲ ἄνω φέρεται τὸ θερμόν, ὥσπερ τοῖς αἰσχυνομένοις· δι'
αἰσχύνην γὰρ [s] καὶ ἀγωνιῶσιν. Τοῖς δὲ αἰσχυνομένοις ἄνω 2
φέρεται πρὸς τὸ πρόσωπον· σημεῖον δὲ ὅτι ἐξέρυθροι γί-

[m] ἢ om. Ca.Xa.Ya. [n] ἐὰν—δύνανται om. Ca. [o] τῷ] τοῦ Xa.
[p] γλῶσσα Xa.Ya. [q] δεδιόντων Ca. [r] ἡ] οἱ Ca. [s] καὶ om. Ca.Ya.v.

νονται μᾶλλον. Συντήκει οὖν καὶ παχὺν ποιεῖ τὸν ἀέρα ᾧ [t]φθέγγονται· ὁ δὲ τοιοῦτος βραδέως ὠθεῖται· τὸ δὲ βραδὺ ἐν φωνῇ [v]βαρύ ἐστιν.

33 Διὰ τί εὐηκοωτέρα ἡ νὺξ τῆς ἡμέρας ἐστίν; Πότερον ὥσπερ Ἀναξαγόρας φησί, διὰ τὸ τῆς μὲν ἡμέρας σίζειν καὶ ψοφεῖν τὸν ἀέρα θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τῆς δὲ νυκτὸς ἡσυχίαν [w]ἔχειν ἅτε ἐκλελοιπότος τοῦ θερμοῦ, εἶναι δὲ μᾶλλον ἀκουστὸν μηθενὸς ὄντος ψόφου; Ἢ [x]ὅτι διὰ τοῦ κε-
2 νωτέρου μᾶλλον ἀκουστόν ἐστιν ἢ διὰ τοῦ πλήρους; Ἔστι δὲ τῆς μὲν ἡμέρας ὁ ἀὴρ πυκνὸς ἅτε πεπληρωμένος ὑπὸ τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ἀκτίνων, τῆς δὲ νυκτὸς ἀραιότερος διὰ τὸ ἀπεληλυθέναι ἐξ αὐτοῦ τὸ πῦρ καὶ τὰς ἀκτῖνας, σώματα ὄντα. Ἢ ὅτι τῆς μὲν ἡμέρας τὰ σώματα πρὸς πολλὰ τὴν διάνοιαν
3 ἕλκει· διὸ οὐκ εὐκρινές ἐστι πρὸς τὴν ἀκοήν. Καὶ [y]τῷ πράττειν ἡμᾶς πάντα μᾶλλον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἢ τῇ νυκτί, καὶ αὐτὰ περὶ τὰς πράξεις ἐστίν. Χωρισθεῖσα δὲ αἴσθησις διανοίας καθάπερ [z]ἀναίσθητον πόνον ἔχει, ὥσπερ εἴρηται τὸ νοῦς ὁρᾷ
4 καὶ νοῦς ἀκούει. Νυκτὸς δὲ τῆς ὄψεως ἀργούσης καὶ τῆς διανοίας μᾶλλον ἠρεμούσης ὁ τῆς ἀκοῆς [a]πόρος μᾶλλον ἀνεῳγμένος, καθάπερ τῆς ἡμέρας, δεκτικὸς μέν ἐστι τῶν ἤχων ὁμοίως, ἐξαγγελτικὸς δὲ μᾶλλον [b]τῇ διανοίᾳ διὰ τὸ μήτε αὐτὴν ἐνεργεῖν μήθ' ὑπὸ τῆς ὄψεως παρενοχλεῖσθαι, καθάπερ καὶ τῆς ἡμέρας.

34 Διὰ τί οἱ ἄγονοι, οἷον παῖδες καὶ γυναῖκες καὶ οἱ ἤδη γέροντες καὶ οἱ εὐνοῦχοι, ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ ἄνδρες βαρύτερον; [c]Ἢ δι' ἀσθένειαν τοῦ κινοῦντος μορίου τὸν ἀέρα; Ὀλίγον γὰρ τὸ ἀσθενὲς κινεῖ, ὁ δὲ ὀλίγος ταχὺ φέρεται,
2 τὸ δὲ ταχὺ φερόμενον ὀξύ. Ἢ διότι ὁ πόρος ὁ πρῶτος, δι' οὗ ἡ φωνὴ φέρεται, τοῖς μὲν ἀγόνοις μικρός, ὥστε ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ τὸ ὠθοῦν τὸν ἀέρα, ὀλίγος δὲ ὢν ταχὺ φέρεται δι'

[t] φθέγγεται Ya. [v] βραδύ Ca. [w] ἄγειν ὥστε Ca. [x] ὅτι] διότι Xa. [y] τὸ Xa. [z] ἀναίσθητον τὸν πόνον Ca. [a] μᾶλλον πόρος Ca. [b] τῇ] ἡ τῇ Xa.Ya, καὶ τῇ Ca. [c] ἢ om. Ca.Xa.Ya.

εὐρέος τοῦ ἄνω φάρυγγος· ἀκμάζουσι δὲ καὶ ἀνδρουμένοις διίσταται οὗτος, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοὺς ὄρχεις, ὥστε καὶ πλείων ἐστὶν ὁ ὠθούμενος. [d] Βραδύτερον οὖν ἰὼν βαρὺς γίνεται.

Διὰ τί οἱ [e] ἰσχνόφωνοι οὐ δύνανται διαλέγεσθαι μικρόν; 35
Ἢ ὅτι ἴσχονται τοῦ φωνεῖν, ἐμποδίζοντός τινος; Οὐκ ἴσης [f] δὲ ἰσχύος οὐδ' ὁμοίας κινήσεως, μὴ ἐμποδίζοντός τε τὴν κίνησιν μηδενὸς καὶ [g] ἐμποδίζοντος, βιάσασθαι δεῖ. Ἡ δὲ φωνὴ κίνησίς ἐστι· μεῖζον δὲ φθέγγονται μᾶλλον οἱ τῇ ἰσχύϊ χρώμενοι. Ὥστ' ἐπεὶ ἀνάγκη ἀποβιάζεσθαι τὸ κωλῦον, ἀνάγκη μεῖζον φθέγγεσθαι τοὺς ἰσχνοφώνους.

Διὰ τί [h] δὲ ἀγωνιῶντες [i] μὲν μᾶλλον ἰσχνόφωνοι γίνονται, 36
ἐν δὲ ταῖς μέθαις ἧττον; Ἢ ὅτι [k] ἀποπληξίᾳ ὅμοιόν ἐστι τὸ πάθος [l] μέρους τινὸς τῶν ἐντός, ὃ ἀδυνατοῦσι κινεῖν, ἐμποδίζοντος διὰ τὴν κατάψυξιν; Ὁ μὲν οὖν οἶνος φύσει θερμὸς ὢν λύει τὴν κατάψυξιν μᾶλλον, ἡ δὲ ἀγωνία ποιεῖ· φόβος γάρ τις ἡ ἀγωνία, ὁ δὲ φόβος κατάψυξις.

Διὰ τί [m] ἔξωθεν εἰς τὰς οἰκίας [n] εἰσακούεται μᾶλλον ἢ 37
ἔσωθεν ἔξω; Ἢ ὅτι ἔσωθεν ὁ ψόφος διὰ τὸ ἀχανὲς [o] εἶναι διασπᾶται, ὥστε οὐχ ἱκανὸν ἕκαστον μέρος ἀκουσθῆναι, ἢ ἧττον; Ἔξωθεν δὲ ἔσω εἰς ἐλάττω τόπον καὶ ἀέρα ἑστῶτα ἡ φωνὴ βαδίζουσα ἀθρόα ἔρχεται, ὥστε μείζων οὖσα ἀκούεται μᾶλλον.

Διὰ τί οἱ ἰσχνόφωνοι μελαγχολικοί; Ἢ ὅτι τὸ τῇ φαν- 38
τασίᾳ ἀκολουθεῖν ταχέως τὸ μελαγχολικὸν εἶναι ἐστίν, οἱ δὲ ἰσχνόφωνοι τοιοῦτοι· προτερεῖ γὰρ ἡ ὁρμὴ τοῦ λέγειν τῆς δυνάμεως αὐτοῖς, ὡς θᾶττον ἀκολουθούσης τῆς ψυχῆς τῷ φανέντι. Καὶ οἱ τραυλοὶ δὲ ὡσαύτως· βραχύτερα γὰρ τὰ μόρια [p] ταῦτα τοῖς τοιούτοις. Σημεῖον δέ· οἰνωμένοι γὰρ τοιοῦτοι γίνονται, ὅτε μάλιστα τοῖς [q] φαινομένοις ἀκολουθοῦσι, καὶ οὐ τῷ οἴνῳ.

[d] βαρύτερον X[a]. [e] ἰσχόφωνοι Sylburgius. [f] δὲ] δὲ δεῖ Y[a]. [g] ἐμπ. εἰς τὸ β.? [h] δὲ om. v. [i] μὲν om. C[a]. [k] ἀποπληξίας X[a]. [l] μέρος X[a]. [m] ἔσωθεν C[a]. [n] εἴσω ἀκούεται C[a].Y[a]. [o] ἰέναι Y[a]. [p] τοῖς τοιούτοις ταῦτα X[a]. [q] φοβουμένοις C[a].

39 Διὰ τί τὰ [r] πράσα συμφέρει πρὸς εὐφωνίαν, ἐπεὶ καὶ τοῖς πέρδιξιν; Ἢ ὅτι καὶ τὰ σκόροδα ἐφθὰ λεαίνει, τὰ δὲ [r] πράσα γλισχρότητα ἔχει τινά; Ῥυπτικὸν δὲ τοῦ φάρυγγος.

40 Διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα ὀξύτερον [s] φθέγγεται σφοδρότερα ὄντα, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀσθενῶν; Ἢ διότι ἐλάττω κινεῖ ἀέρα, οὗτος δὲ [t] ταχὺ διέρχεται, τὸ δὲ ταχὺ ὀξὺν ποιεῖ τὸν ψόφον.

41 Διὰ τί ἀκούουσι μᾶλλον κατέχοντες τὸ πνεῦμα ἢ [v] ἐκπνέοντες; Διὸ [w] καὶ ἐν ταῖς [x] θήραις παραγγέλλουσιν [y] ἑαυτοῖς μὴ πνευστιᾶν. Πότερον ὅτι τὸ αἰσθητικὸν ἄνω [z] ἔρχεται αἰρομένων τῶν φλεβῶν; Καθευδόντων γὰρ κάτω· διὸ καὶ μᾶλλόν τε ἐκπνέουσι καθεύδοντες ἢ [a] εἰσπνέουσι, καὶ ἀνήκοοί εἰσιν. Ἢ καὶ τὸ αἷμα [b] ἀνέρχεται ἐκπεπνευκότος, ὥστε κενοῦται τὰ ἄνω; Ἀκούουσι δὲ τῷ κενῷ. Ἢ ὅτι ὁ [c] φυσιασμὸς ψόφος τίς [d] ἐστιν, οὗτος δὲ ἐν τῷ [e] ἐκπνεῖν [f] γινόμενος κωλύει ἀκούειν.

42 Διὰ τί θᾶττον μὲν ψοφοῦσι καὶ πηδῶσιν [g] οἱ μικροὶ ἅλες, μείζω δὲ [h] ψοφοῦσι καὶ πηδῶσιν οἱ μεγάλοι; Ἢ διότι οἱ μὲν ταχὺ σχίζονται (οὐ γὰρ πολὺ ὃ δεῖ διελθεῖν τῷ πυρί) διὰ τὴν μικρότητα, οἱ δὲ βραδέως· μεῖζον γὰρ ἔργον τὸ μεῖζον διασχίσαι ἢ τὸ μικρόν. Ψοφεῖ δὲ ὁ μὲν μικρὸς μικρόν, ἡ γὰρ πληγὴ μικρά, ὁ δὲ μείζων μεγάλα, μεγάλη γὰρ ἡ πληγή· ὁ δὲ ψόφος πληγή ἐστιν. Καὶ πηδᾷ δὲ μᾶλλον τὸ ἰσχυρότερον, ἂν πληγῇ· ἧττον γὰρ ἐνδίδωσιν.

43 Διὰ τί, ἐὰν εἰς πολὺ πῦρ [i] ἐμβάλλῃ τις τὸ αὐτὸ μέγεθος ἁλός, ἧττον ψοφεῖ ἢ οὐ ψοφεῖ; Ἢ ὅτι φθάνει κατακαυθεὶς πρὶν σχισθῆναι; Καίεται μὲν γὰρ τῷ τὸ ὑγρὸν ἀναλωθῆναι, ψοφεῖ δὲ τῷ σχισθῆναι.

44 Διὰ τί οἱ χασμώμενοι ἧττον ἀκούουσιν; Ἢ ὅτι τὸ πνεῦ-

[r] πράσσα utrobique Y[a]. [s] φθέγγονται C[a]. [t] παχὺ X[a]. [v] ἐκπίνοντες Y[a]. [w] καὶ om. Y[a]. [x] θύραις X[a]. [y] αὐτοῖς X[a]. [z] ἔρχεται τῶν φλεβῶν συναιρουμένων ἀραιουμένων καθευδόντων κάτω, διὸ καὶ μᾶλλον ἐκπνέουσιν Y[a], omissis καθεύδοντες—εἰσιν. [a] ἐμπνέουσι C[a], εἰσπνέοντες X[a].Y[a]. [b] ἀπέρχεται καταπεπνευκότων Y[a]. [c] φυστασμὸς C[a], φύσει ὁ ἀσθμὸς Y[a]. [d] ἐστιν om. Y[a]. [e] πνεῖν Y[a]. [f] γενόμενος C[a].Y[a]. [g] οἱ ἅλες οἱ μικροὶ X[a]. [h] ψοφῶσι X[a].Y[a]. [i] ἐμβάλη Q.C[a].Y[a].

μα ἐναπολαμβάνουσιν, τὸ δὲ ἀπολαμβανόμενον πνεῦμα περὶ τὰ ὦτα ἀθροίζεται. Σημεῖον δέ· ἐν γὰρ τοῖς ὠσὶ ψόφος γίνεται ὅταν χασμησώμεθα. Τὸ [k] δὲ ἀπολαμβανόμενον πνεῦμα κωλύει ἀκούειν. Ἔτι δὲ καὶ φωνή τις γίνεται τῶν χασμωμένων· τοῦτο δὲ κωλυτικὸν τοῦ ἀκούειν. Καὶ συμπιέζεσθαι ἀναγκαῖον τὰς ἀκοὰς διασπωμένου τοῦ [l] στόματος.

Διὰ τί τῆς φωνῆς, ἐπειδὴ ῥύσις τίς ἐστι, φύσιν ἐχούσης 45
[m] ἄνω φέρεσθαι, μᾶλλόν ἐστιν εὐήκοος ἄνωθεν κάτω ἢ κάτωθεν ἄνω; Ἢ ὅτι ἡ φωνὴ ἀήρ τίς ἐστι μεθ' ὑγροῦ· βαρυνόμενος οὖν οὗτος ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ φέρεται κάτω καὶ οὐκ ἄνω· τοῦ γὰρ ὑγροῦ κατὰ φύσιν ἡ κάτω φορά. Διὸ τοῖς κάτω μᾶλλον ἀκούεται. Ἢ τοῦτο μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ζῴου φωνῆς μόνον γίνεται (αὕτη γὰρ μεθ' ὑγροῦ), τὸ δὲ συμβαῖνόν ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ψόφων; Καθάπερ οὖν ἡ ὄψις, ἐὰν [n] μὲν 2
ἄνωθεν κάτω προσπέσῃ, τὴν ἀνάκλασιν ἄνω ποιεῖται, κάτωθεν δὲ ἄνω προσπεσοῦσα ἀνεκλάσθη κάτω, τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ φωνὴ ἡ φύσιν ἔχουσα ἄνω φέρεσθαι, προσκόψασα τῷ ἐξ ἐναντίας ἀέρι, βιάζεσθαι μὲν οὐ δύναται πλείονα ὄντα καὶ βαρύτερον, ἀνακλασθεὶς δὲ ὁ κινηθεὶς ἀὴρ ἐπὶ τοὐναντίον ἠνέχθη κάτω, διὸ καταχεόμενος ἀκούεται [o] κάτω μᾶλλον. Τοιοῦτο δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν ἠχὼ συμβαῖνον ἐστίν, ἀνάκλασις τῆς φωνῆς ἐπὶ τοὐναντίον.

Διὰ τί μεθυόντων μᾶλλον ἀπορρήγνυται ἡ φωνὴ ἢ νηφόν- 46
των; Ἢ [p] διὰ τὸ πεπληρῶσθαι ταχέως [q] ἀπορρηγνύασι τὴν φωνήν; Σημεῖον δὲ τούτου· [r] οὔτε γὰρ οἱ χοροὶ μελετῶσιν ἐξ ἀρίστου [s] οὔτε οἱ ὑποκριταί, ἀλλὰ νήστεις ὄντες. Ἐν δὲ τῇ μέθῃ [t] πληρέστεροι ὄντες εὐλόγως μᾶλλον ἀπορρήγνυνται τὰς φωνάς.

Διὰ τί ποτε τῶν ὀξυτέρων φωνῶν πορρώτερον ἀκούουσιν; 47
Ἢ διότι τὸ ὀξὺ ἐν φωνῇ ταχύ ἐστι, θᾶττον δὲ κινεῖται τὰ

[k] δὴ Ya. [l] σώματος Xa.Ya, πνεύματος pr. Ca. [m] ἄνωθεν Q.Xa. [n] μὴ Ca. [o] κάτω om. Ca. [p] διότι τῷ Ya. [q] ἀπορρήγνυσι Ca.Xa.Ya.v.y. [r] οὔτε] ὅτε v. [s] οὔτε οἱ] οὐχ y. [t] πληρέστατοι y.

βίᾳ μᾶλλον φερόμενα, τὰ δὲ σφοδρότερον φερόμενα ἐπὶ πλέον φέρεται.

48 Διὰ τί κατέχοντες τὸ πνεῦμα μᾶλλον ἀκούομεν; Ἢ ὅτι ἡ ἀνάπνευσις ψόφον τινὰ παρέχει. Εἰκότως οὖν τότε μᾶλλον ἀκούομεν, ὅταν [v] ἧττων ὁ ψόφος ᾖ· ἧττων γὰρ ὁ ψόφος, ὅταν κατέχωμεν τὸ πνεῦμα.

49 Διὰ τί τὸ μὲν φῶς οὐ διέρχεται διὰ τῶν πυκνῶν, λεπτότερον ὂν καὶ πόρρω ὂν καὶ θᾶττον, ὁ δὲ ψόφος διέρχεται; Ἢ διότι τὸ μὲν φῶς κατ' εὐθεῖαν φέρεται, ὥστε ἂν ἀντιφράξῃ τι τὴν εὐθυωρίαν, ὅλως [w] ἀποκέκλεισται, ὁ δὲ ψόφος φέρεται καὶ οὐκ εὐθὺ διὰ τὸ πνεῦμα εἶναι; Διὸ πανταχόθεν ψοφοῦντες ἀκούομεν, καὶ οὐ μόνον τῶν κατ' εὐθυωρίαν τοῖς ὠσίν.

50 Διὰ τί ποτε οἱ μὲν γελῶντες βαρὺ φθέγγονται, οἱ δὲ κλαίοντες ὀξύ; Ἢ διότι ἀπὸ τῶν [x] συντόνων ὀξεῖα ἡ φωνή, τὸ δὲ ὀξύ ἐστιν ἀσθενές; Ἄμφω δὲ ταῦτα μᾶλλον τοῖς κλαίουσιν ὑπάρχει· καὶ γὰρ συντέτανται μᾶλλον οἱ κλαίοντες καὶ ἀσθενέστεροί εἰσιν.

51 Διὰ τί, εἴπερ ἡ φωνὴ ἀήρ τις ἐσχηματισμένος [y] ἐστί, φερομένη διαλύεται πολλάκις τὸ σχῆμα, [z] ἡ [a] δὲ ἠχώ, [b] ἣ γίνεται πληγέντος τοῦ τοιούτου πρός τι στερεόν, οὐ διαλύεται, ἀλλὰ σαφῶς ἀκούομεν; Ἢ διότι ἀνάκλασίς ἐστιν, οὐ κατάκλασις; Τοῦτο δὲ ὅλον ἀφ' ὅλου. Εἶτα τὸ πάθος ἀφ' ὁμοίου· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἀέρος ἀνακλᾶται ἐν τῷ κοίλῳ, οὐκ ἀπὸ τοῦ κοίλου.

52 Διὰ τί ἑνός τε καὶ πολλῶν φθεγγομένων ἅμα οὔτε ἴσος ὁ φθόγγος, οὔτε ἐπὶ πλεῖον [c] γεγωνόσιν ὡς κατὰ λόγον εἰς τὸ πόρρω; Ἢ ὅτι ἕκαστος τὸν καθ' αὑτὸν ἀέρα προωθεῖ, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτόν, πλὴν ἐπὶ μικρόν; Ὅμοιον δὴ συμβαίνει ὥσπερ ἂν εἰ πολλοὶ [d] μὲν εἶεν οἱ βάλλοντες, ἕκαστος μέντοι

[v] ἧττον—ἧττον Ya. [w] ἀποκέκλειται Ya. [x] συνόντων Xa. [y] ἐστί, καὶ φ. Ca.Xa.Ya. [z] ἡ] ἣ Ca, ἡ ἡ Ya. [a] δὲ om. Ca.Ya. [b] ἣ om. Ya. [c] γεγονόσιν Ya. [d] μὲν om. Ca.

λίθῳ ἑτέρῳ, ἢ οἵ γε πλεῖστοι. Οὔτε γὰρ ἐκεῖ [e] πόρρω 2
οὐθὲν ἀφίξεται βέλος, ἢ οὐ κατὰ λόγον, οὔτε ἐνταῦθα. Οὐ γὰρ ἑνὸς ἡ τοσαύτη φωνὴ ἀλλὰ πολλῶν. †Ἐγγύθεν μὲν οὖν κατὰ λόγον πολλὴ φαίνεται ἡ φωνή (καὶ γὰρ τὰ βέλη πλείω τεύξεται τοῦ αὐτοῦ), πόρρωθεν δὲ οὐκέτι.

Διὰ τί ἀγωνιῶντες μὲν βαρύτερον φθέγγονται, φοβού- 53
μενοι δὲ ὀξύτερον; Καίτοι [f] καὶ ἡ αἰδὼς φόβος τίς ἐστιν. †Ἢ διαφέρει πολὺ τὸ πάθος; Οἱ μὲν γὰρ αἰδούμενοι ἐρυθριῶσιν (ἡ δὲ ἀγωνία αἰσχύνη τίς ἐστιν), οἱ δὲ φοβούμενοι ὠχριῶσιν. Φανερὸν οὖν ὅτι τοῖς μὲν φοβουμένοις ἐκλείπει 2
ἄνωθεν τὸ θερμόν, ὥστε κινεῖ ἀσθενὲς ὂν ὀλίγον ἀέρα τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ ὀλίγον ταχὺ [g] φέρεται, τὸ δὲ ταχὺ ἐν φωνῇ τὸ ὀξύ· τοῖς δὲ αἰδουμένοις ἄνω ἔρχεται τὸ θερμὸν περὶ τὰ στήθη. Σημεῖον δὲ ὅτι γίνονται ἐξέρυθροι. Πολὺν δὲ κινεῖ ἀέρα ἡ πολλὴ δύναμις, τὸ δὲ πολὺ βραδέως φέρεται, τὸ δὲ βραδὺ ἐν φωνῇ βαρύ.

Διὰ τί ἰσχνόφωνοι γίνονται; [h] †Ἢ αἴτιον ἡ κατάψυξις 54
τοῦ τόπου ᾧ [i] φθέγγονται, [k] ἢ ὥσπερ ἀποπληξία τοῦ μέρους τούτου ἐστίν; Διὸ καὶ θερμαινόμενοι ὑπὸ οἴνου καὶ τοῦ λέγειν συνεχῶς ῥᾷον συνείρουσι τὸν λόγον.

Διὰ τί μόνον τῶν ἄλλων ζῴων ἄνθρωπος γίνεται ἰσχνό- 55
φωνον; †Ἢ ὅτι λόγου κοινωνεῖ μόνον, τὰ δὲ ἄλλα φωνῆς; Οἱ δὲ ἰσχνόφωνοι φωνοῦσι μέν, [l] λόγον δὲ οὐ δύνανται συνείρειν.

Διὰ τί τοῦ μὲν χειμῶνος ὀξύτερον φθέγγονται [m] καὶ 56
νήφοντες, [n] θέρους δὲ καὶ μεθύοντες βαρύτερον; †Ἢ ὅτι ὀξυτέρα μέν ἐστιν ἡ ταχυτέρα, ταχυτέρα δέ ἐστιν ἡ ἀπὸ συντεταμένου φωνή; Τῶν δὲ νηφόντων καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τὰ σώματα συνέστηκε μᾶλλον ἢ μεθυόντων καὶ ἐν τῷ θέρει· τὸ γὰρ θερμὸν καὶ αἱ ἀλέαι διαλύουσι τὰ σώματα.

Διὰ τί ἡ φωνὴ ὕστατον τελειοῦται τοῖς ἀνθρώποις τῶν 57

[e] πόρρωθεν Xª. [f] καὶ om. Cª. [g] τρέφεται τὸ δὲ ἐν φωνῇ ταχὺ Xª.
[h] ἢ] καὶ ἢ Xª. [i] φθέγγεται Yª.v. [k] ἢ] καὶ Cª.Xª.v. [l] λόγῳ Cª.Yª.
[m] καὶ νήφοντες om. Xª. [n] τοῦ δὲ θέρους Xª.

φθεγγομένων; Ἢ διότι πλείστας ἔχει διαφορὰς καὶ εἴδη; Τὰ γὰρ ἄλλα ζῷα ἢ οὐθὲν γράμμα ἢ ὀλίγα διαλέγονται. Τὸ δὲ ποικιλώτατον καὶ πλείστας ἔχον διαφορὰς ἀνάγκη ἐν πλείστῳ χρόνῳ ἀποτελεῖσθαι.

58 Διὰ τί ἡ μὲν ὄψις οὐ διέρχεται διὰ τῶν στερεῶν, ἡ δὲ φωνὴ διέρχεται; Ἢ ὅτι τῆς μὲν ὄψεως μία φορὰ ἡ κατ' εὐθεῖαν (σημεῖον δὲ αἵ τε τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας μόνον ὁρῶμεν), τῆς δὲ φωνῆς πολλαί; Ἀκούομεν γὰρ πανταχόθεν. Ὅταν οὖν κωλυθῇ κατ' εὐθεῖαν ἐκπίπτειν διὰ τὸ μὴ κατ' ἀλλήλους εἶναι τοὺς πόρους, ἀδυνατεῖ διο-
2 ρᾶν. Ὁ δὲ ἀὴρ καὶ ἡ φωνή, ἅτε πανταχοῦ φερομένη, διὰ παντὸς διαπίπτει καὶ ἀκούεται. Ἐν δὲ τοῖς ὑγροῖς αἱ μὲν ὄψεις διορῶσιν, αἱ δὲ φωναὶ οὐκ ἀκούονται ἢ μόλις, λεπτοτέρου ὄντος τοῦ ὑγροῦ ἢ τῆς γῆς, ὅτι οἱ πόροι μικροὶ καὶ πυκνοὶ καὶ κατ' ἀλλήλους, ὥστε οὐ κωλύεται ἡ ὄψις
3 [o] εὐθυπορεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ διὰ μὲν τῆς ὕελου διορᾶται πυκνῆς οὔσης, διὰ δὲ τοῦ νάρθηκος ἀραιοῦ ὄντος οὐ διορᾶται. Ἔτι τῆς μὲν οἱ πόροι κατάλληλοι, τῶν δὲ παραλλάττοντες· οὐδὲν δ' ὄφελος εἶναι μεγάλους, ἐὰν μὴ κατ' εὐθεῖαν ὦσιν. Ἡ δὲ φωνὴ [p] οὐκ ἀκούεται, ὅτι ἐλάττω τὰ διάκενα τὰ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ ἀέρος, ὥστε οὐ δύναται δέχεσθαι, οὐδὲ μεῖναι τὴν
4 φωνήν, ἀλλὰ μόλις ἡ μετὰ φωνῆς. Ἡ γὰρ φωνὴ ἀήρ τις. Οὐ γὰρ ἅπαν τὸ μανότερον [q] διιτικώτερον, ἂν μὴ καὶ οἱ πόροι ὦσιν ἁρμόττοντες τῷ [r] διιόντι. Ὥστ' οὐδὲ [s] συνιτικώτερον εἰς αὐτό, ἂν μὴ δεκτικοὶ ὦσιν οἱ πόροι τῶν σωμάτων. Καίτοι τὸ μανὸν μαλακὸν καὶ δυνάμενον εἰς αὑτὸ
5 συνιέναι. Ἀλλ' ἔνια κωλύεται διὰ τὴν [t] μικρότητα τῶν πόρων, οἷον ἡ ὕελος· ταύτης γὰρ οὐ συνάγονται, μανοτέρας οὔσης τοῦ νάρθηκος, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Ὥστε καὶ τόδε φανερόν, διότι τοῦ μανοῦ καὶ μαλακοῦ ἢ αὐτοῦ ὄντος ἢ παραπλησίου

[o] εὐθυωρεῖν Xa. [p] οὐκ—φωνὴ om. Ca. [q] διικτικώτερον Xa. [r] διιέντι codices. [s] συνετικώτερον Ca. Ya.v, συνεκτικώτερον Xa. [t] σμικρότητα Ca.

τὴν φύσιν, οὐ τὸ μανότερον μᾶλλον συνάγεται εἰς αὐτό· ἡ γὰρ αὐτὴ αἰτία πάντων.

Διὰ τί γίνεται ἐλάττων μὲν ἡ φωνὴ ἐξαιρουμένων, ὁμοία 59
δὲ τὸν χαρακτῆρα; Ἢ ὅτι ἐμέμικτο αὐτοῖς; Τὸ δὲ μεμιγμένον οὐ τῇ μέν ἐστι τῇ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντῃ. Ὁμοίως οὖν πανταχόθεν ἐξαιρουμένων συνέρχεται ὁμοίως, ὥστ' ἔλαττόν τε ἀνάγκη καὶ ὅμοιον εἶναι.

Διὰ τί ἰσχνόφωνοι γίνονται; Πότερον διὰ θερμότητα 60
προπετέστεροί εἰσιν, ὥστε προσπταίοντες ἐπίσχουσιν, ὥσπερ οἱ ὀργιζόμενοι; Καὶ γὰρ οὗτοι πλήρεις ἄσθματος γίνονται. Πολὺ μὲν οὖν τὸ πνεῦμα [v] συμβαίνει. [w] Ἢ διὰ 2
τὴν ζέσιν τοῦ [x] θερμοῦ ἀσθμαίνουσιν, διὰ τὸ πολὺ εἶναι καὶ μὴ φθάνειν ὑπεξιὸν τῷ τῆς ἀναπνοῆς καιρῷ; Ἢ μᾶλλον τοὐναντίον κατάψυξις ἢ θερμότης τοῦ τόπου ᾧ [y] φθέγγονται, ὥσπερ ἀποπληξία τοῦ μέρους τούτου; Διὸ καὶ θερμαινόμενοι ὑπὸ οἴνου καὶ τοῦ λέγειν συνεχῶς ῥᾷον συνείρουσι τὸν λόγον.

Διὰ [z] τί τοῦ χειμῶνος αἱ φωναὶ βαρύτεραι; Ἢ ὅτι πα- 61
χύτερος ὁ ἀήρ, παχυτέρου δὲ ὄντος βραδυτέρα ἡ κίνησις, [a] ὥσθ' ἡ φωνὴ βαρυτέρα. Ἢ [b] διότι διὰ τῶν [c] στέρνων βραδύτερον χωρεῖ ὁ ἀήρ, [d] συμφράττεται δὲ τὸ περὶ τὸν φάρυγγα [e] ὑπό τε τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ἐπιρρέοντος φλέγματος.

Διὰ τί τὰ παιδία καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ εὐνοῦχοι καὶ οἱ 62
γέροντες φθέγγονται ὀξύ; Ἢ ὅτι θάττων κίνησίς ἐστιν [f] ἡ ὀξυτέρα; Ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ πλείονος δυσκινητότερον, ὥστε οἱ ἐν ἀκμῇ πλείω συνεπισπῶνται τὸν ἀέρα· οὗτος οὖν [g] βραδύτερον ἰὼν [h] βαρυτέραν παρασκευάζει τὴν φωνήν. Ἐν δὲ τοῖς παιδίοις καὶ εὐνούχοις διὰ τὸ ἐλάττω ἔχειν ἐναντίως. Τρέμειν δὲ τοὺς πρεσβύτας οὐ δυναμένους κρατεῖν, [i] ὥσπερ 2

[v] συμβαίνοι Y^a^. [w] ἢ om. C^a^.X^a^.Y^a^. [x] θυμοῦ C^a^.Y^a^. [y] φθέγγεται C^a^.Y^a^. [z] τί χειμῶνος ὄντος αἱ y. [a] ὡς y. [b] ὅτι y. [c] στενῶν y. [d] συμφράττονται δὲ τὰ y. [e] ὑπό τε] τῇ ποιότητι y. [f] ἡ om. C^a^.Y^a^. [g] βραδύτερος C^a^.X^a^. [h] βραδυτέραν codices. [i] ὥσπερ—κρατεῖν om. C^a^.

τοῖς ἀδυνάτοις καὶ παιδίοις, ὅταν μακρὸν ξύλον λάβωσιν ἀπ' ἄκρου, τὸ ἕτερον ἄκρον σείεται διὰ τὸ μὴ κρατεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ [k] πρεσβῦται [l] τρέμουσιν. Τὸ αὐτὸ δὲ ὑποληπτέον καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωνιώντων καὶ φοβουμένων καὶ ῥι-
3 γώντων αἴτιον τοῦ τρόμου τῆς φωνῆς. Τοῦ γὰρ ἔχοντος τὴν φωνὴν τοιαύτην, τῶν τοιούτων παθῶν εἴσω περιεστηκότος τοῦ πλείστου, λοιπὸν ὀλίγον ὂν οὐ δύναται κρατεῖν τῆς φωνῆς· διὸ καὶ σείεται καὶ τρέμει. Διὸ καὶ οἱ τεχνικοὶ τῶν συνειδότων ὅτι ἀγωνιῶσι μικρὸν διαλέγονται ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἄχρι οὗ ἂν καταστῶσιν· μικρᾶς γὰρ οὔσης τῆς φωνῆς ῥᾷον κρατοῦσιν.

ΙΒ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΕΥΩΔΗ.

Διὰ τί τῶν θυμιαμάτων ἧττον αἰσθάνονται πλησίον ὄντες; Πότερον ὅτι ἀκρατεστέρα κερασθεῖσα ἡ ἀπόρροια τῷ ἀέρι ἡδίων, ὥσπερ ἡ σμύρνη τῶν ἰατρῶν; Ἢ καὶ τοὐναντίον εἴη ἄν, ὥστε ἀφαιρεῖσθαι τὸ πῦρ τὴν ὀσμὴν διὰ τὸ καίειν; Ἡ γὰρ ὀσμὴ θυμιωμένων. Διὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθράκων οὐκ ὄζει, πορρώτερον δὲ καθαρώτερον φαίνεται καὶ λεπτότατον τοῦτο.

2 Διὰ τί αἱ ὀσμαὶ ἧττον εὐώδεις τῶν θυμιαμάτων καὶ τῶν ἀνθῶν [m] ἐκ τοῦ ἐγγύς; Πότερον ὅτι συναπέρχεται τῇ ὀσμῇ καὶ γῆς μόρια, ἃ προκαταφέρεται διὰ βάρος, ὥστε καθαρὰ πορρώτερον γίνεται [n] ἡ ὀσμή; Ἢ οὔτε ἐγγὺς οὔσης τῆς ἀρχῆς πλεῖστον γίνεται τὸ ῥέον, οὔτε λίαν πόρρω; Τὸ μὲν γὰρ [o] οὔπω πολύ, τὸ δὲ διασπᾶται.

3 [p] Λέγεται γὰρ ὡς εὐώδη γίνεται τὰ δένδρα εἰς ἅπερ [q] ἂν ἡ ἶρις κατασκήψῃ. Πότερον οὖν ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος; Καὶ εἰ ἀληθές, [r] διὰ τίν' αἰτίαν εἴη τὸ συμβαῖνον; Ὅτι μὲν οὖν οὔτε πάντα οὔτε ἀεί, δῆλον· πολλάκις γὰρ ἡ ἶρις μὲν
2 γέγονε, τὰ δὲ δένδρα οὐθὲν [s] ἐπίδηλα φαίνεται. Ὅταν τε

[k] πρεσβύτεροι Ka.Oa.s.w. [l] post τρέμουσιν Q.Ka.Na.Oa.Ya.s.w.x. addunt διὰ τὸ μὴ κρατεῖν. [m] ἐκ τοῦ ἐγγύς om. Ca.Xa.Ya. [n] ἡ ὀσμή om. Ca. [o] οὕτω Xa. [p] λέγεται—κατασκήψῃ] hæc post συμβαῖνον ponunt Ca.Xa.Ya. [q] ἂν om. Ca. [r] διὰ τίν'] δι' Ca.Xa.Ya. [s] ἐπίδηλον Xa.

γένηται τοῦτο, οὐκ ἐν πάσῃ γίνεται ὕλῃ, ἐπεὶ συμβαίνει γέ ποτε· διὸ καὶ λέγεται. Τὸ δ' αἴτιον κατὰ συμβεβηκὸς τῇ ἴριδι ἀποδοτέον, ἄλλως τε καὶ εἰ μή ἐστί τις φύσις ἡ ἶρις, ἀλλὰ τῆς ὄψεως πάθος ἀνακλωμένης. Γίνεται δέ, ὥσπερ 3
ἐλέχθη, οὐχ ὁπωσοῦν ἐχούσης τῆς ὕλης τὸ πάθος· οὔτε γὰρ ἐν [t] τοῖς χλωροῖς δένδροις οὔτε ἐν τοῖς αὔοις, ἀλλ' ἐν τῇ [v] ἐμπεπρησμένῃ ὕλῃ φασὶν οἱ νομεῖς μετὰ τὰ ἐπὶ τῇ [w] ἴριδι ὕδατα γίνεσθαι ἐπίδηλον τὴν εὐωδίαν, καὶ μάλιστα [x] οὗ ἂν ἀσπάλαθος ᾖ καὶ ῥάμνος καὶ ὧν τὰ ἄνθη εὐώδη ἐστίν. Αἴ- 4
τιον δὲ τῆς εὐωδίας ἐστίν, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· διαθέρμου γὰρ καὶ διακεκαυμένης οὔσης, ὃ ἂν ἐκφύσῃ, τὸ πρῶτον εὐῶδες ὄζει. Τὰ γὰρ πυρούμενά πως τῶν ὑγρότητα ἐχόντων ὀλίγην εὐώδη γίνεται· πέττει γὰρ τὸ θερμὸν ταύτην. Διὸ καὶ τῆς ὅλης γῆς εὐωδέστερα [y] τὰ πρὸς τὸν ἥλιον τῶν πρὸς ἄρκτον [z] ἐστίν. Τούτων δὲ τὰ πρὸς ἕω τῶν πρὸς μεσημ- 5
βρίαν, ὅτι [a] γεώδης μᾶλλον ὁ τόπος ὁ περὶ τὴν Συρίαν καὶ [b] Ἀραβίαν ἐστίν, ἡ δὲ Λιβύη ἀμμώδης καὶ ἄνικμος. Δεῖ γὰρ μήτε πολλὴν εἶναι τὴν ἰκμάδα, ἄπεπτος γάρ ἐστιν [c] ἡ πολλή, μήτε ἄνικμον, οὐ γὰρ γίνεται ἀτμίς. Ὃ συμβαίνει καὶ περὶ τὴν [d] νεόκαυστον ὕλην καὶ τὸ γένος τοιαύτην ὥστε ἔχειν εὐωδίαν σὺν αὐτῇ. Δηλοῖ δὲ τοῖς ἄνθεσιν· ἀφίησι 6
γὰρ ἐν τούτοις τὴν ὀσμήν. Δοκεῖ δὲ ἐν οἷς ἂν ἐνσκήψῃ ἡ ἶρις γίνεσθαι, ὅτι οὐδὲν ἄνευ ὕδατος οἷόν τε γίνεσθαι· βραχεῖσά τε γὰρ ἡ ὕλη καὶ τῷ ἐνόντι θερμῷ πέψασα τὴν ἐν αὐτῇ γινομένην ἀτμίδα ἀφίησιν. [e] Οὔτε πολὺ τὸ ὕδωρ δεῖ εἶναι· [f] ἐκκλύζει γὰρ τὸ πολὺ λίαν, καὶ σβέννυσι τὴν θερμότητα τὴν ἐνυπάρχουσαν ἀπὸ τῆς πυρώσεως. Τὰ δὲ μετὰ 7
τὴν ἶριν ὕδατα οὐ πολλὰ γίνεται ἀλλὰ [g] μέτρια ὡς εἰπεῖν. Καὶ ἐὰν πολλαὶ γίνωνται ἴριδες, οὐ πολὺ γίνεται, ἀλλὰ

[t] τοῖς ante χλ. om. X[a]. [v] πεπρησμένη C[a]. [w] ἴριδι δ' ὕδατα X[a]. [x] οἷ C[a].Y[a], ἴσως ὅπου margo X[a], οἷον K[a].X[a].s. [y] τά πρὸς τὸν ἥλιον εὐωδέστερα X[a].Y[a]. [z] εἰσι Y[a]. [a] γαιώδης et συρρίαν C[a]. [b] ἀρραβίαν C[a].X[a]. [c] ἡ πολλή ἐστι C[a]. [d] νεόκαυτον Y[a]. [e] præstat οὐδὲ. [f] ἐκλύζει C[a].Y[a]. [g] μετρίως ὡς C[a].X[a].

πολλάκις μὲν ὀλίγον δέ. Διὸ εἰκότως τούτου γινομένου, οὐθὲν ἄλλο ὁρῶντες διάφορον πλὴν τὴν [h] ἶριν, ταύτῃ τὴν αἰτίαν προσέθεσαν τῆς εὐωδίας.

4 Διὰ τί τὰ ἄνθη καὶ τὰ θυμιώμενα πόρρωθεν μᾶλλον ἥδιον ὄζει, ἐγγύθεν δὲ τὰ μὲν ποωδέστερον τὰ δὲ καπνωδέστερον; Ἢ ὅτι ἡ ὀσμὴ θερμότης τίς ἐστι καὶ τὰ εὐώδη θερμά, τὸ δὲ θερμὸν κοῦφον, ὥστε διὰ μὲν [i] τοῦτο πορρωτέρω διιόντων ἀμιγεστέρα γίνεται ἡ ὀσμὴ τῶν συμπαρεπομένων ὀσμῶν ἀπὸ τῶν φύλλων καὶ τοῦ καπνοῦ, ὄντος ὑδατώδους ἀτμοῦ, [k] πλησίον δὲ ὄντων τὰ μεμιγμένα αὐτοῖς συνόζει ἐν οἷς ἐστίν.

5 Διὰ τί [l] πάντα μᾶλλον ὄζει κινούμενα; Ἢ ὅτι [m] ἀναπίμπλησι πλείω ἀέρα ἢ [n] ἡσυχάζοντα; Διαπέμπεται οὖν ἡ ὀσμὴ θᾶττον [o] οὕτω πρὸς τὴν αἴσθησιν [p] ἡμῖν.

6 Διὰ τί τοῦ χειμῶνος ἧττον ὀσφραινόμεθα, καὶ ἐν τοῖς πάγεσιν ἥκιστα; Ἢ ὅτι ὁ ἀὴρ ἀκινητότερός ἐστιν ἐν τῷ ψύχει; Οὔκουν ἀφικνεῖται ὁμοίως ἡ κίνησις ἡ ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ τὴν ὀσμὴν ἔχοντος διὰ τὴν δυσκινησίαν τῆς ἀπορροῆς καὶ τοῦ ἀέρος ἐν ᾧ ἐστίν.

7 Διὰ τί δριμύτερον ὄζει τῶν ἀρωμάτων ἐπὶ τέφρας θυμιωμένων ἢ ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ μᾶλλον καὶ πλείω χρόνον τὴν αὐτῶν ὀσμὴν ἔχει ἐπὶ τῆς τέφρας θυμιώμενα; Ἢ ὅτι ἀπεπτοτέρα ἐστὶν ἡ ὀσμὴ ἐπὶ τῆς τέφρας· διὸ καὶ [q] πλείων. Τὸ δὲ πῦρ ταχὺ πέττον αὐτῶν τὴν δύναμιν, ἀλλοιοῖ τὴν ὀσμήν· ἡ γὰρ πέψις ἀλλοίωσίς ἐστι τοῦ πεττομένου.

8 Διὰ τί ἥδιον ὄζει τῶν ῥόδων ὧν ὁ ὀμφαλὸς τραχύς ἐστιν ἢ ὧν λεῖος; Ἢ ὅτι μᾶλλον ὄζει ἡδὺ ὅσα τὴν φύσιν ἀπείληφε τὴν αὐτῶν; Ἀκανθῶδες [r] δὲ φύσει [s] τὸ ῥόδον ἐστί, διὸ μᾶλλον [t] ἔχον τὰ κατὰ φύσιν [v] ἥδιστα ὄζει.

9 Διὰ τί αἱ ὀσμαὶ ἐγγύθεν ἧττον εὐώδεις καὶ θυμιαμά-

[h] πρὶν Ca. [i] τοῦτο] τοῦ Ca. [k] πλησίων Ca.Xa. [l] πάντων Ya. [m] ἀναπίπλησι Ca.Ya. [n] συχάζοντα Xa. [o] οὕτω] ὥσπερ Ca. [p] ἡμῶν Ya. [q] πλείω Ca.Ya. [r] φύσει δὲ Ya. [s] τὸ δὲ ῥόδον Ca. [t] ἔχοντα Ca. [v] ὄζει ἥδιον Ya.

των καὶ ἀνθῶν; Ἢ ὅτι πλησίον μὲν συναποφέρεται τὸ γεῶδες, ὥστε κεραννύμενον ἀσθενεστέραν ποιεῖ τὴν δύναμιν, εἰς δὲ τὸ πόρρω καταφέρεται ἡ ὀδμή. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ τριφθέντα τὰ ἄνθη [w] ἀπόλλυσι τὴν ὀσμήν.

10 [x] Πότερον αἱ [y] ὀσμαὶ καπνὸς ἢ ἀὴρ ἢ ἀτμίς; Διαφέρει γάρ, [z] ᾗ τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ πυρός, τὸ δὲ καὶ ἄνευ τούτου [a] γίνεται. Καὶ πότερον ἀπὸ τῆς αἰσθήσεώς τι πρὸς ἐκεῖνα ἢ ἀπ' ἐκείνων πρὸς [b] τὴν αἴσθησιν ἀφικνεῖται, ἀεὶ [c] κινοῦν τὸν πλησίον ἀέρα; Καὶ εἰ ἀπ' ἐκείνων ἀπορρεῖ, ἔδει ἔλαττον [d] γίνεσθαι· καίτοι τὰ εὐωδέστατα ὁρῶμεν μάλιστα διαμένοντα.

11 Διὰ τί δριμύτερον ὄζει μᾶλλον τῶν ἀρωμάτων ἐπὶ τέφρας θυμιωμένων ἢ ἐπὶ τοῦ πυρός; Ἢ διότι ἀπεπτοτέρα ἡ ὀσμὴ ἐπὶ τῆς τέφρας· διὸ καὶ πλείων; Πολὺ οὖν καὶ τοῦ γεώδους [e] συναναθυμιᾶται καὶ γίνεται καπνός· τὸ δὲ πῦρ φθάνει [f] ἐκκαῖον τὸ γεῶδες αὐτῶν, ὥστε ἡ ὀσμὴ καθαρωτέρα καὶ εἰλικρινὴς ἀφικνεῖται ἄνευ τοῦ καπνοῦ. Διὸ καὶ τριβόμενα ἧττον εὐώδη τὰ ἄνθη· τὸ γὰρ γεῶδες καὶ ἡ τρῖψις κινεῖ, καὶ ἡ βραδεῖα θερμότης οὐ φθείρει.

12 Διὰ τί τὰ εὐώδη οὐρητικὰ καὶ σπέρματα καὶ φυτά; Ἢ ὅτι θερμὰ καὶ λεπτά, τὰ δὲ τοιαῦτα οὐρητικά; Ταχὺ γὰρ λεπτύνει ἡ ἐνοῦσα θερμότης, καὶ ἡ ὀσμὴ οὐ σωματώδης, ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ εὐώδη, οἷον σκόροδα, διὰ τὴν θερμότητα οὐρητικά, μᾶλλον μέντοι τηκτικά. Θερμὰ δὲ τὰ εὐώδη σπέρματα, διότι ὅλως ἡ ὀσμὴ διὰ θερμότητα γίνεται. Ἀλλὰ τὰ δυσώδη ἄπεπτά ἐστιν· δεῖ δὲ μὴ μόνον θερμὰ εἶναι ἀλλὰ καὶ εὔπεπτα, εἰ ἔσται οὐρητικά, ὅπως συγκατιόντα λεπτύνῃ τὰ ὑγρά.

13 Διὰ τί ποτε οἱ κεκραμένοι τῶν οἴνων θᾶττον τῶν ἀκράτων ὄζουσιν; Ἢ ὅτι ὁ κεκραμένος ἀσθενέστερος τοῦ ἀκράτου ἐστίν; Τὸ δὲ ἀσθενέστερον [g] ὑπὸ πάντων ἐξίσταται

[w] ἀπολλύουσι Ca.Ya. [x] πότερον] διατί Ca. [y] ὀδμαὶ Ca.Ya. [z] ἡ Ya, ᾗ Ca, εἰ Xa. [a] γίνεται om. Ca. [b] τὴν om. Ca. [c] κινοῦντος Ca. [d] γίνεσθαι] κινεῖσθαι Xa. [e] συναναθυμιᾶσθαι Xa. [f] ἐκκᾶον Ya. [g] ἐπὶ ?

τοῦ ἰσχυροτέρου. Εἶτα ὁ κεκραμένος ἐστὶν εὐπετέστερος τοῦ ἀκράτου. Εὐπετέστερον δέ ἐστιν ὑπάρξαι ᾠτινιοῦν, καὶ ἐκλαβεῖν τι τῶν μὴ ὑπαρχόντων. Ὁ μὲν οὖν ἄκρατος ὀσμώδης ἐστίν, ὁ δὲ κεκραμένος ἄνοσμος.

ΙΓ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΔΥΣΩΔΗ.

Διὰ τί τὸ μὲν οὖρον, ὅσῳ ἂν χρονίζηται ἐν τῷ σώματι, δυσωδέστερον γίνεται, ἡ δὲ κόπρος ἧττον; Ἢ ὅτι ἡ μὲν ξηραίνεται μᾶλλον χρονιζομένη (τὸ δὲ [h] ξηρὸν ἀσηπτότερον), τὸ δὲ οὖρον παχύνεται, πρόσφατόν τε ὂν ὁμοιότερον τῷ ἐξ ἀρχῆς ἐστὶ πόματι.

2 Διὰ τί τὰ δυσώδη τοῖς ἐδηδοκόσιν οὐ δοκεῖ ὄζειν; Ἢ διὰ τὸ συντετρῆσθαι τὴν ὄσφρησιν τῷ στόματι κατὰ τὸν οὐρανὸν πλήρης ἡ αἴσθησις γίνεται ταχύ, καὶ τῆς τε ἔσω οὐκέθ' ὁμοίως αἰσθάνεται (τὸ γὰρ πρῶτον αἰσθάνονται πάντες, ὅταν δὲ ἅψωνται, οὐκέτι, ὥσπερ συμφυοῦς) καὶ ἡ ἔξωθεν ἡ ὁμοία ἀφανίζεται ὑπὸ τῆς ἔσω.

3 Διὰ τί τριβόμενα τὰ ἄνθη δυσωδέστερα; Ἢ διότι συμμίγνυται τῇ ὀσμῇ τὸ [i] γεῶδες τὸ ἐν τῷ ἄνθει.

4 Διὰ τί τῶν μὲν ζῴων οὐθὲν εὐῶδές ἐστιν ἔξω τῆς [k] παρδάλεως (αὕτη δὲ καὶ [l] αὐτοῖς τοῖς θηρίοις· φασὶ γὰρ αὐτῆς τὰ θηρία ἡδέως ὀσμᾶσθαι), φθειρόμενα δὲ [m] καὶ δυσώδη ἐστίν, τῶν δὲ φυτῶν [n] πολλὰ καὶ φθειρόμενα καὶ αὐαινόμενα ἔτι μᾶλλον εὐώδη γίνεται; Πότερον ὅτι τῆς δυσωδίας αἴτιον ἀπεψία τις περιττώματος; Διὸ καὶ οἱ ἱδρῶτες ἐνίοις καὶ ἐνίοτε τοιοῦτοί εἰσι, μάλιστα δὲ οἷς μὴ ἀεὶ τοιοῦτοι ἐκ τῶν
2 νόσων γίνονται. Καὶ αἱ φῦσαι δὲ καὶ οἱ ἐρυγμοὶ οἱ τῶν ἀπέπτων δυσώδεις εἰσίν. Τὸ αὐτὸ δὲ αἴτιον καὶ τοῦ ἐν ταῖς σαρξὶ [o] καὶ [p] τῷ ἀνάλογον· λέγω δὲ ἀνάλογον τὸ ἀντὶ σαρκὸς τοῖς ἄλλοις ἐνυπάρχον ζῴοις. Ἔστι [q] γὰρ καὶ ἐνταῦθα περίττωμα ἐνίοις ἄπεπτον· τοῦτο οὖν ζώντων τε αἴτιον τῆς

[h] ξηρότερον Xa. [i] γαιῶδες Ca. [k] παρδάλεος Ca. [l] αὐτοῖς Xa.Ya. [m] καὶ om. Ca. [n] πολλὰ καὶ] codices πολλάκις. [o] καὶ] κατὰ Xa. [p] τὸ Ca.Xa. [q] γὰρ] δὲ Ca.

δυσωδίας ἐστὶ καὶ φθειρομένων σηπόμενον. Διὸ καὶ τὰ πίονα 3
καὶ ὀστᾶ καὶ τρίχες οὐ δυσώδη ἐστίν, ὅτι τὰ μὲν πέττεται, τὰ δὲ οὐκ ἔχει ὑγρότητα. Τοῖς δὲ φυτοῖς οὐκ ἔνι περίττωμα. Ἢ ἔστι μέν [r] τι καὶ τούτοις, ἀλλ' ὅτι [s] ξηρὰ καὶ 4
θερμὰ τὰ φυτὰ τὴν φύσιν ἐστίν, ὥστε εὐπεπτοτέρα ἡ ἰκμὰς καὶ οὐ πηλώδης ἐστὶν αὐτῶν; Δηλοῖ δὲ καὶ τῆς γῆς ἡ ἐν τοῖς θερμοῖς εὐώδης οὖσα, Συρία καὶ [t] Ἀραβία, καὶ τὰ εὐώδη [v] τἀκεῖθεν, ὅτι ξηρὰ καὶ θερμά ἐστιν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἄσηπτα. Τὰ δὲ ζῷα [w] οὐ τοιαῦτά ἐστι καὶ θερμά, ὥστε αἵ 5
τε περιττώσεις ἄπεπτοι καὶ δυσώδεις αὐτῶν εἰσί, καὶ διαφυσήσεις ὁμοίως· καὶ διαφθειρομένων σήπεται ἡ ὑγρότης, τῶν δὲ οὔ· οὐ γὰρ ἔχουσιν.

Διὰ τί τὰ δυσώδη θερμὰ ὄντα μᾶλλον δυσώδη ἐστὶν ἢ 5
ἐψυγμένα; Ἢ ὅτι ἐστὶν ἡ ὀσμὴ ἀτμὸς καὶ ἀπορροή τις; Ὅ τ' οὖν ἀτμὸς ὑπὸ θερμοῦ γίνεται καὶ ἡ ἀπορροή· κίνησις γάρ τίς ἐστι, τὸ δὲ θερμὸν κινητικόν. Τὸ δὲ ψυχρὸν τοὐναντίον στατικὸν καὶ συσταλτικὸν καὶ [x] φορὸν δὲ κάτω, τὸ δὲ [y] θερμὸν καὶ αἱ ὀσμαὶ πᾶσαι ἀνωφερεῖς διὰ τὸ ἐν ἀέρι τε εἶναι καὶ τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν ἄνω εἶναι, μὴ κάτω· πρὸς γὰρ ἐγκέφαλον περαίνουσα ἡ ὀσμὴ αἴσθησιν ποιεῖ.

Διὰ τί, ἐάν τις [z] σκόροδα φάγῃ, τὸ οὖρον ὄζει, ἄλλων 6
δὲ ἐχόντων ἰσχυρὰν ὀσμὴν οὐκ ὄζει ἐδεσθέντων; Πότερον, ὥσπερ τινὲς τῶν ἡρακλειτιζόντων φασὶν ὅτι ἀναθυμιᾶται, ὥσπερ ἐν τῷ ὅλῳ, καὶ ἐν τῷ σώματι, εἶτα πάλιν ψυχθὲν συνίσταται ἐκεῖ μὲν ὑγρόν, ἐνταῦθα δὲ οὖρον, ἡ ἐκ τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις, ἐξ οὗ ἐγένετο αὕτη συμμιγνυμένη, ποιεῖ τὴν ὀσμήν; Αὕτη γάρ ἐστιν, ὅταν μεταβάλλῃ. Ἢ ἔδει 2
καὶ τὰ ἄλλα τοῦτο ποιεῖν, ὅσα ἰσχυρὰς ὀσμὰς ἔχει· νῦν δὲ οὐ ποιεῖ. Ἔτι συγκρινόμενα ἐκ τῆς ἀτμίδος οὐκ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἔρχεται, οἷον οἶνος ἐξ οἴνου, ἀλλ' οὐχ ὕδωρ, ὥστε

[r] τι] τοι Xa, om. Ca. [s] θερμὰ καὶ ξηρὰ τὴν φύσιν ἐστὶ τὰ φυτὰ Xa. [t] ἀρραβία Ca.Xa. [v] τὰ ἐκεῖθεν Ca.Xa. [w] οὐ om. Ca. [x] φορῶν margo Xa, φορὰν Ya. [y] θερμὸν] φορὸν Ca. [z] ῥόδα Ca.

καὶ τοῦτο ψεῦδος. Ἀλλ' ὅτι μόνον [a] φυσητικὸν τῆς κάτω κοιλίας τῶν ὀσμὴν ἐχόντων ἰσχυρὰν [b] ἅμα καὶ οὐρητικήν, τὰ δὲ ἄλλα ἄνω ποιεῖ, οἷον ἡ ῥάφανος, καὶ τὰ πνεύματα.
3 Ἢ οὐκ οὐρητικά. Κάτω δὲ τρία ὑπάρχει ταῦτα· καὶ γὰρ οὐρητικόν, καὶ πνεῦμα ποιεῖ, καὶ τοῦτο κάτω. Ὁ δὲ τόπος ὁ πέριξ τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν κύστιν τῶν τοιούτων ἀπολαύει διὰ τὴν γειτνίασιν, καὶ ὅτι πνευματικός ἐστιν· δηλοῖ [c] δὲ ἡ συντονία τοῦ αἰδοίου. Δῆλον οὖν ὅτι ἀφικνεῖται τὸ περίττωμα εἰς [d] τὴν κύστιν αὐτοῦ μάλιστα τῶν τοιούτων ἅμα τῷ πνεύματι, ὃ μιγνύμενον ποιεῖ τοῦ οὔρου τὴν ὀσμήν.

7 Διὰ τί τὰ [e] στόματα μηδὲν ἐδηδοκότων ἀλλὰ νηστευσάντων [f] ὄζει μᾶλλον (ὃ καλεῖται νηστείας ὄζειν), φαγόντων δὲ [g] οὐκέτι, ὅτε ἔδει μᾶλλον; Ἢ ὅτι κινουμένης τῆς κοιλίας θερμότερος ὁ ἀὴρ γινόμενος διὰ τὴν ἀκινησίαν σήπει τὸ πνεῦμα καὶ τὰ φλεγματώδη περιττώματα; Ὅτι δὲ θερμότερος γίνεται, σημεῖον ὅτι καὶ δίψαν ποιεῖ ἡ νηστεία μᾶλλον. Φαγόντων δὲ διὰ τὸ ἐλάττων εἶναι ἡ ὀσμὴ τῆς τῶν σιτίων παύεται· κρατεῖ γὰρ τῆς θερμότητος ἡ τῶν σιτίων θερμότης, ὥστε μηθὲν πάσχειν.

8 Διὰ τί ἡ μασχάλη [h] δυσωδέστατον τῶν τόπων; Πότερον ὅτι ἀπνούστατός ἐστιν; Ἔστι [i] δὲ ἡ δυσωδία ἐν τοῖς τοιούτοις μάλιστα, διὰ τὸ σῆψιν γίνεσθαι ὑπὸ τῆς ἡσυχίας τῆς [k] ὑγρότητος· [l] ἢ [m] διότι ἀκίνητος καὶ ἀγύμναστος.

9 Διὰ τί οἱ τοῦ [n] γράσου ὄζοντες, ὅταν [o] ἀλείφωνται μύρῳ, δυσωδέστεροι [p] γίνονται; Ἢ διότι [q] τοῦτο ἐπὶ πολλῶν γίνεται, [r] οἷον ὀξὺ [s] καὶ γλυκὺ συμμιχθὲν τὸ ὅλον γλυκύτερον ἐγένετο. Εἶτα [t] ἱδρώσαντες πάντες δυσωδέστεροί εἰσι, τὸ δὲ μύρον θερμαντικόν ἐστιν· ἱδρῶτας οὖν παρασκευάζει.

[a] φυσιτικὸν Ca. [b] καὶ οὐρητικὴν ἅμα Xa. [c] δὲ και ἡ Xa. [d] τὴν om. Ca.Ya. [e] στόματα τῶν μηδὲν Ca. [f] ὄζει Ca.Ya. [g] οὐ Ca.Ya. [h] δυσωδέστατος τῶν ἄλλων τόπων y. [i] δὲ δυσωδία μάλιστα ἐν τοῖς τοιούτοις y. [k] ὑγρότητος y : ceteri ποιότητος. [l] ἢ om. y. [m] διότι] ὅτι καὶ Xa. [n] πράσου Ca. [o] ἀλείψωνται y. [p] γίνονται] εἰσι y. [q] ἐπὶ πολλῶν τοῦτο y. [r] οἷον om. y. [s] καὶ—εἶτα] ἢ ὅτι πάλιν y. [t] ἱδρώσαντες ante εἶτα Xa, post πάντες Ca.Ya.

Διὰ τί τῶν ἐγκύρτων καὶ κυφοτέρων δυσοσμοτέρα καὶ βα- 10
ρυτέρα ἡ ὀσμὴ τοῦ πνεύματος; Ἢ διότι συγκέκλεισται ὁ
τόπος ὁ περὶ τὸν πνεύμονα καὶ [v] ἀνέσπασται ἐκ τῆς εὐθυω-
ρίας, ὥστε οὐκ εὔπνους, ἀλλὰ σήπεται ἡ ἰκμὰς καὶ τὸ πνεῦμα
[w] μᾶλλον εἴσω [x] ἐγκατακλειόμενον;

Διὰ τί τὰ πολλὰ τῶν μύρων συνεξιδρῶσαι δυσώδη, ἔνια 11
δὲ ἡδίω ἢ οὐ χείρω; Ἢ ὅσα μὲν τῇ κινήσει ἢ [y] τῇ τρίψει
μεταβάλλοντα, χείρω [y] τὰ τοιαῦτα, [z] ὅσα δὲ μή, τοὐναντίον;
Ἔστι δὲ ἔνια τοιαῦτα, ὥσπερ καὶ τῶν ἀνθῶν, ἐξ ὧν γίνον-
ται [a] αἱ εὐωδίαι, τὰ μὲν τριβόμενα ἢ θερμαινόμενα ἢ ξηραι-
νόμενα φαῦλα, οἷον τὰ λευκόϊα, τὰ δὲ ὅμοια, οἷον τὰ ῥόδα.
Καὶ τῶν μύρων [b] δὴ ὅσα [c] ἐκ τοιούτων ἐστί, μεταβάλλει,
τὰ δὲ οὔ· [d] διὸ τὸ [e] ῥόδινον ἥκιστα. Καὶ δυσώδη [f] δὲ φαί-
νεται μᾶλλον, ὅσων οἱ ἱδρῶτες δυσώδεις, καὶ διὰ τὸ μίγνυ-
σθαι τῷ ἐναντίῳ, ὥσπερ τὸ μέλι μετὰ τοῦ ἁλὸς οὐ μᾶλλον
γλυκὺ ἀλλ' ἧττον.

Διὰ τί πάντα μᾶλλον ὄζει κινούμενα; Ἢ διότι [g] ἀνα- 12
πίμπλησι τὸν ἀέρα; Διαπέμπεται οὖν θᾶττον ἡ ὀσμὴ πρὸς
τὴν αἴσθησιν.

ΙΔ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΙΣ.

Διὰ τί θηριώδεις τὰ ἔθη καὶ τὰς ὄψεις οἱ ἐν ταῖς ὑπερ-
βολαῖς ὄντες ἢ ψύχους ἢ καύματος; Ἢ διὰ τὸ αὐτό; Ἡ
γὰρ ἀρίστη κρᾶσις καὶ τῇ διανοίᾳ συμφέρει, αἱ δὲ ὑπερβολαὶ
[h] ἐξιστᾶσι, καὶ ὥσπερ τὸ σῶμα διαστρέφουσιν, οὕτω καὶ τὴν
τῆς διανοίας κρᾶσιν.

Διὰ τί ἐν τῷ Πόντῳ ὁ σῖτος ἐαθεὶς ἐν τῷ ψύχει πολλὰ 2
ἔτη γίνεται ἄκοπος; Ἢ ὅτι ἐξικμάζεται τὸ ἀλλότριον ὑγρὸν
μετὰ τοῦ θερμοῦ, ὥσπερ ἐν ταῖς σταφυλαῖς; Ἔνια μὲν γὰρ
ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, ἔνια δὲ ἅμα τῷ θερμῷ.

[v] ἀνέσπαρται Ca.Xa.Ya. [w] εἴσω μᾶλλον Xa. [x] κατακλειόμενον Ca, ἐγκατακεκλεισμένον Xa. [y] τῇ post ἢ et mox τὰ om. Xa.Ya. [z] ὅσα—τοιαῦτα om. Ca. [a] αἱ om. Ca. [b] δὲ Ca. [c] ἐκ τῶν τοιούτων Xa. [d] διὰ Ca. [e] ῥόδιον Xa. [f] δὲ om. Xa. [g] ἀναπίπλησι Ca. [h] ἐξιστῶσι Ca.

3 Διὰ τί ἐν τῇ ψυχροτάτῃ χώρᾳ οἱ καῦσοι μᾶλλον γίνονται; Ἢ διότι ἀντιπεριίστησι τὸ ψῦχος εἴσω τὴν θερμότητα; Ἐν δὲ τῷ θέρει τοὐναντίον συμβαίνει, τὰ εἴσω ψυχρότερα. Ὁ δὲ καῦσος πυρετὸς τῶν ἔξω κατεψυγμένων τὰ ἔσω θερμότητι ὑπερβάλλει.

4 Διὰ τί οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ Αἰγύπτιοι βλαισοί εἰσιν; Ἢ διότι ὑπὸ θερμοῦ, ὥσπερ καὶ τὰ ξύλα διαστρέφεται ξηραινόμενα, οὕτω καὶ τὰ τῶν ζῴων σώματα; Δηλοῦσι δὲ καὶ αἱ τρίχες· οὐλοτέρας γὰρ ἔχουσιν, ἡ δὲ οὐλότης ἐστὶν ὥσπερ βλαισότης τῶν τριχῶν.

5 Διὰ τί ἐν τοῖς νοτίοις μᾶλλον θηλυτοκοῦσιν αἱ ὀχεῖαι; Ἢ ὅτι τὸ πλεῖον ὑγρὸν βραδύτερον παχύνεται; Ἐν δὲ τοῖς νοτίοις διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς κράσεως ὑγρότερον τὸ σπέρμα γίνεται.

6 Διὰ τί ἐν τοῖς ἑλώδεσι τὰ μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ ἕλκη ταχὺ ὑγιάζεται, τὰ δὲ ἐν ταῖς κνήμαις μόλις; Ἢ ὅτι βαρεῖα ἡ ὑγρότης διὰ τὸ γεώδης εἶναι, τὰ δὲ βαρέα εἰς τὸ κάτω ὑποχωρεῖ; Τὰ μὲν οὖν ἄνω εὔπεπτα διὰ τὸ ὑποκεχωρηκέναι εἰς τὸ κάτω, τὰ δὲ κάτω πολλῆς γέμει [i] τῆς [k] περιττώσεως καὶ εὐσήπτου.

7 Διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς εὐπνόοις τόποις [l] βραδέως γηράσκουσιν, οἱ δὲ ἐν τοῖς κοίλοις καὶ ἑλώδεσι ταχέως; Ἢ τὸ γῆρας σηπεδών τίς ἐστι, σήπεται δὲ τὸ ἠρεμοῦν· τὸ δὲ ἐν κινήσει ὂν ἢ ὅλως ἀσαπὲς ἢ ἧττον τοῦτο πάσχει, οἷον τὸ ὕδωρ. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ὑψηλοῖς διὰ τὴν εὔπνοιαν [m] ὁ ἀὴρ ἐν κινήσει ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς κοίλοις μένει. Ἔτι δὲ ἐκεῖ μὲν διὰ τὴν κίνησιν ἀεὶ καθαρὸς ὁ ἀὴρ καὶ ἕτερος γίνεται, ἐν δὲ τοῖς ἑλώδεσι μένει.

8 Διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις δειλοί [n] εἰσιν, [o] οἱ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς ἀνδρεῖοι; Ἢ ὅτι ἐναντίως τοῖς τόποις καὶ ταῖς ὥραις ἡ φύσις ἔχει, διὰ τὸ ὁμοίως ἐχόντων ἀνάγκη διακαίεσθαι ταχέως. Ἀνδρεῖοι δέ εἰσιν οἱ τὴν φύσιν θερ-

[i] τῆς om. Ca. Ya. [k] περιπτώσεως Xa. [l] βραδέως—cap. 8. τόποις om. Ca. [m] ὁ om. Ya. [n] εἰσίν om. Ca. [o] οἱ δὲ ἐν] ἐν δὲ Xa.

μοί, δειλοὶ δὲ οἱ κατεψυγμένοι. Συμβαίνει δὲ τοὺς μὲν ἐν 2
τοῖς θερμοῖς ὄντας κατεψῦχθαι, τοὺς [o] δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς
ἐκτεθερμάνθαι τὴν φύσιν. Μεγάλοι δὲ ἄμφω εἰσίν, οἱ μὲν
ἐν τοῖς ψυχροῖς διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς σύμφυτον θερμότητα, [p] οἱ
δ' ἐν τοῖς θερμοῖς διὰ τὴν ἐν τῷ τόπῳ· ἐν γὰρ τοῖς θερ-
μοῖς καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ αὐξάνονται. Τὸ δὲ ψῦχος [q] πιλη- 3
τικόν ἐστιν. Ἅτε οὖν τῶν μὲν ἐν αὐτοῖς ἐχόντων τὴν ἀρ-
χὴν τῆς αὐξήσεως σφοδράν, τῶν δὲ οὐ κωλυομένων ὑπὸ τῆς
ἔξωθεν ψυχρότητος, εἰκότως ἐπὶ πολὺ τὴν αὔξησιν ἐπιδέ-
χονται. Οἱ δὲ περὶ ἡμᾶς ἧττον διὰ τὸ ἐλάττω τε ἔχειν
τὴν ἀρχὴν ἐν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ τοὺς ἐν τοῖς ψυχροῖς [r] συμ-
πιλεῖσθαι.

Διὰ τί μακρόβιοι μᾶλλόν εἰσιν οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις 9
οἰκοῦντες; Ἢ διὰ τὸ ξηροτέραν ἔχειν τὴν φύσιν, τὸ δὲ
ξηρότερον ἀσαπέστερον [s] εἶναι καὶ πολυχρονιώτερον, τὸν δὲ
θάνατον οἷον σῆψίν τινα εἶναι; Ἢ διότι ὁ μὲν θάνατός
ἐστι ψύξις τοῦ ἐντὸς θερμοῦ, καταψύχεται δὲ πᾶν ὑπὸ τοῦ
περιέχοντος καὶ ψυχροτέρου; Ἔστι δὲ ὁ περιέχων ἀὴρ
ἐν μὲν τοῖς ἀλεεινοῖς τόποις θερμός, ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς
ψυχρός, ὥστε [t] θᾶττον καὶ μᾶλλον φθείρει τὸ ἐν αὐτοῖς
θερμόν.

Διὰ τί οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις μακροβιώτεροι; Ἢ ὅτι 10
μᾶλλον τὸ θερμὸν καὶ [v] τὸ ὑγρὸν σώζουσιν; Ὁ γὰρ θάνα-
τος ἡ τούτων φθορά.

Διὰ τί ἐν τοῖς ἑλώδεσι τόποις ὑπνωδέστεροι γινόμεθα; 11
Ἢ [w] διότι κατεψυγμένοι μᾶλλον ἐν αὐτοῖς ἐσμέν, ἡ δὲ κα-
τάψυξις ἡσυχία τις οὖσα παρασκευάζει ὕπνον, ὁ δὲ ὕπνος ἐν
τῷ ἡσυχάζειν παραγίνεται.

Διὰ τί οἱ ἐν τοῖς πλοίοις εὔχροοι, [x] ἐπὶ ὕδατος διαιτώ- 12
μενοι, μᾶλλον τῶν ἐν τοῖς ἕλεσιν; [y] Ἢ ἡ ὥρα καὶ τὸ εὔ-

[o] δὲ om. Cᵃ. [p] οἱ δὲ ἐν] ἐν δὲ Xᵃ. [q] ποιητικόν Cᵃ. [r] συμπιλοῦσθαι Cᵃ.Yᵃ. [s] εἶναι om. Cᵃ. [t] θᾶττον] μᾶλλον Cᵃ. [v] τὸ post καὶ om. Xᵃ. [w] ὅτι Xᵃ. [x] ἐπὶ] οἱ ἐν τῷ Cᵃ. [y] ἢ] καὶ Cᵃ.Yᵃ.

πνουν αἴτιον; Ὠχροὺς δὲ τὸ ὕδωρ ποιεῖ, ὅταν [z] σήπηται, ὃ πάσχει δι' ἀκινησίαν· διὸ ἐν τοῖς ἑλώδεσιν ὕπωχροι.

13 Διὰ τί ἐν τοῖς χειμερινοῖς χωρίοις πνίγη σφοδρὰ γίνεται πολλά, καὶ μαλλον ἢ ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς; Πότερον διὰ τὴν ὑγρότητα τοῦ ἀέρος; Ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς θερμότητος ὕδωρ θερμότερον γίνεται τοῦ ἀέρος, ὥστε καὶ ὁ ἀὴρ ὑγρότερος τοῦ θερμοῦ. Ἢ οὐδὲ ἔστι ξηρότερος ὁ ἀὴρ ἐν [a] τοῖς τόποις τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ φαίνεται παρὰ τὸ ἐναντίον, ὥσπερ ὁ ἐκ νεφέλης ἥλιος παρὰ τὸ ἐκ τῆς σκιᾶς θιγγάνεσθαι.

14 Διὰ τί οἱ πρὸς μεσημβρίαν οἰκοῦντες μᾶλλόν εἰσι μελα-
νόφθαλμοι; Ἢ γλαυκὰ μέν ἐστι τὰ ὄμματα δι' ὑπερβο-
λὴν τοῦ ἐντὸς θερμοῦ, μέλανα δὲ διὰ τὴν τούτου ἀπουσίαν,
2 ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησίν. Καθάπερ οὖν τῶν πρὸς
ἄρκτον οἰκούντων γλαυκὰ [b] τὰ ὄμματά ἐστι τῷ τὸ ἐντὸς
θερμὸν κωλύεσθαι διεκπίπτειν διὰ τὸ [c] ἐκτὸς ψυχρόν, οὕτω
τῶν πρὸς μεσημβρίαν οἰκούντων τὸ μὲν ὑγρὸν διὰ τὸ περι-
έχον θερμὸν οὐκ ἐκπίπτει, [d] τὸ δὲ θερμὸν μηδενὸς ἀντιφράτ-
τοντος ἐκπίπτει, τὸ δὲ λειπόμενον ὑγρὸν μέλαν ποιεῖ· τῇ
3 γὰρ τοῦ φωτὸς ἀπουσίᾳ τὸ λειπόμενόν ἐστι σκοτῶδες. Ἢ
τοῖς τοῦ λοιποῦ σώματος χρώμασιν ὁμοιοῦται τὸ ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ χρῶμα; Διὸ τῶν πρὸς ἄρκτον λευκῶν ὄντων
γλαυκὰ τὰ ὄμματα ([e] τοῦ γὰρ λευκοῦ τοῦτο ἐγγὺς τὸ χρῶ-
μα), καὶ τῶν πρὸς μεσημβρίαν μελάνων ὄντων μέλανα καὶ τὰ
ὄμματα.

15 Διὰ τί οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις σοφώτεροί εἰσιν ἢ ἐν τοῖς ψυχροῖς; Πότερον διὰ τὸ αὐτὸ δι' ὅπερ καὶ οἱ γέροντες τῶν νέων; Οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ τόπου ἐπανιούσης τῆς φύσεως [f] αὐτῶν θερμότεροί εἰσι πολύ, ὥστε λίαν μεθύουσιν ἐοίκασι, καὶ οὐκ εἰσὶ ζητητικοὶ ἀλλὰ ἀνδρεῖοι καὶ εὐέλπιδες· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς [g] νήφουσι διὰ τὸ [h] κα-

[z] σήπεται Xa. [a] τοῖς om. Xa. [b] τὰ om. codices. [c] ἐντὸς Xa. [d] τὸ δὲ—ἐκπίπτει om. pr. Ya. [e] τοῦ—ὄμματα om. Ca. [f] αὐτοῦ Ca.Ya. [g] νήφουσι post θαρρούντων Ca. [h] καταψεψύχθαι Ca.

τεψῦχθαι. Πανταχοῦ δὲ οἱ φοβούμενοι τῶν θαρρούντων 2
μᾶλλον ἐπιχειροῦσι ζητεῖν, ὥστε καὶ εὑρίσκουσι μᾶλλον. Ἢ διὰ τὸ πολυχρονιώτερον τὸ γένος εἶναι τοῦτο, τοὺς δὲ ὑπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἀπολέσθαι, ὥστε εἶναι καθάπερ νέους πρὸς γέροντας τοὺς ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις πρὸς τοὺς ἐν τοῖς θερμοῖς οἰκοῦντας.

Διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις δειλοί εἰσιν, οἱ δὲ 16
ἐν τοῖς ψυχροῖς ἀνδρεῖοι; Ἢ ὅτι ἐναντίως τοῖς τόποις καὶ ταῖς ὥραις ἡ φύσις ἔχει, διὰ τὸ ὁμοίως ἐχόντων [i] διακάεσθαι ἂν ταχέως; [k] Ἀνδρεῖοι δέ εἰσιν οἱ τὴν φύσιν θερμοί, δειλοὶ δὲ οἱ κατεψυγμένοι. Συμβαίνει δὴ τοὺς μὲν [l] ἐν τοῖς 2
θερμοῖς ὄντας καταψύχεσθαι (ἀραιοῦ γὰρ ὄντος αὐτοῖς τοῦ σώματος τὸ θερμὸν αὐτῶν ἔξω διεκπίπτει), τοὺς δ' ἐν τοῖς ψυχροῖς ἐκτεθερμάνθαι τὴν φύσιν διὰ τὸ [m] ἐκ τοῦ [n] ἐκτὸς ψύχους πυκνοῦσθαι τὴν σάρκα, πυκνουμένης δὲ ἐντὸς συστέλλεσθαι τὸ θερμόν.

ΙΕ. ΟΣΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΕΧΕΙ ΘΕΩΡΙΑΣ.

Διὰ τί διάμετρος καλεῖται μόνη τῶν δίχα διαιρουσῶν τὰ εὐθύγραμμα ἡ ἐκ γωνίας εἰς [o] γωνίαν ἀχθεῖσα γραμμή; Ἢ ὅτι διάμετρος δίχα διαιρεῖ, καθάπερ τοὔνομα ὑποσημαίνει, οὐ φθείρουσα τὸ μετρούμενον; Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς συνθέσεις διαιροῦσα (λέγω δὲ τὰς γωνίας) διάμετρος ἔσται· οὐ γὰρ φθείρει ἀλλὰ διαιρεῖ, καθάπερ οἱ τὰ στρατιωτικὰ σκεύη διαιροῦντες. Ἡ δὲ κατὰ τὰς γραμμὰς σύνθετα τέμνουσα φθείρει· σύγκειται γὰρ τὸ εὐθύγραμμον κατὰ τὰς γωνίας.

Διὰ τί διάμετρος καλεῖται; Ἢ [p] διότι δίχα [q] μόνη διαι- 2
ρεῖ; Ὥσπερ οὖν εἴ τις εἴποι [r] διχάμετρός ἐστιν. Καὶ [s] διὰ τί μόνη τῶν δίχα τοῦτο καλεῖται. Ἢ [t] ὅτι κατὰ μέλη [v] ᾗ [w] κέκαμπται μόνη διαιρεῖ, αἱ δὲ ἄλλαι κατὰ πλευράς;

[i] διακνάεσθαι Cᵃ.Yᵃ. [k] ἀνδρεῖοι δὲ] διότι ἀνδρεῖοι V. [l] ἐν om. Yᵃ. [m] ἐκ τοῦ om. Cᵃ. [n] ἐντὸς Cᵃ.Yᵃ. [o] γωνίας Xᵃ. [p] ὅτι Cᵃ.Yᵃ. [q] μόνον Xᵃ. [r] διάμετρος codices. [s] διὰ τί] διότι codices. [t] ὅτι ἢ κατὰ μέρη Xᵃ. [v] ᾗ] ὡς Cᵃ. [w] κέκαπται Xᵃ.

3 Διὰ τί πάντες ἄνθρωποι, καὶ βάρβαροι καὶ Ἕλληνες,
[x] εἰς τὰ δέκα καταριθμοῦσι, καὶ οὐκ εἰς ἄλλον ἀριθμόν, οἷον
β', γ', δ', ε', εἶτα πάλιν ἐπαναδιπλοῦσιν, ἓν πέντε, δύο πέντε,
ὥσπερ ἕνδεκα, δώδεκα; Οὐδ' αὖ ἐξωτέρω παυσάμενοι τῶν
δέκα, εἶτα ἐκεῖθεν ἐπαναδιπλοῦσιν; Ἔστι μὲν γὰρ ἕκαστος
τῶν ἀριθμῶν ὁ ἔμπροσθεν καὶ ἓν ἢ δύο, καὶ [y] οὗτος ἄλλος τις,
2 ἀριθμοῦσι δ' ὅμως ὁρίσαντες ἄχρι τῶν δέκα. Οὐ γὰρ δὴ ἀπὸ
τύχης γε αὐτὸ [z] ποιοῦντες φαίνονται καὶ ἀεί· τὸ δὲ ἀεὶ καὶ
ἐπὶ πάντων οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλὰ φυσικόν. Πότερον ὅτι
τὰ δέκα τέλειος ἀριθμός; Ἔχων γὰρ πάντα τὰ τοῦ ἀριθμοῦ
εἴδη, ἄρτιον περιττόν, τετράγωνον κύβον, μῆκος ἐπίπεδον,
3 πρῶτον σύνθετον. Ἢ ὅτι ἀρχὴ ἡ [a] δεκάς; Ἓν γὰρ [b] καὶ δύο
καὶ τρία καὶ τέτταρα γίνεται δεκάς. Ἢ ὅτι τὰ φερόμενα
σώματα ἐννέα; Ἢ ὅτι ἐν δέκα ἀναλογίαις [c] τέτταρες κυβι-
κοὶ ἀριθμοὶ ἀποτελοῦνται, ἐξ ὧν φασὶν ἀριθμῶν οἱ Πυθαγό-
ρειοι τὸ πᾶν συνεστάναι; Ἢ ὅτι πάντες ὑπῆρξαν ἄνθρωποι
4 ἔχοντες δέκα δακτύλους; Οἷον οὖν ψήφους ἔχοντες τοῦ οἰκείου
ἀριθμοῦ, τούτῳ τῷ πλήθει καὶ τἆλλα ἀριθμοῦσιν. Μόνοι δὲ
ἀριθμοῦσι τῶν Θρᾳκῶν γένος τι εἰς τέτταρα, διὰ τὸ ὥσπερ
τὰ παιδία μὴ δύνασθαι μνημονεύειν ἐπὶ πολύ, μηδὲ χρῆσιν
μηδενὸς εἶναι πολλοῦ αὐτοῖς.

4 ὅτι ἡ γῆ κέντρον· ἀεὶ γὰρ ὅμοια τὰ φαινόμενα ἡμῖν σχή-
ματα. Δοκεῖ τοῦτο εἶναι, ἐὰν μὴ ἀπὸ τοῦ μέσου τις θεωρῇ,
ἀλλ' ὁτὲ μὲν τρίγωνα ὁτὲ δὲ [d] τραπέζια ὁτὲ δὲ ἀλλοῖα ἐδόκει
2 ἡ γῆ [e] μέσον ἡμῖν, εἰ ἀπὸ τούτων ἕνι ἡμᾶς θεωρεῖν. Οὔσης
γὰρ σφαιροειδοῦς τῆς γῆς ταὐτὸ κέντρον τούτου καὶ τῆς
[f] γῆς ἔσται. Ἡμεῖς δὲ ἐπάνω τῆς γῆς οἰκοῦμεν, ὥστε οὐκ
ἀπὸ τούτου, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τῆς διαμέτρου [g] ἀφεστῶσιν ἡμῖν
τοιαῦτα φαίνεται. Τί [h] οὖν [i] κωλύει πλέονος γενομένου τοῦ
διαστήματος διαμένειν τὴν τῶν σχημάτων φαντασίαν;

[x] εἰς τὰ] ἐς τὰ C[a].X[a]. [y] οὕτως? [z] ποιοῦντες πάντες φ.? [a] δεχάς Y[a]. [b] καὶ om. C[a]. [c] τέσσαρες X[a]. [d] παρατραπέζια X[a]. [e] μέσον ὕδωρ ἡμῖν εἰ ἀπὸ τούτου X[a]. [f] γῆς alterum om. X[a]. [g] ἀφεστῶσαν C[a], ἀφεστᾶσιν X[a]. [h] οὖν] οὐ C[a].Y[a]. [i] κωλύσει C[a].

Διὰ τί τοῦ ἡλίου ὁμοτόνως φερομένου ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ, 5
οὐχ ἡ αὐτὴ αὔξησις καὶ φθίσις τῶν σκιῶν; Ἢ ὅτι ἴσαι γίνονται αἱ γωνίαι πρὸς τὰ ὁρώμενα, αἱ [k]ἀπὸ τῶν ἀκτίνων ὑπὸ ταῖς ἴσαις περιφερείαις; Εἰ δ' αὗται καὶ ἐμβαλλόμεναι ποιοῦσιν ἀκτῖνας ἐν τῷ τριγώνῳ, ὅπερ ἔχεται ὑπό τε τῆς πρώτης ἀκτῖνος καὶ τοῦ ὁρωμένου καὶ τῆς σκιᾶς. Εἰ δ' αἱ γωνίαι 2
ἴσαι, ἀνάγκη τὴν πορρωτέρω γραμμὴν τοῦ ὁρωμένου μείζω εἶναι τῆς ἐγγυτέρω· τοῦτο γὰρ ἴσμεν. Διῃρήσθω οὖν ἡ περιφέρεια εἰς ἴσα ὁσαοῦν πλήθει, ὁράσθω δὲ τὸ Θ. Ὅταν οὖν ὁ ἥλιος ἐπὶ τοῦ Α προσλαβὼν τὸ Θ ποιήσῃ τινὰ σκιὰν ἐν τῷ Θ Α, ἀνάγκη δὴ τὴν ἀκτῖνα ἐπὶ τὸ Α πίπτειν. Ὅταν 3
δ' ἔλθῃ ἐπὶ τὸ Β, ἡ ἀπὸ τοῦ Β ἀκτὶς [l]ἐντὸς τῆς Θ Α πεσεῖται, καὶ ὅταν πάλιν ἐπὶ τὸ [m]Γ μεταβῇ, ὡσαύτως· εἰ δὲ μή, εὐθεῖα εὐθείας διχῇ ἅψεται. Ἐπεὶ οὖν ἴση ἡ Α Β τῇ Β Γ, καὶ αἱ γωνίαι αἱ ὑπὸ ταύτης αἱ πρὸς [n]τῷ Δ ἴσαι ἔσονται· πρὸς τῷ κέντρῳ γάρ. Εἰ δὲ τῇ τοῦ Δ, καὶ ἐν τῷ τριγώνῳ· κατὰ κορυφὴν γὰρ ταύταις. Ὥστ' ἐπεὶ εἰς ἴσα διαιρεῖται ἡ 4
γωνία, μείζων ἔσται [o]ἡ Δ Ε τῆς Ε Ζ τῇ Δ Θ. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι ἃς ποιοῦσιν [p]αἱ ἀπὸ τῆς περιφερείας ἀκτῖνες. Ἅμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι κατὰ μεσημβρίαν ἐλαχίστην ἀναγκαῖον εἶναι τὴν σκιάν, καὶ ὅτι αἱ ἐπιδόσεις [q]τότε ἐλάχισται. Μάλιστα γὰρ καθ' ἡμᾶς ὁ ἥλιος τῆς μεσημβρίας ἐστί, καὶ 5
πνῖγος γίνεται διά τε τὴν εἰρημένην αἰτίαν, καὶ ὅτι ἀπνεύματος· ὅταν γὰρ διακρίνῃ τὸν πρὸς τῇ γῇ ἀέρα, πνεῦμα γίνεται. Εἰ οὖν ἅμα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἡμισφαιρίοις, εἰκότως ἂν αἱ μέσαι νύκτες καὶ ἡ μεσημβρία ἄπνευματοι εἶεν.

Διὰ τί ὁ ἥλιος διὰ τῶν τετραπλεύρων διέχων οὐκ εὐθύ- 6
γραμμα ποιεῖ τὰ σχήματα ἀλλὰ κύκλους, οἷον ἐν ταῖς [r]ῥιψίν; Ἢ ὅτι [s]ἡ τῶν ὄψεων ἔκπτωσις κῶνός ἐστι, τοῦ δὲ κώνου κύκλος ἡ βάσις, ὥστε πρὸς ὃ ἂν [t]προσπίπτωσιν αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες, κυκλοτερεῖς φαίνονται. Ἀναγκαῖον μὲν γὰρ 2

[k] ὑπὸ Ca.Xa.Ya. [l] ἐκτὸς Ca.Ya. [m] Γ] = Ca. [n] τὸ Ca.Xa. [o] ἡ Δ Ε τῇ] δ ε Xa. [p] αἱ ante ἀπὸ om. Ca. [q] ποτὲ Ca.Ya. [r] ῥίψεσιν codices. [s] ἡ om. Xa. [t] πίπτωσιν Ca.

ἐστι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἡλίου σχῆμα ὑπ᾽ εὐθειῶν περιέχεσθαι, εἴπερ αἱ ἀκτῖνες εὐθεῖαι. Ὅταν γὰρ [v] εὐθεῖαι πρὸς εὐθεῖαν προσπίπτωσιν, εὐθύγραμμον ποιοῦσιν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀκτίνων συμβαίνει τοῦτο· πρὸς εὐθεῖαν γὰρ [w] προσπίπτουσι τὴν τοῦ ῥιπὸς γραμμήν, [x] ἡ δι᾽ οὗ λάμπουσι, καὶ [y] αὐταὶ εὐθεῖαί εἰσιν,
3 ὥστε [z] πρὸς εὐθεῖαν ἔσται ἡ ἔκπτωσις. Ἀλλὰ διὰ τὸ [a] ἀσθενεῖς εἶναι τὰς ἀποσχιζομένας ἀπὸ τῶν ὄψεων πρὸς τὰ ἄκρα τῶν εὐθειῶν, οὐχ ὁρᾶται τὰ ἐν ταῖς γωνίαις· ἀλλ᾽ ὅσον μὲν τῆς εὐθείας [b] ἐνυπάρχει ἐν τῷ κώνῳ, ποιεῖ αὐτήν, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ λανθάνουσιν αἱ ὄψεις [c] ἐπιπίπτουσαι. Πολλὰ γὰρ οὐχ ὁρῶμεν ἐφ᾽ ἃ διικνεῖται ἡ ὄψις, οἷον τὰ ἐν τῷ σκό-
4 τει. Ὅμοιον δὲ [d] τούτῳ καὶ τὸ [e] τὸ τετράγωνον πολυγωνοειδὲς φαίνεσθαι, ἐὰν δὲ πλέον ἀφιστῇ, κύκλον. Ὄντος γὰρ κώνου τῆς τῶν ὄψεων ἐκπτώσεως, ἀφισταμένου τοῦ σχήματος εἰς [f] τὸ πόρρω αἱ μὲν εἰς τὰς γωνίας ἀποσχιζόμεναι τῶν ὄψεων διὰ τὸ ἀσθενεῖς εἶναι καὶ ὀλίγαι οὐχ ὁρῶσι, πλέονος τοῦ ἀποστήματος γινομένου, αἱ δὲ εἰς τὸ μέσον προσπίπτου-
5 σαι, ἀθρόαι καὶ ἰσχυραὶ οὖσαι, διαμένουσιν. Ἐγγὺς μὲν οὖν ὄντος τοῦ σχήματος [g] δύνανται καὶ τὰ ἐν ταῖς γωνίαις ὁρᾶν, [h] πόρρω δὲ [i] αὐτοῦ [k] γινομένου ἀδυνατοῦσιν. Διὸ καὶ ἡ περιφερὴς ἀπαγομένη εὐθεῖα φαίνεται. Καὶ ἡ σελήνη [l] ὑπὸ εὐθειῶν [m] δοκεῖ περιέχεσθαι τῇ ὀγδόῃ, ἐὰν μὴ κατὰ τὸ πλάτος ἀλλὰ κατὰ [n] τὴν περιέχουσαν γραμμὴν αἱ ὄψεις [o] προσπί-
6 πτωσιν. Ἐγγὺς μὲν γὰρ οὔσης τῆς περιφερείας δύνανται [p] διακρίνειν αἱ ὄψεις, ὅσῳ ἐγγύτερόν ἐστι θάτερον θατέρου μέρους τῆς περιφερείας· πόρρω δὲ γινομένης οὐ διαισθάνεται, ἀλλὰ δοκεῖ αὐτῇ ἐξ ἴσου [q] εἶναι. Διὸ καὶ εὐθεῖα φαίνεται.

7 Διὰ τί τῆς σελήνης σφαιροειδοῦς οὔσης εὐθεῖαν ὁρῶμεν,

[v] εὐθεῖα Xa. [w] συμπίπτουσι Ca. [x] ᾗ Xa. [y] αὗται codices. [z] πρὸς τὴν εὐθεῖαν Ca. [a] ἀσθενὲς Ya. [b] ἐνυπάρχον Ca. [c] ἐκπίπτουσαι Ca. [d] τοῦτον Xa. [e] τὸ alterum om. Ca.Xa. [f] τὰ Ca. [g] δύναται Ca.Xa.Ya. [h] πόρρω] πλεῖον Ca.Ya. et pr. Xa, πλείονος rc. Xa. [i] αὐτῶν Ya. [k] γενομένου Xa.Ya. [l] ἀπὸ Ca. [m] περιέχεσθαι δοκεῖ Xa.Ya. [n] τὴν περιφέρειαν περιέχουσαν Ca. [o] προσπίπτουσιν Xa. [p] διακρίνεσθαι Ca. [q] εἶναι om. Xa.

ὅταν ᾖ διχότομος; Ἢ ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ ἡ ὄψις γί-
νεται καὶ ἡ τοῦ κύκλου περιφέρεια, ἣν ὁ ἥλιος ποιεῖ προσβάλ-
λων τῇ σελήνῃ; [r] Ὅτε δὲ τοῦτο γένοιτο, εὐθεῖα γραμμὴ
ἐφαίνετο ὁ ἥλιος. Ἐπεὶ γὰρ ἀνάγκη τὸ προσβάλλον τὰς 2
ὄψεις πρὸς τὴν σφαῖραν κύκλον ὁρᾶν, ἡ δὲ σελήνη σφαιροει-
δής, καὶ ὁ ἥλιος ὁρᾷ αὐτήν, κύκλος ἂν εἴη ὁ ὑπὸ τοῦ ἡλίου
γινόμενος. Οὗτος [s] οὖν ὅταν μὲν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν γένηται,
ὅλος φαίνεται καὶ δοκεῖ πανσέληνος εἶναι· ὅταν δὲ παραλ-
λάττῃ διὰ τὴν τοῦ ἡλίου μετάβασιν, ἡ περιφέρεια αὐτοῦ
κατὰ τὴν ὄψιν γίνεται, ὥστε εὐθεῖα φαίνεται. Τὸ δὲ ἕτερον 3
μέρος περιφερές, ὅτι ἐξ ἐναντίας κεῖται τῇ ὄψει ἡμισφαίριον.
Τὸ δὲ τοιοῦτο ἐφαίνετο ἡμικύκλιον. Ἀεὶ γὰρ ἡ σελήνη κατ'
ἀντικρύ ἐστι τῆς ὄψεως. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἥλιος ἐπιβάλλῃ, οὐχ
ὁρῶμεν, καὶ [t] ἀναπληροῦται μετὰ τὴν ὀγδόην ἐκ τοῦ μέσου,
ὅτι ἐπιπαρεξιὼν ὁ ἥλιος ἐκκλινέστερον ἡμῖν ποιεῖ τὸν κύκλον.
Οὕτω δὲ τιθέμενος πρὸς τὴν ὄψιν ὁ κύκλος κώνου τομῇ ἐμ- 4
φερὴς [v] ἐγένετο. Μηνοειδὴς δὲ φαίνεται, ὅταν ὁ ἥλιος με-
ταβῇ. Ὅταν γὰρ κατὰ τὰ ἔσχατα σημεῖα, καθ' ἃ διχότο-
μος φαίνεται, ὁ κύκλος ὁ τοῦ ἡλίου γένηται, περιφέρεια φαί-
νεται ἡ τοῦ κύκλου. Οὐ γὰρ ἔτι κατ' εὐθεῖάν ἐστι τῇ ὄψει,
ἀλλὰ παραλλάττει. Τούτου δὲ γινομένου, καὶ διὰ τῶν αὐ- 5
τῶν σημείων τοῦ κύκλου ὄντος, ἀνάγκη μηνοειδῆ φαίνεσθαι.
Μέρος γάρ τι τοῦ κύκλου κατὰ τὴν ὄψιν εὐθύς ἐστι, τοῦ
προτέρου ἐξ ἐναντίας ὄντος, ὥστε τοῦ λαμπροῦ ἀποτέμνεται·
εἶθ' οὕτως καὶ τὰ ἄκρα μένουσιν ἐν τῷ αὐτῷ, [w] ὥστε ἀνάγκη
μηνοειδῆ φαίνεσθαι. Μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον διὰ τὴν τοῦ ἡλίου 6
κίνησιν. Μεταβαίνοντος γὰρ τοῦ ἡλίου καὶ ὁ κύκλος ὃν ὁρᾷ
ἐπιστρέφεται, ἐν τοῖς αὐτοῖς σημείοις ὤν· ἀπείρους γὰρ
ἐγκλίσεις ἐγχωρεῖ αὐτὸν κλιθῆναι, εἴπερ γραφῆναι τοὺς με-
γίστους κύκλους διὰ τῶν αὐτῶν σημείων ἀπείρους ἐνδέχεται.

Διὰ τί ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη σφαιροειδῆ ὄντα ἐπίπεδα 8
φαίνεται; Ἢ ὅτι πάντων ὅσων τὸ ἀπόστημα ἄδηλον, [x] ὅτε

[r] ὅτι Cᵃ.Xᵃ. [s] οὖν om. Cᵃ. [t] ἀναπληροῦντα Cᵃ. [v] ἐγίνετο Yᵃ.
[w] ὥστε om. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [x] ὅτι Cᵃ.Yᵃ.

πλεῖον ἢ ἔλαττον ἀφέστηκεν, ἐξ ἴσου φαίνονται; Ὥστε καὶ ἐφ' ἑνὸς μὲν μόρια δ' ἔχοντος, ἂν μὴ τῇ χρόᾳ διαφέρῃ, [y] ἀνάγκη τὰ μόρια ἐξ ἴσου φαίνεσθαι. Τὸ δ' ἐξ ἴσου [z] ὁμαλὸν καὶ ἐπίπεδον ἀνάγκη [a] δοκεῖν εἶναι.

9 Διὰ τί τὰς σκιὰς ποιεῖ ὁ ἥλιος ἀνίσχων καὶ δύνων μακράς, αἰρόμενος δὲ ἐλάττους, ἐπὶ τῆς μεσημβρίας δ' ἐλαχίστας; Ἢ ὅτι ἀνίσχων τὸ μὲν πρῶτον [b] παράλληλον ποιήσει τὴν σκιὰν τῇ γῇ, καὶ ἄπειρον ὡς ἄνισον [c] ὑπερτείνει, ἔπειτα μακράν· ἀεὶ δ' [d] ἐλάττω διὰ τὸ ἀεὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου σημείου εὐθεῖαν ἐντὸς πίπτειν.
2 Γνώμων τὸ Α Β, ἥλιος οὗ τὸ Γ καὶ οὗ τὸ Δ· ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ Γ ἀκτίς, ἐφ' ἧς τὸ Γ Ζ, ἐξωτέρω ἔσται τῆς Γ Ε. Ἔστι δὲ σκιὰ ἡ μὲν Β Ε ἀνωτέρω ὄντος τοῦ ἡλίου, ἡ δὲ Β Ζ κατωτάτω· ἐλαχίστη δέ, ὅσῳ ἀνωτάτω, [e] ᾗ καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς.

10 Διὰ τί αἱ ἀπὸ τῆς σελήνης σκιαὶ μείζους τῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ὅταν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὦσι καθέτου; Ἢ διότι ἀνώτερος ὁ ἥλιος τῆς σελήνης; Ἀνάγκη οὖν ἐντὸς πίπτειν τὴν ἀπὸ τοῦ [f] ἀνωτέρω ἀκτῖνα. Γνώμων ἐφ' ᾧ Α Δ, σελήνη Β, ἥλιος Γ. Ἡ μὲν [g] οὖν ἀπὸ τῆς σελήνης ἀκτὶς Β Ζ, ὥστε ἔσται σκιὰ ἡ τὸ Δ Ζ· ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἡ τὸ Γ Ε, ὥστε ἔσται σκιὰ ἐξ ἀνάγκης [h] ἥττων· ἔσται γὰρ τὸ Δ Ε.

11 Διὰ τί ἐν ταῖς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεσιν, ἐάν τις θεωρῇ διὰ κοσκίνου ἢ [i] φύλλων, οἷον πλατάνου ἢ ἄλλου πλατυφύλλου, ἢ τοὺς δακτύλους τῆς ἑτέρας χειρὸς ἐπὶ τὴν ἑτέραν ἐπιζεύξας, μηνίσκοι αἱ αὐγαὶ ἐπὶ τῆς γῆς γίνονται; Ἢ ὅτι ὥσπερ δι' ὀπῆς ἐὰν λάμπῃ εὐγωνίου τὸ φῶς, στρογγύλον καὶ κῶνος γίνεται;
2 Αἴτιον δὲ ὅτι δύο γίνονται κῶνοι, ὅ [k] τε ἀπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν ὀπὴν καὶ ὁ ἐντεῦθεν πρὸς τὴν γῆν, καὶ συγκόρυφοι. Ὅταν οὖν ἐχόντων οὕτως ἄνωθεν κύκλῳ ἀποτέμνηται, ἔσται μηνίσκος ἐξ ἐναντίας ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ φωτός.

[y] ἀνάγκη γὰρ τὰ Cᵃ. [z] ὁμαλὲς Yᵃ. [a] δοκεῖ Xᵃ.Yᵃ. [b] παραλλήλας Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [c] ὑπερτείνῃ Cᵃ.Yᵃ. [d] ἐλάττων Xᵃ.Yᵃ. [e] ᾗ Yᵃ, ἡ Cᵃ. [f] ἀνωτέρου Cᵃ.Xᵃ. [g] οὖν om. Xᵃ. [h] ἥττων om. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [i] φύλλου Cᵃ.Xᵃ. [k] τε om. pr. Xᵃ.

Ἀπὸ τοῦ μηνίσκου γὰρ τῆς περιφερείας γίνονται αἱ ἀκτῖνες, 3
αἱ δὲ ἐν τοῖς δακτύλοις καὶ κοσκίνοις οἷον ὀπαὶ γίνονται· διὸ
ἐπιδηλότερον γίνεται ἢ [l] διὰ μεγάλων ὀπῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς
σελήνης οὐ γίνονται, οὔτε ἐκλειπούσης οὔτε ἐν αὐξήσει οὔσης
ἢ φθίσει, διὰ τὸ μὴ ἀκριβεῖς τὰς ἀπὸ τῶν ἄκρων αὐγὰς εἶναι,
ἀλλὰ τῷ μέσῳ φαίνειν· ὁ δὲ μηνίσκος μικρὸν τὸ μέσον ἔχει.

Διὰ τί παρήλιος οὐ γίνεται οὔτε μεσουρανοῦντος τοῦ ἡλίου 12
οὔθ' ὑπὲρ τὸν ἥλιον οὔθ' ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἐκ πλαγίων
μόνον; Ἢ διότι παρήλιος γίνεται κλωμένης τῆς ὄψεως πρὸς
τὸν ἥλιον, αὕτη δὲ τοῦ ἀέρος ἡ στάσις, ἐφ' ἧς ἀνακλᾶται ἡ
ὄψις, οὔτ' ἐγγὺς ἂν γένοιτο τοῦ ἡλίου οὔτε πόρρω. Ἐγγὺς 2
μὲν γὰρ οὖσαν ὁ ἥλιος διαλύσει, πόρρω δὲ οὔσης ἡ ὄψις οὐκ
ἀνακλασθήσεται· ἀπὸ γὰρ μικροῦ ἐνόπτρου πόρρω ἀνατεινο-
μένη ἀσθενὴς γίνεται. Διὸ καὶ [m] ἅλως οὐ [n] γίνεται. Ἐξ
ἐναντίας τοῦ ἡλίου μὲν οὖν ἐὰν γίνηται καὶ ἐγγύς, διαλύσει ὁ
ἥλιος, ἐὰν δὲ πόρρω, [o] ἐλάττων ἡ ὄψις προσπεσεῖται. Ἐὰν 3
δὲ ἐν τῷ πλαγίῳ, ἔστι τοσοῦτον ἀποστῆναι τὸ [p] ἔνοπτρον
ὥστε μήτε τὸν ἥλιον διαλῦσαι μήτε τὴν ὄψιν ἀθρόαν ἀνελ-
θεῖν, διὰ τὸ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεσθαι. Ὑπὸ δὲ τὸν ἥλιον οὐ
γίνεται διὰ τὸ πλησίον μὲν τῆς γῆς [q] ὄντος διαλύεσθαι ἂν
ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἄνω δὲ μεσουρανίου τὴν ὄψιν διασπᾶσθαι.
Καὶ ὅλως οὐδὲ ἐκ πλαγίας μεσουρανίου γίνεται, ὅτι ἡ ὄψις
ὑπὸ τὴν γῆν ἐὰν λίαν φέρηται, [r] ὀλίγη ἥξει εἰς τὸ [s] ἔνοπτρον,
ὥστε ἀνακλωμένη [t] πᾶν ἔσται ἀσθενής.

Διὰ τί τῆς σκιᾶς τὸ ἄκρον τοῦ ἡλίου τρέμειν φαίνεται; 13
Οὐ γὰρ δὴ διὰ τὸ φέρεσθαι τὸν ἥλιον· ἀδύνατον γὰρ κινεῖ-
σθαι εἰς τἀναντία, ὁ δὲ τρόμος τοιοῦτος. Ἔτι δὲ ἄδηλος ἡ
μετάβασις, ὥσπερ καὶ τοῦ ἡλίου αὐτοῦ. Ἢ διὰ τὸ κινεῖσθαι
τὰ ἐν τῷ ἀέρι; Καλεῖται δὲ ξύσματα. Φανερὰ δὲ ἔσται ἐν
ταῖς ἀκτῖσι ταῖς διὰ τῶν θυρίδων· ταῦτα γὰρ κινεῖται [v] κἂν
νηνεμίᾳ. Ἔκ τε οὖν τῆς σκιᾶς εἰς τὸ φῶς ἔκ τε τοῦ φωτὸς 2

[l] διὰ τῶν μεγάλων Xa. [m] ἅλω Ca.Ya, ἄλλως Xa. [n] γίνονται Ya.
[o] ἐλάττω Ya. [p] ἔνοπτον Xa. [q] ἐντὸς Ca.Ya. [r] ὀλίγη om. Xa.
[s] ἔσωπτρον Xa. [t] πάντως Ca. [v] ἀνινεμία, omisso κἂν, Xa.

εἰς τὴν σκιὰν φερομένων ἀεί, καὶ ὁ ὅρος ὁ κοινὸς τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σκιᾶς φαίνεται κινούμενος παρεγγύς. Ἧι γὰρ οἷον σκιὰν ποιοῦσιν, ᾗ δὲ φῶς, ἑκατέρωθεν μεταβάλλονται ταῦτα. Ὥστε ἡ σκιὰ φαίνεται κινεῖσθαι, οὐ κινουμένη αὐτὴ οὕτως, ἀλλ' ἐκεῖναι.

Iϛ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΑΨΥΧΑ.

Διὰ τί αἱ μὲν βάσεις τῶν πομφολύγων λευκαὶ ἐν τοῖς ὕδασι· καὶ ἐὰν [w] ἐν ἡλίῳ τεθῶσι, σκιὰν οὐ ποιοῦσιν, ἀλλ' ἡ μὲν ἄλλη πομφόλυξ σκιὰν ποιεῖ, ἡ δὲ βάσις οὐ ποιεῖ, ἀλλ' ἡλίωται κύκλῳ. Τὸ δὲ ἔτι [x] θαυμασιώτερον, ὅτι οὐδ' ἐάν τι τεθῇ ξύλον εἰς τὸ ὕδωr ἐν τῷ ἡλίῳ, τέμνεται ὑπὸ
2 *τοῦ ὕδατος ταῦτα. Ἢ οὐ γίνεται σκιά, ἀλλ' ἡλίῳ διῄρηται ἡ σκιά; Εἰ οὖν σκιά ἐστι τὸ μὴ ὁρώμενον, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κύκλῳ ἂν ὁρῷτο ὁ ὄγκος. Τοῦτο δὲ ὅτι ἀδύνατον, δείκνυται ἐν τοῖς ὀπτικοῖς· οὐδὲ γὰρ τὸ ἐλάχιστον ὑπὸ τοῦ μεγίστου ἐνδέχεται ὅλον περιοφθῆναι.*

2 *Διὰ τί αἱ πομφόλυγες ἡμισφαίρια; Ἢ διὰ τὸ ὡς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὸν ἀέρα φέρεσθαι ἄνω ὁμοίως πάντῃ; Ἀνάγκη δὲ τοῦτο ἡμισφαίριον εἶναι. Τὸ [y] κάτω δὲ ἡμισφαίριον ἀποτέμνεται ὑπὸ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ ὑδατώδους, ἐν ᾧ τὸ κέντρον ἐστίν.*

3 *Διὰ τί τοῖς ἄνισον [z] τὸ βάθος ἔχουσι μεγέθεσιν, ἐάν τις τὸ κουφότερον κινῇ, κύκλῳ περιφέρεται τὸ βαλλόμενον, οἷον τοῖς μεμολιβδωμένοις ἀστραγάλοις συμβαίνει, ἄν τις βάλλῃ τὸ κουφότερον πρὸς αὐτὸν στρέψας μέρος; Ἢ ὅτι τὸ βαρύτερον ἀδύνατον ἰσοδρομεῖν τῷ κουφοτέρῳ, ἀπὸ τῆς αὐ-*
2 *τῆς ἰσχύος [a] ῥιφθέν; Ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη μὲν πάμπαν κινεῖσθαι, ἐξ ἴσου δὲ ἀδύνατον, ὁμοταχῶς μὲν φερόμενα τὴν αὐτὴν οἰσθήσεται γραμμήν, θᾶττον δὲ θατέρου φερομένου κύκλον ἀνάγκη φέρεσθαι, ἐπειδὴ ἐν τούτῳ μόνῳ τῷ σχήματι ταῦτα ἀεὶ κατάλληλα ὄντα σημεῖα ἐν ταὐτῷ χρόνῳ ἀνίσους διέρχεται γραμμάς.*

[w] *ἐν τῷ ἡλίῳ* Cᵃ. [x] *θαυμαστότερον* Xᵃ. [y] *δὲ κάτω* Xᵃ. [z] *τὸ* om. Cᵃ. [a] *ῥιφὲν* Xᵃ.

Διὰ τί τὰ πίπτοντα ἐπὶ τὴν γῆν καὶ [b] ἀφαλλόμενα 4
ὁμοίας γωνίας ποιεῖ πρὸς τὸ ἐπίπεδον ἐφ' ἑκάτερα τοῦ σημείου ᾧ ἥψατο τοῦ ἐπιπέδου; Ἢ ὅτι πάντα μὲν φύσει φέρεται πρὸς ὀρθήν; Τὰ μὲν [c] οὖν εἰς ὁμαλὲς πεσόντα, τῇ κα- 2
θέτῳ καὶ τῇ διαμέτρῳ προσκρούσαντα [d] τῷ ἐπιπέδῳ, τοσαύτας ποιεῖ γωνίας ἀφαλλόμενα διὰ τὸ τὴν μὲν διάμετρον ἴσα διαιρεῖν· τὰ δὲ εἰς τὰ πλάγια πίπτοντα, οὐ τῇ καθέτῳ προσκρούοντα τῷ χωρίῳ ἀλλὰ τῷ ἀνωτέρω τῆς καθέτου σημείῳ, [e] συμβαίνει πάλιν ἀνωσθέντα ὑπὸ τοῦ πληγέντος τόπου εἰς τοὐναντίον φέρεσθαι, τὰ μὲν στρογγύλα, ὅτι ἐν αὐτῷ φερόμενα εἰς τοὐναντίον τῆς ἀπώσεως ἐξελίττεται, ἐάν τε ἠρεμῇ τὸ μέσον αὐτῶν ἐάν τε καὶ τόπον διαλλάττῃ· τὰ δ' [f] εὐθύγραμμα διά τε τὴν κάθετον [g] αὐτὴν εἰς τοὔμπροσθεν προσηνέχθη ἐκκρούεσθαι, καθάπερ τοῖς τε [h] ξυρουμένοις τὰ σκέλη συμβαίνει, καὶ ὧν τοὺς κολύθρους ὑφαρπάζουσιν. Πάν- 3
τες γὰρ οὗτοι εἰς τοὐναντίον καὶ ὄπισθεν ἐπιπίπτουσι, διὰ τὸ ἰσάζειν αὐτὰ τὴν κάθετον, μετέωρόν τε εἶναι καὶ εἰς τοὔμπροσθεν ἐκκρούεσθαι· τὰ γὰρ ἐναντία δηλονότι αὐτῆς [i] ὄπισθέν τε καὶ κάτω [k] συμβαίνει γίνεσθαι, κάτω δὲ φερόμενα βαρύτερα ἂν εἴη. Ὃ οὖν τούτοις πτῶμα, τοῖς ἀφαλλομένοις φορὰν συμβαίνει γίνεσθαι. Πρὸς ὀρθὴν μὲν οὖν 4
οὐδέτερα αὐτῶν ἀφάλλεται διὰ τὸ τὴν μὲν κάθετον δίχα τῷ βάρει διαιρεῖν τὰ φερόμενα, καθέτους δὲ πλείους πρὸς ταὐτὸ ἐπίπεδον μὴ γίνεσθαι τεμνούσας αὐτάς· ὃ [l] τούτοις συμβήσεται καθέτου γινομένης κατὰ τὴν ἔφαλσιν, ᾗ προσέκρουσε τῷ ἐπιπέδῳ τὸ φερόμενον, διχοτομεῖσθαι πάλιν [m] ὑπ' αὐτῆς αὐτὸ συμβήσεται, ὥστε ἀναγκαῖον τέμνεσθαι ὑπ' αὐτῆς τὴν πρώτην κάθετον [n] ὑφ' ἧς ἐφέρετο. Ἐπεὶ δ' εἰς τοὐναντίον 5
μὲν οἰσθήσεται, πρὸς ὀρθὴν δὲ οὐκ οἰσθήσεται, λοιπὸν ὀξεῖαν γίνεσθαι γωνίαν τὴν ἐπὶ [o] θατέρῳ τοῦ προσπεσόντος τῷ ἐπι-

[b] σφαλλόμενα ὁμοίως Ca.Xa. [c] οὖν ἰσομαλὲς Ca.Ya. [d] τῇ Ca.Ya. [e] συμβαίνειν codices. [f] εὐθυγράμματα Ca. [g] αὐτῶν Ya. [h] ξηρουμένοις Xa. [i] ὄπισθέ Ya. [k] συμβήσεται Ya. [l] συμβήσεται τούτοις Xa. [m] ὑπ'—τέμνεσθαι om. Ca. [n] ἐφ' Ya. [o] θατέρου Xa.Ya.

πέδῳ σημείου· ὅρος γάρ ἐστιν [p] ἡ ὀρθὴ τῶν ἐναντίων γω-
νιῶν.

5 Διὰ τί ὁ μὲν κύλινδρος ὠσθεὶς εἰς εὐθύ τε φέρεται καὶ
γράφει εὐθείας τοῖς ὁρίζουσιν αὐτὸν κύκλοις, ὁ δὲ [q] κῶνος
κύκλῳ περιφέρεται, τῆς κορυφῆς μενούσης, καὶ γράφει τὸν
κύκλον τῷ [r] ὁρίζοντι; Κύκλῳ μὲν ἀμφότερα φέρεται, γρά-
φει δ᾽ ἐν τῷ ἐπιπέδῳ ὁ μὲν κύλινδρος εὐθείας, ὁ δὲ κῶνος
κύκλους, διὰ τὸ τοὺς μὲν ἐν τῷ κώνῳ ἀνίσους εἶναι κύκλους,
φέρεσθαι δὲ ἀεὶ θᾶττον τὸν μείζονα τῶν περὶ [s] τὸ αὐτὸ κέν-
2 τρον. Φερομένων δὲ ἀνίσως πάντων ἅμα τῶν ἐν τῷ κώνῳ
κύκλων, συμβαίνει τοὺς ἐξωτάτω πλεῖστον ἐν ταὐτῷ χρόνῳ
[t] τόπον καὶ γραμμὴν φέρεσθαι· διὸ καὶ κύκλῳ φέρονται.
Γράφονταί τε γὰρ πάντες τῇ αὐτῇ εὐθείᾳ, καὶ τῆς εὐθείας
κύκλῳ μὲν φερομένης οὐ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ σημεῖα ἴσην ἐν
ταὐτῷ χρόνῳ γράφει γραμμήν, εἰς εὐθὺ δὲ φέρει τὴν [v] ἴσην.
3 Τοῦ δὲ κυλίνδρου πάντων ἴσων ὄντων τῶν κύκλων καὶ περὶ
ταὐτὸ κέντρον, συμβαίνει τὰ ἅμα τοῦ ἐπιπέδου ἐν αὐτοῖς
πάνθ᾽ ἁπτομένοις σημεῖα, φέρεσθαί τε ἰσοταχεῖς κυλιομένους
διὰ τὸ τοὺς κυλίνδρους ἴσους εἶναι, καὶ ἥκειν ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον
πάλιν ἅμα ἐκκυλισθέντα ἕκαστον τὸν [w] αὐτοῦ κύκλον, ὥστε
καὶ τὰς ἐν τῷ ἐπιπέδῳ εὐθείας ἴσας γίνεσθαι· τῇ γὰρ αὐτῶν
4 ἁφῇ αὐτὰς ἔγραψαν, ὄντες ἴσοι τε καὶ ἰσοταχεῖς. Ἐγί-
νοντο δὲ εὐθεῖαι αἱ ὑπὸ τῆς αὐτῆς γραφεῖσαι γραμμῆς εἰς
εὐθὺ φερομένης, ὥστε διὰ ταύτας εἰς εὐθὺ ἀναφέροιτο ὁ κύ-
λινδρος. [x] Διαφέρει γὰρ οὐθέν, ᾗ ἡ πρώτη ἥψατο ὁ κύλιν-
δρος τοῦ ἐπιπέδου γραμμῇ, [y] ταύτῃ ἕλκειν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ, ἢ
ἐγκυλίειν αὐτό· ἀεὶ γὰρ ἴσην καὶ ὁμοίαν γραμμὴν τῶν ἐν τῷ
κυλίνδρῳ συμβήσεται ἅπτεσθαι τοῦ ἐπιπέδου, ἑλκομένου τε
καὶ κυλιομένου τοῦ κυλίνδρου.

6 Διὰ τί τῶν βιβλίων ἡ τομὴ οὖσα ἐπίπεδος [z] καὶ εὐθεῖα,

[p] ἡ om. Ca. [q] κύκλος κώνω Xa. [r] ὁρίζοντι κύκλω κύκλω Ya. [s] τὸ αὐτὸ τὸ κ. Ya. [t] τόπον—γράφει] γράφειν Ca. [v] ἴσον Xa. [w] αὐτὸν Ca. [x] διαφέρει—κύλινδρος om. Ca. [y] ταύτην Ya. [z] καὶ εὐθεῖα om. Ca.

ἐὰν μέν τις τέμῃ παρὰ τὴν βάσιν, γίνεται εὐθεῖα ἀνελιττομένη, ἐὰν δὲ ἐγκλίνας, σκολιά; Ἢ ὅτι συμβαίνει τῶν ἐν τῇ ἑτέρᾳ τομῇ κύκλων ἐν ταὐτῷ ἐπιπέδῳ ὄντων τὴν ἐγκεκλιμένην τομὴν [a] μὴ παρακειμένην εἶναι, ἀλλ᾿ ἐν τῇ μὲν πλεῖον τῇ δὲ ἔλαττον αὐτῆς ἀπέχειν, ὥστε ἐξελιττομένου οἱ μὲν ἐν ταὐτῷ ἐπιπέδῳ ὄντες κύκλοι, καὶ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐν ταὐτῷ ἐπιπέδῳ, τὴν ἐξ αὐτῶν ποιήσουσι γραμμὴν ἐξελιττόμενοι. Ἔστι γὰρ ἡ γιγνομένη γραμμὴ ἐκ τῶν κύκλων 2
οἳ εἰσιν ἐν ταὐτῷ ἐπιπέδῳ· ὥστε καὶ εὐθεῖα οὖσα ἐν ἐπιπέδῳ. Ἥ τε τῆς λοξῆς τομῆς ἐξελιττομένη γραμμὴ οὐκ οὖσα παρὰ τὴν πρώτην, ἀλλὰ τῇ μὲν [b] πλέον τῇ δὲ ἔλαττον αὐτῆς διεστηκυῖα διὰ τὸ [c] καὶ τὴν τομὴν οὕτως ἔχειν πρὸς αὐτήν, οὐκ ἐν ἐπιπέδῳ ἔσται, ὥστε οὐδ᾿ εὐθεῖα· τῆς γὰρ εὐθείας οὐκ ἔστι τὸ μὲν ἐν [d] ἄλλῳ τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ ἐπιπέδῳ.

Διὰ τί διαιρούμενα τὰ μεγέθη ἐλάττω φαίνεται πάντα 7
τοῦ ὅλου; Ἢ ὅτι διαιρούμενα μὲν ἀριθμὸν ἔχει πάντα, μεγέθει δὲ ἐλάττω ἐστὶ τοῦ ἑνός; Τὸ μὲν γὰρ μέγα τῷ κατὰ συνέχειαν εἶναι καὶ ποσόν τι μέγα λέγεται, ὁ δὲ ἀριθμός τε πᾶς παντὸς μεγέθους ἀριθμοῦ μείζων. Διόπερ εἰκὸς τὸ [e] ὅλον διαιρεθέντων τῶν μερῶν [e] μεῖζον [f] φαίνεσθαι· τῶν αὐτῶν γὰρ ὄντων αὐτῶν τὸ μὲν ὅλον τὴν τοῦ μεγέθους ἔχει μᾶλλον φύσιν, συνεχὲς ὄν, τὰ δὲ μέρη [g] τὴν τοῦ ἀριθμοῦ.

Τῶν περὶ [g] τὴν κλεψύδραν συμβαινόντων τὸ μὲν ὅλον 8
ἔοικεν [h] εἶναι αἴτιον καθάπερ Ἀναξαγόρας λέγει· ὁ γὰρ ἀὴρ ἐστιν αἴτιος, ἐναπολαμβανόμενος ἐν αὐτῇ, τοῦ μὴ εἰσιέναι τὸ ὕδωρ ἐπιληφθέντος τοῦ ἄλλου. Οὐ μὴν ἁπλῶς γε αἴτιος· κἂν γάρ τις αὐτὴν πλαγίαν [i] ἐνῇ εἰς τὸ ὕδωρ, [k] ἐπιλαβὼν τὸν αὐλόν, εἴσεισι τὸ ὕδωρ. Διόπερ οὐ λέγεται ὑπ᾿ αὐτοῦ 2
ἱκανῶς ᾗ αἴτιόν ἐστιν. Ἔστι δὲ αἴτιον μέν, καθάπερ εἴρηται, ὁ ἀήρ· οὗτος δὲ ὠθούμενός τε καὶ καθ᾿ ἑαυτὸν φερόμενος

[a] μὴ] καὶ Ca. [b] πλεῖον Xa. [c] καὶ om. pr. Xa. [d] ἄλλω ἐπιπέδω τὸ δ᾿ ἐν ἄλλω Xa. [e] οἷον et μείζω Ca.Xa.Ya. [f] φαίνεται Ca.Ya. [g] τὴν] τῶν Ya. [h] αἴτιον εἶναι Xa.Ya. [i] ἐνῇ εἰς Sylburgius: codices ἐνεὶς [k] ἐπιλαβὸν Xa.Ya.

καὶ μὴ βιαζόμενος ἐπ' εὐθείας πέφυκε φέρεσθαι, καθάπερ
3 καὶ ἄλλα στοιχεῖα. Πλαγίας μὲν οὖν βαφείσης τῆς κλε-
ψύδρας, διὰ τῶν ἐναντίων τοῖς ἐν τῷ ὕδατι τρυπημάτων
ἐπ' εὐθείας μένων ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐξέρχεται, ὑποχωροῦντος
δὲ αὐτοῦ τὸ ὕδωρ εἰσέρχεται· ὀρθῆς δὲ εἰς τὸ ὕδωρ βαφείσης
τῆς κλεψύδρας, οὐ δυνάμενος πρὸς ὀρθὴν ὑποχωρεῖν διὰ τὸ
πεφρᾶχθαι τὰ ἄνω, μένει περὶ τὰ πρῶτα τρυπήματα· ἅπτε-
4 σθαι γὰρ εἰς αὐτὸν οὐ πέφυκεν. Σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦ εἴργειν
δύνασθαι τὸ ὕδωρ [l] ἀκινητίζοντα τὸν ἀέρα τὸ ἐπ' αὐτῆς γινό-
μενον τῆς κλεψύδρας. Ἐὰν [m] γάρ τις αὐτῆς αὐτὴν τὴν
[n] κωδίαν ἐμπλήσας ὕδατος, [o] ἐπιλαβὼν τὸν αὐλόν, κατα-
στρέψῃ ἐπὶ τὸν αὐλόν, οὐ φέρεται τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ αὐλοῦ
5 ἐπὶ στόμα. Ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ στόματος οὐκ εὐθὺς ἐκρεῖ
κατὰ τὸν αὐλόν, ἀλλὰ [p] μικροτέρῳ ὕστερον, ὡς οὐκ ὂν ἐπὶ
τῷ στόματι τοῦ αὐλοῦ, ἀλλ' ὕστερον διὰ τούτου φερόμενον
ἀνοιχθέντος. Πλήρους τε καὶ ὀρθῆς οὔσης τῆς κλεψύδρας,
ἀνοιχθέντος τοῦ αὐλοῦ εὐθὺς ῥεῖ διὰ τοῦ [q] ἠθμοῦ, διὰ τὸ ἐκείνου
6 μὲν ἅπτεσθαι, τῶν δὲ ἄκρων τοῦ αὐλοῦ μὴ ἅπτεσθαι. Οὐκ
εἰσέρχεται μὲν οὖν τὸ ὕδωρ εἰς τὴν κλεψύδραν διὰ τὴν προ-
ειρημένην αἰτίαν, ἐξέρχεται δὲ ἀνοιχθέντος τοῦ αὐλοῦ διὰ τὸ
τὸν ἐν αὐτῷ ἀέρα κινούμενον ἄνω καὶ κάτω πολλὴν κένωσιν
7 ποιεῖν τοῦ ἐν τῇ κλεψύδρᾳ ὕδατος. Ὠθούμενον δὲ κάτω καὶ
αὐτὸ ῥέπον εἰς αὐτὸ εἰκότως ἐκρεῖ, βιαζόμενον τὸν [r] ἐκτὸς
τῆς κλεψύδρας ἀέρα κινούμενόν τε καὶ ὄντα ἴσον τῇ δυνάμει
τῷ ἐπωθοῦντι αὐτὸν ἀέρι, τῇ δὲ ἀντερείσει ἀσθενέστερον
ἐκείνου διὰ τὸ [s] διὰ στενοῦ [t] αὐτὸν τοῦ αὐλοῦ ῥέοντα θᾶττον
8 καὶ σφοδρότερον ῥεῖν, καὶ προσπίπτειν τῷ ὕδατι. Τοῦ δὲ
πωμασθέντος τοῦ αὐλοῦ μὴ συρρεῖν τὸ ὕδωρ αἴτιον, ὅτι τὸ
ὕδωρ εἰσιὸν εἰς τὴν κλεψύδραν ἐξωθεῖ βίᾳ τὸν ἀέρα ἐξ αὐτῆς.
Σημεῖον δέ ἐστι τὸ γινόμενον ἐν ταύτῃ πνεῦμα καὶ ἐρυγμός.
9 Εἰσιόντος δὲ τοῦ ὕδατος, βίᾳ ὠθοῦν συνεισπίπτει εἰς τὸν

[l] ἀκινητίζον Xa. [m] γάρ om. Ca. [n] κωδύαν Ya, κώδυιαν Ca. [o] ἐπι-λαβὼν γὰρ τὸν Ca. [p] μικρότερον Ca. [q] ἰσθμοῦ Xa. [r] ἐκτὸς] ἐκ Ca. [s] διὰ post τὸ om. Ca.Xa.Ya. [t] αὐτὸ Ca.Xa.Ya.

αὐλὸν αὐτοῦ, καθάπερ τὰ [v] ἐκπιεστὰ ξύλα ἢ χαλκὸς τῇ διαιρέσι [w] πιεζούμενος, μένει ἄνευ παντὸς ἄλλου συνδέσμου... ἐκκρουσθῇ ἐκ τοῦ ἐναντίου, καθάπερ τοὺς κατεαγότας ὀπιούρους ἐν τοῖς ξύλοις ἐκκρούουσιν. Συμβαίνει δὲ τοῦτο 10
ἀνοιχθέντος τοῦ αὐλοῦ γίνεσθαι διὰ τὰ προειρημένα. [x] Ἦ οὖν διὰ ταῦτα εἰκός ἐστιν αὐτὸν μὴ ἐκρεῖν, ἢ [y] ἐξιόντος βιαίου ἀέρος καὶ πνευματουμένου. [z] Δηλοῖ δὲ ὁ ψόφος ἐπισπᾶσθαι τῷ πνεύματι τὸ ὕδωρ ἄνω, ὥσπερ ἐπὶ πολλῶν συμβαίνει γίνεσθαι. ˈἘπισπώμενον δὲ καὶ συνεχὲς ὂν αὐτῷ πᾶν τὸ ὕδωρ μένει [a] πιεζούμενον ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ἕως ἂν [b] ἀπωσθῇ πάλιν ὑπ᾽ αὐτοῦ. Τῆς δὲ ἀρχῆς μενούσης, καὶ τὸ ἄλλο 11
ἐξ αὐτῆς [c] κρέμαται ὕδωρ ἓν καὶ συνεχές. Εὔλογον δὲ τοῦτο γίνεσθαι· τοῦ γὰρ αὐτοῦ ἐστὶ κινῆσαί [d] τε ἐκ τῆς οἰκείας χώρας τι, καὶ τοῦτο ἴσχειν, ὡς ἐκείνης, ἐν πλείονι δὲ χρόνῳ, ἐὰν ᾖ ὅμοια τῇ δυνάμει τό τε ἔχον καὶ τὸ ἐχόμενον, ἢ τὸ ἴσον κρεῖττον, ὅπερ ἐνταῦθα συμβαίνει· πνεῦμα γὰρ ὕδατός ἐστι κρεῖττον τῇ δυνάμει.

Διὰ τί τὰ μόρια τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων, ὅσα μὴ ὀρ- 9
γανικά, πάντα περιφερῆ, τῶν μὲν φυτῶν τὸ στέλεχος καὶ οἱ πτόρθοι, τῶν δὲ ζῴων κνῆμαι, μηροί, βραχίονες, θώραξ· τρίγωνον δὲ οὐδὲ πολύγωνον οὔτε ὅλον [e] οὔτε μόριόν ἐστιν; Πότερον, ὥσπερ ˈἈρχύτας ἔλεγε, διὰ τὸ ἐν [f] τῇ κινήσει τῇ φυσικῇ ἐνεῖναι τὴν τοῦ ἴσου ἀναλογίαν (κινεῖσθαι γὰρ ἀνάλογον πάντα), ταύτην δὲ μόνην εἰς αὐτὴν ἀνακάμπτειν, ὥστε κύκλους ποιεῖν καὶ στρογγύλα, ὅταν ἐγγένηται;

Διὰ τί ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀεὶ γίνεται περιφερῆ; Ἢ ὅτι 10
ἡ φύσις ἐκ τῶν ἐνδεχομένων πάντα ποιεῖ [g] ὡς δυνατὸν ἄριστα καὶ [h] κάλλιστα, τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο κάλλιστον, τὸ αὐτὸ αὑτῷ ὁμοιότατον.

Διὰ τί, ἐὰν κύκλος ῥιφθῇ, τὸ μὲν πρῶτον εὐθεῖαν γρά- 11

[v] ἐμπιεστὰ Y[a], πιεστὰ C[a]. [w] πιεζόμενος X[a], πιεζούμενον Y[a]. [x] εἰ C[a].X[a].Y[a]. [y] ἐξιόντος οὐ βιαίου C[a]. [z] δῆλον C[a].X[a].Y[a]. [a] πιεζόμενον C[a], πιεζομένου X[a]. [b] ἀποστῇ X[a]. [c] κρέμμαται C[a], κρέμαται τὸ X[a]. [d] τε] τὸ X[a]. [e] οὐδὲ μ. X[a].Y[a]. [f] τῇ post ἐν om. C[a]. [g] ὡς δυνατόν om. C[a]. [h] καλὰ C[a].

φει, παυόμενος δὲ ἕλικα, ἕως ἂν πέσῃ; Ἢ [i] εὐθεῖαν μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ὁμοίως ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὁ ἀὴρ ἀπορθοῖ; Ἴσης οὖν οὔσης τῆς ῥοπῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀνάγκη καὶ τὴν γραμμὴν τοιαύτην εἶναι, [k] ᾗ ἴσον διαιρεῖ τὸν τόπον ἔνθεν καὶ ἔνθεν· τοιαύτη δέ ἐστιν εὐθεῖα. Ὅταν δὲ βρίσῃ ἐπὶ θάτερον μέρος δι' ἀνωμαλίαν τοῦ περιισταμένου ἀέρος, οὐκέτι ἴσην γράφει [l] τό τε ἐντὸς καὶ [m] τὸ ἐκτὸς μέρος, ἀλλ' ἀνάγκη περιφερῆ.

12 Διὰ τί τοῖς ἄνισον τὸ βάθος ἔχουσι μεγέθεσιν, ἐάν τις κουφότερον κινῇ [n] τῶν μερῶν, κύκλῳ περιφέρεται τὸ βαλλόμενον, οἷον τοῖς μεμολιβδωμένοις ἀστραγάλοις συμβαίνει, ἐάν τις [o] βάλλῃ τὸ κουφότερον πρὸς αὑτὸν στρέψας μέρος; Ἢ ὅτι τὸ βαρύτερον ἀδύνατον ἰσοδρομεῖν τῷ κουφοτέρῳ
2 ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος ῥιφθέν; Ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη μὲν κινεῖσθαι, ἐξ ἴσου δὲ καὶ ἐπ' εὐθείας ἀδύνατον, ἀνάγκη εἰς τὸ ἐντὸς φερόμενον κύκλῳ φέρεσθαι· οἷον εἰ ὅλως τι ἦν αὐτοῦ ἀκίνητον διὰ βάρος ἐν μέσῳ, τὸ μὲν πρὸς τῷ ἀφιέντι εἰς τὸ πρόσθεν ἂν ἐκινήθη αὐτοῦ μέρος, τὸ δὲ ὑπ' ἐκεῖνα πρὸς τὸν [p] ἀφιέντα. Ἐπεὶ δὲ κινεῖται μὲν τὸ πᾶν, ἔχει δὲ ἐν μέσῳ τὸ βάρος φερόμενον, [q] ἀνάγκη ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν.

13 Διὰ τί τὰ φερόμενα ὅταν ἀντιπέσῃ, ἀφάλλεται εἰς τοὐναντίον [r] ᾗ πέφυκε φέρεσθαι, καὶ πρὸς ὁμοίας γωνίας; Ἢ ὅτι οὐ μόνον ἐκείνην φέρεται τὴν φορὰν ἣν φέρεται κατὰ τὸ οἰκεῖον μέρος, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀφιέντος γινομένην;
2 Ἡ μὲν οὖν οἰκεία παύεται, ὅταν εἰς τὸν οἰκεῖον ἔλθῃ τόπον (ἅπαν γὰρ ἠρεμεῖ ἐλθὸν εἰς ὃν φέρεται τόπον κατὰ φύσιν), καθ' ἣν δ' ἔχει ἀλλοτρίαν, ἀνάγκη ἔτι κινεῖσθαι, οὐκ εἰς τὸ πρόσθεν δὲ διὰ τὸ κωλύεσθαι, ἀλλ' ἢ εἰς τὸ πλάγιον ἢ εἰς [s] τὸ ὀρθόν. Ἅπαντα δὲ ἀποπηδᾷ πρὸς ὁμοίας γωνίας διὰ τὸ φέρεσθαι μὲν ἐνταῦθα οὗ ἡ κίνησις φέρει, ἣν ἐποίησεν ὁ ἀφείς· ἐκεῖ δὲ πρὸς ὀξεῖαν ἢ πρὸς ὀρθὴν φέρεσθαι συμβαίνει.
3 Ἐπεὶ οὖν τὸ ἀντικροῦσαν κωλύει τὴν [t] εἰς εὐθὺ κίνησιν,

[i] εὐθεῖα Ca.Xa.Ya. [k] ᾗ Xa. [l] τῷ Ca.Xa.Ya. [m] τῷ ἐκτὸς μέρει Ca.Ya. [n] τῶν μερῶν om. Ca. [o] βάλῃ Ca. [p] ἀφέντα Ca. [q] ἀνάγκη καὶ ταυτὸ Xa. [r] ἢ Xa.Ya. [s] τὸ ante ὀρθὸν om. Ca.Ya. [t] εἰς om. Ca.

ὁμοίως κωλύει τὸ φερόμενον καὶ τὴν φορὰν αὐτοῦ. Ὥσπερ [v]οὖν ἐν τοῖς κατόπτροις τὸ ἄκρον τῆς εὐθείας οὗ [w]ξυνέπεσεν ἡ ὄψις φαίνεται, καὶ ἐν τοῖς φερομένοις οὕτω τὸ ἐναντίον γίνεται· τοσαύτην γὰρ γωνίαν [x]ἀπέωσται [y]ὅση γίνεται [z]ἡ κατὰ κορυφήν. Δεῖ γὰρ νοῆσαι μετακινουμένην τὴν γωνίαν καὶ τὴν φοράν. Τούτου δὲ γενομένου φανερὸν [a]ὅτι πρὸς ὁμοίας γωνίας ἀνάγκη ἀφάλλεσθαι.

ΙΖ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΕΜΨΥΧΑ.

Διὰ τί οἱ ἀσύμμετροι παρ' ἀλλήλους θεωρούμενοι μείζους φαίνονται ἢ καθ' αὑτοὺς μόνους; Ἢ ὅτι τὸ σύμμετρόν ἐστιν ἕν, καὶ ἡ συμμετρία [b]ὅτι μάλιστα ἓν ποιεῖ, τὸ δὲ ἓν ἀδιαίρετον βούλεται εἶναι, τὸ δὲ ἀδιαίρετον ἔλαττόν ἐστιν, ἡ δὲ συμμετρία κατὰ τὴν διαφορὰν πολλὰ ποιεῖ. Καθ' αὑτὰ μὲν οὖν θεωρούμενα μᾶλλον λανθάνει ποῖα ἄττα τὰ μεγέθη ἐστί, παρ' ἄλληλα δὲ [c]οὔ. Τὸ μὲν [d]οὖν ἀδιαίρετον ἓν φαί- 2
νεται, καὶ ἡ θεωρία μία ἐστὶν αὐτοῦ διὰ τὴν συμμετρίαν· τὸ δὲ ἀσύμμετρον ὡς πολλὰ ὂν θεωρίαν ποιεῖ πλείω, καὶ μείζω φαίνεται [e]τῷ ἓν ὂν πολλὰ φαίνεσθαι· ἔχει γὰρ τήν τε τοῦ μεγέθους κατὰ τὴν συνέχειαν φύσιν, καὶ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν μερῶν, διόπερ εἰκότως τὴν ἐξ ἀμφοῖν [f]αὔξην ἔχον μεῖζον φαίνεται παρὰ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἕν.

Διὰ τί ἐπὶ μῆκος μᾶλλον τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ φύεται; 2
Ἢ ὅτι τὸ μῆκος μὲν τρὶς [g]αὔξεται, τὸ δὲ πλάτος [h]δίς, τὸ δὲ βάθος ἅπαξ; Ἔστι γὰρ μῆκος τὸ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πρῶτον, ὥστε μόνον τε αὔξεται, καὶ ἅμα τῷ πλάτει πάλιν γινόμενον, καὶ τρίτον ἅμα τῷ βάθει. Τὸ δὲ πλάτος δίς, καθ' ἑαυτό τε καὶ ἅμα τῷ μεγέθει.

Πῶς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον δεῖ λαβεῖν; Πότερον 3
ὥσπερ ἡμῶν οἱ [i]ἐπὶ Τροίας καὶ ἐκείνων οἱ πρὸ αὐτῶν καὶ

[v] οὖν om. Cᵃ. [w] ξυνεξέπεσεν Yᵃ. [x] ἀπέσωσται Xᵃ. [y] ὅσην Cᵃ.Yᵃ. [z] ἡ om. Xᵃ. [a] ὅτι ὁμοίως πρὸς γωνίας ἀφάλλεσθαι Xᵃ. [b] ὅτι] ἐστὶν ἓν ὅτι Xᵃ. [c] οὐ om. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [d] οὖν om. Cᵃ.Yᵃ. [e] τὸ Xᵃ. [f] αὔξησιν Xᵃ. [g] αὐξάνεται Cᵃ. [h] δίς—πλάτος om. Cᵃ. [i] ἐπὶ τῆς τροίας Cᵃ.

ἀεὶ οἱ ἐπάνω πρότεροί εἰσιν; Ἢ εἴπερ ἀρχή τίς ἐστι καὶ μέσον καὶ τέλος τοῦ παντός, καὶ ὅταν γηράσκων τις ἐπὶ τὸ πέρας ἔλθῃ καὶ πάλιν ἐπαναστρέψῃ ἐπὶ τὴν ἀρχήν, τὰ δὲ [k] ἐγγυτέρω τῆς ἀρχῆς πρότερα, τί κωλύει ἡμᾶς ἐν τῷ πρὸς τὴν ἀρχὴν εἶναι μᾶλλον; Εἰ [l] δὲ τοῦτο, κἂν πρότεροι εἴη-
2 μεν. Ὥσπερ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἑκάστου τῶν ἄστρων φορᾷ κύκλος τίς ἐστι, [m] τί κωλύει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν φθαρτῶν τοιαύτην εἶναι, ὥστε [n] πάλιν ταῦτα γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι; Καθά[o]περ καὶ φασὶ κύκλον εἶναι
3 τὰ ἀνθρώπινα. Τὸ μὲν δὴ τῷ ἀριθμῷ τοὺς αὐτοὺς ἀξιοῦν εἶναι ἀεὶ τοὺς γινομένους εὔηθες, τὸ δὲ τῷ εἴδει μᾶλλον ἄν τις ἀποδέξαιτο· ὥστε κἂν αὐτοὶ [p] πρότεροι εἴημεν, καὶ θείη ἄν τις τὴν τοῦ [q] εἱρμοῦ τάξιν τοιαύτην εἶναι ὡς πάλιν ἐπανακάμπτειν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καὶ συνεχὲς [r] ποιεῖν καὶ ἀεὶ κατὰ
4 ταὐτὰ ἔχειν. Τοὺς γὰρ ἀνθρώπους φησὶν Ἀλκμαίων διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ δύνανται τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει προσάψαι, κομψῶς εἰρηκώς, εἴ τις ὡς τύπῳ φράζοντος αὐτοῦ ἀποδέχοιτο καὶ μὴ διακριβοῦν ἐθέλοι τὸ λεχθέν. Εἰ δὴ κύκλος ἐστί, τοῦ δὲ κύκλου μήτε ἀρχὴ μήτε πέρας, οὐδ' ἂν πρότεροι εἶεν τῷ ἐγγυτέρω τῆς ἀρχῆς εἶναι, οὔθ' ἡμεῖς ἐκείνων οὔτ' ἐκεῖνοι ἡμῶν.

ΙΗ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΝ.

Διὰ τί τοὺς μέν, ἐὰν ἄρξωνται ἀναγινώσκειν, ὕπνος λαμβάνει καὶ μὴ βουλομένους, τοὺς δὲ βουλομένους [s] προσεγρηγορέναι, ὅταν λάβωσι [t] τὸ βιβλίον; Ἢ ὅσοις μέν εἰσι πνευματικαὶ κινήσεις διὰ ψυχρότητα φύσεως ἢ μελαγχολικῶν χυμῶν, δι' οὓς περίττωμα γίνεται πνευματικὸν ἄπεπτον διὰ ψυχρότητα, τούτοις ὅταν μὲν κινῆται ἡ διάνοια καὶ μὴ νοήσῃ ἐπιστήσασά τι, ἐκκρούεται τῇ ἑτέρᾳ κινήσει οὔσῃ καταψυ-
2 κτικῇ, διὸ μᾶλλον καθεύδουσιν. Ὅταν δὲ ἐρείσωσι πρός τι

[k] ἐγγύτερα Ca. [l] δὲ πρὸς τοῦτο Xa. [m] τί om. Ca. [n] ταῦτα πάλιν Xa. [o] περ om. Ca. [p] πρότερον Ya. [q] ἑρμοῦ Xa. [r] ποιεῖ Ca. [s] προεγρηγορέναι Ca.Xa.v. [t] τὸ addidit Ca.

ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅπερ ἡ ἀνάγνωσις ποιεῖ, κινοῦνται ὑπὸ τῆς θερμαντικῆς κινήσεως οὐκ ἐκκρουομένης ὑπ᾽ οὐδενός, ὥστε οὐ δύνανται καθεύδειν. Τῶν δὲ κατὰ φύσιν ἐχόντων ὅταν στῇ πρὸς ἓν ἡ διάνοια καὶ μὴ μεταβάλλῃ πολλαχῇ ἰσχυροτάτη οὖσα, ἴσχεται καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐστὶ περὶ τὸν τόπον τοῦτον, ὧν ἠρέμησις ὁ ὕπνος ἐστίν. Ὅταν δὲ στῇ καὶ οἷον κοπιάσῃ 3
ὁ νοῦς, βαρύνει τὴν κεφαλὴν [v] ὧν ἐν αὐτῇ καὶ ποιεῖ τὸν ὕπνον. Κινουμένης δὲ τῆς ψυχῆς κατὰ φύσιν οὐ καθεύδει· ζῇ γὰρ τότε μάλιστα. Τὸ δ᾽ ἐγρηγορέναι τοῦ ζῆν αἴτιόν ἐστιν ἢ τὸ καθεύδειν.

Διὰ τί οἱ ἐριστικοὶ λόγοι γυμναστικοί εἰσιν; Ἢ ὅτι 2
ἔχουσι τὸ νικᾶν ἢ ἡττᾶσθαι πυκνόν. Φιλονείκους οὖν εὐθὺς ποιοῦσιν· καὶ γὰρ νικῶντες διὰ τὸ χαίρειν προάγονται μᾶλλον ἐρίζειν καὶ ἡττώμενοι ὡς ἀναμαχούμενοι. Καὶ οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι [w] ταὐτό· διὸ καὶ μαχόμενοι καὶ ἥττους ὄντες πολλάκις [x] οὐ βούλονται διαλύεσθαι.

Διὰ τί τοῖς παραδείγμασι [y] χαίρουσιν ἄνθρωποι ἐν ταῖς 3
ῥητορείαις καὶ τοῖς λόγοις μᾶλλον τῶν ἐνθυμημάτων; Ἢ ὅτι τῷ τε μανθάνειν [z] χαίρουσι καὶ τῷ ταχύ, ῥᾷον δὲ διὰ τῶν παραδειγμάτων καὶ τῶν λόγων μανθάνουσιν· ἃ γὰρ ἴσασιν, ἔστι ταῦτα καὶ ἐπὶ μέρους, τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἀπόδειξίς ἐστιν ἐκ τῶν καθόλου, ἃ ἧττον ἴσμεν ἢ τὰ μέρη. Ἔτι [a] οἷς ἂν [b] μαρτυρῶσι πλείους, μᾶλλον πιστεύομεν, τὰ 2
δὲ παραδείγματα καὶ οἱ λόγοι μαρτυρίαις ἐοίκασιν· αἱ δὲ διὰ τῶν μαρτύρων ῥᾴδιοι πίστεις. Ἔτι τὸ [c] ὅμοιον μανθάνουσιν ἡδέως, τὸ δὲ παράδειγμα καὶ οἱ μῦθοι τὸ ὅμοιον δεικνύουσιν.

Διὰ τί ῥήτορα μὲν καὶ [d] στρατηγὸν καὶ χρηματιστὴν λέ- 4
γομεν δεινόν, αὐλητὴν δὲ καὶ ὑποκριτὴν οὐ λέγομεν; Ἢ ὅτι τῶν μὲν ἡ δύναμις ἄνευ πλεονεξίας (ἡδονῆς γὰρ στοχαστική ἐστι), τῶν δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτεῖν· ῥήτωρ γὰρ καὶ στρατηγὸς

[v] ὧν] τὰ Xa. [w] τοῦτο Ca.Xa.Ya.v. [x] οὐ om. v. [y] χαίρουσιν οἱ ἄνθρωποι Xa.Ya.v. [z] σιαίρουσι v. [a] αἷς Ca.Xa.Ya.v. [b] μαρτυροῦσι Ca. [c] ὅμοιον μὲν μανθάνουσιν v. [d] χρηματιστὴν καὶ στρατηγὸν Xa.

καὶ χρηματιστὴς ἀγαθός ἐστιν ὁ δυνάμενος πλέον ἔχειν, ἡ δὲ δεινότης μάλιστα ἐν τῷ πλεονεκτεῖν ἐστίν.

5 Διὰ τί τὸν φιλόσοφον τοῦ ῥήτορος οἴονται διαφέρειν; Ἢ ὅτι ὁ μὲν τί ἐστιν ἀδικία, ὁ δὲ [e] ὡς ἄδικος ὁ δεῖνα, καὶ ὁ μὲν ὅτι τύραννος, ὁ δὲ οἷον ἡ τυραννίς.

6 Διὰ τί, ἅπερ ἂν τίνες προέλωνται, ἐνδιατρίβουσι τούτοις ἐνίοτε φαύλοις οὖσι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σπουδαιοτέροις, οἷον θαυματοποιὸς ἢ [f] μῖμος ἢ συρικτὴς μᾶλλον ἢ ἀστρονόμος ἢ ῥήτωρ εἶναι ἂν βούλοιτο ὁ ταῦτα προελόμενος. Ἢ ὅτι βούλονται μὲν ἔνιοι τὰ [g] σπουδαιότατα μεταχειρίζεσθαι, διὰ δὲ τὸ μὴ πιστεύειν ἑαυτοῖς ὡς δυνησομένοις, διὰ τοῦτο [h] οὐ πράττουσιν;
2 Ἢ ὅτι ἐν οἷς οἴεται ἕκαστος κρατιστεύειν, ταῦτα προαιρεῖται· [i] ὃ δὲ αἱρεῖται, καὶ ἐπὶ τοῦτ᾽ ἐπείξεται, νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας αὐτῷ μέρος, ἵνα αὐτὸς αὑτοῦ [k] τυγχάνει [l] κράτιστος ὤν. Ὅ τι δὲ ἄν τινες ἐξ ἀρχῆς προέλωνται καὶ οἷς ἂν συνεθισθῶσιν, οὐδὲ κρίνειν ἔτι [m] δύνανται τὰ βελτίω· διέφθαρται γὰρ ἡ διάνοια διὰ φαύλας προαιρέσεις.

7 Διὰ τί τοὺς μέν, ἂν ἄρξωνται ἀναγινώσκειν, ὕπνος λαμβάνει καὶ μὴ βουλομένους, τοὺς δὲ οὐ βουλομένους ποιεῖ δύνασθαι, ὅταν λάβωσι βιβλίον; Ἢ ὅσοις μέν εἰσι πνευματικαὶ κινήσεις διὰ ψυχρότητα [n] φύσεως ἢ μελαγχολικῶν χυμῶν, δι᾽ οὓς περίττωμα γίνεται πνευματικὸν ἄπεπτον διὰ ψυχρότητα, τούτοις ὅταν μὲν κινῆται ἡ διάνοια καὶ μὴ νοῇ ἐπιστήσασά τι, ἐκκρούεται ἡ ἑτέρα κίνησις, διὸ μᾶλλον μεταβάλλοντες πολὺ τὴν διάνοιαν καθεύδουσιν· ἡττᾶται γὰρ ἡ
2 πνευματική. Ὅταν δὲ ἐρείσωσι πρός τι τὴν διάνοιαν, ὅπερ ἡ ἀνάγνωσις ποιεῖ, κινοῦνται ὑπὸ τῆς πνευματικῆς κινήσεως, οὐκ [o] ἐκκρουομένης ὑπ᾽ οὐδενός, ὥστε οὐ δύνανται καθεύδειν. Τῶν δὲ κατὰ φύσιν ἐχόντων ὅταν στῇ πρὸς ἓν ἡ διάνοια καὶ μὴ μεταβάλλῃ πολλαχῇ, ἵσταται καὶ τὰ ἄλλα ὅσα περὶ τὸν
3 τόπον, ὧν ἠρέμησις ὁ ὕπνος ἐστίν. Ἑνὸς γὰρ κυρίου στάν-

[e] ὡς om. Ca. [f] μῖκος ἢ συρρικτὴς pr. Ca. [g] σπουδαιότερα v. [h] οὐ om. Ca. [i] ὁ δὲ αἱρεῖται in margine v. [k] τυγχάνῃ codices. [l] στράτιστος v. [m] βούλονται Ca. [n] φύσεως om. Ca. [o] ἐκκρουομένοις Xa.

τος, ὥσπερ ἐν τροπῇ, [p]καὶ τὰ ἄλλα μόρια [q]ἵστασθαι πέφυκεν. Φύσει γὰρ ἄνω τὸ κοῦφον φέρεται, τὸ δὲ βαρὺ κάτω. Ὅταν οὖν ἡ ψυχὴ κινῆται κατὰ φύσιν, οὐ καθεύδει· οὕτω γὰρ ἔχει. Ὅταν δὲ στῇ καὶ οἷον κοπιάσῃ, ὁ μὲν νοῦς μεταβάλλει, [r]καὶ ἄνω τὰ σωματώδη πρὸς τὴν κεφαλὴν ἰόντα ποιεῖ τὸν ὕπνον. Δόξειε [s]δ' ἂν ἡ ἀνάγνωσις κωλύειν καθεύδειν. Ἔστι 4
δὲ οὐ διὰ τὸ νοεῖν (ὥρισται γὰρ [t]τότε μᾶλλον ἡ ψυχή) ἀλλὰ διὰ τὸ μεταβάλλειν ἡ ἀγρυπνία, ἐπεὶ καὶ νοήσεις αἱ τοιαῦται ἄγρυπνοί εἰσιν, ἐν αἷς ζητεῖ ἡ ψυχὴ καὶ ἀπορεῖ, ἀλλ' οὐκ ἐν αἷς ἀεὶ θεωρεῖ· ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἀοριστεῖν ποιοῦσιν, αὗται δὲ οὔ.

Διὰ τί ἐν τοῖς ἐριστικοῖς οὐκ ἔνεστιν ἀδολεσχία; Ἢ ὅτι 8
συλλογισμός ἐστι φαινόμενος, ἐν ὀλίγοις δὲ ὁ συλλογισμός· καὶ ἐὰν μηκύνῃ, χρόνου γινομένου ὁ παραλογισμὸς δῆλος, καὶ ἔστιν ὃ ἔδωκεν ἀναλαβεῖν.

Διὰ τί ποτε τῶν ἱστοριῶν ἥδιον ἀκούομεν τῶν περὶ ἓν 9
συνεστηκυιῶν ἢ τῶν περὶ πολλὰ [v]πραγματευομένων; Ἢ διότι τοῖς γνωριμωτέροις μᾶλλον προσέχομεν καὶ ἥδιον αὐτῶν ἀκούομεν· γνωριμώτερον δέ ἐστι τὸ ὡρισμένον τοῦ ἀορίστου. Τὸ μὲν οὖν [w]ἓν ὥρισται, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ ἀπείρου μετέχει.

Διὰ τί ἡδόμεθα ἀκούοντες τὰ μήτε λίαν παλαιὰ μήτε κο- 10
μιδῇ νέα; Ἢ [x]διότι τοῖς μὲν πόρρω ἀφ' ἡμῶν ἀπιστοῦμεν, ἐφ' οἷς δὲ ἀπιστοῦμεν, οὐχ ἡδόμεθα· τὰ δὲ ὥσπερ [y]ἔτι αἰσθανόμεθα, καὶ περὶ τούτων ἀκούοντες οὐχ ἡδόμεθα.

ΙΘ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΑΡΜΟΝΙΑΝ.

Διὰ τί οἱ πονοῦντες καὶ οἱ ἀπολαύοντες αὐλοῦνται; Ἢ ἵνα οἱ μὲν ἧττον λυπῶνται, οἱ δὲ μᾶλλον χαίρωσιν.

Διὰ τί [z]πορρωτέρω ὁ αὐτὸς τῇ αὐτῇ φωνῇ γεγωνεῖ μετ' 2

[p] καὶ] πάντα Cª.Xª. [q] πέφυκεν ἵστασθαι Xª. [r] καὶ post μετ. om. Xª. [s] δ' om. v. [t] ἡ ψυχὴ τότε μᾶλλον Cª.Yª.v. [v] πεπραγματευμένων Yª. [w] ἓν om. v. [x] ὅτι Cª. [y] ἔστι Xª. [z] πορρώτερον Cª.Xª.

ἄλλων ᾄδων καὶ βοῶν ἢ μόνος; Ἢ ὅτι τὸ ἀθρόως τι ποιεῖν ἢ θλίβειν ἢ ὠθεῖν οὐ [a] τοσαυταπλάσιόν ἐστιν ὅσος [b] ὁ ἀριθμός, ἀλλ' ὥσπερ ἡ γραμμὴ ἡ δίπους οὐ διπλάσιον ἀλλὰ τετραπλάσιόν τι γράφει, οὕτω τὰ συντιθέμενα πλέον [c] ἰσχύει κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ ὅταν ᾖ διῃρημένα. Ἀθρόων οὖν ὄντων μία γίνεται ἡ τῆς φωνῆς ἰσχὺς καὶ ἅμα ὠθεῖ τὸν ἀέρα, ὥστε πολλαπλάσιον προϊέναι· καὶ γὰρ ἡ [d] ἐκ πάντων φωνὴ μιᾶς ἑκάστης πολλαπλάσιος.

3 Διὰ τί τὴν παρυπάτην ᾄδοντες μάλιστα ἀπορρήγνυνται, οὐχ ἧττον ἢ τὴν νήτην καὶ τὰ ἄνω, μετὰ δὲ διαστάσεως πλείονος; Ἢ ὅτι χαλεπώτατα ταύτην ᾄδουσι, καὶ [e] αὕτη ἀρχή; Τὸ δὲ χαλεπὸν διὰ τὴν ἐπίτασιν καὶ πίεσιν τῆς φωνῆς· ἐν τούτοις [f] δὲ πόνος· πονοῦντα δὲ μᾶλλον διαφθείρεται.

4 Διὰ τί δὲ ταύτην χαλεπῶς, τὴν δὲ ὑπάτην ῥᾳδίως; Καίτοι δίεσις ἑκατέρας. Ἢ ὅτι μετ' [g] ἀνέσεως ἡ ὑπάτη, καὶ ἅμα μετὰ τὴν σύστασιν ἐλαφρὸν τὸ ἄνω βάλλειν; Διὰ ταὐτὸ δὲ ἔοικε καὶ τὰ πρὸς μίαν λεγόμενα πρὸς ταύτην ἢ παρανήτην. Δεῖ γὰρ μετὰ συννοίας καὶ καταστάσεως [h] οἰκειοτάτης τῷ ἤθει πρὸς τὴν βούλησιν. Τοῦ δὲ δὴ μετὰ συμφωνίας τίς ἡ αἰτία;

5 Διὰ τί ἥδιον ἀκούουσιν ᾀδόντων ὅσα [i] ἂν προεπιστάμενοι τυγχάνωσι τῶν μελῶν, ἢ ὧν μὴ ἐπίστανται; Πότερον ὅτι μᾶλλον δῆλος ὁ τυγχάνων ὥσπερ σκοποῦ, ὅταν γνωρίζωσι τὸ ᾀδόμενον; Τοῦτο δὲ ἡδὺ θεωρεῖν. Ἢ ὅτι ἡδὺ τὸ μανθάνειν; [k] Τούτου δὲ αἴτιον [l] ὅτι τὸ μὲν λαμβάνειν τὴν ἐπιστήμην, τὸ δὲ χρῆσθαι καὶ ἀναγνωρίζειν ἐστίν. Ἔτι καὶ τὸ σύνηθες ἡδὺ μᾶλλον τοῦ ἀσυνήθους.

6 Διὰ τί ἡ παρακαταλογὴ ἐν ταῖς ᾠδαῖς τραγικόν; Ἢ διὰ τὴν ἀνωμαλίαν; Παθητικὸν γὰρ τὸ ἀνωμαλὲς καὶ ἐν μεγέθει τύχης ἢ λύπης. Τὸ [m] δὲ [n] ὁμαλὲς ἔλαττον γοῶδες.

[a] τοσαῦτα πλησίον codices. [b] ὁ om. pr. Y^a. [c] ἰσχύει ἢ κατὰ C^a.Y^a. [d] ἐκ τῶν π. X^a. [e] αὐτὴ C^a, αὕτη ἡ X^a. [f] δὲ ὁ πόνος C^a. [g] αἰνέσεως Y^a. [h] οἰκειοτάτη X^a.Y^a. [i] ἂν om. C^a.X^a. [k] τοῦτο C^a.Y^a. [l] ὅτι om. C^a.X^a.Y^a. [m] δὲ om. X^a. [n] ὁμαλὸν Y^a.

Διὰ τί οἱ ἀρχαῖοι ἑπταχόρδους [o] ποιοῦντες ἁρμονίας τὴν ὑπάτην ἀλλ' οὐ τὴν νήτην κατέλιπον; Πότερον τοῦτο ψεῦδος (ἀμφοτέρας γὰρ κατέλιπον, τὴν δὲ τρίτην ἐξῄρουν) ἢ οὔ; Ἀλλ' ὅτι ἡ βαρυτέρα ἰσχύει τὸν τῆς ὀξυτέρας φθόγγον, ὥστε μᾶλλον ἡ ὑπάτη ἀπεδίδου τὸ ἀντίφωνον ἢ ἡ νήτη, ἐπεὶ τὸ ὀξὺ δυνάμεως μᾶλλον, τὸ δὲ βαρὺ ῥᾷον φθέγξασθαι. 7

Διὰ τί ἡ βαρεῖα τὸν τῆς ὀξείας ἰσχύει φθόγγον; Ἢ ὅτι μεῖζον τὸ βαρύ; Τῇ γὰρ ἀμβλείᾳ ἔοικε, τὸ δὲ τῇ ὀξείᾳ γωνίᾳ. 8

Διὰ τί ἥδιον τῆς μονῳδίας ἀκούομεν, ἐάν τις πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν [p] ᾄδῃ; Καίτοι πρὸς χορδὰς καὶ τὸ αὐτὸ [q] μέλος ᾄδουσιν ἀμφοτέρως· εἰ γὰρ ἔτι μᾶλλον τὸ αὐτό, πλέον ἔδει πρὸς πολλοὺς αὐλητάς, καὶ ἔτι ἥδιον εἶναι. Ἢ ὅτι τυγχάνων δῆλος τοῦ σκοποῦ μᾶλλον, ὅταν πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν; Τὸ δὲ πρὸς πολλοὺς αὐλητὰς ἢ λύρας πολλὰς οὐχ ἥδιον, ὅτι ἀφανίζει τὴν ᾠδήν. 9

Διὰ τί, εἰ [r] ἥδιον [s] ἡ ἀνθρώπου φωνή, ἡ ἄνευ λόγου ᾄδοντος οὐχ ἡδίων ἐστίν, οἷον τερετιζόντων, ἀλλ' αὐλὸς ἢ λύρα; Ἢ οὐδ' ἐκεῖ, ἐὰν [t] μὴ μιμῆται, ὁμοίως ἡδύ; Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἔργον αὐτό. Ἡ μὲν γὰρ φωνὴ ἡδίων ἡ τοῦ ἀνθρώπου, κρουστικὰ δὲ μᾶλλον τὰ ὄργανα τοῦ στόματος. Διὸ ἥδιον ἀκούειν ἢ τερετίζειν. 10

Διὰ τί ἡ ἀπηχοῦσα ὀξυτέρα; Ἢ ὅτι ἔλαττον, ἀσθενεστέρα γινομένη; 11

Διὰ τί τῶν χορδῶν ἡ βαρυτέρα ἀεὶ τὸ μέλος λαμβάνει; ἂν γὰρ δέηται ᾆσαι τὴν παραμέσην σὺν ψιλῇ τῇ μέσῃ, γίνεται τὸ μέσον οὐθὲν ἧττον· ἐὰν δὲ τὴν μέσην δέον ἄμφω, ψιλὰ οὐ γίνεται. Ἢ ὅτι τὸ βαρὺ μέγα ἐστίν, ὥστε κρατερόν; Καὶ ἔνεστιν ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ μικρόν· καὶ τῇ διαλήψει δύο [v] νῆται ἐν τῇ ὑπάτῃ γίνονται. 12

Διὰ τί ἐν τῇ διὰ πασῶν τοῦ μὲν ὀξέος ἀντίφωνον γίνεται 13

[o] ἁρμονίας ποιοῦντες X[a]. [p] ᾄδει X[a]. [q] μέρος C[a].X[a].Y[a]. [r] ἡδίων Y[a]. [s] ἡ ἀνθρ.] τῆς ἀνθρ. C[a]. [t] μὴ om. C[a]. [v] νῆτται C[a].

τὸ βαρύ, τούτου δὲ τὸ ὀξὺ οὔ; [w] Ἢ ὅτι μάλιστα μὲν ἐν ἀμφοῖν ἐστὶ τὸ ἀμφοῖν μέλος, εἰ δὲ μή, [x] ἐν τῷ βαρεῖ· μεῖζον γάρ.

14 Διὰ τί λανθάνει τὸ διὰ πασῶν, καὶ δοκεῖ ὁμόφωνον εἶναι, οἷον ἐν τῷ φοινικίῳ καὶ ἐν τῷ [y] ἀνθρώπῳ; Τὰ γὰρ ἐν τοῖς ὀξέσιν ὄντα οὐχ ὁμόφωνα, ἀλλ' ἀνάλογον ἀλλήλοις διὰ πασῶν. Ἢ ὅτι ὥσπερ ὁ αὐτὸς εἶναι δοκεῖ φθόγγος, διὰ τὸ ἀνάλογον ἰσότης ἐπὶ φθόγγων; Τὸ δὲ ἴσον τοῦ ἑνός. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐν ταῖς [z] σύριγξιν ἐξαπατῶνται.

15 Διὰ τί οἱ μὲν νόμοι οὐκ ἐν ἀντιστρόφοις ἐποιοῦντο, αἱ δὲ ἄλλαι ᾠδαὶ αἱ χορικαί; Ἢ ὅτι οἱ μὲν νόμοι ἀγωνιστῶν ἦσαν, ὧν ἤδη μιμεῖσθαι δυναμένων καὶ διατείνεσθαι ἡ ᾠδὴ ἐγίνετο μακρὰ καὶ πολυειδής; Καθάπερ οὖν καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὰ μέλη τῇ μιμήσει ἠκολούθει ἀεὶ ἕτερα [a] γινόμενα. Μᾶλλον γὰρ τῷ μέλει ἀνάγκη μιμεῖσθαι ἢ τοῖς ῥήμασιν. Διὸ καὶ οἱ διθύραμβοι, ἐπειδὴ μιμητικοὶ [b] ἐγένοντο, οὐκέτι ἔχουσιν ἀντιστρόφους, πρότερον δὲ εἶχον. Αἴτιον δὲ ὅτι τὸ παλαιὸν οἱ ἐλεύθεροι ἐχόρευον αὐτοί· πολλοὺς οὖν ἀγωνιστικῶς ᾄδειν χαλεπὸν ἦν, ὥστε [c] ἐναρμόνια μέλη ἐνῇδον. [d] Μεταβάλλειν γὰρ πολλὰς μεταβολὰς τῷ ἑνὶ ῥᾷον [e] ἢ τοῖς πολλοῖς, καὶ τῷ ἀγωνιστῇ ἢ τοῖς τὸ ἦθος φυλάττουσιν. Διὸ ἁπλούστερα [f] ἐποίουν αὐτοῖς τὰ μέλη. Ἡ δὲ ἀντίστροφος ἁπλοῦν· ἀριθμὸς γάρ ἐστι καὶ ἑνὶ μετρεῖται. Τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ διότι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς σκηνῆς οὐκ ἀντίστροφα, τὰ δὲ τοῦ χοροῦ ἀντίστροφα· ὁ μὲν γὰρ ὑποκριτὴς ἀγωνιστὴς καὶ μιμητής, ὁ δὲ χορὸς ἧττον μιμεῖται.

16 Διὰ τί ἥδιον τὸ ἀντίφωνον τοῦ συμφώνου; Ἢ ὅτι μᾶλλον διάδηλον γίνεται τὸ συμφωνεῖν ἢ ὅταν πρὸς τὴν συμφωνίαν ᾄδῃ; Ἀνάγκη γὰρ τὴν ἑτέραν ὁμοφωνεῖν, ὥστε δύο πρὸς μίαν φωνὴν γινόμεναι ἀφανίζουσι τὴν ἑτέραν.

17 Διὰ τί πέντε οὐκ ᾄδουσιν ἀντίφωνα; Ἢ ὅτι οὐχ ἡ αὐτὴ

[w] ἢ om. Ca.Xa.Ya. [x] ἐν] οὐ Ca.Xa.Ya. [y] ἀτρόπω margo Xa. [z] σύριξιν Ca. [a] γινόμενα om. Xa. [b] ἐγίνοντο Ca. [c] ἐν ἁρμονίᾳ Ca.Xa. [d] μεταβάλλει Xa. [e] ἢ τοῖς] ἤτοι Ca.Xa.Ya. [f] ἐποιοῦντο Xa.

ἡ σύμφωνος τῇ συμφωνίᾳ, ὥσπερ ἐν τῷ διὰ πασῶν; Ἐκείνη
γὰρ ἐν τῷ βαρεῖ ἀνάλογον, ὡς ἡ ὀξεῖα ἐν τῷ ὀξεῖ. Ὥσπερ
οὖν [g] ἡ αὐτή [h] ἐστιν ἅμα καὶ ἄλλη. Αἱ δὲ ἐν τῷ διὰ πέντε
καὶ διὰ [i] τεττάρων οὐκ ἔχουσιν οὕτως, ὥστε οὐκ ἐμφαίνεται
ὁ τῆς ἀντιφώνου φθόγγος· οὐ γάρ ἐστιν ὁ αὐτός.

Διὰ τί ἡ διὰ πασῶν συμφωνία ᾄδεται μόνη; Μαγα- 18
δίζουσι γὰρ ταύτην, ἄλλην δὲ οὐδεμίαν. Ἢ ὅτι μόνη ἐξ 2
ἀντιφώνων ἐστὶ χορδῶν, ἐν δὲ τοῖς ἀντιφώνοις καὶ τὴν ἑτέ-
ραν ἐὰν ᾄδῃ, τὸ αὐτὸ ποιεῖ; Ἡ γὰρ μία τρόπον τινὰ τὰς
ἀμφοτέρων ἔχει φωνάς, ὥστε καὶ μιᾶς ᾀδομένης ἐν ταύτῃ τῇ
συμφωνίᾳ ᾄδεται ἡ συμφωνία, καὶ ἄμφω ᾄδοντες· ἢ τῆς
μὲν ᾀδομένης τῆς δὲ αὐλουμένης [k] ὥσπερ μίαν ἄμφω ᾄδουσιν.
Διὸ μόνη μελῳδεῖται, ὅτι μιᾶς ἔχει χορδῆς [l] φωνὴν τὰ ἀν-
τίφωνα.

Διὰ τί δὲ ταῖς ἀντιφώνοις τοῦτο μόναις ὑπάρχει; Ἢ 19
ὅτι μόναι ἴσον ἀπέχουσι τῆς μέσης; Ἡ οὖν μεσότης ὁμοιό-
τητά τινα ποιεῖ τῶν φθόγγων, καὶ ἔοικεν ἡ ἀκοὴ λέγειν ὅτι
ἡ αὐτὴ καὶ ὅτι ἀμφότεραι ἔσχαται.

Διὰ τί, ἐὰν μέν τις [m] τὴν μέσην κινήσῃ ἡμῶν, ἁρμόσας 20
τὰς ἄλλας χορδάς, [n] καὶ χρῆται τῷ ὀργάνῳ, οὐ μόνον [o] ὅταν
κατὰ τὸν τῆς μέσης γένηται φθόγγον, λυπεῖ καὶ [p] φαίνεται
ἀνάρμοστον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην μελῳδίαν· ἐὰν δὲ
τὴν λιχανὸν ἤ τινα ἄλλον φθόγγον, τότε φαίνεται διαφέ-
ρειν μόνον, ὅταν κἀκείνῃ τις χρῆται; Ἢ εὐλόγως τοῦτο 2
συμβαίνει; Πάντα γὰρ τὰ χρηστὰ μέλη πολλάκις τῇ μέσῃ
χρῆται, καὶ πάντες οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ πυκνὰ πρὸς τὴν μέ-
σην ἀπαντῶσι, κἂν ἀπέλθωσι, ταχὺ ἐπανέρχονται, πρὸς δὲ
ἄλλην οὕτως οὐδεμίαν. Καθάπερ ἐκ τῶν λόγων ἐνίων ἐξαι- 3
ρεθέντων συνδέσμων οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἑλληνικός, οἷον τὸ
τέ καὶ τὸ καί, ἔνιοι δὲ οὐθὲν λυποῦσι διὰ τὸ τοῖς μὲν ἀναγ-

[g] ἡ om. Y[a]. [h] ἐστιν ἐν τῷ ἅμα X[a]. [i] τεσσάρων X[a]. [k] ὥσπερ καὶ μίαν X[a]. [l] τὰ ἀντίφωνα φωνήν X[a]. [m] τὴν μέσην om. C[a]. [n] καὶ χρῆται] κέχρηται C[a].X[a].Y[a]. [o] ὅταν κατὰ] ὅτι C[a], omisso mox γένηται. [p] φθίνεται ἐνάρμοστον X[a].

καῖον εἶναι χρῆσθαι πολλάκις, [q] εἰ ἔσται λόγος, τοῖς δὲ μή, οὕτω καὶ τῶν φθόγγων ἡ μέση ὥσπερ σύνδεσμός ἐστι, καὶ μάλιστα τῶν καλῶν, διὰ τὸ πλειστάκις ἐνυπάρχειν τὸν φθόγγον αὐτῆς.

21 Διὰ τί τῶν ᾀδόντων οἱ βαρύτερον ᾄδοντες τῶν ὀξὺ ᾀδόντων, ἐὰν ἀπᾴδωσι, μᾶλλον κατάδηλοι γίνονται; Ὁμοίως δὲ καὶ τῷ ῥυθμῷ οἱ ἐν τῷ βαρυτέρῳ πλημμελοῦντες κατάδηλοι μᾶλλον. Πότερον ὅτι πλείων ὁ χρόνος ὁ τοῦ βαρέος, οὗτος δὲ μᾶλλον αἰσθητός; Ἢ ὅτι ἐν πλείονι χρόνῳ πλείω αἴσθησιν παρέχει, τὸ δὲ ταχὺ καὶ ὀξὺ λανθάνει διὰ τὸ τάχος.

22 Διὰ τί οἱ πολλοὶ μᾶλλον ᾄδοντες τὸν ῥυθμὸν σώζουσιν ἢ οἱ ὀλίγοι; Ἢ ὅτι μᾶλλον πρὸς ἕνα τε καὶ ἡγεμόνα βλέπουσι, καὶ βαρύτερον ἄρχονται, ὥστε [r] ῥᾷον τοῦ αὐτοῦ τυγχάνουσιν; Ἐν γὰρ τῷ τάχει ἡ ἁμαρτία πλείων.

23 Διὰ τί διπλασία ἡ νήτη τῆς ὑπάτης; Ἢ πρῶτον μὲν ὅτι ἐκ τοῦ [s] ἡμίσεος ἡ χορδὴ ψαλλομένη καὶ ὅλη [t] συμφωνοῦσα διὰ πασῶν; Ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν συρίγγων· ἡ γὰρ διὰ τοῦ μέσου τῆς σύριγγος τρήματος φωνὴ τῇ δι' ὅλης τῆς σύριγγος συμφωνεῖ διὰ πασῶν. Ἔτι ἐν τοῖς ἄλλοις τῷ διπλασίῳ διαστήματι λαμβάνεται τὸ διὰ πασῶν, καὶ οἱ αὐ-
2 λοτρῦπαι οὕτω λαμβάνουσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ διὰ πέντε τῷ ἡμιολίῳ, ὅτι οἱ τὰς σύριγγας ἁρμοττόμενοι [v] εἰς μὲν τὴν ὑπάτην ἄκραν τὸν κηρὸν ἐμπλάττουσι, τὴν δὲ νήτην μέχρι τοῦ ἡμίσεος ἀναπληροῦσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ [w] τὴν διὰ πέντε τῷ ἡμιολίῳ καὶ τὴν διὰ τεττάρων τῷ ἐπιτρίτῳ διαστήματι λαμβάνουσιν. Ἔτι [x] οἱ ἐν τοῖς τριγώνοις ψαλτηρίοις τῆς ἴσης ἐπιτάσεως γινομένης συμφωνοῦσι διὰ πασῶν, ἡ μὲν διπλασία οὖσα, ἡ δὲ ἡμίσεια τῷ μήκει.

24 Διὰ τί, ἐάν τις [y] ψήλας τὴν νήτην [z] ἐπιλάβῃ, ἡ ὑπάτη μόνη δοκεῖ ἀντηχεῖν; Ἢ ὅτι συμφυὴς μάλιστα γίνεται τῷ

[q] εἰ] οὐκ pr. Xa. [r] ῥάδιον Ca.Xa.Ya. [s] ἡμίσεως Ya. [t] συμφωνοῦσι Ya. [v] εἰς] ὅτι εἰς Ca. [w] διὰ τὴν Ca.Ya. [x] οἱ] εἰ Ca.Ya. [y] ψιλὰς Ca. [z] ἐπιβάλῃ Ca.Ya, ἐπιβάλλῃ Xa.v.

φθόγγῳ [a] ὁ ἀπὸ ταύτης ἦχος διὰ τὸ σύμφωνος εἶναι; Τῷ οὖν [b] συναυξάνεσθαι τῷ ὁμοίῳ [c] φαίνεται μόνος, οἱ δὲ ἄλλοι διὰ μικρότητα ἀφανεῖς.

Διὰ τί μέση καλεῖται ἐν ταῖς ἁρμονίαις, τῶν δὲ ὀκτὼ οὐκ 25
ἔστι μέσον; Ἢ ὅτι ἑπτάχορδοι ἦσαν αἱ ἁρμονίαι τὸ παλαιόν, τὰ δὲ ἑπτὰ ἔχει μέσον.

Διὰ τί ἐπὶ τὸ ὀξὺ [d] ἀπᾴδουσιν οἱ πλεῖστοι; Πότερον ὅτι 26
ῥᾷον ὀξὺ ᾆσαι ἢ βαρύ; Ἢ ὅτι χεῖρον τοῦ βαρέος; Ἁμαρτία δέ ἐστι τοῦ χείρονος πρᾶξις.

Διὰ τί τὸ ἀκουστὸν μόνον [e] ἦθος ἔχει τῶν αἰσθητῶν; Καὶ 27
γὰρ ἐὰν ᾖ ἄνευ λόγου μέλος, ὅμως ἔχει ἦθος· ἀλλ' οὐ τὸ χρῶμα οὐδὲ ἡ ὀσμὴ οὐδὲ ὁ χυμὸς ἔχει. Ἢ ὅτι κίνησιν ἔχει μόνον οὐχί, ἣν ὁ ψόφος ἡμᾶς κινεῖ; Τοιαύτη μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει· κινεῖ γὰρ καὶ τὸ χρῶμα [f] τὴν ὄψιν· ἀλλὰ τῆς ἑπομένης τῷ τοιούτῳ ψόφῳ αἰσθανόμεθα κινήσεως. Αὕτη δὲ ἔχει [g] ὁμοιότητα ἔν τε τοῖς ῥυθμοῖς καὶ ἐν τῇ τῶν φθόγγων τάξει τῶν ὀξέων καὶ βαρέων, οὐκ ἐν τῇ μίξει. Ἀλλ' ἡ συμφωνία οὐκ ἔχει ἦθος. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς τοῦτο οὐκ ἔστιν. Αἱ δὲ κινήσεις αὗται πρακτικαί εἰσιν, αἱ δὲ πράξεις ἤθους σημασία ἐστίν.

Διὰ τί νόμοι καλοῦνται οὓς ᾄδουσιν; Ἢ ὅτι πρὶν ἐπί- 28
στασθαι γράμματα, ᾖδον τοὺς νόμους, ὅπως μὴ ἐπιλάθωνται, ὥσπερ ἐν [h] Ἀγαθύρσοις ἔτι εἰώθασιν; Καὶ τῶν ὑστέρων οὖν ᾠδῶν τὰς πρώτας τὸ αὐτὸ ἐκάλεσαν ὅπερ τὰς πρώτας.

Διὰ τί οἱ ῥυθμοὶ καὶ τὰ μέλη φωνὴ οὖσα ἤθεσιν ἔοικεν, 29
οἱ δὲ χυμοὶ οὔ, ἀλλ' οὐδὲ τὰ χρώματα καὶ αἱ ὀσμαί; Ἢ ὅτι κινήσεις εἰσὶν ὥσπερ καὶ αἱ πράξεις; Ἤδη δὲ ἡ μὲν ἐνέργεια ἠθικὸν καὶ ποιεῖ ἦθος, οἱ δὲ χυμοὶ καὶ τὰ χρώματα οὐ ποιοῦσιν ὁμοίως.

Διὰ τί οὐδὲ ὑποδωριστὶ οὐδὲ ὑποφρυγιστὶ οὐκ ἔστιν ἐν 30

[a] ὁ om. Cᵃ. [b] συναύξεσθαι Cᵃ. [c] φαίνεται ὅτι μόνος Cᵃ. [d] ἐπάδουσιν Xᵃ. [e] ἦθος om. Cᵃ.Xᵃ. et pr. Yᵃ. [f] τὴν] καὶ τὴν Xᵃ. [g] ὁμοιότατα Yᵃ. [h] γαθύρσοις Cᵃ.

τραγῳδίᾳ χορικόν; Ἢ ὅτι οὐκ ἔχει ἀντίστροφον. Ἀλλ' ἀπὸ σκηνῆς· μιμητικὴ γάρ.

31 Διὰ τί οἱ περὶ Φρύνιχον ἦσαν μᾶλλον μελοποιοί; Ἢ διὰ [i] τὸ πολλαπλάσια εἶναι τότε τὰ μέλη ἐν ταῖς [k] τραγῳδίαις τῶν μέτρων;

32 Διὰ τί διὰ πασῶν καλεῖται, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν ἀριθμὸν δι' ὀκτώ, ὥσπερ καὶ διὰ [l] τεττάρων καὶ διὰ πέντε; Ἢ ὅτι ἑπτὰ ἦσαν αἱ χορδαὶ τὸ ἀρχαῖον, εἶτ' ἐξελὼν τὴν τρίτην Τέρπανδρος τὴν [m] νήτην προσέθηκε, καὶ ἐπὶ [n] τούτου ἐκλήθη διὰ πασῶν ἀλλ' οὐ δι' ὀκτώ· δι' ἑπτὰ γὰρ ἦν.

33 Διὰ τί εὐαρμοστότερον [o] ἀπὸ τοῦ ὀξέος ἐπὶ τὸ βαρὺ ἢ ἀπὸ τοῦ βαρέος ἐπὶ τὸ ὀξύ; Πότερον ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς [p] γίνεται ἄρχεσθαι; Ἡ γὰρ μέση καὶ ἡγεμὼν ὀξυτάτη τοῦ [q] τετραχόρδου. Τὸ δὲ οὐκ ἀπ' ἀρχῆς ἀλλ' ἀπὸ τελευτῆς. Ἢ ὅτι τὸ βαρὺ [r] ἀπὸ τοῦ ὀξέος γενναιότερον καὶ εὐφωνότερον;

34 Διὰ τί δὶς μὲν δι' ὀξειῶν καὶ δὶς διὰ [l] τεττάρων οὐ συμφωνεῖ, δὶς διὰ πασῶν δέ; Ἢ ὅτι ἡ δὶς δι' ὀξειῶν [s] οὐ δὶς διὰ [l] τεττάρων ἐστίν, τὸ δὲ διὰ τεττάρων καὶ διὰ πέντε.

35 Διὰ τί ἡ διὰ πασῶν καλλίστη συμφωνία; Ἢ ὅτι ἐν [t] ὅλοις ὅροις [v] οἱ [w] ταύτης λόγοι εἰσίν, οἱ δὲ τῶν ἄλλων οὐκ ἐν ὅλοις; Ἐπεὶ γὰρ [x] διπλασία ἡ νήτη τῆς ὑπάτης, [y] οἷα ἡ νήτη δύο, ἡ ὑπάτη ἕν, καὶ οἷα ἡ ὑπάτη δύο, ἡ νήτη τέσσαρα,
2 καὶ ἀεὶ οὕτως. Τῆς δὲ μέσης ἡμιόλια. Τὸ [z] γὰρ διὰ πέντε ἡμιόλιον οὐκ ἐν ὅλοις ἀριθμοῖς ἐστίν· οἷον γὰρ ἓν τὸ ἔλαττον, τὸ μεῖζον τοσοῦτον [a] δὲ καὶ ἔτι [b] τὸ ἥμισυ. Ὥστε οὐχ ὅλα πρὸς ὅλα συγκρίνεται, ἀλλ' ἔπεστι μέρη. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ διὰ [l] τεττάρων ἔχει· τὸ γὰρ ἐπίτριτόν ἐστιν ὅσον
3 [c] τεμεῖν ὃ καὶ ἔτι ἓν τῶν [l] τεττάρων ἐπίτριτόν ἐστιν. Ἢ

[i] τὸ om. Ca. [k] τῶν μέτρων τραγωδίαις Xa. [l] τεσσάρων et c. 34, et 35. sect. 2. Xa. [m] νήττην Ca. [n] τούτω Xa. [o] ἀπὸ τοῦ ὀξέος om. Ca.Xa.Ya. [p] γίνεσθαι Ca. [q] παραχόρδου Ca.Xa.Ya. [r] ὑπὸ Xa. [s] οὐ] οὐδὲ Ca.Xa.Ya. [t] ἄλλοις Ca. [v] οἱ] οὐ Xa. [w] ταύτης om. Ca.Xa.Ya. [x] ἡ νήτη διπλασία Xa. [y] ὅσα Ca.Xa.Ya. [z] γὰρ] δὲ Xa. [a] δὲ] τε? [b] τὸ om. Ca.Ya. [c] τεμεῖν ὃ] τ' ἐκεῖνο?

ὅτι τελεωτάτη [d] ἐξ ἀμφοτέρων οὖσα, καὶ ὅτι μέτρον τῆς μελῳδίας διὰ παντὸς τοῦ φερομένου ἡ κατὰ μέσον κίνησις σφοδροτάτη, ἀρχομένου δὲ καὶ λήγοντος μαλακωτέρα; Ὅτε δὲ σφοδροτάτη ἡ κίνησις, καὶ ἡ φωνὴ ὀξυτέρα τοῦ
[e] φερομένου. Διὸ καὶ χορδαὶ ἐπιτεινόμεναι ὀξύτερον φθέγ- 4
γονται· θᾶττον γὰρ ἡ κίνησις γίνεται. Ἡ δὲ φωνὴ ἢ ἀέρος ἢ ἄλλου τινὸς φορά· τὴν ἀνὰ μέσον [f] τὸν πόρον ὀξυτάτην δεῖ γίνεσθαι. Ὥστε εἰ τοῦτο μὴ συμβαίνει, οὐκ ἂν εἴη [g] φορά τινος.

Διὰ τί, ἐὰν μὲν ἡ μέση κινηθῇ, καὶ αἱ ἄλλαι χορδαὶ 36
ἠχοῦσι φθεγγόμεναι, ἐὰν δὲ αὖ ἡ μὲν μένῃ τῶν δ' ἄλλων τις [h] κινηθῇ, κινηθεῖσα μόνη φθέγγεται; Ἢ ὅτι τὸ ἡρμόσθαι ἐστὶν ἁπάσαις, τὸ δὲ ἔχειν [i] πως πρὸς τὴν μέσην ἁπάσαις,
καὶ ἡ τάξις ἡ ἑκάστης ἤδη δι' ἐκείνην; Ἀρθέντος οὖν τοῦ αἰ- 2
τίου τοῦ ἡρμόσθαι καὶ τοῦ συνέχοντος οὐκέτι ὁμοίως φαίνεται ὑπάρχειν. Μιᾶς δὲ ἀναρμόστου οὔσης, τῆς δὲ μέσης μενούσης, εὐλόγως τὸ κατ' αὐτὴν ἐκλειπόμενον· ταῖς γὰρ ἄλλαις ὑπάρχει τὸ ἡρμόσθαι.

Διὰ τί τοῦ ἐν φωνῇ ὀξέος ὄντος κατὰ τὸ ὀλίγον, τοῦ δὲ 37
βαρέος κατὰ τὸ πολύ (τὸ μὲν γὰρ βαρὺ διὰ τὸ πλῆθος βαρύ, τὸ δὲ ὀξὺ δι' ὀλιγότητα ταχύ), ἔργον μᾶλλον ᾄδειν τὰ ὀξέα ἢ τὰ βαρέα, καὶ ὀλίγοι τὰ ἄνω δύνανται ᾄδειν, καὶ οἱ νόμοι ὄρθιοι καὶ οἱ ὀξεῖς χαλεποὶ ᾆσαι διὰ τὸ ἀνατεταμένοι εἶναι; Καίτοι ἔλαττον ἔργον τὸ ὀλίγον κινεῖν ἢ τὸ
πολύ, ὥστε καὶ ἀέρα. Ἢ οὐ ταὐτό [k] γε ὀξύφωνον εἶναι 2
φύσει καὶ τὸ ὀξὺ ᾄδειν, ἀλλὰ φύσει μὲν ὀξύφωνα ἅπαντα δι' ἀσθένειαν, τῷ μὴ δύνασθαι [l] πολὺν κινεῖν ἀέρα ἀλλ' ὀλίγον, ὁ [m] δ' ὀλίγος ταχὺ φέρεται, [n] ἐν δὲ τῷ ᾄδειν τὸ ὀξὺ δυνάμεως σημεῖον. Τὸ μὲν γὰρ σφοδρῶς φερόμενον ταχὺ φέρεται, διὸ τὸ ὀξὺ δυνάμεως σημεῖον. Διὸ καὶ οἱ [o] ἐκτι-

[d] ἐξ] ἡ ἐξ Ya. [e] φαινομένου Xa. [f] τὸν πόνον Ya, τῶν πόνων Ca. [g] τινὸς φορά Xa. [h] κινηθῇ om. Xa. [i] πως om. Ca. [k] τε Ca.Ya. [l] κινεῖν πολὺν Ca. [m] δ' ὀλίγος] δὲ λόγος Ca. [n] ἐν—ὀξύφωνοι om. Ca. [o] εὐκτικοὶ Xa.Ya.

κοὶ ὀξύφωνοι. Καὶ ἔργον τὰ ἄνω ᾄδειν· τὰ δὲ βαρέα κάτω.

38 Διὰ τί ῥυθμῷ καὶ μέλει καὶ ὅλως ταῖς συμφωνίαις χαίρουσὶ πάντες; [p] Ἢ ὅτι ταῖς κατὰ φύσιν κινήσεσι χαίρομεν κατὰ φύσιν; Σημεῖον δὲ τὸ τὰ παιδία εὐθὺς γενόμενα χαί-
2 ρειν αὐτοῖς. Διὰ δὲ τὸ ἔθος τρόποις μελῶν χαίρομεν. Ῥυθμῷ δὲ χαίρομεν διὰ τὸ γνώριμον καὶ τεταγμένον ἀριθμὸν ἔχειν, καὶ κινεῖν ἡμᾶς [q] τεταγμένως· οἰκειοτέρα γὰρ ἡ τεταγμένη κίνησις φύσει τῆς ἀτάκτου, ὥστε καὶ κατὰ φύσιν μᾶλλον. Σημεῖον δέ· πονοῦντες γὰρ καὶ πίνοντες καὶ ἐσθίοντες τεταγμένα σώζομεν καὶ αὔξομεν τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν, ἄτακτα δὲ φθείρομεν καὶ ἐξίσταμεν αὐτήν· [r] αἱ γὰρ νόσοι τῆς τοῦ σώματος οὐ κατὰ φύσιν τάξεως [s] κινή-
3 σεις εἰσίν. Συμφωνίᾳ δὲ χαίρομεν, ὅτι κρᾶσίς ἐστι λόγον ἐχόντων ἐναντίων πρὸς ἄλληλα. Ὁ μὲν οὖν λόγος τάξις, ὃ ἦν φύσει ἡδύ. Τὸ δὲ κεκραμένον τοῦ ἀκράτου πᾶν ἥδιον, ἄλλως τε κἂν αἰσθητὸν ὂν ἀμφοῖν τοῖν ἄκροιν [t] ἐξ ἴσου τὴν δύναμιν ἔχοι [v] ἐν τῇ συμφωνίᾳ [w] ὁ λόγος.

39 Διὰ τί ἥδιόν ἐστι [x] τὸ σύμφωνον τοῦ ὁμοφώνου; Ἢ καὶ τὸ μὲν ἀντίφωνον σύμφωνόν ἐστι διὰ πασῶν; Ἐκ παίδων γὰρ νέων καὶ ἀνδρῶν γίνεται τὸ ἀντίφωνον, [y] οἳ διεστᾶσι τοῖς τόνοις ὡς νήτη [z] πρὸς ὑπάτην. Συμφωνία δὲ πᾶσα ἡδίων ἁπλοῦ φθόγγου (δι' ἃ δέ, εἴρηται), καὶ τούτων ἡ διὰ πασῶν
2 ἡδίστη· τὸ ὁμόφωνον [a] δὲ ἁπλοῦν ἔχει φθόγγον. Μαγαδίζουσι δὲ ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, ὅτι καθάπερ ἐν τοῖς μέτροις οἱ πόδες ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς λόγον ἴσον πρὸς ἴσον ἢ δύο πρὸς ἓν ἢ καί τινα ἄλλον, οὕτω καὶ οἱ ἐν τῇ συμφωνίᾳ φθόγγοι λόγον ἔχουσι κινήσεως [b] πρὸς αὐτούς.
3 Τῶν μὲν οὖν ἄλλων συμφωνιῶν ἀτελεῖς αἱ θατέρου κατα-

[p] ἢ om. Ca.Ya. [q] τεταγμένοι Xa. [r] αἱ] καὶ Ca. [s] κυήσεις Xa.Ya. [t] ἐξ ἴσου τὴν] ἐξιοῦσι δὲ Ca. [v] ἐν om. Ca. [w] ὁ om. Ca.Xa.Ya. [x] τὸ] τὴν Ya. [y] οἳ] οἷον Ca. [z] πρὸς τὴν ὑπάτην Xa. [a] δὲ om. Ca.Xa.Ya. [b] πρὸς τοὺς αὐτούς Xa.

στροφαί εἰσιν, εἰς ἥμισυ τελευτῶσαι· διὸ τῇ δυνάμει οὐκ ἴσαι εἰσίν. Οὖσαι δὲ ἄνισοι, [c] διαφορὰ τῇ αἰσθήσει, καθάπερ ἐν τοῖς χοροῖς, ἐν τῷ καταλύειν μεῖζον [d] ἄλλων φθεγγομένοις ἐστίν. Ἔτι δὲ ὑπάτῃ συμβαίνει τὴν αὐτὴν τελευτὴν τῶν ἐν τοῖς φθόγγοις περιόδων ἔχειν. Ἡ γὰρ [e] δευτέρα τῆς νεάτης πληγὴ τοῦ ἀέρος ὑπάτη ἐστίν. [f] Τελευτώσαις δ' εἰς 4
ταὐτόν, οὐ ταὐτὸν ποιούσαις, ἓν καὶ κοινὸν τὸ ἔργον συμβαίνει γίνεσθαι, καθάπερ τοῖς ὑπὸ τὴν ᾠδὴν κρούουσιν· καὶ γὰρ οὗτοι τὰ ἄλλα οὐ προσαυλοῦντες, ἐὰν εἰς ταὐτὸν καταστρέφωσιν, εὐφραίνουσι μᾶλλον τῷ τέλει ἢ λυποῦσι ταῖς πρὸ τοῦ τέλους διαφοραῖς, τῷ τὸ ἐκ διαφόρων τὸ κοινόν, ἥδιστον ἐκ τοῦ διὰ πασῶν γίνεσθαι. [g] Τὸ δὲ [h] μαγαδίζειν ἐξ ἐναντίων φωνῶν. Διὰ ταῦτα ἐν τῇ διὰ πασῶν μαγαδίζουσιν.

Διὰ τί ἥδιον ἀκούουσιν ᾀδόντων ὅσα ἂν προεπιστάμενοι 40
τύχωσι τῶν μελῶν, ἢ ἐὰν μὴ ἐπιστῶνται; Πότερον ὅτι μᾶλλον δῆλός ἐστιν ὁ τυγχάνων ὥσπερ σκοποῦ, ὅταν γνωρίζωσι τὸ ᾀδόμενον; Γνωριζόντων δὲ ἡδὺ θεωρεῖν. Ἢ ὅτι συμπαθής ἐστιν ὁ ἀκροατὴς τῷ τὸ γνώριμον ᾄδοντι; Συνᾴδει γὰρ αὐτῷ. Ἄιδει δὲ πᾶς γεγηθὼς ὁ μὴ διά τινα ἀνάγκην [i] ποιῶν τοῦτο.

Διὰ τί δὶς μὲν δι' ὀξειῶν ἢ δὶς διὰ τεττάρων οὐ συμφωνεῖ, 41
δὶς διὰ πασῶν δέ; Ἢ ὅτι τὸ μὲν διὰ πέντε ἐστὶν ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ, τὸ δὲ διὰ τεττάρων ἐν ἐπιτρίτῳ; Ὄντων δὲ ἡμιολίων τριῶν ἑξῆς ἀριθμῶν [k] ἢ ἐπιτρίτων, οἱ ἄκροι πρὸς ἀλλήλους [l] οὐδένα λόγον ἕξουσιν· οὔτε γὰρ ἐπιμόριοι οὔτε πολλαπλάσιοι ἔσονται. Τὸ δὲ διὰ πασῶν ἐπειδή ἐστιν ἐν 2
διπλασίῳ λόγῳ, δὶς τούτου γινομένου ἐν [m] τετραπλασίῳ λόγῳ ἂν εἶεν οἱ ἄκροι πρὸς ἀλλήλους. Ὥστ' ἐπεὶ συμφωνία εὔλογον ἐχόντων [n] φθόγγον πρὸς ἀλλήλους ἐστί, λόγον δὲ

[c] διαφθορὰ Ca, διαφθορὰν Ya. [d] ἄλλον Ca.Xa. [e] δευτέρα] θατέρα Ca. [f] τελευτῶσα Ca.Xa.Ya. [g] τὴν Ca.Ya. [h] μαγιδεῖν Xa.Ya, μαδιδεῖν Ca. [i] τοῦτο ποιῶν Xa. [k] ἢ] ἢ καὶ Ca. [l] οὐδὲν ἄλογον Ca. [m] τετραπλασίονι Xa. [n] φθόγγων Xa.Ya.

οἱ μὲν τὸ δὶς διὰ πασῶν διάλειμμα ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους φθόγγοι ἔχουσιν, οἱ δὲ τὸ δὶς διὰ τεττάρων ἢ δὶς διὰ πέντε οὐκ ἔχουσιν, οἱ μὲν δὶς διὰ πασῶν σύμφωνοι εἶεν ἄν, οἱ δ' ἕτεροι οὔ, διὰ τὰ εἰρημένα.

42 Διὰ τί, ἐάν τις [o] ψήλας τὴν νήτην [p] ἐπιλάβῃ, ἡ ὑπάτη μόνη δοκεῖ ὑπηχεῖν; Ἢ ὅτι ἡ νεάτη λήγουσα καὶ μαραινομένη ὑπάτη γίνεται; Σημεῖον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ὑπάτης τὴν νεάτην [q] δύνασθαι ᾄδειν· ὡς γὰρ οὔσης αὐτῆς ᾠδῆς νεάτης,
2 τὴν ὁμοιότητα λαμβάνουσιν ἀπ' αὐτῆς. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἠχὼ ᾠδή τίς ἐστιν, ἁφή ἐστι φωνῆς τῆς νεάτης ληγούσης, ἦχος ὢν ὁ αὐτὸς τῷ τῆς ὑπάτης φθόγγῳ κινεῖ, εἰκότως τῇ ὁμοιό-
3 τητι τὴν ὑπάτην ἡ νήτη [r] δοκεῖ κινεῖν. Τὴν μὲν γὰρ νεάτην ἴσμεν [s] οὐ κινεῖται ἐπιληφθεῖσα· τὴν δὲ ὑπάτην αὐτὴν ὁρῶντες ἀκατάληπτον οὖσαν, καὶ φθόγγου αὐτῆς ἀκούοντες, ταύτην οἰόμεθα ἠχεῖν· ὅπερ ἐπὶ πολλῶν ἡμῖν συμβαίνει, ἐφ' ὧν μήτε τῷ λογισμῷ μήτε τῇ αἰσθήσει δυνάμεθα εἰδῆσαι
4 τὸ ἀκριβές. Ἔτι [t] εἰ πληγείσης τῆς νεάτης μάλιστα ἐντεταμένης συμβαίνει τὸν ζυγὸν κινεῖσθαι, οὐθὲν ἂν εἴη θαυμαστόν. Κινηθέντος δὲ πάσας τὰς χορδὰς συγκινεῖσθαι καί τιν' ἦχον ποιεῖν οὐκ ἄλογον. Ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις ὁ τῆς νεάτης φθόγγος ἀλλότριός ἐστι καὶ λήγων καὶ ἀρχόμενος, τῇ δὲ ὑπάτῃ λήγων ὁ αὐτός. [v] Οὗ προστεθέντος τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς κινήσει, ἐκείνης δόξαι πάντ' αὐτὸν εἶναι οὐθὲν ἄτοπον.
5 Ἔσται δὲ μείζων ἢ ὁ κοινὸς τῶν λοιπῶν χορδῶν ἦχος, ὅτι αἱ μὲν ὑπὸ τῆς νεάτης καθάπερ ὠσθεῖσαι μαλακῶς ἤχησαν, ἡ δὲ νεάτη πάσῃ τῇ αὐτῆς δυνάμει, οὖσα αὐτῶν σφοδροτάτη. Ὥστε εἰκότως καὶ τὸ δευτερεῖον αὐτῆς κρεῖττον ἂν εἴη ἢ τὸ τῶν ἄλλων· ὥστε καὶ βραχείας κινεῖσθαι, ὡς [w] αὐτῆς τε γεγενημένης.

43 Διὰ τί ἥδιον τῆς μονῳδίας [x] ἐστὶν ἐάν [y] τις πρὸς αὐλὸν [z] ἢ

[o] ψιλὰς Ca.v, ἴσως λήψας Xa. [p] post ἐπιλάβῃ Q.Ca.Oa.Ya.v.x. ἢ ὑπάτην ἐπιλάβῃ. [q] δύνασθαι—λαμβάνουσιν] δύνουσι Ca. [r] κινεῖν δοκεῖ Xa. [s] οὐ Ca. [t] εἰ] ἢ Ca.Xa.Ya. [v] οὐ Ca.Xa.Ya. [w] αὐταῖς Ya. [x] ἐστὶν] ἀκούομεν Xa. [y] τις om. Ca.Xa.Ya. [z] ἢ] καὶ Ya.

λύραν ᾄδῃ; Ἢ ὅτι πᾶν τὸ ἥδιον μιχθὲν ἡδίονι ἕν ἐστιν; Ὁ
δὲ αὐλὸς [a] ἡδίων τῆς λύρας, ὥστε καὶ ἡ ᾠδὴ τούτῳ μιχθεῖσα
ἢ λύρα ἡδίων ἂν εἴη, ἐπεὶ τὸ μεμιγμένον τοῦ ἀμίκτου ἥδιόν
ἐστιν, ἐὰν ἀμφοῖν ἅμα τὴν αἴσθησίν τις λαμβάνῃ. Οἶνος 2
γὰρ ἡδίων τοῦ ὀξυμέλιτος διὰ τὸ μεμῖχθαι μᾶλλον αὐτοῖς
τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως μιχθέντα ἢ ὑφ' ἡμῶν. Ἔστι γὰρ καὶ
[b] ὁ οἶνος μικτὸς ἐξ ὀξέος καὶ γλυκέος χυμοῦ. Δηλοῦσι δὲ καὶ
[c] αἱ οἰνώδεις ῥοαὶ καλούμεναι. Ἡ μὲν οὖν ᾠδὴ καὶ ὁ αὐλὸς 3
μίγνυνται αὐτοῖς δι' ὁμοιότητα (πνεύματι γὰρ ἄμφω γίνε-
ται)· ὁ δὲ τῆς λύρας φθόγγος, ἐπειδὴ οὐ πνεύματι γίνεται
ἢ ἧττον αἰσθητὸν ἢ ὁ [d] τῶν αὐλῶν, ἀμικτότερός ἐστι τῇ
φωνῇ· ποιῶν δὲ διαφορὰν τῇ αἰσθήσει ἧττον ἡδύνει, καθάπερ
ἐπὶ τῶν χυμῶν εἴρηται. Ἔτι ὁ μὲν αὐλὸς πολλὰ τῷ αὑτοῦ 4
ἤχῳ καὶ τῇ ὁμοιότητι συγκρύπτει τῶν τοῦ ᾠδοῦ ἁμαρτημά-
των, οἱ δὲ τῆς λύρας φθόγγοι ὄντες ψιλοὶ καὶ ἀμικτότεροι
τῇ φωνῇ, [e] καθ' ἑαυτοὺς θεωρούμενοι καὶ ὄντες αὐτοῖς συμ-
φανῆ ποιοῦσι τὴν τῆς ᾠδῆς ἁμαρτίαν, καθάπερ κανόνες ὄντες
αὐτῶν. Πολλῶν δὲ ἐν τῇ ᾠδῇ ἁμαρτανομένων, τὸ κοινὸν ἐξ
ἀμφοῖν ἀναγκαῖον χεῖρον γίνεσθαι.

Διὰ τί τῶν μὲν ἑπτὰ μέση καλεῖται, τῶν δὲ ὀκτὼ οὐκ 44
ἔστι μέσον; Ἢ ὅτι ἑπτάχορδοι ἦσαν αἱ ἁρμονίαι τὸ πα-
λαιόν, τὰ δὲ ἑπτὰ ἔχει μέσον; Ἔτι ἐπειδὴ τῶν μεταξὺ τῶν
ἄκρων τὸ μέσον μόνον ἀρχή τίς ἐστιν (ἔστι γὰρ τῶν θάτερον
τῶν ἄκρων νευόντων ἔν τινι διαστήματι ἀνὰ μέσον ὂν ἀρχή),
τοῦτ' ἔσται μέσον. Ἐπεὶ δ' ἔσχατα μέσον ἐστὶν ἁρμονίας 2
νεάτη καὶ ὑπάτη, τούτων δὲ ἀνὰ μέσον οἱ λοιποὶ φθόγγοι,
ὧν ἡ μέση καλουμένη μόνη ἀρχή ἐστι θατέρου τετραχόρδου,
δικαίως μέση καλεῖται. Τῶν γὰρ μεταξύ τινων ἄκρων τὸ
μέσον ἦν ἀρχὴ μόνον.

Διὰ τί οἱ πολλοὶ ᾄδοντες σώζουσι μᾶλλον τὸν ῥυθμὸν 45
ἢ οἱ ὀλίγοι; Ἢ ὅτι μᾶλλον πρὸς ἕνα τε καὶ ἡγεμόνα βλέ-

[a] ἡδίω Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [b] ὁ οἶνος ὁ Cᵃ, οἶνος ὁ Xᵃ.Yᵃ. [c] αἱ om. Cᵃ.Yᵃ.
[d] τῶν] τῶν αἰσθητῶν Cᵃ. [e] κατ' αὐτοὺς Xᵃ.Yᵃ.

πουσι, καὶ βραδύτερον ἄρχονται, ὥστε ῥᾷον τοῦ αὐτοῦ τυγ-
2 χάνουσιν; Ἐν μὲν γὰρ τῷ τάχει πλείων γίνεται ἡ ἁμαρτία, συμβαίνει δὲ τῷ ἡγεμόνι προσέχειν τοὺς πολλούς· ἰδιαζόμενος δὲ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν διαλάμψειεν ὑπεράρας τὸ πλῆθος. Ἐν δὲ τοῖς ὀλίγοις μᾶλλον διαλάμπουσιν· διὸ καθ' αὑτοὺς ἐν αὐτοῖς μᾶλλον ἀγωνίζονται ἢ πρὸς τὸν ἡγεμόνα.

46 Διὰ τί ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἀπᾴδουσιν οἱ πλεῖστοι; Ἢ ὅτι ῥᾷον ὀξὺ ᾆσαι ἢ βαρύ; Ἄιδουσι γοῦν ὀξὺ μᾶλλον, καὶ ἐν ᾧ ᾄδουσιν, ἁμαρτάνουσιν.

47 Διὰ τί οἱ ἀρχαῖοι ἑπταχόρδους ποιοῦντες τὰς ἁρμονίας τὴν ὑπάτην ἀλλ' οὐ τὴν νήτην κατέλιπον; Ἢ οὐ τὴν ὑπάτην ἀλλὰ τὴν νῦν [f] παραμέσην καλουμένην ἀφῄρουν καὶ τὸ τονιαῖον διάστημα; Ἐχρῶντο δὲ [g] τῇ ἐσχάτῃ μέσῃ τοῦ ἐπὶ τὸ ὀξὺ πυκνοῦ· διὸ καὶ μέσην αὐτὴν προσηγόρευσαν. Ἢ ὅτι ἦν τοῦ μὲν ἄνω τετραχόρδου τελευτή, τοῦ δὲ κάτω ἀρχή, καὶ μέσον εἶχε λόγον τόνῳ τῶν ἄκρων;

48 Διὰ τί οἱ ἐν τραγῳδίᾳ χοροὶ οὔθ' ὑποδωριστὶ οὔθ' ὑποφρυγιστὶ ᾄδουσιν; Ἢ ὅτι μέλος ἥκιστα ἔχουσιν αὗται αἱ ἁρμονίαι, οὗ δεῖ μάλιστα τῷ χορῷ; Ἦθος δὲ [h] ἔχει ἡ μὲν ὑποφρυγιστὶ πρακτικόν, διὸ καὶ ἔν τε τῷ Γηρυόνῃ ἡ ἔξοδος καὶ ἡ ἐξόπλισις ἐν ταύτῃ πεποίηται, ἡ δὲ ὑποδωριστὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ στάσιμον, διὸ καὶ κιθαρῳδικωτάτη ἐστὶ τῶν
2 ἁρμονιῶν. Ταῦτα δ' ἄμφω χορῷ μὲν ἀνάρμοστα, τοῖς δὲ ἀπὸ σκηνῆς οἰκειότερα. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἡρώων μιμηταί· οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν ἀρχαίων μόνοι ἦσαν ἥρωες, οἱ δὲ λαοὶ ἄνθρωποι, ὧν ἐστὶν ὁ χορός. Διὸ καὶ ἁρμόζει αὐτῷ τὸ γοερὸν καὶ ἡσύχιον ἦθος καὶ μέλος· ἀνθρωπικὰ γάρ. Ταῦτα δ' ἔχουσιν αἱ ἄλλαι ἁρμονίαι, ἥκιστα δὲ αὐτῶν ἡ ὑποφρυγιστί· ἐν-
3 θουσιαστικὴ γὰρ καὶ βακχική. Κατὰ μὲν οὖν ταύτην πάσχομέν τι· παθητικοὶ [i] δὲ οἱ ἀσθενεῖς μᾶλλον τῶν δυνατῶν εἰσί, διὸ καὶ αὕτη ἁρμόττει τοῖς χοροῖς· κατὰ δὲ τὴν ὑποδω-

[f] καλουμένην παραμέσην Xa. [g] τῇ ἐσχάτῃ τῇ μέσῃ Ca. [h] ἔχει om. Ca.Xa.Ya. [i] δὲ] γὰρ Ca.

ριστὶ καὶ ὑποφρυγιστὶ πράττομεν, ὃ οὐκ οἰκεῖόν ἐστι χορῷ. Ἔστι γὰρ ὁ χορὸς κηδευτὴς ἄπρακτος· εὔνοιαν γὰρ μόνον παρέχεται οἷς πάρεστιν.

Διὰ τί τῶν τὸν συμφωνίαν ποιούντων φθόγγων ἐν τῷ 49
βαρυτέρῳ τὸ μαλακώτερον; Ἢ ὅτι [k] τὸ μέλος τῇ μὲν αὐτοῦ φύσει μαλακόν ἐστι καὶ ἠρεμαῖον, τῇ δὲ τοῦ ῥυθμοῦ μίξει τραχὺ καὶ κινητικόν; Ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν βαρὺς φθόγγος μαλακὸς καὶ ἠρεμαῖός ἐστιν, ὁ δὲ ὀξὺς κινητικός, καὶ τῶν ταὐτὸ μέλος ἐχόντων εἴη ἂν μαλακώτερος ὁ βαρύτερος ἐν ταὐτῷ μέλει μᾶλλον· ἦν γὰρ τὸ μέλος [l] αὐτῷ μαλακόν.

Διὰ τί ἴσων πίθων καὶ ὁμοίων ἐὰν μὲν ὁ ἕτερος κενὸς ᾖ, ὁ 50
δὲ ἕτερος εἰς τὸ ἥμισυ διάμεστος, διὰ πασῶν συμφωνεῖ ἡ ἠχώ; Ἢ ὅτι διπλασία γίνεται καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐκ τοῦ κενοῦ; Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο ἢ ἐπὶ τῶν συρίγγων; Δοκεῖ γὰρ ἡ θάττων κίνησις ὀξυτέρα εἶναι, ἐν δὲ τοῖς μείζοσι βραδύτερον ὁ ἀὴρ ἀπαντᾷ, καὶ ἐν τοῖς διπλασίοις [m] τοσούτῳ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνάλογον. Συμφωνεῖ δὲ διὰ πασῶν καὶ ὁ [n] διπλασίων ἀσκὸς πρὸς τὸν ἥμισυν.

Κ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΘΑΜΝΟΥΣ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΩΔΗ.

Διὰ τί τὸ ἁλυκὸν ὕδωρ τὰ μὲν [o] σέλινα δέχεται, τὸ δὲ πράσον οὔ; Ἢ ὅτι τοῦ μὲν ἀσθενεῖς αἱ ῥίζαι, τοῦ δὲ ἰσχυραί; Τὸ δὲ ἰσχυρότερον ἀπαθέστερον.

Διὰ τί λέγεται 2

μίνθην ἐν πολέμῳ μήτ' ἔσθιε μήτε φύτευε;

Ἢ ὅτι καταψύχει τὰ σώματα; Δηλοῖ δὲ ἡ τοῦ σπέρματος φθορά. Τοῦτο δὲ ὑπεναντίον πρὸς [p] ἀνδρείαν καὶ θυμὸν ταὐτὸν ὂν τῷ γένει.

Διὰ τί ἔνια ἄνθος ἔχοντα ἄκαρπά ἐστιν, οἷον [q] σίκυος 3
καὶ κολόκυνθα καὶ ῥόα; Ἢ οὐκ ἄκαρπα, ἀλλὰ ταῦτα καρπός ἐστιν; Περικάρπιον γοῦν ἐστὶ τὸ ἀνθοῦν, ὁ δὲ σίκυος περικάρπιον.

[k] τὸ post ὅτι om. Xa. [l] αὐτὸ Ca. [m] τοῦτο Ca. [n] διπλασίω Ca.Ya. [o] σέληνα Xa. [p] ἀνδρίαν Ya. [q] σικυὸς Ca.

4 Διὰ τί τῶν φυομένων τὰ μὲν ἑψανά, τὰ δὲ [r] ὠμὰ βρωτά; Ἢ ὅσων οἱ χυμοὶ μὴ [s] εὐθὺς ἐδώδιμοι, τούτων πυρωθέντων γλυκύτεροι γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ὅσων δὲ εὐθύς, καὶ ὠμὰ ἐδώδιμα;

5 Διὰ τί τὰ μὲν ἑψανά, τὰ δὲ ὀπτανά; Ἢ ὅτι τὰ μὲν ὑγρότερα οὐ τοσοῦτον, τὰ δὲ ξηρότερα οὐ μᾶλλον ξηρανθῆναι δεῖ; Ἑψόμενα δὲ πάντα ὑγρότερα καὶ μαλακώτερα. Τὰ δὲ ἧττον ὑγρὰ ἂν πυρωθῇ, γίνεται ξηρά.

6 Διὰ τί δὲ τὰ μὲν ἄβρωτά ἐστι τὰ δὲ βρωτά; Ἢ διὰ τοὺς χυμούς; Ὅσα γὰρ καὶ ὠμὰ ἀπέπτους ἔχει καὶ πυρούμενα μὴ μεταβάλλει, ἄβρωτα. Ὅσων δὲ βρωτὸς μὲν ὁ χυμὸς ἰσχυρότερος δέ, ταῦτα ἡδύσματά ἐστιν· τὰ γὰρ ἐν μικρῷ ἔχοντα πολλὴν δύναμιν τῶν βρωτῶν ἡδυντικὰ [t] τῶν ἐν πολλῷ.

7 Διὰ τίνα αἰτίαν τὰ μὲν μέχρι σπέρματος τῶν φυτῶν ζῇ, εἶτα [v] ἐνεγκόντα [w] αὐαίνεται, οἷον ἡ πόα καὶ τὰ καλούμενα λάχανα, τὰ δὲ οὔ, ἀλλὰ πολλάκις φέρει; Καὶ τῶν μέχρι σπέρματος ζώντων τὰ μὲν πολλὰ [x] ἐπέτεια, τὸ δὲ ἱπποσέλινον τῷ ὑστέρῳ ἔτει φέρει καρπόν, καὶ ἐνέγκαν ἐξαυαίνεται; Ἢ ἅπαντα μὲν μέχρι τούτου ἀκμάζει, ἕως [y] ἂν κατὰ
2 τὸ σπέρμα ἀκμάζῃ; Ἐπεὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἐπιδιδόασιν, ὁτὲ μὲν τῷ πλήθει ὁτὲ δὲ τῇ παχύτητι. Ὅταν δὲ μηκέτι δύνηται φέρειν, ὥσπερ ἐκεῖ, αὐαίνεται καὶ καταγηράσκει· τὰ δὲ βραδέως καὶ κατὰ λόγον·
3 Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν τὰ μὲν βραχύβια τὰ δὲ μακρόβιά ἐστιν, ἄλλος ἔστω λόγος· ἐπεὶ δ' ἔστι πᾶσιν ὅρος ἡ τοῦ σπέρματος τελείωσις, ἀνάγκη τοῖς μὲν βραχυβίοις ἅπαξ ἢ [z] ὀλιγάκις ἐνεγκεῖν καρπόν, τοῖς δὲ μακροβίοις πολλάκις, ὥστε τὰ μὲν ἀσθενέστατα ἅπαξ ἐνέγκοι (διὸ ἀνάγκη αὐαίνεσθαι)· καὶ τούτων τὰ μὲν δυνάμενα ἐνιαυτῷ [a] ἐπέτεια εἶναι,

[r] ὠμὰ καὶ βρωτά Ca. [s] ἐδώδιμοι εὐθὺς Xa. [t] τῶν ἐν πολλῷ] πολλῷ Xa, πολλῶν Ca.Ya. [v] εὐαινεγκόντα x. [w] ἀναίνεταί Ca.Ya. [x] ἐπέτια Q.Ka.Na.Oa.Xa, ἐφέτια Ca.Ya. [y] ἂν καὶ κατὰ Q.Ka.Na.Oa.Ya.x. [z] ὀλιγάκις τὸ ἐνεγκεῖν Ca.Xa.Ya. [a] ἐφέτια Ca.Ya.

τὰ δέ, ὥσπερ [b] τὸ ἱπποσέλινον, τῷ ὑστέρῳ ἔτει, ὥσπερ τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτά.

Διὰ τί σελίνου, ἐάν τις περιορύξας μέχρι κάτω πρὸς τὰς ῥίζας [c] περιβάλλῃ τῶν καχρυδίων, εἶτα ἄνωθεν τὴν γῆν, καὶ οὕτως [d] ἄρδῃ, παμμεγέθεις γίνονται αἱ ῥίζαι; Ἢ διότι τὸ καχρύδιον θερμὸν ὂν καὶ σομφὸν κατέχει μὲν σύνολκον τὴν τροφὴν καὶ οὐ [e] προΐεται ἄνω, πέττει δὲ θερμὸν [f] ὄν, ὥστε πολλὴν τὴν αὔξησιν γίνεσθαι; 8

Διὰ τί, ἐάν τις τὰς κολοκύνθας εὐθὺς μικρὰς οὔσας κρύψῃ τῇ γῇ ἢ τοὺς σικύους, μείζους γίνονται; Ἢ διότι τὰ πνεύματα καὶ ὁ ἥλιος ξηραίνοντα [g] ἀφαιροῦνται τὴν αὔξησιν, καὶ τοὺς ὄγκους ἐλάττους μὲν ποιοῦσι πάντων, στιφροτέρους δέ, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τά τε [h] ἐν προσηνέμοις καὶ ἑλώδεσι καὶ τὰ ἐν κοίλοις καὶ ἐφύδροις (τὰ μὲν γὰρ μεγάλα γίνονται καὶ σομφά, τὰ δὲ μικρὰ καὶ πυκνά)· ἐν δὲ τῇ γῇ κρυφθέντα ἐναντία πάσχοντα ἐναντίως ἀποβαίνει. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ εἰς [i] ἀγγεῖα [k] τιθέμενα, σίκυοι εἰς νάρθηκας κοίλους ἢ [l] καλυπτῆρας καὶ [m] ῥοιαὶ καὶ μῆλα εἰς [n] χύτρας, τὰ μὲν μεγάλα σομφὰ δέ, οἱ δὲ μικροὶ στερροὶ αὐξανόμενοι, μὴ εἰς ἀντίτυπον. Αἰτία δὲ ἡ τροφὴ [o] πλείων γινομένη διὰ τὸ μήτε ἀποπνεῖσθαι μήτε ξηραίνεσθαι· τὸ [p] γὰρ ἀποστέγον κωλύει ταῦτα πάσχειν. 9 2

Διὰ τί τὰ σπέρματα τῶν δριμέων φυτῶν δριμύτερά ἐστιν ἢ αἱ ῥίζαι καὶ τὰ φύλλα; Ἢ διότι ἐκ [q] τοῦ σπέρματος γίνεται ἅπαντα, καὶ εἰς τὰ ἄλλα δίδοται μέρη ἐκ τούτου, οἱονεὶ ἐνυπάρχοντα, ὥς φασί τινες, καὶ οἱ χυμοὶ καὶ αἱ ὀσμαί, ἐπεὶ καὶ αἱ ὀσμαὶ [r] ἴδιοι γίνονται ἅμα τοῖς σπέρμασιν ἅπασιν. Εἰ οὖν ἐκ τούτου καὶ τοῖς ἄλλοις ἡ δριμύτης ὑπάρχει, εὔλογον καὶ αὐτὸ ὑπάρχειν μάλιστα. 10

[b] τὸ om. Ca. [c] περιβάλῃ Ca.Ya. [d] ἄρδην Ya, ἄρδειν Xa. [e] προσίεται Ca.Xa.Ya. [f] ὄν om. Ca. [g] ἀφαίρονται Ca. [h] ἐν om. Ca.Xa.Ya. [i] ἀγγεῖον Ya. [k] τιθέμεθα Xa. [l] καλυπτῖρας Xa. [m] ῥοαὶ Ca.Ya. [n] κύθρας Ca.Ya. [o] πλείω Ca. [p] γὰρ] δὲ Xa. [q] τοῦ om. Xa. [r] ἥδιοι Ca.Ya.

11 Διὰ τί αἱ ῥαφανῖδες αἱ λεπταὶ δριμύτεραι; Ἢ ὅτι αἱ μείζους διὰ τὸν χρόνον πεπεμμέναι μᾶλλον;

12 Διὰ τί ἡ κάππαρις οὐκ ἐθέλει ῥᾳδίως ἐν τοῖς ἐργασίμοις [s] γίνεσθαι χωρίοις (πολλοὶ γὰρ πεπείρανται καὶ ῥίζας μεταφέροντες καὶ [t] σπέρματα καταβάλλοντες· ἐνιαχοῦ γὰρ λυσιτελεῖ μᾶλλον τῶν ῥόδων), ἀλλὰ φύεται μάλιστα ἐπὶ
2 τῶν τάφων, ὅτι ἀβατώτατος ὁ τόπος ἐστίν. Περὶ δὲ δὴ τούτου καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, δεῖ λαβεῖν ὅτι οὐχ ἅπαντα ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης γίνεται οὐδ' αὔξεται, ἀλλ' ἔνια ἐξ ἄλλων φθορᾶς καὶ ἐξ ἀρχῆς γίνεται καὶ αὐξάνεται, οἷον οἱ φθεῖρες καὶ αἱ τρίχες ἐν τῷ σώματι διαφθειρομένης τῆς τροφῆς, καὶ
3 ἀεὶ τὸ χεῖρον [v] ἔχοντος. Ὥσπερ οὖν καὶ [w] τῶν ἐν σώματι ἔνια γίνεται ἐκ περιττώματος τροφῆς, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπεψία, καὶ οὗ μὴ ἐδύνατο κρατῆσαι ἡ φύσις, τὰ μὲν προχειρότατα εἰς κύστιν καὶ κοιλίαν ἀποκρίνεται, ἐξ ἐνίων δὲ ζῷα γίνεται, διὸ καὶ αὐξάνονται ταῦτα ἐν γήρᾳ καὶ νόσοις, οὕτως ἐν τῇ γῇ τὰ μὲν ἐκ πεπεμμένης τῆς τροφῆς γίνεται καὶ αὐξάνεται, τὰ δὲ ἐκ περιττωμάτων καὶ ἐναντίως ἐχόντων.
4 Ἡ δὲ γεωργία πέττει καὶ [x] ἐνεργὸν ποιεῖ τὴν τροφήν· ἐξ ἧς συνίστανται οἱ ἥμεροι καρποί. Ἃ μὲν οὖν ἐκ τοιαύτης γίνεται ἡμερότητος, [y] ἥμερα καλεῖται διὰ τὸ ἀπὸ τέχνης ὠφελεῖσθαι ὥσπερ παιδευόμενα· ὅσα δὲ μὴ δύναται ἢ [z] καὶ ἐξ ἐναντίως ἔχοντος [a] συνίσταται, ταῦτα ἄγριά ἐστι καὶ [b] οὐκ ἐθέλει γίνεσθαι ἐν γεωργησίμῳ. Ἡ γὰρ γεωργία φέρει αὐτὰ παιδεύουσα· ἐκ γὰρ φθορᾶς γίνεται. Ὧν καὶ ἡ κάππαρίς ἐστιν.

13 Διὰ τί, ἐάν τις ῥαφανίδων, ὅταν μάλιστα ἀκμάζωσι τοῦ χειμῶνος, ἀποτεμὼν τὰ φύλλα περισάξῃ τὴν γῆν καὶ καταπατήσῃ ὥστε ἀποστέγειν τὸ ὕδωρ, αὗται ἐν τῷ θέρει γί-
2 νονται [c] ἄπλετοι τὸ πάχος; Ἢ ὅτι τοῦ μὲν μὴ φθείρεσθαι τὸ περισεσάχθαι αἴτιον, κωλῦον τὸ ὕδωρ σήπειν; Ἡ δὲ

[s] γενέσθαι Ca.Ya. [t] σπέρμα Ya. [v] ἔχοντες Xa. [w] τῶν om. Ca.
[x] εὐεργὸν Ya. [y] ἡμέτερα Ca. [z] καὶ om. Ca. [a] συνίστανται Ca.Ya.
[b] οὐ θέλει Ca.Ya. [c] ἄπλετον Xa.

τροφή, ἣν ἄνω ἀφίει εἰς τὸν βλαστόν, εἰσέρχεται εἰς αὐτήν, ὥστε ἀνάγκη αὐτὴν μείζω γίνεσθαι ἢ ἀφιέναι παραβλαστάνουσαν ἄλλας ῥίζας, ὥσπερ τὰ κρόμμυα; Καὶ γὰρ ταῦτα, 3
ἐὰν μή τις [d] ἐκτίλῃ [e] ἐπέτεια ἀλλ' ἐάσῃ τὸν χειμῶνα, πολλαπλάσια γίνεται. Τὰ μὲν οὖν [f] κρόμμυα τῶν παραβλαστανόντων ἐστίν, ἡ δὲ ῥάφανος οὔ, ὥστε ἀνάγκη αὐτὴν γίνεσθαι παχεῖαν διὰ τὸ πᾶσαν λαμβάνειν τὴν τροφήν.

Διὰ τί, ἐάν τις σικύους ἢ κολοκύνθας περὶ φρέαρ φυτεύ- 14
σας, ὅταν ὡραῖοι ὦσι, καθεὶς εἰς τὸ φρέαρ ἀποστεγάσῃ, γίνονται δι' ἔτους χλωροί; Ἢ διότι ἥ τε ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀτμὶς ψύχουσα κωλύει ξηραίνεσθαι καὶ παρέχει θάλλοντα, καὶ τὸ ἀποστέγειν τούτους καὶ τὰ πνεύματα τρέφει τὰ ηὐξημένα; Τοῦ δὲ διαμένειν αἴτιον τὸ ἔχειν τροφὴν ἐωμένων τῶν ῥιζῶν. Καὶ γὰρ ἐάν τις ἀφελὼν τὴν βλάστην, ὅταν 2
καρποφορήσωσι, καὶ ἀποτεμὼν περισάξῃ καὶ καταπατήσῃ τὴν γῆν περὶ τὰς ῥίζας, πρωΐμους οἴσει σικύους, ὡς δυναμένων σώζεσθαι τῶν ῥιζῶν· οὐ γὰρ [g] ἔσται σίκυος τῶν [h] προετείων. Θᾶττον δὲ αὐτοὶ τῶν σπειρομένων οἴσουσι καρπὸν διὰ τὸ πολὺ προϋπάρχειν τοῦ ἔργου [i] τῇ φύσει τὰς ῥίζας, τοῖς δὲ σπειρομένοις δεῖν γίνεσθαι τοῦτο πρῶτον, ἐν ᾗ περισάξεις ἀλέαν ποιεῖν, ὥστε σώζεσθαι καὶ θᾶττον ἐνιέναι βλαστόν. Διὸ καὶ ἐάν τις χειμῶνος φυτεύσῃ σπέρμα 3
[k] σικύου ἐν ταλαρίσκοις καὶ ἄρδηται θερμῷ καὶ εἰς τὸν ἥλιον ἐκφέρῃ καὶ παρὰ πυρὶ τιθῇ, πρώϊμοι σφόδρα ἔσονται, ἐὰν ὡς [l] ἔχει [m] ἐν τοῖς ταλάροις [n] εἰς τὴν ἱκνουμένην ὥραν εἰς τὴν γῆν φυτεύσῃ.

Διὰ τί ἀρδεύουσιν ἕωθεν ἢ νυκτὸς ἢ δείλης; Πότερον ἵνα 15
μὴ ὁ ἥλιος ἀναλώσῃ; Ἢ ὅτι, ἐὰν ᾖ θερμὸν τὸ ὕδωρ, διαφθείρει τὰ [o] ἀρδόμενα;

Διὰ τί τὰ εὐώδη οὐρητικά, καὶ σπέρματα καὶ φυτά; Ἢ 16
ὅτι θερμὰ καὶ εὔπεπτα, τὰ δὲ τοιαῦτα οὐρητικά· ταχὺ γὰρ

[d] ἐκτίλλῃ Ca. [e] ἐφέτια Ca.Ya. [f] κρόμυα Ca. [g] ἐστι Ca. [h] προετίων Ya, προαιτίων Ca. [i] τῇ om. Ca. [k] σικίου Xa, σικυοῦ Ca. [l] ἔχῃ Ca.Xa. [m] ἐν] σὺν Ca.Ya. [n] εἰς] εἰ Xa. [o] ἀρδευόμενα Xa.

λεπτύνει ἡ ἐνοῦσα θερμότης, καὶ ἡ ὀσμὴ οὐ σωματώδης, ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ εὐώδη, οἷον σκόροδα, διὰ τὴν θερμότητα οὐρητικά,
2 μᾶλλον μέντοι συντηκτικά. Θερμὰ δὲ τὰ εὐώδη σπέρματα, διότι ὅλως ἡ ὀδμὴ διὰ θερμότητά [p] τινα γίνεται· ἀλλὰ τὰ δυσώδη ἄπεπτά ἐστιν. Δεῖ δὲ μὴ μόνον εἶναι θερμὰ ἀλλὰ καὶ εὔπεπτα, εἰ ἔσται οὐρητικά, ὅπως συγκατιόντα λεπτύνῃ τὰ ὑγρά.

17 Διὰ τί θᾶττον ἐκκαυλεῖ τῶν λαχάνων τὰ ἐκ παλαιοτέρου σπέρματος, οἷον τριετοῦς ἢ διετοῦς, ἢ τὰ ἐκ τῶν προσφάτων; [q] Ἢ ὅτι ὡς ἐπὶ τῶν ζῴων θᾶττον σπέρμα φέρει τὸ ἀκμάζον, οὕτω καὶ τῶν σπερμάτων τὰ μὲν λίαν παλαιὰ ἐξίκμασται τὴν δύναμιν, τὰ δὲ ἀσθενέστερα διὰ τὸ ἔτι ἔχειν περίττωμα μὴ οἰκεῖον, τὰ δὲ μέσα τῷ χρόνῳ ἰσχυρότατα ἀπεληλυθότος τοῦ ὑγροῦ· θᾶττον [r] οὖν σπέρμα φέρει. Τὸ δὲ ἐκκαυλεῖν τοῦτό ἐστιν· ἐκ γὰρ τοῦ καυλοῦ τὸ σπέρμα.

18 Διὰ τί πήγανον κάλλιστον καὶ πλεῖστον γίνεται, ἐάν [s] τις ἐκφυτεύσῃ εἰς συκῆν; Ἐκφυτεύεται δὲ περὶ τὸν φλοιὸν καὶ περιπλάττεται πηλῷ. Ἢ ὅτι θερμότητος δέονται αἱ ῥίζαι τοῦ πηγάνου καὶ ἀλέας (διὸ καὶ τὴν τέφραν ἐάν τις [t] περιβάλ-
2 λῃ, ὀνίνανται), ἡ δὲ συκῆ θερμή ἐστιν. Δηλοῖ δὲ [v] καὶ [w] ὁ ὀπὸς πάντων [x] δριμύτατος ὤν, καὶ ὁ πολὺς καπνός. Ἔχει οὖν τοιαύτην θερμότητα καὶ ἰκμάδα οἵαν καὶ ἡ τέφρα, ὥστε εἰ ἐκείνην ὀνίνησιν, ἀναγκαῖον καὶ ἐν τῇ συκῇ μάλιστα εὐσθενεῖν, ὅσῳ ἡ μὲν τέφρα οὐκ ἐπιρρεῖ, [y] τὸ δ' ἀπὸ τῆς συκῆς ἀεὶ ἐπιρρεῖ, οὐκ ἀναλισκομένου τοῦ ὑγροῦ τῇ συκῇ.

19 Διὰ τί ἔνια τῶν φυτῶν ἀεὶ κενὸν φέρει τὸν καυλόν; Ἢ ὧν ἀνάγκη ἄλλο φύειν.

20 Διὰ τί ἐν τῇ Ἀττικῇ οἱ μὲν ἄλλοι καρποὶ γλυκύτατοι γίνονται, τὸ δὲ θύμον δριμύτατον; Καίτοι καὶ τοῦτο καρπός τίς [z] ἐστιν . . . ὥστε οὐ [a] πολὺ ὑγρὸν τὰ φυόμενα ἔχει.

[p] *τινα* om. Ca. [q] *ἢ*] *καὶ* Ca.Ya. [r] *οὖν* ante *τοῦ* Ca. [s] *τις*] *δὲ* Ca. [t] *περιβάλῃ* Ca.Ya. [v] *καὶ* om. Ya. [w] *ὁ* om. Xa. [x] *δριμύτερος* Ca. [y] *τὸ δ'—ἐπιρρεῖ* om. Ca. [z] post *ἐστιν* x. lacunam litterarum ferme triginta, margo Xa. *ἴσως λείπει ἢ ὅτι ἀγρὸς ἐκεῖνος λεπτός τε καὶ ξηρός ἐστι.* [a] *πολὺ τὸ ὑγρὸν* Ca.

ᵃὍσα μὲν οὖν φύσει γλυκέα ἐστί, διὰ μετριότητα τοῦ ἐνυπάρχοντος ὑγροῦ, ὅταν ἀπάγῃ ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον, [b]τὸ ὑπολειπόμενον ῥᾳδίως πέττεται· τὸ γὰρ πολὺ ἔργον πεπάνθαι, τὸ δὲ μέτριον ῥᾷον. ᵃὭστε γίνονται οἱ φύσει γλυκεῖς γλυκύτεροι. ᵃἘν δὲ τοῖς φύσει ξηροῖς τε καὶ μὴ γλυκέσι καρποῖς λείπεται δι' ὀλιγότητα τὸ οἰκεῖον, τοῦτο δ' ἐστὶν ἥκιστα γλυκύ· ἀφαιρεῖται [c]γὰρ ὁ ἥλιος τὸ γλυκύτατον καὶ κουφότατον· οὗτοι δὲ οὐκ ἔχουσι περιττὸν ὑγρόν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι καρποί. 2 3

Διὰ τί [d]γλήχων καὶ τὰ λείρια καὶ τὰ κρόμμυα τὰ [e]κρεμάμενα ὑπὸ τὰς τροπὰς ἀνθεῖ; ᵃἪ ἐνυπάρχει αὐτοῖς τροφὴ ἄπεπτος, ἣ τοῦ μὲν χειμῶνος οὐ πέττεται διὰ τὸ ψῦχος, ὑπὸ δὲ [f]τὰς τροπὰς πεττομένης διὰ τὴν ὥραν ἡ αὔξησις γίνεται; Αὕτη δὲ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐπίρρυσιν ταχὺ μαραίνεται. Οὐ γάρ τινα ἔχουσα ἀρχὴν οὐδέ τινα ἐπίρρυσιν ἀποξηραίνεται, ὥσπερ Σκύθαις διὰ τὸ πολλὴν τὴν χιόνα γίνεσθαι συμβαίνει τὸν σῖτον μένειν καὶ ταχὺ ἀνατρέχειν. 21 2

Διὰ τί τὸ κρόμμυον μόνον οὕτως περιττῶς δάκνει τὼ ὀφθαλμώ (διὸ καὶ τοὔνομά φασι τοῦτ' ἔχειν αὐτό, ὡς τὴν κόρην ποιεῖν συμμύειν), ἡ δὲ ὀρίγανος οὔ, οὐδ' ἄλλα δριμέα ὄντα; [g]Καὶ γὰρ τὸ [h]ἀνάρρινον μᾶλλον δάκνον οὐ ποιεῖ ὁμοίως δακρύειν προσφερόμενον, τὸ δὲ προσφερόμενον καὶ [i]κατατρωγόμενον. [k]ᵃἪ ὅτι διαφοραὶ πολλαὶ ἀκολουθοῦσιν ἑκάστοις τῶν δριμέων, ἃ ποιεῖ τὴν ἰδίαν ἑκάστου δύναμιν; Τὸ μὲν οὖν ἀνάρρινον διὰ τὸ θερμότερον εἶναι ξηραντικώτερόν ἐστι τῆς γινομένης ὑπ' αὐτοῦ συντήξεως, ἐπεὶ ποιεῖ γε δάκρυον ἐσθίοντι· προσφερόμενον δὲ [l]οὔ, ὅτι οὐκ ἀπατμίζει ἀπ' αὐτοῦ λεπτόν τι· ξηρότερον γάρ ἐστι καὶ θερμότερον. ᵃἩ δὲ [m]ὀρίγανος καὶ τὰ τοιαῦτα θερμὰ ξηρά ἐστιν ἠρέμα. Δεῖ δὲ τὸ μέλλον 22 2 3

[b] τὸ alterum om. Cᵃ. [c] γὰρ] δὲ Xᵃ, om. Q.Cᵃ.Oᵃ.Yᵃ. [d] γλίχων Cᵃ. [e] κρεμμάμενα Cᵃ. [f] τὰς om. Yᵃ. [g] καὶ] οὐ Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [h] ἀναόρινον Cᵃ. [i] τρωγόμενον Cᵃ.Yᵃ. [k] ἢ] καὶ Cᵃ. [l] οὔ om. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [m] ὀριγανὶς Cᵃ, ὀρίγανις Yᵃ.

δάκρυον [n] ποιήσειν δηκτικὸν καὶ ὑγρὸν εἶναι καὶ γλίσχρον.
Διὸ καὶ τὸ ἔλαιον ποιεῖ δακρύειν, ἀσθενῆ ἔχον δῆξιν· διὰ
γλισχρότητα γὰρ καὶ λεπτότητα παραδῦνον ποιεῖ τὸν πό-
4 νον, καὶ τὴν σύντηξιν διὰ τὸν πόνον. Τὸ δὲ κρόμμυον τοι-
αύτην ἔχει τὴν δύναμιν ὥστε καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὴν ἀτμίδα
[o] αὐτοῦ θερμὴν καὶ λεπτὴν καὶ γλίσχραν εἶναι. [p] Ὥστε
προσφερόμενον μέν, διὰ τὸ τὴν ἀτμίδα τοιαύτην εἶναι καὶ
συναφιέναι ὑγρότητα λεπτήν, ποιεῖ δακρύειν, ἐσθιομένου δὲ
ἡ ἀναθυμίασις διιοῦσα . . . τὸ δὲ σκόροδον θερμὸν μὲν καὶ
δριμύ ἐστι καὶ ὑγρότητα ἔχει, ἀλλ' οὐ [q] γλίσχρον· διὸ οὐ
ποιεῖ δακρύειν.

23 Διὰ τί τὰ μύρτα ἐν τῇ χειρὶ θλιβέντα γλυκύτερα [r] ἡμῖν
δοκεῖ εἶναι τῶν μὴ τεθλιμμένων; Ἢ καθάπερ καὶ αἱ ῥᾶγες
τετρυγημέναι τῶν βοτρύων γλυκύτεραί [s] εἰσι τῶν ἀτρυγή-
των; Ὑπὸ γὰρ τοῦ γλεύκους ὄντος [t] φύσει ἡδέος αἱ μὲν τε-
τρυγημέναι ῥᾶγες ὥσπερ ἐοίκασιν ἡδυσμέναι (ἀνάπλεῳ γάρ
2 εἰσι καὶ ἔξωθεν), αἱ δ' ἐπὶ τῶν βοτρύων [v] ἀνήδυντοι. Ὁμοίως
οὖν καὶ ἐπὶ τῶν μύρτων φύσει γλυκέων καὶ τὴν γλυκύτητα
ἐχόντων ἐντός. Ὥσπερ αἱ ῥᾶγες [w] οὖν, ὅταν [x] θλιφθῇ, [y] ἀνα-
πίμπλαται ἀπὸ [z] τῆς ἐντὸς γλυκύτητος καὶ ἔξωθεν διαφαίνε-
ται γλυκύτερα ὄντα.

24 Διὰ τί τῶν τε μύρτων τὰ ἐλάττω ἀπυρηνότερά ἐστι, καὶ
ἐν τοῖς φοίνιξι καὶ ἐπὶ τῶν βοτρύων, ἔνθα δ' αἱ μικραὶ ῥᾶγες
οὐκ ἔχουσιν ἢ ἐλάττους πυρῆνας; Ἢ διὰ τὸ ἀτελέστερα
εἶναι οὐκ ἔχει ἀποκεκριμένον; Τέλος γὰρ ὁ πυρὴν ἔχει τὸ
σπέρμα. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐλάττους εἰσίν, ὡς ὄντα παρα-
φυάδες καὶ ἀτελῆ. [a] Καὶ ἧττον δὲ γλυκέα τῶν ἐχόντων
πυρῆνας· ἀπεπτότερα γάρ ἐστιν, ἡ δὲ πέψις τελείωσίς ἐστιν.

25 Διὰ τί τῶν περικαρπίων τὰ μὲν [b] πικρότερα τὰ πρὸς τὴν
ῥίζαν ἔχει, οἷον σίκυοι, τὰ δὲ πρὸς τὸ ἄκρον τὸ ἄνω, οἷον

[n] ποιῆσαι K^a. [o] αὐτοῦ om. K^a. [p] ὥστε] ὅπερ K^a. [q] γλίσχρην X^a. [r] δοκεῖ ἡμῖν C^a.Y^a. [s] εἰσι τῶν] εἰσιν ἢ Y^a. [t] ἡδέος φύσει X^a, φύσει ἡδοῦς C^a, φύσει ἡδεῖς Y^a. [v] ἀνήδιστοι X^a. [w] ὅταν οὖν C^a.Y^a. [x] θλιβῇ C^a. [y] ἀναπίπλαται Y^a. [z] τοῦ X^a. [a] καὶ ante ἧττον om. C^a. [b] μικρότερα ἔχει τὰ πρὸς τὴν ὀίζαν C^a.Y^a.

αἱ βάλανοι; Ἢ ὅτι [c] τῶν μὲν ταύτῃ ἄπεπτος ἡ τροφὴ διὰ τὸ ἐπιρρεῖν κατὰ τὴν ῥίζαν ἀεί· τὰ δὲ [d] ξηρὰ φύσει ἐστίν, ὥστε ἀπαγομένου τοῦ γλυκέος ἐκ τοῦ ἄκρου καὶ πεπεμμένου ἤδη ξηραίνεται, καὶ λείπεται τὸ πικρὸν ὥσπερ οἱ ἅλες; Ξηραινόμενον δὲ μᾶλλον πικρὸν γίνεται, καθάπερ ἐλαῖαι [e] καὶ βάλανοι παλαιούμεναι πικραὶ γίνονται.

Διὰ τί ἔνια βλαστάνει οὐκ ἐν τῇ γῇ ὄντα ἀλλ' ἐκτετμη- 26
μένα, [f] τὰ δὲ κείμενα, οἷον οἱ τῶν κρίνων καυλοὶ [g] καὶ σκόροδα [h] καὶ κρόμμυα; Ἢ ὅτι ἔχουσι τροφὴν ἅπαντα ἐν αὑτοῖς, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀφωρισμένῳ τόπῳ οὐθὲν φυτόν; [i] Ἡ περιουσία οὖν ἐστὶ τῆς τροφῆς ἡ ποιοῦσα βλαστάνειν. Δῆλον δέ· καὶ γὰρ καὶ αἱ σκίλλαι καὶ οἱ βολβοὶ ταὐτὸ ποιοῦσιν. Αὔξεται δ' ἕκαστον οὐ τῷ ἔχειν, ἀλλ' ὅταν [k] πεφθῇ καὶ διανεμηθῇ. Ἔχει μὲν οὖν καὶ ἔμπροσθεν, αὔξεται δέ, ὅταν ἡ ὥρα ἔλθῃ ἐν ᾗ τοῦτο γίνεται πεττούσης ὥρας, οἷον καὶ τὰ τῶν κροκοδείλων ᾠά. Συνεχὲς δὲ οὐκέτι, ὅτι οὐκ ἐπιρρεῖ ἄλλη τροφή.

Διὰ τί ποτε τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα ὅσῳ ἂν ξηρό- 27
τερα φυτεύηται, τοσούτῳ βελτίω γίνεται, τὰ δὲ ἄλλα χείρω; Ἢ ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα μάλιστα ὑγρασίας ἐστὶ πλήρη; Εὔκρατα οὖν γίνεται τοῦτον τὸν τρόπον φυτευθέντα. Καὶ ὅτι ἧττον σήπεται, ὅταν [l] ξηρανθέντα φυτευθῇ.

Διὰ τί ποτε τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα μόνα τῶν φυτῶν 28
[m] κείμενα βλαστάνει; Ἢ διότι ὑγρασίας ἐστὶ πλήρη καὶ τροφῆς; Ἡ περιουσία οὖν ἐστὶ τῆς τροφῆς ἡ ποιοῦσα βλαστάνειν. Δῆλον δέ· καὶ γὰρ αἱ σκίλλαι καὶ [n] οἱ βολβοὶ ταὐτὸ ποιοῦσιν. Αὔξεται δέ, ὅταν ἡ ὥρα ἔλθῃ ἑκάστῳ.

Διὰ τί τὰ τῷ ψυχρῷ ὕδατι ἀρδόμενα γλυκύτερα ἢ τὰ 29
τῷ θερμῷ; Πότερον ὅτι ἐγκατακλειόμενον τὸ θερμὸν ἁλμυρώτερον, ὥσπερ καὶ τὸ ἁλμυρώτερον θερμότερον, τὸ δὲ γλυκὺ ἐναντίον, ὥσπερ ψυχρόν. Τροφὴ δὲ τοῖς λαχάνοις τὸ ὑγρόν, καὶ οἱ χυμοὶ ἐντεῦθεν.

[c] τῶν] τὰ Ca.Ya. [d] δὲ ὅτι ξηρὰ Ca.Xa.Ya. [e] καὶ om. Ca.Ya. [f] τὰ δὲ κείμενα om. Ca. [g] καὶ σκόροδα om. Ca.Ya. [h] καὶ ἅπαντα κρόμμυα Xa. [i] ἡ ποιοῦσιν om. Ca.Ya. [k] πεμφθῇ Xa. [l] ξηρανθῇ ἢ φυτευθῇ Ca.Ya. [m] βλαστάνει κείμενα Ca. [n] οἱ om. Xa.

30 Διὰ τί τὰ σκόροδα ὄζει μᾶλλον ἐγκαυλοῦντα ἢ νέα ὄντα; Ἢ ὅτι νέων μὲν ὄντων ἔτι πολὺ ὑγρὸν ἀλλότριον ἐνὸν ἀφαιρεῖται τὴν δύναμιν αὐτῶν; Ὅταν δὲ πεπανθῇ, ἐκκεκριμένου ἤδη τούτου, τότε τὴν οἰκείαν ἔχει ὀδμήν. Αὕτη δέ ἐστι φύσει. Ὁμοίως δὲ καὶ [o] οἱ ἄλλοι καρποὶ οἱ πρόσφατοι ὄντες ὑδαρέστεροι. Διὸ καὶ τὰ κρόμμυα ἧττον δριμέα τὰ νεώτερα.

31 Διὰ τί τῶν [p] μυρρινῶν μὲν μὴ τεταριχευμένων τὰ μύρτα ἀπορρεῖ μᾶλλον τῶν φύλλων, ταριχευομένων δὲ τῷ φύκει τὰ μὲν φύλλα ἀπορρεῖ, τὰ δὲ μύρτα οὐκ ἀπορρεῖ; Ἢ ἀταριχεύτων μὲν ὄντων οὕτως ἔχει διὰ τὴν φύσιν; Ὅταν γὰρ
2 πεπανθῇ, ἀπορρεῖν πέφυκε τὰ μύρτα. Τοῦτο δὲ [q] οὐ συμβαίνει [r] κειμένων, ἀλλὰ μόνον κωλύει [s] ἡ ἰκμὰς τοῦ φύκους μεταβάλλειν τὸ ἐν τῷ μύρτῳ ὑγρόν. Τὰ δὲ φύλλα ἀποπίπτει τοὐναντίον αὐτῶν ξηραινομένων, τὸ δὲ φῦκος ξηραίνει ἁλμυρὸν ὄν. Οὐ ταὐτὸ οὖν συμβαίνει ἐπί τε τῆς [t] μυρρίνης οὖσι καὶ κειμένοις τοῖς φύλλοις.

32 Διὰ τί οἱ [v] σίκυοι πέπονες ἄριστοι γίνονται ἐν τοῖς ἑλώδεσι πεδίοις, οὖσιν ἐνύγροις, οἷον περὶ Ὀρχομενὸν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ; Δοκεῖ δ' ἔνυδρος αὕτη ἡ χώρα εἶναι. [w] Ἔστι δὲ τὰ ἑλώδη ἔνυδρα· οἱ δὲ [x] σίκυοι αὐτοὶ ὑγρότεροι· διὸ καὶ οἱ
2 κηπαῖοι φαῦλοι εἰσίν. Πότερον ὅτι εἰς βάθος διὰ σκληρότητα τῆς γῆς ἀναγκάζονται φυτεύεσθαι; Ἡ γὰρ πηλώδης καὶ πεδιὰς μάλιστα γίνεται σκληρά, οἱ δὲ εἰς βάθος φυτευ-
3 θέντες βελτίους. Ἢ διότι ξηρὰν δεῖ εἶναι τὴν γῆν διὰ τὸ [y] αὐτὸ εἶναι ὑγρὸν φύσει; Οὕτω γὰρ ἀντισπώμενον ἐπὶ [z] τὸ μέσον ἥξει. Ἡ δὲ ἑλωδεστέρα μὲν βαθεῖα δὲ τροφὴν ἴσχει καὶ διὰ τὸ βάθος τῆς γῆς καὶ διὰ τὸν τόπον, καὶ οὐχ ὑπερβάλλουσαν διὰ τὸ ξηραίνεσθαι τὴν γῆν πάλιν.

33 Διὰ τί τὸ πήγανον δυσώδεις τοὺς ἱδρῶτας ποιεῖ, καὶ ἔνια τῶν μύρων; Ἢ ὅτι ὅσων ἐν τῇ ὀσμῇ βαρύτης ἔνι καὶ δριμύ-

[o] οἱ post καὶ om. X[a]. [p] μυρίνων C[a]. [q] οὐ om. C[a]. [r] κείμενον X[a]. [s] ἡ om. C[a].Y[a]. [t] μυρίνης C[a]. [v] συκιοὶ C[a]. [w] ἔτι Y[a]. [x] σίκυες C[a].X[a].Y[a]. [y] αὐτὸν Y[a]. [z] τὸ om. X[a].

της, ταῦτα κεραννύμενα ταῖς περιττωματικαῖς ὑγρότησι κα-
κωδεστέραν ποιεῖ τὴν ὀσμήν;

Διὰ τί τὸ πήγανον βασκανίας φασὶ φάρμακον εἶναι; Ἢ 34
διότι βασκαίνεσθαι δοκοῦσι λάβρως ἐσθίοντες; Ἢ ὑφορώ-
μενοί τινας δυσχερείας καὶ περὶ τὰ προσφερόμενα ὑπόπτως
ἔχοντες; Ἐπιλέγουσι γοῦν, ὅταν τῆς αὐτῆς τραπέζης ἰδίᾳ τι
προσφέρωνται, μεταδιδόντες, "ἵνα μὴ βασκάνῃς με." Ἅπαν- 2
τες [a] οὖν μετὰ ταραχῆς τῶν βρωμάτων προσοίσονται τὸ δι-
δόμενον ὑγρὸν ἢ σιτίον, ὑφ' ὧν ἢ καταλαμβανομένων ἢ [b] ἀπε-
μουμένων μετεωρισθέντα τὰ σιτία συνεξέπεσε [c] καὶ τὰ πνεύ-
ματα ὑπὸ τῶν [d] ὑγρῶν πόνους καὶ στρόφους παρέχει. Τὸ
πήγανον οὖν προεδεσθέν, θερμαντικὸν ὂν τῇ φύσει, ἠραίωσε
τὸ δεχόμενον ἀγγεῖον τὰ σιτία καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. Διὸ
ἔξωθεν τὸ ἐγκαταλαμβανόμενον πνεῦμα συμβαίνει.

Διὰ τί ἡ [e] ὀρίγανος ἐμβαλλομένη τῷ γλεύκει γλυκὺν ποιεῖ 35
τὸν οἶνον; Ἐμβάλλονται δὲ δύο κοτύλαι εἰς τὸν ἀμφορέα.
Ἢ ὅτι ἐξαίρει δι' ὧν ἡ αὐστηρότης γίνεται, τὸ ὑδατῶδες καὶ
τὸ τρυγῶδες ἀναδεχομένη τῇ ξηρότητι εἰς [f] αὐτήν; Σημεῖον 2
δὲ ὅτι ἐκ τούτων τὸ αὐστηρόν· οἱ γὰρ οἶνοι ἧττον μαλακοί,
ἐὰν ὕδωρ παραχεθῇ, καὶ ἐὰν ἐν [g] τῇ τρυγὶ πλείω χρόνον
ἐάσῃ τις. Καὶ ὅταν ποιῶσι γλυκύ, ἡλιῶσι τὰς σταφυλὰς
πολὺν χρόνον, καὶ ὁ ἥλιος ἀφαιρεῖ τὸ ὑδατῶδες καὶ τὸ λοι-
πὸν συμπέττει. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο ποιεῖ καὶ ἡ [h] ὀρίγανος·
ξηρὰ γὰρ καὶ θερμή, ὥστε εἰκότως διαμένει.

Διὰ τί αἱ μέλαιναι [i] μυρρίναι πυκνοφυλλότεραί εἰσι τῶν 36
λευκῶν μυρρινῶν; Ἢ ὅτι ἀγριώτεραι τὸ γένος; Σημεῖον
δὲ ὅτι γίνονται ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἥκιστα μεταβάλλουσιν
ὑπὸ τῆς ἐπιμελείας. Τὰ δὲ [k] ἄγρια πάντα πυκνοφυλλότερα·
διὰ γὰρ τὸ ἧττον πέττειν τὸν [l] καρπὸν εἰς τὰ φύλλα ἡ τροφὴ
τρέπεται.

[a] γοῦν Ca.Ya. [b] ἀποτεμουμένων Ca. [c] καὶ om. Xa. [d] ὑγρῶν καὶ πόνους καὶ Ca.Ya. [e] ὀρίγανις Xa. [f] ἑαυτήν Ya. [g] τῷ Xa.Ya. [h] ὀρίγανις Xa.Ya, ὀριγανίς Ca. [i] μυρίναι Ca. [k] ἀργὰ Ca.Ya. [l] καρπὸν καὶ εἰς Ca.

ΚΑ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΑΛΦΙΤΑ ΚΑΙ ΜΑΖΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΟΜΟΙΑ.

Διὰ τί ἡ [m] πτισάνη καὶ τὸ ἄλευρον ἐλαίου ἐπιχεομένου [n] λευκότερα γίνεται; Καίτοι τὸ ἔλαιον πυρρόν. Ἢ ὅτι πέφυκε μιγνύμενον τῷ ὑγρῷ ἀφρίζειν; Τοῦτο δὲ ἡ λευκότης. Ἡ δὲ μῖξις τρίψει καὶ κινήσει. Μίγνυται δὲ μᾶλλον τοῖς σωματικοῖς· ἐν δὲ τοῖς ἑψήμασι τοῦτο συμβαίνει, διὸ καὶ λευκότερα ποιεῖ.

2 Διὰ τί ἡ ἐκ τοῦ πυροῦ τροφὴ μάλιστα ἁρμόττει τοῖς σώμασι καὶ μᾶλλον τρόφιμος ἢ ἡ ἐκ τῶν κριθῶν; Ἢ [o] διότι μετρίαν ἔχει γλισχρότητα; Δεῖ δὲ τὴν τροφὴν ἔχειν τοῦτο· προσφῦναι γὰρ δεῖ καὶ προσκολληθῆναι τῷ σώματι· οὗ αἴτιον τὸ γλίσχρον. Ἀλλὰ ψαθυρώτερον· διὸ αἱ τετριμμέναι σφόδρα μᾶζαι τροφιμώτεραι τῶν ἀτρίπτων.

3 Διὰ τί τῶν μὲν ἀλεύρων τὰ πρῶτα, τῶν δὲ ἀλφίτων τὰ τελευταῖα [p] λαμπρότερα; Ἢ διότι τὸ μὲν καπυρὸν ὂν περιθραύεται, τὸ [q] δὲ μαλακὸν ἐνθλίβεται; [r] Λαμπρότερον δὲ ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἐντός.

4 Διὰ τί οἱ ἄρτοι λευκότεροι φαίνονται ψυχροὶ ὄντες ἢ θερμοί; Ἢ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τρόπον τινὰ καὶ τὸ ἔλαιον λευκότερον τοῦ προσφάτου τὸ παλαιόν; Αἴτιον γὰρ τῆς μελανίας τὸ ὕδωρ, τοῦτο δὲ ἐν ἀμφοτέροις πλεῖον προσφάτοις οὖσιν· χρονιζομένοις δὲ διὰ τὸ ἐξατμίζειν λείπεται ἔλαττον τὸ ἐπιπολῆς. Ἐξατμίζει δὲ τοῦ μὲν ἐλαίου ἢ ὁ χρόνος ἢ ὁ ἥλιος· ἐκ δὲ τῶν ἄρτων ψυχομένων τὸ θερμὸν ἐξιὸν ψυχρῶν μὲν ὄντων ἐξελήλυθεν, ἐν δὲ θερμοῖς οὖσιν ἔτι ἔνεστιν.

5 Διὰ τί οἱ ἄναλοι ἄρτοι πλείονα σταθμὸν ἔχουσι τῶν ἡλισμένων, τῶν ἁλῶν αὐτοῖς ἴσων ὑπαρχόντων; Εἰκὸς [s] δὲ ἦν τοὐναντίον· οἱ γὰρ ἅλες πρόσκεινταί τε καὶ βαρύτεροι τοῦ ὕδατός εἰσιν. Ἢ ὅτι ξηραίνουσιν οἱ ἅλες; Διὸ καὶ σώζεται ἄσηπτα τὰ [t] τεταριχευμένα· ἀναλίσκεται γὰρ καὶ [v] ξηραίνε-

[m] πτισσάνη Ca.Xa. [n] λευκότερον Ya. [o] ὅτι Ca. [p] λαπρότερα Ca. [q] δὲ τὸ ἄλευρον μαλακὸν Xa. [r] λαμπρότατον Ca.Ya. [s] δὲ] μὲν Ca. [t] ταριχευόμενα Ca.Ya. [v] ἀναξηραίνεται Xa.Ya.

ται τὸ ὑγρὸν ὑπ᾽ αὐτῶν, ὃ σήπεται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. Καὶ 2
ἐν τῷ ἄρτῳ οὖν ἀναλίσκεται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἁλός, καὶ ἀποπνεῖ ἔξω. Διὸ καὶ οἱ ἕωλοι ἄρτοι κουφότεροί εἰσι τῶν θερμῶν, ψυχρότεροι ὄντες. Ἐν [w] δὲ τοῖς μὴ ἡλισμένοις τοῦτο τὸ ὑγρὸν [x] πλεῖον ἐνυπάρχον ποιεῖ βαρυτέρους αὐτούς.

6 Διὰ τί οἱ μὲν ψυχροὶ [y] ἄρτοι ἂν βρεχθέντες ἅψωνται ἀλλήλων, οὐ συνέχονται, οἱ δὲ θερμοί; Ἢ ὅτι οἱ μὲν ψυχροὶ μετὰ τῆς ἀτμίδος ἀφιᾶσι τὸ ἐν αὐτοῖς γλίσχρον ὑγρόν, οὗ ἐξελθόντος οὐ κολλῶνται (τὸ γὰρ ὕδωρ ᾧ ἐβρέχθησαν, ψαθυρώτερόν ἐστιν), οἱ δὲ θερμοὶ ἔχουσί τινα γλισχρότητα. Ὅταν μὲν οὖν βεβρεγμένων [z] αὐτῶν ἡ ἀτμὶς ἐξίῃ, τὸ μὲν θερμὸν διαπνεῖ διὰ λεπτότητα, τὸ δὲ κολλῶδες συνεξιὸν αὐτῷ καὶ μιγνύμενον τῷ ὑγρῷ προσέρχεσθαι ποιεῖ ἐν αὐτοῖς.

7 Διὰ τί τῶν ἀλεύρων τὰ ἄλφιτα [a] λαμπρότερά ἐστι, τῶν δὲ ἀλφίτων τὰ τελευταῖα; Ἢ ὅτι τὸ μὲν ἄλφιτον καπυρὸν ὂν περιθραύεται, οἷον μάλιστα πάσχει πλεῖστον χρόνον κοπτόμενον, τὸ δὲ μαλακὸν καὶ λεπτὸν ἄλευρον, ὅ ἐστιν ἐντὸς τοῦ πυροῦ, ἐκθλίβεται πρῶτον. Λαμπρότατον δέ ἐστιν ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἐντός.

8 Διὰ τί ἡ μὲν μᾶζα ὅσῳ ἂν μᾶλλον τριφθῇ, [b] δυσδιαχωρητοτέρα γίνεται, ὁ δὲ ἄρτος εὐδιαχωρητότερος; [c] Ἢ διὰ τὸ τριφθῆναι σφόδρα τὸ σταῖς [d] μικρότερον γίνεται; Τὸ [e] δὲ γλίσχρον τοιοῦτόν ἐστιν, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς πάντοθεν ἐξῄρηται τὸ ὑγρὸν τοῦ ἄρτου, ὥστε ψαθυρώτερον γίνεται τοῦ ὑγροῦ ἐξαιρεθέντος ὅλως, ὅσῳ ἂν μᾶλλον τριφθῇ, διὰ τὸ ἐν τῇ τρίψει [f] μικρομερέστερον γεγονέναι· τὸ δὲ ψαθυρὸν εὐπεπτότερόν ἐστιν. Ἡ δὲ μᾶζα ὅσῳ ἂν μᾶλλον τριφθῇ, 2
γλισχροτέρα γίνεται τοῦ ὑγροῦ μεμιγμένου· τὸ δὲ γλίσχρον οὐκ εὐδιαίρετον. Τὰ δὲ τοιαῦτα δύσπεπτά ἐστιν· δεῖ γὰρ τὸ πεφθησόμενον διαιρεθῆναι εἰς μικρά.

[w] δὲ om. Cᵃ. [x] πλεῖστον ἐνυπάρχον βαρυτέρους αὐτοὺς ποιεῖ Xᵃ. [y] ἄρτοι ἀναβρεχθέντες ἅψωνται Yᵃ, ἄρτοι ἀναβρεχθέντες εἰ ἅψονται Xᵃ. [z] αὐτῶν om. Xᵃ. [a] λαμπρότατα Xᵃ.Yᵃ. [b] δυσχωρητοτέρα Cᵃ. [c] ἢ om. Cᵃ. [d] μικρότερος Yᵃ. [e] δὲ γλ.] γὰρ γλ. Cᵃ.Yᵃ. [f] μικροτερέστερον Cᵃ.

9 Διὰ τί ἡ μὲν μᾶζα τριβομένη ἐλάττων γίνεται, τὸ δὲ σταῖς μεῖζον; Ἢ ὅτι τὸ μὲν ἄλφιτον βρεχθὲν καὶ τριβόμενον συνίζει τῇ τοῦ ὑγροῦ κολλήσει διὰ τὸ [g] ἀραιὸν εἶναι καὶ χονδρόν, τὸ δὲ ἄλευρον μετεωρίζεται διὰ τὸ πυκνὸν [h] εἶναι σφόδρα; Τὰ γὰρ πυκνὰ τριβόμενα θερμαίνεται, θερμαινόμενα δὲ καὶ πνευματούμενα μετεωρίζεται, καθάπερ [i] καὶ ἡ σάρξ.

10 Διὰ τί δὲ πυρούμενον τὸ σταῖς μεῖζον γίνεται ἢ ἡ μᾶζα; Ἢ ὅτι ἔχει ὑγρὸν οὐ κεχωρισμένον, ὥστε ἐξιέναι θερμαινόμενον διὰ τὴν τρῖψιν· ἐξ οὗ θερμαινομένου πνεῦμα γίνεται, ἐκ δὲ τοῦ πλείονος ὑγροῦ ἀνάγκη γίνεσθαι πλεῖον πνεῦμα.

11 Διὰ τί τοῦ μέλιτος κολλητικωτέρου ὄντος ἢ τοῦ ὕδατος, τὸ τῷ μελικράτῳ φυραθὲν ἄλευρον ψαθυρώτερον [k] γίνεται, ὅταν ἑψηθῇ ἢ ὀπτηθῇ, [l] ἢ τὸ τῷ ὕδατι; Ἢ διότι τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς πήγνυται καὶ συνίσταται, τὸ ὕδωρ, τὸ δὲ μέλι συνιστᾷ μὲν ἀλλ' ἐπιξηραίνει, διὸ μᾶλλον ψαθυρὸν ποιεῖ· ἡ γὰρ ψαθυρότης ὑπὸ ξηρασίας γίνεται.

12 Διὰ τί οἱ [m] δίπυροι ἄρτοι ψυχθέντες οὐ γίνονται σκληροί; Ἢ ὅτι ἔχει [n] τινὰ ἐν αὑτῷ ὁ πυρὸς γλυκὺν καὶ γλίσχρον χυμόν, ὅς [o] ἐστιν αὐτοῦ [p] καθάπερ ψυχή; Σημεῖον δέ· ξηραινόμενος μὲν γὰρ ὅλως κενοῦται, νοτιῶν δὲ ἐκφύεται.
2 Τοῦ οὖν χυμοῦ [q] τούτου ἐνυπάρχοντος καὶ ἐν τῷ ἀλεύρῳ καὶ μάλιστα τῷ καθαρωτάτῳ, σταιτὸς γενομένου τοῦ ἀλεύρου καὶ τριβομένου συμβαίνει αὐτό. Σημεῖον δέ· ἑψόμενον γὰρ διαχωρητικώτερον γίνεται. Ὀπτωμένου μὲν [r] οὖν τὸ πρῶτον τοῦ ἄρτου, τὸ ψαθυρὸν καὶ ἐλαφρὸν τοῦ δὲ ὑγροῦ τοῦ ἐκ τοῦ ἄρτου ἀπατμίζει, καὶ τοῦ ἀλεύρου τὸ [s] ἀχυρωδέστατον
3 ἀποκαίεται. Ἐξαιρεθέντος δὲ καὶ τριβομένου πάλιν τοῦ σταιτός, τό τε τοῦ ἀλεύρου λειότατον καὶ τοῦ ὑγροῦ γλισχρότατον [t] λειπόμενα μίγνυται μᾶλλον ἑαυτοῖς, διά τε [v] τὸ

[g] ἀραιὸν Y[a], ut solet. [h] σφόδρα εἶναι X[a].Y[a]. [i] καὶ om. C[a]. [k] γίνεται ἢ ὅταν X[a]. [l] ἢ ante τὸ om. X[a]. [m] διάπυροι C[a]. [n] ἐν αὑτῷ τινὰ K[a].O[a]. [o] ἐστιν] τις X[a]. [p] καθάπου K[a].O[a]. [q] τούτου] τοῦτ' C[a].X[a].Y[a]. [r] οὖν om. X[a]. [s] ἀχυρωδέστερον C[a]. [t] λειπόμενον C[a].X[a]. [v] τὰ C[a].X[a].Y[a].

τοιαῦτα καὶ μᾶλλον γεγονέναι, καὶ διὰ τὴν πύρωσιν· [w] βαφῇ γὰρ ἡ μῖξις αὐτῶν [x] ὁμοία γίνεται, ὥστε [y] γίνεσθαι τὸ ὕστερον τριφθὲν σταῖς ὅμοιον τῷ [z] ἑψομένῳ ἀλεύρῳ. Καὶ γὰρ 4
ἐκεῖνο, τριφθέντος τοῦ σταιτὸς καὶ λειφθέντος τοῦ λεπτοτάτου ἀλεύρου καὶ τοῦ γλισχροτάτου ὑγροῦ, [a] πυρωθὲν κολλῶδες γίνεται καὶ ἀνεξίκμαστον· τό τε γὰρ γλίσχρον δυσδιαίρετον, καὶ τὸ πυκνὸν οὐθὲν δι' αὐτοῦ προΐεται. Ὑγρότατον οὖν τοῦτο, καὶ διὰ πυρὸς πάσχει ἄρτος διὰ τὰ εἰρημένα· ἔχων δὲ ἀεὶ ὑγρότητα οὐ γίνεται σκληρός.

Διὰ τί τῆς τροφῆς καὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς ὑγρᾶς ἐνίοις 13
δυνάμεθα πολὺν χρόνον χρῆσθαι, οἷον τῇ γινομένῃ τροφῇ ἐξ ἀλφίτων καὶ ἀλεύρων καὶ τοῖς οἴνοις τοῖς αὐστηροῖς καὶ ὕδατι, τοῖς δὲ οὐ δυνάμεθα, καὶ ταῦτα [b] ἡδίοσιν οὖσιν; Ἢ ὅτι τὰ 2
μέν ἐστι τῶν προσφερομένων ἐπιπολαστικὰ καὶ τρόφιμα, ὥστε καὶ ὅταν κενωθῶσι, τῆς πρώτης τροφῆς ἀναλωθείσης ἔτι ἔνεστιν ἐν τῷ σώματι πολλὴ δύναμις, ὡς μὲν πρὸς τὴν πρώτην ἐργασίαν τοῦ σώματος [c] πεφθεῖσα, ὡς δὲ πρὸς τὸ τέλος καὶ τὴν ἐκ διαδοχῆς γινομένην ἄπεπτος; Τοιαῦτα δέ ἐστι καὶ τῶν ἡδέων τὰ πλεῖστα. Τὰ μὲν γὰρ λιπαρὰ καὶ 3
γλυκέα καὶ πίονα ἥδιστα δοκεῖ εἶναι γευομένοις ἡμῖν, ταῦτα δέ ἐστι πάντα τὰ τρόφιμα καὶ οὐκ ἄπεπτα καὶ ἐπιπολαστικά, ἐν ᾗ ἂν ᾖ [d] διαφορᾷ· ὥστε ἔναυλον εἶναι τὴν δύναμιν, ἐάν τις αὐτῶν πληρωθῇ καὶ μὴ ταχὺ [e] ἐκλίπῃ τὴν αἴσθησιν. Οὐ γὰρ μόνον ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐνόντων γίνεται ἡ πλήρωσις, ἀλλὰ [f] καὶ διαδοθείσης τῆς τροφῆς ἐν ἄλλοις μέρεσιν. Ἢ 4
οὐ μόνον τοῦτο αἴτιον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ φύσει ἔνια σύμμετρα εἶναι καὶ οἰκεῖα ἡμῖν; Πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ κατὰ φύσιν εἶναι μᾶλλον προσίεται τὰ σώματα, τὰ δὲ παρὰ φύσιν ἧττον. Ἄλλα τε ἄλλῃ κράσει [g] ἁρμόττει, οἷον τὸ μέλι ταῖς μελίτταις κατὰ φύσιν ἐστὶν ὥστε προσφέρεσθαι μόνον· καί-

[w] βαφῇ Cᵃ. [x] ὁμοία ante ἡ Xᵃ, post μίξις Yᵃ. [y] γενέσθαι Xᵃ. [z] ἑψομένῳ] ὑγρῷ Cᵃ. [a] πυρωθὲν καὶ κολλῶδες Cᵃ. [b] ἥδιον codices. [c] πεμφθεῖσα Xᵃ. [d] διαφορά Cᵃ. [e] ἐκλείπῃ Xᵃ. [f] καὶ om. Cᵃ. [g] ἁρμόζει Xᵃ.

5 τοι ἀσθενεῖς [h] γέ εἰσι τὴν δύναμιν. Ὥστε δεῖ λείπειν τὸ ἀναλισκόμενον, ἀλλ' εἶναι ἀνάλογον τὸ πλῆθος πρὸς τὴν ἰσχὺν τὴν [i] ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· ὥστε ὅσα τῶν ἡδέων τοιαῦτά ἐστι, διὰ μὲν τὸ ἐν τῇ φύσει ἧττον ὑπάρχειν ἡδέα φαίνεται, ὀλίγον δὲ χρόνον· εἶτα [k] πληροῖ ταχύ. Τῶν δὲ κατὰ φύσιν ἀεὶ δέονται, ὥστε καὶ προσφερομένων συνεχῶς [l] δι' αὐτὰ οὐ τῶν ἡδίστων, ἀλλ' ἑτέρων ἧττον πληροῦνται.

14 Διὰ τί τὰ αὐτὰ συνεθιζομένοις τε ἡδέα φαίνεται καὶ λίαν συνεχῶς προσφερομένοις οὐχ ἡδέα; Τὸ δὲ ἔθος ἐστὶ τὸ πολλάκις καὶ συνεχῶς τι ποιεῖν. Ἢ ὅτι τὸ μὲν ἔθος ἕξιν δεκτικήν τινος ἐν ἡμῖν ποιεῖ, [m] οὐ πλήρωσιν, τὸ δὲ συνεχῶς προσφέρεσθαί τι πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ καθάπερ αἴτιον;
2 Ἔστι γάρ [n] τι καὶ ἡ ἐπιθυμία. Αἱ μὲν οὖν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται καὶ ἐπιδιδόασιν· τὰ δὲ ἀγγεῖα σαττόμενα οὐδὲν μείζω γίνεται. Διόπερ τὸ μὲν ἔθος ὂν γυμνάσιον αὔξει τὴν δεκτικὴν ἕξιν· τὸ δὲ συνεχῶς προσφερόμενον σάττει μὲν καὶ πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν, ἧς πληρωθείσης οὐκέτι προσιέμεθα, αὔξει δὲ οὐθὲν αὐτὴν διὰ τὰ προειρημένα ἐπὶ
3 τῆς σάξεως. Ἔτι τὸ [o] ἔθος οὐ τῷ ἀεὶ ἡδύνειν ἡδύ ἐστι (λυπεῖ γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐάν τις συνεχῶς ποιῇ) ἀλλὰ [p] τῷ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔργου ἡδέως ἡμᾶς προσίεσθαι, καὶ πλείω χρόνον δύνασθαι ταὐτὸν ποιεῖν ἢ ἀσυνήθεις ὄντας. Ἐν ᾧ οὖν
4 καὶ τοῦτο λυπεῖ ἡδὺ ὄν, ἐν ταὐτῷ καὶ τὰ ἄλλα ἡδέα. Συνεχῶς γὰρ γινόμενα ἢ προσφερόμενα ἀμφότερα λυπεῖ. Αἴτιον [q] δὲ τὸ μὴ ἀπείρους ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς δυνάμεις ἔχειν τὰς δεκτικὰς καὶ ποιητικάς, ἀλλὰ πεπερασμένας, αἳ [r] τυγχάνουσαι τοῦ συμμέτρου αὐταῖς (τοῦτο γὰρ συνεχῶς ἐστὶν αἰσθητὸν εἰς ἐπίδοσιν) αἱ μὲν πληροῦνται, αἱ δὲ ἀδυνατοῦσιν ἐνεργεῖν.

15 Διὰ τί τὸ μὲν σταῖς γίνεται τριβόμενον λευκόν, ἡ δὲ μᾶζα μελαντέρα; Πότερον ὅτι ξηραίνεται μᾶλλον τὸ ἐπιπολῆς

[h] τε Ca.Xa.Ya. [i] ὑπὸ Ca.Ya. [k] πληροῦσι Ca. [l] διὰ τὰ Ya. [m] οὐχὶ Xa. [n] τις Ca.Ya. [o] ἔθος οὕτως (οὕτω Ya.) ἂν εἰ ἡδύνει Ca.Xa.Ya. [p] τὸ Ca.Xa.Ya. [q] δὲ διὰ τὸ Ca.Ya. [r] τυγχάνουσι Ca.

ἐν τῷ ἀλφίτῳ, οἷον ἐν ὑγρῷ θερμόν, [s]ὃ ποιεῖ τὴν λευκότητα; Ἢ διὰ τὸ πεπυρῶσθαι ἕλκει τὸ ὑγρὸν εἰς αὐτό, μεγαλομερέστερον ὄν.

Διὰ τί τὰ ἄλφιτα μᾶλλον τῷ ὕδατι [t]συμμένει [v]φυρόμενα 16
ἢ τῷ ἐλαίῳ, ὄντι γλισχροτέρῳ; Καίτοι κολλητικώτερον τὸ γλίσχρον, τὸ δὲ ἔλαιον τοῦ ὕδατος γλισχρότερον. Ἢ ὅτι λεπτότερον τὸ ὕδωρ, ὥστε εἰσέρχεται εἰς ἅπαν καὶ μαλακὰ ποιεῖ, συμφύεταί [w]τε μᾶλλον καὶ συνθλίβεται πρὸς ἄλληλα, καίτοι θλιβόμενα [x]καὶ χωρὶς τῆς τρίψεως.

Διὰ τί οἱ ἄτριπτοι ἄρτοι καὶ οἱ σφόδρα τετριμμένοι ῥή- 17
γνυνται; Ἢ [y]ὅτι οἱ μὲν [z]ἄτριπτοι διὰ τὸ ἀσύνδετοι εἶναι; Ἡ γὰρ τρῖψις συνδεῖ· [a]προωδοποίηνται οὖν τὸ ῥήγνυσθαι. Ἔτι ἀμιγὲς καὶ πολὺ ἔχουσι τὸ ὑγρόν. Οἱ δὲ τετριμμένοι 2
σφόδρα λίαν εἰσὶ ξηροὶ διὰ τὸ ὀλίγον ἔχειν [b]ὑγρόν· θερμαινομένων γὰρ πᾶν ἐξέρχεται. Ὥστε ἄμφω διὰ τὸ πολὺ ὑγρὸν ἐξιέναι ῥήγνυνται· πολὺ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ἀτρίπτοις ἁπλῶς ἔνεστιν, ἐν δὲ τοῖς τετριμμένοις πρὸς τὸ ὑπόλοιπον.

Διὰ τί κουφότερον τὸ φύραμα γίνεται ἢ ἄμφω, τό [c]τε 18
ὑγρὸν καὶ τὸ ἄλφιτον; Πότερον ὅτι μιγνυμένων πνεῦμα συγκατακλείεται; Ἢ ὅτι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τοῖς ἀλφίτοις ἐξατμίζεται [d]τοῦ ὕδατος, ὥστε ἔλαττον γίνεται τὸ μεμιγμένον; Ὁ δὲ ἀήρ, εἰ καὶ μίγνυται, οὐθὲν ἂν κουφότερον [e]ποιοῖ· ἔχει γὰρ βάρος καὶ ὁ ἀὴρ ἐν τῷ ἀέρι.

Διὰ τί μετὰ τοῦ ἀλφίτου πινόμενον τὸ γάλα καὶ ὁ γλυκὺς 19
φαίνεται γλυκύτερα; [f]Πότερον παρὰ τὸ μὴ γλυκὺ μᾶλλον φαίνεται; Τὸ γὰρ ἄλφιτον οὐ γλυκύ. Ἢ ὅτι [g]ἐνδιατρίβει τὸ ἄλφιτον ἔχον γλυκύτητα, ὥστε [h]πλείονι χρόνῳ ἡ αἴσθησις.

Διὰ τί ἧττον ἄκρατον φαίνεται τὸ αὐτὸ πόμα μετὰ τοῦ 20

[s] ὃ] ὂν Ca, om. Ya. [t] συμβαίνει Ca. [v] φυρώμενα Ya. [w] τε om. Ca.Ya. [x] καὶ om. Ca. [y] ὅτι om. Xa.Ya. [z] τριπτοὶ Ca.Xa.Ya. [a] προωδοποίηνται οὖν τῶ Ca.Ya. [b] ὑγρόν om. Y. [c] τε om. Ca. [d] τοῦ om. Xa. [e] ποιῇ codices. [f] πότερα Xa, πότερα οὖν Ca, πότερον οὖν Ya. [g] ἐνδιατρίψει Ca. [h] πλείω Ca, πλέω Ya.

ἀλφίτου πινόμενον; Πότερον ἢ ὅτι κεράννυσιν ἄλλο ἔχον μετ' ἄλλου; Ἢ ὅτι ἀντιφράττει τῷ πόματι καὶ ἀφανίζει, [i] ἀντισπῶν εἰς αὐτό;

21 Διὰ τί ὁ χόνδρος πλεῖον ὕδωρ δέχεται ἢ οἱ πυροὶ ἐξ ὧν ὁ τοιοῦτος ἐγένετο χόνδρος; Ἢ ὅτι ἄλευρά πώς ἐστιν ὁ χόνδρος, τὰ δὲ ἄλευρα [k] πλεῖον δέχεται. Καὶ γὰρ γίνεται ὁ ὄγκος πλείων ἢ ὁ τῶν πυρῶν· σέσακται γὰρ καὶ τὰ ἐν τοῖς πυροῖς. Τὰ δὲ πλείω χωρεῖ πλεῖον. Καὶ τοῦτο καὶ ὅτι ἔχει θερμότητα καὶ τὰ ἄλευρα καὶ ὁ χόνδρος. Τὸ δὲ θερμὸν καὶ ἕλκει μᾶλλον τὸ ὑγρόν, καὶ ἐξαναλίσκει ἐξατμίζον.

22 Διὰ τί τὸ ἄλευρον τριβόμενον μεῖζον πολὺ γίνεται ἢ τὸ ἄλφιτον κατὰ λόγον; Ἢ ὅτι τὸ μὲν πολὺ ὕδωρ δέχεται, τὸ δὲ ὀλίγον; [l] Διὰ τί δὲ δέχεται πλεῖον; Μᾶλλον γὰρ εἰκὸς τὸ ἄλφιτον· πεπύρωται γάρ, τὸ δὲ ἄπυρον· μᾶλλον δὲ ξηρὸν τὸ πεπυρωμένον. Ἢ διότι τρῖψιν μᾶλλον δέχεται τὸ ἄλευρον; Τούτου δὲ αἴτιον τὸ μικρομερέστερον εἶναι. 2 Ὥσπερ οὖν [m] ὁσαπλάσιόν [n] ἐστι δυνάμει τῇ μικρότητι, τοσαυταπλάσιον δέχεται τὸ ὕδωρ. [o] Κόλλῃ γὰρ χρῆται τῷ ὕδατι, ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς μετήνεγκεν ἐν τοῖς Περσικοῖς εἰπὼν

ἄλφιτον ὕδατι κολλήσας.

Καὶ ἀναλίσκει πολὺ διὰ τοῦτο.

23 Διὰ τί δὲ καὶ πεπυρωμένον τὸ σταῖς μεῖζον γίνεται ἢ ἡ μᾶζα; Ἢ ὅτι ἔχει ὑγρὸν οὐ κεχωρισμένον, ὥστε ἐξιέναι θερμαινόμενον, οὐ πνεῦμα γινόμενον, καὶ οὐ δυνάμενον ἐξιέναι ὁμοίως καὶ ἐν τῇ μάζῃ διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ σταιτός; Πυκνὸν γὰρ τὸ ἐκ μικρομερεστέρων. Αἴρει [p] οὖν, καὶ ποιεῖ τὸν ὄγκον. Ἔτι δὲ καὶ πλεῖον ἔχει τὸ ὑγρόν, ἐξ οὗ θερμαινομένου πνεῦμα γίνεται· [q] ἐκ δὲ τοῦ πλείονος ἀνάγκη γίνεσθαι πλεῖον.

24 Διὰ τί οἱ περὶ τὴν τῶν [r] σιτίων ἐργασίαν, οἱ μὲν περὶ τὰς

[i] ἀνασπῶν Ya. [k] πλείω Ca. [l] διὰ τί] αἰτία Ya. [m] ὅσα πλησίον Ca.Xa.Ya. [n] δυνάμει ἐστὶ Xa.Ya. [o] κόλλης Xa. [p] οὖν om. Ca.Ya. [q] ἐκ τοῦ Ca, ἑκάστου Ya. [r] σίτων Ya.

κριθὰς [s]ἄχροοι γίνονται καὶ [t]καταρροϊκοί, οἱ δὲ περὶ τοὺς πυροὺς εὐεκτικοί; Ἢ διότι εὐπεπτότερος ὁ πυρὸς τῆς κριθῆς, διόπερ καὶ αἱ ἀπόρροιαι;

Διὰ τί ὁ ἄρτος, ἐὰν μέν τις αὐτὸν ὀπτᾷ, σκληρότερος γί- 25
νεται, ἐὰν δέ τις αὐτὸν χλιαίνῃ, ὑγρότερος ἄχρι τινός; Ἢ ὅτι ὀπτωμένου αὐτοῦ τὸ ὑγρὸν ἐκπορεύεται; Σκληρότερος οὖν γίνεται· ἐπιθερμαινομένου δὲ τὸ ὑγρὸν συσταθὲν διαχεῖται ὑπὸ τοῦ πυρός, διὸ ὑγρότεροι γίνονται.

Διὰ τί τὰ μὲν ἄλευρα [v]ψυχόμενα ἧττον σάττεται, τὰ δὲ 26
ἄλφιτα μᾶλλον; Ἢ ὅτι τὰ μὲν μικρομερῆ οὐ διαλείπει χώραν, καὶ τὰ βαρέα τῇ θλίψει τὰ πλείω ἐλάττω κατέχει
τὸ ἴσον; Τὰ μὲν οὖν ἄλφιτα ἁδρά ἐστιν. Ψυχόμενα οὖν 2
ἐλάττω γίνεται, ὥστε τὸ ἔλαττον συμπιέζει τὸ πλέον. Τὰ δὲ ἄλευρα ὑπάρχει μὲν μικρομερῆ ὄντα, ὥστε οὐ διὰ τοῦτο ψύχεται, ἀλλ' ἵνα ᾖ κουφότερα καὶ μὴ σάττηται διὰ τὴν θλῖψιν· βαρύτερον γὰρ φύσει τὸ ἄλευρον τοῦ ἀλφίτου ἐστίν.

ΚΒ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΟΠΩΡΑΝ.

Διὰ τί τὴν ὀπώραν ὕστερον ἢ πρότερον φαγοῦσιν οὐκ [w]ἀνάλογον τοῖς αὐτοῖς ὁ ὄγκος τῆς πληρώσεως γίνεται; Ἢ ὅτι βαρυτέρα ἐστὶν ἡ ὀπώρα [x]τῶν σιτίων πολύ. Δηλοῖ δὲ [y]καὶ τὰ σῦκα, ἐὰν ὕστατα βρωθῇ· τελευταῖα γὰρ ἐμεῖται.
Ἐὰν μὲν οὖν πρῶτα, διὰ βάρος κάτω πορευόμενα εὐρυχωρίαν 2
ἄνω ποιεῖ, ὥστε ῥᾳδίως δέχεσθαι τὸν ὄγκον τῶν σιτίων. Ἀνάπαλιν δὲ εἰσελθόντα τὰ σιτία, διὰ τὸ μὴ κάτω φέρεσθαι, ταχὺ τοῦ ἄνω κενοῦ προσλαμβάνει.

Διὰ τί τῶν γλυκέων ὄντων [z]ὁμοιοτέρων ἡμῖν ἢ τῶν δρι- 2
μέων, θᾶττον πληρούμεθα ὑπὸ τῶν γλυκέων; Εἰκὸς δὲ [a]ἦν ἧττον· ὑπὸ γὰρ τῶν ὁμοίων ἧττον [b]ἦν εἰκὸς πληροῦσθαι. Ἢ ὅτι οὐχ ὁμοίως τό τε ἀγγεῖον πληροῦται ταχύ, ἐξ οὗ

[s] ἄχυροι Ca.Ya. [t] καταρροΐτικοί Ya, καταρροητικοί Ca.Xa. [v] ψυχώμενα Ca. [w] ἀνάλογος Ca.Ya. [x] πολὺ τῶν σιτίων Xa.Ya. [y] καὶ om. Ca.Ya. [z] ὁμοιομερῶν Ca. [a] ἦν om. Ca.Ya. [b] ἦν om. Ya.

πληρούμεθα, καὶ τὸ τρεφόμενον, ἀλλ' ἐνίοτε ἡ μὲν [c] κοιλία πλήρης ἐστίν, οἷον τῶν διψώντων, τὸ δὲ δίψος οὐδὲν ἧττόν
2 ἐστιν. Οὐ γὰρ τῷ ταύτην εἶναι πλήρη παυόμεθα διψῶντες, ἀλλὰ τῷ ἕκαστον τῶν τοῦ σώματος τὸ [d] αὐτῷ οἰκεῖον ἐσπακέναι, καὶ ὅταν ἐκεῖνα [e] ἀπολάβῃ ἱκανῶς, τότε παυόμεθα διψῶντες. Καὶ πεινῶντες δὲ ὡσαύτως.

3 Διὰ τί θᾶττον πληρούμεθα ἀπὸ τῶν γλυκέων ἢ ἀπὸ τῶν δριμέων; Ἢ ὅτι θᾶττον παυόμεθα ἐπιθυμοῦντες τῶν γλυκέων; [f] Ἢ ὡς μὲν ἡ κοιλία πληροῦται, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῶν γλυκέων; Οὐχ ὁμολογεῖται· ὅτι δὲ ἡ ἐπιθυμία θᾶττον
2 ὑπ' αὐτῶν πληροῦται, τοῦτ' ἂν εἴη λεκτέον. [g] Ἢ ὅτι ἡ μὲν ἐπιθυμία ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἔστι μὲν ἔνδεια, καὶ ὅταν μηκέτι ἔχωμεν τροφὴν ἢ ὀλίγην; Τὰ μὲν οὖν δριμέα οὐκ [h] ἔστι τρόφιμα, ἀλλὰ τροφὴν μὲν ὀλίγην ἔχει, τὸ δὲ περίττωμα πολύ. Εἰκότως οὖν πολλὰ ταῦτα ζητοῦμεν ἐσθίειν, καὶ οὐκ ἐμπιπλάμεθα αὐτῶν τὴν ἐπιθυμίαν, διὰ τὸ ἔτι προσδεῖσθαι
3 τροφῆς, ταῦτα δὲ μὴ ἔχειν τροφήν. Τὰ δὲ γλυκέα ἅπαντά ἐστι τροφή, καὶ ἀπὸ μικρῶν τοιούτων πολλὴν λαμβάνει τὸ σῶμα. Ὅταν οὖν [i] ἀπολάβῃ πολλὴν τροφήν, οὐκέτι [k] δύναται ἐσθίειν διὰ τὸ μὴ ὑποφέρειν. Εἰκότως οὖν θᾶττον ὑπὸ τῶν γλυκέων πληρούμεθα.

4 Διὰ τί τὰ περικάρπια καὶ τὰ κρέα, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐν τοῖς ἀσκοῖς ἄσηπτα γίνεται, ὅταν σφόδρα φυσηθῶσι, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀκριβῶς [l] περιπωματιζομένοις ὡσαύτως; Ἢ διότι σήπεται μὲν κινούμενα πάντα, τὰ δὲ πλήρη ἀκίνητα· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ κενοῦ κινηθῆναι, ταῦτα δὲ πλήρη.

5 Διὰ τί μετὰ τὰ σαπρὰ τῶν περικαρπίων ὁ οἶνος πικρὸς φαίνεται πινόμενος; [m] Ἢ ὅτι τὴν πικρότητα ἔχει ἡ σαπρότης ἡ τοιαύτη; Τὸ [n] οὖν ἐπιμένον ἐπὶ τῇ γλώττῃ, μιγνύμενον τῷ [o] πόματι καὶ διαχεόμενον, πικρὸν ποιεῖ τὸ πόμα.

[c] κοινωνία Ca. [d] αὐτὸ Ca. [e] ἀπολαύῃ Ca.Xa. [f] ἢ om. Ca.Xa.Ya. [g] ἢ om. Ca.Ya. [h] ἔτι Xa. [i] ἀπολαύῃ Xa. [k] δύνανται Ca.Ya. [l] περιπτωματιζομένοις Xa, περιττωματιζομένοις Ya. [m] ἢ om. Xa. [n] οὖν ἐπὶ μὲν τῇ γλώσσῃ Ca. [o] πώματι Ya.

Αὐτὸ δὲ καθ' αὑτὸ ἧττον φαίνεται ἐσθιόμενον διὰ τὸ πολλῶν ἅπτεσθαι καὶ εἰς μικρὰ διανενεμῆσθαι τὸν τοιοῦτον χυμόν.

Διὰ τί τὰ τραγήματα ἐδεστέον; Ἢ ἕνεκα τοῦ πιεῖν ἱκανόν; Οὐ γὰρ μόνον ποτέον τῆς δίψης χάριν τῆς ἐπὶ τοῖς σιτίοις, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ σιτίον. 6

Διὰ τί τὰ ὀπτὰ κάρυα ψυχθέντα χείρω γίνεται, καὶ ὁ ἄρτος δὲ καὶ ὁ βάλανος καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων, θερμανθέντα δὲ πάλιν βελτίω; Ἢ διότι ψυχθέντος μὲν πέπηγεν ὁ [p] χυμός, ἀναχλιανθέντος δὲ πάλιν χεῖται; Ἡ δὲ ἡδονὴ γίνεται διὰ τὸν χυμόν. 7

Διὰ τί ἐπὶ τῇ ἀπολαύσει τῆς ὀπώρας, οἷον σύκων καὶ τῶν τοιούτων, ἢ οἶνον ἄκρατον δεῖ ἐπιπίνειν ἢ ὕδωρ; Ταῦτα δὲ ἐναντία. Ἢ ὅτι ἡ ὀπώρα καὶ θερμή ἐστι καὶ ὑγρὰ διὰ τὴν γένεσιν; Ἔχει γὰρ πολὺ πῦρ καὶ ὑγρότητα, ὥστε διὰ μὲν τὸ πῦρ οἷον ζέσιν ποιεῖ ὁ χυμὸς εἴσω, ὅπερ ἔξω τὸ γλεῦκος ποιεῖ. Ἧττον δὲ ἔχει δύναμιν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀκρόδρυα. Τὸ δὲ τῆς ὑγρότητος πλῆθος ἀπεψίαν ποιεῖ. Τὸ μὲν οὖν 2 ὕδωρ διὰ τὴν ψυχρότητα σβεννύει τὴν ζέσιν, ὁ δὲ οἶνος διὰ τὴν θερμότητα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· ὥσπερ γὰρ πῦρ ἐνίοτε πυρός, ἐὰν ᾖ ἔλαττον, ἀφαιρεῖται τὴν ἰσχύν. Μᾶλλον δὲ τῇ θερμότητι πεπτικός ἐστι τῆς ὑγρότητος, καὶ διὰ βάρος [q] κατακρατεῖ [r] τὸν τῆς ζέσεως ἐπιπολασμόν. 8

Διὰ τί τῶν ἰσχάδων γλυκύταται αἱ δίχα ἐσχισμέναι, οὔτε δὲ αἱ πολυσχιδεῖς [s] οὔτε αἱ ἀσχιδεῖς; [t] Ἢ διότι ἐκ μὲν τῶν πολυσχιδῶν διαπέπνευκε καὶ ἐξίκμακε μετὰ τοῦ ὑγροῦ τὸ [v] πλεῖστον τοῦ γλυκέος, ἐν δὲ ταῖς μεμυκυίαις πολὺ τὸ ὑδατῶδές ἐστι διὰ τὸ μὴ [w] ἠτμικέναι. Αἱ δ' ἐσχισμέναι μέν, μὴ [x] εἰς πολλὰ δέ, ἀμφοτέρων τούτων ἐκτός εἰσι τῶν παθημάτων. 9

[p] θυμός, ἀναχλιαθέντος δὲ χεῖται Ca. [q] κρατεῖ Ca. [r] τῶν τῆς ζέσεως ἐπιπολασμῶν Xa. [s] οὔτε αἱ] οὐδὲ αἱ Ca.Ya. [t] ἢ om. Ca. [v] πλεῖον Ca.Ya. [w] ἠτμηκέναι Ca.Ya, ἰτμικέναι Xa. [x] εἰς om. Ca.Ya.

10 Διὰ τί ταῖς καμίνοις [y] ξηραινόμενα [z] τὰ σῦκα σκληρότερα γίνεται, ἐὰν ψυχθῇ ἐν τῇ καμίνῳ, ἢ ἂν ἐξαιρεθέντα ψυχθῇ; Ἢ ὅτι ἐν μὲν τῇ καμίνῳ ἐξατμίζει πᾶν τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἔξω δὲ περιεστηκὼς [a] ὁ ἀὴρ ψύχων κωλύει τὸ ὑγρὸν ἐξιέναι καὶ συνίστασθαι; Μᾶλλον γὰρ [b] ἐξατμίζει. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ξηρὰ σκληρά, τὰ δὲ ὑγρὰ μαλακά.

11 Διὰ τί παρὰ τὰ στρυφνὰ ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ φαίνεται γλυκύτερα, οἷον ἐάν τις βαλάνους ἢ μύρτα ἤ τι τῶν τοιούτων διατράγῃ; Ἢ εἰκότως, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων; Πᾶν γὰρ τὸ αὐτὸ παρὰ τὸ ἐναντίον μᾶλλον φαίνεται, οἱ δὲ τῶν
2 ἐναντίων χυμοὶ ἀντικείμενοί πώς εἰσιν. Ἢ ὅτι, καθάπερ ἐπὶ τῶν βαπτομένων, ὑπὸ τῶν στρυφνῶν ἡ γλῶττα προδιεργάζεται καὶ τοὺς πόρους ἀνοίγεται, ὥστε μᾶλλον [c] διιέναι τὸ γλυκύ; Καὶ γὰρ τὰ βαπτόμενα τούτου ἕνεκεν προβρέχουσιν ἐν τοῖς στρυφνοῖς, τῷ διεργασθὲν μᾶλλον δέχεσθαι τὴν βαφήν.

12 Διὰ τί τὰ γλυκέα ἧττον δοκεῖ γλυκέα εἶναι θερμὰ ὄντα ἢ ὅταν ψυχθῇ; Πότερον ὅτι ἅμα δύο αἰσθήσεις γίνονται ἀμφοῖν, ὥστε ἡ τοῦ θερμοῦ ἐκκρούει τὴν ἑτέραν; Ἢ ὅτι καὶ τὸ γλεῦκος θερμόν· ὥσπερ οὖν πῦρ γίνεται ἐπὶ πῦρ. Κωλύει οὖν ἡ θερμότης. [d] Ἢ ὅτι τὸ πῦρ ἀφαιρεῖται τὰς δυνάμεις ἁπάντων διὰ τὸ κινητικὸν εἶναι. [e] Ἐγγυτέρω οὖν [f] τοῦ μεταβάλλειν ἐστὶ θερμὰ ὄντα, ἀποψυχθέντα δὲ ἕστηκεν.

13 Διὰ τί ποτε τὰ ἄχυρα τὰ μὲν σκληρὰ πέττει, τὰ δὲ πεπεμμένα οὐ σήπει; Ἢ ὅτι τὰ ἄχυρα θερμόν τε καὶ ὁλκόν ἐστιν; Τῇ μὲν οὖν θερμότητι πέττει, τῷ δὲ ὁλκὸν εἶναι τὸν ἰχῶρα τὸν σηπόμενον δέχεται, διὸ οὐ σήπει.

14 Διὰ τί τὰ σῦκα μαλακὰ καὶ γλυκέα ὄντα λυμαίνεται τοὺς ὀδόντας; Ἢ διὰ [g] τὴν γλισχρότητα προσέρχεται τοῖς οὔλοις, καὶ παρεμπίπτει [h] διὰ τῶν ὀδόντων εἰς τὰ διὰ μέσου

[y] ψυχόμενα Cª.Xª.Yª. [z] τὰ om. Cª.Yª. [a] ὁ om. Cª.Yª. [b] ἀτμίζει Cª. [c] διέναι Xª. [d] ἢ om. Xª. [e] ἐγγύτερον Xª. [f] τὸ Cª.Yª. [g] τὴν om. Cª. [h] διὰ τῶν] καὶ διὰ τῶν Cª.

διὰ τὸ μαλακὰ εἶναι, καὶ σῆψιν ποιεῖ ταχέως ἅτε θερμὰ ὄντα; Τάχα δὲ ἴσως καὶ διὰ τὴν σκληρότητα τῶν [i] κεγχραμίδων ἐν τῇ τούτων κατεργασίᾳ πονοῦσι ταχέως οἱ ὀδόντες.

ΚΓ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟ ΑΛΜΥΡΟΝ ΥΔΩΡ ΚΑΙ ΘΑΛΑΤΤΑΝ.

Διὰ τί τὸ κῦμα οὐκ ἐπιγελᾷ ἐν τοῖς βαθέσι πελάγεσιν ἀλλ' ἐν τοῖς μικροῖς καὶ βραχέσιν; Ἢ ὅτι τὸ μικρὸν ὑγρὸν φερόμενον μᾶλλον διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἢ τὸ πολύ;

Διὰ τί τὰ κύματα πρότερον φοιτᾷ ἐνίοτε τῶν ἀνέμων; 2
Ἢ ὅτι πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ πνεύματος ἡ [k] θάλαττα ὠσθεῖσα πρώτη τὴν ἐχομένην ἀεὶ ταὐτὸν ποιεῖ; Διόπερ οὔσης αὐτῆς συνεχοῦς καθάπερ μιᾷ πληγῇ συνεχεῖ πάσαις γίνεται. Τὸ 2
δὲ ἐν ἑνὶ χρόνῳ γίνεται, ὥστε συμβαίνει τήν τε πρώτην καὶ τὴν ἐσχάτην [l] ἅμα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ ἀὴρ οὐ πάσχει τοῦτο, ὅτι οὔτ' ἐστὶν ἓν σῶμα συνεχές, τῷ πολλὰς πάντοθεν ἀντικρούσεις λαμβάνειν, αἳ πολλάκις κωλύουσι τὴν πρώτην καὶ νεανικωτάτην κίνησιν, τήν τε θάλασσαν οὐ ποιοῦσι τοῦτο διὰ τὸ βαρυτέραν καὶ δυσκινητοτέραν [m] αὐτοῦ εἶναι.

Διὰ τί τὰ πλοῖα γέμειν δοκεῖ μᾶλλον ἐν τῷ λιμένι ἢ ἐν 3
τῷ πελάγει, καὶ θεῖ δὲ θᾶττον ἐκ τοῦ πελάγους πρὸς τὴν γῆν ἢ ἀπὸ τῆς γῆς [n] εἰς τὸ πέλαγος; Ἢ ὅτι τὸ πλέον ὕδωρ ἀντερείδει μᾶλλον ἐκ τοῦ ὀλίγου, ἐν δὲ τῷ ὀλίγῳ δέδυκε, διὰ τὸ κρατεῖν αὐτοῦ μᾶλλον; Ὠθεῖ γὰρ [o] κάτω τὸ ὕδωρ [p] ἄνωθεν. Ἐν μὲν οὖν τῷ λιμένι ὀλίγη ἐστὶν ἡ θά- 2
λασσα, ἐν δὲ τῷ πελάγει βαθεῖα. Ὥστε καὶ ἄγειν πλέον δόξει ἐν τῷ λιμένι καὶ κινήσεται χαλεπώτερον διὰ τὸ δεδυκέναι μᾶλλον καὶ ἧττον ἀντερείδειν τὸ ὕδωρ. Ἐν τῷ πελάγει δὲ τἀναντία τούτων ἐστίν.

Διὰ τί, ὅταν [q] τι ῥιφθῇ εἰς τὴν [r] θάλατταν κυμαίνουσαν, 4
οἷον ἡ ἄγκυρα, γαλήνη γίνεται; Ἢ διότι ἵσταται ἡ θάλαττα τῷ φερομένῳ, μεθ' οὗ ἀὴρ συγκαταφέρεται, ὃς ἐπ'

[i] κεγχραμύδων Xa. [k] θάλασσα Xa. [l] ἅμα καὶ κινεῖσθαι Ca.Xa.Ya, ἅμα κεκινῆσθαι rc. Ya. [m] εἶναι αὐτοῦ Xa. [n] πρὸς Xa. [o] κάτωθεν Ya. [p] ἄνω Ca.Ya, κάτωθεν Xa. [q] τι om. Ca.Xa.Ya. [r] θάλασσαν Xa.Ya.

εὐθείας κάτω φερόμενος καὶ ἐνταῦθα ἐπισπασθεὶς συνεπισπᾶται τὸ ἐκ [s] πλαγίου κινοῦν τὴν θάλατταν; Ὁ δὲ κλύδων τῆς [t] θαλάττης οὐκ ἄνωθεν κάτω γίνεται ἀλλ' ἐπιπολῆς· οὗ λή-
2 ξαντος γαλήνη γίνεται. Ἔτι συνιοῦσα ἡ θάλασσα εἰς τὰ διαστάντα τῷ φερομένῳ δίνην ποιεῖ. Ἡ δὲ δίνη κύκλῳ φέρεται. Ἐπεὶ δὲ ἡ εὐθεῖα τοῦ κύκλου [v] κατὰ σημεῖον ἅπτεται, τὰ δὲ κύματα [w] ἐπ' εὐθείας λοξῆς φέρεται, συμβαίνοι ἂν αὐτὰ τοῦ ἐξωτάτου τῆς δίνης [v] κατὰ σημεῖον ἅπτεσθαι, διά τε τὰ εἰρημένα καὶ διὰ τὴν τῆς δίνης φοράν, ἣ προσιοῦσα
3 ἀπωθεῖται αὐτά. Ἀκύμου δὲ ὄντος τοῦ κατ' αὐτὴν τόπου, [x] γαλήνην ἐν τῇ ῥήξει αὐτῆς συμβαίνει γίνεσθαι, ὅτι συγκαταβὰς [y] ὁ ἀὴρ τῷ ἐνεχθέντι κάτω, ἀναφερόμενος καὶ ὠθῶν ἄνω τὴν θάλατταν [z] ὥσπερ πομφολυγοῖ αὐτήν· ἡ γὰρ πομφόλυξ ὑγροῦ ὑπ' ἀέρος κάτωθεν ἀνωθουμένου ἐστίν. Πομφόλυξ δὲ πᾶσα λεία καὶ γαληνός ἐστιν. Σημεῖα δὲ τῶν εἰρημένων ἐστί· μετέωρος γὰρ ἡ κατὰ τὸ ἐνεχθὲν κάτω θάλαττα τῆς πέριξ γίνεται μικρὸν ὕστερον.

5 Διὰ τί ἐνίοτε πλοῖα θέοντα ἐν τῇ θαλάττῃ εὐδίας καταπίνεται καὶ ἀφανῆ γίνεται, ὥστε μηδὲ ναυάγιον ἀναπλεῖν; Ἢ ὅταν ἀντρώδης τόπος ἐν τῇ ὑπὸ [a] τὴν θάλατταν γῇ ῥαγῇ, ἅμα εἰς τὴν θάλατταν καὶ ἔσω ἀκολουθεῖ τῇ τοῦ πνεύματος φορᾷ; Ὁμοίως δὲ καὶ [b] πάντῃ φερομένη [c] κύκλῳ φέρεται
2 κάτω. Τοῦτο δ' ἔστι δῖνος. Τὰ δὲ περὶ [d] Μεσήνην ἐν τῷ πορθμῷ πάσχει μὲν τοῦτο διὰ τὸν ῥοῦν (γίνονται [e] γὰρ αἱ δῖναι ὑπὸ τούτου) καὶ καταπίνεται εἰς βυθὸν διὰ ταῦτά τε, καὶ [f] ὅτι θάλαττά [g] τε βαθεῖα [h] καὶ γῆ ὕπαντρος μέχρι πόρρω. Φέρουσιν οὖν εἰς ταῦτα ἀποβιαζόμεναι αἱ δῖναι· διὸ
3 οὐκ ἀναπλεῖ αὐτόθι τὰ ναυάγια. Ὁ δὲ ῥοῦς γίνεται, ὅταν παυσαμένου τοῦ [i] προτέρου ἀντιπνεύσῃ ἐπὶ τῆς [k] θαλάττης ῥεούσης τῷ προτέρῳ πνεύματι, μάλιστα δὲ ὅταν [l] νότος ἀν-

[s] πελαγίου Y[a]. [t] θαλάσσης Y[a]. [v] utrobique κατὰ τὸ σημεῖον C[a]. [w] ὑπ' X[a]. [x] γαλήνη C[a].Y[a]. [y] ὁ om. X[a].Y[a]. [z] καθάπερ X[a].Y[a]. [a] τὴν om. C[a]. [b] πᾶν τῇ X[a]. [c] κύκλον C[a].Y[a]. [d] μέσην X[a].Y[a]. [e] γὰρ] δὲ C[a]. [f] ὅτι ἡ θ. C[a].Y[a]. [g] βαθεῖά τε C[a].X[a].Y[a]. [h] καὶ ἡ γῆ C[a].Y[a]. [i] πρότερον Y[a], πότερον C[a]. [k] θαλάσσης X[a].Y[a]. [l] νόσος C[a].

τιπνεύσῃ. Ἀντιπνέοντα γὰρ ἀλλήλοις τὰ ῥεύματα παρεκ-
θλίβεται ὥσπερ ἐν τοῖς ποταμοῖς, καὶ γίνονται αἱ δῖναι.
Φέρεται δὲ ἑλιττομένη ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἄνωθεν ἰσχυρὰ 4
οὖσα. Ἐπεὶ οὖν εἰς πλάγιον οὐκ ἔστιν ὁρμᾶν (ἀντωθεῖται
γὰρ ὑπ' ἀλλήλων), ἀνάγκη εἰς βάθος ὠθεῖσθαι, ὥστε καὶ ὃ
ἂν ληφθῇ ὑπὸ τῆς δίνης, ἀνάγκη συγκαταφέρεσθαι. Διὸ
[m] ἀνάσιμα τὰ πλοῖα ποιοῦνται· ἤδη γὰρ ὀρθόν ποτε μνη-
μονεύεται καταποθέν.

Διὰ τί ἡ θάλαττα λευκοτέρα ἡ ἐν τῷ Πόντῳ ἢ [n] ἡ ἐν 6
τῷ [o] Αἰγαίῳ; Πότερον διὰ τὴν ἀνάκλασιν τῆς ὄψεως τὴν
γινομένην ἀπὸ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἀέρα; Ὁ μὲν γὰρ περὶ
τὸν Πόντον ἀὴρ παχὺς καὶ λευκός, ὥστε καὶ τῆς [p] θαλάττης
ἡ ἐπιφάνεια τοιαύτη φαίνεται, ὁ δὲ ἐν τῷ Αἰγαίῳ κυανοῦς
διὰ τὸ μέχρι πόρρω εἶναι καθαρός, ὥστε καὶ ἡ θάλαττα
ἀνταυγοῦσα τοιαύτη φαίνεται. Ἢ ὅτι πᾶσαι αἱ λίμναι 2
λευκότεραι τῆς θαλάττης; Ὁ δὲ Πόντος ἐστὶ λιμνώδης διὰ
τὸ πολλοὺς ποταμοὺς εἰς αὐτὸν ῥεῖν. Αἱ δὲ λίμναι διαλευ-
κότεραι τῆς θαλάττης καὶ τῶν ποταμῶν· γράφουσι [q] γοῦν οἱ
γραφεῖς τοὺς μὲν ποταμοὺς ὠχρούς, τὴν δὲ θάλατταν [r] κυα-
νέαν. Ἢ ὅτι διὰ μὲν τοῦ [s] ποτίμου διέρχεται ταχὺ ἡ ὄψις, 3
καὶ οὐκ ἀνακλᾶται πρὸς τὸν ἀέρα, ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης
οὔ; Οὔτ' ἄνω [t] ἀνακλᾶται διὰ τὸ μὴ λεῖον εἶναι τὸ ὕδωρ·
κάτω δὲ ἀποκάμνει βαδίζουσα· διὸ μέλαινα φαίνεται. Ἐν
δὲ τοῖς λιμνώδεσιν ἐπιπολῆς ὄντος τοῦ ποτίμου, κάτω δὲ τοῦ
ἁλμυροῦ, οὐ διέρχεται, ἀλλ' ἀνακλᾶται πρὸς τὴν αὐγήν· διὸ
φαίνεται λευκὴ ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς.

Διὰ τί ἡ θάλαττα τοῦ ποτίμου ὕδατος [v] ἧττον ψυχρά, 7
καὶ τὰ ἁλυκὰ τῶν γλυκέων; Πότερον ὅτι πυκνότερον ἡ
θάλαττα καὶ μᾶλλον σῶμα; Τὰ δὲ τοιαῦτα ἧττον ψύχε-
ται, [w] ὥσπερ καὶ θερμαίνεται μᾶλλον· σωστικωτέρα γὰρ τοῦ
θερμοῦ διὰ τὴν πυκνότητα. Ἢ ὅτι λιπαρωτέρα ἡ θάλαττα; 2

[m] ἀνάσημα Ca. [n] ἡ post ἢ om. Xa. [o] αἰγέω Ca.Ya, αἰγιαλῷ Q.Ka.s.
[p] θαλάσσης Ya. [q] οὖν Ca.Ka. [r] κυαναίαν Ca. [s] ποτίμου οὐ δ. Xa.
[t] κλᾶται Ca. [v] ἥττων Ca.Ya. [w] ὥστε Ca.

Διὸ [x] καὶ οὐ σβέννυσι τὴν φλόγα. Ὁμοίως [y] δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Τὸ δὲ λιπαρώτερον θερμότερον. Ἢ ὅτι γῆς πολὺ ἔχει, ὥστε ξηρότερον; Τὸ δὲ ξηρότερον θερμότερον.

8 Διὰ τί ἡ θάλαττα εὐδιοπτοτέρα τοῦ ποτίμου, παχυτέρα οὖσα; Λεπτότερον γὰρ τὸ πότιμον τοῦ ἁλμυροῦ. Ἢ οὐ τὸ λεπτὸν αἴτιον, ἀλλ' εὐθυωρίαι τῶν πόρων πλεῖσται καὶ μέγισταί εἰσιν; Τὸ μὲν οὖν πότιμον [z] πυκνὸν διὰ [a] λεπτομέρειάν ἐστι, τὸ δὲ ἁλμυρὸν μεγάλα ἔχει τὰ διάκενα. Ἢ ὅτι καθαρώτερον ἡ θάλαττα; Γῆ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν, ἡ δὲ ἄμμος βαρεῖα οὖσα ὑφίσταται. Τὰ δὲ πότιμα γεώδη. Αὐτὴ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ φερομένη ἀναθολοῦται ταχύ.

9 Διὰ τί ἐν τοῖς βορείοις εὐδιοπτοτέρα [b] ἡ θάλαττα ἢ ἐν τοῖς νοτίοις; Ἢ ὅτι ἐν τῇ γαλήνῃ χρῶμα ἔχει ἡ θάλαττα; Λιπαρὸν γὰρ [c] ἔνεστιν ἐν τῷ ἁλμυρῷ χυμῷ. Σημεῖον δέ·
2 ἐκκρίνεται γὰρ ἔλαιον ἐν ταῖς ἀλέαις. Εὐδίας οὖν οὔσης καὶ ἀλεεινοτέρας τῆς θαλάττης διὰ κουφότητα, ἐπανθεῖ ἄνω ὁ τοιοῦτος χυμός. Τοῖς δὲ βορείοις ἧττον διὰ τὸ ψῦχος. [d] Ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ εὐδιοπτότερον τοῦ ἐλαίου· τὸ γὰρ ἔλαιον χρῶμα ἔχει, τὸ δὲ ὕδωρ ἄχροον παρεμφαινόμενον σαφεστέραν ποιεῖ τὴν ἔμφασιν.

10 Διὰ τί λουσάμενοι τῇ θαλάττῃ θᾶττον ξηραίνονται, βαρυτέρᾳ [e] οὔσῃ [f] τῶν ποτίμων; Ἢ ὅτι παχυτέρα καὶ γεώδης ἡ θάλαττα; Ὀλίγον οὖν ἔχουσα τὸ ὑγρὸν ξηραίνεται θᾶττον.

11 Διὰ τί τὰ κύματα ἀνεμώδη; Ἢ ὅτι σημεῖά ἐστι πνεύματος ἐσομένου; Ἔστι γὰρ τὸ πνεῦμα σύνωσις ἀέρος. Ἢ διὰ τὸ ἀεὶ προωθεῖσθαι γίνεται; Προωθεῖ δὲ οὐ συνεχές πω ὂν τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ ἀρχόμενον. Τὸ μὲν δὴ πρῶτον ὥσπερ προεμαράνθη, ἄλλο δὲ τοῦτο προέωσε καὶ ἄλλην πυκνότητα ἤγαγεν καὶ ἀπεμαράνθη. Ὥστε δῆλον, ὅταν ἤδη τὸ προω-

[x] καὶ om. C^a. [y] δὲ om. C^a.Y^a. [z] πυκνὸν om. C^a. [a] λεπτοτέρειαν C^a. [b] ἡ om. Y^a. [c] ἐστιν C^a. [d] ἔσται C^a. [e] οὖσα C^a. [f] τῶ ποτίμω C^a.X^a.Y^a.

θούμενον παρῇ, ὅτι ἥξει καὶ τὸ κινοῦν· ἀρχόμενον γὰρ τοῦτο ποιεῖ.

Διὰ τί τὸ κῦμα προεκπίπτει τοῦ πνεύματος; Ἢ ὅτι οὐχ 12 ἅμα παύεται τὸ πνεῦμα [τὸ] πνέον καὶ ἡ θάλαττα κυμαίνουσα, ἀλλ' ὕστερον ἡ θάλαττα, ἐνδέχεται τὸ κινῆσαν πνεῦμα φθαρῆναι πρὸ τοῦ γενέσθαι αἰσθητόν. Ὥστε οὐ πρότερον τὸ κῦμα πνεύματος, ἀλλὰ τὸ μὲν λανθάνει τὸ δὲ οὔ. Ἢ οὐχὶ τὰ πνεύματα ἅμα πανταχοῦ πνεῖ, ἀλλ' ὅθεν ἡ 2 ἀρχὴ πρότερον; Ἅμα δὲ πνεῖ καὶ τὴν πλησίον θάλατταν κινεῖ, αὕτη δὲ τὴν ἐχομένην· καὶ οὕτως ἂν ἐνδέχοιτο πρότερον τὸ κῦμα ἐκπίπτειν. Ὑπὸ γὰρ τῆς θαλάσσης καὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἡ κίνησις ἡ θάττων τοῦ ἀέρος ἢ τῆς θαλάττης.

Διὰ τί ἐν τῇ θαλάττῃ μᾶλλον νεῖν [g] δύνανται ἢ ἐν τοῖς 13 ποταμοῖς; Ἢ ὅτι ὁ νέων ἀεὶ ἐπιστηριζόμενος ἐν τῷ ὕδατι νεῖ, ἐν δὲ τῷ σωματωδεστέρῳ μᾶλλον ἀποστηρίζεσθαι δυνάμεθα, [h] σωματωδέστερον δέ ἐστι τὸ θαλάττιον ὕδωρ τοῦ ποταμίου· παχύτερον γάρ ἐστι καὶ μᾶλλον ἀντερείδειν δυνάμενον.

Διὰ τί ποτε ἐν τῇ θαλάττῃ πλείω χρόνον διατελεῖν δύ- 14 νανται ἢ ἐν τῷ ποταμῷ; Ἢ διότι τὸ ποτάμιον ὕδωρ λεπτόν ἐστιν; Μᾶλλον [i] οὖν [k] παρεισδυόμενον πνίγει.

Διὰ τί ἡ μὲν θάλαττα κάεται, τὸ δὲ ὕδωρ οὔ; Ἢ κάεται 15 μὲν κἀκεῖνο, ἡ δὲ θάλαττα ἧττον σβέννυσι τὸ πῦρ διὰ τὸ λιπαρωτέρα εἶναι; Σημεῖον δὲ ὅτι λιπαρωτέρα· ἀπὸ γὰρ τῶν ἁλῶν ἔλαιον ἀφαιρεῖται. Ἢ καὶ ἧττον δύνανται οἱ 2 πόροι ἁρμόττειν τῷ πυρὶ διὰ τὸ παχύτεροι εἶναι, καὶ μᾶλλόν γε δή, ἅτε καὶ τῶν [l] ἁλῶν ἐνυπαρχόντων; Ὥσπερ οὖν τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ ἧττον σβεστικόν, καὶ τὸ ξηρὸν μᾶλλον κατὰ λόγον καυστικόν ἐστι, καὶ ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον, τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θερμοῦ εἶναι, τὸ ξηρότερον δὲ τῇ θαλάττῃ· ἄμφω [m] δὲ ταῦτα μᾶλλον ὑπάρχει.

[g] δύναται Xa. [h] σωματωδέστερον μᾶλλον δὲ Xa. [i] οὖν] δὲ Xa. [k] παρεισδυνόμενον Ca. [l] ἄλλων Ca. [m] δὲ om. Ca.Ya.

16 Διὰ τί ἀπὸ μὲν τῆς θαλάττης οὐκ ἀποπνεῖ ἕωθεν ψυχρόν, ἀπὸ δὲ τῶν ποταμῶν; Ἢ ὅτι ἡ μὲν θάλαττά ἐστιν [n] ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις, οἱ δὲ ποταμοὶ ἐν στενοῖς; Ἡ μὲν [n] οὖν ἀπὸ τῆς θαλάττης αὔρα εἰς πολὺν τόπον σκίδναται, ὥστε εἶναι ἀσθενής, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀθρόως φέρεται καὶ μᾶλλον ἰσχύει, διὸ μᾶλλον εἰκότως φαίνεται ψυχρά.
2 Ἢ [o] οὐ τοῦτό ἐστιν αἴτιον, ἀλλ' οἱ μὲν ποταμοὶ ψυχροί εἰσιν, ἡ δὲ θάλαττα οὔτε θερμὴ οὔτε ψυχρά; Γίνεται δὲ ἡ αὔρα καὶ ἡ ἀναπνοὴ θερμαινομένων [p] ἢ ψυχομένων τῶν ὑγρῶν· ὁπότερον γὰρ ἂν τούτων πάσχῃ, ἐξαεροῦται, ἐξαερουμένου δὲ τοῦ ὕδατος ὁ ἀὴρ ὁ γινόμενος φέρεται, ὅ ἐστιν αὔρα.
3 Τὸ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν ψυχρῶν [q] ψυχρὸν εἰκότως ἀποπνεῖ, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν σφόδρα θερμῶν ἀποπνέον ψύχεται καὶ γίνεται ψυχρόν. Τοὺς μὲν οὖν ποταμοὺς [r] ψυχροὺς ἅπαντας [s] εὕροι τις ἄν, ἡ δὲ θάλαττα οὔτε ψυχρὰ οὔτε θερμὴ σφόδρα ἐστίν. Οὔτε οὖν τὸ ἀποπνέον ψυχρὸν ἀπ' αὐτῆς ἐστί, διὰ τὸ μὴ ψυχρὰν εἶναι, οὔτε ψύχεται ταχύ, διὰ τὸ μὴ θερμὴν εἶναι σφόδρα.

17 Διὰ τί ἐν τοῖς μείζοσι πελάγεσι [t] βραδύτερον καθίσταται κύματα ἢ ἐν τοῖς βραχέσιν; Ἢ ὅτι ἐκ τῆς πολλῆς κινήσεως βραδύτερον καθίσταται πᾶν ἢ ἐκ τῆς ὀλίγης; Ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις πελάγεσι πλείων ἡ ἄμπωτις γίνεται ἢ ἐν τοῖς βραχέσιν. Οὐθὲν οὖν ἄλογον τὸ [v] πλεῖον βραδύτερον καθίστασθαι.

18 Διὰ τί τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ ψυχρὸν μὲν οὐ πότιμον, θερμαινόμενον δὲ μᾶλλον γίνεται πότιμον, καὶ θερμὸν δὲ ὂν καὶ ἀποψυχόμενον; Ἢ διότι εἰς τὸ ἐναντίον [w] ἀπὸ τοῦ ἐναντίου πέφυκε μεταβάλλειν; Ἔστι δὲ τὸ πότιμον τῷ ἁλμυρῷ ἀντικείμενον· καὶ θερμαινομένου μὲν ἀφέψεται τὸ ἁλμυρόν, ψυχομένου δὲ [x] ὑφίσταται.

[n] ἐν post ἐστιν et mox οὖν om. Ca. [o] οὐ om. idem. [p] ἢ ψυχομένων om. Xa. [q] ψυχρὸν om. Ca.Xa.Ya. [r] ἅπαντας ψυχροὺς Xa. [s] εὕροι om. Ca. [t] βραδυτέρα Xa. [v] πλεῖον om. Ca.Xa.Ya. [w] ὑπὸ Ca.Xa.Ya. [x] ἐφίσταται Ca.

Διὰ τί τὰ πρὸς τῇ θαλάττῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὕδατα γλυκέα [ὕδατα] ἀλλ' οὐχ ἁλμυρά; Ἢ διὰ τὸ ποτιμώτερα διηθούμενα γίνεσθαι; Διηθεῖται δὲ τὸ ἐγγύτερον τῆς θαλάττης μᾶλλον. 19

Διὰ [y] τί τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ οὐκ ἀπόρρυτόν ἐστιν; Ἢ διότι 20
τὸ μὲν βαρὺ στάσιμον, τὸ δὲ ἁλμυρὸν βαρύ; Διὸ καὶ τὰ θερμὰ μόνα τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων ἀπόρρυτά ἐστιν. Ἔχει γὰρ κουφότητα ἐν αὑτοῖς, [z] ἣ κρατεῖ τῆς κατὰ τὴν ἁλμυρίδα βαρύτητος· τὸ γὰρ θερμὸν κουφότερόν ἐστιν. Ἔτι τὰ μὲν 2
ἀπόρρυτα διηθεῖται διὰ τῆς γῆς· [a] ἠθουμένων δὲ ἀεὶ μάλιστα ὑφίσταται τὸ παχύτατον καὶ βαρύτατον, ἐκκρίνεται δὲ τὸ κοῦφον καὶ καθαρόν· ἔστι γὰρ τὸ μὲν ἁλμυρὸν βαρύ, τὸ δὲ γλυκὺ κοῦφον. Διόπερ ἐστὶ γλυκέα τὰ ἀπόρρυτα. Τὸ δ' αὐτὸ αἴτιόν ἐστι καὶ διὰ τί τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ κινούμενον καὶ μεταβάλλον γλυκύτερον γίνεται· κουφότερον γὰρ καὶ ἀσθενέστερον διὰ τὴν κίνησιν γίνεται.

Διὰ τί ἐν τῇ Λιβύῃ ἐὰν ὀρύξῃ τις παρὰ τὴν θάλατταν, 21
τὸ πρῶτον πότιμον, εἶθ' ἁλμυρὸν γίνεται ταχύ, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τόποις ἧττον ποιεῖ τοῦτο; Πότερον ὅτι τὸ μὲν πρῶτον τὸ ὑπάρχον ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὸ πεπεμμένον ὑπὸ τῆς γῆς ἐστίν, ὅταν δὲ χρονισθῇ, ἡ θάλαττα προσδιηθουμένη διὰ τὸ [b] πρόσφατον εἶναι ποιεῖ ἁλμυρώτερον. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἢ οὐκ ἔχει ἢ πολὺ ὕδωρ διὰ τὸ μὴ ξηραίνεσθαι τὸν τόπον.

Διὰ τί τοὺς ἅλας θᾶττον τήκει τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ ἢ τὸ 22
πότιμον; Ἢ διότι τὸ μὲν τήκεσθαί ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ [c] ὑγροῦ θερμοῦ εἰσιόντος διαιρεῖσθαι, ὥστε ὑγρὸν εἶναι; Οὐ τήκει δὲ ἢ τὰ ὅλως μὴ δυνάμενα εἰσιέναι, ἢ τὰ οὕτως ὥστε μὴ θιγγάνειν. Μόλις δὲ τήκει τὰ ῥᾳδίως διεξιόντα· τὰ δ' ἐπιόντα βιαζόμενα, ταῦτα [d] τάχιστα διαιρεῖ. Οὐκ εἰσέρχεται δὲ τὰ 2
λίαν μεγαλομερῆ· ὑπερέχει γὰρ τῶν πόρων. Τὰ δὲ μικρομερέστερα διέρχεται οὐ ψαυόμενα. Ἔστι δὲ τὸ μὲν πότι-

[y] τί δὲ τὸ Xa. [z] ἡ Xa. [a] διηθουμένων Xa. [b] πρόφατον Ca.
[c] ὑγροῦ ἢ θερμοῦ Ca.Ya. [d] τάχιστα δὲ διαιρεῖ Ca.

μον λεπτόν, τὸ δὲ ἁλμυρὸν παχύτερον. Ὥστε τὸ μὲν ῥᾳδίως διὰ [e] τὴν λεπτότητα διαδῦνον μόλις τήκει, τὸ δὲ εἰσέρχεται μὲν ἧττον [f] δὲ διὰ τὸ μεγαλομερέστερον εἶναι διαιρεῖ, καὶ βιάζεται θᾶττον.

23 Διὰ τί τὸ ὕδωρ ἧττον φαίνεται λευκόν, ἐὰν κινῆται, οἷον καὶ ἡ φρίκη; Διὸ καὶ Ὅμηρος ἀρχομένου φησὶ τοῦ πνεύματος

[g] μελάνει δέ τε πόντος ὑπ᾿ αὐτοῦ.

Ἢ διὰ δύο αἰτίας, ἐγγύθεν μὲν τῆς ὄψεως οὔσης, διὰ τὸ διιέναι τὴν ὄψιν μᾶλλον ἠρεμοῦντος, κινουμένου δὲ [h] μὴ εὐθυ-
2 πορεῖν· τὸ δὲ διαφανὲς λευκὸν φαίνεται. Δι᾿ οὗ γὰρ μὴ διέρχεται ἡ ὄψις, μέλαν φησὶν εἶναι. Διὸ καὶ ὁ ἀὴρ πόρρωθεν μέλας φαίνεται, ὁ δὲ ἐγγὺς λευκός, καὶ θαλάττης τὸ μὲν ἐγγὺς λευκόν, τὸ δὲ πόρρωθεν κυανοῦν καὶ μέλαν. Πόρρωθεν δέ, κινουμένης πως τῆς ὄψεως, καὶ [i] τῷ διανακλᾶσθαι ἀθρόον τὴν ὄψιν, ἐὰν ἠρεμῇ πρὸς τὸ φῶς, κινουμένου δὲ μὴ δύνασθαι.

24 Διὰ τί ἐν τοῖς βαθέσι πελάγεσι τὸ κῦμα οὐκ ἐπιγελᾷ, ἀλλ᾿ ἐν τοῖς μικροῖς; Πότερον ὅτι τὸ μικρὸν φερόμενον ὕδωρ διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ ἀέρος μᾶλλον ἢ τὸ πολύ; Διὸ θραύεται πατάξαν μᾶλλον. Ἐν μὲν οὖν τῷ βαθεῖ πολὺ τὸ κινούμενον, ἐν δὲ τῷ βραχεῖ ὀλίγον.

25 Διὰ τί οἱ [k] πρὸς νότον τόποι ἁλυκώτερα τὰ ὕδατα ἔχουσιν; Ἢ διὰ τὸ τὴν θάλατταν ὑπὸ νότου ὠθεῖσθαι ὑπὸ τὴν γῆν κεράννυται;

26 Διὰ τί τῶν ὑδάτων τὸ ἁλμυρὸν ἐπὶ τῷ γλυκεῖ οἴνῳ [l] μᾶλλον [m] ἐπιπολάζει ἢ ἐπὶ τῷ αὐστηρῷ; Πότερον ὅτι μᾶλλον ἔχει γῆν ὁ γλυκύς, ὥσπερ ἡ ἀσταφίς; Ἢ ὅτι βαρύτερος καὶ γλισχρότερος ὁ γλυκύς, ὥσθ᾿ ἧττον μίγνυται, [n] μὴ [o] μιγνύμενος δὲ ἐφίσταται.

[e] τὴν om. Ca.Ya. [f] δὲ καὶ διὰ Xa. [g] μελαίνει Ca.Xa.Ya. [h] μὴ] διὰ τὸ μὴ Ca. [i] τὸ Ca.Ya. [k] πρὸς τὸν νότον Ca. [l] μᾶλλον om. Ca.Ya. [m] ἐμπίπλαται Ca.Xa.Ya. [n] μὴ om. Ca. [o] μιγνύμενον Xa.Ya.

Διὰ τί ὅλως ἐφίσταται γεῶδες ὄν; Ἡ γὰρ οἰκεία φορὰ 27
κάτω. Πότερον [p] ὅτι μᾶλλον ἔχει γῆν ὁ γλυκύς; Ἢ διὰ
τὴν θερμότητα, καθάπερ οἱ ἅλες; Ὅμοιον γὰρ ἐξανθήματι.
Ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν; [q] Εἰ γὰρ οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῷ
γλυκεῖ μᾶλλον, οὐκ ἄλογον· θερμότατος γάρ.

Διὰ τί τὰ κύματα πρότερον φοιτᾷ ἐνίοτε τῶν ἀνέμων; 28
Ἢ διότι καὶ τελευτᾷ ὕστερον; Τὸ γὰρ πρῶτον πνεῦμα
ὡσανεὶ προδιαλύεται τοῦ ὠσθέντος κύματος· ἀφικνεῖται δὲ
οὐκ αὐτὸ τὸ πρῶτον ὠσθέν, ἀλλ' ἀεὶ ἡ ὦσις γίνεται τοῦ
ἐχομένου.

Διὰ τί αἱ κυματωδέστεραι [r] γαῖ στερραὶ γίνονται πολ- 29
λάκις οὕτω σφόδρα ὥσπερ ἠδαφισμέναι; Καὶ ἡ μὲν κυμα-
τώδης γῆ [s] στερρά, ἡ δὲ ἄποθεν χαῦνος. Ἢ διότι ἡ μικρὰ
ἄμμος οὐ [t] πόρρωθεν ἐκβάλλεται ὑπὸ τοῦ κύματος, ἀλλὰ ἡ
μείζων μᾶλλον; Ὥσπερ καὶ τῇ χειρὶ βάλλειν πόρρω οὐ τὸ
ἐλάχιστον μάλιστα δυνατόν. Ἔπειτα πολλῶν κυκωμένων
τὰ ἐλάχιστα ἐμπίπτοντα πυκνοῖ. Ἡ δὲ τοῦ κύματος [v] λω- 2
φῶντος κίνησις ἐδαφίζει, κινεῖ δὲ οὐκέτι. Διὰ μὲν οὖν τὸ
τὰ [w] μικρότατα μὴ πόρρω δύνασθαι πηδᾶν, ἐκ μικρῶν σφό-
δρα συντέθειται· διὰ δὲ τὸ πολλάκις κινεῖσθαι συνεχὲς γίνε-
ται πιπτούσης ἄμμου, ἕως ἂν συναρμόσῃ· διὰ δὲ τὸ κῦμα τὸ
τελευταῖον ἐδαφίζεται, καὶ τὸ ἠρέμα ὑγρὸν συγκολλᾷ. Ἡ
δὲ πόρρω ξηρά τε οὖσα διίσταται, καὶ ἐκ μειζόνων ἐστὶ λιθι-
δίων καὶ [x] ἀνεδάφιστος.

Διὰ τί τῆς θαλάσσης τὰ ἄνω τῶν ἐν τῷ βάθει ἁλμυρώ- 30
τερα καὶ θερμότερα; Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς φρέασι τοῖς
ποτίμοις τὸ ἐπιπολῆς ἁλμυρώτερον τοῦ εἰς βάθος· καίτοι
ἔδει [y] τὸ κατωτέρω· [z] βαρύτερον γὰρ τὸ ἁλμυρόν. Ἢ διότι 2
ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἀνάγει ἀεὶ τὸ ἐλαφρότατον ἀπὸ τῶν
ὑγρῶν; Τὸ δὲ ποτιμώτερον ἀεὶ κουφότερον, μᾶλλον δὲ ἀπά-

[p] ὅτι—ἢ om. Ca.Ya. [q] ἢ Ca.Xa.Ya. [r] γαῖαι Ca. [s] στερεά, ἡ δὲ ἄπωθεν Ya. [t] πόρρω Ca. [v] λοφῶντος Xa. [w] τὰ μακρότατα μὴ Xa, μὴ τὰ μακρότατα Ya, μὴ τὰ μικρότατα Ca. [x] ἀνεφίδαστος Ca. [y] τῷ κ. Xa.Ya. [z] βαθύτερον codices.

γει ἀπὸ τῶν [a] ἐγγυτέρω τόπων. Ὥστε καὶ τῆς θαλάττης ἀπὸ τῶν ἐπιπολῆς καὶ τῶν ποτίμων ἀνάγκη τὸ λειπόμενον ἁλμυρώτερον εἶναι, ἀφ' ὧν ἀνῆκται, ἢ ἀφ' ὧν μηθὲν ἢ ἔλαττον
3 τὸ γλυκύ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ [b] θερμότερα τὰ ἄνω· τὸ γὰρ ἁλμυρὸν θερμότερον τοῦ ποτίμου. Διὸ καὶ φασί τινες τῶν ἡρακλειτιζόντων ἐκ μὲν τοῦ ποτίμου ξηραινομένου καὶ πηγνυμένου λίθους [c] γίνεσθαι καὶ γῆν, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης τὸν ἥλιον ἀναθυμιᾶσθαι.

31 Διὰ τί τῆς θαλάττης τὰ πρὸς τῇ γῇ γλυκύτερά ἐστιν; Ἢ διότι ἐν τῇ κινήσει μᾶλλόν ἐστιν; Κινούμενον δὲ τὸ ἁλμυρὸν γλυκύτερον γίνεται. Ἢ ὅτι καὶ ἐν τῷ βάθει ἁλμυρώτερόν ἐστι τὸ ὕδωρ, τὰ δὲ πρὸς τῇ γῇ ἧττόν ἐστι βαθέα. Διὸ καὶ τἀγχιβαθῆ ἁλμυρά ἐστι καὶ οὐχ ὁμοίως [d] γλυκέα. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι βαρὺ ὂν τὸ ἁλμυρὸν φέρεται μᾶλλον εἰς βάθος.

32 Διὰ τί ἡ θάλαττα [e] μόνον τῶν ὑδάτων κάεται, τὰ δὲ πότιμα καὶ ποτάμια οὔ; Πότερον ὅτι γῆν πολλὴν ἔχει; Δηλοῦσι [f] δὲ οἱ ἅλες. Ἢ διότι λιπαρά; Δηλοῖ δὲ [g] τὸ ἐν τοῖς [h] ἅλασιν [i] ὑφιστάμενον ἔλαιον.

33 Διὰ τί ἐν ταῖς λίμναις ἄμμος οὐ γίνεται ἢ ἧττον ἢ ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ τοῖς ποταμοῖς; Ἢ ὅτι ἐν τῇ θαλάττῃ πέτραι γίνονται, καὶ ἡ γῆ ἐκκέκαυται μάλιστα; Ἡ δὲ ἄμμος ἐστὶ
2 πέτρα ἐψηγμένη εἰς μικρὰ καὶ ἐλάχιστα μόρια. Ψήχεται δὲ διὰ τὴν πληγὴν τῶν κυμάτων. Ἐν δὲ ταῖς λίμναις [k] οὐ γίνονται ὁμοίως πέτραι καθαραί, οὐδὲ θραύονται ὁμοίως διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι κύματα ὁμοίως. Ἐν δὲ τοῖς ποταμοῖς μᾶλλον, ὅτι τὴν μὲν γῆν καταφέρουσι, τὰς δὲ πέτρας τῇ πληγῇ θραύουσιν.

34 Διὰ τί, ὅταν ἡ λίμνη ἢ κοπάσῃ ἢ ξηρὰ γένηται, [l] ἀποκάεται ὁ σῖτος ἐν τῷ πεδίῳ μᾶλλον; Πότερον ὅτι τὸ ὑγρὸν

[a] ἐγγυτέρω codices. [b] θερμότατα ἄνω Xa. [c] γενέσθαι Ca.Ya. [d] γλυκεῖα Ca.Ya. [e] μόνη Ca.Xa. [f] δὲ καὶ οἱ Ca. [g] τὸ om. Xa. [h] ἅλεσιν Ca.Ya. [i] ἐφιστάμενον Ya. [k] οὐ] οὐδὲ Ca.Xa.Ya. [l] ἀποκαίεται Ca, qui ita solet.

τὸ ἐν τῇ λίμνῃ ἀπατμίζον [l] τῇ ἀτμίδι θερμαίνει τὸν ἀέρα,
ὥστε ἐλάττους καὶ ἀσθενεστέρους [m] ποιεῖ τοὺς πάγους ἢ ἐν
τοῖς κοίλοις καὶ προσελώδεσι τόποις; Ἢ ἐκ τῆς γῆς, ὥσ-
περ λέγεται, τὰ ψύχη ἄρχεται καὶ λανθάνει εἰσδυόμενα;
Ξηρᾶς οὖν οὔσης τῆς λίμνης, διὰ πλείονος τόπου ἡ ψυχρότης 2
πλείων προσπίπτουσα πήγνυσι καὶ [n] ἀποκάει μᾶλλον. Ἐν
δὲ ταῖς τοιαύταις χώραις τὰ ψύχη κάτωθεν γίνεται, ὥσπερ
καὶ δοκεῖ. Καίτοι ἡ γῆ θερμὴ τοῦ χειμῶνος· ἀλλὰ διὰ τὸ
ἔφυγρον εἶναι κατέψυκται τὸ ἐπιπολῆς θερμὸν τὸ ἐν τῇ γῇ.
Τὸ γὰρ ὑγρὸν [o] οὔτε οὕτω πόρρω ἐστὶν ὥστε μὴ ψύχεσθαι, 3
διὰ τὴν ἐνοῦσαν θερμότητα ἐν τοῖς ὑγροῖς, οὔτε οὕτως ὀλίγον
ὥστε μηθὲν ἰσχύειν, διὰ τὸ [p] διάβροχον εἶναι τὴν γῆν. Οἷον
οὖν διὰ τὴν ψύξιν αὐτοῦ συμβαίνει ἐπὶ κρυστάλλου περιπα-
τεῖν καὶ οἰκεῖν.

Διὰ τί ἡ θάλαττα ἁλμυρὰ καὶ [q] πικρά ἐστιν; Ἢ ὅτι ἐν 35
τῇ θαλάττῃ πλείους εἰσὶν [r] οἱ χυμοί; Καὶ γὰρ τὸ ἁλμυρὸν
καὶ τὸ πικρὸν ἅμα [s] φαίνεται.

Διὰ τί τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὄστρακα καὶ λίθοι στρογγύλα 36
[t] γίνεται; Ἢ ὅτι ὁμοίως περιθραυόμενα τὰ ἔσχατα εἰς τὸ
στρογγύλον σχῆμα ἔρχεται; Τούτου γὰρ τὸ ἔσχατον ὅμοιον,
ἡ δὲ θάλαττα πάντῃ κινοῦσα ὁμοίως περιθραύει.

Διὰ τί ἐνιαχοῦ, ἐάν τις ὀρύξῃ [v] παρὰ τὴν θάλατταν, τὸ 37
μὲν πρῶτον πότιμόν ἐστιν ὕδωρ, εἶθ' ἁλμυρὸν γίνεται; Ἢ
ὅτι αὐτῆς ἐστὶ τῆς θαλάττης τῆς διηθούσης ὑπὸ τὴν γῆν τὸ
ὕδωρ; Εἰκότως οὖν τὸ πρῶτόν ἐστι γλυκύ· ἐλαφρότερον
γάρ ἐστι τὸ γλυκὺ τοῦ [w] ἁλμυροῦ, καὶ ἡ θάλαττα ἔχει τι
τοῦ γλυκέος, ὃ μιχθὲν τῇ γῇ μᾶλλον ἐπιπολάζει. Τὸ δὲ 2
[x] ἁλμυρὸν διὰ τὸ βάρος καὶ διὰ τὸ τμητικὸν εἶναι κάτω φέ-
ρεται. Εἴτε οὖν οὕτως εἴτε κατὰ τὰς φλέβας ἐκ τῆς ἠπείρου
ῥεῖ ἐπὶ τὴν θάλατταν τὸ γλυκὺ ὕδωρ, εἰκότως ἂν ἐπιπολῆς

[l] τῇ ἀτμίδι] τῷ ἀτμίδι Ca. [m] τοὺς πάγους ποιεῖ Xa. [n] ἀποκαίει Ca, qui ita solet. [o] οὐδὲ codices. [p] ἄβροχον Ca.Xa. [q] ὑγρά Ca. [r] οἱ om. Ca.Ya. [s] φαίνονται Ya. [t] γίνονται Xa. [v] περὶ Ca.Xa. [w] ἁλυκοῦ Ca.Ya. [x] ἁλυκὸν Ca.Ya.

3 εἴη τῆς θαλάττης, ἢ μίγνυται αὐτῇ. Ἀνοιχθέντων [y]δὲ τῶν πόρων, ὕστερον [z]διὰ πλῆθος τὸ [a]ἁλυκὸν κρατοῦν [b]τοιοῦτο [c]πᾶν ποιεῖ. Συμβαίνει γὰρ πεφραγμένων τῶν [d]ἄνω πόρων ἄλλην ὁδὸν ζητεῖν τὸ ἐπιρρέον· ἀνοιχθέντων δὲ ἐνταῦθα πᾶν φέρεται, καθάπερ ἐπὶ τῶν τοῦ σώματος φλεβῶν.

38 Διὰ τί ἡ θάλαττα οὖσα βαρυτέρα τοῦ ποτίμου ὕδατος μᾶλλόν [e]ἐστιν εὐδίοπτος; Πότερον ὅτι λιπαρωτέρα; Τὸ δὲ ἔλαιον [f]ἐπιχυθὲν ποιεῖ μᾶλλον εὐδίοπτον. Ἔχουσα δὲ ἐν αὑτῇ λίπος εἰκότως μᾶλλον εὐδίοπτός ἐστιν. Ἢ οὐχ ἅπαν τὸ ἐλαφρότερον καὶ εὐδιοπτότερον; Αὐτὸ γὰρ τὸ
2 ἔλαιον ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος, εὐδιοπτότερον δὲ οὔ. Ἢ οὐκ εὐδιοπτότερόν ἐστιν, ἀλλὰ φαίνεται; Τὸ γὰρ πότιμον ὕδωρ ἀπὸ τῆς [g]γῆς ἢ ἀπὸ ῥευμάτων ἐστίν, ἡ δὲ πηγὴ συναφίησι μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ γῆν, ὥστε τῷ μὴ καθαρὰ εἶναι τὰ ῥεύματα συγκατάγει τὴν γῆν καὶ [h]ἰλύν. Αὕτη οὖν ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἧττον εἶναι εὐδίοπτον.

39 Διὰ τί οἱ νέοντες ἐν τῇ θαλάττῃ [i]λαπαροὶ γίνονται; [k]Εἰ γὰρ ὅτι πονοῦσι, καὶ οἱ [l]τροχιζόμενοι ἰσχυρὸν πονοῦσι πόνον καὶ οὐ λαπάττονται. Ἢ ὅτι οὐ πᾶς πόνος ποιεῖ λάπαξιν, ἀλλ' ὁ μὴ ποιῶν σύντηξιν; Ἡ δὲ ἐν τῇ θαλάττῃ διατριβὴ καὶ ὅλως δοκεῖ βρωτικωτέρους ποιεῖν καὶ [i]λαπαρούς· θερμή τε γάρ ἐστι καὶ ξηρὰ ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀτμίς.

40 Διὰ τί Πᾶσα λίμνη πότιμος οὖσα πλύνει καὶ ῥύπτει τὰ ἱμάτια; Πλύνει μὲν γὰρ τὸ γλυκύ, ῥύπτει δὲ τὸ πικρόν, ἅμα δὲ οὐχ οἷόν τε ἔχειν ταῦτα. Ἢ οὐ τῷ πικρὸν εἶναι οὐθὲν ῥύπτει, ἀλλ' ἡ γλισχρότης ῥυπτικόν; Διὸ καὶ τὰ
2 ἀκροκώλια καὶ ὅσα μυξώδη τοιαῦτα. Ὥστε καὶ τῶν πικρῶν ὅσα τούτου μετέχει. Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ συμβέβηκε τοῦτο, ὥστε τῆς νιτρώδους δυνάμεως τὸ μὲν πικρὸν ἐκκεκαυ-

[y] δὲ] οὖν Xa. [z] διὰ τὸ πλ. Xa. [a] ἁλυκοῦν Ca. [b] τοῦτο Xa.Ya. [c] πᾶν om. Ca. [d] πόρων ἄνω Xa. [e] εὐδίοπτός ἐστιν Ca. [f] ἐπιψυχθὲν Ca. [g] γῆς] γὰρ Xa. [h] ὑλήν Ca. [i] λιπαροὶ et mox λιπαρούς Ca.Xa.Ya. [k] εἰ] οἱ Xa. [l] τροχαζόμενοι Xa.

σθαι, ἐμμένειν δὲ τὸ λιπαρὸν καὶ γλίσχρον. Τούτῳ μὲν οὖν ῥύπτει, πλύνει δὲ τῷ ποτίμῳ αὐτῆς.

41 Διὰ τί τὸ γαληνίζον τῆς θαλάττης λευκὸν [m] φαίνεται, τὸ δὲ [n] κατάφορον μέλαν; Ἢ ὅτι τὸ ἧττον ὁρώμενον μελάντερον μᾶλλον φαίνεται; Ἧττον δὲ φαίνεται τὸ κινούμενον τοῦ ἠρεμοῦντος. Ἢ [o] διότι τὸ μὲν διαφαινόμενον λευκόν, τὸ δὲ μὴ διαφαινόμενον μέλαν; Ἧττον δὲ διαφαίνεται τὸ κινούμενον.

ΚΔ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΘΕΡΜΑ ΥΔΑΤΑ.

Διὰ τί τὸ θερμὸν ὕδωρ, ἐὰν ἐπικεχρισμένοι ὦσιν ἐλαίῳ, ἧττον θερμόν ἐστι καταχεόμενον, τοῦ ἐλαίου θερμοῦ ὄντος; Ἢ διὰ τὸ λεαίνειν ὀλισθαίνει καὶ ἧττον ἐνδύνει;

2 Διὰ τί τὰ ὕδατα ἐν τοῖς φρέασι μετὰ μεσημβρίαν γίνεται τοῦ θέρους θερμά; Ἢ διότι τηνικαῦτα ἤδη κεκράτηκε τὸ θερμὸν τὸν ἀέρα; Πρὸ μεσημβρίας δὲ τὸ θερμὸν λύει [p] τὸ ψυχρὸν καὶ παύει· οὐχ ἅμα δὲ πέπαυται καὶ κρατεῖ, ἀλλ' ὅταν ἐπιχρονίσῃ.

3 Διὰ τί τὸ ὕδωρ θερμότερον ἐνίοτε τῆς [q] φλογὸς γινόμενον οὐ κατακάει [r] τὰ ξύλα, ἡ δὲ φλὸξ κατακάει; Ἢ ὅτι ἡ μὲν φλὸξ λεπτομερές, καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς πνεῦμα, τὸ δὲ ὕδωρ μεγαλομερές, ὥστε οὐκ εἰσδύεται; Ἡ δὲ φλὸξ καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἀνθράκων διὰ λεπτότητα εἰσιὸν διαλύει.

4 Διὰ τί τὸ μὲν ὕδωρ τὸ ζέον οὐ τήκει, ἡ δὲ κοιλία τήκει; Πότερον ὅτι τὸ μὲν θερμὸν τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ εἰσέρχεται διὰ λεπτότητα, τὸ δὲ ὕδωρ οὐκ εἰσέρχεται διὰ παχύτητα; Ἢ διότι καὶ τὰ ἄλλα κωλύει τήκεσθαι τὸ ὑγρόν; Οὐθὲν γὰρ ἐν ὑγρῷ τήκεται. Ἐν δὲ τῇ κοιλίᾳ τὸ ὑγρὸν εἰς τὴν κύστιν ὑπονοστοῦν οὕτω λύει.

5 Διὰ τί τῶν ἀγγείων ὁ πυθμὴν [s] οὐ κάει ἐνόντος τοῦ ὕδατος καὶ ζέοντος, ἀλλὰ καὶ φέρουσι τοῦ πυθμένος ἐχόμενοι, ἐξαιρεθέντος δὲ κάει; Ἢ ὅτι σβέννυται τὸ ἐγγινόμενον θερμὸν

[m] γίνεται Ca. [n] κατάφερον Xa.Ya, καταφερόμενον Ca. [o] ὅτι Ca. [p] τε Xa.Ya. [q] φλεβὸς Xa. [r] τὰ] μᾶλλον τὰ Xa. [s] οὐκ ἀεὶ Ca.

ἐν τῷ πυθμένι ὑπὸ τοῦ ὕδατος; Διὸ [t]καὶ οὐ τήκεται τὰ τηκτά, ἂν μὴ ψόφος ἐμπέσῃ.

6 Διὰ τί οὐχ [v]ὑπερζεῖ τοῦ χειμῶνος ὁμοίως καὶ τοῦ θέρους τὸ ὕδωρ, οὐ μόνον ὁμοίως θερμαινόμενον, ἀλλὰ [w]καὶ μᾶλλον καὶ ὁμοίως θερμὸν ὄν, καὶ ἔτι μᾶλλον; Ἢ διότι [x]ἡ ὑπέρ-
2 ζεσίς ἐστιν ἡ [y]ἀναβολὴ τῶν πομφολύγων; Τὸ μὲν οὖν ὕδωρ αὐτὸ θερμαίνεται τότε οὐθὲν ἧττον ἢ τοῦ ψύχους, αἱ δὲ πομφόλυγες αἴρεσθαι οὐ δύνανται ὁμοίως διὰ [z]τὸ τὸν περιέχοντα ἀέρα εἶναι ψυχρόν, [a]ἀλλ' [b]ἐλάττους τε [c]τὰ μεγέθη αἴρονται ὑπὸ τοῦ ψύχους θλιβόμεναι, καὶ διακόπτοντος τοῦ ἀέρος ταχὺ διαπίπτουσιν. Ὥστε [d]ἐλάττους τε τῷ ὄγκῳ καὶ τῷ πλήθει γίνονται τοῦ χειμῶνος, τοῦ [e]δὲ θέρους τοὐναντίον. Ἡ δὲ ὑπέρζεσις γίνεται διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἀφροῦ.

7 Διὰ τί τὸ μὲν θερμὸν ὕδωρ ῥυτιδοῖ, τὸ δὲ πῦρ θερμὸν ὂν οὔ; Ἢ ὅτι τὸ μὲν πῦρ ποιεῖ πνεῦμα, ὥστε ὀγκοῖ; Περιτείνεται γὰρ τὸ δέρμα. Ἡ δὲ κάμψις ῥυτίς ἐστιν.

8 Διὰ τί τῶν ἀγγείων οἱ πυθμένες θερμαινομένου τοῦ ὕδατος, ἕως ἂν ᾖ ψυχρὸν τὸ ὕδωρ, θερμότεροί εἰσιν; Ἢ διότι ψυχροῦ μὲν ἔτι ὄντος τοῦ ὕδατος ἐγκατακλείεται τὸ θερμὸν καὶ ἀντιπεριίσταται εἴσω, κωλυόμενον ἐξιέναι, ὅταν δὲ διαθερμανθῇ τὸ ἐνὸν ὕδωρ, οὐκέτι ἀποστέγοντος ἀλλὰ [f]διαπνέοντος καὶ ἐλάττονος γινομένου τοῦ πυρὸς ψυχρότερος γίνεται ὁ πυθμήν, [g]ὁμοίως ὥσπερ καὶ τὰ βαλανεῖα· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ χειμῶνος θερμότερα [h]ἢ τοῦ θέρους διὰ τὸ ἐγκατακλείεσθαι τὸ θερμὸν ἐν τῷ χειμῶνι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ θέρει ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ὄντος ψυχροῦ.

9 Διὰ τί τὸ μὲν ὕδωρ ζέον οὐκ [i]ἐκπαφλάζει, τὸ δὲ ἔτνος καὶ ἡ φακῆ; Καίτοι κουφότερον τὸ ὕδωρ τούτων, τὰ δὲ κοῦφα ῥᾷον ῥῖψαι πόρρω. Ποιεῖ δὲ καὶ τὸ ἀργύριον ταὐτό, καὶ

[t] καὶ om. C[a]. [v] ὑπερζῇ X[a]. [w] καὶ om. C[a]. [x] ἡ om. C[a]. [y] ἀνατολὴ X[a]. [z] τὸ om. C[a]. [a] ἀλλ'] ἀλλὰ καὶ X[a], ἀλλὰ καὶ τὸ margo X[a]. [b] ἐλάττους τε] ἐλαττοῦσθαι C[a].X[a].Y[a]. [c] τῶ μεγέθει X[a]. [d] ἐλαττοῦσθαι τῶ C[a].Y[a]. [e] δὲ om. C[a].Y[a]. [f] διαπνεύοντος X[a]. [g] ὁμοίως om. C[a]. [h] ἢ ἐκ τοῦ X[a]. [i] ἐμπαφλάζει C[a].

τοῦτο καθαιρόμενον· διὸ οἱ ἐν τῷ ἀργυροκοπείῳ [k]καλλύνοντες κερδαίνουσιν· τὸ γὰρ διαρριπτούμενον [l]συγκαλλύνοντες λαμβάνουσι τὰ λείψανα. Ἢ διότι ποιεῖ μὲν τὸν ἐκπαφλα- 2
σμὸν τὸ θερμὸν ἐξατμίζον καὶ βιαζόμενον τὰ ἀντικρούοντα τῇ κατὰ φύσιν αὐτοῦ φορᾷ; Τὸ μὲν οὖν ὕδωρ διὰ κουφότητα καὶ λεπτότητα οὐκ ἀποβιάζεται, ὥστε οὐκ ἀθροίζεται πολὺ θερμόν, ἀλλὰ πρὶν ἁλισθῆναι φθάνει διακόψαν τὸ ἀεὶ προσελθόν. Τὰ δὲ ἔχοντα ἐν αὐτοῖς σῶμα, οἷον τὰ ῥοφή- 3
ματα ἢ ὁ ἄργυρος, διὰ βάρος τὸ σωματοειδὲς ἔχοντα πολύ, καὶ ἀνταπωθοῦντα διὰ τὸ ἀποβιάζεσθαι βίᾳ, ἐξιόντος ἀποσφαιρίζεται ᾗ ἂν κρατήσῃ τὸ θερμόν· οὐ γὰρ δίεισι διὰ πυκνότητα, ἀλλὰ κρατεῖ, ἕως ἂν ὑπὸ τοῦ ἐπιρρέοντος θερμοῦ [m]ἀπορριφθῇ. Γίνεται δὲ πληγή, οὐκ ὦσις, διὰ τὸ ταχὺ φέρεσθαι τὸ θερμὸν κάτωθεν ἄνω.

Διὰ τί τὰ μὲν ὀλίγον χρόνον ἐν τῷ θερμῷ βρεχόμενα 10
ἀνοιδεῖ, τὰ δὲ πολὺν συμπίπτει καὶ γίνεται ῥυσά; Ἢ διότι τὸ θερμὸν [n]ἐκ πεπηγότος ὑγρὸν ποιεῖ, ἐκ δὲ ὑγροῦ πνεῦμα, τὰ δὲ πυκνὰ ἀραιοῖ; Τὸ μὲν οὖν πρῶτον θερμαῖνον τὰ 2
πεπηγότα ὑγρότερα ποιεῖ, καὶ ἐξ ὑγρῶν πνευματοποιοῦν ὀγκηρὰ ποιεῖ διαχέον· ὅταν δὲ μᾶλλον θερμαίνῃ τὸ πέριξ, ἀραιὸν ποιεῖ, ὥστε ἀποπνεῖται ἡ ἀτμίς, καὶ τὸ ὑγρὸν ξηραινόμενον συμπίπτειν ποιεῖ τοὺς ὄγκους. Συμπιπτόντων δὲ ῥυσοῦται τὸ [o]πέριξ [p]δέρμα πάντων. [q]Ἧι δὲ ἀνωμάλως, ταύτῃ ῥυσὸν γίνεται.

Διὰ τί ὑπὸ τῶν θερμῶν ὑδάτων μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν [r]ψυ- 11
χρῶν πήγνυνται λίθοι; Πότερον ὅτι τῇ τοῦ ὑγροῦ ἐκλείψει γίνεται λίθος, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἢ τοῦ ψυχροῦ ἐκλείπει τὸ ὑγρόν, καὶ ἀπολιθοῦται [s]δὴ διὰ τὸ θερμόν, καθάπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ τάς τε πέτρας καὶ τοὺς λίθους καὶ τὰ θερμὰ τῶν ὑδάτων γίνεσθαι. Ἢ τὸ θερμὸν ἀπολι- 2
θοῖ· καὶ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ δὲ λιθοῦται διὰ τὸ τὴν ὑπερβολὴν

[k] καλύναντες Ca. [l] συγκαλύοντες Ca. [m] ἀπορριφῇ Ca. [n] ἐκ τοῦ πεπηγότος Xa. [o] πέθιξ Ca. [p] δέρματα Xa. [q] ᾗ] ὡς Ca. [r] ψυχῶν Xa. [s] δὴ—λιθοῦται om. Ca.

τοῦ πάγου τὸ ὑγρὸν ἀναλίσκουσαν [t] σκληρύνειν; Δῆλον οὖν ἐκ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τὸ ἁπλῶς.

12 Διὰ τί ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι ἐὰν τὸν πόδα ἔχῃ τις, ἠρεμοῦντος μὲν ἧσσον [v] δοκεῖ εἶναι θερμόν, ἐὰν δὲ κινηθῇ, θερμότερον; Ἢ ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος, [w] ἐὰν ἐν τῷ πνεύματι τροχάζῃ τις, ἀεὶ ὁ προϊστάμενος ἀὴρ ψυχρότερος· εἰς δὲ τὸ πορρώτερον [x] εἰσιὼν μᾶλλον αἰσθάνεται.

13 Διὰ τί ἐν τῷ ἡλίῳ μᾶλλον ἢ τῇ σκιᾷ τὰ θερμὰ ψύχεται; Πότερον ὅτι τὸ θερμὸν τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ πλείονος φθείρεται; Ἢ ὅτι ἐν μὲν τῇ σκιᾷ τὸ ψυχρὸν περιεστηκὸς θλίβει [y] τὸ ἐνὸν θερμὸν καὶ οὐκ ἐᾷ ἐπεξιέναι, ὥσπερ καὶ τοῖς θνήσκουσι ποιεῖ τὸ ψυχρὸν προσχεόμενον· ἐγκατακλείει γὰρ [z] τὸ θερμὸν καὶ κωλύει ἐξιέναι· καὶ ὅλως τοῦ χειμῶνος ἅπασι συμβαίνει τὰ ἔσωθεν θερμότερα· [a] ἐν δὲ τῷ ἡλίῳ οὐδενὸς ἀντιφράττοντος φέρεται [b] καὶ θᾶττον ἀπολείπει.

14 Διὰ τί [b] τὸ ἐν τῷ ἡλίῳ θερμαινόμενον ὕδωρ ὥστε λούεσθαι οὐκ ἔστιν ὑγιεινότερον; Πότερον ὅτι διὰ τὸ ψύχεσθαι; Καὶ ἔτι ἐπεὶ τὸ σωμάτιον φρίττειν ποιεῖ; Ἢ ποιεῖ μὲν καὶ τοῦτο, ἀλλὰ κἂν πολλάκις λούηταί τις, νοσερόν ἐστιν; Τὸ μὲν γὰρ θερμὸν ὅλως πεπτικόν ἐστι καὶ ξηραντικόν, τὸ δὲ
2 ψυχρὸν σταλτικόν, ὥστε ἄμφω ποιεῖ τι ἀγαθόν. Διὸ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ψυχρὸν [c] λουομένοις καὶ τὸ θερμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ πυρὸς χρήσιμον· τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς θερμότητος οὐδέτερον τούτων ποιεῖ, ἀλλὰ ὑγραίνει ὥσπερ [d] τὸ τῆς σελήνης φῶς.

15 Διὰ τί τὸ ἐν τῷ ἡλίῳ θερμανθὲν ὕδωρ οὐκ ἀγαθόν; Ἢ ὅτι τὰ ψυχόμενα ῥιγοῦν ποιεῖ;

16 Διὰ τί τὰ ἐν Μαγνησίᾳ καὶ [e] τὰ ἐν Ἀταρνεῖ θερμὰ πότιμά ἐστιν; Ἢ διότι ἐμβάλλει ὕδωρ πλεῖον ἀπορρέοντι τῷ

[t] ξηραίνειν Ca. [v] εἶναι δοκεῖ Ca. [w] ἐὰν δὲ ἐν Xa. [x] εἰσιὼν om. Ca. [y] τὸ—ποιεῖ om. Ca. [z] τὸ om. Xa. [a] ἐν—ἀπολείπει om. pr. Ya. [b] καὶ et mox τὸ om. Ca. [c] λουομένους Ya [d] τὸ om. Xa. [e] τὰ ἐναρτάνει Ca. Ya.

θερμῷ, οὗ ἡ μὲν ἁλμυρότης ἀφανίζεται, ἡ δὲ θερμότης διαμένει;

Διὰ τί ἐν Μαγνησίᾳ τὰ θερμὰ [f] *τοῦ μὲν θερμὰ εἶναι* 17
ἐπαύσατο, ἁλμυρὸν δὲ ἦν τὸ ὕδωρ; Ἢ πλεῖον ἐπεχύθη ἅμα ψυχρὸν ἐπὶ τὰς πηγὰς ἀλλότριον, [g] *καὶ ἐναπέσβεσε τὴν θερμότητα; Ἡ δὲ γῆ ἁλμυρὰ μὲν ἦν, θερμὴ δὲ οὔ, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ὕδατος τοῦ ἐμβάλλοντος. Ὅμοιον οὖν* [h] *συνέβη* 2
τῷ διὰ τῆς τέφρας ὕδατι [i] *ἠθουμένῳ· καὶ γὰρ τοῦτο διὰ θέρμης ἠθούμενον ἐκείνην μὲν καταψύχει, καὶ αὐτὸ ψυχρὸν γίνεται, ἁλμυρόν* [k] *τε καὶ πικρὸν διὰ τὴν τέφραν ἐστίν. Ἐπεὶ δὲ τὸ προσιὸν ἠλλοτριωμένον ἐστί, δι' ἄλλην αἰτίαν ἐκράτησεν ἡ θερμότης ἐνοῦσα ἐν τῇ γῇ τῆς ψυχρότητος τοῦ ὕδατος δι' ὀλιγότητα, καὶ ἐγένετο πάλιν θερμά.*

18 *Διὰ τί τὰ ὅλα τῶν θερμῶν ὑδάτων ἁλμυρά; Ἢ διότι τὰ πολλὰ διὰ γῆς* [l] *ἠθεῖται στυπτηριώδους (δηλοῖ δὲ ἡ ὀσμὴ αὐτῶν) κεκαυμένης δέ; Ἡ δὲ τέφρα πάντων ἁλμυρὰ καὶ θείου ὄζει. Διὸ καὶ* [m] *συγκάει οὕτως ὥσπερ ὁ κεραυνός. Πολλὰ οὖν θερμά ἐστιν ἀπὸ ἐπισημάνσεως κεραυνῶν.*

19 *Διὰ τί τὰ θερμὰ λουτρὰ ἱερά; Ἢ ὅτι ἀπὸ τῶν ἱερωτάτων γίνονται,* [n] *θείου καὶ κεραυνοῦ;*

ΚΕ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΑΕΡΑ.

Διὰ τί ἐν τοῖς ἀσκοῖς τοῖς πεφυσημένοις ἐναπολαμβανόμενα τὰ μέλη πόνον [o] *παρέχει; Πότερον διὰ τὴν πίεσιν τοῦ ἀέρος; Ὥσπερ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἔξωθεν πιέζουσι τὸν ἀσκὸν ἐνδίδωσιν ὁ ἀήρ, ἀλλ' ἀπωθεῖ, οὕτω καὶ τὰ ἐντὸς ἐναπολαμβανόμενα θλίβει ὁ ἀήρ. Ἢ διότι βίᾳ κατέχεται καὶ πεπίληται; Ἔξω οὖν πάντῃ ὁρμῶν κατὰ φύσιν προσαπερείδεται πρὸς τὸ ἐντὸς ἀπειλημμένον σῶμα.*

Διὰ τί ἐν τοῖς ἕλεσι τοῖς [p] *παρὰ τοὺς ποταμοὺς γίνον-* 2

[f] τοῦ] τὰ Xa. [g] καὶ ἐὰν ἀπέσβεσε Ca.Ya. [h] συμβαίνει Ca. [i] ἠθουμένου Ca.Xa.Ya. [k] τε] δὲ Ca. [l] διηθεῖται Xa. [m] συγκαίει Ca.Xa. [n] θείου καὶ κεραυνοῦ om. Ca, καὶ om. Ya. [o] παρέχουσι Xa. [p] περὶ Ca.Xa.

ται οἱ καλούμενοι βούμυκοι, οὓς μυθολογοῦσι ταύρους ἱεροὺς
εἶναι τοῦ θεοῦ; Ἔστι δὲ τὸ γινόμενον ψόφος [q] ὅμοιος φω-
νῇ ταύρου, ὥστε αἱ [r] βόες οὕτω διατίθενται [s] ἀκούουσαι ὥσ-
2 περ ταύρου μυκωμένου. Ἢ ὅτι ὅσοι ποταμοὶ λιμνάζουσιν
εἰς ἕλη, ἢ ὅσα [t] ἕλη λιμνάζονται, ἢ ὑπὸ θαλάττης [v] ἀντι-
κρούονται, ἢ τὸ πνεῦμα ἀφιᾶσιν ἀθροώτερον, [w] ἐν τοῖς τοι-
ούτοις γίνεται τοῦτο; Αἴτιον δὲ ὅτι αἱ κοιλίαι τῆς γῆς
3 γίνονται. Οὕτως οὖν κλυζόμενον τὸ ὕδωρ, διὰ τὸ ἐνεῖναι
ῥεῦμα ἐν τῇ τοιαύτῃ λιμνασίᾳ, ἀπωθεῖται τὸν ἀέρα διὰ στε-
νοῦ εἰς εὐρυτέραν κοιλίαν, οἷον εἴ τις εἰς ἀμφορέα κενὸν κατὰ
τὸ στόμιον [x] ποιοῖ ψόφον, μυκήματι ὅμοιον γίνεται· καὶ
γὰρ ἡ μύκησις διὰ τοῦτο γίνεται τὸ σχῆμα τοῖς βουσίν.
4 Πολλὰς δὲ καὶ ἀτόπους φωνὰς ποιοῦσι τὰ σχήματα τῶν
κοιλιῶν ἀνώμαλα ὄντα, ἐπεὶ καὶ ἀμφορέως τὸν [y] πύνδακα
[z] ἐάν τις ἀφελὼν διὰ τοῦ πυθμένος τρίβῃ ἕλκων ἔσω καὶ
ἔξω, [a] εἰ τρίψει διὰ τοῦ καταδήματος, ψόφον ποιεῖ, ὥστε
φεύγειν τὰ θηρία, ὅταν οἱ ὀπωροφύλακες κατασκευάσωσιν
αὐτό.

3 Διὰ τί ὁ ἀὴρ οὐχ ὑγρός, ἁπτόμενος τοῦ ὕδατος; Τῶν
γὰρ ἄλλων οὐθὲν ὅ τι οὐχ ὑγρόν, ἂν ἅψηται. Ἢ διότι τὸ
ἔσχατον αὐτῶν ἅμα, τὸ [b] δὲ ἐπίπεδον ἑκατέρου οὐχ ἕτερον;
Τὰ μὲν οὖν ἄλλα βαρύτερα, ὁ δὲ ἀὴρ οὐ ῥέπει κατωτέρω
τοῦ ἐσχάτου. Ἅπτεται μὲν οὖν, ὅτι οὐθὲν μεταξύ, οὐ βρέ-
χεται δέ, ὅτι ἀεὶ ἄνωθεν τοῦ ὕδατος.

4 Διὰ τί μέσων νυκτῶν καὶ μεσημβρίας μάλιστα εὐδία γί-
νεται; Ἢ διότι ἡ νηνεμία ἐστὶν ἀέρος στάσις, ἕστηκε δὲ
μάλιστα, ὅταν κρατῇ ἢ κρατῆται, μαχόμενος δὲ κινεῖται.
Κρατεῖ μὲν οὖν μάλιστα μέσων νυκτῶν, [c] κρατεῖται δὲ με-
σημβρίας· τότε μὲν γὰρ ὁ ἥλιος πορρωτάτω, τότε δὲ ἐγ-
2 γυτάτω γίνεται. Ἔτι ἄρχεται τὰ πνεύματα ἢ περὶ ἕω ἢ
περὶ δυσμάς, λήγει δὲ τὸ μὲν ἕωθεν, ὅταν κρατηθῇ, τὸ δὲ

[q] ὁμοίως φωνὴ Ca. [r] βοαὶ Ca.Ya. [s] ἀκούουσιν Ca.Xa. [t] ἕλη] ἑλ Xa.Ya. [v] ἀντικρούεται Ca.Ya. [w] ἐν δὲ τοῖς Ca. [x] ποιεῖ Ca.Xa. [y] πύνδυκα Ca. [z] ἂν Xa. [a] εἰ] καὶ Ca. [b] δὲ om. Ca. [c] κρατεῖ Ca.

ἀπὸ δυσμῶν, ὅταν παύσηται κρατῶν. Συμβαίνει οὖν τὰ μὲν μεσημβρίας [d] παύεσθαι, τὰ δὲ μέσων νυκτῶν.

Διὰ τί [e] ὑποφωσκούσης ἕω καὶ ἤδη πρωῒ μᾶλλόν ἐστι 5
ψῦχος ἢ τῆς νυκτός, ἐγγυτέρω ὄντος τοῦ ἡλίου ἡμῶν; Ἢ ὅτι πρὸς ἡμέραν δρόσος καὶ πάχνη πίπτει, ταῦτα δέ ἐστι ψυχρά· ὥσπερ οὖν ῥανθέντος τοῦ παντὸς τόπου ὑγρῷ ψυχρῷ γίνεται κατάψυξις.

Διὰ τί ἐν τῷ Πόντῳ καὶ [f] ψύχη μάλιστα καὶ [f] πνίγη; 6
Ἢ διὰ τὴν παχύτητα τοῦ ἀέρος; Τοῦ μὲν [g] γὰρ χειμῶνος οὐ δύναται διαθερμαίνεσθαι, τοῦ [h] δὲ θέρους, ὅταν θερμανθῇ, κάει διὰ τὴν παχύτητα. Ἡ δὲ αὐτὴ αἰτία καὶ διότι τὰ ἑλώδη τοῦ μὲν χειμῶνος ψυχρά, τοῦ δὲ θέρους θερμά. Ἢ διὰ τὴν τοῦ ἡλίου φοράν; Τοῦ μὲν γὰρ χειμῶνος πόρρω γίνεται, τοῦ δὲ θέρους ἐγγύς.

Διὰ τί τῆς νυκτὸς αἰθρία μᾶλλον ἢ μεθ' ἡμέραν; Ἢ καὶ 7
τοῦ πνεύματος καὶ [i] τῆς ταραχῆς ὁ ἥλιος αἴτιος; Ταῦτα γὰρ κινήσεώς τινος γενομένης συμβαίνει γίνεσθαι. Αἴτιον
τοίνυν τὸ θερμόν. Ὅταν οὖν τοῦτο μὴ παρῇ, ἠρεμεῖ τὸ 2
πᾶν, καὶ αἰρομένου τοῦ ἡλίου μᾶλλον ἢ τοὐναντίον· καὶ τὸ

μήποτ' ἀπ' ἠπείρου

τοῦτ' ἐστίν, ὅτι [k] οὗ πλείστη κίνησις, ἐκεῖ ἥκιστα [l] ἄν τι μένοι καὶ συσταίη, μὴ ὁμαλοῦ ὄντος καὶ κρατοῦντος τοῦ συνισταμένου. Τοῦ μὲν δὴ χειμῶνος ἡ θάλαττα τοιοῦτον, τοῦ δὲ θέρους ἡ γῆ.

Διὰ τί, ὅταν διαχυθῇ τὸ ὑγρὸν εἰς ἀσκούς, οὐ μόνον τὸ 8
ὑγρὸν δέχεται ὁ πίθος μετὰ τῶν ἀσκῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο προσλαμβάνει; Ἢ [m] ὅτι ἐν τῷ ὑγρῷ ἐνυπάρχει [n] ὁ ἀήρ; Οὗτος οὖν ὅταν μὴ ἐν τῷ πίθῳ [o] ἐνῇ, οὐ δύναται ἐκκρίνεσθαι διὰ τὸ μέγεθος τοῦ πίθου· ἐκ γὰρ τοῦ μείζονος χαλεπώτερον [p] ἐκθλῖψαι ὁτιοῦν καὶ ὑγρὸν καὶ πνεῦμα, ὥσπερ [q] καὶ ἐκ τῶν

[d] παύεται Xa. [e] ὑποφασκούσης Ya. [f] ψύχει et πνίγει Ca. [g] γὰρ om. Ca. [h] θέρους δὲ Ca.Ya. [i] τῆς om. Ca. [k] οὗ ἀπλήστη Ca. [l] ἄν τι μένει Ya, ἄν τι μενεῖ Xa, ἀντιμένοι Ca. [m] διότι Xa. [n] ὁ om. Ya. [o] ἔνη Ca, ἔνι Ya, ἐν ᾗ Xa. [p] ἐκθλίβεται Ca. [q] καὶ ante ἐκ om. Ca.

2 σπόγγων. Ὅταν δὲ μερίζηται εἰς μικρά, ἐκθλίβεται ἐκ τοῦ
ἀσκοῦ μετὰ τοῦ ἐνόντος, ὥσθ' ἡ τοῦ ἀέρος χώρα κενὴ γίνε-
ται, διὸ καὶ τοὺς ἀσκοὺς καὶ ἔτι ἄλλο ὑγρὸν δέχεται ὁ πίθος.
Καὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ οἴνου τοῦτο γίνεται, ὅτι [r] πλείων ἀὴρ
3 ἐν τῷ οἴνῳ ἔνεστιν ἢ ἐν τῷ ὕδατι. Ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ
ταὐτὸ ἀγγεῖον τήν τε κονίαν καὶ τὸ ὕδωρ χωρεῖν ἅμα, ὅσον
ἑκάτερον χωρὶς ἐγχεόμενον. Ἔοικε γὰρ πολλὰ εἶναι τὰ
4 διάκενα τῆς τέφρας. Ἅτε οὖν λεπτότερον [s] τὸ ὕδωρ δια-
δύνει μᾶλλον καὶ [t] συσσάττει ἤδη ὥστε πυκνοῦσθαι, καὶ διὰ
τὸ παρ' ἕκαστον τῶν μερῶν εἶναι τὴν σάξιν (μᾶλλον γὰρ
σάττεται κατὰ μικρὸν σαττόμενον ἅπαν ἢ ἀθρόον,) τούτου
δὲ γινομένου ὑποκαταβαίνειν τὴν κονίαν· ἅμα δὲ καὶ ἡ τέφρα
5 εἰς αὐτὴν δέχεται τὸ ὑγρὸν διὰ τὸ ἔχειν κοιλίας. Ἡ δὲ
βαλλομένη τέφρα εἰς τὸ ὕδωρ θερμὴ οὖσα τέμνει αὐτὸ καὶ
ἐξαεροῖ. Καὶ πρότερον δὲ ὕδατος ἐγχυθέντος καὶ ὕστερον
κονίας ἐμπίπτουσης τὸ αὐτὸ γίνεται, ὥστε καὶ τὸ ὕδωρ [v] ἔχοι
ἂν κοιλίας καὶ διάκενα αὐτὸ ἐν αὑτῷ. Ἢ οὐ τὸ ὕδωρ τὸ
δεχόμενον τὴν κονίαν, ἀλλ' ἡ κονία τὸ ὕδωρ; Τὸ γὰρ
6 λεπτομερέστερον εἰκὸς εἶναι τὸ εἰσιόν. Ἔτι καὶ ἐκ τῆς πεί-
ρας δῆλον. Ὅταν γὰρ [w] ἐπιπάττηται ἡ τέφρα, καθ' ὃν ἂν
τόπον [w] ἐπιπάττηται, εἰς [x] τοῦτον συρρεῖ τὸ ἄλλο ὕδωρ·
ἔδει δὲ τὸ ἐναντίον, εἴπερ ἦν τὸ ὕδωρ [y] τὸ δεχόμενον. Ἢ οὐ
συμβαίνει τοῦτο, [z] ἐὰν πρότερον ἐγχυθῇ τὸ ὕδωρ καὶ σφόδρα
7 διαμεστώσῃ· ἀλλ' ἐὰν ὁτιοῦν ἐπιβληθῇ, ὑπερχεῖται. Ἐὰν δ'
ἅπαξ ὑπερχυθῇ καὶ ἐπιπέσῃ ἡ τέφρα, ἤδη συμβαίνει· ἡ γὰρ
τέφρα ἦν δεχομένη. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ὅτι οἱ βόθυνοι
τὴν ἐκβληθεῖσαν ἐξ αὐτῶν γῆν οὐ δέχονται· ἔοικε γὰρ δὴ ἀήρ
τις προκαταλαμβάνων τὸν τόπον καὶ διὰ τοῦτο μὴ δέ-
χεσθαι.

9 Διὰ τί [a] ὁ ἀὴρ παχύτερος ὢν τοῦ φωτὸς διέρχεται διὰ τῶν στερεῶν; Ἢ διότι τὸ μὲν φῶς κατ' εὐθεῖαν φέρεται

[r] πλείων ὁ ἀὴρ X^a. [s] τὸ ὕδωρ om. C^a. [t] συνσάττει Y^a. [v] ἔχει C^a. [w] utrobique ἐπιτάττηται C^a. [x] τοῦτο C^a.Y^a. [y] τὸ post ὕδωρ om. X^a.Y^a. [z] ἐὰν πρότερον om. C^a. [a] ὁ om. C^a.Y^a.

μόνον, διὸ καὶ διὰ τῶν ἀραιῶν οὐ διορᾷ ἡ ὄψις, οἷον [b]κισήριδος; Ἐπαλλάττουσι γὰρ οἱ πόροι· ἀλλ' οὐκ ἐν [c]τῇ ὑάλῳ. Ὁ δὲ ἀὴρ οὐ κωλύεται διὰ τὸ μὴ εὐθυπορεῖν οὗ διέρχεται.

Διὰ τί ὁ ἀὴρ ψυχρὸς μὲν γίνεται διὰ [d]τὸ ἅπτεσθαι τοῦ 10
ὕδατος, δίυγρος δὲ οὔ, κἂν σφόδρα τις φυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ ὥστε κυμαίνειν; Ὅτι δὲ ψυχρός, δηλοῖ μεθιστάμενος· ψύχει γὰρ ἀπὸ τῶν ὑδάτων. Ἢ ὅτι ψυχρὸς μὲν πέφυκεν εἶναι καὶ θερμός, ὥστε μεταβάλλει τῇ ἁφῇ οὗ ἄν τινος ἅπτηται, ὑγρὸς δὲ οὐκέτι διὰ τὸ κουφότερος εἶναι· καὶ οὐδέ ποτε εἰς τὸ βάθος τοῦ ὕδατος ἔρχεται, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ ἐπιπέδου ἅπτεται, κἂν βιάζηται κάτω· καὶ τὸ ὕδωρ ἔτι [e]κατωτέρω φέρεται, ὥστε μήποτε εἰς βάθος [f]ἰέναι.

Διὰ τί ὁ ἐκ τῶν πομφολύγων καὶ κάτωθεν [g]ἀνιὼν οὐ 11
διερὸς ἐξέρχεται; Ἢ διότι οὐκ ἐπιμένει τὸ ὑγρόν, ἀλλ' [h]ὀλισθαίνει τὸ ὕδωρ; Τὸ δ' ἐπὶ τῇ πομφόλυγι καὶ ἔλαττόν ἐστιν ἢ ὥστε [i]διαιρεῖν.

Διὰ τί ὁ ἀὴρ οὐκ ἀναπίμπλησι, τὸ δὲ ὕδωρ; Καὶ εἰς τὸν 12
ἀέρα γὰρ μετατιθέμενον διερόν. Ἢ ὅτι ὥσπερ οὐδὲ [k]ὁ λίθος; Οὐ γὰρ πᾶν ἐστὶν ἀναπληστικόν, ἀλλὰ τὸ γλίσχρον ἢ ὑγρόν.

ἢ ὅτι ὁ ἀὴρ ἄνω φέρεται; Ὁ [l]γὰρ ἀσκὸς ὅταν μὲν 13
κενὸς ᾖ, κάτω φέρεται, ὅταν δὲ φυσηθῇ, ἄνω ἐπιμένει διὰ τὸ τοῦτον ἀναφέρειν. Εἰ δὲ ὁ ἀὴρ ἀνακουφίζει καὶ κωλύει κάτω φέρεσθαι, διὰ τί βαρύτεροι γίνονται φυσηθέντες; Καὶ πῶς, ὅτε μὲν βαρύτερός ἐστιν, ἐπιμένει, κουφότερος δὲ γενόμενος καταφέρεται;

Διὰ τί ὁ ἀὴρ οὐκ ἄνω φέρεται; Εἰ γὰρ τὰ πνεύματα 14
[m]τούτου κινουμένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ γίνεται, πέφυκε δὲ τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι, καὶ τὸ πνεῦμα εἰς τὸ ἄνω ἐβάδιζεν, εἴπερ

[b] κισσήριδος Xa, κισσίριδος Ca. [c] τῷ Ca. [d] τὸ] τὸ μὴ Ca.Xa.Ya. [e] κατώτερον Ca. [f] εἰσιέναι Ca. [g] ἰὼν οὐ δι' ἀέρος Ca. [h] ὀλισθάνει Ya. [i] διερεῖν Ya. [k] ὁ om. Ca. [l] γὰρ] δὲ Ca. [m] τούτου] τοῦ Ca.Ya.

τό [n] τε κινοῦν εἰς τὸ ἄνω θεῖ καὶ τὸ κινούμενον οὕτω πέφυκε φέρεσθαι. Νῦν δὲ φαίνεται λοξὴν τὴν φορὰν ποιούμενος.

15 Διὰ τί τὸ ἀφ' ἕω ψυχρότερον ἢ τὸ ἀφ' ἑσπέρας; Ἢ ὅτι τὸ μὲν ἐγγύτερον μέσων νυκτῶν, τὸ δὲ μεσημβρίας; Ἔστι δὲ ἡ μεσημβρία θερμότατον διὰ τὸ εἶναι ἐγγύτατον [o] ἡλίου, αἱ δὲ μέσαι νύκτες ψυχρότεραι διὰ τὸ ἐναντίον.

16 Διὰ τί αἱ νύκτες τῶν ἡμερῶν ἐν ταῖς ἀλέαις πνιγηρότεραι; Ἢ διὰ τὴν ἄπνοιαν; Οἱ γὰρ [p] ἐτησίαι καὶ πρόδρομοι τὰς νύκτας ἧττον πνέουσιν.

17 Διὰ τί τὰ ἐν τοῖς ἀσκοῖς ἄσηπτα φυσηθεῖσι, καὶ ἐν τοῖς περιπωματιζομένοις; Ἢ διότι σήπεται μὲν κινούμενα, ἅπαντα δὲ τὰ πλήρη ἀκίνητα, ταῦτα δὲ πλήρη.

18 Διὰ τί τῆς αἰθρίας μᾶλλον ψῦχος γίνεται ἢ ἐπινεφέλων ὄντων; Τὰ δὲ ἄστρα καὶ ὁ οὐρανὸς θερμός. Ἢ ὅτι οὐθὲν ἀποστέγει ἐν τῇ αἰθρίᾳ τὴν ἀτμίδα, ἀλλὰ διαχεῖται· ἐν δὲ τοῖς ἐπινεφέλοις ἀποστέγεται; Καὶ βορείων [q] γε ἢ νοτίων διὰ τὸ αὐτό· ὁ [r] μὲν γὰρ νότος ἄγει τὸ τοιοῦτον, ὁ δὲ ἀπωθεῖ. Καὶ ἀτμίζειν δὲ φαίνεται βορείοις μᾶλλον ἢ νοτίοις, καὶ χειμῶνος ἢ θέρους. Ἢ παρὰ τὸ ἀνόμοιον; Ἢ ὅτι θερμοῦ ψυχομένου ἐστὶν ἡ ἀτμίς;

19 Διὰ τί [s] ἀὴρ ὁ ἐλάττων θερμότερος τοῦ πλείονος; Αἱ γὰρ στενοχωρίαι ἀλεεινότεραι. Ἢ διότι κινεῖται μᾶλλον ὁ πολύς, ἡ δὲ κίνησις ποιεῖ ψυχρόν; Σημεῖον δὲ τούτου, ὅτι κινούμενα ψύχεται τὰ θερμά.

20 Διὰ τί ὕδωρ μὲν καὶ γῆ σήπεται, ἀὴρ δὲ καὶ πῦρ οὐ σήπεται; Ἢ ὅτι θερμότατον γίνεται τὸ σηπόμενον ἅπαν, πυρὸς δὲ οὐθὲν θερμότερον; Ἢ ὅτι ψυχθῆναι δεῖ πρότερον, τὸ δὲ πῦρ ἀεὶ θερμόν, ὁ δὲ ἀὴρ πυρὸς πλήρης. Σήπεται δὲ οὐθὲν θερμόν, ἀλλὰ ψυχθέν· γῆ δὲ [t] καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ θερμὰ καὶ ψυχρὰ γίνεται.

21 Διὰ τί τὰ ἐπινέφελα ἀλεεινότερα τῶν αἰθρίων; Πότερον

[n] τε om. Xa. [o] τοῦ ἡλίου Ca. [p] ἐτήσιοι Ca. [q] γε] τε Ca.
[r] μὲν om. Ca. [s] ὁ ἀὴρ ἐλάττων Ca. [t] καὶ ὕδωρ om. Ca.Ya.

ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον, ὅτι τὰ ἄστρα ψυχρά; Ἢ λίαν
τοῦτό γε ἄτοπον, ἀλλὰ διότι ἀτμίζει; Ἐπισημαντέον δὲ
ὅτι ἐν νηνεμίᾳ ἡ δρόσος καὶ ἡ πάχνη γίνεται. Ὅταν μὲν οὖν 2
αἰθρία ᾖ, διαπνεῖ τὸ θερμόν, [v] ὑφ' οὗ ἀνάγεται τὸ ὑγρόν,
ὥστε ψυχρὸς ὁ ἀήρ· διὸ καὶ δροσίζει ἀφιέμενον τὸ ὑγρὸν
ἀπὸ τοῦ θερμοῦ. Ὅταν δὲ ἐπινέφελον ᾖ, ἀποστέγεται, διὸ
οὐ γίνεται δρόσος οὐδὲ πάχνη ὄντων ἐπινεφέλων. Περὶ οὖν
τὴν γῆν ὑπομένον τὸ θερμὸν ποιεῖ τὴν ἀλέαν.

Διὰ τί ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τῶν οἴκων ὁ ἀὴρ διευριπίζει, καὶ 22
μάλιστα ταῖς εὐδίαις; Ἢ διότι ὁ ἀὴρ πολύκενός τίς ἐστι
τὴν σύγκρισιν. Ὅταν οὖν ἄρξηται εἴσω ῥεῖν, συγχωρεῖ ὁ
ἐν τῷ οἰκήματι ἀὴρ καὶ συστέλλεται. Τούτου δὲ συμπί- 2
πτοντος τῷ χρόνῳ πολυκενώτερος γίνεται ὁ ἔξωθεν, καὶ
χώραν πολλὴν ἴσχει. Εἰς ταύτην οὖν τὴν χώραν πίπτει ὁ
ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀήρ, ὢν πλησίον, καὶ φέρεται εἰς ταύτην
τὴν χώραν διὰ τὸ κρέμασθαι καὶ τὴν τοῦ κενοῦ φύσιν μὴ
δύνασθαι ἀντιστηρίζειν. Κατὰ πολλὰ δὲ αὐτοῦ μέρη τούτου 3
συμβαίνοντος, ἕπεται αὐτῷ ὁ πλησίον διὰ τὴν πρόσοψιν·
εἶτα πολλοῦ ἔξωθεν φερομένου ὁ μὲν [w] ἔσω τόπος πολύκενος
γίνεται, ὁ δὲ ἔξω πυκνότερος, καὶ πάλιν ἔξωθεν εἴσω φέ-
ρεται. Καὶ ταῦτα ἀλλάσσονται.

Κϛ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΑΝΕΜΟΥΣ.

Διὰ τί ὁ καικίας μόνος τῶν ἀνέμων ἐφ' ἑαυτὸν ἄγει τὰ
νέφη; Ἢ ὅτι ἀφ' ὑψηλοτέρων τόπων πνεῖ; Ἔστι γὰρ
τὰ πρὸς ἕω ὑψηλότερα τῶν πρὸς ἑσπέραν· σημεῖον δὲ τὸ τῆς
πρὸς ἑσπέραν [x] θαλάττης μέγεθος καὶ βάθος. Πνέων δὲ ἄνω- 2
θεν εἰς τοὐναντίον γραμμὴν ποιεῖ [y] τῇ φορᾷ τὰ κοῖλα πρὸς
τὴν γῆν ἔχουσαν. Προσπίπτων δέ, ὡς εἴρηται, τοῖς πρὸς
ἑσπέραν τῆς γῆς τόποις, καὶ συστέλλων τὰ νέφη διὰ τὸ
τῆς γραμμῆς σχῆμα, τῇ ἐκεῖθεν ἀνακλάσει ἐπ' αὐτὸν ὠθεῖ
αὐτά. Ποιεῖ δὲ [z] μόνος τοῦτο τῶν λοιπῶν [a] τῷ τοὺς μὲν 3
ὑψηλοτέρους τοὺς δ' ἐναντίους εἶναι τόπους, πρὸς οὓς ἐκ τοῦ

[v] ἀφ' Ca. [w] εἴσω Xa. [x] θαλάσσης s. [y] τῇ δὲ φορᾷ Ca. [z] μόνον s. [a] τῷ om. Ca. et pr. Ya.

κάτωθεν ἢ ἐπ' εὐθείας [b]τὴν φορὰν γίνεσθαι συμβαίνει, τὰ κυρτὰ πρὸς τὴν γῆν ἐχούσης, ὥστε ἀνάκλασιν μὴ γίνεσθαι τοῦ πνεύματος τῷ μὴ πρὸς τὴν γῆν ἐχούσης ἀέρα [c]ἔχειν τὴν τελευτὴν τῆς φορᾶς, ἐν ᾧ [d]οὐδὲ νέφη ἐστὶ [e]περὶ τὴν γῆν· τοῖς δὲ ἧττον κοίλοις καὶ τῷ ἀπηλιώτῃ τῷ μὴ εἶναι ὑγρόν. Ὥστε οὐ [f]συνιστὰς ἧττον καταφανής ἐστιν αὐτοῦ ποιῶν τοῦτο [g]ὃ ποιεῖ.

Διὰ τί βορέαι μὲν ἐτήσιοι γίνονται, νότοι δὲ οὔ; Ἢ γίνονται μὲν καὶ [h]νότοι, ἀλλ' οὐ συνεχεῖς, ὅτι πόρρω ἡμῶν
2 ἡ ἀρχὴ τοῦ νότου ἐστίν, ὑπὸ δὲ [i]τῷ βορέᾳ οἰκοῦμεν; [k]Ἔτι οἱ μὲν [l]ἐτησίαι βορέαι καθεστηκότος τοῦ ἀέρος πνέουσι ([m]θέρους γὰρ πνέουσιν,) οἱ δὲ νότοι ἦρος, ὅθ' ἧττον ἕστηκε
2 τὰ περὶ τὸν ἀέρα. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ μὲν νότος ὑγρός, τῷ δ' ὑγρῷ ὁ ἄνω τόπος ἀλλότριός ἐστιν· διὸ ταχὺ διαλύεται τὰ ἐν αὐτῷ συνιστάμενα ὑγρά. Καὶ τὰ ὑγρὰ πλανητικά ἐστιν, ὥστε οὐ [n]μένων ἐν ταὐτῷ τόπῳ συμμεθίστησι καὶ τὴν τοῦ ἀέρος κίνησιν. Κινουμένου δὲ μὴ ἐν ταὐτῷ [o]πνεύματα ἄλλα συμβαίνει γίνεσθαι· ἔστι γὰρ πνεῦμα ἀέρος κίνησις.

3 Διὰ τί νότος πνεῖ μετὰ πάχνην; Ἢ διότι ἡ μὲν πάχνη γίνεται πέψεως γινομένης, μετὰ δὲ [p]τὴν πέψιν καὶ τὴν ἀποκάθαρσιν ἡ μεταβολὴ εἰς τοὐναντίον γίνεται; Ἐναντίον δὲ τῷ βορρᾷ νότος ἐστίν. Διὰ ταὐτὸ δὲ καὶ μετὰ τὴν χιόνα πνεῖ νότος. Ὅλως δὲ [q]καὶ ἡ χιὼν καὶ ἡ χάλαζα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη ἀποκάθαρσις πέψεως σημεῖόν ἐστιν. Διὸ καὶ μετὰ [r]τὸν ὑετὸν καὶ τὰς τοιαύτας χειμασίας πίπτει τὰ πνεύματα.

4 Διὰ τί αἱ τροπαὶ πνέουσιν; Ἢ διὰ τὸ αὐτὸ ὃ καὶ οἱ εὔριποι ῥέουσιν; Μέχρι γὰρ τοῦ ῥεῖν [s]καὶ ἡ [t]θάλαττα φέρεται καὶ ὁ ἀήρ· εἶθ' ὅταν ἀντιπέσῃ καὶ μηκέτι δύνηται τὰ

[b] τὴν φορὰν om. Ca. [c] ἔχει Ca. [d] οὐδὲ νεφέλη s, οὐδὲν ἔφη Ca. [e] περὶ] πρὸς Xa. [f] συνιστὰν s. [g] ὃ] ὃ οὐ Ya.s, ἢ οὐ Ca. [h] νότιοι ἀλλ' οὐδὲ Ca. [i] τὸν βορέαν Ca. [k] ἔτι] ὅτι Xa. [l] ἐτησίοι Ca.s. [m] θέρους γὰρ πνέουσιν om. s. [n] μόνον Ca. [o] ἄλλα πνεύματα Ca. [p] τὴν om. s. [q] καὶ post δὲ om. Xa. [r] τὸν om. Xa.Ya. [s] καὶ om. Xa. [t] θάλασσα s.

ἀπόγεια προάγειν διὰ τὸ μὴ ἰσχυρὰν ἔχειν τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως καὶ φορᾶς, πάλιν ἀνταποδίδωσιν.

Διὰ τί αἱ τροπαὶ ἐκ τῆς [v] θαλάττης εἰσίν; Ἢ [w] ὅτι ἡ 5
[x] θάλαττα πλησίον; [y] Ἢ ὅτι ἐναντίον ἐστὶ τῇ ἀπογείᾳ ἡ
τροπαία, καὶ ἔστιν ἡ τροπαία οἷον ἀναστροφὴ [z] ἀπογείας.
Ἡ δὲ ἀπογεία τὸ ἐκ τῆς γῆς πρὸς τὴν [a] θάλατταν πνεῦμα
γινόμενον, ἡ δὲ τροπαία ἡ τούτου παλίρροια. Ὥστε ἀνάγκη 2
ἐκ [a] θάλαττης εἶναι. [[b] Ἢ ἡ θάλαττά ἐστι] διὰ τὸ εἰς τὴν
θάλατταν ἀθροισθῆναι τὸν ῥυέντα ἀέρα; Τοῦ δὲ μὴ εἰς τὴν
γῆν τοῦτο συνίστασθαι καὶ τοῦ ἀνακάμπτειν ἀπιὸν [c] αἴτιον,
ὅτι ἡ θάλαττα ἐν κοίλῳ ἐστίν· ὁ δὲ ἀήρ, ὥσπερ τὸ ὕδωρ, ῥεῖ
ἀεὶ εἰς τὸ [d] κοιλότατον.

Διὰ τί οἱ ἐκνεφίαι ὕδατος [e] γενομένου θᾶττον παύονται; 6
[f] Ἢ ὅτι αἱ κοιλίαι συμπίπτουσι τοῦ νέφους, ὕδατος γενομένου, ἐν αἷς ἡ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος συνίσταται;

Διὰ τί οὐχ οἱ αὐτοὶ ἄνεμοι πανταχοῦ [g] ὑέτιοί εἰσιν; Ἢ 7
ὅτι οὐχ οἱ αὐτοὶ πανταχοῦ πρὸς ὄρη ἀντιπνέουσιν, ἀλλ' ἕτεροι κεῖνται πρὸς ἕτερα ὄρη; Οἷον γὰρ πρὸς ἀνάντη μόλις ῥεόντων, ἐνταῦθα ὑφίσταται μᾶλλον τὰ νέφη, οὗ ἀδυνατεῖ ἔτι προωθεῖν αὐτὰ ἄνεμος. Ὑφιστάμενα δὲ καὶ [h] πιεζόμενα ῥήγνυται.

Διὰ τί αἱ μὲν καθαραὶ [i] δύσεις [k] εὐδιεινὸν σημεῖον, αἱ δὲ 8
τεταραγμέναι χειμερινόν; Ἢ ὅτι χειμὼν γίνεται συνισταμένου καὶ πυκνουμένου τοῦ ἀέρος; Ὅταν μὲν οὖν κρατῇ ὁ
ἥλιος, διακρίνει καὶ αἰθριάζει αὐτόν, ὅταν δὲ κρατῆται, ἐπι-
νεφῆ ποιεῖ. Ἐὰν μὲν οὖν ἰσχυρὰ ᾖ ἡ σύστασις, εὐθὺς ἡμέρας 2
γίνεται χειμών· ἐὰν δὲ ἀσθενεστέρα, μὴ παντάπασι [l] δὲ κρατουμένη, τὸ συνιστάμενον ἐξωθεῖται πρὸς τὰς δύσεις. Ἐνταῦθα δὲ μένει διὰ τὸ παχύτατον εἶναι τὸν περὶ τὴν γῆν

[v] θαλάσσης Yᵃ.s. [w] ὅτι] ὅτι ὅταν s, ὅτι ἅπαν Xᵃ, ὅταν Cᵃ.Yᵃ. [x] θάλασσα Cᵃ.s. [y] ἢ] ᾗ Cᵃ. [z] ἀπογέας Yᵃ, ἀπὸ γαίας Cᵃ. [a] θάλασσαν s. et mox θάλασσης et ubique similiter. [b] ἢ ἡ θάλαττά ἐστι om. Cᵃ. [c] αἴτιον om. Cᵃ.Xᵃ.s. [d] κοιλότερον Cᵃ. [e] γινομένου Cᵃ. [f] ἢ om. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ. [g] ὑέτιοί—πανταχοῦ om. Cᵃ. [h] πιεζούμενα Yᵃ.s. [i] ῥέσεις Cᵃ. [k] εὐδινὸν Yᵃ. [l] δὲ om. Cᵃ.

3 ἀέρα τοῦ χειμῶνος. Ταχὺ δὲ συνίσταται καὶ ὁ ἄλλος διὰ τὸ ἔχειν ἀρχὴν καὶ ἔρεισμα, ὃ δέξεται καὶ ἀθροίσει τὸ προσιὸν [m] καθάπερ ὄρθρος· ὥσπερ γὰρ ἐν τροπῇ ἑνὸς ἀντιστάντος καὶ οἱ ἄλλοι μένουσιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἀέρος. [n] Διὸ
4 ταχὺ καὶ ἐξαίφνης ἐνίοτε γίνεται καὶ ἐπινέφελα. Ὅταν οὖν αἱ δύσεις τεταραγμέναι ὦσι, σημεῖόν ἐστιν ἰσχυρὸν ὅτι οὐ κεκράτηκεν ὁ ἥλιος τῆς συστάσεως, πολὺν χρόνον ἐναντιούμενος αὐτῇ, ὥστε εἰκότως ἔστι συστῆναι πλέον. Καὶ ἧττον δέ ἐστι φοβερόν, ὅταν [o] προχειμάσαντος ἢ ὅταν ἐξ εὐδίας τοῦτο συμβῇ. Ἐκείνως [p] μὲν γὰρ ἔοικεν ὥσπερ ὑπόλειμμά τί εἶναι, οὕτω δὲ ἀρχὴ συστάσεως.

9 Διὰ τί λέγεται

οὔ ποτε νυκτερινὸς [q] βορέας τρίτον ἵκετο [r] φέγγος;

Ἢ διότι ἀσθενῆ τὰ πνεύματα τὰ ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ὅταν ᾖ νυκτερινά; Σημεῖον γὰρ ὅτι οὐ πολὺς ὁ κινηθεὶς ἀήρ, τὸ τηνικαῦτα πνεῦσαι, ὅτε [s] ὀλίγη θερμότης ὑπῆρχεν· ἡ δὲ ὀλίγη ὀλίγον ἐκίνει ἀέρα. Τελευτᾷ δὲ ἐν τρισὶ πάντα, καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐν τῇ πρώτῃ τριάδι, ὥστε καὶ τοῦτο τὸ πνεῦμα.

10 Διὰ τί [t] ὁ βορέας πυκνότερον πνεῖ ἢ ὁ νότος; Ἢ ὅτι ὁ μὲν βορέας γειτνιῶν τῇ οἰκουμένῃ οὐ λανθάνει ὀλιγοχρόνιος ὤν (ἅμα γὰρ πνεῖ καὶ πάρεστιν), ὁ δὲ νότος οὐκ ἀφικνεῖται διὰ τὸ πόρρωθεν πνεῖν.

11 [v] Διὰ τί ὁ νότος ἧττον μετὰ χειμερινὰς νύκτας πνεῖ ἢ μεθ' ἡμέρας; Ἢ ὅτι καὶ τῆς νυκτὸς ὁ ἥλιος ἐγγύς ἐστι τῇ πρὸς νότον χώρᾳ, καὶ ἀλεεινότεραι αἱ νύκτες ἐκεῖ ἢ πρὸς ἄρκτον αἱ ἡμέραι; Ὥστε πολὺς κινεῖται ὁ ἀήρ, καὶ οὐθὲν ἐλάττων ἢ μεθ' ἡμέραν· ἀλλ' αἱ θερμότεραι ἡμέραι κωλύουσι μᾶλλον πνεῖν, ξηραίνουσαι τὰς ὑγρότητας.

12 Διὰ τί ἐπὶ κυνὶ ὁ νότος πνεῖ, καὶ τοῦτο ὥσπερ τι ἄλλο γίνεται τεταγμένως; Ἢ διότι θερμὰ τὰ κάτω, τοῦ ἡλίου πόρρω ὄντος, ὥστε πολλὴ ἡ ἀτμὶς γίνεται; Καὶ [w] πολλοὶ

[m] καθά που s. [n] διὸ] διὸ καὶ Ca. [o] προχειμάσαντα s. [p] μὲν om. Xa. [q] βορρέας Ca. [r] φθέγγος s. [s] ὀλίγη om. Xa. [t] ὁ βορέας—ὅτι om. Ca.Xa.Ya.s. [v] διὰ—ἡμέρας ἢ om. Ca.Xa.Ya.s. [w] πολὺ Xa.

[x] δὴ ἔπνεον, εἰ μὴ διὰ τοὺς [y] ἐτησίας. Νῦν [z] δὲ οὗτοι κω-
λύουσιν. [a] Ἢ ὅτι ἐπὶ πᾶσι μὲν σημαίνει τοῖς ἄστροις δυο-
μένοις ἢ ἐπιτέλλουσιν, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐπὶ τούτῳ; Δῆλον οὖν
ὅτι πνεύματα μάλιστα ἐπὶ τούτῳ καὶ μετ᾽ αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ 2
πνίγει, καὶ πνεύματα εἰκότως ἐπ᾽ αὐτῷ τὰ θερμότατα κινεῖ-
ται· ὁ δὲ νότος θερμός ἐστιν. Ἐπεὶ δὲ [b] εἴθισται [c] μάλιστα
ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία μεταβάλλειν, πρὸ κυνὸς δὲ οἱ
[d] πρόδρομοι πνέουσιν ὄντες βορέαι, εἰκότως μετὰ κύνα νότος
πνεῖ, ἐπειδὴ ἐπισημαίνει μέν, ἐπιτέλλουσι δὲ τοῖς ἄστροις.
Τὸ δὲ ἐπισημαίνειν ἐστὶ μεταβολὴν τοῦ ἀέρος ποιεῖν· μετα- 3
βάλλει δὲ πάντα εἰς τοὺς ἐναντίους ἢ τοὺς ἐπὶ δεξιὰ ἀνέμους
τὰ πνεύματα. Ἐπεὶ δὲ βορέας εἰς τοὺς ἐπιδεξίους μετα-
βάλλει, εἴη ἂν αὐτῷ λοιπὸν εἰς νότον μεταβάλλειν. Ἔστι 4
δὲ καὶ ἡ μετὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς πεντεκαιδεκάτη [e] νότιος,
διὰ τὸ τὰς μὲν τροπὰς ἀρχήν τινα εἶναι, κινεῖν δὲ τὸν κατ᾽
αὐτὴν μάλιστα ἀέρα τὸν ἥλιον, εἶναι δὲ ἐν ταύταις ταῖς τρο-
παῖς πρὸς νότον. Καθάπερ οὖν καὶ τὰ ἀπ᾽ [f] ἀνατολῆς κι-
νῶν [g] ἀπηλιώτας ἀνέμους ἤγειρεν, οὕτω καὶ τὰ ἀπὸ μεσημ-
βρίας κινῶν νότους ἐγείρει. Οὐκ εὐθὺ δὲ ἀπὸ τροπῶν ποιεῖ 5
τοῦτο διὰ τὸ βραχυτάτας ποιεῖσθαι τὰς μεταστάσεις τότε,
ἀλλ᾽ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ διὰ τὸ τὸν χρόνον τοῦτον συμμέ-
τρως ἔχειν τῇ κατὰ τὴν μετάστασιν πρώτῃ φαντασίᾳ· ὅλου
γάρ ἐστι μέρος [h] εὐσημότατον ὁ εἰρημένος χρόνος.

Διὰ τί ἐπὶ [i] Ὠρίωνι γίνονται [k] αἰόλοι μάλιστα [l] αἱ ἡμέ- 13
ραι καὶ ἀκαιρίαι τῶν πνευμάτων; Ἢ ὅτι ἐν μεταβολῇ ἀεὶ
πάντα [m] ἀοριστεῖ μάλιστα, ὁ δ᾽ Ὠρίων ἀνατέλλει μὲν ἐν
ἀρχῇ ὀπώρας, δύνει δὲ χειμῶνος, ὥστε διὰ τὸ μήπω καθε-
στάναι μίαν ὥραν, ἀλλὰ τὴν μὲν [n] γίνεσθαι τὴν δὲ παύε-
σθαι, διὰ ταῦτα ἀνάγκη καὶ τὰ πνεύματα ἀκατάστατα εἶναι

[x] δὲ Xa. [y] ἐτησίους s. [z] δὲ om. Ca. [a] ἢ—cap. fin. χρόνος] hæc cap. 32 ponunt codices. [b] ἤθισται Ca.Xa. [c] μάλιστα om. s. [d] δρόμοι s. [e] νότος Ca. [f] ἀνατολῶν s. [g] ἀπηλιώτης Xa. [h] εὐσημότερον s. [i] ὠνίων Ca. [k] μάλιστα αἰόλοι Ca. [l] αἱ om. s. [m] ἀωριστὶ Ca. [n] γενέσθαι s.

2 διὰ τὸ ἐπαμφοτερίζειν τὰ ἐξ ἑκατέρας. Καὶ χαλεπὸς [o] δὴ λέγεται καὶ δύνων καὶ ἀνατέλλων ὁ Ὠρίων διὰ τὴν ἀοριστίαν τῆς ὥρας· ἀνάγκη γὰρ ταραχώδη εἶναι καὶ ἀνώμαλον.

14 Διὰ τί ὁ νυκτερινὸς βορέας τριταῖος λήγει; Πότερον ὅτι ἀπὸ μικρᾶς καὶ ἀσθενοῦς ἀρχῆς, ἡ τρίτη δὲ κρίσιμος; Ἢ ὅτι ἀθρόος ἡ ἔκχυσις, ὥσπερ τῶν ἐκνεφιῶν; Ταχεῖα οὖν ἡ παῦλα.

15 Διὰ τί βορέαι πλεῖστοι πνέουσι τῶν ἀνέμων; Ἢ διὰ τὸ πρὸς τούτῳ τὴν οἰκουμένην τῷ τόπῳ ὑποκεῖσθαι ὄντι ὑψηλῷ καὶ ἔξω τροπῶν καὶ πλήρει χιόνος, [p] ἢ οὐδέποτε ἔνια ὄρη [q] λείπει; Τὸ πολὺ οὖν [r] ὑγραινομένων τῶν πεπηγότων πολλάκις πνεῦμα γίνεται. Τοῦτο δέ ἐστι βορέας, τὸ ἐκ τῶν ἀπὸ τῆς ἄρκτου τόπων πνεῦμα.

16 Διὰ τί οἱ νότοι πνέουσι μὲν χειμῶνος καὶ ἔαρος ἀρχομένου καὶ μετοπώρου λήγοντος, εἰσὶ [s] δὲ κυματοειδεῖς καὶ συνεστραμμένοι, καὶ τοῖς [t] ἐν Λιβύῃ ὁμοίως ψυχροὶ ὡς οἱ βορέαι ἐνταῦθα; Ἢ διότι πλησίον τοῦ ἡλίου [v] ὄντος ἀνάγκη κινεῖ-
2 σθαι τὰ πνεύματα; Ὁ δὲ ἥλιος τοῦ χειμῶνος πρὸς νότον φέρεται, καὶ τοῦ μὲν ἔαρος ἀρχομένου τοῦ δὲ μετοπώρου τελευτῶντος ἤδη θερμαίνει, τὸ δὲ θέρος πρὸς βορέαν φέρεται, ἐκείνους δὲ ἀπολείπει τοὺς τόπους. Θερμὸς δέ ἐστι διὰ τὸ μίγνυσθαι τὸ πνεῦμα τῷ κατὰ Λιβύην [w] ἀέρι θερμῷ ὄντι· καὶ διὰ τοῦτο μεγαλοκύμων νοτίζειν ποιεῖ τὸ θέρος, ἐμπίπτων εἰς τὴν θάλατταν.

17 Διὰ τί ὁ νότος δυσώδης; Ἢ ὅτι ὑγρὰ καὶ θερμὰ ποιεῖ τὰ σώματα, ταῦτα δὲ σήπεται μάλιστα; Οἱ δὲ ἐκ τῆς θαλάττης νότοι ἀγαθοὶ φυτοῖς· ἐκ θαλάττης γὰρ αὐτοῖς προσπίπτει. Καὶ τῆς Ἀττικῆς τῷ [x] Θριασίῳ πεδίῳ αἴτιον, διότι ἀπεψυγμένος ἀφικνεῖται. Αἱ δ' ἐρυσίβαι γίνονται ὑπὸ ὑγρότητος θερμῆς μὲν ἀλλοτρίας δέ.

18 Διὰ τί ἄνεμος γίνεται πρὸ τῶν ἐκλείψεων ὡς τὰ πολλά,

[o] δὲ Xa. [p] ἢ Ca.Xa. [q] λείπεται Xa. [r] ὑγραινόμενον Xa. [s] δὲ] δὲ καὶ Xa. [t] ἐν τῇ λιβύῃ Ca. [v] ὄντος om. Ya. [w] ἔαρι Ca.Xa.Ya.s. [x] θρασίῳ Ya.

ἀκρόνυχον μὲν πρὸ τῶν μεσονυκτίων ἐκλείψεων, μεσονύκτιον δὲ πρὸ τῶν ἑώων; Ἢ διότι ἀμαυροῦται τὸ θερμὸν τὸ ἀπὸ [y] τῆς σελήνης διὰ τὸ πλησίον ἤδη φορὰν εἶναι, ἐν ᾧ [z] γενομένῳ ἔσται ἡ ἔκλειψις; Ἀνιεμένου οὖν ᾧ κατείχετο ὁ ἀὴρ καὶ ἠρέμει, πάλιν κινεῖται καὶ γίνεται πνεῦμα τῆς ὀψιαίτερον ἐκλείψεως ὀψιαίτερον.

Διὰ τί ὁ νότος οὐκ ἀρχόμενος ἀλλὰ λήγων ὑέτιος; Πό- 19
τερον ὅτι πόρρωθεν συνάγει τὸν ἀέρα; Γίνεται δὲ συνιστάντος [a] τὸ ὕδωρ, συνίσταται δὲ ὕστερον ἢ ἄρχεται. Ἢ ὅτι ἀρχομένου θερμός ἐστιν ὁ ἀὴρ ἔτι διὰ τὸ [b] ἐκ τοιούτου ἐληλυθέναι, ἐπιχρονιζόμενος δὲ ψυχθεὶς συνίσταται μᾶλλον εἰς ὕδωρ.

Διὰ τί ὁ νότος, ὅταν μὲν ἐλάττων ᾖ, αἴθριός ἐστιν, ὅταν 20
δὲ μέγας, νεφώδης καὶ χρονιώτερος; Πότερον, ὥσπερ τινὲς λέγουσι, διὰ τὴν ἀρχήν; Ἐὰν μὲν γὰρ [c] ἀπ' ἐλάττονος, αἴθριος, ἐὰν δὲ ἀπὸ πλείονος ὁρμήσῃ, νεφελώδης. Ἢ ὅτι ἐλάττων ἀρχόμενός ἐστιν, ὥστε οὐ πολὺν ἀέρα ὠθεῖ, ἐπὶ τέλει δὲ εἴωθε γίνεσθαι μέγας. Διὸ καὶ παροιμιάζονται

ἀρχομένου γε νότου καὶ λήγοντος βορέαο.

Διὰ τί προΐεται τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τῆς ἕω τὰ πνεύματα, 21
τοῦ θέρους [d] δὲ καὶ ἀφ' ἑσπέρας; Ἢ [e] ὅτι ὅταν μηκέτι κρατῇ ὁ ἥλιος, ἀφιέμενος ὁ ἀὴρ ῥεῖ; Δύνων τε [f] οὖν [g] καταλείπει νέφη, ἀφ' [h] ὧν οἱ ζέφυροι· καὶ ὅσον ἂν ἐπαγάγῃ ἐκείνοις τοῖς ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ οἰκοῦσιν, ἑωθινὸν πνεῦμα γίνεται. Τἀναντία δέ, ὅταν δύνῃ ἐν τῷ κάτω μέρει, [i] ἐκείνοις τε 2
ζεφύρους [k] ποιήσει καὶ [l] ἐνταῦθα ἑωθινὸν πνεῦμα ἀπὸ τοῦ ἑπομένου ἀέρος αὐτῷ. Διὰ τοῦτο κἂν καταλάβῃ ἄλλον ἄνεμον, μείζων γίνεται αἱρομένου, ὅτι προσέθηκεν.

Διὰ τί οἱ κύνες τὰ ἴχνη ἥκιστα εὑρίσκουσι ζεφύρου πνέον- 22
τος; Ἢ [m] διότι μάλιστα συγχεῖ διὰ τὸ συνεχέστατος εἶναι τῶν ἀνέμων καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν γῆν πνεῖν;

[y] τῆς om. Ca. [z] γενομένων Xa.Ya.s. [a] τὸ ὕδωρ] τὸν ἀέρα s. [b] ἐκ] ἐκ τοῦ Xa. [c] ἐπ' s. [d] δὲ om. Ya. [e] ὅτι om. Ca. [f] οὖν om. s. [g] καταλιπῇ Ca, καταλειπεῖν Ya. [h] ὧν] οὗ Ca.Ya. [i] ἐκεί Ca. [k] ποιήσῃ s. [l] ταῦτα Xa. [m] ὅτι Ca.

23 Διὰ τί, ὅταν ἀστέρες διάττωσιν, ἀνέμου σημεῖον; [n]Ἢ ὅτι ὑπὸ τοῦ πνεύματος φέρονται, καὶ πρότερον ἐκεῖ γίνεται πνεῦμα ἢ παρ' ἡμῖν; Διὸ καὶ ἀφ' οὗ ἂν [o]τόπου φέρωνται οἱ ἀστέρες, ἐν τούτῳ καὶ τὸ πνεῦμα γίνεται.

24 Διὰ τί μεγίστας νεφέλας τῶν ἀνέμων ὁ ζέφυρος ἄγει; Ἢ διότι ἐκ πελάγους πνεῖ [p]καὶ κατὰ τὴν θάλατταν; Ἐκ πολλοῦ οὖν καὶ συνάγει.

25 Διὰ τί οἱ ἐπὶ τέλει ἄνεμοι μέγιστοι; Ἢ [q]ὅτι ὅταν ἀθρόοι ἐκπνεύσωσιν, ὀλίγον [r]τὸ θερμόν;

26 Διὰ τί, ἐὰν περὶ ἰσημερίαν λὶψ πνεύσῃ, ὕδωρ γίνεται; Ἢ ὅτι καθ' ὃν ἂν [s]ᾖ ὁ ἥλιος τόπον τοῦ κόσμου, τὰ [t]ἐντεῦθεν πνεύματα κινεῖ; Διὸ καὶ ἡ τῶν πνευμάτων περίστασις
2 κατὰ τὴν τοῦ ἡλίου φορὰν γίνεται. [v]Ἐπεὶ δ' ἡ ἰσημερία μεθόριόν ἐστι χειμῶνος καὶ θέρους, ὅταν συμβῇ τὸν ἥλιον κατὰ τὴν ἡμῖν φαινομένην ἰσημερίαν ὑπερβεβληκέναι ἢ ἐκλείπειν τοῦ ἀκριβοῦς ὅρου καὶ εἶναι μᾶλλον ἐν τοῖς χειμερίοις, συμβαίνει τοὺς ἐκ τούτου τοῦ μέρους ἀνέμους πνεῖν, ὧν ἐστὶ
3 πρῶτος λίψ, ὢν ὑγρὸς φύσει. Ὄντος δὲ τοῦ ἡλίου μᾶλλον ἐν τῷ χειμερίῳ μέρει τοῦ κόσμου, καὶ κινοῦντος [w]τὰ ἐν αὐτῷ πνεύματα, τὰ χειμῶνος ἔργα συμβαίνει γίνεσθαι· τούτων δέ ἐστιν ὁ ὄμβρος. Ἔτι δὲ ἐπειδὴ [w]ἡ ἰσημερία ἐστὶ [x]καθάπερ χειμὼν καὶ θέρος [y]ἰσοκρατής, ἐὰν [z]ὁποτερῳοῦν αὐτῶν τι προστεθῇ, εὔσημον τὴν ῥόπην ποιεῖ, [x]καθάπερ ἐπὶ τῶν
4 ἰσαζόντων ζυγῶν. Ἐπεὶ δὲ ὁ λὶψ ἔκ τε [a]τῆς χειμερίου τάξεώς ἐστι καὶ ὑγρὸς φύσει, προστεθεὶς ἐν τῇ ἰσημερίᾳ ῥοπὴν χειμῶνος ἐποίησε καὶ ὄμβρον· ὁ γὰρ ὄμβρος χειμών ἐστιν οἰκειότατος τῷ πνεύσαντι πνεύματι.

27 Διὰ τί ὁ νότος καὶ ὁ εὖρος θερμότεροι ὄντες τῶν ἐναντίων, ὁ μὲν τοῦ βορέου, ὁ δὲ τοῦ ζεφύρου, ὑδατωδέστεροί εἰσιν; Καίτοι διὰ ψυχρότητα ὕδωρ ἐξ ἀέρος γίνεται. Οὐ γὰρ διὰ

[n] ᾗ om. Cᵃ.Xᵃ.Yᵃ.s. [o] τόπῳ s. [p] καὶ om. Xᵃ. [q] ὅτι om. Cᵃ.s. [r] τὸ om. Cᵃ. [s] ᾖ om. s. [t] ἐνταῦθα Cᵃ. [v] ἐπειδὴ ἰσημερία Cᵃ. [w] τὰ et mox ἡ om. Cᵃ. [x] utrobique καθάπου s. [y] ἰσοκρατές Yᵃ.s. [z] ὁπωτέρος οὖν s. [a] τῆς om. Cᵃ.

τὸ ἀπωθεῖν τὸν βορέαν [b]ἐντεῦθεν γίνεται τὰ νέφη· ὁ γὰρ
ζέφυρος καὶ ὁ εὖρος ἀπάγουσιν ἄμφω (ὁμοίως γὰρ πλάγιοι),
καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες, [c]ὅθεν πνέουσιν. Πότερον ὅτι ἀντι- 2
περίσταται τὸ ψυχρὸν εἴσω μᾶλλον, ὅταν ᾖ ἔξω τὸ θερμὸν
μᾶλλον; Ἢ ἔστι μέν τι καὶ [d]διὰ τὸ ὅθεν πνέουσιν, αἰθρίους
εἶναι; Καὶ γὰρ εὖρος ἀπ' ἠοῦς ἐστίν. [e]Ἥδε δὲ [f]ἡ χώρα
πρὸς ἑσπέραν [g]κεῖται, καὶ ζέφυρος. Ἀλλὰ καὶ διότι [h]πρό- 3
τερον θερμαινόμενος [i]ὁ ἀήρ, ὥσπερ καὶ τὰ ὕδατα, τάχιστα
καὶ μάλιστα ψύχεται. Φέρεται οὖν ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ εὔρου
ἀπ' ἀνατολῆς [k]ἀὴρ θερμός, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ νότου ἀπὸ μεσημ-
βρίας. Ὅταν οὖν ἔλθωσιν εἰς τὸν [l]ψυχρότερον τόπον, ταχὺ
πήγνυνται καὶ συνίστανται εἰς ὕδωρ. Καὶ μᾶλλον ὁ εὖρος 4
ποιεῖ ὕδωρ, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἡλίου μᾶλλον φέρει τὸν ἀέρα, καὶ
ὁμοίως θερμόν. Ὁ δὲ νότος λήγων ὑδατώδης, ὅτι ψυχρὸς
ὁ πρῶτος φερόμενος ἀὴρ ἀπὸ τῆς θαλάττης, ὁ δὲ τελευταῖος
διάθερμος ὢν ἀπὸ τῆς γῆς κομίζει. Ἢ οὐ μόνον τοῦτ' αἴ- 5
τιον, ἀλλ' ὅτι καὶ μείζων λήγων ὁ νότος γίνεται; Διὸ καὶ
ἡ παροιμία εἰς αὐτὸν

ἀρχομένου [m]τε νότου.

Οἱ δὲ μείζους [n]ψυχρότεροι. Ὥστε [o]πηγνύει ὕστερον τὰ
νέφη. Ἢ διὰ τοῦτο ὑδατωδέστερος ἢ ἀρχόμενος;

Διὰ τί οἱ ἄνεμοι ξηραίνουσι ψυχροὶ ὄντες; Ἢ διότι ἀτμί- 28
ζειν ποιοῦσιν οἱ ψυχρότεροι; Διὰ τί δὲ μᾶλλον [p]ἢ ὁ ἥλιος;
Ἢ διότι ἀπάγουσι τὴν ἀτμίδα, ὁ δὲ ἥλιος καταλείπει; Ὑ-
γραίνει [q]μὲν οὖν μᾶλλον, ξηραίνει δὲ ἧττον.

Διὰ τί ὁ καικίας μόνος τῶν ἀνέμων ἐφ' ἑαυτὸν ἄγει τὰ 29
νέφη, ὥσπερ καὶ ἡ παροιμία λέγει

ἕλκων ἐφ' [r]αὑτὸν [s]ὥσπερ καικίας νέφος.

Οἱ [t]γὰρ ἄλλοι, ὅθεν ἂν πνέωσιν, ἐνταῦθα ἀναστέλλουσιν.

[b] ἐντεῦθεν τὰ νέφη Ca.Ya, ἐντεῦθεν τὰ νέφη ἐξ ἀέρος γίνεται s. [c] ὅθεν] ὅσοι Ca. [d] διὰ om. Ca.Xa.Ya.s. [e] ἥδε] ἡ Ca. [f] ἡ] ἡ γῆ Xa. [g] κινεῖται s. [h] πρότερος Ya.s. [i] ὁ om. Ca. [k] ἀὴρ] ὁ ἀὴρ Ca. [l] ψυχρότατον Ca.s. [m] γε Ca.Xa. [n] ψυχροτέρου s. [o] ἀποπηγνύει Ca. [p] ἢ om. Ya.s. [q] μὲν om. Ca. [r] αὐτῶν s. [s] ὥσπερ ὁ καικίας Ca. [t] γὰρ] δὲ s.

Πότερον αἴτιον ὅτι ἅμα ὁ ἐναντίος πνεῖ; Ἢ οὐκ ἂν ἐλάνθανεν, ἀλλὰ πέφυκε τὸ πνεῦμα κύκλου γραμμὴν φέρεσθαι; Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι περὶ τὴν γῆν πνέουσιν· [v]τοῦτο δὲ τὸ κοῖλον τῆς γραμμῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν [w]καὶ οὐκ ἐπὶ τὴν γῆν ἐστίν, ὥστε ἐπὶ τὴν ἀρχὴν πνέων [x]ἐφ' ἑαυτὸν τὰ νέφη ἄγει.

30 Διὰ τί ἀπὸ μὲν τῆς θαλάττης οὐκ ἀποπνεῖ ἕωθεν ψυχρόν,
ἀπὸ δὲ τῶν ποταμῶν; Ἢ ὅτι ἡ μὲν θάλαττά ἐστιν ἐν ἀνα-
πεπταμένοις τόποις, [y]οἱ δὲ ποταμοὶ ἐν [z]στενοῖς; Ἡ οὖν
ἀπὸ τῆς θαλάττης αὔρα εἰς πολὺν τόπον σκίδναται, ὥστε
εἶναι ἀσθενής, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀθρόως φέρεται καὶ
2 μᾶλλον ἰσχύει, διὸ μᾶλλον εἰκότως φαίνεται ψυχρά. Ἢ
[a]οὐ τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον, ἀλλ' οἱ μὲν ποταμοὶ ψυχροί εἰσιν,
ἡ δὲ θάλαττα οὔτε θερμὴ οὔτε ψυχρά; Γίνεται δὲ ἡ αὔρα
[b]καὶ ἀποπνοὴ θερμαινομένων ἢ ψυχομένων· ὁπότερον γὰρ
ἂν τούτων πάσχῃ, ἐξαεροῦται, ἐξαερουμένου δὲ τοῦ ὕδατος ὁ
3 ἀὴρ γινόμενος φέρεται, ὅ ἐστιν αὔρα. Τὸ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν
ψυχρῶν ψυχρὸν εἰκότως ἀποπνεῖ, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν σφόδρα
θερμῶν ἀποπνέοντα ψύχεται καὶ γίνεται ψυχρά. Τοὺς μὲν
οὖν ποταμοὺς ψυχροὺς ἅπαντας εὕροι τις ἄν, ἡ δὲ θάλαττα
[c]οὔτε ψυχρὰ οὔτε θερμὴ σφόδρα ἐστίν. Οὔτε οὖν τὸ ἀπο-
πνέον [d]ψυχρὸν ἀπ' αὐτῆς ἐστί, διὰ τὸ μὴ ψυχρὰν εἶναι [e]σφό-
δρα, οὔτε ψύχεται ταχύ, διὰ τὸ μὴ θερμὴν εἶναι σφόδρα.

31 Διὰ τί ὁ ζέφυρος εὐδιεινὸς καὶ ἥδιστος δοκεῖ εἶναι τῶν ἀνέμων, [f]καὶ οἷον καὶ Ὅμηρος ἐν τῷ Ἠλυσίῳ πεδίῳ,

ἀλλ' [g]αἰεὶ ζεφύροιο [h]διαπνείουσιν [i]ἀῆται;

Ἢ πρῶτον μὲν ὅτι ἔχει τὴν τοῦ ἀέρος κρᾶσιν; Οὔτε γὰρ [k]θερμὸς ὥσπερ οἱ ἀπὸ μεσημβρίας καὶ ἕω, οὔτε ψυχρὸς ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς ἄρκτου, [l]ἀλλ' ἐν μεθορίῳ ἐπὶ τῶν ψυχρῶν καὶ θερμῶν πνευμάτων· γειτνιῶν δὲ ἀμφοῖν τῆς δυνάμεως αὐτῶν κοινωνεῖ, διὸ καὶ εὔκρατός ἐστι [m]καὶ πνεῖ ἔαρος μά-

[v] nonne τούτου? [w] καὶ om. s. [x] ἐφ' αὐτὸν Y^{a}, ἐπ' αὐτὸν C^{a}. [y] ὁ δὲ ποταμὸς C^{a}.Y^{a}. [z] στεροῖς C^{a}. [a] οὐ om. C^{a}.s. [b] καὶ] καὶ ἡ s. [c] οὐδὲ ψ. οὐδὲ codices. [d] ψυχρὸν C^{a}.X^{a}, ψυχρὸς s. [e] σφόδρα om. C^{a}.s. [f] καὶ ante οἷον om. C^{a}. [g] ἀεὶ Y^{a}.s. [h] διαπνέουσιν s. [i] ἀϋτμαί C^{a}. [k] θερμὴς s. [l] ἀλλ'—ἐστι om. C^{a}.X^{a}.s. [m] καὶ] διὸ καὶ C^{a}.X^{a}.Y^{a}.s.

λιστα. Ἔτι τὰ πνεύματα περιίσταται ἢ εἰς τἀναντία ἢ 2
[n]εἰς τὰ δεξιά. Μετὰ οὖν τὸν βορέαν [o]πνέων (ἐπὶ δεξιὰ γὰρ ὁ [p]τόπος) εὐδοκιμεῖ, [q]ὥσπερ παρὰ χαλεπὸν πρᾶος. Καὶ ἅμα ὅταν ἀποχειμάσῃ, εὐδία εἴωθε γίνεσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ὁ δὲ βορέας χειμέριος ἄνεμος. [[r]Καὶ ὁ ἀπηλιώτης δὲ ἐν 3
τῷ μέσῳ ὢν τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν πνευμάτων ἧττον αὐτοῖς κοινωνεῖ. Ἀπηλιώτης μὲν γὰρ πνέων τὰ πρὸς νότου πνεύματα κινεῖ (ἐνταῦθα γὰρ ἡ μετάστασις αὐτοῦ ἐστίν), κινῶν δὲ οὐ μίγνυται αὐτοῖς. Ὁ δὲ ζέφυρος καὶ κινεῖται ὑπὸ τῶν νοτίων, καὶ πνέων κινεῖ τὰ βόρεια· τελευτᾷ γὰρ ἐνταῦθα ἡ περίοδος τῶν πνευμάτων. Διὸ τῶν μὲν τὴν τελευτὴν τῶν δὲ τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐν αὐτῷ δικαίως ἡδύς ἐστι καὶ δοκεῖ εἶναι.]

Διὰ τί ἐπὶ κυνὶ νότος πνεῖ; Ἢ ὅτι ἐπὶ πᾶσι μὲν σημαίνει 32
τοῖς ἄστροις δυομένοις ἢ ἐπιτέλλουσιν, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐπὶ τούτῳ; Δῆλον οὖν ὅτι πνεύματα μάλιστα ἐπὶ τούτῳ καὶ μετ᾽ αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ πνίγει, καὶ πνεύματα εἰκότως ἐπ᾽ αὐτῷ τὰ [s]θερμότατα κινεῖται· ὁ δὲ νότος θερμός ἐστιν. Ἐπεὶ δὲ—χρόνος. (cap. 12. sect. 2.—cap. fin.)

Διὰ τί ὁ ζέφυρος πρὸς τὴν δείλην πνεῖ, πρωῒ δὲ οὔ; Ἢ 33
αἴτιος μέν ἐστιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν πνευμάτων ὁ ἥλιος ἀνατέλλων καὶ δύνων; Ὅταν γὰρ ὑγρὸν ὄντα τὸν ἀέρα διαθερμαίνων πέττῃ καὶ διακρίνῃ, εἰς πνεῦμα διακρίνει· ἐὰν δὲ ᾖ πνευματώδης ὁ ἀήρ, ἔτι μᾶλλον ἐκπνευματοῦται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ὅταν μὲν οὖν ἐπ᾽ ἀνατολῇ ᾖ ὁ ἥλιος, πόρρω ἐστὶ 2
τοῦ ζεφύρου· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν πνεῖ. Ὅταν δὲ περὶ τὸ [t]δύνειν ἤδη, τότε διακεκριμένον ἐστὶ τὸ πνεῦμα τελέως. Ἀπὸ δὲ μέσου ἡμέρας καὶ πρὸς τὴν δείλην [v]συμμετρότατα ἔχει πρὸς τὸ [w]διαθερμᾶναι καὶ διακρῖναι. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ 3
ἀπηλιώτης πρωῒ ἄρχεται πνεῖν· τοῦ γὰρ ὑπὲρ γῆς ἀέρος τῆς νυκτὸς ἐξυγραινομένου καὶ τῇ γῇ [x]πλησιάσαντος διὰ

[n] εἰς τὰ] ἐπὶ τὰ Y[a]. [o] πνέον s. [p] τύπος X[a]. [q] ὥσπου περὶ s. [r] καὶ ὁ—cap. fin. εἶναι om. C[a].X[a].Y[a].s. [s] θερμότερα s. [t] δύνον X[a].s. [v] συμμετρώτατα C[a].Y[a], συμμετριότητα s. [w] θερμάναι s. [x] πλησιάσαντα s.

βάρος, ἕωθεν [y] διακρίνων αὐτὸν ὁ ἥλιος τὸν καθ' αὐτὸν κινεῖ πρῶτον. Τὸ *δὲ ἀπὸ τοῦ ἡλίου πνεῦμα ἀνατέλλοντος ἐντεῦθεν ἀπηλιώτης καλεῖται.*

34 *Διὰ τί αἰρομένου τοῦ ἡλίου καὶ αὐξάνεται καὶ πίπτει τὰ πνεύματα;* Ἢ *ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν ἤτοι τοῦ ἀέρος ἢ τοῦ ἀναχυθέντος ὑγροῦ κίνησις;* Αὕτη *δὲ ὅταν μὲν [z] ἐλάττων ᾖ, ταχὺ καταναλίσκεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὥστε οὐ γίνεται πνεῦμα· ὅταν δὲ [a] πλείων, [b] κινεῖται μᾶλλον τοῦ ἡλίου ἀνατείλαντος· ὁ γὰρ ἥλιος ἀρχὴ τῶν κινήσεών ἐστιν.*

35 *Διὰ τί ὁ ζέφυρος τῆς δείλης πνεῖ;* Ἢ *ἅπαντα τὰ πνεύματα τοῦ ἡλίου διαχέοντος τὸ ὑγρὸν γίνεται;* [c] Τότε *γὰρ συνεστηκός, ὅταν ἡ τοῦ θερμοῦ δύναμις πλησιάζῃ, ἐξάπτει.* Ὁ *δὲ ζέφυρος ἀφ' ἑσπέρας πνεῖ.* Εἰκότως *οὖν τῆς δείλης γίνεται· τότε γὰρ ὁ ἥλιος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἀφικνεῖται.*
2 Καὶ *ὁ βορέας καὶ ὁ νότος διὰ τοῦτο πλειστάκις πνέουσιν, ὅτι τὸ ἐναντίον ὑπὸ τοῦ ἐναντίου κρατούμενον κατ' εὐθυωρίαν ἥκιστα δύναται διαμένειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ [d] πλαγίου.* Ὁ *μὲν οὖν νότος καὶ βορέας ἐκ τῶν ἐφ' [e] ἑκάτερα τόπων τῆς τοῦ ἡλίου φορᾶς πνέουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι μᾶλλον ἐκ τοῦ κατ' ἀντικρύ.*

36 Πότερον *τὸ πνεῦμα ἀπὸ πηγῆς τινὸς φέρεται ὥσπερ τὸ ὕδωρ, καὶ ταύτης οὐκ ἔστιν ἀνωτέρω αὐτὸ ἐνεχθῆναι, ἢ οὔ;* Καὶ *πότερον ἀπὸ ἑνὸς σημείου ἢ ἀπὸ πλείονος τόπου;* Ἔνια
μὲν οὖν ἐστὶν ὅμοια ἃ [f] καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων [g] συμβαίνει γίνε-
2 *σθαι.* [h] Τό *τε γὰρ ὕδωρ, ὅταν εἰς τὸ κάταντες φέρηται,*
θᾶττον ῥεῖ ἢ ὅταν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ καὶ [i] ὁμαλῷ [k] λιμνάζῃ.
Ὁμοίως *δὲ καὶ τὰ πνεύματα· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἄκροις καὶ*
τοῖς ὑψηλοῖς ἀεὶ ἐν κινήσει ὁ ἀήρ, ἐν δὲ τοῖς κοίλοις [l] ἠρεμεῖ
3 *πολλάκις καὶ ἄπνοια γίνεται.* Ἔτι *ἐπὶ τοῖς σφόδρα ὑψηλοῖς ὄρεσιν οὐ γίνεται τὰ πνεύματα, οἷον ἐπὶ τῷ* Ἄθῳ *καὶ*

[y] *αὐτὸν διακρίνων* s. [z] *ἐλάττω* Ca. [a] *πλείω* Ca. [b] *κινῆται* Xa.Ya.s. [c] *τότε*] *πότερον* Ca.Xa.Ya.s. [d] *πλησίου* Xa. [e] *ἑκάτερον* s. [f] *καὶ* om. s. [g] *συμβαίνει γίνεσθαι*] *φαίνεται συμβαίνειν* Ya.s. [h] *ποτε* Ya, *πότερον* Xa.s. [i] *ὁμαλεῖ* Ya. [k] *λιμνίζῃ* s. [l] *πολλάκις ἠρεμεῖ* Ya.

τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις. Σημεῖον δέ· ἃ γὰρ ἂν [m] καταλείπωσιν οἱ τῷ προτέρῳ ἔτει θύοντες, εὑρίσκεσθαί φασι [n] διαμένοντα τῷ ὑστέρῳ. Δῆλον οὖν ὅτι [o] ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς 4
τινὸς καὶ ἡ τοῦ πνεύματος φορὰ γίνεται. [p] Εἰς τὸ ἄνω οὖν οὐκέτι δύναται διικνεῖσθαι. Διὰ τοῦτο οὖν ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς τοῦτο συμβαίνει. Ὁμοίως δ' ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος εἴη· οὔτε γὰρ ὕδωρ λάβρον οὔτε πνεῦμα ἐξαίσιον ἐν τοῖς ὑψηλοῖς [q] φαίνεται γίνεσθαι.

37 Διὰ τί ποτε τοῦ μὲν νότου πνέοντος ἡ [r] θάλαττα κυανέα γίνεται, τοῦ δὲ βορέου ζοφώδης; Ἢ ὅτι ὁ βορέας ἧττον τὴν [r] θάλατταν ταράττει, τὸ δὲ [s] ἀτακτότερον ἅπαν μέλαν φαίνεται.

38 Διὰ τί οἱ νότοι μικρὰ [t] μὲν πνέοντες οὐ ποιοῦσιν ἐπίνεψιν [[v] ἤτοι συννέφειαν], μεγάλοι δὲ γενόμενοι ἐπινεφοῦσιν; Ἢ διότι [w] μικροὶ μὲν πνέοντες οὐ δύνανται πολλὰ νέφη ποιεῖν; Ὀλίγον οὖν τόπον κατίσχουσιν. Ὅταν δὲ μεγάλοι [x] γίνωνται, πολλὰ ἀπωθοῦσι, διὸ καὶ δοκοῦσι μᾶλλον ἐπινεφεῖν.

39 Διὰ τί ὁ μὲν βορέας ἀρχόμενος μέγας, λήγων δὲ μικρός, ὁ δὲ νότος ἀρχόμενος μὲν μικρός, λήγων δὲ μέγας; Ἢ ὅτι ὁ μὲν βορέας ἐγγὺς ἡμῶν, ὁ δὲ νότος πόρρω; Ὁ μὲν οὖν 2
ὅταν ἄρξηται, εὐθὺς παρ' ἡμῖν, τοῦ δὲ ἅτε διὰ πολλοῦ χρόνου ἡ ἀρχὴ διασκεδάννυται, καὶ πρὸς ἡμᾶς μικρὸν ἐξικνεῖται αὐτῆς τὸ πρῶτον· τῆς δὲ τελευτῆς τοῦ μὲν αἰσθανόμεθα, τοῦ δὲ ὅλως οὐκ αἰσθανόμεθα. Ὥστε εἰκότως ὁ μὲν ἀσθενὴς παυόμενος (ἀσθενὴς γὰρ ἡ τελευτὴ πάντων), ὁ δὲ οὔ· τῆς γὰρ τελευτῆς οὐκέτι αἰσθανόμεθα αὐτοῦ.

40 Διὰ τί οὗ μὲν κόλποι εἰσί, τροπαῖαι γίνονται, οὗ δὲ ἀναπεπταμένα πελάγη, οὐ γίνονται; [y] Ἢ διότι [z] εἰς μὲν τοὺς κόλπους [a] ῥέον [b] οὐ διασπᾶται τὸ πνεῦμα μᾶλλον, [c] ἀλλ'

[m] καταλίπωσιν s. [n] τῶ ὑστέρω διαμένοντες s. [o] ὥσπου s. [p] εἰς] καὶ εἰς s. [q] φαίνεσθαι γίνεται Y[a].s. [r] θάλασσα et mox θάλασσαν s. [s] ἀτακτότατον s. [t] μὲν om. s. [v] ἤτοι συνάφειαν X[a], om. Y[a], qui in margine ἀντὶ τοῦ συννέφειαν. [w] μικρὰ s. [x] γένωνται Y[a].s. [y] ἢ om. X[a].Y[a].s. [z] εἰς μὲν om. Y[a]. [a] ῥέων X[a].Y[a].s. [b] οὐ om. s. [c] ἀλλ' om. Y[a].

ἀθρόον [d] ἐπὶ πολὺ φέρεται, ἐν δὲ τοῖς ἀναπεπταμένοις ἐξ ἀρχῆς τε αἱ ἀπογέαι εὐθὺς διασπῶνται μᾶλλον, καὶ ὅταν ῥέωσι, ταὐτὸ πάσχουσι διὰ τὸ [e] πολλαχῇ ἐξεῖναι ὁρμῆσαι· ἔστι γὰρ ἡ τροπαία [f] ἀπόγεος ἀνάκλασις.

41 Διὰ τί λέγεται

ἀρχομένου τε νότου καὶ λήγοντος βορέαο;

Ἢ διότι ὁ μὲν βορέας, διὰ τὸ ὑπείκειν ἡμᾶς αὐτῷ καὶ εἶναι τὴν οἴκησιν πρὸς ἄρκτον, εὐθὺς μέγα πνεῖ; Ἅμα γὰρ ἄρχεται καὶ πάρεστιν. Διὸ παυόμενος ἤδυ πνεῖ· τότε γὰρ ἀσθενὴς πνεῖ. Ὁ δὲ νότος διὰ τὸ πόρρωθεν ὕστερον μείζων ἀφικνεῖται.

42 Διὰ τί ἐν τοῖς νοτίοις βαρύτερον ἔχουσι καὶ ἀδυνατώτερον οἱ ἄνθρωποι; Ἢ διότι ἐξ ὀλίγου πολὺ ὑγρὸν γίνεται, διατηκόμενον διὰ τὴν ἀλέαν, καὶ ἐκ πνεύματος κούφου ὑγρὸν βαρύ· εἶτα ἡ δύναμις ἀτονεῖ.

43 Διὰ τί ἐν τοῖς βορείοις βρωτικώτεροι ἢ ἐν τοῖς νοτίοις; Ἢ διότι ψυχρότερα τὰ βόρεια;

44 Διὰ τί ὁ νότος οὐ πνεῖ κατ᾽ αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον τὰ πρὸς [g] θάλατταν, οὐδ᾽ ὅσον ἡμέρας δρόμον καὶ νυκτός· τὰ δὲ ὑπὲρ [h] Μέμφεως καὶ ἀποσχόντι δρόμον ἡμέρας καὶ νυκτὸς λαμπρός· καὶ πρὸς ἑσπέραν οὐ πνεῖ, [i] ὅσον δύο ἡμερῶν καὶ νυκτῶν δρόμον, τὰ δὲ πρὸς ἕω λίβες πνέουσιν; Ἢ διότι κοίλη τὰ κάτω ἡ Αἴγυπτός ἐστι, διὸ ὑπερπίπτει αὐτῆς, ἄνω δὲ καὶ πόρρω [k] ὑψηλότεροι οἱ τόποι.

45 Διὰ τί ὁ νότος ἀρχόμενος μὲν [l] μικρός ἐστι, λήγων δὲ μείζων γίνεται, ὁ δὲ βορέας ἀνάπαλιν, διὸ καὶ ἡ παροιμία [m] λέγει εὖ πλεῖν ἀρχομένου τε νότου καὶ λήγοντος βορέαο; Ἢ διότι πρὸς ἄρκτον μᾶλλον ἢ πρὸς μεσημβρίαν οἰκοῦμεν, πνεῖ δὲ ὁ μὲν βορέας ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ὁ δὲ νότος ἀπὸ τῆς
2 μεσημβρίας. Εἰκότως οὖν ὁ μὲν ἀρχόμενος εὐθὺς [n] σφοδρὸς πρόσκειται τοῖς [o] πλησίον τόποις μᾶλλον, [p] καὶ [q] μετὰ ταῦτα

[d] ἐπὶ τὸ πολὺ Yᵃ. [e] πολλαχοῖ Yᵃ. [f] ἀπόγειος s. [g] θάλασσαν s. [h] μέμφεος s. [i] ὅσον] οὐδ᾽ ὅσον s. [k] οἱ τόποι ὑψηλότεροι Xᵃ. [l] ἐστι μικρός s. [m] λέγεται Yᵃ. [n] σφοδρῶς Xᵃ. Yᵃ. [o] πλησίοις s. [p] καὶ om. Yᵃ. s. [q] μετὰ δὲ ταῦτα s.

μεταλλάττει τὸ σφοδρὸν πρὸς ἐκείνους. Ὁ δὲ νότος τοὐναντίον ἀρχόμενος μὲν τοῖς πρὸς μεσημβρίαν οἰκοῦσιν ἔγκειται, ἐπειδὰν δὲ παραλλάξῃ, τοῖς πρὸς ἄρκτον λαμπρὸς καταπνεῖ.

Διὰ τί λέγεται 49

εἰ δ' ὁ νότος βορέαν [r] προκαλέσσεται, αὐτίκα χειμών;

Ἢ [s] διότι ὁ νότος τοιοῦτός ἐστιν οἷος [t] νεφέλας καὶ ὕδωρ πολὺ συναίρειν; Ὅταν οὖν τοιαύτης τῆς καταστάσεως οὔσης ἐπιπνεύσῃ ὁ βορέας, πολλῆς αὐτῷ ὕλης ὑπαρχούσης πήγνυσι καὶ χειμῶνα ποιεῖ. Διὸ λέγεται

εἰ [v] βορρᾶς πηλὸν καταλήψεται, αὐτίκα χειμών. 2

Ὁ δὲ πηλὸς καὶ ὅλως τὰ ὕδατα ὑπὸ τοῦ νότου ἢ μάλιστα ἢ πλειστάκις γίνεται.

Διὰ τί ἐπὶ μὲν τῷ νότῳ ταχὺς ὁ βορέας, ἐπὶ δὲ [w] τούτῳ 47
ὁ νότος οὐ ταχὺς ἐπιπίπτει; Ἢ ὅτι τῷ μὲν ἐγγύθεν τῷ δὲ πόρρωθεν ἡ ἄφιξις; Ἡ γὰρ οἴκησις πρὸς βορέαν ἡμῶν.

Διὰ τί τὰ πνεύματα ψυχρά ἐστιν, ὄντα ἀπὸ τῆς τοῦ θερ- 48
μοῦ συγκινήσεως; Ἢ οὐ πάντως ἡ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κίνησις θερμὴ γίνεται, [x] ἐὰν μὴ τρόπον τινὰ γίνηται; Ἀλλ' ἐὰν μὲν ἀθρόως ἐμπίπτῃ, καίει αὐτὸ τὸ ἀφιὲν θερμή· ἐὰν δὲ διὰ στενοῦ καὶ κατὰ μικρόν, αὐτὴ μὲν θερμή, ὁ δὲ ὑπὸ τούτου κινούμενος ἀήρ, [y] οἷος ἄν ποτε [z] τυγχάνῃ προϋπάρχων, τοιαύτην καὶ τὴν κίνησιν ἀπετέλεσεν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος. Φασὶ γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἡμᾶς πνεῖν, 2
τοῦτο δὲ οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξιὸν θερμὸν ἀεί. Σημεῖον δὲ τὸ ἐγγὺς προσαγαγόντι τοιοῦτον φαίνεσθαι. Διαφέρει [a] δὲ ἡ ἔκπτωσις αὐτοῦ. Ἐὰν μὲν γὰρ διὰ πολλοῦ ἀφίωμεν [b] χανόντες, θερμὸν φαίνεται διὰ τὸ αὐτοῦ αἰσθάνεσθαι, ἐὰν δὲ διὰ στενοῦ, σφοδρότερον γινόμενον ὠθεῖ τὸν πλησίον ἀέρα, κἀκεῖνος τὸν ἐχόμενον. Ψυχροῦ δὲ ὄντος τοῦ ἀέρος καὶ 3
ἡ κίνησις αὐτοῦ ψυχρὰ γίνεται. Μήποτε δὲ καὶ ἐπὶ τῶν

[r] προσκαλέσσεται Xᵃ, προσκαλέσεται Yᵃ. [s] ὅτι Xᵃ. [t] νεφέλοις s. [v] βορρᾶν s. [w] τούτου Xᵃ.s. [x] ἐὰν πρότερόν τινα s. [y] οἷον s. [z] τυγχάνειν s. [a] δὲ καὶ ἡ Xᵃ. [b] τυγχάνοντες Xᵃ.

πνευμάτων τὸ αὐτὸ συμβαίνει, καὶ διὰ στενοῦ ἡ πρώτη κίνη-
4 σις· εἶτ' [c] ἐκεῖνον [d] μὲν διήνεγκεν, ἕτερος δὲ ἀὴρ ἐπιρρεῖ. Διὸ καὶ τοῦ μὲν θέρους θερμά, τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχρὰ τὰ πνεύματα, ὅτι ἐν ἑκατέρῳ τοιοῦτος ὁ ἀὴρ ὁ προϋπάρχων· ἐπεὶ ὅτι γε οὔτε αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενος ὁ ἀὴρ οὔτε ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κρατούμενος φέρεται ταύτην τὴν φοράν, δῆλον οὐ μόνον τούτῳ ὅτι [e] θερμαίνει τὰ πνεύματα πλείονος τοῦ θερ-
5 μοῦ ἐνόντος, ἀλλὰ καὶ ἄνω ἐφέρετο. Τὸ γὰρ πῦρ τοιοῦτον, τὸ δὲ ψυχρὸν κάτω πέφυκε φέρεσθαι. Τὰ δὲ πνεύματα πλάγια εἰκότως· ἐπεὶ γὰρ τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω βιάζεται, καὶ οὐδέτερον κρατεῖ, μένειν δὲ οὐχ οἷόν τε, λοξὴν τὴν φορὰν εἰκότως γίνεσθαι.

49 Διὰ τί οἱ νότοι ἐν τῇ [f] Λιβύῃ ψυχροί, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ βορέαι; [g] Ἢ πρῶτον μὲν διὰ τὸ ἐγγυτέρω εἶναι ἡμῖν τε κἀκείνοις τὰς ἀρχὰς τῶν πνευμάτων. Εἰ γάρ, ὥσπερ εἴπομεν, διὰ στενοῦ γίνεται τὰ πνεύματα, τοῖς ἐγγυτέρω [h] ψυχρότερα ἔσται διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς κινήσεως· εἰς γὰρ τὸ πόρρω προϊούσης διαχεῖται. Διὸ καὶ παρ' ἡμῖν οἱ βορέαι ψυχροί, ὅτι ἐγγυτέρω καὶ παντελῶς [i] πρὸς τῇ ἄρκτῳ οἰκοῦμεν.

50 Διὰ τί οἱ νότοι οἱ ξηροὶ καὶ μὴ ὑδατώδεις πυρετώδεις; Ἢ ὅτι [k] ὑγρότητα θερμὴν ἀλλοτρίαν ἐμποιοῦσι τοῖς σώμασιν; Εἰσὶ γὰρ ὑγροὶ καὶ θερμοὶ φύσει, τοῦτο δ' [l] ἐστὶ πυρετῶδες· ὁ γὰρ πυρετὸς ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων ἐστὶν ὑπερβολῆς. Ὅταν μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἄνευ ὕδατος πνέωσι, ταύτην τὴν τάξιν, ὅταν δὲ ἅμα τῷ ὕδατι, τὸ ὕδωρ καταψύχει.

51 Διὰ τί οἱ [m] ἐτησίαι ταύτην δὴ τὴν ὥραν ἀεὶ καὶ [n] τοσοῦτοι πνέουσιν; Καὶ διὰ τί ληγούσης τῆς ἡμέρας λήγουσι καὶ τῆς νυκτὸς οὐ πνέουσιν; Ἢ τοῦτο μὲν διὰ τὸ τὴν χιόνα τηκομένην παύεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς ἑσπέραν καὶ τὴν

[c] ἐκείνων s. [d] μὲν δ.] μηδὲν δ. Xa. [e] θέρμαι s. [f] λυβύῃ Xa. [g] ἢ om. Xa.Ya.s. [h] ψυχρότερον s. [i] πρὸς] καὶ πρὸς Xa. [k] ὑγρόταται s. [l] ἐστὶ] ἐστὶ φύσει Xa. [m] ἐτήσιοι Xa. [n] τοσοῦτον s.

νύκτα; Ὅλως δὲ πνέουσιν, ὅταν ὁ ἥλιος κρατεῖν καὶ λύειν ἄρξηται τὸν πρὸς βορέαν πάγον. Ἀρχομένου μὲν οὖν οἱ πρόδρομοι, ἤδη δὲ λυομένου οἱ ἐτησίαι.

Διὰ τί ὁ ζέφυρος λειότατός τε τῶν ἀνέμων καὶ [o] ψυχρός, 52
καὶ δύο ὥρας πνεῖ μάλιστα, ἔαρ τε καὶ μετόπωρον, καὶ πρὸς ἑσπέραν τῆς ἡμέρας, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν μάλιστα; Ἢ ψυχρὸς μὲν διὰ τὸ πνεῖν ἀπὸ τῆς [p] θαλάττης καὶ πεδίων ἀναπεπταμένων; Ἧττον μὲν οὖν ψυχρὸς τοῦ βορέου διὰ τὸ ἀφ' 2
ὕδατος πνευματουμένου καὶ μὴ χιόνος πνεῖν, [q] ψυχρὸς δὲ διὰ τὸ μετὰ χειμῶνα, ἄρτι τοῦ ἡλίου κρατοῦντος, πνεῖν. Καὶ μετοπώρου, ὅτι οὐκέτι κρατεῖ ὁ ἥλιος· [r] οὐ γὰρ ὥσπερ ἐν γῇ ὑπομένει τὴν [s] ὕλην, ἀλλὰ πλανᾶται διὰ τὸ ἐφ' ὑγροῦ βεβηκέναι. Καὶ ὁμαλὸς διὰ τὸ αὐτό· οὐ γὰρ ἀπὸ ὀρέων πνεῖ, 3
οὐδὲ βίᾳ τηκομένου, ἀλλὰ ῥᾳδίως ὥσπερ δι' αὐλῶνος ῥέων. Τὰ μὲν [t] γὰρ πρὸς βορέαν καὶ νότον [v] ὀρεινά· πρὸς ἑσπέραν δὲ οὔτε ὄρος οὔτε γῆ ἐστίν, ἀλλὰ τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, ὥστε ἐπὶ τῆς γῆς φέρεται. Καὶ πρὸς ἑσπέραν δὲ τῆς ἡμέρας πνεῖ διὰ τὸν τόπον· τότε γὰρ ὁ ἥλιος πλησιάζει τῷ τόπῳ. Καὶ τῆς νυκτὸς παύεται διὰ τὸ ἐκλείπειν τὴν τοῦ ἡλίου κίνησιν.

Διὰ τί, ὅταν ὁ εὖρος πνεῖ, μείζω φαίνεται τὰ πάντα; Ἢ 53
ὅτι ζοφωδέστατον τὸν ἀέρα ποιεῖ;

Διὰ τί τὸν μὲν χειμῶνα πρωῒ ἀπὸ τῆς ἕω τὰ πνεύματα 54
πνεῖ, τὸ δὲ θέρος δείλης καὶ ἀπὸ δυσμῶν ἡλίου; Ἢ [w] ὅτι ἃ ἡμῖν συμβαίνει τοῦ θέρους, ταῦτα τοῦ χειμῶνος τοῖς τὸ ἐναντίον τῆς γῆς ἡμισφαίριον οἰκοῦσιν, ἡμῖν δὲ τοῦ χειμῶνος πρωῒ καὶ ἀφ' ἕω τὰ πνεύματα πνεῖ διὰ τὸ τὸν ἀέρα κάθυγρον ἐν τῇ νυκτὶ διακρίνεσθαι καὶ κινεῖσθαι τὸ πρωῒ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, καὶ πρῶτον τὸν ἔγγιστα τοῦ ἡλίου. Ποιεῖ δὲ 2
τοῦτο ὁ ἥλιος καὶ [x] πρὸ ἀνατολῆς· διὸ αὖραι οὐχ ἧττον πρὸ ἀνατολῆς πνέουσιν. Ἐπειδὴ οὖν καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκει ὁ

[o] ψυχρότατος Xa. [p] θαλάσσης s. [q] ψυχροὶ s. [r] οὐ] οὐδὲ s.
[s] ἴλην Ya.s. [t] γὰρ om. Xa. [v] ὀρεινά· πρὸς] ὀρεινά· τὰ πρὸς Xa.
[w] ὅτε Xa. [x] πρὸ τῆς ἀνατολῆς Xa.

ἥλιος τὰ ὑγρὰ καὶ κινεῖ πρὸ ἀνατολῆς τοῦ χειμῶνος ὑγρὸν ὄντα τὸν παρ' ἡμῖν ἀέρα, δῆλον ὡς καὶ ἐφ' [y] ἑαυτὸν [z] ἂν ἕλκοι, ὧν ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ, καὶ [a] δείλη ἐκείνοις ὃ ἡμῖν
3 ἐστὶν ὄρθρος. Ὥστε [b] συμβαίνοι ἂν [c] τὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου πρὸ ἀνατολῆς παρ' ἡμῶν ἐφ' [d] ἑαυτὸν ἑλκόμενον ἀέρα, τοῦτον τοῖς κάτω γενέσθαι ζέφυρον καὶ δείλης πνεῖν. Ὃ δὲ ἐν τῷ παρ' ἡμῖν χειμῶνι, τῆς ἕω ἐκείνοις συμβαίνει, ὃ δὲ ἐν τῷ
4 θέρει, τῆς δείλης ἡμῖν. Ὅτε γὰρ παρ' ἡμῖν θέρος, ἐκεῖ χειμών ἐστι, καὶ [e] ἡ ἡμετέρα δείλη ἐκείνοις ὄρθρος. Καθ' ἣν ἐκείνοις μὲν [f] αὔρας ἐξ ἑώας συμβαίνει πνεῖν, ἡμῖν δὲ ζεφύρους
5 διὰ [g] ταὐτὰ τοῖς προειρημένοις. Τοῦ δὲ θέρους καὶ ἑῷαι μὲν οὐ πνέουσιν, ὅτι εἰς ξηρότερον ἔτι τὸν παρ' ἡμῖν ἀέρα ὁ ἥλιος ἀνατέλλει διὰ τὸ ὀλίγον [h] χρόνον αὐτοῦ ἀπογεγονέναι· ζέφυροι δὲ οὐ πνέουσι δείλης τοῦ χειμῶνος, ὅτι οὐδ' ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ ἑῷοι ταύτην τὴν ὥραν διὰ τὰ προειρημένα, ὅθεν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκων τὰ ὑγρὰ τὸν παρ' ἡμῖν ζέφυρον [i] ποιεῖ.

55 Διὰ τί ὁ ζέφυρος εὐδιεινὸς καὶ ἥδιστος δοκεῖ εἶναι τῶν ἀνέμων; Ἢ ὅτι ἐν μεθορίῳ ἐστὶ τῶν [k] θερμῶν καὶ ψυχρῶν πνευμάτων, γειτνιῶν δὲ ἀμφοῖν τῆς δυνάμεως [l] αὐτῶν κοινωνεῖ· διὸ εὔκρατός ἐστιν. Ὁ δὲ ἀπηλιώτης ἧττον κοινωνεῖ,
2 ὢν ἐν τῷ μέσῳ τῶν αὐτῶν. Ἀπηλιώτης μὲν γὰρ πνέων τὰ πρὸς νότον πνεύματα κινεῖ (ἐνταῦθα γὰρ ἡ [m] μετάστασις αὐτοῦ ἐστίν), κινῶν δὲ οὐ μίγνυται αὐτοῖς. Ὁ δὲ ζέφυρος καὶ κινεῖται ὑπὸ τῶν νότων καὶ πνέων κινεῖ τὰ βόρεια· τελευτᾷ γὰρ ἐνταῦθα ἡ περίοδος τῶν πνευμάτων. Διὸ τῶν μὲν τὴν τελευτὴν τῶν δὲ τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐν [n] ἑαυτῷ δικαίως ἡδύς ἐστι καὶ δοκεῖ εἶναι.

56 Διὰ τί ἄλλοις ἄλλοι τῶν ἀνέμων ὑέτιοι, οἷον ἐν μὲν τῇ Ἀττικῇ καὶ ταῖς νήσοις ὁ Ἑλλησποντίας, ἐν Ἑλλησπόντῳ

[y] αὐτὸν Y[a]. [z] ἀνέλκει X[a].s. [a] δείλης X[a].Y[a].s. [b] συμβαίνει s, συμβαίνειν X[a]. [c] τὸν] αὐτὸν X[a]. [d] αὐτὸν Y[a]. [e] ἡ om. X[a]. [f] αὔροις s. [g] ταῦτα Y[a].s. [h] αὐτοῦ χρόνον Y[a].s. [i] πνεῖ Y[a]. [k] ψυχρῶν καὶ θερμῶν X[a]. [l] αὐτῷ Y[a]. [m] μετάβασις X[a]. [n] αὐτῷ Y[a].

δὲ ὁ βορέας καὶ ἐν Κυρήνῃ, περὶ [o] Λέσβον δὲ νότος; Ἢ ὅπου ἂν ἄθροισις νεφῶν, ἐνταῦθα ὕδωρ; Ἐνταῦθα γὰρ ἡ πύκνωσις ἀθροίζεται, ὅπου ἂν [p] προκαθίζεσθαι [q] ἔχῃ. Διὸ 2
καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι μᾶλλον ὕει ἢ ὅπου ἂν τὸ πλῆθος ὑπεξάγειν δύνηται· περικαταλαμβανόμενον [r] γὰρ πυκνοῦται· δεῖ δὲ τοῦτο γενέσθαι. Καὶ ἐν ταῖς εὐδίαις μᾶλλον ὕει. Ἐν Ἑλ- 3
λησπόντῳ μὲν οὖν ἄνωθεν ὁ βορέας πολλὰ συνωθεῖ νέφη, πρὸς δὲ τὴν Ἀττικὴν καὶ τὰς νήσους ὁ Ἑλλησποντίας, ὥσπερ ὕλην ἔχων· καὶ γὰρ περιίσταται τὰ πολλὰ ἐκ τοῦ βορέου. Περὶ δὲ Λέσβον ὁ εὖρος καὶ ὁ νότος ἐκ τοῦ πελάγους φέροντες πολλὰ νέφη προσβάλλει τῇ χώρᾳ. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Διὰ τί λέγεται 57

> μή ποτ' ἀπ' [s] ἠπείρου δείσῃς [t] νέφος ἀλλ' ἀπὸ πόντου
> χειμῶνος, [v] θέρεος δὲ ἀπ' ἠπείροιο μελαίνης;

Ἢ διότι τοῦ μὲν χειμῶνος, ἡ [w] θάλαττα θερμοτέρα, ὥστε [x] εἴ τι συνέστη, δῆλον ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἰσχυρᾶς συνέστηκεν· ἐλύθη γὰρ ἂν διὰ τὸ ἀλεεινὸν εἶναι τὸν τόπον. Τοῦ δὲ θέρους ἡ 2
μὲν [w] θάλαττα ψυχρά, καὶ [y] τὰ πόντια πνεύματα, ἡ δὲ γῆ θερμή, ὥστε εἴ τι ἀπὸ τῆς γῆς φέρεται, [z] διὰ μείζονος ἀρχῆς συνέστη· διελύθη γὰρ ἄν, [a] εἰ ἀσθενὲς ἦν.

Διὰ τί ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ ὑψηλῇ οὔσῃ τὰ μὲν πνεύματα οὐθὲν 58
ψυχρότερα τῶν [b] παρὰ τοῖς ἄλλοις, ὅταν δὲ νηνεμία [c] ᾖ καὶ ἐπινέφελα, ψυχρά, ὥσπερ ἐν τοῖς ὁμαλέσι τοῖς ἑλώδεσιν; Ἢ ὅτι καὶ ἡ Ἀρκαδία ὁμοία γίνεται τοῖς ἑλώδεσιν· οὐ γὰρ ἔχει ἐξόδους τοῖς ὕδασιν εἰς θάλατταν, διὸ καὶ βάραθρα πολλὰ αὐτόθι ἐστίν. Ὅταν μὲν οὖν ᾖ ἄνεμος, ἀπορριπίζει τὴν ἐκ 2
τῆς γῆς ἀναθυμίασιν, οὖσαν ψυχράν· αὐτὰ δὲ τὰ πνεύματα οὐ ψυχρὰ διὰ τὸ ἀπὸ τῆς θαλάττης προσβάλλειν· ἐν δὲ ταῖς

[o] δὲ λέσβον Xa. [p] προκαθέζεσθαι Ya. [q] ἔχοι Xa.s. [r] γὰρ] μὲν γὰρ Ya. [s] ἠπείροιο Xa.s. [t] νέφος om. Xa.Ya.s. [v] θέρους Xa.Ya. [w] utrobique θάλασσα, c. 58. sect. 1. θάλασσαν, sect. 2. θαλάσσης s. [x] τι codices. [y] τὰ om. Xa. [z] διὰ τὸ μείζονος s. [a] εἰ ante διελύθη Xa. [b] περὶ s. [c] ἢ καὶ ἐπινέφελα ᾖ ψ. s.

νηνεμίαις ἀνιοῦσα ἡ ἀτμὶς ἀπὸ τοῦ ἐμμένοντος ὕδατος ποιεῖ τὸ ψῦχος.

59 Διὰ τί, ἂν ἕωθεν πνεῖν ἄρξηται, διημερεύει μᾶλλον; Ἢ διότι ἀρχομένου τοῦ ἡλίου σφοδροτάτη ἡ φορά, [d] διὸ ἐκτείνεται τοιαύτη οὖσα. Σημεῖον δὲ ὅτι ἰσχυρὰ ἡ σύστασις.

60 Διὰ τί βορέας τὴν ἡμέραν μὲν λαμπρός, τὴν δὲ νύκτα πίπτει; Ἢ διότι γίνεται [e] ἀπὸ πεπηγότος ὑετοῦ, ὅταν ἀναθυμιᾶται διὰ τὸν ἥλιον; Πίπτει δὲ νυκτός, ὅτι οὐχ ἡ αὐτὴ γένεσις, ἀλλὰ τοὐναντίον ποιεῖ· τὰς γὰρ νύκτας ἐκπνεῖ, τὰς δὲ ἡμέρας ἧττον.

61 Διὰ τί τὰ ἀράχνια τὰ πολλὰ ὅταν φέρηται, πνεύματός ἐστι σημεῖα; Πότερον ὅτι ἐργάζεται ὁ ἀράχνης ἐν ταῖς εὐδίαις, φέρεται δὲ διὰ τὸ ψυχόμενον τὸν ἀέρα συνιέναι πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ ψύχεσθαι ἀρχὴ χειμῶνος· σημεῖον οὖν ἡ φορὰ
2 τῶν ἀραχνίων. Ἢ ὅτι μετὰ τὰ ὕδατα καὶ τοὺς χειμῶνας γίνεται τῶν ἀραχνίων ἀθρόα ἡ φορά, [f] ἐν ταῖς εὐδίαις [g] ἐργαζομένων, διὰ τὸ ἐν τῷ χειμῶνι [h] μὴ φαίνεσθαι; Δύσριγον γὰρ τόδε. Καὶ φερόμενοι ὑπὸ τοῦ πνεύματος [i] πολὺ ἐκπηνίζονται. Μετὰ δὲ τὰ ὕδατα εἴωθε [k] πνεύματα γίνεσθαι ὡς τὰ πολλά.

62 Διὰ τί οἱ βορέαι μεγάλοι τοῦ χειμῶνος ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις [l] ἐπινέφελοι, ἔξω δὲ αἴθριοι; Ἢ ὅτι ἅμα ψυχροί εἰσι καὶ μεγάλοι, ἐγγὺς δὲ μᾶλλον ψυχροί, ὥστε φθάνουσι πηγνύντες πρὶν ἀπῶσαι τὰ νέφη· ὅταν δὲ παγῇ, μένουσι διὰ βάρος. Ἔξω δὲ τῷ μεγέθει ἐργάζονται μᾶλλον ἢ τῷ ψυχρῷ.

ΚΖ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΦΟΒΟΝ ΚΑΙ [m] ΑΝΔΡΕΙΑΝ.

Διὰ τί οἱ φοβούμενοι τρέμουσιν; Ἢ διὰ τὴν κατάψυξιν; Ἐκλείπει γὰρ τὸ θερμὸν καὶ συστέλλεται· διὸ καὶ αἱ κοιλίαι λύονται τοῖς πολλοῖς.

2 Διὰ τί οὖν καὶ διψῶσιν ἔνιοι, καθάπερ οἱ μέλλοντες κολά-

[d] διὸ] διότι s. [e] ἀπὸ τοῦ πεπ. Xa. [f] ἐν δὲ ταῖς s. [g] ἐργαζομένου Ya. [h] μὴ om. Ya. [i] πολὺν Xa.Ya. [k] πνεῦμα s. [l] ἐπινεφέλοις Xa, ἐπὶ νεφέλαις Ya.s. [m] ἀνδρίαν Ya.

ζεσθαι; Οὐ γὰρ ἔδει καταψυχομένων. Ἢ οὐκ ἐν ταὐτῷ
τόπῳ ἡ κατάψυξις καὶ ἡ θερμότης, ἀλλ' ἡ μὲν ἐν τῷ ἐπι-
πολῆς, ἔνθεν ἐκλείπει τὸ θερμόν, ἡ δὲ ἐν τῷ ἐντός, ὥστε ἐκ-
θερμαίνει; Σημεῖον δὲ καὶ τὸ λύεσθαι [n] τὰς [o] κοιλίας. Ἀνα-
ξηραινομένου δὴ τοῦ κυρίου τόπου τὸ δίψος. Ὅμοιον δὲ
ἔοικεν ὥσπερ τοῖς ἠπιαλοῦσιν, [p] οἳ ἅμα τῷ ῥιγοῦν [q] διψῶσιν·
οὐδὲ γὰρ ὁ αὐτὸς οὐδ' ἐκεῖ τόπος ψύχεται καὶ θερμαίνεται.

Διὰ τί ἐν μὲν τοῖς θυμοῖς εἰς τὸ ἐντὸς ἀθροιζομένου τοῦ 3
[r] θερμοῦ διάθερμοι καὶ θαρραλέοι, ἐν δὲ τοῖς φόβοις ἀνάπα-
λιν; Ἢ οὐκ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὀργιζο- 2
μένοις περὶ τὴν καρδίαν, διὸ καὶ θαρρητικοὶ [s] καὶ ἐν ἐρυθή-
ματι καὶ πνεύματος πλήρεις, ἄνω τῆς φορᾶς οὔσης, τοῖς δὲ
φοβουμένοις κάτω συμφευγόντων τοῦ αἵματος καὶ τοῦ θερ-
μοῦ, διὸ καὶ ἡ λύσις τῶν κοιλιῶν· ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς καρδίας πή-
δησις οὐχ ὁμοία, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡς ἂν διὰ τὴν ἔκλειψιν πυκνὴ
καὶ νυγματώδης, τοῖς δὲ ὡς ἂν ἀθροιζομένου πλείονος θερ-
μοῦ· διὸ καὶ τὸ ἀναζεῖν καὶ τὸ ὀρίνεσθαι τὸν θυμὸν καὶ τα-
ράττεσθαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα λέγουσιν οὐ κακῶς ἀλλ' οἰκείως.
Ἆρ' οὖν καὶ διὰ τοῦτο τὸ δίψος, ἐπεὶ τό γε ξηρὸν πτύειν 3
καὶ ὁ σαυσαρισμὸς καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεται διὰ τὴν ἀναφορὰν
τοῦ πνεύματος ἅμα καὶ θερμοῦ. Καὶ τὸ δίψος δὲ δῆλον ὡς
ἐκθερμαινομένου τοῦ σώματος. Πῶς οὖν ὁ αὐτὸς τόπος ἀνα-
ξηραίνεται [t] ἀμφοῖν, ᾧ διψῶμεν, καὶ τῷ φοβουμένῳ καὶ τῷ
ὀργιζομένῳ; Ὁ δὲ φόβος ὅτι διψητικόν, καὶ οἱ ἐν ταῖς 4
τροπαῖς δηλοῦσιν· οὐδαμοῦ γὰρ οὕτω διψῶσιν. Καὶ οἱ ἀγω-
νιῶντες δὲ σφόδρα· διὸ καὶ διακλύζονται καὶ ἐπιρροφοῦσι,
καθάπερ Παρμένων ὁ ὑποκριτής. Ἢ τούτοις μὲν [v] οὐκ ἔστι
δίψος, ἀλλὰ ξηρότης πεφευγότος τοῦ αἵματος, ὅθεν καὶ
[w] ὠχροί; Σημεῖον δὲ τὸ μὴ πίνειν πολύ, ἀλλὰ καὶ [x] βροχθί-
σαι. Οἱ δ' ἐν ταῖς τροπαῖς μετὰ πόνου. Διὸ [y] διψῶσι καὶ 5
οἱ μέλλοντες κολάζεσθαι· καὶ οὐθὲν ἄτοπον. Ἐν δὲ [z] τοῖς

[n] τὰς] καὶ τὰς Y^a. [o] κοίλας s. [p] οἳ] ἣ s. [q] διψιῶσιν s. [r] θυμοῦ s. [s] καὶ ἐρυθήματος margo r. [t] ἄμφω X^a.Y^a.s. [v] οὐδ' Y^a. [w] ὠχρός X^a, ἴσως ὠχριῶσι margo X^a. [x] βροχίσαι s. [y] διψιῶσι s. [z] τοῖς om. s.

πολεμικοῖς ἔνιοι καὶ τῶν ἀνδρείων, ὅταν διασκευασθῶσι, καὶ τρέμουσιν οὐκ ἐξεστηκότες ἀλλὰ θαρροῦντες· ὧν εἰώθασι [a]μαστιγοῦν τὸ σῶμα πλατεῖ [b]νάρθηκι, εἰ δὲ μή, ταῖς χερσὶν ἀναθερμανθέντες. Ἔοικε [c]δὴ διὰ τὴν ὀξύτητα καὶ τὴν φορὰν τοῦ θερμοῦ ἀνωμαλία τις εἶναι περὶ τὸ σῶμα ταραχώδης.

4 Διὰ τί οἱ ἀνδρεῖοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φίλοινοι; Ἢ ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι θερμοί, ἡ δὲ θερμότης περὶ τὰ στήθη. Ἐνταῦθα γὰρ καὶ ὁ φόβος φαίνεται, γινόμενος κατάψυξίς τις. Ὥστε περὶ τὴν καρδίαν ἧττον μὲν μένει, τοῖς δὲ πηδᾷ [d]ψυχομένη. Ὅσοι οὖν τὸν πνεύμονα ἔχουσιν ἔναιμον, θερμὸν ἔχουσι τοῦτον ὥσπερ οἰνωμένοι, ὥστε οὐ ψύχει ἡ φαντασία τοῦ δεινοῦ.
2 Οἱ δὲ τοιοῦτοι καὶ φιλοπόται. Ἥ τε γὰρ τοῦ ποτοῦ ἐπιθυμία διὰ τὴν τούτου τοῦ μορίου θερμότητά ἐστιν (εἴρηται δὲ περὶ [e]αὐτοῦ ἐν ἄλλοις) καὶ τοῦ παυστικοῦ ἡ ἐπιθυμία. Ὁ δὲ οἶνος θερμὸς μὲν τὴν φύσιν, παύει δὲ τὴν δίψαν μᾶλλον τοῦ ὕδατος, καὶ μάλιστα τῶν αὐτῶν· δι' ἣν αἰτίαν, [f]εἴ-
3 ρηται ἐν ἄλλοις. Διὸ καὶ οἱ ἐν τῇ περιπνευμονίᾳ καὶ οἱ μαινόμενοι ἀμφότεροι ἐπιθυμοῦσιν οἴνου· καίτοι τῶν μὲν διὰ τὴν θερμασίαν θερμὸς ὁ πνεύμων, τῶν δὲ διὰ τὴν ταραχήν. Ἐπεὶ οὖν οἱ αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῷ γένει διψητικοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, οἴνου δὲ οἱ διψητικοὶ ἐπιθυμητικοί, οἱ δὲ τοιοῦτοι φιλοπόται, ἀναγκαῖον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρακολουθεῖν ἀλλήλοις τὰς φύσεις. Διὸ καὶ [g]οἱ οἰνωμένοι ἀνδρειότεροι τῶν μή.

5 Διὰ τί μάλιστα τὴν ἀνδρείαν τιμῶσιν αἱ πόλεις, οὐ βελτίστην οὖσαν τῶν ἀρετῶν; Ἢ ὅτι διατελοῦσιν ἢ πολεμοῦντες ἢ πολεμούμενοι, αὕτη δὲ ἐν ἀμφοῖν χρησιμωτάτη ἐστίν. Τιμῶσι δὲ οὐ τὰ βέλτιστα, ἀλλὰ τὰ αὑτοῖς βέλτιστα.

6 Διὰ τί οἱ φοβούμενοι μάλιστα τρέμουσι τὴν φωνὴν καὶ [h]τὰς χεῖρας καὶ τὸ κάτω χεῖλος; Ἢ διότι ἔκλειψίς ἐστι τὸ πάθος θερμοῦ ἐκ τῶν ἄνω τόπων; Διὸ καὶ ὠχριῶσιν. Διὰ μὲν οὖν τὸ ἐκ τοῦ στήθους ἡ φωνὴ τρέμει, ψυχομένου ᾧ κινεῖται. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ χεῖρες· ἐκ τοῦ στήθους γὰρ

[a] μαστιγεῖ s. [b] νάρκηθι s. [c] δὲ s. [d] ψυχομένοις s. [e] τούτου s.
[f] ἐν ἄλλοις εἴρηται s. [g] οἱ om. Y[a]. [h] τὰς add. t.

ἤρτηνται. Τὸ δὲ κάτω χεῖλος, ἀλλ' οὐ τὸ ἄνωθεν, κάτω 2
κρέμαται [i] ᾗ ῥέπει· τὸ δὲ κάτωθεν ἄνω [k] παρὰ φύσιν, ἀλλ'
ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἄνω ἠρεμεῖ· οὗ ὑφαιρουμένου διὰ τὸ ψύχε-
σθαι τρέμει. Καὶ ἐν τοῖς θυμοῖς δὲ διὰ τὸ αὐτὸ ἀποκρε-
μάννυται τὸ χεῖλος. Δῆλον δὲ ἐπὶ τῶν παιδίων· [l] συνθεῖ
γὰρ εἰς τὴν καρδίαν τὸ θερμόν.

Διὰ τί οἱ φοβούμενοι [m] τρέμουσι, καὶ μάλιστα τὴν φωνὴν 7
καὶ τοῦ σώματος [n] τὰς χεῖρας καὶ τὸ κάτω χεῖλος; Ἢ διότι
ἐκ τούτου τοῦ τόπου ἐκλείπει τὸ θερμὸν ἐν ᾧ ἡ φωνή; Τὸ
δὲ χεῖλος καὶ τὰς χεῖρας, ὅτι [o] εὐκινητότατα καὶ ἥκιστα ἔναι-
μα. Καὶ προΐενται μὲν τὴν χολήν, συσπῶσι [p] δὲ τὰ αἰδοῖα,
προΐενται μὲν διὰ τὸ συντήκειν τὸ καταβαῖνον θερμόν, ἀνα-
σπῶσι δέ, ὅτι [q] ἔξωθεν φόβος· εἰς τοὐναντίον οὖν ἡ φυγή.

Διὰ τί οἱ φοβούμενοι καὶ [r] διψῶσι καὶ ῥιγῶσιν; Ταῦτα 8
δὲ ἐναντία τὰ πάθη. Ἢ ῥιγοῦσι μὲν ψυχόμενοι, διψῶσι δὲ
θερμαινόμενοι; Διότι ἐν τῷ φοβεῖσθαι τὸ θερμὸν ἐκλείπει
καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῶν ἄνω τόπων. Δηλοῖ δὲ τὸ χρῶμα καὶ
αἱ κοιλίαι· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον ὠχρόν, αἱ δὲ κοιλίαι ἐνίοτε
λύονται. Διὰ μὲν [s] οὖν τὸ ἐκλείπειν τὸ θερμὸν ἐκ τῶν ἄνω-
θεν τὸ ῥῖγος γίνεται, διὰ δὲ τὸ ὑγρὸν ἡ δίψα.

Διὰ τί τοῦ τε φόβου λύπης τινὸς ὄντος καὶ τῆς ἀλγη- 9
δόνος, οἱ μὲν ἀλγοῦντες ἀναβοῶσιν, [t] οἱ δὲ φοβούμενοι σιω-
πῶσιν; Ἢ οἱ μὲν ἀλγοῦντες κατέχουσι τὸ πνεῦμα (διὸ
ἀθρόον ἐξιὸν μετὰ [v] φωνῆς ἐξέρχεται), τῶν δὲ φοβουμένων
κατέψυκται τὸ σῶμα καὶ τὸ θερμὸν κάτω ἐνήνεκται, ὃ ποιεῖ
πνεύματα. Ἧι οὖν ἐνήνεκται μάλιστα, ἐνταῦθα καὶ ποιεῖ
αὐτά. Διὸ καὶ ἀποψοφοῦσιν οἱ φοβούμενοι. Ἡ δὲ φωνή 2
ἐστι φορὰ πνεύματος ἄνω πως καὶ διά [w] τινων [x] γινομένη.
Τοῦ δὲ τοὺς ἀλγοῦντας κατέχειν τὸ πνεῦμα αἴτιον, ὅτι ταῖς
ἐνυπαρχούσαις ἡμῖν βοηθείαις φύσει [y] εὐθὺς πάντες [z] παθόντες

[i] ἢ Xa.Ya.s.t.u. [k] περὶ s. [l] συνωθεῖ s. [m] καὶ μάλιστα τρέμουσι Xa. [n] τὰς om. Xa. [o] εὐκινητότατος s. [p] δὲ καὶ τὰ Xa.s. [q] ἔξω s, omisso φόβος. [r] διψιῶσι καὶ ῥιγῶσι s, ῥιγῶσι καὶ διψῶσι Xa. [s] οὖν om. Xa.Ya.s. [t] οἱ δὲ] οὐδὲ s. [v] βοῆς Xa. [w] τόνων Xa. [x] γινομένων s. [y] εὐθὺ Xa. [z] μαθόντες s.

ἄνευ λογισμοῦ χρώμεθα, [a]καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα· τὰ μὲν
3 [b]γὰρ [c]κέρασι, τὰ δὲ ὀδοῦσι, τὰ δὲ ὄνυξιν ἀμύνεται. Πρὸς
δὲ τὰ ἀλγήματα πάντα ἢ τὰ πλεῖστα βοηθεῖ ἡ θερμότης.
Ὃ ποιεῖ ὁ κατέχων τὸ πνεῦμα· θερμαίνει γὰρ καὶ ἐκπέττει
τὸ ἄλγημα, [d]συστέλλων ἐντὸς τὸ θερμὸν τῷ πνεύματι.

10 Διὰ τί τοῖς φοβουμένοις αἱ κοιλίαι λύονται καὶ οὐρητιῶσιν; Ἢ τὸ θερμὸν τὸ ἐν ἡμῖν ἐστὶν ὥσπερ ζῷον; Τοῦτ' οὖν φεύγει [e]ὅ τι ἂν φοβηθῇ. Ἔξωθεν [f]οὖν γινομένων τῶν τε ὑπὸ τῆς ἀγωνίας φόβων καὶ τῶν τοιούτων, [g]καὶ ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς [h]τὰ [i]κάτω καὶ ἐκ τῶν ἐπιπολῆς εἰς τὰ ἐντός, ἐκθερμαινόμενοι δὲ οἱ περὶ τὴν κοιλίαν τόποι καὶ τὴν κύστιν
2 διαλύονται, καὶ ποιοῦσιν αὐτὰς [k]εὐτρεπεῖς. Καὶ γὰρ τὰ
[l]ἄνηθα καὶ τὰ ἀψίνθια, καὶ ὅσα [m]οὐρητικά, θερμαντικά.
Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν κοιλίαν φάρμακα, τὰ κάτω θερμαντικά· καὶ τὰ μὲν τῶν εἰσενεχθέντων [n]μόνων λυτικά, τὰ δὲ καὶ ἑτέραν σύντηξιν ποιεῖ, οἷον τὸ σκόροδον εἰς τὸ οὖρον. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῖς τοιούτοις ἡ ἐκ τῶν [o]ἐπιπολῆς θερμασία εἰς τούτους [p]τοὺς [q]τόπους συνιοῦσα δρᾷ.

11 Διὰ τί οἱ φοβούμενοι συσπῶσι τὰ αἰδοῖα; Εἰκὸς γὰρ ἦν τοὐναντίον, [r]τοῦ θερμοῦ εἰς τοῦτον τὸν τόπον [s]ἀθροιζομένου τῶν φοβουμένων, ἀνίεσθαι αὐτά. Ἢ οἱ φοβούμενοι σχεδὸν ἅπαντες ὥσπερ ῥιγοῦντές εἰσιν; Ἐκλελοιπότος οὖν ἐκ τῶν ἐπιπολῆς τοῦ θερμοῦ συσπῶσιν. Διὸ καὶ [t]βομβυλιάζουσιν
2 οἱ δεινῶς δεδιότες. Δοκεῖ δὲ συσπᾶν τὸ ἐπιπολῆς καὶ τὸ
δέρμα τῶν ῥιγούντων, ἅτε τοῦ θερμοῦ ἐκκεκριμένου· διὸ καὶ φρίττουσιν. Συσπᾶται δὲ καὶ ἡ [v]ὀσχέα τοῦ αἰδοίου ἄνω, καὶ συνεφέλκονται καὶ οἱ ὄρχεις αὐτοῖς συστελλομένων. Θᾶττον δὲ φαίνεται ἐπὶ τῶν ἀφροδισίων· ὁ γὰρ φόβος ἐκκρίνει,

[a] καθάπου s. [b] γὰρ om. Xa. [c] κέρατα s. [d] συστέλλον Xa. [e] ὅτε Xa.s. [f] οὖν om. Ka.Oa.s. [g] καὶ ante ἐκ om. Q.Ka.s. [h] τὸ s. [i] κάτω—τὰ om. Q. [k] εὐτροπεῖς Q.Ka, εὐτροπῆς s. [l] ἄνιθα x. et margo Xa, ἄνησα Q.Ya, ἄνησσα Ka.Oa.s, ἄνοσα t. [m] οὐρ. καὶ θερμ. Q.Ka.Oa.Ya. [n] μόνον Xa.Ya. [o] ἐπιπολῶν θερμάνει s. [p] τοὺς om. Xa. [q] τρόπους Xa. [r] εἰς τοῦτον τὸν τόπον τοῦ θερμοῦ Xa. [s] ἀθροιζόμενοι s. [t] βομβυλίζουσιν Ya. [v] ὀχεία Xa.

καὶ πολλοῖς τῶν ἀγωνιώντων καὶ τῶν περιφόβων συγκινεῖ ἡ τῆς γονῆς [w]πρόεσις.

ΚΗ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΚΡΑΣΙΑΝ.

Διὰ τί ἔνιοι κάμνουσιν, ὅταν ἐθισθέντες ἀκολάστως ζῆν μὴ ἀκολάστως διαιτῶνται, οἷον Διονύσιος ὁ τύραννος, ἐπεὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἐπαύσατο πίνων ὀλίγον τινὰ χρόνον, εὐθὺς ἐφθισίασεν, ἕως πάλιν εἰς τὴν [x]μέθην [y]μετέβαλεν. Ἢ μέγα μέν [z]τι καὶ τὸ ἔθος ἐστὶν ἑκάστοις· φύσις γὰρ ἤδη γίνεται. [a]Καθάπερ ἂν ἰχθὺς ἐν ἀέρι ἢ ἄνθρωπος ἐν ὕδατι [b]διατελῶν 2
φαύλως ἂν [c]ἴσχοι, οὕτω καὶ οἱ τὰ ἔθη μεταβάλλοντες χαλεπῶς ἀπαλλάττουσιν, καὶ τὸ πάλιν εἰς τὰ [d]εἰωθότα ἐλθεῖν σωτηρία [e]γίνεται αὐτοῖς ὥσπερ εἰς φύσεως κατάστασιν. Ἔτι δὲ καὶ συντηκτικοὶ γίνονται, εἰωθότες τροφῇ χρῆσθαι δαψιλεῖ τῇ [f]ἰδίᾳ· μὴ λαμβάνοντες γὰρ τὴν εἰωθυῖαν ὥσπερ ὅλως μὴ λαμβάνοντες διατίθενται. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ περιτ- 3
τώματα τροφῇ μεμιγμένα πολλῇ ἀφανίζεται, αὐτὰ δὲ ἐπιπολάζει μόνα ὄντα, καὶ φέρεται εἰς ὄμματα ἢ πνεύμονα· προσενεγκαμένοις δὲ τροφὴν κατακεραννύμενα ὑδαρῆ γίνεται καὶ ἀβλαβῆ. Γίνεται δὲ τοῖς ἀκολάστως ζῶσι πλείω τὰ περιττώματα ἄχρι τινὸς λήξασι τοῦ εἰωθότος βίου, διὰ τὸ πολλὴν ἀκαταχώριστον ἐν αὐτοῖς ὕλην ὑπάρχειν ἐκ τοῦ προτέρου βίου, ἧς τηκομένης ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ, καθάπερ χιόνος πολλῆς, ῥεύματα ἁδρὰ συμβαίνει γίνεσθαι.

Διὰ τί κατὰ [g]δύο μόνας αἰσθήσεις ἀκρατεῖς λέγομεν, οἷον 2
ἁφὴν καὶ γεῦσιν; Ἢ διὰ τὰς ἀπὸ τούτων γινομένας ἡδονὰς ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις; Ἅτε οὖν κοιναὶ οὖσαι ἀτιμόταταί εἰσι, διὸ καὶ μάλιστα ἢ μόναι ἐπονείδιστοί εἰσιν. Ὥστε [h]τὸν ὑπὸ τούτων ἡττώμενον ψέγομεν καὶ ἀκρατῆ καὶ ἀκόλαστον εἶναι φαμέν, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν χειρίστων ἡδονῶν ἡττᾶσθαι.

[w] προαίεσις s. [x] μεγέθην s. [y] μετέβαλλεν v. [z] τοι Xa. [a] καθαπερανεὶ Xa.s. [b] τελῶν s. [c] ἴσχει Xa. [d] εἰωθότως s. [e] αὐτοῖς γίνεται s. [f] ἰδίᾳ] ἡδεία Xa. [g] μόνας δύο Xa. [h] τὸ Ya.v.

3 Διὰ τί ἀκρατεῖς [i]λέγονται [k]κατὰ τὰς ἐπιθυμίας μόνον, οὔσης [l]τῆς ἀκρασίας καὶ περὶ τὴν ὀργήν; Ἢ ὅτι ἀκρατὴς μέν ἐστιν ὁ [m]παρὰ τὸν λόγον τι πράττων [n]καὶ ἀκρασία ἡ [o]παρὰ τὸν λόγον ἀγωγή, εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἐπιθυμίαι ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν [o]παρὰ τὸν λόγον, [p]αἱ δὲ ὀργαὶ μετὰ λόγου, οὐχ ὡς κελεύσαντος τοῦ λόγου, ἀλλ' ὡς δηλώσαντος τὸν προπηλακισμὸν ἢ τὴν αἰτίαν.

4 Διὰ τί τὴν μὲν ἐγκράτειαν καὶ [q]τὴν σωφροσύνην ἐπὶ τῶν νέων καὶ πλουσίων μάλιστα ἐξετάζομεν, τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐπὶ τῶν πενήτων; Ἢ ὅτι οὗ μάλιστα δεῖταί τις, [r]εἰ τούτου ἀπέχεται, μᾶλλον θαυμάζοιτ' ἂν ἢ τῶν ἐναντίων; Ὁ μὲν οὖν πένης εὐπορίας δεῖται, ὁ δὲ νέος καὶ πλούσιος ἀπολαύσεως.

5 Διὰ τί ἧττον ἀνέχονται διψῶντες ἢ πεινῶντες; [s]Πότερον ὅτι λυπηρότερον; [t]Σημεῖον δὲ τοῦ λυπηροτέρου, ὅτι ἥδιον τὸ [v]διψῶντα [w]πιεῖν ἢ [x]πεινῶντα φαγεῖν. Τὸ δὲ ἐναντίον τῷ ἡδεῖ λυπηρότερον. Ἢ [y]διότι μᾶλλον δεῖται τὸ θερμὸν τοῦ ὑγροῦ ἢ τὸ ξηρὸν ᾧ ζῶμεν; Ἢ ὅτι δυοῖν ἡ δίψα ἐπιθυμία, ποτοῦ καὶ τροφῆς, ἡ δὲ πεῖνα ἑνὸς [z]μόνου, τροφῆς;

6 Διὰ τί ἧττον καρτεροῦμεν διψῶντες ἢ πεινῶντες; Ἢ διότι λυπούμεθα μᾶλλον; Σημεῖον δὲ τῆς λύπης ἡ ἡδονὴ σφοδροτέρα. Εἶτα ὁ μὲν διψῶν [a]δυοῖν ἐνδεής, τροφῆς [b]τε καὶ καταψύξεως (ἄμφω γὰρ ἔχει τὸ ποτόν), ὁ δὲ πεινῶν θατέρου μόνον.

7 Διὰ τί οἱ κατὰ τὴν τῆς ἁφῆς ἢ γεύσεως ἡδονήν, οὗ ἂν ὑπερβάλλωσιν, ἀκρατεῖς [c]λέγονται; Οἵ τε γὰρ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκόλαστοι, οἵ τε περὶ τὰς τῆς τροφῆς ἀπολαύσεις. Τῶν δὲ κατὰ τὴν τροφὴν ἀπ' ἐνίων μὲν ἐν τῇ γλώττῃ τὸ ἡδύ, ἀπ' ἐνίων [d]δὲ ἐν τῷ λάρυγγι, διὸ καὶ Φιλόξενος γε-
2 ράνου φάρυγγα [e]εὔχετο ἔχειν. Οἱ δὲ [f]κατὰ τὴν ὄψιν καὶ

[i] λέγεται s. [k] μετὰ Y[a].v. [l] τῆς om. s. [m] περὶ τὸν λογισμόν s. [n] καὶ] καὶ ἡ X[a].Y[a].s.v. [o] utrobique περὶ s. [p] αἱ δὲ αἱ ὀργαὶ s. [q] τὴν post καὶ om. Y[a].s.v. [r] εἰ] ἐπὶ s. [s] πότερον s. [t] σῆμα s. [v] διψῶντες s. [w] ποιεῖν v. [x] πεινῶντες s. [y] δεῖται μᾶλλον s. [z] μόνον Y[a]. [a] δυεῖν Y[a].v. [b] τε om. Y[a].s. [c] λεκτέον s. [d] δὲ] τε Y[a].v. [e] ηὔχετο s, εὔχεται v. [f] κατὰ] καὶ X[a].Y[a].s.v.

τὴν ἀκοὴν οὐκέτι. Ἢ διὰ τὸ τὰς ἀπὸ τούτων γινομένας ἡδονὰς κοινὰς εἶναι ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις; Ἅτε [g] οὖν [h] οὖσαι κοιναὶ ἀτιμόταταί εἰσι καὶ μάλιστα ἢ μόναι ἐπονείδιστοι, [i] ὥστε τὸν ὑπὸ τούτων ἡττώμενον ψέγομεν καὶ ἀκρατῆ καὶ ἀκόλαστον λέγομεν διὰ τὸ ὑπὸ τῶν χειρίστων ἡδονῶν ἡττᾶσθαι. Οὐσῶν δὲ [k] τῶν αἰσθήσεων πέντε, τά τε ἄλλα ζῷα 3
[l] ἀπὸ δύο μόνων τῶν προειρημένων ἥδεται, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ἢ ὅλως οὐχ ἥδεται ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τοῦτο πάσχει. [m] Ὁρῶν μὲν γὰρ [n] ὁ ὀρῶν, ἢ [o] καὶ ὀσφραινόμενος, χαίρει ὅτι ἀπολαύει· καὶ ὅταν πληρωθῇ, οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἡδέα αὐτῷ, ὥσπερ οὐδὲ ἡμῖν ἡ τοῦ ταρίχου ὀδμή, ὅταν ἅδην ἔχωμεν τοῦ φαγεῖν. Ὅταν δὲ ἐνδεεῖς ὦμεν, ἡδέα. Ἡ δὲ τοῦ ῥόδου ἀεὶ ἡδεῖα.

Διὰ τί ἧττον κατέχουσι τὸν γέλωτα παρόντων τῶν γνω- 8
ρίμων; Ἢ ὅταν σφόδρα [p] ἐξηρτημένον ᾖ τι, εὐκίνητόν ἐστιν; Ἡ δ' [q] εὔνοια εἰπεῖν μᾶλλον γελοῖον, ὥστε κινεῖ.

ΚΘ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΑΔΙΚΙΑΝ.

Διὰ τί μείζονος ὄντος ἀδικήματος, ἐάν τις βλάπτῃ εἰς τὸ μεῖζον ἀγαθόν, τῆς δὲ τιμῆς οὔσης μείζονος ἀγαθοῦ, ἡ τῶν χρημάτων ἀδικία μᾶλλον δοκεῖ, καὶ οἱ ἄδικοι μᾶλλον εἶναι δοκοῦσι περὶ τὰ χρήματα; Ἢ διότι αἱροῦνται τὰ χρήματα μᾶλλον τῆς τιμῆς, καὶ πᾶσίν ἐστι κοινότατον, ἡ δὲ τιμὴ ὀλίγοις, καὶ ὀλιγάκις συμβαίνει ἡ χρῆσις αὐτῆς.

Διὰ τί παρακαταθήκην δεινότερον ἀποστερεῖν ἢ δάνειον; 2
Ἢ ὅτι αἰσχρὸν ἀδικεῖν φίλον. Ὁ μὲν οὖν τὴν παρακαταθήκην ἀποστερῶν φίλον ἀδικεῖ· οὐδεὶς γὰρ παρακατατίθεται μὴ πιστεύων. Οὗ δὲ τὸ χρέος, οὐ φίλος· οὐ γὰρ [r] δανείζει, ἐὰν ᾖ φίλος, ἀλλὰ δίδωσιν. Ἢ ὅτι μεῖζον τὸ ἀδίκημα· πρὸς 2
γὰρ τῇ ζημίᾳ καὶ τὴν πίστιν παραβαίνει, δι' ἥν, εἰ καὶ μηδὲν

[g] οὖν om. Y[a].v. [h] οὐσῶν κοινῶν X[a].Y[a].v. [i] ὡς v. [k] τὰς αἰσθήσεις s. [l] ἀπὸ δύο μηνῶν s, ἀποδύομεν Y[a], ἀπὸ δύο μόνον margo X[a]. [m] ὁρῶν μὲν s, ὁρῶ μὲν Q.Y[a].v. [n] ὁ om. X[a]. [o] καὶ post ἢ om. Q.Y[a].s.v. [p] ἐξηρμένον Y[a].s. [q] ἔννοια Y[a]. [r] δανίζει s.

ἕτερον, δεῖ ἀπέχεσθαι τοῦ ἀδικεῖν. Ἔτι τὸ μὴ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι φαῦλον· ὁ μὲν οὖν ἔδωκεν ὡς φίλῳ, ὁ δὲ ἀπεστέ-
3 ρησεν ὡς ἐχθρόν· ὁ δὲ δανείζων οὐχ ὡς φίλος ἔδωκεν. Ἔτι τῶν μὲν ἡ δόσις φυλακῆς καὶ ἀποδόσεως χάριν, [s] τῶν δὲ καὶ ὠφελείας· ἧττον δὲ ἀγανακτοῦμεν ἀποβάλλοντες, εἰ κέρδος θηρεύομεν, οἷον [t] οἱ ἁλιεῖς τὰ δελέατα· προφανὴς γὰρ ὁ κίνδυνος. Ἔτι παρακατατίθενται μὲν [v] ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἐπιβουλευόμενοι καὶ ἀτυχοῦντες, δανείζουσι δὲ οἱ εὐποροῦντες· δεινότερον δέ ἐστι τὸν ἀτυχοῦντα ἢ τὸν εὐτυχοῦντα ἀδικεῖν.

3 Διὰ τί [w] ἐνίοις δικαστηρίοις τοῖς γένεσι μᾶλλον ἢ ταῖς διαθήκαις ψηφιοῦνται; Ἢ ὅτι γένους μὲν οὐκ ἔστι καταψεύσασθαι, ἀλλὰ τὸ ὂν ἀποφαίνειν· διαθῆκαι δὲ πολλαὶ ψευδεῖς ἤδη ἐξηλέγχθησαν οὖσαι.

4 Διὰ τί ἡ πενία [x] παρὰ τοῖς χρηστοῖς τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ [y] παρὰ τοῖς φαύλοις ἐστίν; Ἢ διὰ τὸ ὑπὸ πάντων μισεῖσθαι καὶ ἐξελαύνεσθαι πρὸς τοὺς ἐπιεικεῖς καταφεύγει, οἰομένη μάλιστα [y] παρὰ τούτοις σωτηρίας τυχεῖν καὶ διαμεῖναι· εἰ δὲ πρὸς [z] πονηροὺς [a] ἔλθοι, οὐκ ἂν διαμεῖναι ἐν τῇ αὐτῇ δυνάμει αὐτούς, ἀλλ' ἢ κλέπτειν ἢ ληΐζεσθαι, ὧν γινο-
2 μένων οὐκ ἂν ἔτι εἶναι αὐτὴν παρ' αὐτοῖς. Ἢ ὅτι τοὺς ἐπιεικεῖς οἴεται τῶν ἀνθρώπων ἄριστα ἂν αὐτῇ χρῆσθαι, καὶ ἥκιστα ἂν ὑβρισθῆναι ὑπ' αὐτῶν. Καθάπερ οὖν τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας πρὸς τοὺς ἐπιεικεῖς τιθέμεθα, οὕτω καὶ αὐτὴ ὑπὲρ αὑτῆς διατάττεται. Ἢ ὅτι θήλεια οὖσα ἀπορωτέρα ἐστίν, ὥστε [b] τῶν ἐπιεικῶν δεῖται. Ἢ ὅτι αὐτὴ κακὸν οὖσα πρὸς τὸ κακὸν οὐκ ἂν ἔλθοι· εἰ γὰρ τὸ κακὸν ἕλοιτο, παντάπασιν ἂν δυσίατον εἴη.

5 Διὰ τί οὐχ ὁμοίως αἱ ἀδικίαι μείζους [c] περὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ἄλλα, οἷον ὁ μικρὸν εἰπὼν οὐκ ἂν καὶ τὸ ἀπόρρητον [d] εἴποι, ἀλλ' ὁ ἕνα [e] προδοὺς καὶ πόλιν, ὥσπερ [f] ὁ ὀβολὸν

[s] τῷ Y[a]. et margo X[a]. [t] οἱ] εἰ s. [v] ὡς om. Y[a].s. [w] an ἐν ἐνίοις et mox ψηφίζονται? [x] ἐπὶ s. [y] utrobique περὶ s. [z] πονηρίαν s. [a] ἔλθῃ X[a].v. [b] τῶν om. s. [c] περὶ χρήματα Y[a]. [d] εἴποιεν Y[a]. [e] προδιδοὺς X[a]. [f] ὁ] καὶ ὁ s.

ἀποστερήσας καὶ τάλαντον; Ἢ ὅτι ἀπὸ μείζονος ἀδικίας
ἔνια ἐλάττω ἐστὶ δι' ἀδυναμίαν.

Διὰ τί παρακαταθήκην αἰσχρὸν ἀποστερῆσαι μικρὰν ἢ 6
πολὺ δανεισάμενον; Ἢ ὅτι ὁ τὴν παρακαταθήκην ἀποστε-
ρῶν [g] τὸν ὑπολαβόντα εἶναι αὐτὸν ἐπιεικῆ [h] ἐξαπατᾷ; Ἢ
ὅτι ὁ τοῦτο [i] κἂν ἐκεῖνο ποιήσειεν;

Διὰ τί ἄνθρωπος μάλιστα παιδείας μετέχων ζῴων ἁπάν- 7
των ἀδικώτατόν ἐστιν; Ἢ ὅτι πλείστου λογισμοῦ κεκοινώ-
νηκεν; Μάλιστα οὖν τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐξή-
τακεν· ταῦτα δ' ἄνευ ἀδικίας οὐκ ἔστιν.

Διὰ τί ὁ πλοῦτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρὰ τοῖς φαύλοις 8
[k] μᾶλλον ἢ τοῖς ἐπιεικέσιν ἐστίν; Ἢ διότι τυφλὸς ὢν τὴν
διάνοιαν οὐ δύναται κρίνειν οὐδὲ αἱρεῖσθαι τὸ βέλτιστον;

Διὰ τί δικαιότερον εἶναι νενόμισται τοῖς τετελευτηκόσιν 9
ἢ τοῖς ζῶσιν ἐπαμύνειν; Ἢ ὅτι οἱ μὲν ζῶντες δύναιντ' ἂν
[l] αὐτοῖς ἐπαρκέσαι, ὁ δὲ τετελευτηκὼς οὐκέτι;

Διὰ τί [m] ὑγιαίνοντι μὲν ὁ συνὼν οὐδὲν ὑγιέστερος γίνεται, 10
οὐδὲ ἰσχυρῷ ἢ [n] καλῷ εἰς τὰς ἕξεις ἐπιδίδωσιν οὐθέν, δικαίῳ
δὲ καὶ σώφρονι καὶ ἀγαθῷ; Ἢ διότι τὰ μὲν ἀμίμητα τὰ
δὲ μιμητὰ τῇ ψυχῇ; Ἀγαθὸς δὲ τῇ ψυχῇ, ὑγιὴς δὲ τῷ
σώματι· ἐθίζεται οὖν [o] χαίρειν ὀρθῶς καὶ λυπεῖσθαι. Ὁ δὲ
ὑγιεῖ συνὼν οὐκέτι· οὐ γὰρ ἐν τῷ τισὶ χαίρειν ἢ μὴ ὁ ὑγιής·
οὐθὲν [p] γὰρ τούτων ποιεῖ ὑγίειαν.

Διὰ τί δεινότερον γυναῖκα ἀποκτεῖναι ἢ ἄνδρα; Καίτοι 11
βέλτιον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος φύσει. Ἢ διότι ἀσθενέστερον,
ὥστε ἐλάττω ἀδικεῖ. Ἢ [q] ὅτι οὐ νεανικὸν τὸ ἰσχυρίζεσθαι
πρὸς τὸ πολὺ ἧττον;

Διὰ τί ποτε τῷ φεύγοντι ἐν τῷ δικαστηρίῳ τὴν δεξιὰν 12
στάσιν διδόασιν; Ἢ [r] διότι ἐπανισοῦν βούλονται; Πλεον-
εκτοῦντος οὖν τοῦ διώκοντος τὴν στάσιν τῷ φεύγοντι δι-

[g] τῷ ὑπολαβόντι pr. Xa. [h] ἐξαπατᾶται codices. [i] καὶ codices. [k] μᾶλλον om. Xa.Ya.s. [l] ἑαυτοῖς Ya, om. s. [m] ὑγιαίνοντα s. [n] καλλίω Ya, καλλίονι s. [o] ὀρθῶς χαίρειν s. [p] τούτων γὰρ Xa.v. [q] ὅτι] ἔτι Xa.Ya.s. [r] ὅτι Xa.Ya.s.

δόασιν, εἶθ' ὡς ἐπὶ [s] τὸ πολὺ οἱ φεύγοντες [t] παραφυλάττονται· ἐπὶ δεξιὰ δὲ ἡ φυλακὴ γίνεται, ἐὰν ὁ φεύγων ἔχῃ τὴν ἐν δεξιᾷ στάσιν.

13 Διὰ τί [v] ποτε, [w] ὅταν τῷ φεύγοντι καὶ τῷ διώκοντι φαίνωνται [x] αἱ ψῆφοι ἴσαι, ὁ φεύγων νικᾷ; Ἢ ὅτι ὁ μὲν φεύγων ἐν τῷ ἀγῶνι μόνον ἀκήκοεν αὐτοῦ πρὸς ἃ δεῖ αὐτὸν ἀπηγορεῖσθαι, καὶ τοὺς μάρτυρας παρασχέσθαι πρὸς τὰ κα-
2 τηγορημένα ἔχεσθαι, [y] εἴ τι μέλλουσιν [z] ὠφεληθῆναι; Οὐ ῥᾴδιον δὲ τὸ [a] μαντεύσασθαί τινα ὧν [b] δεῖ αὐτὸν παρασκευάσασθαι ἢ μάρτυρας ἢ ἄλλο τεκμήριον ὅτι οὐθὲν ἀδικεῖ. Τῷ δὲ διώκοντι ἔστιν ὅπως βούλεται, καὶ πρὸ τοῦ τὴν δίκην κληεύσασθαι, ἐνστήσασθαι τὸ πρᾶγμα, καὶ ἤδη κεκληκότα, πλασάμενον ὅ τι [c] βούλεται πιθανόν, κατηγορεῖν αὐτοῦ.
3 Ὁρῶν δὴ κατὰ πάντα [d] ταῦτα ἐλαττούμενον ὁ νομοθέτης τὸν φεύγοντα, προσέθετο τῷ φεύγοντι [e] ὅ τι ἂν οἱ δικασταὶ
4 ἀμφιδοξήσωσιν. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτ' ἄν τις [f] ἴδοι. Ἐν γὰρ τοῖς φόβοις ὄντες πολλὰ παραλιμπάνουσιν ὧν αὐτοὺς [g] ἔδει εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι, οἱ δὲ φεύγοντες ἀεὶ ἐν μείζοσι κινδύνοις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τυγχάνουσιν ὄντες, ὥστ' εἰ παραλιμπάνουσιν ὧν δεῖ αὐτούς, εἴπερ ἐξισοῦνται τοῖς δικαίοις, δῆλον
5 ὅτι εἰ μὴ παρελίμπανον, ἐκράτουν ἄν. Ἔτι [h] δὲ ἕκαστος ἡμῶν μᾶλλον ἂν προέλοιτο [i] τοῦ ἀδικοῦντος ἀποψηφίσασθαι ὡς [k] οὐκ ἀδικεῖ [l] ἢ τοῦ [m] μὴ ἀδικοῦντος καταψηφίσασθαι ὡς ἀδικεῖ, οἷον εἴ τις φεύγει δουλείας ἢ ἀνδροφονίας. Τούτων γὰρ ἑκάστου ὄντων, ἃ κατηγορεῖ αὐτῶν, μᾶλλον ἂν ἀποψη-
6 φίσασθαι [n] ἑλοίμεθα ἢ μὴ ὄντων καταψηφίσασθαι. Ἔστι γάρ, ὅταν τις ἀμφιδοξῇ, τὰ ἐλάττω τῶν ἁμαρτημάτων αἱρετέον. Δεινὸν γὰρ καὶ τὸ τοῦ δούλου ὡς ἐλεύθερός ἐστι καταγνῶναι· πολὺ δὲ δεινότερον, ὅταν τις τοῦ ἐλευθέρου ὡς

[s] τὸ om. Y^a. [t] περιφυλάττονται s. [v] ποτε om. s. [w] ὅταν] ὅταν καὶ X^a.Y^a.v. [x] αἱ om. X^a.v. [y] ἤ X^a.Y^a.s. [z] ὠφεληθήσεσθαι Y^a.s, ὠφεληθήσεται X^a. [a] μαντεύεσθαί X^a. [b] δὴ s. [c] βούληται s. [d] ταῦτα om. X^a. [e] ὅτε X^a.s. [f] εἴδη s. [g] δεῖ s. [h] δὴ Y^a.s. [i] τοῦ—ἢ om. X^a. [k] οὐκ om. s. [l] ἢ—ἀδικεῖ om. s. [m] μὴ om. X^a.Y^a. [n] ἐλόμεθα Y^a: ceteri ἑλώμεθα.

δούλου καταψηφίσηται. Ἔτι δὲ ἐὰν ὁ μὲν [o] τύχῃ ἐγκαλῶν
ὁ δὲ ἀμφισβητῶν [p] ὑπὲρ ὁτουοῦν, οὐκ εὐθὺς οἰόμεθα δεῖν
ἀποδοῦναι τῷ ἐγκαλοῦντι, ἀλλὰ νέμεσθαι τὸν κεκτημένον,
ἕως ἂν κριθῇ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν πλειόνων, 7
ὅταν ἰσάζῃ τὸ πλῆθος τῶν τε φασκόντων ἀδικεῖν καὶ τῶν
μὴ ὁμολογούντων, ὥσπερ ὅτε ἐξ ἀρχῆς ὁ μὲν [q] ἐνεκάλει ὁ
δὲ ἀπηρνεῖτο, οὐκ οἰόμεθα δεῖν τὸν νομοθέτην προστιθέναι
τῷ ἐγκαλοῦντι, ἀλλὰ τὸν φεύγοντα κύριον εἶναι, ἕως ἂν
ὑπεροχήν τινα [r] ἔχῃ ὁ ἀδικῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν 8
κριτῶν, ἐπειδὴ οὐδεμίαν ὑπεροχὴν ἰσασθεισῶν τῶν ψήφων,
κατὰ χώραν εἴασεν ὁ νομοθέτης ἔχειν. Ἔτι δὲ τῶν μὲν ἀξιο- 9
λόγων ἁμαρτημάτων μεγάλαι καὶ αἱ κολάσεις εἰσίν, ὥστε
ἀδίκως μὲν καταψηφισαμένοις [s] καὶ μὴ γνοῦσιν οὐκ ἔστιν
ἐπανορθοῦσθαι καιρὸν λαβόντας· ἀπολύσασι δὲ παρὰ [t] τὸ
προσῆκον, εἰ μὲν οὕτως εὐλαβῶς ὥστε μηθὲν ἔτι ποτὲ ἁμαρ-
τεῖν, τί ἂν καὶ μέγα [v] ἡμαρτηκότες οἱ κριταὶ εἴησαν, τοιοῦτον
ἄνθρωπον ἀπολύσαντες θανάτου; Εἰ δέ τι ἐξ ὑστέρου
[w] ἁμαρτάνοι, δι᾽ ἀμφότερα ἂν [x] αὐτὸν κολάζεσθαι ἀξιοῖ. Ἢ 10
[y] ὅτι [z] ἀδικωτέρου μέν ἐστιν ἀνδρὸς ταῦτα ἀδικεῖν ἃ ἧττον
εἰκός ἐστιν ἀδίκως ἐγκαλεῖσθαι; Τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν καὶ δι᾽
ὀργὴν καὶ διὰ φόβον καὶ δι᾽ ἐπιθυμίαν καὶ δι᾽ ἄλλα πολλὰ
γίνεται, καὶ οὐ μόνον ἐκ προνοίας· τὸ δὲ ἀδίκως ἐγκαλεῖν ὡς
τὸ πολὺ ἐκ προνοίας ἐστίν. Ὥστε ἐπεὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι γεγό- 11
νασι, τὸ δὲ ἀδίκως τὸν ἐγκαλοῦντα ἐγκαλεῖν καὶ τὸν φεύ-
γοντα ἀδικεῖν, φαύλου κριθέντος τοῦ ἀδίκως ἐγκαλοῦντος τὸ
νικᾶν τῷ φεύγοντι ὁ νομοθέτης [a] ἀπένειμεν. Ἔτι δὲ καὶ 12
αὐτοὶ οὕτως ἔχομεν πρὸς τοὺς θεράποντας, ὥστε ὅταν ὑπο-
πτεύσωμέν τι αὐτοὺς ἡμαρτηκέναι καὶ μηθὲν ἀκριβὲς ἔχω-
μεν, ἀλλ᾽ [b] ὅμως αὐτοὺς [c] ὑπολαμβάνωμεν πεπραχέναι, οὐκ
εὐθὺς ἐπὶ τὸ κολάζειν ἐρχόμεθα· καὶ ἐὰν μηθὲν μᾶλλον

[o] ἐντύχῃ X[a].Y[a].s. [p] ὑπὲρ τοῦ ὁτιοῦν s. [q] ἐκάλει s. [r] ἔχει s.
[s] καὶ μιγνύουσιν Y[a]. [t] τὸ om. Y[a].s. [v] οἱ κριταὶ ἡμαρτηκότες s.
[w] ἁμαρτάνει δι᾽ ἀμφοτέρων s. [x] αὐτὸν νῦν κολ. X[a].Y[a]. [y] ὅτι] ἔτι
codices. [z] ἀδικώτερον X[a].s. [a] ἀπένεμεν Y[a]. [b] ὁμοίως X[a].Y[a].s.
[c] ὑπολαμβάνομεν X[a].

13 [d] δυνώμεθα ἐξετάσαι, ἀφίεμεν ταύτης τῆς αἰτίας. Ἔτι μείζω
μὲν ἀδικεῖ ὁ ἐκ προνοίας ἀδικῶν ἢ ὁ μὴ ἐκ προνοίας. Ὁ
μὲν δὴ συκοφαντῶν ἀεὶ ἐκ προνοίας ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἕτερόν τι
ἀδικῶν τὰ μὲν δι' ἀνάγκην τὰ δὲ δι' ἄγνοιαν, τὰ δὲ ὅπως
14 ἔτυχεν ἀδικεῖν αὐτῷ συμπίπτει. Ὅταν δὲ ἴσαι γένωνται αἱ
ψῆφοι, ὁ μὲν διώκων κέκριται ὑπὸ τῶν ἡμίσεων ἐκ προ-
νοίας ἀδικεῖν, ὁ δὲ φεύγων ὑπὸ τῶν λοιπῶν αὖ ἀδικεῖν μὲν
οὐ μέντοι γε ἐκ προνοίας, ὥστε [e] ἐπεὶ ἀδικεῖν μείζω κέκριται
ὁ διώκων τοῦ φεύγοντος, εἰκότως ὁ νομοθέτης νικᾶν ἔκρινε
15 τὸν τὰ ἐλάττω ἀδικοῦντα. Ἔτι δὲ ἀεὶ μὲν ἀδικώτερός ἐστιν
ὁ μὴ οἰόμενος λανθάνειν ὃν ἀδικεῖ καὶ ὅμως ἀδικῶν, ἢ ὁ
οἰόμενος λανθάνειν. [f] Ὁ μὲν γὰρ ἀδίκως τινὶ ἐγκαλῶν οὐκ
οἴεται λανθάνειν τοῦτον ὃν συκοφαντεῖ, οἱ δ' [g] ἄλλο τι ἀδι-
κοῦντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἰόμενοι λανθάνειν ὃν ἀδικοῦσιν
ἐπιχειροῦσιν ἀδικεῖν, ὥστε ἀδικώτεροι [h] ἂν [i] κρίνοιντο οἱ διώ-
κοντες ἢ οἱ φεύγοντες.

14 Διὰ τί ποτε, ἐὰν μέν τις ἐκ βαλανείου κλέψῃ ἢ ἐκ πα-
λαίστρας ἢ ἐξ ἀγορᾶς ἢ τῶν τοιούτων τινός, θανάτῳ ζημιοῦ-
ται, ἐὰν δέ τις ἐξ οἰκίας, διπλοῦν τῆς ἀξίας τοῦ κλέμματος
[k] ἀποτίνει; Ἢ ὅτι ἐν μὲν ταῖς οἰκίαις φυλάξαι ὁπωσοῦν
ἔστιν· καὶ γὰρ ὁ τοῖχος ἰσχυρὸς καὶ κλεῖς ἐστί, καὶ οἰκέταις
τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ πᾶσιν ἐπιμελές ἐστιν ὅπως [l] σώζηται τὰ
2 ἐνόντα. Ἐν [m] δὲ τῷ [n] βαλανείῳ, καὶ ἐν τοῖς οὕτω κοινοῖς
οὖσιν ὥσπερ τὸ βαλανεῖον, ῥᾴδιον τῷ βουλομένῳ κακουργεῖν·
οὐδὲν γὰρ ἰσχυρὸν [o] ἔχουσι πρὸς τὴν φυλακὴν οἱ τιθέντες
ἀλλ' ἢ τὸ αὐτῶν ὄμμα, ὥστε ἂν μόνον τις [p] παραβλέψῃ, ἐπὶ
3 τῷ κλέπτοντι ἤδη γίνεται. Διὸ ὁ νομοθέτης οὐχ ἱκανοὺς
ὄντας ἡγησάμενος εἶναι φύλακας, τὸν νόμον αὐτοῖς ἐπέστησεν
[q] ἀπειλοῦντα σφοδρῶς ὡς οὐ βιωσομένοις ἐάν τι σφετερίζων-
4 ται τῶν ἀλλοτρίων. Ἔτι δὲ [r] εἰς μὲν τὴν οἰκίαν ἐπὶ τῷ κε-

[d] δυνάμεθα s. [e] ἐπεὶ om. Y[a]. [f] ὁ μὲν γὰρ] ὅμως γε Y[a]. [g] ἄλλοι Y[a]. [h] ἂν] καὶ ἂν Y[a].s, δὲ καὶ ἂν X[a]. [i] κρίνοιεν X[a].Y[a]. [k] ἀποτείνει N[a].Y[a].s. [l] σώζῃ s. [m] δὲ om. s. [n] βαλείῳ X[a]. [o] πρὸς τὴν φυτικὴν ἔχουσιν s. [p] ἐπιβλέψῃ N[a].Y[a]. [q] ἀπειλοῦντι s. [r] εἰς] εἰ s.

κτημένῳ ἐστὶν ὅν τινα ἂν βούληται εἰσδέχεσθαι, καὶ ᾧ μὴ πι-
στεύει εἰσφέρεσθαι· τῷ δὲ ἐν τῷ βαλανείῳ θεμένῳ τι οὐκ
ἔξεστιν οὐθένα κωλῦσαι οὔτε εἰσιέναι, οὔτε [s] εἰσελθόντα μὴ
[t] παρὰ κλέπτην τὸ αὑτοῦ [v] ἱμάτιον θέσθαι [w] ἀποδύντα ἄν·
ἀλλ' ὡς οὐ βούλεται, ἐν τῷ αὐτῷ ἥ τε τοῦ κλέπτου ἐσθὴς
καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος ἀπολλύναι [x] ἀναμεμιγμέναι κεῖνται. Διὸ 5
ὁ νομοθέτης τῷ μὲν ἑκόντι εἰσδεξαμένῳ τὸν κλέπτην καὶ
αὐτῷ ἡμαρτηκότι οὐ λίαν μεγάλαις τιμωρίαις βεβοήθηκεν,
τοῖς δὲ ἐξ ἀνάγκης κοινωνοῦσι τῆς εἰς τὸ βαλανεῖον εἰσόδου
καὶ τῆς ἀναμίξεως μεγάλας τιμωρίας φανερός ἐστι καθιστὰς
τοῖς κλέπτουσιν. Ἔτι δὲ οἱ μὲν ἐν τοῖς οὕτω κοινοῖς οὖσι 6
τῷ βουλομένῳ εἰσιέναι κλέπτοντες καταφανεῖς ἅπασι γίνον-
ται ὅτι φανεροί εἰσιν, ὥστε [y] περιγενόμενοι οὐδὲ καρπισμοῦ
ἔτι χάριν ἐπιεικεῖς εἶναι δοκεῖν βούλονται, ὡς μάτην αὐτοῖς
ὂν πρὸς τοὺς γνόντας πλάττεσθαι ὅτι ἐπιεικεῖς εἰσίν· κατα-
φανῶς οὖν ἤδη πονηροὶ διατελοῦσιν ὄντες. Οἱ δὲ ἑνὶ μόνῳ 7
φανεροὶ [z] γενόμενοι πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιχειροῦσι πείθειν,
ἀποτίσαντές τι, [a] ὅπως μὴ καταφανεῖς αὐτοὺς ποιήσῃ· διὸ οὐ
παντελῶς ἂν εἶεν πονηροὶ διὰ τέλους, ἀνθ' ὧν ὁ νομοθέτης
ἐλάττω αὐτοῖς τὰ ἐπιζήμια ἐποίησεν. Ἔτι δὲ τῶν ἁμαρ- 8
τιῶν μάλιστα αἰσχύνουσι τὴν πόλιν αἱ ἐν τοῖς κοινοτάτοις
συλλόγοις τε καὶ συνόδοις γινόμεναι, ὥσπερ καὶ τιμὴν φέ-
ρουσι πολὺ μάλιστα αἱ ἐν τῷ κοινῷ εὐταξίαι· καταφανεῖς
γὰρ μάλιστα διὰ τῶν τοιούτων καὶ αὐτοῖς [b] καὶ τοῖς ἄλλοις.
Συμβαίνει οὖν οὐ μόνον ἰδίᾳ τὸν [c] ἀπολέσαιτα βλάπτεσθαι 9
ἐκ τῶν τοιούτων τινός, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν πόλιν λοιδορίας
γίνεσθαι. Διὸ καὶ τὸν κλέψαντα ταῖς μείζοσι ζημίαις ἐκό-
λασε τῶν ἐξ οἰκίας τινὸς ἀφελομένων. Ἔτι δὲ καὶ ὁ ἐξ 10
οἰκίας τινὸς ἀπολέσας [d] ἐν τοιούτῳ τόπῳ τυγχάνει ὤν, ὅθεν
ῥᾴδιον [e] μήτε παθόντα [f] μήτε χλευασθέντα ὑπό τινων, οἴκοι

[s] εἰσελθόντι s. [t] περικλέπτην Xa, περικλέπτειν s. [v] ἱματίω s. [w] ἀποδούντα s. [x] ἀναμεμιγμένα s. [y] περιγινόμενοι οὐδὲ καρπισκοῦ s. [z] γινόμενοι s. [a] ὅπως] ὡς ἂν s, ἂν Xa. [b] καὶ ante τοῖς om. s. [c] ἀπε-λάσαντα Na. [d] ἐν τῶ τοιούτω Xa.s. [e] μηδὲ Na.Ya. [f] μή ποτε Ka.Xa.

ὄντα τὸ ἀτύχημα φέρειν. Τῷ δ' ἥ τε ἀποχώρησις ἐργώδης
[g] γεγυμνωμένῳ, προσέτι δὲ χλευάζεσθαι ὑπό τινων ὑπάρχει
τοῖς πολλοῖς, ὃ πολὺ δυσχερέστερόν ἐστι τῆς [h] ἀπωλείας.
11 [i] Διὸ καὶ ὁ νομοθέτης μείζους αὐτοῖς ζημίας ἐνέγραψεν. Ἔτι
[k] δὲ [l] παραπλήσια τούτοις [m] πολλὰ φαίνονται νενομοθετη-
κότες, οἷον καὶ ἐὰν μέν τις ἄρχοντα κακῶς εἴπῃ, μεγάλα τὰ
12 ἐπιτίμια, ἐὰν δέ τις [n] ἰδιώτην, οὐθέν. Καὶ καλῶς· [o] οἴεται
γὰρ τότε οὐ μόνον εἰς τὸν ἄρχοντα ἐξαμαρτάνειν τὸν [p] κακη-
γοροῦντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόλιν ὑβρίζειν. Τὸν αὐτὸν δὲ
τρόπον καὶ τὸν ἐν τῷ λιμένι κλέπτοντα οὐ μόνον τὸν ἰδιώ-
την βλάπτειν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αἰσχύνειν. Ὁμοίως δὲ
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, οὗ κοινῇ που συνερχόμεθα.

15 Διὰ τί ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐὰν ἴσαι γένωνται ψῆφοι τοῖς ἀντιδίκοις, ὁ φεύγων νικᾷ; Ἢ ὅτι ὁ φεύγων ὑπὸ τοῦ διώκοντος οὐθὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἴσοις αὐτῷ ἤδη ἔμελλε νικᾶν;

16 Διὰ τί ἐπὶ μὲν [q] κλοπῇ θάνατος ἡ ζημία, ἐπὶ δὲ ὕβρει, μείζονι οὔσῃ ἀδικίᾳ, τίμησις τί χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι; Ἢ διότι τὸ μὲν ὑβρίζειν ἀνθρώπινόν ἐστι πάθος, καὶ πάντες πλέον ἢ ἔλαττον αὐτοῦ μετέχουσι, τὸ δὲ κλέπτειν οὐ τῶν ἀναγκαίων; Καὶ ὅτι ὁ κλέπτειν ἐπιχειρῶν καὶ ὑβρίζειν ἂν προέλοιτο.

Λ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΣΙΝ ΚΑΙ ΝΟΥΝ ΚΑΙ ΣΟΦΙΑΝ.

Διὰ τί πάντες ὅσοι περιττοὶ γεγόνασιν ἄνδρες ἢ κατὰ
φιλοσοφίαν ἢ πολιτικὴν ἢ ποίησιν ἢ τέχνας φαίνονται με-
λαγχολικοὶ ὄντες, καὶ οἱ μὲν οὕτως ὥστε καὶ λαμβάνεσθαι
τοῖς ἀπὸ [r] μελαίνης χολῆς ἀρρωστήμασιν, οἷον [s] λέγεται τῶν
2 τε ἡρωϊκῶν τὰ περὶ τὸν Ἡρακλέα. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔοικε

[g] γεγυμνωμένον s. [h] ἀπαθείας Na. [i] διὸ—Λ. c. 14. sect. 5. χεῖρον ἢ τὴν om. Na. Ya, quorum Na. illa Λ. ΟΣΑ—hujus ed. p. 253. extr. καθεύδειν alio loco (fol. 205.) habet ab alia manu addita. [k] τε Xa. [l] περιπλήσια s. [m] πολλὰ ἂν φαίνωνται Xa. [n] ἰδιώτην om. s. [o] οἴηται s. [p] κατηγοροῦντα s. [q] κλόπων s. [r] μελαίνης om. t. [s] λέγονται t.

γενέσθαι ταύτης τῆς φύσεως, διὸ καὶ τὰ ἀρρωστήματα τῶν
ἐπιληπτικῶν ἀπ' ἐκείνου προσηγόρευον οἱ ἀρχαῖοι ἱερὰν νό-
σον. Καὶ ἡ περὶ τοὺς παῖδας ἔκστασις καὶ ἡ πρὸ τῆς ἀφα-
νίσεως ἐν [t] Οἴτῃ τῶν ἑλκῶν ἔκφυσις γενομένη τοῦτο δηλοῖ·
καὶ γὰρ τοῦτο γίνεται πολλοῖς ἀπὸ μελαίνης χολῆς. Συν-
έβη δὲ καὶ Λυσάνδρῳ τῷ Λάκωνι πρὸ τῆς τελευτῆς γενέ-
σθαι τὰ ἕλκη ταῦτα. Ἔτι δὲ τὰ περὶ Αἴαντα καὶ [v] Βελλε- 3
ροφόντην, ὧν ὁ μὲν ἐκστατικὸς ἐγένετο παντελῶς, ὁ δὲ τὰς
ἐρημίας ἐδίωκεν, διὸ οὕτως ἐποίησεν Ὅμηρος

αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ [w] κεῖνος ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν,
ἤτοι ὁ καππεδίον τὸ Ἀλήϊον [x] οἶος ἀλᾶτο,
ὃν θυμὸν [y] κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων.

[z] Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν [a] ἡρώων ὁμοιοπαθεῖς φαίνονται 4
τούτοις. Τῶν δὲ [b] ὕστερον Ἐμπεδοκλῆς καὶ Πλάτων καὶ
Σωκράτης καὶ ἕτεροι συχνοὶ τῶν γνωρίμων. Ἔτι [c] δὲ τῶν
περὶ τὴν ποίησιν οἱ πλεῖστοι. Πολλοῖς μὲν γὰρ τῶν τοι-
ούτων [d] γίνεται νοσήματα ἀπὸ τῆς τοιαύτης κράσεως τῷ
σώματι, τοῖς δὲ ἡ φύσις [e] δήλη ῥέπουσα πρὸς τὰ πάθη.
Πάντες δ' οὖν ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς εἰσί, καθάπερ ἐλέχθη, τοιοῦ- 5
τοι τὴν φύσιν. Δεῖ δὴ λαβεῖν τὴν αἰτίαν πρῶτον ἐπὶ πα-
ραδείγματος προχειρισαμένους. Ὁ γὰρ οἶνος ὁ πολὺς μά-
λιστα φαίνεται παρασκευάζειν [f] τοιούτους οἵους λέγομεν τοὺς
μελαγχολικοὺς εἶναι, καὶ πλεῖστα ἤθη [g] ποιεῖν πινόμενος,
οἷον ὀργίλους, φιλανθρώπους, ἐλεήμονας, ἰταμούς· ἀλλ' οὐχὶ
τὸ μέλι οὐδὲ [h] τὸ γάλα [h] οὐδὲ τὸ ὕδωρ οὐδ' ἄλλο τῶν τοιού-
των οὐδέν. Ἴδοι δ' ἄν τις ὅτι παντοδαποὺς ἀπεργάζεται, 6
θεωρῶν ὡς μεταβάλλει τοὺς πίνοντας ἐκ προσαγωγῆς· πα-
ραλαβὼν γὰρ ἀπεψυγμένους ἐν τῷ νήφειν καὶ σιωπηλοὺς
μικρῷ μὲν [i] πλείων ποθεὶς λαλιστέρους ποιεῖ, ἔτι δὲ πλείων
ῥητορικοὺς καὶ θαρραλέους, προϊόντας δὲ πρὸς τὸ πράττειν

[t] Οἴτῃ] τῇ Xa.t. [v] *βελλεροφῶντα* Xa. [w] *κεῖνος*] *οὗτος* t. [x] *οἶον* t. [y] *κατέδεν* t. [z] *καὶ οἱ ἄλλοι* t. [a] *ἡρωϊνῶν* t. [b] *ὑστέρων* t. [c] *δὲ* om. t. [d] *γίνονται* Xa. [e] *δειλὴ* t. [f] *τούτους* t. [g] *ποιεῖ* Xa. [h] *τὸ* alterum et *οὐδὲ τὸ ὕδωρ* om. t. [i] *πλείω—πλείω* Xa.t.

[k] ἰταμούς, ἔτι δὲ μᾶλλον πινόμενος ὑβριστάς, ἔπειτα μανικούς, λίαν δὲ πολὺς ἐκλύει καὶ ποιεῖ μωρούς, ὥσπερ τοὺς [l] ἐκ παίδων ἐπιλήπτους ἢ καὶ ἐχομένους τοῖς μελαγχολικοῖς ἄγαν.
7 Ὥσπερ οὖν ὁ εἷς ἄνθρωπος μεταβάλλει τὸ ἦθος [m] πίνων καὶ χρώμενος τῷ οἴνῳ ποσῷ τινί, οὕτω καθ' ἕκαστον τὸ ἦθος εἰσί τινες ἄνθρωποι. Οἷος γὰρ οὗτος μεθύων νῦν ἐστίν, [n] ἄλλος [o] τις τοιοῦτος φύσει ἐστίν, ὁ μὲν λάλος, ὁ δὲ κεκινημένος, ὁ δὲ ἀρίδακρυς· ποιεῖ γάρ τινας καὶ τοιούτους, διὸ καὶ Ὅμηρος ἐποίησε "καί μέ φησι δάκρυ [p] πλώειν βεβαρημένον οἴνῳ."
8 Καὶ γὰρ ἐλεήμονές ποτε γίνονται καὶ ἄγριοι καὶ σιωπηλοί· ἔνιοι [q] γὰρ αὖ ἀποσιωπῶσι, καὶ μάλιστα τῶν μελαγχολικῶν ὅσοι ἐκστατικοί. Ποιεῖ [r] δὲ καὶ φιλητικοὺς ὁ οἶνος· σημεῖον δὲ ὅτι προάγεται ὁ πίνων καὶ τῷ στόματι φιλεῖν, [s] οὓς νήφων
9 οὐδ' ἂν εἷς [t] φιλήσειεν ἢ διὰ τὸ εἶδος ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν. Ὁ μὲν οὖν οἶνος οὐ πολὺν χρόνον ποιεῖ περιττόν, ἀλλ' ὀλίγον, ἡ δὲ φύσις ἀεί, ἕως τις ἂν ᾖ· οἱ μὲν γὰρ θρασεῖς, οἱ δὲ σιωπηλοί, οἱ δὲ ἐλεήμονες, οἱ δὲ δειλοὶ γίνονται φύσει. Ὥστε δῆλον ὅτι διὰ τὸ αὐτὸ ποιεῖ ὅ τε οἶνος καὶ ἡ φύσις ἑκάστου τὸ ἦθος· πάντα γὰρ κατεργάζεται τῇ θερμότητι ταμιευό-
10 μενα. Ὅ τε δὴ χυμὸς καὶ ἡ κρᾶσις ἡ τῆς μελαίνης χολῆς πνευματικά ἐστιν· διὸ καὶ τὰ πνευματώδη πάθη καὶ τὰ [v] ὑποχόνδρια μελαγχολικὰ οἱ ἰατροί φασιν εἶναι. Καὶ ὁ οἶνος δὲ πνευματώδης τὴν δύναμιν. Διὸ δή ἐστι τὴν φύσιν ὅμοια
11 ὅ τε οἶνος καὶ ἡ κρᾶσις. Δηλοῖ δὲ ὅτι πνευματώδης ὁ οἶνός ἐστιν ὁ ἀφρός· τὸ μὲν γὰρ ἔλαιον θερμὸν ὂν οὐ ποιεῖ ἀφρόν, ὁ δὲ οἶνος πολύν, καὶ μᾶλλον ὁ μέλας τοῦ λευκοῦ, ὅτι θερμότερος καὶ σωματωδέστερος. Καὶ διὰ τοῦτο ὅ τε οἶνος [w] ἀφροδισιαστικοὺς ἀπεργάζεται, καὶ ὀρθῶς Διόνυσος καὶ Ἀφροδίτη λέγονται μετ' ἀλλήλων εἶναι, καὶ οἱ μελαγ-
12 χολικοὶ οἱ πλεῖστοι λάγνοι εἰσίν. Ὅ τε γὰρ ἀφροδισιασμὸς πνευματώδης. Σημεῖον δὲ τὸ αἰδοῖον, ὡς ἐκ μικροῦ

[k] ὀταμούς t. [l] ἐκ om. t. [m] πίνων—ἦθος om. t. [n] ἄλλος—ἐστίν om. t. [o] τις om. Xa. [p] πλύνειν βεβαρυμένον Xa. [q] γὰρ αὖ] οὖν Xa. [r] δὲ ante καὶ om. t. [s] ἃς t. [t] φιλήσει t. [v] ὑποχονδριακὰ Xa. [w] ἀφροδισιαστικὸς Xa.

ταχεῖαν ποιεῖται τὴν αὔξησιν διὰ τὸ ἐμφυσᾶσθαι. Καὶ ἔτι
πρὶν δύνασθαι προΐεσθαι σπέρμα, γίνεταί [x] τις ἡδονὴ ἐπὶ
παισὶν οὖσιν, ὅταν ἐγγὺς ὄντες τοῦ ἡβᾶν ξύωνται τὰ αἰδοῖα
δι' ἀκολασίαν· γίνεται δὲ δῆλον διὰ τὸ πνεῦμα διεξιέναι διὰ
τῶν πόρων, δι' ὧν ὕστερον τὸ ὑγρὸν φέρεται. Ἥ τε ἔκχυσις 13
τοῦ σπέρματος ἐν ταῖς ὁμιλίαις καὶ ἡ ῥῖψις ὑπὸ τοῦ πνεύμα-
τος ὠθοῦντος φανερὸν γίνεσθαι. Ὥστε καὶ τῶν ἐδεσμάτων
καὶ ποτῶν εὐλόγως ταῦτ' ἐστὶν ἀφροδισιαστικά, ὅσα πνευ-
ματώδη τὸν περὶ τὰ αἰδοῖα ποιεῖ τόπον. Διὸ καὶ ὁ [y] μέλας 14
οἶνος οὐδενὸς [z] ἧττον τοιούτους ἀπεργάζεται, [a] οἷοι καὶ οἱ
μελαγχολικοὶ πνευματώδεις. Δῆλοι δ' εἰσὶν ἐπ' ἐνίων· σκλη-
ροὶ γὰρ οἱ πλείους τῶν μελαγχολικῶν, καὶ αἱ φλέβες ἐξέ-
χουσιν· τούτου δ' αἴτιον οὐ τὸ τοῦ αἵματος πλῆθος, ἀλλὰ
τοῦ πνεύματος. Διότι δὲ οὐδὲ πάντες οἱ μελαγχολικοὶ 15
[b] σκληροὶ οὐδὲ μέλανες, ἀλλ' οἱ μᾶλλον [c] κακόχυμοι, ἄλλος
λόγος· περὶ οὗ δὲ ἐξ ἀρχῆς προειλόμεθα [d] διελθεῖν, ὅτι ἐν
τῇ φύσει εὐθὺς ὁ τοιοῦτος χυμὸς ὁ μελαγχολικὸς κεράννυται·
θερμοῦ γὰρ καὶ ψυχροῦ κρᾶσίς ἐστιν· ἐκ τούτων γὰρ τῶν
δυοῖν ἡ φύσις συνέστηκεν. Διὸ καὶ ἡ μέλαινα χολὴ καὶ 16
[e] θερμότατον καὶ ψυχρότατον γίνεται. Τὸ γὰρ αὐτὸ πά-
σχειν πέφυκε ταῦτ' ἄμφω, οἷον καὶ τὸ ὕδωρ ὂν ψυχρόν, ὅμως
ἐὰν ἱκανῶς θερμανθῇ, οἷον τὸ ζέον, τῆς φλογὸς αὐτῆς θερ-
μότερόν ἐστι, καὶ λίθος καὶ σίδηρος διάπυρα γενόμενα μᾶλ-
λον θερμὰ γίνεται ἄνθρακος, ψυχρὰ ὄντα φύσει. Εἴρηται 17
[f] δὲ σαφέστερον περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ πυρός. Καὶ ἡ
χολὴ δὲ ἡ μέλαινα φύσει ψυχρὰ καὶ οὐκ ἐπιπολαίως οὖσα,
ὅταν μὲν οὕτως ἔχῃ ὡς εἴρηται, ἐὰν ὑπερβάλλῃ ἐν τῷ σώ-
ματι, [g] ἀποπληξίας ἢ νάρκας ἢ ἀθυμίας ποιεῖ ἢ φόβους, ἐὰν
δὲ ὑπερθερμανθῇ, τὰς μετ' ᾠδῆς εὐθυμίας καὶ ἐκστάσεις καὶ
ἐκζέσεις ἑλκῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς 18
ἀπὸ τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς ἐγγινομένη οὐδὲν τὸ ἦθος ποιεῖ

[x] τις] τῆς t. [y] μέγας t. [z] ἧττον ποιεῖ τοιούτους ἀπ. Xa. [a] οἵους Xa.s. [b] σκληφροὶ t. [c] κατακώχιμοι Xa. [d] διεξελθεῖν Xa. [e] θερμοτάτη καὶ ψυχροτάτη Xa. [f] δὲ] καὶ t. [g] ἀποπληξίαν t.

διαφόρους, ἀλλὰ μόνον νόσημά τι μελαγχολικὸν ἀπειργά-
σατο. Ὅσοις δὲ ἐν τῇ φύσει συνέστη κρᾶσις τοιαύτη, εὐθὺς
οὗτοι τὰ ἤθη γίνονται παντοδαποί, ἄλλος κατ' ἄλλην κρᾶ-
σιν· οἷον [i] ὅσοις μὲν πολλὴ καὶ ψυχρὰ ἐνυπάρχει, νωθροὶ καὶ
μωροί, [i] ὅσοις δὲ λίαν πολλὴ καὶ θερμή, μανικοὶ καὶ εὐφυεῖς
καὶ ἐρωτικοὶ καὶ εὐκίνητοι πρὸς τοὺς θυμοὺς καὶ τὰς ἐπιθυ-
19 μίας, ἔνιοι δὲ καὶ λάλοι μᾶλλον. Πολλοὶ δὲ καὶ διὰ τὸ
ἐγγὺς εἶναι τοῦ [k] νοεροῦ τόπου τὴν θερμότητα ταύτην νοσή-
μασιν ἁλίσκονται μανικοῖς ἢ ἐνθουσιαστικοῖς, ὅθεν Σίβυλλαι
καὶ [l] Βάκιδες καὶ οἱ ἔνθεοι γίνονται πάντες, ὅταν μὴ νοσή-
ματι γένωνται ἀλλὰ φυσικῇ κράσει. [m] Μαρακὸς δὲ ὁ Συρα-
20 κούσιος καὶ ἀμείνων ἦν ποιητής, ὅτ' ἐκσταίη. [i] Ὅσοις δ' ἂν
ἐπανθῇ τὴν ἄγαν θερμότητα πρὸς τὸ μέσον, οὗτοι μελαγχο-
λικοὶ μέν εἰσι, φρονιμώτεροι δέ, καὶ ἧττον μὲν [n] ἔκτοποι,
πρὸς πολλὰ δὲ διαφέροντες τῶν ἄλλων, οἱ μὲν πρὸς [o] παι-
δείαν, οἱ δὲ πρὸς τέχνας, οἱ δὲ πρὸς πολιτείαν. Πολλὴν δὲ
καὶ εἰς τοὺς κινδύνους ποιεῖ διαφορὰν ἡ τοιαύτη ἕξις τοῦ
ἐνίοτε ἀνωμάλους εἶναι μὲν τοῖς φόβοις πολλοὺς τῶν ἀνδρῶν.
21 Ὡς γὰρ ἂν τύχωσι τὸ σῶμα ἔχοντες πρὸς τὴν τοιαύτην
κρᾶσιν, διαφέρουσιν αὐτοὶ αὑτῶν. Ἡ δὲ μελαγχολικὴ κρᾶ-
σις, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς νόσοις ἀνωμάλους ποιεῖ, οὕτω καὶ
[p] αὐτὴ ἀνώμαλός ἐστιν· ὁτὲ μὲν [q] γὰρ ψυχρά ἐστιν ὥσπερ
22 ὕδωρ, ὁτὲ δὲ θερμή. Ὥστε φοβερόν τι ὅταν εἰσαγγελθῇ,
ἐὰν μὲν ψυχροτέρας οὔσης τῆς κράσεως τύχῃ, δειλὸν ποιεῖ·
προωδοπεποίηκε γὰρ τῷ φόβῳ, καὶ ὁ φόβος καταψύχει.
Δηλοῦσι δὲ οἱ περίφοβοι· τρέμουσι γάρ. Ἐὰν δὲ μᾶλλον
θερμή, εἰς τὸ μέτριον κατέστησεν ὁ φόβος, καὶ ἐν αὑτῷ καὶ
23 ἀπαθῆ. Ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς καθ' ἡμέραν ἀθυμίας· πολ-
λάκις γὰρ οὕτως ἔχομεν ὥστε λυπεῖσθαι, ἐφ' ὅτῳ δέ, οὐκ
ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν· ὁτὲ δὲ εὐθύμως, ἐφ' ᾧ δ', οὐ δῆλον. Τὰ
δὴ τοιαῦτα πάθη καὶ τὰ παλαιὰ λεχθέντα κατὰ μέν τι
μικρὸν πᾶσι [r] γίνεται· πᾶσι γὰρ μέμικταί τι τῆς δυνάμεως·

[i] ὅσας t. [k] ἱεροῦ t. [l] βάκχιδες Xa. [m] μαλακὸς t. [n] ἔκτοπυς t.
[o] παιδείας Xa. [p] αὐτοὶ t. [q] γὰρ om. t. [r] γίνονται Xa.

ὅσοις [s] δ' εἰς βάθος, οὗτοι [t] δ' ἤδη ποιοί τινές εἰσι τὰ ἤθη.
Ὥσπερ γὰρ τὸ εἶδος [v] ἕτεροι γίνονται οὐ τῷ πρόσωπον 24
ἔχειν, ἀλλὰ τῷ ποιόν τι τὸ πρόσωπον, οἱ μὲν καλόν, οἱ δὲ αἰσχρόν, οἱ δὲ μηθὲν ἔχοντες περιττόν, οὗτοι δὲ μέσοι τὴν φύσιν, οὕτω καὶ οἱ μὲν μικρὰ μετέχοντες τῆς τοιαύτης κράσεως μέσοι εἰσίν, οἱ δὲ πλήθους ἤδη ἀνόμοιοι τοῖς πολλοῖς.
Ἐὰν μὲν γὰρ σφόδρα κατακορὴς ᾖ ἡ ἕξις, μελαγχολικοί εἰσι 25
λίαν, ἐὰν δέ πως κραθῶσι, περιττοί. Ῥέπουσι δ', ἂν ἀμελῶσιν, ἐπὶ τὰ μελαγχολικὰ νοσήματα, ἄλλοι περὶ ἄλλο μέρος τοῦ σώματος· καὶ τοῖς μὲν ἐπιληπτικὰ ἀποσημαίνει, τοῖς δὲ ἀποπληκτικά, ἄλλοις δὲ ἀθυμίαι ἰσχυραὶ ἢ φόβοι, τοῖς δὲ θάρρη λίαν, οἷον καὶ Ἀρχελάῳ συνέβαινε [w] τῷ Μακεδονίας
βασιλεῖ. Αἴτιον δὲ τῆς τοιαύτης δυνάμεως ἡ κρᾶσις, ὅπως ἂν 26
ἔχῃ ψύξεώς τε καὶ θερμότητος. Ψυχροτέρα μὲν γὰρ οὖσα τοῦ καιροῦ δυσθυμίας ποιεῖ ἀλόγους· διὸ αἵ τ' ἀγχόναι μάλιστα τοῖς νέοις, ἐνίοτε δὲ καὶ πρεσβυτέροις. Πολλοὶ δὲ καὶ
μετὰ τὰς μέθας διαφθείρουσιν ἑαυτούς. Ἔνιοι δὲ τῶν μελαγ- 27
χολικῶν ἐκ τῶν πότων ἀθύμως διάγουσιν· σβέννυσι γὰρ ἡ τοῦ οἴνου θερμότης τὴν φυσικὴν θερμότητα. Τὸ δὲ θερμὸν τὸ περὶ τὸν τόπον ᾧ φρονοῦμεν καὶ ἐλπίζομεν ποιεῖ εὐθύμους. Καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ πίνειν εἰς μέθην πάντες ἔχουσι προθύμως, ὅτι πάντας ὁ οἶνος ὁ πολὺς εὐέλπιδας ποιεῖ, καθάπερ ἡ νεότης τοὺς παῖδας· τὸ μὲν γὰρ γῆρας δύσελπί ἐστιν, ἡ δὲ
νεότης ἐλπίδος πλήρης. Εἰσὶ δέ τινες ὀλίγοι οὓς πίνοντας 28
δυσθυμίαι λαμβάνουσι, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δι' ἣν καὶ μετὰ τοὺς πότους ἐνίους. Ὅσοις μὲν οὖν μαραινομένου τοῦ θερμοῦ αἱ ἀθυμίαι γίνονται, μᾶλλον ἀπάγχονται. Διὸ καὶ οἱ νέοι ἢ καὶ [x] οἱ πρεσβῦται μᾶλλον ἀπάγχονται· τὸ μὲν γὰρ γῆρας μαραίνει τὸ θερμόν, τῶν δὲ τὸ πάθος φυσικὸν ὂν καὶ
αὐτὸ τὸ μαραινόμενον θερμόν. Ὅσοις δὲ σβεννυμένου, ἐξ- 29
αίφνης οἱ πλεῖστοι διαχρῶνται ἑαυτούς, ὥστε θαυμάζειν πάντας διὰ τὸ μηθὲν ποιῆσαι σημεῖον πρότερον. Ψυχροτέρα

[s] δ' om. Xa. [t] δ' om. t. [v] ἑτεροί τινες γίνονται Xa. [w] τῷ τῆς μακεδονίας Xa. [x] οἱ om. t.

μὲν οὖν γινομένη ἡ κρᾶσις ἡ ἀπὸ τῆς μελαίνης χολῆς, ὥσπερ εἴρηται, ποιεῖ ἀθυμίας παντοδαπάς, θερμοτέρα δὲ οὖσα εὐθυμίας. Διὸ καὶ οἱ μὲν παῖδες εὐθυμότεροι, οἱ δὲ γέροντες
30 δυσθυμότεροι. Οἱ μὲν γὰρ θερμοί, οἱ δὲ ψυχροί· τὸ γὰρ γῆρας κατάψυξίς τις. Συμβαίνει δὲ σβέννυσθαι ἐξαίφνης ὑπό τε τῶν ἐκτὸς αἰτιῶν, ὡς καὶ παρὰ φύσιν τὰ πυρωθέντα, οἷον ἄνθρακα ὕδατος ἐπιχυθέντος. Διὸ καὶ ἐκ μέθης ἔνιοι ἑαυτοὺς διαχρῶνται· ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ οἴνου θερμότης ἐπείσ-
31 ακτός ἐστιν, ἧς σβεννυμένης συμβαίνει τὸ πάθος. Καὶ μετὰ [y] τὰ ἀφροδίσια οἱ πλεῖστοι ἀθυμότεροι γίνονται, ὅσοι δὲ περίττωμα πολὺ προΐενται μετὰ τοῦ σπέρματος, οὗτοι εὐθυμότεροι· κουφίζονται γὰρ περιττώματός τε καὶ πνεύματος καὶ θερμοῦ ὑπερβολῆς. Ἐκεῖνοι δὲ ἀθυμότεροι πολλάκις· καταψύχονται γὰρ ἀφροδισιάσαντες διὰ τὸ τῶν ἱκανῶν τι ἀφαιρεθῆναι· δηλοῖ [z] δὲ τοῦτο τὸ μὴ πολλὴν τὴν
32 ἀπορροὴν γεγονέναι. Ὡς οὖν ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, διὰ μὲν τὸ ἀνώμαλον εἶναι τὴν δύναμιν τῆς μελαίνης χολῆς ἀνώμαλοί εἰσιν οἱ μελαγχολικοί· καὶ γὰρ ψυχρὰ σφόδρα γίνεται καὶ θερμή. Διὰ δὲ τὸ ἠθοποιὸς εἶναι (ἠθοποιὸν γὰρ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν μάλιστα τῶν ἐν ἡμῖν ἐστίν) ὥσπερ ὁ οἶνος πλείων καὶ ἐλάττων κεραννύμενος τῷ σώματι ποιεῖ τὸ ἦθος ποιούς
33 τινας ἡμᾶς. Ἄμφω δὲ πνευματικά, καὶ ὁ οἶνος καὶ ἡ μέλαινα χολή. Ἐπεὶ δ' ἔστι καὶ [a] εὔκρατον εἶναι τὴν ἀνωμαλίαν καὶ καλῶς [b] πως ἔχειν, καὶ ὅπου δεῖ θερμοτέραν εἶναι τὴν διάθεσιν καὶ πάλιν ψυχράν, ἢ τοὐναντίον διὰ τὸ ὑπερβολὴν ἔχειν, περιττοὶ μέν εἰσι πάντες οἱ μελαγχολικοί, οὐ διὰ νόσον, ἀλλὰ διὰ φύσιν.

2 Διὰ τί κατ' ἐνίας μὲν τῶν ἐπιστημῶν ἕξιν ἔχειν λέγομεν, κατ' ἐνίας δὲ οὔ; Ἢ καθ' ὅσας εὑρετικοί ἐσμεν, ἕξιν ἔχειν λεγόμεθα; Τὸ γὰρ εὑρίσκειν ἀπὸ ἕξεως.

3 Διὰ τί τῶν ζῴων ὁ ἄνθρωπος [c] φρονιμώτατον; Πότερον ὅτι [d] μικροκεφαλώτατον κατὰ λόγον τοῦ σώματος; Ἢ ὅτι

[y] τὰ om. t. [z] δέ] καὶ t. [a] εὔκρατος] ἀνώμαλον t. [b] πως] περ t.
[c] φρονιμώτατος t. [d] μακροκεφαλώτατος t.

ἀνωμάλως ἐλάχιστον; Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ μικροκέφαλον, καὶ αὐτῶν οἱ τοιοῦτοι μᾶλλον τῶν μεγαλοκεφάλων φρονιμώτεροι.

4 Διὰ τί δοκεῖ ἡμῖν πλείων εἶναι ἡ ὁδός, ὅταν μὴ εἰδότες
πόση τίς ἐστι βαδίζωμεν, μᾶλλον ἢ ὅταν εἰδότες, ἐὰν τὰ
ἄλλα ὁμοίως τύχωμεν ἔχοντες; Ἢ ὅτι τὸ εἰδέναι [[e] πόση]
ἐστὶν εἰδέναι τὸν ἀριθμόν; Τὸ γὰρ ἄπειρον καὶ ἀναρίθμη-
τον ταὐτόν, καὶ πλέον ἀεὶ [f] τὸ ἄπειρον τοῦ ὡρισμένου. Ὥσ- 2
περ οὖν εἰ [g] ᾔδει [h] ὅτι τοσήδε ἐστί, πεπερασμένην αὐτὴν
ἀνάγκη εἶναι, οὕτως εἰ μὴ οἶδε πόση τίς ἐστιν, ὡς ἀντιστρέ-
φοντος παραλογίζεται ἡ ψυχή, καὶ φαίνεται αὕτη [i] εἶναι
ἄπειρος, ἐπεὶ τὸ ποσὸν ὡρισμένον ἐστὶ καὶ τὸ ὡρισμένον
ποσόν. [k] Ὅταν τοίνυν μὴ φαίνηται ὡρισμένον, ὥσπερ ἄπει- 3
ρον δόξει εἶναι, διὰ τὸ [l] τὸ [m] πεφυκὸς ὡρίσθαι, ἂν μὴ ᾖ ὡρι-
σμένον, ἄπειρον εἶναι, καὶ τὸ φαινόμενον μὴ ὡρίσθαι φαί-
νεσθαι ἀνάγκη πως [n] ἀπέραντον.

5 Διὰ τί πρεσβύτεροι μὲν γινόμενοι μᾶλλον νοῦν ἔχομεν,
νεώτεροι δὲ ὄντες θᾶττον μανθάνομεν; Ἢ ὅτι ὁ θεὸς ὄρ-
γανα ἐν ἑαυτοῖς ἡμῖν δέδωκε δύο, ἐν οἷς χρησόμεθα τοῖς ἐκτὸς
ὀργάνοις, σώματι μὲν χεῖρα, ψυχῇ δὲ νοῦν. Ἔστι γὰρ καὶ
ὁ νοῦς τῶν φύσει ἐν ἡμῖν ὥσπερ ὄργανον ὑπάρχων· αἱ δὲ
ἄλλαι ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι τῶν ὑφ᾽ ἡμῶν ποιητῶν [o] εἰσίν, ὁ
δὲ νοῦς τῶν φύσει. Καθάπερ οὖν τῇ χειρὶ οὐκ εὐθὺς γενό- 2
μενοι χρώμεθα βέλτιστα, ἀλλ᾽ ὅταν ἡ φύσις αὐτὴν ἐπιτελέσῃ
(προϊούσης γὰρ τῆς ἡλικίας ἡ χεὶρ μάλιστα δύναται ἀποτε-
λεῖν τὸ ἑαυτῆς ἔργον), τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ νοῦς τῶν
φύσει οὐκ εὐθὺς ἀλλ᾽ ἐπὶ γήρως ἡμῖν μάλιστα παραγίνεται
καὶ τότε ἀποτελεῖται [p] μάλιστα, ἂν μὴ ὑπό τινος πηρωθῇ,
καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ φύσει ὑπάρχοντα. Ὕστερον δὲ 3
τῆς τῶν χειρῶν δυνάμεως ὁ νοῦς παραγίνεται ἡμῖν, ὅτι καὶ
τὰ τοῦ νοῦ ὄργανά ἐστι τῶν τῆς χειρός. Ἔστι γὰρ νοῦ

[e] πόση om. Xa.t. [f] τὸ δὲ ἄπειρον Xa. [g] ᾔδει] εἴδῃ Xa. [h] ὅτι om. Xa.t. [i] εἶναι] οἷον t. [k] ὅταν om. Xa. [l] τὸ alterum om. Xa.t. [m] πεφυκεῖ t. [n] ἀπέρατον Xa. [o] ἐστίν t. [p] βελτιστα t.

μὲν ὄργανον ἐπιστήμη (τούτῳ γάρ ἐστι χρήσιμος, καθάπερ αὐλοὶ αὐλητῇ), χειρῶν δὲ πολλὰ τῶν φύσει ὄντων· ἡ δὲ φύσις αὐτή [q]τε ἐπιστήμης πρότερον, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς γινό-
4 μενα. Ὧν δὲ τὰ ὄργανα πρότερα, καὶ τὰς δυνάμεις πρότερον εἰκὸς ἐγγίνεσθαι ἡμῖν· τούτοις γὰρ χρώμενοι ἕξιν λαμβάνομεν, καὶ ἔχει ὁμοίως [r] τὸ ἑκάστου ὄργανον πρὸς αὐτό· καὶ ἀνάπαλιν, ὡς τὰ ὄργανα πρὸς ἄλληλα, οὕτω τὰ ὄργανα πρὸς αὐτά. Ὁ μὲν οὖν νοῦς διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρεσβυ-
5 τέροις οὖσιν ἡμῖν μᾶλλον ἐγγίνεται. Μανθάνομεν δὲ θᾶττον νεώτεροι ὄντες διὰ τὸ μηδέν [s]πω ἐπίστασθαι. Ὅταν δὲ ἐπιστώμεθα, οὐκέτι ὁμοίως δυνάμεθα. Δυνάμεθα δὲ ἔχεσθαι, καθάπερ καὶ μνημονεύομεν μᾶλλον οἷς ἂν ἕωθεν πρῶτον ἐντυγχάνωμεν, ἔπειτα προϊούσης τῆς ἡμέρας οὐκέτι ὁμοίως διὰ τὸ πολλοῖς ἐντετυχηκέναι.

6 Διὰ τί ἀνθρώπῳ [t]πειστέον μᾶλλον ἢ ἄλλῳ ζῴῳ; Πότερον ὥσπερ Πλάτων Νεοκλεῖ ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀριθμεῖν μόνον ἐπίσταται τῶν ἄλλων ζῴων; Ἢ ὅτι θεοὺς νομίζει μόνον; Ἢ ὅτι μιμητικώτατον; Μανθάνειν γὰρ δύναται διὰ τοῦτο.

7 Διὰ τί οὐ χαίρομεν θεώμενοι οὐδὲ ἐλπίζοντες ὅτι τὸ τρίγωνον δύο [v]ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντὸς γωνίας, οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐθέν, εἰ μὴ [w]τῇ θεωρίᾳ, αὕτη δὲ ὁμοίως ἐστὶν [x]ἡδεῖα κἂν εἰ τρισὶν ὀρθαῖς ἢ πλείοσιν ἴσας ἔσχεν. Ἀλλ' ὅτι Ὀλυμπίᾳ ἐνικῶμεν, καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς ἐν Σαλαμῖνι, χαίρομεν καὶ μεμνημένοι καὶ ἐλπίζοντες τοιαῦτα,
2 ἀλλ' [y]οὐ τἀναντία τοῖς τοιούτοις. Ἢ ὅτι ἐπὶ μὲν τοῖς τοιούτοις χαίρομεν [z]ὡς γενομένοις ἢ οὖσιν, ἐπὶ δὲ τοῖς κατὰ φύσιν ὡς κατὰ ἀλήθειαν θεωρίας ἡδονήν, ὡς ἔχει, μόνην ἡμῖν ποιεῖν, τὰς δὲ πράξεις τὴν ἀπὸ τῶν συμβαινόντων ἀπ' αὐτῶν. [a]Ἀνομοίων οὖν οὐσῶν τῶν πράξεων, καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν γίνεται τὰ μὲν λυπηρὰ τὰ δὲ ἡδέα· φεύγομεν δὲ καὶ διώκομεν καθ' ἡδονὴν καὶ λύπην ἅπαντα.

[q] γε Xa.t. [r] τὸ] καὶ τὸ Xa. [s] πως codices. [t] πιστέον Xa. [v] ὀρθὰς t. [w] τῇ] τις x. [x] ἡδεῖα margo Xa, ἰδία Xa.r.t.u.x. [y] οὐ om. t. [z] ὅπως t. [a] ἀνομοίων—αὐτῶν om. t.

Διὰ τί μέχρι ὑγείας πραγματεύονται οἱ ἰατροί; Ἰσχναί- 8
νει γάρ, εἶτα [b] ἐκ τούτου ξηραίνει, εἶτα ὑγείαν ἐποίησεν, εἶτα ἐνταῦθα ἔστη. Πότερον οὐκ ἔστι δυνατὸν ἐκ τούτου γενέσθαι ἄλλο; Ἢ εἰ δυνατόν, ἄλλης ἐπιστήμης, καὶ ἔσται ὅ [c] τις ἐξ ὑγείας ποιήσει ἄλλο τι; Εἰ δὴ γίνεται ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ τῶν μεταξύ, δῆλον ὅτι ἀρρωστεῖ, ἢ ξηρότερος ἢ
ὑγρότερος ἤ τι τοιοῦτον. Ποιεῖ [d] δὴ ἐκ ψύχους ἧττον σφό- 2
δρα, καὶ [e] τέλεον ὡδὶ θερμὸν καὶ ὡδὶ ξηρὸν ἢ ὑγρὸν μεταβαῖνον ἐκ τῶν ἐναντίων, ἢ μεταξύ, ἕως ἂν ἔλθῃ εἰς τὸ οὕτως ἔχειν, ὃ ἦν τοῦ ὑγιαίνειν· ἔκ τε τούτου οὐ πέφυκεν ἄλλο τι ὂν ἢ τὸ μεταξύ. Δύναται μὲν οὖν ποιῆσαι ὁ ἔχων. Ὡς γὰρ ἦλθεν, ἀναλῦσαι δύναται καὶ ἀπελθεῖν, οὐ μὴν ἥ γε τέχνη
τούτου ἐστίν. Ἀεὶ γὰρ βέλτιον. Ὥστε οὐδὲ ἄλλη, οὔτε 3
αὐτὴ ποιήσει ἐξ ὑγείας ἄλλο τι· οὐθὲν γὰρ ἐγίνετο ἢ τὸ ἐναντίον τούτου, εἴπερ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη. Οὕτω καὶ ἐπὶ [f] οἰκίας οὐδὲν ποιήσειεν [g] ἂν τοὐναντίον· οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῃ τέχνῃ ἐκ τούτου ποιήσουσα, πλὴν ὡς μέρους, οἷον ἡ σκυτικὴ ὑπόδημα ἐκ [h] προσχίσματος. Ἐξ ἑκατέρου γὰρ γίνεται διττῶς, ἢ συντιθεμένου ἢ φθειρομένου.

Διὰ τί τὸν φιλόσοφον τοῦ ῥήτορος οἴονται [i] διαφέρειν; 9
Ἢ ὅτι ὁ μὲν φιλόσοφος περὶ αὐτὰ τὰ εἴδη τῶν πραγμάτων διατρίβει, ὁ δὲ περὶ τὰ μετέχοντα, οἷον ὁ μὲν τί ἐστιν ἀδικία, ὁ δὲ ὡς ἄδικος ὁ δεῖνα, καὶ ὁ μὲν τί ἡ τυραννίς, ὁ δὲ οἷόν τι ὁ τύραννος.

Διὰ τί οἱ Διονυσιακοὶ τεχνῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πονηροί 10
εἰσιν; Ἢ ὅτι ἥκιστα λόγου σοφίας κοινωνοῦσι διὰ τὸ περὶ τὰς ἀναγκαίας τέχνας [k] τὸ πολὺ μέρος τοῦ βίου εἶναι, καὶ ὅτι ἐν ἀκρασίαις τὸ πολὺ τοῦ βίου εἰσίν, τὰ δὲ καὶ ἐν ἀπορίαις; Ἀμφότερα δὲ φαυλότητος παρασκευαστικά.

Διὰ τί οἱ ἐξ ἀρχῆς τῆς μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἀγωνίας ἆθλόν 11
τι προὔταξαν, σοφίας δὲ οὐθὲν ἔθηκαν; Ἢ ὅτι ἐπιεικῶς δεῖ

[b] ἐκ του τούτου t. [c] τις] τῆς t. [d] δὲ Xa. [e] τέλεον] τέθον t. [f] οἰλίας t. [g] ἂν om. t. [h] προσχήματος Xa. [i] διαφέρον t. [k] τὸ om. t.

τοὺς κριτάς, ἃ παρὰ διάνοιάν ἐστιν, ἢ μηθὲν χείρους τῶν ἀγωνιστῶν εἶναι ἢ κρείττους; Εἰ δὲ ἔδει σοφίᾳ τοὺς πρωτεύοντας ἀγωνίζεσθαι καὶ ἆθλον προὐτέτακτο, κριτῶν ἂν ἠπόρουν [l] αὐτοῖς. Ἐπὶ δὲ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ἅπαντός
2 ἐστι κρῖναι, τῇ ὄψει μόνῃ θεασάμενον. Ἔτι δὲ [m] ὁ ἐξ ἀρχῆς κατασκευάζων οὐκ ἐβούλετο τοιαύτην ἀγωνίαν προθεῖναι τοῖς Ἕλλησιν, ἐξ ὧν ἔμελλον στάσεις καὶ ἔχθραι μεγάλαι [n] ἔσεσθαι· οἷον οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τις ἢ ἐκκριθῇ ἢ προσδεχθῇ εἴς τι τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἀθλημάτων, οὐ πάντῃ χαλεπῶς φέρουσιν οὐδὲ εἰς ἔχθραν καθίστανται τοῖς κρίνουσιν, ὑπὲρ δὲ τοῦ φρονιμωτέρους ἢ μοχθηροτέρους εἶναι τοῖς κρίνουσι μά-
3 λιστα ὀργίζονται καὶ ἀγανακτοῦσιν. Στασιῶδες δὲ καὶ μοχθηρὸν τὸ τοιοῦτόν ἐστιν. Ἔτι δὲ δεῖ τῆς [o] ἀγωνίας τὸ ἆθλον κρεῖττον εἶναι. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν γυμνικῶν ἀθλημάτων τὸ ἆθλον αἱρετώτερον καὶ βέλτιον τῆς ἀγωνίας· σοφίας δὲ τί ἂν ἆθλον βέλτιον γένοιτο;

12 Διὰ τί ἄλλο νοεῖ καὶ ποιεῖ ἄνθρωπος μάλιστα; Ἢ ὅτι τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη; [p] Ἢ ὅτι ὁ μὲν νοῦς πολλῶν ἐστίν, ἡ δὲ ὄρεξις [q] ἑνός; Ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος τῷ νῷ τὰ πλεῖστα ζῇ, τὰ δὲ θηρία ὀρέξει [r] καὶ θυμῷ καὶ ἐπιθυμίᾳ.

13 Διὰ τί φρόνιμοί τινες κτώμενοι οὐ χρώμενοι διατελοῦσιν; Πότερον ὅτι τῷ ἔθει χρῶνται; Ἢ διὰ τὸ ἐν ἐλπίδι ἡδύ;

14 [s] ὅτι ἡ αἴσθησις καὶ ἡ διάνοια τῷ ἠρεμεῖν τὴν ψυχὴν ἐνεργεῖ· ὃ καὶ ἡ ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι, ὅτι τὴν ψυχὴν ἵστησιν· κινουμένης γὰρ καὶ φερομένης οὔτε αἰσθέσθαι [t] οὔτε διανοηθῆναι δυνατόν. Διὸ καὶ τὰ παιδία καὶ οἱ μεθύοντες καὶ οἱ μαινόμενοι ἀνόητοι· διὰ γὰρ [v] τὸ πλῆθος τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος πλείστη κίνησις αὐτοῖς καὶ σφοδροτάτη συμβαίνει, ληγούσης δὲ ταύτης ἐμφρονέστεροι γίνονται· ἀταράχου γὰρ οὔσης τῆς διανοίας μᾶλλον ἐφιστάναι δύνανται αὐ-

[l] αὐτοῦ t. [m] ὁ om. t. [n] γίνεσθαι Xa. [o] ἀγωνίσεως t. [p] ἢ— ἐστίν om. Xa.t. [q] ἑνός] ἐνίοις Xa.t. [r] καὶ ante θυμῷ om. Xa.t. [s] ὅτι] λείπει ἡ ἀρχὴ τοιαύτη. Διὰ τί οἱ βαθέως καὶ ἥδιστα καθεύδοντες οὐδὲν ἐνύπνιον ὁρῶσιν; ἢ margo Xa. [t] οὔτε δ.] οὐδὲ δ. Xa.t. [v] τὸ om. t.

τήν. Οἵ τ' ἐν τῷ καθεύδειν ἐνυπνιαζόμενοι ἱσταμένης τῆς 2
διανοίας, καὶ καθ' ὅσον ἠρεμεῖ, ὀνειρώττουσιν. Μάλιστα γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις ἡ ψυχὴ κινεῖται. Περιισταμένου γὰρ τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος εἰς τὸν ἐντὸς τόπον, τότε πλείστη καὶ σφοδροτάτη κίνησις ὑπάρχει, οὐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ ὑπολαμβάνουσι τότε ἠρεμεῖν καὶ καθ' αὑτὴν εἶναι, καὶ μάλιστα [w] ὅταν μηδὲν ἴδωσιν ἐνύπνιον. Συμβαίνει δὲ 3
τοὐναντίον· διὰ γὰρ τὸ ἐν πλείστῃ κινήσει εἶναι καὶ μηδὲ κατὰ μικρὸν ἠρεμεῖν, οὐδὲ διανοεῖσθαι δύναται. Ἐν πλείστῃ δὲ κινήσει, ὅταν ἥδιστα καθεύδῃ, εἰκότως ἐστίν, ὅτι τότε μάλιστα καὶ πλεῖστον θερμὸν ἀθροίζεται εἰς τὸν εἴσω τόπον. Ὅτι δὲ ἐν τῇ κινήσει οὖσα ἡ ψυχὴ οὐ μόνον ὕπαρ 4
ἀλλ' οὐδ' ἐν τοῖς ὕπνοις δύναται διανοεῖσθαι, κἀκεῖνο σημεῖον· ἐν γὰρ τοῖς μετὰ τὴν [x] πρόσεσιν τῶν σιτίων ὕπνοις ἥκιστα ἔστιν ἐνύπνια ὁρᾶν. Τότε δὲ μάλιστα συμβαίνει κινεῖσθαι αὐτὴν διὰ τὴν ἐπεισενεχθεῖσαν τροφήν. Τό τε ἐνύπνιόν ἐστιν, ὅταν διανοουμένοις καὶ πρὸ ὀμμάτων τιθεμένοις ὕπνος ἐπέλθῃ. Διὸ καὶ ταῦτα μάλιστα ὁρῶμεν ἃ πράττομεν ἢ 5
μέλλομεν ἢ βουλόμεθα· περὶ γὰρ τούτων μάλιστα πλειστάκις λογισμοὶ καὶ φαντασίαι ἐπιγίνονται. Καὶ οἱ βελτίους βελτίω τὰ ἐνύπνια ὁρῶσι διὰ ταῦτα, ὅτι [y] καὶ ἐγρηγορότες περὶ βελτιόνων διανοοῦνται, οἱ δὲ χεῖρον ἢ τὴν διάνοιαν ἢ τὸ σῶμα διακείμενοι χείρω. Καὶ γὰρ ἡ τοῦ σώματος διά- 6
θεσις πρὸς τὴν τῶν ἐνυπνίων φαντασίαν συμβλητικόν· τοῦ γὰρ νοσοῦντος καὶ αἱ τῆς διανοίας προθέσεις φαῦλαι, καὶ ἔτι διὰ τὴν ἐν τῷ σώματι ταραχὴν ἐνοῦσαν ἡ ψυχὴ οὐ δύναται ἠρεμεῖν. Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τοῦτο ἐξάττουσιν ἐν τοῖς ὕπνοις, ὅτι πλείονος τῆς θερμασίας οὔσης μᾶλλον τοῦ μετρίου ἡ ψυχὴ ἐν κινήσει, σφοδροτέρας δὲ τῆς κινήσεως [z] οὔσης οὐ [a] δύνανται καθεύδειν.

[w] ὅτε codices. [x] πρόεσιν Xa.t. [y] καὶ οἱ ἐγρ. Xa.t. [z] οὔσης om. Xa. [a] δύναται Xa.Ya.

ΛΑ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ.

Διὰ τί τρίψαντες τὸν ὀφθαλμὸν παυόμεθα τῶν πταρμῶν; Ἢ ὅτι ἀναπνοὴ ταύτῃ γίνεται τῷ ὑγρῷ; Δακρύει γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς μετὰ τὴν τρῖψιν· ὁ δὲ πταρμὸς διὰ πλῆθος ὑγροῦ. Ἢ ὅτι [b]τὸ ἔλαττον θερμὸν φθείρεται ὑπὸ τοῦ πλείονος; Ὁ δὲ ὀφθαλμὸς τριφθεὶς πλείω λαμβάνει θερμότητα τῆς ἐν τῇ ῥινί. Διὰ τοῦτο δὲ κἄν τις αὐτὴν τὴν ῥῖνα [c]τρίψῃ, παύεται ὁ πταρμός.

2 Διὰ τί τῷ ἑνὶ ὀφθαλμῷ ἀκριβέστερον ὁρῶσιν ἢ τοῖν δυοῖν; Ἢ ὅτι πλείους οὖσαι κινήσεις τοῖν δυοῖν γίνονται, οἷον τοῖς διεστραμμένοις; Οὔκουν [d]μία ἡ κίνησις, τοῦ δὲ ἑνὸς ἁπλῆ. Ἧττον οὖν ὁρῶσιν ἀκριβέστερον.

3 Διὰ τί ὀργιζόμενοι μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς [e]μᾶλλον ἐπιδιδόασι πρὸς τὸ ἐρυθριᾶν, αἰσχυνόμενοι δὲ τὰ ὦτα; Ἢ διότι οἱ μὲν καταψύχονται ἐν [f]τῇ αἰδοῖ (ἐν ὀφθαλμοῖς γὰρ αἰδώς) ἀντιβλέπειν οὐ [g]δύνανται; Καὶ ἡ δειλία κατάψυξίς [h]τίς
2 ἐστιν ἐνταῦθα. Μεθίσταται δὲ εἰς τοὐναντίον τῷ ἔμπροσθεν τὸ ὄπισθεν. Τὰ δὲ ὦτα [i]ἀντίκειται· διὸ καὶ μάλιστα ἐρυθριῶσιν αἰσχυνόμενοι. Ἐν δὲ τῷ [k]κνήθεσθαι ἐπὶ τὸ αἰσθητικώτερον καὶ [l]κινητικώτερον ἡ βοήθεια ὡς ἀδικουμένου· [m]φοβουμένοις γὰρ ἐνταῦθα ἐκλείπει μάλιστα.

4 Διὰ τί θατέρου καταληφθέντος ὀφθαλμοῦ ὁ ἕτερος ἀτενίζει μᾶλλον; Ἢ διότι ἐκ ταὐτοῦ ἤρτηνται αἱ ἀρχαὶ τῶν ὀφθαλμῶν; Θατέρου οὖν κινουμένου καὶ ἡ κοινὴ ἀρχὴ κινεῖται, ἐκείνης δὲ κινουμένης καὶ ὁ ἕτερος. Ληφθέντος οὖν θατέρου ἡ κίνησις κινήσει αὐτόν, ὥστε δύναται ἀτενίζειν μᾶλλον.

5 Διὰ τί οἱ ἐκ γενετῆς τυφλοὶ οὐ γίνονται φαλακροί; [n]Ἢ ὅτι πημαίνει τὰ ὄμματα ὑγρότης οὖσα πολλὴ ἐν τῷ περὶ

[b] τὸ add v. [c] τρίψῃ om. t. [d] μία] μᾶλλον t. [e] μάλιστα Xa.Ya.t.
[f] τῷ αἰδοίῳ Ya.t. [g] δύναται Xa. [h] τις om. t.v. [i] ἀντίκεινται Xa.
[k] κνήθεσθαι] ὀργίζεσθαι v. [l] κινητικώτατον Ya. [m] φοβούμενος v.
[n] ἢ om. Xa.Ya.t.

τὴν κεφαλὴν τόπῳ; Διὸ τῶν ῥευματικῶν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
τάς τε περὶ τοὺς κροτάφους φλέβας κάουσι, πυκνοῦντες τοὺς
τῶν ὑγρῶν πόρους, καὶ ξύουσι τὴν κεφαλήν, διατέμνοντες τὸ
ἐν αὐτῇ δέρμα. Ἐπεὶ οὖν πημαίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ ἐν 2
αὐτῇ περίττωμα γινόμενον, κωλύοι ἂν αὐτοὺς ταὐτὸ τοῦτο ἐξ
ἀρχῆς γίνεσθαι, πλέον συνιστάμενον ἐν αὐτῇ. Ἐπεὶ δὲ ἐκ
περιττωμάτων θρὶξ φύεται, τοῦτο δὲ ἐν τῇ τῶν τυφλῶν κε-
φαλῇ ἐκ γενετῆς ἐστὶ πολύ, εἰκότως οὐκ εἰσὶ φαλακροί.

Διὰ τί οἱ ἐξόφθαλμοι καπνίζονται μᾶλλον; Ἢ ὅτι τά- 6
χιστα [o] προσπίπτει πρὸς τὰ προέχοντα;

Διὰ τί εἰς μὲν τὰ δεξιὰ ἀμφοτέρας τὰς ὄψεις ἅμα δια- 7
στρέφειν δυνάμεθα, καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ πρὸς τὴν ῥῖνα,
καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν δὲ ἢ τὸ δεξιὸν τὴν ἑτέραν, ἅμα [p] δὲ εἰς
τὸ [q] δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ἀδυνατοῦμεν; Ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὸ
κάτω καὶ εἰς τὸ ἄνω· ἅμα μὲν γὰρ ἐπὶ ταὐτὸ δυνάμεθα, χω-
ρὶς δὲ οὔ. Ἢ ὅτι αἱ ὄψεις δύο οὖσαι ὁμοίως ἐξ ἑνὸς συνήρ- 2
τηνται; Ὅσα δὲ τοιαῦτα, ἄκρου θατέρου κινουμένου ἀνάγκη
θάτερον ἀκολουθεῖν ἐπὶ [r] ταὐτό. Τῷ γὰρ ἑτέρῳ ἄκρῳ ἡ ἀρχὴ
θάτερον ἄκρον. Εἰ οὖν τὸ ἓν ἀδύνατον ἅμα εἰς τἀναντία
κινεῖσθαι, ἀδύνατον [s] καὶ τὰς ὄψεις. Τὰ μὲν γὰρ ἄκρα εἰς 3
τἀναντία [t] ἂν κινοῖτο, εἰ τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω κινοῖτο, ἡ
δὲ ἀρχὴ ἀμφοῖν ἂν [v] ἀκολουθοίη· ὅπερ ἀδύνατον. Ἡ δὲ δια-
στροφή ἐστι τῶν ὀμμάτων διὰ τὸ ἀρχὴν ἔχειν τὰς σφαίρας,
καὶ μέχρι τοῦ στρέφεσθαι εἰς τὰ ἄνω καὶ κάτω καὶ [w] εἰς
[x] πλάγιον. Ὅταν οὖν ἔχουσαι ὡς ἂν ὁμοίως ἔχοιεν τῇ θέσει 4
ἀλλήλαις, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ κάτω κινεῖσθαι, καὶ
εἰς πλάγιον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἑαυτῶν λάβωσι τὴν ὄψιν,
αὗται μὲν ἀδιάστροφοί τε καὶ [y] μάλιστα [z] ἀκίνητοι τῇ θέσει·
ὅσαι δὲ ἐπὶ ταὐτοῦ σημείου λάβωσι τὰς ὄψεις, ἀδιάστροφοι
μέν εἰσι, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων. Καίτοι κρύπτεται [a] τοῦ 5

[o] προπίπτει t. [p] δὲ ante εἰς om. t. [q] ἀριστερὸν καὶ δεξιὸν Xa.t.
[r] ταυτῷ t, τὸ αὐτὸ Xa. [s] καὶ om. Xa. [t] ἂν κινοῖτο] ἀντικινοῖτο codices.
[v] ἀκολουθῇ t. [w] εἰς post καὶ om. Xa. [x] πλάγια Xa.t. [y] κάλλιστα t.
[z] ἀκίνητα t, ἀκίνηται Xa. [a] τοῦ] τὸ t.

μέλανός τι καὶ τοῖς ἄνω βάλλουσι τὰ λευκά, οἷον μελλέπταρμοι· ἕτεροι δὲ εἰς τὸ πλάγιον, ὥσπερ οἱ μανικοί, οἱ δὲ εἰς τοὺς μυκτῆρας, ὥσπερ τὰ τραγικὰ πρόσωπα καὶ οἱ
6 στρυφνοί· σύννουν γὰρ τὸ βλέμμα. Ὅσοι δὲ μήθ' ὁμοίως κειμένων τῶν σφαιρῶν ἐπὶ ταὐτῷ σημείῳ ἔχουσι τὰς ὄψεις, ἢ ὁμοίως μὲν κειμένων [b] μὴ ἐπὶ τῷ αὐτῷ δέ, οὗτοι διεστραμμένοι εἰσίν· διὸ ὑποβλέπουσι καὶ συνάγουσι τὰ ὄμματα. Πειρῶνται γὰρ ἐπὶ [c] ταὐτὸν καταστῆσαι σχῆμα τὴν σφαῖραν. Ὥστε τὸν μὲν ἐῶσι, τὸν δὲ σχηματίζουσι τῶν ὀφθαλμῶν.
7 Ἐὰν [d] γὰρ μὴ κατ' αὐτὸ σημεῖον τεθῶσιν αἱ ὄψεις, ἀνάγκη διεστράφθαι. Ὥσπερ γὰρ τοῖς ὑποβάλλουσιν [e] ὑπὸ [f] τὸν ὀφθαλμὸν [[g] τὸ ἓν] δύο φαίνεται (καὶ γὰρ ἐκείνοις κεκίνηται ἡ ἀρχή), καὶ τούτοις ὁμοίως. Ἐὰν μὲν οὖν ἄνω κινηθῇ [h] ὁ ὀφθαλμός, τὸ πέρας κάτω τῆς ὄψεως γίνεται, ἐὰν δὲ κάτω,
8 ἄνω τὸ πέρας. Ἐν ἑνὶ δὲ ὀφθαλμῷ μεθισταμένῳ κινεῖσθαι μὲν τὸ ὁρώμενον δοκεῖ διὰ [i] ταῦτα ἄνω ἢ κάτω, ὅτι καὶ ἡ ὄψις, δύο δὲ οὐ φαίνεται, [k] ἂν μὴ δύο αἱ ὄψεις ὦσι, καὶ διαστρέφει. Τοιαύτη μὲν τῷ ἑτεροφθάλμῳ γίνεται, ὥστε δύο φαίνεσθαι· κατὰ τὴν θέσιν [l] δὲ γίνεται τῷ μὴ κατὰ μέσον τοῦ ὄμματος κεῖσθαι.

8 Διὰ τί οἱ μύωπες μικρὰ γράμματα γράφουσιν; Ἄτοπον γὰρ [m] τὸ μὴ ὀξὺ ὁρῶντας ποιεῖν ἔργον ὀξὺ ὁρώντων. Πότερον ὅτι μεγάλα φαίνεται τὰ μικρά, ἐὰν ᾖ ἐγγύς· οἱ δὲ προσάγοντες γράφουσιν; Ἢ διὰ τὸ συνάγοντας τὰ βλέφαρα γράφειν; Δι' ἀσθένειαν γὰρ τῆς ὄψεως, ἂν μὲν ἀναπεπταμένοις γράφωσι τοῖς ὄμμασι, διασπωμένη ἡ ὄψις ἀμβλὺ ὁρᾷ, οὕτω δὲ ἀθρόως [n] προσπίπτει· γωνίαν δὲ [o] μικρὰν ποιοῦσα ἐξ ἀνάγκης ποιεῖ μικρὰ γράφειν.

9 Διὰ τί [p] ὀφθαλμιάσαντες ἔνιοι ὀξύτερον ὁρῶσιν; Ἢ διὰ τὸ [q] ἀποκεκαθάρθαι τὰ ὄμματα; Πολλάκις γὰρ ἡ ἔξω πυ-

[b] μὴ] καὶ Xa. [c] ταὐτὸ Ya, ταυτῷ t. [d] μὴ γὰρ Ya. [e] ὑπὸ] ν̄ῡ Xa, Ya. quid habeat, non liquet. [f] τὸν om. t. [g] τὸ ἓν om. Xa. Ya. t. [h] ὁ om. Ya. [i] ταὐτὸ Ya. t. [k] ἐὰν Xa. [l] δὲ] καὶ t. [m] τὸ] τοὺς Xa. t. [n] προσπίπτειν Xa. [o] μακρὰν Xa. [p] ὀφθαλμόσαντες V. [q] ἀποκεκάρθαι Xa, κεκάρθαι t.

κνότης ἀποστέγει τὴν ὄψιν, ἀποδακρύσαντι δὲ λύεται. Διὸ καὶ τὸ ἀποδάκνεσθαι συμφέρει, οἷον κρόμμυον· θάτερον δὲ πολέμιον, οἷον ὀρίγανον.

Διὰ τί τῇ μιᾷ ὄψει ἀπαθέστεροι; Ἢ διότι ἔλαττον ἡ 10
ψυχὴ πάσχει, ὥστε ἔλαττον τὸ πάθος.

Διὰ τί τοῖς διισταμένοις δύο φαίνεται; Ἢ διότι οὐκ 11
ἀφικνεῖται [r] ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον ἑκατέρου τῶν ὀμμάτων ἡ κίνησις; Ὥσπερ οὖν δύο [s] ὁρᾶν τὸ δὶς ὁρᾶν οἴεται ἡ ψυχή. Ὅμοιον καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων τῆς ἐπαλλάξεως· δύο γὰρ τὸ ἓν δοκεῖ ὡς δὶς ἁπτομένῃ ἑνί.

Διὰ τί οὐ διαφέρουσιν αἱ αἰσθήσεις αἱ ἐν τοῖς δεξιοῖς τῶν 12
ἀριστερῶν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πᾶσι κρείττω τὰ δεξιά; Πότερον διὰ τὸ ἔθος, ὅτι εὐθὺς ὁμοίως ἀμφοῖν ἐθιζόμεθα αἰσθάνεσθαι; Τὰ δὲ δεξιὰ τῷ ἔθει δοκεῖ διαφέρειν, ἐπεὶ ἐθισθεῖσιν ἀμφιδέξιοι γίνονται. Ἢ ὅτι τὸ μὲν αἰσθάνεσθαι πάσχειν τί ἐστι, τὰ δὲ δεξιὰ διαφέρει τῷ ποιητικώτερα εἶναι καὶ ἀπαθέστερα τῶν ἀριστερῶν.

Διὰ τί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις κρείττω τὰ δεξιά, ἐν δὲ ταῖς 13
αἰσθήσεσιν ὅμοια; Ἢ διότι ταῦτα μὲν [t] ὁμοίως ἐθιζόμεθα κατ' ἀμφότερα τῷ ἔθει; Ἔτι τὸ μὲν αἰσθάνεσθαι πάσχειν τί ἐστιν, ἡ δὲ τῶν δεξιῶν διαφορὰ τῷ εἰς τὸ ποιεῖν καὶ οὐκ εἰς τὸ πάσχειν.

Διὰ τί τὸ γυμνάζεσθαι ἀσύμφορον πρὸς ὀξυωπίαν; Ἢ 14
ὅτι ξηρὸν ποιεῖ τὸ [v] ὄμμα ἡ γυμνασία, ὥσπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα; Ἡ δὲ [w] ξηρότης σκληρύνει τὸ δέρμα πᾶν, ὥστε καὶ τὸ ἐπὶ τῇ κόρῃ. Διὸ καὶ οἱ πρεσβῦται οὐκ ὀξὺ ὁρῶσιν· καὶ γὰρ τῶν γερόντων σκληρόδερμα, ἅμα δὲ καὶ ῥυσά, ὥστε ἐπικαλύπτεται ἡ ὄψις.

Διὰ τί οἱ μύωπες βλέπουσι μὲν οὐκ ὀξύ, γράφουσι δὲ 15
μικρά; Καίτοι τὸ μικρὸν ὀξὺ βλέποντος καθορᾶν ἐστίν. Ἢ διότι ἀσθενῆ ἔχοντες τὴν ὄψιν συνάγουσι τὰ βλέφαρα εἰς μικρόν; Ἀθρόα γὰρ ἐξιοῦσα ἡ ὄψις μᾶλλον ὁρᾷ, ἀνα-

[r] ἐπεὶ Xa. [s] ὁρᾶν ante τὸ om. Xa. [t] ἐθιζόμεθα ὁμοίως Xa. [v] αἷμα Xa. [w] σκληρότης Xa.Ya.t.v.

πεπταμένου δὲ τοῦ ὄμματος διασπᾶται. Διὰ μὲν οὖν τὴν
ἀσθένειαν συνάγουσι τὸ βλέφαρον, διὰ δὲ τὸ ἐκ μικροῦ ὁρᾶν
μικρὸν μέγεθος ὁρῶσιν. Ὅσον δὲ ὁρῶσι μέγεθος, τοσοῦτον
καὶ γράφουσιν.

16 Διὰ τί οἱ μύωπες συνάγοντες τὰ βλέφαρα ὁρῶσιν; Ἢ
δι' ἀσθένειαν τῆς ὄψεως, ὥσπερ καὶ οἱ πρὸς τὰ πόρρω τὴν
χεῖρα προσάγοντες, οὕτω καὶ τὰ βλέφαρα πρὸς τὰ ἐγγὺς
προστίθενται ὥσπερ χεῖρα; Τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ἵνα ἀθροω-
τέρα ἡ ὄψις ἐξίῃ, δι' ἐλάττονος ἐξιοῦσα, καὶ μὴ εὐθὺς ἐξ ἀνα-
πεπταμένου [x] ἐξιοῦσα διασπασθῇ. Ὁρᾷ δὲ ἡ πλείων μεῖζον.

17 Διὰ τί εἰς [y] τὸ πλάγιον κινοῦσι τὸν ὀφθαλμὸν οὐ φαίνε-
ται δύο τὸ ἕν; Ἢ ὅτι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γίνεται γραμμῆς ἡ
ἀρχή; Δύο δὲ φαίνεται ταύτης μεταβαλλούσης ἄνω ἢ κάτω.
2 Εἰς δὲ πλάγιον οὐδὲν διαφέρει, ἐὰν μὴ [z] ἅμα καὶ ἄνω. Τί
δὴ ἐπὶ μὲν τῆς ὄψεως ἔστιν ὥστε φαίνεσθαι τὸ ἓν δύο, ἄν
πως τεθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς ἀλλήλους, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων
αἰσθήσεων οὐκ ἔστιν; Ἢ καὶ ἐπὶ τῆς ἁφῆς γίνεται τῇ [a] ἐπαλ-
λάξει τῶν δακτύλων τὸ ἓν δύο; Ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐ γί-
νεται, ὅτι οὔτε ἔξω ἀποτεινομένων αἰσθάνεται, οὐδὲ δύο. Γί-
νεται δὲ διὰ τοῦτο [b] διόπερ καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων· μιμεῖται
γὰρ τὴν ὄψιν.

18 Διὰ τί τοῦ μὲν ἄλλου σώματος τὰ ἀριστερὰ ἀσθενέστερα,
τῶν δὲ ὀφθαλμῶν οὔ, ἀλλ' ὁμοίως ὀξύ; Ἢ ὅτι τὰ μὲν δεξιὰ
τῷ ποιητικὰ εἶναι διαφέρουσι, τῷ δὲ παθητικὰ οὐ διαφέρου-
σιν; Αἱ δὲ ὄψεις παθητικαί.

19 Διὰ τί τῇ ὄψει πρὸς μὲν τὰ ἄλλα ἀτενίζοντες χεῖρον δια-
τιθέμεθα, πρὸς δὲ τὰ χλωρὰ καὶ ποώδη, οἷον λάχανα καὶ
[c] τὰ τούτοις ὅμοια, βέλτιον; Ἢ ὅτι πρὸς μὲν τὸ λευκὸν
καὶ μέλαν ἥκιστα δυνάμεθα ἀτενίζειν (ἄμφω γὰρ λυμαίνεται
τὴν ὄψιν), τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν χρωμάτων μέσον ἔχει τούτων·
διὸ μετρίως τῆς ὄψεως διατιθεμένης [d] οὐδὲ ἐξαδυνατοῦμεν αὐ-
2 τῇ, βέλτιον δὲ διατιθέμεθα. Τάχα δὲ ἴσως καθάπερ ἐπὶ

[x] διεξιοῦσα διασπᾶσθαι Xa.t. [y] τὸ om. s. [z] ἅμα] κάτω Xa. [a] ἐξαλ-
λάξει codices. [b] διάπερ Ya. [c] τὰ om. t. [d] οὐδὲν Xa.t.

τῶν σωμάτων [e] σφοδρότερον πονοῦντες χεῖρον [f] ἔχομεν, τὸ μέσον δὲ βέλτιστα διατίθησι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν ὄψιν. Πρὸς μὲν γὰρ στερεὰ ἀτενίζοντες πονοῦμεν αὐτήν, πρὸς δὲ τὰ ὑγρὰ μηδενὸς ἀντιφράττοντος οὐ διαπονοῦμεν. Τὰ δὲ χλωρὰ στερεά τε μετρίως, καὶ ὑγρὸν ἐν αὐτοῖς ἱκανόν. 3
Διὸ βλάπτει τε οὐθέν, καὶ διαναγκάζει τὴν ὄψιν πρὸς τούτοις εἶναι διὰ τὸ τὴν τοῦ χρώματος [g] κρᾶσιν σύμμετρον ἔχειν πρὸς τὴν ὄψιν.

Διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα ἀμφοτέροις τοῖς ὀφθαλμοῖς μᾶλλον 20
ὁρῶμεν, [h] τὸ δὲ εὐθὺ τὸ ἐπὶ τῶν στίχων τῷ ἑνὶ [i] προσάγοντες πρὸς τὰ γράμματα μᾶλλον καθορῶμεν; Ἢ ἀμφότεραι μὲν αἱ ὄψεις συμπίπτουσαι, καθάπερ λέγουσιν οἱ περὶ τὰ ὀπτικά, ταραχὴν παρέχουσιν, ἐπειδὰν δὲ τῇ μιᾷ θεωρῶμεν, πρὸς εὐθεῖαν τὴν ὄψιν, ὥσπερ πρὸς κανόνα, μᾶλλον [k] φαίνεται τὸ εὐθύ.

Διὰ τί ὁ καπνὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς μᾶλλον δάκνει; Ἢ ὅτι 21
μόνοι ἀσθενέστατοι; Ἀεὶ γὰρ τὰ ἔσω τοῦ σώματος ἀσθενέστατα. Σημεῖον δὲ ὅτι καὶ τὸ ὄξος καὶ ἕκαστον τῶν δριμέων τὴν μὲν ἔξω σάρκα οὐ δάκνει, τὴν δὲ ἐντός, ὅτι [l] ἀραιοτάτη τοῦ σώματος καὶ μάλιστ' ἔχει πόρους· [m] αἱ γὰρ ὄψεις διά τινων [n] πόρων ἐκπίπτουσιν, ὥστε τὸ ἔσω δηκτικώτατον ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἀποπίπτει. Ὁμοίως δὲ [o] καὶ τὸ κρόμμυον, 2
καὶ ὅσα ἄλλα δάκνει τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ δὲ ἔλαιον μάλιστα τῶν ὑγρῶν, ὅτι λεπτομερέστατον· τοιοῦτον δ' ὂν εἰσδύνει διὰ τῶν πόρων· τὸ δ' ὄξος ἐν φαρμάκῳ τῇ ἄλλῃ σαρκί.

Διὰ τί [p] ὁ ὀφθαλμὸς μόνον τοῦ σώματος, [q] ἀσθενέστατος 22
ὤν, οὐ ῥιγοῖ; Ἢ ὅτι πίων ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός, σαρκὸς δὲ οὐθέν; Τὰ δὲ τοιαῦτα ἄριγά ἐστιν. Οὐ γὰρ δὴ ὅτι γε πῦρ ἐστὶν ἡ ὄψις, διὰ τοῦτο οὐ ῥιγοῖ· οὐ γὰρ [r] τοιοῦτόν γέ ἐστι τὸ πῦρ ὥστε θερμαίνειν.

[e] σφοδρότερα Ya.t.v. [f] ἔχωμεν v. [g] κρίσιν Ya.t.v. [h] τὸ δὲ] τὰ δὲ Ya. [i] προσαγάγοντες t. [k] φαίνεται om. Xa.Ya.t. [l] ἀραιότατον Ya.s.t. [m] αἱ γὰρ ὄψεις om. t. [n] πόρρω ἐκπ. ὥστε ὅτι ἔξω t. [o] καὶ post δὲ om. t. [p] ὁ om. Ya.v. [q] ἀσθενέστατος om. Xa. [r] τοιοῦτό Ya.

23 Διὰ τί δάκρυα, ἐὰν μὲν κλαίοντες ἀφίωμεν, θερμά ἐστιν, ἐὰν δὲ πονοῦντες τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύωμεν, ψυχρά; Ἢ ὅτι τὸ μὲν ἄπεπτον ψυχρόν, τὸ δὲ πεπεμμένον θερμόν; Ἡ δὲ μαλακία ὅλως πᾶσά ἐστιν ἐξ ἀπεψίας, καὶ τῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς πονούντων ἄπεπτόν ἐστι τὸ δάκρυον· [s] διὸ ψυ-
2 χρόν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἰατροὶ οἴονται σημεῖον εἶναι μεγάλης νόσου τοὺς ψυχροὺς ἱδρῶτας, τοὺς δὲ θερμοὺς τοὐναντίον ἀπαλλακτικούς. Ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ περίττωμα πολύ, οὐ δύναται τὸ ἐντὸς θερμὸν πέττειν, ὥστε ἀνάγκη ψυχρὸν εἶναι· ὅταν δὲ ὀλίγον, κρατεῖ. Γίνονται δὲ ἐκ τῶν περιττωμάτων αἱ ἀρρωστίαι.

24 Διὰ τί ποτε εὐκινήτων ὄντων τῶν δεξιῶν μερῶν ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ἀριστερὸς μᾶλλον τοῦ δεξιοῦ συνάγεται; Ἢ ὅτι τὰ ἀριστερὰ πάντα ὑγρότερα τῶν δεξιῶν ἐστί, τὰ δὲ ὑγρότερα μᾶλλον συνάγεσθαι πέφυκεν· εἶτα εἰς τὸ δεξιὸν μᾶλλον ἀποτελεῖν δύναται, τοῦ ἀριστεροῦ δυναμένου καὶ καθ' αὐτό.

25 Διὰ τί ἀμφότεροι κατὰ ἀσθένειάν τινα τῶν ὀφθαλμῶν διακείμενοι, ὅ τε μύωψ καὶ ὁ πρεσβύτης, ὁ μὲν ἐγγὺς προσάγει, ἄν τι βούληται ἰδεῖν, ὁ δὲ πόρρω ἀπάγει; Ἢ ὅτι οὐχ ὁμοία ἡ ἀσθένεια παρέπεται αὐτοῖς; Ὁ μὲν γὰρ πρεσβύτης αὐτὸ ἰδεῖν [t] ἀδύνατός ἐστιν· οὗ δὴ συμπίπτει ἡ ὄψις αὐτῷ, ἀπάγει τὸ θεώμενον, ἅτε καὶ μάλιστα μέλλων ὄψεσθαι·
2 πόρρω δὲ συμπίπτει. Ὁ δὲ αὐτὸ μὲν ὁρᾷ, ποῖα δὲ κοῖλα [v] καὶ ποῖα ἐξέχοντα τοῦ ὁρωμένου, οὐκέτι δύναται κρίνειν, ἀλλὰ περὶ ταῦτα ἀπατᾶται. Τὰ δὲ κοῖλα καὶ τὰ ἐξέχοντα μάλιστα τῇ αὐγῇ κρίνεται. Πόρρωθεν μὲν οὖν οὐ δύναται τῇ αὐγῇ καταμαθεῖν πῶς [w] ἐπιβάλλει ἐπὶ τὸ ὁρατόν· ἐγγύθεν δὲ μᾶλλον καταφανής ἐστιν.

26 Διὰ τί τῶν ζῴων ἄνθρωπος ἢ μόνον ἢ μάλιστα διαστρέφεται; Ἢ ὅτι ἢ μόνον [x] ἢ μάλιστα ἐπίληπτον ἐν τῇ νεότητι γίνεται, ὅτε καὶ διαστρέφεσθαι συμβαίνει πᾶσιν;

27 Διὰ τί οἱ ἄνθρωποι μόνοι τῶν ἄλλων ζῴων τὰ ὄμματα

[s] διότι v. [t] ἀδύνατόν X^a. [v] καὶ] ἢ Y^a. [w] ἐπιβάλλει om. t. [x] ἢ post μόνον om. Y^a.

[y]διαστρέφονται; Πότερον διὰ τὸ ἐλάχιστον διάστημα [z]εἶναι
τῶν ὀμμάτων, καὶ ἐπ' εὐθείας, ὥστε εὔδηλον σφόδρα γίνεται
τὸ μὴ κατωρθωμένον. Ἢ διότι τῶν ἄλλων μονόχροα τὰ 2
ὄμματά ἐστι μᾶλλον· εἰ δ' ἦν ἓν χρῶμά τι τοῦ ὄμματος, οὐκ
ἦν διαστροφή. Ἢ διότι μόνοι ἐν τῷ γένει ἐπίληπτοι γί-
νονται τῶν ζῴων, ἡ δ' ἐπίληψις διαστροφὴν ποιεῖ, ὅταν γέ-
νηται, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων μορίων· ἀλλ' ἐνίοις ὀψὲ παν-
τελῶς γίνεται ἡ διαστροφή, ὅσοις τὸ ἀρρώστημα.

Διὰ τί πρὸς τὸν λύχνον καὶ πρὸς τὸν ἥλιον [a]προστησά- 28
μενοι τὴν χεῖρα πρὸ τοῦ φωτὸς μᾶλλον ὁρῶμεν; Ἢ ὅτι τὸ
ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ λύχνου φῶς προσπῖπτον μὲν ἡμῶν πρὸς
τὴν ὄψιν ἀσθενεστέραν ποιεῖ δι' ὑπερβολήν; Φθείρει γὰρ
αὐτὰ [b]καὶ τὰ συγγενῆ τῇ ὑπερβολῇ. Εἰρχθέντα [c]δὲ ὑπὸ
τῆς χειρὸς τὴν μὲν ὄψιν οὐ πημαίνει, τὸ δὲ ὁρώμενον ὁμοίως
ἐστὶν ἐν φωτί. Διὸ ἡ μὲν μᾶλλον δρᾷ, τὸ δὲ ὁρώμενον οὐδὲν
ἧττον ὁρᾶται.

Διὰ τί χεὶρ μὲν καὶ ποὺς διαφορὰν ἔχει πρὸς [d]τὰ δεξιὰ 29
τὰ ἀριστερά, [e]ὄμμα δὲ καὶ ἀκοὴ οὔ; Ἢ ὅτι τὰ στοιχεῖα
τὰ εἰλικρινῆ [f]ἀδιάφορα, ἐν δὲ τοῖς ἐκ τῶν στοιχείων ἡ δια-
φορά; Αὗται δὲ αἱ αἰσθήσεις εἰσὶν ἐξ εἰλικρινῶν, ἡ μὲν ὄψις
πυρός, ἡ δ' ἀκοὴ ἀέρος.

ΛΒ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΩΤΑ.

Διὰ τί τὰ ὦτα ὄντα ἀναιμότατα τοῦ προσώπου, ὅταν αἰ-
σχύνωνται, ἐρυθριᾷ μάλιστα; Πότερον ὅτι εἰς τὸ κενὸν μά-
λιστα πορεύεσθαι πέφυκε τὸ ἀλλότριον ὑγρόν, ὥστε ὅταν
διαλυθῇ ὑπὸ τῆς θερμότητος, [g]ᾗ γίνεται αἰσχυνομένοις, συν-
έρχεται εἰς ταῦτα; Ἢ διότι ἐπὶ τοῖς κροτάφοις ἐπίκεινται,
εἰς οὓς τὸ ὑγρὸν ἀθροίζεται μάλιστα; Αἰσχυνομένων δὲ εἰς
τὸ πρόσωπον ἔρχεται ἡ ὑγρότης· διὸ καὶ ἐρυθριῶσιν. Τοῦ 2
δὲ προσώπου ἥκιστα βάθος ἔχει τὰ ὦτα· καὶ φύσει [h]θερμό-

[y] διαστρέφεται t. [z] εἶναι] οἷον t. [a] προσταμένοι t. [b] καὶ τὰ om. t. [c] δὲ om. Y[a].t. [d] τὰ om. Y[a].v. [e] ὄμματα X[a]. [f] διάφορα t. [g] ἡ X[a]. [h] θερμότητα X[a].t.

τατα καὶ εὔχροα, ἐὰν μὴ ἀπηρτημένα πόρρωθεν ᾖ τῷ ψύχει. Διὸ καὶ εὐχρούστατον τῶν ἐν τῷ προσώπῳ μορίων. Ὥστε ὅταν σκεδασθῇ ἡ θερμότης, μάλιστα ἐπιπολῆς οὖσα [i] ἐν τούτοις ποιεῖ [k] ἐρυθριᾶν.

2 Διὰ τί τὰ ὦτα ἐν τῇ θαλάττῃ ῥήγνυται τοῖς κολυμβῶσιν; Πότερον διὰ τὸ κατέχειν τὸ πνεῦμα πληρούμενον βιάζεται; Ἢ εἰ τοῦτ᾽ αἴτιον, ἔδει καὶ ἐν τῷ ἀέρι. Ἢ ὅτι μὴ ὑπεῖκον διακόπτεται θᾶττον, καὶ ἀπὸ σκληροτέρου ἢ μαλακοῦ; Τὸ οὖν πεφυσημένον ἧττον ὑπείκει. Τὰ δὲ ὦτα, ὥσπερ εἴρηται, ὑπὸ τοῦ κατέχεσθαι τὸ πνεῦμα ἐμφυσᾶται, ὥστε τὸ ὕδωρ, σκληρότερον ὂν τοῦ ἀέρος, προσπῖπτον διακόπτει.

3 Διὰ τί οἱ κολυμβηταὶ σπόγγους περὶ τὰ ὦτα καταδοῦνται; Ἢ ἵνα ἡ θάλαττα βίᾳ ἰοῦσα μὴ ῥηγνύῃ τὰ ὦτα. Οὕτω μὲν γὰρ οὐ γίνεται, ὥσπερ ἀφῃρημένων, πλήρη.

4 Διὰ τί ὁ ἐν τοῖς ὠσὶ ῥύπος πικρός ἐστιν; Ἢ διότι [l] ἱδρώς ἐστι σαπρός; Ἔστιν οὖν ἁλμυρὸν σαπρόν. Τὸ δὲ σαπρὸν ἁλμυρὸν πικρόν.

5 Διὰ τί οἱ σπογγεῖς διατέμνονται τὰ ὦτα καὶ τοὺς μυκτῆρας; Ἢ ὅπως εὐπνούστεροι ὦσι; Ταύτῃ γὰρ ἐξιέναι δοκεῖ τὸ πνεῦμα. Ἀνατέμνουσι δὲ [m] καὶ [n] τὸν τόπον καὶ πρὸς εὔπνοιαν· πονεῖν γὰρ δή φασι μᾶλλον αὐτοὺς ἐν τῇ δυσπνοίᾳ, τῷ μὴ δύνασθαι προΐεσθαι θύραζε· ὅταν δὲ ὥσπερ ἐξεράσωσι, 2 κουφίζονται. Ἄτοπον οὖν εἰ μὴ δύνανται τυγχάνειν ἀναπνοῆς καταψύξεως χάριν· ἀλλ᾽ ἔοικε τοῦτο ἀναγκαιότερον εἶναι. Ἢ εὐλόγως ὁ πόνος πλείων κατέχουσιν, ὀγκουμένων καὶ διατεινομένων; Φαίνεται δὲ καὶ αὐτόματός τις εἶναι φορὰ 3 τοῦ πνεύματος ἔξω· εἰ δὲ καὶ εἴσω, σκεπτέον. Ἔοικε δέ· ὁμοίως [o] γὰρ ἀναπνοὴν ποιοῦσι τοῖς κολυμβηταῖς λέβητα καταφέντες. Οὐ πίμπλαται γὰρ οὗτος τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ τηρεῖ τὸν ἀέρα. Μετὰ βίας γὰρ ἡ κάθεσις. Ὀρθὸν γὰρ ὁτιοῦν [p] παρεγκλιθὲν εἰσρεῖ.

[i] τούτους Y[a]. [k] ἐρυθρά X[a].Y[a].t. [l] ὁ ἱδρώς codices. [m] καὶ om. t. [n] τῶν τόπων Y[a].r.s.u, τῶν τόπον t. [o] γὰρ om. X[a].Y[a].t. [p] παρεγκλιθῇ Y[a].t.

Διὰ τί ἔνιοι τὰ ὦτα σκαλεύοντες βήττουσιν; Ἢ ὅτι ἐπὶ 6
τοῦ αὐτοῦ πόρου τῷ πνεύμονι καὶ τῇ ἀρτηρίᾳ ἡ ἀκοή; Ση-
μεῖον δέ, ὅτι [q]ἀναπηροῦνται καὶ γίνονται [r]ἐνεοί. Θερμαινο-
μένου οὖν τῇ τρίψει συντήκεται ἐπὶ τὴν ἀρτηρίαν ἀπὸ τοῦ
πόνου κάτωθεν ὑγρόν· ὃ ποιεῖ τὴν βῆχα.

Διὰ τί τὸ ἀριστερὸν οὖς θᾶττον συμφύεται ὡς ἐπὶ τὸ 7
πολύ, ὅταν τρυπηθῇ; Διὸ καὶ [s]αἱ γυναῖκες τὸ μὲν ἄρρεν τὸ
δὲ θῆλυ καλοῦσι τῶν ὤτων. Ἢ ὅτι τὰ ἀριστερὰ ὑγρὰ καὶ
θερμὰ μᾶλλον, συμφύεται δὲ τὰ τοιαῦτα μάλιστα. Διὸ καὶ
ἐν φυτοῖς τοῖς χλωροῖς ἡ σύμφυσις· καὶ τὰ τῶν νέων δὲ ἕλκη
[t]μᾶλλον συμφύεται ἢ τὰ τῶν πρεσβυτέρων. Σημεῖον δὲ
ὅτι ὑγρὰ μᾶλλον καὶ ὅλως θηλυκώτερα τὰ ἀριστερά.

Διὰ τί τοῖς μὲν αἰσχυνομένοις ἄκρα τὰ ὦτα ἐπιφοινίσσε- 8
ται, τοῖς δὲ ὀργιζομένοις οἱ ὀφθαλμοί; Ἢ ὅτι ἡ μὲν αἰδὼς
ἐν ὀφθαλμοῖς κατάψυξίς τις μετὰ φόβου, ὥστε εἰκότως ἀπο-
λείπει τὸ θερμὸν τοὺς ὀφθαλμούς· χωριζόμενον δὲ εἰς τὸν
δεκτικώτατον φέρεται τόπον. Τοιοῦτος δὲ ὁ ἐν τοῖς ἄκροις
τῶν ὤτων· ὁ γὰρ ἄλλος ὀστώδης. Ὀργιζομένοις δ' ἐπανέρ-
χεται τὸ θερμόν. Μάλιστα δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς
ὀφθαλμοῖς διὰ τὴν χρόαν οὖσαν λευκήν.

Διὰ τί ὁ ἦχος ὁ ἐν τοῖς ὠσίν, ἐάν τις ψοφήσῃ, παύεται; 9
Ἢ [v]ὅτι ὁ μείζων ψόφος τὸν ἐλάττω ἐκκρούεται;

Διὰ τί, ἐὰν εἰς τὸ [w]οὖς ὕδωρ ἐγχυθῇ, ἔλαιον προσεγχέον- 10
ται, οὐ δυναμένου τοῦ [x]ἐνόντος ὑγροῦ ἐξελθεῖν δι' ἄλλου
ὑγροῦ; Πότερον διὰ τὸ ἐπιπολῆς γίνεσθαι τὸ ἔλαιον τοῦ
ὕδατος, καὶ διὰ γλισχρότητα αὐτοῦ ἔχεσθαι τὸ ὕδωρ ἐξιόν-
τος τοῦ ἐλαίου, ἵνα συνεξίῃ τὸ ὕδωρ; Ἢ ἵνα ὀλισθηροῦ τοῦ
ὠτὸς γενομένου [y]ἐξέλθῃ τὸ ὕδωρ; Τὸ γὰρ ἔλαιον λεῖον ὂν
ποιεῖ ὀλισθαίνειν.

Διὰ τί ἧττον ὦτα ῥήγνυται τοῖς κολυμβῶσιν, ἐὰν [z]προσ- 11
εγχέωσιν εἰς τὰ [a]ὦτα ἔλαιον; Ἢ τοῦ μὲν ῥήγνυσθαι τὰ

[q] ἀναπληροῦνται Y[a]. [r] ἐννεοί t. [s] αἱ om. X[a]. [t] μᾶλλον συμφύεται om. X[a].Y[a].t. [v] διότι Y[a]. [w] οὖς om. t. [x] ὄντος X[a]. [y] ἐξέλθοι Y[a].t. [z] προεγχέωσιν Y[a]. [a] ὦτα τὸ ἔλαιον Y[a].t.

ὦτα εἴρηται πρότερον [b] ἡ αἰτία, τὸ δὲ ἔλαιον ἐγχυθὲν εἰς τὰ ὦτα τὴν ὕστερον θάλατταν [c] ἀπολισθαίνειν ποιεῖ, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἔξω τοῦ σώματος συμβαίνει τοῖς ἀληλιμμένοις. Ὀλισθαίνουσα δὲ πληγὴν οὐ ποιεῖ εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ ὠτός, διόπερ οὐ ῥήγνυσιν.

12 Διὰ [d] τί τῶν ὤτων ἀναίμων ὄντων μάλιστα οἱ αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν; Ἢ ἕκαστον εἰς τὸ κενὸν ἑκάστου μάλιστα φέρεται; Δοκεῖ δὲ τοῦ αἰσχυνομένου ἄνω θερμὸν φέρεσθαι τὸ αἷμα. Εἰς οὖν τὸ κενώτατον ἐρυθριᾶν ποιεῖ. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν γνάθων. Ἔτι δὲ καὶ ὅτι λεπτότατον τὸ δέρμα τὸ περιτεταμένον, μάλιστα δὴ φαίνεται δι' αὐτά.

13 Διὰ τί οὐδεὶς χασμώμενος τὸ οὖς σκαλεύει; Ἢ ὅτι ὅτε χασμᾶται, ἐμφυσᾶται καὶ ἡ μῆνιγξ, δι' [e] ἧς ἀκούει; Σημεῖον δέ· ἥκιστα γὰρ ἀκούουσι χασμώμενοι. Τὸ γὰρ πνεῦμα, [f] ὥσπερ καὶ [g] κατὰ τὸ στόμα, καὶ εἰς τὰ ὦτα ἐντὸς πορευόμενον, ἐξωθεῖται τὸν ὑμένα καὶ κωλύει τὸν [h] ψόφον εἰσιέναι.
2 Ἐὰν οὖν οὕτως ἔχοντος ἅψηται τῆς ἀκοῆς ὡς σκαλεύειν, μάλιστ' [i] ἂν βλάψειεν· πρὸς ἀντιπῖπτον γὰρ ἡ πληγὴ γίνεται, καὶ [k] οὐ πρὸς ὑπεῖκον τὸ τοῦ πνεύματος. Τὸ δὲ δέρμα καὶ τὴν μήνιγγα ἀφεστάναι τῶν στερεῶν [l] δῆλον. Ὥστε πόνον μάλιστα οὕτω ποιεῖ, καὶ τραυματίζοι ἄν.

ΛΓ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΜΥΚΤΗΡΑ.

Διὰ τί ὁ πταρμὸς λυγμὸν μὲν παύει, ἐρυγμὸν δὲ οὐ παύει; Ἢ διότι οὐ τοῦ αὐτοῦ τόπου τὸ πάθος ἑκάτερον, ἀλλ' ὁ μὲν ἐρυγμὸς κοιλίας, ὁ δὲ λυγμὸς τοῦ περὶ τὸν πνεύμονα κατάψυξις καὶ ἀπεψία πνεύματος καὶ ὑγροῦ; Κοινωνοῦσι δὲ οἱ
2 περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόποι τῷ πνεύμονι, οἷον τοῖς ὠσίν. Φανερὸν δέ· ἅμα γὰρ [m] ἐνεοὶ καὶ κωφοὶ γίνονται, καὶ αἱ νόσοι ἀντιπεριίστανται αἱ τοῦ ὠτὸς εἰς τὰ τοῦ πνεύμονος πάθη.

[b] ἡ om. Y[a].t. [c] ἀπολισθένειν X[a], ὀλισθαίνειν t. [d] τί ὤτων ἀναιμένων t. [e] ἧς] οὗ Y[a].t. [f] ὥσπερὺς, omissa καὶ, t. [g] κάτω Y[a].t. [h] λόφον Y[a].t. [i] ἂν codicibus deest. [k] οὐ om. Y[a]. [l] δῆλον om. X[a].Y[a].t. [m] ἔνιοι Y[a].t.

Ἐνίοις δὲ σκαλεύουσι τὸ οὖς βῆχες ἐγγίνονται. Τὸ δὲ περὶ τὸν πταρνύμενον τόπον εἶναι τῆς ῥινὸς κοινωνίαν τῷ πνεύμονι δηλοῖ ἡ ἀναπνοὴ κοινὴ οὖσα. Ὥστε πτάρνυται μὲν θερμαινομένου αὐτοῦ· [n] τῷ δὲ συμπάσχειν ὁ κάτω τόπος, [o] ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ λυγμός. Ἡ δὲ θερμασία πέττει. Διὸ ὄξος τε παύει 3 λυγμὸν καὶ ἡ ἀπνευστία, ἐὰν ἠρεμαία ᾖ ἡ [p] λύγξ. Ἐκθερμαίνει γὰρ τὸ πνεῦμα κατεχόμενον. Ὥστε καὶ ἐν τῷ πταρμῷ ἡ ἀντικατάσχεσις [q] γενομένη τοῦ πνεύματος τοῦτο ποιεῖ, καὶ οἰκείως ἡ ἔκπνευσις γίνεται, καὶ ἐκ τοῦ ἄνω τόπου· ἀδύνατον γὰρ πτάρειν μὴ ἐκπνέοντα. Ἡ οὖν ὁρμὴ ῥήγνυσι τὸ ἐγκατειλημμένον πνεῦμα, ὃ ποιεῖ τὸν λυγμόν.

Διὰ τί, ἐάν τις μέλλων πτάρνυσθαι τρίψῃ τὸν ὀφθαλμόν, 2 ἧττον πτάρνυται; Ἢ διότι τὸ ποιοῦν τὸν πταρμὸν θερμότης τίς ἐστιν, ἡ δὲ τρῖψις θερμότητα ποιεῖ, [r] ἢ διὰ τὸ πλησίον εἶναι τῶν ὀφθαλμῶν τὸν τόπον ᾧ πτάρνυται, ἀφανίζει τὴν ἑτέραν, ὥσπερ τὸ ἔλαττον πῦρ ὑπὸ τοῦ πλείονος μαραινόμενον.

Διὰ τί δὶς πτάρνυται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ οὐχ ἅπαξ ἢ 3 πλεονάκις; Ἢ [s] διότι δύο εἰσὶ μυκτῆρες; Καθ' ἕτερον οὖν διέσχισται τὸ φλέβιον, δι' οὗ πνεῦμα ῥεῖ.

Διὰ τί πρὸς τὸν ἥλιον βλέψαντες πτάρνυνται μᾶλλον; 4 Ἢ διότι κινεῖ θερμαίνων· καθάπερ οὖν πτεροῖς θιγγάνοντες. Ἀμφότεροι γὰρ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν· τῇ γὰρ κινήσει θερμαίνοντες ἐκ τοῦ ὑγροῦ θᾶττον πνεῦμα ποιοῦσιν. Τούτου δὲ ἡ ἔξοδος πταρμός.

Διὰ τί λύγγα παύει [t] πταρμὸς καὶ πνεύματος ἐπίσχεσις 5 καὶ ὄξος; Ἢ [v] ὅτι ὁ μὲν πταρμός, [w] διότι ἀντιπερίστασίς ἐστι τοῦ κάτω πνεύματος, ὥσπερ αἱ ἄνω φαρμακεῖαι πρὸς τὴν κάτω κοιλίαν; Ἡ δὲ ἀπνευστία [x] τὰς ἀσθενεῖς λύγγας, ὅτι ἡ μικρὰ ὁρμὴ τοῦ πνεύματος ἡ ἀνιοῦσα, ὥσπερ περὶ τὴν βῆχα, ἐάν τις κατάσχῃ, παύεται, οὕτω καὶ ἐνταῦθα καὶ κατέ-

[n] τὸ t. [o] ἐν ᾧ om. Xa.Ya.t. [p] λύξ Ya.t. [q] γινομένη Ya.t.
[r] ἢ Xa.t. [s] ὅτι Xa. [t] πταρμὴ t. [v] ὅτι om. Ya. [w] ὅτι Ya.t.
[x] τοὺς Ya.

2 σπασε καὶ κατέπνιξε καὶ συναπεβιάσατο. Τὸ δὲ ὄξος παύει,
ὅτι τὸ περιεστὸς ὑγρὸν καὶ κωλῦον ἀπερυγεῖν ἐπνευμάτωσε
τῇ θερμασίᾳ. Ἔστι γὰρ ἐρυγμὸς μέν, ὅταν πνευματωθῇ
τὸ ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ ὑγρὸν καὶ πεφθῇ, ἡ δὲ λύγξ, ὅταν ὑπὸ
ὑγροῦ κατέχηται πνεῦμα περιττὸν περὶ τὸν πνευματικὸν τό-
3 πον. Τοῦτο γὰρ ὁρμῶν καὶ μὴ δυνάμενον διακόψαι σπασμὸν
ποιεῖ, ὁ δὲ σπασμὸς οὗτος καλεῖται λύγξ. Καὶ διὰ τοῦτο
ῥιγώσαντας λὺγξ λαμβάνει, ὅτι τὸ ψῦχος τὸ ὑγρὸν ποιεῖ
[y] συστὰν ἐκ τοῦ πνεύματος ἔτι· περιλαμβανόμενον δὲ τὸ
ἄλλο πηδᾷ· οὗ ἡ κίνησις λυγμός ἐστιν.

6 Διὰ τί ἐνίοις ὕδωρ ψυχρὸν προσχέομεν [καὶ] πρὸς τὸ
πρόσωπον, ἡνίκα αἷμα ῥεῖ ἐκ τῶν μυκτήρων; Ἢ ἀντιπερι-
ίσταται εἴσω τὸ θερμόν; Ἂν οὖν ἐπιπολῆς τύχῃ αἷμα, ἐξυ-
γραίνει μᾶλλον.

7 Διὰ τί τὸν [z] μὲν πταρμὸν θεὸν ἡγούμεθα εἶναι, τὴν δὲ
βῆχα ἢ τὴν κόρυζαν οὔ; Ἢ διότι ἐκ τοῦ θειοτάτου τῶν
περὶ ἡμᾶς τῆς κεφαλῆς, ὅθεν ὁ λογισμός ἐστι, γίνεται; Ἢ
ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἀπὸ νοσούντων γίνεται, τοῦτο δὲ οὔ;

8 Διὰ τί τρίψαντες τὸν ὀφθαλμὸν παυόμεθα τῶν πταρ-
μῶν; Ἢ ὅτι ἀνάπνοια ταύτῃ γίνεται τῷ ὑγρῷ; Δακρύει
γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς μετὰ τρῖψιν, ὁ δὲ πταρμὸς διὰ πλῆθος
ὑγρότητος. Ἢ ὅτι τὸ ἔλαττον θερμὸν φθείρεται ὑπὸ τοῦ
πλείονος, ὁ δὲ ὀφθαλμὸς τριφθεὶς πλείω λαμβάνει θερμό-
τητα τῆς ἐν τῇ ῥινί. Διὰ ταῦτα [a] δὲ κἄν τις αὐτὴν τὴν ῥῖνα
τρίψῃ, παύεται ὁ πταρμός.

9 Διὰ τί τῶν μὲν ἄλλων πνευμάτων αἱ ἔξοδοι, οἷον φύσης
καὶ ἐρυγμοῦ, οὐχ ἱεραί, ἡ δὲ τοῦ πταρμοῦ ἱερά; Πότερον
ὅτι τριῶν τόπων ὄντων, κεφαλῆς καὶ θώρακος καὶ τῆς κάτω
κοιλίας, ἡ κεφαλὴ θειότατον; Ἔστι δὲ φῦσα μὲν ἀπὸ τῆς
κάτω κοιλίας πνεῦμα, ἐρυγμὸς δὲ τῆς ἄνω, ὁ δὲ πταρμὸς τῆς
2 κεφαλῆς. Διὰ τὸ ἱερώτατον οὖν εἶναι τὸν τόπον καὶ τὸ
πνεῦμα τὸ ἐντεῦθεν ὡς ἱερὸν προσκυνοῦσιν. Ἢ ὅτι ἅπαντα
τὰ πνεύματα σημαίνει τοὺς εἰρημένους τόπους βέλτιον ἔχειν

[y] συνιστὰν Yᵃ. [z] μὲν om. t. [a] δὴ Yᵃ.

ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; Μὴ διαχωρούντων γὰρ κουφίζει τὸ πνεῦμα διεξιόν, ὥστε καὶ ὁ πταρμὸς τὸν περὶ τὴν κεφαλὴν τόπον, ὅτι ὑγιαίνει καὶ δύναται [b] πέττειν.
Ὅταν γὰρ κρατήσῃ ἡ 3
ἐν τῇ κεφαλῇ θερμότης τὴν ὑγρότητα, τὸ πνεῦμα τότε γίνεται πταρμός. Διὸ καὶ τοὺς ἐκθνήσκοντας κινοῦσι πταρμικῷ, ὡς ἐὰν μὴ τούτῳ δύνωνται πάσχειν, ἀσώτους ὄντας. Ὥστε ὡς σημεῖον ὑγείας τοῦ ἀρρώστου καὶ ἱερωτάτου τόπου προσκυνοῦσιν ὡς ἱερόν, καὶ φήμην ἀγαθὴν ποιοῦνται.

Διὰ [c] τί ἄνθρωπος πτάρνυται μάλιστα τῶν ἄλλων ζῴων; 10
Πότερον ὅτι τοὺς πόρους εὐρεῖς ἔχει, δι' ὧν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ῥύμη εἰσέρχεται; Τούτοις γὰρ πληρουμένοις πνεύματος πτάρνυται. Ὅτι δ' εὐρεῖς, σημεῖον ὅτι ἥκιστα ὀσφραντικὸν [d] τῶν ζῴων. Ἀκριβέστεροι [e] δὲ οἱ λεπτοὶ πόροι. [f] Εἰ οὖν 2
εἰς μὲν τοὺς εὐρεῖς πλεῖον καὶ πλεονάκις εἰσέρχεται τὸ ὑγρόν, οὗ πνευματουμένου ὁ πταρμὸς γίνεται, τοιούτους δὲ μάλιστα τῶν ζῴων οἱ ἄνθρωποι [g] ἔχουσι, πλειστάκις ἂν πτάρνυντο εἰκότως, [h] ὅσοις ἐλάχιστοι οἱ μυκτῆρες, ὥστε τὸ θερμανθὲν ὑγρὸν ταχὺ ἐξιέναι [i] δύναται πνεῦμα γενόμενον· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις διὰ μῆκος καταψύχεται πρότερον.

Διὰ τί οἱ μὲν ἀπὸ μέσων νυκτῶν ἄχρι μέσης ἡμέρας οὐκ 11
ἀγαθοὶ πταρμοί, οἱ δὲ ἀπὸ [k] μέσης ἡμέρας ἄχρι μέσων νυκτῶν; Ἢ ὅτι ὁ μὲν πταρμὸς μᾶλλον δοκεῖ ἐπισχεῖν τοὺς ἀρχομένους καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ; Διὸ ὅταν μέλλωσιν ἀρχομένοις συμβῆναι, μάλιστα ἀποτρεπόμεθα τοῦ πράττειν. Ἡ μὲν 2
[l] οὖν ἠὼς καὶ τὸ ἀπὸ μέσων νυκτῶν οἷον ἀρχή τις· διὸ εὐλαβούμεθα πτάρειν, μὴ κωλύσωμεν ὡρμημένον. Πρὸς δείλης δὲ καὶ ἐπὶ μέσας νύκτας οἷον τελευτή τις καὶ ἐναντίον ἐκείνῳ, ὥστε ἐν τῷ ἐναντίῳ ταὐτὸν αἱρετέον.

Διὰ τί οἱ πρεσβῦται χαλεπῶς πτάρνυνται; Πότερον οἱ 12
πόροι συμπεπτώκασι δι' ὧν τὸ πνεῦμα; Ἢ ὅτι αἴρειν τὰ ἄνω οὐκέτι δυνάμενοι ῥᾳδίως, εἶτα βίᾳ ἀφιᾶσι κάτω;

[b] πέττει Xa. [c] τί ὁ ἄνθρωπος μᾶλλον πτάρνυται τῶν ἀλόγων ζῴων y. [d] τῶν ἄλλων ζῴων y. [e] γὰρ οἱ λεπτοπόροι y. [f] εἰ οὖν om. y. [g] ἔχοντες y. [h] ὅσοις] ἢ ὅτι y. [i] δύνασθαι y. [k] μέσου Ya.t. [l] οὖν] οὖν καὶ ἠὼς Xa.Ya.t.

13 Διὰ τί, ἐάν τις ἀπνευστιάζῃ, ἡ [m]λύγξ παύεται; Ἢ διότι
[n]ἡ μὲν ὑπὸ καταψύξεως γίνεται (διὸ καὶ οἱ φοβούμενοι καὶ
οἱ ῥιγοῦντες λύζουσιν), κατεχόμενον [o]δὲ τὸ πνεῦμα ἐκθερ-
μαίνει τὸν ἐντὸς τόπον;

14 Διὰ τί οἱ κωφοὶ ἐκ τῶν μυκτήρων διαλέγονται ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ; Ἢ ὅτι ὁ πνεύμων ἐστὶ τούτοις πεπονηκώς; Τοῦτο
γάρ ἐστιν ἡ [p]κωφότης, πλήρωσις τοῦ τόπου τοῦ πνευμονικοῦ.
Οὔκουν ῥᾳδίως ἡ φωνὴ φέρεται, ἀλλ' ὥσπερ τὸ πνεῦμα τῶν
πνευστιώντων ἢ ἀσθμαινόντων δι' ἀδυναμίαν ἀθρόον, οὕτως
2 [q]ἐκείνοις ἡ φωνή. Βιάζεται οὖν καὶ διὰ τῶν μυκτήρων. Βιαζο-
μένη δὲ τῇ τρίψει ποιεῖ τὸν ἦχον. Ἔστι γὰρ ἡ διὰ τῶν ῥι-
νῶν διάλεκτος γινομένη, ὅταν τὸ ἄνω τῆς ῥινὸς εἰς τὸν [r]οὐ-
ρανόν, ᾗ συντέτρηται, κοῖλον γένηται· ὥσπερ κώδων γὰρ
ὑπηχεῖ, τοῦ κάτωθεν στενοῦ ὄντος.

15 Διὰ τί μόνον ὁ πταρμὸς ἡμῖν καθεύδουσιν οὐ γίνεται,
ἀλλ' ὡς εἰπεῖν ἅπαντα ἐγρηγορόσιν; Ἢ ὅτι ὁ μὲν πταρμὸς
γίνεται καὶ ὑπὸ θερμοῦ τινὸς κινήσαντος τὸν τόπον τοῦτον
ἀφ' οὗ γίνεται· διὸ καὶ ἀνακύπτομεν πρὸς τὸν ἥλιον, ὅταν
βουλώμεθα πτάρειν· ὅτι καθευδόντων ἡμῶν ἀντιπεριίσταται
2 τὸ θερμὸν ἐντός. Διὸ καὶ γίνεται τὰ κάτω θερμὰ τῶν καθευ-
δόντων, καὶ τὸ πνεῦμα [s]τὸ πολὺ αἴτιόν ἐστι τοῦ ἐξονειρώτ-
τειν ἡμᾶς. Εἰκότως οὖν οὐ πταρνύμεθα· ἀπαλλαγέντος γὰρ
τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὃ κινεῖν πέφυκε τὸ ἐνταῦθα
ὑγρόν, οὗ [t]ἐξαερουμένου γίνεται ὁ πταρμός, καὶ τὸ συμβαῖνον
3 πάθος εἰκὸς μὴ γίνεσθαι. Ἀποψοφοῦσι δὲ μᾶλλον ἢ πτάρ-
νυνται, καὶ ἐρεύγονται καθεύδοντες ἢ ἐγρηγορότες, ὅτι ἐκ-
θερμαινομένου τοῦ περὶ τὴν κοιλίαν τόπου ἐν τοῖς ὕπνοις
μᾶλλον ἐκπνευματοῦσθαι συμβαίνει τὰ περὶ αὐτὴν ὑγρά,
πνευματούμενα δὲ εἰς τοὺς ἔγγιστα τόπους φέρεσθαι. Ἐν-
ταῦθα γὰρ καὶ [v]συναπωθεῖται ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ ὕπνῳ γινομένου
4 πνεύματος. Καθεκτικώτερος γάρ ἐστιν ἢ [w]προετικώτερος ὁ

[m] λύγγα Ya. [n] ἡ μὲν om. Ya. [o] δὲ] καὶ t. [p] κουφότης Xa.
[q] ἐκείνους Xa.Ya. [r] οὐρανίσκον Xa.t. [s] τὸ alterum om. Xa.t. [t] ἐξαι-
ρουμένου codices. [v] συναθεῖται Xa. [w] προσεκτικώτερος Ya.r.t.u.

καθεύδων τοῦ πνεύματος, διὸ καὶ συστέλλει τὸ θερμὸν ἐντός. Ὁ δὲ κατέχων τὸ πνεῦμα ὠθεῖ κάτω αὐτό· παρὰ φύσιν γάρ ἐστι τῷ πνεύματι ἡ κάτω φορά, διὸ καὶ χαλεπόν ἐστι κατέχειν τὸ πνεῦμα. Τὸ [x] δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ καθεύδειν ἡμῖν ἐστίν. Οὔσης γὰρ τῆς ἐγρηγόρσεως κινήσεως, ταύτης δ' ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἡμῶν γινομένης μάλιστα ἐν τῷ ἐγρηγορέναι ἡμᾶς, δῆλον ὡς καὶ ἠρεμούντων ἡμῶν καθεύδοιμεν ἄν. Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν πῦρ κινητικόν ἐστι τῶν ἐν ἡμῖν μορίων, τοῦτο δ' ἐν τῷ ὕπνῳ ἐντὸς περιίσταται, [y] λιπὸν τὸν περὶ τὴν κεφαλὴν τόπον οὗ ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον, ἠρεμοίη ἂν μάλιστα ἡμῶν τότε τὰ αἰσθητήρια· ὃ εἴη ἂν αἴτιον τοῦ καθεύδειν.

Διὰ τί πτάραντες καὶ οὐρήσαντες φρίττουσιν; Ἢ ὅτι 16
κενοῦνται αἱ φλέβες ἀμφοτέροις τούτοις τοῦ [z] πρότερον ἐνυπάρχοντος ἀέρος θερμοῦ, κενωθέντων δὲ ἄλλος ἀὴρ ἔξωθεν εἰσέρχεται ψυχρότερος τοῦ προϋπάρχοντος ἐν ταῖς φλεψίν· τοιοῦτος δ' εἰσιὼν ποιεῖ φρίττειν.

Διὰ τί τοὺς λυγμοὺς οἱ πταρμοὶ παύουσιν; Ἢ ὅτι ὁ 17
λυγμὸς οὐχ ὥσ[a]περ οἱ ἐρυγμοὶ ἀπὸ τῆς τὰ σιτία δεχομένης κοιλίας [b] ἐστὶν ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πνεύματος, συμβαίνει δὲ μάλιστα ἀπὸ καταψύξεως ἐκ ῥίγους καὶ λύπης καὶ φαρμακείας τῆς ἄνω μάλιστα γίνεσθαι. Θερμὸς γὰρ ὢν φύσει ὁ τόπος, ὅταν 2
καταψυχθῇ, οὐ προσίεται τὸ πνεῦμα πᾶν, ἀλλ' ὥσπερ [c] πομφόλυγας ποιεῖ· διὸ καὶ τὸ πνεῦμα κατασχοῦσι παύεται (ἐκθερμαίνεται γὰρ ὁ τόπος), καὶ τὸ ὄξος, θερμαντικὸν ὄν, προσφερόμενον. Τοῦ δὴ θερμοῦ συμβαίνοντος ἀπὸ θερμασίας καὶ τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν ἄνω τόπων εἰς τὸν πνεύμονα συντετρημένων, θερμοῦ τοῦ πνεύμονος ὄντος, ἥ τε πρὸ τοῦ πταρμοῦ κατοχὴ καὶ ἡ ἄνωθεν κατάκρουσις λύει τὸ πάθος.

Διὰ τί οἱ [d] οὐλότριχες, καὶ οἷς ἐπέστραπται τὸ τρίχιον, 18
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σιμότεροι; Ἢ εἴπερ ἡ οὐλότης ἐν παχύτητι, ἡ δὲ παχύτης μετὰ σκληρότητος, σκληρὸν δ' ὂν τὸ αἷμα θερμόν, ἡ δὲ θερμότης οὐ ποιεῖ περίττωσιν, τὸ δὲ ὀστοῦν ἐκ

[x] αὐτὸ δ' Xa.t. [y] λεῖπον Ya. [z] προτέρου codices. [a] περ om. t.
[b] εἰσὶν Xa.Ya.t. [c] πομπόλυγας Ya. [d] οὐλότριχοι Xa.

περιττώματος, ὁ [e] δὲ χόνδρος ὀστοῦν, εὐλόγως ἂν ἔκλειψις εἴη τοῦ μορίου; Σημεῖον δὲ τὸ τὰ παιδία πάντα εἶναι σιμά.

ΛΔ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΑΥΤΩΙ.

Διὰ τί οἱ μανοὺς ἔχοντες τοὺς ὀδόντας οὐ μακρόβιοι; Ἢ ὅτι τὰ μακρόβια πλείους ἔχουσιν, οἷον τὰ ἄρσενα τῶν θηλειῶν, ἄνδρες γυναικῶν, πρόβατα προβάτων. Οἱ οὖν [f] ἀραιώδοντες ὥσπερ ἂν ἐλάττονας [g] ἔχουσιν ὀδόντας ἐοίκασιν.

2 Διὰ τί οἱ ὀδόντες ἰσχυρότεροι τῶν σαρκῶν ὄντες ὅμως τοῦ ψυχροῦ αἰσθάνονται μᾶλλον; Ἢ ὅτι ἐπὶ τοὺς πόρους [h] προσπεφύκασιν, ἐν οἷς ὀλίγον ὂν τὸ θερμὸν ταχὺ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ κρατούμενον ποιεῖ τὴν ἀλγηδόνα;

3 Διὰ τί τοῦ ψυχροῦ μᾶλλον αἰσθάνονται οἱ ὀδόντες ἢ τοῦ θερμοῦ, ἡ δὲ σὰρξ τοὐναντίον; Πότερον ὅτι ἡ μὲν σὰρξ τοῦ μέσου καὶ εὔκρατος, οἱ δὲ ὀδόντες ψυχροί, ὥστε τοῦ ἐναντίου μᾶλλον αἰσθητικοί; Ἢ διότι λεπτῶν πόρων εἰσίν, ἐν οἷς μικρὸν τὸ θερμόν, ὥστε ταχὺ πάσχουσιν ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Ἡ δὲ σὰρξ [i] θερμόν, ὥστε οὐδὲν πάσχει ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, τοῦ δὲ θερμοῦ ταχὺ αἰσθάνεται· ὥσπερ γὰρ πῦρ ἐπὶ πυρὶ γίνεται.

4 Διὰ τί [k] ἡ γλῶττα σημαντικὸν πολλῶν; Καὶ γὰρ τῶν πυρετῶν [l] ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι, καὶ ἐὰν χάλαζαι ἐνῶσιν· καὶ τῶν ποικίλων προβάτων ποικίλαι. Ἢ ὅτι ὑγρότητος δεκτικόν, καὶ ἐπὶ τῷ [m] πνεύμονι ἐπίκειται, [n] οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ
2 τῶν πυρετῶν. Πολύχροα δὲ πάντα διὰ τὴν πολύχροιαν τῶν ὑγρῶν· βάπτεται δὲ πρῶτον δι' οὗ πρῶτον ἠθεῖται· ἡ δὲ γλῶττα τοιοῦτον. Αἵ τε χάλαζαι διὰ τὸ σομφὴν εἶναι συλλέγονται· ἔστι γὰρ ἡ χάλαζα οἱονεὶ [o] ἴονθος ἄπεπτος ἐν τοῖς ἐντός.

5 Διὰ τί ἡ γλῶττα γλυκεῖα μὲν οὐ γίνεται, πικρὰ δὲ καὶ

[e] δὲ om. t. [f] ἀραιοὶ ὀδόντες codices. [g] ἔχωσιν Xa.u. [h] πεφύκασιν u. [i] θερμή Ya. [k] αἱ γλῶτται Ya. [l] ἐν] καὶ ἐν u, καὶ γὰρ Xa.Ya. [m] πνεύμονι om. u. [n] οὗ] οὖν u. [o] ὄνθος Xa.Ya.t.

ἁλμυρὰ καὶ ὀξεῖα; Ἢ ὅτι διαφθοραὶ ταῦτ' ἐστί, τῆς δὲ φύσεως οὐκ αἰσθάνεται;

Διὰ τί, ὅσας ἂν χρόας ἔχῃ τὸ δέρμα, τοσαύτας ἔχει καὶ ἡ 6
γλῶττα; Πότερον ὅτι ἓν μέρος ἐστὶν ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἔξωθεν, ἀλλ' ἐντὸς περιείληπται; Διὰ δὲ τὸ λεπτὸν εἶναι ταύτῃ τὸ δέρμα καὶ ἡ μικρὰ ποικιλία ἐμφαίνεται. Ἢ διότι τὸ ὕδωρ ἐστὶν ὃ ποιεῖ μεταβάλλειν τὰς χρόας; Ἡ δὲ γλῶττα μάλιστα πάσχει ὑπὸ τοῦ πόματος.

Διὰ τί ἐκ τοῦ στόματος καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν πνέουσιν; 7
φυσῶσι μὲν γὰρ ψυχρόν, ἀάζουσι δὲ θερμόν. Σημεῖον δὲ ὅτι θερμαίνει, ἐὰν πλησίον [p]προσάγῃ τις τὴν χεῖρα τοῦ στόματος. Ἢ ἀμφοτέρως ὁ ἀὴρ κινούμενος ψυχρός· ὁ δὲ 2
φυσῶν κινεῖ τὸν ἀέρα οὐκ ἀθρόως, ἀλλὰ διὰ στενοῦ τοῦ στόματος· ὀλίγον οὖν ἐκπνέων [q]πολὺν κινεῖ [r]τὸν θύραθεν, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν ὂν τὸ ἐκ τοῦ στόματος οὐ φαίνεται δι' ὀλιγότητα. Ὁ δὲ ἀάζων ἀθρόον ἐκπνεῖ· διὸ θερμόν. Ἔστι γὰρ φυσασμοῦ τῷ διαφέρειν τῇ συστροφῇ· ὁ δ' ἀασμὸς ἀθρόου ἔκπνευσις.

Διὰ τί, ἐὰν σφόδρα καὶ ἀθρόον ἐκπνεύσωσιν, ἀδυνατοῦσι 8
πάλιν ἐκπνεῦσαι; Ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναπνεῦσαι· ἀδυνατοῦσι γὰρ δὶς ἐφεξῆς ποιεῖν αὐτό. Ἢ ὅτι τὸ μὲν δίωσίς [s]τίς ἐστι, τὸ δὲ συναγωγὴ τόπου· [t]ἃ ἄχρι τινός ἐστι δυνατὰ γίνεσθαι. Φανερὸν οὖν ὅτι ἐναλλὰξ ἀνάγκη ἄμφω γίνεσθαι, καὶ ἀδύνατον δὶς ἐφεξῆς.

Διὰ τί ἑτέρου τόπου ὄντος ᾗ τὰ σῖτα καὶ τὸ ποτὸν διεξ- 9
έρχεται καὶ [v]ᾗ ἀναπνέομεν, ἐὰν μείζω [w]ψωμὸν καταπίωμεν, πνιγόμεθα; Οὐδὲν δὴ ἄτοπον· οὐ γὰρ μόνον ἐάν [x]τι ἐμπέσῃ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἀλλὰ κἂν ἔτι φραχθῇ, οὕτω μᾶλλον πνιγόμεθα. Ταῦτα δὲ παράλληλά ἐστι, καθ' ὅ τε τὰ σιτία δεχόμεθα καὶ καθ' ὃ ἀναπνέομεν. Ὅταν οὖν ἐμπέσῃ μείζων [w]ψωμός, καὶ ἡ [y]ἀναπνοὴ συμφράττει, ὥστε μὴ εἶναι τῷ πνεύματι ἔξοδον.

[p] προσαγάγῃ τις τοῦ στόματος τὴν χεῖρα. ἀμφοτέρως Y^a. [q] πολὺ codices. [r] τὸ X^a.t. [s] τίς om. Y^a. [t] ἃ om. X^a.Y^a.u. [v] ᾗ om. Y^a. [w] ζωμὸν et mox ζωμὸς u. [x] τις X^a.Y^a.u. [y] ἀναπνεομένη Y^a.

10 Διὰ τί, ὅσοι τὴν διὰ χειρὸς τομὴν ἔχουσι δι' ὅλης, μακροβιώτατοι; Ἢ διότι τὰ ἄναρθρα βραχύβια καὶ ἀσθενῆ; Σημεῖον δὲ τῆς μὲν ἀσθενείας τὰ νέα, τῆς δὲ βραχυβιότητος τὰ ἔνυγρα. Δῆλον ἄρα ὅτι τὰ ἠρθρωμένα τοὐναντίον. Τοιαῦτα δέ, ὧν καὶ τὰ φύσει ἄναρθρα μάλιστα ἤρθρωται. Τῆς δὲ χειρὸς τὸ ἔσω ἀναρθρότατον.

11 Διὰ τί ἐν τῷ μακρὸν ἀναπνεῖν ἑλκόντων μὲν εἴσω τὸ πνεῦμα συμπίπτει ἡ κοιλία, ἐκπνεόντων δὲ πληροῦται; Πιθανὸν δ' ἐστὶ τοὐναντίον συμβαίνειν. Ἢ ὅτι τῶν μὲν ἀναπνεόντων [z] συμπιεζουμένη ταῖς πλευραῖς κάτω, καθάπερ αἱ φῦσαι, [a] προσογκεῖν φαίνεται;

12 Διὰ τί ἀναπνέομεν; Ἢ καθάπερ τὸ ὑγρὸν εἰς πνεῦμα δια-
λύεται, οὕτω [b] καὶ τὸ πνεῦμα εἰς τὸ πῦρ; Τὸ τῆς φύσεως οὖν
θερμὸν ὅταν τὸ πολὺ τοῦ πνεύματος πῦρ ποιήσῃ, ἀλγη-
δόνα ἐμποιεῖ, τοῖς δὲ πόροις καὶ ὄγκον· διόπερ ἐξωθοῦμεν τὸ
πῦρ μετὰ τοῦ πνεύματος. Ὅταν δὲ ἐξέλθῃ τὸ πνεῦμα καὶ
τὸ πῦρ, συμπιπτόντων τῶν πόρων καὶ καταψυχομένων ἀλ-
2 γηδόνες γίνονται· ἕλκομεν οὖν τὸ πνεῦμα πάλιν. Εἶτα ἀνοί-
ξαντες τοῦ [c] σώματος τοὺς πόρους καὶ [d] βοηθήσαντες, πάλιν
γίνεται τὸ πῦρ, καὶ πάλιν ἀλγοῦντες ἐκπέμπομεν, καὶ διὰ
τέλους τοῦτο πράττομεν, καθάπερ καὶ σκαρδαμύσσομεν, κατὰ
τὸ καταψύχεσθαι τὸ [e] περὶ τὸν ὀφθαλμὸν σῶμα καὶ ξηραί-
3 νεσθαι. Καὶ βαδίζομεν οὖν [f] προσέχοντες τῇ βαδίσει τὸν
νοῦν, κυβερνωμένης δὲ τῆς διανοίας αὐτοῖς .... τοῦτον οὖν τὸν
τρόπον καὶ τὰ περὶ τὴν ἀναπνοὴν ποιοῦμεν· μηχανώμενοι
γὰρ τὸν ἀέρα ἕλκειν ἀναπνέομεν, καὶ πάλιν ἕλκομεν.

ΛΕ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΦΗΝ.

Διὰ τί μᾶλλον φρίττομεν ἑτέρου θιγόντος πως ἢ αὐτοὶ ἡμῶν; Ἢ ὅτι αἰσθητικωτέρα ἡ ἁφὴ τοῦ ἀλλοτρίου ἢ ἡ τοῦ οἰκείου; Τὸ γὰρ συμφυὲς ἀναίσθητον. Καὶ φοβερώτερον τὸ λάθρᾳ καὶ ἐξαπιναίως γινόμενον, ὁ δὲ φόβος κατάψυξις·

[z] συμπιεζομένη Xa.u. [a] προογκεῖν Ya. [b] καὶ om. Ya. [c] πνεύματος Xa.Ya. [d] βοήσαντες Xa.Ya.u. [e] πυρὶ u. [f] προσχόντες Xa.u.

ἡ δὲ ἀλλοτρία ἁφὴ πρὸς τὴν οἰκείαν ἄμφω ταῦτα ἔχει. Καὶ ὅλως δὲ παθητικὸν ἕκαστον πέφυκεν ἢ μᾶλλον ἢ [g] μόνον ὑπ' ἄλλου ἢ [h] ὑφ' αὑτοῦ, οἷον καὶ ἐπὶ τοῦ γαργαλίζεσθαι βαίνει.

Διὰ τί γαργαλίζονται τὰς μασχάλας καὶ τὰ ἐντὸς τῶν ποδῶν; Ἢ διὰ τὴν λεπτότητα τοῦ δέρματος; Καὶ ὧν ἀσυνήθης ἡ ἁφή, οἷον τούτων καὶ τοῦ ὠτός; 2

Διὰ τί φρίττουσιν οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πάντες; Ἢ ὅτι [i] οὐδ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πάντες ἡδόμεθα, ὥσπερ οὐδὲ λυπούμεθα ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πάντες; Ὁμοίως [k] δὴ οὐ [l] φρίττομεν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς· ἔστι γὰρ ἡ αὐτὴ κατάψυξίς τις. Διὸ οἱ μὲν τοῦ ἱματίου δακνομένου φρίττουσιν, οἱ δὲ πρίονος ἀκονουμένου [m] ἢ ἑλκομένου, οἱ δὲ [n] κισήρεως τεμνομένης, οἱ δὲ ὄνου λίθον ἀλοῦντος. 3

Διὰ τί τοῦ μὲν θέρους ὄντος θερμοῦ, τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχροῦ, τὰ σώματα θιγγανόντων [o] ψυχεινότερά ἐστι τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος; Πότερον ὅτι ὁ ἱδρὼς καὶ ἡ [p] ἵδισις καταψύχει τὰ σώματα, τοῦτο δ' ἐν μὲν τῷ θέρει γίνεται, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι οὔ. Ἢ ὅτι [q] ἀντιπεριίσταται ἐναντίως τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν τῇ ὥρᾳ, καὶ ἔσω φεύγει ἐν τῷ θέρει, διὸ καὶ ἱδρῶτα ἀνίησιν· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ἀποστέγει τὸ ψῦχος καὶ ἀτμίζει τὸ σῶμα ὥσπερ ἡ γῆ; 4

Διὰ τί φρίττουσιν αἱ τρίχες ἐν τῷ δέρματι; Ἢ ὅταν σπάσωσι τὸ δέρμα, εἰκότως ἐξανέστησαν; Συσπῶσι δὲ καὶ ὑπὸ ῥίγους καὶ ὑπ' ἄλλων παθῶν. 5

Διὰ τί αὐτὸς αὑτὸν οὐθεὶς γαργαλίζει; Ἢ ὅτι [r] καὶ ὑπ' ἄλλου ἧττον, ἐὰν προαίσθηται, μᾶλλον δ', ἂν μὴ ὁρᾷ; Ὥσθ' ἥκιστα γαργαλισθήσεται, ὅταν μὴ λανθάνῃ τοῦτο πάσχων. Ἔστι δὲ ὁ γέλως παρακοπή τις καὶ ἀπάτη. Διὸ καὶ τυπτόμενοι εἰς τὰς φρένας γελῶσιν· οὐ γὰρ ὁ τυχὼν τόπος ἐστὶν 6

[g] μόνον ἐστὶν ὑπ' Y[a]. [h] ὑφ' om. X[a].Y[a].u. [i] οὐδ'] οὔτ' codices. [k] δὲ X[a].u. [l] φρ. ἂν ἐπὶ X[a].Y[a]. [m] ἢ ἑλκομένου om. u. [n] κισσήρεως X[a].u. [o] ψυχινώτερά Y[a]. [p] ἴδησις X[a].Y[a].u. [q] ἀντιπεριΐστανται X[a]. [r] ἧττον καὶ ὑπ' ἄλλου X[a].u.

ᾧ γελῶσιν. Τὸ δὲ λαθραῖον ἀπατητικόν. Διὰ τοῦτο καὶ γίνεται ὁ γέλως καὶ οὐ γίνεται ὑπ' αὐτοῦ.

7 Διὰ τί ποτε τὰ χείλη μάλιστα γαργαλιζόμεθα; Ἢ διότι [s] δεῖ τὸ γαργαλιζόμενον μὴ [t] πρόσω τοῦ αἰσθητικοῦ εἶναι; Ἔστι δὲ τὰ χείλη περὶ τὸν τόπον [v] τοῦτον μάλιστα. Διὰ τοῦτο δὲ γαργαλίζεται τὰ χείλη τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν τόπων, [w] ἅ ἐστιν εὔσαρκα. Εὐκινητότατα οὖν μάλιστά ἐστιν.

8 Διὰ τί, ἐάν τις τὸν περὶ τὰς μασχάλας τόπον [x] κνήσῃ, ἐκγελῶσιν, ἐὰν δέ τινα ἄλλον, οὔ; Ἢ διὰ τί [y] πτερῷ τὰς ῥῖνας [x] κνήσαντες πτάρνυνται; Ἢ τόποι εἰσὶ τῶν φλεβίων, ὧν καταψυχομένων ἢ τοὐναντίον πασχόντων [z] ὑγραίνονται; Ἢ εἰς πνεῦμα ἐκ τοῦ ὑγροῦ διαλύεται; Ὥσπερ ἐὰν τὰς ἐπὶ
2 τοῦ τραχήλου πιέσῃ τις φλέβας, καθεύδουσιν. Ἡ μὲν ἡδονὴ θερμασία τίς ἐστιν· τοῦτο δέ, ὅταν πλέον τὸ πνεῦμα ἐγγένηται, ἀθρόον ἔξω [a] ἀφίεμεν. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ πταρμῷ τῷ πτερῷ διαθερμάναντες καὶ κινήσαντες [b] διελύσαμεν εἰς πνεῦμα· [c] πλέονος δὲ γενομένου ἐξεώσαμεν.

9 Διὰ τί μετὰ τὰ σιτία φρίττομεν πολλάκις; Ἢ ὅτι ψυχρὰ εἰσπορευόμενα ἀπὸ πρώτης κρατεῖ μᾶλλον τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ ἢ κρατεῖται;

10 Διὰ τί τὸ περιαγόμενον ἐναλλὰξ τοῖς δακτύλοις δύο φαίνεται; Ἢ διότι δυσὶν αἰσθητηρίοις ἁπτόμεθα; Τοῖς γὰρ ἐντὸς τῶν δακτύλων, κατὰ φύσιν ἔχοντες τὴν χεῖρα, ἀμφοτέροις οὐ δυνατὸν εἰπεῖν.

ΛϚ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΠΟΝ.

Διὰ τί τοῦ προσώπου τὰς εἰκόνας ποιοῦνται; [d] Πότερον ὅτι τοῦτο δηλοῖ ποῖοί τινες; Ἢ ὅτι μάλιστα γινώσκεται;

2 Διὰ τί τὸ πρόσωπον ἰδίουσι μάλιστα, [e] ἀσαρκότατον ὄν;

[s] δεῖ om. t. [t] πρόσω τοῦ rc. Y[a], ἴσως πρόσω τόπου margo X[a], προσώπου u et pr. X[a].Y[a]. [v] τοῦτον—τόπων om. u. [w] ὅ Y[a]. [x] κνήσῃ et κνήσαντες Sylburgius: codices κινήσῃ et κινήσαντες. [y] πτερῷ τὰς ῥ. κν. om. X[a].Y[a].u. [z] ὑγραίνεται Y[a]. [a] ἀφίομεν Y[a]. [b] διαλύσομεν X[a].Y[a].u. [c] πλέον X[a].u. [d] πρότερον u. [e] εὐσαρκώτατον X[a].

Ἢ διότι εὐίδρωτα μὲν ὅσα ὕφυγρα καὶ ἀραιά, ἡ δὲ κεφαλὴ τοιαύτη; Ὑγρότητα γὰρ οἰκείαν ἔχει πλείστην. Δηλοῦσι δ' αἱ φλέβες τείνουσαι ἐντεῦθεν, καὶ οἱ [f] κατάρροι γινόμενοι ἐξ αὐτῆς, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός, καὶ οἱ πόροι πολλοί· σημεῖον δ' αἱ τρίχες, ὅτι πολλοὶ πόροι εἰσὶ περαίνοντες ἔξω. Οὔκουν ἐκ τῶν κάτω ὁ ἱδρώς, ἀλλ' ἐκ τῆς κεφαλῆς γίνεται. 2
Διὸ ἱδίουσι καὶ πρῶτον μάλιστα τὸ μέτωπον· ὑπόκειται γὰρ τὸ πρῶτον. Τὸ δ' ὑγρὸν κάτω ῥεῖ, ἀλλ' οὐκ ἄνω.

Διὰ τί ἐν τῷ προσώπῳ μάλιστα οἱ [g] ἴονθοι; Ἢ διότι 3
μανὸς ὁ τόπος καὶ ὑγρότητα ἔχει; Σημεῖον δὲ ἥ τε τῶν τριχῶν ἔκφυσις καὶ ἡ τῶν αἰσθήσεων δύναμις· ὁ δὲ [g] ἴονθος ὥσπερ ἐξάνθημα ὑγρότητός τινος [h] ἀπέπτου.

ΛΖ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΟΛΟΝ ΤΟ ΣΩΜΑ.

Διὰ τί ἀεὶ τοῦ σώματος ῥέοντος, καὶ τῆς ἀπορροῆς γινομένης ἐκ τῶν περιττωμάτων, οὐ κουφίζεται τὸ σῶμα, ἐὰν μὴ ἰδίῃ; Ἢ διότι [i] ἐλάττων ἡ ἔκκρισις γίνεται; Ὅταν γὰρ ἐξ ὑγροῦ [k] μεταβάλλῃ εἰς ἀέρα, πλέον γίνεται ἐξ ἐλάττονος· τὸ γὰρ διακρινόμενον πλέον, ὥστε ἐν πλείονι χρόνῳ ἡ ἔκκρισις.

Διὰ τί δὲ τοῦτο; Ἢ διότι [l] δι' ἐλαττόνων πόρων [l] ἡ ἔξο- 2
δός ἐστιν; Τὸ γὰρ γλίσχρον καὶ τὸ κολλῶδες μετὰ μὲν τοῦ ὑγροῦ ἐκκρίνεται διὰ τὴν κατάμιξιν, μετὰ δὲ τοῦ πνεύματος ἀδυνατεῖ. Μάλιστα δὲ τοῦτ' ἐστὶ τὸ λυποῦν. Διὸ καὶ 2
οἱ ἔμετοι τῶν ἱδρώτων κουφίζουσι μᾶλλον, ὅτι συνεξάγουσι τοῦτο, ἅτε παχύτεροι καὶ σωματωδέστεροι ὄντες. Ἢ καὶ ὅτι τῇ μὲν σαρκὶ πόρρω οὗτος ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ γλίσχρον [m] καὶ κολλῶδες, ὥστε ἔργον μεταστῆσαι, τῇ δὲ κοιλίᾳ ἐγγύς; Ἢ [n] γὰρ ἐν ταύτῃ γίνεται ἢ πλησίον· διὸ καὶ δυσεξάγωγος ἄλλως.

Διὰ τί αἱ τρίψεις σαρκοῦσιν; Ἢ ὅτι αὐξητικώτατον τῶν 3

[f] κατάρροοι Xa.Ya.u. [g] ὄνθοι et mox ὄνθος iidem. [h] ἀπέπτου] οὐκ ἄπεπτον Xa.Ya.u. [i] ἔλαττον Xa.u. [k] μεταβάλῃ Ya. [l] δι' et ἡ om. Xa.u. [m] καὶ] καὶ τὸ Ya. [n] γὰρ ἂν ἐν Xa.u.

ἐν τῷ σώματι τὸ θερμόν ἐστιν; [o] Τοῦ μὲν γὰρ ἐνυπάρ-
χοντος μείζους οἱ ὄγκοι γίνονται διὰ τὸ ἀεὶ αὐτὸ ἐν κινή-
σει εἶναι καὶ εἰς τὸ ἄνω φέρεσθαι καὶ [p] πνευματοῦν τὰ ἐν
ἡμῖν ὑγρά, ὃ ἐν τῇ τρίψει γίνεται· ἐκλείποντος δὲ φθίνει
2 καὶ ἐλαττοῦται τὸ σῶμα. Ἢ ὅτι ὀγκοτέρα τῆς τροφῆς γί-
νεται ἡ σὰρξ διὰ τὴν θερμασίαν; Ἅπαν γὰρ τὸ θερμὸν
ἐπισπαστικὸν τοῦ ὑγροῦ ἐστίν, ἡ δ' εἰς τὴν σάρκα διαδιδο-
μένη τροφὴ ὑγρά ἐστι, καὶ ἐπιδέχεται τὴν τροφὴν μᾶλλον
διὰ τὴν ἀραίωσιν· ἀραιοτέρα γὰρ γινομένη μᾶλλον δύναται
3 δέχεσθαι ὥσπερ σπογγιά. Ἡ δὲ τρῖψις εὔπνουν καὶ ἀραιὰν
ποιεῖ τὴν σάρκα, καὶ κωλύει συστάσεις γίνεσθαι κατὰ τὸ
σῶμα. Τούτου δὲ μὴ ὄντος οὐδὲ συντήξεις γίνονται· αἱ
γὰρ ἀτροφίαι καὶ αἱ συντήξεις ἐκ τῶν ἀθροισθέντων εἰσίν.
Εὐπνούστερα δὲ καὶ ἀραιότερα καὶ ὁμαλέστερα γινόμενα
4 εἰκὸς μᾶλλον ὀγκοῦσθαι. Τῆς τε γὰρ τροφῆς δεκτικώτερα
[q] καὶ τῶν ἐκκρίσεων [r] προετικώτερα γίνεται, ὅτι οὐ δεῖ πυ-
κνοῦν τὴν σάρκα πρὸς ὑγίειαν, ἀλλ' ἀραιοῦν· ὥσπερ γὰρ
πόλις ὑγιεινή ἐστι καὶ τόπος εὔπνους (διὸ καὶ ἡ θάλαττα
ὑγιεινή), οὕτω καὶ σῶμα [s] τὸ εὔπνουν μᾶλλον ὑγιεινόν ἐστι
5 τοῦ ἐναντίως ἔχοντος. Δεῖ γὰρ ἢ μὴ ὑπάρχειν μηδέν, ἢ
[t] τούτου ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι· καὶ δεῖ οὕτως ἔχειν
[v] τὸ σῶμα ὥστε λαμβάνον εὐθὺς ἐκκρίνειν τὴν περίττωσιν,
6 καὶ εἶναι ἐν κινήσει ἀεὶ καὶ μηδέποτε ἠρεμεῖν. Τὸ μὲν γὰρ
μένον σήπεται, ὥσπερ καὶ ὕδωρ τὸ μὴ κινούμενον· σηπόμενον
δὲ νόσον ποιεῖ· τὸ δὲ ἐκκρινόμενον πρὸ τοῦ διαφθαρῆναι χω-
ρίζεται. Τοῦτο οὖν πυκνουμένης μὲν τῆς σαρκὸς οὐ γίνεται
(ὡσπερεὶ [w] γὰρ ἐμφράττονται οἱ πόροι), ἀραιουμένης δὲ συμ-
7 βαίνει. Διὸ καὶ οὐ δεῖ ἐν τῷ ἡλίῳ γυμνὸν βαδίζειν (συνί-
σταται γὰρ ἡ σὰρξ καὶ κομιδῇ ἀποσαρκοῦται· τὸ μὲν γὰρ
ἐντὸς ὑγρὸν διαμένει, τὸ δ' ἐπιπολῆς ἀπαλλάττεται ἐξα-
τμιζόμενον, ὥσπερ καὶ τὰ [x] κρέα τὰ ὀπτὰ τῶν ἑφθῶν μᾶλ-

[o] τοῦ] τὸ Xa. [p] πνευματοῦνται Xa.u. [q] καὶ om. Xa.u. [r] προεκτικώτερα Xa.Ya.u. [s] τὸ om. Xa.u. [t] τοῦτο Xa. [v] τὸ σῶμα om. u. [w] γὰρ] καὶ u. [x] κρέατα ὀπτὰ Xa.

λον τὰ ἐντὸς ὑγρά ἐστιν) οὐδὲ τὰ στήθη γυμνὰ ἔχοντα βαδίζειν ἐν ἡλίῳ (ἀπὸ γὰρ τῶν ἄριστα ᾠκοδομημένων τοῦ σώματος ὁ ἥλιος [y] φέρει, ὃ ἥκιστα δεῖται ἀφαιρέσεως), ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐντὸς ξηραντέον. Ἐκεῖθεν μὲν οὖν διὰ τὸ πόρρω 3
εἶναι, ἐὰν μὴ μετὰ πόνου, οὐκ ἔστιν ἱδρῶτα ἄγειν· ἀπὸ τούτων δὲ διὰ τὸ πρόχειρα εἶναι ῥᾴδιον ἀναλῶσαι τὸ ὑγρόν.

Διὰ τί ψυχθέντες ἀπὸ τῆς αὐτῆς θερμασίας καιόμεθα 4
μᾶλλον καὶ ἀλγοῦμεν; [z] Πότερον διὰ τὴν πυκνότητα στέγει ἡ σὰρξ τὸ προσπῖπτον θερμόν; Διὸ μόλιβδος ἐρίου θερμότερος. Ἢ βίαιος γίνεται [a] τοῦ θερμοῦ ἡ δίοδος διὰ τὸ πεπηγέναι ὑπὸ ψυχροῦ τὸ σῶμα;

Διὰ τί αἱ ξηροτριβίαι στερεὰν τὴν σάρκα παρασκευά- 5
ζουσιν; Ἢ ὅτι διὰ τὴν τρῖψιν τῆς θερμασίας ἐπιγινομένης τὸ ὑγρὸν καταναλίσκεται. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ σὰρξ τριβομένη πυκνοῦται· ἅπαντα δὲ ὅσα πλείονος τρίψεως τυγχάνει πυκνοῦται καὶ στερεὰ γίνεται. Θεωρῆσαι δὲ τὸ τοιοῦτον 2
ἔστιν ἐπὶ πολλῶν· τὸ [b] γὰρ σταῖς ἢ πηλὸς ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐὰν [c] μὲν ὕδωρ ἐπιχέας ἕλκῃς, ὑγρὰ καὶ κλυδῶντα διαμένει, ἐὰν δὲ πλείω τρῖψιν [d] προσάγῃς, πυκνοῦταί [e] τε καὶ στερεοῦται ταχέως καὶ γλίσχρα γίνεται.

Διὰ τί αἱ τρίψεις μᾶλλον σαρκοῦσι τῶν δρόμων; [f] Ἢ 6
ὅτι οἱ μὲν δρόμοι περιψύχουσι τὴν σάρκα καὶ οὐ δεκτικὴν τροφῆς παρασκευάζουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν συσσείεται κάτω, τὰ δ' ἐπὶ πολλοῦ τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ ἐπιτελουμένου παντελῶς λεπτυνόμενα εἰς πνεῦμα διακρίνεται; Ἡ δὲ παλάμη τῇ τρίψει τὴν σάρκα ἀραιὰν καὶ δεκτικὴν αὐτῆς παρασκευάζει. Καὶ ἡ ἔξωθεν [g] δὲ ἀφὴ ἐναντιουμένη διὰ τῆς πιλήσεως τῇ φορᾷ αὐτὸν συνέχει μᾶλλον, καὶ ἀνάκλασιν τῆς σαρκὸς ποιεῖται.

ΛΗ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΧΡΟΑΝ.

Διὰ τί τὸν μὲν κηρὸν καὶ τοὔλαιον λευκαίνει ὁ ἥλιος, τὴν

[y] φέρεται u. an ἀφαιρεῖ? [z] πρότερον u. [a] τοῦ om. Xᵃ.Yᵃ.u. [b] γὰρ] δὲ u. [c] μὲν] μὴ Xᵃ.u. [d] προσαγαγῇς Yᵃ. [e] τε καὶ στερεοῦται om. u. [f] ἢ om. Xᵃ.Yᵃ.u. [g] δὲ Yᵃ.

δὲ σάρκα μελαίνει; ‖Ἢ ὅτι τὰ μὲν λευκαίνει ἀπάγων τὸ ὕδωρ (φύσει γὰρ τὸ ὑγρὸν μέλαν διὰ τὴν μῖξιν τοῦ [h] γεώδους [i] ὕδατος), τὴν δὲ σάρκα ἐπικαίει;

2 Διὰ τί οἱ ἁλιεῖς καὶ πορφυρεῖς καὶ ἁπλῶς οἱ τὴν θάλατταν ἐργαζόμενοι πυρροί εἰσιν; Πότερον ὅτι ἡ θάλαττα θερμὴ καὶ αὐχμώδης ἐστὶ διὰ τὴν ἅλμην; Τὸ δὲ τοιοῦτον πυρρὰς ποιεῖ τὰς τρίχας, καθάπερ ἥ τε κονία καὶ τὸ ἀρσε-
2 νικόν. ‖Ἢ τὰ μὲν ἐκτὸς γίνονται θερμότεροι, [k] τὰ δ' ἐντὸς περιψύχονται διὰ τὸ βρεχομένων αὐτῶν ἀεὶ ξηραίνεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὰ πέριξ; Τούτων δὲ τοῦτο πασχόντων αἱ τρίχες ξηραινόμεναι λεπτύνονται καὶ [l] πυρροῦνται. Καὶ πάντες δὲ οἱ πρὸς ἄρκτον [l] πυρρότριχες καὶ λεπτότριχές εἰσιν.

3 Διὰ τί οἱ μὲν ἐν ἱματίῳ δρόμοι [m] καὶ ἡ τοῦ ἐλαίου εἰς ἱμάτιον χρῖσις [n] εὐχρους ποιεῖ, [o] οἱ δὲ γυμνοὶ δρόμοι ἄχρους; ‖Ἢ ὅτι ἡ μὲν εὔπνοια εὔχροιαν ποιεῖ, ἡ δὲ [p] κατάπνιξις τοὐναντίον. Διὰ δὴ τὸ συνθερμαινόμενον τὸ ἐπιπολῆς ὑγρὸν
2 μὴ διαψύχεσθαι ἄχροιαν ποιεῖ. ‖Ἄμφω δὲ ταὐτὸν ποιεῖ, ἡ ἐν τῷ ἱματίῳ [q] ἴδισις καὶ ἡ εἰς τὸ ἱμάτιον ἄλειψις· ἐγκατακλείεται γὰρ ἡ θερμότης. Οἱ δὲ γυμνοὶ δρόμοι [r] ἄχρουν ποιοῦσι διὰ τοὐναντίον, ὅτι καταψύχει ὁ ἀὴρ τὰς συνιστα-
3 μένας ἐκκρίσεις καὶ διαπνεῖ τὸ σῶμα. ‖Ἔτι τὸ ἔλαιον ὑγρὸν ὂν καὶ λεπτόν, ὑπαλειφθὲν καὶ τοὺς πόρους ἐμφράττον, [s] οὔτε τὸ ἐκ τοῦ σώματος ὑγρὸν καὶ πνεῦμα ἔξω ῥεῖν ἐᾷ, οὔτε τὸ ἐκτὸς πνεῦμα ἐντός. Διὸ καταπνιγόμενα ἐν τῷ σώματι ὑγρὰ περιττώματα σηπόμενα ἄχροιαν ποιεῖ.

4 Διὰ τί ἡ εὔπνοια [t] εὔχρους ποιεῖ; [v] ‖Ἢ ὅτι ἄχροια ἔοικεν εἶναι οἷον σῆψίς τις χρωτός; Ὅταν οὖν τὸ ἐπιπολῆς ὑγρὸν καὶ θερμὸν ᾖ, τοῦτο [w] συμβαίνει χλωρὸν γίνεσθαι, ἐὰν [x] μὴ ψυχθῇ καὶ ἀποπνεύσῃ τὸ θερμόν.

5 Διὰ τί οἱ μὲν ἱδρώσαντες ἐκ τῶν γυμνασίων εὔχροοί εἰσιν

[h] γεώδους om. u. [i] ὕδατος om. Xa. [k] τὰ δ'] τὸ δ' Ya. [l] πυροῦνται et mox πυρότριχες Xa.u. [m] καὶ om. u. [n] ἄχρους Ya. [o] οἱ —ἄχρους om. Ya.u. [p] κατάπνιξιν Xa. [q] ἴδησις Xa.u. [r] εὔχρουν Ya. [s] οὐδὲ codices. [t] εὔπνους Xa.Ya.u. [v] ἢ om. Xa.u. [w] συμβαίνει καὶ χλωρὸν Ya.u. [x] μὴ om. Xa.u.

εὐθύς, οἱ δὲ ἀθληταὶ ἄχροοι; Ἢ διότι ὑπὸ μὲν τοῦ μετρίου
πόνου τὸ θερμὸν [y] ἐκκάεται καὶ ἐπιπολάζει, ὑπὸ δὲ τῶν πολ-
λῶν ἐξηθεῖται [z] μετὰ [a] τοῦ ἱδρῶτος καὶ τοῦ πνεύματος, ἀραι-
ουμένου τοῦ σώματος ἐν τῷ πονεῖν; Ὅταν μὲν οὖν ἐπιπο- 2
λάσῃ τὸ θερμόν, εὔχροοι γίνονται, καθάπερ [b] οἵ τε θερμαινό-
μενοι καὶ αἰσχυνόμενοι· ὅταν δὲ ἐκλίπῃ, ἄχροοι. Οἱ μὲν
[c] οὖν ἰδιῶται μέτρια γυμνάζονται, οἱ δὲ ἀθληταὶ πολλά.

Διὰ τί μᾶλλον καίονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου οἱ καθεζόμενοι τῶν γυμναζομένων; Ἢ ὅτι οἱ ἐν κινήσει ὄντες ὥσπερ [d] ῥιπίζονται ὑπὸ τοῦ πνεύματος διὰ τὸ κινεῖν τὸν ἀέρα, οἱ δὲ καθήμενοι [e] οὐ πάσχουσι τοῦτο; 6

Διὰ τί ὁ μὲν ἥλιος [f] ἐπικάει, τὸ δὲ πῦρ οὔ; Ἢ διότι λεπτότερός ἐστιν ὁ ἥλιος, καὶ μᾶλλον δύναται διαδύεσθαι εἰς τὴν σάρκα; Τὸ δὲ πῦρ, ἐὰν καὶ ἐπικαύσῃ, ἄνω μόνον ποιεῖ τὸ χρῶμα, τὰς φοίδας καλουμένας· εἴσω δὲ οὐκ εἰσδύεται. 7

Διὰ τί τὸ πῦρ οὐ ποιεῖ μέλανας, ὁ δὲ ἥλιος ποιεῖ· τὸν δὲ 8
κέραμον ποιεῖ, ὁ δὲ ἥλιος οὔ; Ἢ οὐχ ὁμοίως ἑκάτερον ποιεῖ,
ἀλλ' ὁ μὲν ἐπικάων τὴν χρόαν μελαίνει, τὸ δὲ πῦρ τὸν κέρα-
μον ἀναπιμπλᾷ, ᾗ ἀναφέρει [g] ἀσβόλῳ. Τοῦτο δ' ἐστὶ λε-
πτῆς μαρίλης, ἀποθραυομένων ἅμα καὶ καομένων τῶν ἀνθρά-
κων. Τοὺς δ' ἀνθρώπους ὁ μὲν ἥλιος μελαίνει, τὸ δὲ πῦρ οὔ, 2
ὅτι τοῦ μὲν μαλθακὴ ἡ θερμότης, καὶ διὰ μικρομέρειαν δύνα-
ται τὸ δέρμα αὐτὸ κάειν· ὥστε διὰ μὲν τὸ τῆς σαρκὸς μὴ
ἅπτεσθαι οὐκ ἀλγεινόν, διὰ δὲ τὸ κάειν μέλαν ποιεῖ. Τὸ δὲ
πῦρ ἢ [h] οὐχ ἅπτεται ἢ εἴσω διέρχεται, ἐπεὶ μέλανα καὶ τὰ
[i] πυρίκαυστα γίνεται, ἀλλ' οὐ μόνον [k] ἐκεῖνον τὸν τόπον κάει
οὗ ἡ χροιά.

Διὰ τί οἱ γηράσκοντες μελάντεροι γίνονται; Ἢ ὅτι πᾶν σηπόμενον μελάντερον γίνεται, πλὴν εὐρῶτος; Τοῦτο δ' ἐστὶ γῆρας καὶ σαπρότης. Ἔτι ἐπειδὴ τὸ αἷμα ξηραινό- 9

[y] ἐκκαίεται X^a.u. [z] μετὰ om. X^a. [a] τοῦ post μετὰ om. u. [b] ὅτε X^a.u. [c] οὖν om. u. [d] ῥιπτίζονται u. [e] οὐ om. u. [f] ἐπικαίει X^a.u. [g] ἀσκώλῳ t, ἀσβόλην Y^a.u. [h] οὐκ ἅπτεται u. [i] πυρίκαυτα Y^a. [k] ἐκεῖνον τὸν τόπον add. X^a.Y^a.

μενον μελάντερον γίνεται, εἰκότως ἂν μελάντεροι εἶεν οἱ πρεσβύτεροι· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ χρῷζον ἡμῶν τὰ σώματα φυσικῶς.

10 *Διὰ τί περὶ τὴν τῶν* [l] *σιτίων ἐργασίαν, οἱ μὲν περὶ τὰς κριθὰς ἄχροοι γίνονται καὶ καταρροϊκοί, οἱ δὲ περὶ τοὺς πυροὺς εὐεκτικοί;* Ἢ [m] *διότι εὐπεπτότερος ὁ πυρὸς τῆς κριθῆς, ὥστε καὶ αἱ ἀπόρροιαι;*

11 *Διὰ τί ὁ μὲν ἥλιος τὸ μὲν ἔλαιον λευκαίνει, τὴν δὲ σάρκα μελαίνει;* [n] Ἢ *ὅτι τοῦ μὲν ἐλαίου ἀπάγει τὸ γεῶδες;* Τοῦτο *δὲ ἦν τὸ μέλαν, ὥσπερ τὸ γεῶδες τοῦ οἴνου.* Τὴν *δὲ σάρκα μελαίνει, ὅτι κάει· τὸ γὰρ γεῶδες καόμενον ἅπαν γίνεται μέλαν.*

[l] *σίτων* Y[a]. [m] *ὅτι* X[a].u. [n] *ἢ*] *οἱ* u.

INDEX

VERBORUM ET LOCUTIONUM

NOTATU DIGNIORUM.

Numerus Romanus librum, Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.

E.

Λ.

P.

INDEX RERUM

MEMORABILIORUM.

I.

L.

N.

P.

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS VIII.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

METAPHYSICA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI

OXONII,
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.
MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

E. Parisiensis Regius 1853.

Q. Marcianus 200.

S. Laurentianus 81 1.

T. Vaticanus 256.

H[a]. Marcianus 214.

A[b]. Laurentianus 87 12.

B[b]. Laurentianus 87 18.

C[b]. Laurentianus 87 26.

D[b]. Ambrosianus F. 113.

E[b]. Marcianus 211.

F[b]. Parisiensis 1876.

G[b]. Parisiensis 1896.

H[b]. Parisiensis 1901.

I[b]. Coislinianus 161.

f. Marcianus 206.

ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ [a]Α.

ΠΑΝΤΕΣ ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει. Ση-
μεῖον δ' ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις· καὶ γὰρ χωρὶς τῆς
χρείας ἀγαπῶνται δι' [b]αὑτάς, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἡ διὰ
τῶν ὀμμάτων. Οὐ γὰρ μόνον ἵνα πράττωμεν, ἀλλὰ καὶ
μηθὲν [c]μέλλοντες πράττειν τὸ ὁρᾶν αἱρούμεθα ἀντὶ πάντων
ὡς εἰπεῖν τῶν ἄλλων. Αἴτιον δ' ὅτι μάλιστα ποιεῖ γνωρί- 2
ζειν [d]τι ἡμᾶς αὕτη τῶν αἰσθήσεων, καὶ πολλὰς δηλοῖ δια-
φοράς. Φύσει μὲν οὖν αἴσθησιν ἔχοντα γίνεται τὰ ζῷα, ἐκ
δὲ [e]τῆς αἰσθήσεως τοῖς μὲν αὐτῶν οὐκ ἐγγίγνεται μνήμη,
τοῖς [f]δ' ἐγγίγνεται. Καὶ διὰ τοῦτο [g]ταῦτα φρονιμώτερα
[h]καὶ μαθητικώτερα τῶν [i]μὴ δυναμένων μνημονεύειν ἐστίν.
Φρόνιμα [k]μὲν ἄνευ τοῦ μανθάνειν, ὅσα μὴ [l]δύναται τῶν ψό- 3
φων ἀκούειν, οἷον μέλιττα, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἄλλο γένος
ζῴων ἐστίν· μανθάνει δ' [m]ὅσα πρὸς τῇ μνήμῃ καὶ ταύτην
ἔχει τὴν αἴσθησιν. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ταῖς φαντασίαις ζῇ
καὶ ταῖς μνήμαις, ἐμπειρίας δὲ μετέχει μικρόν· τὸ δὲ τῶν ἀν-
θρώπων γένος καὶ τέχνῃ καὶ λογισμοῖς. Γίγνεται δ' ἐκ τῆς 4
μνήμης ἐμπειρία τοῖς ἀνθρώποις· αἱ γὰρ πολλαὶ μνῆμαι τοῦ
αὐτοῦ πράγματος μιᾶς ἐμπειρίας δύναμιν ἀποτελοῦσιν. Καὶ
δοκεῖ σχεδὸν ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ [n]ὅμοιον εἶναι ἡ ἐμπειρία.

Codices E.Q.S.T.H^a.A^b.B^b.C^b.D^b.E^b.F^b.G^b.H^b.I^b.f. [a] Α E.A^b, α τὸ μεῖζον plerique, α μεῖζον Q.T, μεῖζον α f, α μέγα E^b.

[b] ἑαυτὰς H^a.E^b.f. [c] θέλοντες H^a.E^b.f. [d] τι om. E.A^b.E^b.f. [e] τῆς αἰσθήσεως] ταύτης A^b.D^b. [f] δ' ἐγγίγνεται A^b.D^b. et rc. E^b: ceteri δὲ γίγνεται. [g] ταῦτα φρονιμώτερα A^b.D^b: ceteri τὰ μὲν φρόνιμα. [h] καὶ μαθητικώτερα A^b.D^b, τὰ δὲ μαθητικώτερα E.B^b.E^b.F^b: ceteri τὰ δὲ μαθηματικώτερα. [i] μὴ om. S. [k] μὲν] μὲν οὖν T. [l] δύναται A^b.D^b.E^b: ceteri δυνατὰ. [m] ὅσα] ὃ A^b.D^b. [n] ὅμοιον εἶναι ἐμπειρία H^a.f, ὅμοιον εἶναι καὶ ἐμπειρία A^b.D^b, καὶ ἐμπειρία ὅμοιον εἶναι H^b.

5 Ἀποβαίνει δ᾽ ἐπιστήμη καὶ τέχνη [o]διὰ τῆς ἐμπειρίας τοῖς
ἀνθρώποις· ἡ μὲν γὰρ ἐμπειρία τέχνην ἐποίησεν, ὥς φησὶ
Πῶλος, [p]ὀρθῶς λέγων, ἡ δ᾽ ἀπειρία τύχην. Γίνεται δὲ τέχνη,
[q]ὅταν ἐκ πολλῶν τῆς ἐμπειρίας ἐννοημάτων [r]μία καθόλου γέ-
6 νηται περὶ τῶν ὁμοίων ὑπόληψις. Τὸ μὲν γὰρ ἔχειν ὑπό-
ληψιν ὅτι Καλλίᾳ [s]κάμνοντι [t]τηνδὶ τὴν νόσον [v]τοδὶ συν-
ήνεγκε καὶ [w]Σωκράτει καὶ καθ᾽ ἕκαστον οὕτω [x]πολλοῖς, ἐμ-
πειρίας ἐστίν· τὸ [y]δ᾽ ὅτι πᾶσι τοῖς τοιοῖσδε κατ᾽ εἶδος ἓν
ἀφορισθεῖσι, κάμνουσι τηνδὶ τὴν νόσον, συνήνεγκεν, [z]οἷον
τοῖς φλεγματώδεσιν ἢ χολώδεσιν ἢ [a]πυρέττουσι καύσῳ, τέ-
7 χνης. Πρὸς μὲν οὖν τὸ πράττειν ἐμπειρία τέχνης οὐδὲν [b]δο-
κεῖ διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον [c]ἐπιτυγχάνοντας ὁρῶμεν τοὺς
8 ἐμπείρους τῶν ἄνευ τῆς ἐμπειρίας λόγον ἐχόντων. Αἴτιον
δ᾽ ὅτι ἡ μὲν ἐμπειρία τῶν καθ᾽ [d]ἕκαστόν ἐστι γνῶσις, ἡ δὲ
τέχνη τῶν καθόλου, αἱ δὲ πράξεις καὶ αἱ γενέσεις πᾶσαι περὶ
τὸ καθ᾽ ἕκαστόν εἰσιν· οὐ γὰρ ἄνθρωπον ὑγιάζει ὁ ἰατρεύων,
[e]πλὴν ἀλλ᾽ ἢ κατὰ συμβεβηκός, [f]ἀλλὰ Καλλίαν ἢ [g]Σωκρά-
την ἢ [h]τῶν ἄλλων τινὰ [i]τῶν οὕτω λεγομένων, ᾧ συμβέβηκε
9 [k]καὶ ἀνθρώπῳ εἶναι. Ἐὰν οὖν ἄνευ τῆς ἐμπειρίας [l]ἔχῃ τις
[m]τὸν λόγον, καὶ [n]τὸ [o]μὲν καθόλου [p]γνωρίζῃ, τὸ δ᾽ ἐν τούτῳ
καθ᾽ ἕκαστον ἀγνοῇ, πολλάκις διαμαρτήσεται τῆς θεραπείας·
10 θεραπευτὸν γὰρ τὸ καθ᾽ ἕκαστον [q]μᾶλλον. Ἀλλ᾽ ὅμως τό
γε εἰδέναι καὶ [r]τὸ ἐπαΐειν τῇ τέχνῃ τῆς ἐμπειρίας ὑπάρχειν
οἰόμεθα μᾶλλον, καὶ σοφωτέρους τοὺς τεχνίτας τῶν [s]ἐμπεί-
ρων ὑπολαμβάνομεν, ὡς κατὰ τὸ εἰδέναι μᾶλλον ἀκολουθοῦ-

[o] δι᾽ ἐμπειρίας Q. [p] ὀρθῶς λέγων om. $A^b.D^b$. [q] ἡνίκα ἐκ πολλῶν νοημάτων τῆς ἐμπειρίας H^b. [r] μία καθόλου $A^b.D^b$: ceteri καθόλου μία, H^b. quidem post ὁμοίων, περὶ τῶν ὁμοίων καθόλου μία ὑπόληψις γένηται. [s] νοσοῦντι H^b. [t] τήνδε $H^a.F^b$. [v] τόδε $A^b.D^b$. [w] σωκράτη E^b. [x] πολλῆς D^b. [y] δέ τι E^b. [z] οἷον—καύσῳ om. $A^b.D^b$. [a] πυρώδεσι T. [b] δοκεῖ διαφέρειν] διήνεγκεν $A^b.D^b.F^b$, om. H^b. [c] ἐπιτυγχάνουσιν οἱ ἔμπειροι $A^b.D^b$. [d] ἕκαστα $H^a.E^b$. [e] πλὴν om. $A^b.D^b.H^b$. [f] ἀλλὰ] ἀλλ᾽ ἢ D^b. [g] σωκράτη E. [h] τινα τῶν ἄλλων T. [i] τῶν ante οὕτω add. E.Q.T.$A^b.D^b$. [k] καὶ add. $A^b.D^b$. et rc. E^b. [l] ἔχοι H^a, ἔχει E^b. [m] τὸν om. H^b. [n] τὸ om. Q. [o] μὲν καθόλου H^b: ceteri καθόλου μὲν. [p] γνωρίζει $H^a.E^b$. [q] μᾶλλον om. A^b. [r] τὸ om. H^b. [s] ἐμπειρικῶν E.

σαν τὴν σοφίαν πᾶσιν. Τοῦτο δ', ὅτι οἱ μὲν τὴν αἰτίαν 11
ἴσασιν, οἱ δ' οὔ. Οἱ μὲν γὰρ ἔμπειροι [t] τὸ ὅτι μὲν ἴσασι,
διότι δ' οὐκ ἴσασιν· οἱ δὲ τὸ διότι καὶ τὴν αἰτίαν γνωρίζου-
σιν. Διὸ καὶ τοὺς ἀρχιτέκτονας περὶ ἕκαστον [v] τιμιωτέ-
ρους καὶ μᾶλλον εἰδέναι νομίζομεν τῶν χειροτεχνῶν καὶ σο-
φωτέρους, ὅτι τὰς αἰτίας τῶν ποιουμένων ἴσασιν, [w] τοὺς δ'
ὥσπερ καὶ τῶν ἀψύχων ἔνια, [x] ποιεῖν μέν, οὐκ εἰδότα δὲ
[x] ποιεῖν [y] ἃ ποιεῖ, οἷον καίει τὸ πῦρ. Τὰ μὲν οὖν ἄψυχα 12
φύσει τινὶ [z] ποιεῖν τούτων ἕκαστον, τοὺς δὲ χειροτέχνας δι'
ἔθος, ὡς οὐ κατὰ τὸ πρακτικοὺς εἶναι σοφωτέρους ὄντας,
ἀλλὰ κατὰ [a] τὸ λόγον [b] ἔχειν αὐτοὺς καὶ τὰς αἰτίας γνωρί-
ζειν. Ὅλως [c] τε σημεῖον τοῦ [d] εἰδότος τὸ δύνασθαι διδάσκειν
[e] ἐστίν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν τέχνην τῆς ἐμπειρίας [f] οἰόμεθα
μᾶλλον ἐπιστήμην εἶναι· δύνανται γάρ, οἱ δὲ οὐ δύνανται δι-
δάσκειν. Ἔτι δὲ τῶν αἰσθήσεων οὐδεμίαν ἡγούμεθα εἶναι 13
σοφίαν· καίτοι κυριώταταί γ' εἰσὶν αὗται τῶν καθ' ἕκαστα
γνώσεις· ἀλλ' οὐ [g] λέγουσι τὸ διὰ τί περὶ οὐδενός, οἷον διὰ
τί θερμὸν τὸ πῦρ, [h] ἀλλὰ μόνον ὅτι θερμόν. [i] Τὸν μὲν οὖν 14
πρῶτον εἰκὸς τὸν ὁποιανοῦν [k] εὑρόντα τέχνην [l] παρὰ τὰς κοι-
νὰς αἰσθήσεις θαυμάζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, μὴ μόνον διὰ
τὸ χρήσιμον εἶναί τι τῶν εὑρεθέντων, ἀλλ' ὡς σοφὸν καὶ δια-
φέροντα τῶν ἄλλων. Πλειόνων δ' εὑρισκομένων τεχνῶν, καὶ 15
τῶν μὲν πρὸς τἀναγκαῖα τῶν δὲ πρὸς διαγωγὴν οὐσῶν, ἀεὶ
σοφωτέρους [m] τοὺς τοιούτους ἐκείνων [n] ὑπολαμβάνομεν, διὰ
τὸ μὴ πρὸς χρῆσιν εἶναι τὰς ἐπιστήμας αὐτῶν. Ὅθεν ἤδη 16
πάντων τῶν τοιούτων κατεσκευασμένων [o] αἱ μὴ πρὸς ἡδονὴν

[t] τὸ ante ὅτι om. E. [v] τιμιωτέρους μᾶλλον καὶ μ. T. [w] τοὺς E.T. H^a.E^b. et rc. A^b. (pr. enim cum D^b. hæc τοὺς—δι' ἔθος om): ceteri οἱ. [x] utrobique ποιεῖν E.T.H^a.A^b.E^b: ceteri ποιεῖ. [y] ἃ ποιεῖ add. E.Q. H^a.E^b. et rc. A^b. [z] ποιεῖ E. [a] τὸ] τὸ τὸν D^b, τὸ τινὰ H^b. [b] αὐτοὺς ἔχειν A^b.D^b. [c] τε] δὲ A^b. [d] εἰδότος] εἰδότος καὶ μὴ εἰδότος E: ceteri (præter Q.T.A^b.D^b.) εἰδότος καὶ. [e] ἐστίν· καὶ διὰ τοῦτο] νομίζομεν· διὸ A^b.D^b. [f] ἡγούμεθα A^b.D^b. [g] λέγει H^a.E^b. [h] ἀλλὰ—θερμόν om. A^b. [i] τὸν μὲν] τὸ μὲν F^b. [k] εὑρίσκοντα F^b. [l] παρὰ E.Q.T.A^b.F^b.H^b: ceteri περὶ. [m] ἐκείνων τοὺς τοιούτους H^a.E^b. [n] ὑπολαμβάνεσθαι E.H^a. [o] αἱ] ὅσαι A^b.

μηδὲ πρὸς τἀναγκαῖα τῶν ἐπιστημῶν εὑρέθησαν, καὶ πρῶτον
[p] ἐν τούτοις τοῖς τόποις [q] οὗπερ ἐσχόλασαν. Διὸ περὶ Αἴ-
γυπτον αἱ μαθηματικαὶ πρῶτον [r] τέχναι συνέστησαν· ἐκεῖ
17 γὰρ [s] ἀφείθη σχολάζειν τὸ τῶν ἱερέων ἔθνος. Εἴρηται μὲν
οὖν ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τίς διαφορὰ τέχνης καὶ ἐπιστήμης καὶ
τῶν ἄλλων [t] τῶν ὁμογενῶν· [v] οὗ δ' ἕνεκα [w] νῦν ποιούμεθα τὸν
λόγον, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι τὴν ὀνομαζομένην σοφίαν περὶ τὰ
πρῶτα αἴτια καὶ τὰς ἀρχὰς ὑπολαμβάνουσι πάντες, [x] ὥστε,
καθάπερ εἴρηται πρότερον, [y] ὁ μὲν ἔμπειρος τῶν [z] ὁποιανοῦν
ἐχόντων αἴσθησιν εἶναι δοκεῖ σοφώτερος, ὁ δὲ τεχνίτης τῶν
ἐμπείρων, χειροτέχνου [a] δὲ ἀρχιτέκτων, αἱ δὲ θεωρητικαὶ τῶν
ποιητικῶν μᾶλλον. Ὅτι μὲν οὖν ἡ σοφία περί τινας [b] αἰ-
τίας καὶ ἀρχάς ἐστιν ἐπιστήμη, δῆλον.

2 Ἐπεὶ [c] δὲ ταύτην τὴν ἐπιστήμην ζητοῦμεν, τοῦτ' ἂν εἴη
σκεπτέον, [d] ἡ περὶ [e] ποίας αἰτίας καὶ περὶ ποίας ἀρχὰς ἐπι-
στήμη [f] σοφία ἐστίν. Εἰ [g] δὴ λάβοι τις τὰς ὑπολήψεις ἃς
[h] ἔχομεν περὶ [i] τοῦ σοφοῦ, τάχ' ἂν ἐκ [k] τούτου φανερὸν [l] γέ-
2 νοιτο μᾶλλον. Ὑπολαμβάνομεν δὴ πρῶτον [m] μὲν ἐπίστα-
σθαι [n] πάντα τὸν σοφὸν ὡς ἐνδέχεται, μὴ καθ' ἕκαστον ἔχοντα
ἐπιστήμην αὐτῶν· εἶτα [o] τὸν [p] τὰ χαλεπὰ γνῶναι δυνάμενον
καὶ μὴ ῥᾴδια ἀνθρώπῳ γινώσκειν, τοῦτον σοφόν ([q] τὸ γὰρ
αἰσθάνεσθαι πάντων κοινόν, διὸ ῥᾴδιον, καὶ οὐδὲν σοφόν)·
ἔτι τὸν ἀκριβέστερον καὶ [r] τὸν διδασκαλικώτερον τῶν αἰτίων
3 σοφώτερον εἶναι περὶ πᾶσαν ἐπιστήμην. Καὶ τῶν ἐπιστη-
μῶν δὲ τὴν [s] αὑτῆς ἕνεκεν καὶ τοῦ εἰδέναι χάριν αἱρετὴν οὖσαν

[p] ἐν add. E.Q.H^a.A^b.E^b. [q] οὗπερ] οὗ πρῶτον A^b. et rc. E^b. [r] τέχναι om. H^a.E^b. [s] ἀφείθη E.T.H^a.A^b.E^b: vulgo ἠφείθη. [t] τῶν post ἄλλων om. H^a. [v] οὗ δ'] ὧν οὖν F^b. [w] νῦν] καὶ νῦν H^a.E^b, om. F^b. [x] ὥστε] δι' A^b. [y] ὁ] ὅτι ὁ codices præter E.Q.T.A^b. [z] ὁποιαντινοῦν E.T.H^a.E^b. [a] δὲ ὁ ἀρχ. A^b. et rc. E^b. [b] ἀρχὰς καὶ αἰτίας A^b.H^b. [c] δὲ] δὲ καὶ T. [d] ἡ add. E.T.H^a.A^b.E^b. [e] ποίας αἰτίας καὶ ποίας ἀρχὰς E^b, ποίας ἀρχὰς καὶ ποίας αἰτίας H^a, ποίας ἀρχὰς A^b. [f] ἐστὶ σοφία A^b. [g] δὲ H^a. [h] ἔχομεν T.A^b.E^b.H^b: ceteri εἴχομεν. [i] τοὺς σοφοὺς A^b. [k] τούτων H^a.E^b. [l] γένηται H^b. [m] μὲν om. H^a.E^b. [n] πάντα A^b.F^b: ceteri μάλιστα πάντα. [o] τὸν om. H^a. [p] τὰ om. A^b. [q] τὸ—σοφόν om. T.H^a. et pr. E^b. [r] τὸν om. H^a.A^b.F^b. [s] ἑαυτῆς A^b.

[t]μᾶλλον εἶναι σοφίαν ἢ τὴν τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκεν, καὶ
τὴν ἀρχικωτέραν τῆς ὑπηρετούσης μᾶλλον [v]εἶναι σοφίαν· οὐ
γὰρ δεῖν ἐπιτάττεσθαι [w]τὸν σοφὸν ἀλλ' ἐπιτάττειν, καὶ [x]οὐ
τοῦτον ἑτέρῳ [y]πείθεσθαι, ἀλλὰ τούτῳ τὸν ἧττον σοφόν. Τὰς 4
μὲν οὖν ὑπολήψεις [z]τοιαύτας καὶ τοσαύτας ἔχομεν περὶ [a]τῆς
σοφίας καὶ τῶν σοφῶν, τούτων δὲ τὸ μὲν [b]πάντα ἐπίστα-
σθαι τῷ μάλιστα ἔχοντι τὴν [c]καθόλου ἐπιστήμην ἀναγκαῖον
ὑπάρχειν· οὗτος γὰρ οἶδέ [d]πως [e]πάντα τὰ ὑποκείμενα. Σχε-
δὸν [f]δὲ καὶ χαλεπώτατα [g]ταῦτα γνωρίζειν τοῖς ἀνθρώποις,
τὰ μάλιστα καθόλου· πορρωτάτω γὰρ τῶν αἰσθήσεών ἐστιν.
Ἀκριβέσταται [h]δὲ τῶν ἐπιστημῶν αἳ μάλιστα τῶν πρώτων 5
εἰσίν· αἱ γὰρ ἐξ ἐλαττόνων ἀκριβέστεραι τῶν ἐκ [i]προσθέ-
σεως [k]λαμβανομένων, οἷον ἀριθμητικὴ γεωμετρίας. Ἀλλὰ
μὴν καὶ διδασκαλική γε ἡ τῶν αἰτιῶν θεωρητικὴ μᾶλλον·
οὗτοι γὰρ διδάσκουσιν οἱ τὰς αἰτίας λέγοντες περὶ [l]ἕκαστον.
[m]Τὸ δ' εἰδέναι καὶ τὸ ἐπίστασθαι αὐτῶν ἕνεκα μάλισθ' ὑπάρ- 6
χει τῇ τοῦ μάλιστα ἐπιστητοῦ ἐπιστήμῃ. Ὁ γὰρ τὸ ἐπί-
στασθαι δι' [n]ἑαυτὸ αἱρούμενος τὴν μάλιστα ἐπιστήμην [o]μά-
λιστα αἱρήσεται, τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ τοῦ μάλιστα ἐπιστητοῦ,
μάλιστα δ' ἐπιστητὰ τὰ πρῶτα καὶ [p]τὰ αἴτια· διὰ γὰρ
ταῦτα καὶ ἐκ τούτων τἆλλα γνωρίζεται, ἀλλ' οὐ ταῦτα διὰ
τῶν ὑποκειμένων. Ἀρχικωτάτη δὲ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ μᾶλ- 7
λον ἀρχικὴ τῆς ὑπηρετούσης, ἡ γνωρίζουσα τίνος [q]ἕνεκέν
[r]ἐστι πρακτέον ἕκαστον· τοῦτο δ' ἐστὶ τἀγαθὸν [s]ἐν ἑκά-
στοις, ὅλως [t]δὲ τὸ ἄριστον ἐν τῇ φύσει πάσῃ. Ἐξ ἁπάν- 8
των οὖν τῶν εἰρημένων ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην πίπτει τὸ

[t] μᾶλλον om. H^a. et pr. E^b. [v] εἶναι om. A^b. [w] τὸν om. pr. E. [x] οὐκ αὐτὸν A^b. et rc. E^b. [y] τίθεσθαι pr. A^b. [z] τοσαύτας καὶ τοιαύτας H^a. om. καὶ τοσαύτας A^b. [a] τῆς om. A^b. [b] ἅπαντα A^b, om. F^b. [c] καθόλου] κατὰ πάντων F^b. [d] πως] πῶς ἔχει A^b. [e] ἅπαντα E.H^a.E^b. [f] δὲ] γὰρ T. [g] ταῦτα add. E.T.H^a.A^b.E^b. cum iisdem omisi ἐστι ante τὰ. [h] τε A^b.F^b. [i] προθέσεως codices. [k] λαμβανομένων A^b: ceteri λεγομένων. [l] ἑκάστου E.H^a. [m] τὸ δ'] τότε A^b. [n] αὐτὸ A^b.F^b. [o] μᾶλλον αἱρ. T. [p] τὰ post καὶ om. A^b. [q] ἕνεκα E.F^b. [r] πρακτέον ἕκαστόν ἐστι F^b, ἐστι πρακτέον ἕκαστον H^a.A^b.E^b. [s] ἐν ἑκάστοις A^b. et rc. E^b: ceteri ἑκάστου. [t] δὲ om. H^a.

ζητούμενον ὄνομα· δεῖ γὰρ [v] ταύτην τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ
αἰτιῶν εἶναι θεωρητικήν· καὶ γὰρ τἀγαθὸν καὶ τὸ οὗ ἕνεκα
[w] ἓν τῶν αἰτίων ἐστίν. Ὅτι δ' οὐ [x] ποιητική, δῆλον [y] καὶ ἐκ
9 τῶν πρώτων φιλοσοφησάντων. Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ
ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ
ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν [z] ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ
μικρὸν οὕτω [a] προϊόντες καὶ περὶ τῶν [b] μειζόνων διαπορή-
σαντες, οἷον περί [c] τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν
περὶ τὸν ἥλιον καὶ [d] περὶ ἄστρων καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς
10 γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἴεται ἀγνοεῖν. Διὸ
καὶ φιλόμυθος [e] ὁ φιλόσοφός πώς ἐστιν· ὁ γὰρ μῦθος σύγ-
κειται ἐκ θαυμασίων. Ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν
ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι
11 ἐδίωκον, καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἕνεκεν. Μαρτυρεῖ [f] δὲ αὐτὸ
τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγ-
καίων καὶ πρὸς ῥᾳστώνην καὶ διαγωγὴν ἡ τοιαύτη φρόνησις
ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦ-
μεν χρείαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπός φαμεν ἐλεύθερος ὁ
[g] αὑτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου [h] ὤν, οὕτω καὶ [i] αὕτη μόνη ἐλευ-
θέρα οὖσα τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὐτὴ [k] αὑτῆς ἕνεκέν
12 ἐστιν. Διὸ καὶ δικαίως [l] ἂν οὐκ ἀνθρωπίνη νομίζοιτο αὐτῆς
ἡ κτῆσις· πολλαχῇ γὰρ ἡ φύσις δούλη τῶν ἀνθρώπων ἐστίν,
ὥστε κατὰ Σιμωνίδην θεὸς ἂν μόνος τοῦτο [m] ἔχοι γέρας, ἄν-
δρα δ' οὐκ ἄξιον [n] μὴ οὐ ζητεῖν τὴν καθ' αὑτὸν ἐπιστήμην.
13 Εἰ [o] δὴ λέγουσί [p] τι οἱ ποιηταὶ καὶ πέφυκε φθονεῖν τὸ θεῖον,
ἐπὶ [q] τούτου [r] συμβαίνειν μάλιστα εἰκὸς καὶ δυστυχεῖς εἶναι
πάντας τοὺς περιττούς. Ἀλλ' οὔτε τὸ θεῖον [s] φθονερὸν ἐν-

[v] αὐτὴν A^b. [w] ἓν om. F^b. [x] ποιητικήν H^a. [y] καὶ om. T. [z] ἀτό-
πων A^b. [a] προϊέντες H^a. [b] μειζόνων οὕτω διαπορήσαντες H^a. [c] τε et
τῆς om. H^a. [d] περὶ ἄστρων A^b: ceteri ἄστρα. [e] ὁ om. A^b. [f] δὲ]
δὲ καὶ T. [g] ἑαυτοῦ A^b. [h] ὢν om. T. [i] αὐτὴ ἐλευθέρα μόνη οὖσα H^a,
αὐτὴν ὡς μόνην οὖσαν ἐλευθέραν A^b. [k] ἑαυτῆς A^b. [l] ἂν] μὴ E, om.
H^a.E^b. [m] ἔχοι τὸ γέρας omnes præter A^b. [n] μὴ] τὸ μὴ A^b. idem
add. οὐ. [o] δὴ A^b: ceteri δὲ. [p] τι οἱ] πη E. [q] τούτω H^a. [r] συμ-
βαίνειν A^b: ceteri συμβῆναι. [s] ἐνδέχεται φθονερὸν F^b.

δέχεται εἶναι, ἀλλὰ [t] καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν [v] πολλὰ ψεύ-
δονται ἀοιδοί, οὔτε τῆς τοιαύτης ἄλλην χρὴ νομίζειν τιμιω-
τέραν. Ἡ γὰρ θειοτάτη καὶ τιμιωτάτη. Τοιαύτη δὲ διχῶς 14
ἂν εἴη [w] μόνον· ἥν [x] τε γὰρ μάλιστ' ἂν [y] ὁ θεὸς [z] ἔχοι, θεία
τῶν ἐπιστημῶν ἐστί, κἂν [a] εἴ τις τῶν θείων [b] εἴη. [c] Μόνη δ'
αὕτη τούτων ἀμφοτέρων τετύχηκεν· ὅ τε γὰρ θεὸς δοκεῖ τῶν
αἰτίων [d] πᾶσιν εἶναι καὶ ἀρχή τις, καὶ τὴν τοιαύτην ἢ μόνος
ἢ μάλιστ' [e] ἂν ἔχοι [f] ὁ θεός. Ἀναγκαιότεραι μὲν οὖν πᾶσαι
[g] ταύτης, ἀμείνων δ' οὐδεμία. Δεῖ μέντοι [h] πως καταστῆναι 15
τὴν [i] κτῆσιν αὐτῆς εἰς τοὐναντίον ἡμῖν τῶν ἐξ ἀρχῆς [k] ζητή-
σεων. Ἄρχονται μὲν γάρ, ὥσπερ εἴπομεν, ἀπὸ τοῦ θαυμά-
ζειν [l] πάντες εἰ οὕτως ἔχει, καθάπερ τῶν θαυμάτων ταὐτό-
ματα τοῖς μήπω τεθεωρηκόσι τὴν αἰτίαν, ἢ περὶ τὰς τοῦ
ἡλίου τροπὰς [m] ἢ τὴν τῆς διαμέτρου ἀσυμμετρίαν· θαυμα-
στὸν γὰρ εἶναι δοκεῖ πᾶσιν, εἴ τι [n] τῷ ἐλαχίστῳ [o] μὴ με-
τρεῖται. Δεῖ [p] δὲ εἰς τοὐναντίον καὶ τὸ ἄμεινον κατὰ τὴν 16
παροιμίαν ἀποτελευτῆσαι, καθάπερ καὶ ἐν τούτοις ὅταν μά-
θωσιν· οὐθὲν γὰρ [q] ἂν [r] οὕτω θαυμάσειεν ἀνὴρ γεωμετρικὸς
ὡς [s] εἰ γένοιτο ἡ διάμετρος μετρητή. Τίς μὲν οὖν ἡ φύσις
[t] τῆς ἐπιστήμης τῆς ζητουμένης, εἴρηται, καὶ τίς ὁ σκοπὸς οὗ
δεῖ τυγχάνειν τὴν ζήτησιν καὶ τὴν ὅλην μέθοδον.

Ἐπεὶ δὲ φανερὸν ὅτι τῶν ἐξ ἀρχῆς αἰτίων δεῖ λαβεῖν 3
ἐπιστήμην (τότε γὰρ εἰδέναι φαμὲν ἕκαστον, ὅταν τὴν πρώ-
την αἰτίαν οἰώμεθα γνωρίζειν), τὰ δ' αἴτια λέγεται τετρα-
χῶς, ὧν μίαν μὲν αἰτίαν φαμὲν εἶναι τὴν οὐσίαν καὶ τὸ τί
ἦν εἶναι (ἀνάγεται γὰρ τὸ διὰ τί [v] εἰς τὸν λόγον ἔσχατον,

[t] *καὶ* add. A^b. [v] *πολλοὶ* H^a. [w] *μόνη* A^b. [x] *τε*] *τινα* T. [y] *ὁ* om. A^b. [z] *ἔχει* H^a. [a] *ἥτις* E. [b] *ἐστὶ* A^b. [c] *μόνον* E^b. [d] *πάντων* H^a. [e] *ἂν ἔχοι*] *ἔχει* H^a. [f] *ὁ* om. T.A^b. [g] *ταύτης* A^b: ceteri *αὐτῆς*. [h] *πως* post *καταστῆναι* H^a, om. A^b. [i] *τάξιν* T.H^a.E^b. [k] *κτήσεων* E. [l] *πάντως* H^a. [m] *ἢ τὴν*] *ἢ περὶ τὴν* A^b. [n] *τῶν ἐλαχίστων* H^a, *τῶν οὐκ ελαχίστων* E.T.E^b, quorum E in margine *γρ. τῶ ἐλαχίστω, καὶ ταύτην μᾶλλον τὴν γραφὴν οἶδεν Ἀλέξανδρος.* [o] *μὴ*] *οὐ* H^a. [p] *δὴ* A^b. [q] *ἂν* om. H^a. [r] *θαυμάσειεν οὕτως* E.T.H^a.E^b. [s] *εἰ*] *εἰ μὴ* T. [t] *τῆς ἐπ. τῆς ζητ.* A^b.F^b: ceteri *τῆς ζητουμένης ἐπιστήμης.* [v] *εἰς*] *πρῶτον εἰς* omnes præter A^b.

αἴτιον δὲ καὶ ἀρχὴ τὸ διὰ τί πρῶτον), [w] *ἑτέραν δὲ τὴν ὕλην καὶ τὸ ὑποκείμενον, τρίτην* [x] *δὲ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, τετάρτην δὲ τὴν ἀντικειμένην αἰτίαν ταύτῃ,* [y] *τὸ οὗ* [z] *ἕνεκα καὶ τἀγαθόν· τέλος γὰρ γενέσεως καὶ κινήσεως πάσης τοῦτ'*
2 *ἐστίν.* [a] *Τεθεώρηται μὲν* [b] *οὖν ἱκανῶς περὶ αὐτῶν* [c] *ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ φύσεως, ὅμως* [d] *δὲ παραλάβωμεν καὶ τοὺς πρότερον ἡμῶν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν* [e] *ὄντων ἐλθόντας καὶ φιλοσοφήσαντας περὶ τῆς ἀληθείας. Δῆλον γὰρ ὅτι κἀκεῖνοι λέγουσιν ἀρχάς τινας καὶ αἰτίας· ἐπελθοῦσιν οὖν ἔσται τι προὔργου τῇ μεθόδῳ τῇ νῦν· ἢ γὰρ ἕτερόν* [f] *τι γένος εὑρήσομεν αἰτίας,*
3 *ἢ ταῖς νῦν λεγομέναις μᾶλλον πιστεύσομεν. Τῶν δὴ* [g] *πρώτων φιλοσοφησάντων οἱ πλεῖστοι τὰς ἐν ὕλης* [h] *εἴδει μόνας ᾠήθησαν ἀρχὰς εἶναι πάντων· ἐξ οὗ γὰρ ἔστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται* [i] *πρώτου καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευταῖον, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ* [k] *ταύτην ἀρχήν φασιν εἶναι τῶν ὄντων, καὶ διὰ τοῦτο* [l] *οὔτε γίγνεσθαι οὐθὲν οἴονται οὔτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης, ὥσπερ οὐδὲ τὸν* [m] *Σωκράτην φαμὲν οὔτε γίγνεσθαι ἁπλῶς, ὅταν γίγνηται καλὸς ἢ μουσικός, οὔτε ἀπόλλυσθαι, ὅταν* [n] *ἀποβάλλῃ ταύτας τὰς ἕξεις, διὰ τὸ ὑπομένειν τὸ ὑποκείμενον*
4 *τὸν* [m] *Σωκράτην αὐτόν. Οὕτως οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν· δεῖ γὰρ εἶναί τινα φύσιν* [o] *μίαν ἢ πλείους μιᾶς, ἐξ ὧν γίγνεται*
5 *τἆλλα σωζομένης ἐκείνης. Τὸ μέντοι πλῆθος καὶ τὸ εἶδος τῆς τοιαύτης ἀρχῆς οὐ τὸ αὐτὸ πάντες λέγουσιν, ἀλλὰ Θαλῆς* [p] *μὲν ὁ τῆς τοιαύτης ἀρχηγὸς φιλοσοφίας ὕδωρ* [q] *εἶναί φησιν (διὸ καὶ τὴν γῆν ἐφ' ὕδατος* [r] *ἀπεφήνατο εἶναι), λαβὼν ἴσως τὴν ὑπόληψιν ἐκ τοῦ πάντων ὁρᾶν τὴν τροφὴν*

[w] *ἑτέραν* Ab : ceteri *μίαν*. [x] *δὲ*] *δὲ τὴν* T. [y] *τὸ*] *καὶ τὸ* E.T.Ha.Eb. [z] *ἕνεκεν* T. [a] *τεθεώρηται μὲν* Ab. et *γρ.* E, *τεθεωρημένον* T.Ha : ceteri *τεθεωρημένων*. [b] *οὖν* om. Ha. [c] *ἡμῖν* add. Ab. [d] *δὲ* add. Ab.Eb. et *γρ.* E. [e] *ὄντων*] *αὐτῶν* Ha. [f] *τι* om. T.Ha. [g] *πρῶτον* E.Ha.Eb. [h] *μόνον εἴδει* Ha.Eb. [i] *πρῶτον* Ha. [k] *ταῦτα τὴν* Eb, *ταύτην τὴν* T.Ha. [l] *οὔτε* om. T. [m] utrobique *σωκράτη* E.T.Ha. [n] *ἀποβάλη* Ab. [o] *μίαν* Ab : ceteri *ἢ μίαν*. [p] *μὲν* om. T. [q] *εἶναί φησιν* Ab : ceteri *φησὶν εἶναι*. [r] *ἀπεφαίνετο* Ab.

ὑγρὰν οὖσαν καὶ αὐτὸ τὸ θερμὸν ἐκ τούτου γιγνόμενον [s] καὶ τούτῳ [t] ζῶν (τὸ δ' ἐξ οὗ [v] γίγνεται, τοῦτ' ἐστὶν ἀρχὴ πάντων), διά τε δὴ τοῦτο τὴν ὑπόληψιν λαβὼν ταύτην, καὶ διὰ τὸ πάντων τὰ σπέρματα τήν φύσιν ὑγρὰν ἔχειν, τὸ δ' ὕδωρ [w] ἀρχὴν τῆς φύσεως εἶναι [x] τοῖς ὑγροῖς. Εἰσὶ δέ τινες οἳ 6
καὶ τοὺς [y] παμπαλαίους καὶ πολὺ πρὸ τῆς νῦν γενέσεως καὶ πρώτους θεολογήσαντας οὕτως οἴονται περὶ τῆς φύσεως [z] ὑπολαβεῖν· Ὠκεανόν [a] τε γὰρ καὶ Τηθὺν ἐποίησαν τῆς γενέσεως πατέρας, καὶ [b] τὸν ὅρκον τῶν θεῶν ὕδωρ, τὴν καλουμένην [c] ὑπ' αὐτῶν Στύγα τῶν ποιητῶν· τιμιώτατον [d] μὲν γὰρ τὸ πρεσβύτατον, ὅρκος δὲ τὸ τιμιώτατόν ἐστιν. Εἰ μὲν οὖν 7
ἀρχαία τις αὕτη καὶ παλαιὰ [e] τετύχηκεν οὖσα περὶ τῆς φύσεως ἡ δόξα, τάχ' ἂν ἄδηλον εἴη, Θαλῆς μέντοι λέγεται [f] οὕτως ἀποφήνασθαι περὶ τῆς πρώτης αἰτίας· Ἵππωνα [g] γὰρ οὐκ ἄν τις ἀξιώσειε θεῖναι μετὰ τούτων διὰ τὴν εὐτέλειαν αὐτοῦ τῆς διανοίας. Ἀναξιμένης δὲ ἀέρα καὶ Διογένης πρό- 8
τερον ὕδατος καὶ μάλιστ' ἀρχὴν τιθέασι τῶν [h] ἁπλῶν σωμάτων, Ἵππασος δὲ πῦρ ὁ Μεταποντῖνος καὶ Ἡράκλειτος [i] ὁ Ἐφέσιος, Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὰ τέτταρα, πρὸς τοῖς εἰρημένοις γῆν [k] προστιθεὶς τέταρτον· ταῦτα γὰρ ἀεὶ διαμένειν καὶ οὐ γίγνεσθαι ἀλλ' [l] ἢ πλήθει καὶ ὀλιγότητι συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα εἰς ἕν τε καὶ ἐξ ἑνός. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ Κλα- 9
ζομένιος τῇ μὲν ἡλικίᾳ πρότερος ὢν [m] τούτου, τοῖς δ' ἔργοις ὕστερος, ἀπείρους εἶναί [n] φησι τὰς ἀρχάς· σχεδὸν γὰρ ἅπαντα τὰ ὁμοιομερῆ, καθάπερ ὕδωρ ἢ πῦρ, οὕτω γίγνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαί φησι συγκρίσει καὶ διακρίσει μόνον, ἄλλως δ' οὔτε γίγνεσθαι οὔτ' ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ [o] διαμένειν ἀΐδια. Ἐκ 10

[s] καὶ] καὶ τὸ ζῷον E.T.H^a.E^b. [t] ζῆν F^b. [v] γίγνεταί τι τοῦτ' H^a. [w] ἀρχὴ τ. φ. ἐστὶ E.T.H^a.E^b. [x] τῶν ὑγρῶν T. [y] πάνυ παλαιοὺς E^b, πάλαι παλαιοὺς T, παλαιοὺς A^b. [z] διαλαβεῖν T. [a] τε om. T. [b] τῶν ὅρκων E^b. [c] στύγα ὑπ' αὐτῶν H^a.E^b. [d] μὲν om. T. [e] ἐτύγχανεν H^a. [f] οὕτως A^b.F^b : ceteri τοῦτον τὸν τρόπον. [g] γὰρ] μὲν γὰρ E.T.H^a.E^b, δ' οὖν F^b. [h] πρώτων H^a.E^b. [i] ὁ alterum om. A^b. [k] προσθεὶς E.T.H^a.E^b.F^b. [l] ἢ om. A^b. [m] τούτων H^a. [n] φησι om. F^b. [o] μένειν A^b.

μὲν οὖν τούτων [p] μόνην τις αἰτίαν [q] νομίσειεν [r] ἂν τὴν ἐν ὕλης
εἴδει [s] λεγομένην. Προϊόντων δ' οὕτως, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὡδο-
ποίησεν αὐτοῖς καὶ συνηνάγκασε ζητεῖν· εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα
πᾶσα [t] φθορὰ καὶ γένεσις ἔκ τινος ἑνὸς ἢ καὶ πλειόνων ἐστίν,
11 διὰ τί τοῦτο συμβαίνει καὶ τί τὸ αἴτιον; Οὐ γὰρ δὴ τό
[v] γε ὑποκείμενον αὐτὸ ποιεῖ μεταβάλλειν ἑαυτό· λέγω δ' οἷον
οὔτε τὸ ξύλον οὔτε ὁ χαλκὸς [w] αἴτιος τοῦ μεταβάλλειν ἑκάτε-
ρον αὐτῶν, οὐδὲ ποιεῖ τὸ μὲν ξύλον κλίνην ὁ δὲ χαλκὸς ἀν-
δριάντα, ἀλλ' ἕτερόν τι τῆς μεταβολῆς [x] αἴτιον. Τὸ δὲ
τοῦτο ζητεῖν ἐστὶ τὸ τὴν ἑτέραν ἀρχὴν ζητεῖν, ὡς ἂν ἡμεῖς
12 φαίημεν, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. Οἱ μὲν οὖν πάμπαν ἐξ
ἀρχῆς ἁψάμενοι [y] τῆς μεθόδου τῆς τοιαύτης καὶ ἓν φάσκοντες
εἶναι τὸ ὑποκείμενον οὐθὲν [z] ἐδυσχέραναν ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἔνιοί
[a] γε τῶν ἓν λεγόντων, ὥσπερ ἡττηθέντες [b] ὑπὸ ταύτης τῆς
ζητήσεως, τὸ ἓν ἀκίνητόν φασιν εἶναι καὶ τὴν φύσιν ὅλην οὐ
μόνον κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν ([c] τοῦτο μὲν γὰρ ἀρχαῖόν [d] τε
καὶ πάντες ὡμολόγησαν), ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν [e] ἄλλην μετα-
13 βολὴν [f] πᾶσαν· [g] καὶ τοῦτο αὐτῶν ἴδιόν ἐστιν. Τῶν μὲν οὖν
[h] ἓν φασκόντων εἶναι τὸ πᾶν οὐθενὶ συνέβη τὴν τοιαύτην
[i] συνιδεῖν αἰτίαν, πλὴν [k] εἰ ἄρα Παρμενίδῃ, καὶ τούτῳ κατὰ
τοσοῦτον ὅσον οὐ μόνον ἓν ἀλλὰ καὶ δύο πως τίθησιν αἰτίας
14 εἶναι. Τοῖς δὲ [l] δὴ πλείω ποιοῦσι [m] μᾶλλον ἐνδέχεται λέγειν,
οἷον [n] τοῖς θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἢ πῦρ καὶ γῆν· χρῶνται γὰρ
ὡς κινητικὴν ἔχοντι τῷ πυρὶ τὴν φύσιν, ὕδατι δὲ καὶ γῇ καὶ
τοῖς τοιούτοις [o] τοὐναντίον. Μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰς τοιαύ-
τας ἀρχάς, ὡς οὐχ ἱκανῶν [p] οὐσῶν γεννῆσαι τὴν τῶν ὄντων

[p] μόνον Ha. [q] νοήσειεν Ha.Eb, εἶναι νομίσειεν T. [r] ἂν ante αἰτίαν Fb, om. Ab. [s] λεγ.] προαγομένην Ha. [t] γένεσις καὶ φθορὰ Ab. [v] τε Ab. [w] αἴτιον Ha.Eb. [x] ἴδιον Ha. [y] τῆς τοιαύτης μεθόδου Ha. γρ. καὶ ταύτης, ἤτοι τῆς φυσικῆς margo E. [z] ἐδυσχ. ἐν ἑαυτοῖς Ab.Fb. [a] γε om. Hb. [b] ὑπ' αὐτῆς Fb. [c] τοῦτο—ὡμολόγησαν om. Ab.Fb. [d] τε om. T. [e] ἄλλην om. Ha.Eb. [f] ἅπασαν Ab. [g] καὶ—ἐστιν om. Ab. [h] ἕν] ἓν μόνον E.T.Ha.Eb. [i] ἰδεῖν Ab.Fb. [k] εἰ ἄρα] ἑνὶ Ha, ἑνὶ παρὰ Eb. [l] δὴ add. Ab.Cb.Fb. [m] ἐνδέχεται μᾶλλον Ha. [n] τοῖς] τὸ T. [o] ἐναντίον Ha. [p] οὐσῶν om. T.

φύσιν, [q] πάλιν [r] ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ὥσπερ εἴπομεν,
ἀναγκαζόμενοι τὴν ἐχομένην ἐζήτησαν [s] ἀρχήν. Τοῦ [t] γὰρ 15
εὖ καὶ καλῶς τὰ μὲν ἔχειν τὰ δὲ γίγνεσθαι τῶν ὄντων ἴσως
οὔτε πῦρ οὔτε γῆν οὔτ' [v] ἄλλο τῶν τοιούτων οὐθὲν οὔτ' εἰκὸς
αἴτιον εἶναι οὔτ' [w] ἐκείνους οἰηθῆναι· οὐδ' αὖ τῷ αὐτομάτῳ
καὶ [x] τῇ τύχῃ τοσοῦτον ἐπιτρέψαι πρᾶγμα καλῶς [y] εἶχεν.
Νοῦν [z] δή τις εἰπὼν [a] ἐνεῖναι, καθάπερ ἐν [b] τοῖς ζῴοις, καὶ ἐν 16
τῇ φύσει [c] τὸν αἴτιον [d] τοῦ κόσμου καὶ τῆς τάξεως [e] πάσης
οἷον νήφων ἐφάνη παρ' [f] εἰκῇ λέγοντας τοὺς πρότερον. Φα- 17
νερῶς [g] μὲν οὖν Ἀναξαγόραν ἴσμεν ἁψάμενον τούτων τῶν
λόγων, [h] αἰτίαν [i] δ' ἔχει πρότερον [k] Ἑρμότιμος ὁ Κλαζο-
μένιος εἰπεῖν. Οἱ μὲν οὖν οὕτως ὑπολαμβάνοντες ἅμα [l] τοῦ
καλῶς [n] τὴν αἰτίαν ἀρχὴν εἶναι τῶν ὄντων [o] ἔθεσαν, καὶ τὴν
τοιαύτην ὅθεν ἡ κίνησις ὑπάρχει τοῖς οὖσιν. Ὑποπτεύσειε 4
δ' ἄν τις Ἡσίοδον πρῶτον ζητῆσαι τὸ τοιοῦτον, κἂν εἴ τις
ἄλλος ἔρωτα ἢ ἐπιθυμίαν ἐν τοῖς οὖσιν ἔθηκεν ὡς ἀρχήν, οἷον
καὶ Παρμενίδης· [p] οὗτος γὰρ κατασκευάζων τὴν τοῦ παντὸς
γένεσιν

> [q] πρώτιστον μέν φησιν ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων,

Ἡσίοδος [r] δὲ

> πάντων μὲν πρώτιστα χάος γένετ', [s] αὐτὰρ ἔπειτα
> [t] γαῖ' εὐρύστερνος,—
> ἠδ' [v] ἔρος, ὃς πάντεσσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν,

ὡς δέον ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν [w] τιν' αἰτίαν ἥτις κινήσει καὶ
[x] συνάξει τὰ πράγματα. [y] Τούτους μὲν οὖν πῶς χρὴ δια- 2

[q] πάλιν] πάντες E^b. [r] ἐπ' H^a. [s] post ἀρχήν A^b: τουτέστι τὴν ποιητικὴν τούτων εὖ ἔχειν καὶ καλῶς. [t] γὰρ] μὲν H^a. [v] ἄλλο τι τῶν A^b. [w] ἐκείνους εἰκὸς οἰηθῆναι E.T.H^a.E^b. [x] τῇ add. A^b. [y] ἔχειν E.S.T.H^a.B^b.C^b. [z] δ' εἴ τις E^b. γρ. καὶ νοῦν δ' εἴ τις margo E. [a] ἐνεῖναι E.T.A^b, ἓν εἶναι rc. E^b: ceteri εἶναι. [b] τοῖς om. E.S.B^b.C^b. [c] τὸ A^b. [d] τοῦ A^b: ceteri καὶ τοῦ. [e] πάσης om. H^a. [f] οἰκῇ S. [g] μὲν om. T. [h] αἴτιον E. [i] δ' ἂν ἔχῃ H^a.E^b [k] ὁ κλαζομένιος ἑρμότιμος S. [l] τῷ H^a. [n] τὴν om. H^a. [o] γρ. καὶ ἔθεσαν τὴν τοιαύτην, εἶτα ὅθεν ἡ κίνησις margo E. [p] οὗτος γὰρ A^b, καὶ γὰρ οὕτως E^b: ceteri καὶ γὰρ οὗτος. [q] πρῶτον E.H^a.A^b.E^b. [r] δὲ] μὲν H^a. [s] αὐτὸ H^a. [t] γέα γαῖα E. [v] ἔρως H^a.A^b. [w] τὴν H^a.A^b. [x] συνέξει E.T. [y] τούτοις A^b.

νεῖμαι [z] περὶ τοῦ τίς πρῶτος, ἐξέστω κρίνειν ὕστερον· [a] ἐπεὶ
δὲ καὶ τἀναντία τοῖς ἀγαθοῖς ἐνόντα ἐφαίνετο ἐν τῇ φύσει,
καὶ οὐ μόνον τάξις καὶ τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ ἀταξία καὶ τὸ
αἰσχρόν, καὶ πλείω τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ τὰ φαῦλα τῶν
καλῶν, οὕτως ἄλλος τις φιλίαν εἰσήνεγκε [b] καὶ νεῖκος, ἑκάτε-
3 ρον ἑκατέρων αἴτιον τούτων. Εἰ γάρ τις ἀκολουθοίη καὶ
[c] λαμβάνοι πρὸς τὴν διάνοιαν καὶ μὴ πρὸς ἃ ψελλίζεται λέ-
γων Ἐμπεδοκλῆς, εὑρήσει τὴν μὲν φιλίαν αἰτίαν [d] οὖσαν τῶν
ἀγαθῶν, τὸ δὲ νεῖκος τῶν κακῶν· [e] ὥστ' εἴ τις φαίη τρόπον
τινὰ [f] καὶ λέγειν καὶ πρῶτον λέγειν τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν
ἀρχὰς Ἐμπεδοκλέα, τάχ' ἂν λέγοι καλῶς, εἴπερ τὸ τῶν
ἀγαθῶν [g] ἁπάντων αἴτιον [h] αὐτὸ τἀγαθόν ἐστι [i] καὶ τῶν κα-
4 κῶν τὸ κακόν. Οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ λέγομεν, καὶ μέχρι
τούτου [k] δυοῖν αἰτίαιν [l] ἐφήψαντο [m] ὧν ἡμεῖς διωρίσαμεν ἐν
τοῖς περὶ φύσεως, τῆς τε ὕλης καὶ τοῦ ὅθεν ἡ κίνησις, ἀμυ-
δρῶς μέντοι καὶ οὐθὲν σαφῶς, ἀλλ' οἷον ἐν ταῖς μάχαις οἱ
ἀγύμναστοι ποιοῦσιν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι περιφερόμενοι τύ-
πτουσι πολλάκις καλὰς πληγάς, ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνοι ἀπὸ ἐπι-
στήμης οὔτε [n] οὗτοι ἐοίκασιν [o] εἰδόσι λέγειν [p] ὅ τι λέγουσιν·
σχεδὸν γὰρ οὐθὲν χρώμενοι φαίνονται τούτοις ἀλλ' [q] ἢ κατὰ
5 μικρόν. Ἀναξαγόρας τε [r] γὰρ μηχανῇ χρῆται τῷ νῷ πρὸς
τὴν κοσμοποιίαν, [s] καὶ ὅταν ἀπορήσῃ [t] διὰ τίν' αἰτίαν ἐξ
ἀνάγκης ἐστί, τότε [v] παρέλκει αὐτόν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις
πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τῶν γιγνομένων ἢ νοῦν. Καὶ Ἐμ-
πεδοκλῆς [w] ἐπὶ πλέον μὲν [x] τούτου χρῆται τοῖς αἰτίοις, οὐ
μὴν οὔθ' ἱκανῶς, οὔτ' ἐν τούτοις [y] εὑρίσκει τὸ ὁμολογούμενον.
6 Πολλαχοῦ γοῦν αὐτῷ ἡ μὲν φιλία διακρίνει, τὸ δὲ νεῖκος

[z] παρὰ H^a. [a] ἐπειδὴ H^b. [b] καὶ τὸ νεῖκος ἑκάτερον ἑκατέρω H^a. [c] λαμβάνει H^a.A^b. [d] οὖσαν om. H^a.E^b. [e] ὡς H^a. [f] καὶ λέγειν καὶ om. H^a. [g] πάντων A^b. [h] αὐτῷ T. [i] καὶ—κακόν om. A^b. [k] δυοῖν A^b : vulgo δυεῖν. [l] ἐφήψαντο om. A^b, qui ἡμμένοι φαίνονται post φύσεως. [m] ὡς T. [n] αὐτοὶ T. [o] εἰδέναι, omisso λέγειν, A^b. [p] ὅ τι] ἃ H^a. [q] ἢ om. F^b. [r] γὰρ om. H^a. [s] καὶ ὅταν ἀπορήσῃ] ὅταν γὰρ ἀπορήσει H^a, ὅταν ἀπορήσῃ γὰρ E.T. [t] διὰ—ἐστί om. A^b. et margo E. [v] ἕλκει T.H^a.E^b. et pr. E. [w] ἐπὶ] δὲ ἐπὶ T, μὲν πρὸς H^a. [x] χρῆται τούτου A^b, τούτῳ χρῆται H^a. [y] ἐξευρίσκει A^b.

συγκρίνει. [y]Ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰ στοιχεῖα [z]διίστηται τὸ
πᾶν ὑπὸ τοῦ νείκους, [a]τό τε πῦρ [b]εἰς ἓν συγκρίνεται καὶ τῶν
ἄλλων στοιχείων ἕκαστον· ὅταν δὲ [c]πάλιν [d]πάντα ὑπὸ τῆς
φιλίας συνίωσιν εἰς τὸ ἕν, ἀναγκαῖον [e]ἐξ ἑκάστου τὰ μόρια
διακρίνεσθαι πάλιν. Ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν παρὰ [f]τοὺς πρό- 7
τερον πρῶτος ταύτην τὴν αἰτίαν διελὼν εἰσήνεγκεν, οὐ μίαν
ποιήσας τὴν [g]τῆς κινήσεως ἀρχὴν ἀλλ' ἑτέρας τε καὶ ἐναν-
τίας. Ἔτι δὲ τὰ ὡς ἐν ὕλης εἴδει λεγόμενα στοιχεῖα τέτταρα 8
πρῶτος εἶπεν· οὐ μὴν χρῆταί γε τέτταρσιν, ἀλλ' ὡς δυσὶν
οὖσι [h]μόνοις, πυρὶ μὲν καθ' αὑτό, τοῖς δ' ἀντικειμένοις ὡς μιᾷ
φύσει, γῇ τε [i]καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι. Λάβοι δ' ἄν τις αὐτὸ
θεωρῶν ἐκ τῶν ἐπῶν. Οὗτος μὲν οὖν, ὥσπερ λέγομεν, [k]οὕτω 9
τε καὶ [l]τοσαύτας εἴρηκεν ἀρχάς· Λεύκιππος δὲ καὶ ὁ ἑταῖρος
αὐτοῦ Δημόκριτος στοιχεῖα μὲν τὸ πλῆρες καὶ τὸ κενὸν εἶναί
φασι, [m]λέγοντες τὸ μὲν ὂν τὸ δὲ μὴ ὄν, τούτων δὲ τὸ μὲν
πλῆρες καὶ στερεὸν τὸ ὄν, τὸ δὲ κενόν [n]γε [o]καὶ μανὸν τὸ μὴ
ὄν (διὸ καὶ οὐθὲν μᾶλλον τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος εἶναί φασιν,
ὅτι οὐδὲ τὸ κενὸν τοῦ σώματος), αἴτια δὲ τῶν ὄντων [p]ταῦτα
ὡς [q]ὕλην. Καὶ καθάπερ οἱ ἓν ποιοῦντες τὴν ὑποκειμένην οὐ- 10
σίαν τἆλλα τοῖς πάθεσιν [r]αὐτῆς γεννῶσι, τὸ μανὸν καὶ τὸ
πυκνὸν ἀρχὰς [s]τιθέμενοι [t]τῶν παθημάτων, τὸν αὐτὸν τρόπον
καὶ οὗτοι τὰς διαφορὰς αἰτίας τῶν ἄλλων εἶναί φασιν. Ταύ- 11
τας μέντοι τρεῖς εἶναι λέγουσι, σχῆμά τε καὶ τάξιν καὶ
θέσιν· [v]διαφέρειν γάρ [w]φασι τὸ ὂν [x]ῥυσμῷ καὶ [y]διαθιγῇ
καὶ τροπῇ μόνον. Τούτων δὲ ὁ μὲν [z]ῥυσμὸς σχῆμά ἐστιν, ἡ
δὲ διαθιγὴ τάξις, ἡ δὲ τροπὴ θέσις· διαφέρει [a]γὰρ τὸ μὲν Α
τοῦ Ν σχήματι, τὸ δὲ ΑΝ τοῦ ΝΑ τάξει, τὸ δὲ Ζ τοῦ Ν
θέσει. Περὶ δὲ κινήσεως, ὅθεν ἢ πῶς ὑπάρχει τοῖς οὖσι, καὶ 12

[z] διΐσταται Ha. [a] τότε τὸ E.T. [b] εἰς ἓν om. T. [c] πάλιν om. Ha.
[d] πάντα om. E.Eb. [e] ἐξ om. Ha. [f] τοὺς] τὸ Ab. [g] τῆς] τε T.
[h] μόνον Ha.Eb. [i] καὶ post τε om. Ha.Eb. [k] οὕτως T. [l] τοιαύτας Ha.
[m] λέγοντες τὸ Ab: ceteri λέγοντες οἷον τό. [n] τε E, om. Ha.Ab.Eb.
[o] καὶ μανὸν om. Ab. [p] ταῦτά γε ὡς Ab, ταῦτά ante τῶν T. [q] ὕλη Ha.Eb.
[r] αὐτοῖς Eb. [s] ποιούμενοι Ha. [t] τῶν παθημάτων ante ἀρχάς Ab.
[v] διαφέρει E.Ha.Eb. [w] φησι E.Ha. [x] ῥοισμῷ Ab. [y] διαθηγῇ E.T.Eb.
[z] ῥοισμὸς Ab. [a] γὰρ om. Ha.

οὗτοι παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ῥαθύμως [b]ἀφεῖσαν. Περὶ
μὲν [c]οὖν τῶν δύο αἰτιῶν, ὥσπερ λέγομεν, ἐπὶ τοσοῦτον ἔοι-
κεν ἐζητῆσθαι [d]παρὰ τῶν πρότερον.

5 Ἐν δὲ τούτοις καὶ πρὸ τούτων οἱ καλούμενοι Πυθαγόρειοι
τῶν μαθημάτων ἁψάμενοι [e]πρῶτοι [f]ταῦτα [g]προήγαγον, καὶ
ἐντραφέντες ἐν αὐτοῖς τὰς τούτων ἀρχὰς [h]τῶν ὄντων ἀρχὰς
2 ᾠήθησαν εἶναι πάντων. Ἐπεὶ δὲ τούτων οἱ ἀριθμοὶ φύσει
πρῶτοι, ἐν δὲ [i]τοῖς ἀριθμοῖς ἐδόκουν θεωρεῖν ὁμοιώματα
πολλὰ τοῖς οὖσι καὶ γιγνομένοις, μᾶλλον ἢ ἐν πυρὶ καὶ γῇ
καὶ ὕδατι, ὅτι τὸ μὲν τοιονδὶ τῶν ἀριθμῶν πάθος δικαιοσύνη,
τὸ δὲ τοιονδὶ [k]ψυχὴ καὶ νοῦς, ἕτερον δὲ καιρὸς καὶ τῶν ἄλ-
λων ὡς εἰπεῖν ἕκαστον ὁμοίως· ἔτι δὲ τῶν [l]ἁρμονικῶν ἐν ἀρι-
θμοῖς ὁρῶντες [m]τὰ πάθη καὶ τοὺς λόγους, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα
τοῖς ἀριθμοῖς [n]ἐφαίνετο [o]τὴν φύσιν [p]ἀφωμοιῶσθαι [q]πᾶσαν,
οἱ δ᾽ ἀριθμοὶ πάσης τῆς φύσεως πρῶτοι, τὰ τῶν ἀριθμῶν
στοιχεῖα τῶν ὄντων στοιχεῖα πάντων [r]εἶναι ὑπέλαβον, καὶ
τὸν ὅλον οὐρανὸν ἁρμονίαν εἶναι καὶ ἀριθμόν· καὶ ὅσα [s]εἶχον
ὁμολογούμενα [t]δεικνύναι ἔν τε τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς ἁρμο-
νίαις πρὸς τὰ τοῦ οὐρανοῦ πάθη καὶ μέρη καὶ πρὸς τὴν [v]ὅλην
3 διακόσμησιν, ταῦτα συνάγοντες ἐφήρμοττον. Κἂν εἴ τί [w]που
[x]διέλειπε, [y]προσεγλίχοντο τοῦ [z]συνειρομένην [a]πᾶσαν αὐτοῖς
εἶναι τὴν πραγματείαν. Λέγω δ᾽ [b]οἷον, ἐπειδὴ τέλειον ἡ
δεκὰς [c]εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶσαν περιειληφέναι τὴν τῶν ἀριθμῶν
φύσιν, [d]καὶ τὰ φερόμενα κατὰ τὸν οὐρανὸν δέκα μὲν εἶναί
φασιν, ὄντων δὲ ἐννέα [e]μόνον τῶν φανερῶν διὰ τοῦτο δεκάτην

[b] ἀφῆσαν E^b. [c] οὖν τούτων τῶν F^b. [d] παρὰ τῶν add. A^b. [e] πρῶτον T.H^a.A^b. [f] ταῦτά τε πρ. A^b.C^b. [g] προῆγον E.T.H^a.E^b. [h] τῶν] τὰς S. τῶν ὄντων ἀρχὰς om. A^b. [i] τοῖς ἀριθμοῖς] τούτοις A^b. [k] ψυχή τε καὶ A^b. [l] ἁρμονιῶν S.H^a.B^b.C^b.E^b. [m] τὰ πάθη] καὶ τὰ πάθη H^a. [n] ἐφαίνοντο A^b. [o] τὴν φύσιν om. S.B^b.C^b. [p] ἀφομοιῶσθαι A^b, ἀφομοιωθῆναι E S.B^b.C^b. [q] πᾶσιν E.S.H^a.B^b. [r] ὑπέλαβον εἶναι A^b. [s] εἶχεν S.A^b.C^b. [t] δεικνύναι om. A^b. [v] ἄλλην T.H^a.E^b. [w] που om. A^b. [x] διέλιπε S.C^b.E^b, διέλιπον T. [y] προσεπεγλίχοντο E. [z] συνηρημένην S.B^b.C^b, συνηρμοσμένην E^b. [a] εἶναι πᾶσαν αὐτοῖς T, αὐτοῖς πᾶσαν εἶναι H^a. [b] οἷον om. H^a. [c] εἶναι—φύσιν om. A^b. [d] καὶ τὰ φ.] καταφερόμενα S. [e] μόνων E.H^a.A^b, μὲν μόνον C^b.

τὴν ἀντίχθονα ποιοῦσιν. Διώρισται δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέ- 4
ροις ἡμῖν ἀκριβέστερον. Ἀλλ' οὗ δὴ χάριν ἐπερχόμεθα, τοῦτό ἐστιν, ὅπως λάβωμεν καὶ παρὰ τούτων τίνας εἶναι τιθέασι τὰς ἀρχὰς καὶ πῶς εἰς τὰς εἰρημένας ἐμπίπτουσιν αἰτίας. Φαίνονται [f]δὴ καὶ οὗτοι τὸν ἀριθμὸν νομίζοντες ἀρχὴν 5
εἶναι καὶ ὡς ὕλην τοῖς οὖσι καὶ ὡς πάθη τε καὶ ἕξεις, τοῦ δὲ ἀριθμοῦ στοιχεῖα τό [g]τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν, τούτων δὲ τὸ μὲν [h]πεπερασμένον τὸ δὲ ἄπειρον, τὸ δ' ἓν ἐξ ἀμφοτέρων εἶναι τούτων ([i]καὶ γὰρ ἄρτιον εἶναι καὶ περιττόν), τὸν δ' ἀριθμὸν ἐκ τοῦ ἑνός, [k]ἀριθμοὺς δέ, καθάπερ εἴρηται, τὸν ὅλον οὐρανόν. Ἕτεροι δὲ τῶν αὐτῶν τούτων τὰς ἀρχὰς δέκα λέ- 6
γουσιν εἶναι τὰς κατὰ [l]συστοιχίαν λεγομένας, πέρας [m]καὶ ἄπειρον, περιττὸν [m]καὶ ἄρτιον, ἓν [m]καὶ πλῆθος, δεξιὸν [m]καὶ ἀριστερόν, ἄρρεν [m]καὶ θῆλυ, ἠρεμοῦν [m]καὶ κινούμενον, εὐθὺ [m]καὶ καμπύλον, φῶς [m]καὶ σκότος, ἀγαθὸν [m]καὶ κακόν, τετράγωνον [m]καὶ ἑτερόμηκες. Ὅνπερ τρόπον ἔοικε καὶ Ἀλ- 7
κμαίων ὁ Κροτωνιάτης ὑπολαβεῖν, καὶ ἤτοι οὗτος παρ' ἐκείνων ἢ ἐκεῖνοι παρὰ τούτου παρέλαβον τὸν λόγον τοῦτον· καὶ γὰρ [n]ἐγένετο τὴν ἡλικίαν Ἀλκμαίων ἐπὶ γέροντι Πυθαγόρᾳ, ἀπεφήνατο δὲ παραπλησίως τούτοις· φησὶ γὰρ εἶναι δύο τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων, [o]λέγων τὰς ἐναντιότητας οὐχ ὥσπερ οὗτοι [p]διωρισμένας ἀλλὰ τὰς τυχούσας, οἷον λευκὸν μέλαν, γλυκὺ πικρόν, ἀγαθὸν κακόν, [q]μικρὸν μέγα. [r]Οὗτος 8
μὲν [s]οὖν ἀδιορίστως [t]ἐπέρριψε περὶ τῶν λοιπῶν, οἱ δὲ Πυθαγόρειοι καὶ πόσαι καὶ τίνες αἱ ἐναντιώσεις ἀπεφήναντο. Παρὰ μὲν οὖν τούτων [v]ἀμφοῖν τοσοῦτον ἔστι λαβεῖν, ὅτι τἀναντία ἀρχαὶ τῶν ὄντων· [w]τὸ δ' ὅσαι [x]παρὰ τῶν ἑτέρων, καὶ τίνες αὗταί εἰσιν. Πῶς μέντοι πρὸς τὰς εἰρημένας αἰτίας 9
ἐνδέχεται [y]συναγαγεῖν, σαφῶς μὲν οὐ διήρθρωται παρ' ἐκεί-

[f] δὲ A^b.E^b. [g] τε add. A^b. [h] ἄπειρον τὸ δὲ πεπερασμένον A^b. [i] καὶ—περιττόν om. A^b. [k] ἀριθμὸν S. [l] συστοιχείαν T.A^b. [m] πέρας—ἑτερόμηκες] καὶ add. A^b. [n] ἐγίνετο C^b. ἐγένετο τὴν ἡλικίαν et mox ἐπὶ γέροντι Πυθαγόρᾳ et δὲ om. A^b. [o] λέγω C^b. [p] διωρισμένως S.B^b. [q] μέγα μικρόν A^b. [r] οὕτως E^b. [s] οὖν om. E^b. [t] ἀπέρριψε C^b.E^b. [v] ἀμφοῖν μὲν τοσοῦτον A^b. [w] τὸ—ἑτέρων om. A^b. [x] περὶ E^b. [y] συναγαγεῖν A^b: ceteri συνάγειν.

*νων, ἐοίκασι δ' ὡς ἐν ὕλης εἴδει τὰ στοιχεῖα τάττειν· ἐκ τού-
των γὰρ ὡς ἐνυπαρχόντων συνεστάναι καὶ πεπλάσθαι* [z]*φασὶ*
10 *τὴν οὐσίαν. Τῶν μὲν οὖν παλαιῶν καὶ πλείω* [a]*λεγόντων τὰ
στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐκ τούτων ἱκανόν ἐστι θεωρῆσαι τὴν
διάνοιαν· εἰσὶ δέ τινες οἳ περὶ τοῦ παντὸς ὡς ἂν μιᾶς οὔσης*
[b]*φύσεως ἀπεφήναντο, τρόπον δὲ οὐ τὸν αὐτὸν πάντες οὔτε*
11 *τοῦ καλῶς οὔτε τοῦ κατὰ* [c]*τὴν φύσιν. Εἰς μὲν οὖν τὴν νῦν
σκέψιν τῶν αἰτίων οὐδαμῶς συναρμόττει περὶ αὐτῶν ὁ λόγος·
οὐ γὰρ ὥσπερ ἔνιοι τῶν φυσιολόγων ἓν ὑποθέμενοι τὸ ὂν
ὅμως γεννῶσιν ὡς ἐξ ὕλης τοῦ ἑνός, ἀλλ' ἕτερον τρόπον οὗτοι
λέγουσιν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ προστιθέασι κίνησιν, γεννῶντές*
[d]*γε τὸ πᾶν, οὗτοι δὲ ἀκίνητον εἶναί φασιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ*
12 *τοσοῦτόν γε οἰκεῖόν ἐστι τῇ νῦν σκέψει. Παρμενίδης μὲν*
[e]*γὰρ ἔοικε τοῦ κατα* [f]*τὸν λόγον ἑνὸς ἅπτεσθαι, Μέλισσος δὲ
τοῦ κατὰ τὴν ὕλην· διὸ καὶ ὁ μὲν πεπερασμένον, ὁ δ' ἄπειρόν
φησιν εἶναι αὐτό· Ξενοφάνης δὲ πρῶτος τούτων ἑνίσας (ὁ
γὰρ* [g] *Παρμενίδης τούτου λέγεται μαθητής) οὐθὲν* [h]*διεσαφή-
νισεν,* [i]*οὐδὲ τῆς φύσεως* [k]*τούτων οὐδετέρας ἔοικε* [l]*θιγεῖν, ἀλλ'
εἰς* [m]*τὸν ὅλον οὐρανὸν ἀποβλέψας τὸ ἓν εἶναί φησι* [n]*τὸν*
13 *θεόν.* [o]*Οὗτοι μὲν οὖν, καθάπερ εἴπομεν,* [p]*ἀφετέοι πρὸς τὴν
νῦν* [q]*παροῦσαν ζήτησιν, οἱ μὲν δύο καὶ πάμπαν ὡς ὄντες μι-
κρὸν ἀγροικότεροι, Ξενοφάνης καὶ Μέλισσος· Παρμενίδης
δὲ μᾶλλον* [r]*βλέπων* [s]*ἔοικέ που λέγειν· παρὰ γὰρ τὸ ὂν τὸ
μὴ ὂν οὐθὲν ἀξιῶν εἶναι, ἐξ ἀνάγκης ἓν οἴεται εἶναι τὸ ὂν καὶ
ἄλλο οὐθέν (περὶ οὗ* [t]*σαφεστέρως ἐν τοῖς περὶ φύσεως εἰρή-
καμεν), ἀναγκαζόμενος δ' ἀκολουθεῖν τοῖς φαινομένοις, καὶ τὸ
ἓν μὲν κατὰ* [v]*τὸν λόγον, πλείω δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν* [w]*ὑπο-
λαμβάνων εἶναι, δύο τὰς αἰτίας καὶ δύο* [x]*τὰς ἀρχὰς* [y]*πάλιν*

[z] *φησὶ* T.C^b. [a] *τὰ στοιχεῖα λεγόντων* E.S.T.H^a.E^b. [b] *φύσεως* om. S, *τῆς φύσεως* T. [c] *τὴν* om. H^a.E^b. [d] *γε* om. S.T.A^b. [e] *γὰρ* om. S. [f] *τὸν* om. T.H^a.A^b.E^b. [g] *παρμενίδης ὃς τούτου* E.T.E^b. [h] *διεσάφησεν* T. [i] *οὔτε* A^b. [k] *τούτων* post *ἔοικε* A^b. [l] *θιγεῖν* ante *ἔοικε* S.B^b.C^b. [m] *ὅλον τὸν* E^b. [n] *τὸν θεόν* om. A^b. [o] *οὕτω* T. [p] *ἀφετείναντο* S.B^b, *ἀπεφήναντο* C^b. [q] *παροῦσαν* add. A^b. [r] *βλέπων* om. E. [s] *που λέγειν ἔοικε* E^b. [t] *σαφέστερον* T.A^b. [v] *τὸν* om. T. [w] *ὑπολαβὼν* A^b. [x] *τὰς* ante *ἀρχὰς* om. A^b. [y] *τίθησι πάλιν* S.B^b.C^b.

τίθησι, θερμὸν καὶ ψυχρόν, οἷον πῦρ καὶ γῆν λέγων· τούτων δὲ [z]*κατὰ μὲν τὸ ὂν τὸ θερμὸν τάττει, θάτερον δὲ κατὰ τὸ μὴ ὄν.* Ἐκ *μὲν οὖν τῶν εἰρημένων καὶ* [a]*παρὰ τῶν* [b]*συνη-* 14
δρευκότων ἤδη τῷ λόγῳ σοφῶν [c] *τοσαῦτα παρειλήφαμεν, παρὰ μὲν τῶν πρώτων σωματικήν τε τὴν ἀρχὴν (ὕδωρ γὰρ καὶ πῦρ καὶ τὰ τοιαῦτα σώματά ἐστιν), καὶ τῶν μὲν μίαν τῶν δὲ* [d]*πλείους ἀρχὰς τὰς σωματικάς, ἀμφοτέρων μέντοι ταύτας* [e]*ὡς ἐν ὕλης εἴδει τιθέντων, παρὰ δέ τινων ταύτην τε* [f]*τὴν αἰτίαν τιθέντων καὶ πρὸς ταύτῃ τὴν ὅθεν ἡ κίνησις, καὶ ταύτην* [g]*παρὰ τῶν μὲν μίαν παρὰ τῶν δὲ δύο.* Μέχρι *μὲν* 15
οὖν τῶν Ἰταλικῶν *καὶ χωρὶς ἐκείνων* [h] *μετριώτερον εἰρήκασιν οἱ ἄλλοι* [i]*περὶ αὐτῶν, πλὴν ὥσπερ εἴπομεν,* [k] *δυοῖν* [l]*τε αἰτίαιν τυγχάνουσι κεχρημένοι, καὶ τούτων τὴν ἑτέραν οἱ μὲν μίαν οἱ δὲ δύο ποιοῦσι, τὴν ὅθεν ἡ κίνησις· οἱ δὲ* Πυθαγόρειοι *δύο μὲν τὰς ἀρχὰς κατὰ τὸν αὐτὸν εἰρήκασι τρόπον, τοσοῦτον* [m] *δὲ προσεπέθεσαν, ὃ καὶ ἴδιόν* [n] *ἐστιν αὐτῶν, ὅτι τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ ἄπειρον* [o]*καὶ τὸ ἓν οὐχ ἑτέρας τινὰς ᾠήθησαν* [p]*εἶναι φύσεις, οἷον πῦρ ἢ γῆν ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἄπειρον καὶ αὐτὸ τὸ ἓν οὐσίαν εἶναι τούτων ὧν κατηγοροῦνται, διὸ καὶ ἀριθμὸν εἶναι τὴν οὐσίαν* [q]*ἁπάντων.* Περί 16
τε τούτων οὖν [r]*τοῦτον ἀπεφήναντο τὸν τρόπον, καὶ περὶ τοῦ τί ἐστιν ἤρξαντο μὲν λέγειν καὶ ὁρίζεσθαι, λίαν δ' ἁπλῶς ἐπραγματεύθησαν.* Ὡρίζοντό [s]*τε γὰρ ἐπιπολαίως, καὶ ᾧ* [t]*πρώτῳ* [v]*ὑπάρξειεν ὁ λεχθεὶς ὅρος, τοῦτ' εἶναι τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος* [w] *ἐνόμιζον, ὥσπερ εἴ τις οἴοιτο ταὐτὸν εἶναι διπλάσιον καὶ τὴν δυάδα,* [x] *διότι πρῶτον ὑπάρχει τοῖς* [y] *δυσὶ τὸ διπλάσιον.* Ἀλλ' *οὐ ταὐτὸν ἴσως* [z]*ἐστὶ τὸ εἶναι διπλα-* 17

[z] *κατὰ μὲν* Ab: ceteri *τὸ μὲν κατὰ.* [a] *περὶ* Eb. [b] *συνεδρευκότων* Ab. [c] *τοσαῦτα* Ab: vulgo *ταῦτα.* [d] *πλ. τὰς ἀρχὰς τὰς* Ab.Eb. [e] *ὥσπερ ὕλης εἴδη* T. [f] *τὴν* ante *αἰτίαν* om. T. [g] *παρ' ὧν μὲν μίαν παρ' ὧν* Ab. [h] *μαλακώτερον* Ab.Fb. et *γρ.* E. [i] *περὶ τῶν αὐτῶν* E.S.T.Bb.Cb. [k] *δυεῖν* T. [l] *τε* om. Fb. [m] *δὲ* om. T. [n] *ἐστιν αὐτῶν* Ab: vulgo *αὐτῶν ἐστίν.* [o] *καὶ τὸ ἓν* om. E.S.T.Bb.Cb.Eb. [p] *φύσεις εἶναι* Eb. [q] *πάντων* Ab. [r] *ἀπεφήναντο τοῦτον* Ab. [s] *τε* om. T. [t] *πρώτως* Ab. [v] *ὑπάρξειν* T. [w] *ἐνόμιζον* Ab: ceteri *ἐνόμισαν.* [x] *ὅτι* S. [y] *δύο* Ab. [z] *ἐστὶ* om. Eb, ante *ἴσως* ponit Ab.

σίῳ καὶ δυάδι· εἰ δὲ μή, πολλὰ τὸ ἓν ἔσται, ὃ κἀκείνοις συνέβαινεν. Παρὰ μὲν οὖν τῶν [a] πρότερον καὶ τῶν ἄλλων τοσαῦτα ἔστι λαβεῖν.

6 Μετὰ δὲ τὰς εἰρημένας φιλοσοφίας ἡ Πλάτωνος [b] ἐπεγένετο πραγματεία, τὰ μὲν πολλὰ τούτοις ἀκολουθοῦσα, τὰ δὲ καὶ ἴδια παρὰ τὴν τῶν Ἰταλικῶν ἔχουσα φιλοσοφίαν.
2 Ἐκ νέου [c] τε γὰρ [d] συνήθης γενόμενος πρῶτον Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτείοις δόξαις, ὡς ἁπάντων τῶν αἰσθητῶν ἀεὶ ῥεόντων καὶ ἐπιστήμης περὶ αὐτῶν οὐκ οὔσης, ταῦτα μὲν καὶ ὕστερον [e] οὕτως ὑπέλαβεν· Σωκράτους δὲ περὶ μὲν τὰ ἠθικὰ πραγματευομένου, περὶ δὲ τῆς ὅλης φύσεως οὐθέν, ἐν [f] μέντοι τούτοις τὸ καθόλου ζητοῦντος καὶ περὶ ὁρισμῶν ἐπιστήσαντος πρώτου τὴν διάνοιαν, [g] ἐκεῖνον ἀποδεξάμενος διὰ τὸ τοιοῦτον ὑπέλαβεν ὡς περὶ ἑτέρων τοῦτο [h] γινόμενον καὶ οὐ τῶν αἰσθητῶν τινός· ἀδύνατον γὰρ εἶναι τὸν κοινὸν [i] ὅρον τῶν
3 αἰσθητῶν τινός, ἀεί γε μεταβαλλόντων. [k] Οὗτος [l] μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ἰδέας προσηγόρευσε, τὰ δ' αἰσθητὰ παρὰ ταῦτα καὶ κατὰ ταῦτα λέγεσθαι πάντα· κατὰ μέθεξιν γὰρ εἶναι τὰ πολλὰ τῶν [m] συνωνύμων τοῖς εἴδεσιν. Τὴν δὲ μέθεξιν τοὔνομα μόνον [n] μετέβαλεν· οἱ μὲν γὰρ Πυθαγόρειοι [o] μιμήσει τὰ ὄντα φασὶν εἶναι τῶν ἀριθμῶν, Πλάτων δὲ με-
4 θέξει, [p] τοὔνομα μεταβαλών. Τὴν μέντοι [q] γε μέθεξιν ἢ τὴν μίμησιν, [r] ἥτις ἂν εἴη τῶν εἰδῶν, [s] ἀφεῖσαν [t] ἐν κοινῷ ζητεῖν. Ἔτι δὲ παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ εἴδη τὰ μαθηματικὰ τῶν πραγμάτων εἶναί [v] φησι μεταξύ, διαφέροντα τῶν μὲν αἰσθητῶν τῷ ἀΐδια καὶ ἀκίνητα εἶναι, τῶν δ' εἰδῶν τῷ τὰ μὲν πόλλ'
5 [w] ἄττα ὅμοια εἶναι τὸ δὲ εἶδος αὐτὸ ἓν ἕκαστον μόνον. Ἐπεὶ

[a] προτέρων E^b.F^b. [b] ἐγένετο S. [c] τε om. A^b. [d] συνήθης γενόμενος A^b: ceteri συγγενόμενος. [e] οὗτος E, οὔτε B^b. [f] μέντοι] δὲ A^b. [g] ἐκείνων E^b. [h] γινόμενων καὶ οὐ περὶ τῶν αἰσθητῶν. ἀδύνατον A^b. [i] ὅρον] λόγον E.S.B^b.C^b.E^b. [k] οὕτως S.A^b.C^b.E^b. [l] τὰ μὲν οὖν A^b. [m] συνωνύμων τοῖς A^b.F^b. et γρ. E: ceteri συνωνύμων ὁμώνυμα τοῖς. [n] μετέβαλλεν T, μετέλαβεν A^b.F^b. μεταβάλλων E^b. [o] μίμησιν T. [p] τοὔνομα μεταβαλών om. A^b. [q] γε om. A^b. [r] ἥτις] τίς E^b. [s] ἀφῆσαν A^b. [t] ἐκ κοινῶν S.B^b.C^b. [v] φασι E^b. [w] ἄττα] τὰ A^b, om. F^b.

δ' αἴτια τὰ εἴδη τοῖς ἄλλοις, τἀκείνων στοιχεῖα [x] πάντων ᾠήθη τῶν ὄντων εἶναι στοιχεῖα. Ὡς μὲν οὖν ὕλην τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν εἶναι ἀρχάς, ὡς δ' οὐσίαν τὸ ἕν· ἐξ ἐκείνων [y] γὰρ κατὰ μέθεξιν τοῦ ἑνὸς τὰ εἴδη εἶναι τοὺς ἀριθμούς.
Τὸ μέντοι γε ἓν οὐσίαν εἶναι, καὶ μὴ ἕτερόν [z] γέ τι [a] ὂν λέ- 6
γεσθαι [b] ἕν, παραπλησίως τοῖς Πυθαγορείοις ἔλεγε, καὶ τὸ τοὺς ἀριθμοὺς αἰτίους εἶναι τοῖς [c] ἄλλοις τῆς οὐσίας ὡσαύτως ἐκείνοις· τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀπείρου ὡς ἑνὸς δυάδα ποιῆσαι [d] καὶ τὸ ἄπειρον ἐκ μεγάλου καὶ μικροῦ, τοῦτ' ἴδιον· καὶ [e] ὅτι ὁ μὲν τοὺς ἀριθμοὺς παρὰ τὰ αἰσθητά, οἱ δ' ἀριθμοὺς εἶναί φασιν αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ τὰ μαθηματικὰ μεταξὺ τού-
των οὐ τιθέασιν. Τὸ μὲν οὖν τὸ ἓν καὶ [f] τοὺς ἀριθμοὺς παρὰ 7
τὰ πράγματα ποιῆσαι, καὶ μὴ ὥσπερ οἱ [g] Πυθαγόρειοι, καὶ ἡ τῶν εἰδῶν εἰσαγωγὴ διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἐγένετο σκέψιν (οἱ γὰρ πρότεροι διαλεκτικῆς οὐ μετεῖχον), τὸ δὲ δυάδα ποιῆσαι [h] τὴν ἑτέραν φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἀριθμοὺς ἔξω τῶν πρώτων εὐφυῶς ἐξ αὐτῆς γεννᾶσθαι, ὥσπερ ἔκ τινος ἐκμα-
γείου. Καίτοι [i] συμβαίνει γ' ἐναντίως· οὐ γὰρ εὔλογον οὕ- 8
τως. [k] Οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ὕλης πολλὰ ποιοῦσιν, τὸ δ' εἶδος ἅπαξ γεννᾷ μόνον, φαίνεται δ' ἐκ μιᾶς ὕλης μία τράπεζα, ὁ δὲ τὸ εἶδος ἐπιφέρων εἷς ὢν πολλὰς ποιεῖ. Ὁμοίως δ' ἔχει καὶ τὸ ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ· τὸ μὲν γὰρ [l] θῆλυ ὑπὸ μιᾶς πληροῦται ὀχείας, τὸ δ' ἄρρεν πολλὰ πληροῖ· καίτοι ταῦτα μιμήματα τῶν ἀρχῶν ἐκείνων ἐστίν. Πλάτων μὲν οὖν περὶ 9
τῶν ζητουμένων οὕτω [m] διώρισεν· φανερὸν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι δυοῖν αἰτίαιν μόνον [n] κέχρηται, τῇ τε τοῦ τί ἐστι καὶ τῇ κατὰ τὴν ὕλην· τὰ γὰρ εἴδη τοῦ τί ἐστιν αἴτια τοῖς ἄλλοις,
τοῖς δ' εἴδεσι τὸ ἕν. Καὶ τίς ἡ ὕλη ἡ ὑποκειμένη, καθ' ἧς τὰ 10
εἴδη [o] μὲν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τὸ δ' ἓν ἐν τοῖς εἴδεσι λέγεται,

[x] ἁπάντων τῶν ὄντων ᾠήθη A^b. [y] γὰρ τὰ κατὰ T. [z] γε add. A^b.F^b. [a] ὂν] τὸ ὂν E. [b] ἓν A^b.E^b.F^b, om. T: ceteri εἶναι. [c] ὅλοις T. γρ. τῆς ὅλης οὐσίας E. [d] καὶ τὸ A^b: ceteri τὸ δ'. [e] ὅτι A^b: ceteri ἔτι. [f] τὸν ἀριθμὸν A^b.H^b. [g] πυθαγορικοὶ F^b. [h] τὴν] καὶ τὴν S. [i] γε συμβαίνει T. [k] οἱ A^b: ceteri νῦν. [l] θῆλυ add. A^b. [m] διώριζε A^b. [n] κέχρηται A^b, κεχρημένος T. et, addito ἐστι ante μόνον, ceteri. [o] μὲν] τὰ μὲν omnes præter A^b.

[p]ὅτι [q]αὕτη δυάς ἐστι, τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. Ἔτι [r]δὲ τὴν τοῦ εὖ καὶ τοῦ κακῶς αἰτίαν τοῖς στοιχείοις ἀπέδωκεν ἑκατέροις ἑκατέραν, [s]ὥσπερ φαμὲν καὶ τῶν προτέρων ἐπιζητῆσαί τινας [t]φιλοσόφων, οἷον Ἐμπεδοκλέα καὶ Ἀναξαγόραν.

7 Συντόμως μὲν οὖν καὶ κεφαλαιωδῶς ἐπεληλύθαμεν τίνες τε καὶ πῶς τυγχάνουσιν εἰρηκότες περί τε [v]τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ἀληθείας· ὅμως δὲ [w]τοσοῦτόν [x]γ' ἔχομεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι τῶν λεγόντων περὶ ἀρχῆς καὶ αἰτίας οὐθεὶς ἔξω τῶν ἐν τοῖς [y]περὶ φύσεως ἡμῖν διωρισμένων εἴρηκεν, ἀλλὰ πάντες ἀμυδρῶς μὲν
2 ἐκείνων δέ πως φαίνονται θιγγάνοντες. Οἱ μὲν γὰρ ὡς ὕλην τὴν ἀρχὴν λέγουσιν, [z]ἄν τε μίαν [z]ἄν τε πλείους ὑποθῶσι, καὶ ἐάν τε σῶμα ἐάν τε [a]ἀσώματον τιθῶσιν, οἷον Πλάτων μὲν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγων, οἱ δ' Ἰταλικοὶ τὸ ἄπειρον, Ἐμπεδοκλῆς δὲ πῦρ καὶ γῆν καὶ [b]ὕδωρ καὶ
3 ἀέρα, Ἀναξαγόρας δὲ τὴν τῶν ὁμοιομερῶν ἀπειρίαν. Οὗτοί τε δὴ πάντες τῆς τοιαύτης αἰτίας ἡμμένοι εἰσί, καὶ ἔτι ὅσοι ἀέρα ἢ πῦρ ἢ ὕδωρ ἢ πυρὸς μὲν πυκνότερον ἀέρος δὲ λεπτότερον· καὶ γὰρ τοιοῦτόν τινες εἰρήκασιν εἶναι τὸ πρῶτον στοιχεῖον. Οὗτοι μὲν οὖν ταύτης τῆς αἰτίας ἥψαντο [c]μόνον, ἕτεροι δέ τινες ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οἷον ὅσοι φιλίαν
4 καὶ νεῖκος [d]ἢ νοῦν ἢ ἔρωτα ποιοῦσιν ἀρχήν. Τὸ δὲ τί ἦν εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν σαφῶς μὲν οὐθεὶς [e]ἀπέδωκε, μάλιστα δ' οἱ τὰ εἴδη τιθέντες λέγουσιν· οὔτε γὰρ ὡς [f]ὕλην τοῖς αἰσθητοῖς τὰ εἴδη καὶ τὰ ἐν τοῖς εἴδεσιν, οὔθ' ὡς ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως γιγνομένην ὑπολαμβάνουσιν (ἀκινησίας γὰρ [g]αἴτια μᾶλλον καὶ τοῦ ἐν ἠρεμίᾳ εἶναί φασιν), ἀλλὰ τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ τῶν ἄλλων τὰ εἴδη παρέχονται, τοῖς δ' εἴδεσι τὸ
5 ἕν. Τὸ δ' οὗ ἕνεκα αἱ πράξεις καὶ αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ κινή-

[p] ὅτι—μικρόν om. A^b. [q] δυὰς αὕτη T. [r] δὲ] τε καὶ F^b. [s] ὥσπερ A^b F^b: ceteri ὅπερ μᾶλλον. [t] φιλοσόφων A^b.F^b: vulgo φιλοσόφους. [v] τῶν ἀρχῶν om. S. [w] τοῦτόν S. [x] γ' om. F^b.H^b. [y] περὶ τῆς φύσεως S.B^b.C^b. [z] ἐάν—ἐάν T. [a] ἀσωμάτους E.T, ἀσωμάτως S.C^b. [b] ἀέρα καὶ ὕδωρ E^b. [c] μόνον om. E^b. [d] ἢ νοῦν] καὶ νοῦν E.S.B^b.C^b. [e] ἀποδέδωκε E.S.B^b.C^b. [f] ὕλη A^b. [g] αἴτια E, αἰτία E^b: ceteri αἰτίαν, T. post μᾶλλον.

σεις, τρόπον μέν τινα λέγουσιν αἴτιον, οὕτω δὲ οὐ λέγουσιν,
οὐδ' ὅνπερ [h]πέφυκεν. Οἱ μὲν γὰρ νοῦν λέγοντες [i]ἢ φιλίαν
ὡς ἀγαθὸν μέν [k]τι [l]ταύτας τὰς αἰτίας τιθέασιν, οὐ μὴν ὡς
ἕνεκά γε τούτων ἢ ὂν ἢ γιγνόμενόν τι τῶν ὄντων, ἀλλ' ὡς
ἀπὸ τούτων τὰς κινήσεις [m]οὔσας λέγουσιν. Ὡς δ' αὔτως καὶ 6
οἱ τὸ [n]ἓν ἢ τὸ ὂν φάσκοντες εἶναι τὴν τοιαύτην φύσιν, τῆς
[o]μὲν οὐσίας [p]αἴτιόν φασιν εἶναι, οὐ μὴν τούτου γε ἕνεκα [q]ἢ
εἶναι ἢ γίγνεσθαι. Ὥστε λέγειν [r]τε καὶ μὴ λέγειν πως συμ-
βαίνει αὐτοῖς τἀγαθὸν [s]αἴτιον· οὐ γὰρ ἁπλῶς [t]ἀλλὰ κατὰ
[v]συμβεβηκὸς λέγουσιν. Ὅτι μὲν οὖν ὀρθῶς διώρισται περὶ 7
τῶν αἰτίων, καὶ [w]πόσα καὶ ποῖα, μαρτυρεῖν ἐοίκασιν ἡμῖν καὶ
οὗτοι πάντες, οὐ δυνάμενοι θιγεῖν ἄλλης αἰτίας. Πρὸς δὲ
τούτοις, ὅτι ζητητέαι αἱ ἀρχαὶ ἢ οὕτως ἅπασαι ἢ τινὰ τρό-
πον [x]τούτων, δῆλον. Πῶς δὲ τούτων ἕκαστος εἴρηκε, καὶ
πῶς ἔχει περὶ τῶν ἀρχῶν, τὰς ἐνδεχομένας ἀπορίας μετὰ
τοῦτο διέλθωμεν περὶ αὐτῶν.

Ὅσοι μὲν οὖν ἕν [y]τε τὸ πᾶν καὶ [z]μίαν τινὰ φύσιν ὡς ὕλην 8
τιθέασι, καὶ ταύτην σωματικὴν καὶ μέγεθος ἔχουσαν, δῆλον
ὅτι πολλαχῶς ἁμαρτάνουσιν. Τῶν γὰρ σωμάτων τὰ στοι-
χεῖα τιθέασι μόνον, τῶν δ' ἀσωμάτων οὔ, [a]ὄντων καὶ ἀσω-
μάτων. Καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐπιχειροῦντες τὰς
αἰτίας λέγειν, καὶ περὶ [b]πάντων φυσιολογοῦντες, τὸ τῆς κι-
νήσεως αἴτιον ἀναιροῦσιν. Ἔτι δὲ τὸ τὴν οὐσίαν μηθενὸς αἰ- 2
τίαν τιθέναι, μηδὲ τὸ τί ἐστι, καὶ πρὸς τούτοις τὸ ῥᾳδίως
των ἁπλῶν σωμάτων [c]λέγειν ἀρχὴν ὁτιοῦν πλὴν γῆς, οὐκ
ἐπισκεψάμενοι τὴν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν πῶς ποιοῦνται, λέγω
δὲ πῦρ [d]καὶ [e]ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα· τὰ μὲν γὰρ συγκρί-

[h] πέφυκε τρόπον. οἱ E. [i] ἢ] καὶ A^b. [k] τι] τοι E^b, om. A^b. [l] τὰς αἰτίας ταύτας S.B^b.C^b. [m] οὔσας A^b, τούτων εἶναι S.B^b.C^b, ceteri εἶναι τούτων. [n] ὂν ἢ τὸ ἓν A^b. [o] οὐσίας μὲν E.S.B^b.C^b.E^b. [p] φασιν αἴτιον E^b. [q] ἢ ante εἶναι om. A^b. [r] τε om. T. [s] αἴτιον] τοιοῦτον S.B^b.C^b. [t] ἀλλὰ καὶ κατὰ C^b. [v] συμβεβηκὸς εἶναι λέγουσιν rc. E^b. [w] πόσαι καὶ ποῖαι E^b. [x] τοῦτον S. [y] τι H^b. [z] μίαν εἶναί τινα E.S.T.H^a.B^b.C^b.E^b. [a] ὄντων καὶ ἀσωμάτων om. A^b. [b] ἁπάντων A^b. [c] λέγειν] εἶναι E^b. [d] καὶ post πῦρ om. B^b. [e] γῆν καὶ ὕδωρ A^b.

3 σει, τὰ δὲ διακρίσει ἐξ ἀλλήλων γίγνεται. Τοῦτο δὲ πρὸς
τὸ πρότερον εἶναι καὶ ὕστερον διαφέρει πλεῖστον· [f] τῇ μὲν
γὰρ ἂν δόξειε στοιχειωδέστατον εἶναι πάντων ἐξ οὗ γίγνονται
συγκρίσει πρώτου, τοιοῦτον δὲ τὸ μικρομερέστατον καὶ λε-
4 πτότατον ἂν εἴη τῶν σωμάτων. Διόπερ ὅσοι πῦρ ἀρχὴν τι-
θέασι, μάλιστα ὁμολογουμένως ἂν τῷ λόγῳ τούτῳ λέγοιεν.
Τοιοῦτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων [g] ἕκαστος ὁμολογεῖ τὸ στοιχεῖον
εἶναι [h] τὸ τῶν σωμάτων. Οὐθεὶς [i] γοῦν [k] τῶν ὕστερον ἠξίωσε
καὶ ἓν λεγόντων γῆν εἶναι στοιχεῖον, δηλονότι διὰ τὴν μεγα-
5 λομέρειαν. Τῶν δὲ τριῶν [l] στοιχείων ἕκαστον εἴληφε κριτήν
[m] τινα· οἱ μὲν [n] γὰρ πῦρ, οἱ δ' ὕδωρ, οἱ δ' ἀέρα τοῦτ' εἶναί
φασιν. Καίτοι διὰ τί ποτ' οὐ [o] καὶ τὴν γῆν λέγουσιν, ὥσ-
περ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων; Πάντα γὰρ εἶναί [p] φασι γῆν.
6 Φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος τὴν γῆν πρώτην [q] γενέσθαι τῶν σωμά-
των· οὕτως ἀρχαίαν καὶ δημοτικὴν [r] συμβέβηκεν εἶναι τὴν
ὑπόληψιν. Κατὰ μὲν οὖν τοῦτον τὸν λόγον οὔτ' εἴ τις τού-
των [s] τι λέγει πλὴν πυρός, οὔτ' εἴ τις ἀέρος μὲν πυκνότερον
τοῦτο τίθησιν ὕδατος δὲ λεπτότερον, οὐκ ὀρθῶς ἂν λέγοι.
7 Εἰ δ' ἔστι τὸ τῇ γενέσει [t] ὕστερον τῇ φύσει πρότερον, τὸ
δὲ [v] πεπεμμένον καὶ συγκεκριμένον ὕστερον τῇ γενέσει, τοὐν-
αντίον ἂν εἴη τούτων, ὕδωρ μὲν ἀέρος πρότερον, γῆ δὲ ὕδα-
τος. Περὶ μὲν οὖν τῶν μίαν τιθεμένων αἰτίαν οἵαν εἴπομεν,
ἔστω ταῦτ' εἰρημένα· τὸ δ' αὐτὸ κἂν εἴ τις [w] ταῦτα πλείω
τίθησιν, οἷον Ἐμπεδοκλῆς τέτταρά φησιν εἶναι σώματα τὴν
8 ὕλην. Καὶ γὰρ τούτῳ τὰ μὲν ταὐτὰ τὰ δ' ἴδια συμβαίνειν
ἀνάγκη. Γιγνόμενά τε γὰρ ἐξ ἀλλήλων ὁρῶμεν ὡς οὐκ ἀεὶ
διαμένοντος πυρὸς καὶ γῆς τοῦ αὐτοῦ σώματος (εἴρηται δὲ ἐν

[f] τῇ A^b, πῇ E, γῇ S.B^b.C^b, πῦρ T.E^b: vulgo deest. margo E. γρ. τί μὲν καὶ νῦν μέν, ἔστιν ὅτε καὶ τῇ μέν. [g] ἕκαστον ὡμολογεῖτο A^b. [h] τὸ alterum om. A^b. [i] γὰρ B^b.E^b. [k] τῶν ὕστ. ἠξίωσε καὶ] ἠξίωσε τῶν A^b. [l] ἕκαστον στοιχείων E.T.C^b, ἕκαστον στοιχεῖον S.B^b.E^b. [m] τινα om. A^b. [n] γὰρ τὸ πῦρ E^b. [o] καὶ] δὲ A^b. [p] φασι τὴν γῆν T.B^b.E^b. [q] γεγενῆσθαι A^b. [r] συμβέβηκεν εἶναι] εἶχε A^b. [s] τι post λέγει A^b, om. E^b. [t] πρότερον τῇ φύσει ὕστερον A^b.F^b.H^b. [v] πεπεμένον T. [w] πλείω ταῦτα S.

τοῖς περὶ φύσεως περὶ αὐτῶν)· καὶ περὶ τῆς τῶν [x] κινουμένων
αἰτίας, πότερον ἓν ἢ δύο θετέον, [y] οὔτ' ὀρθῶς οὔτε [z] εὐλόγως
οἰητέον εἰρῆσθαι παντελῶς. [a] Ὅλως τε ἀλλοίωσιν ἀναιρεῖ- 9
σθαι ἀνάγκη τοῖς οὕτω λέγουσιν· οὐ γὰρ ἐκ θερμοῦ ψυχρὸν
οὐδὲ ἐκ ψυχροῦ θερμὸν [b] ἔσται. Τί γὰρ [c] ἂν αὐτὰ πάσχοι
τἀναντία, καὶ τίς [d] ἂν εἴη μία φύσις ἡ γιγνομένη πῦρ καὶ
ὕδωρ; Ὃ ἐκεῖνος οὔ φησιν. Ἀναξαγόραν δ' εἴ τις [e] ὑπο- 10
λάβοι δύο λέγειν στοιχεῖα, μάλιστ' ἂν ὑπολάβοι κατὰ λό-
γον, ὃν ἐκεῖνος αὐτὸς μὲν [f] οὐ [g] διήρθρωσεν, ἠκολούθησε μέντ'
ἂν ἐξ ἀνάγκης τοῖς [h] ἐπάγουσιν αὐτόν. Ἀτόπου γὰρ ὄντος 11
καὶ ἄλλως τοῦ φάσκειν μεμῖχθαι τὴν ἀρχὴν πάντα, καὶ διὰ
τὸ συμβαίνειν ἄμικτα δεῖν προϋπάρχειν, καὶ διὰ τὸ μὴ πε-
φυκέναι τῷ τυχόντι μίγνυσθαι τὸ τυχόν, πρὸς δὲ τούτοις
ὅτι τὰ πάθη καὶ τὰ συμβεβηκότα χωρίζοιτ' ἂν τῶν οὐσιῶν
(τῶν γὰρ αὐτῶν μῖξίς ἐστι καὶ χωρισμός), ὅμως εἴ τις ἀκο-
λουθήσειε συνδιαρθρῶν ἃ βούλεται λέγειν, ἴσως ἂν φανείη
καινοπρεπεστέρως λέγων. Ὅτε γὰρ οὐθὲν ἦν [i] ἀποκεκριμέ- 12
νον, δῆλον ὡς οὐθὲν ἦν ἀληθὲς εἰπεῖν κατὰ τῆς οὐσίας [k] ἐκεί-
νης, λέγω δ' [l] οἷον ὅτι οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν ἢ φαιὸν [m] ἢ
ἄλλο χρῶμα, ἀλλ' [n] ἄχρων [o] ἦν ἐξ ἀνάγκης· εἶχε γὰρ ἄν τι
[p] τούτων τῶν χρωμάτων. Ὁμοίως δὲ καὶ ἄχυμον, [q] καὶ τῷ 13
αὐτῷ λόγῳ [r] τούτῳ οὐδὲ [s] ἄλλο [t] τι τῶν ὁμοίων οὐθέν· οὔτε
γὰρ ποιόν τι οἷόν τε αὐτὸ εἶναι οὔτε ποσὸν οὔτε τί. Τῶν
[v] γὰρ ἐν μέρει [w] τι λεγομένων εἰδῶν ὑπῆρχεν ἂν [x] αὐτῷ, [y] τοῦτο
δὲ ἀδύνατον μεμιγμένων γε πάντων· ἤδη γὰρ ἂν ἀπεκέκριτο,
φησὶ δ' εἶναι μεμιγμένα πάντα πλὴν τοῦ νοῦ, τοῦτον δὲ
ἀμιγῆ μόνον καὶ καθαρόν. Ἐκ [z] δὴ τούτων συμβαίνει λέ- 14

[x] κινούντων A^b: ceteri κινουμένων. [y] οὔτ'] ὃ οὔτ' A^b. [z] ἀλόγως S.T.B^b.C^b.E^b. et pr. E. [a] ὅλως—φησιν om. A^b. [b] ἐστι S.T.B^b. [c] αὐτὰ ἂν E.T.E^b. [d] εἴη ἂν E.S.B^b.C^b. [e] ὑπολαμβάνει F^b. [f] οὐ] οὐ σαφῶς A^b. [g] διήρθρωκεν T. [h] ἐπάγουσιν A^b: ceteri λέγουσιν. [i] ἀποκεκρυμμένον S. [k] ἐκείνοις C^b. [l] οἷον add. A^b. [m] ἢ ἄλλο χρῶμα om. A^b. [n] ἄχροον S.T.B^b.C^b, ἄχρωον E^b, ἀχρώματον A^b. [o] ἦν om. A^b. [p] τῶν χρωμάτων τούτων A^b. [q] καὶ ante τῷ add. A^b. [r] τοῦτο T. [s] ἄλλο om. T. [t] τι ante τῶν add. A^b. [v] γὰρ] δὲ E^b. [w] τι λεγομένων om T. [x] αὐτό E^b. [y] τούτω C^b. [z] δὴ] δὲ H^b, μὲν δὴ F^b.

γειν αὐτῷ τὰς ἀρχὰς τό τε ἕν (τοῦτο γὰρ ἁπλοῦν καὶ ἀμι-
γές) καὶ [a] θάτερον, οἷον τίθεμεν τὸ ἀόριστον πρὶν ὁρισθῆναι
καὶ μετασχεῖν εἴδους τινός. Ὥστε λέγεται μὲν οὔτ' ὀρθῶς
οὔτε σαφῶς, βούλεται μέντοι [b] τι παραπλήσιον τοῖς τε ὕστε-
15 ρον λέγουσι καὶ τοῖς [b] νῦν φαινομένοις μᾶλλον. Ἀλλὰ γὰρ
οὗτοι μὲν τοῖς περὶ γένεσιν λόγοις καὶ φθορὰν καὶ κίνησιν
οἰκεῖοι τυγχάνουσι μόνον· σχεδὸν γὰρ περὶ [c] τῆς τοιαύτης
16 οὐσίας καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας ζητοῦσι [d] μόνον. Ὅσοι
δὲ περὶ μὲν ἁπάντων τῶν ὄντων [e] ποιοῦνται τὴν θεωρίαν, τῶν
δ' ὄντων τὰ μὲν αἰσθητὰ τὰ δ' οὐκ αἰσθητὰ τιθέασι, δῆλον
ὡς περὶ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν ποιοῦνται τὴν ἐπίσκεψιν· διὸ
μᾶλλον ἄν τις ἐνδιατρίψειε περὶ αὐτῶν, τί καλῶς ἢ μὴ καλῶς
17 λέγουσιν εἰς τὴν τῶν νῦν ἡμῖν προκειμένων σκέψιν. Οἱ μὲν
οὖν καλούμενοι Πυθαγόρειοι ταῖς μὲν ἀρχαῖς καὶ τοῖς στοι-
χείοις ἐκτοπωτέρως χρῶνται [f] τῶν φυσιολόγων. Τὸ δ' αἴ-
τιον ὅτι παρέλαβον αὐτὰς οὐκ ἐξ αἰσθητῶν· τὰ γὰρ μαθη-
ματικὰ τῶν ὄντων ἄνευ κινήσεώς ἐστιν, ἔξω τῶν περὶ τὴν
18 ἀστρολογίαν. Διαλέγονται μέντοι καὶ πραγματεύονται [g] περὶ
φύσεως πάντα· γεννῶσί [h] τε γὰρ τὸν οὐρανόν, καὶ περὶ τὰ
τούτου μέρη καὶ τὰ πάθη καὶ [i] τὰ ἔργα διατηροῦσι τὸ συμ-
βαῖνον, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ αἴτια εἰς ταῦτα καταναλίσκου-
σιν, ὡς ὁμολογοῦντες τοῖς ἄλλοις φυσιολόγοις ὅτι τό γε ὂν
τοῦτ' ἐστὶν ὅσον αἰσθητόν ἐστι καὶ περιείληφεν ὁ καλούμενος
19 οὐρανός. Τὰς δ' αἰτίας καὶ τὰς ἀρχάς, ὥσπερ εἴπομεν, [k] ἱκα-
νὰς λέγουσιν ἐπαναβῆναι καὶ ἐπὶ τὰ [l] ἀνωτέρω τῶν ὄντων,
20 καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς περὶ φύσεως λόγοις ἁρμοττούσας. Ἐκ
τίνος μέντοι τρόπου κίνησις ἔσται πέρατος καὶ ἀπείρου [m] μό-
νον ὑποκειμένων καὶ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, οὐθὲν λέγουσιν, ἢ
πῶς δυνατὸν ἄνευ κινήσεως καὶ μεταβολῆς γένεσιν εἶναι καὶ
21 φθορὰν ἢ τὰ τῶν φερομένων ἔργα κατὰ τὸν οὐρανόν. Ἔτι

[a] θάτερον, καθάπερ ὄν, οἷον E.S.Bb.Cb. [b] τι et νῦν om. Fb. [c] τῆς] τε Eb, τε τῆς T.Cb. [d] μόνης Ab. [e] ποιοῦσι E.S.T. [f] τὴν φυσιολογίαν Eb. [g] πάντα περὶ φύσεως Ab. [h] τε om. T. [i] τὰ ante ἔργα om. Ab. [k] ἱκανὰς ὡς λέγουσι καὶ ἐπ. S.Cb. [l] ἀνώτερα T. [m] μόνων E.

δὲ [n] εἴτε δῴη τις αὐτοῖς ἐκ τούτων εἶναι [o] τὸ μέγεθος [p] εἴτε δειχθείη τοῦτο, [q] ὅμως τίνα τρόπον ἔσται τὰ μὲν κοῦφα τὰ δὲ βάρος ἔχοντα τῶν σωμάτων; Ἐξ ὧν γὰρ ὑποτίθενται καὶ λέγουσιν, οὐθὲν μᾶλλον περὶ τῶν μαθηματικῶν λέγουσι σωμάτων ἢ [r] περὶ τῶν αἰσθητῶν· διὸ περὶ πυρὸς ἢ γῆς ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων σωμάτων οὐδ' ὁτιοῦν εἰρήκασιν, ἅτε οὐθὲν περὶ τῶν αἰσθητῶν οἶμαι λέγοντες ἴδιον. Ἔτι [s] δὲ πῶς 22
δεῖ λαβεῖν αἴτια μὲν [t] εἶναι τὰ τοῦ ἀριθμοῦ πάθη καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ [v] τὸν οὐρανὸν ὄντων καὶ γιγνομένων καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν, ἀριθμὸν δ' ἄλλον μηθένα εἶναι παρὰ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐξ οὗ συνέστηκεν ὁ κόσμος; Ὅταν γὰρ ἐν 23
τῳδὶ μὲν τῷ μέρει δόξα καὶ καιρὸς [w] αὐτοῖς ᾖ, μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν [x] ἀδικία καὶ [y] κρίσις ἢ μῖξις, ἀπόδειξιν δὲ λέγωσιν ὅτι τούτων [z] μὲν [a] ἓν ἕκαστον ἀριθμός ἐστι, συμβαίνει δὲ κατὰ [b] τὸν τόπον τοῦτον ἤδη πλῆθος εἶναι τῶν συνισταμένων μεγεθῶν διὰ τὸ τὰ πάθη ταῦτα ἀκολουθεῖν τοῖς τόποις ἑκάστοις, [c] πότερον οὗτος [d] ὁ αὐτός [e] ἐστιν ἀριθμὸς ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, ὃν δεῖ λαβεῖν ὅτι τούτων ἕκαστόν ἐστιν, ἢ παρὰ τοῦτον ἄλλος; Ὁ μὲν γὰρ Πλάτων ἕτερον εἶναί φησιν· 24
καίτοι κἀκεῖνος ἀριθμοὺς οἴεται καὶ ταῦτα εἶναι καὶ τὰς τούτων αἰτίας, ἀλλὰ τοὺς μὲν νοητοὺς αἰτίους, τούτους δὲ αἰσθητούς.

[f] Περὶ μὲν οὖν τῶν Πυθαγορείων ἀφείσθω [g] τὰ νῦν· ἱκα- 9
νὸν γὰρ αὐτῶν ἅψασθαι [h] τοσοῦτον. Οἱ δὲ τὰς ἰδέας [i] αἰτίας τιθέμενοι πρῶτον μὲν ζητοῦντες [k] τωνδὶ τῶν ὄντων λαβεῖν τὰς αἰτίας ἕτερα τούτοις ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἐκόμισαν, ὥσπερ εἴ τις ἀριθμῆσαι βουλόμενος ἐλαττόνων μὲν ὄντων οἴοιτο μὴ δυνήσεσθαι, πλείω δὲ ποιήσας ἀριθμοίη· σχεδὸν

[n] εἴτι S.T. [o] τὸ add. A^b.F^b. [p] εἶτα S. [q] ὁμοίως S.B^b.C^b.E^b. [r] περὶ post ἢ om. A^b. [s] δὲ] καὶ F^b. [t] εἶναι om. T. [v] τῶν οὐρανῶν S.E^b. [w] ᾖ αὐτοῖς T. [x] ἀνικία E^b.H^b. [y] διάκρισις E.S.T.B^b.C^b. [z] μὲν om. A^b. [a] ἓν om. S.T. [b] τὸν τρόπον τοῦτον S.T, τοῦτον τὸν τόπον A^b.F^b. [c] πότερον] πότερον δὲ A^b, πότερον οὖν E^b. [d] ὁ αὐτὸς post ἐστιν B^b.C^b, om. E^b. [e] ἀριθμός ἐστιν A^b. [f] περὶ μὲν οὖν] καὶ περὶ μὲν F^b. [g] τὸ E.S.T.B^b.C^b. [h] τοσοῦτον] μόνον F^b. [i] αἰτίας om. E.S.B^b.C^b.E^b.H^b. [k] τῶν διὰ τῶν S.

γὰρ ἴσα ἢ οὐκ ἐλάττω [l] τὰ εἴδη ἐστὶ τούτων περὶ ὧν ζητοῦν-
τες τὰς αἰτίας ἐκ τούτων [m] ἐπ' ἐκεῖνα προῆλθον· καθ' ἕκα-
στον γὰρ ὁμώνυμόν τί ἐστι, καὶ παρὰ τὰς οὐσίας τῶν [m] τε
ἄλλων [n] ὧν ἐστὶν [o] ἓν ἐπὶ πολλῶν, καὶ ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἐπὶ τοῖς
2 ἀϊδίοις. Ἔτι [p] καθ' οὓς [q] τρόπους δείκνυμεν [r] ὅτι [s] ἔστι τὰ
εἴδη, κατ' οὐθένα φαίνεται τούτων· ἐξ ἐνίων μὲν γὰρ οὐκ
ἀνάγκη γίγνεσθαι συλλογισμόν, ἐξ ἐνίων δὲ καὶ οὐχ ὧν οἰό-
3 μεθα τούτων εἴδη γίγνεται. Κατά [t] τε γὰρ τοὺς λόγους
τοὺς [v] ἐκ τῶν ἐπιστημῶν εἴδη ἔσται πάντων ὅσων ἐπιστῆμαί
εἰσι, καὶ κατὰ τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων, κατὰ
δὲ τὸ νοεῖν [v] τι [w] φθαρέντος τῶν φθαρτῶν· φάντασμα γάρ
τι [x] τούτων ἐστίν. Ἔτι δὲ [y] οἱ [z] ἀκριβέστεροι τῶν λόγων
οἱ μὲν τῶν πρός τι ποιοῦσιν ἰδέας, ὧν οὔ [a] φαμεν εἶναι καθ'
4 αὑτὸ γένος, οἱ δὲ τὸν τρίτον ἄνθρωπον λέγουσιν. Ὅλως τε
ἀναιροῦσιν οἱ περὶ τῶν [b] εἰδῶν λόγοι ἃ μᾶλλον εἶναι [c] βού-
λονται οἱ λέγοντες εἴδη τοῦ τὰς ἰδέας εἶναι· συμβαίνει γὰρ
μὴ εἶναι τὴν δυάδα πρώτην ἀλλὰ τὸν ἀριθμόν, καὶ τὸ πρός
τι [d] τοῦ καθ' αὑτό, καὶ πάνθ' ὅσα τινὲς ἀκολουθήσαντες ταῖς
5 περὶ τῶν [e] ἰδεῶν δόξαις ἠναντιώθησαν ταῖς ἀρχαῖς. Ἔτι [f] δὲ
κατὰ [g] μὲν τὴν ὑπόληψιν καθ' ἣν εἶναί φαμεν τὰς ἰδέας, οὐ
μόνον τῶν οὐσιῶν [h] ἔσται εἴδη ἀλλὰ πολλῶν καὶ ἑτέρων (καὶ
γὰρ τὸ νόημα ἓν οὐ μόνον περὶ [i] τὰς οὐσίας ἀλλὰ καὶ [k] κατὰ
τῶν ἄλλων ἐστί, [l] καὶ ἐπιστῆμαι οὐ μόνον τῆς οὐσίας εἰσὶν
ἀλλὰ καὶ ἑτέρων, καὶ ἄλλα δὲ μυρία συμβαίνει τοιαῦτα)· κατὰ
δὲ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτῶν, εἰ ἔστι με-
θεκτὰ [m] τὰ εἴδη, τῶν οὐσιῶν ἀναγκαῖον ἰδέας εἶναι μόνον· οὐ

[l] ἐστὶ τὰ εἴδη τούτοις A^b. [m] ἐπ' et mox τε om. A^b. [n] ὧν A^b, ἃ F^b. et margo E: ceteri om. [o] ἐπὶ πολλῶν ἓν E.S.T.B^b.C^b.E^b. [p] καθ'] δὲ καθ' S.B^b.C^b, δὲ καὶ καθ' E.T.E^b. [q] τρόπους δείκνυται A^b, δείκνυμεν τρόπους S.B^b.C^b. [r] ὅτι om. F^b. [s] ἔστι om. T.C^b.E^b. [t] τε] γε A^b. [v] ἐκ et mox τι om. A^b. [w] φθαρέντος] φθαρέντων S.T.B^b.C^b.E^b.H^b. [x] τοῦτ' T.B^b. [y] οἱ om. E^b. [z] ἀκριβέστατοι E.S.B^b.C^b.E^b. [a] φασιν E^b. [b] ἰδεῶν F^b. [c] βουλόμεθα E.S.T.B^b.C^b.E^b. [d] τοῦ] τῶν A^b. [e] εἰδῶν E.S.T.B^b.C^b.E^b. [f] δὲ om. A^b. [g] μὲν om. E^b. [h] ἔσονται A^b.E^b. [i] τῶν οὐσιῶν S.B^b.C^b. [k] κατὰ om. S.B^b.C^b. [l] καὶ αἱ ἐπιστ. T.A^b. [m] τὰ add. S.T.A^b.

γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχονται, ἀλλὰ [n] δεῖ ταύτῃ [o] ἑκά-
στου μετέχειν, [p] ᾗ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται. Λέγω δ' 6
οἷον, εἴ τι [q] αὐτοδιπλασίου μετέχει, τοῦτο καὶ ἀϊδίου μετέχει,
ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· [r] συμβέβηκε γὰρ τῷ διπλασίῳ ἀϊ-
δίῳ εἶναι. Ὥστ' ἔσται οὐσία τὰ εἴδη· [s] ταὐτὰ δὲ [t] ἐνταῦθα 7
οὐσίαν σημαίνει κἀκεῖ· ἢ [v] τί ἔσται τὸ εἶναι φάναι τι παρὰ
ταῦτα, τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν; Καὶ εἰ μὲν ταὐτὸ εἶδος τῶν ἰδεῶν 8
καὶ τῶν μετεχόντων, ἔσται τι κοινόν· τί γὰρ [w] μᾶλλον ἐπὶ
τῶν φθαρτῶν δυάδων, καὶ [x] τῶν πολλῶν μὲν ἀϊδίων δέ, τὸ
δυὰς [y] εἶναι ἓν καὶ ταὐτόν, ἢ ἐπὶ ταύτης καὶ τῆς τινός; Εἰ
δὲ μὴ τὸ αὐτὸ εἶδος, [z] ὁμώνυμα ἂν εἴη, καὶ ὅμοιον ὥσπερ
ἂν εἴ τις [a] καλοῖ ἄνθρωπον τόν τε Καλλίαν καὶ τὸ ξύλον,
[b] μηδεμίαν κοινωνίαν ἐπιβλέψας αὐτῶν. Πάντων δὲ μάλιστα 9
διαπορήσειεν [c] ἄν τις, τί [d] ποτε συμβάλλεται τὰ [e] εἴδη τοῖς
ἀϊδίοις τῶν αἰσθητῶν ἢ τοῖς γιγνομένοις [f] καὶ φθειρομένοις·
οὔτε γὰρ κινήσεως οὔτε μεταβολῆς οὐδεμιᾶς ἐστὶν αἴτια αὐ-
τοῖς. Ἀλλὰ μὴν [g] οὔτε πρὸς τὴν ἐπιστήμην οὐθὲν βοηθεῖ 10
τὴν τῶν ἄλλων ([g] οὐδὲ γὰρ [h] οὐσία ἐκεῖνα τούτων· ἐν τούτοις
γὰρ ἂν ἦν), οὔτε εἰς τὸ εἶναι, μὴ ἐνυπάρχοντά [i] γε τοῖς με-
τέχουσιν· οὕτω [k] μὲν γὰρ ἂν ἴσως [l] αἴτια δόξειεν εἶναι [m] ὡς
τὸ λευκὸν μεμιγμένον τῷ λευκῷ. Ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος 11
λίαν εὐκίνητος, ὃν Ἀναξαγόρας μὲν πρῶτος Εὔδοξος δ'
[n] ὕστερον καὶ ἄλλοι τινὲς [o] ἔλεγον· ῥᾴδιον γὰρ συναγαγεῖν
πολλὰ καὶ ἀδύνατα πρὸς τὴν τοιαύτην δόξαν. Ἀλλὰ μὴν
οὐδ' ἐκ τῶν [p] εἰδῶν ἐστι τἆλλα κατ' οὐθένα τρόπον τῶν εἰω-
θότων λέγεσθαι. Τὸ δὲ λέγειν παραδείγματα [q] αὐτὰ εἶναι 12

[n] δὴ Eb. [o] ἕκαστον Hb. [p] εἰ Hb. et rc. Bb.Cb. [q] αὐτοῦ τοῦ διπλασίου S.T.Bb.Cb. [r] συμβέβηκε—εἶναι om. Ab. [s] ταυτὰ Fb: vulgo ταῦτα. [t] δὲ ἐνταῦθα] γὰρ ἐνταῦθά τε Fb. [v] τί] ἔτι Hb. [w] μᾶλλον om. S. [x] τῶν π.] τῶν δυάδων τῶν π. Fb, δυάδων τῶν π. T.Ab.Eb. [y] εἶναι om. T.E.Eb. [z] ὁμωνυμία S.Bb.Cb.Eb. [a] καλοῖ E: ceteri καλοίη. [b] μηδ. δὲ κ. Bb.Cb. [c] ἂν om. Ab. [d] ποτε om. T. [e] εἴδη ἢ τοῖς Fb. [f] καὶ τοῖς φθ. E.S.T.Bb.Cb.Eb. [g] οὔτε] οὐδὲ et mox οὐδὲ] οὔτε codices. [h] οὐσίαν ἐκεῖνα Cb, ἐκεῖνα οὐσία Eb. [i] γε om. E.S.T. Bb.Cb. [k] μὲν om. Eb. [l] αἴτιον V. [m] ὡς om. E.T. [n] ὕστερον] δεύτερος Hb. [o] ἔλεγον om. S.Bb.Cb. [p] ἰδεῶν Fb. [q] ταῦτα Hb, om. Ab.

καὶ μετέχειν αὐτῶν τἆλλα κενολογεῖν ἐστὶ καὶ μεταφορὰς
λέγειν ποιητικάς. Τί γάρ ἐστι τὸ ἐργαζόμενον [r] *πρὸς τὰς*
ἰδέας ἀποβλέπον; Ἐνδέχεταί [s] *τε καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι*
ὅμοιον [t] *ὁτιοῦν καὶ μὴ εἰκαζόμενον πρὸς ἐκεῖνο, ὥστε καὶ*
ὄντος Σωκράτους καὶ μὴ ὄντος [v] *γένοιτ᾽ ἂν οἷόσπερ Σωκρά-*
13 *της. Ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι κἂν* [w] *εἰ ἦν ὁ Σωκράτης ἀΐδιος,*
ἔσται [x] *τε πλείω παραδείγματα τοῦ αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἴδη,*
οἷον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν, ἅμα δὲ καὶ [y] *τὸ*
[z] *αὐτοάνθρωπος.* [a] *Ἔτι οὐ μόνον τῶν* [b] *αἰσθητῶν παραδεί-*
γματα [c] *τὰ εἴδη, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν* [d] *τῶν ἰδεῶν, οἷον τὸ γέ-*
νος, [e] *ὡς γένος εἰδῶν· ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσται παράδειγμα καὶ*
14 *εἰκών. Ἔτι δόξειεν ἂν ἀδύνατον εἶναι χωρὶς τὴν οὐσίαν καὶ*
οὗ ἡ οὐσία· ὥστε πῶς ἂν αἱ ἰδέαι οὐσίαι τῶν πραγμάτων
οὖσαι χωρὶς εἶεν; Ἐν δὲ τῷ Φαίδωνι οὕτως [f] *λέγεται, ὡς καὶ*
15 *τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι* [g] *αἴτια τὰ εἴδη ἐστίν. Καίτοι*
τῶν εἰδῶν ὄντων ὅμως οὐ γίγνεται τὰ μετέχοντα, [h] *ἂν μὴ ᾖ*
τὸ κινῆσον, καὶ πολλὰ γίγνεται ἕτερα, οἷον οἰκία καὶ δακτύ-
λιος, ὧν οὔ φαμεν εἴδη εἶναι· ὥστε δῆλον ὅτι ἐνδέχεται καὶ
τἆλλα καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι [i] *διὰ τοιαύτας αἰτίας οἵας καὶ*
16 *τὰ ῥηθέντα νῦν. Ἔτι εἴπερ* [k] *εἰσὶν ἀριθμοὶ τὰ εἴδη, πῶς*
αἴτιοι ἔσονται; Πότερον ὅτι ἕτεροι [l] *ἀριθμοί εἰσι τὰ ὄντα,*
οἷον ὁδὶ μὲν [m] *ἀριθμὸς ἄνθρωπος, ὁδὶ δὲ Σωκράτης, ὁδὶ δὲ*
Καλλίας; Τί οὖν ἐκεῖνοι τούτοις αἴτιοί εἰσιν; Οὐδὲ γὰρ εἰ
17 *οἱ μὲν ἀΐδιοι οἱ δὲ μή,* [n] *οὐθὲν διοίσει. Εἰ δ᾽ ὅτι λόγοι*
ἀριθμῶν τἀνταῦθα, οἷον ἡ συμφωνία, δῆλον ὅτι [o] *ἔστιν ἕν*
[p] *γέ τι ὧν* [q] *εἰσὶ λόγοι. Εἰ δή* [r] *τι τοῦτο, ἡ ὕλη, φανερὸν*
ὅτι καὶ αὐτοὶ [s] *οἱ ἀριθμοὶ λόγοι τινὲς ἔσονται ἑτέρου πρὸς*

[r] *ἀποβλέπον πρὸς τὰς ἰδέας* H^b, *πρὸς τὰς ἰδέας ἀποβλέπειν* T. [s] *τε* A^b, *δὲ* F^b: ceteri *γάρ.* [t] *ὁτιοῦν* ante *ὅμοιον* H^b, om. F^b. [v] *γίγνοιτ᾽* E.S.B^b.C^b. [w] *εἰ* om. E^b. [x] *τε* om. H^b. [y] *τοῦ* A^b, *ὁ* H^b. [z] *αὐτοανθρώπου* A^b. [a] *ἔτι δὲ οὐ* H^b. [b] *αἰσθ. ἔσονται παρ.* H^b. [c] *τὰ εἴδη*] *αἱ ἰδέαι* H^b, *εἴδη* (omisso *τὰ*) S.B^b.C^b. [d] *τῶν ἰδεῶν* add. F^b.H^b. [e] *ὡς* T. [f] *λέγομεν* F^b.H^b. [g] *τὰ εἴδη αἴτια* F^b. [h] *ἐὰν* E.T.E^b. [i] *διὰ*] *διὰ τὰς* T, *καὶ διὰ* S.B^b.C^b. [k] *εἰσὶν*] *εἶεν* F^b. [l] *εἰσιν ἀριθμοὶ* T. [m] *ἄνθρωπος ἀριθμὸς* A^b. [n] *οὐθὲν* om. T. [o] *ἔσται* S.B^b.C^b. [p] *δέ* B^b.C^b. [q] *εἰσὶν οἱ λόγοι* S.E^b. [r] *τι* om. S.T.A^b. [s] *οἱ* om. T.

ἕτερον. Λέγω δ' οἷον, εἰ ἔστιν ὁ Καλλίας λόγος ἐν ἀριθμοῖς 18
πυρὸς καὶ γῆς καὶ ὕδατος [t]*καὶ ἀέρος,* [v]*ἄλλων τινῶν ὑποκει-*
μένων ἔσται, καὶ ἡ ἰδέα ἀριθμός· καὶ [w]*αὐτοάνθρωπος, εἴτ'*
ἀριθμός τις ὢν εἴτε μή, ὅμως ἔσται λόγος ἐν ἀριθμοῖς τινῶν,
καὶ οὐκ ἀριθμός, [x]*οὐδ' ἔσται τις διὰ* [y]*ταῦτα ἀριθμός.* [z]*Ἔτι* 19
ἐκ πολλῶν ἀριθμῶν εἷς ἀριθμὸς γίνεται, ἐξ εἰδῶν δὲ ἓν εἶδος
πῶς; Εἰ δὲ [a]*μὴ ἐξ αὐτῶν ἀλλ'* [b]*ἐκ τῶν* [c]*ἐναρίθμων, οἷον ἐν*
τῇ μυριάδι, πῶς ἔχουσιν αἱ μονάδες; [d]*Εἴτε γὰρ ὁμοειδεῖς,*
πολλὰ [e]*συμβήσεται ἄτοπα, εἴτε μὴ ὁμοειδεῖς,* [f]*μήτε αἱ*
αὐταὶ ἀλλήλαις μήτε [g]*αἱ ἄλλαι πᾶσαι πάσαις· τίνι γὰρ*
διοίσουσιν ἀπαθεῖς οὖσαι; Οὔτε γὰρ εὔλογα ταῦτα οὔτε
ὁμολογούμενα τῇ νοήσει. Ἔτι [h]*δ' ἀναγκαῖον ἕτερόν* [i]*τι* 20
γένος ἀριθμοῦ κατασκευάζειν, περὶ [k]*ὃ ἡ ἀριθμητικὴ καὶ*
πάντα τὰ μεταξὺ λεγόμενα ὑπό τινων [l]*ἁπλῶς· ἢ ἐκ τίνων*
ἐστὶν ἀρχῶν; Ἢ διὰ τί [m]*τὰ μεταξὺ τῶν* [n]*δεῦρό* [o]*τ' ἔσται*
καὶ αὐτῶν; Ἔτι αἱ μονάδες αἱ ἐν τῇ δυάδι [p]*ἑκατέρα ἔκ*
[q]*τινος προτέρας δυάδος·* [r]*καίτοι ἀδύνατον. Ἔτι διὰ τί* [s]*ἓν* 21
ὁ ἀριθμὸς συλλαμβανόμενος; Ἔτι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις,
εἴπερ εἰσὶν αἱ μονάδες [t]*διάφοροι, ἐχρῆν οὕτω λέγειν ὥσπερ*
καὶ ὅσοι τὰ στοιχεῖα τέτταρα ἢ δύο λέγουσιν· [v]*καὶ γὰρ*
τούτων ἕκαστος οὐ τὸ κοινὸν λέγει στοιχεῖον, οἷον τὸ σῶμα,
ἀλλὰ πῦρ καὶ γῆν, εἴτ' ἔστι [w]*τι κοινὸν τὸ σῶμα εἴτε μή.*
Νῦν δὲ λέγεται ὡς ὄντος τοῦ ἑνὸς ὥσπερ πυρὸς ἢ ὕδατος 22
ὁμοιομεροῦς· εἰ δ' οὕτως, οὐκ ἔσονται οὐσίαι οἱ ἀριθμοί, ἀλλὰ
δῆλον ὅτι, [x]*εἴπερ ἐστί τι ἓν αὐτὸ καὶ τοῦτό ἐστιν ἀρχή,*

[t] *καὶ ἀέρος* om. E.S.B^b.C^b.E^b. [v] *ἄλλων—ἀριθμὸς καὶ* om. S.T.B^b.C^b.E^b. [w] *ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος* T.C^b.E^b. [x] *οὐδ'* A^b.F^b.H^b: ceteri *καὶ οὐκ.* [y] *ταῦτα ὁ ἀριθμός* T. [z] *ἔτι δ' ἐκ* E.S.B^b.C^b. [a] *μηδ'* S.T.B^b.C^b. [b] *ἐκ* om. A^b. [c] *ἀριθμῶν* H^b, *ἐν τῷ ἀριθμῷ* A^b. *γρ. ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀριθμῶν. τὸ δὲ ἐνάριθμον ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν λόγων τοῦ ἀριθμοῦ* margo E. [d] *εἰ* E^b. [e] *ἄτοπα συμβήσεται* E.S.T.B^b.C^b.E^b. [f] *μηδὲ αἱ αὐταὶ* A^b.F^b.H^b, *μήτε αὐταὶ* S. [g] *ἄλλαι αἱ πᾶσωι* E.E^b. [h] *δ'*] *τε* A^b. [i] *τι* om. A^b. [k] *ὂν* A^b. [l] *ἁπλῶς*] *ἃ πῶς* A^b. [m] *τὰ* om. A^b. [n] *δεῦρό*] *δέ* A^b. [o] *τ'* om. C^b. [p] *ἑκατέρων* A^b. [q] *τινος ἔτι προτέρας τῆς δυάδος* A^b. [r] *καίτοι ἀδύνατον* om. T. [s] *ὁ ἀριθμὸς ἓν* E^b. [t] *γρ. ἀδιάφοροι* F^b. [v] *καὶ γὰρ καὶ τούτων* T. [w] *τι* om. T.A^b.E^b. [x] *εἴπερ*] *εἰπεῖν* S.B^b.C^b.

23 πλεοναχῶς λέγεται τὸ ἕν· ἄλλως γὰρ ἀδύνατον. Βουλόμενοι
δὲ τὰς οὐσίας ἀνάγειν εἰς τὰς ἀρχὰς μήκη μὲν [y] τίθεμεν ἐκ
[z] μακροῦ καὶ βραχέος, ἔκ τινος μικροῦ καὶ μεγάλου, καὶ ἐπί-
πεδον ἐκ πλατέος καὶ στενοῦ, σῶμα δ' ἐκ βαθέος καὶ ταπει-
νοῦ. [a] Καίτοι πῶς ἕξει [b] ἢ τὸ ἐπίπεδον γραμμὴν ἢ τὸ στε-
24 ρεὸν γραμμὴν καὶ ἐπίπεδον; Ἄλλο γὰρ γένος [c] τὸ πλατὺ
καὶ [d] τὸ στενὸν καὶ βαθὺ καὶ ταπεινόν· ὥσπερ οὖν οὐδ'
ἀριθμὸς ὑπάρχει [e] ἐν αὐτοῖς, ὅτι τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον ἕτερον
τούτων, δῆλον [f] ὅτι οὐδ' ἄλλο οὐθὲν τῶν ἄνω ὑπάρξει τοῖς
κάτω. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ γένος τὸ πλατὺ τοῦ βαθέος· ἦν γὰρ
25 [g] ἂν ἐπίπεδόν τι τὸ σῶμα. Ἔτι αἱ στιγμαὶ ἐκ τίνος [h] ἐνυ-
πάρξουσιν; Τούτῳ μὲν οὖν τῷ γένει καὶ διεμάχετο Πλάτων
ὡς ὄντι γεωμετρικῷ δόγματι, ἀλλ' ἐκάλει ἀρχὴν γραμμῆς,
τοῦτο δὲ πολλάκις ἐτίθει τὰς ἀτόμους γραμμάς. Καίτοι
ἀνάγκη τούτων εἶναί τι πέρας· ὥστ' ἐξ οὗ λόγου γραμμή
26 ἐστι, καὶ στιγμή ἐστιν. Ὅλως δὲ ζητούσης τῆς [i] σοφίας
περὶ τῶν φανερῶν τὸ αἴτιον, τοῦτο μὲν εἰάκαμεν (οὐθὲν γὰρ
λέγομεν περὶ τῆς αἰτίας [k] ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς), τὴν
δ' οὐσίαν οἰόμενοι λέγειν αὐτῶν ἑτέρας [l] μὲν οὐσίας εἶναι
φαμέν, ὅπως δ' ἐκεῖναι τούτων οὐσίαι, διὰ κενῆς λέγομεν· τὸ
γὰρ μετέχειν, ὥσπερ [m] καὶ πρότερον εἴπομεν, οὐθέν ἐστιν.
27 Οὐδὲ δὴ [n] ὅπερ ταῖς ἐπιστήμαις ὁρῶμεν ὂν αἴτιον, διὸ καὶ
πᾶς νοῦς καὶ πᾶσα φύσις ποιεῖ, [o] οὐδὲ ταύτης τῆς αἰτίας ἥν
φαμεν εἶναι μίαν τῶν ἀρχῶν, οὐθὲν ἅπτεται τὰ εἴδη, ἀλλὰ
γέγονε τὰ μαθήματα [p] τοῖς νῦν ἡ φιλοσοφία, φασκόντων
28 [q] τῶν ἄλλων χάριν αὐτὰ δεῖν πραγματεύεσθαι. Ἔτι δὲ τὴν
ὑποκειμένην οὐσίαν ὡς ὕλην μαθηματικωτέραν ἄν τις ὑπολά-
βοι, καὶ μᾶλλον κατηγορεῖσθαι καὶ διαφορὰν εἶναι τῆς οὐ-
σίας καὶ τῆς ὕλης [r] ἢ ὕλην, οἷον τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν,

[y] τίθενται S.B^b.C^b. [z] βραχέος καὶ μακροῦ A^b. [a] τοι om. F^b. [b] ἢ om. A^b. [c] τὸ πλ.] καὶ τὸ πλ. T.E^b. [d] τὸ post καὶ om. A^b. [e] ἐν om. A^b. [f] ὅτι om. E^b. [g] ἂν om. T. [h] ἐνυπάρχουσι E.S.T.B^b.C^b.H^b. [i] φιλοσοφίας A^b. [k] πόθεν A^b. [l] μὲν add. E.A^b.H^b. [m] καὶ τὸ πρότερον S.T.B^b.C^b. [n] ὃ περὶ τὰς ἐπιστήμας A^b. [o] οὐδὲ] τὸ δὲ A^b. [p] τῆς S. [q] τῶν add. A^b. [r] ἢ ὕλην add. A^b.F^b.

ὥσπερ [s] καὶ οἱ φυσιολόγοι φασὶ [t] τὸ μανὸν καὶ τὸ πυκνόν,
πρώτας [v] τοῦ ὑποκειμένου φάσκοντες εἶναι διαφορὰς [w] ταύ-
τας· ταῦτα [x] γάρ ἐστιν ὑπεροχή τις [y] καὶ ἔλλειψις. Περί 29
[z] τε κινήσεως, εἰ μὲν [a] ἔσται ταῦτα κίνησις, δῆλον ὅτι κινή-
σεται τὰ εἴδη· εἰ δὲ μή, πόθεν ἦλθεν; Ὅλη γὰρ ἡ περὶ
φύσεως [b] ἀνῄρηται σκέψις. [c] Ὅ τε δοκεῖ ῥᾴδιον εἶναι, τὸ
δεῖξαι ὅτι [d] ἓν ἅπαντα, [e] οὐ γίγνεται· τῇ γὰρ ἐκθέσει οὐ
[f] γίγνεται πάντα ἓν ἀλλ' αὐτό τι ἕν, ἂν διδῷ τις πάντα.
Καὶ οὐδὲ τοῦτο, [g] εἰ μὴ γένος [g] δώσει τὸ καθόλου εἶναι· 30
τοῦτο δ' [h] ἐν [i] ἐνίοις ἀδύνατον. Οὐθένα δ' ἔχει λόγον οὐδὲ
[k] τὰ μετὰ τοὺς ἀριθμοὺς [l] μήκη καὶ ἐπίπεδα καὶ στερεά,
[m] οὔτε ὅπως ἔστιν ἢ ἔσται, οὔτ' [n] εἴ τιν' ἔχει δύναμιν· ταῦτα
γὰρ οὔτε εἴδη οἷόν τε εἶναι (οὐ γάρ εἰσιν ἀριθμοί) οὔτε τὰ
μεταξύ ([o] μαθηματικὰ γὰρ ἐκεῖνα) οὔτε τὰ φθαρτά, ἀλλὰ
[p] πάλιν [q] τέταρτον ἄλλο [r] φαίνεται τοῦτό τι γένος. Ὅλως 31
τε τὸ τῶν [s] ὄντων ζητεῖν στοιχεῖα μὴ [t] διελόντας, πολλαχῶς
[v] λεγομένων, ἀδύνατον εὑρεῖν, ἄλλως τε καὶ τοῦτον τὸν τρό-
πον ζητοῦντας ἐξ [w] οἵων ἐστὶ στοιχείων. Ἐκ τίνων γὰρ τὸ
ποιεῖν ἢ πάσχειν, ἢ τὸ [x] εὐθύ, οὐκ ἔστι δήπου λαβεῖν, ἀλλ'
εἴπερ, τῶν οὐσιῶν μόνον ἐνδέχεται· ὥστε τὸ τῶν [y] ὄντων
ἁπάντων τὰ στοιχεῖα [z] ἢ ζητεῖν ἢ οἴεσθαι ἔχειν οὐκ ἀληθές.
Πῶς δ' ἄν τις καὶ μάθοι τὰ τῶν πάντων στοιχεῖα; Δῆλον 32
γὰρ ὡς οὐθὲν οἷόν τε προϋπάρχειν γνωρίζοντα πρότερον.
Ὥσπερ γὰρ [a] τῷ [b] γεωμετρεῖν μανθάνοντι ἄλλα μὲν ἐνδέχε-
ται προειδέναι, ὧν δὲ ἡ ἐπιστήμη καὶ περὶ ὧν μέλλει μανθά-

[s] καὶ ante φ. om. S.B^b.C^b. [t] τὸ μανὸν] καὶ μανὸν S. [v] τῆς ὑποκειμένης E^b. [w] ταύτας om. A^b. [x] γάρ] δέ S.T.H^b. [y] καὶ ἔλλειψις om. A^b. [z] δὲ A^b. [a] ἔστι E^b.H^b. [b] σκέψις ἀνήρηται A^b. [c] ὃ δὲ T, καὶ ὃ E.H^b. [d] ἓν τὰ πάντα H^b. [e] οὐ] ἐκ τῆς ἐκθέσεως οὐ A^b, omissis τῇ γὰρ ἐκθέσει οὐ γίγνεται. [f] γ. τὰ πάντα H^b. [g] εἰ et δώσει A^b.F^b: ceteri ἐὰν et δῶ. [h] ἐν om. A^b. [i] ἐνίοις τε ἀδ. H^b. [k] τὰ om. S. [l] μήκη τε καὶ ἐπίπεδα A^b. [m] οὐδὲ A^b. [n] εἴ om. A^b. [o] μαθ.] τὰ μαθ. E.S.T.B^b.C^b. [p] πάλιν γε τ. B^b. [q] ἄλλο τέταρτον E^b. [r] τοῦτο φαίνεται γένος A^b. [s] ὄντων] ὅλων T. [t] διελόντα E^b. [v] λεγόμενα A^b. [w] ὧν A^b. [x] εὐθύ] εὖ A^b. [y] ὄντων om. T.A^b. [z] ἢ ante ζητεῖν om. A^b. [a] τὸ T. [b] γεωμέτρη γεωμετρεῖν A^b.

33 νειν οὐθὲν προγιγνώσκει, οὕτω [c]δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ὥστ'
[d]εἴ τις τῶν [e]πάντων ἐστὶν ἐπιστήμη, [f]ὥς τινές φασιν, οὐθὲν
ἂν προϋπάρχοι γνωρίζων οὗτος. Καίτοι πᾶσα μάθησις διὰ
προγιγνωσκομένων ἢ πάντων ἢ τινῶν ἐστί, καὶ ἡ δι' ἀποδεί-
ξεως ἢ δι' ὁρισμῶν· δεῖ γὰρ ἐξ ὧν ὁ ὁρισμὸς προειδέναι καὶ
34 [g]εἶναι γνώριμα. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ δι' ἐπαγωγῆς. Ἀλλὰ μὴν
[h]καὶ εἰ τυγχάνει σύμφυτος οὖσα, θαυμαστὸν πῶς λανθάνο-
μεν ἔχοντες τὴν κρατίστην τῶν ἐπιστημῶν. Ἔτι πῶς τις
35 [i]γνωριεῖ ἐκ τίνων ἐστί, καὶ πῶς ἔσται δῆλον; Καὶ γὰρ τοῦτ'
ἔχει ἀπορίαν· ἀμφισβητήσειε γὰρ ἄν τις, ὥσπερ καὶ [k]περὶ
ἐνίας συλλαβάς· [l]οἱ μὲν γὰρ τὸ [m]σμα ἐκ τοῦ σ καὶ μ καὶ α
φασὶν εἶναι, οἱ [n]δέ τινες ἕτερον φθόγγον φασὶν εἶναι καὶ
36 οὐθένα τῶν γνωρίμων. Ἔτι [o]δὲ ὧν ἐστὶν [p]αἴσθησις, ταῦτα
πῶς ἄν τις μὴ ἔχων τὴν αἴσθησιν [q]γνοίη; Καίτοι [r]ἔδει, εἴγε
πάντων ταῦτα στοιχεῖά ἐστιν ἐξ ὧν, ὥσπερ αἱ σύνθετοι φω-
ναί εἰσιν ἐκ τῶν οἰκείων στοιχείων.

10 Ὅτι μὲν οὖν τὰς εἰρημένας ἐν τοῖς φυσικοῖς αἰτίας ζητεῖν
ἐοίκασι πάντες, καὶ τούτων ἐκτὸς οὐδεμίαν [s]ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν,
δῆλον καὶ ἐκ τῶν πρότερον εἰρημένων. Ἀλλ' ἀμυδρῶς ταύ-
τας· καὶ τρόπον μέν τινα [t]πᾶσαι πρότερον εἴρηνται, τρόπον
2 δέ τινα οὐδαμῶς. Ψελλιζομένῃ γὰρ ἔοικεν ἡ πρώτη φιλο-
σοφία περὶ [v]πάντων, ἅτε νέα [w]τε κατ' ἀρχὰς οὖσα καὶ τὸ
πρῶτον, ἐπεὶ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ὀστοῦν τῷ λόγῳ φησὶν εἶναι,
τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ἡ οὐσία τοῦ πράγματος.
3 Ἀλλὰ μὴν [x]ὁμοίως ἀναγκαῖον καὶ [y]σαρκὸς καὶ τῶν ἄλλων
[z]ἑκάστου εἶναι τὸν λόγον, ἢ [a]μηθενός· διὰ [b]τοῦτο γὰρ καὶ σὰρξ
καὶ ὀστοῦν [c]ἔσται καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, καὶ οὐ διὰ τὴν

[c] δὲ E^b, δεῖ E.S.B^b.C^b. [d] εἴ] ἤ S.B^b.C^b. [e] ἁπάντων A^b.E^b. [f] οἷαν δή τινες A^b. [g] εἶναι] εἶδε E^b. [h] εἰ καὶ τυγχάνοι B^b.F^b. [i] γνωρίσει F^b, γνωρίσειεν E.S.T.B^b.C^b. [k] ἐπὶ S. [l] ὁ T. [m] σῶμα E^b. [n] δὲ τὸν ἕτερον τρόπον ἴδιον εἶναι A^b. [o] δὲ et ἐστὶν om. F^b. [p] κ' αἴσθησις E^b. [q] γνοίη] ἔχοι F^b. [r] δεῖ A^b. [s] ἔχομεν A^b.E^b.F^b, A^b.F^b. omisso ἂν. [t] ἅπασαι S.B^b.C^b, αἱ πᾶσαι T. [v] ἁπάντων A^b. [w] τε] τε καὶ S, om. A^b.F^b. [x] ἀναγκαῖον ὁμοίως T. [y] σάρκα T.E^b, σάρκας A^b. [z] ἕκαστον codices. [a] μηδὲ ἕν E.S.T.B^b.C^b.F^b. [b] τοῦτο ἄρα καὶ ἡ σὰρξ A^b. [c] ἔστι S.T.B^b.C^b.F^b.

ὕλην, ἣν ἐκεῖνος [d] λέγει πῦρ [e] καὶ γῆν [f] καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα. Ἀλλὰ ταῦτα ἄλλου [f] μὲν λέγοντος συνέφησεν ἂν ἐξ ἀνάγ- 4
κης, σαφῶς δὲ [g] οὐκ εἴρηκεν. Περὶ μὲν [h] οὖν τῶν [i] τοιούτων δεδήλωται καὶ πρότερον· ὅσα [k] δὲ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων ἀπορήσειεν ἄν τις, ἐπανέλθωμεν πάλιν· τάχα γὰρ ἂν ἐξ αὐτῶν [l] εὐπορήσαιμέν [m] τι πρὸς τὰς ὕστερον ἀπορίας.

[n] Α ΕΛΑΤΤΟΝ.

[o] Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία τῇ μὲν χαλεπή, τῇ δὲ ῥᾳδία. Σημεῖον δὲ τὸ μήτ' ἀξίως [p] μηδένα δύνασθαι [q] τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντας ἀποτυγχάνειν, ἀλλ' ἕκαστον λέγειν τι περὶ [r] τῆς φύσεως, καὶ καθ' ἕνα [s] μὲν μηθὲν ἢ μικρὸν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ συναθροιζομένων γίνεσθαί τι μέγεθος. Ὥστ' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν καθάπερ τυγχάνομεν παροι- 2
μιαζόμενοι, τίς ἂν θύρας ἁμάρτοι; Ταύτῃ μὲν ἂν εἴη ῥᾳδία· τὸ δ' ὅλον [t] τι ἔχειν καὶ μέρος μὴ δύνασθαι δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτῆς. Ἴσως δὲ καὶ τῆς χαλεπότητος οὔσης κατὰ δύο τρόπους, οὐκ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀλλ' ἐν ἡμῖν τὸ αἴτιόν [v] ἐστιν αὐτῆς. Ὥσπερ γὰρ [w] καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς 3
τὸ φέγγος ἔχει [x] τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Οὐ μόνον δὲ χάριν ἔχειν δίκαιον τούτοις [y] ὧν ἄν τις [z] κοινώσαιτο ταῖς δόξαις, ἀλλὰ καὶ [a] τοῖς [b] ἐπιπολαιοτέρως ἀποφηναμένοις· καὶ γὰρ οὗτοι [c] συνεβάλοντό τι· τὴν γὰρ ἕξιν [d] προήσκησαν

[d] λέγει om. T. [e] καὶ ante γῆν om. S. [f] καὶ post γῆν et mox μὲν om. S.Bb.Cb. [g] οὐκ om. S. [h] οὖν om. Fb. [i] τούτων Ab. [k] δὲ] δὲ καὶ S. [l] εὐπορήσωμεν S.Cb. [m] τι] τοι Eb, om. Ab.Fb. [n] α τὸ ἔλαττον S.T, ἔλαττον α f, β E, βιβλίον β Q. addunt E.Q.S.Bb.Cb: τοῦτο τὸ βιβλίον οἱ πλείους φασὶν εἶναι Πασικλέους τοῦ Ῥοδίου, ὃς ἦν ἀκροατὴς Ἀριστοτέλους, υἱὸς δὲ Βοηθοῦ τοῦ Εὐδήμου ἀδελφοῦ. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀφροδισιεύς φησιν εἶναι αὐτὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. [o] ἡ] ὅτι ἡ rc. Hb. [p] μηδένα om. T. [q] θιγεῖν Ab. [r] τῆς om. T. [s] μὲν] μὲν ἢ E. [t] τι Ab.Eb.Fb: ceteri τ'. [v] ἐστιν add. Ab. [w] καὶ om. E.Q.Eb. [x] τὸ μεθ'] πρὸς Q. [y] ὧν] καὶ οὕτως ὧν Eb. [z] κοινώσαιτο Eb, κοινωνήσαιτο E.T.Ab, κινήσαιτο Fb: ceteri κοινωνῆσαι. [a] τοῖς] τοῖς ἔτι omnes præter Ab. [b] ἐπιπολαιότερον Ab.Eb. [c] συνεβάλοντό Ab: ceteri συμβάλλονται. [d] ἤσκησαν Ab.

4 ἡμῶν. Εἰ μὲν γὰρ Τιμόθεος μὴ ἐγένετο, πολλὴν ἂν μελο-
ποιίαν οὐκ εἴχομεν· εἰ δὲ μὴ [e] Φρῦνις, Τιμόθεος οὐκ ἂν ἐγέ-
νετο. Τὸν αὐτὸν [f] δὲ τρόπον καὶ [g] τῶν περὶ τῆς ἀληθείας
ἀποφηναμένων· παρὰ μὲν γὰρ ἐνίων παρειλήφαμέν τινας
5 δόξας, οἱ δὲ τοῦ γενέσθαι [h] τούτους αἴτιοι γεγόνασιν. Ὀρ-
θῶς [i] δ' [k] ἔχει καὶ τὸ [l] καλεῖσθαι [m] τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην
τῆς ἀληθείας. Θεωρητικῆς μὲν γὰρ τέλος ἀλήθεια, πρακτι-
κῆς δ' ἔργον· καὶ γὰρ [n] ἐὰν τὸ πῶς [o] ἔχει σκοπῶσιν, [p] οὐ τὸ
6 ἀΐδιον ἀλλὰ πρός τι καὶ νῦν θεωροῦσιν οἱ πρακτικοί. Οὐκ
ἴσμεν δὲ τὸ ἀληθὲς ἄνευ τῆς αἰτίας. Ἕκαστον δὲ μάλιστα
αὐτὸ τῶν ἄλλων, [q] καθ' ὃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει τὸ συνώ-
νυμον, οἷον τὸ πῦρ θερμότατον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις τὸ αἴ-
τιον τοῦτο τῆς θερμότητος· ὥστε καὶ ἀληθέστατον τὸ τοῖς
7 ὑστέροις αἴτιον τοῦ ἀληθέσιν εἶναι. Διὸ τὰς τῶν [r] ἀεὶ ὄντων
ἀρχὰς ἀναγκαῖον ἀεὶ εἶναι ἀληθεστάτας· οὐ γάρ ποτε ἀλη-
θεῖς, οὐδ' [s] ἐκείναις αἴτιόν τί [t] ἐστι τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἐκεῖναι τοῖς
ἄλλοις, ὥσθ' ἕκαστον ὡς ἔχει τοῦ εἶναι, οὕτω καὶ τῆς ἀλη-
θείας.

2 Ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' ἐστὶν [v] ἀρχή τις καὶ οὐκ ἄπειρα τὰ αἴτια
τῶν ὄντων, οὔτ' [w] εἰς [x] εὐθυωρίαν οὔτε κατ' εἶδος, δῆλον. Οὔτε
γὰρ ὡς ἐξ ὕλης τόδ' ἐκ τοῦδε δυνατὸν [y] ἰέναι εἰς ἄπειρον, οἷον
σάρκα μὲν ἐκ γῆς, γῆν δ' ἐξ ἀέρος, ἀέρα δ' ἐκ πυρός, καὶ
τοῦτο μὴ ἵστασθαι· οὔτε ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οἷον τὸν
μὲν ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ ἀέρος κινηθῆναι, τοῦτον δ' ὑπὸ τοῦ
ἡλίου, τὸν δὲ ἥλιον ὑπὸ τοῦ νείκους, καὶ τούτου μηδὲν εἶναι
2 πέρας. Ὁμοίως δὲ [z] οὐδὲ τὸ οὗ ἕνεκα εἰς [a] ἄπειρον οἷόν τε
ἰέναι, βάδισιν μὲν ὑγιείας [b] ἕνεκεν, ταύτην [c] δ' εὐδαιμονίας,

[e] φρένις E^b. [f] δὲ om. S. [g] τῶν περὶ τῆς] περὶ τῶν A^b.E^b. [h] τούτοις rc. E^b. [i] δὴ E.T. [k] ἔχει om. A^b.F^b. [l] καλέσαι E.S.T.B^b.C^b. [m] τὴν κατὰ φ. A^b. idem post ἀληθείας addit θεωρητικήν. [n] ἂν A^b.E^b. [o] ἔχῃ E.Q.S. [p] οὐ τὸ αἴτιον E.Q.S, οὐ γὰρ αἴτιον T, οὗ τὸ αἴτιον οὐ E^b. addunt omnes καθ' αὑτό, præter A^b. [q] καθὼς S. [r] αἰεὶ Q.T. [s] ἐκείνων A^b.E^b. [t] ἐστὶ om. A^b. [v] τις ἀρχὴ F^b. [w] ἐπ' A^b.E^b. [x] εὐθεωρίαν E^b. [y] εἶναι ἐπ' E.Q.S.T.E^b. [z] οὐδὲ] καὶ A^b. [a] ἄπ. οὐχ οἷόν τε εἶναι A^b. [b] ἕνεκεν A^b: ceteri ἕνεκα. [c] δ'] δι' T.

τὴν δ' εὐδαιμονίαν [d] ἄλλου, καὶ οὕτως ἀεὶ ἄλλο ἄλλου ἕνεκεν
εἶναι. Καὶ ἐπὶ τῶν τί ἦν εἶναι δ' ὡσαύτως. Τῶν γὰρ μέ- 3
σων, ὧν ἐστὶν [e] ἔξω τι ἔσχατον καὶ πρότερον, ἀναγκαῖον εἶναι
τὸ πρότερον αἴτιον [f] τῶν [g] μετ' αὐτό. Εἰ γὰρ [h] εἰπεῖν ἡμᾶς
δέοι τι τῶν τριῶν αἴτιον, τὸ πρῶτον ἐροῦμεν· οὐ γὰρ δὴ
[i] τόγ' ἔσχατον, οὐδενὸς γὰρ [k] τὸ τελευταῖον· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ
τὸ μέσον, ἑνὸς γάρ. Οὐθὲν δὲ διαφέρει ἓν ἢ πλείω εἶναι, 4
οὐδ' ἄπειρα [l] ἢ πεπερασμένα· τῶν δ' ἀπείρων τοῦτον τὸν
τρόπον καὶ [m] ὅλως τοῦ ἀπείρου πάντα τὰ μόρια μέσα [n] ὁ-
μοίως μέχρι τοῦ νῦν· ὥστ' εἴπερ μηθέν [o] ἐστι πρῶτον, ὅλως
αἴτιον οὐθέν ἐστιν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐπὶ τὸ κάτω οἷόν τ' 5
[p] εἰς ἄπειρον [q] ἰέναι, [r] τοῦ ἄνω ἔχοντος ἀρχήν, ὥστ' ἐκ πυρὸς
μὲν ὕδωρ, ἐκ δὲ [s] τούτου γῆν, καὶ οὕτως ἀεὶ ἄλλο τι γίγνε-
σθαι γένος. Διχῶς γὰρ [t] γίγνεται τόδε ἐκ τοῦδε, [v] ἢ ὡς
τόδε λέγεται μετὰ τόδε, οἷον ἐξ Ἰσθμίων Ὀλύμπια, [w] ἢ οὐχ
οὕτως ἀλλ' ὡς ἐκ παιδὸς [x] ἀνὴρ μεταβάλλοντος, [y] ἢ ἐξ ὕδατος
ἀήρ. Ὡς [z] μὲν οὖν ἐκ παιδὸς [a] ἄνδρα [b] γίγνεσθαί φαμεν, ὡς 6
ἐκ τοῦ γιγνομένου τὸ γεγονὸς ἢ [c] ἐκ τοῦ ἐπιτελουμένου τὸ
τετελεσμένον· ἀεὶ γάρ ἐστι [d] μεταξύ, ὥσπερ τοῦ εἶναι καὶ
μὴ εἶναι γένεσις, οὕτω καὶ τὸ γιγνόμενον τοῦ ὄντος καὶ μὴ
ὄντος. Ἔστι [e] δ' ὁ μανθάνων γιγνόμενος ἐπιστήμων, [f] καὶ
τοῦτ' ἐστὶν ὃ λέγεται, [g] ὅτι γίγνεται ἐκ μανθάνοντος ἐπι-
στήμων. Τὸ δ' ὡς ἐξ ἀέρος ὕδωρ, φθειρομένου θατέρου. 7
Διὸ [h] ἐκεῖνα μὲν οὐκ ἀνακάμπτει [i] εἰς ἄλληλα, οὐδὲ γίγνεται
ἐξ ἀνδρὸς παῖς· οὐ [k] γὰρ γίγνεται ἐκ τῆς γενέσεως τὸ γιγνό-

[d] ἄλλου ἕνεκεν καὶ A^b. [e] ἔξω τι om. A^b.F^b. τι ἔξω T. [f] τῷ E.T. [g] μεθ' αὐτό A^b, μέσων F^b. [h] ἡμᾶς εἰπεῖν A^b. [i] γε τὸ A^b. [k] τὸ] τότε Q, τόγε E.B^b.C^b. [l] ἢ πεπ.] οὐδὲ πεπ. E^b. [m] ὅλως] ἄλλως τε δὴ H^b. [n] ὁμοίως om. H^b. [o] ἐστι τὸ πρῶτον S.T.B^b.C^b.E^b. [p] εἰς A^b, ἐπ' F^b: ceteri ἐστὶν ἐπ'. [q] ἀπιέναι A^b, προϊέναι F^b. [r] ἔχοντος τοῦ ἄνω F^b. [s] τούτου] τοῦ ὕδατος H^b. [t] γίγνεται] λέγεται μετὰ Q. [v] ἢ E.T.A^b.E^b: vulgo μὴ. [w] ἢ οὐχ οὕτως ἀλλ' ὡς A^b, οὔτ' ἀλλ' ὡς S, ἄλλως E^b: ceteri ἤ. [x] μεταβάλλοντος ἀνὴρ E^b. [y] ἢ ὡς ἐξ A^b. [z] μὲν—φαμεν om. E. [a] ἀνὴρ Q.S.C^b.E^b. [b] γενέσθαι F^b. [c] ἐκ om. F^b. [d] μεταξύ] τι μεταξύ H^b, μεταξύ τι S.T.B^b.C^b. [e] δ'] γὰρ A^b. [f] καὶ—ἐπιστήμων om. A^b. [g] ὅτι γίγνεται om. T. [h] οὐκ ἀνακάμπτει μὲν ἐκεῖνα Q. [i] εἰς] πρὸς S.B^b.C^b. [k] γὰρ] δὲ A^b.

μενον, ἀλλ' [l]ἔστι μετὰ τὴν γένεσιν. Οὕτω γὰρ [m]καὶ ἡμέρα
ἐκ τοῦ πρωΐ, ὅτι μετὰ τοῦτο· διὸ οὐδὲ [n]τὸ πρωῒ ἐξ ἡμέρας.
8 [o]Θάτερα δὲ ἀνακάμπτει. [p]Ἀμφοτέρως δὲ ἀδύνατον εἰς ἄπει-
ρον ἰέναι. Τῶν μὲν [q]γὰρ ὄντων μεταξὺ ἀνάγκη τέλος εἶναι,
τὰ δ' εἰς ἄλληλα [r]ἀνακάμπτει· ἡ γὰρ θατέρου φθορὰ θατέ-
ρου [s]ἐστὶ γένεσις. Ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατον τὸ [t]πρῶτον ἀΐδιον
ὂν φθαρῆναι· [v]ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἄπειρος [w]ἡ γένεσις ἐπὶ τὸ ἄνω,
ἀνάγκη, ἐξ οὗ φθαρέντος πρώτου τι ἐγένετο, μὴ ἀΐδιον εἶναι.
9 [x]Ἔτι δὲ τὸ οὗ ἕνεκα τέλος, τοιοῦτον δὲ ὃ μὴ ἄλλου ἕνεκα,
ἀλλὰ τἆλλα ἐκείνου· ὥστ' εἰ μὲν ἔσται τοιοῦτον τὸ ἔσχατον,
οὐκ ἔσται ἄπειρον, εἰ δὲ μηθὲν τοιοῦτον, οὐκ ἔσται τὸ οὗ
ἕνεκα. Ἀλλ' οἱ τὸ ἄπειρον ποιοῦντες λανθάνουσιν ἐξαιροῦν-
τες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν. Καίτοι οὐθεὶς ἂν [y]ἐγχειρήσειεν
10 οὐθὲν [z]πράττειν μὴ μέλλων ἐπὶ πέρας ἥξειν. Οὐδ' ἂν εἴη
νοῦς ἐν [a]τοῖς [b]τοιούτοις· ἕνεκα γάρ τινος ἀεὶ πράττει ὅ γε
νοῦν ἔχων· τοῦτο γάρ ἐστι πέρας· τὸ γὰρ [c]τέλος πέρας
ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ τί ἦν [d]εἶναι ἐνδέχεται ἀνάγεσθαι
11 εἰς ἄλλον ὁρισμὸν πλεονάζοντα τῷ λόγῳ. Ἀεί [e]τε γὰρ
ἐστιν ὁ ἔμπροσθεν μᾶλλον, ὁ δ' ὕστερος οὐκ ἔστιν· οὗ δὲ τὸ
πρῶτον μὴ ἔστιν, οὐδὲ τὸ ἐχόμενόν [f]ἐστιν. Ἔτι τὸ ἐπί-
στασθαι ἀναιροῦσιν οἱ οὕτως λέγοντες· οὐ γὰρ οἷόν τε εἰ-
12 δέναι πρὶν [g]ἢ εἰς τὰ ἄτομα [h]ἐλθεῖν. Καὶ τὸ γιγνώσκειν
οὐκ ἔστιν· τὰ γὰρ οὕτως ἄπειρα πῶς ἐνδέχεται νοεῖν; Οὐ
γὰρ ὅμοιον ἐπὶ τῆς γραμμῆς, [i]ἣ κατὰ τὰς διαιρέσεις μὲν οὐχ
ἵσταται· νοῆσαι δ' οὐκ ἔστι μὴ στήσαντα· διόπερ οὐκ [k]ἀρι-
13 θμήσει τὰς τομὰς ὁ τὴν ἄπειρον διεξιών. Ἀλλὰ καὶ τὴν
ὕλην ἐν κινουμένῳ νοεῖν ἀνάγκη, καὶ ἀπείρῳ [l]οὐθενὶ ἔστιν εἶ-
ναι· εἰ δὲ μή, οὐκ ἄπειρόν [m]γ' ἐστὶν [n]τὸ ἀπείρῳ εἶναι.

[l] *ἔστι* om. F^b.H^b. [m] *καὶ ἡ ἡμέρα* T. [n] *τὸ* om. A^b. [o] *θάτερον* A^b. [p] *ἀμφοτέρας* E^b. [q] *γὰρ* om. E^b. [r] *ἀνακάμπτειν* A^b. [s] *γένεσίς ἐστιν* [t] *πρῶτον αἴτιον ἀΐδιον* F^b. [v] *ἐπεὶ—εἶναι* om. pr. E^b: *ἐπειδὴ* rc. E^b. [w] *ἡ* om. A^b. [x] *ἔτι*] *ἐπεὶ* A^b.F^b. [y] *ἐγχειρίσειεν* S. [z] *πράσσειν* E.E^b. [a] *τοῖς* om. E. [b] *τοιούτοις*] *οὖσιν* A^b. [c] *πέρας τέλος* S.A^b. [d] *εἶναι* Q. [e] *τε* om. T. [f] *ἐστιν* om. A^b. [g] *ἢ* om. T.A^b. [h] *ἔλθῃ* A^b. [i] *ᾗ* S.E^b. [k] *ἀριθμεῖ* A^b. [l] *οὐδὲν* S.T.A^b.B^b.C^b.E^b. [m] *γ'*] *δ'* A^b. [n] *τοῦ* E^b.

Ἀλλὰ μὴν καὶ [o] εἰ ἄπειρά γ᾽ ἦσαν πλήθει τὰ εἴδη τῶν αἰ-
τίων, οὐκ ἂν ἦν οὐδ᾽ οὕτω τὸ γιγνώσκειν· τότε γὰρ εἰδέναι
οἰόμεθα, ὅταν τὰ αἴτια γνωρίσωμεν· τὸ δ᾽ ἄπειρον κατὰ τὴν
[p] πρόσθεσιν οὐκ ἔστιν ἐν πεπερασμένῳ διεξελθεῖν.

Αἱ δ᾽ ἀκροάσεις κατὰ τὰ ἔθη [q] συμβαίνουσιν· ὡς γὰρ εἰώ- 3
θαμεν, οὕτως [r] ἀξιοῦμεν λέγεσθαι, καὶ τὰ παρὰ ταῦτα οὐχ
ὅμοια φαίνεται ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσυνήθειαν [s] ἀγνωστότερα καὶ
ξενικώτερα· τὸ γὰρ σύνηθες [t] γνωριμώτερον. Ἡλίκην δὲ
ἰσχὺν ἔχει τὸ σύνηθες οἱ νόμοι δηλοῦσιν, ἐν οἷς [v] τὰ μυθώδη
καὶ παιδαριώδη μεῖζον ἰσχύει τοῦ γινώσκειν περὶ αὐτῶν [w] διὰ
τὸ ἔθος. Οἱ μὲν οὖν, ἐὰν μὴ μαθηματικῶς λέγῃ τις, οὐκ ἀπο- 2
δέχονται τῶν λεγόντων, οἱ δ᾽, ἂν μὴ παραδειγματικῶς, οἱ
δὲ μάρτυρα ἀξιοῦσιν [x] ἐπάγεσθαι ποιητήν. Καὶ οἱ μὲν πάντα
ἀκριβῶς, τοὺς δὲ λυπεῖ τὸ ἀκριβὲς ἢ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι
συνείρειν ἢ διὰ τὴν μικρολογίαν· ἔχει γάρ τι τὸ ἀκριβὲς
τοιοῦτον, ὥστε καθάπερ ἐπὶ τῶν [y] συμβολαίων, καὶ ἐπὶ τῶν
λόγων ἀνελεύθερον εἶναί [z] τισι δοκεῖ. Διὸ δεῖ [a] πεπαιδεῦσθαι 3
πῶς ἕκαστα ἀποδεκτέον, ὡς ἄτοπον ἅμα ζητεῖν ἐπιστήμην
καὶ τρόπον ἐπιστήμης· ἔστι [b] δ᾽ οὐδέτερον ῥᾴδιον λαβεῖν.
Τὴν δ᾽ ἀκριβολογίαν τὴν μαθηματικὴν οὐκ ἐν ἅπασιν ἀπαι-
τητέον, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν ὕλην. Διόπερ οὐ φυσικὸς ὁ 4
[c] τρόπος· ἅπασα γὰρ ἴσως ἡ φύσις ἔχει ὕλην. Διὸ σκεπτέον
πρῶτον τί ἐστιν [d] ἡ φύσις· οὕτω γὰρ καὶ περὶ [e] τίνος ἡ φυ-
σικὴ δῆλον ἔσται, καὶ εἰ μιᾶς ἐπιστήμης ἢ πλειόνων τὰ αἴτια
καὶ τὰς ἀρχὰς θεωρῆσαί ἐστιν.

Β.

Ἀνάγκη πρὸς τὴν [f] ζητουμένην ἐπιστήμην [g] ἐπελθεῖν ἡμᾶς
[h] πρῶτον, περὶ ὧν ἀπορῆσαι δεῖ πρῶτον· ταῦτα δ᾽ ἐστὶν ὅσα

[o] εἰ om. S. [p] πρόθεσιν S.Ab. [q] συμβαίνουσαι Fb. [r] ἀξιοῦμεν ἔτι τὸ λ. Fb. [s] ἀγνωριστότερα T. [t] γνώριμον Ab. [v] τὰ] περὶ τὰ Ab. [w] διὰ om. Ab. [x] μετάγεσθαι Q. [y] συμβόλων Eb. [z] δοκεῖ τισι Ab. [a] πεπαιδεῦθαι E. [b] δὲ θάτερον Ab.Fb. [c] λόγος Fb. [d] ἡ om. E.Q.S. [e] τίνων Ab.Fb. [f] ζητουμένην Ab: ceteri ἐπιζητουμένην. [g] ἀπελθεῖν Fb. [h] πρῶτον ante περὶ om. Ab.Fb.

τε περὶ αὐτῶν ἄλλως ὑπειλήφασί τινες, κἂν εἴ τι χωρὶς τού-
2 των [i] τυγχάνοι παρεωραμένον. Ἔστι δὲ τοῖς εὐπορῆσαι
βουλομένοις προὔργου τὸ διαπορῆσαι καλῶς· ἡ γὰρ ὕστερον
εὐπορία λύσις τῶν [k] πρότερον ἀπορουμένων ἐστί, λύειν [l] δ'
οὐκ ἔστιν [m] ἀγνοοῦντας τὸν δεσμόν. Ἀλλ' ἡ τῆς διανοίας
ἀπορία δηλοῖ τοῦτο περὶ τοῦ πράγματος· [n] ᾗ γὰρ ἀπορεῖ,
ταύτῃ παραπλήσιον πέπονθε τοῖς δεδεμένοις· ἀδύνατον γὰρ
3 ἀμφοτέρως προελθεῖν εἰς τὸ πρόσθεν. Διὸ δεῖ τὰς δυσχε-
ρείας τεθεωρηκέναι πάσας πρότερον, τούτων τε χάριν καὶ διὰ
τὸ τοὺς ζητοῦντας ἄνευ τοῦ διαπορῆσαι πρῶτον ὁμοίους εἶναι
τοῖς ποῖ δεῖ βαδίζειν ἀγνοοῦσι, καὶ πρὸς τούτοις [o] οὐδ' εἴ
ποτε τὸ ζητούμενον εὕρηκεν ἢ μὴ γινώσκειν· τὸ γὰρ τέλος
4 τούτῳ μὲν οὐ δῆλον, τῷ [p] δὲ προηπορηκότι δῆλον. Ἔτι [q] δὲ
βέλτιον ἀνάγκη ἔχειν πρὸς τὸ κρῖναι τὸν ὥσπερ ἀντιδίκων
5 καὶ τῶν ἀμφισβητούντων λόγων ἀκηκοότα πάντων. Ἔστι
δ' ἀπορία πρώτη μὲν περὶ ὧν ἐν τοῖς [r] πεφροιμιασμένοις
διηπορήσαμεν, πότερον μιᾶς ἢ [s] πολλῶν ἐπιστημῶν θεωρῆσαι
τὰς αἰτίας, καὶ πότερον τὰς τῆς οὐσίας ἀρχὰς τὰς πρώτας
ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης ἰδεῖν μόνον, ἢ καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν ἐξ ὧν
δεικνύουσιν [t] ἅπαντες, οἷον πότερον ἐνδέχεται ταὐτὸ καὶ ἓν
ἅμα φάναι [v] καὶ ἀποφάναι ἢ οὔ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν
6 τοιούτων. Εἴτ' ἔστι περὶ τὴν οὐσίαν, πότερον μία περὶ
πάσας ἢ πλείονές [w] εἰσι, [x] καὶ εἰ πλείονες, πότερον ἅπασαι
συγγενεῖς, ἢ τὰς μὲν σοφίας τὰς δ' ἄλλο τι λεκτέον αὐτῶν.
7 Καὶ τοῦτο δ' αὐτὸ τῶν ἀναγκαίων ἐστὶ ζητῆσαι, πότερον
τὰς αἰσθητὰς οὐσίας εἶναι μόνον φατέον ἢ καὶ παρὰ ταύτας
ἄλλας, καὶ πότερον μοναχῶς ἢ [y] πλείονα γένη τῶν οὐσιῶν,
οἷον οἱ ποιοῦντες τά τε εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ μεταξὺ τού-
8 των τε καὶ τῶν αἰσθητῶν. Περί τε τούτων οὖν, καθάπερ

[i] τυγχάνῃ E.S.T.A^b.B^b.C^b. [k] προειρημένων ἀπόρων F^b. [l] δ'] γὰρ F^b. [m] ἀγνοοῦντα E.S.T.B^b.C^b. [n] ἡ γὰρ ἀπορία A^b. [o] οὐδέποτε τὸ ζητούμενον εἰ εὕρηκεν A^b. [p] δὲ καλῶς προηπορηκότι S.B^b.C^b. [q] δὲ post ἔτι om. A^b. [r] πεπροοιμιασμένοις E. [s] πολλῶν ἐστιν ἐπιστ. S.T.B^b.C^b. [t] πάντες A^b.G^b.I^b. [v] καὶ ἀποφάναι om. E. [w] εἰσι om. F^b. [x] καὶ G^b.I^b : ceteri κἂν. [y] πλεοναχῶς τὰ γ. A^b.

φαμέν, ἐπισκεπτέον, καὶ πότερον [z]περὶ τὰς οὐσίας [a]ἡ θεωρία
μόνον ἐστὶν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκότα καθ' αὑτὰ ταῖς
οὐσίαις. Πρὸς δὲ τούτοις περὶ ταὐτοῦ καὶ ἑτέρου καὶ ὁμοίου 9
καὶ ἀνομοίου [b]καὶ ταυτότητος καὶ ἐναντιότητος, καὶ περὶ
προτέρου καὶ ὑστέρου καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν τοιούτων,
περὶ ὅσων οἱ διαλεκτικοὶ πειρῶνται σκοπεῖν ἐκ τῶν ἐνδόξων
[c]μόνον ποιούμενοι τὴν σκέψιν, τίνος ἐστὶ θεωρῆσαι περὶ
πάντων. Ἔτι δὲ τούτοις αὐτοῖς ὅσα καθ' αὑτὰ συμβέβηκεν· 10
καὶ μὴ μόνον τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ [d]ἆρα ἓν ἑνὶ
ἐναντίον· καὶ πότερον αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα [e]τὰ γένη
ἐστὶν ἢ εἰς ἃ διαιρεῖται ἐνυπάρχοντα ἕκαστον· καὶ [f]εἰ τὰ
γένη, πότερον ὅσα ἐπὶ τοῖς ἀτόμοις λέγεται τελευταῖα ἢ
τὰ πρῶτα, οἷον πότερον ζῷον ἢ ἄνθρωπος ἀρχή τε καὶ μᾶλ-
λόν ἐστι παρὰ [g]τὸ καθ' ἕκαστον. [h]Μάλιστα δὲ ζητητέον 11
καὶ πραγματευτέον, πότερον ἔστι [i]τι παρὰ τὴν ὕλην [k]αἴτιον
[l]καθ' αὑτὸ ἢ οὔ, [m]καὶ τοῦτο χωριστὸν ἢ οὔ, καὶ πότερον ἓν
ἢ πλείω τὸν ἀριθμόν. Καὶ πότερον ἔστι τι παρὰ τὸ σύνο-
λον (λέγω δὲ τὸ σύνολον, ὅταν κατηγορηθῇ τι τῆς ὕλης) ἢ
οὐθέν, ἢ τῶν μὲν τῶν δ' οὔ, καὶ ποῖα [n]ταῦτα τῶν ὄντων.
Ἔτι [o]αἱ ἀρχαὶ πότερον ἀριθμῷ ἢ εἴδει ὡρισμέναι, καὶ αἱ ἐν 12
τοῖς λόγοις καὶ [p]αἱ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ· καὶ πότερον τῶν
φθαρτῶν καὶ ἀφθάρτων [q]αἱ αὐταὶ ἢ ἕτεραι· καὶ πότερον
ἄφθαρτοι πᾶσαι, ἢ τῶν φθαρτῶν φθαρταί. [r]Ἔτι δὲ [s]τὸ 13
πάντων χαλεπώτατον καὶ πλείστην ἀπορίαν ἔχον, [t]πότερον
[v]τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν, καθάπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Πλάτων
[w]ἔλεγεν, οὐχ ἕτερόν [x]τί ἐστιν ἀλλ' οὐσία τῶν ὄντων, ἢ οὔ,
ἀλλ' ἕτερόν τι [y]τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς [z]φησὶ

[z] περὶ] ἐπὶ G^b.I^b. [a] μόνον ἡ θεωρία F^b. [b] καὶ ταυτότητος] καὶ ἐναντίου T.F^b, om. E.A^b.G^b.I^b. [c] μόνων A^b. [d] ἆρα E.A^b : ceteri εἰ ἄρα. [e] τὰ ante γένη om. G^b.I^b. [f] εἰ om. E. [g] τὸν G^b.I^b. [h] μᾶλλον A^b. [i] τι om. G^b.I^b. [k] αἴτια F^b. [l] καθ' αὑτὸ ἢ οὔ om. A^b. [m] καὶ τοῦτο χωριστὸν om. E. [n] ταῦτα G^b.I^b : ceteri τοιαῦτα. [o] αἱ post ἔτι om. A^b. [p] αἱ add. E.B^b.C^b.G^b.I^b. [q] αἱ om. S. [r] ἔστι G^b.I^b. [s] τὸ] τῶν I^b. [t] πότερον om. F^b. [v] τὸ] καὶ τὸ G^b. [w] ἔλεγον G^b.I^b, om. F^b. [x] τι ante ἐστιν om. I^b. [y] τὸ om. B^b.C^b. [z] φησὶ om. I^b.

14 φιλίαν, ἄλλος δέ τις πῦρ, ὁ δὲ ὕδωρ, [a] ὁ δὲ ἀέρα. Καὶ πό-
τερον αἱ ἀρχαὶ καθόλου εἰσὶν ἢ ὡς τὰ καθ' ἕκαστα τῶν
πραγμάτων, [b] καὶ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ. Ἔτι πότερον ἄλλως
ἢ κατὰ κίνησιν· καὶ γὰρ ταῦτα ἀπορίαν [c] ἂν παράσχοι πολ-
15 λήν. Πρὸς δὲ τούτοις πότερον οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ μήκη καὶ
τὰ σχήματα καὶ αἱ στιγμαὶ οὐσίαι τινές εἰσιν ἢ οὔ, κἂν [d] εἰ
οὐσίαι, πότερον κεχωρισμέναι τῶν αἰσθητῶν ἢ [e] ἐνυπάρχου-
σαι ἐν τούτοις. Περὶ γὰρ τούτων ἁπάντων οὐ μόνον χαλε-
πὸν τὸ εὐπορῆσαι τῆς ἀληθείας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ διαπορῆσαι τῷ
λόγῳ ῥᾴδιον καλῶς.

2 Πρῶτον μὲν οὖν περὶ ὧν πρῶτον εἴπομεν, πότερον μιᾶς
ἢ πλειόνων ἐστὶν [f] ἐπιστημῶν θεωρῆσαι πάντα τὰ γένη τῶν
αἰτίων. Μιᾶς μὲν γὰρ ἐπιστήμης πῶς ἂν εἴη μὴ ἐναντίας
[g] οὔσας τὰς ἀρχὰς γνωρίζειν; Ἔτι δὲ πολλοῖς τῶν ὄντων
2 οὐχ [k] ὑπάρχουσι πᾶσαι. Τίνα γὰρ [l] τρόπον οἷόν τε κινή-
σεως ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἀκινήτοις ἢ τὴν [m] τἀγαθοῦ φύσιν, [n] εἴ-
περ ἅπαν, [o] ὃ ἂν ᾖ ἀγαθὸν καθ' αὑτὸ καὶ διὰ τὴν αὑτοῦ
φύσιν, τέλος ἐστὶν καὶ οὕτως αἴτιον, ὅτι ἐκείνου ἕνεκα καὶ
γίγνεται καὶ [p] ἔστι τἆλλα, τὸ δὲ τέλος καὶ τὸ οὗ ἕνεκα
πράξεώς τινός ἐστι τέλος, αἱ δὲ πράξεις πᾶσαι μετὰ κινή-
σεως· ὥστ' ἐν τοῖς ἀκινήτοις οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο ταύτην εἶναι
3 τὴν ἀρχὴν οὐδ' εἶναί τι αὐτοαγαθόν. Διὸ καὶ ἐν τοῖς μαθή-
μασιν οὐθὲν δείκνυται διὰ ταύτης τῆς αἰτίας, οὐδ' ἔστιν ἀπό-
δειξις οὐδεμία διότι βέλτιον ἢ χεῖρον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν
4 μέμνηται οὐθεὶς [q] οὐθενὸς τῶν τοιούτων. Ὥστε διὰ ταῦτα
τῶν σοφιστῶν τινὲς οἷον Ἀρίστιππος προεπηλάκιζεν αὐτάς·
ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις τέχναις, καὶ ταῖς [r] βαναύσοις, οἷον
ἐν τεκτονικῇ καὶ σκυτικῇ, διότι βέλτιον ἢ χεῖρον λέγεσθαι
πάντα, τὰς δὲ μαθηματικὰς οὐθένα ποιεῖσθαι λόγον περὶ

[a] ὁ δὲ ἀέρα A^b: ceteri ἢ ἀέρα. [b] καὶ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ om. A^b. [c] ἂν om. F^b. [d] εἰ οὐσίαι] εἰ οὐσία A^b. [e] ἐνυπάρχουσαι add. A^b. [f] ἐπιστήμης A^b. [g] οὔσης G^b. [k] ὑπ. πᾶσι πᾶσαι E.S. [l] οἷόν τε τρόπον G^b.I^b. [m] ἀγαθοῦ S.A^b. [n] ὅπερ S. [o] ὃ] ᾗ T. [p] ἔστι καὶ τἆλλα A^b. [q] οὐθενὸς om. T. [r] βαναύσοις αὐταῖς οἷον S.A^b.B^b.C^b.

ἀγαθῶν καὶ [s] κακῶν. Ἀλλὰ μὴν [t] εἴ γε πλείους ἐπιστῆμαι 5
τῶν αἰτίων εἰσὶ καὶ [v] ἕτεραι ἑτέρας ἀρχῆς, τίνα τούτων φα-
τέον εἶναι τὴν ζητουμένην, ἢ τίνα μάλιστα τοῦ πράγματος
[w] τοῦ ζητουμένου ἐπιστήμονα τῶν ἐχόντων αὐτάς; Ἐνδέχε- 6
ται γὰρ τῷ αὐτῷ πάντας τοὺς τρόπους [x] τοὺς τῶν αἰτίων
ὑπάρχειν, οἷον οἰκίας, ὅθεν μὲν ἡ κίνησις, ἡ τέχνη καὶ ὁ οἰκο-
δόμος, οὗ δ' ἕνεκα, τὸ ἔργον, ὕλη δὲ γῆ καὶ λίθοι, τὸ δ' εἶδος
ὁ λόγος. Ἐκ μὲν οὖν τῶν πάλαι διωρισμένων, τίνα χρὴ
καλεῖν τῶν ἐπιστημῶν σοφίαν, [y] ἔχει λόγον ἑκάστην προσα-
γορεύειν. [z] Ἧι μὲν γὰρ ἀρχικωτάτη καὶ [a] ἡγεμονικωτάτη, 7
καὶ ᾗ ὥσπερ [b] δούλας οὐδ' [c] ἀντειπεῖν τὰς ἄλλας ἐπιστήμας
δίκαιον, [d] ἡ τοῦ τέλους καὶ [e] τἀγαθοῦ τοιαύτη ([f] τούτου γὰρ
ἕνεκα τἆλλα)· [g] ᾗ δὲ τῶν πρώτων αἰτίων καὶ τοῦ μάλιστα
ἐπιστητοῦ διωρίσθη εἶναι, ἡ τῆς οὐσίας ἂν εἴη τοιαύτη. Πολ- 8
λαχῶς γὰρ ἐπισταμένων τὸ αὐτὸ μᾶλλον [h] μὲν εἰδέναι φαμὲν
τὸν τῷ εἶναι γνωρίζοντα τί τὸ πρᾶγμα ἢ τῷ μὴ εἶναι, αὐ-
τῶν δὲ τούτων ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον, καὶ μάλιστα [i] τὸν τί
ἐστιν, ἀλλ' οὐ [k] τὸν πόσον ἢ ποῖον ἢ τί ποιεῖν ἢ πάσχειν
πέφυκεν. Ἔτι δὲ [l] καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ εἰδέναι ἕκαστον, 9
καὶ ὧν ἀποδείξεις εἰσί, τότ' οἰόμεθα ὑπάρχειν, ὅταν εἰδῶμεν
τί ἐστιν, [m] οἷον τί ἐστι τὸ τετραγωνίζειν, ὅτι μέσης εὕρεσις·
ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Περὶ δὲ τὰς γενέσεις καὶ τὰς
πράξεις καὶ περὶ [n] ἅπασαν μεταβολήν, ὅταν εἰδῶμεν τὴν
ἀρχὴν τῆς κινήσεως. Τοῦτο δ' ἕτερον καὶ ἀντικείμενον τῷ 10
τέλει· ὥστ' [o] ἄλλης ἂν δόξειεν ἐπιστήμης εἶναι τὸ θεωρῆσαι
τῶν αἰτίων τούτων ἕκαστον. Ἀλλὰ μὴν καὶ [p] περὶ τῶν
ἀποδεικτικῶν ἀρχῶν, πότερον μιᾶς ἐστὶν ἐπιστήμης ἢ πλει-
όνων, ἀμφισβητήσιμόν ἐστιν. Λέγω δὲ ἀποδεικτικὰς [q] τὰς 11

[s] καλῶν Ab. [t] πλείους εἴγε Fb. [v] ἕτεραι] ἑτέρα E.T. [w] τοῦ ζητουμένου om. Ab. [x] τοὺς ante τῶν add. E.Ab. [y] ἔχει E.T.Gb.Ib: ceteri οὐδαμῶς ἔχει. [z] ᾗ E.Gb: vulgo ἡ. [a] ἡ γενικωτάτη Ab. [b] δούλας om. Gb.Ib. [c] ἀντιτείνειν Ib. [d] ᾗ Gb. [e] ἀγαθοῦ Ab. [f] τούτου E.Ab.Gb.Ib: ceteri τούτων. [g] ᾗ E.Gb.Ib: ceteri ἡ. [h] μὲν om. Fb. [i] τὸν E, τὸ Gb, τὸν τὸ Ib: vulgo τῶν. [k] τὸν E.Gb.Ib: ceteri τῶν. [l] καὶ ἐν] κἂν ἐν Gb.Ib. [m] οἷον τί ἐστι om. T. [n] πᾶσαν Ab.Gb.Ib. [o] ἂν ἄλλης T. [p] περὶ om. Fb. [q] τὰς E.Ab.Ib; ceteri καὶ τάς.

κοινὰς δόξας, ἐξ ὧν ἅπαντες δεικνύουσιν, οἷον ὅτι [r] πᾶν ἀναγ-
καῖον ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι, καὶ ἀδύνατον ἅμα εἶναι καὶ μὴ
εἶναι, καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται προτάσεις, πότερον μία τού-
των ἐπιστήμη καὶ τῆς οὐσίας ἢ ἑτέρα, [s] κἂν εἰ μὴ μία, ποτέ-
12 ραν χρὴ προσαγορεύειν τὴν ζητουμένην [t] νῦν. Μιᾶς μὲν οὖν
οὐκ εὔλογον εἶναι· τί γὰρ μᾶλλον γεωμετρίας ἢ ὁποιασοῦν
[v] περὶ τούτων [w] ἐστὶν ἴδιον τὸ ἐπαΐειν; Εἴπερ οὖν ὁμοίως
μὲν ὁποιασοῦν ἐστίν, ἁπασῶν δὲ [x] μὴ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδὲ
τῶν ἄλλων [y] οὕτως οὐδὲ τῆς γνωριζούσης τὰς οὐσίας ἴδιόν
13 ἐστι τὸ γινώσκειν περὶ αὐτῶν. Ἅμα δὲ καὶ τίνα τρόπον
ἔσται αὐτῶν ἐπιστήμη; Τί μὲν γὰρ ἕκαστον τούτων τυγ-
χάνει ὂν καὶ νῦν γνωρίζομεν· χρῶνται [z] γοῦν ὡς γιγνωσκο-
μένοις αὐτοῖς καὶ ἄλλαι τέχναι. [a] Εἰ δὲ ἀποδεικτικὴ περὶ
αὐτῶν ἐστί, δεήσει τι γένος εἶναι ὑποκείμενον, καὶ τὰ μὲν
14 πάθη τὰ δ' ἀξιώματ' αὐτῶν. Περὶ πάντων γὰρ [b] ἀδύνατον
ἀπόδειξιν εἶναι· ἀνάγκη γὰρ ἔκ τινων εἶναι καὶ περί τι καὶ
τινῶν τὴν ἀπόδειξιν· ὥστε συμβαίνει πάντων εἶναι γένος [c] ἕν
τι τῶν δεικνυμένων· πᾶσαι γὰρ αἱ ἀποδεικτικαὶ χρῶνται τοῖς
ἀξιώμασιν. Ἀλλὰ μὴν εἰ ἑτέρα ἡ τῆς οὐσίας καὶ ἡ περὶ
15 τούτων, ποτέρα κυριωτέρα καὶ προτέρα πέφυκεν αὐτῶν; Κα-
θόλου γὰρ μάλιστα καὶ πάντων ἀρχαὶ τὰ ἀξιώματά ἐστιν.
Εἴτ' ἐστὶ μὴ τοῦ φιλοσόφου, τίνος ἔσται περὶ αὐτῶν ἄλλου
τὸ θεωρῆσαι τὸ ἀληθὲς καὶ [d] τὸ ψεῦδος; Ὅλως τε τῶν οὐ-
σιῶν πότερον μία πασῶν ἐστὶν ἢ πλείους ἐπιστῆμαι; Εἰ μὲν
οὖν μὴ μία, ποίας οὐσίας [e] θετέον τὴν ἐπιστήμην ταύτην;
16 Τὸ δὲ μίαν πασῶν οὐκ εὔλογον· καὶ γὰρ ἂν ἀποδεικτικὴ μία
περὶ [f] πάντων εἴη [g] τῶν συμβεβηκότων, εἴπερ πᾶσα ἀποδει-
κτικὴ περί τι ὑποκείμενον [h] θεωρεῖ τὰ καθ' αὑτὰ συμβεβηκότα
17 ἐκ τῶν κοινῶν δοξῶν. Περὶ οὖν τὸ αὐτὸ γένος τὰ συμβεβη-

[r] πᾶν] τὸ G^b. [s] κἂν εἰ] καὶ ἂν εἴη A^b. [t] νῦν add. E.T.A^b.G^b.I^b. [v] περὶ] τῶν περὶ A^b. [w] ἴδιόν ἐστι G^b.I^b. [x] μὴ] μηδὲ G^b. [y] οὕτως] ὥσπερ T. [z] γοῦν E.T.A^b.I^b: ceteri οὖν. [a] εἰ] ἡ T. [b] ἀπόδειξιν εἶναι ἀδύνατον G^b.I^b. [c] ἓν om. A^b. [d] τὸ post καὶ om. E.B^b.C^b.I^b. [e] ῥητέον G^b.I^b. [f] πάντων ἂν εἴη A^b. [g] τῶν καθ' αὑτὸ συμβ. S.B^b.C^b. [h] θεωρεῖται καθ' T.

κότα καθ' αὑτὰ τῆς αὐτῆς [i] ἐστὶ θεωρῆσαι ἐκ τῶν αὐτῶν δοξῶν.
Περί τε γὰρ [k] τὸ ὅτι μιᾶς, καὶ ἐξ ὧν μιᾶς, εἴτε τῆς αὐτῆς
εἴτε [l] ἄλλης· ὥστε καὶ τὰ συμβεβηκότα, εἴτ' αὗται [m] θεωρή-
σουσιν, εἴτ' ἐκ τούτων μία. Ἔτι δὲ πότερον περὶ τὰς οὐ- 18
σίας [n] μόνον ἡ θεωρία ἐστὶν ἢ [o] καὶ [p] περὶ τὰ συμβεβηκότα
ταύταις· λέγω δ' οἷον, εἰ τὸ στερεὸν [q] οὐσία τίς ἐστι καὶ
γραμμαὶ καὶ ἐπίπεδα, πότερον τῆς αὐτῆς ταῦτα [r] γνωρίζειν
ἐπιστήμης καὶ τὰ συμβεβηκότα περὶ ἕκαστον γένος, περὶ ὧν
αἱ μαθηματικαὶ δεικνύουσιν, ἢ ἄλλης. Εἰ μὲν γὰρ τῆς αὐ- 19
τῆς, ἀποδεικτική τις ἂν εἴη καὶ ἡ τῆς οὐσίας· οὐ δοκεῖ δὲ τοῦ
τί ἐστιν ἀπόδειξις εἶναι. Εἰ δ' ἑτέρας, τίς [s] ἔσται ἡ θεω-
ροῦσα περὶ τὴν οὐσίαν τὰ συμβεβηκότα; Τοῦτο γὰρ ἀπο-
δοῦναι [t] παγχάλεπον. Ἔτι [v] δὲ πότερον τὰς αἰσθητὰς οὐ- 20
σίας μόνας εἶναι φατέον ἢ καὶ παρὰ ταύτας ἄλλας· καὶ πό-
τερον μοναχῶς ἢ πλείω γένη τετύχηκεν ὄντα τῶν οὐσιῶν,
οἷον οἱ λέγοντες τά τε εἴδη καὶ τὰ μεταξύ, περὶ [w] ἃ τὰς μα-
θηματικὰς εἶναί φασιν ἐπιστήμας. Ὡς μὲν οὖν λέγομεν τὰ 21
εἴδη αἴτιά τε [x] καὶ οὐσίας εἶναι καθ' αὑτὰς εἴρηται ἐν τοῖς
πρώτοις λόγοις περὶ αὐτῶν· [y] πολλαχῇ δ' ἐχόντων δυσκο-
λίαν, οὐθενὸς ἧττον ἄτοπον τὸ φάναι μὲν εἶναί τινας φύσεις
παρὰ τὰς ἐν τῷ οὐρανῷ, ταύτας δὲ τὰς αὐτὰς φάναι τοῖς αἰ-
σθητοῖς πλὴν [z] ὅτι τὰ μὲν ἀΐδια τὰ δὲ φθαρτά. Αὐτὸ γὰρ 22
ἄνθρωπόν φασιν εἶναι [a] καὶ ἵππον καὶ ὑγίειαν, ἄλλο δ' οὐδέν,
[b] παραπλήσιον ποιοῦντες τοῖς θεοὺς μὲν εἶναι φάσκουσιν, ἀν-
θρωποειδεῖς [c] δέ· οὔτε γὰρ ἐκεῖνοι οὐθὲν ἄλλο [d] ἐποίουν ἢ
ἀνθρώπους ἀϊδίους, οὔθ' οὗτοι τὰ εἴδη ἀλλ' ἢ αἰσθητὰ ἀΐδια.
Ἔτι δὲ εἴ τις παρὰ τὰ εἴδη καὶ τὰ αἰσθητὰ [e] τὰ μεταξὺ
[f] θήσεται, πολλὰς ἀπορίας ἕξει. Δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως 23

[i] θεωρῆσαι ἐστι A^b. [k] τὸ ὅτι] ὃ A^b.F^b. [l] ἄλλοις C^b, τῆς ἄλλης F^b.G^b. [m] θεωροῦσιν A^b.F^b. [n] ἡ θεωρία μόνον omnes præter A^b. [o] καὶ om. C^b. [p] περὶ om. F^b. [q] οὐσίαι τι T. [r] γνωρίζειν ἐστὶν ἐπιστ. A^b. [s] ἐστιν S. [t] χαλεπόν G^b. [v] δὲ om. G^b. [w] ἃ om. A^b. [x] καὶ] τῆς G^b. [y] πολλὰς δ' ἐχόντων δυσκολίας F^b. [z] ὅτι] τί A^b. [a] καὶ αὐτὸ ἵππον T. [b] παραπλήσιον μὲν ποιοῦντες T. [c] δέ] δ' εἶναι A^b. [d] ποιοῦσιν I^b. [e] τὰ post αἰσθητὰ om. F^b. [f] τίθεται F^b.

*γραμμαί τε [g] παρ' αὐτὰς καὶ τὰς αἰσθητὰς ἔσονται καὶ ἕκα-
στον τῶν ἄλλων γενῶν· ὥστ' ἐπείπερ ἡ ἀστρολογία μία
τούτων ἐστίν, ἔσται τις καὶ οὐρανὸς παρὰ τὸν αἰσθητὸν οὐ-
ρανὸν καὶ ἥλιός [h] τε καὶ σελήνη καὶ τἆλλα ὁμοίως τὰ κατὰ
24 τὸν οὐρανόν. Καίτοι πῶς δεῖ πιστεῦσαι τούτοις; Οὐδὲ γὰρ
ἀκίνητον εὔλογον εἶναι, κινούμενον δὲ καὶ παντελῶς ἀδύνατον.
Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ὧν ἡ ὀπτικὴ πραγματεύεται καὶ ἡ ἐν τοῖς
[i] μαθήμασιν ἁρμονική· καὶ γὰρ ταῦτα [k] ἀδύνατον εἶναι [l] παρὰ
τὰ αἰσθητὰ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· εἰ γάρ ἐστιν αἰσθητὰ με-
ταξὺ καὶ αἰσθήσεις, δῆλον ὅτι καὶ ζῷα ἔσονται μεταξὺ αὐτῶν
25 τε καὶ τῶν φθαρτῶν. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ [m] περὶ ποῖα
τῶν ὄντων δεῖ ζητεῖν ταύτας τὰς ἐπιστήμας. Εἰ γὰρ τούτῳ
διοίσει τῆς [n] γεωδαισίας ἡ γεωμετρία μόνον, ὅτι ἡ μὲν τού-
των ἐστὶν [o] ὧν αἰσθανόμεθα ἡ δ' οὐκ αἰσθητῶν, [p] δῆλον ὅτι καὶ
παρ' ἰατρικὴν [q] ἔσται τις ἐπιστήμη καὶ παρ' [r] ἑκάστην τῶν
ἄλλων μεταξὺ [s] αὐτῆς τε ἰατρικῆς καὶ [t] τῆσδε [v] τῆς ἰατρικῆς.
26 Καίτοι πῶς τοῦτο δυνατόν; Καὶ γὰρ [w] ἂν ὑγιειν' [x] ἄττα εἴη
[y] παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὑγιεινόν. Ἅμα δὲ [z] οὐδὲ
τοῦτο ἀληθές, ὡς [a] ἡ γεωδαισία τῶν αἰσθητῶν ἐστὶ μεγεθῶν
καὶ φθαρτῶν· ἐφθείρετο γὰρ ἂν φθειρομένων. Ἀλλὰ μὴν
[b] οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν ἂν εἴη μεγεθῶν [c] οὐδὲ περὶ τὸν οὐρανὸν
27 ἡ ἀστρολογία τόνδε. Οὔτε γὰρ [d] αἱ αἰσθηταὶ γραμμαὶ
τοιαῦταί εἰσιν οἵας λέγει ὁ γεωμέτρης· οὐθὲν γὰρ εὐθὺ τῶν
αἰσθητῶν οὕτως [e] οὐδὲ στρογγύλον· ἅπτεται γὰρ τοῦ κα-
νόνος οὐ κατὰ στιγμὴν ὁ κύκλος, ἀλλ' ὥσπερ Πρωταγόρας
ἔλεγεν [f] ἐλέγχων τοὺς γεωμέτρας, οὐθ' αἱ κινήσεις [g] καὶ ἕλικες
[h] τοῦ οὐρανοῦ [i] ὅμοιαι, περὶ ὧν [i] ἡ ἀστρολογία ποιεῖται τοὺς*

[g] *παρὰ ταύτας* A^b. [h] *τε* add. E.A^b. [i] *μαθηματικοῖς* T. [k] *ἀδύνατα* S. [l] *περὶ* G^b. [m] *παρὰ* E. [n] *γεωδεσίας* G^b. [o] *ἃ* E.S.T.B^b.C^b.G^b.I^b. [p] *δῆλον οὖν ὅτι καὶ* S.B^b, *δῆλον καὶ* G^b. [q] *ἔσται*] *οὐκ ἔσται* G^b. [r] *ἑκάστης* G^b. [s] *αὐτῆς*] *τῆς* G^b.I^b. [t] *τῆσδε*] *τῆς τε* G^b. [v] *τῆς* om. S. [w] *ἂν* om. T. [x] *ἄττα*] *τὰ* A^b. [y] *περὶ* G^b. [z] *οὐδὲ* add. E.S.T.A^b.F^b.G^b. [a] *ἡ* om. T. [b] *οὐδ' αἰσθητῶν* A^b. [c] *οὐδ' ἡ περὶ τὸν οὐρανὸν ἀστρολογία* A^b.G^b. [d] *αἱ* om. A^b. [e] *οὔτε* G^b. [f] *τοὺς γεωμέτρας ἐλέγχων* T. [g] *καὶ*] *καὶ αἱ* E.S. [h] *τοῦ οὐρανοῦ* om. S. [i] *ὅμοιαι* et *ἡ* om. A^b.

λόγους, οὔτε [k]τὰ σημεῖα τοῖς ἄστροις τὴν αὐτὴν [l]ἔχει φύσιν. Εἰσὶ δέ τινες οἵ φασιν εἶναι μὲν τὰ μεταξὺ [m]ταῦτα λεγό- 28
μενα τῶν τε εἰδῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν, οὐ μὴν [n]χωρίς γε τῶν αἰσθητῶν ἀλλ' ἐν τούτοις· [o]οἷς τὰ [p]συμβαίνοντα ἀδύνατα πάντα μὲν πλείονος λόγου διελθεῖν, ἱκανὸν δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα θεωρῆσαι. Οὔτε γὰρ ἐπὶ τούτων εὔλογον ἔχειν [q]οὕτω [r]μό- 29
νον, ἀλλὰ δῆλον ὅτι καὶ τὰ εἴδη ἐνδέχοιτ' ἂν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι· τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγου ἀμφότερα ταῦτά ἐστιν. Ἔτι [s]δὲ δύο στερεὰ [t]ἐν τῷ αὐτῷ ἀναγκαῖον εἶναι τόπῳ, καὶ μὴ εἶναι ἀκίνητα ἐν κινουμένοις [v]γε ὄντα τοῖς αἰσθητοῖς. Ὅλως [w]δὲ τίνος ἕνεκ' ἄν τις θείη εἶναι μὲν αὐτά, εἶναι δ' ἐν 30
τοῖς αἰσθητοῖς; Ταὐτὰ [x]γὰρ συμβήσεται [y]ἄτοπα τοῖς [z]προειρημένοις· ἔσται [a]γὰρ οὐρανός τις παρὰ τὸν οὐρανόν, πλήν γ' οὐ χωρὶς ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ὅ[b]περ ἐστὶν ἀδυνατώτερον.

Περί τε τούτων [c]οὖν ἀπορία πολλὴ πῶς δεῖ θέμενον τυ- 3
χεῖν τῆς ἀληθείας, καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν [d]πότερον δεῖ τὰ γένη στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς ὑπολαμβάνειν ἢ μᾶλλον ἐξ ὧν [e]ἐνυπαρχόντων ἐστὶν [f]ἕκαστον [g]πρῶτον, οἷον φωνῆς στοιχεῖα καὶ ἀρχαὶ δοκοῦσιν εἶναι [h]ταῦτ' ἐξ ὧν [i]σύγκεινται αἱ φωναὶ [k]πᾶσαι [l]πρώτων, ἀλλ' οὐ τὸ κοινὸν ἡ φωνή· καὶ τῶν διαγραμμάτων [m]ταῦτα στοιχεῖα λέγομεν, ὧν αἱ ἀποδείξεις [n]ἐνυπάρχουσιν ἐν ταῖς [o]τούτων ἀποδείξεσιν ἢ πάντων ἢ τῶν πλεί-
στων. Ἔτι [p]δὲ τῶν σωμάτων καὶ οἱ πλείω λέγοντες εἶναι 2
στοιχεῖα καὶ οἱ ἕν, ἐξ ὧν [q]σύγκειται καὶ ἐξ ὧν συνέστηκεν ἀρχὰς λέγουσιν εἶναι, οἷον Ἐμπεδοκλῆς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ

[k] τὰ om. G[b]. [l] φύσιν ἔχει S. [m] ταῦτα τὰ λεγόμενα S. [n] γε χωρὶς F[b]. [o] οἷς] οἱ pr. E. [p] συμβεβηκότα T. [q] οὕτω om. S.B[b].C[b]. [r] μόνων G[b].I[b]. [s] τε E. [t] ἀναγκαῖον ἐν τῷ αὐτῷ G[b].I[b]. [v] γε] τε T. [w] δὲ] δὲ καὶ T. [x] γὰρ καὶ συμβήσεται G[b]. [y] ἄτοπον S.B[b]. [z] εἰρημένοις G[b]. [a] γὰρ] γοῦν T. [b] περ om. A[b]. [c] οὖν om. A[b]. [d] πότερα E. [e] ὑπαρχόντων A[b]. [f] ἕκαστα F[b]. [g] πρώτων rc. I[b]. [h] ταῦτ' om. G[b].I[b]. [i] σύγκειται G[b]. [k] πᾶσαι om. A[b].G[b]. [l] πρῶτον T.A[b], αὐτῶν G[b]. [m] τοιαῦτα G[b]. [n] ἐνυπάρχοντα A[b]. [o] τούτων A[b]: ceteri τῶν ἄλλων. [p] δὲ καὶ τῶν G[b]. [q] σύγκειται G[b].I[b]: ceteri σύγκεινται.

[r] μετὰ τούτων στοιχεῖά φησιν εἶναι ἐξ ὧν ἔστι τὰ ὄντα ἐνυ-
παρχόντων, ἀλλ' οὐχ ὡς γένη [s] λέγει ταῦτα τῶν ὄντων.
3 Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ἄλλων εἴ τις [t] ἐθέλει τὴν φύσιν
ἀθρεῖν, οἷον κλίνην ἐξ ὧν μορίων [v] συνέστηκε καὶ πῶς [w] συγ-
κειμένων, τότε γνωρίζει τὴν φύσιν αὐτῆς. Ἐκ μὲν οὖν τού-
των τῶν λόγων οὐκ ἂν εἴησαν αἱ ἀρχαὶ τὰ γένη τῶν ὄντων·
[x] ᾗ δ' ἕκαστον μὲν γνωρίζομεν διὰ τῶν ὁρισμῶν, ἀρχαὶ δὲ τὰ
γένη τῶν ὁρισμῶν εἰσίν, ἀνάγκη καὶ τῶν ὁριστῶν ἀρχὰς εἶναι
4 τὰ γένη. [y] Κἂν εἰ ἔστι [z] τὴν τῶν ὄντων λαβεῖν ἐπιστήμην
[a] τὸ τῶν εἰδῶν λαβεῖν [b] καθ' ἃ λέγονται τὰ ὄντα, τῶν γε
εἰδῶν [c] τὰ γένη ἀρχαί εἰσιν. Φαίνονται δέ τινες καὶ τῶν
λεγόντων στοιχεῖα τῶν ὄντων τὸ [d] ἓν ἢ τὸ ὂν ἢ τὸ μέγα καὶ
[e] τὸ μικρὸν ὡς γένεσιν αὐτοῖς χρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ
5 ἀμφοτέρως [f] γε οἷόν τε λέγειν τὰς ἀρχάς. Ὁ μὲν [g] γὰρ
λόγος τῆς οὐσίας εἷς· ἕτερος δ' [h] ἔσται ὁ διὰ τῶν [i] γενῶν
ὁρισμὸς καὶ ὁ λέγων ἐξ ὧν ἔστιν ἐνυπαρχόντων. Πρὸς δὲ
τούτοις εἰ [k] καὶ ὅτι μάλιστα ἀρχαὶ τὰ γένη εἰσί, [l] πότερον
δεῖ νομίζειν τὰ πρῶτα τῶν γενῶν ἀρχὰς ἢ τὰ ἔσχατα κατη-
γορούμενα [m] ἐπὶ τῶν ἀτόμων; Καὶ γὰρ τοῦτο ἔχει ἀμφι-
6 σβήτησιν. [n] Εἰ μὲν γὰρ [o] ὅτι τὰ καθόλου μᾶλλον [p] ἀρχαί,
φανερὸν ὅτι τὰ ἀνωτάτω τῶν γενῶν· ταῦτα γὰρ λέγεται
κατὰ πάντων. Τοσαῦται οὖν [q] ἔσονται ἀρχαὶ τῶν ὄντων
ὅσαπερ τὰ πρῶτα γένη, ὥστ' ἔσται τό τε [r] ὂν καὶ τὸ ἓν
ἀρχαὶ καὶ οὐσίαι· ταῦτα γὰρ [s] κατὰ πάντων μάλιστα λέ-
7 γεται τῶν ὄντων. Οὐχ οἷόν τε δὲ [t] τῶν ὄντων [v] οὔτε τὸ ἓν

[r] μετὰ τούτων] μεταξὺ A^b, τοιαῦτα S. [s] ταῦτα λέγει T. [t] ἐθέλοι T.G^b.I^b, θέλει A^b. [v] συνέστηκε A^b: ceteri ἐστὶ. [w] συγκειμένων καὶ τότε A^b. [x] ᾗ] εἰ A^b.G^b. [y] κἂν] καὶ F^b.G^b.I^b. [z] τὴν om. F^b.G^b. [a] τὸ] τῷ F^b. [b] καθὸ λέγονται S.A^b. [c] τὰ γένη ἀρχαὶ A^b: ceteri ἀρχαὶ τὰ γένη. [d] ἓν ἢ] ἓν καὶ T.A^b. [e] τὸ post καὶ om. E.S.A^b.G^b.I^b. [f] γε om. F^b. [g] γὰρ] γὰρ ὁ I^b. [h] ἐστὶν pr. I^b. [i] γενῶν ὁ ὁρισμὸς E.T.A^b. [k] καὶ ὅτι] ἔτι καὶ F^b. [l] πότερον A^b.G^b.I^b: vulgo πότερα. [m] ἐπὶ om. G^b. [n] εἰ] ἢ E. [o] ὅτι] δεῖ A^b. [p] ἀρχὰς A^b. [q] ἀρχαὶ ἔσονται G^b.I^b. [r] ἓν καὶ τὸ ὂν F^b. [s] μάλιστα λέγεται κατὰ πάντων F^b. [t] τῶν ὄντων om. A^b. [v] οὔτε τὸ ἓν—γένος A^b: ceteri ἓν εἶναι γένος οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ὄν.

οὔτε τὸ ὂν εἶναι γένος· ἀνάγκη μὲν γὰρ τὰς διαφορὰς ἑκά-
στου γένους καὶ εἶναι καὶ μίαν [w] εἶναι ἑκάστην, ἀδύνατον [x] δὲ
κατηγορεῖσθαι ἢ τὰ [y] εἴδη τοῦ γένους [z] ἐπὶ τῶν οἰκείων δια-
φορῶν, ἢ τὸ γένος [a] ἄνευ τῶν αὑτοῦ εἰδῶν· [b] ὥστ' εἴπερ τὸ
ἓν γένος ἢ τὸ ὄν, οὐδεμία διαφορὰ [c] οὔτε ὂν οὔτε ἓν ἔσται.
Ἀλλὰ μὴν εἰ μὴ γένη, [d] οὐδ' ἀρχαὶ ἔσονται, εἴπερ ἀρχαὶ τὰ 8
γένη. Ἔτι καὶ [e] τὰ μεταξὺ συλλαμβανόμενα μετὰ τῶν δια-
φορῶν ἔσται γένη μέχρι τῶν ἀτόμων· νῦν δὲ τὰ μὲν δοκεῖ
τὰ δ' οὐ δοκεῖ. Πρὸς δὲ τούτοις ἔτι μᾶλλον αἱ διαφοραὶ
ἀρχαὶ ἢ τὰ γένη· εἰ δὲ καὶ [f] αὗται ἀρχαί, ἄπειροι ὡς εἰπεῖν
ἀρχαὶ γίγνονται, ἄλλως τε κἄν τις τὸ πρῶτον γένος [g] ἀρχὴν
τιθῇ. Ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ μᾶλλόν [h] γε ἀρχοειδὲς τὸ ἕν ἐστιν, 9
ἓν δὲ τὸ ἀδιαίρετον, ἀδιαίρετον δὲ ἅπαν ἢ κατὰ [i] τὸ ποσὸν
ἢ [k] κατὰ τὸ εἶδος, πρότερον δὲ τὸ κατ' εἶδος, τὰ δὲ γένη
[l] διαιρετὰ εἰς εἴδη, μᾶλλον [m] ἂν ἓν τὸ ἔσχατον εἴη κατηγο-
ρούμενον· οὐ γάρ [n] ἐστι γένος [o] ὁ ἄνθρωπος τῶν τινῶν ἀν-
θρώπων. Ἔτι ἐν οἷς [p] τὸ πρότερον καὶ ὕστερόν [q] ἐστιν, 10
οὐχ οἷόν τε τὸ ἐπὶ τούτων εἶναί τι παρὰ ταῦτα· οἷον εἰ
πρώτη τῶν ἀριθμῶν ἡ δυάς, οὐκ [r] ἔσται τις ἀριθμὸς παρὰ
τὰ εἴδη [s] τῶν ἀριθμῶν· ὁμοίως δὲ [t] οὐδὲ [v] σχῆμα παρὰ τὰ εἴδη
τῶν σχημάτων. Εἰ δὲ μὴ τούτων, σχολῇ τῶν γε ἄλλων
ἔσται τὰ γένη παρὰ τὰ εἴδη· τούτων γὰρ δοκεῖ μάλιστα
εἶναι γένη. Ἐν δὲ τοῖς ἀτόμοις οὐκ ἔστι τὸ μὲν πρότερον 11
τὸ δ' ὕστερον. Ἔτι ὅπου τὸ μὲν βέλτιον τὸ δὲ χεῖρον,
[w] ἀεὶ τὸ βέλτιον πρότερον· ὥστ' [x] οὐδὲν τούτων ἂν εἴη γένος.
Ἐκ μὲν οὖν τούτων μᾶλλον φαίνεται τὰ ἐπὶ τῶν ἀτόμων
κατηγορούμενα [y] ἀρχαὶ εἶναι τῶν γενῶν. Πάλιν δὲ πῶς αὖ

[w] ἑκάστην εἶναι T. [x] δὲ] γὰρ $G^b.I^b$. [y] εἴδη ἄνευ τοῦ $E.G^b.I^b$. [z] ἐπὶ A^b, καὶ $E.G^b.I^b$. [a] ἄνευ τούτων τῶν $A^b.I^b$. [b] ὡς I^b. [c] οὔτε ἓν οὔτε ὂν $E.S.T.B^b.C^b$. [d] οὐκ F^b. [e] τὰ post καὶ om. T. [f] αὐταὶ E. [g] τιθῇ ὡς ἀρχήν $G^b.I^b$. [h] γε om. F^b. [i] τὸ om. I^b. [k] κατ' εἶδος A^b. [l] διαιρεῖται I^b. [m] ἓν ἂν εἴη τὸ ἔσχατον T. ἓν τὸ om. G^b. [n] ἐστι] ἐστι τὸ E, om. F^b. [o] ὁ add. $A^b.G^b.I^b$. [p] τὸ om. C^b. [q] ἐστι ante τὸ πρότερον F^b. [r] ἔστι S. [s] τῶν] τὰ τῶν A^b, τούτων τῶν G^b. [t] οὐδὲ om. A^b. [v] σχήματα T. [w] τὸ βελτιον ἀεὶ S. [x] οὐδὲ $E.S.A^b$. [y] ἀρχὰς F^b.

12 δεῖ [z] ταύτας [a] ἀρχὰς ὑπολαβεῖν οὐ ῥᾴδιον [b] εἰπεῖν. Τὴν μὲν
γὰρ ἀρχὴν δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν [c] εἶναι παρὰ τὰ πράγματα ὧν
ἀρχή, καὶ δύνασθαι εἶναι χωριζομένην αὐτῶν· τοιοῦτον δέ τι
παρὰ τὸ καθ' ἕκαστον εἶναι [d] διὰ τί ἂν τις ὑπολάβοι, πλὴν
ὅτι καθόλου κατηγορεῖται καὶ κατὰ πάντων; Ἀλλὰ μὴν εἰ
διὰ τοῦτο, τὰ μᾶλλον καθόλου μᾶλλον θετέον ἀρχάς· ὥστε
ἀρχαὶ τὰ πρῶτ' ἂν εἴησαν γένη.

4 Ἔστι δ' ἐχομένη [e] τε τούτων ἀπορία καὶ πασῶν χαλε-
πωτάτη καὶ ἀναγκαιοτάτη θεωρῆσαι, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφέ-
στηκε νῦν. [f] Εἴτε γὰρ μὴ ἔστι τι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα,
[g] τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἄπειρα, τῶν δ' ἀπείρων πῶς ἐνδέχεται
λαβεῖν ἐπιστήμην; Ἧι γὰρ ἕν τι καὶ [h] ταὐτόν, καὶ [i] ᾗ κα-
2 θόλου τι ὑπάρχει, ταύτῃ πάντα γνωρίζομεν. Ἀλλὰ μὴν εἰ
τοῦτο ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ δεῖ τι εἶναι παρὰ τὰ καθ' [k] ἕκαστα,
ἤτοι τὰ ἔσχατα ἢ τὰ πρῶτα· τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον ἄρτι
διηπορήσαμεν. Ἔτι [l] εἰ ὅτι μάλιστα ἔστι [m] τι παρὰ τὸ
σύνολον, ὅταν [n] κατηγορηθῇ τι τῆς ὕλης, πότερον, εἰ ἔστιν
[o] εἶδός [p] τι, παρὰ πάντα δεῖ εἶναί τι, ἢ παρὰ μὲν ἔνια εἶναι
3 παρὰ δ' ἔνια μὴ εἶναι, ἢ παρ' οὐθέν; Εἰ μὲν οὖν μηθέν ἐστι
παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα, οὐθὲν ἂν εἴη νοητὸν ἀλλὰ πάντα
αἰσθητὰ καὶ ἐπιστήμη οὐθενός, εἰ μή τις εἶναι [q] λέγει τὴν
αἴσθησιν ἐπιστήμην. Ἔτι [r] δ' οὐδ' ἀΐδιον οὐθὲν οὐδ' ἀκίνη-
τον· τὰ γὰρ αἰσθητὰ πάντα φθείρεται καὶ ἐν κινήσει ἐστίν.
4 Ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀΐδιον [s] οὐθέν ἐστιν, οὐδὲ γένεσιν εἶναι δυνα-
τόν· ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τὸ γιγνόμενον καὶ ἐξ οὗ γίγνεται
καὶ [t] τούτων τὸ ἔσχατον ἀγέννητον, εἴπερ ἵσταταί τε καὶ ἐκ
5 μὴ ὄντος [v] γενέσθαι ἀδύνατον. [w] Ἔτι δὲ γενέσεως οὔσης καὶ
κινήσεως ἀνάγκη [x] καὶ πέρας εἶναι· οὔτε γὰρ ἄπειρός ἐστιν

z ταῦτα C^b.G^b. a ὑπολαβεῖν ἀρχὰς A^b. b εἰπεῖν om. A^b. c εἶναι ante δεῖ A^b. d διὸ C^b.G^b.I^b. e τε om. F^b. f εἰ A^b. g τὰ δὲ— ἄπειρα om. S. h ταυτό A^b. i ᾗ om. S. k ἕκαστα] addunt vulgo ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὰ γένη εἶναι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα. l εἰ] δ' A^b, om. F^b. m τι om. A^b. n κατηγορηθήσης τῆς G^b. o εἶδος om. E. p τι om. S. q λέγοι I^b. r δ' add. A^b. s μηθέν E.I^b. t τοῦτο G^b. v γίγνεσθαι F^b. w ὅτι δὲ ἐκ γενέσεως S. x καὶ ante πέρας om. S.

*οὐδεμία κίνησις ἀλλὰ πάσης ἐστὶ τέλος, γίγνεσθαί τε οὐχ
οἷόν τε τὸ ἀδύνατον γενέσθαι· τὸ δὲ γεγονὸς ἀνάγκη εἶναι
[y] ὅτε πρῶτον γέγονεν. Ἔτι δ' εἴπερ ἡ ὕλη ἐστὶ διὰ τὸ* 6
*ἀγέννητος εἶναι, πολὺ [z] ἔτι μᾶλλον εὔλογον εἶναι τὴν οὐσίαν
[a] ὁπότε ἐκείνη [b] γίγνεται· [c] εἰ γὰρ μήτε τοῦτο ἔσται μήτε
[d] ἐκείνη, οὐθὲν ἔσται τὸ παράπαν. Εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον,
ἀνάγκη [e] τι εἶναι παρὰ τὸ σύνολον [f] τὴν μορφὴν καὶ τὸ εἶδος.
Εἰ δ' [g] αὖ τις [h] τοῦτο θήσει, ἀπορία ἐπὶ τίνων τε θήσει τοῦτο* 7
*καὶ ἐπὶ τίνων οὔ. Ὅτι μὲν γὰρ ἐπὶ πάντων οὐχ οἷόν τε,
φανερόν· οὐ γὰρ ἂν θείημεν εἶναί τινα οἰκίαν παρὰ τὰς τινὰς
οἰκίας. Πρὸς δὲ τούτοις πότερον ἡ οὐσία μία πάντων ἔσται,
οἷον τῶν ἀνθρώπων; Ἀλλ' ἄτοπον· [i] ἓν γὰρ [k] ἅπαντα ὧν [l] ἡ
οὐσία μία. Ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφορα; Ἀλλὰ καὶ [m] τοῦτο* 8
*ἄλογον. Ἅμα δὲ καὶ πῶς γίγνεται [n] ἡ ὕλη [o] τούτων [p] ἕκα-
στον καὶ ἔστι τὸ σύνολον ἄμφω ταῦτα; Ἔτι δὲ [q] περὶ τῶν
ἀρχῶν καὶ [r] τόδε ἀπορήσειεν ἄν τις. Εἰ μὲν γὰρ [s] εἴδει
εἰσὶν ἕν, οὐθὲν ἔσται ἀριθμῷ ἕν, οὐδ' [t] αὐτὸ [v] τὸ ἓν καὶ [w] τὸ
ὄν. Καὶ τὸ ἐπίστασθαι [x] πῶς ἔσται, εἰ μή τι ἔσται ἓν ἐπὶ
πάντων; Ἀλλὰ μὴν εἰ ἀριθμῷ ἓν καὶ μία ἑκάστη τῶν ἀρ-* 9
*χῶν, καὶ μὴ ὥσπερ [y] ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἄλλαι ἄλλων, οἷον
τῆσδε τῆς συλλαβῆς τῷ εἴδει τῆς αὐτῆς οὔσης καὶ [z] αἱ ἀρχαὶ
εἴδει [a] αἱ αὐταί· καὶ γὰρ αὗται ὑπάρχουσιν ἀριθμῷ ἕτεραι· εἰ
δὲ μὴ οὕτως, ἀλλ' αἱ τῶν ὄντων [b] ἀρχαὶ ἀριθμῷ [c] ἕν εἰσιν, οὐκ
ἔσται παρὰ τὰ στοιχεῖα οὐθὲν ἕτερον· τὸ γὰρ ἀριθμῷ ἓν ἢ
τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν διαφέρει οὐθέν· οὕτω γὰρ λέγομεν
τὸ καθ' ἕκαστον [d] τὸ ἀριθμῷ ἕν, καθόλου δὲ τὸ ἐπὶ τούτων.*

[y] ὅτε τὸ πρῶτον G^b.I^b. [z] μᾶλλον ἔτι S.B^b.C^b. [a] ὅ ποτε E. [b] γίγνεται] γίγνεται εἶναι T.A^b.G^b. [c] εἰ—παράπαν om. S. [d] ἐκεῖνο G^b. [e] τι om. T.F^b. [f] τὴν] τι τὴν T. [g] αὖ τις] αὖθις T.G^b. [h] τοῦτο θήσει T. [i] ἓν γὰρ G^b.I^b: ceteri οὐ γὰρ ἕν. [k] πάντα I^b. [l] ἡ om. A^b. [m] τούτοις A^b. [n] ἡ] ποτε ἡ A^b. [o] τούτων] τούτων ἓν G^b.I^b. [p] ἑκάστου T. [q] περὶ—τόδε om. A^b. [r] τόδε] τοῦτο F^b. [s] εἴδη F^b. [t] αὐτὸ] αὖ I^b. [v] τὸ om. E.G^b. [w] τὸ ante ὄν om. S.T. [x] ὅπως F^b. [y] ἐπὶ add. E.S.A^b. [z] αἱ add. A^b. [a] αἱ om. T. [b] ἀρχαὶ add. A^b. [c] ἓν om. E.S.A^b. [d] τὸ ἀρ.] τῷ ἀρ. S.T.

10 Ὥσπερ οὖν εἰ τὰ τῆς [e]φωνῆς ἀριθμῷ ἦν στοιχεῖα [f]ὡρισμένα,
ἀναγκαῖον [g]ἦν τοσαῦτα εἶναι τὰ πάντα γράμματα [h]ὅσαπερ
[i]τὰ στοιχεῖα, μὴ ὄντων γε δύο τῶν αὐτῶν μηδὲ πλειόνων.
11 Οὐθενὸς δ' ἐλάττων ἀπορία παραλέλειπται καὶ τοῖς νῦν
καὶ τοῖς πρότερον, πότερον αἱ αὐταὶ τῶν φθαρτῶν καὶ τῶν
ἀφθάρτων ἀρχαί εἰσιν ἢ ἕτεραι. Εἰ μὲν γὰρ αἱ αὐταί [k]εἰσι,
πῶς τὰ μὲν [l]φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν;
12 Οἱ μὲν οὖν περὶ Ἡσίοδον καὶ πάντες ὅσοι θεολόγοι μόνον
ἐφρόντισαν τοῦ πιθανοῦ [m]τοῦ πρὸς αὐτούς, ἡμῶν δ' ὠλιγώ-
ρησαν· θεοὺς γὰρ ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς καὶ [n]ἐκ θεῶν γεγονέ-
ναι, τὰ μὴ γευσάμενα τοῦ νέκταρος καὶ τῆς ἀμβροσίας θνητὰ
γενέσθαι φασίν, δῆλον [o]ὡς ταῦτα τὰ ὀνόματα γνώριμα λέ-
13 γοντες αὐτοῖς. [p]Καίτοι περὶ αὐτῆς τῆς [q]προσφορᾶς τῶν
αἰτίων τούτων ὑπὲρ ἡμᾶς εἰρήκασιν. Εἰ μὲν γὰρ χάριν [r]ἡδο-
νῆς αὐτῶν [s]θιγγάνουσιν, οὐθὲν αἴτια τοῦ εἶναι τὸ νέκταρ
καὶ ἡ ἀμβροσία· εἰ δὲ τοῦ εἶναι, πῶς ἂν εἶεν [t]ἀΐδιοι [v]δεόμενοι
14 τροφῆς; Ἀλλὰ περὶ [w]μὲν τῶν [x]μυθικῶς σοφιζομένων οὐκ
ἄξιον μετὰ σπουδῆς σκοπεῖν· [y]παρὰ δὲ τῶν δι' ἀποδείξεως
λεγόντων δεῖ πυνθάνεσθαι διερωτῶντας τί [z]δή ποτ' ἐκ τῶν
αὐτῶν ὄντα τὰ μὲν ἀΐδια τὴν φύσιν ἐστὶ τὰ δὲ φθείρεται
τῶν ὄντων. Ἐπεὶ δ' οὔτε αἰτίαν λέγουσιν οὔτε εὔλογον
οὕτως ἔχειν, δῆλον ὡς οὐχ αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ [a]οὐδὲ αἰτίαι [b]αὐ-
15 τῶν ἂν εἶεν. Καὶ γὰρ ὅνπερ οἰηθείη λέγειν ἄν τις μάλιστα
ὁμολογουμένως αὑτῷ, Ἐμπεδοκλῆς, καὶ οὗτος [c]ταὐτὸν πέ-
πονθεν· τίθησι μὲν γὰρ ἀρχήν τινα αἰτίαν τῆς φθορᾶς τὸ
νεῖκος, [d]δόξειε δ' ἂν οὐθὲν ἧττον καὶ τοῦτο [e]γεννᾶν [f]ἔξω τοῦ

[e] φωνῆς ἐν ἀριθμῷ E.S.T.G^{b}.I^{b}. [f] ὡρισμένῳ A^{b}. [g] ἦν ἂν τ. E.S. [h] ὅσαπερ—πλειόνων om. T. [i] τὰ om. A^{b}. [k] εἰσι om. A^{b}. [l] ἄφθαρτα τὰ δὲ φθαρτά E.T.G^{b}. [m] τοῦ ante πρὸς om. G^{b}.I^{b}. [n] ἐκ τῶν θεῶν E.G^{b}. [o] ὡς] δὲ ὡς S. [p] καίτοι καὶ περὶ E. [q] προφορᾶς E.S.T.A^{b}. [r] ἡδονῆς περὶ αὐτῶν E.S.T. [s] ἐριγγάνουσιν G^{b}. [t] ἀΐδιον T, ἀΐδια I^{b}. [v] δεόμενα I^{b}. [w] μὲν om. S. [x] μυθικῶν A^{b}. [y] περὶ S.T. [z] δή om. T. [a] οὐδὲ αἱ αἰτίαι S. [b] αὐτῶν ἂν A^{b}: ceteri ἂν αὐτῶν. [c] ταὐτὸν A^{b}: ceteri ταὐτὸ. [d] δόξειε δ' ἂν οὐθὲν] ὡς δόξειεν ἄν, οὐθὲν δὲ A^{b}. [e] γεννᾷ A^{b}. [f] ἔξω] ἐξ αὐτοῦ G^{b}.

ἑνός· ἅπαντα γὰρ ἐκ τούτου [g]τἆλλά ἐστι πλὴν ὁ θεός. Λέ- 16
γει γοῦν

> ἐξ ὧν πάνθ' ὅσα τ' ἦν ὅσα τ' ἔσθ' [h]ὅσα τ' ἔσται [i]ὀπίσσω,
> δένδρεά τ' ἐβλάστησε καὶ [k]ἀνέρες ἠδὲ γυναῖκες,
> θῆρές τ' οἰωνοί τε καὶ ὑδατοθρέμμονες ἰχθῦς,
> [l]καί τε θεοὶ δολιχαίωνες.

Καὶ χωρὶς δὲ τούτων δῆλον· [m]εἰ γὰρ [n]μὴ ἦν τὸ νεῖκος ἐν 17
τοῖς πράγμασιν, ἓν ἂν ἦν ἅπαντα, ὥς φησίν· ὅταν γὰρ [o]συνέλθῃ, τότε [p]δ' ἔσχατον [q]ἵστατο νεῖκος. [r]Διὸ καὶ συμβαίνει αὐτῷ τὸν εὐδαιμονέστατον [s]θεὸν ἧττον φρόνιμον εἶναι τῶν ἄλλων· οὐ γὰρ γνωρίζει [t]τὰ στοιχεῖα [v]πάντα· τὸ γὰρ νεῖκος οὐκ ἔχει, ἡ δὲ γνῶσις τοῦ ὁμοίου τῷ ὁμοίῳ.

> Γαίῃ μὲν γάρ, φησί, γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, 18
> [w]αἰθέρι δ' αἰθέρα [x]δῖον, [y]ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον,
> [z]στοργὴν δὲ στοργῇ, νεῖκος δέ [a]τε νείκεϊ λυγρῷ.

Ἀλλ' ὅθεν δὴ ὁ λόγος, τοῦτό γε φανερόν, ὅτι συμβαίνει αὐτῷ τὸ νεῖκος μηθὲν μᾶλλον φθορᾶς ἢ τοῦ εἶναι [b]αἴτιον. Ὁμοίως δ' οὐδ' ἡ φιλότης τοῦ εἶναι· συνάγουσα γὰρ εἰς τὸ ἓν φθείρει τἆλλα. Καὶ ἅμα δὲ αὐτῆς τῆς [c]μεταβολῆς αἴ- 19
τιον οὐθὲν λέγει, ἀλλ' [d]ἢ [e]ὅτι οὕτως πέφυκεν·

> ἀλλ' ὅτε δὴ μέγα νεῖκος ἐνὶ μελέεσσιν ἐθρέφθη,
> [f]εἰς τιμάς τ' ἀνόρουσε [g]τελειομένοιο χρόνοιο,
> ὅς σφιν ἀμοιβαῖος πλατέος [h]παρελήλαται ὅρκου,

ὡς ἀναγκαῖον μὲν ὂν μεταβάλλειν· αἰτίαν δὲ [i]τῆς ἀνάγκης οὐδεμίαν δηλοῖ. Ἀλλ' ὅμως τοσοῦτόν γε μόνον λέγει ὁμο- 20
λογουμένως· οὐ γὰρ τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἄφθαρτα ποιεῖ

[g] τἆλλα om. T. [h] ὅσα τ' ἔστιν Ab. et margo E, om. S.Bb.Cb. et pr. E. [i] ὀπίσσω om. Ab. [k] ἀνέρες τ' ἠδὲ Ab. [l] καί] κἂν S.T.Ab. [m] εἰ] εἰ μὲν T. [n] μὴ ἦν τὸ νεῖκος Fb, μὴ ἓν ἦν τὸ νεῖκος Gb, μὴ ἓν ἦν E.S.Bb.Cb, μὴ ἦν Ab, ἐνῆν T. [o] συνέλθωσι Ab. [p] δ' add. Ab. [q] ἵστατο Ab: ceteri ἱστᾷ τό. [r] διὸ] ὧ Ab. [s] θεὸν] βίον Gb. [t] τὰ στοιχεῖα om. Ab. [v] ἅπαντα Ab.Cb. [w] αἰθέρι—ἀΐδηλον om. E.S.T.Bb. [x] θεῖον Ab. [y] ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον om. Ab. [z] στοργῇ τε στοργὴν S.T.Bb.Cb. [a] τι Bb.Cb. [b] αἴτιον om. Ab. [c] μεταβολῆς τὸ αἴτιον Ab. [d] ἢ add. E.T.Ab.Bb.Cb. [e] ὅτι om. T. [f] εἰς] ἐπὶ Gb.Ib. [g] τελειομένοις χρόνοις Gb. [h] παρελήλατο E.T.Cb, παρήλατο S.Bb. [i] τῆς T.Ab: ceteri ἐξ.

τῶν ὄντων, ἀλλὰ πάντα φθαρτὰ πλὴν τῶν στοιχείων. Ἡ
δὲ νῦν λεγομένη ἀπορία ἐστὶ διὰ τί τὰ μὲν τὰ δ᾽ οὔ, εἴπερ
ἐκ τῶν αὐτῶν ἐστίν. Ὅτι μὲν [k]οὖν οὐκ ἂν εἴησαν αἱ αὐταὶ
21 ἀρχαί, τοσαῦτα εἰρήσθω. Εἰ δὲ ἕτεραι ἀρχαί, μία μὲν ἀπο-
ρία πότερον ἄφθαρτοι καὶ [l]αὐταὶ ἔσονται ἢ φθαρταί. Εἰ
μὲν γὰρ φθαρταί, δῆλον ὡς ἀναγκαῖον καὶ ταύτας ἔκ τινων
εἶναι· [m]ἅπαντα γὰρ φθείρεται εἰς ταῦτ᾽ ἐξ ὧν ἔστιν· ὥστε
22 συμβαίνει τῶν ἀρχῶν ἑτέρας ἀρχὰς εἶναι προτέρας. Τοῦτο
δ᾽ ἀδύνατον, καὶ εἰ ἵσταται καὶ εἰ βαδίζει εἰς ἄπειρον. Ἔτι
δὲ πῶς ἔσται [n]τὰ φθαρτά, εἰ αἱ ἀρχαὶ ἀναιρεθήσονται; Εἰ
δὲ ἄφθαρτοι, διὰ τί ἐκ [o]μὲν τούτων ἀφθάρτων οὐσῶν
φθαρτὰ ἔσται, ἐκ δὲ τῶν ἑτέρων ἄφθαρτα; Τοῦτο γὰρ οὐκ
23 εὔλογον, ἀλλ᾽ ἢ ἀδύνατον [p]ἢ πολλοῦ λόγου δεῖται. Ἔτι δὲ
οὐδ᾽ ἐγκεχείρηκεν οὐδεὶς ἑτέρας [q]λέγειν, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς
[r]ἁπάντων λέγουσιν ἀρχάς. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἀπορηθὲν
ἀποτρώγουσιν ὥσπερ τοῦτο μικρόν τι λαμβάνοντες.

24 Πάντων δὲ καὶ [s]θεωρῆσαι χαλεπώτατον καὶ πρὸς τὸ γνῶ-
ναι τἀληθὲς ἀναγκαιότατον, πότερόν [t]ποτε τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν
οὐσίαι τῶν ὄντων εἰσί, καὶ ἑκάτερον αὐτῶν οὐχ ἕτερόν τι ὂν
[v]τὸ μὲν ἓν τὸ δὲ ὄν ἐστιν, ἢ δεῖ ζητεῖν τί ποτ᾽ ἔστι τὸ [w]ὂν
25 καὶ τὸ ἓν ὡς ὑποκειμένης ἄλλης φύσεως. Οἱ μὲν γὰρ ἐκεί-
νως, οἱ δ᾽ οὕτως οἴονται τὴν φύσιν ἔχειν. Πλάτων μὲν γὰρ
καὶ οἱ Πυθαγόρειοι οὐχ ἕτερόν τι τὸ ὂν οὐδὲ τὸ ἕν, ἀλλὰ
τοῦτο αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, ὡς οὔσης τῆς οὐσίας [x]αὐτὸ τὸ
26 ἓν εἶναι καὶ [y]ὄν τι. Οἱ δὲ περὶ φύσεως, οἷον Ἐμπεδοκλῆς,
ὡς εἰς γνωριμώτερον ἀνάγων λέγει ὅτι [z]τὸ ἓν ὄν ἐστιν· δό-
ξειε γὰρ ἂν λέγειν [a]τοῦτο τὴν φιλίαν εἶναι· αἰτία γοῦν ἐστὶν
αὕτη τοῦ ἓν εἶναι πᾶσιν. Ἕτεροι δὲ πῦρ, οἱ δ᾽ ἀέρα φασὶν
εἶναι τὸ ἓν τοῦτο καὶ τὸ ὄν, ἐξ οὗ τὰ ὄντα εἶναί τε καὶ γε-
27 γονέναι. Ὡς δ᾽ αὔτως καὶ οἱ πλείω τὰ στοιχεῖα τιθέμενοι·

[k] οὖν om. S. [l] αὗται E. [m] πάντα A^b. [n] τὰ om. T.A^b. [o] μὲν] μὲν οὖν S. [p] ἢ om. T. [q] λέγειν add. A^b. [r] λέγουσιν ἁπάντων A^b. [s] καὶ post δὲ om. G^b.I^b. [t] ποτε] τε G^b. [v] τὸ μὲν ἓν om. S. [w] ἓν καὶ τὸ ὂν F^b. [x] αὐτὸ τὸ F^b, αὐτοῦ τὸ A^b: ceteri ταυτό. [y] ὄν] ἕν F^b. [z] τὸ ἓν ὄν] ποτε τὸ ἕν A^b. [a] τοῦτο] ὅτι τοῦτο S, τοῦτο τί A^b.

ἀνάγκη γὰρ καὶ τούτοις τοσαῦτα λέγειν τὸ [b] ἓν καὶ τὸ ὂν
ὅσας περ ἀρχὰς εἶναί φασιν. Συμβαίνει δέ, εἰ μέν τις μὴ
θήσεται εἶναί [c] τινα οὐσίαν τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν, μηδὲ τῶν ἄλλων
εἶναι τῶν καθόλου μηθέν· ταῦτα γάρ ἐστι καθόλου μάλιστα
πάντων. Εἰ [d] δὲ μὴ ἔστι τι ἓν αὐτὸ μηδ' αὐτὸ ὄν, σχολῇ 28
τῶν γε ἄλλων τι ἂν εἴη παρὰ τὰ λεγόμενα καθ' ἕκαστα.
[e] Ἔτι δὲ μὴ ὄντος τοῦ ἑνὸς οὐσίας, δῆλον [f] ὅτι οὐδ' ἂν ἀρι-
θμὸς εἴη ὡς [g] κεχωρισμένη [h] τις φύσις τῶν ὄντων· ὁ μὲν γὰρ
ἀριθμὸς μονάδες, ἡ δὲ μονὰς ὅπερ ἕν τί ἐστιν. Εἰ δ' ἔστι 29
[i] τι αὐτὸ ἓν [k] καὶ ὄν, ἀναγκαῖον οὐσίαν [l] αὐτῶν εἶναι τὸ [m] ἓν
καὶ τὸ ὄν· οὐ γὰρ ἕτερόν τι [n] καθόλου [o] κατηγορεῖται, ἀλλὰ
[p] ταῦτα αὐτά. Ἀλλὰ μὴν εἴ γ' ἔσται τι αὐτὸ [q] ὂν καὶ αὐτὸ
ἕν, πολλὴ ἀπορία πῶς [r] ἔσται τι παρὰ ταῦτα ἕτερον, λέγω
δὲ πῶς ἔσται πλείω ἑνὸς τὰ ὄντα. Τὸ γὰρ ἕτερον τοῦ ὄντος 30
οὐκ ἔστιν, ὥστε κατὰ τὸν Παρμενίδου [s] λόγον συμβαίνειν
ἀνάγκη ἓν ἅπαντα εἶναι τὰ ὄντα καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὄν. Ἀμ-
φοτέρως δὲ [t] δύσκολον· [v] ἄν τε γὰρ μὴ ᾖ τὸ ἓν οὐσία ἄν [w] τε
ᾖ [x] τι αὐτὸ [y] ἕν, ἀδύνατον τὸν ἀριθμὸν οὐσίαν εἶναι. Ἐὰν 31
μὲν [z] οὖν μὴ ᾖ, εἴρηται πρότερον δι' ὅ· ἐὰν δὲ ᾖ, ἡ αὐτὴ ἀπο-
ρία καὶ περὶ τοῦ ὄντος. Ἐκ τίνος [a] γὰρ παρὰ τὸ ἓν ἔσται
αὐτὸ ἄλλο ἕν; Ἀνάγκη [b] γὰρ [c] μὴ ἓν εἶναι· ἅπαντα δὲ τὰ
ὄντα ἢ ἓν ἢ πολλά, ὧν [d] ἓν ἕκαστον. Ἔτι εἰ ἀδιαίρετον
αὐτὸ τὸ ἕν, κατὰ [e] μὲν τὸ Ζήνωνος ἀξίωμα οὐθὲν ἂν εἴη. Ὃ 32
γὰρ μήτε προστιθέμενον μήτε ἀφαιρούμενον [f] ποιεῖ μεῖζον

[b] ἓν καὶ τὸ ὂν Ab: ceteri ὂν καὶ τὸ ἕν. [c] τινας οὐσίας S.Ab. [d] δὲ] γὰρ Ab. [e] ὅτι Gb.Ib. [f] ὅτι om. Gb. [g] συγκεχωρισμένη S, omisso ὡς. [h] τις φύσις Ab: vulgo φύσις τις. [i] τι αὐτὸ] τὸ αὐτὸ Gb. [k] καὶ] καὶ αὐτὸ T.Ib. [l] εἶναι αὐτῶν Gb. [m] ὂν καὶ τὸ ἕν E.S.T. [n] καθόλου om. Gb.Ib. [o] κατηγορεῖται om. Fb. [p] αὐτὰ ταῦτα Fb. [q] ἓν καὶ αὐτὸ ὂν Fb. [r] ἐστι παρὰ ταῦτα ἕτερα Fb. [s] λόγον συμβαίνειν ἀνάγκη Gb.Ib, ἀνάγκη συμβαίνειν λόγον Ab: vulgo συμβαίνειν ἀνάγκη λόγον. [t] δύσκαλον E. [v] ἐάν Ab.Gb.Ib. [w] τε ᾖ] τε μὴ ᾖ Gb, τις θῇ Fb. [x] τι Ab.Gb.Ib, om. Fb: ceteri τὸ. [y] ἕν om. Fb. [z] οὖν et ᾖ om. Gb. [a] γὰρ παρὰ Ab.Fb: vulgo γὰρ καὶ παρὰ. [b] γὰρ] δὲ Gb.Ib. [c] μὴ ἓν Ab: ceteri μηδὲν. [d] ἕκαστον ἕν Gb. [e] μὲν οὖν τὸ T. [f] ποιεῖ μ. E.A: ceteri ποιεῖ τι μ.

[g]μηδὲ ἔλαττον, οὔ [h]φησιν εἶναι τοῦτο τῶν ὄντων, ὡς δῆλον
ὅτι ὄντος μεγέθους τοῦ ὄντος. Καὶ εἰ μέγεθος, σωματικόν·
τοῦτο γὰρ πάντῃ ὄν. Τὰ δὲ ἄλλα πῶς μὲν [i]προστιθέμενα
ποιήσει μεῖζον, πῶς δ' οὐθέν, οἷον ἐπίπεδον καὶ γραμμή· στι-
33 γμὴ δὲ καὶ μονὰς οὐδαμῶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ [k]οὗτος θεωρεῖ
φορτικῶς, [l]καὶ ἐνδέχεται εἶναι ἀδιαίρετόν [m]τι ὥστε καὶ οὕτως
καὶ πρὸς ἐκεῖνον τιν' [n]ἀπολογίαν ἔχει (μεῖζον μὲν [o]γὰρ οὐ
ποιήσει, πλεῖον δὲ προστιθέμενον τὸ τοιοῦτον)· ἀλλὰ πῶς
[p]δὴ ἐξ ἑνὸς [q]τοιούτου ἢ πλειόνων [r]τοιούτων ἔσται μέγεθος;
Ὅμοιον γὰρ καὶ τὴν γραμμὴν ἐκ στιγμῶν εἶναι φάσκειν.
34 Ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ τις οὕτως ὑπολαμβάνει ὥστε [s]γενέσθαι,
καθάπερ λέγουσί τινες, ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ καὶ ἄλλου μὴ ἑνός
τινος τὸν ἀριθμόν, οὐθὲν ἧττον ζητητέον διὰ τί καὶ πῶς ὁτὲ
μὲν ἀριθμὸς ὁτὲ δὲ μέγεθος ἔσται τὸ γενόμενον, εἴπερ τὸ μὴ
ἓν [t]ἡ ἀνισότης, καὶ ἡ αὐτὴ φύσις ἦν. Οὔτε γὰρ ὅπως ἐξ
ἑνὸς καὶ ταύτης, [v]οὔτε ὅπως ἐξ ἀριθμοῦ τινὸς καὶ ταύτης
γένοιτ' ἂν τὰ μεγέθη, δῆλον.

5 Τούτων δ' ἐχομένη ἀπορία, πότερον οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ σώ-
ματα [w]καὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ αἱ στιγμαὶ οὐσίαι τινές εἰσιν ἢ οὔ.
Εἰ [x]γὰρ μή εἰσιν, διαφεύγει τί τὸ ὂν καὶ τίνες αἱ οὐσίαι
τῶν ὄντων. Τὰ μὲν γὰρ πάθη καὶ αἱ κινήσεις καὶ τὰ πρός
τι καὶ αἱ διαθέσεις καὶ οἱ λόγοι οὐθενὸς δοκοῦσιν οὐσίαν ση-
μαίνειν· λέγονται γὰρ πάντα καθ' ὑποκειμένου τινός, καὶ
2 οὐθὲν τόδε τι. Ἃ δὲ [y]μάλιστ' ἂν δόξειε σημαίνειν οὐσίαν,
ὕδωρ καὶ γῆ καὶ πῦρ [z]καὶ ἀήρ, ἐξ ὧν τὰ σύνθετα σώματα
συνέστηκε, [a]τούτων θερμότητες μὲν καὶ ψυχρότητες καὶ τὰ
τοιαῦτα πάθη, οὐκ οὐσίαι, τὸ δὲ σῶμα τὸ ταῦτα πεπονθὸς
3 μόνον ὑπομένει ὡς ὄν τι καὶ οὐσία τις οὖσα. Ἀλλὰ μὴν τό

[g] μηδὲ ἔλαττον add. A^b. [h] φησιν E.S.A^b: vulgo φασιν. [i] προστιθεμένων A^b. [k] οὗτος E.T: ceteri οὕτως. [l] καὶ οὐκ ἐνδέχεται E.S.G^b. [m] τι om. E.S. [n] ἀπολογίαν ἔχει A^b, ἔχειν ἀπολογίαν S: ceteri ἔχει ἀπολογίαν. [o] γὰρ add. E.S.T.A^b. [p] δεῖ G^b. [q] τούτου G^b. [r] τοιούτων add. A^b. [s] γίνεσθαι T. [t] ἡ post ἓν om. F^b. [v] οὔτε ὅπως— ταύτης om. T. [w] καὶ τὰ ἐπίπεδα om. F^b. [x] μὴ γάρ G^b.I^b. [y] ἂν μάλιστα G^b. [z] καὶ ἀὴρ add. A^b. [a] τούτων δὲ θ. G^b.

[b] γε σῶμα [c] ἧττον οὐσία τῆς ἐπιφανείας, καὶ αὕτη τῆς γραμ-
μῆς, καὶ [d] ἡ γραμμὴ τῆς μονάδος καὶ τῆς στιγμῆς· τούτοις
γὰρ ὥρισται τὸ σῶμα. Καὶ τὰ μὲν ἄνευ σώματος ἐνδέχεσθαι
δοκεῖ εἶναι, τὸ δὲ σῶμα ἄνευ τούτων [e] εἶναι ἀδύνατον. Διόπερ 4
οἱ μὲν πολλοὶ καὶ οἱ πρότερον τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὂν ᾤοντο
[f] τὸ σῶμα εἶναι, [g] τὰ δὲ ἄλλα τούτου πάθη, ὥστε καὶ τὰς
ἀρχὰς τὰς τῶν σωμάτων [h] τῶν ὄντων εἶναι ἀρχάς· οἱ δ' ὕστε-
ρον [i] καὶ σοφώτεροι τούτων εἶναι δόξαντες ἀριθμούς. Καθά- 5
περ οὖν εἴπομεν, εἰ μὴ ἔστιν οὐσία ταῦτα, ὅλως [k] οὐδεμία
ἐστὶν οὐσία οὐδὲ ὂν οὐθέν· οὐ γὰρ [l] δὴ τά [m] γε συμβεβηκότα
τούτοις ἄξιον ὄντα καλεῖν. Ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο μὲν ὁμολο-
γεῖται, ὅτι [n] μᾶλλον [o] οὐσία [p] τὰ μήκη τῶν σωμάτων καὶ αἱ
στιγμαί, ταῦτα δὲ μὴ ὁρῶμεν ποίων ἂν εἶεν σωμάτων (ἐν γὰρ
τοῖς αἰσθητοῖς ἀδύνατον εἶναι), οὐκ ἂν εἴη οὐσία οὐδεμία.
Ἔτι [q] δὲ φαίνεται ταῦτα πάντα διαιρέσεις ὄντα [r] τοῦ σώ- 6
ματος, τὸ μὲν εἰς πλάτος, τὸ δ' εἰς βάθος, τὸ δ' εἰς μῆκος.
Πρὸς δὲ τούτοις ὁμοίως [s] ἔν ἐστιν ἐν τῷ στερεῷ ὁποιονοῦν
σχῆμα [t] ἢ οὐθέν· ὥστ' εἰ μηδ' ἐν τῷ [v] λίθῳ Ἑρμῆς, οὐδὲ τὸ
ἥμισυ τοῦ κύβου ἐν τῷ κύβῳ οὕτως ὡς ἀφωρισμένον. Οὐκ 7
ἄρα οὐδ' ἐπιφάνεια· εἰ γὰρ ὁποιαοῦν, κἂν [w] αὕτη ἂν [x] ἦν ἡ
ἀφορίζουσα τὸ ἥμισυ. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ γραμμῆς
[y] καὶ στιγμῆς καὶ μονάδος. Ὥστ' εἰ μάλιστα μὲν οὐσία τὸ
σῶμα, τούτου δὲ μᾶλλον ταῦτα, μή ἐστι δὲ ταῦτα μηδ' οὐσίαι
τινές, διαφεύγει τί τὸ ὂν καὶ τίς ἡ οὐσία τῶν ὄντων. Πρὸς 8
γὰρ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν
συμβαίνει ἄλογα. Δοκεῖ [z] μὲν γὰρ ἡ οὐσία, [a] ἐὰν μὴ [b] οὖσα
πρότερον [c] νῦν ᾖ ἢ πρότερον οὖσα ὕστερον μὴ [d] ᾖ, μετὰ τοῦ

[b] τε A^b.G^b. [c] ἥττων E. [d] ἡ γραμμὴ A^b: vulgo αὕτη. [e] εἶναι om. E.S. [f] τὸ ante σῶμα add. E.A^b. [g] τὰ δὲ ἄλλα A^b: vulgo τἆλλα δὲ. [h] τῶν om. F^b. [i] καὶ οἱ σ. A^b. [k] οὐδεμία] οὐδὲν A^b. [l] δὴ] ἂν A^b. [m] γε om. S. [n] μᾶλλον] μᾶλλόν ἐστιν T.G^b. [o] οὐσίαι S. [p] τῶν σωμάτων τὰ μήκη G^b.I^b. [q] δὲ add. A^b.G^b.I^b. [r] τοῦ om. G^b.I^b. [s] ἓν om. F^b. [t] ἢ οὐθέν add. A^b.G^b.I^b. [v] λίθω ὁ ἑρμῆς I^b. [w] αὕτη ἂν] αὐτὴ G^b. [x] ἦν] εἴη G^b.I^b. [y] καὶ ἐπὶ ς. E.S.T.G^b. [z] μὲν om. A^b. [a] ἐὰν add. A^b. [b] οὖσα τὸ πρ. A^b. [c] νῦν ᾖ Brandis, om. A^b: ceteri νῦν εἶναι. [d] ᾖ add. A^b.

γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι [e] ταῦτα πάσχειν· τὰς δὲ στιγμὰς
καὶ τὰς γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιφανείας οὐκ ἐνδέχεται οὔτε γί-
γνεσθαι οὔτε φθείρεσθαι, ὁτὲ μὲν οὔσας ὁτὲ δὲ οὐκ οὔσας.
9 Ὅταν γὰρ ἅπτηται ἢ διαιρῆται τὰ σώματα, ἅμα ὁτὲ μὲν
μία ἁπτομένων, ὁτὲ δὲ δύο διαιρουμένων [f] γίγνονται· ὥστ'
οὔτε [g] συγκειμένων ἐστὶν ἀλλ' [h] ἔφθαρται, διῃρημένων τέ
εἰσιν αἱ πρότερον οὐκ οὖσαι. Οὐ γὰρ δὴ ἥ [i] γ' ἀδιαίρετος
στιγμὴ διῃρέθη εἰς δύο. Εἴ τε γίγνονται καὶ φθείρονται,
10 ἔκ τινος γίγνονται. Παραπλησίως δ' ἔχει καὶ περὶ τὸ νῦν
τὸ ἐν [k] τῷ χρόνῳ· οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἐνδέχεται γίγνεσθαι καὶ
φθείρεσθαι, ἀλλ' ὅμως ἕτερον ἀεὶ [l] δοκεῖ [m] εἶναι, οὐκ οὐσία τις
οὖσα. Ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι ἔχει [n] καὶ περὶ τὰς [o] στιγμὰς
καὶ τὰς γραμμὰς [p] καὶ τὰ ἐπίπεδα· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος·
ἅπαντα γὰρ ὁμοίως ἢ πέρατα ἢ [q] διαιρέσεις εἰσίν.
6 Ὅλως δ' ἀπορήσειεν ἄν τις διὰ τί καὶ δεῖ ζητεῖν [r] ἄλλ'
ἄττα παρά [s] τε τὰ αἰσθητὰ καὶ [t] τὰ μεταξύ, οἷον ἃ [v] τίθεμεν
2 [w] εἴδη. Εἰ γὰρ διὰ τοῦτο, ὅτι τὰ μὲν μαθηματικὰ τῶν δεῦρο
ἄλλῳ μέν τινι διαφέρει, τῷ δὲ [x] πόλλ' ἄττα ὁμοειδῆ εἶναι
οὐθὲν διαφέρει· ὥστ' οὐκ ἔσονται αὐτῶν αἱ ἀρχαὶ [y] ἀριθμῷ
ἀφωρισμέναι, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἐνταῦθα γραμμάτων [z] ἀριθμῷ
μὲν [a] πάντων οὐκ εἰσὶν αἱ ἀρχαὶ ὡρισμέναι, εἴδει δέ, ἐὰν μὴ
λαμβάνῃ τις τησδὶ τῆς συλλαβῆς ἢ τησδὶ τῆς φωνῆς· τού-
3 των δ' ἔσονται καὶ ἀριθμῷ ὡρισμέναι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
τῶν μεταξύ· ἄπειρα γὰρ κἀκεῖ τὰ ὁμοειδῆ. Ὥστ' εἰ μή
ἔστι παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ μαθηματικὰ ἕτερ' ἄττα, οἷα
λέγουσι τὰ εἴδη τινές, οὐκ ἔσται μία ἀριθμῷ [b] καὶ εἴδει οὐσία,
οὐδ' αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄντων [c] ἀριθμῷ ἔσονται ποσαί τινες ἀλλὰ
4 εἴδει. Εἰ οὖν τοῦτο ἀναγκαῖον, καὶ τὰ εἴδη ἀναγκαῖον διὰ

[e] τοῦτο T.Gb. [f] γίγνεται Fb. [g] συγκειμένου Ab. [h] ἔφθαρτο E. [i] δ' S. [k] τῷ om. Gb.Ib. [l] δοκεῖ ante ἀεὶ Gb, post εἶναι S. [m] εἶναι om. Ab. [n] καὶ τὰ περὶ Gb. [o] γραμμὰς καὶ στιγμὰς T. τὰς add. Ab. [p] καὶ περὶ τὰ Gb. [q] διαίρεσις E. [r] ἄλλα τοιαῦτα Ab.Ib, ἄλλα τὰ τοιαῦτα Fb, ἄλλα τοιαῦτα ἄλλ' ἄττα Gb. [s] τε add. Ab.Gb.Ib. [t] τὰ post καὶ om. E. [v] τίθεται μὲν Gb. [w] ἤδη Fb. [x] πολλὰ τὰ Ab. [y] ἀφωρισμέναι ἀριθμῶ S. [z] ἀριθμῶν Ab. [a] πάντων om. Fb. [b] καὶ] καὶ τῶ Fb. [c] ἀριθμῶ ἐν ἔσ. Ab.

τοῦτο εἶναι [d] τιθέναι. Καὶ γὰρ εἰ μὴ καλῶς διαρθροῦσιν οἱ
λέγοντες, ἀλλ' ἔστι [e] γε τοῦθ' ὃ βούλονται, καὶ ἀνάγκη
[f] ταῦτα λέγειν [g] αὐτοῖς, ὅτι τῶν εἰδῶν οὐσία τις [h] ἕκαστόν
ἐστι, καὶ οὐθὲν κατὰ συμβεβηκός. Ἀλλὰ μὴν εἴ γε θήσομεν 5
τά [i] τε εἴδη εἶναι, καὶ [k] ἓν ἀριθμῷ τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ μὴ εἴδει,
εἰρήκαμεν ἃ συμβαίνειν ἀναγκαῖον [l] ἀδύνατα. Σύνεγγυς δὲ
[m] τούτων ἐστὶ τὸ διαπορῆσαι πότερον δυνάμει ἐστὶ τὰ στοι-
χεῖα ἢ τίν' ἕτερον τρόπον. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλως, πῶς πρό- 6
τερόν τι ἔσται τῶν ἀρχῶν ἄλλο; Πρότερον γὰρ ἡ δύναμις
ἐκείνης τῆς αἰτίας, τὸ δὲ [n] δυνατὸν οὐκ ἀναγκαῖον ἐκείνως πᾶν
ἔχειν. Εἰ δ' ἔστι δυνάμει τὰ στοιχεῖα, ἐνδέχεται μηθὲν
εἶναι τῶν ὄντων· δυνατὸν γὰρ εἶναι καὶ τὸ μήπω ὄν· γίγνε-
ται μὲν γὰρ τὸ μὴ ὄν, οὐθὲν δὲ γίγνεται τῶν εἶναι ἀδυνάτων.
Ταύτας [o] τε οὖν τὰς ἀπορίας ἀναγκαῖον ἀπορῆσαι περὶ τῶν 7
ἀρχῶν, καὶ πότερον καθόλου εἰσὶν ἢ ὡς λέγομεν τὰ καθ'
ἕκαστα. Εἰ μὲν γὰρ καθόλου, οὐκ ἔσονται οὐσίαι· οὐθὲν γὰρ
τῶν κοινῶν τόδε τι σημαίνει, ἀλλὰ τοιόνδε, ἡ δ' οὐσία τόδε
τι. Εἰ δ' [p] ἔσται τόδε τι καὶ ἐκθέσθαι τὸ κοινῇ κατηγο- 8
ρούμενον, πολλὰ ἔσται ζῷα ὁ Σωκράτης αὐτός τε καὶ ὁ ἄν-
θρωπος καὶ τὸ ζῷον, εἴπερ σημαίνει ἕκαστον τόδε τι καὶ ἕν.
Εἰ μὲν οὖν καθόλου αἱ ἀρχαί, ταῦτα συμβαίνει· εἰ δὲ μὴ 9
καθόλου ἀλλ' ὡς τὰ καθ' ἕκαστα, οὐκ ἔσονται [q] ἐπιστηταί·
καθόλου γὰρ [r] αἱ ἐπιστῆμαι πάντων. Ὥστ' ἔσονται ἀρχαὶ
ἕτεραι πρότεραι τῶν ἀρχῶν [s] αἱ [t] καθόλου κατηγορούμεναι,
ἄνπερ μέλλῃ ἔσεσθαι αὐτῶν ἐπιστήμη.

Γ.

Ἔστιν ἐπιστήμη τις ἣ θεωρεῖ τὸ ὂν ᾗ ὂν καὶ τὰ [v] τούτῳ ὑπάρχοντα καθ' [v] αὑτό. Αὕτη δ' ἐστὶν οὐδεμιᾷ τῶν ἐν μέρει λεγομένων ἡ αὐτή· οὐδεμία γὰρ τῶν ἄλλων ἐπισκοπεῖ καθό-

[d] τιθέναι add. A^b. [e] γε add. A^b. [f] ταῦτα om. S. [g] αὐτούς A^b. [h] ἑκάστων T.G^b. [i] τε add. A^b. [k] ἓν om. E.S. [l] ἀδύνατα πρότερον. σύνεγγυς A^b. [m] τούτω T. [n] ἀδύνατον F^b. [o] τε om. S. [p] ἐστὶ T.G^b. [q] ἐπιστῆμαι A^b. [r] ἡ ἐπιστήμη A^b. [s] αἱ add. A^b. [t] καθόλοι ante ἀρχῶν T. [v] αὐτῶ et mox αὑτά F^b.

λου περὶ τοῦ ὄντος ᾗ ὄν, ἀλλὰ μέρος αὐτοῦ τι ἀποτεμόμεναι [w] περὶ τούτου θεωροῦσι τὸ συμβεβηκός, οἷον αἱ μαθη-
2 ματικαὶ τῶν ἐπιστημῶν. Ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἀκροτάτας αἰτίας ζητοῦμεν, δῆλον ὡς φύσεώς τινος αὐτὰς ἀναγκαῖον εἶναι καθ' αὑτήν. Εἰ οὖν καὶ οἱ τὰ στοιχεῖα τῶν ὄντων ζητοῦντες ταύτας τὰς ἀρχὰς ἐζήτουν, ἀνάγκη καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ ὄντος εἶναι μὴ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλ' ᾗ [x] ὄντα· διὸ καὶ ἡμῖν τοῦ ὄντος ᾗ ὂν τὰς πρώτας αἰτίας ληπτέον.

2 Τὸ δὲ ὂν λέγεται [y] μὲν πολλαχῶς, ἀλλὰ πρὸς ἓν καὶ μίαν τινὰ φύσιν, [z] καὶ οὐχ ὁμωνύμως [a] ἀλλ' ὥσπερ καὶ τὸ ὑγιεινὸν ἅπαν πρὸς ὑγίειαν, τὸ μὲν τῷ φυλάττειν, τὸ δὲ τῷ ποιεῖν, τὸ δὲ τῷ σημεῖον εἶναι τῆς ὑγιείας, τὸ δ' ὅτι δεκτικὸν αὐτῆς.
2 Καὶ τὸ ἰατρικὸν πρὸς ἰατρικήν· τὸ μὲν γὰρ τῷ ἔχειν [b] τὴν ἰατρικὴν λέγεται ἰατρικόν, τὸ δὲ τῷ εὐφυὲς εἶναι πρὸς αὐτήν, τὸ δὲ τῷ ἔργον εἶναι [c] τῆς ἰατρικῆς. [d] Ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ
3 ἄλλα ληψόμεθα λεγόμενα τούτοις. Οὕτω δὲ καὶ τὸ ὂν λέγεται πολλαχῶς μέν, [e] ἀλλ' ἅπαν πρὸς μίαν ἀρχήν· τὰ μὲν γὰρ ὅτι [f] οὐσίαι, ὄντα λέγεται, τὰ δ' ὅτι πάθη οὐσίας, τὰ δ' ὅτι ὁδὸς εἰς οὐσίαν, ἢ [g] φθοραὶ ἢ στερήσεις ἢ ποιότητες ἢ ποιητικὰ ἢ γεννητικὰ οὐσίας, ἢ τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν λεγομένων, ἢ τούτων [h] τινὸς [i] ἀποφάσεις ἢ οὐσίας· διὸ καὶ τὸ μὴ
4 ὂν εἶναι μὴ ὄν φαμεν. Καθάπερ οὖν καὶ τῶν ὑγιεινῶν ἁπάντων μία ἐπιστήμη ἐστίν, ὁμοίως τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οὐ γὰρ μόνον τῶν καθ' ἓν λεγομένων ἐπιστήμης ἐστὶ θεωρῆσαι μιᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς μίαν λεγομένων φύσιν· καὶ γὰρ ταῦτα τρόπον τινὰ [k] λέγεται καθ' ἕν. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ
5 τὰ ὄντα μιᾶς θεωρῆσαι ᾗ ὄντα. Πανταχοῦ δὲ κυρίως τοῦ πρώτου ἡ ἐπιστήμη, καὶ ἐξ οὗ τὰ ἄλλα ἤρτηται, καὶ δι' ὃ λέγονται. Εἰ οὖν τοῦτ' ἐστὶν ἡ οὐσία, τῶν οὐσιῶν ἂν δέοι

[w] περὶ τοῦτο θεωροῦσι E.T, θεωροῦσι περὶ τοῦτο S.G[b]. [x] ὄντας A[b], omissis διὸ—τὰς. [y] μὲν om. F[b]. [z] καὶ add. E.T.A[b]. [a] ἀλλ' om. A[b]. [b] τὴν add. A[b]. [c] τὴν ἰατρικὴν A[b]. [d] ὁμοίως S.T.G[b]. [e] ἀλλ' ἅπαν A[b]: vulgo ἀλλὰ πᾶν. [f] οὐσία S.A[b].G[b]. [g] φθορὰ ἢ στέρησις A[b]. [h] τινῶν T. [i] ἀπόφασις A[b]. [k] λέγονται A[b].

τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας ἔχειν τὸν φιλόσοφον. Ἅπαντος
δὲ γένους καὶ [l] αἴσθησις μία ἑνὸς καὶ ἐπιστήμη, οἷον [m] ἡ
γραμματικὴ μία οὖσα πάσας θεωρεῖ τὰς φωνάς. Διὸ καὶ 6
τοῦ ὄντος [n] ὅσα εἴδη θεωρῆσαι μιᾶς ἐστὶν ἐπιστήμης τῷ
γένει, τά [o] τε εἴδη τῶν εἰδῶν. Εἰ δὴ τὸ [p] ἓν καὶ τὸ ὂν
ταὐτὸν καὶ μία φύσις, τῷ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις ὥσπερ ἀρχὴ
καὶ αἴτιον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἑνὶ λόγῳ δηλούμενα. Διαφέρει δ'
οὐθὲν οὐδ' ἂν ὁμοίως ὑπολάβωμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἔργου μᾶλ-
λον. Ταὐτὸ γὰρ εἷς ἄνθρωπος καὶ ὢν ἄνθρωπος καὶ ἄν- 7
θρωπος, καὶ οὐχ ἕτερόν τι δηλοῖ κατὰ τὴν [q] λέξιν ἐπανα-
διπλούμενον [r] τὸ [s] εἷς ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ ἔστιν ἄνθρωπος·
δῆλον δ' ὅτι [t] οὐ χωρίζεται οὔτ' ἐπὶ γενέσεως οὔτ' ἐπὶ φθο-
ρᾶς. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνός. Ὥστε φανερὸν ὅτι ἡ
πρόσθεσις ἐν τούτοις ταὐτὸ δηλοῖ, καὶ [v] οὐθὲν ἕτερον τὸ ἓν
παρὰ τὸ ὄν. Ἔτι δ' ἡ ἑκάστου οὐσία ἕν ἐστιν οὐ κατὰ συμ- 8
βεβηκός, ὁμοίως δὲ καὶ ὅπερ ὄν τι· ὥσθ' ὅσα [w] περ τοῦ ἑνὸς
εἴδη, τοσαῦτα καὶ τοῦ ὄντος ἐστίν· περὶ ὧν τὸ τί ἐστι τῆς
αὐτῆς ἐπιστήμης τῷ γένει θεωρῆσαι, λέγω δ' οἷον περὶ ταὐ-
τοῦ [x] καὶ ὁμοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν [y] τοιούτων. Σχεδὸν δὲ 9
πάντα ἀνάγεται τἀναντία εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην. [z] Τεθεω-
ρήσθω [a] δ' ἡμῖν ταῦτα ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ἐναντίων. Καὶ
τοσαῦτα μέρη φιλοσοφίας [b] ἐστὶν [c] ὅσαι περ αἱ οὐσίαι· ὥστε
ἀναγκαῖον εἶναι [d] πρώτην τινὰ καὶ ἐχομένην αὐτῶν. Ὑπάρ- 10
χει γὰρ εὐθὺς γένη [e] ἔχοντα τὸ [f] ἓν καὶ τὸ ὄν· διὸ καὶ [g] αἱ
ἐπιστῆμαι ἀκολουθήσουσι τούτοις. Ἔστι γὰρ ὁ [h] φιλόσο-
φος ὥσπερ ὁ μαθηματικὸς λεγόμενος· καὶ γὰρ αὕτη ἔχει
μέρη, καὶ πρώτη τις καὶ δευτέρα ἐστὶν ἐπιστήμη καὶ [i] ἄλλαι

[l] ἑνὸς αἴσθησις μία F^{b}. [m] ἡ add. A^{b}. [n] ὅσα] ἢ ὂν ὅσα A^{b}, τὰ F^{b}. [o] τε] δὲ F^{b}. [p] ἓν καὶ τὸ ὂν A^{b}.F^{b}: vulgo ὂν καὶ τὸ ἕν. [q] τάξιν C^{b}. [r] τὸ] τί E. [s] εἷς—δῆλον A^{b}: vulgo ἔστιν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος, καὶ εἷς ἄνθρωπος· δῆλον. [t] οὐχ ὁρίζεται S.T.G^{b}. [v] οὐδὲν ἔτι ἕτερον A^{b}. [w] περὶ τοῦ T. [x] καὶ τοῦ ὁμοίου S.G^{b}. [y] post τοιούτων S.G^{b}. καὶ τῶν τούτοις ἀντικειμένων. [z] τεθεωρήσθω A^{b}, θεωρείσθω F^{b}, ceteri τεθεώρηται. sed T. hæc τεθ.—ἐναντίων om. [a] δὲ τοῦτο ἡμῖν F^{b}. [b] εἰσὶν F^{b}. [c] ὅσα T.F^{b}. [d] τινὰ πρώτην E.S.T. [e] ἔχον A^{b}. [f] ὂν καὶ τὸ ἓν E.S.T.G^{b}. [g] αἱ add. A^{b}. [h] φιλ. οὕτως ὥσπερ A^{b}. [i] ἄλλη S.G^{b}.

11 ἐφεξῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν. Ἐπεὶ δὲ μιᾶς τἀντικείμενα θεωρῆσαι, τῷ δ' ἑνὶ ἀντίκειται πλῆθος, ἀπόφασιν δὲ καὶ στέρησιν μιᾶς ἐστὶ θεωρῆσαι διὰ τὸ ἀμφοτέρως θεωρεῖσθαι τὸ ἕν, οὗ ἡ ἀπόφασις ἢ [k] ἡ στέρησις [l] ἡ ἁπλῶς λεγομένη ὅτι οὐχ [m] ὑπάρχει [n] ἐκείνῳ ἤ τινι γένει· ἔνθα μὲν οὖν τῷ ἑνὶ ἡ διαφορὰ πρόσεστι παρὰ τὸ ἐν τῇ ἀποφάσει (ἀπουσία γὰρ ἡ ἀπόφασις ἐκείνου ἐστίν), ἐν δὲ τῇ στερήσει καὶ ὑποκειμένη
12 τις φύσις γίγνεται, καθ' ἧς λέγεται ἡ στέρησις. Τῷ [o] δ' ἑνὶ πλῆθος ἀντίκειται, ὥστε καὶ τἀντικείμενα τοῖς εἰρημένοις, τό τε ἕτερον [p] καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισον, καὶ ὅσα ἄλλα λέγεται ἢ κατὰ [q] ταῦτα ἢ [r] κατὰ πλῆθος καὶ τὸ ἕν, [s] τῆς εἰρημένης γνωρίζειν ἐπιστήμης· ὧν [t] ἐστὶ καὶ ἡ ἐναντιότης· δια-
13 φορὰ γάρ τις ἡ ἐναντιότης, ἡ [v] δὲ διαφορὰ ἑτερότης. Ὥστ' ἐπειδὴ [w] πολλαχῶς τὸ ἓν λέγεται, καὶ ταῦτα πολλαχῶς μὲν λεχθήσεται, ὅμως δὲ μιᾶς ἅπαντά [x] ἐστι γνωρίζειν· οὐ γὰρ εἰ πολλαχῶς, ἑτέρας, ἀλλ' εἰ μήτε καθ' ἓν μήτε πρὸς ἓν οἱ
14 λόγοι [y] ἀναφέρονται. [z] Ἐπεὶ δὲ πάντα πρὸς τὸ πρῶτον [a] ἀναφέρεται, οἷον ὅσα ἓν λέγεται πρὸς τὸ [b] πρῶτον ἕν, ὡσαύτως φατέον καὶ περὶ ταὐτοῦ καὶ ἑτέρου καὶ τῶν ἐναντίων ἔχειν· ὥστε διελόμενον ποσαχῶς λέγεται ἕκαστον οὕτως ἀποδοτέον πρὸς τὸ πρῶτον ἐν ἑκάστῃ κατηγορίᾳ, πῶς πρὸς ἐκεῖνο λέγεται· τὰ μὲν γὰρ τῷ ἔχειν [c] ἐκεῖνα, τὰ δὲ τῷ ποιεῖν,
15 τὰ δὲ κατ' ἄλλους λεχθήσεται τοιούτους τρόπους. Φανερὸν οὖν, [d] ὅπερ ἐν ταῖς ἀπορίαις ἐλέχθη, ὅτι μιᾶς περὶ τούτων καὶ τῆς οὐσίας ἐστὶ λόγον ἔχειν. Τοῦτο δ' ἦν ἓν τῶν ἐν τοῖς ἀπορήμασιν. Καὶ ἔστι τοῦ φιλοσόφου περὶ πάντων

[k] ἡ post ἢ om. S. [l] ἡ T.A[b]: vulgo ἢ. [m] ὑπάρξει S.G[b]. [n] ἐκεῖνο G[b]. [o] δ' om. F[b]. [p] καὶ τὸ ἀνόμοιον S.G[b]. [q] ταῦτα T.F[b], ταὐτὰ E.A[b]: vulgo αὐτὰ. [r] κατὰ τὸ πλ. F[b]. [s] τοῖς εἰρημένοις E. [t] ἐστὶ] ἔν τι E.S.T.G[b], E.S.G[b]. addito ἐστί post ἐναντιότης. [v] δὲ διαφορὰ] δὲ ἐναντιότης A[b]. [w] τὸ ἓν πολλαχῶς T. [x] γνωρίζειν ἐστὶ E.S.T.G[b]. [y] post ἀναφέρονται E.S.G[b]. τότε ἑτέρας. [z] ἐπεὶ—ἀναφέρεται om. T. [a] ἀναφέρετε E, ἀναφέρονται A[b]. [b] πρώτως A[b]. [c] ἐκεῖνο T.A[b]. [d] ὅπερ—ἐλέχθη om. A[b]. ἔν τισι λείπει τὸ ὅπερ ἐν ταῖς ἀπορίαις ἐλέχθη margo E.

δύνασθαι θεωρεῖν. Εἰ γὰρ μὴ τοῦ φιλοσόφου, τίς [e] ἔσται 16
ὁ ἐπισκεψόμενος εἰ [e] ταὐτὸ Σωκράτης καὶ Σωκράτης καθή-
μενος, ἢ εἰ ἓν ἑνὶ ἐναντίον, ἢ τί ἐστι τὸ ἐναντίον, ἢ ποσαχῶς
λέγεται; Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.
Ἐπεὶ οὖν τοῦ ἑνὸς ᾗ ἓν καὶ τοῦ ὄντος ᾗ ὂν ταῦτα καθ' αὑτά 17
ἐστι πάθη, ἀλλ' οὐχ [f] ᾗ ἀριθμοὶ ἢ [g] γραμμαὶ ἢ πῦρ, δῆλον
ὡς ἐκείνης τῆς ἐπιστήμης καὶ τί ἐστι γνωρίσαι καὶ τὰ συμ-
βεβηκότ' αὐτοῖς. Καὶ οὐ ταύτῃ ἁμαρτάνουσιν οἱ περὶ αὐτῶν 18
σκοπούμενοι ὡς οὐ φιλοσοφοῦντες, ἀλλ' ὅτι πρότερον ἡ οὐ-
σία, περὶ ἧς οὐθὲν ἐπαΐουσιν, ἐπεὶ ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἀριθμοῦ ᾗ
ἀριθμὸς ἴδια πάθη, οἷον περιττότης ἀρτιότης, συμμετρία
ἰσότης, ὑπεροχὴ ἔλλειψις, καὶ ταῦτα καὶ καθ' [h] αὑτοὺς
καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑπάρχει τοῖς ἀριθμοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ
στερεῷ καὶ ἀκινήτῳ καὶ κινουμένῳ [i] ἀβαρεῖ τε καὶ βάρος
ἔχοντι ἔστιν ἕτερα ἴδια· [k] οὕτω καὶ τῷ ὄντι ᾗ ὂν ἔστι τινὰ
ἴδια, καὶ ταῦτ' ἐστὶ περὶ ὧν τοῦ φιλοσόφου ἐπισκέψασθαι
τἀληθές. Σημεῖον δέ· οἱ γὰρ διαλεκτικοὶ [l] καὶ σοφισταὶ 19
ταὐτὸν μὲν ὑποδύονται σχῆμα τῷ φιλοσόφῳ (ἡ γὰρ σο-
φιστικὴ φαινομένη μόνον σοφία ἐστί, καὶ οἱ διαλεκτικοὶ δια-
λέγονται περὶ ἁπάντων), κοινὸν δὲ πᾶσι τὸ ὄν ἐστιν. Δια-
λέγονται δὲ περὶ τούτων δῆλον ὅτι διὰ τὸ τῆς φιλοσοφίας
[m] εἶναι αὐτὰ οἰκεῖα. Περὶ μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ γένος [n] στρέ- 20
φεται ἡ σοφιστικὴ καὶ [o] ἡ διαλεκτικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ, ἀλλὰ
διαφέρει τῆς μὲν τῷ τρόπῳ τῆς δυνάμεως, τῆς δὲ τοῦ βίου
[p] τῇ προαιρέσει. Ἔστι δὲ ἡ διαλεκτικὴ [q] πειραστικὴ περὶ
ὧν ἡ φιλοσοφία γνωριστική, ἡ δὲ σοφιστικὴ φαινομένη, οὖσα
δ' οὔ. Ἔτι τῶν ἐναντίων ἡ ἑτέρα συστοιχία στέρησις, καὶ 21
[r] πάντα ἀνάγεται εἰς τὸ ὂν καὶ [s] τὸ μὴ ὄν, καὶ [t] ἓν καὶ πλῆ-
θος, οἷον στάσις τοῦ ἑνός, κίνησις δὲ τοῦ πλήθους. Τὰ δ'

[e] ἔστιν et mox ταυτὸν F^b. [f] ᾗ ἀριθμὸς A^b.F^b, οἱ ἀριθμοὶ T. [g] γραμμὴ A^b. [h] ἑαυτοὺς plerique. [i] ἀβαρεῖ τε] καὶ ἀβαρεῖ A^b. [k] οὕτω—ἴδια om. A^b. [l] καὶ οἱ σοφ. F^b. [m] ταῦτα εἶναι A^b. [n] στρ. καὶ ἡ F^b. [o] ἡ post καὶ om. E. [p] τῇ om. A^b. [q] πειρ.] ἡ πειρ. T. [r] ἅπαντα F^b. [s] τὸ post καὶ om. F^b. [t] ἓν] εἰς ἓν E.S.G^b, εἰς τὸ ἓν T.

ὄντα καὶ τὴν οὐσίαν ὁμολογοῦσιν [v] ἐξ ἐναντίων σχεδὸν ἅπαν-
τες συγκεῖσθαι· πάντες [w] γοῦν τὰς ἀρχὰς ἐναντίας λέγουσιν.
22 Οἱ μὲν γὰρ περιττὸν καὶ ἄρτιον, οἱ δὲ θερμὸν καὶ ψυχρόν,
οἱ δὲ πέρας καὶ ἄπειρον, οἱ δὲ φιλίαν καὶ νεῖκος. [x] Πάντα
δὲ καὶ τἆλλα [y] ἀναγόμενα φαίνεται εἰς τὸ ἓν [z] καὶ πλῆθος·
εἰλήφθω γὰρ ἡ ἀναγωγὴ [a] ἡμῖν. Αἱ δ' ἀρχαὶ καὶ παντελῶς
23 [b] αἱ παρὰ τῶν ἄλλων ὡς [c] εἰς γένη ταῦτα πίπτουσιν. Φανε-
ρὸν οὖν καὶ ἐκ τούτων ὅτι μιᾶς ἐπιστήμης τὸ ὂν [d] ᾗ ὂν θεω-
ρῆσαι. Πάντα γὰρ ἢ ἐναντία ἢ ἐξ ἐναντίων, ἀρχαὶ δὲ τῶν
ἐναντίων [d] τὸ ἓν [e] καὶ πλῆθος. Ταῦτα [f] δὲ μιᾶς ἐπιστήμης,
εἴτε καθ' ἓν λέγεται εἴτε μή, ὥσπερ ἴσως ἔχει [g] καὶ τἀληθές.
Ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ πολλαχῶς [h] λέγεται τὸ ἕν, πρὸς τὸ πρῶ-
24 τον [i] τἆλλα [k] λεχθήσεται καὶ τὰ ἐναντία ὁμοίως. [l] Καὶ διὰ
τοῦτο [m] καὶ εἰ μή ἐστι τὸ ὂν [n] ἢ τὸ ἓν καθόλου καὶ ταὐτὸ
ἐπὶ πάντων ἢ χωριστόν, ὥσπερ ἴσως οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ [o] τὰ
μὲν πρὸς ἓν τὰ δὲ [p] τῷ ἐφεξῆς, καὶ διὰ τοῦτο οὐ τοῦ γεωμέ-
τρου θεωρῆσαι τί τὸ ἐναντίον ἢ τέλειον ἢ [q] ὂν ἢ ἓν ἢ ταὐτὸν
25 ἢ ἕτερον, ἀλλ' ἢ ἐξ ὑποθέσεως. Ὅτι μὲν οὖν μιᾶς ἐπιστή-
μης τὸ ὂν ᾗ ὂν θεωρῆσαι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ᾗ ὄν, δῆ-
λον, καὶ ὅτι οὐ μόνον τῶν οὐσιῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαρχόντων
ἡ αὐτὴ θεωρητική, τῶν τε εἰρημένων καὶ περὶ προτέρου καὶ
ὑστέρου, καὶ γένους [r] καὶ εἴδους, καὶ ὅλου καὶ μέρους καὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων.

3 Λεκτέον δὲ πότερον μιᾶς ἢ ἑτέρας ἐπιστήμης περί τε τῶν ἐν τοῖς μαθήμασι καλουμένων ἀξιωμάτων καὶ περὶ τῆς οὐσίας. Φανερὸν δὴ ὅτι μιᾶς τε καὶ τῆς [s] τοῦ φιλοσόφου καὶ ἡ περὶ τούτων [t] ἐστὶ σκέψις· ἅπασι γὰρ [v] ὑπάρχει τοῖς οὖσιν, ἀλλ' οὐ γένει τινὶ χωρὶς ἰδίᾳ τῶν ἄλλων. Καὶ χρῶνται μὲν πάν-

[v] σχεδὸν ἅπαντες ἐξ ἐναντίων F^b. [w] γοῦν om. T. [x] ἅπαντα A^b. [y] φαίνεται ἀναγόμενα A^b. [z] καὶ τὸ πλῆθος T. [a] ἡμῖν] ἡμῖν ἐν τῶ πρώτω περὶ ἀγαθοῦ T. [b] αἱ παρὰ] καὶ παρὰ T. [c] εἰς γένη εἰς τ. A^b. [d] ᾗ ὂν et τὸ ἓν om. T. [e] καὶ τὸ πλῆθος T. [f] δὲ καὶ μιᾶς A^b. [g] καὶ add. A^b. [h] τὸ ἓν λέγεται A^b. [i] ἄλλο S. [k] ἀναχθήσεται T. [l] καὶ διὰ τοῦτο om. A^b. [m] καὶ om. S. [n] ἢ καὶ τὸ A^b. [o] τὸ μὲν—τὸ δὲ E. [p] τῷ om. S.T. [q] ἓν ἢ ὂν E.S. [r] καὶ ὅλου καὶ εἴδους S. [s] τοῦ] τούτου S. [t] ἐστὶ σκέψις] ἐπίσκεψις A^b. [v] τοῖς οὖσιν ὑπάρχει S.

τες, ὅτι τοῦ [w] ὄντος ἐστὶν ᾗ ὄν, ἕκαστον δὲ τὸ γένος [x] ὄν.
Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ χρῶνται, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἱκανόν· τοῦτο δ' 2
ἔστιν, ὅσον ἐπέχει τὸ γένος περὶ οὗ φέρουσι τὰς ἀποδείξεις.
Ὥστ' ἐπεὶ δῆλον [y] ὅτι ᾗ ὄντα ὑπάρχει πᾶσι (τοῦτο γὰρ αὐ-
τοῖς τὸ κοινόν), τοῦ περὶ [z] τὸ ὂν ᾗ ὂν γνωρίζοντος καὶ περὶ
τούτων ἐστὶν ἡ θεωρία. Διόπερ οὐθεὶς τῶν κατὰ μέρος ἐπι- 3
σκοπούντων ἐγχειρεῖ λέγειν τι περὶ αὐτῶν, [a] εἰ ἀληθῆ [b] ἢ μή,
οὔτε γεωμέτρης οὔτ' ἀριθμητικός, ἀλλὰ τῶν φυσικῶν ἔνιοι,
εἰκότως τοῦτο δρῶντες· μόνοι γὰρ ᾤοντο περί [c] τε τῆς ὅλης
φύσεως σκοπεῖν καὶ περὶ τοῦ ὄντος. Ἐπεὶ δ' ἔστιν [d] ἔτι 4
τοῦ φυσικοῦ [e] τις ἀνωτέρω (ἓν γάρ τι γένος τοῦ ὄντος [f] ἡ
φύσις), τοῦ καθόλου καὶ [g] τοῦ περὶ τὴν πρώτην οὐσίαν θεω-
ρητικοῦ καὶ ἡ περὶ τούτων [h] ἂν εἴη σκέψις. Ἔστι δὲ [i] σοφία
τις καὶ ἡ φυσική, ἀλλ' οὐ πρώτη. Ὅσα δ' ἐγχειροῦσι τῶν 5
λεγόντων τινὲς περὶ τῆς ἀληθείας, ὃν τρόπον δεῖ ἀποδέ-
χεσθαι, δι' ἀπαιδευσίαν τῶν ἀναλυτικῶν τοῦτο δρῶσιν· δεῖ
γὰρ περὶ τούτων ἥκειν προεπισταμένους, ἀλλὰ μὴ ἀκούοντας
ζητεῖν. Ὅτι μὲν οὖν τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ περὶ πάσης 6
τῆς οὐσίας θεωροῦντος ᾗ πέφυκεν, καὶ περὶ τῶν συλλογιστι-
κῶν ἀρχῶν ἐστὶν ἐπισκέψασθαι, δῆλον. Προσήκει δὲ τὸν
μάλιστα γνωρίζοντα περὶ ἕκαστον γένος ἔχειν λέγειν τὰς
βεβαιοτάτας ἀρχὰς τοῦ πράγματος, ὥστε καὶ τὸν περὶ τῶν
ὄντων ᾗ ὄντα [k] τὰς πάντων βεβαιοτάτας. Ἔστι δ' οὗτος ὁ 7
φιλόσοφος. Βεβαιοτάτη δ' ἀρχὴ πασῶν περὶ ἣν διαψευ-
σθῆναι ἀδύνατον· γνωριμωτάτην [l] τε γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι
τὴν τοιαύτην (περὶ γὰρ ἃ μὴ γνωρίζουσιν, ἀπατῶνται πάν-
τες) καὶ ἀνυπόθετον. Ἣν [m] γὰρ ἀναγκαῖον ἔχειν τὸν ὁτι- 8
οῦν [n] ξυνιέντα τῶν ὄντων, τοῦτο οὐχ [o] ὑπόθεσις· [p] ὃ δὲ γνω-
ρίζειν ἀναγκαῖον τῷ ὁτιοῦν γνωρίζοντι, καὶ ἥκειν [q] ἔχοντα

[w] ὄντως E. [x] οὔ T, ἕν A^b. [y] ὅτι om. T. [z] τὸ ὂν] τοῦ ὂν S. [a] εἰ S.A^b, εἰ ἢ E: vulgo εἰ ᾗ. [b] ἢ [εἴτε T. [c] τε om. A^b. [d] ἔτι om. S. [e] τις E.T.A^b: ceteri τι. [f] ἡ φύσις τοῦ ὄντος S. [g] τοῦ post καὶ om. T. [h] εἴη ἂν S. [i] τις σοφία S.A^b. [k] τὰς περὶ πάντων A^b. [l] τε om. T. [m] γὰρ ἂν ἀναγκαῖον T. [n] ξυνιόντα A^b. [o] ὑποθέσει A^b. [p] ὃ] οὐ S. [q] ἔχοντι E.S.T.

ἀναγκαῖον. Ὅτι μὲν οὖν [r] ἡ τοιαύτη πασῶν βεβαιοτάτη
9 ἀρχή, δῆλον· τίς δ' ἔστιν αὕτη, μετὰ ταῦτα [s] λέγομεν. Τὸ γὰρ αὐτὸ ἅμα ὑπάρχειν [t] τε καὶ μὴ ὑπάρχειν ἀδύνατον [v] τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ τὸ αὐτό· καὶ ὅσα ἄλλα [w] προσδιορισαίμεθ' ἄν, [x] ἔστω προσδιωρισμένα πρὸς τὰς λογικὰς δυσχερείας. Αὕτη [y] δὴ πασῶν ἐστὶ βεβαιοτάτη τῶν ἀρχῶν· ἔχει γὰρ
10 τὸν εἰρημένον διορισμόν. Ἀδύνατον γὰρ ὁντινοῦν ταὐτὸν ὑπολαμβάνειν εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καθάπερ τινὲς οἴονται λέγειν Ἡράκλειτον· οὐκ ἔστι γὰρ ἀναγκαῖον, ἅ τις λέγει,
11 ταῦτα καὶ ὑπολαμβάνειν. Εἰ δὲ [z] μὴ ἐνδέχεται ἅμα [a] ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ τἀναντία ([b] προσδιωρίσθω δ' ἡμῖν καὶ [c] ταύτῃ τῇ προτάσει τὰ εἰωθότα), ἐναντία δ' ἐστὶ δόξα δόξῃ ἡ τῆς ἀντιφάσεως, φανερὸν ὅτι [d] ἀδύνατον ἅμα ὑπολαμβάνειν τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ αὐτό· ἅμα γὰρ ἂν ἔχοι τὰς ἐναν-
12 τίας δόξας ὁ [e] διεψευσμένος περὶ τούτου. Διὸ πάντες [f] οἱ ἀποδεικνύντες εἰς ταύτην ἀνάγουσιν ἐσχάτην δόξαν· φύσει γὰρ ἀρχὴ καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωμάτων αὕτη πάντων.

4 Εἰσὶ δέ τινες οἵ, καθάπερ εἴπομεν, αὐτοί τε ἐνδέχεσθαί φασι τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, [g] καὶ ὑπολαμβάνειν οὕτως. Χρῶνται δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ πολλοὶ καὶ τῶν περὶ φύσεως. Ἡμεῖς δὲ νῦν εἰλήφαμεν [h] ὡς ἀδυνάτου ὄντος ἅμα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ διὰ [i] τούτου ἐδείξαμεν ὅτι βεβαιοτάτη αὕτη τῶν
2 ἀρχῶν [k] πασῶν. Ἀξιοῦσι [l] δὴ καὶ τοῦτο ἀποδεικνύναι τινὲς δι' ἀπαιδευσίαν· ἔστι γὰρ ἀπαιδευσία τὸ μὴ γιγνώσκειν τίνων δεῖ ζητεῖν ἀπόδειξιν καὶ τίνων οὐ δεῖ. Ὅλως μὲν γὰρ [m] ἁπάντων [n] ἀδύνατον ἀπόδειξιν εἶναι· εἰς ἄπειρον γὰρ ἂν
3 βαδίζοι, ὥστε μηδ' οὕτως εἶναι ἀπόδειξιν. Εἰ δέ τινων μὴ δεῖ ζητεῖν [o] ἀπόδειξιν, τίνα ἀξιοῦσιν [p] εἶναι μᾶλλον τοιαύτην

[r] βεβαιοτάτη ἡ τοιαύτη πασῶν ἀρχὴ A^b, ἡ τοιαύτη ἀρχὴ πασῶν βεβαιοτάτη S.T. [s] λέγωμεν S.T. [t] τε add. A^b.F^b. [v] τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ om. C^b, καὶ om. S. [w] προδιωρισάμεθα, omisso ἄν, A^b.F^b. [x] ἔστω] οὕτω τὰ A^b. [y] δ' ἁπασῶν E.S.T. [z] μὴ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν ἅμα S. [a] τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν A^b. [b] προδιωρίσθω ἡμῖν A^b. [c] ταῦτα S.T.A^b. [d] ἅμα ἀδύνατον A^b. [e] διαψευσάμενος E. [f] οἱ add. A^b.F^b. [g] καὶ μὴ ὑπ. T. [h] ὡς add. E.S.A^b.F^b. [i] τοῦτο S. [k] ἁπασῶν A^b. [l] δὲ T. [m] πάντων A^b. [n] ἀπόδειξιν ἀδύνατον S. [o] ἀπόδειξιν om. T. [p] μᾶλλον εἶναι T.

ἀρχὴν οὐκ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν. Ἔστι δ' ἀποδεῖξαι ἐλεγκτικῶς
καὶ περὶ τούτου ὅτι [q] ἀδύνατον, ἂν μόνον τι λέγῃ ὁ ἀμφι-
σβητῶν· ἂν δὲ μηθέν, γελοῖον τὸ [r] ζητεῖν λόγον πρὸς τὸν
μηθενὸς ἔχοντα λόγον, ᾗ [s] μὴ ἔχει· ὅμοιος γὰρ φυτῷ ὁ τοι-
οῦτος ᾗ τοιοῦτος [t] ἤδη. Τὸ δ' ἐλεγκτικῶς ἀποδεῖξαι λέγω 4
διαφέρειν καὶ τὸ ἀποδεῖξαι, ὅτι [v] ὁ ἀποδεικνύων μὲν ἂν δό-
ξειεν [w] αἰτεῖσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ, ἄλλου δὲ [x] τοῦ τοιούτου [y] αἰτίου
ὄντος ἔλεγχος ἂν [z] εἴη καὶ οὐκ ἀπόδειξις. Ἀρχὴ δὲ πρὸς 5
ἅπαντα τὰ τοιαῦτα [a] οὐ τὸ [b] ἀξιοῦν ἢ εἶναί τι λέγειν ἢ μὴ
εἶναι (τοῦτο μὲν γὰρ [c] τάχ' ἄν τις ὑπολάβοι τὸ ἐξ ἀρχῆς
αἰτεῖν), ἀλλὰ τὸ σημαίνειν γέ [d] τι καὶ [e] αὑτῷ καὶ ἄλλῳ·
τοῦτο γὰρ ἀνάγκη, εἴπερ λέγοι τι. [f] Εἰ γὰρ μή, οὐκ ἂν
εἴη τῷ τοιούτῳ λόγος, [g] οὔτ' αὐτῷ πρὸς αὑτὸν οὔτε πρὸς
ἄλλον. [h] Ἂν δέ τις τοῦτο διδῷ, ἔσται ἀπόδειξις· ἤδη γάρ 6
τι ἔσται ὡρισμένον. Ἀλλ' αἴτιος οὐχ ὁ ἀποδεικνὺς ἀλλ' ὁ
ὑπομένων· ἀναιρῶν γὰρ λόγον ὑπομένει λόγον. [i] Ἔτι δὲ
ὁ τοῦτο συγχωρήσας συγκεχώρηκέ τι ἀληθὲς εἶναι χωρὶς
ἀποδείξεως, ὥστε οὐκ ἂν πᾶν οὕτως καὶ οὐχ οὕτως ἔχοι.
Πρῶτον μὲν οὖν δῆλον ὡς τοῦτό γ' αὐτὸ ἀληθές, ὅτι ση- 7
μαίνει τὸ ὄνομα τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τοδί· ὥστ' οὐκ ἂν [k] πᾶν
οὕτως καὶ οὐχ οὕτως ἔχοι. Ἔτι εἰ τὸ ἄνθρωπος σημαίνει
ἕν, ἔστω [l] τοῦτο τὸ ζῷον δίπουν. Λέγω δὲ τὸ ἓν σημαίνειν 8
τοῦτο· [m] εἰ τοῦτ' ἔστιν [n] ἄνθρωπος, ἂν [o] ᾖ τι ἄνθρωπος, τοῦτ'
[p] ἔσται τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὐδ' [q] εἰ πλείω
τις φαίη σημαίνειν, μόνον δὲ ὡρισμένα· τεθείη γὰρ ἂν ἐφ'
ἑκάστῳ [r] τῷ λόγῳ ἕτερον ὄνομα. Λέγω δ' οἷον, εἰ μὴ φαίη 9
[s] τὸ ἄνθρωπος ἓν σημαίνειν, πολλὰ δέ, [t] ὧν ἑνὸς μὲν εἷς λό-

[q] ἀδύνατον om. S. [r] ζητεῖν τὸν λ. C^b. [s] μὴ ἔχει A^b.F^b: ceteri μηθένα ἔχει (ἔχειν B^b.) λόγον. [t] ἤδη A^b, ἤδη ἐστίν T: ceteri om. [v] ὁ om. A^b. [w] αἰτῆσθαι S.A^b. [x] τοῦ om. T. [y] αἰτίου om. A^b. [z] εἴη om. S.B^b.C^b. [a] οὐχὶ A^b. [b] ἀξίωμα οὖν ἢ S.B^b.C^b. [c] τάχ' om. T. [d] τι om. A^b. [e] ἑαυτῶ A^b. [f] εἰ] οὐ S.B^b.C^b. [g] οὔτ' αὐτῶ A^b: ceteri οὔθ' αὑτῶ. [h] ἐὰν A^b. [i] ἔτι—ἔχοι add. A^b. [k] ἅπαν A^b. [l] τοῦτο om. T. [m] εἰ] τὸ εἰ A^b. [n] ἄνθρωπος om. A^b. [o] ᾖ] εἰ A^b. [p] ἔσται A^b.F^b: ceteri ἐστι. [q] εἰ ἐπὶ πλείω A^b. [r] τῶ add. A^b. [s] τὸν ἄνθρωπον E.S.T. [t] ὧν εἷς μὲν εἴη λόγος A^b.

γος, τὸ ζῷον [v]δίπουν. [w]Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι πλείους, ὡρισμένοι
δὲ τὸν ἀριθμόν· τεθείη γὰρ ἂν ἴδιον ὄνομα καθ᾽ ἕκαστον [x]τῶν
10 λόγων. Εἰ δὲ μὴ τεθείη ἀλλ᾽ ἄπειρα σημαίνειν φαίη, φανε-
ρὸν ὅτι οὐκ ἂν εἴη λόγος· τὸ γὰρ μὴ ἕν [y]τι σημαίνειν οὐθὲν
σημαίνειν ἐστίν, μὴ σημαινόντων δὲ τῶν ὀνομάτων ἀνῄρηται τὸ
διαλέγεσθαι πρὸς ἀλλήλους, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς
αὑτόν· οὐθὲν γὰρ ἐνδέχεται νοεῖν [z]μὴ νοοῦντα ἕν. Εἰ δ᾽ ἐν-
11 δέχεται, τεθείη ἂν ὄνομα τούτῳ τῷ πράγματι ἕν. [a]Ἔστω
[b]δή, ὥσπερ [c]ἐλέχθη κατ᾽ ἀρχάς, [d]σημαῖνόν τι τὸ ὄνομα καὶ
σημαῖνον ἕν. Οὐ δὴ ἐνδέχεται τὸ [e]ἀνθρώπῳ εἶναι [f]σημαί-
νειν ὅπερ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ, εἰ τὸ ἄνθρωπος σημαίνει [g]μὴ
12 μόνον καθ᾽ ἑνὸς ἀλλὰ καὶ ἕν. Οὐ γὰρ τοῦτο ἀξιοῦμεν τὸ
ἓν σημαίνειν τὸ καθ᾽ ἑνός, ἐπεὶ οὕτω γε κἂν τὸ μουσικὸν καὶ
[h]τὸ λευκὸν καὶ [i]τὸ ἄνθρωπος ἓν ἐσήμαινεν, ὥστε ἓν ἅπαντα
ἔσται· συνώνυμα γάρ. Καὶ οὐκ ἔσται εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ
αὐτὸ ἀλλ᾽ ἢ καθ᾽ ὁμωνυμίαν, ὥσπερ [k]ἂν εἰ ὃν ἡμεῖς ἄνθρωπον
13 καλοῦμεν, ἄλλοι μὴ ἄνθρωπον καλοῖεν. Τὸ δ᾽ ἀπορούμενον
οὐ τοῦτό ἐστιν, εἰ ἐνδέχεται [l]τὸ αὐτὸ ἅμα [m]εἶναι καὶ μὴ
εἶναι ἄνθρωπον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα. Εἰ δὲ μὴ ση-
μαίνει ἕτερον τὸ ἄνθρωπος καὶ τὸ μὴ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι
καὶ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ τοῦ εἶναι ἀνθρώπῳ· ὥστ᾽ ἔσται τὸ
14 ἀνθρώπῳ εἶναι [n]μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι· ἓν γὰρ ἔσται. Τοῦτο
γὰρ σημαίνει [o]τὸ εἶναι ἕν, ὡς λώπιον καὶ ἱμάτιον, εἰ ὁ λόγος
εἷς. Εἰ δ᾽ ἔσται ἕν, ἓν σημαίνει τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι καὶ μὴ
ἀνθρώπῳ. Ἀλλ᾽ ἐδέδεικτο ὅτι ἕτερον σημαίνει. Ἀνάγκη
τοίνυν, εἴ τι ἔστιν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἄνθρωπος ζῷον εἶναι
15 δίπουν· τοῦτο γὰρ ἦν ὃ ἐσήμαινε τὸ ἄνθρωπος. Εἰ δ᾽ ἀνάγκη
[p]τοῦτο, οὐκ ἐνδέχεται μὴ εἶναι [q]τὸ αὐτὸ ζῷον δίπουν· τοῦτο

[v] δίπουν om. E. [w] εἶεν A^b. [x] τὸν λόγον T.A^b. [y] τι om. E.S.T.A^b. [z] μὴ A^b: ceteri μηθὲν. [a] ἔσται F^b. [b] δὴ] ἄρα δὴ T, δὲ F^b. [c] ἐλέχθη καὶ κατ᾽ E. [d] σημαίνειν τι A^b. [e] ἄνθρωπος S. [f] σημαίνειν—εἶναι] σημαίνειν ἀνθρώπω μὴ εἶναι A^b. [g] μὴ om. S. [h] τὸ post καὶ add. A^b. [i] τὸ om. E.S.T. [k] ἂν om. T. [l] ἅμα τὸ αὐτὸ E.S.T. [m] εἶναι καὶ] καὶ εἶναι καὶ S. [n] μὴ ἀνθρώπω εἶναι] τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπω S. [o] τὸ εἶναι ἕν] ἓν τὸ A^b. [p] τοῦτο E.A^b: ceteri τότε. [q] τὸ A^b: ceteri τότε.

γὰρ σημαίνει τὸ ἀνάγκη εἶναι, τὸ ἀδύνατον εἶναι μὴ εἶναι ἄν-
θρωπον. Οὐκ ἄρα ἐνδέχεται ἅμα ἀληθὲς εἶναι εἰπεῖν τὸ αὐτὸ
ἄνθρωπον εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἄνθρωπον. Ὁ [r] δ' αὐτὸς λόγος 16
καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ εἶναι ἄνθρωπον· τὸ γὰρ ἀνθρώπῳ εἶναι καὶ
τὸ μὴ [s] ἀνθρώπῳ εἶναι ἕτερον σημαίνει, εἴπερ καὶ τὸ λευκὸν
εἶναι καὶ τὸ ἄνθρωπον εἶναι ἕτερον· πολὺ γὰρ ἀντίκειται
ἐκεῖνο μᾶλλον, ὥστε [t] σημαίνειν ἕτερον. Εἰ δὲ καὶ τὸ λευ- 17
κὸν [v] φήσει τὸ αὐτὸ καὶ ἓν σημαίνειν, πάλιν τὸ αὐτὸ ἐροῦμεν
ὅπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη, ὅτι [w] ἓν πάντα ἐστὶ καὶ οὐ μόνον
τὰ ἀντικείμενα. Εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται τοῦτο, συμβαίνει τὸ
λεχθέν, ἂν ἀποκρίνηται τὸ ἐρωτώμενον. Ἐὰν δὲ προστιθῇ
[x] ἐρωτῶντος ἁπλῶς καὶ τὰς ἀποφάσεις, οὐκ ἀποκρίνεται τὸ
ἐρωτώμενον. Οὐθὲν γὰρ κωλύει [y] εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἄνθρω- 18
πον καὶ λευκὸν καὶ ἄλλα μυρία τὸ πλῆθος· ἀλλ' ὅμως [z] ἐρο-
μένου εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν ἄνθρωπον τοῦτο εἶναι ἢ οὔ, ἀποκρι-
τέον τὸ ἓν σημαῖνον, καὶ οὐ προσθετέον ὅτι καὶ λευκὸν καὶ
μέγα. Καὶ γὰρ ἀδύνατον ἄπειρά [a] γ' ὄντα τὰ συμβεβη-
κότα διελθεῖν· ἢ [b] οὖν ἅπαντα διελθέτω ἢ μηθέν. Ὁμοίως 19
τοίνυν εἰ καὶ μυριάκις ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἄν-
θρωπος, οὐ προσαποκριτέον τῷ [c] ἐρομένῳ εἰ ἔστιν ἄνθρωπος,
ὅτι ἔστιν [d] ἅμα καὶ οὐκ ἄνθρωπος, εἰ [e] μὴ καὶ τἆλλα ὅσα
συμβέβηκε προσαποκριτέον, ὅσα ἐστὶν ἢ μὴ ἐστίν· ἐὰν δὲ
τοῦτο ποιῇ, οὐ διαλέγεται. Ὅλως δ' ἀναιροῦσιν οἱ τοῦτο
λέγοντες οὐσίαν καὶ τὸ τί ἦν [f] εἶναι. Πάντα γὰρ ἀνάγκη 20
συμβεβηκέναι φάσκειν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὅπερ ἀνθρώπῳ εἶναι [g] ἢ
ζῴῳ εἶναι, [h] μὴ εἶναι. Εἰ γὰρ ἔσται τι ὅπερ ἀνθρώπῳ εἶναι,
τοῦτο οὐκ ἔσται μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι ἢ μὴ εἶναι ἀνθρώπῳ, καί-
τοι αὗται ἀποφάσεις τούτου· ἓν γὰρ ἦν ὃ [i] ἐσήμηνε, καὶ ἦν
τοῦτο τινὸς [k] οὐσία. Τὸ δ' οὐσίαν [l] σημαίνειν ἐστὶν ὅτι οὐκ 21

[r] αὐτὸς δὲ Ab. [s] εἶναι ἀνθρώπῳ T. [t] σημαίνει Ab. [v] φησι Ab. [w] ἓν τὰ πάντα S. [x] ἐρωτῶντός τινος ἁπλῶς S.T. [y] τὸ αὐτὸ εἶναι Ab. [z] ἐρωμένου E. [a] γ' om. S. [b] οὖν τὰ ἄπειρα πάντα διελθετέον Ab. [c] ἐρωμένῳ E. [d] ἅμα] ἀλλὰ Ab. [e] μὴ καὶ] καὶ μὴ S. [f] εἶναι μὴ εἶναι πάντα Ab. [g] ἢ] τὸ μὴ ἢ Cb. ἢ—ἀνθρώπῳ εἶναι om. E. [h] μὴ εἶναι τι ἦν εἶναι τινός. εἰ Ab. [i] ἐσήμανε T.Ab. [k] οὐσία τῇδ' οὐσία S. [l] σημαίνειν δ' αὐτῆς ἐστὶν Ab.

ἄλλο τι τὸ εἶναι αὐτῷ. Εἰ δ' ἔσται [m] αὐτῷ τὸ ὅπερ ἀν-
θρώπῳ εἶναι [n] ἢ ὅπερ [o] μὴ ἀνθρώπῳ εἶναι ἢ ὅπερ μὴ εἶναι
22 ἀνθρώπῳ, ἄλλο [p] τι ἔσται. Ὥστ' ἀναγκαῖον αὐτοῖς λέγειν
ὅτι οὐθενὸς ἔσται τοιοῦτος λόγος, ἀλλὰ πάντα κατὰ συμ-
βεβηκός· [q] τούτῳ γὰρ διώρισται οὐσία καὶ τὸ συμβεβηκός·
τὸ γὰρ λευκὸν τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν, ὅτι [r] ἔστι μὲν λευ-
23 κὸς ἀλλ' οὐχ ὅπερ λευκόν. Εἰ δὲ πάντα κατὰ συμβεβηκὸς
λέγεται, οὐθὲν ἔσται πρῶτον τὸ καθόλου, [s] εἰ ἀεὶ τὸ συμ-
βεβηκὸς καθ' ὑποκειμένου τινὸς σημαίνει τὴν κατηγορίαν.
Ἀνάγκη ἄρα εἰς ἄπειρον ἰέναι. Ἀλλ' ἀδύνατον· [t] οὐδὲ γὰρ
[v] πλείω συμπλέκεται δυοῖν· τὸ γὰρ συμβεβηκὸς οὐ συμβε-
βηκότι συμβεβηκός, εἰ μὴ ὅτι ἄμφω συμβέβηκε ταὐτῷ.
24 Λέγω δ' οἷον τὸ λευκὸν [w] μουσικόν, καὶ τοῦτο λευκόν, ὅτι
ἄμφω τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν. Ἀλλ' οὐχ ὁ Σωκράτης
μουσικὸς [x] οὕτως, ὅτι ἄμφω συμβέβηκεν ἑτέρῳ τινί. Ἐπεὶ
τοίνυν τὰ μὲν οὕτως τὰ δ' [y] ἐκείνως λέγεται συμβεβηκότα,
ὅσα οὕτως λέγεται ὡς τὸ λευκὸν τῷ Σωκράτει, οὐκ ἐνδέχε-
ται ἄπειρα εἶναι ἐπὶ τὸ [z] ἄνω, οἷον τῷ Σωκράτει τῷ [a] λευκῷ
ἕτερόν τι συμβεβηκός· οὐ γὰρ γίγνεταί τι ἓν ἐξ ἁπάντων.
25 Οὐδὲ δὴ τῷ λευκῷ [b] ἕτερόν τι ἔσται συμβεβηκός, οἷον τὸ
μουσικόν· οὐθέν τε [c] γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἐκείνῳ ἢ ἐκεῖνο τούτῳ
συμβέβηκεν, καὶ ἅμα διώρισται ὅτι τὰ μὲν [d] οὕτω συμβέ-
βηκε, τὰ δ' ὡς τὸ μουσικὸν Σωκράτει· ὅσα δ' οὕτως, οὐ
συμβεβηκότι συμβέβηκε [e] τὸ συμβεβηκός, ἀλλ' ὅσα [f] ἐκεί-
26 νως, ὥστ' οὐ πάντα κατὰ συμβεβηκὸς λεχθήσεται. Ἔσται
ἄρα τι καὶ ὡς οὐσίαν σημαῖνον. Εἰ δὲ τοῦτο, δέδεικται ὅτι
ἀδύνατον ἅμα κατηγορεῖσθαι τὰς ἀντιφάσεις. Ἔτι εἰ ἀλη-
θεῖς αἱ ἀντιφάσεις ἅμα [g] κατὰ τοῦ αὐτοῦ πᾶσαι, δῆλον ὡς
27 ἅπαντα ἔσται ἕν. Ἔσται γὰρ τὸ αὐτὸ καὶ τριήρης καὶ τοῖ-

[m] αὐτῷ τὸ] τί Ab. [n] ἢ add. Ab. [o] ἀνθρώπῳ μὴ Ab. [p] τι add. Ab. [q] τοῦτο S.T. τούτῳ—συμβεβηκός om. E. [r] ἔσται S. [s] εἰ δ' ἀεὶ E.S.T. [t] οὐ S.T. [v] πλείω] δύο Ab. [w] μουσικὸν] καὶ μ. T. [x] οὗτος S. [y] ἐκείνως] ἄλλως T. [z] ἄνω] ἀνθρώπῳ T. [a] λευκῷ καὶ ἕτ. T. [b] ἔσται ἕτερόν τι S. [c] γὰρ om. T. [d] τούτῳ Ab. [e] τὸ om. E.S. [f] ἐκείνῳ S. [g] κατὰ] καὶ S.

χος καὶ ἄνθρωπος, εἰ κατὰ [h] παντός [i] τι ἢ καταφῆσαι ἢ ἀπο-
φῆσαι ἐνδέχεται, καθάπερ ἀνάγκη τοῖς τὸν Πρωταγόρου
[k] λέγουσι λόγον. Εἰ γάρ τῳ [l] δοκεῖ μὴ εἶναι τριήρης ὁ
ἄνθρωπος, δῆλον [m] ὅτι οὐκ [n] ἔστι τριήρης· ὥστε καὶ ἔστιν,
εἴπερ [o] ἡ ἀντίφασις ἀληθής. Καὶ γίγνεται δὴ τὸ τοῦ Ἀναξ- 28
αγόρου, ὁμοῦ πάντα χρήματα· ὥστε μηθὲν ἀληθῶς [p] ὑπάρ-
χειν. Τὸ ἀόριστον οὖν [q] ἐοίκασι λέγειν, καὶ οἰόμενοι [r] τὸ ὂν
λέγειν περὶ τοῦ μὴ ὄντος λέγουσιν· τὸ γὰρ δυνάμει ὂν καὶ
μὴ ἐντελεχείᾳ [s] τὸ ἀόριστόν ἐστιν. Ἀλλὰ μὴν λεκτέον γ' 29
[t] αὐτοῖς κατὰ παντὸς τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν· ἄτο-
πον γὰρ εἰ ἑκάστῳ ἡ μὲν αὐτοῦ ἀπόφασις ὑπάρξει, ἡ δ' ἑτέ-
ρου ὃ μὴ ὑπάρχει αὐτῷ οὐχ ὑπάρξει. Λέγω δ' οἷον εἰ ἀλη-
θὲς εἰπεῖν τὸν ἄνθρωπον ὅτι οὐκ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι καὶ
[v] οὐ τριήρης. Εἰ μὲν οὖν ἡ κατάφασις, ἀνάγκη καὶ τὴν 30
ἀπόφασιν· εἰ δὲ μὴ ὑπάρχει ἡ κατάφασις, [w] ἥ γε ἀπόφασις
ὑπάρξει μᾶλλον [x] ἡ [y] αὐτοῦ. Εἰ οὖν κἀκείνη ὑπάρχει, ὑπάρ-
ξει καὶ ἡ τῆς τριήρους· εἰ δ' αὕτη, καὶ ἡ κατάφασις. Ταῦτά
τε οὖν συμβαίνει τοῖς λέγουσι τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ὅτι
οὐκ ἀνάγκη [z] ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι. Εἰ γὰρ ἀληθές [a] ἐστιν 31
ὅτι ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι καὶ οὔτ' ἄνθρω-
πος οὔτ' οὐκ ἄνθρωπος ἔσται· τοῖν γὰρ δυοῖν δύο ἀποφάσεις.
Εἰ δὲ μία ἐξ [b] ἀμφοῖν ἐκείνη, καὶ αὕτη μία ἂν εἴη ἀντικει-
μένη. [c] Ἔτι ἤτοι περὶ ἅπαντα οὕτως ἔχει, καὶ ἔστι [d] καὶ 32
λευκὸν καὶ [e] οὐ λευκὸν καὶ ὂν καὶ οὐκ ὄν, καὶ περὶ τὰς ἄλλας
φάσεις καὶ ἀποφάσεις ὁμοιοτρόπως, ἢ οὒ ἀλλὰ [f] περὶ μέν
τινας, περί τινας δ' οὔ. Καὶ εἰ μὲν μὴ περὶ πάσας, αὗται 33
ἂν εἶεν ὁμολογούμεναι· εἰ δὲ περὶ πάσας, πάλιν [g] ἤτοι καθ'
ὅσων τὸ φῆσαι καὶ ἀποφῆσαι καὶ καθ' ὅσων ἀποφῆσαι καὶ

[h] πάντα S. [i] τι om. A^b. [k] λόγον λέγουσιν A^b. [l] δοκεῖν S.A^b. [m] ὅτι] ὡς A^b. [n] ἔστι] ἔσται T. [o] ἡ] ἦν ἡ A^b. [p] ἐνυπάρχειν E, ἓν ὑπάρχειν S.T. [q] ἐοίκασι τῆς ὕλης λέγειν T. [r] λέγειν τὸ ὂν A^b. [s] τοῦ T. [t] αὐτὸς S. [v] οὐ] ἢ τριήρης ἢ οὐ A^b. [w] ἥ] εἰ ἥ E. [x] ἡ] ἢ S, ἢ ἡ E.T, om. A^b. [y] post αὐτοῦ T. ἢ τῆς τριήρους. [z] ἢ ante φάναι om. S.T. [a] ἐστιν add. A^b. [b] ἀμφοτέρων E.S.T. [c] ἔτι] τι A^b, ἔτι εἴτι T. [d] καὶ post ἔστι om. T. [e] οὐ om. S. [f] μὲν περί A^b. [g] ἤτοι] εἴτι T.

φῆσαι, ἢ κατὰ μὲν ὧν φῆσαι καὶ ἀποφῆσαι, [h] καθ' ὅσων δὲ
34 ἀποφῆσαι οὐ [i] πάντων φῆσαι. Καὶ εἰ μὲν οὕτως, εἴη ἄν τι
παγίως οὐκ ὄν, καὶ αὕτη βεβαία δόξα· καὶ εἰ τὸ μὴ εἶναι,
βέβαιόν τι καὶ γνώριμον· γνωριμωτέρα [k] γὰρ ἂν εἴη [l] ἡ φά-
σις [m] ἡ ἀντικειμένη. Εἰ δὲ ὁμοίως καὶ [n] ὧν ἔστιν ἀποφῆσαι
κατὰ τούτων ἔστι φάναι, ἀνάγκη ἤτοι ἀληθὲς διαιροῦντα λέ-
35 γειν, οἷον ὅτι λευκὸν καὶ πάλιν ὅτι οὐ λευκόν, ἢ οὔ. Καὶ
εἰ μὲν μὴ ἀληθὲς διαιροῦντα [o] λέγειν, οὐ λέγει τε ταῦτα
καὶ οὐκ ἔστιν οὐθέν· τὰ δὲ μὴ ὄντα πῶς ἂν φθέγξαιτο ἢ
[p] νοήσειεν; Καὶ [q] πάντα δ' ἂν εἴη ἕν, ὥσπερ καὶ πρότερον
εἴρηται, καὶ ταὐτὸν ἔσται [r] καὶ ἄνθρωπος καὶ θεὸς καὶ τριή-
36 ρης καὶ αἱ ἀντιφάσεις αὐτῶν. Εἰ [s] γὰρ ὁμοίως καθ' [t] ἑκάστου,
[v] οὐθὲν διοίσει ἕτερον ἑτέρου· εἰ γὰρ διοίσει, τοῦτ' ἔσται
ἀληθὲς καὶ ἴδιον. Ὁμοίως δὲ [w] καὶ εἰ διαιροῦντα ἐνδέχεται
ἀληθεύειν, συμβαίνει τὸ λεχθέν. Πρὸς δὲ τούτῳ ὅτι πάντες
ἂν [x] ἀληθεύοιεν καὶ πάντες ἂν ψεύδοιντο, καὶ αὐτὸς αὑτὸν
ὁμολογεῖ ψεύδεσθαι. Ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι περὶ οὐθενός
37 ἐστι πρὸς τοῦτον ἡ σκέψις· οὐθὲν γὰρ λέγει. Οὔτε γὰρ
οὕτως οὔτ' οὐχ οὕτως λέγει, ἀλλ' οὕτως τε καὶ οὐχ οὕτως.
Καὶ πάλιν γε ταῦτα [y] ἀπόφησιν ἄμφω, ὅτι οὔθ' οὕτως οὔτε
[z] οὐχ οὕτως· εἰ γὰρ μή, ἤδη ἄν τι [a] εἴη ὡρισμένον. Ἔτι εἰ
ὅταν ἡ φάσις ἀληθὴς ᾖ, ἡ ἀπόφασις ψευδής, κἂν αὕτη ἀλη-
θὴς [b] ᾖ, ἡ κατάφασις ψευδής, οὐκ ἂν εἴη [c] τὸ αὐτὸ ἅμα φάναι
38 καὶ ἀποφάναι ἀληθῶς. Ἀλλ' ἴσως φαῖεν ἂν τοῦτ' εἶναι τὸ
ἐξ ἀρχῆς κείμενον. Ἔτι ἆρα ὁ μὲν ἢ ἔχειν πως ὑπολαμβά-
νων ἢ μὴ ἔχειν διέψευσται, ὁ δὲ ἄμφω ἀληθεύει; Εἰ [d] γὰρ
ἀληθεύει, τί ἂν εἴη τὸ λεγόμενον ὅτι τοιαύτη τῶν ὄντων ἡ
[e] φύσις; Εἰ δὲ μὴ ἀληθεύει, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύει [f] ὁ ἐκεί-

[h] καθ'] καὶ καθ' T. [i] πάντως E.S. [k] γὰρ add. A^b. [l] ἡ om. T. [m] ἡ ἀντικειμένη] ἢ ἡ ἀντικειμένη ἀπόφασις A^b. [n] ὧν—φάναι A^b: ceteri ὅσα ἀποφῆσαι φάναι. [o] λέγειν] λέγει A^b. [p] νοήσεις A^b: ceteri βαδίσειεν. [q] ἅπαντα A^b. [r] καὶ post ἔσται om. T. [s] γὰρ A^b: ceteri δ'. [t] ἕκαστον S.T. [v] οὐδενὶ A^b. [w] εἰ καὶ T. [x] ἀληθεύσειεν A^b. [y] ἀπόφασιν T. [z] post οὐχ οὕτως S. λέγει, ἀλλ' οὕτως τε καὶ οὐχ οὕτως. [a] εἴη] πω A^b. [b] ᾖ alterum om. A^b. [c] ἅμα τὸ αὐτὸ E.S.T. [d] γὰρ] γὰρ μὴ A^b. [e] φύσις] φύσις ἀληθεύει S. [f] ὁ] ἢ ὁ A^b.

νως ὑπολαμβάνων, ἤδη πως ἔχοι ἂν τὰ ὄντα, καὶ τοῦτ' ἀλη-
θὲς ἂν εἴη, καὶ οὐχ ἅμα καὶ οὐκ ἀληθές. Εἰ δὲ ὁμοίως 39
ἅπαντες καὶ ψεύδονται [g]καὶ ἀληθῆ λέγουσιν, οὔτε [h]φθέγξα-
σθαι οὔτ' εἰπεῖν τῷ τοιούτῳ [i]ἔστιν· ἅμα γὰρ [k]ταῦτά τε καὶ
οὐ ταῦτα λέγει. Εἰ δὲ μηθὲν ὑπολαμβάνει ἀλλ' ὁμοίως
οἴεται καὶ οὐκ οἴεται, τί ἂν διαφερόντως ἔχοι [l]τῶν πεφυκό-
των; Ὅθεν καὶ μάλιστα φανερόν ἐστιν ὅτι οὐθεὶς οὕτω διά-
κειται οὔτε τῶν ἄλλων οὔτε τῶν λεγόντων τὸν λόγον τοῦτον.
Διὰ τί γὰρ βαδίζει Μέγαράδε ἀλλ' οὐχ ἡσυχάζει οἰόμε- 40
νος βαδίζειν; Οὐδ' [m]εὐθέως ἕωθεν πορεύεται εἰς φρέαρ ἢ [n]εἰς
φάραγγα, ἐὰν τύχῃ, ἀλλὰ φαίνεται εὐλαβούμενος, ὡς οὐχ
ὁμοίως οἰόμενος μὴ ἀγαθὸν εἶναι [o]τὸ ἐμπεσεῖν καὶ ἀγαθόν;
Δῆλον ἄρα ὅτι τὸ μὲν βέλτιον ὑπολαμβάνει τὸ δ' οὐ βέλ-
τιον. Εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ μὲν ἄνθρωπον τὸ δ' οὐκ ἄνθρωπον 41
καὶ τὸ μὲν γλυκὺ τὸ δ' οὐ γλυκὺ ἀνάγκη ὑπολαμβάνειν.
Οὐ γὰρ ἐξ ἴσου ἅπαντα ζητεῖ καὶ ὑπολαμβάνει, ὅταν [p]οἰη-
θεὶς βέλτιον εἶναι τὸ πιεῖν ὕδωρ καὶ ἰδεῖν ἄνθρωπον εἶτα
[q]ζητῇ αὐτά· καίτοι [r]γ' ἔδει, εἰ ταὐτὸν ἦν ὁμοίως καὶ ἄν-
θρωπος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἀλλ' ὅπερ ἐλέχθη, οὐθεὶς ὃς οὐ 42
φαίνεται τὰ μὲν εὐλαβούμενος τὰ δ' οὔ. Ὥστε, [s]ὡς ἔοικε,
πάντες ὑπολαμβάνουσιν ἔχειν ἁπλῶς, εἰ μὴ περὶ ἅπαντα,
ἀλλὰ περὶ τὸ ἄμεινον καὶ χεῖρον. Εἰ δὲ μὴ ἐπιστάμενοι 43
ἀλλὰ δοξάζοντες, πολὺ μᾶλλον ἐπιμελητέον ἂν εἴη τῆς ἀλη-
θείας, ὥσπερ καὶ νοσώδει ὄντι ἢ ὑγιεινῷ τῆς ὑγιείας· καὶ
γὰρ ὁ δοξάζων πρὸς [t]τὸν ἐπιστάμενον οὐχ ὑγιεινῶς διάκει-
ται πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἔτι [v]εἰ ὅτι μάλιστα πάντα οὕτως 44
ἔχει καὶ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τό γε μᾶλλον καὶ ἧττον ἔνεστιν
ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων· οὐ γὰρ ἂν ὁμοίως φήσαιμεν εἶναι
τὰ [w]δύο ἄρτια καὶ τὰ τρία, οὐδ' ὁμοίως διέψευσται ὁ τὰ
τέτταρα [x]πέντε οἰόμενος καὶ ὁ χίλια. Εἰ οὖν μὴ ὁμοίως,

[g] καὶ οὐκ ἀλ. E. [h] φθέγγεσθαι S. [i] ἔσται A[b]. [k] ταὐτά τε καὶ οὐ ταὐτὰ plerique. [l] τῶν] τί τῶν T. [m] εὐθὺς A[b]. [n] εἰς post ἢ om. E. [o] τὸ om. E. [p] οἰηθῆς A[b]. [q] ζητεῖ S.T.A[b]. [r] γε δεῖ T, ἔδει γ' E.S. [s] ὡς om. T. [t] τὸν om. S. [v] εἰ] ἢ T. [w] δύο] δύο εἶναι A[b]. [x] πέντε] πάντα E.

45 δῆλον ὅτι ἅτερος ἧττον, ὥστε μᾶλλον ἀληθεύει. Εἰ οὖν τὸ μᾶλλον ἐγγύτερον, εἴη γε ἄν [y] τι ἀληθὲς οὗ ἐγγύτερον τὸ μᾶλλον ἀληθές. Κἂν εἰ μή ἐστιν, ἀλλ' ἤδη γέ τι ἐστὶ βεβαιότερον καὶ ἀληθινώτερον, καὶ τοῦ λόγου ἀπηλλαγμένοι ἂν εἴημεν τοῦ ἀκράτου καὶ κωλύοντος τι τῇ διανοίᾳ ὁρίσαι.

5 Ἔστι δ' ἀπὸ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ ὁ Πρωταγόρου λόγος, καὶ ἀνάγκη ὁμοίως [z] ἄμφω αὐτοὺς ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. Εἴτε γὰρ τὰ δοκοῦντα πάντα ἐστὶν ἀληθῆ καὶ τὰ φαινόμενα, ἀνάγκη πάντα ἅμα ἀληθῆ καὶ ψευδῆ [a] εἶναι. Πολλοὶ γὰρ τἀναντία ὑπολαμβάνουσιν ἀλλήλοις, καὶ τοὺς μὴ ταὐτὰ δοξάζοντας ἑαυτοῖς διεψεῦσθαι νομίζουσιν· ὥστ' ἀνάγκη τὸ αὐτὸ
2 εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι. Καὶ εἰ τοῦτ' ἐστίν, ἀνάγκη τὰ δοκοῦντα [b] εἶναι πάντ' ἀληθῆ· τὰ ἀντικείμενα γὰρ δοξάζουσιν ἀλλήλοις οἱ διεψευσμένοι καὶ ἀληθεύοντες. Εἰ οὖν ἔχει τὰ ὄντα οὕτως, [c] ἀληθεύσουσι πάντες. Ὅτι μὲν οὖν [d] ἀπὸ τῆς αὐτῆς εἰσὶ διανοίας ἀμφότεροι οἱ λόγοι, δῆλον. Ἔστι δ' οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος πρὸς [e] πάντας τῆς ἐντεύξεως· οἱ μὲν γὰρ
3 πειθοῦς δέονται, οἱ δὲ βίας. Ὅσοι μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἀπορῆσαι ὑπέλαβον οὕτως, τούτων εὐΐατος ἡ ἄγνοια· οὐ γὰρ πρὸς τὸν λόγον ἀλλὰ πρὸς τὴν διάνοιαν ἡ ἀπάντησις αὐτῶν· ὅσοι δὲ λόγου χάριν λέγουσι, τούτων δ' ἔλεγχος ἴασις τοῦ [f] τ' ἐν
4 τῇ φωνῇ λόγου καὶ τοῦ ἐν τοῖς ὀνόμασιν. Ἐλήλυθε δὲ τοῖς διαποροῦσιν αὕτη ἡ δόξα ἐκ τῶν αἰσθητῶν, ἡ μὲν τοῦ ἅμα τὰς ἀντιφάσεις καὶ τἀναντία [g] ὑπάρχειν ὁρῶσιν ἐκ ταὐτοῦ
5 γινόμενα τἀναντία. Εἰ οὖν μὴ ἐνδέχεται [h] γενέσθαι τὸ μὴ ὄν, προϋπῆρχεν ὁμοίως τὸ πρᾶγμα [i] ἄμφω ὄν, ὥσπερ καὶ Ἀναξαγόρας μεμῖχθαι πᾶν ἐν παντί φησι καὶ Δημόκριτος· καὶ γὰρ οὗτος τὸ κενὸν καὶ τὸ πλῆρες ὁμοίως καθ' ὁτιοῦν ὑπάρχειν μέρος, καίτοι τὸ μὲν ὂν τούτων εἶναι, τὸ δὲ μὴ ὄν.
6 Πρὸς μὲν [k] οὖν τοὺς ἐκ τούτων ὑπολαμβάνοντας ἐροῦμεν ὅτι

[y] τι om. A^b. [z] αὐτοὺς ἄμφω A^b. [a] εἶναι post ἀνάγκη A^b. [b] πάντα εἶναι T. [c] ἀληθεύουσι E.S.T. [d] εἰσὶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δ. οἱ τοιοῦτοι λόγοι A^b. [e] ἅπαντας E.S.T. [f] τ' om. A^b. [g] ὑπάρξειν E.T. [h] γίνεσθαι A^b. [i] post ἄμφω ὄν A^b. τουτέστιν ὂν καὶ μὴ ὄν. [k] οὖν add. E.A^b.

τρόπον μέν τινα [l] ὀρθῶς λέγουσι, τρόπον δέ τινα ἀγνοοῦσιν.
Τὸ γὰρ ὂν λέγεται διχῶς, ὥστ' ἔστιν ὃν τρόπον ἐνδέχεται
γίγνεσθαί τι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἔστι δ' [m] ὃν οὔ, καὶ ἅμα τὸ
αὐτὸ εἶναι [n] καὶ ὂν καὶ μὴ ὄν, ἀλλ' οὐ [o] κατὰ [p] ταὐτὸ ὄν· δυ-
νάμει μὲν γὰρ ἐνδέχεται ἅμα ταὐτὸ εἶναι τὰ ἐναντία, ἐντελε-
χείᾳ δ' οὔ. Ἔτι δ' ἀξιώσομεν αὐτοὺς ὑπολαμβάνειν καὶ ἄλ- 7
λην [q] τινὰ οὐσίαν εἶναι τῶν ὄντων, ᾗ οὔτε κίνησις ὑπάρχει
οὔτε φθορὰ οὔτε γένεσις τὸ παράπαν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ
περὶ τὰ φαινόμενα ἀλήθεια ἐνίοις ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἐλήλυθεν.
Τὸ μὲν γὰρ ἀληθὲς οὐ πλήθει κρίνεσθαι οἴονται προσήκειν 8
οὐδὲ ὀλιγότητι, τὸ δ' αὐτὸ τοῖς μὲν γλυκὺ γευομένοις [r] δοκεῖν
εἶναι, τοῖς δὲ πικρόν· ὥστ' εἰ πάντες ἔκαμνον ἢ πάντες παρε-
φρόνουν, δύο δ' ἢ τρεῖς ὑγίαινον ἢ νοῦν εἶχον, δοκεῖν ἂν τού-
τους κάμνειν καὶ παραφρονεῖν, τοὺς δ' ἄλλους οὔ. Ἔτι [s] δὲ 9
πολλοῖς τῶν [t] ἄλλων [v] ζῴων τἀναντία [w] περὶ τῶν αὐτῶν φαί-
νεσθαι καὶ ἡμῖν, καὶ αὐτῷ δὲ ἑκάστῳ πρὸς αὑτὸν οὐ ταὐτὰ
κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀεὶ δοκεῖν. Ποῖα οὖν τούτων [x] ἀληθῆ ἢ
ψευδῆ, ἄδηλον· οὐθὲν γὰρ μᾶλλον τάδε ἢ τάδε ἀληθῆ, ἀλλ'
ὁμοίως. Διὸ Δημόκριτός γέ φησιν ἤτοι οὐθὲν εἶναι ἀληθὲς
ἢ ἡμῖν γ' ἄδηλον. [y] Ὅλως δὲ διὰ τὸ ὑπολαμβάνειν φρόνησιν 10
μὲν τὴν αἴσθησιν, ταύτην δ' εἶναι ἀλλοίωσιν, τὸ φαινόμενον
κατὰ τὴν αἴσθησιν ἐξ ἀνάγκης ἀληθὲς εἶναί φασιν· ἐκ τού-
των γὰρ καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος καὶ τῶν ἄλλων ὡς
ἔπος εἰπεῖν ἕκαστος τοιαύταις δόξαις γεγένηνται ἔνοχοι. Καὶ 11
γὰρ Ἐμπεδοκλῆς μεταβάλλοντας τὴν ἕξιν μεταβάλλειν φησὶ
τὴν φρόνησιν·

πρὸς παρεὸν γὰρ μῆτις [z] ἐναύξεται ἀνθρώποισιν.

Καὶ ἐν ἑτέροις δὲ λέγει ὅτι

ὅσσον . . . ἀλλοῖοι [a] μετέφυν, [b] τόσον ἄρ σφισιν αἰεὶ
καὶ τὸ φρονεῖν ἀλλοῖα παρίστατο.

[l] ἀληθῶς T. [m] ὂν] ὅπως A[b]. [n] καὶ ante ὂν add. A[b]. [o] κατὰ om. A[b]. [p] αὐτὸ T. [q] τινὰ add. A[b]. [r] δοκεῖ E.S.T. [s] δὲ καὶ π. A[b]. [t] ἄλλων om. A[b]. [v] ζώων ὑγιαίνουσι τἀν. A[b].F[b]. [w] περὶ τῶν αὐτῶν add. A[b]. [x] ψευδῆ ἢ ἀληθῆ T. [y] ὁμοίως A[b]. [z] ἀέξεται S.B[b].C[b]. [a] μετέφην S.T.A[b]. [b] τόσσον E.

12 Καὶ Παρμενίδης δὲ ἀποφαίνεται τὸν αὐτὸν τρόπον·

ὡς γὰρ [c]ἕκαστος [d]ἔχει κρᾶσιν μελέων πολυκάμπτων,
[e]τὼς νόος ἀνθρώποισι παρίσταται. . . Τὸ γὰρ αὐτὸ
ἔστιν ὅπερ φρονέει μελέων [f]φύσις ἀνθρώποισιν
καὶ πᾶσιν καὶ παντί· τὸ γὰρ πλέον ἐστὶ νόημα.

13 Ἀναξαγόρου δὲ [g]καὶ ἀπόφθεγμα μνημονεύεται πρὸς τῶν ἑταίρων [h]τινάς, ὅτι τοιαῦτ᾽ αὐτοῖς ἔσται τὰ ὄντα οἷα ἂν
14 ὑπολάβωσιν. Φασὶ δὲ καὶ τὸν Ὅμηρον [i]ταύτην ἔχοντα φαίνεσθαι τὴν δόξαν, ὅτι ἐποίησε τὸν Ἕκτορα, ὡς ἐξέστη ὑπὸ τῆς πληγῆς, κεῖσθαι ἀλλοφρονέοντα, ὡς φρονοῦντας μὲν καὶ τοὺς παραφρονοῦντας ἀλλ᾽ οὐ ταὐτά. Δῆλον οὖν ὅτι, [k]εἰ ἀμφότεραι φρονήσεις, καὶ τὰ ὄντα ἅμα οὕτω τε καὶ οὐχ
15 οὕτως [l]ἔχει. [m]Ἧι καὶ χαλεπώτατον τὸ συμβαῖνον ἐστίν· εἰ γὰρ οἱ μάλιστα τὸ ἐνδεχόμενον ἀληθὲς ἑωρακότες (οὗτοι δ᾽ εἰσὶν οἱ μάλιστα ζητοῦντες αὐτὸ καὶ φιλοῦντες) οὗτοι τοιαύτας ἔχουσι τὰς δόξας καὶ ταῦτα ἀποφαίνονται περὶ τῆς ἀληθείας, πῶς οὐκ ἄξιον [n]ἀθυμῆσαι τοὺς φιλοσοφεῖν ἐγχειροῦντας; Τὸ γὰρ τὰ [o]πετόμενα διώκειν τὸ ζητεῖν ἂν εἴη
16 τὴν ἀλήθειαν. Αἴτιον δὲ τῆς δόξης τούτοις ὅτι περὶ τῶν ὄντων μὲν τὴν ἀλήθειαν ἐσκόπουν, τὰ δ᾽ ὄντα ὑπέλαβον εἶναι τὰ αἰσθητὰ μόνον· ἐν δὲ τούτοις πολλὴ ἡ τοῦ ἀορίστου φύσις ἐνυπάρχει, καὶ ἡ τοῦ ὄντος οὕτως ὥσπερ εἴπομεν· διὸ εἰ-
17 κότως μὲν λέγουσιν, οὐκ ἀληθῆ δὲ λέγουσιν. Οὕτω γὰρ ἁρμόττει μᾶλλον εἰπεῖν ἢ ὥσπερ Ἐπίχαρμος [p]εἰς Ξενοφάνην. Ἔτι δὲ πᾶσαν ὁρῶντες ταύτην κινουμένην τὴν φύσιν, κατὰ δὲ τοῦ μεταβάλλοντος οὐθὲν ἀληθευόμενον, περί γε τὸ
18 [q]πάντῃ πάντως μεταβάλλον οὐκ ἐνδέχεσθαι ἀληθεύειν. Ἐκ γὰρ ταύτης τῆς ὑπολήψεως ἐξήνθησεν ἡ ἀκροτάτη δόξα τῶν εἰρημένων, ἡ τῶν φασκόντων ἡρακλειτίζειν, καὶ οἵαν Κρατύλος εἶχεν, ὃς τὸ τελευταῖον οὐθὲν ᾤετο [r]δεῖν λέγειν ἀλλὰ

[c] *ἑκάστω* Ab, *ἑκάστοτ᾽* S.Bb.Cb. [d] *ἔχῃ* S.Bb. [e] *ὡς* E. [f] *φύσις ἀνθρώποισιν* om. Ab. [g] *καὶ* om. T. [h] *τινός* E.T.Ab. [i] *τοιαύτην* S.T. [k] *εἰ* om. Ab. [l] *ἔχῃ* E. [m] *ᾗ*] *ἡ* T.Ab. [n] *ἀθυμεῖν* E. [o] *πετώμενα* E. [p] *ἢ ξενοφάνης* T. [q] *πάντως πάντῃ* S.T. [r] *λέγειν δεῖν* T.

τὸν δάκτυλον ἐκίνει μόνον, καὶ Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι
[s] ὅτι δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ
ᾤετο οὐδ' ἅπαξ. Ἡμεῖς δὲ καὶ πρὸς [t] τοῦτον τὸν λόγον 19
ἐροῦμεν ὅτι τὸ μὲν μεταβάλλον ὅτε μεταβάλλει ἔχει τινὰ
αὐτοῖς ἀληθῆ λόγον μὴ οἴεσθαι εἶναι. Καίτοι ἔστι γε ἀμ-
φισβητήσιμον· τό τε γὰρ ἀποβάλλον ἔχει τι τοῦ ἀποβαλ-
λομένου, καὶ τοῦ γιγνομένου ἤδη ἀνάγκη τι εἶναι. Ὅλως τε 20
εἰ φθείρεται, ὑπάρξει τι ὄν· καὶ εἰ γίγνεται, ἐξ οὗ γίγνεται
καὶ ὑφ' οὗ γεννᾶται, ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ τοῦτο μὴ [v] ἰέναι εἰς
ἄπειρον. Ἀλλὰ ταῦτα παρέντες ἐκεῖνα [w] λέγωμεν, ὅτι οὐ
ταὐτόν ἐστι τὸ μεταβάλλειν κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ
ποιόν. Κατὰ μὲν οὖν τὸ ποσὸν ἔστω μὴ μένον· ἀλλὰ κατὰ 21
τὸ εἶδος ἅπαντα γιγνώσκομεν. Ἔτι δ' ἄξιον ἐπιτιμῆσαι
τοῖς οὕτως ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι καὶ αὐτῶν τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ
τῶν ἐλαττόνων τὸν ἀριθμὸν [x] ἰδόντες οὕτως ἔχοντα περὶ ὅλου
τοῦ οὐρανοῦ ὁμοίως ἀπεφήναντο. Ὁ γὰρ περὶ ἡμᾶς τοῦ 22
αἰσθητοῦ τόπος ἐν [y] φθορᾷ καὶ γενέσει διατελεῖ μόνος ὤν·
ἀλλ' οὗτος [z] οὐθὲν ὡς εἰπεῖν [a] μόριον τοῦ παντός ἐστιν, ὥστε
δικαιότερον [b] ἂν δι' ἐκεῖνα [c] τούτων ἀπεψηφίσαντο [d] ἢ διὰ
ταῦτα ἐκείνων κατεψηφίσαντο. Ἔτι δὲ δῆλον ὅτι καὶ πρὸς
τούτους ταὐτὰ τοῖς πάλαι λεχθεῖσιν ἐροῦμεν· ὅτι γὰρ ἔστιν
ἀκίνητός τις φύσις δεικτέον αὐτοῖς καὶ πειστέον αὐτούς. Καί- 23
τοι [e] συμβαίνει γε τοῖς ἅμα φάσκουσιν εἶναι καὶ μὴ εἶναι
ἠρεμεῖν μᾶλλον φάναι [f] πάντα ἢ κινεῖσθαι· οὐ γάρ ἐστιν εἰς
ὅ τι [g] μεταβάλλει· ἅπαντα γὰρ ὑπάρχει πᾶσιν. Περὶ δὲ
τῆς ἀληθείας, ὡς οὐ πᾶν τὸ φαινόμενον ἀληθές, πρῶτον μέν
[h] γε [i] ὅτι οὐδ' ἡ αἴσθησις ψευδὴς τοῦ ἰδίου ἐστίν, ἀλλ' ἡ φαν-
τασία οὐ ταὐτὸν τῇ αἰσθήσει. Εἶτ' ἄξιον θαυμάσαι εἰ τοῦτ' 24
ἀποροῦσι, πότερον τηλικαῦτα ἐστι τὰ μεγέθη καὶ τὰ χρώ-
ματα τοιαῦτα οἷα τοῖς ἄποθεν φαίνεται [k] ἢ οἷα τοῖς ἐγγύθεν,

[s] ὅτι add. A[b]. [t] τούτων E. [v] ἰέναι] εἶναι codices. [w] λέγομεν S. [x] εἰδότες S.T. [y] φορᾷ E. [z] ὡς εἰπεῖν οὐδὲν A[b]. [a] τοῦ παντὸς μόριόν S.B[b].C[b]. [b] ἂν] εἰ A[b]. [c] τοῦτον E.A[b]. [d] ἢ] ᾗ E, εἰ A[b]. [e] γε συμβαίνει E.S.T. [f] ἢ κινεῖσθαι πάντα A[b]. [g] μεταβάλλειν A[b]. [h] γε add. A[b]. [i] ὅτι om. T.A[b]. [k] ἢ om. S.

καὶ [l] πότερον οἷα τοῖς [m] ὑγιαίνουσιν [n] ἢ οἷα τοῖς [o] κάμνουσιν, [p] καὶ βαρύτερα πότερον [q] ἃ τοῖς ἀσθενοῦσιν ἢ [q] ἃ τοῖς [r] ἰσχύουσιν, καὶ ἀληθῆ πότερον [q] ἃ τοῖς καθεύδουσιν ἢ [q] ἃ τοῖς
25 [s] ἐγρηγορόσιν. Ὅτι μὲν γὰρ [t] οὐκ οἴονταί γε, φανερόν· οὐθεὶς γοῦν [v] ἐὰν ὑπολάβῃ νύκτωρ Ἀθήνησιν εἶναι ὢν ἐν Λιβύῃ, πορεύεται εἰς τὸ ᾠδεῖον. Ἔτι δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος, ὥσπερ καὶ Πλάτων λέγει, οὐ δήπου ὁμοίως κυρία ἡ τοῦ ἰατροῦ δόξα καὶ ἡ τοῦ ἀγνοοῦντος, οἷον περὶ τοῦ μέλλοντος
26 ἔσεσθαι ὑγιοῦς ἢ μὴ μέλλοντος. Ἔτι δὲ ἐπ' αὐτῶν τῶν αἰσθήσεων οὐχ ὁμοίως κυρία ἡ τοῦ ἀλλοτρίου καὶ ἰδίου ἢ τοῦ πλησίον καὶ τοῦ αὐτῆς, ἀλλὰ [w] περὶ μὲν χρώματος ὄψις, οὐ γεῦσις, περὶ δὲ χυμοῦ γεῦσις, [x] οὐκ ὄψις· [y] ὧν ἑκάστη ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ περὶ τὸ αὐτὸ [z] οὐδέ ποτέ φησιν ἅμα οὕτω καὶ
27 οὐχ οὕτως ἔχειν. Ἀλλ' οὐδ' ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ περί [a] γε τὸ πάθος [b] ἠμφισβήτησεν, ἀλλὰ περὶ τὸ ᾧ συμβέβηκε τὸ πάθος. Λέγω δ' οἷον ὁ μὲν αὐτὸς οἶνος δόξειεν ἂν ἢ [c] μεταβαλὼν ἢ τοῦ σώματος [c] μεταβαλόντος ὁτὲ μὲν εἶναι γλυκὺς ὁτὲ δὲ οὐ γλυκύς· ἀλλ' οὐ τό [d] γε γλυκὺ οἷόν ἐστιν ὅταν ᾖ, οὐδεπώποτε [e] μετέβαλεν, ἀλλ' ἀεὶ ἀληθεύει περὶ αὐτοῦ, καὶ
28 ἔστιν ἐξ ἀνάγκης τὸ ἐσόμενον γλυκὺ τοιοῦτον. Καίτοι τοῦτο ἀναιροῦσιν οὗτοι οἱ λόγοι [f] ἅπαντες, ὥσπερ καὶ οὐσίαν μὴ εἶναι μηθενός, οὕτω μηδ' ἐξ ἀνάγκης μηθέν· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως καὶ ἄλλως ἔχειν, ὥστ' εἴ τι ἔστιν ἐξ ἀνάγκης, οὐχ [g] ἕξει οὕτω τε καὶ οὐχ οὕτως. Ὅλως τ' εἴπερ ἐστὶ τὸ αἰσθητὸν μόνον, οὐθὲν ἂν εἴη μὴ ὄντων τῶν
29 ἐμψύχων· αἴσθησις γὰρ οὐκ ἂν εἴη. Τὸ μὲν οὖν [h] μήτε τὰ αἰσθητὰ εἶναι μήτε τὰ αἰσθήματα ἴσως ἀληθές (τοῦ γὰρ αἰσθανομένου πάθος τοῦτό ἐστι), τὸ δὲ τὰ ὑποκείμενα μὴ εἶναι,

[l] πότερον ἢ οἷα T. [m] ἰσχύουσιν T. [n] ἢ om. S. [o] νοσοῦσι Ab. [p] καὶ β.—ἰσχύουσιν om. T. [q] ἃ Ab: ceteri οἷα. [r] ἰσχυροῖς Ab. [s] ἐγρηγόρωσιν E. [t] οὐχ οἷόν τε Ab. [v] ἐὰν ὑπολάβῃ] ὑπολαβὼν Ab. [w] μὲν περὶ T. [x] οὐκ] ἀλλ' οὐκ E.S. [y] ὧν καὶ ἑκάστη Ab. [z] οὐδεπώποτε Ab. [a] γε] δὲ Ab. [b] ἠμφισβήτησαν S. [c] μεταβάλλων et μεταβάλλοντος Ab. [d] γε] τε T.Ab. [e] μεταβάλλει Ab. [f] πάντες Ab. [g] ἕξει om. T. [h] μηδὲ Ab, omissis mox μήτε τὰ αἰσθήματα.

ἃ ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, καὶ ἄνευ αἰσθήσεως [i] ἀδύνατον. Οὐ γὰρ δὴ ἥ γ' αἴσθησις [k] αὐτὴ ἑαυτῆς ἐστίν, ἀλλ' ἔστι τι καὶ ἕτερον παρὰ τὴν αἴσθησιν, ὃ ἀνάγκη πρότερον εἶναι τῆς αἰσθήσεως· τὸ γὰρ κινοῦν τοῦ κινουμένου φύσει πρότερόν ἐστι· κἂν εἰ [l] λέγεται πρὸς [m] ἄλληλα [n] ταῦτα, οὐθὲν ἧττον.

Εἰσὶ δέ τινες οἳ ἀποροῦσι καὶ τῶν ταῦτα πεπεισμένων καὶ 6
τῶν τοὺς λόγους τούτους μόνον λεγόντων· ζητοῦσι γὰρ τίς
ὁ κρίνων τὸν ὑγιαίνοντα καὶ ὅλως τὸν περὶ ἕκαστα [o] κρι-
νοῦντα ὀρθῶς. Τὰ δὲ τοιαῦτα ἀπορήματα ὅμοιά ἐστι τῷ
ἀπορεῖν πότερον καθεύδομεν νῦν ἢ ἐγρηγόραμεν. Δύνανται 2
δ' αἱ ἀπορίαι [p] αἱ τοιαῦται πᾶσαι τὸ αὐτό· πάντων γὰρ
[q] λόγον ἀξιοῦσιν [r] οὗτοι εἶναι· ἀρχὴν γὰρ ζητοῦσι, καὶ ταύ-
την δι' ἀποδείξεως λαμβάνειν, ἐπεὶ [s] ὅτι γε [t] οὐ πεπεισμένοι
εἰσί, φανεροί εἰσιν ἐν ταῖς πράξεσιν. Ἀλλ' ὅπερ εἴπομεν,
τοῦτο αὐτῶν τὸ πάθος ἐστίν· λόγον γὰρ ζητοῦσιν ὧν οὐκ
ἔστι λόγος· ἀποδείξεως γὰρ ἀρχὴ οὐκ ἀπόδειξίς ἐστιν. Οὗ- 3
τοι μὲν οὖν ῥᾳδίως ἂν τοῦτο πεισθεῖεν· ἔστι γὰρ οὐ χαλεπὸν
λαβεῖν. Οἱ δ' ἐν τῷ λόγῳ τὴν βίαν [v] μόνον ζητοῦντες ἀδύ-
νατον ζητοῦσιν· [w] ἐναντία γὰρ εἰπεῖν ἀξιοῦσιν, εὐθὺς ἐναντία
λέγοντες. Εἰ δὲ μή ἐστι πάντα πρός τι, ἀλλ' ἔνιά [x] ἐστι 4
καὶ αὐτὰ καθ' [y] αὑτά, οὐκ ἂν εἴη [z] πᾶν τὸ φαινόμενον ἀληθές·
τὸ γὰρ φαινόμενον τινί ἐστι φαινόμενον· ὥστε ὁ λέγων
ἅπαντα τὰ φαινόμενα [a] εἶναι ἀληθῆ, ἅπαντα ποιεῖ τὰ ὄντα
πρός τι. Διὸ καὶ φυλακτέον τοῖς τὴν βίαν ἐν τῷ λόγῳ ζη- 5
τοῦσιν, ἅμα δὲ καὶ ὑπέχειν λόγον ἀξιοῦσιν, ὅτι οὐ τὸ φαινό-
μενόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ᾧ φαίνεται καὶ ὅτε φαί-
νεται καὶ ᾗ καὶ ὥς. [b] Ἂν δ' ὑπέχωσι μὲν λόγον, μὴ οὕτω
δ' ὑπέχωσι, συμβήσεται [c] αὐτοῖς τἀναντία ταχὺ λέγειν. Ἐν- 6
δέχεται γὰρ [d] τῷ αὐτῷ κατὰ μὲν τὴν ὄψιν μέλι φαίνεσθαι,

[i] δυνατον A^b. [k] αὐτῇ E, om. A^b. [l] λέγηται S. [m] ἄλλα A^b. [n] ταυτὰ A^b, ταῦτα αὐτὰ E.T. [o] κρίνοντα A^b. [p] αἱ τοιαῦται] αὗται A^b. [q] λόγων S. [r] εἶναι οὗτοι E.S. [s] ὅτι γε A^b: ceteri γε ὅτι. [t] πεπεισμένοι οὐκ A^b. [v] μόνην A^b. [w] ἐναντία γὰρ] ἐναντίον γὰρ S. [x] ἐστι καὶ] εἰσὶ καὶ T. [y] ἑαυτά S.T. [z] ἅπαν E. [a] ἀληθῆ εἶναι T. [b] ἐὰν A^b. [c] ἑαυτοῖς idem. [d] τὸ αὐτὸ S.

[e]τῇ δὲ γεύσει μή, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν [f]δυοῖν ὄντοιν μὴ [g]ταὐτὰ ἑκατέρᾳ τῇ ὄψει, [h]ἂν ὦσιν [i]ἀνόμοιαι, ἐπεὶ πρός γε τοὺς διὰ τὰς πάλαι εἰρημένας αἰτίας τὸ φαινόμενον φάσκοντας [k]ἀληθὲς εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο πάνθ' ὁμοίως εἶναι ψευδῆ καὶ ἀληθῆ· οὔτε γὰρ ἅπασι ταὐτὰ φαίνεσθαι οὔτε [l]αὐτῷ ἀεὶ ταὐτά,
7 ἀλλὰ πολλάκις τἀναντία κατὰ τὸν αὐτὸν [m]χρόνον. [n]Ἡ μὲν γὰρ ἁφὴ δύο λέγει ἐν τῇ [o]ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων, ἡ δ' ὄψις ἕν. Ἀλλ' [p]οὔτε τῇ αὐτῇ γε καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ αἰσθήσει καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη ἀληθές. Ἀλλ' ἴσως διὰ τοῦτ' ἀνάγκη [q]λέγειν τοῖς μὴ δι' ἀπορίαν ἀλλὰ λόγου χάριν λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλη-
8 θὲς τοῦτο, ἀλλὰ τούτῳ ἀληθές. Καὶ ὥσπερ δὴ πρότερον εἴρηται, ἀνάγκη [r]καὶ πρός τι ποιεῖν ἅπαντα καὶ πρὸς δόξαν καὶ αἴσθησιν, ὥστ' οὔτε γέγονεν οὔτ' ἔσται οὐθὲν μηθενὸς προδοξάσαντος. Εἰ δὲ γέγονεν ἢ ἔσται, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἅπαντα πρὸς δόξαν. Ἔτι εἰ ἕν, πρὸς ἓν [s]ἢ πρὸς ὡρισμένον· καὶ εἰ ταὐτὸ καὶ ἥμισυ καὶ ἴσον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ
9 διπλάσιόν γε τὸ ἴσον. Πρὸς δὴ τὸ [t]δοξάζον εἰ ταὐτὸ ἄνθρωπος καὶ τὸ δοξαζόμενον, οὐκ [v]ἔσται ἄνθρωπος τὸ δοξάζον, ἀλλὰ τὸ δοξαζόμενον. Εἰ [w]δ' ἕκαστον ἔσται πρὸς τὸ
10 δοξάζον, [x]ἄπειρα ἔσται τῷ εἴδει τὸ δοξάζον. Ὅτι μὲν οὖν βεβαιοτάτη δόξα πασῶν τὸ μὴ εἶναι ἀληθεῖς ἅμα τὰς ἀντικειμένας φάσεις, καὶ τί συμβαίνει τοῖς οὕτω λέγουσι, καὶ [y]διὰ τί οὕτω λέγουσι, τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἐπεὶ δ' ἀδύνατον τὴν ἀντίφασιν ἀληθεύεσθαι [z]ἅμα κατὰ τοῦ αὐτοῦ, φανερὸν ὅτι
11 οὐδὲ τἀναντία ἅμα ὑπάρχειν ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ. Τῶν μὲν γὰρ ἐναντίων θάτερον στέρησίς ἐστιν οὐχ [a]ἧττον, οὐσίας δὲ στέρησις ἀπόφασίς ἐστιν ἀπό τινος ὡρισμένου γένους. Εἰ

[e] τῇ—φαίνεσθαι om. pr. S. [f] δυεῖν T. [g] ταῦθ' E. [h] ἐὰν E.T. [i] ἀνόμοια T. [k] ἀληθεῖς, omisso εἶναι, S. [l] ἑαυτῷ A^b, ταυτῷ T. [m] λόγον T. [n] ἡ μὲν—οὔτε om. pr. S. [o] ἀπαλλάξει A^b. [p] οὐ τί A^b. [q] λέγειν om. T. [r] καὶ ante πρός om. A^b. [s] ἢ] ἢ A^b. [t] δοξάζειν S.T. [v] ἔστιν E.S.T. [w] δὲ καθ' ἕκαστον A^b. [x] ἄπειρα] πρὸς ἄπειρα A^b. [y] διὰ τί] ἂν A^b. [z] ἅμα ἀληθεύεσθαι A^b. [a] ἧττον· οὐσίας στέρησις. ἡ δὲ στέρησις ἀπ. A^b.

οὖν ἀδύνατον ἅμα καταφάναι καὶ ἀποφάναι ἀληθῶς, ἀδύνατον
καὶ τἀναντία ὑπάρχειν ἅμα, ἀλλ' ἢ πῇ ἄμφω, ἢ θάτερον
[b]μὲν πῇ θάτερον δὲ ἁπλῶς.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μεταξὺ ἀντιφάσεως ἐνδέχεται εἶναι οὐθέν, 7
ἀλλ' ἀνάγκη ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι [c]ἓν καθ' ἑνὸς ὁτιοῦν. Δῆ-
λον δὲ πρῶτον μὲν ὁρισαμένοις τί τὸ ἀληθὲς καὶ ψεῦδος. Τὸ
μὲν γὰρ λέγειν τὸ ὂν μὴ εἶναι ἢ [d]τὸ μὴ ὂν εἶναι ψεῦδος, τὸ
δὲ [e]τὸ ὂν εἶναι [f]καὶ τὸ μὴ ὂν μὴ εἶναι ἀληθές, ὥστε [g]καὶ ὁ
λέγων εἶναι ἢ [h]μὴ ἀληθεύσει ἢ ψεύσεται. Ἀλλ' οὔτε τὸ 2
ὂν [i]λέγεται μὴ εἶναι ἢ εἶναι οὔτε τὸ μὴ ὄν. Ἔτι [k]ἤτοι [l]τὸ
μεταξὺ [m]ἔσται τῆς ἀντιφάσεως, ὥσπερ τὸ φαιὸν μέλανος
καὶ λευκοῦ, ἢ ὡς τὸ μηδέτερον ἀνθρώπου καὶ ἵππου. Εἰ μὲν
οὖν οὕτως, οὐκ ἂν μεταβάλλοι (ἐκ μὴ ἀγαθοῦ γὰρ εἰς ἀγαθὸν
μεταβάλλει, ἢ ἐκ τούτου εἰς μὴ ἀγαθόν)· νῦν δ' [n]ἀεὶ φαί-
νεται. Οὐ γάρ ἐστι μεταβολὴ ἀλλ' ἢ εἰς τὰ ἀντικείμενα 3
καὶ μεταξύ. Εἰ δ' ἔστι μεταξύ, καὶ οὕτως [o]εἴη ἄν τις εἰς
λευκὸν οὐκ ἐκ [p]μὴ λευκοῦ γένεσις· νῦν δ' οὐχ ὁρᾶται. Ἔτι
πᾶν τὸ διανοητὸν καὶ νοητὸν ἡ διάνοια ἢ κατάφησιν ἢ ἀπό-
φησιν· τοῦτο δ' ἐξ ὁρισμοῦ δῆλον ὅταν [q]ἀληθεύῃ ἢ ψεύδη-
ται. Ὅταν μὲν ὡδὶ συνθῇ φᾶσα ἢ ἀποφᾶσα, ἀληθεύει, ὅταν 4
δὲ ὡδί, ψεύδεται. Ἔτι παρὰ πάσας δεῖ εἶναι τὰς ἀντιφά-
σεις, εἰ μὴ λόγου ἕνεκα [r]λέγεται· ὥστε καὶ οὔτε ἀληθεύσει
τις οὔτ' οὐκ ἀληθεύσει. Καὶ παρὰ τὸ ὂν καὶ [s]τὸ μὴ ὂν
ἔσται, ὥστε καὶ παρὰ γένεσιν καὶ φθορὰν μεταβολή τις
ἔσται. Ἔτι ἐν ὅσοις [t]γένεσιν ἡ ἀπόφασις τὸ ἐναντίον ἐπι- 5
φέρει, καὶ ἐν τούτοις ἔσται, οἷον ἐν ἀριθμοῖς οὔτε περιττὸς
οὔτε οὐ περιττὸς ἀριθμός. Ἀλλ' ἀδύνατον· ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ
δὲ δῆλον. Ἔτι εἰς ἄπειρον βαδιεῖται, καὶ οὐ μόνον ἡμιόλια

[b] μὲν om. A[b]. [c] ἓν om. A[b]. [d] τὸ μὴ ὂν] τοῦτο E.S.T. [e] τὸ post δὲ om. E. [f] καὶ τὸ] τὸ δὲ E.T. [g] καὶ ὁ] ἐκεῖνο A[b]. [h] μὴ] μὴ εἶναι S. [i] λέγει E. [k] ἤτοι] εἴ τι S. [l] τὸ post ἤτοι add. A[b]. [m] ἐστι A[b]. [n] ἀεὶ om. A[b]. [o] εἴη ἄν τις] ἢ ἡ ἀντίφασις A[b], et omisso ἢ F[b]. [p] μὴ] μὴ οὐ S.T. [q] ἀληθεύει ἢ ψεύδεται S. [r] λέγηται A[b]. [s] τὸ ante μὴ om. T. [t] γένεσις rc. T.

6 [v]τὰ ὄντα ἔσται [w]ἀλλὰ πλείω. Πάλιν γὰρ ἔσται ἀποφῆσαι τοῦτο πρὸς τὴν φάσιν καὶ τὴν ἀπόφασιν, καὶ τοῦτ' ἔσται τι· ἡ γὰρ οὐσία [x]ἐστί τις αὐτοῦ ἄλλη. Ἔτι ὅταν [y]ἐρομένου [z]εἰ λευκόν ἐστιν εἴπῃ [a]ὅτι οὔ, οὐθὲν [b]ἄλλο [c]ἀποπέ-
7 φυκεν ἢ τὸ εἶναι· ἀπόφασις δὲ τὸ μὴ εἶναι. Ἐλήλυθε δ' ἐνίοις αὕτη ἡ δόξα ὥσπερ [d]καὶ ἄλλαι τῶν παραδόξων· ὅταν [e]γὰρ λύειν μὴ δύνωνται λόγους ἐριστικούς, ἐνδόντες τῷ λόγῳ σύμφασιν ἀληθὲς εἶναι τὸ συλλογισθέν. Οἱ μὲν οὖν διὰ τοιαύτην αἰτίαν λέγουσιν, οἱ δὲ διὰ τὸ πάντων [f]ζητεῖν λόγον. Ἀρχὴ δὲ πρὸς ἅπαντας τούτους ἐξ ὁρισμοῦ. Ὁρι-
8 σμὸς δὲ γίνεται ἐκ τοῦ σημαίνειν τι ἀναγκαῖον [g]εἶναι αὐτούς· ὁ γὰρ λόγος, οὗ τὸ ὄνομα σημεῖον, ὁρισμὸς [h]γίνεται. Ἔοικε δ' ὁ μὲν Ἡρακλείτου λόγος, λέγων πάντα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἅπαντα ἀληθῆ ποιεῖν, ὁ δ' Ἀναξαγόρου εἶναί τι μεταξὺ τῆς ἀντιφάσεως, [i]ὥστε πάντα ψευδῆ· ὅταν γὰρ μιχθῇ, οὔτ' ἀγαθὸν οὔτ' οὐκ ἀγαθὸν τὸ μῖγμα, ὥστ' οὐθὲν εἰπεῖν ἀληθές.

8 Διωρισμένων δὲ τούτων φανερὸν ὅτι καὶ τὰ μοναχῶς λεγόμενα καὶ [k]τὰ κατὰ πάντων ἀδύνατον ὑπάρχειν, ὥσπερ τινὲς λέγουσιν, οἱ μὲν οὐθὲν φάσκοντες ἀληθὲς εἶναι (οὐθὲν γὰρ [l]κωλύειν φασὶν οὕτως ἅπαντα εἶναι ὥσπερ τὸ τὴν διά-
2 μετρον σύμμετρον εἶναι), οἱ δὲ πάντ' ἀληθῆ. Σχεδὸν γὰρ [m]οὗτοι οἱ λόγοι οἱ αὐτοὶ [n]τῷ Ἡρακλείτου· ὁ γὰρ λέγων ὅτι πάντ' ἀληθῆ καὶ πάντα ψευδῆ, καὶ χωρὶς λέγει τῶν λόγων ἑκάτερον τούτων, ὥστ' εἴπερ ἀδύνατα ἐκεῖνα, καὶ ταῦτα ἀδύνατον εἶναι. Ἔτι δὲ φανερῶς ἀντιφάσεις εἰσὶν ἃς οὐχ οἷόν τε ἅμα ἀληθεῖς εἶναι. Οὐδὲ [o]δὴ ψευδεῖς [p]πάσας· καί-
3 τοι δόξειέ [q]γ' ἂν μᾶλλον ἐνδέχεσθαι ἐκ τῶν εἰρημένων. Ἀλλὰ

[v] τὰ ὄντα] ταῦτα Ab. [w] ἀλλὰ καὶ πλείω S.T. [x] ἔσται S. [y] ἐρωμένου E. [z] εἰ om. Ab. [a] ὅτι om. T. [b] ἄλλο om. Ab. [c] ἀπέφηνεν S. [d] καὶ αἱ ἄλλαι E.S.T. [e] γὰρ om. Ab. [f] λόγον ζητεῖν E.S.T. [g] αὐτοὺς εἶναι T. [h] ἔσται Ab, γίνεται τοῦ πράγματος S. [i] ὥστε om. Ab. [k] τὰ om. E.T.Ab. [l] κωλύει Ab. [m] οὗτοι] αὐτοῖς E.S.T. [n] τῷ τοῦ ἡρακλείδου Ab. [o] δὴ] δεῖ E. [p] πάσας om. T. [q] γ' om. S.Ab.

πρὸς [r]ἅπαντας τοὺς τοιούτους λόγους αἰτεῖσθαι δεῖ, καθάπερ
ἐλέχθη καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω λόγοις, [s]οὐκ εἶναί τι ἢ μὴ εἶναι
ἀλλὰ σημαίνειν τι, ὥστε ἐξ ὁρισμοῦ [t]διαλεκτέον [v]λαβόντας
τί [w]σημαίνει τὸ ψεῦδος [x]ἢ τὸ ἀληθές. Εἰ δὲ μηθὲν ἄλλο
[y]ἢ τὸ ἀληθὲς φάναι ἢ [z]ἀποφάναι ψεῦδός ἐστιν, ἀδύνατον
πάντα ψευδῆ εἶναι· ἀνάγκη γὰρ τῆς ἀντιφάσεως θάτερον
εἶναι μόριον ἀληθές. Ἔτι εἰ πᾶν [a]ἢ φάναι [b]ἢ ἀποφάναι 4
ἀναγκαῖον, ἀδύνατον ἀμφότερα ψευδῆ εἶναι· θάτερον γὰρ
[c]μέρος τῆς ἀντιφάσεως ψεῦδός ἐστιν. Συμβαίνει δὴ καὶ τὸ
θρυλλούμενον πᾶσι τοῖς τοιούτοις λόγοις, αὐτοὺς ἑαυτοὺς
ἀναιρεῖν. Ὁ μὲν γὰρ πάντα ἀληθῆ λέγων καὶ [d]τὸν ἐναντίον 5
αὐτοῦ λόγον ἀληθῆ ποιεῖ, ὥστε τὸν [e]αὐτοῦ οὐκ ἀληθῆ (ὁ
γὰρ ἐναντίος [f]οὔ φησιν αὐτὸν ἀληθῆ), ὁ δὲ πάντα ψευδῆ καὶ
[g]αὐτὸς [h]αὑτόν. Ἐὰν δ' ἐξαιρῶνται ὁ μὲν τὸν ἐναντίον ὡς 6
[i]οὐκ ἀληθὴς μόνος [k]ἐστίν, ὁ δὲ τὸν [l]αὐτὸς [m]αὑτοῦ ὡς [n]οὐ
ψευδής, οὐθὲν ἧττον [o]ἀπείρους συμβαίνει αὐτοῖς αἰτεῖσθαι
λόγους ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς· ὁ γὰρ λέγων τὸν ἀληθῆ λόγον
[p]ἀληθῆ ἀληθής, τοῦτο δ' εἰς ἄπειρον βαδιεῖται. Φανερὸν δ' 7
ὅτι οὐδ' οἱ πάντα ἠρεμεῖν λέγοντες ἀληθῆ λέγουσιν, οὐδ' οἱ
πάντα κινεῖσθαι. Εἰ μὲν γὰρ ἠρεμεῖ [q]πάντα, ἀεὶ ταὐτὰ
ἀληθῆ καὶ ψευδῆ ἔσται, φαίνεται δὲ τοῦτο μεταβάλλον· ὁ
γὰρ λέγων ποτὲ αὐτὸς οὐκ ἦν καὶ πάλιν οὐκ ἔσται. Εἰ δὲ
πάντα κινεῖται, οὐθὲν ἔσται ἀληθές· πάντα ἄρα ψευδῆ. Ἀλλὰ
δέδεικται ὅτι ἀδύνατον. Ἔτι [r]τὸ ὂν ἀνάγκη μεταβάλλειν· 8
ἔκ τινος γὰρ [s]εἴς τι ἡ μεταβολή. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πάντα
ἠρεμεῖ ἢ κινεῖται, ποτὲ [t]δέ, ἀεὶ δ' οὐθέν· ἔστι γάρ [v]τι

[r] πάντας Ab. [s] οὐχὶ E.S.T. [t] δεῖ λεκτέον T. [v] λαβόντα Ab. [w] σημαίνειν T. [x] ἢ] καὶ Bb. [y] ἢ ante τὸ om. Ab. [z] ἀποφάναι om. Cb. [a] ἢ φάναι om. T. [b] ἢ ἀποφάναι om. Cb. [c] μόριον Ab. [d] τὸ Ab. [e] ἑαυτοῦ οὐκ S.T. [f] οὔ φησιν εἶναι αὐτὸν ἀληθῆ T, ὅν φησιν αὐτὸς εἶναι ἀληθῆ ἐκεῖνός φησι μὴ εἶναι ἀληθῆ Ab. [g] αὐτοῖς S. [h] αὐτόν Ab. [i] οὐκ om. T. [k] ἐστίν om. Ab. [l] αὐτὸς] αὐτὸν codices. [m] αὐτοῦ om. Ab. [n] οὐ om. T. [o] ἀπείρου Ab. [p] ἀληθῆ om. Ab. [q] πάντα καὶ ἀεὶ Ab. [r] ἀνάγκη τὸ ὂν E.S.T. [s] εἴς τι] ἐστιν Ab. [t] δέ add. E.Ab. [v] τι ὅτι T, τιν' ἃ Ab.

ὃ ἀεὶ [w] κινεῖ τὰ κινούμενα, καὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον [x] αὐτό.

Δ.

[y] Ἀρχὴ [z] λέγεται ἡ μὲν ὅθεν ἄν [a] τις τοῦ πράγματος κινηθείη πρῶτον, οἷον τοῦ μήκους καὶ ὁδοῦ ἐντεῦθεν μὲν αὕτη ἀρχή, ἐξ ἐναντίας [b] δ' ἑτέρα· ἡ δὲ ὅθεν ἂν κάλλιστα [c] γένοιτο ἕκαστον, οἷον καὶ μαθήσεως οὐκ ἀπὸ τοῦ πρώτου καὶ τῆς τοῦ πράγματος ἀρχῆς ἐνίοτε ἀρκτέον, ἀλλ' ὅθεν ῥᾷστ' ἂν μάθοι· ἡ δὲ ὅθεν πρῶτον γίνεται ἐνυπάρχοντος, οἷον ὡς πλοίου τρόπις καὶ οἰκίας θεμέλιος, καὶ τῶν ζῴων οἱ μὲν καρδίαν οἱ δὲ ἐγκέφαλον οἱ δ' ὅ τι ἂν τύχωσι τοιοῦτον ὑπολαμβάνουσιν· ἡ δὲ ὅθεν γίγνεται [d] πρῶτον μὴ ἐνυπάρχοντος, καὶ ὅθεν [e] πρῶτον ἡ κίνησις πέφυκεν ἄρχεσθαι καὶ [f] ἡ μεταβολή, οἷον τὸ τέκνον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ ἡ μάχη ἐκ τῆς λοιδορίας· ἡ δὲ [g] οὗ κατὰ προαίρεσιν κινεῖται τὰ κινούμενα καὶ μεταβάλλει τὰ μεταβάλλοντα, ὥσπερ αἵ τε κατὰ πόλεις ἀρχαὶ καὶ αἱ δυναστεῖαι καὶ αἱ βασιλεῖαι καὶ τυραννί-
2 δες. Ἀρχαὶ λέγονται καὶ αἱ τέχναι, καὶ τούτων αἱ ἀρχιτεκτονικαὶ μάλιστα. [h] Ἔτι ὅθεν γνωστὸν τὸ πρᾶγμα πρῶτον· καὶ [i] γὰρ αὕτη ἀρχὴ λέγεται τοῦ πράγματος, οἷον τῶν ἀποδείξεων αἱ ὑποθέσεις. Ἰσαχῶς δὲ καὶ τὰ αἴτια λέγεται·
3 πάντα γὰρ τὰ αἴτια ἀρχαί. Πασῶν μὲν οὖν [k] κοινὸν τῶν ἀρχῶν τὸ πρῶτον εἶναι ὅθεν ἢ ἔστιν ἢ γίγνεται ἢ γιγνώσκεται· τούτων δὲ αἱ μὲν ἐνυπάρχουσαί εἰσιν αἱ δὲ ἐκτός. Διὸ ἥ τε φύσις ἀρχὴ καὶ [l] τὸ στοιχεῖον καὶ [m] ἡ διάνοια καὶ [n] ἡ προαίρεσις καὶ οὐσία καὶ τὸ οὗ ἕνεκα· πολλῶν γὰρ καὶ τοῦ γνῶναι καὶ τῆς κινήσεως ἀρχὴ τἀγαθὸν καὶ τὸ [o] καλόν.

2 [p] Αἴτιον λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἐξ οὗ γίγνεταί [q] τι ἐνυ-

[w] κινεῖται κ. A^b. [x] αὐτό] αὐτὸ ἀρχὴ λέγεται A^b. [y] ἀρχὴ δὲ λ. H^b. [z] ἡ μὲν λέγεται T. [a] τι A^b. [b] δ' ἡ ἑτέρα H^b. [c] γένοιτο ἕκαστον A^b: ceteri ἕκαστον γένοιτο. [d] πρώτου H^b. [e] ἡ κίνησις πρῶτον T. [f] ἡ om. A^b. [g] οὐ T. [h] ἔτι] ἀρχὴ λέγεται ἔτι A^b. [i] γὰρ add. A^b. [k] τῶν ἀρχῶν κοινὸν A^b. [l] τὸ om. H^b. [m] ἡ add. E.A^b.H^b. [n] ἡ om. E. [o] καλόν F^b : vulgo κακόν. [p] αἴτιον δὲ λέγεται E.T. [q] τι om. T.

πάρχοντος, οἷον [r] ὁ χαλκὸς τοῦ ἀνδριάντος καὶ ὁ ἄργυρος
τῆς φιάλης καὶ τὰ τούτων γένη, ἄλλον δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ
παράδειγμα· τοῦτο δ' ἐστὶν [s] ὁ λόγος τοῦ τί ἦν εἶναι καὶ
τὰ [t] τούτων γένη, οἷον τοῦ διὰ πασῶν τὰ δύο πρὸς ἓν καὶ
ὅλως ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ. Ἔτι ὅθεν ἡ 2
ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἡ πρώτη ἢ τῆς ἠρεμήσεως, οἷον ὁ βου-
λεύσας αἴτιος, καὶ ὁ πατὴρ τοῦ τέκνου, καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν
τοῦ ποιουμένου καὶ τὸ μεταβλητικὸν τοῦ μεταβάλλοντος.
Ἔτι ὡς τὸ τέλος· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα, οἷον τοῦ περι-
πατεῖν ἡ ὑγίεια. Διὰ τί γὰρ περιπατεῖ; Φαμέν, ἵνα ὑγιαίνῃ, 3
καὶ εἰπόντες οὕτως οἰόμεθα ἀποδεδωκέναι τὸ αἴτιον. Καὶ
ὅσα δὴ κινήσαντος [v] ἄλλου μεταξὺ γίγνεται τοῦ τέλους, οἷον
τῆς ὑγιείας ἡ ἰσχνασία ἢ ἡ κάθαρσις ἢ τὰ φάρμακα ἢ τὰ
ὄργανα· πάντα γὰρ ταῦτα τοῦ τέλους ἕνεκά ἐστι, διαφέρει
δὲ ἀλλήλων ὡς ὄντα τὰ [w] μὲν ὄργανα τὰ [x] δ' ἔργα. Τὰ μὲν 4
οὖν αἴτια σχεδὸν τοσαυταχῶς λέγεται, [y] συμβαίνει δὲ πολ-
λαχῶς λεγομένων τῶν αἰτίων καὶ πολλὰ τοῦ αὐτοῦ αἴτια
εἶναι [z] οὐ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τοῦ ἀνδριάντος καὶ ἡ [a] ἀν-
δριαντοποιικὴ καὶ ὁ [b] χαλκὸς οὐ καθ' ἕτερόν τι ἀλλ' [c] ᾗ ἀν-
δριάς· ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς ὕλη τὸ
δ' ὡς ὅθεν ἡ κίνησις. Καὶ ἀλλήλων αἴτια, οἷον τὸ [d] πονεῖν 5
τῆς εὐεξίας καὶ αὕτη τοῦ πονεῖν· ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον,
ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς τέλος τὸ δ' ὡς ἀρχὴ κινήσεως. Ἔτι δὲ
ταὐτὸ [e] ἐνίοτε τῶν ἐναντίων ἐστίν· ὃ γὰρ παρὸν αἴτιον τουδί,
τοῦτ' [f] ἀπὸν αἰτιώμεθα ἐνίοτε τοῦ ἐναντίου, οἷον τὴν ἀπου-
σίαν τοῦ κυβερνήτου τῆς [g] ἀνατροπῆς, οὗ ἦν ἡ παρουσία
αἰτία τῆς σωτηρίας. Ἄμφω [h] δέ, καὶ ἡ παρουσία καὶ ἡ 6
στέρησις, αἴτια ὡς κινοῦντα. Ἅπαντα [i] δὲ τὰ νῦν εἰρημένα
αἴτια εἰς τέτταρας τρόπους πίπτει τοὺς φανερωτάτους. Τὰ 7

[r] ὁ post οἷον om. A^b. [s] ὁ om. A^b. [t] τούτου E. [v] ἀλλ' οὐ T. [w] μὲν] μὲν ὡς E. [x] δ'] δ' ὡς E.T. [y] συμβ.] καὶ συμβ. T. [z] οὐ] καθ' αὑτὸ οὐ F^b. [a] ἀνδριαντοποιητικὴ T.A^b. [b] χαλκοῦς T. [c] ἡ T. [d] πονεῖν αἴτιον τῆς A^b. [e] ἐνίοτε om. A^b.F^b.H^b. [f] ἀπὸν A^b: ceteri αὐτὸ. [g] ἀνατροπῆς τοῦ πλοίου οὗ H^b. [h] δὲ τὸ αὐτὸ καὶ A^b. [i] δὲ καὶ τὰ A^b.

μὲν γὰρ στοιχεῖα τῶν συλλαβῶν καὶ ἡ ὕλη τῶν σκευαστῶν
καὶ τὸ πῦρ καὶ ἡ [k] γῆ καὶ τὰ τοιαῦτα [l] πάντα τῶν σωμάτων,
καὶ τὰ μέρη τοῦ ὅλου καὶ αἱ [m] ὑποθέσεις τοῦ συμπεράσμα-
τος, ὡς τὸ ἐξ οὗ αἴτιά ἐστιν· τούτων δὲ τὰ μὲν ὡς τὸ ὑπο-
κείμενον, οἷον τὰ μέρη, τὰ δὲ ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, τό τε ὅλον
8 καὶ ἡ σύνθεσις καὶ τὸ εἶδος. Τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ ἰατρὸς καὶ
ὁ βουλεύσας καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν, πάντα ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς με-
ταβολῆς ἢ στάσεως. Τὰ δ' [n] ἄλλα ὡς τὸ τέλος καὶ τἀγα-
θὸν τῶν ἄλλων· τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα βέλτιστον καὶ τέλος τῶν
9 ἄλλων [o] ἐθέλει εἶναι. Διαφερέτω δὲ μηδὲν αὐτὸ [p] εἰπεῖν ἀγα-
θὸν ἢ φαινόμενον ἀγαθόν. Τὰ μὲν [q] οὖν αἴτια ταῦτα καὶ
τοσαῦτά ἐστι τῷ εἴδει, τρόποι δὲ τῶν αἰτίων ἀριθμῷ μέν
10 εἰσι πολλοί, κεφαλαιούμενοι δὲ καὶ οὗτοι ἐλάττους. [r] Λέγε-
ται [s] γὰρ αἴτια πολλαχῶς καὶ αὐτῶν τῶν ὁμοειδῶν, προτέρως
καὶ ὑστέρως [t] ἄλλου ἄλλο, οἷον ὑγιείας ὁ ἰατρὸς καὶ [v] ὁ τεχνί-
της, καὶ τοῦ διὰ πασῶν τὸ διπλάσιον καὶ ἀριθμός, καὶ ἀεὶ
11 τὰ περιέχοντα ὁτιοῦν τῶν καθ' [w] ἕκαστα. Ἔτι δ' ὡς τὸ
συμβεβηκὸς καὶ τὰ τούτων γένη, οἷον ἀνδριάντος ἄλλως Πο-
λύκλειτος καὶ ἄλλως ἀνδριαντοποιός, ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀν-
δριαντοποιῷ Πολυκλείτῳ εἶναι. Καὶ τὰ περιέχοντα δὲ τὸ
συμβεβηκός, οἷον ἄνθρωπος αἴτιος ἀνδριάντος, [x] ἢ καὶ ὅλως
ζῷον, ὅτι ὁ Πολύκλειτος ἄνθρωπος, ὁ δὲ ἄνθρωπος ζῷον.
12 Ἔστι δὲ καὶ τῶν συμβεβηκότων [y] ἄλλα ἄλλων [z] πρότερον
καὶ ἐγγύτερον, οἷον εἰ ὁ λευκὸς καὶ ὁ μουσικὸς αἴτιος [a] λέ-
γοιτο τοῦ ἀνδριάντος, ἀλλὰ μὴ μόνον Πολύκλειτος ἢ ἄν-
θρωπος. Παρὰ πάντα δὲ καὶ τὰ οἰκείως λεγόμενα καὶ [b] τὰ
κατὰ συμβεβηκός, τὰ μὲν ὡς δυνάμενα λέγεται τὰ δ' ὡς ἐνερ-
γοῦντα, [c] οἷον τοῦ οἰκοδομεῖσθαι οἰκοδόμος ἢ οἰκοδομῶν οἰκο-

[k] γῆ] γῆ καὶ τὸ ὕδωρ H^b. [l] πάντων H^b. [m] προτάσεις H^b. [n] ἄλλα om. A^b.F^b. [o] ἐθέλειν A^b. [p] εἰπεῖν ἢ ἀγαθὸν E.T. [q] οὖν om. A^b. [r] λέγονται A^b. [s] γὰρ τὰ αἴτια F^b. [t] ἄλλου ἄλλο A^b : ceteri ἄλλο ἄλλου. [v] ὁ post καὶ add. A^b. [w] ἕκαστον A^b. [x] ἢ] εἴη ἢ A^b. [y] ἄλλα A^b.F^b : vulgo ἄλλο. [z] πορρώτερα καὶ ἐγγύτερα A^b.F^b, πορρώτερον καὶ ἐγγύτερον E.H^b. [a] λέγοιτο] οἴοιτο A^b. [b] τὰ ante κατὰ om. T. [c] οἷον τὸ τοῦ A^b.

δόμος. Ὁμοίως δὲ λεχθήσεται καὶ ἐφ' ὧν αἴτια τὰ αἴτια 13
τοῖς εἰρημένοις, οἷον τοῦδε τοῦ ἀνδριάντος [d] ἢ ἀνδριάντος ἢ
ὅλως εἰκόνος, [e] καὶ χαλκοῦ τοῦδε [f] ἢ χαλκοῦ ἢ ὅλως ὕλης· καὶ
ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων ὡσαύτως. Ἔτι δὲ συμπλεκόμενα καὶ
ταῦτα κἀκεῖνα λεχθήσεται, οἷον οὐ Πολύκλειτος οὐδὲ ἀνδρι-
αντοποιός, [g] ἀλλὰ Πολύκλειτος ἀνδριαντοποιός. Ἀλλ' ὅμως 14
ἅπαντά γε ταῦτ' ἐστὶ τὸ μὲν πλῆθος ἕξ, λεγόμενα δὲ διχῶς·
ἢ γὰρ ὡς τὸ καθ' ἕκαστον, [h] ἢ ὡς τὸ γένος αὐτοῦ, ἢ ὡς τὸ
συμβεβηκός, ἢ ὡς τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος, ἢ ὡς συμ-
πλεκόμενα ταῦτα, ἢ ἁπλῶς λεγόμενα, [i] ἔτι ὡς ἐνεργοῦντα
ἢ κατὰ δύναμιν. Διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι τὰ μὲν ἐνερ- 15
γοῦντα καὶ τὰ καθ' ἕκαστον ἅμα ἔστι καὶ οὐκ ἔστιν [k] αὐτά
τε καὶ ὧν αἴτια, οἷον ὅδε [l] ὁ ἰατρεύων τῷδε τῷ ὑγιαζομένῳ,
καὶ ὅδε ὁ οἰκοδόμος τῷδε τῷ οἰκοδομουμένῳ, [m] τὰ δὲ κατὰ
δύναμιν οὐκ ἀεί· φθείρεται γὰρ οὐχ ἅμα ἡ οἰκία καὶ ὁ οἰκο-
δόμος.

Στοιχεῖον λέγεται ἐξ οὗ σύγκειται πρώτου ἐνυπάρχοντος, 3
ἀδιαιρέτου τῷ εἴδει [n] εἰς ἕτερον εἶδος, οἷον φωνῆς στοιχεῖα
ἐξ ὧν σύγκειται ἡ φωνὴ καὶ εἰς ἃ [o] διαιρεῖται ἔσχατα, ἐκεῖνα
δὲ μηκέτ' εἰς ἄλλας φωνὰς ἑτέρας τῷ εἴδει αὐτῶν. Ἀλλὰ
[p] κἂν διαιρῆται, τὰ μόρια ὁμοειδῆ, οἷον ὕδατος τὸ μόριον
ὕδωρ, ἀλλ' οὐ τῆς συλλαβῆς. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν σωμά- 2
των στοιχεῖα λέγουσιν οἱ λέγοντες, εἰς ἃ διαιρεῖται τὰ σώ-
ματα ἔσχατα, ἐκεῖνα δὲ μηκέτ' εἰς ἄλλα εἴδει [q] διαφέροντα·
καὶ εἴτε ἓν εἴτε πλείω τὰ τοιαῦτα, ταῦτα στοιχεῖα λέγουσιν.
Παραπλησίως δὲ καὶ τὰ τῶν διαγραμμάτων στοιχεῖα λέγε- 3
ται, καὶ ὅλως τὰ τῶν ἀποδείξεων· αἱ γὰρ πρῶται ἀποδείξεις
καὶ ἐν πλείοσιν ἀποδείξεσιν ἐνυπάρχουσαι, αὗται στοιχεῖα
τῶν ἀποδείξεων λέγονται· εἰσὶ [r] δὲ τοιοῦτοι συλλογισμοὶ οἱ

[d] ἢ E. [e] καὶ] ἢ E.T. [f] ἢ E. [g] ἀλλὰ Πολύκλειτος ἀνδριαντοποιός om. T. [h] ἢ ὡς τὸ γένος αὐτοῦ om. E.T. [i] ἔτι] πάντα δὲ A^b. [k] αὐτά τε om. A^b.F^b. [l] ὁ om. A^b. [m] τὸ T. [n] εἰς ἕτερον εἶδος om. F^b. [o] διαιρεῖ E. [p] κἂν] ἂν καὶ A^b. [q] διαφέροντα σώματα καὶ E.T. [r] δὲ οἱ τοιοῦτοι T.

4 πρῶτοι [s]ἐκ τῶν [t]τριῶν δι' ἑνὸς μέσου. Καὶ μεταφέροντες δὲ στοιχεῖον καλοῦσιν ἐντεῦθεν, ὃ ἂν ἓν ὂν καὶ μικρὸν ἐπὶ πολλὰ ᾖ χρήσιμον. Διὸ καὶ τὸ μικρὸν καὶ ἁπλοῦν καὶ
5 ἀδιαίρετον στοιχεῖον λέγεται. Ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα εἶναι, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἓν ὂν καὶ ἁπλοῦν ἐν πολλοῖς ὑπάρχει ἢ πᾶσιν ἢ ὅτι πλείστοις. [v]Διὸ καὶ τὸ
6 ἓν καὶ τὴν στιγμὴν ἀρχάς τισι [w]δοκεῖ εἶναι. Ἐπεὶ οὖν τὰ καλούμενα γένη καθόλου καὶ ἀδιαίρετα ([x]εἷς γάρ ἐστι λόγος αὐτῶν), στοιχεῖα τὰ γένη λέγουσί [y]τινες, καὶ μᾶλλον ἢ τὴν διαφοράν, ὅτι καθόλου μᾶλλον τὸ γένος· ᾧ μὲν [z]γὰρ ἡ διαφορὰ ὑπάρχει, καὶ τὸ γένος ἀκολουθεῖ, ᾧ δὲ τὸ γένος, οὐ παντὶ ἡ διαφορά. Ἁπάντων δὲ κοινὸν τὸ εἶναι στοιχεῖον ἑκάστου τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἑκάστῳ.

4 [a]Φύσις λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἡ τῶν φυομένων γένεσις, οἷον εἴ τις ἐπεκτείνας λέγοι τὸ [b]υ, ἕνα δὲ ἐξ οὗ φύεται [c]πρῶτον τὸ [d]φυόμενον ἐνυπάρχοντος· ἔτι ὅθεν ἡ κίνησις ἡ πρώτη ἐν ἑκάστῳ τῶν φύσει ὄντων ἐν αὐτῷ [e]ᾗ αὐτῷ ὑπάρχει. Φύεσθαι δὲ λέγεται ὅσα αὔξησιν ἔχει δι' ἑτέρου τῷ ἅπτεσθαι καὶ [f]συμπεφυκέναι ἢ προσπεφυκέναι ὥσπερ τὰ ἔμ-
2 βρυα. Διαφέρει δὲ σύμφυσις ἁφῆς· ἔνθα μὲν γὰρ οὐθὲν [g]παρὰ τὴν ἁφὴν ἕτερον ἀνάγκη εἶναι, ἐν δὲ τοῖς συμπεφυκόσιν ἐστί τι ἓν τὸ αὐτὸ ἐν ἀμφοῖν, ὃ ποιεῖ ἀντὶ τοῦ ἅπτεσθαι συμπεφυκέναι καὶ εἶναι ἓν κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ ποσόν,
3 ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸ ποιόν. Ἔτι [h]δὲ φύσις λέγεται ἐξ οὗ πρώτου ἢ ἔστιν ἢ γίγνεταί τι τῶν φύσει ὄντων, ἀρυθμίστου ὄντος καὶ ἀμεταβλήτου ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς [i]αὐτοῦ, οἷον ἀνδριάντος καὶ τῶν σκευῶν τῶν χαλκῶν ὁ χαλκὸς ἡ φύσις λέγεται, τῶν δὲ ξυλίνων ξύλον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
4 Ἐκ τούτων γάρ ἐστιν ἕκαστον διασωζομένης τῆς πρώτης

[s] ἐκ om. Fb. [t] τριῶν] τριῶν μέσων Ab. [v] διὸ Ab, ὁμοίως Fb: ceteri om. [w] δοκεῖν E. [x] εἷς] οὐ Ab.Fb. [y] τινες εἶναι καὶ Ab. [z] γὰρ om. T. [a] φύσις δὲ λέγεται E, φύσις μὲν λέγεται T. [b] υ] γ. T. [c] πρώτου corr. E. [d] φαινόμενον T. [e] ᾗ αὐτῷ E: ceteri αὐτό. [f] συμπεφυκέναι ἢ om. Ab. [g] περὶ T, [h] δὲ om. Ab. [i] ἑαυτοῦ E.T.

ὕλης· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ τῶν φύσει ὄντων τὰ στοιχεῖά φασιν εἶναι φύσιν, οἱ μὲν πῦρ οἱ δὲ γῆν οἱ δ' ἀέρα οἱ δ' ὕδωρ οἱ δ' ἄλλο τι τοιοῦτον λέγοντες, οἱ δ' ἔνια τούτων, οἱ δὲ πάντα ταῦτα. | Ἔτι δ' ἄλλον τρόπον λέγεται ἡ φύσις ἡ 5
τῶν [k] φύσει ὄντων οὐσία, οἷον οἱ λέγοντες τὴν φύσιν εἶναι τὴν πρώτην σύνθεσιν, [l] ὥσπερ | Ἐμπεδοκλῆς λέγει ὅτι

φύσις οὐθενός ἐστιν ἐόντων,
ἀλλὰ μόνον μῖξίς τε διάλλαξίς [m] τε μιγέντων
[n] ἐστί, φύσις δ' ἐπὶ [o] τοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν.

Διὸ καὶ ὅσα [p] φύσει ἐστὶν ἢ γίγνεται, ἤδη ὑπάρχοντος ἐξ 6
οὗ πέφυκε γίγνεσθαι ἢ εἶναι, οὔπω φαμὲν τὴν φύσιν ἔχειν, [q] ἂν μὴ ἔχῃ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν. Φύσει μὲν οὖν τὸ ἐξ 7
ἀμφοτέρων τούτων ἐστίν, οἷον τὰ ζῷα καὶ τὰ μόρια αὐτῶν· φύσις δὲ ἥ τε πρώτη ὕλη, καὶ αὕτη διχῶς, [r] ἢ ἡ πρὸς αὐτὸ πρώτη ἢ [r] ἡ ὅλως πρώτη, οἷον τῶν χαλκῶν ἔργων πρὸς αὐτὰ μὲν πρῶτος ὁ χαλκός, ὅλως δ' ἴσως ὕδωρ, εἰ πάντα τὰ τηκτὰ ὕδωρ, καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ οὐσία· [s] τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τέλος τῆς γενέσεως. [t] Μεταφορᾷ δ' ἤδη καὶ ὅλως πᾶσα οὐσία φύσις λέγεται διὰ ταύτην, ὅτι καὶ ἡ φύσις οὐσία τίς ἐστιν. | Ἐκ 8
δὴ τῶν εἰρημένων ἡ πρώτη φύσις καὶ κυρίως λεγομένη ἐστὶν ἡ οὐσία ἡ τῶν ἐχόντων ἀρχὴν κινήσεως ἐν αὑτοῖς ᾗ αὐτά· ἡ γὰρ ὕλη τῷ ταύτης δεκτικὴ εἶναι λέγεται φύσις, [v] καὶ αἱ γενέσεις καὶ [w] τὸ φύεσθαι τῷ ἀπὸ ταύτης [x] εἶναι κινήσεις. Καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως [y] τῶν φύσει ὄντων [z] αὕτη ἐστὶν ἐνυπάρχουσά πως ἢ δυνάμει ἢ [a] ἐντελεχείᾳ.

| Ἀναγκαῖον λέγεται, οὗ ἄνευ οὐκ ἐνδέχεται ζῆν ὡς συναιτίου, οἷον τὸ ἀναπνεῖν καὶ ἡ τροφὴ τῷ ζῴῳ ἀναγκαῖον· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ τούτων εἶναι. Καὶ ὧν ἄνευ τὸ ἀγαθὸν μὴ ἐνδέχεται ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι, ἤ [b] τι κακὸν ἀποβαλεῖν ἢ στερηθῆναι, οἷον τὸ πιεῖν τὸ φάρμακον ἀναγκαῖον ἵνα μὴ 5

[k] ὄντων φύσει Hb. [l] ὥσπερ] ἢ ὥσπερ E.Ab. [m] τε om. Ab. [n] ἐστὶ καὶ φύσις Ab. [o] τοῖς E.Ab: ceteri τοῖσδ'. [p] ἐστι φύσει T. [q] ἐὰν Ab. [r] ἢ post διχῶς et ἡ ante ὅλως om. Ab. [s] τούτου T. [t] μεταφορὰ Ab. [v] καὶ γένεσις Ab. [w] τῶ T.Ab. [x] εἶναι κίνησις Ab. [y] τῶν] ἕως τῶν Fb. [z] ἡ αὐτή Ab. [a] ἐνεργείᾳ Fb. [b] τι] τὸ Ab.

κάμνῃ, καὶ τὸ πλεῦσαι εἰς Αἴγιναν ἵν' [c] ἀπολάβῃ τὰ χρή-
2 ματα. Ἔτι τὸ βίαιον καὶ ἡ βία· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ παρὰ τὴν ὁρμὴν καὶ [d] τὴν προαίρεσιν ἐμποδίζον καὶ κωλυτικόν. Τὸ γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέγεται, διὸ καὶ λυπηρόν, ὥσπερ καὶ Εὔηνός φησι

πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιαρὸν ἔφυ.

3 Καὶ ἡ βία ἀνάγκη τις, ὥσπερ καὶ Σοφοκλῆς [e] λέγει

ἀλλ' ἡ βία με ταῦτ' ἀναγκάζει ποιεῖν.

Καὶ δοκεῖ ἡ ἀνάγκη ἀμετάπειστόν τι εἶναι, ὀρθῶς· ἐναντίον γὰρ τῇ κατὰ [f] τὴν προαίρεσιν κινήσει [g] καὶ κατὰ τὸν λογισμόν. Ἔτι τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν ἀναγκαῖόν φαμεν
4 οὕτως ἔχειν. Καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον καὶ τἆλλα λέγεταί πως ἅπαντα [h] ἀναγκαῖα· τό τε γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέγεται ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν τότε, ὅταν μὴ ἐνδέχηται κατὰ τὴν ὁρμὴν διὰ τὸ βιαζόμενον, [i] ὡς ταύτην ἀνάγκην οὖσαν, δι' ἣν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως, καὶ ἐπὶ τῶν συναιτίων τοῦ ζῆν καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ὡσαύτως· ὅταν γὰρ μὴ [k] ἐνδέχηται ἔνθα μὲν τὸ ἀγαθὸν ἔνθα δὲ τὸ ζῆν καὶ τὸ εἶναι ἄνευ τινῶν, ταῦτα ἀναγ-
5 καῖα καὶ ἡ αἰτία ἀνάγκη τίς ἐστιν [l] αὕτη. Ἔτι ἡ ἀπόδειξις τῶν ἀναγκαίων, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν, εἰ ἀποδέδεικται ἁπλῶς· τούτου δ' αἴτια τὰ πρῶτα, εἰ ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. Τῶν μὲν [m] δὴ ἕτερον αἴτιον τοῦ ἀναγκαῖα εἶναι, τῶν δὲ οὐθέν, ἀλλὰ διὰ ταῦτα ἕτερά ἐστιν ἐξ
6 ἀνάγκης. Ὥστε τὸ πρῶτον καὶ κυρίως ἀναγκαῖον τὸ ἁπλοῦν ἐστίν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐνδέχεται πλεοναχῶς ἔχειν, ὥστ' οὐδὲ ἄλλως καὶ ἄλλως· ἤδη γὰρ πλεοναχῶς ἂν ἔχοι. Εἰ [n] ἄρα ἐστὶν [o] ἄττα ἀΐδια καὶ ἀκίνητα, [p] οὐθὲν ἐκείνοις ἐστὶ βίαιον οὐδὲ παρὰ φύσιν.

6 [q] Ἓν λέγεται τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, [r] τὸ δὲ καθ' αὑτό, κατὰ συμβεβηκὸς μὲν οἷον Κορίσκος καὶ τὸ μουσικὸν καὶ

[c] ἀπολάβῃ] μὴ ἀποβάλῃ T. [d] τὴν post καὶ om. A[b]. [e] λέγει om. T. [f] τὴν om. idem. [g] καὶ τῇ κατὰ F[b]. [h] ἀναγκαῖα] ἀναγκαῖον T. [i] ὥστ' αὐτὴν T. [k] ἐνδέχεται A[b]. [l] αὐτῆς A[b]. [m] δι' ἕτερον αἴτιον τὸ ἀναγκαῖον A[b]. [n] ἄρα] γὰρ A[b]. [o] ἄττα καὶ ἀΐδια καὶ A[b]. [p] οὐδ' ἐν E. [q] ἕν] τὸ ἓν F[b]. [r] τὸ δὲ—μὲν om. A[b].

[s]Κορίσκος μουσικός· [t]ταὐτὸ γὰρ εἰπεῖν Κορίσκος καὶ τὸ
μουσικόν, καὶ Κορίσκος μουσικός. Καὶ τὸ μουσικὸν καὶ τὸ 7
δίκαιον, καὶ μουσικὸς [v]δίκαιος Κορίσκος· πάντα γὰρ ταῦτα
ἓν λέγεται κατὰ συμβεβηκός, τὸ μὲν δίκαιον καὶ τὸ μουσι-
κόν, ὅτι μιᾷ οὐσίᾳ συμβέβηκεν, [w]τὸ δὲ μουσικὸν καὶ Κο-
ρίσκος, ὅτι θάτερον θατέρῳ συμβέβηκεν. Ὁμοίως δὲ τρό- 8
πον τινὰ καὶ ὁ μουσικὸς Κορίσκος τῷ Κορίσκῳ ἕν, ὅτι
θάτερον τῶν μορίων θατέρῳ συμβέβηκε τῶν ἐν τῷ λόγῳ,
οἷον τὸ μουσικὸν τῷ Κορίσκῳ, καὶ ὁ μουσικὸς Κορίσκος δι-
καίῳ Κορίσκῳ, ὅτι ἑκατέρου [x]μέρος [y]τῷ αὐτῷ ἑνὶ συμβέβη-
κεν [z]ἕν. Ὡσαύτως δὲ κἂν ἐπὶ γένους κἂν ἐπὶ [a]τῶν καθόλου 9
τινὸς ὀνομάτων λέγηται τὸ συμβεβηκός, οἷον [b]ὅτι ἄνθρωπος
τὸ αὐτὸ καὶ μουσικὸς ἄνθρωπος· ἢ γὰρ ὅτι [c]τῷ ἀνθρώπῳ
μιᾷ οὔσῃ οὐσίᾳ συμβέβηκε τὸ μουσικόν, ἢ ὅτι ἄμφω τῶν
καθ' ἕκαστόν τινι συμβέβηκεν, οἷον Κορίσκῳ. Πλὴν οὐ τὸν 10
αὐτὸν τρόπον ἄμφω ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ μὲν ἴσως ὡς γένος καὶ
ἐν τῇ οὐσίᾳ, τὸ δὲ [d]ὡς ἕξις ἢ πάθος τῆς οὐσίας. Ὅσα μὲν
οὖν κατὰ συμβεβηκὸς λέγεται ἕν, τοῦτον τὸν τρόπον λέγεται.
Τῶν δὲ καθ' ἑαυτὰ ἓν λεγομένων τὰ μὲν λέγεται τῷ συνεχῆ 11
εἶναι, οἷον [e]φάκελλος δεσμῷ καὶ ξύλα κόλλῃ, καὶ γραμμὴ
κἂν [f]κεκαμμένη ᾖ, συνεχὴς δέ, μία λέγεται, ὥσπερ καὶ τῶν
μερῶν ἕκαστον, [g]οἷον σκέλος καὶ βραχίων. Αὐτῶν δὲ τούτων
μᾶλλον ἓν τὰ φύσει συνεχῆ ἢ τέχνῃ. Συνεχὲς δὲ λέγεται, οὗ 12
κίνησις μία καθ' αὑτὸ καὶ μὴ οἷόν τε ἄλλως· μία δ' οὗ ἀδιαί-
ρετος, ἀδιαίρετος δὲ [h]κατὰ χρόνον. Καθ' αὑτὰ δὲ συνεχῆ ὅσα
μὴ ἁφῇ ἕν· εἰ γὰρ θείης ἁπτόμενα ἀλλήλων ξύλα, οὐ φήσεις
ταῦτα εἶναι ἕν, οὔτε ξύλον οὔτε σῶμα οὔτ' ἄλλο συνεχὲς οὐ-
θέν. Τά τε δὴ ὅλως συνεχῆ ἓν λέγεται, κἂν ἔχῃ κάμψιν, καὶ 13
ἔτι μᾶλλον τὰ μὴ ἔχοντα κάμψιν, οἷον κνήμη ἢ μηρὸς σκέ-

[s] Κορίσκος] ὁ κορίσκος T, κορίσκος καὶ A^b. [t] ταὐτὸ—μουσικός· καὶ om. A^b. [v] δίκαιος om. A^b. [w] τὸ—συμβέβηκεν om. E. [x] μέρους T.A^b. [y] τῷ om. T. [z] ἓν om. A^b. addunt E.T. οὐδὲν γὰρ διαφέρει ἢ Κορίσκῳ τὸ μουσικὸν συμβεβηκέναι. [a] τοῦ T. [b] ὅτι ὁ ἄνθρωπος A^b. [c] τῶν ἀνθρώπων T. [d] ὡς om. T. [e] φάκελος E.T, σφάκελλος F^b. [f] κεκλασμένη H^b. [g] οἷον add. A^b. [h] κατὰ τὸν χρ. F^b.H^b.

λους, ὅτι ἐνδέχεται μὴ μίαν εἶναι τὴν κίνησιν τοῦ σκέλους.
14 *Καὶ ἡ εὐθεῖα τῆς κεκαμμένης μᾶλλον ἕν. Τὴν δὲ κεκαμμένην*
καὶ ἔχουσαν γωνίαν καὶ μίαν καὶ οὐ μίαν λέγομεν, ὅτι ἐνδέ-
χεται καὶ μὴ ἅμα τὴν κίνησιν αὐτῆς εἶναι καὶ ἅμα· τῆς δ'
εὐθείας [i]*ἀεὶ ἅμα, καὶ οὐθὲν μόριον ἔχον μέγεθος τὸ μὲν ἠρε-*
μεῖ τὸ δὲ κινεῖται, ὥσπερ τῆς κεκαμμένης. Ἔτι ἄλλον τρό-
πον [k]*ἓν λέγεται τῷ τὸ ὑποκείμενον τῷ εἴδει εἶναι ἀδιάφορον.*
15 [l]*Ἀδιάφορα δ' ὧν ἀδιαίρετον τὸ εἶδος κατὰ τὴν αἴσθησιν· τὸ*
δ' ὑποκείμενον ἢ τὸ πρῶτον ἢ τὸ τελευταῖον πρὸς τὸ τέλος.
Καὶ γὰρ οἶνος εἷς λέγεται καὶ ὕδωρ ἕν, ᾗ ἀδιαίρετον κατὰ τὸ
εἶδος· καὶ οἱ χυμοὶ πάντες λέγονται ἕν, οἷον ἔλαιον οἶνος καὶ
τὰ τηκτά, ὅτι πάντων τὸ ἔσχατον ὑποκείμενον τὸ αὐτό·
16 *ὕδωρ γὰρ* [m]*ἢ ἀὴρ πάντα ταῦτ' ἐστίν. Λέγεται δ' ἓν καὶ*
ὧν τὸ γένος ἓν διαφέρον ταῖς ἀντικειμέναις διαφοραῖς. Καὶ
ταῦτα λέγεται [n]*ἓν πάντα, ὅτι τὸ γένος ἓν τὸ ὑποκείμενον*
ταῖς διαφοραῖς, οἷον ἵππος ἄνθρωπος κύων ἕν [o]*τι, ὅτι πάντα*
17 *ζῷα, καὶ τρόπον δὴ παραπλήσιον, ὥσπερ ἡ ὕλη μία. Ταῦτα*
δὲ ὁτὲ μὲν οὕτως ἓν λέγεται, ὁτὲ δὲ τὸ ἄνω γένος, ὃ [p]*ταὐ-*
τὸν λέγεται, ἂν ᾖ τελευταῖα τοῦ γένους εἴδη τὰ ἀνωτέρω
τούτων, οἷον [q]*τὸ ἰσοσκελὲς καὶ τὸ ἰσόπλευρον ταὐτὸ καὶ ἓν*
18 *σχῆμα, ὅτι ἄμφω* [r]*τρίγωνα· τρίγωνα δ' οὐ ταὐτά. Ἔτι δὲ*
ἓν λέγεται ὅσων ὁ λόγος [s]*ὁ τὸ τί ἦν εἶναι λέγων ἀδιαίρετος*
πρὸς ἄλλον τὸν δηλοῦντα τί [t]*ἦν εἶναι τὸ πρᾶγμα· αὐτὸς*
γὰρ καθ' αὑτὸν [v]*πᾶς λόγος* [w]*διαιρετός. Οὕτω γὰρ καὶ τὸ*
ηὐξημένον καὶ φθῖνον ἕν ἐστιν, ὅτι ὁ λόγος εἷς, ὥσπερ ἐπὶ τῶν
19 *ἐπιπέδων ὁ τοῦ εἴδους* [x]*εἷς. Ὅλως δὲ ὧν ἡ νόησις ἀδιαίρετος*
ἡ νοοῦσα τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ μὴ δύναται χωρίσαι μήτε χρόνῳ
μήτε τόπῳ μήτε λόγῳ, μάλιστα ταῦτα ἕν. Καὶ τούτων ὅσα
οὐσίαι· καθόλου [y]*γὰρ ὅσα μὴ ἔχει διαίρεσιν,* [z]*ᾗ μὴ ἔχει, ταύτῃ*

[i] *ἀεὶ*] *δεῖ* Ab. [k] *ἓν* om. E.T. [l] *ἀδιάφορον* E. *ἀδιάφορα δὲ* om. Ab. [m] *ἢ*] *καὶ* T. [n] *πάντα ἕν* E.T. [o] *τι* om. Ab. [p] *ταὐτὸ* E, *τὸ αὐτὸ* Ab. [q] *τὸ μὲν ἰσοσκελὲς* T. [r] *τρίγωνον* E.T. [s] *ὁ* ante *τὸ* om. Ab. [t] *ἦν* om. T. [v] *πᾶς ὁ λ.* T. [w] *ἀδιαίρετος* Ab. [x] *εἷς* om. Ab. [y] *γὰρ*] *δὲ* E. [z] *ᾗ μὴ ἔχει* om. Ab.

*ἓν λέγεται, οἷον εἰ ᾗ ἄνθρωπος μὴ ἔχει διαίρεσιν, εἷς ἄνθρω-
πος, εἰ δ' ᾗ ζῷον, ἓν ζῷον, εἰ δὲ ᾗ μέγεθος, ἓν μέγεθος. Τὰ μὲν* 20
οὖν πλεῖστα ἓν λέγεται τῷ ἕτερόν τι ἢ ποιεῖν [a] *ἢ πάσχειν ἢ
ἔχειν ἢ πρός τι εἶναι ἕν, τὰ δὲ πρώτως λεγόμενα ἕν, ὧν ἡ
οὐσία μία. Μία δὲ ἢ συνεχείᾳ ἢ εἴδει ἢ λόγῳ·* [b] *καὶ γὰρ
ἀριθμοῦμεν ὡς πλείω* [c] *ἢ τὰ μὴ συνεχῆ,* [d] *ἢ ὧν μὴ ἓν τὸ εἶδος,
ἢ ὧν ὁ λόγος μὴ εἷς.* [e] *Ἐπεὶ δ' ἔστι μὲν ὡς ὁτιοῦν* [f] *ἕν φαμεν* 21
*εἶναι, ἂν ᾖ ποσὸν καὶ συνεχές, ἔστι δ' ὡς οὔ, ἂν μή τι ὅλον
ᾖ, τοῦτο δὲ ἂν μὴ* [g] *τὸ εἶδος ἔχῃ ἕν·* [h] *οἷον οὐκ ἂν φαῖμεν
ὁμοίως ἓν* [i] *ἰδόντες ὁπωσοῦν τὰ μέρη συγκείμενα τοῦ ὑποδή-
ματος,* [k] *ἂν μὴ διὰ τὴν συνέχειαν, ἀλλ' ἐὰν οὕτως ὥστε ὑπό-
δημα εἶναι καὶ εἶδός τι* [l] *ἤδη ἔχειν ἕν. Διὸ καὶ ἡ τοῦ κύκλου* 22
μάλιστα μία τῶν γραμμῶν, ὅτι ὅλη [m] *καὶ τέλειός ἐστιν. Τὸ
δὲ* [n] *ἑνὶ εἶναι* [o] *ἀρχή τινί ἐστιν* [p] *ἀριθμοῦ εἶναι· τὸ γὰρ πρῶ-
τον* [q] *μέτρον ἀρχή· ᾧ γὰρ πρώτῳ* [r] *γνωρίζομεν, τοῦτο πρῶ-
τον μέτρον ἑκάστου γένους· ἀρχὴ οὖν τοῦ γνωστοῦ περὶ
ἕκαστον τὸ ἕν. Οὐ ταὐτὸ δὲ ἐν πᾶσι τοῖς γένεσι τὸ ἕν.
Ἔνθα μὲν γὰρ δίεσις, ἔνθα δὲ τὸ φωνῆεν ἢ ἄφωνον· βάρους* 23
*δ' ἕτερον καὶ κινήσεως ἄλλο. Πανταχοῦ δὲ τὸ ἓν ἢ τῷ ποσῷ
ἢ τῷ εἴδει ἀδιαίρετον. Τὸ μὲν οὖν κατὰ τὸ ποσὸν* [s] *καὶ ᾗ* 24
*ποσὸν ἀδιαίρετον, τὸ μὲν πάντῃ καὶ ἄθετον λέγεται μονάς,
τὸ δὲ πάντῃ καὶ θέσιν ἔχον στιγμή, τὸ δὲ μοναχῇ γραμμή,
τὸ δὲ διχῇ ἐπίπεδον, τὸ δὲ πάντῃ καὶ τριχῇ διαιρετὸν κατὰ
τὸ ποσὸν σῶμα. Καὶ ἀντιστρέψαντι δὴ τὸ μὲν διχῇ διαι-* 25
*ρετὸν ἐπίπεδον, τὸ δὲ μοναχῇ γραμμή· τὸ δὲ μηδαμῇ διαιρε-
τὸν κατὰ τὸ ποσὸν στιγμὴ καὶ μονάς, ἡ μὲν ἄθετος μονάς,
ἡ δὲ* [t] *θετὸς στιγμή. Ἔτι* [v] *δὲ τὰ μὲν κατ' ἀριθμόν* [v] *ἐστιν* 26
ἕν, τὰ δὲ κατ' εἶδος, τὰ δὲ κατὰ γένος, τὰ δὲ κατ' ἀναλο-

[a] *ἢ πάσχειν* post *ἢ ἔχειν* E.A^b. [b] *γρ. καὶ ἀριθμῷ μόνως. καὶ ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἢ τὰ μὲν κ.τ.λ.* margo E. [c] *ἢ* om. A^b. [d] *ἢ ὧν μὴ—εἷς* om. A^b. [e] *ἐπεὶ*] *ἔτι* T. [f] *ἓν* om. F^b. *ἐν συνεχείᾳ* T. [g] *τὸ*] *τι* A^b. [h] *οἷον* add. E.A^b. [i] *ὁπωσοῦν ἰδόντες* A^b. [k] *ἂν μὴ*] *ἐν* T. [l] *ἔχειν ἤδη* E.T. [m] *καὶ* om. T. [n] *ἓν* A^b.H^b. [o] *ἀρχῇ* A^b. [p] *ἀριθμῷ* E.T, *ἀριθμοῦ καὶ τοῦ* H^b. [q] *μέτρον ἑκάστου γένους ἀρχή* A^b. [r] *γνωρίζομέν τι τοῦτο* F^b. [s] *καὶ ᾗ πυσὸν* om. A^b. [t] *θετὴ* T. [v] *δὲ* et *ἐστιν* om. A^b.

γίαν, ἀριθμῷ [w] μὲν ὧν ἡ ὕλη μία, εἴδει δ' ὧν ὁ λόγος [x] εἷς,
γένει δ' ὧν τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς κατηγορίας, κατ' ἀναλογίαν δὲ
27 ὅσα ἔχει ὡς ἄλλο πρὸς ἄλλο. Ἀεὶ [y] δὲ τὰ ὕστερα τοῖς ἔμ-
προσθεν ἀκολουθεῖ, οἷον ὅσα ἀριθμῷ καὶ εἴδει ἕν, ὅσα δ' εἴδει
οὐ πάντα ἀριθμῷ· ἀλλὰ γένει πάντα ἓν ὅσαπερ καὶ εἴδει·
ὅσα δὲ γένει οὐ πάντα εἴδει ἀλλ' ἀναλογίᾳ· ὅσα δὲ [z] ἓν ἀνα-
28 λογίᾳ, οὐ πάντα γένει. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι τὰ πολλὰ ἀντι-
κειμένως λεχθήσεται τῷ ἑνί· τὰ μὲν γὰρ τῷ μὴ συνεχῆ εἶναι,
τὰ δὲ τῷ διαιρετὴν ἔχειν τὴν ὕλην κατὰ τὸ εἶδος, ἢ τὴν πρώ-
την ἢ τὴν τελευταίαν, τὰ δὲ [a] τῷ τοὺς λόγους πλείους τοὺς
τί ἦν εἶναι, λέγονται.

7 Τὸ ὂν λέγεται τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ καθ' αὑτό,
κατὰ συμβεβηκὸς μέν, οἷον [b] τὸν δίκαιον μουσικὸν εἶναί φαμεν
καὶ τὸν ἄνθρωπον μουσικὸν καὶ [c] τὸν μουσικὸν ἄνθρωπον, πα-
ραπλησίως [d] λέγοντες [e] ὥσπερ τὸν μουσικὸν οἰκοδομεῖν, ὅτι
συμβέβηκε τῷ οἰκοδόμῳ μουσικῷ εἶναι ἢ τῷ μουσικῷ οἰκο-
δόμῳ· τὸ γὰρ τόδε εἶναι [f] τόδε σημαίνει τὸ συμβεβηκέναι
2 [g] τῷδε τόδε. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εἰρημένων· τὸν [h] γὰρ
ἄνθρωπον ὅταν μουσικὸν λέγωμεν καὶ τὸν μουσικὸν ἄνθρω-
πον, [i] ἢ τὸν λευκὸν μουσικὸν ἢ τοῦτον λευκόν, τὸ μὲν ὅτι
ἄμφω τῷ [k] αὐτῷ συμβεβήκασι, τὸ δ' ὅτι [l] συμβέβηκε τῷ
ὄντι· [m] τὸ δὲ μουσικὸν ἄνθρωπον, ὅτι τούτῳ τὸ μουσικὸν
3 συμβέβηκεν. Οὕτω δὲ λέγεται καὶ τὸ [n] μὴ λευκὸν εἶναι, ὅτι
ᾧ συμβέβηκεν, ἐκεῖνό ἐστιν. Τὰ μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς
εἶναι λεγόμενα οὕτω λέγεται ἢ διότι τῷ αὐτῷ [o] ὄντι ἄμφω
ὑπάρχει, ἢ [p] ὅτι ὄντι [q] ἐκείνῳ ὑπάρχει, ἢ ὅτι αὐτό ἐστιν [r] ᾧ
4 ὑπάρχει οὗ αὐτὸ κατηγορεῖται. Καθ' αὑτὰ δὲ εἶναι λέγεται
ὅσαπερ σημαίνει τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας· ὁσαχῶς γὰρ
λέγεται, τοσαυταχῶς τὸ εἶναι σημαίνει. Ἐπεὶ οὖν τῶν κα-

[w] μὲν οὖν ὧν A^b. [x] εἷς om. A^b. [y] δὴ E.T. [z] ἓν om. A^b. [a] τῷ] τὸ T. [b] τὸ H^b. [c] τὸν μ.] τὸ μ. T. [d] λέγεται E. [e] ὥσπερ εἰ τὸν A^b. [f] alterum τόδε om. pr. E. [g] τόδε τῶδε A^b. [h] γὰρ add. A^b. [i] ἢ λευκὸν τὸν E.T. [k] αὐτῶ ὄντι σ. A^b. [l] τῶ ὄντι συμβέβηκε E.T. [m] τὸ δὲ—συμβέβηκεν om. A^b. [n] μὴ add. A^b.F^b. [o] ἄμφω ὄντι A^b. [p] ὅτι om. T. [q] ἐκεῖνο A^b. [r] ὃ T.

*τηγορουμένων τὰ μὲν τί ἐστι σημαίνει, τὰ δὲ ποιόν, τὰ δὲ
ποσόν, τὰ δὲ πρός τι, τὰ δὲ ποιεῖν ἢ πάσχειν, τὰ δὲ ποῦ,
τὰ δὲ πότε, ἑκάστῳ τούτων τὸ εἶναι ταὐτὸ σημαίνει. Οὐθὲν* 5
γὰρ διαφέρει τὸ ἄνθρωπος ὑγιαίνων ἐστὶν ἢ [s] *τὸ ἄνθρωπος
ὑγιαίνει,* [t] *οὐδὲ τὸ ἄνθρωπος βαδίζων ἐστὶν ἢ τέμνων τοῦ*
[v] *ἄνθρωπος βαδίζει ἢ τέμνει. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
Ἔτι τὸ εἶναι σημαίνει καὶ τὸ ἔστιν ὅτι ἀληθές, τὸ δὲ μὴ
εἶναι ὅτι οὐκ ἀληθὲς ἀλλὰ ψεῦδος. Ὁμοίως ἐπὶ καταφάσεως* 6
καὶ ἀποφάσεως, [w] *οἷον ὅτι ἔστι Σωκράτης μουσικός, ὅτι ἀλη-
θὲς τοῦτο, ἢ ὅτι* [x] *ἔστι Σωκράτης οὐ λευκός, ὅτι ἀληθές· τὸ
δ᾽ οὐκ ἔστιν ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος, ὅτι ψεῦδος. Ἔτι τὸ
εἶναι σημαίνει καὶ τὸ* [y] *ὄν, τὸ μὲν* [z] *δυνάμει ῥητόν, τὸ δ᾽ ἐντε-
λεχείᾳ τῶν εἰρημένων τούτων.* [a] *Ὁρῶν τε γὰρ εἶναί φαμεν* 7
καὶ τὸ [b] *δυνάμει* [[c] *ῥητῶς*] *ὁρῶν καὶ τὸ ἐντελεχείᾳ· καὶ τὸ
ἐπίστασθαι ὡσαύτως καὶ τὸ δυνάμενον χρῆσθαι τῇ ἐπιστήμῃ
καὶ τὸ χρώμενον· καὶ* [d] *τὸ ἠρεμοῦν καὶ ᾧ* [e] *ἤδη ὑπάρχει ἠρεμία
καὶ τὸ δυνάμενον ἠρεμεῖν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν·* 8
καὶ γὰρ [f] *Ἑρμῆν ἐν τῷ λίθῳ φαμὲν εἶναι, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς
γραμμῆς, καὶ σῖτον τὸν μήπω ἁδρόν. Πότε δὲ δυνατὸν καὶ
πότε οὔπω, ἐν ἄλλοις διοριστέον.*

Οὐσία *λέγεται τά τε ἁπλᾶ σώματα, οἷον γῆ καὶ πῦρ καὶ* 8
*ὕδωρ καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ὅλως σώματα καὶ τὰ ἐκ τούτων
συνεστῶτα ζῷά τε καὶ δαιμόνια καὶ τὰ μόρια τούτων. Ἅ-
παντα δὲ ταῦτα λέγεται οὐσία ὅτι οὐ καθ᾽ ὑποκειμένου λέ-
γεται, ἀλλὰ κατὰ τούτων τὰ ἄλλα. Ἄλλον δὲ τρόπον ὃ* 2
*ἂν ᾖ αἴτιον τοῦ εἶναι, ἐνυπάρχον ἐν τοῖς τοιούτοις ὅσα μὴ
λέγεται καθ᾽ ὑποκειμένου, οἷον ἡ ψυχὴ* [g] *τῷ ζῴῳ. Ἔτι ὅσα* 3
μόρια [h] *ἐνυπάρχοντά ἐστιν ἐν τοῖς τοιούτοις* [i] *ὁρίζοντά τε καὶ*

[s] *τὸ* alterum om. Ab. [t] *οὐδὲ* Ab: ceteri *ἤ*. [v] *ἄνθρωπον βαδίζειν ἢ τέμνειν* E.T. [w] *οἷον* et *ἔστι* om. T. [x] *ἔστι* add. E.Ab. [y] *ὄν*] *ὂν καὶ* Ab. [z] *ῥητὸν δυνάμει* Ab. *γρ. τὸ μὲν ῥητὸν τὸ δ᾽ ἐντελεχείᾳ. καὶ οὕτως, τὸ μὲν δυνάμει τὸ δ᾽ ἐντελεχεῖᾳ* margo E. [a] *ὁρῶντες γάρ φαμεν εἶναι* Ab. [b] *δυνάμει* om. T. [c] *ῥητῶς* om. Ab. [d] *τὸ* ante *ἠρεμοῦν* om. idem. [e] *ἤδη*] *δὴ* Ab. [f] *Ἑρμῆν* om. T. [g] *τῶν ζώων* Ab. [h] *ἐνυπάρχοντά ἐστιν ἐν τοῖς τοιούτοις* om. Ab. [i] *ὁρίζοντά τε* om. T, *τε* om. Ab.

τόδε τι σημαίνοντα, ὧν ἀναιρουμένων ἀναιρεῖται τὸ ὅλον, οἷον ἐπιπέδου σῶμα, ὥς φασί τινες, καὶ ἐπίπεδον γραμμῆς· καὶ ὅλως ὁ ἀριθμὸς δοκεῖ [k] εἶναί τισι τοιοῦτος· ἀναιρουμένου τε
4 *γὰρ οὐθὲν εἶναι, καὶ ὁρίζειν πάντα. Ἔτι τὸ τί ἦν εἶναι οὗ ὁ [l] λόγος ὁρισμός, καὶ [m] τοῦτο οὐσία λέγεται ἑκάστου. [n] Συμβαίνει δὴ [o] κατὰ δύο τρόπους τὴν οὐσίαν λέγεσθαι, τό θ' ὑποκείμενον ἔσχατον, ὃ μηκέτι κατ' ἄλλου λέγεται, καὶ ὃ ἂν τόδε τι ὂν καὶ [p] χωριστὸν [q] ᾖ· τοιοῦτον δὲ ἑκάστου ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος.*

9 *Ταὐτὰ λέγεται τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ μουσικὸν τὸ αὐτό, ὅτι τῷ αὐτῷ συμβέβηκε, καὶ ἄνθρωπος καὶ μουσικόν, ὅτι θάτερον θατέρῳ συμβέβηκεν· [r] τὸ δὲ μουσικὸν ἄνθρωπος, ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν. Ἑκατέρῳ δὲ [s] τοῦτο καὶ [t] τούτῳ ἑκάτερον [v] ἐκείνων· καὶ γὰρ τῷ [w] ἀνθρώπῳ [x] τῷ μουσικῷ [y] καὶ [z] ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ μουσικὸν ταὐ-*
2 *τὸν λέγεται, καὶ τούτοις ἐκεῖνο. Διὸ [a] καὶ πάντα ταῦτα καθόλου [b] οὐ λέγεται· οὐ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ταὐτὸ καὶ [c] τὸ μουσικόν· τὰ γὰρ καθόλου καθ' αὑτὰ ὑπάρχει, τὰ δὲ συμβεβηκότα οὐ καθ' αὑτὰ ἀλλ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἁπλῶς λέγεται. Ταὐτὸ γὰρ δοκεῖ [d] Σωκράτης καὶ Σωκράτης εἶναι μουσικός· τὸ [e] δὲ Σωκράτης οὐκ ἐπὶ πολλῶν,*
3 *διὸ οὐ πᾶς Σωκράτης λέγεται ὥσπερ πᾶς ἄνθρωπος. [f] Καὶ τὰ μὲν οὕτως λέγεται ταὐτά, [g] τὰ δὲ καθ' [h] αὑτά, ὥσπερ καὶ [i] τὸ ἕν· καὶ γὰρ ὧν ἡ ὕλη μία ἢ εἴδει ἢ ἀριθμῷ ταὐτὰ λέγεται, καὶ ὧν ἡ οὐσία μία. Ὥστε φανερὸν ὅτι ἡ ταυτότης ἑνότης τίς ἐστιν [k] ἢ πλειόνων τοῦ εἶναι, ἢ ὅταν χρῆται [l] ὡς πλείοσιν, οἷον ὅταν λέγῃ αὐτὸ [m] αὑτῷ ταὐτόν· ὡς δυσὶ γὰρ*

[k] *τισι τοιοῦτος εἶναι* A[b]. [l] *λόγος ἐστὶν ὁρισμός* E, *λόγος ἐστὶν ἀριθμός* T. [m] *τοῦτο*] *τοῦτο ὁ* T. [n] *σημαίνει δὲ* T. [o] *κατὰ* om. A[b]. [p] *ἀχώριστον* T. [q] *ᾖ· τοιοῦτον*] *τοιοῦτον ᾖ. τοῦτο* A[b]. [r] *τὸ—συμβέβηκεν* om. T. [s] *τούτω* H[b]. [t] *τούτων* A[b].H[b]. [v] *ἐκείνω* A[b]. [w] *ἀνθρώπω καὶ τῶ* A[b]. [x] *τὸ μουσικὸν* T. [y] *καὶ* om. A[b]. [z] *ὁ*] *τὸ* A[b].H[b]. [a] *καὶ* post *διὸ* om. T. [b] *οὐ* ante *λέγεται* om. T. [c] *τὸ* add. A[b]. [d] *σωκράτης εἶναι καὶ σωκράτης μ.* T. [e] *δὲ*] *γὰρ* E.T. [f] *καὶ* om. A[b]. [g] *τὰ* om. idem. [h] *αὐτὰ ὅσα ὥσπερ* E. [i] *τὸ* om. A[b].H[b]. [k] *ἢ* ante *πλειόνων* om. A[b]. [l] *ὡς πλείοσιν* om. idem. [m] *αὐτῷ*] *αὐτὸ* E.H[b].

χρῆται αὐτῷ. Ἕτερα δὲ λέγεται ὧν ἢ τὰ εἴδη πλείω ἢ ἡ 4
ὕλη ἢ ὁ λόγος τῆς οὐσίας· καὶ ὅλως ἀντικειμένως τῷ ταὐτῷ λέγεται τὸ ἕτερον. Διάφορα [n] δὲ λέγεται ὅσ' ἕτερά ἐστι τὸ αὐτό τι ὄντα, [o] μὴ μόνον ἀριθμῷ, ἀλλ' ἢ εἴδει ἢ γένει ἢ ἀναλογίᾳ. Ἔτι ὧν ἕτερον τὸ γένος καὶ τὰ ἐναντία καὶ ὅσα ἔχει ἐν τῇ οὐσίᾳ τὴν ἑτερότητα. Ὅμοια λέγεται τά τε 5
[p] πάντη ταὐτὸ πεπονθότα, καὶ τὰ πλείω ταὐτὸ πεπονθότα ἢ ἕτερα, καὶ ὧν ἡ ποιότης μία· καὶ καθ' ὅσα ἀλλοιοῦσθαι ἐνδέχεται τῶν ἐναντίων, τούτων τὸ πλείω ἔχον ἢ κυριώτερα ὅμοιον τούτῳ. Ἀντικειμένως δὲ τοῖς ὁμοίοις τὰ ἀνόμοια.

Ἀντικείμενα λέγεται ἀντίφασις καὶ τἀναντία καὶ τὰ πρός 10
τι καὶ στέρησις καὶ ἕξις καὶ ἐξ ὧν καὶ εἰς ἃ ἔσχατα, [q] οἷον αἱ γενέσεις καὶ φθοραί· καὶ ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἅμα παρεῖναι τῷ ἀμφοῖν δεκτικῷ, ταῦτα ἀντικεῖσθαι λέγεται, ἢ αὐτὰ [r] ἢ ἐξ ὧν ἐστίν. Φαιὸν γὰρ καὶ λευκὸν ἅμα τῷ αὐτῷ οὐχ ὑπάρχει· διὸ ἐξ ὧν ἐστὶν [s] ἀντίκειται. Ἐναντία λέγεται τά τε 2
μὴ δυνατὰ ἅμα τῷ αὐτῷ παρεῖναι τῶν διαφερόντων κατὰ γένος, καὶ τὰ πλεῖστον διαφέροντα [t] τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει, καὶ τὰ πλεῖστον διαφέροντα τῶν ἐν ταὐτῷ δεκτικῷ, καὶ τὰ πλεῖστον διαφέροντα τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν δύναμιν, καὶ ὧν ἡ διαφορὰ μεγίστη ἢ ἁπλῶς ἢ κατὰ γένος ἢ κατ' εἶδος. Τὰ 3
δ' ἄλλα ἐναντία λέγεται τὰ μὲν τῷ [v] τὰ τοιαῦτα ἔχειν, τὰ δὲ τῷ δεκτικὰ εἶναι τῶν τοιούτων, τὰ δὲ τῷ ποιητικὰ ἢ παθητικὰ εἶναι τῶν τοιούτων, ἢ ποιοῦντα ἢ πάσχοντα, ἢ ἀποβολαὶ ἢ λήψεις, ἢ ἕξεις ἢ στερήσεις εἶναι [w] τῶν τοιούτων. Ἐπεὶ 4
δὲ τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν [x] πολλαχῶς λέγεται, ἀκολουθεῖν ἀνάγκη καὶ τἆλλα ὅσα κατὰ ταῦτα λέγεται, ὥστε καὶ τὸ ταὐτὸν καὶ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἐναντίον, ὥστ' εἶναι ἕτερον καθ' ἑκάστην κατηγορίαν. Ἕτερα δὲ τῷ εἴδει λέγεται ὅσα τε ταὐτοῦ γένους ὄντα μὴ ὑπάλληλά ἐστι, καὶ ὅσα ἐν τῷ αὐτῷ γένει

[n] δὲ om. A[b]. [o] μὴ] καὶ μὴ E.F[b]. [p] πάντη add. A[b].F[b]. [q] οἷον om. A[b]. [r] ἢ ante ἐξ om. T. [s] ἀντίκειται τούτοις. ἐναντία E.T. [t] τῷ E, om. T. [v] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα A[b]. [w] τῶν τοιούτων] τούτων A[b]. [x] λέγεται πολλαχῶς T.

ὄντα διαφορὰν ἔχει, καὶ ὅσα ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐναντίωσιν ἔχει.
5 Καὶ τὰ ἐναντία ἕτερα τῷ εἴδει ἀλλήλων, ἢ πάντα ἢ τὰ λεγόμενα πρώτως, καὶ [y] ὅσων ἐν τῷ τελευταίῳ τοῦ γένους εἴδει οἱ λόγοι ἕτεροι, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος ἄτομα τῷ γένει, οἱ δὲ λόγοι ἕτεροι αὐτῶν. Καὶ ὅσα ἐν τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ [z] ὄντα ἔχει διαφοράν. Ταὐτὰ δὲ τῷ εἴδει τὰ ἀντικειμένως λεγόμενα τούτοις.

11 [a] Πρότερα καὶ ὕστερα λέγεται ἔνια μὲν ὡς ὄντος τινὸς πρώτου καὶ ἀρχῆς ἐν ἑκάστῳ [b] γένει, [c] τὸ ἐγγύτερον ἀρχῆς τινὸς ὡρισμένης, ἢ ἁπλῶς καὶ τῇ φύσει, ἢ πρός τι ἢ ποῦ ἢ ὑπό τινων, οἷον τὰ μὲν κατὰ τόπον τῷ εἶναι ἐγγύτερον ἢ φύσει [d] τινὸς τόπου ὡρισμένου, οἷον τοῦ μέσου ἢ τοῦ ἐσχά-
2 του, ἢ πρὸς τὸ τυχόν, τὸ δὲ πορρώτερον ὕστερον. Τὰ δὲ κατὰ χρόνον· τὰ μὲν γὰρ [e] τῷ πορρωτέρω τοῦ νῦν, οἷον ἐπὶ τῶν γενομένων ([f] πρότερα γὰρ τὰ Τρωϊκὰ τῶν Μηδικῶν, ὅτι πορρώτερον ἀπέχει τοῦ νῦν), τὰ δὲ [g] τῷ ἐγγυτέρω τοῦ νῦν, οἷον ἐπὶ τῶν μελλόντων· πρότερον γὰρ Νέμεα Πυθίων, ὅτι
3 ἐγγύτερον τοῦ νῦν ὡς ἀρχῇ καὶ πρώτῳ [h] χρησαμένων. Τὰ δὲ κατὰ κίνησιν· [i] τὸ γὰρ ἐγγύτερον τοῦ πρώτου κινήσαντος πρότερον, οἷον παῖς ἀνδρός· ἀρχὴ δὲ καὶ αὕτη τις ἁπλῶς. Τὰ δὲ κατὰ δύναμιν· τὸ γὰρ ὑπερέχον τῇ δυνάμει πρότερον, καὶ τὸ δυνατώτερον· τοιοῦτον δ' ἐστὶν οὗ κατὰ τὴν προαίρεσιν ἀνάγκη ἀκολουθεῖν θάτερον καὶ τὸ ὕστερον, ὥστε μὴ κινοῦντός τε ἐκείνου μὴ κινεῖσθαι καὶ κινοῦντος κινεῖσθαι· ἡ
4 δὲ προαίρεσις ἀρχή. [k] Τὰ δὲ κατὰ τάξιν· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα πρός τι ἓν ὡρισμένον διέστηκε κατὰ τὸν λόγον, οἷον παραστάτης τριτοστάτου πρότερον, [l] καὶ παρανήτη νήτης· ἔνθα μὲν γὰρ ὁ κορυφαῖος, ἔνθα δὲ ἡ μέση ἀρχή. Ταῦτα μὲν οὖν πρότερα τοῦτον λέγεται τὸν τρόπον, ἄλλον δὲ τρόπον
5 [m] τὸ τῇ γνώσει πρότερον ὡς καὶ ἁπλῶς πρότερον. Τούτων

[y] ὅσα Ab.Hb. [z] ὄντα om. T. [a] τὰ πρότερα E.T. [b] γένει om. Ab. [c] τῷ Fb. [d] τινὸς τέλος τόπου T. [e] τὸ πορρώτερον Ab. [f] πρότερον E.Ab. [g] τὸ ἐγγύτερον T, τῷ ἐγγύτερον E. [h] χρησάμενοι Ab. [i] τὸ] τὰ Ab. [k] τὸ Ab. [l] καὶ ἡ παρανήτη E.T. [m] τὸ] τῷ T.

δὲ ἄλλως τὰ κατὰ τὸν λόγον καὶ [n] τὰ κατὰ τὴν αἴσθησιν.
Κατὰ μὲν γὰρ τὸν λόγον τὰ καθόλου πρότερα, κατὰ δὲ τὴν
αἴσθησιν τὰ καθ' ἕκαστα. Καὶ κατὰ τὸν λόγον δὲ τὸ συμ-
βεβηκὸς τοῦ ὅλου πρότερον, οἷον τὸ μουσικὸν τοῦ μουσικοῦ
ἀνθρώπου· οὐ γὰρ ἔσται ὁ λόγος [o] ὅλος ἄνευ τοῦ μέρους.
Καίτοι οὐκ ἐνδέχεται μουσικὸν εἶναι μὴ ὄντος μουσικοῦ τινός. 6
Ἔτι πρότερα λέγεται τὰ τῶν προτέρων πάθη, οἷον εὐθύτης
λειότητος· τὸ μὲν γὰρ γραμμῆς [p] καθ' αὑτὴν πάθος, τὸ δ'
ἐπιφανείας. Τὰ μὲν δὴ οὕτω [q] λέγεται πρότερα καὶ ὕστερα, 7
τὰ δὲ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν, ὅσα ἐνδέχεται εἶναι ἄνευ ἄλ-
λων, ἐκεῖνα δὲ ἄνευ ἐκείνων μή· ᾗ διαιρέσει [r] ἐχρήσατο Πλά-
των. Ἐπεὶ δὲ τὸ εἶναι πολλαχῶς, πρῶτον μὲν τὸ ὑποκεί-
μενον πρότερον, διὸ ἡ οὐσία πρότερον, ἔπειτα ἄλλως τὰ
κατὰ δύναμιν καὶ κατ' ἐντελέχειαν. [s] Τὰ μὲν γὰρ κατὰ 8
δύναμιν πρότερά ἐστι, τὰ δὲ κατὰ ἐντελέχειαν, οἷον κατὰ
δύναμιν μὲν ἡ ἡμίσεια τῆς ὅλης καὶ τὸ μόριον τοῦ ὅλου καὶ ἡ
ὕλη τῆς οὐσίας, κατ' ἐντελέχειαν δ' ὕστερον· διαλυθέντος γὰρ
κατ' ἐντελέχειαν ἔσται. [t] Τρόπον [v] δή τινα πάντα τὰ [w] πρό- 9
τερον καὶ ὕστερον λεγόμενα κατὰ ταῦτα λέγεται· τὰ μὲν
γὰρ κατὰ γένεσιν ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἑτέρων εἶναι, οἷον τὸ
ὅλον τῶν μορίων, τὰ δὲ κατὰ φθοράν, οἷον τὸ μόριον τοῦ
ὅλου. Ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα.

Δύναμις λέγεται ἡ μὲν ἀρχὴ κινήσεως ἢ μεταβολῆς [x] ἡ 12
ἐν ἑτέρῳ [y] ᾗ ἕτερον, οἷον [z] ἡ οἰκοδομικὴ δύναμίς ἐστιν [a] ἣ οὐχ
ὑπάρχει ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ· ἀλλ' ἡ ἰατρικὴ δύναμις οὖσα
ὑπάρχοι ἂν ἐν τῷ ἰατρευομένῳ, ἀλλ' οὐχ ᾗ ἰατρευόμενος.
Ἡ μὲν οὖν ὅλως ἀρχὴ μεταβολῆς ἢ κινήσεως λέγεται δύνα- 2
μις ἐν ἑτέρῳ [b] ᾗ ἕτερον, ἡ δ' ὑφ' ἑτέρου [c] ᾗ ἕτερον· καθ' ἣν
γὰρ τὸ πάσχον πάσχει τι, ὁτὲ μὲν ἐὰν ὁτιοῦν [d] δυνατὸν αὐτό

[n] τὰ om. E.T. [o] ὅλος add. E.A^b.H^b. [p] πάθος καθ' αὑτήν T.
[q] πρότερα λέγεται E. [r] ἐχρῆτο E.T. [s] τὰ μὲν—ὕστερον om. A^b.F^b.
[t] τρόπον] καὶ τρόπον A^b.H^b. [v] δέ F^b. [w] πρότερα καὶ ὕστερα F^b.
[x] ἢ E.T. [y] ἢ T, ἢ ἡ E. [z] ἡ om. A^b. [a] ἢ E. [b] ᾗ] ἢ ᾗ E. [c] ᾗ]
ἢ ᾗ E.T. [d] δυνατὸν] ᾖ δυνατὸν E, ἢ δυνατὸν T, τὸ δυνατὸν A^b, δυνατὸν
δυνατὸν margo E.

φαμεν εἶναι παθεῖν, ὁτὲ δ' οὐ κατὰ πᾶν πάθος ἀλλ' [e] ἂν ἐπὶ
3 τὸ βέλτιον. Ἔτι [f] ἡ τοῦ καλῶς τοῦτ' ἐπιτελεῖν, ἢ κατὰ
προαίρεσιν· ἐνίοτε γὰρ τοὺς μόνον ἂν πορευθέντας ἢ εἰπόν-
τας, μὴ καλῶς δὲ ἢ μὴ ὡς προείλοντο, οὔ φαμεν δύνασθαι
4 λέγειν ἢ βαδίζειν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχειν. Ἔτι
ὅσαι ἕξεις καθ' ἃς ἀπαθῆ ὅλως ἢ ἀμετάβλητα ἢ μὴ ῥᾳδίως
ἐπὶ τὸ χεῖρον εὐμετακίνητα, δυνάμεις λέγονται· κλᾶται μὲν
γὰρ καὶ συντρίβεται καὶ κάμπτεται καὶ ὅλως φθείρεται οὐ
τῷ δύνασθαι, ἀλλὰ τῷ μὴ δύνασθαι [g] καὶ ἐλλείπειν τινός·
ἀπαθῆ δὲ τῶν τοιούτων [h] ἃ μόλις καὶ ἠρέμα [i] πάσχει διὰ
5 δύναμιν καὶ τὸ δύνασθαι καὶ τὸ ἔχειν πῶς. Λεγομένης δὲ
τῆς δυνάμεως τοσαυταχῶς, καὶ τὸ δυνατὸν ἕνα μὲν τρόπον
λεχθήσεται τὸ ἔχον κινήσεως ἀρχὴν ἢ μεταβολῆς (καὶ γὰρ
τὸ στατικὸν δυνατόν [k] τι ἐν ἑτέρῳ [l] ᾗ ἕτερον), ἕνα δ' ἐὰν ἔχῃ
τι αὐτοῦ ἄλλο δύναμιν τοιαύτην, ἕνα δ' ἐὰν ἔχῃ μεταβάλλειν
ἐφ' ὁτιοῦν δύναμιν, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον·
καὶ γὰρ τὸ φθειρόμενον δοκεῖ δυνατὸν εἶναι φθείρεσθαι, ἢ
οὐκ ἂν φθαρῆναι [m] εἰ ἦν ἀδύνατον· νῦν δὲ ἔχει τινὰ [n] διάθεσιν
6 καὶ αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τοῦ τοιούτου πάθους. Ὁτὲ μὲν δὴ τὸ
ἔχειν τι δοκεῖ, ὁτὲ δὲ τὸ ἐστερῆσθαι τοιοῦτον εἶναι. [o] Εἰ
δ' ἡ στέρησίς ἐστιν [p] ἕξις πως, πάντα τῷ ἔχειν ἂν εἴη τι.
[q] Ὁμωνύμως δὲ λεγόμενον τὸ ὄν, ὥστε [r] τῷ ἔχειν [s] ἕξιν τινὰ
καὶ ἀρχήν ἐστι δυνατόν, καὶ [t] τῷ ἔχειν τὴν τούτου στέρησιν,
7 [v] εἰ ἐνδέχεται ἔχειν στέρησιν. Ἕνα δὲ τῷ μὴ ἔχειν αὐτοῦ
δύναμιν ἢ ἀρχὴν [w] ἐν ἄλλῳ [x] ᾗ [y] ἄλλο φθαρτικήν. Ἔτι δὲ
ταῦτα πάντα ἢ τῷ μόνον ἂν συμβῆναι γενέσθαι ἢ μὴ γενέ-
σθαι, ἢ τῷ [z] καλῶς. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀψύχοις [a] ἔνεστιν ἡ
τοιαύτη δύναμις, οἷον ἐν τοῖς ὀργάνοις· τὴν μὲν γὰρ [b] δύ-

[e] ἐὰν A^b, ὃν T. [f] ἡ] ἢ E. [g] κἂν A^b. [h] ἂν μόγις A^b. [i] πάσχῃ A^b. [k] τι εἶναι ἐν T. [l] ᾗ] ἢ ᾗ E.T. [m] εἰ μὴ ἦν δυνατόν A^b, εἰ εἴη ἀδύνατον T. [n] διαίρεσιν T. [o] εἰ δ' ἡ] ἡ δὲ T. [p] ἕξις om. A^b. [q] ὁμωνύμως δὲ λεγόμενον τὸ ὄν E, ὁμωνύμως λέγομεν τὸ ὄν T, εἰ δὲ μὴ τῶ ἔχειν ἕξιν τινὰ καὶ ἀρχήν ἐστι δυνατὸν ὁμωνύμως A^b. [r] τῷ] τὸ T, τῶ τε A^b. [s] ἕξιν—ἔχειν om. A^b. [t] τὸ T. [v] εἰ—στέρησιν om. T. [w] ἐν om. A^b. [x] ἢ T, ἢ ᾗ E. [y] ἄλλου T. [z] καλοῖς A^b. [a] ἕν ἐστιν E.T.A^b. [b] φασι δύνασθαι A^b.

*νασθαί φασι φθέγγεσθαι λύραν, τὴν δ' οὐθέν, ἂν ᾖ μὴ εὔφω-
νος.* ˈ*Ἀδυναμία δ'* [c] *ἐστὶ στέρησις δυνάμεως καὶ τῆς τοιαύτης* 8
ἀρχῆς [d] *ἄρσις τις οἵα εἴρηται, ἢ ὅλως ἢ τῷ πεφυκότι ἔχειν, ἢ
καὶ ὅτε πέφυκεν ἤδη ἔχειν· οὐ γὰρ ὁμοίως ἂν* [e] *φαῖμεν ἀδύνα-
τον εἶναι γεννᾶν παῖδα* [f] *καὶ ἄνδρα καὶ εὐνοῦχον.* ˈ*Ἔτι δὲ
καθ'* [g] *ἑκατέραν δύναμίν ἐστιν ἀδυναμία ἀντικειμένη, τῇ τε
μόνον κινητικῇ καὶ τῇ καλῶς κινητικῇ. Καὶ ἀδύνατα* [h] *δὴ τὰ* 9
*μὲν κατὰ τὴν ἀδυναμίαν ταύτην λέγεται, τὰ δ' ἄλλον τρό-
πον, οἷον δυνατόν τε καὶ ἀδύνατον.* [i] ˈ*Ἀδύνατον μὲν οὗ τὸ
ἐναντίον ἐξ ἀνάγκης ἀληθές, οἷον τὸ τὴν διάμετρον σύμμε-
τρον εἶναι ἀδύνατον, ὅτι ψεῦδος τὸ τοιοῦτον,* [k] *οὗ τὸ ἐναντίον
οὐ μόνον ἀληθὲς ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη ἀσύμμετρον εἶναι· τὸ ἄρα
σύμμετρον οὐ μόνον ψεῦδος ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης ψεῦδος.
Τὸ δ' ἐναντίον τούτῳ, τὸ δυνατόν, ὅταν μὴ ἀναγκαῖον* [l] *ᾖ τὸ* 10
*ἐναντίον ψεῦδος εἶναι, οἷον τὸ καθῆσθαι ἄνθρωπον δυνατόν·
οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ καθῆσθαι ψεῦδος. Τὸ μὲν οὖν δυ-
νατὸν ἕνα μὲν τρόπον, ὥσ*[m]*περ εἴρηται, τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης
ψεῦδος σημαίνει, ἕνα δὲ τὸ ἀληθὲς εἶναι, ἕνα δὲ τὸ ἐνδεχόμε-
νον ἀληθὲς* [n] *εἶναι. Κατὰ μεταφορὰν δὲ ἡ ἐν* [o] *τῇ γεωμετρίᾳ* 11
λέγεται δύναμις. Ταῦτα μὲν οὖν [o] *τὰ δυνατὰ οὐ κατὰ δύνα-
μιν. Τὰ δὲ λεγόμενα κατὰ δύναμιν πάντα λέγεται πρὸς
τὴν πρώτην [μίαν]· αὕτη δ' ἐστὶν ἀρχὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ*
[p] *ᾗ ἄλλο. Τὰ γὰρ ἄλλα λέγεται δυνατὰ* [q] *τῷ τὰ μὲν ἔχειν* 12
αὐτῶν ἄλλο τι τοιαύτην δύναμιν, τὰ δὲ [r] *μὴ ἔχειν, τὰ δὲ ὡδὶ
ἔχειν.* ˈ*Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἀδύνατα.* ˈ*Ὥστε ὁ κύριος ὅρος
τῆς πρώτης δυνάμεως ἂν εἴη ἀρχὴ μεταβλητικὴ ἐν ἄλλῳ* [p] *ᾗ
ἄλλο.*

Ποσὸν λέγεται τὸ διαιρετὸν εἰς ἐνυπάρχοντα, ὧν ἑκάτε- 13
ρον ἢ ἕκαστον ἕν [s] *τι καὶ τόδε* [t] *τι πέφυκεν εἶναι. Πλῆθος*

[c] *ἐστὶ* om. T. [d] *ἄρνησίς* Hb. om. cum *τις* Ab. [e] *φαμεν* Ab, *φαίημεν* Hb : ceteri *φαῖεν*. [f] *γρ. καὶ ἄνδρα εὐνουχίαν* margo E. ita T. [g] *ἑκατέραν τὴν δύναμίν* Ab. [h] *δὲ* E.T. [i] *ἀδύνατον μὲν—ἀδύνατον* om. T. [k] *οὗ*] *καὶ οὗ* E.T. [l] *ᾖ* om. Ab. [m] *περ* om. T. [n] *εἶναι*] *ἤδη* Ab.Hb. [o] *τῇ* et mox *τὰ* om. Ab. [p] *ᾗ*] *ᾗ ᾗ* utrobique E. [q] *τὰ μὲν τῶ* T. [r] *μὴ*] *τῷ μὴ* E.T. [s] *τε* E. [t] *τι* om. Fb.Hb.

μὲν οὖν ποσόν τι ἂν ἀριθμητὸν ᾖ, μέγεθος δὲ ἂν μετρητὸν
ᾖ. Λέγεται δὲ πλῆθος μὲν τὸ διαιρετὸν δυνάμει εἰς μὴ συν-
εχῆ, μέγεθος δὲ τὸ εἰς συνεχῆ. Μεγέθους δὲ τὸ μὲν ἐφ' ἓν
συνεχὲς μῆκος, τὸ δ' ἐπὶ δύο πλάτος, τὸ δ' ἐπὶ τρία βάθος.
2 *Τούτων δὲ πλῆθος μὲν* [v] *τὸ πεπερασμένον ἀριθμός, μῆκος δὲ*
γραμμή, πλάτος δὲ ἐπιφάνεια, βάθος δὲ σῶμα. Ἔτι τὰ
μὲν λέγεται καθ' αὑτὰ ποσὰ ἄττα, τὰ δὲ κατὰ συμβεβη-
κός, οἷον ἡ μὲν γραμμὴ ποσόν τι καθ' [w] *ἑαυτό, τὸ δὲ μουσι-*
3 *κὸν κατὰ συμβεβηκός. Τῶν δὲ καθ'* [x] *αὑτὰ τὰ μὲν κατ'*
οὐσίαν ἐστίν, οἷον ἡ γραμμὴ ποσόν τι (ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τῷ
τί ἐστι λέγοντι τὸ ποσόν [y] *τι* [z] *ὑπάρχει), τὰ δὲ πάθη καὶ*
ἕξεις τῆς τοιαύτης ἐστὶν οὐσίας, οἷον τὸ πολὺ καὶ [a] *τὸ ὀλί-*
γον, [b] *καὶ μακρὸν καὶ βραχύ,* [c] *καὶ πλατὺ καὶ στενόν,* [d] *καὶ*
βαθὺ καὶ ταπεινόν, [e] *καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον, καὶ τἆλλα* [f] *τὰ*
4 *τοιαῦτα. Ἔστι δὲ καὶ τὸ μέγα καὶ* [g] *τὸ μικρόν, καὶ* [h] *τὸ*
μεῖζον [i] *καὶ ἔλαττον, καὶ καθ' αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα λεγό-*
μενα, τοῦ ποσοῦ πάθη καθ' αὑτά· [k] *μεταφέρεται* [l] *μέντοι καὶ*
5 *ἐπ' ἄλλα ταῦτα τὰ ὀνόματα. Τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς*
λεγομένων ποσῶν τὸ μὲν οὕτως [m] *λέγεται ὥσπερ ἐλέχθη ὅτι*
τὸ μουσικὸν ποσὸν καὶ τὸ λευκὸν τῷ εἶναι ποσόν [n] *τι ᾧ*
ὑπάρχουσι, τὰ δὲ ὡς κίνησις καὶ χρόνος· καὶ γὰρ ταῦτα πόσ'
ἄττα [o] *λέγεται καὶ συνεχῆ τῷ ἐκεῖνα διαιρετὰ εἶναι ὧν ἐστὶ*
[p] *ταῦτα* [q] *πάθη. Λέγω* [r] *δὲ οὐ τὸ κινούμενον ἀλλ' ὃ ἐκινήθη·*
τῷ γὰρ ποσὸν εἶναι ἐκεῖνο καὶ ἡ κίνησις ποσή, ὁ δὲ χρόνος
τῷ ταύτην.

14 *Τὸ ποιὸν λέγεται ἕνα μὲν τρόπον* [s] *ἡ διαφορὰ τῆς οὐσίας,*
οἷον ποιόν [t] *τι ἄνθρωπος ζῷον ὅτι δίπουν, ἵππος δὲ τετρά-*
πουν· καὶ κύκλος [u] *ποιόν τι σχῆμα ὅτι ἀγώνιον, ὡς τῆς δια-*

[v] *τὸ* om. H^b. [w] *αὐτό* A^b. [x] *αὐτὸ* A^b. [y] *τι* om. F^b.H^b. [z] *ἐνυπάρχει* F^b. [a] *τὸ* post *καὶ* om. A^b. [b] *καὶ τὸ μακρὸν* A^b. [c] *καὶ πλατὺ —βαρὺ* om. E. [d] *καὶ βαθὺ καὶ ταπεινόν* om. A^b.H^b. [e] *καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον* om. F^b. [f] *τὰ* om. A^b. [g] *τὸ* alterum om. T. [h] *τὸ* om. E.A^b. [i] *καὶ τὸ ἔλαττον* H^b. [k] *μεταφέρονται* A^b. [l] *μέντοιγε* H^b. [m] *λέγονται* T. [n] *τι ἐνυπάρχουσι* T. [o] *λέγονται* T. [p] *ταῦτα*] *τὰ* A^b. [q] *πάθη* om. T. [r] *δὴ* H^b. [s] *αἱ διαφοραὶ* A^b. [t] *τι*] *ποι* T. [u] *ποιοῦν* T.

φορᾶς τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν ποιότητος [v] οὔσης. Ἕνα μὲν δὴ 2
τρόπον τοῦτον λέγεται ἡ ποιότης διαφορὰ οὐσίας, ἕνα δὲ ὡς
τὰ ἀκίνητα καὶ τὰ μαθηματικά, ὥσπερ οἱ ἀριθμοὶ ποιοί
τινες, οἷον οἱ σύνθετοι καὶ μὴ μόνον ἐφ' ἓν ὄντες ἀλλ' ὧν
μίμημα τὸ ἐπίπεδον καὶ τὸ στερεόν (οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ ποσά-
κις ποσοὶ ἢ ποσάκις ποσάκις ποσοί), καὶ ὅλως ὃ παρὰ τὸ
ποσὸν ὑπάρχει ἐν τῇ οὐσίᾳ· οὐσία γὰρ ἑκάστου τὸ ἅπαξ,
οἷον τῶν ἓξ οὐχ ὃ δὶς ἢ τρὶς εἰσὶν [w] ἀλλ' ὃ ἅπαξ· ἓξ γὰρ
ἅπαξ [x] ἕξ. Ἔτι ὅσα πάθη τῶν κινουμένων οὐσιῶν, οἷον 3
θερμότης καὶ ψυχρότης, καὶ λευκότης καὶ μελανία, καὶ βαρύ-
της καὶ κουφότης, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καθ' [y] ἃ λέγονται [z] καὶ
ἀλλοιοῦσθαι τὰ σώματα μεταβαλλόντων. Ἔτι κατ' ἀρετὴν
καὶ κακίαν καὶ ὅλως τὸ κακὸν καὶ ἀγαθόν. Σχεδὸν [a] δὴ 4
κατὰ δύο τρόπους λέγοιτ' ἂν τὸ ποιόν, καὶ τούτων ἕνα τὸν
κυριώτατον· πρώτη μὲν γὰρ ποιότης ἡ τῆς οὐσίας διαφορά.
Ταύτης δέ [b] τι καὶ ἡ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ποιότης μέρος· δια-
φορὰ γάρ τις οὐσιῶν, ἀλλ' ἢ οὐ κινουμένων ἢ οὐχ ᾗ [c] κινού-
μενα. Τὰ δὲ πάθη τῶν κινουμένων ᾗ κινούμενα, καὶ [d] αἱ τῶν
κινήσεων διαφοραί. Ἀρετὴ δὲ καὶ κακία τῶν παθημάτων 5
μέρος τι· διαφορὰς γὰρ δηλοῦσι τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἐνερ-
γείας, καθ' ἃς ποιοῦσιν ἢ πάσχουσι καλῶς ἢ φαύλως τὰ [e] ἐν
κινήσει ὄντα· [f] τὸ μὲν γὰρ ὡδὶ δυνάμενον κινεῖσθαι ἢ ἐνεργεῖν
ἀγαθόν, τὸ δ' ὡδὶ καὶ ἐναντίως μοχθηρόν. Μάλιστα δὲ τὸ
ἀγαθὸν [g] καὶ κακὸν σημαίνει τὸ ποιὸν ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, καὶ
τούτων μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἔχουσι προαίρεσιν.

Πρός τι λέγεται τὰ μὲν ὡς διπλάσιον [h] πρὸς ἥμισυ καὶ 15
τριπλάσιον πρὸς τριτημόριον, καὶ [i] ὅλως πολλαπλάσιον [k] πρὸς
πολλοστημόριον καὶ ὑπερέχον [l] πρὸς ὑπερεχόμενον· τὰ δ' ὡς
[m] τὸ θερμαντικὸν πρὸς [n] τὸ θερμαντὸν καὶ [n] τὸ τμητικὸν πρὸς

[v] οὔσης om. T. [w] ἀλλ'] ἀλλ' ὁ δὶς ἢ τρὶς T. [x] ἕξ om. A^b.H^b.
[y] ἃ] ὅσα A^b. [z] καὶ om. A^b. [a] δὲ T. [b] τις T.A^b. [c] κινουμένων T.
[d] αἱ om. A^b. [e] ἐν τῇ κινήσει T. [f] τὰ—δυνάμενα T. [g] καὶ τὸ κακὸν
E.T. [h] πρὸς τὸ ἥμισυ A^b. [i] ὅλως τὸ πολλαπλάσιον H^b. [k] πρὸς τὸ
πολλοστημόριον E.H^b. [l] πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον H^b. [m] τὸ] πρὸς τὸ A^b,
om. E.T. [n] τὸ utrumque om. T.

[n]τὸ τμητόν, καὶ ὅλως τὸ ποιητικὸν πρὸς τὸ παθητικόν· τὰ δ'
ὡς τὸ μετρητὸν πρὸς τὸ μέτρον [o]καὶ ἐπιστητὸν πρὸς ἐπιστή-
2 μην καὶ αἰσθητὸν πρὸς αἴσθησιν. Λέγεται δὲ τὰ μὲν πρῶτα
κατ' ἀριθμόν, ἢ ἁπλῶς ἢ [p]ὡρισμένως πρὸς [q]αὑτοὺς ἢ πρὸς ἕν,
οἷον τὸ μὲν διπλάσιον [r]πρὸς ἓν ἀριθμὸς [s]ὡρισμένος, τὸ δὲ
πολλαπλάσιον κατ' ἀριθμὸν πρὸς ἕν, οὐχ ὡρισμένον δέ, οἷον
3 τόνδε ἢ τόνδε. Τὸ δὲ ἡμιόλιον πρὸς τὸ ὑφημιόλιον κατ' ἀρι-
θμὸν πρὸς ἀριθμὸν [t]ὡρισμένον· τὸ ἐπιμόριον πρὸς τὸ ὑπεπι-
μόριον κατὰ [v]ἀόριστον, ὥσπερ τὸ πολλαπλάσιον πρὸς τὸ ἕν.
4 Τὸ δ' ὑπερέχον πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον ὅλως ἀόριστον κατ'
ἀριθμόν· ὁ γὰρ ἀριθμὸς [w]σύμμετρος, κατὰ [x]μὴ σύμμετρον δὲ
[y]ἀριθμὸν [z]λέγεται· τὸ [a]γὰρ ὑπερέχον πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον
τοσοῦτόν τέ ἐστι [b]καὶ [c]ἔτι· τοῦτο δ' ἀόριστον· ὁπότερον
5 γὰρ ἔτυχεν ἔστιν, [d]ἢ ἴσον ἢ οὐκ ἴσον. Ταῦτά [e]τε οὖν τὰ
πρός τι [f]πάντα κατ' ἀριθμὸν λέγεται καὶ ἀριθμοῦ πάθη, καὶ
ἔτι τὸ ἴσον καὶ ὅμοιον καὶ ταὐτὸ [g]κατ' ἄλλον τρόπον· κατὰ
γὰρ τὸ ἓν λέγεται [h]πάντα. Ταὐτὰ μὲν γὰρ ὧν μία [i]ἡ
οὐσία, [k]ὅμοια δ' ὧν ἡ ποιότης μία, ἴσα δὲ ὧν τὸ ποσὸν ἕν.
Τὸ δ' ἓν τοῦ ἀριθμοῦ ἀρχὴ καὶ μέτρον, ὥστε ταῦτα [l]μὲν
πάντα πρός τι λέγεται κατ' ἀριθμὸν μέν, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ
6 τρόπον. Τὰ δὲ ποιητικὰ καὶ παθητικὰ κατὰ δύναμιν [m]ποιη-
τικὴν καὶ παθητικὴν καὶ ἐνεργείας τὰς τῶν δυνάμεων, οἷον τὸ
θερμαντικὸν πρὸς τὸ θερμαντόν, ὅτι δύναται, [n]καὶ πάλιν τὸ
θερμαῖνον πρὸς τὸ θερμαινόμενον καὶ τὸ τέμνον πρὸς τὸ
τεμνόμενον, ὡς ἐνεργοῦντα. Τῶν δὲ κατ' ἀριθμὸν οὐκ εἰσὶν
ἐνέργειαι ἀλλ' ἢ ὃν τρόπον ἐν ἑτέροις εἴρηται· αἱ δὲ κατὰ
7 [o]κίνησιν ἐνέργειαι οὐχ ὑπάρχουσιν. Τῶν δὲ κατὰ δύναμιν

[n] τὸ om. T. [o] καὶ τὸ ἐπιστητὸν T.Hb. [p] ὡρισμένον E.Ab. [q] αὐτὸν ἢ πρὸς ἔνια Hb. [r] πρὸς—πολλαπλάσιον om. T. [s] ὡρισμένος] ὡρισμένος πρὸς ἕν Ab. [t] ὡρισμένους T. [v] ἀορίστου Ab, ἀορίστους E. [w] σύμμετρον Ab. [x] μὴ om. T. [y] ἀριθμὸς οὐ Ab. [z] λέγονται E.Ab. [a] γὰρ] δὲ Ab. [b] καὶ om. Ab. [c] ἔτι] ἔτι τοῦτο T. [d] ἢ ante ἴσον om. Ab. [e] τε om. T.Hb. [f] ἅπαντα E.T. [g] κατ' om. Ab. [h] πάντα ταυτά. τὸ μὲν γὰρ ταυτὸ ὧν Ab. [i] ἡ om. Ab. [k] ὅμοια—μία post ἕν Ab. [l] μὲν add. Ab, qui ταῦτα μὲν τὰ πρός τι πάντα. [m] ποιητικήν τε καὶ T. [n] καὶ —θερμαινόμενον om. Hb. [o] δύναμιν E.

καὶ κατὰ χρόνους ἤδη λέγονται [p] πρός τι, οἷον τὸ πεποιηκὸς πρὸς τὸ πεποιημένον καὶ τὸ ποιῆσον πρὸς τὸ ποιησόμενον. Οὕτω γὰρ [q] καὶ πατὴρ υἱοῦ λέγεται πατήρ· τὸ μὲν γὰρ πεποιηκός, τὸ δὲ πεπονθός τί ἐστιν. [r] Ἔτι ἔνια κατὰ στέρησιν δυνάμεως, ὥσπερ τὸ ἀδύνατον καὶ ὅσα οὕτω λέγεται, οἷον τὸ ἀόρατον. Τὰ μὲν οὖν κατ' ἀριθμὸν καὶ δύναμιν λε- 8
γόμενα πρός τι πάντα ἐστὶ [s] πρός τι τῷ [t] ὅπερ ἐστὶν ἄλλου λέγεσθαι αὐτὸ [v] ὅ ἐστιν, ἀλλὰ μὴ [w] τῷ ἄλλο πρὸς ἐκεῖνο· τὸ δὲ μετρητὸν καὶ τὸ ἐπιστητὸν καὶ [x] τὸ διανοητὸν τῷ [y] ἄλλο [z] πρὸς αὐτὸ λέγεσθαι πρός [a] τι λέγονται. Τό τε γὰρ δια- 9
νοητὸν σημαίνει [b] ὅτι ἐστὶν αὐτοῦ διάνοια, οὐκ ἔστι δ' ἡ διάνοια πρὸς [c] τοῦτο οὗ ἐστὶ διάνοια· δὶς γὰρ ταὐτὸν εἰρημένον ἂν εἴη. Ὁμοίως δὲ καὶ τινός ἐστιν ἡ ὄψις ὄψις, οὐχ οὗ [d] ἐστὶν ὄψις· καίτοι [e] γ' ἀληθὲς τοῦτο εἰπεῖν· ἀλλὰ [f] πρὸς χρῶμα ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον. Ἐκείνως δὲ δὶς ταὐτὸν 10
λεχθήσεται, [g] ὅτι ἔστιν [h] ὄψις οὗ ἐστὶν [i] ἡ ὄψις. Τὰ μὲν οὖν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα πρός τι τὰ μὲν οὕτω λέγεται, τὰ δὲ ἂν τὰ γένη αὐτῶν ᾖ τοιαῦτα, οἷον [k] ἡ ἰατρικὴ τῶν πρός τι ὅτι τὸ γένος αὐτῆς ἡ ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι τῶν πρός τι. Ἔτι καθ' ὅσα τὰ ἔχοντα λέγεται πρός τι, [l] οἷον ἰσότης ὅτι 11
τὸ ἴσον, καὶ ὁμοιότης ὅτι τὸ ὅμοιον. Τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, [m] οἷον ἄνθρωπος πρός τι ὅτι συμβέβηκεν αὐτῷ διπλασίῳ εἶναι, τοῦτο δ' ἐστὶ τῶν πρός τι· ἢ τὸ λευκόν, [n] εἰ τῷ αὐτῷ συμβέβηκε διπλασίῳ καὶ λευκῷ εἶναι.

[o] Τέλειον λέγεται ἓν μὲν οὗ μὴ ἔστιν ἔξω τι λαβεῖν [p] μηδὲ 16
ἓν μόριον, οἷον [q] ὁ χρόνος τέλειος ἑκάστου οὗτος οὗ μὴ ἔστιν ἔξω λαβεῖν [r] χρόνον τινὰ ὃς τούτου μέρος ἐστὶ τοῦ χρόνου.

[p] πρός] τὰ πρός T. [q] καὶ ὁ πατὴρ T. [r] ἔτι δ' ἔνια Hb. [s] πρός τι ante τῷ om. T. [t] ἅπερ Hb. [v] ὅ] ὅπερ Hb. [w] τὸ T. [x] τὸ extremum om. E.T. [y] ἄλλα Hb. [z] πρὸς om. Ab. [a] τι ἃ λέγονται Ab. [b] ὅτι] ὅ T. [c] τοῦτο] τὸ E. [d] ἐστὶν ἡ ὄψις Fb.Hb. [e] γ' add. E. [f] πρὸς τὸ χρῶμα Fb. [g] ὅτι om. Ab. [h] ἡ ὄψις Hb, om. Ab. [i] ἡ om. Fb.Hb. [k] ἡ om. Ab. [l] οἷον ἡ ἰσότης Ab. [m] οἷον ὁ ἄνθρωπος Ab.Hb. [n] εἰ] ᾗ Ab. [o] τὸ τέλειον Ab. [p] μηδὲν T, μηθὲν E. [q] ὁ add. E.T. [r] χρόνον ὡς τοῦτο T.

Καὶ [s] τὸ κατ' ἀρετὴν καὶ τὸ [t] τοῦ εὖ [v] μὴ ἔχον ὑπερβολὴν
πρὸς τὸ γένος, οἷον τέλειος ἰατρὸς καὶ τέλειος αὐλητής, ὅταν
2 κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκείας ἀρετῆς μηθὲν [w] ἐλλείπωσιν. Οὕτω
δὲ μεταφέροντες καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν λέγομεν συκοφάντην τέ-
λειον καὶ κλέπτην τέλειον, ἐπειδὴ καὶ ἀγαθοὺς λέγομεν αὐτούς,
3 οἷον κλέπτην ἀγαθὸν καὶ συκοφάντην ἀγαθόν. [x] Καὶ ἡ ἀρετὴ
τελείωσίς τις· ἕκαστον γὰρ τότε [y] τέλειον καὶ οὐσία πᾶσα
[z] τότε τελεία, ὅταν κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκείας ἀρετῆς μηθὲν
ἐλλείπῃ μόριον τοῦ κατὰ φύσιν μεγέθους. Ἔτι οἷς ὑπάρχει
τὸ τέλος σπουδαῖον, ταῦτα λέγεται τέλεια· [a] κατὰ γὰρ τὸ
4 ἔχειν [b] τὸ τέλος τέλεια. Ὥστ' [c] ἐπεὶ τὸ τέλος τῶν ἐσχάτων
τί ἐστι, καὶ ἐπὶ τὰ φαῦλα μεταφέροντες λέγομεν τελείως
ἀπολωλέναι καὶ τελείως ἐφθάρθαι, ὅταν μηδὲν [d] ἐλλείπῃ τῆς
φθορᾶς καὶ τοῦ κακοῦ ἀλλ' ἐπὶ [e] τοῦ ἐσχάτου [f] ᾖ. Διὸ καὶ ἡ
τελευτὴ κατὰ μεταφορὰν λέγεται τέλος, ὅτι ἄμφω ἔσχατα.
5 Τέλος δὲ καὶ τὸ οὗ ἕνεκα ἔσχατον. Τὰ μὲν οὖν καθ' αὑτὰ
λεγόμενα τέλεια τοσαυταχῶς λέγεται, τὰ μὲν [g] τῷ κατὰ τὸ
εὖ μηθὲν ἐλλείπειν μηδ' ἔχειν ὑπερβολὴν μηδὲ ἔξω τι λαβεῖν,
τὰ δ' ὅλως κατὰ τὸ μὴ ἔχειν ὑπερβολὴν [h] ἐν ἑκάστῳ γένει
μηδ' εἶναί τι [i] ἔξω, τὰ δὲ ἄλλα ἤδη [k] κατὰ ταῦτα τῷ ἢ ποιεῖν
τι τοιοῦτον ἢ ἔχειν ἢ ἁρμόττειν [l] τούτῳ ἢ [m] ἁμῶς γέ πως
λέγεσθαι πρὸς τὰ πρώτως λεγόμενα τέλεια.

17 Πέρας λέγεται [n] τὸ ἔσχατον ἑκάστου καὶ οὗ ἔξω μηθὲν
ἔστι λαβεῖν πρώτου, [o] καὶ οὗ ἔσω πάντα πρώτου, καὶ ὃ ἂν ᾖ
εἶδος μεγέθους ἢ ἔχοντος μέγεθος, καὶ τὸ τέλος ἑκάστου.
2 [p] Τοιοῦτον δ' ἐφ' ὃ ἡ κίνησις καὶ ἡ πρᾶξις, καὶ οὐκ ἀφ' οὗ.
[q] Ὁτὲ δὲ ἄμφω καὶ [r] ἀφ' οὗ καὶ ἐφ' ὅ, καὶ τὸ οὗ ἕνεκα, καὶ
ἡ οὐσία [s] ἡ ἑκάστου, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ· τῆς γνώσεως

[s] τὸ] τὰ A^b. [t] τοῦ om. A^b.F^b. [v] μὴ ἔχοντι δ' A^b, om. T. [w] ἐλλίπωσιν A^b. [x] καὶ ἡ—τις om. A^b. [y] τέλειόν τι καὶ A^b. [z] τότε om. A^b. [a] κατὰ—τέλεια om. T. [b] τὸ post ἔχειν om. E. [c] ἐπειδὴ T. [d] ἐλλίπῃ A^b. [e] τῷ ἐσχάτῳ A^b.F^b, τῶν ἐσχάτων T. [f] ᾖ] δ' ᾖ E. [g] τῷ om. T. [h] ἐν] ἑνὶ T. [i] ἔξω—ἤδη] ἐξ ὧν τὰ ἄλλα εἴδη T. [k] καθ' αὑτὰ E.T. [l] τοιούτῳ E.T. [m] ἄλλως codices. [n] τότε A^b. [o] καὶ—πρώτου om. E.T. [p] τοῦτο F^b. [q] ὁτὲ] ὅτι T. [r] ἀφ'] ὑφ' T. [s] ἡ add. E.A^b.

γὰρ τοῦτο πέρας· εἰ δὲ τῆς γνώσεως, καὶ τοῦ πράγματος.
Ὥστε φανερὸν ὅτι ὁσαχῶς τε ἡ ἀρχὴ λέγεται, τοσαυταχῶς
καὶ τὸ πέρας, καὶ ἔτι πλεοναχῶς· ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ πέρας τι,
τὸ δὲ πέρας οὐ πᾶν ἀρχή.

Τὸ καθ' ὃ λέγεται πολλαχῶς, ἕνα μὲν τρόπον τὸ εἶδος 18
καὶ ἡ οὐσία ἑκάστου πράγματος, οἷον καθὸ ἀγαθός, αὐτὸ
ἀγαθόν, ἕνα δὲ ἐν ᾧ πρώτῳ πέφυκε γίγνεσθαι, οἷον τὸ χρῶμα
ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. Τὸ μὲν οὖν πρώτως λεγόμενον καθὸ τὸ
εἶδός ἐστι, [t] δευτέρως δὲ [v] ὡς ἡ ὕλη ἑκάστου καὶ τὸ ὑποκεί-
μενον ἑκάστῳ πρῶτον. Ὅλως [w] δὲ τὸ καθὸ ἰσαχῶς καὶ τὸ 2
αἴτιον [x] ὑπάρξει· κατὰ τί γὰρ ἐλήλυθεν [y] ἢ οὗ ἕνεκα ἐλήλυθε
λέγεται, καὶ κατὰ τί παραλελόγισται ἢ συλλελόγισται, ἢ
[z] τί τὸ αἴτιον τοῦ συλλογισμοῦ ἢ παραλογισμοῦ. Ἔτι [a] δὲ
τὸ καθὸ τὸ κατὰ θέσιν λέγεται, καθὸ ἕστηκεν ἢ καθὸ βαδί-
ζει· πάντα γὰρ ταῦτα [b] θέσιν σημαίνει καὶ τόπον. Ὥστε 3
καὶ τὸ καθ' αὑτὸ πολλαχῶς ἀνάγκη λέγεσθαι. Ἓν μὲν γὰρ
καθ' αὑτὸ τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ, οἷον ὁ Καλλίας [c] καθ' αὑτὸν
Καλλίας, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι [d] Καλλίᾳ· ἓν δὲ ὅσα ἐν τῷ τί
ἐστιν ὑπάρχει, οἷον ζῷον ὁ Καλλίας καθ' αὑτόν. Ἐν γὰρ
τῷ λόγῳ ἐνυπάρχει τὸ ζῷον· ζῷον γάρ τι ὁ Καλλίας. [e] Ἔτι 4
δὲ εἰ ἐν αὑτῷ δέδεκται πρώτῳ ἢ τῶν αὑτοῦ τινί, οἷον ἡ ἐπι-
φάνεια λευκὴ καθ' αὑτήν, καὶ [f] ζῇ ὁ ἄνθρωπος καθ' αὑτόν· ἡ
γὰρ ψυχὴ μέρος τι τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ πρώτῃ τὸ ζῆν. Ἔτι
οὗ μὴ [g] ἔστιν ἄλλο αἴτιον. Τοῦ γὰρ ἀνθρώπου πολλὰ αἴτια,
τὸ ζῷον, τὸ δίπουν· ἀλλ' ὅμως καθ' αὑτὸν ἄνθρωπος ὁ ἄν-
θρωπός ἐστιν. Ἔτι ὅσα μόνῳ ὑπάρχει καὶ ᾗ μόνον· [h] διὸ
τὸ κεχωρισμένον καθ' αὑτό.

Διάθεσις λέγεται τοῦ ἔχοντος μέρη τάξις, ἢ [i] κατὰ τόπον 19
ἢ κατὰ δύναμιν ἢ κατ' εἶδος· θέσιν γὰρ δεῖ τινὰ εἶναι, ὥσπερ
[k] καὶ τοὔνομα δηλοῖ ἡ διάθεσις.

[t] δεύτερον Ab.Hb. [v] ἡ ὕλη ὡς Ab. [w] δὲ καὶ τὸ T. [x] ὑπάρχει Fb. [y] ἢ om. Ab. [z] τί] ὅτι E.T. [a] δὲ add. E.Ab. [b] τόπον σημαίνει καὶ θέσιν Ab.Hb. [c] καθ' αὑτὸν καλλίας add. Ab. [d] καλλίαν T. [e] ἔτι] ἓν Ab. [f] ζῷον E.T. [g] ἐστι τι ἄλλο E, ἐστιν ἕν τι ἄλλο T. [h] γρ. διότι ὡρισμένον margo E. [i] κατὰ τὸν τόπον Ab. [k] καὶ om. E.Ab.Hb.

20 Ἕξις [l]δὲ λέγεται ἕνα μὲν τρόπον οἷον ἐνέργειά τις τοῦ
ἔχοντος καὶ ἐχομένου, ὥσπερ πρᾶξίς τις ἢ κίνησις· ὅταν γὰρ
τὸ μὲν ποιῇ τὸ δὲ ποιῆται, ἔστι ποίησις μεταξύ. Οὕτω καὶ
τοῦ ἔχοντος ἐσθῆτα καὶ τῆς ἐχομένης ἐσθῆτος ἔστι μεταξὺ
ἕξις. Ταύτην μὲν οὖν φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται [m]ἔχειν
ἕξιν· εἰς ἄπειρον γὰρ βαδιεῖται, εἰ τοῦ ἐχομένου ἔσται ἔχειν
2 τὴν ἕξιν. Ἄλλον δὲ τρόπον ἕξις λέγεται διάθεσις καθ' ἣν
[n]ἢ εὖ ἢ κακῶς διάκειται τὸ διακείμενον, [o]καὶ ἢ καθ' αὑτὸ ἢ
πρὸς ἄλλο, οἷον ἡ ὑγίεια ἕξις τις· διάθεσις γάρ ἐστι τοι-
αύτη. Ἔτι ἕξις λέγεται [p]ἂν ᾖ μόριον διαθέσεως [q]τοιαύτης·
διὸ καὶ ἡ τῶν μερῶν ἀρετὴ ἕξις [r]τίς ἐστιν.

21 [s]Πάθος λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ποιότης καθ' ἣν ἀλλοιοῦ-
σθαι ἐνδέχεται, οἷον τὸ λευκὸν καὶ [t]τὸ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ
πικρόν, καὶ βαρύτης καὶ κουφότης, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα·
ἕνα δὲ αἱ τούτων ἐνέργειαι καὶ ἀλλοιώσεις ἤδη. Ἔτι τούτων
μᾶλλον αἱ βλαβεραὶ ἀλλοιώσεις καὶ κινήσεις, καὶ μάλιστα αἱ
λυπηραὶ [v]βλάβαι. Ἔτι τὰ μεγέθη τῶν [w]συμφορῶν καὶ
λυπηρῶν πάθη λέγεται.

22 [x]Στέρησις λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἂν μὴ ἔχῃ τι [y]τῶν πε-
φυκότων ἔχεσθαι, κἂν μὴ αὐτὸ [z]ᾖ πεφυκὸς ἔχειν, οἷον φυτὸν
ὀμμάτων ἐστερῆσθαι λέγεται. Ἕνα δὲ ἂν πεφυκὸς ἔχειν, ἢ
αὐτὸ ἢ τὸ γένος, μὴ ἔχῃ, οἷον ἄλλως ἄνθρωπος ὁ τυφλὸς
ὄψεως ἐστέρηται καὶ ἀσπάλαξ· τὸ μὲν κατὰ [a]τὸ γένος, τὸ
2 δὲ καθ' αὑτό. Ἔτι ἂν πεφυκὸς καὶ [b]ὅτε πέφυκεν ἔχειν μὴ
ἔχῃ· ἡ γὰρ τυφλότης στέρησίς τις, τυφλὸς δ' οὐ κατὰ πᾶσαν
ἡλικίαν, ἀλλ' ἐν ᾗ πέφυκεν ἔχειν, ἂν μὴ ἔχῃ. Ὁμοίως δὲ [c]καὶ
ἐν ᾧ ἂν ᾖ [d]καὶ καθ' ὃ καὶ πρὸς ὅ, καὶ ὡς [e]ἂν μὴ ἔχῃ πεφυκός.
3 Ἔτι ἡ βιαία ἑκάστου ἀφαίρεσις στέρησις λέγεται. Καὶ
ὁσαχῶς δὲ αἱ ἀπὸ τοῦ ᾱ ἀποφάσεις λέγονται, τοσαυταχῶς

[l] δὲ om. H^b. [m] ἔχειν τὴν ἕξιν E.T. [n] ἢ add. A^b. [o] καὶ om. A^b. [p] ἐὰν A^b. [q] τοιαύτη A^b. [r] τις om. T. [s] πάθος δὲ λέγεται T. [t] τὸ post καὶ om. A^b. [v] βλαβεραί E.T. [w] συμφορῶν] ἡδέων E.A^b. [x] στέρησις μὲν λέγεται T. [y] τῶν μὴ πεφυκότων E.T. [z] ἦν E. [a] τὸ post κατὰ add. E.T.H^b. [b] ὃ T. [c] καὶ—ᾖ om. A^b. [d] καὶ ἐὰν καθ' A^b. [e] ἂν om. A^b.

καὶ αἱ στερήσεις λέγονται· ἄνισον μὲν γὰρ [f]τῷ μὴ ἔχειν [g]ἰσότητα πεφυκὸς λέγεται, ἀόρατον δὲ καὶ [f]τῷ ὅλως μὴ ἔχειν χρῶμα [h]καὶ [f]τῷ φαύλως, καὶ ἄπουν καὶ [f]τῷ μὴ ἔχειν ὅλως [i]πόδας καὶ [f]τῷ φαύλους. Ἔτι καὶ τῷ μικρὸν ἔχειν, 4
οἷον [k]τὸ ἀπύρηνον· τοῦτο δ' ἐστὶ [l]τὸ φαύλως πως ἔχειν. Ἔτι τῷ μὴ ῥᾳδίως ἢ τῷ μὴ καλῶς, οἷον τὸ ἄτμητον οὐ μόνον τῷ μὴ τέμνεσθαι ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ ῥᾳδίως [m]ἢ μὴ καλῶς. Ἔτι [n]τῷ πάντῃ μὴ [o]ἔχειν· τυφλὸς γὰρ οὐ λέγεται ὁ ἑτερόφθαλμος ἀλλ' ὁ ἐν ἀμφοῖν μὴ ἔχων ὄψιν. Διὸ οὐ πᾶς ἀγαθὸς ἢ κακός, ἢ δίκαιος ἢ ἄδικος, ἀλλὰ [p]καὶ τὸ μεταξύ.

Τὸ [q]ἔχειν λέγεται πολλαχῶς, ἕνα μὲν [r]τρόπον τὸ [s]ἄγειν 23
κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἢ κατὰ τὴν αὑτοῦ ὁρμήν, διὸ λέγεται πυρετός τε ἔχειν τὸν ἄνθρωπον καὶ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις καὶ τὴν ἐσθῆτα οἱ ἀμπεχόμενοι. Ἕνα δ' ἐν ᾧ ἄν τι ὑπάρχῃ ὡς δεκτικῷ, οἷον ὁ χαλκὸς ἔχει τὸ εἶδος τοῦ ἀνδριάντος καὶ τὴν νόσον τὸ σῶμα. Ἕνα δ' ὡς [t]τὸ περιέχον [v]τὰ περιε- 2
χόμενα· ἐν ᾧ γάρ ἐστι [w]περιεχόμενόν τι, ἔχεσθαι ὑπὸ τούτου λέγεται, οἷον τὸ ἀγγεῖον ἔχειν τὸ ὑγρόν φαμεν καὶ τὴν πόλιν ἀνθρώπους καὶ τὴν ναῦν ναύτας· οὕτω δὲ καὶ τὸ ὅλον [x]ἔχειν τὰ μέρη. Ἔτι τὸ κωλῦον κατὰ τὴν αὑτοῦ ὁρμήν τι 3
κινεῖσθαι ἢ πράττειν ἔχειν λέγεται τοῦτο [y]αὐτό, οἷον καὶ οἱ κίονες τὰ ἐπικείμενα βάρη, καὶ ὡς οἱ ποιηταὶ τὸν [z]Ἄτλαντα ποιοῦσι τὸν οὐρανὸν ἔχειν ὡς [a]συμπεσόντ' ἂν ἐπὶ τὴν γῆν, ὥσπερ [b]καὶ τῶν φυσιολόγων τινές [c]φασιν. Τοῦτον δὲ τὸν 4
τρόπον καὶ τὸ [d]συνέχον [e]λέγεται ἃ συνέχει ἔχειν, ὡς δια-

[f] τῷ] τὸ A[b].H[b]. [g] ἰσότητα om. A[b]. [h] καὶ τὸ φαύλως T, om. A[b].F[b]. [i] πόδα T. [k] τὸν T. [l] τῷ T. [m] ἢ] ἢ τῷ E.T. [n] τὸ E.T.A[b].F[b]. [o] ἔχον H[b]. [p] καὶ τὸ om. A[b]. [q] ἔχειν δὲ λέγεται H[b]. [r] τρόπον om. E.T.H[b]. [s] ἄγον A[b]. [t] τὰ περιέχοντα A[b].F[b]. [v] τὰ] καὶ A[b]. [w] περιεχόμενόν] περιέχον A[b].F[b]. [x] ἔχει E.T. [y] αὐτό] ταῦτα A[b]. [z] ποιοῦσιν ἄτλαντα A[b].H[b]. [a] συμπεσὸν T. [b] καὶ add. A[b].F[b]. [c] post φασιν A[b]. ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης. [d] συνέχειν T.H[b]. [e] λέγεται—ἔχειν] ἔχειν λέγεται A[b].H[b].

χωρισθέντα ἂν κατὰ τὴν αὑτοῦ ὁρμὴν ἕκαστον. Καὶ τὸ ἔν τινι δὲ εἶναι [f] ὁμοιοτρόπως λέγεται καὶ ἑπομένως τῷ ἔχειν.

24 Τὸ ἔκ τινος εἶναι λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἐξ οὗ ἐστὶν ὡς ὕλης, καὶ τοῦτο διχῶς, ἢ κατὰ τὸ πρῶτον γένος ἢ κατὰ τὸ ὕστατον εἶδος, οἷον ἔστι μὲν ὡς ἅπαντα τὰ τηκτὰ ἐξ ὕδα-
2 τος, ἔστι δ' [g] ὡς ἐκ χαλκοῦ ὁ ἀνδριάς. Ἕνα δ' [h] ὡς ἐκ [i] τῆς πρώτης κινησάσης ἀρχῆς, [k] οἷον ἐκ τίνος ἡ μάχη; Ἐκ λοιδορίας, ὅτι [l] αὕτη ἀρχὴ τῆς μάχης. Ἕνα δ' ἐκ τοῦ συνθέτου ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς, ὥσπερ ἐκ τοῦ ὅλου τὰ μέρη καὶ ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὸ ἔπος καὶ ἐκ τῆς οἰκίας οἱ λίθοι· τέλος μὲν
3 γάρ ἐστιν ἡ μορφή, τέλειον δὲ τὸ ἔχον τέλος. Τὰ δὲ ὡς ἐκ τοῦ μέρους τὸ εἶδος, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ δίποδος καὶ ἡ συλλαβὴ ἐκ τοῦ στοιχείου (ἄλλως γὰρ τοῦτο), καὶ ὁ ἀνδριὰς ἐκ [m] τοῦ χαλκοῦ· ἐκ τῆς αἰσθητῆς γὰρ ὕλης ἡ [n] συν-
4 θέτη οὐσία. Ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ἐκ τῆς τοῦ εἴδους ὕλης. Τὰ μὲν οὖν οὕτω λέγεται, τὰ δ' ἐὰν κατὰ μέρος τι τούτων τις ὑπάρχῃ τῶν τρόπων, οἷον ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸ τέκνον καὶ ἐκ γῆς τὰ φυτά, ὅτι ἔκ τινος μέρους αὐτῶν. Ἕνα δὲ μεθ' ὃ τῷ χρόνῳ, οἷον ἐξ ἡμέρας νὺξ καὶ ἐξ [o] εὐδίας χειμών, ὅτι
5 τοῦτο μετὰ τοῦτο. Τούτων δὲ τὰ μὲν τῷ ἔχειν μεταβολὴν εἰς ἄλληλα οὕτω λέγεται, ὥσπερ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα, τὰ δὲ τῷ κατὰ τὸν χρόνον [p] ἐφεξῆς μόνον, οἷον ἐξ ἰσημερίας ἐγένετο ὁ πλοῦς, ὅτι μετ' ἰσημερίαν ἐγένετο, καὶ ἐκ Διονυσίων Θαργήλια, ὅτι μετὰ [q] τὰ Διονύσια.

25 Μέρος λέγεται ἕνα μὲν τρόπον εἰς ὃ [r] διαιρεθείη ἂν τὸ ποσὸν ὁπωσοῦν· ἀεὶ γὰρ τὸ ἀφαιρούμενον τοῦ ποσοῦ ᾗ ποσὸν μέρος λέγεται ἐκείνου, οἷον τῶν τριῶν τὰ δύο μέρος λέγεταί πως. Ἄλλον δὲ τρόπον τὰ καταμετροῦντα τῶν τοιούτων μόνον· διὸ τὰ δύο τῶν τριῶν ἔστι μὲν ὡς λέγεται μέρος,

[f] ὁμοτρόπως E.T. [g] ὥστ' A^b. [h] ὡς om. E.T. [i] τοῦ πρώτου κινήσαντος, omisso ἀρχῆς, A^b.F^b. [k] οἷον ἐκ τῆς λοιδορίας ἡ μάχη, ὅτι A^b.F^b. [l] αὐτὴ T.A^b. [m] τοῦ om. A^b.F^b. [n] σύνθετος T. [o] εὐδείας A^b.H^b. [p] ἐφεξῆς μόνον om. T. [q] τὰ om. A^b. [r] διαιρεθῇ H^b.

ἔστι δ' ὡς οὔ. Ἔτι εἰς ἃ τὸ εἶδος [s] διαιρεθείη ἂν ἄνευ τοῦ 2
ποσοῦ, καὶ ταῦτα μόρια λέγεται τούτου· διὸ τὰ εἴδη τοῦ
γένους φασὶν εἶναι μόρια. Ἔτι εἰς ἃ διαιρεῖταί [t] τι, ἢ ἐξ ὧν
σύγκειται τὸ ὅλον ἢ τὸ εἶδος ἢ τὸ ἔχον τὸ εἶδος, οἷον τῆς
σφαίρας τῆς χαλκῆς [v] ἢ τοῦ κύβου τοῦ χαλκοῦ καὶ ὁ χαλκὸς
μέρος· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ὕλη ἐν ᾗ τὸ εἶδος. Καὶ ἡ γωνία 3
μέρος. Ἔτι τὰ ἐν τῷ λόγῳ τῷ δηλοῦντι ἕκαστον, καὶ ταῦτα
μόρια τοῦ ὅλου· διὸ τὸ γένος τοῦ εἴδους καὶ μέρος λέγεται,
ἄλλως δὲ τὸ εἶδος τοῦ γένους μέρος.

Ὅλον λέγεται οὗ τε μηθὲν ἄπεστι μέρος ἐξ ὧν λέγεται 26
ὅλον φύσει, καὶ τὸ περιέχον [w] τὰ περιεχόμενα ὥστε ἕν τι
εἶναι ἐκεῖνα. Τοῦτο δὲ διχῶς· ἢ γὰρ ὡς ἕκαστον ἕν, ἢ ὡς
ἐκ τούτων τὸ ἕν. Τὸ μὲν γὰρ καθόλου καὶ [x] τὸ ὅλως λεγό- 2
μενον ὡς ὅλον τι ὄν, οὕτως ἐστὶ καθόλου ὡς πολλὰ περιέχον
[y] τῷ κατηγορεῖσθαι καθ' ἑκάστου καὶ ἓν ἅπαντα εἶναι ὡς
ἕκαστον, οἷον ἄνθρωπον, ἵππον, θεόν, [z] ὅτι ἅπαντα ζῷα. Τὸ
δὲ συνεχὲς καὶ πεπερασμένον, ὅταν ἕν τι ἐκ πλειόνων ᾖ ἐνυ-
παρχόντων, μάλιστα μὲν δυνάμει, εἰ δὲ [a] μή, [b] ἐνεργείᾳ. Τού- 3
των δ' αὐτῶν μᾶλλον τὰ φύσει ἢ τέχνῃ τοιαῦτα, ὥσπερ καὶ
ἐπὶ τοῦ ἑνὸς [c] λέγομεν ὡς οὔσης τῆς [d] ὁλότητος ἑνότητός
τινος. Ἔτι τοῦ ποσοῦ [e] ἔχοντος ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ ἔσχα-
τον, ὅσων μὲν μὴ [f] ποιεῖ ἡ θέσις διαφοράν, πᾶν λέγεται,
ὅσων δὲ ποιεῖ, ὅλον· ὅσα δὲ ἄμφω ἐνδέχεται, καὶ ὅλα καὶ
[g] πάντα. Ἔστι δὲ ταῦτα ὅσων ἡ μὲν φύσις ἡ αὐτὴ μένει τῇ 4
μεταθέσει, ἡ δὲ μορφὴ οὔ, οἷον κηρὸς καὶ ἱμάτιον· καὶ [h] γὰρ
ὅλον καὶ πᾶν λέγεται· ἔχει γὰρ ἄμφω. Ὕδωρ δὲ καὶ ὅσα
ὑγρὰ καὶ ἀριθμὸς πᾶν μὲν λέγεται, [i] ὅλος δ' ἀριθμὸς [k] καὶ
ὅλον ὕδωρ οὐ λέγεται, ἂν [l] μὴ μεταφορᾷ. Πάντα δὲ λέ-
γεται, ἐφ' [m] οἷς τὸ πᾶν ὡς ἐφ' ἑνί, ἐπὶ [n] τούτοις πάντα

[s] διαιρεθῇ A[b]. [t] τι om. A[b]. [v] ἢ ὁ τοῦ A[b]. [w] τὰ] ἓν καὶ τὰ A[b]. [x] τὸ ὅλως] ὅλον A[b]. [y] τῷ] τὸ T. [z] διότι A[b].H[b]. [a] μή] μὴ καὶ T. [b] ἐντελεχείᾳ A[b]. [c] ἐλέγομεν A[b]. [d] ἑνότητος ὁλότητός T. [e] ἔχοντος δὲ ἀρχὴν A[b]. [f] ποιεῖ ἡ] ποιῇ ἡ E. [g] πᾶν E.T. [h] γὰρ om. T. [i] ὅλος δὲ] ὁ δὲ πᾶς ὅλος A[b]. [k] καὶ] ἢ A[b]. [l] μὴ κατὰ μεταφοράν A[b]. [m] ὅσοις A[b]. [n] τούτοις τὰ πάντα A[b].

ὡς ἐπὶ διῃρημένοις· πᾶς οὗτος ὁ ἀριθμός, πᾶσαι αὗται αἱ
μονάδες.

27 Κολοβὸν δὲ λέγεται τῶν ποσῶν οὐ τὸ τυχόν, ἀλλὰ μερι-
στόν [o] τε [p] δεῖ αὐτὸ εἶναι καὶ ὅλον. Τά τε γὰρ δύο οὐ κο-
λοβὰ θατέρου [q] ἀφαιρουμένου ἑνός (οὐ γὰρ ἴσον τὸ κολό-
βωμα καὶ τὸ [r] λοιπὸν οὐδέποτ' ἐστίν), οὐδ' [s] ὅλως ἀριθμὸς
οὐδείς· καὶ γὰρ τὴν οὐσίαν δεῖ μένειν· εἰ κύλιξ κολοβός, [t] ἔτι
2 εἶναι κύλικα· ὁ δ' ἀριθμὸς οὐκέτι ὁ αὐτός. Πρὸς δὲ τούτοις
κἂν [v] ἀνομοιομερῆ ᾖ, οὐδὲ ταῦτα πάντα· [w] ὁ γὰρ ἀριθμὸς
ἔστιν [x] ὃς καὶ ἀνόμοια ἔχει μέρη, οἷον δυάδα, τριάδα. Ἀλλ'
ὅλως [y] ὅσων μὴ ποιεῖ ἡ θέσις διαφορὰν [z] οὐθὲν κολοβόν, οἷον
ὕδωρ ἢ πῦρ, ἀλλὰ δεῖ τοιαῦτα εἶναι ἃ κατὰ τὴν οὐσίαν θέσιν
3 ἔχει. Ἔτι συνεχῆ· ἡ γὰρ ἁρμονία ἐξ [a] ἀνομοιομερῶν μὲν
καὶ θέσιν ἔχει, κολοβὸς δὲ οὐ γίνεται. Πρὸς δὲ τούτοις οὐδ'
ὅσα [b] ὅλα, οὐδὲ ταῦτα ὁτουοῦν μορίου στερήσει κολοβά. Οὐ
γὰρ [c] δεῖ οὔτε τὰ κύρια τῆς οὐσίας οὔτε τὰ [d] ὁπουοῦν ὄντα·
οἷον [e] ἂν τρυπηθῇ ἡ κύλιξ, οὐ κολοβός, ἀλλ' ἂν τὸ οὖς ἢ
4 ἀκρωτήριόν τι. Καὶ ὁ ἄνθρωπος [f] οὐκ ἐὰν σάρκα ἢ τὸν
σπλῆνα, ἀλλ' ἐὰν [g] ἀκρωτήριον, καὶ τοῦτο [h] οὐ πᾶν ἀλλ' ὃ
μὴ [i] ἔχει γένεσιν ἀφαιρεθὲν ὅλον. Διὰ τοῦτο οἱ φαλακροὶ
οὐ κολοβοί.

28 Γένος λέγεται τὸ [k] μὲν ἐὰν [l] ᾖ ἡ γένεσις συνεχὴς τῶν τὸ
εἶδος ἐχόντων τὸ αὐτό, οἷον λέγεται ἕως ἂν ἀνθρώπων γένος
ᾖ, [m] ὅτι ἕως ἂν [n] ᾖ, ἡ γένεσις [o] συνεχὴς αὐτῶν. Τὸ δὲ ἀφ' οὗ
ἂν ὦσι πρώτου κινήσαντος εἰς τὸ εἶναι· οὕτω γὰρ [p] λέγονται
Ἕλληνες τὸ γένος οἱ δ' Ἴωνες, [q] τῷ οἱ μὲν ἀπὸ Ἕλληνος οἱ
2 δὲ ἀπὸ Ἴωνος εἶναι πρώτου γεννήσαντος. Καὶ μᾶλλον οἱ
ἀπὸ τοῦ γεννήσαντος ἢ τῆς ὕλης· λέγονται γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ

[o] τε om. T. [p] δεῖ αὐτὸ om. A^b. [q] ἀφῃρημένου E. [r] λεῖπον F^b. [s] ὅλος A^b. [t] ἔτι] ἔτι δεῖ E.T. [v] ὁμοιομερῆ A^b. [w] ὁ] οὐδὲ T. [x] ὡς T.A^b. [y] ὅσων] ὧν E.T. [z] οὐδὲ T. [a] ἀνομοίων A^b. [b] ὅλα] ἄλλα H^b. [c] δεῖ] δὴ A^b. [d] ὁπωσοῦν T. [e] ἐὰν A^b. [f] οὐκ ἐὰν] οὐκ ἂν A^b. [g] ἀκρωτήριόν τι καὶ A^b. [h] οὔτ' ἂν A^b. [i] ἔχῃ E.A^b. [k] μὲν] μὲν ἓν A^b. [l] ᾖ om. A^b.H^b. [m] ὅτι ἕως] ὁτιοῦν A^b. [n] ᾖ om. A^b. [o] αὐτῶν συνεχής A^b. [p] λέγονται οἱ μὲν ἕλληνες A^b. [q] τῷ] τὸ T.

θήλεος τὸ γένος, οἷον [r]οἱ ἀπὸ Πύρρας. Ἔτι [s]δὲ ὡς τὸ ἐπί-
πεδον τῶν σχημάτων [t]γένος τῶν ἐπιπέδων καὶ τὸ στερεὸν
τῶν στερεῶν· ἕκαστον γὰρ τῶν σχημάτων τὸ μὲν ἐπίπεδον
τοιονδί, τὸ δὲ στερεόν ἐστι τοιονδί· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑποκεί-
μενον ταῖς διαφοραῖς. Ἔτι ὡς ἐν τοῖς λόγοις τὸ πρῶτον 3
ἐνυπάρχον, [v]ὃ λέγεται ἐν τῷ τί ἐστι τοῦτο γένος, οὗ δια-
φοραὶ λέγονται αἱ ποιότητες. Τὸ μὲν οὖν γένος τοσαυ-
ταχῶς λέγεται, τὸ μὲν κατὰ γένεσιν συνεχῆ τοῦ αὐτοῦ
εἴδους, τὸ δὲ κατὰ [w]τὸ πρῶτον κινῆσαν ὁμοειδές, τὸ δ' ὡς
ὕλη· οὗ γὰρ ἡ διαφορὰ καὶ ἡ ποιότης ἐστί, τοῦτ' ἐστὶ τὸ
ὑποκείμενον, ὃ λέγομεν ὕλην. Ἕτερα δὲ τῷ γένει λέγεται 4
[x]ὧν ἕτερον τὸ πρῶτον ὑποκείμενον καὶ μὴ ἀναλύεται θάτερον
εἰς θάτερον μηδ' ἄμφω εἰς ταὐτόν, οἷον τὸ εἶδος καὶ ἡ ὕλη ἕτε-
ρον τῷ γένει, καὶ ὅσα καθ' ἕτερον σχῆμα κατηγορίας τοῦ
ὄντος λέγεται· τὰ μὲν γὰρ τί ἐστι σημαίνει τῶν ὄντων, τὰ δὲ
ποιόν τι, τὰ δ' ὡς διῄρηται πρότερον· οὐδὲ γὰρ ταῦτα ἀνα-
λύεται οὔτ' εἰς ἄλληλα οὔτ' εἰς ἕν τι.

Τὸ ψεῦδος λέγεται [y]ἄλλον μὲν τρόπον ὡς πρᾶγμα [z]ψεῦ- 29
δος, καὶ τούτου τὸ μὲν τῷ μὴ συγκεῖσθαι ἢ ἀδύνατον εἶναι
συντεθῆναι, ὥσπερ λέγεται τὸ τὴν διάμετρον εἶναι σύμμε-
τρον ἢ τὸ σὲ καθῆσθαι· τούτων γὰρ ψεῦδος τὸ μὲν ἀεί, τὸ
δὲ ποτέ· οὕτω γὰρ οὐκ ὄντα ταῦτα. Τὰ δὲ ὅσα ἐστὶ μὲν 2
ὄντα, πέφυκε μέντοι φαίνεσθαι ἢ μὴ οἷά ἐστιν ἢ ἃ μή ἐστιν,
οἷον ἡ σκιαγραφία [a]καὶ τὰ ἐνύπνια· ταῦτα γὰρ ἔστι μέν τι,
ἀλλ' οὐχ ὧν ἐμποιεῖ τὴν φαντασίαν. Πράγματα μὲν οὖν
ψευδῆ οὕτω λέγεται, ἢ τῷ μὴ εἶναι αὐτά, ἢ τῷ τὴν ἀπ'
αὐτῶν φαντασίαν μὴ [b]ὄντος εἶναι. Λόγος δὲ ψευδὴς ὁ τῶν 3
μὴ ὄντων ᾗ ψευδής. Διὸ πᾶς λόγος ψευδὴς ἑτέρου ἢ οὗ
ἐστὶν ἀληθής, οἷον ὁ τοῦ κύκλου ψευδὴς τριγώνου. Ἑκάστου
δὲ λόγος ἔστι μὲν ὡς εἷς ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι, ἔστι δ' ὡς [c]πολ-

[r] οἱ add. A[b]. [s] δὲ om. A[b]. [t] γένος] τὸ γένος E. [v] ὃ om. A[b].
[w] τὸ post κατὰ om. E. [x] ὧν τε ἕτερον E. [y] ἄλλον] ἕνα H[b].
[z] ψευδές T. [a] καὶ τα ἐνύπνια] τὴν φαντασίαν T. [b] ὄντως T. [c] οἱ
πολλοὶ T.

λοί, ἐπεὶ ταὐτό πως αὐτὸ καὶ αὐτὸ πεπονθός, οἷον Σωκράτης
4 [d] καὶ Σωκράτης μουσικός. Ὁ δὲ ψευδὴς λόγος οὐθενός ἐστιν
ἁπλῶς λόγος. Διὸ Ἀντισθένης ᾤετο [e] εὐήθως μηθὲν ἀξιῶν
λέγεσθαι πλὴν τῷ οἰκείῳ λόγῳ ἓν ἐφ' ἑνός· ἐξ ὧν συνέ-
βαινε μὴ εἶναι ἀντιλέγειν, σχεδὸν δὲ μηδὲ ψεύδεσθαι. Ἔστι
δ' ἕκαστον λέγειν οὐ μόνον τῷ [f] αὐτοῦ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ
ἑτέρου, ψευδῶς μὲν καὶ παντελῶς, ἔστι [g] δ' ὡς καὶ ἀληθῶς,
5 ὥσπερ τὰ ὀκτὼ διπλάσια τῷ τῆς δυάδος λόγῳ. Τὰ μὲν οὖν
οὕτω λέγεται ψευδῆ, ἄνθρωπος [h] δὲ ψευδὴς ὁ εὐχερὴς καὶ
προαιρετικὸς τῶν τοιούτων λόγων, [i] μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ
δι' [k] αὐτό, καὶ [l] ὁ ἄλλοις ἐμποιητικὸς τῶν τοιούτων λόγων,
ὥσπερ [m] καὶ τὰ πράγματά φαμεν ψευδῆ εἶναι, ὅσα ἐμποιεῖ
[n] φαντασίαν ψευδῆ. Διὸ [o] ὁ ἐν τῷ Ἱππίᾳ λόγος παρα-
6 κρούεται ὡς ὁ αὐτὸς ψευδὴς καὶ ἀληθής. Τὸν δυνάμενον γὰρ
ψεύσασθαι λαμβάνει ψευδῆ, οὗτος δ' ὁ εἰδὼς καὶ ὁ φρόνιμος·
ἔτι τὸν [p] ἑκόντα [q] φαῦλον βελτίω. Τοῦτο δὲ ψεῦδος λαμ-
βάνει διὰ τῆς ἐπαγωγῆς (ὁ γὰρ ἑκὼν χωλαίνων τοῦ ἄκοντος
κρείττων), [r] τὸ χωλαίνειν τὸ μιμεῖσθαι λέγων, ἐπεὶ [s] εἴγε χω-
λὸς ἑκών, χείρων ἴσως, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἤθους, καὶ [t] οὗτος.

30 Συμβεβηκὸς λέγεται ὃ ὑπάρχει μέν τινι καὶ ἀληθὲς εἰπεῖν,
οὐ [v] μέντοι οὔτ' ἐξ ἀνάγκης [w] οὔτ' ἐπὶ τὸ πολύ, οἷον εἴ τις
ὀρύττων φυτῷ βόθρον εὗρε θησαυρόν. Τοῦτο τοίνυν συμ-
βεβηκὸς τῷ ὀρύττοντι τὸν βόθρον, τὸ εὑρεῖν θησαυρόν· οὔτε
γὰρ ἐξ ἀνάγκης τοῦτο ἐκ τούτου ἢ μετὰ τοῦτο, οὔθ' ὡς ἐπὶ
2 τὸ πολὺ ἄν τις φυτεύῃ θησαυρὸν εὑρίσκει. Καὶ μουσικός
[x] γ' ἄν τις εἴη λευκός· ἀλλ' ἐπεὶ [y] οὔτε ἐξ ἀνάγκης οὔθ' ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτο γίνεται, συμβεβηκὸς αὐτὸ λέγομεν. Ὥστ'
ἐπεὶ ἔστιν ὑπάρχον [z] τι καὶ τινί, καὶ ἔνια τούτων καὶ πoῦ καὶ
ποτέ, ὅ τι ἂν ὑπάρχῃ μέν, ἀλλὰ μὴ διότι τοδὶ ἦν ἢ νῦν ἢ ἐν-

[d] καὶ Σωκράτης om. A^b. [e] ἀνοήτως H^b. [f] αὐτῷ T. [g] δ' οὖν ὡς T. [h] δὲ om. E. [i] μὴ] οὐ A^b. [k] αὐτό E, αὐτά A^b. [l] ὁ om. T. [m] φαμὲν καὶ πράγματα E.T. [n] ψευδῆ φαντασίαν A^b. [o] ὁ codicibus deest. [p] ἑκόντα] εἰδότα A^b. [q] τὰ φαῦλα E.T.A^b. [r] τὸ prius om. A^b. [s] εἷς γε χ. T. [t] οὕτως A^b, τοῦτο E.T. [v] μέντοιγε T. [w] οὔτε δὲ ἐπὶ A^b. [x] γ'] δὲ A^b. [y] οὐκ—οὐδ' A^b. [z] τι om. A^b.

ταῦθα, συμβεβηκὸς ἔσται. Οὐδὲ δὴ αἴτιον ὡρισμένον οὐθὲν 3
τοῦ συμβεβηκότος [a] ἀλλὰ τὸ τυχόν· τοῦτο δ' ἀόριστον.
Συνέβη [b] τῳ εἰς Αἴγιναν ἐλθεῖν, εἰ μὴ διὰ τοῦτο ἀφίκετο
ὅπως ἐκεῖ ἔλθῃ, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος ἐξωσθεὶς [c] ἢ ὑπὸ λῃστῶν
ληφθείς. [d] Γέγονε μὲν [e] δὴ [f] καὶ [g] ἔστι τὸ συμβεβηκός, ἀλλ' 4
οὐχ ᾗ αὐτὸ ἀλλ' ᾗ ἕτερον· ὁ γὰρ χειμὼν [h] αἴτιος τοῦ μὴ
[i] ὅπου ἔπλει ἐλθεῖν, τοῦτο δ' [k] ἦν Αἴγινα. Λέγεται δὲ καὶ
ἄλλως συμβεβηκός, οἷον ὅσα ὑπάρχει [l] ἑκάστῳ καθ' αὑτὸ [m] μὴ
ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄντα, [n] οἷον τῷ τριγώνῳ τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν. Καὶ
ταῦτα μὲν ἐνδέχεται ἀΐδια εἶναι, ἐκείνων δὲ οὐθέν. Λόγος δὲ
τούτου ἐν ἑτέροις.

Ε.

Αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἴτια ζητεῖται τῶν ὄντων, δῆλον [o] δὲ ὅτι
ᾗ ὄντα. Ἔστι γάρ τι αἴτιον [p] ὑγιείας καὶ εὐεξίας, καὶ τῶν
μαθηματικῶν εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ στοιχεῖα καὶ αἴτια, καὶ ὅλως
δὲ πᾶσα ἐπιστήμη διανοητικὴ ἢ μετέχουσά τι διανοίας περὶ
αἰτίας καὶ ἀρχάς ἐστιν ἢ ἀκριβεστέρας ἢ ἁπλουστέρας. Ἀλλὰ 2
πᾶσαι αὗται περὶ [q] ἕν τι καὶ γένος τι περιγραψάμεναι περὶ
τούτου πραγματεύονται, ἀλλ' οὐχὶ περὶ ὄντος ἁπλῶς οὐδὲ ᾗ
ὄν, οὐδὲ τοῦ τί ἐστιν οὐθένα λόγον ποιοῦνται· ἀλλ' ἐκ τού-
του αἱ μὲν αἰσθήσει ποιήσασαι αὐτὸ δῆλον, αἱ δ' ὑπόθεσιν
λαβοῦσαι τὸ τί ἐστιν, οὕτω τὰ καθ' αὑτὰ ὑπάρχοντα τῷ
γένει περὶ ὅ εἰσιν ἀποδεικνύουσιν ἢ ἀναγκαιότερον ἢ μαλα-
κώτερον. Διόπερ φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις οὐσίας 3
οὐδὲ τοῦ τί ἐστιν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπαγωγῆς, ἀλλά τις ἄλλος
τρόπος τῆς δηλώσεως. Ὁμοίως δὲ οὐδ' εἰ ἔστιν ἢ μή ἐστι
τὸ γένος περὶ ὃ πραγματεύονται οὐθὲν λέγουσι, διὰ τὸ [r] τῆς
αὐτῆς εἶναι διανοίας τό [s] τε τί ἐστι δῆλον ποιεῖν [t] καὶ εἰ [v] ἔστιν.
Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη τυγχάνει οὖσα περὶ γένος 4

[a] ἀλλὰ om. E. [b] τῳ] τὸ E.A^b. [c] ἢ ὑπὸ λ. ληφθείς om. F^b.H^b. [d] γεγονὼς T. [e] δὴ om. T. [f] καὶ] ἢ A^b. [g] ἔστι] ἐπὶ T. [h] αἴτιος om. T. [i] ὅπου] οὗ A^b. [k] ἦν] εἶναι A^b. [l] ἑκάστῳ om. T. [m] μὴ] καὶ μὴ T. [n] οἷον] ὥσπερ A^b. [o] δὴ A^b, γὰρ H^b. [p] ὑγείας E. [q] ὂν A^b. [r] τῆς τοιαύτης T. [s] τε om. A^b. [t] καὶ τὸ εἰ F^b. [v] ἔστιν] ἔστι τοῦτο E.T.

τι τοῦ ὄντος (περὶ γὰρ τὴν τοιαύτην ἐστὶν οὐσίαν ἐν ᾗ ἡ
ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ στάσεως ἐν [w] αὐτῇ), δῆλον ὅτι οὔτε
5 πρακτική ἐστιν οὔτε ποιητική. Τῶν μὲν γὰρ ποιητικῶν [x] ἐν
τῷ ποιοῦντι ἡ ἀρχὴ ἢ νοῦς ἢ τέχνη ἢ δύναμίς τις, τῶν δὲ
[y] πρακτικῶν ἐν τῷ πράττοντι ἡ προαίρεσις· τὸ αὐτὸ [z] γὰρ
τὸ πρακτὸν καὶ [a] τὸ προαιρετόν. Ὥστε [b] εἰ πᾶσα διάνοια
ἢ πρακτικὴ ἢ ποιητικὴ ἢ θεωρητική, ἡ [c] φυσικὴ θεωρητική τις
ἂν εἴη, ἀλλὰ θεωρητικὴ περὶ [d] τοιοῦτον ὂν ὅ ἐστι δυνατὸν κι-
νεῖσθαι, καὶ περὶ οὐσίαν τὴν κατὰ τὸν λόγον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
6 [e] οὐ χωριστὴν μόνον. Δεῖ δὲ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸν λόγον
πῶς ἐστὶ μὴ λανθάνειν, ὡς ἄνευ γε τούτου τὸ ζητεῖν [f] μηθέν
[g] ἐστι ποιεῖν. [h] Τῶν δ' ὁριζομένων [i] καὶ τῶν τί ἐστι τὰ μὲν
[k] οὕτως ὑπάρχει ὡς τὸ σιμόν, τὰ δ' ὡς τὸ κοῖλον. Διαφέρει
δὲ ταῦτα ὅτι τὸ μὲν σιμὸν συνειλημμένον ἐστὶ μετὰ τῆς
ὕλης· ἔστι γὰρ τὸ [l] μὲν σιμὸν κοίλη ῥίς, ἡ δὲ κοιλότης ἄνευ
7 ὕλης αἰσθητῆς. Εἰ [m] δὴ πάντα τὰ φυσικὰ ὁμοίως τῷ σιμῷ
λέγονται, οἷον ῥίς, ὀφθαλμός, πρόσωπον, σάρξ, [n] ὀστοῦν,
ὅλως ζῷον, φύλλον, ῥίζα, φλοιός, ὅλως φυτόν ([o] οὐθενὸς γὰρ
ἄνευ κινήσεως ὁ λόγος αὐτῶν, ἀλλ' [p] ἀεὶ ἔχει ὕλην), [p] δῆλον
πῶς δεῖ ἐν τοῖς φυσικοῖς τὸ τί ἐστι ζητεῖν καὶ ὁρίζεσθαι, καὶ
διότι καὶ περὶ ψυχῆς ἐνίας θεωρῆσαι τοῦ φυσικοῦ, ὅση μὴ
8 ἄνευ τῆς ὕλης ἐστίν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ φυσικὴ θεωρητική [q] τίς
ἐστι, [r] φανερὸν ἐκ τούτων. Ἀλλ' ἔστι καὶ ἡ μαθηματικὴ
θεωρητική. Ἀλλ' εἰ ἀκινήτων καὶ χωριστῶν [s] ἐστί, [t] νῦν ἄδη-
λον· ὅτι [v] μέντοι ἔνια μαθήματα ᾗ ἀκίνητα καὶ ᾗ χωριστὰ
θεωρεῖ, δῆλον. Εἰ δέ [w] τί ἐστιν [x] ἀΐδιον καὶ ἀκίνητον καὶ
9 χωριστόν, φανερὸν ὅτι θεωρητικῆς τὸ γνῶναι. Οὐ μέντοι

[w] ἑαυτῇ Ab. [x] ἐν—πρακτικῶν om. T. [y] πρακτῶν E. [z] post γὰρ τὸ T. τῶν δὲ πρακτικῶν ἐν τῷ πράττοντι ἡ προαίρεσις. τὸ αὐτὸ γάρ. [a] τὸ post καὶ om. Ab. [b] εἰ] ἡ T, om. Ab. [c] φύσις Hb. ἡ φυσικὴ θεωρητική om. Ab. [d] τοιοῦτο E.Ab. [e] οὐ] ὡς οὐ E.T, καὶ οὐ Fb. [f] οὐδέν Fb. [g] ποιεῖν ἐστιν E. [h] τῶν] ἔστι δὲ τῶν Ab.Fb, omisso δ'. [i] καὶ τῶν om. Fb. [k] οὕτως ὑπάρχει om. Ab. [l] μὲν om. E. [m] δὲ T. [n] ὀστοῦν om. T. [o] οὐδὲν ὅσον γὰρ T. [p] ἀεὶ et mox δῆλον om. Ab. [q] τίς add. Ab.Fb. [r] φανερὸν] δῆλον Hb. [s] ἐστί] ἔτι T. [t] ἄδηλον νῦν Fb. [v] μέντοι] μὲν οὖν E. [w] τί om. Fb. [x] ἀκίνητον καὶ ἀΐδιον E.T.

φυσικῆς γε (περὶ κινητῶν γάρ τινων ἡ φυσική), οὐδὲ [y] μαθη-
ματικῆς, ἀλλὰ προτέρας ἀμφοῖν. Ἡ μὲν γὰρ φυσικὴ περὶ
ἀχώριστα μὲν ἀλλ' οὐκ ἀκίνητα, τῆς δὲ μαθηματικῆς ἔνια
περὶ ἀκίνητα μὲν οὐ χωριστὰ δ' ἴσως, ἀλλ' [z] ὡς ἐν ὕλῃ· ἡ δὲ
πρώτη καὶ περὶ χωριστὰ καὶ ἀκίνητα. Ἀνάγκη δὲ πάντα 10
[a] μὲν τὰ αἴτια ἀΐδια [b] εἶναι, μάλιστα δὲ ταῦτα· ταῦτα γὰρ
αἴτια τοῖς φανεροῖς τῶν [c] θείων. Ὥστε τρεῖς ἂν εἶεν φιλο-
σοφίαι θεωρητικαί, μαθηματική, φυσική, θεολογική. Οὐ γὰρ
ἄδηλον ὅτι εἴ που τὸ θεῖον ὑπάρχει, ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει
ὑπάρχει· καὶ τὴν τιμιωτάτην [d] δεῖ περὶ τὸ τιμιώτατον γένος
εἶναι. Αἱ μὲν οὖν θεωρητικαὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν αἱρετώ- 11
τεραι, αὕτη δὲ τῶν θεωρητικῶν. Ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πό-
τερόν ποθ' ἡ πρώτη φιλοσοφία καθόλου ἐστίν, ἢ περί τι
γένος καὶ φύσιν [e] τινὰ μίαν. Οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς τρόπος οὐδ'
ἐν ταῖς μαθηματικαῖς, ἀλλ' ἡ μὲν γεωμετρία καὶ ἀστρολογία
περί τινα φύσιν εἰσίν, [f] ἡ δὲ καθόλου [g] πασῶν κοινή. Εἰ μὲν 12
οὖν μή ἐστί τις ἑτέρα οὐσία παρὰ τὰς φύσει συνεστηκυίας, ἡ
φυσικὴ ἂν εἴη πρώτη ἐπιστήμη· εἰ δ' ἐστί τις οὐσία ἀκίνητος,
αὕτη προτέρα [h] καὶ φιλοσοφία πρώτη, καὶ καθόλου οὕτως
ὅτι πρώτη· καὶ περὶ τοῦ ὄντος ᾗ ὄν, ταύτης ἂν εἴη θεωρῆσαι,
καὶ τί ἐστι καὶ τὰ ὑπάρχοντα ᾗ ὄν.

Ἀλλ' ἐπεὶ τὸ ὂν τὸ ἁπλῶς λεγόμενον [i] λέγεται πολλα- 2
χῶς, ὧν ἓν μὲν ἦν τὸ κατὰ συμβεβηκός, ἕτερον δὲ τὸ ὡς ἀλη-
θές, καὶ τὸ μὴ ὂν ὡς [k] τὸ ψεῦδος, παρὰ ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ
σχήματα τῆς κατηγορίας, οἷον τὸ μὲν τί, τὸ δὲ ποιόν, [l] τὸ
δὲ ποσόν, τὸ δὲ πού, τὸ δὲ ποτέ, καὶ εἴ τι ἄλλο σημαίνει τὸν
τρόπον τοῦτον· ἔτι παρὰ ταῦτα πάντα τὸ δυνάμει [m] καὶ
ἐνεργείᾳ· [n] ἐπεὶ δὲ πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν, πρῶτον περὶ
τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς λεκτέον, ὅτι οὐδεμία [o] ἐστὶ περὶ αὐτὸ

[y] μαθηματικῆς γε ἀλλ' ἑτέρας προτέρας Ab. [z] ὡς om. T. [a] μὲν om. Fb. [b] εἶναι om. E.Fb. [c] θείων] αἰσθητῶν T. [d] δεῖ] ἀεὶ Ab. [e] τινὰ add. Ab.Fb. [f] ἡ] ἐκείνη E.T. [g] γρ. καὶ πᾶσι rc. E. [h] καὶ ἡ φιλοσοφία T. [i] λέγεται καὶ πολλαχῶς Hb. [k] τὸ post ὡς om. E. [l] τὸ δὲ ποσὸν om. T. [m] καὶ τὸ ἐνεργείᾳ Ab. [n] ἐπειδὴ E.T. [o] περὶ αὐτό ἐστι E.T.

2 θεωρία. Σημεῖον δέ· οὐδεμιᾷ γὰρ ἐπιστήμῃ ἐπιμελὲς περὶ αὐτοῦ οὔτε πρακτικῇ οὔτε ποιητικῇ οὔτε θεωρητικῇ. Οὔτε γὰρ ὁ ποιῶν οἰκίαν ποιεῖ ὅσα συμβαίνει ἅμα τῇ οἰκίᾳ γινομένῃ· ἄπειρα γάρ ἐστιν· τοῖς μὲν γὰρ ἡδεῖαν, τοῖς δὲ βλαβεράν, τοῖς δ᾽ ὠφέλιμον οὐθὲν εἶναι κωλύει τὴν ποιηθεῖσαν, καὶ ἑτέραν ὡς εἰπεῖν πάντων τῶν ὄντων· ὧν οὐθενός ἐστιν ἡ
3 οἰκοδομικὴ ποιητική. Τὸν αὐτὸν [p] δὲ τρόπον οὐδ᾽ ὁ γεωμέτρης [q] θεωρεῖ τὰ οὕτω συμβεβηκότα τοῖς σχήμασιν, οὐδ᾽ εἰ ἕτερόν ἐστι τρίγωνον [r] καὶ τρίγωνον δύο ὀρθὰς ἔχον. Καὶ τοῦτο εὐλόγως συμπίπτει· ὥσπερ γὰρ [s] ὀνόματι μόνον τὸ συμβεβηκός ἐστιν. Διὸ Πλάτων τρόπον τινὰ οὐ κακῶς τὴν
4 σοφιστικὴν περὶ τὸ μὴ ὂν ἔταξεν. Εἰσὶ γὰρ οἱ τῶν σοφιστῶν λόγοι περὶ τὸ συμβεβηκὸς ὡς εἰπεῖν μάλιστα πάντων, πότερον ἕτερον ἢ ταὐτὸν μουσικὸν [t] καὶ γραμματικόν, καὶ μουσικὸς Κορίσκος [v] καὶ Κορίσκος, καὶ εἰ πᾶν ὃ ἂν ᾖ, μὴ ἀεὶ δέ, γέγονεν, ὥστ᾽ εἰ μουσικὸς ὢν γραμματικὸς γέγονε, καὶ γραμματικὸς ὢν μουσικός, καὶ ὅσοι δὴ ἄλλοι τοιοῦτοι τῶν λόγων εἰσίν· φαίνεται γὰρ τὸ συμβεβηκὸς ἐγγύς τι τοῦ μὴ
5 ὄντος. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶν τοιούτων λόγων· τῶν μὲν γὰρ ἄλλον τρόπον ὄντων ἔστι γένεσις καὶ φθορά, τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς οὐκ ἔστιν. ⊣Ἀλλ᾽ ὅμως λεκτέον ἔτι περὶ τοῦ συμβεβηκότος ἐφ᾽ [w] ὅσον ἐνδέχεται, τίς ἡ φύσις αὐτοῦ καὶ διὰ τίν᾽ αἰτίαν ἐστίν· ἅμα γὰρ δῆλον [x] ἴσως ἔσται καὶ διὰ
6 τί ἐπιστήμη οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. ⊣Ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι τὰ μὲν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καὶ ἐξ ἀνάγκης, οὐ τῆς κατὰ τὸ βίαιον λεγομένης ἀλλ᾽ ἣν λέγομεν [y] τῷ μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλως, τὰ δ᾽ ἐξ ἀνάγκης μὲν οὐκ ἔστιν οὐδ᾽ ἀεί, ὡς δ᾽ ἐπὶ τὸ πολύ, αὕτη ἀρχὴ καὶ αὕτη αἰτία ἐστὶ τοῦ εἶναι τὸ συμβεβηκός· ὃ γὰρ ἂν ᾖ μήτ᾽ ἀεὶ μήθ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τοῦτό φαμεν [z] συμ-
7 βεβηκὸς εἶναι. Οἷον ἐπὶ κυνὶ ἂν χειμὼν γένηται καὶ [a] ψῦχος,

[p] δὲ om. T. [q] *θεωρεῖ* post *σχήμασιν* Bb.Cb.Fb. [r] *καὶ τρίγωνον* om. S. [s] *ὄνομά τι* Hb. [t] *καὶ γρ.*] *ἢ γρ.* Ab. [v] *καὶ Κορίσκος* om. E. [w] *ὅσων* T. [x] *ἴσως*] *εἴγ᾽* T, om. Hb. [y] *τῷ*] *τὸ* T.Hb. [z] *εἶναι συμβεβηκός* Hb. [a] *ψῦχος*] *πάγος* Hb.

*τοῦτο συμβῆναί φαμεν, ἀλλ' οὐκ ἂν πνῖγος καὶ ἀλέα, ὅτι τὸ
μὲν ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ δ' οὔ. Καὶ τὸν ἄνθρωπον λευ-
κὸν εἶναι συμβέβηκεν (οὔτε γὰρ ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ),
ζῷον δ' οὐ κατὰ συμβεβηκός. Καὶ τὸ ὑγιάζειν δὲ [b]τὸν οἰκο-* 8
*δόμον [c]κατὰ συμβεβηκός, ὅτι οὐ πέφυκε τοῦτο ποιεῖν οἰκο-
δόμος ἀλλ' ἰατρός, ἀλλὰ συνέβη ἰατρὸν εἶναι τὸν οἰκοδόμον.
Καὶ ὀψοποιὸς [d]ἡδονῆς στοχαζόμενος ποιήσειεν ἂν [e]τι [f]ὑγιει-
νόν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ὀψοποιητικήν· διὸ συνέβη φαμέν, καὶ
ἔστιν ὡς ποιεῖ, ἁπλῶς δ' οὔ. Τῶν μὲν γὰρ [g]ἄλλων [h]ἐνίοτε* 9
*δυνάμεις εἰσὶν αἱ ποιητικαί, τῶν δ' οὐδεμία τέχνη οὐδὲ δύνα-
μις ὡρισμένη· τῶν γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντων ἢ [i]γινομένων
καὶ τὸ αἴτιόν ἐστι κατὰ συμβεβηκός. Ὥστ' [k]ἐπειδὴ οὐ* 10
*πάντα ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀεὶ ἢ ὄντα ἢ γινόμενα, ἀλλὰ τὰ
πλεῖστα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἀνάγκη εἶναι τὸ κατὰ συμβεβηκὸς
ὄν· οἷον [l]οὔτ' ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ [m]πολὺ ὁ λευκὸς μουσικός
ἐστιν, ἐπεὶ δὲ γίγνεταί ποτε, κατὰ συμβεβηκὸς ἔσται. Εἰ δὲ
μή, [n]πάντ' ἔσται ἐξ ἀνάγκης. Ὥστε [o]ἡ ὕλη ἔσται [p]αἰτία ἡ* 11
*ἐνδεχομένη παρὰ τὸ ὡς ἐπὶ [q]τὸ πολὺ [r]ἄλλως τοῦ συμβεβη-
κότος. ⁊Ἀρχὴν δὲ [s]τηνδὶ ληπτέον, πότερον οὐθέν ἐστιν οὔτ'
αἰεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἢ τοῦτο ἀδύνατον. [t]Ἔστιν ἄρα
τι παρὰ ταῦτα τὸ ὁπότερ' ἔτυχε καὶ κατὰ συμβεβηκός.
⁊Ἀλλὰ πότερον τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ δ' ἀεὶ οὐθενὶ ὑπάρχει,
ἢ ἐστὶν ἄττα ἀΐδια; Περὶ μὲν οὖν τούτων ὕστερον [v]σκε-* 12
*πτέον, ὅτι δ' ἐπιστήμη οὐκ ἔστι τοῦ συμβεβηκότος φανερόν·
ἐπιστήμη μὲν γὰρ [w]πᾶσα ἢ τοῦ ἀεὶ ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.
Πῶς [x]γὰρ ἢ μαθήσεται ἢ διδάξει ἄλλον; Δεῖ γὰρ ὡρίσθαι
ἢ τῷ ἀεὶ ἢ τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἷον [y]ὅτι ὠφέλιμον [z]τὸ με-
λίκρατον τῷ πυρέττοντι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Τὸ δὲ παρὰ τοῦτο* 13

[b] *καὶ τὸ τὸν οἰκοδόμον ὑγείαν ποιῆσαι κ.* E.T.H^b. [c] *κατὰ συμβεβηκός*] *συμβεβηκός* E, *συμβέβηκεν* T. [d] *ἡδονῇ* A^b. [e] *τινι* A^b.F^b.H^b. [f] *ὑγίειαν* H^b. [g] *ἄλλαι* T.A^b. [h] *ἐνίοτε* om. F^b.H^b. [i] *γενομένων* A^b. [k] *ἐπεὶ* A^b.H^b. [l] *οὔτ'*] *τοῦτ'* T. [m] *πολὺ ἀνάγκη ὁ* T. [n] *πάντες τε ἐξ* T. [o] *ἔσται ἡ ὕλη* A^b, *ἡ ὕλη ἐστὶν* H^b. [p] *αἰτία* post *συμβεβηκότος* A^b. [q] *τὸ* post *ἐπὶ* om. S. [r] *ἄλλως* om. A^b.H^b. [s] *τὴν δὲ* A^b.H^b. [t] *ἔστιν*] *εἴη* A^b. [v] *ἐπισκεπτέον* T. [w] *πᾶσα*] *ὂν ἢ πᾶσα* T. [x] *γὰρ ἂν ἢ* E. [y] *ὅτι*] *τί* T. [z] *τῷ πυρέττοντι τὸ μελίκρατον* T.

οὐχ ἕξει λέγειν, πότε [a] οὔ, οἷον νουμηνίᾳ· ἢ γὰρ ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ καὶ [b] τὸ τῇ νουμηνίᾳ· τὸ δὲ συμβεβηκός ἐστι παρὰ
ταῦτα. Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ συμβεβηκὸς καὶ διὰ τίν' αἰτίαν,
καὶ ὅτι ἐπιστήμη [c] οὐκ ἔστιν αὐτοῦ, εἴρηται.

3 Ὅτι δ' εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ αἴτια [d] γεννητὰ καὶ φθαρτὰ ἄνευ
τοῦ γίγνεσθαι [e] καὶ φθείρεσθαι, φανερόν. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτ',
ἐξ ἀνάγκης πάντ' ἔσται, εἰ τοῦ γιγνομένου καὶ φθειρομένου
[f] μὴ κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι ἀνάγκη εἶναι. Πότερον
[g] γὰρ ἔσται τοδὶ ἢ οὔ; Ἐάν γε τοδὶ γένηται· εἰ δὲ μή, οὔ.
2 [h] Τοῦτο δὲ [i] ἄλλο. Καὶ οὕτω δῆλον ὅτι ἀεὶ χρόνου ἀφαι-
ρουμένου ἀπὸ πεπερασμένου [k] χρόνου ἥξει ἐπὶ τὸ νῦν. Ὥστε
ὅδε ἀποθανεῖται νόσῳ ἢ βίᾳ, ἐάν γε ἐξέλθῃ· [l] τοῦτο δὲ ἐὰν
διψήσῃ· τοῦτο δὲ [m] ἐὰν ἄλλο· καὶ οὕτως ἥξει εἰς ὃ νῦν ὑπάρ-
χει, ἢ εἰς τῶν γεγονότων τι· οἷον ἐὰν διψήσῃ· τοῦτο δ' εἰ
ἐσθίει δριμέα· τοῦτο δ' ἤτοι ὑπάρχει ἢ οὔ· ὥστ' ἐξ ἀνάγκης
3 ἀποθανεῖται ἢ οὐκ ἀποθανεῖται. Ὁμοίως δὲ κἂν ὑπερπηδήσῃ
τις εἰς τὰ γενόμενα, ὁ αὐτὸς λόγος· ἤδη γὰρ ὑπάρχει τοῦτο
ἔν τινι, λέγω δὲ τὸ [n] γεγονός. Ἐξ ἀνάγκης ἄρα πάντα
ἔσται τὰ ἐσόμενα, [o] οἷον τὸ ἀποθανεῖν τὸν ζῶντα· ἤδη γάρ
τι γέγονεν, οἷον τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ [p] σώματι· ἀλλ' εἰ
4 νόσῳ ἢ βίᾳ, οὔπω, ἀλλ' ἐὰν τοδὶ γένηται. Δῆλον ἄρα ὅτι
μέχρι τινὸς βαδίζει ἀρχῆς, [q] αὕτη δ' [r] οὐκέτι εἰς ἄλλο.
Ἔσται οὖν ἡ τοῦ ὁπότερ' ἔτυχεν αὕτη, καὶ αἴτιον τῆς γενέ-
σεως αὐτῆς [s] ἄλλο οὐθέν. Ἀλλ' εἰς ἀρχὴν ποίαν καὶ αἴτιον
ποῖον ἡ ἀναγωγὴ ἡ τοιαύτη, πότερον ὡς εἰς ὕλην ἢ ὡς [t] εἰς
τὸ οὗ ἕνεκα ἢ ὡς εἰς τὸ κινῆσαν, μάλιστα σκεπτέον.

4 Περὶ μὲν οὖν τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντος ἀφείσθω· διώ-
ρισται γὰρ [v] ἱκανῶς. Τὸ δὲ ὡς ἀληθὲς ὄν, καὶ μὴ ὂν ὡς
ψεῦδος, ἐπειδὴ [w] περὶ σύνθεσίν ἐστι καὶ διαίρεσιν, τὸ δὲ σύν-

[a] οὔ om. A^b.F^b. [b] τὸ ante τῇ add. E.F^b. [c] αὐτοῦ οὐκ ἔστιν S. [d] γενητὰ F^b. [e] καὶ φθείρεσθαι om. F^b. [f] μὴ om. S. [g] γὰρ om. H^b. [h] γρ. τούτου margo E. [i] ἄλλου T. [k] χρόνου om. F^b. [l] τοῦτο—διψήσῃ om. A^b.F^b. [m] ἂν A^b. [n] γένος T. [o] οἷον] ἢ S. [p] σώματι om. A^b. [q] αὐτὴ E.T. [r] οὐκ ἔστιν εἰς T. [s] ἄλλο add. A^b. [t] εἰς alteram om. A^b. [v] ἱκανῶς om. F^b. [w] περὶ F^b.H^b: ceteri παρά.

ολον περὶ μερισμὸν [x] ἀντιφάσεως. Τὸ μὲν γὰρ ἀληθὲς τὴν [y] κατάφασιν ἐπὶ τῷ συγκειμένῳ ἔχει, τὴν δ' ἀπόφασιν ἐπὶ τῷ διῃρημένῳ, τὸ δὲ ψεῦδος τούτου τοῦ [z] μερισμοῦ τὴν ἀντίφασιν. Πῶς δὲ τὸ ἅμα ἢ τὸ χωρὶς [a] νοεῖν συμβαίνει, ἄλλος 2
λόγος. Λέγω [b] δὲ τὸ ἅμα [c] καὶ [d] τὸ χωρὶς ὥστε μὴ [e] τὸ ἐφεξῆς ἀλλ' ἕν τι γίγνεσθαι· οὐ γάρ ἐστι τὸ [f] ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθὲς ἐν τοῖς πράγμασιν, οἷον τὸ μὲν ἀγαθὸν ἀληθές, τὸ δὲ κακὸν [g] εὐθὺς ψεῦδος, ἀλλ' ἐν διανοίᾳ· περὶ δὲ τὰ [h] ἁπλᾶ καὶ τὰ τί ἐστιν οὐδ' ἐν [i] τῇ διανοίᾳ. Ὅσα [k] μὲν οὖν δεῖ θεωρῆσαι 3
περὶ τὸ [l] οὕτως ὂν καὶ μὴ ὄν, ὕστερον ἐπισκεπτέον. Ἐπεὶ δὲ ἡ συμπλοκή ἐστιν [m] καὶ ἡ διαίρεσις ἐν διανοίᾳ ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πράγμασι, τὸ δ' οὕτως ὂν ἕτερον ὂν τῶν [n] κυρίως (ἢ γὰρ τὸ τί ἐστιν ἢ ὅτι ποιὸν ἢ ὅτι ποσὸν ἢ [o] εἴ τι ἄλλο συνάπτει ἢ ἀφαιρεῖ ἡ διάνοια), τὸ μὲν [p] ὡς συμβεβηκὸς καὶ τὸ ὡς [q] ἀληθὲς ὂν ἀφετέον. Τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ μὲν ἀόριστον, τοῦ 4
δὲ τῆς διανοίας τι πάθος, καὶ ἀμφότερα περὶ τὸ λοιπὸν γένος τοῦ ὄντος, καὶ οὐκ ἔξω δηλοῦσιν οὖσάν τινα φύσιν [r] του ὄντος. Διὸ ταῦτα μὲν ἀφείσθω, σκεπτέον δὲ τοῦ ὄντος αὐτοῦ τὰ αἴτια καὶ τὰς ἀρχὰς ᾗ ὄν. Φανερὸν δ' ἐν οἷς διωρισάμεθα περὶ τοῦ ποσαχῶς λέγεται ἕκαστον, [s] ὅτι πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν.

Ζ.

Τὸ ὂν λέγεται πολλαχῶς, καθάπερ διειλόμεθα πρότερον ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποσαχῶς· σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τί ἐστι καὶ τόδε τι, τὸ δὲ [t] ὅτι ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν οὕτω κατηγορουμένων. Τοσαυταχῶς δὲ λεγομένου τοῦ ὄντος φανερὸν ὅτι τούτων πρῶτον ὂν [v] τὸ τί ἐστιν, ὅπερ σημαίνει

[x] ἀντιφάσεων S. [y] κατὰ ἐπὶ τῶν συγκειμένων T. [z] ὁρισμοῦ T. [a] νοεῖν post δὲ H[b]. [b] δὴ H[b]. [c] καὶ] ἢ E. [d] τὸ om. A[b].F[b]. [e] τῶ E.S.A[b]. [f] ψεῦδός τε καὶ E. [g] εὐθὺ A[b], om. E.T. [h] ἁπλῶς S. [i] τῇ om. T.A[b]. [k] μὲν om. H[b]. [l] οὕτως] ὄντως H[b]. [m] καὶ] ἢ E.S, om. T. [n] κυρίων E.T. [o] εἴ om. A[b].F[b]. [p] ὡς σ.] οὖν σ. T. [q] ἀληθῶς A[b].F[b]. [r] τοῦ om. A[b]. [s] ὅτι—ὄν om. A[b]. post ὄν E.S. σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τί ἐστιν, E. etiam τοῦτο δοκεῖ ἀτελὲς εἶναι. [t] ὅτι om. A[b]. [v] τὸ om. T.

2 τὴν οὐσίαν. [v]Ὅταν μὲν γὰρ εἴπωμεν ποιόν τι τόδε, ἢ ἀγα-
θὸν λέγομεν ἢ [w]κακόν, ἀλλ' οὐ τρίπηχυ ἢ ἄνθρωπον· ὅταν δὲ
τί ἐστιν, οὐ λευκὸν οὐδὲ θερμὸν οὐδὲ τρίπηχυ, ἀλλ' ἄνθρωπον
ἢ θεόν. Τὰ δ' ἄλλα λέγεται [x]ὄντα [y]τῷ τοῦ [z]οὕτως ὄντος
τὰ μὲν [a]ποσότητας εἶναι, τὰ δὲ ποιότητας, τὰ δὲ πάθη, τὰ
3 δὲ ἄλλο τι [b]τοιοῦτον. Διὸ [c]κἂν ἀπορήσειέ τις πότερον τὸ
βαδίζειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ καθῆσθαι ἕκαστον αὐτῶν ὂν
[d]ἢ μὴ ὄν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁτουοῦν τῶν τοιού-
των· οὐθὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶν οὔτε καθ' αὑτὸ πεφυκὸς οὔτε
χωρίζεσθαι δυνατὸν τῆς οὐσίας, ἀλλὰ μᾶλλον, εἴπερ, τὸ βα-
δίζον τῶν ὄντων [e]τι καὶ τὸ καθήμενον καὶ τὸ ὑγιαῖνον.
4 Ταῦτα δὲ μᾶλλον φαίνεται ὄντα, διότι ἐστί τι τὸ ὑποκείμε-
νον αὐτοῖς ὡρισμένον· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ οὐσία καὶ τὸ καθ'
ἕκαστον, ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῇ τοιαύτῃ· τὸ
ἀγαθὸν γὰρ ἢ τὸ καθήμενον οὐκ ἄνευ τούτου λέγεται. Δῆ-
5 λον οὖν ὅτι διὰ ταύτην κἀκείνων ἕκαστόν ἐστιν. [v]Ὥστε τὸ
πρώτως ὂν καὶ οὐ τὶ ὂν ἀλλ' ὂν ἁπλῶς ἡ οὐσία ἂν εἴη. Πολ-
λαχῶς μὲν οὖν λέγεται τὸ πρῶτον· ὅμως δὲ [f]πάντων ἡ οὐσία
[g]πρῶτον καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ χρόνῳ. Τῶν μὲν γὰρ
6 ἄλλων κατηγορημάτων οὐθὲν χωριστόν, αὕτη δὲ μόνη. Καὶ
τῷ λόγῳ δὲ τοῦτο πρῶτον· ἀνάγκη γὰρ ἐν τῷ [h]ἑκάστου
λόγῳ τὸν τῆς [i]οὐσίας ἐνυπάρχειν. Καὶ εἰδέναι [k]τότ' οἰό-
μεθα ἕκαστον μάλιστα, ὅταν τί ἐστιν ὁ ἄνθρωπος γνῶμεν
ἢ [l]τὸ πῦρ, μᾶλλον ἢ τὸ ποιὸν ἢ τὸ ποσὸν ἢ τὸ ποῦ, ἐπεὶ
καὶ αὐτῶν τούτων τότε ἕκαστον ἴσμεν, ὅταν τί [m]ἐστι τὸ
7 ποσὸν ἢ τὸ ποιὸν [n]γνῶμεν. Καὶ δὴ καὶ τὸ πάλαι τε [o]καὶ
νῦν καὶ ἀεὶ ζητούμενον καὶ ἀεὶ ἀπορούμενον, τί τὸ ὄν, τοῦτό
ἐστι τίς [p]ἡ οὐσία. Τοῦτο γὰρ οἱ μὲν ἓν εἶναί φασιν, οἱ δὲ
πλείω ἢ ἕν, καὶ οἱ μὲν πεπερασμένα, οἱ δὲ ἄπειρα. Διὸ καὶ

[w] καλόν A[b].F[b]. [x] ὄντα om. F[b]. [y] τῷ] τὸ T. [z] οὕτως] ὄντως T. [a] εἶναι ποσότητες F[b]. [b] τοιοῦτον om. A[b].F[b]. [c] καὶ T.A[b]. [d] ἢ μὴ ὄν] σημαίνει A[b]. [e] τι om. A[b].F[b]. [f] πάντως A[b]. [g] πρῶτον καὶ φύσει καὶ H[b]. [h] ἑκάστῳ T. [i] οὐσίας λόγον ἐνυπάρχειν E.T. [k] τοῦτο T. [l] τὸ ante πῦρ om. A[b]. [m] ἐστι] ἐστιν ἢ E.T. [n] εἰδῶμεν E.T. [o] καὶ νῦν om. E. [p] ἡ om. T.

*ἡμῖν καὶ μάλιστα καὶ πρῶτον καὶ μόνον ὡς εἰπεῖν περὶ τοῦ
οὕτως ὄντος θεωρητέον τί ἐστιν.*

Δοκεῖ [q] *δ' ἡ οὐσία ὑπάρχειν φανερώτατα μὲν τοῖς σώ-* 2
*μασιν· διὸ τά τε ζῷα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ μόρια αὐτῶν
οὐσίας εἶναί φαμεν, καὶ τὰ φυσικὰ σώματα, οἷον πῦρ καὶ
ὕδωρ καὶ γῆν καὶ τῶν τοιούτων ἕκαστον, καὶ ὅσα* [r] *ἢ μόρια
τούτων ἢ ἐκ τούτων ἐστίν, ἢ μορίων ἢ πάντων, οἷον ὅ τε οὐ-
ρανὸς καὶ τὰ μόρια αὐτοῦ, ἄστρα καὶ σελήνη καὶ ἥλιος. Πό-* 2
τερον δὲ [s] *αὗται μόναι* [t] *οὐσίαι εἰσὶν ἢ καὶ* [v] *ἄλλαι, ἢ τούτων
μὲν οὐθὲν ἕτεραι δέ τινες, σκεπτέον. Δοκεῖ δέ τισι τὰ τοῦ
σώματος πέρατα, οἷον ἐπιφάνεια καὶ γραμμὴ καὶ στιγμὴ
καὶ μονάς, εἶναι οὐσίαι, καὶ μᾶλλον ἢ* [w] *τὸ σῶμα καὶ τὸ στε-
ρεόν. Ἔτι παρὰ τὰ αἰσθητὰ οἱ μὲν οὐκ οἴονται εἶναι οὐθὲν* 3
*τοιοῦτον, οἱ δὲ πλείω καὶ μᾶλλον ὄντα ἀΐδια, ὥσπερ Πλά-
των τά τε εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ δύο οὐσίας,* [x] *τρίτην δὲ
τὴν τῶν αἰσθητῶν σωμάτων οὐσίαν. Σπεύσιππος δὲ* [y] *καὶ* 4
*πλείους οὐσίας ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀρξάμενος, καὶ ἀρχὰς ἑκάστης
οὐσίας ἄλλην μὲν ἀριθμῶν, ἄλλην δὲ* [z] *μεγεθῶν, ἔπειτα ψυ-
χῆς· καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἐπεκτείνει τὰς οὐσίας. Ἔνιοι
δὲ τὰ μὲν εἴδη καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τὴν αὐτὴν ἔχειν φασὶ
φύσιν, τὰ δὲ ἄλλα ἐχόμενα, γραμμὰς καὶ ἐπίπεδα, μέχρι
πρὸς τὴν τοῦ οὐρανοῦ οὐσίαν καὶ τὰ αἰσθητά. Περὶ* [a] *δὴ* 5
*τούτων τί λέγεται καλῶς ἢ μὴ καλῶς, καὶ τίνες εἰσὶν οὐσίαι,
καὶ πότερον εἰσί τινες παρὰ τὰς αἰσθητὰς ἢ οὐκ εἰσί, καὶ
αὗται πῶς εἰσί, καὶ πότερον ἔστι τις χωριστὴ οὐσία, καὶ διὰ
τί καὶ πῶς, ἢ οὐδεμία παρὰ τὰς αἰσθητάς, σκεπτέον, ὑποτυ-
πωσαμένοις τὴν οὐσίαν* [b] *πρῶτον τί ἐστιν.*

Λέγεται [c] *δ' ἡ οὐσία, εἰ μὴ πλεοναχῶς, ἀλλ' ἐν τέτταρσί* 3
γε μάλιστα· καὶ γὰρ τὸ τί [d] *ἦν εἶναι καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ
γένος οὐσία δοκεῖ εἶναι ἑκάστου, καὶ τέταρτον τούτων τὸ*

[q] *δ' ἡ*] *δὴ* T. [r] *ἢ*] *δὴ* Ab. [s] *αὐταὶ* E. [t] *εἰσὶν οὐσίαι* Hb. [v] post *ἄλλαι* E.T. *ἢ τούτων τινὲς ἢ καὶ ἄλλαι* (vel *ἄλλων*), Ab. *τινὲς καὶ ἄλλων ἢ τούτων.* [w] *τῷ σῶμα ἢ τὸ* T. [x] *τρίτην—ἑνὸς* om. pr. T. [y] *καὶ* om. Ab. [z] *μεγεθῶν καὶ ἔπειτα* T. [a] *δὲ* E.T. [b] *πρῶτον* om. Fb. [c] *δὴ* T, *δὲ* Ab. [d] *ἦν* om. T.

ὑποκείμενον. Τὸ δ' ὑποκείμενόν ἐστι καθ' οὗ τὰ ἄλλα λέγεται, ἐκεῖνο δὲ αὐτὸ μηκέτι κατ' ἄλλου. Διὸ πρῶτον περὶ τούτου διοριστέον· μάλιστα [e] γὰρ δοκεῖ εἶναι οὐσία τὸ ὑποκεί-
2 μενον πρῶτον. Τοιοῦτον [f] δὲ τρόπον μέν τινα ἡ ὕλη [g] λέγεται, ἄλλον δὲ τρόπον ἡ μορφή, τρίτον δὲ τὸ ἐκ τούτων. [h] Λέγω δὲ τὴν μὲν ὕλην οἷον τὸν χαλκόν, τὴν δὲ μορφὴν τὸ σχῆμα τῆς ἰδέας, τὸ δ' ἐκ τούτων [i] τὸν ἀνδριάντα τὸ σύνολον. Ὥστε εἰ τὸ εἶδος τῆς ὕλης πρότερον καὶ μᾶλλον ὄν, καὶ [k] τοῦ
3 ἐξ ἀμφοῖν πρότερον ἔσται διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Νῦν μὲν οὖν τύπῳ εἴρηται τί ποτ' ἐστὶν ἡ οὐσία, ὅτι τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένου ἀλλὰ καθ' οὗ τὰ ἄλλα. Δεῖ δὲ [l] μὴ μόνον οὕτως· οὐ γὰρ ἱκανόν. Αὐτό [m] τε γὰρ τοῦτο ἄδηλον, καὶ ἔτι ἡ ὕλη οὐσία γίνεται. Εἰ γὰρ μὴ [n] αὕτη οὐσία, τίς ἐστιν ἄλλη δια-
4 φεύγει. Περιαιρουμένων γὰρ τῶν ἄλλων οὐ φαίνεται οὐθὲν ὑπομένον. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῶν σωμάτων πάθη καὶ [o] ποιήματα καὶ δυνάμεις, τὸ δὲ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος ποσότητές τινες ἀλλ' οὐκ οὐσίαι· τὸ γὰρ ποσὸν οὐκ οὐσία, ἀλλὰ μᾶλλον ᾧ ὑπάρχει [p] ταῦτα πρώτῳ, ἐκεῖνό ἐστιν [q] ἡ οὐσία.
5 Ἀλλὰ [r] μὴν ἀφαιρουμένου μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους οὐθὲν ὁρῶμεν ὑπολειπόμενον, πλὴν εἴ τι ἔστι τὸ ὁριζόμενον ὑπὸ τούτων, ὥστε τὴν ὕλην ἀνάγκη φαίνεσθαι [s] μόνην οὐσίαν οὕτω σκοπουμένοις. Λέγω [t] δ' ὕλην [v] ἣ καθ' αὑτὴν [w] μήτε τὶ μήτε ποσὸν μήτε ἄλλο μηθὲν λέγεται οἷς ὥρισται τὸ ὄν.
6 Ἔστι γάρ τι καθ' οὗ κατηγορεῖται τούτων ἕκαστον, [x] ᾧ τὸ εἶναι ἕτερον καὶ τῶν κατηγοριῶν ἑκάστῃ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς οὐσίας κατηγορεῖται, αὕτη δὲ τῆς ὕλης. Ὥστε τὸ ἔσχατον [y] καθ' αὑτὸ οὔτε τὶ οὔτε ποσὸν οὔτε ἄλλο οὐθέν ἐστιν. Οὐδὲ δὴ αἱ ἀποφάσεις· καὶ γὰρ αὗται [z] ὑπάρξουσι κατὰ συμ-
7 βεβηκός. Ἐκ μὲν οὖν τούτων θεωροῦσι συμβαίνει οὐσίαν

[e] γὰρ] δὲ T. [f] δὴ S. [g] φαίνεται A^b.H^b. [h] λέγω δὲ om. A^b. [i] τὸν om. idem. [k] τὸ A^b.F^b. [l] μὴ E.S.A^b: vulgo οὐ. [m] τε om. A^b. [n] αὐτὴ A^b. [o] ποιήματα καὶ] ποιητικαὶ T. [p] ταῦτα αὐτὰ πρώτως E.T. [q] ἡ om. A^b. [r] μὴν καὶ ἀφαιρουμένου A^b. [s] μόνον T. [t] δὴ H^b. [v] ἡ S.F^b. [w] μήτε τι] μηκέτι S, om. H^b. [x] ᾧ] ὥστε A^b. [y] καθαυτὸν S. [z] ὑπάρχουσι T.

εἶναι τὴν ὕλην. Ἀδύνατον δέ· καὶ γὰρ τὸ χωριστὸν καὶ [a]τὸ
τόδε τι ὑπάρχειν δοκεῖ μάλιστα τῇ οὐσίᾳ, διὸ τὸ [b]εἶδος καὶ
τὸ ἐξ ἀμφοῖν οὐσία δόξειεν ἂν [c]εἶναι μᾶλλον τῆς ὕλης. Τὴν 8
μὲν [d]τοίνυν ἐξ ἀμφοῖν οὐσίαν, λέγω [e]δὲ τὴν ἔκ [f]τε τῆς ὕλης
καὶ τῆς μορφῆς, ἀφετέον· ὑστέρα [g]γὰρ καὶ δήλη. Φανερὰ
δέ πως [h]καὶ ἡ ὕλη. Περὶ δὲ τῆς τρίτης σκεπτέον· αὕτη γὰρ
ἀπορωτάτη. Ὁμολογοῦνται δ' οὐσίαι εἶναι τῶν αἰσθητῶν
τινές, ὥστε ἐν ταύταις ζητητέον πρῶτον.

[i]Ἐπεὶ δ' ἐν ἀρχῇ διειλόμεθα πόσοις [k]ὁρίζομεν τὴν οὐ- 4
σίαν, καὶ τούτων ἕν τι [l]ἐδόκει εἶναι τὸ τί ἦν εἶναι, θεωρητέον
περὶ αὐτοῦ· πρὸ ἔργου γὰρ τὸ μεταβαίνειν εἰς τὸ γνωριμώ-
τερον. Ἡ γὰρ μάθησις οὕτω γίνεται [m]πᾶσι διὰ τῶν ἧττον 2
γνωρίμων [n]φύσει εἰς τὰ γνώριμα μᾶλλον· καὶ [o]τοῦτο ἔργον
ἐστίν, ὥσπερ [p]ἐν ταῖς πράξεσι τὸ ποιῆσαι ἐκ τῶν [q]ἑκάστῳ
ἀγαθῶν τὰ ὅλως ἀγαθὰ ἑκάστῳ ἀγαθά, οὕτως ἐκ τῶν αὐτῷ
γνωριμωτέρων τὰ τῇ φύσει [r]γνώριμα αὐτῷ γνώριμα. Τὰ 3
δ' ἑκάστοις γνώριμα καὶ πρῶτα πολλάκις ἠρέμα [s]ἐστὶ γνώ-
ριμα, καὶ μικρὸν ἢ οὐθὲν ἔχει τοῦ ὄντος· ἀλλ' ὅμως ἐκ τῶν
φαύλως μὲν [t]γνωστῶν, [v]αὐτῷ δὲ γνωστῶν, τὰ ὅλως γνωστὰ
γνῶναι πειρατέον, [w]μεταβαίνοντας, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τού-
των αὐτῶν. Καὶ πρῶτον εἴπωμεν ἔνια περὶ αὐτοῦ λογικῶς, 4
ὅτι ἔστι τὸ τί ἦν εἶναι ἕκαστον ὃ λέγεται καθ' αὐτό. Οὐ
γάρ ἐστι τὸ σοὶ εἶναι τὸ μουσικῷ εἶναι· οὐ γὰρ κατὰ σαυτὸν
εἶ μουσικός. [x]Ὃ ἄρα κατὰ σαυτόν. Οὐδὲ δὴ τοῦτο πᾶν·
οὐ γὰρ τὸ οὕτως καθ' αὑτὸ ὡς ἐπιφάνεια λευκόν, ὅτι οὐκ
ἔστι τὸ ἐπιφανείᾳ εἶναι τὸ [y]λευκῷ εἶναι. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 5
τὸ ἐξ ἀμφοῖν τὸ [z]ἐπιφανείᾳ λευκῇ εἶναι. Διὰ τί; Ὅτι

[a] τὸ om. $\mathrm{A^b.H^b}$. [b] εἶδος] εἶδος τὸ χωριστὸν $\mathrm{H^b}$. [c] μᾶλλον εἶναι T. [d] τοίγε νῦν T. [e] δὴ $\mathrm{H^b}$. [f] τε add. $\mathrm{A^b}$. [g] γὰρ] δὲ S. [h] καὶ ante ἡ om. T. [i] ἐπειδὴ ἐν $\mathrm{H^b}$. [k] ὁριζόμεθα $\mathrm{H^b}$. [l] δοκεῖ E.T. [m] πᾶσι om. $\mathrm{H^b}$. [n] τῇ φύσει $\mathrm{H^b}$. [o] τοῦτο] τὸ αὐτὸ E.T. [p] ἐν ταῖς] ἐνίαις $\mathrm{A^b}$. [q] ἑκάστου $\mathrm{H^b}$. [r] αὐτῷ γνώριμα om. $\mathrm{A^b}$. [s] ἐστὶ add. $\mathrm{A^b.F^b}$. [t] γνωριστῶν $\mathrm{T.A^b}$. [v] αὐτῷ δὲ γνωστῶν om. E. [w] μεταβαίνοντα $\mathrm{A^b}$. [x] ὃ ἄρα κατὰ σαυτόν om. $\mathrm{A^b}$. [y] λευκὸν $\mathrm{A^b}$. [z] ἐπιφάνεια λευκή, ὅτι πρόσεστιν $\mathrm{A^b}$.

πρόσεστιν [a]*αὐτό.* Ἐν ᾧ ἄρα μὴ [b]*ἐνέσται λόγῳ* [c]*αὐτό, λέγοντι* [d]*αὐτό, οὗτος ὁ λόγος τοῦ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ.* Ὥστ' *εἰ τὸ* [e]*ἐπιφανείᾳ λευκῇ εἶναί ἐστι τὸ* [e]*ἐπιφανείᾳ εἶναι λείᾳ,*
6 [f]*τὸ λευκῷ καὶ λείῳ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἕν.* [g]Ἐπεὶ δ' *ἐστὶ* [h]*καὶ κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας σύνθετα* (*ἔστι γάρ τι ὑποκείμενον ἑκάστῳ, οἷον τῷ ποιῷ καὶ* [i]*τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποτὲ καὶ τῷ ποῦ καὶ τῇ κινήσει*), *σκεπτέον ἆρ' ἔστι λόγος τοῦ τί ἦν* [k]*εἶναι ἑκάστῳ αὐτῶν, καὶ ὑπάρχει καὶ τούτοις τὸ τί ἦν εἶναι,*
7 *οἷον λευκῷ ἀνθρώπῳ* [l]*τί ἦν λευκῷ ἀνθρώπῳ.* Ἔστω δὴ ὄνομα [m]*αὐτῷ ἱμάτιον. Τί ἐστι τὸ ἱματίῳ εἶναι;* Ἀλλὰ μὴν [n]*οὐδὲ τῶν καθ' αὑτὸ* [o]*λεγομένων οὐδὲ τοῦτο.* Ἢ τὸ οὐ καθ' αὑτὸ λέγεται διχῶς, καὶ τούτου [p]*ἐστὶ τὸ μὲν ἐκ προσθέσεως, τὸ*
8 *δὲ οὔ.* Τὸ μὲν γὰρ [q]*τῷ αὐτὸ ἄλλῳ προσκεῖσθαι λέγεται ὃ ὁρίζεται, οἷον εἰ* [r]*τὸ λευκῷ εἶναι ὁριζόμενος λέγοι λευκοῦ ἀνθρώπου λόγον· τὸ δὲ* [s]*τῷ ἄλλο αὐτῷ, οἷον εἰ* [t]*σημαίνοι τὸ ἱμάτιον λευκὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ὁρίζοι τὸ ἱμάτιον ὡς λευκόν.* Τὸ [v]*δὴ λευκὸς ἄνθρωπος ἔστι μὲν λευκόν, οὐ μέντοι τί ἦν*
9 *εἶναι λευκῷ* [w]*εἶναι, ἀλλὰ τὸ* [x]*ἱματίῳ εἶναι.* Ἆρα ἔστι τί ἦν εἶναί τι ἢ ὅλως ἢ οὔ; Ὅπερ γάρ τι [y]*ἦν εἶναι ἔστι τὸ τί ἦν εἶναι· ὅταν δ' ἄλλο κατ' ἄλλου λέγηται, οὐκ ἔστιν ὅπερ τόδε τι,* [z]*οἷον ὁ λευκὸς ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ὅπερ τόδε τι, εἴπερ τὸ τόδε* [a]*τι ταῖς οὐσίαις ὑπάρχει μόνον.* Ὥστε τὸ τί
10 *ἦν εἶναί ἐστιν* [b]*ὅσων ὁ λόγος ἐστὶν ὁρισμός.* Ὁρισμὸς δ' *ἐστὶν οὐκ ἂν ὄνομα λόγῳ ταὐτὸ σημαίνῃ* (*πάντες γὰρ ἂν εἶεν οἱ λόγοι ὅροι· ἔσται γὰρ ὄνομα ὁτῳοῦν λόγῳ* [c]*ταὐτόν, ὥστε καὶ ἡ* Ἰλιὰς *ὁρισμὸς ἔσται*), *ἀλλ' ἐὰν πρώτου τινὸς* [d]*ᾖ· τοι-*

[a] *αὐτό* A^b.F^b: ceteri *αὕτη*. [b] *ἔνεστι* F^b. [c] *αὐτό* post *λόγῳ* om. A^b. [d] *αὐτά* F^b. [e] *ἐπιφάνεια λευκὴ* et *ἐπιφάνεια εἶναι λεία* A^b. [f] *τὸ λευκῷ*] *εἶναι ἀεὶ τὸ λευκῷ* T. [g] *ἐπειδὴ ἐστι* F^b. [h] *καὶ* om. T. [i] *τῷ* ante *ποσῷ* om. F^b. [k] *ἑκάστω εἶναι αὐτῶν* E, *ἑκάστου αὐτῶν εἶναι* T. [l] *τί ἦν λευκῷ ἀνθρώπῳ* om. A^b. [m] *αὐτὸ* A^b. [n] *οὐδὲ* om. A^b. [o] *λεγομένων οὐδὲ τοῦτο* om. T. [p] *ἐστί τι τὸ* E.T. [q] *τῷ*] *τὸ* S. [r] *τῶ* S.T. [s] *τῷ*] *τὸ* F^b. [t] *σημαίνει* T. [v] *δὲ* T. [w] *εἶναι*] *ἀνθρώπω* T. [x] *ἱμάτιον* F^b. [y] *ἦν εἶναι* ante *ἔστι* om. A^b. [z] *οἷον—ὅπερ τόδε τι* om. T.A^b. [a] *τι* om. E.A^b. [b] *ὁ λόγος ὅσων* T. [c] *ταὐτόν* om. A^b.H^b. [d] *ᾖ* om. A^b.

αὐτὰ δ' ἐστὶν ὅσα λέγεται μὴ τῷ ἄλλο [e] κατ' ἄλλου λέγε-
σθαι. Οὐκ ἔσται ἄρα οὐθενὶ τῶν μὴ γένους εἰδῶν ὑπάρχον 11
τὸ τί ἦν εἶναι, ἀλλὰ τούτοις μόνον· ταῦτα γὰρ δοκεῖ οὐ κατὰ
μετοχὴν λέγεσθαι καὶ πάθος, οὐδ' ὡς συμβεβηκός· ἀλλὰ λό-
γος μὲν ἔσται ἑκάστου καὶ τῶν ἄλλων τί σημαίνει, ἐὰν ᾖ
ὄνομα ὅτι τόδε τῷδε ὑπάρχει, ἢ ἀντὶ λόγου ἁπλοῦ ἀκριβέ-
στερος· ὁρισμὸς δ' οὐκ ἔσται οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι. Ἢ καὶ 12
[f] ὁ ὁρισμὸς ὥσπερ καὶ τὸ τί ἐστι πλεοναχῶς λέγεται· καὶ
γὰρ τὸ τί ἐστιν ἕνα μὲν τρόπον σημαίνει τὴν οὐσίαν καὶ τὸ
τόδε τι, ἄλλον δὲ ἕκαστον τῶν κατηγορουμένων, ποσόν, ποιὸν
καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Ὥσπερ γὰρ καὶ [g] τὸ ἔστιν ὑπάρχει 13
πᾶσιν ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τῷ μὲν πρώτως τοῖς δ' ἑπο-
μένως, οὕτω καὶ τὸ τί ἐστιν ἁπλῶς μὲν τῇ οὐσίᾳ πῶς δὲ [h] τοῖς
ἄλλοις· καὶ [h] γὰρ τὸ ποιὸν ἐροίμεθ' ἂν τί ἐστιν, ὥστε καὶ
τὸ ποιὸν [i] τῶν τί ἐστὶ μὲν ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ
τοῦ μὴ ὄντος λογικῶς φασί τινες εἶναι τὸ μὴ ὂν οὐχ ἁπλῶς
ἀλλὰ μὴ ὄν, οὕτω καὶ τὸ ποιόν. Δεῖ μὲν οὖν σκοπεῖν καὶ 14
[k] τὸ πῶς δεῖ λέγειν περὶ [l] ἕκαστον, οὐ μὴν μᾶλλόν γε ἢ τὸ
πῶς ἔχει. Διὸ καὶ νῦν ἐπεὶ τὸ λεγόμενον φανερόν, καὶ τὸ
τί ἦν εἶναι ὁμοίως ὑπάρξει πρώτως μὲν καὶ ἁπλῶς τῇ οὐσίᾳ
εἶτα καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ καὶ τὸ τί ἐστιν οὐχ ἁπλῶς τί
ἦν εἶναι, ἀλλὰ ποιῷ ἢ ποσῷ τί ἦν εἶναι. Δεῖ γὰρ ἢ ὁμωνύ- 15
μως ταῦτα φάναι [m] εἶναι ὄντα, ἢ προστιθέντας καὶ ἀφαιροῦν-
τας, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἐπιστητὸν ἐπιστητόν, ἐπεὶ τό γε ὀρθόν
ἐστι μήτε ὁμωνύμως φάναι μήτε ὡσαύτως, ἀλλ' ὥσπερ τὸ
ἰατρικὸν τῷ πρὸς [n] τὸ αὐτὸ μὲν καὶ ἕν, οὐ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἕν,
οὐ μέντοι οὐδὲ ὁμωνύμως· [o] οὐδὲ [p] γὰρ ἰατρικὸν σῶμα [q] καὶ
ἔργον καὶ σκεῦος λέγεται οὔτε ὁμωνύμως οὔτε καθ' ἕν, ἀλλὰ
πρὸς ἕν. [r] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁποτέρως τις [s] ἐθέλει λέγειν 16

[e] κατ' ἄλλου om. A^b.F^b. [f] ὁ om. F^b. [g] τὸ τί ἐστιν T.A^b. [h] τοῖς ἄλλοις et γὰρ τὸ om. A^b. [i] τῶν] τὸ S. [k] τὸ om. F^b. [l] ἑκάστου T, ἕκαστα F^b. [m] εἶναι post φάναι om. F^b. [n] τὸ post πρὸς om. T. [o] οὐδὲν E.T. [p] γὰρ] γὰρ τὸ F^b. [q] καὶ ἔργον om. F^b. [r] ἀλλὰ ταῦτα μὲν A^b.F^b: ceteri ταῦτα μὲν οὖν. [s] θέλει E.T.

[t]διαφέρει οὐθέν· ἐκεῖνο δὲ φανερὸν ὅτι ὁ [v]πρώτως καὶ ἁπλῶς
ὁρισμὸς καὶ τὸ τί ἦν εἶναι τῶν οὐσιῶν ἐστίν. Οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ τῶν ἄλλων [w]ὁμοίως ἐστί, πλὴν οὐ πρώτως. Οὐ γὰρ
ἀνάγκη, ἂν τοῦτο τιθῶμεν, τούτου ὁρισμὸν εἶναι [x]ὃ ἂν λόγῳ
17 τὸ αὐτὸ σημαίνῃ, ἀλλὰ τινὶ λόγῳ. Τοῦτο δ' ἐὰν ἑνὸς [y]ᾖ,
μὴ τῷ συνεχεῖ ὥσπερ ἡ Ἰλιὰς ἢ [z]ὅσα συνδέσμῳ, ἀλλ' ἐὰν
ὁσαχῶς [a]λέγεται τὸ ἕν. Τὸ δ' ἓν λέγεται ὥσπερ τὸ ὄν· τὸ
δὲ ὂν τὸ μὲν τόδε τι, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ ποιόν τι σημαίνει.
Διὸ καὶ λευκοῦ ἀνθρώπου ἔσται λόγος καὶ ὁρισμός· ἄλλον
[b]δὲ τρόπον καὶ [b]τοῦ λευκοῦ καὶ οὐσίας.

5 Ἔχει δ' ἀπορίαν, ἐάν τις μὴ φῇ ὁρισμὸν εἶναι τὸν ἐκ
[c]προσθέσεως λόγον, τίνος [d]ἔσται ὁρισμὸς τῶν οὐχ ἁπλῶν
ἀλλὰ συνδεδυασμένων; Ἐκ προσθέσεως γὰρ ἀνάγκη δηλοῦν.
2 Λέγω δ' οἷον, ἔστι ῥὶς καὶ κοιλότης, καὶ σιμότης τὸ ἐκ [e]τῶν
δυοῖν λεγόμενον, [f]τῷ τόδε ἐν τῷδε, καὶ οὐ [g]κατὰ συμβεβηκός
γε οὔθ' ἡ κοιλότης οὔθ' ἡ σιμότης πάθος τῆς ῥινός, ἀλλὰ
καθ' αὑτήν· οὐδ' ὡς τὸ λευκὸν Καλλίᾳ ἢ ἀνθρώπῳ, ὅτι Καλ-
λίας λευκὸς ᾧ συμβέβηκεν ἀνθρώπῳ εἶναι, ἀλλ' ὡς τὸ ἄρρεν
τῷ ζῴῳ καὶ τὸ ἴσον τῷ ποσῷ καὶ πάνθ' ὅσα λέγεται καθ'
3 αὑτὰ ὑπάρχειν. Ταῦτα δ' ἐστὶν ἐν ὅσοις ὑπάρχει ἢ ὁ λόγος
ἢ τοὔνομα, οὗ ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος, καὶ μὴ ἐνδέχεται δηλῶσαι
χωρίς, ὥσπερ τὸ λευκὸν ἄνευ τοῦ ἀνθρώπου ἐνδέχεται, ἀλλ'
οὐ τὸ θῆλυ ἄνευ τοῦ ζῴου. Ὥστε τούτων τὸ τί ἦν εἶναι καὶ
[h]ὁ ὁρισμὸς ἢ οὐκ ἔστιν οὐθενὸς [i]ἢ ἔστιν [k]ἄλλως, καθάπερ εἰ-
4 ρήκαμεν. Ἔστι [l]δ' ἀπορία καὶ ἑτέρα περὶ [m]αὐτῶν. Εἰ μὲν
γὰρ [n]τὸ αὐτό ἐστι σιμὴ ῥὶς καὶ κοίλη ῥίς, τὸ αὐτὸ ἔσται τὸ
σιμὸν καὶ τὸ κοῖλον· εἰ δὲ μὴ διὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι εἰπεῖν
τὸ σιμὸν ἄνευ τοῦ πράγματος οὗ ἐστὶ πάθος καθ' αὑτό ([o]ἔστι

[t] διαφέροι A^b. [v] πρῶτος A^b. [w] ὅμως A^b, omissis ἐστί, πλὴν οὐ πρώτως. [x] ὃ ἐὰν λόγω τῶ αὐτῶ T. [y] ᾖ om. A^b. [z] ὅσαι E. [a] λέγηται E.S. [b] δὲ et τοῦ om. A^b. [c] προθέσεως T.F^b. [d] ἔσται ὁ ὁρισμὸς A^b. [e] τοῖν T. [f] τῷ om. E.T. [g] κατὰ om. T. [h] ὁ om. A^b.F^b. [i] ἢ ἔστιν] ἢ εἰ ἔστιν T. [k] ἀλλ' ὡς καθάπερ T, ἀλλὰ καθάπερ F^b. [l] δὲ καὶ ἑτέρα ἀπορία H^b. [m] αὐτά F^b. [n] ταυτόν H^b. [o] ἔστι γὰρ] καὶ ἔστι E.T.

γὰρ τὸ σιμὸν κοιλότης ἐν ῥινί), τὸ ῥῖνα σιμὴν εἰπεῖν ἢ οὐκ
ἔστιν ἢ δὶς τὸ αὐτὸ ἔσται [p] εἰρημένον, ῥὶς ῥὶς κοίλη· ἡ γὰρ
ῥὶς ἡ σιμὴ ῥὶς [q] ῥὶς κοίλη ἔσται. Διὸ ἄτοπον τὸ ὑπάρχειν
τοῖς τοιούτοις τὸ τί ἦν εἶναι· εἰ δὲ [r] μή, εἰς ἄπειρον εἶσιν·
[s] ῥινὶ γὰρ [t] ῥινὶ [v] σιμῇ [w] ἔτι [x] ἄλλο ἐνέσται. Δῆλον τοίνυν ὅτι
[y] μόνης τῆς οὐσίας ἐστὶν [z] ὁ ὁρισμός. Εἰ γὰρ καὶ τῶν
ἄλλων κατηγοριῶν, ἀνάγκη ἐκ προσθέσεως εἶναι, οἷον τοῦ
ποιοῦ καὶ περιττοῦ· οὐ γὰρ ἄνευ ἀριθμοῦ, οὐδὲ [a] τὸ θῆλυ
ἄνευ ζῴου. Τὸ δ' ἐκ προσθέσεως [b] λέγω ἐν οἷς συμβαίνει 6
δὶς τὸ αὐτὸ λέγειν, ὥσπερ [c] ἐν τούτοις. Εἰ δὲ τοῦτο ἀληθές,
οὐδὲ [d] συνδυαζομένων ἔσται, οἷον ἀριθμοῦ περιττοῦ· ἀλλὰ
[e] λανθάνει ὅτι οὐκ ἀκριβῶς λέγονται οἱ λόγοι. Εἰ δ' εἰσὶ
καὶ τούτων ὅροι, [f] ἤτοι ἄλλον τρόπον εἰσὶν ἢ καθάπερ ἐλέχθη
πολλαχῶς λεκτέον [g] εἶναι τὸν ὁρισμὸν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι.
Ὥστε [h] ὡδὶ μὲν οὐθενὸς ἔσται ὁρισμός, οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι 7
οὐθενὶ ὑπάρξει πλὴν ταῖς οὐσίαις, ὡδὶ δ' ἔσται. Ὅτι μὲν
οὖν ἐστὶν [i] ὁ ὁρισμὸς ὁ τοῦ τί ἦν [k] εἶναι [l] λόγος, καὶ τὸ τί ἦν
εἶναι ἢ [m] μόνων τῶν οὐσιῶν ἐστὶν ἢ μάλιστα καὶ πρώτως καὶ
ἁπλῶς, δῆλον.

Πότερον δὲ ταὐτόν ἐστιν ἢ ἕτερον τὸ τί ἦν εἶναι καὶ 6
ἕκαστον, σκεπτέον. Ἔστι γάρ τι πρὸ ἔργου πρὸς τὴν περὶ
τῆς οὐσίας σκέψιν· ἕκαστόν [n] τε γὰρ οὐκ ἄλλο δοκεῖ εἶναι
τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι λέγεται εἶναι ἡ ἑκάστου
οὐσία. Ἐπὶ μὲν δὴ τῶν λεγομένων κατὰ συμβεβηκὸς δόξειεν 2
ἂν ἕτερον εἶναι, οἷον λευκὸς ἄνθρωπος ἕτερον καὶ [o] τὸ λευκῷ
ἀνθρώπῳ εἶναι. [p] Εἰ γὰρ τὸ αὐτό, [q] καὶ τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι

[p] εἰρημένον] εἰρημένον σιμὴ ῥὶς εἰ A^b.H^b, omissis ῥὶς ῥὶς—κοίλη. [q] ῥὶς om. T. [r] μή] καὶ T. [s] ῥῖν A^b, ῥινῇ S.B^b.C^b. [t] ῥινῇ S.B^b.C^b. [v] σιμὴ A^b. [w] ἔτι om. S.A^b.B^b.C^b. [x] ἄλλο ἐνέστη T, ἄλλο ἔσται A^b, om. S.B^b.C^b. [y] μόνον A^b. [z] ὁ om. T. [a] τὸ θῆλυ] ὁ τοῦ θήλεος E.T. [b] λέγομεν A^b. [c] ἐν om. A^b. [d] συνδοιαζομένων T. [e] λαμβάνει E. [f] ἤτοι] ἢ τῶ T. [g] εἶναι om. T. [h] ὡδὶ] ὧδ' εἰ T. [i] ὁ post ἐστὶν add. A^b.F^b. [k] post εἶναι S.B^b.C^b. lacunam litterarum ferme quadraginta. [l] λόγος—εἶναι om. T. [m] μόνων S: ceteri μόνον. [n] τε om. E.S. [o] τῶ S. [p] εἰ—εἶναι om. T. [q] καὶ τὸ A^b, καὶ τῶ F^b: ceteri om.

καὶ [r] τὸ λευκῷ ἀνθρώπῳ τὸ αὐτό· τὸ αὐτὸ γὰρ ἄνθρωπος καὶ
λευκὸς ἄνθρωπος, ὥς φασίν, [s] ὥστε καὶ [t] τὸ λευκῷ ἀνθρώπῳ
3 καὶ [t] τὸ ἀνθρώπῳ. Ἢ οὐκ ἀνάγκη, ὅσα κατὰ συμβεβηκός,
εἶναι ταὐτά· οὐ γὰρ ὡσαύτως τὰ ἄκρα γίγνεται ταὐτά, ἀλλ'
ἴσως [v] γ' ἐκεῖνο δόξειεν [w] ἂν συμβαίνειν, τὰ ἄκρα [x] γίγνεσθαι
ταὐτὰ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ λευκῷ εἶναι καὶ τὸ μου-
4 σικῷ [y] εἶναι· δοκεῖ δ' οὔ. Ἐπὶ δὲ τῶν καθ' αὑτὰ λεγομένων
[z] ἆρ' ἀνάγκη ταὐτὸν εἶναι; Οἷον εἴ τινές εἰσιν οὐσίαι ὧν ἕτε-
ραι μή εἰσιν οὐσίαι μηδὲ φύσεις ἕτεραι [a] πρότεραι, οἵας φασὶ
5 [b] τὰς ἰδέας εἶναί τινες. Εἰ γὰρ ἔσται ἕτερον αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν
καὶ τὸ ἀγαθῷ εἶναι, καὶ ζῷον καὶ τὸ ζῴῳ, καὶ [c] τὸ ὄντι καὶ
τὸ ὄν, ἔσονται ἄλλαι τ' οὐσίαι καὶ φύσεις καὶ ἰδέαι παρὰ τὰς
λεγομένας, καὶ πρότεραι [d] οὐσίαι ἐκεῖναι, εἰ τὸ τί ἦν εἶναι
[e] οὐσίας ἐστίν. Καὶ εἰ μὲν ἀπολελυμέναι ἀλλήλων, τῶν μὲν
6 οὐκ [f] ἔσται ἐπιστήμη, τὰ δ' οὐκ ἔσται ὄντα. Λέγω [g] δὲ τὸ
ἀπολελύσθαι, εἰ μήτε τῷ ἀγαθῷ αὐτῷ ὑπάρχει τὸ εἶναι
ἀγαθῷ, μήτε τούτῳ τὸ εἶναι ἀγαθόν. Ἐπιστήμη γὰρ ἑκά-
στου [h] ἐστὶν ὅταν τὸ τί ἦν [i] εἶναι ἐκείνῳ γνῶμεν. Καὶ ἐπὶ
ἀγαθοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως [k] ἔχει· ὥστ' εἰ μηδὲ [l] τῷ
ἀγαθῷ εἶναι ἀγαθόν, οὐδὲ [m] τῷ ὄντι ὄν, οὐδὲ τῷ ἑνὶ ἕν.
7 Ὁμοίως δὲ πάντα ἐστὶν ἢ οὐθὲν τὰ τί ἦν εἶναι· ὥστ' εἰ μηδὲ
[n] τὸ ὄντι ὄν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐθέν. Ἔτι ᾧ μὴ ὑπάρχει
ἀγαθῷ εἶναι, οὐκ ἀγαθόν. Ἀνάγκη ἄρα ἓν εἶναι τὸ ἀγαθὸν
[o] καὶ ἀγαθῷ εἶναι καὶ καλὸν καὶ καλῷ εἶναι, [p] ὅσα μὴ κατ'
8 [q] ἄλλο λέγεται, ἀλλὰ [r] καθ' αὑτὰ καὶ πρῶτα. Καὶ γὰρ
τοῦτο ἱκανὸν [s] ἐὰν [t] ὑπάρχῃ, [v] κἂν μὴ ᾖ εἴδη· μᾶλλον δ' ἴσως

[r] τῶ T, om. E. [s] ὥστε] εἶναι A^b. [t] τῶ utrobique S.T.H^b. [v] τ' A^b. [w] ἂν om. A^b. [x] γενέσθαι ταὐτὰ τὰ κατὰ A^b. [y] εἶναι] εἶναι ὡς E, om. S.A^b. [z] ἆρ' ἀνάγκη A^b.F^b, ἀνάγκη ἀεὶ S.H^b: ceteri ἀεὶ ἀνάγκη. [a] πρότερον οἷον A^b. [b] εἶναί τινες τὰς ἰδέας H^b. [c] τὸ ante ὄντι om. H^b. [d] οὐσίαι] καὶ οὐσίαι A^b. [e] οὐσία A^b.H^b. [f] ἔσται ἐπιστήμη] ἔστιν ἐπιστήμη T. [g] δὲ] δὴ H^b. [h] ἐστὶν ὅταν] αὕτη E.T, omisso mox γνῶμεν. [i] εἶναι ἐκεῖνο A^b: ceteri ἐκείνω εἶναι. [k] ἔχει] ἐπάγει T, om. H^b. [l] τὸ E.S. [m] τῷ—τῷ] τὸ—τὸ E. [n] τῶ ὄντι, omisso ὄν, T. [o] καὶ τὸ ἀγαθῶ T. [p] ὅσα] καὶ ὅσα F^b. [q] ἄλλο] ἄλλου T. [r] πρῶτα καὶ καθ' αὑτά E.S.T. [s] ἂν A^b. [t] ὑπάρχει T. [v] καὶ H^b.

κἂν [w] ἢ εἴδη. Ἅμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι εἴπερ εἰσὶν αἱ ἰδέαι
[x] οἵας τινές [y] φασιν, οὐκ ἔσται τὸ ὑποκείμενον [z] οὐσία· ταύτας
γὰρ οὐσίας μὲν [a] ἀναγκαῖον εἶναι, μὴ καθ' ὑποκειμένου δέ·
[b] ἔσονται γὰρ κατὰ μέθεξιν. Ἔκ τε δὴ τούτων τῶν λόγων 9
ἓν καὶ ταὐτὸ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς αὐτὸ ἕκαστον καὶ τὸ τί ἦν
εἶναι, καὶ ὅτι [c] γε τὸ ἐπίστασθαι ἕκαστον [d] τοῦτό ἐστι τὸ τί
ἦν εἶναι ἐπίστασθαι, ὥστε [e] καὶ κατὰ τὴν ἔκθεσιν ἀνάγκη
ἕν [f] τι εἶναι ἄμφω. Τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς λεγόμενον, οἷον 10
τὸ μουσικὸν [g] ἢ λευκόν, διὰ τὸ διττὸν σημαίνειν, οὐκ ἀληθὲς
εἰπεῖν ὡς ταὐτὸ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ αὐτό· καὶ γὰρ ᾧ [h] συμβέ-
βηκε [i] λευκὸν καὶ τὸ συμβεβηκός, ὥστ' ἔστι μὲν ὡς ταὐτόν,
ἔστι δὲ ὡς οὐ ταὐτὸ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ αὐτό· τῷ μὲν γὰρ
ἀνθρώπῳ [k] καὶ τῷ λευκῷ ἀνθρώπῳ οὐ ταὐτό, τῷ πάθει δὲ
ταὐτό. Ἄτοπον δ' ἂν φανείη κἂν εἴ τις ἑκάστῳ ὄνομα 11
[l] θεῖτο τῶν τί ἦν εἶναι· [m] ἔσται γὰρ καὶ παρ' ἐκεῖνο ἄλλο,
[n] οἷον [o] τῷ τί ἦν εἶναι [p] ἵππῳ τί ἦν εἶναι ἵππῳ ἕτερον. Καί-
τοι τί κωλύει καὶ νῦν εἶναι ἔνια εὐθὺς τί ἦν εἶναι, εἴπερ [q] οὐσία
τὸ τί ἦν εἶναι; Ἀλλὰ μὴν [r] οὐ μόνον ἕν, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος
ὁ αὐτὸς αὐτῶν, ὡς δῆλον [s] καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων· [t] οὐ γὰρ
κατὰ συμβεβηκὸς ἓν τὸ ἑνὶ εἶναι [v] καὶ ἕν. [w] Ἔτι εἰ ἄλλο 12
[x] ἔσται, εἰς ἄπειρον εἶσιν· τὸ μὲν γὰρ [y] ἔσται τί ἦν εἶναι
[z] τοῦ ἑνός, τὸ δὲ τὸ ἕν, ὥστε καὶ ἐπ' ἐκείνων [a] ὁ αὐτὸς ἔσται
λόγος. Ὅτι μὲν οὖν ἐπὶ [b] τῶν πρώτων καὶ καθ' αὑτὰ λε-
γομένων τὸ ἑκάστῳ εἶναι καὶ ἕκαστον τὸ αὐτὸ [c] καὶ ἕν ἐστι,
δῆλον. Οἱ δὲ σοφιστικοὶ ἔλεγχοι πρὸς τὴν θέσιν ταύτην 13

[w] ἢ om. A^b. [x] οἵας—γὰρ] lacunam S.B^b.C^b. [y] φαμεν F^b. [z] οὐσία om. H^b. [a] ἀνάγκη εἶναι A^b, εἶναι ἀναγκαῖον S. [b] ἔσονται] δέονται B^b. [c] γε] δὲ S. [d] τούτων S.B^b.C^b. [e] καὶ add. A^b.F^b. [f] τι om. A^b. [g] ἢ] καὶ A^b. [h] συμβαίνει A^b. [i] λευκῷ E.T, om. A^b. [k] καὶ τῷ] καὶ τὸ A^b. [l] τιθεῖτο A^b. [m] ἔσται—τῷ τί ἦν εἶναι om. T. [n] οἷον add. A^b. [o] τῷ] τὸ E. [p] ἵππῳ τί] τὸ γὰρ τί E.S.B^b.C^b. [q] οὐσίαι T. [r] οὐ] καὶ οὐ S.B^b.C^b. [s] καὶ om. T. [t] οὔτε H^b. [v] καὶ om. A^b. [w] ἔτι εἰ] εἴτι εἰ T. [x] ἔσται om. T. [y] ἔσται τὸ τί T. [z] τοῦ ἑνός A^b, τοῦ ἑνὸς εἶναι F^b, τὸ ἓν εἶναι T: ceteri τὸ ἑνὶ εἶναι. [a] ἔσται ὁ αὐτὸς A^b. [b] post τῶν lacunam litterarum trium B^b.C^b. [c] καὶ ante ἕν om. A^b, καὶ ἕν om. H^b.

φανερὸν ὅτι τῇ αὐτῇ λύονται λύσει, καὶ [d] εἰ ταὐτὸ Σωκράτης καὶ [e] Σωκράτει εἶναι· οὐθὲν γὰρ διαφέρει οὔτε ἐξ ὧν [f] ἐρωτήσειεν ἄν τις, οὔτε ἐξ ὧν λύων ἐπιτύχοι. Πῶς μὲν οὖν τὸ τί ἦν εἶναι ταὐτὸν καὶ πῶς οὐ ταὐτὸν ἑκάστῳ, εἴρηται.

7 Τῶν [g] δὲ γιγνομένων τὰ μὲν φύσει [h] γίγνεται, τὰ δὲ
τέχνῃ, τὰ δὲ ἀπὸ ταὐτομάτου. Πάντα δὲ τὰ γιγνόμενα ὑπό
τέ τινος γίγνεται καὶ ἔκ τινος καὶ τί. Τὸ δὲ τί λέγω καθ'
ἑκάστην κατηγορίαν· ἢ γὰρ τόδε ἢ ποσὸν ἢ ποιὸν [i] ἢ ποῦ.
Αἱ δὲ γενέσεις αἱ μὲν φυσικαὶ αὗταί εἰσιν ὧν ἡ γένεσις ἐκ
2 φύσεώς ἐστιν. Τὸ δ' ἐξ οὗ γίγνεται, ἣν λέγομεν ὕλην· τὸ δ'
ὑφ' οὗ, τῶν φύσει [k] τι [l] ὄντων· τὸ δὲ [m] τί, ἄνθρωπος ἢ φυτὸν
ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἃ δὴ μάλιστα λέγομεν οὐσίας εἶναι.
Ἅπαντα δὲ τὰ γιγνόμενα ἢ φύσει ἢ τέχνῃ ἔχει ὕλην· δυ-
νατὸν γὰρ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἕκαστον αὐτῶν, [n] τοῦτο δ'
3 ἐστὶν [o] ἐν ἑκάστῳ ὕλη. Καθόλου δὲ καὶ ἐξ οὗ φύσις καὶ καθὸ
φύσις· τὸ γὰρ [p] γιγνόμενον ἔχει φύσιν, οἷον φυτὸν [q] ἢ ζῷον.
Καὶ [r] ὑφ' οὗ, ἡ κατὰ τὸ εἶδος λεγομένη φύσις [s] ἡ ὁμοειδής·
αὕτη δ' ἐν ἄλλῳ· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. Οὕτω μὲν
[t] οὖν γίγνεται τὰ γιγνόμενα διὰ τὴν φύσιν, αἱ δ' ἄλλαι γε-
νέσεις λέγονται ποιήσεις. [v] Πᾶσαι δ' εἰσὶν αἱ ποιήσεις [w] ἢ
4 ἀπὸ τέχνης ἢ ἀπὸ δυνάμεως ἢ [x] ἀπὸ διανοίας. Τούτων δέ
τινες γίγνονται καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου καὶ ἀπὸ τύχης παρα-
πλησίως ὥσπερ ἐν τοῖς [y] ἀπὸ φύσεως γιγνομένοις· ἔνια γὰρ
κἀκεῖ [z] ταὐτὰ καὶ ἐκ σπέρματος γίγνεται καὶ ἄνευ σπέρμα-
τος. Περὶ μὲν οὖν τούτων ὕστερον ἐπισκεπτέον, ἀπὸ τέχνης
[a] δὲ γίγνεται ὅσων τὸ εἶδος ἐν τῇ ψυχῇ. Εἶδος [b] δὲ λέγω τὸ
5 τί ἦν εἶναι ἑκάστου καὶ τὴν πρώτην οὐσίαν. Καὶ γὰρ τῶν

[d] εἰ] εἰς A^b. [e] Σωκράτει] σωκράτην A^b. [f] ἐρωτηθεὶς A^b, ἐρωτηθείη H^b. [g] δὲ om. A^b. [h] γίνονται H^b. [i] ἢ ποῦ om. H^b. [k] τι om. idem. [l] ὄντος T. [m] τί] τι ὁ E.T. [n] τούτω B^b.C^b. [o] ἐν A^b, ἡ ἐν T: ceteri ἡ. [p] ἡνωμένον T. [q] ἢ om. S. [r] ἐφ' F^b. [s] ἡ post φύσις om. F^b. [t] οὖν om. T. [v] πᾶσαι δ' εἰσὶν αἱ ποιήσεις om. C^b. [w] ἢ om. A^b. [x] ἀπὸ ante διανοίας add. A^b.F^b. [y] ὑπὸ E.S.T. [z] ταῦτα S. [a] δὴ F^b. [b] δὲ post εἶδος om. C^b.

ἐναντίων τρόπον τινὰ τὸ αὐτὸ εἶδος· τῆς γὰρ στερήσεως
οὐσία ἡ οὐσία [c] ἡ ἀντικειμένη, οἷον ὑγίεια νόσου· ἐκείνης γὰρ
ἀπουσίᾳ [d] δηλοῦται ἡ νόσος, ἡ δ' ὑγίεια ὁ ἐν τῇ ψυχῇ λόγος
[e] καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Γίγνεται [f] δὴ τὸ ὑγιὲς νοήσαντος
[g] οὕτως· ἐπειδὴ [h] τοδὶ ὑγίεια, ἀνάγκη, εἰ ὑγιὲς [i] ἔσται, τοδὶ
ὑπάρξαι, οἷον [k] ὁμαλότητα, [l] εἰ δὲ τοῦτο, θερμότητα. Καὶ 6
οὕτως ἀεὶ νοεῖ, ἕως ἂν ἀγάγῃ [m] εἰς τοῦτο ὃ αὐτὸς δύναται
ἔσχατον ποιεῖν. Εἶτα ἤδη ἡ ἀπὸ [n] τούτου κίνησις ποίησις
καλεῖται, ἡ ἐπὶ τὸ ὑγιαίνειν. Ὥστε συμβαίνει τρόπον τινὰ
[o] ἐξ ὑγιείας τὴν ὑγίειαν γίνεσθαι [p] καὶ τὴν οἰκίαν ἐξ οἰκίας,
τῆς ἄνευ ὕλης τὴν ἔχουσαν ὕλην· [q] ἡ γὰρ ἰατρική [r] ἐστι καὶ
[s] ἡ οἰκοδομικὴ τὸ εἶδος [t] τῆς ὑγιείας καὶ τῆς οἰκίας. Λέγω δ'
οὐσίαν ἄνευ ὕλης τὸ τί ἦν εἶναι. Τῶν δὲ γενέσεων καὶ κινή- 7
σεων ἡ μὲν νόησις καλεῖται ἡ δὲ ποίησις, ἡ μὲν ἀπὸ τῆς
ἀρχῆς καὶ τοῦ εἴδους νόησις, ἡ δ' ἀπὸ τοῦ [v] τελευταίου τῆς
νοήσεως ποίησις. Ὁμοίως δὲ [w] καὶ τῶν ἄλλων [x] τῶν μεταξὺ
ἕκαστον γίγνεται. Λέγω δ' οἷον εἰ [y] ὑγιανεῖ, [z] δέοι ἂν ὁμα-
λυνθῆναι. Τί ον ἐστὶ τὸ ὁμαλυνθῆναι; Τοδί. Τοῦτο δ'
ἔσται εἰ θερμανθήσεται. Τοῦτο δὲ [a] τί ἐστι; Τοδί. Ὑπάρ-
χει [b] δὲ [c] τῳδὶ δυνάμει· τοῦτο δ' ἤδη ἐπ' αὐτῷ. Τὸ δὴ 8
ποιοῦν καὶ ὅθεν ἄρχεται ἡ κίνησις [d] τοῦ ὑγιαίνειν, ἐὰν μὲν
ἀπὸ τέχνης, τὸ εἶδός ἐστι τὸ ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν δ' ἀπὸ ταὐ-
τομάτου, ἀπὸ τούτου ὅ ποτε τοῦ ποιεῖν [e] ἄρχει τῷ ποι-
οῦντι ἀπὸ τέχνης, [f] ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ἰατρεύειν ἴσως ἀπὸ
τοῦ [g] θερμαίνειν ἡ ἀρχή, τοῦτο δὲ ποιεῖ τῇ τρίψει· ἡ θερ-

[c] ἡ] ἡ πῆ οὐσία E.T, om. S.A^b.B^b.C^b. [d] δηλοῦται om. A^b. [e] καὶ ἐν τῇ] καὶ ὁ ἐν τῇ T, καὶ ἡ A^b. [f] δὲ S.T.A^b. [g] οὕτως om. S. [h] τὸ δι' ὑγίειαν S.T. [i] ἔσται om. A^b. [k] ὁμαλότητι T. [l] εἰ δὲ τοῦτο, θερμότητα om. T. [m] εἰς τὸ αὐτὸ δύνασθαι τὸ ἔσχατον A^b. [n] τούτου E.H^b: ceteri τούτων. [o] τὴν ὑγίειαν ἐκ τῆς ὑγιείας F^b. [p] post καὶ lacunam B^b.C^b. [q] ἡ] εἰ T. [r] ἐστι post οἰκοδομικὴ T, om. F^b. [s] ἡ add. F^b.H^b. [t] τῆς ὑγιείας καὶ τῆς οἰκοδομίας E, τῆς οἰκίας καὶ τῆς ὑγείας εἰσι F^b. [v] τέλους F^b. [w] καὶ ἐπὶ τῶν E.T. [x] τῶν μεταξὺ ἕκαστον om. H^b. [y] ὑγιαίνει T. [z] δέοι ἂν A^b: ceteri δεῖ. [a] τί om. A^b. [b] δὲ—τοῦτο om. T. [c] τωδὶ] γρ. τοδὶ E. [d] τὸ A^b. [e] ἄρχεται H^b, ἀρχὴ S.T. [f] ὡς ὅπερ H^b. [g] θερμοῦ H^b.

μότης [h]τοίνυν [i]ἡ ἐν τῷ σώματι ἢ μέρος τῆς ὑγιείας [k]ἢ
ἕπεταί τι αὐτῇ τοιοῦτον ὅ ἐστι μέρος τῆς ὑγιείας, [l]ἢ διὰ
πλειόνων· τοῦτο δ' [m]ἔσχατον τὸ ποιοῦν, [n]καὶ τὸ οὕτως
μέρος ἐστὶ τῆς ὑγιείας καὶ τῆς οἰκίας, οἷον οἱ λίθοι, καὶ τῶν
9 ἄλλων. Ὥστε καθάπερ λέγεται, ἀδύνατον γενέσθαι εἰ μηθὲν
προϋπάρχοι. Ὅτι μὲν οὖν [o]τι μέρος [p]ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει,
[q]φανερόν· ἡ γὰρ ὕλη μέρος· ἐνυπάρχει γὰρ καὶ γίγνεται
[r]αὕτη. Ἀλλ' ἄρα καὶ τῶν ἐν τῷ λόγῳ. Ἀμφοτέρως δὲ
λέγομεν τοὺς [s]χαλκοῦς κύκλους τί εἰσι, [t]καὶ τὴν ὕλην λέ-
γοντες ὅτι χαλκός, καὶ τὸ εἶδος ὅτι σχῆμα τοιόνδε· καὶ
10 τοῦτό ἐστι τὸ γένος εἰς ὃ πρῶτον τίθεται. Ὁ δὴ [v]χαλ-
κοῦς κύκλος ἔχει ἐν τῷ λόγῳ [w]τὴν ὕλην. Ἐξ οὗ [x]δὲ [y]ὡς
ὕλης γίνεται ἔνια, λέγεται, ὅταν [z]γένηται, οὐκ ἐκεῖνο ἀλλ'
[a]ἐκείνινον, οἷον [b]ὁ ἀνδριὰς οὐ λίθος ἀλλὰ λίθινος. Ὁ δ' ἄν-
θρωπος ὁ ὑγιαίνων οὐ λέγεται ἐκεῖνο ἐξ οὗ· αἴτιον δ' ὅτι
γίγνεται [c]ἐκ τῆς στερήσεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου ὃ λέγομεν
τὴν ὕλην, οἷον καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κάμνων γίγνεται ὑγιής.
11 Μᾶλλον μέντοι λέγεται [d]γίγνεσθαι ἐκ τῆς στερήσεως, οἷον
ἐκ κάμνοντος ὑγιὴς ἢ ἐξ ἀνθρώπου. Διὸ κάμνων [e]μὲν ὑγιὴς
οὐ λέγεται, ἄνθρωπος δὲ [f]καὶ ἄνθρωπος ὑγιής. Ὧν δ' ἡ
στέρησις ἄδηλος καὶ [g]ἀνώνυμος, οἷον [h]ἐν χαλκῷ [i]σχήματος
[k]ὁποιουοῦν ἢ ἐν πλίνθοις καὶ ξύλοις οἰκίας, ἐκ τούτων δοκεῖ
12 γίγνεσθαι ὡς ἐκεῖ ἐκ κάμνοντος. Διὸ ὥσπερ οὐδ' ἐκεῖ ἐξ οὗ
τοῦτο ἐκεῖνο οὐ λέγεται, οὐδ' [l]ἐνταῦθα ὁ ἀνδριὰς ξύλον,
ἀλλὰ παράγεται ξύλινος, οὐ ξύλον, καὶ χαλκοῦς ἀλλ' οὐ
χαλκός, καὶ λίθινος ἀλλ' οὐ λίθος, καὶ ἡ οἰκία πλινθίνη ἀλλ'

[h] τοίνυν] οὖν A^b. [i] ἡ om. A^b. [k] ἢ ἕπεται—ὑγιείας om. T.A^b. [l] ἢ διὰ—ὑγιείας om. B^b.C^b. [m] ἔσχατόν ἐστι τὸ A^b.F^b. [n] καὶ τὸ οὕτως μέρος ἐστὶ] τὸ μέρος A^b.H^b. [o] τι] τὸ E.S.T. [p] ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης T. [q] φανερόν om. T. [r] αὐτή T. [s] χαλκοῦς A^b.F^b.H^b: ceteri πολλοὺς. [t] καὶ εἰ τὴν A^b. [v] χαλκὸς A^b. [w] τὴν] καὶ τὴν H^b. [x] δὴ F^b.H^b. [y] γίνεται ὡς ὕλης H^b. [z] γένηται] λέγηται F^b. [a] ἐκεῖνον S.C^b.H^b. [b] ὁ post οἷον om. E.S.T. [c] ἐκ om. F^b. [d] ἐκ τῆς στερήσεως γίγνεσθαι T. [e] μὲν ὁ ὑγιὴς T. [f] καὶ] καὶ ὁ A^b. [g] συνώνυμος T. [h] γρ. ἐκ χαλκοῦ E. [i] σχῆμα τὸ T.H^b. [k] ὁποιονοῦν T.H^b, ὁποι οὖν E. [l] ἐντεῦθεν S.

οὐ πλίνθοι, [m] ἐπεὶ οὐδ' ὡς ἐκ ξύλου γίγνεται ἀνδριὰς ἢ ἐκ πλίνθων οἰκία, ἐάν τις [n] σφόδρα ἐπιβλέπῃ, οὐκ ἂν ἁπλῶς [o] εἴποι, διὰ τὸ δεῖν μεταβάλλοντος γίγνεσθαι ἐξ οὗ, ἀλλ' οὐχ ὑπομένοντος. Διὰ μὲν οὖν τοῦτο οὕτως λέγεται.

Ἐπεὶ δὲ ὑπό τινός τε γίγνεται τὸ γιγνόμενον (τοῦτο δὲ 8
λέγω ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεώς ἐστι) καὶ ἔκ τινος (ἔστω [p] δὲ
μὴ ἡ στέρησις τοῦτο ἀλλ' ἡ ὕλη· ἤδη γὰρ διώρισται ὃν τρό-
πον τοῦτο λέγομεν) καὶ [q] ὃ γίγνεται (τοῦτο δ' ἐστὶν [r] ἢ
σφαῖρα ἢ κύκλος ἢ ὅ τι ἔτυχε τῶν ἄλλων), ὥσπερ οὐδὲ τὸ
ὑποκείμενον ποιεῖ τὸν χαλκόν, οὕτως οὐδὲ τὴν σφαῖραν, εἰ
μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἡ χαλκῆ σφαῖρα σφαῖρά ἐστιν,
ἐκείνην δὲ ποιεῖ. Τὸ γὰρ τόδε [s] τι [t] ποιεῖν ἐκ τοῦ [v] ὅλως 2
ὑποκειμένου τόδε [w] τι ποιεῖν ἐστίν. Λέγω δ' ὅτι τὸν χαλκὸν
στρογγύλον [x] ποιεῖν ἐστὶν οὐ τὸ στρογγύλον ἢ τὴν σφαῖραν
ποιεῖν, ἀλλ' ἕτερόν τι, οἷον τὸ εἶδος τοῦτο ἐν ἄλλῳ. Εἰ
γὰρ ποιεῖ, ἔκ τινος ἂν [y] ποιοίη ἄλλου· τοῦτο γὰρ ὑπέκειτο.
Οἷον [z] ποιεῖν χαλκῆν σφαῖραν· τοῦτο δὲ οὕτως ὅτι ἐκ τουδί,
[a] ὅ ἐστι χαλκός, [b] τοδὶ ποιεῖ, [c] ὅ ἐστι σφαῖρα. Εἰ οὖν καὶ 3
τοῦτο ποιεῖ αὐτό, δῆλον ὅτι ὡσαύτως ποιήσει, καὶ βαδιοῦν-
ται αἱ γενέσεις εἰς ἄπειρον. Φανερὸν ἄρα ὅτι [d] οὐδὲ τὸ
εἶδος, ἢ ὁτιδήποτε χρὴ καλεῖν τὴν ἐν τῷ αἰσθητῷ μορφήν,
[e] οὐ γίγνεται, οὐδ' ἔστιν αὐτοῦ γένεσις, οὐδὲ τὸ τί ἦν [f] εἶναι·
τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ ἐν ἄλλῳ γίγνεται [g] ἢ ὑπὸ τέχνης ἢ ὑπὸ
φύσεως ἢ δυνάμεως. Τὸ δὲ χαλκῆν σφαῖραν εἶναι ποιεῖ. 4
Ποιεῖ γὰρ ἐκ χαλκοῦ [h] καὶ σφαίρας· εἰς τοδὶ γὰρ [i] τὸ εἶδος
ποιεῖ, καὶ ἔστι τοῦτο σφαῖρα χαλκῆ. Τοῦ δὲ σφαίρᾳ εἶναι
ὅλως εἰ [k] ἔστι γένεσις, ἔκ τινός τι ἔσται. Δεήσει γὰρ διαι-
ρετὸν [l] εἶναι [m] ἀεὶ τὸ γιγνόμενον, καὶ εἶναι τὸ μὲν τόδε [n] τὸ

[m] ἐπεὶ] ὡς εἰ T. [n] ἐπιβλέπῃ σφόδρα E.T. [o] εἶπε A^b: ceteri εἴποιε. [p] δὴ T. [q] ὃ] τί F^b. [r] ἡ T. [s] τι om. T. [t] ποιεῖν om. A^b. [v] ὅλου T. [w] τι add. A^b.F^b. [x] ποιεῖν ἐστὶν] ποιῆσαι A^b.H^b. [y] ποιῇ ἀλλ' οὔ T, ποιοίη ἢ ἄλλου E. [z] ποιεῖ A^b. [a] ἐστιν ὁ χαλκὸς T. [b] τόδε A^b. [c] ὅ] ὅτι A^b. [d] οὔτε E.T. [e] οὐ om. A^b.F^b. [f] εἶναι] εἶναι τοῦτο T, εἶναι τούτῳ E. [g] ἢ prius om. A^b. [h] καὶ σφαίρας] σφαῖραν A^b. [i] τὸ] τοδὶ τὸ E.T. [k] ἔσται A^b.F^b. [l] εἶναι om. T. [m] ἀεὶ om. A^b. [n] τὸ δὲ om. A^b.

5 δὲ τόδε, λέγω δ' ὅτι [o] τὸ μὲν ὕλην τὸ δ' εἶδος. Εἰ [p] δή ἐστι
σφαῖρα τὸ ἐκ τοῦ μέσου σχῆμα ἴσον, τούτου τὸ μὲν ἐν ᾧ
ἔσται [q] ὃ ποιεῖ, τὸ δ' ἐν ἐκείνῳ, τὸ δ' ἅπαν τὸ γεγονός,
οἷον ἡ χαλκῆ σφαῖρα. Φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι
τὸ μὲν ὡς εἶδος [r] ἢ οὐσία λεγόμενον οὐ γίγνεται, ἡ δὲ σύνο-
δος ἡ κατὰ ταύτην λεγομένη γίγνεται, καὶ ὅτι ἐν [s] παντὶ τῷ
6 γενομένῳ ὕλη [t] ἔνεστι, καὶ ἔστι τὸ μὲν τόδε τὸ δὲ τόδε. Πό-
τερον οὖν ἔστι [v] τις σφαῖρα παρὰ [w] τάσδε ἢ οἰκία παρὰ τὰς
πλίνθους, ἢ οὐδ' ἂν ποτε ἐγίγνετο, εἰ οὕτως ἦν, τόδε τι;
[x] Ἀλλὰ τὸ τοιόνδε σημαίνει, τόδε δὲ καὶ ὡρισμένον οὐκ
ἔστιν, ἀλλὰ ποιεῖ καὶ γεννᾷ ἐκ τοῦδε τοιόνδε· καὶ ὅταν γεν-
7 νηθῇ, ἔστι [y] τόδε τοιόνδε. Τὸ δ' ἅπαν τόδε Καλλίας ἢ
Σωκράτης ἐστὶν ὥσπερ ἡ σφαῖρα ἡ χαλκῆ [z] ἡδί, ὁ δ' ἄνθρω-
πος καὶ τὸ ζῷον ὥσπερ σφαῖρα χαλκῆ ὅλως. Φανερὸν ἄρα
ὅτι ἡ τῶν εἰδῶν αἰτία, ὡς εἰώθασί τινες λέγειν τὰ εἴδη, εἰ
ἔστιν ἄττα παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα, πρός τε τὰς γενέσεις καὶ
[a] τὰς οὐσίας οὐθὲν [b] χρήσιμα· οὐδ' ἂν εἶεν διά γε ταῦτα
8 οὐσίαι καθ' [c] αὑτάς. Ἐπὶ μὲν δή τινων [d] καὶ φανερὸν ὅτι τὸ
γεννῶν τοιοῦτον μὲν οἷον τὸ γεννώμενον, οὐ μέντοι τὸ αὐτό
γε, οὐδ' ἓν τῷ ἀριθμῷ [e] ἀλλὰ τῷ εἴδει, οἷον ἐν τοῖς φυσικοῖς·
ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ, [f] ἂν μή τι παρὰ φύσιν γέ-
νηται, οἷον ἵππος ἡμίονον. Καὶ ταῦτα δὲ ὁμοίως· ὃ γὰρ ἂν
κοινὸν εἴη ἐφ' ἵππου καὶ ὄνου, οὐκ ὠνόμασται τὸ [g] ἐγγύτατα
9 γένος, εἴη δ' ἂν ἄμφω ἴσως οἷον ἡμίονος. Ὥστε φανερὸν
ὅτι οὐθὲν δεῖ ὡς παράδειγμα εἶδος κατασκευάζειν (μάλιστα
γὰρ ἂν ἐν τούτοις ἐπεζητοῦντο· οὐσίαι γὰρ [h] αἱ μάλιστα
αὗται) ἀλλὰ ἱκανὸν τὸ γεννῶν ποιῆσαι καὶ τοῦ εἴδους αἴτιον
εἶναι ἐν τῇ ὕλῃ. Τὸ δ' ἅπαν ἤδη τὸ τοιόνδε εἶδος ἐν ταῖσδε
ταῖς σαρξὶ καὶ ὀστοῖς Καλλίας καὶ Σωκράτης· καὶ ἕτερον

[o] τὸ μὲν] τὴν μὲν T. [p] δέ T. [q] ὃ] οὐ A^b. [r] ἢ] ἡ A^b, ἢ ὡς E. [s] ἅπαντι E.T. [t] ἔνεστι] ἐστὶ A^b.H^b. [v] τι T. [w] τάδε E. [x] ἀλλ' ὅτι τοιόνδε E.T. [y] τόδε] δῆλον H^b. [z] ἡδί om. T. [a] τὰς post καὶ add. A^b.H^b. [b] χρησίμη A^b. [c] ἑαυτάς A^b. [d] καὶ om. A^b.H^b. [e] ἀλλ' ἓν τῷ E.T. [f] ἐὰν T. [g] ἐγγυτάτω T. [h] αἱ om. A^b.

μὲν διὰ τὴν ὕλην, ἑτέρα γάρ, [i] ταὐτὸ δὲ [k] τῷ εἴδει· ἄτομον γὰρ τὸ εἶδος.

9 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις διὰ τί τὰ μὲν γίγνεται [l] καὶ τέχνῃ καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου, οἷον ὑγίεια, τὰ δ' οὔ, οἷον οἰκία. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν μὲν ἡ ὕλη ἡ ἄρχουσα τῆς γενέσεως ἐν τῷ ποιεῖν καὶ γίγνεσθαί τι τῶν [m] ἀπὸ τέχνης, ἐν ᾗ ὑπάρχει τι μέρος τοῦ πράγματος, ἡ μὲν τοιαύτη ἐστὶν οἵα κινεῖσθαι ὑφ' αὑτῆς, ἡ δ' οὔ, καὶ ταύτης ἡ μὲν [n] ὡδὶ οἵα τε, ἡ δὲ ἀδύνατος· πολλὰ γὰρ [o] δύναται μὲν ὑφ' αὑτῶν κινεῖσθαι ἀλλ' οὐχ [n] ὡδί, οἷον ὀρχήσασθαι. Ὅσων οὖν τοιαύτη ἡ ὕλη, οἷον οἱ λίθοι, ἀδύνα- 2
τον [n] ὡδὶ κινηθῆναι εἰ μὴ ὑπ' ἄλλου, [n] ὡδὶ [p] μέντοι ναί· καὶ τὸ πῦρ. Διὰ τοῦτο τὰ μὲν οὐκ ἔσται ἄνευ τοῦ ἔχοντος τὴν τέχνην, τὰ δ' ἔσται· ὑπὸ γὰρ τούτων κινηθήσεται τῶν οὐκ ἐχόντων [q] μὲν τὴν τέχνην, κινεῖσθαι δὲ δυναμένων αὐτῶν, [r] ἢ ὑπ' ἄλλων οὐκ ἐχόντων τὴν τέχνην, ἢ ἐκ μέρους. Δῆλον [s] δ' 3
ἐκ τῶν εἰρημένων [t] καὶ ὅτι [v] τρόπον τινὰ πάντα γίγνεται ἐξ [w] ὁμωνύμου, [x] ὥσπερ τὰ φύσει, ἢ ἐκ μέρους ὁμωνύμου, οἷον ἡ οἰκία ἐξ οἰκίας, ἢ ὑπὸ νοῦ (ἡ γὰρ τέχνη τὸ εἶδος), ἢ ἐκ [y] μέρους ἢ ἔχοντός [z] τι μέρος, ἐὰν μὴ κατὰ συμβεβηκὸς [a] γίγνηται· τὸ γὰρ [b] αἴτιον τοῦ ποιεῖν πρῶτον καθ' αὑτὸ μέρος. Θερμότης γὰρ ἡ ἐν τῇ κινήσει θερμότητα ἐν τῷ σώματι 4
ἐποίησεν· αὕτη δ' ἐστὶν [c] ἢ ὑγίεια ἢ μέρος, ἢ ἀκολουθεῖ αὐτῇ μέρος τι τῆς ὑγιείας ἢ αὐτὴ [d] ἡ ὑγίεια· διὸ καὶ λέγεται ποιεῖν, ὅτι ἐκεῖνο ποιεῖ τὴν ὑγίειαν ᾧ ἀκολουθεῖ [e] καὶ συμβέβηκε [f] θερμότης. Ὥστε ὥσπερ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς πάντων ἀρχὴ ἡ οὐσία (ἐκ γὰρ τοῦ τί ἐστιν οἱ συλλογισμοί εἰσιν), ἐνταῦθα δὲ αἱ γενέσεις. Ὁμοίως [g] δὲ καὶ τὰ φύσει 5

[i] ταυτὰ Ab. [k] τῷ εἴδει] τωδὶ T. [l] καὶ τέχνῃ om. Ab. [m] ἀπὸ τῆς τέχνης T. [n] ὧδε Ab. [o] δυνατὰ E. [p] μέντ' εἶναι Ab. [q] μὲν om. Ab.Hb. [r] ἢ om. Ab. [s] δ' om. Hb. [t] καὶ om. Fb. [v] πάντα τρόπον τινὰ Fb, τρόπον τινὰ ἅπαντα E.T. [w] ὁμωνύμων T. [x] ὥσπερ— ὁμωνύμου om. T. [y] μέρους ἢ] μέρους συνωνύμου ἢ Fb, om. Ab. [z] τι] τὸ Ab. [a] γένηται Hb. [b] αἴτιον om. Ab. [c] ἡ ὑγίεια] ἤτοι ὑγίεια E.T. [d] ἡ add. E.Ab.Fb. [e] καὶ ᾧ συμβέβηκε T, om. Hb. [f] ἡ θερμότης E. [g] δὴ E.

συνιστάμενα τούτοις ἔχει. Τὸ μὲν γὰρ σπέρμα ποιεῖ ὥσπερ
[h] τὰ ἀπὸ τέχνης· ἔχει γὰρ [i] δυνάμει τὸ εἶδος, καὶ ἀφ' οὗ τὸ
σπέρμα, ἐστί [k] πως ὁμώνυμον. Οὐ γὰρ πάντα οὕτω [l] δεῖ
ζητεῖν ὡς ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπος (καὶ γὰρ γυνὴ ἐξ ἀνδρός·
6 διὸ ἡμίονος οὐκ ἐξ ἡμιόνου), [m] ἀλλ' ἐὰν μὴ πήρωμα ᾖ. [n] Ὅσα
δὲ ἀπὸ ταὐτομάτου ὥσπερ ἐκεῖ γίγνεται, ὅσων ἡ ὕλη [o] δύνα-
ται καὶ ὑφ' αὑτῆς κινεῖσθαι ταύτην τὴν κίνησιν ἣν τὸ σπέρμα
κινεῖ· ὅσων δὲ μή, ταῦτα [p] ἀδύνατα γίγνεσθαι ἄλλως πως ἢ
ἐξ [q] αὐτῶν. Οὐ μόνον δὲ περὶ τῆς οὐσίας ὁ λόγος δηλοῖ τὸ
μὴ γίγνεσθαι τὸ εἶδος, ἀλλὰ περὶ πάντων ὁμοίως τῶν πρώ-
των κοινὸς ὁ λόγος, οἷον ποσοῦ ποιοῦ καὶ τῶν ἄλλων κατη-
7 γοριῶν. Γίγνεται γὰρ ὥσπερ ἡ χαλκῆ σφαῖρα, ἀλλ' οὐ
σφαῖρα οὐδὲ χαλκός, [r] καὶ ἐπὶ χαλκοῦ, [s] εἰ γίγνεται ([t] ἀεὶ
γὰρ δεῖ προϋπάρχειν τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος), οὕτως καὶ ἐπὶ
τοῦ τί ἐστι καὶ ἐπὶ τοῦ ποιοῦ καὶ ποσοῦ καὶ τῶν ἄλλων
ὁμοίως κατηγοριῶν· οὐ γὰρ γίγνεται τὸ ποιὸν ἀλλὰ τὸ
ποιὸν ξύλον, οὐδὲ τὸ ποσὸν ἀλλὰ τὸ ποσὸν ξύλον ἢ ζῷον.
8 Ἀλλ' ἴδιον τῆς οὐσίας ἐκ τούτων λαβεῖν ἔστιν ὅτι [v] ἀνάγκη
προϋπάρχειν [w] ἑτέραν οὐσίαν [x] ἐντελεχείᾳ οὖσαν ἣ ποιεῖ, οἷον
ζῷον, [y] εἰ γίγνεται ζῷον· ποιὸν δ' ἢ ποσὸν οὐκ ἀνάγκη ἀλλ'
[z] ἢ δυνάμει μόνον.

10 Ἐπεὶ [a] δὲ ὁρισμὸς λόγος ἐστί, πᾶς δὲ λόγος [b] μέρη ἔχει,
ὡς δ' ὁ λόγος πρὸς τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸ μέρος [c] τοῦ λόγου
πρὸς τὸ μέρος τοῦ πράγματος ὁμοίως ἔχει, ἀπορεῖται ἤδη
πότερον [d] δεῖ τὸν τῶν μερῶν λόγον ἐνυπάρχειν ἐν τῷ [e] τοῦ
ὅλου λόγῳ [f] ἢ οὔ. [g] Ἐνίων μὲν γὰρ φαίνονται [h] ἐνόντα,
2 [i] ἐνίων δ' οὔ. Τοῦ μὲν γὰρ κύκλου ὁ λόγος οὐκ ἔχει τὸν

[h] τὸ E. [i] δύναμιν Ab. [k] πως] πρῶτον Ab. [l] δὴ ζητῇ T. [m] ἀλλ' om. Ab. [n] ὅσα δὲ om. Hb, δὲ om. Fb. [o] δύναται om. Ab. [p] ἀδύνατον T. [q] αὐτοῦ Hb. [r] καὶ—γίγνεται om. Hb. [s] εἰ add. E.Ab. [t] ἀεὶ] εἰ Ab. [v] ἀναγκαῖον Ab.Fb. [w] ἑτέραν] ἀεὶ ἑτέραν E.T. [x] οὖσαν ἐντελεχεία T. [y] εἰ γίγνεται ζῷον om. Ab. [z] ἢ om. Ab.Fb. [a] δὲ ὁρισμὸς] δὲ ὁ ὁρισμὸς Fb, δὴ ὁ ὁρισμὸς T.Hb. [b] ἔχει μέρη Fb. [c] τοῦ—μέρος om. Ab. [d] δεῖ om. T. [e] τοῦ ὅλου] ὅλω Hb. [f] ἢ οὔ om. Ab. [g] ἐπ' ἐνίων T.Ab. [h] ἐνόντες E.T.Ab. [i] ἐπ' ἐνίων T.

τῶν τμημάτων, ὁ δὲ τῆς συλλαβῆς ἔχει τὸν τῶν στοιχείων· [k] Καίτοι διαιρεῖται [l] καὶ ὁ κύκλος εἰς τὰ τμήματα ὥσπερ καὶ ἡ συλλαβὴ εἰς τὰ στοιχεῖα. Ἔτι δ' εἰ [m] πρότερα [n] τὰ μέρη τοῦ ὅλου, τῆς δ' ὀρθῆς ἡ ὀξεῖα μέρος καὶ ὁ δάκτυλος [o] τοῦ ζῴου, πρότερον ἂν εἴη ἡ ὀξεῖα τῆς ὀρθῆς καὶ ὁ δάκτυλος τοῦ ἀνθρώπου. Δοκεῖ δ' ἐκεῖνα [p] εἶναι πρότερα· τῷ 3
λόγῳ γὰρ λέγονται ἐξ ἐκείνων, [q] καὶ τῷ εἶναι δὲ ἄνευ ἀλλήλων πρότερα. [r] Ἢ πολλαχῶς λέγεται τὸ μέρος, ὧν εἷς μὲν τρόπος τὸ μετροῦν κατὰ τὸ ποσόν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀφείσθω· ἐξ ὧν δ' ἡ οὐσία ὡς μερῶν, τοῦτο σκεπτέον. Εἰ οὖν ἐστὶ 4
τὸ μὲν ὕλη τὸ δ' εἶδος τὸ δ' ἐκ τούτων, καὶ οὐσία ἥ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἐκ τούτων, ἔστι μὲν ὡς καὶ ἡ ὕλη μέρος τινὸς λέγεται, ἔστι δ' ὡς οὔ, ἀλλ' ἐξ ὧν [s] ὁ τοῦ εἴδους λόγος. Οἷον τῆς μὲν κοιλότητος οὐκ ἔστι [t] μέρος [v] ἡ σάρξ (αὕτη γὰρ ἡ ὕλη [w] ἐφ' ἧς γίγνεται), τῆς δὲ σιμότητος [x] μέρος· καὶ τοῦ μὲν συνόλου ἀνδριάντος μέρος ὁ χαλκός, τοῦ δ' ὡς [y] εἴδους λεγομένου ἀνδριάντος οὔ. Λεκτέον γὰρ τὸ εἶδος καὶ ᾗ εἶδος ἔχει 5
ἕκαστον, τὸ δ' ὑλικὸν οὐδέποτε καθ' αὑτὸ λεκτέον. Διὸ ὁ μὲν τοῦ κύκλου λόγος οὐκ ἔχει τὸν τῶν τμημάτων, ὁ δὲ τῆς [z] συλλαβῆς τὸν τῶν στοιχείων· τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα τοῦ λόγου μέρη τοῦ εἴδους καὶ οὐχ ὕλη, τὰ δὲ [a] τμήματα οὕτως μέρη ὡς ὕλη ἐφ' οἷς ἐπιγίγνεται· ἐγγυτέρω μέντοι τοῦ εἴδους ἢ ὁ χαλκός, ὅταν ἐν χαλκῷ ἡ στρογγυλότης ἐγγένηται. Ἔστι δ' ὡς οὐδὲ τὰ στοιχεῖα [b] πάντα τῆς συλλαβῆς ἐν τῷ 6
λόγῳ ἐνέσται, οἷον ταδὶ τὰ κήρινα ἢ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· ἤδη γὰρ καὶ ταῦτα μέρος τῆς συλλαβῆς ὡς ὕλη αἰσθητή. Καὶ γὰρ 7
ἡ γραμμὴ [c] οὐκ [d] εἰ διαιρουμένη εἰς τὰ ἡμίση φθείρεται, ἢ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ [e] ὀστᾶ καὶ νεῦρα καὶ σάρκας, διὰ τοῦτο καὶ [f] εἰσὶν ἐκ τούτων οὕτως ὡς ὄντων τῆς οὐσίας μερῶν, ἀλλ' ὡς

[k] καίτοι] καίτοι καὶ A^b, καὶ F^b. [l] καὶ om. F^b. [m] πρότερον T.A^b. [n] τὸ μέρος A^b. [o] τοῦ—δάκτυλος om. A^b. [p] εἶναι om. T. [q] καὶ τῷ] καὶ τὸ T. [r] ἢ om. F^b. [s] ὁ om. T. [t] ἡ σὰρξ μέρος A^b. [v] ἡ om. E. [w] ἀφ' T. [x] μέρος τι. καὶ E.T. [y] εἶδος T. [z] συλλαβῆς ἔχει τὸν A^b. [a] τμήματα τούτων οὕτως A^b. [b] ἅπαντα A^b. [c] οὐκ om. H^b. [d] ἀεὶ T. [e] ὀστᾶ] στοιχεῖα T. [f] ἐστιν S, ἐκεῖν' A^b.

ἐξ ὕλης, καὶ τοῦ μὲν συνόλου μέρη, τοῦ εἴδους δὲ καὶ οὗ ὁ
8 λόγος οὐκέτι· διόπερ [g] οὐδ' ἐν τοῖς λόγοις. Τῶν μὲν [h] οὖν
ἐνέσται ὁ τῶν τοιούτων μερῶν λόγος, τῶν δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι,
[i] ἂν μὴ ᾖ τοῦ συνειλημμένου· διὰ [k] γὰρ τοῦτο ἔνια μὲν ἐκ τού-
των [l] ὡς ἀρχῶν ἐστὶν εἰς ἃ φθείρονται, ἔνια δ' οὐκ ἔστιν.
9 [m] Ὅσα μὲν οὖν συνειλημμένα τὸ εἶδος καὶ ἡ ὕλη ἐστίν, οἷον
τὸ σιμὸν ἢ ὁ χαλκοῦς κύκλος, ταῦτα μὲν φθείρεται εἰς ταῦτα
[n] καὶ μέρος αὐτῶν ἡ ὕλη· ὅσα δὲ μὴ συνείληπται [o] τῇ ὕλῃ ἀλλ'
[p] ἄνευ ὕλης, ὧν οἱ λόγοι τοῦ εἴδους μόνον, ταῦτα δ' οὐ φθεί-
10 ρεται, ἢ ὅλως [q] ἢ οὕτοι οὕτω γε. Ὥστ' ἐκείνων μὲν ἀρχαὶ
καὶ μέρη [r] τὰ ὑφ' αὑτά, τοῦ δ' εἴδους οὔτε μέρη οὔτ' ἀρχαὶ
[s] ταῦτα. Καὶ διὰ τοῦτο φθείρεται ὁ πήλινος ἀνδριὰς εἰς
πηλὸν [t] καὶ ἡ σφαῖρα εἰς χαλκὸν καὶ ὁ Καλλίας εἰς σάρκα
καὶ ὀστᾶ, ἔτι [v] δὲ ὁ κύκλος εἰς τὰ τμήματα· ἔστι γάρ [w] τι ὃ
συνείληπται τῇ ὕλῃ· ὁμωνύμως γὰρ [x] λέγεται κύκλος ὅ τε
ἁπλῶς λεγόμενος καὶ [y] ὁ καθ' ἕκαστα, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἴδιον
11 ὄνομα τοῖς καθ' ἕκαστον. Εἴρηται μὲν οὖν [z] καὶ νῦν τἀληθές,
ὅμως [a] δ' ἔτι σαφέστερον εἴπωμεν ἐπαναλαβόντες. Ὅσα μὲν
γὰρ τοῦ λόγου μέρη καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται ὁ λόγος, ταῦτα
πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια. Ὁ δὲ τῆς ὀρθῆς λόγος οὐ διαι-
ρεῖται εἰς ὀξείας λόγον, ἀλλὰ τῆς ὀξείας εἰς ὀρθήν· χρῆται
γὰρ ὁ ὁριζόμενος τὴν ὀξεῖαν τῇ ὀρθῇ· ἐλάττων γὰρ ὀρθῆς ἡ
12 ὀξεῖα. Ὁμοίως δὲ καὶ [b] ὁ κύκλος καὶ [b] τὸ ἡμικύκλιον ἔχουσιν·
τὸ γὰρ ἡμικύκλιον τῷ κύκλῳ ὁρίζεται καὶ ὁ δάκτυλος τῷ
ὅλῳ· τὸ γὰρ τοιόνδε μέρος ἀνθρώπου δάκτυλος. Ὥσθ' ὅσα
μὲν μέρη ὡς [c] ὕλη καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται [d] ὡς ὕλην, ὕστερα· ὅσα
δὲ ὡς τοῦ λόγου καὶ τῆς οὐσίας τῆς κατὰ τὸν λόγον, πρό-
13 τερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ζῴων ψυχή (τοῦτο

[g] οὐδ'] καὶ A^b. [h] οὖν] οὖν οὐκ E.S, om. A^b. [i] ἐὰν μὴ τοῦ A^b. [k] γὰρ τούτου T. [l] ὡς om. A^b. [m] ὅσα] ὅσα/ἔνια A^b. [n] καὶ τὸ μέρος T. [o] τῇ] ἡ S. [p] ἄνευ τῆς ὕλης οἷον λόγοι E.T. [q] ἢ οὐ τοιούτω γε A^b, ἢ οὔτι οὕτω γε E, ἢ ὅτι οὕτως τε T. [r] τὰ ὑφ' αὑτά] ταῦτα A^b. [s] ταῦτα om. A^b. [t] καὶ—χαλκὸν om. H^b. [v] δὲ ὁμοίως ὁ A^b. [w] τις ὃς E.T. [x] λέγεται ὁ κύκλος T. [y] οἱ E. [z] καὶ νῦν om. T. [a] δέ τι S.T. [b] ὁ et τὸ prius om. E.T.H^b. [c] ὕλη] εἰς ὕλην T. [d] ὡς] ὡς εἰς E.

γὰρ οὐσία τοῦ ἐμψύχου) ἡ κατὰ τὸν λόγον [e] οὐσία καὶ τὸ
εἶδος καὶ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ [f] τοιῷδε σώματι· [g] ἕκαστον γοῦν
τὸ μέρος ἐὰν ὁρίζηται [h] καλῶς, οὐκ ἄνευ τοῦ ἔργου ὁριεῖται,
ὃ οὐχ [i] ὑπάρξει ἄνευ αἰσθήσεως· ὥστε τὰ [k] ταύτης μέρη πρό-
τερα, ἢ πάντα ἢ ἔνια, τοῦ συνόλου ζῴου, καὶ καθ' ἕκαστον δὴ
ὁμοίως. Τὸ δὲ σῶμα καὶ τὰ τούτου μόρια ὕστερα ταύτης 14
τῆς οὐσίας, καὶ διαιρεῖται εἰς [l] ταῦτα ὡς εἰς ὕλην [m] οὐχ ἡ οὐσία
ἀλλὰ τὸ σύνολον. Τοῦ μὲν [n] οὖν συνόλου πρότερα ταῦτ'
ἔστιν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Οὐδὲ γὰρ εἶναι δύναται χωριζό-
μενα· [o] οὐδὲ γὰρ ὁ [p] πάντως ἔχων δάκτυλος ζῴου, ἀλλ' ὁμώ-
νυμος ὁ τεθνεώς. Ἔνια δ' ἅμα, ὅσα κύρια καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ 15
ὁ λόγος καὶ ἡ οὐσία, οἷον εἰ τοῦτο καρδία ἢ ἐγκέφαλος· δια-
φέρει γὰρ οὐθὲν [q] πότερον τοιοῦτον. Ὁ δ' ἄνθρωπος καὶ [r] ὁ
ἵππος καὶ [s] τὰ οὕτως ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα· καθόλου δ' οὐκ
ἔστιν οὐσία, ἀλλὰ σύνολόν τι ἐκ τουδὶ τοῦ λόγου καὶ τησδὶ
τῆς ὕλης ὡς καθόλου· καθ' ἕκαστον δ' ἐκ τῆς ἐσχάτης ὕλης
ὁ Σωκράτης ἤδη ἐστίν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Μέρος 16
μὲν οὖν ἐστὶ καὶ τοῦ εἴδους (εἶδος δὲ λέγω τὸ τί ἦν εἶναι)
[t] καὶ τοῦ συνόλου [v] τοῦ ἐκ τοῦ εἴδους καὶ [w] τῆς ὕλης αὐτῆς.
Ἀλλὰ τοῦ λόγου μέρη τὰ τοῦ εἴδους μόνον ἐστίν, ὁ δὲ λό-
γος [x] ἐστὶ τοῦ καθόλου· τὸ γὰρ κύκλῳ εἶναι καὶ κύκλος καὶ
ψυχῇ εἶναι καὶ ψυχὴ ταὐτό. Τοῦ δὲ συνόλου [y] ἤδη, οἷον 17
κύκλου [z] τουδί, τῶν καθ' ἕκαστά τινος [a] ἢ αἰσθητοῦ ἢ νοητοῦ
(λέγω δὲ νοητοὺς μὲν οἷον τοὺς μαθηματικούς, αἰσθητοὺς δὲ
οἷον τοὺς χαλκοῦς καὶ [b] τοὺς ξυλίνους), τούτων δὲ οὐκ ἔστιν
ὁρισμός, ἀλλὰ μετὰ νοήσεως ἢ αἰσθήσεως γνωρίζονται. Ἀ- 18
πελθόντας δ' ἐκ τῆς ἐντελεχείας οὐ δῆλον πότερόν [c] ποτέ
εἰσιν ἢ οὐκ εἰσίν, ἀλλ' ἀεὶ λέγονται καὶ γνωρίζονται τῷ κα-

[e] καὶ τὸ εἶδος οὐσία S. [f] τοιούτῳ E.T. [g] ἑκάστου E.T. [h] καλῶς] τὸ μέρος καλῶς A^b. [i] ὑπάρχει S.T.H^b. [k] ταύτης] τοιαῦτα T. [l] αὐτὰ T. [m] οὐχ ἡ οὐσία] οὐκ οὐσίαν A^b. [n] οὖν et mox ἔστιν ὡς om. T. [o] οὐ E.S. [p] παντοίως H^b. ἄλλως πῶς A^b. [q] πότερον τὸ τοιοῦτον A^b. [r] ὁ om. A^b. [s] τὰ] ταῦτα A^b. [t] καὶ] ὥσπερ καὶ F^b. [v] τοῦ ἐκ] τῷ ἐκ S. [w] τῆς] ὡς A^b. [x] ἐστὶ τοῦ] ἐστὶ τὸ F^b. [y] ἤδη] ἢ E.S.T. [z] τουδὶ καὶ τῶν E.S.T. [a] ἢ post τινος om. E.S. [b] τοὺς add. A^b. [c] ποτέ om. A^b.

θόλου λόγῳ· ἡ δ' ὕλη ἄγνωστος καθ' αὑτήν. Ὕλη δ' ἡ μὲν
αἰσθητή [d] ἐστιν ἡ δὲ [e] νοητή, αἰσθητὴ μὲν οἷον χαλκὸς καὶ
ξύλον καὶ [f] ὅση κινητὴ ὕλη, [g] νοητὴ δὲ ἡ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς
19 ὑπάρχουσα [h] μὴ ᾗ [i] αἰσθητά, [k] οἷον τὰ μαθηματικά. Πῶς μὲν
οὖν ἔχει περὶ [l] ὅλου καὶ μέρους, καὶ [m] περὶ τοῦ προτέρου καὶ
ὑστέρου, εἴρηται. Πρὸς δὲ τὴν ἐρώτησιν ἀνάγκη [n] ἀπαντᾶν,
ὅταν τις [o] ἔρηται πότερον ἡ ὀρθὴ καὶ ὁ κύκλος καὶ τὸ ζῷον
[p] πρότερον, ἢ εἰς ἃ [q] διαιροῦνται καὶ ἐξ ὧν εἰσί, [r] τὰ μέρη,
20 ὅτι οὐχ ἁπλῶς. Εἰ μὲν γάρ ἐστι καὶ ἡ ψυχὴ ζῷον [s] ἔμ-
ψυχον [t] ἢ ἕκαστον ἢ ἑκάστου, [v] καὶ κύκλος τὸ κύκλῳ εἶναι,
[w] καὶ ἡ ὀρθὴ τὸ ὀρθῇ εἶναι καὶ ἡ οὐσία ἡ τῆς ὀρθῆς, τὶ μὲν
καὶ τινὸς φατέον ὕστερον, οἷον τῶν ἐν τῷ λόγῳ καί τινος
21 ὀρθῆς. Καὶ γὰρ ἡ μετὰ τῆς ὕλης ἡ χαλκῆ ὀρθή, καὶ ἡ ἐν
ταῖς γραμμαῖς ταῖς καθ' ἕκαστα· ἡ δ' ἄνευ ὕλης τῶν μὲν ἐν
τῷ λόγῳ ὑστέρα, τῶν δ' ἐν τῷ καθ' ἕκαστα μορίων προτέρα.
Ἁπλῶς δ' οὐ φατέον. Εἰ δ' ἑτέρα καὶ μή ἐστιν ἡ ψυχὴ
ζῷον, καὶ οὕτω τὰ μὲν φατέον τὰ δ' [x] οὐ φατέον, ὥσπερ
εἴρηται.

11 Ἀπορεῖται δ' εἰκότως καὶ ποῖα [y] τοῦ εἴδους μέρη καὶ ποῖα
οὔ, ἀλλὰ τοῦ συνειλημμένου. Καίτοι τούτου μὴ [z] δήλου ὄν-
τος οὐκ ἔστιν ὁρίσασθαι ἕκαστον· τοῦ γὰρ καθόλου καὶ τοῦ
εἴδους ὁ ὁρισμός· [a] ποῖα οὖν ἐστὶ τῶν μερῶν ὡς ὕλη καὶ ποῖα
οὔ, ἐὰν μὴ ᾖ φανερά, οὐδὲ ὁ λόγος ἔσται φανερὸς ὁ τοῦ
2 πράγματος. Ὅσα μὲν οὖν φαίνεται ἐπιγιγνόμενα ἐφ' ἑτέ-
ρων τῷ εἴδει, οἷον κύκλος ἐν χαλκῷ καὶ λίθῳ καὶ ξύλῳ, ταῦτα
μὲν δῆλα εἶναι δοκεῖ ὅτι οὐθὲν τῆς τοῦ κύκλου οὐσίας ὁ χαλ-
3 κὸς οὐδ' ὁ λίθος διὰ τὸ χωρίζεσθαι αὐτῶν. Ὅσα δὲ μὴ ὁρᾶ-
ται χωριζόμενα, οὐθὲν μὲν κωλύει ὁμοίως ἔχειν τούτοις, ὥσπερ

[d] ἐστιν om. T. [e] διανοητή T. [f] ὅσα κινεῖται, omisso ὕλη, Ab.Fb. [g] νοητὴ] ἡ Ab. [h] μὴ om. Hb. [i] αἰσθητοῖς Fb. [k] οἷον] ὄντα Ab. [l] ὅλου καὶ περὶ μερους Ab, μέρους καὶ ὅλου Fb. [m] περὶ τοῦ om. Fb. [n] ἅπαντα T. [o] ἐρωτᾷ T. [p] πρότερα E. [q] διαιρεῖται Ab. [r] τὰ μέρη om. Fb. [s] ἢ ἔμψυχον (ἔμψυχος E.) ἢ ἕκαστον E.Ab.Fb, ἢ ἕκαστον ἢ ἔμψυχον S. [t] ἢ] ἡ E. [v] καὶ ὁ κύκλος Fb. [w] καὶ ἡ ante ὀρθὴ om. Ab. [x] οὐ om. S. [y] τοῦ] ἔσται τοῦ Ab, ἐστι τοῦ Fb. [z] δηλοῦντος οὐκ T. [a] ποῖα υὖν] ἢ ποῖα οὖν Ab.

κἂν [b]εἰ οἱ κύκλοι πάντες ἑωρῶντο χαλκοῖ (οὐθὲν γὰρ ἂν ἧττον
ἦν ὁ χαλκὸς [c]οὐθὲν τοῦ εἴδους), χαλεπὸν δὲ ἀφελεῖν [d]τοῦτο
τῇ διανοίᾳ. Οἷον [e]τὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶδος ἀεὶ ἐν σαρξὶ φαί- 4
νεται καὶ ὀστοῖς καὶ τοῖς τοιούτοις μέρεσιν· ἆρ' οὖν καὶ ἐστὶ
[f]ταῦτα μέρη τοῦ εἴδους καὶ τοῦ λόγου, ἢ οὔ, ἀλλ' ὕλη; Ἀλλὰ
διὰ τὸ μὴ καὶ ἐπ' [g]ἄλλων ἐπιγίγνεσθαι ἀδυνατοῦμεν χωρίσαι.
Ἐπεὶ δὲ τοῦτο δοκεῖ [h]μὲν ἐνδέχεσθαι, ἄδηλον δὲ [h]πότε, ἀπο- 5
ροῦσί τινες ἤδη καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου [i]καὶ τοῦ τριγώνου, ὡς οὐ
προσῆκον γραμμαῖς ὁρίζεσθαι καὶ τῷ συνεχεῖ, ἀλλὰ [k]πάντα
ταῦτα ὁμοίως λέγεσθαι ὡσανεὶ σάρκες ἢ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπου
[l]καὶ χαλκὸς καὶ λίθος [m]τοῦ ἀνδριάντος· καὶ ἀνάγουσι [n]πάντα
εἰς τοὺς ἀριθμούς, καὶ γραμμῆς τὸν λόγον τὸν τῶν δύο εἶναί
φασιν. Καὶ τῶν τὰς ἰδέας λεγόντων οἱ μὲν αὐτογραμμὴν 6
τὴν δυάδα, οἱ δὲ τὸ εἶδος τῆς γραμμῆς· ἔνια μὲν γὰρ εἶναι
[o]ταὐτὰ τὸ εἶδος καὶ οὗ τὸ εἶδος, οἷον δυάδα καὶ [p]τὸ εἶδος δυά-
δος. Ἐπὶ γραμμῆς [q]δὲ [r]οὐκ ἔστι. Συμβαίνει δὴ ἕν τε πολ- 7
λῶν εἶδος εἶναι, ὧν τὸ εἶδος φαίνεται ἕτερον, ὅπερ καὶ τοῖς
Πυθαγορείοις συνέβαινεν· καὶ ἐνδέχεται ἓν πάντων [s]ποιεῖν
αὐτὸ εἶδος, τὰ δ' ἄλλα μὴ εἴδη· καίτοι οὕτως ἓν πάντα ἔσται.
Ὅτι μὲν οὖν ἔχει [t]τινὰ ἀπορίαν [v]τὰ περὶ τοὺς [w]ὁρισμούς, 8
καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, εἴρηται. [x]Διὸ καὶ [y]τὸ πάντ' ἀνάγειν
οὕτω καὶ ἀφαιρεῖν τὴν ὕλην [z]περίεργον· ἔνια γὰρ ἴσως τόδ'
ἐν τῷδ' ἐστίν, ἢ ὡδὶ ταδὶ ἔχοντα. Καὶ ἡ παραβολὴ ἡ ἐπὶ 9
τοῦ ζῴου ἣν εἰώθει λέγειν Σωκράτης ὁ νεώτερος, οὐ καλῶς
ἔχει· ἀπάγει γὰρ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς, καὶ ποιεῖ ὑπολαμβάνειν
ὡς ἐνδεχόμενον εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἄνευ τῶν μερῶν, ὥσπερ
ἄνευ τοῦ χαλκοῦ τὸν κύκλον. Τὸ δ' οὐχ ὅμοιον· αἰσθητὸν
γάρ [a]τι τὸ ζῷον, καὶ ἄνευ κινήσεως οὐκ ἔστιν ὁρίσασθαι, διὸ

[b] εἰ om. A^b. [c] οὐθὲν ante τοῦ om. E.T. [d] τοῦτον A^b. [e] τὸ om. S. [f] μέρη ταῦτα E.T. [g] ἄλλω T.A^b. [h] μὲν et mox πότε om. T. [i] καὶ τοῦ] καὶ ἐπὶ τοῦ E.T. [k] πάντα καὶ ταῦτα A^b, ταῦτα πάντα T. [l] καὶ χαλκὸς—ἀνδριάντος om. H^b. [m] τοῦ ἀνδριάντος A^b.F^b: ceteri κύκλου. [n] πάντας S. [o] τὸ αὐτὸ A^b. [p] τὸ post καὶ om. A^b. [q] δὴ S. [r] οὐκέτι H^b. [s] αὐτὸ ποιεῖν T. [t] ἀπορίαν τινὰ E.T. [v] τὰ om. T. [w] ἀριθμούς H^b. [x] διὸ καὶ om. T. [y] τὸ om. A^b. [z] περὶ ἔργον T. [a] τι] τι ἴσως E.T.

10 [b]οὐδ' ἄνευ τῶν μερῶν ἐχόντων πῶς. Οὐ γὰρ πάντως τοῦ ἀνθρώπου μέρος [c]ἡ χείρ, ἀλλ' ἡ δυναμένη τὸ ἔργον ἀποτελεῖν, ὥστε ἔμψυχος οὖσα· μὴ ἔμψυχος δὲ οὐ μέρος. Περὶ δὲ τὰ μαθηματικά, διὰ τί οὐκ εἰσὶ μέρη οἱ λόγοι τῶν λόγων; Οἷον
11 [d]τοῦ κύκλου τὰ ἡμικύκλια· οὐ γάρ ἐστιν αἰσθητὰ ταῦτα. Ἢ οὐθὲν διαφέρει; Ἔσται γὰρ ὕλη ἐνίων καὶ μὴ αἰσθητῶν· καὶ παντὸς [e]γὰρ ὕλη τίς ἐστιν ὃ μή ἐστι τί ἦν εἶναι [e]καὶ εἶδος αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ τόδε τι. [f]Κύκλου μὲν οὖν οὐκ ἔσται τοῦ καθόλου, τῶν δὲ καθ' ἕκαστα ἔσται μέρη ταῦτα, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· ἔστι γὰρ ἡ ὕλη ἡ μὲν αἰσθητὴ ἡ δὲ
12 [g]νοητή. Δῆλον δὲ [h]καὶ ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ οὐσία ἡ πρώτη, τὸ δὲ σῶμα ὕλη, ὁ δ' ἄνθρωπος ἢ τὸ ζῷον τὸ ἐξ ἀμφοῖν ὡς καθόλου· Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσκος, [i]εἰ μὲν [k]καὶ ἡ ψυχὴ [l]διττόν· οἱ μὲν γὰρ ὡς ψυχήν, [m]οἱ δ' ὡς τὸ σύνολον· εἰ δ' ἁπλῶς ἡ ψυχὴ ἥδε [n]καὶ σῶμα [o]τόδε, ὥσπερ [p]τὸ καθόλου τε καὶ τὸ
13 καθ' ἕκαστον. Πότερον δ' [q]ἔστι παρὰ τὴν ὕλην τῶν τοιούτων οὐσιῶν [r]τις ἄλλη, καὶ δεῖ [s]ζητεῖν οὐσίαν [t]αὐτῶν ἑτέραν τινὰ οἷον [v]ἀριθμοὺς ἤ τι τοιοῦτον, σκεπτέον ὕστερον. Τούτου γὰρ χάριν καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν πειρώμεθα διορίζειν, [w]ἐπεὶ τρόπον τινὰ τῆς φυσικῆς καὶ δευτέρας φιλοσοφίας ἔργον ἡ περὶ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας θεωρία· οὐ γὰρ μόνον περὶ τῆς ὕλης δεῖ γνωρίζειν τὸν φυσικόν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ
14 τὸν λόγον, καὶ μᾶλλον. [x]Ἐπὶ δὲ τῶν [y]ὁρισμῶν πῶς μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ διὰ τί εἷς λόγος ὁ ὁρισμός (δῆλον γὰρ ὅτι τὸ πρᾶγμα ἕν, τὸ δὲ πρᾶγμα τινὶ ἕν, μέρη γε ἔχον) σκεπτέον ὕστερον.

15 Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ πῶς αὐτὸ καθ' αὑτό, [z]καθόλου περὶ παντὸς εἴρηται, καὶ διὰ τί τῶν μὲν [a]ὁ λόγος

[b] οὐδ' om. Ab. [c] ἡ ante χείρ om. Ab. [d] τοῦ add. Ab.Fb. [e] γὰρ ὕλη τίς ἐστιν et καὶ—τι add. Ab. [f] κύκλου—καθόλου] τοῦ μὲν καθόλου κύκλου οὐκ ἔσται μέρη καθόλου Ab. [g] νοητή] οὐκ αἰσθητή T. [h] καὶ om. Ab.Fb. [i] εἰ om. T. [k] καὶ add. Ab.Fb. [l] διττόν] σωκράτης διττόν Ab. [m] οἱ δ'] ἡ δ' S.T. [n] καὶ om. Ab. [o] τόδε] τὰ δὲ Ab. [p] τὰ Ab. [q] ἔστι τι παρὰ E.T. [r] τις ante οὐσιῶν E.T, om. Fb. [s] ζητεῖν τὴν οὐσίαν Ab. [t] αὐτῶν om. Ab. [v] ἀριθμὸς S. [w] ἐπεὶ] ἡ ἐπεὶ Ab. [x] ἐπὶ] εἰ Ab. [y] μερισμῶν S. [z] καθόλου om. S. [a] ὁ om. Ab.

[b] ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι ἔχει τὰ μόρια τοῦ ὁριζομένου, τῶν δ' οὔ,
καὶ ὅτι [c] ἐν μὲν τῷ τῆς οὐσίας λόγῳ τὰ οὕτω μόρια ὡς ὕλη
οὐκ [d] ἐνέσται. Οὐδὲ γὰρ ἔστιν [e] ἐκείνης μόρια τῆς οὐσίας
ἀλλὰ τῆς [f] συνόλης· ταύτης [g] δέ γ' ἔστι πως λόγος καὶ οὐκ
ἔστιν. Μετὰ μὲν γὰρ τῆς ὕλης οὐκ ἔστιν (ἀόριστον γάρ), 16
κατὰ τὴν πρώτην δ' οὐσίαν ἔστιν, οἷον ἀνθρώπου ὁ τῆς ψυ-
χῆς λόγος. Ἡ [h] οὐσία γάρ ἐστι τὸ εἶδος τὸ ἐνόν, ἐξ οὗ καὶ
τῆς ὕλης ἡ [i] σύνοδος λέγεται οὐσία, οἷον ἡ κοιλότης· ἐκ γὰρ
ταύτης καὶ τῆς ῥινὸς σιμὴ ῥὶς καὶ ἡ σιμότης ἐστί· [k] δὶς γὰρ
ἐν τούτοις [l] ὑπάρξει ἡ ῥίς. Ἐν δὲ τῇ συνόλῳ οὐσίᾳ, οἷον ῥινὶ 17
σιμῇ [m] ἢ Καλλίᾳ, [n] ἐνέσται καὶ ἡ ὕλη. Καὶ ὅτι [o] τὸ τί ἦν
[p] εἶναι ἕκαστον ἐπὶ τινῶν μὲν ταὐτόν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρώτων
οὐσιῶν; Οἷον [q] καμπυλότης καὶ καμπυλότητι εἶναι, [r] εἰ πρώτη
ἐστίν. Λέγω δὲ [s] πρώτην ἣ μὴ λέγεται [t] τῷ ἄλλο ἐν ἄλλῳ 18
εἶναι καὶ ὑποκειμένῳ ὡς ὕλῃ. Ὅσα δ' ὡς ὕλη ἢ [v] ὡς συνειλημ-
μένα τῇ ὕλῃ, οὐ ταὐτό, οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἕν, [w] οἷον ὁ
Σωκράτης καὶ τὸ μουσικόν· ταῦτα γὰρ [x] ταὐτὰ [y] κατὰ συμ-
βεβηκός.

Νῦν δὲ [z] λέγωμεν πρῶτον, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς I 2
περὶ ὁρισμοῦ [a] μὴ εἴρηται· ἡ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἀπορία λεχθεῖσα
πρὸ ἔργου τοῖς περὶ τῆς οὐσίας [b] ἐστὶ λόγοις. Λέγω δὲ
ταύτην τὴν ἀπορίαν, διὰ τί ποτε [c] ἕν [d] ἐστιν οὗ τὸν λόγον
ὁρισμὸν εἶναι φαμέν, οἷον [e] τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον δίπουν·
[f] ἔστω γὰρ οὗτος αὐτοῦ λόγος. Διὰ τί δὴ τοῦτο ἕν ἐστιν 2
ἀλλ' οὐ πολλά, ζῷον καὶ δίπουν; Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ἄνθρω-
πος καὶ λευκὸν πολλὰ μέν ἐστιν, ὅταν μὴ ὑπάρχῃ θατέρῳ
θάτερον, [g] ἓν δέ, ὅταν ὑπάρχῃ καὶ πάθῃ τι τὸ ὑποκείμενον

[b] ὁ om. F^b. [c] ἓν T. [d] ἔνεστιν S, omissis οὐδὲ—οὐκ ἔστιν. [e] ἐκεῖνα H^b. [f] συνόλου T, συνόδου F^b. [g] δέ γ'] δ' T. [h] γὰρ οὐσία E.T. [i] σύνολος E.T. [k] δὶς] δι' ἃ A^b. [l] ὑπάρχει S. [m] ἢ om. T.A^b. [n] ἔν-εστι F^b. [o] τὸ τί om. A^b. [p] εἶναι καὶ ἕκαστον E. [q] καμπυλότης καὶ om. A^b. [r] εἰ] ἡ S.T.A^b. [s] πρῶτον ἢ A^b. [t] τὸ A^b. [v] ὡς τὰ συνει-λημμένα A^b. [w] οἷον σωκράτης καὶ μουσικός A^b. [x] ταῦτα S, πάντα T. [y] κατὰ] καὶ κατὰ E.S. [z] λέγομεν T.H^b, λέγω F^b. [a] μὴ] μοι T, om. F^b. [b] λόγοις ἐστί A^b. [c] ἓν om. A^b. [d] ἐστιν] ἐστι τὸ ὁριστὸν S.F^b. [e] τοῦ] ὁ τοῦ E.T. [f] ἔστω—δίπουν om. T.A^b. [g] ἓν] εἰ A^b.

ὁ ἄνθρωπος· [h] τότε γὰρ ἓν γίγνεται καὶ ἔστιν ὁ λευκὸς ἄν-
3 θρωπος. Ἐνταῦθα δ' οὐ μετέχει θατέρου θάτερον· τὸ γὰρ γένος οὐ δοκεῖ μετέχειν τῶν διαφορῶν· ἅμα γὰρ [i] ἂν τῶν ἐναντίων τὸ αὐτὸ μετεῖχεν· αἱ γὰρ διαφοραὶ ἐναντίαι, αἷς διαφέρει τὸ γένος. Εἰ δὲ καὶ μετέχει, ὁ αὐτὸς λόγος, εἴπερ εἰσὶν [k] αἱ διαφοραὶ πλείους, οἷον πεζόν, δίπουν, ἄπτερον.
4 Διὰ τί γὰρ ταῦθ' ἓν ἀλλ' οὐ πολλά; [l] Οὐ γὰρ ὅτι ἐνυπάρχει· οὕτω μὲν γὰρ ἐξ ἁπάντων ἔσται ἕν. Δεῖ δέ γε ἓν εἶναι ὅσα [m] ἐν τῷ ὁρισμῷ· ὁ γὰρ ὁρισμὸς λόγος τίς ἐστιν εἷς καὶ [n] οὐσίας, [o] ὥσθ' ἑνός τινος δεῖ αὐτὸν [p] εἶναι λόγον· [q] καὶ γὰρ ἡ οὐσία ἕν τι καὶ τόδε τι σημαίνει, ὡς φαμέν. Δεῖ δ' [r] ἐπι-
5 σκοπεῖν πρῶτον περὶ τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις ὁρισμῶν. Οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν ἐν τῷ ὁρισμῷ πλὴν τό [s] τε πρῶτον λεγόμενον γένος [t] καὶ αἱ διαφοραί· τὰ δ' ἄλλα γένη ἐστὶ τό τε πρῶτον καὶ μετὰ [v] τούτου αἱ συλλαμβανόμεναι διαφοραί, οἷον τὸ πρῶτον ζῷον, τὸ δ' ἐχόμενον ζῷον δίπουν, καὶ πάλιν ζῷον δίπουν ἄπτερον· ὁμοίως δὲ [w] κἂν διὰ πλειόνων λέγηται.
6 Ὅλως δ' οὐθὲν διαφέρει διὰ πολλῶν ἢ [x] δι' ὀλίγων λέγεσθαι, ὥστ' οὐδὲ δι' ὀλίγων ἢ διὰ δυοῖν· τοῖν δυοῖν δὲ τὸ μὲν διαφορὰ τὸ δὲ γένος, οἷον [y] τοῦ ζῷον δίπουν τὸ μὲν ζῷον γένος,
7 διαφορὰ δὲ θάτερον. Εἰ οὖν τὸ γένος ἁπλῶς μή ἐστι παρὰ τὰ ὡς γένους εἴδη, ἢ εἰ ἔστι μὲν ὡς ὕλη δ' ἐστίν (ἡ μὲν γὰρ φωνὴ γένος καὶ ὕλη, αἱ δὲ διαφοραὶ τὰ εἴδη καὶ τὰ στοιχεῖα [z] ἐκ ταύτης ποιοῦσιν), φανερὸν ὅτι [a] ὁ ὁρισμός ἐστιν ὁ ἐκ
8 τῶν διαφορῶν λόγος. Ἀλλὰ μὴν καὶ δεῖ γε διαιρεῖσθαι τὴν τῆς διαφορᾶς διαφοράν, οἷον [b] ζῴου διαφορὰ τὸ ὑπόπουν· πάλιν τοῦ ζῴου τοῦ ὑπόποδος τὴν διαφορὰν δεῖ [c] εἰδέναι ᾗ ὑπόπουν. Ὥστ' οὐ λεκτέον τοῦ ὑπόποδος τὸ μὲν πτερωτὸν

[h] τοῦτο S. [i] ἂν om. Ab. [k] αἱ om. E. [l] οὐ γὰρ ὅτι ἐνυπάρχει om. S. [m] ἓν E.T. [n] οὐσία E.T. [o] ὥσπερ S. [p] λόγον εἶναι S.T. [q] καὶ] εἰ Ab. [r] σκοπεῖν Fb. [s] τε om. Ab. [t] καὶ διαφοραὶ Ab, καὶ ἡ διαφορά Fb. et γρ. E. [v] τοῦτο S. [w] καὶ ἐὰν Ab. [x] δι' priorem om. Ab. [y] τοῦ] τὸ E.T. [z] ἐκ] δ' ἐκ E. [a] ὁ post ὅτι om. T. [b] ζῴω T. [c] εἶναι Ab.

τὸ δὲ ἄπτερον, ἐάν[d]περ [e]λέγῃ καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὸ [f]ἀδυνατεῖν
ποιήσει τοῦτο· ἀλλ' [g]ἢ τὸ μὲν σχιζόπουν τὸ δ' ἄσχιστον·
αὗται γὰρ διαφοραὶ ποδός· ἡ γὰρ σχιζοποδία ποδότης τις.
Καὶ οὕτως ἀεὶ βούλεται βαδίζειν ἕως ἂν ἔλθῃ εἰς τὰ ἀδιά- 9
φορα. Τότε δ' ἔσονται τοσαῦτα εἴδη ποδὸς ὅσαιπερ αἱ δια-
φοραί, καὶ τὰ ὑπόποδα ζῷα ἴσα ταῖς διαφοραῖς. Εἰ δὴ
ταῦτα οὕτως ἔχει, φανερὸν ὅτι ἡ τελευταία διαφορὰ ἡ οὐσία
τοῦ πράγματος ἔσται καὶ [h]ὁ ὁρισμός, εἴπερ μὴ δεῖ πολλάκις
[i]ταὐτὰ λέγειν ἐν τοῖς ὅροις· περίεργον γάρ. Συμβαίνει δέ 10
γε τοῦτο· ὅταν γὰρ εἴπῃ ζῷον ὑπόπουν δίπουν, οὐθὲν ἄλλο
εἴρηκεν [k]ἢ ζῷον [l]πόδας [m]ἔχον, δύο πόδας ἔχον· κἂν τοῦτο
διαιρῇ τῇ οἰκείᾳ διαιρέσει, πλεονάκις ἐρεῖ καὶ ἰσάκις ταῖς δια-
φοραῖς. Ἐὰν μὲν δὴ διαφορᾶς διαφορὰ [n]γίγνηται, μία 11
ἔσται ἡ τελευταία τὸ εἶδος καὶ ἡ οὐσία· ἐὰν δὲ κατὰ συμ-
βεβηκός, οἷον εἰ [o]διαιροῖ τοῦ ὑπόποδος τὸ μὲν λευκὸν τὸ δὲ
μέλαν, [p]τοσαῦται ὅσαι ἂν αἱ τομαὶ ὦσιν. Ὥστε φανερὸν
ὅτι ὁ ὁρισμὸς λόγος ἐστὶν ὁ ἐκ τῶν διαφορῶν, καὶ τούτων
τῆς τελευταίας κατά γε τὸ ὀρθόν. Δῆλον [q]δ' ἂν εἴη, εἴ τις 12
μετατάξειε τοὺς τοιούτους ὁρισμούς, οἷον τὸν τοῦ ἀνθρώπου,
[r]λέγων ζῷον δίπουν ὑπόπουν· περίεργον γὰρ τὸ ὑπόπουν
εἰρημένου τοῦ δίποδος. Τάξις δ' οὐκ ἔστιν ἐν τῇ οὐσίᾳ· πῶς
γὰρ δεῖ νοῆσαι τὸ μὲν ὕστερον τὸ δὲ πρότερον; Περὶ μὲν
οὖν τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις ὁρισμῶν τοσαῦτα εἰρήσθω [s]τὴν
πρώτην, ποῖοί τινές εἰσιν.

Ἐπεὶ [t]δὲ περὶ τῆς οὐσίας [v]ἡ σκέψις ἐστί, πάλιν ἐπανέλ- 1 13
θωμεν. Λέγεται δ' ὥσπερ τὸ ὑποκείμενον οὐσία εἶναι καὶ τὸ
τί ἦν εἶναι, καὶ τὸ ἐκ τούτων καὶ τὸ καθόλου. Περὶ μὲν οὖν
τοῖν δυοῖν εἴρηται· καὶ γὰρ περὶ τοῦ τί ἦν εἶναι καὶ τοῦ ὑπο-
κειμένου, ὅτι διχῶς ὑπόκειται, [w]ἢ τόδε τι ὄν, ὥσπερ τὸ ζῷον

[d] περ om. S. [e] λέγηται S.T. [f] δυνατεῖν A^b, ἀδύνατον S. [g] ἢ A^b, εἰ ceteri. [h] ὁ om. T. [i] τὸ αὐτὸ F^b, om. T. [k] ἢ] εἰ μὴ A^b. [l] πόδας post ζῷον om. E.T. [m] ἔχον alterum ante δύο S, om. T. [n] γίγνεται S, γένηται T.F^b. [o] διαιρεῖ S.A^b. [p] τοσαῦτα A^b. [q] δ' om. T. [r] λόγον S. [s] τὴν πρώτην om. F^b. [t] δὴ F^b. [v] ἐστὶν ἡ σκέψις T. [w] ἢ om. A^b.

2 τοῖς πάθεσιν, ἢ ὡς [x] ἡ ὕλη τῇ ἐντελεχείᾳ. Δοκεῖ δὲ καὶ τὸ καθόλου αἴτιόν τισιν εἶναι μάλιστα, καὶ εἶναι [y] ἀρχὴ τὸ καθόλου· διὸ ἐπέλθωμεν καὶ περὶ τούτου. Ἔοικε γὰρ ἀδύνατον [z] εἶναι οὐσίαν εἶναι ὁτιοῦν τῶν καθόλου λεγομένων. Πρώτη μὲν [a] γὰρ [b] οὐσία ἴδιος ἑκάστῳ [c] ἣ οὐχ ὑπάρχει ἄλλῳ, τὸ δὲ καθόλου κοινόν· τοῦτο γὰρ λέγεται καθόλου ὃ πλεί-
3 οσιν ὑπάρχειν πέφυκεν. Τίνος οὖν οὐσία τοῦτ' ἔσται; Ἢ γὰρ [d] ἁπάντων ἢ οὐθενός. [d] Ἁπάντων δ' οὐχ οἷόν τε· ἑνὸς [e] δ' εἰ ἔσται, καὶ τἆλλα τοῦτ' [f] ἔσται· ὧν γὰρ μία ἡ οὐσία, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἓν καὶ αὐτὰ ἕν. Ἔτι οὐσία λέγεται τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένου, τὸ δὲ καθόλου καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται ἀεί. Ἀλλ' ἆρα οὕτω μὲν οὐκ ἐνδέχεται ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, ἐν [g] τούτῳ δὲ [h] ἐνυπάρχειν, οἷον [i] τὸ ζῷον ἐν τῷ ἀν-
4 θρώπῳ καὶ ἵππῳ. Οὐκοῦν δῆλον ὅτι [k] ἔστι τις αὐτοῦ λόγος. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὐδ' εἰ μὴ πάντων λόγος ἐστὶ τῶν ἐν τῇ οὐσίᾳ· οὐθὲν γὰρ ἧττον οὐσία τοῦτ' ἔσται τινός, ὡς ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἀνθρώπου ἐν ᾧ ὑπάρχει. Ὥστε τὸ αὐτὸ συμβήσεται πάλιν· ἔσται γὰρ οὐσία ἐκείνου οὐσία, οἷον τὸ ζῷον
5 ἐν [l] ᾧ ὡς ἴδιον ὑπάρχει. Ἔτι δὲ καὶ ἀδύνατον καὶ ἄτοπον [m] τὸ τόδε [n] καὶ οὐσίαν, εἰ ἔστιν ἔκ τινων, μὴ ἐξ οὐσιῶν εἶναι μηδ' ἐκ τοῦ τόδε τι, ἀλλ' [o] ἐκ ποιοῦ· πρότερον γὰρ ἔσται μὴ [p] οὐσία τε καὶ τὸ ποιὸν οὐσίας τε καὶ [q] τοῦ τόδε. Ὅπερ ἀδύνατον· οὔτε λόγῳ γὰρ οὔτε χρόνῳ οὔτε γενέσει οἷόν τε τὰ
6 πάθη τῆς οὐσίας εἶναι πρότερα· ἔσται [r] γὰρ χωριστά. Ἔτι τῷ [s] Σωκράτει [t] οὐσίᾳ ἐνυπάρξει οὐσία, ὥστε δυοῖν ἔσται [v] οὐσία. [w] Ὅλως δὲ συμβαίνει, εἰ ἔστιν οὐσία ὁ ἄνθρωπος καὶ

[x] ἡ om. S.T. [y] ἀρχὴ S. [z] εἶναι prius om. A[b], alterum T. [a] γὰρ] γὰρ ἡ S.A[b]. [b] οὐσία ἡ ἑκάστου ἴδιος ἑκάστου E. et omisso ἡ S, οὐσία ἡ ἑκάστου T. [c] ἢ οὐχ ὑπάρχει ἄλλο T. [d] utrobique πάντων E.S.T. [e] γρ. δή ἐστι E. [f] post ἔσται S. ἢ γὰρ παντὸς ἢ οὐδενός. [g] τούτῳ] αὐτῷ E.S.T, γρ. καὶ ἐν αὐτοῖς ἤτοι τοῖς ὑποκειμένοις E. inter versus. [h] ἐνυπάρχει S. [i] τὸ ζῷον om. T. [k] ἔσται S. [l] ᾧ] ᾧ εἴδει T.A[b]. [m] τὸ τόδε] τότε δὲ T. [n] καὶ τὴν οὐσίαν F[b]. [o] ἐκ τοῦ ποιοῦ T. [p] οὐσία τε] οὐσία δὲ T. τε om. A[b]. [q] τοῦτο δὲ A[b]. [r] γὰρ καὶ χωριστά A[b]. [s] σωκράτη T. [t] οὐσίᾳ om. E.A[b], post οὐσία ponit T. [v] οὐσίαι T. [w] ἄλλως H.A[b].

ὅσα οὕτω λέγεται, μηθὲν τῶν ἐν τῷ λόγῳ εἶναι μηθενὸς οὐ-
σίαν, μηδὲ χωρὶς ὑπάρχειν αὐτῶν μηδ' [x]ἐν ἄλλῳ, λέγω δ' οἷον
οὐκ εἶναί τι ζῷον παρὰ τὰ τινά, οὐδ' ἄλλο τῶν ἐν τοῖς [y]λό-
γοις [z]οὐθέν. Ἔκ [a]τε δὴ τούτων θεωροῦσι φανερὸν ὅτι οὐθὲν 7
τῶν καθόλου ὑπαρχόντων οὐσία ἐστί, καὶ ὅτι οὐθὲν σημαίνει
τῶν κοινῇ κατηγορουμένων [b]τόδε τι, ἀλλὰ τοιόνδε. Εἰ δὲ
μή, ἄλλα τε πολλὰ συμβαίνει καὶ ὁ τρίτος ἄνθρωπος. Ἔτι 8
δὲ καὶ ὧδε δῆλον. Ἀδύνατον [c]γὰρ οὐσίαν ἐξ οὐσιῶν εἶναι
ἐνυπαρχουσῶν [d]ὡς ἐντελεχείᾳ· [e]τὰ γὰρ δύο οὕτως ἐντελεχείᾳ
οὐδέποτε ἓν ἐντελεχείᾳ, ἀλλ' ἐὰν δυνάμει δύο ᾖ, ἔσται ἕν, οἷον
[f]ἡ διπλασία ἐκ δύο ἡμίσεων δυνάμει [g]γε· ἡ γὰρ ἐντελέχεια
χωρίζει. Ὥστε [h]εἰ ἡ οὐσία ἕν, οὐκ ἔσται ἐξ οὐσιῶν ἐνυπαρ- 9
χουσῶν, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον [i]ὃν λέγει Δημόκριτος
ὀρθῶς· ἀδύνατον γὰρ εἶναί φησιν ἐκ δύο ἓν ἢ ἐξ ἑνὸς δύο γε-
νέσθαι· τὰ γὰρ μεγέθη τὰ ἄτομα τὰς οὐσίας ποιεῖ. Ὁμοίως 10
τοίνυν [k]δῆλον ὅτι καὶ [l]ἐπ' ἀριθμοῦ ἕξει, εἴπερ ἐστὶν [m]ὁ ἀρι-
θμὸς [n]σύνθεσις μονάδων, ὥσπερ λέγεται ὑπό τινων· ἢ γὰρ
οὐχ ἓν [o]ἡ δυάς, ἢ οὐκ [p]ἔστι μονὰς ἐν αὐτῇ ἐντελεχείᾳ. Ἔχει 11
δὲ τὸ συμβαῖνον ἀπορίαν. Εἰ γὰρ μήτε ἐκ τῶν καθόλου
οἷόν τ' εἶναι μηδεμίαν οὐσίαν [q]διὰ τὸ τοιόνδε ἀλλὰ μὴ τόδε
τι σημαίνειν, μήτ' ἐξ οὐσιῶν ἐνδέχεται ἐντελεχείᾳ εἶναι μηδε-
μίαν οὐσίαν [r]σύνθετον, ἀσύνθετον ἂν εἴη οὐσία πᾶσα, ὥστ'
οὐδὲ λόγος ἂν εἴη οὐδεμιᾶς οὐσίας. Ἀλλὰ μὴν δοκεῖ γε 12
[s]πᾶσι καὶ ἐλέχθη πάλαι ἢ μόνον [t]εἶναι οὐσίας ὅρον ἢ μά-
λιστα· νῦν δ' οὐδὲ ταύτης. Οὐδενὸς ἄρ' ἔσται ὁρισμός· ἢ
τρόπον μέν τινα ἔσται, τρόπον δέ τινα οὔ. Δῆλον δ' ἔσται
τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ὕστερον μᾶλλον.

Φανερὸν δ' ἐξ αὐτῶν [v]τούτων τὸ συμβαῖνον καὶ τοῖς τὰς 14

[x] ἐν] ἓν ἐν T.A^b. [y] λογικοῖς H^b. [z] οὐδὲν γάρ. ἔκ A^b. [a] τε] δὲ T.
[b] τόδε] τὸ τόδε F^b. [c] γὰρ om. A^b.F^b.H^b. [d] ὡς] οὕτως ὡς E.S.T.
[e] τὰ—οὕτως ἐντελεχείᾳ om. S. [f] ἡ] εἰ A^b. [g] γε] ἓν T. [h] εἰ om. E.
[i] ὃ T. [k] δῆλον ὅτι om. H^b. [l] ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ H^b. [m] ὁ om. A^b.
[n] σύνθεσις om. A^b. [o] ἡ] ἢ T. [p] ἔνεστι E.T. [q] διὰ τοσόνδε T.
[r] σύνθετον om. E.S.T.H^b. [s] πᾶσα A^b. [t] οὐσίας εἶναι A^b. [v] τοῦτο F^b.

ἰδέας λέγουσιν [w] οὐσίας τε καὶ χωριστὰς εἶναι, καὶ [x] ἅμα [y] τὸ εἶδος ἐκ τοῦ γένους ποιοῦσι καὶ τῶν διαφορῶν. Εἰ γάρ ἐστι τὰ εἴδη καὶ τὸ ζῷον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ, ἤτοι ἓν καὶ
2 ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ ἐστὶν ἢ ἕτερον. Τῷ [z] μὲν [a] γὰρ λόγῳ δῆλον ὅτι ἕν· τὸν γὰρ αὐτὸν [b] διέξεισι λόγον ὁ λέγων ἐν ἑκατέρῳ. Εἰ οὖν ἐστί τις ἄνθρωπος [c] αὐτὸς καθ' αὑτὸν [d] τόδε τι [e] καὶ κεχωρισμένον, ἀνάγκη καὶ ἐξ ὧν, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν, τόδε τι σημαίνειν καὶ εἶναι χωριστὰ καὶ οὐσίας· ὥστε
3 καὶ τὸ ζῷον. Εἰ μὲν οὖν τὸ αὐτὸ καὶ [f] ἓν τὸ ἐν τῷ ἵππῳ [g] καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ [h] σὺ σαυτῷ, [i] πῶς [k] τὸ ἓν [l] ἐν τοῖς οὖσι χωρὶς ἓν ἔσται, καὶ διὰ τί οὐ καὶ [m] χωρὶς αὑτοῦ ἔσται τὸ ζῷον [n] τοῦτο; Ἔπειτα εἰ [o] μὲν μεθέξει τοῦ δίποδος καὶ τοῦ πολύποδος, ἀδύνατόν τι συμβαίνει· τἀναντία γὰρ ἅμα
4 ὑπάρξει αὐτῷ ἑνὶ καὶ [p] τῷδέ τινι ὄντι. Εἰ δὲ μή, τίς [q] ὁ τρόπος ὅταν εἴπῃ [r] τις τὸ ζῷον εἶναι δίπουν ἢ [s] πεζόν; Ἀλλ' ἴσως σύγκειται καὶ ἅπτεται ἢ μέμικται. Ἀλλὰ πάντα ἄτοπα. Ἀλλ' ἕτερον ἐν ἑκάστῳ. Οὐκοῦν ἄπειρα ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔσται ὧν ἡ οὐσία ζῷον· οὐ [t] γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ἐκ ζῴου [v] ὁ ἄν-
5 θρωπος. Ἔτι πολλὰ ἔσται αὐτὸ [w] τὸ ζῷον· οὐσία τε γὰρ τὸ ἐν ἑκάστῳ ζῷον· οὐ γὰρ κατ' ἄλλο λέγεται. Εἰ δὲ μή, ἐξ ἐκείνου ἔσται ὁ ἄνθρωπος καὶ γένος αὐτοῦ ἐκεῖνο. Καὶ ἔτι [x] ἰδέαι ἅπαντα ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν οὐκ ἄλλου μὲν
6 ἰδέα ἔσται ἄλλου δ' οὐσία· ἀδύνατον γάρ. Αὐτὸ ἄρα ζῷον [y] ἓν [z] ἕκαστον ἔσται τῶν ἐν τοῖς ζῴοις. Ἔτι ἐκ τίνος [a] τοῦτο καὶ πῶς ἐξ αὐτοῦ [b] ζῷον; Ἢ πῶς οἷόν τε εἶναι [c] τὸ ζῷον [d] ὃ

[w] οὐσίας τε χωριστὰς A^b, χωριστάς τε οὐσίας F^b. [x] ἅμα om. S. [y] τὸ] καὶ τὸ E.T. [z] μὲν om. S. [a] γὰρ om. A^b. [b] ὁ λέγων διέξεισι λόγον A^b. [c] αὐτὸ καθ' αὑτὸ E.T. [d] τόδε] καὶ τόδε F^b, τὸ τόδε S. [e] καὶ post τι om. T.F^b, καὶ—τι om. S. [f] ἓν τὸ add. A^b. [g] καὶ τῷ ἀνθρώπῳ add. A^b.F^b. [h] σὺ σαυτῷ] αὐτὸς αὑτῷ A^b. [i] πῶς om. A^b. [k] τὸ ἓν add. A^b.F^b. [l] ἐν χωρὶς οὖσιν E.T, ἐγχωρὶς οὖσιν S. [m] χωρὶς αὑτοῦ] αὐτὸ A^b. [n] τοῦτο] ἑαυτοῦ A^b. [o] μὲν μὴ μεθέξει T. [p] τῷ δέοντι T. τινὶ add. A^b.F^b. [q] ὁ om. A^b. [r] τις] τί A^b. [s] post πεζόν F^b. ἢ ζῷον ἄπουν. [t] γὰρ] καὶ S. [v] ὁ om. A^b. [w] τὸ post αὐτὸ om. T. [x] γρ. ἰδέα E. [y] ἓν add. A^b. [z] ἔσται ἕκαστον E.S. [a] τούτου E.S.T. [b] ζῴου E.S.T. in E. γρ. αὐτοζῴου. [c] τὸ ζῷον] γρ. οὐσία E. [d] ὃ om. A^b.

οὐσία, τοῦτο αὐτὸ παρ' αὑτὸ τὸ ζῷον; Ἔτι [e] δ' ἐπὶ τῶν αἰ-
σθητῶν ταῦτά τε συμβαίνει καὶ τούτων ἀτοπώτερα. Εἰ δὴ
ἀδύνατον οὕτως ἔχειν, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστιν [f] εἴδη αὐτῶν οὕτως
ὥς τινές φασιν.

Ἐπεὶ δ' ἡ οὐσία ἑτέρα τό τε σύνολον καὶ ὁ λόγος (λέγω 15
δ' ὅτι [g] ἡ μὲν οὕτως ἐστὶν οὐσία σὺν τῇ ὕλῃ συνειλημμένος ὁ
λόγος, ἡ δ' ὁ λόγος [h] ὅλως), ὅσαι μὲν οὖν οὕτω λέγονται,
τούτων μὲν [i] ἔστι φθορά· καὶ γὰρ γένεσις· τοῦ δὲ λόγου οὐκ
ἔστιν οὕτως [k] ὥστε φθείρεσθαι· [l] οὐδὲ γὰρ γένεσις (οὐ γὰρ
γίγνεται τὸ οἰκίᾳ εἶναι ἀλλὰ τὸ τῇδε τῇ οἰκίᾳ), ἀλλ' ἄνευ
γενέσεως καὶ φθορᾶς εἰσὶ καὶ οὐκ εἰσίν· δέδεικται γὰρ ὅτι
οὐθεὶς ταῦτα γεννᾷ οὐδὲ ποιεῖ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τῶν οὐσιῶν 2
τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαστα [m] οὔθ' ὁρισμὸς οὔτ' ἀπόδειξίς
ἐστιν, ὅτι ἔχουσιν ὕλην ἧς ἡ φύσις τοιαύτη ὥστ' ἐνδέχεσθαι
καὶ εἶναι καὶ μή· διὸ φθαρτὰ πάντα τὰ καθ' ἕκαστα [n] αὐτῶν.
Εἰ οὖν ἥ τ' ἀπόδειξις τῶν ἀναγκαίων καὶ ὁ ὁρισμὸς ἐπιστη- 3
μονικός, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐπιστήμην [o] ὁτὲ μὲν
ἐπιστήμην ὁτὲ δ' ἄγνοιαν εἶναι, ἀλλὰ δόξα τὸ τοιοῦτόν ἐστιν,
οὕτως οὐδ' [p] ἀπόδειξιν οὐδ' ὁρισμόν, ἀλλὰ δόξα ἐστὶ τοῦ ἐν-
δεχομένου ἄλλως ἔχειν, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὐτῶν οὔτε ὁρι-
σμὸς οὔτε ἀπόδειξις. Ἄδηλά τε γὰρ τὰ φθειρόμενα τοῖς 4
ἔχουσι τὴν ἐπιστήμην, ὅταν ἐκ τῆς αἰσθήσεως [q] ἀπέλθῃ· καὶ
σωζομένων [r] τῶν λόγων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν αὐτῶν οὐκ ἔσται
οὔτε ὁρισμὸς ἔτι οὔτε ἀπόδειξις. Διὸ δεῖ τῶν πρὸς ὅρον,
ὅταν τις ὁρίζηταί τι τῶν καθ' [s] ἕκαστα, μὴ ἀγνοεῖν ὅτι [t] ἀεὶ
ἀναιρεῖν ἔστιν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται ὁρίσασθαι. Οὐδὲ [v] δὴ ἰδέαν 5
οὐδεμίαν ἔστιν [w] ὁρίσασθαι· τῶν γὰρ καθ' ἕκαστον ἡ ἰδέα,
ὥς φασί, καὶ χωριστή. Ἀναγκαῖον δ' [x] ἐξ ὀνομάτων εἶναι
τὸν λόγον. Ὄνομα δ' οὐ ποιήσει ὁ ὁριζόμενος· ἄγνωστον

[e] δ'] δὲ καὶ T. [f] ἰδέα E.T. [g] ἡ] εἰ Fb. [h] ὅλως om. Ab. [i] ἔστι καὶ φθορά Ab. [k] ὥστε om. S. [l] οὐδὲν E, οὐ Ab. [m] οὔτ' ἀριθμὸς T. [n] αὐτῶν om. Hb. [o] ὁτὲ μὲν ἐπιστήμην om. Ab. [p] ἀπόδειξις οὐδ' ὁρισμὸς Ab.Fb. [q] ἐπέλθῃ T. [r] τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λόγων αὐτῶν T. [s] ἕκαστον E.Ab. [t] ἀεὶ om. E. [v] δεῖ T. [w] ὁρίσασθαι] ἀναιρεῖν Fb. [x] ἐξ ὧν ὀνομάτων T.

γὰρ ἔσται. Τὰ δὲ κείμενα κοινὰ πᾶσιν. Ἀνάγκη ἄρα ὑπάρ-
χειν [y]καὶ ἄλλῳ ταῦτα· [z]οἷον εἴ τις [a]σὲ [b]ὁρίσαιτο, ζῷον ἐρεῖ
6 ἰσχνὸν ἢ λευκὸν ἢ ἕτερόν τι ὃ καὶ ἄλλῳ [c]ὑπάρξει. Εἰ δέ
τις φαίη μηθὲν κωλύειν χωρὶς μὲν πάντα πολλοῖς, ἅμα δὲ
μόνῳ τούτῳ ὑπάρχειν, [d]λεκτέον πρῶτον μὲν [e]ὅτι καὶ ἀμφοῖν,
οἷον τὸ ζῷον δίπουν τῷ ζῴῳ καὶ τῷ δίποδι. Καὶ τοῦτο ἐπὶ
μὲν τῶν ἀϊδίων [f]καὶ [g]ἀνάγκη εἶναι, πρότερά γ' ὄντα καὶ μέρη
7 τοῦ [h]συνθέτου. Ἀλλὰ μὴν καὶ χωριστά, εἴπερ τὸ ἄνθρωπος
χωριστόν· ἢ γὰρ οὐθὲν ἢ ἄμφω. Εἰ μὲν οὖν μηθέν, οὐκ
ἔσται τὸ [i]γένος παρὰ τὰ εἴδη· εἰ δ' ἔσται, καὶ ἡ διαφορά.
Εἶθ' ὅτι πρότερα τῷ εἶναι· ταῦτα δὲ οὐκ ἀνταναιρεῖται.
8 [k]Ἔπειτα [l]δὲ εἰ ἐξ ἰδεῶν αἱ ἰδέαι (ἀσυνθετώτερα γὰρ τὰ ἐξ
ὧν), ἔτι ἐπὶ πολλῶν δεήσει κἀκεῖνα κατηγορεῖσθαι ἐξ ὧν ἡ
ἰδέα, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν. Εἰ δὲ μή, πῶς γνωρισθή-
σεται; Ἔσται γὰρ ἰδέα τις ἣν ἀδύνατον ἐπὶ πλειόνων [m]κα-
τηγορῆσαι ἢ ἑνός. Οὐ δοκεῖ δέ, ἀλλὰ [n]πᾶσα ἰδέα εἶναι με-
9 θεκτή. Ὥσπερ οὖν εἴρηται, λανθάνει ὅτι [o]ἀδύνατον ὁρίσα-
σθαι ἐν τοῖς ἀϊδίοις, μάλιστα δὲ ὅσα μοναχά, οἷον ἥλιος [p]ἢ
[q]σελήνη. Οὐ μόνον [r]γὰρ [s]διαμαρτάνουσι τῷ προστιθέναι
[t]τοιαῦτα ὧν ἀφαιρουμένων ἔτι ἔσται ἥλιος, ὥσπερ τὸ [v]περὶ
[w]γῆν ἰὸν ἢ νυκτικρυφές. [x]Ἂν γὰρ στῇ [y]ἢ φανῇ, οὐκέτι
[z]ἔσται ἥλιος· ἀλλ' ἄτοπον εἰ μή· ὁ γὰρ ἥλιος οὐσίαν τινὰ
10 σημαίνει. Ἔτι ὅσα ἐπ' ἄλλου ἐνδέχεται, οἷον ἐὰν ἕτερος
γένηται τοιοῦτος, δῆλον ὅτι ἥλιος ἔσται. Κοινὸς ἄρα ὁ λό-
γος. Ἀλλ' ἦν τῶν καθ' ἕκαστα ὁ ἥλιος, ὥσπερ Κλέων ἢ
Σωκράτης, ἐπεὶ διὰ τί οὐδεὶς [a]ὅρον ἐκφέρει αὐτῶν ἰδέας; Γέ-
νοιτο γὰρ ἂν δῆλον πειρωμένων ὅτι ἀληθὲς τὸ νῦν εἰρημένον.

[y] καὶ ἄλλως τοιαῦτα S, om. T. [z] οἷον A^{b}. et γρ. E: ceteri καὶ. [a] σὲ om. F^{b}.H^{b}. [b] ὁρίσαι τὸ T. [c] ὑπάρχει T.A^{b}. [d] λεκτέον add. A^{b}.F^{b}. et γρ. E. [e] ὅτι καὶ] ὅτι τὸ A^{b}. [f] καὶ post ἀϊδίων om. F^{b}. [g] ἀνάγκη γε εἶναι E.T. [h] συντεθέντος S. [i] γένος] ζῶον F^{b}. [k] ἔπειτα] ἔτι γρ. E. [l] δὲ om. A^{b}. [m] κατηγορεῖσθαι T. [n] πᾶσιν S. [o] ἀδύνατόν ἐστιν ὁρίσασθαι F^{b}. [p] ἢ] καὶ T. [q] post σελήνη F^{b}. ἢ γῆ. [r] γὰρ] δὲ δὴ E. [s] ἁμαρτάνουσι E.F^{b}. [t] τὰ τοιαῦτα T. [v] περὶ] ὑπὸ H^{b}. [w] γήνιον νυκτικρυφές T. [x] ἂν γὰρ στῇ] ἂν γὰρ δὲ στῇ T, ἄνδρες τῇ E. [y] ἢ] ἢ ἀεὶ H^{b}. [z] ἔσται om. T. [a] ὅρκον S.

Φανερὸν δ' ὅτι [b] καὶ τῶν δοκουσῶν [c] εἶναι οὐσιῶν αἱ πλεῖ- 16
σται δυνάμεις εἰσί, τά τε μόρια τῶν ζῴων· οὐθὲν γὰρ κεχω-
ρισμένον αὐτῶν ἐστίν· ὅταν δὲ χωρισθῇ, καὶ τότε ὄντα ὡς
ὕλη πάντα, καὶ γῆ καὶ πῦρ καὶ ἀήρ· οὐθὲν γὰρ αὐτῶν ἕν
ἐστιν, ἀλλ' οἷον [d] ὁ [e] ὀρρὸς πρὶν ἢ πεφθῇ καὶ γένηταί τι ἐξ
αὐτῶν ἕν. Μάλιστα δ' ἄν τις τὰ τῶν ἐμψύχων ὑπολάβοι 2
μόρια καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάρεγγυς ἄμφω γίγνεσθαι, ὄντα
καὶ ἐντελεχείᾳ καὶ δυνάμει, τῷ ἀρχὰς ἔχειν κινήσεως ἀπό
τινος ἐν ταῖς καμπαῖς· διὸ ἔνια ζῷα διαιρούμενα ζῇ. Ἀλλ'
ὅμως δυνάμει πάντ' ἔσται, ὅταν ᾖ ἓν καὶ συνεχὲς φύσει, ἀλλὰ
μὴ βίᾳ ἢ [f] καὶ συμφύσει· τὸ γὰρ τοιοῦτον πήρωσις. [g] Ἐπεὶ 3
δὲ τὸ ἓν λέγεται ὥσπερ καὶ τὸ ὄν, καὶ [h] ἡ οὐσία ἡ τοῦ ἑνὸς
μία καὶ ὧν μία ἀριθμῷ ἓν ἀριθμῷ, φανερὸν ὅτι οὔτε τὸ ἓν
οὔτε τὸ ὂν ἐνδέχεται οὐσίαν εἶναι τῶν πραγμάτων, ὥσπερ
οὐδὲ τὸ στοιχείῳ εἶναι [i] ἢ ἀρχῇ· ἀλλὰ ζητοῦμεν τίς οὖν ἡ
ἀρχή, ἵνα εἰς [k] γνωριμώτερον [l] ἀναγάγωμεν. Μᾶλλον μὲν 4
οὖν τούτων οὐσία τὸ ὂν καὶ ἓν ἢ ἥ τε ἀρχὴ καὶ τὸ στοιχεῖον
καὶ τὸ αἴτιον, οὔπω δὲ οὐδὲ ταῦτα, εἴπερ μηδ' ἄλλο κοινὸν
μηθὲν οὐσία· οὐδενὶ γὰρ ὑπάρχει ἡ οὐσία ἀλλ' [m] ἢ [n] αὐτῇ τε
καὶ τῷ ἔχοντι αὐτήν, οὗ ἐστὶν οὐσία. [o] Ἔτι τὸ [p] ἓν πολ- 5
λαχῇ οὐκ ἂν εἴη ἅμα, τὸ δὲ κοινὸν ἅμα πολλαχῇ ὑπάρχει·
[q] ὥστε δῆλον ὅτι οὐθὲν τῶν καθόλου ὑπάρχει παρὰ τὰ καθ'
ἕκαστα [r] χωρίς, ἀλλ' οἱ τὰ εἴδη λέγοντες [s] εἶναι τῇ μὲν ὀρθῶς
λέγουσι χωρίζοντες αὐτά, εἴπερ οὐσίαι εἰσί, τῇ δ' οὐκ ὀρθῶς,
ὅτι τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν εἶδος λέγουσιν. Αἴτιον δ' ὅτι οὐκ 6
ἔχουσιν ἀποδοῦναι τίνες αἱ τοιαῦται οὐσίαι αἱ ἄφθαρτοι
[t] παρὰ τὰς καθ' ἕκαστα καὶ αἰσθητάς. [v] Ποιοῦσιν οὖν τὰς
αὐτὰς τῷ εἴδει τοῖς φθαρτοῖς ([w] ταύτας γὰρ [x] ἴσμεν), αὐτο-

[b] καὶ ἐκ τῶν S. [c] οὐσιῶν εἶναι E.T. [d] ὁ add. A^b. [e] ὀρρὸς F^b. et γρ. E: ceteri σωρός. [f] καὶ add. A^b. [g] ἐπειδὴ F^b. [h] ἡ post καὶ om. F^b. [i] ἡ ἀρχή E.T. [k] γνωριμώτερα S, γνωριμωτέραν T.A^b. [l] ἀνάγωμεν T. [m] ἢ add. A^b.F^b.H^b. [n] αὐτῇ] αὐτή T. [o] ἔτι] ἔτι εἰ T. [p] ἓν] ὂν A^b. [q] ὥστε—ὑπάρχει om. T. [r] χωρίς om. A^b. [s] εἶναι add. A^b.F^b. [t] παρὰ] πρὸς T. [v] ποιοῦντες τὰς A^b. [w] ταῦτα S, τὰς αὐτὰς τὸ μὲν A^b. [x] ἴσμεν om. A^b.

ἄνθρωπον [y]*καὶ αὐτοΐππον, προστιθέντες τοῖς αἰσθητοῖς τὸ*
7 *ῥῆμα τὸ αὐτό.* Καίτοι κἂν [z]*εἰ μὴ ἑωράκειμεν τὰ ἄστρα,*
[a]*οὐθὲν ἂν* [b]*ἧττον οἶμαι ἦσαν οὐσίαι ἀΐδιοι παρ'* [c]*ἃς ἡμεῖς*
[d]*ᾔδειμεν· ὥστε καὶ νῦν εἰ μὴ* [e]*ἔχοιμεν τίνες εἰσίν, ἀλλ' εἶναί*
[f]*γέ τινας ἴσως ἀναγκαῖον.* Ὅτι *μὲν οὖν οὔτε τῶν καθόλου*
λεγομένων οὐθὲν οὐσία, οὔτ' ἐστὶν οὐσία οὐδεμία ἐξ οὐσιῶν,
δῆλον.

17 Τί *δὲ χρὴ λέγειν καὶ ὁποῖόν τι τὴν οὐσίαν, πάλιν ἄλλην*
[g]*οἷον ἀρχὴν ποιησάμενοι* [h]*λέγωμεν· ἴσως γὰρ ἐκ τούτων*
ἔσται δῆλον καὶ περὶ ἐκείνης τῆς οὐσίας ἥτις ἐστὶ κεχω-
ρισμένη τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν. Ἐπεὶ *οὖν ἡ* [i]*οὐσία ἀρχὴ*
καὶ αἰτία τις ἐστίν, ἐντεῦθεν μετιτέον. Ζητεῖται *δὲ τὸ διὰ τί*
2 [k]*ἀεὶ οὕτως, διὰ τί* [l]*ἄλλο ἄλλῳ τινὶ ὑπάρχει.* Τὸ *γὰρ ζη-*
τεῖν [m]*διὰ τί ὁ* [n]*μουσικὸς ἄνθρωπος ἄνθρωπος μουσικός ἐστιν,*
ἤτοι ἐστὶ τὸ εἰρημένον ζητεῖν διὰ τί ὁ ἄνθρωπος μουσικός
ἐστιν, ἢ ἄλλο. Τὸ *μὲν οὖν διὰ τί αὐτό ἐστιν αὐτό, οὐθέν*
ἐστι ζητεῖν. Δεῖ *γὰρ τὸ ὅτι καὶ τὸ εἶναι ὑπάρχειν δῆλα*
3 *ὄντα, λέγω δ' οἷον ὅτι ἡ σελήνη ἐκλείπει.* [o]Αὐτὸ *δὲ ὅτι*
[p]*αὐτό, εἷς λόγος καὶ μία* [q]*αἰτία ἐπὶ πάντων, διὰ τί ὁ ἄν-*
θρωπος ἄνθρωπος ἢ [r]*ὁ μουσικὸς μουσικός· πλὴν εἴ τις λέγοι*
ὅτι ἀδιαίρετον πρὸς αὑτὸ ἕκαστον· τοῦτο δ' ἦν τὸ [s]*ἑνὶ εἶναι.*
Ἀλλὰ *τοῦτο κοινόν τε κατὰ πάντων* [t]*καὶ σύντομον.* Ζητή-
4 *σειε δ' ἄν τις διὰ τί* [v]*ὁ ἄνθρωπός ἐστι ζῷον τοιονδί.* Τοῦτο
μὲν τοίνυν δῆλον ὅτι οὐ ζητεῖ [w]*διὰ τί* [x]*ὅς ἐστιν ἄνθρωπος*
ἄνθρωπός ἐστιν. [y]Τὶ *ἄρα κατά τινος ζητεῖ διὰ τί ὑπάρχει.*
Ὅτι *δ' ὑπάρχει, δεῖ δῆλον εἶναι· εἰ γὰρ μὴ οὕτως, οὐθὲν*
ζητεῖ. Οἷον *διὰ τί βροντᾷ;* [z]Διότι *ψόφος γίγνεται ἐν*
τοῖς νέφεσιν· ἄλλο γὰρ οὕτως κατ' ἄλλου ἐστὶ τὸ ζητού-

[y] *καὶ*] *τὸ δὲ* A[b]. [z] *εἰ* om. T. [a] *οὐδ'* T. [b] *οἶμαι ἧττον* S. [c] *ἃ* A[b]. [d] *εἴδημεν* T. [e] *ἔχομεν* E.T. [f] *γέ*] *τε* A[b], om. T. [g] *οἷον* om. F[b]. [h] *λέγομεν* S. [i] *οὐσία καὶ ἀρχὴ καὶ* H[b]. [k] *ἀεὶ* om. A[b].F[b]. [l] *ἄλλο*] *ἄλλό τι* E.T. [m] *διὰ*] *καὶ διὰ* T. [n] *μουσικὸς ἄνθρωπός* E.S. [o] *αὐτοῦ* E.S.T. [p] *αὐτοῦ* S. [q] *αἰτία* om. F[b]. [r] *ὁ μουσικὸς* om. A[b]. [s] *ἑνὶ*] *ἓν* E.S.T. [t] *καὶ τὸ σύντομον* T. [v] *ὁ* om. A[b]. [w] *διὰ τί* om. A[b]. [x] *ὅς ἐστιν*] *ὅστις* T. [y] *τὶ*] *τὸ* S. [z] *διατί* A[b].F[b].

μενον. Καὶ διὰ τί [a]ταδί, οἷον [b]πλίνθοι καὶ λίθοι, οἰκία 5
ἐστίν; Φανερὸν τοίνυν ὅτι ζητεῖ τὸ αἴτιον· τοῦτο δ' ἐστὶ
τὸ τί ἦν εἶναι, ὡς εἰπεῖν λογικῶς. [c]Ὃ ἐπ' ἐνίων μέν [d]ἐστι
τίνος ἕνεκα, οἷον ἴσως ἐπ' οἰκίας ἢ κλίνης, ἐπ' ἐνίων δὲ τί
ἐκίνησε πρῶτον· αἴτιον γὰρ καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τὸ μὲν τοιοῦ-
τον αἴτιον ἐπὶ τοῦ γίνεσθαι ζητεῖται καὶ φθείρεσθαι, θάτε-
ρον δὲ καὶ ἐπὶ [e]τοῦ εἶναι. Λανθάνει δὲ μάλιστα [f]τὸ ζη- 6
τούμενον ἐν τοῖς μὴ [g]καταλλήλως λεγομένοις. Οἷον ἄνθρω-
πος [h]τί ἐστι [i]ζητεῖται διὰ τὸ ἁπλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ μὴ
διορίζειν ὅτι τάδε [k]ἢ τόδε. Ἀλλὰ δεῖ [l]διαρθρώσαντας
ζητεῖν· εἰ δὲ μή, κοινὸν τοῦ μηθὲν ζητεῖν [m]καὶ τοῦ ζητεῖν τι
γίγνεται. Ἐπεὶ δὲ δεῖ ἔχειν τε καὶ ὑπάρχειν τὸ εἶναι, δῆλον 7
[n]δὴ ὅτι τὴν ὕλην [o]ζητεῖ διὰ τί ἐστιν· οἷον οἰκία [p]ταδὶ [q]διὰ
τί; Ὅτι ὑπάρχει ταδί, [r]ὃ ἦν οἰκίᾳ εἶναι. Καὶ ἄνθρωπος
[s]ὁδί, ἢ τὸ σῶμα [t]τοῦτο τοδὶ ἔχον. Ὥστε τὸ αἴτιον ζητεῖ-
ται τῆς ὕλης· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ εἶδος ᾧ τί ἐστιν· τοῦτο δ' ἡ
οὐσία. [v]Φανερὸν τοίνυν ὅτι ἐπὶ τῶν ἁπλῶν οὐκ ἔστι ζήτησις
οὐδὲ δίδαξις, ἀλλ' ἕτερος τρόπος τῆς ζητήσεως τῶν τοιούτων.
Ἐπεὶ δὲ [w]τὸ ἔκ τινος σύνθετον οὕτως [x]ὥστε ἓν εἶναι τὸ πᾶν, 8
[y]ἀλλὰ μὴ ὡς σωρὸς ἀλλ' ὡς ἡ συλλαβή, ἡ [z]δὲ συλλαβὴ οὐκ
[a]ἔστι τὰ στοιχεῖα, [b]οὐδὲ τὸ βα ταὐτὸ τῷ β καὶ α, οὐδ' [c]ἡ
σὰρξ πῦρ [d]καὶ γῆ· διαλυθέντων γὰρ [e]τὰ μὲν οὐκέτι [f]ἐστίν,
οἷον ἡ σὰρξ καὶ [g]ἡ συλλαβή, [h]τὰ δὲ στοιχεῖα ἔστι, καὶ τὸ
πῦρ καὶ ἡ γῆ. Ἔστιν [i]ἄρα τι ἡ συλλαβή, οὐ μόνον τὰ στοι- 9
χεῖα τὸ φωνῆεν καὶ ἄφωνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι· [k]καὶ ἡ

a τοδὶ Ab. b λίθοι καὶ πλίνθοι Ab. c ὃ] ἢ S. d ἐστι τὸ τίνος Fb. e τοῦ τί εἶναι T. f τὸ] τί ἐστι τὸ Hb. g κατ' ἄλλων E.S.T. h τί] γρ. καὶ διὰ τί E. i post ζητεῖται S. καὶ φθείρεσθαι, θάτερον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶναι. k ἢ om. Ab. l διορθώσαντας E.T. m καὶ τοῦ ζητεῖν τι om. Ab. n δὴ om. S. o ζητῶ T. p ταδὶ om. Ab. q διὰ τί; ὅτι] διότι Ab. r ὃ ἦν om. Ab. s τοδὶ Ab. t τοῦτο om. Ab. v φανερὸν—δίδαξις om. S. w τὸ] τῶν Hb. x ὡς τὸ Fb. y ἀλλὰ] ἂν Ab. z δὲ] τε Ab. a ἔσται Ab. b οὐδὲ ταυτὸ τὸ β καὶ α T, οὐδὲ τῷ βα αὐτὸ τῷ β καὶ α Ab.Fb.Hb. c ἡ om. S. d καὶ om. T. e τὸ Ab. f ἔσται T. g ἡ post καὶ om. T. h τὰ—συλλαβή om. S. i ἄρα τι ἡ συλλαβή] δὲ τῆς συλλαβῆς Ab.Hb. k καὶ ἡ—τι om. T.

σὰρξ οὐ μόνον πῦρ καὶ γῆ ἢ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρόν, ἀλλὰ
10 *καὶ ἕτερόν τι.* [l]*Εἰ τοίνυν ἀνάγκη κἀκεῖνο ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ στοιχείων εἶναι, εἰ μὲν στοιχεῖον, πάλιν ὁ αὐτὸς* [m]*ἔσται λόγος· ἐκ τούτου γὰρ καὶ πυρὸς καὶ γῆς ἔσται ἡ σὰρξ καὶ* [n]*ἔτι ἄλλου, ὥστ᾽ εἰς ἄπειρον βαδιεῖται· εἰ δ᾽ ἐκ* [o]*στοιχείου, δῆλον ὅτι οὐχ ἑνὸς ἀλλὰ πλειόνων, ἢ ἐκεῖνο αὐτὸ ἔσται, ὥστε πάλιν ἐπὶ* [p]*τούτου τὸν αὐτὸν* [q]*ἐροῦμεν λόγον καὶ ἐπὶ*
11 *τῆς σαρκὸς ἢ συλλαβῆς. Δόξειε* [r]*δ᾽ ἂν εἶναί τι* [s]*τοῦτο καὶ οὐ στοιχεῖον, καὶ αἴτιόν γε τοῦ εἶναι* [t]*τοδὶ μὲν σάρκα τοδὶ*
12 *δὲ συλλαβήν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οὐσία δ᾽* [v]*ἑκάστου μὲν τοῦτο· τοῦτο γὰρ αἴτιον* [w]*πρῶτον τοῦ εἶναι· ἐπεὶ δ᾽ ἔνια οὐκ οὐσίαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽* [x]*ὅσαι οὐσίαι* [y]*κατὰ φύσιν* [z]*καὶ φύσει συνεστήκασι, φανείη* [a]*ἂν* [b]*καὶ αὕτη ἡ φύσις οὐσία, ἥ ἐστιν οὐ στοιχεῖον ἀλλ᾽ ἀρχή. Στοιχεῖον δ᾽ ἐστὶν εἰς ὃ διαιρεῖται ἐνυπάρχον ὡς ὕλην, οἷον τῆς συλλαβῆς τὸ α καὶ* [c]*τὸ β.*

Η.

Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων [d]*συλλογίσασθαι δεῖ, καὶ* [e]*συναγαγόντας τὸ κεφάλαιον τέλος ἐπιθεῖναι. Εἴρηται* [f]*δὴ ὅτι τῶν οὐσιῶν ζητεῖται τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα. Οὐσίαι δὲ αἱ μὲν ὁμολογούμεναί εἰσιν ὑπὸ πάντων,*
2 *περὶ δὲ* [g]*ἐνίων ἰδίᾳ τινὲς ἀπεφήναντο. Ὁμολογούμεναι μὲν αἱ φυσικαί, οἷον πῦρ γῆ ὕδωρ* [h]*ἀὴρ καὶ τἆλλα τὰ ἁπλᾶ σώματα, ἔπειτα τὰ φυτὰ* [h]*καὶ τὰ μόρια αὐτῶν, καὶ τὰ ζῷα καὶ τὰ μόρια τῶν ζῴων, καὶ τέλος* [i]*ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ μόρια τοῦ οὐρανοῦ· ἰδίᾳ* [k]*δέ τινες οὐσίας λέγουσιν εἶναι τά τ᾽ εἴδη*

[l] *εἰ*] *ἔτι* S. [m] *λόγος ἔσται* E.S.T. [n] *ἔτι ἀλλὰ* T, *εἴ τι ἄλλο* Ab. [o] *στοιχείων* Fb.Hb. [p] *τούτου*] *γε* T. [q] *λόγον ἐροῦμεν* T. [r] *δ᾽* om. Ab. [s] *τοιοῦτο* S.T. [t] *τουδὶ—τουδὶ* S. [v] *ἕκαστον* S. [w] *τοῦ εἶναι πρῶτον* Ab. [x] *ὅσαι*] *αἱ* Ab. [y] *κατὰ φύσιν καὶ* om. Ab. [z] *καὶ φύσει* om. S. [a] *ἂν*] *γὰρ ἄν τισι* S, *ἄν τισι* E.T. [b] *καὶ*] *ὅτι* Ab, om. E. [c] *τὸ* om. Ab. [d] *συλλογίζεσθαι* E.S.T. [e] *συναγαγόντα* Ab, *συνάγοντας* E.S. [f] *γρ. δὲ* E. [g] *ἰδίων ἴδιά* T. [h] *ἀὴρ* et mox *καὶ* post *φυτὰ* om. T. [i] *ὁ* om. Ab. [k] *δέ*] *τε* Ab.

καὶ τὰ μαθηματικά. Ἄλλας δὲ [1] δὴ συμβαίνει ἐκ τῶν λόγων 3
οὐσίας εἶναι, τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸ ὑποκείμενον. Ἔτι ἄλλως τὸ γένος μᾶλλον τῶν εἰδῶν καὶ τὸ καθόλου τῶν καθ' ἕκαστα. Τῷ δὲ καθόλου καὶ τῷ γένει καὶ αἱ ἰδέαι συνάπτουσιν· κατὰ τὸν αὐτὸν γὰρ λόγον οὐσίαι δοκοῦσιν εἶναι. Ἐπεὶ δὲ τὸ 4
τί ἦν εἶναι οὐσία, τούτου δὲ λόγος ὁ ὁρισμός, διὰ τοῦτο περὶ ὁρισμοῦ καὶ περὶ τοῦ καθ' αὑτὸ διώρισται. Ἐπεὶ δὲ ὁ ὁρισμὸς λόγος, ὁ δὲ λόγος μέρη ἔχει, ἀναγκαῖον καὶ περὶ [m] μέρους ἦν ἰδεῖν, ποῖα τῆς οὐσίας μέρη καὶ ποῖα οὔ· καὶ εἰ ταῦτα, καὶ [n] τοῦ [o] ὁρισμοῦ. Ἔτι τοίνυν οὔτε τὸ καθόλου οὐσία οὔτε τὸ γένος. Περὶ δὲ [p] τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μαθημα- 5
τικῶν ὕστερον σκεπτέον· παρὰ γὰρ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας [q] ταύτας λέγουσί τινες εἶναι. [r] Νῦν δὲ περὶ τῶν ὁμολογουμένων οὐσιῶν ἐπέλθωμεν. Αὗται δ' εἰσὶν αἱ αἰσθηταί· [s] αἱ δ' αἰσθηταὶ [t] οὐσίαι πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν. [v] Ἔστι δ' οὐσία [w] τὸ 6
ὑποκείμενον, ἄλλως μὲν ἡ ὕλη (ὕλην δὲ λέγω [x] ἣ μὴ τόδε τι οὖσα ἐνεργείᾳ δυνάμει ἐστὶ τόδε [y] τι), ἄλλως δ' ὁ λόγος καὶ ἡ μορφή, [z] ὃ τόδε τι ὂν τῷ λόγῳ χωριστόν ἐστιν. Τρίτον δὲ τὸ ἐκ τούτων, οὗ γένεσις μόνου καὶ φθορά ἐστι, καὶ χωριστὸν ἁπλῶς· τῶν γὰρ κατὰ τὸν λόγον οὐσιῶν αἱ μὲν αἱ δ' οὔ. Ὅτι δ' ἐστὶν οὐσία καὶ [a] ἡ ὕλη, δῆλον· ἐν πάσαις γὰρ 7
ταῖς ἀντικειμέναις μεταβολαῖς ἐστί τι τὸ ὑποκείμενον ταῖς μεταβολαῖς, οἷον κατὰ τόπον τὸ νῦν μὲν ἐνταῦθα, πάλιν δ' ἄλλοθι, καὶ κατ' αὔξησιν ὃ νῦν μὲν [b] τηλικόνδε, πάλιν δ' ἔλαττον ἢ μεῖζον, καὶ κατ' ἀλλοίωσιν ὃ νῦν μὲν ὑγιές, πάλιν δὲ κάμνον. Ὁμοίως δὲ καὶ κατ' οὐσίαν ὃ νῦν μὲν ἐν γενέσει, 8
πάλιν δ' ἐν φθορᾷ, καὶ νῦν [c] μὲν ὑποκείμενον ὡς τόδε τι, πάλιν δ' ὑποκείμενον ὡς κατὰ στέρησιν. Καὶ ἀκολουθοῦσι

[1] δεῖ συμβαίνειν T. [m] μέρους] μερῶν Fb. [n] τοῦ] εἰ τοῦ S. [o] ὡρισμένου S. et γρ. E. [p] τῶν post δὲ om. Ab. [q] ταῦτα S. [r] νῦν—αἰσθηταί om. E.T. [s] αἱ αἰσθηταὶ δὲ S. [t] οὖσαι Ab. [v] ἔστιν οὐσίαν S. post lacunam litterarum quattuor. idem addit αἱ δὲ αἰσθηταὶ οὐσίαι πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν. [w] γρ. τὰ ὑποκείμενα E. [x] ἣ] εἰ T. [y] τι om. Fb. [z] ὃ om. Ab. [a] ἡ om. E. [b] πηλικόνδε T.Ab, πηλίκον S. [c] μὲν add. E.Fb.

δὴ [d] ταύτῃ αἱ ἄλλαι μεταβολαί. Τῶν δ' ἄλλων ἢ μιᾷ ἢ [e] δυοῖν αὕτη οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ γὰρ ἀνάγκη, εἴ τι [f] ὕλην ἔχει τοπικήν, τοῦτο καὶ γεννητὴν καὶ φθαρτὴν [g] ἔχειν. Τίς μὲν οὖν διαφορὰ τοῦ ἁπλῶς γίγνεσθαι καὶ μὴ ἁπλῶς, ἐν τοῖς φυσικοῖς εἴρηται.

2 *Ἐπεὶ [h] δ' ἡ μὲν ὡς ὑποκειμένη καὶ ὡς ὕλη [i] οὐσία ὁμολογεῖται, αὕτη δ' ἐστὶν ἡ δυνάμει, λοιπὸν τὴν ὡς [k] ἐνέργειαν οὐσίαν τῶν αἰσθητῶν εἰπεῖν τίς ἐστιν. Δημόκριτος μὲν οὖν τρεῖς διαφορὰς ἔοικεν οἰομένῳ εἶναι· τὸ μὲν γὰρ ὑποκείμενον σῶμα τὴν ὕλην ἓν καὶ ταὐτόν, διαφέρειν δὲ [l] ἢ ῥυσμῷ, ὅ ἐστι σχῆμα, ἢ τροπῇ, ὅ ἐστι θέσις, ἢ διαθιγῇ, ὅ ἐστι*
2 *τάξις. Φαίνονται δὲ πολλαὶ διαφοραὶ οὖσαι, οἷον τὰ μὲν συνθέσει λέγεται τῆς ὕλης, [m] ὥσπερ ὅσα κράσει καθάπερ μελίκρατον, τὰ δὲ δεσμῷ οἷον φάκελος, τὰ δὲ κόλλῃ οἷον βιβλίον, τὰ δὲ γόμφῳ οἷον κιβώτιον, τὰ [n] δὲ πλείοσι τούτων, τὰ δὲ θέσει οἷον οὐδὸς καὶ ὑπέρθυρον (ταῦτα γὰρ τῷ κεῖσθαί πως διαφέρει), τὰ δὲ χρόνῳ οἷον δεῖπνον καὶ ἄριστον, τὰ δὲ τόπῳ οἷον τὰ πνεύματα, τὰ δὲ τοῖς τῶν αἰσθητῶν πάθεσιν οἷον σκληρότητι καὶ μαλακότητι καὶ πυκνότητι καὶ [o] μανότητι καὶ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι· καὶ τὰ μὲν ἐνίοις τούτων τὰ δὲ πᾶσι τούτοις, καὶ ὅλως τὰ μὲν ὑπεροχῇ τὰ δὲ*
3 *ἐλλείψει. Ὥστε δῆλον ὅτι καὶ τὸ [p] ἔστι τοσαυταχῶς λέγεται· οὐδὸς γάρ ἐστιν ὅτι οὕτως κεῖται, καὶ τὸ εἶναι τὸ οὕτως αὐτὸ κεῖσθαι σημαίνει, καὶ τὸ κρύσταλλον εἶναι τὸ οὕτω πεπυκνῶσθαι. Ἐνίων δὲ [q] τὸ εἶναι καὶ πᾶσι τούτοις ὁρισθήσεται, τῷ τὰ μὲν μεμῖχθαι, τὰ δὲ κεκρᾶσθαι, τὰ δὲ δεδέσθαι, τὰ δὲ πεπυκνῶσθαι, τὰ δὲ ταῖς ἄλλαις διαφοραῖς*
4 *κεχρῆσθαι, ὥσπερ [r] ἡ χεὶρ ἢ πούς. [s] Ληπτέα οὖν τὰ γένη τῶν διαφορῶν· αὗται γὰρ [t] ἀρχαὶ ἔσονται τοῦ εἶναι, οἷον τὰ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἢ πυκνῷ καὶ μανῷ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς*

[d] *ταῦτα* T. [e] *δυσὶν* S.T. [f] *ἔχει ὕλην* E.S.T. [g] *ἔχει* T. [h] *δ' ἡ*] *δὴ* F^b. [i] *ὁμολογεῖται εἶναι οὐσία* F^b. [k] *ἐνεργεία* A^b.F^b. [l] *ἢ* om. F^b. [m] *ὥσπερ* om. A^b. [n] *δὲ ἐν πλείοσι* A^b. [o] *μανότητι*] *ἀραιότητι* A^b. [p] *ἔστι*] *ἔχειν* T. [q] *τὸ εἶναι*] *τὸ εἶδος* A^b. [r] *ἡ* ante *χεὶρ* om. A^b. [s] *ληπτέον* E. [t] *ἀρχαὶ* om. T.

τοιούτοις· πάντα γὰρ ταῦτα [v] ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψίς ἐστιν.
Εἰ δέ τι σχήματι ἢ λειότητι καὶ τραχύτητι, πάντα εὐθεῖ καὶ 5
καμπύλῳ. Τοῖς δὲ τὸ εἶναι τὸ μεμῖχθαι ἔσται, ἀντικειμένως δὲ [w] τὸ μὴ εἶναι. Φανερὸν [x] δὴ ἐκ τούτων ὅτι εἴπερ ἡ οὐσία αἰτία τοῦ εἶναι ἕκαστον, ὅτι ἐν τούτοις ζητητέον τί
τὸ αἴτιον τοῦ εἶναι τούτων ἕκαστον. Οὐσία μὲν οὖν οὐθὲν 6
τούτων οὐδὲ συνδυαζόμενον, ὅμως δὲ τὸ ἀνάλογον ἐν ἑκάστῳ. Καὶ ὡς ἐν ταῖς οὐσίαις τὸ τῆς ὕλης κατηγορούμενον αὐτὴ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁρισμοῖς μάλιστα. Οἷον εἰ οὐδὸν δέοι ὁρίσασθαι, ξύλον ἢ λίθον ὡδὶ κείμενον ἐροῦμεν,
καὶ οἰκίαν πλίνθους καὶ ξύλα ὡδὶ κείμενα. Ἢ [y] ἔτι καὶ τὸ 7
οὗ ἕνεκα ἐπ' ἐνίων ἐστίν. Εἰ δὲ κρύσταλλον, ὕδωρ πεπηγὸς ἢ πεπυκνωμένον ὡδί. Συμφωνία δὲ ὀξέος καὶ βαρέος μῖξις τοιαδί· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Φανερὸν δὴ ἐκ τούτων ὅτι ἡ ἐνέργεια ἄλλη ἄλλης ὕλης καὶ ὁ λόγος· τῶν μὲν γὰρ ἡ σύνθεσις, τῶν δ' ἡ μῖξις, τῶν δ' ἄλλο τι τῶν
εἰρημένων. Διὸ τῶν ὁριζομένων οἱ μὲν λέγοντες τί ἐστιν 8
οἰκία, ὅτι λίθοι πλίνθοι ξύλα, [z] τὴν δυνάμει οἰκίαν λέγουσιν, ὕλη γὰρ ταῦτα· οἱ δὲ ἀγγεῖον σκεπαστικὸν [a] σωμάτων καὶ χρημάτων, ἤ τι [b] καὶ ἄλλο τοιοῦτον [c] προσθέντες, τὴν [d] ἐνεργείᾳ λέγουσιν· οἱ δ' ἄμφω ταῦτα [e] συντιθέντες τὴν [f] τρίτην
καὶ τὴν ἐκ τούτων οὐσίαν. Ἔοικε γὰρ ὁ μὲν [g] διὰ τῶν δια- 9
φορῶν λόγος τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐνεργείας εἶναι, ὁ δ' ἐκ τῶν [h] ἐνυπαρχόντων τῆς ὕλης μᾶλλον. Ὁμοίως δὲ καὶ [i] οἵους Ἀρχύτας ἀπεδέχετο ὅρους· τοῦ συνάμφω γάρ εἰσιν. Οἷον τί ἐστι νηνεμία; Ἠρεμία ἐν πλήθει ἀέρος· ὕλη μὲν [k] γὰρ ὁ
ἀήρ, ἐνέργεια δὲ καὶ οὐσία ἡ ἠρεμία. Τί ἐστι γαλήνη; 10
Ὁμαλότης [l] θαλάττης· τὸ μὲν ὑποκείμενον ὡς ὕλη ἡ θάλαττα, ἡ δ' ἐνέργεια καὶ [m] ἡ μορφὴ ἡ ὁμαλότης. Φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων τίς ἡ αἰσθητὴ οὐσία ἐστὶ καὶ πῶς· ἡ μὲν

[v] ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει A^b. [w] τὸ μὴ] τῷ εἶναι τὸ μὴ T. [x] δὲ S. [y] ἔτι] ὅτι T. [z] τῇ E.T.A^b. [a] χρημάτων καὶ σωμάτων E.T. [b] καὶ om. E.A^b. [c] προστιθέντες T. [d] ἐνέργειαν codices. [e] τιθέντες E.S. [f] πρώτην T. [g] διὰ] δὴ T. [h] ὑπαρχόντων T. [i] οὓς E.S. [k] γὰρ add. A^b. [l] θαλάσσης A^b. [m] ἡ utrumque om. A^b.

γὰρ ὡς ὕλη, ἡ δ' ὡς μορφὴ ὅτι ἐνέργεια· ἡ δὲ τρίτη ἡ ἐκ τούτων.

3 Δεῖ δὲ μὴ ἀγνοεῖν ὅτι ἐνίοτε λανθάνει πότερον σημαίνει τὸ ὄνομα τὴν σύνθετον οὐσίαν ἢ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν μορφήν, οἷον ἡ οἰκία πότερον σημεῖον τοῦ κοινοῦ ὅτι σκέπασμα ἐκ [n] πλίνθων καὶ λίθων ὡδὶ κειμένων, ἢ τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ εἴδους ὅτι σκέπασμα, καὶ γραμμὴ πότερον δυὰς ἐν μήκει ἢ ὅτι δυάς, καὶ ζῷον πότερον ψυχὴ ἐν σώματι ἢ ψυχή· αὕτη
2 γὰρ οὐσία καὶ ἐνέργεια σώματός τινος. Εἴη δ' ἂν καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις [o] τὸ ζῷον, οὐχ ὡς ἑνὶ λόγῳ λεγόμενον ἀλλ' ὡς πρὸς ἕν. Ἀλλὰ ταῦτα πρὸς μέν τι ἄλλο διαφέρει, πρὸς δὲ τὴν ζήτησιν τῆς οὐσίας τῆς αἰσθητῆς οὐθέν· τὸ γὰρ τί ἦν
3 εἶναι τῷ εἴδει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ ὑπάρχει. [p] Ψυχὴ μὲν γὰρ καὶ ψυχῇ εἶναι ταὐτόν, ἀνθρώπῳ δὲ καὶ ἄνθρωπος οὐ ταὐτόν, εἰ μὴ καὶ ἡ ψυχὴ ἄνθρωπος λεχθήσεται· οὕτω [q] δὲ τινὶ μὲν τινὶ δ' οὔ. Οὐ φαίνεται δὴ ζητοῦσιν ἡ συλλαβὴ ἐκ τῶν στοιχείων οὖσα καὶ συνθέσεως, [r] οὐδ' ἡ οἰκία πλίνθοι τε καὶ σύνθεσις. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς· οὐ γάρ ἐστιν ἡ σύνθεσις [s] οὐδ' ἡ
4 μῖξις ἐκ τούτων ὧν ἐστὶν [t] ἡ σύνθεσις ἢ μῖξις. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐθέν, οἷον [v] εἰ ὁ οὐδὸς θέσει, οὐκ ἐκ τοῦ οὐδοῦ ἡ θέσις, ἀλλὰ μᾶλλον οὗτος ἐξ ἐκείνης. Οὐδὲ δὴ ὁ ἄνθρωπός ἐστι τὸ ζῷον καὶ δίπουν, ἀλλά τι δεῖ εἶναι ὃ παρὰ [w] ταῦτά ἐστιν, εἰ ταῦθ' ὕλη, [x] οὔτε δὲ στοιχεῖον οὔτ' ἐκ στοιχείου, ἀλλ' ἡ οὐσία· ὃ ἐξαιροῦντες τὴν ὕλην λέγουσιν.
5 Εἰ οὖν τοῦτ' αἴτιον τοῦ εἶναι καὶ οὐσία τοῦτο, αὐτὴν ἂν τὴν οὐσίαν λέγοιεν. Ἀνάγκη δὴ ταύτην ἢ ἀΐδιον εἶναι ἢ [y] φθαρτὴν ἄνευ τοῦ φθείρεσθαι καὶ γεγονέναι ἄνευ τοῦ γίγνεσθαι. Δέδεικται δὲ καὶ δεδήλωται ἐν [z] ἄλλοις ὅτι τὸ εἶδος οὐθεὶς ποιεῖ οὐδὲ [a] γεννᾷ, ἀλλὰ ποιεῖται τόδε, γίγνεται δὲ τὸ ἐκ
6 τούτων. Εἰ δ' εἰσὶ τῶν φθαρτῶν αἱ οὐσίαι χωρισταί, οὐθέν

[n] πλίνθων καὶ ξύλων καὶ S. [o] τὸ om. E. [p] ψυχῇ et ψυχὴ A^b, omisso εἶναι. [q] δὲ] δ' ἐπὶ A^b, μὲν T. [r] οὐδ' ἡ—sect. 11. εἴπερ ἐστί om. T. [s] οὐδ'] καὶ E. [t] ἡ add. A^b. [v] εἰ ὁ om. E, ὁ om. F^b. [w] ταῦτά] τὰ ἄλλα A^b. [x] οὔτε δὲ] ὃ οὔτε A^b. [y] φθαρτὸν F^b. [z] ἄλλαις F^b. [a] γεννᾶται E.

πω δῆλον· πλὴν ὅτι [b] γ' ἐνίων οὐκ ἐνδέχεται δῆλον, ὅσα μὴ
οἷόν τε παρὰ τὰ τινὰ εἶναι, οἷον οἰκίαν ἢ σκεῦος. Ἴσως μὲν
οὖν οὐδ' οὐσίαι εἰσὶν [c] οὔτ' αὐτὰ ταῦτα οὔτε τι τῶν ἄλλων
ὅσα μὴ φύσει συνέστηκεν· τὴν γὰρ φύσιν [d] μόνην ἄν τις θείη
τῶν ἐν τοῖς φθαρτοῖς οὐσίαν. Ὥστε ἡ ἀπορία ἣν οἱ Ἀν- 7
τισθένειοι καὶ οἱ οὕτως ἀπαίδευτοι ἠπόρουν, ἔχει τινὰ καιρόν,
ὅτι οὐκ ἔστι τὸ τί ἔστιν ὁρίσασθαι (τὸν γὰρ ὅρον λόγον
εἶναι μακρόν), ἀλλὰ ποῖον μέν τί ἐστιν [e] ἐνδέχεται καὶ δι-
δάξαι, ὥσπερ ἄργυρον, τί μέν ἐστιν, οὔ, ὅτι δ' οἷον καττίτε-
ρος. Ὥστ' οὐσίας ἔστι μὲν ἧς ἐνδέχεται εἶναι ὅρον καὶ 8
λόγον, οἷον τῆς συνθέτου, ἐάν τε αἰσθητὴ ἐάν τε νοητὴ [f] ᾖ·
ἐξ ὧν δ' αὕτη πρώτων, οὐκ ἔστιν, εἴπερ τι κατά τινος ση-
μαίνει ὁ λόγος ὁ ὁριστικός, καὶ δεῖ τὸ μὲν ὥσπερ ὕλην εἶναι,
τὸ δὲ [g] ὡς μορφήν. Φανερὸν δὲ καὶ διότι, εἴπερ [h] εἰσί πως 9
ἀριθμοὶ αἱ οὐσίαι, οὕτως εἰσὶ καὶ οὐχ ὥς τινες λέγουσι μονά-
δων· ὅ τε γὰρ ὁρισμὸς ἀριθμός τις (διαιρετός τε γὰρ καὶ εἰς
ἀδιαίρετα· οὐ γὰρ ἄπειροι οἱ λόγοι) καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ [i] τοιοῦ-
τος. Καὶ ὥσπερ οὐδ' ἀπ' ἀριθμοῦ ἀφαιρεθέντος τινὸς ἢ 10
προστεθέντος, ἐξ ὧν ὁ ἀριθμός ἐστιν, οὐκέτι ὁ αὐτὸς ἀριθμός
[k] ἐστιν ἀλλ' ἕτερος, κἂν τοὐλάχιστον ἀφαιρεθῇ ἢ προστεθῇ,
οὕτως οὐδὲ ὁ ὁρισμὸς οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι οὐκέτι ἔσται ἀφαι-
ρεθέντος τινὸς ἢ προστεθέντος. Καὶ τὸν ἀριθμὸν δεῖ εἶναί
[l] τι ᾧ εἷς, [m] ὃ νῦν οὐκ ἔχουσι λέγειν τίνι εἷς, [n] εἴπερ ἐστὶν εἷς.
[o] Ἢ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀλλ' οἷον σωρός, ἢ εἴπερ ἐστί, λεκτέον 11
τί τὸ ποιοῦν ἓν ἐκ πολλῶν. Καὶ ὁ ὁρισμὸς εἷς ἐστίν· ὁμοίως
δὲ οὐδὲ τοῦτον ἔχουσι λέγειν. Καὶ τοῦτ' εἰκότως συμβαίνει·
τοῦ αὐτοῦ γὰρ λόγου, καὶ [p] ἡ οὐσία ἓν οὕτως, ἀλλ' οὐχ ὡς
λέγουσί τινες οἷον μονάς [p] τις οὖσα ἢ στιγμή, ἀλλ' ἐντελέ-
χεια καὶ φύσις τις ἑκάστη. Καὶ ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἀριθμὸς ἔχει 12
τὸ μᾶλλον [q] καὶ ἧττον, οὐδ' ἡ κατὰ τὸ εἶδος οὐσία, ἀλλ'

[b] γ'] γ' ἐπ' F^b. [c] οὔτ'] οὐδέ τι margo E: ceteri οὐδὲ. [d] μόνον γρ. E. [e] ἐνδέχεσθαι A^b. [f] ᾖ om. A^b.F^b. [g] ὡς om. A^b. [h] εἰσὶν ἀριθμοὶ οὐσίαι F^b. [i] τοιοῦτον E. [k] ἐστιν ante ἀλλ' om. A^b. [l] τι ᾧ] αἰτίῳ A^b. [m] ὃ—εἷς om. E. [n] εἴπερ ἐστὶν om. A^b. [o] ἢ prius om. A^b. [p] ἡ et mox τις om. T. [q] καὶ τὸ ἧττον T.

εἴπερ, ἡ μετὰ τῆς ὕλης. Περὶ μὲν οὖν γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν λεγομένων οὐσιῶν, πῶς [r] τ' ἐνδέχεται καὶ πῶς ἀδύνατον, [s] καὶ περὶ τῆς εἰς τὸν ἀριθμὸν ἀναγωγῆς, ἔστω μέχρι τούτων διωρισμένον.

4 Περὶ δὲ τῆς ὑλικῆς οὐσίας δεῖ μὴ λανθάνειν ὅτι εἰ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάντα [t] πρώτου ἢ τῶν αὐτῶν ὡς πρώτων καὶ [v] ἡ αὐτὴ ὕλη ὡς ἀρχὴ τοῖς γιγνομένοις, ὅμως ἔστι τις οἰκεία ἑκάστου, οἷον φλέγματός [w] ἐστι πρώτη ὕλη τὰ γλυκέα ἢ λιπαρά, χολῆς δὲ τὰ πικρὰ ἢ ἄλλ' ἄττα. [x] Ἴσως δὲ ταῦτα
2 ἐκ τοῦ αὐτοῦ. Γίγνονται δὲ πλείους ὗλαι τοῦ αὐτοῦ, ὅταν θατέρου ἡ ἑτέρα ᾖ, οἷον φλέγμα ἐκ λιπαροῦ καὶ γλυκέος, [y] εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τοῦ γλυκέος, ἐκ δὲ χολῆς [z] τῷ ἀναλύεσθαι εἰς [a] τὴν πρώτην ὕλην τὴν χολήν. Διχῶς γὰρ τόδ' ἐκ τοῦδε, ἢ ὅτι πρὸ ὁδοῦ ἔσται ἢ ὅτι ἀναλυθέντος εἰς τὴν ἀρ-
3 χήν. Ἐνδέχεται δὲ μιᾶς τῆς ὕλης οὔσης ἕτερα γίγνεσθαι διὰ τὴν κινοῦσαν αἰτίαν, οἷον ἐκ ξύλου [b] καὶ κιβωτὸς καὶ κλίνη. Ἐνίων δ' ἑτέρα ἡ ὕλη ἐξ ἀνάγκης ἑτέρων ὄντων, οἷον πρίων οὐκ ἂν γένοιτο ἐκ ξύλου, [c] οὐδ' ἐπὶ τῇ κινούσῃ αἰτίᾳ τοῦτο·
4 οὐ γὰρ ποιήσει πρίονα ἐξ ἐρίου [d] ἢ ξύλου. [e] Εἰ δ' ἄρα τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται ἐξ ἄλλης [f] ὕλης ποιῆσαι, δῆλον ὅτι ἡ τέχνη καὶ ἡ ἀρχὴ [g] ἡ ὡς κινοῦσα ἡ αὐτή· εἰ γὰρ καὶ ἡ ὕλη ἑτέρα καὶ τὸ κινοῦν, καὶ τὸ γεγονός. Ὅταν δή τις ζητῇ [h] τί τὸ αἴτιον, ἐπεὶ πλεοναχῶς τὰ αἴτια λέγεται, πάσας δεῖ λέγειν
5 τὰς ἐνδεχομένας αἰτίας. Οἷον ἀνθρώπου τίς αἰτία ὡς ὕλη; Ἆρα τὰ καταμήνια; Τί δ' ὡς κινοῦν; Ἆρα τὸ σπέρμα; Τί δ' ὡς τὸ εἶδος; Τὸ τί ἦν εἶναι. Τί δ' ὡς οὗ ἕνεκα; Τὸ τέλος. Ἴσως δὲ ταῦτα ἄμφω τὸ αὐτό. Δεῖ δὲ τὰ ἐγγύτατα αἴτια λέγειν. Τίς [i] ἡ ὕλη; Μὴ πῦρ ἢ γῆν, ἀλλὰ
6 τὴν ἴδιον. Περὶ μὲν οὖν [k] τὰς φυσικὰς οὐσίας καὶ γεννητὰς

[r] τ' add. A^b. [s] καὶ om. T. [t] πρώτου] πρῶτα F^b. [v] ἡ om. A^b. [w] ἐστι πρώτη ὕλη om. A^b. [x] ἴσως δὲ] ἴσως δὲ καὶ T. [y] εἰ—γλυκέος om. T. [z] τὸ T. [a] τὴν post εἰς om. T. [b] καὶ post ξύλου om. A^b. [c] οὐδ'] ὡς δ' T. [d] ἢ ἐκ ξύλου A^b. [e] εἰ] τι A^b. [f] ὕλης om. A^b.F^b. [g] ἡ ante ὡς add. E. [h] τί om. A^b. [i] ἡ] ὡς A^b. [k] τὰς ἄλλας αἰτίας καὶ γενικὰς T. αἰτίας etiam γρ. A^b.

ἀνάγκη οὕτω μετιέναι, εἴ τις μέτεισιν ὀρθῶς, εἴπερ [l] ἄρα
αἴτιά τε ταῦτα καὶ τοσαῦτα, καὶ δεῖ τὰ αἴτια γνωρίζειν.
[m] Ἐπὶ δὲ τῶν φυσικῶν μὲν ἀϊδίων δὲ οὐσιῶν ἄλλος λόγος.
Ἴσως γὰρ ἔνια οὐκ ἔχει ὕλην, ἢ οὐ τοιαύτην ἀλλὰ μόνον
κατὰ τόπον κινητήν. Οὐδ' ὅσα [n] δὴ φύσει μὲν μή, οὐσίᾳ δέ, 7
οὐκ ἔστι τούτοις [o] ὕλη, [p] ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ἡ οὐσία. Οἷον
τί αἴτιον ἐκλείψεως, τίς ὕλη; Οὐ γὰρ ἔστιν, ἀλλ' ἡ σελήνη
τὸ πάσχον. Τί [q] δ' αἴτιον ὡς κινῆσαν καὶ [r] φθεῖραν τὸ
φῶς; Ἡ γῆ. Τὸ δ' οὗ [s] ἕνεκα ἴσως οὐκ ἔστιν. Τὸ δ' ὡς
εἶδος ὁ λόγος, ἀλλ' ἄδηλος, ἐὰν μὴ μετὰ τῆς αἰτίας ᾖ ὁ
λόγος. Οἷον τί ἔκλειψις; Στέρησις φωτός. Ἐὰν δὲ προσ- 8
τεθῇ [t] τὸ ὑπὸ γῆς ἐν μέσῳ γιγνομένης, ὁ σὺν τῷ αἰτίῳ
λόγος οὗτος. Ὕπνου δ' ἄδηλον τί τὸ πρῶτον πάσχον.
Ἀλλ' ὅτι τὸ ζῷον; Ναί, ἀλλὰ τοῦτο κατὰ τί, καὶ τί πρῶ-
τον; Καρδία ἢ ἄλλο τι. [v] Εἶτα ὑπὸ τίνος; Εἶτα τί τὸ
πάθος τὸ ἐκείνου καὶ μὴ τοῦ ὅλου; Ὅτι ἀκινησία [w] τοιαδί;
Ναί, ἀλλ' αὕτη τῷ τί πάσχειν τὸ πρῶτον;

[x] Ἐπεὶ δ' ἔνια ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς [y] ἔστι καὶ οὐκ 5
ἔστιν, οἷον αἱ στιγμαί, [z] εἴπερ εἰσί, καὶ ὅλως τὰ εἴδη [a] καὶ αἱ
μορφαί (οὐ γὰρ τὸ λευκὸν γίγνεται ἀλλὰ τὸ ξύλον [b] λευ-
κόν, [c] εἰ ἔκ τινος καὶ τὶ πᾶν τὸ γιγνόμενον γίγνεται), οὐ
πάντα ἂν τἀναντία [d] γίγνοιτο ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' ἑτέρως λευ-
κὸς ἄνθρωπος ἐκ μέλανος ἀνθρώπου καὶ λευκὸν ἐκ μέλανος·
οὐδὲ παντὸς ὕλη ἐστὶν ἀλλ' [e] ὅσων γένεσίς ἐστι καὶ μετα-
βολὴ εἰς ἄλληλα. Ὅσα δ' ἄνευ τοῦ μεταβάλλειν ἔστιν ἢ μή, 2
οὐκ ἔστι τούτων ὕλη. Ἔχει δ' ἀπορίαν πῶς πρὸς τἀναντία
ἡ ὕλη [f] ἡ ἑκάστου ἔχει. Οἷον εἰ τὸ σῶμα δυνάμει [g] ὑγιει-
νόν, ἐναντίον δὲ νόσος ὑγιείᾳ, ἆρα ἄμφω δυνάμει; Καὶ τὸ

[l] ἄρα om. A^{b}. [m] περὶ F^{b}. [n] δὴ om. T. [o] ἡ ὕλη A^{b}. [p] ἀλλὰ—ὕλη om. T. [q] δ' om. E.T. [r] φθεῖρον T. [s] ἕνεκα καὶ ἴσως T. [t] τὸ add. A^{b}. [v] εἶτα] ἢ τὰ T. [w] τοιάδ' εἶναι ἀλλ' A^{b}. [x] ἐπειδὴ δ' F^{b}. [y] εἰσὶ καὶ οὐκ εἰσίν F^{b}. [z] εἴπερ εἰσί] αἱ ἁφαὶ F^{b}. [a] καὶ αἱ μορφαί om. E.T. [b] λευκὸν ante ξύλον F^{b}, om. T. [c] εἰ] ἢ E.T. [d] γίγνοιντο A^{b}. [e] ὅσον T. [f] ἡ om. F^{b}. [g] ὑγιαίνει T, ὑγιαῖνον E.

ὕδωρ δυνάμει οἶνος καὶ ὄξος; Ἢ τοῦ μὲν καθ' [h]ἕξιν καὶ κατὰ τὸ εἶδος ὕλη, τοῦ δὲ κατὰ στέρησιν [i]καὶ φθορὰν τὴν
3 παρὰ φύσιν; Ἀπορία [k]δέ τις ἔστι καὶ διὰ τί ὁ οἶνος οὐχ ὕλη τοῦ ὄξους οὐδὲ δυνάμει ὄξος (καίτοι γίγνεται ἐξ αὐτοῦ ὄξος) καὶ ὁ ζῶν δυνάμει νεκρός. Ἢ οὔ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς αἱ φθοραί, ἡ δὲ τοῦ ζῴου ὕλη [l]αὐτὴ κατὰ φθορὰν νεκροῦ δύναμις [m]καὶ ὕλη, καὶ τὸ ὕδωρ ὄξους; Γίγνεται γὰρ
4 ἐκ τούτων ὥσπερ ἐξ ἡμέρας νύξ. Καὶ ὅσα δὴ οὕτω μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, εἰς τὴν ὕλην δεῖ ἐπανελθεῖν, [n]οἷον [o]εἰ ἐκ νεκροῦ ζῷον, εἰς τὴν ὕλην πρῶτον, εἶθ' οὕτω ζῷον· καὶ τὸ ὄξος [p]εἰς ὕδωρ, εἶθ' οὕτως οἶνος.

6 Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας τῆς εἰρημένης περί τε τοὺς ὁρισμοὺς [q]καὶ περὶ τοὺς ἀριθμούς, τί αἴτιον τοῦ ἓν εἶναι; [r]Πάντων γὰρ ὅσα πλείω μέρη ἔχει καὶ μή ἐστιν οἷον σωρὸς τὸ [s]πᾶν ἀλλ' ἔστι τι [t]τὸ ὅλον παρὰ τὰ μόρια, ἔστι τι αἴτιον, [v]ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς σώμασι τοῖς μὲν ἁφὴ αἰτία τοῦ ἓν εἶναι, τοῖς δὲ
2 γλισχρότης ἤ τι πάθος ἕτερον τοιοῦτον. Ὁ δ' ὁρισμὸς λόγος ἐστὶν εἷς οὐ συνδέσμῳ καθάπερ ἡ Ἰλιάς, ἀλλὰ τῷ [w]ἑνὸς εἶναι. Τί [x]οὖν ἐστὶν ὃ ποιεῖ ἓν τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τί ἓν ἀλλ' οὐ πολλά, οἷον τό τε ζῷον καὶ τὸ δίπουν, ἄλλως τε [y]δὴ καὶ εἰ ἔστιν, ὥσπερ φασί τινες, αὐτό τι ζῷον καὶ αὐτὸ δί-
3 πουν. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἐκεῖνα [z]αὐτὰ ὁ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ἔσονται κατὰ μέθεξιν [a]οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἀνθρώπου οὐδενὸς ἀλλὰ δυοῖν, ζῴου καὶ δίποδος; Καὶ ὅλως δὴ οὐκ ἂν εἴη [b]ὁ ἄνθρωπος ἓν ἀλλὰ πλείω, ζῷον καὶ δίπουν. Φανερὸν δὴ ὅτι οὕτω μὲν μετιοῦσιν ὡς εἰώθασιν ὁρίζεσθαι καὶ [c]λέγειν, οὐκ
4 ἐνδέχεται ἀποδοῦναι καὶ λῦσαι τὴν ἀπορίαν. Εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ λέγομεν, τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφή, καὶ τὸ μὲν δυνάμει τὸ δ' ἐνεργείᾳ, οὐκέτι ἀπορία δόξειεν ἂν εἶναι τὸ ζητούμενον.

[h] ἕξιν καὶ] ἕξιν ἢ A[b]. [i] καὶ κατὰ φθορὰν E. [k] δέ τις] δ' ἔτι A[b]. [l] αὕτη T. [m] καὶ ἡ ὕλη T. [n] οἷον om. T. [o] εἰ om. E, εἰ ἐκ om. A[b]. [p] εἰς om. T. [q] καὶ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς om. F[b], περὶ om. T. [r] πάντα E.A[b]. [s] ἅπαν A[b]. [t] τὸ om. γρ. E. [v] ἐπεὶ] εἰ T. [w] ἕν, omisso εἶναι, T. [x] οὖν om. T. [y] δὴ] δὲ T.F[b], om. A[b]. [z] αὐτοάνθρωπός A[b].F[b]. [a] οἱ] οἷον A[b]. [b] ὁ om. T. [c] λέγουσιν T.

*Ἔστι γὰρ αὕτη ἡ ἀπορία ἡ αὐτὴ κἂν [d]εἰ [e]ὁ ὅρος εἴη ἱματίου
ὁ στρογγύλος χαλκός· εἴη γὰρ ἂν σημεῖον τοὔνομα τοῦτο
τοῦ λόγου, ὥστε τὸ ζητούμενόν ἐστι τί αἴτιον τοῦ ἓν εἶναι
[f]τὸ στρογγύλον καὶ [g]τὸν χαλκόν. Οὐκέτι [h]δ' ἡ ἀπορία 5
φαίνεται, ὅτι τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφή. Τί οὖν [i]τούτου
αἴτιον τοῦ τὸ δυνάμει ὂν ἐνεργείᾳ εἶναι, παρὰ τὸ ποιῆσαν,
ἐν ὅσοις ἐστὶ γένεσις; Οὐθὲν γάρ ἐστιν αἴτιον ἕτερον τοῦ
τὴν δυνάμει σφαῖραν ἐνεργείᾳ εἶναι σφαῖραν, ἀλλὰ τοῦτ' ἦν
τὸ τί ἦν εἶναι ἑκατέρῳ. Ἔστι δὲ τῆς ὕλης ἡ μὲν νοητὴ ἡ δ' 6
αἰσθητή, καὶ ἀεὶ τοῦ λόγου τὸ μὲν ὕλη τὸ δ' [k]ἐνέργειά ἐστιν,
οἷον [l]ὁ κύκλος σχῆμα ἐπίπεδον. Ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, μήτε
νοητὴν μήτε αἰσθητήν, εὐθὺς ὅπερ ἕν τι εἶναί [m]ἐστιν ἕκα-
στον, ὥσπερ καὶ ὅπερ ὄν τι, τὸ [n]τόδε, τὸ ποιόν, τὸ ποσόν.
Διὸ [o]καὶ οὐκ [p]ἔνεστιν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς οὔτε τὸ ὂν οὔτε τὸ
ἕν, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι εὐθὺς ἕν τί ἐστιν ὥσπερ καὶ ὄν τι. Διὸ 7
[q]καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερόν τι αἴτιον τοῦ ἓν εἶναι [r]οὐθενὶ τούτων,
οὐδὲ τοῦ ὄν τι εἶναι· εὐθὺς γὰρ ἕκαστόν ἐστιν ὄν τι καὶ ἕν
τι, οὐχ ὡς ἐν γένει τῷ ὄντι καὶ τῷ ἑνί, οὐδ' ὡς χωριστῶν
ὄντων παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα. Διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν 8
οἱ μὲν μέθεξιν λέγουσι, καὶ αἴτιον τί τῆς μεθέξεως καὶ τί τὸ
μετέχειν ἀποροῦσιν· οἱ δὲ συνουσίαν ψυχῆς, ὥσπερ Λυκό-
φρων φησὶν εἶναι τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐπίστασθαι καὶ ψυχῆς·
οἱ δὲ σύνθεσιν ἢ σύνδεσμον ψυχῆς σώματι τὸ ζῆν. Καίτοι 9
ὁ αὐτὸς λόγος ἐπὶ πάντων· καὶ γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἔσται ἢ
συνουσία ἢ σύνδεσμος ἢ σύνθεσις [s]ψυχῆς καὶ ὑγιείας, καὶ τὸ
τὸν χαλκὸν εἶναι τρίγωνον σύνθεσις χαλκοῦ καὶ τριγώνου,
καὶ τὸ λευκὸν [t]εἶναι σύνθεσις ἐπιφανείας καὶ λευκότητος. Αἴ-
τιον δ' ὅτι δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας ζητοῦσι [v]λόγον [w]ἑνο-
ποιὸν καὶ διαφοράν. [x]Ἔστι δ', ὥσπερ εἴρηται, [y]καὶ ἡ 10*

[d] εἰ] εἴη T. [e] ὁ prius om. Ab.Fb, alterum om. E. [f] τὸ] τὸν T.
[g] τὸν] τὸ γρ. E. [h] δ' ἡ] δὴ E.T. [i] τούτου τὸ αἴτιον Ab. [k] ἐνεργεία E.
[l] ὁ om. Ab. [m] ἕκαστόν ἐστιν Fb. [n] τόδε] τοῦτο γρ. E. [o] καὶ om. Fb.
[p] ἔνεστιν] ἐστὶν T. [q] καὶ post διὸ add. E. [r] οὐθενὶ] οὐδὲ ἑνὶ Ab.
[s] ψυχῆς—σύνθεσις om. T. [t] εἶναι] ἓν εἶναι καὶ T. [v] λόγον om. E.T.
[w] ἐν ὁποῖον T, τὸ ἑνοποιόν E. [x] ἕν ἐστι Ab. [y] καὶ post εἴρηται om. Ab.

ἐσχάτη ὕλη καὶ ἡ μορφὴ [z] ταὐτὸ καὶ δυνάμει, [a] τὸ δὲ ἐνεργείᾳ. Ὥστε ὅμοιον τὸ ζητεῖν τοῦ ἑνὸς τί αἴτιον καὶ τοῦ ἓν εἶναι· ἓν γάρ τι ἕκαστον, καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ [b] ἕν πώς ἐστιν. Ὥστε αἴτιον οὐθὲν ἄλλο πλὴν [c] εἴ τι ὡς κινῆσαν ἐκ δυνάμεως εἰς ἐνέργειαν. Ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, πάντα ἁπλῶς ὅπερ [d] ὄντα τι.

Θ.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτως ὄντος καὶ πρὸς ὃ [e] πᾶσαι αἱ ἄλλαι κατηγορίαι τοῦ ὄντος ἀναφέρονται εἴρηται, περὶ τῆς οὐσίας. Κατὰ γὰρ τὸν τῆς οὐσίας λόγον λέγεται τἆλλα ὄντα, τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν καὶ τἆλλα τὰ οὕτως λεγόμενα· πάντα γὰρ ἕξει τὸν τῆς οὐσίας λόγον, ὥσπερ εἴπομεν
2 ἐν [f] τοῖς πρώτοις [g] λόγοις. Ἐπεὶ δὲ λέγεται τὸ ὂν τὸ μὲν
[h] τὸ τί ἢ [i] ποιὸν ἢ ποσόν, τὸ δὲ κατὰ δύναμιν καὶ ἐντελέχειαν
καὶ κατὰ τὸ ἔργον, διορίσωμεν καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελε-
χείας, καὶ πρῶτον περὶ δυνάμεως η λέγεται μὲν μάλιστα κυ-
ρίως, οὐ μὴν [k] χρησίμη γ' ἐστὶ πρὸς ὃ βουλόμεθα νῦν· ἐπὶ
[l] πλέον γάρ ἐστιν ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν [m] μόνον λε-
3 γομένων κατὰ κίνησιν. Ἀλλ' εἰπόντες περὶ ταύτης ἐν τοῖς
περὶ [n] τῆς ἐνεργείας διορισμοῖς [o] δηλώσομεν καὶ περὶ τῶν
ἄλλων. Ὅτι μὲν οὖν [p] πολλαχῶς λέγεται ἡ δύναμις καὶ τὸ
4 δύνασθαι, διώρισται ἡμῖν ἐν ἄλλοις. Τούτων δ' ὅσαι μὲν
ὁμωνύμως λέγονται δυνάμεις ἀφείσθωσαν· ἔνιαι γὰρ ὁμοιό-
τητί τινι λέγονται καθάπερ ἐν γεωμετρίᾳ, καὶ δυνατὰ καὶ
ἀδύνατα λέγομεν τῷ εἶναί πως ἢ μὴ εἶναι. Ὅσαι δὲ πρὸς
τὸ αὐτὸ εἶδος, πᾶσαι ἀρχαί τινές εἰσι, καὶ πρὸς πρώτην μίαν
5 λέγονται, ἥ ἐστιν ἀρχὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ [q] ᾗ ἄλλο. Ἡ
μὲν γὰρ τοῦ παθεῖν ἐστὶ δύναμις, ἡ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχοντι
ἀρχὴ μεταβολῆς παθητικῆς ὑπ' ἄλλου [r] ᾗ ἄλλο· ἡ δ' ἕξις

[z] ταυτὸ καὶ ἓν καὶ δυνάμει γρ. E. [a] τὸ—ἐστιν] ἓν A[b]. [b] πως ἕν T. [c] εἴ τι] εἰ τὸ E.T. [d] ὄντα] ἕν A[b]. [e] πᾶσαι om. A[b]. [f] τοῖς om. T. [g] λόγοις om. F[b]. [h] τὸ] τῷ T. [i] ποσὸν ἢ ποιὸν A[b]. [k] χρησιμωτάτη A[b]. [l] πλεῖον A[b]. [m] μόνων A[b]. [n] τῆς om. T. [o] δηλώσωμεν T. [p] λέγεται πολλαχῶς E.T. [q] ᾗ] ἢ T, ἡ ἣ E. [r] ᾗ] ἡ ἣ E.T.

ἀπαθείας τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ φθορᾶς τῆς ὑπ' ἄλλου [s] ᾗ
ἄλλο, [t] ὑπ' ἀρχῆς μεταβλητικῆς. Ἐν γὰρ τούτοις ἔνεστι
πᾶσι τοῖς ὅροις ὁ τῆς πρώτης δυνάμεως λόγος. Πάλιν [v] δ' 6
αὗται αἱ δυνάμεις λέγονται ἢ τοῦ μόνον ποιῆσαι ἢ τοῦ πα-
θεῖν ἢ τοῦ καλῶς, ὥστε καὶ ἐν τοῖς τούτων λόγοις ἐνυπάρ-
χουσί πως οἱ τῶν προτέρων [w] δυνάμεων λόγοι. Φανερὸν οὖν
ὅτι ἔστι μὲν ὡς μία δύναμις τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν (δυνατὸν
γάρ ἐστι καὶ [x] τῷ ἔχειν αὐτὸ δύναμιν τοῦ παθεῖν καὶ [x] τῷ
ἄλλο ὑπ' αὐτοῦ), ἔστι δ' ὡς ἄλλη. Ἡ [y] μὲν γὰρ ἐν τῷ πά- 7
σχοντι· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν [z] τινὰ ἀρχήν, [a] καὶ εἶναι [b] καὶ τὴν
ὕλην ἀρχήν τινα, πάσχει τὸ πάσχον καὶ ἄλλο ὑπ' ἄλλου.
Τὸ λιπαρὸν [c] μὲν γὰρ καυστόν, τὸ δ' ὑπεῖκον ὡδὶ θλαστόν·
ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἡ δ' ἐν τῷ ποιοῦντι, οἷον 8
τὸ θερμὸν καὶ ἡ οἰκοδομική, ἡ μὲν ἐν τῷ θερμαντικῷ, ἡ δ' ἐν
τῷ οἰκοδομικῷ. Διὸ ᾗ συμπέφυκεν, οὐθὲν πάσχει αὐτὸ ὑφ'
ἑαυτοῦ· ἓν γὰρ καὶ οὐκ ἄλλο. Καὶ ἡ ἀδυναμία καὶ τὸ ἀδύ-
νατον [d] ἡ [e] τῇ τοιαύτῃ δυνάμει ἐναντία στέρησίς ἐστιν, ὥστε
τοῦ αὐτοῦ [e] καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ πᾶσα δύναμις ἀδυναμίᾳ. Ἡ 9
δὲ στέρησις λέγεται πολλαχῶς· καὶ γὰρ τὸ μὴ ἔχον καὶ τὸ
πεφυκὸς ἂν μὴ ἔχῃ, ἢ ὅλως ἢ ὅτε πέφυκεν, [f] καὶ [g] ᾗ ὡδί, οἷον
παντελῶς, ἢ κἂν ὁπωσοῦν. Ἐπ' ἐνίων δέ, ἂν πεφυκότα [h] ἔχειν
μὴ [i] ἔχῃ βίᾳ, ἐστερῆσθαι ταῦτα λέγομεν.

Ἐπεὶ δ' αἱ μὲν ἐν τοῖς ἀψύχοις ἐνυπάρχουσιν ἀρχαὶ τοι- 2
αῦται, [k] αἱ δ' ἐν τοῖς ἐμψύχοις καὶ ἐν ψυχῇ καὶ τῆς ψυχῆς
ἐν τῷ λόγον ἔχοντι, δῆλον ὅτι καὶ τῶν δυνάμεων αἱ μὲν ἔσον-
ται [l] ἄλογοι αἱ δὲ μετὰ λόγου. Διὸ πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ
[m] αἱ ποιητικαὶ [n] καὶ ἐπιστῆμαι δυνάμεις εἰσίν· ἀρχαὶ γὰρ με-
ταβλητικαί [o] εἰσιν ἐν ἄλλῳ [p] ᾗ ἄλλο. Καὶ αἱ μὲν μετὰ λόγου 2

[s] ᾗ] ἢ ᾗ E. [t] ὑπ' om. A^b. [v] δ' αὖ δυνάμεις λέγονται T, δ' αὗται δυνάμεις λέγονται E, δ' αὗται λέγονται αἱ δυνάμεις A^b. [w] λόγοι δυνάμεων T. [x] τῷ] τὸ utrobique T. [y] μὲν om. T. [z] ἀρχήν τινα A^b. [a] καὶ εἶναι om. T. [b] καὶ—τινὰ om. A^b. [c] μὲν om. T. [d] ἡ] καὶ ἡ E.T. [e] τῇ et mox καὶ om. T. [f] καὶ om. A^b. [g] ἢ T.A^b. [h] ἔχειν] μὴ ἔχειν T. [i] ἔχει A^b. [k] αἱ om. A^b. [l] λόγοι γρ. E. [m] αἱ om. T. [n] καὶ αἱ ἐπιστῆμαι F^b. [o] εἰσιν om. E.T. [p] ἢ ἄλλω T.

*πᾶσαι τῶν ἐναντίων αἱ αὐταί, αἱ δ' ἄλογοι μία ἑνός, οἷον τὸ
θερμὸν τοῦ θερμαίνειν μόνον, ἡ δὲ ἰατρικὴ νόσου καὶ ὑγιείας.
Αἴτιον δὲ ὅτι λόγος ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη, ὁ δὲ λόγος ὁ αὐτὸς
δηλοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν στέρησιν, πλὴν οὐχ ὡσαύτως, καὶ
3 ἔστιν ὡς ἀμφοῖν, ἔστι δ' ὡς τοῦ ὑπάρχοντος μᾶλλον. Ὥστ'
ἀνάγκη καὶ τὰς τοιαύτας ἐπιστήμας εἶναι μὲν τῶν ἐναντίων,
εἶναι [q] δὲ τοῦ μὲν καθ' αὑτὰς τοῦ δὲ μὴ καθ' αὑτάς· καὶ γὰρ
ὁ λόγος τοῦ μὲν καθ' αὑτό, τοῦ δὲ τρόπον τινὰ κατὰ συμ-
βεβηκός· ἀποφάσει γὰρ καὶ ἀποφορᾷ δηλοῖ τὸ ἐναντίον.
Ἡ γὰρ στέρησις [r] ἡ πρώτη τὸ ἐναντίον, αὕτη δ' ἀποφορὰ
4 θατέρου. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐναντία οὐκ ἐγγίγνεται ἐν τῷ αὐτῷ,
ἡ δ' ἐπιστήμη δύναμις τῷ λόγον ἔχειν, καὶ ἡ ψυχὴ κινήσεως
ἔχει ἀρχήν, τὸ μὲν ὑγιεινὸν ὑγίειαν μόνον ποιεῖ καὶ τὸ θερ-
μαντικὸν θερμότητα καὶ τὸ ψυκτικὸν ψυχρότητα, ὁ δ' ἐπι-
5 στήμων ἄμφω. Λόγος γάρ ἐστιν ἀμφοῖν μέν, οὐχ ὁμοίως
δέ, καὶ ἐν ψυχῇ [s] ἣ ἔχει κινήσεως ἀρχήν· ὥστε ἄμφω ἀπὸ
τῆς αὐτῆς ἀρχῆς κινήσει πρὸς [t] τὸ αὐτὸ συνάψασα. Διὸ τὰ
κατὰ λόγον δυνατὰ τοῖς ἄνευ λόγου δυνατοῖς ποιεῖ τἀναντία·
6 [v] μία γὰρ ἀρχὴ περιέχεται τῷ λόγῳ. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι
τῇ μὲν τοῦ εὖ δυνάμει ἀκολουθεῖ ἡ τοῦ μόνον ποιῆσαι [w] ἢ
παθεῖν δύναμις, ταύτῃ δ' ἐκείνη οὐκ ἀεί· ἀνάγκη γὰρ τὸν εὖ
ποιοῦντα καὶ ποιεῖν, τὸν δὲ μόνον ποιοῦντα οὐκ ἀνάγκη καὶ
εὖ ποιεῖν.*

3 *Εἰσὶ δέ τινες οἵ [x] φασιν, οἷον [y] οἱ Μεγαρικοί, ὅταν ἐνεργῇ
μόνον δύνασθαι, ὅταν δὲ μὴ ἐνεργῇ [z] οὐ δύνασθαι, οἷον τὸν
μὴ οἰκοδομοῦντα οὐ δύνασθαι οἰκοδομεῖν, ἀλλὰ τὸν οἰκοδο-
2 μοῦντα ὅταν οἰκοδομῇ· ὁμοίως [a] δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οἷς
τὰ συμβαίνοντα ἄτοπα οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. Δῆλον γὰρ ὅτι
οὔτ' οἰκοδόμος [b] ἔσται ἐὰν μὴ οἰκοδομῇ· τὸ γὰρ οἰκοδόμῳ
εἶναι τὸ δυνατῷ εἶναί ἐστιν οἰκοδομεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
3 τῶν ἄλλων τεχνῶν. Εἰ οὖν ἀδύνατον τὰς τοιαύτας ἔχειν*

[q] δὲ] μὲν T. [r] ἡ] ἐστιν ἡ F^b. [s] ἣ] ἢ ἡ A^b. [t] τὸ om. E.T.A^b.
[v] μιᾷ γὰρ ἀρχῇ E. [w] ἢ παθεῖν om. A^b. [x] φασιν εἶναι οἷον T.A^b. [y] οἱ om. A^b. [z] οὐ] μὴ E.T. [a] δὴ F^b. [b] ἐστὶν E.

τέχνας μὴ [c] μανθάνοντά ποτε καὶ λαβόντα, καὶ μὴ ἔχειν
μὴ [d] ἀποβαλόντα ποτέ (ἢ γὰρ λήθῃ ἢ πάθει τινὶ ἢ χρόνῳ·
οὐ γὰρ δὴ τοῦ γε πράγματος φθαρέντος, [e] ἀεὶ [f] γάρ ἐστιν),
ὅταν παύσηται, οὐχ ἕξει τὴν τέχνην. Πάλιν [g] δ' εὐθὺς οἰκο- 4
δομήσει πῶς λαβών; Καὶ τὰ ἄψυχα δὴ ὁμοίως· οὔτε γὰρ
ψυχρὸν οὔτε θερμὸν οὔτε γλυκὺ οὔτε ὅλως αἰσθητὸν οὐθὲν
ἔσται μὴ αἰσθανόμενον· ὥστε τὸν Πρωταγόρου λόγον συμ-
βήσεται λέγειν αὐτοῖς. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' αἴσθησιν ἕξει οὐθὲν
ἂν μὴ αἰσθάνηται μηδ' ἐνεργῇ. Εἰ οὖν τυφλὸν τὸ μὴ ἔχον 5
ὄψιν, πεφυκὸς δὲ καὶ ὅτε πέφυκε καὶ ἔτι [h] ὄν, οἱ αὐτοὶ
τυφλοὶ ἔσονται πολλάκις τῆς ἡμέρας [i] καὶ κωφοί. Ἔτι εἰ
ἀδύνατον τὸ ἐστερημένον δυνάμεως, τὸ μὴ [k] γενόμενον ἀδύ-
νατον ἔσται γενέσθαι· τὸ δ' ἀδύνατον γενέσθαι ὁ λέγων ἢ
εἶναι ἢ ἔσεσθαι ψεύσεται· τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦτο ἐσήμαινεν.
Ὥστε [l] οὗτοι οἱ λόγοι ἐξαιροῦσι καὶ [m] κίνησιν καὶ γένεσιν. 6
Ἀεὶ γὰρ τό τε ἑστηκὸς ἑστήξεται καὶ τὸ καθήμενον καθε-
δεῖται· οὐ γὰρ ἀναστήσεται ἂν καθέζηται· ἀδύνατον γὰρ
ἔσται ἀναστῆναι ὅ γε μὴ δύναται ἀναστῆναι. Εἰ οὖν μὴ ἐν- 7
δέχεται ταῦτα λέγειν, φανερὸν ὅτι δύναμις καὶ ἐνέργεια
ἕτερόν ἐστιν· ἐκεῖνοι δ' οἱ λόγοι δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ταὐτὸ
ποιοῦσιν, διὸ καὶ οὐ μικρόν τι ζητοῦσιν ἀναιρεῖν. Ὥστ' ἐνδέ-
χεται δυνατὸν μέν τι εἶναι μὴ εἶναι δέ, [n] καὶ δυνατὸν μὴ
εἶναι εἶναι δέ, ὁμοίως δὲ καὶ [o] ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν
δυνατὸν βαδίζειν ὂν μὴ [p] βαδίζειν, [q] καὶ [r] μὴ βαδίζον δύ-
νατὸν εἶναι βαδίζειν. Ἔστι δὲ δυνατὸν τοῦτο ᾧ, ἐὰν ὑπάρξῃ 8
ἡ ἐνέργεια, [s] οὗ λέγεται ἔχειν τὴν δύναμιν, οὐθὲν ἔσται ἀδύ-
νατον. [t] Λέγω δ' οἷον, εἰ δυνατὸν καθῆσθαι καὶ ἐνδέχεται
καθῆσθαι τούτῳ, ἐὰν ὑπάρξῃ τὸ καθῆσθαι, οὐθὲν ἔσται ἀδύ-
νατον· καὶ [v] εἰ κινηθῆναί [w] τι ἢ κινῆσαι ἢ στῆναι ἢ στῆσαι ἢ

[c] λανθάνοντά ποτε καὶ λαμβάνοντα T. [d] ἀποβάλλοντά ποτε· ἢ γὰρ λήθῃ T. [e] ἀεὶ] εἰ Fb. [f] γέ Ab. [g] δ'] δ' ὁ T. [h] ὄν] ὡς T. [i] καὶ κωφοί om. Fb. [k] γινόμενον Ab. [l] οὗτοι] οὔτε Ab. [m] γένεσιν καὶ κίνησιν T. [n] καὶ—δέ om. T.Fb. [o] ἐπὶ add. E.T. [p] βαδίζειν post μὴ om. T. [q] καὶ] δὲ καὶ Ab. [r] μὴ om. T. [s] οὗ] ἧς Fb. [t] λέγω—ἀδύνατον om. T. [v] εἰ] εἴη T. [w] τι om. E.T.

εἶναι ἢ [x] γίγνεσθαι, ἢ μὴ εἶναι ἢ μὴ γίγνεσθαι, ὁμοίως.
9 *Ἐλήλυθε δ' ἡ ἐνέργεια τοὔνομα, ἡ πρὸς τὴν ἐντελέχειαν [y] συντιθεμένη καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα, ἐκ τῶν κινήσεων μάλιστα·*
10 *δοκεῖ γὰρ ἡ ἐνέργεια μάλιστα ἡ κίνησις εἶναι. Διὸ καὶ τοῖς μὴ οὖσιν οὐκ ἀποδιδόασι τὸ κινεῖσθαι, ἄλλας δέ τινας κατηγορίας, οἷον διανοητὰ καὶ ἐπιθυμητὰ εἶναι τὰ μὴ ὄντα, κινούμενα δ' οὔ. [z] Τοῦτο δὲ ὅτι οὐκ ὄντα ἐνεργείᾳ ἔσονται ἐνεργείᾳ. Τῶν γὰρ μὴ ὄντων ἔνια δυνάμει ἐστίν· [a] οὐκ ἔστι δέ, [b] ὅτι οὐκ ἐντελεχείᾳ ἐστίν.*

4 *Εἰ δ' ἐστὶ [c] τὸ εἰρημένον δυνατὸν [d] ᾗ ἀκολουθεῖ, φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἀληθὲς εἶναι [e] τὸ εἰπεῖν ὅτι δυνατὸν μὲν τοδί, οὐκ ἔσται δέ· ὥστε τὰ ἀδύνατα εἶναι ταύτῃ [f] διαφεύγειν. Λέγω δὲ οἷον εἴ τις φαίη δυνατὸν τὴν διάμετρον μετρηθῆναι οὐ μέντοι [g] μετρηθήσεσθαι, [h] ὁ μὴ λογιζόμενος τὸ ἀδύνατον εἶναι, ὅτι οὐθὲν κωλύει [i] δυνατόν τι [k] ὂν εἶναι ἢ γε-*
2 *νέσθαι, μὴ εἶναι [l] δὲ μηδ' ἔσεσθαι. Ἀλλ' ἐκεῖνο ἀνάγκη ἐκ τῶν κειμένων, [m] εἰ καὶ ὑποθοίμεθα εἶναι ἢ γεγονέναι ὃ οὐκ ἔστι μὲν δυνατὸν δέ, ὅτι οὐθὲν ἔσται ἀδύνατον· [n] συμβήσεται δέ γε, τὸ γὰρ μετρεῖσθαι ἀδύνατον. Οὐ γὰρ [o] δή ἐστι ταὐτὸ τό [p] τε ψεῦδος καὶ τὸ ἀδύνατον· τὸ γάρ σε ἑστάναι νῦν*
3 *ψεῦδος μέν, οὐκ ἀδύνατον δέ. Ἅμα δὲ δῆλον [q] καὶ ὅτι, [r] εἰ τοῦ Α ὄντος ἀνάγκη τὸ Β εἶναι, καὶ δυνατοῦ ὄντος τοῦ εἶναι [s] Α καὶ τὸ Β ἀνάγκη εἶναι δυνατόν· εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη δυνατὸν εἶναι, οὐθὲν κωλύει μὴ εἶναι δυνατὸν εἶναι. Ἔστω δὴ τὸ Α δυνατόν. Οὐκοῦν ὅτε τὸ Α δυνατὸν εἴη εἶναι, εἰ τεθείη τὸ Α Β, οὐθὲν ἀδύνατον εἶναι συνέβαινεν· τὸ δέ γε Β ἀνάγκη εἶναι. Ἀλλ' ἦν ἀδύνατον. [t] Ἔστω δὴ ἀδύνατον.*
4 *Εἰ δὴ ἀδύνατον ἀνάγκη εἶναι τὸ Α, ἀνάγκη καὶ τὸ Β εἶναι.*

[x] *γενέσθαι* priore loco E, utroque T. [y] *συντεθειμένη* F^b. [z] *τοῦτο δὲ* om. A^b.F^b. [a] *οὐκ ἔστι δέ* om. A^b. [b] *διότι* A^b. [c] *τὸ εἰρημένον τὸ δυνατὸν* A^b. [d] *ᾗ* T. [e] *τὸ*] *τι* E.T. [f] *διαφεύγει* A^b. [g] *μετρηθήσεσθαι*] *μετρηθήσεται* A^b. [h] *ὁ* om. T. [i] *δυνατόν*] *ἀδύνατόν* A^b. [k] *ὂν* om. T. [l] *δὲ* om. A^b. [m] *εἰ καὶ*] *εἶναι εἰ καὶ* E, *εἰ εἴη καὶ* A^b, *εἴη* T. [n] *συμβήσεται—ἀδύνατον* om. E.T. [o] *δή* add. E.T. [p] *τε* om. E.T. [q] *ὅτι καὶ* T. [r] *εἰ*] *ᾗ* F^b, om. T. [s] A] *τὸ a* T. [t] *ἔστω*—B *ἄρα* om. A^b.

Ἀλλ' ἦν ἄρα τὸ [v] Α δυνατόν· καὶ τὸ [v] Β [w] ἄρα. Ἂν ἄρα ᾖ τὸ Α δυνατόν, καὶ τὸ Β ἔσται δυνατόν, εἴ περ οὕτως [x] εἶχον ὥστε τοῦ Α ὄντος ἀνάγκη εἶναι τὸ Β. Ἐὰν [y] δὴ οὕτως ἐχόντων τοῦ Α Β [z] μὴ ᾖ δυνατὸν τὸ Β οὕτως, οὐδὲ τὸ Α Β ἕξει ὡς ἐτέθη· καὶ εἰ τοῦ Α δυνατοῦ ὄντος ἀνάγκη [a] τὸ Β δυνατὸν εἶναι, εἰ ἔστι τὸ Α, ἀνάγκη εἶναι [b] καὶ τὸ Β. Τὸ γὰρ δυνατὸν εἶναι ἐξ ἀνάγκης τὸ Β εἶναι, εἰ τὸ Α δυνατόν, τοῦτο σημαίνει, ἐὰν ᾖ [c] τὸ Α καὶ ὅτε καὶ ὡς ἦν δυνατὸν [d] εἶναι, κἀκεῖνο τότε καὶ οὕτως εἶναι ἀναγκαῖον.

Ἁπασῶν δὲ τῶν δυνάμεων οὐσῶν τῶν μὲν συγγενῶν οἷον 5
τῶν αἰσθήσεων, τῶν δὲ ἔθει οἷον τῆς τοῦ αὐλεῖν, τῶν δὲ μαθήσει οἷον τῆς τῶν τεχνῶν, τὰς μὲν ἀνάγκη προενεργήσαντας ἔχειν ὅσαι ἔθει καὶ λόγῳ, τὰς δὲ μὴ τοιαύτας καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ πάσχειν οὐκ ἀνάγκη. Ἐπεὶ δὲ τὸ [e] δυνατὸν τὶ 2
δυνατὸν καὶ ποτὲ καὶ πῶς καὶ ὅσα ἄλλα ἀνάγκη προσεῖναι ἐν τῷ διορισμῷ, καὶ τὰ μὲν κατὰ λόγον δύναται κινεῖν καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν μετὰ λόγου, τὰ δ' ἄλογα καὶ αἱ δυνάμεις ἄλογοι, κἀκείνας μὲν ἀνάγκη ἐν ἐμψύχῳ εἶναι ταύτας δ' ἐν ἀμφοῖν, τὰς [f] μὲν τοιαύτας δυνάμεις ἀνάγκη, ὅταν ὡς [g] δύνανται τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν πλησιάζωσι, τὸ μὲν ποιεῖν τὸ δὲ πάσχειν, ἐκείνας δ' οὐκ ἀνάγκη· αὗται μὲν γὰρ πᾶσαι μία ἑνὸς ποιητική, ἐκεῖναι δὲ τῶν ἐναντίων, ὥστε ἅμα ποιήσει τἀναντία. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα ἕτερόν 3
τι εἶναι τὸ κύριον· λέγω [h] δὲ τοῦτο ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν. Ὁποτέρου γὰρ ἂν ὀρέγηται κυρίως, τοῦτο ποιήσει, ὅταν ὡς δύναται ὑπάρχῃ καὶ πλησιάζῃ τῷ παθητικῷ. Ὥστε τὸ δυνατὸν κατὰ λόγον ἅπαν ἀνάγκη, ὅταν ὀρέγηται, [i] οὗ τ' ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ὡς ἔχει, τοῦτο ποιεῖν. Ἔχει δὲ παρόντος 4
τοῦ παθητικοῦ καὶ ὡδὶ ἔχοντος ποιεῖν. Εἰ δὲ μή, ποιεῖν οὐ δυνήσεται. Τὸ γὰρ μηθενὸς τῶν ἔξω κωλύοντος προσδιο-

[v] A et B] πρῶτον et δεύτερον E.T. [w] ἄρα post B om. E.T. [x] εἶχεν T. [y] δὲ T. [z] μὴ—τὸ B om. A[b]. [a] τὸ] καὶ τὸ T. [b] καὶ om. E.T. [c] τὸ α τὸ α A[b]. [d] εἶναι] εἶναι ἦν A[b]. [e] ἀδύνατον A[b]. [f] μὲν] μὲν οὖν T. [g] δύνωνται τὸ παθητικὸν καὶ τὸ ποιητικὸν E.T. [h] δὲ τοῦτο] δ' εἴτε A[b]. [i] οὗ τ'] ὅτ' A[b], οὗ E.T.

ρίζεσθαι οὐθὲν ἔτι δεῖ· τὴν γὰρ δύναμιν ἔχει ὡς ἔστι δυνάμει τοῦ ποιεῖν, ἔστι δ' οὐ πάντως ἀλλ' ἐχόντων πῶς, ἐν οἷς ἀφορισθήσεται καὶ τὰ ἔξω κωλύοντα· ἀφαιρεῖται γὰρ ταῦτα τῶν
5 ἐν τῷ διορισμῷ προσόντων ἔνια. Διὸ οὐδὲ ἂν ἅμα βούληται [k]ἢ [l]ἐπιθυμῇ ποιεῖν δύο ἢ τἀναντία, οὐ ποιήσει· οὐ γὰρ οὕτως ἔχει αὐτῶν τὴν δύναμιν οὐδ' [m]ἔστι τοῦ ἅμα ποιεῖν ἡ δύναμις, ἐπεὶ ὧν ἐστὶν οὕτως ποιήσει.

6 Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς κατὰ [n]κίνησιν λεγομένης δυνάμεως εἴρηται, περὶ ἐνεργείας διορίσωμεν τί τέ ἐστιν ἡ ἐνέργεια καὶ ποῖόν τι. Καὶ γὰρ τὸ δυνατὸν ἅμα δῆλον ἔσται διαιροῦσιν, ὅτι οὐ μόνον τοῦτο λέγομεν [o]δυνατὸν ὃ πέφυκε κινεῖν ἄλλο ἢ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου, ἢ ἁπλῶς ἢ τρόπον τινά, ἀλλὰ
2 καὶ ἑτέρως. Διὸ ζητοῦντες καὶ περὶ τούτων διήλθομεν. Ἔστι δ' ἡ ἐνέργεια τὸ ὑπάρχειν τὸ πρᾶγμα, μὴ οὕτως ὥσπερ λέγομεν δυνάμει. Λέγομεν δὲ δυνάμει οἷον ἐν τῷ ξύλῳ Ἑρμῆν καὶ ἐν τῇ [p]ὅλῃ τὴν ἡμίσειαν, ὅτι ἀφαιρεθείη ἄν, καὶ ἐπιστήμονα [q]καὶ τὸν μὴ θεωροῦντα, ἂν δυνατὸς [r]ᾖ θεω-
3 ρῆσαι· τὸ δ' ἐνεργείᾳ. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα τῇ ἐπαγωγῇ ὃ βουλόμεθα λέγειν, καὶ οὐ δεῖ παντὸς ὅρον ζητεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ [s]ἀνάλογον συνορᾶν, [t]ὅτι ὡς τὸ οἰκοδομοῦν πρὸς τὸ οἰκοδομικόν, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς πρὸς τὸ καθεῦδον, καὶ τὸ ὁρῶν πρὸς τὸ μύον μὲν ὄψιν δὲ ἔχον, καὶ τὸ ἀποκεκριμένον ἐκ τῆς ὕλης πρὸς τὴν ὕλην, καὶ τὸ ἀπειρ-
4 γασμένον πρὸς τὸ ἀνέργαστον. [v]Ταύτης δὲ τῆς διαφορᾶς θάτερον μόριον [w]ἔστω ἡ ἐνέργεια ἀφωρισμένη, [x]θατέρῳ δὲ τὸ δυνατόν. Λέγεται δὲ [y]ἐνεργείᾳ οὐ πάντα ὁμοίως, ἀλλ' [z]ἢ τὸ ἀνάλογον, ὡς τοῦτο ἐν τούτῳ ἢ πρὸς τοῦτο, τὸ δ' ἐν τῷδε ἢ πρὸς τόδε· τὰ μὲν γὰρ ὡς κίνησις πρὸς δύναμιν, τὰ
5 δ' [a]ὡς οὐσία πρός τινα ὕλην. Ἄλλως δὲ [b]καὶ τὸ ἄπειρον

[k] ἢ] καὶ T. [l] ἐπιθυμεῖν Ab. [m] ἔστιν ἅμα τοῦ ἅμα Ab. [n] κίνησιν] δύναμιν T. [o] δυνατὸν om. Ab. [p] ὅλῃ] διαμέτρῳ Fb. [q] καὶ τὸν] τὸν θεωροῦντα καὶ τὸν E. [r] ᾖ om. E.T. [s] ἀναλογοῦν T. [t] ὅτι om. Ab. [v] ταύτης—μόριον] ἔστι τέ τι καὶ ταύτης τῆς διαφορᾶς θατέρῳ μορίῳ E.T. [w] ἔσται Ab. [x] θάτερον Fb. [y] ἐνέργεια Ab. [z] ἢ τὸ] ἢ τῷ Fb. [a] ὡς om. T. [b] καὶ add. E.T.

καὶ [c] *τὸ κενὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα, λέγεται δυνάμει καὶ ἐνερ-
γείᾳ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον τῷ ὁρῶντι καὶ βαδίζοντι καὶ
ὁρωμένῳ.* [d] *Ταῦτα μὲν γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἁπλῶς* [e] *ἀληθεύε-* 6
σθαί ποτε· τὸ μὲν [f] *γὰρ ὁρώμενον ὅτι ὁρᾶται, τὸ δ' ὅτι
ὁρᾶσθαι δυνατόν· τὸ δ' ἄπειρον οὐχ οὕτω δυνάμει ἐστὶν ὡς
ἐνεργείᾳ ἐσόμενον χωριστόν, ἀλλὰ γνώσει.* [g] *Τῷ γὰρ μὴ*
[h] *ὑπολείπειν τὴν διαίρεσιν ἀποδίδωσι τὸ εἶναι δυνάμει ταύτην
τὴν ἐνέργειαν, τῷ δὲ χωρίζεσθαι οὔ.*

[i] *Ἐπεὶ δὲ τῶν πράξεων ὧν ἐστὶ πέρας οὐδεμία τέλος* 7
*ἀλλὰ τῶν περὶ τὸ τέλος, οἷον τοῦ ἰσχναίνειν ἡ ἰσχνασία
αὐτό, αὐτὰ δὲ ὅταν ἰσχναίνῃ οὕτως ἐστὶν ἐν κινήσει, μὴ
ὑπάρχοντα ὧν ἕνεκα ἡ κίνησις, οὐκ ἔστι ταῦτα πρᾶξις ἢ
οὐ τελεία γε· οὐ γὰρ τέλος, ἀλλ' ἐκείνῃ ἐνυπάρχει τὸ τέλος
καὶ ἡ πρᾶξις. Οἷον ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ φρονεῖ καὶ νοεῖ καὶ νε-* 8
*νόηκεν· ἀλλ' οὐ μανθάνει καὶ μεμάθηκεν, οὐδ' ὑγιάζεται καὶ
ὑγίασται. Εὖ ζῇ καὶ εὖ ἔζηκεν· ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονεῖ καὶ
εὐδαιμόνηκεν. Εἰ δὲ μή, ἔδει ἄν ποτε παύεσθαι, ὥσπερ ὅταν
ἰσχναίνῃ. Νῦν δ' οὔ, ἀλλὰ ζῇ καὶ ἔζηκεν.* [k] *Τούτων δὴ
τὰς μὲν κινήσεις λέγειν, τὰς δ' ἐνεργείας. Πᾶσα γὰρ κίνη-* 9
*σις ἀτελής, ἰσχνασία, μάθησις, βάδισις, οἰκοδόμησις· αὗται
δὲ κινήσεις, καὶ ἀτελεῖς γε. Οὐ γὰρ ἅμα βαδίζει καὶ βε-
βάδικεν, οὐδ' οἰκοδομεῖ καὶ* [l] *ᾠκοδόμηκεν, οὐδὲ γίγνεται καὶ
γέγονεν, ἢ κινεῖται καὶ* [m] *κεκίνηκεν· ἀλλ' ἕτερον καὶ κινεῖ καὶ*
[n] *κινεῖται. Ἑώρακε δὲ καὶ ὁρᾷ ἅμα τὸ αὐτό, καὶ νοεῖ καὶ* 10
*νενόηκεν. Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην ἐνέργειαν λέγω, ἐκείνην δὲ
κίνησιν. Τὸ μὲν οὖν* [o] *ἐνεργείᾳ τί τέ ἐστι καὶ ποῖον, ἐκ τού-
των καὶ τῶν τοιούτων δῆλον ἡμῖν* [p] *ἔστω.*

Πότε [q] *δὲ δυνάμει ἐστὶν ἕκαστον καὶ πότε οὔ, διοριστέον·* 7
οὐ γὰρ ὁποτεοῦν. Οἷον ἡ γῆ ἆρ' ἐστὶν [r] *ἄνθρωπος δυνάμει ἢ*

[c] *τὸ* add. Ab.Fb. [d] *ταῦτα*] *εἰ ταῦτα* Ab. [e] *ἀληθεύεσθαί*] *καὶ ἀληθεύεσθαί* T. [f] *γὰρ* om. T. [g] *τὸ* T.Ab. [h] *ὑπολιπεῖν* Ab. [i] *ἐπεὶ*— sect. 10. *κίνησιν* om. E.T. [k] *τούτων*—sect. 10. *κίνησιν*] hæc expungit Ab. [l] *ᾠκοδόμησεν* Ab. [m] *κεκίνηκεν*] *κεκίνηται* Ab. [n] *κινεῖται*] *κεκίνηκεν* Ab. [o] *ἐνέργεια* T, *ἐνεργεῖν* Ab. [p] *ἔσται* E.T. [q] *δὲ* om. T. [r] *δυνάμει ἄνθρωπος* E.T.

οὔ; Ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἤδη γένηται σπέρμα, καὶ οὐδὲ
[s] τότε ἴσως. Ὥσπερ οὖν οὐδὲ ὑπὸ ἰατρικῆς ἅπαν [t] ἂν ὑγια-
σθείη οὐδ' ἀπὸ τύχης, ἀλλ' ἔστι τι ὃ δυνατόν ἐστι, καὶ τοῦτ'
2 ἐστὶν ὑγιαῖνον δυνάμει. Ὅρος δὲ τοῦ μὲν ἀπὸ διανοίας ἐντε-
λεχείᾳ γιγνομένου ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος, ὅταν βουληθέντος
γίγνηται μηθενὸς κωλύοντος τῶν ἐκτός, ἐκεῖ δ' ἐν τῷ ὑγιαζο-
μένῳ, ὅταν μηθὲν κωλύῃ [v] τῶν ἐν αὐτῷ. Ὁμοίως δὲ δυ-
νάμει καὶ οἰκία, [w] εἰ μηθὲν κωλύει [x] τῶν ἐν τούτῳ καὶ τῇ
ὕλῃ τοῦ γίγνεσθαι οἰκίαν, οὐδ' ἔστιν ὃ δεῖ προσγενέσθαι ἢ
3 ἀπογενέσθαι ἢ μεταβαλεῖν, τοῦτο δυνάμει οἰκία. Καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων ὡσαύτως, ὅσων ἔξωθεν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως, καὶ
ὅσων δὴ ἐν αὐτῷ τῷ ἔχοντι, ὅσα μηθενὸς τῶν ἔξωθεν ἐμ-
ποδίζοντος ἔσται δι' αὐτοῦ. Οἷον τὸ σπέρμα οὔπω· δεῖ γὰρ
ἐν ἄλλῳ καὶ [y] μεταβάλλειν. Ὅταν [z] δ' ἤδη διὰ τῆς αὐτοῦ
ἀρχῆς ᾖ τοιοῦτον, ἤδη τοῦτο δυνάμει· [a] ἐκεῖνο δὲ ἑτέρας ἀρ-
4 χῆς δεῖται. Ὥσπερ ἡ γῆ οὔπω ἀνδριὰς δυνάμει· μεταβάλ-
λουσα γὰρ ἔσται χαλκός. Ἔοικε δὲ ὃ λέγομεν εἶναι οὐ
τόδε ἀλλ' ἐκείνινον, οἷον τὸ κιβώτιον οὐ ξύλον ἀλλὰ ξύλινον,
οὐδὲ τὸ [b] ξύλον γῆ ἀλλὰ γήϊνον. Πάλιν ἡ γῆ εἰ οὕτως μὴ
ἄλλο [c] ἀλλ' ἐκείνινον, [d] ἀεὶ ἐκεῖνο δυνάμει ἁπλῶς [e] τὸ ὕστε-
5 ρόν ἐστιν. Οἷον τὸ κιβώτιον οὐ γήϊνον οὐδὲ γῆ, ἀλλὰ ξύλι-
νον· τοῦτο γὰρ δυνάμει κιβώτιον καὶ ὕλη κιβωτίου αὕτη,
ἁπλῶς μὲν τοῦ [f] ἁπλῶς, τουδὶ δὲ [g] τοδὶ [h] τὸ ξύλον. Εἰ δέ
τί [i] ἐστι πρῶτον, ὃ μηκέτι κατ' [k] ἄλλου λέγεται [l] ἐκείνινον,
τοῦτο πρώτη ὕλη· οἷον εἰ ἡ γῆ ἀερίνη, ὁ δ' ἀὴρ μὴ πῦρ ἀλλὰ
πύρινος, τὸ πῦρ ὕλη πρώτη [m] ὡς τόδε τι [n] καὶ [o] οὐσία.
6 Τούτῳ γὰρ διαφέρει τὸ καθόλου καὶ τὸ ὑποκείμενον [p] τῷ

[s] τότε] τότε πῶς T, τοῦτό πως E, τοῦτο γρ. E. [t] ἂν] δὴ Ab. [v] τῶν] τῷ E. [w] εἰ—οἰκίαν om. Ab. [x] τῶν om. T. [y] μεταβαλεῖν E. [z] δ' om. T. [a] ἐκεῖνα E. [b] ξύλον ἡ γῆ T. [c] ἀλλ' ἐκείνινον ἀεὶ om. Ab. [d] ἀεὶ ἐκεῖνο δὲ δυνάμει E, om. γρ. E. δυνάμει om. Ab. [e] τὸ ὕστερον] ὃ τὸ προσεχὲς καὶ τελευταῖον γρ. E. [f] ἁπλοῦ T. [g] τοδὶ] τουδὶ T. [h] τὸ add. E.Ab. [i] ἐστι τὸ πρῶτον T. [k] ἄλλο Ab. et margo E, qui γρ. κατ' ἄλλο ἀλλ' ἐκεῖνο αὐτὸ δηλονότι. [l] ἐκεῖνο ὂν τοῦτο Ab. [m] ὡς] οὐ T, εἰ δὲ Ab. [n] καὶ om. E.T.Ab. [o] οὖσα E.T. [p] τῷ] τὸ T.

[q] εἶναι τόδε τι ἢ μὴ εἶναι. Οἷον τοῖς πάθεσι τὸ ὑποκείμενον ἄνθρωπος καὶ σῶμα καὶ ψυχή, πάθος δὲ τὸ μουσικὸν καὶ λευκόν. Λέγεται δὲ τῆς μουσικῆς [r] ἐγγενομένης [s] ἐκεῖνο οὐ μουσικὴ ἀλλὰ μουσικόν, καὶ οὐ λευκότης ὁ ἄνθρωπος ἀλλὰ λευκόν, οὐδὲ βάδισις [t] ἢ κίνησις ἀλλὰ βαδίζον ἢ κινούμενον,
ὡς [v] τὸ ἐκείνινον. Ὅσα μὲν οὖν οὕτω, τὸ ἔσχατον οὐσία· 7
ὅσα δὲ μὴ οὕτως ἀλλ' εἶδός τι καὶ τόδε τι τὸ κατηγορούμενον, τὸ ἔσχατον ὕλη καὶ οὐσία ὑλική. Καὶ ὀρθῶς δὴ συμβαίνει τὸ ἐκείνινον λέγεσθαι κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὰ πάθη· ἄμφω γὰρ ἀόριστα. Πότε μὲν οὖν λεκτέον δυνάμει καὶ πότε οὔ, εἴρηται.

Ἐπεὶ δὲ τὸ [w] πρότερον διώρισται [x] ποσαχῶς λέγεται, 8
φανερὸν [y] ὅτι πρότερον ἐνέργεια δυνάμεώς ἐστιν. Λέγω δὲ δυνάμεως οὐ μόνον τῆς ὡρισμένης ἣ λέγεται [z] ἀρχὴ μεταβλητικὴ ἐν ἄλλῳ ᾗ ἄλλο, ἀλλ' ὅλως πάσης ἀρχῆς κινητικῆς ἢ στατικῆς. Καὶ γὰρ ἡ φύσις ἐν ταὐτῷ [a] γίγνεται· ἐν ταὐτῷ γὰρ γένει τῇ δυνάμει· ἀρχὴ γὰρ κινητική, ἀλλ' οὐκ
ἐν ἄλλῳ ἀλλ' ἐν αὐτῷ ᾗ αὐτό. Πάσης [b] δὴ τῆς τοιαύτης 2
προτέρα ἐστὶν ἡ ἐνέργεια καὶ λόγῳ καὶ τῇ οὐσίᾳ· χρόνῳ δ' ἔστι μὲν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Τῷ λόγῳ μὲν οὖν ὅτι προτέρα, δῆλον· [c] τῷ γὰρ ἐνδέχεσθαι ἐνεργῆσαι δυνατόν ἐστι τὸ πρώτως δυνατόν, οἷον λέγω οἰκοδομικὸν τὸ δυνάμενον οἰκοδομεῖν,
καὶ ὁρατικὸν τὸ ὁρᾶν, καὶ ὁρατὸν τὸ δυνατὸν ὁρᾶσθαι. Ὁ 3
δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὥστ' ἀνάγκη τὸν λόγον προϋπάρχειν καὶ τὴν γνῶσιν τῆς γνώσεως. Τῷ δὲ χρόνῳ πρότερον [d] τὸ τῷ εἴδει τὸ αὐτὸ ἐνεργοῦν πρότερον, ἀριθμῷ
δ' οὔ. Λέγω δὲ τοῦτο ὅτι τοῦδε μὲν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ 4
ἤδη ὄντος κατ' ἐνέργειαν καὶ τοῦ σίτου καὶ τοῦ ὁρῶντος πρότερον τῷ χρόνῳ ἡ ὕλη καὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὁρατικόν, [e] ἃ δυνάμει μέν [f] ἐστιν ἄνθρωπος καὶ σῖτος καὶ ὁρῶν, ἐνεργείᾳ

[q] εἶναι] καὶ T, om. E. [r] ἐγγινομένης E. [s] ἐκείνω A^b. [t] ἢ κίνησις] ἡ κίνησις T, οὐδὲ κίνησις A^b. [v] τὸ] τε A^b. [w] πρῶτον T. [x] ὁσαχῶς E.T. [y] ὅτι τὸ πρότερον T. [z] ἀρχὴ om. T. [a] γίγνεται δυνάμει· ἐν E. γίγνεται—ταὐτῷ γὰρ om. A^b. [b] δὲ T. [c] τῷ] τὸ E. [d] τὸ τῷ] ὧδε τὸ τῷ A^b. [e] ἃ om. A^b. [f] ἔσται A^b.

5 δ' οὔπω. Ἀλλὰ τούτων [g] πρότερα τῷ χρόνῳ ἕτερα ὄντα
ἐνεργείᾳ, ἐξ ὧν ταῦτα ἐγένετο· ἀεὶ γὰρ ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος
γίγνεται [h] τὸ ἐνεργείᾳ ὂν [i] ὑπὸ ἐνεργείᾳ ὄντος, οἷον ἄνθρω-
πος ἐξ ἀνθρώπου, μουσικὸς ὑπὸ μουσικοῦ, ἀεὶ κινοῦντός τινος
πρώτου· τὸ δὲ κινοῦν [k] ἐνεργείᾳ ἤδη ἐστίν. Εἴρηται δ' ἐν
τοῖς περὶ τῆς οὐσίας λόγοις ὅτι [l] ἅπαν τὸ γιγνόμενον γίγνε-
ται ἔκ τινός τι καὶ ὑπό τινος, καὶ τοῦτο τῷ εἴδει τὸ αὐτό.
6 Διὸ καὶ δοκεῖ ἀδύνατον εἶναι οἰκοδόμον εἶναι μὴ οἰκοδομή-
σαντα μηθὲν ἢ κιθαριστὴν μηθὲν κιθαρίσαντα· ὁ γὰρ μανθά-
νων κιθαρίζειν κιθαρίζων μανθάνει κιθαρίζειν, ὁμοίως δὲ καὶ
7 οἱ ἄλλοι. Ὅθεν ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος ἐγίγνετο ὅτι οὐκ
ἔχων τις τὴν ἐπιστήμην ποιήσει οὗ ἡ ἐπιστήμη· ὁ γὰρ μαν-
θάνων οὐκ ἔχει, ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ γιγνομένου γεγενῆσθαί τι
[m] καὶ τοῦ ὅλως κινουμένου κεκινῆσθαί τι (δῆλον δ' ἐν τοῖς
περὶ κινήσεως τοῦτο) καὶ τὸν μανθάνοντα ἀνάγκη ἔχειν τι
8 τῆς ἐπιστήμης ἴσως. Ἀλλ' οὖν καὶ ταύτῃ γε δῆλον ὅτι ἡ
ἐνέργεια καὶ οὕτω προτέρα τῆς δυνάμεως κατὰ γένεσιν καὶ
χρόνον. Ἀλλὰ μὴν καὶ οὐσίᾳ γε, πρῶτον μὲν ὅτι [n] τὰ τῇ
γενέσει ὕστερα τῷ εἴδει καὶ τῇ οὐσίᾳ πρότερα, οἷον ἀνὴρ
παιδὸς καὶ ἄνθρωπος σπέρματος· τὸ μὲν γὰρ ἤδη ἔχει τὸ
9 εἶδος, τὸ δ' οὔ. Καὶ ὅτι ἅπαν ἐπ' ἀρχὴν βαδίζει τὸ γιγνό-
μενον καὶ τέλος· ἀρχὴ γὰρ [o] τὸ οὗ ἕνεκα, τοῦ τέλους δ' ἕνεκα
ἡ γένεσις. Τέλος δ' ἡ ἐνέργεια, καὶ τούτου χάριν ἡ δύναμις
λαμβάνεται· οὐ γὰρ ἵνα ὄψιν ἔχωσιν [p] ὁρῶσι τὰ ζῷα, ἀλλ'
10 ὅπως ὁρῶσιν ὄψιν ἔχουσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἰκοδομικὴν ἵνα
οἰκοδομῶσι, καὶ τὴν θεωρητικὴν ἵνα θεωρῶσιν· ἀλλ' οὐ θεω-
ροῦσιν ἵνα [q] θεωρητικὴν ἔχωσιν, εἰ μὴ οἱ μελετῶντες· οὗτοι
δ' [r] οὐχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ ὡδὶ [s] ἢ ὅτι οὐθὲν δέονται θεωρεῖν.
Ἔτι ἡ ὕλη ἐστὶ δυνάμει, ὅτι ἔλθοι ἂν εἰς τὸ εἶδος· ὅταν δέ
[t] γ' ἐνεργείᾳ ᾖ, τότε ἐν τῷ εἴδει ἐστίν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ

[g] τῷ χρόνῳ πρότερα E.T. [h] τὸ om. A^b. [i] ὑπὸ ἐνεργείας ὄντος E, om. A^b. [k] ἐνέργεια T. [l] πᾶν A^b. [m] καὶ—τι om. T. [n] τὰ τῇ] ταύτῃ T. [o] τὸ οὗ] ὅτου A^b. [p] τὰ ζῷα ὁρῶσιν T. [q] θεωρητικὴν om. A^b. [r] οὐχ ἢ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ E.T. [s] ἢ post ὡδὶ om. A^b. [t] γ' om. E.T.

τῶν ἄλλων καὶ ὧν κίνησις τὸ τέλος. [v] Διὸ ὥσπερ οἱ διδά- 11
σκοντες ἐνεργοῦντα ἐπιδείξαντες οἴονται τὸ τέλος ἀποδεδω-
κέναι, καὶ ἡ φύσις ὁμοίως. Εἰ γὰρ μὴ οὕτω γίγνεται, ὁ
[w] Παύσωνος [x] ἔσται Ἑρμῆς· ἄδηλος γὰρ [y] καὶ ἡ ἐπιστήμη
εἰ ἔσω ἢ ἔξω, ὥσπερ κἀκεῖνος· τὸ γὰρ ἔργον τέλος, ἡ δὲ
ἐνέργεια τὸ ἔργον. Διὸ καὶ τοὔνομα [z] ἐνέργεια λέγεται κατὰ
τὸ ἔργον, καὶ συντείνει πρὸς τὴν ἐντελέχειαν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ 12
τῶν μὲν [a] ἔσχατον ἡ χρῆσις, οἷον ὄψεως [b] ἡ [c] ὅρασις, καὶ
οὐθὲν γίγνεται παρὰ ταύτην ἕτερον ἀπὸ τῆς ὄψεως [d] ἔργον,
[e] ἀπ' ἐνίων δὲ γίγνεταί τι, οἷον ἀπὸ τῆς οἰκοδομικῆς οἰκία
παρὰ τὴν οἰκοδόμησιν, ὅμως οὐθὲν ἧττον ἔνθα μὲν τέλος ἔνθα
δὲ μᾶλλον τέλος τῆς δυνάμεώς ἐστιν. Ἡ γὰρ οἰκοδόμησις
ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ, καὶ ἅμα γίγνεται καὶ ἔστι τῇ οἰκίᾳ.
Ὅσων μὲν οὖν ἕτερόν τί ἐστι παρὰ τὴν χρῆσιν τὸ γιγνόμε- 13
νον, τούτων μὲν ἡ ἐνέργεια ἐν τῷ ποιουμένῳ ἐστίν, οἷον ἥ τε
οἰκοδόμησις ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ καὶ ἡ ὕφανσις ἐν τῷ ὑφαι-
νομένῳ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅλως ἡ κίνησις ἐν
τῷ κινουμένῳ· ὅσων δὲ μή ἐστιν ἄλλο τι ἔργον παρὰ τὴν
ἐνέργειαν, ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει [f] ἡ ἐνέργεια, οἷον ἡ ὅρασις ἐν
τῷ ὁρῶντι καὶ ἡ θεωρία ἐν τῷ θεωροῦντι καὶ ἡ ζωὴ ἐν τῇ
ψυχῇ. Διὸ καὶ ἡ εὐδαιμονία· ζωὴ γὰρ ποιά τις ἐστίν. 14
Ὥστε φανερὸν ὅτι ἡ οὐσία καὶ τὸ εἶδος [g] ἐνέργειά ἐστιν.
Κατά τε δὴ τοῦτον τὸν λόγον φανερὸν ὅτι πρότερον τῇ
οὐσίᾳ ἐνέργεια δυνάμεως· καὶ ὥσπερ εἴπομεν, τοῦ χρόνου
ἀεὶ προλαμβάνει ἐνέργεια ἑτέρα πρὸ ἑτέρας ἕως τῆς [h] τοῦ
ἀεὶ κινοῦντος πρώτως. Ἀλλὰ μὴν καὶ κυριωτέρως· τὰ μὲν 15
γὰρ ἀΐδια πρότερα τῇ οὐσίᾳ τῶν φθαρτῶν, ἔστι δ' οὐθὲν
δυνάμει ἀΐδιον. Λόγος δὲ ὅδε. Πᾶσα δύναμις ἅμα τῆς
ἀντιφάσεώς ἐστιν· τὸ μὲν γὰρ μὴ δυνατὸν ὑπάρχειν οὐκ
ἂν [i] ὑπάρξειεν οὐθενί, τὸ δυνατὸν δὲ πᾶν ἐνδέχεται μὴ ἐνερ-

[v] διὸ—τέλος om. E. [w] πάσωνος Fb, πάσσωνος T.Ab. [x] ἑρμῆς ἔσται E, ἑρμήσεται T. [y] καὶ om. Ab. [z] λέγεται ἐνέργεια Ab. [a] ἐσχάτων Ab. [b] ἡ post ὄψεως om. E.T. [c] ὅρασιν T. [d] ἔργον om. Ab. [e] ἐπ' E. [f] ἡ δ' ἐνέργεια Ab. [g] ἐνέργειά τις ἐστι T. [h] τοῦ] τῷ χρόνῳ T. [i] ὑπάρξῃ ἐν Ab.

16 γεῖν. [k]Τὸ ἄρα δυνατὸν εἶναι ἐνδέχεται [l]καὶ εἶναι καὶ μὴ
εἶναι· [m]τὸ αὐτὸ ἄρα δυνατὸν καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. Τὸ
δὲ δυνατὸν μὴ εἶναι ἐνδέχεται μὴ εἶναι· τὸ δ' ἐνδεχόμενον
μὴ εἶναι φθαρτόν, ἢ ἁπλῶς, ἢ τοῦτο αὐτὸ ὃ λέγεται ἐνδέ-
χεσθαι μὴ εἶναι, ἢ κατὰ τόπον ἢ [n]κατὰ ποσὸν [o]ἢ ποιόν·
17 ἁπλῶς δὲ τὸ κατ' οὐσίαν. Οὐθὲν ἄρα τῶν [p]ἀφθάρτων ἁπλῶς
δυνάμει ἐστὶν [q]ὂν ἁπλῶς· [r]κατά τι δ' οὐθὲν κωλύει, οἷον ποιὸν
ἢ πού· ἐνεργείᾳ ἄρα [s]πάντα. Οὐδὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων,
καίτοι ταῦτα πρῶτα· εἰ γὰρ [t]ταῦτα μὴ ἦν, οὐθὲν ἂν ἦν.
Οὐδὲ δὴ κίνησις, εἴ τίς ἐστιν ἀΐδιος. Οὐδ' εἴ τι κινούμενον
ἀΐδιον, οὐκ ἔστι κατὰ δύναμιν κινούμενον ἀλλ' [v]ἢ πόθεν ποῖ·
18 [w]τούτου δ' ὕλην οὐθὲν κωλύει ὑπάρχειν. Διὸ ἀεὶ ἐνεργεῖ
ἥλιος καὶ ἄστρα καὶ [x]ὅλος ὁ οὐρανός, καὶ οὐ φοβερὸν μή
ποτε στῇ, ὃ φοβοῦνται οἱ περὶ φύσεως. Οὐδὲ κάμνει τοῦτο
δρῶντα· οὐ γὰρ [y]περὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀντιφάσεως αὐτοῖς,
οἷον τοῖς φθαρτοῖς, ἡ κίνησις, ὥστε ἐπίπονον εἶναι τὴν συνέ-
χειαν τῆς κινήσεως· ἡ γὰρ οὐσία ὕλη καὶ [z]δύναμις [a]οὖσα,
19 [b]οὐκ [c]ἐνέργεια, [d]αἰτία τούτου. Μιμεῖται δὲ τὰ [e]ἄφθαρτα
καὶ τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα, οἷον γῆ καὶ πῦρ. Καὶ γὰρ ταῦτα
ἀεὶ ἐνεργεῖ· καθ' [f]αὑτὰ γὰρ καὶ ἐν αὑτοῖς ἔχει τὴν κίνησιν.
Αἱ δ' ἄλλαι δυνάμεις, ἐξ ὧν διώρισται, πᾶσαι τῆς ἀντιφά-
σεώς εἰσιν· τὸ γὰρ δυνάμενον ὡδὶ κινεῖν δύναται καὶ μὴ ὡδί,
20 ὅσα γε κατὰ λόγον. [g]Αἱ δ' ἄλογοι τῷ παρεῖναι καὶ μὴ
τῆς ἀντιφάσεως ἔσονται [h]αἱ αὐταί. Εἰ ἄρα τινές εἰσι φύ-
σεις τοιαῦται ἢ οὐσίαι οἵας λέγουσιν [i]οἱ ἐν τοῖς λόγοις τὰς
ἰδέας, πολὺ μᾶλλον ἐπιστῆμον ἄν τι εἴη ἢ αὐτὸ ἐπιστήμη
καὶ κινούμενον ἢ [k]κίνησις· ταῦτα γὰρ ἐνέργειαι μᾶλλον,
ἐκεῖναι δὲ δυνάμεις τούτων. Ὅτι μὲν οὖν πρότερον ἡ ἐνέρ-

[k] τὸ ἄρα] ἐν παρὰ T. [l] καὶ ante εἶναι om. Ab. [m] τὸ αὐτὸ] τοῦτο T. [n] κατὰ τὸ ποσὸν Ab. [o] ἢ κατὰ τὸ ποιόν T. [p] φθαρτῶν E.T. [q] ὂν om. Ab. [r] κατά om. E.T. [s] πάντα] ταῦτα Ab. [t] ταῦτα μὴ] αὐτὰ μὴ Ab.Fb. [v] ἡ Ab. [w] τοῦτο Ab. [x] ὅλως T. [y] περὶ] ὑπὲρ E, κατὰ T, εἶναι γρ. E. [z] δυνάμει E. [a] οὖσα om. E.T. [b] οὐδ' Fb. [c] ἐνεργεία E.T. [d] αἰτιατοῦ μιμεῖται T. [e] φθαρτὰ Ab.Fb. [f] αὐτὸ E.T. [g] αἱ] ὅσαι E. [h] αὗται Ab. [i] οἱ om. Ab. [k] κινήσεις T.

γεια [l]καὶ δυνάμεως καὶ πάσης ἀρχῆς μεταβλητικῆς, φα-
νερόν.

Ὅτι δὲ [m]καὶ βελτίων καὶ τιμιωτέρα τῆς σπουδαίας δυνά- 9
μεως ἡ ἐνέργεια, ἐκ τῶνδε δῆλον. Ὅσα γὰρ κατὰ τὸ δύνα-
σθαι λέγεται, ταὐτόν ἐστι δυνατὸν τἀναντία, οἷον τὸ [n]δύ-
νασθαι λεγόμενον ὑγιαίνειν ταὐτόν ἐστι καὶ τὸ νοσοῦν, [o]καὶ
ἅμα· ἡ αὐτὴ γὰρ δύναμις τοῦ ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν, καὶ ἠρε-
μεῖν καὶ κινεῖσθαι, καὶ οἰκοδομεῖν καὶ καταβάλλειν, καὶ οἰκο-
δομεῖσθαι καὶ καταπίπτειν. Τὸ μὲν οὖν δύνασθαι τἀναντία 2
[p]ἅμα ὑπάρχει, τὰ δ' ἐναντία [q]ἅμα ἀδύνατον. Καὶ τὰς ἐνερ-
γείας δὲ ἅμα ἀδύνατον ὑπάρχειν, οἷον ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν.
Ὥστ' ἀνάγκη τούτων θάτερον εἶναι τἀγαθόν. Τὸ δὲ δύνα-
σθαι ὁμοίως ἀμφότερον ἢ οὐδέτερον· ἡ ἄρα ἐνέργεια [r]βελ-
τίων. Ἀνάγκη δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν τὸ τέλος καὶ τὴν ἐνέρ- 3
γειαν εἶναι χεῖρον τῆς δυνάμεως· τὸ γὰρ δυνάμενον ταὐτὸ
ἄμφω τἀναντία. Δῆλον ἄρα ὅτι οὐκ ἔστι [s]τὸ κακὸν παρὰ
τὰ πράγματα· ὕστερον γὰρ τῇ φύσει τὸ κακὸν τῆς δυνά-
μεως. Οὐκ ἄρα οὐδ' ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς καὶ τοῖς ἀϊδίοις οὐθέν
ἐστιν οὔτε κακὸν οὔτε ἁμάρτημα οὔτε διεφθαρμένον· καὶ γὰρ
ἡ διαφθορὰ τῶν κακῶν [t]ἐστίν. Εὑρίσκεται [v]δὲ καὶ τὰ δια- 4
γράμματα ἐνεργείᾳ· διαιροῦντες γὰρ εὑρίσκουσιν. Εἰ [w]δ'
ἦν διῃρημένα, φανερὰ ἂν ἦν· νῦν δ' ἐνυπάρχει δυνάμει. Διὰ
τί δύο ὀρθαὶ [x]τὸ τρίγωνον; Ὅτι αἱ περὶ [y]μίαν στιγμὴν
γωνίαι ἴσαι δύο ὀρθαῖς. Εἰ οὖν [z]ἀνῆκτο ἡ παρὰ τὴν πλευ-
ράν, ἰδόντι ἂν ἦν εὐθὺς δῆλον. Διὰ τί ἐν ἡμικυκλίῳ ὀρθὴ 5
καθόλου; [a]Διότι ἐὰν ἴσαι τρεῖς, ἥ τε βάσις δύο καὶ ἡ ἐκ
μέσου ἐπισταθεῖσα ὀρθή, ἰδόντι δῆλον τῷ ἐκεῖνο εἰδότι.
Ὥστε φανερὸν ὅτι τὰ δυνάμει ὄντα εἰς ἐνέργειαν ἀναγόμενα
εὑρίσκεται. Αἴτιον δ' ὅτι νόησις ἡ ἐνέργεια. Ὥστ' ἐξ ἐνερ-

[l] καὶ ante δυνάμεως om. F[b]. [m] καὶ post δὲ om. A[b].F[b]. [n] δύνασθαι τὸ λεγόμενον A[b]. [o] καὶ ante ἅμα om. T. [p] ἅμα ὑπάρχειν T, ὑπάρχει ἅμα A[b]. [q] ἅμα ἀδύνατον—ἅμα om. E.T. [r] βέλτιον E.T. [s] τὸ] τι τὸ E.T. [t] ἐστίν om. E. [v] δὲ] γὰρ F[b]. [w] δ' ἦν] δ' ᾖ A[b]. [x] τὸ om. F[b]. [y] μίαν τὴν στιγμὴν T. [z] ἀνῆκτο ἡ] ἀνάγκη τὸ T. [a] διατί E.

γείας ἡ δύναμις· καὶ διὰ τοῦτο ποιοῦντες γιγνώσκουσιν· ὕστε-
ρον γὰρ γενέσει ἡ ἐνέργεια ἡ κατ' ἀριθμόν.

10 [b] Ἐπεὶ δὲ τὸ ὂν [c] λέγεται καὶ τὸ μὴ ὂν [d] τὸ μὲν κατὰ τὰ
σχήματα τῶν κατηγοριῶν, [e] τὸ δὲ κατὰ δύναμιν ἢ ἐνέργειαν
τούτων ἢ τἀναντία, τὸ δὲ [f] κυριώτατα [g] ὂν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος,
τοῦτο [h] δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐστὶ [i] τῷ συγκεῖσθαι ἢ [k] διη-
ρῆσθαι, [l] ὥστε [m] ἀληθεύει μὲν ὁ τὸ διηρημένον οἰόμενος [n] διαι-
ρεῖσθαι καὶ τὸ συγκείμενον συγκεῖσθαι, ἔψευσται δὲ ὁ ἐναν-
τίως ἔχων [o] ἢ τὰ πράγματα, πότ' ἐστὶν ἢ οὐκ ἔστι [p] τὸ
ἀληθὲς λεγόμενον ἢ ψεῦδος; Τοῦτο γὰρ σκεπτέον τί λέ-
2 γομεν. Οὐ γὰρ διὰ τὸ ἡμᾶς οἴεσθαι ἀληθῶς [q] σε λευκὸν
εἶναι [r] εἶ σὺ λευκός, ἀλλὰ διὰ τὸ σὲ εἶναι λευκὸν ἡμεῖς οἱ
φάντες τοῦτο ἀληθεύομεν. Εἰ δὴ τὰ μὲν ἀεὶ σύγκειται καὶ
ἀδύνατα διαιρεθῆναι, τὰ δ' [s] ἀεὶ διῄρηται καὶ ἀδύνατα [t] συντε-
θῆναι, τὰ δ' ἐνδέχεται τἀναντία, τὸ μὲν εἶναί ἐστι [v] τὸ συγ-
κεῖσθαι καὶ ἓν εἶναι, τὸ δὲ μὴ εἶναι τὸ μὴ συγκεῖσθαι ἀλλὰ
3 πλείω εἶναι. Περὶ μὲν οὖν τὰ ἐνδεχόμενα ἡ αὐτὴ γίγνεται
ψευδὴς καὶ ἀληθὴς δόξα καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός, καὶ ἐνδέχεται
ὁτὲ μὲν ἀληθεύειν ὁτὲ δὲ ψεύδεσθαι· περὶ δὲ τὰ ἀδύνατα ἄλ-
λως ἔχειν οὐ [w] γίγνεται ὁτὲ μὲν ἀληθὲς ὁτὲ δὲ ψεῦδος, ἀλλ'
4 [x] ἀεὶ ταὐτὰ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ. Περὶ δὲ δὴ τὰ ἀσύνθετα τί
τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ [y] τὸ ψεῦδος; Οὐ γάρ
ἐστι σύνθετον, ὥστε εἶναι μὲν [z] ὅταν [a] συγκέηται, μὴ εἶναι δὲ
[b] ἐὰν διῃρημένον ᾖ, ὥσπερ τὸ λευκὸν ξύλον ἢ τὸ ἀσύμμετρον
τὴν διάμετρον· οὐδὲ τὸ ἀληθὲς [c] καὶ ψεῦδος ὁμοίως ἔτι ὑπάρ-
5 ξει καὶ [d] ἐπ' ἐκείνων. Ἢ ὥσπερ οὐδὲ τὸ [e] ἀληθὲς ἐπὶ τούτων

[b] ἐπειδὴ Fb. [c] λέγομεν Fb. [d] τὸ μὲν] τὰ μὲν Ab.Fb. [e] τὸ] τὰ Fb.
[f] κυριώτατον E. [g] ὂν] ἢ T, εἰ E. [h] δ' ἐπὶ] δὴ ἔτι Ab. [i] τὸ E.T.
[k] διατηρεῖσθαι T. [l] ὥστε—διαιρεῖσθαι om. T. [m] ἀληθεύειν Ab. [n] δι-
αιρεῖσθαι] διῃρῆσθαι Ab. [o] ἢ ante τὰ om. T. [p] τὸ] ὡς τὸ E, ὥστε
τὸ T. [q] σε ante ἀληθῶς E, om. T. [r] εἶ—ἡμεῖς om. Ab. [s] ἀεὶ] εἰ T.
[t] συνθεῖναι Ab. [v] τὸ ἓν εἶναι καὶ συγκεῖσθαι T. [w] γίγνεται οὐδὲ ὁτὲ Ab.
[x] ἀεὶ] εἰὰ T. [y] τὸ ante ψεῦδος om. T. [z] ὅταν] ἐὰν Ab. [a] σύγκει-
ται E. [b] ἐὰν μὴ διῃρημένον T. [c] καὶ ψεῦδος] καὶ τὸ ψεῦδος E, ἢ τὸ
ψεῦδος T. [d] ὑπ' T. [e] ἀληθὲς ἓν ἐπὶ E.T.

τὸ αὐτό, οὕτως οὐδὲ τὸ εἶναι, ἀλλ' ἔστι τὸ μὲν ἀληθὲς [f]τὸ δὲ
ψεῦδος, τὸ μὲν θιγεῖν καὶ φάναι ἀληθές (οὐ γὰρ [g]ταὐτὸ κα-
τάφασις καὶ [h]φάσις), τὸ δ' ἀγνοεῖν μὴ θιγγάνειν· ἀπατη-
θῆναι γὰρ περὶ τὸ τί ἐστιν οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβη-
κός. ⊢Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς [i]μὴ συνθετὰς οὐσίας· οὐ γὰρ 6
ἔστιν ἀπατηθῆναι. Καὶ πᾶσαί εἰσιν [k]ἐνεργείᾳ, [l]οὐ δυνάμει·
ἐγίγνοντο [m]γὰρ ἂν καὶ ἐφθείροντο· νῦν δὲ τὸ ὂν αὐτὸ οὐ
γίγνεται οὐδὲ φθείρεται· ἔκ τινος γὰρ ἂν ἐγίγνετο. ⊢Ὅσα
δή ἐστιν ὅπερ εἶναί τι καὶ ἐνεργείᾳ, περὶ ταῦτα οὐκ ἔστιν
ἀπατηθῆναι ἀλλ' ἢ νοεῖν ἢ μή. ⊣Ἀλλὰ τὸ [n]τί ἐστι ζητεῖται 7
περὶ αὐτῶν, εἰ [o]τοιαῦτά ἐστιν ἢ μή. Τὸ δ' εἶναι ὡς τὸ
ἀληθές, καὶ τὸ μὴ εἶναι [p]ὡς τὸ ψεῦδος, ἓν μέν ἐστιν, εἰ σύγ-
κειται, ἀληθές· τὸ δ' εἰ μὴ σύγκειται, ψεῦδος. Τὸ δὲ ἕν,
εἴπερ ὄν, οὕτως ἐστίν· εἰ δὲ μὴ οὕτως, οὐκ ἔστιν. Τὸ δὲ 8
ἀληθὲς τὸ νοεῖν [q]αὐτά· τὸ δὲ ψεῦδος οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἀπάτη,
ἀλλ' ἄγνοια, οὐχ [r]οἵα ἡ τυφλότης· [s]ἡ μὲν γὰρ τυφλότης
ἐστὶν ὡς ἂν εἰ τὸ νοητικὸν ὅλως μὴ ἔχοι τις. Φανερὸν δὲ
[t]καὶ ὅτι περὶ τῶν ἀκινήτων οὐκ ἔστιν ἀπάτη κατὰ τὸ ποτέ,
εἴ τις ὑπολαμβάνει ἀκίνητα. Οἷον τὸ τρίγωνον εἰ μὴ μετα- 9
βάλλειν [v]οἴεται, οὐκ οἰήσεται ποτὲ μὲν δύο ὀρθὰς ἔχειν ποτὲ
δ' οὔ (μεταβάλλοι γὰρ ἄν), ἀλλὰ τὶ μὲν τὶ δ' οὔ, οἷον ἄρ-
τιον ἀριθμὸν πρῶτον εἶναι μηθένα, ἢ τινὰς μὲν τινὰς δ' οὔ.
⊣Ἀριθμῷ δὲ περὶ ἕνα οὐδὲ τοῦτο· οὐ γὰρ ἔτι τινὰ μὲν τινὰ
δ' [w]οὐκ οἰήσεται, ἀλλ' ἀληθεύσει ἢ ψεύσεται ὡς ἀεὶ οὕτως
ἔχοντος.

I.

Τὸ ἓν ὅτι μὲν λέγεται [x]πολλαχῶς, ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποσαχῶς διῃρημένοις εἴρηται πρότερον· πλεοναχῶς δὲ λεγομένου, οἱ συγκεφαλαιούμενοι τρόποι εἰσὶ [y]τέτταρες τῶν πρώ-

[f] τὸ δὲ] ἢ E.T.A[b]. [g] τοῦτο T. [h] ἀπόφασις T. καὶ φάσις om. E. [i] μὴ om. T. [k] ἐνέργειαι A[b]. [l] οὐ] ἢ T. [m] γὰρ om. T. [n] τί om. A[b]. [o] ἤ τι αὐτά T. [p] ὡς τὸ] τὸ ὡς A[b], τὸ ὡς τὸ T. [q] ταῦτα A[b]. [r] οἷον A[b]. [s] ἡ μὲν γὰρ τυφλότης om. A[b]. [t] ὅτι καὶ A[b]. [v] οἴηται A[b], οἴοιτο F[b]. [w] οὐκ] οὗ γρ. E. [x] πλεοναχῶς F[b]. [y] τέσσαρες E.

των καὶ καθ' [z] αὑτὰ λεγομένων ἕν, ἀλλὰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. Τό τε γὰρ συνεχὲς ἢ ἁπλῶς ἢ μάλιστά γε τὸ φύσει καὶ μὴ ἁφῇ μηδὲ δεσμῷ· καὶ τούτων μᾶλλον ἓν καὶ πρότε-
2 ρον, [a] οὗ ἀδιαιρετωτέρα ἡ κίνησις καὶ μᾶλλον ἁπλῆ. Ἔτι τοιοῦτον καὶ μᾶλλον τὸ ὅλον καὶ ἔχον τινὰ μορφὴν καὶ εἶδος· μάλιστα δ' εἴ [b] τι φύσει τοιοῦτον καὶ μὴ βίᾳ, ὥσπερ ὅσα κόλλῃ ἢ γόμφῳ ἢ συνδέσμῳ, ἀλλ' ἔχει [c] ἐν αὑτῷ τὸ αἴτιον
3 αὑτῷ τοῦ συνεχὲς εἶναι. Τοιοῦτον δὲ [d] τῷ μίαν τὴν κίνησιν εἶναι καὶ ἀδιαίρετον τόπῳ καὶ χρόνῳ, ὥστε φανερόν, εἴ τι φύσει κινήσεως ἀρχὴν ἔχει τῆς πρώτης τὴν πρώτην, οἷον λέγω φορᾶς κυκλοφορίαν, ὅτι τοῦτο πρῶτον μέγεθος ἕν. Τὰ μὲν δὴ οὕτως ἓν [e] ᾗ [f] συνεχὲς ἢ ὅλον, τὰ δὲ [g] ὧν ἂν [h] ὁ λό-
4 γος εἷς ᾖ. Τοιαῦτα δὲ ὧν ἡ νόησις μία· τοιαῦτα δὲ ὧν ἀδιαίρετος· ἀδιαίρετος [i] δὲ τοῦ ἀδιαιρέτου εἴδει ἢ ἀριθμῷ. Ἀριθμῷ μὲν οὖν τὸ καθ' ἕκαστον ἀδιαίρετον, εἴδει δὲ [k] τὸ [l] τῷ γνωστῷ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ, ὥσθ' ἓν ἂν εἴη πρῶτον τὸ ταῖς
5 οὐσίαις αἴτιον τοῦ ἑνός. Λέγεται μὲν οὖν τὸ ἓν τοσανταχῶς, τό τε συνεχὲς φύσει καὶ τὸ ὅλον, καὶ τὸ καθ' ἕκαστον καὶ τὸ καθ' ὅλου. Πάντα δὲ ταῦτα ἓν [m] τῷ ἀδιαίρετον εἶναι τῶν μὲν τὴν κίνησιν, τῶν δὲ τὴν νόησιν ἢ τὸν λόγον. Δεῖ δὲ κατανοεῖν ὅτι οὐχ ὡσαύτως ληπτέον λέγεσθαι ποῖά τε ἓν
6 λέγεται, καὶ τί ἐστι τὸ [n] ἑνὶ εἶναι, καὶ τίς αὐτοῦ λόγος. Λέγεται μὲν γὰρ [o] τὸ ἓν τοσανταχῶς, καὶ ἕκαστον ἔσται ἓν τούτων, ᾧ ἂν [p] ὑπάρχῃ τις τούτων τῶν τρόπων· τὸ δὲ ἑνὶ εἶναι ὁτὲ [q] μὲν τούτων τινὶ ἔσται, ὁτὲ δὲ ἄλλῳ, ὃ καὶ μᾶλλον ἐγγὺς τῷ ὀνόματί [r] ἐστι, τῇ δυνάμει δ' ἐκεῖνα, ὥσπερ καὶ περὶ στοιχείου καὶ [s] αἰτίου εἰ δέοι λέγειν ἐπί τε τοῖς πράγμασι
7 διορίζοντα καὶ τοῦ [t] ὀνόματος ὅρον ἀποδιδόντα. Ἔστι μὲν γὰρ ὡς στοιχεῖον τὸ πῦρ (ἔστι δ' ἴσως καθ' αὑτὸ καὶ τὸ ἄπειρον ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον), ἔστι δ' ὡς οὔ· οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ

[z] αὐτὸ E. [a] οὗ] ὧν A[b]. [b] τι τῇ φύσει E.T. [c] ἐν] τι ἐν A[b]. [d] τῷ] τὸ E.T. [e] ᾗ om. E.T. [f] τὸ συνεχὲς ᾖ τὸ F[b]. [g] ὧν om. E.T. [h] ὁ om. T. [i] δὲ τἀδιαιρέτου T. [k] τὸ post δὲ add. E. [l] τῷ] τὸ T. [m] τῷ] τὸ T. [n] ἓν T.A[b]. [o] τὸ om. A[b]. [p] ὑπάρξῃ F[b]. [q] μὲν τὸ τούτων A[b]. [r] ἐστι, τῇ] ᾗ A[b]. [s] αἰτίας T. [t] ὀνόματος τὸν ὅρον T.

πυρὶ καὶ στοιχείῳ εἶναι, ἀλλ' ὡς μὲν [v] πρᾶγμά τι καὶ φύσις
τὸ πῦρ στοιχεῖον, τὸ δὲ [w] ὄνομα σημαίνει [x] τὸ τοδὶ συμβε-
βηκέναι αὐτῷ, ὅτι ἐστί τι ἐκ τούτου ὡς πρώτου ἐνυπάρχον-
τος. [y] Οὕτω καὶ ἐπὶ αἰτίου καὶ ἑνὸς [z] καὶ τῶν τοιούτων ἁπάν- 8
των. Διὸ καὶ τὸ ἑνὶ [a] εἶναι τὸ ἀδιαιρέτῳ ἐστὶν εἶναι, ὅπερ
[b] τῷδε ὄντι [c] καὶ ἀχωρίστῳ ἢ τόπῳ ἢ εἴδει ἢ διανοίᾳ, ἢ [d] καὶ
τῷ ὅλῳ καὶ [e] ἀδιαιρέτῳ. Μάλιστα δὲ [f] τὸ μέτρον εἶναι πρῶ-
τον ἑκάστου γένους καὶ κυριώτατα τοῦ ποσοῦ· ἐντεῦθεν [g] γὰρ
ἐπὶ τὰ ἄλλα ἐλήλυθεν. Μέτρον γάρ ἐστιν ᾧ τὸ ποσὸν 9
γιγνώσκεται· γιγνώσκεται δ' ἢ ἑνὶ ἢ ἀριθμῷ τὸ ποσὸν ᾗ
ποσόν, ὁ δ' ἀριθμὸς ἅπας ἑνί. Ὥστε πᾶν τὸ ποσὸν γιγνώ-
σκεται ᾗ ποσὸν τῷ ἑνί, καὶ ᾧ πρώτῳ [h] ποσὰ γιγνώσκεται,
τοῦτο αὐτὸ ἕν· διὸ τὸ ἓν ἀριθμοῦ ἀρχὴ ᾗ ἀριθμός. Ἐντεῦθεν 10
δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις λέγεται μέτρον [i] ᾧ πρώτῳ τε ἕκαστον
γιγνώσκεται, καὶ τὸ μέτρον ἑκάστου ἓν ἐν μήκει, ἐν πλάτει,
ἐν βάθει, ἐν βάρει, ἐν τάχει. Τὸ γὰρ βάρος καὶ τάχος κοι- 11
νὸν ἐν τοῖς ἐναντίοις· διττὸν γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν, οἷον βάρος
τό τε [k] ὁποσηνοῦν ἔχον ῥοπὴν καὶ τὸ ἔχον ὑπεροχὴν ῥοπῆς,
[l] καὶ τάχος τό τε [m] ὁποσηνοῦν κίνησιν ἔχον καὶ τὸ ὑπεροχὴν
κινήσεως· ἔστι γάρ [n] τι τάχος καὶ τοῦ βραδέος καὶ [o] βάρος
τοῦ κουφοτέρου. Ἐν πᾶσι [p] δὴ τούτοις μέτρον καὶ ἀρχὴ ἕν 12
τι καὶ ἀδιαίρετον, ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς γραμμαῖς χρῶνται ὡς
ἀτόμῳ τῇ ποδιαίᾳ. Πανταχοῦ γὰρ τὸ μέτρον ἕν τι ζητοῦσι
καὶ ἀδιαίρετον· τοῦτο δὲ τὸ ἁπλοῦν ἢ τῷ ποιῷ ἢ τῷ ποσῷ.
Ὅπου μὲν οὖν δοκεῖ μὴ εἶναι ἀφελεῖν ἢ [q] προσθεῖναι, τοῦτο 13
ἀκριβὲς [r] τὸ μέτρον· διὸ [s] τὸ [t] τοῦ [v] ἀριθμοῦ ἀκριβέστατον·
τὴν γὰρ μονάδα τιθέασι πάντῃ ἀδιαίρετον· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις

[v] πράγματι καὶ φύσει E.T. [w] ὄνομα ὅλον σημαίνει E, ὄνομα συμβαίνει T. [x] τῶ T. [y] οὕτως post αἰτίου T. [z] καὶ post ἑνὸς om. T. [a] εἶναι τὸ] εἶναι τῶ T. [b] τόδε E.T. [c] καὶ ἰδία χωριστῶ A^b. [d] καὶ post ᾗ add. E.T. [e] ἀδιαιρέτῳ A^b.F^b: vulgo διωρισμένω. [f] τῶ E.T.A^b. [g] γὰρ] γὰρ καὶ E.T. [h] ποσὰ add. A^b.F^b. [i] τε ὧ ἕκαστον πρώτω A^b. [k] ὁποστηνοῦν T, ὁσηνοῦν A^b. [l] καὶ τάχος] καὶ τὸ τάχος A^b. [m] ὁποστηνοῦν T, ὁπηλικηνοῦν F^b. [n] τι om. A^b. [o] βαρέος T. [p] δὲ E.T. [q] προστιθέναι T. [r] τι T. [s] τὸ om. E. [t] τοὺς E, om. T. [v] ἀριθμοὺς E.

μιμοῦνται τὸ τοιοῦτον· ἀπὸ γὰρ [w]σταδίου καὶ ταλάντου καὶ
ἀεὶ τοῦ μείζονος λάθοι ἂν καὶ [x]προστεθέν τι καὶ ἀφαιρεθὲν
14 *μᾶλλον ἢ [y]ἀπὸ ἐλάττονος. Ὥστε ἀφ' οὗ πρώτου κατὰ τὴν*
αἴσθησιν μὴ ἐνδέχεται, τοῦτο πάντες ποιοῦνται μέτρον καὶ
ὑγρῶν καὶ ξηρῶν καὶ βάρους καὶ μεγέθους· καὶ [z]τότ' οἴονται
εἰδέναι τὸ ποσόν, ὅταν [a]εἰδῶσι διὰ τούτου τοῦ μέτρου. Καὶ
δὴ καὶ κίνησιν τῇ ἁπλῇ κινήσει καὶ τῇ ταχίστῃ· [b]ὀλίγιστον
15 *γὰρ αὕτη ἔχει χρόνον. Διὸ ἐν τῇ ἀστρολογίᾳ τὸ [c]τοιοῦτον*
ἓν ἀρχὴ καὶ μέτρον· τὴν κίνησιν γὰρ ὁμαλὴν ὑποτίθενται καὶ
ταχίστην τὴν τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς ἣν κρίνουσι τὰς ἄλλας. Καὶ
ἐν μουσικῇ δίεσις, ὅτι ἐλάχιστον, καὶ ἐν φωνῇ στοιχεῖον.
Καὶ [d]ταῦτα πάντα ἕν τι οὕτως, οὐχ ὡς κοινόν τι τὸ ἕν, ἀλλ'
16 *ὥσπερ εἴρηται. Οὐκ ἀεὶ δὲ τῷ ἀριθμῷ ἓν τὸ μέτρον, ἀλλ'*
ἐνίοτε πλείω, οἷον [e]αἱ διέσεις [f]δύο, αἱ μὴ κατὰ τὴν ἀκοὴν
ἀλλ' ἐν τοῖς λόγοις, καὶ [g]αἱ φωναὶ πλείους αἷς μετροῦμεν,
καὶ ἡ διάμετρος δυσὶ μετρεῖται καὶ ἡ πλευρὰ [h]καὶ τὰ μεγέθη
πάντα. Οὕτω δὴ πάντων μέτρον τὸ ἕν, [i]ὅτι γνωρίζομεν
ἐξ ὧν ἐστὶν ἡ οὐσία διαιροῦντες ἢ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ
17 *εἶδος. Διὰ τοῦτο τὸ ἓν ἀδιαίρετον, ὅτι τὸ πρῶτον [k]ἑκάστων*
ἀδιαίρετον. Οὐχ ὁμοίως δὲ πᾶν ἀδιαίρετον, οἷον πούς καὶ
μονάς, ἀλλὰ τὸ μὲν [l]πάντῃ, τὸ δ' εἰς ἀδιαίρετα πρὸς τὴν
αἴσθησιν ἐθέλει, ὥσπερ εἴρηται ἤδη· ἴσως γὰρ πᾶν συνεχὲς
18 *διαιρετόν. Ἀεὶ δὲ συγγενὲς τὸ μέτρον· μεγεθῶν μὲν γὰρ*
μέγεθος, καὶ καθ' ἕκαστον μήκους μῆκος, πλάτους πλάτος,
[m]φωνῶν φωνή, βάρους βάρος, μονάδων μονάς. Οὕτω γὰρ
δεῖ λαμβάνειν, ἀλλ' οὐχ ὅτι ἀριθμῶν ἀριθμός· καίτοι ἔδει, εἰ
ὁμοίως· ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἀξιοῖ, ἀλλ' ὥσπερ εἰ μονάδων μο-
νάδας ἀξιώσειε μέτρον ἀλλὰ μὴ μονάδα· ὁ δ' ἀριθμὸς πλῆθος
19 *μονάδων. Καὶ τὴν ἐπιστήμην δὲ μέτρον τῶν πραγμάτων*
λέγομεν καὶ τὴν αἴσθησιν διὰ τὸ αὐτό, ὅτι γνωρίζομέν τι

[w] *στασίου* T. [x] *προστιθέν* T. [y] *ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος* T. [z] *τότ'*] *τὸ τοιόνδε* A^b^. [a] *ἴδωσι* T.A^b^. [b] *ὀλιγοστὸν* A^b^. [c] *τοιοῦτο μὲν* A^b^. [d] *πάντα ταῦτα* T. [e] *ἡ δίεσις* F^b^. [f] *δύο αἱ* om. T. [g] *αἱ* om. A^b^. [h] *καὶ τὰ—οὕτω*] *μεγέθη τινὰ ὄντα δῆλον* A^b^. [i] *ὅτι*] *εἰ* T. [k] *ἑκάστω* T. [l] *πάντως* E, *πάντῃ πάντως* A^b^. [m] *φωνῶν*] *φωνῆς* E.T.

αὐτοῖς, [n] ἐπεὶ μετροῦνται μᾶλλον ἢ μετροῦσιν. Ἀλλὰ συμβαίνει ἡμῖν ὥσπερ ἂν εἰ ἄλλου ἡμᾶς μετροῦντος ἐγνωρίσαμεν πηλίκοι ἐσμὲν τῷ τὸν πῆχυν ἐπὶ τοσοῦτον [o] ἡμῖν ἐπιβάλλειν. Πρωταγόρας δ' ἄνθρωπόν φησι πάντων εἶναι μέτρον, ὥσπερ 20
ἂν εἰ τὸν ἐπιστήμονα εἰπὼν ἢ τὸν αἰσθανόμενον· τούτους δ' ὅτι [p] ἔχουσιν ὁ μὲν αἴσθησιν ὁ δὲ ἐπιστήμην, [q] ἅ φαμεν εἶναι μέτρα τῶν ὑποκειμένων. Οὐθὲν δὴ [r] λέγων περιττὸν φαίνεταί [s] τι λέγειν. Ὅτι μὲν οὖν τὸ [t] ἓν εἶναι μάλιστά ἐστι 21
κατὰ τὸ ὄνομα [v] ἀφορίζοντι μέτρον τι, καὶ κυριώτατα τοῦ ποσοῦ, εἶτα τοῦ ποιοῦ, φανερόν. Ἔσται δὲ τοιοῦτον τὸ μὲν ἂν ᾖ ἀδιαίρετον κατὰ τὸ ποσόν, τὸ δὲ ἂν κατὰ τὸ ποιόν· διόπερ ἀδιαίρετον τὸ ἓν ἢ ἁπλῶς ἢ ᾗ ἕν.

Κατὰ *δὲ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν ζητητέον ποτέρως* 2
[w] ἔχει, καθάπερ ἐν τοῖς διαπορήμασιν ἐπήλθομεν, τί τὸ ἕν ἐστι καὶ πῶς δεῖ [x] περὶ αὐτοῦ λαβεῖν, πότερον ὡς οὐσίας τινὸς οὔσης αὐτοῦ τοῦ ἑνός, καθάπερ οἵ τε Πυθαγόρειοί φασι πρότερον καὶ Πλάτων ὕστερον, ἢ μᾶλλον ὑπόκειταί τις φύσις, [y] καὶ πῶς δεῖ γνωριμωτέρως λεχθῆναι καὶ μᾶλλον ὥσπερ οἱ περὶ φύσεως· ἐκείνων γὰρ ὁ μέν τις φιλίαν εἶναί [z] φησι τὸ ἕν, ὁ δ' ἀέρα, ὁ δὲ τὸ ἄπειρον. Εἰ δὲ μηθὲν τῶν καθόλου 2
δυνατὸν οὐσίαν εἶναι, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ οὐσίας καὶ [a] περὶ τοῦ ὄντος εἴρηται λόγοις, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο [b] οὐσίαν ὡς ἕν τι παρὰ τὰ πολλὰ δυνατὸν εἶναι (κοινὸν γάρ) ἀλλ' ἢ κατηγόρημα μόνον, δῆλον ὡς οὐδὲ τὸ ἕν· [c] τὸ γὰρ ὂν καὶ τὸ ἓν καθόλου κατηγορεῖται μάλιστα πάντων. Ὥστε οὔτε τὰ γένη 3
[d] φύσεις τινὲς καὶ οὐσίαι χωρισταὶ τῶν ἄλλων εἰσίν, οὔτε τὸ ἓν γένος ἐνδέχεται εἶναι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας δι' ἅσπερ οὐδὲ τὸ ὂν οὐδὲ τὴν οὐσίαν. Ἔτι δ' ὁμοίως ἐπὶ πάντων ἀναγκαῖον ἔχειν. Λέγεται δ' ἰσαχῶς [e] τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν· ὥστ' 4

[n] *ἐπεὶ*] *εἴτε* T. [o] *ἡμῶν* E. [p] *ἴσχουσιν* A^b. [q] *ἅ* om. A^b. [r] *λέγοντες περιττὸν φαίνονται* T.A^b. [s] *τι* om. T. [t] *ἑνὶ* E.T. [v] *ἀφορίζοντι*] *ὃ ἀφορίζουσι* E.T. [w] *ἔχειν* T. [x] *περὶ τοῦ αὐτοῦ* T. [y] *γρ. καὶ προσδεῖ γνωριμωτέρως, ἤτοι ἐλλείπει ἐνδέχεται.* [z] *τὸ ἓν φησιν* A^b. [a] *περὶ* post *καὶ* om. T. [b] *οὐσία* A^b. [c] *τὸ γὰρ ὂν καὶ τὸ ἓν* om. T. [d] *φύσει* A^b. [e] *τὸ ἓν καὶ τὸ ὄν* T.

ἐπείπερ ἐν τοῖς ποιοῖς ἐστί τι τὸ ἓν καί τις φύσις, ὁμοίως δὲ
καὶ ἐν τοῖς ποσοῖς, δῆλον ὅτι καὶ ὅλως ζητητέον τί τὸ ἕν,
ὥσπερ καὶ τί τὸ ὄν, ὡς οὐχ ἱκανὸν ὅτι τοῦτο αὐτὸ ἡ φύσις
5 αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε χρώμασίν ἐστι [f] τὸ ἓν [g] χρῶμα,
οἷον τὸ λευκόν, [h] εἰ τὰ ἄλλα ἐκ τούτου καὶ τοῦ μέλανος φαί-
νεται γιγνόμενα, τὸ δὲ μέλαν στέρησις λευκοῦ, ὥσπερ καὶ
φωτὸς σκότος· τοῦτο δ᾽ ἐστὶ στέρησις φωτός. Ὥστ᾽ εἰ τὰ
6 ὄντα ἦν χρώματα, ἦν ἂν ἀριθμός τις τὰ ὄντα. Ἀλλὰ τίνων;
[i] Δῆλον δὴ ὅτι χρωμάτων. Καὶ τὸ ἓν ἦν ἄν τι ἕν, οἷον τὸ
λευκόν. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μέλη τὰ ὄντα ἦν, ἀριθμὸς ἂν ἦν,
[k] διέσεων μέντοι, ἀλλ᾽ οὐκ ἀριθμὸς ἡ οὐσία αὐτῶν· καὶ τὸ ἓν
ἦν ἄν τι οὗ ἡ οὐσία οὐ τὸ ἓν ἀλλὰ δίεσις. Ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν φθόγγων στοιχείων [l] ἂν ἦν τὰ ὄντα ἀριθμός, καὶ τὸ
7 ἓν στοιχεῖον φωνῆεν. Καὶ εἰ σχήματα εὐθύγραμμα, σχη-
μάτων ἂν ἦν ἀριθμός, καὶ τὸ ἓν τὸ τρίγωνον. Ὁ δ᾽ αὐτὸς
λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γενῶν. Ὥστ᾽ εἴπερ καὶ ἐν τοῖς
πάθεσι καὶ ἐν τοῖς ποιοῖς καὶ [m] ἐν τοῖς ποσοῖς καὶ ἐν κινήσει
ἀριθμῶν ὄντων καὶ ἑνός τινος ἐν ἅπασιν ὅ τε ἀριθμὸς τινῶν
καὶ τὸ [n] ἕν τι ἕν, ἀλλ᾽ οὐχὶ τοῦτο [o] αὐτοῦ ἡ οὐσία, καὶ ἐπὶ
τῶν οὐσιῶν ἀνάγκη ὡσαύτως ἔχειν· ὁμοίως γὰρ ἔχει ἐπὶ πάν-
8 των. Ὅτι μὲν οὖν τὸ ἓν ἐν [p] παντὶ γένει ἐστί τις φύσις,
καὶ οὐθενὸς τοῦτό [q] γ᾽ αὐτὸ ἡ φύσις τὸ ἕν, φανερόν· ἀλλ᾽
ὥσπερ ἐν χρώμασι χρῶμα ἓν ζητητέον αὐτὸ τὸ ἕν, οὕτω καὶ
9 ἐν οὐσίᾳ [r] οὐσίαν μίαν, αὐτό [s] τε τὸ ἕν. Ὅτι δὲ ταὐτὸ ση-
μαίνει πως τὸ ἓν καὶ [t] τὸ ὄν, δῆλον τῷ τε παρακολουθεῖν
ἰσαχῶς ταῖς κατηγορίαις καὶ μὴ εἶναι [v] ἐν μηδεμιᾷ, οἷον οὔτ᾽
ἐν τῇ [w] τί ἐστιν οὔτ᾽ ἐν τῇ ποῖον, ἀλλ᾽ ὁμοίως ἔχει ὥσπερ τὸ
ὄν, καὶ [x] τῷ μὴ προσκατηγορεῖσθαι ἕτερόν τι τὸ εἷς ἄνθρω-
πος [y] τοῦ ἄνθρωπος, ὥσπερ οὐδὲ τὸ εἶναι παρὰ τὸ τί [z] ἢ ποιὸν
ἢ ποσόν, [a] καὶ τὸ ἑνὶ εἶναι τὸ ἑκάστῳ εἶναι.

[f] τὸ] τι τὸ E. [g] χρῶμα om. Fb. [h] εἰ] εἶτα T. [i] δηλαδὴ ὅτι T. [k] διέσεως T. Ab. [l] ἦν ἂν E. [m] ἐν ante τοῖς om. T. [n] τι ἕν] τι ὄν Ab, om. T. [o] αὐτὸ Ab. [p] ἅπαντι Ab. Fb. [q] γε τὸ ἡ T. [r] οὐσίαν μίαν] καὶ οὐσία μία margo E. [s] τε om. E. [t] τὸ post καὶ om. E. T. [v] ἓν E. T. [w] τί om. Ab. [x] τὸ μὴ T, οὐ τῷ Fb. [y] τοῦ ἄνθρωπος] τοῦ ἀνθρώπου T. [z] ἢ post τί om. Ab. [a] καὶ om. T.

Ἀντίκειται δὲ τὸ ἓν καὶ [b] τὰ πολλὰ κατὰ πλείους τρόπους, ὧν ἕνα τὸ ἓν καὶ τὸ πλῆθος ὡς ἀδιαίρετον καὶ διαιρετόν· τὸ μὲν γὰρ ἢ διῃρημένον ἢ διαιρετὸν πλῆθός τι λέγεται, τὸ δὲ ἀδιαίρετον ἢ μὴ διῃρημένον ἕν. Ἐπεὶ [c] οὖν αἱ ἀντιθέσεις τετραχῶς, καὶ [d] τούτων κατὰ στέρησιν [e] λέγεται θάτερον, ἐναντία ἂν εἴη, καὶ οὔτε ὡς ἀντίφασις οὔτε ὡς τὰ πρός τι [f] λεγόμενα. 3

2 Λέγεται δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ δηλοῦται τὸ ἓν ἐκ τοῦ διαιρετοῦ τὸ ἀδιαίρετον διὰ τὸ μᾶλλον αἰσθητὸν τὸ πλῆθος εἶναι καὶ τὸ διαιρετὸν ἢ τὸ ἀδιαίρετον, ὥστε τῷ λόγῳ πρότερον τὸ πλῆθος τοῦ ἀδιαιρέτου διὰ τὴν αἴσθησιν. [g] Ἔστι δὲ τοῦ μὲν ἑνός, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διαιρέσει [h] τῶν ἐναντίων διεγράψαμεν, [i] τὸ ταὐτὸ καὶ ὅμοιον καὶ ἴσον, τοῦ δὲ πλήθους τὸ ἕτερον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισον.

3 Λεγομένου δὲ [k] τοῦ ταὐτοῦ πολλαχῶς, [[l] καὶ] ἕνα μὲν τρόπον κατ' ἀριθμὸν [m] λέγομεν ἐνίοτε αὐτό, [n] τοῦτο δ' ἐὰν καὶ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἓν ᾖ, οἷον σὺ σαυτῷ καὶ τῷ εἴδει καὶ τῇ ὕλῃ ἕν. Ἔτι δ' ἐὰν ὁ λόγος ὁ τῆς πρώτης οὐσίας εἷς ᾖ, οἷον αἱ ἴσαι γραμμαὶ εὐθεῖαι αἱ αὐταί, καὶ [o] τὰ ἴσα καὶ τὰ ἰσογώνια τετράγωνα, καίτοι πλείω· ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ ἰσότης ἑνότης.

4 Ὅμοια δὲ ἐὰν μὴ ταὐτὰ ἁπλῶς ὄντα, μηδὲ κατὰ τὴν οὐσίαν ἀδιάφορα τὴν [p] συγκειμένην, κατὰ τὸ εἶδος ταὐτὰ [q] ᾖ, οἷον τὸ μεῖζον τετράγωνον τῷ μικρῷ ὅμοιον, καὶ αἱ ἄνισοι εὐθεῖαι· [r] αὗται γὰρ ὅμοιαι μέν, αἱ αὐταὶ [s] δὲ ἁπλῶς οὔ. Τὰ δ' ἐὰν τὸ αὐτὸ εἶδος ἔχοντα, ἐν οἷς τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐγγίγνεται, μήτε μᾶλλον [t] ᾖ μήτε ἧττον.

5 Τὰ δ' ἐὰν ᾖ τὸ αὐτὸ πάθος καὶ εν [v] τῷ εἴδει, οἷον τὸ λευκὸν σφόδρα καὶ ἧττον, ὅμοιά φασιν εἶναι ὅτι ἓν τὸ εἶδος αὐτῶν. Τὰ δ' ἐὰν πλείω ἔχῃ ταὐτὰ [w] ἢ ἕτερα, ἢ ἁπλῶς ἢ τὰ πρόχειρα, οἷον καττίτερος ἀργύρῳ ἢ

[b] τὰ om. Ab.Fb. [c] γοῦν T. [d] τούτων] οὔτε Ab. [e] θάτερον λέγεται T. [f] λεγόμενα om. Ab. [g] ἔτι Ab. [h] τῶν ἐναντίων om. Fb. [i] τὸ ante ταὐτὸ om. T. [k] τοῦ add. Ab.Fb. [l] καὶ om. E. [m] λέγομεν] ὃ λέγομεν E.T. [n] τοῦτο] τὸ E.T. [o] τὰ ἴσα καὶ om. T. [p] ὑποκειμένην E.T. [q] ᾖ οἷον] ὥσπερ Ab. [r] αὗται μὲν γὰρ ὅμοιαι, ὅμοιαι δὲ αἱ αὐταὶ ἁπλῶς οὔ T. [s] δὲ om. Ab. [t] ᾖ μήτε] ἢ μήτε Ab. [v] τὸ εἶδος Fb. [w] ἢ τὰ ἕτερα E.T.

χρυσῷ, [x]χρυσὸς δὲ πυρὶ ᾖ ξανθὸν [y]καὶ πυρρόν. Ὥστε δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἕτερον καὶ [z]τὸ ἀνόμοιον πολλαχῶς λέγεται. Καὶ τὸ μὲν ἄλλο ἀντικειμένως καὶ τὸ [a]ταὐτό, διὸ [b]πᾶν πρὸς ἅπαν ἢ ταὐτὸ ἢ ἄλλο· τὸ δ' ἐὰν μὴ καὶ ἡ ὕλη καὶ ὁ [c]λόγος εἷς, διὸ σὺ καὶ [d]ὁ πλησίον ἕτερος. Τὸ δὲ τρίτον ὡς τὰ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς. Τὸ μὲν οὖν ἕτερον ἢ ταὐτὸ διὰ τοῦτο
7 πᾶν [e]πρὸς πᾶν λέγεται, ὅσα λέγεται ἓν καὶ ὄν. [f]Οὐδὲ γὰρ ἀντίφασίς ἐστι τοῦ ταὐτοῦ· διὸ οὐ λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων (τὸ δὲ μὴ ταὐτὸ λέγεται), [g]ἐπὶ δὲ [h]τῶν ὄντων πάντων· ἢ γὰρ ἓν ἢ οὐχ ἓν πεφυκὸς [i]καὶ ὂν [k]καὶ ἕν. Τὸ μὲν οὖν ἕτερον καὶ ταὐτὸν οὕτως ἀντίκειται, διαφορὰ δὲ καὶ ἑτερότης
8 ἄλλο. Τὸ μὲν γὰρ ἕτερον καὶ οὗ ἕτερον οὐκ ἀνάγκη εἶναί τινι ἕτερον· πᾶν γὰρ ἢ ἕτερον ἢ ταὐτὸ ὅ τι ἂν ᾖ ὄν· τὸ δὲ διάφορον τινὸς τινὶ διάφορον, ὥστ' ἀνάγκη ταὐτό τι εἶναι ᾧ
9 διαφέρουσιν. Τοῦτο δὲ τὸ [l]αὐτὸ γένος ἢ εἶδος· πᾶν γὰρ τὸ διαφέρον διαφέρει ἢ γένει ἢ εἴδει, γένει μὲν ὧν μή ἐστι κοινὴ ἡ ὕλη μηδὲ γένεσις εἰς ἄλληλα, οἷον ὅσων ἄλλο σχῆμα τῆς κατηγορίας, εἴδει δὲ ὧν τὸ αὐτὸ γένος. Λέγεται δὲ γένος ὃ ἄμφω ταὐτὸ [m]λέγονται κατὰ τὴν οὐσίαν τὰ διάφορα.
10 [n]Τὰ δ' ἐναντία διάφορα, καὶ ἡ ἐναντίωσις διαφορά τις. Ὅτι δὲ καλῶς τοῦτο ὑποτιθέμεθα, δῆλον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· πάντα γὰρ διαφέροντά [o]τε φαίνεται, καὶ [o]ταῦτα οὐ μόνον ἕτερα ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὲν τὸ γένος ἕτερα, τὰ δ' ἐν τῇ αὐτῇ συστοιχίᾳ τῆς κατηγορίας, ὥστ' ἐν ταὐτῷ γένει καὶ [p]ταὐτὰ τῷ [q]εἴδει. Διώρισται δ' ἐν ἄλλοις ποῖα τῷ γένει ταὐτὰ ἢ ἕτερα.

4 Ἐπεὶ δὲ διαφέρειν ἐνδέχεται ἀλλήλων τὰ διαφέροντα πλεῖον καὶ ἔλαττον, [r]ἔστι τις καὶ μεγίστη διαφορά, καὶ

[x] χρυσὸς δὲ πυρὶ ᾖ] πῦρ ᾗ E, om. T. [y] καὶ τὸ πυρρόν E.T. [z] τὸ ante ἀνόμοιον om. T. [a] αὐτό T.F[b]. [b] ἅπαν A[b]. [c] λόγος ἴδιος καὶ τὸ πλησιαίτερον. τὸ A[b]. [d] τὸ πλησίον ἕτερον T.A[b]. [e] πρὸς ἅπαν A[b]. [f] οὐ E.T. [g] ἐπὶ δὲ] ἐπειδὴ T. [h] πάντων τῶν ὄντων A[b]. [i] καὶ ante ὂν add. E. [k] καὶ post ὂν om. T. [l] αὐτὸ] ταὐτὸ E.T. [m] λέγεται A[b]. [n] τὰ δ' ἐναντία διάφορα om. T. [o] τε et ταῦτα om. A[b]. [p] ταὐτὰ] ταῦτα T. [q] εἴδει] γένει A[b].F[b]. [r] ἔστι] καὶ ἔστι A[b].

ταύτην λέγω ἐναντίωσιν. Ὅτι δ' ἡ μεγίστη [s] ἐστὶ διαφορά,
δῆλον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. Τὰ μὲν γὰρ γένει διαφέροντα [t] οὐκ
ἔχει ὁδὸν εἰς ἄλληλα, ἀλλ' ἀπέχει πλέον καὶ ἀσύμβλητα·
τοῖς δ' εἴδει διαφέρουσιν αἱ γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων εἰσὶν
ὡς ἐσχάτων. Τὸ δὲ τῶν ἐσχάτων διάστημα μέγιστον, ὥστε 2
καὶ τὸ τῶν ἐναντίων. Ἀλλὰ μὴν τό γε μέγιστον ἐν ἑκάστῳ
γένει τέλειον. Μέγιστόν τε γὰρ οὗ μή ἐστιν ὑπερβολή, καὶ
τέλειον οὗ μή ἐστιν ἔξω λαβεῖν τι δυνατόν· τέλος γὰρ ἔχει
ἡ [v] τελεία διαφορά, ὥσπερ καὶ τἆλλα τῷ τέλος ἔχειν λέγε-
ται τέλεια. Τοῦ δὲ τέλους οὐθὲν ἔξω· ἔσχατον γὰρ ἐν παντὶ 3
καὶ περιέχει. Διὸ οὐθὲν ἔξω τοῦ τέλους, οὐδὲ προσδεῖται
οὐθενὸς τὸ τέλειον. Ὅτι μὲν οὖν ἡ ἐναντιότης ἐστὶ δια-
φορὰ τέλειος, ἐκ [w] τούτων δῆλον· πολλαχῶς δὲ λεγομένων
τῶν ἐναντίων, ἀκολουθήσει [x] τὸ τελείως [y] οὕτως ὡς ἂν καὶ τὸ
ἐναντίοις εἶναι [z] ὑπάρχῃ αὐτοῖς. Τούτων δὲ ὄντων φανερὸν 4
ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἑνὶ πλείω ἐναντία εἶναι· οὔτε γὰρ [a] τοῦ
ἐσχάτου ἐσχατώτερον εἴη ἄν τι, οὔτε τοῦ ἑνὸς διαστήματος
πλείω δυοῖν ἔσχατα. Ὅλως [b] τε εἰ ἔστιν ἡ ἐναντιότης δια-
φορά, ἡ δὲ διαφορὰ δυοῖν, ὥστε καὶ [c] ἡ τέλειος. Ἀνάγκη
δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ὅρους ἀληθεῖς εἶναι τῶν ἐναντίων. Καὶ 5
γὰρ πλεῖστον διαφέρει ἡ τέλειος διαφορά. Τῶν τε γὰρ
γένει διαφερόντων οὐκ ἔστιν ἐξωτέρω λαβεῖν καὶ τῶν εἴδει·
δέδεικται γὰρ ὅτι πρὸς τὰ ἔξω τοῦ γένους οὐκ ἔστι διαφορά·
τούτων δ' αὕτη μεγίστη, καὶ τὰ ἐν [d] ταὐτῷ γένει πλεῖστον
διαφέροντα [e] τἀναντία· μεγίστη γὰρ διαφορὰ τούτων ἡ τέ-
λειος. Καὶ τὰ ἐν ταὐτῷ δεκτικῷ πλεῖστον διαφέροντα 6
[f] ἐναντία· ἡ γὰρ ὕλη ἡ αὐτὴ τοῖς ἐναντίοις. Καὶ τὰ ὑπὸ
τὴν αὐτὴν δύναμιν πλεῖστον διαφέροντα· καὶ γὰρ ἡ ἐπι-
στήμη περὶ ἓν γένος ἡ μία, ἐν οἷς ἡ τελεία διαφορὰ μεγίστη.
Πρώτη δὲ [g] ἐναντίωσις ἕξις καὶ στέρησίς ἐστιν· οὐ πᾶσα δὲ 7

[s] διαφορά ἐστι T. [t] οὐδὲ A^{b}. [v] τελεία] τοιαύτη T. [w] τούτου T. [x] τοῦ A^{b}. [y] ὄντως F^{b}. [z] ὑπάρχει T. [a] τοῦ om. E. [b] τε] δὲ A^{b}. [c] ἡ] εἰ T. [d] τούτω T. [e] ἐναντία E. [f] ἐναντία om. E.T. [g] ἐναντιότης F^{b}, ἐναντίως T.

*στέρησις (πολλαχῶς γὰρ λέγεται ἡ στέρησις), ἀλλ' [h] ἥτις
ἂν τελεία ᾖ. Τὰ δ' ἄλλα ἐναντία κατὰ ταῦτα λεχθήσεται,
τὰ μὲν τῷ ἔχειν, τὰ δὲ τῷ ποιεῖν ἢ ποιητικὰ εἶναι, τὰ δὲ τῷ
8 [i] λήψεις εἶναι καὶ ἀποβολαὶ τούτων ἢ ἄλλων ἐναντίων. Εἰ
δὴ ἀντίκειται μὲν ἀντίφασις καὶ στέρησις καὶ ἐναντιότης καὶ
τὰ πρός τι, τούτων δὲ πρῶτον ἀντίφασις, ἀντιφάσεως δὲ
μηθέν ἐστι μεταξύ, τῶν δὲ ἐναντίων ἐνδέχεται, ὅτι μὲν οὐ
ταὐτὸν ἀντίφασις καὶ τἀναντία δῆλον, ἡ δὲ στέρησις ἀντί-
9 φασίς τίς ἐστιν. Ἢ γὰρ τὸ ἀδύνατον ὅλως ἔχειν, ἢ ὃ ἂν
πεφυκὸς ἔχειν μὴ ἔχῃ, ἐστέρηται ἢ ὅλως ἢ πῶς [k] ἀφορισθέν·
πολλαχῶς γὰρ ἤδη τοῦτο λέγομεν, ὥσπερ διῄρηται ἡμῖν ἐν
ἄλλοις. Ὥστ' ἔστιν ἡ στέρησις ἀντίφασίς τις, ἢ ἀδυναμία
10 διορισθεῖσα ἢ συνειλημμένη τῷ δεκτικῷ. Διὸ ἀντιφάσεως
μὲν οὐκ ἔστι μεταξύ, στερήσεως δέ τινός ἐστιν· ἴσον μὲν γὰρ
ἢ οὐκ ἴσον πᾶν, ἴσον δ' ἢ ἄνισον οὐ πᾶν, ἀλλ' εἴπερ, μόνον
ἐν τῷ δεκτικῷ τοῦ ἴσου. Εἰ δὴ [l] αἱ γενέσεις τῇ ὕλῃ ἐκ τῶν
ἐναντίων, γίγνονται δὲ ἢ ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τῆς τοῦ εἴδους
ἕξεως ἢ [m] ἐκ στερήσεώς τινος τοῦ εἴδους καὶ τῆς μορφῆς,
δῆλον ὅτι ἡ μὲν ἐναντίωσις στέρησις ἄν [n] τις εἴη πᾶσα, ἡ δὲ
11 στέρησις ἴσως οὐ πᾶσα ἐναντιότης. Αἴτιον δ' ὅτι πολλα-
χῶς ἐνδέχεται ἐστερῆσθαι τὸ ἐστερημένον· ἐξ ὧν γὰρ [o] αἱ
μεταβολαὶ ἐσχάτων, ἐναντία ταῦτα. Φανερὸν δὲ καὶ διὰ
τῆς ἐπαγωγῆς. Πᾶσα γὰρ [p] ἐναντίωσις ἔχει στέρησιν [q] θα-
τέρου τῶν ἐναντίων. Ἀλλ' οὐχ ὁμοίως πάντα· ἀνισότης μὲν
γὰρ ἰσότητος, ἀνομοιότης δὲ [r] ὁμοιότητος, κακία δὲ ἀρετῆς.
12 Διαφέρει δὲ ὥσπερ εἴρηται· τὸ μὲν γὰρ [s] ἐὰν μόνον ᾖ ἐστε-
ρημένον, τὸ δ' ἐὰν ᾖ ποτὲ ἢ ἔν τινι, οἷον [t] ἂν ἐν ἡλικίᾳ τινὶ ἢ
τῷ κυρίῳ ἢ πάντῃ. Διὸ τῶν μὲν ἔστι μεταξύ, καὶ ἔστιν οὔτε
ἀγαθὸς ἄνθρωπος οὔτε κακός, τῶν δὲ οὐκ ἔστιν, [v] ἀλλ'
13 ἀνάγκη εἶναι ἢ περιττὸν ἢ ἄρτιον. Ἔτι τὰ μὲν ἔχει τὸ*

[h] *εἴτις* T. [i] *λείψεις* E.T. [k] *πολλαχῶς ἀφορισθὲν* T. [l] *αἱ μὲν γένεσεις* F[b]. [m] *ἐκ* om. E.T. [n] *τις* om. A[b]. [o] *αἱ* om. T. [p] *ἐναντιότης* F[b]. [q] *θάτερον* A[b]. [r] *ἀνομοιότητος* T. [s] *μόνον ἐὰν* T. [t] *ἂν* om. A[b]. [v] *ἀλλ'* om. T.

ὑποκείμενον ὡρισμένον, τὰ δ' οὔ. Ὥστε φανερὸν ὅτι ἀεὶ θάτερον τῶν ἐναντίων λέγεται κατὰ στέρησιν· ἀπόχρη δὲ κἂν τὰ πρῶτα καὶ τὰ γένη τῶν ἐναντίων, οἷον τὸ ἓν καὶ τὰ πολλά· τὰ γὰρ ἄλλα εἰς ταῦτα ἀνάγεται.

Ἐπεὶ δ' ἓν ἑνί [w] ἐστιν ἐναντίον, ἀπορήσειεν ἄν τις πῶς 5
ἀντίκειται τὸ ἓν καὶ τὰ πολλὰ καὶ τὸ ἴσον τῷ μεγάλῳ καὶ [x] τῷ μικρῷ. [y] Τὸ γὰρ πότερον ἀεὶ ἐν ἀντιθέσει λέγομεν, οἷον πότερον λευκὸν ἢ μέλαν, καὶ πότερον λευκὸν ἢ οὐ λευκόν· πότερον δὲ ἄνθρωπος ἢ λευκὸν οὐ λέγομεν, ἐὰν μὴ ἐξ ὑποθέσεως καὶ ζητοῦντες, οἷον πότερον ἦλθε Κλέων ἢ Σωκράτης. Ἀλλ' [z] οὐκ ἀνάγκη ἐν οὐθενὶ γένει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ 2
τοῦτο ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν· τὰ γὰρ ἀντικείμενα μόνα οὐκ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν· ᾧ καὶ ἐνταῦθα χρῆται ἐν τῷ πότερος [a] ἦλθεν· εἰ γὰρ ἅμα ἐνεδέχετο, γελοῖον τὸ ἐρώτημα. Εἰ δὲ καὶ οὕτως, [b] ὁμοίως [c] ἐμπίπτει εἰς ἀντίθεσιν, εἰς τὸ ἓν ἢ πολλά, οἷον πότερον ἀμφότεροι ἦλθον ἢ ἅτερος. Εἰ δὴ ἐν 3
τοῖς ἀντικειμένοις ἀεὶ τοῦ ποτέρου ἡ ζήτησις, λέγεται δὲ πότερον μεῖζον ἢ ἔλαττον ἢ ἴσον, τίς ἐστιν ἡ ἀντίθεσις πρὸς ταῦτα τοῦ ἴσου; Οὔτε γὰρ θατέρῳ μόνῳ ἐναντίον οὔτ' ἀμφοῖν· τί γὰρ [d] μᾶλλον τῷ μείζονι ἢ τῷ ἐλάττονι; Ἔτι τῷ ἀνίσῳ ἐναντίον τὸ ἴσον· [e] ὥστε πλείοσιν ἔσται [f] ἢ ἑνί. Εἰ 4
δὲ τὸ ἄνισον σημαίνει τὸ αὐτὸ [g] ἅμα ἀμφοῖν, εἴη μὲν [h] ἂν ἀντικείμενον ἀμφοῖν· καὶ ἡ ἀπορία [i] βοηθεῖ τοῖς φάσκουσι τὸ ἄνισον δυάδα εἶναι. Ἀλλὰ συμβαίνει ἓν δυοῖν ἐναντίον· ὅπερ ἀδύνατον. Ἔτι τὸ μὲν ἴσον μεταξὺ [k] φαίνεται μεγάλου καὶ 5
μικροῦ, ἐναντίωσις [l] δὲ μεταξὺ οὔτε φαίνεται οὔτε ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ δυνατόν· οὐ γὰρ ἂν εἴη τελεία μεταξύ τινος οὖσα, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχει ἀεὶ [m] ἑαυτῆς τι [n] μεταξύ. Λείπεται δὴ ἢ ὡς ἀπόφασιν ἀντικεῖσθαι ἢ [o] ὡς στέρησιν. Θατέρου μὲν δὴ

[w] ἐστιν om. Ab.Fb. [x] τῷ om. Ab. [y] τὸ γὰρ] εἰ γὰρ τὸ Ab. et γρ. E. [z] οὐ κατ' ἀνάγκην γρ. E. [a] ἦλθεν] ἐλθεῖν T.Ab. [b] ὅμως E, ὁ μὲν T. [c] ἐκπίπτει Ab. [d] μᾶλλον ἢ τῷ E.T. [e] ὥστ' ἐν πλ. E.T. [f] ἢ ἐν ἑνί E. [g] ἅμα om. Ab. [h] ἂν add. E. [i] βοήθεια Ab. [k] φαίνεται καὶ μεγάλου καὶ T. [l] δὲ οὐδεμία μεταξὺ Ab. [m] αὐτῇ Ab. [n] μεταξύ] μεταξύ τινος οὖσα E.T. [o] ὡς om. Fb.

6 οὐκ ἐνδέχεται· τί γὰρ μᾶλλον τοῦ μεγάλου ἢ μικροῦ; Ἀμ-
φοῖν ἄρα ἀπόφασις στερητική. Διὸ καὶ πρὸς ἀμφότερα
τὸ πότερον λέγεται, πρὸς δὲ θάτερον οὔ, οἷον πότερον μεῖ-
ζον ἢ ἴσον, ἢ πότερον ἴσον ἢ ἔλαττον· ἀλλ' ἀεὶ [p] τρία. Οὐ
στέρησις δὲ ἐξ ἀνάγκης· οὐ γὰρ πᾶν ἴσον ὃ μὴ μεῖζον ἢ
7 ἔλαττον, ἀλλ' ἐν οἷς πέφυκεν ἐκεῖνα. Ἔστι δὴ τὸ ἴσον τὸ
μήτε μέγα μήτε μικρόν, πεφυκὸς δὲ [q] ἢ μέγα ἢ μικρὸν εἶναι·
καὶ ἀντίκειται ἀμφοῖν ὡς ἀπόφασις στερητική, διὸ καὶ με-
ταξύ ἐστιν. Καὶ τὸ [r] μήτ' ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἀντίκειται
ἀμφοῖν, ἀλλ' ἀνώνυμον· πολλαχῶς γὰρ λέγεται ἑκάτερον
καὶ οὐκ ἔστιν ἓν τὸ δεκτικόν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μήτε λευκὸν
8 μήτε μέλαν. Ἓν δὲ [s] οὐδὲ τοῦτο λέγεται, ἀλλ' ὡρισμένα
πως [t] τὰ χρώματα ἐφ' ὧν λέγεται στερητικῶς ἡ ἀπόφασις
αὕτη· ἀνάγκη γὰρ ἢ φαιὸν ἢ ὠχρὸν εἶναι ἤ τοιοῦτόν τι
9 [v] ἄλλο. Ὥστε οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ νομίζοντες ὁμοίως
λέγεσθαι πάντα, ὥστε [w] ἔσεσθαι ὑποδήματος καὶ χειρὸς με-
ταξὺ τὸ μήτε ὑπόδημα μήτε χεῖρα, [x] εἴπερ καὶ τὸ μήτε
ἀγαθὸν μήτε κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ [y] τοῦ κακοῦ, ὡς πάντων
ἐσομένου τινὸς μεταξύ. Οὐκ ἀνάγκη δὲ τοῦτο συμβαίνειν.
10 Ἡ μὲν γὰρ ἀντικειμένων συναπόφασίς ἐστιν ὧν ἔστι μεταξύ
τι καὶ διάστημά τι πέφυκεν εἶναι· τῶν δ' οὐκ ἔστι διαφορά·
ἐν ἄλλῳ γὰρ γένει ὧν αἱ συναποφάσεις, ὥστ' οὐχ ἓν τὸ
ὑποκείμενον.

6 Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν πολλῶν ἀπορή-
σειεν ἄν τις. Εἰ γὰρ τὰ πολλὰ τῷ ἑνὶ ἁπλῶς [z] ἀντίκειται,
συμβαίνει ἔνια ἀδύνατα. Τὸ γὰρ ἓν ὀλίγον ἢ ὀλίγα ἔσται·
2 τὰ γὰρ πολλὰ καὶ τοῖς ὀλίγοις ἀντίκειται. Ἔτι τὰ δύο
πολλά, εἴπερ τὸ διπλάσιον πολλαπλάσιον, λέγεται δὲ [a] καὶ
τὰ δύο [b] διπλάσια· ὥστε τὸ ἓν ὀλίγον· πρὸς τί γὰρ πολλὰ
τὰ δύο εἰ μὴ πρὸς ἕν τε [c] καὶ τὸ ὀλίγον; Οὐθὲν γάρ ἐστιν

[p] τρία οὔ. στέρησις T. [q] ἢ post δὲ add. A^b. [r] μήτε κακὸν μήτ' ἀγαθὸν E.T. [s] οὐ E.T. [t] τὰ χρώματα om. A^b. [v] ἄλλο] ἄλλο ὡρισμένον A^b. [w] ἔσεσθαι] λέγεσθαι γρ. E. [x] ἐπείπερ A^b. [y] τοῦ om. A^b. [z] ἀντίκεινται E.T. [a] καὶ τὰ] κατὰ τὰ E, κατὰ T. [b] διπλάσια om. E.T. [c] καὶ πρὸς τὸ A^b.

ἔλαττον. [d]Ἔτι ὡς ἐν μήκει τὸ μακρὸν καὶ βραχύ, οὕτως
ἐν πλήθει τὸ πολὺ [e]καὶ ὀλίγον, καὶ ὃ ἂν ᾖ πολὺ καὶ πολλά,
καὶ τὰ πολλὰ πολύ. Εἰ μή τι ἄρα διαφέρει [f]ἐν συνεχεῖ 3
[g]εὐορίστῳ τὸ ὀλίγον, πλῆθός τι ἔσται. Ὥστε τὸ ἓν πλῆθός
[h]τι, εἴπερ καὶ ὀλίγον· τοῦτο δ' ἀνάγκη, εἰ τὰ δύο πολλά.
Ἀλλ' ἴσως τὰ πολλὰ λέγεται [i]μέν πως καὶ τὸ πολύ, ἀλλ' ὡς
διαφέρον, οἷον ὕδωρ πολύ, πολλὰ δ' οὔ. Ἀλλ' ὅσα διαιρετά, 4
ἐν τούτοις λέγεται, ἕνα μὲν τρόπον ἐὰν ᾖ πλῆθος ἔχον ὑπερ-
οχὴν [k]ἢ ἁπλῶς ἢ πρός τι, καὶ τὸ ὀλίγον ὡσαύτως πλῆθος
ἔχον ἔλλειψιν, τὸ δὲ ὡς ἀριθμός, ὃ [l]καὶ ἀντίκειται τῷ ἑνὶ
μόνον. Οὕτως γὰρ λέγομεν ἓν ἢ πολλά, ὥσπερ εἴ τις εἴποι
ἓν καὶ ἕνα ἢ λευκὸν καὶ [m]λευκά, καὶ τὰ μεμετρημένα πρὸς
τὸ μέτρον καὶ τὸ μετρητόν. Οὕτως καὶ τὰ πολλαπλάσια 5
[n]λέγεται· πολλὰ γὰρ [o]ἕκαστος ἀριθμὸς ὅτι [p]ἕνα καὶ ὅτι
μετρητὸς ἑνὶ ἕκαστος, καὶ ὡς τὸ ἀντικείμενον τῷ ἑνί, οὐ τῷ
ὀλίγῳ. Οὕτω μὲν οὖν ἐστὶ πολλὰ καὶ τὰ δύο, ὡς δὲ πλῆθος
ἔχον ὑπεροχὴν ἢ πρός τι ἢ ἁπλῶς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πρῶ-
τον. Ὀλίγα δ' ἁπλῶς τὰ δύο· πλῆθος γάρ ἐστιν ἔλλειψιν
ἔχον πρῶτον. Διὸ [q]καὶ οὐκ ὀρθῶς ἀπέστη Ἀναξαγόρας 6
εἰπὼν ὅτι ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν ἄπειρα καὶ πλήθει καὶ
μικρότητι· ἔδει δ' εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ "καὶ μικρότητι" καὶ ὀλιγό-
τητι· οὐ γὰρ ἄπειρα, ἐπεὶ τὸ ὀλίγον οὐ διὰ τὸ ἕν, ὥσπερ
τινές φασιν, ἀλλὰ διὰ τὰ δύο. Ἀντίκειται [r]δὴ τὸ [s]ἓν καὶ 7
τὰ πολλὰ τὰ ἐν ἀριθμοῖς ὡς μέτρον μετρητῷ· [t]ταῦτα δὲ ὡς
τὰ πρός τι, [v]ὅσα μὴ καθ' αὑτὰ τῶν πρός τι. [w]Διῄρηται δ'
ἡμῖν ἐν ἄλλοις ὅτι διχῶς λέγεται τὰ πρός τι, τὰ μὲν ὡς
ἐναντία, τὰ δ' ὡς ἐπιστήμη πρὸς ἐπιστητόν, [x]τῷ λέγεσθαί
τι ἄλλο πρὸς αὐτό. Τὸ δὲ ἓν ἔλαττον εἶναι τινός, οἷον τοῖν 8
δυοῖν, οὐθὲν κωλύει· οὐ γὰρ εἰ ἔλαττον καὶ ὀλίγον. Τὸ δὲ

[d] ἔτι εἰ ὡς E.T. [e] καὶ τὸ ὀλίγον T. [f] ἐν] ἐπὶ F[b]. [g] ἀορίστω T. [h] τι] τι ἔσται E, τι ἔστιν T. [i] μέν πως] μὲν ὡς E.T. [k] ἢ ante ἁπλῶς om. A[b]. [l] καὶ om. T. [m] λευκά] λευκόν T. [n] λέγεται] λέγεται πολλά A[b]. [o] ἕκαστος ὁ ἀριθμὸς E. [p] ἓν E.T. [q] καὶ om. E.T.F[b]. [r] δὲ T. [s] ἓν—ἀριθμοῖς] ἓν τοῖς πολλοῖς E.T. [t] ταῦτα] τὰ E.T. [v] ὅσα—τι om. A[b]. [w] διῄρηται—τι om. T. [x] τῷ] τὸ T.

πλῆθος [y] οἷον γένος ἐστὶ τοῦ ἀριθμοῦ· ἔστι γὰρ ἀριθμὸς
πλῆθος ἑνὶ μετρητόν. Καὶ ἀντίκειταί πως τὸ ἓν καὶ ἀριθμός,
οὐχ [z] ὡς ἐναντίον, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται τῶν πρός τι ἔνια· ᾗ
9 γὰρ μέτρον, τὸ δὲ μετρητόν, ταύτῃ ἀντίκειται. Διὸ οὐ πᾶν
ὃ ἂν ᾖ ἓν ἀριθμός ἐστιν, οἷον εἴ τι ἀδιαίρετόν ἐστιν. Ὁμοίως
δὲ λεγομένη ἡ ἐπιστήμη πρὸς τὸ ἐπιστητὸν οὐχ ὁμοίως
ἀποδίδωσιν· δόξειε μὲν γὰρ ἂν μέτρον ἡ ἐπιστήμη εἶναι, τὸ
δ' ἐπιστητὸν τὸ μετρούμενον, συμβαίνει δ' ἐπιστήμην μὲν
πᾶσαν [a] ἐπιστητὸν εἶναι, τὸ δ' ἐπιστητὸν μὴ πᾶν ἐπιστήμην,
10 ὅτι τρόπον τινὰ ἡ ἐπιστήμη μετρεῖται τῷ ἐπιστητῷ. Τὸ
δὲ πλῆθος οὔτε τῷ ὀλίγῳ ἐναντίον, ἀλλὰ [b] τούτῳ μὲν τὸ
πολὺ ὡς ὑπερέχον πλῆθος [c] ὑπερεχομένῳ πλήθει, οὔτε τῷ
ἑνὶ πάντως· ἀλλὰ τὸ [d] μὲν ὥσπερ εἴρηται, ὅτι διαιρετὸν τὸ
[e] δ' ἀδιαίρετον, τὸ δ' ὡς πρός τι, ὥσπερ ἡ ἐπιστήμη ἐπι-
στητῷ ἐὰν ᾖ ἀριθμός· τὸ δ' ἓν μέτρον.

7 Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐναντίων ἐνδέχεται εἶναί [f] τι μεταξὺ καὶ
ἐνίων ἔστιν, ἀνάγκη ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι [g] τὰ μεταξύ· πάντα
γὰρ τὰ μεταξὺ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστὶ καὶ ὧν ἐστὶ μεταξύ.
2 Μεταξὺ μὲν γὰρ ταῦτα λέγομεν εἰς [h] ὅσα μεταβάλλειν
[i] ἀνάγκη πρότερον τὸ μεταβάλλον· οἷον ἀπὸ τῆς ὑπάτης ἐπὶ
τὴν νήτην εἰ μεταβαίνοι τῷ [k] ὀλιγίστῳ, ἥξει πρότερον εἰς
τοὺς μεταξὺ φθόγγους, καὶ ἐν χρώμασιν εἰ ἥξει ἐκ τοῦ λευ-
κοῦ εἰς τὸ μέλαν, πρότερον ἥξει εἰς τὸ φοινικοῦν καὶ φαιὸν
3 ἢ εἰς τὸ μέλαν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Μεταβάλλειν
δ' ἐξ ἄλλου γένους εἰς ἄλλο γένος οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ κατὰ
συμβεβηκός, οἷον ἐκ χρώματος εἰς σχῆμα. Ἀνάγκη ἄρα τὰ
μεταξὺ [l] καὶ αὐτοῖς καὶ ὧν μεταξύ εἰσιν ἐν τῷ αὐτῷ γένει
εἶναι. Ἀλλὰ μὴν πάντα γε τὰ μεταξύ ἐστιν ἀντικειμένων
τινῶν· ἐκ τούτων γὰρ [m] μόνων καθ' αὐτὰ ἔστι μεταβάλλειν.
4 Διὸ ἀδύνατον εἶναι μεταξὺ μὴ ἀντικειμένων· εἴη γὰρ ἂν με-

[y] οἷον ὡς γένος E.T.F[b]. [z] ὡς] ὧ T. [a] ἐπιστητὸν] ἐπιστητὴν A[b]. [b] τοῦτο T. [c] ὑπ. τῶ πλήθει T. [d] μὲν] μὲν ἐν A[b]. [e] δ' prius om. E. [f] τι om. T.A[b]. [g] τὰ om. T. [h] ὅσα] ἃ T. [i] πρότερον ἀνάγκη E.T. [k] ὀλιγίστῳ λόγω ἥξει E.T. [l] καὶ ante αὐτοῖς om. A[b]. [m] μόνον A[b].

ταβολὴ καὶ μὴ ἐξ ἀντικειμένων. Τῶν δ' ἀντικειμένων ἀντιφάσεως μὲν οὐκ ἔστι μεταξύ· τοῦτο γάρ ἐστιν ἀντίφασις, ἀντίθεσις ἧς ὁτῳοῦν θάτερον μόριον πάρεστιν, οὐκ ἐχούσης οὐθὲν μεταξύ. Τῶν δὲ λοιπῶν τὰ μὲν πρός τι, τὰ δὲ στέρησις, τὰ δ' ἐναντία ἐστίν. Τῶν δὲ πρός τι ὅσα μὴ ἐναντία, 5
οὐκ [n] ἔχει μεταξύ. Αἴτιον δ' ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστίν. Τί γὰρ ἐπιστήμης καὶ ἐπιστητοῦ μεταξύ; Ἀλλὰ μεγάλου καὶ μικροῦ. Εἰ δ' ἐστὶν ἐν ταὐτῷ γένει τὰ μεταξύ, ὥσπερ δέδεικται, καὶ μεταξὺ ἐναντίων, ἀνάγκη αὐτὰ συγκεῖσθαι ἐκ τούτων τῶν ἐναντίων. Ἢ γὰρ ἔσται τι γένος αὐτῶν ἢ οὐθέν. Καὶ εἰ μὲν γένος ἔσται οὕτως ὥστ' εἶναι πρότερόν 6
τι τῶν ἐναντίων, αἱ διαφοραὶ [o] πρότεραι ἐναντίαι ἔσονται αἱ ποιήσασαι τὰ ἐναντία, εἴδη ὡς [p] γένους· ἐκ γὰρ τοῦ γένους καὶ τῶν διαφορῶν τὰ εἴδη. Οἷον εἰ τὸ λευκὸν καὶ μέλαν 7
[q] ἐναντία, ἔστι δὲ τὸ μὲν διακριτικὸν χρῶμα τὸ δὲ συγκριτικὸν χρῶμα, αὗται αἱ διαφοραὶ τὸ διακριτικὸν καὶ συγκριτικὸν πρότεραι· [r] ὥστε ταῦτα ἐναντία ἀλλήλοις [s] πρότερα. Ἀλλὰ μὴν τά γ' ἐναντίως διαφέροντα μᾶλλον ἐναντία, καὶ 8
τὰ λοιπὰ καὶ τὰ μεταξὺ ἐκ τοῦ γένους ἔσται καὶ τῶν διαφορῶν· οἷον ὅσα [t] χρώματα τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανός ἐστι μεταξύ, ταῦτα [v] δεῖ ἐκ τοῦ γένους λέγεσθαι (ἔστι δὲ γένος τὸ χρῶμα) καὶ ἐκ διαφορῶν τινῶν. Αὗται δ' οὐκ ἔσονται τὰ 9
πρῶτα ἐναντία· εἰ δὲ μή, ἔσται ἕκαστον ἢ λευκὸν ἢ μέλαν. Ἕτεραι ἄρα· μεταξὺ [w] ἄρα τῶν πρώτων ἐναντίων αὗται ἔσονται. Αἱ πρῶται [x] δὲ διαφοραὶ τὸ διακριτικὸν καὶ [y] συγκριτικόν. Ὥστε ταῦτα πρῶτα ζητητέον ὅσα ἐναντία μὴ ἐν γένει, ἐκ τίνος τὰ μεταξὺ αὐτῶν. Ἀνάγκη γὰρ τὰ ἐν ταὐτῷ 10
γένει ἐκ τῶν ἀσυνθέτων τῷ γένει συγκεῖσθαι ἢ ἀσύνθετα εἶναι. Τὰ μὲν οὖν ἐναντία ἀσύνθετα ἐξ ἀλλήλων, ὥστ' ἀρχαί· τὰ δὲ μεταξὺ ἢ πάντα ἢ οὐθέν. Ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων γίγνε-

[n] ἔχει τὰ μεταξύ E. [o] πρότερον E.T. [p] γένους. ἐκ] γένη. εἰ T. [q] τἀναντία E.T. [r] ὥστε—πρότερα om. T. [s] πρότερον E. [t] χρώματος T. [v] δὴ ἔκ τε τοῦ T. [w] ἄρα ante τῶν om. T. [x] δὲ] γρ. καὶ χωρὶς τοῦ δέ συνδέσμου, ἵνα στίζωμεν μέχρι τοῦ διαφοραί margo E. [y] συγκριτικόν καὶ ὥστε T.

ταί τι, ὥστ' ἔσται μεταβολὴ εἰς τοῦτο πρὶν ἢ εἰς αὐτά·
ἑκατέρου γὰρ καὶ ἧττον ἔσται καὶ μᾶλλον. Μεταξὺ ἄρα
11 ἔσται καὶ τοῦτο τῶν ἐναντίων. Καὶ τἆλλα ἄρα πάντα σύν-
θετα [z] τὰ μεταξύ· τὸ γὰρ τοῦ μὲν μᾶλλον τοῦ δ' ἧττον
σύνθετόν [a] πως ἐξ ἐκείνων ὧν λέγεται εἶναι τοῦ μὲν μᾶλλον
τοῦ δ' ἧττον. Ἐπεὶ [b] δ' οὐκ ἔστιν ἕτερα πρότερα ὁμογενῆ
τῶν ἐναντίων, ἅπαντ' ἂν ἐκ τῶν ἐναντίων εἴη τὰ μεταξύ.
12 Ὥστε καὶ τὰ κάτω πάντα, καὶ τἀναντία καὶ τὰ μεταξύ,
ἐκ τῶν πρώτων ἐναντίων ἔσονται. Ὅτι μὲν οὖν τὰ μεταξὺ
ἔν τε ταὐτῷ γένει πάντα καὶ μεταξὺ ἐναντίων καὶ σύγκειται
ἐκ τῶν ἐναντίων [c] ἅπαντα, δῆλον.

8 Τὸ δ' ἕτερον τῷ εἴδει τινός τι ἕτερόν ἐστι, καὶ δεῖ τοῦτο
ἀμφοῖν ὑπάρχειν· οἷον εἰ ζῷον ἕτερον τῷ εἴδει, ἄμφω ζῷα.
Ἀνάγκη [d] ἄρα ἐν γένει τῷ αὐτῷ εἶναι τὰ ἕτερα τῷ εἴδει. Τὸ
γὰρ [e] τοιοῦτον γένος καλῶ, [f] ᾧ ἄμφω ἓν ταὐτὸ λέγεται, μὴ
κατὰ συμβεβηκὸς ἔχον διαφοράν, εἴθ' ὡς ὕλη ὂν [g] εἴτ' ἄλ-
2 λως. Οὐ μόνον γὰρ δεῖ τὸ κοινὸν ὑπάρχειν, οἷον ἄμφω ζῷα,
ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἑκατέρῳ τοῦτο αὐτὸ τὸ ζῷον, οἷον τὸ μὲν
ἵππον τὸ δὲ ἄνθρωπον. [h] Διὰ τοῦτο τὸ κοινὸν ἕτερον ἀλ-
λήλων ἐστὶ τῷ εἴδει. Ἔσται δὴ καθ' [i] αὑτὰ τὸ μὲν [k] τοιονδὶ
ζῷον τὸ δὲ τοιονδί, οἷον τὸ μὲν ἵππος τὸ δ' ἄνθρωπος.
[l] Ἀνάγκη ἄρα τὴν διαφορὰν ταύτην ἑτερότητα τοῦ γένους
3 εἶναι. Λέγω γὰρ γένους διαφορὰν ἑτερότητα ἣ ἕτερον
ποιεῖ τοῦτο αὐτό. Ἐναντίωσις τοίνυν ἔσται αὕτη. Δῆλον
δὲ [m] καὶ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. Πάντα γὰρ διαιρεῖται τοῖς ἀν-
τικειμένοις, καὶ ὅτι τἀναντία ἐν ταὐτῷ γένει, δέδεικται· ἡ γὰρ
ἐναντιότης ἦν διαφορὰ τελεία. [n] Ἡ δὲ διαφορὰ ἡ εἴδει
πᾶσα τινός τι· ὥστε τοῦτο τὸ αὐτό τε καὶ γένος ἐπ' ἀμ-
4 φοῖν. Διὸ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ συστοιχίᾳ πάντα τὰ ἐναντία τῆς
κατηγορίας, ὅσα εἴδει διάφορα καὶ μὴ γένει, ἕτερά τε ἀλλή-

[z] τὰ om. T. [a] πῶς δ' ἐξ T. [b] δ' οὐκ] οὖν οὐκ E. [c] πάντα E.T.
[d] ἄρα] καὶ Ab. [e] τοιοῦτο E. [f] ὃ E.T. [g] εἴτ'] εἴθ' ὡς Ab. [h] διὸ Ab.
[i] αὑτὸ E.T. [k] τοιονδὶ] τοῖον τὸ T. [l] ἀνάγκη—εἶναι om. T. [m] καὶ
om. Ab. [n] γρ. καὶ οὕτως· ἡ δὲ διαφορὰ ἡ τέλειος τινός τι E.

λων μάλιστα· τελεία γὰρ ἡ διαφορά, καὶ ἅμα ἀλλήλοις οὐ γίγνεται. Ἡ ἄρα διαφορὰ ἐναντίωσίς ἐστιν. Τοῦτο [o] ἄρα ἐστὶ τὸ ἑτέροις εἶναι τῷ εἴδει, [p] τὸ ἐν ταὐτῷ γένει ὄντα ἐναντίωσιν ἔχειν ἄτομα ὄντα. [q] Ταὐτὰ δὲ τῷ εἴδει, ὅσα μὴ 5
ἔχει ἐναντίωσιν ἄτομα ὄντα· ἐν γὰρ τῇ διαιρέσει καὶ ἐν τοῖς μεταξὺ γίγνονται ἐναντιώσεις πρὶν εἰς τὰ ἄτομα ἐλθεῖν. Ὥστε φανερὸν ὅτι πρὸς τὸ καλούμενον [r] ὂν γένος οὔτε ταὐ- 6
τὸν οὔτε ἕτερον τῷ εἴδει οὐθέν ἐστι τῶν ὡς γένους εἰδῶν [s] προσηκόντων· ἡ γὰρ ὕλη ἀποφάσει δηλοῦται, τὸ δὲ γένος ὕλη [t] οὗ λέγεται γένος, μὴ ὡς τὸ τῶν Ἡρακλειδῶν, ἀλλ' ὡς [v] τὸ ἐν τῇ φύσει, οὐδὲ πρὸς τὰ μὴ ἐν ταὐτῷ γένει, ἀλλὰ διοίσει τῷ γένει [w] ἐκείνων, εἴδει δὲ [x] τῶν ἐν ταὐτῷ γένει. Ἐναντίωσιν γὰρ ἀνάγκη εἶναι τὴν διαφορὰν οὗ [y] διαφέρει εἴδει· αὕτη δ' ὑπάρχει τοῖς ἐν ταὐτῷ γένει οὖσι μόνοις.

Ἀπορήσειε δ' ἄν [z] τις διὰ τί [a] γυνὴ ἀνδρὸς οὐκ εἴδει δια- 9
φέρει, ἐναντίου τοῦ θήλεος καὶ τοῦ ἄρρενος ὄντος, τῆς δὲ διαφορᾶς ἐναντιώσεως· οὐδὲ ζῷον θῆλυ καὶ ἄρρεν ἕτερον τῷ εἴδει, καίτοι καθ' [b] αὑτὸ τοῦ ζῴου αὕτη ἡ διαφορὰ καὶ οὐχ [c] ὡς λευκότης ἢ μελανία, ἀλλ' ᾗ ζῷον καὶ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν ὑπάρχει. Ἔστι δ' ἡ ἀπορία αὕτη σχεδὸν ἡ αὐτὴ καὶ 2
διὰ τί ἡ μὲν ποιεῖ τῷ εἴδει ἕτερα ἐναντίωσις, ἡ δ' οὔ, οἷον τὸ πεζὸν καὶ τὸ πτερωτόν, λευκότης δὲ καὶ μελανία οὔ. Ἢ ὅτι τὰ μὲν οἰκεῖα πάθη τοῦ γένους, τὰ δ' ἧττον; [d] Καὶ ἐπειδή ἐστι τὸ μὲν λόγος τὸ δ' ὕλη, ὅσαι μὲν ἐν τῷ λόγῳ εἰσὶν ἐναντιότητες εἴδει ποιοῦσι διαφοράν, ὅσαι δ' ἐν τῷ συνειλημμένῳ τῇ ὕλῃ οὐ ποιοῦσιν. Διὸ ἀνθρώπου λευκότης οὐ ποιεῖ οὐδὲ 3
μελανία, οὐδὲ τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου ἐστὶ διαφορὰ κατ' εἶδος πρὸς μέλανα ἄνθρωπον, οὐδ' ἂν ὄνομα ἓν τεθῇ. Ὡς ὕλη γὰρ ὁ ἄνθρωπος, οὐ ποιεῖ δε διαφορὰν ἡ ὕλη· [e] οὐκ ἀνθρώπου γὰρ [f] εἴδη εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι διὰ τοῦτο, καίτοι ἕτεραι αἱ σάρκες

[o] ἄρα] γὰρ E.T. [p] τὸ ἐν] τῷ ἐν T. [q] ταὐτὰ—ὄντα om. T. [r] ὂν om. E. [s] προσηκόντως E. [t] οὗ] ὃ T.A^b. [v] τὸ alterum om. E.T. [w] ἐκεῖνα A^b. [x] τῶν] τὰ T.A^b. [y] διαφέρειν T. [z] τις om. T. [a] ἀνδρὸς γυνὴ A^b. [b] αὐτὰ A^b. [c] ὡς ἡ λευκότης A^b. [d] καὶ] ἢ E, om. T. [e] οὐκ] οὐδὲν A^b. [f] εἴδει T, ὕλη A^b.

καὶ τὰ ὀστᾶ ἐξ ὧν ὅδε καὶ ὅδε· ἀλλὰ τὸ σύνολον ἕτερον μέν,
εἴδει δ' οὐχ ἕτερον, ὅτι ἐν τῷ λόγῳ οὐκ ἔστιν ἐναντίωσις·
4 *τοῦτο δ' ἐστὶ* [g] *τὸ ἔσχατον ἄτομον.* Ὁ *δὲ* Καλλίας *ἐστὶν ὁ*
λόγος μετὰ τῆς ὕλης· καὶ ὁ λευκὸς δὴ ἄνθρωπος ὅτι Καλλίας
λευκός· κατὰ συμβεβηκὸς οὖν ὁ ἄνθρωπος [h] λευκός. [i] Οὐδὲ
χαλκοῦς δὴ κύκλος καὶ ξύλινος, οὐδὲ τρίγωνον χαλκοῦν καὶ
[k] *κύκλος ξύλινος, οὐ διὰ τὴν ὕλην εἴδει διαφέρουσιν, ἀλλ' ὅτι*
5 *ἐν τῷ λόγῳ ἔνεστιν ἐναντίωσις.* Πότερον *δ' ἡ ὕλη* [l] *οὐ ποιεῖ*
ἕτερα τῷ εἴδει, οὖσά [m] *πως* [n] *ἑτέρα, ἢ ἔστιν ὡς ποιεῖ;* Διὰ *τί*
γὰρ [o] *ὁδὶ ὁ ἵππος τουδὶ ἀνθρώπου ἕτερος τῷ εἴδει;* Καίτοι
σὺν τῇ ὕλῃ οἱ λόγοι αὐτῶν. Ἢ *ὅτι ἔνεστιν ἐν τῷ λόγῳ*
ἐναντίωσις; Καὶ *γὰρ τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου καὶ* [p] *μέλανος*
ἵππου. Καὶ *ἔστι γε εἴδει, ἀλλ' οὐχ ᾗ ὁ μὲν λευκὸς ὁ δὲ*
μέλας, ἐπεὶ καὶ εἰ ἄμφω λευκὰ ἦν, ὅμως ἂν ἦν εἴδει ἕτερα.
6 Τὸ *δὲ ἄρρεν καὶ θῆλυ τοῦ ζῴου οἰκεῖα μὲν πάθη, ἀλλ' οὐ*
κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλλ' ἐν τῇ ὕλῃ καὶ τῷ σώματι. Διὸ *τὸ*
αὐτὸ σπέρμα θῆλυ ἢ ἄρρεν γίγνεται παθόν τι πάθος. [q] Τί
μὲν οὖν ἐστὶ τὸ τῷ εἴδει ἕτερον εἶναι, καὶ διὰ τί τὰ μὲν δια-
φέρει εἴδει τὰ δ' οὔ, εἴρηται.

10 Ἐπειδὴ *δὲ τὰ ἐναντία ἕτερα τῷ εἴδει, τὸ* [r] *δὲ φθαρτὸν*
καὶ [s] *τὸ ἄφθαρτον ἐναντία (στέρησις γὰρ ἀδυναμία διω-*
ρισμένη), ἀνάγκη ἕτερον εἶναι τῷ γένει τὸ φθαρτὸν καὶ [t] *τὸ*
ἄφθαρτον. Νῦν *μὲν* [v] *οὖν ἐπ' αὐτῶν εἰρήκαμεν τῶν καθόλου*
ὀνομάτων, [w] *ὥστε δόξειεν ἂν οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι ὁτιοῦν ἄφθαρ-*
τον καὶ φθαρτὸν ἕτερα εἶναι τῷ εἴδει, ὥσπερ οὐδὲ λευκὸν
2 *καὶ μέλαν.* Τὸ *γὰρ αὐτὸ ἐνδέχεται εἶναι καὶ ἅμα, ἐὰν ᾖ*
τῶν καθόλου, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος [x] *εἴη ἂν καὶ λευκὸς καὶ μέ-*
λας, καὶ τῶν καθ' [y] *ἕκαστον· εἴη γὰρ ἂν μὴ ἅμα ὁ αὐτὸς*
λευκὸς καὶ μέλας. [z] Καίτοι *ἐναντίον τὸ λευκὸν τῷ μέλανι.*
3 Ἀλλὰ *τῶν ἐναντίων τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει*

[g] *τὸ* om. E.T. [h] *λευκός* om. A^b. [i] *οὐδ' ὁ χ.* E.T. [k] *ξύλινος κύκλος* T. [l] *οὐ* om. E.T. [m] *πως*] *ἁπλῶς* rc. E. [n] *ἑτέρα* om. T. et pr. E. [o] *ὅδε* A^b. [p] *μέλανος* om. A^b. [q] *τί*] *ὅτι* E. [r] *δὲ* post *τὸ* om. A^b. [s] *τὸ* om. A^b. [t] *τὸ* post *καὶ* om. A^b. [v] *οὖν* om. T. [w] *ὡς δὲ* E.A^b. [x] *ἂν εἴη* T. [y] *ἕκαστα* T. [z] *καίτοι*] *καὶ τὸ* T.

ἐνίοις, οἷον καὶ τὰ νῦν εἰρημένα καὶ ἄλλα πολλά, τὰ δὲ ἀδύ-
νατον, ὧν ἐστὶ καὶ τὸ φθαρτὸν καὶ τὸ ἄφθαρτον· οὐθὲν γάρ
ἐστι φθαρτὸν κατὰ συμβεβηκός· τὸ μὲν γὰρ συμβεβηκὸς
ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ φθαρτὸν τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑπαρ-
χόντων ἐστὶν οἷς ὑπάρχει· ἢ ἔσται ταὐτὸ [a] καὶ ἓν φθαρτὸν
καὶ ἄφθαρτον, εἰ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ φθαρτόν.
Ἢ τὴν οὐσίαν ἄρα ἢ ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀνάγκη ὑπάρχειν τὸ φθαρ- 4
τὸν ἑκάστῳ τῶν φθαρτῶν. [b] Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ
τοῦ ἀφθάρτου· τῶν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντων ἄμφω.
Ἧι ἄρα καὶ καθὸ πρῶτον τὸ μὲν φθαρτὸν τὸ δ' ἄφθαρτον,
ἔχει ἀντίθεσιν, ὥστε ἀνάγκη [c] γένει ἕτερα εἶναι. Φανερὸν 5
τοίνυν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται εἶναι εἴδη τοιαῦτα οἷα λέγουσί τινες·
ἔσται γὰρ [d] καὶ ἄνθρωπος ὁ μὲν φθαρτὸς ὁ δ' ἄφθαρτος.
Καίτοι τῷ εἴδει ταὐτὰ λέγεται εἶναι τὰ εἴδη τοῖς τισὶ καὶ
οὐχ ὁμώνυμα· τὰ δὲ [e] γένει ἕτερα πλεῖον διέστηκεν ἢ τὰ
εἴδει.

Κ.

Ὅτι μὲν ἡ σοφία περὶ ἀρχὰς ἐπιστήμη [f] τίς ἐστι, δῆλον
ἐκ τῶν πρώτων ἐν οἷς διηπόρηται πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων
εἰρημένα περὶ τῶν ἀρχῶν· ἀπορήσειε δ' ἄν τις πότερον μίαν
ὑπολαβεῖν εἶναι δεῖ τὴν σοφίαν ἐπιστήμην ἢ πολλάς. Εἰ
μὲν γὰρ μίαν, μία [g] γ' ἐστὶν ἀεὶ τῶν ἐναντίων· αἱ δ' ἀρχαὶ
οὐκ ἐναντίαι. Εἰ δὲ μὴ μία, ποίας δεῖ θεῖναι ταύτας; Ἔτι 2
τὰς ἀποδεικτικὰς ἀρχὰς θεωρῆσαι μιᾶς ἢ πλειόνων; Εἰ μὲν
γὰρ μιᾶς, τί μᾶλλον ταύτης ἢ ὁποιασοῦν; Εἰ δὲ πλειόνων,
ποίας δεῖ ταύτας [h] θεῖναι; Ἔτι πότερον πασῶν τῶν οὐσιῶν
ἢ οὔ; Εἰ μὲν γὰρ μὴ πασῶν, ποίων χαλεπὸν ἀποδοῦναι· εἰ
δὲ πασῶν μία, ἄδηλον [i] πῶς ἐνδέχεται πλειόνων τὴν αὐτὴν
ἐπιστήμην εἶναι. Ἔτι πότερον περὶ τὰς οὐσίας μόνον ἢ καὶ 3
τὰ συμβεβηκότα [k] ἀπόδειξίς ἐστιν; Εἰ γὰρ περί [l] γε τὰ
συμβεβηκότα ἀπόδειξίς ἐστιν, [m] περὶ τὰς οὐσίας οὐκ ἔστιν.

[a] καὶ om. A^b. [b] ὁ αὐτὸς δὲ A^b. [c] γένη T. [d] καὶ om. E.T.
[e] γένη ἕτερα εἴδη πλεῖον T. [f] τις om. E.T. [g] γ'] δ' E.T. [h] τιθέναι A^b.
[i] πῶς] ἀποδοῦναι πῶς T. [k] ἀπόδειξις ἐστίν add. E. [l] γε om. E.T.
[m] περὶ δὲ τὰς T.

Εἰ δ' ἑτέρα, τίς ἑκατέρα καὶ ποτέρα σοφία; Ἡ μὲν γὰρ
ἀποδεικτικὴ σοφία [n] ἡ περὶ τὰ συμβεβηκότα, ἡ δὲ περὶ τὰ
4 πρῶτα [o] ἡ τῶν οὐσιῶν. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τὰς ἐν τοῖς φυσικοῖς
εἰρημένας αἰτίας τὴν [p] ζητουμένην ἐπιστήμην θετέον. Οὔτε
γὰρ περὶ τὸ [q] οὗ ἕνεκεν· τοιοῦτον γὰρ τἀγαθόν, τοῦτο δ' ἐν
τοῖς [r] πρακτοῖς ὑπάρχει καὶ τοῖς οὖσιν ἐν κινήσει· καὶ τοῦτο
πρῶτον κινεῖ (τοιοῦτον γὰρ τὸ τέλος), τὸ δὲ πρῶτον κινῆσαν
5 οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀκινήτοις. Ὅλως δ' ἀπορίαν ἔχει πότερόν
ποτε περὶ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας ἐστὶν ἡ ζητουμένη νῦν ἐπι-
στήμη ἢ οὔ, περὶ δέ τινας ἑτέρας. Εἰ γὰρ περὶ ἄλλας, ἢ
περὶ τὰ εἴδη εἴη ἂν ἢ περὶ τὰ μαθηματικά. Τὰ μὲν οὖν εἴδη
[s] ὅτι οὐκ ἔστι, δῆλον. [s] Ὅμως δ' ἀπορίαν ἔχει, κἂν εἶναί τις
αὐτὰ θῇ, διὰ τί ποτ' οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν, οὕτως
6 ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὧν ἔστιν εἴδη. Λέγω δ' ὅτι τὰ μα-
θηματικὰ μὲν μεταξύ [t] τε τῶν εἰδῶν τιθέασι καὶ τῶν αἰσθη-
τῶν οἷον [v] τρίτα τινὰ παρὰ τὰ εἴδη τε καὶ τὰ δεῦρο· τρίτος
δ' ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν οὐδ' ἵππος παρ' αὐτόν τε καὶ τοὺς καθ'
[w] ἕκαστον. Εἰ δ' αὖ μή ἐστιν ὡς λέγουσι, περὶ ποῖα θετέον
πραγματεύεσθαι τὸν μαθηματικόν; Οὐ γὰρ δὴ περὶ τὰ
δεῦρο· τούτων γὰρ οὐθέν ἐστιν οἷον [x] αἱ μαθηματικαὶ ζη-
7 τοῦσι τῶν ἐπιστημῶν. Οὐδὲ μὴν περὶ τὰ μαθηματικὰ ἡ
ζητουμένη νῦν ἐστὶν ἐπιστήμη· χωριστὸν γὰρ αὐτῶν οὐθέν.
Ἀλλ' οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν· φθαρταὶ γάρ. Ὅλως δ'
ἀπορήσειέ [y] τις ἂν ποίας ἐστὶν ἐπιστήμης τὸ διαπορῆσαι
8 περὶ τῆς τῶν μαθηματικῶν ὕλης. Οὔτε γὰρ τῆς φυσικῆς,
διὰ τὸ περὶ τὰ [z] ἔχοντα ἐν [a] αὐτοῖς ἀρχὴν κινήσεως καὶ στά-
σεως τὴν τοῦ φυσικοῦ πᾶσαν εἶναι πραγματείαν, οὐδὲ μὴν
τῆς σκοπούσης [b] περὶ ἀποδείξεώς τε καὶ ἐπιστήμης· περὶ
γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ γένος τὴν ζήτησιν ποιεῖται. Λείπεται
τοίνυν τὴν προκειμένην φιλοσοφίαν περὶ [c] αὐτῶν τὴν σκέψιν

[n] ἡ ante περὶ om. A^b. [o] ἡ τῶν] ἢ τῶν T. [p] ἐπιζητουμένην E.T.A^b. [q] οὗ ἕνεκεν] ἕνεκεν τινὸς A^b.F^b. [r] πρακτικοῖς A^b. [s] διότι et ὅλως A^b. [t] τε om. E.T. [v] τρίτα] τρόπον T. [w] ἕκαστα E.T. [x] ζητοῦσιν αἱ μαθηματικαὶ A^b. [y] ἄν τις F^b. om. ἂν T. et pr. E. [z] ἔχοντα] ἔσχατα T. [a] ἑαυτοῖς A^b. [b] περὶ ante ἀποδ. om. T. [c] αὐτῆς T.

ποιεῖσθαι. Διαπορήσειε δ' ἄν τις εἰ δεῖ θεῖναι τὴν ζητου- 9
μένην ἐπιστήμην περὶ τὰς ἀρχὰς τὰ καλούμενα ὑπό τινων
στοιχεῖα· ταῦτα δὲ πάντες ἐνυπάρχοντα τοῖς συνθέτοις τι-
θέασιν. Μᾶλλον δ' ἂν δόξειε τῶν καθόλου δεῖν εἶναι τὴν
ζητουμένην ἐπιστήμην· πᾶς γὰρ λόγος καὶ πᾶσα ἐπιστήμη
τῶν καθόλου καὶ οὐ τῶν ἐσχάτων, ὥστ' εἴη ἂν οὕτω τῶν
πρώτων γενῶν. Ταῦτα δὲ [d] γίγνοιτ' ἂν τό τε ὂν καὶ τὸ ἕν· 10
ταῦτα γὰρ μάλιστ' ἂν ὑποληφθείη περιέχειν τὰ ὄντα πάντα
καὶ μάλιστα ἀρχαῖς ἐοικέναι διὰ τὸ εἶναι πρῶτα τῇ φύσει·
φθαρέντων γὰρ αὐτῶν συναναιρεῖται [e] καὶ τὰ λοιπά· [f] πάντα
γὰρ ὂν καὶ ἕν. Ἠι δὲ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἀνάγκη μετέ- 11
χειν εἰ θήσει τις αὐτὰ γένη, διαφορὰ δ' οὐδεμία τοῦ γένους
μετέχει, ταύτῃ δ' οὐκ ἂν δόξειε δεῖν αὐτὰ τιθέναι γένη οὐδ'
ἀρχάς. Ἔτι δ' εἰ μᾶλλον ἀρχὴ τὸ ἁπλούστερον τοῦ ἧττον 12
τοιούτου, τὰ δ' ἔσχατα τῶν ἐκ τοῦ γένους ἁπλούστερα τῶν
γενῶν (ἄτομα γάρ), τὰ [g] γένη δ' εἰς [h] εἴδη πλείω καὶ διαφέ-
ροντα διαιρεῖται, μᾶλλον ἂν ἀρχὴ δόξειεν εἶναι τὰ εἴδη τῶν
γενῶν. Ἠι δὲ [i] συναναιρεῖται τοῖς γένεσι τὰ εἴδη, τὰ γένη 13
ταῖς ἀρχαῖς ἔοικε μᾶλλον· ἀρχὴ γὰρ τὸ συναναιροῦν. Τὰ
μὲν οὖν τὴν ἀπορίαν ἔχοντα ταῦτα καὶ τοιαῦτ' ἐστὶν [k] ἕτερα.

Ἔτι πότερον δεῖ τιθέναι τι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα ἢ οὔ, 2
ἀλλὰ τούτων ἡ ζητουμένη [l] ἐπιστήμη. Ἀλλὰ ταῦτα ἄπειρα.
Τά γε μὴν παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα γένη ἢ εἴδη ἐστίν· ἀλλ'
οὐδετέρου τούτων ἡ ζητουμένη [m] νῦν ἐπιστήμη. [n] Διότι γὰρ
ἀδύνατον τοῦτ', εἴρηται. Καὶ γὰρ ὅλως ἀπορίαν ἔχει πό- 2
τερον δεῖ τινὰ ὑπολαβεῖν οὐσίαν εἶναι χωριστὴν παρὰ τὰς
αἰσθητὰς οὐσίας καὶ τὰς δεῦρο, ἢ οὔ, ἀλλὰ ταῦτ' εἶναι τὰ
ὄντα καὶ περὶ ταῦτα τὴν σοφίαν ὑπάρχειν. Ζητεῖν μὲν γὰρ
ἐοίκαμεν ἄλλην τινά, καὶ τὸ προκείμενον τοῦτ' ἐστὶν ἡμῖν,
λέγω δὲ τὸ [o] ἰδεῖν εἴ τι χωριστὸν καθ' αὑτὸ καὶ μηδενὶ τῶν
αἰσθητῶν ὑπάρχον. Ἔτι δ' εἰ [p] παρὰ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας 3

[d] γίγνοιντ' E. [e] καὶ om. T. [f] πᾶν Ab. [g] γένει T. [h] εἴδη om. T.
[i] συναιρεῖται Ab. [k] ἕτερα om. Fb. [l] ἐπιστήμη om. T. [m] νῦν om. T.
[n] διὸ E.T. [o] δεῖν Ab. [p] περὶ T.

[q] ἔστι τις ἑτέρα οὐσία, παρὰ ποίας τῶν αἰσθητῶν δεῖ τιθέναι
ταύτην εἶναι; Τί γὰρ μᾶλλον παρὰ τοὺς ἀνθρώπους ἢ τοὺς
ἵππους ἢ τῶν ἄλλων ζῴων θήσει τις αὐτὴν ἢ καὶ τῶν ἀψύ-
χων ὅλως; Τό γε μὴν [r] ἴσας ταῖς αἰσθηταῖς καὶ φθαρταῖς
οὐσίαις ἀϊδίους ἑτέρας κατασκευάζειν ἐκτὸς τῶν εὐλόγων δό-
4 ξειεν ἂν πίπτειν. Εἰ δὲ μὴ χωριστὴ τῶν σωμάτων ἡ ζητου-
μένη νῦν [s] ἐστὶν ἀρχή, τίνα ἄν [t] τις ἄλλην [v] μᾶλλον θείη τῆς
ὕλης; Αὕτη γε μὴν ἐνεργείᾳ μὲν οὐκ ἔστι, δυνάμει δ' ἔστιν.
Μᾶλλόν τ' ἂν ἀρχὴ κυριωτέρα ταύτης δόξειεν εἶναι τὸ εἶδος
καὶ ἡ μορφή· τοῦτο δὲ φθαρτόν, ὥσθ' ὅλως οὐκ ἔστιν ἀΐδιος
5 οὐσία χωριστὴ καὶ καθ' αὑτήν. Ἀλλ' ἄτοπον· ἔοικε γὰρ καὶ
ζητεῖται σχεδὸν ὑπὸ τῶν χαριεστάτων ὡς οὖσά τις ἀρχὴ καὶ
οὐσία τοιαύτη· πῶς γὰρ ἔσται τάξις μή τινος ὄντος ἀϊδίου
6 καὶ χωριστοῦ καὶ μένοντος; Ἔτι δ' εἴπερ ἔστι τις οὐσία
καὶ ἀρχὴ τοιαύτη τὴν φύσιν οἵαν νῦν ζητοῦμεν, καὶ αὕτη
[w] μία πάντων καὶ [x] ἡ αὐτὴ τῶν ἀϊδίων τε καὶ φθαρτῶν, ἀπο-
ρίαν ἔχει διὰ τί ποτε τῆς αὐτῆς ἀρχῆς οὔσης τὰ μέν ἐστιν
ἀΐδια τῶν ὑπὸ τὴν ἀρχήν, τὰ δ' [y] οὐκ ἀΐδια· τοῦτο γὰρ ἄτο-
7 πον. Εἰ δ' ἄλλη μέν ἐστιν ἀρχὴ τῶν φθαρτῶν ἄλλη δὲ τῶν
ἀϊδίων, εἰ μὲν ἀΐδιος καὶ ἡ τῶν φθαρτῶν, ὁμοίως ἀπορήσομεν·
διὰ τί γὰρ οὐκ [z] ἀϊδίου τῆς ἀρχῆς οὔσης καὶ τὰ ὑπὸ τὴν [a] ἀρ-
χὴν ἀΐδια; Φθαρτῆς δ' οὔσης ἄλλη τις ἀρχὴ γίγνεται ταύ-
8 της κἀκείνης ἑτέρα, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον πρόεισιν. Εἰ δ'
[b] αὖ τις τὰς δοκούσας μάλιστ' ἀρχὰς ἀκινήτους εἶναι, τό τε
ὂν καὶ τὸ ἓν θήσει, πρῶτον μὲν εἰ μὴ τόδε τι καὶ οὐσίαν ἑκά-
τερον αὐτῶν σημαίνει, πῶς ἔσονται χωρισταὶ καὶ καθ' αὑτάς;
Τοιαύτας δὲ ζητοῦμεν τὰς ἀϊδίους [c] τε καὶ πρώτας ἀρχάς.
9 Εἴ γε μὴν [d] τόδε τι καὶ οὐσίαν ἑκάτερον αὐτῶν δηλοῖ, πάντ'
[e] ἐστὶν οὐσίαι τὰ ὄντα· [f] κατὰ πάντων γὰρ τὸ ὂν κατηγο-
ρεῖται, κατ' ἐνίων δὲ [g] καὶ τὸ ἕν. Οὐσίαν δ' εἶναι πάντα τὰ

[q] ἔστι om. F^b. [r] ἴσα T. [s] ἐστὶν om. A^b. [t] ἄλλην τις A^b. [v] θείη μᾶλλον E.T. [w] μία, μία πάντων T. [x] ἡ αὐτὴ] αὕτη A^b. [y] οὐκ ἀΐδια] οὔ. καὶ A^b. [z] ἀΐδια A^b. [a] ἀρχὴν οὐκ ἀΐδια E, ἀΐδιον A^b. [b] αὖ] ἂν T. [c] τε om. A^b. [d] οὐσίαν καὶ τόδε τι A^b. [e] εἰσὶν A^b. [f] κατὰ] καὶ T. [g] καὶ add. E.

ὄντα ψεῦδος. Ἔτι δὲ τοῖς τὴν πρώτην ἀρχὴν τὸ ἓν λέγουσι 10 καὶ τοῦτ᾽ οὐσίαν, ἐκ δὲ τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς ὕλης τὸν ἀριθμὸν γεννῶσι πρῶτον, καὶ τοῦτον οὐσίαν φάσκουσιν εἶναι, πῶς ἐνδέχεται τὸ λεγόμενον ἀληθὲς εἶναι; Τὴν γὰρ δυάδα καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον [h] ἀριθμῶν τῶν συνθέτων πῶς ἓν δεῖ νοῆσαι; Περὶ τούτου γὰρ οὔτε λέγουσιν οὐθὲν οὔτε ῥᾴδιον εἰπεῖν. Εἴ γε μὴν γραμμὰς ἢ τὰ τούτων ἐχόμενα (λέγω δ᾽ ἐπιφα- 11 νείας τὰς πρώτας) θήσει [i] τις ἀρχάς, ταῦτα [k] δ᾽ οὐκ εἰσὶν οὐσίαι χωρισταί, τομαὶ δὲ καὶ διαιρέσεις αἱ [l] μὲν ἐπιφανειῶν αἱ δὲ σωμάτων, αἱ δὲ στιγμαὶ γραμμῶν, ἔτι δὲ [m] πέρατα τῶν αὐτῶν τούτων· [n] πάντα δὲ ταῦτα ἐν ἄλλοις ὑπάρχει καὶ χωριστὸν [o] οὐθέν ἐστιν. Ἔτι πῶς οὐσίαν ὑπολαβεῖν εἶναι 12 δεῖ τοῦ ἑνὸς [p] καὶ στιγμῆς; Οὐσίας μὲν γὰρ [q] πάσης γένεσίς ἐστι, στιγμῆς δ᾽ οὐκ ἔστιν· διαίρεσις γὰρ ἡ στιγμή. Παρέχει δ᾽ ἀπορίαν καὶ τὸ πᾶσαν μὲν ἐπιστήμην εἶναι τῶν καθόλου καὶ τοῦ [r] τοιουδί, τὴν [s] δ᾽ οὐσίαν μὴ τῶν καθόλου εἶναι, μᾶλλον δὲ τόδε τι καὶ χωριστόν, ὥστ᾽ εἰ περὶ τὰς ἀρχάς ἐστιν ἐπιστήμη, πῶς δεῖ τὴν ἀρχὴν ὑπολαβεῖν οὐσίαν εἶναι; Ἔτι πότερον ἔστι τι παρὰ τὸ σύνολον ἢ οὔ; Λέγω 13 δὲ τὴν ὕλην καὶ τὸ μετὰ ταύτης. Εἰ μὲν γὰρ μή, τά [t] γ᾽ ἐν ὕλῃ φθαρτὰ πάντα. Εἰ δ᾽ ἔστι τι, τὸ εἶδος ἂν εἴη καὶ ἡ μορφή. Τοῦτ᾽ οὖν ἐπὶ τίνων ἐστὶ καὶ ἐπὶ τίνων οὔ, χαλεπὸν ἀφορίσαι· ἐπ᾽ ἐνίων γὰρ δῆλον [v] οὐκ ὂν χωριστὸν τὸ εἶδος, οἷον οἰκίας. Ἔτι πότερον αἱ ἀρχαὶ εἴδει ἢ ἀριθμῷ αἱ αὐταί; Εἰ [w] γὰρ ἀριθμῷ, [x] πάντ᾽ ἔσται [y] ταὐτά.

Ἐπεὶ δ᾽ ἐστὶν ἡ τοῦ φιλοσόφου ἐπιστήμη τοῦ ὄντος ᾗ ὂν 3 καθόλου καὶ οὐ κατὰ μέρος, τὸ δ᾽ ὂν πολλαχῶς καὶ οὐ καθ᾽ ἕνα λέγεται τρόπον· εἰ μὲν οὖν ὁμωνύμως κατὰ δὲ κοινὸν μηθέν, οὐκ ἔστιν ὑπὸ μίαν ἐπιστήμην (οὐ [z] γὰρ ἓν γένος τῶν

[h] ἀριθμὸν Ab. [i] τις] τὰς T. [k] δ᾽] γὰρ Ab. [l] μὲν γὰρ ἐπιφανειῶν Ab. [m] πέρατα om. T. [n] ἅπαντα Ab. [o] οὐθέν ἐστιν om. T. [p] καὶ τῆς στιγμῆς T. [q] πάσης om. T. [r] τοιοῦδε T. [s] δ᾽ om. Ab. [t] γ᾽ ἐν] γένη T. [v] οὐκ ἂν χωριστὸν T, κἂν χωριστὸν Ab. [w] γὰρ ἀριθμῷ] γὰρ ἀριθμῷ ἓν Ab. [x] πάντες εἰσὶ T. [y] ταῦτα T. Ab, τοιαῦτα E. [z] γὰρ ἂν ἓν Ab.

τοιούτων), εἰ δὲ κατά τι κοινόν, εἴη ἂν ὑπὸ μίαν ἐπιστήμην.
2 Ἔοικε [a] δὴ τὸν εἰρημένον λέγεσθαι τρόπον καθάπερ τό [b] τε
ἰατρικὸν [c] καὶ ὑγιεινόν· καὶ γὰρ τούτων ἑκάτερον πολλαχῶς
[d] λέγομεν. Λέγεται [e] δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἕκαστον τῷ τὸ
μὲν πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἀνάγεσθαί πως, τὸ δὲ πρὸς
ὑγίειαν, τὸ δ' ἄλλως, πρὸς ταὐτὸ δ' ἕκαστον. Ἰατρικὸς [f] γὰρ
λόγος καὶ [g] μαχαίριον λέγεται τῷ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς
3 ἐπιστήμης εἶναι, τὸ δὲ ταύτῃ χρήσιμον. Ὁμοίως δὲ καὶ
ὑγιεινόν· τὸ μὲν γὰρ [h] ὅτι σημαντικὸν ὑγιείας, τὸ δ' ὅτι
ποιητικόν. Ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Τὸν
αὐτὸν [i] δὴ τρόπον καὶ τὸ ὂν ἅπαν λέγεται· [k] τῷ γὰρ τοῦ
ὄντος ᾗ ὂν πάθος ἢ ἕξις ἢ διάθεσις ἢ κίνησις [l] ἢ τῶν ἄλλων
4 τι τῶν τοιούτων [m] εἶναι λέγεται ἕκαστον αὐτῶν ὄν. Ἐπεὶ
δὲ παντὸς τοῦ ὄντος πρὸς ἕν τι καὶ [n] κοινὸν ἡ ἀναγωγὴ γί-
γνεται, καὶ τῶν ἐναντιώσεων ἑκάστη πρὸς τὰς πρώτας δια-
φορὰς [o] καὶ ἐναντιώσεις [p] ἀναχθήσεται τοῦ ὄντος, εἴτε πλῆθος
καὶ ἓν εἴθ' ὁμοιότης καὶ ἀνομοιότης αἱ πρῶται τοῦ ὄντος εἰσὶ
διαφοραί, εἴτ' ἄλλαι τινές· ἔστωσαν γὰρ αὗται τεθεωρημέναι.
5 Διαφέρει δ' οὐθὲν τὴν τοῦ ὄντος ἀναγωγὴν πρὸς τὸ ὂν ἢ
πρὸς τὸ ἓν γίγνεσθαι. Καὶ γὰρ εἰ μὴ ταὐτὸν ἄλλο δ' ἐστίν,
6 ἀντιστρέφει γε· τό τε γὰρ ἓν καὶ ὄν πως, τό τε ὂν ἕν. Ἐπεὶ
δ' ἐστὶ τὰ ἐναντία πάντα τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ἐπιστήμης θεω-
ρῆσαι, λέγεται [q] δ' ἕκαστον αὐτῶν κατὰ στέρησιν (καίτοι γ'
ἔνια ἀπορήσειέ τις ἂν πῶς λέγεται κατὰ στέρησιν, ὧν ἔστιν
ἀνὰ μέσον τι, καθάπερ ἀδίκου καὶ δικαίου), περὶ πάντα [r] δὴ
τὰ τοιαῦτα τὴν στέρησιν δεῖ τιθέναι, μὴ τοῦ ὅλου λόγου,
τοῦ τελευταίου δὲ εἴδους· οἷον εἰ ἔστιν [s] ὁ δίκαιος [t] καθ' ἕξιν
τινὰ πειθαρχικὸς τοῖς νόμοις, οὐ πάντως ὁ ἄδικος ἔσται [v] τοῦ
ὅλου στερούμενος λόγου, περὶ δὲ [w] τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις

[a] δὲ T. [b] τε om. A^b^. [c] καὶ τὸ ὑγιεινόν A^b^. [d] λεγόμενον T.A^b^. [e] δὲ τῶν τρόπων E.T. [f] γὰρ] δὲ T. [g] μαχαιριος T. [h] ὅτι post γὰρ om. T. [i] δὲ T. [k] τὸ γὰρ τοῦ T, τοῦ γὰρ A^b^. [l] ἢ τῶν] καὶ τῶν A^b^. [m] λέγεται εἶναι A^b^. [n] κοινὴ ἀναγωγή A^b^.F^b^. [o] καὶ τὰς ἐναντιώσεις E.T. [p] ἀναχθήσονται T. [q] δ'] γὰρ F^b^. [r] δεῖ T. [s] ὁ δίκαιος ὁ καθ' F^b^. [t] καθ' ἕξιν] μέθεξιν A^b^. [v] τοῦ] ὁ τοῦ E.T. [w] τοῦ T.

[x]ἐκλείπων πῇ, καὶ [y]ταύτῃ ἡ στέρησις ὑπάρξει αὐτῷ. Τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Καθάπερ δ' ὁ μαθη- 7
ματικὸς περὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως τὴν [z]θεωρίαν ποιεῖται (περι-
ελὼν γὰρ πάντα τὰ αἰσθητὰ θεωρεῖ, οἷον βάρος καὶ κουφό-
τητα καὶ σκληρότητα καὶ τοὐναντίον, ἔτι δὲ [a]καὶ θερμότητα
καὶ ψυχρότητα καὶ τὰς ἄλλας [b]τὰς αἰσθητὰς ἐναντιώσεις,
μόνον δὲ καταλείπει τὸ ποσὸν καὶ συνεχές, τῶν μὲν ἐφ' ἓν
τῶν δ' ἐπὶ δύο τῶν δ' ἐπὶ τρία, καὶ τὰ πάθη [c]τὰ τούτων ᾗ
ποσά ἐστι καὶ συνεχῆ, καὶ οὐ καθ' ἕτερόν τι θεωρεῖ, καὶ τῶν
μὲν τὰς πρὸς ἄλληλα θέσεις σκοπεῖ καὶ [d]τὰ ταύταις ὑπάρ-
χοντα, τῶν δὲ τὰς συμμετρίας καὶ ἀσυμμετρίας, τῶν δὲ τοὺς
λόγους, ἀλλ' [e]ὅμως μίαν πάντων καὶ τὴν αὐτὴν τίθεμεν ἐπι-
στήμην τὴν γεωμετρικήν), τὸν αὐτὸν [f]δὴ τρόπον ἔχει καὶ
περὶ τὸ ὄν. Τὰ γὰρ τούτῳ συμβεβηκότα καθ' ὅσον ἐστὶν 8
ὄν, καὶ τὰς ἐναντιώσεις αὐτοῦ ᾗ ὄν, οὐκ ἄλλης ἐπιστήμης ἢ
φιλοσοφίας θεωρῆσαι. Τῇ φυσικῇ μὲν γὰρ οὐχ ᾗ ὄντα,
μᾶλλον δ' ᾗ κινήσεως [g]μετέχει, τὴν θεωρίαν τις [h]ἀπονείμειεν
ἄν. Ἥ γε μὴν διαλεκτικὴ καὶ [i]ἡ σοφιστικὴ τῶν συμβεβη-
κότων μέν εἰσι τοῖς οὖσιν, οὐχ ᾗ δ' ὄντα, οὐδὲ περὶ τὸ ὂν
[k]αὐτὸ καθ' ὅσον [l]ὄν ἐστιν. Ὥστε λείπεται τὸν φιλοσόφον, 9
καθ' ὅσον [m]ὄντ' ἐστίν, εἶναι περὶ τὰ λεχθέντα θεωρητικόν.
Ἐπεὶ δὲ τό τε ὂν ἅπαν καθ' ἕν τι καὶ κοινὸν λέγεται πολ-
λαχῶς λεγόμενον, καὶ τἀναντία τὸν αὐτὸν τρόπον (εἰς τὰς
πρώτας γὰρ ἐναντιώσεις καὶ διαφορὰς τοῦ ὄντος ἀνάγεται),
τὰ δὲ τοιαῦτα δυνατὸν ὑπὸ μίαν ἐπιστήμην εἶναι, διαλύοιτ'
ἂν ἡ κατ' ἀρχὰς ἀπορία λεχθεῖσα, λέγω δ' ἐν ᾗ [n]διηπορεῖτο
πῶς ἔσται πολλῶν καὶ διαφόρων ὄντων τῷ γένει μία τις
ἐπιστήμη. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ μαθηματικὸς χρῆται τοῖς κοινοῖς 4
[o]ἰδίως, καὶ τὰς τούτων ἀρχὰς ἂν εἴη θεωρῆσαι τῆς πρώτης

[x] ἐκλεῖπον T. [y] ταύτῃ στέρησις αὐτῷ ὑπάρξει Ab. [z] ἀπορίαν T.
[a] καὶ post δὲ om. E.T. [b] τὰς post ἄλλας add. E. [c] τὰ post πάθη om. T. [d] τὰ om. T. [e] ὅλως Ab. [f] δὴ add. Ab. [g] ἔχει Ab.
[h] ἀπονέμειεν Ab. [i] ἡ om. E.T. [k] αὐτῷ T. [l] ὄν] γρ. ὄντως E.
[m] ὄντ'] οὗτός T.Ab. [n] διηπόρητο T. [o] ἰδίοις Fb.

2 φιλοσοφίας. [p] Ὅτι γὰρ ἀπὸ τῶν ἴσων [q] ἴσων ἀφαιρεθέντων ἴσα τὰ λειπόμενα, κοινὸν μέν ἐστιν ἐπὶ πάντων τῶν ποσῶν, ἡ μαθηματικὴ δ' ἀπολαβοῦσα περί τι μέρος τῆς οἰκείας ὕλης ποιεῖται τὴν θεωρίαν, οἷον περὶ γραμμὰς ἢ γωνίας ἢ ἀριθμοὺς ἢ τῶν λοιπῶν τι ποσῶν, οὐχ ᾗ δ' ὄντα ἀλλ' ᾗ συνεχὲς αὐτῶν ἕκαστον ἐφ' ἓν ἢ δύο ἢ τρία· ἡ δὲ φιλοσοφία περὶ τῶν ἐν μέρει μέν, [r] ᾗ τούτων [s] ἑκάστῳ τί συμβέβηκεν, οὐ σκοπεῖ, περὶ τὸ ὂν δ' ᾗ ὂν τῶν τοιούτων ἕκαστον θεωρεῖ.
3 Τὸν αὐτὸν δ' ἔχει τρόπον καὶ περὶ τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην τῇ μαθηματικῇ· τὰ συμβεβηκότα γὰρ ἡ φυσικὴ καὶ τὰς ἀρχὰς θεωρεῖ τὰς τῶν ὄντων ᾗ κινούμενα καὶ οὐχ ᾗ ὄντα. Τὴν δὲ πρώτην εἰρήκαμεν ἐπιστήμην τούτων εἶναι καθ' ὅσον ὄντα [t] τὰ ὑποκείμενά ἐστιν, ἀλλ' οὐχ [v] ᾗ [w] ἕτερόν τι. Διὸ καὶ ταύτην καὶ τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην μέρη τῆς σοφίας εἶναι θετέον.

5 Ἔστι δέ τις ἐν τοῖς οὖσιν ἀρχὴ περὶ ἣν [x] οὐκ ἔστι διεψεῦσθαι, τοὐναντίον δ' ἀναγκαῖον ἀεὶ ποιεῖν, λέγω δὲ ἀληθεύειν, οἷον ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ τἆλλα τὰ τοῦτον αὑτοῖς ἀντικείμενα [y] τὸν τρόπον. Καὶ περὶ τῶν τοιούτων ἁπλῶς μὲν οὐκ
2 ἔστιν ἀπόδειξις, πρὸς τόνδε δ' ἔστιν. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐκ πιστοτέρας ἀρχῆς αὐτοῦ τούτου ποιήσασθαι [z] τὸν συλλογι-
3 σμόν, δεῖ δέ [a] γ', εἴπερ ἔσται τὸ ἁπλῶς ἀποδεδεῖχθαι. Πρὸς δὲ τὸν [b] λέγοντα τὰς ἀντικειμένας φάσεις τῷ δεικνύντι διότι [c] ψεῦδος, ληπτέον τι τοιοῦτον [d] ὃ ταὐτὸ μὲν ἔσται τῷ μὴ ἐνδέχεσθαι ταὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, μὴ [e] δόξει δ' εἶναι ταὐτόν· οὕτω γὰρ [f] μόνως ἂν ἀποδειχθείη πρὸς τὸν φάσκοντα ἐνδέχεσθαι τὰς ἀντικειμένας
4 φάσεις ἀληθεύεσθαι κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Τοὺς [g] δὴ μέλλοντας

[p] ὅτι] εἰ T. [q] alterum ἴσων add. E. [r] ᾗ] ἡ A[b]. [s] ἑκάστων A[b]. [t] τὰ om. A[b]. [v] ᾗ om. E.T. [w] ἕτερ' ἄττα γρ. E. [x] οὐκ ἔσται A[b]. [y] τὸν om. T. [z] τὸν om. A[b].F[b]. [a] γ' om. T. [b] λόγον T. [c] ψεύδεται F[b]. [d] ὁ ταὐτῷ T. [e] δόξῃ A[b], δόξειε rc. E. [f] μόνος A[b]. [g] δὲ T.

ἀλλήλοις λόγου κοινωνήσειν δεῖ τι συνιέναι αὐτῶν· μὴ γιγνο-
μένου γὰρ τούτου πῶς [h] ἔσται κοινωνία τούτοις πρὸς ἀλλή-
λους λόγου; Δεῖ τοίνυν τῶν ὀνομάτων ἕκαστον εἶναι γνώ-
ριμον καὶ δηλοῦν τι, καὶ μὴ πολλά, μόνον δ' ἕν· ἂν δὲ [i] πλείω
σημαίνῃ, φανερὸν ποιεῖν ἐφ' ὃ φέρει τοὔνομα τούτων. Ὁ 5
[k] δὴ λέγων εἶναι τοῦτο καὶ μὴ εἶναι, τοῦτο [l] ὅ φησιν οὔ φη-
σιν, ὥσθ' ὃ σημαίνει τοὔνομα τοῦτ' οὔ φησι σημαίνειν· τοῦτο
δ' ἀδύνατον. Ὥστ' εἴπερ σημαίνει τι τὸ εἶναι τόδε, τὴν ἀν-
τίφασιν [m] ἀδύνατον ἀληθεύειν [n] κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Ἔτι δ' εἰ 6
τι σημαίνει τοὔνομα καὶ τοῦτ' ἀληθεύεται, [o] δεῖ τοῦτ' ἐξ
ἀνάγκης εἶναι· τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης ὂν οὐκ ἐνδέχεταί [p] ποτε μὴ
εἶναι· τὰς ἀντικειμένας ἄρα οὐκ ἐνδέχεται [q] φάσεις ἀληθεύειν
κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Ἔτι δ' εἰ μηθὲν μᾶλλον ἡ φάσις ἢ [r] ἡ
ἀπόφασις ἀληθεύεται, ὁ λέγων ἄνθρωπον ἢ οὐκ ἄνθρωπον
[s] οὐθὲν μᾶλλον ἀληθεύσει. Δόξειε δὲ κἂν οὐχ ἵππον εἶναι 7
φάσκων τὸν ἄνθρωπον ἢ μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον ἀληθεύειν [t] ἢ
οὐκ ἄνθρωπον, ὥστε καὶ ἵππον φάσκων εἶναι τὸν αὐτὸν ἀλη-
θεύσει· τὰς γὰρ ἀντικειμένας ὁμοίως ἦν ἀληθεύειν. Συμβαίνει
τοίνυν τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον εἶναι καὶ ἵππον ἢ τῶν ἄλλων τι
ζῴων. Ἀπόδειξις μὲν οὖν οὐδεμία τούτων ἐστὶν ἁπλῶς, πρὸς 8
μέντοι τὸν ταῦτα τιθέμενον ἀπόδειξις. Ταχέως δ' ἄν τις
καὶ αὐτὸν τὸν Ἡράκλειτον τοῦτον [v] ἐρωτήσας τὸν τρόπον
ἠνάγκασεν ὁμολογεῖν μηδέποτε τὰς ἀντικειμένας φάσεις δυ-
νατὸν εἶναι κατὰ τῶν αὐτῶν ἀληθεύεσθαι· νῦν δ' οὐ [w] συνεὶς
[x] ἑαυτοῦ τί ποτε λέγει, ταύτην ἔλαβε τὴν δόξαν. Ὅλως δ' 9
εἰ τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ ἐστὶν ἀληθές, οὐδ' ἂν αὐτὸ τοῦτο
[y] εἴη ἀληθές, λέγω δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι τὸ αὐτὸ καθ' ἕνα καὶ τὸν
αὐτὸν χρόνον εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι. Καθάπερ γὰρ καὶ διῃ- 10
ρημένων αὐτῶν οὐθὲν μᾶλλον ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις

[h] ἔστι E.A^b. [i] πλείονα E.T. [k] δεῖ F^b. [l] ὅ] ὃ ὅλως εἶναι E, om. T. [m] ἀληθεύειν ἀδύνατον E.T. [n] κατὰ τοῦ αὐτοῦ om. E.T. [o] δεῖ καὶ τοῦτ' E.T. [p] τότε E.T. [q] φάσεις καὶ ἀποφάσεις ἀληθεύειν E.T. [r] ἡ post ἢ om. T. [s] οὐθὲν] οὐδὲ T. [t] ἢ om. E. [v] ἐρωτῶν A^b. [w] συνιεὶς T.A^b. et γρ. E. [x] ἑαυτὸν T, αὐτοῦ A^b. [y] ἀληθὲς εἴη E.T.

ἀληθεύεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ [z] τοῦ συναμφοτέρου καὶ
τοῦ συμπεπλεγμένου καθάπερ [a] μιᾶς τινὸς καταφάσεως οὔσης
οὐθὲν μᾶλλον ἡ ἀπόφασις ἢ τὸ ὅλον ὡς ἐν καταφάσει τιθέ-
11 μενον [b] ἀληθεύσεται. Ἔτι δ' εἰ μηθὲν ἔστιν ἀληθῶς κατα-
φῆσαι, κἂν αὐτὸ τοῦτο ψεῦδος εἴη τὸ φάναι μηδεμίαν ἀληθῆ
κατάφασιν ὑπάρχειν. Εἰ δ' ἔστι τι, λύοιτ' ἂν τὸ λεγό-
μενον ὑπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα ἐνισταμένων καὶ παντελῶς ἀναι-
ρούντων τὸ διαλέγεσθαι.

6 Παραπλήσιον δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐστὶ καὶ τὸ λεχθὲν ὑπὸ
τοῦ Πρωταγόρου· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔφη πάντων [c] χρημάτων
εἶναι μέτρον [d] ἄνθρωπον, οὐθὲν ἕτερον λέγων ἢ τὸ δοκοῦν
2 ἑκάστῳ τοῦτο καὶ εἶναι παγίως. Τούτου δὲ γιγνομένου τὸ
αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν
εἶναι, καὶ τἆλλα τὰ κατὰ τὰς ἀντικειμένας [e] λεγόμενα φά-
σεις, διὰ τὸ πολλάκις τοισδὶ μὲν φαίνεσθαι τόδε εἶναι καλὸν
τοισδὶ δὲ τοὐναντίον, μέτρον δ' εἶναι τὸ φαινόμενον ἑκάστῳ.
3 Λύοιτο δ' ἂν αὕτη ἡ ἀπορία θεωρήσασι [f] πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς
ὑπολήψεως ταύτης. Ἔοικε γὰρ ἐνίοις μὲν ἐκ τῆς τῶν φυ-
σιολόγων δόξης γεγενῆσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ μὴ ταὐτὰ περὶ
τῶν αὐτῶν [g] ἅπαντας γιγνώσκειν, ἀλλὰ [h] τοισδὶ μὲν ἡδὺ [i] τόδε
4 φαίνεσθαι [k] τοισδὶ δὲ τοὐναντίον. Τὸ γὰρ μηθὲν [l] ἐκ μὴ ὄντος
γίγνεσθαι πᾶν δ' ἐξ ὄντος, σχεδὸν ἁπάντων [m] ἐστὶ κοινὸν δό-
γμα τῶν περὶ φύσεως. Ἐπεὶ οὖν οὐ λευκὸν γίγνεται λευκοῦ
[n] τελέως ὄντος καὶ [o] οὐδαμῇ μὴ λευκοῦ, νῦν δὲ γεγενημένον μὴ
λευκὸν γίγνοιτ' ἂν [p] ἐκ μὴ ὄντος λευκοῦ τὸ γιγνόμενον μὴ
λευκόν· ὥστε ἐκ μὴ ὄντος γίγνοιτ' ἂν κατ' ἐκείνους, εἰ μὴ
5 ὑπῆρχε [q] μὴ λευκὸν τὸ αὐτὸ καὶ λευκόν. Οὐ χαλεπὸν δὲ δια-
λύειν τὴν ἀπορίαν ταύτην· εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς φυσικοῖς πῶς
ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεται τὰ γιγνόμενα καὶ πῶς ἐξ ὄντος.

[z] τοῦ om. T. [a] τινὸς μιᾶς A^b. [b] ἀληθεύεται F^b, ἀληθὲς ἔσται E.
[c] εἶναι χρημάτων μέτρον E, εἶναι μέτρον χρημάτων T. [d] τὸν ἄνθρωπον E.
[e] φάσεις λεγόμενα E.T. [f] πόθεν ἐλήλυθεν ἡ E.T. [g] ἅπαντα E.
[h] τοῖσδε A^b. [i] τότε φαίνεται T. [k] τοῖς E.T. [l] ἐκ τοῦ μὴ T. [m] κοινόν ἐστι A^b. [n] τελείως ET. [o] μηδαμῇ F^b. [p] γρ. καὶ οὕτως· ἐκ μὴ ὄντος μὴ λευκοῦ margo E. [q] μὴ post καὶ A^b.

Τό γε μὴν ὁμοίως [r] προσέχειν [s] ταῖς δόξαις καὶ ταῖς φαν-
τασίαις [t] τῶν πρὸς αὐτοὺς [v] διαμφισβητούντων εὔηθες· δῆλον
γὰρ ὅτι τοὺς ἑτέρους αὐτῶν ἀνάγκη διεψεῦσθαι. Φανερὸν δὲ 6
τοῦτ᾽ ἐκ τῶν γιγνομένων κατὰ τὴν αἴσθησιν· οὐδέποτε γὰρ
τὸ αὐτὸ φαίνεται τοῖς μὲν γλυκὺ τοῖς δὲ τοὐναντίον, [w] μὴ
[x] διεφθαρμένων καὶ λελωβημένων τῶν ἑτέρων τὸ αἰσθητήριον
καὶ κριτήριον τῶν λεχθέντων χυμῶν. Τούτου δ᾽ ὄντος τοιού-
του τοὺς [y] ἑτέρους μὲν ὑποληπτέον μέτρον εἶναι, τοὺς δ᾽ ἑτέ-
ρους οὐχ ὑποληπτέον. Ὁμοίως δὲ τοῦτο λέγω καὶ ἐπὶ ἀγα- 7
θοῦ καὶ κακοῦ, καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν
τοιούτων. Οὐθὲν γὰρ διαφέρει [z] τοῦτ᾽ ἀξιοῦν ἢ τὰ φαινό-
μενα τοῖς ὑπὸ τὴν ὄψιν ὑποβάλλουσι τὸν δάκτυλον καὶ ποι-
οῦσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς φαίνεσθαι δύο, δύο δ᾽ εἶναι διὰ τὸ φαίνε-
σθαι τοσαῦτα, καὶ πάλιν ἕν· τοῖς γὰρ μὴ κινοῦσι τὴν [a] ὄψιν
ἓν φαίνεται τὸ ἕν. Ὅλως δ᾽ ἄτοπον ἐκ τοῦ φαίνεσθαι τὰ 8
δεῦρο μεταβάλλοντα καὶ μηδέποτε διαμένοντα ἐν τοῖς αὐτοῖς,
ἐκ τούτου περὶ τῆς ἀληθείας τὴν κρίσιν ποιεῖσθαι. Δεῖ γὰρ
ἐκ τῶν ἀεὶ [b] κατὰ ταὐτὰ [c] ἐχόντων καὶ μηδεμίαν μεταβολὴν
ποιουμένων τἀληθὲς θηρεύειν. Τοιαῦτα δ᾽ ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν 9
κόσμον· ταῦτα [d] γὰρ οὐχ ὁτὲ μὲν [e] τοιαδὶ πάλιν δ᾽ ἀλλοῖα
φαίνεται, ταὐτὰ δ᾽ ἀεὶ καὶ μεταβολῆς οὐδεμιᾶς κοινωνοῦντα.
Ἔτι δ᾽ [f] εἰ κίνησίς ἐστι καὶ κινούμενόν τι, κινεῖται δὲ πᾶν ἔκ
τινος καὶ εἴς τι, δεῖ ἄρα τὸ κινούμενον [g] εἶναι ἐν ἐκείνῳ ἐξ οὗ
κινήσεται καὶ [h] οὐκ εἶναι ἐν αὐτῷ, καὶ εἰς [i] τοδὶ κινεῖσθαι καὶ
γίγνεσθαι ἐν τούτῳ, τὸ δὲ κατὰ τὴν ἀντίφασιν μὴ [k] ἀλη-
θεύεσθαι κατ᾽ αὐτούς. Καὶ εἰ κατὰ τὸ ποσὸν συνεχῶς τὰ 10
δεῦρο ῥεῖ καὶ κινεῖται, καί τις τοῦτο θείη καίπερ οὐκ ἀληθὲς
ὄν, διὰ τί κατὰ τὸ ποιὸν οὐ μένει; [l] Φαίνονται γὰρ οὐχ
ἥκιστα [m] τὰ κατὰ τὰς ἀντιφάσεις [n] ταὐτοῦ κατηγορεῖν ἐκ

[r] προσέχειν] προσέχειν ἀμφοτέραις E.T. [s] ταῖς δόξαις καὶ om. F^b. [t] τῶν πρὸς αὐτοὺς om. F^b. [v] ἀμφισβητούντων A^b.F^b. [w] μηδὲ A^b. [x] ἐφθαρμένων T. [y] ἑτέρους] ἄλλους A^b. [z] ταῦτ᾽ T, τοῦ F^b. [a] ὄψιν ἐμφαίνεται A^b. [b] κατ᾽ αὐτὴν T. [c] ἐχόντων] ὄντων A^b. [d] γὰρ] μὲν T. [e] τοιάδε E. [f] εἰ] ἢ T. [g] εἶναι ἔτι ἐν E.T. [h] οὐκ] μὴ A^b. [i] τόδε A^b. [k] συναληθεύεσθαι A^b. [l] φαίνεται T. [m] τὰ om. T. [n] αὐτοῦ A^b.

τοῦ τὸ ποσὸν ὑπειληφέναι μὴ μένειν ἐπὶ τῶν σωμάτων [o] διὰ
11 τὸ καὶ εἶναι τετράπηχυ τὸ αὐτὸ καὶ οὐκ εἶναι. Ἡ δ' οὐσία
κατὰ τὸ ποιόν, τοῦτο [p] δὲ τῆς ὡρισμένης φύσεως, τὸ δὲ
ποσὸν τῆς ἀορίστου. Ἔτι διὰ τί προστάττοντος τοῦ ἰατροῦ
τοδὶ τὸ σιτίον προσενέγκασθαι προσφέρονται; Τί γὰρ
μᾶλλον [q] τοῦτο [r] ἄρτος ἐστὶν ἢ οὐκ ἔστιν; Ὥστ' οὐθὲν ἂν
[s] διέχοι φαγεῖν ἢ μὴ φαγεῖν. Νῦν δ' ὡς [t] ἀληθεύοντες περὶ
αὐτὸ καὶ ὄντος τοῦ προσταχθέντος σιτίου τούτου προσφέ-
12 ρονται [v] τοῦτο. Καίτοι [w] γ' οὐκ ἔδει [x] μὴ διαμενούσης παγίως
μηδεμιᾶς φύσεως ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, ἀλλ' ἀεὶ πασῶν κινου-
μένων καὶ ῥεουσῶν. Ἔτι δ' εἰ μὲν ἀλλοιούμεθα [y] ἀεὶ καὶ μη-
δέποτε [z] διαμένομεν οἱ αὐτοί, τί [a] καὶ θαυμαστὸν εἰ μηδέποθ'
13 ἡμῖν ταὐτὰ φαίνεται καθάπερ τοῖς κάμνουσιν; Καὶ γὰρ τού-
τοις διὰ τὸ μὴ ὁμοίως [b] διακεῖσθαι τὴν ἕξιν καὶ ὅθ' ὑγίαινον,
οὐχ ὅμοια φαίνεται τὰ κατὰ τὰς αἰσθήσεις, αὐτὰ μὲν οὐ-
δεμιᾶς διά γε τοῦτο μεταβολῆς κοινωνοῦντα τὰ αἰσθητά,
αἰσθήματα δ' ἕτερα ποιοῦντα τοῖς κάμνουσι [c] καὶ μὴ ταὐτά.
Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἔχειν καὶ τῆς εἰρημένης μεταβολῆς
14 [d] γιγνομένης ἴσως ἀναγκαῖόν ἐστιν. Εἰ δὲ μὴ μεταβάλλομεν
ἀλλ' οἱ αὐτοὶ διατελοῦμεν ὄντες, εἴη [e] ἄν τι μένον. Πρὸς
μὲν οὖν τοὺς ἐκ λόγου τὰς εἰρημένας ἀπορίας ἔχοντας οὐ
ῥᾴδιον διαλῦσαι μὴ τιθέντων τι καὶ τούτου [f] λόγον μηκέτι
ἀπαιτούντων· οὕτω [g] γὰρ πᾶς λόγος καὶ πᾶσα ἀπόδειξις
γίγνεται· μηθὲν γὰρ τιθέντες ἀναιροῦσι τὸ διαλέγεσθαι καὶ
15 ὅλως λόγον. Ὥστε πρὸς μὲν τοὺς τοιούτους οὐκ ἔστι λόγος,
πρὸς δὲ τοὺς διαποροῦντας ἐκ τῶν παραδεδομένων ἀποριῶν
ῥᾴδιον ἀπαντᾶν καὶ διαλύειν τὰ ποιοῦντα τὴν ἀπορίαν ἐν
16 αὐτοῖς. Δῆλον δ' ἐκ τῶν εἰρημένων. Ὥστε φανερὸν ἐκ
τούτων ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὰς ἀντικειμένας φάσεις περὶ ταὐ-
τοῦ καθ' ἕνα χρόνον ἀληθεύειν, οὐδὲ τὰ ἐναντία, διὰ τὸ λέ-

[o] διὰ τὸ] διὸ A[b]. [p] δὲ] γὰρ A[b]. [q] τοῦτο om. E.T. [r] ἄρτον T.
[s] διέχοι] τι ἔχοι E.T. [t] ἀληθεύοντος A[b]. [v] τούτω T. [w] γ' om. A[b].
[x] μὴ om. T. [y] ἀεὶ om. A[b]. [z] διαμένωμεν E. [a] καὶ om. A[b].
[b] τὴν ἕξιν διακεῖσθαι A[b]. [c] καὶ μὴ ταὐτά om. A[b]. [d] γενομένης A[b].
[e] τι ἂν E.T. [f] μηκέτι λόγον E.T. [g] γὰρ καὶ πᾶς T.

γεσθαι κατὰ στέρησιν [h] πᾶσαν ἐναντιότητα. Δῆλον δὲ τοῦτ'
ἐπ' ἀρχὴν τοὺς λόγους [i] ἀναλύουσι τοὺς τῶν ἐναντίων. Ὁ-
μοίως δ' οὐδὲ τῶν ἀνὰ μέσον οὐθὲν οἷόν τε κατηγορεῖσθαι
καθ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ. Λευκοῦ γὰρ ὄντος τοῦ ὑποκειμένου 17
λέγοντες αὐτὸ εἶναι οὔτε [k] λευκὸν οὔτε μέλαν ψευσόμεθα·
συμβαίνει γὰρ εἶναι λευκὸν αὐτὸ καὶ μὴ εἶναι· θάτερον γὰρ
τῶν συμπεπλεγμένων [l] ἀληθεύσεται [m] κατ' αὐτοῦ, τοῦτο δ'
ἐστὶν ἀντίφασις τοῦ λευκοῦ. Οὔτε δὴ καθ' Ἡράκλειτον
[n] ἐνδέχεται λέγοντας ἀληθεύειν, οὔτε κατ' Ἀναξαγόραν. Εἰ 18
δὲ μή, συμβήσεται τἀναντία τοῦ αὐτοῦ κατηγορεῖν· ὅταν
γὰρ ἐν παντὶ φῇ παντὸς εἶναι μοῖραν, οὐθὲν μᾶλλον εἶναί
φησι γλυκὺ ἢ πικρὸν ἢ τῶν λοιπῶν ὁποιανοῦν ἐναντιώσεων,
εἴπερ ἐν ἅπαντι [o] πᾶν ὑπάρχει μὴ δυνάμει μόνον ἀλλ' ἐνερ-
γείᾳ καὶ ἀποκεκριμένον. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ πάσας ψευδεῖς οὐδ' 19
ἀληθεῖς τὰς [p] φάσεις δυνατὸν εἶναι, δι' ἄλλα τε πολλὰ τῶν
συναχθέντων ἂν δυσχερῶν διὰ ταύτην τὴν θέσιν, [q] καὶ διότι
ψευδῶν μὲν οὐσῶν πασῶν οὐδ' αὐτὸ [r] τοῦτό τις φάσκων
ἀληθεύσει, ἀληθῶν δὲ ψευδεῖς εἶναι πάσας λέγων οὐ ψεύ-
σεται.

Πᾶσα δ' ἐπιστήμη ζητεῖ τινὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας περὶ ἕκα- 7
στον τῶν ὑφ' αὑτὴν ἐπιστητῶν, οἷον ἰατρικὴ καὶ γυμναστικὴ
καὶ τῶν λοιπῶν ἑκάστη τῶν ποιητικῶν [s] καὶ μαθηματικῶν.
Ἑκάστη γὰρ τούτων περιγραψαμένη τι γένος [t] αὑτῇ περὶ
τοῦτο πραγματεύεται ὡς ὑπάρχον καὶ ὄν, οὐχ ᾗ δὲ ὄν, ἀλλ'
ἑτέρα τις αὕτη παρὰ ταύτας τὰς ἐπιστήμας ἐστὶν ἐπιστήμη.
Τῶν δὲ λεχθεισῶν ἐπιστημῶν ἑκάστη λαβοῦσά πως τὸ τί 2
ἐστιν ἐν ἑκάστῳ γένει πειρᾶται δεικνύναι τὰ λοιπὰ μαλακώ-
τερον ἢ ἀκριβέστερον. Λαμβάνουσι δὲ τὸ τί ἐστιν αἱ μὲν
διὰ [v] τῆς αἰσθήσεως αἱ δ' ὑποτιθέμεναι· διὸ καὶ δῆλον ἐκ τῆς
τοιαύτης ἐπαγωγῆς ὅτι τῆς οὐσίας καὶ τοῦ τί ἐστιν οὐκ

[h] πᾶσαν ἐναντιότητα] τὰ ἐναντία A^b. [i] λύουσι E.T. [k] μέλαν οὔτε λευκὸν A^b. [l] ἀληθεύεται E. [m] κατὰ τοῦ αὐτοῦ T. [n] ἐνδέχεται λέγοντα T, λέγοντα ἐνδέχεται F^b. [o] πάντα A^b. [p] φύσεις T. [q] καὶ om. T. [r] τις τοῦτο A^b. [s] καὶ] ἢ T. [t] αὐτὴ A^b. [v] τῆς om. A^b.

3 ἔστιν ἀπόδειξις. Ἐπεὶ δ' ἔστι τις ἡ περὶ φύσεως ἐπιστήμη, δῆλον ὅτι καὶ πρακτικῆς ἑτέρα καὶ ποιητικῆς ἔσται. Ποιητικῆς μὲν γὰρ ἐν τῷ ποιοῦντι καὶ [w] οὐ τῷ ποιουμένῳ τῆς κινήσεως ἡ ἀρχή, καὶ τοῦτ' ἐστὶν εἴτε τέχνη τις εἴτ' ἄλλη τις δύναμις. Ὁμοίως δὲ [x] καὶ τῆς πρακτικῆς οὐκ ἐν τῷ πρακτῷ,
4 μᾶλλον δ' [y] ἐν τοῖς πράττουσιν ἡ κίνησις. Ἡ δὲ τοῦ φυσικοῦ περὶ τὰ ἔχοντ' ἐν [z] ἑαυτοῖς κινήσεως ἀρχήν ἐστιν. Ὅτι μὲν τοίνυν οὔτε πρακτικὴν οὔτε ποιητικὴν ἀλλὰ θεωρητικὴν ἀναγκαῖον εἶναι τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην, δῆλον ἐκ τούτων· εἰς ἕν γάρ τι τούτων τῶν γενῶν ἀνάγκη πίπτειν [a] αὐτήν.
5 Ἐπεὶ δὲ τὸ τί ἐστιν ἀναγκαῖον ἑκάστῃ πως τῶν ἐπιστημῶν εἰδέναι καὶ τούτῳ χρῆσθαι ἀρχῇ, δεῖ μὴ λανθάνειν πῶς ὁριστέον τῷ φυσικῷ καὶ πῶς ὁ τῆς οὐσίας λόγος ληπτέος, πό-
6 τερον ὡς τὸ σιμὸν ἢ μᾶλλον ὡς τὸ κοῖλον. Τούτων γὰρ ὁ μὲν τοῦ σιμοῦ λόγος μετὰ τῆς ὕλης λέγεται τῆς τοῦ πράγματος, ὁ δὲ τοῦ κοίλου χωρὶς τῆς ὕλης· ἡ γὰρ σιμότης ἐν ῥινὶ γίγνεται, διὸ καὶ ὁ λόγος αὐτῆς μετὰ ταύτης [b] θεωρεῖται· τὸ σιμὸν γάρ ἐστι ῥὶς κοίλη. Φανερὸν οὖν ὅτι καὶ σαρκὸς καὶ ὀφθαλμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν μορίων μετὰ τῆς ὕλης
7 ἀεὶ τὸν λόγον ἀποδοτέον. Ἐπεὶ δ' ἔστι τις ἐπιστήμη τοῦ ὄντος ᾗ ὂν καὶ χωριστόν, σκεπτέον πότερόν ποτε τῇ φυσικῇ τὴν αὐτὴν θετέον [c] ταύτην εἶναι ἢ μᾶλλον ἑτέραν. Ἡ μὲν οὖν φυσικὴ περὶ τὰ κινήσεως ἔχοντ' ἀρχὴν ἐν αὑτοῖς ἐστίν, ἡ δὲ μαθηματικὴ θεωρητικὴ μὲν καὶ περὶ [d] μένοντά τις αὕτη,
8 ἀλλ' οὐ χωριστά. Περὶ τὸ χωριστὸν ἄρα ὂν καὶ [e] τὸ ἀκίνητον ἑτέρα τούτων ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστημῶν ἐστί [f] τις, εἴπερ ὑπάρχει τις οὐσία τοιαύτη, λέγω δὲ χωριστὴ καὶ ἀκίνητος, ὅπερ πειρασόμεθα δεικνύναι. Καὶ εἴπερ [g] ἔστι τις τοιαύτη φύσις ἐν τοῖς οὖσιν, ἐνταῦθ' ἂν εἴη που καὶ τὸ θεῖον, καὶ αὕτη
9 [h] ἂν εἴη πρώτη καὶ κυριωτάτη ἀρχή. Δῆλον τοίνυν ὅτι τρία

[w] οὐ] ἐν T. [x] καὶ ἐπὶ τῆς T. [y] ἐν αὐτοῖς τοῖς T. [z] αὑτοῖς E.
[a] αὐτήν om. A[b]. [b] θεωρεῖται] εἴρηται E.T. [c] εἶναι ταύτην E.T.
[d] μὲν ὄντα T. [e] τὸ post καὶ om. A[b]. [f] τις om. A[b]. [g] ἔστι om. T.
[h] ἂν om. A[b].

*γένη τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν ἐστί, φυσική, μαθηματική,
θεολογική. Βέλτιστον μὲν οὖν τὸ τῶν θεωρητικῶν [k] ἐπιστη-
μῶν γένος, τούτων δ' αὐτῶν ἡ τελευταία λεχθεῖσα· περὶ τὸ
[l] τιμιώτατον γάρ ἐστι τῶν ὄντων, βελτίων δὲ καὶ χείρων
ἑκάστη λέγεται κατὰ τὸ οἰκεῖον ἐπιστητόν. Ἀπορήσειε δ'
ἄν τις πότερόν ποτε τὴν τοῦ ὄντος ᾗ ὂν ἐπιστήμην καθόλου
[m] δεῖ θεῖναι ἢ οὔ. Τῶν [n] μὲν γὰρ μαθηματικῶν ἑκάστη περὶ
ἕν τι γένος ἀφωρισμένον ἐστίν, ἡ δὲ καθόλου κοινὴ περὶ
πάντων. Εἰ μὲν οὖν αἱ φυσικαὶ οὐσίαι πρῶται τῶν ὄντων
εἰσί, [o] κἂν ἡ φυσικὴ πρώτη τῶν ἐπιστημῶν εἴη· εἰ δ' ἔστιν
ἑτέρα φύσις καὶ οὐσία χωριστὴ καὶ ἀκίνητος, ἑτέραν ἀνάγκη
καὶ τὴν ἐπιστήμην αὐτῆς εἶναι καὶ προτέραν τῆς φυσικῆς καὶ
καθόλου [p] τῷ προτέραν.*

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἁπλῶς [q] ὂν κατὰ [r] πλείους λέγεται τρόπους, 8
*ὧν εἷς ἐστὶν ὁ κατὰ [s] συμβεβηκὸς λεγόμενος, σκεπτέον πρῶ-
τον περὶ τοῦ [t] οὕτως ὄντος. Ὅτι μὲν οὖν οὐδεμία τῶν πα-
ραδεδομένων ἐπιστημῶν πραγματεύεται περὶ τὸ συμβεβηκός,
δῆλον· οὔτε γὰρ οἰκοδομικὴ σκοπεῖ τὸ συμβησόμενον τοῖς τῇ
οἰκίᾳ χρησομένοις, οἷον [v] εἰ λυπηρῶς ἢ τοὐναντίον οἰκήσουσιν,
οὔθ' ὑφαντικὴ οὔτε σκυτοτομικὴ οὔτε [w] ὀψοποιική. Τὸ δὲ* 2
*καθ' αὑτὴν ἴδιον ἑκάστη τούτων σκοπεῖ τῶν ἐπιστημῶν μόνον·
τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ οἰκεῖον τέλος. [x] Οὐδὲ μουσικὸν καὶ γραμ-
ματικόν, οὐδὲ τὸν ὄντα μουσικὸν ὅτι γενόμενος γραμματικὸς
[y] τὰ ἀμφότερα ἅμα ἔσται, πρότερον οὐκ [z] ὤν, ὃ δὲ [a] μὴ ἀεὶ
ὂν ἔστιν, [b] ἐγένετο τοῦτο, ὥσθ' ἅμα μουσικὸς [b] ἐγένετο καὶ
γραμματικός. Τοῦτο δὲ οὐδεμία ζητεῖ τῶν ὁμολογουμένως* 3
*[c] οὐσῶν ἐπιστημῶν πλὴν ἡ σοφιστική· περὶ τὸ συμβεβηκὸς
γὰρ αὕτη μόνη πραγματεύεται, διὸ Πλάτων οὐ κακῶς εἴρηκε*

[i] *μὲν* om. idem. [k] *ἐπιστημῶν* om. E. [l] *κυριώτατον* A[b]. [m] *θεῖναι δεῖ* T. [n] *μὲν* om. A[b]. [o] *καὶ γρ.* E. [p] *τῷ* om. A[b]. [q] *ὂν* om. T. [r] *πλείους εἶναι λέγεται* A[b]. [s] *συμβεβηκὸς εἶναι λεγόμενος* A[b]. [t] *οὕτως*] *ὄντως* E.T.F[b]. [v] *εἰ*] *ἢ* E. [w] *ὀψοποιητική* T.A[b]. [x] *οὐδὲ ἢ μουσικὸν* T. *οὐδὲ μουσικὸν καὶ γραμματικόν* om. F[b]. [y] *ἅμα ἔσται τὰ ἀμφότερα* E.T. [z] *ὂν* T. [a] *μὴ*] *ὂν* T. [b] *ἐγίγνετο* utrobique T.A[b]. [c] *οὐσῶν* om. F[b].

φήσας [d]τὸν σοφιστὴν περὶ τὸ μὴ ὂν διατρίβειν. Ὅτι δ'
[e]οὐδ' ἐνδεχόμενόν ἐστιν εἶναι τοῦ συμβεβηκότος ἐπιστήμην,
φανερὸν ἔσται πειραθεῖσιν ἰδεῖν τί ποτ' ἐστὶ τὸ συμβεβηκός.
4 Πᾶν δή φαμεν εἶναι τὸ μὲν ἀεὶ καὶ ἐξ ἀνάγκης (ἀνάγκης δ'
οὐ τῆς κατὰ [f]τὸ βίαιον λεγομένης, ἀλλ' ᾗ χρώμεθα ἐν τοῖς
κατὰ τὰς ἀποδείξεις), τὸ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ δ' [g]οὔθ' ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ οὔτ' ἀεὶ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ὅπως ἔτυχεν· οἷον
ἐπὶ κυνὶ γένοιτ' ἂν ψῦχος, ἀλλὰ τοῦτ' οὔθ' ὡς ἀεὶ [h]καὶ ἐξ
ἀνάγκης οὔθ' [i]ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνεται, [k]συμβαίη δέ ποτ'
5 ἄν. Ἔστι δὴ τὸ συμβεβηκὸς ὃ γίγνεται μέν, οὐκ ἀεὶ [l]δ'
οὐδ' ἐξ ἀνάγκης οὐδ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ
συμβεβηκός, εἴρηται, διότι δ' οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη τοῦ τοιού-
του, δῆλον· ἐπιστήμη μὲν γὰρ πᾶσα τοῦ ἀεὶ ὄντος ἢ ὡς ἐπὶ
6 τὸ πολύ, τὸ δὲ συμβεβηκὸς [m]ἐν οὐδετέρῳ τούτων ἐστίν. Ὅτι
δὲ τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντος οὐκ εἰσὶν αἰτίαι καὶ ἀρχαὶ τοι-
αῦται οἷαίπερ τοῦ καθ' αὑτὸ ὄντος, δῆλον· ἔσται γὰρ ἅπαντ'
ἐξ ἀνάγκης. Εἰ γὰρ τόδε μέν ἐστι τοῦδε ὄντος, τόδε δὲ
τοῦδε, τοῦτο δὲ μὴ ὅπως ἔτυχεν ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, ἐξ ἀνάγκης
ἔσται καὶ οὗ τοῦτ' ἦν αἴτιον [n]ἕως τοῦ τελευταίου λεγομένου
7 αἰτιατοῦ· τοῦτο δ' ἦν κατὰ συμβεβηκός. Ὥστ' ἐξ ἀνάγκης
[o]ἅπαντ' ἔσται, καὶ τὸ [p]ὁποτέρως ἔτυχε καὶ [q]τὸ ἐνδέχεσθαι
καὶ [r]γίγνεσθαι καὶ μὴ παντελῶς ἐκ τῶν γιγνομένων ἀναι-
ρεῖται. Κἂν μὴ ὂν [s]δὲ ἀλλὰ γιγνόμενον τὸ αἴτιον ὑποτεθῇ,
8 [t]ταὐτὰ συμβήσεται· πᾶν γὰρ ἐξ ἀνάγκης γενήσεται. [u]Ἡ
γὰρ αὔριον ἔκλειψις γενήσεται ἂν [v]τόδε γένηται, τοῦτο δ'
ἂν ἕτερόν τι, καὶ τοῦτ' ἂν ἄλλο· καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον
ἀπὸ πεπερασμένου χρόνου [w]τοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν μέχρι αὔριον
ἀφαιρουμένου χρόνου ἥξει ποτὲ εἰς τὸ ὑπάρχον. Ὥστ' ἐπεὶ
τοῦτ' ἐστίν, ἅπαντ' ἐξ ἀνάγκης τὰ μετὰ τοῦτο γενήσεται,

[d] τὴν σοφιστικὴν T. [e] οὐδ'] οὐκ E. [f] τὸ βίαιον] βίαν Ab.Fb. [g] οὔθ'] οὐδὲ Ab. [h] καὶ add. E.Fb. [i] ὡς om. E.T. [k] συμβαίνει T. [l] δ' om. T.Ab. [m] ἐν om. Ab. [n] ὡς T.Ab. [o] ἅπαντές τε καὶ T. [p] ὁπότερ' Ab. [q] τὸ om. T. [r] γενέσθαι E. [s] δὲ om. E. [t] ταυτὰ Ab. [u] ἢ] εἰ E.T. [v] τοδὶ T. [w] τοῦ ἀπὸ—χρόνου om. Ab.

ὥστε [x] πάντα ἐξ ἀνάγκης γίγνεσθαι. Τὸ δ' ὡς [y] ἀληθῶς ὂν 9
καὶ [z] μὴ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ μέν ἐστιν ἐν συμπλοκῇ [a] τῆς διανοίας καὶ πάθος ἐν ταύτῃ· διὸ περὶ μὲν τὸ οὕτως ὂν οὐ ζητοῦνται αἱ ἀρχαί, περὶ δὲ τὸ ἔξω ὂν καὶ χωριστόν· τὸ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἀλλ' ἀόριστον, λέγω δὲ τὸ κατὰ συμβεβηκός· τοῦ τοιούτου δ' ἄτακτα καὶ ἄπειρα τὰ αἴτια. Τὸ δὲ ἕνεκά του 10
ἐν τοῖς φύσει γιγνομένοις ἢ ἀπὸ διανοίας ἐστίν. Τύχη δ' ἐστὶν ὅταν τι [b] τούτων γένηται κατὰ συμβεβηκός. Ὥσπερ γὰρ καὶ ὄν ἐστι τὸ μὲν καθ' αὑτὸ τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οὕτω καὶ αἴτιον. Ἡ τύχη [c] δ' αἴτιον κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν τῶν ἕνεκά του γιγνομένοις. Διὸ περὶ 11
[d] ταὐτὸ τύχη καὶ διάνοια· προαίρεσις γὰρ οὐ χωρὶς διανοίας. Τὰ δ' αἴτια ἀόριστα ἀφ' ὧν [e] ἂν γένοιτο [f] τὰ ἀπὸ τύχης· διὸ ἄδηλος ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ [g] καὶ αἴτιον κατὰ συμβεβηκός, ἁπλῶς δ' οὐθενός. Ἀγαθὴ [h] δὲ τύχη καὶ κακὴ ὅταν ἀγαθὸν 12
ἢ φαῦλον ἀποβῇ· [i] εὐτυχία δὲ καὶ δυστυχία περὶ μέγεθος τούτων. Ἐπεὶ δ' οὐθὲν κατὰ συμβεβηκὸς πρότερον τῶν καθ' αὑτό, οὐδ' ἄρ' αἴτια. Εἰ ἄρα τύχη [k] ἢ τὸ αὐτόματον αἴτιον τοῦ οὐρανοῦ, πρότερον νοῦς [l] αἴτιον καὶ φύσις.

Ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐνεργείᾳ μόνον, [m] τὸ δὲ δυνάμει, τὸ δὲ 9
δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, τὸ μὲν ὄν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ τῶν λοιπῶν. Οὐκ ἔστι [n] δὲ κίνησις παρὰ τὰ πράγματα· μεταβάλλει γὰρ ἀεὶ κατὰ τὰς τοῦ ὄντος κατηγορίας. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτων οὐθέν [o] ἐστιν οὐδ' ἐν μιᾷ κατηγορίᾳ. Ἕκαστον δὲ διχῶς ὑπάρχει πᾶσιν, οἷον τὸ [p] τόδε· τὸ μὲν γὰρ [q] μορφὴ αὐτοῦ, τὸ δὲ στέρησις. Καὶ κατὰ τὸ ποιὸν τὸ μὲν λευκὸν 2
τὸ δὲ μέλαν, καὶ κατὰ τὸ ποσὸν τὸ μὲν τέλειον τὸ δ' ἀτελές, καὶ κατὰ φορὰν τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, [r] ἢ κοῦφον [s] καὶ βαρύ. Ὥστε κινήσεως καὶ μεταβολῆς τοσαῦτ' εἴδη ὅσα τοῦ

[x] πάντα om. A[b]. [y] ἀληθὲς A[b]. [z] μὴ om. E. [a] τῆς om. A[b]. [b] γένηται τούτων A[b]. [c] δ' αἰτία E. [d] ταυτὰ E. [e] ἂν om. T. [f] τὸ A[b]. [g] καὶ τὸ αἴτιον T. [h] δὲ om. A[b]. [i] εὐτυχία] ἀτυχία T.A[b]. [k] ἢ καὶ τὸ A[b]. [l] αἴτιος E.T.A[b]. [m] τὸ δὲ δυνάμει om. A[b]. [n] δὲ] δέ τις E, δέ τι T. [o] ἐστιν ὃ οὐδ' E.T. [p] τόνδε T. [q] μορφὴ] ἕξις T. [r] ἢ τὸ μὲν κοῦφον T. [s] καὶ] τὸ δὲ E.T.

ὄντος. Διῃρημένου δὲ καθ' ἕκαστον γένος [t] τοῦ μὲν δυνάμει
τοῦ δ' ἐντελεχείᾳ, [v] τὴν τοῦ δυνάμει ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν ἐνέρ-
3 γειαν λέγω κίνησιν. [w] Ὅτι δ' ἀληθῆ λέγομεν, ἐνθένδε δῆ-
λον. Ὅταν γὰρ τὸ οἰκοδομητὸν ᾗ τοιοῦτον, αὐτὸ λέγομεν
εἶναι ἐνεργείᾳ ᾗ οἰκοδομεῖται, καὶ [x] ἔστι τοῦτο οἰκοδόμησις.
Ὁμοίως μάθησις, ἰάτρευσις [y] καὶ κύλισις, [z] βάδισις, ἅλσις,
[a] γήρανσις, ἅδρυνσις. Συμβαίνει δὲ κινεῖσθαι ὅταν ᾗ ἐντε-
4 λέχεια ἡ αὐτή, καὶ οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον. [b] Ἡ δὴ
τοῦ δυνάμει ὄντος, ὅταν ἐντελεχείᾳ ὂν ἐνεργῇ [c] ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο
ᾗ κινητόν, κίνησίς ἐστιν. Λέγω δὲ τὸ ᾗ ὧδε. Ἔστι γὰρ ὁ
χαλκὸς δυνάμει ἀνδριάς· ἀλλ' ὅμως οὐχ ἡ τοῦ χαλκοῦ ἐντε-
λέχεια, ᾗ χαλκός, κίνησίς ἐστιν. Οὐ γὰρ ταὐτὸν χαλκῷ
εἶναι καὶ δυνάμει τινί, ἐπεὶ εἰ ταὐτὸν ἦν ἁπλῶς κατὰ τὸν λό-
γον, ἦν ἂν ἡ τοῦ χαλκοῦ ἐντελέχεια κίνησίς τις. Οὐκ ἔστι
5 δὲ ταὐτό. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων· τὸ μὲν γὰρ δύνασθαι
ὑγιαίνειν καὶ δύνασθαι κάμνειν [d] οὐ [e] ταὐτόν (καὶ γὰρ [f] ἂν τὸ
ὑγιαίνειν καὶ [g] τὸ κάμνειν ταὐτὸν ἦν), τὸ δ' ὑποκείμενον καὶ
ὑγιαῖνον καὶ νοσοῦν, εἴθ' ὑγρότης εἴθ' αἷμα, ταὐτὸ καὶ ἕν.
Ἐπεὶ δ' [h] οὐ ταὐτόν, ὥσπερ οὐδὲ χρῶμα ταὐτὸν καὶ ὁρατόν,
6 ἡ τοῦ δυνατοῦ [i] ᾗ δυνατὸν ἐντελέχεια κίνησίς ἐστιν. Ὅτι μὲν
[k] γάρ ἐστιν αὕτη, καὶ [l] ὅτι συμβαίνει [m] τότε κινεῖσθαι [n] ὅταν
ἡ ἐντελέχεια ᾗ αὕτη, καὶ οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον, δῆλον.
Ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον ὁτὲ μὲν ἐνεργεῖν ὁτὲ δὲ μή, οἷον τὸ
οἰκοδομητὸν ᾗ οἰκοδομητόν, καὶ ἡ τοῦ οἰκοδομητοῦ ἐνέργεια
7 ᾗ οἰκοδομητόν, οἰκοδόμησίς ἐστιν. [o] Ἢ γὰρ τοῦτό [p] ἐστιν
[q] ἡ οἰκοδόμησις [r] ἡ ἐνέργεια [s] ἢ οἰκία. Ἀλλ' ὅταν οἰκία ᾖ,
οὐκέτι οἰκοδομητὸν [t] ἔσται· οἰκοδομεῖται δὲ τὸ οἰκοδομητόν.

[t] τοῦ μὲν om. A^b. [v] τὴν τοῦ] τοῦτο T. [w] ὅτι—δῆλον om. T. [x] ἔστι τι τοῦτο E. [y] καὶ κύλισις om. E.T. [z] βάδισις om. A^b. [a] γήρανσις] πέπανσις, πείρανσις T. [b] ἡ δὴ] ἤδη T.A^b. [c] ἢ αὐτὸ—κίνησίς] οὐχ ᾗ αὐτὸ ἀλλ' ᾗ κινητὸν ἡ κίνησίς E.T. [d] οὐ om. T. [e] ταυτὸν ἦν καὶ T.A^b. [f] ἂν om. T. [g] τὸ post καὶ om. E. [h] οὐ τὸ αὐτὸ E, οὕτω αὐτὸ T. [i] ᾗ] καὶ ᾗ A^b. [k] γάρ] οὖν A^b. [l] ὅτε A^b. [m] κινεῖσθαι τότε T. [n] ὅταν ἢ ἐντελέχεια αὕτη E.T. [o] ἢ] εἰ E. [p] ἐστιν] οἰκία ἐστιν E.T. [q] ἡ] ἢ ἡ T. [r] ἡ om. E.T. [s] ἢ οἰκία om. E.T.A^b. [t] ἔσται om. A^b.

Ἀνάγκη ἄρα οἰκοδόμησιν τὴν ἐνέργειαν εἶναι, ἡ δ' οἰκοδό-
μησις κίνησίς τις. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
κινήσεων. Ὅτι δὲ καλῶς εἴρηται, δῆλον ἐξ ὧν οἱ ἄλλοι λέ- 8
γουσι περὶ αὐτῆς, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ῥᾴδιον εἶναι διορίσαι [v]ἄλλως
αὐτήν. Οὔτε γὰρ ἐν ἄλλῳ τις γένει δύναιτ' ἂν θεῖναι αὐτήν.
Δῆλον [w]δ' ἐξ ὧν λέγουσιν οἱ [x]μὲν ἑτερότητα καὶ ἀνισότητα
καὶ τὸ μὴ ὄν, ὧν οὐθὲν ἀνάγκη κινεῖσθαι. Ἀλλ' οὐδ' ἡ μετα- 9
βολὴ οὔτ' εἰς ταῦτα οὔτ' ἐκ τούτων μᾶλλον ἢ [y]ἐκ τῶν ἀντι-
κειμένων. Αἴτιον δὲ τοῦ εἰς ταῦτα τιθέναι ὅτι ἀόριστόν τι
δοκεῖ εἶναι ἡ κίνησις, τῆς δ' ἑτέρας [z]συστοιχίας αἱ ἀρχαὶ διὰ
τὸ στερητικαὶ εἶναι ἀόριστοι· οὔτε γὰρ τόδε οὔτε τοιόνδε
οὐδεμία αὐτῶν οὔτε τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. Τοῦ δὲ δοκεῖν 10
ἀόριστον [a]εἶναι τὴν κίνησιν αἴτιον ὅτι οὔτ' εἰς δύναμιν τῶν
ὄντων οὔτ' εἰς ἐνέργειαν ἔστι [b]θεῖναι αὐτήν· οὔτε γὰρ τὸ δυ-
νατὸν ποσὸν εἶναι κινεῖται ἐξ ἀνάγκης, οὔτε τὸ ἐνεργείᾳ πο-
σόν. Ἥ τε κίνησις ἐνέργεια μὲν εἶναι δοκεῖ [c]τις, ἀτελὴς δέ· 11
αἴτιον δ' ὅτι ἀτελὲς τὸ δυνατὸν οὗ ἐστὶν ἐνέργεια. Καὶ διὰ
τοῦτο χαλεπὸν αὐτὴν λαβεῖν τί ἐστιν· ἢ γὰρ εἰς στέρησιν
ἀνάγκη θεῖναι ἢ εἰς δύναμιν ἢ εἰς ἐνέργειαν ἁπλῆν, τούτων δ'
οὐθὲν φαίνεται ἐνδεχόμενον. Ὥστε λείπεται τὸ λεχθὲν εἶναι 12
καὶ ἐνέργειαν [d]καὶ μὴ ἐνέργειαν τὴν εἰρημένην, ἰδεῖν μὲν χα-
λεπὴν ἐνδεχομένην δ' εἶναι. Καὶ ὅτι ἔστιν ἡ κίνησις ἐν τῷ
κινητῷ, δῆλον· ἐντελέχεια γάρ ἐστι τούτου ὑπὸ τοῦ κινητι-
κοῦ, καὶ ἡ τοῦ κινητικοῦ ἐνέργεια οὐκ ἄλλη ἐστίν. Δεῖ μὲν 13
γὰρ εἶναι ἐντελέχειαν ἀμφοῖν· κινητικὸν μὲν γάρ ἐστι τῷ
δύνασθαι, κινοῦν δὲ τῷ ἐνεργεῖν. Ἀλλ' ἔστιν ἐνεργητικὸν
τοῦ κινητοῦ, ὥσθ' ὁμοίως [e]μία ἀμφοῖν ἐνέργεια ὥσπερ [f]τὸ
αὐτὸ διάστημα ἓν πρὸς δύο καὶ δύο πρὸς ἕν, καὶ τὸ ἄναντες
καὶ τὸ κάταντες, ἀλλὰ τὸ εἶναι οὐχ ἕν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
τοῦ κινοῦντος καὶ κινουμένου.

[v] ἄλλως αὐτήν om. T. [w] δ' om. idem. [x] μὲν] μὲν γὰρ A^b. [y] ἐκ post ἢ om. E.T. [z] συστοιχείας T. [a] τὴν κίνησιν εἶναί A^b. [b] τιθέναι E.T. [c] τις om. T. [d] καὶ μὴ ἐνέργειαν om. A^b. [e] μία ἡ ἀμφοῖν E. [f] τὸ διάστημα τὸ αὐτὸ E.

10 Τὸ [g] δ᾽ ἄπειρον ἢ τὸ ἀδύνατον διελθεῖν τῷ μὴ πεφυκέναι
διιέναι, καθάπερ ἡ φωνὴ ἀόρατος, ἢ τὸ διέξοδον ἔχον ἀτελεύ-
τητον, ἢ ὃ μόλις, ἢ ὃ πεφυκὸς ἔχειν μὴ ἔχει διέξοδον ἢ πέρας·
ἔτι προσθέσει ἢ ἀφαιρέσει ἢ ἄμφω. Χωριστὸν μὲν δὴ αὐτό
2 τι ὄν, [h] αἰσθητὸν δ᾽ οὐχ οἷόν τ᾽ εἶναι. Εἰ γὰρ μήτε μέγεθός
[i] ἐστι μήτε πλῆθος, οὐσία δ᾽ [k] αὐτοῦ τὸ ἄπειρον καὶ μὴ συμ-
βεβηκός, ἀδιαίρετον ἔσται· τὸ γὰρ διαιρετὸν ἢ μέγεθος ἢ
πλῆθος. Εἰ δὲ ἀδιαίρετον, οὐκ ἄπειρον, εἰ μὴ καθάπερ ἡ
φωνὴ ἀόρατος. Ἀλλ᾽ οὐχ οὕτω λέγουσιν [l] οὐδ᾽ ἡμεῖς ζη-
3 τοῦμεν, ἀλλ᾽ ὡς ἀδιέξοδον. Ἔτι πῶς ἐνδέχεται καθ᾽ αὑτὸ
εἶναι ἄπειρον, εἰ μὴ καὶ ἀριθμὸς καὶ μέγεθος, ὧν πάθος τὸ
ἄπειρον; Ἔτι [m] εἰ κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἂν εἴη στοιχεῖον
τῶν ὄντων [n] ᾗ ἄπειρον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀόρατον τῆς διαλέκτου,
καίτοι ἡ φωνὴ ἀόρατος. Καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνεργείᾳ εἶναι
4 τὸ ἄπειρον, δῆλον. Ἔσται γὰρ [o] ὁτιοῦν αὐτοῦ ἄπειρον μέ-
ρος τὸ λαμβανόμενον· τὸ γὰρ ἀπείρῳ εἶναι καὶ ἄπειρον ταὐ-
τό, εἴπερ οὐσία τὸ ἄπειρον καὶ [p] μὴ καθ᾽ ὑποκειμένου. Ὥστε
ἢ ἀδιαίρετον, ἢ εἰς [q] ἄπειρα διαιρετόν, [r] εἰ μεριστόν. Πολλὰ
δ᾽ εἶναι τὸ αὐτὸ ἀδύνατον ἄπειρα· ὥσπερ γὰρ [s] ἀέρος ἀὴρ
5 μέρος, οὕτως ἄπειρον ἀπείρου, εἰ ἔστιν οὐσία καὶ ἀρχή. Ἀμέ-
ριστον ἄρα καὶ ἀδιαίρετον. Ἀλλ᾽ ἀδύνατον τὸ ἐντελεχείᾳ
ὂν ἄπειρον· ποσὸν γὰρ εἶναι ἀνάγκη. Κατὰ συμβεβηκὸς
ἄρα ὑπάρχει. Ἀλλ᾽ [t] εἰ οὕτως, εἴρηται ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
εἶναι ἀρχὴν ἀλλ᾽ [v] ἐκεῖνο ᾧ συμβέβηκε, τὸν ἀέρα ἢ τὸ ἄρτιον.
Αὕτη μὲν οὖν ἡ ζήτησις καθόλου· ὅτι [w] δ᾽ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς
6 οὐκ ἔστιν, ἐνθένδε δῆλον. Εἰ γὰρ σώματος λόγος τὸ ἐπι-
πέδοις ὡρισμένον, οὐκ εἴη ἂν ἄπειρον σῶμα οὔτ᾽ αἰσθητὸν
οὔτε νοητόν, [x] οὐδ᾽ ἀριθμὸς ὡς κεχωρισμένος καὶ ἄπειρος·
ἀριθμητὸν γὰρ ὁ ἀριθμὸς ἢ τὸ ἔχον ἀριθμόν. [y] Φυσικῶς δὲ

[g] δ᾽ om. Ab. [h] αἰσθητὸν δ᾽ om. E. [i] ἐστι om. Ab. [k] αὐτὸ E.T. [l] οὐδ᾽] οὐθ᾽ E.T. [m] εἰ om. T. [n] ᾗ] ἢ Ab. [o] ὁτιοῦν ἑαυτοῦ T, αὐτοῦ ὁτιοῦν Ab. [p] μὴ om. T. [q] ἄπειρα] ἀεὶ διαιρετὰ Ab. [r] εἰ] ἢ T. [s] μέρος ἀὴρ ἀέρος E.T. [t] εἰ om. Ab. [v] ἐκείνω T. [w] δ᾽ οὐδ᾽ ἐν Ab. [x] οὔτ᾽ E.T. [y] φυσικὸν T.

ἐκ τῶνδε δῆλον. Οὔτε γὰρ σύνθετον οἷόν [z]τ' εἶναι οὔθ'
ἁπλοῦν. Σύνθετον μὲν γὰρ οὐκ [a]ἔσται σῶμα, [b]ἐπείπερ πε-
πέρανται τῷ πλήθει τὰ στοιχεῖα. Δεῖ γὰρ ἰσάζειν τἀναντία 7
καὶ μὴ εἶναι ἓν αὐτῶν ἄπειρον· εἰ γὰρ [c]ὁπωσοῦν λείπεται ἡ
θατέρου σώματος δύναμις, φθαρήσεται ὑπὸ τοῦ ἀπείρου τὸ
πεπερασμένον. Ἕκαστον δ' ἄπειρον εἶναι ἀδύνατον· σῶμα
γάρ ἐστι τὸ πάντῃ ἔχον διάστασιν, ἄπειρον δὲ τὸ ἀπεράντως
διεστηκός, ὥστ' [d]εἰ τὸ ἄπειρον σῶμα, πάντῃ ἔσται ἄπειρον.
[e]Οὐδὲ ἓν δὲ καὶ ἁπλοῦν ἐνδέχεται [f]τὸ ἄπειρον εἶναι σῶμα, 8
οὔθ' ὡς λέγουσί τινες, παρὰ τὰ στοιχεῖα ἐξ οὗ γεννῶσι ταῦτα
(οὐκ ἔστι γὰρ [g]τὸ τοιοῦτο σῶμα παρὰ τὰ στοιχεῖα· [h]ἅπαντα
γὰρ ἐξ [i]ὧν ἐστὶ καὶ διαλύεται εἰς [k]ταῦτα, οὐ φαίνεται δὲ
τοῦτο [l]περὶ τὰ ἁπλᾶ σώματα), οὐδὲ πῦρ οὐδ' ἄλλο [m]τι
τῶν στοιχείων οὐθέν. Χωρὶς γὰρ τοῦ ἄπειρον εἶναί τι αὐ- 9
τῶν ἀδύνατον τὸ ἅπαν, κἂν ᾖ πεπερασμένον, ἢ εἶναι ἢ γίγνε-
σθαι ἕν τι αὐτῶν, ὥσπερ Ἡράκλειτός φησιν ἅπαντα γί-
γνεσθαί ποτε πῦρ. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνός, ὃ
ποιοῦσι παρὰ τὰ στοιχεῖα οἱ φυσικοί. Πᾶν γὰρ μεταβάλ-
λει ἐξ ἐναντίου, οἷον ἐκ θερμοῦ εἰς ψυχρόν. Ἔτι τὸ αἰσθη- 10
τὸν σῶμα πού, καὶ ὁ αὐτὸς τόπος ὅλου καὶ μορίου, οἷον τῆς
γῆς. Ὥστ' εἰ μὲν ὁμοειδές, ἀκίνητον ἔσται ἢ ἀεὶ [n]οἰσθήσε-
ται. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον· τί γὰρ μᾶλλον [o]κάτω ἢ ἄνω ἢ
ὁπουοῦν; Οἷον εἰ βῶλος εἴη, ποῦ αὕτη κινήσεται ἢ μενεῖ;
Ὁ γὰρ τόπος αὐτῆς τοῦ συγγενοῦς σώματος ἄπειρος. Κα- 11
θέξει οὖν τὸν ὅλον τόπον. Καὶ πῶς; Τίς οὖν [p]ἡ μονὴ καὶ
ἡ κίνησις; Ἢ πανταχοῦ μενεῖ; Οὐ κινήσεται ἄρα. Ἢ
πανταχοῦ [q]κινήσεται; Οὐκ ἄρα στήσεται. Εἰ δ' ἀνόμοιον
τὸ πᾶν, ἀνόμοιοι καὶ οἱ τόποι, καὶ πρῶτον μὲν οὐχ ἓν τὸ
σῶμα τοῦ παντὸς ἀλλ' ἢ τῷ ἅπτεσθαι, εἶτα ἢ πεπερασμένα

[z] τ' om. T. [a] ἔσται] ἔνι A^b. [b] ἐπείπερ] εἰ E.T. [c] ὁτωοῦν E. [d] εἰ om. E.T. [e] οὐδὲ ἓν δὲ ἁπλοῦν E, οὐδὲ ἓν καὶ ἁπλοῦν A^b, ἁπλοῦν δ' T. [f] τὸ om. E.T. [g] τὸ om. E.T. [h] ἅπαν T. [i] ὧν] οὗ E.T. [k] ταυτό T, τοῦτο E. [l] παρὰ A^b. [m] τι om. A^b. [n] αἰσθήσεται· τοῦ δὲ T. [o] κάτω] καὶ τὸ T. [p] ἡ utrumque om. A^b. [q] κινήσεται om. E.T.A^b.

12 ταῦτ' ἔσται ἢ ἄπειρα [r] εἴδει. Πεπερασμένα μὲν οὖν οὐχ οἷόν
τε· ἔσται γὰρ τὰ μὲν ἄπειρα τὰ δ' οὔ, εἰ τὸ πᾶν ἄπειρον,
οἷον πῦρ ἢ ὕδωρ· φθορὰ δὲ τὸ τοιοῦτον τοῖς ἐναντίοις. Εἰ
δ' ἄπειρα καὶ ἁπλᾶ, καὶ οἱ τόποι ἄπειροι καὶ ἔσται ἄπειρα
[s] τὰ στοιχεῖα· εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, καὶ οἱ τόποι πεπερασμέ-
13 νοι, καὶ τὸ πᾶν ἀνάγκη πεπεράνθαι. Ὅλως δ' ἀδύνατον ἄπει-
ρον εἶναι σῶμα καὶ τόπον τοῖς σώμασιν, εἰ πᾶν σῶμα αἰσθη-
τὸν [t] ἢ βάρος ἔχει ἢ κουφότητα. Ἢ γὰρ ἐπὶ τὸ μέσον ἢ
ἄνω οἰσθήσεται, ἀδύνατον δὲ τὸ ἄπειρον ἢ πᾶν ἢ τὸ ἥμισυ
[v] ἢ ὁποτερονοῦν πεπονθέναι· πῶς γὰρ [w] διελεῖς; Ἢ πῶς τοῦ
ἀπείρου ἔσται τὸ μὲν κάτω τὸ δ' ἄνω, ἢ ἔσχατον καὶ μέσον;
14 Ἔτι πᾶν [x] σῶμα αἰσθητὸν ἐν τόπῳ, τόπου δὲ εἴδη ἕξ, ἀδύ-
νατον δ' ἐν τῷ ἀπείρῳ σώματι ταῦτ' εἶναι. Ὅλως δ' εἰ
ἀδύνατον τόπον ἄπειρον εἶναι, καὶ σῶμα ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἐν
τόπῳ πού, τοῦτο [y] δὲ σημαίνει ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ τῶν λοιπῶν
15 τι, τούτων δ' ἕκαστον πέρας τι. Τὸ δ' ἄπειρον οὐ ταὐτὸν
ἐν μεγέθει καὶ [z] κινήσει καὶ χρόνῳ ὡς μία τις φύσις, [a] ἀλλὰ
τὸ ὕστερον λέγεται κατὰ τὸ πρότερον, οἷον κίνησις κατὰ τὸ
μέγεθος ἐφ' οὗ κινεῖται ἢ ἀλλοιοῦται ἢ αὔξεται, χρόνος δὲ
διὰ τὴν κίνησιν.

11 Μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός,
ὡς τὸ μουσικὸν [b] βαδίζειν, τὸ δὲ τῷ τούτου τι μεταβάλλειν
ἁπλῶς λέγεται μεταβάλλειν, οἷον ὅσα κατὰ μέρη· ὑγιάζεται
γὰρ τὸ σῶμα, ὅτι ὁ ὀφθαλμός. Ἔστι δέ τι [c] ὃ καθ' αὑτὸ
2 πρῶτον κινεῖται, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ καθ' αὑτὸ κινητόν. Ἔστι
δέ τι καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος ὡσαύτως· κινεῖ γὰρ κατὰ συμβε-
βηκὸς [d] τὸ [e] μὲν κατὰ μέρος τὸ δὲ καθ' αὑτό· ἔστι δέ τι τὸ
κινοῦν πρῶτον· ἔστι [f] δέ τι τὸ κινούμενον [g] ἔν τινι χρόνῳ καὶ
ἐξ οὗ καὶ εἰς ὅ. Τὰ [h] δ' εἴδη καὶ [i] τὰ πάθη καὶ ὁ τόπος, εἰς

[r] ἔν τισι λείπει τὸ εἴδει γρ. E. [s] τὰ om. A^b. [t] ἢ om. idem. [v] ἢ post ἥμισυ om. E. [w] διελης A^b. [x] αἰσθητὸν σῶμα E.T. [y] δὲ δὴ σημαίνει E.T. [z] χρόνω καὶ κινήσει T. [a] ἀλλὰ] ἅμα T. [b] βαδίζει A^b. [c] ὃ καθ'] καὶ ὃ E.T. [d] τόδε T. [e] μὲν] δὲ A^b. [f] δέ alterum om. E. [g] ἔν τινι] ἔτι ἐν ᾧ E.T. [h] δ' om. T. [i] τὰ om. E.T.

ἃ κινοῦνται τὰ κινούμενα, ἀκίνητά ἐστιν, οἷον ἐπιστήμη καὶ θερμότης· ἔστι δ' οὐχ ἡ θερμότης κίνησις ἀλλ' ἡ θέρμανσις.
ˈΗ δὲ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴ οὐκ ἐν ἅπασιν ὑπάρ- 3
χει, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐναντίοις καὶ μεταξὺ καὶ ἐν ἀντιφάσει. Τούτου δὲ πίστις ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. Μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, [k]ἢ οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς [l]οὐχ ὑποκείμενον, [m]ἢ οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον. Λέγω δὲ 4
ὑποκείμενον τὸ καταφάσει δηλούμενον. ˈΩστ' ἀνάγκη τρεῖς εἶναι μεταβολάς· ἡ γὰρ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον οὐκ ἔστι μεταβολή· οὔτε γὰρ ἐναντία οὔτε ἀντίφασίς ἐστιν, ὅτι οὐκ ἀντίθεσις. ˈΗ μὲν οὖν οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον κατ' ἀντίφασιν γένεσίς ἐστιν, ἡ μὲν ἁπλῶς ἁπλῆ, ἡ δὲ [n]τινὸς τίς· ἡ δ' ἐξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον φθορά, ἡ μὲν ἁπλῶς [o]ἁπλῆ, ἡ δὲ [p]τινὸς τίς. Εἰ δὴ τὸ μὴ ὂν λέγε- 5
ται πλεοναχῶς, καὶ μήτε τὸ κατὰ σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν ἐνδέχεται κινεῖσθαι, μήτε τὸ κατὰ δύναμιν τὸ τῷ ἁπλῶς [q]ὄντι ἀντικείμενον· τὸ γὰρ μὴ λευκὸν ἢ μὴ ἀγαθὸν [r]ὅμως ἐνδέχεται κινεῖσθαι [s]κατὰ συμβεβηκός· [t]εἴη γὰρ [v]ἂν ἄνθρωπος τὸ μὴ λευκόν· τὸ δ' ἁπλῶς μὴ τόδε οὐδαμῶς· ἀδύνατον [w]γὰρ τὸ μὴ ὂν κινεῖσθαι· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὴν γένεσιν κίνησιν εἶναι· γίγνεται γὰρ τὸ μὴ ὄν. Εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα κατὰ 6
συμβεβηκὸς γίγνεται, ἀλλ' ὅμως ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ὑπάρχει τὸ μὴ ὂν κατὰ τοῦ γιγνομένου ἁπλῶς. ˈΟμοίως δὲ καὶ τὸ ἠρεμεῖν. Ταῦτά [x]τε δὴ συμβαίνει δυσχερῆ, καὶ εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ· εἴη γὰρ ἄν που. Οὐδὲ δὴ [y]ἡ φθορὰ κίνησις· ἐναντίον γὰρ κινήσει κίνησις [z]ἢ ἠρεμία, φθορὰ δὲ γενέσει. ˈΕπεὶ δὲ πᾶσα κίνησις 7
μεταβολή τις, μεταβολαὶ δὲ τρεῖς [a]αἱ εἰρημέναι, τούτων δ' [b]αἱ κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν οὐ κινήσεις, αὗται δ' εἰσὶν αἱ

[k] ἢ οὐκ—δὲ ὑποκείμενον om. A^b. [l] οὐχ om. T. [m] ἢ—ὑποκείμενον add. E. [n] τις τινός T. A^b. [o] ἁπλῆ om. A^b. [p] τις τινός A^b. [q] ὄντι om. A^b. [r] ὅλως T. [s] κατὰ] μὴ κατὰ T. [t] εἰ T. [v] ἂν] ἦν T, om. A^b. [w] γὰρ om. T. [x] τε] δὴ A^b. [y] ἡ om. E. [z] ἢ om. T. [a] αἱ om. A^b. [b] αἱ μὲν κατὰ A^b.

κατ' ἀντίφασιν, ἀνάγκη τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον κίνησιν εἶναι μόνην. Τὰ δ' ὑποκείμενα [c] ἢ ἐναντία ἢ μεταξύ· καὶ γὰρ ἡ στέρησις κείσθω ἐναντίον, καὶ δηλοῦται καταφάσει, οἷον τὸ γυμνὸν καὶ [d] νωδὸν καὶ τὸ μέλαν.

12 Εἰ οὖν αἱ κατηγορίαι διῄρηνται οὐσίᾳ, ποιότητι, τόπῳ, [e] τῷ ποιεῖν [e] ἢ πάσχειν, τῷ πρός τι, [e] τῷ ποσῷ, ἀνάγκη τρεῖς εἶναι κινήσεις, ποιοῦ, ποσοῦ, τόπου. Κατ' οὐσίαν δ' οὔ διὰ τὸ μηθὲν εἶναι οὐσίᾳ ἐναντίον, οὐδὲ [f] τοῦ πρός τι· ἔστι γὰρ [g] θατέρου μηθὲν μεταβάλλοντος ἀληθεύεσθαι θάτερον μηθὲν
2 μεταβάλλον, ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν. Οὐδὲ
ποιοῦντος [h] καὶ πάσχοντος, ἢ κινοῦντος καὶ κινουμένου, ὅτι
οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις οὐδὲ γενέσεως γένεσις, οὐδ' ὅλως
[i] μεταβολῆς μεταβολή. Διχῶς γὰρ ἐνδέχεται κινήσεως [k] εἶναι
κίνησιν, ἢ ὡς ὑποκειμένου, οἷον ὁ ἄνθρωπος [l] κινεῖται ὅτι ἐκ
λευκοῦ εἰς μέλαν μεταβάλλει, ὥστε οὕτω καὶ ἡ κίνησις ἢ θερ-
3 μαίνεται ἢ ψύχεται ἢ [m] τόπον ἀλλάττει ἢ αὔξεται. Τοῦτο
δὲ ἀδύνατον· οὐ γὰρ τῶν ὑποκειμένων τι ἡ μεταβολή. Ἢ
[n] τῷ ἕτερόν τι ὑποκείμενον ἐκ μεταβολῆς μεταβάλλειν εἰς
ἄλλο εἶδος, οἷον ἄνθρωπον ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν. Ἀλλ' οὐδὲ
4 τοῦτο δυνατὸν πλὴν κατὰ συμβεβηκός. [o] Πᾶσα γὰρ κίνησις
ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἐστὶ μεταβολή, καὶ γένεσις καὶ φθορὰ
ὡσαύτως· πλὴν [p] αἱ μὲν [q] εἰς ἀντικείμενα ὡδὶ ἢ ὡδὶ [r] οὐ κι-
νήσεις. Ἅμα οὖν μεταβάλλει ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον, καὶ ἐξ
5 αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλην. Δῆλον [s] δὴ ὅτι ἂν
νοσήσῃ, μεταβεβληκὸς ἔσται εἰς ὁποιανοῦν (ἐνδέχεται γὰρ ἠρεμεῖν) καὶ ἔτι εἰς μὴ τὴν τυχοῦσαν ἀεί· κἀκείνη ἔκ τινος εἴς [t] τι ἄλλο [v] ἔσται. Ὥσθ' ἡ ἀντικειμένη ἔσται ὑγίανσις, ἀλλὰ τῷ συμβεβηκέναι, οἷον ἐξ ἀναμνήσεως εἰς λήθην μεταβάλλει

[c] ἢ prius om. A[b]. [d] νωδὸν] λευκὸν A[b]. [e] τῷ primum tertiumque et ἢ om. A[b]. [f] τοῦ om. E.T. [g] θατέρου μεταβάλλοντος μηδὲν ἀληθεύεσθαι θάτερον μὴ δὲ μ. A[b]. [h] καὶ πάσχοντος] ἢ πάσχοντος A[b]. [i] μεταβολὴ μεταβολῆς E.T. [k] κίνησιν εἶναι A[b]. [l] κεῖται T. [m] τόπον] τὸ πᾶν T. [n] τῷ] τὸ T. [o] ἅπασι γὰρ ἡ κίνησις A[b]. [p] αἱ] ἡ A[b]. [q] ἐξ ἀντικειμένων T. [r] οὐ κινήσεις] ἡ κίνησις A[b]. [s] δ' E.T. [t] ἄλλο τι T. [v] ἔσται om. E.T.

ὅτι ᾧ ὑπάρχει ἐκεῖνο μεταβάλλει, ὁτὲ μὲν εἰς ἐπιστήμην ὁτὲ
δὲ εἰς ὑγίειαν. Ἔτι εἰς ἄπειρον βαδιεῖται, εἰ ἔσται μετα- 6
βολῆς μεταβολὴ καὶ γενέσεως γένεσις. Ἀνάγκη [w] δὴ καὶ
τὴν προτέραν, εἰ ἡ ὑστέρα· οἷον εἰ ἡ ἁπλῆ [x] γένεσις ἐγίγνετό
ποτε, καὶ τὸ γιγνόμενον [y] ἁπλῶς ἐγίγνετο. Ὥστε οὔπω ἦν
[z] τὸ γιγνόμενον ἁπλῶς, ἀλλά [a] τι γιγνόμενον ἢ γενόμενον.
[b] Εἰ δὴ καὶ τοῦτ᾽, ἐγίγνετό ποτε, ὥστ᾽ οὐκ ἦν πω [c] τότε 7
γιγνόμενον. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστι [d] τι πρῶτον,
[e] οὐκ ἔσται τὸ πρῶτον, ὥστ᾽ οὐδὲ τὸ ἐχόμενον. Οὔτε γίγνε-
σθαι [f] οὖν οὔτε κινεῖσθαι οἷόν τε οὔτε μεταβάλλειν οὐθέν.
Ἔτι τοῦ αὐτοῦ κίνησις ἡ ἐναντία καὶ ἠρέμησις, [g] καὶ γένεσις
καὶ φθορά. Ὥστε τὸ γιγνόμενον ὅταν γένηται γιγνόμενον, 8
τότε φθείρεται· οὔτε γὰρ εὐθὺς [h] γιγνόμενον οὔθ᾽ ὕστερον·
εἶναι γὰρ δεῖ τὸ φθειρόμενον. Ἔτι δεῖ ὕλην ὑπεῖναι τῷ
γιγνομένῳ καὶ [i] μεταβάλλοντι. Τίς οὖν ἔσται, ὥσπερ τὸ
ἀλλοιωτὸν σῶμα ἢ ψυχή, οὕτω [k] τί τὸ γιγνόμενον [l] κίνησις
ἢ γένεσις; Καὶ [m] ἔτι τί εἰς ὃ κινοῦνται; Δεῖ γὰρ [n] εἶναι
τὴν τοῦδε ἐκ τοῦδε εἰς τόδε κίνησιν μὴ κίνησιν. Πῶς οὖν; 9
Οὐ γὰρ ἔσται μάθησις [o] τῆς μαθήσεως, ὥστ᾽ [p] οὐδὲ γένεσις
γενέσεως. Ἐπεὶ δ᾽ οὔτ᾽ [q] οὐσίας οὔτε τοῦ πρός τι οὔτε τοῦ
ποιεῖν καὶ πάσχειν, λείπεται κατὰ τὸ ποιὸν [r] καὶ ποσὸν
καὶ τόπον κίνησιν εἶναι· τούτων γὰρ ἑκάστῳ ἐναντίωσίς
ἐστιν. Λέγω δὲ τὸ ποιὸν οὐ τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ ([s] καὶ γὰρ καὶ
ἡ διαφορὰ ποιόν) ἀλλὰ τὸ παθητικόν, καθὸ λέγεται πά-
σχειν ἢ ἀπαθὲς εἶναι. Τὸ δὲ [t] ἀκίνητον τό τε ὅλως ἀδύνατον 10
κινηθῆναι καὶ τὸ [v] μόλις ἐν χρόνῳ [w] πολλῷ [x] ἢ βραδέως ἀρ-
χόμενον, καὶ τὸ πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι, μὴ δυνάμενον δὲ ὅτε

[w] δὲ T. [x] γένεσις ἐγίγνετο] γένετο Ab. [y] ἁπλῶς om. E.T. [z] τὸ om. E. [a] γινόμενόν τι Ab. [b] εἰ δὴ] ἤδη Ab. [c] τότε] ποτε Ab. [d] τι om. E.T. [e] οὐκ ἔσται τὸ πρῶτον om. Ab. [f] οὖν αὗται οὔτε E. [g] καὶ ἡ γένεσις Ab. [h] γενόμενον Ab. [i] μεταβάλλειν τι. τίς E.T. [k] τί] τί καὶ Ab. [l] κίνησις] ἡ κίνησις Ab. [m] ἔτι] τοι T, om. E. [n] εἶναί τι τὴν E.T. [o] τῆς μαθήσεως] ἡ τῆς μαθήσεως γένεσις Ab. [p] οὐδὲ γένεσις] τῆς post lacunam Ab. [q] οὐσίαν T. [r] καὶ τὸ ποσὸν Ab. [s] καὶ γὰρ καὶ ἡ διαφορὰ] καὶ τῇ διαφορᾷ T.Ab. [t] ἀκίνητον] ἀδύνατον T. [v] μόγις Ab. [w] πολλῷ] ποτε T. [x] ἢ om. E.T.

πέφυκε καὶ [y] οὗ [z] καὶ ὥς. Ὁ καλῶ ἠρεμεῖν τῶν ἀκινήτων
μόνον· ἐναντίον γὰρ ἠρεμία κινήσει, ὥστε στέρησις ἂν εἴη
τοῦ δεκτικοῦ.

11 Ἅμα κατὰ τόπον ὅσα ἐν ἑνὶ τόπῳ [a] πρώτῳ, καὶ χωρὶς
ὅσα ἐν ἄλλῳ. Ἅπτεσθαι [b] δὲ ὧν τὰ ἄκρα ἅμα. Μεταξὺ
δ' εἰς ὃ πέφυκε πρότερον ἀφικνεῖσθαι τὸ μεταβάλλον ἢ εἰς
ὃ ἔσχατον μεταβάλλει κατὰ φύσιν [c] τὸ συνεχῶς μεταβάλ-
λον. Ἐναντίον κατὰ τόπον τὸ κατ' εὐθεῖαν ἀπέχον πλεῖ-
12 στον. Ἑξῆς δὲ [d] οὗ μετὰ τὴν ἀρχὴν ὄντος, θέσει ἢ εἴδει ἢ
ἄλλως πως ἀφορισθέντος, μηθὲν μεταξύ ἐστι τῶν ἐν ταὐτῷ
γένει καὶ [e] οὗ ἐφεξῆς ἐστίν, οἷον γραμμαὶ γραμμῆς ἢ μονά-
δες μονάδος ἢ οἰκίας οἰκία. Ἄλλο δ' οὐθὲν κωλύει μεταξὺ
εἶναι· τὸ γὰρ ἑξῆς [f] τινὸς ἐφεξῆς καὶ ὕστερόν τι· οὐ γὰρ τὸ
13 ἓν ἑξῆς τῶν δύο, οὐδ' ἡ νουμηνία τῆς δευτέρας. Ἐχόμενον
δὲ ὃ ἂν ἑξῆς ὂν [g] ἅπτηται. Ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολὴ ἐν τοῖς
ἀντικειμένοις, ταῦτα [h] δὲ τά τ' ἐναντία καὶ ἀντίφασις, ἀντι-
φάσεως δ' οὐθὲν ἀνὰ μέσον, δῆλον [i] ὡς ἐν τοῖς ἐναντίοις τὸ
μεταξύ. Τὸ δὲ συνεχὲς ὅπερ ἐχόμενόν τι [k] ἢ ἁπτόμενον.
14 [l] Λέγω δὲ συνεχὲς ὅταν ταὐτὸ γένηται καὶ ἓν τὸ ἑκατέρου
πέρας οἷς ἅπτονται καὶ συνέχονται, ὥστε δῆλον ὅτι τὸ συν-
εχὲς ἐν τούτοις ἐξ ὧν [m] ἕν τι πέφυκε γίγνεσθαι κατὰ [n] τὴν
σύναψιν. Καὶ ὅτι πρῶτον τὸ ἐφεξῆς, δῆλον· τὸ γὰρ ἑξῆς
οὐχ ἅπτεται, τοῦτο δ' [o] ἐφεξῆς· καὶ [p] εἰ συνεχές, ἅπτεται, εἰ
15 δ' ἅπτεται, οὔπω συνεχές. Ἐν οἷς δὲ μή ἐστιν ἁφή, οὐκ
ἔστι σύμφυσις ἐν τούτοις. Ὥστ' οὐκ ἔστι στιγμὴ μονάδι
ταὐτόν· ταῖς μὲν γὰρ ὑπάρχει τὸ ἅπτεσθαι, ταῖς δ' οὔ, [q] ἀλλὰ
τὸ ἐφεξῆς· καὶ [r] τῶν μὲν μεταξύ τι, τῶν δ' οὔ.

[y] οὗ] οὗ πέφυκε A^b. [z] καὶ ὥς. ὃ καλῶ] ὡς οὐκ ἄλλο T. [a] πρῶτον A^b. [b] δὲ om. A^b. [c] τὸ om. E.T. [d] οὐ T. [e] οὗ] ὃ A^b. [f] τινὸς] τινὶ A^b. [g] ἀνάπτηται A^b. [h] δὲ τἀναντία T, δὲ ἐναντία A^b. [i] ὡς] δ' ὡς T. [k] ἢ ἁπτόμενον om. E.T. [l] λέγω] λέγεται A^b. [m] ἕν τι] ἔτι T. [n] τὴν om. T. [o] ἐφεξῆς] ἑξῆς T. [p] εἰς T.A^b. [q] ἀλλὰ πρὸς τὸ E.T. [r] τῶν] τῷ γε T.

Λ.

Περὶ τῆς οὐσίας ἡ θεωρία· τῶν γὰρ οὐσιῶν αἱ ἀρχαὶ καὶ
τὰ αἴτια ζητοῦνται. Καὶ γὰρ εἰ ὡς ὅλον τι τὸ πᾶν, ἡ οὐσία
πρῶτον μέρος· [s]καὶ εἰ [t]τῷ ἐφεξῆς, [v]κἂν οὕτω πρῶτον ἡ οὐ-
σία, εἶτα τὸ ποιόν, [w]εἶτα τὸ ποσόν. Ἅμα δ' οὐδ' ὄντα [x]ὡς
εἰπεῖν ἁπλῶς [y]τἆλλα, [z]ἀλλὰ ποιότητες [a]καὶ κινήσεις, [b]ἢ καὶ
[c]τὸ οὐ λευκὸν καὶ τὸ οὐκ εὐθύ· λέγομεν [d]γοῦν [e]εἶναι καὶ
ταῦτα, οἷον ἔστιν οὐ λευκόν. Ἔτι [f]οὐθὲν τῶν ἄλλων χω- 2
ριστόν. Μαρτυροῦσι δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἔργῳ· τῆς γὰρ οὐ-
σίας ἐζήτουν ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα καὶ αἴτια. Οἱ μὲν οὖν νῦν
τὰ καθόλου οὐσίας μᾶλλον τιθέασιν· τὰ γὰρ γένη καθόλου,
ἅ φασιν ἀρχὰς καὶ οὐσίας εἶναι μᾶλλον διὰ τὸ λογικῶς ζη-
τεῖν· οἱ δὲ πάλαι τὰ καθ' [g]ἕκαστον, οἷον πῦρ καὶ γῆν, ἀλλ'
οὐ τὸ κοινὸν σῶμα. Οὐσίαι δὲ τρεῖς, μία μὲν αἰσθητή, ἧς ἡ 3
μὲν ἀΐδιος ἡ δὲ φθαρτή, ἣν πάντες ὁμολογοῦσιν, οἷον τὰ
φυτὰ καὶ τὰ ζῷα· ἡ δ' ἀΐδιος ἧς ἀνάγκη τὰ στοιχεῖα λαβεῖν,
εἴτε ἓν εἴτε πολλά. Ἄλλη δὲ ἀκίνητος, [h]καὶ ταύτην [i]τινὲς 4
εἶναί φασι χωριστήν, οἱ μὲν εἰς δύο διαιροῦντες, οἱ δὲ εἰς μίαν
φύσιν τιθέντες τὰ εἴδη καὶ τὰ μαθηματικά, [k]οἱ δὲ τὰ μαθη-
ματικὰ μόνον τούτων. Ἐκεῖναι μὲν δὴ φυσικῆς (μετὰ κινή-
σεως γάρ), αὕτη δ' ἑτέρας, εἰ μηδεμία αὐτοῖς ἀρχὴ κοινή.

Ἡ δ' αἰσθητὴ οὐσία μεταβλητή. Εἰ [l]δ' ἡ μεταβολὴ ἐκ 5
τῶν ἀντικειμένων ἢ τῶν μεταξύ, ἀντικειμένων δὲ [m]μὴ πάντων
(οὐ λευκὸν γὰρ ἡ φωνή) ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀνάγκη ὑπεῖναί
τι τὸ μεταβάλλον εἰς τὴν ἐναντίωσιν· οὐ γὰρ τὰ ἐναντία
μεταβάλλει. Ἔτι τὸ μὲν ὑπομένει, τὸ δ' ἐναντίον οὐχ ὑπο- 2
μένει· ἔστιν ἄρα τι τρίτον παρὰ τὰ ἐναντία, ἡ ὕλη. Εἰ δὴ
αἱ μεταβολαὶ τέτταρες, ἢ κατὰ [n]τὸ τί ἢ κατὰ τὸ [o]ποιὸν ἢ

[s] εἰ καὶ F^b. [t] τὸ A^b.F^b. [v] καὶ E.T. [w] εἶτα τὸ ποσόν] ἢ ποσόν E.T. [x] ἁπλῶς ὡς εἰπεῖν F^b, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν A^b. [y] ταῦτα E.T.F^b. [z] ἀλλὰ] οἷον F^b. [a] καὶ om. F^b. [b] ἡ F^b. [c] τὸ οὐ] οὐ τὸ T. [d] γοῦν] οὖν T. [e] καὶ ταῦτα εἶναι A^b. [f] οὐδὲ T. [g] ἕκαστα A^b. [h] καὶ add. A^b. [i] φασί τινες εἶναι E.T. [k] οἱ δὲ τὰ μαθηματικὰ om. E. [l] δ' ἡ] δὴ E, δὲ T. [m] μὴ] οὐ T. [n] τὸ om. E. [o] οἷον T.

ποσὸν ἢ ποῦ, καὶ γένεσις μὲν ἡ ἁπλῆ καὶ φθορὰ [p] ἡ κατὰ
τόδε, αὔξησις δὲ καὶ φθίσις ἡ κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλοίωσις δὲ
ἡ κατὰ τὸ πάθος, [q] φορὰ δὲ ἡ κατὰ τόπον, εἰς ἐναντιώσεις
2 ἂν εἶεν [r] τὰς καθ' ἕκαστον αἱ μεταβολαί. Ἀνάγκη δὴ μετα-
βάλλειν τὴν ὕλην δυναμένην ἄμφω· ἐπεὶ δὲ διττὸν [s] τὸ ὄν,
μεταβάλλει πᾶν ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ὄν, οἷον
ἐκ λευκοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ λευκόν. Ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπ' αὐξήσεως καὶ φθίσεως. Ὥστε οὐ μόνον κατὰ συμβεβηκὸς
ἐνδέχεται γίγνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὄντος γίγνεται
3 πάντα, δυνάμει [t] μέντοι ὄντος, ἐκ μὴ ὄντος δὲ ἐνεργείᾳ. Καὶ
τοῦτ' ἐστὶ τὸ Ἀναξαγόρου ἕν (βέλτιον γὰρ [v] ἢ ὁμοῦ πάντα)
καὶ Ἐμπεδοκλέους τὸ μῖγμα καὶ Ἀναξιμάνδρου. Καὶ ὡς
Δημόκριτός φησιν, ἦν [w] ὁμοῦ πάντα δυνάμει, ἐνεργείᾳ δ' οὔ.
4 Ὥστε τῆς ὕλης ἂν εἶεν ἡμμένοι. Πάντα δ' ὕλην ἔχει ὅσα
μεταβάλλει, ἀλλ' ἑτέραν· καὶ τῶν ἀϊδίων ὅσα μὴ [x] γεννητὰ
κινητὰ δὲ φορᾷ, ἀλλ' οὐ [y] γεννητήν, ἀλλὰ πόθεν ποῖ. Ἀπο-
ρήσειε [z] δ' ἄν τις ἐκ ποίου μὴ ὄντος ἡ γένεσις· τριχῶς γὰρ
τὸ μὴ ὄν. Εἰ δή [a] τί ἐστι δυνάμει, ἀλλ' ὅμως οὐ τοῦ τυχόν-
5 τος, ἀλλ' ἕτερον ἐξ ἑτέρου. Οὐδ' ἱκανὸν ὅτι ὁμοῦ πάντα
χρήματα· διαφέρει γὰρ τῇ ὕλῃ, ἐπεὶ διὰ τί ἄπειρα ἐγένετο
ἀλλ' οὐχ ἕν; Ὁ γὰρ νοῦς εἷς, ὥστ' εἰ [b] καὶ ἡ ὕλη μία, ἐκεῖνο
ἐγένετο ἐνεργείᾳ οὗ [c] ἡ ὕλη ἦν δυνάμει. Τρία δὴ τὰ αἴτια
καὶ [d] τρεῖς αἱ ἀρχαί, δύο μὲν ἡ ἐναντίωσις, ἧς τὸ μὲν λόγος
καὶ εἶδος τὸ δὲ στέρησις, τὸ δὲ τρίτον ἡ ὕλη.

3 Μετὰ ταῦτα ὅτι οὐ γίγνεται οὔτε [e] ἡ ὕλη οὔτε τὸ εἶδος,
λέγω δὲ τὰ ἔσχατα. Πᾶν γὰρ μεταβάλλει τι καὶ ὑπό τινος
καὶ εἴς [f] τι. Ὑφ' οὗ μέν, τοῦ πρώτου κινοῦντος· [g] ὃ δέ, ἡ
ὕλη· εἰς ὃ δέ, τὸ εἶδος. Εἰς ἄπειρον οὖν εἶσιν, εἰ μὴ μόνον
ὁ χαλκὸς γίγνεται στρογγύλος ἀλλὰ καὶ τὸ στρογγύλον
2 ἢ ὁ χαλκός· ἀνάγκη δὴ στῆναι. Μετὰ ταῦτα ὅτι ἑκάστη

[p] ἡ post φθορὰ om. E.T. [q] φθορὰ T. [r] ταῖς T. [s] τὸ om. Fb.
[t] μέντοι ἢ ὄντος T. [v] ἢ] ἦν Ab. [w] ὁμοῦ γρ. E: E.T.Ab. ἡμῖν. [x] γεν-
νητὰ τὰ κινητὰ T. [y] γενητὸν T. [z] δ' om. Fb. [a] τί ἐστι] ἔστι τὸ Fb.
[b] καὶ om. Ab. [c] ἡ] καὶ ἡ T. [d] τρεῖς om. Fb. [e] ἡ et τὸ om. Fb.
[f] post τι Ab. καὶ ἐξ οὗ. [g] ὃ] οὗ T.

ἐκ συνωνύμου γίγνεται [h] ἡ [i] οὐσία· τὰ γὰρ φύσει οὐσίαι καὶ
τἆλλα. Ἢ γὰρ τέχνῃ ἢ φύσει γίγνεται ἢ τύχῃ ἢ τῷ αὐ-
τομάτῳ. Ἡ μὲν οὖν τέχνη ἀρχὴ ἐν ἄλλῳ, ἡ δὲ φύσις ἀρχὴ
ἐν [k] αὐτῷ· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. Αἱ δὲ λοιπαὶ
αἰτίαι στερήσεις τούτων. Οὐσίαι δὲ τρεῖς, ἡ μὲν ὕλη τόδε 3
τι οὖσα τῷ φαίνεσθαι (ὅσα γὰρ [l] ἐστιν ἁφῇ καὶ μὴ συμ-
φύσει, ὕλη καὶ ὑποκείμενον), ἡ δὲ φύσις [m] τόδε τι, εἰς ἥν, καὶ
ἕξις [n] τις· ἔτι τρίτη ἡ ἐκ τούτων [o] ἡ καθ' ἕκαστα, οἷον Σω-
κράτης ἢ Καλλίας. Ἐπὶ μὲν οὖν τινῶν τὸ τόδε [p] τι οὐκ
ἔστι παρὰ τὴν συνθέτην οὐσίαν, οἷον οἰκίας τὸ εἶδος, εἰ μὴ
[q] ἡ τέχνη. Οὐδ' ἔστι γένεσις καὶ φθορὰ τούτων, ἀλλ' ἄλ- 4
λον τρόπον εἰσὶ [r] καὶ οὐκ εἰσὶν οἰκία [s] τε ἡ ἄνευ ὕλης καὶ
ὑγίεια καὶ πᾶν τὸ κατὰ τέχνην. Ἀλλ' εἴπερ, ἐπὶ τῶν φύσει.
Διὸ [t] δὴ οὐ κακῶς [v] ὁ Πλάτων ἔφη ὅτι εἴδη ἐστὶν ὁπόσα φύ-
σει, εἴπερ ἐστὶν εἴδη [w] ἄλλα τούτων, οἷον πῦρ, σάρξ, κεφαλή.
Ἅπαντα [x] γὰρ ὕλη ἐστί, καὶ τῆς μάλιστ' οὐσίας ἡ τελευταία. 5
Τὰ μὲν οὖν κινοῦντα αἴτια ὡς προγεγενημένα ὄντα, τὰ δ' ὡς
ὁ λόγος ἅμα. Ὅτε γὰρ ὑγιαίνει ὁ ἄνθρωπος, τότε καὶ [y] ἡ
ὑγίειά ἐστιν, καὶ τὸ σχῆμα τῆς χαλκῆς σφαίρας ἅμα καὶ ἡ
χαλκῆ σφαῖρα. Εἰ δὲ καὶ ὕστερόν τι ὑπομένει, σκεπτέον· 6
ἐπ' ἐνίων γὰρ οὐθὲν κωλύει, οἷον εἰ [z] ἡ ψυχὴ τοιοῦτον, μὴ
πᾶσα ἀλλ' ὁ νοῦς· πᾶσαν γὰρ ἀδύνατον ἴσως. Φανερὸν δὴ
ὅτι οὐθὲν δεῖ διά γε ταῦτ' εἶναι τὰς ἰδέας· ἄνθρωπος γὰρ
ἄνθρωπον γεννᾷ, ὁ [a] καθ' ἕκαστον τὸν τινά. Ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν· ἡ γὰρ ἰατρικὴ τέχνη [b] ὁ λόγος τῆς
ὑγιείας ἐστίν.

[c] Τὰ δ' αἴτια καὶ αἱ ἀρχαὶ [d] ἄλλα ἄλλων ἔστιν ὥς, ἔστι 4
δ' ὡς, ἂν καθόλου [e] λέγῃ τις καὶ κατ' ἀναλογίαν, ταὐτὰ [f] πάν-

[h] ἡ add. A^b. [i] οὐσία] οὐσίας T. [k] ἑαυτῷ A^b. [l] ἐστιν om. T. [m] τόδε] καὶ τόδε A^b. [n] τις· ἔτι] ἡ T. [o] ἡ καθ'] ἢ καὶ καθ' A^b. [p] τι om. E. [q] ἡ τέχνη. οὐδ'] τὸ εἶδος οὐκ T. [r] καὶ οὐκ εἰσὶν om. T. [s] τε om. E.T. [t] δὴ om. A^b. [v] ὁ om. E.T. [w] ἀλλὰ E.T. [x] γὰρ καὶ ὕλη T. [y] ἡ om. E.T. [z] ἡ om. A^b. [a] καθέκαστος A^b. [b] ὁ et ἐστίν om. A^b. [c] τὰ δ'] ἔστι δὲ τὰ A^b. [d] ἄλλαι ἄλλων, ἔστι δ' ὡς ἂν A^b. [e] λέγοι A^b. [f] πάντα A^b.

των. Ἀπορήσειε γὰρ [g] ἄν τις πότερον ἕτεραι ἢ αἱ αὐταὶ
ἀρχαὶ καὶ στοιχεῖα τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν πρός τι, καὶ καθ'
ἑκάστην [h] δὴ τῶν κατηγοριῶν ὁμοίως. Ἀλλ' ἄτοπον εἰ ταὐτὰ
πάντων· ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ ἔσται [i] τὰ πρός τι καὶ [k] ἡ οὐσία.
2 Τί οὖν τοῦτ' ἔσται; Παρὰ γὰρ τὴν οὐσίαν καὶ τἆλλα τὰ
κατηγορούμενα οὐθέν ἐστι κοινόν· πρότερον δὲ τὸ στοιχεῖον
ἢ ὧν [l] ἐστὶ τὸ στοιχεῖον. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ οὐσία στοιχεῖον
τῶν πρός τι, οὐδὲ τούτων οὐθὲν τῆς οὐσίας. Ἔτι πῶς ἐνδέ-
3 χεται πάντων εἶναι ταὐτὰ στοιχεῖα; Οὐθὲν γὰρ οἷόν τ' εἶναι
τῶν στοιχείων τῷ ἐκ [m] τῶν στοιχείων συγκειμένῳ τὸ αὐτό,
οἷον [n] τῷ ΒΑ τὸ Β ἢ Α. Οὐδὲ δὴ τῶν νοητῶν [o] στοιχεῖόν
[p] ἐστιν, οἷον τὸ [q] ἓν ἢ τὸ ὄν· ὑπάρχει γὰρ ταῦθ' ἑκάστῳ καὶ
τῶν συνθέτων. Οὐθὲν ἄρ' ἔσται αὐτῶν οὔτ' οὐσία οὔτε πρός
τι· ἀλλ' ἀναγκαῖον. Οὐκ ἔστιν ἄρα πάντων ταὐτὰ στοι-
4 χεῖα. Ἢ ὥσπερ λέγομεν, ἔστι μὲν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ, οἷον
ἴσως τῶν αἰσθητῶν σωμάτων ὡς μὲν εἶδος τὸ θερμὸν καὶ ἄλ-
λον τρόπον τὸ ψυχρὸν ἡ στέρησις, [r] ὕλη δὲ τὸ δυνάμει ταῦτα
πρῶτον καθ' [s] αὑτό, [t] οὐσίαι δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ ἐκ τούτων ὧν
ἀρχαὶ ταῦτα, ἢ εἴ τι ἐκ [v] θερμοῦ καὶ ψυχροῦ γίγνεται ἕν,
οἷον σὰρξ ἢ ὀστοῦν· ἕτερον γὰρ ἀνάγκη ἐκείνων εἶναι τὸ γε-
5 νόμενον. Τούτων μὲν οὖν [w] ταὐτὰ στοιχεῖα καὶ ἀρχαί, ἄλ-
λων δ' ἄλλα. Πάντων δὲ οὕτω μὲν εἰπεῖν οὐκ ἔστιν, [x] τῷ
ἀνάλογον δέ, ὥσπερ εἴ τις [y] εἴποι ὅτι ἀρχαί εἰσι [z] τρεῖς, τὸ
6 εἶδος καὶ ἡ στέρησις καὶ ἡ ὕλη. Ἀλλ' ἕκαστον τούτων ἕτε-
ρον περὶ ἕκαστον γένος ἐστίν, οἷον ἐν [a] χρώματι λευκόν, μέ-
λαν, ἐπιφάνεια, φῶς, σκότος, ἀήρ· ἐκ δὲ τούτων ἡμέρα [b] καὶ
νύξ. Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον τὰ ἐνυπάρχοντα αἴτια, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἐκτὸς οἷον τὸ κινοῦν, δῆλον ὅτι ἕτερον ἀρχὴ καὶ στοι-
χεῖον. Αἴτια δ' ἄμφω· καὶ εἰς ταῦτα διαιρεῖται ἡ ἀρχή, τὸ

[g] ἂν om. T. [h] δὴ κατηγορίαν Ab. [i] τὰ] τὸ Ab. [k] αἱ οὐσίαι E.T. [l] ἐστὶ τὸ om. Ab. [m] τῶν om. Ab.Fb. [n] τὸ βα τῷ T. [o] στοιχείων E.Fb. [p] ἐστιν om. E.T. [q] ἓν καὶ τὸ ὄν Fb, ὂν ἢ τὸ ἕν Ab. [r] ὕλη] ἡ ὕλη E.T. [s] ἑαυτό Ab, αὑτόν T. [t] οὐσία T. [v] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ Ab. [w] ταῦτα E.T. [x] τὸ Ab. [y] εἴποιεν Ab. [z] τρεῖς om. T. [a] χρώμασι Ab. [b] καὶ om. E.T.

δ' ὡς κινοῦν ἢ [c] ἱστὰν ἀρχή τις [d] καὶ οὐσία. Ὥστε στοιχεῖα 7
μὲν κατ' ἀναλογίαν τρία, αἰτίαι δὲ καὶ ἀρχαὶ [e] τέτταρες· ἄλλο δ' ἐν ἄλλῳ, καὶ τὸ πρῶτον αἴτιον ὡς κινοῦν ἄλλο ἄλλῳ. Ὑγίεια, νόσος, σῶμα· τὸ κινοῦν ἰατρική. Εἶδος, ἀταξία τοιαδί, πλίνθοι· τὸ κινοῦν οἰκοδομική. [f] Καὶ εἰς ταῦτα διαιρεῖ- 8
ται ἡ ἀρχή. Ἐπεὶ δὲ τὸ κινοῦν ἐν μὲν τοῖς φυσικοῖς [g] ἀνθρώποις ἄνθρωπος, ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ διανοίας τὸ εἶδος [h] ἢ τὸ ἐναντίον, τρόπον τινὰ τρία αἴτια ἂν εἴη, ὡδὶ δὲ τέτταρα. Ὑγίεια γάρ πως ἡ ἰατρική, καὶ οἰκίας εἶδος ἡ οἰκοδομική, καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπον γεννᾷ· ἔτι παρὰ ταῦτα ὡς τὸ πρῶτον πάντων κινοῦν [i] πάντα.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν χωριστὰ τὰ δ' οὐ χωριστά, [k] οὐσίαι 5
[l] ἐκεῖνα. [m] Καὶ διὰ τοῦτο πάντων αἴτια ταῦτα, ὅτι τῶν οὐσιῶν ἄνευ οὐκ ἔστι τὰ πάθη καὶ αἱ κινήσεις. Ἔπειτα ἔσται ταῦτα ψυχὴ ἴσως καὶ σῶμα, ἢ νοῦς καὶ ὄρεξις καὶ σῶμα. Ἔτι δ' ἄλλον τρόπον τῷ ἀνάλογον [n] ἀρχαὶ αἱ αὐταί, οἷον ἐνέργεια καὶ δύναμις· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄλλα τε ἄλλοις καὶ ἄλλως. Ἐν ἐνίοις μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὁτὲ μὲν ἐνεργείᾳ ἐστὶν 2
ὁτὲ δὲ δυνάμει, οἷον οἶνος ἢ σὰρξ ἢ ἄνθρωπος. Πίπτει δὲ καὶ ταῦτα εἰς τὰ εἰρημένα αἴτια. [o] Ἐνεργείᾳ μὲν γὰρ τὸ εἶδος, [p] ἐὰν [q] ᾖ χωριστόν, [r] καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, στέρησις δὲ οἷον σκότος ἢ κάμνον, δυνάμει δὲ ἡ ὕλη· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δυνάμενον γίγνεσθαι ἄμφω. Ἄλλως δ' ἐνεργείᾳ καὶ δυνάμει 3
διαφέρει, [s] ὧν μή ἐστιν ἡ αὐτὴ ὕλη, ὧν οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ εἶδος ἀλλ' ἕτερον, ὥσπερ ἀνθρώπου αἴτιον τά τε στοιχεῖα, πῦρ καὶ γῆ ὡς ὕλη, [t] καὶ τὸ [v] ἴδιον εἶδος καὶ εἴ [w] τι ἄλλο ἔξω, οἷον ὁ πατήρ, καὶ παρὰ [x] ταῦτα ὁ ἥλιος καὶ ὁ λοξὸς κύκλος, οὔτε ὕλη ὄντα οὔτ' εἶδος οὔτε στέρησις οὔτε ὁμοειδές,

[c] ἱστῶν A[b].F[b]. [d] καὶ οὐσία] οὖσα E.T. [e] τέσσαρες T. [f] καὶ —ἀρχή om. A[b]. [g] ἀνθρώποις om. A[b]. γρ. ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ἔτι ἄνθρωπος ἄνθρωπον margo E. [h] ἢ om. T. [i] πάντα] τὰ πάντα T. [k] οὐσία γρ. E. [l] ἐκεῖναι E, δοκεῖ εἶναι T. [m] καὶ om. A[b]. [n] αἱ ἀρχαὶ αὐταί F[b]. [o] ἐνέργεια F[b]. [p] ἂν F[b]. [q] ᾖ τὸ χωριστόν A[b]. [r] καὶ] ἢ γρ. E. [s] ὧν μή] εἰ μή T. [t] καὶ ante τὸ om. T. [v] ἀΐδιον E. [w] τι] ἔτι A[b]. [x] ταυτὸ T.

ἀλλὰ κινοῦντα. Ἔτι [y]δὲ ὁρᾶν δεῖ ὅτι τὰ μὲν καθόλου ἔστιν
4 εἰπεῖν, τὰ δ' οὔ. Πάντων δὴ πρῶται ἀρχαὶ τὸ ἐνεργείᾳ πρῶτον, [z]τὸ εἴδει, καὶ ἄλλο ὃ δυνάμει. Ἐκεῖνα μὲν οὖν [a]τὰ καθόλου οὐκ ἔστιν. Ἀρχὴ γὰρ τὸ καθ' ἕκαστον [a]τῶν καθ' ἕκαστον· ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἀνθρώπου καθόλου· ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐθείς, ἀλλὰ Πηλεὺς Ἀχιλλέως, σοῦ δὲ ὁ πατήρ, καὶ τοδὶ τὸ Β τουδὶ τοῦ ΒΑ, ὅλως δὲ [b]τὸ Β τοῦ ἁπλῶς ΒΑ.
5 Ἔπειτα εἴδη τὰ τῶν οὐσιῶν· ἄλλα δὲ ἄλλων αἴτια καὶ στοιχεῖα, ὥσπερ ἐλέχθη, τῶν μὴ ἐν ταὐτῷ γένει, χρωμάτων, [c]ψόφων, οὐσιῶν, ποσότητος. Πλὴν τῷ ἀνάλογον καὶ τῶν ἐν ταὐτῷ εἴδει ἕτερα, οὐκ εἴδει, ἀλλ' ὅτι [d]τῶν καθ' ἕκαστον ἄλλο, ἥ τε σὴ ὕλη καὶ τὸ κινῆσαν [e]καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ ἐμή,
6 τῷ καθόλου δὲ λόγῳ ταὐτά. [f]Τὸ δὲ ζητεῖν τίνες ἀρχαὶ [g]ἢ στοιχεῖα τῶν οὐσιῶν καὶ πρός τι καὶ ποιῶν, πότερον αἱ αὐταὶ ἢ ἕτεραι, δῆλον ὅτι πολλαχῶς τε λεγομένων ἐστὶν ἑκάστου, διαιρεθέντων δὲ οὐ ταὐτὰ ἀλλ' ἕτερα, πλὴν ὡδὶ καὶ πάντων. Ὡδὶ [h]μὲν ταὐτὰ [i]ἢ τῷ ἀνάλογον, ὅτι ὕλη, εἶδος, στέρησις, τὸ κινοῦν, καὶ ὡδὶ τὰ τῶν οὐσιῶν αἴτια ὡς αἴτια πάντων, ὅτι ἀναιρεῖται ἀναιρουμένων. Ἔτι τὸ πρῶ-
7 τον ἐντελεχείᾳ. Ὡδὶ δὲ ἕτερα πρῶτα ὅσα τὰ ἐναντία, ἃ [k]μήτε ὡς γένη λέγεται μήτε πολλαχῶς λέγεται· καὶ ἔτι αἱ ὗλαι. Τίνες μὲν οὖν [l]αἱ ἀρχαὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ πόσαι, καὶ [l]πῶς αἱ αὐταὶ καὶ πῶς ἕτεραι, εἴρηται.

6 Ἐπεὶ δ' ἦσαν [m]τρεῖς οὐσίαι, δύο μὲν αἱ φυσικαί, μία δ' ἡ ἀκίνητος, περὶ ταύτης λεκτέον, ὅτι ἀνάγκη εἶναί [n]τινα ἀΐδιον οὐσίαν ἀκίνητον. Αἵ τε γὰρ οὐσίαι πρῶται τῶν ὄντων, καὶ εἰ πᾶσαι φθαρταί, πάντα φθαρτά. Ἀλλ' ἀδύνατον κίνησιν [o]ἢ γενέσθαι ἢ φθαρῆναι· ἀεὶ γὰρ ἦν. Οὐδὲ χρόνον· οὐ γὰρ οἷόν τε [o]τὸ πρότερον καὶ ὕστερον εἶναι μὴ ὄντος

[y] δὲ om. A^b. [z] τὸ εἴδει] τοδὶ E.T. [a] τὰ et mox τῶν καθ' ἕκαστον om. A^b. [b] τὸ post δὲ om. E. [c] οὐσιῶν ψόφων T. [d] τῶν] τῶ E, τὸ T. [e] καὶ τὸ εἶδος post ὕλη E.T. [f] τὸ δὲ] τὸ δὴ E.T.F^b. [g] ἢ στοιχεῖα om. F^b. [h] μὲν] δὲ A^b. [i] ἢ om. F^b. [k] ὡς μήτε T. [l] αἱ post οὖν et mox πῶς om. A^b. [m] τρεῖς αἱ οὐσίαι F^b. [n] ἀΐδιόν τινα E. [o] ἢ post κίνησιν et mox τὸ om. T.

χρόνου. Καὶ ἡ κίνησις ἄρα οὕτω συνεχὴς ὥσπερ καὶ ὁ χρό- 2
νος· ἢ γὰρ τὸ αὐτὸ ἢ κινήσεώς τι πάθος. Κίνησις δ' οὐκ
ἔστι συνεχὴς ἀλλ' [p] ἡ κατὰ τόπον, καὶ ταύτης ἡ κύκλῳ.
Ἀλλὰ μὴν εἰ [q] ἔσται κινητικὸν ἢ ποιητικόν, μὴ ἐνεργοῦν δέ
τι, οὐκ ἔστι κίνησις· ἐνδέχεται γὰρ τὸ δύναμιν ἔχον μὴ ἐνερ-
γεῖν. [r] Οὐθὲν ἄρα ὄφελος οὐδ' ἐὰν οὐσίας ποιήσωμεν ἀϊ- 3
δίους, ὥσπερ οἱ τὰ εἴδη, εἰ μή τις δυναμένη ἐνέσται ἀρχὴ
μεταβάλλειν. Οὐ τοίνυν οὐδ' αὕτη ἱκανή, οὐδ' ἄλλη οὐσία
παρὰ τὰ εἴδη· εἰ γὰρ μὴ [s] ἐνεργήσει, οὐκ ἔσται κίνησις.
[t] Ἔτι οὐδ' εἰ ἐνεργήσει, ἡ δ' οὐσία αὐτῆς δύναμις· οὐ γὰρ 4
ἔσται κίνησις ἀΐδιος· ἐνδέχεται γὰρ τὸ δυνάμει ὂν μὴ εἶναι.
Δεῖ ἄρα εἶναι ἀρχὴν τοιαύτην ἧς ἡ οὐσία ἐνέργεια. Ἔτι
τοίνυν ταύτας δεῖ [v] τὰς οὐσίας εἶναι ἄνευ ὕλης. Ἀϊδίους γὰρ
δεῖ, εἴ πέρ [w] γε καὶ ἄλλο τι ἀΐδιον. [x] Ἐνεργείᾳ ἄρα. Καί- 5
τοι ἀπορία· δοκεῖ γὰρ τὸ μὲν ἐνεργοῦν πᾶν δύνασθαι, τὸ δὲ
δυνάμενον οὐ πᾶν ἐνεργεῖν, ὥστε πρότερον εἶναι τὴν δύναμιν.
Ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, οὐθὲν ἔσται τῶν ὄντων· ἐνδέχεται γὰρ
δύνασθαι μὲν εἶναι μήπω δ' εἶναι. Καίτοι [y] εἰ ὡς λέγουσιν 6
οἱ θεολόγοι οἱ ἐκ νυκτὸς γεννῶντες, ἢ [z] ὡς οἱ φυσικοὶ [z] ἦν
ὁμοῦ πάντα χρήματα φασί, τὸ αὐτὸ [a] ἀδύνατον. Πῶς γὰρ
κινηθήσεται, εἰ [b] μηθὲν ἔσται ἐνεργείᾳ αἴτιον; Οὐ γὰρ ἥ γε
ὕλη κινήσει αὐτὴ [c] ἑαυτήν, ἀλλὰ τεκτονική, οὐδὲ τὰ ἐπιμήνια
οὐδ' ἡ γῆ, ἀλλὰ τὰ σπέρματα καὶ ἡ γονή. Διὸ ἔνιοι ποιοῦ- 7
σιν ἀεὶ ἐνέργειαν, οἷον Λεύκιππος καὶ Πλάτων· ἀεὶ γὰρ
εἶναί φασι κίνησιν. Ἀλλὰ διὰ τί καὶ τίνα οὐ λέγουσιν,
οὐδὲ ὡδί, οὐδὲ τὴν αἰτίαν. Οὐθὲν γὰρ ὡς ἔτυχε κινεῖται,
ἀλλὰ δεῖ [d] τι ἀεὶ ὑπάρχειν, ὥσπερ νῦν φύσει μὲν ὡδί, βίᾳ δὲ
ἢ ὑπὸ νοῦ ἢ ἄλλου ὡδί. Εἶτα ποία πρώτη; [e] Διαφέρει
γὰρ ἀμήχανον [f] ὅσον. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ [g] Πλάτωνί γε οἷόν 8

[p] ἢ om. Ab. [q] ἔστι Ab. [r] οὐθὲν] οὐδ' ἐὰν E.T. [s] ἐνεργήσῃ οὐκ ἔστι Ab. [t] ἔτι δ' οὐδ' T. [v] τὰς om. Ab. [w] γε om. T.Ab. [x] ἐνέργεια Ab. [y] εἰ] δ' T. [z] ὡς et ἦν om. E. [a] ἀδύνατον] αἴτιον Fb. [b] μὴ ἔσται ἐνεργείᾳ τι αἴτιον E. [c] αὑτὴν Ab. [d] τι αἰεί τι ὑπάρχειν Ab. [e] διαφέρειν Ab. [f] ὅσον om. Ab. [g] πλάτων T, πλάτων εἴ Ab.

τε [h] λέγειν [i] ἣν οἴεται ἐνίοτε ἀρχὴν εἶναι, τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ
κινοῦν· ὕστερον γὰρ καὶ ἅμα τῷ οὐρανῷ ἡ ψυχή, ὡς φησίν.
Τὸ μὲν δὴ δύναμιν οἴεσθαι ἐνεργείας πρότερον ἔστι μὲν ὡς
9 καλῶς, ἔστι δ' ὡς οὔ· εἴρηται δὲ πῶς. Ὅτι δ' ἐνέργεια πρό-
τερον, μαρτυρεῖ Ἀναξαγόρας (ὁ γὰρ νοῦς [k] ἐνεργείᾳ) καὶ
Ἐμπεδοκλῆς φιλίαν [l] καὶ νεῖκος, καὶ οἱ ἀεὶ λέγοντες κίνησιν
εἶναι, ὥσπερ Λεύκιππος. Ὥστ' οὐκ ἦν ἄπειρον [m] χρόνον
χάος ἢ νύξ, ἀλλὰ ταὐτὰ ἀεὶ ἢ περιόδῳ ἢ ἄλλως, εἴπερ πρό-
10 τερον ἐνέργεια δυνάμεως. Εἰ δὴ τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιόδῳ, δεῖ
τι ἀεὶ μένειν ὡσαύτως ἐνεργοῦν. Εἰ δὲ μέλλει γένεσις καὶ
φθορὰ εἶναι, ἄλλο δεῖ [n] εἶναι ἀεὶ ἐνεργοῦν ἄλλως καὶ ἄλλως.
Ἀνάγκη ἄρα ὡδὶ μὲν καθ' αὑτὸ ἐνεργεῖν, ὡδὶ δὲ κατ' ἄλλο·
11 ἤτοι ἄρα καθ' [o] ἕτερον ἢ κατὰ τὸ πρῶτον. Ἀνάγκη δὴ
κατὰ τοῦτο· πάλιν γὰρ [p] ἐκεῖνο αὐτῷ τε αἴτιον κἀκείνῳ.
Οὐκοῦν βέλτιον τὸ πρῶτον· καὶ γὰρ αἴτιον ἦν ἐκεῖνο τοῦ ἀεὶ
ὡσαύτως, [q] τοῦ δ' ἄλλως ἕτερον· τοῦ δ' ἀεὶ ἄλλως ἄμφω δη-
λονότι. Οὐκοῦν οὕτως καὶ ἔχουσιν αἱ κινήσεις. Τί οὖν ἄλ-
λας δεῖ ζητεῖν ἀρχάς;

7 Ἐπεὶ δ' οὕτω τ' ἐνδέχεται, καὶ εἰ μὴ οὕτως, ἐκ νυκτὸς
ἔσται καὶ ὁμοῦ πάντων καὶ ἐκ μὴ ὄντος, λύοιτ' ἂν ταῦτα,
καὶ ἔστι τι ἀεὶ κινούμενον κίνησιν ἄπαυστον, αὕτη δ' ἡ κύ-
κλῳ· καὶ τοῦτο οὐ [r] λόγῳ μόνον ἀλλ' ἔργῳ δῆλον. Ὥστ'
ἀΐδιος ἂν εἴη ὁ πρῶτος οὐρανός. Ἔστι τοίνυν τι καὶ ὃ
2 κινεῖ. Ἐπεὶ δὲ [s] τὸ κινούμενον καὶ κινοῦν, καὶ μέσον τοίνυν
ἐστί [s] τι ὃ οὐ κινούμενον κινεῖ, ἀΐδιον, καὶ οὐσία καὶ ἐνέργεια
οὖσα. Κινεῖ δὲ ὧδε. Τὸ ὀρεκτὸν καὶ [t] τὸ νοητὸν κινεῖ οὐ
[v] κινούμενα. Τούτων τὰ πρῶτα τὰ αὐτά. Ἐπιθυμητὸν [w] μὲν
γὰρ τὸ φαινόμενον καλόν, βουλητὸν δὲ πρῶτον τὸ ὂν καλόν.
Ὀρεγόμεθα δὲ [x] διότι δοκεῖ [y] μᾶλλον ἢ δοκεῖ διότι ὀρεγό-

[h] λόγω T. [i] ἣν om. Ab. [k] ἐνέργεια T. [l] καὶ τὸ νεῖκος E.T. [m] χρόνου Ab. [n] ἐνεργοῦν εἶναι, omisso ἀεὶ, E.T. [o] ἑκάτερον T. [p] ἐκεῖνο om. T. [q] τοῦ δ'] τὰ δ' T, οὐδ' Ab. [r] μόνον λόγῳ Ab. [s] τὸ et mox τι om. Fb. [t] τὸ post καὶ om. T. [v] κινούμενον Ab. [w] γὰρ μὲν Ab. [x] ὅτι E.T. [y] μᾶλλον] καλὸν E.

μεθα. Ἀρχὴ [z] *δὲ ἡ νόησις.* Νοῦς *δὲ ὑπὸ τοῦ νοητοῦ* [a] *κινεῖ-* 3
ται, [b] *νοητὴ δὲ ἡ ἑτέρα συστοιχία καθ' αὑτήν· καὶ ταύτης* [c] *ἡ*
οὐσία πρώτη, [c] *καὶ ταύτης ἡ ἁπλῆ* [d] *καὶ κατ' ἐνέργειαν.*
Ἔστι *δὲ τὸ ἓν καὶ* [e] *τὸ ἁπλοῦν οὐ τὸ αὐτό· τὸ μὲν* [f] *γὰρ ἓν*
μέτρον σημαίνει, τὸ δὲ ἁπλοῦν πῶς ἔχον αὐτό. Ἀλλὰ *μὴν* 4
καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ [g] *δι' αὑτὸ αἱρετὸν ἐν τῇ αὐτῇ* [h] *συστοι-*
χίᾳ· καὶ ἔστιν ἄριστον ἀεὶ ἢ ἀνάλογον τὸ πρῶτον. Ὅτι *δ'*
ἔστι τὸ οὗ ἕνεκα ἐν τοῖς ἀκινήτοις, ἡ διαίρεσις δηλοῖ. Ἔστι
γάρ τινι τὸ οὗ [i] *ἕνεκα, ὧν τὸ μὲν ἔστι τὸ δ' οὐκ ἔστι, κινεῖ*
[k] *δὲ ὡς* [l] *ἐρώμενον,* [m] *κινούμενον δὲ τἆλλα κινεῖ.* [n] Εἰ *μὲν* 5
οὖν τι κινεῖται, ἐνδέχεται [o] *καὶ ἄλλως ἔχειν.* Ὥστ' [p] *εἰ* [q] *ἡ*
φορὰ [r] *πρώτη, καὶ ἐνέργειά ἐστιν ᾗ κινεῖται·* [s] *ταύτην δὲ ἐν-*
δέχεται ἄλλως ἔχειν κατὰ τόπον, καὶ εἰ μὴ κατ' οὐσίαν.
Ἐπεὶ *δ' ἐστί τι κινοῦν αὐτὸ ἀκίνητον ὄν, ἐνεργείᾳ ὄν, τοῦτο*
οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν οὐδαμῶς. Φορὰ *γὰρ ἡ πρώτη* 6
τῶν μεταβολῶν, ταύτης δὲ ἡ κύκλῳ· ταύτην δὲ τοῦτο κινεῖ.
Ἐξ *ἀνάγκης ἄρα ἐστὶν ὄν· καὶ ᾗ ἀνάγκῃ, καλῶς, καὶ οὕτως*
ἀρχή. Τὸ *γὰρ ἀναγκαῖον τοσαυταχῶς, τὸ μὲν βίᾳ ὅτι*
παρὰ τὴν ὁρμήν, τὸ δὲ οὗ οὐκ ἄνευ τὸ εὖ, τὸ δὲ μὴ ἐνδεχό-
μενον ἄλλως ἀλλ' ἁπλῶς. Ἐκ *τοιαύτης ἄρα ἀρχῆς ἤρτηται*
ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ φύσις. Διαγωγὴ *δ'* [t] *ἐστὶν* [v] *οἵα ἡ ἀρίστη* 7
μικρὸν χρόνον ἡμῖν. Οὕτω *γὰρ ἀεὶ ἐκεῖνό* [w] *ἐστιν.* Ἡμῖν
[x] *μὲν γὰρ ἀδύνατον, ἐπεὶ* [y] *καὶ ἡ ἡδονὴ ἐνέργεια τούτου· καὶ*
διὰ τοῦτο ἐγρήγορσις αἴσθησις νόησις ἥδιστον, ἐλπίδες δὲ
καὶ [z] *μνῆμαι διὰ ταῦτα.* Ἡ *δὲ νόησις ἡ καθ' αὑτὴν τοῦ καθ'*
[a] *αὑτὸ ἀρίστου, καὶ ἡ μάλιστα τοῦ μάλιστα.* [b] Αὑτὸν *δὲ* 8

[z] *δὲ ἡ*] *γὰρ ἡ* E.T. [a] *κινεῖται* om. A^b. [b] *νοητὸν* T. [c] *ἡ* ante *οὐσία* et mox *καὶ ταύτης ἡ* om. A^b. [d] *καὶ* ante *κατ'* om. T. [e] *τὸ* ante *ἁπλοῦν* om. E.T.F^b. [f] *γὰρ* om. A^b. [g] *δι' αὑτὸ* om. T. [h] *συστοιχεία* A^b. [i] *ἕνεκα*] *ἕνεκα τινός* A^b. [k] *δὲ*] *δὴ* A^b. [l] *ὁρώμενον* T. [m] *κινουμένω* E.T. [n] *εἰ*] *ὅτι* F^b. [o] *καὶ* om. E.F^b. [p] *εἰ* post *πρώτη* T, om. E. [q] *ἡ* om. F^b. [r] *πρώτη*] *ἡ πρώτη* E.F^b. [s] *ταύτη* E.F^b. [t] *ἐστὶν* om. F^b. [v] *οἵα*] *οἵα τε* E, om. T. [w] *ἐστιν* om. A^b. [x] *μὲν* om. T. [y] *γρ. καὶ ἡδονὴ ἡ ἐνέργεια* E. [z] *κνῆμαι* E. [a] *αὑτὸ*] *αὑτὸν* T. [b] *ἑαυτὸν* A^b.

νοεῖ ὁ νοῦς [c] κατὰ μετάληψιν τοῦ νοητοῦ· [d] νοητὸς γὰρ
γίγνεται θιγγάνων καὶ νοῶν, ὥστε ταὐτὸν νοῦς [e] καὶ νοητόν.
Τὸ γὰρ δεκτικὸν τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς οὐσίας νοῦς. Ἐνεργεῖ
δὲ ἔχων. Ὥστ' ἐκεῖνο μᾶλλον τούτου ὃ δοκεῖ ὁ νοῦς θεῖον
9 ἔχειν, καὶ ἡ θεωρία τὸ ἥδιστον καὶ [f] ἄριστον. Εἰ [g] οὖν οὕτως
εὖ ἔχει, ὡς ἡμεῖς ποτέ, ὁ θεὸς ἀεί, θαυμαστόν· εἰ δὲ μᾶλλον,
ἔτι θαυμασιώτερον. Ἔχει δὲ [h] ὡδί. Καὶ ζωὴ δέ γε ὑπάρχει·
ἡ γὰρ νοῦ ἐνέργεια ζωή, [i] ἐκεῖνος δὲ ἡ ἐνέργεια· ἐνέργεια δὲ ἡ
καθ' αὑτὴν ἐκείνου ζωὴ ἀρίστη καὶ [k] ἀΐδιος. Φαμὲν δὲ τὸν
θεὸν εἶναι ζῷον ἀΐδιον [l] ἄριστον, ὥστε ζωὴ καὶ αἰὼν συνεχὴς
10 [m] καὶ ἀΐδιος ὑπάρχει τῷ θεῷ· τοῦτο γὰρ ὁ θεός. Ὅσοι δὲ
ὑπολαμβάνουσιν, ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Σπεύσιππος, τὸ
κάλλιστον καὶ ἄριστον μὴ ἐν ἀρχῇ εἶναι, διὰ τὸ καὶ τῶν
φυτῶν [n] καὶ τῶν ζῴων τὰς ἀρχὰς αἴτια μὲν εἶναι, τὸ δὲ
καλὸν [o] καὶ τέλειον ἐν τοῖς ἐκ τούτων, οὐκ ὀρθῶς οἴονται.
11 Τὸ γὰρ σπέρμα ἐξ ἑτέρων [p] ἐστὶ προτέρων τελείων, καὶ τὸ
πρῶτον οὐ σπέρμα ἐστίν, ἀλλὰ τὸ τέλειον· [q] οἷον πρότερον
ἄνθρωπον ἂν φαίη [r] τις εἶναι τοῦ σπέρματος, οὐ τὸν ἐκ τού-
12 του γενόμενον, ἀλλ' ἕτερον ἐξ οὗ τὸ σπέρμα. Ὅτι μὲν οὖν
ἔστιν οὐσία τις ἀΐδιος [s] καὶ ἀκίνητος καὶ κεχωρισμένη τῶν
αἰσθητῶν, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. Δέδεικται δὲ καὶ ὅτι
μέγεθος οὐθὲν ἔχειν ἐνδέχεται ταύτην τὴν οὐσίαν, ἀλλ' ἀμε-
ρὴς καὶ ἀδιαίρετός ἐστιν. [t] Κινεῖ γὰρ τὸν ἄπειρον χρόνον,
13 οὐθὲν δ' ἔχει δύναμιν ἄπειρον [v] πεπερασμένον. Ἐπεὶ δὲ πᾶν
μέγεθος ἢ ἄπειρον ἢ πεπερασμένον, πεπερασμένον μὲν διὰ
τοῦτο οὐκ ἂν ἔχοι [w] μέγεθος, ἄπειρον δ' ὅτι ὅλως οὐκ ἔστιν
οὐθὲν ἄπειρον μέγεθος. Ἀλλὰ [x] μὴν καὶ ὅτι ἀπαθὲς καὶ
ἀναλλοίωτον· πᾶσαι γὰρ αἱ ἄλλαι κινήσεις ὕστεραι τῆς

[c] κατὰ] καὶ A^b. [d] νοητὸς—νοητοῦ om. T. [e] καὶ post νοῦς om. A^b. [f] ἀόριστον E.T. [g] οὖν om. T. [h] ὧδε E.T. [i] ἐκεῖνο E. [k] ἀΐδιος—ζῷον om. T. [l] ἀόριστον T. [m] καὶ om. E.T. [n] καὶ τῶν ζῴων om. T. [o] καὶ τὸ τέλειον T. [p] προτέρων ἐστὶ A^b. [q] οἷόν τε πρότερον A^b, οἷον ὥστε πρότερον T. [r] τις] τις ἄνθρωπον T. [s] καὶ ἀκίνητος om. T. [t] κινεῖται T. [v] πεπερασμένον ὄν. ἐπεὶ T. [w] μέγεθος εἰς ἄπειρον T. [x] μὴν ὅτι καὶ ἀπαθὴς καὶ ἀναλλοίωτος T.

κατὰ τόπον. Ταῦτα μὲν οὖν δῆλα διότι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

8 Πότερον δὲ μίαν θετέον τὴν τοιαύτην οὐσίαν ἢ πλείους, καὶ πόσας, δεῖ μὴ λανθάνειν, ἀλλὰ μεμνῆσθαι καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀποφάσεις, ὅτι περὶ πλήθους οὐθὲν εἰρήκασιν, ὅ τι καὶ σαφὲς εἰπεῖν. Ἡ μὲν γὰρ περὶ τὰς ἰδέας ὑπόληψις 2
οὐδεμίαν ἔχει σκέψιν ἰδίαν· ἀριθμοὺς γὰρ λέγουσι τὰς ἰδέας οἱ λέγοντες ἰδέας, περὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν ὁτὲ μὲν ὡς περὶ ἀπείρων λέγουσιν, ὁτὲ δὲ ὡς μέχρι τῆς δεκάδος ὡρισμένων· δι' ἣν δ' αἰτίαν τοσοῦτον τὸ πλῆθος τῶν ἀριθμῶν, [y] οὐθὲν λέγεται μετὰ σπουδῆς ἀποδεικτικῆς. Ἡμῖν δ' ἐκ τῶν ὑπο- 3
κειμένων καὶ διωρισμένων λεκτέον. Ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ καὶ τὸ πρῶτον τῶν ὄντων ἀκίνητον καὶ καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός, κινοῦν δὲ τὴν πρώτην ἀΐδιον καὶ μίαν κίνησιν. Ἐπεὶ 4
δὲ τὸ κινούμενον ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι, καὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον εἶναι καθ' αὑτό, καὶ τὴν ἀΐδιον κίνησιν ὑπὸ ἀϊδίου κινεῖσθαι καὶ τὴν μίαν ὑφ' ἑνός, ὁρῶμεν δὲ παρὰ τὴν τοῦ παντὸς τὴν ἁπλῆν φοράν, ἣν κινεῖν φαμὲν τὴν πρώτην οὐσίαν καὶ ἀκίνητον, ἄλλας φορὰς οὔσας τὰς τῶν πλανήτων ἀϊδίους (ἀΐδιον γὰρ καὶ ἄστατον τὸ κύκλῳ σῶμα· δέδεικται δ' ἐν τοῖς φυσικοῖς περὶ τούτων), ἀνάγκη καὶ τούτων ἑκάστην τῶν φορῶν ὑπ' ἀκινήτου τε κινεῖσθαι καθ' [z] αὑτὸ καὶ ἀϊδίου οὐσίας. Ἥ τε γὰρ τῶν ἄστρων [a] φύσις ἀΐδιος οὐσία τις 5
οὖσα, καὶ τὸ κινοῦν ἀΐδιον καὶ πρότερον τοῦ κινουμένου, καὶ τὸ πρότερον οὐσίας οὐσίαν ἀναγκαῖον εἶναι. Φανερὸν τοίνυν ὅτι τοσαύτας τε οὐσίας ἀναγκαῖον εἶναι τήν τε φύσιν ἀϊδίους καὶ ἀκινήτους καθ' αὑτὰς [b] καὶ ἄνευ μεγέθους, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν πρότερον. Ὅτι μὲν οὖν [c] εἰσὶν οὐσίαι, καὶ τού- 6
των τίς πρώτη καὶ δευτέρα κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ταῖς φοραῖς τῶν ἄστρων, φανερόν. Τὸ δὲ πλῆθος ἤδη τῶν [d] φορῶν 7
ἐκ τῆς οἰκειοτάτης φιλοσοφίας τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν δεῖ σκοπεῖν, ἐκ τῆς ἀστρολογίας· αὕτη γὰρ περὶ οὐσίας

[y] οὐδὲ T. [z] αὐτὴν E. [a] φύσις ἀΐδιος οὐσία] οὐσία ἀΐδιος T. [b] καὶ ἀμεγέθους T. [c] εἰσὶν om. T. [d] σφαιρῶν Fb.

αἰσθητῆς μὲν ἀϊδίου δὲ ποιεῖται τὴν θεωρίαν, αἱ δ' ἄλλαι
περὶ οὐδεμιᾶς οὐσίας, οἷον ἥ τε περὶ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὴν
γεωμετρίαν. Ὅτι μὲν οὖν πλείους τῶν φερομένων αἱ φοραί,
φανερὸν τοῖς καὶ μετρίως ἡμμένοις· πλείους γὰρ ἕκαστον
8 φέρεται μιᾶς τῶν πλανωμένων ἄστρων. Πόσαι δ' αὗται
τυγχάνουσιν οὖσαι, νῦν μὲν ἡμεῖς ἃ λέγουσι τῶν μαθημα-
τικῶν τινὲς ἐννοίας χάριν λέγομεν, ὅπως ᾖ τι τῇ διανοίᾳ
πλῆθος ὡρισμένον ὑπολαβεῖν· τὸ δὲ λοιπὸν τὰ μὲν ζητοῦν-
τας αὐτοὺς δεῖ, τὰ δὲ πυνθανομένους παρὰ τῶν ζητούντων,
ἄν τι [e] φαίνηται παρὰ τὰ νῦν εἰρημένα τοῖς ταῦτα πραγμα-
τευομένοις, φιλεῖν μὲν ἀμφοτέρους, πείθεσθαι δὲ τοῖς ἀκρι-
9 βεστέροις. Εὔδοξος μὲν οὖν ἡλίου καὶ σελήνης [f] ἑκατέρου
τὴν φορὰν ἐν τρισὶν ἐτίθετ' εἶναι σφαίραις, ὧν τὴν μὲν πρώ-
την τὴν τῶν ἀπλανῶν ἄστρων εἶναι, τὴν δὲ δευτέραν κατὰ
[g] τὸν διὰ μέσων τῶν ζῳδίων, τὴν [h] δὲ τρίτην κατὰ τὸν λε-
λοξωμένον ἐν τῷ πλάτει τῶν ζῳδίων· ἐν μείζονι δὲ πλάτει
λελοξῶσθαι καθ' ὃν ἡ σελήνη φέρεται ἢ καθ' ὃν ὁ ἥλιος.
10 Τῶν δὲ πλανωμένων ἄστρων ἐν [i] τέτταρσιν ἑκάστου σφαί-
ραις, καὶ τούτων δὲ τὴν μὲν πρώτην καὶ δευτέραν τὴν αὐτὴν
εἶναι ἐκείναις (τήν τε γὰρ τῶν ἀπλανῶν τὴν ἁπάσας φέρου-
σαν εἶναι, [k] καὶ τὴν ὑπὸ [l] ταύτην τεταγμένην καὶ κατὰ [m] τὸν
διὰ μέσων τῶν ζῳδίων τὴν φορὰν ἔχουσαν κοινὴν ἁπασῶν
εἶναι), [n] τῆς δὲ τρίτης ἁπάντων τοὺς πόλους ἐν τῷ διὰ μέσων
τῶν ζῳδίων εἶναι, τῆς δὲ τετάρτης τὴν φορὰν κατὰ τὸν λε-
λοξωμένον πρὸς τὸν μέσον ταύτης· εἶναι δὲ τῆς τρίτης σφαί-
ρας τοὺς πόλους τῶν μὲν ἄλλων ἰδίους, [o] τοὺς δὲ τῆς Ἀφρο-
11 δίτης καὶ τοῦ Ἑρμοῦ τοὺς αὐτούς. Κάλλιππος δὲ τὴν μὲν
θέσιν τῶν σφαιρῶν τὴν αὐτὴν ἐτίθετο Εὐδόξῳ, [p] τοῦτ' ἔστι
τῶν ἀποστημάτων τὴν τάξιν, τὸ δὲ πλῆθος τῷ μὲν τοῦ Διὸς
καὶ τῷ τοῦ Κρόνου τὸ αὐτὸ [q] ἐκείνῳ [r] ἀπεδίδου, τῷ δ' [s] ἡλίου

[e] φαίνεται T. [f] ἑκατέρου om. F[b]. [g] τὸν] τὴν T, τὸ E.A[b]. [h] δὲ om. F[b]. [i] τέτρασιν T. [k] καὶ τὴν—ἁπασῶν εἶναι om. T. [l] ταύτη E. [m] τὸ A[b]. [n] τῆς] τοὺς F[b]. [o] τοὺς δέ] τοῦ δὲ T. [p] τοῦτ'—τάξιν om. E. [q] ἐκεῖνο A[b]. [r] ἐπιπέδου T. [s] ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ E.T.

καὶ τῷ σελήνης δύο [t] ᾤετο ἔτι προσθετέας εἶναι σφαίρας, τὰ φαινόμενα εἰ [v] μέλλει τις ἀποδώσειν, [w] τοῖς δέ λοιποῖς τῶν πλανήτων ἑκάστῳ μίαν. Ἀναγκαῖον δέ, εἰ μέλλουσι συντε- 12
θεῖσαι πᾶσαι τὰ φαινόμενα ἀποδώσειν, καθ᾽ ἕκαστον τῶν πλανωμένων ἑτέρας σφαίρας [x] μιᾷ ἐλάττονας εἶναι τὰς ἀνελιττούσας καὶ εἰς τὸ αὐτὸ [y] ἀποκαθιστάσας τῇ θέσει τὴν πρώτην σφαῖραν ἀεὶ τοῦ ὑποκάτω τεταγμένου ἄστρου· οὕτω γὰρ μόνως ἐνδέχεται τὴν τῶν πλανητῶν φορὰν ἅπαντα ποιεῖσθαι. Ἐπεὶ οὖν ἐν αἷς μὲν αὐτὰ [z] φέρεται σφαίραις αἱ μὲν 13
ὀκτὼ αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσίν εἰσιν, τούτων δὲ μόνας οὐ δεῖ [a] ἀνελιχθῆναι ἐν αἷς τὸ κατωτάτω τεταγμένον φέρεται, αἱ μὲν τὰς τῶν πρώτων δύο ἀνελίττουσαι ἓξ ἔσονται, αἱ δὲ τὰς τῶν ὕστερον τεττάρων ἑκκαίδεκα, ὁ [b] δὲ ἁπασῶν ἀριθμὸς τῶν τε φερουσῶν καὶ τῶν ἀνελιττουσῶν ταύτας πεντήκοντά τε καὶ πέντε. Εἰ δὲ τῇ σελήνῃ τε καὶ τῷ ἡλίῳ μὴ [c] προστιθείη 14
τις ἃς εἴπομεν κινήσεις, αἱ πᾶσαι σφαῖραι ἔσονται ἑπτά τε καὶ τεσσαράκοντα. Τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν σφαιρῶν ἔστω τοσοῦτον, ὥστε καὶ τὰς οὐσίας καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς ἀκινήτους καὶ τὰς αἰσθητὰς τοσαύτας εὔλογον ὑπολαβεῖν· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἀφείσθω τοῖς ἰσχυροτέροις λέγειν. Εἰ δὲ μηδε- 15
μίαν [d] οἷόν τ᾽ [e] εἶναι φορὰν μὴ συντείνουσαν πρὸς ἄστρου φοράν, ἔτι δὲ πᾶσαν φύσιν καὶ πᾶσαν οὐσίαν [f] ἀπαθῆ καὶ καθ᾽ αὑτὴν τοῦ ἀρίστου τετυχηκυῖαν τέλους εἶναι δεῖ νομίζειν, οὐδεμία ἂν εἴη παρὰ ταύτας ἑτέρα φύσις, ἀλλὰ τοῦτον ἀνάγκη τὸν ἀριθμὸν εἶναι τῶν οὐσιῶν. Εἴτε γάρ εἰσιν ἕτεραι, κινοῖεν ἂν ὡς τέλος οὖσαι φορᾶς. Ἀλλ᾽ εἶναί γε ἄλλας 16
φορὰς ἀδύνατον παρὰ τὰς εἰρημένας. Τοῦτο δ᾽ εὔλογον ἐκ τῶν [g] φερομένων ὑπολαβεῖν. Εἰ γὰρ πᾶν τὸ φέρον τοῦ φερομένου χάριν πέφυκε καὶ φορὰ πᾶσα φερομένου τινός ἐστιν, οὐδεμία φορὰ αὑτῆς [h] ἂν ἕνεκα εἴη οὐδ᾽ ἄλλης φορᾶς,

[t] ἔτι ᾤετο T. [v] μέλλοι E. [w] τοῖς—ἀποδώσειν om. T. [x] μιᾷ] μὴ T. [y] ἀποκαθιστώσας A^b. [z] φέρονται T. [a] ἀνελλιχθῆναι οὐ δεῖ ἐν ᾧ τὸ κάτω φέρεται F^b. ἀναλεχθῆναι T. [b] δὴ E.T. [c] προστεθείη T. [d] οἷόν om. T. [e] εἶναι om. F^b. [f] ἀπαθῆ] ἀγαθὴν ἀπαθῆ T. [g] φαιρομένων T. [h] ἂν om. E.

17 ἀλλὰ τῶν ἄστρων ἕνεκα. Εἰ γὰρ ἔσται φορὰ φορᾶς ἕνεκα,
καὶ ἐκείνην [i] ἑτέρου δεήσει χάριν εἶναι· ὥστ' ἐπειδὴ οὐχ οἷόν
τε εἰς ἄπειρον, τέλος ἔσται πάσης φορᾶς τῶν φερομένων τι
θείων σωμάτων κατὰ τὸν οὐρανόν. Ὅτι δὲ εἷς οὐρανός, φα-
νερόν. Εἰ γὰρ πλείους οὐρανοὶ ὥσπερ ἄνθρωποι, ἔσται εἴδει
18 μία ἡ περὶ ἕκαστον ἀρχή, ἀριθμῷ δέ γε πολλαί. Ἀλλ' ὅσα
ἀριθμῷ πολλά, ὕλην ἔχει· εἷς γὰρ λόγος καὶ ὁ αὐτὸς πολ-
λῶν, οἷον ἀνθρώπου, [k] Σωκράτης δὲ εἷς. Τὸ δὲ τί ἦν εἶναι
οὐκ ἔχει ὕλην τὸ πρῶτον· ἐντελέχεια γάρ. Ἓν ἄρα καὶ
λόγῳ καὶ ἀριθμῷ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον ὄν· καὶ τὸ
κινούμενον ἄρα ἀεὶ καὶ συνεχῶς [l] ἓν μόνον· εἷς ἄρα οὐρανὸς
19 μόνος. Παραδέδοται δὲ παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ παμπαλαίων
ἐν μύθου σχήματι καταλελειμμένα τοῖς ὕστερον ὅτι θεοί τέ
20 εἰσιν οὗτοι καὶ περιέχει τὸ θεῖον τὴν ὅλην φύσιν. Τὰ δὲ
λοιπὰ μυθικῶς ἤδη [m] προσῆκται πρὸς τὴν πειθὼ τῶν πολλῶν
καὶ πρὸς τὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ τὸ συμφέρον χρῆσιν· ἀν-
θρωποειδεῖς τε γὰρ τούτους καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὁμοίους
τισὶ λέγουσι, καὶ τούτοις ἕτερα ἀκόλουθα καὶ παραπλήσια
21 τοῖς εἰρημένοις. Ὧν εἴ τις χωρίσας αὐτὸ λάβοι μόνον τὸ
πρῶτον, ὅτι θεοὺς ᾤοντο τὰς πρώτας οὐσίας εἶναι, θείως ἂν
εἰρῆσθαι νομίσειεν, καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς πολλάκις εὑρημένης εἰς
τὸ δυνατὸν ἑκάστης καὶ τέχνης καὶ φιλοσοφίας καὶ πάλιν
φθειρομένων καὶ ταύτας τὰς δόξας ἐκείνων οἷον λείψανα
περισεσῶσθαι μέχρι τοῦ νῦν. Ἡ μὲν οὖν πάτριος δόξα καὶ
ἡ παρὰ τῶν πρώτων ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν φανερὰ μόνον.

9 Τὰ δὲ περὶ τὸν νοῦν ἔχει τινὰς ἀπορίας· δοκεῖ μὲν γὰρ
εἶναι τῶν φαινομένων θειότατον, πῶς δ' ἔχων τοιοῦτος ἂν
εἴη, ἔχει τινὰς δυσκολίας. Εἴτε γὰρ [n] μηθὲν νοεῖ, τί ἂν εἴη
τὸ σεμνόν, ἀλλ' ἔχει ὥσπερ ἂν εἰ ὁ καθεύδων· εἴτε νοεῖ,
τούτου δ' ἄλλο κύριον (οὐ γάρ ἐστι τοῦτο ὅ ἐστιν αὐτοῦ ἡ
οὐσία νόησις, ἀλλὰ δύναμις), οὐκ ἂν ἡ ἀρίστη οὐσία εἴη· διὰ
2 γὰρ τοῦ νοεῖν τὸ τίμιον αὐτῷ ὑπάρχει. Ἔτι δὲ εἴτε νοῦς ἡ

[i] ἑτέρων A^b. [k] γρ. σωκράτης δὲ οὐχ εἷς margo E. [l] ἓν μόνον om. A^b. [m] προῆκται F^b. [n] μηδ' ἐννοεῖ A^b.

οὐσία αὐτοῦ εἴτε νόησίς ἐστι, τί νοεῖ; Ἢ γὰρ αὐτὸς αὑτὸν ἢ
ἕτερόν τι. [o]Καὶ εἰ ἕτερόν τι, ἢ τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἢ ἄλλο. Πότε-
ρον οὖν διαφέρει τι ἢ οὐθὲν τὸ νοεῖν τὸ καλὸν ἢ τὸ τυχόν;
Ἢ καὶ ἄτοπον τὸ διανοεῖσθαι περὶ ἐνίων; Δῆλον τοίνυν 3
ὅτι τὸ θειότατον καὶ τιμιώτατον νοεῖ, καὶ οὐ μεταβάλλει· εἰς
χεῖρον [p]γὰρ ἡ μεταβολή, καὶ κίνησίς τις ἤδη τὸ τοιοῦτον.
Πρῶτον μὲν οὖν εἰ μὴ νόησίς ἐστιν ἀλλὰ δύναμις, εὔλογον
ἐπίπονον εἶναι τὸ συνεχὲς αὐτῷ τῆς νοήσεως. Ἔπειτα δῆλον
ὅτι ἄλλο τι ἂν εἴη τὸ τιμιώτερον ἢ [q]ὁ νοῦς, τὸ νοούμενον.
Καὶ γὰρ [r]τὸ νοεῖν καὶ ἡ νόησις ὑπάρξει καὶ τὸ χείριστον 4
νοοῦντι. Ὥστ' [s]εἰ φευκτὸν τοῦτο (καὶ γὰρ μὴ ὁρᾶν ἔνια
[t]κρεῖττον ἢ ὁρᾶν), οὐκ ἂν εἴη τὸ ἄριστον ἡ νόησις. Αὑτὸν
ἄρα νοεῖ, εἴπερ ἐστὶ τὸ κράτιστον, καὶ ἔστιν [v]ἡ νόησις νοή-
σεως νόησις. Φαίνεται δ' ἀεὶ ἄλλου ἡ ἐπιστήμη καὶ [w]ἡ αἴ-
σθησις καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ διάνοια, [x]αὑτῆς δ' ἐν παρέργῳ.
[y]Ἔτι εἰ ἄλλο τὸ νοεῖν καὶ τὸ νοεῖσθαι, κατὰ πότερον αὐτῷ 5
τὸ εὖ ὑπάρχει; Οὐδὲ γὰρ ταὐτὸ τὸ εἶναι νοήσει καὶ νοου-
μένῳ. Ἢ ἐπ' ἐνίων ἡ ἐπιστήμη τὸ πρᾶγμα; Ἐπὶ μὲν τῶν
ποιητικῶν ἄνευ ὕλης ἡ οὐσία καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, ἐπὶ δὲ τῶν
θεωρητικῶν ὁ λόγος τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ νόησις. Οὐχ ἑτέρου
οὖν ὄντος τοῦ νοουμένου καὶ τοῦ νοῦ, ὅσα μὴ ὕλην ἔχει τὸ
αὐτὸ ἔσται, καὶ ἡ νόησις τοῦ νοουμένου [z]μία. Ἔτι δὴ λεί- 6
πεται ἀπορία, εἰ σύνθετον τὸ νοούμενον· [a]μεταβάλλοι γὰρ
ἂν ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλου. Ἢ ἀδιαίρετον πᾶν τὸ μὴ ἔχον
ὕλην, ὥσπερ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἢ ὅ γε τῶν συνθέτων ἔχει ἔν
τινι χρόνῳ· οὐ γὰρ ἔχει τὸ εὖ ἐν τῳδὶ ἢ ἐν τῳδί, ἀλλ' ἐν ὅλῳ
τινὶ τὸ ἄριστον, ὂν ἄλλο τι. Οὕτως δ' ἔχει αὐτὴ αὑτῆς ἡ
νόησις τὸν ἅπαντα αἰῶνα.

Ἐπισκεπτέον δὲ καὶ ποτέρως ἔχει ἡ τοῦ [b]ὅλου φύσις τὸ 10
ἀγαθὸν καὶ τὸ ἄριστον, πότερον [c]κεχωρισμένον τι καὶ αὐτὸ

[o] καὶ—τι om. E.T. [p] γὰρ κίνησις καὶ μεταβολή A^b. [q] ὁ om. T. [r] τὸ post γὰρ om. F^b. [s] εἰ] εἰ ἔστι E, om. T. [t] κρείττονι, omisso ἤ, T. [v] ἡ νόησις κάτω νοήσεως νοήσει. φ. T. [w] ἡ post καὶ om. E. [x] ἑαυτῆς F^b. [y] ἔτι δ' εἰ T. [z] μία om. E. [a] μεταβάλοι A^b, μετάβάλλει T. [b] λόγου T. [c] τι κεχωρισμένον T.

καθ' αὑτό, ἢ τὴν τάξιν, ἢ ἀμφοτέρως ὥσπερ στράτευμα.
2 Καὶ γὰρ ἐν τῇ τάξει τὸ εὖ καὶ ὁ στρατηγός, καὶ μᾶλλον [d] οὗτος· οὐ γὰρ οὗτος διὰ τὴν τάξιν ἀλλ' ἐκείνη διὰ [e] τοῦτόν ἐστιν. Πάντα δὲ συντέτακταί πως, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, καὶ πλωτὰ καὶ πτηνὰ καὶ φυτά· [f] καὶ οὐχ οὕτως ἔχει ὥστε μὴ
3 εἶναι θατέρῳ πρὸς θάτερον μηθέν, ἀλλ' ἐστί τι. Πρὸς μὲν γὰρ ἓν ἅπαντα συντέτακται, ἀλλ' ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ τοῖς ἐλευθέροις ἥκιστα ἔξεστιν [g] ὅ τι ἔτυχε ποιεῖν, ἀλλὰ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα τέτακται, τοῖς δὲ ἀνδραπόδοις καὶ τοῖς θηρίοις μικρὸν τὸ εἰς τὸ κοινόν, τὸ δὲ πολὺ ὅ τι ἔτυχεν· τοιαύτη γὰρ
4 ἑκάστου ἀρχὴ αὐτῶν ἡ φύσις ἐστίν. Λέγω δ' οἷον εἴς γε τὸ διακριθῆναι ἀνάγκη ἅπασιν ἐλθεῖν, καὶ ἄλλα οὕτως ἐστὶν ὧν κοινωνεῖ ἅπαντα εἰς τὸ ὅλον. Ὅσα δὲ ἀδύνατα [h] συμβαίνει ἢ ἄτοπα τοῖς ἄλλως λέγουσι, καὶ [i] ποῖα οἱ χαριεστέρως λέγοντες, καὶ ἐπὶ ποίων ἐλάχισται ἀπορίαι, δεῖ μὴ λανθάνειν.
5 Πάντες γὰρ ἐξ ἐναντίων ποιοῦσι πάντα. Οὔτε [k] δὲ τὸ πάντα οὔτε τὸ ἐξ ἐναντίων ὀρθῶς, οὔτ' ἐν ὅσοις τὰ ἐναντία ὑπάρχει, πῶς ἐκ τῶν ἐναντίων ἔσται, οὐ λέγουσιν· ἀπαθῆ γὰρ τὰ ἐναντία ὑπ' ἀλλήλων. Ἡμῖν δὲ λύεται τοῦτο εὐλόγως τῷ τρίτον τι εἶναι. Οἱ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην ποιοῦσιν,
6 ὥσπερ οἱ τὸ ἄνισον τῷ ἴσῳ ἢ τῷ ἑνὶ τὰ πολλά. Λύεται δὲ καὶ τοῦτο τὸν αὐτὸν τρόπον· ἡ γὰρ ὕλη ἡ μία οὐθενὶ ἐναντίον. Ἔτι ἅπαντα τοῦ φαύλου μεθέξει ἔξω τοῦ ἑνός· τὸ γὰρ κακὸν αὐτὸ θάτερον τῶν στοιχείων. Οἱ δ' ἄλλοι οὐδ' ἀρχὰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· καίτοι ἐν ἅπασι μάλιστα τὸ ἀγαθὸν ἀρχή. Οἱ δὲ τοῦτο μὲν ὀρθῶς ὅτι ἀρχήν, [l] ἀλλὰ πῶς τὸ ἀγαθὸν ἀρχὴ οὐ λέγουσιν, πότερον ὡς τέλος ἢ ὡς
7 κινῆσαν ἢ ὡς εἶδος. Ἀτόπως δὲ καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὴν γὰρ φιλίαν ποιεῖ τὸ ἀγαθόν. Αὕτη δ' ἀρχὴ καὶ ὡς κινοῦσα (συνάγει γάρ) καὶ ὡς ὕλη· μόριον γὰρ τοῦ μίγματος. Εἰ δὴ καὶ τῷ αὐτῷ συμβέβηκεν ὡς ὕλῃ καὶ [m] ἀρχῇ εἶναι καὶ ὡς

[d] οὗτος· οὐ] αὐτός· οὐ T. [e] τοῦτ' ἦν ἐστιν T. [f] καὶ οὐχ οὕτως] οὔτε T. [g] ὅ τι ἔτυχε] ὁτιοῦν E. [h] ἢ ἄτοπα συμβαίνει F^b. [i] ποῖα ἡ χάρις ἑτέρως λέγοντες T. [k] δὴ T. [l] ἀλλὰ—ἀρχὴ om. T. [m] ἀρχὴ E.A^b.

κινοῦντι, ἀλλὰ [n] τό γ' εἶναι οὐ ταὐτό. [o] Κατὰ πότερον οὖν
φιλία; Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἄφθαρτον εἶναι τὸ νεῖκος· τοῦτο
δ' ἐστὶν αὐτὸ ἡ τοῦ κακοῦ φύσις. Ἀναξαγόρας δὲ ὡς κινοῦν 8
τὸ ἀγαθὸν ἀρχήν· ὁ γὰρ νοῦς κινεῖ, ἀλλὰ κινεῖ ἕνεκά τινος,
ὥστε ἕτερον. Πλὴν ὡς ἡμεῖς λέγομεν· ἡ γὰρ ἰατρική ἐστί
πως [p] ἡ ὑγίεια. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἐναντίον μὴ ποιῆσαι τῷ
ἀγαθῷ καὶ τῷ νῷ. Πάντες δ' οἱ τἀναντία λέγοντες οὐ χρῶν-
ται τοῖς ἐναντίοις, ἐὰν μὴ [q] ῥυθμίσῃ τις. Καὶ διὰ τί τὰ μὲν 9
φθαρτὰ τὰ δ' ἄφθαρτα, οὐδεὶς λέγει· [r] πάντα γὰρ τὰ ὄντα
ποιοῦσιν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν. Ἔτι οἱ μὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
ποιοῦσι τὰ ὄντα· οἱ δ' ἵνα μὴ τοῦτο ἀναγκασθῶσιν, ἓν πάντα
ποιοῦσιν. Ἔτι διὰ τί ἀεὶ ἔσται γένεσις καὶ τί αἴτιον γενέ-
σεως, οὐδεὶς λέγει. Καὶ τοῖς δύο ἀρχὰς ποιοῦσιν ἄλλην 10
[s] ἀνάγκη ἀρχὴν κυριωτέραν εἶναι, καὶ τοῖς τὰ εἴδη, ὅτι ἄλλη
ἀρχὴ κυριωτέρα· διὰ τί γὰρ [t] μετέσχεν ἢ μετέχει; Καὶ τοῖς
μὲν ἄλλοις ἀνάγκη τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ τιμιωτάτῃ ἐπιστήμῃ
εἶναί τι ἐναντίον, ἡμῖν δ' οὔ· οὐ γάρ ἐστιν ἐναντίον τῷ πρώτῳ
οὐθέν. Πάντα γὰρ τὰ ἐναντία ὕλην ἔχει καὶ δυνάμει ταὐτά 11
ἐστιν, [v] ἡ δὲ ἐναντία ἄγνοια εἰς τὸ ἐναντίον· τῷ δὲ πρώτῳ
ἐναντίον οὐθέν. [w] Εἴτε μὴ ἔσται παρὰ τὰ αἰσθητὰ ἄλλα,
οὐκ ἔσται ἀρχὴ καὶ τάξις καὶ γένεσις καὶ τὰ οὐράνια, ἀλλ'
ἀεὶ τῆς ἀρχῆς ἀρχή, ὥσπερ τοῖς θεολόγοις καὶ τοῖς φυσικοῖς
πᾶσιν. Εἰ δ' ἔσται τὰ εἴδη [x] ἢ ἀριθμοί, οὐδενὸς αἴτια· εἰ 12
δὲ μή, [y] οὔτι κινήσεώς γε. Ἔτι πῶς ἔσται ἐξ ἀμεγεθῶν μέ-
γεθος καὶ συνεχές; Ὁ γὰρ ἀριθμὸς οὐ ποιήσει συνεχές, οὔτε
ὡς κινοῦν οὔτε ὡς εἶδος. Ἀλλὰ μὴν οὐθέν γ' ἔσται τῶν ἐναν-
τίων ὅπερ καὶ ποιητικὸν καὶ κινητικόν· ἐνδέχοιτο γὰρ [z] ἂν
μὴ εἶναι. Ἀλλὰ μὴν ὕστερόν γε τὸ ποιεῖν δυνάμεως. Οὐκ 13
ἄρα ἀΐδια τὰ ὄντα. Ἀλλ' ἔστιν· ἀναιρετέον ἄρα τούτων τι.
Τοῦτο δ' εἴρηται [a] ὥς. Ἔτι τίνι οἱ ἀριθμοὶ ἓν ἢ ἡ ψυχὴ
καὶ τὸ σῶμα καὶ ὅλως τὸ εἶδος καὶ τὸ πρᾶγμα, οὐθὲν λέγει

[n] τό] τῷ T. [o] κατὰ] καὶ T. [p] ἡ post πως om. T. [q] ῥαθυμήσῃ T. [r] πάντες E. [s] ἀρχὴν ἀνάγκη T. [t] μετίσχει E.T. [v] ἡ] εἰ T. [w] εἴτε] ἔνι εἰ F^b. [x] ἢ om. T. [y] οὔτε A^b. [z] ἂν om. E. [a] ὥς] οὕτως T.

οὐθείς· οὐδ' ἐνδέχεται εἰπεῖν, ἐὰν μὴ ὡς ἡμεῖς εἴπῃ, ὡς τὸ κι-
14 νοῦν ποιεῖ. Οἱ δὲ λέγοντες τὸν ἀριθμὸν πρῶτον τὸν μαθηματικὸν καὶ οὕτως ἀεὶ ἄλλην ἐχομένην οὐσίαν καὶ ἀρχὰς ἑκάστης ἄλλας, ἐπεισοδιώδη τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν ποιοῦσιν (οὐθὲν γὰρ ἡ ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ συμβάλλεται οὖσα ἢ μὴ οὖσα) καὶ ἀρχὰς πολλάς· τὰ δὲ ὄντα οὐ βούλεται πολιτεύεσθαι κακῶς.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος [b] ἔστω.

Μ.

Περὶ μὲν [c] οὖν τῆς τῶν αἰσθητῶν οὐσίας εἴρηται τίς ἐστιν, ἐν μὲν τῇ μεθόδῳ τῇ τῶν φυσικῶν περὶ τῆς ὕλης, ὕστερον δὲ
2 περὶ τῆς κατ' ἐνέργειαν. Ἐπεὶ δ' ἡ σκέψις ἐστὶ πότερον ἔστι τις παρὰ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας ἀκίνητος καὶ ἀΐδιος ἢ οὐκ ἔστι, καὶ εἴ ἐστι τίς ἐστι, πρῶτον τὰ παρὰ τῶν ἄλλων λεγόμενα θεωρητέον, ὅπως εἴτε τι μὴ καλῶς λέγουσι, μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔνοχοι ὦμεν, καὶ εἴ [d] τι δόγμα κοινὸν ἡμῖν κἀκείνοις, τοῦτ' ἰδίᾳ μὴ καθ' ἡμῶν [e] δυσχεραίνωμεν· ἀγαπητὸν γὰρ εἴ
3 τις τὰ μὲν κάλλιον λέγοι τὰ δὲ μὴ χεῖρον. Δύο δ' εἰσὶ δόξαι περὶ τούτων· τά τε γὰρ μαθηματικά φασιν [f] οὐσίας εἶναί τινες, οἷον ἀριθμοὺς καὶ γραμμὰς καὶ τὰ συγγενῆ τού-
4 τοις, καὶ πάλιν τὰς ἰδέας. Ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν δύο [g] ταῦτα γένη ποιοῦσι, τάς τε ἰδέας καὶ τοὺς μαθηματικοὺς ἀριθμούς, οἱ δὲ μίαν φύσιν ἀμφοτέρων, ἕτεροι δέ τινες τὰς μαθηματικὰς μόνον οὐσίας εἶναί φασι, σκεπτέον πρῶτον μὲν περὶ τῶν μαθηματικῶν, μηδεμίαν προστιθέντας φύσιν ἄλλην αὐτοῖς, οἷον πότερον ἰδέαι τυγχάνουσιν οὖσαι ἢ οὔ, καὶ πότερον ἀρχαὶ καὶ οὐσίαι τῶν ὄντων ἢ οὔ, ἀλλ' ὡς περὶ μαθηματικῶν μόνον εἴτ' εἰσὶν εἴτε μή εἰσι, καὶ εἴ εἰσι πῶς εἰσίν, ἔπειτα [h] μετὰ ταῦτα χωρὶς περὶ τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ἁπλῶς καὶ ὅσον νόμου χάριν· τεθρύλληται γὰρ τὰ πολλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν
5 λόγων. Ἔτι δὲ πρὸς ἐκείνην δεῖ τὴν σκέψιν ἀπαντᾶν τὸν

[b] ἔστω add. E. et margo T. [c] οὖν om. T. [d] τε A[b]. [e] δυσχεραίνομεν F[b]. [f] οὐσίαν T. [g] γένη ταῦτα A[b]. [h] μετὰ om. T.

πλείω λόγον, ὅταν ἐπισκοπῶμεν εἰ αἱ οὐσίαι καὶ αἱ ἀρχαὶ
[i] τῶν ὄντων ἀριθμοὶ καὶ ἰδέαι εἰσίν· μετὰ γὰρ τὰς ἰδέας αὕτη
λείπεται τρίτη σκέψις. Ἀνάγκη δ', εἴπερ ἔστι τὰ μαθη- 6
ματικά, ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι αὐτά, καθάπερ λέγουσί
τινες, ἢ κεχωρισμένα τῶν αἰσθητῶν (λέγουσι δὲ καὶ οὕτω
τινές)· ἢ εἰ μηδετέρως, ἢ οὐκ εἰσὶν ἢ ἄλλον τρόπον εἰσίν.
Ὥσθ' ἡ ἀμφισβήτησις ἡμῖν ἔσται οὐ περὶ τοῦ εἶναι ἀλλὰ
περὶ τοῦ τρόπου.

Ὅτι μὲν [k] τοίνυν ἔν γε τοῖς αἰσθητοῖς ἀδύνατον εἶναι καὶ 2
ἅμα πλασματίας ὁ λόγος, εἴρηται μὲν καὶ ἐν τοῖς [l] διαπορή-
μασιν ὅτι δύο [m] ἅμα στερεὰ εἶναι ἀδύνατον, ἔτι δὲ καὶ ὅτι
τοῦ [n] αὐτοῦ λόγου καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις καὶ φύσεις ἐν τοῖς
αἰσθητοῖς εἶναι καὶ μηδεμίαν κεχωρισμένην. Ταῦτα μὲν οὖν
εἴρηται πρότερον. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις φανερὸν ὅτι ἀδύ- 2
νατον διαιρεθῆναι ὁτιοῦν σῶμα. Κατ' ἐπίπεδον γὰρ διαι-
ρεθήσεται, καὶ τοῦτο κατὰ γραμμήν, καὶ αὕτη κατὰ στι-
γμήν, ὥστ' εἰ τὴν στιγμὴν διελεῖν ἀδύνατον, καὶ τὴν γραμ-
μήν, εἰ δὲ ταύτην, καὶ τἆλλα. Τί οὖν διαφέρει ἢ ταύτας 3
εἶναι τοιαύτας φύσεις, ἢ αὐτὰς μὲν μή, εἶναι δ' ἐν αὐταῖς τοι-
αύτας φύσεις; Τὸ αὐτὸ γὰρ συμβήσεται· διαιρουμένων γὰρ
τῶν αἰσθητῶν διαιρεθήσονται, ἢ οὐδὲ αἱ αἰσθηταί. Ἀλλὰ
μὴν οὐδὲ [o] κεχωρισμένας γ' εἶναι φύσεις τοιαύτας δυνατόν.
Εἰ γὰρ ἔσται στερεὰ παρὰ τὰ αἰσθητὰ κεχωρισμένα τούτων 4
ἕτερα καὶ πρότερα τῶν αἰσθητῶν, δῆλον ὅτι καὶ παρὰ τὰ
ἐπίπεδα ἕτερα ἀναγκαῖον εἶναι ἐπίπεδα κεχωρισμένα καὶ στι-
γμὰς καὶ γραμμάς· τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγου. Εἰ δὲ ταῦτα,
πάλιν παρὰ [p] τὰ τοῦ στερεοῦ τοῦ μαθηματικοῦ ἐπίπεδα καὶ
γραμμὰς καὶ στιγμὰς ἕτερα κεχωρισμένα. Πρότερα γὰρ 5
τῶν συγκειμένων ἐστὶ τὰ ἀσύνθετα· καὶ εἴπερ τῶν αἰσθητῶν
πρότερα σώματα [q] μὴ αἰσθητά, τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ τῶν ἐπι-
πέδων τῶν ἐν τοῖς ἀκινήτοις στερεοῖς τὰ αὐτὰ καθ' αὑτά.

[i] τῶν ὄντων] τούτων T. [k] τοίνυν] οὖν Fb. [l] ἀπορήμασιν Fb. [m] ἅμα ante δύο Ab, post στερεὰ Gb.Ib. [n] αὐτοῦ om. Ab. [o] κεχωρισμένως γ' εἶναι τοιαύτας φύσεις T. [p] τὰ om. T. [q] μὴ] τὰ μὴ E.

῞Ωστε ἕτερα ταῦτα ἐπίπεδα καὶ γραμμαὶ τῶν ἅμα τοῖς στερεοῖς τοῖς κεχωρισμένοις· τὰ μὲν γὰρ ἅμα τοῖς μαθηματικοῖς
6 στερεοῖς, τὰ δὲ πρότερα τῶν μαθηματικῶν στερεῶν. Πάλιν τοίνυν τούτων τῶν ἐπιπέδων ἔσονται γραμμαί, ὧν πρότερον δεήσει ἑτέρας γραμμὰς καὶ στιγμὰς εἶναι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον· καὶ τούτων ἐν ταῖς προτέραις γραμμαῖς ἑτέρας προ-
7 τέρας [r] στιγμάς, ὧν οὐκέτι πρότεραι ἕτεραι. Ἄτοπός τε δὴ γίγνεται ἡ σώρευσις· συμβαίνει γὰρ στερεὰ μὲν μοναχὰ παρὰ τὰ αἰσθητά, [s] ἐπίπεδα δὲ τριττὰ παρὰ τὰ αἰσθητά, τά τε παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ [t] τὰ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς στερεοῖς καὶ παρὰ τὰ ἐν τούτοις, γραμμαὶ δὲ τετραξαί, στιγμαὶ
8 δὲ πενταξαί. Ὥστε περὶ ποῖα αἱ ἐπιστῆμαι ἔσονται αἱ μαθηματικαὶ τούτων; Οὐ γὰρ δὴ περὶ τὰ ἐν τῷ στερεῷ τῷ ἀκινήτῳ ἐπίπεδα καὶ γραμμὰς καὶ στιγμάς· ἀεὶ γὰρ περὶ τὰ πρότερα ἡ ἐπιστήμη. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἀριθμῶν· [v] παρ' ἑκάστας γὰρ [w] τὰς στιγμὰς ἕτεραι ἔσονται μονάδες, καὶ παρ' ἕκαστα τὰ ὄντα αἰσθητά, εἶτα τὰ νοητά,
9 ὥστ' ἔσται γένη [x] ἄπειρα τῶν μαθηματικῶν ἀριθμῶν. Ἔτι ἅπερ καὶ ἐν τοῖς [y] ἀπορήμασιν ἐπήλθομεν, πῶς ἐνδέχεται λύειν; Περὶ ἃ γὰρ ἡ ἀστρολογία ἐστίν, ὁμοίως ἐστὶ [z] παρὰ τὰ αἰσθητά, καὶ περὶ ἃ ἡ γεωμετρία· εἶναι δ' οὐρανὸν καὶ τὰ μόρια αὐτοῦ πῶς δυνατόν, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν ἔχον κίνησιν; Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ὀπτικὰ καὶ τὰ ἁρμονικά· ἔσται γὰρ φωνή
10 τε καὶ ὄψις παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα. Ὥστε δῆλον ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητά· τί γὰρ μᾶλλον τάδε ἢ τάδε; Εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ζῷα ἔσονται, εἴπερ καὶ αἰσθήσεις. Ἔτι γράφεται ἔνια καθόλου ὑπὸ τῶν
11 μαθηματικῶν [a] παρὰ ταύτας τὰς οὐσίας. Ἔσται οὖν καὶ [b] αὕτη τις ἄλλη οὐσία μεταξὺ κεχωρισμένη τῶν τ' [c] ἰδεῶν καὶ τῶν μεταξύ, [d] ἣ οὔτε ἀριθμός ἐστιν οὔτε [e] στιγμαὶ οὔτε μέ-

[r] στιγμάς] γραμμάς A^b. [s] ἐπίπεδα—αἰσθητά om. E. [t] τὰ post καὶ om. T.A^b. [v] παρ'] καὶ παρ' T. [w] τὰς] ἐν F^b. [x] ἄπειρα om. E.T.A^b.G^b.I^b. [y] διαπορήμασιν F^b. [z] περὶ G^b.I^b. [a] παρὰ πάντας τὰς αἰτίας G^b. [b] ἄλλη τις αὕτη T.G^b.I^b. [c] εἰδῶν G^b. [d] ἡ A^b. [e] στιγμὴ G^b.I^b.

γεθος οὔτε χρόνος. Εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, [f] δῆλον ὅτι κἀ-
κεῖνα ἀδύνατον [g] εἶναι κεχωρισμένα τῶν αἰσθητῶν. Ὅλως 12
[h] δὲ τοὐναντίον συμβαίνει καὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ εἰωθότος
ὑπολαμβάνεσθαι, εἴ τις θήσει οὕτως εἶναι τὰ μαθηματικὰ ὡς
κεχωρισμένας τινὰς φύσεις. Ἀνάγκη γὰρ διὰ τὸ μὲν [i] οὕτως
εἶναι αὐτὰς προτέρας εἶναι τῶν αἰσθητῶν μεγεθῶν, κατὰ [k] τὸ
ἀληθὲς δὲ ὑστέρας· τὸ γὰρ ἀτελὲς [l] μέγεθος γενέσει μὲν πρό-
τερόν ἐστι, [m] τῇ οὐσίᾳ δ' ὕστερον, οἷον ἄψυχον ἐμψύχου.
[n] Ἔτι τίνι καὶ πότ' ἔσται [o] ἓν τὰ μαθηματικὰ μεγέθη; Τὰ 13
μὲν γὰρ ἐνταῦθα ψυχῇ ἢ μέρει ψυχῆς ἢ ἄλλῳ τινὶ εὐλόγῳ·
εἰ δὲ μή, πολλά, καὶ διαλύεται. Ἐκείνοις δὲ [p] διαιρετοῖς καὶ
ποσοῖς οὖσι τί αἴτιον τοῦ ἓν εἶναι καὶ [q] συμμένειν; Ἔτι αἱ
γενέσεις δηλοῦσιν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐπὶ μῆκος γίγνεται, 14
εἶτα ἐπὶ πλάτος, τελευταῖον δ' [r] εἰς βάθος, καὶ τέλος ἔσχεν.
Εἰ οὖν τὸ τῇ γενέσει ὕστερον τῇ οὐσίᾳ πρότερον, τὸ σῶμα
πρότερον ἂν εἴη ἐπιπέδου καὶ μήκους, καὶ ταύτῃ καὶ τέλειον
καὶ ὅλον μᾶλλον, [s] ὅτι ἔμψυχον γίγνεται· γραμμὴ δὲ ἔμ-
ψυχος ἢ ἐπίπεδον πῶς ἂν εἴη; [t] Ὑπὲρ γὰρ τὰς αἰσθήσεις
τὰς ἡμετέρας ἂν [v] εἴη τὸ ἀξίωμα. Ἔτι τὸ μὲν σῶμα οὐσία 15
τίς· ἤδη γὰρ [w] ἔχει πως τὸ τέλειον· αἱ δὲ γραμμαὶ πῶς οὐσίαι;
Οὔτε γὰρ ὡς εἶδος καὶ μορφή τις, οἷον εἰ ἄρα ἡ ψυχὴ τοι-
οῦτον, [x] οὔτε ὡς ἡ ὕλη, οἷον τὸ σῶμα· οὐθὲν γὰρ ἐκ γραμ-
μῶν οὐδ' ἐπιπέδων [y] οὐδὲ στιγμῶν φαίνεται συνίστασθαι δυ-
νάμενον. Εἰ δ' [z] ἦν οὐσία τις ὑλική, τοῦτ' ἂν ἐφαίνετο [a] δυ- 16
νάμενα πάσχειν. Τῷ μὲν οὖν λόγῳ ἔστω πρότερα. [b] Ἀλλ'
οὐ πάντα ὅσα τῷ λόγῳ πρότερα, καὶ [c] τῇ οὐσίᾳ πρότερα.
Τῇ μὲν γὰρ οὐσίᾳ πρότερα ὅσα χωριζόμενα τῷ εἶναι ὑπερ-
βάλλει, τῷ λόγῳ δὲ ὅσων οἱ λόγοι ἐκ τῶν λόγων· ταῦτα

[f] δῆλον om. Gb. [g] κεχωρισμένα εἶναι Gb.Ib. [h] δὴ T. [i] εἶναι οὕτως T. [k] δὲ τὸ ἀληθὲς Gb.Ib. [l] μέγεθος τῇ γενέσει Gb.Ib. [m] τῇ δ' οὐσίᾳ Gb.Ib. [n] ἔτι ἐν τίνι E. [o] ἓν om. T. [p] διαιρετικοῖς Gb. [q] συμβαίνειν T. [r] εἰς] εἰ Gb. [s] ὅτι] καὶ ὅτι Gb.Ib. [t] ὑπὸ Gb.Ib. [v] εἴη om. T. [w] ἔχει om. Ab. [x] οὔτε ὡς] ὥστε T. [y] οὐδὲ ἐκ στιγμῶν Gb.Ib. [z] ἦν] ἐν Gb. [a] δυνάμενον Gb.Ib, om. Fb. [b] ἀλλ'—πρότερα om. T. [c] τῇ οὐσίᾳ πρότερον Gb.

17 [d] δὲ οὐχ ἅμα ὑπάρχει. Εἰ γὰρ μὴ ἔστι τὰ πάθη παρὰ τὰς οὐσίας, οἷον κινούμενόν [e] τι [f] ἢ λευκόν, τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου τὸ λευκὸν πρότερον κατὰ τὸν λόγον, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν· οὐ γὰρ [g] ἐνδέχεται εἶναι κεχωρισμένον, ἀλλ' ἀεὶ ἅμα τῷ συνόλῳ ἐστίν· σύνολον δὲ λέγω τὸν ἄνθρωπον [h] τὸν λευ-
18 κόν. Ὥστε φανερὸν ὅτι οὔτε [i] τὸ ἐξ ἀφαιρέσεως πρότερον οὔτε τὸ ἐκ [k] προσθέσεως ὕστερον· ἐκ προσθέσεως γὰρ τῷ λευκῷ ὁ λευκὸς ἄνθρωπος λέγεται. Ὅτι μὲν οὖν οὔτε οὐσίαι μᾶλλον τῶν σωμάτων εἰσίν, οὔτε πρότερα τῷ εἶναι τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ [l] μόνον, οὔτε κεχωρισμένα που εἶναι
19 δυνατόν, εἴρηται ἱκανῶς. Ἐπεὶ δ' [m] οὐδ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς [n] ἐνεδέχετο αὐτὰ εἶναι, φανερὸν ὅτι ἢ ὅλως οὐκ ἔστιν ἢ τρόπον τινά ἐστι καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς ἐστίν· πολλαχῶς
3 γὰρ τὸ εἶναι λέγομεν. Ὥσπερ γὰρ καὶ [o] τὰ καθόλου ἐν τοῖς μαθήμασιν οὐ [p] περὶ κεχωρισμένων ἐστὶ [q] παρὰ τὰ μεγέθη καὶ τοὺς ἀριθμούς, ἀλλὰ περὶ τούτων μέν, οὐχ ᾗ δὲ τοιαῦτα οἷα ἔχειν μέγεθος ἢ εἶναι διαιρετά, δῆλον ὅτι ἐνδέχεται καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν μεγεθῶν εἶναι καὶ λόγους καὶ
2 ἀποδείξεις, μὴ ᾗ δὲ αἰσθητά, ἀλλ' ᾗ [r] τοιαδί. Ὥσπερ γὰρ καὶ ᾗ κινούμενα μόνον πολλοὶ λόγοι εἰσί, χωρὶς τοῦ τί ἕκαστόν ἐστι τῶν τοιούτων καὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀνάγκη διὰ ταῦτα ἢ κεχωρισμένον τι εἶναι κινούμενον τῶν αἰσθητῶν ἢ ἐν τούτοις τινὰ φύσιν εἶναι ἀφωρισμένην, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν κινουμένων ἔσονται λόγοι καὶ ἐπιστῆμαι, [s] οὐχ ᾗ κινούμενα δὲ ἀλλ' ᾗ σώματα μόνον, καὶ πάλιν ᾗ ἐπίπεδα μόνον καὶ ᾗ μήκη μόνον, καὶ ᾗ διαιρετὰ [t] καὶ ᾗ ἀδιαίρετα
3 ἔχοντα [v] δὲ θέσιν, καὶ ᾗ ἀδιαίρετα μόνον. Ὥστ' ἐπεὶ ἁπλῶς λέγειν ἀληθὲς μὴ μόνον τὰ χωριστὰ εἶναι ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ χωριστά, [w] οἷον κινούμενα εἶναι, καὶ τὰ μαθηματικὰ ὅτι ἔστιν

[d] δὲ] γὰρ T. [e] τι] τε G^b. [f] ἢ om. T. [g] ἐνδέχεται] ἐν T. [h] τὸν λευκόν] καὶ τὸ λευκόν F^b. [i] τὸ om. A^b. [k] προθέσεως A^b.F^b.G^b. [l] μόνα T, μόνῳ I^b. [m] οὐδὲν τοῖς A^b. [n] ἐνδέχεται T. [o] τὰ] τὸ F^b. [p] περὶ] παρὰ F^b. [q] παρὰ I^b: ceteri περὶ. [r] τοιάδε G^b. [s] οὐχὶ κινούμενα G^b. [t] καὶ ᾗ ἀδιαίρετα om. G^b. [v] δὲ om. T.A^b. [w] οἷον τὰ κινούμενα G^b.I^b.

ἁπλῶς ἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ τοιαῦτά γε οἷα λέγουσιν. Καὶ 4
ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας ἐπιστήμας ἁπλῶς ἀληθὲς εἰπεῖν [x] τού-
του εἶναι, οὐχὶ τοῦ συμβεβηκότος, οἷον ὅτι λευκοῦ εἰ [y] τὸ
ὑγιεινὸν λευκόν, ᾗ δ' ἔστιν [z] ὑγιεινόν, [a] ἀλλ' ἐκείνου [b] οὗ ἐστὶν
ἑκάστη, εἰ ὑγιεινὸν ὑγιεινοῦ, εἰ δ' ᾗ ἄνθρωπος ἀνθρώπου, οὕτω
καὶ τὴν γεωμετρίαν· οὐκ εἰ συμβέβηκεν αἰσθητὰ εἶναι ὧν ἐστί,
μή ἐστι δ' [c] ᾗ [d] αἰσθητά, οὐ τῶν αἰσθητῶν ἔσονται αἱ μαθη-
ματικαὶ ἐπιστῆμαι, οὐ μέντοι οὐδὲ παρὰ ταῦτα ἄλλων κεχω-
ρισμένων. Πολλὰ δὲ συμβέβηκε καθ' αὑτὰ τοῖς πράγμασιν 5
[e] ᾗ ἕκαστον ὑπάρχει τῶν τοιούτων, ἐπεὶ καὶ ᾗ θῆλυ τὸ ζῷον
[f] καὶ ᾗ ἄρρεν, ἴδια πάθη ἐστίν, καίτοι οὐκ ἔστι τι θῆλυ οὐδ'
ἄρρεν [g] κεχωρισμένον τῶν ζῴων· ὥστε καὶ ᾗ [h] μήκη μόνον
καὶ ᾗ ἐπίπεδα. Καὶ ὅσῳ δὴ ἂν περὶ προτέρων [i] τῷ λόγῳ 6
καὶ ἁπλουστέρων, τοσούτῳ μᾶλλον ἔχει τἀκριβές· τοῦτο δὲ
τὸ ἁπλοῦν ἐστίν. Ὥστε ἄνευ [k] τε μεγέθους [l] μᾶλλον ἢ μετὰ
μεγέθους, καὶ μάλιστα ἄνευ κινήσεως. Ἐὰν δὲ κίνησιν, μά-
λιστα τὴν πρώτην· ἁπλουστάτη γάρ, καὶ ταύτης ἡ [m] ὁμαλή.
Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ ἁρμονικῆς καὶ ὀπτικῆς· οὐδετέρα 7
γὰρ [n] ᾗ ὄψις ἢ ᾗ φωνὴ θεωρεῖ, ἀλλ' ᾗ γραμμαὶ καὶ ἀριθμοί·
οἰκεῖα μέντοι ταῦτα πάθη ἐκείνων. Καὶ ἡ μηχανικὴ [o] δὲ ὡσ-
αύτως. Ὥστ' εἴ τις θέμενος κεχωρισμένα τῶν συμβεβηκότων 8
σκοπεῖ τι περὶ τούτων ᾗ τοιαῦτα, οὐθὲν διὰ τοῦτο ψεῦδος
ψεύσεται, ὥσπερ οὐδ' ὅταν ἐν τῇ γῇ γράφῃ καὶ τὴν ποδιαίαν
φῇ μὴ ποδιαίαν· οὐ γὰρ ἐν ταῖς προτάσεσι τὸ ψεῦδος. Ἄρι-
στα δ' ἂν οὕτω [p] θεωρηθείη ἕκαστον, εἴ τις τὸ μὴ κεχωρισμέ-
νον θείη χωρίσας, ὅπερ ὁ ἀριθμητικὸς ποιεῖ καὶ ὁ γεωμέτρης.
Ἓν μὲν γὰρ καὶ ἀδιαίρετον ὁ ἄνθρωπος ᾗ ἄνθρωπος· [q] ὁ δ' 9
ἔθετο ἓν ἀδιαίρετον, εἶτ' ἐθεώρησεν εἴ τι τῷ ἀνθρώπῳ συμ-

[x] τοῦτο T. [y] ὑγιεινὸν τὸ E.T.Ab.Gb.Ib. [z] ὑγιεινοῦ Fb. [a] ἀλλ'— ὑγιεινὸν om. T. [b] ᾗ ἐστὶν ἑκάστου ὑγιεινὸν ὑγ. E.Ab.Gb.Ib. [c] ᾗ om. Fb. [d] αἰσθητά] ἔστι τὰ Gb. [e] ᾗ ἕκαστον Gb. [f] καὶ ᾗ] ἡ Gb. [g] κεχωρισμένων T.Ab. [h] μήκη μόνον] μὴ κείμενον T, μὴ κινούμενον Fb. [i] τῶν λόγων Gb. [k] τε] τοῦ Ab. [l] μᾶλλον om. Gb.Ib. [m] ὁμαλής E.Gb. [n] ἡ ὄψις ᾗ ἡ φωνὴ θεωρεῖ ἀλλ' αἱ γραμμαὶ Gb. [o] δὲ om. Gb.Ib. [p] θεωρήσει ᾗ ἕκαστον T. [q] ὃ διέθετο ἓν ἀδ. εἶτι θεωρήσειν T.

βέβηκεν ᾗ ἀδιαίρετος. Ὁ δὲ γεωμέτρης [r] οὔθ' ᾗ ἄνθρωπος οὔθ' ᾗ ἀδιαίρετος, ἀλλ' ᾗ στερεόν. Ἃ γὰρ κἂν εἰ μή που [s] ἦν ἀδιαίρετος ὑπῆρχεν αὐτῷ, δῆλον ὅτι καὶ ἄνευ τούτων ἐν-
10 δέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν τὸ δυνατόν. Ὥστε διὰ τοῦτο ὀρθῶς [t] οἱ γεωμέτραι λέγουσι, καὶ περὶ ὄντων διαλέγονται, καὶ ὄντα ἐστίν· διττὸν γὰρ τὸ ὄν, τὸ μὲν ἐντελεχείᾳ [v] τὸ δ' ὑλικῶς. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν ἕτερον (τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ [w] ἐν πράξει, τὸ δὲ καλὸν καὶ ἐν τοῖς ἀκινήτοις), οἱ φάσκοντες οὐθὲν λέγειν τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας περὶ καλοῦ ἢ ἀγα-
11 θοῦ ψεύδονται. Λέγουσι γὰρ καὶ δεικνύουσι μάλιστα· [x] οὐ γὰρ εἰ μὴ ὀνομάζουσι, τὰ δ' ἔργα καὶ τοὺς λόγους δεικνύουσιν, οὐ λέγουσι περὶ αὐτῶν. Τοῦ δὲ καλοῦ μέγιστα εἴδη τάξις καὶ συμμετρία καὶ τὸ ὡρισμένον, ἃ μάλιστα δεικνύ-
12 ουσιν αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι. Καὶ ἐπεί γε πολλῶν αἴτια φαίνεται ταῦτα (λέγω δ' οἷον ἡ τάξις καὶ τὸ ὡρισμένον), δῆλον ὅτι λέγοιεν ἂν καὶ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τὴν ὡς τὸ καλὸν αἴτιον τρόπον τινά. [y] Μᾶλλον δὲ γνωρίμως ἐν ἄλλοις περὶ αὐτῶν ἐροῦμεν.

4 Περὶ μὲν οὖν τῶν μαθηματικῶν, ὅτι τε ὄντα ἐστὶ καὶ πῶς ὄντα, καὶ πῶς πρότερα [z] καὶ πῶς οὐ πρότερα, τοσαῦτα εἰρήσθω. Περὶ δὲ τῶν ἰδεῶν πρῶτον αὐτὴν τὴν κατὰ τὴν ἰδέαν δόξαν ἐπισκεπτέον, μηθὲν [a] συνάπτοντας πρὸς τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν, ἀλλ' ὡς ὑπέλαβον ἐξ ἀρχῆς οἱ πρῶτοι τὰς ἰδέας
2 φήσαντες εἶναι. [b] Συνέβη δ' ἡ περὶ τῶν [c] εἰδῶν δόξα τοῖς εἰποῦσι διὰ τὸ πεισθῆναι περὶ τῆς ἀληθείας τοῖς Ἡρακλειτείοις λόγοις ὡς πάντων τῶν αἰσθητῶν ἀεὶ ῥεόντων, ὥστ' εἴπερ ἐπιστήμη τινὸς ἔσται [d] καὶ φρόνησις, ἑτέρας δεῖν τινὰς φύσεις εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς μενούσας· οὐ γὰρ εἶναι τῶν
3 ῥεόντων ἐπιστήμην. Σωκράτους δὲ περὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς πραγματευομένου καὶ [e] περὶ τούτων ὁρίζεσθαι καθόλου ζη-

[r] οὔθ' ᾗ ἄνθρωπος om. T. [s] ἦν] ᾗ T. [t] λέγουσιν οἱ γεωμέτραι T. [v] τό θ' Gb. [w] ἐν πράξει] ἐνυπάρξει T. [x] εἰ γὰρ καὶ μὴ Fb. [y] μᾶλλον —ἐροῦμεν om. Gb.Ib. [z] καὶ πῶς οὐ πρότερα om. E. [a] συνάπτοντα T, συνάπτοντες Gb.Ib. [b] συμβέβηκε T. [c] ἰδεῶν T.Gb.Ib. [d] καὶ om. Gb. [e] πρὸ T.

τοῦντος πρώτου (τῶν μὲν γὰρ φυσικῶν ἐπὶ μικρὸν Δημόκριτος ἥψατο μόνον καὶ ὡρίσατό πως τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν· οἱ δὲ Πυθαγόρειοι πρότερον περί τινων ὀλίγων, ὧν τοὺς [f] λόγους εἰς τοὺς ἀριθμοὺς [g] ἀνῆπτον, οἷον τί ἐστι καιρὸς ἢ τὸ δίκαιον ἢ γάμος), [h] ἐκεῖνος εὐλόγως [i] ἐζήτει τὸ τί ἐστιν.
Συλλογίζεσθαι γὰρ ἐζήτει, ἀρχὴ δὲ τῶν συλλογισμῶν τὸ 4
τί ἐστιν. Διαλεκτικὴ γὰρ ἰσχὺς οὔπω τότ' ἦν, ὥστε δύνασθαι καὶ χωρὶς τοῦ τί ἐστι τἀναντία ἐπισκοπεῖν, καὶ τῶν
ἐναντίων [k] εἰ ἡ [l] αὐτὴ ἐπιστήμη. Δύο γάρ ἐστιν ἅ τις ἂν 5
[m] ἀποδοίη Σωκράτει δικαίως, τούς τ' ἐπακτικοὺς λόγους καὶ τὸ [n] ὁρίζεσθαι καθόλου· ταῦτα γάρ ἐστιν ἄμφω περὶ ἀρχὴν ἐπιστήμης. Ἀλλ' ὁ μὲν Σωκράτης τὰ καθόλου οὐ χωριστὰ ἐποίει οὐδὲ τοὺς ὁρισμούς· οἱ δ' ἐχώρισαν, καὶ [o] τὰ τοιαῦτα
τῶν ὄντων ἰδέας προσηγόρευσαν. Ὥστε συνέβαινεν αὐτοῖς 6
σχεδὸν τῷ αὐτῷ λόγῳ πάντων ἰδέας εἶναι τῶν καθόλου λεγομένων, καὶ παραπλήσιον ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀριθμῆσαι βουλόμενος ἐλαττόνων μὲν ὄντων οἴοιτο μὴ [p] δύνασθαι, πλείω δὲ ποιήσας ἀριθμοίη· πλείω γάρ ἐστι τῶν καθ' [q] ἕκαστα αἰσθητῶν [r] ὡς εἰπεῖν τὰ εἴδη, περὶ ὧν ζητοῦντες τὰς αἰτίας ἐκ τούτων ἐκεῖ προῆλθον· [s] καθ' ἕκαστόν τε γὰρ ὁμώνυμόν ἐστι καὶ παρὰ τὰς οὐσίας, τῶν τε [t] ἄλλων ἕν ἐστιν ἐπὶ πολ-
λῶν, καὶ ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἐπὶ τοῖς ἀϊδίοις. Ἔτι καθ' οὓς τρό- 7
πους δείκνυται ὅτι ἔστι τὰ εἴδη, κατ' οὐθένα φαίνεται τούτων· ἐξ ἐνίων μὲν γὰρ οὐκ ἀνάγκη γίγνεσθαι [v] συλλογισμόν, ἐξ
ἐνίων δὲ καὶ οὐχ ὧν οἴονται τούτων [w] εἴδη γίγνεται. Κατά τε 8
γὰρ τοὺς λόγους τοὺς ἐκ τῶν ἐπιστημῶν ἔσται εἴδη πάντων ὅσων ἐπιστῆμαί εἰσιν, καὶ κατὰ τὸ ἓν ἐπὶ πολλῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν τι φθαρέντος τῶν φθαρτῶν· φάντασμα γάρ τι [x] τούτων ἐστίν. Ἔτι δὲ οἱ ἀκριβέστατοι τῶν λόγων οἱ μὲν τῶν πρός τι ποιοῦσιν ἰδέας, ὧν οὔ φασιν

f λόγους εἰς τοὺς om. T. g γρ. ἀνῆγον E. h ἐκείνως T, ἐκεῖνος δ' E. i ἐζήτουν Gb. k εἰ ἡ] ἢ ἡ Ab, εἴη T. l αὕτη T. m ἀποδώη E.T.Ab. n ὁρίζεσθαι τὰ καθόλου Fb. o τὰ om. Gb. p δυνήσεσθαι Ab.Gb.Ib. q ἕκαστον E. r ὡς εἰπεῖν om. Gb.Ib. s καθ'] παρ' Gb.Ib. t ἄλλων ἔνεστιν E.T. v συλλογισμούς Gb. w ἤδη Gb.Ib. x τοῦτ' E.

εἶναι καθ' [y] αὑτὸ γένος, οἱ δὲ τὸν τρίτον ἄνθρωπον λέγουσιν.
9 Ὅλως τε ἀναιροῦσιν οἱ περὶ τῶν εἰδῶν λόγοι ἃ μᾶλλον βού-
λονται εἶναι οἱ λέγοντες εἴδη τοῦ τὰς ἰδέας εἶναι· συμβαί-
νει γὰρ μὴ εἶναι πρῶτον τὴν δυάδα ἀλλὰ τὸν ἀριθμόν, καὶ
τούτου τὸ πρός τι καὶ [z] τοῦτο τοῦ καθ' αὑτό, καὶ πάνθ'
ὅσα τινὲς ἀκολουθήσαντες ταῖς περὶ τῶν [a] εἰδῶν δόξαις ἠναν-
10 τιώθησαν ταῖς ἀρχαῖς. Ἔτι κατὰ μὲν τὴν ὑπόληψιν καθ'
ἣν [b] φασιν εἶναι τὰς ἰδέας [c] οὐ μόνον τῶν οὐσιῶν ἔσονται εἴδη
[d] ἀλλὰ καὶ [e] ἄλλων πολλῶν· τὸ γὰρ νόημα ἓν οὐ μόνον
περὶ τὰς οὐσίας ἀλλὰ καὶ [f] κατὰ μὴ οὐσιῶν [g] ἔσται, καὶ [h] αἱ
ἐπιστῆμαι οὐ μόνον τῆς οὐσίας ἔσονται· συμβαίνει δὲ καὶ
11 ἄλλα [i] μυρία τοιαῦτα. Κατὰ δὲ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰς
δόξας τὰς περὶ αὐτῶν, εἰ ἔστι μεθεκτὰ τὰ εἴδη, τῶν οὐσιῶν
ἀναγκαῖον ἰδέας εἶναι μόνον· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς με-
τέχονται, ἀλλὰ [k] δεῖ [l] ταύτῃ ἑκάστου μετέχειν ᾗ μὴ καθ' ὑπο-
12 κειμένου [m] λέγεται. Λέγω δ' οἷον [n] εἴ τι [o] αὐτοῦ διπλασίου
μετέχει, τοῦτο καὶ ἀϊδίου μετέχει, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός·
συμβέβηκε γὰρ τῷ διπλασίῳ [p] ἀϊδίῳ εἶναι. Ὥστε ἔσται
οὐσία τὰ εἴδη. Ταὐτὰ δ' ἐνταῦθα οὐσίαν σημαίνει κἀκεῖ·
[q] ἢ τί [r] ἔσται τὸ εἶναι φάναι τι παρὰ ταῦτα τὸ ἓν ἐπὶ πολ-
13 λῶν; Καὶ εἰ μὲν ταὐτὸ εἶδος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μετεχόν-
των, ἔσται τι κοινόν· τί γὰρ μᾶλλον ἐπὶ [s] τῶν φθαρτῶν
δυάδων, [t] καὶ τῶν δυάδων τῶν πολλῶν μὲν ἀϊδίων δέ, τὸ δυὰς
ἓν καὶ ταὐτόν, ἢ [v] ἐπ' αὐτῆς καὶ [w] τῆς τινός; Εἰ δὲ μὴ τὸ
αὐτὸ εἶδος, [x] ὁμώνυμα ἂν εἴη, καὶ ὅμοιον ὥσπερ ἂν εἴ τις
[y] καλοῖ ἄνθρωπον τόν τε Καλλίαν καὶ τὸ ξύλον, μηδεμίαν
14 κοινωνίαν ἐπιβλέψας αὐτῶν. Εἰ δὲ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς κοι-
νοὺς λόγους ἐφαρμόττειν θήσομεν τοῖς εἴδεσιν, οἷον ἐπ' αὐ-

[y] αὑτὰ G^b. [z] τούτου τὸ G^b, τὸ A^b. [a] ἰδεῶν T. [b] εἶναι φασιν G^b.I^b. [c] οὐ μόνον τῶν οὐσιῶν om. E.T. [d] ἀλλὰ καὶ om. iidem. [e] ἄλλων] ἄλλων τε T, ἑτέρων A^b. [f] κατὰ] τὰ G^b. [g] ἐστὶ T.A^b, ἔσται ὅσα μὴ οὕτως ἐστί I^b. [h] αἱ om. A^b. [i] μόρια T. [k] δὴ G^b. [l] ταύτην A^b. [m] λέγονται E.T.A^b.G^b.I^b. [n] εἴτι om. G^b. [o] γρ. καὶ αὐτοδιπλασίου E. [p] ἀΐδιον A^b. [q] ᾖ T. [r] ἔσται om. T. [s] φθαρτῶν τῶν δυάδων T. [t] καὶ τῶν δυάδων om. G^b. [v] ἐπὶ ταύτης G^b.I^b. [w] τῆς om. T. [x] ὁμωνυμία T. [y] καλοίοι A^b.

τὸν [z] τὸν [a] κύκλον σχῆμα ἐπίπεδον καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ λόγου, [b] τὸ δ' οὗ ἐστὶ προστεθήσεται, σκοπεῖν δεῖ μὴ κενὸν ᾖ τοῦτο παντελῶς. Τίνι τε γὰρ προστεθήσεται; Τῷ μέσῳ ἢ τῷ ἐπιπέδῳ ἢ πᾶσιν; Πάντα γὰρ τὰ ἐν τῇ οὐσίᾳ ἰδέαι, οἷον τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν. Ἔτι δῆλον ὅτι ἀνάγκη αὐτὸ εἶναί τι, ὥσπερ τὸ ἐπίπεδον φύσιν τινὰ ἣ πᾶσιν ἐνυπάρξει τοῖς εἴδεσιν ὡς γένος.

Πάντων δὲ μάλιστα διαπορήσειεν ἄν τις τί ποτε συμβάλ- 5
λονται τὰ εἴδη ἢ τοῖς ἀϊδίοις τῶν αἰσθητῶν ἢ τοῖς γιγνο-
μένοις καὶ [c] τοῖς φθειρομένοις· οὔτε γὰρ κινήσεώς [d] ἐστιν
οὔτε μεταβολῆς οὐδεμιᾶς [e] αἴτια αὐτοῖς. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 2
πρὸς τὴν ἐπιστήμην οὐθὲν [f] βοηθεῖ [g] τὴν τῶν ἄλλων· οὔτε
γὰρ οὐσία ἐκεῖνα τούτων (ἐν τούτοις γὰρ [h] ἂν ἦν)· οὔτ' εἰς
τὸ εἶναι, μὴ ἐνυπάρχοντά γε τοῖς μετέχουσιν· οὕτω μὲν γὰρ
ἴσως αἴτια δόξειεν [i] ἂν εἶναι [k] ὡς τὸ λευκὸν μεμιγμένον τῷ
λευκῷ. Ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος λίαν εὐκίνητος, ὃν Ἀναξα- 3
γόρας μὲν πρότερος Εὔδοξος δ' ὕστερος [l] ἔλεγε διαπορῶν
καὶ ἕτεροί τινες· ῥᾴδιον γὰρ πολλὰ συναγαγεῖν καὶ ἀδύνατα
πρὸς τὴν τοιαύτην δόξαν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ τῶν εἰδῶν ἔστι
τἆλλα κατ' οὐθένα τρόπον τῶν εἰωθότων λέγεσθαι. Τὸ [m] δὲ 4
λέγειν παραδείγματα εἶναι καὶ μετέχειν αὐτῶν τἆλλα κενο-
λογεῖν ἐστὶ καὶ μεταφορὰς λέγειν ποιητικάς. Τί γάρ ἐστι
τὸ ἐργαζόμενον πρὸς τὰς ἰδέας [n] ἀποβλέπον; Ἐνδέχεταί
τε [o] καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι ὁτιοῦν καὶ μὴ εἰκαζόμενον, ὥστε
καὶ [p] ὄντος Σωκράτους καὶ μὴ ὄντος γένοιτ' ἂν [q] οἷον Σω-
κράτης. Ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι κἂν εἴη [r] ὁ Σωκράτης ἀΐδιος, 5
ἔσται τε πλείω παραδείγματα τοῦ αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἴδη,
οἷον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον καὶ τὸ δίπουν, ἅμα δὲ [s] καὶ αὐ-

[z] τὸν om. Gb.Ib. [a] κύκλον] ὁ Ab. [b] τὰ δ' οὐκέτι προστεθήσεται T, τὸ δ' οὐκ ἔστι προστεθήσεται Gb. [c] τοῖς om. Gb.Ib. [d] ἐστιν post οὐδεμιᾶς Gb.Ib. [e] αἰτία E. [f] συντελεῖ Gb.Ib. [g] τὴν om. Gb. [h] ἂν om. Gb. [i] ἂν om. Ab. [k] ὡς om. E. [l] ἔλεγέ γε διαπορῶν E. [m] δέ γε λέγειν Ib. [n] ἀποβλέπων Ab, ἀποβλέπειν T. [o] καὶ post τε om. T. [p] ὄντος τοῦ σωκράτους Gb.Ib. [q] οἷον] ὁ T. [r] ὁ om. E. [s] καὶ ὁ αὐτοάνθρωπος Gb.Ib.

6 τοάνθρωπος. Ἔτι οὐ μόνον τῶν αἰσθητῶν παραδείγματα τὰ εἴδη, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν, οἷον τὸ γένος τῶν ὡς γένους εἰδῶν· ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσται παράδειγμα καὶ εἰκών. Ἔτι δόξειεν ἂν ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τὴν οὐσίαν καὶ οὗ ἡ οὐσία· ὥστε πῶς ἂν αἱ ἰδέαι οὐσίαι τῶν πραγμάτων οὖσαι χωρὶς εἶεν; Ἐν δὲ τῷ Φαίδωνι τοῦτον λέγεται τὸν τρόπον, ὡς καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι αἴτια [t] τὰ εἴδη ἐστίν. Καίτοι τῶν εἰδῶν ὄντων ὅμως οὐ γίγνεται, ἂν μὴ ᾖ τὸ κινῆσον, καὶ πολλὰ γίγνεται ἕτερα, οἷον οἰκία καὶ δακτύλιος, ὧν οὔ φασιν εἶναι
7 εἴδη. Ὥστε δῆλον ὅτι ἐνδέχεται κἀκεῖνα ὧν φασὶν ἰδέας εἶναι, καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας [v] οἵας καὶ τὰ ῥηθέντα νῦν, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ εἴδη. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἰδεῶν καὶ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ διὰ [w] λογικωτέρων καὶ ἀκριβεστέρων λόγων ἔστι πολλὰ συναγαγεῖν ὅμοια τοῖς τεθεωρημένοις.

6 Ἐπεὶ δὲ διώρισται περὶ τούτων, καλῶς ἔχει πάλιν θεωρῆσαι τὰ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς συμβαίνοντα τοῖς λέγουσιν οὐσίας [x] αὐτοὺς εἶναι χωριστὰς καὶ τῶν ὄντων αἰτίας πρώτας. Ἀνάγκη δ', εἴπερ ἐστὶν [y] ὁ ἀριθμὸς φύσις τις καὶ μὴ ἄλλη τίς [z] ἐστιν αὐτοῦ ἡ οὐσία ἀλλὰ τοῦτ' αὐτό, ὥσπερ φασί τινες, ἤτοι εἶναι τὸ μὲν πρῶτόν τι αὐτοῦ τὸ δ' [a] ἐχόμενον,
2 ἕτερον ὂν τῷ εἴδει ἕκαστον. Καὶ τοῦτο ἢ ἐπὶ τῶν μονάδων εὐθὺς ὑπάρχει καὶ ἔστιν ἀσύμβλητος ὁποιαοῦν μονὰς ὁποιαοῦν μονάδι· ἢ εὐθὺς ἐφεξῆς πᾶσαι καὶ συμβληταὶ [b] ὁποιαιοῦν ὁποιαισοῦν, οἷον λέγουσιν εἶναι τὸν μαθηματικὸν ἀριθμόν· ἐν γὰρ τῷ μαθηματικῷ οὐθὲν διαφέρει οὐδεμία μονὰς [c] ἑτέρα
3 ἑτέρας. Ἢ τὰς [d] μὲν συμβλητὰς τὰς δὲ μή, οἷον εἰ ἔστι μετὰ τὸ ἓν πρώτη ἡ δυάς, ἔπειτα ἡ τριὰς καὶ οὕτω δὴ ὁ ἄλλος ἀριθμός. Εἰσὶ δὲ συμβληταὶ [e] αἱ ἐν ἑκάστῳ ἀριθμῷ μονάδες, οἷον [f] αἱ ἐν τῇ δυάδι τῇ πρώτῃ αὐταῖς, [g] καὶ [h] ἐν τῇ

[t] τὰ om. T. [v] οἵας] δι' οἵας Gb.Ib. [w] διαλεκτικωτέρων E. [x] αὐτοῖς E. [y] ὁ ἀριθμὸς om. T. [z] αὐτοῦ ἐστὶν T. [a] ἐνδεχόμενον T. [b] ὁποῖαι T.Ab. [c] ἑτέρα om. Gb. [d] μὲν οἷον συμβλητὰς T. [e] αἱ post ἀριθμῷ Ab. [f] αἱ om. T. [g] καὶ—αὐταῖς om. Gb. [h] ἐν] αἱ ἐν Ab.

τριάδι τῇ πρώτῃ αὐταῖς, καὶ οὕτω δὴ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρι-
θμῶν· αἱ δ' ἐν τῇ δυάδι αὐτῇ [i] πρὸς τὰς ἐν τῇ τριάδι αὐτῇ
ἀσύμβλητοι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐφεξῆς 4
ἀριθμῶν. Διὸ καὶ ὁ μὲν μαθηματικὸς ἀριθμεῖται μετὰ τὸ
ἓν δύο, πρὸς τῷ ἔμπροσθεν ἑνὶ ἄλλο ἕν, καὶ τὰ τρία πρὸς
τοῖς δυσὶ τούτοις ἄλλο ἕν, καὶ ὁ λοιπὸς [k] δὲ ὡσαύτως· οὗτος
δὲ μετὰ τὸ ἓν δύο ἕτερα ἄνευ τοῦ ἑνὸς τοῦ πρώτου, καὶ ἡ
τριὰς ἄνευ τῆς δυάδος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄλλος ἀριθμός. Ἢ 5
[l] τὸν μὲν εἶναι τῶν ἀριθμῶν [m] οἷος ὁ πρῶτος ἐλέχθη, τὸν δ'
οἷον [n] οἱ μαθηματικοὶ λέγουσι, τρίτον δὲ τὸν ῥηθέντα τελευ-
ταῖον. Ἔτι τούτους ἢ χωριστοὺς εἶναι [o] τοὺς ἀριθμοὺς τῶν
πραγμάτων, ἢ οὐ χωριστοὺς ἀλλ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, οὐχ
οὕτως δ' ὡς τὸ πρῶτον [p] ἐπεσκοποῦμεν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν
ἀριθμῶν ἐνυπαρχόντων ὄντα τὰ αἰσθητά· ἢ τὸν μὲν [q] αὐτῶν
εἶναι τὸν δὲ μή, [r] ἢ πάντας εἶναι. Οἱ μὲν οὖν τρόποι καθ' 6
οὓς ἐνδέχεται αὐτοὺς εἶναι οὗτοί εἰσιν ἐξ ἀνάγκης μόνοι.
Σχεδὸν δὲ καὶ οἱ λέγοντες τὸ ἓν ἀρχὴν εἶναι καὶ οὐσίαν
καὶ στοιχεῖον πάντων, καὶ ἐκ τούτου καὶ ἄλλου τινὸς εἶναι
τὸν ἀριθμόν, ἕκαστος τούτων τινὰ τῶν [s] τρόπων εἴρηκε, πλὴν
τοῦ πάσας τὰς μονάδας [t] εἶναι ἀσυμβλήτους. Καὶ τοῦτο συμ- 7
βέβηκεν εὐλόγως· οὐ γὰρ ἐνδέχεται [v] ἔτι ἄλλον τρόπον εἶναι
παρὰ τοὺς εἰρημένους. Οἱ μὲν οὖν ἀμφοτέρους φασὶν εἶναι
τοὺς ἀριθμούς, τὸν μὲν ἔχοντα τὸ πρότερον καὶ ὕστερον
[w] τὰς ἰδέας, [x] τὸν δὲ μαθηματικὸν παρὰ τὰς ἰδέας καὶ τὰ
αἰσθητά, καὶ χωριστοὺς ἀμφοτέρους τῶν αἰσθητῶν· οἱ δὲ
τὸν μαθηματικὸν μόνον ἀριθμὸν εἶναι τὸν πρῶτον τῶν ὄντων
[y] κεχωρισμένον τῶν αἰσθητῶν. Καὶ οἱ Πυθαγόρειοι δ' ἕνα 8
τὸν μαθηματικόν, πλὴν οὐ κεχωρισμένον ἀλλ' ἐκ τούτου τὰς
αἰσθητὰς οὐσίας συνεστάναι φασίν· τὸν γὰρ ὅλον οὐρανὸν
κατασκευάζουσιν ἐξ ἀριθμῶν, πλὴν οὐ [z] μοναδικῶν, ἀλλὰ τὰς

[i] πρὸς—αὐτῇ om. $\mathrm{G^b}$. [k] δὲ om. $\mathrm{G^b}$. [l] τὴν $\mathrm{G^b}$. [m] οἷον T.
[n] οἱ om. $\mathrm{A^b}$. [o] τῶν πραγμάτων τοὺς ἀριθμοὺς $\mathrm{G^b.I^b}$. [p] ἐπεσκόπουν $\mathrm{A^b}$.
[q] αὐτὸν E. [r] ἢ πάντας om. $\mathrm{G^b.I^b}$. [s] τρόπων] πρώτων $\mathrm{G^b}$. [t] εἶναι
om. E.T.$\mathrm{G^b.I^b}$. [v] ἔτι om. $\mathrm{G^b}$. [w] τῆς $\mathrm{G^b}$. [x] τὸν—ἰδέας om. $\mathrm{G^b}$.
[y] κεχωρισμένων $\mathrm{A^b.G^b}$. [z] μοναδικὸν $\mathrm{G^b.I^b}$.

μονάδας ὑπολαμβάνουσιν ἔχειν μέγεθος· ὅπως δὲ τὸ πρῶτον
9 *ἓν συνέστη ἔχον μέγεθος, ἀπορεῖν ἐοίκασιν.* Ἄλλος *δέ τις τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τὸν τῶν εἰδῶν ἕνα εἶναι, ἔνιοι δὲ καὶ τὸν μαθηματικὸν τὸν αὐτὸν τοῦτον εἶναι.* Ὁ*μοίως δὲ καὶ περὶ*
10 *τὰ μήκη καὶ περὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ περὶ* [a] *τὰ στερεά. Οἱ μὲν γὰρ ἕτερα τὰ μαθηματικὰ καὶ* [b] *τὰ μετὰ τὰς ἰδέας· τῶν δ' ἄλλως λεγόντων οἱ μὲν τὰ μαθηματικὰ καὶ μαθηματικῶς λέγουσιν, ὅσοι μὴ ποιοῦσι τὰς ἰδέας ἀριθμοὺς μηδὲ εἶναί φασιν ἰδέας, οἱ δὲ τὰ μαθηματικά, οὐ μαθηματικῶς* [c] *δέ· οὐ γὰρ τέμνεσθαι οὔτε μέγεθος πᾶν εἰς μεγέθη, οὔθ' ὁποιασοῦν*
11 [d] *μονάδας δυάδα εἶναι. Μοναδικοὺς δὲ τοὺς ἀριθμοὺς εἶναι πάντες τιθέασι, πλὴν τῶν Πυθαγορείων, ὅσοι τὸ ἓν στοιχεῖον καὶ ἀρχήν φασιν εἶναι τῶν ὄντων· ἐκεῖνοι δ'* [e] *ἔχοντα μέγεθος, καθάπερ εἴρηται πρότερον.* Ὁ*σαχῶς μὲν οὖν ἐνδέχεται λεχθῆναι περὶ αὐτῶν, καὶ ὅτι πάντες εἰσὶν εἰρημένοι οἱ τρόποι, φανερὸν ἐκ τούτων·* [f] *ἔστι δὲ πάντα μὲν ἀδύνατα, μᾶλλον δ' ἴσως θάτερα τῶν ἑτέρων.*

7 Πρῶτον *μὲν οὖν σκεπτέον εἰ συμβληταὶ αἱ μονάδες ἢ ἀσύμβλητοι, καὶ εἰ ἀσύμβλητοι,* [g] *ποτέρως ὥσπερ διείλομεν.* Ἔ*στι* [h] *μὲν γὰρ ὁποιανοῦν εἶναι ὁποιᾳοῦν μονάδι ἀσύμβλητον, ἔστι δὲ τὰς ἐν αὐτῇ τῇ δυάδι πρὸς τὰς ἐν αὐτῇ τῇ τριάδι, καὶ οὕτως δὴ ἀσυμβλήτους εἶναι τὰς ἐν ἑκάστῳ τῷ πρώτῳ* [i] *ἀριθμῷ πρὸς*
2 *ἀλλήλας. Εἰ μὲν οὖν πᾶσαι συμβληταὶ καὶ ἀδιάφοροι αἱ μονάδες, ὁ* [k] *μαθηματικὸς γίγνεται ἀριθμὸς καὶ εἷς μόνος, καὶ*
3 *τὰς ἰδέας οὐκ ἐνδέχεται εἶναι τοὺς ἀριθμούς.* [l] Ποῖος *γὰρ* [m] *ἔσται ἀριθμὸς αὐτοάνθρωπος ἢ ζῷον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν εἰδῶν;* Ἰ*δέα μὲν γὰρ μία ἑκάστου, οἷον* [n] *αὐτοῦ ἀνθρώπου μία καὶ αὐτοῦ ζῴου ἄλλη μία· οἱ δ' ὅμοιοι καὶ ἀδιάφοροι ἄπειροι, ὥστ' οὐθὲν μᾶλλον ἥδε ἡ τριὰς αὐτοάνθρωπος ἢ ὁποιαοῦν. Εἰ δὲ μή εἰσιν ἀριθμοὶ αἱ ἰδέαι, οὐδ' ὅλως οἷόν*

[a] *τὰ* ante *στερεά* om. G^b. [b] *τὰ μετὰ*] *τῶν μετὰ* $G^b.I^b$. [c] *δέ* om. $G^b.I^b$. [d] *μονάδος* G^b. [e] *ἔχοντας* rc. E, *ἔχον* G^b. [f] *ἔτι* T. [g] *πότερον* T. [h] *μὲν* om. G^b. [i] *ἀριθμῷ* om. idem. [k] *μαθητικὸς* A^b. [l] *ὁποῖος* T. [m] *ἀριθμὸς ἔσται* I^b. [n] *αὐτοανθρώπου μία καὶ αὐτοζωίου* E.

τε αὐτὰς εἶναι. Ἐκ τίνων γὰρ ἔσονται ἀρχῶν αἱ ἰδέαι; Ὁ 4
γὰρ ἀριθμός ἐστιν ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστου,
καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοιχεῖα λέγονται τοῦ ἀριθμοῦ εἶναι,
[o] τάξαι τε οὔτε προτέρας ἐνδέχεται τῶν ἀριθμῶν αὐτὰς οὔθ'
ὑστέρας. Εἰ δ' ἀσύμβλητοι αἱ μονάδες, καὶ οὕτως ἀσύμ- 5
βλητοι ὥστε ἡτισοῦν ἡτινιοῦν, οὔτε τὸν μαθηματικὸν ἐνδέ-
χεται εἶναι τοῦτον τὸν ἀριθμόν (ὁ μὲν γὰρ μαθηματικὸς ἐξ
ἀδιαφόρων, καὶ τὰ δεικνύμενα κατ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ [p] τοιούτου
ἁρμόττει) οὔτε τὸν τῶν εἰδῶν· οὐ γὰρ ἔσται ἡ δυὰς πρώτη
ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος, ἔπειτα οἱ ἑξῆς ἀριθμοὶ
ὡς λέγεται, δυάς, τριάς, τετράς· ἅμα γὰρ αἱ ἐν τῇ δυάδι τῇ
πρώτῃ μονάδες γεννῶνται, εἴτε ὥσπερ ὁ πρῶτος εἰπὼν ἐξ
ἀνίσων ([q] ἰσασθέντων γὰρ [r] ἐγένοντο) εἴτε ἄλλως. Ἔπειτα 6
εἰ ἔσται [s] ἡ ἑτέρα μονὰς [s] τῆς ἑτέρας προτέρα, [t] καὶ τῆς δυάδος
τῆς ἐκ τούτων ἔσται προτέρα· ὅταν γὰρ ᾖ τι τὸ μὲν πρότε-
ρον τὸ δ' ὕστερον, καὶ τὸ ἐκ τούτων τοῦ μὲν ἔσται πρότερον
τοῦ δ' ὕστερον. Ἔτι ἐπειδή ἐστι πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ ἕν, 7
ἔπειτα τῶν ἄλλων ἐστί [v] τι πρῶτον ἕν, δεύτερον δὲ μετ' ἐκεῖνο
καὶ πάλιν τρίτον, τὸ δεύτερον [w] μὲν μετὰ τὸ δεύτερον, τρίτον
δὲ μετὰ τὸ πρῶτον ἕν· ὥστε πρότεραι ἂν εἶεν αἱ μονάδες ἢ
οἱ ἀριθμοὶ ἐξ ὧν [x] πλέκονται, οἷον ἐν τῇ δυάδι τρίτη μονὰς
ἔσται πρὶν τὰ τρία εἶναι, [y] καὶ ἐν τῇ τριάδι τετάρτη καὶ ἡ
πέμπτη [z] πρὶν τοὺς ἀριθμοὺς τούτους. Οὐθεὶς μὲν οὖν τὸν 8
τρόπον τοῦτον εἴρηκεν αὐτῶν τὰς μονάδας [a] ἀσυμβλήτους,
[b] ἔστι δὲ κατὰ μὲν τὰς ἐκείνων [c] ἀρχὰς εὔλογον [d] καὶ οὕτως,
κατὰ μέντοι τὴν ἀλήθειαν ἀδύνατον. Τάς τε γὰρ μονάδας 9
προτέρας καὶ ὑστέρας εἶναι εὔλογον, εἴπερ καὶ πρώτη τίς
ἐστι μονὰς καὶ ἓν πρῶτον, [e] ὁμοίως δὲ καὶ δυάδας, εἴπερ καὶ
δυὰς πρώτη ἐστίν· μετὰ γὰρ τὸ πρῶτον εὔλογον καὶ ἀναγ-

[o] τάξει T. [p] τοιούτοις T. [q] ἰσασθέντα G^{b}. [r] ἐγένετο T. [s] ἡ et τῆς om. G^{b}.I^{b}. [t] καὶ] καὶ διὰ G^{b}. [v] τι om. A^{b}. [w] μὲν] δὲ T. [x] λέγονται E. [y] καὶ om. G^{b}. [z] πλὴν T. [a] post ἀσυμβλήτους T. εἶναι. [b] ἔστι om. G^{b}.I^{b}. [c] ἀρχὰς] γραφὰς G^{b}. [d] καὶ] καὶ τοῦτον T. [e] καὶ δυάδας δὲ ὁμοίως A^{b}.

καῖον δεύτερόν τι εἶναι, καὶ εἰ δεύτερον, τρίτον, καὶ οὕτω [f] *δὴ*
10 *τὰ* [f] *ἄλλα ἐφεξῆς.* Ἅμα *δ' ἀμφότερα λέγειν, μονάδα τε*
μετὰ τὸ ἓν πρώτην [g] *εἶναι καὶ δευτέραν, καὶ δυάδα πρώτην,*
ἀδύνατον. Οἱ *δὲ ποιοῦσι μονάδα μὲν καὶ ἓν πρῶτον, δεύ-*
τερον δὲ καὶ τρίτον οὐκέτι, καὶ δυάδα πρώτην, δευτέραν [h] *δὲ*
καὶ τρίτην οὐκέτι. Φανερὸν *δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται, εἰ*
ἀσύμβλητοι πᾶσαι αἱ μονάδες, δυάδα εἶναι αὐτὴν καὶ τριάδα
11 *καὶ οὕτω τοὺς* [i] *ἄλλους ἀριθμούς.* Ἄν *τε γὰρ ὦσιν ἀδιά-*
φοροι αἱ μονάδες ἄν τε διαφέρουσαι ἑκάστη ἑκάστης, ἀνάγκη
ἀριθμεῖσθαι τὸν ἀριθμὸν κατὰ πρόσθεσιν, οἷον [k] *τὴν δυάδα*
πρὸς τῷ ἑνὶ ἄλλου ἑνὸς [l] *προστεθέντος,* [m] *καὶ τὴν τριάδα ἄλ-*
λου ἑνὸς πρὸς τοῖς δυσὶ [l] *προστεθέντος, καὶ τὴν τετράδα*
12 *ὡσαύτως.* Τούτων *δὲ ὄντων ἀδύνατον τὴν γένεσιν εἶναι τῶν*
ἀριθμῶν, ὡς γεννῶσιν ἐκ τῆς δυάδος καὶ τοῦ ἑνός· μόριον γὰρ
γίγνεται ἡ δυὰς τῆς τριάδος καὶ αὕτη τῆς τετράδος· τὸν αὐ-
13 *τὸν* [n] *δὲ τρόπον συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐχομένων.* Ἀλλ' *ἐκ*
τῆς δυάδος τῆς πρώτης καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος ἐγίγνετο ἡ
τετράς, δύο δυάδες παρ' αὐτὴν τὴν δυάδα· εἰ δὲ μή, μόριον
ἔσται αὕτη ἡ δυάς, ἑτέρα δὲ προσέσται μία δυάς, καὶ ἡ δυὰς
ἔσται ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ καὶ ἄλλου ἑνός. Εἰ *δὲ τοῦτο, οὐχ*
οἷόν τ' εἶναι τὸ ἕτερον στοιχεῖον δυάδα ἀόριστον· μονάδα
14 *γὰρ* [o] *μίαν γεννᾷ, ἀλλ' οὐ δυάδα ὡρισμένην.* Ἔτι *παρ' αὐ-*
τὴν τὴν τριάδα [p] *καὶ αὐτὴν τὴν δυάδα πῶς ἔσονται* [q] *ἄλλαι*
τριάδες καὶ δυάδες; Καὶ *τίνα τρόπον ἐκ προτέρων μονάδων*
καὶ ὑστέρων σύγκεινται; Πάντα *γὰρ ταῦτ'* [r] *ἐστὶ καὶ πλα-*
σματώδη, καὶ ἀδύνατον εἶναι [s] *πρώτην δυάδα, εἶτ' αὐτὴν τριάδα.*
Ἀνάγκη *δ', ἐπείπερ ἔσται τὸ ἓν* [t] *καὶ ἡ ἀόριστος δυὰς στοι-*
15 *χεῖα.* Εἰ *δ' ἀδύνατα τὰ συμβαίνοντα, καὶ τὰς ἀρχὰς* [v] *εἶναι*
ταύτας ἀδύνατον. Εἰ *μὲν οὖν διάφοροι αἱ μονάδες ὁποιαιοῦν*

[f] *δὴ* et *ἄλλα* om. $G^b.I^b$. [g] *εἶναι* om. G^b. [h] *δὲ* post *δευτέραν* om. G^b. [i] *ἄλλους* om. $A^b.G^b$. [k] *τῇ δυάδι* G^b, *τῇ δυάδα* I^b. [l] *προτεθέντος* utrobique A^b. [m] *καὶ—προστεθέντος* om. T. [n] *δὲ* om. G^b. [o] *μίαν οὐ γεννᾷ* G^b. [p] *καὶ τὴν αὐτὴν δ.* G^b. [q] *ἄλλαι* om. $G^b.I^b$. [r] *εἰσὶ* A^b. [s] *πρώτως* G^b. [t] *καὶ* om. G^b. [v] *ταύτας εἶναι* T.

ὁποιαισοῦν, ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης.
Εἰ δ' αἱ μὲν ἐν ἄλλῳ διάφοροι, αἱ δ' ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ
ἀδιάφοροι ἀλλήλαις μόναι, καὶ οὕτως οὐθὲν ἐλάττω συμ-
βαίνει τὰ δυσχερῆ. [w]Οἷον γὰρ ἐν τῇ δεκάδι αὐτῇ ἔνεισι 16
δέκα μονάδες, σύγκειται δὲ καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ δύο πεντά-
δων ἡ δεκάς. Ἐπεὶ [x]δ' οὐχ ὁ τυχὼν ἀριθμὸς αὕτη ἡ δεκάς,
οὐδὲ σύγκειται ἐκ τῶν τυχουσῶν πεντάδων, ὥσπερ οὐδὲ μονά-
δων, ἀνάγκη διαφέρειν τὰς μονάδας [y]τὰς ἐν τῇ δεκάδι ταύτῃ.
Ἂν γὰρ μὴ διαφέρωσιν, οὐδ' αἱ [z]πεντάδες διοίσουσιν ἐξ ὧν 17
ἐστὶν ἡ δεκάς· ἐπεὶ [a]δὲ διαφέρουσι, καὶ αἱ μονάδες διοίσουσιν.
Εἰ δὲ διαφέρουσι, πότερον [b]οὐκ ἐνέσονται [c]πεντάδες ἄλλαι
ἀλλὰ μόνον αὗται [d]αἱ δύο, ἢ ἔσονται; Εἴτε [e]δὲ μὴ [f]ἐνέσον-
ται, ἄτοπον· εἴτ' [f]ἐνέσονται, ποία ἔσται [g]δεκὰς ἐξ ἐκείνων;
Οὐ γάρ ἐστιν ἑτέρα δεκὰς ἐν τῇ δεκάδι παρ' αὐτήν. Ἀλλὰ 18
μὴν καὶ ἀνάγκη γε μὴ ἐκ τῶν τυχουσῶν δυάδων τὴν τετράδα
συγκεῖσθαι· ἡ γὰρ ἀόριστος δυάς, ὥς φασί, λαβοῦσα τὴν
ὡρισμένην δυάδα δύο δυάδας ἐποίησεν· τοῦ γὰρ ληφθέντος
ἦν δυοποιός. Ἔτι τὸ εἶναι παρὰ τὰς δύο μονάδας τὴν [h]δυάδα 19
φύσιν τινά, καὶ τὴν τριάδα παρὰ τὰς τρεῖς μονάδας, πῶς ἐν-
δέχεται; [i]Ἢ γὰρ μεθέξει θατέρου θάτερον, ὥσπερ λευκὸς
ἄνθρωπος παρὰ λευκὸν καὶ ἄνθρωπον (μετέχει γὰρ [k]τούτων),
ἢ ὅταν ᾖ θατέρου θάτερον διαφορά τις, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος
[l]παρὰ ζῷον καὶ δίπουν. Ἔτι τὰ μὲν ἁφῇ ἐστὶν ἕν, τὰ δὲ 20
μίξει, τὰ δὲ θέσει· ὧν οὐθὲν ἐνδέχεται ὑπάρχειν ταῖς μονάσιν
ἐξ ὧν ἡ δυὰς καὶ ἡ τριάς· ἀλλ' ὥσπερ οἱ δύο ἄνθρωποι οὐχ
ἕν τι παρ' ἀμφοτέρους, οὕτως ἀνάγκη καὶ τὰς μονάδας. Καὶ 21
οὐχ ὅτι ἀδιαίρετοι, διοίσουσι διὰ τοῦτο· καὶ γὰρ αἱ στιγμαὶ
[m]ἀδιαίρετοι, ἀλλ' ὅμως παρὰ τὰς δύο οὐθὲν ἕτερον ἡ δυὰς αὐ-
τῶν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο δεῖ λανθάνειν, ὅτι συμβαίνει
προτέρας καὶ ὑστέρας εἶναι δυάδας, [n]ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλ-

[w] οἶ A^b. [x] δ' οὐ τυχὼν T. [y] τὰς ante ἐν om. A^b. [z] πεμπτάδες T.
[a] δὲ διαφέρουσι post ἐπεὶ om. G^b. [b] οὐκ ἔσονται G^b.I^b, οὐχ ἓν ἔσονται T.
[c] πεμτάδες E. [d] αἱ om. E.G^b.I^b. [e] δὴ A^b. [f] ἓν ἔσονται utrobique T.
[g] δυὰς G^b. [h] δυάδα] δύναμιν G^b. [i] εἰ T. [k] ταὐτῶν T. [l] παρὰ τὸ
ζῷον T. [m] ἀδιαίρετον A^b. [n] ὁμοίους G^b.

22 λους ἀριθμούς. [o] Αἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ τετράδι δυάδες ἔστωσαν
ἀλλήλαις ἅμα· ἀλλ' αὗται τῶν ἐν τῇ ὀκτάδι πρότεραί εἰσι,
καὶ ἐγέννησαν, ὥσπερ ἡ δυὰς ταύτας, αὗται τὰς τετράδας τὰς
ἐν τῇ [p] ὀκτάδι αὐτῇ. Ὥστε εἰ καὶ [q] ἡ πρώτη δυὰς [r] ἰδέα, καὶ
23 αὗται ἰδέαι τινὲς ἔσονται. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν
μονάδων· αἱ γὰρ ἐν τῇ δυάδι τῇ πρώτῃ μονάδες γεννῶσι τὰς
τέτταρας τὰς ἐν τῇ τετράδι, ὥστε πᾶσαι αἱ μονάδες ἰδέαι
γίγνονται καὶ [s] συγκείσεται ἰδέα [t] ἐξ ἰδεῶν. Ὥστε δῆλον ὅτι
κἀκεῖνα, ὧν ἰδέαι αὗται τυγχάνουσιν οὖσαι, συγκείμενα ἔσται,
οἷον εἰ τὰ ζῷα φαίη τις συγκεῖσθαι ἐκ ζῴων, εἰ τούτων [v] ἰδέαι
24 εἰσίν. Ὅλως δὲ τὸ ποιεῖν τὰς μονάδας διαφόρους ὁπωσοῦν
ἄτοπον καὶ πλασματῶδες (λέγω δὲ πλασματῶδες τὸ πρὸς
ὑπόθεσιν βεβιασμένον)· οὔτε γὰρ κατὰ τὸ ποσὸν οὔτε κατὰ
τὸ ποιὸν ὁρῶμεν διαφέρουσαν [w] μονάδα μονάδος, ἀνάγκη [x] τε
ἢ ἴσον ἢ ἄνισον εἶναι ἀριθμόν, πάντα μὲν ἀλλὰ μάλιστα τὸν
25 μοναδικόν. Ὥστ' εἰ μήτε πλείων μήτ' ἐλάττων, [y] ἴσος· τὰ
δ' ἴσα καὶ ὅλως ἀδιάφορα ταὐτὰ ὑπολαμβάνομεν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. Εἰ δὲ μή, οὐδ' αἱ ἐν ταύτῃ τῇ δεκάδι δυάδες ἀδιάφοροι ἔσονται ἴσαι οὖσαι· τίνα γὰρ αἰτίαν ἕξει [z] λέγειν ὁ
26 φάσκων ἀδιαφόρους εἶναι; Ἔτι εἰ ἅπασα μονὰς καὶ μονὰς
ἄλλη δύο, ἡ [a] δ' ἐκ τῆς δυάδος αὐτῆς μονὰς καὶ ἡ ἐκ τῆς τριάδος αὐτῆς δυὰς ἔσται ἐκ διαφερουσῶν τε, καὶ πότερον προτέρα τῆς τριάδος ἢ [b] ὑστέρα; Μᾶλλον [c] γὰρ ἔοικε προτέραν ἀναγκαῖον εἶναι· ἡ μὲν γὰρ ἅμα τῇ τριάδι, ἡ δ' ἅμα τῇ δυάδι
27 τῶν μονάδων. Καὶ ἡμεῖς μὲν ὑπολαμβάνομεν ὅλως ἓν καὶ
ἕν, καὶ ἐὰν ᾖ ἴσα ἢ ἄνισα, δύο εἶναι, οἷον τἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ ἄνθρωπον καὶ ἵππον· [d] οἱ δ' οὕτως λέγοντες οὐδὲ τὰς μονάδας. Εἴτε [e] δὲ μή ἐστι πλείων ἀριθμὸς ὁ τῆς τριάδος αὐτῆς ἢ ὁ τῆς δυάδος, θαυμαστόν· εἴτε ἐστὶ [f] πλείων, δῆλον ὅτι καὶ ἴσος ἔνεστι τῇ δυάδι, ὥστε οὗτος ἀδιάφορος αὐτῇ

[o] αἱ] εἰ G^b. [p] ὀκτάδη E. [q] ἡ om. E.A^b. [r] ἰδέαι T.A^b. [s] συγκείσονται ἰδέαι G^b.I^b. [t] ἐξ om. G^b. [v] ἰδέαι] ἐκ ζώων ἰδέαι A^b.G^b.I^b. [w] μονάδα om. A^b. [x] τε] τε καὶ G^b.I^b. [y] ἴσος· τὰ δ' ἴσα] ἴσος τὰ δὲ ἴσως T, ἴσως τὰ δίκαια G^b. [z] λέγειν om. G^b. [a] δ' om. A^b. [b] ὑστεραία G^b. [c] γὰρ] μὲν γὰρ G^b. [d] οἱ] οὐ E.T. [e] δὴ G^b. [f] πλείω A^b.

τῇ [g] δυάδι. Ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται, εἰ πρῶτός τις ἐστιν ἀρι- 28
θμὸς καὶ δεύτερος· οὐδὲ ἔσονται αἱ ἰδέαι ἀριθμοί. Τοῦτο μὲν γὰρ αὐτὸ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ διαφόρους τὰς μονάδας ἀξιοῦντες εἶναι, εἴπερ ἰδέαι ἔσονται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· ἓν γὰρ τὸ εἶδος. Αἱ δὲ μονάδες [h] εἰ [i] ἀδιάφοροι, καὶ αἱ δυάδες καὶ αἱ τριάδες [k] ἔσονται ἀδιάφοροι. Διὸ καὶ τὸ 29
ἀριθμεῖσθαι οὕτως, ἓν δύο, μὴ προσλαμβανομένου πρὸς τῷ ὑπάρχοντι ἀναγκαῖον αὐτοῖς λέγειν· οὔτε γὰρ ἡ γένεσις ἔσται ἐκ τῆς ἀορίστου δυάδος, [l] οὔτ' ἰδέαν ἐνδέχεται εἶναι· ἐνυπάρξει γὰρ ἑτέρα ἰδέα ἐν ἑτέρᾳ, καὶ πάντα τὰ εἴδη ἑνὸς μέρη. Διὸ πρὸς μὲν τὴν ὑπόθεσιν ὀρθῶς λέγουσιν, ὅλως δ' 30
οὐκ ὀρθῶς· πολλὰ γὰρ ἀναιροῦσιν, ἐπεὶ τοῦτό [m] γ' αὐτὸ ἔχειν τινὰ φήσουσιν ἀπορίαν, πότερον, ὅταν ἀριθμῶμεν καὶ εἴπωμεν ἓν δύο τρία, προσλαμβάνοντες ἀριθμοῦμεν ἢ [n] κατὰ μερίδας. Ποιοῦμεν δὲ ἀμφοτέρως· διὸ γελοῖον ταύτην εἰς τηλικαύτην [o] τῆς οὐσίας ἀνάγειν διαφοράν.

Πάντων [p] δὲ πρῶτον καλῶς ἔχει διορίσασθαι τίς ἀριθμοῦ 8
διαφορὰ καὶ μονάδος, εἰ ἔστιν. Ἀνάγκη [q] δὴ [r] ἢ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ ποιὸν διαφέρειν· τούτων δ' οὐδέτερον φαίνεται ἐνδέχεσθαι ὑπάρχον. Ἀλλ' [s] ᾗ ἀριθμός, κατὰ [t] τὸ ποσόν. Εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ μονάδες τῷ ποσῷ διέφερον, κἂν ἀριθμὸς ἀριθμοῦ διέφερεν [v] ὁ ἴσος τῷ πλήθει τῶν μονάδων. Ἔτι πότερον αἱ πρῶται μείζους ἢ ἐλάττους, καὶ [w] αἱ [x] ὕστε- 2
ρον ἐπιδιδόασιν ἢ τοὐναντίον; Πάντα γὰρ ταῦτα ἄλογα. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ τὸ ποιὸν διαφέρειν ἐνδέχεται. Οὐθὲν γὰρ αὐταῖς οἷόν τε ὑπάρχειν πάθος· ὕστερον γὰρ [y] καὶ τοῖς ἀριθμοῖς φασὶν ὑπάρχειν τὸ ποιὸν τοῦ ποσοῦ. Ἔτι οὔτ' ἂν 3
ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τοῦτ' αὐταῖς γένοιτο οὔτ' ἂν ἀπὸ τῆς δυάδος· τὸ μὲν γὰρ [z] οὐ ποιόν, [a] ἡ δὲ [b] ποσὸν ποιόν· τοῦ γὰρ πολλὰ

[g] δεκάδι ἀλλ' Gb. [h] εἰ om. T. [i] διάφοροι Gb. [k] ἔσονται om. T. [l] οὔτ' ἰδέαν] οὔτε δὲ ἂν T. [m] γ' om. Gb. [n] κατὰ τὰς μερίδας Gb.Ib. [o] τῆς οὐσίας om. Gb. [p] δὲ] τε E.T.Ab. [q] δ' E.Ab.Ib. [r] ἢ om. Gb. [s] ἡ E.Gb.Ib, ᾗ T. [t] τὸ om. E.Ib. [v] ὁ ἴσος om. Gb. [w] αἱ post καὶ om. T.Ab. [x] ὕστεροι Gb. [y] καὶ ἐν τοῖς Gb. [z] οὐ om. Gb. [a] ἥ] ἡ ὁ T. [b] ποσοποιὸν Gb.Ib.

τὰ ὄντα εἶναι αἰτία [c] αὐτῆς [d] ἡ φύσις. Εἰ δ' ἄρα ἔχει πως
ἄλλως, λεκτέον ἐν ἀρχῇ μάλιστα τοῦτο καὶ διοριστέον περὶ
μονάδος διαφορᾶς, μάλιστα μὲν καὶ διότι ἀνάγκη [e] ὑπάρ-
4 χειν· εἰ δὲ μή, τίνα λέγουσιν; Ὅτι μὲν οὖν, εἴπερ εἰσὶν
ἀριθμοὶ αἱ ἰδέαι, οὔτε συμβλητὰς τὰς μονάδας ἁπάσας ἐν-
δέχεται εἶναι, φανερόν, οὔτε ἀσυμβλήτους ἀλλήλαις οὐδέ-
τερον [f] τῶν [g] τρόπων. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς ἕτεροί τινες λέ-
5 γουσι περὶ τῶν ἀριθμῶν λέγεται καλῶς. Εἰσὶ δ' οὗτοι ὅσοι
ἰδέας μὲν οὐκ οἴονται εἶναι οὔθ' ἁπλῶς οὔτε [h] ὡς ἀριθμούς
τινας οὔσας, τὰ δὲ μαθηματικὰ εἶναι καὶ τοὺς ἀριθμοὺς πρώ-
τους τῶν ὄντων, καὶ [i] ἀρχὴν αὐτῶν εἶναι αὐτὸ τὸ ἕν. Ἄτο-
πον γὰρ τὸ ἓν μὲν εἶναί τι πρῶτον τῶν [k] ἑνῶν, ὥσπερ ἐκεῖνοί
φασι, δυάδα [l] δὲ τῶν δυάδων μή, μηδὲ τριάδα τῶν τριάδων·
6 τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγου πάντα ἐστίν. Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει
τὰ περὶ [m] τὸν ἀριθμὸν καὶ θήσει τις εἶναι τὸν μαθηματικὸν
μόνον, οὐκ ἔστι τὸ ἓν ἀρχή. Ἀνάγκη γὰρ διαφέρειν τὸ ἓν
τὸ τοιοῦτο τῶν ἄλλων μονάδων· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ δυάδα τινὰ
πρώτην τῶν δυάδων, [n] ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀριθμοὺς
7 τοὺς ἐφεξῆς. Εἰ δέ ἐστι τὸ ἓν ἀρχή, ἀνάγκη μᾶλλον, ὥσπερ
Πλάτων ἔλεγεν, ἔχειν τὰ περὶ τοὺς ἀριθμούς, καὶ εἶναί [o] τινα
δυάδα πρώτην καὶ τριάδα, καὶ οὐ συμβλητοὺς εἶναι τοὺς
ἀριθμοὺς πρὸς ἀλλήλους. Ἂν δ' αὖ πάλιν τις τιθῇ ταῦτα,
εἴρηται ὅτι [p] ἀδύνατα πολλὰ συμβαίνει. Ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη
[q] γε ἢ οὕτως ἢ ἐκείνως ἔχειν, ὥστ' εἰ μηδετέρως, οὐκ ἂν [r] ἐνδέ-
8 χοιτο εἶναι τὸν ἀριθμὸν χωριστόν. Φανερὸν [s] δ' ἐκ τούτων
καὶ ὅτι [t] χείριστα λέγεται ὁ τρίτος τρόπος, τὸ εἶναι τὸν
[v] αὐτὸν ἀριθμὸν τὸν τῶν εἰδῶν καὶ τὸν μαθηματικόν. Ἀνάγκη
γὰρ εἰς μίαν δόξαν συμβαίνειν δύο ἁμαρτίας· οὔτε γὰρ μα-
θηματικὸν ἀριθμὸν ἐνδέχεται τοῦτον εἶναι τὸν τρόπον, ἀλλ'

[c] αὕτη A[b]. [d] ἡ φύσις] φησιν G[b]. [e] ὑπάρχει G[b]. [f] τὸν E, om. G[b]. [g] τρόπον G[b]. [h] ὡς om. G[b]. [i] ἀρχὰς T, τὴν ἀρχὴν G[b]. [k] ἕνων E.A[b].I[b], ἑνάδων G[b]. [l] δὲ τῶν] δὲ καὶ T. [m] τοὺς ἀριθμοὺς G[b].I[b]. [n] ὁμοίους G[b]. [o] τινα om. A[b]. [p] πολλὰ ἀδύνατα G[b].I[b]. [q] γε om. T. [r] ἐνεδέχετο T. [s] δ'] δὲ καὶ G[b]. [t] χείριστος A[b]. [v] αὐτὸν om. G[b].

ἰδίας ὑποθέσεις ὑποθέμενον ἀνάγκη [w] μηκύνειν· ὅσα τε τοῖς ὡς εἴδη τὸν ἀριθμὸν λέγουσι συμβαίνει, καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον λέγειν. Ὁ δὲ τῶν Πυθαγορείων τρόπος τῇ μὲν ἐλάττους 9
ἔχει δυσχερείας τῶν πρότερον εἰρημένων, τῇ δὲ ἰδίας ἑτέρας. Τὸ μὲν γὰρ μὴ χωριστὸν ποιεῖν τὸν ἀριθμὸν ἀφαιρεῖται πολλὰ τῶν ἀδυνάτων· τὸ δὲ τὰ σώματα ἐξ ἀριθμῶν εἶναι συγκείμενα, καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον εἶναι μαθηματικόν, ἀδύνατόν ἐστιν. Οὔτε γὰρ ἄτομα μεγέθη λέγειν ἀληθές· 10
[x] εἴθ' ὅτι μάλιστα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, οὐχ αἵ [y] γε μονάδες μέγεθος ἔχουσιν· μέγεθος δ' ἐξ ἀδιαιρέτων συγκεῖσθαι πῶς δυνατόν; Ἀλλὰ μὴν [z] ὅ γ' ἀριθμητικὸς ἀριθμὸς μοναδικός ἐστιν. Ἐκεῖνοι δὲ τὸν [a] ἀριθμὸν τὰ [b] ὄντα λέγουσιν· τὰ γοῦν θεωρήματα προσάπτουσι τοῖς σώμασιν ὡς ἐξ ἐκείνων ὄντων τῶν ἀριθμῶν. [c] Εἰ [d] τοίνυν ἀνάγκη μέν, 11
εἴπερ ἐστὶν ἀριθμὸς τῶν ὄντων τι καθ' αὑτό, τούτων εἶναί τινα τῶν εἰρημένων τρόπων, οὐθένα δὲ τούτων ἐνδέχεται, φανερὸν ὡς οὐκ ἔστιν ἀριθμοῦ τις [e] τοιαύτη φύσις οἵαν κατασκευάζουσιν οἱ χωριστὸν ποιοῦντες αὐτόν. Ἔτι πότερον 12
ἑκάστη μονὰς ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ἰσασθέντων ἐστίν, ἢ ἡ μὲν ἐκ τοῦ μικροῦ ἡ δ' ἐκ τοῦ μεγάλου; Εἰ μὲν δὴ οὕτως, οὔτε ἐκ πάντων [f] τῶν στοιχείων ἕκαστον, οὔτε ἀδιάφοροι αἱ μονάδες· [g] ἐν τῇ μὲν γὰρ τὸ μέγα ἐν τῇ δὲ τὸ μικρὸν ὑπάρχει, ἐναντίον τῇ φύσει ὄν. Ἔτι αἱ ἐν τῇ τριάδι 13
αὐτῇ πῶς; [h] Μία γὰρ περιττή. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἴσως αὐτὸ τὸ ἓν ποιοῦσιν ἐν τῷ περιττῷ μέσον. Εἰ δ' ἑκατέρα τῶν μονάδων ἐξ ἀμφοτέρων ἐστὶν ἰσασθέντων, ἡ δυὰς πῶς ἔσται μία τις οὖσα φύσις ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ; Ἢ τί διοίσει τῆς μονάδος; Ἔτι προτέρα ἡ μονὰς τῆς δυάδος· ἀναιρουμένης γὰρ ἀναιρεῖται ἡ δυάς. [i] Ἰδέαν οὖν ἰδέας ἀναγ- 14
καῖον αὐτὴν εἶναι, προτέραν [k] γ' οὖσαν ἰδέας, καὶ γεγονέναι προτέραν ἐκ τινοσοῦν· ἡ γὰρ ἀόριστος δυὰς δυοποιὸς ἦν.

[w] μὴ κινεῖν T. [x] εἶθ' Ib. [y] γε om. T. [z] ὁ γὰρ μαθηματικὸς T.
[a] ἀριθμητικόν Ib, om. G. [b] ὄντα] ὄντα τόνδε Ib. [c] εἰ] ἔτι T.Ab.
[d] τοίνυν] νῦν T. [e] φύσις τοιαύτη T. [f] τῶν om. E. [g] ἕν τι T.
[h] μία] μὲν T. [i] ἰδέαν οὖν ἰδέας om. Gb. [k] γ' om. T.

Ἔτι ἀνάγκη ἤτοι ἄπειρον [l] τὸν ἀριθμὸν εἶναι ἢ πεπερασμέ-
νον· χωριστὸν γὰρ ποιοῦσι τὸν ἀριθμόν, ὥστε οὐχ οἷόν τε
15 μὴ οὐχὶ [m] τούτων θάτερον ὑπάρχειν. ¶ Ὅτι μὲν τοίνυν ἄπει-
ρον οὐκ ἐνδέχεται, δῆλον· οὔτε γὰρ περιττὸς ὁ ἄπειρός ἐστιν
οὔτ' ἄρτιος, ἡ δὲ γένεσις τῶν ἀριθμῶν ἢ περιττοῦ ἀριθμοῦ
ἢ ἀρτίου [n] ἀεί ἐστιν, ὡδὶ μὲν τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄρτιον [o] πί-
πτοντος περιττός, ὡδὶ δὲ τῆς μὲν δυάδος ἐμπιπτούσης ὁ ἀφ'
ἑνὸς διπλασιαζόμενος, ὡδὶ δὲ τῶν περιττῶν ὁ ἄλλος ἄρτιος.
16 ¶ Ἔτι εἰ πᾶσα ἰδέα τινός, οἱ δὲ ἀριθμοὶ ἰδέαι, καὶ ὁ ἄπειρος
[p] ἔσται ἰδέα τινός, ἢ τῶν αἰσθητῶν ἢ ἄλλου τινός. Καίτοι
οὔτε κατὰ τὴν θέσιν ἐνδέχεται οὔτε κατὰ λόγον, τάττουσι
δ' οὕτω τὰς ἰδέας. Εἰ δὲ πεπερασμένος, μέχρι πόσου;
Τοῦτο γὰρ δεῖ λέγεσθαι οὐ μόνον ὅτι, ἀλλὰ καὶ διότι.
17 ¶ Ἀλλὰ μὴν [q] εἰ μέχρι τῆς δεκάδος ὁ ἀριθμός, ὥσπερ τινές
φασιν, πρῶτον μὲν ταχὺ ἐπιλείψει τὰ εἴδη· οἷον [r] εἰ ἔστιν ἡ
τριὰς αὐτοάνθρωπος, τίς ἔσται ἀριθμὸς αὐτόϊππος; Αὐτὸ
γὰρ ἕκαστος ἀριθμὸς μέχρι δεκάδος. ¶ Ἀνάγκη [s] δὴ τῶν [t] ἐν
τούτοις ἀριθμῶν τινὰς εἶναι· οὐσίαι γὰρ καὶ ἰδέαι οὗτοι.
18 ¶ Ἀλλ' ὅμως [v] ἐπιλείψει· τὰ τοῦ ζῴου γὰρ εἴδη [w] ὑπερέξει.
¶ Ἅμα δὲ δῆλον ὅτι [x] εἰ οὕτως ἡ τριὰς αὐτοάνθρωπος, καὶ
αἱ ἄλλαι τριάδες· ὅμοιαι γὰρ αἱ ἐν τοῖς [y] αὐτοῖς [z] ἀριθμοῖς,
ὥστ' ἄπειροι ἔσονται ἄνθρωποι, εἰ μὲν ἰδέα ἑκάστη τριάς,
19 [a] αὐτοέκαστος ἄνθρωπος, εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἄνθρωποί γε. Καὶ
εἰ μέρος ὁ ἐλάττων τοῦ μείζονος, ὁ ἐκ τῶν συμβλητῶν μονά-
δων τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ· εἰ δ' ἡ τετρὰς [b] αὕτη ἰδέα τινός
ἐστιν, οἷον ἵππου ἢ λευκοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἔσται μέρος [c] ἵππου,
εἰ δυὰς ὁ ἄνθρωπος. ¶ Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τῆς [d] μὲν δεκάδος
εἶναι ἰδέαν, ἑνδεκάδος δὲ [d] μή, μηδὲ τῶν ἐχομένων ἀριθμῶν.
20 ¶ Ἔτι δὲ καὶ ἔστι καὶ γίγνεται ἔνια καὶ ὧν εἴδη οὐκ ἔστιν,

[l] εἶναι τὸν ἀριθμὸν T. [m] τούτω T. [n] ἐστὶν ἀεί T. [o] ἐμπίπτοντος π. Gb.Ib. [p] ἔσται εἰ ἰδέα Ab. [q] εἰ] ἡ Gb. [r] εἰ om. Ab. [s] δὴ] γὰρ Gb.Ib. [t] ἐν τούτοις] γρ. καὶ ἐντὸς τούτων E. [v] ὑπολείψει Gb. [w] ὑπάρξει T. [x] εἰ om. Gb. [y] αὐτοῖς om. Ib. [z] ἀριθμητικοῖς Gb. [a] αὐτοέκαστος ἂν ἄνθρωπος E. [b] αὐτὴ T. [c] ἵππου om. T. [d] μὲν et mox μή om. Gb.

ὥστε διὰ τί οὐ κἀκείνων εἴδη ἐστίν; Οὐκ [e] ἄρα αἴτια τὰ
εἴδη ἐστίν. Ἔτι ἄτοπον εἰ ὁ ἀριθμὸς ὁ μέχρι τῆς δεκάδος
μᾶλλόν τι ὂν καὶ εἶδος αὐτῆς τῆς δεκάδος· καίτοι τοῦ μὲν
οὐκ ἔστι γένεσις ὡς ἑνός, τῆς δ' ἔστιν. Πειρῶνται δ' ὡς τοῦ
μέχρι τῆς δεκάδος τελείου ὄντος ἀριθμοῦ. Γεννῶσι γοῦν τὰ 21
ἑπόμενα, οἷον τὸ κενόν, ἀναλογίαν, τὸ περιττόν, τὰ ἄλλα
τὰ τοιαῦτα ἐντὸς τῆς δεκάδος· τὰ μὲν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς ἀπο-
διδόασιν, οἷον κίνησιν, στάσιν, ἀγαθόν, κακόν, τὰ δ' ἄλλα
τοῖς ἀριθμοῖς. Διὸ τὸ ἓν τὸ περιττόν· [f] εἰ γὰρ ἐν [g] τῇ 22
τριάδι, πῶς ἡ πεντὰς περιττόν; [h] Ἔτι τὰ [i] μεγέθη καὶ ὅσα
τοιαῦτα μέχρι πόσου, οἷον ἡ πρώτη γραμμὴ [k] ἄτομος, εἶτα
δυάς, εἶτα καὶ ταῦτα μέχρι δεκάδος. Ἔτι εἰ ἔστι χωριστὸς
ὁ ἀριθμός, ἀπορήσειεν ἄν τις πότερον πρότερον τὸ ἓν ἢ [l] ἡ
τριὰς καὶ ἡ δυάς. Ἧι μὲν δὴ σύνθετος ὁ ἀριθμός, τὸ ἕν, 23
ᾗ δὲ τὸ καθόλου πρότερον καὶ τὸ εἶδος, ὁ ἀριθμός· ἑκάστη
γὰρ τῶν μονάδων μόριον τοῦ ἀριθμοῦ ὡς ὕλη, ὁ δ' ὡς εἶδος.
Καὶ ἔστι μὲν ὡς ἡ ὀρθὴ προτέρα τῆς ὀξείας, ὅτι ὥρισται
[m] καὶ τῷ λόγῳ· ἔστι δ' ὡς ἡ ὀξεῖα, ὅτι μέρος καὶ εἰς ταύτην
διαιρεῖται. Ὡς μὲν δὴ ὕλη [n] ἡ ὀξεῖα καὶ τὸ στοιχεῖον καὶ 24
ἡ μονὰς πρότερον, ὡς δὲ κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν οὐσίαν τὴν
κατὰ τὸν λόγον ἡ ὀρθὴ καὶ τὸ ὅλον τὸ ἐκ τῆς ὕλης καὶ τοῦ
εἴδους· ἐγγύτερον γὰρ τοῦ εἴδους καὶ οὗ ὁ λόγος τὸ [o] ἄμφω,
γενέσει δ' ὕστερον. Πῶς οὖν ἀρχὴ τὸ ἕν; Ὅτι οὐ [p] διαιρετόν,
φασίν. Ἀλλ' ἀδιαίρετον καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ ἐπὶ [q] μέρους 25
καὶ τὸ στοιχεῖον. Ἀλλὰ τρόπον ἄλλον, τὸ μὲν κατὰ λόγον
τὸ δὲ κατὰ χρόνον. Ποτέρως οὖν τὸ ἓν ἀρχή; Ὥσπερ γὰρ
εἴρηται, καὶ [r] ἡ ὀρθὴ τῆς ὀξείας καὶ αὕτη ἐκείνης δοκεῖ προ-
τέρα εἶναι καὶ ἑκατέρα μία. Ἀμφοτέρως [s] δὴ ποιοῦσι τὸ ἓν
ἀρχήν. [t] Ἔτι δὲ ἀδύνατον· τὸ μὲν γὰρ ὡς [v] εἶδος καὶ ἡ 26

[e] ἄρα om. G^b.I^b. [f] εἰ] ἡ T. [g] τῇ om. G^b. [h] ὅτι T. [i] μεγέθη] μετὰ πάθη A^b, πάθη T. [k] τόμος T. [l] ἡ om. G^b. [m] καὶ post ὥρισται om. G^b. [n] ἡ om. G^b.I^b. [o] ἄμφω τῆς ὕλης γενέσει G^b.I^b. [p] ἀδιαίρετόν T, et omissa οὐ G^b. [q] μέρος T. [r] ἡ ὀρθότης ὀξείας καὶ αὐτῆς ἐκείνης G^b. [s] δὲ G^b. [t] ἔστι T.G^b.I^b. [v] εἶδος] μέρος G^b.I^b.

οὐσία, τὸ δ' ὡς μέρος [w] καὶ ὡς ὕλη. Ἔστι γάρ πως ἓν ἑκάτερον τῇ μὲν ἀληθείᾳ δυνάμει, εἴ γε ὁ ἀριθμὸς ἕν τι καὶ μὴ ὡς σωρός, ἀλλ' [x] ἕτερος ἐξ ἑτέρων μονάδων, ὥσπερ φασίν· ἐν-
27 τελεχείᾳ δ' οὐκ ἔστι μονὰς ἑκατέρα. Αἴτιον δὲ τῆς συμβαινούσης ἁμαρτίας ὅτι ἅμα ἐκ τῶν μαθημάτων ἐθήρευον καὶ ἐκ τῶν λόγων τῶν καθόλου, ὥστ' ἐξ ἐκείνων μὲν ὡς στιγμὴν τὸ ἓν καὶ τὴν ἀρχὴν ἔθηκαν· ἡ γὰρ μονὰς στιγμὴ ἄθετός ἐστιν. Καθάπερ οὖν καὶ ἕτεροί τινες ἐκ τοῦ ἐλα-
28 χίστου τὰ ὄντα συνετίθεσαν, καὶ οὗτοι. Ὥστε γίγνεται ἡ μονὰς ὕλη τῶν ἀριθμῶν καὶ ἅμα προτέρα τῆς δυάδος, πάλιν δ' ὕστερα ὡς ὅλου τινὸς καὶ ἑνὸς καὶ εἴδους τῆς δυάδος οὔσης. Διὰ δὲ τὸ καθόλου ζητεῖν τὸ κατηγορούμενον ἓν καὶ οὕτως ὡς μέρος ἔλεγον. Ταῦτα δ' ἅμα τῷ αὐτῷ ἀδύνατον ὑπάρ-
29 χειν. Εἰ δὲ τὸ ἓν αὐτὸ [y] δεῖ μόνον ἄθετον εἶναι (οὐθενὶ γὰρ διαφέρει ἢ ὅτι ἀρχή), καὶ ἡ μὲν δυὰς διαιρετὴ ἡ δὲ μονὰς οὔ, ὁμοιοτέρα ἂν εἴη τῷ ἑνὶ αὐτῷ ἡ μονάς. Εἰ δ' ἡ μονάς, κἀκεῖνο τῇ μονάδι ἢ τῇ δυάδι· ὥστε προτέρα ἂν εἴη ἑκατέρα [z] ἡ μονὰς τῆς δυάδος. Οὔ φασι δέ· γεννῶσι γοῦν τὴν δυάδα [a] πρῶτον. Ἔτι εἰ [b] ἔστιν ἡ δυὰς ἕν τι αὐτὴ καὶ ἡ [c] τριὰς αὐτή, [d] ἄμφω δυάς. Ἐκ τίνος οὖν [e] αὕτη ἡ δυάς;

9 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ ἐπεὶ ἁφὴ μὲν οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, τὸ δ' ἐφεξῆς, [f] ὅσων μή ἐστι μεταξὺ μονάδων, οἷον [g] τῶν ἐν τῇ δυάδι ἢ τῇ τριάδι, πότερον ἐφεξῆς τῷ ἑνὶ αὐτῷ ἢ οὔ, καὶ πότερον ἡ δυὰς προτέρα τῶν ἐφεξῆς ἢ τῶν μονά-
2 δων ὁποτεραοῦν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν [h] ὕστερον γενῶν τοῦ ἀριθμοῦ συμβαίνει τὰ δυσχερῆ, γραμμῆς τε καὶ ἐπιπέδου καὶ σώματος. [i] Οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῶν εἰδῶν τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ ποιοῦσιν, οἷον ἐκ μικροῦ μὲν καὶ βραχέος τὰ μήκη, πλατέος δὲ καὶ στενοῦ τὰ ἐπίπεδα, ἐκ βαθέος δὲ καὶ ταπεινοῦ τοὺς ὄγκους· ταῦτα δέ ἐστιν εἴδη τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ.

[w] καὶ om. E.T.G[b].I[b]. [x] ἕτερος] ἕτερον T.A[b]. [y] δεῖ] δὴ I[b].
[z] ἡ om. I[b]. [a] πρώτην E. [b] ἔστιν om. T. [c] τριὰς αὕτη G[b].I[b].
[d] ἡ ἄμφω I[b]. [e] αὐτὴ E. [f] ὅσον G[b]. [g] τὸν E. [h] ὑστέρων T
[i] ἡ T, εἰ G[b].

Τὴν δὲ κατὰ τὸ ἓν ἀρχὴν ἄλλοι ἄλλως τιθέασι τῶν τοιού- 3
των. Καὶ ἐν τούτοις δὲ μυρία φαίνεται τά τε ἀδύνατα καὶ
τὰ πλασματώδη καὶ τὰ ὑπεναντία πᾶσι τοῖς εὐλόγοις. Ἀπο-
λελυμένα τε γὰρ ἀλλήλων συμβαίνει, εἰ μὴ συνακολουθοῦσι
[k] *καὶ αἱ ἀρχαί, ὥστ᾽ εἶναι τὸ πλατὺ καὶ στενὸν καὶ μακρὸν*
καὶ βραχύ· εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται [l] *τὸ ἐπίπεδον γραμμὴ καὶ τὸ*
στερεὸν ἐπίπεδον. Ἔτι δὲ γωνίαι καὶ σχήματα καὶ τὰ τοι- 4
αῦτα πῶς ἀποδοθήσεται; [m] *Ταὐτό τε συμβαίνει τοῖς περὶ*
τὸν ἀριθμόν· ταῦτα γὰρ πάθη μεγέθους ἐστίν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ
τούτων τὸ μέγεθος, ὥσπερ οὐδ᾽ ἐξ εὐθέος καὶ καμπύλου τὸ
μῆκος, οὐδ᾽ ἐκ λείου καὶ [n] *τραχέος τὰ στερεά. Πάντων δὲ* 5
κοινὸν τούτων ὅπερ ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῶν ὡς γένους συμβαίνει
διαπορεῖν, ὅταν τις [o] *θῇ τὰ καθόλου, πότερον τὸ ζῷον αὐτὸ*
ἐν τῷ ζῴῳ ἢ ἕτερον αὐτοῦ ζῴου. [p] *Τοῦτο γὰρ μὴ χωριστοῦ*
μὲν ὄντος οὐδεμίαν [q] *ποιήσει ἀπορίαν· χωριστοῦ δ᾽, ὥσπερ*
οἱ ταῦτα λέγοντές [r] *φασι,* [s] *τοῦ ἑνὸς καὶ* [t] *τῶν ἀριθμῶν οὐ ῥᾴ-*
διον [v] *λῦσαι, εἰ μὴ ῥᾴδιον δεῖ λέγειν τὸ ἀδύνατον. Ὅταν* 6
γὰρ νοῇ τις ἐν τῇ δυάδι τὸ ἓν καὶ ὅλως ἐν ἀριθμῷ, πότερον
αὐτὸ νοεῖ τι [w] *ἢ ἕτερον; Οἱ μὲν οὖν τὰ μεγέθη γεννῶσιν*
[x] *ἐκ τοιαύτης ὕλης, ἕτεροι δὲ ἐκ τῆς στιγμῆς (ἡ δὲ στιγμὴ*
αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι οὐχ ἓν ἀλλ᾽ οἷον τὸ ἕν) καὶ ἄλλης [y] *ὕλης*
οἵας τὸ πλῆθος, ἀλλ᾽ οὐ πλήθους· περὶ ὧν οὐθὲν ἧττον συμ-
βαίνει [z] *τὰ αὐτὰ ἀπορεῖν. Εἰ μὲν γὰρ μία ἡ ὕλη, ταὐτὸ* 7
γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον καὶ στερέον· ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν τὸ
αὐτὸ καὶ ἓν ἔσται. Εἰ δὲ πλείους αἱ ὗλαι, καὶ ἑτέρα μὲν
[a] *γραμμῆς ἑτέρα δὲ τοῦ ἐπιπέδου καὶ ἄλλη τοῦ στερεοῦ, ἤτοι*
ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλαις ἢ οὔ, ὥστε [b] *ταὐτὰ συμβήσεται καὶ*
οὕτως· ἢ γὰρ οὐχ ἕξει τὸ ἐπίπεδον γραμμὴν ἢ ἔσται γραμμή.
Ἔτι πῶς μὲν ἐνδέχεται εἶναι ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ πλήθους τὸν 8

[k] *καὶ* ante *αἱ* om. Gb.Ib. [l] *τὸ*] *καὶ τὸ* T. [m] *ταὐτότητι συμβαίνει* Gb. [n] *ταχέως* Gb. [o] *θῇ*] *τιθῇ* T. [p] *τούτου* T. [q] *πονήσει ἀπορίαν* Gb, *ἀπορίαν ποιήσει* T. [r] *φασι* om. Gb.Ib. [s] *τὸ* Gb. [t] *τὸν ἀριθμὸν* T. [v] *διαλῦσαι* T. [w] *ἢ* om. Gb. [x] *ἐκ τῆς τοιαύτης* T. [y] *ὕλης* om. Ib. [z] *τὰ αὐτὰ*] *ταῦτα* T. [a] *γραμμὴ ἑτέρα δὲ ἐπίπεδον* Gb. [b] *ταῦτα* Ab, *ταῦτα αὐτὰ* Gb.

ἀριθμὸν οὐθὲν ἐπιχειρεῖται· ὅπως δ' οὖν λέγουσι ταῦτα [c]συμβαίνει δυσχερῆ ἅπερ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ ἐκ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστου. Ὁ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ κατηγορουμένου καθόλου γεννᾷ τὸν ἀριθμὸν καὶ [d]οὐ τινὸς πλήθους, [e]ὁ δ' ἔκ τινος πλήθους, τοῦ πρώτου δέ· τὴν γὰρ δυάδα πρῶτόν τι εἶναι πλῆθος.
9 Ὥστε διαφέρει οὐθὲν [f]ὡς εἰπεῖν, ἀλλ' [f]αἱ ἀπορίαι αὗται ἀκολουθήσουσι, μῖξις ἢ θέσις ἢ κρᾶσις ἢ γένεσις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Μάλιστα δ' ἄν τις ἐπιζητήσειεν, [g]εἰ μία ἑκάστη μονάς, ἐκ τίνος ἐστίν· οὐ γὰρ δὴ αὐτό γε τὸ ἓν ἑκάστη. Ἀνάγκη [h]δ' ἢ ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ [i]εἶναι καὶ πλήθους, ἢ μορίου
10 τοῦ πλήθους. Τὸ μὲν οὖν πλῆθός τι εἶναι φάναι [k]τὴν μονάδα ἀδύνατον, [l]ἀδιαίρετόν [m]γ' οὖσαν· τὸ δ' ἐκ μορίου [n]ἄλλας ἔχει πολλὰς δυσχερείας· ἀδιαίρετόν [o]τε γὰρ ἕκαστον ἀναγκαῖον εἶναι τῶν μορίων, ἢ πλῆθος εἶναι [p]καὶ τὴν μονάδα διαιρετήν, [p]καὶ μὴ στοιχεῖον εἶναι τὸ ἓν καὶ τὸ πλῆθος· ἡ
11 γὰρ μονὰς ἑκάστη οὐκ ἐκ πλήθους καὶ ἑνός. Ἔτι οὐθὲν ἄλλο ποιεῖ ὁ [q]τοῦτο λέγων ἀλλ' ἢ ἀριθμὸν ἕτερον· τὸ γὰρ πλῆθος ἀδιαιρέτων ἐστὶν ἀριθμός. Ἔτι ζητητέον καὶ παρὰ τοὺς οὕτω λέγοντας, πότερον [r]ἄπειρος ὁ ἀριθμὸς ἢ πεπερασμένος.
12 Ὑπῆρχε γάρ, ὡς ἔοικε, καὶ πεπερασμένον πλῆθος, ἐξ οὗ αἱ πεπερασμέναι μονάδες καὶ τοῦ ἑνός· ἐστί τε [s]ἕτερον αὐτὸ πλῆθος καὶ πλῆθος ἄπειρον. Ποῖον οὖν πλῆθος [t]στοιχεῖόν ἐστι καὶ τὸ ἕν; Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ στιγμῆς ἄν τις ζητήσειε καὶ τοῦ στοιχείου ἐξ οὗ ποιοῦσι τὰ μεγέθη· οὐ γὰρ μία
13 [v]γε μόνον στιγμή ἐστιν αὕτη. Τῶν γοῦν ἄλλων στιγμῶν ἑκάστη ἐκ τίνος; Οὐ γὰρ δὴ ἔκ [w]γε διαστήματός τινος καὶ αὐτῆς στιγμῆς. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μόρια ἀδιαίρετα ἐνδέχεται τοῦ διαστήματος εἶναι [x]μόρια, ὥσπερ τοῦ πλήθους ἐξ ὧν αἱ μονάδες· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς ἐξ ἀδιαιρέτων σύγκειται, τὰ δὲ

[c] δυσχερῆ συμβαίνει Gb.Ib. [d] οὐ] οὔτι T. [e] ὁ δ'] οὐδ' E. [f] ὡς et αἱ om. Gb. [g] εἰ om. Gb. [h] δ' ἢ] δὴ E.T. [i] καὶ πλήθους εἶναι T. [k] τὴν μονάδα om. T. [l] ἀδιόριστόν E. [m] γ' om. Gb.Ib. [n] ἄλλως Gb. [o] τε om. Gb.Ib. [p] καὶ utramque om. Gb. [q] λέγων τοῦτο T. [r] ὁ ἀριθμὸς ἄπειρος T. [s] αὐτὸ ἕτερον T. [t] καὶ στοιχεῖόν ἐστι T. [v] γε μόνον om. Gb. [w] τε T. [x] μόριον Gb.

μεγέθη οὔ. Πάντα δὴ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα φανερὸν 14
ποιεῖ ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὸν [y]ἀριθμὸν καὶ τὰ μεγέθη χω-
ριστά. Ἔτι δὲ τὸ διαφωνεῖν τοὺς [z]πρώτους [a]περὶ τῶν ἀρι-
θμῶν σημεῖον ὅτι τὰ πράγματα [b]ταῦτα οὐκ ὄντα ἀληθῆ
παρέχει τὴν ταραχὴν αὐτοῖς. Οἱ μὲν γὰρ τὰ μαθηματικὰ 15
μόνον ποιοῦντες [c]παρὰ τὰ αἰσθητά, ὁρῶντες τὴν περὶ τὰ
εἴδη δυσχέρειαν καὶ πλάσιν, ἀπέστησαν ἀπὸ τοῦ εἰδητικοῦ
ἀριθμοῦ καὶ τὸν μαθηματικὸν ἐποίησαν· οἱ δὲ τὰ εἴδη βου-
λόμενοι ἅμα καὶ ἀριθμοὺς ποιεῖν, οὐχ ὁρῶντες δέ, [d]εἰ τὰς
ἀρχάς [e]τις [f]ταύτας θήσεται, πῶς ἔσται ὁ μαθηματικὸς ἀρι-
θμὸς παρὰ τὸν εἰδητικόν, τὸν αὐτὸν εἰδητικὸν καὶ μαθηματι-
κὸν ἐποίησαν ἀριθμὸν τῷ λόγῳ, ἐπεὶ ἔργῳ [g]γε ἀνῄρηται ὁ
μαθηματικός· [h]ἰδίας γὰρ [i]καὶ οὐ μαθηματικὰς ὑποθέσεις λέ-
γουσιν. Ὁ δὲ πρῶτος θέμενος τά [k]τε εἴδη εἶναι καὶ ἀρι- 16
θμοὺς τὰ εἴδη καὶ τὰ [l]μαθηματικὰ εἶναι εὐλόγως ἐχώρισεν.
Ὥστε πάντας συμβαίνει κατὰ μέν τι λέγειν ὀρθῶς, ὅλως δ'
οὐκ ὀρθῶς. Καὶ αὐτοὶ δὲ ὁμολογοῦσιν οὐ ταὐτὰ λέγοντες
ἀλλὰ τἀναντία. Αἴτιον δ' ὅτι αἱ ὑποθέσεις καὶ αἱ ἀρχαὶ
ψευδεῖς. Χαλεπὸν δ' ἐκ μὴ καλῶς ἐχόντων λέγειν [m]καλῶς, 17
κατ' Ἐπίχαρμον· ἀρτίως [n]τε γὰρ λέλεκται, καὶ εὐθέως φαί-
νεται οὐ καλῶς ἔχον. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἀριθμῶν ἱκανὰ
τὰ διηπορημένα καὶ διωρισμένα· μᾶλλον γὰρ [o]ἐκ πλειόνων
ἂν ἔτι πεισθείη τις πεπεισμένος, [p]πρὸς δὲ τὸ πεισθῆναι μὴ
πεπεισμένος οὐθὲν μᾶλλον. Περὶ δὲ τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ 18
τῶν πρώτων αἰτίων καὶ στοιχείων ὅσα μὲν λέγουσιν οἱ περὶ
μόνης τῆς αἰσθητῆς οὐσίας διορίζοντες, τὰ μὲν ἐν τοῖς περὶ
φύσεως εἴρηται, τὰ δ' οὐκ ἔστι τῆς μεθόδου τῆς νῦν· ὅσα δὲ
οἱ φάσκοντες εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς ἑτέρας οὐσίας, ἐχό-
μενόν ἐστι θεωρῆσαι τῶν εἰρημένων. Ἐπεὶ οὖν λέγουσί τινες 19

[y] ἀριθμὸν χωριστὸν καὶ τὰ μεγέθη. ὅτι δὲ Gb.Ib. [z] πρώτους] τρόπους T.Ab, τόπους Gb.Ib. [a] περὶ om. Gb. [b] αὐτὰ E. [c] περὶ T. [d] εἰς E.Gb.Ib. [e] τις om. T. [f] ταῦτα Gb. [g] γε om. Gb. [h] ἰδέας E.Gb.Ib. [i] καὶ om. Ab. [k] τε add. Gb.Ib. [l] μαθηματικὰ ὡς λόγος ἐχώρησεν Gb. [m] καλῶς om. Gb. [n] τε om. T. [o] ἂν ἐκ πλειόνων T. [p] πρὸς— πεπεισμένος om. Gb.

τοιαύτας εἶναι τὰς ἰδέας καὶ τοὺς ἀριθμούς, καὶ τὰ τούτων
στοιχεῖα [q] τῶν ὄντων εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχάς, σκεπτέον
20 περὶ τούτων τί λέγουσι καὶ πῶς λέγουσιν. Οἱ μὲν οὖν ἀρι-
θμοὺς ποιοῦντες μόνον καὶ τούτους μαθηματικοὺς ὕστερον
ἐπισκεπτέοι· τῶν δὲ τὰς ἰδέας λεγόντων ἅμα τόν τε τρόπον
θεάσαιτ' [r] ἄν τις καὶ τὴν ἀπορίαν τὴν περὶ αὐτῶν. Ἅμα
[s] γὰρ καθόλου [t] τε ὡς οὐσίας ποιοῦσι τὰς ἰδέας καὶ πάλιν ὡς
21 χωριστὰς καὶ τῶν καθ' ἕκαστον. Ταῦτα δ' ὅτι οὐκ ἐνδέ-
χεται διηπόρηται πρότερον. Αἴτιον δὲ [v] τοῦ συνάψαι ταῦτα
εἰς ταὐτὸν τοῖς λέγουσι τὰς ἰδέας καθόλου, ὅτι τοῖς αἰσθη-
τοῖς οὐ τὰς αὐτὰς οὐσίας ἐποίουν. Τὰ μὲν οὖν ἐν τοῖς αἰ-
σθητοῖς καθ' ἕκαστα ῥεῖν ἐνόμιζον καὶ μένειν οὐθὲν αὐτῶν,
τὸ δὲ καθόλου παρὰ ταῦτα εἶναί [w] τε καὶ ἕτερόν τι εἶναι.
22 Τοῦτο δ', ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ἐκίνησε μὲν
Σωκράτης διὰ τοὺς ὁρισμούς, οὐ μὴν ἐχώρισέ γε τῶν καθ'
ἕκαστον· καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἐνόησεν οὐ χωρίσας. Δηλοῖ δὲ
ἐκ τῶν ἔργων· ἄνευ μὲν γὰρ [x] τοῦ καθόλου οὐκ ἔστιν ἐπι-
στήμην λαβεῖν, τὸ δὲ χωρίζειν αἴτιον τῶν συμβαινόντων δυσ-
23 χερῶν περὶ τὰς ἰδέας ἐστίν. Οἱ δ' ὡς ἀναγκαῖον, εἴπερ
ἔσονταί τινες οὐσίαι [y] παρὰ τὰς αἰσθητὰς καὶ ῥεούσας, [z] χω-
ριστὰς εἶναι, ἄλλας μὲν οὐκ εἶχον, ταύτας δὲ τὰς καθόλου
λεγομένας ἐξέθεσαν, ὥστε [a] συμβαίνειν σχεδὸν τὰς αὐτὰς
φύσεις εἶναι τὰς καθόλου καὶ τὰς καθ' ἕκαστον. Αὕτη μὲν
οὖν αὐτὴ καθ' αὑτὴν εἴη τις ἂν δυσχέρεια τῶν [b] εἰρημένων.

10 Ὃ δὲ καὶ τοῖς λέγουσι τὰς ἰδέας ἔχει τινὰ ἀπορίαν καὶ
τοῖς μὴ λέγουσιν, [c] καὶ κατ' ἀρχὰς ἐν τοῖς διαπορήμασιν
ἐλέχθη πρότερον, [d] λέγωμεν νῦν. Εἰ μὲν γάρ [e] τις μὴ θή-
σει τὰς οὐσίας εἶναι κεχωρισμένας, καὶ τὸν τρόπον τοῦτον
ὡς λέγεται τὰ καθ' ἕκαστα τῶν ὄντων, ἀναιρήσει τὴν οὐσίαν,
ὡς βουλόμεθα λέγειν· ἂν δέ [f] τις θῇ τὰς οὐσίας χωριστάς,

[q] τῶν—στοιχεῖα om. G^b. [r] ἂν om. T. [s] γὰρ om. G^b. [t] τε ὡς G^b.I^b: vulgo τέως. [v] τὸ συνάψαι ταυτὸ εἰ ταυτὸν T. [w] τε om. G^b.I^b. [x] τοῦ] τῶν T. [y] παρὰ] ὑπὲρ G^b. [z] χωρὶς T. [a] συμβαίνει T. [b] λεγομένων G^b. [c] καὶ ante κατ' om. T. [d] λέγομεν E.G^b.I^b. [e] τις μαθήσει T. [f] τις τιθῇ E.T.I^b.

[g] πῶς θήσει τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν; Εἰ μὲν γὰρ 2
καθ' ἕκαστον καὶ μὴ καθόλου, τοσαῦτ' ἔσται τὰ ὄντα ὅσαπερ
τὰ στοιχεῖα, καὶ οὐκ ἐπιστητὰ τὰ στοιχεῖα. Ἔστωσαν γὰρ
αἱ μὲν ἐν τῇ φωνῇ συλλαβαὶ οὐσίαι, τὰ δὲ στοιχεῖα αὐτῶν
στοιχεῖα τῶν οὐσιῶν· ἀνάγκη [h] δὴ τὸ Β Α [i] ἓν εἶναι καὶ ἑκά-
στην τῶν συλλαβῶν μίαν, εἴπερ μὴ καθόλου καὶ τῷ εἴδει αἱ
αὐταί, ἀλλὰ μία ἑκάστη τῷ ἀριθμῷ καὶ τόδε τι καὶ μὴ ὁμώ-
νυμον. Ἔτι δ' αὐτὸ ὅ ἐστιν ἓν ἕκαστον τιθέασιν· [k] εἰ δ' αἱ 3
συλλαβαί, οὕτω καὶ ἐξ ὧν εἰσίν· οὐκ ἔσται ἄρα πλείω ἄλφα
ἑνός, οὐδὲ τῶν ἄλλων [l] στοιχείων οὐθὲν κατὰ τὸν αὐτὸν λό-
γον ὅνπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων συλλαβῶν ἡ αὐτὴ ἄλλη καὶ ἄλλη.
Ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, οὐκ ἔσται παρὰ τὰ στοιχεῖα ἕτερα
ὄντα, ἀλλὰ μόνον τὰ στοιχεῖα. Ἔτι [m] δὲ οὐδ' ἐπιστητὰ τὰ 4
στοιχεῖα· οὐ γὰρ καθόλου, ἡ δ' ἐπιστήμη τῶν καθόλου. Δῆ-
λον δ' ἔκ [n] τε τῶν ἀποδείξεων καὶ τῶν ὁρισμῶν· οὐ γὰρ γί-
γνεται συλλογισμὸς ὅτι τόδε τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς, εἰ μὴ
πᾶν [o] τρίγωνον δύο [p] ὀρθαῖς, οὐδ' ὅτι ὁδὶ ὁ ἄνθρωπος ζῷον,
εἰ μὴ πᾶς ἄνθρωπος ζῷον. Ἀλλὰ μὴν εἴγε καθόλου αἱ ἀρ- 5
χαὶ ἢ [q] καὶ ἐκ τούτων [r] οὐσίαι καθόλου, [s] ἔσται μὴ οὐσία
πρότερον οὐσίας· τὸ μὲν γὰρ καθόλου οὐκ οὐσία, τὸ δὲ στοι-
χεῖον καὶ ἡ ἀρχὴ καθόλου· [t] πρότερον δὲ τὸ στοιχεῖον καὶ ἡ
ἀρχὴ ὧν ἀρχὴ καὶ στοιχεῖόν [v] ἐστιν. Ταῦτά [w] τε δὴ πάντα 6
συμβαίνει εὐλόγως, ὅταν ἐκ στοιχείων τε ποιῶσι τὰς ἰδέας
καὶ παρὰ τὰς τὸ αὐτὸ εἶδος ἐχούσας οὐσίας καὶ ἰδέας ἕν τι
ἀξιῶσιν εἶναι κεχωρισμένον. Εἰ [x] δὲ μηθὲν κωλύει ὥσπερ
ἐπὶ τῶν τῆς φωνῆς στοιχείων πολλὰ εἶναι τὰ ἄλφα καὶ τὰ
βῆτα [y] καὶ μηθὲν εἶναι παρὰ τὰ πολλὰ αὐτὸ ἄλφα καὶ αὐτὸ
βῆτα, ἔσονται [z] ἕνεκά γε τούτου ἄπειροι [a] αἱ ὅμοιαι συλλα-
βαί. Τὸ δὲ τὴν ἐπιστήμην εἶναι καθόλου πᾶσαν, ὥστε 7

[g] πῶς θήσει] προθήσει T. [h] δὲ T.A^b. [i] ἓν om. A^b. [k] εἰ] ἐὰν E. [l] στοιχείων—ἄλλων om. G^b. [m] δὲ om. T. [n] τε om. A^b. [o] τρίγωνον post πᾶν om. A^b. [p] ὀρθαί E.T.A^b. [q] καὶ] καὶ αἱ A^b. [r] οὐσίαι αἱ καθόλου E, οὐσίαι ἢ καθόλου T. [s] ἔσται τι μὴ G^b.I^b. [t] πότερον γὰρ στοιχεῖον T. [v] ἔσται G^b. [w] τε om. T. [x] τε G^b. [y] καὶ μηθὲν—αὐτὸ βῆτα om. G^b.I^b. [z] γε ἕνεκα T. [a] αἱ] καὶ G^b.

ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὰς τῶν ὄντων ἀρχὰς καθόλου εἶναι καὶ μὴ [b] οὐσίας κεχωρισμένας, ἔχει [c] μὲν μάλιστ' ἀπορίαν τῶν λεχθέντων, οὐ μὴν ἀλλ' ἔστι μὲν ὡς ἀληθὲς τὸ λεγόμενον,
8 ἔστι δ' ὡς οὐκ ἀληθές. Ἡ γὰρ ἐπιστήμη, ὥσπερ καὶ τὸ ἐπίστασθαι, διττόν, ὧν τὸ μὲν [d] δυνάμει τὸ δὲ [e] ἐνεργείᾳ. Ἡ μὲν οὖν δύναμις ὡς ὕλη τοῦ καθόλου οὖσα καὶ ἀόριστος τοῦ καθόλου καὶ ἀορίστου ἐστίν, ἡ δ' ἐνέργεια ὡρισμένη καὶ
9 [f] ὡρισμένου τόδε τι οὖσα τοῦδέ τινος. Ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ὄψις τὸ καθόλου χρῶμα ὁρᾷ, ὅτι τόδε [g] τὸ χρῶμα ὃ ὁρᾷ χρῶμά ἐστιν· καὶ ὃ θεωρεῖ ὁ γραμματικός, τόδε τὸ ἄλφα ἄλφα, ἐπεὶ [h] εἰ ἀνάγκη τὰς ἀρχὰς καθόλου εἶναι, ἀνάγκη καὶ τὰ ἐκ τούτων καθόλου, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ [i] ἔσται χωριστὸν οὐθὲν οὐδ' οὐσία. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἔστι μὲν [k] ὡς ἐπιστήμη καθόλου, ἔστι δ' ὡς οὔ.

Ν.

Περὶ μὲν οὖν [l] τῆς οὐσίας ταύτης εἰρήσθω τοσαῦτα, πάντες [m] δὲ ποιοῦσι τὰς ἀρχὰς ἐναντίας, ὥσπερ ἐν τοῖς φυσικοῖς,
2 καὶ περὶ τὰς ἀκινήτους οὐσίας ὁμοίως. Εἰ δὲ τῆς τῶν [n] ἁπάντων ἀρχῆς μὴ ἐνδέχεται [o] πρότερόν τι εἶναι, ἀδύνατον ἂν εἴη τὴν ἀρχὴν ἕτερόν τι οὖσαν εἶναι ἀρχήν, οἷον εἴ τις λέγοι [p] τὸ λευκὸν ἀρχὴν εἶναι οὐχ ᾗ ἕτερον ἀλλ' ᾗ λευκόν, εἶναι μέντοι καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἕτερόν τι ὂν λευκὸν εἶναι· ἐκεῖνο
3 γὰρ πρότερον ἔσται. Ἀλλὰ μὴν γίγνεται πάντα ἐξ ἐναντίων ὡς ὑποκειμένου τινός· ἀνάγκη ἄρα μάλιστα [q] τοῖς ἐναντίοις τοῦθ' ὑπάρχειν. Ἀεὶ ἄρα πάντα τἀναντία καθ' ὑποκειμένου, καὶ οὐθὲν χωριστόν. Ἀλλ' ὥσπερ καὶ φαίνεται, οὐθὲν οὐσίᾳ ἐναντίον, καὶ ὁ λόγος μαρτυρεῖ. Οὐθὲν ἄρα τῶν ἐναντίων
4 κυρίως ἀρχὴ πάντων ἀλλ' ἑτέρα. Οἱ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην ποιοῦσιν, [r] οἱ μὲν τῷ ἑνὶ τῷ ἴσῳ τὸ ἄνισον, ὡς

[b] οὔσας Ab. [c] μὲν om. Ab. [d] δύναμις Gb. [e] ἐνέργεια T.Gb.
[f] ὡρισμένου] ὡρισμένον Gb. [g] τὸ om. Gb. [h] εἰ] εἰ καὶ Gb. [i] ἔστι Gb.
[k] ὡς ἡ ἐπιστήμη Ib. [l] ταύτης τῆς οὐσίας Gb.Ib. [m] δὲ] γὰρ Gb.Ib.
[n] πάντων T. [o] τι πρότερον T. [p] τὸ add. E. [q] τοῖς] ἐν τοῖς T.
[r] ὁ Gb.

[s]τοῦτο τὴν τοῦ πλήθους οὖσαν φύσιν, [t]οἱ δὲ τῷ ἑνὶ τὸ
πλῆθος. Γεννῶνται γὰρ οἱ ἀριθμοὶ τοῖς μὲν ἐκ τῆς τοῦ 5
ἀνίσου δυάδος τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ, τῷ δ' ἐκ τοῦ πλήθους,
ὑπὸ τῆς τοῦ ἑνὸς δὲ οὐσίας ἀμφοῖν· καὶ γὰρ ὁ τὸ ἄνισον καὶ
ἓν λέγων τὰ στοιχεῖα, τὸ δ' ἄνισον [v]ἐκ μεγάλου καὶ μικροῦ
δυάδα, ὡς ἓν ὄντα τὸ ἄνισον καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγει,
καὶ οὐ διορίζει ὅτι λόγῳ ἀριθμῷ δ' οὔ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς 6
ἀρχὰς [w]ἃς στοιχεῖα καλοῦσιν, οὐ καλῶς ἀποδιδόασιν, οἱ μὲν
τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγοντες [x]μετὰ τοῦ ἑνὸς τρία ταῦτα
στοιχεῖα τῶν ἀριθμῶν, τὰ μὲν δύο ὕλην, τὸ δ' ἓν τὴν μορ-
φήν, οἱ δὲ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ὅτι τὸ μέγα καὶ [y]τὸ μι-
κρὸν μεγέθους [z]οἰκειότερα τὴν [a]φύσιν, οἱ δὲ τὸ καθόλου μᾶλ-
λον ἐπὶ τούτων τὸ ὑπερέχον καὶ τὸ ὑπερεχόμενον. Διαφέρει 7
[b]δὲ [c]τούτων οὐθὲν ὡς εἰπεῖν πρὸς ἔνια τῶν συμβαινόντων,
ἀλλὰ πρὸς τὰς λογικὰς μόνον δυσχερείας, ἃς φυλάττονται
διὰ τὸ καὶ αὐτοὶ λογικὰς φέρειν τὰς ἀποδείξεις. Πλὴν τοῦ 8
αὐτοῦ γε λόγου ἐστὶ τὸ ὑπερέχον καὶ [d]τὸ ὑπερεχόμενον εἶναι
ἀρχὰς ἀλλὰ μὴ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, καὶ τὸν ἀριθμὸν
πρότερον τῆς δυάδος ἐκ τῶν στοιχείων· καθόλου γὰρ ἀμφό-
τερα μᾶλλόν ἐστιν. Νῦν δὲ τὸ μὲν λέγουσι τὸ δ' οὐ λέγου-
σιν. Οἱ δὲ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸ ἓν ἀντιτιθέασιν,
οἱ [e]δὲ πλῆθος καὶ τὸ ἕν. Εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ βούλονται, τὰ 9
ὄντα ἐξ ἐναντίων, τῷ δὲ ἑνὶ ἢ οὐθὲν ἐναντίον, [f]ἢ εἴπερ ἄρα
[g]μέλλει, τὸ πλῆθος, τὸ δ' ἄνισον τῷ ἴσῳ καὶ τὸ [h]ἕτερον τῷ
ταὐτῷ καὶ τὸ [i]ἄλλο [k]ταὐτῷ, μάλιστα μὲν οἱ τὸ ἓν τῷ πλή-
θει ἀντιτιθέντες ἔχονταί τινος δόξης, οὐ μὴν οὐδ' οὗτοι ἱκα-
νῶς· ἔσται γὰρ τὸ ἓν ὀλίγον· πλῆθος μὲν γὰρ ὀλιγότητι, τὸ
δὲ πολὺ τῷ ὀλίγῳ ἀντίκειται. Τὸ δ' ἓν ὅτι μέτρον σημαίνει, 10
φανερόν. Καὶ ἐν παντί [l]ἐστί τι ἕτερον ὑποκείμενον, οἷον ἐν

[s] τούτου T. [t] ὁ E. [v] ἐκ] καὶ ἐκ T. [w] ἃ T. [x] τοῦ ἑνὸς μετὰ A^b. [y] τὸ post καὶ om. G^b. [z] οἰκειότερον T. [a] φύσιν ἐστίν οἱ G^b.I^b. [b] δὲ om. T. [c] οὐθὲν τούτων, omissis ὡς εἰπεῖν, G^b.I^b. [d] τὸ post καὶ om. E.A^b. [e] δὲ τὸ πλῆθος T. [f] ἢ ante εἴπερ om. T. [g] μέλλει] ἀμέλει A^b.G^b.I^b. [h] ἕτερον καὶ τῷ G^b. [i] ἄλλῳ A^b. [k] αὐτῷ E.T. G^b.I^b, τὸ αὐτῷ A^b. [l] τι ἐστι G^b, ἐστι τὸ T.

ἁρμονίᾳ δίεσις, ἐν δὲ μεγέθει δάκτυλος ἢ ποὺς ἤ τι τοιοῦτον,
ἐν δὲ ῥυθμοῖς βάσις ἢ συλλαβή· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν βάρει στα-
θμός τις ὡρισμένος ἐστίν. Καὶ κατὰ πάντων δὲ τὸν αὐτὸν
τρόπον, ἐν [m] *μὲν τοῖς ποιοῖς ποιόν τι, ἐν δὲ τοῖς ποσοῖς πο-*
11 *σόν τι.* [m] *Καὶ* [n] *ἀδιαίρετον τὸ μέτρον, τὸ μὲν κατὰ τὸ εἶδος*
τὸ δὲ πρὸς τὴν αἴσθησιν, ὡς οὐκ ὄντος τινὸς τοῦ ἑνὸς καθ'
[o] *αὑτὸ οὐσίας. Καὶ τοῦτο κατὰ λόγον· σημαίνει γὰρ τὸ ἓν*
ὅτι μέτρον πλήθους τινός, καὶ [p] *ὁ ἀριθμὸς ὅτι πλῆθος μεμε-*
τρημένον καὶ πλῆθος μέτρων. Διὸ καὶ εὐλόγως οὐκ ἔστι τὸ
ἓν ἀριθμός· οὐδὲ γὰρ τὸ μέτρον [q] *μέτρα, ἀλλ' ἀρχὴ καὶ τὸ*
12 *μέτρον καὶ τὸ ἕν. Δεῖ δὲ ἀεὶ τὸ αὐτό τι ὑπάρχειν πᾶσι τὸ*
μέτρον, οἷον εἰ ἵππος τὸ μέτρον, ἵππους, καὶ εἰ ἄνθρωπος,
ἀνθρώπους. Εἰ δ' ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ θεός, ζῷον ἴσως,
13 *καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔσται ζῷα. Εἰ δ' ἄνθρωπος καὶ* [r] *λευκὸν*
καὶ βαδίζον, ἥκιστα μὲν ἀριθμὸς τούτων διὰ τὸ ταὐτῷ πάνθ'
ὑπάρχειν καὶ ἑνὶ κατὰ [s] *τὸν ἀριθμόν, ὅμως δὲ γενῶν ἔσται*
ὁ ἀριθμὸς ὁ τούτων, ἤ τινος [t] *ἄλλης τοιαύτης προσηγορίας.*
14 *Οἱ δὲ τὸ ἄνισον ὡς ἕν* [v] *τι, τὴν δυάδα δὲ ἀόριστον ποιοῦντες*
μεγάλου καὶ μικροῦ, πόρρω λίαν τῶν δοκούντων καὶ δυνατῶν
λέγουσιν· πάθη τε γὰρ ταῦτα καὶ συμβεβηκότα μᾶλλον ἢ
ὑποκείμενα τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τοῖς μεγέθεσίν ἐστι, τὸ πολὺ
καὶ ὀλίγον ἀριθμοῦ, καὶ μέγα καὶ μικρὸν μεγέθους, ὥσπερ
ἄρτιον καὶ περιττόν, καὶ λεῖον καὶ τραχύ, καὶ εὐθὺ καὶ
15 *καμπύλον. Ἔτι δὲ πρὸς ταύτῃ τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ πρός τι*
ἀνάγκη [w] *εἶναι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὸ*
δὲ πρός τι πάντων ἥκιστα φύσις [x] *τις ἢ οὐσία τῶν κατηγο-*
ριῶν ἐστί, καὶ ὑστέρα τοῦ ποιοῦ [y] *καὶ ποσοῦ· καὶ πάθος τι*
τοῦ ποσοῦ τὸ πρός τι, ὥσπερ ἐλέχθη, ἀλλ' οὐχ ὕλη, [z] *εἴ τι*
ἕτερον. Καὶ [a] *τῷ* [b] *ὅλως κοινῷ πρός τι, καὶ τοῖς μέρεσιν*
16 *αὐτοῦ καὶ εἴδεσιν. Οὐθὲν γάρ ἐστιν οὔτε μέγα οὔτε μικρόν,*

[m] *μὲν* et mox *καὶ* om. T. [n] *ἀδιαίρετον γὰρ τὸ* G^b.I^b. [o] *ἑαυτὸ* T. [p] *ὁ* om. A^b. [q] *μέτρα*] *μετρεῖ* T. [r] *λευκὸς* T. [s] *τὸν* om. T. [t] *ἄλλως* G^b. [v] *τι* om. E. [w] *τὸ μέγα εἶναι* T. [x] *τίς ἢ οὐσία* om. G^b.I^b. [y] *καὶ τοῦ ποσοῦ* A^b. [z] *ἤ* G^b.I^b. [a] *τὸ* T. [b] *ὅλω* G^b.

οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον, οὔθ' ὅλως πρός τι, ὃ οὐχ ἕτερόν τι
ὂν πολὺ ἢ ὀλίγον ἢ μέγα ἢ μικρὸν [c] ἢ πρός τι ἐστίν. Ση-
μεῖον δ' ὅτι ἥκιστα οὐσία τις καὶ ὄν τι τὸ πρός τι τὸ [d] μόνον
μὴ εἶναι γένεσιν αὐτοῦ μηδὲ φθορὰν μηδὲ κίνησιν, ὥσπερ
κατὰ τὸ ποσὸν αὔξησις καὶ φθίσις, κατὰ τὸ ποιὸν ἀλλοίω-
σις, κατὰ τόπον φορά, κατὰ τὴν οὐσίαν ἡ [e] ἁπλῆ γένεσις καὶ
φθορά. Ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ πρός τι· ἄνευ γὰρ τοῦ κινηθῆναι 17
ὁτὲ μὲν μεῖζον ὁτὲ δὲ [f] ἔλαττον ἢ ἴσον [g] ἔσται θατέρου κινη-
θέντος κατὰ τὸ ποσόν. Ἀνάγκη τε ἑκάστου ὕλην εἶναι τὸ
δυνάμει τοιοῦτον, ὥστε καὶ οὐσίας· τὸ δὲ πρός τι οὔτε δυνά-
μει οὐσία οὔτε ἐνεργείᾳ. Ἄτοπον [h] οὖν, μᾶλλον δὲ ἀδύνα- 18
τον, τὸ οὐσίας μὴ οὐσίαν ποιεῖν στοιχεῖον καὶ πρότερον·
ὕστερον [i] γὰρ πᾶσαι αἱ κατηγορίαι. Ἔτι δὲ τὰ στοιχεῖα
οὐ κατηγορεῖται καθ' [k] ὧν στοιχεῖα, τὸ δὲ πολὺ καὶ ὀλίγον
καὶ χωρὶς καὶ ἅμα [l] κατηγορεῖται [m] ἀριθμοῦ, καὶ τὸ μακρὸν
καὶ τὸ βραχὺ γραμμῆς, καὶ ἐπίπεδόν ἐστι [n] καὶ πλατὺ καὶ
στενόν. Εἰ δὲ δὴ καὶ ἔστι τι πλῆθος [o] οὗ τὸ μὲν ἀεὶ ὀλί- 19
γον, οἷον ἡ δυάς (εἰ γὰρ πολύ, τὸ ἓν ἂν ὀλίγον εἴη), κἂν
πολὺ ἁπλῶς εἴη, οἷον ἡ δεκὰς πολύ, [p] καὶ εἰ ταύτης μή ἐστι
πλεῖον, [q] ἢ τὰ μύρια. Πῶς οὖν ἔσται [r] οὕτως ἐξ ὀλίγου
καὶ πολλοῦ ὁ ἀριθμός; Ἢ γὰρ ἄμφω ἔδει κατηγορεῖσθαι ἢ
μηδέτερον· νῦν δὲ τὸ [s] ἕτερον μόνον κατηγορεῖται.

Ἁπλῶς δὲ [t] δεῖ σκοπεῖν, ἆρα δυνατὸν τὰ ἀΐδια ἐκ στοι- 2
χείων συγκεῖσθαι; Ὕλην γὰρ ἕξει· σύνθετον γὰρ πᾶν τὸ ἐκ
στοιχείων. [v] Εἰ τοίνυν ἀνάγκη, ἐξ οὗ ἐστίν, εἰ καὶ ἀεί ἐστι 2
κἂν εἰ ἐγένετο, ἐκ [w] τούτου [x] γίγνεσθαι, γίγνεται δὲ πᾶν [y] ἐκ
τοῦ δυνάμει ὄντος τοῦτο ὃ γίγνεται ([z] οὐ γὰρ ἂν [a] ἐγίγνετο

[c] ἢ πρός] ἃ πρός E, πρός $G^b.I^b$. [d] μόνον $E.I^b$. [e] ἁπλῶς G^b.
[f] ἔλασσον $E.T.A^b$. [g] ἐστὶ $G^b.I^b$. [h] οὖν] δὲ $G^b.I^b$. [i] γὰρ] δὲ T.
[k] ὧν τὰ στοιχεῖα $G^b.I^b$. [l] κατηγόρηται G^b. [m] ἀριθμῶν A^b, τοῦ
ἀριθμοῦ G^b. [n] καὶ post ἐστι om. $G^b.I^b$. [o] οὐ E, ὧν $G^b.I^b$. [p] καὶ]
κἂν S. [q] ἢ τὰ μύρια om. $G^b.I^b$. [r] οὗτος E, om. T. [s] ἕτερον οὐ
μόνον I^b. [t] δεῖ om. G^b. [v] εἰ τοίνυν] οὐ τοίνυν A^b, ἔτι τοίνυν T.
[w] τούτων G^b. [x] γίγνεσθαι καὶ γίγνεται δὲ T. [y] ἐκ τοῦ] εἰς τὸ A^b.
[z] οὐδὲ $G^b.I^b$. [a] ἐγένετο A^b.

ἐκ τοῦ ἀδυνάτου οὐδὲ ἦν), τὸ δὲ δυνατὸν ἐνδέχεται καὶ ἐνερ-
γεῖν καὶ μή, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἀεί ἐστιν ὁ ἀριθμὸς ἢ ὁτιοῦν
[b]*ἄλλο ὕλην ἔχον, ἐνδέχοιτ᾽ ἂν μὴ εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ μίαν*
ἡμέραν ἔχον καὶ τὸ ὁποσαοῦν [c]*ἔτη· εἰ δ᾽ οὕτω, καὶ* [d]*τὸ το-*
3 *σοῦτον χρόνον* [e]*οὗ μή ἐστι πέρας. Οὐκ ἂν τοίνυν εἴη ἀΐδια,*
εἴπερ μὴ ἀΐδιον τὸ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, καθάπερ ἐν ἄλλοις
[f]*λόγοις συνέβη πραγματευθῆναι. Εἰ* [g]*δ᾽ ἐστὶ τὸ λεγόμενον*
νῦν ἀληθὲς καθόλου, ὅτι οὐδεμία ἐστὶν ἀΐδιος οὐσία ἐὰν μὴ ᾖ
[h]*ἐνεργείᾳ, τὰ δὲ στοιχεῖα ὕλη τῆς οὐσίας, οὐδεμιᾶς ἂν εἴη*
4 *ἀϊδίου οὐσίας στοιχεῖα ἐξ ὧν ἐστὶν ἐνυπαρχόντων. Εἰσὶ δέ*
τινες οἳ δυάδα μὲν ἀόριστον ποιοῦσι τὸ μετὰ τοῦ ἑνὸς στοι-
χεῖον, τὸ δ᾽ [i]*ἄνισον δυσχεραίνουσιν εὐλόγως διὰ τὰ συμβαί-*
νοντα ἀδύνατα· [k]*οἷς τοσαῦτα μόνον ἀφῄρηται τῶν δυσχερῶν,*
ὅσα διὰ τὸ ποιεῖν τὸ ἄνισον καὶ [l]*τὸ πρός τι στοιχεῖον*
[m]*ἀναγκαῖα συμβαίνει τοῖς λέγουσιν· ὅσα δὲ χωρὶς ταύτης*
τῆς δόξης, [n]*ταῦτα κἀκείνοις ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, ἐάν τε τὸν*
[o]*εἰδητικὸν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν ποιῶσιν, ἐάν τε* [p]*τὸν μαθηματι-*
5 *κόν. Πολλὰ μὲν οὖν τὰ αἴτια τῆς ἐπὶ ταύτας αἰτίας* [q]*ἐκ-*
τροπῆς, μάλιστα δὲ τὸ ἀπορῆσαι ἀρχαϊκῶς. Ἔδοξε γὰρ
αὐτοῖς πάντ᾽ ἔσεσθαι ἓν τὰ ὄντα, αὐτὸ τὸ ὄν, εἰ μή τις λύσει
καὶ ὁμόσε [r]*βαδιεῖται τῷ Παρμενίδου λόγῳ*

οὐ γὰρ μήποτε τοῦτο [s]*δαῇς εἶναι μὴ* [t]*ἐόντα,*

ἀλλ᾽ [v]*ἀνάγκη* [w]*εἶναι τὸ μὴ ὂν δεῖξαι ὅτι ἔστιν·* [x]*οὕτω γὰρ ἐκ*
τοῦ ὄντος καὶ ἄλλου τινὸς τὰ ὄντα ἔσεσθαι, εἰ πολλά ἐστιν.
6 *Καίτοι πρῶτον μέν, εἰ τὸ ὄν, πολλαχῶς· τὸ μὲν γὰρ ὅτι*
οὐσίαν σημαίνει, τὸ δ᾽ ὅτι ποιόν, [y]*τὸ δ᾽ ὅτι ποσόν, καὶ τὰς*
ἄλλας δὴ κατηγορίας. Ποῖον οὖν τὰ ὄντα πάντα ἕν, εἰ μὴ
τὸ [y]*μὴ ὂν ἔσται; Πότερον αἱ οὐσίαι ἢ τὰ πάθη; Καὶ τὰ*

[b] *ἄλλου* A^b. [c] *ἔτη] ἐστι* G^b. [d] *τὸ* om. T.A^b. [e] *οὐ* G^b. [f] *λόγοις* om. E. [g] *δή* T. [h] *ἐνέργεια* E.A^b. [i] *ἄνισον] ἀόριστον* G^b. [k] *οἷς] εἰς* T. [l] *τὸ* post *καὶ* om. A^b. [m] *ἀναγκαῖον* T.A^b. [n] *ταυτὰ* T. [o] *εἰδικὸν* A^b. [p] *τῶν μαθηματικῶν* G^b. [q] *ἐπιτροπῆς* T. [r] *βαδιεῖται* om. T. [s] *δαμῇ* E, *δυνάμει* T, *οὐδαμῇ* A^b.G^b.I^b. [t] *ἐῶντα* A^b. [v] *ἀνάγκην* G^b. [w] *εἶναι* om. T. [x] *οὕτω] ὄντως* E. [y] *τὸ δ᾽ ὅτι ποσόν* et mox *μὴ* ante *ὂν* om. G^b.

ἄλλα [y] δὴ ὁμοίως [z] ἅπαντα· καὶ ἔσται ἓν τὸ τόδε καὶ τὸ τοι-
όνδε [a] καὶ τὸ τοσόνδε καὶ [b] τἆλλα ὅσα [c] ἕν τι σημαίνει. Ἀλλ' 7
ἄτοπον, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, τὸ μίαν φύσιν τινὰ γενομένην
αἰτίαν εἶναι [d] τοῦ τοῦ ὄντος τὸ μὲν [e] τόδε εἶναι, τὸ δὲ [f] τοι-
όνδε, τὸ δὲ τοσόνδε, τὸ δὲ πού. Ἔπειτα [g] ἐκ ποίου μὴ ὄντος 8
καὶ ὄντος τὰ ὄντα; Πολλαχῶς γὰρ καὶ τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ
καὶ τὸ ὄν· καὶ τὸ μὲν μὴ ἄνθρωπον σημαίνει τὸ μὴ εἶναι
τοδί, τὸ δὲ μὴ εὐθὺ τὸ μὴ εἶναι τοιονδί, τὸ δὲ μὴ τρίπηχυ
τὸ μὴ εἶναι τοσονδί. Ἐκ ποίου οὖν ὄντος καὶ μὴ ὄντος 9
πολλὰ τὰ ὄντα; Βούλεται μὲν δὴ τὸ ψεῦδος καὶ ταύτην
τὴν φύσιν λέγειν τὸ οὐκ ὄν, ἐξ οὗ καὶ τοῦ ὄντος πολλὰ τὰ
ὄντα. Διὸ καὶ ἐλέγετο ὅτι [h] δεῖ ψεῦδός τι ὑποθέσθαι, ὥσ-
περ [i] καὶ οἱ γεωμέτραι [k] τὸ ποδιαίαν εἶναι τὴν μὴ ποδιαίαν.
Ἀδύνατον δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχειν. Οὔτε γὰρ οἱ γεωμέτραι 10
ψεῦδος οὐθὲν ὑποτίθενται (οὐ γὰρ ἐν τῷ [l] συλλογισμῷ ἡ
πρότασις), οὔτ' ἐκ τοῦ οὕτω μὴ ὄντος τὰ ὄντα γίγνεται οὐδὲ
φθείρεται· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν κατὰ τὰς πτώσεις μὴ ὂν ἰσα-
χῶς ταῖς κατηγορίαις λέγεται, παρὰ τοῦτο δὲ τὸ ὡς ψεῦδος
λέγεται [m] τὸ μὴ ὂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν, ἐκ τούτου ἡ γένεσίς
ἐστιν, ἐκ τοῦ μὴ ἀνθρώπου δυνάμει δὲ ἀνθρώπου ἄνθρωπος,
καὶ ἐκ τοῦ μὴ λευκοῦ δυνάμει δὲ λευκοῦ λευκόν, ὁμοίως ἐάν τε
ἕν [n] τι γίγνηται ἐάν τε πολλά. Φαίνεται δὲ ἡ ζήτησις πῶς 11
πολλὰ τὸ ὂν τὸ κατὰ τὰς οὐσίας λεγόμενον· ἀριθμοὶ γὰρ
καὶ μήκη καὶ σώματα [o] τὰ γεννώμενά ἐστιν. Ἄτοπον [p] δὴ
τὸ ὅπως μὲν πολλὰ τὸ ὄν, τὸ τί [q] ἐστι ζητῆσαι, πῶς δὲ ἢ
ποιὰ ἢ ποσά, μή. Οὐ γὰρ δὴ ἡ δυὰς ἡ ἀόριστος [r] αἰτία οὐδὲ 12
τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν τοῦ δύο λευκὰ ἢ πολλὰ εἶναι χρώ-
ματα ἢ χυμοὺς ἢ σχήματα· ἀριθμοὶ γὰρ ἂν καὶ ταῦτα ἦσαν

[y] δὴ om. G^b. [z] ἢ πάντα I^b, ἢ ἅπαντα G^b. [a] καὶ τὸ τοσόνδε om. G^b, τὸ om. T. [b] ἄλλα G^b. [c] ἓν om. E. [d] τοῦ τοῦ] τοῦ T, καὶ τούτου καὶ ὄντος εἶναι τοῦ A^b. [e] εἶναι τόδε G^b.I^b. [f] τοιόνδε om. A^b. [g] ἐκ τοῦ ποίου G^b. [h] δὴ G^b, om. E. [i] καὶ om. G^b. [k] τὸ] τὴν T. [l] λογισμῷ G^b. [m] τὸ ante μὴ om. T. [n] τι om. E.G^b. [o] τὰ om. T. [p] δὴ τὸ] δὲ τὸ I^b, δὲ καὶ G^b. [q] ἐστι] ἐπι G^b. [r] αἰτία] οὐσία G^b.

[s] καὶ μονάδες. Ἀλλὰ μὴν εἴ γε ταῦτ' [t] ἐπῆλθον, εἶδον ἂν
τὸ αἴτιον καὶ τὸ ἐν ἐκείνοις· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ τὸ ἀνάλογον
13 αἴτιον. Αὕτη γὰρ ἡ παρέκβασις αἰτία καὶ [v] τοῦ τὸ ἀντι-
κείμενον [w] ζητοῦντας τῷ ὄντι καὶ τῷ ἑνί, ἐξ οὗ καὶ τούτων
τὰ ὄντα, τὸ πρός τι καὶ τὸ ἄνισον ὑποθεῖναι, ὃ οὔτ' ἐναντίον
οὔτ' ἀπόφασις ἐκείνων, μία τε φύσις τῶν ὄντων ὥσπερ καὶ
τὸ τί καὶ τὸ ποιόν. Καὶ ζητεῖν ἔδει καὶ τοῦτο, πῶς πολλὰ
14 [x] τὰ πρός τι ἀλλ' οὐχ ἕν. Νῦν δὲ πῶς μὲν πολλαὶ μονάδες
παρὰ τὸ πρῶτον ἓν ζητεῖται, πῶς δὲ πολλὰ ἄνισα παρὰ τὸ
ἄνισον οὐκέτι. Καίτοι χρῶνται καὶ λέγουσι μέγα μικρόν,
πολὺ ὀλίγον, ἐξ ὧν οἱ ἀριθμοί, μακρὸν βραχύ, ἐξ ὧν τὸ
μῆκος, πλατὺ στενόν, ἐξ ὧν τὸ ἐπίπεδον, βαθὺ ταπεινόν, ἐξ
ὧν οἱ [y] ὄγκοι· καὶ ἔτι δὴ πλείω εἴδη λέγουσι τοῦ πρός τι.
15 Τούτοις δὴ τί αἴτιον τοῦ πολλὰ εἶναι; Ἀνάγκη μὲν οὖν,
ὥσπερ λέγομεν, ὑποθεῖναι τὸ [z] δυνάμει ὂν ἑκάστῳ. Τοῦτο
δὲ προσαπεφήνατο ὁ ταῦτα λέγων, τί τὸ δυνάμει τόδε καὶ
οὐσίᾳ, μὴ ὂν δὲ καθ' αὑτό, ὅτι τὸ πρός τι, ὥσπερ [a] εἰ εἶπε
τὸ ποιόν, ὃ οὔτε δυνάμει ἐστὶ τὸ ἓν ἢ τὸ ὄν, οὔτε ἀπόφασις
16 τοῦ ἑνὸς [b] οὐδὲ τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἕν τι τῶν ὄντων. Πολύ τε
μᾶλλον, ὥσπερ [c] ἐλέχθη, εἰ [d] ἐζητεῖτο πῶς πολλὰ τὰ ὄντα,
μὴ τὰ ἐν [e] τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ ζητεῖν, πῶς πολλαὶ οὐσίαι ἢ
πολλὰ ποιά, ἀλλὰ πῶς πολλὰ τὰ ὄντα· τὰ μὲν γὰρ οὐσίαι,
17 τὰ δὲ πάθη, τὰ δὲ πρός τι. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων κατη-
γοριῶν ἔχει τινὰ καὶ ἄλλην ἐπίστασιν πῶς πολλά· διὰ γὰρ
τὸ μὴ χωριστὰ εἶναι [f] τῷ τὸ ὑποκείμενον πολλὰ γίγνεσθαι
καὶ εἶναι ποιά τε πολλὰ εἶναι καὶ ποσά. Καίτοι δεῖ γέ
τινα εἶναι ὕλην ἑκάστῳ γένει· πλὴν χωριστὴν ἀδύνατον τῶν
18 οὐσιῶν. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν τόδε τι ἔχει τινὰ λόγον, πῶς πολλὰ
τὸ τόδε τι, εἰ μή τι ἔσται καὶ τόδε τι καὶ φύσις τις τοιαύτη.
Αὕτη δέ ἐστιν ἐκεῖθεν μᾶλλον ἡ ἀπορία, πῶς πολλαὶ ἐνερ-

[s] καὶ om. Gb. [t] ἐπῆλθεν E. [v] τὸ τὸ E, τοῦτο Gb. [w] ζητοῦντα E. [x] τὰ] τὸ Ab. [y] ὄγκοι· ἔτι δὲ εἴδη πλείω λέγουσι T. [z] δυνάμενον ἑκάστω Ab. [a] εἰ om. Gb. [b] οὐδὲ] οὔτε codices. [c] ἐλέχθη] εἰ ἐλέχθη καὶ Gb. [d] ἐζήτει τὸ Gb, ἐζήτει T.Ab. [e] τῇ om. Gb. [f] τῷ τὸ] τό τι T.

γείᾳ [g] οὐσίαι ἀλλ' [h] οὐ μία. Ἀλλὰ μὴν [i] καὶ εἰ μὴ ταὐτόν
ἐστι τὸ τόδε καὶ τὸ ποσόν, οὐ λέγεται πῶς καὶ διὰ τί πολλὰ
τὰ ὄντα, ἀλλὰ πῶς ποσὰ πολλά. [k] Ὁ γὰρ ἀριθμὸς πᾶς 19
ποσόν τι σημαίνει· καὶ ἡ μονάς, εἰ μὴ μέτρον, ὅτι τὸ κατὰ
[l] τὸ ποσὸν ἀδιαίρετον. Εἰ μὲν οὖν ἕτερον τὸ ποσὸν καὶ τὸ
τί ἐστιν, οὐ λέγεται τὸ τί ἐστιν ἐκ τίνος οὐδὲ πῶς πολλά·
εἰ δὲ ταὐτό, πολλὰς ὑπομένει ὁ λέγων ἐναντιώσεις. Ἐπι-
στήσειε δ' ἄν τις τὴν σκέψιν καὶ περὶ τῶν ἀριθμῶν πόθεν
δεῖ λαβεῖν τὴν πίστιν ὡς εἰσίν. Τῷ μὲν [m] γὰρ ἰδέας τιθε- 20
μένῳ παρέχονταί τιν' αἰτίαν τοῖς οὖσιν, εἴπερ ἕκαστος τῶν
ἀριθμῶν ἰδέα τις, [n] ἡ δ' ἰδέα τοῖς ἄλλοις αἰτία τοῦ εἶναι ὃν
δή ποτε τρόπον· ἔστω γὰρ [o] ὑποκείμενον αὐτοῖς τοῦτο. Τῷ 21
δὲ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον οὐκ οἰομένῳ διὰ τὸ τὰς ἐνούσας
δυσχερείας ὁρᾶν περὶ τὰς ἰδέας, ὥστε διά γε ταῦτα μὴ ποιεῖν
ἀριθμούς, ποιοῦντι δὲ ἀριθμὸν τὸν μαθηματικόν, πόθεν [p] τε
χρὴ πιστεῦσαι ὡς ἔστι τοιοῦτος ἀριθμός, καὶ τί τοῖς ἄλλοις
χρήσιμος; Οὐθενὸς γὰρ οὔτε φησὶν ὁ λέγων αὐτὸν εἶναι,
ἀλλ' [q] ὡς αὐτήν τινα λέγει καθ' αὑτὴν φύσιν οὖσαν, οὔτε
φαίνεται ὢν αἴτιος· τὰ γὰρ θεωρήματα τῶν [r] ἀριθμητικῶν
πάντα καὶ κατὰ τῶν αἰσθητῶν ὑπάρξει, καθάπερ ἐλέχθη.

Οἱ μὲν οὖν τιθέμενοι τὰς ἰδέας εἶναι καὶ ἀριθμοὺς αὐτὰς 3
εἶναι, κατὰ τὴν ἔκθεσιν ἑκάστου παρὰ τὰ πολλὰ λαμβάνειν,
τὸ ἕν τι ἕκαστον πειρῶνταί [s] γε λέγειν πῶς [t] καὶ διὰ τί ἐστιν.
Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ οὔτε ἀναγκαῖα οὔτε δυνατὰ ταῦτα, οὐδὲ
τὸν ἀριθμὸν διά γε ταῦτα εἶναι λεκτέον. Οἱ δὲ Πυθαγό- 2
ρειοι διὰ τὸ ὁρᾶν πολλὰ τῶν ἀριθμῶν πάθη ὑπάρχοντα τοῖς
αἰσθητοῖς σώμασιν, εἶναι μὲν ἀριθμοὺς ἐποίησαν τὰ ὄντα, οὐ
χωριστοὺς δέ, ἀλλ' ἐξ ἀριθμῶν [v] τὰ ὄντα. Διὰ τί δέ; Ὅτι
τὰ [w] πάθη τὰ τῶν ἀριθμῶν [x] ἐν ἁρμονίᾳ ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ
οὐρανῷ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις. Τοῖς δὲ τὸν μαθηματικὸν 3

[g] οὖσαι E. [h] οὐ om. G^b. [i] εἰ καὶ $G^b.I^b$. [k] ὁ γὰρ—πῶς πολλά om. T. [l] τὸ post κατὰ om. I^b. [m] γὰρ om. G^b. [n] ἡ] εἰ G^b. [o] αὐτοῖς ὑποκείμενον $G^b.I^b$. [p] τί T. [q] ὡς om. E. [r] ἀρ.] μαθηματικῶν ἀριθμῶν I^b. [s] γε om. $T.G^b$. [t] καὶ om. E. [v] τὰ] δὲ τὰ T. [w] παθητικὰ τῶν G^b. [x] ἐναρμόνια A^b.

μόνον λέγουσιν εἶναι ἀριθμὸν οὐθὲν τοιοῦτον ἐνδέχεται λέγειν κατὰ τὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔσονται αὐτῶν αἱ ἐπιστῆμαι [y] ἐλέγετο. Ἡμεῖς δέ φαμεν εἶναι, καθάπερ εἴπομεν πρότερον. Καὶ δῆλον ὅτι οὐ κεχώρισται τὰ μαθηματικά· οὐ γὰρ ἂν κεχωρισμένων τὰ πάθη ὑπῆρχεν ἐν τοῖς σώμασιν.
4 Οἱ μὲν οὖν Πυθαγόρειοι κατὰ μὲν [z] τὸ τοιοῦτον οὐθενὶ ἔνοχοί εἰσιν· κατὰ μέντοι τὸ ποιεῖν ἐξ ἀριθμῶν τὰ φυσικὰ σώματα, ἐκ μὴ ἐχόντων βάρος [a] μηδὲ κουφότητα ἔχοντα κουφότητα καὶ βάρος, ἐοίκασι περὶ ἄλλου οὐρανοῦ λέγειν καὶ
5 σωμάτων ἀλλ' οὐ τῶν αἰσθητῶν. Οἱ δὲ χωριστὸν ποιοῦντες, ὅτι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν οὐκ ἔσται τὰ ἀξιώματα, ἀληθῆ δὲ τὰ λεγόμενα καὶ σαίνει τὴν ψυχήν, εἶναί [b] τε ὑπολαμβάνουσι καὶ χωριστὰ εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ [c] τὰ μεγέθη τὰ μαθημα-
6 τικά. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὁ ἐναντιούμενος λόγος τἀναντία ἐρεῖ· καὶ ὃ ἄρτι ἠπορήθη [d] λυτέον τοῖς οὕτω λέγουσι, διὰ τί οὐδαμῶς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπαρχόντων τὰ πάθη ὑπάρχει αὐτῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς. Εἰσὶ δέ τινες οἳ ἐκ τοῦ πέρατα εἶναι καὶ ἔσχατα τὴν στιγμὴν [e] μὲν γραμμῆς, ταύτην δ' ἐπιπέδου, τοῦτο δὲ [f] τοῦ στερεοῦ, οἴονται εἶναι [g] ἀνάγκην τοιαύτας φύ-
7 σεις εἶναι. Δεῖ δὴ καὶ τοῦτον ὁρᾶν τὸν λόγον, μὴ λίαν ᾖ μαλακός. Οὔτε γὰρ οὐσίαι εἰσὶ τὰ ἔσχατα ἀλλὰ μᾶλλον [h] πάντα ταῦτα πέρατα, ἐπεὶ καὶ τῆς βαδίσεως καὶ ὅλως κινήσεώς ἐστί [i] τι πέρας. Τοῦτ' οὖν [k] ἔσται [l] τόδε τι καὶ οὐσία τις. Ἀλλ' ἄτοπον. Οὐ μὴν ἀλλὰ εἰ καὶ εἰσί, τῶνδε τῶν αἰσθητῶν ἔσονται πάντα· ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ λόγος εἴρηκεν.
8 Διὰ τί οὖν χωριστὰ [m] ἔσται; Ἔτι δὲ [n] ἐπιζητήσειεν ἄν τις μὴ λίαν εὐχερὴς ὢν περὶ [o] μὲν τοῦ ἀριθμοῦ παντὸς καὶ τῶν μαθηματικῶν τὸ μηθὲν συμβάλλεσθαι ἀλλήλοις τὰ πρότερα τοῖς [p] ὕστερον· μὴ ὄντος γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ οὐθὲν ἧττον τὰ μεγέθη ἔσται τοῖς [q] τὰ μαθηματικὰ μόνον εἶναι φαμένοις,

[y] ἐλέγοντο T. [z] τὸ om. G[b]. [a] μηδὲ] οὐδὲ E.G[b].I[b]. [b] τι G[b].I[b]. [c] τὰ μεγέθη om. T. [d] λύεται T.A[b].G[b]. [e] μὲν om. G[b]. [f] τοῦ om. G[b].I[b]. [g] ἀνάγκη T. [h] ταῦτα πάντα T.A[b]. [i] τι om. T. [k] ἐστὶ E.T. [l] τόδε τι καὶ om. G[b]. [m] ἔσται] ἐστιν E. [n] ζητήσειεν T. [o] μὲν οὖν τοῦ T.I[b]. [p] ὑστέροις G[b]. [q] τὰ post τοῖς om. T.

καὶ [r] τούτων μὴ ὄντων ἡ ψυχὴ καὶ τὰ σώματα τὰ αἰσθητά.
Οὐκ ἔοικε δ' ἡ φύσις ἐπεισοδιώδης οὖσα ἐκ τῶν φαινομένων, 9
ὥσπερ μοχθηρὰ τραγῳδία. Τοῖς δὲ τὰς ἰδέας τιθεμένοις
τοῦτο μὲν ἐκφεύγει· ποιοῦσι γὰρ τὰ μεγέθη ἐκ τῆς ὕλης καὶ
ἀριθμοῦ, ἐκ μὲν τῆς δυάδος τὰ μήκη, [s] ἐκ τριάδος δ' ἴσως τὰ
ἐπίπεδα, ἐκ δὲ τῆς τετράδος τὰ στερεὰ ἢ καὶ ἐξ ἄλλων ἀρι-
θμῶν· διαφέρει γὰρ οὐθέν. Ἀλλὰ ταῦτά γε [t] πότερον ἰδέαι 10
ἔσονται, ἢ [v] τίς ὁ τρόπος αὐτῶν, καὶ τί συμβάλλονται τοῖς
οὖσιν; Οὐθὲν γάρ, ὥσπερ [w] οὐδὲ τὰ μαθηματικά, οὐδὲ ταῦτα
συμβάλλεται. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὑπάρχει γε [x] κατ' αὐτῶν οὐ-
θὲν θεώρημα, ἐὰν μή τις βούληται κινεῖν τὰ μαθηματικὰ καὶ
ποιεῖν ἰδίας τινὰς δόξας. Ἔστι δ' οὐ χαλεπὸν ὁποιασοῦν
ὑποθέσεις λαμβάνοντας [y] μακροποιεῖν καὶ συνείρειν. Οὗτοι 11
μὲν οὖν ταύτῃ προσγλιχόμενοι ταῖς ἰδέαις τὰ μαθηματικὰ
διαμαρτάνουσιν· οἱ δὲ πρῶτοι δύο τοὺς ἀριθμοὺς ποιήσαντες,
τόν τε τῶν [z] εἰδῶν καὶ [a] τὸν [b] μαθηματικόν, [c] ἄλλον οὐδαμῶς
οὔτ' εἰρήκασιν οὔτ' ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν πῶς καὶ ἐκ τίνος ἔσται ὁ
[d] μαθηματικός. Ποιοῦσι γὰρ αὐτὸν μεταξὺ τοῦ [e] εἰδητικοῦ
καὶ τοῦ αἰσθητοῦ. Εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ, 12
[f] ὁ αὐτὸς [g] ἐκείνῳ ἔσται τῷ τῶν [h] ἰδεῶν, ἐξ ἄλλου δέ τινος μι-
κροῦ καὶ μεγάλου· τὰ γὰρ μεγέθη ποιεῖ. Εἰ δ' ἕτερόν τι
ἐρεῖ, πλείω τὰ στοιχεῖα [i] ἐρεῖ· καὶ εἰ ἕν τι [k] ἑκατέρου ἡ ἀρχή,
κοινόν τι ἐπὶ τούτων ἔσται τὸ ἕν. Ζητητέον τε πῶς καὶ 13
ταῦτα πολλὰ [l] τὸ ἕν, καὶ ἅμα τὸν ἀριθμὸν γενέσθαι ἄλλως ἢ
ἐξ ἑνὸς καὶ δυάδος ἀορίστου ἀδύνατον κατ' ἐκεῖνον. Πάντα
δὴ ταῦτα ἄλογα, καὶ μάχεται καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς εὐ-
λόγοις, καὶ ἔοικεν ἐν αὐτοῖς εἶναι ὁ Σιμωνίδου μακρὸς λόγος·
[m] γίγνεται γὰρ ὁ μακρὸς λόγος ὥσπερ ὁ τῶν δούλων, ὅταν
μηθὲν ὑγιὲς λέγωσιν. Φαίνεται δὲ καὶ [n] αὐτὰ τὰ στοιχεῖα 14

[r] τούτων] τῶν T. [s] ἐκ τῆς τριάδος T. [t] πρότερον I^b. [v] τίς om. T. [w] οὐδὲ om. G^b. [x] κατ' αὐτῶν] τούτων E. [y] μακρὸν ποιεῖν E. [z] ἰδεῶν E. [a] τῶν G^b.I^b. [b] μαθηματικῶν A^b.G^b.I^b. [c] ἄλλον οὐδαμῶς om. A^b, οὐδαμῶς om. E. [d] μαθηματικὸς κατ' ἐκεῖνον. ποιοῦσι T. [e] εἰδικοῦ A^b. [f] ὁ—μικροῦ om. T. [g] ἐκεῖνος G^b.I^b. [h] εἰδῶν G^b.I^b. [i] ἐρεῖ om. G^b. [k] ἑκατέρα T. [l] τὸ] τὰ A^b.I^b, καὶ G^b. [m] γίγνεται—λόγος om. T.G^b. [n] αὐτῷ G^b.

τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν βοᾶν ὡς ἑλκόμενα· οὐ δύναται γὰρ
οὐδαμῶς γεννῆσαι τὸν ἀριθμὸν ἀλλ' [o] ἢ τὸν ἀφ' ἑνὸς [p] διπλα-
σιαζόμενον. Ἄτοπον δὲ καὶ γένεσιν ποιεῖν ἀϊδίων ὄντων,
15 μᾶλλον δ' ἕν τι τῶν ἀδυνάτων. Οἱ μὲν οὖν Πυθαγόρειοι
[q] πότερον οὐ ποιοῦσιν ἢ ποιοῦσι [r] γένεσιν οὐθὲν δεῖ διστά-
ζειν· φανερῶς γὰρ [s] λέγουσιν ὡς τοῦ ἑνὸς συσταθέντος, εἴτ'
ἐξ ἐπιπέδων εἴτ' ἐκ χροιᾶς εἴτ' ἐκ σπέρματος εἴτ' ἐξ ὧν ἀπο-
ροῦσιν εἰπεῖν, εὐθὺς τὸ ἔγγιστα τοῦ ἀπείρου ὅτι εἵλκετο καὶ
16 ἐπεραίνετο ὑπὸ τοῦ πέρατος. Ἀλλ' ἐπειδὴ κοσμοποιοῦσι
καὶ φυσικῶς βούλονται λέγειν, [t] δίκαιον αὐτοὺς ἐξετάζειν [v] τι
περὶ φύσεως, ἐκ δὲ τῆς νῦν ἀφεῖναι μεθόδου· τὰς γὰρ ἐν τοῖς
ἀκινήτοις ζητοῦμεν ἀρχάς, ὥστε καὶ τῶν ἀριθμῶν τῶν τοιού-
των ἐπισκεπτέον τὴν γένεσιν.

4 Τοῦ μὲν οὖν περιττοῦ γένεσιν οὔ [w] φασιν, ὡς δῆλον ὅτι
τοῦ ἀρτίου [x] οὔσης γενέσεως· τὸν δ' ἄρτιον [y] πρῶτον ἐξ ἀνί-
σων τινὲς κατασκευάζουσι τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ἰσασθέν-
των. Ἀνάγκη οὖν [z] πρότερον ὑπάρχειν τὴν ἀνισότητα αὐ-
τοῖς τοῦ ἰσασθῆναι. Εἰ δ' ἀεὶ ἦσαν ἰσασμένα, οὐκ ἂν ἦσαν
ἄνισα πρότερον· τοῦ γὰρ ἀεὶ οὐκ ἔστι πρότερον οὐθέν.
2 Ὥστε φανερὸν ὅτι [a] οὐ τοῦ θεωρῆσαι ἕνεκεν ποιοῦσι τὴν
γένεσιν τῶν ἀριθμῶν. Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ εὐπορήσαντι
[b] ἐπιτίμησιν, πῶς ἔχει [c] πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν τὰ
στοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαί, ἀπορίαν μὲν ταύτην πότερόν ἐστί τι
ἐκείνων οἷον βουλόμεθα λέγειν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ [d] ἄρι-
3 στον, ἢ οὔ, ἀλλ' ὑστερογενῆ. Παρὰ μὲν γὰρ τῶν θεολό-
γων ἔοικεν ὁμολογεῖσθαι τῶν νῦν τισίν, [e] οἳ οὔ φασιν, ἀλλὰ
προελθούσης τῆς τῶν ὄντων φύσεως καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ
καλὸν ἐμφαίνεσθαι. Τοῦτο δὲ ποιοῦσιν εὐλαβούμενοι ἀλη-
θινὴν δυσχέρειαν, ἣ συμβαίνει τοῖς λέγουσιν, ὥσπερ ἔνιοι, τὸ

[o] ἢ Gb. [p] διπλασιαζόμενος Gb.Ib. [q] πότερον ποιοῦσιν ἢ οὐ ποιοῦσι Ib. [r] τὴν γένεσιν Gb.Ib. [s] λέγουσί τινες ὡς Ib. [t] δίκαιον om. Gb. et rc. Ib. [v] τὰ rc. Ib. [w] φασιν εἶναι ὡς Gb.Ib. [x] οὐσία T. [y] πρῶτον om. Gb. et rc. Ib. [z] πρότερον om. iidem. [a] οὐ om. Gb. [b] ἐπιστήμησιν E. [c] πρὸς] κατὰ Gb.Ib. [d] ἀόριστον Gb.Ib. [e] εἰ T.

ἓν ἀρχήν. Ἔστι δ' ἡ δυσχέρεια οὐ διὰ τὸ [f] τῇ ἀρχῇ τὸ [g] εὖ 4
ἀποδιδόναι ὡς ὑπάρχον, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸ ἓν ἀρχὴν καὶ ἀρχὴν
ὡς στοιχεῖον καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐκ τοῦ ἑνός. Οἱ δὲ ποιηταὶ
οἱ ἀρχαῖοι ταύτῃ ὁμοίως, [h] ᾗ [i] βασιλεύειν καὶ ἄρχειν φασὶν
οὐ τοὺς πρώτους, οἷον νύκτα καὶ οὐρανὸν ἢ χάος ἢ ὠκεανόν,
ἀλλὰ [k] τὸν Δία. Οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν διὰ τὸ μετα- 5
βάλλειν τοὺς ἄρχοντας τῶν ὄντων συμβαίνει τοιαῦτα λέγειν,
ἐπεὶ οἵ [l] γε μεμιγμένοι αὐτῶν καὶ [m] τῷ μὴ μυθικῶς [n] ἅπαντα
λέγειν, οἷον Φερεκύδης καὶ ἕτεροί τινες, τὸ γεννῆσαν πρῶτον
ἄριστον τιθέασι, καὶ οἱ Μάγοι, καὶ τῶν [o] ὑστέρων δὲ σοφῶν,
οἷον Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Ἀναξαγόρας, ὁ μὲν [p] τὴν φιλίαν
στοιχεῖον, ὁ δὲ τὸν νοῦν ἀρχὴν ποιήσας. Τῶν δὲ τὰς ἀκινή- 6
τους οὐσίας [q] εἶναι λεγόντων οἱ μέν φασιν αὐτὸ τὸ ἓν τὸ
ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι· οὐσίαν μέντοι τὸ ἓν αὐτοῦ ᾤοντο εἶναι
μάλιστα. Ἡ μὲν οὖν ἀπορία αὕτη, ποτέρως δεῖ λέγειν.
Θαυμαστὸν δ' εἰ τῷ πρώτῳ καὶ ἀϊδίῳ καὶ αὐταρκεστάτῳ 7
τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον οὐχ ὡς ἀγαθὸν ὑπάρχει τὸ αὔταρκες καὶ
ἡ σωτηρία. Ἀλλὰ μὴν οὐ δι' ἄλλο τι ἄφθαρτον ἢ διότι
εὖ ἔχει, οὐδ' αὔταρκες. Ὥστε τὸ μὲν φάναι τὴν ἀρχὴν τοι-
αύτην εἶναι εὔλογον ἀληθὲς εἶναι. Τὸ μέντοι ταύτην [q] εἶναι 8
τὸ ἕν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, στοιχεῖόν [r] τε καὶ στοιχεῖον ἀριθμῶν,
ἀδύνατον· συμβαίνει γὰρ πολλὴ δυσχέρεια, ἣν ἔνιοι φεύγον-
τες ἀπειρήκασιν, οἱ τὸ ἓν [s] μὲν ὁμολογοῦντες ἀρχὴν εἶναι
πρώτην καὶ στοιχεῖον, τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τοῦ μαθηματικοῦ·
ἅπασαι γὰρ αἱ μονάδες γίγνονται ὅπερ ἀγαθόν τι, καὶ
πολλή τις [t] εὐπορία ἀγαθῶν. Ἔτι [v] εἰ τὰ εἴδη ἀριθμοί, τὰ 9
εἴδη πάντα ὅπερ ἀγαθόν τι. Ἀλλὰ μὴν ὅτου βούλεται τι-
θέτω τις εἶναι ἰδέας. Εἰ μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν [w] μόνον, οὐκ
ἔσονται [x] οὐσίαι [y] αἱ ἰδέαι· εἰ δὲ καὶ τῶν οὐσιῶν, πάντα τὰ

[f] τῇ] ἐν G^b. [g] εὖ] ἓν E.T.G^b. [h] ᾗ] οἱ G^b.I^b. [i] βασιλεῦον E. [k] τὸν om. G^b. [l] γε om. T. [m] τῷ μὴ] τῶν G^b. [n] πάντα E.G^b.I^b. [o] ὕστερον E, ἑτέρων G^b. [p] τὴν om. G^b. [q] εἶναι om. T. [r] γε καὶ στοιχείων ἀριθμὸν G^b.I^b. [s] μὲν om. G^b. [t] ἀπορία T. [v] εἰ om. A^b. [w] μόνων G^b.I^b. [x] οὐσίαι om. G^b. et rc. I^b. [y] αἱ om. T.

10 ζῷα καὶ τὰ φυτὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ μετέχοντα. Ταῦτά [z] τε δὴ
συμβαίνει ἄτοπα, καὶ τὸ ἐναντίον στοιχεῖον, εἴτε πλῆθος ὂν
εἴτε τὸ ἄνισον [a] καὶ μέγα καὶ μικρόν, τὸ κακὸν αὐτό. Διόπερ
ὁ μὲν ἔφευγε τὸ ἀγαθὸν προσάπτειν τῷ ἑνὶ [b] ὡς ἀναγκαῖον
ὄν, [c] ἐπειδὴ ἐξ ἐναντίων ἡ γένεσις, τὸ κακὸν τὴν τοῦ πλήθους
11 φύσιν [d] εἶναι. Οἱ δὲ λέγουσι τὸ ἄνισον τὴν τοῦ κακοῦ φύσιν·
συμβαίνει δὴ πάντα τὰ ὄντα μετέχειν τοῦ κακοῦ ἔξω ἑνὸς
αὐτοῦ τοῦ ἑνός, καὶ μᾶλλον ἀκράτου μετέχειν τοὺς ἀριθμοὺς
ἢ τὰ μεγέθη, καὶ τὸ κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ χώραν [e] εἶναι, καὶ
μετέχειν καὶ ὀρέγεσθαι τοῦ φθαρτικοῦ· φθαρτικὸν γὰρ [f] τοῦ
12 ἐναντίου τὸ ἐναντίον. Καὶ εἰ ὥσπερ ἐλέγομεν [g] ὅτι ἡ ὕλη
ἐστὶ τὸ δυνάμει ἕκαστον, οἷον πυρὸς τοῦ ἐνεργείᾳ τὸ δυνά-
μει πῦρ, τὸ κακὸν ἔσται αὐτὸ τὸ δυνάμει ἀγαθόν. Ταῦτα
δὴ πάντα συμβαίνει, τὸ μὲν ὅτι ἀρχὴν πᾶσαν στοιχεῖον
ποιοῦσι, τὸ δ' ὅτι τἀναντία ἀρχάς, τὸ δ' ὅτι τὸ ἓν ἀρχήν,
τὸ δ' ὅτι τοὺς ἀριθμοὺς τὰς πρώτας οὐσίας καὶ [h] χωριστὰς
καὶ εἴδη.

5 Εἰ οὖν καὶ τὸ [i] μὴ τιθέναι τὸ ἀγαθὸν ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ
τὸ τιθέναι οὕτως ἀδύνατον, δῆλον ὅτι αἱ ἀρχαὶ οὐκ ὀρθῶς
ἀποδίδονται οὐδὲ [k] αἱ πρῶται οὐσίαι. Οὐκ ὀρθῶς [l] δ' ὑπολαμ-
βάνει οὐδ' εἴ τις παρεικάζει τὰς τοῦ ὅλου ἀρχὰς [m] τῇ τῶν
ζῴων καὶ φυτῶν, ὅτι ἐξ ἀορίστων ἀτελῶν δὲ ἀεὶ τὰ τελειό-
τερα, διὸ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων οὕτως ἔχειν φησίν, ὥστε μηδὲ
2 ὄν τι εἶναι τὸ ἓν αὐτό. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα τέλειαι [n] αἱ
ἀρχαὶ ἐξ ὧν [o] ταῦτα· ἄνθρωπος γὰρ [p] ἄνθρωπον γεννᾷ, καὶ
οὐκ ἔστι τὸ σπέρμα πρῶτον. 3 Ἄτοπον δὲ [q] καὶ τὸ τόπον
ἅμα τοῖς στερεοῖς [r] καὶ τοῖς μαθηματικοῖς ποιῆσαι (ὁ μὲν
γὰρ τόπος τῶν καθ' [s] ἕκαστον ἴδιος, διὸ χωριστὰ τόπῳ, τὰ

[z] τε om. Gb. [a] καὶ μέγα] εἴτε μέγα Gb. et rc. Ib. [b] ὡς ἀναγκαῖον ὂν om. Gb. [c] ἐπειδὴ—εἶναι om. Gb.Ib. [d] εἶναι—φύσιν om. T. [e] εἶναι] ὂν T. [f] τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου Gb. [g] ὅτι om. T. [h] χωριστὰ Ib. [i] μὴ μετιέναι Gb. [k] αἱ om. E. [l] δ' om. Gb. [m] τῇ] τι E. [n] αἱ om. T. [o] ταῦτα αὐτά· ἄνθρωπος Ib. [p] ἄνθρωπον om. Gb. [q] καὶ τὸν τόπον E. [r] καὶ om. T.Ab. [s] ἕκαστα ὢν ἀΐδιος T.

δὲ μαθηματικὰ οὐ ποῦ), καὶ τὸ εἰπεῖν μὲν ὅτι ποῦ ἔσται, [t] τί δέ ἐστιν ὁ τόπος, μή. Ἔδει δὲ τοὺς λέγοντας ἐκ στοιχείων 3
εἶναι τὰ ὄντα καὶ τῶν ὄντων τὰ πρῶτα τοὺς ἀριθμούς, διελομένους πῶς ἄλλο ἐξ ἄλλου ἐστίν, οὕτω λέγειν τίνα τρόπον ὁ ἀριθμός ἐστιν ἐκ τῶν ἀρχῶν. Πότερον μίξει; Ἀλλ' οὔτε πᾶν μικτόν, τό τε γιγνόμενον ἕτερον, οὐκ ἔσται τε χωριστὸν τὸ ἓν οὐδ' ἑτέρα φύσις· οἱ δὲ βούλονται. Ἀλλὰ συν- 4
θέσει, ὥσπερ συλλαβήν; Ἀλλὰ θέσιν [v] τε ἀνάγκη ὑπάρχειν, καὶ χωρὶς ὁ νοῶν νοήσει τὸ ἓν καὶ τὸ πλῆθος. Τοῦτ' [w] οὖν ἔσται [x] ὁ ἀριθμός, μονὰς καὶ πλῆθος, ἢ τὸ ἓν καὶ ἄνισον. Καὶ ἐπεὶ τὸ ἐκ τινῶν εἶναι ἔστι μὲν ὡς ἐνυπαρχόντων ἔστι δὲ ὡς οὔ, ποτέρως ὁ ἀριθμός; Οὕτως γὰρ ὡς ἐνυπαρχόντων οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ ὧν γένεσίς ἐστιν. Ἀλλ' ὡς ἀπὸ σπέρ- 5
ματος; Ἀλλ' οὐχ οἷόν τε τοῦ [y] ἀδιαιρέτου τι ἀπελθεῖν. Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ἐναντίου μὴ ὑπομένοντος; Ἀλλ' ὅσα οὕτως ἐστί, καὶ ἐξ ἄλλου τινός [z] ἐστιν ὑπομένοντος. Ἐπεὶ τοίνυν τὸ ἓν ὁ μὲν τῷ πλήθει ὡς ἐναντίον τίθησιν, ὁ δὲ τῷ ἀνίσῳ, ὡς ἴσῳ τῷ ἑνὶ χρώμενος, ὡς ἐξ [a] ἐναντίων εἴη ἂν ὁ ἀριθμός.
Ἔστιν ἄρα τι ἕτερον ἐξ οὗ ὑπομένοντος καὶ θατέρου ἐστὶν ἢ 6
γέγονεν. Ἔτι τί δή ποτε τὰ μὲν ἄλλ' ὅσα ἐξ ἐναντίων ἢ [b] οἷς ἐστὶν [c] ἐναντία φθείρεται, [d] κἂν ἐκ παντὸς ᾖ, ὁ δὲ ἀριθμὸς οὔ; Περὶ τούτου γὰρ οὐθὲν λέγεται. Καίτοι καὶ ἐνυπάρχον [e] καὶ μὴ ἐνυπάρχον [f] φθείρει τὸ ἐναντίον, οἷον τὸ νεῖκος, τὸ μῖγμα. [g] Καίτοι οὐκ ἔδει· οὐ γὰρ [h] ἐκεῖνό γε ἐναντίον. Οὐθὲν δὲ διώρισται οὐδὲ ὁποτέρως οἱ ἀριθμοὶ [i] αἴ- 7
τιοι τῶν οὐσιῶν καὶ τοῦ εἶναι, [k] πότερον ὡς [l] ὅροι, [m] οἷον [n] αἱ στιγμαὶ τῶν μεγεθῶν, καὶ ὡς Εὔρυτος ἔταττε τίς ἀριθμὸς τίνος, οἷον ὁδὶ μὲν ἀνθρώπου, ὁδὶ δὲ ἵππου, ὥσπερ οἱ τοὺς ἀριθμοὺς ἄγοντες εἰς τὰ σχήματα τρίγωνον καὶ τετράγωνον,

[t] τί] τὸ T. [v] τε om. E. [w] ἔσται οὖν Ab. [x] ὁ om. T. [y] ἀδιαίρετόν T.Ab. [z] ἐστιν om. Ib. [a] ἐναντίου Gb.Ib. [b] οἵοις T. [c] ἐναντία] ὑπάρχον Gb. [d] κἂν—φθείρει om. Gb. [e] καὶ μὴ ἐνυπάρχον om. E. [f] φθείρεται Ib. [g] καίτοιγε T.Ab.Gb.Ib. [h] ἐκείνω Ab.Gb.Ib. [i] αἴτιον Ib. [k] πρότερον Ib. [l] ὅρος E, σωροὶ T, οἱ ὅροι Gb.Ib. [m] οἶνος T. [n] αἱ om. T.Ab.

8 οὕτως [o]ἀφομοιῶν ταῖς ψήφοις τὰς μορφὰς τῶν φυτῶν. Ἢ ὅτι ὁ λόγος ἢ συμφωνία ἀριθμῶν, ὁμοίως δὲ [p]καὶ ἄνθρωπος [q]καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον; Τὰ δὲ δὴ πάθη πῶς ἀριθμοί, τὸ λευκὸν καὶ γλυκὺ καὶ [r]τὸ θερμόν; Ὅτι δὲ οὐχ οἱ ἀριθμοὶ [s]οὐσίαι οὐδὲ τῆς μορφῆς αἴτιοι, δῆλον· ὁ γὰρ λόγος [t]ἡ οὐσία, ὁ δ' ἀριθμὸς ὕλη. Οἷον σαρκὸς ἢ ὀστοῦ ἀριθμὸς [v]ἡ οὐσία.
9 Οὕτω τρία πυρός, γῆς δὲ δύο· καὶ ἀεὶ ὁ ἀριθμὸς [w]ὃς ἂν ᾖ τινῶν ἐστίν, ἢ πύρινος ἢ γήϊνος ἢ μοναδικός. Ἀλλ' ἡ οὐσία τὸ τοσόνδ' εἶναι [x]πρὸς τοσόνδε κατὰ τὴν μῖξιν· τοῦτο δ' [y]οὐκέτι ἀριθμὸς ἀλλὰ λόγος [z]μίξεως ἀριθμῶν σωματικῶν [a]ἢ ὁποιωνοῦν. Οὔτε οὖν [b]τῷ ποιῆσαι αἴτιος ὁ ἀριθμός, [c]οὔτε ὅλως ὁ ἀριθμὸς οὔτε [d]ὁ μοναδικός, οὔτε ὕλη οὔτε λόγος καὶ εἶδος τῶν πραγμάτων. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς τὸ οὗ ἕνεκα.

6 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ τί τὸ εὖ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἐν ἀριθμῷ εἶναι τὴν μῖξιν, ἢ ἐν [e]εὐλογίστῳ ἢ ἐν περιττῷ. Νυνὶ γὰρ οὐθὲν ὑγιεινότερον τρὶς τρία ἂν ᾖ τὸ μελίκρατον κεκραμένον, ἀλλὰ μᾶλλον ὠφελήσειεν [f]ἂν ἐν οὐ-
2 θενὶ λόγῳ ὂν ὑδαρὲς [g]δὲ ἢ ἐν ἀριθμῷ ἄκρατον ὄν. Ἔτι οἱ λόγοι ἐν προσθέσει ἀριθμῶν εἰσίν, οἱ τῶν μίξεων, οὐκ [h]ἐν ἀριθμοῖς, οἷον τρία πρὸς δύο, ἀλλ' οὐ τρὶς δύο. Τὸ γὰρ αὐτὸ δεῖ γένος εἶναι ἐν ταῖς [i]πολλαπλασιώσεσιν. Ὥστε [k]δεῖ μετρεῖσθαι [l]τῷ τε Α τὸν στοῖχον [m]ἐφ' οὗ ΑΒΓ καὶ τῷ Δ τὸν [n]ΔΕΖ· ὥστε τῷ αὐτῷ πάντα. Οὐκοῦν ἔσται πυρὸς ΒΕΓΖ,
3 καὶ ὕδατος ἀριθμὸς δὶς τρία. Εἰ δ' ἀνάγκη πάντα ἀριθμοῦ κοινωνεῖν, ἀνάγκη πολλὰ συμβαίνειν τὰ αὐτά, καὶ ἀριθμὸν τὸν αὐτὸν τῷδε καὶ ἄλλῳ. Ἆρ' οὖν τοῦτ' αἴτιον καὶ διὰ τοῦτό ἐστι τὸ πρᾶγμα, ἢ ἄδηλον; Οἷον ἔστι τις τῶν τοῦ ἡλίου φορῶν ἀριθμός, καὶ πάλιν τῶν τῆς σελήνης, καὶ τῶν

[o] ἀφ' ὁμοίων I[b]. [p] καὶ] καὶ ὡς T, καὶ ὁ G[b]. [q] καὶ om. G[b]. [r] τὸ om. T. [s] οὐσία E.T. [t] ἡ om. T. [v] ἡ] ἡ δ' E.T. [w] ὃς] ὡς T. [x] πρὸς τὸ τοσόνδε T. [y] οὐκ ἔστιν E.G[b]. [z] μίξεων G[b].I[b]. [a] ἢ om. T. [b] τοῦ T. [c] οὔτε ὅλως ὁ ἀριθμὸς om. T, ὁ om. A[b]. [d] ὁ] εἰ T. [e] εὐλογίστῳ ἢ E. [f] ἂν om. T. [g] δὲ om. G[b]. [h] ἐν τοῖς ἀριθμοῖς T. [i] πολλαπλασιάσεσιν G[b].I[b]. [k] δ' εἰ T, om. G[b]. [l] τῷ] τό G[b].I[b]. [m] ἐφ' οὗ om. G[b]. [n] ΔΕ om. G[b].

ζῴων γε ἑκάστου τοῦ βίου καὶ ἡλικίας· τί οὖν κωλύει ἐνίους
[o] μὲν τούτων τετραγώνους εἶναι, ἐνίους δὲ κύβους καὶ ἴσους,
τοὺς δὲ διπλασίους; Οὐθὲν γὰρ κωλύει, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἐν τού- 4
τοις στρέφεσθαι, εἰ ἀριθμοῦ πάντα ἐκοινώνει, ἐνεδέχετό τε
τὰ διαφέροντα ὑπὸ τὸν [p] αὐτὸν ἀριθμὸν πίπτειν. Ὥστ᾽ εἴ
[q] τισιν ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς συνεβεβήκει, [r] ταὐτὰ ἂν ἦν ἀλλήλοις
ἐκεῖνα τὸ αὐτὸ εἶδος ἀριθμοῦ ἔχοντα, [s] οἷον ἥλιος καὶ σελήνη
τὰ αὐτά. Ἀλλὰ διὰ τί αἴτια ταῦτα; Ἑπτὰ μὲν φωνήεντα, 5
ἑπτὰ δὲ χορδαὶ [t] ἡ ἁρμονίαι, ἑπτὰ δὲ αἱ πλειάδες, ἐν ἑπτὰ
δὲ ὀδόντας βάλλει [v] ἔνιά γε, ἔνια δ᾽ οὔ· ἑπτὰ δὲ οἱ ἐπὶ Θή-
βας. Ἆρ᾽ οὖν [w] ὅτι [x] τοιοσδὶ ὁ ἀριθμὸς [y] πέφυκεν, διὰ τοῦτο
ἢ ἐκεῖνοι ἐγένοντο ἑπτὰ ἢ ἡ πλειὰς ἑπτὰ ἀστέρων ἐστίν; Ἢ
οἱ μὲν διὰ τὰς πύλας [z] ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, τὴν δὲ ἡμεῖς οὕ-
τως ἀριθμοῦμεν; Τὴν δὲ ἄρκτον γε δώδεκα, οἱ δὲ πλείους.
Ἐπεὶ καὶ τὸ ΞΨΖ [a] συμφωνίας φασὶν εἶναι, καὶ ὅτι ἐκεῖναι 6
τρεῖς, καὶ ταῦτα τρία. Ὅτι δὲ μυρία ἂν εἴη τοιαῦτα, οὐθὲν
[b] μέλει· [c] τὸ γὰρ Γ καὶ Ρ εἴη ἂν ἓν σημεῖον. Εἰ δ᾽ ὅτι δι-
πλάσιον τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἄλλο δ᾽ οὔ, αἴτιον δ᾽ ὅτι τριῶν
ὄντων τόπων ἓν [d] ἐφ᾽ ἑκάστου ἐπιφέρεται [e] τῷ σίγμα, διὰ
τοῦτο τρία μόνον ἐστίν, ἀλλ᾽ οὐχ [f] ὅτι αἱ συμφωνίαι τρεῖς,
ἐπεὶ πλείους γε αἱ συμφωνίαι· ἐνταῦθα δ᾽ οὐκέτι δύναται.
Ὅμοιοι δὴ καὶ οὗτοι τοῖς ἀρχαίοις Ὁμηρικοῖς, οἳ μικρὰς 7
ὁμοιότητας ὁρῶσι, μεγάλας δὲ παρορῶσιν. Λέγουσι δέ τι-
νες ὅτι πολλὰ τοιαῦτα, οἷον αἵ τε μέσαι ἡ μὲν ἐννέα [g] ἡ δὲ
ὀκτώ, καὶ τὸ ἔπος δεκαεπτά, ἰσάριθμον τούτοις· βαίνεται δ᾽
ἐν μὲν τῷ δεξιῷ ἐννέα [h] συλλαβαῖς, ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ ὀκτώ.
Καὶ ὅτι ἴσον τὸ διάστημα ἔν τε τοῖς [i] γράμμασιν ἀπὸ τοῦ 8
Α πρὸς τὸ [k] Ω, καὶ ἀπὸ τοῦ βόμβυκος ἐπὶ τὴν ὀξυτάτην νεά-
την ἐν αὐλοῖς, ἧς ὁ ἀριθμὸς [l] ἴσος τῇ οὐλομελείᾳ [m] τοῦ οὐ-

[o] μὲν τούτων om. Gb. [p] αὐτὸν post ἀριθμὸν T, om. Gb. [q] τις T. [r] ταῦτα T.Ab.Gb. [s] οἷον—αὐτά om. Gb.Ib. [t] ἡ ἁρμονία E. [v] ἔνιά γε om. E. [w] ὅτι om. T. [x] τοιόσδ᾽ Gb. [y] πέφυκεν om. Gb.Ib. [z] ἢ δι᾽ ἄλλην Gb. [a] συμφωνίαν T. [b] μέλλει E. [c] τῶ E.Ab. [d] ἀφ᾽ T. [e] τὸ Gb. [f] ὅθ᾽ Ab. [g] ἡ δὲ] οἱ δὲ T. [h] συλλαβὰς T, συλλαβαὶ E.Gb. [i] πράγμασιν E. [k] Ω] β Gb.Ib. [l] ἰσότης E.T.Ab. [m] τοῦ] τε τοῦ E.

ρανοῦ. Ὁρᾶν δὲ [n]δεῖ μὴ τοιαῦτα οὐθεὶς ἂν ἀπορήσειεν οὔτε
λέγειν οὔθ' εὑρίσκειν ἐν τοῖς ἀϊδίοις, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς φθαρ-
9 τοῖς. Ἀλλ' αἱ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς [o]φύσεις αἱ ἐπαινούμεναι καὶ
τὰ τούτοις ἐναντία καὶ ὅλως τὰ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὡς μὲν
λέγουσί τινες καὶ αἴτια ποιοῦσι τῆς φύσεως, ἔοικεν [p]οὑτωσί
γε [q]σκοπουμένοις [r]διαφεύγειν· κατ' οὐθένα γὰρ τρόπον τῶν
διωρισμένων περὶ τὰς ἀρχὰς [s]οὐθὲν αὐτῶν αἴτιόν ἐστιν.
10 [t]Ἐκεῖνο μέντοι ποιοῦσι φανερὸν ὅτι τὸ εὖ ὑπάρχει [v]καὶ
τῆς συστοιχίας [w]ἐστὶ τῆς τοῦ καλοῦ τὸ περιττόν, τὸ εὐθύ,
τὸ [x]ἴσον, [y]αἱ δυνάμεις ἐνίων ἀριθμῶν· ἅμα γὰρ ὧραι καὶ
ἀριθμὸς [z]τοιοσδί· καὶ τἆλλα [a]δὴ ὅσα συνάγουσιν ἐκ τῶν
μαθηματικῶν θεωρημάτων πάντα ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν.
11 Διὸ καὶ ἔοικε συμπτώμασιν· ἔστι γὰρ συμβεβηκότα μέν,
ἀλλ' οἰκεῖα ἀλλήλοις πάντα, ἓν δὲ [b]τὸ ἀνάλογον· ἐν ἑκάστῃ
γὰρ τοῦ ὄντος κατηγορίᾳ ἐστὶ τὸ ἀνάλογον, ὡς εὐθὺ ἐν
μήκει, οὕτως ἐν πλάτει τὸ ὁμαλὸν ἴσως, ἐν ἀριθμῷ τὸ πε-
12 ριττόν, ἐν δὲ [c]χρόᾳ τὸ λευκόν. Ἔτι οὐχ οἱ ἐν τοῖς εἴδεσιν
ἀριθμοὶ αἴτιοι τῶν ἁρμονικῶν καὶ τῶν τοιούτων· διαφέρουσι
γὰρ [d]ἐκεῖνοι ἀλλήλων οἱ ἴσοι εἴδει· καὶ γὰρ αἱ μονάδες, ὥστε
13 [e]διά γε [f]ταῦτα εἴδη οὐ ποιητέον. Τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα
ταῦτά τε κἂν ἔτι πλείω [g]συναχθείη. Ἔοικε δὲ τεκμήριον
εἶναι τὸ πολλὰ κακοπαθεῖν περὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν καὶ μη-
θένα [h]τρόπον δύνασθαι [i]συνεῖραι τοῦ μὴ χωριστὰ εἶναι τὰ
μαθηματικὰ τῶν αἰσθητῶν, ὡς ἔνιοι λέγουσι, μηδὲ ταύτας
εἶναι τὰς ἀρχάς.

[n] δεῖ] δὴ E, δεῖ δὴ T. [o] φύσεις ὡς αἱ G^b. [p] οὕτω οἵγε T. [q] σκο-πούμενοι T.I^b. [r] διαφεύγει T. [s] ἓν A^b. οὐθὲν—ἴσον om. T. [t] ἐκεῖνο] ὡς A^b, om. E. [v] καὶ et συστοιχίας om. E. [w] ἐστὶ] ταύτης ἐστὶ G^b.I^b. [x] ἰσάριθμον E, ἰσάκις ἶσον G^b.I^b. [y] αἱ] καὶ T, καὶ αἱ G^b.I^b. [z] τοιόσδε T. [a] δ' T. [b] τὸ] τῷ E.I^b. [c] χροία T.A^b. [d] ἀλλήλων ἐκεῖνοι G^b.I^b. [e] διά om. E. [f] ταυτὰ E. [g] συναχθῇ T. [h] τόπον T, λλοιπὸν E. [i] συϊδεῖν E.

INDEX

VERBORUM ET FORMULARUM

MEMORABILIORUM.

Numerus Romanum librum, Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.

B.

Γ.

Z.

H.

Θ.

P.

Σ.

INDEX RERUM

QUÆ IN METAPHYSICIS

MEMORABILIORES VISÆ SUNT.

S.

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS IX.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

ETHICA NICOMACHEA

ETHICA MAGNA

ETHICA EUDEMIA

DE VIRTUTIBUS ET VITIIS

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.
MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

Q. Marcianus 200.

Z. Oxoniensis Collegii Corporis Christi W. A. 2 7.

H^a. Marcianus 214.

K^b. Laurentianus 81 11.

L^b. Parisiensis 1854.

M^b. Marcianus 213.

N^b. Marcianus append. 4 53.

O^b. Riccardianus

P^b. Vaticanus 1342.

Baroccianus 70.

Palatinus 165.

Parisienses Regii 1417, 1852, 1855, 1856, 2023, 2024, 2113, 2114.

ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ Α.

ΠΑΣΑ τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως [a] δὲ πρᾶξίς τε
καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπε-
φήναντο τἀγαθόν, οὗ πάντ' ἐφίεται. Διαφορὰ δέ [b] τις φαί- 2
νεται τῶν τελῶν· τὰ μὲν [c] γάρ εἰσιν ἐνέργειαι, τὰ δὲ [d] παρ'
αὐτὰς ἔργα τινά. Ὧν δ' εἰσὶ τέλη τινὰ παρὰ τὰς πράξεις,
ἐν τούτοις βελτίω πέφυκε τῶν ἐνεργειῶν τὰ ἔργα. Πολλῶν 3
[e] δὲ πράξεων οὐσῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν πολλὰ γίνε-
ται [f] καὶ τὰ τέλη· ἰατρικῆς μὲν [g] γὰρ ὑγίεια, [h] ναυπηγικῆς δὲ
πλοῖον, στρατηγικῆς δὲ [i] νίκη, οἰκονομικῆς δὲ πλοῦτος. Ὅσαι 4
δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν, καθάπερ ὑπὸ τὴν
ἱππικὴν [k] ἡ [l] χαλινοποιικὴ καὶ ὅσαι [m] ἄλλαι τῶν ἱππικῶν ὀρ-
γάνων εἰσίν· [n] αὕτη δὲ καὶ πᾶσα πολεμικὴ πρᾶξις ὑπὸ τὴν
στρατηγικήν· [o] τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἄλλαι ὑφ' ἑτέρας· ἐν
ἁπάσαις [p] δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη πάντων [q] ἐστὶν
αἱρετώτερα τῶν [r] ὑπ' αὐτά· τούτων γὰρ χάριν [s] κἀκεῖνα διώ-
κεται. Διαφέρει δ' οὐδὲν τὰς ἐνεργείας αὐτὰς εἶναι τὰ τέλη 5
τῶν πράξεων ἢ παρὰ ταύτας ἄλλο τι, καθάπερ ἐπὶ τῶν
λεχθεισῶν ἐπιστημῶν. Εἰ [t] δή τι τέλος ἐστὶ τῶν πρακτῶν (2)
ὃ δι' αὑτὸ [v] βουλόμεθα, τἆλλα δὲ διὰ τοῦτο, καὶ μὴ πάντα
δι' ἕτερον αἱρούμεθα (πρόεισι γὰρ [w] οὕτω γ' εἰς ἄπειρον,
ὥστ' εἶναι κενὴν καὶ ματαίαν τὴν ὄρεξιν), δῆλον ὡς τοῦτ' ἂν
εἴη τἀγαθὸν καὶ [x] τὸ ἄριστον. Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον 2

Codices H^a.K^b.L^b.M^b.N^b.O^b.

[a] δὲ] δὲ καὶ H^a.M^b.N^b.O^b. [b] τις om. M^b. [c] γὰρ αὐτῶν εἰσὶν M^b. [d] παρὰ ταύτας corr. K^b. [e] δὴ L^b. [f] καὶ om. K^b.M^b.N^b. et pr. H^a. [g] γὰρ om. M^b.O^b. [h] ναυτικῆς H^a. [i] νῖκαι L^b. [k] ἡ add. L^b. [l] χαλινοποιητικὴ H^a.L^b.M^b.N^b.O^b. [m] ἄλλαι τῶν] τῶν ἄλλων L^b. [n] αὗται M^b. [o] τὸν] κατὰ τὸν K^b.M^b. [p] δὴ M^b. [q] εἰσὶν L^b.N^b. [r] ὑφ' αὑτά H^a.L^b.M^b.N^b.O^b. [s] κεῖνα L^b. [t] δέ H^a. [v] αἱρούμεθα L^b. [w] οὕτως εἰς L^b.M^b.N^b.O^b. [x] τὸ om. M^b.

ἡ γνῶσις αὐτοῦ μεγάλην ἔχει ῥοπήν, [y]καὶ καθάπερ [z]τοξόται
3 σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος; Εἰ δ'
οὕτω, πειρατέον τύπῳ [a]γε περιλαβεῖν αὐτὸ τί ποτ' ἐστὶ καὶ
4 τίνος τῶν ἐπιστημῶν ἢ δυνάμεων. Δόξειε δ' ἂν τῆς κυριω-
5 τάτης καὶ μάλιστα [b]ἀρχιτεκτονικῆς. Τοιαύτη [c]δ' ἡ πολι-
6 τικὴ φαίνεται. Τίνας γὰρ εἶναι [d]χρεὼν τῶν ἐπιστημῶν ἐν
ταῖς πόλεσι, καὶ ποίας ἑκάστους [e]μανθάνειν καὶ μέχρι τίνος,
αὕτη διατάσσει. Ὁρῶμεν δὲ καὶ τὰς ἐντιμοτάτας τῶν δυνά-
μεων ὑπὸ ταύτην οὔσας, οἷον στρατηγικήν, οἰκονομικήν, ῥη-
7 τορικήν. Χρωμένης δὲ ταύτης ταῖς [f]λοιπαῖς πρακτικαῖς τῶν
ἐπιστημῶν, ἔτι δὲ νομοθετούσης τί δεῖ πράττειν καὶ τίνων
ἀπέχεσθαι, τὸ ταύτης τέλος περιέχοι ἂν [g]τὰ τῶν ἄλλων,
8 ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη τἀνθρώπινον ἀγαθόν. Εἰ γὰρ καὶ ταὐτόν
ἐστιν ἑνὶ καὶ πόλει, μεῖζόν [h]γε καὶ [i]τελεώτερον τὸ τῆς πό-
λεως φαίνεται καὶ λαβεῖν καὶ σώζειν· ἀγαπητὸν μὲν [k]γὰρ
[l]καὶ ἑνὶ μόνῳ, κάλλιον δὲ καὶ θειότερον [m]ἔθνει καὶ πόλεσιν.
(3) 9 Ἡ μὲν οὖν [n]μέθοδος τούτων ἐφίεται, πολιτική τις οὖσα· λέ-
γοιτο δ' ἂν ἱκανῶς, εἰ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην διασαφη-
θείη· τὸ [o]γὰρ ἀκριβὲς οὐχ ὁμοίως ἐν ἅπασι τοῖς λόγοις ἐπι-
2 ζητητέον, ὥσπερ οὐδ' [p]ἐν τοῖς [q]δημιουργουμένοις. Τὰ δὲ καλὰ
καὶ τὰ δίκαια, περὶ ὧν ἡ πολιτικὴ σκοπεῖται, [r]τοσαύτην ἔχει
διαφορὰν καὶ πλάνην ὥστε δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ
3 μή. Τοιαύτην δέ [s]τινα πλάνην ἔχει καὶ [t]τἀγαθὰ διὰ τὸ
πολλοῖς συμβαίνειν βλάβας [v]ἀπ' αὐτῶν· ἤδη γάρ τινες ἀπώ-
4 λοντο διὰ πλοῦτον, ἕτεροι δὲ δι' ἀνδρείαν. Ἀγαπητὸν οὖν περὶ
τοιούτων καὶ ἐκ τοιούτων λέγοντας [w]παχυλῶς καὶ τύπῳ τἀ-
ληθὲς ἐνδείκνυσθαι, καὶ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐκ τοι-

[y] καὶ καθάπερ] καθάπερ γὰρ M^b. [z] οἱ τοξόται L^b. [a] γε om. L^b. [b] ἀρχιτεκτονωτάτης M^b. [c] δ' ἡ] δὲ καὶ ἡ L^b, δὴ καὶ ἡ N^b. [d] τῶν ἐπιστημῶν χρεὼν L^b. [e] μαθεῖν M^b. [f] λοιπαῖς om. K^b. [g] τὰ] τὸ L^b. [h] τε K^b.M^b. [i] τελειότερον H^a.K^b.M^b, θειότερον L^b. [k] γὰρ om. K^b. [l] καὶ post ἑνὶ M^b. [m] ἔθνει] καὶ ἔθνει M^b. [n] μέθοδος αὕτη τούτων M^b. [o] γὰρ] δὲ L^b. [p] ἐν om. L^b. [q] δημιουργημένοις M^b. [r] τοιαύτην M^b. [s] πλάνην τινὰ ἔχει M^b, τινὰ τὴν πλάνην ἔχει rc. K^b, τινὰ πολλὴν ἔχει διαφορὰν καὶ πλάνην ὥστε δοκεῖν ἔχειν pr. K^b. [t] ἀγαθὰ pr. K^b. [v] ἐξ L^b. [w] παχυλῶς—λέγοντας om. H^a.O^b.

οὕτων λέγοντας τοιαῦτα καὶ συμπεραίνεσθαι. Τὸν αὐτὸν [x]δὲ
τρόπον καὶ ἀποδέχεσθαι χρεὼν [y]ἕκαστον τῶν λεγομένων·
πεπαιδευμένου γάρ ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον τἀκριβὲς ἐπιζητεῖν
καθ' ἕκαστον γένος, ἐφ' ὅσον ἡ τοῦ πράγματος φύσις ἐπι-
δέχεται· παραπλήσιον γὰρ φαίνεται [z]μαθηματικοῦ τε πιθα-
νολογοῦντος ἀποδέχεσθαι καὶ ῥητορικὸν ἀποδείξεις ἀπαιτεῖν.
Ἕκαστος [a]δὲ κρίνει καλῶς ἃ γινώσκει, καὶ τούτων [b]ἐστὶν 5
ἀγαθὸς κριτής. Καθ' ἕκαστον [c]ἄρα ὁ πεπαιδευμένος, [d]ἁπλῶς
δ' ὁ περὶ πᾶν πεπαιδευμένος. Διὸ τῆς πολιτικῆς οὐκ ἔστιν
οἰκεῖος ἀκροατὴς ὁ νέος· ἄπειρος γὰρ τῶν κατὰ τὸν βίον
[e]πράξεων, οἱ λόγοι δ' ἐκ τούτων καὶ περὶ τούτων. Ἔτι δὲ 6
τοῖς πάθεσιν ἀκολουθητικὸς ὢν ματαίως [f]ἀκούσεται καὶ ἀνω-
φελῶς, ἐπειδὴ τὸ τέλος [g]ἐστὶν οὐ γνῶσις ἀλλὰ πρᾶξις. Δια- 7
φέρει δ' οὐθὲν νέος τὴν ἡλικίαν ἢ τὸ ἦθος νεαρός· οὐ γὰρ
παρὰ τὸν χρόνον ἡ ἔλλειψις, ἀλλὰ διὰ τὸ κατὰ πάθος ζῆν
καὶ διώκειν ἕκαστα. Τοῖς γὰρ τοιούτοις ἀνόνητος ἡ γνῶσις
γίνεται, καθάπερ [h]τοῖς ἀκρατέσιν· τοῖς δὲ κατὰ λόγον τὰς
ὀρέξεις ποιουμένοις καὶ πράττουσι πολυωφελὲς ἂν εἴη τὸ
περὶ τούτων εἰδέναι. Καὶ περὶ μὲν [i]ἀκροατοῦ, καὶ πῶς ἀπο- 8
δεκτέον, καὶ τί προτιθέμεθα, [k]πεφροιμιάσθω τοσαῦτα.

[l]Λέγωμεν [m]δ' ἀναλαβόντες, ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις καὶ προ- 2
αίρεσις ἀγαθοῦ τινὸς ὀρέγεται, τί ἐστιν οὗ λέγομεν τὴν πο- (4)
λιτικὴν ἐφίεσθαι καὶ τί [n]τὸ πάντων ἀκρότατον τῶν πρακτῶν
[o]ἀγαθῶν. Ὀνόματι μὲν οὖν σχεδὸν ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμο- 2
λογεῖται· τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν καὶ οἱ πολλοὶ καὶ οἱ χαρίεν-
τες λέγουσιν, τὸ δ' εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν ταὐτὸν ὑπο-
λαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν. Περὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, [p]τί
ἐστιν, ἀμφισβητοῦσι καὶ οὐχ ὁμοίως οἱ πολλοὶ τοῖς σοφοῖς

[x] δὴ Kb.Lb.Mb. [y] ἕκαστα Kb.Mb. [z] μαθητικοῦ καὶ γεωμέτρου πιθανολογοῦντος Lb. [a] δὲ] γὰρ Mb. [b] ἀγαθὸς κριτής ἐστι Ob. [c] ἄρα] μὲν ἄρα Mb, rc. Ha, pr. Kb. [d] ἁπλῶς—πεπαιδευμένος om. Ob. et pr. Ha. [e] πραγμάτων Lb.Mb. [f] ἀκούεται pr. Kb. [g] οὐ γνῶσίς ἐστιν Lb. [h] τοῖς om. Lb. [i] ἀκροατῶν Mb. [k] προοιμιάσθω ταῦτα Kb. [l] λέγομεν Ha.Lb.Mb.Ob. [m] δ'] δὲ καὶ Ha.Ob. [n] τὸ] τῶν Mb. [o] ἀγαθόν Ha.Mb.Ob. [p] τίς Ob.

3 ἀποδιδόασιν. Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἐναργῶν τι καὶ φανερῶν, οἷον
[q] ἡδονὴν ἢ πλοῦτον ἢ τιμήν, ἄλλοι δ' ἄλλο, πολλάκις δὲ καὶ
ὁ αὐτὸς ἕτερον· νοσήσας μὲν [r] γὰρ ὑγίειαν, πενόμενος δὲ
πλοῦτον· συνειδότες δ' [s] ἑαυτοῖς ἄγνοιαν τοὺς μέγα τι [t] καὶ
ὑπὲρ αὐτοὺς λέγοντας θαυμάζουσιν. Ἔνιοι δ' ᾤοντο παρὰ
τὰ πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ ἄλλο τι [v] καθ' αὑτὸ εἶναι, ὃ καὶ
4 [w] τοῖσδε πᾶσιν αἴτιόν ἐστι τοῦ εἶναι [x] ἀγαθά. Ἁπάσας [y] μὲν
οὖν ἐξετάζειν τὰς δόξας ματαιότερον ἴσως ἐστίν, ἱκανὸν δὲ
τὰς μάλιστα ἐπιπολαζούσας ἢ δοκούσας ἔχειν τινὰ λόγον.
5 Μὴ λανθανέτω δ' [z] ἡμᾶς ὅτι διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν
λόγοι καὶ οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς. Εὖ γὰρ [a] καὶ Πλάτων ἠπόρει
τοῦτο καὶ ἐζήτει, πότερον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἢ ἐπὶ τὰς ἀρχάς
[b] ἐστιν ἡ ὁδός, ὥσπερ ἐν τῷ σταδίῳ ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ
τὸ πέρας ἢ ἀνάπαλιν. Ἀρκτέον μὲν [c] οὖν ἀπὸ τῶν [d] γνω-
ρίμων, [e] ταῦτα δὲ διττῶς· τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν τὰ δ' ἁπλῶς.
6 Ἴσως οὖν ἡμῖν [f] γε ἀρκτέον ἀπὸ τῶν [g] ἡμῖν γνωρίμων. Διὸ
δεῖ τοῖς [h] ἔθεσιν ἦχθαι καλῶς τὸν περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ
7 ὅλως τῶν πολιτικῶν ἀκουσόμενον ἱκανῶς. [i] Ἀρχὴ γὰρ τὸ
ὅτι· καὶ εἰ τοῦτο [k] φαίνοιτο ἀρκούντως, οὐδὲν προσδεήσει
τοῦ διότι. Ὁ δὲ τοιοῦτος [l] ἢ [m] ἔχει ἢ λάβοι [n] ἂν [o] ἀρχὰς ῥα-
δίως. Ὧι δὲ μηδέτερον ὑπάρχει τούτων, ἀκουσάτω [p] τῶν
Ἡσιόδου·

οὗτος μὲν πανάριστος ὃς [q] αὐτὸς πάντα [r] νοήσῃ,
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι [s] πίθηται.
ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
ἐν θυμῷ [t] βάλληται, ὁ δ' [v] αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

[q] ἡδονὴν πλοῦτον καὶ τιμήν L^b. [r] γὰρ om. L^b. [s] αὐτοῖς M^b. [t] καὶ om. M^b. [v] εἶναι καθ' αὑτὸ L^b. [w] τούτοις πᾶσι τοῦ εἶναι ἀγαθὰ αἴτιον ἐστιν K^b.M^b. [x] τἀγαθὰ H^a.O^b. [y] μὲν om. O^b. [z] ὑμᾶς L^b.M^b. [a] καὶ ὁ πλάτων K^b.M^b. [b] ἐστιν ὁδὸς ὥσπερ ἐπὶ τῶν σταδίων L^b. [c] οὖν] γὰρ H^a.K^b.M^b.O^b. [d] γνωριμωτέρων M^b, ἡμῖν γνωρίμων margo O^b. [e] ταῦτα—γνωρίμων om. O^b. [f] γε om. L^b. [g] γνωριμωτέρων ἡμῖν M^b. [h] ἤθεσιν L^b.M^b, ἔθνεσιν pr. H^a.N^b. [i] γὰρ ἀρχὴ pr. K^b, ἀρκεῖ γὰρ M^b. et corr. H^a.L^b. et margo K^b. [k] φαίνοιτο] ἐν τούτοις K^b, τοῦτο margo K^b. [l] ἢ om. H^a.K^b.L^b. [m] ἔχοι L^b.M^b. [n] ἂν om. L^b. [o] ἀρχὴν M^b. [p] τοῦ M^b. [q] αὐτῷ L^b.M^b. [r] νοέει L^b, νοήσει M^b. addit M^b. φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω. [s] πείθηται H^a.K^b.M^b.N^b.O^b. [t] βάληται L^b.M^b. [v] αὖ M^b.

Ἡμεῖς δὲ [w]λέγωμεν ὅθεν παρεξέβημεν. Τὸ γὰρ ἀγαθὸν 3
καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἀλόγως ἐοίκασιν ἐκ τῶν βίων ὑπο- (5)
λαμβάνειν οἱ μὲν πολλοὶ καὶ [x]φορτικώτατοι τὴν ἡδονήν, διὸ 2
καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι τὸν ἀπολαυστικόν. Τρεῖς γάρ [y]εἰσι
μάλιστα οἱ προὔχοντες, ὅ τε νῦν εἰρημένος [z]καὶ ὁ πολιτικὸς
[a]καὶ τρίτος ὁ θεωρητικός. Οἱ μὲν οὖν [b]πολλοὶ παντελῶς 3
ἀνδραποδώδεις φαίνονται βοσκημάτων βίον προαιρούμενοι,
τυγχάνουσι δὲ λόγου διὰ τὸ πολλοὺς τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις
[c]ὁμοιοπαθεῖν Σαρδαναπάλῳ. Οἱ δὲ χαρίεντες καὶ πρακτικοὶ 4
τιμήν· τοῦ γὰρ πολιτικοῦ βίου σχεδὸν [d]τοῦτο τέλος. Φαί-
νεται δ' ἐπιπολαιότερον εἶναι τοῦ ζητουμένου· δοκεῖ γὰρ ἐν
τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ, τἀγαθὸν δὲ οἰ-
κεῖόν τι καὶ δυσαφαίρετον [e]εἶναι μαντευόμεθα. Ἔτι δ' ἐοί- 5
κασι [f]τὴν τιμὴν διώκειν, ἵνα [g]πιστεύωσιν ἑαυτοὺς [h]ἀγαθοὺς
εἶναι· ζητοῦσι [i]γοῦν ὑπὸ τῶν φρονίμων τιμᾶσθαι, καὶ παρ'
[k]οἷς γιγνώσκονται, καὶ ἐπ' ἀρετῇ· δῆλον οὖν [l]ὅτι κατά γε
τούτους ἡ ἀρετὴ κρείττων. Τάχα δὲ καὶ μᾶλλον ἄν τις 6
[m]τέλος τοῦ πολιτικοῦ [n]βίου ταύτην ὑπολάβοι. Φαίνεται
[o]δὲ ἀτελεστέρα καὶ αὕτη· δοκεῖ γὰρ ἐνδέχεσθαι [p]καὶ καθεύ-
δειν ἔχοντα τὴν ἀρετήν, ἢ ἀπρακτεῖν διὰ βίου, καὶ πρὸς τού-
τοις κακοπαθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ μέγιστα· τὸν δ' οὕτω ζῶντα
οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονίσειεν, εἰ μὴ θέσιν διαφυλάττων. Καὶ περὶ
μὲν τούτων ἅλις· ἱκανῶς γὰρ [q]καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴρηται
περὶ αὐτῶν. Τρίτος δ' ἐστὶν ὁ θεωρητικός, περὶ οὗ τὴν ἐπί- 7
σκεψιν ἐν τοῖς [r]ἑπομένοις ποιησόμεθα. Ὁ δὲ χρηματιστὴς 8
βίαιός τίς ἐστιν, καὶ ὁ πλοῦτος δῆλον ὅτι οὐ τὸ ζητούμενον
ἀγαθόν· χρήσιμον γὰρ [s]καὶ ἄλλου χάριν. Διὸ μᾶλλον τὰ

[w] λέγομεν Ha.Ob. [x] φορτικώτεροι Mb. [y] μάλιστα εἰσιν Lb. [z] καὶ om. pr. Ha. [a] καὶ τρίτος ὁ θεωρητικός om. pr. Lb. [b] πολλοὶ καὶ ἀνδραποδώδεις φαίνονται παντελῶς Mb. [c] ὁμοπαθεῖν σαρδαναπάλλωι Kb. [d] τοῦτο τὸ τέλος Ha.Lb.Ob. [e] εἶναι om. Lb. [f] τὴν τιμὴν διώκειν] ζητεῖν τὴν τιμὴν Lb. [g] πιστεύσωσιν Ha.Kb.Mb.Ob. [h] εἶναι ἀγαθούς Kb.Mb. [i] γοῦν] γὰρ Mb. [k] οἷς] ὧν Mb. [l] ὅτι καὶ κατά Mb. [m] τέλος post βίου Lb. [n] βίου om. Ha. [o] δὴ Lb, γὰρ pr. Kb. [p] καὶ ante καθεύδειν om. Kb. [q] καὶ om. Lb, καὶ ἐν om. Mb. [r] ἐχομένοις Kb. [s] καὶ om. Mb.

πρότερον λεχθέντα τέλη τις ἂν ὑπολάβοι· [t] δι᾽ αὐτὰ γὰρ
ἀγαπᾶται. Φαίνεται δ᾽ οὐδ᾽ ἐκεῖνα· καί[v]τοι πολλοὶ λόγοι
πρὸς αὐτὰ καταβέβληνται. Ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω.

4 Τὸ δὲ καθόλου βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι καὶ διαπορῆ-
(6) σαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάντους τῆς [w] τοιαύτης ζητή-
σεως γινομένης διὰ τὸ φίλους ἄνδρας [x] εἰσαγαγεῖν τὰ εἴδη.
Δόξειε δ᾽ ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς
ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους
ὄντας· ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλή-
2 θειαν. Οἱ δὲ [y] κομίσαντες τὴν δόξαν ταύτην οὐκ ἐποίουν ἰδέας
ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ [z] τὸ ὕστερον [a] ἔλεγον, διόπερ οὐδὲ τῶν
ἀριθμῶν ἰδέαν κατεσκεύαζον· τὸ δ᾽ ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν τῷ
τί [b] ἐστι καὶ ἐν τῷ ποιῷ καὶ ἐν τῷ πρός τι, τὸ δὲ καθ᾽ [c] αὑτὸ
καὶ ἡ οὐσία πρότερον [d] τῇ φύσει τοῦ πρός τι· παραφυάδι
γὰρ τοῦτ᾽ ἔοικε καὶ συμβεβηκότι τοῦ ὄντος, ὥστ᾽ οὐκ ἂν εἴη
3 κοινή τις ἐπὶ [e] τούτων ἰδέα. [f] Ἔτι ἐπεὶ τἀγαθὸν ἰσαχῶς λέ-
γεται τῷ ὄντι (καὶ γὰρ ἐν τῷ τί λέγεται, οἷον [g] ὁ θεὸς καὶ
[h] ὁ νοῦς, καὶ ἐν τῷ ποιῷ αἱ ἀρεταί, καὶ ἐν τῷ ποσῷ τὸ μέ-
τριον, καὶ ἐν τῷ πρός τι τὸ χρήσιμον, καὶ ἐν χρόνῳ καιρός,
καὶ ἐν [i] τόπῳ δίαιτα καὶ ἕτερα τοιαῦτα), δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἴη
κοινόν τι καθόλου καὶ ἕν· οὐ γὰρ ἂν ἐλέγετ᾽ ἐν πάσαις ταῖς
4 κατηγορίαις, ἀλλ᾽ ἐν μιᾷ μόνῃ. Ἔτι δ᾽ ἐπεὶ τῶν κατὰ μίαν
ἰδέαν μία [k] καὶ ἐπιστήμη, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων [l] ἦν ἂν
μία τις ἐπιστήμη· νῦν δ᾽ εἰσὶ πολλαὶ καὶ τῶν ὑπὸ μίαν κατη-
γορίαν, οἷον καιροῦ ἐν πολέμῳ [m] μὲν στρατηγική, ἐν νόσῳ δ᾽
ἰατρική, καὶ τοῦ μετρίου ἐν [n] τροφῇ μὲν ἰατρική, ἐν πόνοις δὲ
5 γυμναστική. Ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις τί ποτε καὶ βούλονται
λέγειν [o] αὐτοέκαστον, εἴπερ ἔν τε [p] αὐτοανθρώπῳ [q] καὶ ἀν-

[t] δι᾽] καὶ δι᾽ M^b. [v] τοι om. $K^b.M^b$. [w] τοιαύτης om. L^b. [x] εἰσάγειν M^b. [y] προκομίσαντες M^b. [z] τὸ post καὶ om. $K^b.L^b$. [a] ἐλέγομεν K^b. [b] ἐστι om. $H^a.K^b.M^b.O^b$. [c] ἑαυτὸ $H^a.O^b$. [d] τοῦ πρός τι τῇ φύσει H^a. [e] τούτοις $K^b.M^b$. [f] ἔτι δ᾽ ἐπεὶ $H^a.K^b.M^b.O^b$. [g] ὁ om. M^b. [h] ὁ om. L^b. [i] τόπῳ] τῶ που $H^a.O^b$. [k] καὶ ἡ ἐπιστήμη M^b. [l] ἦν] εἴη K^b. [m] μὲν γὰρ στρατηγική $H^a.K^b.M^b.O^b$. [n] τρυφῇ H^a. [o] αὐτὸ ἕκαστον $H^a.L^b$. et pr. K^b. [p] αὐτῶ ἀνθρώπω pr. K^b. [q] καὶ ἐν ἀνθρώπῳ $K^b.M^b$.

*θρώπῳ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου. Ἧι
γὰρ ἄνθρωπος, οὐδὲν διοίσουσιν· εἰ δ' οὕτως, οὐδ' ᾗ ἀγαθόν.
Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ ἀΐδιον εἶναι μᾶλλον ἀγαθὸν [r]ἔσται, εἴπερ* 6
μηδὲ λευκότερον τὸ [s]πολυχρόνιον τοῦ ἐφημέρου. Πιθανώ- 7
*τερον δ' ἐοίκασιν οἱ [t]Πυθαγόρειοι λέγειν περὶ αὐτοῦ, τιθέντες
ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἕν· οἷς δὴ καὶ Σπεύσιππος
[v]ἐπακολουθῆσαι δοκεῖ. Ἀλλὰ περὶ [w]μὲν τούτων ἄλλος [x]ἔστω* 8
*λόγος, τοῖς δὲ λεχθεῖσιν ἀμφισβήτησίς τις [y]ὑποφαίνεται διὰ
τὸ [z]μὴ περὶ παντὸς [a]ἀγαθοῦ τοὺς λόγους [b]εἰρῆσθαι, λέγε-
σθαι δὲ καθ' ἓν εἶδος τὰ καθ' [c]αὑτὰ διωκόμενα καὶ ἀγαπώ-
μενα, τὰ δὲ ποιητικὰ τούτων ἤ [d]φυλακτικά πως ἢ τῶν ἐναν-
τίων κωλυτικὰ διὰ ταῦτα λέγεσθαι καὶ [e]τρόπον ἄλλον. Δῆ-* 9
*λον οὖν ὅτι διττῶς λέγοιτ' ἂν [f]τἀγαθά, καὶ τὰ μὲν καθ'
[g]αὑτά, θάτερα δὲ διὰ ταῦτα. Χωρίσαντες οὖν ἀπὸ τῶν ὠφε-
λίμων τὰ καθ' [g]αὑτὰ σκεψώμεθα εἰ λέγεται κατὰ μίαν ἰδέαν.
Καθ' [g]αὑτὰ δὲ ποῖα θείη τις ἄν; Ἢ ὅσα καὶ μονούμενα διώ-* 10
*κεται, οἷον τὸ φρονεῖν καὶ ὁρᾶν καὶ ἡδοναί τινες καὶ τιμαί;
Ταῦτα γὰρ εἰ καὶ δι' ἄλλο τι διώκομεν, ὅμως τῶν καθ' αὑτὰ
ἀγαθῶν θείη [h]τις ἄν. Ἢ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν [i]πλὴν τῆς ἰδέας;
Ὥστε μάταιον ἔσται τὸ εἶδος. Εἰ δὲ καὶ ταῦτ' ἐστὶ τῶν* 11
*καθ' αὑτά, τὸν τἀγαθοῦ λόγον ἐν ἅπασιν αὐτοῖς [k]τὸν αὐτὸν
[l]ἐμφαίνεσθαι δεήσει, καθάπερ ἐν χιόνι καὶ [m]ψιμμυθίῳ τὸν
τῆς λευκότητος. Τιμῆς δὲ καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς ἕτεροι
καὶ διαφέροντες οἱ λόγοι ταύτῃ ᾗ [n]ἀγαθά. Οὐκ ἔστιν ἄρα
τὸ ἀγαθὸν [o]κοινόν τι κατὰ μίαν ἰδέαν. Ἀλλὰ πῶς δὴ λέ-* 12
*γεται; Οὐ γὰρ ἔοικε τοῖς [p]γε ἀπὸ τύχης ὁμωνύμοις. Ἀλλ'
ἆρά γε τῷ ἀφ' ἑνὸς εἶναι, ἢ πρὸς ἓν ἅπαντα συντελεῖν, ἢ
μᾶλλον κατ' ἀναλογίαν; Ὡς γὰρ ἐν σώματι ὄψις, ἐν ψυχῇ*

[r] *ἔσται* om. O^b. [s] *πολυχρονιώτερον* L^b. [t] *πυθαγόριοι* K^b. [v] *ἐπακολουθεῖν* L^b. [w] *μὲν οὖν τούτων* O^b. [x] *ἔσται* K^b.M^b. [y] *ἐπεμφαίνεται* M^b. [z] *μὴ* om. O^b. [a] *ἀγαθοῦ* post *εἰρῆσθαι* O^b, om. L^b. [b] *εἰρῆσθαι*] *ποιεῖσθαι* K^b.M^b. [c] *ἑαυτὰ* O^b. [d] *φιλιτικά* M^b. [e] *τρόπον* om. pr. H^a. [f] *τἀγαθὸν* L^b, *τὸ ἀγαθὸν* H^a.O^b. [g] *ἑαυτὰ* H^a.O^b. [h] *ἄν τις* H^a.L^b.O^b. [i] *πλεῖον* K^b. [k] *τὸν αὐτὸν* om. H^a.O^b. [l] *ἐπιφαίνεσθαι* H^a. [m] *ψιμυθίω* K^b.N^b, *ψιμμιθίω* M^b. [n] *ἀγαθόν* L^b. [o] *τι κοινὸν* M^b, om. L^b. [p] *γε* om. K^b.M^b.

13 νοῦς, καὶ ἄλλο [q] δὴ ἐν ἄλλῳ. Ἀλλ' ἴσως ταῦτα μὲν ἀφετέον
[r] τὸ νῦν· ἐξακριβοῦν γὰρ [s] ὑπὲρ αὐτῶν ἄλλης ἂν εἴη φιλοσο-
φίας οἰκειότερον. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἰδέας· εἰ γὰρ [t] καὶ
ἔστιν ἕν τι [v] τὸ [w] κοινῇ κατηγορούμενον ἀγαθὸν ἢ χωριστόν
[x] τι αὐτὸ καθ' αὑτό, δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἴη πρακτὸν οὐδὲ κτη-
14 τὸν ἀνθρώπῳ· νῦν δὲ τοιοῦτόν τι ζητεῖται. Τάχα δέ τῳ
δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι γνωρίζειν αὐτὸ πρὸς τὰ κτητὰ καὶ
πρακτὰ τῶν ἀγαθῶν· οἷον γὰρ παράδειγμα τοῦτ' ἔχοντες
μᾶλλον [y] εἰσόμεθα καὶ τὰ ἡμῖν ἀγαθά, κἂν εἰδῶμεν, [z] ἐπιτευ-
15 ξόμεθα αὐτῶν. Πιθανότητα μὲν οὖν [a] ἔχει τινὰ ὁ λόγος,
ἔοικε δὲ ταῖς ἐπιστήμαις διαφωνεῖν· πᾶσαι γὰρ ἀγαθοῦ τινὸς
ἐφιέμεναι καὶ τὸ ἐνδεὲς ἐπιζητοῦσαι παραλείπουσι τὴν γνῶ-
σιν αὐτοῦ. [b] Καίτοι βοήθημα τηλικοῦτον [c] ἅπαντας τοὺς
16 τεχνίτας ἀγνοεῖν καὶ μηδ' ἐπιζητεῖν οὐκ εὔλογον. Ἄπορον
δὲ καὶ τί ὠφεληθήσεται ὑφάντης ἢ τέκτων πρὸς τὴν αὑτοῦ
τέχνην εἰδὼς [d] αὐτὸ τἀγαθόν, ἢ πῶς ἰατρικώτερος [e] ἢ στρα-
τηγικώτερος ἔσται ὁ τὴν ἰδέαν αὐτὴν τεθεαμένος. Φαίνεται
μὲν γὰρ οὐδὲ τὴν ὑγίειαν οὕτως ἐπισκοπεῖν ὁ ἰατρός, ἀλλὰ
τὴν [f] ἀνθρώπου, μᾶλλον δ' ἴσως τὴν τοῦδε· καθ' ἕκαστον γὰρ
ἰατρεύει. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

5 Πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἀγαθόν, τί ποτ'
(7) ἂν εἴη. Φαίνεται μὲν γὰρ ἄλλο ἐν [g] ἄλλῃ πράξει καὶ τέχνῃ·
[h] ἄλλο γὰρ ἐν ἰατρικῇ καὶ στρατηγικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς
ὁμοίως. Τί οὖν [i] ἑκάστης τἀγαθόν; Ἢ οὗ χάριν τὰ λοιπὰ
πράττεται; Τοῦτο δ' ἐν ἰατρικῇ [k] μὲν ὑγίεια, ἐν στρατη-
γικῇ δὲ νίκη, ἐν οἰκοδομικῇ δ' οἰκία, ἐν ἄλλῳ δ' ἄλλο, ἐν
ἁπάσῃ δὲ πράξει καὶ προαιρέσει [l] τὸ [m] τέλος· τούτου γὰρ
ἕνεκα τὰ λοιπὰ [n] πράττουσι [o] πάντες. Ὥστ' εἴ τι τῶν πρα-

q ἐν ἄλλω δή M^b. r τὰ K^b. s περὶ M^b. t καὶ om. K^b.M^b. v τὸ] καὶ K^b.M^b. w κοινὸν M^b. x αὐτό τι K^b.M^b. y οἰσόμεθα H^a.O^b. z ἐπιτευξώμεθα H^a.O^b. a τινὰ ἔχει K^b.M^b. b καὶ τὸ M^b. c τοὺς τεχνίτας ἅπαντας K^b.M^b. d τὸ αὐτοαγαθὸν M^b, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγαθόν K^b. e ἢ στρατηγικώτερος om. M^b. f τἀνθρώπου M^b. g ἄλλῃ] ἄλλη καὶ ἄλλη L^b. h ἄλλη H^a.O^b. i ἑκάστη O^b. k μὲν om. O^b. l τὸ om. H^a.O^b. m τέλειον M^b. n πράσσουσι K^b. o ἅπαντες M^b.

κτῶν ἁπάντων ἐστὶ τέλος, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πρακτὸν ἀγαθόν,
εἰ δὲ πλείω, ταῦτα. Μεταβαίνων δὴ ὁ λόγος εἰς [p] ταὐτὸν 2
ἀφῖκται. Τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον διασαφῆσαι πειρατέον. Ἐπεὶ 3
δὲ πλείω φαίνεται τὰ τέλη, τούτων δ' αἱρούμεθά τινα δι'
[q] ἕτερα, οἷον πλοῦτον αὐλοὺς καὶ ὅλως τὰ ὄργανα, δῆλον ὡς
οὐκ ἔστι πάντα τέλεια· τὸ δ' ἄριστον τέλειόν τι φαίνεται.
Ὥστ' εἰ μέν ἐστιν ἕν τι μόνον τέλειον, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ ζη-
τούμενον, εἰ δὲ πλείω, τὸ [r] τελειότατον τούτων. Τελειότε- 4
ρον δὲ λέγομεν τὸ καθ' [s] αὑτὸ διωκτὸν τοῦ δι' ἕτερον καὶ τὸ
μηδέποτε δι' ἄλλο αἱρετὸν τῶν [t] καὶ καθ' αὑτὰ καὶ [v] διὰ τοῦθ'
αἱρετῶν, καὶ ἁπλῶς δὴ τέλειον τὸ καθ' αὑτὸ αἱρετὸν ἀεὶ καὶ
μηδέποτε δι' ἄλλο. Τοιοῦτον [w] δ' ἡ εὐδαιμονία [x] μάλιστ' 5
εἶναι δοκεῖ· ταύτην γὰρ αἱρούμεθα ἀεὶ δι' αὐτὴν καὶ οὐδέποτε
δι' ἄλλο, τιμὴν δὲ καὶ ἡδονὴν καὶ νοῦν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν
αἱρούμεθα μὲν [y] καὶ δι' [z] αὑτά (μηθενὸς γὰρ ἀποβαίνοντος
ἑλοίμεθ' ἂν ἕκαστον αὐτῶν), αἱρούμεθα δὲ καὶ τῆς εὐδαιμονίας
χάριν, διὰ τούτων ὑπολαμβάνοντες εὐδαιμονήσειν. [a] Τὴν δ'
εὐδαιμονίαν οὐδεὶς αἱρεῖται τούτων χάριν, οὐδ' ὅλως δι' ἄλλο.
Φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐταρκείας τὸ αὐτὸ συμβαίνειν. Τὸ 6
γὰρ τέλειον ἀγαθὸν αὔταρκες εἶναι δοκεῖ. Τὸ [b] δ' αὔταρκες
λέγομεν οὐκ αὐτῷ μόνῳ τῷ ζῶντι βίον μονώτην, ἀλλὰ καὶ
γονεῦσι καὶ τέκνοις καὶ [c] γυναικὶ καὶ ὅλως τοῖς φίλοις καὶ
πολίταις, ἐπειδὴ φύσει [d] πολιτικὸς ἄνθρωπος. Τούτων δὲ 7
ληπτέος ὅρος τις· ἐπεκτείνοντι γὰρ ἐπὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς
ἀπογόνους καὶ [e] τῶν φίλων τοὺς φίλους εἰς ἄπειρον πρόεισιν.
Ἀλλὰ τοῦτο μὲν [f] εἰσαῦθις ἐπισκεπτέον, τὸ δ' αὔταρκες [g] τί-
θεμεν ὃ μονούμενον [h] αἱρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ μηδενὸς
[i] ἐνδεᾶ· τοιοῦτον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν οἰόμεθα εἶναι. Ἔτι δὲ 8

[p] ταὐτὸν] τοῦτο M^b. [q] ἕτερον K^b.M^b. [r] τελειότερον M^b. [s] ἑαυτὸ H^a.O^b. [t] καὶ post τῶν om. O^b. [v] διὰ τοῦθ'] δι' αὐτὰ K^b. [w] δ'] δὴ K^b. [x] εἶναι μάλιστα M^b. [y] καὶ om. H^a. [z] αὐτὴν M^b. [a] τὴν εὐδαιμονίαν δ' H^a.K^b. [b] δ'] γὰρ O^b. [c] γυναιξὶ K^b.M^b. [d] πολιτικὸν H^a.O^b, πολιτικὸς ὁ M^b. [e] τοὺς φίλους τῶν φίλων L^b. [f] ἐσαῦθις M^b. [g] τιθέμενον pr. K^b. [h] αἱρετὸν] ἄρκιον καὶ αἱρετὸν H^a.L^b, αἱρετὸν καὶ ἄρκιον M^b. [i] ἐνδεῆ H^a.

πάντων αἱρετωτάτην μὴ συναριθμουμένην, [k] συναριθμουμένην δὲ δῆλον ὡς [l] αἱρετωτέραν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἀγαθῶν· ὑπεροχὴ γὰρ [m] ἀγαθῶν γίνεται τὸ προστιθέμενον, [n] ἀγαθῶν δὲ τὸ μεῖζον αἱρετώτερον ἀεί. Τέλειον δή τι [o] φαίνεται καὶ αὔταρκες [p] ἡ εὐδαιμονία, [q] τῶν πρακτῶν οὖσα τέλος.

6 Ἀλλ' ἴσως τὴν [r] μὲν εὐδαιμονίαν τὸ ἄριστον λέγειν ὁμο-
9 λογούμενόν τι φαίνεται, [s] ποθεῖται [t] δ' ἐναργέστερον τί ἐστιν
10 [v] ἔτι λεχθῆναι. Τάχα [w] δὴ γένοιτ' ἂν τοῦτ', εἰ ληφθείη τὸ
ἔργον τοῦ ἀνθρώπου. Ὥσπερ γὰρ αὐλητῇ καὶ ἀγαλματο-
ποιῷ καὶ παντὶ τεχνίτῃ, καὶ ὅλως ὧν ἐστὶν ἔργον [x] τι καὶ
πρᾶξις, ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ, οὕτω
11 δόξειεν ἂν καὶ ἀνθρώπῳ, εἴπερ ἔστι [y] τι ἔργον αὐτοῦ. Πό-
τερον οὖν τέκτονος μὲν καὶ σκυτέως ἐστὶν ἔργα τινὰ καὶ
πράξεις, ἀνθρώπου δ' οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἀργὸν πέφυκεν; Ἢ
καθάπερ ὀφθαλμοῦ καὶ [z] χειρὸς καὶ ποδὸς καὶ ὅλως ἑκάστου
τῶν μορίων φαίνεταί τι ἔργον, οὕτω [a] καὶ ἀνθρώπου παρὰ
πάντα [b] ταῦτα θείη τις ἂν ἔργον τι; Τί οὖν δὴ τοῦτ' ἂν εἴη
12 ποτέ; Τὸ μὲν γὰρ ζῆν κοινὸν εἶναι φαίνεται καὶ τοῖς φυ-
τοῖς, ζητεῖται δὲ τὸ ἴδιον. Ἀφοριστέον ἄρα τὴν θρεπτικὴν
[c] καὶ αὐξητικὴν ζωήν. Ἑπομένη [d] δὲ αἰσθητική τις ἂν εἴη,
φαίνεται δὲ καὶ [e] αὕτη κοινὴ καὶ [f] ἵππῳ καὶ βοῒ καὶ παντὶ
13 ζῴῳ. Λείπεται [g] δὴ πρακτική τις τοῦ λόγον ἔχοντος. Τού-
του δὲ τὸ μὲν ὡς ἐπιπειθὲς λόγῳ, τὸ δ' ὡς ἔχον καὶ διανοού-
μενον. Διττῶς δὲ καὶ ταύτης λεγομένης τὴν κατ' ἐνέργειαν
14 θετέον· [h] κυριώτερον γὰρ αὕτη δοκεῖ λέγεσθαι. Εἰ δ' ἐστὶν
ἔργον ἀνθρώπου ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον ἢ μὴ ἄνευ λό-
γου, τὸ δ' αὐτό φαμεν ἔργον εἶναι τῷ γένει τοῦδε [i] καὶ τοῦδε

[k] alterum *συναριθμουμένην* om. Lb. [l] *αἱρετωτέραν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου*] *ἐλαχιστοτέραν* Ha. [m] *ἀγαθοῦ* Ob, *τῶν ἀγαθῶν* Mb. [n] *ἀγαθὸν* Mb. [o] *καὶ αὔταρκες φαίνεται* Ob. [p] *ἡ* om. Lb. [q] *τῶν*] *πάντων τῶν* Mb. [r] *μὲν* om. Lb. [s] *ποθεῖ* Kb. [t] *δ'*] *δὲ καὶ* Mb. [v] *ἔτι* om. Ob. [w] *δὲ* Mb. [x] *τι καὶ*] *τι ἡ* Mb. [y] *ἔργον τι* Lb.Ob. [z] *ποδὸς καὶ χειρὸς* Kb. [a] *καὶ τοῦ ἀνθρώπου* Ob. [b] *ταῦτα* ante *πάντα* Mb.Ob, om. Lb. [c] *καὶ τὴν αὐξητικὴν* Kb. [d] *δὲ*] *γὰρ* Mb. [e] *αὐτὴ* Kb. [f] *βοῒ καὶ ἵππῳ* Lb. [g] *δὲ* Kb.Mb. [h] *κυριωτέρα* Lb. [i] *καὶ τοῦδε*] *καὶ τοῦδε τοῦ* Mb.

σπουδαίου, ὥσπερ κιθαριστοῦ καὶ σπουδαίου κιθαριστοῦ, καὶ
ἁπλῶς δὴ τοῦτ᾽ ἐπὶ πάντων, προστιθεμένης τῆς [k] κατ᾽ ἀρε-
τὴν ὑπεροχῆς πρὸς τὸ ἔργον· κιθαριστοῦ μὲν [l] γὰρ [m] τὸ κιθα-
ρίζειν, σπουδαίου δὲ τὸ εὖ· εἰ δ᾽ οὕτως, ἀνθρώπου δὲ τίθεμεν
ἔργον ζωήν [n] τινα, ταύτην δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν [o] καὶ [p] πράξεις
μετὰ λόγου, σπουδαίου δ᾽ ἀνδρὸς εὖ ταῦτα καὶ καλῶς, ἕκα- 15
στον δ᾽ εὖ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν [q] ἀποτελεῖται· εἰ δ᾽ οὕτω,
τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐνέργεια γίνεται κατ᾽ ἀρετήν,
εἰ δὲ πλείους [r] αἱ ἀρεταί, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην.
Ἔτι [s] δ᾽ ἐν βίῳ τελείῳ. Μία γὰρ χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ 16
μία ἡμέρα· οὕτω [t] δὲ οὐδὲ [v] μακάριον καὶ εὐδαίμονα μία ἡμέρα
[w] οὐδ᾽ ὀλίγος χρόνος. Περιγεγράφθω μὲν οὖν τἀγαθὸν 17
ταύτῃ· δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶσαι [x] πρῶτον, εἶθ᾽ ὕστερον 7
[y] ἀναγράψαι. Δόξειε δ᾽ ἂν παντὸς εἶναι [z] προαγαγεῖν καὶ
διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἔχοντα τῇ περιγραφῇ, καὶ ὁ χρόνος
τῶν τοιούτων εὑρετὴς ἢ συνεργὸς ἀγαθὸς εἶναι. Ὅθεν καὶ
τῶν τεχνῶν γεγόνασιν [a] αἱ ἐπιδόσεις· παντὸς γὰρ προσθεῖ-
ναι τὸ ἐλλεῖπον. Μεμνῆσθαι δὲ καὶ τῶν προειρημένων χρή, 18
καὶ τὴν ἀκρίβειαν μὴ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἐπιζητεῖν, ἀλλ᾽ ἐν
ἑκάστοις κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ᾽
ὅσον [b] οἰκεῖον τῇ μεθόδῳ. Καὶ γὰρ τέκτων καὶ γεωμέτρης 19
διαφερόντως ἐπιζητοῦσι τὴν ὀρθήν· ὁ μὲν γὰρ ἐφ᾽ ὅσον χρη-
σίμη πρὸς τὸ ἔργον, ὁ δὲ τί ἐστιν ἢ [c] ποῖόν [d] τι· θεατὴς γὰρ
τἀληθοῦς. Τὸν αὐτὸν [e] δὴ τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ποιη-
τέον, ὅπως μὴ τὰ πάρεργα τῶν ἔργων πλείω [f] γίγνηται.
Οὐκ ἀπαιτητέον δ᾽ [g] οὐδὲ τὴν αἰτίαν ἐν ἅπασιν ὁμοίως, ἀλλ᾽ 20
ἱκανὸν ἔν τισι τὸ ὅτι δειχθῆναι καλῶς, οἷον καὶ περὶ τὰς
ἀρχάς· τὸ δ᾽ ὅτι πρῶτον καὶ ἀρχή. Τῶν [h] ἀρχῶν δ᾽ αἱ μὲν 21

[k] κατὰ τὴν ἀρετὴν K^b. [l] γὰρ om. L^b. [m] τὸ om. K^b. [n] τινα] τινα κατ᾽ ἀρετὴν M^b. [o] καὶ—ἐνέργεια om. pr. K^b. [p] πρᾶξιν M^b.O^b. [q] ἐπιτελεῖται M^b. [r] αἱ om. M^b. [s] δ᾽] δὲ καὶ O^b. [t] δὴ O^b, δὲ καὶ H^a. [v] εὐδαίμονα καὶ μακάριον L^b. [w] οὔτ᾽ O^b. [x] πρότερον M^b. [y] ἀναγράφειν H^a.M^b.O^b. [z] προσαγαγεῖν H^a. [a] αἱ add. K^b. [b] οἰκεῖα M^b. [c] ὁποῖόν L^b. [d] τι om. K^b. [e] δὲ M^b. [f] γένηται M^b. [g] οὐδὲ om. O^b. [h] δ᾽ ἀρχῶν M^b.

ἐπαγωγῇ θεωροῦνται, αἱ δ' αἰσθήσει, αἱ δ' ἐθισμῷ τινί, [i]καὶ ἄλλαι δ' ἄλλως. Μετιέναι δὲ πειρατέον [k]ἑκάστας ᾗ πεφύκασιν, καὶ σπουδαστέον ὅπως [l]ὁρισθῶσι καλῶς· μεγάλην γὰρ ἔχουσι ῥοπὴν πρὸς τὰ ἑπόμενα. Δοκεῖ [m]γὰρ [n]πλεῖον [o]ἢ ἥμισυ [p]παντὸς εἶναι ἡ ἀρχή, καὶ πολλὰ [q]συμφανῆ [r]γίνεσθαι δι' αὐτῆς τῶν ζητουμένων.

8 Σκεπτέον [s]δὴ περὶ αὐτῆς οὐ μόνον [t]ἐκ τοῦ συμπεράσμα-
(8) τος καὶ ἐξ ὧν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λεγομένων περὶ
αὐτῆς· τῷ μὲν γὰρ ἀληθεῖ πάντα συνᾴδει τὰ ὑπάρχοντα, τῷ
2 δὲ ψευδεῖ ταχὺ διαφωνεῖ τἀληθές. Νενεμημένων [v]δὴ τῶν
ἀγαθῶν τριχῇ, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων τῶν δὲ περὶ
ψυχὴν καὶ [w]σῶμα, τὰ περὶ [x]ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν καὶ
μάλιστα ἀγαθά. Τὰς δὲ πράξεις [y]καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς
ψυχικὰς περὶ ψυχὴν τίθεμεν. Ὥστε καλῶς ἂν λέγοιτο κατά
γε ταύτην τὴν δόξαν [z]παλαιὰν οὖσαν καὶ ὁμολογουμένην
3 [a]ὑπὸ τῶν [b]φιλοσοφούντων. Ὀρθῶς δὲ καὶ ὅτι πράξεις τινὲς
λέγονται καὶ ἐνέργειαι τὸ τέλος· οὕτω γὰρ τῶν περὶ ψυχὴν
4 ἀγαθῶν γίνεται, καὶ οὐ τῶν ἐκτός. Συνᾴδει δὲ τῷ λόγῳ καὶ
τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· σχεδὸν γὰρ
9 5 εὐζωΐα τις [c]εἴρηται καὶ εὐπραξία. Φαίνεται δὲ καὶ τὰ ἐπι-
ζητούμενα [d]περὶ τὴν εὐδαιμονίαν [e]ἅπανθ' ὑπάρχειν τῷ λε-
6 χθέντι. Τοῖς μὲν γὰρ ἀρετή, τοῖς δὲ φρόνησις, ἄλλοις δὲ
σοφία τις εἶναι δοκεῖ, τοῖς δὲ ταῦτα ἢ τούτων τι μεθ' ἡδονῆς
ἢ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς· ἕτεροι δὲ [f]καὶ τὴν ἐκτὸς εὐετηρίαν [g]συμ-
7 παραλαμβάνουσιν. Τούτων δὲ τὰ μὲν πολλοὶ καὶ παλαιοὶ
λέγουσιν, τὰ δὲ ὀλίγοι καὶ ἔνδοξοι ἄνδρες· οὐδετέρους [h]δὲ

[i] καὶ om. Mb. [k] ἑκάστης Kb. [l] διορισθῶσι Kb. [m] γὰρ] οὖν Ha.Lb.Mb.Ob. [n] πλείων Lb. [o] ἢ] ἢ τὸ Ha, τὸ ἢ τὸ Mb. [p] τοῦ παντὸς εἶναι Ha.Mb, εἶναι τοῦ παντὸς Ob, τοῦ παντὸς Lb. [q] ἐμφανῆ Mb. [r] δι' αὐτῆς γίνεσθαι Lb. [s] δὲ Kb, δὴ καὶ Ha.Lb. [t] ἐκ τοῦ] ἑκάστου Kb. [v] δὴ] δὲ Mb. [w] σώματα περὶ Kb, σώματα τὰ περὶ Lb. [x] ψυχὴν τὰ κυριώτατα Kb. [y] καὶ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας περὶ Ha.Kb. [z] οὖσαν παλαιὰν Ha. [a] ὑπὸ—καὶ om. Kb. [b] φιλοσόφων Ob. [c] εἴρηται] ἐστι Lb. [d] περὶ] τὰ περὶ Kb. [e] πάντα Ha. [f] καὶ om. Ob. [g] συμπεριλαμβάνουσι Mb.Ob. [h] δὴ Kb.

[i]τούτων εὔλογον διαμαρτάνειν τοῖς ὅλοις, ἀλλ' [k]ἕν γέ τι [l]ἢ
καὶ τὰ πλεῖστα [m]κατορθοῦν. Τοῖς μὲν οὖν [n]λέγουσι [o]τὴν 8
ἀρετὴν ἢ ἀρετήν τινα [p]συνῳδός [q]ἐστιν ὁ λόγος· ταύτης γάρ
ἐστιν ἡ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια. Διαφέρει δὲ ἴσως οὐ μικρὸν ἐν 9
[r]κτήσει ἢ χρήσει τὸ ἄριστον ὑπολαμβάνειν καὶ ἐν ἕξει ἢ
ἐνεργείᾳ. Τὴν μὲν γὰρ ἕξιν ἐνδέχεται μηδὲν ἀγαθὸν ἀποτε-
λεῖν ὑπάρχουσαν, οἷον τῷ καθεύδοντι ἢ [s]καὶ ἄλλως πως ἐξηρ-
γηκότι, τὴν δ' ἐνέργειαν οὐχ οἷόν τε· πράξει γὰρ ἐξ ἀνάγ-
κης, καὶ εὖ πράξει. Ὥσπερ δ' Ὀλυμπίασιν οὐχ οἱ κάλλιστοι
καὶ ἰσχυρότατοι στεφανοῦνται ἀλλ' οἱ ἀγωνιζόμενοι (τού-
των γάρ [t]τινες νικῶσιν), οὕτω καὶ τῶν ἐν [v]τῷ βίῳ καλῶν κἀ-
γαθῶν οἱ πράττοντες [w]ὀρθῶς [x]ἐπήβολοι γίγνονται. [y]Ἔστι 10
δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καθ' αὑτὸν ἡδύς. Τὸ μὲν γὰρ ἥδεσθαι
τῶν ψυχικῶν, ἑκάστῳ δ' ἐστὶν ἡδὺ πρὸς ὃ λέγεται φιλοτοι-
οῦτος, [z]οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλίππῳ, θέαμα δὲ τῷ [a]φιλο-
θεώρῳ· [b]τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ δίκαια τῷ φιλοδικαίῳ
καὶ ὅλως τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ φιλαρέτῳ. Τοῖς μὲν οὖν πολ- 11
λοῖς τὰ ἡδέα [c]μάχεται διὰ τὸ μὴ φύσει τοιαῦτ' εἶναι, τοῖς
δὲ φιλοκάλοις ἐστὶν ἡδέα τὰ φύσει ἡδέα. Τοιαῦτα [d]δ' αἱ
κατ' ἀρετὴν πράξεις, ὥστε καὶ τούτοις εἰσὶν ἡδεῖαι [e]καὶ καθ'
αὑτάς. Οὐδὲν [f]δὴ προσδεῖται τῆς ἡδονῆς ὁ βίος αὐτῶν ὥσ- 12
περ περιάπτου τινός, ἀλλ' ἔχει [g]τὴν ἡδονὴν ἐν [h]ἑαυτῷ. Πρὸς
τοῖς εἰρημένοις γὰρ οὐδ' ἐστὶν ἀγαθὸς ὁ μὴ χαίρων ταῖς κα-
λαῖς πράξεσιν· οὔτε γὰρ δίκαιον [i]οὐδεὶς ἂν εἴποι τὸν μὴ χαί-
ροντα τῷ δικαιοπραγεῖν, οὔτ' ἐλευθέριον τὸν μὴ χαίροντα
ταῖς ἐλευθερίοις πράξεσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. [k]Εἰ 13

[i] εὔλογον τούτων M^b. [k] ἕν γε] ἐπί H^a.M^b.O^b. [l] ἢ add. L^b. in K^b. post τι deletæ litteræ duæ, καὶ omissa. [m] ἐπορθοῦν O^b. [n] λέγουσι] λέγουσι τὴν εὐδαιμονίαν M^b. [o] τὴν] τὴν πᾶσαν H^a.L^b.O^b, πᾶσαν τὴν M^b. [p] σύνορός K^b, σύμφωνός L^b. [q] ἐστιν om. H^a. [r] χρήσει ἢ κτήσει M^b. [s] καὶ om. M^b. [t] τινες καὶ νικῶσιν M^b. [v] τῷ om. L^b. [w] ὀρθῶς] καλῶς O^b. [x] ἐπίβολοι K^b. [y] ἔτι margo K^b. [z] οἷος M^b. [a] φιλοθεωρῶι K^b, φιλοθεάμονι L^b.O^b. [b] τὸν—φιλοδικαίῳ om. K^b. [c] μάχεται πρὸς ἄλληλα διὰ L^b. [d] δ' ἀεὶ αἱ K^b.M^b. [e] καὶ post ἡδεῖαι om. M^b. [f] δὲ L^b, δὲ δὴ M^b. [g] τὴν] τινα O^b. [h] αὐτῷ M^b. [i] οὐδεὶς ἂν] οὔθ' εἷς ἂν K^b, τις L^b. [k] εἰ δ' om. M^b.

δ' οὕτω, καθ' [l] αὑτὰς ἂν εἶεν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις ἡδεῖαι. Ἀλλὰ [m] μὴν καὶ ἀγαθαί γε καὶ καλαί, καὶ μάλιστα τούτων ἕκαστον, εἴπερ καλῶς κρίνει περὶ αὐτῶν ὁ σπουδαῖος· κρίνει
14 δ' ὡς εἴπομεν. Ἄριστον ἄρα καὶ κάλλιστον καὶ ἥδιστον ἡ εὐδαιμονία, καὶ οὐ διώρισται ταῦτα κατὰ τὸ Δηλιακὸν ἐπίγραμμα·

κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον [n] δ' ὑγιαίνειν·
ἥδιστον [o] δὲ πέφυχ' οὗ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

Ἅπαντα γὰρ ὑπάρχει ταῦτα ταῖς ἀρίσταις ἐνεργείαις· ταύτας δέ, ἢ μίαν [p] τούτων [q] τὴν ἀρίστην, [r] φαμὲν εἶναι τὴν εὐδαι-
15 μονίαν. Φαίνεται δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν προσδεομένη, καθάπερ εἴπομεν· ἀδύνατον γὰρ ἢ οὐ ῥᾴδιον τὰ καλὰ πράττειν ἀχορήγητον ὄντα. Πολλὰ μὲν γὰρ πράττεται, καθάπερ δι' ὀργάνων, [s] διὰ φίλων καὶ πλούτου καὶ πολιτικῆς
16 δυνάμεως· ἐνίων δὲ [t] τητώμενοι ῥυπαίνουσι τὸ μακάριον, οἷον εὐγενείας, εὐτεκνίας, κάλλους· [v] οὐ πάνυ γὰρ εὐδαιμονικὸς ὁ τὴν ἰδέαν παναίσχης ἢ δυσγενὴς ἢ μονώτης καὶ ἄτεκνος, ἔτι δ' ἴσως ἧττον, εἴ τῳ πάγκακοι παῖδες εἶεν ἢ [w] φίλοι, [x] ἢ ἀγα-
17 θοὶ ὄντες τεθνᾶσιν. Καθάπερ οὖν εἴπομεν, ἔοικε προσδεῖσθαι καὶ τῆς τοιαύτης εὐημερίας· [y] ὅθεν εἰς [z] ταὐτὸ τάττουσιν ἔνιοι τὴν εὐτυχίαν τῇ εὐδαιμονίᾳ, [a] ἕτεροι δὲ τὴν ἀρετήν.
10 Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται πότερόν ἐστι μαθητὸν ἢ ἐθιστὸν [b] ἢ ἄλ-
(9) λως πως ἀσκητόν, ἢ κατά τινα θείαν μοῖραν ἢ καὶ διὰ τύχην
2 παραγίνεται. Εἰ μὲν οὖν καὶ ἄλλο τι [c] ἐστὶ θεῶν [d] δώρημα ἀνθρώποις, εὔλογον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν θεόσδοτον εἶναι, καὶ

[l] *ἑαυτὰς* H^a. [m] *μήν γε ἀγαθαὶ καὶ καλαὶ* M^b, *μὴν ἀγαθαί τε καὶ καλαὶ* K^b, *μὴν καλαί γε καὶ ἀγαθαὶ* L^b. [n] *δ'*] *δὲ τὸ* L^b, om. M^b. [o] *δὲ πέφυχ' οὗ τις ἐρᾶι τὸ τυχεῖν* K^b. et margo Parisiensis Regii 2023; *δὲ πέφυχ' οὗ τις ἔραται* (vel *ἐρᾶται*) *τυχεῖν* H^a.M^b.N^b. et Parisienses Regii 1471, 1855, 1856, 2024; *δ' οὗ τις ἐρᾶι τυχεῖν* L^b.O^b. et 1852, 2023, 2114; *δὲ οὗ τις ἐρᾶται τυχεῖν* codex Oxoniensis collegii corporis Christi; *δὲ τυχεῖν οὗ τις ἕκαστος ἐρᾷ* 2113 et margo 2114. [p] *τούτων* post *ἀρίστην* H^a. [q] *τὴν* om. H^a.L^b.O^b. [r] *εἶναί φαμεν* H^a.M^b. [s] *διὰ*] *καὶ διὰ* H^a.K^b.M^b, *τῶν* L^b. [t] *ἡττώμενοι* corr. K^b. [v] *οὐ πάνυ*] *οὐδαμῶς* K^b. [w] *φίλοι* om. H^a. [x] *ἢ* add. L^b.M^b.O^b. [y] *ὅθεν καὶ εἰς* H^a. [z] *ταυτὸν* M^b. [a] *ἕτεροι*] *ἔνιοι* H^a.L^b.M^b.O^b. [b] *ἢ καὶ ἄλλως* H^a.K^b.M^b. [c] *θεῶν ἐστὶ* H^a.M^b.O^b. [d] *δώρημα τοῖς ἀνθρώποις* L^b.

μάλιστα τῶν ἀνθρωπίνων [e] ὅσῳ βέλτιστον. Ἀλλὰ τοῦτο 3
μὲν ἴσως ἄλλης ἂν εἴη σκέψεως οἰκειότερον, φαίνεται δὲ [f] κἂν
εἰ μὴ θεόπεμπτός ἐστιν [g] ἀλλὰ δι' ἀρετὴν καί τινα μάθησιν ἢ
ἄσκησιν παραγίνεται, τῶν θειοτάτων εἶναι· τὸ γὰρ τῆς ἀρε-
τῆς ἆθλον καὶ τέλος ἄριστον [h] εἶναι φαίνεται καὶ θεῖόν τι
καὶ μακάριον. Εἴη δ' ἂν καὶ πολύκοινον· δυνατὸν γὰρ ὑπάρξαι 4
πᾶσι τοῖς μὴ πεπηρωμένοις πρὸς ἀρετὴν διά τινος μαθήσεως
καὶ ἐπιμελείας. Εἰ δ' ἐστὶν οὕτω [i] βέλτιον [k] ἢ διὰ τύχην εὐ- 5
δαιμονεῖν, εὔλογον ἔχειν οὕτως, εἴπερ τὰ κατὰ φύσιν, ὡς [l] οἷόν
τε κάλλιστα ἔχειν, οὕτω πέφυκεν. Ὁμοίως δὲ καὶ [m] τὰ κατὰ 6
τέχνην καὶ πᾶσαν αἰτίαν, καὶ [n] μάλιστα κατὰ τὴν ἀρίστην.
Τὸ δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ λίαν πλημ-
μελὲς ἂν εἴη. Συμφανὲς δ' [o] ἐστὶ καὶ ἐκ τοῦ λόγου τὸ ζη- 7
τούμενον· εἴρηται γὰρ ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ποιά τις.
Τῶν δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ
συνεργὰ καὶ χρήσιμα πέφυκεν ὀργανικῶς. Ὁμολογούμενα 8
δὲ ταῦτ' ἂν εἴη καὶ τοῖς ἐν ἀρχῇ· τὸ γὰρ τῆς πολιτικῆς τέ-
λος ἄριστον ἐτίθεμεν, [p] αὕτη δὲ πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖται
τοῦ ποιούς τινας καὶ ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας ποιῆσαι καὶ πρα-
κτικοὺς τῶν καλῶν. Εἰκότως οὖν οὔτε βοῦν οὔτε ἵππον οὔτε 9
[q] ἄλλο τῶν ζῴων οὐδὲν εὔδαιμον λέγομεν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν
οἷόν τε [r] κοινωνῆσαι τοιαύτης ἐνεργείας. Διὰ ταύτην δὲ [s] τὴν 10
αἰτίαν οὐδὲ παῖς εὐδαίμων ἐστίν· οὔπω γὰρ [t] πρακτικὸς τῶν
τοιούτων διὰ τὴν ἡλικίαν· οἱ δὲ λεγόμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα
μακαρίζονται. Δεῖ γάρ, ὥσ[v]περ εἴπομεν, καὶ ἀρετῆς τε-
λείας καὶ βίου τελείου. Πολλαὶ γὰρ μεταβολαὶ γίνονται 11
καὶ παντοῖαι τύχαι κατὰ τὸν βίον, καὶ ἐνδέχεται [w] τὸν μά-
λιστ' [x] εὐθηνοῦντα μεγάλαις συμφοραῖς περιπεσεῖν ἐπὶ [y] γή-

[e] ὅσον Mb. [f] κἂν εἰ] εἰ καὶ Lb, κἂν Ob. [g] ἀλλ' εἰ δι' Ha. [h] εἶναι post φαίνεται Mb, om. Lb.Ob. [i] βελτιστον Lb. [k] ἢ τὸ διὰ Kb.Mb. [l] οἷόν τε] οἴονται Kb. [m] τὰ] τὸ Ob, om. Ha. [n] μάλιστα τὸ κατὰ Ob. [o] ἔτι Kb, ἂν εἴη Lb. [p] αὐτὴ Kb. [q] ἄλλο τι τῶν Ha.Mb.Ob. [r] κοινωνῆσαι τῆς τοιαύτης Mb. [s] τὴν αἰτίαν post ἐστίν Ob. [t] τῶν τοιούτων πρακτικὸς Mb. [v] περ om. Mb. [w] τὸν μάλιστ'] τὰ μὲν μάλιστ' Mb. [x] εὐθυνοῦντα Ha, εὐσθενοῦντα Kb. [y] γήρους Lb.

ρως, καθάπερ ἐν τοῖς [z] *ἡρωϊκοῖς περὶ Πριάμου* [a] *μυθεύεται·*
τὸν δὲ τοιαύταις χρησάμενον τύχαις καὶ τελευτήσαντα ἀθλίως
11 *οὐδεὶς εὐδαιμονίζει. Πότερον οὖν οὐδ' ἄλλον οὐδένα ἀνθρώ-*
(10) *πων εὐδαιμονιστέον ἕως ἂν ζῇ, κατὰ Σόλωνα δὲ χρεὼν τέλος*
2 *ὁρᾶν; Εἰ δὲ δὴ καὶ θετέον οὕτως, ἆρά γε* [b] *καὶ ἔστιν εὐδαί-*
μων τότε ἐπειδὰν ἀποθάνῃ; Ἢ τοῦτό γε παντελῶς ἄτοπον,
ἄλλως τε καὶ τοῖς λέγουσιν ἡμῖν ἐνέργειάν [c] *τινα τὴν εὐδαι-*
3 *μονίαν; Εἰ δὲ μὴ λέγομεν τὸν τεθνεῶτα εὐδαίμονα,* [d] *μηδὲ*
Σόλων τοῦτο βούλεται, ἀλλ' ὅτι τηνικαῦτα ἄν τις ἀσφαλῶς
μακαρίσειεν ἄνθρωπον ὡς ἐκτὸς ἤδη τῶν κακῶν ὄντα καὶ [e] *τῶν*
δυστυχημάτων, ἔχει μὲν καὶ τοῦτ' ἀμφισβήτησίν τινα· δοκεῖ
γὰρ εἶναί [f] *τι τῷ τεθνεῶτι καὶ* [g] *κακὸν καὶ ἀγαθόν, εἴπερ καὶ*
τῷ ζῶντι μὴ αἰσθανομένῳ δέ, οἷον τιμαὶ καὶ ἀτιμίαι καὶ τέκνων
4 *καὶ ὅλως ἀπογόνων εὐπραξίαι τε καὶ δυστυχίαι. Ἀπορίαν*
[h] *δὲ καὶ ταῦτα παρέχει·* [i] *τῷ γὰρ μακαρίως βεβιωκότι μέχρι*
γήρως καὶ τελευτήσαντι κατὰ λόγον ἐνδέχεται πολλὰς με-
ταβολὰς συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐκγόνους, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν
[k] *ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τυχεῖν βίου τοῦ κατ' ἀξίαν, τοὺς δ' ἐξ*
ἐναντίας. Δῆλον [l] *δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀποστήμασι πρὸς τοὺς*
5 *γονεῖς παντοδαπῶς ἔχειν αὐτοὺς ἐνδέχεται. Ἄτοπον δὴ* [m] *γί-*
νοιτ' ἄν, εἰ [n] *συμμεταβάλλοι καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ* [o] *γίνοιτο ὁτὲ*
μὲν εὐδαίμων πάλιν δ' ἄθλιος. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μηδὲν μηδ'
ἐπί τινα χρόνον συνικνεῖσθαι τὰ τῶν ἐκγόνων τοῖς γονεῦσιν.
6 *Ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ πρότερον ἀπορηθέν· τάχα γὰρ ἂν*
7 *θεωρηθείη καὶ τὸ νῦν ἐπιζητούμενον ἐξ ἐκείνου. Εἰ δὴ* [p] *τὸ*
τέλος ὁρᾶν δεῖ καὶ τότε μακαρίζειν ἕκαστον οὐχ ὡς ὄντα μα-
κάριον ἀλλ' ὅτι πρότερον ἦν, πῶς οὐκ ἄτοπον, εἰ [q] *ὅτ' ἐστὶν*
εὐδαίμων, μὴ [r] *ἀληθεύσεται κατ' αὐτοῦ τὸ ὑπάρχον διὰ τὸ μὴ*
βούλεσθαι τοὺς ζῶντας εὐδαιμονίζειν διὰ τὰς μεταβολάς, καὶ

[z] *τρωϊκοῖς* Kb.Mb. [a] *μεμυθολόγηται* Lb. [b] *καὶ* om. Ob. [c] *τὴν εὐδαιμονίαν τινά* Mb. [d] *μηδὲ γὰρ σόλων* Mb. [e] *τῶν* post *καὶ* om. Ha.Lb.Ob. [f] *τι* om. Kb. [g] *κακὸν*] *κακόν τι* Ha. [h] *δὲ*] *γὰρ* Mb. [i] *τῷ μὲν γὰρ* Mb. [k] *ἀγαθοὺς*] *τῶν ἀγαθῶν τε* Ob. [l] *δ'* om. Kb. [m] *γένοιτ'* Mb. [n] *συμμεταβάλοι* Ha.Kb.Ob. [o] *γένοιτο* Ha. [p] *τὸ* post *δὴ* add. Kb. [q] *ὅτ'*] *ὅτι* Lb. [r] *ἀληθεύεται* Mb.

*διὰ τὸ μόνιμόν τι τὴν εὐδαιμονίαν ὑπειληφέναι καὶ μηδαμῶς
εὐμετάβολον, τὰς δὲ τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖσθαι περὶ τοὺς
αὐτούς; Δῆλον γὰρ ὡς εἰ συνακολουθοίημεν ταῖς τύχαις, τὸν* 8
*αὐτὸν εὐδαίμονα καὶ [s]πάλιν ἄθλιον ἐροῦμεν πολλάκις, χαμαι-
λέοντά τινα τὸν εὐδαίμονα ἀποφαίνοντες καὶ σαθρῶς ἱδρυ-
μένον. Ἢ τὸ μὲν ταῖς τύχαις ἐπακολουθεῖν οὐδαμῶς ὀρθόν·* 9
*οὐ γὰρ ἐν ταύταις τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἀλλὰ προσδεῖται τούτων ὁ
ἀνθρώπινος βίος, καθάπερ [t]εἴπαμεν, κύριαι δ' εἰσὶν αἱ κατ'
ἀρετὴν ἐνέργειαι τῆς εὐδαιμονίας, αἱ δ' ἐναντίαι τοῦ ἐναντίου.
Μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ νῦν διαπορηθέν. Περὶ οὐδὲν* 10
*γὰρ οὕτως [v]ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων [w]ἔργων [x]βεβαιότης ὡς
περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετήν· μονιμώτεραι γὰρ [y]καὶ
τῶν ἐπιστημῶν αὗται δοκοῦσιν εἶναι. Τούτων δ' αὐτῶν αἱ
[z]τιμιώταται [a]μονιμώταται διὰ τὸ μάλιστα καὶ συνεχέστατα
καταζῆν ἐν [b]αὐταῖς τοὺς μακαρίους· τοῦτο γὰρ ἔοικεν [c]αἰτίῳ
τοῦ μὴ γίγνεσθαι περὶ [d]αὐτὰ λήθην. Ὑπάρξει [e]δὴ τὸ ζη-* 11
*τούμενον τῷ εὐδαίμονι, καὶ ἔσται διὰ βίου τοιοῦτος· ἀεὶ γὰρ
ἢ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετήν, καὶ
τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντῃ πάντως ἐμμελῶς ὅ γ'
ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Πολλῶν* 12
*[f]δὲ γινομένων κατὰ τύχην καὶ διαφερόντων [g]μεγέθει καὶ [h]μι-
κρότητι, τὰ μὲν [i]μικρὰ τῶν εὐτυχημάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
ἀντικειμένων, δῆλον ὡς οὐ ποιεῖ ῥοπὴν τῆς ζωῆς, τὰ δὲ [k]με-
γάλα καὶ πολλὰ γιγνόμενα μὲν εὖ μακαριώτερον τὸν βίον
ποιήσει (καὶ γὰρ [l]αὐτὰ συνεπικοσμεῖν πέφυκεν, καὶ ἡ χρῆσις
αὐτῶν καλὴ καὶ [m]σπουδαία γίγνεται), ἀνάπαλιν [n]δὲ συμβαί-
νοντα θλίβει καὶ λυμαίνεται [o]τὸ μακάριον· λύπας τε γὰρ
ἐπιφέρει καὶ ἐμποδίζει πολλαῖς ἐνεργείαις. Ὅμως δὲ καὶ*

[s] *πάλιν* om. M^b. [t] *εἴπομεν* H^a.L^b.M^b.O^b. [v] *ὑπάρχει* post *ἔργων* K^b. [w] *ἔργων* om. H^a. [x] *βεβαιωτὴς* K^b. [y] *αὗται καὶ τῶν ἐπιστημῶν* M^b. [z] *τιμιώτεραι* M^b. [a] *μονιώτεραι* K^b.L^b.M^b. [b] *ταύταις* K^b. [c] *αἴτιον* L^b. [d] *αὐτὰς* M^b. [e] *δὲ* M^b. [f] *δὴ* L^b. [g] *καὶ μεγέθει καὶ* M^b. [h] *σμικρότητι* L^b.M^b.O^b. [i] *σμικρὰ* L^b. [k] *πολλὰ καὶ μεγάλα* H^a. [l] *αὐτὰ τὰ μεγάλα συνεπικοσμεῖν* M^b. [m] *σπουδαία*] *βεβαία* K^b. [n] *δὲ*] *δὲ πάλιν* M^b. [o] *τὸν* pr. L^b.

ἐν τούτοις διαλάμπει τὸ καλόν, ἐπειδὰν φέρῃ τις εὐκόλως πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας, μὴ δι' ἀναλγησίαν, ἀλλὰ γεν-
13 νάδας ὢν καὶ μεγαλόψυχος. Εἰ δ' εἰσὶν [p] αἱ ἐνέργειαι κύριαι τῆς ζωῆς, καθάπερ εἴπομεν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο τῶν μακαρίων ἄθλιος· οὐδέποτε γὰρ πράξει τὰ μισητὰ [q] καὶ φαῦλα. Τὸν γὰρ ὡς [r] ἀληθῶς [s] ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας οἰόμεθα τὰς τύχας εὐσχημόνως φέρειν καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ τὰ κάλλιστα πράττειν, καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν τῷ παρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα καὶ σκυτοτόμον ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν
14 αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Εἰ δ' οὕτως, ἄθλιος μὲν οὐδέποτε [t] γένοιτ' ἂν ὁ εὐδαίμων, οὐ μὴν μακάριός γε, ἂν Πριαμικαῖς τύχαις περιπέσῃ. Οὐδὲ δὴ ποικίλος [v] γε καὶ εὐμετάβολος· οὔτε γὰρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας κινηθήσεται ῥᾳδίως, [w] οὐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων, ἀλλ' [x] ὑπὸ μεγάλων καὶ πολλῶν, ἔκ [y] τε τῶν τοιούτων [z] οὐκ ἂν γένοιτο πάλιν εὐδαίμων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἀλλ' εἴπερ, ἐν πολλῷ [a] τινὶ καὶ [b] τελείῳ, μεγάλων καὶ καλῶν ἐν αὐτῷ γενό-
15 μενος ἐπήβολος. Τί οὖν κωλύει λέγειν εὐδαίμονα τὸν κατ' ἀρετὴν τελείαν ἐνεργοῦντα καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς ἱκανῶς κεχορηγημένον, μὴ τὸν τυχόντα χρόνον ἀλλὰ τέλειον βίον; [c] Ἢ προσθετέον καὶ βιωσόμενον οὕτω καὶ [d] τελευτήσοντα κατὰ λόγον, ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀφανὲς [e] ἡμῖν, τὴν εὐδαιμονίαν
16 δὲ τέλος καὶ τέλειον τίθεμεν [f] πάντῃ πάντως. Εἰ δ' οὕτω, [g] μακαρίους ἐροῦμεν τῶν ζώντων οἷς ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει τὰ λεχθέντα, μακαρίους δ' ἀνθρώπους. Καὶ περὶ μὲν τούτων
(11) ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω, τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας καὶ τῶν φίλων ἁπάντων τὸ [h] μὲν μηδοτιοῦν συμβάλλεσθαι λίαν ἀφι-

[p] αἱ om. Kb. [q] καὶ τὰ φαῦλα Kb.Mb. [r] ἀληθῶς] ἀληθῶς εὐδαίμονα Mb. [s] ἀγαθὸν καὶ εὔφρονα Lb, καὶ ἔμφρονα ἀγαθὸν Ha.Mb.Nb. [t] ἂν γένοιτο Mb. [v] γε] τε Kb, om. Lb.Ob. [w] οὔθ' Ha.Kb.Lb.Ob. [x] ὑπὸ τῶν μεγάλων Mb. [y] τε om. Lb, post τοιούτων ponit Ob. [z] οὐκ] δ' οὐκ Lb. [a] τινὶ] τινὶ καὶ μεγάλω Lb. [b] τελείῳ] ὀλίγωι Kb. [c] ἢ om. Kb. [d] τελευτήσαντα Lb. [e] ἡμῖν ἐστιν, τὴν Kb. [f] πάντη καὶ πάντως Ob. [g] μακαρίους μὲν ἐροῦμεν Ob. [h] μὲν om. Lb.Ob.

λον φαίνεται καὶ ταῖς δόξαις ἐναντίον· πολλῶν δὲ καὶ παν- 2
τοίας ἐχόντων διαφορὰς τῶν συμβαινόντων, καὶ τῶν μὲν
μᾶλλον συνικνουμένων τῶν δ' [i]ἧττον, καθ' [k]ἕκαστον μὲν διαι-
ρεῖν μακρὸν καὶ ἀπέραντον φαίνεται, καθόλου δὲ λεχθὲν καὶ
τύπῳ τάχ' ἂν ἱκανῶς ἔχοι. Εἰ δή, καθάπερ καὶ τῶν περὶ 3
αὐτὸν ἀτυχημάτων τὰ μὲν ἔχει τι βρῖθος καὶ ῥοπὴν πρὸς
τὸν βίον τὰ δ' ἐλαφροτέροις ἔοικεν, οὕτω καὶ τὰ περὶ τοὺς
φίλους ὁμοίως ἅπαντας, διαφέρει δὲ τῶν παθῶν ἕκαστον 4
περὶ ζῶντας ἢ τελευτήσαντας συμβαίνειν [l]πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ
παράνομα καὶ δεινὰ προϋπάρχειν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἢ πράτ-
τεσθαι, συλλογιστέον [m]δὴ καὶ [n]ταύτην τὴν διαφοράν, [o]μᾶλ- 5
λον δ' ἴσως τὸ διαπορεῖσθαι περὶ τοὺς κεκμηκότας εἴ τινος
ἀγαθοῦ κοινωνοῦσιν ἢ τῶν ἀντικειμένων· ἔοικε [p]γὰρ ἐκ τού-
των εἰ καὶ διικνεῖται πρὸς αὐτοὺς ὁτιοῦν, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε
τοὐναντίον, [q]ἀφαυρόν [r]τι καὶ μικρὸν ἢ ἁπλῶς ἢ ἐκείνοις
εἶναι, εἰ δὲ μή, τοσοῦτόν [s]γε καὶ τοιοῦτον ὥστε μὴ ποιεῖν
εὐδαίμονας τοὺς μὴ ὄντας μηδὲ τοὺς ὄντας ἀφαιρεῖσθαι τὸ
μακάριον. Συμβάλλεσθαι μὲν οὖν τι φαίνονται τοῖς κεκμη- 6
κόσιν αἱ εὐπραξίαι [t]τῶν φίλων, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ δυσπραξίαι,
τοιαῦτα δὲ καὶ τηλικαῦτα ὥστε [v]μήτε τοὺς εὐδαίμονας μὴ
εὐδαίμονας ποιεῖν μήτ' ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν.

Διωρισμένων δὲ τούτων ἐπισκεψώμεθα περὶ τῆς εὐδαιμο- 12
νίας [w]πότερα τῶν ἐπαινετῶν ἐστὶν ἢ μᾶλλον τῶν τιμίων·
δῆλον γὰρ ὅτι τῶν γε δυνάμεων οὐκ ἔστιν. Φαίνεται [x]δὴ πᾶν 2
τὸ ἐπαινετὸν τῷ ποιόν τι εἶναι καὶ πρός τί πως ἔχειν ἐπαι-
νεῖσθαι· τὸν γὰρ δίκαιον καὶ τὸν ἀνδρεῖον καὶ ὅλως τὸν
[y]ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν διὰ [z]τὰς πράξεις καὶ τὰ
ἔργα, καὶ τὸν [a]ἰσχυρὸν καὶ τὸν δρομικὸν καὶ τῶν ἄλλων
ἕκαστον τῷ ποιόν τινα πεφυκέναι καὶ ἔχειν πως πρὸς ἀγα-

[i] ἧσσον K^b. [k] ἕκαστα L^b.M^b. [l] πολλῷ M^b. [m] δὲ H^a. [n] ταύτῃ H^a.K^b.L^b.O^b. [o] μᾶλλον] ἀλλὰ O^b. [p] γὰρ] οὖν L^b. [q] φλαῦρόν K^b. [r] τε M^b. [s] γε om. M^b. [t] τῶν—δυσπραξίαι om. H^a.K^b. [v] μήτε] μὴ L^b, om. H^a. [w] πότερον L^b, πότερον οὖν M^b. [x] δὴ] δὲ L^b.O^b. [y] ἀγαθόν τε καὶ K^b. [z] τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις H^a.L^b.M^b.O^b. [a] ἰσχυρὸν δὲ καὶ K^b.

3 θόν [b] τι καὶ σπουδαῖον. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν [c] περὶ
τοὺς θεοὺς ἐπαίνων· γελοῖοι γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀνα-
φερόμενοι, τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ γίνεσθαι τοὺς ἐπαίνους
4 δι' ἀναφορᾶς, ὥσπερ [d] εἴπαμεν. Εἰ δ' ἐστὶν ὁ ἔπαινος τῶν
τοιούτων, δῆλον ὅτι τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν [e] ἔπαινος, ἀλλὰ
μεῖζόν τι καὶ [f] βέλτιον, καθάπερ καὶ φαίνεται· τούς [g] τε γὰρ
θεοὺς μακαρίζομεν καὶ εὐδαιμονίζομεν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς
θειοτάτους μακαρίζομεν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν· οὐδεὶς
[h] γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ καθάπερ [i] τὸ δίκαιον, ἀλλ' ὡς
5 θειότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. Δοκεῖ [k] δὲ καὶ Εὔδοξος
καλῶς συνηγορῆσαι περὶ τῶν [l] ἀριστείων τῇ ἡδονῇ· τὸ γὰρ
μὴ ἐπαινεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν οὖσαν μηνύειν ᾤετο ὅτι [m] κρεῖτ-
τόν ἐστι τῶν ἐπαινετῶν, τοιοῦτον δ' εἶναι τὸν θεὸν καὶ τἀγα-
6 θόν· πρὸς ταῦτα γὰρ [n] καὶ [o] τἆλλα ἀναφέρεσθαι. Ὁ μὲν
γὰρ ἔπαινος τῆς ἀρετῆς· πρακτικοὶ γὰρ τῶν καλῶν ἀπὸ ταύ-
της· τὰ δ' ἐγκώμια τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ [p] τῶν σωματικῶν
7 καὶ τῶν ψυχικῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως [q] οἰκειότερον ἐξα-
κριβοῦν τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια πεπονημένοις, ἡμῖν δὲ δῆλον ἐκ
τῶν εἰρημένων ὅτι ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τῶν τιμίων [r] καὶ τελείων.
8 Ἔοικε δ' οὕτως ἔχειν καὶ διὰ τὸ εἶναι [s] ἀρχή· ταύτης γὰρ
χάριν τὰ λοιπὰ [t] πάντα πάντες πράττομεν, τὴν ἀρχὴν δὲ
καὶ τὸ αἴτιον τῶν ἀγαθῶν τίμιόν τι καὶ θεῖον τίθεμεν.

13 [v] Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά [w] τις κατ'
ἀρετὴν τελείαν, περὶ ἀρετῆς [x] ἐπισκεπτέον· τάχα γὰρ οὕτως
2 [y] ἂν βέλτιον καὶ περὶ [z] τῆς εὐδαιμονίας θεωρήσαιμεν. Δοκεῖ δὲ
καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν πολιτικὸς περὶ ταύτην μάλιστα πεπο-
νῆσθαι· βούλεται γὰρ [a] τοὺς πολίτας ἀγαθοὺς ποιεῖν καὶ τῶν

[b] τι om. $\mathrm{M^b}$. [c] περὶ τοὺς] πρὸς $\mathrm{M^b}$. [d] εἴπομεν $\mathrm{H^a.L^b.M^b.O^b}$. [e] ὁ ἔπαινος $\mathrm{H^a}$, ἔπαινος τῶν τοιούτων $\mathrm{K^b}$. [f] βέλτιστον $\mathrm{L^b}$. [g] τε om. $\mathrm{M^b}$. [h] γὰρ] δὲ $\mathrm{H^a}$. [i] τὸ om. pr. $\mathrm{K^b}$. [k] δὲ] γὰρ $\mathrm{O^b}$. [l] ἀρίστων $\mathrm{H^a}$. [m] κρείττων $\mathrm{H^a.K^b.M^b}$. [n] καὶ om. $\mathrm{L^b}$. [o] τἆλλα om. $\mathrm{M^b}$. [p] τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικωτέρων $\mathrm{L^b}$, τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν $\mathrm{H^a}$. [q] οἰκειότερα $\mathrm{M^b}$. [r] καὶ τῶν τελείων $\mathrm{O^b}$. [s] ἀρχήν $\mathrm{M^b.O^b}$. [t] πάντα post πάντες $\mathrm{H^a.O^b}$, post πράττομεν $\mathrm{M^b}$. [v] εἰ $\mathrm{L^b.O^b}$. [w] τις om. $\mathrm{M^b}$. [x] σκεπτέον $\mathrm{L^b}$, ἐπισκεπτέον ἂν εἴη $\mathrm{K^b}$. [y] βέλτιον ἂν $\mathrm{M^b}$. [z] τὴν εὐδαιμονίαν $\mathrm{H^a.O^b}$. [a] ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας $\mathrm{K^b}$.

νόμων ὑπηκόους. Παράδειγμα δὲ τούτων ἔχομεν τοὺς Κρη- 3
τῶν καὶ Λακεδαιμονίων νομοθέτας, καὶ εἴ τινες ἕτεροι τοιοῦ-
τοι γεγένηνται. Εἰ δὲ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν [b] *ἡ σκέψις αὕτη,* 4
δῆλον ὅτι [c] *γένοιτ' ἂν ἡ ζήτησις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαί-*
ρεσιν. Περὶ ἀρετῆς δὲ ἐπισκεπτέον ἀνθρωπίνης δῆλον ὅτι· 5
καὶ γὰρ τἀγαθὸν ἀνθρώπινον [d] *ἐζητοῦμεν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν*
ἀνθρωπίνην. [e] *Ἀρετὴν δὲ λέγομεν ἀνθρωπίνην οὐ τὴν τοῦ* 6
σώματος [f] *ἀλλὰ* [g] *τὴν τῆς ψυχῆς· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν δὲ*
ψυχῆς ἐνέργειαν λέγομεν. Εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον 7
ὅτι δεῖ τὸν πολιτικὸν εἰδέναι πως τὰ περὶ [h] *ψυχήν, ὥσπερ*
καὶ τὸν ὀφθαλμοὺς [i] *θεραπεύσοντα καὶ πᾶν σῶμα, καὶ μᾶλ-*
λον ὅσῳ τιμιωτέρα καὶ [k] *βελτίων ἡ πολιτικὴ τῆς ἰατρικῆς.*
[l] *Τῶν δ' ἰατρῶν οἱ χαρίεντες πολλὰ πραγματεύονται περὶ*
τὴν τοῦ σώματος [m] *γνῶσιν. Θεωρητέον* [n] *δὴ καὶ τῷ πολι-* 8
τικῷ περὶ ψυχῆς, θεωρητέον δὲ τούτων χάριν, καὶ ἐφ' ὅσον
ἱκανῶς ἔχει πρὸς τὰ ζητούμενα· τὸ γὰρ ἐπὶ [o] *πλεῖον* [p] *ἐξακρι-*
βοῦν ἐργωδέστερον ἴσως ἐστὶ τῶν προκειμένων. Λέγεται 9
[q] *δὲ περὶ αὐτῆς* [r] *καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις ἀρκούντως*
ἔνια, καὶ χρηστέον αὐτοῖς. Οἷον τὸ μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι,
τὸ δὲ λόγον ἔχον. Ταῦτα δὲ πότερον διώρισται καθάπερ 10
τὰ τοῦ σώματος [s] *μόρια καὶ πᾶν τὸ μεριστόν, ἢ τῷ λόγῳ*
δύο [t] *ἐστὶν ἀχώριστα πεφυκότα καθάπερ ἐν τῇ περιφερείᾳ*
τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸ παρόν.
Τοῦ ἀλόγου δὲ τὸ μὲν ἔοικε [v] *κοινῷ καὶ φυτικῷ, λέγω δὲ τὸ* 11
αἴτιον τοῦ τρέφεσθαι καὶ [w] *αὔξεσθαι· τὴν τοιαύτην γὰρ δύ-*
ναμιν τῆς ψυχῆς ἐν ἅπασι τοῖς τρεφομένοις θείη τις ἂν καὶ
ἐν τοῖς ἐμβρύοις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην καὶ ἐν τοῖς τελείοις·
εὐλογώτερον γὰρ ἢ ἄλλην τινά. [x] *Ταύτης μὲν οὖν κοινή τις* 12

[b] *αὕτη ἡ σκέψις* Lb.Ob. [c] *γίνοιτ'* Kb. [d] *καὶ ζητοῦμεν* Mb. [e] *ἀνθρωπίνην δὲ λέγομεν ἀρετὴν* Mb. [f] *ἀλλὰ*] *ἀλλὰ καὶ* Kb. [g] *τὴν* om. Ha. [h] *ψυχῆς* Kb.Ob. [i] *θεραπεύοντα* Kb, *θεραπεύσαντα* Lb. [k] *βέλτιον* Lb. [l] *τῶν δ' ἰατρῶν*] *καὶ τῶν ἰατρῶν* Mb, *καὶ τῶν ἰατρῶν δ'* Ha.Lb.Ob. [m] *γνῶσιν*] *θεραπείαν* Ob. [n] *δὲ* Lb.Mb.Ob. [o] *πλεῖστον* Lb. [p] *ἐξακριβοῦν* ante *ἐπὶ* Kb. [q] *δὲ καὶ περὶ* Kb. [r] *καὶ* om. Mb. [s] *μόνα* Ha. [t] *ἐστὶν* om. Ob. [v] *φυτικῷ καὶ κοινῷ* Mb. [w] *αὐξάνεσθαι* Ha. [x] *ταύτῃ* Ha.Mb.

ἀρετὴ καὶ οὐκ [y] ἀνθρωπίνη φαίνεται· δοκεῖ [z] γὰρ ἐν τοῖς
ὕπνοις ἐνεργεῖν μάλιστα τὸ μόριον τοῦτο καὶ ἡ δύναμις αὕτη,
ὁ δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλοι καθ' ὕπνον, ὅθεν
φασὶν οὐδὲν διαφέρειν [a] τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας
13 τῶν ἀθλίων. Συμβαίνει δὲ τοῦτο εἰκότως· ἀργία γάρ ἐστιν
ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς ᾗ λέγεται σπουδαία καὶ φαύλη, πλὴν εἴ
[b] πῃ κατὰ [c] μικρὸν διικνοῦνταί τινες τῶν κινήσεων, καὶ ταύτῃ
βελτίω γίνεται τὰ φαντάσματα τῶν ἐπιεικῶν ἢ τῶν τυχόν-
14 των. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις, καὶ τὸ θρεπτικὸν ἐατέον,
15 ἐπειδὴ τῆς [d] ἀνθρωπικῆς ἀρετῆς [e] ἄμοιρον πέφυκεν. Ἔοικε
[f] δὲ καὶ ἄλλη τις φύσις [g] τῆς ψυχῆς ἄλογος [h] εἶναι, μετέ-
χουσα [i] μέντοι πῃ λόγου. Τοῦ γὰρ [k] ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρα-
τοῦς τὸν λόγον καὶ τῆς ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον ἐπαινοῦμεν·
ὀρθῶς γὰρ καὶ ἐπὶ τὰ βέλτιστα παρακαλεῖ· φαίνεται δ' ἐν
αὐτοῖς καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸν λόγον πεφυκός, ὃ μάχεταί [l] τε
καὶ ἀντιτείνει τῷ λόγῳ. Ἀτεχνῶς γὰρ καθάπερ τὰ παρα-
λελυμένα τοῦ σώματος μόρια εἰς τὰ δεξιὰ προαιρουμένων κι-
νῆσαι τοὐναντίον εἰς τὰ ἀριστερὰ [m] παραφέρεται, καὶ ἐπὶ
τῆς ψυχῆς οὕτως· ἐπὶ τἀναντία γὰρ αἱ ὁρμαὶ τῶν ἀκρατῶν.
16 Ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασι [n] μὲν ὁρῶμεν τὸ [o] παραφερόμενον, ἐπὶ
δὲ τῆς ψυχῆς οὐχ ὁρῶμεν. Ἴσως δ' οὐδὲν ἧττον καὶ ἐν τῇ
ψυχῇ νομιστέον εἶναί τι παρὰ τὸν λόγον, ἐναντιούμενον τού-
17 τῳ καὶ ἀντιβαῖνον. Πῶς δ' ἕτερον, οὐδὲν διαφέρει. Λόγου
δὲ καὶ τοῦτο φαίνεται μετέχειν, ὥσπερ εἴπομεν· πειθαρχεῖ
γοῦν τῷ λόγῳ [p] τὸ τοῦ ἐγκρατοῦς. Ἔτι δ' ἴσως εὐηκοώτε-
ρόν ἐστι τὸ τοῦ σώφρονος καὶ [q] ἀνδρείου. Πάντα γὰρ ὁμο-
18 φωνεῖ τῷ λόγῳ. Φαίνεται [r] δὴ καὶ τὸ ἄλογον διττόν. Τὸ
μὲν γὰρ [s] φυτικὸν οὐδαμῶς κοινωνεῖ λόγου, τὸ δ' ἐπιθυμη-

[y] ἀνθρωπικὴ H^a.L^b.M^b.O^b. [z] γὰρ καὶ ἐν M^b. [a] τοὺς εὐδαίμονας τὸ ἥμισυ τοῦ βίου L^b. [b] πῃ] μὴ M^b. [c] μικρὸν καὶ διικνοῦνταί K^b. [d] ἀνθρωπίνης M^b. [e] ἀλλότριον K^b. [f] δὴ H^a.M^b.O^b. [g] τῆς om. L^b.O^b. [h] εἶναι καὶ μετέχουσα M^b. [i] μέν πη L^b.M^b.O^b, πῇ μὲν H^a. [k] ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς H^a.K^b.M^b. [l] τε om. L^b.O^b. [m] περιφέρεται M^b, προφέρεται K^b. [n] μὲν om. K^b. [o] περιφερόμενον O^b. [p] τὸ prius om. K^b. [q] τἀνδρείου M^b. [r] δὲ M^b. [s] φυσικὸν L^b, θυμικὸν pr. K^b.

*τικὸν καὶ ὅλως ὀρεκτικὸν μετέχει πως, ᾗ κατήκοόν ἐστιν
αὐτοῦ καὶ πειθαρχικόν. Οὕτω δὴ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν
φίλων φαμὲν ἔχειν λόγον, καὶ οὐχ ὥσπερ [t] τῶν μαθημα-
τικῶν. Ὅτι δὲ πείθεταί πως [v] ὑπὸ λόγου τὸ ἄλογον, μηνύει
καὶ ἡ νουθέτησις καὶ [w] πᾶσα ἐπιτίμησίς [x] τε καὶ παράκλησις.
Εἰ [y] δὲ χρὴ καὶ τοῦτο φάναι λόγον ἔχειν, διττὸν [z] ἔσται* 19
*καὶ τὸ λόγον ἔχον, τὸ [a] μὲν κυρίως καὶ [b] ἐν αὑτῷ, τὸ δ' ὥσπερ
τοῦ πατρὸς ἀκουστικόν [c] τι. Διορίζεται δὲ [d] καὶ ἡ ἀρετὴ* 20
*κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην· λέγομεν γὰρ αὐτῶν τὰς μὲν δια-
νοητικὰς τὰς δὲ ἠθικάς, σοφίαν μὲν [e] καὶ σύνεσιν καὶ φρό-
νησιν διανοητικάς, ἐλευθεριότητα δὲ καὶ σωφροσύνην ἠθικάς.
Λέγοντες γὰρ περὶ τοῦ ἤθους οὐ λέγομεν ὅτι σοφὸς [f] ἢ
συνετὸς ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ σώφρων, ἐπαινοῦμεν δὲ καὶ τὸν
σοφὸν κατὰ τὴν ἕξιν· τῶν ἕξεων δὲ τὰς ἐπαινετὰς ἀρετὰς
λέγομεν.*

B.

*Διττῆς δὲ τῆς ἀρετῆς οὔσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ
ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ [g] πλεῖον [h] ἐκ διδασκαλίας ἔχει
καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν, [i] διόπερ ἐμπειρίας δεῖται
καὶ χρόνου· ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοὔνομα
[k] ἔσχηκε μικρὸν [l] παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ [m] ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ* 2
*δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται·
οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον [n] ὁ λίθος
φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν
μυριάκις [o] αὐτὸν ἐθίζῃ τις ἄνω ῥίπτων, οὐδὲ [p] τὸ πῦρ κάτω,
οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως [q] πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθείη.
Οὔτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ* 3
πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ

[t] *τὰ μαθηματικά* M^b. [v] *ὑπὸ τοῦ λόγου* M^b. [w] *πᾶσα ἡ ἐπιτίμησίς* K^b. [x] *τε* om. M^b. [y] *χρὴ δὲ* M^b. [z] *ἔσται*] *ἄρα* L^b.O^b, *ἔσται ἄρα* M^b. [a] *μὲν γὰρ κυρίως* M^b. [b] *ἐν* om. H^a, qui *ἑαυτῷ*. [c] *τι* om. K^b. [d] *καὶ* om. M^b. [e] *καὶ σύνεσιν* post *καὶ φρόνησιν* ponit O^b, om. M^b. [f] *ἢ*] *καὶ* K^b. [g] *πλεῖστον* M^b.O^b. [h] *ἐκ τῆς διδασκαλίας* L^b, *ἐν διδασκαλίαις* M^b. [i] *διόπερ καὶ ἐμπειρίας* M^b. [k] *ἔσχε* M^b. [l] *παρεγκλῖνον* K^b.N^b. [m] *ἦθους* N^b. [n] *ὁ* om. M^b. [o] *αὐτὸν* om. K^b.M^b. [p] *τὸ* om. L^b. [q] *πεφυκ.*] *φύσει πεφυκότων* M^b.

4 ἔθους. Ἔτι ὅσα μὲν φύσει [r] ἡμῖν [s] παραγίνεται, τὰς δυνάμεις
[t] τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας [v] ἀπο-
δίδομεν. Ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ
πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν,
ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν.
Τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ
καὶ ἐπὶ [w] τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν,
ταῦτα ποιοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι
γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί. Οὕτω [x] δὲ καὶ τὰ
μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα
5 σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινό-
μενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθί-
ζοντες ποιοῦσιν ἀγαθούς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομο-
θέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ [y] αὐτὸ ποιοῦσιν, ἁμαρτάνου-
σιν· καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης.
6 Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν [z] καὶ γίνεται πᾶσα
ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως [a] δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθα-
ρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ [b] οἱ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί.
Ἀνάλογον δὲ καὶ [c] οἱ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν
γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ
7 κακῶς κακοί. [d] Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ
διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί. Οὕτω
[e] δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες [f] γὰρ τὰ ἐν [g] τοῖς
συναλλάγμασι τοῖς [h] πρὸς τοὺς ἀνθρώπους [i] γινόμεθα οἱ μὲν
δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ
[k] ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι [l] ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δει-
λοί. Ὁμοίως δὲ καὶ [m] τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ [n] τὰ
περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ

[r] ἡμῶν M^{b}. [s] περιγίνεται L^{b}.M^{b}. [t] τούτων] τὰς τούτων O^{b}. [v] ἀποδιδόαμεν O^{b}. [w] τῶν τεχνῶν τῶν ἄλλων L^{b}.O^{b}. [x] δὴ L^{b}, om. M^{b}. [y] αὐτὰ K^{b}. [z] καὶ ante γίνεται om. K^{b}. [a] δὴ L^{b}. [b] οἱ ante κακοὶ om. K^{b}. [c] οἱ ante οἰκοδόμοι om. K^{b}.L^{b}.M^{b}.O^{b}. [d] εἰ—ἢ κακοί om. M^{b}. [e] δὲ M^{b}. [f] γὰρ om. M^{b}. [g] τοῖς συναλλάγμασι om. pr. K^{b}. [h] περὶ M^{b}. [i] γινόμενα K^{b}, γινόμεθα post ἄδικοι L^{b}.O^{b}. [k] ἐθιζόμενοι ἢ φοβεῖσθαι M^{b}. [l] ἢ om. K^{b}. [m] τὰ om. L^{b}.M^{b}. [n] τὰ om. M^{b}.

δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ [o] μὲν ἐκ τοῦ [p] οὑτωσὶ [q] ἐν αὐτοῖς
ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὑτωσί. Καὶ ἑνὶ δὴ λόγῳ ἐκ
τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνερ- 8
γείας ποιὰς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκο-
λουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν [r] οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ
οὕτως [s] εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ
τὸ πᾶν.

Ἐπεὶ οὖν ἡ παροῦσα πραγματεία οὐ θεωρίας ἕνεκά ἐστιν 2
ὥσπερ αἱ ἄλλαι ([t] οὐ γὰρ ἵν' εἰδῶμεν [v] τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ
σκεπτόμεθα, ἀλλ' ἵν' ἀγαθοὶ [w] γενώμεθα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν ἦν
ὄφελος αὐτῆς), ἀναγκαῖόν [x] ἐστι σκέψασθαι τὰ περὶ τὰς
πράξεις, πῶς πρακτέον αὐτάς· αὗται γάρ εἰσι κύριαι καὶ τοῦ
ποιὰς [y] γενέσθαι τὰς ἕξεις, καθάπερ εἰρήκαμεν. Τὸ μὲν οὖν 2
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν κοινὸν [z] καὶ [a] ὑποκείσθω, [b] ῥη-
θήσεται δ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ, καὶ τί ἐστιν [c] ὁ ὀρθὸς λόγος,
καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ἐκεῖνο δὲ [d] προδιο- 3
μολογείσθω, ὅτι πᾶς ὁ περὶ τῶν [e] πρακτῶν λόγος τύπῳ καὶ
οὐκ ἀκριβῶς ὀφείλει λέγεσθαι, ὥσπερ [f] καὶ κατ' ἀρχὰς εἴπο-
μεν ὅτι κατὰ τὴν [g] ὕλην οἱ λόγοι ἀπαιτητέοι· τὰ δ' ἐν ταῖς
πράξεσι καὶ τὰ συμφέροντα οὐδὲν ἑστηκὸς ἔχει, ὥσπερ οὐδὲ
τὰ [h] ὑγιεινά. Τοιούτου δ' ὄντος τοῦ καθόλου λόγου, ἔτι 4
μᾶλλον ὁ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα [i] λόγος οὐκ ἔχει τἀκριβές·
οὔτε γὰρ ὑπὸ τέχνην οὔθ' ὑπὸ παραγγελίαν οὐδεμίαν [k] πί-
πτει, δεῖ δ' αὐτοὺς ἀεὶ τοὺς πράττοντας τὰ [l] πρὸς τὸν και-
ρὸν σκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς ἔχει [m] καὶ τῆς
κυβερνητικῆς. Ἀλλὰ καίπερ ὄντος τοιούτου [n] τοῦ παρόντος 5
λόγου πειρατέον βοηθεῖν. Πρῶτον οὖν τοῦτο θεωρητέον, 6

[o] μὲν γὰρ ἐκ M^b. [p] οὑτωσὶν M^b, οὕτωσεὶ K^b.N^b. [q] ἐν αὐτοῖς om. M^b. [r] γοῦν M^b. [s] εὐθέως K^b. [t] οὐδὲ γὰρ L^b. [v] τί ἐστιν ἀρετὴ O^b, ἡ ἀρετὴ τί K^b. [w] γινώμεθα M^b. [x] ἐστι] ἔπι L^b, ἦν K^b, ἂν εἴη M^b. [y] γίνεσθαι L^b. [z] καὶ om. M^b. [a] ὑπερκείσθω N^b. [b] εἰρήσεται M^b. [c] ὁ om. K^b.L^b.O^b. [d] προσδιομολογείσθω K^b, προομολογείσθω L^b.O^b. [e] πρακτέων K^b.L^b.M^b. [f] καὶ ante κατ' om. K^b. [g] ὕλην καὶ οἱ L^b. [h] ὑγιεινά] ὑγιεινὰ τοῦ καθολικοῦ λόγου K^b. [i] λόγων K^b. [k] ὑποπίπτει M^b. [l] περὶ K^b. [m] καὶ τῆς] καὶ ἐπὶ τῆς M^b. [n] τοῦ om. K^b.

ὅτι τὰ τοιαῦτα πέφυκεν ὑπὸ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθείρε-
σθαι, (δεῖ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις
χρῆσθαι) [o]ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ὑγιείας ὁρῶμεν·
τά τε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα
φθείρει τὴν ἰσχύν. Ὁμοίως [p]δὲ καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ σιτία
πλείω [q]καὶ ἐλάττω γινόμενα φθείρει τὴν ὑγίειαν, τὰ δὲ
7 σύμμετρα [r]καὶ ποιεῖ καὶ αὔξει καὶ σώζει. Οὕτως οὖν καὶ
ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν [s]ἄλλων ἀρετῶν·
ὅ τε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φοβούμενος καὶ μηδὲν ὑπο-
μένων δειλὸς γίνεται, ὅ τε μηδὲν ὅλως φοβούμενος ἀλλὰ
πρὸς πάντα βαδίζων θρασύς. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν πάσης
ἡδονῆς [t]ἀπολαύων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχόμενος ἀκόλαστος, ὁ δὲ
[v]πάσας φεύγων, ὥσπερ οἱ ἀγροῖκοι, ἀναίσθητός [w]τις· φθεί-
ρεται [x]γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς
8 καὶ [y]τῆς ἐλλείψεως, ὑπὸ δὲ τῆς μεσότητος σώζεται. Ἀλλ'
οὐ μόνον αἱ γενέσεις καὶ [z]αἱ αὐξήσεις καὶ [a]αἱ φθοραὶ ἐκ τῶν
αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνονται, ἀλλὰ καὶ [b]αἱ ἐνέργειαι
ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔσονται· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν φανε-
ρωτέρων οὕτως ἔχει, οἷον ἐπὶ τῆς ἰσχύος· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ
πολλὴν τροφὴν λαμβάνειν [c]καὶ πολλοὺς πόνους ὑπομένειν,
9 καὶ [d]μάλιστα δύναται ταῦτα ποιεῖν ὁ ἰσχυρός. Οὕτω δ'
ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν· ἔκ τε γὰρ τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν
ἡδονῶν γινόμεθα σώφρονες, καὶ γενόμενοι μάλιστα δυνάμεθα
ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας· ἐθιζό-
μενοι γὰρ καταφρονεῖν τῶν φοβερῶν καὶ ὑπομένειν αὐτὰ
γινόμεθα ἀνδρεῖοι, καὶ γενόμενοι μάλιστα δυνησόμεθα ὑπο-
(3) μένειν τὰ φοβερά. Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἕξεων τὴν
ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχό-
μενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σώ-

[o] ὥσπερ καὶ ἐπὶ M^b. [p] δὴ O^b. [q] γινόμενα καὶ ἐλάττω M^b. [r] καὶ ante ποιεῖ om. M^b. [s] ἄλλων om. K^b. [t] ἀπολαύων] ἐχόμενος M^b. [v] πᾶσαν K^b. [w] τις om. L^b.O^b. [x] γὰρ] δὲ K^b. [y] τῆς post καὶ om. M^b. [z] αἱ ante αὐξήσεις om. K^b.L^b.N^b.O^b. [a] αἱ ante φθοραὶ om. L^b.N^b.O^b. [b] αἱ om. K^b. [c] καὶ τοῦ πολλοὺς M^b. [d] μάλιστα ἃ δύναιτ' αὐτὰ K^b.

*φρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ
δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπού-
μενος δειλός. Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας* [e] *ἐστὶν ἡ ἠθικὴ
ἀρετή· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ
τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἦχθαί πως εὐθὺς* 2
*ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησίν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι
οἷς δεῖ· ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν. Ἔτι δ'* [f] *εἰ ἀρεταί* 3
εἰσι περὶ [g] *πράξεις καὶ πάθη, παντὶ δὲ πάθει καὶ πάσῃ
πράξει ἕπεται ἡδονὴ καὶ λύπη,* [h] *καὶ διὰ τοῦτ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ
περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας. Μηνύουσι δὲ καὶ αἱ κολάσεις γινό-* 4
*μεναι διὰ τούτων· ἰατρεῖαι γάρ τινές εἰσιν, αἱ δὲ ἰατρεῖαι
διὰ τῶν ἐναντίων πεφύκασι γίνεσθαι. Ἔτι, ὡς καὶ* [i] *πρό-* 5
*τερον εἴπομεν, πᾶσα ψυχῆς ἕξις, ὑφ' οἵων πέφυκε γίνεσθαι
χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα τὴν φύσιν
ἔχει· δι'* [k] *ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας* [l] *φαῦλαι γίνονται, τῷ διώκειν
ταύτας καὶ φεύγειν, ἢ ἃς μὴ δεῖ* [m] *ἢ ὅτε οὐ δεῖ* [n] *ἢ ὡς οὐ δεῖ
ἢ ὁσαχῶς ἄλλως ὑπὸ τοῦ λόγου διορίζεται τὰ τοιαῦτα. Διὸ
καὶ ὁρίζονται τὰς ἀρετὰς ἀπαθείας τινὰς καὶ ἠρεμίας· οὐκ εὖ
δέ, ὅτι ἁπλῶς λέγουσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ
ὅτε,* [o] *καὶ ὅσα ἄλλα προστίθεται. Ὑπόκειται ἄρα ἡ ἀρετὴ* 6
*εἶναι ἡ τοιαύτη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τῶν βελτίστων πρα-
κτική, ἡ δὲ κακία τοὐναντίον. Γένοιτο δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἐκ τού-* 7
των φανερὸν [p] *ἔτι περὶ τῶν αὐτῶν. Τριῶν γὰρ ὄντων τῶν
εἰς τὰς αἱρέσεις καὶ τριῶν* [q] *τῶν εἰς τὰς φυγάς, καλοῦ συμφέ-
ροντος ἡδέος, καὶ τριῶν τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ* [r] *βλαβεροῦ
λυπηροῦ, περὶ* [s] *πάντα μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς* [t] *κατορθωτικός
ἐστιν ὁ δὲ κακὸς* [v] *ἁμαρτητικός, μάλιστα* [w] *δὲ περὶ τὴν ἡδο-
νήν· κοινή* [x] *τε γὰρ αὕτη τοῖς ζῴοις, καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν*

[e] *ἡ ἠθική ἐστιν* M^{b}. [f] *εἰ*] *αἱ* K^{b}. [g] *πάθη καὶ πράξεις* L^{b}.M^{b}.O^{b}. [h] *καὶ διὰ*] *κἂν διὰ* N^{b}, *διὰ* M^{b}. [i] *πρώην* K^{b}. [k] *ἡδονῆς δὲ καὶ λύπης* M^{b}. [l] *φαῦλοι* L^{b}.M^{b}. [m] *ἢ ὅτε μὴ δεῖ* M^{b}, om. K^{b}. [n] *ἢ ὡς οὐ δεῖ* om. O^{b}. [o] *καὶ* ante *ὅσα* om. N^{b}. [p] *ὅτι* K^{b}. [q] *τῶν*] *ὄντων τῶν* M^{b}.N^{b}, *ὄντων* L^{b}.O^{b}. [r] *βλαβεροῦ*] *ἀσυμφόρου* L^{b}.M^{b}.N^{b}.O^{b}. [s] *ταῦτα μὲν πάντα* K^{b}.L^{b}.M^{b}.O^{b}. [t] *κατορθωτής* M^{b}. [v] *ἁμαρτητικός ἐστι· μάλιστα* O^{b}. [w] *δὲ* om. K^{b}. [x] *τε* om. L^{b}.O^{b}.

αἵρεσιν παρακολουθεῖ· καὶ γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον
8 ἡδὺ φαίνεται. Ἔτι δ' ἐκ νηπίου πᾶσιν ἡμῖν [y] συντέθραπται·
[z] διὸ χαλεπὸν ἀποτρίψασθαι τοῦτο τὸ πάθος ἐγκεχρωσμέ-
νον τῷ βίῳ. Κανονίζομεν δὲ καὶ τὰς πράξεις, οἱ μὲν μᾶλλον
9 οἱ δ' ἧττον, ἡδονῇ καὶ λύπῃ. Διὰ τοῦτ' [a] οὖν ἀναγκαῖον εἶναι
περὶ ταῦτα τὴν πᾶσαν πραγματείαν· οὐ γὰρ μικρὸν εἰς τὰς
10 πράξεις εὖ ἢ κακῶς χαίρειν [b] καὶ λυπεῖσθαι. Ἔτι [c] δὲ χαλε-
πώτερον ἡδονῇ μάχεσθαι ἢ θυμῷ, καθάπερ φησὶν Ἡράκλει-
τος, περὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον ἀεὶ καὶ τέχνη γίνεται καὶ
ἀρετή· καὶ γὰρ τὸ εὖ βέλτιον ἐν τούτῳ. Ὥστε καὶ διὰ
τοῦτο [d] περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα ἡ πραγματεία καὶ τῇ
[e] ἀρετῇ καὶ τῇ πολιτικῇ· ὁ μὲν γὰρ εὖ τούτοις χρώμενος
11 ἀγαθὸς [f] ἔσται, ὁ δὲ κακῶς κακός. Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν [g] ἡ
ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, καὶ ὅτι ἐξ ὧν γίνεται, ὑπὸ
τούτων καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται μὴ ὡσαύτως γινομένων, καὶ
ὅτι ἐξ ὧν [h] ἐγένετο, περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖ, εἰρήσθω.

3 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, πῶς λέγομεν ὅτι δεῖ τὰ μὲν δίκαια
(4) πράττοντας δικαίους γίνεσθαι, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονας·
εἰ γὰρ πράττουσι τὰ δίκαια καὶ [i] τὰ σώφρονα, ἤδη εἰσὶ
[k] δίκαιοι καὶ σώφρονες, ὥσπερ [l] εἰ [m] τὰ γραμματικὰ καὶ [n] τὰ
2 μουσικά, γραμματικοὶ καὶ μουσικοί. Ἢ οὐδ' ἐπὶ τῶν τεχνῶν
οὕτως ἔχει; Ἐνδέχεται γὰρ γραμματικόν τι ποιῆσαι καὶ
ἀπὸ τύχης καὶ ἄλλου ὑποθεμένου. Τότε οὖν ἔσται γραμ-
ματικός, ἐὰν [o] καὶ γραμματικόν [p] τι ποιήσῃ καὶ γραμματι-
3 κῶς· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐν αὑτῷ γραμματικήν. Ἔτι
οὐδ' ὅμοιόν ἐστιν ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀρετῶν· τὰ μὲν
[q] γὰρ ὑπὸ τῶν τεχνῶν [r] γινόμενα τὸ εὖ [s] ἔχει ἐν αὑτοῖς,
ἀρκεῖ [t] οὖν [v] ταῦτά πως ἔχοντα γενέσθαι· τὰ δὲ κατὰ τὰς

[y] συντετράφθαι Kb. [z] διὸ—ἀποτρίψασθαι om. Nb. [a] γοῦν Mb.
[b] καὶ] ἢ Lb, ἢ καὶ Mb.Nb. [c] δὲ καὶ χαλεπώτερον Lb. [d] περὶ τὰς ἡδονὰς Ob. [e] ἀρετῇ] ἠθικῇ Mb. et rc. Lb. [f] ἔσται] ἅπας Mb. [g] ἡ om. Mb. [h] ἐγίνετο Mb. [i] τὰ post καὶ om. Kb.Mb. [k] σώφρονες καὶ δίκαιοι Mb. [l] οἱ Mb.Nb. [m] τὰ om. Mb. [n] τὰ add. Kb.
[o] καὶ post ἐὰν om. Mb.Nb. [p] τι post ἐὰν Lb.Ob. [q] γὰρ om. Nb.
[r] γενόμενα Lb.Ob. [s] ἔχειν αὐτοῖς Kb. [t] οὖν] τῶι Kb. [v] αὐτά Lb.Ob.

ἀρετὰς γινόμενα οὐκ [w] ἐὰν αὐτά πως ἔχῃ, δικαίως ἢ σωφρό-
νως πράττεται, ἀλλὰ καὶ [x] ἐὰν ὁ πράττων πως ἔχων πράττῃ,
πρῶτον μὲν ἐὰν εἰδώς, ἔπειτ' [y] ἐὰν προαιρούμενος, [z] καὶ προαι-
ρούμενος [a] δι' αὐτά, [b] τὸ δὲ τρίτον [c] καὶ ἐὰν βεβαίως καὶ
ἀμετακινήτως [d] ἔχων πράττῃ. Ταῦτα δὲ πρὸς μὲν τὸ τὰς
ἄλλας τέχνας ἔχειν οὐ συναριθμεῖται, πλὴν αὐτὸ τὸ εἰδέναι·
πρὸς δὲ [e] τὸ τὰς ἀρετὰς τὸ μὲν εἰδέναι [f] μικρὸν ἢ οὐδὲν
ἰσχύει, τὰ δ' ἄλλα οὐ μικρὸν ἀλλὰ [g] τὸ πᾶν δύναται, [h] ἅπερ
ἐκ τοῦ πολλάκις πράττειν τὰ δίκαια καὶ σώφρονα περιγί-
νεται. Τὰ μὲν οὖν πράγματα δίκαια καὶ σώφρονα λέγεται, 4
ὅταν [i] ᾖ τοιαῦτα οἷα ἂν ὁ δίκαιος [k] ἢ [l] ὁ σώφρων πράξειεν·
δίκαιος δὲ καὶ σώφρων ἐστὶν οὐχ ὁ ταῦτα πράττων, ἀλλὰ
καὶ [m] ὁ οὕτω πράττων ὡς οἱ δίκαιοι καὶ [n] οἱ σώφρονες πράτ-
τουσιν. [o] Εὖ οὖν λέγεται ὅτι ἐκ τοῦ δίκαια πράττειν ὁ 5
δίκαιος γίνεται καὶ [p] ἐκ τοῦ τὰ σώφρονα ὁ σώφρων· ἐκ δὲ
τοῦ μὴ πράττειν ταῦτα οὐδεὶς ἂν οὐδὲ [q] μελλήσειε γενέσθαι
ἀγαθός. Ἀλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττουσιν, ἐπὶ δὲ 6
τὸν λόγον καταφεύγοντες οἴονται φιλοσοφεῖν καὶ οὕτως
ἔσεσθαι σπουδαῖοι, ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἳ
τῶν ἰατρῶν [r] ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιοῦσι δ' οὐθὲν τῶν
προσταττομένων. Ὥσπερ οὖν [s] οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ ἕξουσι τὸ
σῶμα οὕτω θεραπευόμενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυχὴν οὕτω φιλο-
σοφοῦντες.

[t] Μετὰ δὲ ταῦτα τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ [v] σκεπτέον. Ἐπεὶ οὖν 4
τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα τρία ἐστί, πάθη δυνάμεις ἕξεις, (5)
τούτων [w] ἄν τι εἴη [x] ἡ ἀρετή. Λέγω [y] δὲ πάθη μὲν ἐπιθυ- 2

[w] ἂν $L^b.O^b$. [x] ἂν $L^b.M^b.O^b$. [y] ἐὰν προαιρούμενος om. K^b. [z] καὶ προαιρούμενος om. $L^b.N^b.O^b$. [a] διὰ ταῦτα K^b. [b] τὸ τρίτον δὲ M^b. [c] ἐὰν καὶ K^b. [d] ἔχων καὶ πράττῃ N^b. [e] τὸ post δὲ om. K^b. [f] οὐδὲν ἢ μικρὸν K^b. [g] τὸ om. K^b. [h] ἅπερ καὶ ἐκ $L^b.O^b$. [i] ᾖ] εἴη L^b. [k] ἢ] καὶ M^b. [l] ὁ om. $L^b.M^b.O^b$. [m] ὁ om. N^b. [n] οἱ post καὶ om. $K^b.M^b.O^b$. [o] εὖ γ' οὖν L^b. [p] ἐκ—σώφρων om. O^b. [q] μελήσειε $L^b.M^b.O^b$. [r] μὲν ἀκούουσιν M^b. [s] οὐκ ἐκεῖνοι L^b, ἐκεῖνοι οὐκ M^b. [t] μετὰ ταῦτα δὲ τί ἐστιν ἀρετὴ M^b, τί δ' ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἑξῆς K^b. [v] ἐπισκεπτέον M^b. [w] τι ἂν $L^b.M^b.N^b.O^b$. [x] ἡ om. N^b. [y] δὴ L^b.

μίαν, ὀργήν, φόβον, [z]θράσος, φθόνον, χαράν, [a]φιλίαν, μῖσος,
πόθον, ζῆλον, ἔλεον, ὅλως οἷς ἕπεται ἡδονὴ ἢ λύπη, δυνά-
μεις δὲ καθ' ἃς [b]παθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ' ἃς
δυνατοὶ ὀργισθῆναι ἢ λυπηθῆναι ἢ ἐλεῆσαι, ἕξεις δὲ καθ' ἃς
πρὸς τὰ πάθη ἔχομεν [c]εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ ὀργισθῆναι,
εἰ μὲν σφοδρῶς ἢ ἀνειμένως, κακῶς ἔχομεν, εἰ δὲ μέσως, εὖ.
3 Ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τἆλλα. Πάθη μὲν οὖν οὐκ εἰσὶν οὔθ' αἱ
ἀρεταὶ [d]οὔθ' αἱ κακίαι, ὅτι [e]οὐ λεγόμεθα κατὰ [f]τὰ πάθη
σπουδαῖοι ἢ φαῦλοι, κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς [g]ἢ τὰς κακίας [h]λε-
γόμεθα, καὶ ὅτι κατὰ [i]μὲν τὰ πάθη οὔτ' ἐπαινούμεθα οὔτε
ψεγόμεθα ([k]οὐ γὰρ ἐπαινεῖται ὁ φοβούμενος [l]οὐδὲ ὁ ὀργιζό-
μενος, [m]οὐδὲ ψέγεται ὁ ἁπλῶς ὀργιζόμενος ἀλλ' ὁ πῶς),
κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ [n]τὰς κακίας ἐπαινούμεθα ἢ ψεγό-
4 μεθα. Ἔτι ὀργιζόμεθα [o]μὲν καὶ φοβούμεθα ἀπροαιρέτως,
αἱ δ' ἀρεταὶ προαιρέσεις τινὲς ἢ οὐκ ἄνευ προαιρέσεως. Πρὸς
δὲ τούτοις κατὰ μὲν τὰ πάθη κινεῖσθαι λεγόμεθα, κατὰ δὲ
τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας οὐ κινεῖσθαι ἀλλὰ διακεῖσθαί πως.
5 Διὰ ταῦτα δὲ οὐδὲ δυνάμεις εἰσίν· οὔτε γὰρ ἀγαθοὶ λεγό-
μεθα τῷ δύνασθαι πάσχειν ἁπλῶς οὔτε κακοί, οὔτ' ἐπαινού-
μεθα οὔτε ψεγόμεθα. [p]Καὶ ἔτι δυνατοὶ μέν ἐσμεν φύσει,
ἀγαθοὶ δὲ ἢ κακοὶ οὐ γινόμεθα φύσει· εἴπομεν [q]δὲ περὶ τού-
6 του πρότερον. Εἰ οὖν μήτε πάθη εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ μήτε δυ-
νάμεις, λείπεται ἕξεις αὐτὰς εἶναι. Ὅ τι μὲν οὖν ἐστὶ τῷ
γένει ἡ ἀρετή, εἴρηται.

(6) 5 Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι [r]ἕξις, ἀλλὰ καὶ [s]ποία
2 [t]τις. Ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετή, οὗ ἂν [u]ᾖ ἀρετή, αὐτό
τε [v]εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν,

[z] φθόνον θάρσος Kb. [a] μίσος φιλίαν Lb.Ob. [b] ποιητικοὶ Mb. [c] ἢ εὖ ἢ Mb. [d] οὔθ' αἱ κακίαι—c. 9. sect. 8. ἄλλο οὐδὲν] hæc Γ. c. 7. sect. 2. ante αἰσχρὸν ὄν, καὶ ponit Nb. [e] οὐδὲ Mb.Nb. [f] τὰ om. Kb. [g] ἢ] καὶ Kb. [h] λεγόμεθα σπουδαῖοι καὶ φαῦλοι καὶ Kb. [i] μὲν om. Kb. [k] οὐ] οὐδὲ Ob. [l] οὐδὲ] ἢ Mb. [m] οὐδὲ ψέγεται—ὀργιζόμενος om. Lb. [n] τὰς post καὶ om. Nb. [o] μὲν om. Mb. [p] καὶ om. Kb. [q] δὲ καὶ περὶ τούτων Mb. [r] ἕξεις Nb. [s] ποταπή Kb. [t] τις] τις ἕξις Mb. [u] ᾖ] εἴη Kb. [v] τὸ εὖ ἔργον αὐτοῦ ἀπ. Lb.

οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τόν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον
ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ
ὁρῶμεν. [w] Ὁμοίως ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον
ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖ-
ναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, 3
καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη [x] ἂν ἕξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄν-
θρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ [y] ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει.
Πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται, ἤδη μὲν εἰρήκαμεν, ἔτι δὲ καὶ ὧδ' ἔσται 4
φανερόν, ἐὰν [z] θεωρήσωμεν ποία τίς [a] ἐστιν ἡ φύσις αὐτῆς.
Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον
τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα
ἢ [b] πρὸς ἡμᾶς· τὸ δ' ἴσον μέσον τι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως.
Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' 5
[c] ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ ταὐτὸν πᾶσιν, πρὸς
ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει. Τοῦτο δ' οὐχ ἕν,
οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν, οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, 6
[d] τὰ ἓξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· [e] ἴσῳ γὰρ ὑπερέ- 7
χει τε καὶ ὑπερέχεται, τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμη-
τικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ
γὰρ εἴ τῳ δέκα [f] μναῖ φαγεῖν πολὺ [g] δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλεί-
πτης ἓξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως [h] καὶ τοῦτο πολὺ
τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ
ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολύ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ
πάλης. Οὕτω [i] δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν [k] μὲν καὶ 8
τὴν ἔλλειψιν [l] φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἱρεῖ-
ται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.
Εἰ δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ [m] ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ 9
μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώ-
θασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὔτ' ἀφελεῖν
ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὡς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλ-

[w] ὁμοίως δὲ ἡ Nb. [x] ἂν ἡ ἕξις Kb. [y] αὑτοῦ Lb.Mb. [z] θεωρήσαιμεν Kb. [a] ἐστιν om. Mb. [b] πρὸς] καθ' Lb.Ob. [c] ἑκατέρων Lb.Mb. [d] τὰ δὲ ἓξ Mb. [e] ἴσως Lb.Nb.Ob. [f] μνᾶς Nb.Ob. [g] δύο om. pr. Kb. [h] πολὺ καὶ τοῦτο Mb. [i] δὴ καὶ πᾶς Ob. [k] μὲν om. Ob. [l] ἐκφύγοι Mb. [m] ἀποτελεῖ Lb.Ob.

λείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης),
[n] οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῖται, [o] ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες
ἐργάζονται, ἡ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμεί-
νων ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη στοχαστική.
10 Λέγω δὲ τὴν ἠθικήν· αὕτη γάρ ἐστι περὶ πάθη καὶ πράξεις,
ἐν δὲ τούτοις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ [p] τὸ μέσον.
[q] Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ [r] ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀρ-
γισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὅλως ἡσθῆναι [s] καὶ λυπηθῆναι ἔστι
11 καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ἀμφότερα οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ
καὶ ἐφ' [t] οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ [v] οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε
12 καὶ ἄριστον, ὅπερ [w] ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ
τὰς πράξεις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ [x] τὸ μέσον.
Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερ-
βολὴ ἁμαρτάνεται [y] καὶ ἡ ἔλλειψις ψέγεται, τὸ δὲ μέσον
13 ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Με-
σότης [z] τις [a] ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετή, στοχαστική [b] γε οὖσα τοῦ
14 μέσου. [c] Ἔτι τὸ μὲν ἁμαρτάνειν πολλαχῶς ἐστίν (τὸ γὰρ
κακὸν τοῦ ἀπείρου, ὡς οἱ [d] Πυθαγόρειοι εἴκαζον, τὸ δ' ἀγα-
θὸν [e] τοῦ πεπερασμένου), τὸ δὲ κατορθοῦν μοναχῶς· διὸ καὶ
τὸ μὲν ῥᾴδιον τὸ δὲ χαλεπόν, ῥᾴδιον [f] μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ
σκοποῦ, χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν. Καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς
μὲν κακίας [g] ἡ ὑπερβολὴ καὶ [h] ἡ ἔλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἡ
μεσότης·

ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἁπλῶς, [i] παντοδαπῶς δὲ κακοί.

6 15 Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα
τῇ πρὸς ἡμᾶς, [k] ὡρισμένῃ λόγῳ καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνιμος ὁρί-
σειεν. Μεσότης δὲ [l] δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς

[n] οἱ δ'] εἰ δ' οἱ K^b, εἰ δὴ οἱ M^b.O^b. [o] πρὸς τοῦτο ὡς λέγομεν M^b. [p] τὸ om. M^b. [q] οἷον—καὶ τὸ μέσον om. N^b. [r] ἐπιθυμῆσαι καὶ ἀποστραφῆναι καὶ ὀργισθῆναι M^b. [s] ἢ λυπηθῆναι ἔστι μᾶλλον M^b. [t] οἷς] οἷς δεῖ K^b. [v] οὗ ἕνεκα] οὕνεκα K^b. [w] ἐστὶ] ἐπὶ N^b, ἐστὶν ἐπὶ K^b. [x] τὸ om. M^b. [y] καὶ ἡ] ἡ δὲ M^b. [z] τις om. M^b. [a] ἐστὶν ἄρα L^b.O^b. [b] γε om. K^b. [c] ἔτι] ἔτι δὲ M^b, ὅτι O^b. [d] πυθαγόριοι K^b. [e] τοῦ—μοναχῶς om. N^b. [f] μὲν γὰρ τὸ M^b. [g] ἡ om. M^b. [h] ἡ post καὶ om. M^b.N^b.O^b. [i] κακοὶ δὲ παντοδαπῶς L^b.O^b. [k] ὡρισμένη om. N^b. [l] δυεῖν K^b.

δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ [m] ἔτι [n] τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' 16
ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε [o] τοῖς πάθεσι καὶ [p] ἐν ταῖς
πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν [p] τὸ μέσον καὶ εὑρίσκειν καὶ αἱρεῖσθαι.
Διὸ κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν λόγον [q] τὸν τί ἦν εἶναι λέ- 17
γοντα μεσότης ἐστὶν ἡ ἀρετή, κατὰ δὲ τὸ ἄριστον καὶ τὸ εὖ
ἀκρότης. Οὐ πᾶσα δ' ἐπιδέχεται πρᾶξις οὐδὲ πᾶν πάθος 18
τὴν μεσότητα· [r] ἔνια γὰρ εὐθὺς ὠνόμασται [s] συνειλημμένα
μετὰ τῆς φαυλότητος, οἷον [t] ἐπιχαιρεκακία ἀναισχυντία φθό-
νος, καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων μοιχεία κλοπὴ ἀνδροφονία· πάντα
γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα [v] ψέγεται τῷ [w] αὐτὰ φαῦλα εἶναι,
ἀλλ' οὐχ αἱ ὑπερβολαὶ αὐτῶν οὐδ' αἱ ἐλλείψεις. Οὐκ ἔστιν
οὖν οὐδέποτε περὶ [x] αὐτὰ κατορθοῦν, ἀλλ' ἀεὶ ἁμαρτάνειν·
οὐδ' ἔστι τὸ εὖ ἢ μὴ εὖ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐν τῷ [y] ἣν δεῖ καὶ
ὅτε καὶ ὡς μοιχεύειν, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ ποιεῖν [z] ὁτιοῦν τούτων
ἁμαρτάνειν ἐστίν. Ὅμοιον οὖν τὸ ἀξιοῦν καὶ περὶ τὸ ἀδικεῖν 19
καὶ δειλαίνειν καὶ ἀκολασταίνειν [a] εἶναι μεσότητα καὶ ὑπερ-
βολὴν καὶ ἔλλειψιν· ἔσται γὰρ οὕτω [b] γε ὑπερβολῆς [c] καὶ
ἐλλείψεως μεσότης καὶ ὑπερβολῆς ὑπερβολὴ καὶ [d] ἔλλειψις
ἐλλείψεως. Ὥσπερ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας οὐκ ἔστιν 20
ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις [e] διὰ τὸ [f] τὸ μέσον εἶναί πως [g] ἄκρον,
οὕτως [h] οὐδὲ ἐκείνων μεσότης οὐδὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις,
ἀλλ' ὡς ἂν πράττηται [i] ἁμαρτάνεται· ὅλως γὰρ οὔθ' ὑπερ-
βολῆς καὶ ἐλλείψεως μεσότης ἐστίν, [k] οὔτε μεσότητος ὑπερ-
βολὴ καὶ ἔλλειψις.

Δεῖ δὲ [l] τοῦτο μὴ μόνον καθόλου λέγεσθαι, ἀλλὰ [m] καὶ 7
τοῖς καθ' [n] ἕκαστα ἐφαρμόττειν· ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὰς πρά-
ξεις λόγοις οἱ μὲν καθόλου [o] κενώτεροί εἰσιν, οἱ δ' ἐπὶ μέρους

[m] ἔστι M^b. [n] τὸ L^b. [o] ταῖς πράξεσι καὶ ἐν τοῖς πάθεσι M^b. [p] ἐν et τὸ om. K^b. [q] τὸν τὸ τί K^b. [r] ἔνια μὲν γὰρ M^b. [s] συνειλλεγμένα N^b. [t] ἐπιχαιρεκακία καὶ ἀναισχυντία N^b. [v] λέγεται K^b.L^b.N^b.O^b. [w] αὐτὰ om. K^b. [x] αὐτὰς K^b. [y] ἣν K^b.M^b.N^b. [z] ὁτιοῦν] ἓν M^b. [a] εἶναι] καὶ O^b. [b] γε om. K^b. [c] καὶ—ὑπερβολῆς om. N^b. [d] ἐλλείψεως ἔλλειψις M^b, ἔλλειψις ἐλλείψεως ταῦτα K^b. [e] διὰ—ἔλλειψις om. M^b. [f] τὸ alterum om. L^b.N^b.O^b. [g] ἄκρων M^b.N^b. [h] οὐδὲ om. M^b. [i] ἁμαρτάνηται K^b. [k] οὐδὲ L^b.M^b.N^b.O^b. [l] τοῦτο μὴ] μὴ τὸ αὐτὸ K^b, μὴ L^b. [m] καὶ ἐν τοῖς L^b. [n] ἕκαστον M^b. [o] κοινότεροί K^b.L^b.M^b.N^b.

ἀληθινώτεροι· περὶ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα αἱ πράξεις, δέον δ'
ἐπὶ τούτων συμφωνεῖν. Ληπτέον [p] οὖν ταῦτα ἐκ τῆς δια-
2 γραφῆς. Περὶ μὲν οὖν φόβους καὶ θάρρη ἀνδρεία μεσότης·
τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ ἀνώνυμος (πολλὰ δ'
ἐστὶν ἀνώνυμα), ὁ δ' ἐν τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων [q] θρασύς, ὁ
[r] δὲ τῷ μὲν φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων τῷ δὲ [s] θαρρεῖν ἐλλείπων
3 δειλός. Περὶ ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας [t] οὐ πάσας, ἧττον δὲ καὶ
περὶ τὰς λύπας, μεσότης μὲν σωφροσύνη, ὑπερβολὴ δὲ ἀκο-
λασία. Ἐλλείποντες δὲ [v] περὶ τὰς ἡδονὰς οὐ πάνυ γίνονται·
διόπερ οὐδ' [w] ὀνόματος τετυχήκασιν οὐδ' οἱ τοιοῦτοι, [x] ἔστω-
4 σαν δὲ ἀναίσθητοι. Περὶ δὲ δόσιν χρημάτων καὶ λῆψιν με-
σότης μὲν ἐλευθεριότης, ὑπερβολὴ δὲ καὶ ἔλλειψις ἀσωτία
καὶ ἀνελευθερία. Ἐναντίως [y] δ' ἑαυταῖς ὑπερβάλλουσι καὶ
ἐλλείπουσιν· ὁ [z] μὲν γὰρ ἄσωτος ἐν μὲν [a] προέσει ὑπερβάλ-
λει ἐν δὲ [b] λήψει ἐλλείπει, ὁ δ' ἀνελεύθερος ἐν [c] μὲν [b] λήψει
5 ὑπερβάλλει ἐν δὲ προέσει ἐλλείπει. Νῦν μὲν [d] οὖν τύπῳ καὶ
ἐπὶ [e] κεφαλαίῳ λέγομεν, ἀρκούμενοι αὐτῷ τούτῳ· ὕστερον δὲ
6 ἀκριβέστερον περὶ [f] αὐτῶν διορισθήσεται. Περὶ δὲ [g] τὰ χρή-
ματα καὶ ἄλλαι διαθέσεις εἰσί, μεσότης [h] μὲν μεγαλοπρέπεια
(ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς διαφέρει ἐλευθερίου· ὁ μὲν γὰρ περὶ
μεγάλα, ὁ δὲ περὶ μικρά), ὑπερβολὴ δὲ ἀπειροκαλία καὶ βα-
ναυσία, ἔλλειψις δὲ μικροπρέπεια· [i] διαφέρουσι δ' αὗται τῶν
περὶ τὴν ἐλευθεριότητα, [k] πῇ δὲ διαφέρουσιν, ὕστερον ῥηθή-
7 σεται. Περὶ δὲ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεσότης μὲν μεγαλοψυ-
χία, ὑπερβολὴ δὲ χαυνότης τις λεγομένη, ἔλλειψις δὲ μικρο-
8 ψυχία· ὡς [l] δ' ἐλέγομεν ἔχειν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν
ἐλευθεριότητα, περὶ μικρὰ διαφέρουσαν, οὕτως [m] ἔχει τις καὶ

[p] οὖν om. K^b. [q] θρασύς—ὑπερβάλλων om. N^b. [r] δ' ἐν τῷ K^b.M^b. [s] θαρρεῖσθαι M^b. [t] οὐ—τὰς λύπας om. N^b. [v] τὰς περὶ L^b. [w] ὀνόματος—τοιοῦτοι] οὗτοι ὀνόματος τετυχήκασιν L^b.M^b.N^b.O^b. [x] ἔστω δὲ ἀναίσθητος K^b. [y] δ' ἑαυτὰς N^b, δὲ αὐταῖς M^b, δὲ αὐτὰς O^b, om. K^b. [z] μὲν om. M^b. [a] προαιρέσει N^b. [b] λείψει utrobique pr. K^b. [c] μὲν προέσει ἐλλείπει ἐν δὲ λήψει ὑπερβάλλει M^b. [d] οὖν ἐν τύπῳ M^b. [e] κεφαλαίου K^b.N^b. [f] αὐτῶν] αὐτοῦ L^b. [g] τὰ om. K^b. [h] μὲν γὰρ μεγαλοπρέπεια M^b. [i] διαφέρουσι—ἐλευθεριότητα om. K^b. [k] πῇ] ᾧ L^b.M^b.N^b.O^b. [l] δὲ λέγομεν N^b. [m] ἔχειν τινα N^b.

πρὸς [n] τὴν [o] μεγαλοψυχίαν, περὶ τιμὴν οὖσαν μεγάλην, [p] αὐτὴ
περὶ [q] μικρὰν [r] οὖσα· ἔστι [s] γὰρ ὡς δεῖ ὀρέγεσθαι τιμῆς καὶ
μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἧττον, λέγεται δ' ὁ μὲν ὑπερβάλλων ταῖς
ὀρέξεσι φιλότιμος, ὁ δ' ἐλλείπων ἀφιλότιμος, ὁ δὲ μέσος
ἀνώνυμος. Ἀνώνυμοι δὲ καὶ αἱ διαθέσεις, πλὴν ἡ τοῦ φιλο-
τίμου φιλοτιμία. Ὅθεν ἐπιδικάζονται οἱ ἄκροι τῆς μέσης
χώρας. Καὶ ἡμεῖς [t] δὲ [v] ἔστι [w] μὲν ὅτε τὸν μέσον [x] φιλότιμον
καλοῦμεν ἔστι δ' [y] ὅτε ἀφιλότιμον, [z] καὶ ἔστιν ὅτε [a] μὲν ἐπαι-
νοῦμεν τὸν φιλότιμον [b] ἔστι δ' ὅτε τὸν ἀφιλότιμον. Διὰ 9
τίνα δ' αἰτίαν τοῦτο ποιοῦμεν, [c] ἐν τοῖς ἑξῆς ῥηθήσεται· νῦν
δὲ περὶ τῶν λοιπῶν [d] λέγωμεν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρό-
πον. Ἔστι [e] δὲ καὶ [f] περὶ ὀργὴν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ 10
μεσότης, σχεδὸν δὲ ἀνωνύμων [g] ὄντων αὐτῶν τὸν μέσον πρᾶον
λέγοντες τὴν μεσότητα πραότητα [h] καλέσομεν· τῶν δ' ἄκρων
ὁ μὲν ὑπερβάλλων ὀργίλος [i] ἔστω, ἡ δὲ κακία ὀργιλότης, ὁ
δ' ἐλλείπων [k] ἀόργητός [l] τις, ἡ δ' ἔλλειψις [m] ἀοργησία. Εἰσὶ 11
δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς μεσότητες, ἔχουσαι μέν τινα ὁμοιότητα
πρὸς [n] ἀλλήλας, [o] διαφέρουσαι δ' ἀλλήλων· πᾶσαι μὲν γάρ
εἰσι περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινωνίαν, διαφέρουσι δὲ [p] ὅτι
ἡ μέν ἐστι περὶ τἀληθὲς τὸ ἐν αὐτοῖς, αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ·
τούτου δὲ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ τὸ δ' ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον.
Ῥητέον οὖν καὶ περὶ τούτων, ἵνα μᾶλλον κατίδωμεν ὅτι [q] ἐν
πᾶσιν ἡ μεσότης ἐπαινετόν, [r] τὰ δ' ἄκρα οὔτ' ὀρθὰ οὔτ' ἐπαι-
νετὰ ἀλλὰ ψεκτά. [s] Ἔστι μὲν οὖν καὶ τούτων τὰ πλείω
ἀνώνυμα· πειρατέον δ', ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, αὐτοὺς
ὀνοματοποιεῖν σαφηνείας [t] ἕνεκεν καὶ τοῦ εὐπαρακολουθήτου.

[n] *τὴν* om. Kb. [o] *μεγαλοψυχίαν αὐτὴν περὶ* Mb. [p] *αὕτη* Kb.Mb, *αὐτὴν* Nb. [q] *μικρὰ* Kb.Lb.Nb. [r] *οὖσαν* Nb. [s] *γὰρ* om. Nb. [t] *δὲ* om. Mb. [v] *ἔστι—καὶ* om. Kb. [w] *μὲν* om. Mb.Ob. [x] *φιλότιμον καλοῦμεν*] *ἐπαινοῦμεν* Mb. [y] *ὅτε καὶ ἀφιλότιμον* Nb. [z] *καὶ—ἀφιλότιμον* om. Lb.Mb.Ob. [a] *μὲν* om. Kb. [b] *ἔστι—ἀφιλότιμον* om. Kb. [c] *ἐν* om. Lb.Ob. [d] *λέγομεν* Lb.Nb. [e] *δὲ* om. Mb. [f] *περὶ τὴν ὀργὴν* Kb. [g] *ὄντων* om. Kb. [h] *καλέσωμεν* Kb. [i] *ἐστὶν* Kb. [k] *ἀνόργιστός* Kb. [l] *τις*] *ἐστιν* Mb. [m] *ἀνοργησία* Kb. [n] *ἀλλήλας*] *ἀλλήλας καὶ κοινωνίαν* Lb.Nb. [o] *διαφέρουσι* Nb.Ob. [p] *ἡ μὲν ὅτι ἔστι* Kb, *ὅτι αἱ μέν εἰσι* Ob. [q] *ἐν*] *ἐστι* Ob. [r] *τὰ δάκρυα οὔτ' ἐπαινετα οὔτ' ὀρθά* Kb. [s] *εἰσὶ* Kb. [t] *ἕνεκα* Kb.

12 Περὶ μὲν οὖν τὸ ἀληθὲς ὁ μὲν μέσος ἀληθής τις καὶ ἡ μεσό-
της ἀλήθεια λεγέσθω, ἡ δὲ προσποίησις ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖζον
ἀλαζονεία [v] καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ἀλαζών, ἡ δ' ἐπὶ τὸ ἔλαττον
13 εἰρωνεία καὶ εἴρων. Περὶ δὲ τὸ ἡδὺ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ ὁ μὲν
μέσος εὐτράπελος [w] καὶ ἡ διάθεσις [x] εὐτραπελία, ἡ δ' ὑπερ-
βολὴ βωμολοχία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν βωμολόχος, ὁ δ' ἐλλεί-
πων ἀγροῖκός τις καὶ [y] ἡ ἕξις ἀγροικία· περὶ δὲ τὸ λοιπὸν
[z] ἡδὺ τὸ ἐν τῷ βίῳ ὁ μὲν ὡς δεῖ ἡδὺς ὢν φίλος καὶ ἡ μεσό-
της φιλία, ὁ δ' ὑπερβάλλων, [a] εἰ μὲν [b] οὐδενὸς ἕνεκα, ἄρεσκος,
[a] εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὑτοῦ, κόλαξ, ὁ δ' ἐλλείπων καὶ [c] ἐν πᾶ-
14 σιν ἀηδὴς δύσερίς τις καὶ δύσκολος. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς
[d] πάθεσι καὶ [e] ἐν τοῖς [f] περὶ τὰ πάθη μεσότητες· ἡ γὰρ αἰ-
δὼς ἀρετὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπαινεῖται δὲ καὶ ὁ αἰδήμων. Καὶ
γὰρ ἐν τούτοις ὁ μὲν λέγεται μέσος, ὁ δ' ὑπερβάλλων, ὡς ὁ
καταπλήξ, ὁ πάντα αἰδούμενος· ὁ δ' ἐλλείπων ἢ [g] ὁ μηδὲ
15 ὅλως ἀναίσχυντος· ὁ δὲ μέσος αἰδήμων. Νέμεσις δὲ μεσό-
της φθόνου καὶ ἐπιχαιρεκακίας. Εἰσὶ δὲ περὶ [h] λύπην καὶ
ἡδονὴν [i] τὰς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τοῖς πέλας γινομένας· ὁ
μὲν γὰρ νεμεσητικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὖ πράττου-
σιν, ὁ δὲ φθονερὸς ὑπερβάλλων τοῦτον ἐπὶ πᾶσι λυπεῖται,
ὁ δ' ἐπιχαιρέκακος τοσοῦτον ἐλλείπει τοῦ λυπεῖσθαι ὥστε
16 καὶ [k] χαίρειν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ ἄλλοθι καιρὸς
ἔσται· περὶ δὲ δικαιοσύνης, ἐπεὶ οὐχ ἁπλῶς λέγεται, μετὰ
ταῦτα [l] διελόμενοι περὶ ἑκατέρας ἐροῦμεν πῶς μεσότητές
εἰσιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λογικῶν ἀρετῶν.

8 Τριῶν [m] δὲ διαθέσεων οὐσῶν, δύο μὲν κακιῶν, τῆς μὲν καθ'
ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν, μιᾶς δ' ἀρετῆς τῆς μεσό-
τητος, πᾶσαι πάσαις ἀντίκεινταί πως· αἱ μὲν γὰρ ἄκραι καὶ
τῇ μέσῃ καὶ ἀλλήλαις [n] ἐναντίαι εἰσίν, ἡ δὲ [o] μέση ταῖς ἄκραις·

[v] καὶ—ἀλαζών om. M^b. [w] καὶ ἡ] ἡ δὲ M^b. [x] εὐτραπέλεια K^b. [y] ἡ om. O^b. [z] ἡδὺ om. M^b. [a] εἰ] ὁ utrobique L^b.O^b. [b] μηδενὸς M^b. [c] ἐν om. M^b. [d] παθήμασι K^b. [e] ἐν τοῖς om. K^b. [f] παρὰ N^b. [g] ὁ μηδὲ] μηδὲν K^b. [h] λύπας καὶ ἡδονὰς L^b. [i] τὰς] τὴν M^b. [k] χαίρει L^b.N^b. [l] διαλεγόμενοι M^b. [m] δὴ L^b.O^b. [n] ἐναντίαι εἰσίν] ἀντίκεινται ἐναντίαι O^b. [o] μεσότης M^b.

ὥσπερ γὰρ τὸ ἴσον πρὸς μὲν τὸ ἔλαττον [p] μεῖζον πρὸς δὲ 2
τὸ μεῖζον ἔλαττον, οὕτως αἱ μέσαι ἕξεις πρὸς μὲν τὰς ἐλλεί-
ψεις ὑπερβάλλουσι, πρὸς δὲ τὰς ὑπερβολὰς ἐλλείπουσιν ἔν
[q] τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν. Ὁ γὰρ ἀνδρεῖος πρὸς
[r] μὲν τὸν δειλὸν θρασὺς φαίνεται, πρὸς δὲ τὸν θρασὺν δειλός·
ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον ἀκόλαστος,
πρὸς δὲ τὸν ἀκόλαστον ἀναίσθητος, ὁ δ' [s] ἐλευθέριος πρὸς
μὲν τὸν ἀνελεύθερον ἄσωτος, πρὸς δὲ τὸν ἄσωτον ἀνελεύ-
θερος. Διὸ καὶ ἀπωθοῦνται [t] τὸν μέσον οἱ ἄκροι ἑκάτερος 3
πρὸς ἑκάτερον, καὶ καλοῦσι [v] τὸν ἀνδρεῖον ὁ μὲν δειλὸς θρα-
σὺν ὁ δὲ θρασὺς δειλόν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνάλογον. Οὕτω 4
[w] δ' ἀντικειμένων [x] ἀλλήλοις τούτων, [y] πλείων [z] ἐναντιότης ἐστὶ
τοῖς ἄκροις πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς τὸ μέσον· πορρωτέρω γὰρ
ταῦτα ἀφέστηκεν ἀλλήλων [a] ἢ τοῦ μέσου, ὥσπερ τὸ μέγα
τοῦ μικροῦ καὶ τὸ μικρὸν τοῦ μεγάλου [b] ἢ ἄμφω τοῦ ἴσου.
Ἔτι πρὸς [c] μὲν τὸ μέσον ἐνίοις ἄκροις ὁμοιότης τις φαίνεται, 5
ὡς τῇ θρασύτητι πρὸς τὴν ἀνδρείαν καὶ τῇ ἀσωτίᾳ πρὸς τὴν
ἐλευθεριότητα· τοῖς δὲ ἄκροις πρὸς ἄλληλα [d] πλείστη ἀνο-
μοιότης. Τὰ δὲ πλεῖστον [e] ἀπέχοντα ἀλλήλων ἐναντία ὁρί-
ζονται, ὥστε καὶ μᾶλλον ἐναντία τὰ [f] πλεῖον ἀπέχοντα.
Πρὸς δὲ τὸ μέσον [g] ἀντίκειται [h] μᾶλλον ἐφ' ὧν μὲν ἡ ἔλλει- 6
ψις ἐφ' ὧν δὲ [i] ἡ ὑπερβολή, οἷον ἀνδρείᾳ μὲν οὐχ ἡ θρασύτης
ὑπερβολὴ οὖσα, ἀλλ' ἡ δειλία ἔλλειψις οὖσα, τῇ δὲ σωφρο-
σύνῃ οὐχ ἡ ἀναισθησία ἔνδεια οὖσα, ἀλλ' ἡ ἀκολασία ὑπερ-
βολὴ οὖσα. Διὰ δύο δ' αἰτίας τοῦτο συμβαίνει, μίαν μὲν 7
τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· τῷ γὰρ ἐγγύτερον εἶναι καὶ
ὁμοιότερον τὸ ἕτερον ἄκρον τῷ μέσῳ, οὐ τοῦτο ἀλλὰ τοὐν-
αντίον [k] ἀντιτίθεμεν μᾶλλον, οἷον ἐπεὶ ὁμοιότερον εἶναι δοκεῖ

[p] μεῖζον πρὸς] μέγα πρὸς $M^b.O^b$. [q] τε om. M^b. [r] μὲν om. M^b. [s] ἐλεύθερος O^b. [t] τὸ N^b. [v] τὸν] τὸν μὲν M^b. [w] δ' om. O^b. [x] τού-των ἀλλήλοις M^b. [y] πλείστη $K^b.L^b.M^b.N^b.O^b$. [z] ἐναντιότης τούτων ἐστὶ M^b. [a] ἢ om. M^b. [b] ἢ om. pr. M^b. [c] μὲν τὸ] τὸν $K^b.M^b$. [d] πλεῖστα N^b. [e] ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων K^b. [f] πλεῖστον L^b. [g] ἀντί-κεινται $L^b.M^b$. [h] ἐφ' ὧν μᾶλλον μὲν $M^b.N^b$, ἐφ' ὧν μὲν μᾶλλον $L^b.O^b$. [i] ἡ post δὲ om. K^b. [k] ἀντιτίθεμεν—ἀντιτίθεμεν] τίθεμεν, μᾶλλον δ' ἀντι-τίθεμεν M^b.

τῇ ἀνδρείᾳ ἡ θρασύτης καὶ ἐγγύτερον, ἀνομοιότερον δ' ἡ δειλία, ταύτην μᾶλλον ἀντιτίθεμεν· τὰ γὰρ ἀπέχοντα πλεῖον
8 τοῦ μέσου ἐναντιώτερα δοκεῖ εἶναι. Μία μὲν οὖν αἰτία αὕτη, ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἑτέρα δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν· πρὸς ἃ γὰρ αὐτοὶ [l] μᾶλλον [m] πεφύκαμέν πως, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ [n] φαίνεται. Οἷον αὐτοὶ μᾶλλον πεφύκαμεν πρὸς τὰς ἡδονάς, διὸ εὐκατάφοροί ἐσμεν μᾶλλον πρὸς ἀκολασίαν ἢ [o] πρὸς κοσμιότητα. Ταῦτ' οὖν [p] μᾶλλον ἐναντία λέγομεν, πρὸς ἃ [p] ἡ ἐπίδοσις μᾶλλον γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀκολασία ὑπερβολὴ οὖσα ἐναντιωτέρα ἐστὶ [q] τῇ σωφροσύνῃ.

9 Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν [r] ἡ [s] ἀρετὴ ἡ ἠθικὴ μεσότης, καὶ πῶς, καὶ ὅτι μεσότης δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν, καὶ ὅτι τοιαύτη ἐστὶ διὰ τὸ στοχαστικὴ τοῦ μέσου εἶναι τοῦ ἐν [t] τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν, ἱκανῶς
2 εἴρηται. Διὸ [v] καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι· ἐν ἑκάστῳ γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλου τὸ μέσον [w] οὐ παντὸς ἀλλὰ τοῦ εἰδότος. Οὕτω [x] δὲ καὶ τὸ μὲν ὀργισθῆναι παντὸς καὶ ῥᾴδιον, καὶ τὸ δοῦναι ἀργύριον [y] καὶ δαπανῆσαι· τὸ δ' ᾧ καὶ ὅσον καὶ ὅτε καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὥς, [z] οὐκέτι παντὸς οὐδὲ ῥᾴδιον· [a] διόπερ τὸ εὖ καὶ σπάνιον καὶ ἐπαινετὸν καὶ
3 καλόν. Διὸ δεῖ τὸν στοχαζόμενον τοῦ μέσου πρῶτον [b] μὲν ἀποχωρεῖν τοῦ μᾶλλον ἐναντίου, καθάπερ καὶ ἡ Καλυψὼ [c] παραινεῖ

[d] τούτου [e] μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε
νῆα.

Τῶν γὰρ ἄκρων τὸ μέν ἐστιν ἁμαρτωλότερον, τὸ δ' ἧττον·
4 ἐπεὶ οὖν τοῦ μέσου τυχεῖν ἄκρως χαλεπόν, κατὰ τὸν δεύτερόν φασι πλοῦν [f] τὰ ἐλάχιστα ληπτέον τῶν κακῶν· τοῦτο

[l] μᾶλλον om. N^b. [m] ἐχομέν K^b. [n] φέρεται K^b. [o] πρὸς post ἢ om. M^b. [p] μᾶλλον et mox ἡ om. M^b. [q] τῆς σωφροσύνης K^b. [r] ἡ post ἐστὶν om. L^b. [s] ἠθικὴ ἀρετὴ M^b. [t] τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν K^b, ταῖς πράξεσι καὶ τοῖς πάθεσιν L^b.O^b. [v] καὶ om. O^b. [w] οὐ] λαβεῖν οὐ O^b. [x] δὴ L^b.O^b. [y] καὶ τὸ δαπανῆσαι M^b. [z] οὐκ ἔστι M^b. [a] διόπερ] ὅπερ ἐστὶ L^b.M^b.N^b.O^b. [b] μὲν om. N^b. [c] παρήνει L^b.M^b.N^b.O^b. [d] τοῦ τοῦ K^b. τὸ τοῦ M^b.N^b, ὡς τοῦ L^b.O^b. [e] μὲν om. K^b. [f] τὰ om. M^b.

δ' [g] ἔσται μάλιστα τοῦτον τὸν τρόπον ὃν λέγομεν. Σκοπεῖν
δὲ [h] δεῖ πρὸς ἃ καὶ αὐτοὶ εὐκατάφοροί ἐσμεν· ἄλλοι γὰρ
πρὸς ἄλλα πεφύκαμεν. Τοῦτο δ' ἔσται γνώριμον ἐκ τῆς
ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης τῆς [i] γινομένης περὶ ἡμᾶς. Εἰς τοὐναν- 5
τίον [k] δ' ἑαυτοὺς ἀφέλκειν δεῖ· πολὺ γὰρ [l] ἀπαγαγόντες τοῦ
ἁμαρτάνειν εἰς τὸ μέσον ἥξομεν, ὅπερ οἱ τὰ διεστραμμένα
τῶν ξύλων ὀρθοῦντες ποιοῦσιν. Ἐν παντὶ δὲ μάλιστα φυ- 6
λακτέον τὸ ἡδὺ καὶ τὴν ἡδονήν· [m] οὐ γὰρ ἀδέκαστοι κρίνομεν
αὐτήν. Ὅπερ οὖν οἱ δημογέροντες ἔπαθον πρὸς τὴν Ἑλέ-
νην, τοῦτο δεῖ παθεῖν καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἡδονήν, [n] καὶ ἐν πᾶσι
τὴν ἐκείνων ἐπιλέγειν φωνήν· οὕτω γὰρ αὐτὴν ἀποπεμπό-
μενοι ἧττον ἁμαρτησόμεθα. Ταῦτ' οὖν ποιοῦντες, ὡς ἐν κε- 7
φαλαίῳ εἰπεῖν, μάλιστα δυνησόμεθα τοῦ μέσου τυγχάνειν.
Χαλεπὸν δ' ἴσως τοῦτο, καὶ [o] μάλιστ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον·
οὐ γὰρ ῥᾴδιον διορίσαι [p] πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πό-
σον χρόνον ὀργιστέον· καὶ γὰρ ἡμεῖς ὁτὲ μὲν τοὺς ἐλλεί-
ποντας ἐπαινοῦμεν καὶ πράους φαμέν, ὁτὲ δὲ τοὺς χαλεπαί-
νοντας ἀνδρώδεις [q] ἀποκαλοῦμεν. Ἀλλ' ὁ μὲν μικρὸν τοῦ εὖ 8
παρεκβαίνων οὐ ψέγεται, οὔτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὔτ' ἐπὶ τὸ
ἧττον, ὁ δὲ πλέον· οὗτος γὰρ οὐ λανθάνει. Ὁ δὲ μέχρι
τίνος καὶ ἐπὶ πόσον ψεκτὸς οὐ ῥᾴδιον τῷ λόγῳ ἀφορίσαι·
οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς
καθ' ἕκαστα, καὶ ἐν τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. Τὸ μὲν ἄρα 9
[r] τοσοῦτο [s] δῆλον ὅτι ἡ μέση ἕξις ἐν πᾶσιν ἐπαινετή, ἀπο-
κλίνειν δὲ δεῖ [t] ὁτὲ μὲν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν ὁτὲ δ' ἐπὶ τὴν ἔλ-
λειψιν· οὕτω γὰρ ῥᾷστα τοῦ μέσου καὶ τοῦ εὖ τευξόμεθα.

Γ.

Τῆς ἀρετῆς δὴ περὶ πάθη [v] τε καὶ πράξεις οὔσης, καὶ [w] ἐπὶ μὲν τοῖς ἑκουσίοις [x] ἐπαίνων καὶ ψόγων γινομένων, ἐπὶ δὲ

[g] ἐστὶ K^b. [h] δεῖ καὶ πρὸς M^b.N^b. [i] γενομένης M^b. [k] δ' ἑαυτοὺς om. K^b. [l] ἀπάγοντες K^b.M^b.N^b. [m] οὐ] οὐδὲ M^b. [n] καὶ ἐν—φωνήν om. N^b. [o] μᾶλλον M^b. [p] πῶς] καὶ πῶς K^b.L^b. [q] ἀποκαλοῦντες K^b, ἐπικαλοῦμεν M^b. [r] τοσοῦτον L^b.M^b.N^b.O^b. [s] δηλοῖ codices. [t] ὁτὲ—ὁτὲ] τοτὲ—τοτὲ L^b.M^b.N^b.O^b. [v] τε om. M^b. [w] ἐπὶ—ἐπὶ] ἐν—ἐν L^b.M^b.N^b.O^b. [x] ἐπαίνων τε καὶ O^b.

τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμης, ἐνίοτε [y]δὲ καὶ ἐλέου, τὸ ἑκούσιον
[z]καὶ ἀκούσιον ἀναγκαῖον ἴσως [a]διορίσαι τοῖς περὶ ἀρετῆς ἐπι-
2 σκοποῦσι, χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι πρός τε τὰς
3 τιμὰς καὶ τὰς κολάσεις. Δοκεῖ δὲ ἀκούσια εἶναι τὰ [b]βίᾳ ἢ
δι' ἄγνοιαν γινόμενα. Βίαιον δὲ οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν, τοιαύτη
οὖσα ἐν ᾗ μηδὲν συμβάλλεται ὁ πράττων ἢ ὁ πάσχων, οἷον
4 εἰ πνεῦμα [c]κομίσαι ποι ἢ ἄνθρωποι κύριοι ὄντες. Ὅσα δὲ
διὰ φόβον μειζόνων κακῶν πράττεται ἢ διὰ καλόν τι, οἷον
εἰ τύραννος [d]προστάττοι αἰσχρόν τι πρᾶξαι κύριος ὢν γο-
νέων [e]καὶ τέκνων, καὶ [f]πράξαντος μὲν σώζοιντο, μὴ πράξαν-
τος δ' ἀποθνήσκοιεν, ἀμφισβήτησιν ἔχει πότερον ἀκούσιά
5 ἐστιν ἢ ἑκούσια. Τοιοῦτον δέ [g]τι συμβαίνει καὶ περὶ τὰς
ἐν τοῖς χειμῶσιν ἐκβολάς· ἁπλῶς μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀποβάλ-
λεται ἑκών, ἐπὶ σωτηρίᾳ δ' αὑτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἅπαντες
6 οἱ νοῦν ἔχοντες. Μικταὶ μὲν οὖν [h]εἰσὶν αἱ τοιαῦται πρά-
ξεις, ἐοίκασι δὲ μᾶλλον ἑκουσίοις· αἱρεταὶ γάρ εἰσι τότε ὅτε
πράττονται, τὸ δὲ τέλος τῆς πράξεως κατὰ τὸν καιρόν ἐστιν.
Καὶ τὸ [i]ἑκούσιον δὴ καὶ τὸ ἀκούσιον, ὅτε πράττει, λεκτέον.
Πράττει δὲ ἑκών· καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ τοῦ κινεῖν τὰ ὀργανικὰ
μέρη ἐν ταῖς τοιαύταις πράξεσιν ἐν αὐτῷ ἐστίν· ὧν [k]δ' ἐν
αὐτῷ ἡ ἀρχή, ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ πράττειν καὶ μή. Ἑκούσια
δὴ τὰ τοιαῦτα, ἁπλῶς δ' ἴσως ἀκούσια· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἕλοιτο
7 καθ' [l]αὑτὸ τῶν τοιούτων οὐδέν. Ἐπὶ ταῖς πράξεσι δὲ ταῖς
τοιαύταις ἐνίοτε καὶ ἐπαινοῦνται, ὅταν αἰσχρόν τι [m]ἢ λυπη-
ρὸν ὑπομένωσιν ἀντὶ μεγάλων [n]καὶ καλῶν· ἂν δ' ἀνάπαλιν,
ψέγονται· [o]τὰ γὰρ αἴσχισθ' ὑπομεῖναι ἐπὶ μηδενὶ καλῷ ἢ
μετρίῳ [p]φαύλου. Ἐπ' ἐνίοις δ' ἔπαινος μὲν οὐ γίνεται, συγ-
γνώμη δ', ὅταν [q]διὰ τοιαῦτα [r]πράξῃ τις [s]ἃ μὴ δεῖ, ἃ τὴν ἀν-

[y] δὲ ante καὶ om. L^b.M^b.O^b. [z] καὶ τὸ ἀκούσιον K^b. [a] προδιορίσαι L^b. [b] βίαια N^b. [c] κινήσει πῆ (οι supra) M^b. [d] προστάττει M^b. [e] καὶ τέκνων om. K^b. [f] πράξαντες M^b.N^b, πράξαντι O^b. [g] τι om. K^b.L^b.M^b. [h] εἰσὶν om. K^b. [i] ἑκούσιον δὴ καὶ ἀκούσιον O^b, ἀκούσιον δὴ καὶ τὸ ἑκούσιον L^b.M^b. [k] τ' O^b. [l] ἑαυτὸ N^b. [m] ἢ] καὶ K^b. [n] καὶ om. M^b. [o] τὰ γὰρ αἴσχισθ'] ταῦτα γὰρ ἔχοι τις M^b. [p] φαύλῳ M^b. [q] διὰ τὰ τοιαῦτα M^b, διὰ ταῦτα L^b. [r] πράξει L^b, πράξειέ M^b.N^b.O^b. [s] ἃ μὴ δεῖ om. K^b.

θρωπίνην φύσιν [t]*ὑπερτείνει καὶ μηδεὶς ἂν* [v]*ὑπομεῖναι. Ἔνια* 8
δ' ἴσως οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον [w]*ἀποθανετέον παθόντι τὰ δεινότατα· καὶ γὰρ τὸν Εὐριπίδου* [x]*Ἀλκμαίωνα γελοῖα φαίνεται τὰ ἀναγκάσαντα μητροκτονῆσαι. Ἔστι δὲ* 9
χαλεπὸν ἐνίοτε [y]*διακρῖναι ποῖον ἀντὶ ποίου αἱρετέον καὶ τί ἀντὶ τίνος* [z]*ὑπομενετέον, ἔτι δὲ* [a]*χαλεπώτερον ἐμμεῖναι τοῖς γνωσθεῖσιν· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολύ ἐστι τὰ μὲν προσδοκώμενα λυπηρά,* [b]*ἃ δ' ἀναγκάζονται αἰσχρά, ὅθεν ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται περὶ τοὺς ἀναγκασθέντας ἢ μή. Τὰ* [c]*δὴ ποῖα φα-* 10
τέον βίαια; Ἢ ἁπλῶς μέν, ὁπότ' ἂν ἡ αἰτία ἐν [d]*τοῖς ἐκτὸς ᾖ καὶ ὁ πράττων μηδὲν* [e]*συμβάλληται; Ἃ* [f]*δὲ καθ' αὑτὰ μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ τῶνδε* [g]*αἱρετά, καὶ ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ πράττοντι, καθ' αὑτὰ μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ* [h]*τῶνδε ἑκούσια. Μᾶλλον δ' ἔοικεν ἑκουσίοις·* [i]*αἱ γὰρ πράξεις ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ταῦτα δ' ἑκούσια. Ποῖα δ' ἀντὶ ποίων αἱρετέον, οὐ ῥᾴδιον ἀποδοῦναι· πολλαὶ γὰρ διαφοραί εἰσιν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. Εἰ δέ τις* [k]*τὰ ἡδέα καὶ τὰ καλὰ* 11
φαίη βίαια εἶναι ([l]*ἀναγκάζειν γὰρ ἔξω ὄντα),* [m]*πάντα ἂν εἴη* [n]*οὕτω βίαια· τούτων γὰρ χάριν* [o]*πάντες πάντα πράττουσιν. Καὶ οἱ μὲν βίᾳ καὶ ἄκοντες λυπηρῶς, οἱ δὲ διὰ τὸ* [p]*ἡδὺ καὶ* [q]*καλὸν μεθ' ἡδονῆς. Γελοῖον* [r]*δὴ τὸ αἰτιᾶσθαι τὰ ἐκτός, ἀλλὰ μὴ αὑτὸν εὐθήρατον ὄντα ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ τῶν μὲν καλῶν ἑαυτόν, τῶν δ' αἰσχρῶν τὰ ἡδέα. Ἔοικε δὴ* 12
τὸ βίαιον εἶναι οὗ ἔξωθεν ἡ ἀρχή, μηδὲν συμβαλλομένου τοῦ βιασθέντος.

Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν οὐχ ἑκούσιον μὲν ἅπαν ἐστίν, ἀκούσιον 13 2

[t] *ὑπερτείνει* ante *ἔνια* Lb.Mb. [v] *ὑπομεῖναι* Nb, *ὑπομείνῃ* Lb.Mb.Ob. [w] *ἀποθανατέον παθόντα* Lb.Mb.Nb.Ob. [x] *ἀλκμαίονα* Lb. [y] *τὸ κρῖναι* Lb.Nb.Ob. [z] *ὑπομενητέον* Mb. [a] *χαλεπώτερον τὸ ἐμμεῖναι* Nb. [b] *τὰ δ' ἀναγκάζοντα* Mb.Nb. [c] *δὲ* Mb. [d] *τῶι* Kb. [e] *συμβάληται* Mb. [f] *δὴ* Mb. [g] *αἱρετά—ταῦτα δ'* om. Mb. [h] *τῶν* Nb. [i] *ἡ γὰρ πρᾶξις ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον* Lb. [k] *τὰ ἡδέα καὶ καλὰ* Nb, *τὰ καλὰ καὶ τὰ ἡδέα* Lb, *τὰ ἡδέα* Mb.Ob. [l] *ἀναγκάζει* Kb. [m] *πάντα καλὰ εἴη ἂν* Lb, *καὶ τὰ καλὰ πάντα εἴη ἂν* Mb. [n] *αὐτῷ* Kb.Lb.Mb. [o] *πάντα πάντες* Lb.Nb.Ob. [p] *ἡδὺ καὶ*] *ἡδὺ ἢ* Lb.Mb, *ἡδὺ* Ob. [q] *καλὸν* om. Nb.Ob. [r] *δὲ* Kb.Nb.Ob.

δὲ τὸ [s] ἐπίλυπον καὶ ἐν μεταμελείᾳ· [t] ὁ γὰρ δι' ἄγνοιαν πρά-
ξας ὁτιοῦν, μηδὲν [v] δὲ δυσχεραίνων ἐπὶ τῇ πράξει, ἑκὼν μὲν
οὐ πέπραχεν, ὅ γε μὴ ᾔδει, οὐδ' αὖ ἄκων, μὴ λυπούμενός γε.
Τοῦ δὴ δι' ἄγνοιαν ὁ μὲν ἐν μεταμελείᾳ ἄκων δοκεῖ, ὁ δὲ μὴ
[w] μεταμελόμενος, ἐπεὶ ἕτερος [x] ἔστω, οὐχ ἑκών· ἐπεὶ γὰρ δια-
14 φέρει, βέλτιον ὄνομα [y] ἔχειν ἴδιον. Ἕτερον δ' ἔοικε καὶ τὸ
δι' ἄγνοιαν πράττειν τοῦ [z] ἀγνοοῦντα ποιεῖν· ὁ γὰρ μεθύων
[a] ἢ ὀργιζόμενος οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν [b] πράττειν, ἀλλὰ διά τι
τῶν εἰρημένων, οὐκ εἰδὼς δέ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Ἀγνοεῖ μὲν [c] οὖν
πᾶς ὁ μοχθηρὸς ἃ δεῖ πράττειν καὶ ὧν ἀφεκτέον, καὶ διὰ τὴν
15 τοιαύτην ἁμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. Τὸ δ'
ἀκούσιον βούλεται λέγεσθαι οὐκ εἴ τις ἀγνοεῖ [d] τὸ συμφέρον·
οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια αἰτία τοῦ ἀκουσίου ἀλλὰ
τῆς μοχθηρίας, οὐδ' ἡ καθόλου (ψέγονται γὰρ διά [e] γε ταύ-
16 την) ἀλλ' ἡ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τού-
τοις γὰρ [f] καὶ ἔλεος καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν
[g] ἀκουσίως πράττει. Ἴσως οὖν οὐ χεῖρον διορίσαι αὐτά, τίνα
καὶ πόσα ἐστί, τίς [h] τε δὴ καὶ τί [i] καὶ περὶ τί ἢ ἐν τίνι πράτ-
τει, ἐνίοτε δὲ καὶ τίνι, οἷον ὀργάνῳ, καὶ ἕνεκα τίνος, οἷον σω-
17 τηρίας, καὶ πῶς, οἷον ἠρέμα ἢ σφόδρα. Ἅπαντα μὲν οὖν
ταῦτα οὐδεὶς [k] ἂν ἀγνοήσειε [l] μὴ μαινόμενος, δῆλον δ' ὡς οὐδὲ
[m] τὸν πράττοντα· πῶς γὰρ [n] ἑαυτόν γε; [o] Ὃ δὲ πράττει,
ἀγνοήσειεν ἄν τις, οἷον λέγοντές φασιν [p] ἐκπεσεῖν αὐτούς, ἢ
οὐκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα ἦν, ὥσπερ Αἰσχύλος τὰ μυστικά,
[q] ἢ [r] δεῖξαι βουλόμενος ἀφεῖναι, ὡς ὁ τὸν καταπέλτην. Οἰη-
θείη δ' ἄν τις καὶ τὸν [s] υἱὸν πολέμιον εἶναι ὥσπερ ἡ Μερόπη,

[s] ἐπίλοιπον Kb.Lb. [t] πράξας γὰρ, omissis ὁ et δι' ἄγνοιαν, Mb. [v] δὲ] τι Kb, om. Mb. [w] μεταμελώμενος Kb. [x] ἔσται Lb.Mb. [y] ἔχει Nb. [z] ἀγνοοῦντας Kb, ἀγνοοῦντος Mb, ἀγνοούντως rc. Kb. [a] ἢ ὁ ὀργιζόμενος Mb. [b] πράσσειν Kb. [c] οὖν om. Mb. [d] τὰ συμφέροντα Kb. [e] γε om. Mb. [f] καὶ post γὰρ om. Lb.Mb. [g] ἀκουσίῳ Kb. [h] τε] δὲ Mb. [i] καὶ post τί om. Kb. [k] ἂν om. Lb.Mb. [l] μὴ—ἀγνοήσειεν om. Nb. [m] τὸν om. Mb.Ob. [n] ἑαυτόν γε ὅ τε Ob, ὁ δὲ (ὃ δι' corr.) ἑαυτόν γε Kb. [o] ὃ—ἦν om. Mb. [p] ἐκπέμπειν Kb. [q] ἢ om. Kb. [r] δίξαι Mb. [s] υἱὸν ὡς πολέμιον Mb.

καὶ ἐσφαιρῶσθαι τὸ [t] λελογχωμένον δόρυ, ἢ τὸν λίθον [v] κίσσηριν εἶναι· καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ [w] παίσας ἀποκτεῖναι ἄν· καὶ δεῖξαι βουλόμενος, ὥσπερ οἱ ἀκροχειριζόμενοι, [x] πατάξειεν ἄν. Περὶ πάντα δὴ ταῦτα τῆς ἀγνοίας οὔσης, ἐν οἷς ἡ πρᾶ- 18
ξις, [y] ὁ τούτων τι ἀγνοήσας ἄκων δοκεῖ [z] πεπραχέναι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κυριωτάτοις· κυριώτατα δ' εἶναι δοκεῖ, ἐν οἷς ἡ πρᾶξις καὶ οὗ ἕνεκα. Τοῦ δὴ κατὰ τὴν [a] τοιαύτην ἄγνοιαν 19
ἀκουσίου λεγομένου ἔτι δεῖ τὴν πρᾶξιν λυπηρὰν εἶναι καὶ ἐν μεταμελείᾳ.

Ὄντος δ' ἀκουσίου τοῦ [b] βίᾳ καὶ δι' ἄγνοιαν, τὸ ἑκούσιον 20 3
δόξειεν ἂν εἶναι οὗ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ εἰδότι τὰ καθ' ἕκαστα ἐν οἷς ἡ πρᾶξις. Ἴσως γὰρ οὐ καλῶς [c] λέγεται ἀκούσια εἶναι 21
τὰ διὰ θυμὸν ἢ [d] δι' ἐπιθυμίαν. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν [e] ἔτι 22
τῶν ἄλλων ζῴων ἑκουσίως πράξει, οὐδ' οἱ παῖδες· εἶτα πό- 23
τερον οὐδὲν ἑκουσίως πράττομεν τῶν δι' ἐπιθυμίαν [f] καὶ θυμόν, ἢ τὰ καλὰ μὲν ἑκουσίως τὰ δ' αἰσχρὰ ἀκουσίως; Ἢ γελοῖον ἑνός γε αἰτίου ὄντος; Ἄτοπον δὲ ἴσως [g] τὸ ἀκούσια 24
φάναι ὧν δεῖ ὀρέγεσθαι. Δεῖ δὲ καὶ ὀργίζεσθαι ἐπί τισι καὶ ἐπιθυμεῖν τινῶν, οἷον ὑγιείας καὶ μαθήσεως. Δοκεῖ [h] δὲ 25
τὰ μὲν [i] ἀκούσια λυπηρὰ εἶναι, τὰ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἡδέα. Ἔτι δὲ τί διαφέρει [k] τῷ ἀκούσια εἶναι τὰ κατὰ λογισμὸν ἢ 26
θυμὸν ἁμαρτηθέντα; Φευκτὰ μὲν γὰρ ἄμφω, δοκεῖ δὲ οὐχ 27
ἧττον ἀνθρωπικὰ εἶναι τὰ ἄλογα [l] πάθη. [m] Αἱ δὲ πράξεις τοῦ [n] ἀνθρώπου [o] ἀπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας. Ἄτοπον [p] δὴ τὸ τιθέναι ἀκούσια ταῦτα.

Διωρισμένων δὲ [q] τοῦ τε ἑκουσίου καὶ τοῦ ἀκουσίου, περὶ 4
προαιρέσεως ἕπεται διελθεῖν· οἰκειότατον γὰρ εἶναι δοκεῖ τῇ (2)
ἀρετῇ καὶ μᾶλλον τὰ ἤθη [r] κρίνειν τῶν πράξεων. Ἡ προ- 2

[t] λελογχευμένον rc. Mb. [v] κίσηριν Lb, κίσιριν Kb.Nb. [w] σπεύσας Mb. [x] πατάξαιεν Kb. [y] ὁ—πρᾶξις om. Kb. [z] πεπραχέναι—δοκεῖ om. Mb. [a] αὐτὴν Mb. [b] βιαίου Nb.Ob. [c] λέγεται τὸ ἀκούσια Mb. [d] δι' om. Kb.Ob. [e] ἔτι om. Kb. [f] καὶ] ἢ Lb.Mb.Nb.Ob. [g] τὸ om. Kb. [h] δὲ καὶ τὰ Kb. [i] ἀκούσια καὶ λυπηρὰ Ob. [k] τῷ] τὸ Lb.Nb. [l] πάθη om. pr. Kb. [m] αἱ δὲ] ὥστε καὶ αἱ Kb. [n] ἀνθρώπου—τὸ om. Nb. [o] ἀπὸ—ἐπιθυμίας om. Kb. [p] δὲ Mb.Nb. [q] τοῦ ἀκουσίου καὶ ἑκουσίου Mb. [r] κρῖναι τῶν πράξεων Mb, τῶν πράξεων κρίνειν Kb.

αἵρεσις [s] δὴ ἑκούσιον μὲν φαίνεται, οὐ ταὐτὸν δέ, ἀλλ' ἐπὶ
[t] πλέον τὸ ἑκούσιον· τοῦ μὲν γὰρ ἑκουσίου καὶ παῖδες καὶ
[v] τἆλλα ζῷα κοινωνεῖ, προαιρέσεως δ' οὔ, καὶ τὰ ἐξαίφνης
3 ἑκούσια [w] μὲν λέγομεν, κατὰ προαίρεσιν δ' οὔ. Οἱ [x] δὲ λέ-
γοντες αὐτὴν ἐπιθυμίαν ἢ θυμὸν ἢ βούλησιν ἤ τινα δόξαν οὐκ
ἐοίκασιν ὀρθῶς λέγειν. Οὐ γὰρ κοινὸν ἡ προαίρεσις [y] καὶ
4 τῶν ἀλόγων, ἐπιθυμία δὲ καὶ θυμός. Καὶ ὁ [z] ἀκρατὴς ἐπι-
θυμῶν μὲν πράττει, προαιρούμενος δ' [a] οὔ· ὁ ἐγκρατὴς δ' ἀνά-
5 παλιν προαιρούμενος μέν, ἐπιθυμῶν δ' οὔ. Καὶ προαιρέσει
μὲν ἐπιθυμία ἐναντιοῦται, [b] ἐπιθυμίᾳ δ' ἐπιθυμία οὔ. Καὶ ἡ
μὲν ἐπιθυμία ἡδέος καὶ ἐπιλύπου, ἡ προαίρεσις δ' οὔτε [c] λυ-
6 πηροῦ οὔθ' ἡδέος. Θυμὸς δ' ἔτι ἧττον· ἥκιστα γὰρ [d] τὰ [e] διὰ
7 θυμὸν κατὰ προαίρεσιν εἶναι δοκεῖ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησίς
γε, καίπερ [f] σύνεγγυς φαινόμενον· προαίρεσις μὲν γὰρ οὐκ
ἔστι τῶν ἀδυνάτων, καὶ εἴ τις φαίη προαιρεῖσθαι, δοκοίη ἂν
ἠλίθιος εἶναι· βούλησις δ' ἐστὶ τῶν ἀδυνάτων, οἷον ἀθανα-
8 σίας. Καὶ ἡ μὲν βούλησίς ἐστι καὶ περὶ τὰ μηδαμῶς δι'
[g] αὐτοῦ πραχθέντα ἄν, οἷον ὑποκριτήν τινα νικᾶν ἢ ἀθλητήν·
προαιρεῖται δὲ τὰ τοιαῦτα οὐδείς, ἀλλ' ὅσα [h] οἴεται γενέ-
9 σθαι ἂν δι' αὐτοῦ. Ἔτι δ' ἡ μὲν βούλησις τοῦ [i] τέλους ἐστὶ
μᾶλλον, ἡ δὲ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον ὑγιαίνειν
βουλόμεθα, προαιρούμεθα δὲ δι' ὧν [k] ὑγιανοῦμεν, καὶ εὐδαι-
μονεῖν βουλόμεθα [l] μὲν καὶ φαμέν, προαιρούμεθα δὲ λέγειν
οὐχ ἁρμόζει· ὅλως γὰρ ἔοικεν ἡ προαίρεσις περὶ [m] τὰ [n] ἐφ'
10 ἡμῖν εἶναι. Οὐδὲ δὴ δόξα ἂν εἴη· ἡ μὲν γὰρ δόξα δοκεῖ περὶ
πάντα εἶναι, καὶ οὐδὲν ἧττον περὶ τὰ [o] ἀΐδια καὶ τὰ ἀδύνατα
ἢ τὰ ἐφ' ἡμῖν· καὶ τῷ [p] ψευδεῖ καὶ ἀληθεῖ διαιρεῖται, οὐ τῷ
11 κακῷ καὶ ἀγαθῷ, ἡ προαίρεσις δὲ τούτοις μᾶλλον. Ὅλως

s δὴ] δὲ L^b.M^b.N^b.O^b. t πλεῖον K^b. v ἄλλα O^b, τὰ L^b. w λέγομεν μὲν N^b. x δὴ K^b. y καὶ om. K^b. z ἀκροατὴς K^b. a οὔ· καὶ ὁ K^b. b ἐπιθυμία δὲ ἐπιθυμίαι K^b. c λυπηρὰ N^b. d τὸ M^b. e κατὰ L^b.M^b. f ἐγγὺς M^b. g αὐτὸν N^b. h οἴεται ἂν γενέσθαι L^b, ἂν δοκεῖ γίνεσθαι M^b. i τέλους καὶ μᾶλλόν ἐστιν M^b. k ὑγιαίνομεν K^b. l μὲν om. M^b. m τῶν N^b. n ὑφ' ἡμᾶς K^b. o ἴδια N^b. p ψεύδει M^b.

μὲν οὖν [q] δόξῃ ταὐτὸν ἴσως οὐδὲ λέγει οὐδείς. [r] Ἀλλ' οὐδέ
τινι· τῷ γὰρ προαιρεῖσθαι τἀγαθὰ ἢ τὰ κακὰ ποιοί τινές
ἐσμεν, τῷ δὲ δοξάζειν οὔ. Καὶ προαιρούμεθα μὲν [s] λαβεῖν 12
ἢ φυγεῖν [t] ἤ τι τῶν τοιούτων, δοξάζομεν δὲ [v] τί ἐστιν ἢ τίνι
συμφέρει [w] ἢ πῶς· λαβεῖν δ' ἢ φυγεῖν οὐ πάνυ [x] δοξάζομεν.
Καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐπαινεῖται τῷ εἶναι οὗ δεῖ μᾶλλον ἢ 13
τῷ ὀρθῶς, ἡ δὲ δόξα τῷ [y] ὡς [z] ἀληθῶς. Καὶ προαιρούμεθα
μὲν ἃ μάλιστα [a] ἴσμεν ἀγαθὰ ὄντα, δοξάζομεν δὲ ἃ οὐ πάνυ
ἴσμεν. Δοκοῦσί [b] τε οὐχ οἱ αὐτοὶ προαιρεῖσθαί [c] τε [d] ἄριστα 14
καὶ δοξάζειν, ἀλλ' ἔνιοι δοξάζειν μὲν ἄμεινον, διὰ κακίαν δ'
αἱρεῖσθαι οὐχ ἃ δεῖ. Εἰ [e] δὲ προγίνεται δόξα τῆς προαιρέ- 15
σεως ἢ παρακολουθεῖ, οὐδὲν διαφέρει· οὐ [f] τοῦτο γὰρ σκο-
ποῦμεν, ἀλλ' εἰ ταὐτόν ἐστι δόξῃ τινί. Τί οὖν ἢ ποῖόν τί 16
ἐστιν, ἐπειδὴ τῶν εἰρημένων [g] οὐθέν; Ἑκούσιον μὲν δὴ φαί-
νεται, τὸ δ' ἑκούσιον οὐ πᾶν προαιρετόν. Ἀλλ' ἆρά γε τὸ 17
προβεβουλευμένον; Ἡ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου καὶ δια-
νοίας. Ὑποσημαίνειν δ' ἔοικε καὶ τοὔνομα ὡς [h] ὂν πρὸ ἑτέ-
ρων αἱρετόν.

Βουλεύονται δὲ [i] πότερα περὶ πάντων καὶ πᾶν βουλευτόν 5
ἐστιν, ἢ περὶ ἐνίων οὐκ ἔστι βουλή; Λεκτέον [k] δ' ἴσως βου- (3) 2
λευτὸν οὐχ ὑπὲρ οὗ [l] βουλεύσαιτ' ἄν τις ἠλίθιος ἢ μαινόμενος,
ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὁ νοῦν ἔχων. Περὶ [m] δὲ τῶν ἀϊδίων οὐδεὶς βου- 3
λεύεται, οἷον περὶ τοῦ κόσμου ἢ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς πλευ-
ρᾶς, ὅτι [n] ἀσύμμετροι. Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἐν κινήσει, ἀεὶ 4
δὲ κατὰ ταὐτὰ γινομένων, εἴτ' ἐξ ἀνάγκης εἴτε [o] καὶ φύσει [p] ἢ
διά τινα αἰτίαν ἄλλην, οἷον τροπῶν καὶ ἀνατολῶν. Οὐδὲ 5
περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως, οἷον αὐχμῶν [q] καὶ ὄμβρων. Οὐδὲ
[r] περὶ τῶν ἀπὸ τύχης, οἷον θησαυροῦ εὑρέσεως. Ἀλλ' οὐδὲ 6

[q] δόξει K^b, καὶ δόξῃ L^b.M^b. [r] ἄλλωι δέ K^b. [s] φυγεῖν ἢ λαβεῖν M^b. [t] ἤ om. K^b. [v] τί] ὅτι K^b. [w] ἢ ante πῶς om. M^b. [x] δοξάζομεν δέ· καὶ K^b. [y] ὡς add. K^b.N^b.O^b. [z] ἀληθής M^b. [a] ἴσμεν] μὲν ἴσμεν K^b. [b] τε] δὲ K^b. [c] τε] τὰ L^b.M^b.O^b. [d] ἄριστα om. N^b. [e] δὲ] γὰρ L^b. [f] τοῦτο] ταῦτα K^b. [g] οὐθέν ἐστιν. ἑκούσιον L^b.M^b. [h] ἂν M^b. [i] πότερον K^b.N^b. [k] δ' om. L^b. [l] ἄν τις βουλεύσαιτο L^b.M^b. [m] τῶν δὲ K^b. [n] ἀσύμμετρος M^b, σύμμετροι K^b, ἀσύμμετρα rc. K^b. [o] καὶ add. K^b. [p] ἢ] εἴτε O^b, om. K^b. [q] καὶ] ἢ M^b. [r] περὶ om. M^b.

περὶ τῶν [s] ἀνθρωπικῶν πάντων, οἷον πῶς ἂν Σκύθαι ἄριστα
[t] πολιτεύοιντο οὐδεὶς Λακεδαιμονίων βουλεύεται. Οὐ γὰρ
7 γένοιτ' ἂν τούτων [v] οὐθὲν δι' ἡμῶν. Βουλευόμεθα δὲ περὶ
τῶν [w] ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν· ταῦτα [x] δὲ καὶ ἔστι λοιπά. [y] Αἴτια
γὰρ δοκοῦσιν εἶναι φύσις καὶ ἀνάγκη καὶ τύχη, ἔτι δὲ νοῦς
καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου. Τῶν δ' ἀνθρώπων ἕκαστοι βου-
8 λεύονται περὶ τῶν δι' αὑτῶν πρακτῶν. Καὶ περὶ μὲν [z] τὰς
ἀκριβεῖς καὶ αὐτάρκεις τῶν ἐπιστημῶν οὐκ ἔστι βουλή, οἷον
περὶ γραμμάτων (οὐ γὰρ διστάζομεν πῶς γραπτέον)· ἀλλ'
ὅσα γίνεται δι' ἡμῶν, [a] μὴ ὡσαύτως δ' ἀεί, περὶ τούτων βου-
λευόμεθα, οἷον περὶ τῶν [b] κατὰ ἰατρικὴν καὶ χρηματιστικήν,
καὶ [c] περὶ κυβερνητικὴν μᾶλλον ἢ γυμναστικήν, ὅσῳ ἧττον
9 διηκρίβωται, καὶ ἔτι περὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως, μᾶλλον δὲ καὶ
περὶ τὰς [d] τέχνας ἢ [e] τὰς ἐπιστήμας· μᾶλλον γὰρ περὶ [f] αὐ-
10 τὰς διστάζομεν. Τὸ [g] βουλεύεσθαι δὲ ἐν τοῖς ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ, ἀδήλοις [h] δὲ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδιόριστον.
Συμβούλους δὲ παραλαμβάνομεν εἰς τὰ μεγάλα, [i] ἀπιστοῦν-
11 τες ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οὐχ ἱκανοῖς διαγνῶναι. Βουλευόμεθα δ'
οὐ περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη. Οὔτε
γὰρ ἰατρὸς βουλεύεται εἰ ὑγιάσει, οὔτε ῥήτωρ εἰ πείσει, οὔτε
πολιτικὸς εἰ εὐνομίαν ποιήσει, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς περὶ
τοῦ τέλους· ἀλλὰ [k] θέμενοι τέλος τι, πῶς καὶ διὰ [l] τίνων ἔσται
σκοποῦσι, καὶ διὰ πλειόνων μὲν φαινομένου γίνεσθαι διὰ τίνος
ῥᾷστα καὶ κάλλιστα ἐπισκοποῦσι, δι' ἑνὸς δ' ἐπιτελουμένου
πῶς διὰ τούτου ἔσται κἀκεῖνο διὰ τίνος, ἕως ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ
τὸ πρῶτον αἴτιον, ὃ ἐν τῇ εὑρέσει ἔσχατόν ἐστιν· ὁ γὰρ
[m] βουλευόμενος ἔοικε ζητεῖν καὶ ἀναλύειν τὸν [n] εἰρημένον τρό-
12 πον ὥσπερ διάγραμμα. Φαίνεται [o] δ' [p] ἡ μὲν ζήτησις οὐ πᾶσα

[s] ἀνθρωπίνων K^b. [t] πολιτεύοντο K^b. [v] δι' ἡμῶν οὐθέν N^b.O^b, ἡμῶν οὐθέν L^b, οὐθὲν ἡμῶν M^b. [w] ἐν K^b. [x] τε καὶ ἔτι M^b. [y] αἰτίαι K^b.M^b. [z] τοὺς L^b. [a] μὴ] καὶ M^b. [b] κατὰ τὴν ἰατρικὴν O^b. [c] περὶ om. M^b. [d] τέχνας] δόξας N^b. et corr. L^b. [e] τὰς om. L^b. [f] ταύτας K^b. [g] βούλευμα L^b. [h] δὲ] δ' οὖσι M^b. [i] ἀπιστοῦντες μὲν γὰρ ἡμῖν O^b. [k] θέμενοι τὸ τέλος τὸ πῶς K^b. [l] τίνος L^b.M^b. [m] βουλόμενος N^b. [n] εἰρημένον] αὐτὸν K^b. [o] δ'] δὲ καὶ M^b. [p] ἡ μὲν] ἡμῖν N^b.

εἶναι βούλευσις, [q]οἷον αἱ [r]μαθηματικαί, ἡ δὲ βούλευσις πᾶσα
ζήτησις, καὶ τὸ ἔσχατον ἐν τῇ ἀναλύσει πρῶτον εἶναι ἐν τῇ
γενέσει. Κἂν μὲν ἀδυνάτῳ ἐντύχωσιν, [s]ἀφίστανται, οἷον εἰ 13
χρημάτων [t]δεῖ, ταῦτα δὲ μὴ οἷόν τε πορισθῆναι· ἐὰν δὲ δυ-
νατὸν φαίνηται, ἐγχειροῦσι πράττειν. Δυνατὰ δὲ ἃ [v]δι'
ἡμῶν γένοιτ' ἄν· τὰ γὰρ διὰ τῶν φίλων δι' ἡμῶν πως ἐστίν·
ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν. Ζητεῖται δ' ὁτὲ μὲν τὰ ὄργανα, ὁτὲ 14
δ' ἡ χρεία αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὁτὲ μὲν δι'
οὗ, ὁτὲ δὲ πῶς ἢ διὰ τίνος. Ἔοικε δή, καθάπερ εἴρηται, ἄν- 15
θρωπος εἶναι ἀρχὴ τῶν πράξεων· ἡ δὲ βουλὴ περὶ τῶν [w]αὐτῷ
πρακτῶν, αἱ δὲ πράξεις ἄλλων ἕνεκα. [x]Οὐκ ἂν οὖν εἴη [y]βου- 16
λευτὸν τὸ τέλος ἀλλὰ τὰ πρὸς τὰ τέλη. Οὐδὲ δὴ τὰ καθ'
[z]ἕκαστα, οἷον εἰ ἄρτος τοῦτο ἢ [a]πέπεπται ὡς δεῖ· αἰσθήσεως
γὰρ ταῦτα. Εἰ δὲ ἀεὶ [b]βουλεύσεται, εἰς ἄπειρον ἥξει. Βου- 17
λευτὸν δὲ καὶ προαιρετὸν τὸ αὐτό, πλὴν ἀφωρισμένον ἤδη τὸ
προαιρετόν· τὸ γὰρ ἐκ τῆς βουλῆς [c]προκριθὲν προαιρετόν
ἐστιν. Παύεται γὰρ ἕκαστος ζητῶν πῶς πράξει, ὅταν εἰς
[d]αὑτὸν [e]ἀναγάγῃ τὴν ἀρχήν, καὶ [f]αὑτοῦ εἰς τὸ ἡγούμενον·
τοῦτο γὰρ τὸ προαιρούμενον. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν 18
ἀρχαίων πολιτειῶν, ἃς Ὅμηρος ἐμιμεῖτο· οἱ γὰρ βασιλεῖς
ἃ [g]προέλοιντο ἀνήγγελλον τῷ δήμῳ. Ὄντος δὲ τοῦ προ- 19
αιρετοῦ βουλευτοῦ ὀρεκτοῦ [h]τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ προαίρεσις
ἂν εἴη βουλευτικὴ ὄρεξις τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἐκ τοῦ βουλεύσασθαι
γὰρ κρίναντες ὀρεγόμεθα κατὰ τὴν [i]βούλευσιν. Ἡ μὲν οὖν 20
προαίρεσις τύπῳ εἰρήσθω, καὶ περὶ ποῖά ἐστι, καὶ ὅτι τῶν
πρὸς τὰ τέλη.

Ἡ δὲ βούλησις ὅτι μὲν τοῦ τέλους ἐστίν, εἴρηται, δοκεῖ 6
δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῦ εἶναι, τοῖς δὲ τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ. (4)

[q] οἷον—βούλευσις om. Nb. [r] μαθητικαί Lb. [s] ἀφιστᾶναι Kb. [t] δεῖται τὰ δὲ μὴ οἴονται Mb. [v] δι'—φίλων om. Nb. [w] αὐτῷ] δι' αὐτοῦ Mb. [x] οὐκ ἄρα οὖν Mb, οὐ γὰρ ἂν Kb. [y] βουλευτέον Mb. [z] ἕκαστον Mb. [a] πέψεως δεῖ corr. Kb, πέπεσται ὡς δεῖ Lb, πέπεπται ἢ πεποίηται ὡς δεῖ Nb. [b] βουλεύεται Kb. [c] κριθὲν Kb. [d] ἑαυτὸν Ob. [e] ἀνάγῃ Mb, ἀγάγῃ Lb. [f] αὐτὸ Kb. [g] προείλοντο Kb.Mb. [h] τῶν] ἐκ τῶν Kb.Mb. [i] βούλησιν Mb.

2 Συμβαίνει [k]δὲ τοῖς μὲν [l]τὸ βουλητὸν τἀγαθὸν λέγουσι μὴ
εἶναι βουλητὸν ὃ βούλεται ὁ μὴ ὀρθῶς αἱρούμενος (εἰ γὰρ
[m]ἔσται βουλητόν, καὶ ἀγαθόν· ἦν δ', εἰ οὕτως ἔτυχε, κακόν),
3 τοῖς δ' αὖ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν [n]τὸ βουλητὸν λέγουσι μὴ
εἶναι φύσει βουλητόν, ἀλλ' ἑκάστῳ τὸ δοκοῦν· [o]ἄλλο δ'
4 ἄλλῳ φαίνεται, καὶ εἰ οὕτως ἔτυχε, τἀναντία. Εἰ δὲ δὴ
ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἆρα φατέον ἁπλῶς μὲν καὶ κατ' ἀλή-
θειαν βουλητὸν εἶναι τἀγαθόν, ἑκάστῳ δὲ τὸ φαινόμενον;
Τῷ μὲν οὖν σπουδαίῳ τὸ κατ' ἀλήθειαν εἶναι, τῷ δὲ φαύλῳ
τὸ τυχόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων τοῖς μὲν εὖ δια-
κειμένοις ὑγιεινά ἐστι τὰ κατ' ἀλήθειαν τοιαῦτα ὄντα, τοῖς
δ' [p]ἐπινόσοις ἕτερα. Ὁμοίως δὲ καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα καὶ
θερμὰ καὶ βαρέα καὶ τῶν ἄλλων [q]ἕκαστα· [r]ὁ σπουδαῖος γὰρ
ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς, καὶ ἐν ἑκάστοις τἀληθὲς αὐτῷ φαίνε-
5 ται. Καθ' ἑκάστην γὰρ ἕξιν ἴδιά ἐστι [s]καλὰ καὶ [t]ἡδέα, καὶ
διαφέρει πλεῖστον ἴσως [v]ὁ σπουδαῖος τῷ τἀληθὲς ἐν ἑκάστοις
ὁρᾶν, ὥσπερ κανὼν καὶ μέτρον αὐτῶν [w]ὤν. [x]Τοῖς πολλοῖς
δὲ ἡ ἀπάτη διὰ τὴν ἡδονὴν ἔοικε γίνεσθαι· οὐ γὰρ οὖσα
6 ἀγαθὸν φαίνεται. Αἱροῦνται [y]οὖν τὸ ἡδὺ ὡς ἀγαθόν, τὴν
δὲ λύπην ὡς κακὸν φεύγουσιν.

7 Ὄντος [z]δὴ βουλητοῦ μὲν τοῦ τέλους, βουλευτῶν δὲ καὶ
(5) προαιρετῶν τῶν πρὸς τὸ τέλος, αἱ περὶ ταῦτα πράξεις κατὰ
προαίρεσιν [a]ἂν εἶεν [b]καὶ [c]ἑκούσιοι. Αἱ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐνέρ-
2 γειαι περὶ ταῦτα. Ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ ἡ ἀρετή, ὁμοίως δὲ
καὶ ἡ κακία. Ἐν οἷς γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ πράττειν, καὶ τὸ μὴ
πράττειν, καὶ ἐν οἷς τὸ μή, καὶ τὸ ναί· ὥστ' εἰ τὸ πράττειν
καλὸν ὂν ἐφ' ἡμῖν ἐστί, καὶ [d]τὸ μὴ πράττειν [e]ἐφ' ἡμῖν

[k] δὴ pr. L^b. [l] τὸ om. N^b.O^b. [m] ἔσται] ἂν N^b. [n] τὸ ante βουλητὸν om. K^b.L^b.M^b.O^b. [o] ἀλλ' ὧδ' ἄλλως N^b, ἄλλῳ δ' ἄλλο O^b, ἄλλῳ δ' ἄλλως L^b.M^b. [p] ἐπινόσοις οὖσιν ἕτερα O^b. [q] ἕκαστον M^b. [r] τὸν σπουδαῖον γὰρ ἕκαστα κρίνειν K^b. [s] καλὰ] καὶ καλὰ N^b. [t] ἡδέα —μέτρον om. M^b. [v] τὸ σπουδαῖον K^b. [w] ὅν K^b, om. L^b.M^b.N^b. [x] τοῖς] ἐν τοῖς K^b, τοῖς δὲ O^b. [y] γοῦν M^b, δὲ N^b.O^b. [z] δὴ] δὲ M^b. [a] εἶεν ἂν K^b.N^b. [b] καὶ om. N^b. [c] ἑκούσιον N^b. [d] τὸ om. N^b. [e] ἐφ' ἡμῖν om. M^b.

ἔσται [f] αἰσχρὸν ὄν, [g] καὶ εἰ τὸ μὴ πράττειν καλὸν ὂν ἐφ'
ἡμῖν, καὶ τὸ πράττειν αἰσχρὸν ὂν ἐφ' ἡμῖν. Εἰ δ' ἐφ' ἡμῖν 3
τὰ καλὰ πράττειν καὶ τὰ αἰσχρά, ὁμοίως [h] δὲ καὶ τὸ μὴ
πράττειν, τοῦτο δ' ἦν τὸ ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς εἶναι, ἐφ' ἡμῖν
[i] ἄρα τὸ ἐπιεικέσι καὶ φαύλοις εἶναι. Τὸ δὲ λέγειν ὡς 4

οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς οὐδ' ἄκων [k] *μάκαρ,*

ἔοικε τὸ μὲν ψευδεῖ τὸ δ' ἀληθεῖ· μακάριος μὲν γὰρ οὐδεὶς
ἄκων, ἡ δὲ μοχθηρία ἑκούσιον. Ἢ τοῖς [l] γε νῦν εἰρημένοις 5
[m] ἀμφισβητητέον, καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐ φατέον ἀρχὴν εἶναι
[n] οὐδὲ γεννητὴν τῶν πράξεων ὥσπερ καὶ τέκνων. Εἰ δὲ ταῦτα 6
φαίνεται καὶ μὴ ἔχομεν εἰς ἄλλας ἀρχὰς ἀναγαγεῖν παρὰ
τὰς [o] ἐφ' ἡμῖν, ὧν [p] καὶ αἱ ἀρχαὶ [q] ἐν ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν
καὶ ἑκούσια. Τούτοις [r] δ' ἔοικε μαρτυρεῖσθαι καὶ ἰδίᾳ [s] ὑφ' 7
ἑκάστων καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν νομοθετῶν· κολάζουσι γὰρ καὶ
τιμωροῦνται [t] τοὺς [v] δρῶντας μοχθηρά, ὅσοι μὴ βίᾳ ἢ δι'
ἄγνοιαν [w] ἧς μὴ [x] αὐτοὶ αἴτιοι, τοὺς δὲ τὰ καλὰ πράττοντας
τιμῶσιν, ὡς τοὺς μὲν προτρέψοντες, τοὺς δὲ κωλύσοντες.
Καίτοι [y] ὅσα μήτ' ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ μήθ' ἑκούσια, [z] οὐδεὶς [a] προ-
τρέπεται πράττειν, ὡς οὐδὲν πρὸ ἔργου [b] ὂν τὸ πεισθῆναι μὴ
θερμαίνεσθαι ἢ ἀλγεῖν ἢ πεινῆν ἢ [c] ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν τοιούτων·
οὐθὲν γὰρ ἧττον πεισόμεθα αὐτά. Καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ 8
ἀγνοεῖν κολάζουσιν, ἐὰν αἴτιος [d] εἶναι δοκῇ τῆς ἀγνοίας, οἷον
τοῖς μεθύουσι διπλᾶ τὰ ἐπιτίμια· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· κύ-
ριος γὰρ τοῦ [e] μὴ μεθυσθῆναι, τοῦτο δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας.
Καὶ τοὺς ἀγνοοῦντάς τι τῶν ἐν τοῖς νόμοις, ἃ δεῖ ἐπίστα-
σθαι καὶ μὴ χαλεπά ἐστι, κολάζουσιν. Ὁμοίως [f] δὲ καὶ ἐν 9
τοῖς ἄλλοις, ὅσα δι' ἀμέλειαν ἀγνοεῖν [g] δοκοῦσιν, ὡς ἐπ'

[f] *αἰσχρὸν—αἰσχρὸν ὂν ἐφ' ἡμῖν* om. K^b. [g] *καὶ εἰ—ἡμῖν* om. O^b. [h] *δὴ* L^b. [i] *ἄρα*] *ἔσται* L^b.M^b.N^b. [k] *μακάριος* K^b.L^b.M^b.N^b.O^b. [l] *τε* K^b. [m] *ἀμφισβητέον* M^b. [n] *μηδὲ* O^b. [o] *ἐν* K^b.O^b. [p] *καὶ* om. L^b.M^b.O^b. [q] *ἐν*] *ἐφ'* M^b. [r] *δ' ὡς ἔοικε* M^b. [s] *ἐφ'* M^b. [t] *τοὺς* om. K^b. [v] *δρῶντας τὰ μοχθηρὰ* M^b. [w] *οἷς* M^b, *ἣ* K^b. [x] *αἴτιοι αὐτοί* L^b.M^b. [y] *ὅσα*] *πρὸς ἃ* N^b, *πρὸς ὅσα* L^b.M^b. [z] *οὐδεὶς γὰρ προτρέπεται* N^b. [a] *προτρέπεται τοῦ πράττειν* M^b. [b] *ὂν τὸ*] *ὄντος* N^b.O^b. [c] *ὁτιοῦν ἄλλο* K^b.O^b. [d] *εἶναι*] *οὖν* M^b. [e] *μὴ* om. N^b. [f] *δὴ* L^b.M^b. [g] *δοκοῦσιν—ἀγνοεῖν* om. N^b.

αὐτοῖς [h] ὂν τὸ μὴ ἀγνοεῖν· τοῦ γὰρ ἐπιμεληθῆναι κύριοι.
10 Ἀλλ' ἴσως τοιοῦτός [i] ἐστιν ὥστε μὴ ἐπιμεληθῆναι. Ἀλλὰ
[k] τοῦ [l] τοιούτους γενέσθαι αὐτοὶ αἴτιοι, ζῶντες ἀνειμένως, καὶ
τοῦ ἀδίκους ἢ ἀκολάστους εἶναι, οἱ μὲν κακουργοῦντες, οἱ [m] δὲ
ἐν πότοις καὶ τοῖς τοιούτοις διάγοντες· αἱ γὰρ περὶ ἕκαστα
11 ἐνέργειαι τοιούτους ποιοῦσιν. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν μελε-
τώντων πρὸς ἡντινοῦν ἀγωνίαν ἢ πρᾶξιν· διατελοῦσι γὰρ
12 ἐνεργοῦντες. Τὸ μὲν οὖν ἀγνοεῖν ὅτι ἐκ τοῦ ἐνεργεῖν περὶ
13 ἕκαστα αἱ ἕξεις γίνονται, κομιδῇ ἀναισθήτου. [n] Ἔτι δ' ἄλο-
γον τὸν ἀδικοῦντα μὴ βούλεσθαι ἄδικον εἶναι ἢ [o] τὸν ἀκο-
λασταίνοντα ἀκόλαστον. Εἰ δὲ μὴ ἀγνοῶν τις πράττει ἐξ
14 ὧν ἔσται ἄδικος, ἑκὼν ἄδικος [p] ἂν εἴη, οὐ μὴν ἐάν γε βούλη-
ται, ἄδικος ὢν παύσεται καὶ [q] ἔσται δίκαιος· οὐδὲ γὰρ ὁ
νοσῶν ὑγιής. Καὶ εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἑκὼν νοσεῖ, ἀκρατῶς
βιοτεύων καὶ ἀπειθῶν τοῖς ἰατροῖς. Τότε μὲν οὖν [r] ἐξῆν αὐτῷ
μὴ νοσεῖν, προεμένῳ δ' οὐκέτι, ὥσπερ οὐδ' ἀφέντι λίθον ἔτ'
αὐτὸν δυνατὸν ἀναλαβεῖν· ἀλλ' ὅμως ἐπ' αὐτῷ [s] τὸ βαλεῖν
καὶ ῥῖψαι· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐπ' αὐτῷ. Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀδίκῳ
καὶ τῷ ἀκολάστῳ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐξῆν τοιούτοις μὴ [t] γενέσθαι,
15 διὸ ἑκόντες εἰσίν· γενομένοις δ' [v] οὐκέτι [w] ἔξεστι μὴ εἶναι. Οὐ
μόνον δ' [x] αἱ τῆς ψυχῆς κακίαι ἑκούσιοί εἰσιν, ἀλλ' ἐνίοις καὶ
αἱ τοῦ σώματος, [y] οἷς καὶ ἐπιτιμῶμεν· τοῖς μὲν γὰρ διὰ
φύσιν αἰσχροῖς οὐδεὶς ἐπιτιμᾷ, τοῖς δὲ δι' [z] ἀγυμνασίαν καὶ
ἀμέλειαν. Ὁμοίως δὲ καὶ [a] περὶ [b] ἀσθένειαν καὶ πήρωσιν·
οὐθεὶς γὰρ ἂν ὀνειδίσειε τυφλῷ φύσει ἢ ἐκ νόσου ἢ ἐκ πλη-
γῆς, ἀλλὰ μᾶλλον [c] ἐλεῆσαι· τῷ δ' ἐξ οἰνοφλυγίας ἢ ἄλλης
16 ἀκολασίας πᾶς ἂν [d] ἐπιτιμήσαι. Τῶν δὴ περὶ τὸ σῶμα κα-
κιῶν [e] αἱ ἐφ' ἡμῖν ἐπιτιμῶνται, αἱ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν οὔ. Εἰ

[h] τὸ μὴ ἀγνοεῖν ὂν Lb.Mb. [i] ἐστί τις ὥστε Nb. [k] τοῦ om. Ob.
[l] τοιοῦτον Kb.Nb. [m] δὲ καὶ ἐν Nb. [n] ἔτι δ' ἄλογον] λόγον Nb.
[o] ἀκόλαστον τὸν ἀκολασταίνοντα Lb.Mb. [p] ἂν—βούληται om. Nb.
[q] ἔσται] ἂν Nb. [r] ἐξὸν Kb. [s] τὸ] τῷ Mb, om. Lb. [t] γίνεσθαι Lb.
[v] ἔτι om. Lb.Mb. [w] ἔστι Kb.Mb.Ob. [x] αἱ om. Ob. [y] οἷς om. Nb.
[z] ἀγυμναστίαν Kb. [a] περὶ] δι' Mb. [b] ἀσθένειαν αἶσχος καὶ πήρωσιν Mb, ἀσθένειαν καὶ αἶσχος καὶ πήρωσιν Lb.Nb. [c] ἐλεήσειε Lb.Mb.
[d] ἐπιτιμήσῃ Lb. [e] αἱ ἐφ'—κακιῶν om. Mb.

δ' οὕτω, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπιτιμώμεναι τῶν κακιῶν ἐφ'
ἡμῖν ἂν [f] *εἶεν.* Εἰ *δέ τις* [g] *λέγοι ὅτι πάντες ἐφίενται τοῦ* 17
φαινομένου ἀγαθοῦ, τῆς δὲ φαντασίας οὐ κύριοι, ἀλλ' ὁποῖός
ποθ' ἕκαστός ἐστι, [h] *τοιοῦτο καὶ τὸ τέλος φαίνεται αὐτῷ· εἰ*
μὲν οὖν ἕκαστος [i] *ἑαυτῷ τῆς ἕξεώς ἐστί πως αἴτιος, καὶ τῆς*
φαντασίας ἔσται [k] *πως αὐτὸς αἴτιος· εἰ δὲ* [l] *μή, οὐθεὶς αὑτῷ*
αἴτιος τοῦ [m] *κακὰ ποιεῖν, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν τοῦ τέλους ταῦτα*
πράττει, διὰ τούτων οἰόμενος αὑτῷ τὸ ἄριστον ἔσεσθαι. ˈΗ
δὲ τοῦ τέλους ἔφεσις οὐκ αὐθαίρετος, ἀλλὰ φῦναι δεῖ ὥσπερ
ὄψιν ἔχοντα, ᾗ κρινεῖ καλῶς καὶ τὸ κατ' ἀλήθειαν ἀγαθὸν
αἱρήσεται. Καὶ *ἔστιν εὐφυής,* [n] *ᾧ τοῦτο καλῶς πέφυκεν· τὸ*
γὰρ μέγιστον καὶ κάλλιστον, [o] *καὶ ὃ παρ' ἑτέρου μὴ* [p] *οἷόν*
τε λαβεῖν μηδὲ μαθεῖν, ἀλλ' οἷον ἔφυ, τοιοῦτον ἕξει, [q] *καὶ*
τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τοῦτο πεφυκέναι ἡ τελεία καὶ ἀληθινὴ
ἂν εἴη εὐφυΐα. Εἰ *δὴ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ, τί μᾶλλον ἡ ἀρετὴ*
τῆς κακίας ἔσται ἑκούσιον; ˈΑ*μφοῖν γὰρ ὁμοίως, τῷ ἀγαθῷ* 18
καὶ τῷ κακῷ, [r] *τὸ τέλος φύσει ἢ ὁπωσδήποτε φαίνεται καὶ*
κεῖται, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς [s] *τοῦτ' ἀναφέροντες* [t] *πράττουσιν*
ὁπωσδήποτε. Εἴτε *δὴ τὸ τέλος μὴ φύσει ἑκάστῳ φαίνεται* 19
οἱονδήποτε, ἀλλά τι καὶ παρ' [v] *αὐτόν ἐστιν, εἴτε τὸ μὲν*
τέλος φυσικόν, [w] *τῷ δὲ τὰ λοιπὰ* [x] *πράττειν ἑκουσίως τὸν*
[y] *σπουδαῖον ἡ ἀρετὴ ἑκούσιόν ἐστιν, οὐθὲν ἧττον καὶ ἡ κακία*
ἑκούσιον ἂν εἴη· ὁμοίως γὰρ καὶ τῷ κακῷ ὑπάρχει τὸ δι'
[z] *αὐτὸν ἐν ταῖς* [a] *πράξεσι καὶ εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει.* Εἰ [b] *οὖν,* 20
ὥσπερ λέγεται, ἑκούσιοί εἰσιν αἱ ἀρεταί (καὶ γὰρ [c] *τῶν ἕξεων*
συναίτιοί πως αὐτοί ἐσμεν, καὶ τῷ ποιοί τινες εἶναι τὸ τέλος
τοιόνδε τιθέμεθα), καὶ αἱ κακίαι [d] *ἑκούσιοι ἂν εἶεν· ὁμοίως*
γάρ.

[f] *εἶεν αἱ πλεῖσται. εἰ* $\mathrm{M^b}$. [g] *λέγει* $\mathrm{L^b.O^b}$. [h] *τοιοῦτον* $\mathrm{M^b}$. [i] *αὐτῶ* $\mathrm{O^b}$. [k] *πως ὁ αὐτὸς* $\mathrm{M^b}$. [l] *μή, οὐθεὶς*] *μηδεὶς* $\mathrm{L^b.M^b.N^b}$. [m] *κακοποιεῖν* $\mathrm{K^b.L^b.M^b}$. [n] *ᾧ τοῦτο*] *αὐτὸ τοῦτο ὅτι* $\mathrm{M^b}$. [o] *καὶ ὃ*] *εἰ* $\mathrm{K^b}$. [p] *οἷόν τε*] *οἴονται* $\mathrm{K^b}$. [q] *καὶ τὸ*] *τὸ δ'* $\mathrm{L^b.M^b}$. [r] *τὸ* om. $\mathrm{M^b}$. [s] *ταῦτ'* $\mathrm{K^b.L^b.M^b.N^b.O^b}$. [t] *πράττομεν* $\mathrm{K^b}$. [v] *αὐτῶ* $\mathrm{L^b.M^b.N^b.O^b}$. [w] *τῷ*] *τὸ* $\mathrm{L^b}$. [x] *πράττεσθαι* $\mathrm{M^b}$. [y] *σπουδαῖον εἰ ἡ* $\mathrm{O^b}$. [z] *αὐτὸ* $\mathrm{M^b}$. [a] *πράξεσι καὶ τῶ τελείω* $\mathrm{K^b}$. [b] *οὖν*] *δ'* $\mathrm{M^b}$. [c] *τῶν αἰτίων ἕξεων* $\mathrm{K^b}$. [d] *ἑκούσιαι* $\mathrm{K^b}$.

8 21 Κοινῇ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀρετῶν εἴρηται [e] ἡμῖν τό [f] τε
[g] γένος τύπῳ, [h] ὅτι μεσότητές εἰσιν, καὶ ὅτι ἕξεις, ὑφ᾽ ὧν τε
γίνονται, [i] καὶ ὅτι τούτων [k] πρακτικαὶ [l] καθ᾽ αὑτάς, καὶ ὅτι
ἐφ᾽ ἡμῖν καὶ ἑκούσιοι, καὶ οὕτως [m] ὡς ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος [n] προσ-
22 τάξῃ. [o] Οὐχ ὁμοίως [p] δὲ αἱ πράξεις ἑκούσιοί εἰσι καὶ αἱ
ἕξεις· τῶν μὲν γὰρ πράξεων ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι [q] τοῦ τέλους
κύριοί ἐσμεν, εἰδότες τὰ καθ᾽ ἕκαστα, τῶν ἕξεων δὲ [r] τῆς
ἀρχῆς, [s] καθ᾽ ἕκαστα δὲ ἡ [t] πρόσθεσις οὐ γνώριμος, ὥσπερ
ἐπὶ τῶν ἀρρωστιῶν· ἀλλ᾽ ὅτι ἐφ᾽ ἡμῖν ἦν οὕτως ἢ μὴ οὕτω
[v] χρήσασθαι, διὰ τοῦτο ἑκούσιοι.

9 23 ⸢Αναλαβόντες [w] δὴ περὶ ἑκάστης, εἴπωμεν τίνες εἰσὶ [x] καὶ
περὶ ποῖα καὶ πῶς· ἅμα δ᾽ ἔσται δῆλον καὶ πόσαι εἰσίν. Καὶ
(6) πρῶτον περὶ ἀνδρείας. ⸢Ὅτι μὲν οὖν μεσότης [y] ἐστὶ περὶ
2 φόβους καὶ θάρρη, ἤδη [z] καὶ πρότερον εἴρηται, φοβούμεθα δὲ
δηλονότι τὰ φοβερά, ταῦτα δ᾽ ἐστὶν [a] ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν [b] κακά·
3 [c] διὸ καὶ τὸν φόβον ὁρίζονται προσδοκίαν κακοῦ. Φοβού-
μεθα [d] μὲν οὖν πάντα τὰ κακά, οἷον ἀδοξίαν πενίαν νόσον
ἀφιλίαν θάνατον, ἀλλ᾽ οὐ περὶ πάντα δοκεῖ ὁ ἀνδρεῖος εἶναι·
ἔνια γὰρ [e] καὶ δεῖ φοβεῖσθαι καὶ καλόν, τὸ δὲ μὴ αἰσχρόν,
οἷον ἀδοξίαν· ὁ μὲν [f] γὰρ φοβούμενος ἐπιεικὴς καὶ αἰδήμων,
ὁ δὲ μὴ φοβούμενος ἀναίσχυντος. Λέγεται δ᾽ ὑπό τινων
ἀνδρεῖος κατὰ μεταφοράν· ἔχει γάρ [g] τι ὅμοιον τῷ ἀνδρείῳ·
4 ἄφοβος γάρ τις καὶ ὁ ἀνδρεῖος. Πενίαν δ᾽ ἴσως οὐ δεῖ φο-
βεῖσθαι οὐδὲ νόσον, οὐδ᾽ ὅλως ὅσα [h] μὴ ἀπὸ κακίας μηδὲ δι᾽
[i] αὑτόν. ⸢Αλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ περὶ ταῦτα ἄφοβος ἀνδρεῖος. Λέγο-

[e] ἡμῖν] ἡ μὲν Kb, om. Mb. [f] τε om. Kb. [g] γένος] ὡς ἐν Ob. [h] ὅτι μεσότης καὶ ἕξις Kb. εἰσιν et ὅτι om. etiam Ob. [i] καὶ om. Kb. Ob. [k] πρακτικοὶ Lb.Mb.Nb, πρακτικαὶ καὶ Kb.Ob. [l] κατὰ ταύτας Mb. [m] ἂν ὡς Mb. [n] προστάξει Lb, προστάξειεν Mb. [o] οὐχὶ Kb. [p] δὲ καὶ αἱ Mb. [q] τοῦ om. Lb.Mb. [r] τῆς—ἕκαστα om. Nb. [s] καθ᾽] τῶν δὲ καθ᾽ Mb.Ob, τῶν Nb. [t] πρόθεσις Mb. [v] χρῆσθαι Kb.Ob. [w] δὲ Mb. [x] καὶ—εἰσίν om. Mb. [y] ἐστὶν ἡ ἀνδρεία περὶ Mb. [z] καὶ πρότερον εἴρηται] φανερὸν γεγένηται Kb.Ob. [a] ὡς om. Kb.Mb.Ob. [b] κακά] τὰ κακὰ Mb. [c] διὸ—κακά om. Nb. [d] μὲν] καὶ Nb, om. Lb.Mb.Ob. [e] καὶ ante δεῖ om. Nb. [f] γὰρ om. Lb.Mb. [g] ὅμοιόν τι Lb.Mb. [h] μὴ] μὲν Mb. [i] αὐτῶν Mb.

μεν δὲ καὶ τοῦτον καθ' ὁμοιότητα· ἔνιοι γὰρ [k] ἐν τοῖς πολε-
μικοῖς κινδύνοις δειλοὶ ὄντες [l] ἐλευθέριοί εἰσι καὶ πρὸς χρημά-
των ἀποβολὴν εὐθαρσῶς ἔχουσιν. Οὐδὲ δὴ εἴ τις ὕβριν περὶ 5
παῖδας καὶ [m] γυναῖκα φοβεῖται ἢ φθόνον ἤ τι τῶν τοιούτων,
δειλός ἐστιν· οὐδ' εἰ θαρρεῖ μέλλων μαστιγοῦσθαι, ἀνδρεῖος.
Περὶ ποῖα [n] οὖν τῶν φοβερῶν ὁ ἀνδρεῖος; Ἢ περὶ τὰ μέ- 6
γιστα; Οὐθεὶς γὰρ [o] ὑπομενετικώτερος τῶν δεινῶν. [p] Φο-
βερώτατον δ' ὁ θάνατος· πέρας γάρ, καὶ οὐδὲν [q] ἔτι τῷ
τεθνεῶτι δοκεῖ οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακὸν εἶναι. Δόξειε δ' ἂν 7
[r] οὐδὲ περὶ θάνατον τὸν ἐν παντὶ ὁ ἀνδρεῖος εἶναι, οἷον [s] εἰ ἐν
θαλάττῃ ἢ [t] ἐν νόσοις. Ἐν τίσιν οὖν; Ἢ ἐν τοῖς καλλί- 8
στοις; Τοιοῦτοι δὲ οἱ ἐν πολέμῳ· ἐν μεγίστῳ γὰρ καὶ καλ-
λίστῳ κινδύνῳ. Ὁμόλογοι δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ αἱ τιμαὶ [v] αἱ 9
ἐν ταῖς πόλεσι καὶ παρὰ τοῖς [w] μονάρχοις. Κυρίως δὴ λέ- 10
γοιτ' ἂν ἀνδρεῖος ὁ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀδεής, [x] καὶ ὅσα
θάνατον ἐπιφέρει ὑπόγυια ὄντα· τοιαῦτα δὲ μάλιστα τὰ
κατὰ πόλεμον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν [y] θαλάττῃ καὶ ἐν νόσοις 11
ἀδεὴς ὁ ἀνδρεῖος, οὐχ οὕτω δὲ ὡς οἱ θαλάττιοι· οἱ μὲν γὰρ
ἀπεγνώκασι τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν θάνατον τὸν τοιοῦτον
δυσχεραίνουσιν, οἱ δὲ εὐέλπιδές εἰσι [z] παρὰ τὴν ἐμπειρίαν.
Ἅμα δὲ καὶ ἀνδρίζονται ἐν οἷς [a] ἐστὶν ἀλκὴ ἢ καλὸν τὸ ἀπο- 12
θανεῖν· ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ φθοραῖς [b] οὐθέτερον ὑπάρχει.

Τὸ δὲ φοβερὸν οὐ πᾶσι μὲν τὸ αὐτό, λέγομεν δέ τι 10
καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. Τοῦτο μὲν οὖν παντὶ φοβερὸν τῷ [c] γε (7)
νοῦν ἔχοντι, [d] τὰ δὲ κατ' ἄνθρωπον διαφέρει μεγέθει καὶ τῷ
μᾶλλον καὶ ἧττον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ θαρραλέα. Ὁ δὲ ἀν- 2
δρεῖος ἀνέκπληκτος ὡς ἄνθρωπος. Φοβήσεται μὲν οὖν καὶ
τὰ τοιαῦτα, ὡς δεῖ δὲ καὶ ὡς ὁ λόγος [e] ὑπομενεῖ, τοῦ καλοῦ

[k] ἐν om. L^b.M^b. [l] ἐλεύθεροί K^b.M^b. [m] γυναῖκας K^b. [n] γ' οὖν K^b.O^b. [o] ὑπομενικώτερος M^b. [p] φοβερώτατος M^b, φοβερώτερον K^b. [q] ἔτι] ἐν K^b. [r] οὐ O^b. [s] εἰ] ἢ L^b.M^b, om. K^b.O^b. [t] ἐν ante νόσοις om. K^b.O^b. [v] αἱ om. K^b.L^b.M^b. [w] μονομάχοις M^b. [x] καὶ ὅσα θάνατον om. N^b. [y] θαλάσσῃ M^b. [z] περὶ M^b. [a] ἐστὶν ἡ ἀλκὴ N^b. [b] οὐδὲν ἕτερον M^b. [c] γε om. K^b.N^b.O^b. [d] τὰ] τὸ N^b, τῷ M^b. [e] ὑπομένει N^b.

3 ἕνεκα· τοῦτο [f] γὰρ τέλος [g] τῆς ἀρετῆς. Ἔστι δὲ μᾶλλον καὶ
ἧττον ταῦτα φοβεῖσθαι, καὶ ἔτι τὰ μὴ φοβερὰ [h] ὡς τοιαῦτα
4 φοβεῖσθαι. Γίνεται δὲ τῶν ἁμαρτιῶν ἡ μὲν ὅτι οὐ δεῖ, ἡ
δὲ ὅτι οὐχ ὡς δεῖ, ἡ δὲ ὅτι οὐχ ὅτε, ἤ τι τῶν τοιούτων· ὁμοίως
5 δὲ καὶ περὶ τὰ [i] θαρραλέα. Ὁ μὲν οὖν ἃ δεῖ καὶ οὗ ἕνεκα
ὑπομένων καὶ φοβούμενος, [k] καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε, ὁμοίως δὲ
καὶ θαρρῶν, ἀνδρεῖος· κατ' ἀξίαν γάρ, καὶ ὡς ἂν ὁ λόγος,
6 [l] πάσχει καὶ πράττει ὁ ἀνδρεῖος. Τέλος δὲ πάσης ἐνεργείας
ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν. Καὶ τῷ ἀνδρείῳ δὲ ἡ ἀνδρεία καλόν.
Τοιοῦτον [m] δὴ καὶ τὸ τέλος· ὁρίζεται γὰρ ἕκαστον τῷ τέλει.
Καλοῦ [n] δὴ ἕνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ πράττει [o] τὰ κατὰ
7 τὴν ἀνδρείαν. Τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ
ἀνώνυμος (εἴρηται [p] δ' ἡμῖν ἐν τοῖς πρότερον ὅτι πολλά ἐστιν
ἀνώνυμα), εἴη δ' ἄν τις μαινόμενος [q] ἢ ἀνάλγητος, εἰ μη-
θὲν [r] φοβοῖτο, μήτε σεισμὸν μήτε [s] τὰ κύματα, καθάπερ
φασὶ τοὺς Κελτούς. Ὁ δὲ τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων περὶ τὰ
8 φοβερὰ θρασύς. Δοκεῖ δὲ καὶ ἀλαζὼν εἶναι ὁ θρασὺς καὶ
προσποιητικὸς ἀνδρείας. Ὡς οὖν ἐκεῖνος περὶ τὰ φοβερὰ
ἔχει, οὕτως [t] οὗτος βούλεται φαίνεσθαι· ἐν οἷς οὖν δύναται,
9 μιμεῖται. Διὸ [v] καὶ εἰσὶν οἱ πολλοὶ αὐτῶν θρασύδειλοι· ἐν
10 [w] τούτοις γὰρ θρασυνόμενοι τὰ φοβερὰ οὐχ ὑπομένουσιν. Ὁ
δὲ τῷ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων δειλός· καὶ γὰρ ἃ μὴ δεῖ
καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖ αὐτῷ. Ἐλ-
λείπει δὲ καὶ [x] τῷ θαρρεῖν· ἀλλ' ἐν ταῖς λύπαις ὑπερβάλλων
11 μᾶλλον καταφανής ἐστιν. Δύσελπις δή τις ὁ δειλός· πάντα
γὰρ φοβεῖται. Ὁ δ' ἀνδρεῖος [y] ἐναντίως· τὸ γὰρ θαρρεῖν
12 εὐέλπιδος. Περὶ ταὐτὰ μὲν οὖν ἐστὶν ὅ τε δειλὸς καὶ ὁ
θρασὺς καὶ ὁ ἀνδρεῖος, διαφόρως δ' ἔχουσι πρὸς αὐτά· οἱ μὲν
γὰρ ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν, ὁ δὲ μέσως ἔχει καὶ ὡς
δεῖ· καὶ οἱ μὲν θρασεῖς προπετεῖς, καὶ βουλόμενοι πρὸ τῶν

[f] γὰρ τὸ τέλος Mb. [g] ταῖς ἀρεταῖς Kb. [h] ὡς] καὶ τὰ Mb. [i] θαρ-σαλέα Mb. [k] καὶ ante ὡς om. Lb.Mb. [l] πάσχῃ καὶ πράττῃ Kb. [m] δὲ Nb. [n] δὲ Kb.Lb.Mb. [o] τὰ om. Kb. [p] δὲ καὶ ἡμῖν Mb. [q] ἢ] ἢ μὴ Mb. [r] φοβεῖται Mb. [s] τὰ om. Kb. [t] οὗτος om. Kb. [v] καὶ om. Ob. [w] τούτῳ Lb.Mb. [x] τὸ Nb. [y] ἐναντίος Mb.Nb.Ob.

κινδύνων ἐν αὐτοῖς δ' ἀφίστανται, οἱ δ' ἀνδρεῖοι ἐν τοῖς ἔργοις ὀξεῖς, [z] πρότερον δ' ἡσύχιοι.

Καθάπερ οὖν εἴρηται, ἡ ἀνδρεία μεσότης ἐστὶ [a] περὶ θαρ- 13 11
ραλέα καὶ φοβερά, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν αἱρεῖται καὶ ὑπομένει, [b] ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μή. Τὸ δ' ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν ἢ ἔρωτα ἤ τι λυπηρὸν οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ· μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Ἔστι μὲν
οὖν ἡ ἀνδρεία τοιοῦτόν τι, λέγονται δὲ καὶ ἕτεραι κατὰ (8)
πέντε τρόπους, πρῶτον μὲν ἡ πολιτική· μάλιστα γὰρ ἔοικεν· δοκοῦσι γὰρ ὑπομένειν τοὺς κινδύνους οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνείδη καὶ [c] διὰ τὰς τιμάς. Καὶ διὰ τοῦτο ἀνδρειότατοι δοκοῦσιν εἶναι παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἄτι-
μοι [d] καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἔντιμοι. [e] Τοιούτους δὲ καὶ Ὅμηρος 2
ποιεῖ, οἷον τὸν [f] Διομήδην καὶ τὸν Ἕκτορα,

[g] Πουλυδάμας μοι [h] πρῶτος ἐλεγχείην [i] ἀναθήσει·

καὶ Διομήδης,

Ἕκτωρ γάρ ποτε φήσει ἐνὶ Τρώεσσ' ἀγορεύων,
Τυδείδης ὑπ' [k] ἐμεῖο.

Ὡμοίωται δ' αὕτη μάλιστα τῇ [l] πρότερον εἰρημένῃ, ὅτι δι' 3
ἀρετὴν γίνεται· δι' αἰδῶ γὰρ καὶ [m] διὰ καλοῦ ὄρεξιν (τιμῆς
γάρ) καὶ φυγὴν ὀνείδους, αἰσχροῦ ὄντος. Τάξαι δ' ἄν τις 4
καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαζομένους εἰς [n] ταὐτό· χείρους δ', [o] ὅσῳ οὐ δι' αἰδῶ ἀλλὰ διὰ φόβον [p] αὐτὸ δρῶσι, καὶ φεύγοντες οὐ τὸ αἰσχρὸν ἀλλὰ τὸ λυπηρόν· ἀναγκάζουσι γὰρ οἱ κύριοι, ὥσπερ [q] ὁ Ἕκτωρ

ὃν δέ κ' [r] ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πτώσσοντα νοήσω,
οὔ οἱ [s] ἄρκιον [t] ἐσσεῖται φυγέειν κύνας.

[z] πρότεροι M^b. [a] περὶ τὰ θαρραλέα M^b. [b] ἢ om. K^b. [c] διὰ om. M^b. [d] καὶ οἱ] οἱ δὲ L^b.M^b.N^b. [e] τοιούτοις N^b. [f] διομήδη N^b.O^b. [g] πολυδάμας L^b. [h] πρῶτον M^b. [i] ἀναθήσηι K^b, ἐπιθήσει M^b. [k] ἐμεῖο φοβούμενος ὡμοίωται M^b. [l] προτέρα M^b. [m] διὰ om. N^b.O^b. [n] αὐτό M^b. [o] ὅσοι K^b.O^b. [p] αὐτοὶ δρῶσι φεύγοντες M^b. [q] ὁ om. L^b.M^b. [r] ἐγὼ M^b. [s] ἄρκειον K^b. [t] ἐσεῖται K^b.M^b.

5 Καὶ οἱ [v] προστάττοντες, κἂν ἀναχωρῶσι τύπτοντες τὸ αὐτὸ
δρῶσι, καὶ οἱ πρὸ τῶν τάφρων καὶ τῶν τοιούτων [w] παρατάτ-
τοντες· πάντες γὰρ ἀναγκάζουσιν. Δεῖ δ᾽ οὐ δι᾽ ἀνάγκην
6 ἀνδρεῖον εἶναι, ἀλλ᾽ ὅτι καλόν. Δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἐμπειρία ἡ
περὶ ἕκαστα ἀνδρεία [x] τις εἶναι· [y] ὅθεν καὶ ὁ Σωκράτης ᾠήθη
ἐπιστήμην [z] εἶναι τὴν ἀνδρείαν. Τοιοῦτοι δὲ ἄλλοι μὲν [a] ἐν
ἄλλοις, ἐν τοῖς πολεμικοῖς δ᾽ οἱ στρατιῶται· δοκεῖ γὰρ εἶναι
πολλὰ [b] κενὰ τοῦ πολέμου, ἃ μάλιστα συνεωράκασιν οὗτοι·
φαίνονται [c] δὴ ἀνδρεῖοι, ὅτι οὐκ ἴσασιν οἱ ἄλλοι οἷά ἐστιν.
7 Εἶτα ποιῆσαι καὶ [d] μὴ παθεῖν μάλιστα δύνανται ἐκ τῆς [e] ἐμ-
πειρίας, δυνάμενοι χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις καὶ τοιαῦτα ἔχοντες
ὁποῖα ἂν εἴη καὶ πρὸς [f] τὸ ποιῆσαι καὶ πρὸς τὸ μὴ παθεῖν
8 κράτιστα. Ὥσπερ οὖν ἀνόπλοις ὡπλισμένοι μάχονται καὶ
ἀθληταὶ ἰδιώταις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν [g] οὐχ οἱ
ἀνδρειότατοι μαχιμώτατοί εἰσιν, ἀλλ᾽ οἱ μάλιστα ἰσχύοντες
9 καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντες. Οἱ στρατιῶται δὲ δειλοὶ
γίνονται, ὅταν ὑπερτείνῃ ὁ κίνδυνος καὶ [h] λείπωνται τοῖς
πλήθεσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς· πρῶτοι γὰρ φεύγουσι, τὰ δὲ
πολιτικὰ μένοντα ἀποθνήσκει, ὅπερ κἀπὶ τῷ [i] Ἑρμαίῳ συν-
έβη. Τοῖς μὲν γὰρ αἰσχρὸν τὸ φεύγειν καὶ ὁ θάνατος τῆς
τοιαύτης σωτηρίας αἱρετώτερος· οἱ δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκινδύ-
νευον ὡς κρείττους ὄντες, γνόντες δὲ φεύγουσι, τὸν θάνατον
μᾶλλον τοῦ αἰσχροῦ φοβούμενοι· ὁ δ᾽ ἀνδρεῖος οὐ τοιοῦτος.
10 Καὶ τὸν θυμὸν δ᾽ ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν [k] ἐπιφέρουσιν· ἀνδρεῖοι
γὰρ εἶναι δοκοῦσι καὶ οἱ διὰ θυμὸν ὥσπερ τὰ θηρία ἐπὶ τοὺς
τρώσαντας [l] φερόμενοι, ὅτι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς· [m] ἰτη-

[v] προστάσσοντες M^b. [w] προτάττοντες O^b. [x] τις om. K^b.N^b.O^b. [y] ὅθεν—ἀνδρείαν om. pr. N^b. [z] εἶναι om. K^b.M^b.O^b. [a] ἐν om. K^b. [b] καινὰ K^b.M^b. [c] δὴ] δ᾽ O^b, δὴ οἱ M^b. [d] μὴ] μηδὲν L^b.M^b. [e] ἐμπειρίας καὶ φυλάξασθαι καὶ πατάξαι δυνάμενοι K^b.N^b.O^b. [f] τὸ μὴ ποιῆσαι K^b. [g] οὐχὶ L^b. [h] λείπονται N^b. [i] Ἑρμαίῳ] τόπος ἐστὶ τὸ ἕρμαιον ἐν κορωνείαι τῆς βοιωτίας margo L^b. et 2024. [k] φέρουσιν K^b, ἀναφέρουσιν L^b.M^b. [l] φερόμενα K^b.L^b.M^b. [m] κινητικώτατον M^b.

τικώτατον γὰρ ὁ θυμὸς πρὸς τοὺς κινδύνους, ὅθεν καὶ [v]Ὅμηρος

σθένος ἔμβαλε θυμῷ

καὶ

μένος καὶ θυμὸν ἔγειρε

καὶ

Δριμὺ δ' ἀνὰ ῥῖνας μένος

καὶ

ἔζεσεν αἷμα·

Πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔοικε σημαίνειν τὴν τοῦ θυμοῦ ἔγερσιν καὶ ὁρμήν. Οἱ μὲν οὖν ἀνδρεῖοι διὰ τὸ καλὸν πράτ- 11
τουσιν, ὁ δὲ θυμὸς συνεργεῖ αὐτοῖς· τὰ θηρία δὲ διὰ λύπην· διὰ γὰρ τὸ πληγῆναι [n]ἢ φοβεῖσθαι, ἐπεὶ ἐάν γε ἐν ὕλῃ ᾖ [o]ἐν ἕλει ᾖ, οὐ [p]προσέρχονται. Οὐ δή ἐστιν ἀνδρεῖα διὰ τὸ [q]ὑπ' ἀλγηδόνος καὶ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον ὁρμᾶν, οὐθὲν τῶν δεινῶν προορῶντα, ἐπεὶ οὕτω γε [r]κἂν οἱ ὄνοι [s]ἀνδρεῖοι [t]εἶεν πεινῶντες· τυπτόμενοι γὰρ οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς· καὶ οἱ μοιχοὶ δὲ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν. [v]Οὐ [w]δή ἐστιν ἀνδρεῖα τὰ δι' 12
ἀλγηδόνος ἢ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον. [x]Φυσικωτάτη δ' ἔοικεν ἡ διὰ τὸν θυμὸν εἶναι, καὶ προσλαβοῦσα προαίρεσιν καὶ τὸ οὗ ἕνεκα ἀνδρεία [y]εἶναι. Καὶ οἱ ἄνθρωποι [z]δὴ ὀργιζόμενοι μὲν ἀλγοῦσι, τιμωρούμενοι δ' ἥδονται· οἱ δὲ διὰ ταῦτα [a]μαχόμενοι μάχιμοι μέν, οὐκ ἀνδρεῖοι δέ· οὐ γὰρ διὰ τὸ καλὸν οὐδ' ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ διὰ [b]τὸ πάθος· παραπλήσιον δ' ἔχουσί τι. Οὐδὲ δὴ οἱ εὐέλπιδες ὄντες [c]ἀν- 13
δρεῖοι· διὰ γὰρ τὸ πολλάκις [d]καὶ πολλοὺς νενικηκέναι θαρροῦσιν [e]ἐν τοῖς κινδύνοις. Παρόμοιοι δέ, ὅτι ἄμφω θαρραλέοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρεῖοι διὰ τὰ [f]προειρημένα θαρραλέοι,

[n] ἢ διὰ τὸ φοβεῖσθαι $K^b.N^b.O^b$. [o] ἐν post ᾖ om. $L^b.M^b$. [p] προέρχονται L^b. [q] ἀπὸ N^b. [r] καὶ $K^b.L^b.M^b$. [s] ἀνδρεῖοι om. M^b. [t] εἶεν] ἂν εἶεν $L^b.M^b$. [v] οὐ—κίνδυνον om. $K^b.O^b$. [w] δὴ οὖν ἐστιν $L^b.N^b$. [x] φυσικώτατος M^b. [y] εἶναι om. N^b. [z] δὴ] δὲ $M^b.O^b$. [a] μαχόμενοι add. $L^b.M^b$. [b] τὸ om. K^b. [c] ἀνδρεῖοί εἰσι· διὰ L^b. [d] καὶ τὸ πολλοὺς O^b. [e] ἐν] μὲν K^b. [f] πρότερον εἰρημένα K^b.

οἱ δὲ διὰ τὸ οἴεσθαι [g] κρείττους εἶναι καὶ μηθὲν ἀντιπαθεῖν.
14 Τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ μεθυσκόμενοι· εὐέλπιδες γὰρ γίνονται. Ὅταν δὲ αὐτοῖς μὴ [h] συμβῇ τοιαῦτα, φεύγουσιν· ἀνδρείου δ᾽ ἦν [i] τὰ φοβερὰ ἀνθρώπῳ ὄντα [k] καὶ φαινόμενα
15 ὑπομένειν, ὅτι καλὸν [l] καὶ αἰσχρὸν τὸ μή. Διὸ καὶ ἀνδρειοτέρου δοκεῖ εἶναι τὸ [m] ἐν τοῖς αἰφνιδίοις φόβοις ἄφοβον καὶ ἀτάραχον εἶναι ἢ ἐν τοῖς προδήλοις· ἀπὸ ἕξεως γὰρ μᾶλλον, ἢ [n] καὶ ὅτι ἧττον ἐκ παρασκευῆς· τὰ προφανῆ μὲν γὰρ κἂν ἐκ λογισμοῦ καὶ λόγου τις προέλοιτο, τὰ δ᾽ ἐξαίφνης κατὰ
16 τὴν ἕξιν. Ἀνδρεῖοι δὲ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες, καί εἰσιν οὐ πόρρω τῶν [o] εὐελπίδων, χείρους δ᾽ ὅσῳ [p] ἀξίωμα οὐδὲν ἔχουσιν, ἐκεῖνοι δέ· διὸ καὶ μένουσί τινα χρόνον· οἱ δ᾽ ἠπατημένοι, ἐὰν γνῶσιν ὅτι ἕτερον ἢ [q] ὑποπτεύσωσι, φεύγουσιν· ὅπερ οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον περιπεσόντες τοῖς Λάκωσιν ὡς Σι-
17 κυωνίοις. Οἵ τε δὴ ἀνδρεῖοι εἴρηνται ποῖοί τινες, καὶ οἱ δοκοῦντες ἀνδρεῖοι.

12 (9) Περὶ θάρρη δὲ καὶ φόβους ἡ ἀνδρεία οὖσα οὐχ ὁμοίως περὶ ἄμφω ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φοβερά· ὁ γὰρ ἐν τούτοις ἀτάραχος καὶ περὶ ταῦθ᾽ ὡς δεῖ ἔχων ἀνδρεῖος μᾶλ-
2 λον ἢ ὁ περὶ τὰ θαρραλέα. Τῷ δὴ τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν, ὡς εἴρηται, ἀνδρεῖοι λέγονται. Διὸ καὶ ἐπίλυπον ἡ ἀνδρεία, καὶ δικαίως ἐπαινεῖται· χαλεπώτερον γὰρ τὰ λυπηρὰ ὑπο-
3 μένειν ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ δόξειεν ἂν εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τέλος ἡδύ, ὑπὸ τῶν κύκλῳ δ᾽ ἀφανίζεσθαι, οἷον κἂν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι [r] γίνεται· τοῖς γὰρ πύκταις τὸ [s] μὲν τέλος ἡδύ, οὗ ἕνεκα, [t] ὁ στέφανος καὶ [v] αἱ τιμαί, τὸ δὲ τύπτεσθαι ἀλγεινόν, εἴπερ σάρκινοι, καὶ λυπηρόν, [w] καὶ πᾶς ὁ πόνος· διὰ δὲ τὸ πολλὰ ταῦτ᾽ εἶναι, μικρὸν
4 ὂν τὸ οὗ ἕνεκα οὐδὲν ἡδὺ φαίνεται ἔχειν. Εἰ [x] δὴ [y] τοιοῦτόν

[g] κράτιστοι Kb.Ob. [h] συμβῇ τὰ τοιαῦτα Kb. [i] τὸ Mb, τὸ τὰ Lb. [k] καὶ μὴ φαινόμενα Kb. [l] καὶ] ἢ Nb. [m] ἐν om. Mb. [n] καὶ om. Kb.Ob. [o] ἐλπίδων Lb. [p] ἀξίωμα οὐκ ἔχουσιν οὐδέν Mb. [q] ὑποπτεύσουσι Lb, ὑποπτεύουσιν Kb.Mb. [r] γίνεσθαι Kb. [s] μὲν δὴ τέλος Mb. [t] ὅ τε στέφανος Lb. [v] αἱ om. Kb. [w] καὶ ante πᾶς om. Mb.Nb. [x] δὲ Lb.Mb, δὲ δὴ Kb. [y] τὸ τοιοῦτόν Mb.

ἐστι καὶ [z] τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν, ὁ μὲν θάνατος καὶ τὰ τραύ-
ματα λυπηρὰ τῷ ἀνδρείῳ καὶ ἄκοντι ἔσται, ὑπομένει δὲ αὐτά,
ὅτι καλὸν [a] ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μή. Καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τὴν
ἀρετὴν [b] ἔχῃ πᾶσαν καὶ εὐδαιμονέστερος [c] ᾖ, μᾶλλον ἐπὶ τῷ
θανάτῳ [d] λυπηθήσεται· [e] τῷ τοιούτῳ γὰρ μάλιστα ζῆν ἄξιον,
καὶ οὗτος μεγίστων ἀγαθῶν ἀποστερεῖται εἰδώς· λυπηρὸν
[f] δὲ [g] τοῦτο. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἀνδρεῖος, ἴσως δὲ καὶ μᾶλ-
λον, ὅτι [h] τὸ ἐν τῷ πολέμῳ καλὸν ἀντ' ἐκείνων αἱρεῖται. Οὐ 5
[i] δὴ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἀρεταῖς τὸ ἡδέως ἐνεργεῖν ὑπάρχει, πλὴν
ἐφ' ὅσον τοῦ τέλους ἐφάπτεται. Στρατιώτας δ' οὐδὲν ἴσως 6
κωλύει μὴ τοὺς τοιούτους κρατίστους εἶναι, ἀλλὰ τοὺς ἧττον
μὲν ἀνδρείους, ἄλλο δ' ἀγαθὸν μηδὲν ἔχοντας· ἕτοιμοι γὰρ
οὗτοι πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν βίον πρὸς μικρὰ κέρδη
καταλλάττονται. Περὶ μὲν οὖν [k] ἀνδρείας [l] ἐπὶ τοσοῦτον εἰ- 7
ρήσθω· τί δ' ἐστίν, οὐ χαλεπὸν τύπῳ [m] γε περιλαβεῖν ἐκ
τῶν εἰρημένων.

Μετὰ δὲ [n] ταύτην περὶ σωφροσύνης [o] λέγωμεν· δοκοῦσι 13
γὰρ τῶν ἀλόγων μερῶν αὗται εἶναι [p] αἱ ἀρεταί. Ὅτι μὲν (10)
οὖν μεσότης ἐστὶ περὶ ἡδονὰς ἡ σωφροσύνη, εἴρηται ἡμῖν·
ἧττον γὰρ καὶ οὐχ [q] ὁμοίως [r] ἐστὶ περὶ τὰς λύπας· ἐν [s] τοῖς
αὐτοῖς δὲ καὶ [t] ἡ ἀκολασία φαίνεται. Περὶ ποίας οὖν τῶν
ἡδονῶν, [v] νῦν ἀφορίσωμεν. Διῃρήσθωσαν [w] δὲ [x] αἱ ψυχικαὶ 2
καὶ αἱ σωματικαί, οἷον φιλοτιμία, [y] φιλομάθεια· [z] ἑκάτερος
γὰρ τούτων χαίρει, οὗ φιλητικός ἐστιν, οὐθὲν πάσχοντος
τοῦ σώματος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας· οἱ δὲ περὶ τὰς
τοιαύτας ἡδονὰς [a] οὔτε σώφρονες οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται.
Ὁμοίως δ' οὐδ' οἱ περὶ τὰς ἄλλας ὅσαι μὴ σωματικαί εἰσιν·

[z] τὸ om. Kb. [a] ἢ om. Kb. [b] ἔχοι Mb. [c] ᾖ] εἴη Mb. [d] λυπεῖται Lb.Mb, λύπη ἔσται Nb.Ob. [e] τῷ om. Lb. [f] δὴ Mb. [g] τούτωι Kb. [h] τῶ Nb. [i] δὴ] δὴ δὲ Nb. [k] ἀνδρίας Nb, qui ita solet. [l] ἐπὶ om. Mb. [m] γε περιλαβεῖν] λαβεῖν Mb. [n] ταῦτα Mb. [o] λέγομεν Lb.Nb. [p] αἱ om. Kb. [q] ὁμοίως] ὁμοίως τῇ ἀνδρείᾳ Lb.Mb. [r] ἐστὶ περὶ λύπας Mb, περὶ τὰς λύπας ἐστίν Kb.Ob. [s] τοῖς αὐτοῖς] τούτοις Lb.Mb.Nb. [t] ἡ om. Mb.Nb. [v] νῦν om. Lb.Mb. [w] δὲ] οὖν Mb. [x] αἱ ψυχικαὶ καὶ σωματικαί Mb, καὶ αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ ψυχικαί Kb.Ob. [y] φιλομαθία Kb. [z] ἑκατέρω Mb. [a] οὔτε σώφρονες] οὐ σώφρονες Mb.

τοὺς γὰρ φιλομύθους καὶ [b] *διηγητικοὺς καὶ περὶ τῶν* [c] *τυ-
χόντων κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας* [d] *ἀδολέσχας, ἀκολάστους
δ' οὐ λέγομεν, οὐδὲ τοὺς λυπουμένους ἐπὶ χρήμασιν ἢ φίλοις.*
3 *Περὶ δὲ τὰς σωματικὰς εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη, οὐ πάσας δὲ
οὐδὲ ταύτας· οἱ γὰρ χαίροντες τοῖς διὰ τῆς ὄψεως, οἷον χρώ-
μασι* [e] *καὶ σχήμασι καὶ γραφῇ, οὔτε σώφρονες οὔτε ἀκό-
λαστοι λέγονται· καίτοι δόξειεν* [f] *ἂν εἶναι καὶ ὡς δεῖ χαίρειν*
4 *καὶ τούτοις, καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. Ὁμοίως δὲ
καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀκοήν· τοὺς γὰρ ὑπερβεβλημένως χαί-
ροντας μέλεσιν ἢ ὑποκρίσει οὐθεὶς ἀκολάστους λέγει, οὐδὲ*
5 *τοὺς ὡς δεῖ* [g] *σώφρονας. Οὐδὲ τοὺς περὶ τὴν ὀσμήν, πλὴν
κατὰ συμβεβηκός· τοὺς γὰρ χαίροντας μήλων ἢ ῥόδων ἢ θυ-
μιαμάτων* [h] *ὀσμαῖς οὐ λέγομεν ἀκολάστους, ἀλλὰ μᾶλλον
τοὺς μύρων* [i] *καὶ ὄψων· χαίρουσι γὰρ τούτοις οἱ ἀκόλαστοι,
ὅτι διὰ τούτων ἀνάμνησις γίνεται αὐτοῖς τῶν* [k] *ἐπιθυμητῶν.*
6 *Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ τοὺς ἄλλους, ὅταν πεινῶσι, χαίροντας ταῖς
τῶν βρωμάτων ὀσμαῖς· τὸ δὲ* [l] *τοιούτοις χαίρειν* [m] *ἀκολάστου·*
7 [n] *τούτῳ γὰρ* [o] *ἐπιθυμητὰ ταῦτα. Οὐκ ἔστι δὲ* [p] *οὐδὲ τοῖς ἄλ-
λοις ζῴοις κατὰ ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἡδονὴ πλὴν κατὰ συμ-
βεβηκός· οὐδὲ γὰρ ταῖς ὀσμαῖς τῶν λαγωῶν αἱ κύνες χαί-
ρουσιν,* [q] *ἀλλὰ τῇ βρώσει· τὴν* [r] *δ' αἴσθησιν* [s] *ἡ ὀσμὴ* [t] *ἐποίη-
σεν. Οὐδ' ὁ λέων τῇ φωνῇ τοῦ βοός, ἀλλὰ τῇ ἐδωδῇ· ὅτι
δ' ἐγγύς ἐστι, διὰ τῆς φωνῆς ᾔσθετο, καὶ χαίρειν* [v] *δὴ ταύτῃ
φαίνεται. Ὁμοίως* [w] *δ' οὐδ' ἰδὼν ἢ εὑρὼν ἔλαφον ἢ ἄγριον*
8 *αἶγα, ἀλλ' ὅτι βορὰν ἕξει. Περὶ τὰς τοιαύτας* [x] *δὴ ἡδονὰς
ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστὶν ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῷα
κοινωνεῖ, ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται· αὗται*
9 *δ' εἰσὶν ἁφὴ καὶ γεῦσις. Φαίνονται* [y] *δὴ καὶ τῇ γεύσει ἐπὶ*

[b] *διηγηματικοὺς* M^b. [c] *τυχόντων*] *τοιούτων* O^b. [d] *ἀδολέσχους* O^b. [e] *καὶ σχήμασι* om. M^b. [f] *ἂν* om. L^b. [g] *σώφρονας*] *φωνοῦντας* M^b. [h] *ὀδμαῖς* L^b. [i] *καὶ*] *ἢ* K^b.O^b. [k] *ἐπιθυμημάτων* K^b, *ἐπιθυμιῶν* L^b.M^b. [l] *τούτοις* O^b. [m] *ἀκολάστοις* K^b. [n] *τούτων* K^b.L^b.M^b.N^b. [o] *ἐπιθυμήματα* K^b.L^b.M^b. [p] *οὐδ' ἐν τοῖς* K^b.O^b. [q] *ἀλλὰ*] *δὲ* O^b. [r] *αἴσθησιν δ'* L^b.M^b. [s] *ἡ* om. N^b. [t] *πεποίηκεν* M^b. [v] *δὴ οὕτως ταύτῃ* M^b. [w] *δ'* om. N^b.O^b. [x] *δὴ*] *δ'* L^b.M^b. [y] *δὴ*] *δ' οἱ σώφρονες* M^b.

μικρὸν ἢ οὐθὲν χρῆσθαι· τῆς γὰρ γεύσεώς ἐστιν ἡ κρίσις τῶν
[z] *χυμῶν, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τοὺς* [a] *οἴνους δοκιμάζοντες καὶ τὰ*
ὄψα ἀρτύοντες· οὐ πάνυ δὲ χαίρουσι τούτοις, ἢ οὐχ οἵ γε
ἀκόλαστοι, ἀλλὰ τῇ ἀπολαύσει, ἣ γίνεται πᾶσα δι' ἁφῆς καὶ
ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτοῖς καὶ τοῖς ἀφροδισίοις λεγομένοις.
Διὸ καὶ [b] *ηὔξατό* [c] *τις ὀψοφάγος ὢν τὸν φάρυγγα* [d] *αὐτῷ* 10
[e] *μακρότερον γεράνου γενέσθαι, ὡς* [f] *ἡδόμενος τῇ ἁφῇ.* *Κοι-*
νοτάτη δὴ τῶν αἰσθήσεων καθ' ἣν ἡ ἀκολασία· καὶ δόξειεν ἂν
δικαίως ἐπονείδιστος εἶναι, ὅτι οὐχ ᾗ ἄνθρωποί ἐσμεν ὑπάρ-
χει, ἀλλ' ᾗ ζῷα. *Τὸ δὴ* [g] *τοιούτοις χαίρειν καὶ μάλιστα* 11
ἀγαπᾶν θηριῶδες. *Καὶ γὰρ* [h] *αἱ ἐλευθεριώταται τῶν διὰ*
τῆς ἁφῆς ἡδονῶν ἀφῄρηνται, οἷον αἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ
τρίψεως καὶ τῆς θερμασίας γινόμεναι· οὐ γὰρ περὶ πᾶν [i] *τὸ*
σῶμα [k] *ἡ τοῦ ἀκολάστου ἁφή, ἀλλὰ περί τινα μέρη.* *Τῶν* (11)
[l] *δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν κοιναὶ δοκοῦσιν εἶναι, αἱ δ' ἴδιοι καὶ ἐπί-*
θετοι· οἷον ἡ μὲν τῆς τροφῆς φυσική· πᾶς γὰρ ἐπιθυμεῖ [m] *ὁ*
ἐνδεὴς ξηρᾶς ἢ ὑγρᾶς τροφῆς, ὁτὲ δ' ἀμφοῖν, καὶ εὐνῆς, φησὶν
Ὅμηρος, ὁ νέος καὶ ἀκμάζων· τὸ δὲ τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε, οὐκέτι
πᾶς, οὐδὲ τῶν αὐτῶν. *Διὸ φαίνεται ἡμέτερον εἶναι.* *Οὐ μὴν* 2
ἀλλ' ἔχει γέ τι [n] *καὶ φυσικόν· ἕτερα γὰρ ἑτέροις ἐστὶν ἡδέα,*
καὶ ἔνια [o] *πᾶσιν ἡδίω τῶν τυχόντων.* *Ἐν μὲν οὖν ταῖς φυσικαῖς* 3
ἐπιθυμίαις ὀλίγοι ἁμαρτάνουσι καὶ [p] *ἐφ' ἕν, ἐπὶ τὸ πλεῖον· τὸ*
γὰρ ἐσθίειν τὰ τυχόντα ἢ πίνειν [q] *ἕως ἂν ὑπερπλησθῇ,* [r] *ὑπερ-*
βάλλειν ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν τῷ πλήθει· ἀναπλήρωσις γὰρ
τῆς ἐνδείας ἡ φυσικὴ ἐπιθυμία. *Διὸ λέγονται οὗτοι* [s] *γα-*

[z] *χυλῶν* K^b.L^b.N^b. [a] *ὄνους* M^b. [b] *εὔξατό* L^b.N^b, *εὔξαιτό* M^b. [c] *τις*] *τις φιλόξενος ὁ εὔξιος* codex Oxon. coll. corp. Chr. et pr. K^b, *τις φιλόξενος ὁ ἐρύξιος* O^b. et corr. K^b. omissoque articulo N^b. et Parisienses 1417 et 1855. ea nomina om. Q.G^a.H^a.L^b.M^b. cum 1856 et 2024 et 2113, post *ὢν* ponit 2114. solum ibi *φιλόξενος* ponunt 1852 et 2023. ipsum *τις* om. H^a. [d] *αὐτοῦ* N^b. et 1417. [e] *γεράνου μακρότερον* M^b. [f] *ἡδομένου τῇ ἁφῇ* 1852 et 2023, *μενέξενος ἡ δ' ἁφὴ* M^b. [g] *τούτοις* M^b. [h] *αἱ* om. M^b. [i] *τὸ* om. L^b.M^b.O^b. [k] *τοῦ ἀκολάστου ἡ* M^b. [l] *ἐπιθυμιῶν δ'* L^b. [m] *ὁ ἐνδεὴς*] *ὅταν ἐνδεὴς ᾖ* L^b.M^b.N^b. [n] *καὶ* om. K^b.O^b. [o] *πᾶσιν*] *τισιν* O^b. [p] *ὑφ'* M^b. [q] *ἕως πλησθῆι* K^b.O^b. [r] *ὑπερβολή* K^b. [s] *γάστριες* O^b.

στρίμαργοι, ὡς παρὰ τὸ δέον πληροῦντες αὐτήν. Τοιοῦτοι
4 δὲ γίνονται οἱ λίαν ἀνδραποδώδεις. Περὶ δὲ τὰς [t] ἰδίας τῶν ἡδονῶν πολλοὶ καὶ πολλαχῶς ἁμαρτάνουσιν· τῶν γὰρ φιλοτοιούτων λεγομένων [v] ἢ [w] τῷ χαίρειν οἷς μὴ δεῖ, ἢ [x] τῷ μᾶλλον, ἢ ὡς οἱ πολλοί, ἢ μὴ [y] ὡς δεῖ, κατὰ πάντα [z] δ' οἱ ἀκόλαστοι ὑπερβάλλουσιν· καὶ [a] γὰρ χαίρουσιν [b] ἐνίοις οἷς οὐ δεῖ (μισητὰ γάρ), καὶ [c] εἴ τισι δεῖ χαίρειν τῶν τοιούτων, μᾶλλον
5 ἢ δεῖ, καὶ [d] ὡς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. Ἡ μὲν οὖν περὶ τὰς ἡδονὰς ὑπερβολὴ ὅτι ἀκολασία καὶ ψεκτόν, δῆλον· περὶ δὲ τὰς λύπας οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας τῷ ὑπομένειν λέγεται σώφρων [e] ἀκόλαστος δὲ τῷ [f] μή, ἀλλ' ὁ μὲν ἀκόλαστος τῷ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ [g] δεῖ, ὅτι τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνει (καὶ τὴν λύπην [h] δὲ ποιεῖ αὐτῷ ἡ ἡδονή), ὁ δὲ σώφρων τῷ μὴ λυ-
14 6 πεῖσθαι τῇ ἀπουσίᾳ [i] καὶ τῷ ἀπέχεσθαι τοῦ ἡδέος. Ὁ μὲν οὖν ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πάντων ἢ τῶν μάλιστα, καὶ ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὥστε ἀντὶ τῶν ἄλλων ταῦθ' αἱρεῖσθαι· διὸ καὶ [k] λυπεῖται καὶ ἀποτυγχάνων καὶ ἐπιθυμῶν· μετὰ λύπης γὰρ ἡ ἐπιθυμία· ἀτόπῳ δ' ἔοικε τὸ δι' ἡδονὴν
7 λυπεῖσθαι. Ἐλλείποντες [l] δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἧττον ἢ δεῖ χαίροντες οὐ πάνυ γίνονται· οὐ γὰρ ἀνθρωπική ἐστιν ἡ τοιαύτη ἀναισθησία· καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ζῷα διακρίνει τὰ βρώματα, καὶ τοῖς μὲν χαίρει τοῖς δ' οὔ· εἰ δέ τῳ μηθέν ἐστιν ἡδὺ [m] μηδὲ διαφέρει ἕτερον ἑτέρου, πόρρω ἂν εἴη τοῦ ἄνθρωπος εἶναι· οὐ [n] τέτευχε δ' [o] ὁ τοιοῦτος ὀνόματος διὰ τὸ
8 μὴ πάνυ γίνεσθαι. Ὁ δὲ σώφρων [p] μέσως περὶ ταῦτ' ἔχει· οὔτε [q] γὰρ ἥδεται οἷς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυσχεραίνει, οὐθ' ὅλως οἷς μὴ δεῖ οὔτε σφόδρα τοιούτῳ οὐ-

[t] ἰδέας K^b. [v] ἢ—δεῖ om. N^b. [w] τὸ M^b.O^b. [x] τὸ N^b.O^b. [y] ὡς δεῖ] ἢ ὡδὶ K^b, ὡς δεῖ ἢ ᾧ δεῖ L^b, ὡς δεῖ ἢ ᾧ μὴ δεῖ M^b. [z] δὴ M^b. [a] γὰρ om. M^b. [b] ἐνίοις] ἐν O^b. [c] εἴ] ἐπί L^b.M^b. [d] ὡς] ἢ ὡς K^b, ὡς οὐχ N^b. [e] ἀκόλαστος δὲ] οὐδ' ἀκόλαστος K^b.N^b.O^b. [f] μή—τῷ om. K^b. [g] δι' K^b. [h] δὲ ante ποιεῖ om. M^b. [i] καὶ τῷ ἀπέχεσθαι om. K^b.O^b. [k] λυπεῖσθαι ἀποτυγχάνων K^b. [l] δὲ τὰ περὶ K^b.O^b. [m] μηδὲ] μηδὲν N^b. [n] τέτυχε K^b. [o] ὀνόματος ὁ τοιοῦτος K^b.O^b. [p] μέσως μὲν περὶ K^b. [q] γὰρ om. N^b.

δενί, οὔτ' ἀπόντων λυπεῖται [r] οὐδ' ἐπιθυμεῖ, ἢ μετρίως, οὐδὲ μᾶλλον [s] ἢ δεῖ, οὐδ' [t] ὅτε μὴ δεῖ, οὐδ' ὅλως τῶν τοιούτων [v] οὐθέν· [w] ὅσα δὲ πρὸς ὑγίειάν ἐστιν ἢ [x] πρὸς εὐεξίαν ἡδέα ὄντα, τούτων ὀρέξεται μετρίως καὶ ὡς δεῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων μὴ ἐμποδίων τούτοις ὄντων ἢ [y] παρὰ τὸ καλὸν ἢ [z] ὑπὲρ τὴν οὐσίαν. Ὁ γὰρ οὕτως ἔχων μᾶλλον ἀγαπᾷ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς τῆς [a] ἀξίας· ὁ δὲ σώφρων οὐ τοιοῦτος, ἀλλ' ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος.

Ἑκουσίῳ δὲ μᾶλλον ἔοικεν ἡ ἀκολασία τῆς δειλίας. Ἡ 15
μὲν γὰρ δι' ἡδονήν, ἡ δὲ διὰ λύπην, ὧν τὸ μὲν αἱρετόν, τὸ (12)
δὲ φευκτόν. Καὶ ἡ μὲν λύπη ἐξίστησι καὶ φθείρει τὴν τοῦ 2
ἔχοντος φύσιν, ἡ δὲ ἡδονὴ οὐδὲν [b] τοιοῦτον ποιεῖ, μᾶλλον
δ' ἑκούσιον· διὸ καὶ [c] ἐπονειδιστότερον. Καὶ γὰρ ἐθισθῆναι
[d] ῥᾷον πρὸς αὐτά· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ βίῳ [e] τὰ τοιαῦτα, καὶ οἱ
[f] ἐθισμοὶ ἀκίνδυνοι. [g] Ἐπὶ δὲ τῶν φοβερῶν ἀνάπαλιν. Δόξειε 3
[h] δ' ἂν οὐχ ὁμοίως [i] ἑκούσιον ἡ δειλία εἶναι τοῖς καθ' ἕκαστον·
αὐτὴ μὲν γὰρ ἄλυπος, [k] ταῦτα δὲ διὰ λύπην ἐξίστησιν, ὥστε
καὶ τὰ ὅπλα ῥίπτειν καὶ τἆλλα ἀσχημονεῖν· διὸ καὶ δοκεῖ
βίαια εἶναι. Τῷ δ' ἀκολάστῳ ἀνάπαλιν τὰ μὲν καθ' [l] ἕκαστα 4
ἑκούσια, ἐπιθυμοῦντι γὰρ καὶ ὀρεγομένῳ, τὸ δ' ὅλον ἧττον·
οὐθεὶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἀκόλαστος εἶναι. Τὸ δ' ὄνομα τῆς ἀκο- 5
λασίας [m] καὶ [n] ἐπὶ τὰς παιδικὰς ἁμαρτίας φέρομεν· ἔχουσι
γάρ τινα ὁμοιότητα. Πότερον δ' ἀπὸ ποτέρου καλεῖται,
οὐθὲν πρὸς τὰ νῦν διαφέρει, δῆλον δ' ὅτι τὸ ὕστερον ἀπὸ τοῦ
προτέρου. Οὐ κακῶς δ' ἔοικε μετενηνέχθαι· κεκολάσθαι γὰρ 6
δεῖ [o] τὸ τῶν αἰσχρῶν ὀρεγόμενον καὶ [p] πολλὴν αὔξησιν [q] ἔχον,
τοιοῦτον δὲ μάλιστα ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς· κατ' ἐπιθυμίαν

[r] οὐδ'] οὔτ' Kb, οὔτε δ' Ob. [s] ἢ δεῖ] ἢ δεῖ οὐθ' ἓν Kb, ἢ δεῖ οὐθενὶ (vel οὐδενὶ) ceteri. [t] ὅτι Kb. [v] οὐθενός codices. [w] ὅσα] ἃ Kb.Ob. [x] πρὸς post ἢ om. Ob. [y] παρὰ] περὶ Mb. [z] ὑπὲρ] περὶ Mb. [a] ἀξίας] οὐσίας Kb. [b] τοιοῦτο Kb. [c] ἐπονείδιστον Kb. [d] ῥάιδιον Kb.Mb.Ob. [e] τὰ om. Nb. [f] ὠθισμοὶ Mb. [g] ἐπὶ τῶν φοβερῶν δ' Lb.Mb.Nb. [h] δ' om. Lb. [i] ἑκούσιον] φευκτὸν Kb.Lb.Mb.Ob. [k] ταῦτα] τὰ Kb. [l] ἕκαστον Mb. [m] καὶ om. Lb.Mb. [n] περὶ Mb. [o] τὸ] τὸν Kb.Mb. [p] πολλὴν ἕξιν αὔξησιν Kb. [q] ἔχοντα Mb.

γὰρ ζῶσι καὶ τὰ παιδία, [r] καὶ μάλιστα [s] ἐν τούτοις ἡ [t] τοῦ
7 ἡδέος ὄρεξις. [v] Εἰ οὖν μὴ [w] ἔσται εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον, ἐπὶ πολὺ ἥξει· ἄπληστος γὰρ ἡ τοῦ ἡδέος ὄρεξις καὶ [x] πανταχόθεν τῷ ἀνοήτῳ, καὶ ἡ τῆς ἐπιθυμίας ἐνέργεια αὔξει τὸ συγγενές, κἂν μεγάλαι [y] καὶ σφοδραὶ ὦσι, καὶ τὸν λογισμὸν [z] ἐκκρούουσιν. Διὸ δεῖ μετρίας εἶναι [a] αὐτὰς καὶ ὀλίγας, καὶ
8 τῷ λόγῳ μηθὲν ἐναντιοῦσθαι. Τὸ δὲ τοιοῦτον [b] εὐπειθὲς λέγομεν [c] καὶ κεκολασμένον· ὥσπερ [d] γὰρ τὸν παῖδα δεῖ κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ παιδαγωγοῦ ζῆν, οὕτω καὶ [e] τὸ ἐπιθυμη-
9 τικὸν κατὰ τὸν λόγον. Διὸ δεῖ τοῦ σώφρονος τὸ ἐπιθυμητικὸν συμφωνεῖν [f] τῷ λόγῳ· σκοπὸς γὰρ ἀμφοῖν τὸ καλόν, καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ σώφρων ὧν δεῖ [g] καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε· οὕτω δὲ
10 τάττει καὶ ὁ λόγος. Ταῦτ' οὖν [h] ἡμῖν εἰρήσθω περὶ σωφροσύνης.

Δ.

[i] Λέγωμεν [k] δ' ἑξῆς περὶ ἐλευθεριότητος, δοκεῖ δ' εἶναι [l] ἡ περὶ χρήματα μεσότης· ἐπαινεῖται γὰρ ὁ ἐλευθέριος οὐκ ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὐδ' ἐν οἷς [m] ὁ σώφρων, οὐδ' αὖ ἐν ταῖς κρίσεσιν, ἀλλὰ περὶ δόσιν χρημάτων καὶ λῆψιν, μᾶλλον δ' ἐν
2 τῇ δόσει. Χρήματα δὲ λέγομεν πάντα ὅσων ἡ ἀξία νο-
3 μίσματι μετρεῖται. Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀσωτία καὶ [n] ἡ [o] ἀνελευθερία περὶ χρήματα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις· καὶ τὴν μὲν ἀνελευθερίαν προσάπτομεν ἀεὶ τοῖς μᾶλλον ἢ [p] δεῖ περὶ χρήματα σπουδάζουσι, τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρομεν ἐνίοτε συμπλέκοντες· τοὺς [q] γὰρ ἀκρατεῖς [r] καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανη-
4 ροὺς ἀσώτους καλοῦμεν. Διὸ καὶ φαυλότατοι δοκοῦσιν εἶναι. πολλὰς γὰρ ἅμα κακίας ἔχουσιν. Οὐ δὴ οἰκείως προσαγο-

[r] καὶ ante μάλιστα om. Kb.Mb. [s] ἐν] δὲ ἐν Mb. [t] ἡ] γὰρ καὶ ἡ Kb. [v] εἰ—ὄρεξις om. Mb. [w] ἔστιν Ob. [x] πάντοθεν Kb. [y] ὦσι καὶ σφοδραί Mb. [z] ἐκκρούωσι Mb. [a] αὐτὰς ante εἶναι Lb, om. Mb. [b] ἐπιπειθὲς Ob. [c] καὶ om. Kb. [d] γὰρ] δὲ Kb.Ob. [e] τὸ—σώφρονος om. Kb. [f] τῷ om. Kb. [g] καὶ ὡς δεῖ om. Lb.Mb. [h] ἡμῖν om. Lb. [i] λέγομεν Lb.Mb. et pr. Ha. [k] δὲ καὶ ἑξῆς Kb. [l] ἡ om. Lb.Mb.Ob. [m] ὁ om. Mb. [n] ἡ alterum om. pr. Kb. [o] ἐλευθερία pr. Mb. [p] δεῖ] χρὴ Mb. [q] γὰρ om. Mb. [r] καὶ τοὺς εἰς Mb.

ρεύονται· βούλεται γὰρ ἄσωτος εἶναι ὁ ἓν [s] τι κακὸν ἔχων, 5
τὸ [t] φθείρειν τὴν οὐσίαν· ἄσωτος [v] γὰρ ὁ δι' αὑτὸν ἀπολλύμε-
νος, δοκεῖ δ' ἀπώλειά τις αὑτοῦ εἶναι καὶ ἡ τῆς οὐσίας φθορά,
ὡς τοῦ ζῆν διὰ τούτων ὄντος. Οὕτω δὴ τὴν ἀσωτίαν [w] ἐκδε-
χόμεθα. Ὧν δ' ἐστὶ [x] χρεία, ἔστι τούτοις χρῆσθαι καὶ εὖ 6
καὶ κακῶς· ὁ πλοῦτος δ' ἐστὶ τῶν χρησίμων· ἑκάστῳ δ' ἄρι-
στα χρῆται ὁ ἔχων τὴν [y] περὶ [z] τοῦτο ἀρετήν· καὶ πλούτῳ δὴ
χρήσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετήν. Οὗ-
τος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος. Χρῆσις δ' εἶναι δοκεῖ χρημάτων 7
[a] δαπάνη καὶ δόσις· ἡ δὲ λῆψις καὶ [b] ἡ φυλακὴ κτῆσις μᾶλλον.
Διὸ μᾶλλόν ἐστι τοῦ ἐλευθερίου τὸ διδόναι οἷς δεῖ ἢ λαμβά-
νειν ὅθεν δεῖ καὶ [c] μὴ λαμβάνειν ὅθεν οὐ δεῖ. Τῆς [d] γὰρ
ἀρετῆς μᾶλλον τὸ εὖ ποιεῖν ἢ τὸ εὖ πάσχειν, καὶ τὰ καλὰ
πράττειν μᾶλλον ἢ [e] τὰ αἰσχρὰ μὴ πράττειν· οὐκ ἄδηλον δ' 8
ὅτι τῇ μὲν δόσει ἕπεται τὸ εὖ ποιεῖν [f] καὶ τὸ καλὰ πράττειν,
τῇ δὲ λήψει τὸ εὖ πάσχειν ἢ μὴ αἰσχροπραγεῖν. Καὶ ἡ
χάρις τῷ διδόντι, οὐ τῷ [g] μὴ λαμβάνοντι, καὶ ὁ ἔπαινος δὲ
μᾶλλον. Καὶ ῥᾷον δὲ τὸ μὴ [h] λαβεῖν τοῦ δοῦναι· τὸ γὰρ 9
οἰκεῖον ἧττον προΐενται μᾶλλον ἢ οὐ λαμβάνουσι τὸ ἀλλό-
τριον. Καὶ ἐλευθέριοι δὲ λέγονται οἱ διδόντες· οἱ δὲ μὴ 10
λαμβάνοντες οὐκ εἰς ἐλευθεριότητα ἐπαινοῦνται, ἀλλ' οὐχ
ἧττον εἰς δικαιοσύνην· οἱ δὲ λαμβάνοντες [i] οὐδ' ἐπαινοῦνται 11
πάνυ. Φιλοῦνται δὲ [k] σχεδὸν μάλιστα οἱ ἐλευθέριοι τῶν ἀπ'
ἀρετῆς· ὠφέλιμοι γάρ, τοῦτο δ' ἐν τῇ δόσει. Αἱ δὲ κατ' 12 2
ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ τοῦ καλοῦ ἕνεκα. Καὶ ὁ ἐλευθέριος
[l] οὖν δώσει τοῦ καλοῦ ἕνεκα καὶ ὀρθῶς· οἷς γὰρ δεῖ καὶ ὅσα
καὶ ὅτε, καὶ τἆλλα ὅσα ἕπεται τῇ ὀρθῇ δόσει· καὶ ταῦτα 13
ἡδέως ἢ ἀλύπως· τὸ γὰρ κατ' ἀρετὴν ἡδὺ ἢ ἄλυπον, [m] ἥκιστα

[s] τι om. K^b.O^b. [t] φθεῖρον L^b. [v] γὰρ] δὲ M^b. [w] ἐνδεχόμεθα H^a. [x] χρεία] χρεία τις L^b.M^b. [y] περὶ—περὶ τὰ χρήματα] περὶ χρημάτων H^a. [z] τοῦτο] ἕκαστον L^b.M^b. [a] δαπανητικὴ δόσις M^b. [b] ἡ post καὶ om. H^a. [c] μὴ] μετα M^b. [d] ἀρετῆς γὰρ L^b.M^b. [e] τὰ αἰσχρὰ μὴ πράσσειν L^b. [f] καὶ τὸ] καὶ τὰ M^b. [g] μὴ om. M^b. et pr. K^b. [h] λαμβάνειν H^a.L^b.M^b. [i] οὐκ L^b. [k] σχεδὸν om. M^b. [l] οὖν] δὲ L^b.M^b. [m] ἥκιστα δὲ] ἢ ἥκιστα H^a.M^b, ἥκιστα L^b.

14 δὲ λυπηρόν. Ὁ δὲ διδοὺς οἷς μὴ δεῖ, [n] ἢ μὴ τοῦ καλοῦ ἕνεκα
ἀλλὰ διά τιν' ἄλλην αἰτίαν, οὐκ ἐλευθέριος ἀλλ' ἄλλος τις
ῥηθήσεται. Οὐδ' ὁ λυπηρῶς· μᾶλλον γὰρ [o] ἕλοιτ' ἂν τὰ
15 χρήματα τῆς καλῆς πράξεως, τοῦτο δ' οὐκ ἐλευθερίου. Οὐδὲ
λήψεται [p] δὲ ὅθεν μὴ δεῖ· [q] οὐδὲ γάρ ἐστι τοῦ [r] μὴ τιμῶντος
16 [r] τὰ χρήματα ἡ τοιαύτη λῆψις. [s] Οὐκ ἂν εἴη [t] δὲ [v] οὐδ' αἰτη-
τικός· οὐ γάρ ἐστι τοῦ εὖ ποιοῦντος εὐχερῶς εὐεργετεῖσθαι.
17 Ὅθεν δὲ δεῖ, λήψεται, οἷον ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων, οὐχ ὡς
καλὸν ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον, ὅπως [w] ἔχῃ διδόναι. Οὐδ' ἀμελή-
σει τῶν [x] ἰδίων, βουλόμενός γε διὰ τούτων τισὶν ἐπαρκεῖν.
Οὐδὲ τοῖς τυχοῦσι δώσει, ἵνα ἔχῃ διδόναι οἷς δεῖ καὶ [y] ὅτε καὶ
18 οὗ καλόν. Ἐλευθερίου δ' ἐστὶ σφόδρα καὶ τὸ ὑπερβάλλειν
ἐν τῇ δόσει, ὥστε [z] καταλείπειν ἑαυτῷ ἐλάττω· τὸ γὰρ μὴ
19 [a] ἐπιβλέπειν ἐφ' [b] ἑαυτὸν [c] ἐλευθερίου. Κατὰ τὴν οὐσίαν δ'
ἡ ἐλευθεριότης λέγεται· οὐ γὰρ ἐν τῷ πλήθει τῶν διδομένων
τὸ ἐλευθέριον, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ [d] διδόντος ἕξει, αὕτη δὲ κατὰ
τὴν οὐσίαν δίδωσιν. [e] Οὐθὲν δὴ κωλύει ἐλευθεριώτερον εἶναι
20 τὸν [f] τὰ ἐλάττω διδόντα, ἐὰν ἀπ' ἐλαττόνων διδῷ. Ἐλευθε-
ριώτεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ μὴ κτησάμενοι ἀλλὰ παραλα-
βόντες τὴν οὐσίαν· ἄπειροί τε γὰρ τῆς ἐνδείας, [g] καὶ πάντες
ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὑτῶν ἔργα, ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ
ποιηταί. Πλουτεῖν δ' οὐ ῥᾴδιον τὸν ἐλευθέριον, μήτε λη-
πτικὸν ὄντα μήτε φυλακτικόν, [h] προετικὸν δὲ καὶ μὴ τι-
21 μῶντα δι' αὐτὰ τὰ χρήματα ἀλλ' ἕνεκα τῆς δόσεως. Διὸ
[i] καὶ ἐγκαλεῖται τῇ τύχῃ ὅτι οἱ μάλιστα ἄξιοι ὄντες ἥκιστα
πλουτοῦσιν. Συμβαίνει δ' οὐκ ἀλόγως τοῦτο· οὐ γὰρ οἷόν

[n] ἢ] καὶ οἷς M[b]. [o] αἱροῖτ' L[b].M[b]. [p] δὲ om. H[a].M[b].O[b]. [q] οὐ K[b]. [r] μὴ et τὰ χρήματα om. K[b]. [s] οὐδ' M[b]. [t] δὲ om. M[b]. [v] οὔτ' H[a]. [w] ἔχει K[b]. [x] οἰκείων L[b].M[b]. [y] ὅτε καὶ οὗ] ὅτε οὗ H[a], ὅπου K[b].O[b]. [z] καταλιπεῖν K[b].L[b].M[b]. [a] βλέπειν M[b]. [b] αὑτὸν L[b], ἑαυτὸν ἀλλ' εἰς τὸ καλόν O[b]. [c] ἐλευθερίου. οὐδὲ γάρ ἐστιν ἐλευθερίου τὸ τὴν οἰκείαν χρείαν τῆς τοῦ δεομένου προτιμοτέραν. κατὰ O[b]. [d] δόντος H[a].M[b]. [e] οὐθὲν δὲ H[a], ὅθεν οὐθὲν L[b].M[b]. [f] τὰ ἐλάττω] ταῦτα H[a], ἐλάττω L[b]. [g] καὶ μᾶλλον ἀγαπῶσι, omisso πάντες, H[a]. μᾶλλον om. L[b]. [h] προεκτικὸν M[b]. [i] καὶ om. O[b].

τε χρήματ' ἔχειν μὴ [k] ἐπιμελούμενον ὅπως [l] ἔχῃ, ὥσπερ [m] οὐδ'
ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οὐ μὴν δώσει γε οἷς οὐ δεῖ [n] οὐδ' ὅτε μὴ 22
δεῖ, οὐδ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· οὐ γὰρ ἂν ἔτι πράττοι κατὰ
τὴν ἐλευθεριότητα, καὶ [o] εἰς [p] ταῦτα ἀναλώσας οὐκ ἂν ἔχοι εἰς
ἃ δεῖ ἀναλίσκειν. Ὥσπερ γὰρ εἴρηται, [q] ἐλευθέριός ἐστιν ὁ 23
κατὰ τὴν οὐσίαν δαπανῶν καὶ εἰς ἃ δεῖ· ὁ [r] δ' ὑπερβάλλων
ἄσωτος. Διὸ τοὺς τυράννους οὐ λέγομεν [s] ἀσώτους· τὸ γὰρ
πλῆθος τῆς κτήσεως οὐ δοκεῖ ῥᾴδιον εἶναι ταῖς [t] δόσεσι καὶ
ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλειν. Τῆς ἐλευθεριότητος [v] δὴ μεσό- 24
τητος οὔσης [w] περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λῆψιν, ὁ ἐλευθέριος
[x] καὶ δώσει καὶ δαπανήσει εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα [y] δεῖ, ὁμοίως ἐν
μικροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ ταῦτα ἡδέως· καὶ λήψεται [z] δ' ὅθεν
δεῖ καὶ ὅσα δεῖ. Τῆς ἀρετῆς γὰρ περὶ ἄμφω οὔσης μεσότη-
τος, ποιήσει ἀμφότερα ὡς δεῖ· ἕπεται γὰρ τῇ ἐπιεικεῖ δόσει
ἡ τοιαύτη λῆψις, [a] ἡ δὲ μὴ τοιαύτη ἐναντία ἐστίν. Αἱ μὲν
οὖν ἑπόμεναι γίγνονται ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ, αἱ δ' ἐναντίαι δῆ-
λον ὡς οὔ. Ἐὰν [b] δὲ [c] παρὰ τὸ δέον καὶ τὸ καλῶς ἔχον συμ- 25
βαίνῃ αὐτῷ ἀναλίσκειν, λυπήσεται, μετρίως δὲ καὶ ὡς δεῖ·
τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὡς
δεῖ. [d] Καὶ εὐκοινώνητος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος εἰς χρήματα· 26
δύναται γὰρ ἀδικεῖσθαι, μὴ τιμῶν γε τὰ χρήματα, καὶ μᾶλ- 27
λον ἀχθόμενος εἴ τι δέον μὴ [e] ἀνάλωσεν ἢ λυπούμενος εἰ μὴ
δέον τι [e] ἀνάλωσε, καὶ τῷ Σιμωνίδῃ οὐκ ἀρεσκόμενος. Ὁ δ' 28 3
ἄσωτος [f] καὶ ἐν τούτοις διαμαρτάνει· οὔτε γὰρ ἥδεται ἐφ'
οἷς δεῖ [g] οὐδὲ ὡς δεῖ οὔτε [h] λυπεῖται· [i] ἔσται δὲ προϊοῦσι φα-
νερώτερον. Εἴρηται δ' ἡμῖν ὅτι ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις 29

[k] ἐπιμελώμενον Kb. [l] ἔχοι Mb. [m] οὐδ' om. Ha. [n] οὔθ' Kb. [o] εἰς om. Mb. [p] αὐτὰ Lb.Mb. [q] ἐλεύθερός Lb. [r] δ'] δὲ κατὰ τὸ Mb. [s] ἀσώτους] ἐλευθερίους Mb. [t] δόσεσι καὶ δαπάναις Ha, δαπάναις καὶ ταῖς δόσεσιν Lb.Mb. [v] δὲ Mb. [w] ἐπὶ χρημάτων δόσει καὶ λήψει Mb. [x] καὶ om. Ob. [y] δεῖ post ὅσα om. Kb. [z] δ' add. Kb.Ob. [a] εἰ δὲ μὴ τοιαύτη αἰτία Mb. [b] δὲ om. Ha. [c] περὶ Lb. [d] καὶ om. Kb.Ob. [e] ἠνάλωσεν utrobique Kb. [f] καὶ om. Mb. [g] οὔτε ὡς ceteri, καὶ ὅτε δεῖ καὶ ὡς Mb. [h] λυπεῖται] λυπεῖται οὔτε ὡς δεῖ Kb.Ob. [i] ἔσται δὲ] καὶ ἔσται Mb.

εἰσὶν [k] ἡ ἀσωτία καὶ [k] ἡ ἀνελευθερία, καὶ [l] ἐν δυσίν, ἐν [m] δόσει
καὶ λήψει· καὶ τὴν δαπάνην γὰρ εἰς τὴν δόσιν τίθεμεν. Ἡ
μὲν οὖν ἀσωτία τῷ διδόναι [n] καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλει,
[o] τῷ δὲ λαμβάνειν ἐλλείπει, ἡ δ' ἀνελευθερία τῷ διδόναι [p] μὲν
ἐλλείπει, τῷ λαμβάνειν δ' ὑπερβάλλει, πλὴν [q] ἐπὶ μικροῖς.
30 Τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσωτίας οὐ πάνυ [r] συνδυάζεται· οὐ γὰρ ῥᾴ-
διον μηδαμόθεν λαμβάνοντα πᾶσι διδόναι· ταχέως γὰρ ἐπι-
λείπει ἡ οὐσία τοὺς [s] ἰδιώτας διδόντας, οἵπερ καὶ δοκοῦσιν
31 ἄσωτοι εἶναι, ἐπεὶ ὅ γε τοιοῦτος [t] δόξειεν ἂν οὐ μικρῷ βελ-
τίων εἶναι τοῦ [v] ἀνελευθέρου. [w] Εὐίατός [x] τε γάρ ἐστι καὶ
[y] ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας, καὶ ἐπὶ τὸ μέσον δύ-
ναται ἐλθεῖν. Ἔχει γὰρ τὰ τοῦ ἐλευθερίου· καὶ γὰρ δίδωσι
καὶ οὐ λαμβάνει, οὐδέτερον δ' ὡς δεῖ οὐδ' εὖ. Εἰ δὴ τοῦτο
ἐθισθείη ἤ πως ἄλλως [z] μεταβάλοι, εἴη ἂν ἐλευθέριος· δώσει
γὰρ [a] οἷς δεῖ, καὶ [b] οὐ λήψεται ὅθεν [c] οὐ δεῖ. Διὸ καὶ δοκεῖ
οὐκ εἶναι φαῦλος τὸ ἦθος· οὐ γὰρ μοχθηροῦ οὐδ' ἀγεννοῦς
[d] τὸ ὑπερβάλλειν διδόντα καὶ [e] μὴ λαμβάνοντα, ἠλιθίου δέ.
32 Ὁ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἄσωτος πολὺ δοκεῖ βελτίων τοῦ ἀνε-
λευθέρου εἶναι διά [f] τε τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι ὁ μὲν ὠφελεῖ
33 πολλούς, ὁ δὲ οὐθένα, ἀλλ' οὐδ' [g] αὑτόν. Ἀλλ' οἱ πολλοὶ
τῶν ἀσώτων, καθάπερ εἴρηται, καὶ λαμβάνουσιν ὅθεν [h] μὴ
34 δεῖ, καὶ εἰσὶ κατὰ τοῦτο ἀνελεύθεροι. Ληπτικοὶ δὲ γίνονται
[i] διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν ἀναλίσκειν, εὐχερῶς [k] δὲ τοῦτο ποιεῖν
[l] μὴ δύνασθαι· ταχὺ γὰρ ἐπιλείπει αὐτοὺς τὰ ὑπάρχοντα.
Ἀναγκάζονται οὖν ἑτέρωθεν πορίζειν. Ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ
μηθὲν τοῦ καλοῦ φροντίζειν ὀλιγώρως καὶ πάντοθεν λαμβά-

[k] ἡ utrobique om. Lb. [l] ἐν δυσὶν om. Kb.Ob. [m] λήψει καὶ ἐν δόσει Lb.Mb. [n] καὶ μὴ λαμβάνειν om. Lb. [o] τῷ—ὑπερβάλλει om. Kb. [p] μὲν om. Ha. [q] ἐπὶ] ἐν Lb.Mb. [r] συναύξεται Ha.Mb, συναύξουσιν Lb. [s] διδόντας ἰδιώτας Ha.Kb.Mb.Ob. [t] δόξαι Ha. [v] ἀνελευθέρου. καὶ γὰρ δίδωσι καὶ οὐ λαμβάνει. εὐίατός Lb.Mb. [w] ἰατὸς pr. Kb. [x] τε om. Kb.Ob. [y] ὑπὸ om. Ha. [z] μεταβάλλοι Ha.Kb.Mb.Ob. [a] οἷς] οὗ Kb. [b] οὐ om. Kb.Ob. [c] οὐ om. Kb. [d] τὸ μὴ ὑπερβάλλειν pr. Kb. [e] μὴ] οὐ Mb. [f] τε om. Kb.Ob. [g] ἑαυτὸν Ha. [h] μὴ] οὐ Mb. [i] διὰ τὸ] καὶ τῷ Mb. [k] δὲ μὴ τοῦτο Kb. [l] μὴ δύνασθαι om. Ha.Kb.Ob.

*νουσιν· διδόναι γὰρ ἐπιθυμοῦσι, τὸ δὲ [m] πῶς ἢ πόθεν οὐθὲν
αὐτοῖς διαφέρει. Διόπερ οὐδ᾽ [n] ἐλευθέριοι αἱ δόσεις αὐτῶν* 35
*εἰσίν· οὐ γὰρ καλαί, οὐδὲ τούτου [o] αὐτοῦ ἕνεκα, οὐδὲ ὡς δεῖ·
ἀλλ᾽ ἐνίοτε οὓς δεῖ πένεσθαι, τούτους [p] πλουσίος ποιοῦσι, καὶ
τοῖς μὲν μετρίοις τὰ ἤθη οὐδὲν ἂν δοῖεν, τοῖς δὲ κόλαξιν ἢ
[q] τιν᾽ ἄλλην ἡδονὴν πορίζουσι πολλά. Διὸ καὶ ἀκόλαστοι
αὐτῶν εἰσὶν οἱ πολλοί· εὐχερῶς γὰρ ἀναλίσκοντες καὶ εἰς τὰς
ἀκολασίας δαπανηροί εἰσι, καὶ διὰ τὸ μὴ πρὸς τὸ καλὸν ζῆν
πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσιν. Ὁ μὲν οὖν ἄσωτος ἀπαιδα-* 36
*γώγητος γενόμενος [r] εἰς ταῦτα μεταβαίνει, τυχὼν δ᾽ ἐπιμε-
λείας εἰς τὸ μέσον [s] καὶ τὸ δέον ἀφίκοιτ᾽ ἄν. Ἡ δ᾽ ἀνελευ-* 37
*θερία [t] ἀνίατός ἐστιν· δοκεῖ γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶσα ἀδυ-
ναμία ἀνελευθέρους ποιεῖν. Καὶ συμφυέστερον τοῖς ἀνθρώ-
ποις τῆς ἀσωτίας· οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον ἢ
δοτικοί. Καὶ διατείνει [v] δ᾽ ἐπὶ πολύ, καὶ πολυειδές ἐστιν·* 38
*πολλοὶ γὰρ τρόποι δοκοῦσι τῆς ἀνελευθερίας εἶναι. Ἐν δυσὶ
γὰρ οὖσα, τῇ τ᾽ ἐλλείψει τῆς δόσεως καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῆς
λήψεως, οὐ πᾶσιν ὁλόκληρος [w] παραγίνεται, ἀλλ᾽ ἐνίοτε χω-
ρίζεται, καὶ οἱ μὲν τῇ λήψει ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ τῇ δόσει
ἐλλείπουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις* 39
*οἷον φειδωλοὶ γλίσχροι [x] κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλεί-
πουσι, τῶν δ᾽ ἀλλοτρίων οὐκ ἐφίενται οὐδὲ βούλονται λαμ-
βάνειν, οἱ μὲν διά τινα ἐπιείκειαν καὶ εὐλάβειαν τῶν αἰσχρῶν.
Δοκοῦσι γὰρ ἔνιοι ἢ φασί γε διὰ τοῦτο φυλάττειν, ἵνα μή
ποτ᾽ ἀναγκασθῶσιν αἰσχρόν τι πρᾶξαι. Τούτων δὲ [y] καὶ ὁ
κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος· ὠνόμασται δ᾽ ἀπὸ τῆς
ὑπερβολῆς τοῦ [z] μηθενὶ [a] ἂν δοῦναι. Οἱ δ᾽ αὖ διὰ φόβον ἀπέ-
χονται τῶν ἀλλοτρίων ὡς οὐ ῥᾴδιον [b] τὸ αὐτὸν μὲν τὰ ἑτέ-
ρων λαμβάνειν, τὰ δ᾽ αὐτοῦ ἑτέρους μή· [c] ἀρέσκει οὖν αὐτοῖς*

[m] *πόθεν ἢ πῶς* Mb. [n] *ἐλεύθεροι* Lb. [o] *αὐτοῦ* om. Kb.Ob. [p] *πλεί-
ους* Ha. [q] *τὴν* Kb. [r] *εἰς ταῦτα*] *ἐνταῦθα* Ha. [s] *καὶ εἰς τὸ* Kb.
[t] *ἀνίατός γ᾽ ἐστιν* Kb. [v] *δ᾽*] *δὴ* Ha, om. Mb. [w] *περιγίνεται* Mb.
[x] *κίμβηκες* Ob. [y] *καὶ* om. Ob. [z] *μηθένα* Lb, *μηθὲν* Mb, *μηδὲν* Kb.
[a] *ἂν* om. Lb.Mb. [b] *τὸ*] *τὸν* Lb.Mb, om. Kb. [c] *ἀρέσκειν* Ha.Kb.
Lb.Mb.

40 τὸ μήτε λαμβάνειν μήτε διδόναι. Οἱ δ' αὖ κατὰ τὴν λῆψιν
ὑπερβάλλουσι τῷ πάντοθεν λαμβάνειν καὶ πᾶν, οἷον οἱ τὰς
ἀνελευθέρους ἐργασίας [d] ἐργαζόμενοι, πορνοβοσκοὶ καὶ πάν-
τες οἱ τοιοῦτοι, καὶ τοκισταὶ [e] κατὰ μικρὸν ἐπὶ πολλῷ. Πάν-
τες γὰρ οὗτοι ὅθεν οὐ δεῖ λαμβάνουσι, καὶ [f] ὁπόσον οὐ δεῖ.
41 Κοινὸν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἡ [g] αἰσχροκέρδεια φαίνεται· πάντες γὰρ
42 ἕνεκα κέρδους, καὶ τούτου μικροῦ, ὀνείδη ὑπομένουσιν. Τοὺς
γὰρ [h] τὰ μεγάλα μὴ ὅθεν [i] δὲ δεῖ λαμβάνοντας, μηδὲ [k] ἃ δεῖ,
[l] οὐ λέγομεν ἀνελευθέρους, οἷον τοὺς τυράννους πόλεις πορ-
θοῦντας καὶ ἱερὰ συλῶντας, [m] ἀλλὰ πονηροὺς μᾶλλον καὶ ἀσε-
43 βεῖς καὶ ἀδίκους. Ὁ μέντοι κυβευτὴς καὶ [n] ὁ λωποδύτης καὶ
ὁ λῃστὴς τῶν ἀνελευθέρων [o] εἰσίν· αἰσχροκερδεῖς γάρ. Κέρ-
δους γὰρ [p] ἕνεκεν ἀμφότεροι πραγματεύονται καὶ ὀνείδη ὑπο-
μένουσιν, καὶ οἱ μὲν κινδύνους τοὺς μεγίστους ἕνεκα τοῦ λήμ-
ματος, οἱ δ' ἀπὸ τῶν φίλων κερδαίνουσιν, οἷς δεῖ διδόναι.
Ἀμφότεροι [q] δὴ ὅθεν οὐ δεῖ κερδαίνειν βουλόμενοι αἰσχρο-
44 κερδεῖς, καὶ πᾶσαι δὴ αἱ τοιαῦται λήψεις ἀνελεύθεροι. Εἰ-
κότως δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἀνελευθερία ἐναντίον λέγεται· μεῖ-
ζόν τε γάρ [r] ἐστι κακὸν τῆς ἀσωτίας, καὶ μᾶλλον ἐπὶ [s] ταύ-
45 την ἁμαρτάνουσιν [t] ἢ κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ἀσωτίαν. Περὶ
μὲν οὖν ἐλευθεριότητος καὶ τῶν ἀντικειμένων κακιῶν τοσαῦτ'
εἰρήσθω.

4 [v] Δόξειε δ' ἂν ἀκόλουθον εἶναι καὶ περὶ μεγαλοπρεπείας
(2) διελθεῖν· δοκεῖ γὰρ καὶ αὐτὴ περὶ χρήματά τις [w] ἀρετὴ εἶναι.
Οὐχ ὥσπερ δ' ἡ ἐλευθεριότης διατείνει περὶ πάσας τὰς ἐν
χρήμασι πράξεις, ἀλλὰ περὶ τὰς δαπανηρὰς μόνον· [x] ἐν τού-
τοις δ' ὑπερέχει τῆς ἐλευθεριότητος μεγέθει. Καθάπερ [y] γὰρ
τοὔνομα αὐτὸ ὑποσημαίνει, ἐν μεγέθει πρέπουσα δαπάνη ἐστίν.

[d] ἐργαζόμενοι καὶ πρυνοβοσκοὶ $L^b.M^b$. [e] κατὰ μικρὸν] καὶ τὰ μικρὰ $H^a.L^b.O^b$, καὶ τὰ μικρὸν καὶ K^b. [f] ὁπόσον] ὁπότε K^b. [g] αἰσχροκερδία pr. K^b. [h] τὰ om. M^b. [i] δὲ om. H^a. [k] ἃ] ἃ οὐ O^b. [l] οὐδὲ H^a. [m] ἀλλὰ om. H^a. [n] ὁ ante λωποδύτης om. K^b. [o] εἰσίν om. idem. [p] ἕνεκα $H^a.K^b.M^b.O^b$. [q] δὲ M^b. [r] κακόν ἐστι $K^b.O^b$. [s] ταύτης M^b, ταῦτα L^b. [t] ἢ οἱ κατὰ pr. K^b. [v] δόξαι $H^a.K^b$. [w] εἶναι ἀρετή M^b. [x] δ' ἐν τούτοις K^b. [y] γὰρ om. $L^b.M^b$.

Τὸ δὲ μέγεθος πρός τι· οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ δαπάνημα τριηράρχῳ 2
καὶ ἀρχιθεωρῷ. Τὸ πρέπον [z] δὴ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐν ᾧ καὶ
περὶ [a] ἅ. Ὁ δ' ἐν μικροῖς ἢ ἐν μετρίοις κατ' ἀξίαν δαπανῶν 3
οὐ λέγεται μεγαλοπρεπής, οἷον [b] τὸ

πολλάκι [c] δόσκον [d] ἀλήτῃ·

ἀλλ' ὁ ἐν μεγάλοις [e] οὕτως. Ὁ μὲν [f] γὰρ μεγαλοπρεπὴς
ἐλευθέριος, ὁ δ' ἐλευθέριος οὐθὲν μᾶλλον μεγαλοπρεπής. Τῆς 4
τοιαύτης δ' ἕξεως ἡ μὲν ἔλλειψις μικροπρέπεια καλεῖται, ἡ
δ' ὑπερβολὴ βαναυσία καὶ ἀπειροκαλία καὶ ὅσαι τοιαῦται,
οὐχ ὑπερβάλλουσαι τῷ μεγέθει περὶ ἃ δεῖ, ἀλλ' ἐν οἷς οὐ
δεῖ [g] καὶ ὡς οὐ δεῖ λαμπρυνόμεναι· ὕστερον [h] δὲ περὶ αὐτῶν
ἐροῦμεν. Ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς ἐπιστήμονι ἔοικεν· τὸ πρέπον 5
γὰρ δύναται θεωρῆσαι καὶ δαπανῆσαι μεγάλα [i] ἐμμελῶς. Ὥσ- 6
περ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ἡ ἕξις ταῖς ἐνεργείαις ὁρίζεται, καὶ
ὧν ἐστίν. Αἱ δὴ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δαπάναι μεγάλαι καὶ
πρέπουσαι. Τοιαῦτα δὴ καὶ τὰ ἔργα· οὕτω γὰρ ἔσται μέγα
δαπάνημα καὶ πρέπον τῷ ἔργῳ. Ὥστε τὸ μὲν ἔργον τῆς
δαπάνης ἄξιον [k] δεῖ εἶναι, τὴν δὲ δαπάνην τοῦ ἔργου, ἢ καὶ
ὑπερβάλλειν. [l] Δαπανήσει δὲ τὰ τοιαῦτα ὁ μεγαλοπρεπὴς 7
τοῦ καλοῦ ἕνεκα· κοινὸν γὰρ τοῦτο ταῖς ἀρεταῖς. Καὶ ἔτι 8
ἡδέως καὶ [m] προετικῶς· ἡ γὰρ ἀκριβολογία μικροπρεπές.
Καὶ πῶς κάλλιστον καὶ πρεπωδέστατον, σκέψαιτ' ἂν μᾶλ- 9
λον ἢ [n] πόσου καὶ [o] πῶς ἐλαχίστου. Ἀναγκαῖον [p] δὴ καὶ ἐλευ- 10
θέριον τὸν μεγαλοπρεπῆ εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἐλευθέριος δαπα-
νήσει ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ. Ἐν τούτοις δὲ [q] τὸ μέγα τοῦ μεγα-
λοπρεποῦς, οἷον μέγεθος, περὶ [r] ταὐτὰ τῆς ἐλευθεριότητος
οὔσης, καὶ ἀπὸ τῆς ἴσης δαπάνης τὸ ἔργον ποιήσει μεγαλο-
πρεπέστερον. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ κτήματος καὶ ἔργου·

[z] δὲ M^b. [a] ὅ K^b.L^b.M^b. [b] τὸ om. M^b. [c] δώσει M^b. [d] ἀλήτηι H^a.K^b. [e] οὗτος H^a.K^b.L^b.O^b. [f] γὰρ om. H^a.M^b. [g] καὶ ὡς οὐ δεῖ om. K^b. [h] δὲ περὶ] δ' ὑπὲρ K^b.O^b. [i] ἐπιμελῶς M^b. [k] δεῖν K^b.L^b.M^b. [l] δαπανήσειε δὴ H^a. [m] προεκτικῶς M^b. [n] πόσον M^b. [o] πῶς δι' ἐλαχίστου L^b. [p] δὲ H^a. [q] τὸ μέγα om. H^a. [r] ταυτὰ H^a: ceteri ταῦτα.

κτῆμα μὲν [s] *γὰρ τὸ πλείστου* [t] *ἄξιον τιμιώτατον, οἷον χρυ-*
σός, ἔργον δὲ τὸ μέγα καὶ καλόν. Τοῦ γὰρ τοιούτου ἡ θεω-
ρία θαυμαστή, τὸ δὲ μεγαλοπρεπὲς θαυμαστόν. Καὶ ἔστιν
11 *ἔργου* [v] *ἀρετὴ μεγαλοπρέπεια ἐν μεγέθει. Ἔστι δὲ τῶν δα-*
πανημάτων, οἷα λέγομεν [w] *τὰ τίμια, οἷον τὰ* [x] *περὶ θεοὺς* [y] *ἀνα-*
θήματα καὶ κατασκευαὶ καὶ θυσίαι, ὁμοίως δὲ καὶ [z] *ὅσα περὶ*
πᾶν τὸ δαιμόνιον, καὶ ὅσα πρὸς τὸ κοινὸν εὐφιλοτίμητά
ἐστιν, οἷον εἴ που χορηγεῖν [a] *οἴονται δεῖν λαμπρῶς ἢ τριη-*
12 *ραρχεῖν ἢ καὶ ἑστιᾶν τὴν πόλιν. Ἐν ἅπασι δ' ὥσπερ εἴρη-*
ται, καὶ πρὸς τὸν πράττοντα ἀναφέρεται τὸ τίς ὢν καὶ τί-
νων ὑπαρχόντων· ἄξια γὰρ [b] *δεῖ τούτων εἶναι, καὶ μὴ μόνον*
13 *τῷ ἔργῳ ἀλλὰ καὶ τῷ ποιοῦντι* [c] *πρέπειν. Διὸ πένης μὲν*
οὐκ ἂν εἴη μεγαλοπρεπής· οὐ γὰρ ἔστιν ἀφ' ὧν πολλὰ δα-
πανήσει πρεπόντως· ὁ δ' ἐπιχειρῶν ἠλίθιος· παρὰ τὴν ἀξίαν
14 *γὰρ καὶ τὸ δέον, κατ' ἀρετὴν δὲ τὸ ὀρθῶς. Πρέπει δὲ καὶ*
οἷς [d] *τὰ τοιαῦτα προϋπάρχει δι' αὐτῶν ἢ* [d] *διὰ τῶν προγόνων*
ἢ ὧν αὐτοῖς μέτεστιν, καὶ τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς ἐνδόξοις καὶ
ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ ταῦτα μέγεθος ἔχει καὶ ἀξίωμα.
15 *Μάλιστα μὲν οὖν τοιοῦτος ὁ μεγαλοπρεπής, καὶ ἐν* [e] *τοῖς*
τοιούτοις δαπανήμασιν ἡ μεγαλοπρέπεια, ὥσ[f]*περ εἴρηται·*
μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμότατα· τῶν [g] *δὲ ἰδίων ὅσα εἰσάπαξ*
γίνεται, οἷον γάμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ εἰ περί τι [h] *πᾶσα*
ἡ πόλις σπουδάζει ἢ [i] *οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ περὶ ξένων δὲ ὑπο-*
δοχὰς καὶ ἀποστολάς, καὶ δωρεὰς [j] *καὶ ἀντιδωρεάς· οὐ γὰρ*
εἰς [k] *ἑαυτὸν δαπανηρὸς ὁ μεγαλοπρεπὴς ἀλλ' εἰς τὰ κοινά,*
16 *τὰ δὲ δῶρα τοῖς ἀναθήμασιν ἔχει τι ὅμοιον. Μεγαλοπρε-*
ποῦς δὲ καὶ [l] *οἶκον κατασκευάσασθαι πρεπόντως τῷ πλούτῳ·*
κόσμος γάρ τις καὶ οὗτος. Καὶ περὶ ταῦτα μᾶλλον δαπανᾶν

[s] *γὰρ ἀρετὴ τὸ* H^a. [t] *ἄξιον καὶ τιμιώτατον* H^a. et corr. K^b. [v] *μεγαλοπρέπεια ἀρετὴ* L^b.M^b. [w] *τὰ* ante *τίμια* om. M^b. [x] *περὶ τοὺς θεοὺς* H^a.L^b.M^b. [y] *ἀναίσθητα* M^b. [z] *ὅσα* ante *περὶ* om. O^b. et pr. K^b. [a] *οἴονται δεῖν*] *οἷόν τε* K^b. [b] *δεῖν* M^b. [c] *πρέπει* L^b. [d] *τὰ* et *διὰ* om. K^b.O^b. [e] *τοῖς* om. H^a.L^b.O^b. [f] *περ* om. M^b. [g] *δὲ* om. idem. [h] *ἡ πᾶσα* K^b.O^b. [i] *οἱ* om. M^b. [j] *καὶ ἀντιδωρεάς* om. K^b.O^b. [k] *αὐτὸν* L^b.M^b. [l] *οἴκησιν* H^a.

ὅσα πολυχρόνια τῶν ἔργων· κάλλιστα γὰρ ταῦτα. Καὶ ἐν
ἑκάστοις τὸ πρέπον· οὐ γὰρ [m] ταὐτὰ ἁρμόζει θεοῖς καὶ ἀν- 17
θρώποις, οὐδ' ἐν ἱερῷ καὶ τάφῳ· καὶ ἐπὶ τῶν δαπανημάτων
[n] ἕκαστον μέγα ἐν τῷ γένει, [o] καὶ μεγαλοπρεπέστατον μὲν
τὸ ἐν μεγάλῳ μέγα, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐν τούτοις μέγα. Καὶ 18
διαφέρει τὸ ἐν τῷ ἔργῳ μέγα τοῦ ἐν τῷ δαπανήματι· σφαῖρα
μὲν [p] γὰρ ἢ λήκυθος ἡ καλλίστη [q] ἔχει μεγαλοπρέπειαν παι-
δικοῦ δώρου, ἡ δὲ τούτου τιμὴ μικρὸν καὶ [r] ἀνελεύθερον. Διὰ 19
τοῦτό ἐστι τοῦ μεγαλοπρεποῦς, [s] ἐν ᾧ ἂν [t] ποιῇ γένει, μεγα-
λοπρεπῶς ποιεῖν· τὸ γὰρ τοιοῦτον οὐκ εὐυπέρβλητον, [v] καὶ
ἔχον κατ' ἀξίαν τοῦ δαπανήματος. Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μεγα- 20
λοπρεπής, ὁ δ' ὑπερβάλλων καὶ βάναυσος τῷ παρὰ τὸ δέον 6
ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει, ὥσπερ εἴρηται. Ἐν γὰρ τοῖς [w] μι-
κροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει καὶ λαμπρύνεται
παρὰ μέλος, οἷον ἐρανιστὰς γαμικῶς ἑστιῶν, καὶ κωμῳδοῖς
χορηγῶν ἐν τῇ παρόδῳ πορφύραν εἰσφέρων, ὥσπερ οἱ [x] Με-
γαρεῖς. Καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ποιήσει οὐ τοῦ καλοῦ ἕνεκα,
ἀλλὰ τὸν πλοῦτον ἐπιδεικνύμενος, καὶ διὰ [y] ταῦτα οἰόμενος
θαυμάζεσθαι, καὶ οὗ [z] μὲν δεῖ πολλὰ ἀναλῶσαι, ὀλίγα [a] δα-
πανῶν, οὗ δ' ὀλίγα, πολλά. Ὁ δὲ μικροπρεπὴς περὶ πάντα 21
ἐλλείψει, καὶ τὰ μέγιστα ἀναλώσας ἐν μικρῷ τὸ καλὸν ἀπο-
λεῖ, καὶ ὅ τι ἂν ποιῇ μέλλων, καὶ σκοπῶν πῶς ἂν ἐλάχιστον
[b] ἀναλώσαι, καὶ ταῦτ' ὀδυρόμενος, καὶ πάντ' οἰόμενος μείζω
ποιεῖν ἢ δεῖ. Εἰσὶ μὲν οὖν αἱ ἕξεις αὗται κακίαι, οὐ μὴν 22
ὀνείδη γ' ἐπιφέρουσι διὰ τὸ μήτε βλαβεραὶ [c] τῷ πέλας εἶναι
μήτε λίαν ἀσχήμονες.

Ἡ δὲ μεγαλοψυχία περὶ μεγάλα [d] μὲν καὶ ἐκ τοῦ ὀνό- 7 (3)
ματος ἔοικεν εἶναι, περὶ ποῖα δ' ἐστὶ πρῶτον λάβωμεν. Δια- 2
φέρει δ' οὐθὲν τὴν ἕξιν ἢ [e] τὸν κατὰ τὴν ἕξιν σκοπεῖν. Δοκεῖ 3

[m] ταὐτὰ] τὸ αὐτὸ H^a. [n] ἕκαστον γὰρ μέγα H^a. [o] καὶ om. M^b. [p] γὰρ] γὰρ ἡ καλλίστη K^b.O^b. [q] μεγαλοπρέπειαν ἔχει H^a.K^b.O^b. [r] ἐλεύθερον καὶ διὰ H^a. [s] ἐν] τὸ ἐν M^b. [t] ποιοῖ M^b. [v] καὶ ἔχον] ὡς ἔχον τὰ M^b. [w] μικροῖς] πολλοῖς M^b. [x] μέγαροι K^b. [y] ταῦτα] τὰ τοιαῦτα K^b.O^b. [z] μὲν] δὲ M^b. [a] δαπανᾶν L^b. [b] ἀναλώση O^b. [c] τῶν H^a.K^b. [d] μὲν καὶ om. M^b. [e] τὸ L^b, τὰ corr. K^b.

δὲ μεγαλόψυχος εἶναι ὁ μεγάλων αὑτὸν ἀξιῶν ἄξιος ὤν· ὁ γὰρ
μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸ ποιῶν ἠλίθιος, [f] τῶν δὲ κατ' ἀρετὴν οὐδεὶς
ἠλίθιος οὐδ' ἀνόητος. Μεγαλόψυχος μὲν οὖν ὁ εἰρημένος.
4 ʽΟ [g] γὰρ μικρῶν ἄξιος καὶ τούτων [h] ἀξιῶν ἑαυτὸν σώφρων,
5 μεγαλόψυχος δ' οὔ· ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥσπερ
καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ
6 [i] σύμμετροι, καλοὶ δ' οὔ. ʽΟ δὲ μεγάλων [k] ἑαυτὸν ἀξιῶν ἀνά-
7 ξιος ὢν χαῦνος· [l] ὁ δὲ μειζόνων ἢ ἄξιος οὐ πᾶς χαῦνος. ʽΟ δ'
ἐλαττόνων [m] ἢ ἄξιος [n] μικρόψυχος, ἐάν τε μεγάλων ἐάν τε
μετρίων, ἐάν τε [o] καὶ μικρῶν ἄξιος ὢν [p] ἔτι ἐλαττόνων [q] αὑτὸν
ἀξιοῖ. Καὶ μάλιστα ἂν δόξειεν ὁ μεγάλων ἄξιος· τί γὰρ
8 ἂν ἐποίει, εἰ μὴ [r] τοσούτων ἦν ἄξιος; ʼΈστι δὴ ὁ μεγαλό-
ψυχος τῷ [s] μὲν μεγέθει ἄκρος, τῷ δὲ ὡς δεῖ μέσος· τοῦ γὰρ
κατ' ἀξίαν αὑτὸν ἀξιοῖ. Οἱ δ' ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν.
9 Εἰ [t] δὲ δὴ μεγάλων ἑαυτὸν ἀξιοῖ ἄξιος ὤν, καὶ μάλιστα τῶν
10 μεγίστων, περὶ ἓν [v] μάλιστα ἂν εἴη. ʽΗ δ' ἀξία λέγεται
πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀγαθά. Μέγιστον [w] δὲ τοῦτ' ἂν θείημεν ὃ
τοῖς θεοῖς ἀπονέμομεν, [x] καὶ οὗ μάλιστ' ἐφίενται οἱ ἐν ἀξιώ-
ματι, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς καλλίστοις ἆθλον. Τοιοῦτον δ' ἡ τιμή·
μέγιστον γὰρ δὴ τοῦτο τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. Περὶ τιμὰς δὴ
11 καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστιν ὡς δεῖ. Καὶ ἄνευ [y] δὲ λό-
γου φαίνονται οἱ μεγαλόψυχοι περὶ τιμὴν εἶναι· τιμῆς γὰρ
12 μάλισθ' οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν ἑαυτούς, κατ' ἀξίαν δέ. ʽΟ [z] δὲ
μικρόψυχος ἐλλείπει καὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸ τοῦ [a] με-
13 γαλοψύχου ἀξίωμα. ʽΟ δὲ χαῦνος [b] πρὸς ἑαυτὸν μὲν ὑπερ-
14 βάλλει, οὐ μὴν τόν [c] γε μεγαλόψυχον. ʽΟ δὲ μεγαλόψυχος,
εἴπερ τῶν μεγίστων ἄξιος, [d] ἄριστος ἂν εἴη· μείζονος γὰρ
ἀεὶ ὁ βελτίων ἄξιος, καὶ μεγίστων ὁ ἄριστος. Τὸν ὡς ἀλη-

[f] τῶν—ἠλίθιος om. H^a. [g] γὰρ] δὲ M^b. [h] ἑαυτὸν ἀξιῶν M^b. [i] μέτριοι M^b [k] αὑτὸν L^b.M^b. [l] ὁ—χαῦνος om. H^a, ὁ—ἄξιος om. M^b. [m] ἢ om. H^a. [n] μικρόψυχος γὰρ ἐάν M^b. [o] καὶ post τε om. M^b. [p] ἔτι om. K^b. [q] ἑαυτὸν L^b.M^b. [r] τοιούτων H^a. [s] μὲν om. M^b. [t] δὲ om. pr. K^b. [v] ἂν μάλιστα O^b. [w] δ' ἂν τοῦτο M^b. [x] καὶ om. H^a. [y] δὴ M^b. [z] δὲ om. K^b. [a] μεγάλου L^b.M^b. [b] μὲν πρὸς ἑαυτὸν K^b. [c] γε om. K^b.O^b. [d] ἄριστος ἂν εἴη εἴπερ τῶν μεγίστων ἄξιος, καὶ μεγίστων L^b, omissis μείζονος γὰρ ἀεὶ ὁ βελτίων ἄξιος.

θῶς ἄρα μεγαλόψυχον δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Καὶ δόξειε [e] *δ' ἂν εἶναι μεγαλοψύχου τὸ ἐν ἑκάστῃ ἀρετῇ μέγα. Οὐδαμῶς τ'* 15
ἂν ἁρμόζοι μεγαλοψύχῳ φεύγειν [f] *παρασείσαντι, οὐδ' ἀδικεῖν· τίνος γὰρ ἕνεκα πράξει αἰσχρά,* [g] *ᾧ οὐθὲν μέγα; Καθ' ἕκαστα δ' ἐπισκοποῦντι πάμπαν* [h] *γελοῖος* [i] *φαίνοιτ' ἂν ὁ μεγαλόψυχος* [k] *μὴ ἀγαθὸς ὤν. Οὐκ εἴη δ' ἂν οὐδὲ τιμῆς ἄξιος φαῦλος ὤν· τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμή, καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς. Ἔοικε* [l] *μὲν οὖν ἡ μεγαλοψυχία οἷον* [m] *κόσμος* 16
τις εἶναι τῶν ἀρετῶν· μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ, καὶ οὐ γίνεται ἄνευ ἐκείνων. Διὰ τοῦτο χαλεπὸν τῇ ἀληθείᾳ μεγαλόψυχον εἶναι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄνευ καλοκἀγαθίας. Μάλιστα 17
μὲν οὖν περὶ τιμὰς καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστι, καὶ ἐπὶ μὲν ταῖς μεγάλαις καὶ ὑπὸ τῶν σπουδαίων μετρίως ἡσθήσεται, ὡς τῶν οἰκείων τυγχάνων ἢ καὶ ἐλαττόνων· ἀρετῆς γὰρ παντελοῦς οὐκ ἂν γένοιτο ἀξία τιμή· οὐ μὴν ἀλλ' ἀποδέξεταί γε τῷ μὴ ἔχειν αὐτοὺς μείζω αὐτῷ ἀπονέμειν. Τῆς δὲ παρὰ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάμπαν ὀλιγωρήσει· οὐ γὰρ τούτων ἄξιος. Ὁμοίως δὲ καὶ ἀτιμίας· οὐ γὰρ [n] *ἔσται δικαίως περὶ αὐτόν. Μάλιστα μὲν οὖν ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται,* 18
ὁ μεγαλόψυχος περὶ τιμάς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ πλοῦτον καὶ δυναστείαν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν μετρίως ἕξει, ὅπως ἂν γίνηται, καὶ οὔτ' εὐτυχῶν περιχαρὴς ἔσται οὔτ' ἀτυχῶν περίλυπος. Οὐδὲ γὰρ περὶ τιμὴν οὕτως ἔχει ὡς μέγιστον ὄν. Αἱ γὰρ δυναστεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος διὰ τὴν τιμήν ἐστιν αἱρετά· οἱ γοῦν ἔχοντες αὐτὰ τιμᾶσθαι δι' αὐτῶν βούλονται. Ὧι [o] *δὴ καὶ ἡ τιμὴ μικρόν ἐστι, τούτῳ καὶ τἆλλα. Διὸ ὑπερόπται δοκοῦσιν εἶναι. Δοκεῖ δὲ καὶ τὰ εὐτυχήματα* 19 8
συμβάλλεσθαι πρὸς μεγαλοψυχίαν. Οἱ γὰρ [p] *εὐγενεῖς ἀξιοῦνται τιμῆς καὶ οἱ δυναστεύοντες ἢ* [q] *οἱ πλουτοῦντες· ἐν ὑπεροχῇ γάρ, τὸ δ' ἀγαθῷ ὑπερέχον πᾶν ἐντιμότερον. Διὸ*

[e] δ' ἂν om. Kb.Ob, ἂν om. Ha.Lb.Mb. [f] *παραπείσαντι οὐδ' ἀδικεῖ* Mb. [g] *ᾧ γ' οὐθὲν* Ob. [h] *γελοῖον* pr. Kb. [i] *φανοιτ'* Ha. [k] *μὴ ἀγαθὸς* om. Ha.Nb. [l] *μὲν* om. Lb.Mb. [m] *κάλλος τι* Mb. [n] *ἐστι δίκαιος* Ha. [o] *δὲ* Lb. [p] *εὐγενεῖς καὶ ἀξιοῦνται* Ha.Nb. [q] *οἱ* post *ἢ* om. Kb.Mb.

καὶ [r] τὰ τοιαῦτα μεγαλοψυχοτέρους ποιεῖ· τιμῶνται γὰρ
20 ὑπό τινων. Κατ' ἀλήθειαν δ' ὁ ἀγαθὸς μόνος [s] τιμητέος·
ᾧ δ' ἄμφω ὑπάρχει, μᾶλλον ἀξιοῦται τιμῆς. Οἱ δ' ἄνευ ἀρε-
τῆς τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχοντες οὔτε δικαίως [t] ἑαυτοὺς μεγά-
λων ἀξιοῦσιν οὔτε ὀρθῶς μεγαλόψυχοι λέγονται· ἄνευ γὰρ
21 ἀρετῆς παντελοῦς οὐκ ἔστι ταῦτα. Ὑπερόπται δὲ καὶ ὑβρι-
σταὶ καὶ [v] οἱ τὰ τοιαῦτα ἔχοντες [w] ἀγαθὰ γίγνονται. Ἄνευ
γὰρ ἀρετῆς οὐ ῥᾴδιον φέρειν ἐμμελῶς τὰ εὐτυχήματα· οὐ
δυνάμενοι δὲ φέρειν καὶ οἰόμενοι τῶν ἄλλων ὑπερέχειν ἐκείνων
μὲν καταφρονοῦσιν, αὐτοὶ δ' ὅ τι ἂν τύχωσι πράττουσιν.
Μιμοῦνται γὰρ τὸν μεγαλόψυχον οὐχ ὅμοιοι ὄντες, τοῦτο
δὲ δρῶσιν ἐν οἷς δύνανται· τὰ μὲν οὖν κατ' ἀρετὴν οὐ πράτ-
22 τουσι, καταφρονοῦσι δὲ τῶν ἄλλων. [x] Ὁ δὲ μεγαλόψυχος
δικαίως καταφρονεῖ (δοξάζει γὰρ ἀληθῶς), οἱ δὲ πολλοὶ τυ-
23 χόντως. Οὐκ ἔστι δὲ [y] μικροκίνδυνος [z] οὐδὲ φιλοκίνδυνος διὰ
τὸ ὀλίγα τιμᾶν, μεγαλοκίνδυνος [a] δέ, καὶ ὅταν κινδυνεύῃ,
24 [b] ἀφειδὴς τοῦ βίου ὡς οὐκ ἄξιον ὂν πάντως ζῆν. Καὶ [c] οἷος
εὖ ποιεῖν, εὐεργετούμενος δ' αἰσχύνεται· τὸ μὲν γὰρ ὑπερ-
έχοντος, τὸ δ' ὑπερεχομένου. Καὶ ἀντευεργετικὸς πλειόνων·
οὕτω [d] γὰρ [e] προσοφλήσει ὁ ὑπάρξας καὶ ἔσται εὖ πεπονθώς.
25 Δοκοῦσι δὲ καὶ μνημονεύειν οὓς ἂν ποιήσωσιν εὖ, ὧν δ' ἂν
πάθωσιν οὔ· ἐλάττων γὰρ ὁ παθὼν [f] εὖ τοῦ ποιήσαντος, βού-
λεται δ' ὑπερέχειν. Καὶ τὰ μὲν ἡδέως ἀκούει, τὰ δ' ἀηδῶς·
διὸ καὶ τὴν Θέτιν οὐ λέγειν τὰς εὐεργεσίας τῷ Διί· οὐδ' οἱ
26 Λάκωνες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἃ [g] πεπόνθεσαν εὖ. Με-
γαλοψύχου δὲ [h] καὶ τὸ μηθενὸς δεῖσθαι ἢ [i] μόγις, ὑπηρετεῖν
δὲ προθύμως, καὶ [k] πρὸς μὲν τοὺς ἐν ἀξιώματι καὶ εὐτυχίαις
[l] μέγαν εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς μέσους μέτριον· τῶν μὲν γὰρ

[r] τὰ om. $H^a.N^b$. [s] τιμητός M^b. [t] αὐτοὺς μεγάλων K^b, μεγάλων ἑαυτοὺς M^b. [v] οἱ add. K^b. [w] ἀγαθοὶ O^b, κακὰ γρ. L^b. [x] ὁ δὲ] ὁ μὲν γὰρ K^b. [y] πυκνοκίνδυνος $H^a.L^b.M^b.O^b$. [z] οὐδὲ φιλοκίνδυνος om. pr. K^b. [a] δέ] γὰρ M^b. [b] ἀφειδήσει $H^a.L^b.M^b$. [c] οἷός τ' εὖ M^b. [d] γὰρ] γάρ οἱ K^b. [e] προσωφελήσειεν M^b. [f] τοῦ εὖ $L^b.M^b$. [g] ἐπεπόνθεσαν $H^a.N^b$, ἐπεπόνθεισαν L^b, πεπόνθασιν K^b. [h] καὶ om. M^b. [i] μόλις K^b. [k] πρὸς τοὺς μὲν ἀξιώματι H^a. [l] μέγα H^a, omisso εἶναι.

ὑπερέχειν χαλεπὸν καὶ σεμνόν, τῶν δὲ ῥᾴδιον, καὶ [m] ἐν ἐκεί-
νοις [n] μὲν σεμνύνεσθαι οὐκ ἀγεννές, ἐν δὲ τοῖς ταπεινοῖς φορ-
τικόν, ὥσπερ εἰς τοὺς [o] ἀσθενεῖς ἰσχυρίζεσθαι. Καὶ εἰς τὰ 27
ἔντιμα μὴ ἰέναι, ἢ οὗ πρωτεύουσιν ἄλλοι· καὶ ἀργὸν εἶναι καὶ
[p] μελλητὴν ἀλλ' ἢ ὅπου τιμὴ μεγάλη ἢ ἔργον, καὶ ὀλίγων
μὲν πρακτικόν, μεγάλων δὲ καὶ ὀνομαστῶν. Ἀναγκαῖον δὲ 28
[q] καὶ φανερόμισον εἶναι καὶ φανερόφιλον· τὸ γὰρ λανθάνειν
φοβουμένου. [r] Καὶ μέλειν τῆς ἀληθείας μᾶλλον ἢ τῆς δόξης,
καὶ λέγειν καὶ πράττειν φανερῶς· [s] παρρησιαστὴς γὰρ διὰ
τὸ καταφρονεῖν. Διὸ καὶ ἀληθευτικός, πλὴν ὅσα μὴ δι' εἰ-
ρωνείαν· [t] εἴρωνα δὲ πρὸς τοὺς πολλούς. Καὶ πρὸς ἄλλον 29
μὴ δύνασθαι ζῆν ἀλλ' ἢ [v] πρὸς φίλον· δουλικὸν γάρ, διὸ
[w] καὶ πάντες οἱ κόλακες θητικοὶ καὶ οἱ ταπεινοὶ κόλακες.
Οὐδὲ θαυμαστικός· οὐθὲν γὰρ μέγα αὐτῷ ἐστίν. Οὐδὲ μνη- 30
σίκακος· [x] οὐ γὰρ μεγαλοψύχου τὸ ἀπομνημονεύειν, ἄλλως
τε καὶ [y] κακά, ἀλλὰ μᾶλλον παρορᾶν. Οὐδ' ἀνθρωπολόγος· 31
οὔτε γὰρ περὶ αὑτοῦ ἐρεῖ οὔτε περὶ ἑτέρου· οὔτε γὰρ ἵνα
ἐπαινῆται μέλει αὐτῷ οὔθ' ὅπως οἱ ἄλλοι ψέγωνται, οὐδ' αὖ
ἐπαινετικός ἐστιν· διόπερ οὐδὲ κακολόγος, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν,
εἰ μὴ δι' ὕβριν. Καὶ [z] περὶ ἀναγκαίων ἢ μικρῶν ἥκιστα ὀλο- 32

[m] ἐπ' K^b.O^b. [n] μὲν om. M^b. [o] ἀσθενεῖς μὴ ἰσχυρίζεσθαι M^b. [p] μελητὴν H^a.L^b.M^b.O^b. [q] καὶ ante φανερόμισον om. M^b. [r] καὶ μέλλειν N^b.O^b, ἀμέλει 2113, ἀμελεῖν K^b. [s] παρρησιαστὴς—ἀληθευτικός γρ. 1856; παρρησιαστὴς γὰρ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι, καταφρονητικὸς δὲ διὸ παρρησιαστικός corr. K^b. cum Oxoniensi coll. corp. Chr. et Parisiensibus 1852 et 2023 et γρ. 2113; παρρησιαστικὸς γὰρ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι καὶ ἀληθευτικός corr. H^a; παρρησιαστικὸς γάρ. διὸ καταφρονητικὸς δέ. διὸ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικός 1856; παρρησιαστικὸς γάρ. διὸ (διὸ καὶ M^b. et 1417) καταφρονητικός. καταφρονητικὸς δέ, διὸ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικός L^b.M^b. et 1417; καταφρονητικοῦ γάρ. διὸ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικός corr. 1855; καταφρονητικὸς γάρ. διὸ καταφρονητικὸς καὶ ἀληθευτικός pr. H^a; καταφρονητικοῦ γάρ (δέ 2114, δὲ γὰρ 2024)· διὸ παρρησιαστικός. καὶ (καὶ om. O^b. et 2024 et 2114) παρρησιαστικοῦ δέ (γάρ 1855). διὸ καταφρονητικὸς καὶ (καὶ om. N^b.) ἀληθευτικός N^b.O^b. 1855 2024 2114; καταφρονητικοῦ γάρ. παρρησιαστοῦ γάρ. διὸ παρρησιαστικὸς δὲ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι καὶ ἀληθευτικός pr. K^b. [t] εἴρωνα N^b: ceteri εἰρωνεία. [v] πρὸς om. K^b.O^b. [w] καὶ om. M^b. [x] οὐ] οὐδὲ L^b.M^b. [y] καλὰ M^b. [z] περὶ μὴ ἀναγκαίων M^b.

φυρτικὸς καὶ δεητικός· σπουδάζοντος γὰρ οὕτως ἔχειν περὶ
33 ταῦτα. Καὶ οἷος κεκτῆσθαι μᾶλλον τὰ καλὰ καὶ ἄκαρπα
34 τῶν καρπίμων καὶ ὠφελίμων· αὐτάρκους γὰρ μᾶλλον. Καὶ
κίνησις δὲ βραδεῖα τοῦ μεγαλοψύχου δοκεῖ εἶναι, καὶ φωνὴ
βαρεῖα, καὶ λέξις στάσιμος· οὐ γὰρ [a] σπευστικὸς [b] ὁ περὶ
ὀλίγα σπουδάζων, οὐδὲ σύντονος ὁ μηθὲν μέγα οἰόμενος· ἡ δ'
ὀξυφωνία καὶ ἡ ταχυτὴς διὰ τούτων. Τοιοῦτος μὲν [c] οὖν ὁ
9 35 μεγαλόψυχος, ὁ δ' ἐλλείπων μικρόψυχος, ὁ δ' ὑπερβάλλων
χαῦνος. Οὐ κακοὶ μὲν οὖν δοκοῦσιν εἶναι οὐδ' οὗτοι· [d] οὐ γὰρ
κακοποιοί εἰσιν· ἡμαρτημένοι δέ. Ὁ μὲν γὰρ μικρόψυχος
ἄξιος ὢν ἀγαθῶν ἑαυτὸν ἀποστερεῖ ὧν [e] ἄξιός ἐστι, καὶ ἔοικε
κακὸν ἔχειν τι ἐκ τοῦ μὴ ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ
ἀγνοεῖν δ' ἑαυτόν· ὠρέγετο γὰρ ἂν ὧν ἄξιος ἦν, ἀγαθῶν
γε ὄντων. Οὐ μὴν ἠλίθιοί γε [f] οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν εἶναι,
ἀλλὰ μᾶλλον [g] ὀκνηροί. Ἡ τοιαύτη [h] δὲ δόξα δοκεῖ καὶ
χείρους ποιεῖν· ἕκαστοι γὰρ ἐφίενται τῶν κατ' ἀξίαν, ἀφί-
στανται δὲ καὶ τῶν πράξεων τῶν καλῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμά-
36 των ὡς ἀνάξιοι ὄντες, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. Οἱ
δὲ χαῦνοι [i] ἠλίθιοι καὶ [k] ἑαυτοὺς ἀγνοοῦντες, καὶ ταῦτ' ἐπι-
φανῶς· [l] ὡς γὰρ ἄξιοι ὄντες τοῖς ἐντίμοις [m] ἐπιχειροῦσιν,
εἶτα ἐξελέγχονται· καὶ ἐσθῆτι κοσμοῦνται καὶ σχήματι καὶ
τοῖς τοιούτοις, καὶ βούλονται τὰ [n] εὐτυχήματα φανερὰ εἶναι
αὐτῶν, καὶ λέγουσι περὶ αὐτῶν ὡς διὰ τούτων τιμηθησόμενοι.
37 Ἀντιτίθεται δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἡ μικροψυχία μᾶλλον τῆς
χαυνότητος· καὶ γὰρ γίγνεται μᾶλλον καὶ [o] χεῖρόν ἐστιν.
38 Ἡ μὲν οὖν μεγαλοψυχία [p] περὶ τιμήν ἐστι μεγάλην, ὥσπερ
εἴρηται.

10 Ἔοικε δὲ [q] καὶ περὶ ταύτην εἶναι ἀρετή τις, καθάπερ ἐν
(4) τοῖς πρώτοις ἐλέχθη, [r] ἣ δόξειεν ἂν παραπλησίως ἔχειν πρὸς

[a] πευστικός L^b. [b] ὁ om. K^b. [c] οὖν om. M^b. [d] οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ H^a.M^b. [e] ἐστὶν ἄξιος L^b.M^b. [f] οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν] οὗτοι δοκοῦσιν M^b, δοκοῦσιν οὗτοι L^b. [g] νοεροί L^b.M^b. [h] δὲ] γε K^b. [i] ἠλίθιοι om. K^b. [k] αὐτοὺς K^b. [l] ὡς] οὐ K^b. [m] ἐπιχαίρουσιν M^b. [n] εὐτυχήματα καὶ φανερὰ K^b. [o] χείρων L^b.M^b. [p] παρὰ H^a. [q] καὶ om. M^b. [r] ᾗ N^b.

τὴν μεγαλοψυχίαν ὥσπερ καὶ ἡ ἐλευθεριότης πρὸς τὴν μεγα-
λοπρέπειαν. Ἄμφω γὰρ αὗται τοῦ μὲν μεγάλου ἀφεστᾶσι,
περὶ δὲ τὰ μέτρια καὶ [s] τὰ μικρὰ διατιθέασιν [t] ἡμᾶς ὡς δεῖ.
Ὥσπερ δ' ἐν λήψει καὶ δόσει χρημάτων μεσότης ἐστὶ καὶ 2
ὑπερβολή [v] τε καὶ ἔλλειψις, οὕτω καὶ ἐν [w] τιμῆς ὀρέξει τὸ
μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἧττον, καὶ τὸ ὅθεν δεῖ καὶ ὡς δεῖ. Τόν τε 3
γὰρ φιλότιμον ψέγομεν ὡς [x] καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ὅθεν οὐ
δεῖ [y] τῆς τιμῆς ἐφιέμενον, τόν [z] τε ἀφιλότιμον ὡς οὐδ' ἐπὶ
τοῖς καλοῖς προαιρούμενον τιμᾶσθαι. [a] Ἔστι δ' ὅτε τὸν 4
φιλότιμον ἐπαινοῦμεν ὡς ἀνδρώδη καὶ φιλόκαλον, τὸν δὲ
ἀφιλότιμον ὡς μέτριον καὶ σώφρονα, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς
πρώτοις εἴπομεν. Δῆλον δ' ὅτι [b] πλεοναχῶς τοῦ φιλοτοιού-
του λεγομένου οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸ [c] ἀεὶ φέρομεν τὸν φιλότιμον,
ἀλλ' ἐπαινοῦντες μὲν ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί, ψέγοντες
δ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ. Ἀνωνύμου δ' οὔσης τῆς μεσότητος,
ὡς ἐρήμης ἔοικεν ἀμφισβητεῖν τὰ ἄκρα· ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερ-
βολὴ καὶ ἔλλειψις, καὶ τὸ μέσον. Ὀρέγονται [d] δὲ τιμῆς 5
καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἧττον, ἔστι [e] δ' ὅτε καὶ ὡς δεῖ· ἐπαινεῖ-
ται [f] γοῦν ἡ ἕξις [g] αὕτη, μεσότης οὖσα περὶ τιμὴν [h] ἀνώνυμος.
Φαίνεται δὲ πρὸς μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀφιλοτιμία, πρὸς δὲ
τὴν ἀφιλοτιμίαν φιλοτιμία, πρὸς ἀμφότερα [i] δὲ [k] ἀμφότερά
πως. Ἔοικε δὲ τοῦτ' εἶναι καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ἀν- 6
τικεῖσθαι δ' ἐνταῦθ' οἱ ἄκροι φαίνονται διὰ τὸ μὴ ὠνομάσθαι
[l] τὸν μέσον.

Πραότης δ' ἐστὶ [m] μὲν μεσότης περὶ ὀργάς, ἀνωνύμου δ' 11
ὄντος τοῦ μέσου, σχεδὸν [n] δὲ καὶ τῶν ἄκρων, ἐπὶ [o] τὸν μέσον (5)
τὴν πραότητα φέρομεν, πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀποκλίνουσαν,
ἀνώνυμον οὖσαν. Ἡ δ' ὑπερβολὴ ὀργιλότης [p] τις λέγοιτ' ἄν. 2

[s] τὰ post καὶ om. K^b.O^b. [t] ἡμᾶς om. H^a. [v] τε om. L^b.M^b. [w] τιμῆι καὶ ὀρέξει K^b. [x] καὶ post ὡς om. H^a.K^b.N^b.O^b. [y] τῆς om. M^b. [z] δὲ M^b. [a] ἔστι δ' ὅτε καὶ τὸν M^b, ἔτι δὲ τὸν K^b. [b] πολλαχῶς H^a. [c] φέρομεν ἀεὶ H^a.K^b.N^b.O^b. [d] δὲ τῆς τιμῆς K^b.O^b. [e] δ' ὅτε] δ' ἤδη H^a, ἤδη N^b, δὴ K^b.L^b.O^b. [f] δ' οὖν K^b.O^b, οὖν καὶ L^b, μὲν καὶ M^b. [g] αὕτη] ἡ ὡς δεῖ αὕτη O^b. [h] ἀνώνυμον H^a. [i] δὲ] δὲ ἡ K^b. [k] ἀμφότερόν M^b. [l] τὸν] τὸ L^b.M^b. [m] μὲν om. K^b.L^b.M^b. [n] δὲ om. M^b. [o] τὸ K^b.L^b.M^b.N^b.O^b. [p] τις om. L^b.

Τὸ μὲν γὰρ πάθος [q]ἐστὶν ὀργή, τὰ δ' ἐμποιοῦντα πολλὰ καὶ
3 διαφέροντα. Ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς δεῖ [r]καὶ οἷς δεῖ ὀργιζόμενος,
ἔτι δὲ [s]καὶ [t]ὡς δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὅσον χρόνον, ἐπαινεῖται·
[v]πρᾶος δὴ οὗτος ἂν εἴη, [w]εἴπερ ἡ πραότης ἐπαινεῖται. Βού-
λεται γὰρ ὁ πρᾶος ἀτάραχος εἶναι καὶ μὴ ἄγεσθαι ὑπὸ τοῦ
πάθους, ἀλλ' [x]ὡς ἂν ὁ λόγος [y]τάξῃ, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις
4 καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον χαλεπαίνειν. Ἁμαρτάνειν δὲ δοκεῖ
μᾶλλον [z]ἐπὶ τὴν ἔλλειψιν· οὐ γὰρ τιμωρητικὸς ὁ πρᾶος,
5 ἀλλὰ μᾶλλον συγγνωμονικός. Ἡ δ' ἔλλειψις, εἴτ' [a]ἀορ-
γησία τίς ἐστιν εἴθ' ὅ τι δή ποτε, ψέγεται. Οἱ γὰρ μὴ
ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς δεῖ ἠλίθιοι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ [b]οἱ μὴ ὡς
6 δεῖ μηδ' ὅτε μηδ' οἷς δεῖ· δοκεῖ γὰρ οὐκ αἰσθάνεσθαι οὐδὲ
λυπεῖσθαι, μὴ ὀργιζόμενός τε οὐκ εἶναι ἀμυντικός. Τὸ δὲ
προπηλακιζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀν-
7 δραποδῶδες. Ἡ δ' ὑπερβολὴ κατὰ πάντα μὲν γίνεται· καὶ
γὰρ οἷς οὐ δεῖ, [c]καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ
[d]θᾶττον, καὶ πλείω χρόνον· οὐ μὴν ἅπαντά γε τῷ αὐτῷ
[e]ὑπάρχει. Οὐ γὰρ ἂν δύναιτ' εἶναι· τὸ γὰρ κακὸν καὶ ἑαυτὸ
8 ἀπόλλυσι, κἂν ὁλόκληρον ᾖ, ἀφόρητον [f]γίνεται. Οἱ μὲν
[g]οὖν ὀργίλοι ταχέως μὲν ὀργίζονται καὶ οἷς οὐ δεῖ καὶ ἐφ'
οἷς οὐ δεῖ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, παύονται δὲ ταχέως· ὃ καὶ βέλ-
τιστον ἔχουσιν. Συμβαίνει δ' αὐτοῖς τοῦτο, ὅτι οὐ κατέ-
χουσι τὴν ὀργὴν ἀλλ' [h]ἀνταποδιδόασιν ᾗ φανεροί εἰσι διὰ
9 τὴν ὀξύτητα, εἶτ' ἀποπαύονται. Ὑπερβολῇ δ' εἰσὶν οἱ ἀκρό-
χολοι ὀξεῖς καὶ πρὸς πᾶν ὀργίλοι καὶ ἐπὶ [i]παντί· ὅθεν καὶ
10 τοὔνομα. Οἱ δὲ [k]πικροὶ δυσδιάλυτοι, καὶ πολὺν χρόνον
[l]ὀργίζονται· κατέχουσι γὰρ τὸν θυμόν. Παῦλα δὲ γίνεται,
ὅταν [m]ἀνταποδιδῷ· ἡ γὰρ τιμωρία παύει τῆς ὀργῆς, ἡδονὴν

[q] ὀργή ἐστιν L^b. [r] καὶ οἷς] καὶ ὡς M^b. [s] καὶ om. K^b.O^b. [t] ὡς] οἷς M^b. [v] πρᾶος—ἐπαινεῖται om. H^a.M^b. [w] ἥπερ K^b. [x] ὡς] ᾗ N^b, ᾗ H^a. [y] τάξοι M^b. [z] περὶ M^b. [a] ἀνοργησία H^a.N^b. [b] οἱ om. K^b. [c] καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ om. K^b. [d] θᾶττον ἢ καὶ K^b.O^b. [e] ὑπάρχειν H^a. [f] γίνηται K^b. [g] οὖν om. O^b. [h] ἀποδιδόασιν K^b.O^b. [i] παντός H^a. [k] μικροὶ K^b. [l] ὀργῖλοι K^b, ὀργίλοι O^b. [m] ἀποδιδῶ M^b.O^b.

ἀντὶ [n] τῆς λύπης ἐμποιοῦσα. Τούτου δὲ μὴ γινομένου τὸ βάρος ἔχουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐπιφανὲς εἶναι οὐδὲ συμπείθει αὐτοὺς οὐδείς, ἐν αὐτῷ δὲ πέψαι τὴν ὀργὴν χρόνου δεῖ. Εἰσὶ δ᾽ οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς ὀχληρότατοι καὶ [o] τοῖς μάλιστα φί-
λοις. Χαλεποὺς [p] δὲ λέγομεν τοὺς ἐφ᾽ οἷς τε μὴ δεῖ χαλε- 11
παίνοντας καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ πλείω χρόνον, καὶ μὴ διαλ-
λαττομένους ἄνευ τιμωρίας [q] ἢ κολάσεως. Τῇ πραότητι δὲ 12
μᾶλλον τὴν ὑπερβολὴν ἀντιτίθεμεν· καὶ γὰρ μᾶλλον γίνεται· ἀνθρωπικώτερον γὰρ [r] τὸ τιμωρεῖσθαι. Καὶ πρὸς τὸ
συμβιοῦν οἱ χαλεποὶ χείρους. Ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρότερον 13
εἴρηται, καὶ ἐκ τῶν λεγομένων δῆλον· οὐ γὰρ ῥᾴδιον [s] διορίσαι τὸ πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πόσον χρόνον ὀργιστέον, καὶ [t] τὸ μέχρι τίνος ὀρθῶς ποιεῖ τις ἢ ἁμαρτάνει. Ὁ μὲν γὰρ μικρὸν παρεκβαίνων οὐ ψέγεται, [v] οὔτ᾽ ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὔτ᾽ ἐπὶ τὸ ἧττον· ἐνίοτε [w] γὰρ τοὺς ἐλλείποντας ἐπαινοῦμεν καὶ πράους φαμέν, καὶ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀνδρώδεις ὡς δυναμένους ἄρχειν. Ὁ δὴ πόσον καὶ πῶς [x] παρεκβαίνων ψεκτός, οὐ ῥᾴδιον τῷ λόγῳ ἀποδοῦναι· ἐν γὰρ
τοῖς καθ᾽ ἕκαστα καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. Ἀλλὰ τό γε 14
[y] τοσοῦτον δῆλον, ὅτι ἡ μὲν μέση ἕξις ἐπαινετή, καθ᾽ ἣν οἷς δεῖ ὀργιζόμεθα καὶ ἐφ᾽ οἷς δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, αἱ δ᾽ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις ψεκταί, καὶ ἐπὶ μικρὸν μὲν γινόμεναι ἠρέμα, ἐπὶ πλέον δὲ μᾶλλον, ἐπὶ πολὺ δὲ
σφόδρα. Δῆλον οὖν ὅτι τῆς μέσης ἕξεως ἀνθεκτέον. Αἱ μὲν 15
οὖν περὶ τὴν ὀργὴν ἕξεις εἰρήσθωσαν.

Ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις καὶ τῷ [z] συζῆν καὶ λόγων καὶ πρα- 12
γμάτων κοινωνεῖν οἱ μὲν ἄρεσκοι δοκοῦσιν εἶναι, οἱ πάντα (6)
πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες καὶ οὐθὲν ἀντιτείνοντες, ἀλλ᾽ οἰόμε-
νοι δεῖν ἄλυποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι· οἱ δ᾽ ἐξ ἐναντίας 2
τούτοις πρὸς πάντα [a] ἀντιτείνοντες καὶ [b] τοῦ λυπεῖν οὐδ᾽

[n] τῆς post ἀντὶ om. Ha.Mb. [o] τοῖς om. Ha. [p] δὲ] τε Lb. [q] ἢ] ἢ καὶ Kb.Nb. [r] τὸ] μᾶλλον τὸ Ha.Nb. [s] διαχωρῆσαι Ha. [t] τὸ om. Ha.Nb. [v] οὐδ᾽ Mb. [w] γὰρ] δὲ καὶ Mb. [x] παρεισβαίνων Kb. [y] τοιοῦτον Ha.Lb.Mb.Nb.Ob. [z] ζῆν Mb. [a] ἀντιτυποῦντες Ha.Nb. [b] τὸ Lb.

3 ὁτιοῦν φροντίζοντες δύσκολοι καὶ δυσέριδες καλοῦνται. Ὅτι
μὲν οὖν αἱ εἰρημέναι ἕξεις ψεκταί εἰσιν, οὐκ ἄδηλον, καὶ ὅτι ἡ
μέση τούτων ἐπαινετή, καθ' ἣν ἀποδέξεται ἃ δεῖ [c] καὶ ὡς δεῖ,
4 ὁμοίως δὲ καὶ δυσχερανεῖ. Ὄνομα δ' [d] οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ
τι, ἔοικε δὲ μάλιστα φιλίᾳ· [e] τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ κατὰ
τὴν μέσην ἕξιν οἷον βουλόμεθα [f] λέγειν τὸν ἐπιεικῆ φίλον,
5 τὸ στέργειν προσλαβόντα. Διαφέρει δὲ τῆς φιλίας, ὅτι
[g] ἄνευ πάθους ἐστὶ καὶ τοῦ στέργειν οἷς ὁμιλεῖ· οὐ γὰρ [h] τῷ
φιλεῖν ἢ [i] ἐχθαίρειν ἀποδέχεται ἕκαστα ὡς δεῖ, ἀλλὰ τῷ
[k] τοιοῦτος εἶναι. Ὁμοίως γὰρ πρὸς ἀγνῶτας καὶ γνωρί-
μους καὶ [l] συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις [m] αὐτὸ ποιήσει, πλὴν [n] καὶ
ἐν [o] ἑκάστοις [p] ὡς ἁρμόζει· οὐ γὰρ ὁμοίως προσήκει συνήθων
6 καὶ ὀθνείων φροντίζειν, οὐδ' αὖ λυπεῖν. Καθόλου μὲν οὖν
εἴρηται ὅτι ὡς δεῖ ὁμιλήσει, ἀναφέρων δὲ πρὸς τὸ καλὸν καὶ
τὸ συμφέρον στοχάσεται τοῦ μὴ λυπεῖν [q] ἢ [r] συνηδύνειν.
7 Ἔοικε μὲν γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας [s] εἶναι τὰς ἐν ταῖς
ὁμιλίαις γινομένας, τούτων δ' ὅσας μὲν αὐτῷ ἐστὶ μὴ καλὸν
ἢ βλαβερὸν συνηδύνειν, δυσχερανεῖ, καὶ προαιρήσεται λυπεῖν.
Κἂν τῷ ποιοῦντι δ' ἀσχημοσύνην φέρῃ, καὶ ταύτην μὴ μι-
κράν, ἢ βλάβην, [t] ἡ δ' ἐναντίωσις μικρὰν λύπην, οὐκ ἀποδέ-
8 ξεται [v] ἀλλὰ δυσχερανεῖ. [w] Διαφερόντως δ' ὁμιλήσει τοῖς
ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς τυχοῦσι, καὶ μᾶλλον [x] ἢ ἧττον γνωρί-
μοις, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ [y] τὰς ἄλλας διαφοράς, ἑκάστοις
ἀπονέμων τὸ πρέπον, καὶ καθ' αὑτὸ μὲν αἱρούμενος τὸ συνη-
δύνειν, λυπεῖν δ' εὐλαβούμενος, τοῖς δ' ἀποβαίνουσιν, ἐὰν ᾖ
[z] μείζω, συνεπόμενος, λέγω [a] δὲ τῷ καλῷ καὶ τῷ συμφέροντι.
Καὶ ἡδονῆς δ' ἕνεκα τῆς εἰσαῦθις [b] μεγάλης μικρὰ λυπήσει.

[c] καὶ ὡς δεῖ ὁμοίως δὲ om. K^b. [d] αὐτῇ τι οὐκ ἀποδέδοται L^b, οὐκ ἀποδίδοται αὐτῇ τι H^a.K^b.N^b. [e] τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ M^b. [f] λέγειν om. H^a. [g] ἄνευ τοῦ πάθους H^a.N^b. [h] τῷ] τὸ H^a. [i] ἐχθαίρειν K^b, ἐχθαίνειν M^b : ceteri ἐχθραίνειν. [k] τοιοῦτον H^a. [l] συνήθης καὶ ἀσυνήθης H^a, καὶ ἀσυνήθεις om. K^b. [m] αὐτῶ N^b. [n] καὶ om. H^a. [o] ἑκάστου H^a. [p] ὡς om. M^b. [q] ἢ] ἢ μὴ L^b. [r] συνήδειν K^b.L^b. [s] εἶναι om. H^a. [t] εἰ δ' ἐναντίωσιν M^b. [v] ἀλλ' ἃ δυσχερανεῖ H^a. [w] διαφερόντως διαφόρως δ' K^b. [x] ἢ] ἢ καὶ H^a. [y] τὰς om. M^b. [z] μείζων K^b. [a] δὴ L^b. [b] μεγάλης om. K^b.

Ὁ μὲν οὖν μέσος τοιοῦτός ἐστιν, οὐκ ὠνόμασται δέ, τοῦ δὲ 9
[c] συνηδύνοντος ὁ μὲν τοῦ ἡδὺς εἶναι στοχαζόμενος μὴ δι' [d] ἄλλο τι ἄρεσκος, ὁ δ' ὅπως [e] ὠφέλειά τις αὐτῷ γίγνηται εἰς χρήματα καὶ ὅσα διὰ χρημάτων, κόλαξ· ὁ δὲ πᾶσι δυσχεραίνων εἴρηται ὅτι δύσκολος καὶ δύσερις. Ἀντικεῖσθαι δὲ φαίνεται τὰ ἄκρα ἑαυτοῖς διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσον.

Περὶ [f] τὰ αὐτὰ δὲ σχεδόν ἐστι καὶ ἡ τῆς ἀλαζονείας 13
μεσότης· ἀνώνυμος δὲ [g] καὶ [h] αὐτή. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὰς (7)
τοιαύτας ἐπελθεῖν· μᾶλλόν τε γὰρ [i] ἂν εἰδείημεν τὰ περὶ τὸ ἦθος, καθ' [k] ἕκαστον διελθόντες, καὶ μεσότητας εἶναι τὰς ἀρετὰς πιστεύσαιμεν ἄν, ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχον συνιδόντες. Ἐν [l] δὴ τῷ συζῆν οἱ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην ὁμιλοῦντες εἴρηνται, περὶ δὲ τῶν ἀληθευόντων τε καὶ ψευδομένων [m] εἴπωμεν ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ πράξεσι καὶ τῷ προσποιήματι. Δοκεῖ 2
[n] δὴ ὁ μὲν ἀλαζὼν προσποιητικὸς τῶν ἐνδόξων εἶναι καὶ μὴ ὑπαρχόντων καὶ μειζόνων ἢ ὑπάρχει, ὁ δὲ εἴρων ἀνάπαλιν 3
ἀρνεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα ἢ ἐλάττω ποιεῖν, ὁ δὲ μέσος αὐθέ- 4
καστός τις ὢν ἀληθευτικὸς καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ, τὰ ὑπάρχοντα ὁμολογῶν εἶναι περὶ αὐτόν, καὶ οὔτε μείζω οὔτε ἐλάττω. Ἔστι δὲ τούτων [o] ἕκαστα καὶ ἕνεκά τινος ποιεῖν καὶ 5
μηθενός. Ἕκαστος δ' οἷός ἐστι, τοιαῦτα [p] λέγει καὶ πράττει καὶ οὕτω ζῇ, ἐὰν μή τινος ἕνεκα πράττῃ. Καθ' [q] αὑτὸ δὲ 6
τὸ μὲν ψεῦδος φαῦλον καὶ ψεκτόν, τὸ δ' ἀληθὲς καλὸν καὶ ἐπαινετόν. Οὕτω [r] δὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθευτικὸς μέσος ὢν ἐπαινετός, οἱ δὲ ψευδόμενοι ἀμφότεροι μὲν ψεκτοί, μᾶλλον δ' ὁ ἀλαζών. Περὶ ἑκατέρου δ' εἴπωμεν, πρότερον δὲ περὶ [s] τοῦ ἀληθευτικοῦ. Οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύον- 7
τος λέγομεν, οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει (ἄλλης γὰρ ἂν εἴη ταῦτ' ἀρετῆς), ἀλλ' ἐν οἷς μηθενὸς τοιούτου [t] διαφέροντος καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν βίῳ ἀληθεύει τῷ τὴν [v] ἕξιν

[c] συνήδοντος Ha. [d] τι ἄλλο Ha.Kb.Nb.Ob. [e] τις ὠφέλεια Kb.Ob. [f] ταῦτα Mb. [g] καὶ om. Ha. [h] αὕτη Lb.Mb. [i] ἂν om. Ha. [k] ἕκαστα Lb.Mb. [l] δὲ Mb. [m] εἴποιμεν Lb. [n] δὲ Lb.Mb. [o] ἕκαστος Kb. [p] πράττει καὶ λέγει Lb.Mb. [q] ἑαυτὸ Ha.Nb. [r] δὲ om. Kb. [s] τοῦ om. Lb.Ob. [t] φέροντα Ha. [v] τάξιν Mb.

8 τοιοῦτος εἶναι. Δόξειε δ' ἂν [w] ὁ τοιοῦτος ἐπιεικὴς εἶναι. Ὁ
γὰρ φιλαλήθης, καὶ ἐν οἷς μὴ [x] διαφέρει [y] ἀληθεύων, ἀληθεύσει
καὶ ἐν οἷς διαφέρει ἔτι μᾶλλον· [z] ὡς γὰρ αἰσχρὸν τὸ [a] ψεῦδος
εὐλαβήσεται, ὅ γε [b] καὶ καθ' [c] αὑτὸ [d] ηὐλαβεῖτο· ὁ δὲ τοιοῦ-
9 τος ἐπαινετός. Ἐπὶ τὸ ἔλαττον δὲ μᾶλλον τοῦ ἀληθοῦς
ἀποκλίνει· ἐμμελέστερον γὰρ φαίνεται διὰ τὸ ἐπαχθεῖς τὰς
10 ὑπερβολὰς εἶναι. Ὁ δὲ μείζω τῶν ὑπαρχόντων προσποιού-
μενος μηθενὸς ἕνεκα φαύλῳ μὲν ἔοικεν (οὐ γὰρ ἂν ἔχαιρε
11 τῷ ψεύδει), μάταιος δὲ φαίνεται μᾶλλον ἢ κακός. Εἰ δ'
ἕνεκά τινος, ὁ μὲν δόξης ἢ τιμῆς οὐ λίαν ψεκτός, ὡς [e] ὁ
ἀλαζών, ὁ δὲ ἀργυρίου, ἢ ὅσα εἰς ἀργύριον, ἀσχημονέστερος.
12 Οὐκ ἐν τῇ δυνάμει δ' ἐστὶν ὁ ἀλαζών, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει·
κατὰ τὴν ἕξιν γὰρ καὶ [f] τῷ [g] τοιόσδε [h] εἶναι ἀλαζών ἐστιν,
ὥσπερ καὶ ψεύστης ὁ μὲν τῷ ψεύδει αὐτῷ χαίρων, ὁ δὲ δόξης
13 ὀρεγόμενος ἢ κέρδους. Οἱ μὲν οὖν δόξης χάριν ἀλαζονευό-
μενοι τὰ τοιαῦτα προσποιοῦνται ἐφ' οἷς ἔπαινος ἢ εὐδαιμο-
νισμός, οἱ δὲ κέρδους, [i] ὧν καὶ ἀπόλαυσίς ἐστι τοῖς πέλας καὶ
[k] ἃ [l] διαλαθεῖν ἔστι μὴ ὄντα, οἷον [m] μάντιν σοφὸν ἢ ἰατρόν.
[n] Διὰ τοῦτο οἱ πλεῖστοι προσποιοῦνται [o] τὰ τοιαῦτα καὶ
14 ἀλαζονεύονται· ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ εἰρημένα. Οἱ δ' εἴρω-
νες ἐπὶ τὸ ἔλαττον [p] λέγοντες χαριέστεροι μὲν τὰ ἤθη φαί-
νονται· οὐ γὰρ κέρδους ἕνεκα δοκοῦσι λέγειν, ἀλλὰ φεύγον-
τες τὸ [q] ὀγκηρόν· μάλιστα δὲ καὶ οὗτοι τὰ ἔνδοξα ἀπαρνοῦν-
15 ται, οἷον καὶ Σωκράτης ἐποίει. Οἱ δὲ [r] καὶ τὰ μικρὰ καὶ
[s] τὰ [t] φανερὰ προσποιούμενοι [v] βαυκοπανοῦργοι λέγονται καὶ

[w] ἐπιεικὴς εἶναι ὁ τοιοῦτος M^b. [x] διαφέρῃ K^b. [y] ἀληθεύων—διαφέρει om. H^a.N^b. [z] ὡς] οὗ L^b.M^b. [a] κέρδος M^b. [b] καὶ om. M^b. [c] αὐτὸν K^b, ἑαυτὸν H^a.N^b. [d] εὐλαβεῖτο L^b, εὐλαβεῖται pr. K^b. [e] ὁ post ὡς om. M^b. [f] τὸ K^b. [g] ποιὸς H^a.M^b.O^b. [h] εἶναι om. H^a. [i] ὧν καὶ] ἢ δι' ὧν καὶ M^b, ὧν ἢ δεῖ K^b. [k] ἃ] δι' ἃ H^a.M^b, om. K^b. [l] διαθλεῖν L^b. [m] μάντιν σοφὸν ἰατρὸν K^b, μάντιν ἢ ἰατρόν σοφόν O^b, ἰατρὸν ἢ μάντιν σοφόν H^a.N^b. [n] διὰ τοῦτο om. K^b. [o] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα K^b.O^b. [p] λέγοντες om. H^a. [q] ὀχληρόν K^b. [r] καὶ post δὲ om. K^b. [s] τὰ alterum om. K^b.O^b. [t] φανερὰ μὴ προσποιούμενοι H^a.N^b. [v] καυκοπανοῦργοι O^b, βλακοπανοῦργοι corr. N^b, βαναυσοπανοῦργοι M^b.

[w] εὐκαταφρόνητοί εἰσιν. Καὶ ἐνίοτε ἀλαζονεία φαίνεται, οἷον
ἡ τῶν Λακώνων ἐσθής· καὶ γὰρ ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ λίαν ἔλλει-
ψις ἀλαζονικόν. Οἱ δὲ μετρίως χρώμενοι τῇ εἰρωνείᾳ καὶ 16
περὶ τὰ μὴ λίαν ἐμποδὼν καὶ φανερὰ εἰρωνευόμενοι χαρίεντες
[x] φαίνονται. Ἀντικεῖσθαι δ᾽ ὁ ἀλαζὼν φαίνεται τῷ ἀληθευ- 17
τικῷ· χείρων γάρ.

Οὔσης δὲ [y] καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ [z] ἐν ταύτῃ 14
διαγωγῆς μετὰ [a] παιδιᾶς, δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα [b] εἶναι ὁμιλία (8)
τις ἐμμελής, καὶ οἷα δεῖ λέγειν καὶ ὥς, ὁμοίως δὲ καὶ ἀκούειν.
Διοίσει δὲ καὶ [c] τὸ ἐν [d] τοιούτοις λέγειν ἢ [e] τοιούτων ἀκούειν.
Δῆλον [f] δ᾽ ὡς [g] καὶ περὶ ταῦτ᾽ ἐστὶν ὑπερβολή τε καὶ ἔλλει- 2
ψις τοῦ μέσου. Οἱ μὲν οὖν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες βω- 3
μολόχοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ φορτικοί, γλιχόμενοι πάντως τοῦ
γελοίου, καὶ μᾶλλον στοχαζόμενοι τοῦ γέλωτα ποιῆσαι ἢ
τοῦ λέγειν εὐσχήμονα καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον· οἱ δὲ
μήτ᾽ αὐτοὶ [h] ἂν εἰπόντες μηθὲν γελοῖον τοῖς τε λέγουσι δυσ-
χεραίνοντες [i] ἄγριοι καὶ σκληροὶ δοκοῦσιν εἶναι. Οἱ δ᾽ ἐμ-
μελῶς παίζοντες εὐτράπελοι προσαγορεύονται, οἷον εὔτρο-
ποι· τοῦ γὰρ ἤθους αἱ τοιαῦται [k] δοκοῦσι κινήσεις εἶναι,
ὥσπερ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων [l] κρίνεται, οὕτω καὶ τὰ
ἤθη. Ἐπιπολάζοντος δὲ τοῦ γελοίου, καὶ τῶν πλείστων 4
χαιρόντων τῇ παιδιᾷ καὶ τῷ σκώπτειν μᾶλλον ἢ δεῖ, [m] καὶ οἱ
βωμολόχοι εὐτράπελοι προσαγορεύονται ὡς χαρίεντες. Ὅτι
δὲ διαφέρουσι, [n] καὶ οὐ μικρόν, [o] ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον. Τῇ 5
μέσῃ δ᾽ ἕξει οἰκεῖον καὶ ἡ ἐπιδεξιότης ἐστίν· τοῦ δ᾽ ἐπιδεξίου
[p] ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν οἷα τῷ ἐπιεικεῖ καὶ [q] ἐλευ-
θερίῳ ἁρμόττει· ἔστι γάρ τινα πρέποντα τῷ τοιούτῳ [r] λέ-
γειν ἐν παιδιᾶς μέρει καὶ ἀκούειν, καὶ ἡ τοῦ [s] ἐλευθερίου παι-

[w] εὐκαταφρονητότεροι K^b.O^b. [x] φαίνονται καὶ ἀντικεῖσθαι K^b.O^b. [y] καὶ post δὲ om. M^b. [z] ἐν ταύτῃ om. H^a. [a] παιδείας K^b. [b] ὁμιλία τις εἶναι L^b.M^b. [c] τῷ H^a.N^b. [d] τοσούτοις M^b, τούτοις L^b. [e] τούτων O^b. [f] δ᾽ om. K^b.M^b. [g] καὶ post ὡς om. M^b. [h] εἰπόντες ἂν L^b.M^b. [i] ἄγροικοι K^b. [k] κινήσεις δοκοῦσιν L^b. [l] κρίνονται M^b. [m] καὶ ante οἱ om. M^b. [n] καὶ om. M^b. [o] ἐκ] καὶ ἐκ K^b.O^b. [p] ἐστὶ om. H^a. [q] ἐλευθέρῳ H^a.L^b.M^b. [r] λέγειν τῷ τοιούτῳ O^b. [s] ἐλευθέρου H^a.K^b.N^b.

διὰ διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ [t] αὖ τοῦ πεπαιδευ-
6 μένου καὶ ἀπαιδεύτου. Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τῶν κωμῳδιῶν
τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν· τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἡ
αἰσχρολογία, τοῖς δὲ μᾶλλον ἡ ὑπόνοια· διαφέρει δ' οὐ μικρὸν
7 ταῦτα πρὸς εὐσχημοσύνην. Πότερον οὖν τὸν εὖ σκώπτοντα
ὁριστέον τῷ λέγειν [v] ἃ πρέπει [w] ἐλευθερίῳ, ἢ τῷ μὴ λυπεῖν
τὸν ἀκούοντα, ἢ [x] καὶ [y] τέρπειν; Ἢ καὶ τό γε τοιοῦτον
8 ἀόριστον; [z] Ἄλλο γὰρ ἄλλῳ μισητόν [a] τε καὶ ἡδύ. Τοιαῦτα
δὲ καὶ [b] ἀκούσεται· ἃ γὰρ ὑπομένει ἀκούων, [c] ταῦτα καὶ ποιεῖν
9 δοκεῖ. [d] Οὐ δὴ πᾶν ποιήσει· τὸ γὰρ σκῶμμα λοιδόρημά τί
ἐστιν, οἱ δὲ νομοθέται ἔνια λοιδορεῖν κωλύουσιν· ἔδει δ' ἴσως
10 καὶ σκώπτειν. Ὁ δὴ χαρίεις καὶ [e] ἐλευθέριος οὕτως ἕξει, οἷον
νόμος ὢν ἑαυτῷ. Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μέσος ἐστίν, εἴτ' ἐπι-
δέξιος εἴτ' εὐτράπελος λέγεται. Ὁ δὲ βωμολόχος [f] ἥττων
ἐστὶ τοῦ γελοίου, καὶ οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε [g] τῶν [h] ἄλλων ἀπε-
χόμενος, [i] εἰ γέλωτα ποιήσει, καὶ [k] τοιαῦτα λέγων ὧν οὐθὲν
[l] ἂν εἴποι ὁ χαρίεις, ἔνια δ' [m] οὐδ' ἂν ἀκοῦσαι. Ὁ δ' ἄγριος
εἰς τὰς τοιαύτας ὁμιλίας ἀχρεῖος· οὐθὲν γὰρ συμβαλλόμενος
11 πᾶσι [n] δυσχεραίνει. Δοκεῖ [o] δὲ ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ παιδιὰ ἐν
12 τῷ βίῳ εἶναι [p] ἀναγκαῖον. [q] Τρεῖς οὖν αἱ εἰρημέναι ἐν τῷ
βίῳ μεσότητες, εἰσὶ δὲ πᾶσαι περὶ λόγων τινῶν καὶ πράξεων
κοινωνίαν. Διαφέρουσι δ' ὅτι ἡ μὲν περὶ [r] ἀλήθειάν ἐστιν,
αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ. Τῶν δὲ περὶ τὴν ἡδονὴν ἡ μὲν ἐν ταῖς
παιδιαῖς, [s] ἡ δ' ἐν ταῖς κατὰ τὸν ἄλλον βίον ὁμιλίαις.

15 Περὶ δὲ αἰδοῦς ὥς τινος ἀρετῆς οὐ προσήκει λέγειν· πάθει
(9) γὰρ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἕξει. Ὁρίζεται [t] γοῦν φόβος τις
2 ἀδοξίας, [v] ἀποτελεῖται δὲ τῷ περὶ τὰ δεινὰ φόβῳ παραπλή-

[t] αὖ τοῦ] αἱ τοῦ L^b, τοῦ N^b.O^b, om. H^a.K^b. [v] ἃ πρέπει] μὴ ἀπρεπῆ K^b, μὴ ἃ πρέπει H^a. [w] ελευθέρω L^b.M^b. [x] καὶ om. L^b. [y] λείπειν H^a. [z] ἄλλω γὰρ ἄλλο H^a.N^b. [a] γε N^b. [b] ἀκούεται K^b. [c] τοιαῦτα H^a. [d] οὐ γὰρ πᾶν ποιῆσαι H^a.N^b. [e] ἐλεύθερος H^a.L^b.M^b. [f] ἧττον H^a.M^b. [g] τῶν om. H^a.M^b. [h] ἄλλων—καὶ om. N^b. [i] εἰς M^b. [k] ταῦτα K^b. [l] ἂν post εἴποι H^a.K^b.N^b, om. M^b. [m] οὐδ' om. M^b. [n] δυσχερανεῖ H^a.M^b. [o] δὲ καὶ ἡ H^a.N^b. [p] ἀναγκαία H^a.K^b. [q] τρεῖς μὲν οὖν M^b. [r] ἀληθείας H^a. [s] ἡ δ' ἐν ταῖς] αἱ δὲ K^b. [t] οὖν K^b.O^b. [v] ἀποτελεῖταί τε O^b, καὶ ἀποτελεῖται K^b.

σιον· [w]ἐρυθραίνονται γὰρ οἱ αἰσχυνόμενοι, οἱ δὲ τὸν θάνατον
φοβούμενοι ὠχριῶσιν. Σωματικὰ δὴ φαίνεταί πως εἶναι ἀμ-
φότερα, ὅπερ δοκεῖ πάθους μᾶλλον ἢ ἕξεως εἶναι. Οὐ πάσῃ 3
δ' ἡλικίᾳ τὸ πάθος ἁρμόζει, ἀλλὰ τῇ νέᾳ· οἰόμεθα γὰρ δεῖν
τοὺς τηλικούτους αἰδήμονας εἶναι διὰ τὸ [x]πάθει ζῶντας
πολλὰ ἁμαρτάνειν, ὑπὸ τῆς αἰδοῦς δὲ κωλύεσθαι. Καὶ ἐπαι-
νοῦμεν τῶν μὲν νέων τοὺς αἰδήμονας, [y]πρεσβύτερον δ' οὐδεὶς
ἂν ἐπαινέσειεν ὅτι αἰσχυντηλός· οὐθὲν [z]γὰρ οἰόμεθα δεῖν αὐ-
τὸν πράττειν ἐφ' οἷς ἐστὶν αἰσχύνη. Οὐδὲ γὰρ ἐπιεικοῦς 4
ἐστὶν ἡ αἰσχύνη, [a]εἴπερ γίγνεται ἐπὶ τοῖς φαύλοις· οὐ γὰρ
πρακτέον τὰ τοιαῦτα. Εἰ δ' ἐστὶ τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν 5
αἰσχρὰ τὰ δὲ κατὰ δόξαν, οὐθὲν διαφέρει· οὐδέτερα [b]γὰρ
πρακτέα, ὥστ' οὐκ αἰσχυντέον. Φαύλου δὲ καὶ τὸ εἶναι τοι- 6
οῦτον οἷον πράττειν τι τῶν αἰσχρῶν. Τὸ δ' οὕτως ἔχειν
[c]ὥστ' εἰ πράξειέ τι τῶν τοιούτων αἰσχύνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτ'
οἴεσθαι ἐπιεικῆ εἶναι, ἄτοπον· ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις γὰρ ἡ αἰδώς,
ἑκὼν δὲ [d]ὁ ἐπιεικὴς οὐδέποτε πράξει τὰ φαῦλα. Εἴη δ' ἂν 7
ἡ αἰδὼς ἐξ ὑποθέσεως ἐπιεικές· εἰ [e]γὰρ [f]πράξαι, αἰσχύνοιτ'
ἄν· οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο περὶ τὰς ἀρετάς. [g]Εἰ δ' ἡ ἀναισχυν-
τία φαῦλον καὶ τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ πράττειν, [h]οὐθὲν
μᾶλλον [i]τὸ [k]τοιαῦτα πράττοντα αἰσχύνεσθαι ἐπιεικές. Οὐκ 8
ἔστι δ' [l]οὐδ' ἡ ἐγκράτεια ἀρετή, ἀλλά τις μικτή· δειχθήσε-
ται δὲ περὶ αὐτῆς [m]ἐν τοῖς ὕστερον. Νῦν δὲ περὶ δικαιοσύ-
νης εἴπωμεν.

Ε.

Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον, περὶ ποίας τε
τυγχάνουσιν οὖσαι πράξεις, καὶ ποία μεσότης ἐστὶν ἡ δικαι-
οσύνη, καὶ τὸ δίκαιον τίνων μέσον. Ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν [n]ἔστω 2
κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τοῖς προειρημένοις. Ὁρῶμεν δὴ 3

[w] ἐρυθαίνονται Kb.Nb. [x] πάθος Ha. [y] πρεσβύτερος Ha. [z] γὰρ] δὲ Mb. [a] ἤπερ Mb. [b] γὰρ] δὲ Ha.Nb. [c] ὥστε πρᾶξαι Kb.Nb, ὥστ' εἰ πρᾶξαι Ha. [d] ὁ om. Mb. [e] γὰρ om. Kb. [f] πράξοι Mb, πράξει Ha.Ob. [g] εἰ δ' ἡ] ἡ δὲ Mb. [h] οὐθέν γε μᾶλλον Ha.Nb. [i] τὸν Kb.Lb. [k] ταῦτα Lb.Mb, τὰ τοιαῦτα Kb. [l] οὐδ' om. Mb. [m] ἐν τοῖς om. Ha. [n] ἐστὶν Mb.

πάντας τὴν τοιαύτην ἕξιν βουλομένους λέγειν δικαιοσύνην,
ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν δικαίων εἰσὶ καὶ ἀφ' ἧς δικαιοπραγοῦσι
καὶ βούλονται τὰ δίκαια· [o] τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ
ἀδικίας, ἀφ' ἧς ἀδικοῦσι καὶ βούλονται τὰ ἄδικα. Διὸ καὶ
4 ἡμῖν πρῶτον ὡς ἐν τύπῳ ὑποκείσθω ταῦτα. [p] Οὐδὲ γὰρ τὸν
αὐτὸν ἔχει τρόπον ἐπί τε τῶν ἐπιστημῶν [q] καὶ δυνάμεων καὶ
ἐπὶ τῶν ἕξεων. Δύναμις μὲν γὰρ καὶ ἐπιστήμη δοκεῖ τῶν
ἐναντίων ἡ αὐτὴ εἶναι, ἕξις δ' ἡ ἐναντία τῶν ἐναντίων οὔ, οἷον
[r] ἀπὸ τῆς ὑγιείας οὐ πράττεται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ τὰ ὑγιεινὰ
μόνον· λέγομεν [s] γὰρ ὑγιεινῶς βαδίζειν, ὅταν βαδίζῃ ὡς ἂν
5 [t] ὁ ὑγιαίνων. Πολλάκις μὲν οὖν γνωρίζεται ἡ ἐναντία ἕξις
ἀπὸ τῆς ἐναντίας, πολλάκις δὲ αἱ ἕξεις ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων·
ἐάν τε γὰρ ἡ εὐεξία ᾖ φανερά, καὶ ἡ καχεξία φανερὰ γίνεται,
καὶ ἐκ τῶν εὐεκτικῶν ἡ εὐεξία [v] καὶ ἐκ ταύτης τὰ εὐεκτικά. Εἰ
γάρ ἐστιν ἡ εὐεξία πυκνότης σαρκός, ἀνάγκη καὶ τὴν καχε-
ξίαν εἶναι [w] μανότητα σαρκὸς καὶ τὸ εὐεκτικὸν [x] τὸ ποιητικὸν
6 πυκνότητος ἐν σαρκί. Ἀκολουθεῖ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐὰν
θάτερα πλεοναχῶς λέγηται, καὶ θάτερα πλεοναχῶς λέγε-
2 7 σθαι, οἷον εἰ τὸ [y] δίκαιον, καὶ τὸ ἄδικον. Ἔοικε δὲ πλεονα-
χῶς λέγεσθαι ἡ [z] δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία, ἀλλὰ διὰ τὸ σύν-
εγγυς εἶναι τὴν ὁμωνυμίαν αὐτῶν [a] λανθάνει καὶ οὐχ ὥσπερ
ἐπὶ τῶν πόρρω δήλη μᾶλλον· ἡ γὰρ διαφορὰ πολλὴ [b] ἡ κατὰ
τὴν ἰδέαν, οἷον ὅτι καλεῖται [c] κλεὶς [d] ὁμωνύμως ἥ τε ὑπὸ τὸν
8 αὐχένα τῶν ζῴων καὶ ᾗ τὰς θύρας κλείουσιν. Εἰλήφθω δὴ ὁ
ἄδικος ποσαχῶς λέγεται. Δοκεῖ δὲ ὅ [e] τε παράνομος ἄδικος
εἶναι καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ [f] ὁ ἄνισος, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ὁ
δίκαιος ἔσται ὅ τε νόμιμος καὶ [g] ὁ ἴσος. Τὸ [h] μὲν δίκαιον
ἄρα τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἴσον, τὸ [i] δ' ἄδικον τὸ παράνομον καὶ

[o] τὸν—ἄδικα om. K^b. [p] οὔτε K^b, οὐ M^b. [q] καὶ τῶν δυνάμεων H^a N^b. [r] ἀπὸ—πράττεται] ἡ αὐτὴ εἶναι M^b. [s] γὰρ τὸ ὑγιεινῶς M^b. [t] ὁ om. M^b. [v] καὶ—εὐεκτικά om. M^b. [w] σαρκὸς μανότητα M^b. [x] τὸ post εὐεκτικὸν om. M^b. [y] ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία K^b, δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία L^b. [z] ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη M^b. [a] λανθάνειν M^b. [b] ἡ om. L^b. [c] κλεῖς K^b.L^b. [d] ὁμώνυμος K^b. [e] τε N^b. [f] ὁ ἄνισος] ἄδικος K^b. [g] ὁ om. K^b. [h] μὲν om. L^b. [i] δ' om. K^b.

τὸ ἄνισον. Ἐπεὶ [k]δὲ [l]καὶ πλεονέκτης ὁ ἄδικος, περὶ τἀγαθὰ 9
[m]ἔσται, οὐ πάντα, ἀλλὰ περὶ ὅσα [n]εὐτυχία καὶ ἀτυχία, ἃ
ἐστὶ μὲν ἁπλῶς ἀεὶ ἀγαθά, τινὶ δ' οὐκ ἀεί. Οἱ δ' ἄνθρωποι
ταῦτα εὔχονται καὶ διώκουσιν· δεῖ δ' οὔ, ἀλλ' εὔχεσθαι μὲν
τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ καὶ αὐτοῖς ἀγαθὰ εἶναι, αἱρεῖσθαι δὲ τὰ
αὑτοῖς ἀγαθά. Ὁ δ' ἄδικος οὐκ ἀεὶ τὸ πλέον αἱρεῖται, [o]ἀλλὰ 10
καὶ τὸ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ἁπλῶς κακῶν· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ
[p]μεῖον κακὸν ἀγαθόν πως εἶναι, [q]τοῦ δ' ἀγαθοῦ [r]ἐστὶν ἡ πλε-
ονεξία, διὰ τοῦτο δοκεῖ πλεονέκτης εἶναι. Ἔστι δ' ἄνισος· 11
τοῦτο γὰρ περιέχει καὶ [s]κοινόν. Ἐπεὶ δ' ὁ παράνομος ἄδι- 12 3
κος ἦν ὁ δὲ νόμιμος δίκαιος, δῆλον ὅτι πάντα τὰ νόμιμά [t]ἐστί
πως δίκαια· [v]τά τε γὰρ ὡρισμένα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς νό-
μιμά ἐστι, καὶ ἕκαστον τούτων δίκαιον εἶναι φαμέν. Οἱ δὲ 13
νόμοι ἀγορεύουσι περὶ ἁπάντων, στοχαζόμενοι ἢ τοῦ κοινῇ
συμφέροντος πᾶσιν ἢ τοῖς ἀρίστοις ἢ τοῖς κυρίοις, [x]κατ'
ἀρετὴν ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον τοιοῦτον· ὥστε ἕνα μὲν
τρόπον δίκαια λέγομεν τὰ ποιητικὰ καὶ φυλακτικὰ [y]τῆς εὐ-
δαιμονίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ. Προσ- 14
τάττει δ' ὁ νόμος καὶ τὰ τοῦ ἀνδρείου ἔργα ποιεῖν, οἷον μὴ
[z]λείπειν τὴν τάξιν μηδὲ φεύγειν μηδὲ ῥίπτειν τὰ ὅπλα, καὶ
τὰ τοῦ σώφρονος, οἷον μὴ μοιχεύειν μηδ' ὑβρίζειν, καὶ τὰ
τοῦ πράου, οἷον μὴ τύπτειν μηδὲ [a]κακηγορεῖν, ὁμοίως δὲ [b]καὶ
κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ μοχθηρίας τὰ μὲν κελεύων τὰ δ'
ἀπαγορεύων, [c]ὀρθῶς μὲν ὁ κείμενος ὀρθῶς, [d]χεῖρον δ' ὁ ἀπε-
σχεδιασμένος. [e]Αὕτη μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μέν ἐστι 15
τελεία, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς [f]ἀλλὰ πρὸς ἕτερον. Καὶ διὰ τοῦτο

[k] δὲ] γὰρ H^a.N^b. [l] καὶ om. K^b.M^b.O^b. [m] ἔσται om. K^b. [n] εὐτυχίαι καὶ ἀτυχίαι L^b. [o] ἀλλὰ om. L^b. [p] μεῖον] μὴ K^b.L^b. [q] τοῦ—εἶναι om. L^b. [r] ἐστὶν om. O^b. [s] post κοινόν H^a.N^b. τὸ γὰρ ἄνισον ἔχει τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον. et, cum L^b.M^b.O^b, καὶ παράνομος. τοῦτο γάρ, ἡ παρανομία ἤτοι ἡ (ἡ om. M^b.O^b.) ἀνισότης, περιέχει πᾶσαν ἀδικίαν καὶ κοινόν ἐστι πάσης ἀδικίας. [t] ἔσται M^b. [v] τά τε] ταῦτα M^b. [x] κατ'] ἢ κατ' H^a.N^b.O^b, κατ' ἀρετὴν om. K^b. [y] τῆς om. K^b.L^b.M^b. [z] λείπειν O^b: ceteri λιπεῖν. [a] κατηγορεῖν M^b.O^b. [b] καὶ τὰ κατὰ L^b. [c] ὀρθὸς H^a.M^b.N^b. [d] χείρων H^a.L^b.M^b.N^b. [e] ταύτηι K^b. [f] ἀλλὰ om. L^b.

πολλάκις κρατίστη τῶν ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη, καὶ
οὔθ' ἕσπερος οὔθ' ἑῷος οὕτω [g] θαυμαστός· καὶ παροιμιαζό-
μενοί φαμεν

ἐν [h] δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετὴ [i] ἔνι.

Καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσίς
ἐστιν. [k] Τελεία δ' ἐστίν, [l] ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον
δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὑτόν· πολ-
λοὶ γὰρ ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις [m] τῇ ἀρετῇ δύνανται χρῆσθαι, ἐν
16 δὲ τοῖς πρὸς ἕτερον ἀδυνατοῦσιν. Καὶ διὰ τοῦτο εὖ δοκεῖ
ἔχειν τὸ τοῦ Βίαντος, ὅτι [n] ἀρχὴ [o] ἄνδρα δείξει· πρὸς ἕτερον
17 γὰρ καὶ ἐν κοινωνίᾳ ἤδη ὁ ἄρχων. Διὰ [p] δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο
καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἡ δικαιοσύνη μόνη τῶν ἀρε-
τῶν, [q] ὅτι πρὸς ἕτερόν ἐστιν· ἄλλῳ γὰρ τὰ συμφέροντα
18 πράττει, ἢ ἄρχοντι ἢ [r] κοινωνῷ. Κάκιστος μὲν οὖν ὁ καὶ
πρὸς αὑτὸν καὶ [s] πρὸς τοὺς φίλους χρώμενος τῇ μοχθηρίᾳ,
ἄριστος δ' οὐχ ὁ πρὸς αὑτὸν τῇ ἀρετῇ [t] ἀλλὰ πρὸς ἕτερον·
19 τοῦτο γὰρ ἔργον χαλεπόν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη οὐ
μέρος ἀρετῆς [v] ἀλλ' ὅλη ἀρετή ἐστιν, οὐδ' ἡ ἐναντία [w] ἀδικία
20 μέρος κακίας ἀλλ' ὅλη κακία. Τί δὲ διαφέρει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ
δικαιοσύνη [x] αὕτη, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων· ἔστι μὲν γὰρ ἡ
αὐτή, τὸ δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό, ἀλλ' [y] ᾗ μὲν πρὸς ἕτερον, [z] δι-
καιοσύνη, ᾗ δὲ τοιάδε ἕξις, ἁπλῶς ἀρετή.

4 Ζητοῦμεν δέ [a] γε τὴν ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιοσύνην· ἔστι
(2) γάρ τις, ὡς φαμέν. Ὁμοίως [b] δὲ καὶ [c] περὶ ἀδικίας [d] τῆς κατὰ
2 μέρος. Σημεῖον δ' ὅτι ἔστιν· κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἄλλας
μοχθηρίας [e] ὁ ἐνεργῶν ἀδικεῖ μέν, πλεονεκτεῖ δ' οὐδέν, οἷον
[f] ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν [g] ἢ κακῶς εἰπὼν διὰ χαλε-

[g] θαυμαστός· διὸ καὶ L^{b}.M^{b}. [h] δὲ om. M^{b}. [i] ἔνι K^{b}.L^{b}.O^{b}: ceteri ἐστί. [k] τελεία δ'] ἀρετὴ δὲ τελεία M^{b}. [l] ὅτι om. K^{b}. [m] δύνανται τῇ ἀρετῇ O^{b}. [n] ἀρχὰ H^{a}.L^{b}.M^{b}.N^{b}. [o] τὸν ἄνδρα H^{a}.N^{b}.O^{b}. [p] τὸ αὐτὸ δὲ M^{b}. [q] ὅτι καὶ πρὸς H^{a}.N^{b}. [r] κοινῷ H^{a}.N^{b}. [s] πρὸς ante τοὺς om. M^{b}. [t] ἀλλ' ὁ O^{b}. [v] ἀλλὰ καὶ ὅλη M^{b}. [w] ἀδικία] κακία K^{b}. [x] αὐτὴ K^{b}, om. O^{b}. [y] ᾗ] ἡ K^{b}.L^{b}.M^{b}. [z] ἡ δικαιοσύνη K^{b}.L^{b}.N^{b}. [a] γε om. M^{b}. [b] δὲ om. L^{b}. [c] περὶ] περὶ τῆς O^{b}. [d] τῆς om. M^{b}. [e] ὁ om. K^{b}. [f] ὁ om. M^{b}. [g] ἢ ὁ κακῶς H^{a}.O^{b}.

πότητα ἢ οὐ βοηθήσας χρήμασι δι' ἀνελευθερίαν· ὅταν δὲ πλεονεκτῇ, πολλάκις κατ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων, [h] ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ πάσας, κατὰ πονηρίαν δέ γε τινά ([i] ψέγομεν γάρ) καὶ κατ' ἀδικίαν. Ἔστιν [k] ἄρα γε [l] ἄλλη τις ἀδικία ὡς [m] μέ- 3 ρος τῆς ὅλης, καὶ ἄδικόν τι ἐν μέρει τοῦ ὅλου ἀδίκου τοῦ παρὰ τὸν νόμον. [n] Ἔτι εἰ ὁ μὲν τοῦ κερδαίνειν ἕνεκα μοι- 4 χεύει καὶ [o] προσλαμβάνων, ὁ δὲ προστιθεὶς καὶ ζημιούμενος δι' ἐπιθυμίαν, οὗτος μὲν ἀκόλαστος [p] δόξειεν ἂν εἶναι μᾶλλον ἢ πλεονέκτης, ἐκεῖνος δ' ἄδικος, ἀκόλαστος δ' οὔ· δῆλον ἄρα ὅτι διὰ τὸ κερδαίνειν. Ἔτι περὶ μὲν τἆλλα πάντα ἀδική- 5 ματα γίνεται ἡ ἐπαναφορὰ ἐπί τινα μοχθηρίαν ἀεί, οἷον εἰ ἐμοίχευσεν, ἐπ' ἀκολασίαν, εἰ [q] ἐγκατέλιπε τὸν παραστάτην, ἐπὶ δειλίαν, [r] εἰ ἐπάταξεν, ἐπ' ὀργήν· εἰ δ' ἐκέρδανεν, ἐπ' οὐδεμίαν μοχθηρίαν ἀλλ' ἢ ἐπ' ἀδικίαν. Ὥστε φανερὸν ὅτι 6 ἔστι τις ἀδικία παρὰ τὴν ὅλην ἄλλη ἐν μέρει, συνώνυμος, ὅτι [s] ὁ ὁρισμὸς ἐν τῷ αὐτῷ γένει· ἄμφω γὰρ ἐν τῷ πρὸς ἕτερον ἔχουσι τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἡ μὲν περὶ τιμὴν [t] ἢ χρήματα [v] ἢ σωτηρίαν, ἢ εἴ τινι ἔχοιμεν ἑνὶ ὀνόματι περιλαβεῖν ταῦτα πάντα, καὶ δι' ἡδονὴν τὴν ἀπὸ [w] τοῦ κέρδους, ἡ δὲ [x] περὶ ἅπαντα περὶ ὅσα ὁ σπουδαῖος.

Ὅτι μὲν οὖν [y] εἰσὶ δικαιοσύναι πλείους, καὶ [z] ὅτι ἔστι τις 7 [a] καὶ ἑτέρα παρὰ τὴν ὅλην ἀρετήν, δῆλον· τίς δὲ καὶ ὁποία τις, ληπτέον. Διώρισται [b] δὴ τὸ ἄδικον τό [c] τε παράνομον 8 καὶ τὸ ἄνισον, [d] τὸ δὲ δίκαιον τό τε νόμιμον καὶ τὸ ἴσον. Κατὰ [e] μὲν οὖν τὸ παράνομον ἡ πρότερον εἰρημένη ἀδικία ἐστίν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἄνισον καὶ τὸ [f] πλέον οὐ ταὐτὸν ἀλλ' 9

[h] ἀλλὰ μὴν ἀλλ' οὐδὲ Mb. [i] ψεγομένην, omisso γὰρ, Mb. [k] ἄρα γε] γὰρ Kb. [l] τις ἄλλη Mb.Ob. [m] μέρος τι τῆς Lb.Mb.Ob. [n] ἔτι] ὅτι Kb, ἔτι δὲ Ob. [o] προσλαμβάνει Lb.Mb, προσλαμβάνοι Ob. [p] δόξειεν ἂν μᾶλλον εἶναι Ob, μᾶλλον δόξει εἶναι Kb. [q] ἐγκατέλειπε Mb. [r] εἰ δ' ἐπάταξεν Kb.Lb.Nb. [s] ὁ om. Mb. [t] ἢ χρήματα] καὶ χρήματα Ob, ἢ καὶ χρήματα Lb.Mb. [v] ἢ σωτηρίαν] καὶ σωτηρίαν Mb. [w] τοῦ om. Ob. [x] περὶ πάντα Kb, om. Mb. [y] εἰσὶν αἱ δικαιοσύναι Kb. [z] ὅτι om. Ob. [a] καὶ ante ἑτέρα om. idem. [b] δὲ Kb.Mb. [c] τε om. Mb. [d] τὸ δὲ—ἴσον om. Mb. [e] μὲν οὖν om. Kb. [f] πλέον] παράνομον πλέον Kb.

ἕτερον ὡς μέρος [g] πρὸς ὅλον ([h] τὸ μὲν γὰρ πλέον ἅπαν ἄνισον, τὸ δ' ἄνισον [i] οὐ πᾶν πλέον), καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία οὐ ταὐτὰ ἀλλ' ἕτερα ἐκείνων, τὰ μὲν ὡς μέρη τὰ δ' ὡς ὅλα· μέρος [k] γὰρ αὕτη ἡ ἀδικία τῆς ὅλης ἀδικίας, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς δικαιοσύνης. [l] Ὥστε καὶ περὶ τῆς ἐν μέρει δικαιοσύνης καὶ [m] περὶ τῆς ἐν μέρει ἀδικίας λεκτέον, καὶ τοῦ
10 *δικαίου καὶ [n] τοῦ ἀδίκου ὡσαύτως. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν ὅλην ἀρετὴν τεταγμένη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἡ μὲν τῆς ὅλης ἀρετῆς οὖσα χρῆσις πρὸς ἄλλον, ἡ δὲ τῆς κακίας, ἀφείσθω. Καὶ τὸ δίκαιον [o] δὲ καὶ τὸ ἄδικον τὸ κατὰ [p] ταύτας φανερὸν ὡς διοριστέον· σχεδὸν γὰρ [q] τὰ πολλὰ τῶν νομίμων [r] τὰ ἀπὸ τῆς ὅλης ἀρετῆς [s] πραττόμενά ἐστιν· καθ' ἑκάστην γὰρ ἀρετὴν προστάττει ζῆν καὶ καθ' ἑκάστην μοχθηρίαν κωλύει ὁ*
11 *νόμος. Τὰ δὲ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἐστὶ τῶν νομίμων ὅσα νενομοθέτηται περὶ παιδείαν τὴν πρὸς τὸ κοινόν. Περὶ δὲ τῆς καθ' ἕκαστον παιδείας, καθ' ἣν ἁπλῶς ἀνὴρ ἀγαθός ἐστι, πότερον τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἢ ἑτέρας, ὕστερον διοριστέον· οὐ γὰρ ἴσως ταὐτὸν ἀνδρί τ' ἀγαθῷ εἶναι καὶ πολίτῃ*
12 *παντί. Τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ [t] κατ' αὐτὴν δικαίου ἓν μέν ἐστιν εἶδος τὸ ἐν ταῖς διανομαῖς τιμῆς ἢ χρημάτων ἢ τῶν ἄλλων ὅσα μεριστὰ τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πολιτείας (ἐν τούτοις γὰρ ἔστι καὶ ἄνισον ἔχειν καὶ ἴσον ἕτερον*
13 *ἑτέρου), ἓν δὲ τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν. Τούτου δὲ [v] μέρη δύο· τῶν γὰρ [w] συναλλαγμάτων τὰ μὲν ἑκούσιά ἐστι τὰ δ' ἀκούσια, ἑκούσια [x] μὲν τὰ τοιάδε οἷον πρᾶσις, ὠνή, δανεισμός, ἐγγύη, χρῆσις, παρακαταθήκη, μίσθωσις· ἑκούσια δὲ λέγεται, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν συναλλαγμάτων τούτων ἑκούσιος.*

[g] *πρὸς*] *καὶ πρὸς* Kb. [h] *τὸ μὲν γὰρ πλέον*] *τὸ μὲν γὰρ ἄνισον ἅπαν παράνομον, τὸ δὲ παράνομον οὐχ ἅπαν ἄνισον, καὶ* (*ὡσαύτως δὲ καὶ* Ob.) *τὸ πλέον* Mb.Ob. [i] *οὐχ ἅπαν* Mb. [k] *γὰρ*] *δ'* Mb. [l] *ὥστε περὶ* Lb.Ob, *ὡς περὶ* Kb. [m] *περὶ* om. Ob. [n] *τοῦ* om. Kb. [o] *δὲ* om. Mb. [p] *αὐτὰς* Lb, *πάντας* Mb. [q] *τὰ*] *τι* Mb. [r] *τὰ* om. Mb. [s] *προσταττόμενα* Kb, *προταττόμενα* margo Ob. [t] *κατὰ ταύτην δικαίου* Kb, *δικαίου τοῦ κατ' αὐτὴν* Lb. [v] *μέρη εἰσὶ δύο* Lb, *δύο μέρη* Mb. [w] *ἀδικημάτων* Kb.Mb. et pr. Lb. [x] *μὲν γὰρ τὰ* Lb.

Τῶν δ' ἀκουσίων τὰ μὲν λαθραῖα, οἷον κλοπή, μοιχεία, φαρ-
μακεία, [y] προαγωγεία, [z] δουλαπατία, δολοφονία, ψευδομαρ-
τυρία, τὰ δὲ βίαια, οἷον αἰκία, δεσμός, θάνατος, ἁρπαγή,
πήρωσις, [a] κακηγορία, προπηλακισμός. Ἐπεὶ δ' ὅ τ' ἄδικος 6
ἄνισος καὶ τὸ ἄδικον ἄνισον, δῆλον ὅτι καὶ μέσον τί ἐστι τοῦ (3)
ἀνίσου. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἴσον· ἐν ὁποίᾳ γὰρ πράξει ἐστὶ 2
τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον, ἐστὶ καὶ τὸ ἴσον. Εἰ οὖν τὸ ἄδι- 3
κον ἄνισον, τὸ δίκαιον ἴσον· [b] ὅπερ καὶ ἄνευ λόγου δοκεῖ
πᾶσιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον [c] μέσον, τὸ δίκαιον μέσον τι [d] ἂν
εἴη. Ἔστι δὲ τὸ ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσίν· ἀνάγκη τοίνυν τὸ 4
δίκαιον μέσον τε καὶ ἴσον εἶναι [[e] καὶ πρός τι] καὶ τισίν, καὶ
ᾗ μὲν μέσον, τινῶν (ταῦτα δ' ἐστὶ [f] πλεῖον καὶ ἔλαττον), ᾗ
δ' ἴσον [g] ἐστί, δυοῖν, ᾗ δὲ δίκαιον, τισίν. Ἀνάγκη ἄρα τὸ 5
δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτταρσιν· οἷς τε γὰρ δίκαιον
τυγχάνει ὄν, δύο ἐστί, καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα, δύο. Καὶ ἡ 6
αὐτὴ [h] ἔσται ἰσότης, οἷς καὶ ἐν οἷς· ὡς γὰρ ἐκεῖνα ἔχει [i] τὰ
ἐν οἷς, οὕτω κἀκεῖνα ἔχει· εἰ [k] γὰρ μὴ ἴσοι, οὐκ ἴσα ἕξουσιν,
ἀλλ' ἐντεῦθεν αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ὅταν [l] ἢ [m] ἴσοι μὴ
ἴσα [n] ἢ μὴ ἴσοι ἴσα ἔχωσι καὶ [o] νέμωνται. [p] Ἔτι ἐκ τοῦ κατ' 7
ἀξίαν τοῦτο δῆλον· τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς [q] διανομαῖς ὁμο-
λογοῦσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ [r] δεῖν εἶναι, τὴν μέντοι ἀξίαν
οὐ τὴν αὐτὴν λέγουσι πάντες [s] ὑπάρχειν, ἀλλ' οἱ μὲν δημο-
κρατικοὶ ἐλευθερίαν, οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ πλοῦτον, οἱ δ' εὐγέ-
νειαν, οἱ δ' ἀριστοκρατικοὶ ἀρετήν. Ἔστιν ἄρα τὸ δίκαιον 8
ἀνάλογόν τι. Τὸ γὰρ ἀνάλογον οὐ μόνον ἐστὶ μοναδικοῦ
ἀριθμοῦ ἴδιον, ἀλλ' ὅλως ἀριθμοῦ· [t] ἡ γὰρ ἀναλογία ἰσότης
ἐστὶ [v] λόγων, καὶ ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις. Ἡ μὲν οὖν διῃ- 9
ρημένη ὅτι ἐν τέτταρσι, δῆλον. Ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχής· τῷ

[y] προαγωγία $K^b.L^b$. [z] δολοπατία K^b. [a] κατηγορία O^b. [b] ὅπερ—πᾶσιν om. M^b. [c] μέσον καὶ τὸ M^b. [d] ἂν ante τι K^b, om. O^b. [e] καὶ πρός τι om. K^b, καὶ τισί om. L^b. καὶ τισι καὶ πρός τι O^b. [f] πλέον L^b. [g] ἐστί om. K^b. [h] ἔσται om. $K^b.O^b$. [i] τὰ ἐν οἷς om. K^b. [k] γὰρ ἄνισοι O^b. [l] ἢ om. $L^b.M^b$. [m] μὴ ἴσα ἴσοι K^b. [n] ἢ μὴ ἴσοι ἴσα om. $L^b.M^b$. [o] post νέμωνται L^b. καὶ οἱ μὴ ἴσοι ἴσα. [p] ἔστι δ' M^b. [q] νομαῖς $K^b.L^b$. [r] εἶναι δεῖν M^b. [s] ὑπάρχειν] κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι K^b, om. O^b. [t] ἥ τε γὰρ $M^b.O^b$. [v] λόγου $K^b.O^b$.

γὰρ ἑνὶ ὡς δυσὶ [w] χρῆται καὶ δὶς λέγει, οἷον [x] ὡς ἡ τοῦ [y] α
πρὸς τὴν τοῦ β, [z] οὕτως καὶ ἡ τοῦ β πρὸς τὴν τοῦ γ. Δὶς
οὖν ἡ τοῦ β εἴρηται· ὥστ' [a] ἐὰν ἡ τοῦ β τεθῇ δίς, [b] τέτταρα
10 ἔσται τὰ ἀνάλογα. Ἔστι δὲ καὶ τὸ δίκαιον ἐν τέτταρσιν
ἐλαχίστοις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός· [c] διῄρηνται γὰρ ὁμοίως, οἷς
11 τε καὶ ἅ. [d] Ἔσται ἄρα ὡς ὁ α ὅρος πρὸς τὸν β, οὕτως ὁ γ
πρὸς τὸν δ, [e] καὶ ἐναλλὰξ ἄρα, ὡς ὁ α πρὸς τὸν γ, ὁ β πρὸς
τὸν δ. Ὥστε καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον· ὅπερ ἡ νομὴ συν-
7 12 δυάζει· [f] κἂν οὕτως συντεθῇ, δικαίως συνδυάζει. Ἡ ἄρα τοῦ
α ὅρου τῷ γ καὶ ἡ τοῦ β τῷ δ σύζευξις τὸ ἐν διανομῇ δίκαιόν
ἐστι, καὶ μέσον τὸ δίκαιον [g] τοῦτ' ἐστὶ [h] τοῦ παρὰ τὸ ἀνά-
λογον· [i] τὸ γὰρ ἀνάλογον μέσον, τὸ δὲ δίκαιον ἀνάλογον.
13 Καλοῦσι δὲ τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν γεωμετρικὴν οἱ [k] μαθη-
ματικοί· ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς
14 [l] τὸ ὅλον ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Ἔστι δ' οὐ συνεχὴς
[m] αὕτη ἡ ἀναλογία· οὐ γὰρ γίνεται εἷς ἀριθμῷ [n] ὅρος, [o] ᾧ
καὶ ὅ. Τὸ μὲν οὖν δίκαιον τοῦτο [p] τὸ ἀνάλογον, τὸ δ' ἄδικον
τὸ παρὰ τὸ ἀνάλογον. Γίνεται ἄρα [q] τὸ μὲν [r] πλέον τὸ δὲ
ἔλαττον. Ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων συμβαίνει· ὁ μὲν γὰρ
ἀδικῶν [r] πλέον ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος ἔλαττον τοῦ ἀγαθοῦ.
15 Ἐπὶ δὲ τοῦ [s] κακοῦ ἀνάπαλιν· ἐν ἀγαθοῦ γὰρ λόγῳ [t] γίνε-
16 ται τὸ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μεῖζον κακόν· ἔστι γὰρ τὸ
ἔλαττον κακὸν μᾶλλον αἱρετὸν τοῦ μείζονος, τὸ δ' αἱρετὸν
17 ἀγαθόν, καὶ τὸ μᾶλλον μεῖζον. Τὸ μὲν οὖν ἓν εἶδος τοῦ
δικαίου τοῦτ' ἐστίν.

(4) Τὸ δὲ λοιπὸν ἓν τὸ διορθωτικόν, ὃ γίνεται ἐν τοῖς [v] συν-

[w] χρήσεται L^b.M^b. [x] ὡς om. M^b. [y] α—β et mox β—γ] πρώτου —δευτέρου—δευτέρου—τρίτου K^b. et perinde sect. 10—12. [z] οὕτως om. L^b.M^b. [a] ἐὰν τὸ δεύτερον δὶς τεθῇ K^b. [b] τέσσαρά ἐστι M^b, [c] διῄρηται K^b.M^b.O^b. [d] ἔσται om. K^b. [e] καὶ—δ om. M^b. [f] κἂν —συνδυάζει om. M^b. [g] τοῦτ'—δίκαιον om. M^b. [h] τοῦ] τὸ K^b.L^b. [i] τὸ μὲν γὰρ O^b. [k] μαθητικοί L^b. [l] τὸ post πρὸς om. M^b. [m] αὐτή K^b. [n] ὁ ὅρος O^b. [o] ᾧ om. pr. K^b. [p] τὸ post τοῦτο om. L^b. [q] τῷ μὲν πλέον τῷ M^b. [r] πλεῖον utrobique O^b. [s] κακοῦ τὸ ἀνάπαλιν O^b. [t] γίνεται καὶ τὸ M^b. [v] συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἀκουσίοις καὶ τοῖς ἑκουσίοις L^b, συναλλάγμασι τοῖς ἑκουσίοις τε καὶ ἀκουσίοις M^b.

ἀλλάγμασι καὶ τοῖς ἑκουσίοις καὶ τοῖς ἀκουσίοις. Τοῦτο δὲ 2
τὸ δίκαιον ἄλλο εἶδος ἔχει τοῦ [w] προτέρου. Τὸ μὲν [x] γὰρ
διανεμητικὸν [y] δίκαιον τῶν κοινῶν ἀεὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν
ἐστὶ τὴν εἰρημένην· καὶ γὰρ ἀπὸ χρημάτων κοινῶν ἐὰν [z] γί-
γνηται ἡ διανομή, ἔσται κατὰ [a] τὸν λόγον τὸν αὐτὸν ὅνπερ
ἔχουσι [b] πρὸς ἄλληλα τὰ εἰσενεχθέντα· καὶ τὸ ἄδικον τὸ
ἀντικείμενον τῷ δικαίῳ [c] τούτῳ παρὰ τὸ ἀνάλογόν ἐστιν. Τὸ 3
δ' ἐν τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον ἐστὶ μὲν ἴσον τι, καὶ τὸ
ἄδικον ἄνισον, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην ἀλλὰ
κατὰ τὴν ἀριθμητικήν. Οὐθὲν γὰρ διαφέρει, [d] εἰ ἐπιεικὴς
φαῦλον [e] ἀπεστέρησεν [f] ἢ φαῦλος ἐπιεικῆ, οὐδ' εἰ ἐμοίχευσεν
ἐπιεικὴς ἢ φαῦλος· ἀλλὰ πρὸς τοῦ βλάβους τὴν [g] διαφορὰν
[h] μόνον βλέπει ὁ νόμος, καὶ χρῆται ὡς ἴσοις, εἰ ὁ μὲν ἀδικεῖ
ὁ δ' ἀδικεῖται, [i] καὶ [k] εἰ ἔβλαψεν ὁ δὲ [l] βέβλαπται. Ὥστε 4
τὸ ἄδικον τοῦτο ἄνισον ὂν ἰσάζειν πειρᾶται ὁ δικαστής· καὶ
γὰρ ὅταν ὁ μὲν πληγῇ ὁ δὲ πατάξῃ, ἢ [m] καὶ κτείνῃ ὁ δ' ἀπο-
θάνῃ, διῄρηται τὸ πάθος καὶ ἡ πρᾶξις εἰς ἄνισα· ἀλλὰ πει-
ρᾶται τῇ ζημίᾳ ἰσάζειν, ἀφαιρῶν τοῦ κέρδους. Λέγεται γὰρ 5
ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, κἂν εἰ μή τισιν οἰκεῖον
ὄνομα [n] εἴη, τὸ κέρδος, οἷον τῷ πατάξαντι, καὶ ἡ ζημία τῷ
παθόντι· ἀλλ' ὅταν γε μετρηθῇ τὸ πάθος, καλεῖται τὸ μὲν 6
ζημία τὸ δὲ κέρδος. Ὥστε τοῦ μὲν πλείονος [o] καὶ ἐλάττονος
τὸ ἴσον μέσον, [p] τὸ δὲ κέρδος καὶ ἡ ζημία τὸ μὲν πλέον τὸ
δ' ἔλαττον ἐναντίως, τὸ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ πλέον τοῦ κακοῦ δ'
ἔλαττον κέρδος, τὸ δ' ἐναντίον ζημία· ὧν ἦν μέσον τὸ ἴσον,
ὃ λέγομεν εἶναι δίκαιον· ὥστε τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον ἂν
εἴη τὸ μέσον ζημίας καὶ κέρδους. Διὸ καὶ ὅταν ἀμφισβητῶ- 7
σιν, ἐπὶ τὸν δικαστὴν καταφεύγουσιν· τὸ δ' ἐπὶ τὸν δικαστὴν
ἰέναι ἰέναι [q] ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· [r] ὁ γὰρ δικαστὴς βούλεται

[w] πρότερον Kb. [x] γὰρ om. Mb. [y] δίκαιον om. Kb. [z] γένηται Lb. [a] τὸν post κατὰ om. Mb. [b] εἰς ἄλληλα προσενεχθέντα Kb. [c] τούτῳ τὸ παρὰ τὸ Kb.Ob. [d] εἰ ὁ ἐπιεικὴς Mb. [e] ἀποστερήσει Ob. [f] ἢ ὁ φαῦλος ἐπιεικῆ Mb. [g] ἀναφορὰν Mb. [h] βλέπει μόνον Kb. [i] καὶ om. Mb. [k] εἰ ὁ μὲν ἔβλαψεν Lb.Mb.Ob. [l] βλάπτεται Mb. [m] καὶ om. Mb. [n] εἴη] ἢ Kb, δοκῇ Ob. [o] καὶ τοῦ ἐλάττονος Ob. [p] τὸ κέρδος δὲ Lb. [q] ἐστὶν—εἶναι om. Kb. [r] ὁ—ἔμψυχον om. Mb.

*εἶναι οἷον δίκαιον ἔμψυχον· καὶ ζητοῦσι δικαστὴν μέσον, καὶ
καλοῦσιν ἔνιοι* [s] *μεσιδίους, ὡς ἐὰν τοῦ μέσου τύχωσι, τοῦ δι-*
8 *καίου τευξόμενοι. Μέσον ἄρα* [t] *τι τὸ δίκαιον, εἴπερ καὶ ὁ
δικαστής. Ὁ δὲ δικαστὴς ἐπανισοῖ, καὶ ὥσπερ γραμμῆς εἰς
ἄνισα τετμημένης, ᾧ τὸ μεῖζον τμῆμα τῆς ἡμισείας ὑπερέχει,
τοῦτ' ἀφεῖλε* [v] *καὶ τῷ ἐλάττονι τμήματι* [v] *προσέθηκεν. Ὅταν
δὲ δίχα διαιρεθῇ τὸ ὅλον, τότε φασὶν ἔχειν* [w] *τὰ αὑτῶν, ὅταν*
9 *λάβωσι τὸ ἴσον. Τὸ δ' ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς* [x] *μείζονος καὶ
ἐλάττονος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Διὰ τοῦτο καὶ
ὀνομάζεται δίκαιον, ὅτι δίχα ἐστίν, ὥσπερ* [y] *ἂν* [z] *εἴ τις εἴποι*
10 *δίχαιον, καὶ ὁ δικαστὴς διχαστής. Ἐπὰν γὰρ δύο ἴσων ἀφαι-
ρεθῇ ἀπὸ θατέρου, πρὸς θάτερον δὲ προστεθῇ, δυσὶ τούτοις
ὑπερέχει* [a] *θάτερον· εἰ γὰρ* [b] *ἀφῃρέθη μέν, μὴ προσετέθη δέ,*
[c] *ἑνὶ ἂν* [d] *μόνον ὑπερεῖχεν. Τοῦ μέσου ἄρα ἑνί, καὶ τὸ μέσον,*
11 [e] *ἀφ' οὗ ἀφῃρέθη, ἑνί. Τούτῳ ἄρα γνωριοῦμεν τί* [f] *τε ἀφελεῖν
δεῖ ἀπὸ τοῦ* [g] *πλέον ἔχοντος, καὶ τί* [h] *προσθεῖναι τῷ ἔλαττον
ἔχοντι·* [i] *ᾧ μὲν γὰρ τὸ μέσον ὑπερέχει, τοῦτο προσθεῖναι δεῖ
τῷ ἔλαττον ἔχοντι, ᾧ δ' ὑπερέχεται, ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ με-*
12 *γίστου. Ἴσαι* [k] *αἱ ἐφ' ὧν* ΑΑ ΒΒ ΓΓ *ἀλλήλαις· ἀπὸ τῆς*
ΑΑ [l] *ἀφῃρήσθω τὸ* ΑΕ, *καὶ* [m] *προσκείσθω τῇ* ΓΓ *τὸ ἐφ'
ὧν* ΓΔ, *ὥστε* [n] *ὅλη ἡ* ΔΓΓ *τῆς* ΕΑ [o] *ὑπερέχει τῷ* ΓΔ *καὶ*
[p] *τῷ* ΓΖ· *τῆς ἄρα* ΒΒ *τῷ* ΓΔ. *Ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
τεχνῶν* [q] *τοῦτο· ἀνῃροῦντο* [r] *γὰρ ἄν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν
καὶ* [s] *ὅσον καὶ οἷον,* [t] *καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε* [t] *τοῦτο καὶ*
13 [v] *τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον. Ἐλήλυθε δὲ τὰ ὀνόματα* [w] *ταῦτα,
ἥ τε ζημία καὶ τὸ κέρδος, ἐκ τῆς ἑκουσίου ἀλλαγῆς· τὸ μὲν*

[s] *μεσιδίκους* (*κ* correcto) Lb, *μεσοδίκην* Ha.Nb. [t] *τι* om. Mb. [v] *καὶ* et *προσέθηκεν* om. Kb. [w] *τὰ αὑτοῦ* Ob, *τὸ αὐτὸ* Mb, *τὸ αὑτοῦ* Kb.Lb. [x] *ἐλάττονος καὶ μείζονος* Mb. [y] *ἂν*] *γὰρ ἂν* Lb, om. Mb. [z] *εἴ* om. Kb. [a] *τὸ ἕτερον* Lb.Mb.Ob. [b] *ἀφαιρεθῇ μέν, μὴ προστεθῇ* Mb. [c] *ἑνί γ' ἂν* Mb. [d] *μόνῳ* Lb. [e] *ἀφ'*] *τὸ ἀφ'* Ob. [f] *τε* om. Kb. [g] *πλεῖον* Mb. [h] *προστεθῆναι* Mb. [i] *ᾧ—ἔχοντι* om. Mb. [k] *αἱ* post *ὧν* Mb. [l] *ἀφῄρηται* Kb, *ἀφαιρείσθω* Lb.Ob. [m] *πρόσκειται* Kb. [n] *ὅλη ἡ*] *ὅλην* Kb, *ἡ ὅλη* Ob. [o] *ὑπερέχειν* corr. Kb. [p] *τῷ* post *καὶ* om. Lb. [q] *τοῦτο* post *δὲ* Kb.Ob. [r] *γὰρ*] *μὲν γὰρ* Lb. [s] *ὅσον*] *πόσον* pr. Kb. [t] *καὶ* et *τοῦτο* om. Mb. [v] *τοσοῦτο καὶ τοιοῦτο* Lb.Ob. [w] *ταῦτα* om. Mb.

γὰρ πλέον ἔχειν ἢ τὰ [x] ἑαυτοῦ κερδαίνειν λέγεται, τὸ δ' ἔλαττον τῶν ἐξ ἀρχῆς ζημιοῦσθαι, οἷον ἐν τῷ [y] ὠνεῖσθαι καὶ πωλεῖν καὶ ἐν [z] ὅσοις ἄλλοις ἄδειαν [a] ἔδωκεν ὁ νόμος. Ὅταν 14
δὲ μήτε πλέον μήτ' ἔλαττον ἀλλ' [b] αὐτὰ δι' αὐτῶν γένηται, τὰ αὑτῶν φασὶν ἔχειν καὶ οὔτε ζημιοῦσθαι οὔτε κερδαίνειν· ὥστε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέσον τὸ δίκαιόν ἐστι [c] τῶν [d] παρὰ τὸ ἑκούσιον, τὸ ἴσον ἔχειν [e] καὶ πρότερον καὶ ὕστερον.

Δοκεῖ δέ τισι καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς [f] εἶναι ἁπλῶς δίκαιον, 8
ὥσπερ οἱ [g] Πυθαγόρειοι ἔφασαν· ὡρίζοντο γὰρ ἁπλῶς τὸ (5)
δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς [h] ἄλλῳ. Τὸ δ' ἀντιπεπονθὸς οὐκ 2
ἐφαρμόττει οὔτ' ἐπὶ τὸ [i] διανεμητικὸν δίκαιον οὔτ' ἐπὶ τὸ διορθωτικόν· καίτοι βούλονταί [k] γε τοῦτο λέγειν καὶ τὸ 3
Ῥαδαμάνθυος δίκαιον·

[l] εἴ κε πάθοι τά κ' [m] ἔρεξε, δίκη [n] κ' ἰθεῖα γένοιτο.

Πολλαχοῦ γὰρ διαφωνεῖ· οἷον εἰ [o] ἀρχὴν ἔχων ἐπάταξεν, οὐ 4
δεῖ ἀντιπληγῆναι, καὶ εἰ ἄρχοντα ἐπάταξεν, οὐ πληγῆναι μόνον δεῖ ἀλλὰ [p] καὶ κολασθῆναι. Ἔτι τὸ [q] ἑκούσιον καὶ τὸ 5
ἀκούσιον διαφέρει πολύ. Ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς κοινωνίαις ταῖς 6
[r] ἀλλακτικαῖς συνέχει τὸ τοιοῦτον δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθός, κατ' ἀναλογίαν [s] καὶ μὴ κατ' ἰσότητα· τῷ ἀντιποιεῖν γὰρ ἀνάλογον [t] συμμένει ἡ πόλις. Ἢ γὰρ τὸ κακῶς ζητοῦσιν· εἰ δὲ μή, δουλεία δοκεῖ εἶναι, εἰ μὴ ἀντιποιήσει· ἢ τὸ εὖ· εἰ δὲ μή, μετάδοσις οὐ γίνεται, τῇ μεταδόσει δὲ συμμένουσιν. Διὸ καὶ Χαρίτων ἱερὸν [v] ἐμποδὼν ποιοῦνται, ἵν' ἀνταπόδοσις 7
ᾖ· τοῦτο γὰρ ἴδιον χάριτος· ἀνθυπηρετῆσαί [w] τε γὰρ δεῖ τῷ χαρισαμένῳ, καὶ πάλιν αὐτὸν ἄρξαι [x] χαριζόμενον. Ποιεῖ 8
δὲ τὴν ἀντίδοσιν τὴν κατ' ἀναλογίαν ἡ κατὰ διάμετρον σύ-

[x] αὑτοῦ Ob, αὐτοῦ Kb. [y] πωλεῖν καὶ ὠνεῖσθαι Lb.Mb. [z] ὅσοις] τοῖς Kb. [a] δέδωκεν Kb.Ob. [b] αὐτὰ δι'] τὰ Mb. [c] τῶι Kb, τὸ Mb. [d] περὶ Mb. [e] καὶ om. Kb. [f] ἁπλῶς εἶναι Ob. [g] πυθαγόριοι Kb. [h] ἄλλῳ om. Lb.Mb.Ob. [i] νεμητικὸν Kb.Lb.Ob. [k] γε om. Lb. [l] εἰ καὶ Kb. [m] ἔρρεξε Lb. [n] δ' Mb. [o] ἀρχὴν ἔχοντα Ob. [p] καὶ om. Kb. [q] ἀκούσιον καὶ τὸ ἑκούσιον Lb. [r] συναλλακτικαῖς Mb. [s] καὶ] ἔχον καὶ Mb. [t] ἐμμένει Mb. [v] ἐκποδὼν Mb. [w] τε add. Lb.Ob. [x] χαριζόμενον τὴν δὲ ἀντίδοσιν κατ' ἀναλογίαν ἢ κατὰ τὸ μέτρον συζεύξεις Mb.

ζευξις, [y]οἷον οἰκοδόμος ἐφ' ᾧ Α, σκυτοτόμος ἐφ' ᾧ Β, οἰκία ἐφ' ᾧ Γ, [z]ὑπόδημα ἐφ' ᾧ Δ. Δεῖ οὖν λαμβάνειν τὸν οἰκοδόμον παρὰ τοῦ σκυτοτόμου [a]τοῦ ἐκείνου ἔργου, καὶ αὐτὸν ἐκείνῳ μεταδιδόναι τὸ αὑτοῦ. Ἐὰν οὖν πρῶτον ᾖ τὸ κατὰ [b]τὴν ἀναλογίαν ἴσον, εἶτα τὸ ἀντιπεπονθὸς [c]γένηται, ἔσται τὸ λεγόμενον. Εἰ δὲ μή, οὐκ ἴσον, οὐδὲ [d]συμμένει· οὐθὲν γὰρ κωλύει κρεῖττον εἶναι τὸ θατέρου ἔργον ἢ τὸ θατέρου,
9 δεῖ οὖν ταῦτα ἰσασθῆναι. Ἔστι δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἀνῃροῦντο γὰρ [e]ἄν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν [f]καὶ ὅσον καὶ οἷον, καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε τοῦτο καὶ τοσοῦτον [g]καὶ τοιοῦτον. Οὐ γὰρ ἐκ δύο ἰατρῶν γίνεται κοινωνία, ἀλλ' ἐξ ἰατροῦ καὶ γεωργοῦ, καὶ ὅλως ἑτέρων [h]καὶ οὐκ ἴσων·
10 ἀλλὰ τούτους δεῖ ἰσασθῆναι. Διὸ [i]πάντα [k]συμβλητὰ δεῖ πως εἶναι, ὧν ἐστὶν ἀλλαγή. Ἐφ' [l]ὃ τὸ νόμισμ' ἐλήλυθε, καὶ γίνεταί πως μέσον· πάντα γὰρ [m]μετρεῖ, ὥστε καὶ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, πόσα [n]ἄττα δὴ ὑποδήματ' [o]ἴσον οἰκίᾳ ἢ τροφῇ. Δεῖ τοίνυν [p]ὅπερ οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτόμον, [q]τοσαδὶ ὑποδήματα πρὸς οἰκίαν ἢ τροφήν. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ οὐδὲ κοινωνία. Τοῦτο δ', εἰ
11 μὴ ἴσα εἴη πως, οὐκ ἔσται. Δεῖ ἄρα ἑνί τινι πάντα μετρεῖσθαι, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. Τοῦτο δ' [r]ἐστὶ τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἡ χρεία, [s]ἣ πάντα συνέχει· εἰ γὰρ μηθὲν δέοιντο ἢ μὴ ὁμοίως, [t]ἢ οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ ἢ οὐχ ἡ αὐτή. Οἷον δ' ὑπάλλαγμα τῆς χρείας τὸ νόμισμα γέγονε κατὰ συνθήκην· καὶ διὰ τοῦτο τοὔνομα ἔχει νόμισμα, ὅτι [v]οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ
12 ἐστί, καὶ ἐφ' ἡμῖν [w]μεταβαλεῖν καὶ ποιῆσαι ἄχρηστον. Ἔσται δὴ ἀντιπεπονθός, ὅταν ἰσασθῇ, ὥστε ὅπερ γεωργὸς πρὸς σκυτοτόμον, τὸ ἔργον [x]τὸ τοῦ σκυτοτόμου πρὸς τὸ τοῦ γεωρ-

[y] οἷον om. K^b. [z] ὑποδήματα O^b. [a] τὸ ἐκείνου ἔργον M^b. [b] τὴν om. M^b. [c] γενήσεται O^b. [d] συμμενεῖ O^b, συμφέρει M^b. [e] ἂν om. O^b. [f] καὶ ὅσον καὶ οἷον] τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον M^b. [g] καὶ τοιοῦτον om. K^b. [h] καὶ ante οὐκ om. M^b. [i] ταῦτα pr. K^b. [k] ξυμβλητὰ M^b. [l] ᾧ L^b.M^b.O^b. [m] μετρίωστε καὶ K^b. [n] ἄττα om. K^b. [o] ἴσον—ὑποδήματα om. M^b. [p] ὅπερ ὁ οἰκοδόμος L^b.M^b.O^b. [q] τόσαδε K^b, τόσα δὴ L^b. [r] ἐστὶ] ὅτι K^b. [s] ἣ om. K^b. [t] ἢ ante οὐκ om. M^b. [v] οὐχὶ L^b. [w] μεταβάλλειν K^b.M^b.O^b. [x] τὸ post ἔργον om. L^b.M^b.

γοῦ. Εἰς σχῆμα δ' [y]ἀναλογίας οὐ δεῖ ἄγειν, ὅταν ἀλλάξων-
ται· εἰ δὲ μή, ἀμφοτέρας ἕξει [z]τὰς ὑπεροχὰς τὸ ἕτερον ἄκρον.
Ἀλλ' ὅταν ἔχωσι [a]τὰ αὑτῶν, οὕτως ἴσοι καὶ κοινωνοί, ὅτι
αὕτη ἡ ἰσότης δύναται ἐπ' αὐτῶν γίνεσθαι. Γεωργὸς [b]Α,
τροφὴ Γ, σκυτοτόμος Β, τὸ ἔργον αὐτοῦ τὸ ἰσασμένον Δ.
Εἰ δ' οὕτω μὴ ἦν ἀντιπεπονθέναι, οὐκ ἂν ἦν κοινωνία. Ὅτι 13
δ' ἡ χρεία συνέχει ὥσπερ ἕν τι ὄν, δηλοῖ ὅτι [c]ὅταν μὴ ἐν
χρείᾳ ὦσιν ἀλλήλων, ἢ ἀμφότεροι ἢ [d]ἅτερος, οὐκ ἀλλάττον-
ται, ὥσπερ ὅταν [e]οὗ ἔχει αὐτὸς δέηταί [f]τις, οἷον [g]οἴνου, [h]δι-
δόντες σίτου [i]ἐξαγωγῆς. Δεῖ [k]ἄρα τοῦτο ἰσασθῆναι. Ὑπὲρ 14
δὲ τῆς μελλούσης ἀλλαγῆς, εἰ νῦν μηδὲν δεῖται, ὅτι ἔσται,
[l]ἐὰν δεηθῇ, τὸ νόμισμα οἷον ἐγγυητής [m]ἐσθ' [n]ἡμῖν· δεῖ γὰρ
τοῦτο [o]φέροντι εἶναι λαβεῖν. [p]Πάσχει μὲν οὖν καὶ τοῦτο
τὸ αὐτό· οὐ γὰρ ἀεὶ ἴσον δύναται· ὅμως δὲ βούλεται μένειν
μᾶλλον. Διὸ δεῖ πάντα [q]τετιμῆσθαι· οὕτω γὰρ [r]ἀεὶ ἔσται
ἀλλαγή, εἰ δὲ τοῦτο, κοινωνία. Τὸ δὴ νόμισμα ὥσπερ [s]μέ-
τρον σύμμετρα ποιῆσαν ἰσάζει· οὔτε γὰρ [t]ἂν μὴ οὔσης ἀλ-
λαγῆς κοινωνία [v]ἦν, οὔτ' ἀλλαγὴ ἰσότητος μὴ οὔσης, οὔτ'
ἰσότης μὴ οὔσης συμμετρίας. Τῇ μὲν οὖν ἀληθείᾳ ἀδύνατον 15
τὰ τοσοῦτον διαφέροντα σύμμετρα γενέσθαι, πρὸς δὲ τὴν
χρείαν ἐνδέχεται ἱκανῶς. Ἓν [w]δή τι δεῖ εἶναι, τοῦτο δ' ἐξ
ὑποθέσεως· διὸ νόμισμα καλεῖται· τοῦτο γὰρ πάντα ποιεῖ
σύμμετρα· μετρεῖται γὰρ πάντα νομίσματι. Οἰκία [x]Α,
μναῖ δέκα Β, κλίνη Γ. Τὸ [y]δὴ Α τοῦ Β ἥμισυ, εἰ πέντε
μνῶν ἀξία ἡ οἰκία, [z]ἢ ἴσον· ἡ δὲ [a]κλίνη δέκατον μέρος τὸ Γ
τοῦ Β· δῆλον τοίνυν πόσαι κλῖναι ἴσον οἰκίᾳ, [b]ὅτι πέντε.
Ὅτι [c]δ' οὕτως ἡ ἀλλαγὴ ἦν πρὶν τὸ νόμισμα [d]εἶναι, δῆλον· 16

[y] οὐ διάγειν ἀναλογίας Kb. [z] ὑπερβολὰς Kb. [a] τὸ Kb. [b] Α] τὸ α Kb. [c] ὁπόταν Ob. [d] θάτερος Ob. [e] οὗ ἔχει] οὐχὶ Kb. [f] τις om. Kb. [g] οἶνον Mb. [h] δόντες Kb. [i] ἐξαγωγήν Lb.Mb.Ob. [k] τοῦτο ἄρα Ob. [l] ἂν Kb. [m] ἐστιν Ob. [n] ἡμῶν Mb. [o] φανερόντι Kb. [p] παράσχοι Mb. [q] τετμῆσθαι Lb. [r] ἔσται ἀεὶ Mb.Ob. [s] μέτρω Lb, μέσον Mb. [t] ἂν om. Mb. [v] εἴη Ob. [w] δέ τι δεῖ Lb, δὲ δεῖ τι Mb, δεῖ δή τι Ob. [x] Α] ἐφ' ἧς α Ob. [y] δὴ] δὲ Mb, om. Kb.Ob. [z] ἢ τὸ ἴσον Mb. [a] κλίνη ἢ δέκατον Lb. [b] ὅτι δέκα rc. Kb: pr. enim om. [c] δὴ Kb. [d] εἶναι Mb, om. Lb: ceteri ᾖ.

διαφέρει γὰρ οὐδὲν ἢ κλῖναι πέντε ἀντὶ οἰκίας, ἢ ὅσου αἱ πέντε κλῖναι.

9 17 Τί μὲν οὖν τὸ ἄδικον καὶ τί τὸ δίκαιόν [e] ἐστιν, εἴρηται. Διωρισμένων δὲ τούτων δῆλον [f] ὅτι ἡ δικαιοπραγία μέσον ἐστὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ πλέον [g] ἔχειν τὸ δ' ἔλαττόν ἐστιν. Ἡ δὲ δικαιοσύνη [h] μεσότης ἐστὶν οὐ τὸν [i] αὐτὸν τρόπον [k] ταῖς πρότερον ἀρεταῖς, ἀλλ' [l] ὅτι μέσου ἐστίν· ἡ δ' ἀδικία τῶν ἄκρων. Καὶ ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐστὶ καθ' ἣν ὁ δίκαιος λέγεται πρακτικὸς κατὰ προαίρεσιν τοῦ δικαίου, καὶ διανεμητικὸς καὶ αὐτῷ πρὸς ἄλλον καὶ ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον, οὐχ οὕτως ὥστε τοῦ μὲν αἱρετοῦ πλέον αὐτῷ
18 ἔλαττον δὲ τῷ πλησίον, τοῦ βλαβεροῦ δ' ἀνάπαλιν, ἀλλὰ τοῦ ἴσου τοῦ κατ' ἀναλογίαν, ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἄλλον. Ἡ δ' ἀδικία τοὐναντίον τοῦ ἀδίκου. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις τοῦ ὠφελίμου [m] ἢ βλαβεροῦ παρὰ τὸ ἀνάλογον. [n] Διὸ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις ἡ ἀδικία, ὅτι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεώς ἐστιν, ἐφ' [o] αὑτοῦ μὲν ὑπερβολῆς [p] μὲν τοῦ ἁπλῶς ὠφελίμου, ἐλλείψεως δὲ [q] τοῦ βλαβεροῦ· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τὸ μὲν ὅλον ὁμοίως, τὸ δὲ [r] παρὰ τὸ ἀνάλογον, [s] ὁποτέρως ἔτυχεν. Τοῦ δὲ ἀδικήματος τὸ μὲν ἔλατ-
19 τον [t] τὸ ἀδικεῖσθαί ἐστι, [v] τὸ δὲ μεῖζον τὸ ἀδικεῖν. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, τίς ἑκατέρας ἐστὶν ἡ φύσις, εἰρήσθω τοῦτον τὸν τρόπον, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου καθόλου.

10 (6) Ἐπεὶ δ' ἔστιν ἀδικοῦντα μήπω ἄδικον εἶναι, ὁ ποῖα ἀδικήματα ἀδικῶν ἤδη ἄδικός ἐστιν ἑκάστην ἀδικίαν, οἷον κλέπτης ἢ μοιχὸς ἢ λῃστής; Ἢ οὕτω μὲν οὐδὲν διοίσει; Καὶ γὰρ ἂν συγγένοιτο γυναικὶ εἰδὼς τὸ ᾗ, ἀλλ' οὐ [w] διὰ προαιρέσεως

[e] ἐστιν om. Lb. [f] ὅτι καὶ ἡ Mb. [g] ἔχει Mb. [h] μεσότης τις ἐστὶν Kb.Lb. [i] αὐτὸν δὲ τρόπον Kb.Lb.Ob. [k] ταῖς ἀρεταῖς ταῖς πρότερον Ob, ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς Lb. [l] ὅτι τοῦ ἴσου μέσον Mb. [m] ἢ τοῦ βλαβεροῦ Ob. [n] διὸ] διὸ καὶ Mb. [o] ἑαυτοῦ Lb, ἑαυτοῖς Mb. [p] μὲν ante τοῦ om. Lb.Mb.Ob. [q] τοῦ om. Mb. [r] πρὸς Mb. [s] ὁπότερον Mb. [t] τοῦ ἀδικεῖσθαί Mb, ἀδικεῖσθαί Kb. [v] τοῦ δὲ Mb. [w] διὰ om. Kb.

ἀρχὴν ἀλλὰ [x] διὰ πάθος. Ἀδικεῖ μὲν οὖν, ἄδικος δ' οὐκ 2
ἔστιν, οἷον [y] οὐδὲ κλέπτης, ἔκλεψε δέ, οὐδὲ μοιχός, ἐμοίχευσε
δέ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Πῶς μὲν οὖν ἔχει τὸ ἀν- 3
τιπεπονθὸς πρὸς τὸ δίκαιον, εἴρηται πρότερον· δεῖ δὲ μὴ λαν- 4
θάνειν ὅτι τὸ ζητούμενόν ἐστι [z] καὶ τὸ ἁπλῶς δίκαιον [a] καὶ
[b] τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Τοῦτο δέ ἐστιν [c] ἐπὶ [d] κοινωνῶν
βίου πρὸς τὸ εἶναι αὐτάρκειαν, ἐλευθέρων καὶ ἴσων ἢ κατ'
ἀναλογίαν ἢ κατ' ἀριθμόν· ὥστε ὅσοις μή ἐστι τοῦτο, οὐκ
ἔστι τούτοις πρὸς ἀλλήλους τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ἀλλά τι
δίκαιον καὶ καθ' ὁμοιότητα. Ἔστι γὰρ δίκαιον, [e] οἷς καὶ
νόμος πρὸς αὐτούς· νόμος δ', ἐν οἷς ἀδικία· ἡ γὰρ δίκη [f] κρί-
σις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου. Ἐν οἷς δ' ἀδικία, καὶ τὸ
ἀδικεῖν ἐν τούτοις, ἐν οἷς δὲ τὸ ἀδικεῖν, οὐ πᾶσιν ἀδικία· τοῦτο
δ' ἐστὶ τὸ πλέον αὑτῷ νέμειν τῶν ἁπλῶς ἀγαθῶν, ἔλαττον
δὲ τῶν ἁπλῶς κακῶν. Διὸ οὐκ ἐῶμεν ἄρχειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ 5
τὸν [g] λόγον, ὅτι ἑαυτῷ τοῦτο ποιεῖ, καὶ γίνεται τύραννος.
Ἔστι δ' ὁ ἄρχων φύλαξ τοῦ δικαίου, [h] εἰ δὲ τοῦ δικαίου, καὶ
τοῦ ἴσου. Ἐπεὶ δ' οὐθὲν αὐτῷ πλέον εἶναι δοκεῖ, εἴπερ δί- 6
καιος· οὐ γὰρ νέμει πλέον [i] τοῦ ἁπλῶς ἀγαθοῦ αὑτῷ, εἰ μὴ
πρὸς αὐτὸν ἀνάλογόν ἐστιν· διὸ ἑτέρῳ ποιεῖ· καὶ διὰ τοῦτο
ἀλλότριον [k] εἶναί φασιν ἀγαθὸν τὴν δικαιοσύνην, καθάπερ
ἐλέχθη καὶ πρότερον. Μισθὸς [l] ἄρα τις δοτέος, τοῦτο δὲ 7
τιμὴ καὶ γέρας· [m] ὅτῳ δὲ μὴ ἱκανὰ [n] τὰ τοιαῦτα, οὗτοι γί-
νονται τύραννοι. Τὸ δὲ δεσποτικὸν δίκαιον καὶ τὸ πατρικὸν 8
οὐ [o] ταὐτὸν τούτοις ἀλλ' ὅμοιον· οὐ γάρ ἐστιν ἀδικία πρὸς
τὰ αὑτοῦ ἁπλῶς, τὸ δὲ κτῆμα καὶ [p] τὸ τέκνον, ἕως ἂν ᾖ πη-
λίκον καὶ [q] μὴ χωρισθῇ, ὥσπερ μέρος αὑτοῦ, αὑτὸν δ' οὐθεὶς 9
προαιρεῖται βλάπτειν· διὸ οὐκ ἔστιν ἀδικία πρὸς αὑτόν. Οὐδ'

[x] διὰ om. Mᵇ. [y] οὐ κλέπτης Kᵇ. [z] καὶ τὸ ἁπλῶς—ἐστιν om. Mᵇ. [a] καὶ post δίκαιον om. Oᵇ. [b] τὸ om. Kᵇ.Lᵇ. [c] ἐπὶ om. Lᵇ. [d] κοινωνὸν Mᵇ. [e] οἷς] ἐν οἷς Oᵇ. [f] κρίσις ἐστὶ τοῦ Lᵇ.Oᵇ. [g] νόμον Mᵇ. [h] εἰ δὲ τοῦ δικαίου om. Mᵇ. [i] αὐτῷ τοῦ ἁπλῶς ἀγαθοῦ Lᵇ. [k] ἀγαθὸν εἶναι φασιν Mᵇ. [l] τις ἄρα Mᵇ.Oᵇ. [m] ὅσοις Oᵇ. [n] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα Mᵇ.Oᵇ. [o] ταυτὸ Oᵇ. [p] τὸ post καὶ om. Kᵇ.Lᵇ. [q] μὴ om. Kᵇ.Oᵇ.

ἄρα [r] ἄδικον οὐδὲ δίκαιον τὸ πολιτικόν· κατὰ νόμον γὰρ ἦν, καὶ ἐν οἷς ἐπεφύκει εἶναι νόμος· οὗτοι δ' ἦσαν οἷς ὑπάρχει ἰσότης τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. Διὸ μᾶλλον [s] πρὸς γυναῖκά ἐστι δίκαιον ἢ πρὸς τέκνα καὶ [t] κτήματα· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον· ἕτερον δὲ [v] καὶ τοῦτο τοῦ πο-
(7) λιτικοῦ. [w] Τοῦ δὲ πολιτικοῦ δικαίου τὸ [x] μὲν φυσικόν ἐστι τὸ δὲ [y] νομικόν, φυσικὸν μὲν τὸ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον δύναμιν, καὶ [z] οὐ τῷ δοκεῖν ἢ μή, νομικὸν δὲ [a] ὃ ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐθὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἄλλως, ὅταν δὲ θῶνται, διαφέρει, [b] οἷον τὸ μνᾶς λυτροῦσθαι, ἢ τὸ αἶγα θύειν ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα, ἔτι ὅσα ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα νομοθετοῦσιν, οἷον
2 τὸ θύειν Βρασίδᾳ, καὶ τὰ [c] ψηφισματώδη. Δοκεῖ δ' ἐνίοις [d] εἶναι πάντα τοιαῦτα, [e] ὅτι τὸ μὲν φύσει ἀκίνητον καὶ πανταχοῦ [f] τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν, ὥσπερ [g] τὸ πῦρ καὶ ἐνθάδε
3 καὶ ἐν Πέρσαις καίει, τὰ δὲ δίκαια κινούμενα ὁρῶσιν. Τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν οὕτως [h] ἔχον, ἀλλ' ἔστιν ὥς. Καίτοι [i] παρά γε τοῖς θεοῖς ἴσως οὐδαμῶς· παρ' ἡμῖν δ' ἐστὶ μέν τι καὶ [k] φύσει, κινητὸν μέντοι πᾶν. Ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τὸ μὲν φύσει τὸ δ'
4 οὐ φύσει. Ποῖον δὲ φύσει τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ ποῖον οὒ ἀλλὰ νομικὸν καὶ συνθήκῃ, εἴπερ ἄμφω κινητὰ ὁμοίως, δῆλον. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων [l] ὁ αὐτὸς ἁρμόσει [m] διορισμός· φύσει γὰρ ἡ δεξιὰ κρείττων, καίτοι ἐνδέχεταί τινας
5 ἀμφιδεξίους γενέσθαι. Τὰ δὲ κατὰ συνθήκην καὶ τὸ συμφέρον τῶν δικαίων ὅμοιά ἐστι τοῖς μέτροις· οὐ γὰρ πανταχοῦ ἴσα τὰ οἰνηρὰ καὶ σιτηρὰ μέτρα, ἀλλ' [n] οὗ μὲν ὠνοῦνται, μείζω, [n] οὗ δὲ πωλοῦσιν, ἐλάττω. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὴ φυσικὰ ἀλλ' ἀνθρώπινα δίκαια οὐ ταὐτὰ πανταχοῦ, ἐπεὶ οὐδ'

[r] ἄδικον] ἀδικία ὂν K^b. [s] πρὸς τὴν γυναῖκά M^b. [t] κτῆμα L^b. [v] καὶ om. M^b. [w] τοῦ δὲ πολιτικοῦ om. K^b. [x] μὲν] μὲν γὰρ K^b. [y] νομικόν, καὶ φυσικὸν L^b. [z] οὐ τῷ] οὕτω K^b. [a] ὃ om. M^b. [b] οἷον] οὕτως ἢ ἄλλως οἷον K^b. [c] ψηφίσματα τάδε M^b. [d] πάντα εἶναι M^b. [e] διότι O^b. [f] ἔχει τὴν αὐτὴν O^b. [g] καὶ τὸ πῦρ ἐνθάδε M^b. [h] ἔχον ἀλλ' ἔστιν ὥς om. M^b. [i] παρὰ τοῖς ἴσοις οὐδαμῶς M^b. post οὐδαμῶς M^b.O^b. ἔχον, L^b. ἔχον ἐστι. [k] φυσικὸν κινητὸν οὐ μέντοι M^b. [l] ὁ] καὶ ὁ K^b. [m] διωρισμένος L^b. [n] οὗ—οὗ] ὧ—ὧ M^b.

[o] αἱ πολιτεῖαι, ἀλλὰ μία [p] μόνον πανταχοῦ [q] κατὰ φύσιν ἡ
ἀρίστη. Τῶν δὲ δικαίων καὶ νομίμων ἕκαστον ὡς τὰ καθόλου 6
πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα ἔχει· τὰ μὲν γὰρ πραττόμενα πολλά,
ἐκείνων δ' ἕκαστον ἕν· καθόλου γάρ. Διαφέρει [r] δὲ τὸ ἀδίκημα 7
καὶ τὸ ἄδικον [s] καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον· ἄδικον μὲν
γάρ ἐστι τῇ φύσει [t] ἢ τάξει· [v] τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅταν
πραχθῇ, ἀδίκημά [w] ἐστι, πρὶν δὲ πραχθῆναι, οὔπω, ἀλλ'
[x] ἄδικον. Ὁμοίως δὲ καὶ δικαίωμα. Καλεῖται δὲ [y] μᾶλλον
δικαιοπράγημα τὸ κοινόν, δικαίωμα δὲ τὸ ἐπανόρθωμα τοῦ
ἀδικήματος. Καθ' ἕκαστον δὲ αὐτῶν, ποῖά τε εἴδη καὶ πόσα
καὶ περὶ ποῖα τυγχάνει ὄντα, ὕστερον ἐπισκεπτέον. Ὄντων (8)
δὲ [z] τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων τῶν [a] εἰρημένων, ἀδικεῖ μὲν καὶ
δικαιοπραγεῖ, [b] ὅταν ἑκών τις αὐτὰ πράττῃ· ὅταν δ' ἄκων,
οὔτ' ἀδικεῖ οὔτε δικαιοπραγεῖ ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός· οἷς
γὰρ συμβέβηκε δικαίοις [c] εἶναι ἢ ἀδίκοις, πράττουσιν. Ἀδί- 2
κημα δὲ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ·
ὅταν γὰρ ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται, ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότ'
ἐστιν· ὥστ' [d] ἔσται τι ἄδικον μέν, ἀδίκημα δ' [e] οὔπω, ἐὰν μὴ
τὸ ἑκούσιον προσῇ. Λέγω δ' ἑκούσιον [f] μέν, ὥσπερ καὶ πρό- 3
τερον εἴρηται, ὃ ἄν τις τῶν ἐφ' [g] αὐτῷ ὄντων εἰδὼς καὶ μὴ
ἀγνοῶν [h] πράττῃ μήτε [i] ὃν μήτε [k] ᾧ μήτε οὗ [l] ἕνεκα, οἷον τίνα
[m] τύπτει καὶ τίνι καὶ τίνος ἕνεκα, κἀκείνων [n] ἕκαστον μὴ κατὰ
συμβεβηκὸς μηδὲ βίᾳ, ὥσπερ εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ
[o] τύπτοι ἕτερον, οὐχ [p] ἑκών· οὐ γὰρ [q] ἐπ' αὐτῷ. Ἐνδέχεται
δὲ τὸν τυπτόμενον πατέρα εἶναι, τὸν δ' ὅτι μὲν ἄνθρωπος ἢ

[o] αἱ om. K^b.L^b. [p] μόνον] μὲν M^b. [q] κατὰ τὴν φύσιν M^b. [r] δὲ καὶ τὸ O^b. [s] καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον om. K^b. [t] ἢ τῇ τάξει L^b. [v] τὸ om. K^b.L^b. [w] ἐστι om. L^b.M^b. [x] post ἄδικον K^b.L^b.O^b. ὅτι (τι K^b.) ὅταν πραχθῇ ἀδίκημα ἐστίν. [y] τὸ κοινὸν μᾶλλον δικαιοπράγημα M^b. [z] τῶν om. M^b. [a] προειρημένων O^b. [b] ὅταν—ἀλλ' ἢ] τις ἀλλὰ M^b. [c] ἢ ἀδίκοις εἶναι O^b. [d] ἄδικόν τι ἔσται M^b. [e] οὔπω ἐστὶν ἐὰν M^b. [f] μέν om. M^b. [g] ἑαυτῶ M^b.O^b. [h] πράττοι M^b. [i] ὃ K^b. [k] ὡς et ὃν corr. K^b. [l] ἕνεκα om. omnes. [m] τύπτειν K^b, omissis καὶ τίνι. [n] ἑκάτερον K^b. [o] τύπτει L^b.M^b.O^b. [p] ἑκὼν δέ· οὐ M^b.O^b. [q] ἐφ' ἑαυτῶ O^b.

τῶν παρόντων τις γινώσκειν, ὅτι [r]δὲ πατὴρ ἀγνοεῖν. ˹Ὁμοίως
δὲ τὸ τοιοῦτον διωρίσθω καὶ ἐπὶ [s]τοῦ οὗ ἕνεκα, καὶ περὶ τὴν
πρᾶξιν ὅλην. Τὸ δὴ ἀγνοούμενον, ἢ μὴ ἀγνοούμενον μὲν μὴ
[t]ἐπ' αὐτῷ δ' ὄν, ἢ βίᾳ, ἀκούσιον· πολλὰ [v]γὰρ καὶ τῶν φύ-
σει ὑπαρχόντων εἰδότες καὶ πράττομεν καὶ πάσχομεν, ὧν
οὐθὲν οὔθ' ἑκούσιον οὔτ' ἀκούσιόν ἐστιν, οἷον τὸ [w]γηρᾶν [x]ἢ
4 ἀποθνήσκειν. ˹Ἔστι δ' ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ τῶν δι-
καίων [y]καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός· καὶ γὰρ ἂν τὴν παρακατα-
θήκην ἀποδοίη τις ἄκων [z]καὶ διὰ φόβον, [a]ὃν οὔτε δίκαια
πράττειν οὔτε δικαιοπραγεῖν φατέον ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβη-
κός. ˹Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀναγκαζόμενον καὶ ἄκοντα τὴν
παρακαταθήκην μὴ ἀποδιδόντα κατὰ συμβεβηκὸς φατέον
5 ἀδικεῖν καὶ τὰ ἄδικα πράττειν. Τῶν δὲ ἑκουσίων τὰ μὲν προ-
ελόμενοι πράττομεν τὰ δ' [b]οὐ προελόμενοι, προελόμενοι μὲν
ὅσα προβουλευσάμενοι, ἀπροαίρετα δὲ ὅσα [c]ἀπροβούλευτα.
6 Τριῶν [d]δὴ οὐσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις, τὰ μὲν μετ'
ἀγνοίας ἁμαρτήματά ἐστιν, ὅταν μήτε ὃν μήτε ὃ μήτε ᾧ
μήτε οὗ ἕνεκα ὑπέλαβε [e]πράξῃ· ἢ γὰρ οὐ [f]βαλεῖν ἢ οὐ τούτῳ
ἢ οὐ τοῦτον ἢ οὐ τούτου ἕνεκα ᾠήθη, ἀλλὰ συνέβη οὐχ οὗ
ἕνεκα ᾠήθη, οἷον οὐχ ἵνα τρώσῃ ἀλλ' ἵνα κεντήσῃ, ἢ οὐχ ὅν,
7 ἢ οὐχ [g]ὥς. [h]Ὅταν μὲν οὖν παραλόγως [i]ἡ βλάβη γένηται,
ἀτύχημα, ὅταν δὲ μὴ παραλόγως, ἄνευ [k]δὲ κακίας, ἁμάρτημα·
ἁμαρτάνει μὲν γὰρ ὅταν [l]ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ ᾖ τῆς [m]αἰτίας,
8 ἀτυχεῖ δ' ὅταν ἔξωθεν. Ὅταν δὲ εἰδὼς μὲν μὴ προβουλεύσας
δέ, ἀδίκημα, οἷον ὅσα τε διὰ θυμὸν καὶ ἄλλα πάθη, ὅσα
ἀναγκαῖα ἢ φυσικά, συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· [n]ταῦτα γὰρ
βλάπτοντες καὶ ἁμαρτάνοντες ἀδικοῦσι μέν, καὶ ἀδικήματά
ἐστιν, οὐ μέντοι πω ἄδικοι διὰ ταῦτα οὐδὲ πονηροί· [o]οὐ γὰρ

[r] δὲ ὁ πατήρ O^b. [s] τοῦ] τῶν L^b.M^b. [t] ἐφ' αὐτῶ L^b, ἐφ' ἑαυτῶ O^b. [v] γὰρ τῶν κατὰ φύσιν M^b. [w] ἐγγηρᾶν M^b. [x] ἢ] καὶ M^b, καὶ τὸ L^b. [y] καὶ ante τὸ om. M^b. [z] καὶ διὰ] ἢ διὰ M^b. [a] ὃν add. K^b. [b] οὐ προαιρούμενοι M^b. [c] προβουλευτά K^b. [d] δὴ] οὖν M^b, δ' L^b. [e] πράξῃ] ταῦτα πράξῃ L^b.M^b.O^b. [f] βάλλειν K^b, βαλεῖ M^b. [g] ὥς] ᾧι K^b. [h] ὅτε M^b. [i] ἡ om. L^b. [k] δὲ om. M^b. [l] ἐν ἑαυτῶ ἡ ἀρχὴ M^b.O^b. [m] κακίας M^b. [n] ταῦτα] διὰ ταῦτα O^b. [o] οὐδὲ M^b.

διὰ μοχθηρίαν ἡ βλάβη· ὅταν δ' ἐκ προαιρέσεως, ἄδικος καὶ 9
[p] μοχθηρός. [q] Διὸ καλῶς τὰ ἐκ θυμοῦ οὐκ ἐκ [r] προνοίας κρί-
νεται· οὐ γὰρ ἄρχει ὁ θυμῷ ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργίσας. Ἔτι 10
δὲ [s] οὐδὲ περὶ τοῦ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ περὶ
τοῦ δικαίου· ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ [t] ἡ ὀργή ἐστιν. Οὐ
γὰρ ὥσπερ [v] ἐν τοῖς συναλλάγμασι περὶ τοῦ γενέσθαι [w] ἀμ-
φισβητοῦσιν, ὧν ἀνάγκη τὸν ἕτερον εἶναι μοχθηρόν, [x] ἂν μὴ
διὰ λήθην [y] αὐτὸ δρῶσιν· ἀλλ' ὁμολογοῦντες περὶ τοῦ πρά-
γματος, περὶ [z] τοῦ ποτέρως δίκαιον ἀμφισβητοῦσιν. Ὁ δ'
ἐπιβουλεύσας οὐκ ἀγνοεῖ, ὥστε ὁ μὲν οἴεται ἀδικεῖσθαι, ὁ δ'
οὔ. [a] Ἂν δ' ἐκ προαιρέσεως βλάψῃ, ἀδικεῖ. Καὶ κατὰ ταῦτ' 11
ἤδη τὰ ἀδικήματα ὁ ἀδικῶν ἄδικος, ὅταν [b] παρὰ τὸ ἀνάλογον
[c] ᾖ ἢ παρὰ τὸ ἴσον. Ὁμοίως δὲ [d] καὶ δίκαιος, ὅταν προελόμενος
δικαιοπραγῇ. Δικαιοπραγεῖ δέ, ἂν μόνον ἑκὼν πράττῃ. Τῶν 12
δ' ἀκουσίων τὰ μέν ἐστι συγγνωμονικὰ τὰ δ' οὐ συγγνωμο-
νικά· ὅσα μὲν γὰρ μὴ μόνον ἀγνοοῦντες ἀλλὰ καὶ δι' ἄγνοιαν
ἁμαρτάνουσι, συγγνωμονικά, ὅσα δὲ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ'
ἀγνοοῦντες [e] μὲν διὰ πάθος [f] δὲ μήτε φυσικὸν μήτ' [g] ἀνθρώπι-
νον, οὐ συγγνωμονικά.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ ἱκανῶς διώρισται περὶ τοῦ ἀδι- 11
κεῖσθαι [h] καὶ ἀδικεῖν, πρῶτον μὲν εἰ ἔστιν ὥσπερ Εὐριπίδης (9)
εἴρηκε, λέγων [i] ἀτόπως

> μητέρα κατέκτα τὴν ἐμήν, βραχὺς λόγος,
> ἑκὼν ἑκοῦσαν, ἢ θέλουσαν οὐχ ἑκών·

πότερον γὰρ ὡς [k] ἀληθῶς ἔστιν ἑκόντα ἀδικεῖσθαι, ἢ οὒ ἀλλ'
ἀκούσιον [l] ἅπαν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἑκούσιον. Καὶ ἆρα
[m] πᾶν οὕτως ἢ ἐκείνως, ὥσπερ [n] καὶ τὸ ἀδικεῖν [o] πᾶν ἑκούσιον,
[p] ἢ τὸ μὲν ἑκούσιον τὸ δ' ἀκούσιον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ 2

p πονηρός Mb. q διὸ καὶ καλῶς Lb. r προαιρέσεως Mb. s οὐδὲ] οὐ Mb. t ἡ om. Mb. v ἐν om. Kb. w ἀμφισβητεῖται Mb. x ἂν] εἰ Ob. y αὐτῶν Mb. z τοῦ ποτέρως] δὲ τοῦ ποτέρως pr. Kb. a ἐὰν Lb. b περὶ Lb. c ᾖ om. Mb. d καὶ ὁ δίκαιος Mb. e μέν] μή Mb. f δὲ om. Kb. g ἀνθρωπικὸν Lb. Mb. Ob. h καὶ τοῦ ἀδικεῖν Mb. Ob. i ἀτόπως] τὸ πῶς Kb, ἀτόπως πῶς Lb. k ἀληθές Mb. l πᾶν Ob. m ἅπαν Lb. Mb. n καὶ om. Mb. o πᾶν] ἢ πᾶν Kb, πᾶν ἦν Mb. p ἢ—ἀκούσιον om. Kb.

*δικαιοῦσθαι· τὸ γὰρ δικαιοπραγεῖν πᾶν ἑκούσιον, ὥστ' εὔλογον
ἀντικεῖσθαι ὁμοίως [q] καθ' ἑκάτερον τό τ' ἀδικεῖσθαι καὶ [r] τὸ
δικαιοῦσθαι [s] ἢ ἑκούσιον ἢ ἀκούσιον εἶναι. Ἄτοπον δ' ἂν δόξειε
καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοῦσθαι, εἰ [t] πᾶν ἑκούσιον· ἔνιοι γὰρ δικαιοῦν-*
3 *ται οὐχ ἑκόντες. Ἐπεὶ καὶ [v] τόδε διαπορήσειεν ἄν τις, πότε-
ρον ὁ τὸ ἄδικον πεπονθὼς ἀδικεῖται πᾶς ἢ ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ
πράττειν, καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχειν ἐστίν· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ
ἐνδέχεται [w] ἐπ' ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν τῶν δικαίων. Ὁ-
μοίως δὲ δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων· οὐ γὰρ ταὐτὸν τὸ
τἄδικα πράττειν τῷ ἀδικεῖν οὐδὲ τὸ ἄδικα πάσχειν τῷ ἀδι-
κεῖσθαι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοπραγεῖν καὶ δικαι-
οῦσθαι· ἀδύνατον γὰρ ἀδικεῖσθαι μὴ [x] ἀδικοῦντος ἢ δικαιοῦσθαι*
4 *μὴ δικαιοπραγοῦντος. Εἰ δ' ἐστὶν ἁπλῶς τὸ [y] ἀδικεῖν τὸ
βλάπτειν ἑκόντα τινά, [z] τὸ δ' ἑκόντα εἰδότα καὶ ὃν καὶ [a] ᾧ καὶ
ὥς, ὁ δ' ἀκρατὴς ἑκὼν βλάπτει αὐτὸς αὑτόν, ἑκών [b] τ' ἂν ἀδι-
κοῖτο [c] καὶ ἐνδέχοιτο [d] αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν. [e] Ἔστι δὲ καὶ
τοῦτο [f] ἕν τι τῶν ἀπορουμένων, εἰ ἐνδέχεται αὐτὸν [g] αὑτὸν*
5 *ἀδικεῖν. Ἔτι ἑκὼν ἄν τις δι' ἀκρασίαν ὑπ' ἄλλου βλάπτοιτο
ἑκόντος, ὥστ' εἴη ἂν ἑκόντ' ἀδικεῖσθαι. Ἢ οὐκ [h] ὀρθὸς ὁ
διορισμός, ἀλλὰ προσθετέον [i] τῷ βλάπτειν εἰδότα [k] καὶ ὃν*
6 *καὶ [l] ᾧ καὶ ὡς [m] τὸ παρὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν; Βλάπτεται
μὲν [n] οὖν τις ἑκὼν καὶ τἄδικα πάσχει, ἀδικεῖται [o] δ' οὐθεὶς
ἑκών· οὐθεὶς γὰρ βούλεται, οὐδ' ὁ [p] ἀκρατής, ἀλλὰ παρὰ τὴν
βούλησιν πράττει· οὔτε [q] γὰρ βούλεται οὐθεὶς ὃ μὴ οἴεται
[r] εἶναι σπουδαῖον, ὅ [s] τε ἀκρατὴς [t] οὐχ ἃ οἴεται δεῖν πράττειν*
7 *πράττει. Ὁ δὲ τὰ αὑτοῦ διδούς, ὥσπερ Ὅμηρός φησι δοῦ-
ναι τὸν Γλαῦκον τῷ Διομήδει*

[q] *καθ'*] *δὴ καθ'* M^b. [r] *τὸ* om. K^b. [s] *ἢ ἅπαν ἑκούσιον* M^b. [t] *ἅπαν* M^b.O^b. [v] *τόγε* O^b. [w] *μεταλαμβάνειν ἐπ' ἀμφοτέρων* M^b. [x] *ἀδικοῦντός τινος ἢ* M^b.O^b. [y] *ἀδικεῖν καὶ τὸ* M^b. [z] *τὸν* M^b. [a] *ᾧ*] *ὃ* K^b.M^b.O^b. [b] *τ'* om. M^b. [c] *καὶ*] *κἂν* K^b. [d] *αὐτὸν*] *αὐτὸς* K^b.L^b, *ἂν αὐτὸν* O^b. [e] *ἔστι—ἀδικεῖν* om. M^b. [f] *ἕν* om. K^b, *ἕν τι* om. L^b. [g] *ἀδικεῖν αὑτόν* O^b. [h] *ὀρθῶς* pr. K^b. [i] *τὸ* K^b.O^b. [k] *καὶ ὃν* om. K^b.L^b. [l] *ᾧ*] *ὃ* M^b. et corr. L^b. [m] *τὸ* om. K^b.M^b.O^b. [n] *οὖν*] *οὔ* K^b. [o] *δ' οὐδὲ εἷς* K^b. [p] *ἀκροατὴς* K^b. [q] *γὰρ* om. M^b. [r] *σπουδαῖον εἶναι* O^b. [s] *τε*] *δὲ* L^b.M^b.O^b. [t] *οὐχ ἃ*] *ὃ οὐκ* L^b.M^b.O^b.

χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων,

οὐκ ἀδικεῖται· ἐπ' αὐτῷ γάρ ἐστι τὸ διδόναι, τὸ δ' ἀδικεῖσθαι
οὐκ [v] ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν ἀδικοῦντα δεῖ ὑπάρχειν. Περὶ μὲν 8
οὖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅτι οὐχ ἑκούσιον, δῆλον.

Ἔτι δ' ὧν [w] προειλόμεθα δύ' ἔστιν εἰπεῖν, πότερόν ποτ' 12
ἀδικεῖ ὁ νείμας παρὰ τὴν [x] ἀξίαν τὸ πλεῖον ἢ ὁ ἔχων, καὶ εἰ
ἔστιν αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πρότερον 9
λεχθὲν καὶ ὁ διανέμων ἀδικεῖ ἀλλ' οὐχ ὁ [y] ἔχων τὸ [z] πλέον, εἴ
[a] τις [b] πλέον [c] ἑτέρῳ ἢ αὑτῷ νέμει εἰδὼς καὶ ἑκών, οὗτος αὐτὸς
αὑτὸν ἀδικεῖ. Ὅπερ δοκοῦσιν οἱ μέτριοι ποιεῖν· ὁ γὰρ ἐπι-
εικὴς ἐλαττωτικός ἐστιν. Ἢ οὐδὲ τοῦτο ἁπλοῦν; Ἑτέρου
γὰρ ἀγαθοῦ, εἰ ἔτυχεν, [d] ἐπλεονέκτει, οἷον δόξης ἢ τοῦ ἁπλῶς
καλοῦ. Ἔτι λύεται καὶ κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ἀδικεῖν·
οὐθὲν γὰρ παρὰ τὴν αὑτοῦ πάσχει βούλησιν, ὥστε οὐκ ἀδι-
κεῖται διά γε τοῦτο, ἀλλ' εἴπερ, βλάπτεται μόνον. Φανερὸν 10
[e] δὲ καὶ ὅτι ὁ διανέμων [f] ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ τὸ πλέον ἔχων ἀεί·
οὐ γὰρ ᾧ τὸ [g] ἄδικον ὑπάρχει ἀδικεῖ, ἀλλ' ᾧ τὸ ἑκόντα τοῦτο
ποιεῖν· τοῦτο δ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως, ἥ ἐστιν ἐν τῷ
διανέμοντι ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ λαμβάνοντι. Ἔτι [h] ἐπεὶ πολλαχῶς 11
τὸ ποιεῖν λέγεται, καὶ ἔστιν ὡς τὰ ἄψυχα [i] κτείνει καὶ ἡ χεὶρ
καὶ [k] ὁ οἰκέτης ἐπιτάξαντος, [l] οὐκ ἀδικεῖ μέν, ποιεῖ δὲ τὰ ἄδικα.
Ἔτι εἰ μὲν ἀγνοῶν ἔκρινεν, [m] οὐκ ἀδικεῖ κατὰ τὸ [n] νομικὸν δί- 12
καιον οὐδ' ἄδικος ἡ κρίσις [o] ἐστίν, ἔστι δ' ὡς ἄδικος· ἕτερον
γὰρ τὸ [n] νομικὸν δίκαιον καὶ τὸ πρῶτον· εἰ δὲ γινώσκων
ἔκρινεν ἀδίκως, πλεονεκτεῖ καὶ αὐτὸς ἢ χάριτος ἢ τιμωρίας.
Ὥσπερ οὖν [p] κἂν εἴ τις μερίσαιτο τοῦ ἀδικήματος, καὶ ὁ διὰ 13
ταῦτα κρίνας ἀδίκως πλέον ἔχει· καὶ γὰρ ἐπ' [q] ἐκείνων ὁ τὸν
ἀγρὸν κρίνας οὐκ ἀγρὸν ἀλλ' ἀργύριον ἔλαβεν. Οἱ δ' ἄν- 14 13

[v] ἐφ' αὐτῶ O^b. [w] προειλάμεθα K^b. [x] ἀξίαν πλέον ἔχων K^b. [y] ἑκὼν K^b. [z] πλεῖον L^b. [a] τις] τις δὲ L^b.M^b, τις τὸ O^b. [b] πλεῖον O^b. [c] ἑτέρῳ ἢ αὑτῷ] αὑτοῦ ἑτέρω K^b. [d] πλεονεκτεῖ K^b.L^b. [e] δὲ ὅτι καὶ L^b, διότι καὶ K^b. [f] ἀεί] ἀδικεῖ K^b. [g] ἄδικον ἔχω ὑπάρχει K^b. [h] ἐπεὶ] εἰ L^b. [i] κτείνει δὲ καὶ L^b. [k] ὁ om. O^b. [l] μὲν οὐκ ἀδικεῖ K^b. [m] οὐκ ἀδικεῖ post δίκαιον K^b. [n] νόμιμον utrobique M^b. [o] ἐστίν om. O^b. [p] κἂν] καὶ K^b. [q] ἐκείνωι τὸν K^b.

θρωποι ἐφ' ἑαυτοῖς οἴονται εἶναι τὸ ἀδικεῖν, διὸ καὶ [r] τὸ δί-
καιον εἶναι ῥᾴδιον. [s] Τὸ δ' οὐκ ἔστιν· συγγενέσθαι μὲν γὰρ
τῇ τοῦ γείτονος καὶ πατάξαι τὸν πλησίον καὶ δοῦναι τῇ
χειρὶ τὸ ἀργύριον ῥᾴδιον καὶ ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ ὡδὶ ἔχοντας
15 [t] ταῦτα ποιεῖν οὔτε ῥᾴδιον οὔτ' ἐπ' αὐτοῖς. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ
γνῶναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα οὐδὲν οἴονται σοφὸν εἶναι, ὅτι
περὶ ὧν οἱ νόμοι λέγουσιν οὐ χαλεπὸν ξυνιέναι. Ἀλλ' οὐ
ταῦτ' ἐστὶ τὰ δίκαια ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ πῶς
πραττόμενα καὶ πῶς [v] νεμόμενα [w] δίκαια· τοῦτο δὲ πλέον ἔρ-
γον ἢ τὰ ὑγιεινὰ εἰδέναι, ἐπεὶ [x] κἀκεῖ μέλι καὶ οἶνον καὶ
[y] ἐλλέβορον καὶ καῦσιν καὶ τομὴν εἰδέναι ῥᾴδιον, ἀλλὰ πῶς
δεῖ [z] νεῖμαι πρὸς ὑγίειαν καὶ τίνι καὶ πότε, τοσοῦτον ἔργον
16 ὅσον [a] ἰατρὸν εἶναι. Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ δικαίου οἴονται
εἶναι οὐθὲν ἧττον τὸ ἀδικεῖν, [b] ὅτι οὐθὲν ἧττον ὁ δίκαιος ἀλλὰ
καὶ μᾶλλον δύναιτ' ἂν ἕκαστον πρᾶξαι τούτων· καὶ γὰρ συγ-
γενέσθαι γυναικὶ καὶ πατάξαι, καὶ ὁ ἀνδρεῖος τὴν ἀσπίδα
ἀφεῖναι καὶ στραφεὶς ἐφ' ὁποτεραοῦν τρέχειν. Ἀλλὰ τὸ
δειλαίνειν καὶ [c] τὸ ἀδικεῖν οὐ τὸ ταῦτα ποιεῖν ἐστί, πλὴν
κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸ [d] ὡδὶ ἔχοντα ταῦτα [e] ποιεῖν, ὥσ-
περ καὶ τὸ ἰατρεύειν καὶ τὸ ὑγιάζειν οὐ τὸ τέμνειν ἢ μὴ
τέμνειν ἢ φαρμακεύειν [f] ἢ μὴ φαρμακεύειν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ
17 ὡδί. Ἔστι δὲ τὰ δίκαια ἐν τούτοις οἷς μέτεστι τῶν ἁπλῶς
ἀγαθῶν, ἔχουσι [g] δ' ὑπερβολὴν [h] ἐν τούτοις καὶ ἔλλειψιν·
τοῖς μὲν γὰρ [i] οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ αὐτῶν, οἷον ἴσως [k] τοῖς
θεοῖς, τοῖς δ' οὐθὲν μόριον ὠφέλιμον, [l] τοῖς [m] ἀνιάτως κακοῖς,
ἀλλὰ [n] πάντα βλάπτει, τοῖς δὲ μέχρι του· διὰ τοῦτ' ἀνθρώ-
πινόν ἐστιν.

14 (10) Περὶ δὲ [o] ἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς, πῶς ἔχει ἡ μὲν

[r] τὸ δίκαιον om. Mb. [s] τοῦτο Ob. [t] ταυτὸ Kb. [v] γενόμενα Kb.Mb, διανεμόμενα Ob. [w] δίκαια om. Mb. [x] κἀκεῖ μὲν μελι Kb. [y] ἐλέβορον Kb.Lb.Mb. [z] εἶναι Kb. [a] ἰατροῦ εἶναι. διὰ ταυτὸ Kb. [b] ὅτι οὐθὲν] ὅτι οὐχ Kb. [c] τὸ post καὶ om. Kb.Lb. [d] ὧδε Kb. [e] ποιεῖν om. Mb. [f] ἢ μὴ φαρμακεύειν om. Ob. [g] δ'] δὲ καὶ Mb. [h] ἐν τούτοις post ἔλλειψιν Ob, om. Kb.Lb. [i] οὐκ om. Kb. [k] τοῖς ante θεοῖς om. Mb. [l] τοῖς] οἷον τοῖς Mb. [m] ἀνιάτοις καὶ κακοῖς Lb.Mb.Ob. [n] βλάπτει πάντα Ob. [o] ἐπιεικείας πρὸς δικαιοσύνην καὶ Kb.

ἐπιείκεια πρὸς δικαιοσύνην τὸ δ' ἐπιεικὲς πρὸς τὸ δίκαιον,
ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· οὔτε γὰρ ὡς ταὐτὸν ἁπλῶς οὔθ' ὡς
ἕτερον τῷ γένει φαίνεται σκοπουμένοις, καὶ ὁτὲ μὲν τὸ ἐπιει-
κὲς ἐπαινοῦμεν καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον, ὥστε καὶ ἐπὶ τὰ
ἄλλα ἐπαινοῦντες μεταφέρομεν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ἐπιει-
κέστερον ὅτι βέλτιον δηλοῦντες· [p] ὁτὲ δὲ τῷ λόγῳ ἀκολου-
θοῦσι φαίνεται ἄτοπον εἰ τὸ ἐπιεικὲς παρὰ τὸ δίκαιόν τι ὂν
ἐπαινετόν ἐστιν· [q] ἢ γὰρ τὸ δίκαιον οὐ σπουδαῖον, ἢ τὸ ἐπιει-
κὲς οὐ δίκαιον, [r] εἰ ἄλλο· ἢ εἰ ἄμφω σπουδαῖα, [s] ταὐτόν ἐστιν.
Ἡ μὲν οὖν ἀπορία σχεδὸν συμβαίνει διὰ ταῦτα περὶ τὸ 2
ἐπιεικές, ἔχει δ' ἅπαντα τρόπον τινὰ ὀρθῶς καὶ οὐθὲν ὑπεναν-
τίον ἑαυτοῖς· τό τε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίου τινὸς ὂν βέλτιόν
[t] ἐστι δίκαιον, καὶ οὐχ ὡς ἄλλο τι γένος ὂν βέλτιόν ἐστι τοῦ
δικαίου. Ταὐτὸν ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικές, [v] καὶ ἀμφοῖν
[w] σπουδαίοιν ὄντοιν κρεῖττον τὸ ἐπιεικές. Ποιεῖ δὲ τὴν ἀπο- 3
ρίαν ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μέν ἐστιν, οὐ [x] τὸ κατὰ νόμον δέ,
ἀλλ' ἐπανόρθωμα [y] νομίμου δικαίου. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν 4
νόμος καθόλου πᾶς, περὶ ἐνίων δ' οὐχ οἷόν τε [z] ὀρθῶς εἰπεῖν
καθόλου. Ἐν οἷς [a] οὖν ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν καθόλου, μὴ οἷόν
τε δὲ ὀρθῶς, τὸ ὡς ἐπὶ [b] τὸ [c] πλέον λαμβάνει ὁ νόμος, οὐκ
ἀγνοῶν τὸ ἁμαρτανόμενον. Καὶ ἔστιν οὐδὲν ἧττον ὀρθῶς·
τὸ γὰρ ἁμάρτημα οὐκ ἐν τῷ νόμῳ οὐδ' ἐν τῷ νομοθέτῃ ἀλλ'
ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματός ἐστιν· εὐθὺς γὰρ [d] τοιαύτη ἡ
τῶν [e] πρακτῶν ὕλη ἐστίν. Ὅταν οὖν λέγῃ μὲν ὁ νόμος 5
καθόλου, συμβῇ δ' ἐπὶ [f] τούτου παρὰ τὸ καθόλου, τότε ὀρθῶς
ἔχει, ᾗ παραλείπει ὁ νομοθέτης καὶ ἥμαρτεν ἁπλῶς εἰπών,
ἐπανορθοῦν τὸ ἐλλειφθέν, ὃ [g] κἂν ὁ νομοθέτης [h] αὐτὸς οὕτως
ἂν εἴποι ἐκεῖ παρών, καὶ εἰ [i] ᾔδει, ἐνομοθέτησεν [k] ἄν. [l] Διὸ 6

[p] ὁτὲ] οὔτε Kb. [q] ἢ ante γὰρ om. Kb. [r] εἰ ἄλλο] εἶναι ἄλλο Kb. [s] ταὐτόν om. Kb. [t] ἐστι om. Ob. [v] καὶ γὰρ ἀμφοῖν Mb. [w] σπουδαίων ὄντων Kb. [x] τὸ om. Ob. [y] δικαίου νομίμου Kb.Lb. [z] εἰπεῖν ὀρθῶς Lb. [a] ἀνάγκη μὲν οὖν, omissis ἐν οἷς, Mb. [b] τὸ om. Lb. [c] πλεῖον Kb.Ob. [d] τοιαύτη post ὕλη Mb. [e] πρακτέων Kb, πραγμάτων Mb. [f] τούτῳ Lb.Mb, τούτοις Ob. [g] καὶ Mb. [h] αὐτὸς εἶπεν παρὼν Kb, αὐτὸς ἂν εἴποι παρὼν Mb. [i] ἤδη Kb.Ob. [k] ἂν om. Kb.Ob. [l] διὸ καὶ δίκαιον Ob.

δίκαιον μέν ἐστι, καὶ βέλτιόν τινος δικαίου, οὐ τοῦ ἁπλῶς δὲ ἀλλὰ τοῦ διὰ [m] τὸ ἁπλῶς ἁμαρτήματος. Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ φύσις ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς, ἐπανόρθωμα νόμου, ᾗ ἐλλείπει διὰ τὸ καθόλου. Τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ πάντα κατὰ νόμον εἶναι, ὅτι περὶ [n] ἐνίων ἀδύνατον θέσθαι νόμον, ὥστε ψη-
7 φίσματος δεῖ. Τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανών ἐστιν, ὥσπερ καὶ τῆς Λεσβίας [o] οἰκοδομῆς ὁ [p] μολίβδινος κανών· πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται καὶ οὐ
8 μένει ὁ κανών, καὶ τὸ ψήφισμα πρὸς τὰ πράγματα. Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἐπιεικές, καὶ [q] ὅτι δίκαιον, καὶ τίνος βέλτιον δικαίου, δῆλον. Φανερὸν δ' ἐκ τούτου καὶ ὁ ἐπιεικὴς τίς ἐστιν· ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προαιρετικὸς καὶ πρακτικός, καὶ ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀλλ' ἐλαττωτικός, [r] καίπερ ἔχων τὸν νόμον βοηθόν, ἐπιεικής ἐστι, καὶ ἡ ἕξις αὕτη ἐπιείκεια, δικαιοσύνη τις οὖσα καὶ οὐχ ἑτέρα τις ἕξις.

15 Πότερον δ' ἐνδέχεται [s] ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἢ οὔ, φανερὸν ἐκ
(11) τῶν εἰρημένων· τὰ μὲν γάρ ἐστι τῶν δικαίων [t] τὰ κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένα, οἷον οὐ κελεύει [v] ἀπο-
2 κτιννύναι ἑαυτὸν ὁ νόμος, ἃ δὲ μὴ κελεύει, ἀπαγορεύει· ἔτι ὅταν [w] παρὰ τὸν νόμον βλάπτῃ μὴ ἀντιβλάπτων, ἑκών, ἀδικεῖ, ἑκὼν δὲ ὁ εἰδὼς καὶ ὃν καὶ [x] ᾧ. Ὁ δὲ δι' ὀργὴν [y] ἑαυτὸν σφάττων ἑκὼν τοῦτο δρᾷ παρὰ τὸν [z] ὀρθὸν [a] λόγον, ὃ οὐκ ἐᾷ
3 ὁ νόμος· ἀδικεῖ ἄρα. Ἀλλὰ τίνα; Ἢ τὴν πόλιν, αὑτὸν δ' οὔ; Ἑκὼν γὰρ πάσχει, ἀδικεῖται δ' οὐθεὶς ἑκών. Διὸ καὶ ἡ πόλις ζημιοῖ, καί τις ἀτιμία πρόσεστι τῷ ἑαυτὸν διαφθεί-
4 ραντι ὡς τὴν πόλιν [b] ἀδικοῦντι. Ἔτι καθ' ὃ ἄδικος ὁ μόνον ἀδικῶν καὶ μὴ [c] ὅλως φαῦλος, [d] οὐκ ἔστιν ἀδικῆσαι ἑαυτόν. Τοῦτο γὰρ ἄλλο ἐκείνου. Ἔστι γάρ πως ὁ ἄδικος οὕτω πονηρὸς ὥσπερ ὁ δειλός, οὐχ ὡς ὅλην ἔχων τὴν πονηρίαν,

[m] τοῦ Mb. [n] τινων Kb. [o] οἰκοδομίας Kb. [p] μολύβδινος Lb. [q] ὅτι] τί τὸ Mb. [r] καὶ περιέχων Mb. [s] ἀδικεῖν ἑαυτὸν Mb. [t] τὰ ante κατὰ om. Ob. [v] ἑαυτὸν ἀποκτιννύναι Lb.Ob, ἑαυτὸν ἀποκτενεῖν Mb. [w] περὶ Ob. [x] ᾧ] ὡς Mb. et corr. Kb. [y] αὐτὸν Mb. [z] ὀρθὸν] αὐτὸν Kb. [a] νόμον Mb.Ob. [b] ἀδικοῦντι ἢ αὐτόν. ἔτι Mb. [c] ὅλως] ἁπλῶς Kb. [d] οὐκ ἀδικήσει Mb.

ὥστ' οὐδὲ κατὰ ταύτην [e] ἀδικεῖ· ἅμα γὰρ [f] ἂν [g] τῷ αὐτῷ εἴη ἀφῃρῆσθαι καὶ προσκεῖσθαι [h] τὸ αὐτό· τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ἀλλ' ἀεὶ ἐν πλείοσιν ἀνάγκη εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον. Ἔτι δὲ ἑκούσιόν τε καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ πρότερον. [i] Ὁ 5
γὰρ διότι ἔπαθε, καὶ τὸ αὐτὸ ἀντιποιῶν οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν· αὐτὸς δ' ἑαυτόν, [k] τὰ αὐτὰ ἅμα [l] καὶ πάσχει καὶ ποιεῖ. Ἔτι εἴη ἂν ἑκόντα ἀδικεῖσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄνευ τῶν [m] κατὰ 6
μέρος ἀδικημάτων οὐθεὶς ἀδικεῖ, μοιχεύει [n] δ' οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ οὐδὲ τοιχωρυχεῖ τὸν ἑαυτοῦ [o] τοῖχον οὐδὲ κλέπτει τὰ [p] ἑαυτοῦ. Ὅλως δὲ λύεται τὸ [q] ἑαυτὸν ἀδικεῖν [r] κατὰ τὸν διορισμὸν τὸν περὶ τοῦ ἑκουσίως ἀδικεῖσθαι. Φανερὸν [s] δὲ 7
καὶ ὅτι ἄμφω [t] μὲν φαῦλα, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἔλαττον τὸ δὲ πλέον [v] ἔχειν ἐστὶ τοῦ μέσου καὶ ὥσπερ ὑγιεινὸν μὲν ἐν ἰατρικῇ, εὐεκτικὸν δὲ ἐν γυμναστικῇ· ἀλλ' ὅμως χεῖρον τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν μετὰ κακίας καὶ [w] ψεκτόν, καὶ κακίας ἢ [x] τῆς τελείας [y] καὶ ἁπλῶς ἢ [z] ἐγγύς (οὐ γὰρ [a] ἅπαν τὸ ἑκούσιον μετὰ ἀδικίας), τὸ δ' ἀδικεῖσθαι ἄνευ κακίας καὶ ἀδικίας. Καθ' αὑτὸ μὲν οὖν τὸ 8
ἀδικεῖσθαι ἧττον φαῦλον, κατὰ συμβεβηκὸς δ' οὐθὲν κωλύει μεῖζον [b] εἶναι κακόν. Ἀλλ' οὐδὲν μέλει τῇ τέχνῃ, ἀλλὰ πλευρῖτιν λέγει μείζω νόσον προσπταίσματος· καίτοι γένοιτ' ἄν ποτε θάτερον κατὰ συμβεβηκός, εἰ [c] προσπταίσαντα διὰ τὸ πεσεῖν συμβαίη ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθῆναι [d] καὶ ἀποθανεῖν. Κατὰ μεταφορὰν δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν [e] οὐκ 9
αὐτῷ πρὸς αὑτὸν δίκαιον ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ τισίν, οὐ πᾶν δὲ δίκαιον ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν ἢ τὸ οἰκονομικόν· ἐν τούτοις γὰρ τοῖς λόγοις διέστηκε τὸ λόγον ἔχον [f] μέρος τῆς ψυχῆς

[e] ἀδικεῖ ἂν ἅμα Kb. [f] ἂν ante εἴη Lb.Mb.Ob. [g] τὸ αὐτὸ Lb. [h] τῶ αὐτῶ Lb.Mb. [i] ὁ] καὶ Mb. [k] τὰ αὐτὰ] ταῦτα Kb. [l] καὶ post ἅμα om. Lb. [m] κατὰ] ἀνὰ Mb. [n] δ'] γὰρ Mb. [o] οἶκον Mb. [p] αὑτοῦ Kb. [q] αὑτὸν Kb. [r] κατὰ] καὶ κατὰ Kb. [s] δ' ὅτι καὶ Lb.Mb, δὲ καὶ Ob. [t] μὲν] εἶναι Ob. [v] ἔχειν om. Mb. [w] ψεκτὸν ἦν καὶ τῆς κακίας Mb. [x] τῆς om. Lb. [y] καὶ om. Kb. [z] σύνεγγυς Ob. [a] πᾶν Kb. [b] εἶναι om. Kb.Lb.Ob. [c] προσπταίσαντος Mb. [d] καὶ] ἢ Kb. [e] οὐχ αὑτῶι Kb.Mb.Ob, οὐκ αὐτοῦ Lb. [f] μέρος post ψυχῆς Lb, om. Kb.

πρὸς τὸ ἄλογον. Εἰς ἃ δὴ βλέπουσι [g] καὶ δοκεῖ εἶναι ἀδικία πρὸς αὑτόν, ὅτι ἐν τούτοις ἔστι πάσχειν τι [h] παρὰ τὰς ἑαυτῶν ὀρέξεις· ὥσπερ οὖν ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ εἶναι πρὸς ἄλληλα δίκαιόν τι καὶ τούτοις. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ [i] τῶν ἄλλων τῶν [k] ἠθικῶν ἀρετῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Ζ.

Ἐπεὶ δὲ τυγχάνομεν [l] πρότερον εἰρηκότες ὅτι δεῖ τὸ μέσον αἱρεῖσθαι [m] καὶ [n] μὴ τὴν ὑπερβολὴν [o] μηδὲ τὴν ἔλλειψιν, τὸ δὲ μέσον ἐστὶν ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς λέγει, τοῦτο διέλωμεν. [p] Ἐν πάσαις γὰρ ταῖς εἰρημέναις [q] ἕξεσι, καθάπερ [r] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐστί τις σκοπὸς πρὸς ὃν ἀποβλέπων ὁ τὸν λόγον ἔχων ἐπιτείνει καὶ ἀνίησιν, καί τις [s] ἐστὶν ὅρος τῶν μεσοτήτων, ἅς μεταξύ φαμεν εἶναι τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλεί-
2 ψεως, οὔσας κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἔστι δὲ τὸ μὲν εἰπεῖν οὕτως ἀληθὲς μέν, οὐθὲν δὲ σαφές· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιμελείαις, περὶ ὅσας ἐστὶν ἐπιστήμη, τοῦτ' ἀληθὲς [t] μὲν εἰπεῖν, ὅτι οὔτε πλείω οὔτε ἐλάττω δεῖ πονεῖν οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ τὰ μέσα καὶ ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος· τοῦτο δὲ μόνον ἔχων ἄν τις οὐθὲν ἂν [v] εἰδείη πλέον, οἷον ποῖα δεῖ προσφέρεσθαι [w] πρὸς τὸ σῶμα, εἴ τις [x] εἴπειεν ὅτι [y] ὅσα [z] ἡ ἰατρικὴ κελεύει
3 καὶ [z] ὡς ὁ ταύτην ἔχων. Διὸ δεῖ καὶ περὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἕξεις μὴ μόνον [a] ἀληθὲς εἶναι [b] τοῦτ' εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ διωρισμένον τίς [c] τ' ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τούτου [d] τίς ὅρος.

2 4 Τὰς [e] δὴ τῆς ψυχῆς ἀρετὰς διελόμενοι [f] τὰς μὲν εἶναι τοῦ ἤθους ἔφαμεν τὰς δὲ τῆς διανοίας. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἠθικῶν διεληλύθαμεν, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, περὶ ψυχῆς πρῶ-

[g] καὶ om. L^b. [h] περὶ L^b. [i] τῶν post ἄλλων om. $L^b.M^b$. [k] ἠθικῶν om. M^b. [l] εἰρηκότες πρότερον M^b. [m] καὶ om. K^b. [n] μήτε M^b, μηδὲ O^b. [o] μήτε $L^b.M^b$. [p] ἐν om. $L^b.M^b$. [q] πράξεσι K^b. [r] καὶ om. O^b. [s] ἐστιν οὗτος ὁ ὅρος L^b. [t] μὲν] μέν ἐστιν M^b, om. K^b. [v] εἰδῆ M^b. [w] πρὸς om. M^b. [x] εἴποιεν $K^b.L^b.M^b.O^b$. [y] ὅσα] ὡς K^b. [z] ἡ et ὡς om. M^b. [a] ἀληθῶς K^b. [b] τοῦτο τὸ εἰρημένον $L^b.O^b$. [c] τέ om. K^b. [d] τίς ὁ ὅρος O^b. [e] δὲ M^b. [f] τὰ K^b.

τον εἰπόντες, [g] λέγωμεν οὕτως. Πρότερον μὲν [h] οὖν ἐλέχθη 5
δύ' [i] εἶναι μέρη τῆς ψυχῆς, τό τε λόγον [k] ἔχον [l] καὶ τὸ ἄλο-
γον· νῦν δὲ περὶ τοῦ λόγον ἔχοντος τὸν αὐτὸν τρόπον διαι-
ρετέον. Καὶ ὑποκείσθω δύο τὰ λόγον ἔχοντα, ἓν μὲν ᾧ θεω-
ροῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων [m] ὅσων αἱ ἀρχαὶ μὴ ἐνδέχονται
ἄλλως ἔχειν, ἓν δὲ [n] ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα· πρὸς γὰρ τὰ τῷ γένει
ἕτερα καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων ἕτερον τῷ γένει τὸ πρὸς
[o] ἑκάτερον πεφυκός, εἴπερ καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ οἰκειότητα
ἡ γνῶσις ὑπάρχει [p] αὐτοῖς. Λεγέσθω δὲ τούτων τὸ μὲν ἐπι- 6
στημονικὸν τὸ δὲ [q] λογιστικόν· τὸ γὰρ [r] βουλεύεσθαι καὶ λο-
γίζεσθαι ταὐτόν, οὐθεὶς δὲ βουλεύεται περὶ τῶν μὴ ἐνδεχο-
μένων ἄλλως ἔχειν. Ὥστε τὸ λογιστικόν ἐστιν ἕν τι μέρος
τοῦ λόγον ἔχοντος. Ληπτέον ἄρ' ἑκατέρου τούτων τίς ἡ 7
βελτίστη ἕξις· αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἑκατέρου, ἡ δ' ἀρετὴ πρὸς
τὸ ἔργον τὸ οἰκεῖον. Τρία δ' ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ κύρια (2)
πράξεως καὶ ἀληθείας, αἴσθησις νοῦς ὄρεξις. Τούτων δ' ἡ 2
αἴσθησις οὐδεμιᾶς ἀρχὴ πράξεως· δῆλον δὲ τῷ τὰ θηρία αἴ-
σθησιν μὲν ἔχειν, πράξεως δὲ μὴ κοινωνεῖν. Ἔστι δ' ὅπερ
ἐν διανοίᾳ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τοῦτ' ἐν ὀρέξει δίωξις
καὶ φυγή· ὥστ' ἐπειδὴ ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἡ δὲ
προαίρεσις ὄρεξις βουλευτική, δεῖ [s] διὰ [t] ταῦτα τόν [v] τε λόγον
ἀληθῆ εἶναι καὶ τὴν ὄρεξιν ὀρθήν, εἴπερ ἡ προαίρεσις σπου-
δαία, καὶ τὰ αὐτὰ τὸν μὲν φάναι τὴν δὲ διώκειν. Αὕτη μὲν
οὖν ἡ διάνοια καὶ [w] ἡ ἀλήθεια πρακτική, τῆς δὲ θεωρητικῆς 3
διανοίας καὶ μὴ πρακτικῆς μηδὲ ποιητικῆς τὸ εὖ καὶ [x] κακῶς
τἀληθές ἐστι καὶ ψεῦδος· τοῦτο γάρ ἐστι παντὸς διανοη-
τικοῦ ἔργον, τοῦ δὲ πρακτικοῦ καὶ διανοητικοῦ [y] ἡ ἀλήθεια
[z] ὁμολόγως ἔχουσα τῇ ὀρέξει τῇ ὀρθῇ. Πράξεως μὲν οὖν 4
ἀρχὴ προαίρεσις, ὅθεν ἡ κίνησις ἀλλ' οὐχ οὗ ἕνεκα, προαι-

[g] *λέγομεν* L^b.M^b.O^b. [h] *οὖν* om. K^b.M^b. [i] *μέρη εἶναι* L^b.O^b. [k] *ἔχον—λόγον* om. L^b. [l] *καὶ—ἔχοντος* om. K^b. [m] *ὅσων*] *ὧν* L^b.M^b. [n] *ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα*] *τῶν ἃ ἐνδέχονται* K^b. [o] *ἑκάτερον* om. M^b. [p] *αὐτῶν*, ut videtur, L^b. [q] *λογικόν* K^b.M^b. [r] *βούλεσθαι* K^b. [s] *διὰ*] *δὲ* K^b. [t] *ταῦτα*] *μὲν ταῦτα* L^b.O^b, *ταῦτα μὲν* K^b. [v] *τε* om. L^b. [w] *ἡ* post *καὶ* om. M^b. [x] *καλῶς* L^b. [y] *ἡ* om. K^b.O^b. [z] *ὁμολογουμένως* M^b.

ρέσεως δὲ ὄρεξις καὶ λόγος ὁ ἕνεκά τινος· διὸ οὔτ' ἄνευ νοῦ
καὶ διανοίας οὔτ' ἄνευ ἠθικῆς ἐστὶν ἕξεως ἡ προαίρεσις· εὐ-
πραξία γὰρ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν πράξει ἄνευ διανοίας καὶ ἤθους
5 οὐκ ἔστιν. Διάνοια [a] δ' αὐτὴ οὐθὲν κινεῖ, ἀλλ' [b] ἡ ἕνεκά του
καὶ πρακτική· αὕτη γὰρ καὶ τῆς ποιητικῆς ἄρχει· ἕνεκα [c] γάρ
του ποιεῖ πᾶς ὁ ποιῶν, καὶ οὐ τέλος ἁπλῶς ἀλλὰ πρός τι
καὶ τινὸς τὸ [d] ποιητόν. Ἀλλὰ [e] τὸ [f] πρακτόν· ἡ γὰρ εὐ-
πραξία τέλος, ἡ δ' ὄρεξις τούτου· διὸ ἢ [g] ὀρεκτικὸς νοῦς ἡ
προαίρεσις ἢ ὄρεξις [h] διανοητική, καὶ ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἄνθρω-
6 πος. Οὐκ ἔστι δὲ προαιρετὸν οὐθὲν γεγονός, οἷον οὐθεὶς
προαιρεῖται Ἴλιον πεπορθηκέναι· οὐδὲ γὰρ βουλεύεται περὶ
τοῦ γεγονότος ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐσομένου καὶ ἐνδεχομένου, τὸ
δὲ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι· διὸ ὀρθῶς Ἀγάθων

μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,
[i] ἀγένητα ποιεῖν ἅσσ' ἂν ᾖ [k] πεπραγμένα.

Ἀμφοτέρων δὴ τῶν νοητικῶν μορίων ἀλήθεια τὸ ἔργον.
Καθ' ἃς οὖν μάλιστα ἕξεις [l] ἀληθεύσει ἑκάτερον, αὗται ἀρε-
ταὶ ἀμφοῖν.

3 Ἀρξάμενοι οὖν [m] ἄνωθεν περὶ αὐτῶν πάλιν λέγωμεν.
Ἔστω δὴ οἷς ἀληθεύει [n] ἡ ψυχὴ τῷ καταφάναι ἢ ἀποφάναι,
πέντε τὸν ἀριθμόν· ταῦτα δ' ἐστὶ τέχνη, ἐπιστήμη, φρόνη-
σις, σοφία, νοῦς· ὑπολήψει γὰρ καὶ δόξῃ ἐνδέχεται διαψεύ-
2 δεσθαι. Ἐπιστήμη μὲν οὖν τί ἐστιν, ἐντεῦθεν φανερόν, εἰ
δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι καὶ μὴ ἀκολουθεῖν ταῖς ὁμοιότησιν.
Πάντες γὰρ ὑπολαμβάνομεν, ὃ ἐπιστάμεθα, [o] μὴ ἐνδέχεσθαι
ἄλλως ἔχειν· τὰ δ' ἐνδεχόμενα [p] ἄλλως, ὅταν ἔξω τοῦ θεωρεῖν
γένηται, λανθάνει εἰ ἔστιν ἢ μή. Ἐξ ἀνάγκης ἄρα ἐστὶ τὸ
ἐπιστητόν. Ἀΐδιον ἄρα· τὰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὄντα ἁπλῶς
3 [q] πάντα ἀΐδια, τὰ δ' ἀΐδια [r] ἀγένητα καὶ ἄφθαρτα. Ἔτι δι-

[a] δ' om. Kb. [b] ἡ] ἢ Kb. [c] του γὰρ Mb. [d] ποιητικὸν Mb. [e] τὸ] καὶ τὸ Mb, om. Kb. [f] πρακτικόν Mb. [g] ὀρεκτὸς Mb. [h] διανοητικοῦ Mb. [i] ἀγέννητα Kb. [k] πεπραγμένα om. Kb. [l] ἀληθεύει Lb.Ob. [m] ἄλλωθεν Kb. [n] ἡ om. Kb.Mb. [o] μηδ' Kb. [p] ἄλλως, ὅταν] καὶ ἄλλως, ὅταν Mb. [q] ἀΐδια πάντα Mb. [r] ἀγένητα om. Mb.

δακτὴ [s] πᾶσα ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸ ἐπιστητὸν μαθη-
τόν. Ἐκ προγινωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκαλία, ὥσπερ καὶ
ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς [t] λέγομεν· ἡ μὲν γὰρ δι' ἐπαγωγῆς, [v] ἡ
δὲ συλλογισμῷ. Ἡ μὲν δὴ ἐπαγωγὴ [w] ἀρχή ἐστι καὶ [x] τοῦ
καθόλου, ὁ δὲ συλλογισμὸς ἐκ τῶν καθόλου. Εἰσὶν [y] ἄρα
ἀρχαὶ ἐξ ὧν [z] ὁ συλλογισμός, [a] ὧν οὐκ ἔστι συλλογισμός·
ἐπαγωγὴ [b] ἄρα. Ἡ μὲν ἄρα ἐπιστήμη ἐστὶν ἕξις ἀποδει- 4
κτική, καὶ ὅσα ἄλλα προσδιοριζόμεθα ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς·
ὅταν γάρ πως πιστεύῃ καὶ γνώριμοι αὐτῷ ὦσιν [c] αἱ ἀρχαί,
ἐπίσταται· εἰ γὰρ μὴ μᾶλλον τοῦ συμπεράσματος, κατὰ
συμβεβηκὸς ἕξει τὴν ἐπιστήμην. Περὶ μὲν οὖν ἐπιστήμης
διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Τοῦ δ' ἐνδεχομένου ἄλλως ἔχειν ἔστι τι καὶ [d] ποιητὸν καὶ 4
πρακτόν, ἕτερον δ' ἐστὶ ποίησις καὶ πρᾶξις· πιστεύομεν δὲ 2
περὶ αὐτῶν καὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις. Ὥστε καὶ ἡ μετὰ
λόγου [e] ἕξις πρακτικὴ ἕτερόν ἐστι τῆς μετὰ λόγου ποιητικῆς
ἕξεως. [f] Διὸ οὐδὲ [g] περιέχονται ὑπ' ἀλλήλων· οὔτε γὰρ ἡ
πρᾶξις ποίησις οὔτε ἡ ποίησις πρᾶξίς ἐστιν. Ἐπεὶ [h] δ' ἡ 3
οἰκοδομικὴ τέχνη τίς [i] ἐστι καὶ ὅπερ ἕξις τις μετὰ λόγου
ποιητική, καὶ οὐδεμία οὔτε τέχνη ἐστὶν ἥτις οὐ μετὰ λόγου
ποιητικὴ ἕξις ἐστίν, οὔτε τοιαύτη ἣ οὐ τέχνη, ταὐτὸν ἂν εἴη
τέχνη καὶ ἕξις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητική. Ἔστι δὲ 4
τέχνη πᾶσα περὶ γένεσιν, καὶ τὸ τεχνάζειν, καὶ θεωρεῖν
ὅπως ἂν [k] γένηταί τι τῶν ἐνδεχομένων [l] καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι,
καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ ποιοῦντι ἀλλὰ μὴ ἐν τῷ ποιουμένῳ·
οὔτε γὰρ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων ἢ γινομένων [m] ἡ τέχνη ἐστίν,
οὔτε τῶν κατὰ φύσιν· ἐν αὐτοῖς γὰρ ἔχουσι [n] ταῦτα τὴν ἀρ-
χήν. Ἐπεὶ δὲ ποίησις καὶ πρᾶξις ἕτερον, ἀνάγκη τὴν τέ- 5
χνην ποιήσεως ἀλλ' οὐ πράξεως εἶναι. Καὶ τρόπον τινὰ

[s] πᾶσα] ἡ ἅπασα K^b.M^b. [t] ἐλέγομεν M^b. [v] ἡ δὲ—καθόλου om. M^b. [w] ἀρχῆς L^b. [x] τοῦ om. L^b. [y] ἄρα αἱ ἀρχαὶ O^b. [z] ὁ om. K^b. [a] ὧν δ' οὐκ L^b. [b] ἄρα ἡ] γάρ ἡ M^b. [c] αἱ om. M^b. [d] ποιητικὸν καὶ πρακτικόν M^b. [e] ἕξις—λόγου om. L^b. [f] διὸ] καὶ L^b.O^b. [g] περιέχεται K^b.L^b.O^b. [h] δ' ἡ] δὴ K^b. [i] ἐστι om. O^b. [k] γίνηταί O^b. [l] καὶ ante εἶναι om. M^b. [m] ἡ om. L^b.O^b. [n] ταῦτα τὴν] ταύτην K^b.

περὶ [o] τὰ αὐτά ἐστιν ἡ [p] τύχη καὶ ἡ τέχνη, καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησὶ

τέχνη τύχην ἔστερξε καὶ τύχη τέχνην.

6 Ἡ μὲν οὖν τέχνη, ὥσπερ εἴρηται, ἕξις τις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητική ἐστιν, ἡ δ' ἀτεχνία τοὐναντίον μετὰ λόγου ψευδοῦς [q] ποιητικὴ ἕξις, περὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν.

5 Περὶ δὲ φρονήσεως [r] οὕτως ἂν λάβοιμεν, θεωρήσαντες τίνας λέγομεν τοὺς φρονίμους. Δοκεῖ [s] δὴ φρονίμου εἶναι τὸ δύνασθαι καλῶς βουλεύσασθαι περὶ τὰ [t] αὑτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, οὐ κατὰ μέρος, οἷον ποῖα πρὸς ὑγίειαν [v] ἢ ἰσχύν,
2 ἀλλὰ [w] ποῖα πρὸς τὸ εὖ [x] ζῆν. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ τοὺς περί τι φρονίμους λέγομεν, ὅταν [y] πρὸς τέλος τι σπουδαῖον εὖ [z] λογίσωνται, ὧν μή ἐστι τέχνη. Ὥστε καὶ ὅλως ἂν εἴη
3 φρόνιμος ὁ βουλευτικός. Βουλεύεται δ' οὐθεὶς περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδὲ τῶν μὴ ἐνδεχομένων αὐτῷ πρᾶξαι· ὥστ' εἴπερ ἐπιστήμη μὲν μετ' ἀποδείξεως, ὧν δ' αἱ ἀρχαὶ [a] ἐνδέχονται ἄλλως ἔχειν, τούτων μή ἐστιν ἀπόδειξις (πάντα γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ οὐκ ἔστι βουλεύσασθαι περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων), οὐκ ἂν εἴη [b] ἡ φρόνησις ἐπιστήμη οὐδὲ τέχνη, ἐπιστήμη μὲν ὅτι ἐνδέχεται τὸ [c] πρακτὸν ἄλλως ἔχειν, τέχνη δ' ὅτι ἄλλο τὸ [d] γένος [e] πράξεως καὶ ποιή-
4 σεως. Λείπεται ἄρα αὐτὴν εἶναι ἕξιν ἀληθῆ μετὰ λόγου πρακτικὴν περὶ τὰ [f] ἀνθρώπῳ ἀγαθὰ καὶ κακά· τῆς μὲν γὰρ ποιήσεως ἕτερον τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως οὐκ [g] ἂν εἴη· ἔστι
5 γὰρ [h] αὐτὴ ἡ εὐπραξία τέλος. Διὰ τοῦτο Περικλέα καὶ τοὺς τοιούτους φρονίμους οἰόμεθα εἶναι, ὅτι τὰ αὑτοῖς ἀγαθὰ καὶ τὰ τοῖς ἀνθρώποις δύνανται θεωρεῖν· εἶναι δὲ τοιούτους ἡγούμεθα τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ [i] τοὺς πολιτικούς. [k] Ἔνθεν καὶ

[o] ταῦτ' Kb.Mb. [p] τέχνη καὶ ἡ τύχη Ob. [q] ποιητικὴ om. Mb. [r] οὕτως ἀναλάβοιμεν Mb. [s] δὴ] οὖν Lb. [t] αὑτῷ om. Mb. [v] ἢ] ἢ πρὸς Mb.Ob, πρὸς Kb.Lb. [w] ποῖα om. Lb. [x] ζῆν] ζῆν ὅλον Ob, ζῆν ὅλως Lb.Mb. [y] πρὸς τὸ τέλος τι Kb. [z] λογίζωνται Mb. [a] ἐνδέχεται Mb, omissis mox τούτων—ἔχειν. [b] ἡ add. Lb.Ob. [c] πράττειν Mb. [d] τέλος Lb. [e] τῆς πράξεως Mb. [f] ἀνθρώπινα Mb. [g] ἂν εἴη] ἀεί Mb. [h] αὕτη Kb.Mb. [i] τοὺς post καὶ om. Lb.Ob. [k] ὅθεν Lb.Ob.

τὴν σωφροσύνην τούτῳ προσαγορεύομεν τῷ ὀνόματι, [l] ὡς σώζουσαν τὴν φρόνησιν. Σώζει δὲ τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν. 6
Οὐ γὰρ [m] ἅπασαν ὑπόληψιν διαφθείρει οὐδὲ διαστρέφει τὸ ἡδὺ καὶ [n] τὸ λυπηρόν, οἷον ὅτι τὸ τρίγωνον [o] δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει ἢ οὐκ ἔχει, ἀλλὰ τὰς περὶ τὸ πρακτόν. Αἱ μὲν [p] γὰρ ἀρχαὶ τῶν πρακτῶν τὸ οὗ ἕνεκα τὰ πρακτά· τῷ δὲ διεφθαρμένῳ δι' ἡδονὴν [q] ἢ λύπην εὐθὺς οὐ φαίνεται [r] ἡ ἀρχή, οὐδὲ [s] δεῖν τούτου [t] ἕνεκεν οὐδὲ διὰ τοῦθ' αἱρεῖσθαι πάντα καὶ πράττειν· ἔστι γὰρ ἡ κακία φθαρτικὴ ἀρχῆς· ὥστ' ἀνάγκη τὴν φρόνησιν [v] ἕξιν εἶναι μετὰ λόγου [w] ἀληθῆ, περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ πρακτικήν. Ἀλλὰ μὴν τέχνης μὲν ἐστὶν 7
ἀρετή, φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν· καὶ ἐν μὲν τέχνῃ ὁ ἑκὼν ἁμαρτάνων αἱρετώτερος, περὶ δὲ φρόνησιν [x] ἧττον, ὥσπερ καὶ περὶ τὰς ἀρετάς. Δῆλον οὖν ὅτι ἀρετή τίς ἐστι καὶ οὐ τέχνη. Δυοῖν δ' ὄντοιν μεροῖν τῆς ψυχῆς τῶν λόγον ἐχόντων, θα- 8
τέρου ἂν εἴη ἀρετή, τοῦ δοξαστικοῦ· ἥ τε γὰρ δόξα περὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν καὶ ἡ φρόνησις. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἕξις μετὰ λόγου μόνον· σημεῖον δ' ὅτι λήθη [y] τῆς μὲν τοιαύτης ἕξεώς ἐστι, φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν.

Ἐπεὶ δ' ἡ ἐπιστήμη περὶ τῶν καθόλου ἐστὶν ὑπόληψις 6
καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, εἰσὶ [z] δ' ἀρχαὶ τῶν [a] ἀποδεικτῶν καὶ πάσης ἐπιστήμης (μετὰ λόγου γὰρ [b] ἡ ἐπιστήμη), [c] τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπιστητοῦ οὔτ' ἂν ἐπιστήμη εἴη οὔτε τέχνη οὔτε φρόνησις· τὸ μὲν γὰρ ἐπιστητὸν ἀποδεικτόν, αἱ δὲ τυγχάνουσιν οὖσαι περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν. [d] Οὐδὲ δὴ σοφία τούτων ἐστίν· τοῦ γὰρ σοφοῦ περὶ ἐνίων ἔχειν [e] ἀπόδειξίν ἐστιν. Εἰ δὴ οἷς ἀληθεύομεν καὶ μηδέποτε [f] διαψευ- 2
δόμεθα περὶ τὰ [g] μὴ ἐνδεχόμενα [h] ἢ καὶ ἐνδεχόμενα ἄλλως

[l] ὡς om. Kb.Mb. [m] πᾶσαν Lb.Ob. [n] τὸ post καὶ om. Kb.Mb. [o] δύο ὀρθὰς Kb. [p] γὰρ om. Mb. [q] ἢ] καὶ Lb, ἡ Kb. is λύπη. [r] ἡ om. Kb.Mb. [s] δεῖ Kb. [t] ἕνεκα Kb.Mb.Ob. [v] εἶναι ἕξιν Mb. [w] ἀληθοῦς Mb. [x] ἥττων Kb. [y] μὲν τῆς Lb.Mb.Ob, τῆς μὲν τῆς Kb. [z] δ'] δ' αἱ Kb.Mb. [a] ἀποδεικτικῶν Lb.Mb. [b] ἡ om. Kb.Mb. [c] τῆς —ἐπιστήμη om. Lb. [d] οὐδ' ἡ σοφία Kb. [e] ἀπόδειξίς pr. Kb. [f] ψευδόμεθα Mb. [g] μὴ post καὶ Lb. [h] ἢ om. Mb.Ob.

ἔχειν, ἐπιστήμη καὶ φρόνησίς ἐστι καὶ σοφία καὶ νοῦς, τούτων δὲ τῶν τριῶν μηθὲν ἐνδέχεται εἶναι (λέγω δὲ τρία φρόνησιν ἐπιστήμην σοφίαν), λείπεται [i]νοῦν εἶναι τῶν ἀρχῶν.

7 Τὴν δὲ σοφίαν ἔν [k]τε ταῖς τέχναις τοῖς ἀκριβεστάτοις τὰς τέχνας [l]ἀποδίδομεν, οἷον Φειδίαν λιθουργὸν σοφὸν καὶ [m]Πολύκλειτον ἀνδριαντοποιόν, ἐνταῦθα μὲν [n]οὖν οὐθὲν ἄλλο
2 σημαίνοντες τὴν σοφίαν ἢ ὅτι ἀρετὴ τέχνης [o]ἐστίν· εἶναι δέ τινας σοφοὺς οἰόμεθα ὅλως οὐ κατὰ μέρος οὐδ' ἄλλο [p]τι σοφούς, ὥσπερ Ὅμηρός φησιν ἐν τῷ [q]Μαργίτῃ

τὸν δ' οὔτ' [r]ἂρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν οὔτ' ἀροτῆρα
οὔτ' ἄλλως τι σοφόν.

Ὥστε δῆλον ὅτι [s]ἡ ἀκριβεστάτη ἂν τῶν ἐπιστημῶν εἴη ἡ
3 σοφία. Δεῖ ἄρα τὸν σοφὸν [t]μὴ μόνον τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀληθεύειν. Ὥστ' εἴη ἂν ἡ σοφία νοῦς καὶ ἐπιστήμη, [v]ὥσπερ κεφαλὴν ἔχουσα [w]ἐπιστήμη τῶν τιμιωτάτων. Ἄτοπον [x]γὰρ εἴ τις [y]τὴν πολιτικὴν ἢ τὴν φρόνησιν [z]σπουδαιοτάτην οἴεται εἶναι, εἰ μὴ τὸ ἄριστον
4 τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἄνθρωπός ἐστιν. Εἰ [a]δὴ ὑγιεινὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ἕτερον ἀνθρώποις καὶ ἰχθύσι, τὸ δὲ λευκὸν [b]καὶ εὐθὺ ταὐτὸν ἀεί, καὶ τὸ σοφὸν ταὐτὸν πάντες ἂν [c]εἴποιεν, φρόνιμον δὲ ἕτερον· τὸ γὰρ περὶ αὐτὸ ἕκαστα [d]εὖ θεωροῦν [e]φαῖεν ἂν εἶναι φρόνιμον, καὶ [f]τούτῳ [g]ἐπιτρέψειαν [h]αὐτά. Διὸ καὶ τῶν θηρίων ἔνια φρόνιμά [i]φασιν εἶναι, ὅσα περὶ τὸν αὑτῶν βίον ἔχοντα φαίνεται δύναμιν προνοητικήν. Φανερὸν δὲ [k]καὶ ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἡ σοφία καὶ ἡ πολιτικὴ ἡ αὐτή· εἰ γὰρ τὴν περὶ τὰ ὠφέλιμα [l]τὰ αὑτοῖς ἐροῦσι σοφίαν, πολλαὶ

[i] νοῦν] γοῦν νοῦν pr. K^b, οὖν νοῦν corr. [k] γε L^b.M^b. [l] ἀποδιδόαμεν L^b.M^b. [m] πολύκλητον K^b. [n] οὖν om. L^b.O^b. [o] ἐστίν ante τέχνης L^b, om. O^b. [p] τι] τι ἢ M^b.O^b. [q] μαργείτῃ K^b.M^b.O^b. [r] ἂν M^b. [s] ἡ post ὅτι om. K^b.M^b.O^b. [t] μὴ] οὐ M^b. [v] ὥσπερ] καὶ ὥσπερ L^b.O^b. [w] ἐπιστήμην M^b. [x] γὰρ] δὲ M^b. [y] τὴν ἐπιστήμην πολιτικὴν L^b.O^b. [z] σπουδαιότατον εἶναι οἴεται M^b. [a] δ' M^b. [b] καὶ τὸ εὐθὺ L^b.O^b. [c] εἴποιμεν M^b. [d] εὖ] τὸ εὖ K^b.L^b.O^b. [e] φαῖεν ἂν] φησὶν K^b, φαῖεν L^b.M^b.O^b. [f] τούτων M^b. [g] ἐπιτρέψει K^b, ἐπιτρέψειεν L^b.O^b. [h] ἑαυτούς M^b. [i] φησιν K^b. [k] καὶ om. L^b.O^b. [l] τὰ αὑτοῖς] τ' αὑτοῖς K^b.

ἔσονται σοφίαι· οὐ γὰρ μία περὶ τὸ ἁπάντων [m] ἀγαθὸν τῶν ζῴων, ἀλλ' ἑτέρα περὶ ἕκαστον, εἰ μὴ καὶ ἰατρικὴ μία περὶ πάντων τῶν ὄντων. Εἰ δ' ὅτι βέλτιστον [n] ἄνθρωπος τῶν ἄλλων ζῴων, οὐδὲν διαφέρει· καὶ γὰρ ἀνθρώπου ἄλλα [o] πολὺ θειότερα τὴν φύσιν, [p] οἷον φανερώτατά γε ἐξ ὧν [q] ὁ κόσμος συνέστηκεν. Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἐστὶ 5
[r] καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς τῶν τιμιωτάτων τῇ φύσει. Διὸ Ἀναξαγόραν καὶ Θαλῆν καὶ τοὺς τοιούτους σοφοὺς μέν, φρονίμους δ' οὔ φασιν εἶναι, ὅταν ἴδωσιν ἀγνοοῦντας τὰ συμφέρονθ' ἑαυτοῖς, καὶ περιττὰ μὲν καὶ θαυμαστὰ καὶ χαλεπὰ καὶ δαιμόνια εἰδέναι αὐτούς φασιν, ἄχρηστα δ', ὅτι οὐ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ ζητοῦσιν. Ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ ἀν- 6 8
θρώπινα καὶ περὶ ὧν ἔστι βουλεύσασθαι· τοῦ γὰρ φρονίμου μάλιστα τοῦτ' ἔργον εἶναί φαμεν, τὸ εὖ βουλεύεσθαι, βουλεύεται δ' οὐθεὶς περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδ' ὅσων μὴ [s] τέλος τί ἐστι, καὶ τοῦτο [t] πρακτὸν ἀγαθόν. Ὁ δ' ἁπλῶς εὔβουλος [v] ὁ τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπῳ τῶν πρακτῶν στοχαστικὸς κατὰ τὸν λογισμόν. Οὐδ' ἐστὶν ἡ φρόνησις τῶν 7
καθόλου μόνον, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα γνωρίζειν· [w] πρακτικὴ γάρ, ἡ δὲ πρᾶξις περὶ τὰ καθ' ἕκαστα. Διὸ καὶ ἔνιοι οὐκ εἰδότες ἑτέρων εἰδότων πρακτικώτεροι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις [x] οἱ ἔμπειροι· εἰ γὰρ εἰδείη ὅτι τὰ κοῦφα εὔπεπτα κρέα καὶ ὑγιεινά, ποῖα δὲ κοῦφα [y] ἀγνοοῖ, οὐ ποιήσει ὑγίειαν, ἀλλ' ὁ εἰδὼς ὅτι τὰ [z] ὀρνίθεια κοῦφα καὶ ὑγιεινὰ ποιήσει μᾶλλον. Ἡ δὲ φρόνησις πρακτική· ὥστε δεῖ ἄμφω ἔχειν, ἢ ταύτην μᾶλλον. Εἴη δ' ἄν τις καὶ ἐνταῦθα ἀρχιτεκτονική.
Ἔστι δὲ καὶ ἡ πολιτικὴ [a] καὶ ἡ φρόνησις ἡ αὐτὴ μὲν ἕξις, (8)
τὸ μέντοι εἶναι οὐ ταὐτὸν αὐταῖς. Τῆς δὲ περὶ πόλιν ἡ μὲν 2
[b] ὡς ἀρχιτεκτονικὴ φρόνησις νομοθετική, ἡ δὲ ὡς τὰ καθ'

[m] τῶν ζῴων ἀγαθόν Mb. [n] ὁ ἄνθρωπος Mb. [o] πολλὰ Mb. [p] οἷον τὰ φανερώτατά Lb. [q] συνέστηκεν ὁ κόσμος Lb.Ob. [r] καὶ ante ἐπιστήμη om. Lb. [s] τέλειόν Mb. [t] πρακτικὸν Mb. [v] ὁ om. Kb. [w] πρακτὴ Mb. [x] οἱ om. Lb. [y] ἀγνοεῖ Lb.Mb.Ob. [z] ὀρνίθια Kb. [a] καὶ ἡ post πολιτικὴ om. Kb. [b] ὡς om. Mb.

ἕκαστα τὸ κοινὸν ἔχει ὄνομα, πολιτική· [c] αὕτη δὲ πρακτικὴ
[d] καὶ βουλευτική· τὸ γὰρ ψήφισμα πρακτὸν ὡς τὸ [e] ἔσχα-
τον. Διὸ πολιτεύεσθαι τούτους [f] μόνους λέγουσιν· μόνοι
3 γὰρ πράττουσιν οὗτοι ὥσπερ οἱ χειροτέχναι· δοκεῖ δὲ [g] καὶ
φρόνησις μάλιστ' εἶναι ἡ περὶ αὐτὸν καὶ ἕνα. Καὶ ἔχει
αὕτη τὸ κοινὸν ὄνομα, φρόνησις· ἐκείνων δὲ ἡ μὲν οἰκονομία,
ἡ δὲ νομοθεσία, ἡ δὲ πολιτική, καὶ ταύτης ἡ μὲν βουλευτικὴ
9 4 ἡ δὲ [h] δικαστική. Εἶδος μὲν οὖν [i] τι ἂν εἴη γνώσεως [k] τὸ
[l] αὑτῷ εἰδέναι· ἀλλ' ἔχει διαφορὰν πολλήν· καὶ δοκεῖ ὁ [m] τὰ
περὶ αὑτὸν εἰδὼς καὶ [n] διατρίβων φρόνιμος εἶναι, οἱ δὲ πολι-
τικοὶ [o] πολυπράγμονες· [p] διὸ Εὐριπίδης

πῶς δ' ἂν φρονοίην, ᾧ παρῆν ἀπραγμόνως
ἐν τοῖσι πολλοῖς [q] ἠριθμημένῳ [r] στρατοῦ
[s] ἴσον μετασχεῖν;
τοὺς γὰρ περισσοὺς καί τι πράσσοντας πλέον . .

ζητοῦσι γὰρ τὸ αὑτοῖς ἀγαθόν, καὶ οἴονται τοῦτο δεῖν πράτ-
τειν. Ἐκ ταύτης οὖν τῆς δόξης ἐλήλυθε τὸ [t] τούτους φρονί-
μους [v] εἶναι· καίτοι ἴσως οὐκ ἔστι [w] τὸ αὑτοῦ [x] εὖ ἄνευ οἰκο-
νομίας οὐδ' ἄνευ πολιτείας. Ἔτι δὲ τὰ [y] αὑτοῦ πῶς δεῖ
5 διοικεῖν, ἄδηλον καὶ σκεπτέον. Σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦ [z] εἰρη-
μένου καὶ διότι γεωμετρικοὶ μὲν νέοι καὶ μαθηματικοὶ γίνον-
ται καὶ σοφοὶ τὰ τοιαῦτα, φρόνιμος δ' οὐ δοκεῖ γίνεσθαι.
Αἴτιον δ' [a] ὅτι τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν ἡ φρόνησις, ἃ γίνεται
γνώριμα ἐξ ἐμπειρίας, νέος δ' ἔμπειρος οὐκ ἔστιν· πλῆθος
6 [b] γὰρ χρόνου ποιεῖ τὴν ἐμπειρίαν· ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἄν τις
σκέψαιτο, [c] διὰ τί [d] δὴ μαθηματικὸς μὲν παῖς γένοιτ' ἄν,

[c] αὕτη—βουλευτική om. Mb. [d] καὶ om. Kb.Lb. [e] ἕκαστον Kb. [f] μόνον Kb.Mb.Ob. [g] καὶ ἡ φρόνησις Lb.Ob. [h] δικαστική] στοχαστική Kb. [i] τι] αὕτη Mb. [k] τὸ] τὸ τὰ Lb.Mb. [l] αὑτοῦ Mb. et fortasse pr. Kb. [m] τὰ om. Ob. [n] διατρίβων φρόνιμος om. Kb. [o] φιλοπράγμονες Lb.Ob. [p] διὸ] διὸ καὶ Ob. [q] ἠριθμημένον Kb.Nb. [r] στρατῷ Mb. [s] ἴσων Mb, ἴσου Lb. [t] τούτους] περὶ τοὺς Mb. [v] εἶναι om. Kb. [w] τὸ] τὸ τὰ Mb. [x] εὖ] εἰδέναι Mb, om. Lb.Ob. [y] αὑτῶν πῶς διοικεῖν δεῖ Mb. [z] λεγομένου Ob. [a] ὅτι] ὅτι καὶ Kb.Lb.Ob. [b] γὰρ] δὲ Kb. [c] διὰ om. Ob. [d] δήποτε Lb.Ob.

σοφὸς δ᾽ ἢ φυσικὸς οὔ. Ἢ ὅτι τὰ μὲν δι᾽ ἀφαιρέσεώς ἐστιν,
τῶν δ᾽ [e] αἱ ἀρχαὶ ἐξ ἐμπειρίας· καὶ τὰ μὲν οὐ πιστεύουσιν
οἱ νέοι ἀλλὰ λέγουσιν, τῶν δὲ τὸ τί ἐστιν [f] οὐκ ἄδηλον.
Ἔτι ἡ ἁμαρτία ἢ περὶ [g] τὸ καθόλου ἐν τῷ βουλεύσασθαι ἢ 7
περὶ τὸ καθ᾽ ἕκαστον· ἢ [h] γὰρ ὅτι πάντα τὰ βαρύσταθμα
ὕδατα φαῦλα, ἢ ὅτι [i] τοδὶ βαρύσταθμον. Ὅτι δ᾽ ἡ φρόνησις 8
οὐκ ἐπιστήμη, φανερόν· τοῦ γὰρ ἐσχάτου ἐστίν, ὥσπερ εἴρη-
ται· τὸ γὰρ πρακτὸν τοιοῦτον. [k] Ἀντίκειται [l] μὲν δὴ τῷ 9
νῷ· ὁ μὲν [m] γὰρ νοῦς τῶν ὅρων, ὧν οὐκ ἔστι λόγος, ἡ δὲ τοῦ
ἐσχάτου, [n] οὗ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη ἀλλ᾽ αἴσθησις, οὐχ ἡ τῶν
ἰδίων, ἀλλ᾽ [o] οἵᾳ αἰσθανόμεθα ὅτι τὸ ἐν [p] τοῖς μαθηματικοῖς
ἔσχατον τρίγωνον· στήσεται γὰρ κἀκεῖ. Ἀλλ᾽ αὕτη μᾶλ-
λον αἴσθησις [q] ἢ φρόνησις, ἐκείνης δ᾽ ἄλλο εἶδος.

Τὸ ζητεῖν δὲ καὶ τὸ βουλεύεσθαι διαφέρει· τὸ γὰρ βου- 10
λεύεσθαι ζητεῖν τι ἐστίν. Δεῖ δὲ [r] λαβεῖν [s] καὶ περὶ εὐβου- (9)
λίας τί ἐστι, πότερον ἐπιστήμη τις ἢ δόξα [t] ἢ εὐστοχία ἢ
ἄλλο τι γένος. Ἐπιστήμη μὲν δὴ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ζη- 2
τοῦσι περὶ ὧν ἴσασιν, ἡ δ᾽ εὐβουλία βουλή τις, ὁ δὲ βουλευό-
μενος ζητεῖ καὶ λογίζεται. Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ εὐστοχία· ἄνευ
τε γὰρ λόγου καὶ [v] ταχύ τι ἡ εὐστοχία, βουλεύονται δὲ πο-
λὺν χρόνον, καὶ φασὶ πράττειν μὲν [w] δεῖν ταχὺ τὰ βουλευ-
θέντα, βουλεύεσθαι δὲ βραδέως. Ἔτι ἡ ἀγχίνοια ἕτερον 3
καὶ ἡ εὐβουλία· ἔστι δ᾽ εὐστοχία τις ἡ ἀγχίνοια. Οὐδὲ δὴ
δόξα ἡ εὐβουλία οὐδεμία. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὁ μὲν κακῶς βουλευό-
μενος ἁμαρτάνει, ὁ δ᾽ εὖ ὀρθῶς βουλεύεται, δῆλον ὅτι ὀρθότης
[x] τις ἡ εὐβουλία ἐστίν, οὔτ᾽ [y] ἐπιστήμης [z] δὲ οὔτε [a] δόξης·
ἐπιστήμης μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ὀρθότης (οὐδὲ γὰρ ἁμαρτία),
δόξης δ᾽ ὀρθότης ἀλήθεια· ἅμα δὲ καὶ [b] ὥρισται ἤδη πᾶν οὗ

[e] αἱ om. O^b. [f] οὐκ om. K^b.M^b. [g] τὸ] τὰ K^b. [h] γὰρ om. M^b. [i] τοδὶ τὸ βαρύσταθμον K^b.M^b. [k] ἀντίκειται] ἀντιληπτικὸν K^b. [l] μὲν ante δὴ om. L^b.O^b. [m] γὰρ δὴ νοῦς M^b. [n] οὗ om. K^b.M^b. [o] οἵα ᾗι αἰσθανόμεθα K^b.M^b. [p] τοῖς om. M^b. [q] ἡ L^b.M^b.O^b. [r] διαλαβεῖν O^b. [s] καὶ om. K^b.M^b. [t] ἢ post δόξα om. O^b. [v] ταχυτῆτος ἡ M^b. [w] δεῖ M^b. [x] ἡ εὐβουλία τις K^b.M^b. [y] ἐπιστήμη L^b. [z] δὲ om. K^b.M^b. [a] δόξα L^b. [b] διώρισται M^b.

δόξα ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄνευ λόγου ἡ εὐβουλία. Διανοίας ἄρα λείπεται· αὕτη γὰρ οὔπω φάσις· καὶ γὰρ ἡ δόξα οὐ ζήτησις ἀλλὰ φάσις τις ἤδη, ὁ δὲ βουλευόμενος, ἐάν τε
4 εὖ ἐάν [c] τε κακῶς βουλεύηται, ζητεῖ [d] τι καὶ λογίζεται. Ἀλλ' ὀρθότης [e] τίς ἐστιν ἡ εὐβουλία βουλῆς· διὸ ἡ βουλὴ ζητητέα πρῶτον τί καὶ περὶ τί. Ἐπεὶ δ' ἡ ὀρθότης πλεοναχῶς, δῆλον ὅτι οὐ πᾶσα· [f] ὁ γὰρ ἀκρατὴς καὶ ὁ φαῦλος ὃ προτίθεται ἰδεῖν ἐκ τοῦ λογισμοῦ τεύξεται, ὥστε ὀρθῶς ἔσται βεβουλευμένος, κακὸν δὲ μέγα [g] εἰληφώς. Δοκεῖ δ' ἀγαθόν τι [h] εἶναι τὸ εὖ [i] βεβουλεῦσθαι· ἡ γὰρ τοιαύτη ὀρθότης βου-
5 λῆς εὐβουλία, [k] ἡ ἀγαθοῦ τευκτική. Ἀλλ' ἔστι καὶ τούτου ψευδεῖ συλλογισμῷ τυχεῖν, καὶ ὃ μὲν δεῖ ποιῆσαι τυχεῖν, [l] δι' οὗ δ' οὔ, [m] ἀλλὰ ψευδῆ τὸν μέσον ὅρον εἶναι· ὥστ' οὐδ' [n] αὕτη [o] πω εὐβουλία, καθ' ἣν οὗ δεῖ μὲν [p] τυγχάνει, οὐ μέν-
6 τοι δι' οὗ ἔδει. Ἔτι ἔστι πολὺν χρόνον βουλευόμενον τυχεῖν, τὸν δὲ ταχύ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐκείνη πω εὐβουλία, ἀλλ' ὀρθότης ἡ κατὰ τὸ ὠφέλιμον, καὶ [q] οὗ δεῖ καὶ ὡς καὶ ὅτε.
7 Ἔτι ἔστι καὶ ἁπλῶς [r] εὖ βεβουλεῦσθαι καὶ πρός τι τέλος. Ἡ μὲν δὴ ἁπλῶς ἡ πρὸς τὸ τέλος τὸ ἁπλῶς κατορθοῦσα, [s] ἡ δέ τις ἡ πρός τι τέλος. Εἰ δὴ τῶν φρονίμων τὸ εὖ [t] βεβουλεῦσθαι, ἡ εὐβουλία εἴη ἂν ὀρθότης [v] ἡ κατὰ τὸ συμφέρον πρός τι τέλος, [w] οὗ ἡ φρόνησις ἀληθὴς ὑπόληψίς ἐστιν.

11 (10) Ἔστι δὲ καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἀσυνεσία, καθ' ἃς λέγομεν συνετοὺς καὶ ἀσυνέτους, οὔθ' ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπιστήμῃ ἢ δόξῃ (πάντες γὰρ ἂν ἦσαν συνετοί) οὔτε τις μία τῶν [x] κατὰ μέρος ἐπιστημῶν, [y] οἷον ἰατρικὴ περὶ [z] ὑγιεινῶν [a] ἡ γεωμετρία περὶ [b] μεγέθους· [c] οὔτε γὰρ περὶ τῶν ἀεὶ ὄντων [d] καὶ ἀκινήτων ἡ

[c] τε καὶ κακῶς Kb.Mb. [d] τε Mb. [e] τις om. Ob. [f] ὁ γὰρ] καὶ γὰρ ὁ Mb. [g] ὑπειληφώς Ob. [h] εἶναι add. Lb.Ob. [i] βουλεύεσθαι Ob. [k] ἡ om. Mb. [l] δι'] τούτου δι' Lb.Ob. [m] ἀλλὰ] ὥστε Ob. [n] αὐτή Lb.Ob. [o] πως Lb.Mb.Ob. [p] τυγχάνειν Lb. [q] οὗ δεῖ καὶ ὥς] οὐ δικαίως pr. Kb. [r] εὖ om. Mb. [s] ἡ δέ τις] τὶς δὲ Kb.Mb. [t] βουλεύεσθαι Kb.Ob. [v] ἡ ante κατὰ om. Kb. [w] οὗ ἡ] ἢ οὐ Kb. [x] ἐπιστημῶν κατὰ μέρος Ob. [y] οἷον] οἷον ἡ Kb.Mb, οἷον ἢ Ob. [z] ὑγιεινῶν] ὑγιεινῶν γὰρ ἂν ἦν Lb.Mb.Ob. [a] ἡ Kb. [b] μεγέθη Kb.Mb.Ob. [c] γὰρ οὔτε Mb. [d] καὶ ἀκινήτων om. Lb.

σύνεσίς ἐστιν οὔτε περὶ τῶν γιγνομένων [e]ὁτουοῦν, ἀλλὰ περὶ
ὧν ἀπορήσειεν ἄν τις καὶ βουλεύσαιτο. Διὸ περὶ τὰ αὐτὰ
μὲν τῇ φρονήσει ἐστίν, οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν σύνεσις καὶ φρό-
νησις· ἡ μὲν γὰρ φρόνησις ἐπιτακτική ἐστιν· [f]τί γὰρ δεῖ 2
πράττειν ἢ μή, τὸ τέλος αὐτῆς ἐστίν· ἡ δὲ [g]σύνεσις κριτικὴ
μόνον· ταὐτὸν γὰρ [g]σύνεσις καὶ [g]εὐσυνεσία καὶ [h]συνετοὶ καὶ
εὐσύνετοι. Ἔστι δ᾽ οὔτε [i]τὸ ἔχειν τὴν φρόνησιν οὔτε [k]τὸ 3
λαμβάνειν [l]ἡ σύνεσις· ἀλλ᾽ ὥσπερ τὸ μανθάνειν λέγεται ξυν-
ιέναι, ὅταν χρῆται τῇ ἐπιστήμῃ, οὕτως ἐν τῷ χρῆσθαι τῇ
δόξῃ ἐπὶ τὸ κρίνειν περὶ τούτων περὶ ὧν ἡ φρόνησίς ἐστιν,
ἄλλου λέγοντος, καὶ κρίνειν καλῶς· τὸ γὰρ εὖ τῷ καλῶς
ταὐτόν. Καὶ ἐντεῦθεν ἐλήλυθε τοὔνομα ἡ σύνεσις, καθ᾽ ἣν 4
εὐσύνετοι, ἐκ τῆς ἐν τῷ μανθάνειν· λέγομεν γὰρ τὸ μανθάνειν
συνιέναι πολλάκις.

Ἡ δὲ καλουμένη γνώμη, καθ᾽ ἣν [m]εὐγνώμονας καὶ ἔχειν (11)
φαμὲν γνώμην, ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς ἐστὶ κρίσις ὀρθή. Σημεῖον
δέ· τὸν γὰρ ἐπιεικῆ μάλιστά φαμεν εἶναι συγγνωμονικόν,
καὶ ἐπιεικὲς τὸ ἔχειν περὶ ἔνια συγγνώμην. Ἡ δὲ συγγνώμη
γνώμη ἐστὶ κριτικὴ τοῦ ἐπιεικοῦς [n]ὀρθή. Ὀρθὴ δ᾽ ἡ τοῦ
ἀληθοῦς.

Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ ἕξεις εὐλόγως εἰς ταὐτὸ τείνουσαι· λέ- 2 12
γομεν γὰρ γνώμην καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν καὶ νοῦν ἐπὶ
τοὺς αὐτοὺς ἐπιφέροντες γνώμην ἔχειν καὶ νοῦν [o]ἤδη καὶ
φρονίμους καὶ συνετούς· πᾶσαι γὰρ αἱ δυνάμεις αὗται τῶν
ἐσχάτων εἰσὶ καὶ τῶν καθ᾽ [p]ἕκαστον, καὶ ἐν [q]μὲν τῷ κρι-
τικὸς εἶναι περὶ ὧν ὁ φρόνιμος, συνετὸς καὶ εὐγνώμων ἢ συγ-
γνώμων· τὰ γὰρ ἐπιεικῆ κοινὰ τῶν ἀγαθῶν [r]ἁπάντων ἐστὶν
ἐν τῷ πρὸς ἄλλον. [s]Ἔστι δὲ τῶν καθ᾽ ἕκαστα καὶ τῶν 3
ἐσχάτων [t]πάντα τὰ [v]πρακτά· καὶ γὰρ τὸν φρόνιμον δεῖ
γινώσκειν αὐτά, καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ γνώμη περὶ τὰ πρακτά,

[e] ὁτῳοῦν $L^b.O^b$. [f] τί—ἐστίν om. M^b. [g] ξύνεσις et εὐξυνεσία K^b. [h] συνετοὶ] γὰρ οἱ συνετοὶ L^b. συνετοὶ καὶ om. K^b. [i] τῷ $L^b.M^b$. [k] τῷ $L^b.M^b$. [l] ἡ om. O^b. [m] συγγνώμονας $K^b.M^b$. [n] ὀρθή om. K^b. [o] ἤδη δὲ καὶ M^b. [p] ἕκαστα M^b. [q] μὲν om. M^b. [r] πάντων $L^b.O^b$. [s] ἔστι] εἰ O^b. [t] ἅπαντα O^b, ἁπάντων $K^b.M^b$. [v] πρακτικά M^b.

4 ταῦτα δ' ἔσχατα. Καὶ ὁ νοῦς τῶν ἐσχάτων ἐπ' [w] ἀμφό-
τερα· καὶ γὰρ τῶν πρώτων ὅρων καὶ τῶν ἐσχάτων νοῦς ἐστὶ
καὶ οὐ λόγος, [x] καὶ [y] ὁ μὲν κατὰ τὰς ἀποδείξεις τῶν ἀκινήτων
ὅρων καὶ πρώτων, ὁ δ' ἐν ταῖς πρακτικαῖς τοῦ [z] ἐσχάτου
καὶ ἐνδεχομένου καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως· ἀρχαὶ γὰρ τοῦ
5 [a] οὗ ἕνεκα αὗται· ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γὰρ τὸ καθόλου. Τού-
των [b] οὖν [c] ἔχειν δεῖ αἴσθησιν, αὕτη δ' ἐστὶ νοῦς. Διὸ καὶ
φυσικὰ δοκεῖ εἶναι ταῦτα, καὶ φύσει σοφὸς μὲν οὐδείς, γνώ-
6 μην δ' [d] ἔχειν καὶ σύνεσιν καὶ νοῦν. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ ταῖς
ἡλικίαις οἰόμεθα ἀκολουθεῖν, καὶ ἥδε ἡ ἡλικία νοῦν ἔχει καὶ
γνώμην, ὡς τῆς φύσεως αἰτίας οὔσης. Διὸ καὶ ἀρχὴ καὶ
τέλος νοῦς· ἐκ τούτων γὰρ [e] αἱ ἀποδείξεις καὶ περὶ τούτων.
Ὥστε δεῖ προσέχειν τῶν ἐμπείρων καὶ πρεσβυτέρων ἢ φρο-
νίμων ταῖς ἀναποδείκτοις φάσεσι καὶ δόξαις οὐχ ἧττον τῶν
ἀποδείξεων· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν ἐκ τῆς ἐμπειρίας ὄμμα ὁρῶσιν
7 [f] ὀρθῶς. [g] Τί μὲν οὖν ἐστὶν ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία, καὶ
περὶ τίνα ἑκατέρα τυγχάνει οὖσα, καὶ ὅτι ἄλλου τῆς ψυχῆς
μορίου ἀρετὴ ἑκάτερα, εἴρηται.

13 [h] Διαπορήσειε δ' ἄν τις περὶ αὐτῶν τί χρήσιμοί εἰσιν.
(12) Ἡ μὲν γὰρ σοφία οὐδὲν [i] θεωρεῖ ἐξ ὧν ἔσται εὐδαίμων ἄν-
θρωπος (οὐδεμιᾶς γάρ ἐστι γενέσεως), ἡ δὲ φρόνησις τοῦτο
μὲν ἔχει, ἀλλὰ τίνος ἕνεκα δεῖ αὐτῆς, εἴπερ ἡ μὲν φρόνησίς
ἐστιν [k] ἡ περὶ τὰ δίκαια καὶ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀνθρώπῳ,
ταῦτα δ' ἐστὶν ἃ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀνδρὸς πράττειν, [l] οὐδὲν
δὲ πρακτικώτεροι τῷ εἰδέναι αὐτά ἐσμεν, εἴπερ ἕξεις αἱ ἀρε-
ταί εἰσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινὰ οὐδὲ τὰ εὐεκτικά, ὅσα [m] μὴ
τῷ ποιεῖν ἀλλὰ τῷ ἀπὸ τῆς ἕξεως εἶναι λέγεται· οὐθὲν γὰρ
πρακτικώτεροι [n] τῷ ἔχειν τὴν ἰατρικὴν [o] καὶ γυμναστικήν
2 ἐσμεν. Εἰ δὲ μὴ τούτων χάριν φρόνιμον [p] θετέον ἀλλὰ τοῦ

[w] ἀμφότερον L^b.M^b. [x] καὶ ante ὁ om. L^b.O^b. [y] ὁ] ὁ λόγος K^b. [z] ἐσχάτου] τρίτου K^b. [a] οὗ om. K^b. [b] οὖν] δὲ M^b, om. K^b. [c] δεῖ ἔχειν M^b. [d] ἔχει M^b.O^b. [e] αἱ om. K^b. [f] ὀρθῶς] ἀρχάς K^b.M^b. [g] τί K^b.M^b. [h] ἀπορήσειε M^b. [i] θεωρήσει K^b.M^b. [k] ἡ om. L^b. [l] οὐδὲ δὴ L^b. [m] μὴ ἐν τῶ M^b. [n] τὸ K^b. [o] καὶ] ἢ O^b. καὶ γυμναστικήν om. M^b. [p] ῥητέον K^b.M^b.

[q] γίνεσθαι, τοῖς οὖσι σπουδαίοις οὐθὲν ἂν εἴη [r] χρήσιμος, ἔτι δ' οὐδὲ τοῖς μὴ ἔχουσιν· οὐθὲν γὰρ διοίσει [s] αὐτοὺς ἔχειν ἢ ἄλλοις ἔχουσι πείθεσθαι, ἱκανῶς τ' ἔχοι ἂν ἡμῖν ὥσπερ καὶ περὶ τὴν ὑγίειαν· βουλόμενοι γὰρ ὑγιαίνειν [t] ὅμως οὐ μανθάνομεν ἰατρικήν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειεν, 3
εἰ χείρων τῆς σοφίας οὖσα κυριωτέρα αὐτῆς ἔσται· [v] ἡ γὰρ ποιοῦσα ἄρχει καὶ ἐπιτάττει περὶ ἕκαστον. Περὶ δὴ τούτων λεκτέον· νῦν [w] μὲν γὰρ ἠπόρηται περὶ αὐτῶν μόνον.
Πρῶτον μὲν οὖν [x] λέγομεν ὅτι καθ' αὑτὰς ἀναγκαῖον αἱρετὰς 4
αὐτὰς εἶναι, ἀρετάς [y] γ' οὔσας [z] ἑκατέραν ἑκατέρου [a] τοῦ μορίου, καὶ εἰ μὴ ποιοῦσι μηδὲν μηδετέρα αὐτῶν. Ἔπειτα [b] καὶ 5
ποιοῦσι μέν, οὐχ [c] ὡς ἰατρικὴ δὲ ὑγίειαν, ἀλλ' ὡς [d] ἡ ὑγίεια, οὕτως ἡ σοφία εὐδαιμονίαν· μέρος γὰρ οὖσα τῆς ὅλης ἀρετῆς τῷ ἔχεσθαι ποιεῖ καὶ [e] τῷ ἐνεργεῖν [f] εὐδαίμονα. Ἔτι τὸ 6
ἔργον ἀποτελεῖται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετήν· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸν σκοπὸν ποιεῖ ὀρθόν, ἡ δὲ φρόνησις τὰ πρὸς τοῦτον. Τοῦ δὲ τετάρτου μορίου τῆς ψυχῆς οὐκ ἔστιν ἀρετὴ τοιαύτη, τοῦ θρεπτικοῦ· [g] οὐθὲν γὰρ [h] ἐπ' αὐτῷ πράττειν ἢ μὴ πράττειν. Περὶ δὲ τοῦ μηθὲν εἶναι πρακτι- 7
κωτέρους διὰ τὴν φρόνησιν τῶν καλῶν καὶ δικαίων, μικρὸν ἄνωθεν ἀρκτέον, λαβόντας ἀρχὴν ταύτην. Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ δίκαια [i] λέγομεν πράττοντάς τινας οὔπω δικαίους εἶναι, [k] οἷον τοὺς τὰ ὑπὸ τῶν νόμων [l] τεταγμένα ποιοῦντας ἢ ἄκοντας ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἕτερόν τι καὶ μὴ δι' αὐτά (καίτοι πράττουσί γε ἃ δεῖ καὶ ὅσα χρὴ τὸν σπουδαῖον), οὕτως, ὡς ἔοικεν, [m] ἔστι τὸ πῶς ἔχοντα πράττειν ἕκαστα ὥστ' εἶναι ἀγαθόν, λέγω δ' οἷον [n] διὰ προαίρεσιν καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν

[q] γενέσθαι Mb. [r] χρήσιμον Kb.Lb. [s] αὐτοῖς Kb.Mb. [t] ὅμως om. Mb. [v] ἡ] οὐ Mb. [w] μὲν om. Mb. [x] λέγωμεν Kb. [y] γ'] τε Ob. [z] ἑκατέρας Kb. [a] τοῦ om. Lb.Ob. [b] καὶ ποιουσῶν Kb. [c] ὡς] ὡς ἡ Kb. [d] ἡ om. Mb. [e] τῷ ἐνεργεῖν] ἐνεργείᾳ Kb, ἐνεργεῖ Ob. [f] εὐδαιμονία Kb, εὐδαιμονίαν Lb.Ob, τὸν εὐδαίμονα Mb. [g] οὐδὲ Lb. [h] ἐφ' ἑαυτῷ Lb.Ob, ἐν αὐτῷ γρ. Lb. [i] λέγομεν om. Lb.Ob. [k] οἷον] ἢ Kb, nec pluribus litteris locus. [l] προστεταγμένα Mb. [m] ἔστι— αὐτῶν om. Kb. [n] διὰ τὴν προαίρεσιν Mb.

8 πραττομένων. [o]Τὴν μὲν οὖν προαίρεσιν ὀρθὴν ποιεῖ ἡ ἀρετή,
τὸ δ' ὅσα ἐκείνης ἕνεκα [p]πέφυκε πράττεσθαι οὐκ ἔστι τῆς
ἀρετῆς ἀλλ' ἑτέρας δυνάμεως. Λεκτέον δ' ἐπιστήσασι σαφέ-
9 στερον περὶ αὐτῶν. Ἔστι [q]δή [r]τις δύναμις ἣν καλοῦσι δει-
νότητα· αὕτη δ' ἐστὶ τοιαύτη ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα
σκοπὸν συντείνοντα δύνασθαι ταῦτα πράττειν καὶ τυγχάνειν
αὐτῶν. Ἂν μὲν [s]οὖν ὁ σκοπὸς ᾖ καλός, ἐπαινετή ἐστιν, [t]ἂν
δὲ φαῦλος, πανουργία· διὸ καὶ τοὺς φρονίμους δεινοὺς καὶ
10 πανούργους φαμὲν εἶναι. Ἔστι δ' ἡ φρόνησις οὐχ ἡ [v]δει-
νότης, ἀλλ' οὐκ ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης. Ἡ δ' ἕξις τῷ
ὄμματι τούτῳ γίνεται τῆς ψυχῆς οὐκ [w]ἄνευ ἀρετῆς, ὡς εἴρη-
ταί [x]τε καὶ ἔστι δῆλον· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τῶν πρακτῶν
ἀρχὴν ἔχοντές εἰσιν, ἐπειδὴ τοιόνδε τὸ τέλος καὶ τὸ ἄριστον,
ὁτιδήποτε ὄν· ἔστω γὰρ λόγου χάριν τὸ τυχόν. Τοῦτο δ'
εἰ μὴ τῷ ἀγαθῷ, οὐ φαίνεται· διαστρέφει γὰρ ἡ μοχθηρία
καὶ διαψεύδεσθαι ποιεῖ περὶ τὰς πρακτικὰς ἀρχάς. Ὥστε
(13) φανερὸν ὅτι ἀδύνατον φρόνιμον εἶναι μὴ ὄντα ἀγαθόν. Σκε-
πτέον δὴ πάλιν [y]καὶ περὶ ἀρετῆς· [z]καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παρα-
πλησίως ἔχει ὡς ἡ φρόνησις πρὸς τὴν δεινότητα· οὐ ταὐτὸν
μέν, ὅμοιον δέ· οὕτω [a]καὶ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ πρὸς τὴν κυρίαν.
Πᾶσι γὰρ δοκεῖ ἕκαστα τῶν [b]ἠθῶν ὑπάρχειν φύσει πως·
[c]καὶ γὰρ δίκαιοι καὶ σωφρονικοὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ τἆλλα ἔχο-
μεν εὐθὺς ἐκ γενετῆς· ἀλλ' ὅμως ζητοῦμεν ἕτερόν τι τὸ κυ-
ρίως ἀγαθὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλον τρόπον ὑπάρχειν· καὶ
γὰρ παισὶ καὶ θηρίοις αἱ φυσικαὶ ὑπάρχουσιν ἕξεις, ἀλλ'
ἄνευ νοῦ βλαβεραὶ φαίνονται οὖσαι. Πλὴν τοσοῦτον ἔοικεν
ὁρᾶσθαι, ὅτι ὥσπερ σώματι ἰσχυρῷ ἄνευ ὄψεως κινουμένῳ
συμβαίνει σφάλλεσθαι ἰσχυρῶς διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, οὕτω
2 καὶ ἐνταῦθα· ἐὰν [d]δὲ λάβῃ νοῦν, ἐν τῷ πράττειν [e]διαφέρει.

[o] *τὴν μὲν οὖν*] *καὶ τὴν μὲν* M^b. [p] *πράττεσθαι πέφυκε* L^b. [q] *δ' ἡ* M^b. [r] *τις* om. K^b.M^b. [s] *οὖν σκοπός ἐστι καλός* M^b. [t] *ἐὰν* K^b. [v] *δεινότης*] *δύναμις* K^b.L^b.O^b. [w] *ἄνευ*] *ἄνευ γὰρ* M^b. [x] *τε* om. M^b. [y] *καὶ* om. O^b, *καὶ περὶ* om. L^b. [z] *καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παραπλησίως*] *παραπλησίως γὰρ* L^b.O^b. [a] *καὶ* om. O^b. [b] *ἀγαθῶν* M^b. [c] *καὶ* ante *γὰρ* om. M^b. [d] *δὲ* om. K^b. [e] *διαφέρει* om. M^b.

Ἡ δ' ἕξις ὁμοία οὖσα τότ' [f] ἔσται κυρίως ἀρετή. Ὥστε καθάπερ ἐπὶ τοῦ δοξαστικοῦ δύο ἐστὶν εἴδη, δεινότης καὶ φρόνησις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ δύο ἐστί, τὸ μὲν ἀρετὴ [g] φυσικὴ τὸ δ' ἡ κυρία, καὶ τούτων ἡ κυρία οὐ γίνεται ἄνευ φρονήσεως. Διόπερ τινές φασι πάσας τὰς ἀρετὰς φρονήσεις 3
εἶναι, καὶ Σωκράτης τῇ μὲν ὀρθῶς ἐζήτει τῇ δ' ἡμάρτανεν· ὅτι μὲν γὰρ φρονήσεις ᾤετο [h] εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ἡμάρτανεν, ὅτι δ' οὐκ ἄνευ φρονήσεως, καλῶς ἔλεγεν. Σημεῖον 4
δέ· [i] καὶ γὰρ νῦν πάντες, ὅταν ὁρίζωνται τὴν ἀρετήν, προστιθέασι τὴν ἕξιν, εἰπόντες καὶ πρὸς ἅ ἐστι, [k] τὴν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· ὀρθὸς [l] δ' ὁ κατὰ [m] τὴν φρόνησιν. Ἐοίκασι [n] δὴ μαντεύεσθαί πως ἅπαντες ὅτι ἡ τοιαύτη ἕξις [o] ἀρετή ἐστιν ἡ κατὰ τὴν φρόνησιν. Δεῖ δὲ μικρὸν μεταβῆναι· [p] οὐ 5
γὰρ μόνον ἡ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἕξις ἀρετή [q] ἐστιν. Ὀρθὸς δὲ λόγος περὶ τῶν τοιούτων ἡ φρόνησίς ἐστιν. Σωκράτης μὲν οὖν λόγους τὰς ἀρετὰς ᾤετο εἶναι (ἐπιστήμας [r] γὰρ εἶναι πάσας), ἡμεῖς δὲ μετὰ λόγου. Δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐχ οἷόν τε ἀγαθὸν 6
εἶναι [s] κυρίως ἄνευ φρονήσεως, οὐδὲ φρόνιμον ἄνευ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος [t] ταύτῃ λύοιτ' ἄν, ᾧ διαλεχθείη τις ἂν ὅτι χωρίζονται ἀλλήλων αἱ ἀρεταί· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς εὐφυέστατος πρὸς ἁπάσας, ὥστε τὴν μὲν ἤδη τὴν δ' οὔπω εἰληφὼς ἔσται· τοῦτο [v] γὰρ κατὰ μὲν τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἐνδέχεται, καθ' ἃς δὲ ἁπλῶς λέγεται ἀγαθός, οὐκ ἐνδέχεται· ἅμα γὰρ τῇ φρονήσει μιᾷ [w] οὔσῃ [x] πᾶσαι [y] ὑπάρξουσιν. Δῆ- 7
λον δέ, [z] κἂν εἰ μὴ [a] πρακτικὴ ἦν, ὅτι ἔδει [b] ἂν αὐτῆς διὰ τὸ [c] τοῦ μορίου ἀρετὴν εἶναι, καὶ ὅτι οὐκ ἔσται ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδ' ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος,

[f] ἔστι Mb. [g] ἠθικὴ Kb. [h] εἶναι om. Lb. [i] καὶ νῦν γὰρ καὶ πάντες Lb. [k] τὴν om. Mb. [l] δ'] γὰρ Mb. [m] τὴν om. Ob. [n] δὲ Mb. [o] ἀρίστη Mb. [p] οὐ γὰρ] ἔστι γὰρ οὐ Kb.Mb.Ob. [q] ἐστιν om. Mb.Ob. [r] γὰρ εἶναι] γὰρ ᾤετο Ob. [s] κυρίως om. Mb. [t] ταύτῃ om. Mb. [v] γὰρ] δὲ Mb. [w] ὑπαρχούσῃ Kb.Mb. [x] ἅπασαι Ob. [y] ὑπάρχουσι Lb.Ob. [z] καὶ Ob. [a] πρακτικήν, omisso ἦν, Kb. [b] ἂν om. Kb.Mb. [c] τοῦ om. Lb.

8 ἡ δὲ [d] τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ
κυρία [e] γ' ἐστὶ τῆς σοφίας οὐδὲ τοῦ βελτίονος μορίου, ὥσπερ
οὐδὲ τῆς ὑγιείας [f] ἡ ἰατρική· οὐ γὰρ χρῆται αὐτῇ, ἀλλ' ὁρᾷ
ὅπως γένηται· [g] ἐκείνης [h] οὖν ἕνεκα ἐπιτάττει, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῃ.
Ἔτι ὅμοιον κἂν εἴ τις τὴν πολιτικὴν φαίη ἄρχειν τῶν θεῶν,
ὅτι ἐπιτάττει [i] περὶ πάντα τὰ ἐν τῇ [k] πόλει.

Η.

[l] Μετὰ [m] δὲ ταῦτα [n] λεκτέον, ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν,
ὅτι τῶν περὶ τὰ ἤθη φευκτῶν τρία ἐστὶν εἴδη, κακία ἀκρασία
θηριότης. Τὰ δ' ἐναντία τοῖς μὲν δυσὶ δῆλα· τὸ μὲν γὰρ
ἀρετὴν τὸ δ' ἐγκράτειαν καλοῦμεν· πρὸς δὲ τὴν θηριότητα
μάλιστ' [o] ἂν ἁρμόττοι λέγειν τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀρετήν, ἡρωϊκήν
τινα καὶ [p] θείαν, ὥσπερ Ὅμηρος περὶ Ἕκτορος πεποίηκε λέ-
γοντα τὸν Πρίαμον ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθός,

[q] οὐδὲ ἐῴκει
ἀνδρός γε θνητοῦ [r] πάϊς ἔμμεναι ἀλλὰ θεοῖο.

2 Ὥστ' εἰ, καθάπερ φασίν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται [s] θεοὶ δι'
ἀρετῆς ὑπερβολήν, τοιαύτη τις ἂν εἴη δῆλον ὅτι ἡ τῇ [t] θη-
ριώδει ἀντιτιθεμένη ἕξις· καὶ γὰρ ὥσπερ οὐδὲ θηρίου ἐστὶ
κακία οὐδ' ἀρετή, οὕτως οὐδὲ θεοῦ, ἀλλ' ἡ μὲν [v] τιμιώτερον
3 ἀρετῆς, ἡ δ' ἕτερόν τι γένος κακίας. Ἐπεὶ δὲ σπάνιον [w] καὶ
τὸ θεῖον ἄνδρα εἶναι, καθάπερ οἱ Λάκωνες εἰώθασι προσαγο-
ρεύειν, ὅταν [x] ἀγασθῶσι σφόδρα του ([y] σεῖος ἀνήρ φασιν),
οὕτω καὶ ὁ θηριώδης ἐν τοῖς ἀνθρώποις [z] σπάνιος. Μάλιστα
δ' ἐν τοῖς βαρβάροις ἐστίν, γίνεται δ' ἔνια καὶ διὰ νόσους καὶ
πηρώσεις· καὶ τοὺς [a] διὰ κακίαν δὲ τῶν ἀνθρώπων ὑπερβάλ-
4 λοντας οὕτως [b] ἐπιδυσφημοῦμεν. Ἀλλὰ περὶ μὲν [c] τῆς τοι-

[d] τὰ om. K^b. [e] γε om. M^b. [f] ἡ om. K^b.M^b. [g] ἐκείνη K^b. [h] οὖν] οὗ M^b.N^b. [i] περὶ om. M^b. [k] post πόλει M^b. καὶ δὴ οὕτω ταῦτα. [l] μετὰ—ἀρχήν] hæc sexto libro dat K^b. [m] δὲ om. K^b. [n] ῥητέον M^b. [o] ἂν] ἄν τις L^b. [p] θείαν] ὁσίαν O^b. [q] οὐδὲ] οὐ γὰρ M^b, οὐδὲ γὰρ L^b.O^b. [r] παῖς K^b. [s] θεῖοι L^b.M^b. [t] θηριωδία K^b.L^b. [v] τιμιωτέρα L^b.M^b. [w] καὶ om. L^b. [x] ἀγαπῶσι M^b. [y] θεῖος L^b.M^b. [z] σπανίως M^b. [a] δι' ἀκακίαν M^b. [b] δυσφηροῦμεν L^b. [c] τῆς διαθέσεως τῆς τοιαύτης K^b.M^b.

αὐτῆς διαθέσεως ὕστερον ποιητέον τινὰ μνείαν, περὶ δὲ κακίας
εἴρηται πρότερον· περὶ δὲ ἀκρασίας καὶ μαλακίας καὶ τρυ-
φῆς λεκτέον, καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ καρτερίας· οὔτε γὰρ
ὡς περὶ τῶν αὐτῶν ἕξεων τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ ἑκατέραν
αὐτῶν ὑποληπτέον, οὔθ' ὡς ἕτερον γένος. Δεῖ δ', ὥσπερ ἐπὶ 5
τῶν ἄλλων, τιθέντας τὰ φαινόμενα καὶ πρῶτον διαπορήσαν-
τας οὕτω δεικνύναι μάλιστα μὲν πάντα τὰ ἔνδοξα περὶ ταῦτα
τὰ πάθη, εἰ δὲ μή, τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα· ἐὰν γὰρ λύη-
ταί [d]τε τὰ δυσχερῆ καὶ [e]καταλείπηται τὰ ἔνδοξα, δεδειγμένον
ἂν εἴη ἱκανῶς.

Δοκεῖ [f]δὴ ἥ τε ἐγκράτεια καὶ καρτερία τῶν σπουδαίων καὶ 6 2
[g]τῶν ἐπαινετῶν εἶναι, ἡ δ' ἀκρασία τε καὶ μαλακία τῶν φαύ-
λων [h]τε καὶ ψεκτῶν, καὶ [i]ὁ αὐτὸς ἐγκρατὴς καὶ ἐμμενετικὸς
τῷ λογισμῷ καὶ ἀκρατὴς καὶ ἐκστατικὸς τοῦ λογισμοῦ.
Καὶ ὁ μὲν ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλα πράττει διὰ πάθος, ὁ
δ' ἐγκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλαι αἱ ἐπιθυμίαι οὐκ ἀκολουθεῖ διὰ
τὸν λόγον. Καὶ τὸν σώφρονα μὲν ἐγκρατῆ καὶ καρτερικόν,
τὸν δὲ τοιοῦτον οἱ μὲν [k]πάντα σώφρονα οἱ δ' οὔ, καὶ τὸν
ἀκόλαστον ἀκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ ἀκόλαστον συγκεχυμένως,
[l]οἱ δ' [m]ἑτέρους εἶναί φασιν. Τὸν δὲ φρόνιμον ὁτὲ μὲν οὔ 7
φασιν ἐνδέχεσθαι εἶναι ἀκρατῆ, [n]ὁτὲ δ' ἐνίους φρονίμους ὄν-
τας καὶ δεινοὺς ἀκρατεῖς εἶναι. [o]Ἔτι ἀκρατεῖς λέγονται
καὶ θυμοῦ καὶ τιμῆς καὶ κέρδους. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα
ταῦτ' ἐστίν.

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις πῶς ὑπολαμβάνων ὀρθῶς ἀκρατεύεταί 3
τις. Ἐπιστάμενον [p]μὲν οὖν οὔ φασί τινες οἷόν [q]τε εἶναι· (2)
δεινὸν γὰρ ἐπιστήμης ἐνούσης, ὡς ᾤετο Σωκράτης, ἄλλο τι
κρατεῖν καὶ περιέλκειν [r]αὐτὸν ὥσπερ ἀνδράποδον. Σωκράτης
μὲν γὰρ ὅλως ἐμάχετο πρὸς τὸν λόγον ὡς οὐκ οὔσης ἀκρα-
σίας· οὐθένα γὰρ ὑπολαμβάνοντα πράττειν παρὰ τὸ βέλ-

[d] τε om. Lb.Ob. [e] καταλίπηται Kb. [f] δ' ἡ ἐγκράτεια Kb.Mb. [g] τῶν om. Lb.Ob. [h] τε om. Kb.Mb. [i] ὁ om. Kb. [k] πάντες Mb, πάντως corr. Lb. [l] οἱ] ὁτὲ Lb.Ob. [m] ἑτέρως Mb. [n] τοτὲ Lb.Ob. [o] ἔτι ἀκρατεῖς om. Lb. [p] μὲν om. Kb.Mb. [q] τε] τε τινα Ob. [r] αὐτὴν Kb.

2 τιστον, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν. Οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ἀμφισβη-
τεῖ τοῖς φαινομένοις ἐναργῶς, καὶ δέον ζητεῖν περὶ [s] τὸ πά-
θος, εἰ δι' ἄγνοιαν, τίς [t] ὁ τρόπος γίνεται τῆς ἀγνοίας. Ὅτι
γὰρ οὐκ [v] οἴεταί γε ὁ ἀκρατευόμενος πρὶν ἐν τῷ πάθει γενέ-
3 σθαι, φανερόν. Εἰσὶ [w] δέ τινες οἳ τὰ μὲν συγχωροῦσι τὰ
δ' οὔ· τὸ μὲν γὰρ ἐπιστήμης μηθὲν εἶναι κρεῖττον ὁμολο-
γοῦσι, τὸ δὲ μηθένα πράττειν παρὰ τὸ δόξαν βέλτιον οὐχ
ὁμολογοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀκρατῆ φασὶν οὐκ ἐπιστήμην
4 ἔχοντα κρατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀλλὰ δόξαν. Ἀλλὰ μὴν
εἴγε δόξα καὶ μὴ ἐπιστήμη, μηδ' ἰσχυρὰ ὑπόληψις ἡ ἀντι-
τείνουσα ἀλλ' [x] ἠρεμαία, καθάπερ ἐν τοῖς διστάζουσι, συγ-
γνώμη [y] τῷ μὴ μένειν ἐν αὐταῖς πρὸς ἐπιθυμίας ἰσχυράς· τῇ
δὲ μοχθηρίᾳ οὐ συγγνώμη, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδενὶ τῶν ψε-
5 κτῶν. Φρονήσεως ἄρα ἀντιτεινούσης· αὕτη γὰρ [z] ἰσχυρό-
τατον. Ἀλλ' ἄτοπον· ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς ἅμα φρόνιμος
καὶ ἀκρατής, [a] φήσειε δ' [b] οὐδ' ἂν εἷς φρονίμου εἶναι τὸ πράτ-
τειν ἑκόντα τὰ φαυλότατα. Πρὸς δὲ τούτοις δέδεικται πρό-
τερον ὅτι πρακτικός [c] γε ὁ φρόνιμος· [d] τῶν γὰρ ἐσχάτων τις
6 καὶ τὰς ἄλλας ἔχων ἀρετάς. Ἔτι εἰ μὲν ἐν τῷ ἐπιθυμίας
ἔχειν ἰσχυρὰς καὶ φαύλας ὁ ἐγκρατής, οὐκ [e] ἔσται [f] ὁ σώφρων
ἐγκρατὴς οὐδ' ὁ ἐγκρατὴς σώφρων· οὔτε γὰρ τὸ ἄγαν σώ-
φρονος οὔτε τὸ φαύλας ἔχειν. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε· εἰ μὲν
γὰρ χρησταὶ αἱ ἐπιθυμίαι, φαύλη ἡ κωλύουσα ἕξις [g] μὴ ἀκο-
λουθεῖν, ὥσθ' ἡ ἐγκράτεια [h] οὐ πᾶσα [i] σπουδαία· εἰ δ' [k] ἀσθε-
νεῖς καὶ [l] μὴ φαῦλαι, οὐθὲν σεμνόν, οὐδ' εἰ φαῦλαι καὶ ἀσθε-
7 νεῖς, οὐθὲν μέγα. Ἔτι εἰ πάσῃ δόξῃ ἐμμενετικὸν ποιεῖ ἡ
ἐγκράτεια, φαύλη, οἷον εἰ καὶ τῇ ψευδεῖ· καὶ εἰ πάσης δόξης
ἡ ἀκρασία [m] ἐκστατικόν, [n] ἔσται τις σπουδαία ἀκρασία, οἷον
ὁ Σοφοκλέους Νεοπτόλεμος ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ· ἐπαινετὸς γὰρ

[s] τοῦ πάθους M^b. [t] ὁ om. K^b. [v] οἴεται ὁ ἐγκρατευόμενος M^b. [w] δή K^b.O^b. [x] ἠρεμία K^b. [y] τὸ K^b. [z] ἰσχυροτάτη M^b. [a] φησὶ pr. K^b. [b] ἂν οὐδ' L^b.M^b.O^b. [c] τε M^b. [d] τῶν ἐσχάτων γὰρ L^b.O^b. [e] ἔστιν L^b.O^b. [f] ὁ post ἔσται om. K^b. [g] μὴ om. L^b.O^b. [h] πᾶσα οὐ O^b. [i] σπουδαῖον K^b. [k] ἀγεννεῖς M^b. [l] μὴ om. M^b. [m] ἐκστατική M^b. [n] ἔσται τις om. M^b.

οὐκ ἐμμένων οἷς ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως διὰ τὸ λυπεῖ-
σθαι ψευδόμενος. Ἔτι ὁ σοφιστικὸς λόγος ψευδόμενος 8
ἀπορία· διὰ γὰρ τὸ παράδοξα βούλεσθαι ἐλέγχειν, ἵνα δει-
νοὶ ὦσιν ὅταν ἐπιτύχωσιν, ὁ γενόμενος συλλογισμὸς ἀπορία
γίνεται· [o] δέδεται γὰρ ἡ διάνοια, ὅταν μένειν [p] μὲν δὴ βού-
ληται διὰ τὸ μὴ ἀρέσκειν τὸ [q] συμπερανθέν, προϊέναι δὲ μὴ
δυνήται διὰ τὸ λῦσαι μὴ ἔχειν τὸν λόγον. Συμβαίνει δ' ἔκ 9
τινος λόγου ἡ ἀφροσύνη μετὰ ἀκρασίας ἀρετή· τἀναντία γὰρ
πράττει ὧν ὑπολαμβάνει διὰ τὴν ἀκρασίαν, ὑπολαμβάνει [r] δὲ
τἀγαθὰ [s] κακὰ εἶναι καὶ οὐ δεῖν πράττειν, ὥστε τἀγαθὰ καὶ
οὐ τὰ κακὰ πράξει. Ἔτι ὁ τῷ πεπεῖσθαι πράττων καὶ διώ- 10
κων τὰ ἡδέα καὶ προαιρούμενος βελτίων [t] ἂν δόξειεν τοῦ μὴ
διὰ λογισμὸν ἀλλὰ [v] δι' ἀκρασίαν· εὐϊατότερος γὰρ διὰ τὸ
μεταπεισθῆναι ἄν. Ὁ δ' ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ ἐν ᾗ
φαμὲν "ὅταν τὸ ὕδωρ [w] πνίγῃ, τί δεῖ [x] ἐπιπίνειν;" Εἰ μὲν
γὰρ [y] μὴ ἐπέπειστο ἃ πράττει, μεταπεισθεὶς ἂν ἐπαύσατο·
[z] νῦν δὲ πεπεισμένος οὐδὲν ἧττον ἄλλα πράττει. Ἔτι εἰ 11
περὶ [a] πάντα ἀκρασία ἐστὶ καὶ ἐγκράτεια, τίς ὁ ἁπλῶς [b] ἀκρα-
τής; Οὐθεὶς γὰρ [c] ἁπάσας ἔχει τὰς ἀκρασίας, φαμὲν δ' εἶναί
τινας ἁπλῶς.

Αἱ μὲν οὖν ἀπορίαι τοιαῦταί τινες συμβαίνουσιν, τούτων 12 4
δὲ τὰ μὲν ἀνελεῖν δεῖ τὰ δὲ καταλιπεῖν· ἡ γὰρ λύσις τῆς
ἀπορίας εὕρεσίς ἐστιν. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον πότερον (3)
εἰδότες ἢ οὔ, καὶ πῶς εἰδότες, εἶτα περὶ ποῖα τὸν [d] ἀκρατῆ
καὶ τὸν ἐγκρατῆ θετέον, λέγω δὲ [e] πότερον περὶ πᾶσαν ἡδο-
νὴν καὶ λύπην ἢ περί τινας ἀφωρισμένας, καὶ τὸν ἐγκρατῆ
καὶ τὸν καρτερικόν, πότερον ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερός ἐστιν· ὁμοίως
δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα [f] συγγενῆ τῆς θεωρίας ἐστὶ ταύ-
της. Ἔστι [g] δ' ἀρχὴ τῆς σκέψεως, πότερον ὁ ἐγκρατὴς καὶ 2

[o] δέδεκται γὰρ καὶ διάνοια Mb. [p] μὲν om. Kb.Lb.Mb. [q] συμπεραθὲν Lb. [r] δὲ] γὰρ Mb. [s] κακὰ] καὶ κακὰ Kb. [t] ἂν om. Mb. et pr. Kb. [v] δι'] διὰ τὴν Mb. [w] πνίγει Mb. [x] ἔτι πίνειν Lb. [y] μὴ om. Kb.Mb. [z] νυνὶ Lb. [a] ἅπαντα Lb.Ob. [b] ἀκρατής ἐστιν; οὐθεὶς Ob. [c] πάσας Lb.Ob. [d] ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ Lb. [e] πότερον om. Lb. [f] συγγενῆ om. Lb. [g] δ'] δ' ἡ Lb.Ob.

[h]ὁ ἀκρατής εἰσι [i]τῷ περὶ ἃ ἢ τῷ πῶς ἔχοντες τὴν διαφοράν, [k]λέγω δὲ πότερον τῷ περὶ [l]ταδὶ εἶναι μόνον ἀκρατὴς ὁ ἀκρατής, ἢ οὔ ἀλλὰ τῷ ὥς, [m]ἢ οὔ ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν· ἔπειτ' εἰ περὶ πάντ' ἐστὶν [n]ἡ ἀκρασία καὶ [o]ἡ ἐγκράτεια ἢ [p]οὔ· οὔτε γὰρ περὶ [q]πάντ' ἐστὶν ὁ ἁπλῶς ἀκρατής, ἀλλὰ περὶ ἅπερ ὁ ἀκόλαστος, οὔτε [r]τῷ πρὸς ταῦτα ἁπλῶς ἔχειν (ταὐτὸν γὰρ [s]ἂν ἦν τῇ ἀκολασίᾳ), ἀλλὰ τῷ [t]ὡδὶ ἔχειν. Ὁ μὲν γὰρ ἄγεται προαιρούμενος, νομίζων ἀεὶ δεῖν τὸ παρὸν ἡδὺ διώκειν· ὁ δ'
3 οὐκ οἴεται μέν, διώκει δέ. Περὶ μὲν οὖν τοῦ δόξαν ἀληθῆ ἀλλὰ μὴ ἐπιστήμην εἶναι παρ' ἣν ἀκρατεύονται, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸν λόγον· ἔνιοι γὰρ τῶν δοξαζόντων οὐ διστά-
4 ζουσιν, ἀλλ' οἴονται ἀκριβῶς [v]εἰδέναι. Εἰ οὖν διὰ τὸ ἠρέμα πιστεύειν οἱ [w]δοξάζοντες μᾶλλον τῶν ἐπισταμένων παρὰ τὴν ὑπόληψιν πράξουσιν, οὐθὲν διοίσει ἐπιστήμη δόξης· [x]ἔνιοι γὰρ πιστεύουσιν οὐδὲν ἧττον οἷς δοξάζουσιν ἢ ἕτεροι οἷς ἐπί-
5 στανται· δηλοῖ δ' Ἡράκλειτος. Ἀλλ' ἐπεὶ διχῶς λέγομεν τὸ ἐπίστασθαι (καὶ γὰρ ὁ ἔχων μὲν οὐ χρώμενος δὲ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ὁ χρώμενος λέγεται ἐπίστασθαι), διοίσει τὸ ἔχοντα μὲν μὴ θεωροῦντα [y]δὲ ἃ μὴ δεῖ πράττειν τοῦ [z]ἔχοντα καὶ θεωροῦντα· τοῦτο γὰρ δοκεῖ δεινόν, ἀλλ' οὐκ εἰ μὴ θεωρῶν.
6 [a]Ἔτι ἐπεὶ δύο τρόποι τῶν προτάσεων, ἔχοντα μὲν ἀμφοτέρας οὐθὲν κωλύει πράττειν [b]παρὰ τὴν ἐπιστήμην, χρώμενον μέντοι τῇ καθόλου ἀλλὰ μὴ τῇ κατὰ μέρος· πρακτὰ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα. Διαφέρει δὲ καὶ τὸ καθόλου· τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ δ' ἐπὶ τοῦ πράγματός ἐστιν, οἷον ὅτι παντὶ ἀνθρώπῳ συμφέρει τὰ ξηρά, καὶ ὅτι [c]οὗτος ἄνθρωπος ἢ ὅτι ξηρὸν τὸ τοιόνδε· ἀλλ' εἰ τόδε τοιόνδε, [d]ἢ οὐκ ἔχει ἢ οὐκ ἐνεργεῖ. Κατά τε δὴ τούτους διοίσει τοὺς τρόπους ἀμήχανον

[h] ὁ post καὶ om. Lb.Ob. [i] τῶν περὶ Kb. [k] λέγω] λέγοντες Kb. [l] ταδὶ] ἃ δεῖ Kb. [m] ἢ οὔ ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν om. Lb.Ob. [n] ἡ om. Kb.Lb. [o] ἡ om. Kb. [p] post οὔ Lb.Ob. ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν. [q] ἅπαντ' Kb.Mb. [r] τὸ Mb. [s] ἂν om. Lb.Ob. [t] ὧδε Kb. [v] εἰδέναι] εἶναι Ob. [w] δόξαντες Lb. [x] ἔνιοί τε γὰρ Lb.Ob. [y] post δὲ Kb.Lb.Ob. καὶ τὸ θεωροῦντα. [z] ἔχοντος καὶ θεωροῦντος Lb. [a] ἔτι δ' ἐπεὶ Lb. [b] περὶ Mb. [c] οὗτος] ὁ αὐτὸς Kb.Mb, αὐτὸς οὗτος Lb.Ob. [d] ἢ post τοιόνδε om. Kb.Mb.

ὅσον, ὥστε δοκεῖν οὕτω μὲν [e] εἰδέναι μηθὲν ἄτοπον, ἄλλως δὲ
θαυμαστόν. Ἔτι τὸ ἔχειν [f] τὴν ἐπιστήμην [g] ἄλλον τρόπον 7
τῶν νῦν ῥηθέντων ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις· ἐν τῷ γὰρ ἔχειν
μὲν μὴ χρῆσθαι δὲ διαφέρουσαν ὁρῶμεν τὴν ἕξιν, ὥστε καὶ
ἔχειν πως καὶ μὴ ἔχειν, οἷον τὸν καθεύδοντα καὶ μαινόμενον
καὶ οἰνωμένον. Ἀλλὰ [h] μὴν οὕτω διατίθενται [i] οἱ ἐν τοῖς
πάθεσιν ὄντες· θυμοὶ γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων καὶ ἔνια
τῶν τοιούτων ἐπιδήλως καὶ τὸ σῶμα [k] μεθιστᾶσιν, ἐνίοις δὲ
καὶ μανίας ποιοῦσιν. Δῆλον οὖν ὅτι ὁμοίως ἔχειν λεκτέον
τοὺς ἀκρατεῖς τούτοις. Τὸ δὲ λέγειν τοὺς λόγους τοὺς ἀπὸ 8
τῆς ἐπιστήμης οὐδὲν [l] σημεῖον· καὶ γὰρ οἱ ἐν τοῖς πάθεσι
τούτοις ὄντες ἀποδείξεις καὶ ἔπη λέγουσιν Ἐμπεδοκλέους,
καὶ [m] οἱ [n] πρῶτον μαθόντες συνείρουσι μὲν τοὺς λόγους,
[o] ἴσασι δ' οὔπω· δεῖ γὰρ [p] συμφῦναι, [q] τούτῳ δὲ χρόνου δεῖ·
ὥστε καθάπερ τοὺς ὑποκρινομένους, οὕτως ὑποληπτέον λέγειν
καὶ τοὺς ἀκρατευομένους. Ἔτι καὶ ὧδε φυσικῶς ἄν τις ἐπι- 9
βλέψειε τὴν αἰτίαν. Ἡ μὲν γὰρ καθόλου δόξα, ἡ δ' ἑτέρα
περὶ τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν, ὧν αἴσθησις ἤδη κυρία· [r] ὅταν
δὲ μία γένηται ἐξ [s] αὐτῶν, ἀνάγκη τὸ [t] συμπερανθὲν ἔνθα
μὲν φάναι τὴν ψυχήν, ἐν δὲ ταῖς ποιητικαῖς πράττειν εὐθύς,
οἷον, εἰ παντὸς γλυκέος γεύεσθαι δεῖ, τουτὶ δὲ γλυκὺ ὡς [v] ἕν
τι τῶν καθ' ἕκαστον, ἀνάγκη τὸν δυνάμενον καὶ μὴ κωλυό-
μενον ἅμα [w] τοῦτο καὶ πράττειν. Ὅταν οὖν ἡ μὲν καθόλου 10
[x] ἐνῇ κωλύουσα γεύεσθαι, ἡ [y] δέ, ὅτι πᾶν [z] τὸ γλυκὺ ἡδύ,
τουτὶ δὲ γλυκύ (αὕτη δὲ ἐνεργεῖ), [a] τύχῃ δ' ἐπιθυμία ἐνοῦσα,
ἡ [b] μὲν λέγει φεύγειν τοῦτο, ἡ δ' ἐπιθυμία ἄγει· κινεῖν γὰρ
ἕκαστον [c] δύναται τῶν μορίων· ὥστε συμβαίνει ὑπὸ λόγου
πως καὶ δόξης [d] ἀκρατεύεσθαι, οὐκ ἐναντίας δὲ καθ' [e] αὑτήν,

[e] εἶναι Lb.Ob. [f] τὴν om. Kb. [g] ἄλλων τρόπων Lb. [h] μὲν Ob. [i] οἵ γε ἐν Lb.Ob. [k] μεθιστῶσιν Mb. [l] post σημεῖον Lb.Ob. τοῦ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐπιστήμην. [m] οἱ] τὸ Ob. [n] πρῶτοι μαθόντες συνεργοῦσι Kb.Mb. [o] ἴασι Lb. [p] συμφυῆναι Kb. [q] τοῦτο Kb.Mb. [r] ὅτε Lb. [s] αὐτῶν ὡς ἀνάγκη Mb. [t] συμπεραθὲν Lb. [v] ἕν τι τῶν] τὸν pr. Kb. [w] τούτῳ Ob. [x] ἐνῇ ἡ κωλύουσα Mb.Ob. [y] δὲ om. Lb. et pr. Kb. [z] τὸ om. Kb.Mb. [a] τύχῃ] αὕτη Mb. [b] μὲν οὖν λέγει Kb.Mb. [c] δύναται om. Mb. [d] ἀκρατοῦσθαι Mb. [e] αὐτάς Mb.

11 ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. Ἡ γὰρ ἐπιθυμία [f] ἐναντία, ἀλλ'
οὐχ ἡ δόξα, τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τὰ θηρία
οὐκ ἀκρατῆ, ὅτι οὐκ ἔχει [g] τῶν καθόλου ὑπόληψιν, ἀλλὰ τῶν
12 καθ' ἕκαστα φαντασίαν καὶ μνήμην. Πῶς δὲ λύεται [h] ἡ
ἄγνοια καὶ πάλιν γίνεται ἐπιστήμων ὁ ἀκρατής, ὁ αὐτὸς
λόγος [i] καὶ περὶ οἰνωμένου καὶ καθεύδοντος καὶ οὐκ ἴδιος
τούτου τοῦ πάθους, ὃν δεῖ παρὰ τῶν φυσιολόγων ἀκούειν.
13 Ἐπεὶ [k] δ' ἡ τελευταία πρότασις δόξα τε [l] αἰσθητοῦ καὶ
κυρία τῶν πράξεων, ταύτην ἢ οὐκ ἔχει [m] ὁ ἐν τῷ πάθει ὤν,
ἢ οὕτως ἔχει ὡς οὐκ [n] ἦν τὸ ἔχειν ἐπίστασθαι ἀλλὰ λέγειν
ὥσπερ ὁ οἰνωμένος τὰ Ἐμπεδοκλέους, [o] καὶ διὰ τὸ μὴ καθό-
λου μηδ' ἐπιστημονικὸν ὁμοίως εἶναι δοκεῖν [p] τῷ καθόλου
[q] τὸν ἔσχατον ὅρον. Καὶ ἔοικεν ὃ ἐζήτει Σωκράτης συμβαί-
14 νειν· οὐ γὰρ τῆς κυρίως ἐπιστήμης εἶναι δοκούσης [r] παρούσης
γίνεται τὸ πάθος, οὐδ' [s] αὕτη περιέλκεται διὰ τὸ πάθος,
ἀλλὰ τῆς αἰσθητικῆς. Περὶ μὲν [t] οὖν τοῦ εἰδότα καὶ μή, καὶ
πῶς [v] εἰδότα ἐνδέχεται ἀκρατεύεσθαι, τοσαῦτα εἰρήσθω.

6 Πότερον δ' ἐστί τις ἁπλῶς ἀκρατὴς ἢ πάντες κατὰ μέρος,
(4) καὶ εἰ ἔστι, περὶ [w] ποῖά ἐστι, λεκτέον ἐφεξῆς. Ὅτι μὲν οὖν
περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἰσὶν οἵ τ' ἐγκρατεῖς [x] καὶ καρτερικο
2 καὶ οἱ ἀκρατεῖς [y] καὶ μαλακοί, φανερόν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ
μὲν ἀναγκαῖα τῶν [z] ποιούντων ἡδονήν, τὰ δ' αἱρετὰ μὲν καθ'
αὑτὰ ἔχοντα δ' ὑπερβολήν, ἀναγκαῖα μὲν τὰ σωματικά.
Λέγω δὲ τὰ τοιαῦτα, τά τε περὶ τὴν τροφὴν καὶ τὴν τῶν
ἀφροδισίων χρείαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σωματικῶν περὶ ἃ
τὴν ἀκολασίαν [a] ἔθεμεν καὶ τὴν σωφροσύνην. Τὰ δ' ἀναγ-
καῖα μὲν [b] οὔ, αἱρετὰ [c] δὲ καθ' αὑτά. Λέγω δ' οἷον νίκην
τιμὴν πλοῦτον καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡδέων. Τοὺς

[f] ἐναντία] ἐναντία δόξα $\mathrm{M^b}$. [g] τῶν om. $\mathrm{K^b.M^b}$. [h] ἡ ἄγνοια om. pr. $\mathrm{K^b}$. [i] καὶ περὶ] ὁ περὶ $\mathrm{K^b}$, ὁ καὶ περὶ $\mathrm{M^b}$. [k] δ' ἡ] δὴ $\mathrm{K^b}$. [l] αἰσθητῆς $\mathrm{M^b}$. [m] ὁ om. $\mathrm{K^b.L^b.M^b}$. [n] ἦν τῶ $\mathrm{L^b.O^b}$, ἐν τῶ $\mathrm{M^b}$. [o] καὶ om. $\mathrm{M^b}$. [p] τῶν $\mathrm{K^b}$. [q] τὸν ὅρον τὸν ἔσχατον $\mathrm{M^b}$. [r] παρουσίας $\mathrm{O^b}$. [s] αὐτὴ $\mathrm{L^b.O^b}$. [t] οὖν om. $\mathrm{L^b}$. [v] ἐνδέχεται εἰδότα $\mathrm{L^b.O^b}$. [w] ποῖόν $\mathrm{L^b}$. [x] καὶ οἱ καρτερικοὶ $\mathrm{L^b}$. [y] καὶ οἱ μαλακοὶ $\mathrm{L^b.M^b.O^b}$. [z] ποιούντων ἡδονήν] τοιούτων ἡδονῶν $\mathrm{M^b}$. [a] ἐθέμην $\mathrm{L^b}$. [b] οὐχὶ $\mathrm{K^b.M^b}$. [c] δὲ ante λέγω $\mathrm{K^b}$, om. $\mathrm{M^b}$.

μὲν [d] *οὖν πρὸς ταῦτα παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὑπερβάλλοντας τὸν ἐν αὑτοῖς ἁπλῶς μὲν οὐ λέγομεν ἀκρατεῖς, προστιθέντες δὲ τὸ χρημάτων ἀκρατεῖς καὶ κέρδους καὶ τιμῆς καὶ θυμοῦ, ἁπλῶς δ᾽ οὔ ὡς ἑτέρους καὶ καθ᾽ ὁμοιότητα λεγομένους, ὥσπερ ἄνθρωπος ὁ τὰ Ὀλύμπια* [e] *νενικηκώς· ἐκείνῳ γὰρ ὁ κοινὸς λόγος τοῦ ἰδίου* [f] *μικρῷ διέφερεν ἀλλ᾽ ὅμως ἕτερος ἦν. Σημεῖον δέ· ἡ μὲν* [g] *γὰρ ἀκρασία ψέγεται οὐχ ὡς ἁμαρτία μόνον ἀλλὰ καὶ ὡς κακία τις ἢ ἁπλῶς οὖσα ἢ κατά τι μέρος, τούτων δ᾽ οὐθείς. Τῶν δὲ περὶ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις,* 3
περὶ ἃς λέγομεν τὸν σώφρονα καὶ ἀκόλαστον, ὁ μὴ τῷ προαιρεῖσθαι τῶν [h] *τε ἡδέων διώκων τὰς ὑπερβολὰς* [i] *καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων, πείνης καὶ δίψης καὶ ἀλέας καὶ ψύχους καὶ πάντων τῶν περὶ ἁφὴν καὶ γεῦσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν διάνοιαν, ἀκρατὴς λέγεται, οὐ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι περὶ τάδε, καθάπερ ὀργῆς, ἀλλ᾽ ἁπλῶς μόνον. Σημεῖον δέ· καὶ γὰρ μαλακοὶ λέγονται περὶ ταύτας, περὶ* 4
ἐκείνων δ᾽ οὐδεμίαν. Καὶ διὰ τοῦτ᾽ εἰς ταὐτὸν τὸν ἀκρατῆ καὶ [k] *τὸν ἀκόλαστον τίθεμεν καὶ ἐγκρατῆ καὶ σώφρονα, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκείνων οὐδένα, διὰ τὸ περὶ τὰς αὐτάς πως ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι· οἱ δ᾽ εἰσὶ μὲν περὶ ταὐτά, ἀλλ᾽ οὐχ ὡσαύτως εἰσίν, ἀλλ᾽ οἱ μὲν προαιροῦνται* [l] *οἱ δ᾽ οὐ προαιροῦνται. Διὸ μᾶλλον ἀκόλαστον ἂν εἴποιμεν, ὅστις* [m] *μὴ ἐπιθυμῶν* [n] *ἢ ἠρέμα διώκει τὰς ὑπερβολὰς καὶ φεύγει μετρίας λύπας, ἢ τοῦτον ὅστις διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν* [o] *σφόδρα· τί γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιήσειεν, εἰ προσγένοιτο ἐπιθυμία νεανικὴ καὶ περὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείας λύπη ἰσχυρά; Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ* 5
τῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσι [p] *τῷ γένει καλῶν καὶ σπουδαίων· τῶν* [q] *γὰρ ἡδέων ἔνια φύσει αἱρετά, τὰ δ᾽ ἐναντία τούτων, τὰ δὲ μεταξύ, καθάπερ* [r] *διείλομεν πρότερον, οἷον χρήματα καὶ κέρδος καὶ νίκη καὶ τιμή· πρὸς ἅπαντα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα*

[d] *οὖν* om. K[b].M[b]. [e] *νικῶν* K[b]. [f] *μικρὸν* L[b].M[b]. [g] *γὰρ* om. L[b]. [h] *τε*] *δὲ* K[b], om. L[b].M[b]. [i] *καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων* om. M[b]. [k] *τὸν* post *καὶ* om. L[b].O[b]. [l] *οἱ δ᾽ οὐ προαιροῦνται* om. O[b]. [m] *μηδ᾽* O[b]. [n] *ἢ* om. K[b]. [o] *σφόδρα* om. M[b]. [p] *τῶν* K[b]. [q] *γὰρ*] *δ᾽* K[b]. [r] *διειλόμην* K[b].M[b].

καὶ τὰ μεταξὺ [s] οὐ τῷ πάσχειν καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ φιλεῖν ψέγονται, ἀλλὰ τῷ [t] πως ὑπερβάλλειν. Διὸ [v] ὅσοι μὲν παρὰ τὸν λόγον ἢ [w] κρατοῦνται ἢ διώκουσι τῶν φύσει [x] τι καλῶν καὶ ἀγαθῶν, οἷον οἱ [y] περὶ τιμὴν μᾶλλον ἢ δεῖ σπουδάζοντες ἢ περὶ τέκνα καὶ γονεῖς· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐπαινοῦνται οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες· ἀλλ' ὅμως ἔστι τις ὑπερβολὴ καὶ ἐν τούτοις, εἴ τις ὥσπερ ἡ Νιόβη μάχοιτο [z] καὶ πρὸς τοὺς θεούς, ἢ ὥσπερ Σάτυρος ὁ φιλοπάτωρ [a] ἐπικαλούμενος περὶ τὸν πατέρα· λίαν γὰρ ἐδόκει μωραίνειν. Μοχθηρία μὲν οὖν οὐδεμία περὶ ταῦτ' ἐστὶ διὰ τὸ εἰρημένον, ὅτι φύσει τῶν αἱρετῶν ἕκαστόν ἐστι δι' αὐτό· [b] φαῦλαι δὲ
6 καὶ φευκταὶ αὐτῶν εἰσὶν αἱ ὑπερβολαί. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἀκρασία· ἡ γὰρ ἀκρασία οὐ μόνον φευκτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν ψεκτῶν ἐστίν. Δι' ὁμοιότητα δὲ τοῦ πάθους [c] προσεπιτιθέντες τὴν ἀκρασίαν [d] περὶ [e] ἑκάστου λέγουσιν, οἷον κακὸν ἰατρὸν καὶ κακὸν ὑποκριτήν, ὃν ἁπλῶς οὐκ ἂν [f] εἴποιεν κακόν· ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐνταῦθα, διὰ τὸ μὴ κακίαν εἶναι ἑκάστην αὐτῶν, ἀλλὰ [g] τῷ ἀνάλογον ὁμοίαν, οὕτω δῆλον [h] ὅτι κἀκεῖ ὑποληπτέον [i] μόνην ἀκρασίαν καὶ ἐγκράτειαν εἶναι ἥτις ἐστὶ περὶ ταὐτὰ τῇ σωφροσύνῃ καὶ [k] τῇ ἀκολασίᾳ, περὶ δὲ [l] θυμὸν καθ' ὁμοιότητα λέγομεν· διὸ καὶ προστιθέντες ἀκρατῆ θυμοῦ ὥσπερ τιμῆς καὶ κέρδους φαμέν.

(5) Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἔνια μὲν ἡδέα φύσει, καὶ τούτων τὰ μὲν ἁπλῶς τὰ δὲ κατὰ γένη καὶ ζῴων καὶ ἀνθρώπων, τὰ δ' οὐκ ἔστιν ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ πηρώσεις τὰ δὲ δι' ἔθη γίνεται, τὰ δὲ διὰ [m] μοχθηρὰς φύσεις, ἔστι καὶ περὶ τούτων [n] ἕκαστα
2 [o] παραπλησίας ἰδεῖν ἕξεις. Λέγω [p] δὲ τὰς θηριώδεις, οἷον τὴν ἄνθρωπον ἣν λέγουσι τὰς [q] κυούσας ἀνασχίζουσαν τὰ

[s] οὐ τῷ] οὕτω Kb. [t] πως] πῶς καὶ Lb.Ob. [v] ὅσω μὲν πρὸς Mb. [w] ἀκρατοῦνται Lb.Mb. [x] τε Mb. [y] περὶ τὴν τιμὴν Mb. [z] καὶ om. Kb.Mb. [a] καλούμενος πρὸς Mb. [b] φαῦλαι δὲ καὶ φευκταὶ καὶ ἁμαρτήματα αὐτῶν αἱ ὑπέρβολαί Mb, φαῦλα δὲ καὶ φευκτὰ καὶ ἁμαρτήματα Kb. [c] προσεπιθέντες Lb. [d] πρὸς Kb. [e] ἕκαστον Kb.Lb.Mb. [f] εἴποιμεν Lb. [g] τὸ Kb. [h] ὅτι om. Mb. [i] μόνον Ob. [k] τῇ post καὶ om. Kb.Mb.Ob. [l] θυμοῦ Kb. [m] μοχθηρίαν φύσεως Mb. [n] ἕκαστον Lb, om. Mb. [o] παραπλησίως Mb. [p] δὴ τὰς θηριωδίας Lb. [q] κύνας Kb.

παιδία κατεσθίειν, ἢ [r] οἵοις χαίρειν φασὶν ἐνίους τῶν ἀπηγριωμένων περὶ τὸν Πόντον, τοὺς [s] μὲν ὠμοῖς τοὺς δὲ [t] ἀνθρώπων κρέασιν, τοὺς δὲ τὰ παιδία [v] δανείζειν ἀλλήλοις εἰς εὐωχίαν, ἢ τὸ [w] περὶ Φάλαριν λεγόμενον. Αὗται μὲν [x] θηριώδεις, αἱ δὲ διά [y] τε νόσους γίνονται [z] καὶ μανίαν ἐνίοις, ὥσπερ ὁ τὴν μητέρα καθιερεύσας καὶ φαγών, καὶ ὁ τοῦ συνδούλου τὸ ἧπαρ. Αἱ δὲ νοσηματώδεις [a] ἢ ἐξ ἔθους, [b] οἷον τριχῶν τίλσεις καὶ ὀνύχων [c] τρώξεις, ἔτι δ' ἀνθράκων καὶ γῆς, πρὸς δὲ τούτοις [d] ἡ τῶν ἀφροδισίων τοῖς ἄρρεσιν· τοῖς μὲν γὰρ φύσει τοῖς δ' ἐξ ἔθους συμβαίνουσιν, οἷον τοῖς [e] ὑβριζομένοις ἐκ παίδων. Ὅσοις μὲν οὖν φύσις αἰτία, [f] τούτους μὲν οὐδεὶς ἂν [g] εἴπειεν ἀκρατεῖς, ὥσπερ οὐδὲ τὰς γυναῖκας, ὅτι [h] οὐκ ὀπυίουσιν ἀλλ' ὀπυίονται· ὡσαύτως [i] δὲ καὶ τοῖς νοσηματωδῶς ἔχουσι [k] δι' ἔθος. Τὸ μὲν οὖν ἔχειν [l] ἕκαστα τούτων ἔξω τῶν ὅρων ἐστὶ τῆς κακίας, καθάπερ καὶ [m] ἡ θηριότης· [n] τὸ δ' ἔχοντα [o] κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι οὐχ [p] ἡ ἁπλῆ ἀκρασία ἀλλ' [q] ἡ καθ' ὁμοιότητα, καθάπερ καὶ τὸν περὶ τοὺς θυμοὺς ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον τοῦ πάθους, ἀκρατῆ δ' οὐ λεκτέον. Πᾶσα γὰρ ὑπερβάλλουσα [r] καὶ ἀφροσύνη καὶ δειλία καὶ ἀκολασία καὶ χαλεπότης αἱ μὲν θηριώδεις αἱ δὲ νοσηματώδεις εἰσίν· ὁ μὲν γὰρ φύσει τοιοῦτος οἷος δεδιέναι πάντα, κἂν ψοφήσῃ μῦς, θηριώδη δειλίαν δειλός, ὁ δὲ τὴν γαλῆν ἐδεδίει διὰ νόσον· καὶ τῶν [s] ἀφρόνων οἱ μὲν ἐκ φύσεως ἀλόγιστοι καὶ μόνον τῇ αἰσθήσει ζῶντες θηριώδεις, [t] ὥσπερ ἔνια γένη τῶν πόρρω βαρβάρων, οἱ δὲ διὰ νόσους, οἷον τὰς ἐπιληπτικάς, ἢ μανίας νοσηματώδεις. Τούτων δ' ἔστι μὲν

3 (margin, line "θηριώδεις"); 4 (line "τούτους"); 5 (line "ἕκαστα"); 6 (line "δεδιέναι"); 7 (line "Τούτων")

[r] οἷς Kb. [s] μὲν] μὲν οὖν Lb. [t] ἀνδρῶν Kb.Mb. [v] ἄλλοις δανείζειν Lb.Ob. [w] περὶ τὸν φάλαριν Mb. [x] θηριώδεις εἰσὶν αἱ Ob. [y] τε om. Lb. [z] καὶ διὰ μανίαν Kb. [a] ἢ om. Kb. [b] οἷον αἱ τῶν Lb.Mb.Ob. [c] τρώσεις Mb. [d] ἡ om. Mb. [e] γυμναζομένοις Kb.Mb, ἐθιζομένοις Nb. [f] τούτους μὲν οὖν οὐδ' ἄν τις Mb. [g] εἴποιεν Kb.Lb.Mb, εἴποι Ob. [h] οὐχ ὀπύουσιν ἀλλ' ὀπύονται Kb.Mb.Nb. [i] δὲ om. Kb.Mb. [k] δι' ἦθους Kb, ἐξ ἔθους Lb. [l] ἑκάστοις Lb. [m] ἡ om. Lb. [n] τὸν Kb. [o] κρατεῖν] καρτερεῖν Kb.Ob. [p] ἡ om. Mb. [q] ἡ om. Kb. [r] καὶ ante ἀφροσύνη om. Lb, qui in margine τινὰ δὲ ἔχουσι κακία καὶ ἀφροσύνη. [s] ἀφροδισίων Kb. [t] ὥσπερ—νόσους om. Kb.

ἔχειν τινὰ ἐνίοτε [v] μόνον, μὴ κρατεῖσθαι δέ, [w] λέγω δὲ οἷον
εἰ Φάλαρις κατεῖχεν ἐπιθυμῶν παιδίου φαγεῖν ἢ [x] πρὸς ἀφρο-
δισίων ἄτοπον ἡδονήν· ἔστι δὲ καὶ κρατεῖσθαι, μὴ μόνον
8 ἔχειν. Ὥσπερ οὖν καὶ [y] μοχθηρία ἡ μὲν κατ' ἄνθρωπον
ἁπλῶς λέγεται μοχθηρία, ἡ δὲ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι θηριώδης
ἢ νοσηματώδης, ἁπλῶς δ' οὔ, τὸν αὐτὸν τρόπον δῆλον ὅτι καὶ
ἀκρασία ἐστὶν ἡ μὲν θηριώδης ἡ δὲ νοσηματώδης, ἁπλῶς δὲ ἡ
κατὰ [z] τὴν ἀνθρωπίνην ἀκολασίαν [a] μόνη.

7 9 Ὅτι μὲν οὖν ἀκρασία καὶ ἐγκράτειά ἐστι [b] μόνον περὶ
ἅπερ [c] ἀκολασία καὶ σωφροσύνη, καὶ ὅτι περὶ τὰ ἄλλα ἐστὶν
ἄλλο εἶδος ἀκρασίας, λεγόμενον κατὰ μεταφορὰν καὶ οὐχ
(6) ἁπλῶς, δῆλον· [d] ὅτι δὲ καὶ ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τοῦ
θυμοῦ ἢ [e] ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν, θεωρήσωμεν. Ἔοικε γὰρ ὁ θυμὸς
ἀκούειν μέν τι τοῦ λόγου, παρακούειν δέ, καθάπερ οἱ ταχεῖς
τῶν διακόνων, οἳ πρὶν ἀκοῦσαι πᾶν τὸ λεγόμενον ἐκθέουσιν,
εἶτα ἁμαρτάνουσι τῆς [f] προστάξεως, καὶ οἱ κύνες, πρὶν σκέ-
ψασθαι εἰ φίλος, [g] ἂν μόνον ψοφήσῃ, ὑλακτοῦσιν· οὕτως
[h] ὁ θυμὸς διὰ θερμότητα καὶ ταχυτῆτα τῆς φύσεως ἀκού-
σας μέν, οὐκ ἐπίταγμα δ' ἀκούσας, ὁρμᾷ πρὸς τὴν τιμωρίαν.
Ὁ μὲν γὰρ λόγος ἢ ἡ φαντασία ὅτι ὕβρις ἢ ὀλιγωρία ἐδή-
λωσεν, ὁ δ' ὥσπερ συλλογισάμενος ὅτι δεῖ τῷ τοιούτῳ πο-
λεμεῖν χαλεπαίνει [i] δὴ εὐθύς· ἡ δ' ἐπιθυμία, ἐὰν μόνον εἴπῃ
ὅτι ἡδὺ ὁ λόγος ἢ [k] ἡ αἴσθησις, ὁρμᾷ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν.
Ὥσθ' ὁ μὲν θυμὸς ἀκολουθεῖ τῷ λόγῳ πως, ἡ δ' ἐπιθυμία οὔ.
[l] Αἰσχίων οὖν· ὁ μὲν γὰρ τοῦ θυμοῦ ἀκρατὴς τοῦ λόγου πως
2 ἡττᾶται, ὁ [m] δὲ τῆς ἐπιθυμίας [n] καὶ [o] οὐ τοῦ λόγου. Ἔτι
ταῖς φυσικαῖς μᾶλλον συγγνώμη [p] ἀκολουθεῖν ὀρέξεσιν, ἐπεὶ
καὶ ἐπιθυμίαις ταῖς τοιαύταις μᾶλλον ὅσαι κοιναὶ πᾶσι, καὶ

[v] μόνον] μὲν μόνον Kb.Mb. [w] λέγω δὲ om. Lb.Ob. [x] πρὸς om. Mb. [y] μοχθηρίας Kb. [z] τὴν om. Mb. [a] μόνην Kb.Lb.Mb. [b] μόνον ἁπλῶς περὶ Lb. [c] ἀκρασία Mb, ἡ ἀκολασία Lb. [d] ὅτι δὲ καὶ] καὶ ὅτι Mb. [e] ἡ post ἢ om. Kb.Mb. [f] πράξεως Mb.Ob. [g] ἐὰν Lb.Ob. [h] ὁ om. Kb.Mb. [i] δὴ add. Kb. [k] ἡ post ἢ om. Mb. [l] αἴσχιον Kb. [m] δὲ ὑπὸ τῆς Ob. [n] καὶ om. Lb.Mb. [o] οὐ om. Kb. [p] ἀκολουθεῖ Lb.Mb.

ἐφ' ὅσον κοιναί· ὁ δὲ θυμὸς φυσικώτερον καὶ ἡ χαλεπότης τῶν ἐπιθυμιῶν [q] τῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων, ὥσπερ ὁ ἀπολογούμενος ὅτι τὸν πατέρα [r] τύπτοι. "Καὶ γὰρ οὗτος" ἔφη "τὸν ἑαυτοῦ κἀκεῖνος τὸν ἄνωθεν," καὶ τὸ παιδίον δείξας "καὶ οὗτος ἐμέ" ἔφη, "ὅταν ἀνὴρ γένηται· συγγενὲς γὰρ ἡμῖν." Καὶ ὁ ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ παύεσθαι ἐκέλευε πρὸς ταῖς θύραις· καὶ [s] γὰρ αὐτὸς [t] ἑλκύσαι τὸν πατέρα μέχρις ἐνταῦθα. Ἔτι ἀδικώτεροι οἱ ἐπιβουλότεροι. 3 Ὁ μὲν οὖν θυμώδης οὐκ ἐπίβουλος, οὐδ' ὁ θυμός, ἀλλὰ φανερός· ἡ δ' ἐπιθυμία, καθάπερ τὴν Ἀφροδίτην φασί·

[v] δολοπλόκου γὰρ κυπρογενοῦς·

καὶ τὸν κεστὸν ἱμάντα Ὅμηρος·

πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ [w] φρονέοντος.

Ὥστ' εἴπερ ἀδικωτέρα καὶ αἰσχίων ἡ ἀκρασία [x] αὕτη τῆς περὶ τὸν θυμόν [y] ἐστι, καὶ ἁπλῶς ἀκρασία καὶ κακία πως. Ἔτι οὐδεὶς ὑβρίζει λυπούμενος, [z] ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς [a] ποιεῖ 4 λυπούμενος, ὁ δ' ὑβρίζων μεθ' ἡδονῆς. Εἰ οὖν οἷς ὀργίζεσθαι μάλιστα δίκαιον, ταῦτα ἀδικώτερα, καὶ ἡ ἀκρασία ἡ δι' ἐπιθυμίαν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν θυμῷ ὕβρις. Ὡς μὲν τοίνυν 5 αἰσχίων ἡ περὶ [b] ἐπιθυμίας ἀκρασία τῆς περὶ τὸν θυμόν, καὶ ὅτι ἔστιν [c] ἡ ἐγκράτεια καὶ [c] ἡ ἀκρασία περὶ ἐπιθυμίας καὶ ἡδονὰς σωματικάς, δῆλον, αὐτῶν δὲ τούτων τὰς διαφορὰς 6 ληπτέον. Ὥσπερ γὰρ εἴρηται κατ' ἀρχάς, αἱ μὲν [d] ἀνθρωπικαί εἰσι καὶ φυσικαί, καὶ τῷ γένει καὶ τῷ μεγέθει, αἱ δὲ θηριώδεις, αἱ [e] δὲ διὰ πηρώσεις καὶ νοσήματα. Τούτων δὲ περὶ τὰς πρώτας σωφροσύνη [f] καὶ ἀκολασία μόνον ἐστίν· διὸ καὶ τὰ θηρία οὔτε σώφρονα οὔτ' ἀκόλαστα λέγομεν ἀλλ' ἢ κατὰ μεταφορὰν καὶ εἴ τινι ὅλως ἄλλο πρὸς ἄλλο διαφέρει

[q] τῶν ante τῆς om. Mb. [r] τύπτει Lb.Mb. [s] γὰρ] γὰρ καὶ Mb. [t] ἑλκύσαι om. Mb. [v] δολοπλόκας Lb. [w] φρονεόντων Mb. [x] αὕτη om. Mb. [y] ἐστὶ δὲ καὶ Mb. [z] ὁ—λυπούμενος om. Mb. [a] λυπούμενος ποιεῖ Lb. [b] ἐπιθυμίαν Mb. [c] ἡ utrumque om. Mb. [d] ἀνθρώπιναί Kb. [e] δὲ καὶ διὰ Ob. [f] μόνον καὶ ἀκολασία Lb.

[g] γένος τῶν ζῴων ὕβρει καὶ [h] σιναμωρίᾳ καὶ [i] τῷ παμφάγον
εἶναι· οὐ γὰρ ἔχει προαίρεσιν οὐδὲ λογισμόν, ἀλλ' ἐξέστηκε
7 τῆς φύσεως, ὥσπερ οἱ μαινόμενοι τῶν ἀνθρώπων. Ἔλαττον
δὲ θηριότης κακίας, φοβερώτερον δέ· οὐ γὰρ διέφθαρται τὸ
[k] βέλτιστον, ὥσπερ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, [l] ἀλλ' οὐκ ἔχει. Ὅμοιον
οὖν [m] ὥσπερ ἄψυχον [n] συμβάλλειν [o] πρὸς ἔμψυχον, πότερον
κάκιον· ἀσινεστέρα γὰρ ἡ φαυλότης ἀεὶ ἡ τοῦ μὴ ἔχοντος
ἀρχήν, ὁ δὲ νοῦς ἀρχή. Παραπλήσιον [p] οὖν τὸ συμβάλλειν
ἀδικίαν πρὸς [q] ἄνθρωπον ἄδικον· ἔστι γὰρ ὡς ἑκάτερον κά-
κιον· [r] μυριοπλάσια γὰρ ἂν κακὰ ποιήσειεν ἄνθρωπος κακὸς
θηρίου.

8 Περὶ δὲ τὰς δι' ἁφῆς καὶ γεύσεως ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ
(7) ἐπιθυμίας καὶ φυγάς, περὶ ἃς ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ σωφρο-
σύνη διωρίσθη πρότερον, ἔστι [s] μὲν οὕτως ἔχειν ὥστε ἡτ-
τᾶσθαι καὶ ὧν οἱ πολλοὶ κρείττους, [t] ἔστι δὲ κρατεῖν καὶ
ὧν οἱ πολλοὶ ἥττους· τούτων δ' ὁ μὲν περὶ ἡδονὰς ἀκρατὴς
ὁ δ' ἐγκρατής, ὁ δὲ περὶ λύπας μαλακὸς ὁ δὲ καρτερικός.
Μεταξὺ δ' ἡ τῶν πλείστων ἕξις, [v] κἂν εἰ ῥέπουσι μᾶλλον
2 πρὸς τὰς χείρους. Ἐπεὶ δ' ἔνιαι τῶν ἡδονῶν ἀναγκαῖαί εἰσιν
αἱ δ' οὔ καὶ μέχρι τινός, αἱ δ' ὑπερβολαὶ [w] οὔ, οὐδ' αἱ ἐλ-
λείψεις, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἐπιθυμίας ἔχει καὶ λύπας, ὁ
μὲν τὰς ὑπερβολὰς διώκων τῶν ἡδέων ἢ καθ' [x] ὑπερβολὰς
ἢ διὰ προαίρεσιν, δι' αὐτὰς καὶ μηδὲν δι' ἕτερον ἀποβαῖ-
νον, ἀκόλαστος· ἀνάγκη γὰρ τοῦτον μὴ εἶναι μεταμελητικόν,
ὥστ' ἀνίατος· ὁ γὰρ ἀμεταμέλητος ἀνίατος. Ὁ δ' ἐλλείπων
ὁ ἀντικείμενος, ὁ δὲ μέσος σώφρων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φεύ-
γων τὰς σωματικὰς λύπας μὴ δι' ἧτταν ἀλλὰ διὰ προαί-
3 ρεσιν. Τῶν δὲ μὴ προαιρουμένων ὁ μὲν ἄγεται [y] διὰ τὴν

[g] γένος] λέγω M^b. [h] σινομωρίαι K^b.L^b. [i] τὸ L^b. [k] βέλτιον K^b.M^b. [l] ἀλλ' ἡμάρτηται καὶ οὐκ O^b. [m] ὥσπερ τὸ ἄψυχον L^b. [n] συμβαλεῖν L^b.O^b. [o] πρὸς τὸ ἔμψυχον L^b. [p] οὖν τοῦτο συμβάλλειν ὥσπερ εἴ τις συμβάλλοι ἀδικίαν L^b.M^b.O^b. [q] ἄδικον ἄνθρωπον M^b. [r] μυριαπλάσια K^b.L^b. [s] μὲν] μὲν οὖν M^b. [t] ἔστι—ἥττους om. M^b. [v] καὶ L^b.O^b. [w] οὔ, οὐδ' αἱ om. M^b. [x] ὑπερβολὰς ἢ] ὑπερβολὴν καὶ M^b. [y] δι' ἡδονὴν L^b.O^b.

ἡδονήν, ὁ δὲ διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ὥστε διαφέρουσιν ἀλλήλων. Παντὶ δ' ἂν δόξειε χείρων εἶναι, εἴ [z] τις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἠρέμα [a] πράττοι τι αἰσχρόν, ἢ εἰ σφόδρα ἐπιθυμῶν, [b] καὶ [c] εἰ μὴ ὀργιζόμενος [d] τύπτοι ἢ εἰ ὀργιζόμενος· τί γὰρ ἂν ἐποίει ἐν πάθει ὤν; Διὸ [e] ὁ ἀκόλαστος χείρων τοῦ ἀκρατοῦς. Τῶν δὴ λεχθέντων τὸ μὲν μαλακίας εἶδος μᾶλλον, ὁ δ' ἀκόλαστος. Ἀντίκειται δὲ τῷ 4
μὲν ἀκρατεῖ ὁ ἐγκρατής, τῷ δὲ μαλακῷ ὁ καρτερικός· τὸ μὲν γὰρ καρτερεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ἀντέχειν, ἡ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ κρατεῖν, ἕτερον δὲ τὸ ἀντέχειν καὶ κρατεῖν, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἡττᾶσθαι τοῦ νικᾶν· διὸ καὶ [f] αἱρετώτερον ἐγκράτεια καρτερίας ἐστίν. Ὁ δ' ἐλλείπων πρὸς ἃ οἱ πολλοὶ [g] καὶ 5
ἀντιτείνουσι καὶ δύνανται, οὗτος μαλακὸς καὶ τρυφῶν· καὶ γὰρ ἡ τρυφὴ μαλακία τίς ἐστιν· ὃς ἕλκει τὸ ἱμάτιον, [h] ἵνα μὴ πονήσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ αἴρειν λύπην, καὶ μιμούμενος τὸν κάμνοντα οὐκ οἴεται ἄθλιος εἶναι, ἀθλίῳ ὅμοιος ὤν. Ὁμοίως 6
δ' ἔχει καὶ περὶ ἐγκράτειαν καὶ ἀκρασίαν· οὐ γὰρ [i] εἴ τις ἰσχυρῶν καὶ ὑπερβαλλουσῶν ἡδονῶν ἡττᾶται ἢ λυπῶν, θαυμαστόν, ἀλλὰ συγγνωμονικόν, εἰ ἀντιτείνων, ὥσπερ ὁ Θεοδέκτου Φιλοκτήτης ὑπὸ τοῦ ἔχεως πεπληγμένος ἢ ὁ Καρκίνου ἐν τῇ [k] Ἀλόπῃ [l] Κερκύων, καὶ ὥσπερ οἱ κατέχειν πειρώμενοι τὸν γέλωτα ἀθρόον [m] ἐκκαγχάζουσιν, οἷον [n] συνέπεσε Ξενοφάντῳ, ἀλλ' εἴ τις πρὸς ἃς οἱ πολλοὶ δύνανται ἀντέχειν, τούτων ἡττᾶται καὶ μὴ δύναται ἀντιτείνειν, μὴ διὰ φύσιν τοῦ γένους ἢ διὰ νόσον, [o] οἷον ἐν τοῖς Σκυθῶν [p] βασιλεῦσιν ἡ μαλακία διὰ [q] τὸ γένος, καὶ ὡς τὸ θῆλυ πρὸς τὸ ἄρρεν διέστηκεν. Δοκεῖ δὲ καὶ ὁ παιδιώδης ἀκόλαστος εἶναι, 7
ἔστι [r] δὲ μαλακός· ἡ γὰρ παιδιὰ ἄνεσίς ἐστιν, [s] εἴπερ ἀνά-

[z] μή τις Lb.Ob. [a] πράττει Lb.Mb. [b] καὶ] ἢ Lb. [c] εἰ om. Kb.Nb. [d] τύπτει Lb.Mb. τύπτοι ἢ εἰ ὀργιζόμενος om. Kb.Nb, εἰ om. Mb. [e] ὁ om. Lb. [f] αἱρετωτέρα Mb. [g] καὶ ante οἱ Lb.Ob, om. Mb. [h] ὡς Mb. [i] εἰ om. pr. Kb. [k] ἀλώπη Mb.Ob. [l] κερκίων Mb. [m] ἐκκαχλάζουσιν pr. Kb. [n] ξυνέπεσε Lb.Mb.Ob. [o] οἷον] ὥσπερ Ob. [p] βασιλεύουσιν Ob. [q] τὸ post διὰ om. Ob. [r] δὲ] γὰρ Ob.Lb. [s] εἴπερ οὖν ἀνάπαυσις Kb.Mb.

παυσις· τῶν δὲ πρὸς ταύτην ὑπερβαλλόντων ὁ παιδιώδης

8 ἐστίν. Ἀκρασίας δὲ τὸ μὲν προπέτεια τὸ δ' ἀσθένεια· οἱ μὲν γὰρ βουλευσάμενοι οὐκ ἐμμένουσιν οἷς ἐβουλεύσαντο διὰ τὸ πάθος, οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ βουλεύσασθαι ἄγονται ὑπὸ τοῦ πάθους· ἔνιοι γάρ, ὥσπερ [t] προγαργαλίσαντες οὐ γαργαλίζονται, οὕτω καὶ [v] προαισθόμενοι καὶ προϊδόντες καὶ προεγείραντες [w] ἑαυτοὺς καὶ τὸν λογισμὸν οὐχ ἡττῶνται ὑπὸ τοῦ πάθους, οὔτ' ἂν ἡδὺ ᾖ οὔτ' ἂν λυπηρόν. Μάλιστα δ' οἱ ὀξεῖς καὶ μελαγχολικοὶ τὴν προπετῆ ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ταχυτῆτα, οἱ δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἀναμένουσι τὸν λόγον, διὰ τὸ ἀκολουθητικοὶ εἶναι τῇ φαντασίᾳ.

9
(8) Ἔστι δ' ὁ μὲν ἀκόλαστος, ὥσπερ ἐλέχθη, οὐ μεταμελητικός· [x] ἐμμένει γὰρ τῇ προαιρέσει· ὁ δ' ἀκρατὴς μεταμελητικὸς πᾶς. Διὸ οὐχ ὥσπερ ἠπορήσαμεν, οὕτω [y] καὶ ἔχει, [z] ἀλλ' ὁ μὲν ἀνίατος, ὁ [a] δ' ἰατός· ἔοικε γὰρ ἡ μὲν μοχθηρία τῶν νοσημάτων οἷον ὑδέρῳ καὶ φθίσει, ἡ δ' ἀκρασία τοῖς ἐπιληπτικοῖς· ἡ μὲν γὰρ συνεχής, ἡ δ' οὐ συνεχὴς πονηρία. Καὶ ὅλως δ' [b] ἕτερον τὸ γένος ἀκρασίας καὶ κακίας· ἡ μὲν γὰρ κακία λανθάνει, ἡ δ' ἀκρασία οὐ λανθάνει.

2 Αὐτῶν δὲ τούτων βελτίους οἱ ἐκστατικοὶ ἢ οἱ τὸν λόγον [c] ἔχοντες μέν, μὴ ἐμμένοντες δέ· ὑπ' ἐλάττονος γὰρ πάθους ἡττῶνται, καὶ οὐκ ἀπροβούλευτοι ὥσπερ [d] ἅτεροι· ὅμοιος γὰρ ὁ ἀκρατής ἐστι τοῖς ταχὺ μεθυσκομένοις καὶ ὑπ' ὀλίγου

3 οἴνου καὶ ἐλάττονος ἢ ὡς οἱ πολλοί. Ὅτι μὲν οὖν κακία ἡ ἀκρασία [e] οὐκ ἔστι, φανερόν. Ἀλλὰ [f] πῃ ἴσως· τὸ μὲν γὰρ [g] παρὰ προαίρεσιν τὸ δὲ [h] κατὰ προαίρεσίν ἐστιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅμοιόν γε κατὰ τὰς πράξεις ὥσπερ τὸ Δημοδόκου εἰς Μιλησίους "[i] Μιλήσιοι ἀξύνετοι μὲν οὐκ εἰσίν, δρῶσι δ' οἷά-

[t] προγαργαλισθέντες Lb.Mb, οἱ προγαργαλίσαντες Ob. [v] προαισθανόμενοι Kb.Mb. [w] αὐτοὺς Lb.Ob. [x] ἐμμένει—μεταμελητικὸς om. Kb. [y] καὶ om. Lb.Ob. [z] ἀλλ' ὁ μὲν εὐίατος Lb.Ob, om. Kb. [a] δ' ἀνίατος Lb.Ob. [b] τὸ γένος ἕτερον Ob. [c] μὲν ἔχοντες Lb.Ob. [d] ἕτεροι Ob. [e] οὐκ om. Kb.Lb. [f] μὴ Nb. [g] κατὰ Ob. [h] κατὰ] κατὰ τὴν Kb.Lb, παρὰ τὴν Ob. [i] μιλήσιοι γὰρ ἀξύνετοι Lb.Ob.

"περ [k]οἱ ἀξύνετοι." Καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἄδικοι μὲν οὐκ εἰσίν,
[l]ἀδικοῦσι δέ. Ἐπεὶ δ' ὁ μὲν τοιοῦτος οἷος [m]μὴ διὰ τὸ πε- 4
πεῖσθαι διώκειν τὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν
λόγον σωματικὰς ἡδονάς, ὁ [n]δὲ πέπεισται διὰ τὸ τοιοῦτος
εἶναι οἷος διώκειν αὐτάς, ἐκεῖνος μὲν οὖν [o]εὐμετάπειστος, ὁ δ'
οὔ· [p]ἡ γὰρ ἀρετὴ καὶ [q]ἡ μοχθηρία τὴν [r]ἀρχὴν ἡ μὲν φθεί-
ρει ἡ δὲ σώζει, ἐν δὲ ταῖς πράξεσι τὸ οὗ ἕνεκα ἀρχή, ὥσπερ
ἐν τοῖς μαθηματικοῖς αἱ ὑποθέσεις· οὔτε δὴ ἐκεῖ [s]ὁ λόγος
διδασκαλικὸς τῶν ἀρχῶν οὔτε ἐνταῦθα, [t]ἀλλ' ἀρετὴ ἢ φυσικὴ
ἢ [v]ἐθιστὴ τοῦ ὀρθοδοξεῖν περὶ τὴν ἀρχήν. Σώφρων μὲν οὖν
ὁ τοιοῦτος, ἀκόλαστος δ' ὁ ἐναντίος. Ἔστι δέ τις διὰ πά- 5
θος ἐκστατικὸς παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, [w]ὃν ὥστε μὲν μὴ
πράττειν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κρατεῖ τὸ πάθος, ὥστε δ'
εἶναι τοιοῦτον οἷον πεπεῖσθαι διώκειν ἀνέδην δεῖν τὰς τοιαύ-
τας ἡδονὰς οὐ κρατεῖ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀκρατής, βελτίων τοῦ
ἀκολάστου, [x]οὐδὲ φαῦλος ἁπλῶς· σώζεται γὰρ τὸ βέλ-
τιστον, ἡ ἀρχή. Ἄλλος δ' ἐναντίος, ὁ ἐμμενετικὸς καὶ οὐκ
ἐκστατικὸς διά γε τὸ πάθος. Φανερὸν δὴ ἐκ [y]τούτων ὅτι ἡ
μὲν σπουδαία ἕξις, ἡ δὲ φαύλη.

Πότερον οὖν ἐγκρατής ἐστιν [z]ὁ ὁποιῳοῦν λόγῳ καὶ ὁποι- 10
ᾳοῦν προαιρέσει ἐμμένων [a]ἢ [b]ὁ τῇ ὀρθῇ, [c]καὶ ἀκρατὴς δὲ (9)
[d]ὁ ὁποιᾳοῦν μὴ ἐμμένων προαιρέσει καὶ ὁποιῳοῦν λόγῳ ἢ ὁ
[e]τῷ ψευδεῖ λόγῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῇ [f]μὴ ὀρθῇ, ὥσπερ
ἠπορήθη πρότερον; Ἢ κατὰ [g]μὲν [h]συμβεβηκὸς ὁποιᾳοῦν,
[i]καθ' αὑτὸ [k]δὲ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ καὶ τῇ ὀρθῇ προαιρέσει
ὁ μὲν ἐμμένει ὁ δ' οὐκ ἐμμένει; Εἰ γάρ τις τοδὶ διὰ τοδὶ
αἱρεῖται ἢ διώκει, καθ' αὑτὸ μὲν τοῦτο διώκει καὶ αἱρεῖται,
κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πρότερον. Ἁπλῶς δὲ λέγομεν τὸ

[k] οἱ ante ἀξύνετοι om. O^b. [l] ἀδικοῦσι] ἀδικήσουσι K^b. [m] διὰ τὸ μὴ L^b. [n] δὴ τῶ M^b. [o] μεταπειστος pr. K^b.N^b. [p] ἡ] εἰ M^b. [q] ἡ om. K^b.M^b. [r] ἀρχὴν] δ' ἀρετὴν M^b. [s] ὁ om. L^b.O^b. [t] ἀλλ'] ἀλλ' ἡ O^b. [v] ἐθιστικὴ M^b, ἠθικὴ O^b. [w] ὃν—λόγον om. L^b. [x] οὐδὲ] ὁ δὲ K^b.L^b. [y] τούτου M^b. [z] ὁ om. K^b. [a] ἢ om. pr. K^b. [b] ὁ om. M^b. [c] καὶ om. L^b. [d] ὁ om. L^b. et pr. K^b. [e] τῷ μὴ ψευδεῖ L^b. [f] μὴ om. L^b. [g] μὲν om. M^b. [h] συμβεβηκὸς ὁ ὁποιᾳοῦν M^b.O^b. [i] καθ' αὑτὸ] καθὰ K^b. [k] δὲ ὁ τῷ K^b.M^b.

καθ' αὑτό, ὥστε ἔστι μὲν ὡς ὁποιᾳοῦν δόξῃ ὁ μὲν ἐμμένει ὁ
2 δ' ἐξίσταται, ἁπλῶς δὲ ὁ τῇ ἀληθεῖ. Εἰσὶ δέ τινες [l] καὶ
ἐμμενετικοὶ [m] τῇ δόξῃ, οὓς καλοῦσιν ἰσχυρογνώμονας, [n] οἷον
δύσπειστοι καὶ οὐκ εὐμετάπειστοι· οἳ ὅμοιον μέν [o] τι ἔχουσι
τῷ ἐγκρατεῖ, [p] ὥσπερ ὁ ἄσωτος [q] τῷ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ θρασὺς
τῷ θαρραλέῳ, εἰσὶ δ' ἕτεροι κατὰ πολλά. Ὁ μὲν γὰρ διὰ
[r] πάθος καὶ ἐπιθυμίαν οὐ μεταβάλλει, ὁ ἐγκρατής, [s] ἐπεὶ
εὔπειστος, ὅταν τύχῃ, ἔσται ὁ ἐγκρατής· ὁ δὲ οὐχ ὑπὸ λό-
γου, ἐπεὶ ἐπιθυμίας γε λαμβάνουσι, καὶ ἄγονται πολλοὶ
3 ὑπὸ τῶν ἡδονῶν. Εἰσὶ δὲ ἰσχυρογνώμονες οἱ ἰδιογνώμονες
καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄγροικοι, οἱ μὲν ἰδιογνώμονες δι' ἡδο-
νὴν καὶ λύπην· χαίρουσι γὰρ νικῶντες, ἐὰν μὴ μεταπείθων-
ται, καὶ λυποῦνται, [t] ἐὰν ἄκυρα τὰ αὐτῶν ᾖ ὥσπερ ψηφί-
σματα· ὥστε μᾶλλον τῷ ἀκρατεῖ ἐοίκασιν ἢ τῷ ἐγκρατεῖ.
4 Εἰσὶ [v] δέ τινες οἳ τοῖς δόξασιν οὐκ ἐμμένουσιν οὐ δι' ἀκρα-
σίαν, [w] οἷον ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τῷ Σοφοκλέους [x] ὁ Νεοπτό-
λεμος. Καίτοι δι' ἡδονὴν οὐκ ἐνέμεινεν, ἀλλὰ καλήν· τὸ γὰρ
ἀληθεύειν αὐτῷ καλὸν ἦν, ἐπείσθη δ' ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως
ψεύδεσθαι. Οὐ γὰρ πᾶς ὁ δι' ἡδονήν [y] τι πράττων [z] οὔτ'
ἀκόλαστος οὔτε φαῦλος οὔτ' ἀκρατής, ἀλλ' ὁ δι' αἰσχράν.
11 5 Ἐπεὶ δ' ἐστί τις καὶ τοιοῦτος οἷος ἧττον ἢ δεῖ τοῖς σω-
ματικοῖς χαίρων, καὶ οὐκ ἐμμένων τῷ λόγῳ [a] ᾗ τοιοῦτος,
τούτου καὶ τοῦ ἀκρατοῦς μέσος ὁ ἐγκρατής· ὁ μὲν γὰρ ἀκρα-
τὴς οὐκ ἐμμένει τῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλόν τι, οὗτος δὲ διὰ τὸ
ἧττόν τι· ὁ δ' ἐγκρατὴς ἐμμένει καὶ [b] οὐδὲ δι' ἕτερον μετα-
βάλλει. Δεῖ δέ, εἴπερ ἡ ἐγκράτεια σπουδαῖον, ἀμφοτέρας
τὰς ἐναντίας ἕξεις φαύλας εἶναι, ὥσπερ καὶ φαίνονται· ἀλλὰ
διὰ τὸ τὴν ἑτέραν ἐν ὀλίγοις καὶ ὀλιγάκις εἶναι [c] φανεράν,

[l] καὶ] οἱ K^b.L^b.O^b. [m] τῇ δόξῃ om. M^b. addit K^b. εἰσὶν, L^b.O^b. εἰσὶ δέ. [n] οἷον] οἱ K^b. et corr. L^b. [o] τι] τοι M^b. [p] ὥσπερ] οἷον K^b.M^b. [q] τῷ om. K^b. [r] ἔθος L^b. [s] ἐπεὶ—ἐγκρατής om. L^b. [t] ἂν M^b, om. pr. K^b. [v] τινὲς δὲ πάλιν οἳ L^b. [w] οἷον ὁ ἐν τῷ φιλοκτήτῃ τοῦ σοφοκλέους M^b. [x] ὁ om. L^b.M^b.O^b. [y] τι om. L^b.O^b. [z] οὔτ'—οὔτε—οὔτ'] ἢ—ἢ—ἢ L^b.M^b.O^b. [a] ᾗ] ὁ K^b.L^b.O^b. [b] οὐδὲν L^b. [c] φανερὸν M^b.

ὥσπερ ἡ σωφροσύνη τῇ ἀκολασίᾳ δοκεῖ [d] ἐναντίον εἶναι μόνον, οὕτω καὶ [e] ἡ ἐγκράτεια τῇ ἀκρασίᾳ. Ἐπεὶ δὲ καθ' 6
ὁμοιότητα πολλὰ λέγεται, καὶ ἡ ἐγκράτεια ἡ τοῦ σώφρονος καθ' ὁμοιότητα ἠκολούθηκεν· ὅ τε [f] γὰρ ἐγκρατὴς οἷος μηδὲν παρὰ [g] τὸν λόγον διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ποιεῖν καὶ ὁ σώφρων, ἀλλ' ὁ μὲν ἔχων ὁ δ' οὐκ ἔχων φαύλας ἐπιθυμίας, καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος οἷος μὴ ἥδεσθαι παρὰ τὸν λόγον, ὁ δ' οἷος ἥδεσθαι ἀλλὰ μὴ ἄγεσθαι. Ὅμοιοι δὲ καὶ ὁ ἀκρατὴς 7
καὶ [h] ὁ ἀκόλαστος, ἕτερον μὲν ὄντες, ἀμφότεροι δὲ τὰ σωματικὰ ἡδέα διώκουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν καὶ οἰόμενος δεῖν, ὁ δ' οὐκ οἰόμενος. Οὐδ' ἅμα φρόνιμον καὶ ἀκρατῆ ἐνδέχεται εἶναι (10)
τὸν αὐτόν· ἅμα γὰρ φρόνιμος καὶ σπουδαῖος τὸ ἦθος δέδεικται ὤν. Ἔτι οὐ τῷ εἰδέναι μόνον φρόνιμος ἀλλὰ καὶ 2
τῷ πρακτικός· ὁ δ' ἀκρατὴς οὐ πρακτικός. Τὸν δὲ δεινὸν οὐδὲν κωλύει ἀκρατῆ εἶναι· διὸ καὶ δοκοῦσιν ἐνίοτε φρόνιμοι [i] μὲν εἶναί τινες ἀκρατεῖς δέ, διὰ τὸ τὴν δεινότητα διαφέρειν τῆς φρονήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, καὶ κατὰ μὲν τὸν λόγον ἐγγὺς εἶναι, διαφέρειν δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν. Οὐδὲ δὴ ὡς ὁ εἰδὼς καὶ θεωρῶν, ἀλλ' ὡς ὁ 3
καθεύδων [k] ἢ οἰνωμένος. Καὶ ἑκὼν μέν (τρόπον [l] γάρ τινα εἰδὼς καὶ ὃ ποιεῖ καὶ οὗ ἕνεκα), πονηρὸς δ' οὔ· ἡ γὰρ προαίρεσις ἐπιεικής· ὥσθ' ἡμιπόνηρος. Καὶ οὐκ ἄδικος· οὐ γὰρ ἐπίβουλος· ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἐμμενετικὸς οἷς ἂν βουλεύσηται, ὁ δὲ μελαγχολικὸς [m] οὐδὲ βουλευτικὸς ὅλως. Καὶ ἔοικε [n] δὴ ὁ ἀκρατὴς πόλει ἣ ψηφίζεται μὲν ἅπαντα τὰ δέοντα καὶ νόμους ἔχει σπουδαίους, χρῆται δὲ [o] οὐδέν, [p] ὥσπερ Ἀναξανδρίδης ἔσκωψεν

ἡ πόλις [q] ἐβούλεθ', ᾗ νόμων οὐδὲν μέλει·

ὁ δὲ πονηρὸς χρωμένῃ μὲν τοῖς νόμοις, πονηροῖς δὲ χρωμένῃ. 4
Ἔστι [r] δ' ἀκρασία καὶ ἐγκράτεια περὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς

[d] εἶναι ἐναντίον Lb.Ob. [e] ἡ om. Mb. [f] γὰρ] γὰρ ὁ Lb. [g] τὸν ὀρθὸν λόγον Lb. [h] ὁ ante ἀκόλαστος om. Kb. [i] μὲν om. Mb. [k] ἢ] καὶ Mb. [l] γάρ] μὲν γάρ Mb. [m] οὐδὲ] οὐ Lb.Ob. [n] δ' Mb. [o] οὐδενὶ Lb.Mb.Ob. [p] καθάπερ Lb.Ob. [q] ἐβουλεύετο Lb.Ob. [r] δ' ἡ ἀκρασία καὶ ἡ ἐγκράτεια Lb.

τῶν πολλῶν ἕξεως· ὁ μὲν γὰρ ἐμμένει μᾶλλον ὁ δ' ἧττον τῆς τῶν πλείστων δυνάμεως. Εὐϊατοτέρα δὲ τῶν ἀκρασιῶν, ἣν οἱ μελαγχολικοὶ ἀκρατεύονται, [s] τῶν βουλευομένων μὲν μὴ ἐμμενόντων δέ, καὶ οἱ δι' ἐθισμοῦ ἀκρατεῖς τῶν φυσικῶν· ῥᾷον γὰρ ἔθος μετακινῆσαι φύσεως· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ ἔθος χαλεπόν, ὅτι τῇ φύσει ἔοικεν, ὥσπερ καὶ [t] Εὔηνος λέγει

[v] φημὶ πολυχρόνιον μελέτην [w] ἔμεναι, φίλε, καὶ δή
ταύτην ἀνθρώποισι τελευτῶσαν φύσιν εἶναι.

5 Τί μὲν οὖν ἐστὶν ἐγκράτεια καὶ τί ἀκρασία καὶ [x] τί καρτερία καὶ [x] τί μαλακία, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἕξεις αὗται πρὸς ἀλλήλας, εἴρηται.

12 Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ [y] λύπης θεωρῆσαι τοῦ τὴν πολιτικὴν
(11) φιλοσοφοῦντος· οὗτος γὰρ τοῦ [z] τέλους ἀρχιτέκτων, πρὸς
ὃ [a] βλέποντες ἕκαστον τὸ μὲν κακὸν τὸ δ' ἀγαθὸν [b] ἁπλῶς
2 λέγομεν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀναγκαίων [c] ἐπισκέψασθαι περὶ
αὐτῶν· τήν τε γὰρ ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν τὴν ἠθικὴν περὶ
λύπας καὶ ἡδονὰς ἔθεμεν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλεῖστοι
μεθ' ἡδονῆς εἶναί φασιν, διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν
3 ἀπὸ [d] τοῦ χαίρειν. Τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ οὐδεμία ἡδονὴ εἶναι
ἀγαθόν, οὔτε καθ' αὑτὸ οὔτε κατὰ συμβεβηκός· οὐ γὰρ εἶναι
[e] ταὐτὸν [f] ἀγαθὸν καὶ ἡδονήν· τοῖς δ' ἔνιαι μὲν [g] εἶναι, αἱ δὲ
πολλαὶ φαῦλαι. Ἔτι δὲ [h] τούτων τρίτον, εἰ καὶ πᾶσαι
4 ἀγαθόν, ὅμως μὴ ἐνδέχεσθαι εἶναι τὸ ἄριστον ἡδονήν. Ὅλως
μὲν οὖν οὐκ ἀγαθόν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ γένεσίς ἐστιν εἰς φύσιν
αἰσθητή, οὐδεμία [i] δὲ γένεσις συγγενὴς τοῖς τέλεσιν, οἷον
οὐδεμία οἰκοδόμησις οἰκίᾳ. Ἔτι ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Ἔτι ὁ φρόνιμος τὸ ἄλυπον διώκει, οὐ τὸ ἡδύ. Ἔτι ἐμπόδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναί, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλ-

[s] βουλευσαμένων K^b.M^b. [t] εὐηνὸς K^b, ἡ εὔηνος L^b, εὖ ἦνος N^b. [v] φησὶ K^b. [w] ἔμμεναι K^b.L^b.N^b, ἔμμεν M^b. [x] τί ante καρτερία et post καὶ om. M^b. [y] λύπης δεῖ τοῦ λοιποῦ θεωρῆσαι M^b. [z] τελείου M^b. [a] ὂν M^b, ὃ ἂν K^b. [b] λέγομεν ἁπλῶς. ἔστι M^b. [c] σκέψασθαι M^b. [d] τοῦ μάλιστα χαίρειν M^b. [e] ταὐτὸν] ταυτὸ τὸ K^b. [f] ἡδονὴν καὶ ἀγαθόν M^b. [g] εἶναι] εἰσιν M^b. [h] τοῦτον K^b. [i] δὲ] γὰρ O^b.

λον, οἷον [k] τὴν τῶν ἀφροδισίων· οὐδένα γὰρ ἂν δύνασθαι [l] νοῆσαί τι ἐν αὐτῇ. Ἔτι τέχνη οὐδεμία ἡδονῆς· καίτοι πᾶν ἀγαθὸν τέχνης ἔργον. [m] Ἔτι παιδία καὶ θηρία διώκει τὰς ἡδονάς. Τοῦ δὲ μὴ πάσας σπουδαίας, ὅτι εἰσὶ καὶ αἰσχραὶ καὶ ὀνειδιζόμεναι, καὶ [n] ἔτι βλαβεραί· νοσώδη γὰρ ἔνια τῶν ἡδέων. [o] Ὅτι δ᾽ οὐκ ἄριστον [p] ἡ ἡδονή, ὅτι οὐ τέλος ἀλλὰ γένεσις. [q] Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα [r] σχεδὸν ταῦτ᾽ ἐστίν.

Ὅτι δ᾽ οὐ συμβαίνει διὰ ταῦτα μὴ εἶναι ἀγαθὸν μηδὲ τὸ 13
ἄριστον, ἐκ τῶνδε δῆλον. Πρῶτον μέν, ἐπεὶ τὸ ἀγαθὸν (12)
διχῶς (τὸ μὲν γὰρ ἁπλῶς τὸ δὲ τινί), καὶ αἱ φύσεις καὶ [s] αἱ ἕξεις ἀκολουθήσουσιν, ὥστε καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ [t] γενέσεις, καὶ αἱ φαῦλαι δοκοῦσαι εἶναι αἱ μὲν ἁπλῶς φαῦλαι τινὶ δ᾽ οὒ ἀλλ᾽ αἱρεταὶ τῷδε, [v] ἔνιαι δ᾽ οὐδὲ τῷδε [w] ἀλλὰ ποτὲ καὶ ὀλίγον χρόνον, [x] αἱρεταὶ δ᾽ οὔ· αἱ δ᾽ οὐδ᾽ ἡδοναί, ἀλλὰ φαίνονται, ὅσαι μετὰ λύπης καὶ ἰατρείας ἕνεκεν, οἷον αἱ τῶν καμνόντων. Ἔτι ἐπεὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ μὲν ἐνέργεια τὸ δ᾽ 2
ἕξις, κατὰ συμβεβηκὸς αἱ καθιστᾶσαι εἰς τὴν [y] φυσικὴν ἕξιν ἡδεῖαί εἰσιν. [z] Ἔστι δ᾽ ἡ ἐνέργεια ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς [a] ὑπολοίπου ἕξεως καὶ φύσεως, ἐπεὶ καὶ ἄνευ λύπης καὶ ἐπιθυμίας εἰσὶν ἡδοναί, οἷον [b] αἱ τοῦ θεωρεῖν ἐνέργειαι, τῆς φύσεως οὐκ [c] ἐνδεοῦς οὔσης. Σημεῖον δ᾽ ὅτι οὐ τῷ αὐτῷ [d] χαίρουσιν ἡδεῖ ἀναπληρουμένης τε τῆς φύσεως καὶ καθεστηκυίας, ἀλλὰ καθεστηκυίας μὲν τοῖς ἁπλῶς ἡδέσιν, ἀναπληρουμένης δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις· καὶ γὰρ ὀξέσι καὶ πικροῖς χαίρουσιν, ὧν οὐδὲν οὔτε [e] φύσει ἡδὺ οὔθ᾽ ἁπλῶς ἡδύ. Ὥστ᾽ οὐδ᾽ ἡδοναί· ὡς γὰρ τὰ ἡδέα πρὸς ἄλληλα συνέστηκεν, οὕτω καὶ [f] αἱ ἡδοναὶ αἱ ἀπὸ τούτων. Ἔτι οὐκ ἀνάγκη ἕτερόν τι εἶναι βέλ- 3

[k] τῆι K^b.M^b. et corr. L^b. [l] τι νοῆσαι O^b. [m] ἔτι τὰ παιδία καὶ τὰ θηρία M^b. [n] ἔτι] ὅτι K^b.M^b. [o] ὅτι] ἔτι M^b. [p] ἡ om. K^b. [q] τὰ—ἐστίν om. M^b. [r] σχεδὸν τοιαῦτ᾽ ἐστίν O^b, ταῦτ᾽ ἐστὶ σχεδόν K^b. [s] αἱ ante ἕξεις om. K^b. [t] post γενέσεις O^b. ἀκολουθήσουσι. [v] ἔνιαι αἱ δ᾽ M^b. [w] ἀλλὰ] an forte ἀλλ᾽ ἢ? [x] αἱρεῖται K^b. [y] φύσιν ἕξεις M^b. [z] ἔστι—ταῖς] ὅτι αἱ ἐνέργειαι μὲν ταῖς K^b. [a] ὑπολύπου M^b, ἐπιλοίπου L^b.O^b. [b] ἡ τοῦ θεωρεῖν ἐνέργεια K^b. [c] ἐνδεούσης K^b, ἐνδεούσης οὔσης O^b. [d] ἡδεῖ χαίρουσιν M^b, ἤδη χαίρουσιν K^b. [e] ἡδὺ φύσει M^b. [f] αἱ ἡδοναὶ ἀπὸ τούτων pr. K^b, αἱ ἀπὸ τούτων ἡδοναί M^b.

*τιον τῆς ἡδονῆς, ὥσπερ τινές φασι τὸ τέλος τῆς γενέσεως·
οὐ γὰρ γενέσεις εἰσὶν οὐδὲ μετὰ γενέσεως πᾶσαι, ἀλλ' ἐνέρ-
γειαι καὶ τέλος· οὐδὲ γινομένων συμβαίνουσιν, ἀλλὰ χρω-
μένων· καὶ τέλος οὐ πασῶν ἕτερόν τι, ἀλλὰ τῶν εἰς [g] τὴν
[h] τελέωσιν ἀγομένων τῆς φύσεως. Διὸ [i] καὶ οὐ καλῶς ἔχει
τὸ αἰσθητὴν γένεσιν φάναι [k] εἶναι τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ μᾶλλον
λεκτέον ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως, ἀντὶ δὲ τοῦ αἰσθη-
τὴν ἀνεμπόδιστον. Δοκεῖ δὲ γένεσίς τις εἶναι, ὅτι κυρίως
ἀγαθόν· τὴν γὰρ ἐνέργειαν γένεσιν οἴονται εἶναι, ἔστι δ' ἕτε-
4 ρον. Τὸ δ' εἶναι φαύλας ὅτι νοσώδη ἔνια ἡδέα, [l] τὸ αὐτὸ
καὶ ὅτι ὑγιεινὰ ἔνια φαῦλα πρὸς χρηματισμόν. Ταύτῃ οὖν
φαῦλα ἄμφω, ἀλλ' οὐ φαῦλα κατά γε τοῦτο, ἐπεὶ καὶ τὸ
5 θεωρεῖν ποτὲ βλάπτει πρὸς ὑγίειαν, ἐμποδίζει δὲ οὔτε φρο-
νήσει οὔθ' ἕξει οὐδεμιᾷ ἡ ἀφ' ἑκάστης ἡδονή, [m] ἀλλ' αἱ ἀλλό-
τριαι, ἐπεὶ αἱ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν καὶ μανθάνειν [n] μᾶλλον [o] ποιή-
6 σουσι θεωρεῖν καὶ μανθάνειν. Τὸ δὲ [p] τέχνης μὴ εἶναι ἔργον
ἡδονὴν μηδεμίαν εὐλόγως συμβέβηκεν· [q] οὐδὲ γὰρ ἄλλης ἐνερ-
γείας οὐδεμιᾶς τέχνη ἐστίν, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως· καίτοι καὶ
7 ἡ μυρεψικὴ τέχνη καὶ ἡ ὀψοποιητικὴ δοκεῖ ἡδονῆς εἶναι. Τὸ
δὲ τὸν σώφρονα φεύγειν καὶ τὸν φρόνιμον διώκειν τὸν ἄλυ-
πον βίον, καὶ τὸ τὰ [r] παιδία καὶ τὰ θηρία διώκειν, τῷ αὐτῷ
λύεται πάντα. Ἐπεὶ [s] γὰρ εἴρηται πῶς [t] ἀγαθαὶ ἁπλῶς καὶ
[v] πῶς οὐκ [t] ἀγαθαὶ πᾶσαι [v] αἱ ἡδοναί, τὰς [w] τοιαύτας τὰ [x] θη-
ρία καὶ τὰ παιδία διώκει, καὶ τὴν τούτων ἀλυπίαν [y] ὁ φρό-
νιμος, [z] τὰς [a] μετ' ἐπιθυμίας καὶ [b] λύπης καὶ τὰς σωματικάς
(τοιαῦται γὰρ αὗται) καὶ τὰς τούτων ὑπερβολάς, [c] καθ' ἃς ὁ
ἀκόλαστος ἀκόλαστος. Διὸ ὁ σώφρων φεύγει ταύτας, ἐπεὶ
εἰσὶν ἡδοναὶ καὶ σώφρονος.*

[g] *τὴν* om. Lb.Mb. [h] *τελείωσιν* Lb.Mb.Ob. [i] *καὶ* om. Kb. [k] *εἶναι* om. Mb. [l] *τὸ δ' αὐτὸ* Mb. [m] *ἀλλὰ καὶ αἱ* Mb. [n] *μᾶλλον—μανθάνειν* om. Lb. [o] *ποιοῦσι* Mb. [p] *τέχνης μὴ εἶναι ἔργον μηδεμίαν ἡδονὴν* Lb, *μὴ εἶναι τέχνην μηδεμίαν ἡδονῆς* Mb. [q] *οὔτε* Mb. [r] *παιδία διώκειν καὶ τὰ θηρία τῷ αὐτῷ λέγεται* Mb. [s] *γὰρ*] *καὶ* Kb. [t] *ἀγαθὰ* utrobique Kb. [v] *πῶς* et *αἱ* om. Mb. [w] *τοιαύτας καὶ τὰ* Kb. [x] *παιδία καὶ θηρία* Mb. [y] *ὁ* om. Kb. [z] *τὰς* om. Kb. [a] *μετ'*] *δ'* Mb. [b] *λύπας τὰς* Mb. [c] *καθ'*] *φεύγει καθ'* Mb.

Ἀλλὰ μὴν ὅτι [d] καὶ ἡ λύπη κακόν, ὁμολογεῖται, καὶ φευκτόν· ἡ μὲν γὰρ ἁπλῶς κακόν, ἡ δὲ τῷ πῃ ἐμποδιστική. Τῷ 14 (13) δὲ φευκτῷ τὸ ἐναντίον ᾗ φευκτόν [e] τε καὶ [f] κακόν, ἀγαθόν. Ἀνάγκη οὖν τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν τι εἶναι. Ὡς γὰρ Σπεύσιππος [g] ἔλυεν, οὐ συμβαίνει ἡ λύσις, ὥσπερ τὸ μεῖζον τῷ ἐλάττονι καὶ τῷ ἴσῳ ἐναντίον· οὐ γὰρ ἂν φαίη ὅπερ κακόν τι εἶναι [h] τὴν ἡδονήν. Ἄριστόν [i] τ' οὐδὲν κωλύει ἡδονήν τινα 2 εἶναι, εἰ ἔνιαι φαῦλαι ἡδοναί, ὥσπερ καὶ ἐπιστήμην τινὰ ἐνίων φαύλων οὐσῶν. Ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, εἴπερ ἑκάστης ἕξεώς εἰσιν ἐνέργειαι ἀνεμπόδιστοι, εἴθ' ἡ πασῶν ἐνέργειά ἐστιν εὐδαιμονία εἴτε [k] ἡ τινὸς αὐτῶν, ἂν ᾖ ἀνεμπόδιστος, αἱρετωτάτην εἶναι· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡδονή. Ὥστε εἴη ἄν τις ἡδονὴ τὸ ἄριστον, τῶν πολλῶν ἡδονῶν φαύλων οὐσῶν, εἰ ἔτυχεν, ἁπλῶς. Καὶ διὰ τοῦτο πάντες τὸν εὐδαίμονα ἡδὺν οἴονται βίον εἶναι, καὶ ἐμπλέκουσι τὴν ἡδονὴν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, εὐλόγως· οὐδεμία γὰρ ἐνέργεια τέλειος ἐμποδιζομένη, ἡ δ' εὐδαιμονία τῶν τελείων· διὸ προσδεῖται ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῆς τύχης, ὅπως μὴ ἐμποδίζηται ταῦτα. Οἱ δὲ τὸν τροχιζόμενον καὶ τὸν δυστυχίαις μεγάλαις περι- 3 πίπτοντα εὐδαίμονα φάσκοντες εἶναι, ἐὰν ᾖ ἀγαθός, ἢ ἑκόντες ἢ ἄκοντες οὐδὲν λέγουσιν. Διὰ δὲ τὸ προσδεῖσθαι [l] τῆς τύ- 4 χης δοκεῖ [m] τισὶ ταὐτὸν εἶναι [n] ἡ εὐτυχία τῇ εὐδαιμονίᾳ, οὐκ οὖσα, ἐπεὶ καὶ [o] αὐτὴ ὑπερβάλλουσα ἐμπόδιός ἐστιν, καὶ ἴσως [p] οὐκέτι εὐτυχίαν καλεῖν δίκαιον· πρὸς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ὁ ὅρος αὐτῆς. Καὶ τὸ διώκειν δ' [q] ἅπαντα καὶ θηρία καὶ ἀν- 5 θρώπους τὴν ἡδονὴν σημεῖόν τι τοῦ εἶναί [r] πως τὸ ἄριστον αὐτήν.

> φήμη δ' [s] οὔ τί γε πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα [t] λαοί
> πολλοί . . .

Ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ ἡ αὐτὴ οὔτε φύσις οὔθ' ἕξις ἡ ἀρίστη οὔτ' 6

[d] καὶ ante ἡ om. K[b].M[b]. [e] τι K[b].M[b].O[b]. [f] κακὸν ἢ ἀγαθόν K[b]. [g] ἔλεγεν M[b]. [h] τὴν—κωλύει om. L[b]. [i] τ' om. M[b]. [k] ἡ] εἰ M[b]. [l] τῆς om. M[b]. [m] τισὶ om. M[b]. [n] ἡ εὐδαιμονία τῇ εὐτυχία M[b]. [o] αὕτη L[b].M[b], αὐτῇ N[b]. [p] οὐκ ἔστιν M[b], οὐκ ἔστιν ἔτι L[b]. [q] πάντα L[b].O[b]. [r] πως] τέως K[b]. [s] οὔτις πάμπαν K[b]. [t] λαοὶ] οἱ K[b], om. L[b].M[b].N[b].O[b].

ἔστιν οὔτε δοκεῖ, οὐδ' ἡδονὴν διώκουσι τὴν αὐτὴν [v] πάντες, [w] ἡδονὴν μέντοι πάντες. Ἴσως δὲ καὶ διώκουσιν οὐχ ἣν οἴονται οὐδ' ἣν ἂν φαῖεν, ἀλλὰ τὴν αὐτήν· πάντα γὰρ φύσει ἔχει [x] τι θεῖον. Ἀλλ' [y] εἰλήφασι τὴν τοῦ ὀνόματος κληρονομίαν αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ διὰ τὸ πλειστάκις τε παραβάλλειν εἰς αὐτὰς καὶ πάντας μετέχειν αὐτῶν· διὰ τὸ μόνας οὖν
7 γνωρίμους εἶναι ταύτας μόνας οἴονται [z] εἶναι. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι, εἰ [a] μὴ ἡδονὴ ἀγαθὸν καὶ [b] ἡ ἐνέργεια, [c] οὐκ ἔσται ζῆν ἡδέως τὸν εὐδαίμονα· τίνος γὰρ [d] ἕνεκα δέοι ἂν αὐτῆς, εἴπερ μὴ ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ λυπηρῶς ἐνδέχεται ζῆν; [e] Οὔτε κακὸν γὰρ οὔτ' ἀγαθὸν ἡ λύπη, εἴπερ μηδ' ἡδονή· ὥστε διὰ τί ἂν [f] φεύγοι; Οὐδὲ δὴ ἡδίων ὁ βίος ὁ τοῦ σπουδαίου, εἰ μὴ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ.

(14) Περὶ [g] δὲ [h] δὴ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν [i] ἐπισκεπτέον τοῖς λέγουσιν ὅτι ἔνιαί γε ἡδοναὶ αἱρεταὶ σφόδρα, οἷον αἱ καλαί,
2 [k] ἀλλ' οὐχ αἱ σωματικαὶ καὶ περὶ ἃς ὁ ἀκόλαστος. Διὰ τί οὖν αἱ ἐναντίαι λῦπαι [l] μοχθηραί; [m] Κακῷ γὰρ ἀγαθὸν ἐναντίον. Ἢ οὕτως ἀγαθαὶ αἱ ἀναγκαῖαι, ὅτι καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀγαθόν ἐστιν; Ἢ μέχρι του ἀγαθαί; Τῶν [n] μὲν γὰρ ἕξεων καὶ κινήσεων [o] ὅσων μή ἐστι τοῦ βελτίονος ὑπερβολή, οὐδὲ τῆς ἡδονῆς· [p] ὅσων δ' ἐστί, καὶ τῆς ἡδονῆς ἐστίν. [q] Τῶν δὲ σωματικῶν ἀγαθῶν [r] ἐστὶν ὑπερβολή, καὶ ὁ φαῦλος τῷ διώκειν τὴν ὑπερβολήν ἐστιν, ἀλλ' οὐ τὰς ἀναγκαίας· πάντες γὰρ χαίρουσί πως καὶ ὄψοις καὶ οἴνοις καὶ ἀφροδισίοις, ἀλλ' οὐχ ὡς δεῖ. [s] Ἐναντίως δ' ἐπὶ τῆς λύπης· οὐ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν φεύγει, ἀλλ' ὅλως· οὐ γάρ ἐστι τῇ ὑπερβολῇ λύπη ἐναντία ἀλλ' ἢ τῷ διώκοντι τὴν ὑπερβολήν.

15 3 Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ αἴτιον

[v] ἅπαντες Lb.Ob. [w] ἡδονὴν μέντοι πάντες om. Mb. [x] τι] τὸ Kb. [y] εἰλήφασί γε τὴν Mb.Nb.Ob. [z] εἶναι om. Mb. [a] μὴ ἡ ἡδονὴ Mb.Ob. [b] ἡ om. Mb. [c] οὐκ om. Kb. [d] ἕνεκεν Lb. [e] οὔτ' ἀγαθὸν γὰρ οὔτε κακὸν Kb. [f] φεύγοιμεν Lb. [g] γε Ob. [h] δὴ om. Mb. [i] σκεπτέον Mb. [k] ἀλλ' om. Kb. [l] μοχθηρίαι Kb. [m] κακὸν γὰρ ἀγαθῷ Mb. [n] μὲν om. Lb. [o] ὅσον Kb. [p] ὅσων] τούτων Kb. [q] δὲ τῶν Kb. [r] ἐστὶν om. Kb. [s] ἐναντίοις Kb.

τοῦ ψεύδους· τοῦτο γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὴν πίστιν· ὅταν
γὰρ εὔλογον φανῇ τὸ διὰ τί φαίνεται ἀληθὲς [t] οὐκ ὂν ἀλη-
θές, πιστεύειν ποιεῖ τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον· ὥστε λεκτέον διὰ τί
φαίνονται αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ αἱρετώτεραι. Πρῶτον μὲν 4
[v] οὖν δὴ ὅτι ἐκκρούει τὴν λύπην· καὶ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῆς
λύπης, ὡς οὔσης ἰατρείας, τὴν ἡδονὴν διώκουσι τὴν ὑπερβάλ-
λουσαν καὶ ὅλως τὴν σωματικήν. [w] Σφοδραὶ [x] δὲ γίνονται
[y] αἱ ἰατρεῖαι, διὸ καὶ διώκονται, διὰ τὸ παρὰ [z] τὸ ἐναντίον
φαίνεσθαι. Καὶ οὐ σπουδαῖον δὴ δοκεῖ ἡ ἡδονὴ διὰ δύο ταῦτα,
ὥσπερ εἴρηται, ὅτι αἱ μὲν φαύλης φύσεώς εἰσι πράξεις, [a] ἢ
ἐκ γενετῆς, ὥσπερ θηρίου, ἢ δι' ἔθος, [b] οἷον αἱ τῶν φαύλων
ἀνθρώπων. Αἱ δ' ἰατρεῖαι, ὅτι ἐνδεοῦς, καὶ ἔχειν βέλτιον ἢ
γίνεσθαι. [c] Αἱ δὲ συμβαίνουσι [d] τελεουμένων· κατὰ συμβε-
βηκὸς οὖν σπουδαῖαι. Ἔτι διώκονται διὰ τὸ σφοδραὶ εἶναι 5
ὑπὸ τῶν ἄλλαις [e] μὴ δυναμένων χαίρειν· αὐτοὶ [f] γοῦν [g] αὑτοῖς
δίψας τινὰς παρασκευάζουσιν. Ὅταν μὲν οὖν ἀβλαβεῖς,
[h] ἀνεπιτίμητον, ὅταν δὲ [i] βλαβεράς, [k] φαῦλον· οὔτε γὰρ ἔχου-
σιν [l] ἕτερα ἐφ' οἷς χαίρουσιν, τό τε μηδέτερον πολλοῖς λυ-
πηρὸν διὰ τὴν φύσιν· [m] ἀεὶ γὰρ πονεῖ τὸ ζῷον, ὥσπερ καὶ
οἱ φυσικοὶ [n] λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὁρᾶν [o] καὶ τὸ ἀκούειν
φάσκοντες εἶναι λυπηρόν· ἀλλ' ἤδη συνήθεις ἐσμέν, ὡς φασίν.
[p] Ὁμοίως δ' ἐν [q] μὲν τῇ νεότητι διὰ τὴν αὔξησιν ὥσπερ οἱ 6
οἰνωμένοι [r] διάκεινται, καὶ ἡδὺ ἡ νεότης. Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ
τὴν φύσιν [s] ἀεὶ δέονται [t] ἰατρείας· καὶ γὰρ τὸ σῶμα δακνό-
μενον διατελεῖ [v] διὰ τὴν κρᾶσιν, καὶ ἀεὶ ἐν ὀρέξει σφοδρᾷ
εἰσίν. Ἐξελαύνει δὲ ἡδονὴ λύπην ἥ τ' ἐναντία καὶ ἡ τυχοῦσα,
[w] ἐὰν ᾖ ἰσχυρά· καὶ διὰ ταῦτα ἀκόλαστοι καὶ φαῦλοι γίνον-
ται. Αἱ δ' ἄνευ [x] λυπῶν οὐκ [y] ἔχουσιν ὑπερβολήν. Αὗται 7

[t] οὐκ] τὸ οὐκ Mb. [v] οὖν om. Lb.Mb. [w] σφόδρα Kb. [x] γὰρ Mb. [y] αἱ om. Kb.Lb. [z] τῶ ἐναντίω Mb. [a] ἢ om. Kb. [b] οἷον] ὥσπερ Ob. [c] ἃ Kb. [d] τελειουμένων Mb.Ob. [e] μὴ om. Lb. [f] οὖν Mb. [g] ἑαυτοῖς Lb.Ob. [h] ἀνεπιτίμητοι Mb. [i] βλαβεραὶ Lb.Ob. [k] φαῦλαι rc. Mb. [l] ἑτέραν Kb, ἕτερον Mb. [m] ἀεὶ] εἰ Kb. [n] λόγοι om. Kb. [o] καὶ add. Mb. [p] ὅμως Kb, οἱ μοιχοὶ Mb. [q] μὲν om. Kb. [r] διάκεινται ante ὥσπερ Lb.Ob. [s] δέονται ἀεὶ Kb.Mb. [t] θεραπείας Lb.Ob. [v] διὰ om. Mb. [w] ἂν Lb. [x] λύπης Mb.Ob. [y] ἔχουσι τὴν ὑπερβολήν Lb.

δὲ [z]αἱ τῶν φύσει ἡδέων καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. [a]Λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκὸς [b]ἡδέα τὰ ἰατρεύοντα· ὅτι γὰρ συμβαίνει ἰατρεύεσθαι τοῦ ὑπομένοντος ὑγιοῦς πράττοντός [c]τι, διὰ [d]τοῦτο [e]ἡδὺ δοκεῖ εἶναι· φύσει δ' ἡδέα, ἃ ποιεῖ πρᾶξιν τῆς
8 τοιᾶσδε φύσεως. Οὐκ ἀεὶ [f]δ' οὐθὲν ἡδὺ τὸ αὐτὸ διὰ τὸ μὴ ἁπλῆν [g]ἡμῶν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐνεῖναί τι καὶ ἕτερον, καθὸ [h]φθαρτά, ὥστε ἄν τι θάτερον πράττῃ, τοῦτο τῇ ἑτέρᾳ φύσει παρὰ φύσιν, ὅταν δ' ἰσάζῃ, οὔτε λυπηρὸν δοκεῖ οὔθ' ἡδὺ τὸ πραττόμενον· ἐπεὶ [i]εἴ του ἡ φύσις ἁπλῆ εἴη, ἀεὶ ἡ αὐτὴ πρᾶξις ἡδίστη ἔσται. Διὸ ὁ θεὸς ἀεὶ μίαν καὶ ἁπλῆν χαίρει ἡδονήν· οὐ γὰρ μόνον κινήσεώς ἐστιν ἐνέργεια ἀλλὰ καὶ ἀκινησίας, καὶ ἡδονὴ μᾶλλον ἐν ἠρεμίᾳ ἐστὶν ἢ ἐν κινήσει. Μεταβολὴ δὲ πάντων [k]γλυκύτατον, κατὰ τὸν ποιητήν, διὰ πονηρίαν τινά· ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος εὐμετάβολος ὁ πονηρός, καὶ [l]ἡ φύσις ἡ δεομένη μεταβολῆς· οὐ γὰρ ἁπλῆ οὐδ' ἐπιεικής.

9 [m]Περὶ μὲν οὖν ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας καὶ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης εἴρηται, καὶ τί ἕκαστον καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ αὐτῶν ἐστὶ τὰ δὲ κακά· λοιπὸν δὲ [n]καὶ περὶ φιλίας [o]ἐροῦμεν.

Θ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἕποιτ' ἂν διελθεῖν· ἔστι γὰρ ἀρετή τις ἢ μετ' ἀρετῆς, ἔτι δ' [p]ἀναγκαιότατον εἰς τὸν βίον· ἄνευ γὰρ [q]φίλων οὐδεὶς ἕλοιτ' ἂν ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα· καὶ γὰρ πλουτοῦσι καὶ ἀρχὰς [r]καὶ δυναστείας κεκτημένοις δοκεῖ φίλων μάλιστ' εἶναι χρεία· τί γὰρ ὄφελος τῆς τοιαύτης εὐετηρίας ἀφαιρεθείσης εὐεργεσίας, ἣ γίγνεται μάλιστα καὶ ἐπαινετωτάτη πρὸς φίλους; [s]Ἢ πῶς ἂν τηρηθείη

[z] αἱ om. K^b. [a] λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκὸς om. L^b.M^b. [b] ἡδέα δὲ τὰ M^b. [c] τι om. K^b. [d] τοῦτο] τοῦτο δὲ K^b. [e] δοκεῖ ἡδὺ L^b.M^b. [f] δ' om. K^b. [g] εἶναι ἡμῶν M^b. [h] φθαρτόν M^b. [i] εἰ τούτου φύσις M^b. [k] γλυκύτατον] ἡδὺ M^b. [l] ἡ post καὶ om. L^b.O^b. [m] περὶ om. M^b. [n] καὶ om. K^b.O^b. [o] ἐροῦμεν] ἐστιν εἰπεῖν καὶ ποῖόν τι καὶ τίς ὁ φίλος L^b.O^b. [p] ἀναγκαιοτάτη M^b. [q] φιλίας οὐδεὶς ἂν ἕλοιτο M^b. [r] καὶ δυναστείας om. K^b. [s] ἢ] καὶ M^b.

καὶ σώζοιτ' ἄνευ φίλων; Ὅσῳ γὰρ πλείων, τοσούτῳ [t]ἐπι-
σφαλεστέρα. Ἐν πενίᾳ τε καὶ ταῖς [v]λοιπαῖς δυστυχίαις 2
μόνην οἴονται καταφυγὴν εἶναι τοὺς φίλους. Καὶ νέοις [w]δὲ
πρὸς τὸ ἀναμάρτητον καὶ πρεσβυτέροις πρὸς θεραπείαν καὶ
τὸ ἐλλεῖπον τῆς πράξεως δι' ἀσθένειαν [x]βοηθεῖ, τοῖς τ' ἐν
ἀκμῇ πρὸς τὰς καλὰς πράξεις·

σύν τε δύ' ἐρχομένω·

καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι. Φύσει τ' ἐνυπάρ- 3
χειν ἔοικε [y]πρὸς τὸ γεγεννημένον τῷ γεννήσαντι καὶ [z]πρὸς
τὸ γεννῆσαν τῷ γεννηθέντι, οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ
ἐν [a]ὄρνισι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ζῴων, καὶ τοῖς ὁμοεθνέσι
πρὸς ἄλληλα, καὶ μάλιστα τοῖς ἀνθρώποις, ὅθεν τοὺς φιλαν-
θρώπους ἐπαινοῦμεν. Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ [b]ἐν ταῖς πλάναις
ὡς οἰκεῖον [c]ἅπας ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ φίλον. Ἔοικε δὲ 4
καὶ τὰς πόλεις συνέχειν ἡ φιλία, καὶ οἱ νομοθέται μᾶλλον
περὶ αὐτὴν [d]σπουδάζειν ἢ τὴν δικαιοσύνην· ἡ γὰρ ὁμόνοια
ὅμοιόν [e]τι [f]τῇ φιλίᾳ ἔοικεν εἶναι, ταύτης [g]δὲ [h]μάλιστ' ἐφί-
ενται καὶ τὴν στάσιν [i]ἔχθραν οὖσαν μάλιστα ἐξελαύνουσιν.
Καὶ φίλων μὲν ὄντων οὐδὲν δεῖ δικαιοσύνης, δίκαιοι δ' ὄντες
προσδέονται φιλίας, καὶ τῶν δικαίων τὸ μάλιστα φιλικὸν
εἶναι δοκεῖ. Οὐ μόνον [k]δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀλλὰ καὶ καλόν· 5
τοὺς γὰρ [l]φιλοφίλους ἐπαινοῦμεν, ἥ τε πολυφιλία δοκεῖ τῶν
καλῶν ἕν τι εἶναι, καὶ [m]ἔνιοι τοὺς αὐτοὺς [n]οἴονται ἄνδρας
ἀγαθοὺς εἶναι καὶ φίλους.

Διαμφισβητεῖται [o]δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα. Οἱ μὲν γὰρ 6 2
ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους, ὅθεν
τὸν ὅμοιόν φασιν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν [p]ποτὶ κολοιόν,
καὶ [q]ὅσα τοιαῦτα· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κεραμεῖς πάντας τοὺς

[t] ἀσφαλεστέρα Mb. [v] ἄλλαις Mb. [w] δὲ] δεῖ Lb.Ob. [x] βοήθεια Mb, βοηθείας Kb.Lb.Ob. [y] πρὸς—καὶ om. Kb. [z] πρὸς—γεννηθέντι om. Lb.Mb.Ob. [a] ὀρνέοις Mb. [b] ἐν om. Mb. [c] πᾶς Kb. [d] σπουδάζουσιν Mb. [e] τι om. Lb. [f] τῆς φιλίας Mb. [g] δὲ] γὰρ Lb. [h] μᾶλλον Mb. [i] ἐχθρὰν Lb.Mb.Ob. [k] τε Lb.Ob. [l] φίλους Kb.Mb.Ob. [m] ἔνιοι] ἔτι Kb.Lb.Ob. [n] οἷόν τε Kb. [o] δὲ καὶ περὶ Mb. [p] ποτὶ] παρ Lb, παρὰ Ob. [q] ὅσα] τὰ Kb.Lb.Ob.

τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. Καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον [r]ἐπιζητοῦσι [s]καὶ φυσικώτερον, Εὐριπίδης μὲν φάσκων ἐρᾶν [t]μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον ὄμβρου πεσεῖν [v]ἐς γαῖαν, καὶ Ἡράκλειτος τὸ ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι· ἐξ [w]ἐναντίας δὲ τούτοις ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ
7 ὁμοίου ἐφίεσθαι. Τὰ μὲν οὖν φυσικὰ τῶν ἀπορημάτων [x]ἀφείσθω (οὐ γὰρ οἰκεῖα τῆς παρούσης σκέψεως)· ὅσα δ' ἐστὶν ἀνθρωπικὰ καὶ ἀνήκει εἰς [y]τὰ ἤθη καὶ τὰ πάθη, ταῦτ' [z]ἐπισκεψώμεθα, οἷον πότερον ἐν πᾶσι [a]γίνεται φιλία ἢ οὐχ οἷόν τε μοχθηροὺς ὄντας φίλους εἶναι, καὶ πότερον ἓν εἶδος τῆς φιλίας ἐστὶν ἢ πλείω. Οἱ μὲν γὰρ ἓν οἰόμενοι, ὅτι [b]ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ [c]τὸ ἧττον, οὐχ ἱκανῷ πεπιστεύκασι σημείῳ· δέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ [d]τὸ ἧττον [d]καὶ τὰ ἕτερα τῷ εἴδει. Εἴρηται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἔμπροσθεν.

(2) Τάχα δ' ἂν γένοιτο [e]περὶ αὐτῶν φανερὸν γνωρισθέντος τοῦ φιλητοῦ· δοκεῖ γὰρ οὐ πᾶν φιλεῖσθαι ἀλλὰ τὸ φιλητόν, τοῦτο δ' εἶναι ἀγαθὸν [f]ἢ ἡδὺ ἢ χρήσιμον. Δόξειε δ' ἂν χρήσιμον εἶναι δι' οὗ γίνεται ἀγαθόν τι ἢ ἡδονή, ὥστε [g]φιλητὰ
2 [h]ἂν εἴη τἀγαθόν τε καὶ τὸ ἡδὺ ὡς τέλη. Πότερον οὖν τἀγαθὸν φιλοῦσιν ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν; Διαφωνεῖ γὰρ ἐνίοτε ταῦτα. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὸ [i]ἡδύ. Δοκεῖ [k]δὲ τὸ αὑτῷ ἀγαθὸν φιλεῖν ἕκαστος, καὶ εἶναι ἁπλῶς μὲν τἀγαθὸν φιλητόν, ἑκάστῳ δὲ τὸ ἑκάστῳ. Φιλεῖ δ' ἕκαστος οὐ τὸ ὂν αὑτῷ ἀγαθὸν ἀλλὰ τὸ φαινόμενον. Διοίσει δ' οὐδέν· ἔσται γὰρ
3 τὸ φιλητὸν φαινόμενον. Τριῶν δ' ὄντων [l]δι' ἃ φιλοῦσιν, [m]ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀψύχων φιλήσει οὐ λέγεται φιλία· οὐ γάρ ἐστιν ἀντιφίλησις, οὐδὲ βούλησις ἐκείνων ἀγαθοῦ· γελοῖον

[r] ζητοῦσι $\mathrm{L^b}$. [s] καὶ om. $\mathrm{K^b}$. [t] ὄμβρου μὲν $\mathrm{K^b}$. [v] εἰς $\mathrm{K^b.O^b}$. [w] ἐναντίων $\mathrm{M^b}$. [x] παρείσθω $\mathrm{M^b.N^b}$. [y] τἀληθῆ $\mathrm{K^b}$. [z] ἐπισκεψόμεθα $\mathrm{O^b}$. [a] γίνεται ἡ φιλία $\mathrm{O^b}$. [b] δέχεται $\mathrm{O^b}$. [c] τὸ om. $\mathrm{O^b}$. [d] τὸ ante ἧττον, καὶ post ἧττον om. $\mathrm{L^b.O^b}$. [e] φανερὸν περὶ αὐτῶν $\mathrm{M^b}$. [f] ἢ—ἢ] καὶ—καὶ $\mathrm{M^b}$. [g] φιλητὸν $\mathrm{K^b.L^b}$. [h] ἂν εἴη] εἶναι $\mathrm{K^b}$. [i] ἡδύ] ἡδὺ αὐτό $\mathrm{M^b.O^b}$. [k] δὲ καὶ τὸ $\mathrm{M^b}$. [l] δι' om. $\mathrm{K^b}$. [m] ἐπὶ] ἐν $\mathrm{K^b.M^b}$.

γὰρ ἴσως τῷ οἴνῳ [n] βούλεσθαι τἀγαθά· ἀλλ' εἴπερ, σώζεσθαι βούλεται αὐτόν, ἵνα αὐτὸς ἔχῃ. Τῷ δὲ φίλῳ φασὶ [o] δεῖν βούλεσθαι τἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα. Τοὺς δὲ βουλομένους οὕτω τἀγαθὰ εὔνους λέγουσιν, [p] ἐὰν μὴ ταὐτὸ [q] καὶ παρ' ἐκείνου γίγνηται· εὔνοιαν γὰρ ἐν ἀντιπεπονθόσι φιλίαν εἶναι. Ἢ προσθετέον μὴ λανθάνουσαν· πολλοὶ γάρ εἰσιν εὖνοι οἷς 4 οὐχ ἑωράκασιν, ὑπολαμβάνουσι δὲ ἐπιεικεῖς εἶναι ἢ χρησίμους· τοῦτο δὲ ταὐτὸν κἂν ἐκείνων τις πάθοι πρὸς τοῦτον. Εὖνοι μὲν οὖν [r] οὗτοι φαίνονται ἀλλήλοις· [r] φίλους δὲ πῶς ἄν τις εἴποι λανθάνοντας ὡς ἔχουσιν ἑαυτοῖς; Δεῖ ἄρα εὐνοεῖν ἀλλήλοις καὶ βούλεσθαι τἀγαθὰ μὴ λανθάνοντας δι' ἕν τι τῶν εἰρημένων.

Διαφέρει δὲ ταῦτα ἀλλήλων εἴδει· [s] καὶ αἱ φιλήσεις [t] ἄρα 3 καὶ αἱ φιλίαι. Τρία [v] δὴ [w] τὰ τῆς φιλίας εἴδη, ἰσάριθμα τοῖς φιλητοῖς· καθ' ἕκαστον γάρ ἐστιν ἀντιφίλησις οὐ λανθάνουσα. Οἱ δὲ φιλοῦντες ἀλλήλους βούλονται τἀγαθὰ ἀλλήλοις [x] ταύτῃ ᾗ φιλοῦσιν. Οἱ μὲν οὖν διὰ τὸ χρήσιμον φιλοῦντες ἀλλήλους οὐ καθ' αὑτοὺς φιλοῦσιν, ἀλλ' ᾗ γίγνεταί τι αὐτοῖς παρ' ἀλλήλων ἀγαθόν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἡδονήν· οὐ γὰρ τῷ ποιούς τινας εἶναι ἀγαπῶσι τοὺς εὐτραπέλους, ἀλλ' ὅτι ἡδεῖς αὐτοῖς. Οἵ τε δὴ διὰ τὸ χρήσιμον 2 φιλοῦντες διὰ τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν στέργουσι, καὶ οἱ δι' ἡδονὴν διὰ τὸ αὐτοῖς ἡδύ, καὶ οὐχ ᾗ [y] ὁ φιλούμενός ἐστιν, ἀλλ' ᾗ χρήσιμος ἢ ἡδύς. Κατὰ συμβεβηκός τε δὴ αἱ φιλίαι αὗταί εἰσιν· οὐ γὰρ ᾗ ἐστὶν ὅσ[z]περ ἐστὶν ὁ φιλούμενος, ταύτῃ φιλεῖται, ἀλλ' ᾗ πορίζουσιν οἱ μὲν ἀγαθόν τι οἱ δ' ἡδονήν. Εὐδιάλυτοι [a] δὴ αἱ τοιαῦταί εἰσι, μὴ διαμενόντων αὐτῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ μηκέτι ἡδεῖς ἢ χρήσιμοι ὦσι, παύονται φιλοῦντες. 3 Τὸ δὲ χρήσιμον οὐ διαμένει, ἀλλ' ἄλλοτε [b] ἄλλο γίγνεται. Ἀπολυθέντος οὖν δι' ὃ φίλοι ἦσαν, διαλύεται

[n] βουλεύεσθαι Mb. [o] δεῖ βουλεύεσθαι Mb. [p] ἂν Kb.Mb. [q] καὶ om. Kb. [r] οὗτοι et φίλους—ἀλλήλους om. Mb. [s] αἱ om. Kb. [t] ἄρα om. Lb. [v] δὲ Ob, γὰρ Mb. [w] εἴδη τὰ τῆς φιλίας Mb. [x] ταύτῃ om. Lb. [y] ὁ om. Kb. [z] περ] ποτε Lb.Mb.Ob. [a] δὲ Mb. [b] γίγνεται ἄλλο Mb.

4 καὶ ἡ φιλία, ὡς οὔσης τῆς φιλίας πρὸς ἐκεῖνα. Μάλιστα δ' ἐν τοῖς πρεσβύταις ἡ τοιαύτη [c] δοκεῖ φιλία γίνεσθαι (οὐ γὰρ τὸ ἡδὺ οἱ τηλικοῦτοι διώκουσιν [d] ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον), καὶ τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ νέων ὅσοι τὸ συμφέρον διώκουσιν. Οὐ πάνυ δ' οἱ τοιοῦτοι [e] οὐδὲ συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίοτε γὰρ οὐδ' εἰσὶν ἡδεῖς· οὐδὲ [f] δὴ προσδέονται τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, ἐὰν μὴ ὠφέλιμοι ὦσιν· ἐπὶ τοσοῦτον γάρ εἰσιν ἡδεῖς ἐφ' ὅσον [g] ἐλπίδας ἔχουσιν ἀγαθοῦ. Εἰς ταύτας δὲ καὶ τὴν ξενικὴν
5 τιθέασιν. Ἡ δὲ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονὴν εἶναι δοκεῖ· κατὰ πάθος γὰρ οὗτοι ζῶσι, καὶ μάλιστα διώκουσι τὸ ἡδὺ αὑτοῖς καὶ τὸ παρόν· τῆς [h] ἡλικίας δὲ μεταπιπτούσης καὶ τὰ ἡδέα γίνεται ἕτερα. Διὸ ταχέως γίγνονται φίλοι καὶ παύονται· ἅμα γὰρ τῷ [i] ἡδεῖ ἡ φιλία μεταπίπτει, τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα ἡ μεταβολή. Καὶ ἐρωτικοὶ δ' οἱ νέοι· κατὰ πάθος γὰρ καὶ [k] δι' ἡδονὴν τὸ πολὺ [l] τῆς ἐρωτικῆς· διόπερ φιλοῦσι καὶ ταχέως παύονται, πολλάκις τῆς αὐτῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. [m] Συνημερεύειν δὲ καὶ συζῆν οὗτοι βούλονται· γίνεται γὰρ αὐτοῖς τὸ [n] κατὰ φιλίαν οὕτως.

4 6 Τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων· οὗτοι γὰρ τἀγαθὰ [o] ὁμοίως βούλονται ἀλλήλοις, [p] ᾗ ἀγαθοί· [q] ἀγαθοὶ δ' εἰσὶ καθ' αὑτούς. Οἱ δὲ βουλόμενοι τἀγαθὰ τοῖς φίλοις ἐκείνων ἕνεκα μάλιστα φίλοι· δι' αὑτοὺς γὰρ οὕτως ἔχουσι, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· διαμένει οὖν ἡ τούτων φιλία ἕως ἂν ἀγαθοὶ ὦσιν, ἡ δ' ἀρετὴ μόνιμον. Καὶ ἔστιν ἑκάτερος ἁπλῶς ἀγαθὸς καὶ τῷ φίλῳ· οἱ γὰρ ἀγαθοὶ καὶ ἁπλῶς ἀγαθοὶ καὶ ἀλλήλοις [r] ὠφέλιμοι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς· καὶ [s] γὰρ ἁπλῶς οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς καὶ ἀλλήλοις· ἑκάστῳ γὰρ καθ' ἡδονήν εἰσιν αἱ οἰκεῖαι πράξεις καὶ αἱ

[c] φιλία δοκεῖ L^b.O^b. [d] ἀλλὰ—διώκουσιν om. M^b. [e] οὐδὲ om. L^b.O^b. [f] δὴ om. K^b, post προσδέονται ponit M^b. [g] ἐλπίδα K^b. [h] δ' ἡλικιας M^b. [i] ἡδεῖ καὶ ἡ L^b. [k] δι' om. L^b. [l] τοῖς ἐρωτικοῖς M^b. [m] συνημερεύσειν K^b. [n] κατὰ τὴν φιλίαν K^b.O^b. [o] ὁμοίως ἀλλήλοις βούλονται M^b, βούλονται σὺν ἀλλήλοις K^b. [p] ᾗ] καθὸ M^b. [q] ἀγαθοὶ δ' om. L^b.O^b. [r] ὠφέλιμοι] καὶ ὠφέλιμοι L^b. ὠφέλιμοι—ἀλλήλοις om. M^b. [s] οἱ γὰρ ἀγαθοὶ ἁπλῶς καὶ ἡδεῖς L^b.

τοιαῦται, τῶν ἀγαθῶν [t] δὲ αἱ αὐταὶ ἢ ὅμοιαι. Ἡ τοιαύτη 7
δὲ φιλία μόνιμος εὐλόγως ἐστίν· συνάπτει γὰρ ἐν αὐτῇ πάνθ' ὅσα [v] τοῖς φίλοις δεῖ ὑπάρχειν. Πᾶσα γὰρ φιλία δι' ἀγαθόν ἐστιν ἢ δι' ἡδονήν, ἢ ἁπλῶς ἢ τῷ φιλοῦντι, καὶ καθ' ὁμοιότητά τινα· ταύτῃ δὲ πάνθ' ὑπάρχει τὰ εἰρημένα καθ' [w] αὑτούς· ταύτῃ γὰρ [x] ὅμοια καὶ τὰ λοιπά, τό τε ἁπλῶς ἀγαθὸν καὶ [y] ἡδὺ ἁπλῶς ἐστίν. Μάλιστα [z] δὲ ταῦτα φιλητά, καὶ τὸ φιλεῖν δὲ καὶ ἡ φιλία ἐν τούτοις μάλιστα καὶ ἀρίστη. Σπανίας δ' εἰκὸς τὰς τοιαύτας εἶναι· ὀλίγοι [a] γὰρ 8
οἱ τοιοῦτοι. Ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ συνηθείας· κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν τοὺς λεγομένους ἅλας [b] συναναλῶσαι· οὐδ' ἀποδέξασθαι [c] δὴ πρότερον οὐδ' εἶναι φίλους, πρὶν [d] ἂν ἑκάτερος ἑκατέρῳ φανῇ φιλητὸς καὶ πιστευθῇ. Οἱ δὲ ταχέως τὰ φιλικὰ πρὸς ἀλ- 9
λήλους ποιοῦντες βούλονται [e] μὲν φίλοι εἶναι, οὐκ εἰσὶ δέ, εἰ μὴ καὶ φιλητοί, καὶ τοῦτ' ἴσασιν· βούλησις μὲν [f] γὰρ ταχεῖα φιλίας γίνεται, φιλία δ' οὔ.

Αὕτη μὲν οὖν καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ κατὰ τὰ [g] λοιπὰ 5
τελεία ἐστί, καὶ κατὰ πάντα [h] ταὐτὰ γίνεται [i] καὶ [k] ὅμοια ἑκατέρῳ παρ' ἑκατέρου, ὅπερ δεῖ τοῖς φίλοις ὑπάρχειν· ἡ δὲ (4)
διὰ τὸ ἡδὺ ὁμοίωμα ταύτης [l] ἔχει· καὶ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις. Ὁμοίως δὲ καὶ [m] ἡ διὰ τὸ χρήσιμον· καὶ γὰρ [n] τοιοῦτοι ἀλλήλοις [o] οἱ ἀγαθοί. Μάλιστα [p] δὲ καὶ ἐν τούτοις αἱ φιλίαι [q] διαμένουσιν, ὅταν τὸ [r] αὐτὸ γίγνηται παρ' ἀλλήλων, οἷον ἡδονή, καὶ μὴ μόνον οὕτως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ [s] τοῦ αὐτοῦ, οἷον τοῖς εὐτραπέλοις, καὶ μὴ ὡς ἐραστῇ [t] καὶ ἐρωμένῳ· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἥδονται οὗτοι, ἀλλ' ὁ μὲν [v] ὁρῶν ἐκεῖνον, ὁ δὲ θεραπευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ· ληγούσης δὲ

[t] δὲ αὗται ὅμοιαι K^b, δὲ τοιαῦται ἢ ὅμοιαι O^b. [v] δεῖ τοῖς φίλοις M^b. [w] αὐτό M^b. [x] ὅμοιοι K^b. [y] ἁπλῶς ἡδύ L^b.O^b. [z] δὴ K^b.L^b. [a] γάρ εἰσιν οἱ L^b. [b] συναλῶσαι L^b.M^b. [c] δεῖ L^b.M^b, δὲ O^b. [d] ἂν add. O^b. [e] μὲν om. K^b. [f] γὰρ] οὖν K^b. [g] λόγια K^b. [h] ταῦτα L^b.M^b, om. K^b.O^b. [i] καὶ om. M^b. [k] ὁμοία K^b.L^b.M^b.O^b. [l] ὑπάρχει M^b. [m] οἱ K^b.L^b.M^b. [n] οὗτοι K^b.O^b. [o] οἱ om. K^b.L^b.O^b. [p] δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις M^b. [q] μένουσιν K^b.O^b. [r] αὐτὸ] ἶσον M^b. [s] τοῦ αὐτοῦ] τούτου L^b. [t] καὶ post ἐραστῇ om. M^b. [v] ἐρῶν M^b.

τῆς ὥρας ἐνίοτε καὶ ἡ φιλία λήγει· τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν [w] ἡδεῖα ἡ ὄψις, τῷ δ' οὐ γίνεται ἡ θεραπεία. Πολλοὶ δ' αὖ διαμένουσιν, ἐὰν ἐκ τῆς συνηθείας τὰ ἤθη στέρξωσιν, ὁμοήθεις
2 ὄντες. Οἱ δὲ μὴ τὸ ἡδὺ ἀντικαταλλαττόμενοι ἀλλὰ τὸ χρήσιμον ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ εἰσὶν ἧττον φίλοι καὶ διαμένουσιν. Οἱ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ὄντες φίλοι ἅμα τῷ συμφέροντι διαλύονται· οὐ γὰρ ἀλλήλων ἦσαν φίλοι ἀλλὰ τοῦ λυσιτελοῦς. Δι' ἡδονὴν μὲν οὖν καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ φαύλους ἐνδέχεται φίλους [x] εἶναι ἀλλήλοις, καὶ ἐπιεικεῖς φαύλοις καὶ μηδέτερον ὁποιῳοῦν, δι' αὑτοὺς δὲ δῆλον ὅτι μόνους τοὺς ἀγαθούς· οἱ γὰρ κακοὶ [y] οὐ χαίρουσιν ἑαυτοῖς, εἰ μή τις
3 ὠφέλεια γίγνοιτο. Καὶ μόνη δὲ ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία ἀδιάβλητός ἐστιν· οὐ γὰρ ῥᾴδιον οὐδενὶ [z] πιστεῦσαι περὶ τοῦ ἐν πολλῷ χρόνῳ [a] ὑπ' αὐτῶν δεδοκιμασμένου. Καὶ τὸ πιστεύειν ἐν τούτοις, καὶ τὸ μηδέποτ' [b] ἂν ἀδικῆσαι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τῇ ὡς ἀληθῶς φιλίᾳ [c] ἀξιοῦται. Ἐν δὲ ταῖς [d] ἑτέραις οὐδὲν
4 κωλύει τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι. Ἐπεὶ [e] γὰρ οἱ ἄνθρωποι λέγουσι φίλους καὶ τοὺς διὰ τὸ χρήσιμον, ὥσπερ αἱ πόλεις (δοκοῦσι γὰρ αἱ συμμαχίαι ταῖς πόλεσι γίνεσθαι ἕνεκα τοῦ συμφέροντος), καὶ τοὺς δι' ἡδονὴν ἀλλήλους στέργοντας, ὥσπερ οἱ παῖδες, ἴσως [f] λέγειν μὲν δεῖ καὶ ἡμᾶς φίλους τοὺς τοιούτους, εἴδη δὲ τῆς φιλίας πλείω, καὶ [g] πρώτως μὲν [h] καὶ κυρίως τὴν τῶν ἀγαθῶν ᾗ ἀγαθοί, τὰς δὲ λοιπὰς καθ' ὁμοιότητα· ᾗ γὰρ ἀγαθόν τι καὶ [i] ὅμοιον, ταύτῃ φίλοι· καὶ γὰρ
5 τὸ ἡδὺ [k] ἀγαθὸν τοῖς φιληδέσιν. Οὐ πάνυ δ' αὗται συνάπτουσιν, οὐδὲ γίνονται οἱ αὐτοὶ φίλοι διὰ τὸ χρήσιμον καὶ [l] διὰ τὸ ἡδύ· οὐ γὰρ πάνυ συνδυάζεται [m] τὰ κατὰ συμβεβηκός.

6 6 Εἰς ταῦτα [n] δὲ τὰ εἴδη τῆς φιλίας [o] νενεμημένης οἱ μὲν

[w] ἡ ὄψις ἡδεῖα Mb. [x] ἀλλήλοις εἶναι Kb.Mb. [y] οὐ om. Mb. [z] πιστεύσεται Mb. [a] ὑπ' αὐτοῦ Lb, ὑφ' αὑτοῦ Kb. [b] ἂν om. Ob. [c] ἀξιοῦνται Mb. [d] ἑταιρείαις Kb, ἄλλαις Lb. [e] γὰρ] δὲ Mb. [f] μὲν δεῖ λέγειν Lb, δεῖ λέγειν Mb. [g] πρώτην Mb. [h] καὶ om. Ob. [i] ὅμοιόν τι ταύτῃ Kb.Mb. [k] ἀγαθόν τι τοῖς Mb. [l] διὰ τὸ om. Mb. [m] τὰ] ἀλλὰ Mb.Ob. [n] δὴ Ob. [o] κατανενεμημένης Lb.Ob.

φαῦλοι ἔσονται φίλοι δι' ἡδονὴν ἢ τὸ χρήσιμον, ταύτῃ
ὅμοιοι ὄντες, οἱ δ' ἀγαθοὶ δι' αὑτοὺς [p] φίλοι· ᾗ γὰρ ἀγαθοί.
Οὗτοι μὲν οὖν ἁπλῶς φίλοι, ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς
καὶ [q] τῷ ὡμοιῶσθαι τούτοις. Ὥσ[r]περ [s] δ' ἐπὶ τῶν ἀρετῶν (5)
οἱ μὲν καθ' ἕξιν οἱ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἀγαθοὶ λέγονται, οὕτω
καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οἱ μὲν γὰρ συζῶντες χαίρουσιν ἀλλήλοις
καὶ πορίζουσι τἀγαθά, οἱ δὲ καθεύδοντες ἢ κεχωρισμένοι τοῖς
τόποις οὐκ ἐνεργοῦσι μέν, οὕτω δ' ἔχουσιν [t] ὥστ' ἐνεργεῖν
φιλικῶς· οἱ γὰρ τόποι οὐ διαλύουσι τὴν φιλίαν ἁπλῶς, ἀλλὰ
τὴν ἐνέργειαν. Ἐὰν δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία [v] γίνηται, καὶ τῆς
φιλίας [w] δοκεῖ λήθην ποιεῖν· ὅθεν εἴρηται

πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν.

Οὐ φαίνονται δ' οὔθ' οἱ πρεσβῦται οὔθ' οἱ στρυφνοὶ φιλικοὶ 2
εἶναι· βραχὺ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς, οὐδεὶς δὲ δύναται
[x] συνημερεύειν τῷ λυπηρῷ οὐδὲ τῷ μὴ ἡδεῖ· μάλιστα γὰρ ἡ
φύσις φαίνεται τὸ [y] μὲν λυπηρὸν φεύγειν, ἐφίεσθαι δὲ τοῦ
ἡδέος. Οἱ δ' [z] ἀποδεχόμενοι ἀλλήλους, μὴ συζῶντες δέ, εὔνοις 3
ἐοίκασι μᾶλλον ἢ φίλοις. Οὐδὲν γὰρ οὕτως [a] ἐστὶ φίλων
ὡς τὸ συζῆν· ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐνδεεῖς ὀρέγονται, συνημε-
ρεύειν δὲ καὶ οἱ μακάριοι· [b] μονώταις [c] μὲν γὰρ εἶναι τούτοις
ἥκιστα προσήκει. Συνδιάγειν δὲ μετ' ἀλλήλων οὐκ ἔστι μὴ
ἡδεῖς ὄντας μηδὲ χαίροντας τοῖς αὐτοῖς, ὅπερ ἡ ἑταιρικὴ δοκεῖ
ἔχειν.

Μάλιστα μὲν οὖν ἐστὶ φιλία ἡ τῶν ἀγαθῶν, καθάπερ 4 7
πολλάκις εἴρηται· δοκεῖ [d] γὰρ φιλητὸν μὲν καὶ αἱρετὸν τὸ
ἁπλῶς [e] ἀγαθὸν ἢ ἡδύ, ἑκάστῳ δὲ τὸ αὑτῷ τοιοῦτον· ὁ δ'
ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ δι' ἄμφω ταῦτα. Ἔοικε δ' ἡ μὲν φί- 5
λησις πάθει, ἡ δὲ φιλία ἕξει· ἡ γὰρ φίλησις οὐχ ἧττον
πρὸς τὰ ἄψυχά ἐστιν, ἀντιφιλοῦσι δὲ μετὰ προαιρέσεως,

[p] φίλοι om. K^b. [q] τὸ L^b.O^b. [r] περ om. L^b. [s] δ'] γὰρ M^b. [t] ὥστ'] ὥστε καὶ L^b. [v] γένηται L^b.M^b.O^b. [w] λήθην δοκεῖ ποιεῖν K^b, λήθην ποιεῖν δοκεῖ O^b. [x] προσημερεύειν K^b, συνημερεύσειν M^b. [y] μὲν om. K^b.L^b.O^b. [z] ἀπεχόμενοι ἀλλήλων M^b. [a] ἐστὶ om. M^b. [b] μονιμωτάταις M^b. [c] μὲν om. K^b. [d] γὰρ] δὲ M^b. [e] ἀγαθὸν καὶ ἡδύ, τῷ δ' ἀγαθῷ ἄμφω ταῦτα K^b.

ἡ δὲ προαίρεσις ἀφ' ἕξεως. Καὶ τἀγαθὰ βούλονται τοῖς
φιλουμένοις ἐκείνων ἕνεκα, οὐ κατὰ πάθος ἀλλὰ καθ' ἕξιν.
Καὶ φιλοῦντες [f]τὸν φίλον τὸ αὑτοῖς ἀγαθὸν φιλοῦσιν· ὁ γὰρ
ἀγαθὸς φίλος [g]γινόμενος ἀγαθὸν γίνεται ᾧ φίλος. Ἑκά-
τερος οὖν φιλεῖ [h]τε τὸ αὑτῷ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἴσον ἀνταποδί-
δωσι τῇ βουλήσει καὶ τῷ ἡδεῖ· λέγεται γὰρ φιλότης [i]ἡ
(6) ἰσότης. Μάλιστα δὴ τῇ τῶν ἀγαθῶν ταῦθ' ὑπάρχει. Ἐν
δὲ τοῖς [k]στρυφνοῖς καὶ πρεσβυτικοῖς ἧττον γίνεται ἡ φιλία,
ὅσῳ [l]δυσκολώτεροί εἰσι καὶ ἧττον ταῖς ὁμιλίαις χαίρουσιν·
ταῦτα γὰρ δοκεῖ μάλιστ' εἶναι φιλικὰ καὶ ποιητικὰ φιλίας.
Διὸ νέοι μὲν γίνονται φίλοι ταχύ, πρεσβῦται δ' οὔ· οὐ γὰρ
γίγνονται φίλοι οἷς ἂν μὴ χαίρωσιν· ὁμοίως δ' οὐδ' οἱ στρυ-
φνοί. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι εὖνοι μέν εἰσιν ἀλλήλοις· βούλον-
ται γὰρ τἀγαθὰ καὶ ἀπαντῶσιν εἰς τὰς χρείας· φίλοι δ' οὐ
πάνυ εἰσὶ διὰ τὸ μὴ συνημερεύειν μηδὲ χαίρειν ἀλλήλοις, ἃ
2 δὴ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ φιλικά. Πολλοῖς δ' εἶναι φίλον κατὰ
τὴν τελείαν φιλίαν οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐρᾶν πολλῶν
ἅμα· ἔοικε γὰρ ὑπερβολῇ, τὸ τοιοῦτο δὲ πρὸς ἕνα πέφυκε
γίνεσθαι, [m]πολλοὺς δ' ἅμα [n]τῷ αὐτῷ [o]ἀρέσκειν σφόδρα οὐ
3 ῥᾴδιον, ἴσως δ' οὐδ' [p]ἀγαθοὺς εἶναι. Δεῖ δὲ καὶ ἐμπειρίαν
λαβεῖν καὶ ἐν συνηθείᾳ γενέσθαι, ὃ [q]παγχάλεπον. Διὰ τὸ
χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέχεται· πολλοὶ
4 γὰρ οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ αἱ ὑπηρεσίαι. Τούτων
δὲ μᾶλλον ἔοικε φιλία [r]ἡ διὰ τὸ ἡδύ, ὅταν ταὐτὰ [s]ὑπ' ἀμ-
φοῖν γίγνηται καὶ [t]χαίρωσιν ἀλλήλοις ἢ τοῖς αὐτοῖς, οἷαι
τῶν νέων εἰσὶν αἱ φιλίαι· μᾶλλον [v]γὰρ ἐν ταύταις τὸ ἐλευ-
θέριον. Ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον [w]ἀγοραίων. Καὶ οἱ μακά-
ριοι [x]δὲ χρησίμων μὲν οὐδὲν δέονται, ἡδέων δέ· συζῆν μὲν
γὰρ βούλονταί τισι, τὸ δὲ λυπηρὸν ὀλίγον μὲν χρόνον φέ-

[f] τὸν] δὲ τὸν Lb. [g] γενόμενος Lb.Mb.Ob. [h] τε post τὸ Kb, om. Ob. [i] ἡ om. Kb. [k] πρεσβυτικοῖς καὶ στρυφνοῖς Lb. [l] δύσκολοί Kb. [m] πολλοῖς Lb.Mb. [n] τὸν αὐτὸν Mb. [o] σφόδρα ἀρέσκειν Kb. [p] ἀγαθοῖς Lb. [q] χαλεπόν Mb. [r] ἡ om. Kb. [s] ἀπ' Kb.Mb. [t] χαίρουσιν Mb.Nb. [v] γὰρ] δ' Mb. [w] ἀγοραία Mb. [x] δὲ add. Lb.

ρουσιν, συνεχῶς δ' οὐθεὶς ἂν [y]ὑπομεῖναι, οὐδ' [z]αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, εἰ λυπηρὸν αὐτῷ εἴη· διὸ τοὺς φίλους ἡδεῖς ζητοῦσιν. Δεῖ δ' ἴσως καὶ ἀγαθοὺς τοιούτους ὄντας, καὶ ἔτι αὐτοῖς· οὕτω γὰρ [a]ὑπάρξει αὐτοῖς ὅσα δεῖ τοῖς φίλοις. Οἱ δ' ἐν 5
ταῖς ἐξουσίαις διῃρημένοις φαίνονται χρῆσθαι τοῖς φίλοις· ἄλλοι γὰρ [b]αὐτοῖς εἰσὶ χρήσιμοι καὶ ἕτεροι ἡδεῖς, ἄμφω δ' οἱ αὐτοὶ οὐ πάνυ· οὔτε γὰρ ἡδεῖς μετ' ἀρετῆς ζητοῦσιν οὔτε χρησίμους εἰς τὰ καλά, ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐτραπέλους τοῦ ἡδέος ἐφιέμενοι, τοὺς δὲ δεινοὺς πρᾶξαι τὸ ἐπιταχθέν· ταῦτα δ' οὐ πάνυ [c]γίνεται ἐν τῷ αὐτῷ. Ἡδὺς δὲ καὶ χρήσιμος 6
ἅμα εἴρηται [d]ὅτι ὁ σπουδαῖος· ἀλλ' ὑπερέχοντι οὐ γίνεται ὁ τοιοῦτος φίλος, [e]ἂν μὴ καὶ τῇ ἀρετῇ ὑπερέχηται· [f]εἰ δὲ μή, οὐκ ἰσάζει ἀνάλογον [g]ὑπερεχόμενος. Οὐ πάνυ δ' εἰώθασι τοιοῦτοι γίνεσθαι.

Εἰσὶ δ' οὖν αἱ εἰρημέναι φιλίαι ἐν ἰσότητι· τὰ γὰρ αὐτὰ 7 8
γίγνεται [h]ἀπ' ἀμφοῖν καὶ βούλονται ἀλλήλοις, ἢ ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου [i]ἀντικαταλλάττονται, οἷον ἡδονὴν ἀντ' ὠφελείας. Ὅτι [k]δ' ἧττον εἰσὶν [l]αὗται αἱ φιλίαι καὶ μένουσιν, εἴρηται. Δοκοῦσι δὲ [m]καὶ δι' ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα [n]ταὐτοῦ εἶναί τε καὶ οὐκ εἶναι φιλίαι· καθ' ὁμοιότητα γὰρ [o]τῆς κατ' ἀρετὴν φαίνονται φιλίαι (ἡ μὲν γὰρ τὸ ἡδὺ ἔχει ἡ δὲ τὸ χρήσιμον, ταῦτα δ' ὑπάρχει κἀκείνῃ), τῷ δὲ τὴν μὲν ἀδιάβλητον [p]καὶ μόνιμον εἶναι, ταύτας δὲ ταχέως μεταπίπτειν ἄλλοις τε [q]διαφέρειν πολλοῖς, οὐ φαίνονται φιλίαι δι' ἀνομοιότητα [r]ἐκείνης. Ἕτερον δ' ἐστὶ φιλίας εἶδος τὸ καθ' (7)
ὑπεροχήν, οἷον πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ ὅλως πρεσβυτέρῳ πρὸς νεώτερον, ἀνδρί τε πρὸς γυναῖκα καὶ παντὶ ἄρχοντι πρὸς ἀρχόμενον. Διαφέρουσι δ' αὗται [s]καὶ ἀλλήλων· οὐ γὰρ ἡ

[y] ὑπομείνοι Lb. [z] αὐτὸ] αὖ Lb.Ob. [a] αὐτοῖς ὑπάρξει Lb.Mb. [b] αὐτοί εἰσιν εἰ χρήσιμοι Kb, αὐτοῖς εἰσιν οἱ χρήσιμοι Ob. [c] γίνονται Lb. [d] ὅτι om. Kb.Mb. [e] ἐὰν Kb. [f] εἰ] ἂν Ob. [g] ὑπερεχομένη Mb. [h] ἐπ' Lb. [i] καταλλάττονται Mb. [k] δ'] δὲ καὶ Lb. [l] αὗται φιλίαι Kb, αἱ τοιαῦται φιλίαι Lb. [m] καὶ post δὲ om. Kb.Ob. [n] αὐτοῦ Mb. [o] τὴν Mb. [p] εἶναι καὶ μόνιμον Mb. [q] πολλοῖς διαφέρειν Ob. [r] ἐκείναις Mb. [s] καὶ om. Lb.Mb.Ob.

αὐτὴ γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἄρχουσι πρὸς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα, οὐδ' ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα. [t] Ἑτέρα γὰρ [v] ἑκάστῳ τούτων ἀρετὴ καὶ τὸ ἔργον, ἕτερα δὲ καὶ δι' ἃ φιλοῦσιν·
2 *[w] ἕτεραι οὖν καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φιλίαι. [x] Ταὐτὰ μὲν δὴ οὔτε γίγνεται ἑκατέρῳ παρὰ θατέρου οὔτε δεῖ ζητεῖν· ὅταν δὲ γονεῦσι [y] μὲν τέκνα ἀπονέμῃ [z] ἃ δεῖ τοῖς γεννήσασι, γονεῖς δὲ [z] υἱέσιν ἃ δεῖ τοῖς τέκνοις, μόνιμος ἡ τῶν τοιούτων καὶ ἐπιεικὴς [a] ἔσται φιλία. Ἀνάλογον δ' ἐν [b] πάσαις ταῖς καθ' ὑπεροχὴν οὔσαις φιλίαις καὶ [c] τὴν φίλησιν δεῖ γίνεσθαι, οἷον τὸν ἀμείνω [d] μᾶλλον φιλεῖσθαι ἢ φιλεῖν, καὶ τὸν ὠφελιμώτερον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὁμοίως· ὅταν γὰρ κατ' ἀξίαν ἡ φίλησις γίγνηται, τότε γίγνεταί πως ἰσότης, [e] ὃ δὴ τῆς φιλίας εἶναι δοκεῖ.*

9 3 *Οὐχ ὁμοίως δὲ τὸ ἴσον ἔν [f] τε τοῖς δικαίοις καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ φαίνεται ἔχειν· ἔστι γὰρ ἐν μὲν τοῖς δικαίοις ἴσον [g] πρώτως τὸ κατ' ἀξίαν, τὸ δὲ κατὰ ποσὸν δευτέρως, ἐν δὲ τῇ φιλίᾳ [h] τὸ μὲν κατὰ ποσὸν πρώτως, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν δευ-*
4 *τέρως. Δῆλον δ', ἐὰν [i] πολὺ διάστημα [k] γίγνηται ἀρετῆς ἢ κακίας ἢ εὐπορίας ἤ τινος ἄλλου· οὐ γὰρ ἔτι φίλοι εἰσίν, [l] ἀλλ' οὐδ' ἀξιοῦσιν. Ἐμφανέστατον δὲ τοῦτ' ἐπὶ τῶν θεῶν· πλείστων γὰρ οὗτοι πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχουσιν. Δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν βασιλέων· οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀξιοῦσιν εἶναι φίλοι οἱ πολὺ καταδεέστεροι, οὐδὲ τοῖς ἀρίστοις ἢ σοφωτάτοις οἱ*
5 *μηδενὸς ἄξιοι. Ἀκριβὴς μὲν [m] οὖν ἐν [n] τοῖς τοιούτοις οὐκ ἔστιν ὁρισμός, ἕως τίνος οἱ φίλοι· πολλῶν γὰρ ἀφαιρουμένων ἔτι μένει, πολὺ δὲ [o] χωρισθέντος, οἷον τοῦ θεοῦ, οὐκέτι.*
6 *Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται, μή ποτ' [p] οὐ βούλονται οἱ φίλοι τοῖς*

[t] *ἑκατέρα* M^b. [v] *ἑκάστου* K^b. [w] *ἕτερα οὖν καὶ δι' ἃ φίλησις* K^b. [x] *ταυτὸ* K^b. [y] *μὲν* om. M^b. [z] *ἃ—υἱέσιν* om. M^b. *υἱέσιν* om. K^b. [a] *ἔσται ἡ φιλία* M^b. [b] *ἁπάσαις* L^b. [c] *τὴν φιλίαν* M^b. [d] *φιλεῖσθαι μᾶλλον* O^b. [e] *ὃ—δοκεῖ* om. L^b. [f] *τε* om. M^b.O^b. [g] *πρῶτον* M^b. [h] *πρώτως τὸ κατὰ ποσὸν*, omisso *μὲν*, L^b. [i] *πολὺ τὸ δ.* M^b. [k] *γένηται* K^b.O^b. [l] *ἀλλ'* om. M^b. [m] *οὖν* om. M^b. [n] *τοῖς* om. O^b. [o] *χωρισθέντες* M^b.N^b. [p] *οὐ* om. M^b.

φίλοις τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον θεοὺς εἶναι· [q]οὐδὲ γὰρ
ἔτι φίλοι ἔσονται αὐτοῖς, οὐδὲ δὴ ἀγαθά· οἱ γὰρ [r]φίλοι
ἀγαθά. Εἰ δὴ καλῶς εἴρηται ὅτι ὁ φίλος τῷ φίλῳ βούλεται
[s]τἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, μένειν ἂν δέοι οἷός ποτ' ἐστὶν ἐκεῖνος·
ἀνθρώπῳ δὲ ὄντι βουλήσεται τὰ μέγιστα [t]ἀγαθά. [u]Ἴσως
δ' οὐ [v]πάντα· αὑτῷ γὰρ μάλισθ' ἕκαστος βούλεται τἀγαθά.
Οἱ πολλοὶ δὲ δοκοῦσι διὰ φιλοτιμίαν βούλεσθαι φιλεῖσθαι (8)
μᾶλλον ἢ φιλεῖν, διὸ φιλοκόλακες οἱ πολλοί· ὑπερεχόμενος
γὰρ φίλος ὁ κόλαξ, ἢ προσποιεῖται τοιοῦτος [w]εἶναι [x]καὶ
μᾶλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. [y]Τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἐγγὺς εἶναι
δοκεῖ τοῦ τιμᾶσθαι, οὗ δὴ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. [z]Οὐ δι' αὐτὸ 2
δ' ἐοίκασιν αἱρεῖσθαι τὴν τιμήν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· χαί-
ρουσι γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις τιμώ-
μενοι διὰ τὴν ἐλπίδα· οἴονται γὰρ τεύξεσθαι παρ' αὐτῶν,
[a]ἄν του δέωνται· ὡς δὴ σημείῳ τῆς εὐπαθείας χαίρουσι τῇ
τιμῇ. Οἱ δ' ὑπὸ τῶν ἐπιεικῶν καὶ εἰδότων ὀρεγόμενοι τιμῆς
βεβαιῶσαι τὴν οἰκείαν δόξαν [b]ἐφίενται περὶ αὑτῶν· χαίρουσι
δὴ ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί, πιστεύοντες τῇ τῶν λεγόντων κρίσει.
Τῷ φιλεῖσθαι δὲ καθ' [c]αὑτὸ χαίρουσιν· διὸ δόξειεν ἂν κρεῖτ-
τον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι, καὶ ἡ φιλία καθ' [d]αὑτὴν [e]αἱρετὴ
εἶναι. Δοκεῖ δ' ἐν τῷ φιλεῖν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι 3
[f]εἶναι. Σημεῖον δ' αἱ μητέρες τῷ φιλεῖν χαίρουσαι· ἔνιαι
γὰρ [g]διδόασι τὰ ἑαυτῶν τρέφεσθαι, καὶ φιλοῦσι μὲν εἰδυῖαι,
ἀντιφιλεῖσθαι δ' οὐ ζητοῦσιν, ἐὰν ἀμφότερα μὴ ἐνδέχηται,
ἀλλ' ἱκανὸν αὐταῖς ἔοικεν εἶναι, ἐὰν ὁρῶσιν εὖ πράττοντας,
καὶ αὐταὶ φιλοῦσιν αὐτούς, κἂν ἐκεῖνοι [h]μηδὲν ὧν μητρὶ προσ-
ήκει ἀπονέμωσι διὰ τὴν [i]ἄγνοιαν. Μᾶλλον δὲ τῆς φιλίας 4 10
οὔσης ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ τῶν [k]φιλοφίλων ἐπαινουμένων, φί-

[q] οὐ Kb.Mb. [r] φίλοι τἀγαθά Lb.Mb.Ob. [s] ἀγαθὰ Kb. [t] ἀγαθά] εἶναι ἀγαθά Mb, ἀγαθὰ εἶναι Lb.Ob. [v] πάντων Lb. [w] εἶναι om. Kb.Lb.Mb.Ob. [x] καὶ μᾶλλον ante τοιοῦτος Mb. [y] τὸ δὲ φιλεῖσθαι] ἢ Kb. [z] οὐ] οἱ οὐ Kb, omisso δ'. [a] ἀνθ' οὗ Kb. [b] περὶ αὐτῶν ἐφίενται Lb.Mb, Lb. addito καὶ ante χαίρουσι. [c] ἑαυτὸ Mb. [d] ἑαυτὴν Mb. [e] εἶναι αἱρετή Ob. [f] εἶναι om. Mb. [g] διδόασι] δοκοῦσι Kb. [h] μὴ δύνωνται τῇ μητρὶ ἃ προσήκει ἀπονέμειν Lb.Mb. [i] ἄνοιαν Kb.Lb. [k] φιλοφίλων] φίλων Kb.

λων [l] ἀρετῇ τὸ φιλεῖν ἔοικεν, [m] ὥστ' ἐν οἷς τοῦτο γίνεται
5 κατ' ἀξίαν, οὗτοι μόνιμοι φίλοι καὶ ἡ [n] τούτων φιλία. Οὕτω
δ' ἂν καὶ οἱ ἄνισοι μάλιστ' εἶεν φίλοι· ἰσάζοιντο γὰρ ἄν.
Ἡ δ' ἰσότης καὶ ὁμοιότης φιλότης, καὶ μάλιστα μὲν ἡ τῶν
κατ' ἀρετὴν ὁμοιότης· μόνιμοι γὰρ ὄντες καθ' αὑτοὺς καὶ
πρὸς ἀλλήλους μένουσι, καὶ οὔτε δέονται φαύλων οὔθ' ὑπη-
ρετοῦσι τοιαῦτα, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν καὶ διακωλύουσι· τῶν ἀγα-
θῶν γὰρ μήτ' αὐτοὺς ἁμαρτάνειν μήτε τοῖς φίλοις [o] ἐπιτρέ-
πειν. Οἱ δὲ μοχθηροὶ τὸ μὲν βέβαιον οὐκ ἔχουσιν· οὐδὲ
γὰρ αὑτοῖς διαμένουσιν ὅμοιοι ὄντες· ἐπ' ὀλίγον δὲ χρόνον
6 γίγνονται φίλοι, χαίροντες τῇ ἀλλήλων μοχθηρίᾳ. Οἱ χρή-
σιμοι δὲ καὶ ἡδεῖς ἐπὶ [p] πλεῖον διαμένουσιν· [q] ἕως [r] γὰρ [s] ἂν
πορίζωσιν [t] ἡδονὰς ἢ ὠφελείας ἀλλήλοις. Ἐξ ἐναντίων δὲ
μάλιστα μὲν δοκεῖ [v] ἡ διὰ τὸ χρήσιμον γίγνεσθαι φιλία,
οἷον πένης πλουσίῳ, ἀμαθὴς εἰδότι· οὗ γὰρ τυγχάνει τις ἐν-
δεὴς ὤν, τούτου ἐφιέμενος ἀντιδωρεῖται ἄλλο. Ἐνταῦθα δ'
ἄν τις ἕλκοι [w] καὶ ἐραστὴν καὶ ἐρώμενον, καὶ [x] καλὸν καὶ αἰ-
σχρόν. Διὸ φαίνονται καὶ οἱ ἐρασταὶ [y] γελοῖοι ἐνίοτε, ἀξι-
οῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλοῦσιν· [z] ὁμοίως [a] δὴ φιλητοὺς ὄντας
7 [b] ἴσως ἀξιωτέον, μηδὲν δὲ τοιοῦτον ἔχοντας γελοῖον. Ἴσως
δὲ οὐδ' ἐφίεται τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου καθ' αὑτό, ἀλλὰ
κατὰ συμβεβηκός. Ἡ δ' ὄρεξις [c] τοῦ [d] μέσου ἐστίν· τοῦτο
γὰρ ἀγαθόν, οἷον τῷ [e] ξηρῷ οὐχ ὑγρῷ [f] γενέσθαι ἀλλ' ἐπὶ
τὸ μέσον ἐλθεῖν, καὶ τῷ θερμῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. Ταῦτα
μὲν οὖν ἀφείσθω· καὶ γάρ ἐστιν [g] ἀλλοτριώτερα.
11 Ἔοικε δέ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, περὶ [h] ταὐτὰ καὶ ἐν
(9) τοῖς αὐτοῖς εἶναι [i] ἥ τε φιλία καὶ τὸ δίκαιον· ἐν ἁπάσῃ γὰρ
κοινωνίᾳ δοκεῖ τι δίκαιον εἶναι, καὶ φιλία δέ· προσαγορεύουσι

[l] ἀρετῆι K^b, ἀρετὴ εἶναι M^b, ἀρετὴ L^b.O^b. [m] ὥστε καὶ ἐν M^b. [n] τούτων] τῶν τοιούτων L^b.M^b. [o] post ἐπιτρέπειν L^b. ὑπηρετεῖ, M^b. ὑπηρετεῖν. [p] πλέον M^b, πλείω O^b. [q] ἕως] ἡδέως K^b. [r] γὰρ om. O^b. [s] ἂν om. M^b. [t] ἡδονὰς καὶ ὠφελῶσιν O^b. [v] ἡ om. K^b. [w] καὶ ante ἐραστὴν om. M^b. [x] αἰσχρὸν καὶ καλόν O^b. [y] γελοῖοι ὄντες ἐνίοτε· ἀξιοῦσι γὰρ φιλεῖσθαι O^b. [z] ὅμως L^b. [a] δὲ O^b. [b] ἴσων M^b. [c] τοῦ om. L^b.M^b. [d] μέσον M^b. [e] ὑγρῷ οὐ ξηρῷ K^b.O^b. [f] γίνεσθαι L^b.M^b. [g] ἀλλοτριώτερον M^b. [h] ταυτὸ K^b. [i] ἥ τε—εἶναι om. M^b.

[k]γοῦν ὡς φίλους τοὺς σύμπλους καὶ τοὺς συστρατιώτας, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις κοινωνίαις. Καθ' ὅσον δὲ κοινωνοῦσιν, ἐπὶ τοσοῦτόν ἐστι φιλία· καὶ γὰρ τὸ δίκαιον. Καὶ ἡ παροιμία "κοινὰ [l]τὰ φίλων," ὀρθῶς· ἐν κοινωνίᾳ γὰρ ἡ φιλία. Ἔστι δ' ἀδελφοῖς μὲν καὶ [m]ἑταίροις πάντα κοινά, 2
τοῖς δ' [n]ἄλλοις ἀφωρισμένα, καὶ τοῖς μὲν πλείω τοῖς δ' ἐλάττω· καὶ γὰρ τῶν φιλιῶν αἱ μὲν μᾶλλον αἱ δ' ἧττον. Διαφέρει δὲ καὶ τὰ δίκαια· οὐ γὰρ ταὐτὰ γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀλλήλους, οὐδ' ἑταίροις καὶ πολίταις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φιλιῶν. Ἕτερα δὴ καὶ [o]τὰ 3
ἄδικα πρὸς ἑκάστους τούτων, καὶ αὔξησιν λαμβάνει τῷ μᾶλλον πρὸς φίλους εἶναι, οἷον [p]χρήματα ἀποστερῆσαι ἑταῖρον δεινότερον ἢ πολίτην, καὶ μὴ βοηθῆσαι [q]ἀδελφῷ ἢ ὀθνείῳ, καὶ πατάξαι πατέρα ἢ ὁντινοῦν ἄλλον. Αὔξεσθαι δὲ [r]πέφυκεν ἅμα τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δίκαιον, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντα [s]καὶ ἐπ' ἴσον διήκοντα. Αἱ δὲ κοινωνίαι πᾶσαι μορίοις ἐοί- 4
κασι [t]τῆς πολιτικῆς· συμπορεύονται γὰρ ἐπί τινι συμφέροντι, [v]καὶ πορίζόμενοί τι τῶν εἰς τὸν βίον· καὶ ἡ πολιτικὴ δὲ κοινωνία τοῦ συμφέροντος χάριν δοκεῖ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνελθεῖν καὶ διαμένειν· τούτου γὰρ καὶ οἱ νομοθέται στοχάζονται, καὶ δίκαιόν φασιν εἶναι τὸ κοινῇ συμφέρον. Αἱ μὲν οὖν 5
ἄλλαι κοινωνίαι κατὰ μέρη τοῦ συμφέροντος ἐφίενται, οἷον πλωτῆρες μὲν τοῦ κατὰ τὸν πλοῦν πρὸς ἐργασίαν [w]χρημάτων ἤ τι τοιοῦτον, [x]συστρατιῶται δὲ τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον, εἴτε χρημάτων εἴτε νίκης [y]ἢ πόλεως ὀρεγόμενοι, ὁμοίως δὲ καὶ φυλέται καὶ δημόται. Ἔνιαι δὲ τῶν κοινωνιῶν δι' ἡδονὴν δοκοῦσι γίγνεσθαι, [z]θιασωτῶν καὶ ἐρανιστῶν· αὗται γὰρ θυσίας ἕνεκα καὶ συνουσίας. Πᾶσαι δ' αὗται ὑπὸ τὴν

k γοῦν] γὰρ L^b, δὲ M^b. l τὰ τῶν φίλων M^b. m ἑτέροις L^b. n ἄλλοις om. K^b. o τὰ δίκαια L^b, τὰ ἄδικα καὶ τὰ δίκαια M^b. p χρημάτων M^b. q ἀδελφοῖς ἢ ὀθνείοις M^b. r πέφυκεν] φαίνεται K^b. s καὶ ἐπ' ἴσων διήκοντα L^b, om. K^b. t τοῖς πολιτικοῖς M^b. v καὶ om. M^b. w χρημάτων] ἢ χρημάτων L^b. x στρατιῶται O^b. y ἢ] εἴτε L^b. z θειασ τῶν K^b, incerta inter σ et τ vocali.

πολιτικὴν ἐοίκασιν [a]εἶναι· οὐ γὰρ [b]τοῦ παρόντος συμφέροντος ἡ πολιτικὴ ἐφίεται, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν βίον, θυσίας τε ποιοῦντες καὶ περὶ [c]ταύτας συνόδους, τιμὰς [d]ἀπονέμοντες τοῖς θεοῖς, καὶ [e]αὑτοῖς ἀναπαύσεις πορίζοντες μεθ' ἡδονῆς. Αἱ γὰρ [f]ἀρχαῖαι θυσίαι καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα
6 γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. Πᾶσαι δὴ φαίνονται αἱ κοινωνίαι μόρια τῆς πολιτικῆς εἶναι· ἀκολουθήσουσι δὲ αἱ τοιαῦται φιλίαι ταῖς [g]τοιαύταις κοινωνίαις.

12 Πολιτείας δ' [h]ἐστὶν εἴδη τρία, ἴσαι [i]δὲ [k]καὶ παρεκβάσεις,
(10) οἷον φθοραὶ τούτων. Εἰσὶ [l]δ' αἱ μὲν πολιτεῖαι βασιλεία τε καὶ [m]ἀριστοκρατία, τρίτη δ' [n]ἡ ἀπὸ τιμημάτων, ἣν τιμοκρατικὴν λέγειν οἰκεῖον φαίνεται, πολιτείαν δ' αὐτὴν [o]εἰώ-
2 θασιν οἱ πλεῖστοι καλεῖν. Τούτων δὲ βελτίστη μὲν ἡ βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία. Παρέκβασις δὲ βασιλείας μὲν τυραννίς· ἄμφω γὰρ μοναρχίαι, διαφέρουσι δὲ πλεῖστον· ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ [p]ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων. Οὐ γάρ ἐστι βασιλεὺς ὁ μὴ αὐτάρκης καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχων· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδενὸς προσδεῖται· τὰ ὠφέλιμα οὖν αὑτῷ [q]μὲν οὐκ ἂν σκοποίη, τοῖς [r]δ' ἀρχομένοις· ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος κληρωτὸς ἄν [s]τις [t]εἴη βασιλεύς. Ἡ δὲ τυραννὶς ἐξ ἐναντίας ταύτῃ· τὸ γὰρ [v]ἑαυτῷ ἀγαθὸν διώκει. Καὶ φανερώτερον ἐπὶ ταύτης
3 ὅτι χειρίστη· κάκιστον δὲ τὸ ἐναντίον τῷ βελτίστῳ. Μεταβαίνει δ' ἐκ βασιλείας εἰς τυραννίδα· φαυλότης γάρ ἐστι μοναρχίας ἡ τυραννίς· ὁ [w]δὴ μοχθηρὸς βασιλεὺς τύραννος γίνεται. Ἐξ ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὀλιγαρχίαν κακίᾳ τῶν ἀρχόντων, οἳ νέμουσι τὰ τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ

[a] εἶναι om. K^b. [b] τοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος O^b. [c] ταύτας τὰς συνόδους K^b.L^b. [d] ἀπονέμουσι M^b. [e] ἑαυτοῖς L^b.M^b. [f] ἀρχαὶ αἱ L^b. [g] τοιαύταις om. K^b. [h] εἰσὶν L^b. [i] δὲ om. M^b. [k] καὶ] αἱ L^b, καὶ αἱ O^b. [l] δ' αἱ om. K^b. [m] ἀριστοκράτεια K^b. [n] ἡ om. K^b. [o] οἱ πλεῖστοι εἰώθασι O^b. [p] αὑτῶι K^b. [q] μὲν om. M^b. [r] ἀρχομένοις δέ M^b. [s] τις om. L^b. [t] εἴη ἢ βασιλεύς. K^b.L^b.M^b. [v] ἑαυτῇ L^b. [w] δὲ L^b.M^b.O^b.

*πάντα ἢ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρχὰς ἀεὶ
τοῖς αὐτοῖς, περὶ [x] πλείστου ποιούμενοι τὸ πλουτεῖν· ὀλίγοι
δὴ ἄρχουσι καὶ μοχθηροὶ ἀντὶ τῶν ἐπιεικεστάτων. Ἐκ δὲ
[y] δὴ τιμοκρατίας εἰς δημοκρατίαν· σύνοροι γάρ εἰσιν αὗται·
πλήθους γὰρ βούλεται καὶ ἡ τιμοκρατία εἶναι, καὶ ἴσοι πάν-
τες οἱ ἐν [z] τῷ τιμήματι. Ἥκιστα δὲ μοχθηρόν ἐστιν [z] ἡ δη-
μοκρατία· ἐπὶ μικρὸν γὰρ παρεκβαίνει τὸ τῆς πολιτείας εἶ-
δος. Μεταβάλλουσι μὲν οὖν μάλισθ' οὕτως αἱ πολιτεῖαι·
ἐλάχιστον [a] γὰρ οὕτω καὶ ῥᾷστα μεταβαίνουσιν. Ὁμοιώ-* 4
*ματα [b] δ' αὐτῶν καὶ οἷον παραδείγματα λάβοι τις [c] ἂν καὶ ἐν
ταῖς οἰκίαις. Ἡ μὲν γὰρ πατρὸς πρὸς υἱεῖς κοινωνία βασι-
λείας ἔχει σχῆμα· τῶν τέκνων γὰρ τῷ πατρὶ μέλει. Ἐν-
τεῦθεν [d] δὲ καὶ Ὅμηρος τὸν Δία [e] πατέρα προσαγορεύει· πα-
τρικὴ γὰρ ἀρχὴ βούλεται ἡ βασιλεία εἶναι. Ἐν Πέρσαις
δ' ἡ τοῦ πατρὸς τυραννική· χρῶνται γὰρ ὡς δούλοις τοῖς
υἱέσιν. Τυραννικὴ δὲ καὶ ἡ δεσπότου πρὸς δούλους· τὸ γὰρ
τοῦ δεσπότου συμφέρον ἐν αὐτῇ πράττεται. Αὕτη μὲν οὖν
ὀρθὴ φαίνεται, ἡ Περσικὴ δ' ἡμαρτημένη· τῶν διαφερόντων
γὰρ αἱ ἀρχαὶ διάφοροι. Ἀνδρὸς δὲ καὶ γυναικὸς ἀριστο-* 5
*κρατικὴ φαίνεται· κατ' ἀξίαν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἄρχει, καὶ περὶ
ταῦτα ἃ δεῖ τὸν ἄνδρα· [f] ὅσα δὲ γυναικὶ ἁρμόζει, ἐκείνῃ ἀπο-
δίδωσιν. [g] Ἁπάντων δὲ κυριεύων ὁ ἀνὴρ εἰς ὀλιγαρχίαν με-
θίστησιν· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ [h] αὐτὸ ποιεῖ, καὶ [i] οὐχ ᾗ ἀμεί-
νων. Ἐνίοτε δὲ ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπίκληροι οὖσαι· οὐ
δὴ γίνονται κατ' ἀρετὴν αἱ ἀρχαί, ἀλλὰ [k] διὰ πλοῦτον καὶ
δύναμιν, καθάπερ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις. Τιμοκρατικῇ δ' ἔοι-* 6
*κεν ἡ τῶν ἀδελφῶν· ἴσοι γάρ, [l] πλὴν ἐφ' ὅσον ταῖς [m] ἡλι-
κίαις διαλλάττουσιν· διόπερ ἂν πολὺ ταῖς ἡλικίαις διαφέ-
ρωσιν, οὐκέτι ἀδελφικὴ [n] γίνεται ἡ φιλία. [o] Δημοκρατία
δὲ μάλιστα [p] μὲν ἐν ταῖς ἀδεσπότοις τῶν οἰκήσεων (ἐνταῦθα*

[x] *πλεῖστον* K^b.L^b. [y] *δὴ* om. K^b.L^b.O^b. [z] *τῷ* et *ἡ* om. K^b.
[a] *γὰρ*] *μὲν γὰρ* M^b. [b] *δ'* om. M^b. [c] *ἂν* om. K^b. [d] *δὲ* om. M^b.
[e] *προσαγορεύει πατέρα* O^b. [f] *ὅσα*] *ἃ* K^b. [g] *πάντων* K^b. [h] *αὐτὸς* M^b.
[i] *οὐχὶ ἀμείνω* K^b. [k] *διὰ*] *κατὰ* K^b. [l] *πλέον* M^b. [m] *ἡλικίαις οὐ διαλ-
λάττουσι* pr. K^b. [n] *φαίνεται* K^b. [o] *δημοκρατίαι* K^b. [p] *μὲν* om. M^b.

γὰρ πάντες ἐξ ἴσου), καὶ ἐν αἷς ἀσθενὴς ὁ ἄρχων καὶ ἑκάστῳ ἐξουσία.

13 (11) Καθ᾽ ἑκάστην δὲ τῶν πολιτειῶν φιλία φαίνεται, ἐφ᾽ ὅσον καὶ τὸ δίκαιον, βασιλεῖ μὲν πρὸς τοὺς βασιλευομένους ἐν ὑπεροχῇ εὐεργεσίας· εὖ γὰρ ποιεῖ τοὺς βασιλευομένους, εἴπερ ἀγαθὸς ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἵν᾽ [q] εὖ πράττωσιν, ὥσπερ νομεὺς προβάτων· ὅθεν καὶ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα ποι-

2 μένα λαῶν [r] εἶπεν. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρική, διαφέρει δὲ τῷ μεγέθει τῶν εὐεργετημάτων· αἴτιος γὰρ τοῦ [s] εἶναι, δοκοῦντος μεγίστου, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας· καὶ τοῖς προγόνοις δὲ ταῦτα [t] ἀπονέμεται· φύσει [v] τε ἀρχικὸν πατὴρ

3 υἱῶν καὶ πρόγονοι ἐκγόνων καὶ βασιλεὺς βασιλευομένων. Ἐν ὑπεροχῇ δὲ αἱ φιλίαι αὗται, διὸ καὶ τιμῶνται οἱ γονεῖς. Καὶ τὸ δίκαιον δὴ ἐν τούτοις οὐ ταὐτὸ ἀλλὰ τὸ κατ᾽ ἀξίαν·

4 οὕτω [w] γὰρ καὶ ἡ φιλία. Καὶ ἀνδρὸς δὲ πρὸς γυναῖκα ἡ αὐτὴ φιλία [x] καὶ ἐν ἀριστοκρατίᾳ· κατ᾽ ἀρετὴν γάρ, καὶ τῷ ἀμείνονι πλέον ἀγαθόν, καὶ τὸ ἁρμόζον ἑκάστῳ· οὕτω δὲ

5 καὶ τὸ δίκαιον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν τῇ ἑταιρικῇ ἔοικεν· ἴσοι [y] γὰρ καὶ ἡλικιῶται, οἱ τοιοῦτοι δ᾽ [z] ὁμοπαθεῖς καὶ ὁμοήθεις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ἔοικε [a] δὴ ταύτῃ καὶ ἡ κατὰ τὴν [b] τιμοκρατικήν· ἴσοι γὰρ οἱ πολῖται [c] βούλονται [d] καὶ ἐπιεικεῖς εἶναι· ἐν μέρει [e] δὴ τὸ ἄρχειν, καὶ ἐξ ἴσου· οὕτω δὴ καὶ ἡ

6 φιλία. Ἐν δὲ ταῖς παρεκβάσεσιν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἐπὶ μικρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ φιλία [f] ἐστί, καὶ ἥκιστα ἐν τῇ χειρίστῃ· ἐν τυραννίδι γὰρ οὐδὲν ἢ μικρὸν φιλίας. Ἐν οἷς γὰρ μηδὲν κοινόν [g] ἐστι τῷ ἄρχοντι καὶ [h] τῷ ἀρχομένῳ, οὐδὲ φιλία· οὐδὲ γὰρ δίκαιον· [i] ἀλλ᾽ οἷον τεχνίτῃ πρὸς ὄργανον καὶ ψυχῇ πρὸς σῶμα καὶ δεσπότῃ πρὸς δοῦλον· ὠφελεῖται

[q] εὖ πράσσωσιν $L^b.O^b$, εὐπραγῶσιν $M^b.N^b$. [r] εἶπεν om. K^b. [s] εἶναι post μεγίστου $L^b.O^b$, utrobique M^b. [t] προσνέμεται $K^b.L^b.O^b$. [v] τε] τε γὰρ $L^b.M^b$. [w] γὰρ ἂν καὶ M^b. [x] καὶ] ἡ καὶ L^b. [y] γὰρ om. K^b. [z] ὁμομαθεῖς καὶ ὁμοήθεις O^b, ὁμοήθεις καὶ ὁμομαθεῖς $L^b.M^b.N^b$. [a] δὲ $K^b.M^b$. [b] δημοκρατικὴν O^b. [c] βουλεύονται K^b, φαίνονται M^b. [d] καὶ ἐπιεικεῖς ante βούλονται $L^b.O^b$. [e] δὲ τὸ M^b. [f] ἐστί om. K^b. [g] ἐστι ante κοινόν L^b, om. O^b. [h] τῷ post καὶ om. $K^b.O^b$. [i] ἀλλ᾽ om. K^b.

μὲν γὰρ [k] πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν χρωμένων, φιλία δ' οὐκ ἔστι πρὸς τὰ ἄψυχα οὐδὲ δίκαιον. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἵππον [l] ἢ βοῦν, οὐδὲ πρὸς δοῦλον ᾗ δοῦλος. Οὐδὲν γὰρ κοινόν ἐστιν· ὁ γὰρ δοῦλος ἔμψυχον ὄργανον, τὸ δ' ὄργανον ἄψυχος δοῦλος. Ἧι μὲν οὖν δοῦλος, [m] οὐκ ἔστι φιλία πρὸς αὐτόν, ᾗ 7
δ' ἄνθρωπος· δοκεῖ γὰρ εἶναί τι δίκαιον παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς πάντα τὸν δυνάμενον κοινωνῆσαι [n] νόμου καὶ συνθήκης· καὶ φιλίας [o] δή, καθ' ὅσον ἄνθρωπος. Ἐπὶ μικρὸν [p] δὴ καὶ ἐν 8
ταῖς τυραννίσιν αἱ φιλίαι καὶ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ἐπὶ [q] πλεῖστον· πολλὰ γὰρ τὰ κοινὰ [r] ἴσοις οὖσιν.

Ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν πᾶσα φιλία ἐστίν, καθάπερ [s] εἴρηται· 14
ἀφορίσειε δ' ἄν τις τήν τε συγγενικὴν καὶ τὴν ἑταιρικήν. (12)
Αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ φυλετικαὶ καὶ [t] συμπλοϊκαί, καὶ ὅσαι τοιαῦται, κοινωνικαῖς ἐοίκασι μᾶλλον· οἷον γὰρ καθ' ὁμολογίαν τινὰ φαίνονται εἶναι. Εἰς [v] ταύτας δὲ τάξειεν ἄν τις καὶ τὴν ξενικήν. Καὶ ἡ συγγενικὴ δὲ φαίνεται πολυ- 2
ειδὴς εἶναι, [w] ἠρτῆσθαι δὲ πᾶσα ἐκ [x] τῆς πατρικῆς· οἱ γονεῖς μὲν γὰρ στέργουσι τὰ τέκνα ὡς [y] ἑαυτῶν τι ὄντα, [z] τὰ δὲ τέκνα τοὺς γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων [a] τι ὄντα. Μᾶλλον δ' ἴσασιν [b] οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἢ τὰ γεννηθέντα ὅτι ἐκ τούτων, καὶ μᾶλλον συνῳκείωται τὸ ἀφ' οὗ τῷ γεννηθέντι ἢ τὸ [c] γενόμενον τῷ ποιήσαντι· τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ οἰκεῖον τῷ ἀφ' οὗ, οἷον [d] ὀδοὺς ἢ θρὶξ [e] ἢ ὁτιοῦν [f] τῷ ἔχοντι· [g] ἐκείνῳ δ' οὐθὲν [h] τὸ ἀφ' οὗ, ἢ ἧττον. Καὶ τῷ πλήθει δὲ τοῦ χρόνου· οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς [i] γενόμενα στέργουσιν, τὰ δὲ [k] προελθόντα τοῖς χρόνοις τοὺς γονεῖς, σύνεσιν ἢ αἴσθησιν λαβόντα. Ἐκ τούτων δὲ δῆλον καὶ δι' ἃ φιλοῦσι [l] μᾶλλον αἱ μητέρες.

[k] πάντα] καὶ M[b], om. L[b]. [l] ἢ] οὐδὲ K[b].O[b]. [m] οὐκ] δούλοις μὲν οὐκ K[b]. [n] νόμου] καὶ νόμου K[b]. [o] δέ M[b]. [p] δὲ L[b].O[b]. [q] πλεῖον K[b]. [r] ἴσοις οὖσιν] εἰσοίσουσιν L[b]. [s] εἴρηται πρότερον ἀφορίσειε L[b]. [t] σύμπλων K[b]. [v] ταῦτα O[b]. [w] ἠρτῆσθαι δὲ] καὶ ἠρτῆσθαι K[b].M[b]. [x] τῆς om. M[b].N[b]. [y] αὐτῶν τε K[b]. [z] τὰ—ὄντα om. M[b]. [a] τι om. K[b]. [b] οἱ γονεῖς om. M[b]. [c] γινόμενον O[b]. [d] ὀδοὺς θρὶξ K[b], θρὶξ ὀδοὺς L[b].O[b]. [e] ἢ om. K[b].L[b].O[b]. [f] τῷ ἔχοντι om. K[b]. [g] ἐκείνων δ' οὐθενὶ O[b]. [h] τὸ] τῷ M[b].O[b]. [i] γενώμενα L[b], γεννώμενα M[b]. [k] προελθόντος χρόνου K[b]. [l] αἱ μητέρες μᾶλλον K[b].

3 Γονεῖς μὲν [m] οὖν τέκνα φιλοῦσιν ὡς ἑαυτούς (τὰ γὰρ ἐξ αὐ-
τῶν οἷον ἕτεροι αὐτοὶ τῷ κεχωρίσθαι), τέκνα δὲ γονεῖς ὡς
ἀπ' ἐκείνων πεφυκότα, ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλους τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν
πεφυκέναι· ἡ γὰρ πρὸς ἐκεῖνα ταὐτότης ἀλλήλοις [n] ταὐτο-
ποιεῖ· [o] ὅθεν φασὶ ταὐτὸν αἷμα καὶ ῥίζαν καὶ τὰ τοιαῦτα.
4 Εἰσὶ δὴ [p] ταὐτό πως καὶ ἐν διῃρημένοις. Μέγα [q] δὲ πρὸς
φιλίαν καὶ τὸ σύντροφον καὶ τὸ καθ' ἡλικίαν· ἧλιξ γὰρ
ἥλικα, καὶ οἱ συνήθεις ἑταῖροι· διὸ καὶ [r] ἡ ἀδελφικὴ τῇ ἑται-
ρικῇ ὁμοιοῦται. Ἀνεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς ἐκ
τούτων [s] συνῳκείωνται· τῷ γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἶναι. Γί-
γνονται δ' οἱ μὲν οἰκειότεροι οἱ δ' ἀλλοτριώτεροι τῷ σύνεγ-
5 γυς ἢ πόρρω τὸν ἀρχηγὸν εἶναι. Ἔστι δ' ἡ μὲν πρὸς γονεῖς
φιλία τέκνοις, καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεούς, ὡς πρὸς ἀγαθὸν
[t] καὶ ὑπερέχον· εὖ γὰρ πεποιήκασι τὰ μέγιστα· τοῦ γὰρ
εἶναι καὶ τραφῆναι αἴτιοι, καὶ γενομένοις τοῦ παιδευθῆναι.
6 Ἔχει δὲ [v] καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον ἡ τοιαύτη φιλία μᾶλ-
λον τῶν ὀθνείων, ὅσῳ καὶ κοινότερος ὁ βίος [w] αὐτοῖς [x] ἐστίν.
Ἔστι δὲ καὶ [y] ἐν τῇ ἀδελφικῇ ἅπερ καὶ [z] ἐν τῇ ἑταιρικῇ, καὶ
μᾶλλον ἐν τοῖς ἐπιεικέσι, καὶ ὅλως [a] ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὅσῳ
οἰκειότεροι καὶ ἐκ γενετῆς [b] ὑπάρχουσι στέργοντες ἀλλή-
λους, καὶ [c] ὅσῳ ὁμοηθέστεροι οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ σύντροφοι
καὶ παιδευθέντες ὁμοίως· καὶ ἡ κατὰ τὸν χρόνον δοκιμασία
7 πλείστη καὶ βεβαιοτάτη. Ἀνάλογον δὲ καὶ [d] ἐν τοῖς λοι-
ποῖς τῶν συγγενῶν τὰ φιλικά. Ἀνδρὶ δὲ καὶ γυναικὶ [e] φιλία
δοκεῖ κατὰ φύσιν ὑπάρχειν· ἄνθρωπος γὰρ τῇ φύσει συν-
δυαστικὸν μᾶλλον ἢ πολιτικόν, [f] ὅσῳ πρότερον καὶ ἀναγκαι-
ότερον οἰκία πόλεως, καὶ [g] τεκνοποιία κοινότερον [h] τοῖς ζῴοις.
Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κοινωνία ἐστίν, οἱ δ'

[m] οὖν] γὰρ Mb. [n] ταυτὸ ποιεῖ Mb.Ob, τοῦτο ποιεῖ Kb. [o] ὅθεν] διό Mb. [p] ταὐτά Mb. [q] δὴ Kb, om. Ob. [r] ἡ] ἡ φιλία ἡ Mb. [s] συνοικειοῦνται Lb.Ob. [t] καὶ post ἀγαθὸν om. Kb. [v] καὶ post δὲ om. Mb. [w] αὐτῶν Mb. [x] ἐστίν om. Lb. [y] ἐν om. Mb. [z] ἐν post καὶ om. Mb. [a] ἐν om. Lb.Mb. [b] ὑπάρχοντες στέργουσιν Mb. [c] ὡς Mb. [d] ἐν om. Mb. [e] κατὰ φύσιν δοκεῖ ἡ φιλία Mb. [f] ὅσῳ] καὶ ὅσω Lb.Mb.Ob. [g] τεκνοποιεῖν Kb. [h] τοῖς ante ζῴοις om. Mb.Ob.

ἄνθρωποι οὐ μόνον τῆς τεκνοποιίας χάριν [i]συνοικοῦσιν, ἀλλὰ
καὶ τῶν εἰς τὸν βίον· εὐθὺς γὰρ διῄρηται τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν
ἕτερα ἀνδρὸς καὶ γυναικός· ἐπαρκοῦσιν οὖν ἀλλήλοις, εἰς τὸ
κοινὸν τιθέντες τὰ ἴδια. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ χρήσιμον
εἶναι δοκεῖ καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. Εἴη δ' ἂν καὶ δι'
ἀρετήν, [k]εἰ ἐπιεικεῖς εἶεν· ἔστι [l]γὰρ ἑκατέρου ἀρετή, καὶ
χαίροιεν ἂν τῷ τοιούτῳ. Σύνδεσμος δὲ τὰ τέκνα δοκεῖ εἶναι·
διὸ θᾶττον οἱ ἄτεκνοι διαλύονται· τὰ γὰρ τέκνα κοινὸν ἀγα-
θὸν ἀμφοῖν, συνέχει δὲ τὸ κοινόν. Τὸ δὲ πῶς [m]συμβιωτέον 8
ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ ὅλως φίλῳ πρὸς φίλον, οὐδὲν ἕτερον
φαίνεται ζητεῖσθαι ἢ πῶς δίκαιον· οὐ γὰρ ταὐτὸν φαίνεται
τῷ φίλῳ πρὸς τὸν φίλον καὶ τὸν ὀθνεῖον καὶ τὸν ἑταῖρον
καὶ τὸν συμφοιτητήν.

[n]Τριττῶν δ' οὐσῶν φιλιῶν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, 15
[o]καὶ καθ' ἑκάστην τῶν μὲν ἐν ἰσότητι [p]φίλων ὄντων τῶν δὲ (13)
καθ' ὑπεροχήν (καὶ γὰρ ὁμοίως ἀγαθοὶ [q]φίλοι γίνονται καὶ
ἀμείνων χείρονι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς, καὶ [r]διὰ τὸ χρήσιμον
ἰσάζοντες ταῖς ὠφελείαις καὶ διαφέροντες), τοὺς ἴσους μὲν
κατ' ἰσότητα δεῖ τῷ φιλεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἰσάζειν, τοὺς
δ' ἀνίσους [s]τῷ ἀνάλογον ταῖς ὑπεροχαῖς ἀποδιδόναι. [t]Γίγνε- 2
ται δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ μέμψεις ἐν τῇ κατὰ τὸ χρήσι-
μον φιλίᾳ ἢ μόνῃ ἢ μάλιστα εὐλόγως. Οἱ μὲν γὰρ δι'
ἀρετὴν φίλοι ὄντες εὖ δρᾶν ἀλλήλους προθυμοῦνται· τοῦτο
γὰρ ἀρετῆς καὶ φιλίας. Πρὸς τοῦτο δ' ἁμιλλωμένων οὐκ
ἔστιν ἐγκλήματα οὐδὲ μάχαι· τὸν γὰρ φιλοῦντα καὶ εὖ
ποιοῦντα οὐδεὶς δυσχεραίνει, ἀλλ' [v]ἐὰν ᾖ χαρίεις, [w]ἀμύνεται
εὖ δρῶν. Ὁ δ' ὑπερβάλλων, τυγχάνων οὗ ἐφίεται, οὐκ ἂν
ἐγκαλοίη τῷ φίλῳ· [x]ἑκάτερος γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ [y]ἐφίεται.
Οὐ πάνυ δ' οὐδ' ἐν [z]τοῖς [a]δι' ἡδονήν· ἅμα γὰρ ἀμφοῖν γίνε- 3
ται οὗ ὀρέγονται, [b]εἰ τῷ συνδιάγειν χαίρουσιν. Γελοῖος

[i] οἰκοῦσιν Mb. [k] εἰ om. Kb. [l] γὰρ] δὲ Mb. [m] βιωτέον Kb.Ob, βιωτέον ἐστὶν Lb. [n] περιττῶν Mb. [o] καὶ om. Mb. [p] φίλων] τῶν φίλων Kb. [q] γίνονται φίλοι Mb. [r] διὰ] οἱ διὰ Lb. [s] τὸ Ob. [t] γίνονται Mb. [v] ἂν εἴη Kb. [w] ἀμείβεται Nb. [x] ἕκαστος Kb.Lb. [y] ὀρέγεται Kb.Lb.Ob. [z] ταῖς Ob. [a] δι' om. Mb. [b] εἰ] ἐν Kb.

δ' ἂν φαίνοιτο καὶ ὁ ἐγκαλῶν τῷ μὴ τέρποντι, ἐξὸν [c] μὴ
4 [d] συνδιημερεύειν. Ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἐγκληματική· ἐπ'
ὠφελείᾳ γὰρ χρώμενοι ἀλλήλοις ἀεὶ τοῦ [e] πλείονος δέονται,
καὶ ἔλαττον ἔχειν οἴονται τοῦ προσήκοντος, καὶ μέμφονται
[f] ὅτι οὐχ ὅσων δέονται τοσούτων τυγχάνουσιν ἄξιοι ὄντες·
οἱ δ' εὖ ποιοῦντες οὐ δύνανται ἐπαρκεῖν [g] τοσαῦτα ὅσων οἱ
5 πάσχοντες δέονται. Ἔοικε δέ, καθάπερ τὸ δίκαιόν ἐστι
διττόν, τὸ μὲν ἄγραφον τὸ δὲ κατὰ νόμον, καὶ τῆς κατὰ τὸ
χρήσιμον [h] φιλίας ἡ μὲν ἠθικὴ ἡ δὲ νομικὴ εἶναι. Γίγνεται
οὖν τὰ ἐγκλήματα μάλισθ' ὅταν μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν συναλ-
6 λάξωσι καὶ διαλύωνται. Ἔστι [i] δὴ νομικὴ μὲν [k] ἡ ἐπὶ ῥη-
τοῖς, ἡ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἡ δὲ ἐλευ-
θεριωτέρα εἰς χρόνον, καθ' ὁμολογίαν δὲ τί ἀντὶ τίνος.
Δῆλον [l] δ' ἐν ταύτῃ τὸ ὀφείλημα κοὐκ [m] ἀμφίλογον, [n] φιλι-
κὸν [o] δὲ τὴν ἀναβολὴν ἔχει· διὸ [p] παρ' ἐνίοις [q] οὐκ εἰσὶ τού-
των δίκαι, ἀλλ' οἴονται δεῖν στέργειν τοὺς κατὰ πίστιν συν-
7 αλλάξαντας. Ἡ δ' ἠθικὴ οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' [r] ὡς φίλῳ
δωρεῖται ἢ [s] ὁτιδήποτε [t] ἄλλο. Κομίζεσθαι δὲ ἀξιοῖ τὸ ἴσον
8 [v] ἢ πλέον, ὡς οὐ δεδωκὼς ἀλλὰ χρήσας. Οὐχ ὁμοίως [w] δὲ
συναλλάξας καὶ [x] διαλυόμενος ἐγκαλέσει. Τοῦτο δὲ συμ-
βαίνει διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν πάντας ἢ τοὺς πλείστους τὰ
καλά, προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα. Καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν
9 μὴ ἵνα [y] ἀντιπάθῃ, ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργετεῖσθαι. Δυναμένῳ
[z] δὴ ἀνταποδοτέον τὴν ἀξίαν ὧν ἔπαθεν, [a] καὶ ἑκόντι· ἄκοντα
γὰρ φίλον οὐ ποιητέον. Ὡς δὴ διαμαρτόντα ἐν τῇ ἀρχῇ
καὶ εὖ παθόντα ὑφ' οὗ οὐκ ἔδει· οὐ γὰρ ὑπὸ φίλου, οὐδὲ δι'
αὐτὸ τοῦτο δρῶντος· καθάπερ οὖν ἐπὶ ῥητοῖς [b] εὐεργετηθέντα
διαλυτέον. Καὶ ὁμολογῆσαι δ' ἂν [c] δυνάμενος ἀποδώσειν·

[c] μὴ σ.] μὲν σ. Nb. om. μὴ Mb. [d] συνημερεύειν Kb.Mb. [e] πλέονος Mb. [f] διότι Ob. [g] τοιαῦτα Mb. [h] ὠφελείας Lb.Mb.Ob. [i] δὲ Lb, δ' ἡ Mb.Ob. [k] ἡ om. Mb. [l] δὲ καὶ ἐν Mb. [m] ἀμφίβολον Mb. [n] φιλικὴν Lb.Mb.Ob. [o] δὴ Kb. [p] περ Kb. [q] τούτων οὐκ εἰσὶ Mb. [r] ὡς φιλοδωρεῖται Kb. [s] ᾧτινι δήποτε Mb. [t] ἄλλῳ Mb.Ob. [v] ἢ] καὶ Mb. [w] δὲ] δὲ καὶ Mb. [x] διαλυσάμενος Lb. [y] ἀντιπάθοι Mb. [z] δὲ Mb. [a] καὶ ἑκόντι om. Kb.Ob. [b] εὐεργετηθέντος Mb. [c] δυνάμενον Mb.

ἀδυνατοῦντα δ' οὐδ' ὁ [d] δοὺς ἠξίωσεν ἄν· ὥστ' εἰ [e] δυνατός, ἀποδοτέον. Ἐν ἀρχῇ δ' ἐπισκεπτέον ὑφ' οὗ εὐεργετεῖται καὶ ἐπὶ τίνι, ὅπως ἐπὶ τούτοις [f] ὑπομένῃ ἢ μή. Ἀμφισβήτησιν 10
δ' ἔχει [g] πότερα δεῖ τῇ τοῦ παθόντος ὠφελείᾳ μετρεῖν καὶ πρὸς ταύτην ποιεῖσθαι τὸν [h] ἀνταπόδοσιν, ἢ τῇ τοῦ δράσαντος εὐεργεσίᾳ. Οἱ μὲν γὰρ παθόντες τοιαῦτά φασι λαβεῖν παρὰ τῶν εὐεργετῶν ἃ μικρὰ [i] ἦν ἐκείνοις καὶ ἐξῆν παρ' ἑτέρων λαβεῖν, κατασμικρίζοντες· οἱ δ' ἀνάπαλιν τὰ μέγιστα τῶν παρ' αὑτοῖς, καὶ ἃ παρ' ἄλλων οὐκ ἦν, καὶ ἐν κινδύνοις [k] ἢ τοιαύταις χρείαις. Ἆρ' οὖν διὰ μὲν τὸ χρήσιμον 11
τῆς φιλίας οὔσης ἡ τοῦ παθόντος ὠφέλεια μέτρον ἐστίν; Οὗτος [l] γὰρ ὁ δεόμενος, καὶ ἐπαρκεῖ αὐτῷ [m] ὡς κομιούμενος τὴν ἴσην· τοσαύτη οὖν γεγένηται ἡ ἐπικουρία ὅσον οὗτος [n] ὠφέληται, καὶ ἀποδοτέον δὴ αὐτῷ ὅσον [o] ἐπηύρατο, ἢ [p] καὶ πλέον· κάλλιον γάρ. Ἐν δὲ ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐγκλήματα μὲν οὐκ ἔστιν, μέτρῳ δ' ἔοικεν ἡ τοῦ δράσαντος προαίρεσις· τῆς [q] ἀρετῆς γὰρ καὶ τοῦ ἤθους ἐν τῇ προαιρέσει τὸ κύριον.

Διαφέρονται δὲ καὶ ἐν ταῖς καθ' ὑπεροχὴν φιλίαις· ἀξιοῖ 16
γὰρ ἑκάτερος πλέον ἔχειν, ὅταν δὲ τοῦτο γίγνηται, διαλύεται (14)
ἡ φιλία. Οἴεται γὰρ ὅ τε βελτίων προσήκειν αὐτῷ πλέον ἔχειν· τῷ γὰρ ἀγαθῷ [r] νέμεσθαι πλέον· ὁμοίως δὲ καὶ [s] ὁ ὠφελιμώτερος· ἀχρεῖον γὰρ ὄντα οὔ [t] φασι δεῖν ἴσον ἔχειν· λειτουργίαν τε γὰρ γίνεσθαι καὶ οὐ φιλίαν, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων ἔσται τὰ ἐκ τῆς φιλίας· [v] οἴονται γάρ, καθάπερ ἐν χρημάτων κοινωνίᾳ [w] πλεῖον λαμβάνουσιν οἱ συμβαλλόμενοι [x] πλεῖον, οὕτω [y] δεῖν καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ. Ὁ δ' ἐνδεὴς καὶ ὁ χείρων ἀνάπαλιν· φίλου γὰρ ἀγαθοῦ εἶναι τὸ ἐπαρκεῖν τοῖς ἐνδεέσιν· τί γάρ, [z] φασίν, ὄφελος σπουδαίῳ ἢ

[d] διδοὺς K^b. [e] δυνατὸν K^b. [f] ὑπομένοι M^b, ὑπομείνῃ L^b. [g] ποτέραι δὴ K^b. [h] ἀπόδοσιν M^b. [i] ἦν] ἦν παρ' M^b. [k] ἢ] καὶ ἐν M^b. [l] γὰρ] δὲ M^b, γὰρ καὶ O^b. [m] ὡς—δὴ αὐτῷ om. M^b. [n] ὠφελεῖται L^b.M^b.O^b. [o] ἐπηύρατο H^a.N^b.O^b, ἀπηύρατο L^b.M^b, ἐφεύρετο K^b. [p] καὶ om. K^b. [q] γὰρ ἀρετῆς M^b. [r] νέμεσθαι πλεῖον O^b. [s] ὁ om. K^b.M^b. [t] φασι om. L^b. [v] οἰόντε K^b. [w] πλείω L^b.O^b. [x] πλέον L^b, πλείω O^b, om. M^b. [y] δεῖν] δὴ M^b. [z] φασίν om. K^b.

2 δυνάστῃ φίλον εἶναι, μηθέν γε μέλλοντα [a]ἀπολαύειν; Ἔοικε
[b] δὲ ἑκάτερος ὀρθῶς ἀξιοῦν, καὶ δεῖν ἑκατέρῳ [c] πλέον νέμειν
ἐκ τῆς φιλίας, οὐ τοῦ αὐτοῦ [d] δέ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπερέχοντι
τιμῆς, τῷ δ' ἐνδεεῖ κέρδους· τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς καὶ [e] τῆς
εὐεργεσίας ἡ τιμὴ γέρας, [f] τῆς δ' ἐνδείας ἐπικουρία τὸ κέρδος.
3 Οὕτω δ' ἔχειν τοῦτο καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις φαίνεται· οὐ γὰρ
τιμᾶται ὁ μηδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ πορίζων· τὸ κοινὸν γὰρ
δίδοται τῷ [g] τὸ κοινὸν εὐεργετοῦντι, ἡ τιμὴ δὲ κοινόν. Οὐ
[h] γὰρ ἔστιν ἅμα χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τιμᾶ-
σθαι· ἐν πᾶσι γὰρ τὸ ἔλαττον οὐδεὶς ὑπομένει. Τῷ [i] δὴ
περὶ χρήματα ἐλαττουμένῳ [k] τιμὴν ἀπονέμουσι καὶ τῷ δω-
ροδόκῳ χρήματα· τὸ κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπανισοῖ καὶ σῴζει τὴν
φιλίαν, καθάπερ εἴρηται. [l] Οὕτω δὴ καὶ τοῖς ἀνίσοις ὁμι-
λητέον, καὶ τῷ εἰς χρήματα ὠφελουμένῳ ἢ [m]εἰς ἀρετὴν τιμὴν
[n] ἀνταποδοτέον, [o] ἀνταποδιδόντα [p] τὸ ἐνδεχόμενον. Τὸ δυ-
4 νατὸν γὰρ ἡ φιλία ἐπιζητεῖ, οὐ τὸ κατ' ἀξίαν· οὐδὲ γὰρ
ἔστιν ἐν πᾶσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς [q] θεοὺς τιμαῖς καὶ
[r] τοὺς γονεῖς· οὐδεὶς γὰρ [s] ἄν ποτε τὴν ἀξίαν ἀποδοίη, εἰς
δύναμιν δὲ [t] ὁ θεραπεύων ἐπιεικὴς εἶναι δοκεῖ. Διὸ κἂν δό-
ξειεν οὐκ ἐξεῖναι υἱῷ πατέρα ἀπείπασθαι, πατρὶ δ' υἱόν·
[v] ὀφείλοντα γὰρ ἀποδοτέον, οὐθὲν [w] δὲ ποιήσας ἄξιον τῶν
ὑπηργμένων δέδρακεν, ὥστ' ἀεὶ ὀφείλει. Οἷς δ' ὀφείλεται,
ἐξουσία [x] ἀφεῖναι· καὶ τῷ πατρὶ δή. Ἅμα δ' ἴσως οὐδείς
ποτ' ἂν ἀποστῆναι [y] δοκεῖ μὴ ὑπερβάλλοντος μοχθηρίᾳ· χω-
ρὶς γὰρ τῆς φυσικῆς [z] φιλίας [a] τὴν ἐπικουρίαν ἀνθρωπικὸν μὴ
διωθεῖσθαι. Τῷ δὲ [b] φευκτὸν ἢ οὐ [c] σπουδαστὸν τὸ ἐπαρ-
κεῖν, μοχθηρῷ ὄντι· εὖ πάσχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βούλονται,

a ἀπολαύσειν L^b. b δὲ] δ' οὖν K^b. c πλεῖον K^b. d δέ om. K^b. e τῆς om. M^b. f ταῖς ἐνδείαις δὲ K^b. g τὸ post τῷ om. K^b. h γὰρ] δὴ O^b. i δὲ M^b. k ἀπονέμουσι τιμὴν L^b.O^b. l τούτωι K^b. m εἰς post ἢ om. M^b. n ἀποδοτέον M^b. o ἀποδιδόντα K^b. p τὰ ἐνδεχόμενα K^b.L^b. q θεοὺς om. L^b. r τοὺς om. M^b. s τὴν ἀξίαν ποτ' ἂν K^b.M^b. t ὁ om. L^b. v ὀφείλοντι L^b.O^b. w δὲ] γὰρ M^b. x ἀφιέναι K^b.M^b. y δοκῇ L^b.M^b. z ὠφελείας K^b. a τὴν] τούτω δὴ τὴν M^b. b ἐπίφευκτον M^b.N^b. c σπουδαστέον O^b.

τὸ δὲ ποιεῖν φεύγουσιν ὡς ἀλυσιτελές. Περὶ μὲν [d] οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

I.

Ἐν [e] πάσαις δὲ ταῖς [f] ἀνομοιοειδέσι φιλίαις τὸ ἀνάλογον
ἰσάζει καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴρηται, οἷον [g] καὶ ἐν
τῇ πολιτικῇ τῷ σκυτοτόμῳ ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων ἀμοιβὴ
γίνεται κατ' ἀξίαν, καὶ τῷ ὑφάντῃ καὶ τοῖς λοιποῖς. Ἐν- 2
ταῦθα μὲν οὖν πεπόρισται κοινὸν μέτρον τὸ νόμισμα, [h] καὶ
πρὸς τοῦτο [i] δὴ πάντα ἀναφέρεται, καὶ τούτῳ μετρεῖται· ἐν
δὲ τῇ ἐρωτικῇ ἐνίοτε μὲν ὁ ἐραστὴς ἐγκαλεῖ ὅτι ὑπερφιλῶν
οὐκ ἀντιφιλεῖται, [k] οὐθὲν ἔχων φιλητόν, εἰ οὕτως ἔτυχεν,
πολλάκις δ' ὁ ἐρώμενος ὅτι πρότερον [l] ἐπαγγελλόμενος
πάντα νῦν οὐθὲν ἐπιτελεῖ. Συμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐπειδὰν 3
ὁ μὲν δι' ἡδονὴν τὸν ἐρώμενον φιλῇ, ὁ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον
τὸν ἐραστήν, ταῦτα δὲ μὴ ἀμφοῖν [m] ὑπάρχῃ. Διὰ ταῦτα
γὰρ τῆς φιλίας οὔσης διάλυσις γίνεται, ἐπειδὰν μὴ [n] γίνηται
ὧν ἕνεκα ἐφίλουν· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔστεργον ἀλλὰ τὰ ὑπάρ-
χοντα, οὐ μόνιμα ὄντα· διὸ τοιαῦται καὶ αἱ φιλίαι. Ἡ δὲ
τῶν ἠθῶν καθ' αὑτὴν οὖσα μένει, καθάπερ εἴρηται. Διαφέ- 4
ρονται [o] δὲ καὶ ὅταν ἕτερα γίγνηται αὐτοῖς καὶ μὴ ὧν ὀρέ-
γονται· ὅμοιον γὰρ [p] τῷ μηθὲν γίγνεσθαι, ὅταν οὗ ἐφίεται
μὴ τυγχάνῃ, οἷον καὶ τῷ κιθαρῳδῷ ὁ [q] ἐπαγγελλόμενος, καὶ
ὅσῳ ἄμεινον [r] ᾄσειεν, τοσούτῳ πλείω· [s] εἰς ἕω δ' ἀπαιτοῦντι
τὰς ὑποσχέσεις ἀνθ' ἡδονῆς ἡδονὴν ἀποδεδωκέναι ἔφη. Εἰ
μὲν οὖν ἑκάτερος τοῦτο ἐβούλετο, ἱκανῶς [t] ἂν εἶχεν· εἰ δ' ὁ
μὲν τέρψιν ὁ δὲ κέρδος, καὶ ὁ μὲν ἔχει ὁ δὲ μή, οὐκ ἂν εἴη
[v] τὸ κατὰ [w] τὴν κοινωνίαν καλῶς· ὧν γὰρ δεόμενος τυγχάνει,
τούτοις [x] καὶ προσέχει, κἀκείνου γε χάριν [y] ταῦτα δώσει.

[d] οὖν om. M^b.N^b. [e] ἁπάσαις L^b.O^b. [f] ἀνομοειδέσι L^b.M^b. [g] καὶ om. M^b. [h] καὶ add. L^b. [i] δὲ M^b. [k] οὐδὲ M^b. [l] ἐπαγγελόμενος L^b. et mox sect. 4. [m] ὑπάρχει N^b. [n] γένηται K^b. [o] δὲ καὶ] δ' K^b. [p] τοῦ K^b. [q] ἐπαγγελόμενος L^b. [r] ᾄσειεν] εἶεν K^b. [s] εἰς ἕω] θησαίω K^b. [t] ἂν om. M^b. [v] τὰ K^b. [w] τὴν om. L^b. [x] καὶ om. M^b. [y] τὰ αὐτὰ O^b.

5 Τὴν ἀξίαν δὲ ποτέρου τάξαι ἐστί, τοῦ προϊεμένου ἢ τοῦ
[z] προλαβόντος; Ὁ γὰρ προϊέμενος ἔοικ' ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ.
Ὅπερ φασὶ καὶ Πρωταγόραν ποιεῖν· ὅτε γὰρ διδάξειεν ἁδή-
ποτε, τιμῆσαι τὸν [a] μαθόντα ἐκέλευεν ὅσου δοκεῖ ἄξια ἐπί-
6 στασθαι, καὶ ἐλάμβανε τοσοῦτον. Ἐν τοῖς τοιούτοις δ'
[b] ἐνίοις ἀρέσκει [c] τὸ "μισθὸς δ' [d] ἀνδρί." Οἱ δὲ [e] προλα-
βόντες [f] τὸ ἀργύριον, [g] εἶτα μηθὲν ποιοῦντες ὧν [h] ἔφασαν,
διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐπαγγελιῶν, εἰκότως ἐν [i] ἐγκλήμασι
7 γίνονται· οὐ γὰρ ἐπιτελοῦσιν ἃ ὡμολόγησαν. Τοῦτο δ'
ἴσως ποιεῖν οἱ σοφισταὶ [k] ἀναγκάζονται διὰ τὸ μηθένα ἂν
δοῦναι ἀργύριον ὧν ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν οὖν ὧν ἔλαβον
τὸν μισθὸν μὴ ποιοῦντες, εἰκότως ἐν ἐγκλήμασίν [l] εἰσιν· ἐν
οἷς δὲ μὴ [m] γίγνεται διομολογία τῆς ὑπουργίας, οἱ μὲν δι'
αὑτοὺς προϊέμενοι εἴρηται ὅτι ἀνέγκλητοι· τοιαύτη γὰρ ἡ
κατ' ἀρετὴν φιλία. Τὴν ἀμοιβήν τε ποιητέον κατὰ τὴν
προαίρεσιν· αὕτη γὰρ τοῦ φίλου καὶ τῆς ἀρετῆς. Οὕτω δ'
ἔοικε καὶ τοῖς [n] φιλοσοφίας κοινωνήσασιν· οὐ γὰρ πρὸς χρή-
ματ' ἡ ἀξία μετρεῖται, τιμή τ' ἰσόρροπος οὐκ ἂν γένοιτο,
ἀλλ' [o] ἴσως ἱκανόν, καθάπερ [p] καὶ πρὸς θεοὺς καὶ [q] πρὸς γονεῖς,
8 [r] τὸ ἐνδεχόμενον. Μὴ τοιαύτης δ' οὔσης τῆς δόσεως ἀλλ'
ἐπί τινι, μάλιστα μὲν ἴσως δεῖ τὴν ἀνταπόδοσιν γίγνεσθαι
[s] δοκοῦσαν ἀμφοῖν κατ' ἀξίαν εἶναι, εἰ δὲ τοῦτο μὴ [t] συμβαί-
νοι, οὐ μόνον ἀναγκαῖον δόξειεν ἂν τὸν προέχοντα [v] τάττειν,
ἀλλὰ καὶ δίκαιον· ὅσον [w] γὰρ οὗτος ὠφελήθη ἢ ἀνθ' ὅσου
τὴν ἡδονὴν εἵλετ' ἄν, τοσοῦτον ἀντιλαβὼν ἕξει τὴν [x] παρὰ
τούτου ἀξίαν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὠνίοις [y] οὕτω φαίνεται γινόμε-
9 νον, ἐνιαχοῦ [z] τ' εἰσὶ νόμοι τῶν ἑκουσίων συμβολαίων δίκας
μὴ εἶναι ὡς δέον, ᾧ ἐπίστευσε, διαλυθῆναι πρὸς τοῦτον καθά-

[z] προσλαβόντος K^b. [a] μανθάνοντα L^b.O^b. [b] ἀρκεῖ ἐνίοις M^b. [c] τὸ] τε ὁ K^b. [d] post ἀνδρί L^b.M^b. ἄρκιος ἔστω, K^b. versum dimidium vacuum. [e] προλαμβάνοντες K^b.L^b.O^b. [f] τὸ om. L^b.O^b. [g] ἔπειτα O^b. [h] ἔφθασαν M^b. [i] ἐγκλήματι M^b. [k] ἀναγκάζοντες L^b. [l] γίνονται L^b. [m] γίγνηται L^b.O^b. [n] φιλίας M^b. [o] ἴσως ὃ ἱκανόν K^b. [p] καὶ post καθάπερ om. K^b. [q] πρὸς ante γονεῖς om. O^b. [r] τὸ] τόγε O^b. [s] δοκοῦσαν om. M^b. [t] συμβαίνῃ K^b. [v] τάσσειν L^b.O^b. [w] γὰρ] γὰρ ἂν K^b.O^b. [x] περὶ M^b. [y] οὕτω] τοῦτο M^b. [z] δ' M^b.

περ ἐκοινώνησεν. Ὧι γὰρ ἐπετράφθη, τοῦτον οἴεται δικαιότερον εἶναι τάξαι τοῦ ἐπιτρέψαντος. Τὰ πολλὰ γὰρ οὐ τοῦ ἴσου τιμῶσιν οἱ ἔχοντες καὶ οἱ βουλόμενοι λαβεῖν· τὰ γὰρ οἰκεῖα καὶ ἃ διδόασιν ἑκάστοις φαίνεται πολλοῦ ἄξια. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀμοιβὴ γίνεται πρὸς τοσοῦτον ὅσον ἂν τάττωσιν οἱ [a] λαβόντες. Δεῖ δ' ἴσως οὐ [b] τοσούτου τιμᾶν ὅσου ἔχοντι φαίνεται ἄξιον, ἀλλ' ὅσου πρὶν ἔχειν ἐτίμα.

Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ [c] τοιάδε, οἷον [d] πότερα δεῖ πάντα 2
τῷ πατρὶ ἀπονέμειν καὶ πείθεσθαι, ἢ κάμνοντα μὲν ἰατρῷ [e] πειστέον, στρατηγὸν δὲ χειροτονητέον τὸν πολεμικόν· ὁμοίως δὲ φίλῳ μᾶλλον ἢ σπουδαίῳ ὑπηρετητέον, καὶ εὐεργέτῃ ἀνταποδοτέον χάριν μᾶλλον ἢ ἑταίρῳ [f] δοτέον, ἐὰν [g] ἀμφοῖν μὴ ἐνδέχηται. Ἆρ' οὖν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκρι- 3
βῶς μὲν διορίσαι οὐ ῥᾴδιον; Πολλὰς [h] γὰρ καὶ παντοίας ἔχει διαφορὰς καὶ μεγέθει καὶ [i] μικρότητι καὶ τῷ καλῷ [k] καὶ ἀναγκαίῳ. Ὅτι δ' οὐ πάντα τῷ αὐτῷ ἀποδοτέον, οὐκ ἄδη- 3
λον. Καὶ τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνταποδοτέον [l] ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μᾶλλον [m] ἢ χαριστέον ἑταίροις, [n] καὶ ὥσπερ [o] δάνειον, ᾧ ὀφείλει ἀποδοτέον μᾶλλον ἢ ἑταίρῳ δοτέον. Ἴσως δ' οὐδὲ τοῦτ' 4
ἀεί, οἷον τῷ λυτρωθέντι παρὰ λῃστῶν [p] πότερον τὸν [q] λυσάμενον ἀντιλυτρωτέον, κἂν ὁστισοῦν ᾖ, ἢ καὶ μὴ ἑαλωκότι ἀπαιτοῦντι δὲ ἀποδοτέον, ἢ τὸν πατέρα λυτρωτέον; Δόξειε γὰρ ἂν καὶ ἑαυτοῦ μᾶλλον τὸν πατέρα. Ὅπερ οὖν εἴρηται, 5
καθόλου μὲν τὸ ὀφείλημα ἀποδοτέον, ἐὰν δ' ὑπερτείνῃ ἡ δόσις τῷ καλῷ ἢ τῷ ἀναγκαίῳ, πρὸς ταῦτ' ἀποκλιτέον· ἐνίοτε γὰρ [r] οὐδ' ἐστὶν ἴσον τὸ [s] τὴν προϋπαρχὴν ἀμείψασθαι, ἐπειδὰν ὁ μὲν σπουδαῖον εἰδὼς εὖ ποιήσῃ, τῷ δὲ ἡ ἀνταπόδοσις [t] γίγνηται, ὃν οἴεται μοχθηρὸν εἶναι. Οὐδὲ γὰρ τῷ δανείσαντι ἐνίοτε ἀντιδανειστέον· ὁ μὲν γὰρ οἰόμενος

[a] *λαμβάνοντες* Kb.Lb.Ob. [b] *τοσοῦτον τιμᾶν ὅσον* Kb. [c] *τοιαῦτα* Kb.Lb.Ob. [d] *πότερον* Kb. [e] *πιστευτέον* Lb.Ob, *πιστεύειν* Kb. [f] *δοτέον*] *προετέον* Kb. [g] *ἄμφω* Kb. [h] *γὰρ*] *δὲ* Mb. [i] *σμικρότητι* Mb. [k] *καὶ τῷ ἀναγκαίῳ* Mb. [l] *ὡς* om. Mb. [m] *ἢ—μᾶλλον* om. Mb. [n] *καὶ* om. Kb. [o] *δ' ἄμεινον* Kb. [p] *πότερα* Kb. [q] *λυτρωσάμενον* Mb. [r] *οὐκ* Mb. [s] *τὴν*] *τὴν ἑτέρου* Mb. [t] *γίνεται* Ob.

κομιεῖσθαι ἐδάνεισεν ἐπιεικεῖ ὄντι, ὁ δ' οὐκ ἐλπίζει κομιεῖσθαι
παρὰ πονηροῦ. Εἴτε τοίνυν τῇ ἀληθείᾳ οὕτως [u]ἔχει, οὐκ
ἴσον τὸ ἀξίωμα· εἴτ' ἔχει μὲν μὴ οὕτως οἴονται δέ, οὐκ ἂν
6 [v]δόξαιεν ἄτοπα ποιεῖν. Ὅπερ οὖν πολλάκις εἴρηται, οἱ
περὶ τὰ πάθη καὶ τὰς πράξεις λόγοι ὁμοίως ἔχουσι τὸ
ὡρισμένον τοῖς περὶ ἅ εἰσιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐ ταὐτὰ πᾶσιν
ἀποδοτέον, οὐδὲ τῷ πατρὶ πάντα, καθάπερ οὐδὲ τῷ Διὶ
7 θύεται, οὐκ ἄδηλον· ἐπεὶ δ' ἕτερα γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς καὶ
ἑταίροις καὶ εὐεργέταις, ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ [w]ἁρμότ-
τοντα ἀπονεμητέον. Οὕτω δὲ καὶ ποιεῖν φαίνονται· εἰς γά-
μους [x]μὲν γὰρ καλοῦσι τοὺς συγγενεῖς· τούτοις γὰρ [y]κοινὸν
τὸ γένος καὶ αἱ περὶ τοῦτο δὴ πράξεις· καὶ εἰς τὰ κήδη δὲ
μάλιστ' οἴονται δεῖν τοὺς συγγενεῖς ἀπαντᾶν διὰ ταὐτό.
8 Δόξειε δ' ἂν τροφῆς μὲν γονεῦσι δεῖν μάλιστ' ἐπαρκεῖν, ὡς
ὀφείλοντας, καὶ τοῖς αἰτίοις τοῦ εἶναι κάλλιον [z]ὂν ἢ ἑαυτοῖς
εἰς ταῦτ' ἐπαρκεῖν. Καὶ τιμὴν δὲ [a]γονεῦσι καθάπερ [b]θεοῖς,
οὐ πᾶσαν [c]δέ· οὐδὲ γὰρ τὴν αὐτὴν πατρὶ καὶ μητρί· οὐδ'
αὖ τὴν τοῦ σοφοῦ [d]ἢ τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ τὴν πατρικήν,
9 ὁμοίως δὲ καὶ [e]τὴν μητρικήν. Καὶ παντὶ [f]δὲ τῷ πρεσβυ-
τέρῳ τιμὴν [g]τὴν καθ' ἡλικίαν, [h]ὑπαναστάσει καὶ κατακλίσει
καὶ τοῖς τοιούτοις. Πρὸς ἑταίρους δ' [i]αὖ καὶ ἀδελφοὺς παρ-
ρησίαν καὶ [k]ἁπάντων κοινότητα. Καὶ συγγενέσι [l]δὴ καὶ
φυλέταις καὶ πολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν [m]ἀεὶ πειρα-
τέον τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν, καὶ συγκρίνειν τὰ ἑκάστοις ὑπάρ-
10 χοντα κατ' οἰκειότητα καὶ ἀρετὴν ἢ χρῆσιν. Τῶν μὲν οὖν
ὁμογενῶν [n]ῥᾴων ἡ κρίσις, τῶν δὲ διαφερόντων ἐργωδεστέρα.
Οὐ μὴν διά γε τοῦτο ἀποστατέον, ἀλλ' ὡς ἂν ἐνδέχηται,
οὕτω διοριστέον.

3 Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τοῦ διαλύεσθαι τὰς φιλίας ἢ μὴ

[u] ἔχῃ Kb. [v] δόξειεν Mb.Ob. [w] ἁρμόζοντα Lb.Ob. [x] μὲν om. Mb. [y] τὸ γένος κοινὸν Ob. [z] ὂν] ὄντως ὂν Lb, om. Kb.Mb.Ob. [a] γονεῦσι om. Lb. [b] θεοῖς] καὶ θεοῖς Lb.Ob. [c] δέ] δὲ γονεῦσιν Lb.Mb.Ob. [d] ἢ] ἢ τὴν Kb. [e] τὴν om. Kb.Ob. [f] δὴ Kb. [g] τὴν om. Kb. [h] ὑπαναστάσει ἢ καὶ Kb. [i] αὖ om. Lb. [k] πάντων Lb.Ob. [l] δὲ Mb. [m] πειρατέον ἀεὶ Lb.Ob. [n] ῥᾶον Mb.

πρὸς τοὺς [o]μὴ διαμένοντας. Ἢ πρὸς μὲν τοὺς διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδὺ φίλους ὄντας, ὅταν μηκέτι ταῦτ' ἔχωσιν, οὐδὲν ἄτοπον διαλύεσθαι; Ἐκείνων γὰρ ἦσαν φίλοι· ὧν ἀπολιπόντων εὔλογον τὸ μὴ φιλεῖν. [p]Ἐγκαλέσειε δ' ἄν τις, εἰ διὰ τὸ χρήσιμον [q]ἢ τὸ ἡδὺ ἀγαπῶν προσεποιεῖτο διὰ τὸ ἦθος· [r]ὅπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, πλεῖσται διαφοραὶ γίγνονται τοῖς φίλοις, ὅταν μὴ ὁμοίως οἴωνται καὶ ὦσι φίλοι. Ὅταν μὲν οὖν διαψευσθῇ τις καὶ ὑπολάβῃ φιλεῖσθαι 2
διὰ τὸ ἦθος, μηθὲν [s]τοιοῦτον ἐκείνου πράττοντος, [t]ἑαυτὸν αἰτιῷτ' ἄν· ὅταν δ' ὑπὸ τῆς ἐκείνου προσποιήσεως ἀπατηθῇ, δίκαιον ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς τὸ νόμισμα κιβδηλεύουσιν, ὅσῳ [v]περὶ τιμιώτερον ἡ κακουργία.
Ἐὰν δ' ἀποδέχηται ὡς ἀγαθόν, γένηται δὲ μοχθηρὸς καὶ 3
[w]δοκῇ, ἆρ' ἔτι φιλητέον; [x]Ἢ οὐ δυνατόν, εἴπερ μὴ πᾶν [y]φιλητὸν ἀλλὰ τἀγαθόν; οὔτε [z]δὲ φιλητέον πονηρὸν [a]οὔτε δεῖ· φιλοπόνηρον γὰρ οὐ χρὴ εἶναι, οὐδ' ὁμοιοῦσθαι φαύλῳ· εἴρηται δ' ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον. Ἆρ' οὖν εὐθὺς διαλυτέον; Ἢ οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀνιάτοις κατὰ τὴν μοχθηρίαν; Ἐπανόρθωσιν δ' ἔχουσι μᾶλλον βοηθητέον εἰς τὸ ἦθος ἢ τὴν οὐσίαν, [b]ὅσῳ βέλτιον καὶ τῆς φιλίας οἰκειότερον. Δόξειε δ' ἂν ὁ διαλυόμενος οὐδὲν ἄτοπον ποιεῖν· οὐ γὰρ [c]τῷ τοιούτῳ φίλος ἦν· ἀλλοιωθέντα [d]οὖν ἀδυνατῶν ἀνασῶσαι ἀφίσταται. Εἰ δ' ὁ μὲν [e]διαμένοι ὁ δ' ἐπιεικέστερος [f]γέ- 4
νοιτο καὶ πολὺ [g]διαλλάττοι τῇ ἀρετῇ, ἆρα χρηστέον φίλῳ, ἢ οὐκ ἐνδέχεται; Ἐν μεγάλῃ δὲ διαστάσει μάλιστα δῆλον γίνεται, οἷον ἐν [h]ταῖς παιδικαῖς φιλίαις· εἰ γὰρ ὁ μὲν [i]διαμένοι τὴν διάνοιαν παῖς ὁ δ' ἀνὴρ εἴη οἷος κράτιστος, πῶς ἂν εἶεν φίλοι μήτ' ἀρεσκόμενοι τοῖς αὐτοῖς μήτε χαίροντες καὶ λυπούμενοι; Οὐδὲ γὰρ περὶ ἀλλήλους ταῦθ' ὑπάρξει

[o] μὴ post τοὺς om. M^b. [p] ἐγκαλέσει K^b. [q] ἢ] ἢ διὰ L^b. [r] ὃ K^b.L^b. [s] ἐκείνου τοιοῦτον O^b. [t] αὐτὸν L^b. [v] περ K^b. [w] δοκεῖ ἀρετὴ φιλητέον K^b. [x] ἢ οὐ] ἢ M^b. [y] φιλητέον O^b. [z] δὲ] γὰρ M^b. [a] οὔτε δεῖ φιλοπόνηρον om. K^b. [b] ὅσον M^b. [c] τῷ] τούτῳ ἢ K^b.M^b. [d] οὖν] δὲ L^b.O^b. [e] διαμένει L^b. [f] γίνοιτο K^b.M^b. [g] διαλλάττει L^b. [h] ταῖς ἐκ παιδιᾶς φιλίαις N^b. [i] διαμένει L^b.

αὐτοῖς, ἄνευ δὲ τούτων οὐκ ἦν [k]φίλους εἶναι· συμβιοῦν γὰρ οὐχ οἷόν τε. Εἴρηται δὲ περὶ τούτων. Ἆρ' οὖν οὐθὲν ἀλλοιότερον πρὸς αὐτὸν ἑκτέον ἢ εἰ μὴ ἐγεγόνει φίλος μηδέποτε; Ἢ δεῖ μνείαν ἔχειν τῆς γενομένης συνηθείας, καὶ καθάπερ φίλοις μᾶλλον ἢ ὀθνείοις οἰόμεθα δεῖν χαρίζεσθαι, οὕτω καὶ τοῖς γενομένοις ἀπονεμητέον τι διὰ τὴν [l]προγεγενημένην φιλίαν, [m]ὅταν [n]μὴ δι' ὑπερβολὴν μοχθηρίας [o]ἡ διάλυσις γένηται.

4 Τὰ φιλικὰ δὲ [p]τὰ πρὸς τοὺς [q]φίλους, καὶ οἷς αἱ φιλίαι ὁρίζονται, ἔοικεν ἐκ τῶν πρὸς [r]ἑαυτὸν ἐληλυθέναι. Τιθέασι γὰρ φίλον τὸν βουλόμενον καὶ πράττοντα τἀγαθὰ ἢ τὰ φαινόμενα ἐκείνου ἕνεκα, ἢ τὸν βουλόμενον εἶναι καὶ ζῆν [s]τὸν φίλον αὐτοῦ χάριν· ὅπερ αἱ μητέρες πρὸς τὰ τέκνα πεπόνθασι, καὶ τῶν φίλων [t]οἱ προσκεκρουκότες. Οἱ δὲ τὸν συνδιάγοντα καὶ ταὐτὰ αἱρούμενον, [v]ἢ τὸν συναλγοῦντα καὶ συγχαίροντα τῷ φίλῳ· μάλιστα δὲ καὶ τοῦτο περὶ τὰς μητέρας συμβαίνει. Τούτων δέ [w]τινι καὶ τὴν φιλίαν ὁρίζονται.

2 Πρὸς ἑαυτὸν δὲ τούτων ἕκαστον τῷ ἐπιεικεῖ [x]ὑπάρχει, τοῖς δὲ λοιποῖς, ᾗ τοιοῦτοι ὑπολαμβάνουσιν εἶναι. Ἔοικε [y]γάρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἑκάστῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος

3 εἶναι. Οὗτος γὰρ ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῷ, καὶ τῶν αὐτῶν ὀρέγεται κατὰ πᾶσαν [z]τὴν [a]ψυχήν, καὶ βούλεται δὴ ἑαυτῷ τἀγαθὰ καὶ τὰ φαινόμενα καὶ πράττει (τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ τἀγαθὸν [b]διαπονεῖν) καὶ ἑαυτοῦ ἕνεκα· τοῦ γὰρ διανοητικοῦ χάριν, ὅπερ ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. Καὶ ζῆν δὲ βούλεται ἑαυτὸν καὶ σώζεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦτο ᾧ φρονεῖ· ἀγαθὸν

4 γὰρ τῷ σπουδαίῳ τὸ εἶναι. Ἕκαστος δ' ἑαυτῷ βούλεται τἀγαθά, γενόμενος δ' ἄλλος [c]οὐδεὶς αἱρεῖται πάντ' ἔχειν ἐκεῖνο τὸ γενόμενον· ἔχει γὰρ καὶ νῦν ὁ θεὸς τἀγαθόν, [d]ἀλλ'

[k] φίλος L^b. [l] προγενομένην K^b.M^b. [m] ὅτε L^b. [n] μηδὲ M^b. [o] ἡ solus N^b. [p] τὰ πρὸς] καὶ πρὸς O^b. [q] φίλους πέλας καὶ ὅσαι φιλίαι K^b. [r] αὐτὸν K^b. [s] τῶν φίλων K^b.O^b. [t] οἱ μὴ προσκεκρουκότες L^b. [v] ἢ om. K^b. [w] τινι τὰ κατὰ τὴν M^b. [x] ὑπερέχει M^b. [y] δέ M^b.O^b. [z] τὴν om. M^b.N^b. [a] τύχην M^b. [b] διαπονεῖ K^b. [c] αἱρεῖται οὐδεὶς K^b. [d] ἀλλ' οἷον ὁπότ' K^b.

ὧν ὅ τι ποτ' ἐστίν. Δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι, [e]ἢ
μάλιστα. Συνδιάγειν τε ὁ τοιοῦτος ἑαυτῷ βούλεται· ἡδέως 5
γὰρ [f]αὐτὸ ποιεῖ· τῶν τε γὰρ πεπραγμένων ἐπιτερπεῖς αἱ
[g]μνῆμαι, καὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδες ἀγαθαί· αἱ τοιαῦται
δ' ἡδεῖαι. Καὶ θεωρημάτων δ' εὐπορεῖ τῇ διανοίᾳ, συναλγεῖ
τε καὶ συνήδεται μάλισθ' ἑαυτῷ· [h]πάντοτε γάρ ἐστι τὸ
αὐτὸ λυπηρόν τε καὶ ἡδύ, καὶ οὐκ ἄλλοτ' [i]ἄλλο· [k]ἀμεταμέ-
λητος γὰρ ὡς εἰπεῖν. Τῷ δὴ πρὸς αὑτὸν [l]μὲν ἕκαστα τού-
των ὑπάρχειν τῷ ἐπιεικεῖ, πρὸς δὲ τὸν φίλον ἔχειν ὥσ[m]περ
πρὸς [n]ἑαυτόν (ἔστι γὰρ ὁ φίλος ἄλλος [o]αὐτός), [p]καὶ ἡ
φιλία τούτων εἶναί τι δοκεῖ, καὶ φίλοι οἷς ταῦθ' ὑπάρχει.
Πρὸς αὑτὸν δὲ πότερόν ἐστιν ἢ οὐκ ἔστι φιλία, ἀφείσθω 6
ἐπὶ τοῦ παρόντος· δόξειε δ' [q]ἂν ταύτῃ [r]εἶναι φιλία, [s]ᾗ ἐστὶ
δύο ἢ πλείω [t]ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς φι-
λίας τῇ πρὸς αὑτὸν ὁμοιοῦται. Φαίνεται δὲ τὰ εἰρημένα 7
καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν, καίπερ οὖσι φαύλοις. Ἆρ' οὖν
[v]ᾗ ἀρέσκουσιν ἑαυτοῖς καὶ ὑπολαμβάνουσιν ἐπιεικεῖς εἶναι,
ταύτῃ μετέχουσιν αὐτῶν; Ἐπεὶ τῶν γε κομιδῇ φαύλων
καὶ ἀνοσιουργῶν οὐθενὶ ταῦθ' ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται.
Σχεδὸν δὲ οὐδὲ τοῖς φαύλοις· [w]διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ 8
ἑτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἄλλα δὲ βούλονται, οἷον οἱ ἀκρατεῖς·
αἱροῦνται γὰρ ἀντὶ τῶν δοκούντων ἑαυτοῖς ἀγαθῶν εἶναι τὰ
ἡδέα βλαβερὰ ὄντα· οἱ δ' αὖ διὰ δειλίαν καὶ ἀργίαν ἀφί-
στανται τοῦ πράττειν ἃ [x]οἴονται ἑαυτοῖς βέλτιστα εἶναι·
οἷς δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ πέπρακται [y]διὰ τὴν μοχθηρίαν, [z]μι-
σοῦσί τε καὶ φεύγουσι τὸ ζῆν καὶ ἀναιροῦσιν ἑαυτούς. Ζη- 9
τοῦσί τε οἱ μοχθηροὶ μεθ' ὧν [a]συνδιημερεύσουσιν, ἑαυτοὺς
δὲ φεύγουσιν· ἀναμιμνήσκονται γὰρ πολλῶν καὶ δυσχερῶν,

[e] ἢ om. K^b.M^b. [f] αὐτῷ corr. L^b.O^b. [g] μνεῖαι K^b.M^b. [h] πάντη O^b. [i] ἄλλῳ K^b. [k] ἀμετάβλητος M^b. [l] μὲν add. M^b. [m] περ om. L^b. [n] αὑτὸν K^b.M^b. [o] αὐτός om. O^b. [p] καὶ ante ἡ om. K^b. [q] ἄν τισιν αὕτη M^b. [r] εἶναι ἡ φιλία L^b.O^b. [s] ᾗ οὐκ ἔστι M^b. [t] ἐκ] ἢ ἐκ K^b. [v] ᾗ τ' ἀρέσκουσιν K^b. [w] διαφέρουσι M^b. [x] οἴονται καλὰ ἑαυτοῖς μάλιστα εἶναι M^b. [y] διὰ] καὶ διὰ K^b.M^b. [z] μισοῦνται καὶ φεύγουσι K^b, μισοῦνται φεύγουσι M^b.N^b. [a] συνημερεύσουσιν K^b.

καὶ [b]τοιαῦθ' ἕτερα ἐλπίζουσι, καθ' ἑαυτοὺς ὄντες, μεθ' ἑτέρων δ' ὄντες ἐπιλανθάνονται. Οὐθέν τε φιλητὸν ἔχοντες [c]οὐθὲν φιλικὸν πάσχουσι πρὸς ἑαυτούς. Οὐδὲ δὴ συγχαίρουσιν οὐδὲ συναλγοῦσιν [d]οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς· στασιάζει γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχή, καὶ [e]τὸ [f]μὲν διὰ μοχθηρίαν ἀλγεῖ [g]ἀπεχόμενον τινῶν, [h]τὸ δ' ἥδεται, καὶ τὸ μὲν δεῦρο τὸ δ' ἐκεῖσε ἕλκει ὥσπερ διασπῶντα. Εἰ δὲ μὴ [i]οἷόν τε ἅμα λυπεῖσθαι καὶ ἥδεσθαι, ἀλλὰ μετὰ μικρόν γε λυπεῖται ὅτι ἥσθη, καὶ οὐκ ἂν ἐβούλετο [k]ἡδέα ταῦτα γενέσθαι αὐτῷ· [l]μεταμελείας γὰρ οἱ φαῦλοι γέμουσιν. Οὐ δὴ φαίνεται ὁ φαῦλος οὐδὲ πρὸς [m]ἑαυτὸν φιλικῶς διακεῖσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν φιλητόν. Εἰ δὴ τὸ οὕτως ἔχειν λίαν ἐστὶν ἄθλιον, φευκτέον τὴν μοχθηρίαν διατεταμένως καὶ πειρατέον ἐπιεικῆ εἶναι· οὕτω γὰρ [n]καὶ πρὸς ἑαυτὸν φιλικῶς ἂν ἔχοι καὶ ἑτέρῳ φίλος γένοιτο.

5 *Ἡ δ' εὔνοια [o]φιλίᾳ μὲν ἔοικεν, οὐ μὴν ἐστί γε φιλία· γίνεται γὰρ εὔνοια καὶ πρὸς ἀγνῶτας καὶ λανθάνουσα, φιλία δ' οὔ. Καὶ πρότερον δὲ [p]ταῦτ' εἴρηται. Ἀλλ' οὐδὲ φίλησίς ἐστιν· οὐ γὰρ ἔχει διάτασιν οὐδ' ὄρεξιν, τῇ φιλήσει*
2 *δὲ ταῦτ' ἀκολουθεῖ. Καὶ ἡ μὲν φίλησις μετὰ συνηθείας, ἡ δ' εὔνοια καὶ ἐκ [q]προσπαίου, οἷον καὶ περὶ τοὺς ἀγωνιστὰς συμβαίνει· εὖνοι γὰρ αὐτοῖς γίνονται καὶ [r]συνθέλουσιν, [s]συμπράξαιεν δ' ἂν [t]οὐθέν· ὅπερ γὰρ εἴπομεν, [v]προσπαίως εὖνοι*
3 *γίνονται καὶ ἐπιπολαίως στέργουσιν. Ἔοικε δὴ ἀρχὴ φιλίας εἶναι, ὥσπερ τοῦ ἐρᾶν ἡ διὰ τῆς ὄψεως ἡδονή· μὴ γὰρ προησθεὶς τῇ [w]ἰδέᾳ οὐθεὶς ἐρᾷ, ὁ δὲ χαίρων τῷ εἴδει οὐθὲν μᾶλλον ἐρᾷ, ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόντα ποθῇ καὶ τῆς παρουσίας [x]ἐπιθυμῇ. Οὕτω δὴ καὶ φίλους οὐχ οἷόν τ' εἶναι μὴ εὔνους*

[b] *ἕτερα τοιαῦτα ἐλπίζουσι* Lb.Ob, *τοιαῦθ' ὑπερελπίζουσι* Mb. [c] *οὐδὲ* Lb. [d] *ἑαυτοῖς οἱ τοιοῦτοι* Lb.Ob. [e] *τότε* Lb.Ob, om. Kb. [f] *μὲν* om. Kb. [g] *ἀπεχόμενος* Lb. [h] *τοτὲ* Lb.Ob. [i] *οἴονται* Mb. [k] *ταῦτα ἡδέα* Lb, *τῷ ἡδέα ταῦτα* Mb. [l] *μεταμελείας—ἑαυτὸν* om. Mb. [m] *αὑτὸν* Kb. [n] *καὶ* ante *πρὸς* om. Kb.Mb. [o] *φιλίᾳ*] *φιλικῷ* Kb. [p] *τοιαῦτ'* Kb.Mb. [q] *τροπαίου* Mb. [r] *συνελθοῦσιν* Kb. [s] *συμπράξειαν* Lb. [t] *οὐδὲ ἕν* Ob. [v] *τροπαίως* Mb. [w] *εἰδέαι* Kb. [x] *ἐπιθυμεῖ* Kb.Ob.

γενομένους, οἱ δ' εὖνοι οὐθὲν μᾶλλον φιλοῦσιν· βούλονται γὰρ μόνον τἀγαθὰ οἷς εἰσὶν [y] εὖνοι, συμπράξαιεν δ' [z] ἂν οὐθέν, [a] οὐδ' ὀχληθεῖεν ὑπὲρ αὐτῶν. Διὸ μεταφέρων φαίη τις ἂν αὐτὴν ἀργὴν εἶναι φιλίαν, χρονιζομένην δὲ καὶ εἰς συνήθειαν [b] ἀφικνουμένην γίνεσθαι φιλίαν, οὐ τὴν διὰ τὸ χρήσιμον οὐδὲ τὴν διὰ τὸ ἡδύ· οὐδὲ γὰρ εὔνοια ἐπὶ τούτοις γίνεται. Ὁ μὲν γὰρ εὐεργετηθεὶς ἀνθ' ὧν πέπονθεν ἀπονέμει τὴν εὔνοιαν, τὰ δίκαια δρῶν· ὁ δὲ βουλόμενός τιν' [c] εὐπραγεῖν, [d] ἐλπίδα ἔχων εὐπορίας δι' ἐκείνου, οὐκ ἔοικ' [e] εὔνους ἐκείνῳ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτῷ, καθάπερ οὐδὲ φίλος, εἰ θεραπεύει αὐτὸν διά τινα χρῆσιν. Ὅλως δ' [f] ἡ εὔνοια δι' 4
ἀρετὴν καὶ ἐπιείκειάν τινα [g] γίνεται, ὅταν τῳ φανῇ καλός τις ἢ ἀνδρεῖος ἤ τι τοιοῦτον, καθάπερ καὶ ἐπὶ [h] τῶν ἀγωνιστῶν εἴπομεν.

Φιλικὸν δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια φαίνεται· διόπερ οὐκ ἔστιν ὁμο- 6
δοξία· τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ἀγνοοῦσιν ἀλλήλους ὑπάρξειεν ἄν. Οὐδὲ [i] τοὺς περὶ [k] ὁτουοῦν ὁμογνωμονοῦντας ὁμονοεῖν φασίν, οἷον τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων (οὐ γὰρ φιλικὸν τὸ περὶ τούτων ὁμονοεῖν), ἀλλὰ [l] τὰς πόλεις ὁμονοεῖν φασίν, ὅταν περὶ τῶν συμφερόντων ὁμογνωμονῶσι [m] καὶ ταὐτὰ προαιρῶνται καὶ πράττωσι τὰ [n] κοινῇ δόξαντα. Περὶ τὰ πρακτὰ δὴ ὁμο- 2
νοοῦσιν, καὶ τούτων περὶ τὰ ἐν μεγέθει καὶ [o] τὰ ἐνδεχόμενα ἀμφοῖν ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν, οἷον αἱ πόλεις, ὅταν πᾶσι δοκῇ τὰς ἀρχὰς αἱρετὰς εἶναι, ἢ συμμαχεῖν Λακεδαιμονίοις, ἢ ἄρχειν Πιττακόν, ὅτε καὶ αὐτὸς [p] ἤθελεν. Ὅταν δ' [q] ἑκάτερος ἑαυτὸν βούληται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς Φοινίσσαις, στασιάζουσιν· οὐ γάρ ἐσθ' ὁμονοεῖν τὸ [r] αὐτὸ ἑκάτερον [s] ἐννοεῖν ὁδήποτε, ἀλλὰ τὸ [t] ἐν τῷ αὐτῷ, οἷον ὅταν καὶ ὁ δῆμος καὶ οἱ

[y] εὔνοοι Mᵇ. [z] οὐθὲν ἂν Lᵇ. [a] οὐδ' ἂν ὀχληθεῖεν Oᵇ. [b] ἀγομένην Lᵇ, συνηγομένην Oᵇ. [c] εὖ πράττειν Lᵇ. [d] εὐπορίας ἐλπίδα ἔχων Lᵇ.Oᵇ. [e] ἐκείνω εὔνους Oᵇ. [f] ἡ om. Kᵇ.Mᵇ. [g] γίνεται τῶ φανῆναι Mᵇ. [h] τῶ ἀγῶνι Lᵇ. [i] τοὺς] γὰρ Mᵇ. [k] ὁτιοῦν Lᵇ.Oᵇ. [l] τοὺς πολλοὺς Mᵇ. [m] καὶ—ὁμονοοῦσι om. Mᵇ. [n] κοινὰ Kᵇ. [o] τὰ post καὶ add. Lᵇ.Oᵇ. [p] ἔθελεν Kᵇ. [q] ἑκάτερος καὶ ἑαυτὸν Kᵇ. [r] αὐτῶι Kᵇ.Lᵇ.Mᵇ. [s] εὐνοεῖν Kᵇ.Lᵇ. [t] ἐν et αὐτῷ om. Oᵇ.

ἐπιεικεῖς τοὺς ἀρίστους ἄρχειν· οὕτω γὰρ πᾶσι γίγνεται
[v]οὗ ἐφίενται. Πολιτικὴ δὲ φιλία φαίνεται ἡ ὁμόνοια, κα-
θάπερ καὶ λέγεται· περὶ τὰ συμφέροντα γάρ ἐστι καὶ τὰ
3 [w]εἰς τὸν βίον [x]ἀνήκοντα. Ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ὁμόνοια ἐν
τοῖς ἐπιεικέσιν· οὗτοι γὰρ [y]καὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι καὶ ἀλλή-
λοις, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες ὡς εἰπεῖν· τῶν τοιούτων γὰρ [z]μέ-
νει τὰ βουλήματα καὶ οὐ μεταρρεῖ ὥσπερ εὔριπος, βούλονταί
τε τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα, τούτων δὲ [a]καὶ [b]κοινῇ ἐφί-
4 ενται. Τοὺς δὲ φαύλους οὐχ οἷόν τε ὁμονοεῖν πλὴν ἐπὶ μι-
κρόν, καθάπερ καὶ φίλους εἶναι, πλεονεξίας ἐφιεμένους ἐν τοῖς
ὠφελίμοις, ἐν δὲ τοῖς [c]πόνοις καὶ ταῖς λειτουργίαις ἐλλεί-
ποντας· ἑαυτῷ δ' ἕκαστος βουλόμενος ταῦτα τὸν πέλας ἐξε-
τάζει καὶ κωλύει· μὴ γὰρ [d]τηρούντων τὸ κοινὸν ἀπόλλυται.
Συμβαίνει οὖν αὐτοῖς στασιάζειν, [e]ἀλλήλους μὲν ἐπαναγκά-
ζοντας, αὐτοὺς δὲ μὴ βουλομένους τὰ δίκαια ποιεῖν.

7 Οἱ δ' εὐεργέται τοὺς εὐεργετηθέντας δοκοῦσι μᾶλλον φι-
λεῖν ἢ [f]οἱ εὖ παθόντες τοὺς δράσαντας, καὶ ὡς παρὰ λόγον
γινόμενον ἐπιζητεῖται. Τοῖς μὲν οὖν πλείστοις φαίνεται,
ὅτι οἱ μὲν ὀφείλουσι τοῖς δὲ ὀφείλεται· καθάπερ οὖν ἐπὶ
τῶν δανείων οἱ μὲν [g]ὀφείλοντες βούλονται μὴ εἶναι οἷς ὀφεί-
λουσιν, [h]οἱ δὲ δανείσαντες καὶ ἐπιμέλονται τῆς τῶν ὀφει-
λόντων σωτηρίας, [i]οὕτω καὶ τοὺς εὐεργετήσαντας βούλεσθαι
εἶναι τοὺς παθόντας ὡς κομιουμένους τὰς χάριτας, τοῖς δ' οὐκ
εἶναι ἐπιμελὲς τὸ ἀνταποδοῦναι. Ἐπίχαρμος [k]μὲν οὖν τάχ'
ἂν φαίη ταῦτα λέγειν [l]αὐτοὺς ἐκ πονηροῦ θεωμένους, ἔοικε
δ' ἀνθρωπικῷ· ἀμνήμονες γὰρ οἱ πολλοί, καὶ μᾶλλον εὖ πά-
2 σχειν ἢ ποιεῖν ἐφίενται. Δόξειε δ' ἂν φυσικώτερον εἶναι τὸ
αἴτιον, καὶ [m]οὐχ ὅμοιον τῷ περὶ τοὺς [n]δανείσαντας· οὐ γάρ

[v] οὗ πάντες ἐφίενται M^b. οὗ ἐφίεται—φαίνεται margo O^b: ipse om. [w] πρὸς N^b. [x] ἥκοντα M^b, εἰκότα K^b. [y] καὶ post γὰρ om. M^b. [z] μέρει τὰ βουλεύματα M^b. [a] καὶ om. M^b. [b] κοινωνίας O^b. [c] πόνοις] δαπανηροῖς M^b. [d] πληρούντων M^b. [e] ἄλλους M^b. [f] οἱ om. K^b.M^b. [g] ὀφείλοντες οὐ βούλονται εἶναι M^b. [h] οἱ δανείσαντες δὲ καὶ ἐπιμελοῦνται K^b.M^b. [i] οὕτω γὰρ καὶ M^b. [k] μὲν om. M^b. [l] τοὺς M^b. [m] οὐδ' K^b.M^b. [n] δανειστάς L^b.

ἐστι φίλησις περὶ ἐκείνους, ἀλλὰ τοῦ σώζεσθαι βούλησις τῆς κομιδῆς ἕνεκα· οἱ δ' εὖ πεποιηκότες φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς [o] πεπονθότας, κἂν μηθὲν ὦσι χρήσιμοι [p] μηδ' εἰς ὕστερον [q] γένοιντ' ἄν. Ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβέβηκεν· 3
πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον ἢ ἀγαπηθείη ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου. Μάλιστα δ' ἴσως [r] τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει· ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες ὥσπερ τέκνα. Τοιούτῳ [s] δὴ 4
ἔοικε καὶ τὸ τῶν εὐεργετῶν· τὸ γὰρ εὖ πεπονθὸς ἔργον ἐστὶν αὐτῶν· τοῦτο δὴ ἀγαπῶσι μᾶλλον ἢ τὸ ἔργον τὸν ποιήσαντα. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι τὸ εἶναι πᾶσιν αἱρετὸν καὶ φιλητόν, ἐσμὲν δ' ἐνεργείᾳ· τῷ ζῆν γὰρ καὶ πράττειν. Ἐνεργείᾳ [t] δὴ ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ἔστι πως· στέργει δὴ τὸ ἔργον, διότι καὶ τὸ εἶναι. Τοῦτο δὲ φυσικόν· ὃ γάρ ἐστι δυνάμει, τοῦτο ἐνεργείᾳ τὸ ἔργον μηνύει. Ἅμα δὲ καὶ τῷ 5
μὲν εὐεργέτῃ καλὸν τὸ κατὰ τὴν πρᾶξιν, ὥστε χαίρειν ἐν ᾧ τοῦτο, τῷ δὲ παθόντι οὐθὲν καλὸν ἐν τῷ δράσαντι, ἀλλ' εἴπερ, συμφέρον· τοῦτο δ' ἧττον ἡδὺ καὶ φιλητόν. Ἡδεῖα 6
δ' ἐστὶ τοῦ μὲν παρόντος ἡ ἐνέργεια, τοῦ δὲ μέλλοντος ἡ ἐλπίς, τοῦ δὲ [v] γεγενημένου ἡ μνήμη. Ἥδιστον δὲ τὸ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, καὶ φιλητὸν ὁμοίως. Τῷ μὲν [w] οὖν πεποιηκότι μένει τὸ ἔργον (τὸ [x] καλὸν γὰρ πολυχρόνιον), τῷ δὲ παθόντι τὸ χρήσιμον παροίχεται. Ἥ τε μνήμη τῶν μὲν καλῶν ἡδεῖα, τῶν δὲ χρησίμων οὐ πάνυ [y] ἢ ἧττον· ἡ προσδοκία δ' ἀνάπαλιν [z] ἔχειν ἔοικεν. Καὶ ἡ μὲν φίλησις ποιήσει ἔοικεν, τὸ φιλεῖσθαι δὲ τῷ πάσχειν. Τοῖς [a] ὑπερέχουσι [b] δὴ περὶ [c] τὴν πρᾶξιν ἕπεται [d] τὸ φιλεῖν καὶ τὰ φιλικά. Ἔτι 7
δὲ τὰ ἐπιπόνως [e] γενόμενα πάντες μᾶλλον στέργουσιν, οἷον

[o] πεπονθότας] εὖ πεπονθότας Nb, εὐεργετηθέντας Lb.Ob. [p] μηδ'] κἂν μηδ' Mb. [q] γένοιτ' Lb.Mb. [r] περὶ τοὺς ποιητὰς τοῦτο Lb.Ob. [s] δὲ Mb. [t] δ' Lb.Mb.Ob. [v] γενομένου Mb. [w] οὖν om. Lb. [x] γὰρ καλὸν Lb. [y] ἢ—ἔχειν ἔοικεν om. Mb. [z] ἔχειν om. Lb.Ob. [a] ὑπάρχουσι Nb. [b] δὲ Mb. [c] τὴν om. Lb.Ob. [d] τὸ] καὶ δὴ τὸ Lb.Ob. τὸ φιλεῖν om. Kb. [e] γινόμενα πάντες μᾶλλον Mb, μὲν μᾶλλον πάντες γενόμενα Ob.

καὶ τὰ χρήματα οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων· δοκεῖ [f]δὴ τὸ [g]μὲν εὖ πάσχειν ἄπονον εἶναι, τὸ δ' εὖ ποιεῖν ἐργῶδες. Διὰ ταῦτα [h]δὲ καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι· [i]ἐπιπονωτέρα γὰρ ἡ [k]γέννησις, καὶ μᾶλλον ἴσασιν ὅτι αὐτῶν. Δόξειε δ' ἂν τοῦτο καὶ τοῖς εὐεργέταις οἰκεῖον [l]εἶναι.

8 [m]Ἀπορεῖται δὲ [n]καὶ πότερον δεῖ φιλεῖν ἑαυτὸν μάλιστα ἢ ἄλλον τινά· ἐπιτιμῶσι γὰρ τοῖς ἑαυτοὺς μάλιστα ἀγαπῶσι, καὶ ὡς ἐν αἰσχρῷ φιλαύτους ἀποκαλοῦσι, δοκεῖ [o]τε ὁ μὲν φαῦλος ἑαυτοῦ χάριν πάντα πράττειν, καὶ ὅσῳ ἂν μοχθηρότερος ᾖ, τοσούτῳ μᾶλλον· ἐγκαλοῦσι [p]δὴ αὐτῷ [q]ὅτι οὐθὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πράττει· ὁ δ' ἐπιεικὴς διὰ τὸ καλόν, καὶ ὅσῳ ἂν [r]βελτίων ᾖ, [s]μᾶλλον διὰ τὸ καλόν, καὶ φίλου ἕνεκα·
2 τὸ δ' αὐτοῦ παρίησιν. Τοῖς λόγοις δὲ τούτοις τὰ ἔργα διαφωνεῖ, οὐκ ἀλόγως. Φασὶ γὰρ δεῖν φιλεῖν μάλιστα τὸν μάλιστα φίλον, φίλος δὲ μάλιστα ὁ βουλόμενος [t]ᾧ βούλεται τἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, καὶ εἰ μηθεὶς εἴσεται. Ταῦτα δ' ὑπάρχει [v]μάλιστ' αὐτῷ πρὸς αὑτόν, καὶ τὰ λοιπὰ δὴ πάνθ' οἷς ὁ φίλος ὁρίζεται· εἴρηται γὰρ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ πάντα τὰ φιλικὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διήκει. Καὶ αἱ παροιμίαι δὲ πᾶσαι ὁμογνωμονοῦσιν, οἷον [w]τὸ "μία ψυχή" καὶ "κοινὰ τὰ φίλων" καὶ "ἰσότης φιλότης" καὶ "γόνυ κνήμης ἔγγιον"· πάντα γὰρ ταῦτα πρὸς αὑτὸν [x]μάλισθ' ὑπάρχει· μάλιστα γὰρ φίλος αὑτῷ, καὶ φιλητέον δὴ μάλισθ' ἑαυτόν. Ἀπορεῖται δ' εἰκότως ποτέροις [y]χρεὼν ἕπεσθαι, ἀμφοῖν [z]ἐχόντοιν
3 τὸ πιστόν. Ἴσως οὖν τοὺς τοιούτους δεῖ τῶν λόγων διαιρεῖν καὶ διορίζειν ἐφ' ὅσον ἑκάτεροι καὶ πῇ ἀληθεύουσιν. Εἰ δὴ λάβοιμεν τὸ φίλαυτον πῶς ἑκάτεροι λέγουσιν, τάχ' ἂν
4 γένοιτο δῆλον. Οἱ μὲν [a]οὖν εἰς ὄνειδος ἄγοντες αὐτὸ φιλ-

[f] δὲ Mb. [g] εὖ μὲν Kb.Lb.Mb. [h] δὲ om. Mb. [i] ἐπιπονώτερον Mb. [k] γένεσις Kb. [l] εἶναι om. Lb. [m] ἀπορεῖ Mb. [n] καὶ om. Lb. [o] δὲ Lb.Mb.Ob. [p] δὴ om. Mb. [q] ὅτι] οἷον ὅτι Kb. [r] βέλτιον Kb. [s] μᾶλλον om. Mb. [t] ᾧ] ἢ ᾧ Kb, ᾧ μάλιστα Lb. [v] αὐτῷ μάλιστα Lb.Ob. [w] τὸ κοινὰ τὰ φίλων καὶ μία ψυχή Lb.Ob. [x] μάλιστ' ἂν ὑπάρχοι Kb.Mb. [y] χρεὼν δὴ ἕπεσθαι Lb.Ob. [z] ἐχόντων Lb, σχόντοιν Mb. [a] οὖν om. Kb.Mb.

αὑτους καλοῦσι τοὺς ἑαυτοῖς ἀπονέμοντας τὸ πλεῖον ἐν χρήμασι καὶ τιμαῖς καὶ ἡδοναῖς ταῖς σωματικαῖς· τούτων γὰρ οἱ πολλοὶ ὀρέγονται, καὶ ἐσπουδάκασι περὶ αὐτὰ ὡς ἄριστα ὄντα, διὸ καὶ [b]περιμάχητά ἐστιν. Οἱ [c]δὴ περὶ ταῦτα πλεονέκται χαρίζονται ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὅλως τοῖς πάθεσι καὶ τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς. Τοιοῦτοι δ' εἰσὶν οἱ πολλοί· διὸ καὶ ἡ προσηγορία γεγένηται ἀπὸ τοῦ [d]πολλοῦ φαύλου ὄντος. Δικαίως δὴ τοῖς οὕτω φιλαύτοις ὀνειδίζεται. Ὅτι δὲ [e]τοὺς 5
τὰ τοιαῦθ' αὑτοῖς ἀπονέμοντας εἰώθασι λέγειν οἱ πολλοὶ φιλαύτους, οὐκ ἄδηλον· εἰ γάρ τις ἀεὶ [f]σπουδάζοι τὰ δίκαια πράττειν αὐτὸς μάλιστα πάντων ἢ τὰ σώφρονα ἢ ὁποιαοῦν ἄλλα τῶν κατὰ τὰς ἀρετάς, καὶ ὅλως ἀεὶ τὸ καλὸν [g]ἑαυτῷ περιποιοῖτο, οὐθεὶς ἐρεῖ τοῦτον φίλαυτον οὐδὲ ψέξει. Δόξειε 6
δ' ἂν ὁ τοιοῦτος [h]μᾶλλον εἶναι φίλαυτος· ἀπονέμει [i]γοῦν ἑαυτῷ τὰ κάλλιστα καὶ μάλιστ' ἀγαθά, καὶ χαρίζεται ἑαυτοῦ τῷ κυριωτάτῳ, καὶ πάντα τούτῳ πείθεται· ὥσπερ [k]δὲ καὶ πόλις τὸ κυριώτατον μάλιστ' εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶν ἄλλο σύστημα, οὕτω καὶ ἄνθρωπος· [l]καὶ φίλαυτος δὴ μάλιστα ὁ τοῦτο ἀγαπῶν καὶ τούτῳ χαριζόμενος. Καὶ ἐγκρατὴς δὲ καὶ ἀκρατὴς [m]λέγεται τῷ κρατεῖν τὸν νοῦν ἢ μή, ὡς [n]τούτου ἑκάστου ὄντος· καὶ [o]πεπραγέναι δοκοῦσιν [p]αὐτοὶ καὶ ἑκουσίως τὰ μετὰ λόγου μάλιστα. Ὅτι μὲν οὖν [q]τοῦθ' ἕκαστός ἐστιν [r]ἢ μάλιστα, οὐκ ἄδηλον, καὶ ὅτι ὁ ἐπιεικὴς μάλιστα τοῦτ' ἀγαπᾷ. Διὸ φίλαυτος μάλιστ' ἂν εἴη, καθ' [s]ἕτερον εἶδος τοῦ ὀνειδιζομένου, καὶ διαφέρων τοσοῦτον ὅσον τὸ κατὰ λόγον ζῆν τοῦ κατὰ πάθος, καὶ ὀρέγεσθαι [t]τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ δοκοῦντος συμφέρειν. [v]Τοὺς μὲν οὖν περὶ τὰς 7
καλὰς πράξεις διαφερόντως [w]σπουδάζοντας πάντες ἀποδέχονται καὶ ἐπαινοῦσιν· πάντων δὲ ἁμιλλωμένων πρὸς τὸ

[b] περὶ χρήματά Mb. [c] δὲ Lb. [d] πηλοῦ Mb. [e] τοὺς] τοῖς Kb. [f] σπουδάζει Lb.Mb.Ob. [g] αὐτῷ Lb.Ob. [h] εἶναι μᾶλλον Lb, [i] γὰρ Lb. [k] δὲ καὶ] γὰρ Mb. [l] καὶ ante φίλαυτος om. Mb. [m] λέγεται om. Mb. [n] τοῦτο Kb.Mb.Nb.Ob. [o] πεπραγμένα Mb. [p] ἑαυτῷ Mb. [q] τοῦ καθ' ἕκαστον Mb, τοῦ καθέκαστος Lb. [r] ἢ om. Ob. [s] ἑκάτερον Kb. [t] ἢ τοῦ καλοῦ ἢ Kb.Mb. [v] τοὺς] τὸν Mb. [w] σπουδάζοντα Mb.

καλὸν καὶ διατεινομένων τὰ κάλλιστα πράττειν κοινῇ τ' [x]ἂν πάντ' εἴη τὰ δέοντα καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, εἴπερ [y]ἡ ἀρετὴ [z]τοιοῦτόν [a]ἐστιν. Ὥστε τὸν μὲν ἀγαθὸν δεῖ φίλαυτον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς ὀνήσεται τὰ καλὰ πράττων καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελήσει· τὸν δὲ μοχθηρὸν οὐ δεῖ· βλάψει γὰρ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς πέλας, φαύλοις πάθεσιν
8 ἑπόμενος. Τῷ μοχθηρῷ μὲν οὖν διαφωνεῖ ἃ δεῖ [b]πράττειν καὶ [c]ἃ πράττει· ὁ δ' ἐπιεικής, [d]ἃ δεῖ, ταῦτα [e]καὶ πράττει· πᾶς γὰρ νοῦς αἱρεῖται τὸ βέλτιστον ἑαυτῷ, ὁ δ' ἐπιεικὴς
9 πειθαρχεῖ τῷ νῷ. Ἀληθὲς [f]δὲ περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ τὸ τῶν φίλων ἕνεκα πολλὰ πράττειν καὶ τῆς πατρίδος, κἂν δέῃ ὑπεραποθνήσκειν· προήσεται γὰρ καὶ χρήματα καὶ τιμὰς καὶ ὅλως τὰ περιμάχητα ἀγαθά, περιποιούμενος [g]ἑαυτῷ τὸ καλόν· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἡσθῆναι σφόδρα μᾶλλον ἕλοιτ' ἂν ἢ πολὺν ἠρέμα, καὶ βιῶσαι καλῶς ἐνιαυτὸν ἢ πόλλ' ἔτη τυχόντως, καὶ μίαν πρᾶξιν καλὴν καὶ μεγάλην ἢ πολλὰς καὶ μικράς. Τοῖς [h]δ' ὑπεραποθνήσκουσι τοῦτ' ἴσως συμβαίνει· αἱροῦνται δὴ μέγα καλὸν ἑαυτοῖς. Καὶ χρήματα [i]προοῖντ' ἂν ἐφ' ᾧ πλείονα λήψονται οἱ φίλοι· γίγνεται γὰρ τῷ μὲν φίλῳ χρήματα, αὐτῷ δὲ τὸ καλόν· τὸ [k]δὴ μεῖζον
10 ἀγαθὸν ἑαυτῷ ἀπονέμει. Καὶ [l]περὶ τιμὰς [m]δὲ καὶ ἀρχὰς ὁ αὐτὸς τρόπος· πάντα γὰρ τῷ φίλῳ ταῦτα προήσεται· καλὸν γὰρ αὐτῷ τοῦτο καὶ ἐπαινετόν. Εἰκότως δὴ [n]δοκεῖ [o]σπουδαῖος εἶναι, ἀντὶ πάντων [p]αἱρούμενος τὸ καλόν. Ἐνδέχεται δὲ καὶ πράξεις τῷ φίλῳ προΐεσθαι, καὶ εἶναι κάλλιον
11 τοῦ αὐτὸν πρᾶξαι τὸ αἴτιον τῷ φίλῳ [q]γενέσθαι. Ἐν [r]πᾶσι δὴ τοῖς ἐπαινετοῖς ὁ σπουδαῖος φαίνεται ἑαυτῷ τοῦ καλοῦ πλέον νέμων. Οὕτω μὲν οὖν [s]φίλαυτον εἶναι δεῖ, καθάπερ εἴρηται· ὡς δ' οἱ πολλοί, οὐ χρή.

[x] πάντ' ἂν εἴη Mb, ἂν παντὶ ἢ Lb.Ob. [y] αἱ ἀρεταὶ Ob. [z] τὸ τοιοῦτον Mb. [a] ἐστιν om. Lb.Ob. [b] πράττειν om. Kb.Mb. [c] ἃ om. Kb. [d] ταῦτα ἃ δεῖ Kb.Mb. [e] καὶ] ἀεὶ Kb. [f] δὲ τὸ περὶ Lb. [g] αὐτῷ Lb. [h] δὴ Lb.Ob. [i] προΐοιντ' Ob. [k] δὴ] δὲ Lb. [l] περὶ τὰς τιμὰς Lb.Ob. [m] δὴ Kb.Ob. [n] δοκεῖ om. Mb. [o] σπουδαῖον Mb. [p] αἱρούμενον Mb. [q] γίνεσθαι Mb. [r] ἅπασι Lb. [s] δεῖ φίλαυτον εἶναι Lb, φίλαυτον εἶναι δοκεῖ Mb.

Ἀμφισβητεῖται δὲ [t]καὶ περὶ τὸν εὐδαίμονα, εἰ δεήσεται 9
φίλων ἢ μή. Οὐθὲν γάρ [v]φασι δεῖν φίλων τοῖς μακαρίοις καὶ αὐτάρκεσιν· [w]ὑπάρχειν γὰρ [x]αὐτοῖς [y]τἀγαθά· αὐτάρκεις οὖν ὄντας [z]οὐδενὸς προσδεῖσθαι, τὸν δὲ φίλον, [a]ἕτερον αὐτὸν ὄντα, πορίζειν ἃ δι' αὑτοῦ ἀδυνατεῖ· ὅθεν [b]τὸ

ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;

Ἔοικε δ' ἀτόπῳ τὸ πάντ' ἀπονέμοντας τἀγαθὰ τῷ εὐδαίμονι 2
φίλους μὴ ἀποδιδόναι, ὃ δοκεῖ τῶν ἐκτὸς [c]ἀγαθῶν μέγιστον εἶναι. [d]Εἴ τε φίλου μᾶλλόν ἐστι τὸ εὖ ποιεῖν ἢ πάσχειν, καὶ ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν, κάλλιον δ' εὖ ποιεῖν φίλους ὀθνείων, τῶν εὖ [e]πεισομένων δεήσεται ὁ σπουδαῖος. Διὸ καὶ [f]ἐπιζητεῖται πότερον ἐν [g]εὐτυχίαις [h]μᾶλλον δεῖ φίλων ἢ ἐν [i]ἀτυχίαις, ὡς καὶ τοῦ ἀτυχοῦντος δεομένου τῶν εὐεργετησόντων καὶ τῶν εὐτυχούντων [k]οὓς εὖ ποιήσουσιν. Ἄτοπον δ' ἴσως καὶ τὸ μονώτην ποιεῖν τὸν 3
μακάριον· οὐθεὶς γὰρ ἕλοιτ' ἂν καθ' [l]αὑτὸν τὰ πάντ' ἔχειν ἀγαθά· πολιτικὸν γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ συζῆν πεφυκός. Καὶ τῷ εὐδαίμονι δὴ τοῦθ' ὑπάρχει· τὰ γὰρ τῇ φύσει ἀγαθὰ ἔχει. Δῆλον δ' ὡς μετὰ φίλων καὶ ἐπιεικῶν κρεῖττον ἢ μετ' ὀθνείων [m]καὶ [n]τῶν τυχόντων συνημερεύειν· δεῖ ἄρα τῷ [o]εὐδαίμονι φίλων. Τί οὖν λέγουσιν οἱ πρῶτοι, καὶ [p]πῇ ἀλη- 4
θεύουσιν; Ἢ ὅτι οἱ πολλοὶ φίλους οἴονται [q]τοὺς χρησίμους εἶναι; Τῶν τοιούτων μὲν οὖν οὐθὲν δεήσεται ὁ μακάριος, ἐπειδὴ τἀγαθὰ ὑπάρχει αὐτῷ. Οὐδὲ δὴ τῶν διὰ τὸ ἡδύ, [r]ἢ ἐπὶ μικρόν· ἡδὺς γὰρ ὁ βίος ὢν οὐθὲν δεῖται ἐπεισάκτου ἡδονῆς. Οὐ δεόμενος δὲ τῶν τοιούτων φίλων οὐ δοκεῖ δεῖσθαι φίλων. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἴσως ἀληθές· ἐν ἀρχῇ γὰρ εἴρηται 5
ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἐνέργειά τίς [s]ἐστιν, ἡ δ' ἐνέργεια δῆλον ὅτι

[t] καὶ om. Mb. [v] δεῖν φασὶ φίλων Mb. [w] ὑπάρχει Kb.Lb.Mb. [x] αὐτοῖς om. Kb. [y] ἀγαθά Kb, τἀγαθόν Mb. [z] μηδενὸς Lb.Ob. [a] ἕτερον ὄντα αὐτῷ πορίζειν Mb. [b] τὸ om. Kb.Lb.Mb. [c] ἀγαθὸν Kb. [d] εἰ δὲ Lb.Ob. [e] πησομένων ὧν δεήσεται Kb. [f] ζητεῖται Lb.Ob. [g] ἀτυχίαις Ob. [h] δεῖ φίλων μᾶλλον Mb. [i] εὐτυχίαις Ob. [k] οἷς Mb. [l] αὑτὸν πάντ' ἔχειν τἀγαθά Lb.Ob. [m] καὶ om. Kb. [n] τῶν om. Kb.Mb. [o] εὐδαίμονι καὶ τῶν φίλων Kb.Mb. [p] ποῖ Lb. [q] εἶναι τοὺς χρησίμους Mb. [r] ἢ om. Kb. [s] ἐστιν] ἐστι μετὰ ἀρετῆς Lb.

*γίνεται καὶ οὐχ ὑπάρχει ὥσπερ κτῆμά τι. Εἰ δὲ τὸ εὐδαι-
μονεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ζῆν καὶ ἐνεργεῖν,* [t] *τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἡ ἐνέρ-
γεια σπουδαία καὶ ἡδεῖα καθ' αὑτήν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται,
ἔστι δὲ καὶ τὸ οἰκεῖον τῶν ἡδέων, θεωρεῖν* [v] *δὲ μᾶλλον τοὺς
πέλας δυνάμεθα ἢ ἑαυτοὺς καὶ τὰς ἐκείνων πράξεις ἢ τὰς
οἰκείας, αἱ τῶν σπουδαίων δὴ πράξεις φίλων ὄντων ἡδεῖαι
τοῖς ἀγαθοῖς· ἄμφω γὰρ ἔχουσι τὰ τῇ φύσει ἡδέα. Ὁ
μακάριος δὴ φίλων τοιούτων δεήσεται, εἴπερ θεωρεῖν προαι-
ρεῖται πράξεις ἐπιεικεῖς καὶ οἰκείας· τοιαῦται δ' αἱ τοῦ ἀγα-
θοῦ φίλου ὄντος.* [w] *Οἴονταί τε δεῖν ἡδέως ζῆν τὸν εὐδαίμονα·
μονώτῃ μὲν οὖν χαλεπὸς ὁ βίος· οὐ γὰρ ῥᾴδιον καθ' αὑτὸν
ἐνεργεῖν συνεχῶς, μεθ' ἑτέρων δὲ καὶ πρὸς ἄλλους* [x] *ῥᾷον.*
6 *Ἔσται οὖν ἡ ἐνέργεια* [y] *συνεχεστέρα, ἡδεῖα οὖσα καθ' αὑτήν,*
[z] *ὃ δεῖ περὶ τὸν μακάριον εἶναι· ὁ γὰρ σπουδαῖος, ᾗ σπου-
δαῖος, ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσι χαίρει, ταῖς δ' ἀπὸ κακίας
δυσχεραίνει, καθάπερ ὁ μουσικὸς τοῖς καλοῖς μέλεσιν ἥδεται,*
7 *ἐπὶ δὲ τοῖς φαύλοις λυπεῖται.* [a] *Γίνοιτο δ' ἂν* [b] *καὶ ἄσκησίς
τις τῆς ἀρετῆς ἐκ τοῦ συζῆν τοῖς ἀγαθοῖς, καθάπερ καὶ*
[c] *Θέογνίς* [d] *φησιν. Φυσικώτερον δ' ἐπισκοποῦσιν ἔοικεν ὁ
σπουδαῖος φίλος τῷ σπουδαίῳ τῇ φύσει* [e] *αἱρετὸς εἶναι· τὸ
γὰρ τῇ φύσει* [f] *ἀγαθὸν εἴρηται ὅτι τῷ σπουδαίῳ* [g] *ἀγαθὸν
καὶ ἡδύ ἐστι καθ' αὑτό· τὸ δὲ ζῆν ὁρίζονται τοῖς ζῴοις* [h] *δυ-
νάμει αἰσθήσεως, ἀνθρώποις δ' αἰσθήσεως ἢ νοήσεως· ἡ δὲ
δύναμις εἰς τὴν ἐνέργειαν* [i] *ἀνάγεται. Τὸ* [k] *δὲ κύριον ἐν τῇ
ἐνεργείᾳ· ἔοικε* [l] *δὴ τὸ ζῆν* [m] *εἶναι κυρίως τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ
νοεῖν. Τὸ δὲ ζῆν τῶν καθ' αὑτὸ ἀγαθῶν καὶ ἡδέων· ὡρισμέ-*

[t] *τοῦ ἀγαθοῦ δ'* L^b.O^b. [v] *δὲ* post *θεωρεῖν* om. M^b. [w] *οἷόν τε δὲ* K^b. [x] *ῥάιδιον* L^b.O^b. [y] *συνεργεστέρα* M^b. [z] *ὃ—ᾗ*] *ὁ δὴ περὶ τὸν μακάριον βίον ὢν ᾖ* M^b. [a] *γένοιτο* L^b. [b] *καὶ ἡ ἄσκησις τῆς* M^b. [c] *θεόγνης* K^b. [d] post *φησιν* margo L^b. *φησὶ θέογνις* et, cum N^b. et 2113 et margine Oxoniensis CCC, *ἐσθλῶν μὲν ἀπ' ἐσθλὰ* [*ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἐπ' ἐσθλὰ* N^b, *ἐσθλὰ μὲν ἀπ' ἐσθλῶν* Oxon.] *μαθήσεαι* [*διδάξαι* N^b.] *ἢν δὲ κακοῖσι συμμίξῃς* [*συμμιγῇς* L^b.] *ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐνόντα* [*ἐόντα* N^b.] *νόον.* ea olim textui inserebantur: absunt etiam a 1471, 1855, 1856, 2023, 2024, 2114. [e] *εἶναι αἱρετός* M^b. [f] *ἀγαθὸν*] *αἱρετὸν* L^b. [g] *ἀγαθὸν καὶ*] *καὶ ἀγαθὸν καὶ* L^b, om. K^b. [h] *δύναμιν* L^b.M^b.N^b. [i] *ἄγεται* L^b. [k] *δὴ* K^b. [l] *δὲ* M^b. [m] *κυρίως εἶναι* L^b.O^b.

νον γάρ, τὸ δ' ὡρισμένον τῆς τἀγαθοῦ φύσεως. Τὸ δὲ τῇ φύσει ἀγαθὸν καὶ τῷ ἐπιεικεῖ· διόπερ ἔοικε πᾶσιν ἡδὺ εἶναι. Οὐ δεῖ δὲ λαμβάνειν μοχθηρὰν ζωὴν καὶ διεφθαρμένην, οὐδ' 8
ἐν λύπαις· ἀόριστος γὰρ ἡ τοιαύτη, καθάπερ τὰ ὑπάρχοντα [n] αὐτῇ. Ἐν τοῖς [o] ἐχομένοις δὲ περὶ [p] τῆς [q] λύπης ἔσται φανερώτερον. Εἰ δ' αὐτὸ τὸ ζῆν ἀγαθὸν καὶ ἡδύ (ἔοικε δὲ 9
[r] καὶ ἐκ τοῦ πάντας ὀρέγεσθαι αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ μακαρίους· τούτοις γὰρ ὁ βίος [s] αἱρετώτατος, καὶ ἡ τούτων μακαριωτάτη [t] ζωή), ὁ δ' ὁρῶν ὅτι ὁρᾷ [v] αἰσθάνεται καὶ ὁ ἀκούων ὅτι ἀκούει καὶ ὁ βαδίζων ὅτι βαδίζει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων [w] ὁμοίως ἔστι τι τὸ αἰσθανόμενον ὅτι ἐνεργοῦμεν, [x] ὥστε αἰσθανοίμεθ' ἂν ὅτι αἰσθανόμεθα καὶ [y] νοοῖμεν ὅτι νοοῦμεν. Τὸ δ' ὅτι αἰσθανόμεθα ἢ νοοῦμεν, ὅτι ἐσμέν· [z] τὸ γὰρ εἶναι ἦν αἰσθάνεσθαι ἢ νοεῖν. Τὸ δ' αἰσθάνεσθαι ὅτι ζῇ, τῶν ἡδέων καθ' αὑτό· φύσει γὰρ ἀγαθὸν [a] ζωή, τὸ δ' ἀγαθὸν ὑπάρχον [b] ἐν ἑαυτῷ αἰσθάνεσθαι ἡδύ. Αἱρετὸν δὲ τὸ ζῆν καὶ μάλιστα τοῖς ἀγαθοῖς, ὅτι τὸ εἶναι ἀγαθόν ἐστιν αὐτοῖς καὶ ἡδύ· συναισθανόμενοι γὰρ τοῦ καθ' αὑτὸ ἀγαθοῦ ἥδονται. Ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ σπουδαῖος, καὶ πρὸς τὸν 10
φίλον· ἕτερος γὰρ αὐτὸς [c] ὁ φίλος ἐστίν. Καθάπερ οὖν τὸ αὐτὸν εἶναι αἱρετόν ἐστιν ἑκάστῳ, οὕτω καὶ τὸ τὸν φίλον, [d] ἢ παραπλησίως. Τὸ δ' εἶναι ἦν αἱρετὸν διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι αὑτοῦ ἀγαθοῦ ὄντος. Ἡ δὲ τοιαύτη αἴσθησις ἡδεῖα καθ' [e] ἑαυτήν. Συναισθάνεσθαι ἄρα δεῖ καὶ τοῦ φίλου ὅτι ἔστιν, τοῦτο δὲ [f] γίνοιτ' ἂν ἐν τῷ συζῆν καὶ κοινωνεῖν λόγων καὶ διανοίας· οὕτω γὰρ ἂν δόξειε τὸ συζῆν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων λέγεσθαι, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν βοσκημάτων τὸ ἐν τῷ αὐτῷ νέμεσθαι. Εἰ δὴ τῷ μακαρίῳ τὸ εἶναι αἱρετόν ἐστι καθ' αὑτό, ἀγαθὸν τῇ φύσει ὂν καὶ ἡδύ, παραπλήσιον δὲ

[n] αὐτῇ] ταύτῃ M^b. [o] ἑπομένοις $L^b.M^b.O^b$. [p] τῆς om. M^b. [q] λύπης] αὐτῆς $K^b.M^b$. [r] καὶ post δὲ om. M^b. [s] αἱρετώτερος M^b. [t] ζωή om. M^b. [v] αἰσθάνεται post ἀκούει $L^b.O^b$. [w] ὁμοίως ante ἐπὶ M^b. [x] ὥστε αἰσθανόμεθ' ἂν K^b, αἰσθανοίμεθα δ' ἂν $L^b.M^b.O^b$. [y] νοοῦμεν K^b. [z] τῷ M^b. [a] ἡ ζωή $L^b.O^b$. [b] ἐν om. O^b. [c] ἐστιν ὁ φίλος L^b. [d] ἢ om. $K^b.M^b$. [e] αὑτήν $L^b.O^b$. [f] γένοιτ' $L^b.O^b$.

καὶ τὸ τοῦ φίλου ἐστίν, [g] καὶ ὁ φίλος τῶν αἱρετῶν ἂν εἴη. [h] Ὃ δ' ἐστὶν αὐτῷ αἱρετόν, τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, ἢ ταύτῃ ἐνδεὴς ἔσται. Δεήσει ἄρα τῷ [h] εὐδαιμονήσοντι φίλων σπουδαίων.

10 [i] Ἆρ' οὖν ὡς πλείστους φίλους ποιητέον, ἢ καθάπερ ἐπὶ
[i] τῆς ξενίας ἐμμελῶς εἰρῆσθαι [k] δοκεῖ

μήτε πολύξεινος μήτ' [l] ἄξεινος,

καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἁρμόσει μήτ' ἄφιλον εἶναι μήτ' αὖ πολύ-
2 φιλον καθ' ὑπερβολήν; Τοῖς μὲν δὴ πρὸς χρῆσιν καὶ πάνυ
δόξειεν [m] ἂν ἁρμόζειν τὸ λεχθέν· πολλοῖς γὰρ ἀνθυπηρετεῖν
ἐπίπονον, καὶ οὐχ ἱκανὸς ὁ βίος [n] αὐτοῖς τοῦτο πράττειν.
Οἱ [o] πλείους δὴ τῶν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον [p] ἱκανῶς περίεργοι
καὶ ἐμπόδιοι πρὸς τὸ καλῶς ζῆν· οὐθὲν οὖν δεῖ αὐτῶν. Καὶ
οἱ πρὸς ἡδονὴν δὲ ἀρκοῦσιν ὀλίγοι, καθάπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ
3 ἥδυσμα. Τοὺς δὲ σπουδαίους πότερον πλείστους κατ' ἀρι-
θμόν, ἢ ἔστι τι μέτρον [q] καὶ φιλικοῦ πλήθους, ὥσπερ πό-
λεως; Οὔτε γὰρ ἐκ δέκα [r] ἀνθρώπων γένοιτ' ἂν πόλις, οὔτ'
ἐκ δέκα μυριάδων ἔτι πόλις ἐστίν. Τὸ δὲ ποσὸν οὐκ ἔστιν
ἴσως ἕν τι, ἀλλὰ πᾶν τὸ μεταξὺ τινῶν ὡρισμένων. Καὶ
φίλων δή [s] ἐστι πλῆθος ὡρισμένον, καὶ ἴσως οἱ πλεῖστοι, μεθ'
ὧν ἂν [t] δύναιτό τις συζῆν· τοῦτο [v] γὰρ [w] ἐδόκει φιλικώτατον
4 εἶναι, [x] ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε [y] πολλοῖς συζῆν καὶ διανέμειν αὑ-
τόν, οὐκ ἄδηλον. Ἔτι δὲ κἀκείνους δεῖ [z] ἀλλήλοις φίλους
εἶναι, εἰ μέλλουσι πάντες μετ' ἀλλήλων συνημερεύειν· τοῦτο
5 [a] δ' ἐργῶδες ἐν πολλοῖς [b] ὑπάρχειν. Χαλεπὸν [c] δὲ γίνεται καὶ
τὸ συγχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν οἰκείως πολλοῖς· εἰκὸς γὰρ
συμπίπτειν ἅμα τῷ μὲν συνήδεσθαι τῷ δὲ συνάχθεσθαι. Ἴσως
οὖν εὖ ἔχει μὴ ζητεῖν ὡς πολυφιλώτατον εἶναι, ἀλλὰ τοσού-

[g] καὶ ὁ] κἂν ὁ, omisso mox ἂν, K^b.M^b. [h] εὐδαιμονήσαντι M^b. [i] τῆς om. M^b.O^b. [k] δοκεῖ τὸ μήτε N^b. [l] ἄξενος L^b. addunt L^b.O^b. καλεοίμην. [m] ἂν om. K^b.L^b.M^b. [n] αὐτῷ M^b, αὐτὸ K^b.O^b. [o] πλείονες δὲ M^b. [p] ἱκανῶν O^b. [q] καὶ om. K^b. [r] ἀνδρῶν L^b. [s] ἐστί τι πλῆθος N^b. [t] δύναιντο συζῆν K^b, δύναιτο συζῆν O^b. [v] γὰρ] δὲ M^b. [w] δοκεῖ L^b. [x] διότι K^b. [y] πολλάκις K^b. [z] ἀλλήλων L^b. [a] δ'] γὰρ M^b. [b] ὑπάρχει L^b.O^b. [c] δὴ M^b.

τους ὅσοι εἰς τὸ [d] συζῆν ἱκανοί· [e] οὐδὲ γὰρ [f] ἐνδέχεσθαι δό-
ξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι φίλον σφόδρα. Διόπερ οὐδ' ἐρᾶν
πλειόνων· ὑπερβολὴ γάρ [g] τις εἶναι βούλεται φιλίας, τοῦτο
δὲ πρὸς ἕνα· καὶ [h] τὸ σφόδρα δὴ πρὸς ὀλίγους. Οὕτω δ' 6
ἔχειν ἔοικε καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων· οὐ γίγνονται γὰρ φίλοι
πολλοὶ κατὰ τὴν ἑταιρικὴν φιλίαν, αἱ δ' ὑμνούμεναι ἐν δυσὶ
λέγονται. Οἱ δὲ [i] πολύφιλοι [k] καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐντυγχά-
νοντες οὐδενὶ δοκοῦσιν εἶναι φίλοι, πλὴν πολιτικῶς, οὓς [l] καὶ
καλοῦσιν [m] ἀρέσκους. Πολιτικῶς μὲν οὖν ἔστι πολλοῖς εἶναι
φίλον καὶ μὴ [m] ἄρεσκον ὄντα, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἐπιεικῆ· δι'
ἀρετὴν δὲ καὶ δι' αὐτοὺς οὐκ ἔστι πρὸς πολλούς, ἀγαπητὸν
δὲ καὶ ὀλίγους εὑρεῖν τοιούτους.

Πότερον δ' ἐν εὐτυχίαις μᾶλλον [n] φίλων δεῖ ἢ ἐν [o] δυστυ- 11
χίαις; ¶ Ἐν ἀμφοῖν γὰρ ἐπιζητοῦνται· οἵ τε γὰρ ἀτυχοῦντες
δέονται ἐπικουρίας, οἵ [p] τ' εὐτυχοῦντες συμβίων καὶ [q] οὓς εὖ
ποιήσουσιν· βούλονται γὰρ εὖ δρᾶν. ¶ Ἀναγκαιότερον μὲν
δὴ ἐν ταῖς ἀτυχίαις, [r] διὸ τῶν χρησίμων ἐνταῦθα δεῖ, κάλλιον
δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις, διὸ [s] καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς ζητοῦσιν· τού-
τους γὰρ αἱρετώτερον εὐεργετεῖν καὶ μετὰ τούτων διάγειν.
¶ Ἔστι γὰρ [t] καὶ ἡ παρουσία αὐτὴ τῶν φίλων ἡδεῖα καὶ ἐν 2
ταῖς [v] δυστυχίαις· κουφίζονται γὰρ οἱ λυπούμενοι συναλγούν-
των τῶν φίλων. Διὸ κἂν ἀπορήσειέν τις πότερον ὥσπερ
βάρους μεταλαμβάνουσιν, ἢ τοῦτο μὲν οὔ, ἡ παρουσία δ' αὐ-
τῶν [w] ἡδεῖα οὖσα καὶ ἡ ἔννοια τοῦ συναλγεῖν ἐλάττω τὴν λύ-
πην [x] ποιεῖ. Εἰ μὲν οὖν διὰ ταῦτα [y] ἢ δι' ἄλλο τι κουφί-
ζονται, ἀφείσθω· συμβαίνειν δ' οὖν φαίνεται τὸ λεχθέν.
¶ Ἔοικε δ' ἡ παρουσία μικτή τις αὐτῶν εἶναι. Αὐτὸ μὲν γὰρ 3
τὸ ὁρᾶν τοὺς φίλους ἡδύ, ἄλλως τε καὶ ἀτυχοῦντι, καὶ γί-

[d] ζῆν M^b. [e] οὐ K^b.M^b. [f] δόξειεν ἂν ἐνδέχεσθαι L^b.O^b. [g] τισιν K^b.
[h] τὸ om. M^b. [i] πολλοὶ φίλοι K^b. [k] καὶ πᾶσιν] κατὰ πάντας M^b.
[l] καὶ om. O^b. [m] ἀρεσκούς K^b, et mox ἀρεσκὸν. [n] φίλων om. M^b.
[o] ἀτυχίαις L^b. [p] δ' K^b.M^b.O^b. [q] οἷς M^b. [r] διὸ—εὐτυχίαις om. M^b.
[s] καὶ om. K^b.M^b.O^b. [t] καὶ ante ἡ om. M^b. [v] δυστυχίαις] εὐτυχίαις
καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις M^b, εὐτυχίαις καὶ ἐν ταῖς ἀτυχίαις L^b.O^b. [w] ἡδεῖα]
ἐλάττω M^b. [x] ποιεῖ] ἔχει O^b. [y] ἢ] ἡδεῖα ἢ M^b.

νεταί τις ἐπικουρία πρὸς τὸ μὴ λυπεῖσθαι· παραμυθητικὸν γὰρ ὁ φίλος καὶ τῇ ὄψει καὶ τῷ λόγῳ, ἐὰν ᾖ ἐπιδέξιος· οἶδε
4 γὰρ τὸ ἦθος καὶ ἐφ' οἷς ἥδεται καὶ λυπεῖται. Τὸ [z] δὲ λυπούμενον αἰσθάνεσθαι ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ ἀτυχίαις λυπηρόν· πᾶς γὰρ φεύγει λύπης αἴτιος εἶναι τοῖς φίλοις. Διόπερ οἱ μὲν ἀνδρώδεις τὴν φύσιν εὐλαβοῦνται [a] συλλυπεῖν τοὺς φίλους αὐτοῖς, κἂν μὴ ὑπερτείνῃ τῇ ἀλυπίᾳ, τὴν ἐκείνοις [b] γινομένην λύπην οὐχ [c] ὑπομένει, ὅλως τε συνθρήνους οὐ προσίεται διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶναι θρηνητικός· γύναια δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες τοῖς [d] συστένουσι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συναλγοῦντας. Μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ δῆλον ὅτι
5 τὸν βελτίω. Ἡ δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις τῶν φίλων παρουσία τήν τε διαγωγὴν ἡδεῖαν ἔχει καὶ τὴν [e] ἔννοιαν ὅτι ἥδονται ἐπὶ τοῖς [f] αὐτοῦ ἀγαθοῖς. Διὸ δόξειεν ἂν δεῖν εἰς μὲν τὰς εὐτυχίας καλεῖν τοὺς φίλους προθύμως· [g] εὐεργετητικὸν γὰρ εἶναι καλόν· εἰς δὲ τὰς ἀτυχίας ὀκνοῦντα· μεταδιδόναι γὰρ [h] ὡς ἥκιστα δεῖ τῶν κακῶν, ὅθεν τὸ

ἅλις ἐγὼ δυστυχῶν.

Μάλιστα δὲ παρακλητέον, ὅταν μέλλωσιν ὀλίγα ὀχληθέντες
6 μεγάλ' αὐτὸν ὠφελήσειν. Ἰέναι δ' ἀνάπαλιν ἴσως ἁρμόζει πρὸς μὲν τοὺς ἀτυχοῦντας ἄκλητον καὶ προθύμως (φίλου γὰρ εὖ ποιεῖν, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν χρείᾳ καὶ [i] τὸ μὴ [k] ἀξιώσαντας· ἀμφοῖν γὰρ κάλλιον καὶ ἥδιον), εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας συνεργοῦντα μὲν προθύμως (καὶ γὰρ εἰς ταῦτα χρεία [l] φίλων), πρὸς εὐπάθειαν δὲ σχολαίως· οὐ γὰρ καλὸν τὸ προθυμεῖσθαι ὠφελεῖσθαι. Δόξαν δ' ἀηδίας ἐν τῷ διωθεῖσθαι ἴσως εὐλαβητέον· ἐνίοτε γὰρ συμβαίνει. [m] Ἡ παρουσία [n] δὴ τῶν φίλων ἐν ἅπασιν αἱρετὴ φαίνεται.

12 Ἆρ' οὖν, ὥσπερ τοῖς ἐρῶσι τὸ ὁρᾶν ἀγαπητότατόν ἐστι καὶ μᾶλλον αἱροῦνται ταύτην τὴν αἴσθησιν ἢ τὰς λοιπάς, ὡς

[z] δὲ] γὰρ M^b. [a] συλλυπεῖσθαι N^b.O^b. [b] γενομένην O^b. [c] ὑπὸ μέρους M^b. [d] συστενάζουσι L^b, στένουσι M^b. [e] εὔνοιαν K^b.L^b.M^b.O^b. [f] αὐτῶν M^b, αὐτοῖς L^b. [g] εὐεργετικὸν K^b.L^b.M^b. [h] ὡς om. L^b. [i] τὸ om. M^b. [k] ἀξιώσαντος K^b. [l] φίλω O^b. [m] ἡ] καὶ ἡ M^b. [n] δὲ M^b, δ' ἡ K^b, λοιπὸν δὴ L^b.

κατὰ ταύτην μάλιστα τοῦ ἔρωτος ὄντος καὶ γινομένου, οὕτω καὶ τοῖς φίλοις αἱρετώτατόν ἐστι τὸ συζῆν; Κοινωνία γὰρ ἡ φιλία. Καὶ ὡς πρὸς [o] ἑαυτὸν ἔχει, οὕτω καὶ πρὸς [p] τὸν φίλον. Περὶ αὑτὸν δ' ἡ αἴσθησις [q] ὅτι ἔστιν αἱρετή· καὶ περὶ τὸν φίλον [r] δή. Ἡ δ' ἐνέργεια γίνεται αὐτοῖς ἐν τῷ συζῆν, ὥστ' εἰκότως τούτου ἐφίενται. Καὶ [s] ὅ τί ποτ' ἐστὶν 2
ἑκάστοις τὸ εἶναι ἢ οὗ χάριν αἱροῦνται τὸ ζῆν, ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φίλων βούλονται διάγειν· διόπερ οἱ μὲν συμπίνουσιν, οἱ δὲ συγκυβεύουσιν, ἄλλοι [t] δὲ συγγυμνάζονται καὶ συγκυνηγοῦσιν ἢ συμφιλοσοφοῦσιν, ἕκαστοι [v] ἐν τούτῳ συνημερεύοντες ὅ τί περ μάλιστα ἀγαπῶσι [w] τῶν ἐν τῷ βίῳ· συζῆν γὰρ βουλόμενοι μετὰ [w] τῶν φίλων, ταῦτα ποιοῦσι καὶ τούτων κοινωνοῦσιν [x] οἷς οἴονται [y] συζῆν. Γίνεται οὖν ἡ μὲν τῶν φαύ- 3
λων φιλία [z] μοχθηρά· κοινωνοῦσι γὰρ φαύλων ἀβέβαιοι ὄντες, καὶ μοχθηροὶ [a] δὲ γίνονται ὁμοιούμενοι ἀλλήλοις· ἡ δὲ τῶν ἐπιεικῶν ἐπιεικής, συναυξανομένη ταῖς ὁμιλίαις· δοκοῦσι δὲ καὶ βελτίους γίνεσθαι ἐνεργοῦντες καὶ διορθοῦντες ἀλλήλους· ἀπομάττονται γὰρ παρ' ἀλλήλων οἷς ἀρέσκονται, ὅθεν

[b] ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλά.

Περὶ μὲν οὖν φιλίας [c] ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἑπόμενον δ' ἂν 4
εἴη διελθεῖν [d] περὶ ἡδονῆς.

K.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἡδονῆς [e] ἴσως ἕπεται διελθεῖν· μάλιστα γὰρ δοκεῖ συνῳκειῶσθαι τῷ γένει ἡμῶν· διὸ παιδεύουσι τοὺς νέους οἰακίζοντες ἡδονῇ καὶ λύπῃ. Δοκεῖ [f] δὲ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἤθους [g] ἀρετὴν [h] μέγιστον εἶναι τὸ χαίρειν οἷς δεῖ καὶ μισεῖν [i] ἃ δεῖ· διατείνει γὰρ ταῦτα διὰ παντὸς τοῦ βίου, ῥοπὴν ἔχοντα καὶ δύναμιν πρὸς ἀρετήν [k] τε καὶ [k] τὸν εὐδαίμονα

[o] αὐτὸν Mb. [p] τοὺς φίλους Lb. [q] ὅτι] αὕτη Mb. [r] δή. Ἡ δ'] δ' ἡ Kb. [s] ὅτι ποτ'] ὅ ποτ' Lb.Ob, ὁπότ' Kb. [t] δὲ] δὲ καὶ Lb. [v] ἐν] δ' ἐν Ob. [w] τῶν utrobique om. Mb. [x] οἷς οἴονται] ὡς οἷόν τε Kb. [y] συζῆν] an εὖ ζῆν? [z] μοχθηρία Lb. [a] δὲ ante γίνονται om. Mb. [b] ἐσθλὰ μὲν ἀπ' ἐσθλῶν Mb. [c] ἐπὶ om. Kb. [d] περὶ καὶ ἡδονῆς Mb. [e] ἴσως om. Lb.Ob. [f] δὲ πρὸς τὰ τοῦ Mb. [g] ἀρχὴν Kb.Mb.Nb. [h] μεγίστην Mb. [i] ἃ] ἃ μὴ Mb. [k] τε et τὸν om. Mb.

βίον· τὰ μὲν γὰρ ἡδέα προαιροῦνται, τὰ δὲ λυπηρὰ φεύ-
2 γουσιν. Ὑπὲρ [l]δὲ [m]τῶν τοιούτων ἥκιστ' ἂν δόξειε παρετέον εἶναι, ἄλλως τε καὶ πολλὴν ἐχόντων ἀμφισβήτησιν. Οἱ μὲν γὰρ τἀγαθὸν ἡδονὴν λέγουσιν, οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κομιδῇ φαῦλον, οἱ μὲν ἴσως πεπεισμένοι οὕτω [n]καὶ ἔχειν, οἱ δὲ οἰόμενοι βέλτιον εἶναι πρὸς τὸν βίον ἡμῶν ἀποφαίνειν τὴν ἡδονὴν τῶν φαύλων, καὶ εἰ μή ἐστιν· ῥέπειν γὰρ τοὺς πολλοὺς πρὸς αὐτὴν καὶ δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς, διὸ δεῖν εἰς τοὐναντίον ἄγειν·
3 ἐλθεῖν γὰρ [o]ἂν οὕτως ἐπὶ τὸ μέσον. Μή ποτε δὲ οὐ καλῶς τοῦτο λέγεται. Οἱ γὰρ περὶ τῶν ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσι λόγοι ἧττόν εἰσι πιστοὶ τῶν ἔργων· ὅταν οὖν διαφωνῶσι τοῖς κατὰ τὴν αἴσθησιν, καταφρονούμενοι καὶ τἀληθὲς προσαναιροῦσιν· ὁ γὰρ ψέγων τὴν ἡδονήν, [p]ὀφθείς ποτ' ἐφιέμενος, ἀποκλίνειν δοκεῖ πρὸς αὐτὴν ὡς τοιαύτην οὖσαν
4 ἅπασαν· τὸ διορίζειν γὰρ οὐκ ἔστι τῶν πολλῶν. Ἐοίκασιν οὖν οἱ ἀληθεῖς τῶν λόγων οὐ μόνον πρὸς τὸ εἰδέναι χρησιμώτατοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν βίον· συνῳδοὶ γὰρ ὄντες τοῖς ἔργοις πιστεύονται, [q]διὸ προτρέπονται τοὺς ξυνιέντας ζῆν κατ' αὐτούς. Τῶν μὲν οὖν τοιούτων ἅλις, τὰ δ' εἰρημένα περὶ [r]τῆς ἡδονῆς ἐπέλθωμεν.

2 Εὔδοξος μὲν οὖν τὴν ἡδονὴν τἀγαθὸν ᾤετ' εἶναι διὰ τὸ πάνθ' ὁρᾶν ἐφιέμενα αὐτῆς, καὶ ἔλλογα καὶ ἄλογα· ἐν πᾶσι δ' εἶναι [s]τὸ αἱρετὸν ἐπιεικές, καὶ τὸ μάλιστα κράτιστον· τὸ [t]δὴ πάντ' ἐπὶ [v]ταὐτὸ φέρεσθαι [w]μηνύειν ὡς πᾶσι [x]τοῦτο [y]ἄριστον· ἕκαστον γὰρ τὸ αὑτῷ ἀγαθὸν εὑρίσκειν, ὥσπερ καὶ τροφήν· τὸ δὴ πᾶσιν ἀγαθόν, καὶ οὗ πάντ' ἐφίεται, τἀγαθὸν εἶναι. Ἐπιστεύοντο δ' οἱ λόγοι διὰ τὴν τοῦ ἤθους ἀρετὴν μᾶλλον ἢ δι' αὐτούς· διαφερόντως γὰρ ἐδόκει σώφρων εἶναι· οὐ δὴ ὡς φίλος τῆς ἡδονῆς ἐδόκει ταῦτα λέγειν, ἀλλ' οὕτως
2 ἔχειν κατ' ἀλήθειαν. Οὐχ ἧττον δ' ᾤετ' εἶναι φανερὸν ἐκ τοῦ

[l] δὴ Mb. [m] τούτων Lb.Ob. [n] καὶ om. Mb. [o] ἂν om. Lb.Mb. [p] ὀφθείς ποτ'] αὐτῆς τ' Lb. [q] διὸ] διὸ καὶ Mb. [r] τῆς om. Lb. [s] τὸ αἱρετὸν τὸ ἐπιεικές Kb. [t] δὲ Lb.Mb.Ob. [v] ταῦτα Kb. [w] μηνύει Mb. μηνύειν post ἄριστον Lb. [x] τοῦτο om. Lb. [y] ἄριστον ὄν. ἕκαστον Kb.Mb.

ἐναντίου· τὴν γὰρ λύπην καθ' αὑτὸ πᾶσι φευκτὸν εἶναι, ὁμοίως
δὴ τοὐναντίον αἱρετόν. Μάλιστα δ' εἶναι αἱρετὸν ὃ μὴ δι' ἕτε-
ρον μηδ' ἑτέρου χάριν αἱρούμεθα· [z]τοιοῦτον δ' ὁμολογουμένως
εἶναι τὴν ἡδονήν· οὐδένα γὰρ ἐπερωτᾶν τίνος [a]ἕνεκα ἥδεται,
ὡς καθ' αὑτὴν οὖσαν αἱρετὴν τὴν ἡδονήν. Προστιθεμένην [b]τε
ὁτῳοῦν [c]τῶν ἀγαθῶν αἱρετώτερον ποιεῖν, οἷον τῷ δικαιοπρα-
γεῖν καὶ σωφρονεῖν· [d]καὶ αὔξεσθαι δὴ τὸ ἀγαθὸν [e]αὐτὸ αὑτῷ.
Ἔοικε δὴ οὗτός γε ὁ λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀποφαίνειν, 3
καὶ [f]οὐδὲν μᾶλλον ἑτέρου· πᾶν γὰρ μεθ' ἑτέρου ἀγαθοῦ αἱ-
ρετώτερον ἢ μονούμενον. Τοιούτῳ δὴ λόγῳ καὶ Πλάτων
ἀναιρεῖ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τἀγαθόν· αἱρετώτερον γὰρ εἶναι
[g]τὸν ἡδὺν βίον μετὰ φρονήσεως ἢ χωρίς, εἰ δὲ τὸ μικτὸν
κρεῖττον, οὐκ εἶναι τὴν ἡδονὴν τἀγαθόν· οὐδενὸς γὰρ [h]προστε-
θέντος [i]αὐτὸ τἀγαθὸν αἱρετώτερον γίνεσθαι. Δῆλον δ' ὡς οὐδ'
ἄλλο οὐδὲν τἀγαθὸν ἂν εἴη, ὃ μετά τινος τῶν καθ' αὑτὸ ἀγα-
θῶν αἱρετώτερον γίνεται. Τί οὖν ἐστὶ τοιοῦτον, οὗ καὶ ἡμεῖς 4
κοινωνοῦμεν; τοιοῦτον γὰρ ἐπιζητεῖται. Οἱ δ' ἐνιστάμενοι ὡς
οὐκ ἀγαθὸν οὗ πάντ' ἐφίεται, μὴ οὐθὲν [k]λέγωσιν· [l]ὃ γὰρ πᾶσι
δοκεῖ, [m]τοῦτ' εἶναί φαμεν. Ὁ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πίστιν
οὐ πάνυ πιστότερα ἐρεῖ· εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀνόητα [n]ὠρέγετο
[o]αὐτῶν, ἦν ἄν τι τὸ λεγόμενον, εἰ δὲ [p]καὶ τὰ φρόνιμα, πῶς
λέγοιεν ἄν τι; Ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐστί τι φυσικὸν
ἀγαθὸν [q]κρεῖττον ἢ καθ' αὑτά, [r]ὃ ἐφίεται τοῦ οἰκείου ἀγα-
θοῦ. Οὐκ ἔοικε δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ ἐναντίου καλῶς λέγεσθαι. 5
Οὐ γάρ φασιν, εἰ ἡ λύπη κακόν ἐστι, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν
εἶναι· ἀντικεῖσθαι γὰρ [s]καὶ κακὸν κακῷ καὶ ἄμφω [t]τῷ [v]μη-
δετέρῳ, [w]λέγοντες [x]ταῦτα οὐ κακῶς, οὐ μὴν ἐπί γε τῶν εἰρη-
μένων ἀληθεύοντες. Ἀμφοῖν [y]μὲν γὰρ [z]ὄντων κακῶν καὶ

[z] τοιοῦτο Kb. [a] ἕνεκεν Mb. [b] δὲ Mb. [c] τῶν ἀγαθῶν] ἀγαθὸν Kb. [d] καὶ ante αὔξεσθαι om. Kb.Lb. [e] αὐτὸ om. Kb.Lb. [f] οὐδεὶς Mb. [g] μετὰ φρονήσεως τὸν ἡδὺν βίον Lb. [h] προτεθέντος Kb. [i] αὐτῷ Lb.Mb. Ob. [k] λέγουσιν Lb.Nb. [l] ἃ Kb.Mb. [m] ταῦτ' Kb.Mb. [n] ὀρέγεται Kb.Mb.Ob. [o] αὐτῆς Lb. [p] καὶ om. Kb.Mb.Ob. [q] κρεῖσσον Ob. [r] ἃ Mb.Nb. [s] καὶ post γὰρ add. Lb. [t] τὸ Ob. [v] μηδέτερον Mb, μηδετέρα Nb, μηδέτερα Kb.Lb.Ob. [w] λέγεσθαι Kb. [x] ταῦτα δ' οὐ Kb. [y] μὲν om. Kb.Mb. [z] ὄντοιν κακοῖν Lb.Mb.

φευκτὰ [a] ἔδει ἄμφω εἶναι, [b] τῶν [c] μηδετέρων δὲ μηδέτερον ἢ
ὁμοίως· νῦν δὲ φαίνονται τὴν μὲν φεύγοντες ὡς κακόν, τὴν δ'
(3) αἱρούμενοι ὡς ἀγαθόν· οὕτω δὴ καὶ [d] ἀντίκειται. Οὐ μὴν
οὐδ' εἰ μὴ τῶν ποιοτήτων ἐστὶν [e] ἡ ἡδονή, διὰ τοῦτ' οὐδὲ τῶν
ἀγαθῶν· οὐδὲ γὰρ αἱ τῆς ἀρετῆς ἐνέργειαι ποιότητές εἰσιν,
2 οὐδ' ἡ εὐδαιμονία. Λέγουσι δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν ὡρίσθαι, τὴν
δ' ἡδονὴν ἀόριστον εἶναι, ὅτι δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ [f] τὸ
ἧττον. Εἰ μὲν [g] οὖν ἐκ τοῦ ἥδεσθαι τοῦτο κρίνουσι, καὶ
περὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καθ' ἃς ἐναργῶς
φασὶ μᾶλλον καὶ ἧττον τοὺς ποιοὺς ὑπάρχειν [h] κατὰ τὰς
ἀρετάς, ἔσται [i] τὸ αὐτό· δίκαιοι γάρ εἰσι μᾶλλον καὶ ἀν-
δρεῖοι, ἔστι δὲ καὶ δικαιοπραγεῖν [k] καὶ σωφρονεῖν μᾶλλον
καὶ ἧττον. Εἰ δ' [l] ἐν ταῖς ἡδοναῖς, μή ποτ' οὐ λέγουσι τὸ
3 αἴτιον, ἂν ὦσιν αἱ μὲν ἀμιγεῖς αἱ δὲ μικταί. [m] Τί γὰρ
κωλύει, καθάπερ ὑγίεια ὡρισμένη οὖσα δέχεται τὸ μᾶλλον
καὶ [n] τὸ ἧττον, οὕτω καὶ τὴν ἡδονήν; Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ συμ-
μετρία ἐν πᾶσίν ἐστιν, οὐδ' ἐν τῷ αὐτῷ μία τις ἀεί, ἀλλ'
[o] ἀνιεμένη διαμένει ἕως τινός, καὶ διαφέρει τῷ μᾶλλον καὶ
ἧττον. [p] Τοιοῦτον δὴ καὶ [q] τὸ περὶ τὴν ἡδονὴν ἐνδέχεται
4 εἶναι. Τέλειόν [r] τε τἀγαθὸν τιθέντες, τὰς δὲ κινήσεις καὶ
τὰς γενέσεις ἀτελεῖς, τὴν ἡδονὴν κίνησιν καὶ γένεσιν ἀποφαί-
νειν πειρῶνται. Οὐ καλῶς δ' ἐοίκασι λέγειν οὐδ' εἶναι [s] κίνη-
σιν· πάσῃ γὰρ οἰκεῖον εἶναι δοκεῖ τάχος καὶ βραδυτής, καὶ εἰ
μὴ καθ' αὑτήν, οἷον [t] τῇ τοῦ κόσμου, πρὸς ἄλλο· τῇ δ' ἡδονῇ
τούτων οὐδέτερον ὑπάρχει· [v] ἡσθῆναι μὲν γὰρ ἔστι ταχέως
ὥσπερ ὀργισθῆναι, ἥδεσθαι δ' οὔ, οὐδὲ [w] πρὸς ἕτερον, βαδίζειν
δὲ καὶ αὔξεσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Μεταβάλλειν μὲν
οὖν εἰς τὴν ἡδονὴν ταχέως καὶ βραδέως ἔστιν, ἐνεργεῖν δὲ

[a] ἤδη M^b. [b] τῶν om. M^b. [c] μηδέτερον] ἢ ἕτερον K^b. [d] ἀντίκειν-ται M^b. [e] ἡ om. K^b. [f] τὸ post καὶ om. L^b. [g] οὖν om. O^b. [h] κατὰ] καὶ κατὰ L^b.M^b.O^b. [i] ταυτά O^b, ταῦτα K^b.M^b. [k] καὶ σωφρονεῖν om. L^b. [l] ἐν om. K^b. [m] τί γὰρ κωλύεται O^b, καὶ τί κωλύεται K^b, τί κωλύει δὲ L^b. [n] τὸ om. O^b. [o] ἀνειμένη K^b. [p] τοι-οῦτο L^b. [q] τὸ om. L^b. [r] τε] δὲ L^b.M^b.O^b. [s] κινήσεις. πᾶσι K^b. [t] τῇ τοῦ] τὸ τοῦ L^b.M^b.O^b. [v] κινηθῆναι L^b. [w] πρὸς ἕτερον] πρότε-ρον K^b.

[x] κατ' αὐτὴν [y] οὐκ ἔστι ταχέως, λέγω δ' ἥδεσθαι. Γένεσίς 5
τε πῶς ἂν εἴη; Δοκεῖ γὰρ οὐκ ἐκ τοῦ τυχόντος τὸ τυχὸν
[z] γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐξ οὗ γίγνεται, εἰς τοῦτο διαλύεσθαι. Καὶ
οὗ γένεσις ἡ ἡδονή, τούτου ἡ λύπη φθορά. Καὶ λέγουσι δὲ 6
τὴν μὲν λύπην ἔνδειαν [a] τοῦ κατὰ φύσιν εἶναι, τὴν δ' ἡδονὴν
ἀναπλήρωσιν. Ταῦτα δὲ σωματικά ἐστι τὰ πάθη. Εἰ δή
ἐστι τοῦ κατὰ φύσιν ἀναπλήρωσις [b] ἡ ἡδονή, ἐν [c] ᾧ ἀναπλή-
ρωσις, τοῦτ' [d] ἂν καὶ ἥδοιτο· τὸ σῶμα ἄρα· οὐ δοκεῖ δέ· [e] οὐδ'
ἔστιν ἄρα [f] ἀναπλήρωσις ἡ ἡδονή, ἀλλὰ γινομένης μὲν ἀνα-
πληρώσεως ἥδοιτ' ἄν τις, καὶ τεμνόμενος λυποῖτο. Ἡ δόξα
δ' αὕτη δοκεῖ γεγενῆσθαι ἐκ τῶν περὶ τὴν τροφὴν [g] λυπῶν
καὶ ἡδονῶν· ἐνδεεῖς γὰρ [h] γινομένους καὶ προλυπηθέντας ἥδε-
σθαι τῇ ἀναπληρώσει. Τοῦτο δ' οὐ περὶ πάσας συμβαίνει 7
τὰς ἡδονάς· ἄλυποι γάρ εἰσιν αἵ τε μαθηματικαὶ καὶ τῶν
κατὰ τὰς αἰσθήσεις [i] αἱ διὰ τῆς ὀσφρήσεως, καὶ ἀκροάματα
δὲ καὶ ὁράματα [k] πολλὰ καὶ μνῆμαι καὶ ἐλπίδες. Τίνος οὖν
αὗται γενέσεις ἔσονται; Οὐδενὸς γὰρ [l] ἔνδεια γεγένηται, οὗ
γένοιτ' ἂν ἀναπλήρωσις. Πρὸς δὲ τοὺς [m] προφέροντας τὰς 8
ἐπονειδίστους τῶν ἡδονῶν [n] λέγοι τις ἂν ὅτι οὐκ ἔστι ταῦθ'
ἡδέα· [o] οὐ γὰρ εἰ τοῖς κακῶς διακειμένοις ἡδέα [p] ἐστίν, οἰητέον
αὐτὰ καὶ ἡδέα εἶναι [q] πλὴν τούτοις, καθάπερ οὐδὲ τὰ τοῖς
κάμνουσιν ὑγιεινὰ ἢ [r] γλυκέα ἢ πικρά, οὐδ' αὖ λευκὰ τὰ φαι-
νόμενα τοῖς ὀφθαλμιῶσιν. Ἢ [s] οὕτω λέγοιτ' ἄν, ὅτι αἱ μὲν 9
ἡδοναὶ [t] αἱρεταί εἰσιν, οὐ μὴν ἀπό γε τούτων, ὥσπερ καὶ τὸ
πλουτεῖν, προδόντι δ' οὔ, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, οὐ μὴν ὁτιοῦν φα-
γόντι. Ἢ τῷ εἴδει διαφέρουσιν αἱ ἡδοναί· ἕτεραι γὰρ αἱ 10
ἀπὸ τῶν καλῶν τῶν ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἡσθῆναι

[x] καθ' αὐτὴν O^b. [y] ταχέως οὐκ ἔστι L^b. [z] γενέσθαι K^b. [a] εἶναι τοῦ κατὰ φύσιν L^b. [b] ἡ—ἀναπλήρωσις om. M^b. [c] ᾧ] ὧ ἡ L^b. [d] ἂν om. K^b. [e] οὐδ'] οὐκ L^b. [f] ἡ ἀναπλήρωσις ἡδονή K^b.M^b. [g] λύπην καὶ ἡδονήν K^b. [h] γενομένους M^b. [i] αἱ διὰ τῆς] καὶ δι' O^b. [k] πολλὰ] πολλαὶ δὲ L^b.M^b.O^b. [l] ἔνδειαι γεγένηνται οὗ γένοιντ' ἂν ἀναπληρώσεις L^b. [m] φέροντας M^b. [n] λέγοιτ' ἄν τις L^b. [o] οὐ] οὐδὲ M^b. [p] ἐστίν] ταῦτ' ἐστίν L^b.O^b. [q] πλὴν] ἁπλῶς πλὴν L^b.N^b.O^b. [r] πικρὰ ἢ γλυκέα L^b. [s] οὕτω] οὕτω δὴ L^b. [t] ἀρεταί εἰσιν, οὐ μὴν αἱ ἀπό M^b.

τὴν τοῦ δικαίου μὴ ὄντα δίκαιον [v] οὐδὲ τὴν τοῦ μουσικοῦ μὴ
11 ὄντα μουσικόν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἐμφανίζειν
δὲ δοκεῖ καὶ [w] ὁ φίλος, ἕτερος ὢν τοῦ κόλακος, οὐκ οὖσαν
ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν [x] ἢ διαφόρους εἴδει· ὁ μὲν γὰρ πρὸς τἀ-
γαθὸν ὁμιλεῖν δοκεῖ, ὁ δὲ πρὸς ἡδονήν, καὶ [y] τῷ μὲν ὀνειδίζε-
12 ται, [z] τὸν δ' ἐπαινοῦσιν ὡς πρὸς ἕτερα ὁμιλοῦντα. Οὐδείς
[a] τ' ἂν ἕλοιτο ζῆν παιδίου διάνοιαν ἔχων διὰ βίου, ἡδόμενος
ἐφ' οἷς τὰ παιδία ὡς οἷόν τε μάλιστα, οὐδὲ χαίρειν ποιῶν τι
τῶν αἰσχίστων, μηδέποτε μέλλων λυπηθῆναι. Περὶ πολλά
τε σπουδὴν ποιησαίμεθ' ἂν καὶ εἰ μηδεμίαν [b] ἐπιφέροι ἡδονήν,
οἷον ὁρᾶν, μνημονεύειν, εἰδέναι, τὰς ἀρετὰς ἔχειν. Εἰ δ' ἐξ
ἀνάγκης ἕπονται τούτοις ἡδοναί, οὐδὲν διαφέρει· ἑλοίμεθα
13 γὰρ ἂν ταῦτα καὶ εἰ μὴ [c] γίνοιτ' ἀπ' αὐτῶν ἡδονή. Ὅτι μὲν
οὖν οὔτε [d] τἀγαθὸν ἡ ἡδονὴ οὔτε πᾶσα αἱρετή, δῆλον ἔοικεν
εἶναι, καὶ ὅτι εἰσί τινες αἱρεταὶ καθ' αὑτὰς διαφέρουσαι τῷ
[e] εἴδει ἢ ἀφ' ὧν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ
λύπης [f] ἱκανῶς εἰρήσθω.

3 Τί δ' ἐστὶν ἢ ποῖόν τι, καταφανέστερον γένοιτ' ἂν ἀπ'
(4) ἀρχῆς ἀναλαβοῦσιν. Δοκεῖ γὰρ ἡ μὲν ὅρασις καθ' ὁντινοῦν
χρόνον τελεία εἶναι· οὐ γάρ ἐστιν ἐνδεὴς οὐδενός, ὃ [g] εἰς ὕστε-
ρον [h] γενόμενον τελειώσει αὐτῆς τὸ εἶδος. Τοιούτῳ δ' ἔοικε
καὶ ἡ ἡδονή· [i] ὅλον [k] γάρ τί ἐστι, [l] καὶ κατ' οὐδένα χρόνον
λάβοι τις ἂν ἡδονὴν ἧς ἐπὶ πλείω χρόνον γινομένης τελειω-
2 θήσεται τὸ εἶδος. Διόπερ οὐδὲ κίνησίς ἐστιν· ἐν χρόνῳ γὰρ
πᾶσα κίνησις καὶ τέλους τινός, οἷον [m] ἡ [n] οἰκοδομικὴ τελεία,
ὅταν ποιήσῃ οὗ ἐφίεται. Ἢ ἐν ἅπαντι [o] δὴ τῷ χρόνῳ [p] ἢ
τούτῳ. Ἐν δὲ τοῖς μέρεσι [q] τοῦ χρόνου πᾶσαι ἀτελεῖς,
καὶ ἕτεραι τῷ εἴδει τῆς ὅλης καὶ ἀλλήλων· ἡ γὰρ τῶν λίθων

[v] οὐδὲ] μηδὲ O^b. [w] ὁ om. K^b. [x] ἢ] ἂν ἢ K^b. ἢ—ἡδονήν om. M^b. [y] τὸ L^b.O^b. [z] τὸ O^b. [a] τ'] δ' K^b.M^b.O^b. [b] ἐπιφέρει O^b. [c] γένοιτ' M^b. [d] ἀγαθὸν K^b.M^b.O^b. [e] εἴδει ἢ ἀφ' ὧν] ἢ δεῖ ἀφ' αὑτῶν pr. K^b. [f] ἱκανῶς om. K^b. [g] ἐς L^b.M^b. [h] γινόμενον K^b. [i] ὅλον] τέλειον K^b.M^b.O^b. [k] τι γάρ K^b. [l] καὶ κατ'—c. 7. sect. 7. τελεία δὴ εὐδαιμονία om. N^b. [m] ἡ om. K^b.M^b. [n] οἰκοδομὴ M^b, οἰκοδομικὴ καὶ K^b. [o] δὴ om. K^b.O^b. [p] ἢ] δὴ O^b, om. L^b.M^b. [q] τοῦ χρόνου] καὶ τῶ χρόνωι K^b.

σύνθεσις ἑτέρα τῆς [r]τοῦ κίονος ῥαβδώσεως, καὶ αὗται τῆς τοῦ
ναοῦ ποιήσεως. Καὶ ἡ μὲν τοῦ ναοῦ τελεία· οὐδενὸς [s]γὰρ
ἐνδεὴς πρὸς τὸ προκείμενον· ἡ δὲ τῆς κρηπῖδος καὶ τοῦ τρι-
γλύφου ἀτελής· μέρους γὰρ ἑκατέρα. Τῷ εἴδει οὖν διαφέ-
ρουσι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ [t]λαβεῖν κίνησιν τελείαν
τῷ εἴδει, ἀλλ' εἴπερ, ἐν τῷ [v]ἅπαντι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ 3
[w]βαδίσεως καὶ τῶν λοιπῶν· εἰ γάρ ἐστιν ἡ φορὰ κίνησις
πόθεν ποῖ, καὶ ταύτης διαφοραὶ κατ' εἴδη, πτῆσις βάδισις
ἅλσις [x]καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὐ μόνον δ' οὕτως, ἀλλὰ καὶ ἐν
αὐτῇ τῇ βαδίσει· τὸ γὰρ πόθεν ποῖ οὐ [y]ταὐτὸν ἐν τῷ σταδίῳ
καὶ [z]ἐν τῷ μέρει, καὶ ἐν ἑτέρῳ μέρει [a]καὶ ἑτέρῳ, οὐδὲ τὸ
διεξιέναι τὴν γραμμὴν τήνδε [b]κἀκείνην· οὐ μόνον [c]γὰρ γραμ-
μὴν διαπορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τόπῳ οὖσαν, ἐν ἑτέρῳ δ' αὕτη
ἐκείνης. Δι' ἀκριβείας μὲν οὖν περὶ [d]κινήσεως ἐν ἄλλοις
εἴρηται, ἔοικε δ' οὐκ ἐν [e]ἅπαντι χρόνῳ τελεία εἶναι, ἀλλ' αἱ
πολλαὶ ἀτελεῖς [f]καὶ διαφέρουσαι τῷ εἴδει, εἴπερ τὸ πόθεν
ποῖ εἰδοποιόν. Τῆς ἡδονῆς δ' [g]ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ τέλειον τὸ 4
εἶδος. Δῆλον οὖν ὡς [h]ἕτεραί [i]τ' ἂν [k]εἶεν ἀλλήλων, καὶ τῶν
[l]ὅλων τι καὶ τελείων ἡ ἡδονή. [m]Δόξειε δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ
τοῦ μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖσθαι μὴ ἐν χρόνῳ, ἥδεσθαι δέ· τὸ
γὰρ ἐν τῷ νῦν ὅλον τι. Ἐκ τούτων δὲ δῆλον καὶ ὅτι οὐ
καλῶς λέγουσι κίνησιν ἢ γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονήν. Οὐ γὰρ
πάντων ταῦτα λέγεται, ἀλλὰ τῶν μεριστῶν καὶ μὴ ὅλων·
οὐδὲ γὰρ ὁράσεώς ἐστι γένεσις οὐδὲ στιγμῆς οὐδὲ μονάδος,
οὐδὲ τούτων οὐθὲν κίνησις οὐδὲ γένεσις· οὐδὲ [n]δὴ ἡδονῆς· ὅλον
γάρ τι. Αἰσθήσεως [o]δὲ πάσης πρὸς τὸ αἰσθητὸν ἐνεργούσης, 5 4
τελείως δὲ τῆς εὖ διακειμένης πρὸς τὸ κάλλιστον τῶν ὑπὸ
τὴν [p]αἴσθησιν· τοιοῦτον γὰρ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ ἡ τελεία

[r] τοῦ ante κίονος om. O[b]. [s] γὰρ om. K[b]. [t] κίνησιν τελείαν λαβεῖν L[b]. [v] παντί L[b].M[b]. [w] βαδίσεων K[b], τῶν βαδίσεων M[b]. [x] καὶ om. K[b].M[b]. [y] τὸ αὐτὸ K[b].M[b].O[b]. [z] ἐν secundam om. L[b]. [a] καὶ ἐν ἑτέρῳ K[b]. καὶ ἑτέρῳ post ἐν ἑτέρῳ L[b]. [b] κακεῖνος M[b]. [c] γὰρ om. K[b]. [d] κινήσεως καὶ ἐν O[b]. [e] ἅπαντι τῷ χρόνῳ M[b]. [f] καὶ om. M[b]. [g] ἐν om. K[b]. [h] ἑτέρα K[b]. [i] τ' om. M[b].O[b]. [k] εἴη K[b]. [l] ὅλων τι] ἄλλων τε M[b]. [m] δόξει K[b]. [n] δὴ om. M[b].O[b]. [o] δὲ] δὲ καὶ M[b]. [p] αἴσθησιν κειμένων· τοιοῦτον L[b].O[b].

ἐνέργεια· αὐτὴν δὲ λέγειν ἐνεργεῖν, ἢ ἐν ᾧ ἐστί, [q]μηθὲν δια-
φερέτω· καθ' [r]ἕκαστον δὲ βελτίστη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια τοῦ
ἄριστα διακειμένου πρὸς τὸ κράτιστον τῶν [s]ὑφ' αὐτήν.
Αὕτη δ' ἂν τελειοτάτη εἴη καὶ ἡδίστη· κατὰ πᾶσαν γὰρ
αἴσθησίν ἐστιν ἡδονή, ὁμοίως δὲ καὶ διάνοιαν καὶ θεωρίαν,
ἡδίστη δ' ἡ τελειοτάτη, τελειοτάτη δ' ἡ τοῦ [t]εὖ ἔχοντος
6 πρὸς τὸ σπουδαιότατον τῶν ὑφ' αὐτήν. Τελειοῖ δὲ τὴν
ἐνέργειαν ἡ ἡδονή. Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἥ τε ἡδονὴ
τελειοῖ καὶ τὸ αἰσθητόν τε καὶ [v]ἡ αἴσθησις, σπουδαῖα ὄντα,
ὥσπερ οὐδ' [v]ἡ ὑγίεια καὶ [w]ὁ ἰατρὸς [x]ὁμοίως [y]αἰτιά ἐστι τοῦ
7 ὑγιαίνειν. [z]Καθ' ἑκάστην δ' αἴσθησιν ὅτι γίνεται ἡδονή,
δῆλον· φαμὲν γὰρ ὁράματα καὶ ἀκούσματα εἶναι ἡδέα. Δῆ-
λον [a]δὲ καὶ ὅτι μάλιστα, ἐπειδὰν ἥ τε αἴσθησις [b]ᾖ κρατίστη
καὶ πρὸς τοιοῦτον ἐνεργῇ· τοιούτων δ' ὄντων τοῦ τε αἰσθη-
τοῦ καὶ τοῦ αἰσθανομένου, ἀεὶ ἔσται ἡδονὴ ὑπάρχοντός [c]γε
8 τοῦ ποιήσοντος καὶ τοῦ [d]πεισομένου. Τελειοῖ δὲ τὴν ἐνέρ-
γειαν ἡ ἡδονὴ οὐχ ὡς [e]ἡ ἕξις ἐνυπάρχουσα, ἀλλ' ὡς ἐπι-
γιγνόμενόν τι τέλος, οἷον τοῖς ἀκμαίοις ἡ ὥρα· [f]ἕως ἂν
οὖν τό τε νοητὸν ἢ αἰσθητὸν ᾖ οἷον δεῖ καὶ τὸ κρῖνον ἢ
θεωροῦν, ἔσται ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ἡ ἡδονή· ὁμοίων γὰρ ὄντων καὶ
πρὸς ἄλληλα τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τοῦ τε παθητικοῦ
9 καὶ τοῦ ποιητικοῦ [g]ταὐτὸ πέφυκε γίνεσθαι. Πῶς οὖν οὐδεὶς
συνεχῶς ἥδεται; Ἢ κάμνει; Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια [h]ἀδυ-
νατεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. Οὐ γίνεται οὖν οὐδ' ἡδονή· ἕπεται
γὰρ τῇ ἐνεργείᾳ. Ἔνια δὲ τέρπει καινὰ ὄντα, ὕστερον δὲ
οὐχ ὁμοίως διὰ [i]ταὐτό· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον παρακέκληται ἡ
διάνοια καὶ διατεταμένως [k]περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ, ὥσπερ κατὰ

[q] μὴ K^{b}.M^{b}. [r] ἑκάστην M^{b}. [s] ὑπ' αὐτήν K^{b}. [t] εὖ om. K^{b}. [v] ἡ utrumque om. M^{b}.O^{b}. [w] ὁ om. O^{b}. [x] ὁμοίως om. L^{b}. [y] αἴτιά εἰσι L^{b}, ἐστιν αἴτια M^{b}. [z] καθ'] καὶ καθ' O^{b}. [a] δὲ] γὰρ δὴ L^{b}. [b] ᾖ] εἴη L^{b}.M^{b}. [c] γε τοῦ] γε τοῦ γε L^{b}. [d] πησομένου K^{b}. [e] ἡ post ὡς om. L^{b}.M^{b}. [f] ἕως οὖν ἄν ποτε τὸ νοητὸν ἢ αἰσθητὸν εἴη οἷον δὴ τὸ M^{b}.O^{b}, ἕως οὖν ἂν ᾖ τὸ αἰσθητὸν ἢ νοητὸν ᾖ οἷον δεῖ καὶ τὸ L^{b}. [g] ταύτῃ M^{b}. [h] ἀδυνατεῖ om. M^{b}. [i] ταῦτα L^{b}.M^{b}. [k] περὶ τὰ αὐτὰ L^{b}.

τὴν ὄψιν οἱ ἐμβλέποντες, μετέπειτα [l]δ' οὐ τοιαύτη ἡ ἐνέργεια ἀλλὰ παρημελημένη· διὸ καὶ ἡ ἡδονὴ ἀμαυροῦται. Ὀρέ- 10
γεσθαι δὲ τῆς ἡδονῆς οἰηθείη τις ἂν ἅπαντας, ὅτε καὶ τοῦ ζῆν ἅπαντες ἐφίενται· ἡ δὲ ζωὴ ἐνέργειά τίς ἐστι, καὶ ἕκαστος περὶ ταῦτα καὶ τούτοις ἐνεργεῖ [m]ἃ καὶ μάλιστ' ἀγαπᾷ, οἷον ὁ μὲν μουσικὸς τῇ ἀκοῇ περὶ τὰ μέλη, ὁ δὲ φιλομαθὴς τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ θεωρήματα, οὕτω δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστος. Ἡ δ' ἡδονὴ τελειοῖ τὰς ἐνεργείας, καὶ τὸ ζῆν δέ, οὗ ὀρέγονται. Εὐλόγως οὖν καὶ τῆς ἡδονῆς ἐφίενται· τελειοῖ γὰρ ἑκάστῳ τὸ ζῆν, αἱρετὸν ὄν. Πότερον δὲ διὰ τὴν 11 5
ἡδονὴν τὸ ζῆν αἱρούμεθα ἢ διὰ τὸ ζῆν τὴν ἡδονήν, ἀφείσθω ἐν τῷ παρόντι. Συνεζεῦχθαι μὲν γὰρ ταῦτα φαίνεται καὶ χωρισμὸν οὐ δέχεσθαι· ἄνευ τε γὰρ ἐνεργείας οὐ [n]γίνεται ἡδονή, πᾶσάν [o]τε ἐνέργειαν τελειοῖ ἡ ἡδονή. Ὅθεν δοκοῦσι (5)
καὶ τῷ εἴδει διαφέρειν· τὰ γὰρ ἕτερα τῷ εἴδει ὑφ' ἑτέρων οἰόμεθα τελειοῦσθαι. Οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ τὰ φυσικὰ καὶ τὰ ὑπὸ τέχνης, οἷον ζῷα καὶ δένδρα καὶ γραφὴ καὶ [p]ἀγάλματα καὶ οἰκία καὶ σκεῦος. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας [q]τὰς διαφερούσας τῷ εἴδει ὑπὸ [r]διαφερόντων εἴδει τελειοῦσθαι. Διαφέρουσι δ' αἱ τῆς διανοίας τῶν κατὰ [s]τὰς αἰσθή- 2
σεις καὶ [t]αὐταὶ ἀλλήλων κατ' εἶδος· καὶ αἱ τελειοῦσαι δὴ ἡδοναί. Φανείη δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ συνῳκειῶσθαι [v]τῶν ἡδονῶν ἑκάστην τῇ ἐνεργείᾳ ἣν τελειοῖ. Συναύξει γὰρ τὴν ἐνέργειαν ἡ οἰκεία ἡδονή· [w]μᾶλλον γὰρ ἕκαστα κρίνουσι καὶ ἐξακριβοῦσιν οἱ μεθ' ἡδονῆς ἐνεργοῦντες, οἷον γεωμετρικοὶ γίνονται οἱ χαίροντες τῷ γεωμετρεῖν, καὶ κατανοοῦσιν ἕκαστα μᾶλλον, ὁμοίως δὲ [x]καὶ [y]οἱ φιλόμουσοι καὶ [z]φιλοικοδόμοι [a]καὶ τῶν [b]ἄλλων ἕκαστοι ἐπιδιδόασιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἔργον

[l] δὴ οὐ τοιαύτη ἐνέργεια Kb, δὲ οὐ γίνεται τοιαύτη ἡ ἐνέργεια Lb, δ' ἡ τοιαύτη ἐνέργεια οὐ γίνεται Mb.Ob. [m] ἃ om. Mb. [n] γίνεται ἡ ἡδονὴ Ob. [o] τε] γὰρ Mb, τε γὰρ Kb.Ob. [p] ἄγαλμα Kb. [q] τὰς post ἐνεργείας om. Kb.Mb. [r] διαφόρων Mb. [s] τὰς om. Mb. [t] αὗται Lb.Mb.Ob. [v] τῶν] δὴ τῶν Mb, δὲ τῶν Ob. [w] μᾶλλον] μόνον Kb. [x] καὶ om. Mb. [y] οἱ om. Lb. [z] φιλοίκομοι Ha, φιλοδόκιμοι Kb, φιλόκοσμοι Mb. [a] καὶ om. Kb. [b] ἄλλον μᾶλλον ἕκαστοι Ob.

χαίροντες αὐτῷ. Συναύξουσι δὲ αἱ ἡδοναί, τὰ δὲ [c]*συναύξοντα οἰκεῖα.* Τοῖς [d]*ἑτέροις δὲ τῷ εἴδει καὶ τὰ οἰκεῖα ἕτερα τῷ*
3 *εἴδει.* Ἔτι *δὲ μᾶλλον* [e]*τοῦτ᾽ ἂν φανείη ἐκ τοῦ τὰς ἀφ᾽ ἑτέρων ἡδονὰς ἐμποδίους ταῖς ἐνεργείαις εἶναι· οἱ γὰρ* [f]*φίλαυλοι ἀδυνατοῦσι τοῖς λόγοις προσέχειν, ἐὰν* [g]*κατακούσωσιν αὐλοῦντος, μᾶλλον χαίροντες αὐλητικῇ τῆς παρούσης ἐνεργείας· ἡ κατὰ τὴν αὐλητικὴν οὖν ἡδονὴ τὴν περὶ τὸν λόγον*
4 *ἐνέργειαν φθείρει.* Ὁμοίως *δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει, ὅταν ἅμα περὶ δύο ἐνεργῇ· ἡ γὰρ ἡδίων τὴν ἑτέραν ἐκκρούει,* [h]*κἂν πολὺ διαφέρῃ κατὰ τὴν ἡδονήν, μᾶλλον, ὥστε μηδ᾽ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἑτέραν.* Διὸ *χαίροντες ὁτῳοῦν σφόδρα οὐ πάνυ* [i]*δρῶμεν ἕτερον, καὶ ἄλλα ποιοῦμεν ἄλλοις ἠρέμα* [k]*ἀρεσκόμενοι, καὶ ἐν τοῖς θεάτροις οἱ* [l]*τραγηματίζοντες, ὅταν φαῦλοι οἱ ἀγωνιζόμενοι ὦσι, τότε μάλιστ᾽ αὐτὸ*
5 *δρῶσιν.* Ἐπεὶ *δ᾽ ἡ μὲν οἰκεία ἡδονὴ ἐξακριβοῖ τὰς ἐνεργείας καὶ χρονιωτέρας καὶ βελτίους ποιεῖ, αἱ δ᾽ ἀλλότριαι λυμαίνονται, δῆλον ὡς πολὺ διεστᾶσιν· σχεδὸν γὰρ αἱ ἀλλότριαι ἡδοναὶ ποιοῦσιν ὅπερ αἱ οἰκεῖαι λῦπαι·* [m]*φθείρουσι γὰρ τὰς ἐνεργείας αἱ οἰκεῖαι λῦπαι, οἷον εἴ τῳ τὸ γράφειν ἀηδὲς καὶ ἐπίλυπον ἢ τὸ λογίζεσθαι· ὁ μὲν* [n]*γὰρ οὐ γράφει, ὁ δ᾽ οὐ λογίζεται, λυπηρᾶς οὔσης τῆς ἐνεργείας.* [o]Συμβαίνει [p]*δὴ περὶ* [q]*τὰς ἐνεργείας τοὐναντίον ἀπὸ τῶν οἰκείων ἡδονῶν τε καὶ λυπῶν· οἰκεῖαι δ᾽ εἰσὶν αἱ ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ καθ᾽ αὑτὴν γινόμεναι.* Αἱ *δ᾽ ἀλλότριαι ἡδοναὶ* [r]*εἴρηται ὅτι παραπλήσιόν τι τῇ λύπῃ ποιοῦσιν· φθείρουσι γάρ, πλὴν οὐχ ὁμοίως.*
6 Διαφερουσῶν *δὲ τῶν ἐνεργειῶν ἐπιεικείᾳ καὶ φαυλότητι, καὶ τῶν μὲν αἱρετῶν οὐσῶν τῶν δὲ φευκτῶν τῶν δ᾽ οὐδετέρων, ὁμοίως ἔχουσι καὶ* [s]*αἱ ἡδοναί· καθ᾽ ἑκάστην γὰρ ἐνέργειαν οἰκεία ἡδονή ἐστιν.* Ἡ *μὲν οὖν τῇ σπουδαίᾳ οἰκεία ἐπιεικής,*

[c] *συναυξάνοντα* O^b. [d] *δ᾽ ἑτέροις* O^b. [e] *ταῦτ᾽* L^b. [f] *φαῦλοι* H^a. [g] *κατακούωσιν* K^b.M^b. [h] *καὶ ἐὰν* L^b. [i] *διορῶμεν* K^b.O^b, *διορῶμεν τὸ* M^b. [k] *ἀρεσκόμενοι οἷον καὶ* L^b.O^b. [l] *τραυματίζοντες* H^a.M^b. [m] *φθείρουσι—λῦπαι* om. L^b.M^b. [n] *γὰρ* om. L^b. [o] *συμβαίνει—ἐνέργειας* om. L^b. [p] *δὲ* M^b. [q] *τῆς* K^b. [r] *εἴρηνται* K^b.M^b.O^b. [s] *αἱ* om. K^b.

ἡ δὲ τῇ φαύλῃ μοχθηρά· καὶ γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι τῶν μὲν
καλῶν ἐπαινεταί, τῶν [t]δ' αἰσχρῶν ψεκταί. Οἰκειότεραι δὲ
ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἐν αὐταῖς ἡδοναὶ τῶν ὀρέξεων· αἱ μὲν γὰρ
διωρισμέναι εἰσὶ καὶ τοῖς χρόνοις καὶ τῇ φύσει, αἱ δὲ σύνεγ-
γυς ταῖς ἐνεργείαις, καὶ ἀδιόριστοι οὕτως ὥστ' ἔχειν ἀμ-
φισβήτησιν εἰ ταὐτόν ἐστιν ἡ ἐνέργεια τῇ ἡδονῇ. Οὐ μὴν 7
ἔοικέ γε [v]ἡ ἡδονὴ διάνοια εἶναι οὐδ' αἴσθησις· ἄτοπον γάρ·
ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρίζεσθαι φαίνεταί τισι ταὐτόν. Ὥσπερ
οὖν αἱ ἐνέργειαι ἕτεραι, καὶ αἱ ἡδοναί. [w]Διαφέρει δὲ ἡ ὄψις
ἁφῆς καθαριότητι, [x]καὶ ἀκοὴ καὶ ὄσφρησις γεύσεως· ὁμοίως
[y]δὴ διαφέρουσι καὶ [z]αἱ ἡδοναί, καὶ τούτων αἱ περὶ τὴν διά-
νοιαν, καὶ ἑκάτεραι ἀλλήλων. Δοκεῖ δ' [a]εἶναι ἑκάστῳ ζῴῳ 8
[b]καὶ ἡδονὴ οἰκεία, ὥσπερ καὶ ἔργον· ἡ [c]γὰρ κατὰ τὴν ἐνέρ-
γειαν. Καὶ ἐφ' ἑκάστῳ δὲ θεωροῦντι τοῦτ' ἂν φανείη· ἑτέρα
γὰρ ἵππου ἡδονὴ καὶ κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, καθάπερ Ἡράκλει-
τός φησιν [d]ὄνον [e]σύρματ' ἂν ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν· [f]ἥδιον
γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις. Αἱ μὲν [g]οὖν τῶν ἑτέρων τῷ εἴδει
διαφέρουσιν εἴδει, τὰς δὲ τῶν αὐτῶν ἀδιαφόρους εὔλογον
εἶναι. [h]Διαλλάττουσι [i]δ' οὐ [k]μικρὸν ἐπί γε [l]τῶν ἀνθρώπων· 9
τὰ γὰρ αὐτὰ τοὺς μὲν [m]τέρπει τοὺς δὲ λυπεῖ, καὶ τοῖς μὲν
λυπηρὰ καὶ [n]μισητά [o]ἐστι τοῖς δὲ ἡδέα καὶ φιλητά. Καὶ
ἐπὶ γλυκέων δὲ τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ δοκεῖ τῷ
πυρέττοντι καὶ τῷ ὑγιαίνοντι, οὐδὲ θερμὸν εἶναι τῷ ἀσθενεῖ
καὶ τῷ [p]εὐεκτικῷ. Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐφ' ἑτέρων συμ-
βαίνει. Δοκεῖ δ' ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις εἶναι τὸ φαινό- 10
μενον τῷ σπουδαίῳ. Εἰ δὲ τοῦτο καλῶς λέγεται, καθάπερ
[q]δοκεῖ, [r]καὶ ἔστιν ἑκάστου μέτρον ἡ ἀρετὴ καὶ [s]ὁ ἀγαθός, ἧ

[t] αἰσχρῶν δὲ Kb.Ob. [v] ἡ om. Ob. [w] διαφέρει—ἡδοναί om. Mb. [x] καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις Lb. [y] δὲ Kb.Mb.Ob. [z] αἱ post καὶ om. Ob. [a] εἶναι] εἶναι καὶ Ob. [b] καὶ ante ἡδονὴ om. Lb. [c] γὰρ om. Mb. [d] ὄνου Ha, οἷον Mb, ὄνους Kb. [e] σίρματα Ha, ἅρματ' Mb. [f] ἡδεῖον Kb. [g] οὖν om. Ha. [h] διαλλάσσουσι Kb.Lb.Ob. [i] δ'] γὰρ Mb. [k] σμικρὸν Mb, σμικροῖς Kb. [l] τῶν om. Mb. [m] τέρπει—c. 7. sect. 4. ἱκανῶς om. Kb. [n] νεμεσητά Mb. [o] ἐστι post λυπηρὰ Lb. [p] εὐεκτῷ Mb. [q] δοκεῖ] καὶ δοκεῖ Mb. [r] καὶ ἔστι καὶ ἑκάστου Ha. [s] ὁ om. Ha.Lb.Mb.Ob.

τοιοῦτος, καὶ ἡδοναὶ εἶεν ἂν αἱ [t]τούτῳ φαινόμεναι καὶ ἡδέα οἷς οὗτος χαίρει. Τὰ δὲ [v]τούτῳ δυσχερῆ εἴ τῳ φαίνεται ἡδέα, οὐδὲν θαυμαστόν· πολλαὶ γὰρ [w]φθοραὶ καὶ λῦμαι ἀνθρώπων γίνονται· ἡδέα δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τούτοις [x]καὶ οὕτω
11 *διακειμένοις. Τὰς μὲν οὖν [y]ὁμολογουμένως αἰσχρὰς δῆλον ὡς οὐ φατέον ἡδονὰς [z]εἶναι, πλὴν τοῖς διεφθαρμένοις· τῶν δ' ἐπιεικῶν εἶναι δοκουσῶν ποίαν ἢ τίνα φατέον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι; [a]Ἢ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν δῆλον; Ταύταις γὰρ ἕπονται αἱ ἡδοναί. Εἴτ' οὖν μία ἐστὶν εἴτε πλείους αἱ τοῦ τελείου καὶ μακαρίου ἀνδρός, αἱ ταύτας τελειοῦσαι ἡδοναὶ κυρίως λέγοιντ' ἂν ἀνθρώπου ἡδοναὶ εἶναι, αἱ δὲ λοιπαὶ δευτέρως καὶ πολλοστῶς, ὥσπερ αἱ ἐνέργειαι.*

6 *Εἰρημένων δὲ τῶν περὶ τὰς ἀρετάς [b]τε καὶ φιλίας καὶ ἡδονάς, λοιπὸν περὶ εὐδαιμονίας τύπῳ διελθεῖν, ἐπειδὴ τέλος [c]αὐτὴν τίθεμεν τῶν ἀνθρωπίνων. Ἀναλαβοῦσι [d]δὴ τὰ προει-*
2 *ρημένα [e]συντομώτερος ἂν εἴη ὁ λόγος. Εἴπομεν δ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἕξις· καὶ γὰρ τῷ καθεύδοντι διὰ βίου ὑπάρχοι ἄν, [f]φυτῶν ζῶντι βίον, καὶ τῷ δυστυχοῦντι τὰ μέγιστα. Εἰ δὴ ταῦτα μὴ [g]ἀρέσκει, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐνέργειάν τινα θετέον, καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται, τῶν δ' ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖαι καὶ δι' ἕτερα αἱρεταί, αἱ δὲ καθ' αὑτάς, δῆλον ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν καθ' αὑτὰς αἱρετῶν τινὰ θετέον καὶ οὐ τῶν δι' ἄλλο· οὐδενὸς γὰρ ἐνδεὴς ἡ εὐδαιμονία ἀλλ' αὐτάρ-*
3 *κης. Καθ' αὑτὰς δ' εἰσὶν [h]αἱρεταί, ἀφ' ὧν μηδὲν ἐπιζητεῖται παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Τοιαῦται δ' εἶναι δοκοῦσιν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις· τὰ γὰρ [i]καλὰ καὶ σπουδαῖα πράττειν τῶν δι' αὑτὰ αἱρετῶν. Καὶ τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδεῖαι· οὐ γὰρ δι' ἕτερα αὐτὰς αἱροῦνται· βλάπτονται γὰρ ἀπ' αὐτῶν μᾶλλον ἢ ὠφελοῦνται, ἀμελοῦντες τῶν σωμάτων καὶ [k]τῆς κτήσεως. Καταφεύγουσι δ' ἐπὶ τὰς τοιαύτας διαγωγὰς τῶν εὐδαιμο-*

[t] *τούτων* Ha. [v] *τούτῳ* om. Ob. [w] *διαφοραὶ* Ha. [x] *καὶ τοῖς οὕτω* Mb. [y] *ὁμολογουμένας* Mb. [z] *εἶναι*] *ἡμῶν* Mb. [a] *ἢ*] *ἡδονὴ ἡ* Ha. [b] *τε* om. Lb. [c] *αὐτὴν ἀντιτίθεμεν τῶν ἀνθρώπων* Mb. [d] *δὲ* Lb.Ob. [e] *συντομώτερον* Ha. [f] *φυτοῦ* Ob. [g] *ἀρέσκουσι* Mb. [h] *αἱ ἀρεταὶ ἐφ' ὧν μηδὲν ζητεῖται περὶ* Ha. [i] *καλὰ καὶ* om. Lb. [k] *τῆς* om. Ha.

νιζομένων οἱ πολλοί, διὸ παρὰ τοῖς τυράννοις εὐδοκιμοῦσιν
οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς εὐτράπελοι· ὧν γὰρ ἐφίενται,
ἐν τούτοις παρέχουσι σφᾶς αὐτοὺς ἡδεῖς· δέονται δὲ [l] τοιού-
των. Δοκεῖ μὲν οὖν εὐδαιμονικὰ ταῦτα εἶναι διὰ τὸ τοὺς ἐν
δυναστείαις ἐν τούτοις [m] ἀποσχολάζειν, οὐδὲν δὲ ἴσως σημεῖον 4
οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· οὐ γὰρ ἐν τῷ δυναστεύειν ἡ ἀρετὴ [n] οὐδ' ὁ
νοῦς, ἀφ' ὧν αἱ σπουδαῖαι ἐνέργειαι· οὐδ' εἰ ἄγευστοι οὗτοι
ὄντες ἡδονῆς εἰλικρινοῦς καὶ [o] ἐλευθερίου ἐπὶ τὰς σωματικὰς
καταφεύγουσιν, διὰ τοῦτο ταύτας οἰητέον αἱρετωτέρας εἶναι·
καὶ γὰρ οἱ παῖδες τὰ παρ' [p] αὐτοῖς τιμώμενα κράτιστα οἴον-
ται εἶναι. [q] Εὔλογον δή, ὥσπερ παισὶ καὶ ἀνδράσιν ἕτερα
[r] φαίνεται τίμια, οὕτω καὶ φαύλοις καὶ ἐπιεικέσιν. Καθάπερ 5
οὖν πολλάκις εἴρηται, καὶ τίμια καὶ ἡδέα ἐστὶ τὰ τῷ σπου-
δαίῳ τοιαῦτα ὄντα· ἑκάστῳ δὲ ἡ κατὰ τὴν οἰκείαν ἕξιν αἱρε-
τωτάτη ἐνέργεια, καὶ τῷ σπουδαίῳ δὲ [s] ἡ κατὰ τὴν ἀρετήν.
Οὐκ ἐν παιδιᾷ ἄρα ἡ εὐδαιμονία· καὶ γὰρ ἄτοπον [t] τὸ τέλος 6
εἶναι παιδιάν, καὶ πραγματεύεσθαι καὶ κακοπαθεῖν τὸν βίον
ἅπαντα τοῦ παίζειν χάριν. Ἅπαντα γὰρ ὡς εἰπεῖν ἑτέρου
ἕνεκα αἱρούμεθα πλὴν τῆς εὐδαιμονίας· τέλος γὰρ αὕτη.
Σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν ἠλίθιον φαίνεται καὶ
λίαν παιδικόν· [v] παίζειν δ' ὅπως [w] σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν,
ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ· ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιά, ἀδυνατοῦν-
τες [x] δὲ συνεχῶς πονεῖν ἀναπαύσεως δέονται. Οὐ δὴ τέλος
ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ [y] ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Δοκεῖ δ'
ὁ εὐδαίμων βίος κατ' ἀρετὴν εἶναι· οὗτος δὲ μετὰ σπουδῆς,
[z] ἀλλ' οὐκ ἐν [a] παιδιᾷ. Βελτίω [b] τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα 7
τῶν γελοίων καὶ [c] τῶν μετὰ παιδιᾶς, καὶ τοῦ βελτίονος ἀεὶ
[d] καὶ μορίου καὶ ἀνθρώπου [e] σπουδαιοτέραν τὴν ἐνέργειαν· ἡ

[l] τοιούτων] τούτων Lb. [m] ἀπασχολάζειν Ha.Lb.Mb. [n] οὐδ' ὁ] ὁ δὲ Ha.Mb.Ob. [o] ἐλευθέρας Mb, ἐλευθερίας Ha. [p] αὐτῶν Mb. [q] ἄλογον Ha. [r] φαίνονται Lb. [s] ἡ om. Ha.Lb.Mb. [t] τὸ om. Ha.Mb. [v] παίζειν δ' ὅπως] σπουδάζειν δ' ὥστε Ha. [w] σπουδάζειν Lb, σπουδάξειν Ha. [x] δὲ] γὰρ Ha. [y] ἕνεκεν Mb. [z] ἀλλ' om. Mb. [a] παιδιᾷ] σπουδῇ Ha. [b] δὲ Ha. [c] τῶν add. Lb. [d] καὶ post ἀεὶ om. Ha. [e] σπουδαιοτέρου Mb, σπουδαιοτάτην Lb.

8 δὲ τοῦ βελτίονος κρείττων καὶ εὐδαιμονικωτέρα ἤδη. Ἀπολαύσειέ τ' ἂν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ὁ τυχὼν καὶ ἀνδράποδον οὐχ ἧττον τοῦ ἀρίστου· [f]εὐδαιμονίας δ' οὐδεὶς ἀνδραπόδῳ μεταδίδωσιν, εἰ μὴ καὶ βίου· [g]οὐ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις, καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται.

7 Εἰ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία κατ' ἀρετὴν ἐνέργεια, εὔλογον κατὰ τὴν [h]κρατίστην· αὕτη δ' ἂν εἴη τοῦ ἀρίστου. Εἴτε δὴ [i]νοῦς τοῦτο εἴτε ἄλλο τις [k]ὃ δὴ κατὰ φύσιν δοκεῖ ἄρχειν καὶ ἡγεῖσθαι καὶ ἔννοιαν ἔχειν [l]περὶ καλῶν καὶ θείων, εἴτε θεῖον ὂν καὶ αὐτὸ εἴτε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θειότατον, ἡ τούτου ἐνέργεια κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν εἴη ἂν ἡ τελεία εὐδαιμονία.
2 Ὅτι δ' ἐστὶ θεωρητική, εἴρηται. Ὁμολογούμενον [m]δὲ [n]τοῦτ' ἂν δόξειεν εἶναι καὶ τοῖς πρότερον καὶ τῷ ἀληθεῖ. Κρατίστη [o]τε γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια· καὶ γὰρ ὁ νοῦς τῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τῶν γνωστῶν, περὶ ἃ ὁ νοῦς. [p]Ἔτι δὲ συνεχεστάτη· θεωρεῖν τε γὰρ δυνάμεθα συνεχῶς μᾶλλον ἢ πράττειν ὁτιοῦν,
3 οἰόμεθά τε δεῖν ἡδονὴν παραμεμῖχθαι τῇ εὐδαιμονίᾳ, ἡδίστη δὲ τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ἡ κατὰ [q]τὴν σοφίαν ὁμολογουμένως ἐστίν· δοκεῖ γοῦν ἡ φιλοσοφία [r]θαυμαστὰς ἡδονὰς ἔχειν [s]καθαριότητι καὶ τῷ βεβαίῳ, εὔλογον [t]δὲ τοῖς εἰδόσι
4 τῶν ζητούντων ἡδίω τὴν [v]διαγωγὴν εἶναι. Ἥ τε λεγομένη αὐτάρκεια περὶ τὴν θεωρητικὴν μάλιστ' ἂν εἴη· τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ σοφὸς καὶ δίκαιος καὶ οἱ λοιποὶ δέονται, [w]τοῖς δὲ τοιούτοις ἱκανῶς [x]κεχορηγημένων ὁ μὲν δίκαιος δεῖται πρὸς οὓς δικαιοπραγήσει καὶ μεθ' ὧν, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος, ὁ δὲ σοφὸς [y]καὶ καθ' [z]αὑτὸν ὢν δύναται θεωρεῖν, καὶ ὅσῳ ἂν

[f] εὐδαιμονίαν Ha.Mb. [g] οὐδὲ Mb. [h] κρατίστην ζωήν. αὕτη Ha. [i] νοῦς εἴη τοῦτο Ha. [k] ὃ δοκεῖ κατὰ φύσιν Ha. [l] περὶ] καὶ περὶ Mb. [m] δὲ om. Mb. [n] τοῦτο δόξειεν ἂν καὶ Ha. [o] τε om. Ha.Mb.Ob. [p] ἔστι Mb. [q] τὴν om. Ha. [r] θαυμαστὴν ἡδονὴν Mb. [s] καθαρειότητι Lb.Ob, καθαρσιότητι Mb. [t] τε Lb. [v] ἀγωγὴν Lb. [w] τῶν δὲ τοιούτων Lb. [x] κεχορηγημένοις Ha.Mb. [y] καὶ om. Mb. [z] ἑαυτὸν Lb.

σοφώτερος [a] ἢ μᾶλλον· βέλτιον δ᾽ ἴσως συνεργοὺς [b] ἔχων,
ἀλλ᾽ ὅμως αὐταρκέστατος. [c] Δόξαι τ᾽ ἂν αὐτὴ μόνη δι᾽ 5
αὐτὴν ἀγαπᾶσθαι· οὐδὲν γὰρ ἀπ᾽ αὐτῆς γίνεται παρὰ τὸ
θεωρῆσαι, ἀπὸ δὲ τῶν [d] πρακτῶν ἢ πλεῖον ἢ ἔλαττον [e] περι-
ποιούμεθα [f] παρὰ τὴν πρᾶξιν. Δοκεῖ τε ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ 6
σχολῇ εἶναι· ἀσχολούμεθα γὰρ ἵνα [g] σχολάζωμεν, καὶ πολε-
μοῦμεν ἵν᾽ εἰρήνην ἄγωμεν. Τῶν μὲν οὖν [h] πρακτικῶν ἀρετῶν
ἐν τοῖς πολιτικοῖς [i] ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς [k] ἡ ἐνέργεια· αἱ δὲ
περὶ ταῦτα πράξεις δοκοῦσιν ἄσχολοι εἶναι, αἱ μὲν πολεμικαὶ
καὶ παντελῶς· οὐδεὶς [l] γὰρ αἱρεῖται τὸ πολεμεῖν τοῦ πολε-
μεῖν ἕνεκα, οὐδὲ [m] παρασκευάζει πόλεμον· δόξαι γὰρ ἂν παν-
τελῶς μιαιφόνος τις εἶναι, εἰ τοὺς φίλους πολεμίους ποιοῖτο,
ἵνα μάχαι καὶ φόνοι [n] γίγνοιντο. Ἔστι δὲ καὶ ἡ τοῦ πολι-
τικοῦ ἄσχολος, καὶ παρ᾽ αὐτὸ τὸ πολιτεύεσθαι περιποιουμένη
δυναστείας καὶ τιμὰς ἢ τήν γε εὐδαιμονίαν αὐτῷ καὶ τοῖς
πολίταις, ἑτέραν οὖσαν τῆς πολιτικῆς, ἣν [o] καὶ ζητοῦμεν δῆ-
λον ὡς ἑτέραν οὖσαν. Εἰ δὴ τῶν μὲν κατὰ τὰς ἀρετὰς 7
πράξεων αἱ πολιτικαὶ καὶ πολεμικαὶ κάλλει καὶ μεγέθει προ-
έχουσιν, αὗται δ᾽ [p] ἄσχολοι καὶ τέλους τινὸς ἐφίενται καὶ οὐ
δι᾽ αὑτὰς [q] αἱρεταί εἰσιν, ἡ δὲ τοῦ νοῦ ἐνέργεια σπουδῇ τε
διαφέρειν δοκεῖ θεωρητικὴ οὖσα, καὶ παρ᾽ αὐτὴν οὐδενὸς ἐφί-
εσθαι τέλους, [r] ἔχειν [s] τε ἡδονὴν [t] οἰκείαν, [v] αὕτη δὲ συναύξει
τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὸ αὔταρκες [w] δὴ [x] καὶ σχολαστικὸν καὶ
ἄτρυτον ὡς [y] ἀνθρώπῳ, καὶ ὅσα ἄλλα τῷ μακαρίῳ ἀπονέμε-
ται, [z] κατὰ ταύτην τὴν [a] ἐνέργειαν φαίνεται ὄντα. Ἡ τε-
λεία δὴ εὐδαιμονία αὕτη ἂν εἴη [b] ἀνθρώπου, [c] λαβοῦσα μῆκος

[a] ἢ μᾶλλον] εἴη Ob. [b] ἔχειν Mb. [c] δόξειε δ᾽ Lb.Mb.Ob. [d] πρακτικῶν Kb. [e] περιπονούμεθα Mb. [f] περὶ Lb.Mb. [g] σπουδάζωμεν Mb. [h] πρακτῶν Mb. [i] ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς om. Mb, ἐν om. Lb. [k] αἱ ἐνέργειαι Lb. [l] γὰρ πονεῖν αἱρεῖται τοῦ Mb. [m] παρασκευάζειν Lb.Mb. [n] γίνηται Kb.Ob, γίνωνται Mb. [o] καὶ om. Lb. [p] ἀσχολικαὶ τέλους Kb. [q] εἰσιν αἱρεταί Lb. [r] ἔχειν τε] καὶ ἔχειν τὴν Kb. [s] τε] τε καὶ Mb. [t] οἰκείαν] τελείαν οἰκείαν Kb.Mb, τελείως οἰκείαν Ob. [v] αὐτὴ Kb. [w] δὲ Mb.Ob. [x] καὶ τὸ σχολαστικὸν Ob. [y] ἀνθρώπινον Lb.Ob. [z] κατὰ] τὰ κατὰ Kb.Mb. [a] ἐνέργειαν—ἀνθρώπου om. Mb. [b] ἀνθρώπωι Kb. [c] λαβοῦσαν Mb.

[d] *βίου τέλειον· οὐδὲν γὰρ ἀτελές ἐστι τῶν τῆς εὐδαιμονίας.
8 Ὁ δὲ τοιοῦτος [e] ἂν εἴη βίος κρείττων ἢ κατ' ἄνθρωπον· οὐ
γὰρ ᾗ ἄνθρωπός ἐστιν οὕτω βιώσεται, ἀλλ' ᾗ θεῖόν τι ἐν
αὐτῷ ὑπάρχει· [f] ὅσῳ δὲ διαφέρει τοῦτο τοῦ συνθέτου, [f] το-
σούτῳ καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετήν. Εἰ δὴ
θεῖον ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ κατὰ τοῦτον βίος
θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον. [g] Οὐ χρὴ δὲ κατὰ τοὺς
παραινοῦντας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἄνθρωπον ὄντα οὐδὲ θνητὰ
τὸν θνητόν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται [h] ἀθανατίζειν καὶ [i] πάντα
ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ
καὶ τῷ ὄγκῳ μικρόν ἐστι, δυνάμει καὶ [k] τιμιότητι πολὺ μᾶλ-
9 λον [l] πάντων [m] ὑπερέχει. Δόξειε [n] δ' ἂν καὶ [o] εἶναι ἕκαστος
τοῦτο, εἴπερ τὸ κύριον καὶ [p] ἄμεινον· ἄτοπον οὖν γίνοιτ' ἄν,
εἰ μὴ τὸν αὑτοῦ βίον αἱροῖτο ἀλλά τινος ἄλλου. Τὸ λεχθέν
τε πρότερον ἁρμόσει καὶ νῦν· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἑκάστῳ τῇ
φύσει κράτιστον καὶ ἥδιστόν [q] ἐστιν ἑκάστῳ. Καὶ τῷ ἀν-
θρώπῳ δὴ ὁ κατὰ τὸν νοῦν βίος, εἴπερ [r] τοῦτο μάλιστα
ἄνθρωπος. Οὗτος ἄρα καὶ εὐδαιμονέστατος.*

8 *Δευτέρως δ' ὁ κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετήν· αἱ γὰρ [s] κατ' αὐ-
τὴν ἐνέργειαι ἀνθρωπικαί· δίκαια γὰρ καὶ ἀνδρεῖα [t] καὶ ἄλλα
τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς πρὸς ἀλλήλους πράττομεν ἐν συναλ-
λάγμασι καὶ χρείαις καὶ πράξεσι παντοίαις ἔν τε τοῖς πά-
θεσι [v] διατηροῦντες τὸ πρέπον ἑκάστῳ. Ταῦτα δ' εἶναι φαί-
2 νεται πάντα ἀνθρωπικά. Ἔνια δὲ καὶ συμβαίνειν ἀπὸ τοῦ
σώματος δοκεῖ, καὶ πολλὰ συνῳκειῶσθαι τοῖς πάθεσιν ἡ τοῦ
3 ἤθους ἀρετή. Συνέζευκται δὲ καὶ ἡ φρόνησις τῇ τοῦ ἤθους
ἀρετῇ, καὶ [w] αὕτη τῇ φρονήσει, εἴπερ αἱ μὲν τῆς φρονήσεως
ἀρχαὶ κατὰ τὰς ἠθικάς εἰσιν ἀρετάς, τὸ δ' ὀρθὸν τῶν ἠθικῶν*

[d] *τέλειον βίου* O^b. [e] *εἴη ἂν κρείττων βίος* L^b. [f] *ὅσον* et mox *τοσοῦτον* K^b. [g] *χρὴ δὲ οὐ* L^b.O^b. [h] *ἀπαθανατίζειν* N^b, *ἀποθανατίζειν* L^b. [i] *ἅπαντα* L^b. [k] *τελειότητι* O^b, *ποιοτητι* K^b. [l] *πάντων* om. L^b. [m] *ὑπερέχειν* M^b. [n] δ' om. K^b.M^b. [o] *εἶναι ἕκαστον* M^b.O^b, *ἕκαστος εἶναι* L^b. [p] *ἄμεινον*] *ἄμεινον μένον* K^b. [q] *ἐσθ'* L^b. [r] *μάλιστα τοῦτο* L^b. [s] *κατὰ ταύτην* K^b.M^b. [t] *καὶ τὰ ἄλλα τὰ* L^b. [v] *διατηροῦντες* post *ἑκάστῳ* L^b. [w] *αὕτη*] *αὐτῆι* K^b.

κατὰ τὴν φρόνησιν. [x]Συνηρτημέναι δ' αὗται καὶ τοῖς πάθεσι [y]περὶ τὸ σύνθετον ἂν εἶεν· αἱ δὲ τοῦ συνθέτου ἀρεταὶ ἀνθρωπικαί. Καὶ ὁ βίος δὴ ὁ [z]κατ' αὐτὰς καὶ ἡ εὐδαιμονία. Ἡ δὲ τοῦ νοῦ κεχωρισμένη· τοσοῦτον [a]γὰρ περὶ αὐτῆς [b]εἰρήσθω· [c]διακριβῶσαι γὰρ μεῖζον τοῦ προκειμένου ἐστίν.
Δόξειε δ' ἂν καὶ τῆς ἐκτὸς χορηγίας [d]ἐπὶ μικρὸν ἢ ἐπ' ἔλατ- 4
τον δεῖσθαι τῆς ἠθικῆς· τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀμφοῖν χρεία καὶ ἐξ ἴσου ἔστω, εἰ καὶ μᾶλλον [e]διαπονεῖ περὶ τὸ σῶμα ὁ πολιτικός, καὶ ὅσα τοιαῦτα· μικρὸν γὰρ ἄν τι [f]διαφέροι· πρὸς δὲ τὰς ἐνεργείας πολὺ [g]διοίσει. Τῷ μὲν γὰρ ἐλευθερίῳ δεήσει χρημάτων πρὸς τὸ πράττειν τὰ ἐλευθέρια, καὶ τῷ δικαίῳ δὴ εἰς τὰς ἀνταποδόσεις (αἱ γὰρ βουλήσεις ἄδηλοι, προσποιοῦνται δὲ καὶ οἱ [h]μὴ δίκαιοι βούλεσθαι δικαιοπραγεῖν), τῷ ἀνδρείῳ δὲ δυνάμεως, εἴπερ ἐπιτελεῖ τι τῶν κατὰ [i]τὴν ἀρετήν, καὶ τῷ σώφρονι ἐξουσίας· πῶς γὰρ [k]δῆ-
λος ἔσται [l]ἢ οὗτος ἢ τῶν ἄλλων τις; [m]Ἀμφισβητεῖται [n]δὲ 5
πότερον κυριώτερον τῆς ἀρετῆς ἡ προαίρεσις ἢ αἱ πράξεις, ὡς ἐν ἀμφοῖν οὔσης. Τὸ δὴ τέλειον δῆλον ὡς ἐν ἀμφοῖν ἂν εἴη. Πρὸς δὲ τὰς πράξεις πολλῶν δεῖται, καὶ ὅσῳ ἂν μεί-
ζους ὦσι καὶ [o]καλλίους, πλειόνων. [p]Τῷ δὲ θεωροῦντι [q]οὐδε- 6
νὸς τῶν τοιούτων πρός γε τὴν ἐνέργειαν χρεία, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν καὶ [r]ἐμπόδιά ἐστι πρός γε τὴν θεωρίαν· ᾗ δ' ἄνθρωπός ἐστι καὶ πλείοσι [s]συζῇ, αἱρεῖται [t]τὰ [v]κατ' ἀρετὴν πράττειν· δεήσεται οὖν τῶν τοιούτων πρὸς τὸ ἀνθρωπεύ-
εσθαι. Ἡ δὲ τελεία εὐδαιμονία ὅτι θεωρητική τίς ἐστιν 7
ἐνέργεια, καὶ ἐντεῦθεν ἂν φανείη. Τοὺς [w]θεοὺς γὰρ μάλιστα ὑπειλήφαμεν μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι· πράξεις δὲ ποίας ἀπονεῖμαι χρεὼν αὐτοῖς; Πότερα τὰς δικαίας; [x]Ἦ γελοῖοι

[x] συνηρτημένη K^b. [y] περὶ] καὶ περὶ M^b. [z] κατὰ ταύτας K^b.M^b.
[a] γὰρ] δὲ M^b. [b] εἴρηται O^b. [c] ἀκριβῶσαι K^b. [d] ἐπὶ] ἢ ἐπὶ K^b.M^b.
[e] διαπονεῖ om. M^b. [f] διαφέρη L^b.O^b, διαφέρειν K^b. [g] συνδιοίσει K^b.
[h] μὴ om. M^b. [i] τὴν add. K^b. [k] ἔσται δῆλος M^b. [l] ἢ om. M^b.O^b.
[m] ζητεῖται L^b. [n] τε K^b.M^b. [o] καλαὶ M^b. [p] τῶν δὲ θεωρούντων L^b.
[q] οὐδὲν M^b. [r] ἐμπόδιον K^b. [s] συζῆν L^b. [t] τὸ M^b, καὶ τὰ O^b.
[v] κατὰ τὴν ἀρετὴν K^b. [w] γὰρ θεοὺς L^b. [x] ἢ om. K^b.

φανοῦνται συναλλάττοντες καὶ παρακαταθήκας ἀποδιδόντες καὶ [y]ὅσα τοιαῦτα; Ἀλλὰ τὰς [z]ἀνδρείους, [a]ὑπομένοντας τὰ φοβερὰ καὶ κινδυνεύοντας, ὅτι καλόν; Ἢ τὰς ἐλευθερίους; Τίνι δὲ δώσουσιν; Ἄτοπον δ' εἰ καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμισμα ἤ τι τοιοῦτον. [b]Αἱ δὲ σώφρονες τί ἂν εἶεν; Ἢ φορτικὸς ὁ ἔπαινος, ὅτι οὐκ ἔχουσι φαύλας ἐπιθυμίας; Διεξιοῦσι δὲ πάντα φαίνοιτ' ἂν τὰ περὶ τὰς πράξεις μικρὰ καὶ ἀνάξια θεῶν. Ἀλλὰ μὴν [c]ζῆν [d]τε [e]πάντες ὑπειλήφασιν αὐτοὺς καὶ ἐνεργεῖν ἄρα· οὐ γὰρ δὴ καθεύδειν ὥσπερ τὸν Ἐνδυμίωνα. Τῷ δὴ ζῶντι τοῦ πράττειν [f]ἀφαιρουμένου, ἔτι δὲ μᾶλλον [g]τοῦ ποιεῖν, τί λείπεται πλὴν [h]θεωρία; Ὥστε ἡ τοῦ θεοῦ ἐνέργεια, μακαριότητι διαφέρουσα, θεωρητικὴ ἂν εἴη. Καὶ τῶν ἀνθρωπίνων [i]δὴ ἡ ταύτῃ συγγενεστάτη εὐδαιμονικωτάτη.

8 Σημεῖον δὲ καὶ τὸ μὴ μετέχειν τὰ λοιπὰ ζῷα εὐδαιμονίας, τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἐστερημένα τελείως. Τοῖς μὲν γὰρ θεοῖς ἅπας ὁ βίος [k]μακάριος, τοῖς δ' ἀνθρώποις, ἐφ' ὅσον ὁμοίωμά τι τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ὑπάρχει· τῶν δ' ἄλλων ζῴων οὐδὲν εὐδαιμονεῖ, ἐπειδὴ [l]οὐδαμῇ κοινωνεῖ θεωρίας. Ἐφ' ὅσον δὴ διατείνει ἡ θεωρία, καὶ ἡ εὐδαιμονία, καὶ οἷς μᾶλλον ὑπάρχει τὸ θεωρεῖν, καὶ εὐδαιμονεῖν, [m]οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ κατὰ τὴν θεωρίαν· αὐτὴ γὰρ [n]καθ' αὑτὴν τιμία. Ὥστ' εἴη ἂν [o]ἡ εὐδαιμονία θεωρία τις.

9 9 Δεήσει δὲ καὶ τῆς ἐκτὸς εὐημερίας ἀνθρώπῳ ὄντι· οὐ γὰρ αὐτάρκης ἡ φύσις πρὸς τὸ θεωρεῖν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸ σῶμα ὑγιαίνειν καὶ τροφὴν καὶ τὴν λοιπὴν θεραπείαν ὑπάρχειν. Οὐ μὴν οἰητέον γε πολλῶν καὶ μεγάλων δεήσεσθαι τὸν [p]εὐδαιμονήσοντα, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν μακάριον εἶναι· [q]οὐ γὰρ ἐν τῇ ὑπερβολῇ τὸ αὔταρκες οὐδ' [r]ἡ πρᾶξις,

[y] ὅσα ἄλλα τοιαῦτα Lb. [z] ἀνδρείας Lb. [a] ὑπομένοντες Kb. [b] αἱ] εἰ Kb.Mb.Ob. [c] ζῆν] ζητεῖται Mb. [d] τε om. Mb.Ob. [e] πάντες γὰρ ὑπειλήφασιν εἶναι αὐτοὺς Mb. [f] ἀφαιρούμενον Nb, ἀφῃρημένῳ Lb.Ob. [g] τοῦ] τοῦτο Kb. [h] θεωρίας Lb.Nb.Ob. [i] δὴ ἂν εἴη ἡ Kb. [k] post μακάριος Mb.Ob. τοιαύτης οὔσης τῆς ἐνεργείας. [l] οὐδαμῶς Lb, οὐδαμοῦ Ob. [m] οὐ] καὶ οὐ Kb. [n] κατ' αὐτὴν Kb. [o] ἡ om. Mb. [p] εὐδαιμονήσαντα Mb. [q] οὐ] οὐδὲ Mb. [r] ἡ πρᾶξις] ἡ κρίσις οὐδ' ἡ πρᾶξις Lb, ἡ κρίσις οὐδ' αἱ πράξεις Mb.Ob.

δυνατὸν δὲ καὶ μὴ [s]*ἄρχοντα γῆς καὶ* [t]*θαλάττης πράττειν τὰ* 10
καλά· καὶ γὰρ ἀπὸ μετρίων δύναιτ᾽ ἄν τις πράττειν [v]*κατὰ
τὴν ἀρετήν.* Τοῦτο *δ᾽ ἔστιν ἰδεῖν ἐναργῶς· οἱ γὰρ ἰδιῶται
τῶν* [w]*δυναστῶν οὐχ ἧττον δοκοῦσι τὰ ἐπιεικῆ πράττειν, ἀλλὰ
καὶ μᾶλλον.* Ἱ*κανὸν δὲ τοσαῦθ᾽ ὑπάρχειν·* [x]*ἔσται γὰρ ὁ
βίος εὐδαίμων τοῦ* [y]*κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐνεργοῦντος.* Καὶ Σό- 11
*λων δὲ τοὺς εὐδαίμονας ἴσως ἀπεφαίνετο καλῶς, εἰπὼν μετρίως
τοῖς ἐκτὸς* [z]*κεχορηγημένους, πεπραγότας δὲ* [a]*τὰ κάλλισθ᾽,*
[a]*ὡς ᾤετο, καὶ βεβιωκότας σωφρόνως· ἐνδέχεται γὰρ μέτρια
κεκτημένους πράττειν ἃ δεῖ.* Ἔ*οικε δὲ καὶ* Ἀ*ναξαγόρας οὐ
πλούσιον οὐδὲ δυναστὴν ὑπολαβεῖν τὸν εὐδαίμονα, εἰπὼν ὅτι
οὐκ ἂν θαυμάσειεν εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· οὗτοι
γὰρ κρίνουσι τοῖς ἐκτός, τούτων αἰσθανόμενοι* [b]*μόνον.* Συμ- 12
φωνεῖν [c]*δὴ τοῖς λόγοις ἐοίκασιν αἱ τῶν σοφῶν δόξαι.* Πίστιν
μὲν οὖν καὶ [d]*τὰ τοιαῦτα ἔχει τινά, τὸ δ᾽ ἀληθὲς ἐν τοῖς*
[e]*πρακτοῖς ἐκ τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου κρίνεται· ἐν τούτοις
γὰρ τὸ κύριον.* [f]Σ*κοπεῖν δὴ τὰ προειρημένα χρὴ ἐπὶ τὰ
ἔργα καὶ τὸν βίον* [g]*ἐπιφέροντας, καὶ συνᾳδόντων μὲν τοῖς
ἔργοις ἀποδεκτέον, διαφωνούντων δὲ λόγους ὑποληπτέον.* Ὁ 13
*δὲ κατὰ νοῦν ἐνεργῶν καὶ τοῦτον θεραπεύων καὶ διακείμενος
ἄριστα καὶ θεοφιλέστατος ἔοικεν* [h]*εἶναι· εἰ γάρ τις ἐπιμέ-
λεια τῶν* [i]*ἀνθρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη
ἂν εὔλογον χαίρειν τε αὐτοὺς τῷ ἀρίστῳ καὶ* [k]*τῷ συγγενε-
στάτῳ (τοῦτο δ᾽ ἂν εἴη ὁ νοῦς) καὶ τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα*
[l]*τοῦτο καὶ τιμῶντας ἀντευποιεῖν ὡς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπι-
μελουμένους* [m]*καὶ ὀρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας.* Ὅ*τι δὲ*
[n]*πάντα ταῦτα τῷ σοφῷ μάλισθ᾽ ὑπάρχει, οὐκ ἄδηλον.* [o]Θεο-

[s] *ἄρχοντας* Lb.Ob. [t] *θαλάσσης* Lb.Mb. [v] *κατὰ*] *τὰ κατὰ* Mb.Ob. [w] *δυνατῶν* Mb. [x] *ἔστι* Mb. [y] *κατ᾽ ἀρετὴν* Mb. [z] *κεχορηγημένοις* Kb. [a] *τὰ* et *ὡς* om. Kb. [b] *μόνων* Lb.Mb. [c] *δὲ* Ob. [d] *τὰ* om. Kb. [e] *πρακτικοῖς* Kb.Mb.Ob. [f] *σκοπεῖν δὲ* Lb.Mb.Ob, *δὴ σκοπεῖν* Kb. [g] *φέροντας* Kb.Mb. [h] *εἶναι* om. Kb.Mb.Ob. [i] *ἀνθρώπων* Kb. [k] *τῷ* post *καὶ* om. Kb.Ob. [l] post *τοῦτο* Mb. *ἤγουν τὸ χαίρειν τῶ ἀρίστω καὶ συγγενεστάτω.* [m] *καὶ* ante *ὀρθῶς* om. Mb. [n] *ταῦτα πάντα* Lb.Mb. [o] *θεοφιλέστατον* Mb.

φιλέστατος ἄρα. Τὸν αὐτὸν [p]δ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέστατον·
ὥστε κἂν οὕτως εἴη ὁ σοφὸς μάλιστ' εὐδαίμων.
10 Ἆρ' οὖν εἰ [q]περὶ τούτων καὶ τῶν ἀρετῶν, ἔτι δὲ [r]καὶ φι-
(9) λίας καὶ ἡδονῆς ἱκανῶς εἴρηται τοῖς τύποις, τέλος ἔχειν οἰη-
τέον τὴν προαίρεσιν, ἢ καθάπερ λέγεται, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς
πρακτοῖς τέλος τὸ θεωρῆσαι ἕκαστα καὶ γνῶναι, ἀλλὰ μᾶλ-
2 λον τὸ πράττειν αὐτά; Οὐδὲ δὴ περὶ ἀρετῆς ἱκανὸν τὸ εἰ-
δέναι, ἀλλ' ἔχειν καὶ χρῆσθαι πειρατέον, ἢ εἴ πως ἄλλως
3 ἀγαθοὶ [s]γινόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ λόγοι αὐτάρκεις
πρὸς τὸ ποιῆσαι ἐπιεικεῖς, πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ [t]μεγά-
λους δικαίως ἔφερον κατὰ τὸν [v]Θέογνιν, καὶ ἔδει ἂν τούτους
πορίσασθαι· νῦν δὲ φαίνονται [w]προτρέψασθαι μὲν καὶ πα-
ρορμῆσαι τῶν νέων τοὺς ἐλευθερίους [x]ἰσχύειν, ἦθός [y]τ' εὐγενὲς
καὶ ὡς ἀληθῶς φιλόκαλον ποιῆσαι ἂν [z]κατοκώχιμον ἐκ τῆς
[a]ἀρετῆς, τοὺς δὲ πολλοὺς ἀδυνατεῖν πρὸς καλοκαγαθίαν προ-
4 τρέψασθαι· οὐ γὰρ πεφύκασιν αἰδοῖ πειθαρχεῖν ἀλλὰ φόβῳ,
οὐδ' ἀπέχεσθαι τῶν φαύλων διὰ τὸ αἰσχρὸν ἀλλὰ διὰ τὰς
τιμωρίας· πάθει γὰρ ζῶντες τὰς οἰκείας ἡδονὰς διώκουσι καὶ
δι' ὧν αὗται ἔσονται, φεύγουσι δὲ τὰς ἀντικειμένας λύπας,
τοῦ δὲ καλοῦ καὶ ὡς ἀληθῶς ἡδέος οὐδ' [b]ἔννοιαν ἔχουσιν, ἄγευ-
5 στοι ὄντες. Τοὺς δὴ τοιούτους τίς ἂν λόγος [c]μεταρρυθμί-
σαι; Οὐ γὰρ οἷόν τε ἢ οὐ ῥᾴδιον τὰ ἐκ παλαιοῦ τοῖς ἤθεσι
κατειλημμένα λόγῳ μεταστῆσαι. Ἀγαπητὸν δ' ἴσως ἐστὶν
εἰ πάντων ὑπαρχόντων, δι' ὧν ἐπιεικεῖς δοκοῦμεν γίνεσθαι,
6 μεταλάβοιμεν τῆς ἀρετῆς. Γίνεσθαι δ' [d]ἀγαθοὺς οἴονται οἱ
μὲν φύσει, οἱ δ' ἔθει, οἱ δὲ διδαχῇ. Τὸ μὲν οὖν τῆς φύσεως
δῆλον ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἀλλὰ διά [e]τινας θείας αἰτίας
τοῖς [f]ὡς ἀληθῶς εὐτυχέσιν ὑπάρχει· ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ διδαχὴ
μή ποτ' οὐκ ἐν ἅπασιν [g]ἰσχύῃ, ἀλλὰ [h]δέῃ [i]προδιειργάσθαι

[p] δ' om. Kb.Mb.Ob. [q] περὶ] περί τε Lb.Ob. [r] καὶ post δὲ om. Kb.Ob. [s] γινοίμεθα Kb. [t] μεγάλους om. Kb. [v] θεόγνην Kb. [w] προτρέψαι Lb.Nb. [x] ἴσχειν Kb. [y] δ' Mb. [z] κατακώχιμον Lb.Mb.Ob. [a] ἀρετῆς οὔ, τοὺς Mb. [b] ἐννοίας Lb.Ob. [c] μεταρριθμήσῃ Mb. [d] ἀγαθὸν Mb. [e] τινος Lb.Ob. [f] ὡς om. Kb. [g] ἰσχύει Kb.Lb, ἐνισχύῃ Mb.Ob. [h] δέει Lb, δεῖ Mb. [i] προδιεργάσασθαι Mb.

τοῖς [k] ἔθεσι τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ καλῶς χαίρειν καὶ μισεῖν, ὥσπερ γῆν τὴν [l] θρέψουσαν τὸ σπέρμα. Οὐ γὰρ 7
ἂν ἀκούσειε [m] λόγου ἀποτρέποντος οὐδ' [n] αὖ [o] συνείη ὁ κατὰ πάθος ζῶν· τὸν δ' οὕτως ἔχοντα πῶς οἷόν τε μεταπεῖσαι; Ὅλως τ' οὐ δοκεῖ λόγῳ ὑπείκειν τὸ πάθος ἀλλὰ βίᾳ. Δεῖ 8
δὴ τὸ ἦθος προϋπάρχειν πως οἰκεῖον τῆς ἀρετῆς, στέργον τὸ καλὸν καὶ δυσχεραῖνον τὸ αἰσχρόν. Ἐκ νέου δ' ἀγωγῆς ὀρθῆς τυχεῖν πρὸς ἀρετὴν χαλεπὸν μὴ ὑπὸ τοιούτοις τραφέντα νόμοις· τὸ γὰρ σωφρόνως καὶ καρτερικῶς ζῆν οὐχ ἡδὺ τοῖς πολλοῖς, ἄλλως τε καὶ νέοις. Διὸ νόμοις δεῖ τετάχθαι τὴν τροφὴν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· οὐκ ἔσται γὰρ λυπηρὰ συνήθη [p] γινόμενα. Οὐχ ἱκανὸν δ' ἴσως νέους ὄντας τροφῆς καὶ ἐπι- 9
μελείας τυχεῖν ὀρθῆς, ἀλλ' [q] ἐπειδὴ καὶ ἀνδρωθέντας δεῖ ἐπιτηδεύειν αὐτὰ καὶ ἐθίζεσθαι, καὶ περὶ ταῦτα δεοίμεθ' [r] ἂν νόμων, [s] καὶ ὅλως δὴ περὶ πάντα τὸν βίον· οἱ γὰρ πολλοὶ ἀνάγκῃ μᾶλλον ἢ λόγῳ πειθαρχοῦσι καὶ ζημίαις ἢ τῷ καλῷ. Διόπερ οἴονταί τινες τοὺς νομοθετοῦντας δεῖν μὲν παρακα- 10
λεῖν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ προτρέπεσθαι τοῦ καλοῦ χάριν, ὡς [t] ὑπακουσομένων [v] τῶν [w] ἐπιεικῶς τοῖς ἔθεσι [x] προηγμένων, ἀπειθοῦσι δὲ καὶ ἀφυεστέροις οὖσι κολάσεις [y] τε καὶ τιμωρίας [z] ἐπιτιθέναι, τοὺς δ' ἀνιάτους ὅλως ἐξορίζειν· τὸν μὲν γὰρ ἐπιεικῆ [a] καὶ πρὸς τὸ καλὸν ζῶντα τῷ λόγῳ πειθαρχήσειν, τὸν δὲ φαῦλον ἡδονῆς ὀρεγόμενον λύπῃ κολάζεσθαι ὥσπερ ὑποζύγιον. Διὸ καί φασι [b] δεῖν τοιαύτας γίνεσθαι τὰς λύπας αἳ μάλιστ' ἐναντιοῦνται ταῖς ἀγαπωμέναις ἡδοναῖς. Εἰ δ' 11
οὖν, καθάπερ εἴρηται, τὸν ἐσόμενον ἀγαθὸν τραφῆναι καλῶς [c] δεῖ καὶ ἐθισθῆναι, εἶθ' οὕτως [d] ἐν ἐπιτηδεύμασιν ἐπιεικέσι ζῆν καὶ μήτ' ἄκοντα μήθ' ἑκόντα πράττειν τὰ φαῦλα, ταῦτα δὲ γίγνοιτ' ἂν βιουμένοις κατά τινα νοῦν καὶ τάξιν ὀρθήν, ἔχου-

[k] *ἤθεσι* L^b. [l] *θρέψασαν* M^b. [m] *λόγον* M^b. [n] *ἂν* L^b.O^b. [o] *συνίῃ* L^b, *συνίησιν* M^b. [p] *γενόμενα* O^b. [q] *ἐπεὶ* L^b. [r] *ἂν* om. L^b. [s] *δὴ καὶ ὅλως* K^b. [t] *ἐπακουσομένων* L^b, *ἐπακουσομένοις* M^b. [v] *τῶν* om. M^b. [w] *ἐπιεικῶν* L^b.O^b. [x] *προηγμένοις* M^b, *προηγουμένως* L^b.O^b. [y] *τε* om. O^b. [z] *ἐπιτιθεμένους* M^b, *ἐπιτιθέμεναι* O^b. [a] *καὶ* om. K^b.M^b. [b] *δεῖν* om. M^b. [c] *δοκεῖ* O^b. [d] *ἐν* om. L^b.

12 σαν ἰσχύν. Ἡ μὲν οὖν πατρικὴ πρόσταξις οὐκ ἔχει τὸ ἰσχυ-
ρὸν [e]οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον, οὐδὲ δὴ ὅλως ἡ ἑνὸς ἀνδρός, μὴ βασι-
λέως [f]ὄντος ἤ τινος τοιούτου· ὁ δὲ νόμος ἀναγκαστικὴν ἔχει
δύναμιν, [g]λόγος ὢν ἀπό τινος φρονήσεως καὶ νοῦ. Καὶ τῶν
μὲν ἀνθρώπων [h]ἐχθαίρουσι τοὺς ἐναντιουμένους ταῖς ὁρμαῖς,
κἂν ὀρθῶς αὐτὸ δρῶσιν· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐπαχθὴς τάτ-
13 των τὸ ἐπιεικές. Ἐν μόνῃ δὲ τῇ [i]Λακεδαιμονίων πόλει μετ᾽
ὀλίγων ὁ νομοθέτης ἐπιμέλειαν δοκεῖ πεποιῆσθαι τροφῆς [k]τε
καὶ ἐπιτηδευμάτων· ἐν δὲ ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἐξη-
μέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῇ [l]ἕκαστος ὡς βούλεται,
14 κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἠδ᾽ ἀλόχου. Κράτιστον μὲν
οὖν [m]τὸ [n]γίγνεσθαι κοινὴν ἐπιμέλειαν καὶ ὀρθὴν καὶ δρᾶν
αὐτὸ δύνασθαι· κοινῇ δ᾽ ἐξαμελουμένων ἑκάστῳ δόξειεν ἂν
προσήκειν τοῖς σφετέροις τέκνοις καὶ φίλοις εἰς ἀρετὴν [o]συμ-
βάλλεσθαι, ἢ προαιρεῖσθαί γε. [p]Μάλιστα δ᾽ ἂν τοῦτο [q]δύ-
νασθαι δόξειεν ἐκ τῶν εἰρημένων νομοθετικὸς γενόμενος· αἱ
μὲν γὰρ κοιναὶ ἐπιμέλειαι δῆλον ὅτι [r]διὰ νόμων γίγνονται,
ἐπιεικεῖς δ᾽ αἱ διὰ τῶν σπουδαίων. Γεγραμμένων [s]δ᾽ ἢ ἀγρά-
φων, οὐδὲν ἂν δόξειε [t]διαφέρειν, οὐδὲ δι᾽ ὧν εἷς ἢ πολλοὶ παι-
δευθήσονται, ὥσπερ οὐδ᾽ ἐπὶ μουσικῆς [v]καὶ γυμναστικῆς [w]καὶ
τῶν ἄλλων [x]ἐπιτηδευμάτων. Ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν
ἐνισχύει τὰ νόμιμα καὶ τὰ [y]ἔθη, οὕτω καὶ ἐν [z]οἰκίαις οἱ πα-
τρικοὶ λόγοι καὶ τὰ [a]ἔθη, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν συγγένειαν
καὶ τὰς εὐεργεσίας· προϋπάρχουσι γὰρ στέργοντες καὶ εὐ-
15 πειθεῖς τῇ φύσει. Ἔτι δὲ [b]καὶ διαφέρουσιν αἱ καθ᾽ ἕκαστον
παιδεῖαι τῶν κοινῶν, ὥσπερ ἐπὶ ἰατρικῆς· καθόλου μὲν γὰρ
τῷ πυρέττοντι συμφέρει [c]ἡσυχία καὶ ἀσιτία, τινὶ δ᾽ ἴσως
οὔ, ὅ τε πυκτικὸς ἴσως οὐ πᾶσι τὴν αὐτὴν μάχην περιτίθησιν.

[e] οὐδὲ] οὔτε δὴ L^b, οὐδὲ δὴ K^b.M^b.O^b. [f] ὄντος om. M^b. [g] λόγος] ὅλος M^b. [h] ἐχθραίνουσι L^b.M^b.O^b. [i] λακεδαιμονία M^b. [k] τε om. O^b. [l] ἕκαστος om. M^b. [m] τὸ om. L^b.O^b. [n] γενέσθαι K^b.M^b.O^b. [o] συμβαλέσθαι K^b. [p] μᾶλλον K^b.M^b. [q] τίνασθαι K^b, om. O^b. [r] διὰ τῶν νόμων O^b. [s] δ᾽ om. K^b. [t] συνδιαφέρειν O^b. [v] καὶ] ἢ K^b.M^b. [w] καὶ] ἢ M^b. [x] παιδευμάτων L^b. [y] ἤθη K^b.L^b.O^b. [z] οἰκείαις O^b. [a] ἤθη L^b.O^b. [b] καὶ post δὲ om. M^b.O^b. [c] ἀσιτία καὶ ἡσυχία L^b.

Ἐξακριβοῦσθαι [d] δὴ δόξειεν [e] ἂν μᾶλλον τὸ καθ' ἕκαστον
ἰδίας τῆς ἐπιμελείας γινομένης· μᾶλλον γὰρ τοῦ προσφόρου
τυγχάνει ἕκαστος. Ἀλλ' ἐπιμεληθείη μὲν ἄριστα [f] καθ' ἓν
καὶ ἰατρὸς καὶ γυμναστὴς καὶ πᾶς ἄλλος ὁ [g] τὸ καθόλου εἰ-
δώς, [h] ὅτι πᾶσιν ἢ τοῖς [i] τοιοῖσδε· τοῦ κοινοῦ γὰρ αἱ ἐπιστῆ-
μαι λέγονταί τε καὶ εἰσίν. Οὐ μὴν [k] ἀλλὰ καὶ ἑνός τινος 16
οὐδὲν ἴσως κωλύει καλῶς ἐπιμεληθῆναι καὶ ἀνεπιστήμονα ὄντα,
τεθεαμένον δ' ἀκριβῶς τὰ συμβαίνοντα ἐφ' ἑκάστῳ δι' ἐμπει-
ρίαν, καθάπερ καὶ ἰατροὶ [l] ἔνιοι δοκοῦσιν [m] ἑαυτῶν ἄριστοι
εἶναι, ἑτέρῳ οὐδὲν [n] ἂν δυνάμενοι ἐπαρκέσαι. Οὐδὲν δ' ἧττον
ἴσως τῷ γε βουλομένῳ τεχνικῷ γενέσθαι καὶ θεωρητικῷ ἐπὶ
τὸ καθόλου βαδιστέον εἶναι δόξειεν ἄν, κἀκεῖνο [o] γνωριστέον
ὡς ἐνδέχεται· εἴρηται γὰρ ὅτι περὶ τοῦθ' [p] αἱ ἐπιστῆμαι.
Τάχα [q] δὲ καὶ τῷ βουλομένῳ δι' ἐπιμελείας βελτίους ποιεῖν, 17
εἴτε πολλοὺς εἴτ' ὀλίγους, νομοθετικῷ πειρατέον γενέσθαι,
[r] εἰ διὰ νόμων ἀγαθοὶ γενοίμεθ' [s] ἄν. Ὅντινα [t] γὰρ οὖν καὶ
τὸν προτεθέντα διαθεῖναι καλῶς οὐκ ἔστι τοῦ τυχόντος, ἀλλ'
εἴπερ τινος, τοῦ εἰδότος, ὥσπερ ἐπ' ἰατρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν
ὧν ἐστὶν ἐπιμέλειά τις καὶ φρόνησις. Ἆρ' οὖν μετὰ τοῦτο 18
ἐπισκεπτέον πόθεν ἢ πῶς νομοθετικὸς γένοιτ' ἄν τις, ἢ καθά-
περ ἐπὶ τῶν ἄλλων, [v] παρὰ τῶν πολιτικῶν; Μόριον γὰρ
ἐδόκει τῆς πολιτικῆς εἶναι. Ἢ οὐχ ὅμοιον φαίνεται ἐπὶ τῆς
πολιτικῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν τε καὶ δυνάμεων; Ἐν
μὲν γὰρ [w] τοῖς ἄλλοις [x] οἱ αὐτοὶ φαίνονται τάς τε δυνάμεις
παραδιδόντες καὶ ἐνεργοῦντες ἀπ' αὐτῶν, οἷον [y] ἰατροὶ καὶ
γραφεῖς· τὰ δὲ πολιτικὰ ἐπαγγέλλονται μὲν διδάσκειν οἱ
σοφισταί, πράττει δ' αὐτῶν οὐδείς, ἀλλ' οἱ πολιτευόμενοι, οἳ
δόξαιεν ἂν δυνάμει τινὶ τοῦτο πράττειν καὶ ἐμπειρίᾳ μᾶλλον
ἢ διανοίᾳ· οὔτε γὰρ γράφοντες οὔτε λέγοντες περὶ τῶν τοι-

[d] δὲ Lb, δὲ δεῖ Mb. [e] ἂν om. Kb. [f] καθ' ἕν] τοῦ καθόλου Ob. [g] τὸ om. Kb. [h] τι Kb. [i] τοιοῖς δεῖ Kb. [k] ἀλλ' ἑνός Kb. [l] ἔνια Kb. [m] ἑαυτοῖς Mb.Ob. [n] ἂν om. Mb. [o] γνωστέον Mb. [p] αἱ om. Ob. [q] δ' ἂν καὶ Lb.Ob. [r] εἴγε Mb. [s] ἄν] ἂν ἀγαθοί Ob. [t] γὰρ om. Mb. [v] περὶ Lb. [w] ταῖς ἄλλαις Mb. [x] οἱ αὐτοὶ] οὗτοι Kb. [y] ἰατρικοὶ γραφεῖς Kb.Lb, ἰατροὶ γραφεῖς Mb.Ob.

οὕτων φαίνονται (καίτοι κάλλιον ἦν ἴσως ἢ λόγους δικανικούς
τε καὶ δημηγορικούς), οὐδ᾽ αὖ πολιτικοὺς πεποιηκότες τοὺς
19 σφετέρους υἱεῖς ἤ τινας ἄλλους τῶν φίλων. Εὔλογον δ᾽ ἦν,
εἴπερ [z]ἐδύναντο· οὔτε γὰρ ταῖς πόλεσιν ἄμεινον οὐδὲν [a]κατέ-
λιπον ἄν, οὔθ᾽ αὑτοῖς ὑπάρξαι προέλοιντ᾽ ἂν μᾶλλον τῆς
τοιαύτης δυνάμεως, [b]οὐδὲ δὴ τοῖς φιλτάτοις. Οὐ μὴν μικρόν
γε ἔοικεν ἡ ἐμπειρία συμβάλλεσθαι· [c]οὐδὲ γὰρ ἐγίγνοντ᾽
ἂν διὰ τῆς [d]πολιτικῆς [e]συνηθείας πολιτικοί· διὸ τοῖς ἐφιε-
20 μένοις περὶ πολιτικῆς εἰδέναι προσδεῖν ἔοικεν ἐμπειρίας. Τῶν
δὲ σοφιστῶν οἱ ἐπαγγελλόμενοι λίαν φαίνονται πόρρω εἶναι
τοῦ διδάξαι· ὅλως γὰρ οὐδὲ ποῖόν τί ἐστιν ἢ περὶ ποῖα ἴσα-
σιν· οὐ γὰρ [f]ἂν τὴν αὐτὴν τῇ ῥητορικῇ οὐδὲ χείρω ἐτίθεσαν,
οὐδ᾽ ἂν ᾤοντο ῥᾴδιον εἶναι τὸ νομοθετῆσαι συναγαγόντι τοὺς
εὐδοκιμοῦντας τῶν νόμων· ἐκλέξασθαι γὰρ εἶναι τοὺς ἀρί-
στους, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἐκλογὴν οὖσαν συνέσεως καὶ [g]τὸ κρῖ-
ναι ὀρθῶς μέγιστον, ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ μουσικήν· οἱ γὰρ
ἔμπειροι περὶ ἕκαστα κρίνουσιν ὀρθῶς τὰ ἔργα, καὶ δι᾽ ὧν ἢ
πῶς [h]ἐπιτελεῖται [i]συνιᾶσιν, καὶ ποῖα ποίοις συνᾴδει· τοῖς δ᾽
ἀπείροις ἀγαπητὸν [k]τὸ μὴ διαλανθάνειν [l]εἰ εὖ ἢ κακῶς πε-
ποίηται τὸ ἔργον, ὥσπερ ἐπὶ γραφικῆς. Οἱ δὲ νόμοι [m]τῆς
πολιτικῆς ἔργοις ἐοίκασιν· πῶς [n]οὖν ἐκ τούτων νομοθετικὸς
21 γένοιτ᾽ ἄν τις, ἢ τοὺς ἀρίστους κρῖναι; Οὐ γὰρ φαίνονται
οὐδ᾽ ἰατρικοὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων γίνεσθαι. Καίτοι πει-
ρῶνταί γε λέγειν οὐ μόνον τὰ θεραπεύματα, ἀλλὰ καὶ ὡς
ἰαθεῖεν ἂν καὶ ὡς δεῖ θεραπεύειν [o]ἑκάστους, διελόμενοι τὰς
ἕξεις. Ταῦτα δὲ τοῖς μὲν ἐμπείροις ὠφέλιμα εἶναι δοκεῖ, τοῖς
δ᾽ ἀνεπιστήμοσιν ἀχρεῖα. Ἴσως οὖν καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν
πολιτειῶν αἱ συναγωγαὶ τοῖς μὲν δυναμένοις θεωρῆσαι καὶ
κρῖναι τί καλῶς ἢ τοὐναντίον καὶ ποῖα ποίοις ἁρμόττει, εὔ-

[z] ἠδύναντο L^b.M^b. [a] κατέλειπον K^b. [b] οὐδὲ—συμβάλλεσθαι om. O^b. [c] οὐδὲ γὰρ ἐγίγνοντ᾽] ἐγίγνοντο γὰρ L^b.O^b. [d] πολιτικῆς om. L^b. [e] συνηθείας μᾶλλον πολιτικοί L^b.O^b. [f] ἂν om. M^b. [g] τὸ] τοῦ K^b.M^b. [h] τελεῖται L^b. [i] συνίσασιν K^b.M^b. [k] τὸ om. K^b.M^b. [l] ἢ εὖ ἠὲ K^b. [m] τοῖς πολιτικοῖς L^b.M^b.O^b. [n] οὖν om. O^b. [o] ἑκάστου O^b.

χρηστ' ἂν εἴη· τοῖς δ' ἄνευ ἕξεως [p]τὰ τοιαῦτα διεξιοῦσι τὸ μὲν κρίνειν καλῶς οὐκ ἂν ὑπάρχοι, εἰ μὴ ἄρα αὐτόματον, εὐσυνετώτεροι δ' εἰς ταῦτα τάχ' ἂν γένοιντο. [q]Παραλιπόν- 22
των οὖν τῶν προτέρων ἀνερεύνητον τὸ περὶ τῆς νομοθεσίας, αὐτοὺς ἐπισκέψασθαι μᾶλλον βέλτιον ἴσως, καὶ ὅλως [r]δὴ περὶ πολιτείας, ὅπως εἰς δύναμιν ἡ περὶ τὰ [s]ἀνθρώπινα φιλοσοφία τελειωθῇ. Πρῶτον [t]μὲν οὖν εἴ τι κατὰ μέρος [t]εἴ- 23
ρηται καλῶς ὑπὸ τῶν προγενεστέρων πειραθῶμεν ἐπελθεῖν, εἶτα ἐκ τῶν συνηγμένων πολιτειῶν θεωρῆσαι τὰ ποῖα σώζει καὶ φθείρει τὰς [u]πόλεις καὶ τὰ ποῖα [v]ἑκάστας τῶν πολιτειῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας αἱ μὲν καλῶς αἱ δὲ τοὐναντίον πολιτεύονται· θεωρηθέντων γὰρ τούτων τάχ' ἂν μᾶλλον [w]συνίδοιμεν καὶ ποία πολιτεία ἀρίστη, καὶ πῶς ἑκάστη ταχθεῖσα, καὶ τίσι νόμοις καὶ [x]ἔθεσι χρωμένη. [y]Λέγωμεν οὖν [z]ἀρξάμενοι.

p τὰ om. Kb. q παραλειπόντων Lb. r δὴ om. Kb.Mb.Ob. s ἀνθρώπεια Kb.Mb. t μὲν et mox εἴρηται om. Ob. u πολιτείας Mb. v ἑκάσταις Lb. w συνειδοῖμεν Kb, συνοίδοιμεν Ob. x ἤθεσι Mb. y λέγομεν Kb. z post ἀρξάμενοι Mb. τέλος ἀριστοτέλους ἠθικῶν μικρῶν νικομαχείων.

ΗΘΙΚΩΝ [a]ΜΕΓΑΛΩΝ Α.

1 ἘΠΕΙΔΗ προαιρούμεθα λέγειν ὑπὲρ [b]ἠθικῶν, πρῶτον ἂν εἴη σκεπτέον τίνος ἐστὶ μέρος τὸ ἦθος. Ὡς μὲν οὖν συντόμως εἰπεῖν, [c]δοκεῖ οὐκ [d]ἄλλης ἢ τῆς πολιτικῆς εἶναι μέρος. Ἔστι [e]γὰρ οὐθὲν ἐν τοῖς πολιτικοῖς [f]δυνατὸν πρᾶξαι ἄνευ τοῦ ποιόν τινα εἶναι, λέγω δ' οἷον σπουδαῖον. Τὸ δὲ σπουδαῖον εἶναί ἐστι τὸ τὰς ἀρετὰς ἔχειν. Δεῖ ἄρα, εἴ τις μέλλει ἐν τοῖς πολιτικοῖς πρακτικὸς εἶναι, [g]τὸ ἦθος εἶναι σπουδαῖος.
2 Μέρος [h]ἐστὶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, καὶ ἀρχὴ ἡ περὶ τὰ ἤθη πραγματεία τῆς πολιτικῆς. Τὸ δ' ὅλον καὶ τὴν ἐπωνυμίαν δικαίως δοκεῖ ἄν μοι ἔχειν ἡ πραγματεία οὐκ ἠθικὴν ἀλλὰ πολιτικήν. Δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικεν, πρῶτον ὑπὲρ ἀρετῆς εἰπεῖν, τί τ' ἐστὶ καὶ ἐκ τίνων γίνεται. Οὐθὲν γὰρ [i]ἴσως ὄφελος εἰδέναι μὲν
3 τὴν ἀρετήν, πῶς δ' ἔσται καὶ ἐκ τίνων μὴ [k]ἐπαΐειν. Οὐ γὰρ μόνον ὅπως [l]εἰδήσομεν τί ἐστι [m]σκοπεῖσθαι δεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τίνων [n]ἔσται σκέψασθαι. Ἅμα γὰρ εἰδῆσαι βουλόμεθα καὶ [o]αὐτοὶ εἶναι τοιοῦτοι· τοῦτο δ' οὐ δυνησόμεθα, ἐὰν μὴ εἰδῶμεν καὶ ἐκ τίνων καὶ πῶς ἔσται. Ἀναγκαῖον [p]μὲν [q]οὖν εἰδῆσαι τί ἐστιν ἀρετή· οὐ γὰρ ῥᾴδιον εἰδέναι τὸ ἐκ τίνων [r]ἔσται καὶ πῶς ἔσται, [s]ἀγνοοῦντα τὸ τί ἐστιν, ὥσπερ οὐδ'
4 ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν. Οὐ δεῖ δὲ λανθάνειν οὐδ' εἴ τινες [t]πρότερον ὑπὲρ τούτων [v]εἰρήκασιν. [w]Πρῶτος μὲν οὖν ἐνεχείρησε Πυθαγόρας περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν, οὐκ ὀρθῶς δέ· τὰς γὰρ ἀρε-

Codices K^b.M^b. Tit. [a] μεγάλων] μεγάλων νικομαχείων Q.M^b. cum Barocciano 70 et Palatino 165.

[b] ἠθῶν M^b. [c] δόξειεν K^b. [d] ἄλλως ἢ τῶν πολιτικῶν M^b. [e] γὰρ] δ' K^b. [f] δυνατὸν om. M^b. [g] τὸ] κατὰ τὸ M^b. [h] ἐστὶν et ὡς om. M^b. [i] ἴσως om. M^b. [k] ἐπαΐειν] οἴειν M^b. [l] εἰδήσωμεν K^b. [m] οἴεσθαι M^b. [n] ἔστι K^b. [o] αὐτοὶ] ἡμεῖς M^b. [p] μὲν om. M^b. [q] οὖν om. K^b. [r] ἔσται ante καὶ om. M^b. [s] ἀγνοοῦντας τί M^b. [t] πρῶτον M^b. [v] εἰρήκεισαν M^b. [w] πρῶτον M^b.

τὰς εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνάγων οὐκ οἰκείαν τῶν ἀρετῶν τὴν
θεωρίαν ἐποιεῖτο· οὐ γάρ ἐστιν ἡ δικαιοσύνη ἀριθμὸς [x]ἰσάκις
ἴσος. Μετὰ τοῦτον Σωκράτης ἐπιγενόμενος βέλτιον καὶ 5
ἐπὶ πλεῖον εἶπεν ὑπὲρ [y]τούτων, οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδ' οὗτος.
Τὰς γὰρ ἀρετὰς ἐπιστήμας ἐποίει, τοῦτο δ' ἐστὶν εἶναι ἀδύ-
νατον. Αἱ γὰρ ἐπιστῆμαι πᾶσαι μετὰ λόγου, λόγος δὲ ἐν τῷ
διανοητικῷ τῆς ψυχῆς ἐγγίνεται [z]μορίῳ. Γίνονται οὖν αἱ
ἀρεταὶ πᾶσαι [a]κατ' αὐτὸν ἐν τῷ λογιστικῷ τῆς ψυχῆς μο-
ρίῳ. Συμβαίνει οὖν αὐτῷ ἐπιστήμας ποιοῦντι τὰς ἀρετὰς 6
ἀναιρεῖν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς, τοῦτο δὲ ποιῶν ἀναιρεῖ
καὶ πάθος καὶ ἦθος· διὸ οὐκ [b]ὀρθῶς ἥψατο ταύτῃ τῶν ἀρε-
τῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ Πλάτων διείλετο τὴν ψυχὴν εἴς [c]τε 7
τὸ λόγον ἔχον καὶ εἰς τὸ ἄλογον ὀρθῶς, καὶ ἀπέδωκεν [d]ἑκά-
στου ἀρετὰς προσηκούσας. Μέχρι μὲν [e]οὖν τούτου καλῶς,
μετὰ [f]μέντοι τοῦτο οὐκέτι ὀρθῶς· τὴν γὰρ ἀρετὴν [g]κατέ-
μιξεν εἰς τὴν πραγματείαν τὴν ὑπὲρ τἀγαθοῦ, [h]οὐ δὴ ὀρθῶς·
οὐ γὰρ οἰκεῖον. ⸢Ὑπὲρ γὰρ τῶν ὄντων καὶ ἀληθείας λέγοντα 8
οὐκ ἔδει ὑπὲρ ἀρετῆς φράζειν· οὐδὲν γὰρ τούτῳ κἀκείνῳ κοι-
νόν. Οὗτοι μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἐφήψαντο καὶ οὕτως,
ἐχόμενον δ' ἂν εἴη μετὰ ταῦτα σκέψασθαι τί δεῖ αὐτοὺς
λέγειν ὑπὲρ τούτων. Πρῶτον μὲν οὖν ἰδεῖν δεῖ ὅτι πάσης 9
ἐπιστήμης καὶ δυνάμεως ἐστί τι τέλος, καὶ τοῦτ' ἀγαθόν·
οὐδεμία γὰρ οὔτ' ἐπιστήμη οὔτε δύναμις ἕνεκεν κακοῦ ἐστίν.
Εἰ οὖν πασῶν τῶν δυνάμεων ἀγαθὸν τὸ τέλος, δῆλον ὡς καὶ
τῆς βελτίστης [i]βέλτιστον ἂν εἴη. ⸢Ἀλλὰ μὴν ἥ γε πολιτικὴ
βελτίστη δύναμις, ὥστε τὸ τέλος αὐτῆς ἂν εἴη ἀγαθόν.
⸢Ὑπὲρ ἀγαθοῦ ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν λεκτέον, καὶ ὑπὲρ ἀγαθοῦ 10
οὐ τοῦ ἁπλῶς ἀλλὰ τοῦ ἡμῖν· οὐ γὰρ [k]τοῦ θεῶν ἀγαθοῦ·
ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτου καὶ ἄλλος λόγος καὶ ἀλλοτρία ἡ
σκέψις. ⸢Ὑπὲρ τοῦ [l]πολιτικοῦ ἄρα [m]ἀγαθοῦ ἡμῖν λεκτέον.

[x] ἰσάκιος ἰσάκις M^b. [y] τοῦτον K^b. [z] μόνω K^b. [a] κατ' αὐτὸν om. K^b. [b] ὀρθῶς] εἰκότως M^b. [c] τε om. M^b. [d] ἑκάστου τὰς ἀρετὰς πρεπούσας M^b. [e] οὖν om. K^b. [f] μέντοι τοῦτο] δὲ ταῦτα M^b. [g] κατέμιξε καὶ συνέζευξεν εἰς M^b. [h] οὐ δὴ] οὐδὲν M^b. ⸢[i] βέλτιον codices. [k] τὸ θεῶν ἀγαθόν K^b. [l] πολιτικοῦ om. K^b. [m] ἡμῖν ἀγαθοῦ M^b.

Πάλιν δὲ καὶ τοῦτο διελεῖν δεῖ. ˈΥπὲρ ἀγαθοῦ τοῦ πῶς
λεγομένου; Οὐ γάρ ἐστιν ἁπλοῦν. Λέγεται γὰρ ἀγαθὸν
ἢ τὸ ἄριστον [n] ἐν ἑκάστῳ τῶν ὄντων, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ διὰ
τὴν αὑτοῦ φύσιν αἱρετόν, ἢ οὗ τἆλλα [o] μετασχόντα ἀγαθά
11 ἐστιν, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ [p] ἰδέα τἀγαθοῦ. Πότερον οὖν ὑπὲρ
τῆς [p] ἰδέας τἀγαθοῦ δεῖ, ἢ οὔ, ἀλλ' ὡς τὸ κοινὸν ἐν ἅπασιν
ὑπάρχον [q] ἀγαθόν; ˈˈΕτερον γὰρ τῆς [p] ἰδέας τοῦτο δόξειεν
ἂν εἶναι· ἡ μὲν γὰρ [p] ἰδέα χωριστὸν καὶ αὐτὸ καθ' αὑτό, τὸ
δὲ κοινὸν ἐν ἅπασιν ὑπάρχει. Οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν τῷ χω-
ριστῷ· οὐ γὰρ ἄν ποτε τὸ χωριστὸν καὶ [r] τὸ πεφυκὸς αὐτὸ
12 καθ' αὑτὸ εἶναι ἐν [s] πᾶσιν ὑπάρχοι. Πότερον οὖν ὑπὲρ τού-
του δεῖ λέγειν τἀγαθοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος ἢ οὔ; Διὰ τί;
ˈˈΟτι τοῦτο ἐστὶ μὲν τὸ κοινόν, ὡς ὁ ὁρισμὸς καὶ ἡ ἐπαγωγή.
ˈΟ δὲ ὁρισμὸς βούλεται τὴν ἑκάστου οὐσίαν λέγειν, ἤτοι ὅτι
ἀγαθὸν ἢ ὅτι κακὸν ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ᾖ. Λέγει δ' ὁ ὅρος ὅτι
[t] τὸ τοιόνδ' ἀγαθὸν καθόλου, ὃ [v] ἂν ᾖ αὐτὸ δι' αὑτὸ αἱρετόν.
13 Τὸ δὲ ἐν ἅπασιν [w] ἐνυπάρχον ὅμοιον τῷ ὅρῳ ἐστίν. ˈΟ δὲ
ὅρος λέγει ὅτι ἀγαθόν. ˈἘπιστήμη δέ γε οὐδὲ δύναμις οὐ-
δεμία λέγει ὑπὲρ τοῦ τέλους τοῦ αὑτῆς ὅτι ἀγαθόν. ˈἈλλὰ
τοῦτο μὲν ἄλλης δυνάμεώς ἐστι θεωρῆσαι. Οὔτε γὰρ ὁ
ἰατρὸς οὔτε ὁ οἰκοδόμος λέγει [x] ὅτι ἀγαθὸν ἡ ὑγίεια οὐδὲ ἡ
οἰκία, ἀλλ' ὅτι ὁ μὲν ὑγίειαν ποιεῖ, καὶ ὡς [y] ποιεῖ, ὁ δ' οἰκίαν.
14 Δῆλον τοίνυν ὅτι οὐδὲ τῇ πολιτικῇ ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ λεκτέον
τοῦ κοινοῦ· μία γάρ ἐστι καὶ [z] αὐτὴ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν,
τοῦτο δὲ οὐδεμιᾶς ἦν λέγειν οὔτε δυνάμεως οὔτ' ἐπιστήμης
ὡς τέλους. Οὐδ' ἄρα τῆς πολιτικῆς ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ
ἀγαθοῦ λέγειν τοῦ κατὰ τὸν ὁρισμόν. ˈἈλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ
15 κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν κοινοῦ. Διὰ τί; ˈˈΟτι ὅταν βουλώμεθα
δεῖξαί [a] τι τῶν κατὰ μέρος ἀγαθῶν, ἢ τῷ ὁρισμῷ δείκνυμεν
[b] ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ἐφαρμόττει ἐπί τε τἀγαθὸν καὶ ἐπὶ

[n] ἐν] ὂν Mb. [o] μετέχοντα Mb. [p] εἰδέα et εἰδέας Kb. [q] ἀγαθοῖς Kb. [r] τὸ post καὶ om. Mb. [s] ἅπασιν ὑπάρχει Mb. [t] τὸ om. Kb. [v] ἐὰν Kb.Mb. [w] ὑπάρχον Mb. [x] ὅτι] εἰ Mb. [y] ποιεῖ ante ὁ om. Mb. [z] αὔτη Mb. [a] τι] καί τι Mb. [b] ὅτι] ὦ Mb.

τοῦτο [c]ὃ ἂν βουλώμεθα δεῖξαι ὅτι ἀγαθόν, ἢ τῇ ἐπαγωγῇ,
οἷον ὅταν θέλωμεν δεῖξαι ὅτι [d]ἡ μεγαλοψυχία ἐστὶν ἀγαθόν,
φαμὲν ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἁπλῶς αἱ
ἀρεταί, ἡ δὲ μεγαλοψυχία ἀρετή, ὥστε καὶ ἡ μεγαλοψυχία
ἀγαθόν. Οὐδὲ δὴ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν κοινοῦ ἀγα- 16
θοῦ λεκτέον τῇ πολιτικῇ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀδύνατα συμβήσεται
τούτῳ καὶ τῷ κατὰ τὸν ὅρον κοινῷ ἀγαθῷ· ὅτι γὰρ ἀγαθόν,
καὶ ἐνταῦθ' ἐρεῖ. Δῆλον τοίνυν ὅτι ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου ἀγα-
θοῦ λεκτέον ἐστί, καὶ ἀρίστου τοῦ ἡμῖν ἀρίστου. Τὸ δ' ὅλον 17
ἴδοι ἄν τις ὅτι οὐκ ἔστι μιᾶς οὔτ' ἐπιστήμης οὔτε δυνάμεως
τὸ ὑπὲρ παντὸς ἀγαθοῦ σκοπεῖν. Διὰ τί; Ὅτι τἀγαθὸν ἐν
πάσαις ταῖς κατηγορίαις ἐστίν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τί καὶ ἐν τῷ
ποιῷ καὶ ἐν τῷ ποσῷ καὶ πότε καὶ πρός τι καὶ τινί, καὶ
ἁπλῶς ἐν [e]ἁπάσαις. Ἀλλὰ μὴν τὸ πότε ἀγαθὸν ἐν μὲν
ἰατρικῇ ὁ ἰατρὸς οἶδεν, ἐν δὲ κυβερνητικῇ ὁ κυβερνήτης, ἐν
ἑκάστῃ δ' ἕκαστος. Πότε μὲν γὰρ δεῖ τεμεῖν ὁ ἰατρὸς οἶδεν, 18
πότε δὲ [f]πλεῖν ὁ κυβερνήτης· ἐν ἑκάστῃ δὲ τὸ πότε ἀγαθὸν
ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰδήσει· οὔτε γὰρ ὁ ἰατρὸς τὸ ἐν [g]τῇ
κυβερνητικῇ ἀγαθὸν πότε εἰδήσει, οὔτε ὁ κυβερνήτης τὸ ἐν
ἰατρικῇ. Οὐκ ἄρα οὐδ' οὕτως ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ λε-
κτέον· τὸ γὰρ πότε ἐν πάσαις κοινόν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ 19
πρός τι ἀγαθὸν καὶ τὸ κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας κοινὸν
μὲν ἁπάσαις, οὐδεμιᾶς δ' ἐστὶν οὔτε δυνάμεως οὔτ' ἐπιστήμης
εἰπεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐν ἑκάστῃ πότε ἀγαθοῦ, οὐδ' [h]αὖ τῆς πολι-
τικῆς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ λέγειν. Ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ
ἄρα, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμῖν ἀρίστου.
Ἴσως δὲ οὐδὲ δεῖ βουλόμενόν τι δεικνύναι τοῖς μὴ φανεροῖς 20
παραδείγμασι χρῆσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανε-
ροῖς καὶ ὑπὲρ τῶν νοητῶν τοῖς αἰσθητοῖς· [i]ταῦτα γὰρ φανε-
ρώτερα. Ὅταν οὖν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ τις ἐγχειρῇ λέγειν,
οὐ λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ τῆς ἰδέας. Καίτοι οἴονταί γε δεῖν, 21

[c] ὃ ἐὰν M[b], ἐὰν K[b]. [d] ἡ om. M[b]. [e] πάσαις M[b]. [f] πλεῖν] δεῖ πλεῖν K[b]. [g] τῇ om. M[b]. [h] αὖ τῆς] αὐτῆς K[b]. [i] καὶ ταῦτα γὰρ φανερώτατα ὅταν οὖν ὑπὲρ ἀγαθοῦ ἐγχειρῇ τις K[b].

ὅταν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ λέγωσιν, ὑπὲρ τῆς ἰδέας [k]δεῖν λέγειν·
ὑπὲρ [l]γὰρ τοῦ μάλιστα ἀγαθοῦ φασὶ δεῖν λέγειν, αὐτὸ δ'
ἕκαστον μάλιστ' [m]ἐστὶ τοιοῦτον, ὥστε μάλιστ' ἂν εἴη ἀγα-
θὸν ἡ ἰδέα, ὡς οἴονται. Ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος ἀληθὴς μέν
ἐστιν ἴσως· ἀλλ' οὐχ ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἢ δύναμις, ὑπὲρ
ἧς νῦν ἐστὶν ὁ λόγος, οὐχ ὑπὲρ τούτου σκοπεῖ τἀγαθοῦ,
22 ἀλλὰ τοῦ ἡμῖν ἀγαθοῦ. Οὐδεμία γὰρ οὔτ' ἐπιστήμη οὔτε
δύναμις ὑπὲρ τοῦ τέλους λέγει [n]ὅτι ἀγαθόν, ὥστ' οὐδ' ἡ
πολιτική. Διὸ οὐχ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ἰδέαν ἀγαθοῦ τὸν
λόγον ποιεῖται. Ἀλλ' [o]ἴσως τούτῳ τἀγαθῷ ἀρχῇ χρησά-
μενος [p]ὑπὲρ τῶν καθ' ἕκαστα, ἐκ τούτου προβάς, [q]ἐρεῖ.
Οὐδ' οὕτως ὀρθῶς· δεῖ γὰρ τὰς ἀρχὰς οἰκείας λαμβάνειν.
23 Ἄτοπον γάρ, εἴ τις βουλόμενος τὸ τρίγωνον ὡς δυσὶν ὀρθαῖς
ἴσας ἔχον δεῖξαι, λάβοι ἀρχὴν [r]ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. Οὐ
γὰρ οἰκεία, δεῖ δὲ τὴν ἀρχὴν οἰκείαν εἶναι καὶ συνημμένην·
νῦν δὲ καὶ ἄνευ τοῦ τὴν ψυχὴν [s]ἀθάνατον εἶναι δείξει τις
δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχον τὸ τρίγωνον. Ὁμοίως δὲ καὶ [t]ἐπὶ
τῶν ἀγαθῶν ἔστι θεάσασθαι τὰ ἄλλα ἄνευ τοῦ κατὰ τὴν
24 ἰδέαν ἀγαθοῦ. [v][Διὸ οὐκ οἰκείαν ἀρχὴν εἶναι τούτου τἀγα-
θοῦ.] Οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδ' ὁ Σωκράτης ἐπιστήμας ἐποίει τὰς
ἀρετάς. Ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν ᾤετο δεῖν μάτην εἶναι, ἐκ δὲ
τοῦ τὰς ἀρετὰς ἐπιστήμας εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τὰς ἀρετὰς
25 μάτην εἶναι. Διὰ τί; [w]Ὅτι ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν συμβαίνει
ἅμα εἰδέναι τὴν ἐπιστήμην τί ἐστι καὶ εἶναι ἐπιστήμονα· εἰ
γὰρ ἰατρικήν τις οἶδε τί ἐστιν, καὶ ἰατρὸς οὗτος εὐθέως ἐστίν,
26 ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ
τῶν ἀρετῶν τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ εἴ τις οἶδε τὴν δικαιο-
σύνην τί ἐστιν, εὐθέως δίκαιός ἐστιν, ὡς [x]δ' αὔτως κἀπὶ τῶν
ἄλλων. Συμβαίνει οὖν καὶ μάτην τὰς ἀρετὰς εἶναι καὶ μὴ
εἶναι ἐπιστήμας.

[k] δεῖ Mb. [l] γὰρ om. Mb. [m] ἐστι τὸ τοιοῦτον Kb. [n] ὅτι] ὡς ὅτι Kb. [o] ἴσως φησὶ τούτῳ Kb. [p] ὑπὲρ τῶν] καὶ τὰ Mb, τὰ a correctore. [q] ἐρεῖ] ἐν ὧι Kb. [r] ὅτι] ὡς Mb. [s] εἶναι ἀθάνατον Kb. [t] ἐπὶ] ὑπὲρ Kb. [v] διὸ—τἀγαθοῦ om. Mb. [w] ὅτι om. Kb. [x] δ' om. idem.

Ἐπεὶ δ' ὑπὲρ τούτων διώρισται, πειραθῶμεν λέγειν τἀγαθὸν ποσαχῶς λέγεται. Ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια, τὰ δ' ἐπαινετά, τὰ δὲ δυνάμεις. Τὸ δὲ τίμιον λέγω τὸ τοιοῦτον, τὸ θεῖον, τὸ βέλτιον, οἷον ψυχή, νοῦς, τὸ [y] ἀρχαιότερον, ἡ ἀρχή, τὰ τοιαῦτα· τίμια [z] γὰρ ἐφ' οἷς ἡ τιμή, τοῖς δὲ τοιούτοις πᾶσι τιμὴ ἀκολουθεῖ. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀρετὴ τίμιον, ὅταν [a] γε ἀπ' αὐτῆς σπουδαῖός τις γένηται· ἤδη γὰρ οὗτος εἰς τὸ τῆς ἀρετῆς σχῆμα ἥκει. Τὰ δ' ἐπαινετὰ οἷον ἀρεταί· ἀπὸ γὰρ τῶν κατ' αὐτὰς πράξεων ὁ ἔπαινος γίνεται. Τὰ δὲ δυνάμεις, οἷον ἀρχὴ πλοῦτος ἰσχὺς κάλλος· τούτοις γὰρ καὶ ὁ σπουδαῖος εὖ ἂν δύνηται χρήσασθαι καὶ ὁ φαῦλος κακῶς, διὸ δυνάμει τὰ τοιαῦτα καλοῦνται ἀγαθά. Ἀγαθὰ μὲν δή εἰσιν· δοκιμάζεται γὰρ τῇ [b] τοῦ σπουδαίου αὐτῶν [c] ἕκαστον χρήσει, οὐ τῇ τοῦ φαύλου. Τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις συμβέβηκεν ἀγαθοῖς καὶ τὴν τύχην τῆς γενέσεως αὐτῶν [d] εἶναι αἰτίαν· ἀπὸ τύχης γὰρ καὶ πλοῦτος γίγνεται καὶ ἀρχὴ καὶ ὅλως ὅσα εἰς δυνάμεως τάξιν ἥκει. Λοιπὸν δὲ καὶ τέταρτον τῶν ἀγαθῶν τὸ σωστικὸν καὶ ποιητικὸν ἀγαθοῦ, οἷον [e] γυμνάσια [f] ὑγιείας καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Ἀλλ' ἔτι καὶ ἄλλην ἔχει τἀγαθὰ διαίρεσιν, οἷόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν πάντῃ καὶ πάντως αἱρετά, τὰ δ' οὔ, οἷον ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ καὶ πάντῃ καὶ πάντως αἱρεταί, ἰσχὺς δὲ καὶ πλοῦτος καὶ δύναμις καὶ τὰ τοιαῦτα οὔτε πάντῃ οὔτε πάντως. Ἔτι καὶ ἄλλως· τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μέν ἐστι τέλη τὰ δ' οὐ τέλη, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια τέλος, τὰ δὲ τῆς ὑγιείας ἕνεκεν οὐ τέλη. Καὶ ὅσα οὕτως ἔχει, τούτων ἀεὶ τὸ τέλος βέλτιον, οἷον [g] ἡ ὑγίεια βέλτιον ἢ τὰ ὑγιεινά, καὶ ἁπλῶς ἀεὶ καθόλου τοῦτο βέλτιον οὗ ἕνεκεν καὶ τὰ ἄλλα. Πάλιν αὐτῶν τῶν τελῶν βέλτιον ἀεὶ τὸ τέλειον τοῦ ἀτελοῦς. Τέλειον δέ ἐστιν οὗ παραγενομένου μηθενὸς ἔτι προσδεόμεθα, ἀτελὲς δὲ οὗ παραγενομένου προσδεόμεθά τινος, οἷον τῆς δικαιοσύνης

(Margin section numbers: 2 beside "Ἐπεὶ δ' ὑπὲρ…"; 2 beside "τοῖς δὲ τοιούτοις…"; 3 beside "κακῶς, διὸ…"; 4 beside "ὅλως ὅσα…"; 5 beside "πάντως. Ἔτι…"; 6 beside "τῶν τελῶν…".)

[y] ἀρχαιότατον Mb. [z] γὰρ] δ' Kb. [a] γε δὴ ἀπ' Kb. [b] τοῦ om. Mb. [c] ἕκαστον om. Kb. [d] αἰτίαν εἶναι Kb. [e] γυμνασία Kb. [f] ὑγιείας] καὶ ὑγίεια Mb. [g] ἡ add. Mb.

[h]μὲν παραγενομένης πολλῶν προσδεόμεθα, τῆς δ' εὐδαιμονίας
παραγενομένης οὐδενὸς ἔτι προσδεόμεθα. Τοῦτο ἄρα ἐστὶ
τὸ ἄριστον ἡμῖν ὃ ζητοῦμεν, ὅ ἐστι τέλος τέλειον· τὸ δὲ δὴ
7 τέλειον τέλος ἀγαθόν ἐστι, καὶ τὸ τέλος [i]τὸ ἀγαθόν. Μετὰ
ταῦτα τοίνυν πῶς τὸ ἄριστον δεῖ σκοπεῖν; Πότερον οὕτως
ὡς καὶ αὐτοῦ συναριθμουμένου; Ἀλλ' ἄτοπον. Τὸ γὰρ
ἄριστον ἐπειδή ἐστι τέλος τέλειον, τὸ δὲ τέλειον τέλος [k]ὡς
ἁπλῶς εἰπεῖν οὐθὲν [k]ἂν ἄλλο δόξειεν εἶναι ἢ εὐδαιμονία, τὴν
δ' εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντίθεμεν, ἐὰν δὴ τὸ βέλ-
τιστον [l]σκοπῶν καὶ αὐτὸ συναριθμῇς, αὐτὸ αὐτοῦ ἔσται
8 [m]βέλτιον· αὐτὸ γὰρ βέλτιστον ἔσται. Οἷον τὰ ὑγιεινὰ
θεὶς καὶ τὴν ὑγίειαν, σκόπει τί τούτων πάντων βέλτιστον.
Βέλτιστον δ' ἐστὶν ὑγίεια. Εἰ δὴ [n]τοῦτο πάντων βέλ-
τιστον, καὶ αὐτὸ αὐτοῦ βέλτιστον· ἄτοπον δὴ συμβαίνει.
9 Οὐ δὴ ἴσως [o]οὕτω γε σκεπτέον τὸ βέλτιστον. Ἀλλ' ἆρά
[p]γε οὕτω πως, οἷον χωρὶς αὐτοῦ; Ἢ καὶ τοῦτο ἄτοπον;
Ἡ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἔκ τινων ἀγαθῶν συγκειμένη· τὸ δ'
ἐξ ὧν ἀγαθῶν σύγκειται, σκοπεῖν εἰ [q]τοῦτ' ἐστὶ βέλτιστον,
ἄτοπον· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλο τι [r]χωρὶς τούτων ἡ εὐδαιμονία,
10 ἀλλὰ ταῦτα. [s]Ἀλλ' ἆρά γε οὑτωσί πως ἄν τις ὀρθῶς σκο-
ποῖτο συγκρίνων τὸ ἄριστον; Οἷον αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν
τὴν ἐκ τούτων τῶν ἀγαθῶν οὖσαν συγκρίνων πρὸς ἄλλα ἃ
μή ἐστιν ἐν [t]αὐτῇ ἐνόντα, οὕτως τὸ ἄριστον σκοπῶν ὀρθῶς
ἂν σκοποῖτο. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἁπλοῦν τὸ ἄριστον ὃ ζητοῦ-
11 μεν νῦν. Οἷον λέγοι ἄν τις εἶναι ἄριστον τὴν φρόνησιν
ἁπάντων [v]τῶν ἀγαθῶν καθ' ἓν συγκρινομένων. Ἀλλ' ἴσως
οὐχ οὕτω ζητητέον ἐστὶ τὸ ἄριστον ἀγαθόν. Τὸ γὰρ τέ-
λειον ζητοῦμεν ἀγαθόν, ἡ δὲ φρόνησις μόνη οὖσα οὐ τέλειον·
οὐκ ἄρα τοῦτο τὸ ἄριστον ὃ ζητοῦμεν, οὐδὲ τὸ οὕτως
ἄριστον.

[h] *μὲν*] *μὲν μόνον* K[b], om. M[b]. [i] *τὸ* post *τέλος* om. K[b]. [k] *ὡς* et mox *ἂν* om. M[b]. [l] *σκοπῇς* M[b]. [m] *βέλτιον* M[b]. [n] *τούτων* K[b]. [o] *γε οὕτω* M[b]. [p] *γε*] *τόγε* M[b]. [q] an *τούτων*? [r] *χωριστὸν ὑφ' ὧν ἡ* M[b]. [s] *ἀλλ'* om. K[b].M[b]. [t] *ταύτῃ* M[b]. [v] *τῶν* om. K[b].M[b].

Μετὰ τοίνυν τοῦτο ἔχει τἀγαθὰ [w]καὶ ἄλλην διαίρεσιν. 3
Ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί, τὰ δ' ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίεια κάλλος, τὰ δ' ἐκτός, πλοῦτος ἀρχὴ τιμὴ ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων. Τούτων δὲ τὰ ἐν ψυχῇ βέλτιστα. Τὰ δ' ἐν ψυχῇ διώρισται ἀγαθὰ εἰς τρία, εἰς φρόνησιν, εἰς ἀρετὴν καὶ ἡδονήν. Ἤδη τοίνυν τὸ μετὰ 2
τοῦτο, ὃ καὶ λέγομεν πάντες καὶ δοκεῖ καὶ τέλος τῶν ἀγαθῶν καὶ τελειότατον εἶναι, ἡ εὐδαιμονία, καὶ τοῦτο ταὐτό φαμεν εἶναι τῷ εὖ πράττειν καὶ εὖ ζῆν. Τὸ δὲ τέλος ἐστὶν οὐχ ἁπλοῦν ἀλλὰ διττόν· ἐνίων μὲν γάρ ἐστι τὸ τέλος αὐτὴ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ χρῆσις, οἷον τῆς [x]ὄψεως· καὶ ἔστι γε ἡ χρῆσις αἱρετωτέρα τῆς ἕξεως. Τέλος δὲ ἡ χρῆσις· οὐδεὶς γὰρ 3
ἂν βούλοιτο ἔχειν τὴν ὄψιν μὴ μέλλων ὁρᾶν ἀλλὰ μύειν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων. Ὧν ἄρα [y]καὶ ἡ χρῆσις καὶ ἕξις ἐστίν, ἀεὶ βέλτιον καὶ αἱρετώτερον ἡ χρῆσις τῆς ἕξεως· ἡ γὰρ χρῆσις καὶ ἡ ἐνέργεια τέλος, ἡ δ' ἕξις τῆς χρήσεως ἕνεκεν. Μετὰ τοῦτο τοίνυν τοῦτ' ἐάν τις σκοπῇ 4
ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν πασῶν, ὄψεται οὐκ ἄλλην μὲν ποιοῦσαν οἰκίαν, ἄλλην δὲ σπουδαίαν οἰκίαν, ἀλλὰ τὴν οἰκοδομικήν· καὶ οὗ ποιητικὸς ὁ οἰκοδόμος, ἡ τούτου ἀρετὴ τοῦ αὐτοῦ τούτου [z]ποιητική. Ὁμοίως ἐπὶ [a]τῶν ἄλλων ἁπάντων.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο ὁρῶμεν ὅτι οὐθενὶ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ ζῶ- 4
μεν· ἐν ψυχῇ δ' ἐστὶν ἀρετή· τὸ αὐτὸ γέ τοί φαμεν τήν τε ψυχὴν ποιεῖν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετήν. Ἀλλ' ἡ μὲν ἀρετὴ ἐν ἑκάστῳ τοῦτο ποιεῖ οὗ ἐστὶν ἀρετή, ἡ δὲ ψυχὴ καὶ τἆλλα μέν, ψυχῇ [b]δὲ ζῶμεν· [b]διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἄρα εὖ ζήσομεν. Τὸ δέ γε εὖ ζῆν καὶ εὖ πράττειν οὐθὲν ἄλλο ἢ τὸ εὐδαιμονεῖν [c]λέγομεν. Τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν καὶ ἡ εὐδαι- 2
μονία ἐν τῷ [d]εὖ ζῆν ἐστίν, τὸ δ' εὖ ζῆν ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς ζῆν. Τοῦτ' ἄρ' ἐστὶ τέλος [e]καὶ ἡ εὐδαιμονία καὶ τὸ

[w] καὶ om. K^b. [x] ὄψεως ἐστιν ἡ ὅρασις, καὶ M^b. [y] καὶ ante ἡ om. M^b. malim abesse ἡ. [z] ποιητική] εὖ ποιητέον M^b. [a] τῶν ἄλλων τῶν λοιπῶν ἁπάντων M^b. [b] δὲ et διὰ om. M^b. [c] λέγομεν. τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν om. idem. [d] εὖ post τῷ om. K^b. [e] καὶ om. K^b.M^b.

ἄριστον. Ἐν χρήσει τοίνυν τινὶ ἂν εἴη καὶ ἐνεργείᾳ ἡ εὐ-
δαιμονία. Ὧν γὰρ ἦν ἕξις καὶ χρῆσις, ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἐνέρ-
3 γεια τέλος· τῆς δὲ ψυχῆς ἡ ἀρετὴ ἕξις ἐστίν. Ἔστι δὲ ἡ
ἐνέργεια καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς τῶν [f] ἀρετῶν, ὥστε τέλος ἂν
εἴη ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς. Ἡ εὐδαιμονία ἄρ' ἂν
εἴη ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς ζῆν. Ἐπειδήπερ οὖν [g] τὸ ἄρι-
στον ἀγαθόν ἐστιν ἡ εὐδαιμονία, καὶ αὕτη [h] τέλος ἐνεργείᾳ,
ζῶντες ἂν κατὰ τὰς ἀρετὰς εὐδαίμονες ἂν εἴημεν καὶ ἔχοι-
4 μεν τὸ ἄριστον ἀγαθόν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία
τέλειον ἀγαθὸν καὶ τέλος, οὐδὲ τοῦτο δεῖ λανθάνειν ὅτι καὶ
ἐν τελείῳ ἔσται. Οὐ γὰρ ἔσται ἐν παιδί (οὐ γάρ ἐστι παῖς
εὐδαίμων) ἀλλ' ἐν ἀνδρί· οὗτος γὰρ τέλειος. Οὐδ' ἐν χρόνῳ
5 γε ἀτελεῖ, ἀλλ' ἐν τελείῳ. Τέλειος δ' ἂν εἴη χρόνος, ὅσον
ἄνθρωπος βιοῖ. Καὶ γὰρ λέγεται ὀρθῶς παρὰ τοῖς πολλοῖς
ὅτι δεῖ τὸν εὐδαίμονα ἐν τῷ μεγίστῳ χρόνῳ τοῦ βίου κρίνειν,
ὡς δέον τὸ τέλειον εἶναι καὶ ἐν χρόνῳ τελείῳ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ.
6 Ὅτι δὲ ἐνέργειά ἐστιν, ἴδοι ἄν τις καὶ ἐντεῦθεν. Ἐν γὰρ
τοῖς ὕπνοις, οἷον εἴ τις [i] καθεύδοι διὰ βίου, τὸν τοιοῦτον οὐ
πάνυ βουλόμεθα [k] λέγειν εὐδαίμονα εἶναι· τὸ μὲν [l] γὰρ ζῆν
αὐτῷ ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ ζῆν αὐτῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς οὐχ
7 ὑπάρχει, ὃ ἦν κατὰ τὴν ἐνέργειαν. Μετὰ τοῦτο τὸ μέλλον
λέγεσθαι [m] οὔτε λίαν δόξειεν ἂν οἰκεῖον εἶναι τούτων οὔτε
μακρὰν ἀπέχον, οἷον ἐπειδήπερ ἔστιν, ὡς δοκεῖ, μόριόν τι τῆς
ψυχῆς ᾧ τρεφόμεθα, ὃ καλοῦμεν θρεπτικόν· τοῦτο γὰρ εὔ-
λογόν ἐστιν εἶναι· τοὺς γοῦν λίθους ὁρῶμεν ἀδυνάτους τρέ-
φεσθαι ὄντας, ὥστε δῆλον ὅτι τῶν ἐμψύχων ἐστὶ τὸ τρέφε-
8 σθαι. Εἰ δὲ τῶν ἐμψύχων, ἡ ψυχὴ ἂν εἴη αἰτία. Τῆς δὲ
ψυχῆς τούτων μὲν τῶν μορίων οὐθὲν αἴτιον ἂν εἴη τοῦ τρέ-
φεσθαι, οἷον τὸ [n] λογιστικὸν ἢ τὸ θυμικὸν ἢ τὸ ἐπιθυμητι-
κόν, ἄλλο δέ τι παρὰ ταῦτα, ᾧ οὐθὲν ἔχομεν οἰκειότερον ὄνομα
9 ἐπιθεῖναι ἢ θρεπτικόν. Τί οὖν, ἄν τις εἴποι, πότερον καὶ τού-

[f] αἱρετῶν Kb. [g] τὸ om. Kb. [h] post τέλος Mb. καὶ τέλειον τέλος.
[i] καθεύδει Mb. [k] λέγειν] λέγειν τὸν τοιοῦτον Kb. [l] γὰρ] δὴ Kb.
[m] οὔτε λίαν] οὔτ' ἂν λίαν Kb. [n] λογικὸν Mb.

του τοῦ μορίου τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἀρετή; Εἰ γὰρ ἔστι, δῆλον ὅτι καὶ [o] ταύτῃ δεήσει ἐνεργεῖν· τῆς γὰρ τελείας ἀρετῆς ἡ ἐνέργεια εὐδαιμονία. Εἰ μὲν οὖν ἔστιν ἀρετὴ τούτου ἢ μή ἐστιν, ἄλλος λόγος· εἰ δ᾽ ἄρ᾽ ἔστιν, οὐκ ἔστι ταύτης ἐνέργεια. Ὧν γὰρ μή ἐστιν ὁρμή, οὐδ᾽ ἐνέργεια τούτων ἔσται. 10 Οὐκ ἔοικε δὲ εἶναι ὁρμὴ ἐν τῷ μορίῳ τούτῳ, ἀλλ᾽ ὅμοιον ἔοικεν εἶναι τῷ πυρί· καὶ γὰρ [p] ἐκεῖνο ὅ τι ἂν ἐμβάλῃς καταναλώσει, κἂν μὴ ἐμβάλῃς, οὐκ ἔχει ὁρμὴν πρὸς τὸ λαβεῖν. Οὕτω καὶ τοῦτο τὸ μόριον τῆς ψυχῆς ἔχει· ἂν μὲν γὰρ [q] ἐμβάλῃς τροφήν, τρέφει, ἂν δὲ μὴ [q] ἐμβάλῃς τροφήν, οὐκ ἔχει ὁρμὴν τοῦ τρέφειν. Διὸ οὐδὲ ἐνέργεια οὗ μηδὲ ὁρμή. 11 Ὥστ᾽ [r] οὐδὲν συνεργεῖ τὸ μόριον τοῦτο πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν λεκτέον ἂν εἴη [s] τί ἐστιν ἡ ἀρετή, ἐπείπερ ἡ ταύτης ἐνέργειά ἐστιν ἡ εὐδαιμονία. Ὡς μὲν οὖν ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἕξις ἡ βελτίστη· ἀλλ᾽ ἴσως οὐχ ἱκανὸν [t] οὕτως ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ [v] σαφέστερον διορίσαι δεῖ. 5 Πρῶτον μὲν οὖν λεκτέον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐν ᾗ ἐγγίνεται, οὐ τί ἐστιν ἡ ψυχή (ὑπὲρ μὲν γὰρ τούτου ἄλλος λόγος), ἀλλ᾽ ὡς τύπῳ διελέσθαι. Ἔστι δ᾽ ἡ ψυχή, ὡς φαμέν, εἰς δύο μέρη διῃρημένη, εἴς [w] τε λόγον ἔχον [x] καὶ ἄλογον. 2 Ἐν μὲν δὴ τῷ λόγον ἔχοντι ἐγγίνεται φρόνησις ἀγχίνοια σοφία [y] εὐμάθεια μνήμη καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν δὲ τῷ ἀλόγῳ αὗται αἱ ἀρεταὶ λεγόμεναι, σωφροσύνη δικαιοσύνη ἀνδρία, ὅσαι ἄλλαι [z] τοῦ ἤθους δοκοῦσιν ἐπαινεταὶ εἶναι. 3 Κατὰ γὰρ ταύτας ἐπαινετοὶ λεγόμεθα, κατὰ δὲ [a] τὰς τοῦ τὸν λόγον ἔχοντος οὐδεὶς ἐπαινεῖται· οὔτε γὰρ ὅτι σοφός, οὐδεὶς ἐπαινεῖται, οὔτε ὅτι φρόνιμος, οὐδ᾽ ὅλως κατά τι τῶν τοιούτων οὐθέν. [b] Οὐδὲ δὴ τὸ ἄλογον εἶναι, ᾗ [c] ὑπηρετικόν ἐστι καὶ ὑπηρετεῖ [d] τῷ λόγον ἔχοντι μορίῳ. Ἔστι δ᾽ ἡ ἀρετὴ [e] ἡ ἠθικὴ ὑπὸ

[o] ταύτης Mb. [p] ἐκείνωι Kb. [q] ἐμβάλλῃς utrobique Mb. [r] οὐδὲν] οὐδὲ Mb. [s] τίς Kb. [t] οὕτως] οὕτω τοῦτο Mb. [v] σφέτερον Kb. [w] τε] τε τὸ Mb. [x] καὶ] καὶ τὸ Mb. [y] εὐμαθία Kb. [z] δοκοῦσι τοῦ ἤθους Mb. [a] τὰς τὸν λόγον ἐχούσας Mb. [b] οὐδὲ δὴ τὸ] ἐν δὲ δὴ τῶ Mb. [c] ὑπηρετόν ἐστι Mb, omissis καὶ ὑπηρετεῖ. [d] τῷ] τῶ τὸν Kb. [e] ἡ alterum om. Kb.

4 ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθειρομένη. Ὅτι δὲ ἡ ἔνδεια καὶ ἡ
ὑπερβολὴ φθείρει, τοῦτ' ἰδεῖν ἔστιν ἐκ τῶν ἠθικῶν. Δεῖ δ'
ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις χρῆσθαι. Εὐ-
θέως γὰρ ἐπὶ γυμνασίων ἴδοι ἄν τις· πολλῶν γὰρ γινομένων
5 φθείρεται ἡ ἰσχύς, ὀλίγων τε ὡσαύτως. Ἐπί τε ποτῶν καὶ
σιτίων ὡσαύτως· πολλῶν τε γὰρ δὴ γινομένων φθείρεται ἡ
[f] ὑγίεια, ὀλίγων τε ὡσαύτως, συμμέτρων δὲ γινομένων σώ-
ζεται ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ὑγίεια. Ὁμοίως δὲ τούτοις συμβαίνει
καὶ ἐπὶ σωφροσύνης [g] καὶ ἀνδρίας καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.
6 Ἐὰν μὲν γάρ τινα λίαν ποιήσῃς ἄφοβον, ὥστε μηδὲ τοὺς
θεοὺς φοβεῖσθαι, οὐκ ἀνδρεῖος ἀλλὰ μαινόμενος, ἂν δὲ φο-
βούμενον πάντα, δειλός· ἀνδρεῖος ἄρα ἔσται οὔτε ὁ φοβού-
μενος πάντα οὔτε ὁ μηθέν. Ταῦτ' ἄρα καὶ αὔξει καὶ φθείρει
7 τὴν ἀρετήν. Καὶ γὰρ [h] οἱ λίαν φόβοι καὶ πάντες φθείρουσι,
καὶ οἱ περὶ μηθὲν δὲ ὁμοίως. Ἔστι δ' ἡ ἀνδρία περὶ φό-
βους, ὥστε οἱ μέτριοι φόβοι αὔξουσι τὴν ἀνδρίαν. Ὑπὸ
τῶν αὐτῶν ἄρα καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται ἡ ἀνδρία· ὑπὸ
φόβων γὰρ τοῦτο πάσχουσιν. Ὁμοίως [i] δὲ καὶ αἱ ἄλλαι
ἀρεταί.

6 Ἔτι οὐ μόνον τοῖς τοιούτοις τὴν ἀρετὴν ἀφορίσειεν ἄν
τις, ἀλλὰ καὶ λύπῃ καὶ ἡδονῇ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ
φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα,
ὅλως τε οὐκ ἔστι λαβεῖν ἀρετὴν καὶ κακίαν ἄνευ λύπης καὶ
2 ἡδονῆς. Ἔστιν οὖν ἡ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας· ἡ δ'
ἠθικὴ ἀρετὴ ἐντεῦθεν [k] ἔχει τὰς ἐπωνυμίας, εἰ δεῖ παρὰ γράμμα
[l] λέγοντα τὴν ἀλήθειαν ὡς ἔχει σκοπεῖν· δεῖ δ' ἴσως. Τὸ
γὰρ ἦθος ἀπὸ τοῦ ἔθους ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν· ἠθικὴ γὰρ κα-
3 λεῖται διὰ τὸ ἐθίζεσθαι. Ὧι καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία ἡμῖν τῶν
ἀρετῶν [m] τῶν τοῦ ἀλόγου μέρους φύσει ἐγγίνεται· οὐθὲν
γὰρ τῶν ὄντων φύσει ἔθει ἄλλως γίνεται. Οἷον ὁ λίθος
καὶ ὅλως τὰ βαρέα πέφυκε κάτω φέρεσθαι· [n] ἄν τις οὖν ἄνω

[f] ὑγίεια] ἰσχὺς Mb. [g] καὶ ἐπὶ ἀνδρίας Kb. [h] οἱ] καὶ οἱ Mb. [i] δὲ om. Mb. [k] τὰς ἐπωνυμίας ἔχει Kb. [l] λέγοντι Mb. [m] τῶν post ἀρετῶν om. Mb. [n] ἄν] εἰ Mb. ἄν—φέρεσθαι om. pr. Kb, οὖν om. rc. Kb.

ῥίπτῃ πολλάκις καὶ [o] ἐθίζῃ ἄνω φέρεσθαι, ὅμως οὐκ ἄν ποτ' ἄνω ἐνεχθείη, ἀλλ' ἀεὶ κάτω. Ὁμοίως [p] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο δεῖ βουλομένους εἰπεῖν τὸ τί ἐστιν ἡ 7
ἀρετή, εἰδῆσαι τίνα ἐστὶ τὰ ἐν [q] τῇ ψυχῇ γινόμενα. Ἔστι δ' ἃ γίνεται ταῦτα, πάθη δυνάμεις ἕξεις· ὥστε δῆλον ὅτι τούτων ἄν [r] τι εἴη ἀρετή. Πάθη μὲν οὖν ἐστὶν ὀργὴ φόβος 2
μῖσος πόθος [s] ζῆλος ἔλεος, τὰ τοιαῦτα, οἷς εἴωθε παρακολουθεῖν λύπη καὶ ἡδονή· δυνάμεις δὲ καθ' ἃς παθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ' ἃς δυνατοί ἐσμεν ὀργισθῆναι λυπηθῆναι ἐλεῆσαι, [t] τὰ τοιαῦτα. Ἕξεις δ' εἰσὶ καθ' ἃς πρὸς ταῦτα 3
ἔχομεν εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ ὀργισθῆναι, εἰ μὲν λίαν ὀργίλως, κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν, εἰ δ' ὅλως μὴ ὀργιζόμεθα ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ οὕτω κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν. Τὸ ἄρα μέσως [u] ἔχειν τὸ μήτε λίαν ὑπεραλγεῖν μήτε παντελῶς ἀναλγήτως ἔχειν. Ὅταν οὖν οὕτως ἔχωμεν, εὖ διακείμεθα. Ὁ- 4
μοίως δὲ [v] καὶ πρὸς τἆλλα τὰ ὅμοια. Τὸ γὰρ εὐόργητον καὶ τὸ πρᾶον ἐν μεσότητί ἐστιν ὀργῆς καὶ ἀναλγησίας τῆς πρὸς ὀργήν. Ὁμοίως [w] καὶ ἐπ' ἀλαζονείας καὶ εἰρωνείας· τὸ μὲν γὰρ πλείω προσποιεῖσθαι τῶν ὑπαρχόντων ἔχειν ἀλαζονείας, τὸ δ' ἐλάττω εἰρωνείας· ἡ ἄρα μεσότης ἡ τούτων ἡ ἀλήθειά ἐστιν. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων· τοῦτο 8
γάρ ἐστι τῆς ἕξεως, τὸ εὖ ἢ κακῶς πρὸς ταῦτα ἔχειν, τὸ δ' εὖ ἔχειν πρὸς ταῦτ' ἐστὶ τὸ μήτε πρὸς τὴν ὑπερβολὴν ἔχειν μήτε πρὸς τὴν ἔνδειαν· πρὸς μεσότητα ἄρα τῶν τοιούτων καθ' ἃ ἐπαινετοὶ λεγόμεθα ἡ ἕξις [x] ἐστὶ τοῦ εὖ ἔχειν, τοῦ δὲ κακῶς πρὸς ὑπερβολὴν καὶ ἔνδειαν. Ἐπεὶ τοίνυν ἐστὶν ἡ 2
ἀρετὴ τῶν παθῶν τούτων μεσότης, τὰ δὲ πάθη ἤτοι λῦπαί εἰσιν ἢ [y] ἡδοναὶ ἢ οὐκ ἄνευ λύπης ἢ ἡδονῆς, ἡ ἄρα ἀρετή ἐστι περὶ λύπας καὶ ἡδονάς, καὶ ἐντεῦθέν ἐστι δῆλον. Ἔστι δὲ 3
καὶ ἄλλα πάθη, ὡς δόξειεν ἄν τινι, ἐφ' ὧν ἡ κακία οὐκ ἔστιν

[o] ἐθίζει Mb. [p] καὶ om. Kb. [q] τῇ om. idem. [r] τις Kb.Mb.
[s] ζῆλος om. Mb. [t] τὰ] καὶ τὰ Mb. [u] ἔχον Kb. [v] καὶ om. Kb.
[w] καὶ ante ἐπ' om. idem. [x] ἐστὶ τοῦ εὖ ἔχειν om. idem. [y] ἡδονὴ Kb.

ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τινί, [z] οἷον μοιχεία καὶ ὁ μοιχός· οὐκ ἔστιν οὗτος ὁ μᾶλλον τὰς ἐλευθέρας διαφθείρων. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστιν, ὃ περιέχεται ἡδονῇ τῇ κατ' ἀκολασίαν, ἢ καὶ [a] ὃ ἐν ἐλλείψει καὶ ὃ ἐν ὑπερβολῇ, τὸ ψεκτὸν ἔχει.

9 Μετὰ τοίνυν τοῦτο ἀναγκαῖόν [b] ἐστιν ἴσως ῥηθῆναι τί τῇ μεσότητι ἀντίκειται, πότερον ἡ ὑπερβολὴ ἢ ἡ ἔνδεια. Ἐνίαις μὲν γὰρ μεσότησιν ἔνδεια ἐναντίον, ἐνίαις δὲ ὑπερβολή, οἷον ἀνδρίᾳ μὲν οὐχ [c] ἡ [d] θρασύτης ὑπερβολὴ οὖσα, ἀλλ' ἡ δειλία ἔνδεια οὖσα, τῇ δὲ σωφροσύνῃ [e] μεσότητι οὔσῃ ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας τῆς περὶ ἡδονὰς οὐ δοκεῖ ἐναντίον εἶναι ἡ ἀναι-
2 σθησία ἔνδεια οὖσα, ἀλλ' ἡ ἀκολασία οὖσα ὑπερβολή. Ἔστι δ' ἀμφότερα ἐναντία τῇ μεσότητι, καὶ ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἔνδεια· ἡ γὰρ μεσότης τῆς μὲν ὑπερβολῆς ἐνδεέστερον, τῆς δ' ἐνδείας ὑπερβάλλον. Διὸ καὶ οἱ μὲν ἄσωτοι τοὺς ἐλευθερίους [f] ἀνελευθέρους φασὶν εἶναι, οἱ δ' [g] ἀνελεύθεροι τοὺς ἐλευθερίους ἀσώτους, καὶ οἱ μὲν θρασεῖς καὶ προπετεῖς τοὺς ἀνδρείους καλοῦσι δειλούς, οἱ δὲ δειλοὶ τοὺς ἀνδρείους προπετεῖς καὶ
3 μαινομένους. Διὰ [h] δύο δὴ αἰτίας δόξαιμεν ἂν ἀντιτιθέναι τῇ μεσότητι τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔνδειαν. Ἢ γὰρ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος σκοποῦσι πότερον ἐγγύτερόν [i] ἐστι τοῦ μέσου [k] ἢ πορρώτερον, οἷον ἐλευθεριότητι πότερον [l] ἀσωτία ἢ ἀνελευθερία πορρώτερον. Μᾶλλον γὰρ ἂν δόξειεν [m] ἡ ἐλευ-
4 θεριότης [l] ἀσωτία ἢ [m] ἡ ἀνελευθερία. Πορρώτερον ἄρα ἡ ἀνελευθερία. Τὰ δὲ [n] πλεῖον ἀπέχοντα τοῦ μέσου ἐναντιώτερα δόξειεν ἂν εἶναι. Ἐκ μὲν ἄρα αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἡ ἔνδεια ἐναντιώτερον φαίνεται. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως, οἷον πρὸς
5 ἃ μᾶλλον πεφύκαμεν, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ. Οἷον πεφύκαμεν μᾶλλον ἀκόλαστοι [o] εἶναι ἢ κόσμιοι· ἡ οὖν ἐπί-

[z] οἷον ἡ μοιχεία M^b. [a] ὃ ἐν ante ἐλλείψει om. K^b. [b] ἐστιν om. M^b. [c] ἡ om. M^b. [d] ὑπερβολὴ θρασύτης K^b.M^b. [e] μεσότητι οὔσῃ om. K^b. [f] ἀνελευθερίους K^b.M^b. [g] ἀνελευθέριοι M^b. [h] δὴ δύο αἰτίας δόξοιμεν ἀντιτιθέναι K^b. [i] ἐστι] εἶναι K^b. [k] ἢ—γὰρ] ἐγγύτερον οἷον K^b. [l] ἀσωτεία utrobique M^b. [m] ἡ utrumque om. K^b. [n] πλείω M^b. [o] ἢ κόσμιοι εἶναι K^b.

δοσις γίνεται μᾶλλον πρὸς ἃ πεφύκαμεν· πρὸς ἃ δὲ μᾶλλον ἐπιδίδομεν, ταῦτα καὶ μᾶλλον ἐναντία. Ἐπιδίδομεν δὲ πρὸς ἀκολασίαν μᾶλλον ἢ πρὸς κοσμιότητα, ὥστ' ἐναντιώτερον ἂν εἴη ὑπερβολὴ μεσότητος· ἡ γὰρ ἀκολασία ὑπερβολὴ σωφροσύνης. Ὅ τι μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρετή, ἐπέσκεπται· μεσότης 6 γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τῶν παθῶν, ὥστε δέοι ἂν τὸν [p]μέλλοντα κατὰ τὸ ἦθος εὐδοκιμήσειν τὴν μεσότητα τῶν παθῶν ἑκάστου διατηρεῖν. Διὸ καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι. Ἐν ἑκάστῳ γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλον μὲν γράψαι παντός ἐστι, τὸ δὲ μέσον τὸ ἐν [q]αὐτῷ [r]ἤδη λαβεῖν χαλεπόν. Ὁμοίως δὲ [s]καὶ ὀργισθῆναι μὲν ῥᾴδιον, καὶ τὸ ἐναντίον δὲ 7 τούτῳ, τὸ δὲ μέσως ἔχειν χαλεπόν. Ἁπλῶς δὲ ἐν ἑκάστῳ τῶν παθῶν [t]ἔστιν ἰδεῖν ὅτι τὸ [v]ἐμπεριέχον τὸ μέσον ῥᾴδιόν ἐστι, τὸ δὲ μέσον χαλεπόν, καθ' ὃ ἐπαινούμεθα· διὸ καὶ σπάνιον τὸ σπουδαῖον.

Ἐπεὶ δ' οὖν ὑπὲρ ἀρετῆς εἴρηται, μετὰ τοῦτ' ἂν εἴη σκε- 8 πτέον πότερον δυνατὴ παραγενέσθαι ἢ οὔ, ἀλλ' ὥσπερ Σωκράτης ἔφη, οὐκ ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι τὸ σπουδαίους εἶναι ἢ φαύλους. Εἰ γάρ τις, φησίν, ἐρωτήσειεν ὁντιναοῦν πότερον 9 ἂν βούλοιτο δίκαιος εἶναι ἢ ἄδικος, οὐθεὶς ἂν ἕλοιτο τὴν ἀδικίαν. Ὁμοίως δ' ἐπ' ἀνδρείας καὶ δειλίας καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν [w]ἀεὶ ὡσαύτως. Δῆλον [x]δ' ὡς εἰ φαῦλοί τινές εἰσιν, οὐκ ἂν ἑκόντες εἴησαν φαῦλοι· ὥστε δῆλον ὅτι οὐδὲ σπουδαῖοι. Ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος οὐκ ἔστιν ἀληθής. Διὰ τί 10 γὰρ ὁ νομοθέτης οὐκ ἐᾷ τὰ φαῦλα πράττειν, τὰ δὲ καλὰ καὶ σπουδαῖα κελεύει; Καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς φαύλοις ζημίαν τάττει, ἂν πράττῃ, ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς, ἂν μὴ πράττῃ; Καίτοι ἄτοπος ἂν εἴη ταῦτα νομοθετῶν ἃ [y]μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πράττειν. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἐφ' ἡμῖν τὸ σπουδαίοις εἶναι καὶ τὸ φαύλοις. Ἔτι δὲ μαρτυροῦσιν οἵ τ' ἔπαινοι καὶ [z]οἱ ψόγοι 11 γινόμενοι· ἐπὶ μὲν γὰρ τῇ ἀρετῇ ἔπαινος, ἐπὶ δὲ τῇ κακίᾳ

[p] μέλλοντα] μεσότητι Mb. [q] τούτω Mb. [r] ἤδη om. Mb. [s] καὶ om. Kb. [t] ἰδεῖν ἔστιν Mb. [v] περιέχον Mb. [w] ἀεὶ] εἴη Mb. [x] δ' om. Kb. [y] μηδὲ Kb. [z] οἱ om. Mb.

ψόγος, ἔπαινος δὲ καὶ ψόγος [a] οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀκουσίοις, ὥστε δῆλον ὅτι [b] ὡσαύτως ἐφ' ἡμῖν καὶ τὰ σπουδαῖά ἐστι πράττειν καὶ τὰ φαῦλα. Ἔλεγον δὲ καὶ τοιαύτην τινὰ παρα-
12 βολήν, βουλόμενοι δεικνύναι ὅτι οὐχ ἑκούσιον. Διὰ τί γάρ, [c] φασίν, ὅταν νοσῶμεν ἢ αἰσχροὶ ὦμεν, οὐδεὶς ψέγει τοὺς τοιούτους; [d] Τὸ δ' οὐκ ἀληθές· ψέγομεν γὰρ καὶ τοὺς τοιούτους, ὅταν [e] αὐτοὺς οἰηθῶμεν αἰτίους εἶναι τοῦ νοσεῖν ἢ τοῦ κακῶς ἔχειν τὸ σῶμα, ὡς ὂν καὶ ἐνταῦθα τὸ ἑκούσιον. Ἔοικεν [f] οὖν ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν καὶ κακίαν εἶναι τὸ ἑκούσιον.
10 Ἔτι δ' ἄν τις τοῦτο ἐναργέστερον καὶ ἐντεῦθεν ἴδοι. Πᾶσα γὰρ φύσις γεννητική ἐστιν οὐσίας τοιαύτης οἵα ἐστίν, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα· ἀμφότερα γὰρ γεννητικά. Γεννητικὰ δὲ ἐκ τῶν ἀρχῶν, οἷον τὸ δένδρον ἐκ τοῦ σπέρματος· αὕτη γάρ τις ἀρχή. Τὸ δὲ μετὰ τὰς ἀρχὰς οὕτως ἔχει· ὡς γὰρ
2 ἂν ἔχωσιν αἱ ἀρχαί, οὕτως καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἔχει. [g] Ἐναργέστερον δ' ἔστι κατιδεῖν τοῦτο ἐν τοῖς κατὰ γεωμετρίαν· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἐπειδή τινες λαμβάνονται ἀρχαί, ὡς ἂν αἱ ἀρχαὶ ἔχωσιν, οὕτω καὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχάς, οἷον εἰ τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, τὸ δὲ τετράγωνον τέτταρσιν, [h] ὡς ἂν [i] μεταβάλλῃ τὸ τρίγωνον, οὕτω καὶ τὸ τετράγωνον [k] συμμεταβάλλει· ἀντιστρέφει γάρ· καὶ ἐὰν τὸ τετράγωνον [l] μὴ ἔχῃ τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας, οὐδὲ τὸ τρίγωνον ἕξει δυσὶν
11 ὀρθαῖς ἴσας. Οὕτω τοίνυν καὶ ὁμοίως τούτοις καὶ ἐπ' [m] ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ γὰρ γεννητικόν ἐστιν ἄνθρωπος οὐσίας, ἔκ τινων ἀρχῶν καὶ [n] τῶν πράξεων ὧν πράττει ἄνθρωπος γεννητικόν ἐστιν. Τί γὰρ ἂν ἄλλο; Οὔτε γὰρ ἀψύχων οὐθὲν λέγομεν πράττειν, οὔτε τῶν ἐμψύχων [o] τῶν ἄλλων ἔξω ἀνθρώπων. Δῆλον οὖν ὅτι [p] ὁ ἄνθρωπος τῶν πράξεών ἐστι
2 γεννητικός. Ἐπεὶ οὖν ὁρῶμεν μεταβαλλούσας τὰς πράξεις καὶ οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πράττομεν, εἰσὶ δὲ αἱ πράξεις γεγε-

[a] οὐκ om. M[b]. [b] ὡσαύτως] καὶ οὕτως K[b]. [c] φησὶν M[b]. [d] τὸ] τοῦτο M[b]. [e] αὐτοὺς om. M[b]. [f] οὖν ἐν τῷ] δὲ καὶ τὸ K[b]. [g] ἐνεργέστερον K[b]. [h] ὡς ἂν] καὶ ἐὰν K[b]. [i] μεταβάλῃ K[b]. [k] μεταβάλλει M[b]. [l] μὴ ante τὸ τετράγωνον M[b]. [m] ἀνθρώπων M[b]. [n] τῶν om. M[b]. [o] τῶν ἄλλων] ἄλλο K[b]. [p] ὁ om. K[b].

νημέναι ἔκ τινων ἀρχῶν, δῆλον ὅτι, ἐπειδὴ αἱ πράξεις μεταβάλλουσιν, καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν πράξεων, ἀφ' ὧν εἰσί, μεταβάλλουσιν, ὥσπερ ἔφαμεν παραβάλλοντες ἐπὶ τῶν ἐν γεωμετρίᾳ. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ πράξεως καὶ σπουδαίας καὶ φαύλης προαίρεσις 3 καὶ βούλησις καὶ τὸ κατὰ λόγον πᾶν. Δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ αὗται μεταβάλλουσιν· μεταβάλλομεν γὰρ καὶ ταῖς πράξεσιν ἑκόντες, ὥστε καὶ ἡ ἀρχὴ [q] καὶ ἡ προαίρεσις· μεταβάλλει γὰρ ἑκουσίως. Ὥστε δῆλον [r] ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἂν εἴη καὶ σπουδαίοις εἶναι καὶ φαύλοις. Ἴσως οὖν λέγοι ἄν τις, 4 ἐπειδήπερ ἐν ἐμοί ἐστι τὸ δικαίῳ εἶναι καὶ σπουδαίῳ, ἐὰν βούλωμαι, ἔσομαι πάντων σπουδαιότατος. Οὐ δὴ δυνατὸν τοῦτο. Διὰ τί; Ὅτι οὐδ' ἐπὶ τοῦ σώματος γίγνεται τοῦτο. Οὐ γὰρ ἄν τις βούληται ἐπιμελεῖσθαι τοῦ σώματος, καὶ δὴ πάντων ἄριστον ἕξει τὸ σῶμα. Δεῖ γὰρ μὴ μόνον τὴν ἐπι- 5 μέλειαν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει γίνεσθαι τὸ σῶμα καλὸν κἀγαθόν. Βέλτιον μὲν οὖν ἕξει τὸ σῶμα, ἄριστα [s] μέντοι πάντων οὔ. Ὁμοίως δὲ δεῖ ὑπολαμβάνειν καὶ ἐπὶ ψυχῆς· οὐ γὰρ ἔσται ὁ προαιρούμενος εἶναι σπουδαιότατος, ἂν μὴ καὶ ἡ φύσις ὑπάρξῃ, βελτίων [s] μέντοι ἔσται.

[t] Ἐπεὶ οὖν φαίνεται ἐφ' ἡμῖν ὂν τὸ σπουδαῖον εἶναι, 12 ἀναγκαῖον τὸ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν ὑπὲρ ἑκουσίου, τί ἐστι [u] τὸ ἑκούσιον· τοῦτο γάρ ἐστι [u] τὸ κυριώτατον πρὸς τὴν ἀρετήν, τὸ ἑκούσιον. Ἑκούσιον δὲ ἁπλῶς μὲν οὕτως ῥηθῆναί ἐστιν 2 ὃ πράττομεν μὴ ἀναγκαζόμενοι· ἀλλ' ἴσως σαφέστερον λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἔστιν οὖν καθ' ὃ πράττομεν ὄρεξις, ὀρέξεως δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἐπιθυμία θυμὸς βούλησις. [v] Πρῶτον μὲν οὖν τὴν κατ' ἐπιθυμίαν πρᾶξιν ἐπισκεπτέον, πότερον [w] ἑκούσιός ἐστιν ἢ ἀκούσιος. [x] Τὸ μὲν οὖν ἀκούσιον 3 οὐκ ἂν δόξειεν. Διὰ τί καὶ πόθεν; Ὅτι ὅσα μὴ ἑκόντες πράττομεν, ἀναγκαζόμενοι [y] πράττομεν, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξ ἀνάγ-

[q] καὶ post ἀρχὴ om. M[b]. [r] ὅτι καὶ ἐφ' K[b]. [s] μέντοι] utrobique δὲ M[b]. [t] ἐπειδὴ M[b]. [u] τὸ post ἐστι utrobique om. M[b]. [v] πρότερον M[b]. [w] ἑκούσιόν ἐστιν ἢ ἀκούσιον M[b]. [x] τὸ] οἷον τὸ K[b]. τὸ μὲν οὖν ἀκούσιον om. M[b]. [y] πράττομεν] ποιοῦμεν K[b].M[b].

κης πραττομένοις πᾶσιν ἕπεται λύπη· τοῖς [z] δὲ δι' ἐπιθυμίαν πραττομένοις ἡδονὴ ἀκολουθεῖ, ὥστε οὑτωσί γε οὐκ ἂν εἴη
4 τὰ δι' ἐπιθυμίαν πραττόμενα ἀκούσια, ἀλλ' ἑκούσια. Ἀλλὰ πάλιν ἄλλος λόγος τις τούτῳ ἐναντιοῦται, ὁ ἐπὶ τῇ ἀκρασίᾳ. Οὐθεὶς γάρ, φησί, πράττει ἑκὼν τὰ κακά, εἰδὼς ὅτι κακά ἐστιν· ἀλλὰ μήν, φησίν, ὅ γε ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι [a] ταῦτα φαῦλά ἐστιν ὅμως πράττει, καὶ κατ' ἐπιθυμίαν γε πράττει· οὐκ ἄρα ἑκών· ἀναγκαζόμενος ἄρα. Ἐνταῦθα πάλιν ὁ αὐτὸς
5 λόγος [b] ἀπαντήσεται. Καὶ γὰρ εἰ κατ' ἐπιθυμίαν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης· [c] τῇ γὰρ ἐπιθυμίᾳ ἡδονὴ ἀκολουθεῖ, τὰ δὲ δι' ἡδονὴν οὐκ ἐξ ἀνάγκης. Καὶ ἄλλως τοῦτ' ἂν γένοιτο δῆλον, ὅτι ὁ ἀκρατὴς ἑκὼν πράττει· οἱ μὲν γὰρ ἀδικοῦντες ἑκόντες ἀδικοῦσιν, οἱ δὲ ἀκρατεῖς ἄδικοι καὶ ἀδικοῦσιν, ὥστε ὁ ἀκρα-
13 τὴς ἑκὼν ἂν πράττοι τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν. Ἀλλὰ πάλιν ἄλλος λόγος ἐναντιοῦται, ὅς φησιν οὐχ ἑκούσιον εἶναι. Ὁ γὰρ ἐγκρατὴς ἑκὼν πράττει τὰ κατὰ τὴν ἐγκράτειαν· ἐπαινεῖται γάρ, ἐπαινοῦνται δὲ ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις. Εἰ δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἑκούσιον, [d] τὸ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἀκούσιον· ὁ δ' ἐγκρατὴς [e] παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράττει, ὥστε
2 ὁ ἐγκρατὴς οὐχ ἑκὼν ἂν εἴη ἐγκρατής. Ἀλλ' οὐ δοκεῖ· οὐδ' ἄρα τὸ [f] κατ' ἐπιθυμίαν ἑκούσιόν ἐστιν. Πάλιν ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν θυμὸν ὁμοίως· οἱ γὰρ αὐτοὶ λόγοι οἵπερ καὶ κατὰ τῆς ἐπιθυμίας ἁρμόττουσιν, ὥστε τὴν ἀπορίαν ποιήσουσιν· ἔστι γὰρ ἀκρατῆ καὶ ἐγκρατῆ [g] ὀργῆς εἶναι. Ἔτι λοιπή ἐστι τῶν ὀρέξεων ὧν διειλόμεθα ἡ βούλησις, πρὸς τὸ ἐπι-
3 σκέπτεσθαι εἰ ἐστὶν ἑκούσιον. Ἀλλὰ μὴν οἵ γε ἀκρατεῖς ἐφ' ἃ ὁρμῶσι, ταῦτα τέως βούλονται· πράττουσιν ἄρα οἱ ἀκρατεῖς τὰ φαῦλα βουλόμενοι. Ἑκὼν δέ γε οὐθεὶς τὰ κακὰ εἰδὼς [h] πράττει ὅτι κακά ἐστιν· [i] ὁ δ' ἀκρατής, [j] εἰδὼς

[z] δὴ Mb. [a] ταῦτα om. Mb. [b] ἀπαντήσει Mb. [c] τῇ—ἀνάγκης om. Mb. [d] τὸ—ἀκούσιον om. idem. [e] κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν οὐ πράττει Mb. [f] κατ'] κατὰ τὴν Mb. [g] ὀργῆς om. Mb. [h] πράττει ante τὰ Mb. [i] ὁ—βουλόμενος] ὁ δ' ἀκρατὴς τὰ κακὰ πράττει εἰδὼς ὅτι κακά ἐστιν. εἰ δ' ὁ ἀκρατὴς τὰ κακὰ εἰδὼς ὅτι κακὰ πράττει βουλόμενος Mb. [j] εἰδὼς om. Kb.

τὰ κακὰ ὅτι κακά, πράττει βουλόμενος. Οὐκ ἄρα ἑκών, οὐδ' 4
ἡ βούλησις ἑκούσιον ἄρα ἐστίν. ˈΑλλ' οὗτος ὁ λόγος ἀναιρεῖ ἀκρασίαν καὶ τὸν ἀκρατῆ. Εἰ γὰρ μὴ ἑκών, οὐκ ἔστι ψεκτός· ἀλλ' ἔστιν ὁ ἀκρατὴς ψεκτός· ἑκὼν ἄρα· ἡ ἄρα βούλησις ἑκούσιον. ˈΕπεὶ οὖν λόγοι τινὲς ἐναντίοι φαίνονται, σαφέστερον λεκτέον ὑπὲρ τοῦ ἑκουσίου.

[k] Πρότερον τοίνυν ἂν εἴη λεκτέον ὑπὲρ βίας καὶ ὑπὲρ 14
ἀνάγκης. ˈΗ μὲν γὰρ βία ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς ἀψύχοις. [l] ˈΕκάστοις γάρ ἐστι τῶν ἀψύχων οἰκεῖος τόπος ἀποδεδομένος, τῷ μὲν πυρὶ ὁ ἄνω, τῇ [m] δὲ γῇ ὁ κάτω· ἔστι [n] μέντοι γε βιάσασθαι καὶ τὸν λίθον ἄνω φέρεσθαι καὶ τὸ πῦρ κάτω. ˈΕστι 2
δὲ καὶ τὸ ζῷον βιάσασθαι, οἷον ἵππον ἐπ' ὀρθὸν θέοντα ἀντιλαμβανόμενον ἀποστρέψαι. ˈΟσοις μὲν οὖν ἐστὶν ἐκτὸς [o] ἡ αἰτία τοῦ παρὰ φύσιν τι ἢ [p] παρ' ἃ βούλονται ποιεῖν, ἐροῦμεν βιαζομένους [q] ἃ ἂν ποιῶσι ποιεῖν. ˈΕν οἷς δ' ἐν αὐτοῖς ἐστὶν ἡ αἰτία, οὐκέτι τούτους βιάζεσθαι ἐροῦμεν. Εἰ 3
δὲ μή, ὁ ἀκρατὴς ἀντερεῖ, οὐ φάσκων φαῦλος εἶναι· βιαζόμενος γὰρ [r] φήσει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τὰ φαῦλα πράττειν. Τοῦ οὖν βιαίου οὗτος [s] ἡμῖν ἔστω ὁ ὁρισμός, ὧν ἐκτός ἐστιν ἡ αἰτία [t] ὑφ' ἧς βιάζονται πράττειν. ˈΩν δ' ἐντὸς καὶ ἐν αὐτοῖς ἡ αἰτία, οὐ βία.

Πάλιν δ' ὑπὲρ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀναγκαίου λεκτέον. Τὸ 15
δ' ἀναγκαῖον οὐ πάντως οὐδ' ἐν παντὶ λεκτέον ἐστίν, οἷον ὅσα ἡδονῆς [u] ἕνεκεν πράττομεν. Εἰ γάρ τις λέγοι ὅτι ἠναγκάσθην τὴν τοῦ φίλου γυναῖκα διαφθεῖραι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, [v] ἄτοπος ἂν εἴη. Τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἐν παντί, ἀλλ' 2
ἤδη ἐν τοῖς ἐκτός, [w] οἷον ὃς ἂν καταβλάπτηται ἀντικαταλλαττόμενός τι ἄλλο μεῖζον ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Οἷον ἠναγκάσθην συντονώτερον βαδίσαι εἰς ἀγρόν· εἰ γὰρ μή, ἀπολωλότ' ἂν εὗρον τὰ ἐν ἀγρῷ. ˈΕν τοῖς τοιούτοις ἄρα τὸ [x] ἀναγκαῖον.

[k] πότερον pr. Kb. [l] ἑκάστων Mb. [m] δὲ om. Mb. [n] μέντοι] δέ Mb.
[o] ὁ αἴτιος Mb. [p] περὶ ἃ βούλεται Mb. [q] ἃ om. Kb. [r] φησιν Kb.
[s] ἡμῶν Kb. [t] ἐφ' Kb. [u] ἕνεκα Mb. [v] ἄτοπον Mb. [w] οἷον om. Mb.
[x] ἀκούσιον Mb.

16 *Ἐπεὶ δὲ τὸ ἑκούσιον ἐν οὐδεμιᾷ ὁρμῇ ἐστίν, λοιπὸν ἂν εἴη τὸ ἐκ διανοίας γιγνόμενον. Τὸ γὰρ ἀκούσιόν ἐστι τό τε κατ' ἀνάγκην καὶ κατὰ βίαν γιγνόμενον, καὶ τρίτον ὃ μὴ μετὰ διανοίας γίγνεται. Δῆλον δ' ἐστὶ τοῦτο ἐκ τῶν γιγνομένων· ὅταν γάρ τις πατάξῃ τινὰ ἢ ἀποκτείνῃ ἤ τι τῶν τοιούτων ποιήσῃ μηδὲν προδιανοηθείς, ἄκοντά φαμεν ποιῆ-*

2 σαι, ὡς τοῦ ἑκουσίου ὄντος ἐν τῷ διανοηθῆναι. Οἷόν φασί ποτέ [y]τινα γυναῖκα φίλτρον τινὶ δοῦναι πιεῖν, εἶτα τὸν ἄνθρωπον ἀποθανεῖν [z]ὑπὸ τοῦ φίλτρου, τὴν δ' ἄνθρωπον ἐν [a]Ἀρείῳ πάγῳ ἀποφυγεῖν· οὗ παροῦσαν δι' οὐθὲν ἄλλο ἀπέλυσαν ἢ διότι οὐκ ἐκ προνοίας. Ἔδωκε μὲν γὰρ φιλίᾳ, διήμαρτε δὲ τούτου· διὸ οὐχ ἑκούσιον ἐδόκει εἶναι, ὅτι τὴν δόσιν τοῦ φίλτρου οὐ μετὰ διανοίας τοῦ ἀπολέσθαι αὐτὸν ἐδίδου. Ἐνταῦθα ἄρα τὸ ἑκούσιον πίπτει εἰς τὸ μετὰ διανοίας.

17 *Ἔτι [b]δὲ λοιπόν ἐστιν ἐπισκέψασθαι τὴν προαίρεσιν, πότερόν ἐστιν ὄρεξις ἢ οὔ. Ὄρεξις μὲν γὰρ καὶ ἐν τοῖς [c]ἄλλοις ζῴοις ἐγγίνεται, προαίρεσις δ' οὔ· ἡ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου, λόγος δ' [d]ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἐστίν. Ὄρεξις μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη. [e]Ἀλλ' ἆρά γε βούλησις; Ἢ οὐδὲ τοῦτο; Βούλησις μὲν γάρ ἐστι καὶ τῶν ἀδυνάτων, οἷον*

2 βουλόμεθα μὲν ἀθάνατοι εἶναι, προαιρούμεθα δὲ οὔ. Ἔτι δὲ προαίρεσις μὲν οὐκ ἔστι τοῦ τέλους ἀλλὰ τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν ὑγίειαν [f]προαιρούμεθα, περιπατεῖν, τροχάζειν· βουλόμεθα δὲ

3 τὰ τέλη· ὑγιαίνειν γὰρ βουλόμεθα. Ὥστε δῆλον καὶ οὕτως ὅτι οὐ ταὐτὸν ἡ βούλησις καὶ ἡ προαίρεσις, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἔοικεν οὕτως ἔχειν ὥσπερ καὶ τοὔνομα αὐτῆς ἔχει, οἷον προαιρούμεθα τόδε ἀντὶ τοῦδε, οἷον τὸ [g]βέλτιον ἀντὶ τοῦ χείρονος. [h]Ὅταν οὖν ἀντικαταλλαττώμεθα τὸ βέλτιον ἀντὶ

[y] *τινα* om. M[b]. [z] *ἀπὸ* M[b]. [a] *ἀρειοπάγῳ* M[b]. [b] *δὲ* om. M[b]. [c] *ἀλόγοις*, omisso *ζῴοις*, M[b]. [d] *ἐν* om. K[b]. [e] *ἀλλ'*] *ἀλλ' ἢ* M[b]. [f] *προαιρούμεθα μὲν περιπατεῖν τρέχειν* M[b]. [g] *βέλτιστον* K[b]. [h] *ὅταν—χείρονος* add. Z.M[b]. cum 2023, om. K[b]. cum 1417 et 1855 et 2024 et Barocciano.

τοῦ χείρονος ἐν αἱρέσει ὄντος, ἐνταῦθα τὸ προαιρεῖσθαι
δόξειεν ἂν οἰκεῖον εἶναι. Ἐπεὶ οὖν ἡ προαίρεσις οὐθὲν τού- 4
των ἐστίν, ἆρά [i]γ' ἐστὶ τὸ κατὰ διάνοιαν ἐν προαιρέσει, ἢ
οὐδὲ τοῦτο; Πολλὰ γὰρ διανοούμεθα καὶ δοξάζομεν κατὰ
διάνοιαν· ἆρ' οὖν ἃ διανοούμεθα, ταῦτα καὶ προαιρούμεθα ἢ
οὔ; Πολλάκις γὰρ διανοούμεθα ὑπὲρ τῶι ἐν Ἰνδοῖς, ἀλλ'
οὔτι καὶ προαιρούμεθα. Οὐκ ἄρα οὐδὲ διάνοιά ἐστιν ἡ προαί- 5
ρεσις. [j]Ἐπεὶ οὖν καθ' ἕκαστον τούτων οὐδέν ἐστιν ἡ προαί-
ρεσις, ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἐν [k]τῇ ψυχῇ γινόμενα, [l]ἀναγκαῖον
συνδυαζομένων τινῶν τούτων εἶναι τὴν προαίρεσιν. Ἐπεὶ οὖν 6
ἐστίν, ὥσπερ ἔμπροσθεν ἐλέχθη, [m]ἡ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ
τέλος ἀγαθῶν καὶ οὐ τοῦ τέλους, καὶ τῶν δυνατῶν ἡμῖν, καὶ
[n]τῶν ἀντιλογίαν παραδιδόντων πότερον τοῦτο ἢ τοῦτο [o]αἱ-
ρετόν, δῆλον ὅτι δέοι ἂν πρότερον διανοηθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν
καὶ βουλεύσασθαι, εἶθ' ὅταν ἡμῖν φανῇ κρεῖττον διανοηθεῖσιν,
οὕτως ὁρμή τις τοῦ πράττειν ἐστίν, καὶ τοῦτο δὴ πράττοντες
κατὰ προαίρεσιν δοκοῦμεν πράττειν. Εἰ τοίνυν ἡ προαίρεσις 7
ὄρεξίς τις βουλευτικὴ μετὰ διανοίας, οὐκ ἔστι τὸ ἑκούσιον
[p]προαιρετόν. Ἑκόντες γὰρ πολλὰ πράττομεν πρὸ τοῦ δια-
νοηθῆναι καὶ βουλεύσασθαι, οἷον καθίζομεν καὶ ἀνιστάμεθα
καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἑκόντες μὲν ἄνευ δὲ τοῦ διανοη-
θῆναι, [q]τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν πᾶν ἦν μετὰ διανοίας. Οὐκ 8
ἄρα τὸ ἑκούσιον προαιρετόν, [r]ἀλλὰ τὸ προαιρετὸν ἑκούσιον·
[s]ἄν τι γὰρ προαιρώμεθα πράττειν βουλευσάμενοι, ἑκόντες
πράττομεν. Φαίνονται δέ τινες ὀλίγοι καὶ τῶν νομοθετῶν
διορίζειν τό τε ἑκούσιον καὶ τὸ ἐκ προαιρέσεως ἕτερον ὄν,
ἐλάττους τὰς ζημίας ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις ἢ τοῖς κατὰ προαί-
ρεσιν τάττοντες. Ἔστιν οὖν ἡ προαίρεσις ἐν τοῖς [t]πρακτοῖς, 9
καὶ τούτοις ἐν οἷς ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι,
καὶ οὕτως ἢ μὴ οὕτως, καὶ ἐν οἷς ἔστι λαβεῖν τὸ διὰ τί.

[i] γ' om. M^b. [j] ἐπεὶ—προαίρεσις om. M^b. [k] τῇ om. K^b. [l] ἀναγκαῖον δὴ συνδυαζομένων M^b. [m] ἡ om. K^b. [n] τὴν M^b. [o] αἱρετώτερον M^b. [p] προαιρετόν] τὸ προαιρετόν K^b. [q] τὸ—διανοίας add. Z.M^b, 1417, 1855, 2023, Baroccianus; om. K^b. et 2024. [r] ἀλλὰ τὸ] οὐκ ἄρα M^b. [s] ἃ γὰρ προαιρούμεθα M^b. [t] πρακτικοῖς M^b.

Τὸ δὲ διὰ τί οὐχ ἁπλοῦν ἐστίν. Ἐν μὲν γὰρ γεωμετρίᾳ, ὅταν φῇ τὸ τετράγωνον τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν, καὶ ἐρωτᾷ διὰ τί, ὅτι, φησί, καὶ τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας
10 ἔχει. Ἐν μὲν οὖν τοῖς τοιούτοις ἐκ τῆς ἀρχῆς [u] ὡρισμένης ἔλαβον τὸ διὰ τί, ἐν δέ γε τοῖς [v] πρακτοῖς, ἐν οἷς ἡ προαίρεσις, οὐχ οὕτως· οὐδεμία γὰρ κεῖται ὡρισμένη· ἀλλ' ἂν ἀπαιτῇ τις, διὰ τί τοῦτ' ἔπραξας; Ὅτι οὐκ ἐνῆν ἄλλως, ἢ ὅτι βέλτιον οὕτως. [w] Ἐξ αὐτῶν τῶν συμβαινόντων, [x] ὁποῖ' ἂν φαίνηται βελτίω εἶναι, ταῦτα προαιρεῖται καὶ διὰ ταῦτα.
11 Διὸ δὴ ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ βουλεύσασθαί ἐστι τὸ πῶς δεῖ, ἐν δὲ ταῖς ἐπιστήμαις οὔ· οὐθεὶς γὰρ βουλεύεται πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους, [y] ὅτι ἐστὶν ὡρισμένον πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους. Ἡ οὖν ἁμαρτία οὐ γίγνεται ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ γράφειν.
12 Ἐν οἷς [z] γὰρ μή ἐστιν [a] ἡ ἁμαρτία ἐν τῇ διανοίᾳ, [b] οὐδὲ βουλεύονται ὑπὲρ τούτων· ἀλλ' ἐν οἷς ἤδη [c] ἀόριστόν ἐστι τὸ ὡς δεῖ, ἐνταῦθα ἡ ἁμαρτία. Ἔστι δ' ἐν τοῖς πρακτικοῖς τὸ ἀόριστον, καὶ ἐν οἷς διτταὶ αἱ ἁμαρτίαι. Ἁμαρτάνομεν [d] οὖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἀρετὰς ὁμοίως.
13 Τῆς γὰρ ἀρετῆς στοχαζόμενοι ἁμαρτάνομεν ἐπὶ τὰς πεφυκυίας ὁδούς. Ἔστι γὰρ καὶ ἐν ἐλλείψει καὶ ἐν ὑπερβολῇ ἁμαρτία, ἐφ' ἑκάτερα δὲ τούτων φερόμεθα δι' ἡδονὴν καὶ λύπην· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ
18 τὴν λύπην τὰ καλὰ φεύγομεν. Ἔτι δ' ἐστὶν ἡ διάνοια οὐχ ὥσπερ αἴσθησις, οἷον τῇ ὄψει οὐκ ἂν [e] δύναιτ' οὐθὲν ἂν ἄλλο ποιῆσαι ἢ ἰδεῖν, οὐδὲ τῇ ἀκοῇ οὐθὲν ἄλλο ἢ ἀκοῦσαι. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ βουλευόμεθα πότερον δεῖ ἀκοῦσαι τῇ ἀκοῇ ἢ ἰδεῖν. Ἡ δὲ διάνοια οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δύναται πράττειν καὶ ἄλλα. Διὰ τοῦτο βουλεύεσθαι [f] ἤδη ἐνταῦθα ὑπάρχει.

[u] ὡρισμένως ἐλάβομεν Mb. [v] πρακτικοῖς Kb.Mb. [w] ἐξ om. Mb. [x] ὁποῖον φαίνηται βέλτιον Mb. [y] ὅτι—'Ἀρχικλέους om. Z. et 2024. πῶς—'Ἀρχικλέους om. Baroccianus. τὸ ὄνομα 'Ἀρχικλέους om. 1417, 1855, 2023. [z] γὰρ om. Kb. [a] ἡ om. Mb. [b] οὔτε codices. [c] ἄριστόν Mb. [d] οὖν] οὖν καὶ Kb, γὰρ Mb. [e] δύναται Kb. [f] ἐνταῦθα ἤδη Kb.

Ἔστιν οὖν ἡ ἁμαρτία ἐν τῇ αἱρέσει τῶν ἀγαθῶν οὐ περὶ τὰ 2
τέλη (ταῦτα μὲν γὰρ ἅπαντες ὁμογνωμονοῦσιν, οἷον τὴν
ὑγίειαν ὅτι ἀγαθόν) ἀλλ' ἤδη τὰ πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότε-
ρον ἀγαθὸν πρὸς ὑγίειαν φαγεῖν τοῦτο ἢ οὔ. Μάλιστα οὖν 3
ποιεῖ ἐν τούτοις τὸ σφάλλεσθαι ἡδονὴ καὶ λύπη· τὴν μὲν
γὰρ φεύγομεν, τὴν δ' αἱρούμεθα. Ἐπεὶ οὖν διήρηται ἐν τίνι
ἡ ἁμαρτία καὶ πῶς, λοιπόν ἐστι τίνος ἐστὶν ἡ ἀρετὴ στοχα-
στική, πότερον τοῦ τέλους ἢ τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότε-
ρον τοῦ καλοῦ ἢ τῶν πρὸς τὸ καλόν. Πῶς οὖν ἡ ἐπιστήμη; 4
Πότερον τῆς οἰκοδομικῆς [g] ἐστὶν ἐπιστήμης τὸ τέλος καλῶς
προθέσθαι ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος ἰδεῖν; Ἂν γὰρ τοῦτο καλῶς
προθῆται, οἷον καλὴν οἰκίαν ποιῆσαι, καὶ τὰ πρὸς τοῦτο οὐκ
ἄλλος τις εὑρήσει καὶποριεῖ [h] ἢ οἰκοδόμος. Ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν ἐπιστημῶν. Ὡσαύτως ἄρα δόξειεν 5
ἂν ἔχειν καὶ ἐπ' ἀρετῆς, μᾶλλον εἶναι αὐτῆς τὸν σκοπὸν
πρὸς τὸ τέλος, ὃ [i] δεῖ ὀρθῶς προθέσθαι, ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος·
καὶ ἐξ ὧν τοῦτ' ἔσται οὐθεὶς ἄλλος ποριεῖ, καὶ εὑρήσει ἃ
δεῖ πρὸς τοῦτο. Καὶ εὔλογον δὲ τούτου εἶναι προθετικὴν 6
τὴν ἀρετήν, ἐν οἷς ἡ ἀρχὴ τοῦ βελτίστου ἐστὶν [j] ἕκαστον
καὶ ποιητικὸν καὶ προθετικόν. Οὐθὲν οὖν βέλτιον [k] τῆς ἀρε-
τῆς ἐστίν· ταύτης γὰρ ἕνεκεν καὶ τἆλλά ἐστιν, καὶ πρὸς
ταύτην ἐστὶν ἡ ἀρχή. [l] Τούτου ἕνεκεν μᾶλλον τὰ πρὸς 7
τοῦτ' ἐστίν· τὸ δὲ τέλος ἀρχῇ τινὶ ἔοικεν, καὶ τούτου ἕνεκέν
ἐστιν ἕκαστον. Ἀλλὰ κατὰ τρόπον τοῦτο ἔσται. Ὥστε
δῆλον ὡς κἀπὶ τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ βελτίστη ἐστὶν αἰτία, ὅτι
τοῦ τέλους ἐστὶ στοχαστικὴ μᾶλλον ἢ τῶν πρὸς τὸ τέλος.
[m] Ἀρετῆς δέ γ' ἐστὶ [n] τέλος τὸ καλόν. Τούτου ἄρ' [o] ἐστὶ 19
στοχαστικὴ μᾶλλον ἢ ἐξ ὧν ἔσται. Ἔστι δὲ καὶ [p] ταῦτα
ταύτης. Ὅλως [q] δὲ δὴ φαίνεται ἄτοπον· ἴσως γὰρ ἂν ἐν
γραφικῇ εἴη τις ἀγαθὸς μιμητής, ὅμως δὲ οὐκ ἂν ἐπαινεθείη,

[g] ἐστὶν om. K^b. [h] ἢ om. pr. K^b: rc. ἢ ὁ. [i] δὴ K^b. [j] ἕκαστον γὰρ καὶ προθετικὸν καὶ ποιητικόν M^b. [k] τῶν ἀρετῶν M^b. [l] τούτου] καὶ τούτου M^b. [m] ἀρετῆς] τῆς K^b. [n] τελος] τὸ τελος M^b. [o] ἐστὶ] ἐστὶν ἡ ἀρετή K^b. [p] ταῦτα] ταυτὸν M^b. [q] δὲ] τε M^b.

ἂν μὴ τὸν σκοπὸν [r] θῇ τὰ κάλλιστα μιμεῖσθαι. Τῆς ἀρετῆς
2 ἄρα [s] παντελῶς τοῦτ' ἐστί, τὸ καλὸν προθέσθαι. Διὰ τί οὖν, ἄν τις εἴποι, πρότερον μὲν ἐλέγομεν τὴν ἐνέργειαν κρεῖττον εἶναι ἢ τὴν [t] ἀρετὴν αὐτήν, νῦν δ' οὐκ ἐξ [v] οὗ ἡ ἐνέργεια, τοῦτο τῇ ἀρετῇ ἀποδίδομεν ὡς κάλλιον, ἀλλ' ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν
3 ἐνέργεια; Ναί, ἀλλὰ [w] καὶ νῦν φαμὲν τοῦτο ὁμοίως, τὴν ἐνέργειαν τῆς ἕξεως βέλτιον εἶναι· οἱ γὰρ ἄλλοι [x] ἄνθρωποι τὸν σπουδαῖον θεωροῦντες [y] κρίνουσιν ἐκ τοῦ πράττειν, διὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι δηλῶσαι τὴν ἑκάστου προαίρεσιν ἣν ἔχει, ἐπεὶ εἰ [z] ἦν εἰδέναι τὴν ἑκάστου γνώμην, ὡς ἔχει πρὸς τὸ καλόν, καὶ ἄνευ τοῦ πράττειν σπουδαῖος ἂν ἐδόκει εἶναι. [a] Ἀλλ' ἐπεὶ μεσότητάς τινας τῶν παθῶν κατηριθμησάμεθα, λεκτέον ἂν εἴη περὶ ποῖα τῶν παθῶν εἰσίν.

20 Ἐπεὶ οὖν [b] ἐστὶν ἡ ἀνδρία περὶ θάρρη καὶ φόβους, σκεπτέον ἂν εἴη περὶ ποίους φόβους καὶ θάρρη. Ἆρ' οὖν εἰ μέν τις φοβεῖται μὴ ἀποβάλλῃ τὴν οὐσίαν, οὗτος δειλός, εἰ δέ τις θαρρεῖ περὶ ταῦτα, ἀνδρεῖος, ἢ οὔ; Ὁμοίως δ' εἴ τις φοβεῖται μόνον ἢ θαρρεῖ, οὔτε δειλὸν φατέον εἶναι τὸν φο-
2 βούμενον οὔτ' ἀνδρεῖον τὸν μὴ φοβούμενον. Οὐκ ἄρα ἐν [c] τοῖς τοιούτοις φόβοις καὶ θάρρεσίν ἐστιν ἡ ἀνδρία. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις, οἷον εἰ μή τις φοβεῖται βροντὰς ἢ ἀστραπὰς ἢ ἄλλο τι τῶν [d] ὑπὲρ ἄνθρωπον φοβερῶν, οὐκ ἀν-
3 δρεῖος ἀλλὰ μαινόμενός τις. Ἐν φόβοις ἄρα καὶ θάρρεσίν ἐστιν ὁ ἀνδρεῖος τοῖς κατ' ἀνθρώπους· λέγω [e] δὲ ἃ οἱ [f] πολλοὶ φοβοῦνται [g] ἢ οἱ πάντες, [h] ὁ ἐν τούτοις ὢν θαρραλέος, οὗτος ἀνδρεῖος. Τούτων [i] τοίνυν διωρισμένων σκεπτέον ἂν εἴη, ἐπειδὴ
4 κατὰ πολλά εἰσιν οἱ ἀνδρεῖοι, ὁ ποῖος ἀνδρεῖος. Ἔστι γὰρ καὶ κατ' ἐμπειρίαν τις ἀνδρεῖος, οἷον οἱ στρατιῶται· οὗτοι γὰρ οἴδασι δι' ἐμπειρίαν ὅτι ἐν τοιούτῳ τόπῳ ἢ ἐν τοιούτῳ

[r] φῇις τὰ βέλτιστα K^b, φῇ μάλιστα M^b. [s] πᾶν τέλος M^b. [t] ἀρετὴν] ἕξιν τὴν M^b. [v] οὗ] ὧν K^b.M^b. [w] καὶ om. M^b. [x] ἄνθρωποι om. K^b. [y] κρίνουσιν om. M^b. [z] ἦν δυνατὸν εἰδέναι M^b. [a] ἀλλ' ἐπεὶ om. K^b. [b] ἐστὶν om. M^b. [c] τοῖς om. M^b. [d] ὑπὲρ ἄνθρωπον] ὑπεράνω M^b. [e] δὲ οἷον ἃ M^b. [f] πολλοὶ] λοιποὶ K^b. [g] ἢ ἅπαντες M^b. [h] ὁ ἐν τούτοις] πρὸς τούτοις ὁ K^b. [i] τοίνυν] οὖν M^b.

καιρῷ ἢ οὕτως ἔχοντι ἀδύνατόν τι παθεῖν. Ὁ δὲ ταῦτα εἰδὼς καὶ διὰ ταῦτα ὑπομένων τοὺς πολεμίους οὐκ ἀνδρεῖος· ἐὰν γὰρ τούτων μηθὲν ὑπάρχῃ, οὐχ ὑπομένει. Διὸ τοὺς δι' 5
ἐμπειρίαν οὐ φατέον ἀνδρείους. Οὐδὲ Σωκράτης δὲ ὀρθῶς ἔλεγεν, ἐπιστήμην [k] *εἶναι φάσκων τὴν ἀνδρίαν. Ἡ γὰρ ἐπιστήμη ἐξ ἔθους τὴν ἐμπειρίαν λαβοῦσα ἐπιστήμη γίνεται· τοὺς δὲ δι' ἐμπειρίαν ὑπομένοντας οὔ φαμεν, οὐδ' ἐροῦσιν ἀνδρείους εἶναι.* [l] *Οὐκ ἄρα ἡ ἀνδρία ἐπιστήμη ἂν εἴη. Πάλιν* 6
[m] *δ' αὖ εἰσὶν ἀνδρεῖοι ἐκ τοῦ ἐναντίου τῆς ἐμπειρίας· οἱ γὰρ ἄπειροι τῶν ἐκβησομένων οὐ φοβοῦνται διὰ τὴν ἀπειρίαν. Οὐδὲ δὴ οὐδὲ τούτους φατέον ἀνδρείους. Εἰσὶ δ' αὖ ἄλλοι δοκοῦντες ἀνδρεῖοι εἶναι διὰ τὰ πάθη, οἷον οἱ ἐρῶντες* [n] *ἢ οἱ ἐνθουσιάζοντες. Οὐδὲ δὴ τούτους* [o]*φατέον ἀνδρείους εἶναι·* 7
ἐὰν γὰρ αὐτῶν τὸ πάθος ἀφαιρεθῇ, οὐκέτι [p]*εἰσὶν ἀνδρεῖοι, δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον ἀεὶ εἶναι ἀνδρεῖον. Διὸ οὐδὲ τὰ θηρία οἷον τοὺς σῦς οὐκ ἄν τις εἴποι ἀνδρείους διὰ τὸ ἀμύνεσθαι, ἐπειδὰν πληγέντες λυπηθῶσιν·* [q] *οὐ δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον διὰ πάθος εἶναι ἀνδρεῖον. Πάλιν ἔστιν* [r] *ἄλλη ἀνδρία πολιτικὴ* 8
δοκοῦσα εἶναι, [s] *οἳ δι' αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας ὑπομένουσι τοὺς κινδύνους καὶ δοκοῦσιν ἀνδρεῖοι εἶναι. Σημεῖον δὲ τούτου· καὶ γὰρ* [t] *Ὅμηρος πεποίηκε τὸν Ἕκτορα λέγοντα*

Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει,

διὸ οἴεται δεῖν μάχεσθαι. Οὐδὲ δὴ τὴν τοιαύτην φατέον 9
εἶναι· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐφ' ἑκάστῳ τούτων διορισμὸς ἁρμόσει. Οὗ γὰρ ἀφαιρουμένου μὴ διαμένει ἡ ἀνδρία, οὐκ ἂν εἴη ἔτι ἀνδρεῖος· ἂν οὖν τὴν αἰσχύνην περιέλω δι' ἣν ἦν ἀνδρεῖος, [v]*οὐκέτι ἔσται ἀνδρεῖος. Ἔτι καὶ ἄλλως εἰσὶν ἀνδρεῖοι δοκοῦντες* [w]*εἶναι οἱ δι' ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν ἀγαθοῦ. Οὐδὲ* 10
δὴ τούτους φατέον [x] *εἶναι ἀνδρείους, ἐπειδὴ τοὺς τοιούτους*

[k] *φάσκων εἶναι* K^b. [l] *οὐκ—εἴη* om. M^b. [m] *δ' αὖ*] *οὖν* K^b. [n] *ἢ* om. K^b. [o] *φατέους* M^b. [p] *εἰσὶν* M^b. [q] *οὐδὲ δεῖ τὸν ἀνδρεῖον διὰ τὸ πάθος* K^b. [r] *ἄλλο* M^b. [s] *οἳ*] *οἷον εἰ* K^b. [t] *ὁ ὅμηρος* M^b. [v] *οὐκέτι ἔσται ἀνδρεῖος* om. K^b. [w] *εἶναι* om. M^b. [x] *εἶναι* om. K^b.

καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρείους λέγειν ἄτοπον φαίνεται. Οὐδένα οὖν τῶν τοιούτων ἀνδρεῖον θετέον εἶναι τὸν ὁποιονοῦν ἀνδρεῖον, καὶ τίς ὁ ἀνδρεῖος σκεπτέον. Ὡς ἁπλῶς μὲν εἰπεῖν, ὁ διὰ μηθὲν τῶν προειρημένων ἀνδρεῖος ὤν, ἀλλὰ διὰ τὸ νομίζειν αὐτὸ εἶναι καλόν, καὶ τοῦτο ποιῶν κἂν παρῇ τις κἂν μή.
11 Οὐδὲ δὴ παντελῶς ἄνευ πάθους καὶ ὁρμῆς ἐγγίγνεται ἡ ἀνδρία· δεῖ δὲ τὴν ὁρμὴν γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ λόγου διὰ τὸ καλόν. Ὁ δὴ ὁρμῶν διὰ λόγον ἕνεκεν τοῦ καλοῦ ἐπὶ τὸ κινδυνεύειν, ἄφοβος ὢν περὶ ταῦτα, οὗτος ἀνδρεῖος, καὶ ἡ ἀνδρία περὶ ταῦτα. Ἄφοβος δὲ οὐχ ὅταν οὕτω συμπέσῃ τῷ ἀν-
12 δρείῳ ὥστε ὅλως μὴ φοβεῖσθαι. Ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος οὐκ ἀνδρεῖος, ᾧ ὅλως μηθέν ἐστι φοβερόν· οὕτω μὲν γὰρ ὁ λίθος εἴη καὶ τἆλλα ἄψυχα ἀνδρεῖα· ἀλλὰ δεῖ φοβεῖσθαι μέν, ὑπομένειν δέ· εἰ γὰρ αὖ μὴ φοβούμενος ὑπομένει, οὐκ ἂν εἴη ἀνδρεῖος. Ἔτι δὲ καὶ ὥσπερ ἐπάνω διειλόμεθα, περὶ φόβους καὶ κινδύ-
13 νους οὐ πάντας ἀλλὰ τοὺς [y] ἀναιρετικοὺς τῆς οὐσίας. Ἔτι δὲ οὐδ' ἐν τῷ τυχόντι καὶ παντὶ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ φόβοι καὶ οἱ κίνδυνοι [z] πλησίον εἰσίν. Εἰ γάρ τις τὸν εἰς δέκατον ἔτος κίνδυνον μὴ φοβεῖται, [a] οὔπω ἀνδρεῖος· ἔνιοι γὰρ θαρροῦσι διὰ τὸ μακρὰν ἀπέχειν, ἂν δὲ πλησίον γένωνται, ἀποθνήσκουσι τῷ δέει. Ἡ μὲν οὖν ἀνδρία καὶ ὁ ἀνδρεῖος τοιοῦτος.

22 Σωφροσύνη δ' ἐστὶ μεσότης ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας τῆς περὶ [b] τὰς ἡδονάς. Ἔστι [c] γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἁπλῶς ἅπασα ἀρετὴ ἕξις ἡ βελτίστη, ἡ δὲ βελτίστη ἕξις τοῦ βελτίστου ἐστίν, βέλτιστον δὲ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐνδείας τὸ μέσον· κατ' ἀμφότερα γάρ εἰσι ψεκτοί, καὶ καθ' ὑπερ-
2 βολὴν καὶ κατ' ἔνδειαν. Ὥστε εἴπερ τὸ μέσον βέλτιστον, ἡ σωφροσύνη μεσότης τις ἂν εἴη ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας. Μεσότης μὲν οὖν ἂν εἴη τούτων, ἔστι δὲ ἡ σωφροσύνη περὶ
3 ἡδονὰς καὶ λύπας, οὐ πάσας δὲ οὐδὲ τὰς περὶ πάντα. Οὐ γὰρ εἴ τις ἥδεται θεωρῶν γραφὴν ἢ ἀνδριάντα ἤ τι ἄλλο

[y] αἱρετικοὺς K[b]. [z] πλεῖόν K[b].M[b]. [a] οὔπω ἀνδρεῖοι M[b], πῶς ἀνδρεῖος K[b]. [b] τὰς om. M[b]. [c] γὰρ ἡ] δὲ M[b].

τῶν τοιούτων, καὶ δὴ [d] οὗτος ἀκόλαστος· ὁμοίως δὲ [e] οὐδὲ
περὶ ἀκοῆς οὐδὲ περὶ ὀσφρήσεως, ἀλλ' ἐν ἡδοναῖς ταῖς περὶ
ἀφὴν καὶ γεῦσιν. Οὐδὲ δὴ περὶ ταύτας ἀνὴρ σώφρων ἔσται 4
οὕτως ἔχων ὥστε μηδ' ὑπὸ μιᾶς τῶν τοιούτων ἡδονῶν μηθὲν
πάσχειν (ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος ἀναίσθητος), ἀλλ' ἤδη ὁ πά-
σχων καὶ μὴ ἀγόμενος, ὥστε εἰς ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπολαύων
[f] πάντα τἆλλα ποιεῖσθαι πάρεργα, καὶ αὐτόν [g] γε τὸν ἤδη
αὐτοῦ τοῦ καλοῦ ἕνεκεν καὶ μὴ ἄλλου πράττοντα σώφρονα.
Ὅστις γὰρ τῶν τοιούτων ἡδονῶν τῆς ὑπερβολῆς ἀπέχεται ἢ 5
διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐ σώφρων. [h] Οὐδὲ
γὰρ τἆλλα ζῷα λέγομεν εἶναι σώφρονα [i] ἔξω ἀνθρώπου, διὰ
τὸ μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς λόγον, ᾧ [k] δοκιμάζοντα τὸ καλὸν αἱ-
ροῦνται· πᾶσα γὰρ ἀρετὴ τοῦ καλοῦ καὶ πρὸς τὸ καλόν
ἐστιν. Ὥστε εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, 6
καὶ ταύτας τὰς ἐν ἁφῇ καὶ γεύσει [l] γινομένας.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτου λέγειν ὑπὲρ πραότητος, [m] τί
ἐστι καὶ ἐν τίσιν. Ἔστιν [n] οὖν ἡ πραότης ἀνὰ μέσον ὀργι- 23
λότητος καὶ ἀοργησίας. Καὶ ὅλως δὲ δοκοῦσιν αἱ ἀρεταὶ
μεσότητές τινες εἶναι. Ὅτι δ' εἰσὶ μεσότητες, καὶ οὕτως ἄν
τις εἴποι· εἰ γάρ ἐστιν ἐν μεσότητι τὸ βέλτιστον, ἡ δ' ἀρετή
ἐστιν ἡ βελτίστη ἕξις, βέλτιστον δ' ἐστὶ τὸ μέσον, ἡ ἀρετὴ
ἂν εἴη [o] τὸ μέσον. Δῆλον δὲ ἔσται μᾶλλον καὶ καθ' ἕκαστον 2
σκοποῦσιν. Ἐπειδὴ γάρ ἐστιν ὀργίλος ὁ [p] παντὶ καὶ πάν-
τως [q] καὶ ἐπὶ πλεῖον ὀργιζόμενος, καὶ ψεκτὸς δὲ ὁ τοιοῦτος·
οὔτε γὰρ [r] παντὶ δεῖ ὀργίζεσθαι οὔτ' ἐπὶ πᾶσιν οὔτε πάντως
καὶ ἀεί, οὐδ' αὖ πάλιν οὕτως ἔχειν δεῖ ὥστε μηθενὶ μηδέποτε·
καὶ γὰρ οὗτος ψεκτός, ἀνάλγητός γε ὤν. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ 3
ὁ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ψεκτὸς καὶ ὁ κατὰ τὴν ἔλλειψιν, ὁ
μέσος ἂν τούτων εἴη καὶ πρᾶος καὶ ἐπαινετός. Οὔτε γὰρ ὁ
ἐλλείπων τῇ ὀργῇ οὔτε ὁ ὑπερβάλλων ἐπαινετός, ἀλλ' ὁ μέ-

[d] οὗτος ὁ ἀκόλαστος K^b. [e] οὐ M^b. [f] πάντ' ἄλλα K^b. [g] τε K^b. [h] οὐ M^b. [i] ἔξω ἀνθρώπου om. M^b. [k] δοκιμάζοντες K^b. [l] γενομένας K^b.M^b. [m] τί] καὶ τί K^b. [n] οὖν] μὲν οὖν M^b. [o] μεσότης K^b. [p] παντὶ] πάντη M^b. [q] καὶ post πάντως om. M^b. [r] δεῖ παντὶ M^b.

σως ἔχων πρὸς ταῦτα, οὗτος πρᾶος. Καὶ ἡ πραότης δὲ τούτων τῶν παθῶν μεσότης ἂν εἴη.

24 Ἐλευθεριότης δ' ἐστὶ μεσότης ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας. Ἔστι δὲ περὶ χρήματα τὰ τοιαῦτα πάθη· ὅ τε γὰρ ἄσωτός ἐστιν ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ μὴ δεῖ καὶ πλείω ὧν δεῖ καὶ ὅτε μὴ δεῖ, [s] ὅ τ' ἀνελεύθερος [t] ἐναντίως τούτῳ ὁ μὴ ἀναλίσκων εἰς ἃ
2 δεῖ καὶ ὅσα δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἀμφότεροι δὲ οὗτοι ψεκτοί. Ἔστι δὲ τούτων ὁ μὲν κατ' ἔλλειψιν, ὁ δὲ καθ' ὑπερβολήν. [v] Ὁ ἄρα ἐλευθέριος, ἐπειδή ἐστιν ἐπαινετός, μέσος τις ἂν εἴη τούτων. [w] Τίς οὖν ἐστίν; Ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα
25 δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἔστι δὲ καὶ τῆς ἀνελευθεριότητος εἴδη πλείω, [x] οἷον [y] κίμβικάς τινας καλοῦμεν καὶ κυμινοπρίστας καὶ αἰσχροκερδεῖς καὶ μικρολόγους. Πάντες δ' οὗτοι ὑπὸ τὴν ἀνελευθεριότητα πίπτουσιν. [z] Τὸ μὲν γὰρ κακὸν πολυειδές, τὸ δ' ἀγαθὸν μονοειδές, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια ἁπλοῦν, ἡ δὲ νόσος πολυειδές. Ὁμοίως ἡ μὲν ἀρετὴ ἁπλοῦν, ἡ δὲ κακία πολυ-
2 ειδές. Πάντες γὰρ οὗτοι περὶ χρήματά [a] εἰσι ψεκτοί. Πότερον οὖν τοῦ ἐλευθερίου καὶ τὸ κτήσασθαί ἐστι καὶ τὸ παρασκευάσασθαι χρήματα, ἢ οὔ; Οὐδὲ γὰρ ἄλλης ἀρετῆς οὐδεμιᾶς. Οὔτε γὰρ τῆς ἀνδρίας ἐστὶ τὸ ὅπλα ποιῆσαι, ἀλλ' ἄλλης, ταύτης δὲ λαβούσης τούτοις ὀρθῶς χρήσασθαι· ὁμοίως ἐπὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων. Οὐδὲ δὴ τῆς ἐλευθεριότητος, ἀλλ' ἤδη χρηματιστική.

26 Ἡ δὲ μεγαλοψυχία μεσότης μέν ἐστι χαυνότητος καὶ μικροψυχίας, ἔστι δὲ περὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ περὶ τιμὴν οὐ τὴν παρὰ [b] τῶν πολλῶν ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν σπουδαίων, καὶ μᾶλλον δὲ [c] δὴ περὶ ταύτην. Οἱ γὰρ σπουδαῖοι εἰδότες καὶ κρίνοντες ὀρθῶς τιμήσουσιν· βουλήσεται οὖν μᾶλλον ὑπὸ
2 [d] τοῦ συνειδότος αὐτῷ ὅτι ἄξιός ἐστι τιμῆς τιμᾶσθαι. Οὐδὲ γὰρ περὶ [e] πᾶσαν τιμὴν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τὴν βελτίστην,

[s] ὁ δ' ἀνελευθέριος Kb. [t] ἐναντίος Kb. [v] ὁ δ' ἄρα Kb. [w] τίς οὖν ἐστιν; ὁ om. Mb. [x] οἷον om. idem. [y] κίμβυκας Mb. [z] τότε Kb. [a] εἰσι om. Mb. [b] τῶν ante πολλῶν om. Kb. et pr. Mb. [c] δὴ] δεῖ Kb, δὴ ὀρθῶς Mb. [d] τῶν εἰδότων αὐτὸν Kb. [e] πᾶσαν τὴν τιμὴν Mb.

καὶ τὸ τίμιον ἀγαθὸν καὶ ἀρχῆς τάξιν ἔχον. Οἱ μὲν οὖν
εὐκαταφρόνητοι ὄντες καὶ φαῦλοι, μεγάλων δ' αὐτοὺς ἀξι-
οῦντες, καὶ πρὸς τούτοις τιμᾶσθαι οἰόμενοι δεῖν, χαῦνοι· ὅσοι
δὲ ἐλαττόνων αὐτοὺς [f] ἀξιοῦσιν ἢ προσῆκον αὐτοῖς, μικρό-
ψυχοι. Ὁ ἄρα μέσος τούτων ἐστὶν ὃς [g] μήτε ἐλάττονος 3
τιμῆς αὐτὸν ἀξιοῖ [h] ἢ προσήκει, μήτε μείζονος ἢ ἄξιός ἐστι,
μήτε πάσης· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μεγαλόψυχος. Ὥστε δῆλον
[i] ὅτι ἡ μεγαλοψυχία μεσότης ἐστὶ χαυνότητος καὶ μικρο-
ψυχίας.

Μεγαλοπρέπεια δ' ἐστὶ μεσότης [k] σαλακωνείας καὶ μικρο- 27
πρεπείας. Ἔστι δ' ἡ μεγαλοπρέπεια περὶ δαπάνας ἃς τῷ
πρέποντι γίγνεσθαι προσήκει. Ὅστις μὲν οὖν δαπανᾷ οὗ
μὴ δεῖ, [l] σαλάκων, οἷον εἴ τις ἑστιᾷ ἐρανιστὰς ὡς ἂν γάμους
τις ἑστιῶν, ὁ τοιοῦτος [l] σαλάκων· ὁ γὰρ [m] σαλάκων τοιοῦτός
ἐστιν, ὁ ἐν ᾧ μὴ δεῖ καιρῷ ἐνδεικνύμενος τὴν ἑαυτοῦ εὐπορίαν.
Ὁ δὲ μικροπρεπὴς ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὃς οὗ δεῖ [n] μὴ μεγα- 2
λείως δαπανήσει, ἢ τοῦτο μὴ ποιῶν, οἷον εἰς γάμους ἢ χορη-
γίαν δαπανῶν μὴ ἀξίως ἀλλ' ἐνδεῶς· ὁ τοιοῦτος μικροπρεπής.
Ἡ δὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος φανερά ἐστιν
οὖσα τοιαύτη οἷον λέγομεν· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῷ πρέ-
ποντι τὸ μέγα [o] δέον εἶναι, ὀρθῶς τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τοὔνομα
κεῖται. Ἡ μεγαλοπρέπεια ἄρ' ἂν εἴη, ἐπειδή ἐστιν ἐπαι- 3
νετή, μεσότης τις ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς τῆς περὶ δαπά-
νας τὰς προσηκούσας, ἐν οἷς [p] δεῖ. Εἰσὶ δέ, ὡς οἴονται, καὶ
πλείους μεγαλοπρέπειαι, οἷόν φασι μεγαλοπρεπῶς τ' ἐβά-
δισε, καὶ ἄλλαι δὴ τοιαῦται μεγαλοπρέπειαι μεταφοραῖς λέ-
γονται, οὐ κυρίως· οὐ γάρ ἐστιν ἐν τούτοις μεγαλοπρέπεια,
ἀλλ' ἐν οἷς εἰρήκαμεν.

Νέμεσις δ' ἐστὶ μεσότης φθονερίας καὶ [q] ἐπιχαιρεκακίας· 28
ἀμφότεραι γὰρ αὗται ψεκταί εἰσιν, ὁ δὲ νεμεσητικὸς [r] ἐπαι-

[f] ἀξιοῦσι προσηκόντων αὐτοῖς μειζόνων μικρόψυχοι M^b. [g] μὴ K^b. [h] ἢ—ἢ] ἧς—ἧς K^b. [i] ὅτι om. M^b. [k] σαλακονείας M^b, ἀλαζονείας K^b. [l] σαλάκων] ἀλαζών utrobique K^b. [m] σαλάκων post γὰρ om. K^b. [n] μὴ om. idem. [o] δεῖ M^b. [p] δεῖ. Εἰσὶ δέ] δέ εἰσιν K^b. [q] χαιρεκακίας K^b. [r] ἔπαινος K^b.

νετός. [r]Ἔστι δ' [s]ἡ νέμεσις περὶ ἀγαθά, ἃ τυγχάνει ὑπάρ-
χοντα ἀναξίῳ ὄντι, λύπη τις. Νεμεσητικὸς οὖν [s]ὁ ἐπὶ τοῖς
τοιούτοις λυπητικός. Καὶ [t]ὁ αὐτός γε πάλιν οὗτος λυπή-
2 σεται, ἄν τινα ἴδῃ κακῶς πράττοντα ἀνάξιον ὄντα. Ἡ μὲν
οὖν νέμεσις καὶ ὁ νεμεσητικὸς ἴσως τοιοῦτος, ὁ δέ γε φθο-
νερὸς [v]ἐναντίως τούτῳ· ἁπλῶς γάρ, ἄν τε ἄξιός τις ᾖ ἄν τε
μὴ τοῦ εὖ πράττειν, λυπήσεται. Ὁμοίως τούτῳ ὁ ἐπιχαι-
ρέκακος ἡσθήσεται κακῶς πράττοντι καὶ τῷ ἀξίῳ καὶ τῷ
ἀναξίῳ. [w]Ὁ δέ γε νεμεσητικὸς οὔ, ἀλλὰ μέσος τίς [x]ἐστι
τούτων.

29 Σεμνότης δ' ἐστὶν αὐθαδείας ἀνὰ μέσον τε καὶ ἀρεσκείας,
ἔστι δὲ περὶ τὰς ἐντεύξεις. Ὅ τε γὰρ αὐθάδης τοιοῦτός
ἐστιν οἷος μηθενὶ ἐντυχεῖν μηδὲ [y]διαλεγῆναι, ἀλλὰ τοὔνομα
ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τρόπου κεῖσθαι· ὁ γὰρ αὐθάδης αὐτοάδης τίς
2 ἐστιν, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. Ὁ δὲ ἄρεσκος τοιοῦτος
[z]οἷος πᾶσιν ὁμιλεῖν καὶ πάντως καὶ πανταχῇ. Οὐδέτερος δὴ
τούτων ἐπαινετός, ὁ δέ γε σεμνὸς ἀνὰ μέσον τούτων ὢν ἐπαι-
νετός· οὔτε γὰρ πρὸς πάντας, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀξίους, οὔτε
πρὸς οὐθένα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους.

30 Αἰδὼς δ' ἐστὶ μεσότης ἀναισχυντίας καὶ καταπλήξεως, ἔστι
δὲ περὶ πράξεις καὶ λόγους. Ὁ μὲν γὰρ ἀναίσχυντός ἐστιν
ὁ ἐν παντὶ καὶ πρὸς πάντας λέγων καὶ πράττων ἃ ἔτυχεν, ὁ
δὲ καταπεπληγμένος ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὁ πάντα καὶ [a]πρὸς
πάντας εὐλαβούμενος καὶ πρᾶξαι καὶ εἰπεῖν· ἄπρακτος γὰρ
2 ὁ τοιοῦτος, ὁ πάντα καταπληττόμενος. Ἡ δὲ αἰδὼς καὶ ὁ
αἰδήμων μεσότης [b]τις τούτων· οὔτε γὰρ ἅπαντα καὶ πάντως,
ὡς ὁ ἀναίσχυντος, καὶ ἐρεῖ καὶ πράξει, οὔτε ὡς ὁ καταπλήξ,
ἐν παντὶ καὶ πάντως [c]εὐλαβηθήσεται, ἀλλὰ πράξει καὶ ἐρεῖ
ἐν οἷς δεῖ καὶ ἃ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ.

31 [d]Εὐτραπελία δ' ἐστὶ μεσότης βωμολοχίας καὶ ἀγροικίας,

[s] ἡ et mox ὁ om. Mb. [t] ὁ om. Kb. [v] ἐναντίος Kb. [w] ὁ—τούτων om. Mb. [x] ἐστι om. Kb. [y] διαλλαγῆναι Mb. [z] οἷον Mb. [a] πρὸς om. Kb. [b] τις om. Mb. [c] εὐλαβήσεται Kb. [d] εὐτραπέλεια Kb.

ἔστι [e]δὲ περὶ [f]τὰ σκώμματα. Ὅ τε γὰρ βωμολόχος ἐστὶν ὁ πάντα καὶ πᾶν οἰόμενος δεῖν σκώπτειν, ὅ τε ἄγροικος ὁ μήτε σκώπτειν βουλόμενος [δεῖν] μήτε σκωφθῆναι, ἀλλ' ὀργιζόμενος. Ὁ δ' εὐτράπελος ἀνὰ μέσον τούτων, ὁ μήτε 2
πάντας καὶ πάντως σκώπτων μήτ' [g]αὐτὸς ἄγροικος ὤν. Ἔσται δ' ὁ εὐτράπελος διττῶς πως λεγόμενος· καὶ γὰρ ὁ δυνάμενος σκῶψαι ἐμμελῶς, καὶ ὃς [h]ἂν ὑπομείνῃ σκωπτόμενος, εὐτράπελος, καὶ ἡ [i]εὐτραπελία τοιαύτη.

Φιλία δ' ἐστὶ μεσότης κολακείας καὶ ἔχθρας, ἔστι δὲ περὶ 32
[j]πράξεις καὶ λόγους. Ὁ μὲν γὰρ κόλαξ ἐστὶν ὁ πλείω τῶν προσηκόντων καὶ [k]ὄντων προστιθείς, ὁ δ' ἀπεχθητικὸς ἐχθρὸς καὶ τῶν ὑπαρχόντων περιαιρῶν. Οὐδέτερος οὖν ὀρθῶς ἐπαινετός ἐστιν, ὁ δὲ φίλος ἀνὰ μέσον τούτων· οὔτε γὰρ πλείω τῶν ὑπαρχόντων προσθήσει, οὔτ' ἐπαινέσει τὰ μὴ προσήκοντα, οὔτ' αὖ πάλιν ἐλάττω ποιήσει, οὔτε πάντως ἐναντιώσεται παρὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Ὁ μὲν [l]οὖν φίλος τοιοῦτος.

Ἀλήθεια δ' ἐστὶ μεταξὺ εἰρωνείας καὶ ἀλαζονείας. Ἔστι 33
δὴ περὶ λόγους, οὐ πάντας δέ. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζών ἐστιν ὁ πλείω τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ προσποιούμενος εἶναι, ἢ εἰδέναι ἃ μὴ οἶδεν· ὁ δ' εἴρων ἐναντίος τούτῳ, καὶ ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος αὐτῷ εἶναι, καὶ ἃ οἶδε μὴ φάσκων, ἀλλ' ἐπικρυπτόμενος τὸ εἰδέναι. Ὁ δ' ἀληθὴς οὐδέτερον τού- 2
των ποιήσει· οὔτε γὰρ προσποιήσεται πλείω τῶν ὑπαρχόντων οὔτ' ἐλάττω, ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ταῦτα φήσει καὶ εἶναι καὶ εἰδέναι. Εἰ μὲν οὖν εἰσὶν αὗται ἀρεταὶ ἢ μὴ ἀρεταί, ἄλλος ἂν εἴη λόγος· ὅτι δὲ μεσότητές εἰσι τῶν εἰρημένων, δῆλον· οἱ γὰρ κατ' αὐτὰς ζῶντες ἐπαινοῦνται.

Περὶ [m]δὲ δικαιοσύνης λοιπὸν ἂν εἴη εἰπεῖν τί ἐστι καὶ ἐν 34
τίσι καὶ περὶ ποῖα. [n]Πρῶτον μὲν οὖν εἰ λάβοιμεν τί ἐστι τὸ δίκαιον, ἔστι δὴ διττὸν τὸ δίκαιον, ὧν τὸ μέν ἐστι κατὰ νόμον· δίκαια γάρ φασιν εἶναι ἃ ὁ νόμος [o]προστάττει. Ὁ

[e] δὴ Kb. [f] τὰ om. Mb. [g] αὐτὸς γὰρ ἄγροικος Mb. [h] ἂν om. Kb. [i] εὐτραπέλεια Kb. [j] πρᾶξιν Kb. [k] προσόντων προστεθείς Mb. [l] οὖν om. Mb. [m] δὲ om. idem. [n] πρότερον οὖν Mb. [o] πράττει Kb.

δὲ νόμος κελεύει τἀνδρεῖα πράττειν καὶ τὰ σώφρονα, καὶ
2 ἁπλῶς ἅπαντα ὅσα κατὰ τὰς ἀρετὰς λέγεται. Διὸ καί,
[p] φασί, δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δί-
καια μέν ἐστιν ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν, ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ
[q] πάσας ἀρετὰς ὄντα προστάττει, ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον
ἐμμένων δικαίοις [r] τελείως σπουδαῖος ἔσται, ὥστε ὁ δίκαιος
3 καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Ἓν μὲν [s] δή τι δί-
καιον ἔν τε τούτοις ἐστὶ καὶ περὶ ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν οὐ
τοῦτο τὸ δίκαιον [t] οὐδὲ τὴν περὶ ταῦτα δικαιοσύνην ζητοῦμεν.
Κατὰ μὲν γὰρ ταῦτα τὰ δίκαια ἔστι καθ' ἑαυτὸν ὄντα δί-
καιον εἶναι· ὁ γὰρ σώφρων καὶ [v] ὁ ἀνδρεῖος καὶ [v] ὁ ἐγκρατὴς
4 καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτόν ἐστι τοιοῦτος. Ἀλλὰ τὸ δίκαιον τὸ
πρὸς ἕτερον ἄλλο τοῦ εἰρημένου κατὰ νόμον δικαίου ἐστίν·
οὐ γὰρ ἔστιν ἐν τοῖς πρὸς ἕτερον δικαίοις οὖσι καθ' αὑτὸν
εἶναι δίκαιον. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ ζητοῦμεν δίκαιον καὶ τὴν
δικαιοσύνην τὴν περὶ ταῦτα. Τὸ τοίνυν δίκαιόν ἐστι τὸ πρὸς
5 ἕτερον ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν τὸ ἴσον. Τὸ γὰρ ἄδικον τὸ ἄνισόν
ἐστιν· ὅταν γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν τὰ μείζω αὑτοῖς νέμωσι,
τῶν δὲ κακῶν τὰ ἐλάσσονα, ἄνισον τοῦτ' ἐστί, καὶ [w] οὕτως
[x] ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι οἴονται. Δῆλον ἄρα ὅτι ἐπειδὴ ἡ
ἀδικία ἐν ἀνίσοις, ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἐν ἰσότητι συμ-
6 βολαίων. Ὥστε δῆλον ὅτι ἡ δικαιοσύνη μεσότης τις ἂν εἴη
[y] ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ πολλοῦ καὶ ὀλίγου. Ὅ τε
γὰρ ἄδικος τῷ ἀδικεῖν [z] πλεῖον ἔχει, καὶ ὁ ἀδικούμενος δὲ τῷ
ἀδικεῖσθαι ἔλαττον· τὸ δέ γε μέσον τούτων δίκαιόν ἐστιν.
Τὸ δὲ μέσον ἴσον, ὥστε τὸ ἴσον [a] ἂν πλείονος καὶ ἐλάττονος
7 εἴη δίκαιον, καὶ δίκαιος δὲ ὁ τὸ ἴσον βουλόμενος ἔχειν. Τὸ
δέ γε ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσὶν ἐγγίνεται· τὸ ἄρα πρὸς ἕτε-
ρον ἴσον εἶναι δίκαιόν ἐστι, καὶ δίκαιος ὁ τοιοῦτος ἂν εἴη.
Ἐπεὶ οὖν ἡ δικαιοσύνη ἐν δικαίῳ καὶ ἐν ἴσῳ καὶ ἐν μεσότητι,

[p] φησὶ Mb. [q] πάσας] τὰς Mb. [r] τέλειος Mb. [s] δή om. Mb. [t] οὐδὲ] ἢ οὐδὲ Kb. [v] ὁ ante ἀνδρεῖος et ἐγκρατὴς om. Kb. [w] οὕτως] οὐ Mb. [x] ἄδικον Kb, δίκαιον Mb. [y] ὑπεροχῆς Kb. [z] πλέον Mb. [a] ἂν post εἴη Mb.

τὸ μὲν δίκαιον ἔν τισι λέγεται δίκαιον, τὸ δ' ἴσον τισὶν ἴσον, τὸ δὲ μέσον τισὶ μέσον, ὥσθ' ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἔσται καὶ πρός τινας καὶ ἔν τισιν. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ [b] τὸ δί- 8
καιον ἴσον, καὶ τὸ [c] τῷ ἀνάλογον ἴσον δίκαιον ἂν εἴη. Τὸ δ' ἀνάλογον ἐν τέτταρσι γίνεται ἐλαχίστοις· ὡς γὰρ τὸ Α πρὸς τὸ Β, τὸ Γ πρὸς τὸ Δ. Οἷον ἀνάλογόν ἐστι τὸν τὰ πολλὰ κεκτημένον πολλὰ εἰσφέρειν, τὸν δὲ τὰ ὀλίγα κεκτημένον ὀλίγα· πάλιν ὁμοίως τὸν μὲν πολλὰ πεπονηκότα πολλὰ λαμβάνειν, τὸν δὲ ὀλίγα πεπονηκότα ὀλίγα λαμβάνειν. Ὡς 9
δ' [d] ἔχει ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὸν μὴ πεπονηκότα, οὕτω τὰ πολλὰ πρὸς τὰ ὀλίγα· [e] ὡς δ' ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὰ πολλά, οὕτως ὁ μὴ πεπονηκὼς πρὸς τὰ ὀλίγα. Ἔοικε δὲ καὶ Πλάτων τῇ ἀναλογίᾳ ταύτῃ [f] τοῦ δικαίου χρῆσθαι ἐν τῇ πολιτείᾳ. Ὁ μὲν γὰρ γεωργός, φησί, σῖτον ποιεῖ, ὁ δ' οἰκο- 10
δόμος οἰκίαν, ὁ δ' ὑφάντης ἱμάτιον, ὁ δὲ σκυτοτόμος ὑπόδημα. Ὁ μὲν οὖν γεωργὸς τῷ οἰκοδόμῳ σῖτον δίδωσιν, ὁ δ' οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ οἰκίαν· ὁμοίως [g] δὲ οἱ ἄλλοι πάντες οὕτως ἔχουσιν ὥστε τὰ παρ' αὐτοῖς ἀντικαταλλάττεσθαι τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις. Ἔστι δ' ἡ ἀναλογία αὕτη· ὡς γὰρ ὁ 11
γεωργὸς τῷ οἰκοδόμῳ, οὕτως ὁ οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ· ὁμοίως τῷ σκυτεῖ, τῷ ὑφάντῃ, τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἡ αὐτὴ ἀναλογία [h] πρὸς ἀλλήλους γίνεται, καὶ συνέχει δ' ἡ αὐτὴ ἀναλογία [i] τὴν πολιτείαν. Ὥστε τὸ δίκαιον [k] εἶναι ἔοικε τὸ ἀνάλογον· τὸ γὰρ δίκαιον συνέχει τὰς πολιτείας, τὸ αὐτὸ δ' ἐστὶ τὸ δίκαιον τῷ [l] ἀνάλογον. Ἐπεὶ [m] δὲ ὁ οἰκοδόμος πλείονος 12
ἄξιον ποιεῖ τὸ αὑτοῦ ἔργον ἢ ὁ σκυτεύς, καὶ ἣν ἔργον ἀντικαταλλάττεσθαι [n] τῷ σκυτεῖ πρὸς τὸν οἰκοδόμον, ἀνθ' ὑποδημάτων δ' οὐκ ἦν οἰκίαν λαβεῖν, ἐνταῦθα ἤδη [o] ἐνόμισαν, οὗ πάντα ταῦτα ὠνητά ἐστιν, ἀργύριον προσαγορεύσαντες [p] νόμισμα, τούτῳ χρῆσθαι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστον ἑκάστου [q] δι-

[b] δίκαιον τὸ Kb. [c] τῷ] τούτῳ Kb. [d] ὁ πεπονηκὼς ἔχει Kb. [e] ὡς—ὀλίγα om. Mb. [f] τὸ δίκαιον Kb. [g] δὲ] καὶ Mb. [h] πρὸς ἀλλήλους om. Mb. [i] τὰς πολιτείας Mb. [k] ἔοικεν εἶναι Kb. [l] ἀναλόγωι Kb. [m] δὴ Mb. [n] τῷ] καὶ τῶ Kb. [o] ἐνόμισαν ταῦτα πάντα ὠνητὰ καί τι ἀργύριον προσαγορεύοντες Mb. [p] νομίσματι Kb. [q] διδόντες Mb.

δόντας τὴν ἄλλαξιν ποιεῖσθαι παρ' [r]ἀλλήλων, καὶ τούτῳ τὴν
13 πολιτικὴν κοινωνίαν συνέχειν. Ἐπεὶ οὖν τὸ δίκαιόν ἐστιν ἐν τούτοις καὶ τοῖς εἰρημένοις ἔμπροσθεν, ἡ περὶ ταῦτα δικαιοσύνη ἂν εἴη τῇ ἕξει ὁρμὴν ἔχουσα μετὰ προαιρέσεως περὶ ταῦτα καὶ ἐν τούτοις. Ἔστι δὲ [s]δίκαιον καὶ ἀντιπεπονθός, οὐ μέντοι γε ὡς οἱ [t]Πυθαγόρειοι ἔλεγον. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ
14 ᾤοντο δίκαιον εἶναι, ἅ τις ἐποίησε, ταῦτ' ἀντιπαθεῖν. Τὸ δὴ τοιοῦτον οὐκ ἔστι πρὸς ἅπαντας. Οὐ γάρ ἐστι δίκαιον οἰκέτῃ πρὸς ἐλεύθερον [v]ταὐτόν· ὁ οἰκέτης γὰρ ἐὰν πατάξῃ τὸν ἐλεύθερον, οὐκ ἔστι [w]δίκαιος ἀντιπληγῆναι, ἀλλὰ πολλάκις. Καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς [x]δὲ δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ ἀνάλογον· ὡς γὰρ ὁ ἐλεύθερος ἔχει πρὸς τὸν δοῦλον τῷ βελ-
15 τίων εἶναι, οὕτως τὸ ἀντιποιῆσαι πρὸς τὸ ποιῆσαι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐλευθέρῳ πρὸς ἐλεύθερον ἕξει. Οὐ γὰρ δίκαιον, εἴ τις τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοψέ τινος, ἀντεκκοπῆναι μόνον, ἀλλὰ πλείονα παθεῖν, [y]ἀκολουθήσαντα τῇ ἀναλογίᾳ· καὶ γὰρ ἦρξε πρότερος καὶ ἠδίκησεν, ἀδικεῖ δὲ κατ' ἀμφότερα, ὥστε ἀνάλογον καὶ τὰ ἀδικήματα, καὶ τὸ ἀντιπαθεῖν πλείω ὧν ἐποίησε
16 δίκαιόν ἐστιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ δίκαιον πολλαχῶς λέγεται, διοριστέον ἂν εἴη ὑπὲρ ποίου δικαίου ἐστὶν ἡ σκέψις. Ἔστι δὴ δίκαιον τό, ὥς φασίν, οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα. Τὸ δ' ἐν τούτοις δίκαιον [z]ὁμωνύμως ἂν δόξειεν λέγεσθαι τῷ πολιτικῷ δικαίῳ. Ἔστι γὰρ δίκαιον ὑπὲρ οὗ
17 ἐστὶν ἡ σκέψις, τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Τοῦτο γὰρ μάλιστά ἐστιν ἐν ἰσότητι· κοινωνοὶ γάρ οἱ [a]πολῖταί τινες, καὶ ὅμοιοι βούλονται εἶναι τῇ φύσει, τῷ δὲ τρόπῳ ἕτεροι. Τῷ δὲ υἱῷ πρὸς πατέρα καὶ οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην οὐκ ἂν δόξειεν εἶναι δίκαιον οὐθέν· οὔτε γὰρ τῷ [b]ποδὶ τῷ ἐμῷ πρὸς ἐμὲ [c]οὔτε
18 τῇ χειρί, ὁμοίως δ' οὐδ' ἑκάστῳ τῶν μορίων. Ὡσαύτως ἂν οὖν δόξειεν ἔχειν καὶ ὁ υἱὸς πρὸς πατέρα· ὥσπερ γὰρ μέρος

[r] ἀλλήλου, omissis καὶ τούτῳ, Kb. [s] καὶ δίκαιον Mb. [t] πυθαγόριοι Kb.Mb. [v] ταυτά Kb, om. Mb. [w] δίκαιον Mb. [x] δὲ om. Mb. [y] ἀκολουθήσοντα Kb. [z] ὁμώνυμον Mb. [a] πολιτικοί Kb. [b] παιδὶ Kb. [c] οὔτε] οὐδὲ Kb.Mb.

τί ἐστι τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, πλὴν ὅταν ἤδη λάβῃ τὴν τοῦ ἀν-
δρὸς τάξιν καὶ χωρισθῇ [d] ὑπ' [e] αὐτοῦ, τότ' ἤδη ἐν ἰσότητι καὶ
ὁμοιότητί ἐστι τῷ πατρί· οἱ δὲ πολῖται τοιοῦτοί τινες ἐθέ-
λουσιν εἶναι. Ὡς δ' αὕτως οὐδ' οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην ἐστὶ 19
δίκαιον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τοῦ γὰρ δεσπότου τί ἐστιν ὁ
οἰκέτης. [f] Ἀλλὰ δὴ καὶ εἰ [g] ἔστιν αὐτῷ δίκαιον, τὸ οἰκονο-
μικὸν δίκαιον πρὸς αὐτόν ἐστιν. Οὐ τοῦτο δέ γε ἡμεῖς ζη-
τοῦμεν, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν· ἐν ἰσότητι γὰρ καὶ ὁμοιότητι
τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἔοικεν εἶναι. Ἀλλὰ δὴ τὸ μὲν ἐν [h] ἀν- 20
δρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίᾳ δίκαιόν ἐστιν ἐγγὺς τοῦ πολιτι-
κοῦ δικαίου· χεῖρον μὲν [i] γὰρ ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' οἰκειό-
τερον, καὶ μετέχει ἰσότητός πως μᾶλλον, διότι ἐγγὺς τῆς
πολιτικῆς κοινωνίας ὁ βίος αὐτῶν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον τὸ
γυναικὶ πρὸς ἄνδρα μάλιστά πως ἤδη τῶν ἄλλων πολιτικόν
ἐστιν. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ δίκαιον τὸ ἐν πολιτικῇ κοινωνίᾳ [k] ὄν, 21
ἡ δικαιοσύνη καὶ ὁ δίκαιος περὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἔσται.
Τῶν δὲ δικαίων ἐστὶ τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ νόμῳ. Δεῖ δ' οὕτως
ὑπολαμβάνειν μὴ ὡς μηδέποτε ἂν μεταπεσόντα· καὶ γὰρ τὰ
φύσει ὄντα μεταλαμβάνουσι μεταβολῆς. Λέγω δ' οἷον εἰ
τῇ ἀριστερᾷ μελετῷμεν πάντες ἀεὶ βάλλειν, γινοίμεθ' ἂν
ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερά ἐστι, καὶ τὰ δεξιὰ
οὐδὲν ἧττον φύσει βελτίω ἐστὶ τῆς ἀριστερᾶς, κἂν πάντα
ποιῶμεν τῇ ἀριστερᾷ καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Οὐδ' ὅτι μετα-
πίπτουσι, διὰ τοῦτ' οὐκ ἔστι φύσει· ἀλλ' εἰ ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ καὶ τὸν πλείω χρόνον οὕτω διαμένει ἡ ἀριστερὰ οὖσα
[l] ἀριστερὰ καὶ ἡ δεξιὰ δεξιά, τοῦτο φύσει ἐστίν. Ὡσαύ- 22
τως ἐπὶ τῶν φύσει δικαίων, μή, εἰ [m] μεταβάλλει διὰ τὴν
ἡμετέραν χρῆσιν, διὰ τοῦτ' οὐκ ἔστι δίκαιον φύσει, ἀλλ'
ἔστιν. Τὸ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διαμένον, τοῦτο [n] φύσει δί-
καιον προφανές. Ὃ γὰρ ἂν ἡμεῖς θώμεθα καὶ νομίσωμεν,
τοῦτο καὶ ἔστι δίκαιον ἤδη καὶ καλοῦμεν κατὰ νόμον δίκαιον.

[d] nonne ἀπ'? [e] αὐτῆς Kb. [f] ἀλλ' ἤδη Mb. [g] ἔστιν om. Mb.
[h] γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς Kb. [i] γάρ ἐστιν ἡ Kb. [k] ὄν] ἐστὶ καὶ Mb.
[l] ἀριστερὰ post οὖσα om. Kb. [m] μεταβάλλοι Mb. [n] φύσει om. Mb.

23 Βέλτιον οὖν δίκαιον τὸ κατὰ φύσιν τοῦ κατὰ νόμον. Ἀλλ' ὃ
ζητοῦμεν, δίκαιόν ἐστι πολιτικόν. Τὸ δὲ πολιτικόν ἐστι τὸ
νόμῳ, οὐ τὸ φύσει. Τὸ δ' ἄδικον καὶ τὸ ἀδίκημα δόξειεν
ἂν εἶναι [o] οὕτω ταὐτόν, [p] οὐκ ἔστι δέ· τὸ μὲν γὰρ ἄδικόν ἐστι
τὸ νόμῳ ὡρισμένον, οἷον [q] τὸ παρακαταθήκην ἀποστερῆσαι
ἄδικόν ἐστιν, τὸ δ' ἀδίκημά ἐστι τὸ [r] ἤδη ἀδίκως τι πρᾶξαι.
24 Ὁμοίως δὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ δικαιοπράγημα οὐ ταὐτόν· τὸ
μὲν γὰρ δίκαιον τὸ τῷ νόμῳ ὡρισμένον, τὸ δὲ δικαιοπράγημα
τὸ τὰ δίκαια πράττειν. Πότε οὖν τὸ δίκαιον, καὶ πότε οὔ;
Ὡς ἁπλῶς μὲν εἰπεῖν, ὅταν πράττῃ κατὰ προαίρεσιν καὶ
ἑκουσίως (τὸ δ' ἑκουσίως ὃ ἦν, εἴρηται ἐν τοῖς ἐπάνω ἡμῖν) καὶ
ὅταν εἰδὼς καὶ ὃν καὶ ᾧ καὶ οὗ ἕνεκα, [s] οὕτως δίκαιον πράτ-
25 τει. Ὁμοίως καὶ ὡσαύτως καὶ [t] ὁ ἄδικος ἔσται ὁ εἰδὼς καὶ ὃν
καὶ ᾧ καὶ οὗ ἕνεκα. Ὅταν δὲ μηθὲν [v] τούτων εἰδὼς πράξῃ τι
ἄδικον, ἄδικος μὲν οὐκ ἔστιν, ἀτυχὴς δέ· εἰ γὰρ οἰόμενος τὸν
πολέμιον [w] ἀποκτείνειν τὸν πατέρα ἀπέκτεινεν, ἄδικον μέν [x] τι
26 ἔπραξεν, ἀδικεῖ μέντοι οὐθένα, ἀτυχεῖ δέ. [y] Ὥστε οὖν τὸ μὴ
ἀδικεῖν τὰ ἄδικα πράττοντα ἐν τῷ ἀγνοεῖν ἐστὶ τοῦτο, ὃ καὶ
μικρὸν ἐπάνω ἐλέγετο, ὅταν μὴ εἰδὼς μήθ' ὃν βλάπτει μήθ'
ᾧ [z] μήθ' οὗ ἕνεκεν. Ἀλλ' ἤδη [a] καὶ τὴν ἄγνοιαν διοριστέον
ἐστί, πῶς ἂν γινομένης τῆς ἀγνοίας, ὃν βλάπτει, οὐκ ἀδι-
27 κήσει. Ἔστω δὴ οὗτος ὁ διορισμός· ὅταν μὲν γὰρ ἡ ἄγνοια
αἰτία ᾖ τοῦ πρᾶξαί τι, οὐχ ἑκὼν τοῦτο πράττει, ὥστε οὐκ
ἀδικεῖ· ὅταν δὲ τῆς ἀγνοίας αὐτὸς ᾖ αἴτιος, καὶ πράττῃ [b] τι
κατὰ τὴν ἄγνοιαν ἧς αὐτὸς αἴτιός ἐστιν, οὗτος ἤδη ἀδικεῖ,
28 καὶ δικαίως [c] αἴτιος ὁ τοιοῦτος κληθήσεται. Οἷον ἐπὶ τῶν
μεθυόντων· οἱ γὰρ μεθύοντες καὶ πράξαντές τι κακὸν ἀδικοῦ-
σιν· τῆς γὰρ ἀγνοίας [d] αὐτοί εἰσιν αἴτιοι· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς
μὴ πίνειν τοσοῦτον ὥστ' ἀγνοήσαντας τύπτειν τὸν πατέρα.

[o] οὕτω] οὐ Kb. [p] οὐκ ἔστι δέ om. Kb. [q] τὴν Kb. [r] ἤδη om. Mb. [s] οὗτος Kb. [t] ὁ post καὶ om. Mb. [v] εἰδὼς τούτων Mb. [w] ἀποκτενεῖν Mb. [x] τι] τοι Kb, om. Mb. [y] ὥστε] ἐπεὶ Kb. [z] μηδ' codices. [a] καὶ om. Mb. [b] τι om. Mb. [c] ὁ τοιοῦτος αἴτιος Mb. [d] αὐτοί] αὐτοῖς Kb, αὐτοὶ αὐτοῖς corr. Kb.

[e] Ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγνοιῶν [f] ὅσαι μὲν γίνονται δι'
αὐτούς, οἱ [g] κατὰ ταύτας ἀδικοῦντες ἄδικοι· ὧν δὲ μὴ αὐτοί
εἰσιν αἴτιοι, ἀλλ' ἡ ἄγνοια κἀκείνοις ἐστὶν αἰτία τοῖς πρά-
ξασι [h] τοῦ πρᾶξαι, οὐκ ἄδικοι. Ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ἄγνοια 29
[i] ἡ φυσική, οἷον τὰ παιδία ἀγνοοῦντα τοὺς πατέρας τύπτου-
σιν, ἀλλ' ἡ ἐν τούτοις ἄγνοια φυσικὴ οὖσα οὐ ποιεῖ διὰ τὴν
πρᾶξιν ταύτην τὰ παιδία λέγεσθαι ἄδικα· ἡ γὰρ ἄγνοια
αἰτία τοῦ πράττειν ταῦτα, τῆς δ' ἀγνοίας οὐκ αὐτὰ αἴτια,
διὸ [k] οὐδ' ἄδικα λέγονται. Ὑπὲρ [l] δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖσθαι πῶς; 30
Πότερον ἑκόντα ἔστιν ἀδικεῖσθαι ἢ οὔ; Δίκαια μὲν γὰρ καὶ
ἄδικα πράττομεν ἑκόντες, ἀδικούμεθα δὲ οὐκέτι ἑκόντες· τὸ
γὰρ κολάζεσθαι φεύγομεν, ὥστε δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἀδικοί-
μεθα ἑκόντες. Οὐδεὶς γὰρ ἑκὼν βλάπτεσθαι ὑπομένει· τὸ
γὰρ ἀδικεῖσθαι βλάπτεσθαί ἐστιν. Ναί, ἀλλ' εἰσί τινες οἳ 31
δέον [m] αὐτοὺς τὸ ἴσον ἔχειν παραχωροῦσί τισιν, ὥστε εἰ τὸ
ἴσον ἔχειν ἦν δίκαιον, τὸ [n] δ' ἔλαττον ἔχειν ἀδικεῖσθαί ἐστιν,
[o] ἔλαττον δὲ ἑκὼν ἔχει, ἑκὼν ἄρα, φησίν, ἀδικεῖται. Ἀλλ'
ἐντεῦθεν δῆλον πάλιν ὅτι οὐχ ἑκών. Πάντες γὰρ οἱ ἔλαττον 32
λαμβάνοντες ἀντικαταλλάττονται ἢ τιμὴν ἢ ἔπαινον ἢ δόξαν
ἢ φιλίαν ἢ [p] ἄλλο τι τῶν τοιούτων· ὁ δ' ἀντικαταλλαττό-
μενός [q] τι ἀνθ' οὗ προΐεται, οὐκέτι ἀδικεῖται. Εἰ δὲ μὴ ἀδι-
κεῖται, [r] οὐδὲ ἑκὼν ἄρα. Ἔτι πάλιν οἱ τὸ ἔλαττον λαμβά- 33
νοντες καὶ ἀδικούμενοι, ᾗ οὐκ ἴσον λαμβάνουσιν, οὗτοι καλ-
λωπίζονται [s] καὶ σεμνύνονται ἐπὶ [t] τοῖς τοιούτοις, ὅτι φασίν
"ἐξόν μοι ἴσον λαμβάνειν οὐκ ἐλάμβανον, ἀλλὰ παρῆκα τῷ
"πρεσβυτέρῳ ἢ τῷ φίλῳ." Ἀδικούμενος δέ γε οὐδεὶς σε-
μνύνεται. Εἰ δ' ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι μὴ σεμνύνονται, ἐπὶ δὲ
τούτοις σεμνύνονται, ὅλως οὐκ [v] ἂν ἀδικοῖντο [w] οὕτως ἐλατ-
τούμενοι. Εἰ δὲ μὴ ἀδικοῦνται, οὐδ' ἂν ἑκόντες ἀδικοῖντο. 34

[e] ὁμοίως] καὶ Kb. [f] ὅσοις μὲν γίνεταί τι δι' Mb. [g] κατ' αὐτὰς Mb. [h] τοῦτο Mb. [i] ἡ post ἄγνοια om. Kb. [k] οὐδ'] οὐκ Mb. [l] δὲ om. Mb. [m] αὐτοῖς Mb. [n] δ' om. Kb. [o] ελάττω Kb. [p] τι ἄλλο Mb. [q] τι ἀνθ'] ταῦθ' Mb. [r] οὐδὲ ἑκὼν ἄρα om. Mb. [s] καὶ σεμνύνονται om. Mb. [t] τῶν τοιούτων Kb. [v] ἀδικοῖντ' ἂν Mb. [w] οἱ οὕτως Kb.

Πρὸς δὴ ταῦτα καὶ τοὺς τοιούτους λόγους ὁ ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς λόγος ἐναντιοῦται· ὁ γὰρ ἀκρατὴς βλάπτει [x] αὐτὸς [y] αὐτὸν τὰ φαῦλα πράττων, καὶ ἑκών γε ταῦτα πράττει, βλάπτει [z] ἄρα αὐτὸς αὐτὸν εἰδώς, ὥσθ' ἑκὼν αὐτὸς ὑφ' αὑτοῦ ἀδικεῖται. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ διορισμὸς [a] προστεθεὶς κωλύσει
35 *τὸν λόγον τοῦτον. Ἔστι δὲ [b] ὁ διορισμὸς οὗτος, τὸ μηδένα βούλεσθαι ἀδικεῖσθαι. Ὁ δέ [c] γε ἀκρατὴς βουλόμενος πράττει τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν, ὥστε αὐτὸς αὑτὸν ἀδικεῖ· βούλεται ἄρα τὰ φαῦλα πράττειν αὑτῷ. Ἀλλ' οὐδεὶς βούλεται ἀδικεῖσθαι, ὥστ' οὐδ' ὁ ἀκρατὴς αὐτὸς αὑτὸν ἑκὼν ἀδικοίη.*
36 *Ἀλλ' ἴσως ἐνταῦθα πάλιν ἀπορήσειεν ἄν τις, ἆρά γε ἐνδέχεται [d] αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν; Ἐκ μὲν δὴ τοῦ ἀκρατοῦς σκοπουμένῳ ἔοικεν ἐνδέχεσθαι. Καὶ πάλιν οὕτως. Εἰ γὰρ ἃ ὁ νόμος πράττειν τάττει, ταῦτά ἐστι δίκαια, ὁ μὴ πράττων ταῦτα ἀδικεῖ· καὶ εἰ πρὸς ὃν κελεύει πράττειν, πρὸς τοῦτον*
37 *εἰ μὴ πράττει, τοῦτον ἀδικεῖ. Ὁ δὲ νόμος κελεύει σώφρονα εἶναι, οὐσίαν κεκτῆσθαι, σώματος ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα· ὁ ἄρα ταῦτα μὴ πράττων ἀδικεῖ αὑτόν· εἰς οὐθένα γὰρ [e] ἄλλον τῶν τοιούτων ἀδικημάτων ἡ ἀναφορά ἐστιν. Ἀλλὰ μή ποτε [f] ταῦτα οὐκ ἀληθῆ ᾖν, οὐδ' ἐνδέχεται αὐτὸν*
38 *ἀδικεῖν αὑτόν. Τὸν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐνδέχεται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλαττον, οὐδ' ἑκόντα ἅμα καὶ ἄκοντα· ἀλλὰ μὴν ὁ ἀδικῶν, ᾗ ἀδικεῖ, πλεῖον ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος, ᾗ ἀδικεῖται, ἔλαττον· εἰ ἄρα αὐτὸς αὑτὸν ἀδικεῖ, ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλαττον. Ἀλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἐνδέχεται [g] αὐτὸν*
39 *αὑτὸν ἀδικεῖν. Ἔτι ὁ μὲν ἀδικῶν ἑκὼν ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἀδικούμενος ἄκων ἀδικεῖται, ὥστε εἰ ἐνδέχεται αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν, ἐνδέχοιτ' ἂν ἅμα καὶ ἀκουσίως καὶ ἑκουσίως πράττειν τι. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον· οὐκ ἄρα οὐδ' οὕτως ἐνδέχεται αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν. Ἔτι εἴ τις λαμβάνοι ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἀδι-*

[x] *αὐτὸς* om. M^b. [y] *ἑαυτὸν* M^b. [z] *ἄρα*] *δ'* M^b. [a] *προτεθεὶς κωλύει* M^b. [b] *ὁ* om. M^b. [c] *γε* om. M^b. [d] *αὐτὸν*] *αὐτὸς* codices. [e] *ἄλλων* K^b. [f] *ταῦτα*] *τὰ τοιαῦτα* M^b. [g] *αὐτὸν*] *τὸν αὐτὸν* M^b.

κημάτων. Ἀδικοῦσι γὰρ [h] πάντες ἤτοι [i] παρακαταθήκην 40 ἀποστεροῦντες ἢ μοιχεύοντες ἢ κλέπτοντες ἤ τι ἄλλο τῶν κατὰ μέρος ἀδικημάτων ποιοῦντες· οὐδεὶς δὲ πώποτε αὐτὸς αὑτὸν παρακαταθήκην ἀπεστέρησεν, οὐδ' ἐμοίχευσε τὴν [k] αὑτοῦ γυναῖκα, οὐδ' ἔκλεψεν αὐτὸς τὰ [k] αὑτοῦ, ὥστε εἰ τὸ μὲν ἀδικεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστί, τούτων δὲ μηθὲν ἐνδέχεται πρὸς αὑτὸν ποιεῖν, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο αὑτὸν ἀδικεῖν. Εἰ δὲ 41 μή, οὔ τό γε πολιτικὸν ἀδίκημα, ἀλλὰ τὸ οἰκονομικόν· ἡ γὰρ ψυχὴ εἰς πλείω μεμερισμένη ἔχει τι αὑτῆς τὸ μὲν χεῖρον τὸ δὲ βέλτιον, ὥστ' εἴ τι ἐγγίγνεται τῶν ἐν ψυχῇ ἀδίκημα, τῶν μερῶν [l] ἐστὶ πρὸς ἄλληλα. Τὸ οἰκονομικὸν γὰρ ἀδίκημα διειλόμεθα [m] τῷ ἐπὶ [n] τὸ χεῖρον καὶ βέλτιον, ὡς γίνεσθαι πρὸς αὑτὸν ἄδικον καὶ δίκαιον. Οὐ τοῦτο δ' ἡμεῖς ἐπισκο- 42 πούμεθα, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν. Ὥστ' ἐν τοῖς τοιούτοις ἀδικήμασιν ἐν οἷς ἡμεῖς ζητοῦμεν, οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸν αὑτὸν ἀδικεῖν. [o] Πότερος δὲ πάλιν ἀδικεῖ, καὶ ἐν ποτέρῳ ἐστὶ τὸ ἀδίκημα, ἐν τῷ ἀδίκως ὁτιοῦν ἔχοντι ἢ τῷ κρίναντι καὶ τῷ ἀπονείμαντι, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν; Καὶ γὰρ ὁ λαβὼν τὸν 43 φοίνικα παρὰ τοῦ ἐφεστῶτος καὶ ταῦτα κρίναντος οὐκ ἀδικεῖ, κἂν ἀδίκως αὐτῷ ἀποδοθῇ· ἀλλ' ἤδη ὁ κρίνας κακῶς καὶ δούς, οὗτος ἀδικεῖ. Καὶ οὗτος ἔστι μὲν ᾗ ἀδικεῖ, ἔστι δὲ ᾗ οὐκ ἀδικεῖ· ᾗ μὲν γὰρ τὸ τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ φύσει ὂν δίκαιον μὴ ἔκρινε, ταύτῃ [p] μὲν ἀδικεῖ, ᾗ [q] δὲ τὸ αὐτῷ δοκοῦν εἶναι δίκαιον, οὐκ ἀδικεῖ.

[r] Ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ τῶν ἀρετῶν εἴρηται, καὶ τίνες εἰσὶ καὶ ἐν 35 τίσι καὶ περὶ ποῖα, καὶ περὶ ἑκάστης αὐτῶν, ὅτι εἰ [s] πράττοιμεν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τὸ βέλτιστον, τὸ [t] μὲν οὕτως εἰπεῖν, τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον [v] πράττειν, ὅμοιόν ἐστιν ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι ὅτι ὑγίεια ἄριστ' ἂν γένοιτο, εἴ τις τὰ ὑγιεινὰ προσφέροιτο. Τὸ δὴ τοιοῦτον ἀσαφές· ἀλλ' ἐρεῖ 2

[h] ἅπαντες Mb. [i] παραθήκην Kb. [k] ἑαυτοῦ—ἑαυτοῦ Kb. [l] ἐστὶ om. Kb. [m] τῷ] τὸ Kb.Mb. [n] τὸ om. Mb. [o] πότερον Kb. [p] μὲν om. Kb. [q] δὲ ταὐτῷ δοκοῦν Kb. [r] ἐπεὶ Kb. [s] πράττομεν Kb. [t] μὲν] μὲν γὰρ Mb, μέντοι corr. [v] post πράττειν Kb. τὸ βέλτιστον.

μοι, τὰ ποῖα διασάφησον [w] *ὑγιεινά ἐστιν. Οὕτω καὶ ἐπὶ*
τοῦ λόγου, τί ἐστιν ὁ λόγος καὶ τίς ὁ ὀρθὸς λόγος; Ἀναγ-
καῖον ἴσως ἐστὶ πρῶτον μέν, ἐν ᾧ ὁ λόγος ἐγγίνεται, ὑπὲρ
τούτου διελέσθαι. [x] *Διωρίσθη μὲν οὖν ὑπὲρ ψυχῆς ὡς τύπῳ*
καὶ πρότερον, ὅτι τὸ μὲν αὐτῆς ἐστὶ λόγον [y] *ἔχον, τὸ δ'*
3 *ἄλογον μόριον τῆς ψυχῆς. Ἔστι* [z] *δὴ εἰς δύο τὴν διαίρεσιν*
ἔχον τὸ [a] *λόγον ἔχον μόριον* [b] *τῆς ψυχῆς, ὧν ἐστὶ τὸ μὲν*
βουλευτικὸν τὸ δ' ἐπιστημονικόν. Ὅτι δὲ ἕτερα ἀλλήλων
ἐστίν, ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἂν γένοιτο φανερόν. Ὥσπερ γὰρ
δὴ ἕτερά [c] *ἐστιν ἀλλήλων* [d] *χρῶμά τε καὶ χυμὸς καὶ ψόφος*
καὶ ὀσμή, ὡσαύτως [e] *καὶ τὰς αἰσθήσεις ἑτέρας αὐτῶν ἡ φύσις*
ἀπέδωκεν· ψόφον μὲν γὰρ ἀκοῇ, χυμὸν δὲ γεύσει γνωρίζο-
4 *μεν, χρῶμα δὲ ὄψει. Ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα τὸν αὐτὸν τρό-*
πον δεῖ ὑπολαμβάνειν, [f] *ἐπεὶ ἕτερα τὰ ὑποκείμενά ἐστιν, ἕτερα*
καὶ τὰ τῆς ψυχῆς εἶναι μέρη οἷς ταῦτα γνωρίζομεν. Ἕτε-
ρον δ' ἐστὶ τὸ νοητὸν καὶ τὸ αἰσθητόν, ταῦτα δὲ ψυχῇ γνω-
ρίζομεν· ἕτερον [g] *ἄρ' ἂν εἴη τὸ μόριον τὸ περὶ τὰ αἰσθητὰ*
5 *καὶ τὰ νοητά. Τὸ δὲ βουλευτικὸν* [h] *καὶ προαιρετικὸν περὶ*
τὰ αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει, καὶ ἁπλῶς ὅσα ἐν γενέσει τε καὶ
φθορᾷ ἐστίν. [i] *Βουλευόμεθα γὰρ ὑπὲρ τούτων ἃ ἐφ' ἡμῖν*
ἐστὶ καὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι προελομένοις, περὶ ἃ
[k] *ἐστι βουλὴ καὶ προαίρεσις τοῦ πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι· ταῦτα*
δ' ἐστὶν αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει τοῦ μεταβάλλειν, ὥστε τὸ
προαιρετικὸν μόριον τῆς ψυχῆς κατὰ τὸν λόγον [l] *τῶν αἰσθη-*
6 *τῶν ἐστίν. Τούτων* [m] *δὴ διωρισμένων, μετὰ ταῦτα λεκτέον*
ἂν εἴη, ἐπειδὴ ὑπὲρ ἀληθοῦς ἐστὶν ὁ λόγος καὶ [n] *τἀληθὲς ὡς*
ἔχει σκοπούμεθα, ἔστι [o] *δ' ἐπιστήμη φρόνησις νοῦς σοφία*
7 *ὑπόληψις, περὶ τί δὴ ἕκαστον τούτων ἐστίν. Ἡ μὲν* [p] *οὖν*

[w] *ἐστιν ὑγιεινά* K^b. [x] *διωρίσθω* M^b. [y] *ἔχον—μόριον*] *ἔχοντος μόριου* K^b, *ἔχον τὸ δ' ἄλογον καὶ τοῦ λόγου ἔχοντος μορίου* M^b. [z] *δὴ*] *δ'* M^b. [a] *ἔλλογον* K^b, *ἐν λόγον* M^b. [b] *τῆς*] *λόγον τῆς* K^b. [c] *ἀλλήλων ἐστὶ* M^b. [d] *χρώματα καὶ* K^b.M^b. [e] *καὶ*] *δὲ καὶ* M^b. [f] *ἐπεὶ δ' ἕτερα* M^b. [g] *ἄρ'* om. M^b. [h] *καὶ προαιρετικὸν* om. K^b. [i] *βουλόμεθα* M^b. [k] *ἐστι*] *ἐστι καὶ* M^b. [l] *τὸν αἰσθητόν* K^b. [m] *δὲ* M^b. [n] *τἀληθῆ* M^b. [o] *δ'*] *δ' ἡ* K^b. [p] *οὖν* om. M^b.

ἐπιστήμη ἐστὶ περὶ ἐπιστητόν, καὶ τοῦτο μετ' ἀποδείξεως καὶ
λόγου διατεινόμενον, ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ [q] πρακτά, ἐν οἷς
αἵρεσις καὶ φυγὴ καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι.
Ἔστι δὴ τῶν ποιουμένων καὶ πραττομένων οὐ ταὐτὸ [r] τὸ 8
ποιητικὸν καὶ πρακτικόν· τῶν μὲν γὰρ ποιητικῶν ἐστί [r] τι
παρὰ τὴν ποίησιν ἄλλο τέλος, οἷον παρὰ τὴν οἰκοδομικήν,
ἐπειδή ἐστι ποιητικὴ [s] οἰκίας, οἰκία αὐτῆς τὸ τέλος παρὰ τὴν
ποίησιν. Ὁμοίως ἐπὶ τεκτονικῆς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ποιη-
τικῶν. Ἐπὶ δὲ τῶν πρακτικῶν οὐκ ἔστιν ἄλλο οὐθὲν τέλος 9
παρ' αὐτὴν τὴν πρᾶξιν, οἷον παρὰ τὸ κιθαρίζειν οὐκ ἔστιν
ἄλλο τέλος οὐθέν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τέλος, ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ
πρᾶξις. Περὶ μὲν [t] οὖν τὴν πρᾶξιν καὶ τὰ [v] πρακτὰ ἡ φρό-
νησις, περὶ δὲ τὴν ποίησιν καὶ τὰ ποιητὰ ἡ τέχνη· ἐν γὰρ
τοῖς [w] ποιητοῖς μᾶλλον ἢ [x] ἐν τοῖς πρακτοῖς ἐστὶ τὸ τεχνά-
ζειν. Ὥστε ἡ φρόνησις ἂν εἴη ἕξις τις προαιρετικὴ καὶ πρα- 10
κτικὴ τῶν ἐφ' ἡμῖν ὄντων καὶ πρᾶξαι [y] καὶ μὴ πρᾶξαι, ὅσα
εἰς τὸ συμφέρον ἤδη συντείνει. Ἔστι δ' ἡ φρόνησις ἀρετή,
ὡς δόξειεν ἄν, οὐκ ἐπιστήμη· ἐπαινετοὶ γάρ εἰσιν οἱ φρόνι-
μοι, ὁ δ' ἔπαινος ἀρετῆς. Ἔτι δ' ἐπιστήμης μὲν πάσης ἀρετή
ἐστι, φρονήσεως δὲ ἀρετὴ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὡς ἔοικεν, αὐτό τί
ἐστιν ἀρετή. Ὁ δὲ νοῦς ἐστὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νοητῶν 11
καὶ τῶν ὄντων· ἡ μὲν γὰρ ἐπιστήμη τῶν μετ' ἀποδείξεως
ὄντων ἐστίν, αἱ δ' ἀρχαὶ ἀναπόδεικτοι, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη περὶ
τὰς ἀρχὰς ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ' [z] ὁ νοῦς. Ἡ δὲ σοφία ἐστὶν
ἐξ ἐπιστήμης καὶ νοῦ συγκειμένη. Ἔστι γὰρ ἡ σοφία καὶ 12
περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἤδη δεικνύμενα, περὶ
ἃ ἡ ἐπιστήμη· ᾗ μὲν οὖν περὶ τὰς ἀρχάς, τοῦ νοῦ αὐτὴ μετέ-
χει, ᾗ δὲ περὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχὰς μετ' ἀποδείξεως ὄντα, τῆς
ἐπιστήμης μετέχει. Ὥστε δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἐστὶν ἔκ [a] τε
νοῦ καὶ ἐπιστήμης συγκειμένη, ὥστ' εἴη ἂν περὶ ταῦτα περὶ
ἃ καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ ἐπιστήμη. Ἡ δὲ ὑπόληψίς ἐστιν, ᾗ ὑπὲρ 13

[q] πρακτικά Mb. [r] τὸ et mox τι om. Mb. [s] αἰτίας Mb. [t] οὖν om. Mb. [v] πρακτικὰ Mb. [w] ποιητικοῖς Kb. [x] ἐν τοῖς om. Kb. [y] καὶ μὴ πρᾶξαι ὅσα add. Mb. [z] ὁ om. Kb. [a] τε om. idem.

ἁπάντων ἐπαμφοτερίζομεν πρὸς τὸ καὶ εἶναι ταῦτα οὕτω καὶ
μὴ εἶναι. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία ταὐτὸν
ἢ οὔ; Ἡ μὲν γὰρ σοφία ἐστὶ περὶ τὰ μετ' ἀποδείξεως καὶ
ἀεὶ ὡσαύτως ὄντα, ἡ δὲ φρόνησις οὐ περὶ ταῦτα ἀλλὰ περὶ
14 τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα. Λέγω δὲ οἷον εὐθὺ μὲν ἢ καμπύλον
καὶ κοῖλον καὶ τὰ τοιαῦτα [b] ἀεί ἐστι τοιαῦτα, τὰ δὲ συμφέ-
ροντα οὐκέτι οὕτως ἔχουσι [c] τὸ μὴ εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν,
ἀλλὰ μεταβάλλουσι, καὶ νῦν μὲν συμφέρει τοῦτο, αὔριον δ'
οὔ, [d] καὶ τῷ μέν, τῷ δ' οὔ, καὶ οὕτω μὲν συμφέρει, [e] ἐκείνως
15 δὲ οὐ συμφέρει. Περὶ δὲ τὰ συμφέροντά ἐστιν ἡ φρόνησις,
ἡ δὲ σοφία οὔ. Ἕτερον ἄρα ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις. Πό-
τερον δ' ἐστὶν ἡ σοφία ἀρετὴ ἢ οὔ, διὰ τούτων [f] ἂν δῆλον
16 γένοιτο, ὅτι ἐστὶν ἀρετὴ ἐξ αὐτῆς τῆς φρονήσεως. Εἰ γὰρ
[g] ἡ φρόνησις ἀρετή ἐστιν, ὥς φαμεν, τοῦ μορίου τοῦ ἑτέρου
τῶν λόγον ἐχόντων, ἔστι δὲ χείρων ἡ φρόνησις τῆς σοφίας
(περὶ [h] χείρω γάρ ἐστιν· ἡ μὲν [i] γὰρ σοφία περὶ τὸ ἀΐδιον
καὶ τὸ θεῖον, ὥς φαμεν, ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὸ συμφέρον ἀν-
θρώπῳ), εἰ οὖν τὸ χεῖρον ἀρετή ἐστι, τό γε βέλτιον εἰκός
ἐστιν ἀρετὴν εἶναι, ὥστε δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἀρετή ἐστιν.
17 Ἡ δὲ σύνεσις τί ἐστιν ἢ περὶ τί; Ἔστι δ' ἡ σύνεσις ἐν
οἷσπερ καὶ ἡ φρόνησις, περὶ τὰ [k] πρακτά. Ὁ γὰρ συνετός
που λέγεται τῷ δυνατὸς βουλεύεσθαι καὶ ἐν τῷ ὀρθῶς τι
κρῖναι καὶ ἰδεῖν, περὶ μικρῶν τε καὶ ἐν μικροῖς ἡ κρίσις αὐ-
τοῦ. Ἔστιν οὖν ἡ σύνεσις καὶ ὁ συνετὸς μέρος τι φρονή-
σεως καὶ τοῦ φρονίμου, καὶ οὐκ ἄνευ τούτων· οὐ γὰρ ἂν χω-
18 ρίσαις τὸν συνετὸν τοῦ φρονίμου. Ὁμοίως δ' ἂν δόξειεν
ἔχειν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς δεινότητος· ἡ γὰρ δεινότης καὶ ὁ δεινὸς
οὐκ ἔστι μὲν οὔτε φρόνησις οὔτε φρόνιμος, ὁ μέντοι φρό-
νιμος δεινός, διὸ καὶ συνεργεῖ πως τῇ φρονήσει ἡ δεινότης.
Ἀλλὰ δεινὸς μὲν καὶ ὁ φαῦλος λέγεται, οἷον Μέντωρ δεινὸς

[b] ἀεί ἐστι] ἐστιν ἀεὶ corr. M^b, ἐστιν ἢ pr., ἐστι K^b. [c] τῷ μὴ εἰς ἄλλο τι μεταβάλλειν M^b. [d] καὶ τῷ μέν, τῷ δ' οὔ om. M^b. [e] ἐκείνως δὲ οὐ συμφέρει om. K^b. [f] δῆλον ἂν K^b. [g] ἡ om. M^b. [h] χεῖρόν ἐστιν M^b, omisso γάρ. [i] γὰρ om. K^b. [k] πρακτικά M^b.

μὲν ἐδόκει εἶναι, ἀλλ' οὐ φρόνιμος ἦν. Τοῦ γὰρ φρονίμου 19
καὶ τῆς φρονήσεώς ἐστι τὸ τῶν βελτίστων ἐφίεσθαι καὶ τού-
των προαιρετικὸν εἶναι καὶ πρακτικὸν ἀεί, τῆς δὲ δεινότητος
καὶ τοῦ δεινοῦ σκέψασθαι ἐκ τίνων ἂν ἕκαστον γένοιτο τῶν
[l] πρακτῶν, καὶ τὸ ταῦτα πορίσαι. Δόξειεν ἂν [m] οὖν εἶναι ὁ
δεινὸς ἐν τοῖς τοιούτοις τε καὶ περὶ ταῦτα. Ἀπορήσειε δ' 20
ἄν τις καὶ θαυμάσειε, διὰ τί ὑπὲρ ἠθῶν λέγοντες καὶ πολιτι-
κῆς τινὸς πραγματείας ὑπὲρ σοφίας λέγομεν. Ὅτι ἴσως
[n] γε πρῶτον μὲν οὐδ' ἀλλοτρία δόξειεν ἂν εἶναι ἡ σκέψις
[o] ἡ ὑπὲρ αὐτῆς, εἴπερ ἐστὶν ἀρετή, ὡς φαμέν. Ἔτι δ' ἴσως
ἐστὶ φιλοσόφου καὶ περὶ τούτων παρεπισκοπεῖν ὅσα ἐν τῷ
αὐτῷ τυγχάνουσιν ὄντα. Καὶ ἀναγκαῖον δέ, ἐπεὶ περὶ τῶν 21
ἐν ψυχῇ λέγομεν, περὶ ἁπάντων λέγειν· ἔστι δὲ καὶ ἡ σοφία
ἐν ψυχῇ, ὥστε οὐκ ἀλλοτρίως ὑπὲρ ψυχῆς ποιούμεθα τοὺς
λόγους. Ὥσπερ δ' ἔχει ἡ δεινότης πρὸς φρόνησιν, οὕτως
δόξειεν ἂν ἔχειν ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἁπασῶν. Λέγω δὲ οἷον 22
εἰσὶν ἀρεταὶ καὶ φύσει ἐν ἑκάστοις ἐγγινόμεναι, οἷον ὁρμαί
τινες ἐν ἑκάστῳ ἄνευ λόγου πρὸς τὰ ἀνδρεῖα καὶ τὰ δίκαια
καὶ καθ' ἑκάστην πρὸς τὰ τοιαῦτα. Ἔστι δὲ δὴ καὶ ἔθει
καὶ προαιρέσει. Αἱ δὲ δὴ μετὰ λόγου οὖσαι [p] τελέως ἀρεταί
εἰσιν ἐπαινεταὶ ἐπιγινόμεναι. Ἔστιν οὖν ἡ φυσικὴ ἀρετὴ 23
αὕτη ἡ ἄνευ λόγου χωριζομένη μὲν τοῦ λόγου μικρὰ καὶ
ἀπολειπομένη τοῦ ἐπαινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν λόγον καὶ τὴν
προαίρεσιν [q] προστιθεμένη τελείαν ποιεῖ τὴν ἀρετήν. Διὸ
καὶ συνεργεῖ τῷ λόγῳ καὶ οὐκ ἔστιν ἄνευ τοῦ λόγου ἡ φυ-
σικὴ ὁρμὴ πρὸς ἀρετήν. Οὐδ' αὖ [r] ὁ λόγος καὶ ἡ προαίρεσις 24
οὐ πάνυ τελειοῦται [s] τῷ εἶναι ἀρετὴ ἄνευ τῆς φυσικῆς ὁρμῆς.
[t] Διὸ οὐκ ὀρθῶς Σωκράτης ἔλεγε, φάσκων εἶναι τὴν ἀρετὴν
[v] λόγον· οὐδὲν γὰρ ὄφελος εἶναι πράττειν τὰ ἀνδρεῖα καὶ τὰ
δίκαια, μὴ εἰδότα καὶ προαιρούμενον τῷ λόγῳ. Διὸ τὴν 25

[l] πρακτικῶν Kb.Mb. [m] οὖν om. Mb. [n] γε om. Mb. [o] ἡ post σκέψις om. Kb. [p] τελέως] τόδε ὡς Kb. [q] προστιθεμένην Kb. [r] ὁ om. Mb. [s] τὸ εἶναι ἀρετὴν Mb. [t] διὸ ὁ σωκράτης οὐκ ὀρθῶς Mb. [v] λόγους Kb.

*ἀρετὴν ἔφη λόγον εἶναι, οὐκ ὀρθῶς, ἀλλ' οἱ νῦν βέλτιον· τὸ
γὰρ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν τὰ καλά, τοῦτό φασιν
εἶναι ἀρετήν, ὀρθῶς μὲν οὐδ' οὕτως. [w]Πράξαι μὲν γὰρ ἄν
τις τὰ δίκαια προαιρέσει μὲν οὐδεμιᾷ, οὐδὲ γνώσει τῶν κα-
λῶν, ἀλλ' ὁρμῇ τινὶ ἀλόγῳ, ὀρθῶς δὲ ταῦτα καὶ κατὰ τὸν
26 ὀρθὸν λόγον. Λέγω δέ, ὡς ἂν ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς [x]κελεύσειεν,
οὕτως ἔπραξεν. Ἀλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη πρᾶξις οὐκ ἔχει τὸ
ἐπαινετόν· ἀλλὰ βέλτιον, ὡς ἡμεῖς ἀφορίζομεν, τὸ μετὰ λό-
γου εἶναι τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ καλόν· τὸ γὰρ τοιοῦτον καὶ
ἀρετὴ καὶ ἐπαινετόν. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ φρόνησις ἀρετὴ
27 ἢ οὔ, ἀπορήσειεν [y]ἄν τις. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο
δῆλον ὅτι ἀρετή. Εἴπερ γὰρ [z]ἡ δικαιοσύνη καὶ [z]ἡ ἀνδρία
καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί, [a]διότι τῶν καλῶν [b]πρακτικαί, ἐπαινεταί
εἰσι, δῆλον ὡς καὶ ἡ φρόνησις τῶν ἐπαινετῶν ἄν τις εἴη καὶ
τῶν ἐν ἀρετῆς τάξει ὄντων· ἐφ' ἃ γὰρ ἡ ἀνδρία ὁρμᾷ πράτ-
28 τειν, ἐπὶ ταῦτα καὶ ἡ φρόνησις. Τὸ γὰρ ὅλον [c]ὡς ἂν αὕτη
προστάττῃ, οὕτω καὶ ἡ ἀνδρία πράττει, ὥστε εἰ αὐτὴ ἐπαι-
νετὴ τῷ ποιεῖν ἃ ἂν ἡ φρόνησις προστάττῃ, ἥ γε φρόνησις
τελείως ἂν εἴη [d]καὶ ἐπαινετὴ καὶ ἀρετή. Πότερον δ' ἐστὶν
ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἢ οὔ, ἴδοι ἄν τις ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς ἐπι-
29 στήμας ἐπιβλέψας, οἷον ἐπὶ τὴν οἰκοδομικήν. Ἔστι γάρ,
ὡς φαμέν, ἐν οἰκοδομικῇ ὁ μὲν ἀρχιτέκτων τις καλούμενος, ὁ
δὲ ὑπηρετῶν τούτῳ οἰκοδόμος· οὗτος δ' ἐστὶ ποιητικὸς οἰκίας.
Ἔστι δὲ καὶ ὁ ἀρχιτέκτων, καθὸ οὗτος [e]ἐποίει οἰκίαν, ποιη-
τικὸς οἰκίας. Ὁμοίως [f]δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ποιητικῶν ἔχει,
ἐν αἷς ἐστὶν ἀρχιτέκτων καὶ ὑπηρέτης τούτου. Ποιητικὸς
[g]ἄρα τινὸς καὶ ὁ ἀρχιτέκτων ἔσται, καὶ τοῦ αὐτοῦ τούτου
30 ποιητικὸς καὶ ὑπηρετικός. Εἰ τοίνυν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν
ἀρετῶν [h]ἔχει, ὅπερ εἰκὸς καὶ εὔλογον, καὶ ἡ φρόνησις ἂν εἴη
πρακτική. Αἱ γὰρ ἀρεταὶ πᾶσαι πρακτικαί εἰσιν, ἡ δὲ φρό-*

[w] *πράξει* Kb.Mb. [x] *κελεύσειεν ἂν οὕτως* Kb. [y] *ἂν* om. Kb.
[z] *ἡ* utrumque om. Kb. [a] *διότι*] *διὰ τὸ* Kb. [b] *πρακτικαὶ καὶ ἐπαι-
νεταί* Mb. [c] *ὡς αὐτὴ προστάττει* Mb. [d] *καὶ* utrumque om. Mb.
[e] *ἐποίει*] *ἐπὶ* Kb. [f] *δὲ*] *δὲ καὶ* Kb. [g] *ἄρα* om. Kb. [h] *ἔχοι* Mb.

νησις ὥσπερ ἀρχιτέκτων τις αὐτῶν ἐστίν· ὅπως γὰρ αὕτη προστάξει, οὕτως αἱ ἀρεταὶ καὶ οἱ κατ' αὐτὰς πράττουσιν· ἐπεὶ οὖν αἱ ἀρεταὶ πρακτικαί, καὶ ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἂν
εἴη. Πότερον δὲ αὕτη [i] πάντων ἄρχει τῶν ἐν [k] τῇ ψυχῇ, 31
ὥσπερ δοκεῖ καὶ ἀπορεῖται, ἢ οὔ; Τῶν γὰρ βελτιόνων οὐκ ἂν δόξειεν, οἷον τῆς σοφίας οὐκ ἄρχει. Ἀλλά, [l] φησίν, αὕτη ἐπιμελεῖται πάντων, καὶ κυρία ἐστὶ προστάττουσα. Ἀλλ'
ἴσως ἔχει ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ ὁ ἐπίτροπος. Οὗτος γὰρ πάντων 32
κύριος καὶ πάντα διοικεῖ· ἀλλ' οὔπω οὗτος ἄρχει πάντων, ἀλλὰ παρασκευάζει τῷ δεσπότῃ σχολήν, ὅπως ἂν ἐκεῖνος μὴ κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων ἐκκλείηται τοῦ τῶν καλῶν τι καὶ προσηκόντων πράττειν. Οὕτω καὶ ὁμοίως τούτῳ ἡ φρόνησις ὥσπερ ἐπίτροπός τίς ἐστι τῆς σοφίας, καὶ παρασκευάζει ταύτῃ σχολὴν καὶ τὸ [m] ποιεῖν τὸ αὑτῆς ἔργον, κατέχουσα τὰ πάθη καὶ ταῦτα σωφρονίζουσα.

Β.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ ἐπιεικείας δέοι ἂν τὴν ἐπίσκεψιν ποιήσασθαι, τί τ' ἐστὶ καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ ποῖα. Ἔστι δ' ἡ ἐπιείκεια καὶ ὁ ἐπιεικὴς ὁ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων τῶν
κατὰ νόμον. Ἃ γὰρ ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατεῖ καθ' ἕκαστα 2
ἀκριβῶς διορίζειν, ἀλλὰ καθόλου λέγει, ὁ ἐν τούτοις παραχωρῶν, καὶ ταῦθ' αἱρούμενος ἃ ὁ νομοθέτης [n] ἐβούλετο μὲν τῷ καθ' ἕκαστα διορίσαι, οὐκ ἠδυνήθη δέ, ὁ τοιοῦτος ἐπιεικής. Οὐκ [o] ἔστι δὲ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων ἁπλῶς· τῶν μὲν γὰρ φύσει καὶ ὡς ἀληθῶς ὄντων δικαίων οὐκ ἐλαττοῦται, ἀλλὰ τῶν κατὰ νόμον, ἃ ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατῶν ἀπέλιπεν.

Ἡ δὲ εὐγνωμοσύνη καὶ ὁ εὐγνώμων ἐστὶ περὶ ταὐτὰ περὶ 2
ἃ καὶ ἡ ἐπιείκεια, περὶ τὰ [p] δίκαια τὰ ἐλλελειμμένα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου τῷ μὴ ἀκριβῶς διωρίσθαι, κριτικὸς ὢν τῶν ἐλλελειμμένων ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, [q] καὶ γινώσκων ὅτι ὑπὸ μὲν

[i] πάντων post ψυχῇ Mb. [k] τῇ om. Kb. [l] φησιν ὅτι αὕτη Mb. [m] ποιεῖν καὶ τὸ Mb. [n] ἠβούλετο Mb. [o] ἔτι Mb. [p] δίκαια καὶ τὰ Mb. [q] καὶ γινώσκων om. Mb.

τοῦ νομοθέτου ἐλλέλειπται, ἔστι μέντοι δίκαια. Ὁ τοιοῦτος
εὐγνώμων. Ἔστι μὲν οὖν οὐκ ἄνευ ἐπιεικείας ἡ εὐγνωμοσύνη·
τὸ μὲν γὰρ κρῖναι τοῦ εὐγνώμονος, τὸ [r]δὲ δὴ πράττειν [s]κατὰ
τὴν κρίσιν [t]τοῦ ἐπιεικοῦς.

3 Ἡ δέ γε εὐβουλία ἐστὶ μὲν περὶ ταὐτὰ τῇ φρονήσει
(περὶ γὰρ τὰ [v]πρακτά ἐστι τὰ περὶ αἵρεσιν καὶ φυγὴν
ὄντα), ἔστι δὲ οὐκ ἄνευ φρονήσεως· ἡ μὲν γὰρ φρόνησις
πρακτικὴ τούτων ἐστίν, ἡ δ' εὐβουλία ἕξις ἢ διάθεσις ἤ τι
τοιοῦτον ἡ ἐπιτευκτικὴ τῶν ἐν τοῖς πρακτικοῖς βελτίστων
2 καὶ συμφορωτάτων. Διὸ οὐδὲ τὰ τοιαῦτα εὐβουλίας ἂν δό-
ξειε τὰ ἀπὸ ταὐτομάτου συμβαίνοντα κατὰ τρόπον· οἷς γὰρ
μή ἐστιν ὁ λόγος ὁ σκοπῶν τὸ βέλτιστον, οὐκέτι ἂν εἴποις,
ᾧ συνέβη τι κατὰ τρόπον, τοῦτον εὔβουλον, ἀλλ' εὐτυχῆ· τὰ
γὰρ ἄνευ τοῦ λόγου τοῦ κρίνοντος γινόμενα κατορθώματα
3 εὐτυχήματά ἐστιν. Πότερον [w]δὲ τοῦ δικαίου ἐστὶ τὸ τῇ
ἐντεύξει τὸ ἴσον ἑκάστῳ ἀποδιδόναι (λέγω δὲ [x]οἷον, ὁποῖος
ἂν ᾖ ἕκαστος, τοιοῦτον γιγνόμενον ἐντυγχάνειν), ἢ οὔ;
Τοῦτο μὲν γὰρ καὶ κόλακος καὶ ἀρέσκου δόξειεν ἂν εἶναι·
ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδιδόναι τὴν ἔντευξιν, τοῦτο
καὶ δικαίου καὶ σπουδαίου ἁπλῶς ἂν δόξειεν εἶναι. Ἀπορή-
4 σειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο. Εἴπερ ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν
ἑκόντα καὶ εἰδότα καὶ ὃν καὶ [y]ὡς καὶ οὗ ἕνεκα, ἔστι δ' ἡ
βλάβη καὶ ἡ ἀδικία ἐν ἀγαθοῖς καὶ περὶ ἀγαθά, ὁ ἀδικῶν
ἄρα καὶ ὁ ἄδικος εἰδείη ἂν ὁποῖα ἀγαθὰ καὶ ὁποῖα κακά· τὸ
δέ γε ὑπὲρ τῶν τοιούτων εἰδέναι ἐστὶν ἴδιον τοῦ φρονίμου
καὶ τῆς φρονήσεως· ἄτοπον [z]δὴ συμβαίνει τὸ τῷ ἀδίκῳ συμ-
5 παρακολουθεῖν τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν. Ἢ οὐκ
ἂν δόξειε παρακολουθεῖν τῷ ἀδίκῳ ἡ φρόνησις; Οὐ γὰρ
σκοπεῖ ὁ ἄδικος οὐδὲ δύναται κρίνειν τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν καὶ
6 τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, ἀλλὰ διαμαρτάνει. Τῆς δὲ φρονήσεως
τοῦτό ἐστι, τὸ ὀρθῶς δύνασθαι ταῦτα θεωρεῖν, ὁμοίως ὥσπερ

r δ' ἤδη Mb. s κατὰ] καὶ κατὰ Kb, τὸ κατὰ Mb. t τοῦ] τῶν τοῦ Kb.
v πρακτέα ἐστὶ τὰ δὲ περὶ Mb. w δὲ] δέ ποτε Kb. x οἷον om. Mb.
y ὡς] ὅσον Mb. z δε Mb.

*ἐπὶ τῶν κατ' ἰατρικὴν τὸ μὲν ἁπλῶς ὑγιεινὸν καὶ τὸ ὑγιείας
ποιητικὸν οἴδαμεν ἅπαντες, ὅτι [a] ἐλλέβορος καὶ τὸ ἐλατήριον
καὶ αἱ τομαὶ καὶ αἱ [b] καύσεις [c] ὑγιεινά εἰσι καὶ ὑγιείας [d] ποιη-
τικά, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔχομεν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην· οὐ γὰρ
ἔτι οἴδαμεν τὸ καθ' ἕκαστον ἀγαθόν, ὥσπερ ὁ ἰατρὸς οἶδε
τίνι [e] ἐστὶ τοῦτ' ἀγαθὸν καὶ πότε καὶ πῶς διακειμένῳ· ἐν
τούτῳ γὰρ ἤδη ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη. Τὰ μὲν οὖν ἁπλῶς* 7
*ὑγιεινὰ εἰδότες ὅμως οὐκ ἔχομεν οὐδὲ παρακολουθεῖ ἡμῖν ἡ
ἰατρικὴ ἐπιστήμη. [f] Ὡς δ' αὔτως ὁ ἄδικος ὅτι μὲν οὖν ἁπλῶς
καὶ ἡ τυραννὶς ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐξουσία, οἶδεν· ἀλλ'
εἰ αὐτῷ ἀγαθὸν ἢ μή, ἢ πότε, ἢ πῶς διακειμένῳ, οὐκέτι οἶδεν.
Τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα τῆς φρονήσεως, ὥστε τῷ ἀδίκῳ οὐ
παρακολουθεῖ ἡ φρόνησις. Αἱρεῖται γὰρ τἀγαθά, ὑπὲρ ὧν* 8
*ἀδικεῖ, τὰ ἁπλῶς ἀγαθά, οὐ τὰ αὐτῷ ἀγαθά. Ὁ γὰρ
πλοῦτος καὶ ἡ ἀρχὴ ἁπλῶς μὲν ἀγαθόν, αὐτῷ [g] μέντοι ἴσως
οὐκ ἀγαθόν· εὐπορήσας γὰρ καὶ ἄρξας πολλὰ κακὰ αὐτὸς
[h] ἑαυτῷ ποιήσει καὶ τοῖς φίλοις· οὐ γὰρ δυνήσεται ἀρχῇ
ὀρθῶς χρήσασθαι. Ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ἀπορίαν καὶ σκέψιν,
πότερόν ἐστι πρὸς τὸν φαῦλον ἀδικία ἢ οὔ. Εἰ γὰρ ἡ [i] μὲν* 9
*ἀδικία ἐστὶν ἐν βλάβῃ, ἡ δὲ βλάβη ἐν στερήσει τῶν ἀγαθῶν,
οὐκ ἂν δόξειε βλάπτειν· τὰ γὰρ ἀγαθὰ ἃ αὐτῷ οἴεται εἶναι
ἀγαθά, οὐκ ἀγαθά εἰσιν· ἡ γὰρ ἀρχὴ καὶ ὁ πλοῦτος τὸν
φαῦλον οὐ δυνάμενον αὐτοῖς χρῆσθαι ὀρθῶς βλάψει· εἰ οὖν
αὐτὸν βλάψει παραγενόμενα, ὁ τούτων στερίσκων οὐκ ἂν
δόξειεν ἀδικεῖν. Ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος δόξειεν ἂν εἶναι πα-* 10
*ράδοξος τοῖς πολλοῖς· πάντες γὰρ οἴονται καὶ ἀρχῇ καὶ
δυνάμει καὶ πλούτῳ δυνατοὶ εἶναι χρῆσθαι, οὐκ ὀρθῶς ὑπο-
λαμβάνοντες. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ νομοθέτου· ὁ γὰρ* 11
*νομοθέτης οὐ πᾶσιν ἐπιτρέπει τὸ ἄρχειν, ἀλλ' [k] ὥρισται καὶ
ἡ ἡλικία καὶ ἡ εὐπορία ἣν δεῖ ὑπάρχειν τῷ μέλλοντι ἄρχειν,*

[a] *ἐλέβορος* Mb. [b] *κλύσεις* Mb. [c] *ὑγιειναί* Kb.Mb. [d] *ποιητικαί* Mb. [e] *ἐστὶ*] *ὅτι* Mb. [f] *ὡσαύτως δ'* Mb. [g] *μέντοι*] *μὲν* Mb. [h] *ἑαυτὸν ποιήσει καὶ τοὺς φίλους* Mb. [i] *ἀδικία μὲν* Mb. [k] *ὥρισται*] *ὡς εἴρηται* Kb.

ὡς οὐ δυνατὸν ὂν [l] παντὶ ἄρχειν ὑπάρξαι. Εἰ δή τις ἀγανακτοίη ὅτι οὐκ ἄρχει ἢ οὐδεὶς αὐτὸν ἐᾷ κυβερνᾶν, "οὐ γὰρ "ἔχεις" εἴποι ἄν τις "οὐδὲν τοιοῦτον ἐν τῇ ψυχῇ ᾧ δυνήσῃ
12 "καὶ ἄρχειν καὶ κυβερνᾶν." Ἢ ἐπὶ μὲν τοῦ σώματος ὁρῶμεν οὐ δυναμένους ὑγιαίνειν τοὺς τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ προσφερομένους, ἀλλ' εἰ μέλλει τις ὑγιαίνειν τὸ σῶμα τὸ φαῦλον, ὕδωρ αὐτῷ πρότερον καὶ ὀλίγα σιτία προσενεκτέον· τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φαύλην ἔχοντι πρὸς [m] τὸ μηθὲν κακὸν ἐργάζεσθαι [n] οὐκ ἀφεκτέον καὶ πλούτου καὶ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως καὶ ἁπλῶς τῶν τοιούτων, ὅσῳ εὐκινητότερον καὶ εὐμεταβο-
13 λώτερον ψυχὴ σώματος; Ὥσπερ [o] γὰρ ὁ φαῦλος [p] τὸ σῶμα οὕτως ἦν ἐπιτήδειος διαιτᾶσθαι, καὶ ὁ φαῦλος τὴν ψυχὴν οὕτως ἐπιτήδειος διάγειν, [q] μηθὲν τῶν τοιούτων ἔχων. Ἔχει δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπορίαν, οἷον ἐπειδὰν μὴ [r] ᾖ [s] ἅμα πρᾶξαι
14 τἀνδρεῖα καὶ τὰ δίκαια, [t] πότερ' ἄν τις πράξειεν; Ἐν μὲν δὴ ταῖς φυσικαῖς ἀρεταῖς ἔφαμεν τὴν ὁρμὴν μόνον δεῖν [v] τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὑπάρχειν ἄνευ λόγου· ᾧ δ' ἐστὶν αἵρεσις, ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῷ λόγον ἔχοντί ἐστιν. Ὥστε τὸ ἅμα [w] ἐλέσθαι παρέσται, καὶ ἡ τελεία ἀρετὴ ὑπάρξει, ἣν ἔφαμεν μετὰ
15 φρονήσεως εἶναι. Οὐκ ἄνευ δὲ τῆς φυσικῆς ὁρμῆς τῆς ἐπὶ τὸ καλόν, οὐδ' ἐναντιώσεται [x] ἀρετὴ ἀρετῇ· πέφυκε γὰρ ὑπείκειν τῷ λόγῳ, ᾗ ὡς οὗτος [y] προστάττει, ὥστ' ἐφ' [z] ὃ ἂν οὗτος ἄγῃ, ἐπὶ τοῦτο ἀποκλίνει· τὸ γὰρ βέλτιον οὗτός ἐστιν
16 ὁ αἱρούμενος. Οὔτε γὰρ ἄνευ τῆς φρονήσεως αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ γίνονται, οὔθ' ἡ φρόνησις τελεία ἄνευ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἀλλὰ συνεργοῦσί πως μετ' ἀλλήλων ἐπακολουθοῦσαι τῇ φρονήσει. Οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορήσεται, πότερόν ποτε καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οὕτως ἔχει ὥσπερ ἐπὶ τῶν
17 ἄλλων ἀγαθῶν τῶν τ' ἐκτὸς καὶ τῶν περὶ σῶμα. Ταῦτα γὰρ εἰς ὑπερβολὴν γινόμενα χείρους ποιεῖ, οἷον πλοῦτος

[l] πάντα Mb. [m] τὸ] τῷ Mb. [n] οὐκ om. Kb. [o] ὁ φαῦλος γὰρ Kb. [p] τὰ σώματα Kb, τῷ σώματι Mb. [q] μηθὲν τοιοῦτον Mb. [r] ᾖ] εἴη Kb, om. Mb. [s] ἅμα] ἄλλα Kb. [t] ποτ' Kb. [v] τὴν om. Kb. [w] ἐλέσθαι καὶ παρέσται καὶ Kb. [x] ἀρετῇ ἀρετή Mb. [y] πράττει Mb. [z] ὃ] ᾧ Kb.

πολὺς γενόμενος ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίησεν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ἀρχῆς τιμῆς κάλλους μεγέθους. Πότερον οὖν καὶ ἐπ' ἀρετῆς οὕτως ἔχει, ὥστε ἐάν τινι δικαιοσύνη ἢ ἀνδρία εἰς ὑπερβολὴν παραγένηται, χείρων ἔσται, ἢ οὔ; Φησίν. Ἀλλ' ἀπὸ μὲν ἀρετῆς τιμὴ γίνεται, ἡ δὲ τιμὴ 18
μεγάλη γινομένη χείρους ποιεῖ. Ὥστε δῆλον ὅτι, [a] φησίν, ἀρετὴ εἰς ἐπίδοσιν βαδίζουσα μεγέθους χείρους ποιήσει. Τῆς δὲ τιμῆς ἡ ἀρετὴ αἰτία, ὥστε καὶ ἡ ἀρετὴ ποιοίη ἂν χείρους μείζων γινομένη. Ἢ τοῦτο οὐκ ἀληθές; Τῆς γὰρ ἀρετῆς 19
εἰ καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἔργα, ὥσπερ καὶ ἔστι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα, τὸ τοῖς ἀγαθοῖς τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις δύνασθαι ὀρθῶς παραγενομένοις χρῆσθαι. Εἰ δὴ ὁ σπουδαῖος παραγενομένης αὐτῷ ἢ τιμῆς ἢ ἀρχῆς μεγάλης μὴ χρήσεται [b] ὀρθῶς τούτοις, οὐκέτι ἂν εἴη σπουδαῖος. Οὔτε 20
[c] δὴ τιμὴ οὔτε ἀρχὴ ποιήσει τὸν σπουδαῖον χείρω, ὥσπερ οὐδ' ἡ ἀρετή. Τὸ δ' ὅλον ἐπειδήπερ [d] ἡμῖν ἐν ἀρχῇ διώρισται ὅτι εἰσὶν [e] αἱ ἀρεταὶ μεσότητες, καὶ [f] ᾗ μᾶλλον ἀρετὴ μᾶλλόν ἐστι μεσότης, ὥστ' οὐχ ὅτι χείρω ποιήσει εἰς μέγεθος ἡ ἀρετὴ ἰοῦσα, ἀλλὰ βελτίω· ἡ γὰρ μεσότης ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς τῆς τῶν παθῶν ἦν μεσότης. Ταῦτα μὲν οὖν μέχρι τούτου.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἑτέραν ἀρχὴν ποιησα- 4
μένους λέγειν ὑπὲρ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας. Ὥσπερ δὲ [g] καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία αὗταί εἰσιν ἄτοποι, ὡσαύτως ἀναγκαῖον καὶ τοὺς περὶ τούτων λόγους λεχθησομένους ἀτόπους γίνεσθαι. Οὐ γὰρ ὁμοία ἡ ἀρετὴ [h] αὕτη ἐστὶ ταῖς ἄλλαις· 2
ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἐπὶ ταὐτὰ καὶ ὁ λόγος καὶ τὰ πάθη ὁρμῶσι, καὶ οὐκ ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις, ἐπὶ δὲ ταύτης ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις ὅ τε λόγος καὶ τὰ πάθη. Ἔστι δὲ τρία τὰ ἐν [i] τῇ ψυχῇ γινόμενα, καθ' ἃ φαῦλοι λεγόμεθα, κακία ἀκρασία θηριότης. Ὑπὲρ μὲν οὖν κακίας καὶ ἀρετῆς, τί ἐστι 3

[a] φησίν] φανερὸν M[b]. [b] ὀρθῶς om. K[b]. [c] δ' ἡ τιμὴ οὔτε ἡ ἀρχὴ M[b]. [d] ἡμῖν] ἣ μὲν M[b]. [e] αἱ om. K[b]. [f] ἡ K[b]. [g] καὶ prius om. M[b]. [h] αὕτη] ἡ τοιαύτη M[b]. [i] τῇ om. K[b].

καὶ ἐν τίσιν, εἴρηται ἡμῖν ἐν τοῖς ἐπάνω· νῦν δὲ ὑπὲρ ἀκρα-
5 σίας καὶ θηριότητος λεκτέον ἂν εἴη. Ἔστι δὲ [k] ἡ θηριότης
ὑπερβάλλουσά τις κακία· ὅταν γάρ τινα παντελῶς ἴδωμεν
φαῦλον, οὐδ' ἄνθρωπόν φαμεν εἶναι ἀλλὰ θηρίον, ὡς οὖσάν
τινα κακίαν θηριότητα. Ἡ δὲ ἀντικειμένη ἀρετὴ ταύτῃ ἐστὶν
ἀνώνυμος, ἔστι δ' ἡ τοιαύτη [l] ὑπὲρ ἄνθρωπον οὖσα, οἷον ἡρωϊκή
2 τις καὶ θεία. Ἀνώνυμος [m] δ' ἐστὶν αὕτη ἡ ἀρετή, ὅτι οὐκ ἔστι
θεοῦ ἀρετή· ὁ γὰρ θεὸς βελτίων [n] τῆς ἀρετῆς καὶ οὐ κατ'
ἀρετήν ἐστι σπουδαῖος· οὕτω μὲν γὰρ βέλτιον ἔσται ἡ ἀρετὴ
τοῦ θεοῦ. Διὸ ἀνώνυμος ἡ ἀρετὴ ἡ τῇ κακίᾳ [o] τῇ θηριότητι
ἀντικειμένη. Θέλει [p] δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀντικεῖσθαι ἡ θεία καὶ
ὑπὲρ ἄνθρωπον· ὥσπερ γὰρ [q] καὶ ἡ κακία ἡ θηριότης ὑπὲρ
ἄνθρωπόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ ἀρετὴ ἡ ἀντικειμένη.

6 Ὑπὲρ δὲ ἀκρασίας καὶ ἐγκρατείας πρῶτον [r] ἂν δέοι εἰπεῖν
τὰ ἀπορούμενα καὶ τοὺς ἐναντιουμένους λόγους τοῖς φαινομέ-
νοις, ὅπως ἐκ τῶν [s] ἀπορουμένων λόγων συνεπισκεψάμενοι,
καὶ ταῦτα ἐξετάσαντες, τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς τὸ ἐν-
2 δεχόμενον ἴδωμεν· ῥᾷον γὰρ οὕτως ἰδεῖν τἀληθὲς ἔσται. Σω-
κράτης μὲν οὖν ὁ πρεσβύτης ἀνῄρει ὅλως καὶ οὐκ ἔφη ἀκρα-
σίαν εἶναι, λέγων ὅτι οὐθεὶς εἰδὼς τὰ κακὰ ὅτι κακά εἰσιν
ἕλοιτ' ἄν· ὁ δὲ ἀκρατὴς δοκεῖ, εἰδὼς ὅτι φαῦλά εἰσιν, αἱ-
ρεῖσθαι ὅμως, ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους. Διὰ δὴ τὸν τοιοῦ-
3 τον λόγον οὐκ ᾤετ' εἶναι ἀκρασίαν, οὐ δὴ ὀρθῶς. Ἄτοπον
γὰρ τῷ λόγῳ τούτῳ πεισθέντας ἀναιρεῖν τὸ πιθανῶς γινό-
μενον· ἀκρατεῖς γάρ εἰσιν ἄνθρωποι, καὶ αὐτοὶ εἰδότες ὅτι
φαῦλα ὅμως ταῦτα πράττουσιν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἔστιν ἀκρασία,
πότερον ὁ ἀκρατὴς ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, ᾗ θεωρεῖ καὶ ἐξετά-
4 ζει τὰ φαῦλα; Ἀλλὰ πάλιν [t] ἂν δόξειεν ἄτοπον [v] τὸ κρά-
τιστον καὶ βεβαιότατον τῶν ἐν ἡμῖν ἡττᾶσθαι ὑπό τινος·
ἐπιστήμη γὰρ πάντων τῶν ἐν ἡμῖν μονιμώτατόν ἐστι καὶ

[k] ἡ om. M^b. [l] ἠπὲρ M^b, superposito rc. ὑ. [m] δ'] οὖν M^b. [n] τῶν ἀρετῶν M^b. [o] τῇ post κακίᾳ om. K^b. [p] δὴ K^b. [q] καὶ om. K^b. [r] ἂν om. codices. [s] ἀπορουμένων καὶ ἐναντιουμένων λόγων M^b. [t] ἂν] οὐκ ἂν K^b. [v] τὸ] γὰρ τὸ K^b.

βιαστικώτατον, ὥστε πάλιν ὁ λόγος οὗτος ἐναντιοῦται τῷ
μὴ εἶναι ἐπιστήμην. Ἀλλ' ἆρά γε ἐπιστήμη μὲν οὔ, δόξα δέ;
Ἀλλ' εἰ δόξαν ἔχει ὁ ἀκρατής, οὐκ ἂν [w] εἴη ψεκτός. Εἰ 5
γὰρ φαῦλόν τι πράττει μὴ ἀκριβῶς εἰδὼς ἀλλὰ δοξάζων,
συγγνώμην ἄν τις ἀποδοίη προσθέσθαι τῇ ἡδονῇ καὶ πρᾶξαι
τὰ φαῦλα, μὴ ἀκριβῶς εἰδότα [x] ὅτι φαῦλά εἰσιν, ἀλλὰ [y] δο-
ξάζοντα. Οἷς δέ γε συγγνώμην ἔχομεν, τούτους οὐ ψέγο-
μεν. Ὥστε ὁ ἀκρατής, εἴπερ δόξαν ἔχει, οὐκ ἔσται ψεκτός.
Ἀλλ' ἔστι ψεκτός. Οἱ δὴ τοιοῦτοι λόγοι ἀπορεῖν ποιοῦ- 6
σιν· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔφασαν εἶναι ἐπιστήμην, ἄτοπόν τι γὰρ
[z] ἐποίουν συμβαίνειν, οἱ δὲ πάλιν οὐδὲ δόξαν, καὶ γὰρ οὗτοι
ἄτοπόν τι πάλιν ἐποίουν συμβαίνειν. Ἀλλὰ δὴ καὶ ταῦτ'
ἄν τις ἀπορήσειεν· ἐπεὶ γὰρ δοκεῖ ὁ σώφρων καὶ ἐγκρατὴς
εἶναι, [a] πότερον τῷ σώφρονί [b] τι ποιήσει σφοδρὰς ἐπιθυμίας;
Εἰ μὲν οὖν ἔσται ἐγκρατής, σφοδρὰς δεήσει αὐτὸν ἔχειν ἐπι- 7
θυμίας· οὐ γὰρ ἂν εἴποις [c] ἐγκρατῆ, ὅστις μετρίων ἐπιθυμιῶν
κρατεῖ. Εἰ δέ γε σφοδρὰς μὴ [d] ἕξει ἐπιθυμίας, οὐκέτι ἔσται
σώφρων· [e] οὐ γὰρ σώφρων ἔσται ὁ μὴ ἐπιθυμῶν μηδὲ πά-
σχων [f] μηθέν. Ἔχει δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα [g] πάλιν ἀπορίαν· 8
συμβαίνει γὰρ ἐκ τῶν λόγων καὶ τὸν ἀκρατῆ ποτὲ ἐπαινετὸν
εἶναι καὶ τὸν ἐγκρατῆ ψεκτόν. Ἔστω γάρ τις, φησί, διη-
μαρτηκὼς τῷ λογισμῷ, καὶ δοκείτω αὐτῷ λογιζομένῳ τὰ
καλὰ εἶναι φαῦλα, ἡ δ' ἐπιθυμία ἀγέτω ἐπὶ τὰ καλά. Οὐκ- 9
οῦν ὁ μὲν λόγος οὐκ ἐάσει πράττειν, ὑπὸ δὲ τῆς ἐπιθυμίας
ἀγόμενος πράσσει· τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ ἀκρατής. Πράξει
ἄρα τὰ καλά· ἡ γὰρ ἐπιθυμία ἐπὶ ταῦτ' ἀγέτω. Ὁ δὲ λό-
γος κωλύσει· διαμαρτανέτω γὰρ [h] τῷ λογισμῷ τῶν καλῶν.
Οὐκοῦν οὗτος ἀκρατὴς μὲν ἔσται, ἐπαινετὸς [i] μέντοι· ᾗ γὰρ
πράττει τὰ καλά, ἐπαινετός. Ἄτοπον δὴ τὸ συμβαῖνον. 10
Πάλιν [k] αὖ διαμαρτανέτω τῷ λόγῳ, καὶ τὰ καλὰ αὐτῷ μὴ

[w] εἴη om. Kb. [x] ὅτι οὐ φαῦλα Mb. et pr. Kb. [y] δοξάσαντα Mb. [z] ἐποίουν om. Kb. [a] πρότερον Kb. [b] τινι Mb. [c] ἐγκρατῆ om. Kb. [d] ἕξοι Kb. [e] οὐ] ὁ Mb. [f] οὐθέν Kb. [g] πάλιν ante καὶ Mb. [h] τῶν λογισμῶν Kb. [i] μέν Mb. [k] αὖ] δ' αὖ Kb.

δοκείτω καλὰ εἶναι, ἡ δ' ἐπιθυμία ἀγέτω ἐπὶ τὰ καλά. Ἐγκρατὴς δέ γ' ἐστὶν ὁ ἐπιθυμῶν μέν, μὴ πράττων δὲ ταῦτα διὰ τὸν λόγον. Οὐκοῦν ὁ διαμαρτάνων τῷ λόγῳ τῶν καλῶν κωλύσει ὧν ἐπιθυμεῖ πράττειν· κωλύει ἄρα τὰ καλὰ πράτ-
11 *τειν· ἐπὶ ταῦτα γὰρ ἡ ἐπιθυμία ἦγεν. Ὁ δέ γε τὰ καλὰ μὴ πράττων δέον πράττειν ψεκτός. Ὁ ἄρα ἐγκρατὴς ἔσται ποτὲ ψεκτός. Ἄτοπον δὴ καὶ οὕτω τὸ συμβαῖνον. Πότερον δ' ἡ ἀκρασία καὶ ὁ ἀκρατὴς ἐν ἅπασιν* [l] *ἔσται καὶ περὶ πάντα, οἷον περὶ χρήματα καὶ τιμὴν καὶ ὀργὴν καὶ δόξαν (περὶ γὰρ ταῦτα πάντα δοκοῦσιν ἀκρατεῖς εἶναι) ἢ οὔ, ἀλλὰ περί τι ἀφωρισμένον ἐστὶν ἡ ἀκρασία, ἀπορήσειεν ἄν τις.*
12 *Τὰ μὲν οὖν τὴν ἀπορίαν παρέχοντα ταῦτ' ἐστίν, ἀναγκαῖον δὲ λῦσαι τὰς ἀπορίας. Πρῶτον μὲν* [m] *οὖν τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης· ἄτοπον γὰρ ἐδόκει εἶναι ἐπιστήμην ἔχοντα ταύτην* [n] *ἀποβάλλειν ἢ μεταπίπτειν. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ*
13 *τῆς δόξης· οὐθὲν γὰρ διαφέρει δόξαν εἶναι ἢ ἐπιστήμην. Εἰ γὰρ ἔσται ἡ δόξα σφοδρὰ τῷ βέβαιον εἶναι καὶ ἀμετάπειστον, οὐθὲν διοίσει τῆς ἐπιστήμης* [o] *δόξας* [p] *ἔχουσι τῷ πιστεύειν οὕτως ἔχειν ὡς δοξάζουσιν, οἷον Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος*
14 *τοιαύτην ἔχει δόξαν ὑπὲρ ὧν αὐτῷ ἐδόκει. Οὐθὲν δὴ ἄτοπον τῷ ἀκρατεῖ, οὔτ' εἰ ἐπιστήμην ἔχει οὔτ' εἰ δόξαν οἵαν λέγομεν, πράττειν τι φαῦλον. Ἔστι γὰρ* [q] *τὸ ἐπίστασθαι διττόν, ὧν τὸ μέν ἐστι τὴν ἐπιστήμην ἔχειν (ἐπίστασθαι γάρ φαμεν τότε ὅταν τις ἐπιστήμην ἔχῃ), τὸ δ' ἕτερον τὸ ἐνεργεῖν ἤδη τῇ ἐπιστήμῃ. Ἀκρατὴς οὖν ἐστὶν ὁ ἔχων τὴν ἐπι-*
15 *στήμην τῶν καλῶν, οὐκ ἐνεργῶν δὲ αὐτῇ. Ὅταν οὖν μὴ ἐνεργῇ τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ, οὐδὲν ἄτοπον αὐτόν ἐστι πράττειν τὰ φαῦλα ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην. Ὅμοιον γάρ ἐστιν ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθευδόντων· οὗτοι γὰρ ἔχοντες τὴν ἐπιστήμην ὅμως ἐν τῷ ὕπνῳ πολλὰ δυσχερῆ καὶ πράττουσι καὶ*
16 *πάσχουσιν· οὐ γὰρ ἐνεργεῖ ἐν* [r] *αὐτοῖς ἡ ἐπιστήμη. Ὡσαύτως δ' ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς· ὥσπερ γὰρ καθεύδοντι ἔοικε, καὶ*

[l] *ἐστι* Mb. [m] *οὖν* om. Mb. [n] *ἀποβαλεῖν* Kb. [o] *δόξας*] an *ἡ δόξα τοῖς*? [p] *ἐχούσης τὸ* Mb. [q] *τὸ* post *γὰρ* om. Kb. [r] *αὐτῶι* Kb.

τῇ ἐπιστήμῃ οὐκ ἐνεργεῖ. Λύεται δ' ἡ ἀπορία οὕτως. Ἠπο-
ρεῖτο γὰρ πότερον ὁ ἀκρατὴς ἐκβάλλει τότε τὴν ἐπιστήμην
ἢ μεταπίπτει· ἄτοπον γὰρ ἀμφότερα δοκεῖ εἶναι. Ἀλλὰ 17
πάλιν ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο φανερόν, ὥσπερ ἔφαμεν ἐν τοῖς
ἀναλυτικοῖς ἐκ δύο προτάσεων γίνεσθαι τὸν συλλογισμόν,
καὶ τούτων εἶναι τὴν μὲν πρώτην καθόλου, τὴν δὲ δευτέραν
[s] ὑπὸ ταύτην τε καὶ ἐπὶ μέρους, οἷον ἐπίσταμαι πάντ' ἄν-
θρωπον πυρέττοντα ὑγιῆ ποιῆσαι, οὑτοσὶ δὲ πυρέττει· ἐπί-
σταμαι ἄρα καὶ τοῦτον ὑγιῆ ποιῆσαι. Ἔστιν οὖν ὃ τῇ μὲν 18
καθόλου ἐπιστήμῃ ἐπίσταμαι, τῇ δ' ἐπὶ μέρους [t] οὔ. Γίνε-
ται οὖν ἁμαρτία τῷ τὴν ἐπιστήμην ἔχοντι καὶ ἐνταῦθ', οἷον
ἅπαντα μὲν τὸν πυρέττοντα ὑγιῆ ποιῆσαι, εἰ [v] μέντοι οὗτος
πυρέττει, οὐκ [w] οἶδεν. Ὡσαύτως τοίνυν ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς τοῦ
τὴν ἐπιστήμην ἔχοντος ἡ αὐτὴ ἁμαρτία συμβήσεται. Ἐνδέ- 19
χεται γὰρ τὸν ἀκρατῆ [x] τὴν μὲν καθόλου ἐπιστήμην ἔχειν,
ὅτι τὰ τοιαῦτα φαῦλα καὶ βλαβερά, μὴ μέντοι γε ὅτι ἐστὶ
[y] ταῦτα φαῦλα ἐπὶ μέρους εἰδέναι, ὥστε οὕτως ἔχων τὴν ἐπι-
στήμην ἁμαρτήσεται· ἔχει γὰρ τὴν καθόλου, τὴν δ' ἐπὶ μέ-
ρους οὔ. Οὐδὲν οὖν ἄτοπον οὐδ' οὕτω συμβήσεται ἐπὶ τοῦ
ἀκρατοῦς, τὸν ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην φαῦλόν τι πράττειν.
Ἔστι γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν μεθυόντων· οἱ γὰρ μεθύοντες, ὅταν 20
αὐτοῖς ἡ μέθη ἀπαλλαγῇ, πάλιν οἱ αὐτοί εἰσιν, οὐκ ἐξέπεσε
δ' αὐτῶν ὁ λόγος οὐδ' ἡ ἐπιστήμη ἀλλ' ἐκρατήθη ὑπὸ τῆς
μέθης, ἀπαλλαγέντες δὲ τῆς μέθης πάλιν οἱ αὐτοί εἰσιν.
Ὁμοίως [z] οὖν ἔχει ὁ ἀκρατὴς πάλιν· ἐπικρατῆσαν γὰρ τὸ
πάθος ἠρεμεῖν ἐποίησε τὸν λογισμόν, ὅταν δ' ἀπαλλαγῇ τὸ
πάθος ὥσπερ ἡ μέθη, πάλιν ὁ αὐτός ἐστιν. Ἦν δὲ καὶ ἄλ- 21
λος τις λόγος ἐπὶ τῆς ἀκρασίας ὃς παρεῖχεν ἀπορίαν, [a] ὡς
ἐπαινετοῦ ποτὲ τοῦ ἀκρατοῦς [b] ἐσομένου καὶ ψεκτοῦ τοῦ ἐγ-
κρατοῦς. Οὐ συμβαίνει δὲ τοῦτο. Οὐ γάρ ἐστιν οὔτ' ἐγ-
κρατὴς οὔτ' ἀκρατὴς ὁ τῷ λόγῳ [c] διεψευσμένος, ἀλλ' ὁ λό-

[s] ὑπ' αὐτήν Kb. [t] οὔ om. Mb. et pr. Kb. [v] μέντοι] μὲν pr. Mb, δὲ corr. [w] οἶδα Kb. [x] τὴν μὲν] καὶ τὴν τοῦ Mb. [y] ταῦτα] τὰ Mb. [z] οὖν om. Kb. [a] ὡς om. Mb. [b] ἑπομένου Kb. [c] διαψευσάμενος Mb.

γον ἔχων ὀρθὸν καὶ τούτῳ τὰ φαῦλ' ὄντα κρίνων καὶ τὰ
καλά, καὶ ἀκρατὴς μὲν ὁ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀπειθῶν, ἐγκρα-
τὴς δὲ ὁ πειθόμενος καὶ μὴ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀγόμενος.
22 Οὐδὲ γὰρ ᾧ τινὶ [d] οὐ δοκεῖ τὸν πατέρα τύπτειν αἰσχρὸν
εἶναι, ἐπιθυμῶν δὲ τύπτειν, ὁ τούτου ἀπεχόμενος ἐγκρατής
ἐστιν. Ὥστε εἰ μή ἐστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων μήτε ἐγκράτεια
μήτε ἀκρασία, [e] οὐδ' ἂν ἐπαινετὴ εἴη ἡ ἀκρασία [f] οὐδὲ ψεκτὴ
23 ἡ ἐγκράτεια, ὥσπερ ἐδόκει. Εἰσὶ δὲ τῶν ἀκρασιῶν αἱ μὲν
νοσηματικαὶ αἱ δὲ φύσει, οἷον νοσηματικαὶ μὲν αἱ τοιαῦται·
εἰσὶ γάρ [g] τινες οἳ τίλλοντες [h] τὰς τρίχας διατρώγουσιν. Εἰ
οὖν τις ταύτης τῆς ἡδονῆς κρατεῖ, οὐκ ἔστιν ἐπαινετός, οὐδὲ
24 ψεκτὸς [i] εἰ μὴ κρατεῖ, ἢ οὐ σφόδρα γε. Φύσει δέ, οἷον υἱόν
ποτέ φασι κρινόμενον ἐν δικαστηρίῳ, ὅτι τὸν πατέρα [k] τύ-
πτοι, ἀπολογεῖσθαι λέγονθ' [l] ὅτι "καὶ γὰρ οὗτος τὸν ἑαυτοῦ
πατέρα," καὶ ἀποφυγεῖν δή· [m] δοκεῖν γὰρ τοῖς δικασταῖς φυ-
σικὴν εἶναι τὴν ἁμαρτίαν. Εἰ δή τις τοῦ τὸν πατέρα τύπτειν
κρατοίη, οὐκ ἐπαινετός. Οὐ δὴ τὰς τοιαύτας ζητοῦμεν νῦν
ἀκρασίας οὐδ' ἐγκρατείας, ἀλλὰ καθ' ἃς ψεκτοὶ ἁπλῶς καὶ
25 ἐπαινετοὶ λεγόμεθα. Ἔστι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐκτός,
οἷον πλοῦτος ἀρχὴ τιμὴ φίλοι δόξα, τὰ [n] δ' ἀναγκαῖα καὶ
περὶ σῶμά ἐστιν, οἷον ἁφή τε καὶ γεῦσις. Ὁ οὖν περὶ ταῦτα
ἀκρατής, οὗτος ἁπλῶς [o] ἂν ἀκρατὴς δόξειεν εἶναι, καὶ οἷον αἱ
σωματικαί· καὶ ἣν ζητοῦμεν ἀκρασίαν, ἤδη περὶ ταῦτ' [p] ἂν
δόξειεν εἶναι. Ἠπορεῖτο [q] δὲ περὶ τί ποτ' ἐστὶν ἡ [r] ἀκρασία.
26 Περὶ μὲν οὖν τιμὴν οὐκ ἔστιν ἁπλῶς ἀκρατής· [s] ἐπαινεῖται
γάρ πως ὁ περὶ τιμὴν ἀκρατής· φιλότιμος γάρ τις [t] ἐστίν.
Τὸ δ' ὅλον λέγομεν καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων τὸν ἀκρατῆ προσ-
27 τιθέντες, περὶ τιμὴν ἀκρατὴς ἢ δόξαν ἢ ὀργήν. Ἀλλὰ τῷ
ἁπλῶς ἀκρατεῖ οὐ προστίθεμεν περὶ ἅ, ὡς ὑπάρχοντος [v] αὐ-
τῷ καὶ φανεροῦ ὄντος ἄνευ τῆς προσθέσεως, περὶ ἅ ἐστιν·

[d] οὐ om. M^b. [e] οὐκ M^b. [f] οὔτε δὲ K^b. [g] τινες om. M^b. [h] τὰς om. K^b. [i] ἢ‹ι› K^b. [k] τύπτει M^b. [l] ὅτι om. M^b. [m] δοκεῖ K^b. [n] δὴ ἀναγκαῖα περὶ K^b. [o] ἂν] ἂν καὶ M^b. [p] ἂν om. codices. [q] δὲ] γὰρ M^b. [r] ἀκρασία] ἀκράτεια K^b. [s] ἐπαινετὸς M^b. [t] ἐστίν om. K^b. [v] αὐτοῦ M^b.

ἔστι γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τὰς σωματικὰς [w] ὁ ἁπλῶς ἀκρατής. Δῆλον δὲ καὶ ἐντεῦθεν ὅτι περὶ ταῦτα ἡ ἀκρασία· 28
ἐπεὶ γὰρ ψεκτὸς ὁ [x] ἀκρατής, ψεκτὰ εἶναι δεῖ τὰ ὑποκείμενα· τιμὴ μὲν οὖν καὶ δόξα καὶ ἀρχὴ καὶ χρήματα καὶ περὶ ὅσα ἄλλα ἀκρατεῖς λέγονται, οὐκ εἰσὶ [y] ψεκτά, αἱ δ' ἡδοναὶ αἱ σωματικαὶ [z] ψεκταί· διὸ εἰκότως ὁ περὶ ταύτας ὢν μᾶλλον τοῦ δέοντος, οὗτος ἀκρατὴς τελέως λέγεται. Ἐπειδὴ δέ ἐστι 29
τῶν περὶ τὰ ἄλλα ἀκρασιῶν λεγομένων ἡ περὶ τὴν ὀργὴν οὖσα ἀκρασία ψεκτοτάτη, πότερον ψεκτοτέρα ἐστὶν ἡ περὶ τὴν ὀργὴν ἢ ἡ περὶ τὰς ἡδονάς; Ἔστιν οὖν ἡ περὶ τὴν ὀργὴν ἀκρασία ὁμοία τῶν παίδων τοῖς πρὸς τὸ διακονεῖν προθύμως ἔχουσιν. Καὶ γὰρ οὗτοι, ὅταν εἴπῃ ὁ δεσπότης "δός 30
μοι," τῇ προθυμίᾳ ἐξενεχθέντες, πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι ὃ δεῖ δοῦναι, ἔδωκαν, καὶ ἐν τῇ δόσει διήμαρτον· πολλάκις γὰρ δέον βιβλίον δοῦναι [a] γραφεῖον ἔδωκαν. Ὅμοιον δὲ πέπονθε τούτῳ 31
ὁ τῆς ὀργῆς ἀκρατής· ὅταν γὰρ ἀκούσῃ τὸ πρῶτον ῥῆμα ὅτι ἠδίκησεν, ὥρμησεν ὁ θυμὸς πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι, οὐκέτι ἀναμείνας ἀκοῦσαι πότερον δεῖ ἢ οὐ δεῖ, ἢ ὅτι γε οὐχ οὕτω σφόδρα. Ἡ μὲν οὖν τοιαύτη ὁρμὴ πρὸς ὀργήν, ἣ δοκεῖ 32
ἀκρασία εἶναι ὀργῆς, οὐ λίαν ἐπιτιμητέα ἐστίν, ἡ δὲ [b] πρὸς ἡδονὴν ὁρμὴ ψεκτή γε· ἔστι γὰρ διαφορὰν ἔχουσα πρὸς ταύτην διὰ τὸν λόγον ὃς ἀποτρέπει τοῦ μὴ πράττειν· ἀλλ' ὅμως πράττει [c] παρὰ τὸν λόγον. Διὸ ψεκτή ἐστι μᾶλλον 33
τῆς δι' ὀργὴν ἀκρασίας· ἡ μὲν γὰρ δι' ὀργὴν ἀκρασία λύπη ἐστίν (οὐδεὶς γὰρ ὀργιζόμενος οὐ λυπεῖται), ἡ δὲ δι' ἐπιθυμίαν μεθ' ἡδονῆς. Διὸ μᾶλλον ψεκτή· ἡ γὰρ δι' ἡδονὴν ἀκρασία μεθ' ὕβρεως δοκεῖ εἶναι. Πότερον δὲ καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ καρτερία ταὐτόν ἐστιν, ἢ οὔ; Ἡ μὲν γὰρ ἐγκράτειά ἐστι 34
περὶ ἡδονὰς καὶ ὁ ἐγκρατὴς ὁ κρατῶν τῶν ἡδονῶν, ἡ δὲ καρτερία περὶ λύπας· ὁ γὰρ καρτερῶν καὶ ὑπομένων τὰς λύπας, οὗτός καρτερικός ἐστιν. Πάλιν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ μαλακία οὐκ 35

[w] ὁ ἁπλῶς] πως ὁ Kb. [x] ἀκρατὴς δεήσει ψεκτὰ εἶναι τὰ Mb. [y] ψεκταί Kb. [z] ψεκταί] οὐκ εἰσὶ ψεκταί Mb. [a] γραφίον Kb. [b] πρὸς τὴν ἡδονὴν Kb. [c] παρὰ] διὰ Kb.

ἔστι ταὐτόν· ἡ μὲν γὰρ μαλακία ἐστὶ καὶ ὁ μαλακὸς ὁ μὴ
ὑπομένων πόνους, οὐχ ἅπαντας δὲ ἀλλ' οὓς ἀναγκαίως ἂν
ἄλλος τις ὑπομείνειεν, ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ μὴ δυνάμενος ὑπο-
μένειν ἡδονάς, ἀλλὰ [d] καταμαλακιζόμενος καὶ ὑπὸ τούτων
36 ἀγόμενος. Ἔστιν [e] αὖ πάλιν τις καλούμενος ἀκόλαστος· πό-
τερον οὖν ὁ ἀκόλαστος ἀκρατής, καὶ ὁ ἀκρατὴς ὁ αὐτός, [f] ἢ
οὔ; Ὁ μὲν γὰρ ἀκόλαστος τοιοῦτός [g] τις οἷος οἴεσθαι, ἃ
πράττει, ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶναι αὐτῷ καὶ συμφορώτατα,
καὶ λόγον οὐδένα [h] ἔχειν ἐναντιούμενον τοῖς αὐτῷ φαινομένοις
ἡδέσιν· ὁ δὲ ἀκρατὴς λόγον ἔχει ὃς ἐναντιοῦται αὐτῷ, ἐφ' ἃ
37 ἡ ἐπιθυμία ἄγει. [i] Πότερος δὲ εὐϊατότερος, ὁ ἀκόλαστος ἢ
ὁ ἀκρατής; [k] Οὕτω μὲν οὖν δόξειεν ἂν ἴσως οὐχ ὁ ἀκρατής·
ὁ γὰρ ἀκόλαστος εὐϊατότερος· εἰ γὰρ αὐτῷ λόγος ἐγγέ-
νοιτο ὁ διδάξων ὅτι φαῦλα, οὐκέτι πράξει· τῷ δέ γε ἀκρατεῖ
ὑπάρχει ὁ λόγος, καὶ [l] ὅμως πράττει, ὥστ' ἂν ὁ τοιοῦτος
38 δόξειεν [m] ἀνίατος εἶναι. Ἀλλὰ πότερος διάκειται χεῖρον, [n] ᾧ
μηδὲν ἀγαθόν τι ὑπάρχει, καὶ τὰ [o] κατὰ ταῦτα; Ἢ δῆλον
ὅτι ἐκεῖνος, καὶ [p] ὅσῳ γε ὃ τιμιώτερον, κακῶς διάκειται.
Ἔστι τοίνυν ὁ μὲν ἀκρατὴς [q] ἀγαθὸν ἔχων τὸν λόγον ὀρθὸν
39 ὄντα, ὁ δ' ἀκόλαστος οὐκ ἔχει. [r] Ἔτι ἐστὶν ὁ λόγος ἑκά-
στου ἀρχή· τοῦ μὲν [s] οὖν ἀκρατοῦς ἡ ἀρχὴ τιμιώτατον ὂν εὖ
διάκειται, τοῦ δὲ ἀκολάστου κακῶς, ὥστε [t] χείρων ἂν εἴη ὁ
ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. Ἔτι [v] ὥσπερ ἐπὶ τῆς θηριότητος
ἧς ἐλέγομεν κακίας, οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἐν θηρίῳ οὖσαν [w] ἀλλ' ἐν
ἀνθρώπῳ· ἡ γὰρ θηριότης ὄνομά ἐστι τῇ ὑπερβαλλούσῃ
40 κακίᾳ. Διὰ τί; [x] Δι' οὐδὲν ἢ [y] ὅτι ἀρχὴ φαύλη ἐν θηρίῳ
οὐκ ἔστιν· ἔστι δὲ ἡ ἀρχὴ ὁ λόγος. Ἐπεὶ πότερος ἂν
πλείω κακὰ ποιήσειεν, λέων ἢ Διονύσιος ἢ Φάλαρις ἢ [z] Κλέ-
αρχος ἤ τις τούτων τῶν μοχθηρῶν; Ἢ δῆλον ὅτι οὗτοι;

[d] μαλακιζόμενος Mb. [e] αὖ] οὖν Kb. [f] ἢ οὔ] που Kb. [g] τις] ἐστιν Mb. [h] ἔχει Kb. [i] πότερον Kb. [k] οὕτω—ἀκρατής om. Kb. [l] ὁμοίως Kb. [m] ἐναντίος Kb. [n] ὧν Mb. [o] κακὰ rc. Mb. [p] ὥγε ὅτι τὶ μή, τὶ μειότερον κακῶς Mb. [q] ἔχων ἀγαθὸν Mb. [r] ὅτι Kb. [s] οὖν om. Kb. Mb. [t] χεῖρον Kb. [v] ὥσπερ καὶ ἐπὶ Kb. [w] ἀλλ'] ἢ Mb. [x] δι'] δ' Kb. [y] ὅτι] ὅτι ἡ Mb. [z] post Κλέαρχος Mb. ἢ εὐμάνθης.

Ἡ γὰρ ἀρχὴ [a] ἐνοῦσα φαύλη μεγάλα συμβάλλεται, ἐν δὲ
θηρίῳ ὅλως οὐκ ἔστιν ἀρχή. Ἐν μὲν οὖν τῷ ἀκολάστῳ 41
ἔνεστιν ἀρχὴ φαύλη· ᾗ γὰρ πράττει φαῦλα ὄντα καὶ ὁ
λόγος σύμφησι ταῦτα καὶ δοκεῖ αὐτῷ ταῦτα δεῖν πράττειν,
[b] ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ ἔνεστιν [c] οὐχ ὑγιής· [d] διὸ βελτίων ἂν
δόξειεν εἶναι ὁ ἀκρατὴς τοῦ ἀκολάστου. Ἔστι δὲ καὶ τῆς 42
ἀκρασίας δύο εἴδη, [e] ἡ μὲν προτρεπτική τις καὶ ἀπρονόητος
καὶ ἐξαίφνης γινομένη, οἷον, ὅταν ἴδωμεν καλὴν γυναῖκα, εὐ-
θέως τι ἐπάθομεν καὶ ἀπὸ τοῦ [f] πάθους ὁρμὴ ἐγένετο πρὸς
τὸ πρᾶξαί τι ὧν ἴσως οὐ δεῖ· ἡ δ' ἑτέρα οἷον [g] ἀσθενική τις,
ἡ μετὰ τοῦ λόγου οὖσα τοῦ ἀποτρέποντος. Ἐκείνη μὲν 43
οὖν οὐδ' ἂν [h] λίαν [i] δόξειεν εἶναι ψεκτή· καὶ γὰρ ἐν τοῖς
σπουδαίοις ἡ τοιαύτη ἐγγίνεται, [k] ἐν τοῖς θερμοῖς καὶ εὐ-
φυέσιν· [l] ἡ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς καὶ μελαγχολικοῖς, οἱ δὲ
[m] τοιοῦτοι ψεκτοί. Ἔτι τε ἔστι τῷ λόγῳ προλαβόντα
μηθὲν παθεῖν, [n] ὅτι ἥξει γυνὴ εὐπρόσωπος, δεῖ οὖν κατασχεῖν
αὑτόν. Τῷ δὴ τοιούτῳ λόγῳ προκαταλαβὼν ὁ ἐκ τῆς προσ- 44
φάτου φαντασίας [o] ἀκρατὴς οὐδὲ πείσεται οὐδὲ πράξει οὐδὲν
αἰσχρόν. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ μὲν εἰδὼς ὅτι οὐ δεῖ, πρὸς δὲ τὴν
ἡδονὴν ἐνδιδοὺς καὶ καταμαλακιζόμενος, ὁ τοιοῦτος ψεκτό-
τερος. Οὔτε γὰρ ὁ σπουδαῖος οὐδέποτε οὕτω γένοιτ' ἂν 45
ἀκρατής, ὅ τε λόγος προκαταλαβὼν [p] οὐκ ἂν ἰάσαιτο· ἡγε-
μὼν γὰρ οὗτος ἐν αὐτῷ ὑπάρχει, ᾧ [q] οὔτε πειθαρχεῖ, ἀλλὰ
τῇ ἡδονῇ ἐνδίδωσι, καὶ καταμαλακίζεται καὶ [r] ἐξασθενεῖ πως.
Πότερον δ' ὁ σώφρων ἐγκρατής ἐστιν, ἠπορήθη μὲν ἐν τοῖς
ἐπάνω, νῦν δὲ [s] λέγωμεν. Ἔστι γὰρ ὁ σώφρων καὶ ἐγκρα- 46
τής· ὁ γὰρ ἐγκρατής ἐστιν οὐ μόνον ὁ ἐπιθυμιῶν ἐνουσῶν
ταύτας κατέχων διὰ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ ὁ τοιοῦτος ὢν οἷος
καὶ μὴ ἐνουσῶν ἐπιθυμιῶν τοιοῦτος εἶναι οἷος εἰ [t] ἐγγένοιντο

[a] οὖσα Mᵇ. [b] ἐν] φαύλη οὖν ἐν Kᵇ. [c] οὐχ om. Kᵇ. [d] διὸ] διὸ καὶ Mᵇ. [e] ἡ] οἷον ἡ Mᵇ. [f] πάθους τι ἐγένετο ὁρμὴ πρὸς Mᵇ. [g] ἀσθενητική Mᵇ. [h] λίαν om. Mᵇ. [i] εἶναι δόξειεν Kᵇ. [k] ἔν τε τοῖς θερμοῖς Mᵇ. [l] ἡ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς om. Mᵇ. [m] τοιοῦτοι οὐ ψεκτοί Mᵇ. [n] ὅθ' Mᵇ. [o] ἀκροατὴς οὐδὲν Mᵇ. [p] οὐκ ἀνείσαιτο Kᵇ, οὐκ ἀνήαιτο Mᵇ. [q] οὔτε] οὔτε οἱ Mᵇ. [r] ἀσθενεῖ Mᵇ. [s] λέγομεν Mᵇ. [t] ἐγγένοιτο Kᵇ.

47 κατέχειν. Ἔστι δὲ σώφρων ὁ μὴ ἔχων ἐπιθυμίας φαύλας
τόν τε λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρθόν, [v] ὁ [w] δ' ἐγκρατὴς ὁ
ἐπιθυμίας ἔχων φαύλας, τὸν [x] δὲ λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρ-
θόν, ὥστ' ἀκολουθήσει τῷ σώφρονι ὁ ἐγκρατής, καὶ ἔσται
σώφρων· [y] ὁ μὲν γὰρ σώφρων ὁ μὴ πάσχων, ὁ δ' ἐγκρατὴς
48 ὁ πάσχων καὶ τούτων κρατῶν ἢ [z] οἷός τε ὢν πάσχειν. Οὐδέ-
τερον [a] δὲ τούτων τῷ σώφρονι ὑπάρχει· διὸ οὐκ ἔστιν ὁ
ἐγκρατὴς σώφρων. Πότερον δὲ ὁ ἀκόλαστος ἀκρατής ἐστιν,
ἢ ὁ ἀκρατὴς ἀκόλαστος; Ἢ οὐδετέρῳ ἕτερος ἀκολουθεῖ;
Ὁ μὲν γὰρ ἀκρατής ἐστιν [b] οὗ ὁ λόγος τοῖς πάθεσι μάχεται,
ὁ δ' ἀκόλαστος [c] οὐ τοιοῦτος, [c] ἀλλ' ὁ τῷ πράττειν τὰ φαῦλα
49 ἅμα τὸν λόγον σύμψηφον ἔχων. [d] Οὔτε δὴ ὁ ἀκόλαστος
οἷος [e] ὁ ἀκρατής, οὔθ' ὁ ἀκρατὴς οἷος [e] ὁ ἀκόλαστος. [f] Ἔτι
δὲ καὶ φαυλότερος ὁ ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. Δυσιατό-
τερα γὰρ τὰ φυσικὰ τῶν ἐξ ἔθους γινομένων· καὶ γὰρ τὸ
ἔθος διὰ τοῦτο δοκεῖ ἰσχυρὸν εἶναι, ὅτι εἰς φύσιν καθίστησιν.
Ὁ μὲν οὖν ἀκόλαστος αὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν οἷος φαῦλός τις
τῇ φύσει εἶναι· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τούτου ὁ λόγος φαῦλος
50 ἐν αὐτῷ ἐστίν. Ἀλλ' [g] οὐχ ὁ ἀκρατὴς οὕτως· οὐ γὰρ ὅτι
[h] αὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν, ὁ λόγος [i] οὐ σπουδαῖος· φαῦλον γὰρ
αὐτὸν ἔδει εἶναι, εἰ αὐτὸς τῇ φύσει τοιοῦτος ἦν οἷος [k] ὁ φαῦ-
λος. Ὁ μὲν [l] ἄρα ἀκρατὴς ἔθει ἔοικε φαῦλος εἶναι, ὁ δὲ
ἀκόλαστος φύσει. Δυσιατότερος [m] δ' ὁ ἀκόλαστος· τὸ μὲν
γὰρ ἔθος ἄλλῳ ἔθει ἐκκρούεται, ἡ δὲ φύσις [n] οὐδενὶ ἐκκρούε-
51 ται. Πότερον δ' ἐπείπερ [o] ἐστὶν ὁ ἀκρατὴς [p] τοιοῦτος οἷος
εἰδέναι καὶ μὴ διεψεῦσθαι τῷ λόγῳ, ἔστι δὲ καὶ ὁ φρόνιμος
τοιοῦτος ὁ τῷ λόγῳ τῷ ὀρθῷ ἕκαστα θεωρῶν, [q] πότερον ἐν-
δέχεται τὸν φρόνιμον ἀκρατῆ εἶναι, ἢ οὔ; [r] Ἀπορήσειε γὰρ

[v] ὁ δ'—ὀρθόν om. Mb. [w] δ'] τ' Kb. [x] δὲ] τε Kb. [y] ὁ μὲν γὰρ σώφρων ὁ om. Kb. [z] οἷός γε πάσχει Kb. [a] δὲ om. Kb. [b] οὗ λόγος pr. Kb, οὐδ' ὅλως Mb. [c] οὐ et mox ἀλλ' om. Mb. [d] οὐδὲ Kb. [e] ὁ post οἷος utrobique om. Kb. [f] ἔστι Mb. [g] οὐχ etiam ante οὕτως Kb. [h] αὐτῷ Mb. [i] οὐ om. pr. Kb. [k] ὁ post οἷος om. Kb. [l] ἄρα] οὖν ἄρα Mb. [m] δ'] γὰρ Kb. [n] οὐδὲν Mb. [o] ἐστιν om. Mb. [p] τοιοῦτός τις οἷος Kb. [q] πότερον δ' ἐνδέχεται Mb. [r] ἀπορήσει γάρ τις Kb.

ἄν τις τὰ εἰρημένα· ἐὰν δὲ παρακολουθήσωμεν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, οὐκ ἔσται ὁ φρόνιμος ἀκρατής. Ἔφαμεν 52
γὰρ τὸν φρόνιμον εἶναι οὐχ ᾧ [s] ὁ ὀρθὸς λόγος μόνον ὑπάρχει, ἀλλ' ᾧ καὶ τὸ πράττειν τὰ κατὰ [t] τὸν λόγον φαινόμενα βέλτιστα. Εἰ δὲ πράττει τὰ βέλτιστα ὁ φρόνιμος, οὐδ' ἂν ἀκρατὴς εἴη ὁ φρόνιμος, ἀλλ' ὁ τοιοῦτος δεινὸς μέν ἐστιν. Διῃρήμεθα γὰρ ἐν τοῖς ἐπάνω τόν τε δεινὸν καὶ τὸν φρόνιμον 53
ὡς ἑτέρων ὄντων· περὶ μὲν γὰρ [v] ταὐτά, ἀλλ' ὁ μὲν πρακτικὸς περὶ ἃ δεῖ, ὁ δ' οὐ πρακτικός. Τὸν οὖν δεινὸν ἀκρατῆ ἐνδέχεται εἶναι (οὐ γὰρ πρακτικὸς περὶ ἃ καὶ δεινός), τὸν φρόνιμον δ' οὐκ ἐνδέχεται ἀκρατῆ εἶναι.

Μετὰ [w] δὲ ταῦτα λεκτέον ἂν εἴη περὶ ἡδονῆς, ἐπειδήπερ 7
ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἐστὶν ὁ λόγος, τὴν δ' εὐδαιμονίαν οἴονται πάντες ἤτοι ἡδονὴν εἶναι καὶ τὸ ἡδέως ζῆν, ἢ οὐκ ἄνευ γε ἡδονῆς. Οἵ δὲ καὶ τῇ ἡδονῇ δυσχεραίνοντες καὶ οὐκ οἰόμενοι δεῖν τὴν ἡδονὴν ἐναριθμεῖσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, ἀλλὰ τό γε ἄλυπον προστιθέασιν· ἐγγὺς οὖν τὸ ἀλύπως τῆς ἡδονῆς ἐστίν. Διόπερ λεκτέον ὑπὲρ ἡδονῆς, οὐ μόνον δὲ διότι καὶ [x] οἱ ἄλλοι 2
οἴονται δεῖν, ἀλλὰ δὴ ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ὑπὲρ ἡδονῆς· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἡμῖν ἐστὶν ὁ λόγος, τὴν δ' εὐδαιμονίαν διωρίκαμεν καὶ φαμὲν εἶναι ἀρετῆς ἐνέργειαν ἐν βίῳ τελείῳ, ἡ δ' ἀρετή ἐστι περὶ ἡδονὴν καὶ λύπην, ὑπὲρ ἡδονῆς ἂν [y] εἴη ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ἐπειδήπερ οὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ἄνευ ἡδονῆς. Πρῶτον [z] μὲν οὖν εἴπωμεν ἅ [a] τινες 3
λέγοντες οὐκ οἴονται δεῖν τὴν ἡδονὴν ὡς ἐν ἀγαθοῦ μέρει λαμβάνειν. Πρῶτον μὲν γάρ φασιν εἶναι τὴν ἡδονὴν γένεσιν, τὴν δὲ γένεσιν ἀτελές τι, τὸ δὲ ἀγαθὸν οὐδέποτε τὴν τοῦ ἀτελοῦς χώραν ἔχειν. Δεύτερον δ' ὅτι εἰσί τινες φαῦλαι ἡδοναί, τὸ δ' ἀγαθὸν οὐδέποτ' ἐν φαυλότητι εἶναι. Πάλιν 4
ὅτι ἐν πᾶσιν ἐγγίνεται· καὶ [b] γὰρ ἐν τῷ φαύλῳ καὶ ἐν τῷ σπουδαίῳ καὶ ἐν θηρίῳ καὶ ἐν βοσκήματι· τὸ δ' ἀγαθὸν

[s] ὁ om. Kᵇ. [t] τὸν om. Mᵇ. [v] ταυτόν Mᵇ. [w] δὲ om. Mᵇ.
[x] οἱ ἄλλοι] οὐκ Mᵇ. [y] εἰπεῖν εἴη ἀναγκαῖον Mᵇ. [z] μὲν om. Mᵇ.
[a] τινα Mᵇ. [b] γὰρ om. Mᵇ.

ἀμιγές ἐστι τοῖς φαύλοις καὶ οὐ πολύκοινον. Καὶ ὅτι οὐ
κράτιστον ἡδονή, τὸ δ' ἀγαθὸν κράτιστον. Καὶ ὅτι ἐμπό-
διον τοῦ πράττειν τὰ καλά, τὸ δὲ κωλυτικὸν τῶν καλῶν οὐκ
5 ἂν εἴη ἀγαθόν. Πρῶτον μὲν οὖν πρὸς τὸ πρῶτον ἂν εἴη
λεκτέον, πρὸς τὴν γένεσιν, καὶ πειρατέον τὸν λόγον [c]τοῦτον
λύειν διὰ τὸ μὴ ἀληθῆ εἶναι. Ἔστι γὰρ πρῶτον μὲν οὐ πᾶσα
ἡδονὴ γένεσις. Ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν ἡδονὴ γινομένη οὐκ
ἔστι γένεσις, οὐδ' ἡ ἀπὸ τοῦ ἀκοῦσαι καὶ ὀσφρανθῆναι. Οὐ
γὰρ ἐξ ἐνδείας γινομένη, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον ἐκ τοῦ
6 φαγεῖν ἢ πιεῖν. Αὗται μὲν [d]γὰρ ἐξ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς
γίνονται, τῷ ἢ τὴν ἔνδειαν ἀναπληροῦσθαι ἢ τῆς ὑπερβολῆς
ἀφαιρεῖσθαι· διὸ γένεσις δοκεῖ εἶναι. Ἡ δ' ἔνδεια καὶ [e]ἡ
ὑπερβολὴ λύπη. Λύπη οὖν ἐνταῦθα ἔνθα ἡδονῆς γένεσις.
Ἐπὶ δέ γε τοῦ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι καὶ ὀσφρανθῆναι οὐκ ἔστι
[f]προλυπηθῆναι· οὐδεὶς γὰρ ἡδόμενος τῷ ὁρᾶν ἢ τῷ ὀσφραί-
7 νεσθαι προελυπήθη. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας [g]ἔστι
[h]θεωροῦντά τι ἥδεσθαι ἄνευ τοῦ προλυπηθῆναι, ὥστ' εἴη ἄν
τις ἡδονὴ ἣ οὐκ ἔστι γένεσις. Εἰ οὖν [i]ἡ μὲν ἡδονή, [k]ὡς ὁ
λόγος αὐτῶν ἔφη, διὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὸν ὅτι γένεσις, ἔστι δέ
8 τις ἡδονὴ ἣ οὐκ ἔστι γένεσις, αὕτη ἂν εἴη ἀγαθόν. Τὸ δ' ὅλον
οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις· οὐδὲ γὰρ [l]αὗται αἱ ἀπὸ
τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ἡδοναὶ [m]οὐκ [n]εἰσὶ γενέσεις, ἀλλὰ δια-
μαρτάνουσιν οἱ [o]ταύτας φάσκοντες εἶναι τὰς ἡδονὰς γενέσεις.
Οἴονται γάρ, ἐπειδὴ τῆς προσφορᾶς [p]γινομένης γίνεται
9 ἡδονή, διὰ τοῦτο [q]γένεσιν εἶναι· ἔστι δ' οὔ. Ἐπειδὴ γάρ ἐστι
τῆς ψυχῆς τι μέρος ᾧ ἡδόμεθα ἅμα τῇ προσφορᾷ ὧν ἐσμὲν
ἐνδεεῖς, τοῦτο τὸ μόριον τῆς [r]ψυχῆς ἐνεργεῖ καὶ κινεῖται, ἡ
δὲ κίνησις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐνέργειά ἐστιν ἡδονή· διὰ [s]δὴ τὸ
ἅμα τῇ προσφορᾷ ἐκεῖνο τὸ μόριον τῆς ψυχῆς ἐνεργεῖν, ἢ

[c] λύειν τοῦτον Kb. [d] γὰρ om. Mb. [e] ἡ post καὶ om. Kb. [f] λυπηθῆναι Mb. [g] ἔστι om. Kb. [h] θεωροῦσά Mb, θεωροῦντάς 2023. [i] ἡ μὲν om. Mb, μὲν om. Baroccianus et 1417, 1855, 2023. [k] ὡς— τις ἡδονὴ om. Z. et 2024. [l] αὗται om. Mb. [m] οὐκ om. Mb. [n] ἔστι γένεσις Kb. [o] ταῦτα Mb. [p] γενομένης Kb. [q] γένεσις Kb. [r] ψυχῆς ᾗι ἐνεργεῖ Kb. [s] τὸ δὴ Kb.Mb.

διὰ τὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, οἴονται γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν τῷ τὴν προσφορὰν δήλην εἶναι, τὸ δὲ τῆς ψυχῆς μόριον ἄδηλον. Ὅμοιον οὖν εἴ τις τὸν ἄνθρωπον οἴεται εἶναι σῶμα, ὅτι 10 τοῦτο μὲν αἰσθητόν ἐστιν, ἡ δὲ ψυχὴ οὔ· ἔστι δέ γε καὶ ἡ ψυχή. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τούτου· ἔστι γὰρ μόριόν τι τῆς ψυχῆς ᾧ ἡδόμεθα, ὃ ἅμα τῇ προσφορᾷ ἐνεργεῖ· διὸ οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις. Καὶ ἀποκατάστασις δέ, φασίν, εἰς φύσιν [t] αἰσθητή. Καὶ γὰρ μὴ ἀποκαθισταμένοις εἰς φύσιν 11 ἐστὶν ἡδονή. Τὸ γὰρ ἀποκαθίστασθαί ἐστι τὸ τοῦ ἐνδεοῦς τῇ φύσει, τούτου τὴν ἀναπλήρωσιν γενέσθαι· ἔστι δέ, ὡς φαμέν, μὴ ὄντα ἐνδεᾶ ἥδεσθαι. Ἡ μὲν γὰρ ἔνδεια λύπη, ἄνευ δὲ 12 λύπης [v] καὶ πρὸ λύπης φαμὲν ἥδεσθαι, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη [w] ἡ ἡδονὴ ἀποκατάστασις τοῦ ἐνδεοῦς· ἐνδεὲς γὰρ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡδονῶν οὐδέν. Ὥστε εἰ διότι μὲν γένεσις ἡ ἡδονὴ οὐκ ἀγαθὸν ἐδόκει εἶναι, οὐκ ἔστι δὲ οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις, ἀγαθὸν ἂν εἴη [w] ἡ ἡδονή. Ἀλλὰ μετὰ τοῦτο οὐ πᾶσα, φησίν, ἡδονὴ ἀγαθόν. Συνίδοι δ' ἄν τις καὶ ὑπὲρ τούτου οὕτως. 13 Ἐπεὶ γὰρ τἀγαθόν φαμεν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις λέγεσθαι (καὶ γὰρ ἐν οὐσίᾳ καὶ ἐν τῷ πρός τι καὶ ποσῷ καὶ πότε καὶ ὅλως ἐν [x] ἁπάσαις), ἤδη γ' ἐκεῖνο φανερόν· κατὰ πάσας γὰρ [y] ἀγαθοῦ ἐνεργείας ἡδονή τις ἀκολουθεῖ. Ὥστ' ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν [z] πάσαις ταῖς κατηγορίαις, καὶ ἡδονὴ ἂν εἴη ἀγαθόν. Ὥστ' ἐπειδὴ ἐν τούτοις μὲν τἀγαθὰ καὶ ἡδονή, 14 ἡ δ' ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἡδονὴ ἡδονή, ἀγαθὸν ἂν εἴη πᾶσα ἡδονή. Ἅμα δὲ δῆλον ἐκ τούτου ὅτι καὶ διάφοροι τῷ εἴδει [a] αἱ ἡδοναί εἰσιν· διάφοροι γὰρ καὶ [a] αἱ κατηγορίαι, ἐν αἷς ἐστὶν ἡδονή. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν ἔχει, οἷον τῆς γραμματι- 15 κῆς ἢ ἄλλης ἡστινοσοῦν. Ἐὰν [b] γὰρ ἔχῃ [c] Λάμπρος τὴν γραμματικήν, [d] ὁμοίως διακείσεται ὑπὸ τῆς γραμματικῆς ταύτης [γραμματικὸς] ἄλλῳ ὁτῳοῦν ἔχοντι γραμματικήν, [e] οὐ

[t] αἰσθητήν Mb. et pr. Kb. [v] καὶ πρὸ λύπης om. Kb. [w] ἡ om. Kb. et mox post εἴη. [x] ἁπάσαις] πάσαις Mb. [y] ἀγαθοῦ ἐνεργείας om. Kb. [z] ἁπάσαις Kb. [a] αἱ utrumque om. Mb. [b] ἔχῃ γὰρ Kb. [c] λαμπρῶς Kb, λαμπρ 2023, ἐν λαμπρῷ 1417 et 1855. [d] ὁμοίως δὲ διάκειται Kb. [e] οὐ om. Kb, 1417, 1855.

[f] δύο εἰσὶ [g] διάφοροι αἱ γραμματικαὶ ἥ τ' ἐν Λάμπρῳ καὶ ἐν
16 [h] Ἰλεῖ. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἡδονῆς οὐχ οὕτως· ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς
μέθης ἡδονὴ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ συγγίνεσθαι οὐχ ὁμοίως διατιθέα-
σιν, διὸ διάφοροι τῷ εἴδει [i] δόξαιεν ἂν εἶναι αἱ ἡδοναί. Ἀλλὰ
δὴ καὶ διότι φαῦλαί εἰσιν ἡδοναί τινες, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ
ἐδόκει ἡ ἡδονὴ αὐτοῖς ἀγαθὸν εἶναι. Τὸ δὴ τοιοῦτον καὶ ἡ
τοιαύτη κρίσις οὐκ [k] ἴδιός ἐστιν ἡδονῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φύσεως
17 καὶ ἐπιστήμης. Ἔστι γὰρ καὶ φύσις φαύλη, οἷον ἡ τῶν
σκωλήκων καὶ ἡ τῶν κανθάρων καὶ ὅλως ἡ τῶν ἀτίμων ζῴων,
ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἡ φύσις τῶν φαύλων. Ὁμοίως δ' [l] εἰσὶ
καὶ ἐπιστῆμαι φαῦλαι, οἷον αἱ βάναυσοι, ἀλλ' ὅμως οὐ διὰ
τοῦτο φαῦλον ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἀγαθὸν τῷ γένει καὶ [m] ἐπι-
18 στήμη καὶ φύσις. Ὥσπερ γὰρ οὐδ' ἀνδριαντοποιὸν θεωρεῖν
δεῖ ποῖός [n] τις ἐστὶν ἐξ ὧν ἀπέτυχε καὶ κακῶς εἰργάσατο,
ἀλλ' ἐξ ὧν εὖ, οὕτως οὐδ' ἐπιστήμην οὐδὲ φύσιν οὐδὲ ἄλλο
οὐδὲν ποῖόν τί ἐστιν ἐκ τῶν φαύλων, ἀλλ' ἐκ τῶν σπουδαίων.
Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἡδονὴ τῷ γένει ἀγαθόν [o] ἐστιν, ἐπεὶ ὅτι
19 γ' εἰσὶ φαῦλαι ἡδοναί, οὐδ' ἡμᾶς λανθάνει. Ἐπεὶ γὰρ καὶ
φύσεις τῶν ζῴων εἰσὶ διάφοροι, οἷον [p] καὶ φαύλη καὶ σπου-
δαία, οἷον ἡ μὲν ἀνθρώπου σπουδαία ἡ δὲ λύκου ἤ τινος ἄλλου
θηρίου φαύλη, ὁμοίως δ' ἑτέρα φύσις ἵππου καὶ ἀνθρώπου
καὶ ὄνου καὶ κυνός· ἡ δὲ ἡδονή ἐστι κατάστασις ἐκ τοῦ παρὰ
φύσιν εἰς φύσιν [q] ἑκάστῳ τὴν αὐτοῦ, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη [r] ἥδι-
20 στον τῇ γε φαύλῃ φύσει, [s] φαύλη ἡδονή. Οὐ γάρ ἐστι [t] ταὐ-
τὸν ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ, ὁμοίως οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἐπεί-
περ αἱ φύσεις διάφοροι, καὶ αἱ ἡδοναὶ διάφοροι. Ἡ γὰρ
ἡδονὴ ἦν ἀποκατάστασις, καὶ ἡ ἀποκατάστασις, φασίν, εἰς
φύσιν [v] καθίστη, ὥστε τῆς μὲν φαύλης φύσεως ἡ κατάστασις

[f] διό Kb. cum Z. et 2024. [g] διάφοροι] μήποτε μᾶλλον ἀδιάφοροι γραπτέον margo Kb. [h] ἰλιεῖ 1417 et 1855 et 2023, νηλεῖ Mb. et Baroccianus. [i] δόξειεν Mb. [k] ἴδιόν ἐστι τῆς ἡδονῆς Mb. [l] εἰσὶ] εἶεν Kb. [m] φύσις καὶ ἐπιστήμη Mb. [n] τις om. Mb. [o] ἐστιν om. Mb. [p] καὶ post οἷον om. Kb. [q] ἑκάστου Kb. [r] ἡδίστη Kb, ἴδιων Mb. [s] φαύλη ἡ ἡδονή Kb. [t] ταὐτὸν] ταυτὸν καὶ Kb. [v] καθίστει Kb.

φαύλη, τῆς δὲ σπουδαίας σπουδαία. Ἀλλ' [w] οἱ φάσκοντες 21 εἶναι τὴν ἡδονὴν [x] οὐ σπουδαίαν, πεπόνθασιν οἷον οἱ μὴ εἰδότες τὸ νέκταρ οἴονται τοὺς θεοὺς οἶνον πίνειν καὶ οὐκ εἶναι [y] τούτου [z] ἥδιον οὐδέν. Τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὴν ἄγνοιαν. Οἷς ὅμοιον πεπόνθασιν οἱ πάσας τὰς ἡδονὰς γενέσεις φάσκοντες εἶναι καὶ οὐκ ἀγαθόν· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι ἄλλας ἡδονὰς ἀλλ' ἢ τὰς σωματικάς, ταύτας τε ὁρᾶν γενέσεις τε οὔσας καὶ [a] οὐ σπουδαίας, ὅλως οὐκ οἴονται εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν. Ἐπεὶ [b] δ' οὖν ἐστὶν ἡ ἡδονὴ καὶ καθισταμένης τῆς 22 φύσεως καὶ καθεστηκυίας, οἷον καθισταμένης μὲν αἱ ἐξ ἐνδείας ἀναπληρώσεις, [c] καθεστηκυίας δὲ αἱ ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων οὖσαι, βελτίους ἂν εἴησαν αἱ καθεστηκυίας τῆς φύσεως ἐνέργειαι· αἱ γὰρ ἡδοναὶ κατ' ἀμφοτέρους λεγόμεναι τοὺς τρόπους ἐνέργειαί εἰσιν, ὥστε δῆλον ὅτι αἱ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἡδοναὶ καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τοῦ διανοεῖσθαι βέλτισται ἂν εἴησαν, ἐπεὶ αἵ γε σωματικαὶ ἐξ ἀναπληρώσεως. Ἔτι καὶ τοῦτο ἐλέγετο, ὅτι οὐκ ἀγαθόν· τὸ 23 γὰρ ἐν πᾶσιν εἶναι καὶ πᾶσι κοινὸν οὐκ ἀγαθόν. Τὸ δὴ τοιοῦτον ἐπὶ φιλοτίμου μᾶλλον καὶ φιλοτιμίας οἰκεῖόν ἐστιν· ὁ γὰρ φιλότιμός ἐστιν ὁ μόνος βουλόμενος ἔχειν καὶ τῷ τοιούτῳ τῶν ἄλλων ὑπερέχειν. Καὶ τὴν ἡδονὴν οὖν, εἰ [d] μέλλει τἀγαθὸν εἶναι, τοιοῦτον [e] δεῖν εἶναι. Ἢ οὔ, ἀλλὰ καὶ 24 τοὐναντίον διὰ τοῦτο ἂν δόξειεν ἀγαθὸν εἶναι, ὅτι πάντα τούτου ἐφίεται· τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ πάντα πέφυκεν ἐφίεσθαι, ὥστ' εἰ τῆς ἡδονῆς πάντ' ἐφίεται, ἀγαθὸν [f] ἂν εἴη τῷ γένει ἡ ἡδονή. [g] Πάλιν καὶ ὅτι ἐστὶν ἐμπόδιον ἡ ἡδονή, οὐκ ἔφασαν 25 αὐτὴν ἀγαθὸν εἶναι. [h] Τὸ δ' ἐμπόδιον φάσκειν εἶναι διὰ τὸ μὴ ὀρθῶς σκοπεῖν φαίνετ' αὐτοῖς. Οὐ γάρ ἐστιν ἐμπόδιον ἡ ἀπὸ τοῦ πράγματος τοῦ πραττομένου ἡδονή. Ἐὰν [i] μέντοι ἄλλη, ἐμπόδιον, οἷον ἡ ἀπὸ τῆς μέθης ἡδονὴ ἐμπόδιόν

[w] οἱ] οἱ μὲν Mb. [x] οὐ om. Kb.Mb. [y] τοῦτο Kb. [z] ἴδιον Kb.Mb. [a] οὐ om. Kb. [b] δ' om. Mb. [c] καθεστ.] καὶ καθεστ. Mb. [d] μέλλοι Mb. [e] δεῖν] δὴ Mb. [f] ἂν om. Mb. [g] πάλιν ὅτι καὶ ἐστὶν ἐμπόδιόν ἐστιν ἡ Mb. [h] τὸ corr. Kb, τοῦ Mb. [i] μὲν Mb.

26 ἐστι τοῦ πράττειν. Ἀλλ᾽ οὕτω μὲν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστήμης ἐμπόδιον ἔσται· οὐ γὰρ ἔστιν ἅμα ἀμφοτέραις ἐνεργεῖν. Ἀλλὰ διὰ τί οὐκ ἀγαθὸν ἡ ἐπιστήμη, ἂν ποιῇ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἡδονήν; Καὶ πότερον ἐμπόδιον ἔσται, ἢ οὔ, ἀλλὰ
27 μᾶλλον πράξει; Ἡ γὰρ ἡδονὴ παρορμᾷ πρὸς τὸ μᾶλλον πράττειν ἀπ᾽ αὐτοῦ γινομένη, ἐπεὶ τὸν σπουδαῖον ποίησον πράττειν [k] τὰ κατ᾽ ἀρετήν, καὶ ἡδέως ταῦτα πράττειν· ἆρα οὐ πολλῷ μᾶλλον ἐνεργήσει κατὰ τὴν πρᾶξιν; Καὶ ἐὰν μέν γε ἡδόμενος πράττῃ, σπουδαῖος ἔσται, ἂν δὲ λυπούμενος τὰ
28 καλὰ πράττῃ, οὐ σπουδαῖος. Ἡ γὰρ λύπη ἐπὶ τοῖς δι᾽ ἀνάγκην ἐστίν, ὥστ᾽ εἰ λυπεῖταί τις τὰ καλὰ πράττων, ἀναγκαζόμενος πράττει· ὁ δ᾽ ἐξ ἀνάγκης πράττων οὐ σπουδαῖος. Ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι γε μὴ λυπούμενον ἢ ἡδόμενον τὰ κατ᾽
29 ἀρετὴν πράττειν· τὸ δ᾽ ἀνὰ μέσον οὐκ ἔστιν. Διὰ τί; Ὅτι ἡ ἀρετὴ ἐν πάθει, τὸ δὲ πάθος ἐν λύπῃ καὶ ἡδονῇ· ἐν δὲ τῷ ἀνὰ μέσον οὐκ ἔστιν. Δῆλον οὖν ὡς καὶ ἡ ἀρετὴ μετὰ λύπης καὶ ἡδονῆς. Εἰ μὲν οὖν λυπούμενός [l] τις τὰ καλὰ πράττει, οὐ σπουδαῖος. Ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ μετὰ λύπης· μεθ᾽ ἡδονῆς ἄρα. Οὐ μόνον ἄρα οὐκ ἐμπόδιόν ἐστιν ἡ ἡδονή, ἀλλὰ καὶ προτρεπτικὸν πρὸς τὸ πράττειν, καὶ τὸ ὅλον δὲ οὐκ ἐν-
30 δέχεται ἄνευ ἡδονῆς [m] εἶναι τῆς ἀπ᾽ αὐτῆς γινομένης. Ἄλλος ἦν λόγος ὅτι οὐδεμία ποιεῖ ἐπιστήμη ἡδονήν. Ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές· οἱ γὰρ [n] δειπνοποιοὶ καὶ στεφανοποιοὶ [o] καὶ μυρεψοὶ ἡδονῆς εἰσὶ ποιητικοί. Ἀλλὰ δὴ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις οὐκ ἔστιν ἡ ἡδονὴ ὡς τέλος, ἀλλὰ μεθ᾽ ἡδονῆς τε καὶ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς· ἔστιν οὖν [p] καὶ ἐπιστήμη [q] ποιητικὴ ἡδονῆς.
31 Ἔτι [r] δὲ καὶ ἄλλως ἐλέγετο, ὅτι οὐκ ἄριστον. Ἀλλ᾽ οὕτω μὲν καὶ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀναιρήσεις καὶ τὰς καθ᾽ ἕκαστα λεγομένας ἀρετάς. Ἡ γὰρ ἀνδρεία οὐκ ἔστιν ἄριστον· ἆρ᾽ οὖν [s] διὰ τοῦτ᾽ οὐκ ἀγαθόν; Ἢ τοῦτ᾽ ἄτοπον; Ὁμοίως καὶ ἐπὶ
32 τῶν ἄλλων. Οὐδὲ ἡδονὴ διὰ τοῦτ᾽ [t] οὐκ ἀγαθόν, ὅτι οὐκ

[k] τὰ om. Mb. [l] τι Mb. [m] εἶναι om. Mb. [n] δεινοποιοὶ Kb. [o] καὶ οἱ μυρεψοὶ Kb. [p] καὶ] ἡ Mb. [q] ποιητὸν Mb. [r] δὲ om. Kb. [s] διὰ τοῦτ᾽] διὰ ταῦτα Mb. [t] οὐκ ante ἀγαθὸν om. Mb.

ἄριστον. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις μεταβὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν τὸ τοιοῦτον, οἷον ἐπειδὴ ὁ λόγος κρατεῖ ποτὲ τῶν παθῶν (φαμὲν [v] γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐγκρατοῦς), καὶ τὰ πάθη δὲ πάλιν ἀντεστραμμένως τοῦ λόγου κρατεῖ, οἷον ἐπὶ τῶν ἀκρατῶν συμβαίνει. Ἐπεὶ οὖν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς ἔχον τὴν 33
κακίαν κρατεῖ τοῦ λόγου εὖ διακειμένου (ὁ γὰρ ἀκρατὴς τοιοῦτος), καὶ ὁ λόγος ὁμοίως φαῦλος· διὸ κἀκεῖνος κρατήσει τῶν παθῶν εὖ διακειμένων καὶ ἐχόντων τὴν οἰκείαν ἀρετήν. Εἰ δὲ τοῦτ' ἔσται, συμβήσεται τῇ ἀρετῇ κακῶς χρῆσθαι· ὁ γὰρ λόγῳ φαύλῳ διακείμενος καὶ χρώμενος τῇ ἀρετῇ κακῶς αὐτῇ χρήσεται. Τὸ δὴ τοιοῦτον ἄτοπον ἂν συμβαίνειν δόξειεν. Πρὸς δὴ τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ῥᾴδιον ἀντειπεῖν καὶ 34
λῦσαι ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένων ὑπὲρ ἀρετῆς. Τότε γάρ φαμεν εἶναι ἀρετήν, ὅταν ὁ λόγος εὖ διακείμενος τοῖς πάθεσιν ἔχουσι τὴν οἰκείαν ἀρετὴν σύμμετρος ᾖ, καὶ τὰ πάθη τῷ λόγῳ. Οὕτω γὰρ διακείμενα συμφωνήσουσι πρὸς ἄλ- 35
ληλα, ὥστε τὸν μὲν λόγον προστάττειν ἀεὶ τὸ βέλτιστον, τὰ δὲ πάθη ῥᾳδίως εὖ διακείμενα ποιεῖν ὃ ἂν ὁ λόγος προστάττῃ. Ἂν οὖν ὁ λόγος φαύλως ᾖ διακείμενος, τὰ δὲ πάθη εὖ, οὐκ ἔσται ἀρετὴ [w] ἐκλείποντος τοῦ λόγου· ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ ἡ ἀρετή. Ὥστ' οὐδὲ κακῶς χρῆσθαι ἐνδέχεται ἀρετῇ. Ἁπλῶς δ' οὐχ, [x] ὡς οἴονται οἱ ἄλλοι, τῆς ἀρετῆς ἀρχὴ καὶ 36
ἡγεμών ἐστιν ὁ λόγος, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ πάθη. Δεῖ γὰρ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμὴν ἄλογόν τινα [y] πρῶτον ἐγγίνεσθαι (ὃ καὶ γίνεται), εἶθ' οὕτως τὸν λόγον ὕστερον ἐπιψηφίζοντα εἶναι καὶ διακρίνοντα. Ἴδοι δ' ἄν τις τοῦτο ἐκ τῶν [z] παιδίων 37
καὶ τῶν ἄνευ λόγου ζώντων· ἐν γὰρ τούτοις ἄνευ [a] τοῦ λόγου ἐγγίνονται [b] ὁρμαὶ παθῶν πρὸς τὸ καλὸν [c] πρότερον, ὁ δὲ λόγος ὕστερος ἐπιγινόμενος καὶ σύμψηφος ὢν ποιεῖ πράττειν τὰ καλά. Ἀλλ' [d] οὐκ ἐὰν ἀπὸ τοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν 38
λάβῃ πρὸς τὰ καλά, οὐκ ἀκολουθεῖ τὰ πάθη ὁμογνωμο-

[v] γὰρ καὶ ἐπὶ Mᵇ. [w] ἐκλιπόντος Kᵇ. [x] ὥσπερ Kᵇ. [y] πρῶτον om. Mᵇ. [z] παίδων Kᵇ. [a] τοῦ om. Mᵇ. [b] ὁρμαὶ τῶν παθῶν Mᵇ. [c] πρότερον om. Mᵇ. [d] οὐκ om. Mᵇ.

νοῦντα, ἀλλὰ πολλάκις ἐναντιοῦται· διὸ μᾶλλον ἀρχῇ ἔοικε
πρὸς τὴν ἀρετὴν τὸ πάθος εὖ διακείμενον ἢ ὁ λόγος.
8 Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν, ἐπειδὴ περὶ εὐδαιμονίας
ἐστὶν ὁ λόγος, περὶ εὐτυχίας. Οἴονται γὰρ οἱ πολλοὶ τὸν
εὐδαίμονα βίον τὸν εὐτυχῆ εἶναι ἢ οὐκ ἄνευ γε εὐτυχίας, καὶ
ὀρθῶς [e]ἴσως· ἄνευ γὰρ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὧν ἡ τύχη ἐστὶ
2 κυρία, οὐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶναι. Διὸ ῥητέον ἐστὶν ὑπὲρ
εὐτυχίας, καὶ ἁπλῶς ὁ εὐτυχὴς [f]τίς ἐστι καὶ ἐν τίσι καὶ
περὶ τί. Πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ ταῦτ' ἄν τις ἐλθὼν καὶ [g]ἐπι-
βλέψας ἀπορήσειεν. Οὔτε γὰρ ἂν εἴποι τις τὴν τύχην
3 ὡς ἐστὶ φύσις. Ἡ γὰρ φύσις ἀεὶ [h]οὗ ἐστὶν αἰτία, τούτου
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [i]ἢ ὡσαύτως ποιητική ἐστιν, ἡ δέ γε τύχη
οὐδέποτε, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ ὡς ἔτυχεν· διὸ ἡ τύχη ἐν τοῖς
τοιούτοις λέγεται. Οὔτε δὴ νοῦν [k]γέ τινα ἢ λόγον ὀρθόν·
καὶ γὰρ ἐνταῦθα οὐχ ἧττόν ἐστι τὸ τεταγμένον καὶ τὸ ἀεὶ
4 ὡσαύτως, ἡ δὲ τύχη οὔ. Διὸ καὶ οὗ πλεῖστος νοῦς καὶ λό-
γος, ἐνταῦθα [l]ἐλαχίστη τύχη, οὗ δὲ πλείστη τύχη, ἐνταῦθ'
ἐλάχιστος νοῦς. Ἀλλ' ἆρά γε ἡ εὐτυχία ἐστὶν ὡς ἐπιμέλειά
τις [m]θεῶν; Ἢ τοῦτ' οὐκ ἂν δόξειεν; Τὸν γὰρ θεὸν ἀξιοῦ-
μεν κύριον ὄντα τῶν τοιούτων τοῖς ἀξίοις ἀπονέμειν καὶ τἀ-
γαθὰ καὶ τὰ κακά, ἡ δὲ τύχη καὶ τὰ ἀπὸ [n]τῆς τύχης ὡς
5 ἀληθῶς ὡς ἂν τύχῃ γίνεται. Εἰ δέ γε τῷ θεῷ τὸ τοιοῦτον
ἀπονέμομεν, φαῦλον αὐτὸν κριτὴν ποιήσομεν ἢ οὐ δίκαιον·
τοῦτο δ' οὐ προσῆκόν [o]ἐστι θεῷ. Ἀλλὰ μὴν ἔξω γε τού-
των εἰς οὐδὲν ἄλλο τὴν τύχην [p]ἄν τις τάξειεν, ὥστε δῆλον
ὅτι τούτων ἄν [q]τι εἴη. Νοῦς μὲν δὴ καὶ λόγος καὶ ἐπιστήμη
6 παντελῶς ἀλλότριόν τι ἔοικεν εἶναι. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ἐπι-
μέλεια καὶ ἡ εὔνοια ἡ παρὰ τοῦ θεοῦ δόξειεν ἂν εἶναι εὐτυχία
διὰ τὸ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐγγίνεσθαι· τὸν δὲ θεὸν τῶν
φαύλων οὐκ εἰκὸς ἐπιμελεῖσθαι. Λοιπὸν τοίνυν καὶ οἰκειό-

[e] ἴσως om. M[b]. [f] τί M[b]. [g] ἀποβλέψας M[b]. [h] οὗ] οὐκ pr. K[b]. [i] ἢ] καὶ corr. M[b]. [k] γε om. M[b]. [l] ἐλαχίστη καὶ τύχη M[b]. [m] θεοῦ M[b]. [n] τῆς om. M[b]. [o] ἐστι τῷ θεῷ M[b]. [p] ἄν τι τάξειεν K[b], τάξειεν ἄν τις M[b]. [q] τις M[b].

τατον τῆς εὐτυχίας ἐστὶν ἡ φύσις, ἔστι δ' [r] ἡ εὐτυχία καὶ ἡ
τύχη ἐν τοῖς μὴ ἐφ' ἡμῖν οὖσι, μηδ' ὧν αὐτοὶ κύριοί ἐσμεν
καὶ δυνατοὶ πρᾶξαι. Διὸ τὸν δίκαιον, ᾗ [s] δίκαιος, οὐθεὶς 7
λέγει εὐτυχῆ, οὐδὲ τὸν ἀνδρεῖον, οὐδ' ὅλως τῶν κατ' ἀρετὴν
οὐδένα· ἐφ' ἡμῖν [t] γάρ ἐστι ταῦτα καὶ ἔχειν καὶ μὴ ἔχειν.
Ἀλλ' ἤδη ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οἰκειότερον τὴν εὐτυχίαν ἐροῦ-
μεν· τὸν γὰρ εὐγενῆ εὐτυχῆ [v] λέγομεν, καὶ ὅλως ᾧ [w] τὰ τοι-
αῦτα τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχει ὧν μὴ αὐτὸς κύριός ἐστιν. Ἀλλ' 8
ὅμως οὐδ' ἐνταῦθα [x] κυρίως ἂν ἡ εὐτυχία λέγοιτο. Ἔστι δὲ
πολλαχῶς ὁ εὐτυχὴς λεγόμενος· καὶ γὰρ ᾧ παρὰ τὸν λο-
γισμὸν τὸν αὑτοῦ συνέβη τι ἀγαθὸν πρᾶξαι, εὐτυχῆ φαμέν,
καὶ ᾧ κατὰ λόγον ζημίαν ἦν λαβεῖν, τὸν τοιοῦτον [y] κερδά-
ναντα εὐτυχῆ φαμέν. Ἔστιν οὖν ἡ εὐτυχία τῷ ἀγαθόν τι 9
[z] ὑπάρξαι παρὰ λόγον καὶ ἐν τῷ [a] κακὸν μὴ λαβεῖν εὔλογον.
Ἀλλὰ μᾶλλον [b] καὶ οἰκειότερον ἡ εὐτυχία ἂν δόξειεν εἶναι ἐν
τῷ ἀγαθὸν λαβεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀγαθὸν λαβεῖν καθ' αὑτὸ
δόξειεν [c] ἂν εὐτύχημα εἶναι, τὸ δὲ κακὸν μὴ λαβεῖν κατὰ συμ-
βεβηκὸς εὐτύχημα. Ἔστιν οὖν ἡ εὐτυχία ἄλογος φύσις· ὁ 10
γὰρ εὐτυχής ἐστιν ὁ ἄνευ λόγου ἔχων ὁρμὴν πρὸς τἀγαθὰ
καὶ τούτων ἐπιτυγχάνων, τοῦτο δ' ἐστὶ φύσεως· ἐν γὰρ τῇ
[d] ψυχῇ ἔνεστι τῇ φύσει τοιοῦτον ᾧ ὁρμῶμεν ἀλόγως πρὸς ἃ
ἂν εὖ ἔχωμεν. Καὶ εἴ τις ἐρωτήσειε τὸν οὕτως ἔχοντα, διὰ 11
τί τοῦτο ἀρέσκει σοι οὕτω πράττειν; Οὐκ οἶδά φησιν, ἀλλ'
ἀρέσκει μοι, ὅμοιον πάσχων τοῖς ἐνθουσιάζουσιν· καὶ γὰρ
οἱ ἐνθουσιάζοντες ἄνευ λόγου ὁρμὴν ἔχουσι πρὸς τὸ πράτ-
τειν τι. Τὴν δ' εὐτυχίαν οὐκ ἔχομεν οἰκείῳ καὶ ἰδίῳ ὀνόματι 12
προσαγορεύειν, ἀλλ' αἰτίαν πολλάκις φαμὲν εἶναι αὐτήν· ἡ
δ' αἰτία ἀλλότριον τοῦ ὀνόματος. Ἡ γὰρ αἰτία καὶ οὗ
ἐστὶν αἰτία ἄλλο ἐστί, καὶ ἄνευ ὁρμῆς τῆς ἐπιτυγχανούσης
τῶν ἀγαθῶν αἰτία λεγομένη, οἷον ἡ τοῦ κακὸν μὴ λαβεῖν

[r] ἡ alterum om. K[b]. [s] δίκαιον M[b]. [t] γάρ] μὲν γάρ K[b]. [v] λέγομεν] ἐροῦμεν M[b]. [w] τὰ om. K[b]. [x] ἂν κυρίως εὐτυχία K[b]. [y] κερδανόντα M[b]. [z] πρᾶξαι K[b]. [a] κακόν τι μὴ 1417 et 1855 et 2023. [b] καὶ om. M[b]. [c] ἂν om. K[b]. [d] τύχη M[b].

ἢ πάλιν [e] τοῦ μὴ οἰόμενον ἀγαθὸν λήψεσθαι ἀγαθὸν λαβεῖν.
13 Ἔστιν οὖν ἡ τοιαύτη εὐτυχία [f] διάφορος ἐκείνης, καὶ ἔοικεν [g] αὐτὴ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς μεταπτώσεως γίνεσθαι, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς εὐτυχία. [h] Ὥστ' εἰ καὶ ἡ τοιαύτη ἐστὶν εὐτυχία, ἀλλ' οὖν πρός γε τὴν εὐδαιμονίαν ἡ τοιαύτη ἂν εἴη εὐτυχία οἰκειοτέρα, ἧς ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ τῆς ὁρμῆς [i] τῶν ἀγα-
14 θῶν ἐστὶ τῆς ἐπιτεύξεως. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ταῦτα δὲ γίνεται ἀπὸ τῆς εὐτυχίας, οἷον ἀρτίως ἔφαμεν, συνεργὸς ἂν εἴη τῇ εὐδαιμονίᾳ. Περὶ μὲν οὖν εὐτυχίας [k] τοσαῦτα.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ ἑκάστης τῶν ἀρετῶν κατὰ μέρος εἰρήκαμεν, λοιπὸν ἂν εἴη καὶ καθόλου [l] συνθέντας τὰ καθ' ἕκαστα κεφαλαιωσαμένους εἰπεῖν. Ἔστι μὲν οὖν οὐ κακῶς λεγόμενον τοὔνομα ἐπὶ τοῦ τελέως σπουδαίου, ἡ καλοκἀγαθία.
2 Καλὸς κἀγαθὸς γάρ, φησίν, ὅταν τελέως σπουδαῖος [m] ᾖ· ἐπὶ γὰρ τῆς ἀρετῆς τὸν καλὸν κἀγαθὸν λέγουσιν, [n] οἷον τὸν δίκαιον καλὸν κἀγαθόν [o] φασι, τὸν ἀνδρεῖον, τὸν σώφρονα,
3 ὅλως ἐπὶ τῶν ἀρετῶν. Ἐπειδὴ οὖν εἰς δύο διαιροῦμεν, καὶ τὰ μέν φαμεν εἶναι καλὰ τὰ δὲ καὶ ἀγαθά, [p] καὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἁπλῶς ἀγαθὰ τὰ δ' οὔ, καὶ καλὰ μὲν οἷον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς [q] ἀπ' ἀρετῆς πράξεις, ἀγαθὰ δὲ [r] οἷον ἀρχὴν πλοῦτον δόξαν τιμὴν [s] καὶ τὰ τοιαῦτα, ἔστιν οὖν ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ᾧ τὰ ἁπλῶς ἀγαθά ἐστιν ἀγαθὰ καὶ τὰ ἁπλῶς καλὰ καλά
4 ἐστιν. Ὁ τοιοῦτος γὰρ καλὸς καὶ ἀγαθός· ᾧ δὲ τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ μή ἐστιν ἀγαθά, οὐκ ἔστι καλὸς καὶ ἀγαθός, ὥσπερ οὐδ' ὑγιαίνειν ἂν δόξειεν ᾧ τὰ ἁπλῶς ὑγιεινὰ μὴ ὑγιεινά ἐστιν. Εἰ γὰρ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀρχὴ παραγινόμενά τινα βλάπτοιεν, οὐκ ἂν αἱρετὰ εἴη, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὅσα αὐτὸν
5 μὴ [t] βλάψει, βουλήσεται αὐτῷ εἶναι. Ὁ δὲ τοιοῦτος ὢν οἷος ὑποστελλόμενός [v] τι τῶν ἀγαθῶν πρὸς τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ,

[e] τὸ K^b. [f] ἀδιάφορος M^b. [g] αὔτη K^b. [h] ὥστ'—ἐστὶν εὐτυχία om. Z.M^b. et 2024. [i] τῶν om. M^b. [k] ταῦτα K^b. [l] συνθέντα M^b. [m] ᾖ om. K^b. [n] οἷον om. M^b. [o] φησιν K^b. [p] καὶ τῶν—ἁπλῶς ἀγαθὰ om. M^b. [q] ἐπ' M^b. [r] οἷον om. K^b. [s] καὶ ante τὰ om. K^b. [t] βλάψῃ K^b. [v] τι om. M^b.

οὐκ ἂν δόξειε καλὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι· ἀλλ' ᾧ τἀγαθὰ πάντα
ὄντα ἀγαθά ἐστι καὶ ὑπὸ τούτων μὴ διαφθείρεται, οἷον ὑπὸ
πλούτου καὶ ἀρχῆς, ὁ τοιοῦτος καλὸς καὶ ἀγαθός.

Ὑπὲρ [w] δὲ τοῦ κατὰ τὰς ἀρετὰς ὀρθῶς πράττειν εἴρηται 10
μέν, οὐχ ἱκανῶς δέ. Ἔφαμεν γὰρ τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον
πράττειν· ἀλλ' ἴσως ἄν τις αὐτὸ τοῦτο ἀγνοῶν ἐρωτήσειε,
τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τί ποτ' ἐστί, καὶ ποῦ ἐστιν ὁ
ὀρθὸς λόγος; Ἔστιν οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν, 2
ὅταν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς μὴ κωλύῃ τὸ λογιστικὸν
ἐνεργεῖν τὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν· τότε [x] γὰρ ἡ πρᾶξις ἔσται
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἐπειδὴ γάρ τι τῆς ψυχῆς τὸ μὲν 3
χεῖρον ἔχομεν τὸ δὲ βέλτιον, ἀεὶ δὲ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονος
[y] ἕνεκέν ἐστιν, ὥσπερ ἐπὶ σώματος καὶ ψυχῆς τὸ σῶμα τῆς
ψυχῆς ἕνεκεν, καὶ τότ' ἐροῦμεν ἔχειν τὸ σῶμα [z] καλῶς, ὅταν
οὕτως ἔχῃ ὥστε μὴ κωλύειν ἀλλὰ καὶ συμβάλλεσθαι καὶ
συμπαρορμᾶν πρὸς τὸ τὴν ψυχὴν ἐπιτελεῖν τὸ αὑτῆς ἔργον·
τὸ γὰρ χεῖρον τοῦ βελτίονος ἕνεκεν, [a] πρὸς τὸ συνεργεῖν τῷ
βελτίονι. Ὅταν οὖν τὰ πάθη μὴ [b] κωλύωσι τὸν νοῦν τὸ 4
αὑτοῦ ἔργον [c] ἐπιτελεῖν, τότ' ἔσται τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λό-
γον γινόμενον. Ναί, ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν, ὅταν πῶς
ἔχωσι τὰ πάθη, οὐ κωλύουσιν, καὶ πότε οὕτως ἔχουσιν; Οὐ
γὰρ οἶδα. Τὸ δὴ τοιοῦτον οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ῥᾴδιον. Οὐδὲ
γὰρ ὁ ἰατρός, ἀλλ' ὅταν εἴπῃ τῷ πυρέττοντι [d] πτισάνην
προσφέρεσθαι· τοῦ δὲ πυρέττειν πῶς αἰσθάνομαι; Ὅταν,
φησίν, ὁρᾷς ὠχρὸν ὄντα. Τὸ δ' ὠχρὸν πῶς εἰδήσω; Ἐν- 5
ταῦθα δὴ συνιέτω ὁ ἰατρός· εἰ γὰρ μὴ ἔχεις παρὰ σαυτῷ,
φήσει, τῶν γε τοιούτων αἴσθησιν, οὐκ [e] ἔστιν. Ὡσαύτως
ὑπὲρ τῶν ἄλλων κοινός ἐστι τῶν τοιούτων ὁ λόγος. Ὁμοίως
δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν τοῦ γνωρίζειν· δεῖ γὰρ αὐτὸν
συμβάλλεσθαι πρὸς αἴσθησίν τι. Ἐπιζητήσειε δ' ἄν τις 6
[f] ἴσως καὶ τὸ τοιοῦτον, ἆρά γε ἔργῳ εἰδήσας ταῦτα καὶ δὴ

[w] δὲ om. K^b. [x] γὰρ om. K^b. [y] ἕνεκέν ἐστιν] ἔχομεν ἕνεκεν K^b. [z] καλῶς om. K^b. [a] πρὸς τὸ om. K^b. [b] κωλύσωσι M^b. [c] ἐπιτελεῖν] ἐνεργεῖν K^b. [d] πτισσάνην M^b. [e] ἔτι K^b.M^b. [f] ἴσως om. M^b.

εὐδαίμων ἔσομαι; Οἴονται γάρ. Τὸ δ' ἐστὶν [g] οὐ τοιοῦτον· οὐδεμία γὰρ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν παραδίδωσι τῷ μανθάνοντι τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὴν ἕξιν μόνον.
7 Οὕτως οὐδ' ἐνταῦθα παραδίδωσι τὸ εἰδῆσαι ταῦτα τὴν χρῆσιν (ἡ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἐνέργεια, ὥς φαμέν) ἀλλὰ τὴν ἕξιν, οὐδ' ἐν τῷ εἰδέναι ἐξ ὧν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐκ τοῦ τούτοις χρήσασθαι. Τὴν δὲ χρῆσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τούτων οὐκ ἔστι ταύτης τῆς πραγματείας τὸ παραδοῦναι· οὐδὲ γὰρ ἄλλη ἐπιστήμη οὐδεμία τὴν χρῆσιν παραδίδωσιν, ἀλλὰ τὴν ἕξιν.

11 Ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις ὑπὲρ φιλίας ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν, τί ἐστι καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ τί· ἐπειδή [h] περ ὁρῶμεν [i] παρὰ πάντα τὸν βίον παρατείνουσαν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ οὖσαν ἀγαθόν, [k] συμπαραληπτέα ἂν εἴη πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. Πρῶτον μὲν οὖν ἴσως [l] ἃ ἀπορεῖται καὶ ζητεῖται,
2 βέλτιον διελθεῖν. Πότερον γάρ ἐστιν ἡ φιλία ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὥσπερ δοκεῖ καὶ λέγεται; Καὶ [m] γὰρ κολοιός φασι παρὰ κολοιὸν ἱζάνει, καὶ

αἰεί [n] τοι τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον.

Φασὶ δὲ καὶ κυνός ποτε ἀεὶ καθευδούσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμῖδος, ἐρωτηθέντα τὸν Ἐμπεδοκλέα διὰ τί ποτε ἡ κύων ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμῖδος καθεύδει, εἰπεῖν ὅτι ἔχει τι [o] τῇ κεραμῖδι ὅμοιον ἡ κύων, ὡς διὰ τὸ ὅμοιον τὴν κύνα φοιτῶσαν.
3 Πάλιν [p] δ' αὖ δοκεῖ ἄλλοις τισὶν ἐν τοῖς ἐναντίοις μᾶλλον ἐγγίνεσθαι ἡ φιλία. Ἐρᾷ μὲν γάρ, φησίν, ὄμβρου γαῖα, ὅταν ξηρὸν [q] πέδον· [r] τὸ δὴ ἐναντίον, φησί, τῷ ἐναντίῳ βούλεσθαι φίλον εἶναι. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὁμοίοις [s] οὐδ' [t] ἐνδέχεται γίνεσθαι· τὸ γὰρ ὅμοιον, φησί, τοῦ ὁμοίου οὐδὲν
4 προσδεῖται, καὶ τὰ τοιαῦτα δή. Ἔτι [v] πότερον ἔργον ἐστὶ φίλον γενέσθαι ἢ ῥάδιον γενέσθαι; [w] Οἱ γοῦν κόλακες τα-

[g] οὐ om. M^b. [h] περ] immo γὰρ. [i] περὶ M^b. [k] συμπαραληπτέον K^b. [l] ὃ M^b. [m] γὰρ] γὰρ ὁ K^b. [n] τοι om. M^b. [o] τῇ om. K^b. [p] δ' om. M^b. [q] πέδον ᾖ. τὸ M^b. [r] τὸ ἐναντίον K^b. [s] οὐδὲν K^b. [t] ἐνδέχεσθαι M^b. [v] πότερον] δὲ M^b. [w] οἱ γοῦν] οἷον K^b.

χέως προσεδρεύσαντες φίλοι μὲν οὐκ εἰσίν, φαίνονται δὲ φίλοι
εἶναι. Ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορεῖται, πότερον ἔσται ὁ
σπουδαῖος τῷ [x] φαύλῳ φίλος ἢ οὔ; Ἡ μὲν γὰρ φιλία ἐν
πίστει καὶ βεβαιότητι, ὁ δὲ φαῦλος ἥκιστα τοιοῦτος. Καὶ
ὁ φαῦλος [y] τῷ φαύλῳ, ἢ οὐδὲ τοῦτο; Πρῶτον μὲν οὖν διο- 5
ριστέον ἂν εἴη ὑπὲρ φιλίας ποίας σκοποῦμεν. Ἔστι γάρ,
ὡς οἴονται, φιλία καὶ πρὸς θεὸν καὶ τὰ ἄψυχα, οὐκ ὀρθῶς.
Τὴν γὰρ φιλίαν ἐνταῦθά φαμεν εἶναι οὗ ἐστὶ τὸ ἀντιφι-
λεῖσθαι, ἡ δὲ πρὸς τὸν θεὸν φιλία [z] οὔτε ἀντιφιλεῖσθαι δέχε-
ται οὔθ' ὅλως τὸ φιλεῖν· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἴ τις φαίη
φιλεῖν τὸν Δία. Οὐδὲ δὴ παρὰ τῶν ἀψύχων ἐνδέχεται ἀντι- 6
φιλεῖσθαι· φιλία [a] μέντοι καὶ πρὸς τὰ ἄψυχά ἐστιν, οἷον
οἶνον ἢ ἄλλο δὴ τῶν τοιούτων. Διὸ δὴ οὔτε τὴν πρὸς τὸν
θεὸν φιλίαν [b] ἐπιζητοῦμεν οὔτε τὴν πρὸς τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ
τὴν πρὸς τὰ ἔμψυχα, καὶ πρὸς ταῦτα ἐν οἷς ἐστὶ τὸ ἀντιφι-
λεῖν. Εἰ [c] δή τις μετὰ τοῦτο ἐπισκέψαιτο τί ἐστι τὸ φιλη- 7
τόν, ἔστιν οὖν οὐκ ἄλλο τι ἢ τἀγαθόν. Ἕτερον μὲν οὖν ἐστὶ
τὸ φιλητὸν καὶ τὸ φιλητέον, ὥσπερ [d] καὶ τὸ βουλητὸν καὶ τὸ
βουλητέον. Βουλητὸν μὲν γὰρ τὸ ἁπλῶς ἀγαθόν, βουλητέον
δὲ τὸ ἑκάστῳ ἀγαθόν. Οὕτω καὶ φιλητὸν μὲν τὸ ἁπλῶς 8
ἀγαθόν, φιλητέον δὲ τὸ αὑτῷ ἀγαθόν, [e] ὥστε τὸ μὲν φιλη-
τὸν καὶ φιλητέον, τὸ δὲ φιλητέον οὐκ ἔστι φιλητόν. Ἐν-
ταῦθα μὲν οὖν ἐστὶ καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἡ ἀπορία, πότερόν
ἐστιν ὁ σπουδαῖος τῷ φαύλῳ φίλος ἢ οὔ. Συνῆπται γάρ
πως τἀγαθῷ τὸ αὑτῷ ἀγαθὸν καὶ τὸ φιλητέον τῷ φιλητῷ,
ἕπεται δὲ καὶ ἀκολουθεῖ τῷ ἀγαθῷ καὶ [f] τὸ ἡδὺ εἶναι καὶ τὸ
συμφέρον. Ἡ μὲν οὖν τῶν σπουδαίων φιλία ἐστίν, ὅταν 9
ἀντιφιλῶσιν ἀλλήλους· φιλοῦσι δὲ ἀλλήλους, ᾗ φιλητοί· φι-
λητοὶ δέ, ᾗ ἀγαθοί. Οὐκοῦν ὁ σπουδαῖος, φησί, τῷ φαύλῳ
οὐκ ἔσται φίλος; Ἔσται μὲν οὖν. Ἐπειδὴ γὰρ τἀγαθῷ

[x] φίλω Mb. [y] τῷ φαύλῳ] τὰ φαῦλα Mb. [z] οὐδὲ codices. [a] μὲν Mb. [b] ζητοῦμεν Mb. [c] δέ Mb. [d] καὶ alterum om. Mb. [e] ὥστε—ἔστι φιλητόν] ἔτι δὲ τὸ μὲν φιλητέον καὶ φιλητόν, τὸ δὲ φιλητὸν οὐκ ἔστι φιλητέον Kb. [f] τῶι ἡδεῖ εἶναι καὶ τῶ συμφέροντι Kb.

ἠκολούθει τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἡδύ, [g] ᾗ ἐστὶ φαῦλος ὢν ἡδύς,
ταύτῃ φίλος· πάλιν αὖ συμφέρων, ᾗ συμφέρων, ταύτῃ φίλος.
10 Ἀλλ' οὐκ ἔσται γε κατὰ τὸ φιλητὸν ἡ τοιαύτη φιλία. Φι-
λητὸν γὰρ ἦν τἀγαθόν, ὁ δὲ [h] φαῦλος οὐ φιλητός· οὐ γὰρ
ἀλλὰ κατὰ τὸ φιλητέον. Εἰσὶ γὰρ ἀπὸ τῆς παντελοῦς
φιλίας, τῆς ἐν τοῖς σπουδαίοις, καὶ αὗται αἱ φιλίαι, ἥ τε
11 κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἡ κατὰ τὸ συμφέρον. Ὁ οὖν κατὰ τὸ ἡδὺ
φιλῶν οὐ φιλεῖ τὴν κατὰ τὸ ἀγαθὸν φιλίαν, οὐδὲ ὁ κατὰ τὸ
συμφέρον. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ φιλίαι αὗται, ἥ τε κατὰ τὸ ἀγα-
θὸν καὶ ἡ κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἡ κατὰ τὸ συμφέρον, οὐχ αἱ
αὐταὶ μέν, οὐ παντελῶς δὲ οὐδὲ ἀλλότριαι ἀλλήλων, ἀλλ'
12 ἀπὸ ταὐτοῦ πως ἠρτημέναι εἰσίν. Οἷον φαμὲν ἰατρικὸν τὸ
μαχαίριον, ἰατρικὸν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἰατρικὴν τὴν ἐπιστή-
μην· ταῦτ' οὐχ ὁμοίως λέγονται, ἀλλὰ τὸ μὲν μαχαίριον τῷ
χρήσιμον εἶναι πρὸς ἰατρικὴν ἰατρικὸν λέγεται, ὁ δ' ἄνθρω-
πος τῷ ποιητικὸς εἶναι ὑγιείας, ἡ δ' ἐπιστήμη τῷ αἰτία εἶναι
13 καὶ ἀρχή. Ὁμοίως δὲ καὶ [i] αἱ φιλίαι οὐχ ὡσαύτως, ἥ τε
τῶν σπουδαίων ἡ διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡ κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἡ
κατὰ τὸ συμφέρον. Οὔτε δὴ ὁμωνύμως λέγονται, ἀλλ' οὐκ
εἰσὶ μὲν αἱ αὐταί, περὶ ταὐτὰ δέ πως καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν εἰσίν.
14 Εἰ δή τις λέγοι "ὁ κατὰ τὸ ἡδὺ φιλῶν οὐκ ἔστι φίλος
"τούτῳ· οὐ γὰρ κατὰ τὸ ἀγαθὸν φίλος ἐστίν," βαδίζει ὁ
τοιοῦτος ἐπὶ τὴν τῶν σπουδαίων φιλίαν, τὴν ἐξ ἁπάντων
τούτων οὖσαν, καὶ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἡδέος καὶ ἐκ τοῦ
συμφέροντος, ὥστ' ἀληθῶς οὐκ [k] ἔστιν ἐκείνην γε τὴν φιλίαν
15 φίλος, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ ἡδὺ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. Πότε-
ρον οὖν ἔσται ὁ σπουδαῖος τῷ σπουδαίῳ φίλος ἢ οὔ; Οὐδὲν
γὰρ προσδεῖται, φησίν, [l] ὁ ὅμοιος τοῦ ὁμοίου. Ὁ δὴ τοιοῦ-
τος λόγος ζητεῖ τὴν κατὰ τὸ συμφέρον φιλίαν· ᾗ γὰρ
προσδεῖται [m] ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ταύτῃ ὄντες φίλοι ἐν τῇ
κατὰ τὸ συμφέρον φιλίᾳ εἰσίν. Ἀλλ' ἑτέρα διώρισται ἡ
κατὰ τὸ συμφέρον φιλία καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν καὶ ἡδονήν.

[g] ᾗ] εἰ K^b. [h] φαῦλος] φίλος M^b. [i] αἱ om. K^b. [k] ἔστι κατ' ἐκείνην M^b. [l] ὁ om. M^b. [m] ὁ om. M^b.

Εἰκὸς δὴ καὶ πολὺ μᾶλλον τούτους· [n] πάντα γὰρ αὐτοῖς 16
ὑπάρχει τἀγαθά, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ συμφέρον. Ἀλλὰ καὶ
ὁ σπουδαῖος τῷ φαύλῳ· ᾗ γὰρ ἴσως ἡδύς, ταύτῃ καὶ φίλος.
Καὶ ὁ φαῦλός γε τῷ φαύλῳ· ᾗ γὰρ ἴσως τὸ αὐτὸ αὐτοῖς
συμφέρει, ταύτῃ [o] φίλοι. Ὁρῶμεν γὰρ τοῦτο γινόμενον, 17
ὅταν τὸ αὐτὸ ᾖ τὸ συμφέρον, φίλους τούτους διὰ τὸ συμφέ-
ρον, ὥστ' οὐδὲν [p] κωλύσει καὶ φαύλοις οὖσι ταὐτόν τι συμ-
φέρειν. Βεβαιοτάτη μὲν οὖν καὶ μονιμωτάτη καὶ καλλίστη 18
[q] ἡ ἐν τοῖς σπουδαίοις φιλία, ἡ κατ' ἀρετὴν καὶ τἀγαθὸν
οὖσα, εἰκότως· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀμετάπτωτον, δι' ἣν ἡ φι-
λία, ὥστε εἰκὸς τὴν φιλίαν τὴν τοιαύτην ἀμετάπτωτον εἶναι,
τὸ δὲ συμφέρον [r] οὐδέποτε ταὐτόν· διὸ ἡ διὰ τὸ συμφέρον
φιλία οὐ βεβαία, ἀλλὰ τῷ συμφέροντι [s] συμμεταπίπτει.
Ὁμοίως καὶ ἡ κατὰ τὴν ἡδονήν. Ἡ μὲν [t] οὖν τῶν βελτίστων 19
φιλία ἡ κατ' ἀρετὴν γιγνομένη ἐστίν, ἡ δὲ τῶν πολλῶν ἡ
κατὰ τὸ συμφέρον· ἡ δὲ κατὰ τὴν ἡδονὴν ἐν τοῖς φορτικοῖς
καὶ τυχοῦσιν. Συμβαίνει δὲ καὶ ἀγανακτεῖν, ὅταν φαύλοις
ἐντύχωσι τοῖς φίλοις, καὶ θαυμάζειν. Ἔστι δὲ οὐδὲν ἄτο- 20
πον· ὅταν γὰρ ἡ φιλία λάβῃ τὴν ἡδονὴν ἀρχήν, δι' ἣν φίλοι
εἰσίν, ἢ τὸ συμφέρον, ἅμα ταῦτ' ἀπολείπει καὶ ἡ φιλία οὐ
διαμένει. Πολλάκις δὲ μένει μὲν ἡ φιλία, κακῶς δ' ἐχρήσατο
τῷ φίλῳ, διὸ ἀγανακτοῦσιν. Ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἄλογον·
οὐ γὰρ δι' ἀρετὴν ἡ φιλία σοι πρὸς τοῦτον ὑπῆρχεν, διὸ οὐδ'
ἄτοπον [v] μηδὲν ποιεῖν αὐτὸν τῶν κατ' ἀρετήν. Ἀγανακτοῦ- 21
σιν οὖν οὐκ ὀρθῶς· δι' ἡδονὴν γὰρ ποιησάμενοι τὴν φιλίαν,
τὴν δι' [w] ἀρετὴν οἴονται δεῖν αὐτοῖς ὑπάρχειν. Τὸ δ' οὐ
δυνατόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ δι' ἡδονὴν καὶ τὸ συμφέρον ἀρετῆς
ἐχομένη. Κοινωσάμενοι οὖν ἡδονῇ ἀρετὴν ζητοῦσιν, οὐκ ὀρ-
θῶς· οὐ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ καὶ τῷ συμφέροντι ἡ ἀρετή,
ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ ἀμφότερα ταῦτ' ἀκολουθεῖ. Ἄτοπον γὰρ 22
εἰ μή τις οἰήσεται τοὺς σπουδαίους αὐτοὺς αὐτοῖς ἡδίστους

[n] πάντα—συμφέρον om. M^b. [o] φίλος K^b. [p] κωλύει K^b. [q] ἡ ante ἐν om. K^b. [r] οὐδέποτε—συμφέρον om. K^b. [s] μεταπίπτει K^b. [t] οὖν om. M^b. [v] οὐδὲν K^b. [w] ἀρετῆς M^b.

εἶναι· καὶ γὰρ οἱ φαῦλοι, ὡς φησὶν Εὐριπίδης, αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἡδεῖς εἰσίν·

κακὸς [x] κακῷ γὰρ [y] συντέτηκεν.

Οὐ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ ἡ ἀρετή, ἀλλὰ [z] τῇ ἀρετῇ ἡ ἡδονὴ ἀκολουθεῖ. Πότερον δὲ [a] καὶ δεῖ ἐν τῇ τῶν σπουδαίων φιλίᾳ τὴν ἡδονὴν εἶναι, ἢ οὐ δεῖ; Ἄτοπον γὰρ τὸ [b] μὴ
23 φάναι δεῖν. Εἰ γὰρ [c] ἀφελεῖς αὐτῶν τὸ ἡδεῖς εἶναι ἀλλήλοις, ἄλλουςποριοῦνται φίλους εἰς τὸ συζῆν, τοὺς ἡδεῖς· εἰς γὰρ τὸ συζῆν οὐδὲν μεῖζόν ἐστι τοῦ ἡδεῖς εἶναι. Ἄτοπον οὖν τὸ μὴ οἴεσθαι δεῖν τοὺς σπουδαίους μάλιστ' ἀλλήλοις συζῆν· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἄνευ τοῦ ἡδέος· δέοι ἂν ἄρα, ὡς ἔοικε, μά-
24 λιστα τούτοις ὑπάρχειν τὸ ἡδέσιν εἶναι. Ἐπεὶ δὲ διῄρηνται αἱ φιλίαι εἰς τρία εἴδη, καὶ ἐν ταύταις ἠπορεῖτο πότερον ἐν ἰσότητι ἡ φιλία ἐγγίνεται ἢ ἐν ἀνισότητι. Ἔστιν οὖν κατ' ἀμφότερα· ἡ μὲν γὰρ καθ' ὁμοιότητα ἡ τῶν σπουδαίων καὶ ἡ τελεία φιλία, ἡ δὲ κατ' ἀνομοιότητα ἡ κατὰ τὸ συμφέρον.
25 Τῷ γὰρ εὐπόρῳ ὁ πένης διὰ τὴν ἔνδειαν ὧν ὁ πλούσιος εὐπορεῖ φίλος ἐστί, καὶ τῷ σπουδαίῳ ὁ φαῦλος διὰ ταὐτό· διὰ γὰρ τὴν ἔνδειαν τὴν τῆς ἀρετῆς, παρ' οὗ οἴεται αὐτῷ ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο τούτῳ φίλος. [d] Γίνεται οὖν ἐν τοῖς ἀνομοίοις φιλία κατὰ τὸ συμφέρον· διὸ [e] καὶ Εὐριπίδης

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, ὅταν ξηρὸν [f] πέδον.

26 Ὡς ἐναντίοις οὖσι τούτοις ἐγγίνεται φιλία ἡ διὰ τὸ συμφέρον. Καὶ γὰρ εἰ θέλεις τὰ ἐναντιώτατα ποιῆσαι πῦρ καὶ ὕδωρ, ταῦτα ἀλλήλοις χρήσιμά [g] ἐστιν. Τὸ γὰρ πῦρ φασίν, ἐὰν μὴ ἔχῃ ὑγρόν, φθείρεσθαι, ὡς τοῦτ' [h] αὐτῷ παρασκευάζον ὥσπερ τροφήν τινα, ταύτην δὲ τοσαύτην ὅσης κρατήσειεν [i] ἄν· ἂν μὲν γὰρ [k] πλεῖον ποιήσῃς τὸ ὑγρὸν ἐπικρατῆσαν,
27 φθείρεσθαι τὸ πῦρ, [l] ἐὰν δὲ σύμμετρον, συνοίσει. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐναντιωτάτοις φιλία ἐγγίνεται διὰ τὸ συμ-

[x] γὰρ κακῶι Kb. [y] συνέστηκεν Mb. [z] ἡ ἡδονὴ τῆι ἀρετῆι Kb. [a] καὶ om. Mb. [b] φάναι μὴ Mb. [c] ἀφελῆς Kb.Mb. [d] γίνονται οὖν αἱ ἐν τοῖς ἀνομοίοις φιλίαι Mb. [e] καὶ] καὶ ὁ Kb. [f] πέδον ἧ. ὡς Mb. [g] εἰσι Kb. [h] αὐτὸ Mb. [i] ἂν om. codices. [k] πλεῖστον Mb. [l] ἂν Mb.

φέρον. Ἀνάγονται δὲ πᾶσαι αἱ φιλίαι, καὶ αἱ ἐν ἰσότητι
καὶ [m] αἱ ἐν ἀνισότητι, εἰς τὰς διῃρημένας τρεῖς. Ἔστι δ' ἐν 28
ἁπάσαις ταῖς φιλίαις διαφορὰ [n] γινομένη πρὸς ἀλλήλους,
ὅταν μὴ ὁμοίως φιλῶσιν ἢ εὖ ποιῶσιν ἢ ὑπηρετῶσιν ἢ ὅ τι
ἂν τῶν τοιούτων· [o] ὅταν μὲν γὰρ ὁ μὲν ἐκτενῶς [p] ποιῇ ὁ δ'
ἐλλείπῃ, κατὰ τὴν ἔλλειψιν τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ μέμψις. Οὐ 29
μὴν ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν τοιούτων [q] ὧν τὸ αὐτό ἐστι τέλος τῆς
φιλίας, οἷον εἰ ἀμφότεροι κατὰ τὸ συμφέρον ἀλλήλοις φί-
λοι ἢ κατὰ τὸ ἡδὺ ἢ κατ' ἀρετήν, εὔδηλος ἡ ἔλλειψις ἡ παρὰ
τοῦ ἑτέρου· ἐὰν οὖν πλείω ἀγαθὰ σύ [r] μοι ποιῇς [s] ἢ ἐγὼ [t] σοί,
[v] οὐδ' ἀμφισβητῶ ἔτι μὴ οὐ δεῖν σε μᾶλλον ὑπ' ἐμοῦ φι-
λεῖσθαι. Ἐν ᾗ δὲ φιλίᾳ μὴ διὰ ταὐτὸ [w] φίλοι ἐσμέν, μᾶλ-
λον αἱ διαφοραί· ἄδηλος γὰρ ἡ ἔλλειψις παρ' ἑκατέρου.
Οἷον [x] εἰ ὁ μὲν δι' ἡδονὴν φίλος ἐστὶν ὁ δὲ διὰ τὸ συμφέρον, 30
ἐνταῦθα ἡ ἀμφισβήτησις· οὔτε γὰρ ὁ τῷ συμφέροντι ὑπερέ-
χων ἀξίαν οἴεται τὴν ἡδονὴν ἀντικαταλλάττεσθαι τοῦ συμ-
φέροντος, οὔτε ὁ τῇ ἡδονῇ ὑπερέχων ἀξίαν τῆς ἡδονῆς ἐν
τῷ συμφέροντι χάριν ἀπολαμβάνειν, διὸ μᾶλλον [y] αἱ δια-
φοραὶ ἐν [z] ταῖς τοιαύταις φιλίαις γίγνονται. Οἱ δ' ἐν ἀνι- 31
σότητι φίλοι ὄντες, οἱ μὲν ὑπερέχοντες πλούτῳ ἢ ἄλλῳ
[a] τινὶ τοιούτῳ οὐκ οἴονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν
ἐνδεεστέρων οἴονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖσθαι. Ἔστι δὲ βέλτιον
τὸ φιλεῖν ἢ τὸ φιλεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖν ἐνέργειά
[b] τις ἡδονῆς καὶ ἀγαθόν, ἀπὸ δὲ τοῦ φιλεῖσθαι οὐδεμία τῷ
φιλουμένῳ ἐνέργεια γίνεται. Ἔτι [c] δὲ βέλτιον τὸ γνωρίζειν 32
ἢ τὸ γνωρίζεσθαι· τὸ μὲν γὰρ γνωρίζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖ-
σθαι καὶ τοῖς ἀψύχοις ὑπάρχει, τὸ δὲ γνωρίζειν καὶ [d] τὸ
φιλεῖν τοῖς ἐμψύχοις. Ἔτι τὸ εὐποιητικὸν εἶναι βέλτιον ἢ
τὸ μή· ὁ μὲν οὖν φιλῶν εὐποιητικὸς ᾗ φιλεῖ, ὁ δὲ φιλού-
μενος, ᾗ φιλεῖται, οὔ. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι διὰ φιλοτιμίαν 33

[m] αἱ ἐν om. Mb. [n] γενομένη Mb. [o] ὅταν μὲν γὰρ om. Kb.
[p] ποιεῖ Kb. [q] ὧν om. Kb. [r] με Mb. [s] ἢ om. Kb. [t] σέ Mb.
[v] οὐκ Mb. [w] φίλοι] φίλοις Kb. [x] εἰ om. Mb. [y] αἱ om. Kb.
[z] ταῖς om. Mb. [a] τινὶ om. Mb. [b] τις] τῆς Mb. [c] δὲ om. Mb.
[d] τὸ alterum om. Kb.

φιλεῖσθαι μᾶλλον βούλονται ἢ φιλεῖν, διὰ τὸ ἐν τῷ φιλεῖσθαι ὑπεροχήν τινα εἶναι· ἀεὶ γὰρ ὁ φιλούμενος ὑπερέχει ἡδονῇ ἢ εὐπορίᾳ ἢ ἀρετῇ, ὁ δὲ φιλότιμος τῆς ὑπεροχῆς ὀρέγεται. Καὶ οὐκ οἴονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν οἱ ἐν ὑπεροχῇ ὄντες· ἀντιδιδόναι γὰρ ἐν οἷς ὑπερέχουσι τοῖς φιλοῦσιν αὐ-
34 τούς. Ἔτι δὲ καὶ ἥττους αὐτῶν εἰσίν· διὸ οὐκ οἴονται δεῖν φιλεῖν ἀλλὰ φιλεῖσθαι. Ὁ δ' ἐνδεὴς χρημάτων ἢ ἡδονῶν ἢ ἀρετῆς θαυμάζει τὸν ὑπερέχοντα τούτοις, καὶ φιλεῖ διὰ τὸ
35 τούτων ἢ τυγχάνειν ἢ οἴεσθαι τεύξεσθαι. Εἰσὶ δὲ καὶ τοιαῦται φιλίαι ἐξ ὁμοιοπαθείας, ἐκ τοῦ [e] τἀγαθὰ βούλεσθαί τινι εἶναι. Οὐκ ἔστι δὲ ἡ ἐπὶ τούτων γινομένη φιλία πάντα ταῦτα ἔχουσα· πολλάκις γὰρ ἄλλῳ μὲν εἶναι βουλόμεθα τἀ-
36 γαθά, συζῆν μέντοι μετ' [f] ἄλλου. Ἀλλὰ ταῦτα πότερον φιλίας δεῖ εἰπεῖν ἢ τῆς τελείας φιλίας τῆς κατ' ἀρετὴν πάθη; Ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ φιλίᾳ [g] πάντα ταῦτα ἐνυπάρχει· [h] καὶ γὰρ συζῆν μετ' οὐδενὸς ἄλλου ἂν θέλοιμεν (καὶ γὰρ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀρετὴ τῷ σπουδαίῳ ὑπάρχει) καὶ τἀγαθὰ τούτῳ μάλιστα βουλοίμεθ' ἄν, καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν οὐκ
37 ἄλλῳ τινὶ ἢ τούτῳ. Πότερον δ' ἐστὶν [i] αὐτῷ [k] καὶ πρὸς αὐτὸν φιλία, ἢ οὔ, νῦν μὲν ἀφείσθω, ὕστερον δ' ἐροῦμεν. [l] Πάντα δὲ βουλόμεθα ἡμῖν αὐτοῖς· καὶ [m] γὰρ συζῆν μεθ' ἡμῶν αὐτῶν βουλόμεθα (ἴσως δὲ [n] τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον) καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ βούλεσθαι τἀγαθόν, οὐκ ἄλλῳ
38 τινί. [o] Ἔτι ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν αὐτοῖς μάλιστα ἐσμέν· ἂν γὰρ προσπταίσωμεν ἢ ἄλλῳ τινὶ περιπέσωμεν τῶν τοιούτων, εὐθὺς λυπούμεθα. Διὸ δόξειεν ἂν οὕτως εἶναι αὐτῷ πρὸς
39 αὐτὸν φιλία. Τὰ δὴ τοιαῦτα, οἷον τὴν ὁμοιοπάθειαν καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τἆλλα, ἤτοι εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φιλίαν ἀναφέροντες λέγομεν ἢ εἰς τὴν τελείαν, ἐν ἀμφοτέραις [p] δὲ πάντα ταῦτα ὑπάρχει· καὶ [q] γὰρ τὸ [r] συζῆν καὶ τὸ εἶναι βούλεσθαι

[e] τἀγαθὸν Mb. [f] ἄλλων Mb. [g] ταῦτα πάντα Mb. [h] καὶ om. Mb. [i] αὐτὸ Mb. [k] καὶ] φιλία καὶ Kb.Mb. [l] πάντες Mb. [m] γὰρ τὸ συζῆν Mb. [n] τοῦτο om. Mb. [o] ὅτι Mb. [p] δὲ γὰρ rc. Kb, om. pr. [q] γὰρ] γὰρ καὶ Mb. [r] ζῆν Mb.

[s] καὶ τὸ εὖ εἶναι καὶ τἆλλα πάντα ἐν ταύταις ἐστίν. Ἔτι 40
δ' ἴσως ἂν δόξειεν, ἐν οἷς ἐστὶ δίκαιον, ἐν τούτοις καὶ φιλίαν εἶναι· διὸ καὶ ὅσα [t] περ δικαίων εἴδη, τοσαῦτα καὶ [v] φιλιῶν. Τὸ δὴ δίκαιόν ἐστι καὶ ξένῳ πρὸς πολίτην καὶ δούλῳ πρὸς δεσπότην καὶ πολίτῃ πρὸς πολίτην καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα, καὶ ὅσαι ἁπλῶς ἄλλαι κοινωνίαι καὶ φιλίαι ἔνεισιν ἐν ἑκάστοις τούτων. Βεβαιοτάτη δ' ἂν δόξειεν 41
εἶναι τῶν φιλιῶν ἡ ξενική· οὐ γάρ ἐστιν οὐδὲν αὐτοῖς τέλος κοινὸν ὑπὲρ οὗ ἀμφισβητοῦσιν, οἷον ἐν τοῖς πολίταις· διαμφισβητοῦντες γὰρ πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν ὑπεροχὴν οὐ μένουσι φίλοι ὄντες. Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη νῦν τοῦτ' εἰπεῖν, πότερόν ἐστι πρὸς αὐτὸν φιλία ἢ οὔ. Ἐπεὶ δ' οὖν ὁρῶμεν, 42
ὥσπερ καὶ μικρὸν ἐπάνω ἐλέγομεν, ὅτι ἐκ μὲν τῶν καθ' ἕκαστα τὸ φιλεῖν γνωρίζεται, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα αὐτοὶ αὐτοῖς ἂν μάλιστα βουλοίμεθα (καὶ γὰρ τἀγαθὰ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναι), ὁμοιοπαθέστατοι δ' αὐτοῖς ἡμῖν ἐσμέν, καὶ συζῆν [w] γε μεθ' ἑαυτῶν μάλιστα βουλόμεθα· ὥστ' εἰ μὲν ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γνωρίζεται ἡ φιλία, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἡμῖν αὐτοῖς ἂν βουλοίμεθα ὑπάρχειν, δῆλόν ἐστιν ὡς [x] ἔστι πρὸς αὐτοὺς φιλία, ὥσπερ καὶ τὴν ἀδικίαν ἔφαμεν πρὸς αὐτὸν εἶναι. Ἐπειδὴ γὰρ ἕτερος μὲν ὁ ἀδικῶν ἕτερος δὲ ὁ ἀδικού- 43
μενος, ὁ αὐτὸς δ' εἷς ἐστὶν ἕκαστος, διὰ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἐδόκει εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀδικία. Ἔστι μέντοι, ὡς [y] ἔφαμεν σκοποῦντες ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, ἐπειδή ἐστι πλείω, ὅταν ταῦτα μὴ ὁμονοῶσι, τότε εἶναι πρὸς αὐτὸν τὴν ἀδικίαν. Ὁ- 44
μοίως οὖν τούτῳ καὶ ἡ φιλία δόξειεν ἂν εἶναι πρὸς αὐτόν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ φίλος ἐστίν, ὡς φαμέν, ὅταν βουλώμεθα σφόδρα φίλον εἰπεῖν, μία φαμὲν ψυχὴ ἡ ἐμὴ καὶ ἡ τούτου· ἐπεὶ οὖν ἐστὶ τῆς ψυχῆς πλείω μέρη, τότ' ἔσται μία ψυχή, ὅταν συμφωνῶσι πρὸς ἄλληλα ὅ τε λόγος καὶ τὰ πάθη· οὕτω γὰρ μία ἔσται. Ὥστε μιᾶς [z] γενομένης ἔσται πρὸς

[s] καὶ τὸ εὖ—sect. 46. εἶναι om. M[b]. cum Barocciano et Palatino.
[t] περὶ K[b]. [v] φίλων K[b]. [w] τε codices. [x] ἔστι om. K[b]. [y] φαμὲν K[b].
[z] γινομένης K[b].

45 αὑτὸν φιλία. Αὕτη δ' ἔσται ἡ πρὸς αὑτὸν φιλία ἐν τῷ σπουδαίῳ· τούτῳ γὰρ μόνῳ τὰ τῆς ψυχῆς εὖ ἔχουσι μέρη πρὸς ἄλληλα τῷ μὴ διαφέρεσθαι, ἐπεὶ ὅ γε φαῦλος οὐδέποτ' ἐστὶν αὐτὸς αὑτῷ φίλος· μάχεται γὰρ ἀεὶ ἑαυτῷ. Ὁ γοῦν ἀκρατὴς ὅταν πράξῃ τι τῶν καθ' ἡδονήν, μετ' οὐ πολὺ
46 μεταμελεῖται καὶ κακίζει αὐτὸς αὑτόν. Ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων κακιῶν ὁ φαῦλος ἔχει· διατελεῖ γὰρ αὐτὸς αὑτῷ μαχόμενος καὶ ἐναντιούμενος. Ἔστι δὲ φιλία καὶ ἐν ἰσότητι, οἷον ἡ μὲν τῶν ἑταίρων ἐν ἰσότητι ἀριθμῷ καὶ δυνάμει ἀγαθοῦ. Οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ἄξιος θατέρου πλέον ἔχειν οὔτε κατ' ἀριθμὸν ἀγαθῶν οὔτε κατὰ δύναμιν οὔτε κατὰ μέγεθος, ἀλλὰ τὸ ἴσον· ἴσοι γάρ τινες ἐθέλουσιν εἶναι οἱ ἑταῖ-
47 ροι. Ἐν ἀνισότητι δὲ ἡ πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ ἀρχομένου [a] πρὸς ἄρχοντα, καὶ κρείττονος καὶ χείρονος, καὶ γυναικὸς καὶ ἀνδρός, καὶ ἁπλῶς ἐν οἷς ἐστὶν ὁ τὴν τοῦ χείρονος καὶ
48 κρείττονος τάξιν ἔχων ἐν τῇ φιλίᾳ. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἐν ἀνισότητι φιλία κατὰ λόγον. Οὐδέποτε γὰρ ἐπ' ἀγαθοῦ δόσει οὐδεὶς [b] ἂν ἴσον δοίη τῷ βελτίονι καὶ τῷ χείρονι, ἀλλὰ μεῖζον τῷ καθ' ὑπεροχὴν ὄντι ἀεί· τοῦτο δ' ἴσον ἐστὶ τῷ λόγῳ· ἴσον γάρ πώς ἐστιν [c] ὁ ἔλαττον ἔχων ἀγαθὸν χείρων ὢν τῷ μεῖζον ἔχοντι κρείττονι ὄντι.

12 Τῶν δὲ φιλιῶν ἁπασῶν τῶν εἰρημένων τούτων μάλιστά πως ἐγγίγνεται τὸ φιλεῖν ἐν τῇ συγγενικῇ, καὶ ταῦτα ἐν τῇ πατρὶ πρὸς υἱόν. Καὶ διὰ τί ποτε ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν μᾶλλον φιλεῖ ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα; Πότερον οὖν, ὡς ἔνιοι λέγοντες ὀρθῶς πρός γε τοὺς πολλούς, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ [d] εὐεργέτηκέ πως τὸν υἱόν, ὁ δ' υἱὸς χάριν ὀφείλει τῆς εὐεργεσίας; Αὕτη μὲν οὖν ἡ αἰτία [e] ἐν τῇ κατὰ τὸ συμφέρον φι-
2 λίᾳ δόξειεν ἂν [f] ὑπάρχειν. Ὥσπερ δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐπιστήμας ὁρῶμεν ἔχον, οὕτω πως ἔχει καὶ ἐνταῦθα. Λέγω δ' οἷόν ἐστιν. Ἔστι μὲν [g] οὖν τὸ αὐτὸ τέλος [h] τε καὶ ἐνέργεια, καὶ

[a] πρὸς ἄρχοντα] καὶ ἄρχοντος K^b. [b] ἴσον ἂν K^b. [c] ὁ] ὅτε K^b, ὁ τὸ M^b. [d] εὐηργέτηκέ M^b. [e] ἐν] καὶ ἐν M^b. [f] ὑπάρχειν] εἶναι K^b. [g] οὖν] an ὢν? [h] τε om. M^b.

οὐκ ἄλλο τι παρὰ τὴν ἐνέργειαν τέλος, οἷον τῷ αὐλητῇ ἡ αὐτὴ ἐνέργεια καὶ τέλος· τὸ γὰρ αὐλεῖν καὶ τέλος αὐτῷ ἐστὶ καὶ ἐνέργεια· ἀλλ' οὐ τῇ οἰκοδομικῇ· καὶ γὰρ ἕτερον τέλος παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Ἔστιν οὖν ἡ φιλία ἐνέργειά τις, οὐδὲν 3
δ' ἐστὶν ἄλλο τέλος παρὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ φιλεῖν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτό. Ὁ μὲν οὖν πατὴρ ἐνεργεῖ πως ἀεὶ μᾶλλον [i] παρὰ τὸ αὑτοῦ τι [k] εἶναι ποίημα τὸν υἱόν. Τοῦτο δ' ὁρῶμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄν· πάντες γὰρ πρὸς ὃ ἂν αὐτοὶ ποιήσωσι, πρὸς τοῦτό πως καὶ εὔνοοί εἰσιν. Ὁ οὖν πατὴρ εὐνοεῖ 4
πως πρὸς τὸν υἱὸν αὑτοῦ ὄντα ποίημα, τῇ μνήμῃ καὶ τῇ ἐλπίδι ἀγόμενος· διὸ μᾶλλον φιλεῖ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα. Δεῖ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλιῶν τῶν λεγομένων καὶ δοκουσῶν [l] ἐπισκέψασθαι εἰ εἰσὶ φιλίαι, οἷον ἡ εὔνοια φιλία δοκεῖ. Ἁπλῶς μὲν οὖν οὐκ ἂν δόξειεν [m] ἡ εὔνοια 5
εἶναι φιλία· πολλοῖς γὰρ πολλάκις ἢ ἀπὸ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἀπὸ τοῦ ἀκοῦσαί τι ὑπέρ τινος ἀγαθὸν εὖνοι γινόμεθα· ἆρ' οὖν ἤδη καὶ φίλοι, ἢ οὔ; Οὐ γὰρ εἴ τις ἦν Δαρείῳ εὔνους ἐν Πέρσαις ὄντι, ὥσπερ ἴσως ἦν, εὐθέως καὶ φιλία ἦν αὐτῷ πρὸς Δαρεῖον. Ἀλλ' ἀρχὴ μὲν ἄν ποτε ἡ εὔνοια φιλίας δόξειεν 6
εἶναι, γένοιτο δ' ἂν ἡ εὔνοια φιλία, εἰ προσλάβοι βούλησιν τοῦ τἀγαθὰ δυνατὸς ὢν πρᾶξαι πράττειν ἐκείνου ἕνεκεν ᾧ ἐστὶν εὔνους. Ἔστι δ' ἡ εὔνοια τοῦ ἤθους καὶ πρὸς τὸ ἦθος· οὐδεὶς γὰρ λέγεται εὔνους οἴνῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀψύχων ἀγαθῶν [n] ἢ ἡδέων, ἀλλ' ἄν τις ᾖ τὸ ἦθος σπουδαῖος, πρὸς τοῦτον ἡ εὔνοια. Οὐκ ἔστι δὲ [o] χωρὶς φιλίας ἡ εὔνοια, ἀλλ' 7
ἐν τῷ αὐτῷ· διὸ δοκεῖ φιλία εἶναι. Ἡ δ' ὁμόνοια ἐστὶ μὲν σύνεγγυς τῇ φιλίᾳ, ἐὰν τὴν ὁμόνοιαν λάβῃς τὴν κυρίως λεγομένην. Εἰ γάρ τις Ἐμπεδοκλεῖ ὁμοίως ὑπολαμβάνει καὶ 8
δοκεῖ αὐτῷ τὰ στοιχεῖα εἶναι ἃ κἀκείνῳ, ἆρά γε οὗτος Ἐμπεδοκλεῖ ὁμονοεῖ ἢ οὔ; Ἐπείπερ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ ὁμόνοια ἐν τοῖς νοητοῖς ἀλλ' ἐν τοῖς

[i] περὶ Mb. [k] ποίημα εἶναι Mb. [l] ἐπισκέψασθαι Mb. [m] εἶναι ἡ εὔνοια Kb. [n] ἢ om. Kb. [o] χωρὶς τῆς φιλίας Kb.

[p]πρακτοῖς, καὶ ἐν τούτοις [q]οὐχ ᾗ νοοῦσι ταὐτόν, ἀλλ' [r]ᾗ ἅμα τῷ ταὐτὸν [s]νοεῖν προαίρεσιν ἔχουσι περὶ ἃ νοοῦσιν ἐπὶ ταὐτά.
9 Εἰ γὰρ ἐννοοῦσιν ἀμφότεροι ἄρχειν, ἀλλ' ὁ μὲν αὑτὸν ὁ δ' αὑτόν, ἆρά γε ἤδη ὁμονοοῦσιν, ἢ οὔ; ˈἈλλ' εἰ κἀγὼ ἐμαυτὸν βούλομαι ἄρχειν κἀκεῖνος ἐμέ, οὕτως ἤδη ὁμονοοῦμεν. ˈἜστι δὴ ὁμονοεῖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς μετὰ βουλήσεως ταὐτοῦ. Περὶ ἄρχοντος ἄρα [t]κατάστασιν ἐν πρακτικοῖς τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ ὁμόνοια ἡ κυρίως λεγομένη.

13 ˈἘπεὶ δ' ἐστίν, ὡς φαμέν, αὑτῷ πρὸς αὑτὸν φιλία, πότερον ὁ σπουδαῖος ἔσται φίλαυτος ἢ οὔ; ˈἜστι δὲ φίλαυτος ὁ [v]αὑτοῦ ἕνεκεν πάντα πράττων ἐν τοῖς κατὰ τὸ λυσιτελές. ˈὉ μὲν οὖν φαῦλος φίλαυτός [w]ἐστιν· αὐτὸς αὑτοῦ γὰρ ἕνεκεν πάντα πράττει· ἀλλ' οὐχ ὁ σπουδαῖος· διὰ τοῦτο γάρ ἐστι σπουδαῖος, ὅτι ἄλλου ἕνεκεν τοῦτο πράττει· διὸ οὐκ ἔστι φί-
2 λαυτος. ˈἈλλ' ὁρμῶσι μὲν ἅπαντες ἐπὶ τἀγαθά, καὶ οἴονται [x]αὐτοῖς δεῖν μάλιστα ὑπάρχειν· τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα φανερὸν ἐπὶ πλούτου καὶ ἀρχῆς. ˈὉ μὲν οὖν σπουδαῖος ἐκστήσεται τούτων ἄλλῳ, οὐχ ὡς οὐ προσῆκον αὐτῷ μάλιστα, ἀλλ' ἂν ὁρᾷ ἄλλον δυνησόμενον μᾶλλον τούτοις αὑτοῦ χρῆ-
3 σθαι. Οἱ δ' ἄλλοι τοῦτο οὐ ποιήσουσι δι' ἄγνοιαν (οὐ γὰρ οἴονται κακῶς ἂν χρήσασθαι τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς) ἢ διὰ φιλοτιμίαν τοῦ ἄρχειν. ˈὉ δὲ σπουδαῖος οὐδέτερον τούτων [y]πείσεται· διὸ οὐδὲ φίλαυτος κατά γε τὰ τοιαῦτα ἀγαθά, ἀλλ' [z]εἰ ἄρα, κατὰ τὸ καλόν. [a]Τούτου γὰρ μόνον ἄλλῳ οὐκ
4 ἂν ἐκσταίη, τὰ δὲ συμφέροντα καὶ ἡδέα ἐκστήσεται. Τὴν μὲν οὖν κατὰ τὸ καλὸν αἵρεσιν φίλαυτος ἔσται· τὴν δὲ κατὰ τὸ συμφέρον καὶ καθ' ἡδονὴν λεγομένην οὐκ ἔσται ὁ σπου-
14 δαῖος, ἀλλὰ ὁ φαῦλος. Πότερον δέ ποτε ὁ σπουδαῖος φιλήσει αὐτὸς [b]ἑαυτὸν μάλιστα ἢ οὔ; ˈἜστι μὲν οὖν αὐτὸς αὑτὸν μάλιστα [c]ὡς φιλήσει, ἔστι δ' [d]ὡς οὔ. ˈἘπειδὴ γὰρ

[p] πρακτικοῖς K^b. [q] οὐχὶ νοοῦσι M^b, οὐκ ἐννοοῦσι K^b. [r] ᾗ] εἰ K^b. [s] ἐννοεῖν M^b. [t] κατάστασις M^b. [v] ἑαυτοῦ M^b. [w] ἔσται K^b. [x] δεῖν αὐτοῖς M^b. [y] πήσεται K^b. [z] εἰ] ἢ M^b. [a] τοῦτο K^b. [b] αὐτὸν M^b. [c] ὃς M^b. [d] ὃς M^b, om. pr. K^b.

φαμεν τὸν σπουδαῖον ἐκστήσεσθαι τῶν ἀγαθῶν τῶν κατὰ τὸ συμφέρον τῷ φίλῳ, τὸν φίλον μᾶλλον αὑτοῦ φιλήσει. Ναί, 2
[e] ἀλλ' ᾗ τούτων ἐξιστάμενος τῷ φίλῳ αὑτῷ τὸ καλὸν περιποιεῖται, [f] ταύτῃ ἐξίσταται τῶν τοιούτων. Ἔστι μὲν οὖν [g] ὡς τὸν φίλον αὐτὸς αὑτοῦ μᾶλλον φιλεῖ, ἔστι δὲ [g] ὡς αὐτὸς αὑτὸν μάλιστα, κατὰ [h] μὲν τὸ συμφέρον τὸν φίλον, κατὰ δὲ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν αὐτὸς αὑτὸν μάλιστα· [i] αὑτῷ γὰρ ταῦτα περιποιεῖται κάλλιστα ὄντα. Ἔστι μὲν οὖν καὶ φιλάγαθος, 3
[k] οὐ φίλαυτος· [l] μόνον γάρ, εἴπερ φιλεῖ αὐτὸς ἑαυτόν, ὅτι ἀγαθός. Ὁ δὲ φαῦλος φίλαυτος· οὐδὲν γὰρ ἔχει δι' ὃ φιλήσει αὐτὸς ἑαυτὸν οἷον καλόν τι, ἀλλ' ἄνευ τούτων αὐτὸς ἑαυτὸν φιλήσει, ᾗ αὐτός. Διὸ καὶ [m] οὗτος ἂν κυρίως λέγοιτο φίλαυτος.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη [n] εἰπεῖν ὑπὲρ αὐταρκείας καὶ τοῦ αὐτ- 15
άρκους, πότερον ὁ αὐτάρκης προσδεήσεται φιλίας ἢ οὔ, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ αὐτάρκης ἔσται καὶ κατὰ τοῦτο. Λέγουσι γὰρ τοιαῦτα καὶ [o] οἱ ποιηταί·

ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;

Ὅθεν καὶ ἡ ἀπορία γίγνεται, πότερον ὁ πάντα τἀγαθὰ ἔχων 2
καὶ ὢν αὐτάρκης προσδεήσεται [p] φίλου; Ἢ τότε καὶ μάλιστα; Τίνα γὰρ εὖ ποιήσει, ἢ μετὰ τοῦ συμβιώσεται; Οὐ γὰρ δὴ μόνος γε διάξει. Εἰ τοίνυν τούτων δεήσεται, ταῦτα δὲ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας. Ἡ μὲν οὖν ἐν τοῖς λόγοις εἰωθυῖα ὁμοιότης λαμβά- 3
νεσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ οὔτ' ἐκεῖ ὀρθῶς οὔτ' ἂν ἐνταῦθα εἴη χρήσιμος· οὐ γὰρ εἰ ὁ θεός ἐστιν αὐτάρκης καὶ μηδενὸς δεῖται, διὰ τοῦτ' οὐδ' ἡμεῖς οὐδενὸς δεησόμεθα. Ἔστι γὰρ καὶ τοιοῦτός τις λόγος ἐπὶ [q] τοῦ θεοῦ λεγόμενος. Ἐπεὶ γάρ, φησί, 4
πάντα ἔχει τἀγαθὰ ὁ θεὸς καὶ ἔστιν αὐτάρκης, τί ποιήσει; Οὐ γὰρ καθευδήσει. Θεάσεται δή τι, φησίν· τοῦτο γὰρ

[e] ἀλλὰ τούτων Kb. [f] ταύτῃ] καὶ ταύτῃ Kb. [g] ὃς utrobique Mb. [h] μὲν γὰρ τὸ Kb. [i] αὑτῷ—ὄντα om. Kb. [k] οὐ] ὁ Mb. [l] μόνον—φίλαυτος om. Mb. [m] οὕτως Kb. [n] εἰπεῖν om. Kb. [o] οἱ om. Mb. [p] φίλων Kb. [q] τοῦ om. Mb.

κάλλιστον καὶ οἰκειότατον. Τί οὖν θεάσεται; Εἰ μὲν γὰρ
ἄλλο τι θεάσεται, βέλτιον θεάσεταί τι αὐτοῦ. Ἀλλὰ τοῦτ'
ἄτοπον, τὸ τοῦ θεοῦ ἄλλο τι εἶναι βέλτιον. Αὐτὸς ἑαυτὸν
5 ἄρα θεάσεται. Ἀλλ' ἄτοπον· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν
αὐτὸς ἑαυτὸν κατασκοπῆται, ὡς ἀναισθήτῳ ἐπιτιμῶμεν. Ἄ-
τοπος οὖν, φησίν, ὁ θεὸς ἔσται αὐτὸς ἑαυτὸν θεώμενος. Τί
μὲν οὖν ὁ θεὸς θεάσεται, ἀφείσθω· ὑπὲρ δὲ τῆς αὐταρκείας
οὐ τῆς τοῦ θεοῦ τὴν [r] ἐπίσκεψιν ποιούμεθα, ἀλλ' ἀνθρωπίνης,
6 πότερον ὁ αὐτάρκης δεήσεται φιλίας ἢ οὔ; Εἰ δή τις ἐπὶ
τὸν φίλον ἐπιβλέψας ἴδοι τί ἐστι καὶ ὁποῖός τις ὁ φίλος,
τοιοῦτος οἷος ἕτερος εἶναι ἐγώ, ἄν γε καὶ σφόδρα φίλον ποιή-
σῃς, ὥσπερ τὸ λεγόμενον "ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, ἄλλος φί-
7 λος ἐγώ." Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ καὶ χαλεπώτατον, ὥσπερ καὶ τῶν
σοφῶν τινὲς εἰρήκασι, τὸ γνῶναι αὐτόν, καὶ [s] ἥδιστον (τὸ γὰρ
αὑτὸν εἰδέναι ἡδύ), αὐτοὶ μὲν οὖν αὑτοὺς ἐξ αὑτῶν οὐ δυνάμεθα
θεάσασθαι. Ὅτι δ' αὐτοὶ αὑτοὺς οὐ δυνάμεθα, δῆλον ἐξ
ὧν ἄλλοις ἐπιτιμῶμεν, αὐτοὶ δὲ [t] λανθάνομεν ταὐτὰ ποιοῦν-
τες. Τοῦτο δὲ γίνεται δι' εὔνοιαν ἢ διὰ πάθος· πολλοῖς δὲ
8 ἡμῶν ταῦτα ἐπισκοτεῖ πρὸς τὸ κρίνειν ὀρθῶς. Ὥσπερ οὖν
ὅταν θέλωμεν αὐτοὶ αὑτῶν τὸ πρόσωπον ἰδεῖν, εἰς τὸ κά-
τοπτρον ἐμβλέψαντες [v] εἴδομεν, ὁμοίως καὶ ὅταν αὐτοὶ αὑ-
τοὺς βουληθῶμεν γνῶναι, εἰς τὸν φίλον ἰδόντες γνωρίσαιμεν
ἄν· ἔστι γάρ, [w] ὡς φαμέν, ὁ φίλος ἕτερος ἐγώ. Εἰ οὖν
ἡδὺ μὲν τὸ αὑτὸν εἰδέναι, τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν εἰδέναι ἄνευ
ἄλλου φίλου, δέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας πρὸς τὸ αὐτὸς
9 αὑτὸν γνωρίζειν. Ἔτι δὲ καὶ εἴπερ ἐστὶ καλόν, ὥσπερ ἐστί,
τὸ εὖ ποιεῖν ἔχοντα [x] τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀγαθά, τίνα εὖ
ποιήσει; Μετὰ [y] τίνος δὲ συμβιώσεται; Οὐ γὰρ δὴ μόνος
γε [z] διάξει· τὸ γὰρ συμβιοῦν ἡδὺ καὶ ἀναγκαῖον. Εἰ τοί-
νυν ταῦτα καλὰ καὶ ἡδέα καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτα δὲ μὴ ἐνδέχε-
ται εἶναι ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας.

16 Πότερον δὲ πολλοὺς κτητέον φίλους ἢ ὀλίγους; Οὔτε δὴ

[r] σκέψιν Mb. [s] ἥδιστ' ἂν Kb.Mb. [t] μανθάνομεν Kb. [v] ἴδομεν Kb. [w] ὡς] ὡς ἂν Kb. [x] τὰ om. Kb. [y] τίνος βιώσεται Mb. [z] διεξάγει Mb.

πολλοὺς ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν οὔτ᾽ ὀλίγους δεῖ ἀεί. Πολλῶν μὲν γὰρ ὄντων ἔργον ἐφ᾽ ἕκαστον μερίσαι τὸ φιλεῖν. Ἐφ᾽ 2 ἁπάντων γὰρ [a] καὶ τῶν ἄλλων ἐξαδυνατεῖ ἡμῶν ἡ φύσις ἀσθενὴς οὖσα πρὸς τὸ ἐπὶ πολὺ ἀφικνεῖσθαι· οὔτε γὰρ τῇ ὄψει ἐπὶ πολὺ ὁρῶμεν, ἀλλ᾽ [b] ἐὰν πλέον ἀποστήσῃς τοῦ συμμέτρου, ἐλλείπει διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως, οὔτ᾽ ἐπ᾽ ἀκοῆς, οὔτ᾽ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως [c] ἁπάντων. Ἐλλείπων 3 οὖν [d] τῷ φιλεῖν δι᾽ ἀδυναμίαν καὶ ἐγκλήματ᾽ ἄν τις ἔχοι δικαίως, καὶ οὐκ ἂν εἴη φίλος, μὴ φιλῶν γε ἀλλ᾽ ἢ τῷ γε λόγῳ· ἡ δὲ φιλία οὐ τοῦτο βούλεται. Ἔτι ἂν ὦσι πολλοί, οὐκ ἔστι παύσασθαι λυπούμενον· πολλῶν γὰρ ὄντων εἰκὸς ἀεὶ περὶ ἕνα γέ τινα συμβαίνειν τι ἀτύχημα, ὧν γινομένων ἀναγκαῖον λυπεῖσθαι. Οὔτ᾽ αὖ πάλιν ὀλίγους, ἕνα ἢ δύο, ἀλλὰ συμμέτρους τῷ καιρῷ καὶ τῇ αὐτοῦ ὁρμῇ πρὸς τὸ φιλεῖν.

Μετὰ δὲ [e] ταῦτα σκεπτέον ἂν εἴη πῶς δεῖ φίλῳ [f] χρῆ- 17 σθαι. Ἔστι δ᾽ οὐκ ἐν ἁπάσῃ φιλίᾳ ἡ σκέψις, ἀλλ᾽ ἐν ᾗ μάλιστα ἐγκαλοῦσιν [g] ἀλλήλοις οἱ φίλοι. Οὐκ ἐγκαλοῦσι δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμοίως, οἷον ἐν τῇ [h] πατρὸς πρὸς υἱὸν οὐκ ἔστιν ἔγκλημα τοιοῦτον οἷον ἀξιοῦσιν ἐν ἐνίαις, ὥσπερ ἐγὼ σοί, οὕτω καὶ σὺ ἐμοί· εἰ δὲ μή, ἐνταῦθα τὸ σφοδρὸν ἔγκλημα. Ἐν δὲ ἀνίσοις φίλοις οὐκ ἔστι τὸ ἴσον. Ἔστι δὲ ἡ 2 πατρὸς πρὸς υἱὸν φιλία ἐν ἀνίσῳ, ὁμοίως ἡ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα ἢ οἰκέτου πρὸς δεσπότην, καὶ ὅλως δὲ χείρονος καὶ βελτίονος· οὐχ ἕξουσι δὲ τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα. Ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ἴσοις φίλοις καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φιλίᾳ τὸ τοιοῦτον ἔγκλημα, ὥστε σκεπτέον ἂν εἴη τὸ πῶς δεῖ χρῆσθαι φίλῳ ἐν τῇ ἐν [i] ἴσοις φιλίᾳ.

[a] καὶ om. M[b]. [b] ἂν M[b]. [c] ἁπάντων] ἐπὶ πάντων M[b]. [d] τὸ M[b].
[e] ταῦτα εἴη σκεπτέον πῶς K[b]. [f] χρήσασθαι M[b]. [g] ἀλλήλοις om. M[b].
[h] πατρὸς om. M[b]. [i] ἴσοις φίλοις φιλίᾳ K[b].

ΗΘΙΚΩΝ ΕΥΔΗΜΙΩΝ Α.

Ὁ ΜΕΝ ἐν Δήλῳ παρὰ τῷ θεῷ τὴν αὑτοῦ γνώμην ἀπο-
φηνάμενος συνέγραψεν ἐπὶ τὸ προπύλαιον τοῦ Λητῴου, διε-
λὼν οὐχ ὑπάρχοντα πάντα τῷ αὐτῷ, τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ
καλὸν καὶ τὸ ἡδύ, ποιήσας

κάλλιστον τὸ δικαιότατον, λῷστον δ' ὑγιαίνειν·
πάντων [a] δ' ἥδιστον, οὗ τις [b] ἐρᾷ, τὸ τυχεῖν.

Ἡμεῖς δ' αὐτῷ μὴ συγχωρῶμεν· ἡ γὰρ εὐδαιμονία κάλ-
2 λιστον καὶ ἄριστον ἁπάντων οὖσα ἥδιστόν ἐστιν. Πολλῶν
δ' ὄντων θεωρημάτων ἃ περὶ ἕκαστον πρᾶγμα καὶ περὶ ἑκά-
στην φύσιν ἀπορίαν ἔχει καὶ δεῖται σκέψεως, τὰ μὲν αὐτῶν
συντείνει πρὸς τὸ γνῶναι μόνον, τὰ δὲ καὶ περὶ τὰς κτήσεις
καὶ περὶ τὰς πράξεις τοῦ πράγματος. Ὅσα μὲν οὖν ἔχει
φιλοσοφίαν μόνον θεωρητικήν, λεκτέον κατὰ τὸν ἐπιβάλ-
3 λοντα καιρόν, ὅ τι περ οἰκεῖον ἦν τῇ μεθόδῳ. Πρῶτον δὲ
σκεπτέον ἐν τίνι τὸ εὖ ζῆν καὶ πῶς κτητόν, πότερον φύσει
γίνονται πάντες εὐδαίμονες οἱ τυγχάνοντες ταύτης τῆς προσ-
ηγορίας, ὥσπερ μεγάλοι καὶ μικροὶ καὶ τὴν χροιὰν διαφέ-
ροντες, ἢ διὰ μαθήσεως, ὡς οὔσης ἐπιστήμης τινὸς τῆς εὐ-
δαιμονίας, ἢ διά τινος ἀσκήσεως· πολλὰ γὰρ οὔτε κατὰ
φύσιν οὔτε μαθοῦσιν ἀλλ' ἐθισθεῖσιν ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώ-
ποις, φαῦλα μὲν τοῖς [c] φαύλως ἐθισθεῖσι, χρηστὰ δὲ τοῖς
4 [d] χρηστῶς. Ἢ τούτων μὲν κατ' [e] οὐδένα τῶν τρόπων, δυοῖν
δὲ θάτερον, ἤτοι καθάπερ οἱ νυμφόληπτοι καὶ θεόληπτοι
τῶν ἀνθρώπων, ἐπιπνοίᾳ [f] δαιμονίου τινὸς ὥσπερ ἐνθουσιά-

Codices M[b].P[b]. et ab initio Z.

[a] δ' om. M[b].P[b]. [b] ἔραται Z.M[b], ἐρᾶται P[b], omisso omnes τό.
[c] φαύλοις Z.M[b]. [d] χρηστῶς] χρησταῖς Z.M[b]. [e] οὐδένα τρόπον M[b].
[f] δαιμονία Z.M[b].

ζοντες, ἢ [g] διὰ τύχην· πολλοὶ γὰρ ταὐτόν φασιν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ παρουσία 5
διὰ τούτων ἁπάντων ἢ τινῶν ἢ τινὸς ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις, οὐκ ἄδηλον· ἅπασαι γὰρ αἱ γενέσεις σχεδὸν πίπτουσιν εἰς ταύτας τὰς ἀρχάς· καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς διανοίας ἁπάσας πρὸς τὰς [h] ἀπ' ἐπιστήμης ἄν τις [i] συναγάγοι πράξεις. Τὸ 6
δ' εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ ζῆν μακαρίως καὶ καλῶς εἴη ἂν ἐν τρισὶ μάλιστα, τοῖς εἶναι δοκοῦσιν αἱρετωτάτοις· οἱ μὲν γὰρ τὴν φρόνησιν μέγιστον εἶναί φασιν ἀγαθόν, οἱ δὲ τὴν ἀρετήν, οἱ δὲ τὴν ἡδονήν. Καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἔνιοι περὶ τοῦ 7
μεγέθους αὐτῶν διαμφισβητοῦσι, συμβάλλεσθαι φάσκοντες θάτερον θατέρου μᾶλλον εἰς αὐτήν, οἱ μὲν ὡς οὖσαν μεῖζον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν τῆς ἀρετῆς, οἱ δὲ ταύτης τὴν ἀρετήν, οἱ δ' ἀμφοτέρων τούτων τὴν ἡδονήν· καὶ τοῖς μὲν ἐκ πάντων δοκεῖ τούτων, τοῖς δ' ἐκ δυοῖν, τοῖς δ' ἐν ἑνί τινι τούτων εἶναι τὸ ζῆν εὐδαιμόνως. Περὶ δὴ τούτων ἐπιστήσαντας, 2
ἅπαντα τὸν δυνάμενον ζῆν κατὰ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν θέσθαι τινὰ σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, ἤτοι τιμὴν ἢ δόξαν ἢ πλοῦτον ἢ παιδείαν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων ποιήσεται πάσας τὰς πράξεις, ὡς τό γε μὴ συντετάχθαι τὸν βίον πρός τι τέλος ἀφροσύνης πολλῆς σημεῖόν ἐστιν. Μάλιστα δὴ δεῖ πρῶτον ἐν 2
αὑτῷ διορίσασθαι μήτε προπετῶς μήτε ῥαθύμως, ἐν τίνι τῶν ἡμετέρων τὸ ζῆν εὖ, καὶ τίνων ἄνευ τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἐνδέχεται τοῦθ' ὑπάρχειν. Οὐ γὰρ ταὐτόν, ὧν τ' ἄνευ οὐχ οἷόν τε ὑγιαίνειν [k] καὶ τὸ ὑγιαίνειν. Ὁμοίως δ' ἔχει τοῦτο καὶ ἐφ' ἑτέρων πολλῶν, ὥστ' [l] οὐδὲ τὸ ζῆν καλῶς καὶ ὧν ἄνευ οὐ δυνατὸν ζῆν καλῶς. Ἔστι δὲ τῶν τοιούτων τὰ μὲν 3
οὐκ ἴδια τῆς ὑγιείας οὐδὲ τῆς ζωῆς ἀλλὰ κοινὰ πάντων ὡς εἰπεῖν, [m] καὶ τῶν ἕξεων καὶ τῶν πράξεων, οἷον ἄνευ τοῦ ἀναπνεῖν ἢ ἐγρηγορέναι ἢ κινήσεως μετέχειν οὐθὲν ἂν ὑπάρξειεν ἡμῖν οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, τὰ δ' ἴδια μᾶλλον περὶ [n] ἑκά-

[g] διὰ τὴν τύχην Pb. [h] ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης Z. [i] συναγάγει Pb.
[k] καὶ τὸ ὑγιαίνειν om. Z. [l] οὐδὲ] καὶ Z. [m] καὶ post εἰπεῖν om. Mb.
[n] ἑκάστων Z.Mb.

στην φύσιν, ἃ δεῖ μὴ λανθάνειν· οὐ γὰρ ὁμοίως οἰκεῖον
πρὸς εὐεξίαν τοῖς εἰρημένοις κρεωφαγία καὶ τῶν [o] περιπά-
4 των οἱ μετὰ δεῖπνον. Ἔστι γὰρ ταῦτ' αἴτια τῆς ἀμφισβη-
τήσεως περὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν, τί ἐστι καὶ γίνεται διὰ τίνων·
ὧν ἄνευ γὰρ οὐχ οἷόν τε εὐδαιμονεῖν, ἔνιοι μέρη τῆς εὐδαιμο-
νίας εἶναι νομίζουσιν.

3 Πάσας μὲν οὖν τὰς δόξας ἐπισκοπεῖν, ὅσας ἔχουσί τινες
περὶ αὐτῆς, περίεργον. Πολλὰ γὰρ φαίνεται καὶ τοῖς παι-
δαρίοις καὶ τοῖς κάμνουσι καὶ παραφρονοῦσι, περὶ ὧν ἂν
οὐθεὶς νοῦν ἔχων διαπορήσειεν· δέονται γὰρ οὐ λόγων, ἀλλ'
οἱ μὲν ἡλικίας ἐν ᾗ μεταβάλλουσιν, οἱ δὲ κολάσεως ἰατρικῆς
ἢ πολιτικῆς· κόλασις γὰρ ἡ φαρμακεία τῶν πληγῶν οὐκ
2 ἐλάττων ἐστίν. Ὁμοίως δὲ ταύταις οὐδὲ τὰς τῶν πολλῶν·
[p] εἰκῇ γὰρ λέγουσι σχεδὸν περὶ ἁπάντων, καὶ μάλιστα περὶ
ἐπισκεπτέον μόνας· ἄτοπον γὰρ [q] προσφέρειν λόγον τοῖς
3 λόγου μηδὲν δεομένοις ἀλλὰ πάθους. Ἐπεὶ δ' εἰσὶν ἀπορίαι
περὶ ἑκάστην πραγματείαν οἰκεῖαι, δῆλον ὅτι καὶ περὶ [r] βίου
τοῦ κρατίστου καὶ ζωῆς τῆς ἀρίστης εἰσίν. Ταύτας οὖν
καλῶς ἔχει τὰς δόξας ἐξετάζειν· οἱ γὰρ τῶν ἀμφισβητούν-
των ἔλεγχοι τῶν ἐναντιουμένων αὐτοῖς λόγων ἀποδείξεις
4 εἰσίν. Ἔτι δὲ πρὸ ἔργου τὸ [s] τὰ τοιαῦτα μὴ λανθάνειν
μάλιστα [t] πρὸς ἃ δεῖ συντείνειν πᾶσαν σκέψιν, ἐκ τίνων ἐν-
δέχεται μετασχεῖν [v] τοῦ εὖ καὶ καλῶς ζῆν, εἴ τῳ μακαρίως
ἐπιφθονώτερον εἰπεῖν, καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τὴν περὶ ἕκαστα
5 γενομένην ἂν τῶν ἐπιεικῶν. Εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τύχην
γινομένοις ἢ τοῖς διὰ φύσιν τὸ καλῶς ζῆν ἐστίν, [w] ἀνέλ-
πιστον ἂν εἴη πολλοῖς· οὐ γάρ ἐστι δι' ἐπιμελείας ἡ κτῆσις
6 οὐδὲ ἐπ' αὐτοῖς [x] οὐδὲ τῆς [y] αὐτῶν πραγματείας. Εἰ δ' ἐν
τῷ αὐτὸν ποιόν τινα εἶναι καὶ τὰς κατ' αὐτὸν πράξεις, κοινό-

[o] περὶ πάντων Pb. [p] εἰκῇ Sylburgius: codices εἰ μή. margo Pb. ἴσως οἱ μηδὲν λέγουσι—περὶ ταύτης, τὰς τῶν σοφῶν ἐπισκεπτέον μόνας.
[q] προφέρειν Mb. [r] βίων Mb, βίον Pb. [s] τὰ om. Z.Pb. [t] περὶ Mb.
[v] τοῦ ante ζῆν Z.Mb.Pb. [w] ἀνέλπιστος Mb. [x] οὐδὲ διὰ τῆς Pb.
[y] αὐτῶν] αὐτῆς Mb.

τερον ἂν εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ θειότερον, κοινότερον μὲν [z] τῷ
πλείοσιν ἐνδέχεσθαι μετασχεῖν, θειότερον δὲ [z] τῷ κεῖσθαι τὴν
εὐδαιμονίαν [a] τοῖς [b] αὐτοὺς παρασκευάζουσι ποιούς τινας καὶ
τὰς πράξεις.

4''Εσται δὲ φανερὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ 4
διαπορουμένων, ἂν καλῶς ὁρισθῇ τί χρὴ νομίζειν εἶναι τὴν
εὐδαιμονίαν, πότερον ἐν τῷ ποιόν τινα [c] μόνον εἶναι τὴν ψυ-
χήν, καθάπερ τινὲς ᾠήθησαν τῶν σοφῶν καὶ πρεσβυτέρων,
ἢ δεῖ μὲν καὶ ποιόν τινα ὑπάρχειν αὐτόν, μᾶλλον δὲ δεῖ τὰς
πράξεις εἶναι ποιάς τινας. Διῃρημένων δὲ τῶν βίων καὶ τῶν 2
μὲν ἀμφισβητούντων τῆς τοιαύτης εὐημερίας, [d] ἀλλ' ὡς τῶν
ἀναγκαίων χάριν σπουδαζομένων, οἷον τῶν περὶ τὰς τέχνας
τὰς φορτικὰς καὶ τῶν περὶ χρηματισμὸν [e] καὶ τὰς βαναύσους
(λέγω δὲ φορτικὰς μὲν τὰς πρὸς δόξαν πραγματευομένας
μόνον, βαναύσους δὲ τὰς ἑδραίας καὶ μισθαρνικάς, χρημα-
τιστικὰς δὲ τὰς [f] πρὸς ἀγορὰς [g] καὶ πράσεις καπηλικάς),
τῶν [h] δ' εἰς ἀγωγὴν εὐδαιμονικὴν ταττομένων τριῶν ὄντων,
τῶν [i] καὶ πρότερον ῥηθέντων ἀγαθῶν ὡς μεγίστων [k] τοῖς
ἀνθρώποις, ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς, τρεῖς ὁρῶμεν
καὶ βίους ὄντας, οὓς οἱ ἐπ' ἐξουσίας τυγχάνοντες προαιροῦν-
ται ζῆν ἅπαντες, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. Τού- 3
των γὰρ ὁ μὲν φιλόσοφος βούλεται περὶ φρόνησιν εἶναι
καὶ τὴν θεωρίαν τὴν περὶ τὴν ἀλήθειαν, ὁ δὲ πολιτικὸς περὶ
τὰς πράξεις τὰς καλάς (αὗται δ' εἰσὶν αἱ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς), ὁ
δ' ἀπολαυστικὸς περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς σωματικάς· διόπερ ἕτε-
ρον τὸν εὐδαίμονα προσαγορεύει, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρό-
τερον. 4Ἀναξαγόρας μὲν ὁ Κλαζομένιος ἐρωτηθεὶς τίς ὁ 4
εὐδαιμονέστατος, "οὐθείς" εἶπεν "[l] ὧν σὺ νομίζεις, ἀλλ' [m] ἄτο-
" πος ἄν τίς σοι φανείη." Τοῦτον δ' ἀπεκρίνατο [n] τὸν τρό-

[z] τὸ utrobique Z. [a] τοῖς] ἃ τοῖς P^b, ἐν τοῖς margo P^b. [b] αὐ-
τοῖς Z. [c] μόνον om. M^b. [d] ἀλλ' ὡς] ἴσ. τῶν μὲν margo P^b. [e] καὶ
τὰς] καὶ τοὺς M^b. [f] πρὸς] πρὸς ὧν P^b, ἴσ. ὠνὰς margo P^b. [g] καὶ]
μὲν καὶ Z.P^b. [h] δ'] οὖν K. [i] καὶ om. Z. [k] τοῖς ἀνθρώποις
om. Z. [l] ὃν Z.M^b. [m] ἄτοπον ἄν τι M^b. [n] τὸν ante τρόπον
om. M^b.

πον ἐκεῖνος ὁρῶν τὸν [o] ἐρόμενον [p] ἀδύνατον ὑπολαμβάνοντα μὴ μέγαν ὄντα καὶ καλὸν ἢ πλούσιον ταύτης τυγχάνειν τῆς
5 προσηγορίας. Αὐτὸς δ' ἴσως ᾤετο τὸν ζῶντα ἀλύπως [q] καὶ καθαρῶς πρὸς τὸ δίκαιον ἤ τινος θεωρίας κοινωνοῦντα θείας, τοῦτον ὡς ἄνθρωπον εἰπεῖν μακάριον [r] εἶναι.

5 [s] Περὶ πολλῶν μὲν οὖν καὶ ἑτέρων οὐ ῥᾴδιον τὸ κρῖναι [t] καλῶς, μάλιστα δὲ περὶ οὗ [v] πᾶσι ῥᾷστον εἶναι δοκεῖ καὶ παντὸς ἀνθρώπου τὸ γνῶναι, τί τῶν ἐν τῷ ζῆν [w] αἱρετόν, καὶ
2 λαβὼν ἄν τις ἔχοι πλήρη τὴν ἐπιθυμίαν. Πολλὰ γάρ ἐστι τοιαῦτα τῶν ἀποβαινόντων [x] δι' ἃ προΐενται τὸ ζῆν, οἷον νόσους περιωδυνίας χειμῶνας· ὥστε δῆλον ὅτι κἂν ἐξ ἀρχῆς αἱρετὸν ἦν, εἴ τις αἵρεσιν ἐδίδου, διά γε ταῦτα τὸ μὴ γενέσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ βίος ὃν [y] ζῶσιν ἔτι παῖδες ὄντες· καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦτον ἀνακάμψαι πάλιν οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειεν
3 εὖ φρονῶν. Ἔτι [z] δὲ πολλὰ τῶν τε μηδεμίαν [a] ἐχόντων ἡδονὴν ἢ λύπην, καὶ τῶν ἐχόντων μὲν ἡδονὴν μὴ καλὴν δέ, τοιαῦτ' ἐστὶν ὥστε τὸ μὴ εἶναι κρεῖττον εἶναι τοῦ ζῆν. Ὅλως δ' εἴ τις ἅπαντα [b] συναγάγοι ὅσα πράττουσι μὲν καὶ πάσχουσιν ἅπαντες, ἑκόντες μέντοι μηθὲν αὐτῶν διὰ τὸ μηδ' αὐτοῦ χάριν, καὶ προσθείη χρόνου πλῆθος ἀπέραντόν τι, [c] οὐ μᾶλ-
4 λον ἕνεκ' ἄν τις τούτων ἕλοιτο ζῆν ἢ μὴ ζῆν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ διὰ τὴν [d] τῆς τροφῆς μόνον ἡδονὴν ἢ τὴν τῶν ἀφροδισίων, ἀφαιρεθεισῶν τῶν ἄλλων ἡδονῶν, ἃς τὸ γινώσκειν ἢ βλέπειν ἢ τῶν ἄλλων τις [e] αἰσθήσεων πορίζει τοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἂν εἷς προτιμήσειε τὸ ζῆν, μὴ παντελῶς ὢν ἀν-
5 δράποδον. Δῆλον γὰρ ὅτι τῷ ταύτην ποιουμένῳ τὴν αἵρεσιν οὐθὲν ἂν [f] διενέγκειε γενέσθαι θηρίον ἢ ἄνθρωπον· ὁ γοῦν ἐν Αἰγύπτῳ βοῦς, ὃν [g] ὡς Ἆπιν τιμῶσιν, ἐν πλείοσι [h] τῶν τοιού-
6 των ἐξουσιάζει πολλῶν μοναρχιῶν. Ὁμοίως δὲ [i] οὐδὲ διὰ

[o] ἐρώμενον Pb. [p] ἀδύνατον om. Mb. [q] τὸν et καὶ om. Z. [r] εἶναι om. Z. [s] παρὰ Z. [t] καθαρῶς Mb. [v] πᾶσι om. Z. [w] αἱρετῶν Mb. [x] δι' ἃ om. Z. et pr. Pb. [y] ζῶσιν om. Z. [z] δὲ om. Z. [a] ἐχόντων μὲν ἡδονὴν Pb. [b] συνάγοι Mb. [c] οὐ om. Z.Pb. [d] τῆς om. Z.Mb. [e] αἰσθήσεως πορίζοιτο Z, αἰσθήσεων πορίζοι Mb.Pb. [f] διενέγκοιεν Z.Mb. [g] εἰς Mb. [h] τῶν om. Z. [i] οὐδὲ] οὐ Mb.

τὴν τοῦ καθεύδειν ἡδονήν· τί γὰρ διαφέρει καθεύδειν [k]ἀνέγερ-
τον ὕπνον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μέχρι τῆς τελευταίας
ἐτῶν [l]ἀριθμὸν χιλίων ἢ [m]ὁποσωνοῦν, ἢ ζῆν ὄντα φυτόν; Τὰ
γοῦν φυτὰ τοιαύτης τινὸς ἔοικε μετέχειν ζωῆς, ὥσπερ καὶ τὰ
παιδία· καὶ γὰρ ταῦτα κατὰ τὴν [n]πρώτην ἐν τῇ μητρὶ
γένεσιν πεφυκότα μὲν διατελεῖ, καθεύδοντα [o]δὲ τὸν πάντα
χρόνον. Ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν τοιούτων ὅτι διαφεύγει [p]σκο- 7
πουμένους, τί τὸ εὖ καὶ τί τὸ ἀγαθὸν τὸ ἐν τῷ ζῆν. Τὸν
μὲν οὖν Ἀναξαγόραν φασὶν ἀποκρίνασθαι πρός τινα δια-
ποροῦντα τοιαῦτ᾽ ἄττα, καὶ διερωτῶντα τίνος ἕνεκ᾽ ἄν τις
ἕλοιτο γενέσθαι μᾶλλον ἢ μὴ γενέσθαι "τοῦ" φάναι "θεω-
"ρῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν περὶ [q]τὸν ὅλον κόσμον τάξιν."
Οὗτος μὲν οὖν ἐπιστήμης τινὸς ἕνεκεν τὴν αἵρεσιν ᾤετο τι- 8
μίαν εἶναι τοῦ ζῆν, οἱ δὲ Σαρδανάπαλον μακαρίζοντες ἢ
Σμινδυρίδην τὸν Συβαρίτην ἢ τῶν ἄλλων τινὰς τῶν ζώντων
τὸν ἀπολαυστικὸν βίον, [r]οὗτοι δὲ πάντες ἐν τῷ [s]χαίρειν
φαίνονται τάττειν τὴν εὐδαιμονίαν. Ἕτεροι δέ τινες οὔτ᾽ ἂν 9
φρόνησιν οὐδεμίαν οὔτε τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἕλοιντο μᾶλ-
λον ἢ τὰς πράξεις τὰς ἀπ᾽ ἀρετῆς· αἱροῦνται γοῦν οὐ μόνον
ἔνιοι δόξης χάριν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ [t]μὴ μέλλοντες εὐδοκιμή-
σειν. Ἀλλ᾽ οἱ πολλοὶ τῶν πολιτικῶν οὐκ ἀληθῶς τυγχά- 10
νουσι [v]τῆς προσηγορίας· οὐ γάρ εἰσι πολιτικοὶ κατὰ τὸν
ἀλήθειαν· ὁ μὲν γὰρ πολιτικὸς τῶν καλῶν ἐστὶ πράξεων
προαιρετικὸς αὐτῶν χάριν, οἱ δὲ πολλοὶ χρημάτων καὶ πλεο-
νεξίας ἕνεκεν ἅπτονται τοῦ ζῆν οὕτως. Ἐκ μὲν οὖν τῶν εἰρη-
μένων φανερὸν ὅτι πάντες ἐπὶ τρεῖς βίους φέρουσι τὴν εὐδαι-
μονίαν, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. Τούτων δ᾽ ἡ 11
μὲν περὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἡδονή, καὶ τίς καὶ
ποία τις γίνεται καὶ διὰ τίνων, οὐκ ἄδηλον, ὥστ᾽ οὐ τίνες
εἰσὶ δεῖ ζητεῖν αὐτάς, ἀλλ᾽ εἰ συντείνουσί τι πρὸς εὐδαιμονίαν

[k] ἀνεγέρρετον Z. [l] ἀριθμῶν χίλιον ἀριθμὸν ἢ Z. [m] ὁποσονοῦν Z. M[b].
[n] πρώτην om. Z. [o] δὲ] μὲν P[b]. [p] σκοπουμένους om. M[b]. [q] τὸν
alterum om. M[b]. [r] οὗτοι] οἱ M[b]. [s] χαίρειν ἀποφαίνονται ταύτην
τὴν M[b]. [t] μὴ] οἱ M[b]. [v] τῆς om. M[b].

ἢ μή, καὶ πῶς συντείνουσι, καὶ πότερον εἰ δεῖ προσάπτειν τῷ ζῆν καλὰς ἡδονάς τινας, ταύτας δεῖ προσάπτειν, ἢ τούτων μὲν ἄλλον τινὰ τρόπον ἀνάγκη κοινωνεῖν, ἕτεραι δ' εἰσὶν ἡδοναὶ δι' ἃς εὐλόγως οἴονται τὸν εὐδαίμονα ζῆν ἡδέως καὶ μὴ μόνον
12 ἀλύπως. ¹Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὕστερον ἐπισκεπτέον, περὶ δ' ἀρετῆς καὶ φρονήσεως [w] πρῶτον θεωρήσωμεν, τήν τε φύσιν αὐτῶν ἑκατέρου τίς ἐστι, καὶ πότερον μόρια ταῦτα τῆς ἀγαθῆς ζωῆς ἐστίν, ἢ αὐτὰ ἢ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτῶν, ἐπειδὴ προσάπτουσιν αὐτὰ κἂν εἰ μὴ πάντες εἰς τὴν εὐδαιμονίαν,
13 ἀλλ' οὖν οἱ λόγου ἄξιοι τῶν ἀνθρώπων πάντες. Σωκράτης μὲν οὖν ὁ πρεσβύτης ᾤετ' εἶναι τέλος τὸ γινώσκειν τὴν ἀρετήν, καὶ ἐπεζήτει τί ἔστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ τί ἡ ἀνδρία καὶ ἕκαστον τῶν μορίων αὐτῆς. ¹Ἐποίει γὰρ ταῦτ' εὐλόγως· ἐπιστήμας γὰρ ᾤετ' εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ὥσθ' ἅμα συμβαίνειν εἰδέναι τε τὴν δικαιοσύνην καὶ εἶναι δίκαιον· ἅμα [x]γὰρ μεμαθήκαμεν τὴν γεωμετρίαν καὶ οἰκοδομίαν καὶ ἐσμὲν οἰκο-
14 δόμοι καὶ γεωμέτραι. Διόπερ ἐζήτει τί ἐστιν ἀρετή, ἀλλ' οὐ πῶς γίνεται καὶ ἐκ τίνων. Τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιστημῶν συμβαίνει τῶν θεωρητικῶν· οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι τῆς ἀστρολογίας οὐδὲ τῆς περὶ φύσεως ἐπιστήμης οὐδὲ γεωμετρίας πλὴν τὸ γνωρίσαι καὶ θεωρῆσαι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων τῶν ὑποκειμένων ταῖς ἐπιστήμαις· οὐ μὴν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς οὐθὲν κωλύει πρὸς πολλὰ τῶν ἀναγκαίων
15 εἶναι χρησίμους αὐτὰς ἡμῖν. Τῶν δὲ ποιητικῶν ἐπιστημῶν ἕτερον τὸ τέλος τῆς ἐπιστήμης καὶ γνώσεως, οἷον ὑγίεια μὲν ἰατρικῆς, εὐνομία δὲ ἤ τι τοιοῦθ' ἕτερον τῆς πολιτικῆς. Καλὸν μὲν οὖν καὶ τὸ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν καλῶν· οὐ μὴν ἀλλά γε περὶ ἀρετῆς οὐ τὸ εἰδέναι τιμιώτατον τί ἐστιν,
16 ἀλλὰ τὸ γινώσκειν ἐκ τίνων ἐστίν. Οὐ γὰρ εἰδέναι βουλόμεθα τί ἐστιν ἀνδρία, ἀλλ' εἶναι ἀνδρεῖοι, οὐδὲ τί ἐστι δικαιοσύνη, ἀλλ' εἶναι δίκαιοι, καθάπερ καὶ ὑγιαίνειν [y] μᾶλλον

[w] πρῶτον θεωρήσωμεν om. M^b. [x] γὰρ] μὲν γὰρ P^b. [y] μᾶλλον— ὑγιαίνειν om. M^b.

ἢ γινώσκειν τί ἐστι τὸ ὑγιαίνειν καὶ εὖ ἔχειν τὴν ἕξιν μᾶλλον ἢ γινώσκειν τί ἐστι τὸ εὖ ἔχειν.

Πειρατέον δὲ περὶ τούτων πάντων ζητεῖν τὴν πίστιν διὰ 6
τῶν λόγων, μαρτυρίοις καὶ παραδείγμασι χρώμενον τοῖς
φαινομένοις. Κράτιστον μὲν γὰρ πάντας ἀνθρώπους φαίνε- 2
σθαι συνομολογοῦντας τοῖς ῥηθησομένοις, εἰ δὲ μή, τρόπον
γέ τινα πάντως, ὅπερ μεταβιβαζόμενοι ποιήσουσιν· ἔχει
γὰρ ἕκαστος οἰκεῖόν τι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ ὧν ἀναγκαῖον
δεικνύναι πως περὶ αὐτῶν· ἐκ γὰρ τῶν ἀληθῶς μὲν λεγο-
μένων οὐ σαφῶς δὲ προϊοῦσιν ἔσται καὶ τὸ σαφῶς, μετα-
λαμβάνουσιν ἀεὶ τὰ γνωριμώτερα τῶν εἰωθότων λέγεσθαι
συγκεχυμένως. Διαφέρουσι δ' οἱ λόγοι περὶ ἑκάστην μέθοδον 3
οἵ τε φιλοσόφως λεγόμενοι [z] καὶ μὴ φιλοσόφως. Διόπερ
καὶ τῶν πολιτικῶν οὐ χρὴ νομίζειν περίεργον εἶναι τὴν τοι-
αύτην θεωρίαν, δι' ἧς οὐ μόνον τὸ τί φανερόν, ἀλλὰ καὶ τὸ
διὰ τί. Φιλόσοφον γὰρ τὸ τοιοῦτο περὶ ἑκάστην μέθοδον.
Δεῖται μέντοι τοῦτο πολλῆς εὐλαβείας. Εἰσὶ γάρ τινες οἳ 4
διὰ τὸ δοκεῖν φιλοσόφου εἶναι τὸ μηθὲν εἰκῇ λέγειν ἀλλὰ
μετὰ λόγου, πολλάκις λανθάνουσι λέγοντες ἀλλοτρίους λό-
γους τῆς πραγματείας καὶ κενούς. Τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὁτὲ 5
μὲν δι' ἄγνοιαν ὁτὲ δὲ δι' ἀλαζονείαν· ὑφ' ὧν ἁλίσκεσθαι
συμβαίνει καὶ τοὺς ἐμπείρους καὶ δυναμένους πράττειν ὑπὸ
τούτων τῶν μήτ' ἐχόντων μήτε δυναμένων [a] διάνοιαν ἀρχι-
τεκτονικὴν ἢ [b] πρακτικήν. Πάσχουσι δὲ τοῦτο δι' ἀπαιδευ- 6
σίαν· ἀπαιδευσίᾳ γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον πρᾶγμα τὸ μὴ δύ-
νασθαι κρίνειν τούς [c] τ' οἰκείους λόγους τοῦ πράγματος καὶ
τοὺς ἀλλοτρίους. Καλῶς δ' ἔχει καὶ [c] τὸ χωρὶς κρίνειν τὸν 7
τῆς αἰτίας λόγον καὶ τὸ δεικνύμενον, διά τε τὸ ῥηθὲν ἀρτίως,
ὅτι προσέχειν οὐ δεῖ πάντα τοῖς διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ πολ-
λάκις μᾶλλον τοῖς φαινομένοις (νῦν δ' ὁπότ' ἂν λύειν μὴ
ἔχωσιν, ἀναγκάζονται πιστεύειν τοῖς εἰρημένοις), καὶ διότι
πολλάκις τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ λόγου δεδεῖχθαι δοκοῦν ἀληθὲς

[z] καὶ οἱ μὴ Mb. [a] δι' ἄγνοιαν Mb. [b] πραγματικήν Mb. [c] τ' et mox τὸ om. Mb.

μέν ἐστιν, οὐ μέντοι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δι' ἣν φησιν ὁ λόγος. Ἔστι γὰρ διὰ ψεύδους ἀληθὲς δεῖξαι· δῆλον δ' ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.

7 Πεπροοιμιασμένων [d] δὲ καὶ τούτων, λέγωμεν ἀρξάμενοι πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων, ὥσπερ εἴρηται, οὐ σαφῶς λεγομένων, ζητοῦντες ἐπὶ τὸ σαφῶς εὑρεῖν τί ἐστιν ἡ εὐδαιμονία. Ὁμολογεῖται δὴ μέγιστον εἶναι καὶ ἄριστον τοῦτο τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων. Ἀνθρώπινον δὲ λέγομεν, ὅτι τάχ' ἂν εἴη καὶ [e] βελτίονός τινος ἄλλου τῶν ὄντων εὐδαιμονία, οἷον
2 θεοῦ. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ζῴων, ὅσα χείρω τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, οὐθὲν κοινωνεῖ ταύτης τῆς προσηγορίας· οὐ γάρ ἐστιν εὐδαίμων ἵππος οὐδ' ὄρνις οὐδ' ἰχθὺς οὐδ' ἄλλο τῶν ὄντων οὐθέν, ὃ μὴ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἐν τῇ φύσει μετέχει θείου τινός, ἀλλὰ κατ' ἄλλην τινὰ τῶν ἀγαθῶν μετοχὴν τὸ
3 μὲν βέλτιον ζῇ τὸ δὲ χεῖρον αὐτῶν. Ἀλλ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὕστερον ἐπισκεπτέον. Νῦν δὲ λέγομεν ὅτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μέν ἐστιν ἀνθρώπῳ πρακτὰ τὰ δ' οὐ πρακτά. Τοῦτο δὲ λέγομεν οὕτω, διότι ἔνια τῶν ὄντων οὐθὲν μετέχει κινήσεως, ὥστ' οὐδὲ τῶν ἀγαθῶν· καὶ ταῦτ' ἴσως ἄριστα τὴν φύσιν [f] ἐστίν. Ἔνια δὲ πρακτὰ μέν, ἀλλὰ πρακτὰ κρείτ-
4 τοσιν ἡμῶν. [g] Ἐπειδὴ δὲ διχῶς λέγεται τὸ πρακτόν (καὶ γὰρ ὧν ἕνεκα πράττομεν καὶ ἃ τούτων ἕνεκα μετέχει πράξεως, οἷον καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὸν πλοῦτον τίθεμεν τῶν πρακτῶν, καὶ τὰ τούτων πραττόμενα χάριν, τά θ' ὑγιεινὰ καὶ τὰ χρηματιστικά), δῆλον ὅτι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπῳ πρακτῶν ἄριστον θετέον.

8 Σκεπτέον τοίνυν τί τὸ ἄριστον, καὶ λέγεται ποσαχῶς. Ἐν τρισὶ δὴ μάλιστα φαίνεται δόξαις εἶναι τοῦτο. Φασὶ γὰρ ἄριστον μὲν εἶναι πάντων αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, [h] αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθὸν ᾧ ὑπάρχει τό τε πρώτῳ εἶναι τῶν ἀγαθῶν καὶ [i] τὸ αἰτίῳ τῇ παρουσίᾳ τοῖς ἄλλοις τοῦ [k] ἀγαθὰ εἶναι.
2 Ταῦτα δ' ὑπάρχει ἀμφότερα τῇ ἰδέᾳ τἀγαθοῦ, λέγω δὲ ἀμ-

[d] δὲ om. Mb. [e] βέλτιον Mb. [f] εἰσίν Mb. [g] ἐπεὶ Mb. [h] αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθὸν om. Mb. [i] τὸ] τῷ Pb. [k] ἀγαθοῦ Pb.

φότερα τό τε πρῶτον τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις αἴτιον
ἀγαθοῖς τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἀγαθοῖς εἶναι. Μάλιστά τε γὰρ
τἀγαθὸν λέγεσθαι κατ' [l] ἐκείνης ἀληθῶς (κατὰ μετοχὴν γὰρ
καὶ ὁμοιότητα τἆλλα ἀγαθὰ ἐκείνης εἶναι), καὶ πρῶτον τῶν
ἀγαθῶν· ἀναιρουμένου γὰρ τοῦ μετεχομένου ἀναιρεῖσθαι καὶ
τὰ μετέχοντα τῆς ἰδέας, ἃ λέγεται τῷ μετέχειν ἐκείνης. Τὸ 3
δὲ πρῶτον τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον πρὸς τὸ ὕστερον, ὥστ'
εἶναι αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ γὰρ χω-
ριστὴν εἶναι τῶν μετεχόντων, ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας ἰδέας.
⌐Ἔστι μὲν οὖν τὸ διασκοπεῖν περὶ ταύτης τῆς δόξης ἑτέρας
τε διατριβῆς καὶ τὰ πολλὰ λογικωτέρας ἐξ ἀνάγκης· οἱ γὰρ
ἅμα ἀναιρετικοί τε καὶ κοινοὶ λόγοι κατ' οὐδεμίαν εἰσὶν ἄλ-
λην ἐπιστήμην. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, λέ- 4
γομεν ὅτι πρῶτον μὲν τὸ εἶναι [m] ἰδέαν μὴ μόνον ἀγαθοῦ ἀλλὰ
καὶ ἄλλου ὁτουοῦν λέγεται λογικῶς καὶ [n] κενῶς· ἐπέσκεπται
δὲ πολλοῖς περὶ αὐτοῦ τρόποις καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λό-
γοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν. ⌐Ἔπειτ' εἰ καὶ ὅτι μά- 5
λιστ' εἰσὶν αἱ ἰδέαι καὶ ἀγαθοῦ ἰδέα, μή ποτ' οὐδὲ χρήσιμος
πρὸς ζωὴν ἀγαθὴν οὐδὲ πρὸς τὰς πράξεις. Πολλαχῶς γὰρ
λέγεται καὶ ἰσαχῶς τῷ ὄντι [o] τὸ ἀγαθόν. Τό τε γὰρ ὄν, 6
ὥσπερ ἐν ἄλλοις διῄρηται, σημαίνει τὸ μὲν τί ἐστι, τὸ δὲ
ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ πότε, καὶ πρὸς τούτοις τὸ μὲν ἐν
τῷ κινεῖσθαι τὸ δὲ ἐν τῷ κινεῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν ἑκάστῃ
τῶν πτώσεών ἐστι τούτων, ἐν οὐσίᾳ μὲν ὁ νοῦς καὶ [p] ὁ θεός,
ἐν δὲ τῷ ποιῷ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ τῷ ποσῷ τὸ μέτριον, ἐν δὲ
τῷ πότε ὁ καιρός, τὸ δὲ διδάσκον καὶ [q] τὸ διδασκόμενον περὶ
κίνησιν. ⌐Ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ ὂν ἕν τι ἐστὶ [r] περὶ τὰ εἰρη- 7
μένα, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀγαθόν, οὐδὲ ἐπιστήμη ἐστὶ μία οὔτε
τοῦ ὄντος οὔτε τοῦ ἀγαθοῦ. ⌐Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὁμοιοσχημόνως
λεγόμενα ἀγαθὰ μιᾶς [s] ἐστὶ θεωρῆσαι, [t] οἷον τὸν καιρὸν ἢ τὸ
μέτριον, ἀλλ' [v] ἑτέρα ἕτερον καιρὸν θεωρεῖ καὶ ἑτέρα ἕτερον

[l] ἐκείνην Mb. [m] ἰδέαι Pb. [n] κοινῶς Mb. [o] τὸ om. Mb. [p] ὁ om. Mb. [q] τὸ ante διδασκόμενον om. Pb. [r] πρὸς Mb. [s] ἐστὶ τὸ θεωρῆσαι Pb. [t] οἷον] ἢ Mb. [v] ἑτέρα] ἕτερος Mb.

μέτριον, οἷον περὶ τροφὴν μὲν τὸν καιρὸν καὶ τὸ μέτριον ἰατρικὴ καὶ γυμναστική, [w] περὶ δὲ τὰς πολεμικὰς πράξεις στρατηγία, καὶ οὕτως [x] ἑτέρα περὶ ἑτέραν πρᾶξιν, ὥστε
8 [y] σχολῇ αὐτό γε τὸ ἀγαθὸν θεωρῆσαι μιᾶς. Ἔτι ἐν ὅσοις ὑπάρχει τὸ πρότερον [z] καὶ ὕστερον, οὐκ ἔστι κοινόν τι παρὰ ταῦτα, καὶ τοῦτο χωριστόν. Εἴη γὰρ ἄν τι τοῦ πρώτου πρότερον· πρότερον γὰρ τὸ κοινὸν καὶ χωριστὸν διὰ τὸ
9 ἀναιρουμένου τοῦ κοινοῦ ἀναιρεῖσθαι τὸ πρῶτον. Οἷον εἰ τὸ διπλάσιον πρῶτον τῶν πολλαπλασίων, οὐκ ἐνδέχεται τὸ [a] πολλαπλάσιον τὸ κοινῇ κατηγορούμενον εἶναι χωριστόν· ἔσται γὰρ τοῦ διπλασίου πρότερον, εἰ συμβαίνει τὸ κοινὸν εἶναι τὴν ἰδέαν, οἷον εἰ χωριστὸν ποιήσειέ [b] τις τὸ κοινόν· εἰ
10 γάρ ἐστι δικαιοσύνη ἀγαθόν, καὶ ἀνδρία. [c] Ἔτι τοίνυν φασὶν αὐτό τι ἀγαθόν. Τὸ οὖν αὐτὸ πρόσκειται πρὸς τὸν λόγον τὸν κοινόν. Τοῦτο δὲ τί ἂν εἴη πλὴν ὅτι ἀΐδιον καὶ χωριστόν; Ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον λευκὸν τὸ πολλὰς ἡμέρας λευκὸν τοῦ μίαν ἡμέραν, ὥστ' οὐδὲ δὴ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν [d] ταὐ-
11 τὸ τῇ ἰδέᾳ· πᾶσι γὰρ ὑπάρχει κοινόν. Ἀνάπαλιν δὲ καὶ δεικτέον [e] ἢ ὡς νῦν [f] δεικνύουσι τὸ ἀγαθὸν αὐτό. Νῦν μὲν γὰρ ἐκ τῶν ὁμολογουμένων ἔχειν τὸ ἀγαθόν, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁμολογούμενα εἶναι ἀγαθὰ δεικνύουσιν, ἐξ ἀριθμῶν, ὅτι ἡ δικαιοσύνη καὶ [g] ἡ ὑγίεια [h] ἀγαθόν· τάξεις γὰρ καὶ ἀριθμοί, ὡς τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς μονάσιν ἀγαθὸν ὑπάρχον διὰ τὸ
12 εἶναι τὸ ἓν αὐτὸ ἀγαθόν. Δεῖ δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων, οἷον ὑγιείας ἰσχύος σωφροσύνης, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀκινήτοις μᾶλλον τὸ καλόν. Πάντα γὰρ τάδε [i] τάξις καὶ ἠρεμία· εἰ ἄρα, ἐκεῖνα μᾶλλον· ἐκείνοις γὰρ ὑπάρχει [k] αὐτὰ μᾶλλον.
13 Παράβολος δὲ καὶ ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἓν αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, ὅτι [l] οἱ ἀριθμοὶ [m] ἐφίενται· οὔτε γὰρ ὡς ἐφίενται λέγονται

[w] πρὸς Mb. [x] ἕτεραι Mb. [y] σχολῆς Mb. [z] καὶ] καὶ τὸ Mb.
[a] πολλαπλάσιον] πλάσιον (δι above) Mb. [b] τι Pb. [c] ἔστι τοίνυν αὐτό φασί τι Mb.
[d] τοῦτο Mb. [e] ἢ ὡς] πῶς codices. [f] δείκνυσι Mb. [g] ἡ om. Mb.
[h] ἀγαθά Mb. [i] τάξεις Pb. [k] ταῦτα Pb. [l] οἱ] καὶ οἱ Mb. [m] ἀφίενται —ἀφίενται Mb.

φανερῶς, ἀλλὰ λίαν ἁπλῶς [n] τοῦτό φασι, καὶ ὄρεξιν εἶναι
πῶς ἄν τις ὑπολάβοι ἐν οἷς ζωὴ μὴ ὑπάρχει; Δεῖ δὲ περὶ
τούτου πραγματευθῆναι, καὶ μὴ ἀξιοῦν μηθὲν ἀλόγως, ἃ καὶ
μετὰ λόγου πιστεῦσαι οὐ ῥᾴδιον. Τό τε φάναι πάντα τὰ 14
ὄντα ἐφίεσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ οὐκ ἀληθές· ἕκαστον γὰρ
ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται, ὀφθαλμοὺς [o] ὄψεως, σῶμα ὑγιείας,
οὕτως ἄλλο ἄλλου. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν αὐτό τι ἀγαθόν,
ἔχει ἀπορίας τοιαύτας, καὶ ὅτι οὐ χρήσιμον τῇ πολιτικῇ,
ἀλλ' ἴδιόν τι ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις, οἷον γυμνα-
στικῇ [p] εὐεξία. Ἔτι καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένον· ἢ 15
γὰρ οὐδεμιᾷ χρήσιμον αὐτὸ τὸ τοῦ ἀγαθοῦ εἶδος, ἢ πάσαις
ὁμοίως. Ἔτι οὐ πρακτόν. Ὁμοίως δ' οὐδὲ τὸ κοινὸν ἀγα-
θὸν οὔτε αὐτὸ [q] ἀγαθόν ἐστιν (καὶ γὰρ ἂν μικρῷ [r] ὑπάρξαι
ἀγαθῷ) οὔτε πρακτόν· οὐ γὰρ ὅπως [r] ὑπάρξει τὸ ὁτῳοῦν
ὑπάρχον [s] ἡ ἰατρικὴ πραγματεύεται, ἀλλ' ὅπως ὑγίεια. Ὁ- 16
μοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἑκάστη. Ἀλλὰ [t] πολλαχῶς
τὸ ἀγαθόν, καὶ ἔστι τι αὐτοῦ καλόν, καὶ τὸ μὲν πρακτὸν τὸ
δ' οὐ πρακτόν. Πρακτὸν δὲ τὸ τοιοῦτον ἀγαθόν, τὸ οὗ
ἕνεκα. Οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀκινήτοις φανερόν, ὅτι οὐδὲ
ἡ ἰδέα τἀγαθοῦ τὸ ζητούμενον αὐτὸ τὸ ἀγαθόν ἐστιν, οὔτε
τὸ κοινόν. Τὸ μὲν γὰρ ἀκίνητον καὶ οὐ πρακτόν, τὸ δὲ κι- 17
νητὸν μὲν ἀλλ' οὐ πρακτόν. Τὸ δ' οὗ ἕνεκα ὡς τέλος ἄρι-
στον καὶ αἴτιον τῶν ὑφ' αὐτὸ καὶ πρῶτον πάντων. Ὥστε
[v] τοῦτ' ἂν εἴη αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὸ τέλος τῶν [w] ἀνθρώπῳ πρα-
κτῶν. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ τὴν κυρίαν πασῶν. Αὕτη δ'
ἐστὶ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ καὶ φρόνησις. Διαφέρουσι 18
[x] γὰρ αὗται αἱ ἕξεις πρὸς τὰς ἄλλας τῷ [y] τοιαῦται εἶναι·
πρὸς δ' ἀλλήλας εἴ τι διαφέρουσιν, ὕστερον λεκτέον. Ὅτι
δ' αἴτιον τὸ τέλος [z] τῶν ὑφ' αὐτό, δηλοῖ ἡ διδασκαλία. Ὁρι-
σάμενοι γὰρ τὸ τέλος τἆλλα δεικνύουσιν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν

[n] τοῦτο γρ. Pb, τότε Mb.Pb. [o] ὄψεως] ὄντος Mb. [p] ἀξία pr. Mb. [q] τἀγαθόν γρ. Pb. [r] ὑπάρξῃ utrobique Mb. [s] ἡ om. Mb. [t] ποσαχῶς Mb. [v] τούτων Mb. [w] ἀνθρωποπρακτῶν Mb. [x] γὰρ] δὲ Mb. [y] τοιαύτας Mb. [z] τοῖς Pb.

19 ἀγαθόν· αἴτιον γὰρ [a] τὸ οὗ ἕνεκα. Οἷον ἐπειδὴ [b] τὸ ὑγιαίνειν τοδί, ἀνάγκη τόδε εἶναι τὸ συμφέρον πρὸς αὐτήν· τὸ δ' [c] ὑγιεινὸν τῆς ὑγιείας αἴτιον ὡς κινῆσαν, καὶ τότε τοῦ εἶναι,
20 ἀλλ' οὐ τὸ ἀγαθὸν εἶναι τὴν ὑγίειαν. [d] ˈἜτι οὐδὲ δείκνυσιν οὐθεὶς ὅτι ἀγαθὸν [e] ἡ ὑγίεια, ἂν μὴ σοφιστὴς ᾖ καὶ μὴ ἰατρός (οὗτοι γὰρ τοῖς ἀλλοτρίοις λόγοις σοφίζονται), ὥσπερ οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν οὐδεμίαν. Τὸ δ' ὡς τέλος ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἄριστον τῶν πρακτῶν, σκεπτέον ποσαχῶς τὸ ἄριστον πάντων, ἐπειδὴ τοῦτο ἄριστον, μετὰ ταῦτα ἄλλην λαβοῦσιν ἀρχήν.

Β.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ἄλλην λαβοῦσιν ἀρχὴν περὶ τῶν ἑπομένων λεκτέον. Πάντα δὴ τἀγαθὰ ἢ ἐκτὸς ἢ [f] ἐν ψυχῇ, καὶ τούτων αἱρετώτερα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ, καθάπερ διαιρούμεθα καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις· φρόνησις γὰρ καὶ ἀρετὴ καὶ ἡδονὴ
2 ἐν ψυχῇ, [g] ὧν ἔνια ἢ πάντα τέλος εἶναι δοκεῖ πᾶσιν. Τῶν δὲ ἐν ψυχῇ τὰ μὲν ἕξεις ἢ δυνάμεις εἰσί, τὰ δ' ἐνέργειαι καὶ κινήσεις. Ταῦτα δὴ οὕτως ὑποκείσθω καὶ περὶ ἀρετῆς, ὅτι ἐστὶν ἡ βελτίστη διάθεσις ἢ ἕξις ἢ δύναμις ἑκάστων, ὅσων ἐστί τις χρῆσις ἢ ἔργον. Δῆλον δ' ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· ἐπὶ
3 πάντων γὰρ οὕτω τίθεμεν. Οἷον ἱματίου ἀρετή ἐστιν· καὶ [h] γὰρ ἔργον τι καὶ χρῆσίς ἐστιν, καὶ ἡ βελτίστη ἕξις τοῦ ἱματίου ἀρετή ἐστιν. ˈὉμοίως δὲ [i] καὶ πλοίου καὶ οἰκίας καὶ τῶν ἄλλων. ˈὭστε καὶ ψυχῆς· ἔστι γάρ τι ἔργον αὐτῆς.
4 Καὶ τῆς βελτίονος δὴ ἕξεως ἔστω βέλτιον τὸ ἔργον· καὶ ὡς ἔχουσιν αἱ ἕξεις πρὸς ἀλλήλας, οὕτω καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τούτων πρὸς ἄλληλα ἐχέτω. Καὶ τέλος ἑκάστου τὸ ἔργον. Φανερὸν τοίνυν ἐκ τούτων ὅτι βέλτιον τὸ ἔργον τῆς ἕξεως· τὸ γὰρ τέλος ἄριστον ὡς τέλος· [k] ὑπόκειται γὰρ τέλος τὸ βέλτιστον καὶ τὸ ἔσχατον, οὗ ἕνεκα τἆλλα πάντα. ˈὍτι

[a] τοῦ Mb. [b] τὸ corr. Pb, τοῦ Mb. [c] ὑγιαίνειν Mb. [d] ἔτι δὲ οὐδὲ δεικνύουσιν οὐθ' ὅτι Mb. [e] ἡ om. Pb. [f] ἐν om. Pb. et pr. Mb. [g] ὧν] ὧν ἢ Pb. [h] γὰρ om. Mb. [i] καὶ τοῦ πλοίου Mb. [k] ὑπέκειτο Pb, ὑπέρκειται Z.

μὲν τοίνυν τὸ ἔργον βέλτιον τῆς ἕξεως καὶ τῆς διαθέσεως, δῆλον. Ἀλλὰ τὸ ἔργον λέγεται διχῶς· τῶν μὲν γάρ ἐστιν 5
ἕτερόν τι τὸ ἔργον παρὰ τὴν χρῆσιν, οἷον οἰκοδομικῆς οἰκία ἀλλ' οὐκ οἰκοδόμησις καὶ ἰατρικῆς ὑγίεια ἀλλ' οὐχ [l] ὑγίασις οὐδ' ἰάτρευσις, τῶν δ' ἡ χρῆσις ἔργον, οἷον [m] ὄψεως ὅρασις καὶ μαθηματικῆς ἐπιστήμης θεωρία. Ὥστ' ἀνάγκη, ὧν ἔργον ἡ χρῆσις, τὴν χρῆσιν βέλτιον εἶναι τῆς ἕξεως. Τούτων δὲ 6
τοῦτον τὸν τρόπον διωρισμένων, λέγομεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ πράγματος καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως, οἷον σκυτοτομικῆς καὶ σκυτεύσεως ὑπόδημα. Εἰ δή τις ἐστὶν ἀρετὴ σκυτικῆς καὶ σπουδαίου σκυτέως, τὸ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον ὑπόδημα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. [n] Ἔτι 7
ἔστω ψυχῆς ἔργον τὸ ζῆν ποιεῖν, τοῦ δὲ χρῆσις καὶ ἐγρήγορσις· ὁ γὰρ ὕπνος ἀργία τις καὶ ἡσυχία. Ὥστ' ἐπεὶ τὸ ἔργον ἀνάγκη ἓν καὶ ταὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀρετῆς, ἔργον ἂν εἴη τῆς ἀρετῆς ζωὴ σπουδαία. Τοῦτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ [o] τέλεον ἀγαθόν, ὅπερ ἦν ἡ εὐδαιμονία. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν 8
ὑποκειμένων. Ἦν μὲν γὰρ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον, τὰ δὲ τέλη ἐν ψυχῇ καὶ τὰ ἄριστα τῶν ἀγαθῶν, [p] αὐτὴ δὲ ἢ ἕξις ἢ ἐνέργεια. Ἐπεὶ βέλτιον ἡ ἐνέργεια τῆς διαθέσεως καὶ τῆς βελτίστης ἕξεως ἡ βελτίστη ἐνέργεια, ἡ δ' ἀρετὴ βελτίστη ἕξις, τῆς ἀρετῆς ἐνέργεια [q] ἢ τῆς ψυχῆς ἄριστον εἶναι. Ἦν δὲ καὶ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον· ἔστιν ἄρα ἡ 9
εὐδαιμονία ψυχῆς ἀγαθῆς ἐνέργεια. Ἐπεὶ δὲ ἦν ἡ εὐδαιμονία τέλεόν τι, καὶ ἔστι ζωὴ καὶ [r] τελέα καὶ ἀτελής, καὶ ἀρετὴ ὡσαύτως (ἡ μὲν γὰρ ὅλη, ἡ δὲ μόριον), ἡ δὲ τῶν ἀτελῶν ἐνέργεια ἀτελής, εἴη ἂν ἡ εὐδαιμονία ζωῆς τελείας ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν τελείαν. Ὅτι δὲ τὸ γένος καὶ τὸν ὅρον 10
αὐτῆς λέγομεν καλῶς, μαρτύρια τὰ δοκοῦντα πᾶσιν ἡμῖν. Τό τε γὰρ εὖ [s] πράττειν καὶ τὸ εὖ ζῆν [t] τὸ αὐτὸ τῷ εὐδαιμονεῖν, ὧν ἕκαστον χρῆσίς ἐστι καὶ ἐνέργεια, καὶ ἡ ζωὴ καὶ

[l] ὑγίανσις pr. P^b. [m] ὄψεως om. M^b. [n] ὅτι M^b. [o] τέλεον] πλέον codices. [p] αὕτη P^b. [q] ἡ P^b. [r] τελεία M^b. [s] πράσσειν M^b. [t] τὸ post ζῆν om. M^b.

ἡ πρᾶξις. Καὶ γὰρ ἡ πρακτικὴ χρηστική ἐστιν· ὁ μὲν
11 γὰρ χαλκεὺς ποιεῖ χαλινόν, χρῆται δ' ὁ ἱππικός. Καὶ τὸ
μήτε μίαν ἡμέραν εἶναι εὐδαίμονα μήτε παῖδα μήθ' ἡλικίαν
πᾶσαν, διὸ καὶ τὸ Σόλωνος ἔχει καλῶς, τὸ μὴ ζῶντ' εὐδαι-
μονίζειν, ἀλλ' ὅταν λάβῃ τέλος· οὐθὲν γὰρ ἀτελὲς εὔδαιμον·
οὐ γὰρ ὅλον. Ἔτι δ' οἱ ἔπαινοι τῆς ἀρετῆς διὰ τὰ ἔργα,
καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν ἔργων. Καὶ στεφανοῦνται οἱ νικῶν-
12 τες, ἀλλ' οὐχ οἱ δυνάμενοι νικᾶν, μὴ νικῶντες δέ. Καὶ τὸ
κρίνειν ἐκ τῶν ἔργων ὁποῖός τις ἐστίν. Ἔτι διὰ τί ἡ εὐ-
δαιμονία οὐκ ἐπαινεῖται; Ὅτι διὰ ταύτην τἆλλα, ἢ τῷ εἰς
ταύτην ἀναφέρεσθαι ἢ τῷ μόρια εἶναι αὐτῆς. Διὸ ἕτερον
εὐδαιμονισμὸς καὶ ἔπαινος καὶ ἐγκώμιον· τὸ μὲν γὰρ ἐγκώ-
μιον λόγος τοῦ καθ' ἕκαστον ἔργου, ὁ δ' ἔπαινος τοιοῦτον
13 εἶναι καθόλου, ὁ δ' εὐδαιμονισμὸς τέλος. Καὶ τὸ ἀπορού-
μενον δ' ἐνίοτε δῆλον ἐκ τούτων, διὰ τί ποτ' οὐθὲν βελτίους
οἱ σπουδαῖοι τῶν φαύλων τὸν ἥμισυν τοῦ βίου· ὅμοιοι γὰρ
καθεύδοντες πάντες. Αἴτιον δ' ὅτι ἀργία ψυχῆς ὁ ὕπνος,
14 ἀλλ' οὐκ ἐνέργεια. Διὸ καὶ ἄλλο εἴ τι μόριόν [v] ἐστι ψυ-
χῆς, οἷον τὸ θρεπτικόν, ἡ τούτου ἀρετὴ οὐκ ἔστι μόριον τῆς
ὅλης ἀρετῆς, ὥσπερ οὐδ' ἡ τοῦ σώματος· ἐν τῷ ὕπνῳ γὰρ
μᾶλλον ἐνεργεῖ τὸ θρεπτικόν, τὸ δ' αἰσθητικὸν καὶ ὀρεκτικὸν
ἀτελῆ ἐν τῷ ὕπνῳ. Ὅσον δὲ τοῦ μὴ κινεῖσθαι μετέχουσι,
καὶ αἱ φαντασίαι βελτίους αἱ τῶν σπουδαίων, ἐὰν μὴ διὰ
15 νόσον ἢ πήρωσιν. Μετὰ ταῦτα περὶ ψυχῆς θεωρητέον· ἡ
γὰρ ἀρετὴ ψυχῆς, οὐ κατὰ συμβεβηκός. Ἐπεὶ δ' ἀνθρω-
πίνην ἀρετὴν ζητοῦμεν, ὑποκείσθω δύο μέρη ψυχῆς τὰ λόγου
μετέχοντα, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον μετέχειν λόγου ἄμφω,
ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ ἐπιτάττειν τὸ δὲ τῷ πείθεσθαι καὶ ἀκούειν
πεφυκέναι· εἰ δέ [w] τι ἐστὶν ἑτέρως ἄλογον, ἀφείσθω τοῦτο
16 τὸ μόριον. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὔτ' εἰ μεριστὴ ἡ ψυχὴ οὔτ'
εἰ ἀμερής, ἔχει μέντοι δυνάμεις διαφόρους καὶ τὰς εἰρημένας,
ὥσπερ ἐν τῷ καμπύλῳ [x] τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτὸν ἀδιαχώ-

[v] ἐστι τῆς ψυχῆς Pb. [w] τι om. Pb. [x] τὸ ante κοῖλον om. Mb.

ριστον, καὶ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ λευκόν· [y]καίτοι τὸ εὐθὺ οὐ λευ-
κόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, καὶ [z]οὐκ οὐσία τοῦ αὐτοῦ.
Ἀφῄρηται δὲ καὶ εἴ τι ἄλλο ἐστὶ μέρος ψυχῆς, οἷον τὸ
φυσικόν. Ἀνθρωπίνης δὲ ψυχῆς τὰ εἰρημένα μόρια ἴδια. 17
Διὸ οὐδ' αἱ ἀρεταὶ αἱ τοῦ θρεπτικοῦ καὶ ὀρεκτικοῦ ἀνθρώπου·
δεῖ γάρ, εἰ ᾗ ἄνθρωπος, λογισμὸν ἐνεῖναι καὶ ἀρχὴν καὶ
πρᾶξιν, ἄρχει δ' ὁ λογισμὸς οὐ λογισμοῦ ἀλλ' ὀρέξεως καὶ
παθημάτων· ἀνάγκη ἄρα [a]ταῦτ' ἔχειν τὰ μέρη. Καὶ ὥσπερ
ἡ εὐεξία σύγκειται ἐκ τῶν κατὰ μόριον ἀρετῶν, οὕτω καὶ ἡ
τῆς ψυχῆς ἀρετὴ ᾗ τέλος. Ἀρετῆς δ' εἴδη δύο, ἡ μὲν ἠθικὴ 18
ἡ δὲ διανοητική. Ἐπαινοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς δικαίους,
ἀλλὰ καὶ τοὺς συνετοὺς καὶ τοὺς σοφούς· ἐπαινετὸν γὰρ
ὑπέκειτο ἡ ἀρετὴ ἢ τὸ ἔργον, ταῦτα δ' οὐκ ἐνεργεῖ, ἀλλ'
εἰσὶν αὐτῶν ἐνέργειαι. Ἐπεὶ δ' αἱ διανοητικαὶ μετὰ λόγου, 19
αἱ μὲν τοιαῦται τοῦ λόγον ἔχοντος, ὃ ἐπιτακτικόν ἐστι τῆς
ψυχῆς ᾗ λόγον ἔχει, αἱ δ' ἠθικαὶ τοῦ ἀλόγου μέν, ἀκολου-
θητικοῦ [b]δὲ κατὰ φύσιν τῷ λόγον ἔχοντι· οὐ γὰρ λέγομεν
ποῖός τις τὸ ἦθος, ὅτι σοφὸς ἢ δεινός, ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ
θρασύς. Μετὰ ταῦτα σκεπτέον πρῶτον περὶ ἀρετῆς ἠθικῆς, 20
τί ἐστι, καὶ ποῖα [c]μόρια αὐτῆς, εἰς τοῦτο γὰρ ἀνῆκται, καὶ
γίνεται διὰ τίνων. Δεῖ δὴ ζητεῖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις
ἔχοντές τι ζητοῦσι πάντες, ὥστε δεῖ διὰ τῶν ἀληθῶς μὲν
λεγομένων οὐ σαφῶς δὲ πειρᾶσθαι λαβεῖν καὶ τὸ ἀληθῶς καὶ
σαφῶς. Νῦν γὰρ ὁμοίως ἔχομεν ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ὑγίειαν, 21
ὅτι ἡ ἀρίστη διάθεσις τοῦ σώματος, καὶ Κορίσκος ὁ [d]τῶν
ἐν τῇ ἀγορᾷ μελάντατος· τί μὲν γὰρ ἑκάτερον τούτων οὐκ
ἴσμεν, πρὸς μέντοι τὸ εἰδέναι τί ἑκάτερον [e]αὐτῆς πρὸ ἔργου
τὸ οὕτως ἔχειν. Ὑποκείσθω δὴ πρῶτον ἡ βελτίστη διά- 22
θεσις ὑπὸ τῶν βελτίστων γίγνεσθαι, καὶ πράττεσθαι ἄριστα
περὶ ἕκαστον ἀπὸ τῆς ἑκάστου ἀρετῆς, οἷον πόνοι τε ἄριστοι
καὶ τροφὴ ἀφ' ὧν γίνεται εὐεξία, καὶ ἀπὸ τῆς εὐεξίας πο-
νοῦσιν ἄριστα. Ἔτι πᾶσαν διάθεσιν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίγνε-

[y] καίτοι—λευκόν om. M^b. [z] οὐκ om. M^b. [a] τοῦτ' om. M^b.
[b] δὲ om. P^b. [c] μοῖρα M^b. [d] τῶν om. M^b. [e] αὐτοῖν corr. M^b.

σθαι καὶ φθείρεσθαί πως προσφερομένων, ὥσπερ ὑγίεια ὑπὸ
23 τροφῆς καὶ πόνων καὶ ὥρας. Ταῦτα δὲ δῆλα ἐκ τῆς ἐπαγω-
γῆς. Καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα ἡ τοιαύτη διάθεσίς ἐστιν, ἣ γίνεταί
τε ὑπὸ τῶν ἀρίστων περὶ ψυχὴν κινήσεων καὶ ἀφ' ἧς πράτ-
τεται τὰ ἄριστα τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, καὶ ὑπὸ τῶν
24 αὐτῶν πῶς μὲν γίνεται πῶς δὲ φθείρεται. Πρὸς ταῦτα ἡ
χρῆσις αὐτῆς ὑφ' ὧν καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται, [f] πρὸς ἃ
βέλτιστα διατίθησιν. Σημεῖον δ' ὅτι περὶ ἡδέα καὶ λυπηρὰ
[g] καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία· αἱ γὰρ κολάσεις ἰατρεῖαι οὖσαι
καὶ γινόμεναι διὰ τῶν ἐναντίων, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, διὰ
τούτων εἰσίν.

2 Ὅτι μὲν τοίνυν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδέα καὶ λυπηρά ἐστι,
δῆλον. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ ἦθος ὥσπερ καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει
ὅτι ἀπὸ ἔθους ἔχει τὴν [h] ἐπίδοσιν, ἐθίζεται δὲ τὸ ὑπ' ἀγω-
γῆς μὴ [i] ἐμφύτου τῷ πολλάκις κινεῖσθαί πως, οὕτως ἤδη τὸ
ἐνεργητικόν. [k] Ὃ ἐν [l] τοῖς ἀψύχοις οὐχ ὁρῶμεν· οὐδὲ γὰρ
ἂν μυριάκις ῥίψῃς ἄνω τὸν λίθον, οὐδέποτε ποιήσει τοῦτο
2 μὴ βίᾳ. Διὸ ἔστω [m] ἦθος τοῦτο ψυχῆς κατὰ ἐπιτακτικὸν
λόγον, δυναμένου δ' ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ ποιότης. Λεκτέον
δὴ κατὰ τί τῆς ψυχῆς ποῖ' ἄττα ἤθη. [n] Ἔσται δὲ κατά τε
τὰς δύναμεις τῶν παθημάτων, καθ' ἃς ὡς παθητικοὶ λέγον-
ται, καὶ κατὰ τὰς ἕξεις, [o] καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη [p] ταῦτα
3 λέγονται τῷ πάσχειν πῶς ἢ ἀπαθεῖς εἶναι. Μετὰ ταῦτα ἡ
διαίρεσις ἐν τοῖς [q] ἀπηλλαγμένοις τῶν παθημάτων καὶ τῶν
δυνάμεων καὶ τῶν ἕξεων. Λέγω δὲ πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα,
θυμὸν φόβον αἰδῶ ἐπιθυμίαν, ὅλως οἷς ἕπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
ἡ αἰσθητικὴ ἡδονὴ [r] ἢ λύπη καθ' αὑτά. Καὶ κατὰ μὲν ταῦτα
οὐκ ἔστι ποιότης, [s] ἀλλὰ πάσχει, κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις ποιό-
4 της. Λέγω δὲ τὰς δυνάμεις καθ' ἃς λέγονται κατὰ τὰ πάθη
οἱ ἐνεργοῦντες, οἷον ὀργίλος ἀνάλγητος ἐρωτικὸς αἰσχυντη-
λὸς ἀναίσχυντος. Ἕξεις δέ εἰσιν ὅσαι αἴτιαί εἰσι τοῦ ταῦτα

[f] πρὸς] πως P^b. [g] καὶ ante ἡ ἀρετὴ om. P^b. [h] ἀπόδοσιν M^b. [i] ἐκφύτου τὸ M^b. [k] ὃ] καὶ P^b. [l] ταῖς ψυχαῖς M^b. [m] τοῦτο ἦθος M^b. [n] ἔστι P^b. [o] καθ'] καὶ καθ' P^b. [p] λέγονται ταῦτα M^b. [q] ἀπηλεγμένοις M^b, ἀπηλαγμένοις P^b. [r] ἢ] ἢ ἡ P^b. [s] ἀλλὰ—ποιότης om. M^b.

ἢ κατὰ λόγον ὑπάρχειν ἢ ἐναντίως, οἷον ἀνδρία σωφροσύνη δειλία ἀκολασία.

Διωρισμένων δὲ τούτων, ληπτέον ὅτι ἐν ἅπαντι συνεχεῖ 3
καὶ διαιρετῷ ἐστὶν ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις καὶ μέσον, καὶ
ταῦτα ἢ πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς ἡμᾶς, οἷον ἐν γυμναστικῇ, ἐν
ἰατρικῇ, ἐν οἰκοδομικῇ, ἐν κυβερνητικῇ, καὶ ἐν ὁποιᾳοῦν
πράξει, καὶ ἐπιστημονικῇ καὶ ἀνεπιστημονικῇ, καὶ τεχνικῇ
καὶ ἀτέχνῳ. Ἡ μὲν γὰρ κίνησις συνεχές, ἡ δὲ πρᾶξις κίνη- 2
σις. Ἐν πᾶσι δὲ τὸ μέσον τὸ πρὸς ἡμᾶς βέλτιστον· τοῦτο
γάρ ἐστιν ὡς ἡ ἐπιστήμη κελεύει καὶ ὁ λόγος. Πανταχοῦ
δὲ τοῦτο καὶ ποιεῖ τὴν βελτίστην ἕξιν. Καὶ τοῦτο δῆλον
διὰ τῆς ἐπαγωγῆς καὶ τοῦ λόγου. Τὰ γὰρ ἐναντία φθείρει 3
ἄλληλα, τὰ δ' ἄκρα [t] καὶ ἀλλήλοις καὶ τῷ μέσῳ ἐναντία· τὸ
γὰρ μέσον ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερόν ἐστιν, οἷον τὸ ἴσον τοῦ
μὲν ἐλάττονος μεῖζον, τοῦ μείζονος δὲ ἔλαττον. Ὥστ'
ἀνάγκη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ μέσ' ἄττα εἶναι καὶ μεσό-
τητά τινα. Ληπτέον ἄρα ἡ ποία μεσότης ἀρετή, καὶ περὶ
ποῖα μέσα. Εἰλήφθω δὴ παραδείγματος χάριν, καὶ θεω- 4
ρείσθω ἕκαστον ἐκ τῆς ὑπογραφῆς.

ὀργιλότης	ἀναλγησία	πραότης.
θρασύτης	δειλία	ἀνδρία.
ἀναισχυντία	κατάπληξις	αἰδώς.
ἀκολασία	ἀναισθησία	σωφροσύνη.
φθόνος	ἀνώνυμον	νέμεσις.
κέρδος	ζημία	δίκαιον.
[v] ἀσωτία	ἀνελευθερία	ἐλευθεριότης.
ἀλαζονεία	εἰρωνεία	ἀλήθεια.
κολακεία	ἀπέχθεια	φιλία.
ἀρέσκεια	αὐθάδεια	σεμνότης.
τρυφερότης	κακοπάθεια	καρτερία.
χαυνότης	μικροψυχία	μεγαλοψυχία.
δαπανηρία	μικροπρέπεια	μεγαλοπρέπεια.
πανουργία	εὐήθεια	φρόνησις.

[t] καὶ τῷ μέσῳ καὶ ἀλλήλοις Mb. [v] ἀσώτεια Pb.

5 Τὰ μὲν πάθη ταῦτα [w] καὶ τοιαῦτα συμβαίνει ταῖς ψυχαῖς,
πάντα δὲ λέγεται τὰ μὲν τῷ ὑπερβάλλειν τὰ δὲ τῷ ἐλλεί-
πειν. Ὀργίλος [x] μὲν γάρ ἐστιν ὁ μᾶλλον ἢ δεῖ ὀργιζόμε-
νος καὶ θᾶττον καὶ πλείοσιν ἢ οἷς δεῖ, ἀνάλγητος δὲ ὁ ἐλλεί-
πων καὶ οἷς καὶ ὅτε καὶ ὥς· [y] καὶ θρασὺς μὲν ὁ μήτε ἃ χρὴ
φοβούμενος μήθ᾽ ὅτε μήθ᾽ ὥς, δειλὸς δὲ ὁ καὶ ἃ μὴ δεῖ καὶ
6 [z] ὅτ᾽ οὐ δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ. Ὁμοίως δὲ [a] καὶ ἀκόλαστος καὶ
ὁ ἐπιθυμητικὸς καὶ ὁ ὑπερβάλλων πᾶσιν ὅσοις ἐνδέχεται,
ἀναίσθητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ μηδ᾽ ὅσον βέλτιον καὶ κατὰ
τὴν φύσιν ἐπιθυμῶν, ἀλλ᾽ ἀπαθὴς ὥσπερ λίθος. Κερδαλέος
δὲ ὁ πανταχόθεν πλεονεκτικός, ζημιώδης δὲ ὁ μηδαμόθεν
7 ἀλλ᾽ ὀλιγαχόθεν. Ἀλαζὼν δὲ ὁ πλείω τῶν ὑπαρχόντων
προσποιούμενος, εἴρων δὲ ὁ ἐλάττω. Καὶ κόλαξ μὲν ὁ
πλείω συνεπαινῶν ἢ καλῶς ἔχει, ἀπεχθητικὸς δὲ ὁ ἐλάττω.
Καὶ τὸ μὲν λίαν πρὸς ἡδονὴν ἀρέσκεια, τὸ δ᾽ ὀλίγα καὶ μό-
8 γις αὐθάδεια. Ἔτι δ᾽ ὁ μὲν μηδεμίαν ὑπομένων λύπην, μηδ᾽
εἰ βέλτιον, τρυφερός· ὁ δὲ πᾶσαν ὁμοίως ὡς μὲν ἁπλῶς
εἰπεῖν ἀνώνυμος, μεταφορᾷ δὲ λέγεται σκληρὸς καὶ ταλαί-
πωρος καὶ κακοπαθητικός. Χαῦνος δ᾽ ὁ μειζόνων ἀξιῶν [b] αὐ-
9 τόν, μικρόψυχος δ᾽ ὁ [c] ἐλαττόνων. Ἔτι δ᾽ ἄσωτος μὲν ὁ
πρὸς ἅπασαν δαπάνην ὑπερβάλλων, ἀνελεύθερος δὲ ὁ πρὸς
ἅπασαν ἐλλείπων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μικροπρεπὴς καὶ ὁ
σαλάκων· ὁ μὲν γὰρ ὑπερβάλλει τὸ πρέπον, ὁ δ᾽ ἐλλείπει
τοῦ πρέποντος. Καὶ ὁ μὲν πανοῦργος πάντως καὶ πάντο-
10 θεν πλεονεκτικός, ὁ δ᾽ εὐήθης οὐδ᾽ ὅθεν δεῖ. Φθονερὸς δὲ τῷ
λυπεῖσθαι ἐπὶ πλείοσιν εὐπραγίαις ἢ δεῖ· καὶ γὰρ οἱ ἄξιοι
εὖ πράττειν λυποῦσι τοὺς φθονεροὺς εὖ πράττοντες. Ὁ δ᾽
ἐναντίος ἀνωνυμώτερος, ἔστι δ᾽ ὁ ὑπερβάλλων ἐπὶ τῷ μὴ
λυπεῖσθαι μηδ᾽ ἐπὶ τοῖς ἀναξίοις εὖ πράττουσιν, ἀλλ᾽ εὐχε-
ρὴς ὥσπερ οἱ γαστρίμαργοι πρὸς τροφήν· ὁ δὲ δυσχερὴς
11 κατὰ τὸν φθόνον ἐστίν. Τὸ δὲ πρὸς ἕκαστον μὴ κατὰ συμ-

[w] καὶ τὰ τοιαῦτα Mb. [x] μὲν om. Pb. [y] καὶ ante θρασὺς om. Mb. [z] ὅτ᾽] ὅπου Mb. [a] καὶ ὁ ἀκόλαστος codices. [b] ἑαυτόν Mb. [c] ἐλάττων Mb.

βεβηκὸς οὕτως ἔχειν περίεργον διορίζειν· οὐδεμία γὰρ ἐπιστήμη, οὔτε θεωρητικὴ οὔτε ποιητική, οὔτε λέγει οὔτε πράττει τοῦτο προσδιορίζουσα, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ πρὸς τὰς συκοφαντίας τῶν τεχνῶν τὰς λογικάς. Ἁπλῶς μὲν οὖν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον, ἀκριβέστερον δ', ὅταν περὶ τῶν ἕξεων λέγωμεν τῶν ἀντικειμένων. Αὐτῶν δὲ τούτων τῶν παθη- 12
μάτων εἴδη κατονομάζεται τῷ διαφέρειν κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ἢ χρόνου ἢ τοῦ μᾶλλον ἢ πρός τι τῶν ποιούντων τὰ πάθη. Λέγω δ', οἷον ὀξύθυμος μὲν τῷ θᾶττον πάσχειν ἢ δεῖ, χαλεπὸς δὲ [d]καὶ θυμώδης τῷ μᾶλλον, πικρὸς δὲ τῷ φυλακτικὸς εἶναι τῆς ὀργῆς, [e]πλήκτης δὲ καὶ λοιδορητικὸς ταῖς κολάσεσι ταῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς. Ὀψοφάγοι δὲ καὶ γαστρίμαργοι καὶ 13
οἰνόφλυγες [f]τῷ [g]πρὸς ὁποτέρας τροφῆς ἀπόλαυσιν ἔχειν τὴν δύναμιν παθητικὴν παρὰ τὸν λόγον. Οὐ δεῖ δ' ἀγνοεῖν 14
ὅτι ἔνια τῶν λεγομένων οὐκ ἔστιν ἐν τῷ [h]πῶς λαμβάνειν, ἂν [i]πως λαμβάνηται τῷ μᾶλλον πάσχειν, οἷον μοιχὸς οὐ τῷ μᾶλλον ἢ δεῖ πρὸς τὰς γαμετὰς πλησιάζειν· οὐ γάρ ἐστιν· ἀλλὰ μοχθηρία τις αὕτη δή ἐστιν· συνειλημμένον γὰρ τό τε πάθος λέγεται καὶ τὸ τοιόνδε εἶναι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὕβρις. 15
Διὸ καὶ ἀμφισβητοῦσι, συγγενέσθαι μὲν φάσκοντες, ἀλλ' οὐ μοιχεῦσαι· ἀγνοοῦντες γὰρ ἢ ἀναγκαζόμενοι· καὶ πατάξαι μέν, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα.

Εἰλημμένων δὲ τούτων, μετὰ ταῦτα λεκτέον ὅτι ἐπειδὴ 4
δύο μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ ἀρεταὶ κατὰ [k]ταῦτα διῄρηνται, καὶ αἱ μὲν τοῦ λόγον ἔχοντος διανοητικαί, ὧν [l]ἔργον ἀλήθεια, ἢ περὶ τοῦ πῶς ἔχει ἢ περὶ γενέσεως, αἱ δὲ τοῦ ἀλόγου, ἔχοντος δ' ὄρεξιν· οὐ γὰρ ὁτιοῦν μέρος ἔχει [m]τῆς ψυχῆς ὄρεξιν, εἰ μεριστή ἐστιν. Ἀνάγκη δὴ φαῦλον τὸ ἦθος καὶ 2
σπουδαῖον εἶναι τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἡδονάς τινας καὶ λύπας. Δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τῶν διαιρέσεων τῶν περὶ τὰ

[d] καὶ] καὶ ὁ Mb.Pb. [e] πλήκτης—ὀργῆς om. Pb. [f] τὸ Mb. [g] πρόσω Pb. [h] πῶς] προσ Pb. [i] πως] περ Mb. [k] ταῦτα] πάντα Mb. [l] ἔργον ἡ ἀλήθεια Mb. [m] τῆς om. Mb.

πάθη καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἕξεις· αἱ μὲν γὰρ δυνάμεις καὶ [n] αἱ ἕξεις τῶν παθημάτων, τὰ δὲ πάθη λύπῃ καὶ ἡδονῇ
3 διώρισται. Ὥστε διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὰς ἔμπροσθεν θέσεις συμβαίνει πᾶσαν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ ἡδονὰς εἶναι καὶ λύπας. [o] Πᾶσα γὰρ ψυχὴ ὑφ' οἵων [p] πέφυκε γίνεσθαι [q] χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτά ἐστιν ἡ
4 ἡδονή. Δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαύλους [r] φαμὲν εἶναι, τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἢ ὡς μὴ δεῖ ἢ ἃς μὴ δεῖ. Διὸ καὶ διορίζονται πάντες προχείρως ἀπάθειαν καὶ ἠρεμίαν περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἀρετάς, τὰς δὲ κακίας ἐκ τῶν ἐναντίων.

5 Ἐπεὶ δ' ὑπόκειται ἀρετὴ εἶναι ἡ τοιαύτη ἕξις ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν βελτίστων καὶ καθ' ἣν ἄριστα διάκεινται περὶ τὸ βέλτιστον, βέλτιστον δὲ καὶ ἄριστον τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν καθ' αὑτὸν ἕκαστον μεσότητα εἶναι ἢ περὶ μέσ' ἄττα ἐν ἡδοναῖς
2 καὶ λύπαις καὶ ἡδέσι καὶ λυπηροῖς. Ἔσται δ' ἡ μεσότης ὁτὲ μὲν ἐν ἡδοναῖς (καὶ γὰρ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις), ὁτὲ δ' ἐν λύπαις, ὁτὲ δ' ἐν ἀμφοτέραις. Ὁ γὰρ ὑπερβάλλων τῷ χαίρειν τῷ ἡδεῖ ὑπερβάλλει καὶ ὁ τῷ λυπεῖσθαι τῷ ἐναντίῳ, καὶ ταῦτα ἢ ἁπλῶς ἢ πρός τινα ὅρον, οἷον ὅταν μὴ ὡς οἱ
3 πολλοί· ὁ δ' ἀγαθὸς ὡς δεῖ. Ἐπεὶ δ' ἐστί τις ἕξις ἀφ' ἧς τοιοῦτος ἔσται ὁ ἔχων αὐτὴν ὥστε τοῦ αὐτοῦ πράγματος οὗ [s] μὲν ἀποδέχεσθαι τὴν ὑπερβολὴν οὗ δὲ τὴν ἔλλειψιν, ἀνάγκη, ὡς ταῦτ' ἀλλήλοις ἐναντία καὶ τῷ μέσῳ, οὕτω καὶ τὰς ἕξεις ἀλλήλαις ἐναντίας εἶναι καὶ τῇ ἀρετῇ. Συμβαίνει μέντοι τὰς ἀντιθέσεις ἔνθα μὲν φανερωτέρας εἶναι πάσας, ἔνθα δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν, ἐνιαχοῦ δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ἔλ-
4 λειψιν. Αἴτιον δὲ τῆς ἐναντιώσεως, ὅτι οὐκ ἀεὶ ἐπὶ ταὐτὰ τῆς ἀνισότητος ἢ ὁμοιότητος πρὸς τὸ μέσον, ἀλλ' ὁτὲ μὲν

[n] αἱ om. Mb. [o] πάσης γὰρ ψυχῆς Mb. [p] πέφυκε—βελτίων om. Pb. [q] χεῖρον καὶ βέλτιον corr. Mb. [r] εἶναί φαμεν Pb. [s] μὲν] μὲν οὖν Pb.

θᾶττον ἂν μεταβαίη ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐπὶ τὴν μέσην ἕξιν, ὁτὲ δ' ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως, ἧς πλέον [t] ἀπέχων οὗτος δοκεῖ ἐναντιώτερος εἶναι, οἷον καὶ περὶ τὸ σῶμα ἐν μὲν τοῖς πόνοις ὑγιεινότερον ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐλλείψεως καὶ ἐγγύτερον τοῦ μέσου, ἐν δὲ τῇ τροφῇ ἡ ἔλλειψις ὑπερβολῆς. Ὥστε καὶ 5
αἱ προαιρετικαὶ ἕξεις αἱ φιλογυμναστικαὶ φιλοϋγιεῖς μᾶλλον ἔσονται καθ' ἑκατέραν τὴν αἵρεσιν, ἔνθα μὲν οἱ πολυπονώτεροι, ἔνθα δ' οἱ ὑποστατικώτεροι, καὶ [v] ἐναντίος τῷ μετρίῳ καὶ τῷ ὡς ὁ λόγος ἔνθα μὲν ὁ ἄπονος καὶ οὐκ ἄμφω, ἔνθα δὲ καὶ ὁ ἀπολαυστικὸς καὶ οὐχ ὁ πεινητικός. Συμ- 6
βαίνει δὲ τοῦτο, διότι ἡ φύσις εὐθὺς οὐ πρὸς ἅπαντα ὁμοίως ἀφέστηκε τοῦ μέσου, ἀλλ' ἧττον [w] μὲν φιλόπονοί ἐσμεν, μᾶλλον δ' ἀπολαυστικοί. Ὁμοίως δὲ ταῦτ' ἔχει καὶ περὶ ψυχῆς. [x] Ἐναντίαν δὲ τίθεμεν τὴν ἕξιν ἐφ' ἥν τε ἁμαρτάνομεν μᾶλλον καὶ ἐφ' ἣν οἱ πολλοί. Ἡ δ' ἑτέρα ὥσπερ 7
οὐκ οὖσα λανθάνει· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον ἀναίσθητός ἐστιν. Οἷον ὀργὴν πραότητι καὶ τὸν ὀργίλον τῷ πράῳ. Καίτοι ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἐπὶ τῷ ἵλεων εἶναι καὶ τῷ καταλλακτικὸν εἶναι καὶ [y] μὴ ὀργίζεσθαι ῥαπιζόμενον. Ἀλλ' ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι, ἐπ' ἐκεῖνο δὲ πάντες ῥέπουσι μᾶλλον· διὸ καὶ οὐ κολακικὸν ὁ θυμός. Ἐπεὶ δ' εἴληπται ἡ διαλογὴ τῶν ἕξεων 8
καθ' ἕκαστα τὰ πάθη, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις, καὶ τῶν ἐναντίων ἕξεων καθ' ἃς ἔχουσι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον (τίς δ' ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πρὸς τίνα δεῖ ὅρον ἀποβλέποντας λέγειν τὸ μέσον, ὕστερον ἐπισκεπτέον), φανερὸν ὅτι πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ καὶ κακίαι περὶ ἡδονῶν καὶ λυπῶν [z] ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις εἰσί, καὶ ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἕξεων καὶ παθημάτων γίνονται. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε βελτίστη ἕξις ἡ περὶ ἕκαστα μέση ἐστίν. Δῆλον τοίνυν 9
ὅτι αἱ ἀρεταὶ ἢ πᾶσαι ἢ τούτων τινὲς ἔσονται τῶν μεσοτήτων.

Λάβωμεν οὖν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ἐπιούσης σκέψεως. Εἰσὶ 6

[t] ἀπέχει Pb. [v] ἐναντίως Mb. [w] μὲν om. Pb. [x] ἐναντία codices. [y] μὴ om. Mb. [z] ὑπερβολαὶ Mb.

*δὴ πᾶσαι μὲν αἱ οὐσίαι κατὰ φύσιν τινὲς ἀρχαί, διὸ καὶ
ἑκάστη πολλὰ δύναται τοιαῦτα γεννᾶν, οἷον ἄνθρωπος ἀν-
2 θρώπους καὶ ζῷον ὂν ὅλως ζῷα καὶ φυτὸν φυτά. Πρὸς δὲ
τούτοις [a]ὅ γ' ἄνθρωπος καὶ πράξεών τινών ἐστιν ἀρχὴ μόνον
τῶν ζῴων· τῶν γὰρ ἄλλων οὐθὲν εἴποιμεν ἂν πράττειν.
Τῶν δ' ἀρχῶν ὅσαι τοιαῦται, ὅθεν πρῶτον αἱ κινήσεις, κύριαι
λέγονται, μάλιστα δὲ δικαίως ἀφ' ὧν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως,
3 ἣν ἴσως ὁ θεὸς ἄρχει. Ἐν δὲ ταῖς ἀκινήτοις ἀρχαῖς, οἷον ἐν
ταῖς μαθηματικαῖς, οὐκ ἔστι τὸ κύριον, καίτοι λέγεταί γε
καθ' ὁμοιότητα· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κινουμένης τῆς ἀρχῆς
πάντα μάλιστ' ἂν τὰ δεικνύμενα μεταβάλλοι, αὐτὰ δ' αὐτὰ
οὐ μεταβάλλει ἀναιρουμένου θατέρου ὑπὸ θατέρου, ἂν μὴ
4 τῷ τὴν ὑπόθεσιν ἀνελεῖν καὶ δι' ἐκείνης δεῖξαι. Ὁ δ' ἄν-
θρωπος ἀρχὴ κινήσεώς τινος· ἡ γὰρ πρᾶξις κίνησις. Ἐπεὶ
δ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ ἀρχὴ αἰτία ἐστὶ τῶν δι' αὐτὴν
ὄντων ἢ γινομένων, δεῖ νοῆσαι καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων.
Εἰ γὰρ [b]ἔχοντος τοῦ τριγώνου δύο ὀρθὰς ἀνάγκη τὸ τετρά-
γωνον ἔχειν τέτταρας ὀρθάς, φανερὸν ὡς αἴτιον τούτου τὸ
5 δύο ὀρθὰς ἔχειν τὸ τρίγωνον. Εἰ δέ γε μεταβάλλοι τὸ
τρίγωνον, ἀνάγκη καὶ τὸ τετράγωνον μεταβάλλειν, οἷον εἰ
τρεῖς, ἕξ, εἰ δὲ τέτταρες, ὀκτώ. Κἂν εἰ μὴ μεταβάλλοι,
τοιοῦτον δ' ἐστί, κἀκεῖνο τοιοῦτον ἀναγκαῖον εἶναι. Δῆλον
δ' ὃ ἐπιχειροῦμεν ὅτι ἀναγκαῖον, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν· νῦν δ'
οὔτε μὴ λέγειν [c]οὔτε λέγειν ἀκριβῶς οἷόν τε, πλὴν τοσοῦτον.
6 Εἰ γὰρ μηθὲν ἄλλο αἴτιον τοῦ τὸ τρίγωνον οὕτως ἔχειν,
ἀρχή τις ἂν εἴη τοῦτο καὶ αἴτιον τῶν [d]ὑστέρων. Ὥστ'
εἴπερ ἐστὶν ἔνια τῶν ὄντων ἐνδεχόμενα ἐναντίως ἔχειν, ἀνάγκη
καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἶναι τοιαύτας. Ἐκ γὰρ τῶν ἐξ
ἀνάγκης ἀναγκαῖον τὸ συμβαῖνόν ἐστι, τὰ δέ γε ἐντεῦθεν ἐν-
δέχεται γενέσθαι τἀναντία, καὶ ὃ ἐφ' αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς ἀν-
θρώποις, πολλὰ [e]τῶν τοιούτων, καὶ ἀρχαὶ τῶν τοιούτων
7 εἰσὶν [f]αὐτοί. Ὥστε ὅσων πράξεων ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ἀρχὴ*

[a] *ὁ γάμος* Pb. [b] *ἔχων τὸ* Pb. [c] *οὔτε λέγειν* om. Mb.Pb. [d] *ὕστερον* Pb. [e] *τῶν τοιούτων* om. Mb. [f] *αὐταί* Pb.

καὶ κύριος, φανερὸν ὅτι ἐνδέχεται καὶ γίνεσθαι καὶ μή, καὶ
ὅτι ἐφ' αὐτῷ ταῦτ' ἐστὶ γίνεσθαι καὶ μή, ὧν γε κύριός ἐστι
τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι. Ὅσα δ' ἐφ' αὐτῷ ἐστὶ ποιεῖν ἢ
μὴ ποιεῖν, αἴτιος τούτων οὗτός ἐστιν· καὶ ὅσων αἴτιος, ἐφ'
αὐτῷ. Ἐπεὶ δ' ἥ τε ἀρετὴ καὶ ἡ κακία καὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν 8
ἔργα τὰ μὲν ἐπαινετὰ τὰ δὲ ψεκτά (ψέγεται γὰρ καὶ ἐπαι-
νεῖται οὐ διὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἢ τύχης ἢ φύσεως ὑπάρχοντα,
ἀλλ' ὅσων αὐτοὶ αἴτιοί ἐσμεν· ὅσων γὰρ ἄλλος αἴτιος, ἐκεῖνος
καὶ τὸν ψόγον καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει), δῆλον ὅτι [g]καὶ ἡ ἀρετὴ
καὶ ἡ κακία περὶ ταῦτ' ἐστὶν ὧν αὐτὸς αἴτιος καὶ ἀρχὴ πρά-
ξεων. Ληπτέον ἄρα ποίων αὐτὸς αἴτιος καὶ ἀρχὴ πράξεων. 9
Πάντες μὲν δὴ ὁμολογοῦμεν, ὅσα μὲν ἑκούσια [h]καὶ κατὰ
προαίρεσιν τὴν ἑκάστου, ἐκεῖνον αἴτιον εἶναι, ὅσα δ' ἀκούσια,
οὐκ αὐτὸν αἴτιον. Πάντα δ' ὅσα προελόμενος, καὶ ἑκὼν
[i]δῆλον ὅτι. [k]Δῆλον τοίνυν [l]ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία τῶν
ἑκουσίων ἂν εἴησαν.

Ληπτέον ἄρα τί τὸ ἑκούσιον [m]καὶ τί τὸ ἀκούσιον, καὶ τί 7
ἐστιν ἡ προαίρεσις, [n]ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ὁρίζεται τού-
τοις. Πρῶτον σκεπτέον τὸ ἑκούσιον [o]καὶ τὸ ἀκούσιον. Τριῶν
[p]δὴ τούτων ἕν τι δόξειεν εἶναι, ἤτοι κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ προ-
αίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τὸ μὲν ἑκούσιον κατὰ τούτων τι, [q]τὸ
δ' ἀκούσιον παρὰ τούτων τι. Ἀλλὰ μὴν ἡ ὄρεξις εἰς τρία 2
διαιρεῖται, εἰς βούλησιν καὶ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν· ὥστε ταῦτα
διαιρετέον, καὶ πρῶτον κατ' ἐπιθυμίαν. Δόξειε δ' ἂν πᾶν τὸ
κατ' ἐπιθυμίαν ἑκούσιον εἶναι. Τὸ γὰρ ἀκούσιον πᾶν δοκεῖ
εἶναι βίαιον, τὸ δὲ βίαιον λυπηρόν, καὶ πᾶν ὃ ἀναγκαζόμενοι
ποιοῦσιν ἢ πάσχουσιν, ὥσπερ καὶ Εὔηνός φησι

πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιαρὸν ἔφυ.

Ὥστ' εἴ τι λυπηρόν, βίαιον, καὶ [r]εἰ βίαιον, λυπηρόν. [s]Τὸ 3
δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πᾶν λυπηρόν (ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ

[g] καὶ post ὅτι om. P^b. [h] καὶ—ἀκούσια om. P^b. [i] δῆλον ὅτι om. M^b. [k] δῆλον om. P^b. [l] ὅτι] ὅτι καὶ M^b. [m] καὶ τί τὸ ἀκούσιον om. M^b. [n] ἐπείδε M^b.P^b. [o] καὶ τὸ ἀκούσιον om. P^b. [p] δὲ P^b. [q] τὸ δ'—τι om. M^b. [r] εἰ μὴ βίαιον P^b. [s] τὸ—λυπηρόν om. P^b.

ἡδέος), ὥστε βίαιον καὶ ἀκούσιον. Τὸ ἄρα κατ' ἐπιθυμίαν
4 ἑκούσιον· ἐναντία γὰρ ταῦτ' ἀλλήλοις. Ἔτι ἡ μοχθηρία
ἀδικώτερον πᾶσα ποιεῖ, ἡ δ' ἀκρασία μοχθηρία δοκεῖ εἶναι,
ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν παρὰ τὸν λογισμὸν οἷος
πράττειν, [t]ἀκρατεύεται δ' ὅταν ἐνεργῇ κατ' αὐτήν, τὸ δ' ἀδι-
κεῖν ἑκούσιον, ὥσθ' ὁ ἀκρατὴς ἀδικήσει τῷ [v]πράττειν κατ'
ἐπιθυμίαν· ἑκὼν ἄρα πράξει, καὶ ἑκούσιον τὸ κατ' ἐπιθυμίαν·
καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ δικαιότεροι ἔσονται [w]οἱ ἀκρατεῖς [x]γινό-
5 μενοι. Ἐκ μὲν τοίνυν τούτων δόξειεν [y]ἂν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν
ἑκούσιον εἶναι, ἐκ δὲ τῶνδε τοὐναντίον. Ἅπαν γὰρ ὃ ἑκὼν
τις πράττει, [z]βουλόμενος πράττει, καὶ ὃ βούλεται, [a]ἑκών.
Βούλεται δ' οὐθεὶς ὃ οἴεται εἶναι κακόν. Ἀλλὰ μὴν ὁ ἀκρα-
τευόμενος οὐχ ἃ βούλεται ποιεῖ· τὸ γὰρ παρ' ὃ οἴεται βέλ-
τιστον εἶναι πράττειν δι' ἐπιθυμίαν ἀκρατεύεσθαί ἐστιν.
6 Ὥστε ἅμα συμβήσεται τὸν αὐτὸν ἑκόντα καὶ ἄκοντα πράτ-
τειν· τοῦτο δ' ἀδύνατον. Ἔτι δ' ὁ [b]ἐγκρατὴς δικαιοπρα-
γήσει, καὶ μᾶλλον τῆς ἀκρασίας· ἡ γὰρ ἐγκράτεια ἀρετή, ἡ
δ' ἀρετὴ δικαιοτέρους ποιεῖ. Ἐγκρατεύεται δ' ὅταν πράττῃ
7 παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν κατὰ τὸν λογισμόν. Ὥστ' εἰ τὸ μὲν
δικαιοπραγεῖν ἑκούσιον, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν (ἄμφω γὰρ
δοκεῖ ταῦτα ἑκούσια εἶναι, καὶ ἀνάγκη, εἰ θάτερον ἑκούσιον,
καὶ θάτερον), τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν [c]ἀκούσιον, ἅμα ἄρα
8 ὁ αὐτὸς τὸ αὐτὸ πράξει ἑκὼν καὶ ἄκων. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος
καὶ περὶ θυμοῦ· ἀκρασία γὰρ καὶ ἐγκράτεια καὶ θυμοῦ δοκεῖ
εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τὸ παρὰ τὸν θυμὸν λυπηρόν,
καὶ [d]βίαιον ἡ κάθεξις, ὥστ' εἰ τὸ βίαιον ἀκούσιον, τὸ κατὰ
9 τὸν θυμὸν ἑκούσιον ἂν εἴη πᾶν. Ἔοικε δὲ καὶ Ἡράκλειτος
λέγειν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ θυμοῦ [e]βλέψας ὅτι λυπηρὰ ἡ κώ-
λυσις αὐτοῦ· "χαλεπὸν γάρ" [f]φησι "θυμῷ μάχεσθαι· ψυχῆς
γὰρ ὠνεῖται." Εἰ δ' ἀδύνατον τὸ [g]αὐτὸ ἑκόντα καὶ ἄκοντα

[t] ἀκρατεύεσθαι M[b]. [v] πράττειν om. M[b]. [w] οἱ om. M[b]. [x] γενόμενοι M[b]. [y] ἂν] δ' ἂν P[b]. [z] βουλόμενος πράττει om. P[b]. [a] ἑκών] ἑκὼν βούλεται M[b]. [b] ἀκρατὴς P[b]. [c] ἑκούσιον codices. [d] βίαιος P[b]. [e] βλέψαι M[b]. [f] φασὶ M[b]. [g] αὐτὸ ἑκόντα] αὐτὸν ἑκόντα M[b].

πράττειν ἅμα τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦ πράγματος, μᾶλλον ἑκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν τοῦ κατ᾽ ἐπιθυμίαν καὶ θυμόν.
Τεκμήριον δέ· πολλὰ γὰρ πράττομεν ἑκόντες ἄνευ ὀργῆς 10
καὶ ἐπιθυμίας. Λείπεται ἄρα, εἰ τὸ βουλόμενον καὶ ἑκούσιον ταὐτό, σκέψασθαι· φαίνεται δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον. Ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν καὶ δοκεῖ ἡ μοχθηρία ἀδικωτέρους ποιεῖν, ἡ δ᾽ ἀκρασία μοχθηρία τις φαίνεται. Συμβήσεται δὲ τοὐναν- 11
τίον· βούλεται μὲν γὰρ οὐθεὶς ἃ οἴεται εἶναι κακά, πράττει δ᾽ ὅταν γίνηται ἀκρατής· εἰ οὖν τὸ μὲν ἀδικεῖν ἑκούσιον, τὸ δ᾽ ἑκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν, ὅταν ἀκρατὴς γένηται, οὐκέτι ἀδικήσει, ἀλλ᾽ ἔσται δικαιότερος ἢ πρὶν [h] γενέσθαι ἀκρατής. Τοῦτο δ᾽ ἀδύνατον. Ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι τὸ ἑκούσιον τὸ κατὰ ὄρεξιν πράττειν, οὐδ᾽ ἀκούσιον τὸ παρὰ τὴν ὄρεξιν,
φανερόν. Ὅτι δ᾽ οὐδὲ κατὰ προαίρεσιν, πάλιν ἐκ τῶνδε δῆ- 8
λον. Τὸ μὲν γὰρ κατὰ βούλησιν ὡς οὐκ ἀκούσιον, ἀπεδείχθη, ἀλλὰ μᾶλλον πᾶν ὃ βούλεται καὶ ἑκούσιον. Ἀλλ᾽ ὅτι καὶ [i] μὴ βουλόμενον ἐνδέχεται πράττειν ἑκόντα, τοῦτο δέδεικται μόνον. Πολλὰ δὲ βουλόμενοι πράττομεν ἐξαίφνης,
[k] προαιρεῖται δ᾽ οὐδεὶς οὐδὲν ἐξαίφνης. Εἰ δὲ ἀνάγκη μὲν ἦν 2
τριῶν τούτων ἕν τι εἶναι τὸ ἑκούσιον, ἢ κατ᾽ ὄρεξιν ἢ κατὰ προαίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τούτων δὲ τὰ δύο μή ἐστιν, λείπεται ἐν τῷ διανοούμενόν πως πράττειν εἶναι τὸ ἑκούσιον. Ἔτι δὲ μικρὸν προαγαγόντες τὸν λόγον, ἐπιθῶμεν τέλος
τῷ περὶ τοῦ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου διορισμῷ. Δοκεῖ γὰρ τὸ 3
βίᾳ καὶ μὴ βίᾳ τι ποιεῖν οἰκεῖα τοῖς εἰρημένοις εἶναι· τό τε γὰρ βίαιον [l] ἀκούσιον, καὶ τὸ ἀκούσιον πᾶν βίαιον εἶναι φαμέν. Ὥστε περὶ τοῦ βίᾳ σκεπτέον πρῶτον, τί ἐστι καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον. Δοκεῖ δὴ τὸ βίαιον καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀντικεῖσθαι, καὶ ἡ βία καὶ ἡ ἀνάγκη, τῷ ἑκου-
σίῳ καὶ τῇ πειθοῖ ἐπὶ τῶν πραττομένων. Καθόλου [m] δὲ τὸ 4
βίαιον καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν· καὶ γὰρ τὸν λίθον ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω βίᾳ καὶ [n] ἀναγκαζόμενα

[h] γενέσθαι] γε M^b. [i] μὴ om. M^b. [k] προαιρεῖται—ἐξαίφνης om. P^b.
[l] ἀκούσιον καὶ—βίαιον om. P^b. [m] δὲ] γὰρ M^b. [n] ἀναγκαζόμενον M^b.

φέρεσθαι φαμέν. Τοῦτο δ' ὅταν κατὰ τὴν [o]φύσει καὶ καθ' αὑτὰ ὁρμὴν φέρηται, οὐ βίᾳ, οὐ μὴν οὐδ' ἑκούσια λέγεται,
5 ἀλλ' ἀνώνυμος ἡ ἀντίθεσις. Ὅταν δὲ παρὰ ταύτην, βίᾳ φαμέν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ἐμψύχων καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ὁρῶμεν βίᾳ πολλὰ καὶ πάσχοντα καὶ ποιοῦντα, ὅταν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρμὴν ἔξωθέν [p]τι κινῇ. Ἐν μὲν τοῖς ἀψύχοις ἁπλῆ ἡ ἀρχή, ἐν δὲ τοῖς ἐμψύχοις πλεονάζει· οὐ γὰρ ἀεὶ ἡ ὄρεξις
6 [q]καὶ ὁ λόγος συμφωνεῖ. Ὥστ' ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ζῴων ἁπλοῦν τὸ βίαιον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· οὐ γὰρ ἔχει λόγον καὶ ὄρεξιν ἐναντίαν, ἀλλὰ τῇ ὀρέξει ζῇ. Ἐν δ' ἀνθρώπῳ ἔνεστιν ἄμφω, καὶ ἔν τινι ἡλικίᾳ, ᾗ καὶ τὸ [r]πράττειν ἀποδίδομεν· οὐ γὰρ φαμὲν τὸ παιδίον πράττειν, οὐδὲ τὸ θηρίον,
7 ἀλλ' ὅταν ἤδη διὰ λογισμὸν πράττοντα. Δοκεῖ δὴ τὸ βίαιον ἅπαν λυπηρὸν εἶναι, καὶ οὐθεὶς βίᾳ μὲν ποιεῖ, [s]χαίρων δέ. Διὸ περὶ τὸν ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ πλείστη ἀμφισβήτησίς ἐστιν· ἐναντίας γὰρ ὁρμὰς ἔχων αὐτὸς ἕκαστος αὑτῷ πράττει, ὥσθ' ὅ [t]τ' ἐγκρατὴς βίᾳ, φασίν, ἀφέλκει αὑτὸν ἀπὸ τῶν ἡδέων [v]ἐπιθυμῶν (ἀλγεῖ γὰρ ἀφέλκων πρὸς ἀντιτείνουσαν [w]τὴν ὄρεξιν), ὅ τ' ἀκρατὴς βίᾳ παρὰ τὸν λο-
8 γισμόν. Ἧττον δὲ δοκεῖ λυπεῖσθαι· ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος, ᾗ ἀκολουθεῖ χαίρων, ὥσθ' ὁ ἀκρατὴς μᾶλλον ἑκὼν καὶ οὐ βίᾳ, ὅτι [x]οὐ λυπηρῶς. [y]Ἡ δὲ πειθὼ τῇ βίᾳ καὶ ἀνάγκῃ ἀντιτίθεται. Ὁ δ' ἐγκρατὴς ἐφ' ἃ πέπεισται ἄγει, καὶ πορεύεται οὐ βίᾳ ἀλλ' ἑκών. Ἡ δ' ἐπιθυμία οὐ πείσασα ἄγει·
9 οὐ γὰρ μετέχει λόγου. Ὅτι μὲν οὖν δοκοῦσιν οὗτοι μόνοι βίᾳ καὶ ἄκοντες ποιεῖν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, ὅτι καθ' ὁμοιότητά τινα τοῦ βίᾳ, καθ' ἣν καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν, εἴρηται. Οὐ μὴν ἀλλ' εἴ [z]τις προσθῇ τὸ [a]ἐν τῷ διορισμῷ προσκείμενον κἀκεῖ, λύεται τὸ λεχθέν. Ὅταν μὲν γάρ τι τῶν ἔξωθεν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρμὴν κινῇ ἢ ἠρεμίζῃ, βίᾳ φα-

[o] φύσιν Mb. [p] τις Pb. [q] καὶ] ὡς Mb. [r] πραττόμενον Mb. [s] χαίρων δέ om. Pb. [t] τ' om. Pb. [v] ἐπιθυμιῶν codices. [w] τὴν om. Mb. [x] οὐ alterum om. Pb. [y] ἡ] οὐ Mb. ἡ—ἑκών om. Pb. [z] τι Mb. [a] ἐν αὐτῷ διορισμῷ προκείμενον Mb.

μέν, ὅταν δὲ μή, οὐ βίᾳ. ˈἘν δὲ τῷ [b]ἐγκρατεῖ καὶ ἀκρατεῖ 10
ἡ καθ' αὑτὸν ὁρμὴ ἐνοῦσα ἄγει· ἄμφω γὰρ ἔχει. ˈὩστ' οὐ
βίᾳ οὐδέτερος ἀλλ' ἑκὼν διά γε ταῦτα πράττοι ἄν, οὐδ'
ἀναγκαζόμενος. Τὴν γὰρ ἔξωθεν ἀρχήν, τὴν παρὰ τὴν ὁρ-
μὴν ἢ ἐμποδίζουσαν ἢ κινοῦσαν, ἀνάγκην λέγομεν, ὥσπερ εἴ
τις λαβὼν τὴν χεῖρα [c]τύπτοι τινὰ ἀντιτείνοντος [d]καὶ τῷ
βούλεσθαι καὶ τῷ ἐπιθυμεῖν. ˈὍταν δ' ἔσωθεν ἡ ἀρχή, οὐ 11
βίᾳ, ἐπεὶ καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη ἐν ἀμφοτέροις ἔνεστιν. Καὶ
γὰρ ὁ ἐγκρατευόμενος λυπεῖται παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράτ-
των ἤδη, καὶ χαίρει τὴν [e]ἀπ' ἐλπίδος ἡδονήν, ὅτι ὕστερον
ὠφεληθήσεται, ἢ καὶ ἤδη ὠφελεῖται ὑγιαίνων· καὶ ὁ ἀκρατὴς
χαίρει μὲν τυγχάνων ἀκρατευόμενος οὗ ἐπιθυμεῖ, λυπεῖται δὲ
τὴν ἀπ' ἐλπίδος λύπην· οἴεται γὰρ κακὸν πράττειν. ˈὭστε 12
τὸ μὲν βίᾳ ἑκάτερον φάναι ποιεῖν ἔχει λόγον, καὶ διὰ τὴν
ὄρεξιν καὶ διὰ τὸν λογισμὸν ἑκάτερον ἄκοντα ποτὲ πράτ-
τειν· κεχωρισμένα γὰρ ὄντα ἑκάτερα ἐκκρούεται ὑπ' ἀλλή-
λων. ˈὍθεν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην μεταφέρουσι ψυχήν, ὅτι τῶν
ἐν ψυχῇ τι τοιοῦτον ὁρῶσιν. ˈἘπὶ μὲν οὖν τῶν μορίων ἐν- 13
δέχεται τοῦτο λέγειν· ἡ δ' ὅλη ἑκοῦσα ψυχὴ καὶ τοῦ ἀκρα-
τοῦς καὶ τοῦ ἐγκρατοῦς πράττει, βίᾳ δ' οὐδέτερος, ἀλλὰ τῶν
[f]ἐν ἐκείνοις τι, ἐπεὶ καὶ φύσει ἀμφότερα ἔχομεν. Καὶ γὰρ
ὁ λόγος φύσει ἄρχων [g]ἔτι [h]ἐωμένης τῆς γενέσεως καὶ μὴ πη-
ρωθείσης ἐνέσται, καὶ ἡ ἐπιθυμία, ὅτι εὐθὺς ἐκ γενετῆς ἀκο-
λουθεῖ καὶ ἔνεστιν. Σχεδὸν δὲ τούτοις δυσὶ τὸ φύσει διορί- 14
ζομεν, τῷ τε ὅσα εὐθὺς γινομένοις ἀκολουθεῖ πᾶσι, καὶ ὅσα
ἐωμένης τῆς γενέσεως εὐθυπορεῖν γίνεται ἡμῖν, οἷον πολιὰ
καὶ γῆρας καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. ˈὭστε μὴ κατὰ φύσιν
ἑκάτερος πράττει, ἁπλῶς δὲ κατὰ φύσιν ἑκάτερος, οὐ τὴν
αὐτήν. Αἱ μὲν οὖν περὶ τὸν [i]ἐγκρατῆ καὶ ἀκρατῆ ἀπορίαι, 15
περὶ τοῦ βίᾳ πράττειν ἢ ἀμφοτέρους ἢ τὸν ἕτερον, ὥστε [k]ἢ
μὴ ἑκόντας ἢ ἅμα βίᾳ καὶ ἄκοντας, εἰ [l]δὲ τὸ βίᾳ ἑκούσιον,

[b] ἀκρατεῖ καὶ ἐγκρατεῖ Pb. [c] τύπτει Mb. [d] καὶ τῷ βούλεσθαι] ὡς τὸ βούλεσθαι Mb. [e] ἀπ' om. Pb. [f] ἐν om. Mb. [g] ὅτι Mb. [h] ἐρρωμένης corr. Mb. [i] ἀκρατῆ καὶ ἐγκρατῆ Pb. [k] ἢ μὴ] εἰ μὴ Mb. [l] pro δὲ locum vacuum Pb.

ἅμα ἑκόντας καὶ ἄκοντας πράττειν· σχεδὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρη-
16 μένων δῆλον ἡμῖν ὡς ἀπαντητέον. Λέγονται [m] δὲ κατ᾽ ἄλ-
λον τρόπον βίᾳ καὶ ἀναγκασθέντες πρᾶξαι, οὐ διαφωνοῦντος
τοῦ λόγου καὶ τῆς ὀρέξεως, ὅταν πράττωσιν [n] ὃ καὶ λυπηρὸν
καὶ φαῦλον ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ᾽ ἂν μὴ τοῦτο πράττωσι,
πληγαὶ ἢ δεσμοὶ ἢ θάνατοι ὦσιν. Ταῦτα γάρ φασιν ἀναγ-
κασθέντες πρᾶξαι. Ἢ οὔ, ἀλλὰ πάντες [o] ἑκόντες ποιοῦσιν
[p] αὐτὸ τοῦτο· ἔξεστι γὰρ μὴ ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ὑπομεῖναι
17 τὸ πάθος. Ἔτι ἴσως τούτων τὰ μὲν φαίη τις ἂν τὰ δ᾽ οὔ.
Ὅσα μὲν γὰρ ἐφ᾽ [q] αὐτῷ τῶν τοιούτων μὴ ὑπάρξαι [r] ἢ
ὑπάρξαι δεῖ, [s] ὅσα πράττει [t] ἃ μὴ βούλεται, ἑκὼν πράττει
καὶ οὐ βίᾳ· ὅσα δὲ μὴ ἐφ᾽ αὐτῷ τῶν τοιούτων, βίᾳ πως, οὐ
μέντοι γ᾽ ἁπλῶς, ὅτι οὐκ αὐτὸ τοῦτο προαιρεῖται ὃ πράτ-
τει, ἀλλ᾽ οὗ ἕνεκα, ἐπεὶ καὶ ἐν τούτοις ἐστί τις διαφορά.
18 [v] Εἰ γὰρ ἵνα μὴ λάβῃ ψηλαφῶν ἀποκτείνῃ, γελοῖος ἂν εἴη
εἰ λέγοι ὅτι βίᾳ καὶ ἀναγκαζόμενος. Ἀλλὰ [w] δεῖ μεῖζον
κακὸν καὶ λυπηρότερον εἶναι, ὃ πείσεται μὴ ποιήσας. Οὕτω
γὰρ ἀναγκαζόμενος καὶ μὴ βίᾳ πράξει, ἢ οὐ φύσει, ὅταν
κακὸν ἀγαθοῦ [x] ἕνεκα ἢ [y] μείζονος [z] κακοῦ ἀπολύσεως πράττῃ,
19 καὶ ἄκων γε· οὐ γὰρ ἐφ᾽ [a] αὐτῷ ταῦτα. Διὸ καὶ τὸν ἔρωτα
πολλοὶ ἀκούσιον τιθέασιν, καὶ θυμοὺς ἐνίους καὶ τὰ φυσικά,
ὅτι ἰσχυρὰ καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν. Καὶ συγγνώμην [b] ἔχομεν
ὡς πεφυκότα βιάζεσθαι τὴν φύσιν. Καὶ μᾶλλον ἂν δόξειε
βίᾳ καὶ ἄκων πράττειν, ἵνα μὴ ἀλγῇ ἰσχυρῶς, [c] ἢ ἵνα μὴ
20 ἠρέμα, καὶ ὅλως ἵνα μὴ ἀλγῇ ἢ ἵνα [d] χαίρῃ. Τὸ γὰρ ἐφ᾽
[a] αὐτῷ, εἰς ὃ ἀνάγεται ὅλον, τοῦτ᾽ ἐστὶν ὃ ἡ αὐτοῦ φύσις οἵα
[e] τε φέρειν· ὃ δὲ μὴ οἷά τε, μηδ᾽ ἐστὶ τῆς ἐκείνου φύσει
ὀρέξεως ἢ λογισμοῦ, οὐκ ἐφ᾽ αὐτῷ. Διὸ καὶ τοὺς ἐνθου-
σιῶντας καὶ προλέγοντας, καίπερ διανοίας ἔργον ποιοῦντας,

[m] δὲ om. Pb. [n] ὃ—ὑπολαμβάνουσιν om. Mb. [o] ἑκόντες om. Pb. [p] αὐτὸ] οὗτοι Pb. [q] ἑαυτῷ Mb. [r] ἢ ὑπάρξαι om. Mb. [s] ὅσα] ἑκὼν corr. Pb. [t] ἃ—πράττει om. Pb. [v] εἰ] οὐ Mb, ὁ Pb. [w] δὴ Mb.Pb. [x] ἕνεκα ἢ] ἕνεκα ἂν Mb.Pb. [y] μείζονος om. Mb. [z] κακοῦ καὶ ἀπολύσεως Mb. [a] ἑαυτῷ Mb. et sect. 20. init. [b] ἔχομεν om. Pb. [c] ἢ prius om. Mb. [d] μὴ χαίρῃ codices. [e] τε φέρειν] γε φέρειν Mb.

ὅμως οὔ φαμεν ἐφ' αὑτοῖς εἶναι, οὔτ' εἰπεῖν ἃ εἶπον, οὔτε
πρᾶξαι ἃ ἔπραξαν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ δι' ἐπιθυμίαν· ὥστε 21
καὶ διάνοιαί τινες καὶ πάθη οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἰσίν, ἢ πράξεις αἱ
κατὰ τὰς τοιαύτας διανοίας καὶ λογισμούς, ἀλλ' ὥσπερ Φι-
λόλαος ἔφη εἶναί τινας λόγους κρείττους ἡμῶν. [f]Ὥστ' εἰ
τὸ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον καὶ πρὸς τὸ βίᾳ ἔδει σκέψασθαι,
τοῦτο μὲν οὕτω διῃρήσθω· οἱ γὰρ μάλιστ' ἐμποδίζοντες τὸ
ἑκούσιον ὡς βίᾳ πράττοντες, [g]ἀλλ' ἑκόντες. Ἐπεὶ δὲ τοῦτ' 9
ἔχει τέλος, καὶ οὔτε τῇ ὀρέξει οὔτε τῇ προαιρέσει τὸ ἑκού-
σιον ὥρισται, λοιπὸν [h]δὴ ὁρίσασθαι τὰ [i]κατὰ διάνοιαν.
Δοκεῖ δὴ [k]ἐναντίον εἶναι τὸ ἑκούσιον τῷ ἀκουσίῳ, καὶ τὸ
εἰδότα ἢ ὃν ἢ ᾧ ἢ οὗ ἕνεκα. Ἐνίοτε γὰρ οἶδε μὲν ὅτι πα-
τήρ, ἀλλ' οὐχ ἵνα ἀποκτείνῃ ἀλλ' ἵνα σώσῃ, ὥσπερ αἱ [l]Πε-
λιάδες ἤτοι ὡς ὅτι μὲν πόμα, ἀλλ' ὡς φίλτρον καὶ οἶνον· τὸ
δ' ἦν κώνειον. Τῷ [m]δ' ἀγνοοῦντι καὶ ὃν καὶ ᾧ καὶ [n]ὅ, δι' 2
ἄγνοιαν, μὴ κατὰ συμβεβηκός. Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν, καὶ ὃ
καὶ ᾧ καὶ ὅν, ἀκούσιον. Τὸ ἐναντίον ἄρ' ἑκούσιον. Ὅσα
μὲν οὖν ἐφ' ἑαυτῷ ὂν μὴ πράττειν [o]πράττει μὴ ἀγνοῶν καὶ
δι' αὑτόν, ἑκούσια ταῦτ' ἀνάγκη εἶναι, καὶ τὸ ἑκούσιον τοῦτ'
ἐστίν· ὅσα δ' ἀγνοῶν καὶ διὰ τὸ ἀγνοεῖν, ἄκων. Ἐπεὶ δὲ 3
τὸ ἐπίστασθαι καὶ τὸ εἰδέναι διττόν, ἓν μὲν τὸ ἔχειν, ἓν δὲ
τὸ χρῆσθαι τῇ ἐπιστήμῃ, [p]ὁ ἔχων μὴ χρώμενος δὲ ἔστι μὲν
ὡς δικαίως [q]ἀγνοῶν λέγοιτο, ἔστι δ' ὡς οὐ δικαίως, οἷον εἰ
δι' ἀμέλειαν μὴ ἐχρῆτο. Ὁμοίως δὲ καὶ μὴ ἔχων τις ψέ-
γοιτο ἄν, εἰ ὃ ῥᾴδιον ἢ ἀναγκαῖον ἦν, μὴ ἔχει δι' ἀμέλειαν ἢ
ἡδονὴν ἢ λύπην. Ταῦτ' οὖν προσδιοριστέον. Περὶ μὲν οὖν
τοῦ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

Περὶ δὲ προαιρέσεως μετὰ τοῦτο [r]λέγωμεν, διαπορήσαν- 10
τες πρῶτον τῷ λόγῳ περὶ αὐτῆς. Διστάσειε γὰρ ἄν τις ἐν
τῷ γένει πέφυκε καὶ ἐν ποίῳ θεῖναι αὐτὴν χρή, καὶ πότερον

f ὡς Mb. g ἴσ. ἀλλ' οὐχ ἑκόντες λόγοι οὗτοί εἰσιν margo Pb. h δεῖ Mb.Pb. i κατὰ τὴν διάνοιαν Pb. k ἐναντία Mb. l πολιάδες Pb. m δ' post τῷ om. Pb. n ὅ] ὅτω Mb.Pb. o πλάττει Mb. p ὁ om. Pb. q ἀνοῶν Pb. r λέγομεν Mb.

οὐ ταὐτὸν τὸ ἑκούσιον καὶ τὸ προαιρετὸν ἢ [s] ταὐτόν ἐστιν.
2 Μάλιστα δὲ λέγεται παρά τινων, καὶ ζητοῦντι δόξειε δ' ἂν
δυοῖν εἶναι θάτερον ἡ προαίρεσις, ἤτοι δόξα ἢ ὄρεξις· ἀμφό-
τερα γὰρ φαίνεται παρακολουθοῦντα. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ
ἔστιν ὄρεξις, φανερόν. Ἢ [t] γὰρ βούλησις ἂν εἴη ἢ ἐπιθυμία
ἢ θυμός· οὐθεὶς γὰρ ὀρέγεται μηθὲν πεπονθὼς τούτων. Θυ-
μὸς [v] μὲν οὖν καὶ ἐπιθυμία καὶ τοῖς θηρίοις ὑπάρχει, προαί-
3 ρεσις δ' οὔ. Ἔτι δὲ καὶ οἷς ὑπάρχει ἄμφω ταῦτα, πολλὰ
καὶ ἄνευ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας προαιροῦνται· καὶ ἐν τοῖς πά-
θεσιν ὄντες οὐ προαιροῦνται, ἀλλὰ καρτεροῦσιν. Ἔτι ἐπι-
θυμία μὲν καὶ θυμὸς ἀεὶ μετὰ λύπης, προαιρούμεθα δὲ πολλὰ
4 καὶ ἄνευ λύπης. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησις καὶ προαίρεσις
ταὐτόν· βούλονται μὲν [w] γὰρ ἔνια καὶ τῶν ἀδυνάτων εἰδότες,
οἷον βασιλεύειν [x] τε πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀθάνατοι εἶναι,
προαιρεῖται δ' οὐθεὶς μὴ ἀγνοῶν ὅτι ἀδύνατον, οὐδ' ὅλως [y] ὃ
δυνατὸν μέν, μὴ ἐφ' αὑτῷ δ' οἴεται πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι.
Ὥστε τοῦτο μὲν φανερόν, ὅτι ἀνάγκη [z] τὸ προαιρετὸν τῶν
5 ἐφ' αὑτῷ τι εἶναι. Ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα, οὐδ'
ἁπλῶς εἴ τις οἴεταί [a] τι. Τῶν γὰρ ἐφ' αὑτῷ τι εἶναι τὸ
προαιρετόν, δοξάζομεν δὲ πολλὰ καὶ τῶν οὐκ ὄντων ἐφ'
ἡμῖν, οἷον τὴν διάμετρον σύμμετρον. Ἔτι οὐκ ἔστι προαί-
ρεσις ἀληθὴς ἢ ψευδής. Οὐδὲ δὴ [b] ἡ τῶν ἐφ' αὑτῷ ὄντων
πρακτῶν [c] δόξα, ᾗ τυγχάνομεν οἰόμενοι δεῖν [d] τι πράττειν
6 [e] ἢ οὐ πράττειν. Κοινὸν δὲ περὶ δόξης τοῦτο καὶ βουλή-
σεως· οὐθεὶς γὰρ τέλος οὐθὲν προαιρεῖται, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸ
τέλος· λέγω δ' οἷον οὐθεὶς ὑγιαίνειν προαιρεῖται, ἀλλὰ περι-
πατεῖν ἢ καθῆσθαι τοῦ ὑγιαίνειν [f] ἕνεκεν, οὐδ' εὐδαιμονεῖν,
ἀλλὰ χρηματίζεσθαι ἢ κινδυνεύειν τοῦ εὐδαιμονεῖν ἕνεκα· καὶ
ὅλως δηλοῖ ἀεὶ προαιρούμενος τί τε καὶ τίνος ἕνεκα προαι-
ρεῖται, ἔστι δὲ τὸ μὲν τίνος, οὗ ἕνεκα προαιρεῖται ἄλλο, τὸ

[s] ταυτά Mb. [t] γὰρ om. Mb. [v] μὲν om. Mb. [w] γὰρ] γὰρ ταὐτὸν Mb.Pb. [x] τε] μὲν Mb. [y] ὃ δυνατὸν] ἀδύνατον Mb.Pb. [z] τὸ] μὲν τὸ Mb. [a] τι om. Pb. [b] ᾗ Mb. [c] δόξαν ᾗ Mb. [d] τι om. Pb. [e] ἢ οὐ πράττειν om. Pb. [f] ἕνεκα Mb.

δὲ τί, ὃ προαιρεῖται ἕνεκα ἄλλου. Βούλεται δέ [g] γε μά- 7
λιστα τὸ τέλος, καὶ δοξάζειν δεῖν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράττειν. ‖ Ὥστε φανερὸν διὰ τούτων ὅτι ἄλλο [h] καὶ δόξης καὶ βουλήσεως. Βούλεσθαι μὲν καὶ δόξα μάλιστα τοῦ τέλους, προαίρεσις δ' οὐκ ἔστιν. ‖ Ὅτι μὲν [i] οὖν οὐκ ἔστιν οὔτε βού- 8
λησις οὔτε δόξα οὔθ' ὑπόληψις ἁπλῶς ἡ προαίρεσις, δῆλον· τί δὲ διαφέρει τούτων, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἑκούσιον; ‖ Ἅμα δὲ δῆλον ἔσται καὶ τί ἐστι προαίρεσις. ‖ Ἔστι δὴ τῶν δυνατῶν καὶ εἶναι καὶ μὴ τὰ μὲν τοιαῦτα ὥστε ἐνδέχεσθαι βουλεύσασθαι περὶ [k] αὐτῶν, περὶ ἐνίων δ' οὐκ ἐνδέχεται. Τὰ 9
μὲν γὰρ [l] δυνατὰ μέν ἐστι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν αὐτῶν ἡ γένεσίς ἐστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ φύσιν τὰ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας γίνεται· περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν οὐδ' ἐγχειρήσειε [m] βουλεύεσθαι μὴ ἀγνοῶν. Περὶ ὧν δ' ἐνδέχεται μὴ μόνον τὸ εἶναι καὶ μή, [n] ἀλλὰ καὶ τὸ βουλεύσασθαι τοῖς ἀνθρώποις· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πρᾶξαι [o] ἢ μὴ πρᾶξαι. Διὸ οὐ βουλευόμεθα περὶ τῶν ἐν ‖ Ἰνδοῖς, οὐδὲ πῶς 10
ἂν ὁ κύκλος τετραγωνισθείη· τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, [p] τὸ δ' ὅλως οὐ πρακτόν. [q] ‖ Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν [q] ἐν ἡμῖν πρακτῶν περὶ ἁπάντων. [r] ‖ Ἧι καὶ δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα ἁπλῶς ἡ προαίρεσίς [s] ἐστιν. Τὰ δὲ [t] προαιρετὰ καὶ πρακτὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ὄντων ἐστίν. Διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις, τί δή 11
ποθ' οἱ μὲν ἰατροὶ βουλεύονται περὶ ὧν ἔχουσι τὴν ἐπιστήμην, οἱ δὲ γραμματικοὶ οὔ; Αἴτιον δ' ὅτι διχῇ γινομένης τῆς ἁμαρτίας (ἢ γὰρ λογιζόμενοι ἁμαρτάνομεν, ἢ κατὰ τὴν αἴσθησιν αὐτὸ δρῶντες) ἐν μὲν τῇ ἰατρικῇ ἀμφοτέρως ἐνδέχεται ἁμαρτεῖν, ἐν δὲ τῇ γραμματικῇ κατὰ τὴν αἴσθησιν καὶ πρᾶξιν, περὶ ἧς ἂν σκοπῶσιν, εἰς ἄπειρον ἥξουσιν. ‖ Ἐπειδὴ 12
οὖν οὔτε δόξα οὔτε βούλησίς [v] ἐστι προαίρεσις, ἐστὶν ὡς ἑκάτερον, οὐδ' ἄμφω. ‖ Ἐξαίφνης γὰρ προαιρεῖται μὲν οὐ-

[g] γε om. Mb. [h] καὶ post ἄλλο om. Mb. [i] οὖν om. Pb. [k] αὐτῆς Mb. [l] δυνατὸν, ut videtur, Pb. [m] βουλεύσασθαι Mb. [n] ἀλλὰ συμβουλεύσασθαι Pb. [o] ἢ] καὶ Mb. [p] τὰ δ' ὅλως οὐ πρακτά Mb. [q] ἀλλ' et ἐν om. Pb. [r] ᾗ om. Mb. [s] ἐστιν om. Mb. [t] προαιρετικὰ Pb. [v] ἐστι προαίρεσις om. Pb.

θείς, δοκεῖ δὲ πράττειν καὶ βούλεται. Ὡς ἐξ ἀμφοῖν ἄρα· ἄμφω [w] γὰρ ὑπάρχει τῷ προαιρουμένῳ ταῦτα. Ἀλλὰ πῶς
13 ἐκ τούτων σκεπτέον. Δηλοῖ δέ πως καὶ τὸ ὄνομα αὐτό. Ἡ γὰρ προαίρεσις αἵρεσις μέν ἐστιν, οὐχ ἁπλῶς δέ, ἀλλ' ἑτέρου [x] πρὸ ἑτέρου· τοῦτο δὲ οὐχ οἷόν τε ἄνευ σκέψεως καὶ βουλῆς. Διὸ ἐκ δόξης βουλευτικῆς ἐστὶν ἡ προαίρεσις. Περὶ μὲν δὴ τοῦ τέλους οὐδεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτο κεῖται πᾶσι, περὶ δὲ τῶν εἰς τοῦτο τεινόντων, πότερον τόδε ἢ τόδε συντείνει,
14 ἢ δεδογμένου τοῦτο πῶς ἔσται. Βουλευόμεθα [y] δὲ πάντως τοῦτο, ἕως ἂν εἰς ἡμᾶς ἀναγάγωμεν τῆς γενέσεως τὴν ἀρχήν. Εἰ δὴ προαιρεῖται μὲν μηθεὶς μὴ παρασκευασάμενος μηδὲ βουλευσάμενος ἢ χεῖρον ἢ βέλτιον, βούλεται δ' ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τῶν δυνατῶν [z] καὶ εἶναι καὶ μὴ τῶν πρὸς τὸ τέλος, δῆλον ὅτι ἡ προαίρεσις μέν ἐστιν ὄρεξις τῶν ἐφ' αὑτῷ βου-
15 λευτική. Ἅπαντες γὰρ [a] βουλόμεθα ἃ καὶ προαιρούμεθα, [b] οὐ μέντοι γε ἃ βουλόμεθα, πάντα προαιρούμεθα. Λέγω δὲ βουλευτικήν, ἧς ἀρχὴ καὶ αἰτία βούλευσίς ἐστι, καὶ ὀρέγεται διὰ τὸ [c] βουλεύσασθαι. Διὸ οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἐστὶν ἡ προαίρεσις, οὔτε ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ, οὔτε παντὸς ἔχοντος
16 ἀνθρώπου. Οὐδὲ γὰρ τὸ βουλεύσασθαι, οὐθ' ὑπόληψις τοῦ διὰ τί, ἀλλὰ δοξάσαι μὲν εἰ ποιητέον ἢ μὴ ποιητέον οὐθὲν κωλύει πολλοῖς ὑπάρχειν, τὸ δὲ διὰ λογισμοῦ οὐκέτι. Ἔστι γὰρ βουλευτικὸν τῆς ψυχῆς τὸ θεωρητικὸν αἰτίας τινός.
17 [d] Ἡ γὰρ οὗ ἕνεκα [e] μία τῶν αἰτίων ἐστίν· τὸ μὲν γὰρ διὰ τί αἰτία· οὗ δ' ἕνεκα ἐστὶν ἢ γίγνεταί τι, τοῦτ' αἴτιόν φαμεν εἶναι, οἷον τοῦ βαδίζειν ἡ κομιδὴ τῶν χρημάτων, εἰ τούτου ἕνεκα βαδίζει. Διὸ οἷς μηθεὶς κεῖται σκοπός, οὐ βουλευτι-
18 κοί. Ὥστ' ἐπεὶ τὸ μὲν ἐφ' αὑτῷ ὂν ἢ πράττειν ἢ μὴ πράττειν, ἐάν τις πράττῃ ἢ ἀπρακτῇ δι' αὑτὸν καὶ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἑκὼν πράττει ἢ ἀπρακτεῖ, πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων

[w] γὰρ] οὖν Mb. [x] πρὸς ἑτέρου Pb, πρὸς ἕτερον Mb. [y] δὲ τοῦτο πάντες ἕως ἂν ᾖ εἰς Pb. [z] καὶ ante εἶναι om. Mb. [a] βουλευόμεθα Mb.Pb. [b] οὐ—προαιρούμεθα om. Mb. [c] βουλεύεσθαι Mb. [d] ἡ] εἰ Mb. [e] μία—ἕνεκα om. Mb.

πράττομεν οὐ βουλευσάμενοι οὐδὲ προνοήσαντες, ἀνάγκη τὸ μὲν προαιρετὸν ἅπαν ἑκούσιον εἶναι, τὸ δ' ἑκούσιον μὴ προαιρετόν, καὶ τὰ μὲν κατὰ προαίρεσιν πάντα ἑκούσια εἶναι, τὰ δ' ἑκούσια μὴ πάντα κατὰ προαίρεσιν. Ἅμα δ' ἐκ τού- 19
των φανερὸν καὶ ὅτι καλῶς διορίζονται οἱ τῶν παθημάτων τὰ μὲν ἑκούσια τὰ δ' ἀκούσια τὰ δ' ἐκ προνοίας νομοθετοῦσιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ διακριβοῦσιν, ἀλλ' ἅπτονταί γέ πῃ τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐροῦμεν ἐν τῇ περὶ τῶν δικαίων ἐπισκέψει· ἡ δὲ προαίρεσις ὅτι οὔτε ἁπλῶς βούλησις οὔτε δόξα ἐστί, δῆλον, ἀλλὰ δόξα τε καὶ ὄρεξις, ὅταν ἐκ τοῦ βουλεύσασθαι [f] συμπερανθῶσιν. Ἐπεὶ δὲ βουλεύεται 20
ἀεὶ ὁ βουλευόμενος ἕνεκά τινος, καὶ ἐστὶ σκοπός τις ἀεὶ τῷ βουλευομένῳ πρὸς ὃν σκοπεῖ τὸ συμφέρον, περὶ μὲν τοῦ τέλους οὐθεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις, ὥσπερ ἐν ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις ὑποθέσεις. Εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς ἐν ἀρχῇ βραχέως, ἐν δὲ τοῖς ἀναλυτικοῖς δι' ἀκριβείας. Περὶ δὲ τῶν πρὸς τὸ τέλος φε- 21
ρόντων ἡ σκέψις καὶ μετὰ τέχνης καὶ ἄνευ τέχνης πᾶσίν ἐστιν, οἷον εἰ πολεμῶσιν [g] ἢ μὴ πολεμῶσι τοῦτο βουλευομένοις. Ἐκ προτέρου δὲ μᾶλλον ἔσται τὸ δι' [h] ὅ, τοῦτ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα, οἷον πλοῦτος ἢ ἡδονὴ ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον ὃ τυγχάνει οὗ ἕνεκα. Βουλεύεται γὰρ ὁ βουλευόμενος, [i] ἢ ἀπὸ 22
τοῦ τέλους ἔσκεπται, ὅτι ἐκεῖ συντείνει ὅπως εἰς αὐτὸν ἀγάγῃ, ἢ αὐτὸς δύναται πρὸς τὸ τέλος. Τὸ δὲ τέλος ἐστὶ φύσει μὲν ἀεὶ ἀγαθόν, καὶ περὶ οὗ κατὰ μέρος βουλεύονται, οἷον ἰατρὸς βουλεύσαιτο ἂν εἰ [k] δῴη φάρμακον, καὶ στρατηγὸς [l] ποῦ στρατοπεδεύσηται. Οἷς ἀγαθὸν τὸ τέλος τὸ ἁπλῶς ἄριστόν ἐστιν. Παρὰ φύσιν δὲ καὶ διαστροφὴν οὐ τὸ ἀγα- 23
θόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄλλῳ χρήσασθαι ἢ πρὸς ἃ πέφυκεν, οἷον ὄψει· οὐ γὰρ οἷόν [m] τ' ἰδεῖν οὗ μή ἐστιν ὄψις, οὐδ' ἀκοῦσαι οὗ μή ἐστιν ἀκοή· ἀλλ' ἀπὸ ἐπιστήμης ποιῆσαι καὶ

[f] συμπερασθῶσιν Pb. [g] ἢ μὴ πολεμῶσι om. Pb. [h] ὅ] οὗ Mb.
[i] ἢ] εἰ Pb. [k] δοίη Mb. [l] τοῦ Mb. [m] τ' om. pr. Pb.

24 οὗ μή ἐστιν ἡ ἐπιστήμη. Οὐ γὰρ ὁμοίως τῆς ὑγιείας ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη καὶ νόσου, ἀλλὰ τῆς μὲν κατὰ φύσιν τῆς δὲ παρὰ φύσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ βούλησις φύσει μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ἐστί, παρὰ φύσιν δὲ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ βούλεται φύσει μὲν τὸ ἀγαθόν, παρὰ φύσιν δὲ καὶ διαστροφὴν καὶ τὸ κακόν. Ἀλλὰ μὴν ἑκάστου γε φθορὰ καὶ διαστροφὴ οὐκ εἰς τὸ
25 τυχὸν ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία καὶ [n] τὰ μεταξύ. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐκβῆναι ἐκ τούτων, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀπάτη οὐκ εἰς τὰ τυχόντα γίνεται, ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία ὅσοις ἐστὶν ἐναντία, καὶ εἰς ταῦτα τῶν ἐναντίων ἃ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐναντία ἐστίν.
26 Ἀνάγκη ἄρα καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν προαίρεσιν ἀπὸ τοῦ μέσου ἐπὶ τὰ ἐναντία γίνεσθαι. Ἐναντία δὲ τῷ μέσῳ [o] καὶ τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον. Αἴτιον δὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν· [p] οὕτω γὰρ ἔχει ὥστε τῇ ψυχῇ φαίνεσθαι τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἥδιον ἄμεινον, καὶ τὸ λυπηρὸν κακὸν καὶ τὸ λυπη-
27 ρότερον χεῖρον. Ὥστε καὶ ἐκ τούτων δῆλον ὅτι περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία. Περὶ μὲν γὰρ τὰ προαιρετὰ τυγχάνουσιν οὖσαι, ἡ δὲ προαίρεσις περὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ τὰ φαινόμενα, τοιαῦτα δὲ φύσει ἡδονὴ καὶ
28 λύπη. Ἀνάγκη τοίνυν, [q] ἐπειδὴ ἀρετὴ μὲν ἡ ἠθικὴ αὐτή τε μεσότης [r] τις ἐστὶ καὶ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα, ἡ δὲ κακία ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει [s] καὶ περὶ ταὐτὰ τῇ ἀρετῇ, τὴν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἠθικὴν ἕξιν προαιρετικὴν μεσότητος τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐν ἡδέσι καὶ λυπηροῖς, καθ' ὅσα ποιός τις λέγεται τὸ ἦθος, ἢ χαίρων ἢ λυπούμενος· ὁ γὰρ φιλόγλυκος ἢ φιλόπικρος οὐ λέγεται ποιός τις τὸ ἦθος.

11 Τούτων δὲ διωρισμένων [t] λέγωμεν πότερον ἡ ἀρετὴ ἀναμάρτητον ποιεῖ τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ τέλος ὀρθόν, οὕτως ὥστε οὗ ἕνεκα δεῖ προαιρεῖσθαι, ἢ ὥσπερ δοκεῖ τισί, τὸν λόγον. Ἔστι δὲ τοῦτο ἐγκράτεια· αὕτη γὰρ οὐ διαφθείρει τὸν λόγον. Ἔστι δ' ἀρετὴ καὶ ἐγκράτεια ἕτερον. Λεκτέον

[n] τὰ post καὶ om. Mb. [o] καὶ om. Mb. [p] οὕτω—λυπηρὸν om. Pb. [q] ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ Mb. [r] τις om. Mb. [s] καὶ ante περὶ om. Pb. [t] λέγομὲν Pb.

δ' ὕστερον περὶ αὐτῶν, ἐπεὶ ὅσοις γε δοκεῖ τὸν λόγον ὀρθὸν παρέχειν ἡ ἀρετή, τοῦτο αἴτιον. Ἡ μὲν ἐγκράτεια τοιοῦ- 2 τον, τῶν ἐπαινετῶν δ' ἡ ἐγκράτεια. Λέγομεν δὲ προαπορήσαντες. Ἔστι γὰρ τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθὸν εἶναι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὸν σκοπὸν διαμαρτάνειν· ἔστι δὲ τὸν μὲν σκοπὸν ἡμαρτῆσθαι, τὰ δὲ πρὸς ἐκεῖνον περαίνοντα ὀρθῶς ἔχειν, καὶ μηδέτερον. Πότερον δ' ἡ ἀρετὴ ποιεῖ τὸν σκοπὸν ἢ τὰ πρὸς 3 τὸν σκοπόν; Τιθέμεθα δὴ ὅτι τὸν σκοπόν, διότι τούτου οὐκ ἔστι [v] συλλογισμὸς οὐδὲ λόγος. Ἀλλὰ δὴ ὥσπερ ἀρχὴ τοῦτο ὑποκείσθω. Οὔτε γὰρ ἰατρὸς σκοπεῖ εἰ δεῖ ὑγιαίνειν ἢ μή, [w] ἀλλ' εἰ περιπατεῖν ἢ μή, οὔτε [x] ὁ γυμναστικὸς εἰ δεῖ εὖ ἔχειν ἢ μή, ἀλλ' εἰ παλαῖσαι ἢ μή. Ὁμοίως δ' οὐδ' ἄλλη 4 οὐδεμία περὶ τοῦ τέλους· ὥσπερ [y] γὰρ ταῖς θεωρητικαῖς αἱ ὑποθέσεις ἀρχαί, οὕτω καὶ ταῖς ποιητικαῖς τὸ τέλος ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις. Ἐπειδὴ δεῖ τόδε ὑγιαίνειν, ἀνάγκη τοδὶ ὑπάρξαι, εἰ ἔσται ἐκεῖνο, ὥσπερ ἐκεῖ, εἰ ἔστι τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαί, ἀνάγκη τοδὶ εἶναι. Τῆς μὲν οὖν νοήσεως ἀρχὴ τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως ἡ τῆς νοήσεως τελευτή. Εἰ οὖν πάσης 5 ὀρθότητος ἢ [z] ὁ λόγος ἢ [z] ἡ ἀρετὴ αἰτία, εἰ μὴ ὁ λόγος, διὰ τὴν ἀρετὴν [a] ἂν ὀρθὸν εἴη τὸ τέλος, ἀλλ' οὐ τὰ πρὸς τὸ τέλος. Τέλος δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα. Ἔστι γὰρ πᾶσα προαίρεσις τινὸς καὶ ἕνεκά τινος. Οὗ μὲν οὖν ἕνεκα τὸ μέσον ἐστίν, οὗ αἰτία ἡ ἀρετὴ τὸ προαιρεῖσθαι οὗ ἕνεκα. Ἔστι μέντοι ἡ προαίρεσις οὐ τούτου, ἀλλὰ τῶν τούτου ἕνεκα. Τὸ 6 μὲν οὖν τυγχάνειν τούτων ἄλλης δυνάμεως, ὅσα ἕνεκα τοῦ τέλους δεῖ πράττειν· τοῦ δὲ τὸ τέλος ὀρθὸν εἶναι τῆς προαιρέσεως, οὗ ἡ ἀρετὴ [b] αἰτία. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς προαιρέσεως κρίνομεν ποῖός τις· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τίνος ἕνεκα πράττει, ἀλλ' οὐ τί πράττει. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία τῶν 7 ἐναντίων ἕνεκα ποιεῖ τὴν προαίρεσιν. Εἰ δή τις, ἐφ' αὐτῷ ὂν πράττειν μὲν τὰ καλὰ ἀπρακτεῖν δὲ τὰ αἰσχρά, τοὐναντίον ποιεῖ, δῆλον ὅτι οὐ σπουδαῖός ἐστιν οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

[v] λογισμὸς Pb. [w] ἀλλ'—μή om. Pb. [x] ὁ om. Mb. [y] γὰρ] καὶ Mb. [z] ὁ et ἡ om. Mb. [a] ὀρθὸν ἂν Mb. [b] αἰτία om. Pb.

῞Ωστ' ἀνάγκη τήν τε κακίαν ἑκούσιον εἶναι καὶ τὴν ἀρετήν·
8 οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη τὰ μοχθηρὰ πράττειν. Διὰ ταῦτα καὶ
ψεκτὸν ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ ἐπαινετόν· τὰ γὰρ [c] ἀκούσια
αἰσχρὰ καὶ κακὰ οὐ [d] ψεκτά, οὐδὲ τὰ ἀγαθὰ [e] ἐπαινετά,
ἀλλὰ τὰ ἑκούσια. ῎Ετι πάντας ἐπαινοῦμεν καὶ ψέγομεν εἰς
τὴν προαίρεσιν βλέποντες μᾶλλον ἢ εἰς τὰ ἔργα· καίτοι αἱ-
9 ρετώτερον ἡ ἐνέργεια τῆς ἀρετῆς. [f] ῎Ετι πράττουσι μὲν
φαῦλα καὶ ἀναγκαζόμενοι, προαιρεῖται δ' οὐδείς. ῎Ετι διὰ
τὸ [g] μὴ ῥᾴδιον εἶναι ἰδεῖν τὴν προαίρεσιν ὁποία τις, διὰ
ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἀναγκαζόμεθα κρίνειν [h] ποῖός τις. Αἱρε-
τώτερον μὲν οὖν ἡ ἐνέργεια, ἐπαινετώτερον δ' ἡ προαίρεσις.
῞Εκ τε τῶν κειμένων οὖν συμβαίνει ταῦτα, καὶ ἔτι ὁμολογεῖ-
ται τοῖς φαινομένοις.

Γ.

῞Οτι μὲν οὖν μεσότητες εἰσί τε ἐν [i] ταῖς ἀρεταῖς, καὶ αὗται
προαιρετικαί, καὶ [k] αἱ ἐναντίαι κακίαι, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται,
καθόλου εἴρηται· καθ' ἑκάστην δὲ λαμβάνοντες [l] λέγωμεν
ἐφεξῆς, καὶ πρῶτον εἴπωμεν περὶ ἀνδρείας. Σχεδὸν δὴ δοκεῖ
πᾶσιν ὅ τ' ἀνδρεῖος [m] εἶναι περὶ φόβους, καὶ ἡ ἀνδρεία μία
τῶν ἀρετῶν. Διείλομεν δ' ἐν τῇ διαγραφῇ [n] πότερον θρά-
σος καὶ φόβος ἐναντία· καὶ γάρ ἐστί πως ἀντικείμενα ἀλ-
2 λήλοις. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ οἱ κατὰ τὰς ἕξεις ταύτας λε-
γόμενοι ὁμοίως [o] ἀντικείσονται σφίσιν αὐτοῖς, οἷον ὁ δειλός
(οὗτος γὰρ λέγεται κατὰ τὸ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ
θαρρεῖν ἧττον ἢ δεῖ) καὶ ὁ θρασύς· καὶ γὰρ [p] οὗτος κατὰ τὸ
[q] τοιοῦτος εἶναι οἷος φοβεῖσθαι μὲν ἧττον ἢ δεῖ, θαρρεῖν δὲ
μᾶλλον ἢ δεῖ. Διὸ καὶ παρωνυμιάζεται· ὁ γὰρ θρασὺς παρὰ
3 τὸ θράσος λέγεται παρωνύμως. ῞Ωστ' [r] ἐπεὶ ἡ ἀνδρεία ἐστὶν
ἡ βελτίστη ἕξις περὶ φόβους καὶ θάρρη, δεῖ δὲ [s] μήθ' οὕτως
ὡς οἱ θρασεῖς (τὰ μὲν γὰρ ἐλλείπουσι, τὰ δ' ὑπερβάλλουσι)

[c] ἑκούσια M^b, [d] ψέγεται P^b. [e] ἐπαινεῖται P^b. [f] ὅτι M^b.P^b.
[g] μὴ om. M^b. [h] ὁποῖός M^b. [i] ταῖς om. P^b. [k] αἱ om. P^b.
[l] λέγομεν P^b. [m] εἶναι om. M^b. [n] πότερον καὶ θράσος καὶ P^b. [o] ἀντίκεινται M^b. [p] ὁ τοιοῦτος P^b. [q] τοιοῦτον εἶναι οἷον M^b. [r] ἐπεὶ ἡ] ἐπὶ τῇ M^b. [s] μηδ' M^b.

μήθ' οὕτως ὡς οἱ δειλοί (καὶ γὰρ οὗτοι [t]ταὐτὸ ποιοῦσι, [v]πλὴν οὐ περὶ ταὐτὰ ἀλλ' ἐξ ἐναντίας· τῷ μὲν γὰρ θαρρεῖν ἐλλείπουσι, τῷ δὲ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλουσι), δῆλον ὡς ἡ μέση διάθεσις θρασύτητος καὶ δειλίας ἐστὶν ἀνδρεία· αὕτη γὰρ βελτίστη. Δοκεῖ δ' ὁ ἀνδρεῖος ἄφοβος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ 4
πολύ, ὁ δὲ δειλὸς φοβητικός, καὶ ὁ μὲν [w]καὶ πολλὰ καὶ ὀλίγα καὶ μεγάλα καὶ μικρὰ φοβεῖσθαι, καὶ σφόδρα καὶ ταχύ, ὁ δὲ τὸ ἐναντίον ἢ οὐ φοβεῖσθαι ἢ ἠρέμα καὶ μόλις καὶ ὀλιγάκις καὶ μεγάλα. Καὶ ὁ μὲν ὑπομένει τὰ φοβερὰ σφόδρα, ὁ δὲ οὐδὲ τὰ ἠρέμα. Ποῖα οὖν ὑπομένει ὁ ἀνδρεῖος 5
[x]πρῶτον; [y]Πότερον τὰ αὐτῷ φοβερὰ ἢ τὰ ἑτέρῳ; Εἰ μὲν δὴ τὰ ἑτέρῳ φοβερά, οὐθὲν σεμνὸν φαίη ἄν τις εἶναι· εἰ δὲ τὰ αὐτῷ, εἴη ἂν αὐτῷ μεγάλα [z]καὶ φοβερὰ φόβου ποιητικὰ ἑκάστῳ ᾧ φοβερά, οἷον εἰ μὲν σφόδρα φοβερά, [a]εἴη ἂν ἰσχυρὸς ὁ φόβος, εἰ δ' ἠρέμα, ἀσθενής. Ὥστε συμβαίνει τὸν ἀν- 6
δρεῖον μεγάλους φόβους καὶ πολλοὺς ποιεῖσθαι· ἐδόκει δὲ τοὐναντίον ἡ ἀνδρεία [b]ἄφοβον παρασκευάζειν, τοῦτο δ' εἶναι ἐν τῷ ἢ μηθὲν ἢ ὀλίγα φοβεῖσθαι, καὶ ἠρέμα καὶ μόλις. Ἀλλ' ἴσως τὸ φοβερὸν λέγεται, ὥσπερ καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τἀ- 7
γαθόν, διχῶς. Τὰ μὲν γὰρ ἁπλῶς, τὰ δὲ τινὶ μὲν καὶ ἡδέα [c]καὶ ἀγαθά ἐστιν, ἁπλῶς δ' οὔ, ἀλλὰ τοὐναντίον φαῦλα καὶ οὐχ ἡδέα, ὅσα τοῖς πονηροῖς ὠφέλιμα, καὶ ὅσα ἡδέα τοῖς παιδίοις ᾗ παιδία. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ φοβερὰ τὰ μὲν ἁπλῶς ἐστί, τὰ δὲ τινί. Ἃ μὲν δὴ δειλὸς φοβεῖται ᾗ δειλός, τὰ 8
μὲν οὐδενί ἐστι φοβερά, τὰ δ' ἠρέμα· τὰ δὲ τοῖς πλείστοις φοβερά, καὶ ὅσα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ταῦθ' ἁπλῶς [d]φοβερὰ λέγομεν. Ὁ δ' ἀνδρεῖος πρὸς ταῦτα ἔχει ἀφόβως, καὶ ὑπομένει τὰ τοιαῦτα φοβερά, [e]ἃ ἔστι μὲν ὡς φοβερὰ αὐτῷ, ἔστι δ' ὡς οὔ, ᾗ μὲν ἄνθρωπος, φοβερά, ᾗ [f]δ' ἀνδρεῖος, οὐ φοβερὰ ἀλλ' ἢ ἠρέμα ἢ οὐδαμῶς. Ἔστι μέντοι φοβερὰ 9

[t] ταυτὰ Mb. [v] πλὴν ὡς οὐ Pb. [w] καὶ post μὲν om. Mb. [x] πρῶτον om. Pb. [y] πότερον δὲ τὰ Pb. [z] καὶ] καὶ πολλὰ Pb. [a] εἴη ἂν om. Pb. [b] φόβον Mb. [c] καὶ ante ἀγαθά om. Mb. [d] φοβερὰ om. Mb. [e] ἃ—φοβερά om. Mb. [f] δ' post ᾗ om. Mb.

ταῦτα· τοῖς γὰρ πλείστοις φοβερά. Διὸ καὶ ἐπαινεῖται ἡ
ἕξις· ὥσπερ [g] γὰρ ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὑγιεινὸς ἔχει. Καὶ γὰρ
οὗτοι οὐ τῷ ὑπὸ μηθενὸς ὁ μὲν πόνου τρίβεσθαι, ὁ δ' ὑπὸ
μηδεμιᾶς ὑπερβολῆς, τοιοῦτοί εἰσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὸ τούτων
ἀπαθεῖς εἶναι, ἢ ἁπλῶς ἢ ἠρέμα, ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ καὶ οἱ
10 πλεῖστοι. Οἱ μὲν οὖν νοσώδεις καὶ ἀσθενεῖς καὶ δειλοὶ καὶ
ὑπὸ τῶν [h] κοινῶν παθημάτων πάσχουσί τι, πλὴν θᾶττόν τε
καὶ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί· καὶ ἔτι ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ πάσχου-
σιν, ὑπὸ τούτων ἀπαθεῖς ἢ ὅλως ἢ ἠρέμα. Ἀπορεῖται δ' εἰ
τῷ ἀνδρείῳ οὐθέν ἐστι φοβερόν, οὐδ' ἂν φοβηθείη. Ἢ οὐθὲν
κωλύει τὸν εἰρημένον τρόπον; Ἡ γὰρ ἀνδρεία ἀκολούθησις
τῷ λόγῳ ἐστίν, ὁ δὲ λόγος τὸ καλὸν [i] αἱρεῖσθαι κελεύει.
11 Διὸ καὶ ὁ μὴ διὰ τοῦτον ὑπομένων αὐτά, οὗτος ἤτοι ἐξέστη-
κεν ἢ θρασύς· ὁ δὲ διὰ τὸ καλὸν ἄφοβος καὶ ἀνδρεῖος μόνος.
Ὁ μὲν οὖν δειλὸς καὶ ἃ μὴ δεῖ φοβεῖται, ὁ δὲ θρασὺς καὶ ἃ
μὴ δεῖ θαρρεῖ· ὁ δ' ἀνδρεῖος ἄμφω ἃ δεῖ, καὶ ταύτῃ μέσος
ἐστίν. Ἃ γὰρ ἂν ὁ λόγος κελεύῃ, ταῦτα καὶ θαρρεῖ καὶ
12 φοβεῖται. Ὁ δὲ λόγος τὰ μεγάλα λυπηρὰ καὶ φθαρτικὰ
οὐ κελεύει ὑπομένειν, ἂν μὴ καλὰ ᾖ. Ὁ μὲν οὖν θρασύς, καὶ
εἰ μὴ κελεύει, ταῦτα θαρρεῖ, ὁ δὲ δειλὸς οὐδ' ἂν κελεύῃ· ὁ δ'
ἀνδρεῖος μόνος, ἐὰν κελεύῃ. Ἔστι δ' εἴδη ἀνδρείας [k] πέντε
λεγόμενα καθ' ὁμοιότητα· [l] τὰ αὐτὰ γὰρ ὑπομένουσιν, ἀλλ'
13 οὐ διὰ τὰ αὐτά. Μία μὲν πολιτική· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ δι'
αἰδῶ οὖσα. Δευτέρα ἡ στρατιωτική· αὕτη δὲ δι' ἐμπειρίαν
καὶ τὸ εἰδέναι, οὐχ ὥσπερ Σωκράτης ἔφη, τὰ δεινά, ἀλλ' ὅτι
[m] τὰς βοηθείας τῶν δεινῶν. Τρίτη δ' [n] ἡ δι' ἀπειρίαν καὶ
ἄγνοιαν, δι' ἣν τὰ παιδία καὶ οἱ μαινόμενοι οἱ μὲν ὑπομένουσι
14 τὰ [o] φερόμενα, οἱ δὲ λαμβάνουσι τοὺς ὄφεις. Ἄλλη δ' ἡ
κατ' ἐλπίδα, καθ' ἣν οἵ τε κατευτυχηκότες πολλάκις ὑπομέ-
νουσι τοὺς κινδύνους καὶ οἱ μεθύοντες· [p] εὐέλπιδας γὰρ ποιεῖ
ὁ οἶνος. Ἄλλη δὲ διὰ πάθος ἀλόγιστον, οἷον δι' ἔρωτα καὶ

[g] γὰρ ante ὁ om. M^b. [h] καινῶν M^b. [i] ἀναιρεῖσθαι M^b. [k] λεγό-
μενα πέντε M^b. [l] τὰ om. codices. [m] τοὺς M^b. [n] ἡ om. M^b.
[o] φερόμενα] φοβερά M^b. [p] ἐλπίδας P^b.

θυμόν. Ἄν τε γὰρ ἐρᾷ, θρασὺς μᾶλλον ἢ δειλός, [q]καὶ ὑπο- 15
μένει πολλοὺς κινδύνους, ὥσπερ ὁ ἐν Μεταποντίῳ τὸν τύραν-
νον ἀποκτείνας καὶ ὁ ἐν Κρήτῃ μυθολογούμενος· καὶ δι' ὀργὴν
καὶ θυμὸν ὡσαύτως· ἐκστατικὸν γὰρ ὁ θυμός. Διὸ καὶ [r]οἱ
ἄγριοι [s]θῆρες ἀνδρεῖοι δοκοῦσιν εἶναι, οὐκ ὄντες· ὅταν γὰρ
ἐκστῶσι, τοιοῦτοι εἰσίν, εἰ δὲ μή, ἀνώμαλοι, ὥσπερ οἱ θρα-
σεῖς. Ὅμως δὲ μάλιστα φυσικὴ ἡ τοῦ θυμοῦ· ἀήττητον γὰρ 16
ὁ θυμός, διὸ καὶ οἱ παῖδες ἄριστα μάχονται. Διὰ νόμον δὲ
ἡ πολιτικὴ ἀνδρεία. Κατ' ἀλήθειαν δὲ οὐδεμία τούτων, ἀλλὰ
πρὸς τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐν τοῖς κινδύνοις χρήσιμα ταῦτα
πάντα. Περὶ [t]δὲ τῶν φοβερῶν νῦν μὲν ἁπλῶς εἰρήκαμεν,
βέλτιον δὲ διορίσασθαι μᾶλλον. Ὅλως μὲν οὖν φοβερὰ λέ- 17
γεται τὰ ποιητικὰ φόβου. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα φαίνεται
ποιητικὰ λύπης φθαρτικῆς· τοῖς γὰρ ἄλλην τινὰ προσδεχο-
μένοις λύπην ἑτέρα μὲν ἄν τις ἴσως λύπη γένοιτο καὶ πάθος
ἕτερον, φόβος δ' οὐκ ἔσται, οἷον εἴ τις προορῴτο ὅτι [v]λυπή-
σεται λύπην ἣν [w]οἱ φθονοῦντες λυποῦνται, ἢ τοιαύτην οἵαν οἱ
ζηλοῦντες ἢ οἱ αἰσχυνόμενοι. Ἀλλ' ἐπὶ μόναις ταῖς τοιαύ- 18
ταις φαινομέναις ἔσεσθαι λύπαις φόβος γίνεται, ὅσων ἡ φύ-
σις ἀναιρετικὴ τοῦ ζῆν. Διὸ [x]καὶ σφόδρα τινὲς ὄντες μαλα-
κοὶ περὶ ἔνια ἀνδρεῖοί εἰσι, καὶ ἔνιοι σκληροὶ καὶ καρτερικοὶ
καὶ δειλοί. Καὶ [y]δὴ δοκεῖ σχεδὸν ἴδιον τῆς ἀνδρείας εἶναι τὸ 19
περὶ τὸν θάνατον καὶ [z]τὴν τούτου λύπην ἔχειν πως· εἰ γάρ
τις εἴη τοιοῦτος οἷος πρὸς ἀλέας καὶ ψύχη καὶ τὰς τοιαύτας
λύπας ὑπομενετικός, ὡς ὁ λόγος, ἀκινδύνους οὔσας, πρὸς δὲ
τὸν θάνατον καὶ μαλακὸς καὶ περίφοβος, μὴ δι' ἄλλο τι
πάθος ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν φθοράν, ἄλλος δὲ πρὸς μὲν ἐκεί-
νας μαλακός, πρὸς δὲ τὸν θάνατον ἀπαθής, ἐκεῖνος μὲν ἂν
εἶναι δόξειε δειλός, οὗτος δ' ἀνδρεῖος. [a]Καὶ γὰρ κίνδυνος ἐπὶ 20
τοῖς τοιούτοις λέγεται μόνοις τῶν φοβερῶν, ὅταν πλησίον ᾖ

[q] καὶ] ἢ Mb.Pb. [r] οἱ om. Mb. [s] σύες Pb. [t] δὲ τῶν] μὲν τῶν Mb.
[v] λυπήσεται] λύπη ἔσται Mb.Pb. [w] οἱ post ἣν om. Mb. [x] καὶ] καὶ οἱ Pb.
[y] δὴ] δὴ καὶ Pb. [z] τὴν περὶ τούτου Pb. [a] καὶ] ὁ Mb.

τὸ τῆς τοιαύτης φθορᾶς ποιητικόν. Φαίνεται δὲ κίνδυνος,
21 ὅταν πλησίον φαίνεται. Τὰ μὲν οὖν φοβερά, περὶ ὅσα
φαμὲν εἶναι τὸν ἀνδρεῖον, εἴρηταί [b]δὴ ὅτι τὰ φαινόμενα ποιη-
τικὰ λύπης τῆς φθαρτικῆς· ταῦτα μέντοι πλησίον τε φαινό-
μενα [c]καὶ μὴ πόρρω, [d]καὶ τοσαῦτα τῷ μεγέθει ὄντα ἢ φαι-
22 νόμενα ὥστ' εἶναι σύμμετρα πρὸς ἄνθρωπον. Ἔνια γὰρ
ἀνάγκη παντὶ φαίνεσθαι ἀνθρώπῳ φοβερὰ καὶ διαταράττειν·
οὐθὲν γὰρ κωλύει, ὥσπερ θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ τῶν ἄλλων
δυνάμεων ἐνίας ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι καὶ τὰς τοῦ ἀνθρωπίνου σώμα-
τος ἕξεις, οὕτω καὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν παθημάτων οἱ μὲν
δειλοὶ καὶ θρασεῖς διαψεύδονται διὰ τὰς ἕξεις· τῷ μὲν γὰρ
δειλῷ τά τε μὴ φοβερὰ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι καὶ τὰ ἠρέμα
σφόδρα, τῷ δὲ θρασεῖ τοὐναντίον τά τε φοβερὰ θαρραλέα
23 καὶ τὰ σφόδρα ἠρέμα, τῷ δ' ἀνδρείῳ τἀληθῆ μάλιστα. Διό-
περ οὔτ' εἴ τις [e]ὑπομένει τὰ φοβερὰ δι' [f]ἄγνοιαν, ἀνδρεῖος,
οἷον εἴ τις τοὺς κεραυνοὺς ὑπομένει φερομένους διὰ μανίαν,
οὔτ' εἰ γινώσκων ὅσος ὁ κίνδυνος, διὰ θυμόν, οἷον οἱ Κελτοὶ
πρὸς τὰ κύματα ὅπλα ἀπαντῶσι λαβόντες, καὶ ὅλως ἡ βαρ-
24 βαρικὴ ἀνδρία μετὰ θυμοῦ ἐστίν. Ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἄλλας
ἡδονὰς ὑπομένουσιν. Καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ἡδονὴν ἔχει τινά· μετ'
ἐλπίδος γάρ ἐστι τιμωρίας. Ἀλλ' ὅμως οὔτ' εἰ διὰ ταύτην
οὔτ' εἰ δι' ἄλλην ἡδονὴν ὑπομένει τις τὸν θάνατον ἢ φυγὴν
25 μειζόνων λυπῶν, οὐδεὶς δικαίως ἀνδρεῖος λέγοιτο τούτων. Εἰ
γὰρ ἦν ἡδὺ τὸ ἀποθνήσκειν, πολλάκις ἂν δι' ἀκρασίαν ἀπέθνη-
σκον οἱ ἀκόλαστοι, ὥσπερ καὶ νῦν αὐτοῦ μὲν τοῦ ἀποθνήσκειν
οὐκ ὄντος ἡδέος, τῶν ποιητικῶν [g]δ' αὐτοῦ, πολλοὶ δι' ἀκρα-
σίαν περιπίπτουσιν εἰδότες, ὧν οὐδεὶς ἀνδρεῖος εἶναι δόξειεν,
26 εἰ καὶ πάνυ [h]ἕτοιμος ἀποθνήσκειν. Οὔτ' εἰ φεύγοντες τὸ
πονεῖν, ὅπερ πολλοὶ ποιοῦσιν, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐθεὶς ἀν-
δρεῖος, καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησὶ

> φαῦλοι βροτῶν γὰρ τοῦ πονεῖν ἡσσώμενοι
> θανεῖν ἐρῶσιν.

[b] δή, ὅτι] διότι M^b. [c] καὶ—φαινόμενα om. M^b. [d] καὶ om. P^b.
[e] ὑπομένοι P^b. [f] ἄνοιαν P^b. [g] δ'] δι' M^b. [h] ἑτοίμως M^b.P^b.

Ὥσπερ [i] καὶ τὸν Χείρωνα μυθολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ διὰ τὴν
ἀπὸ τοῦ ἕλκους ὀδύνην εὔξασθαι ἀποθανεῖν ἀθάνατον ὄντα.
Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ ὅσοι δι' ἐμπειρίαν ὑπομένουσι 27
τοὺς κινδύνους, ὅνπερ τρόπον σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τῶν στρα-
τιωτικῶν ἀνθρώπων ὑπομένουσιν. Αὐτὸ γὰρ τοὐναντίον ἔχει
ἢ ὡς [k] ᾤετο Σωκράτης, ἐπιστήμην οἰόμενος [l] εἶναι τὴν ἀν-
δρίαν. Οὔτε γὰρ διὰ τὸ εἰδέναι τὰ φοβερὰ θαρροῦσιν οἱ 28
ἐπὶ τοὺς ἱστοὺς ἀναβαίνειν ἐπιστάμενοι, ἀλλ' ὅτι ἴσασι τὰς
βοηθείας τῶν δεινῶν· οὔτε δι' ὃ θαρραλεώτερον ἀγωνίζονται,
τοῦτο ἀνδρεία. Καὶ γὰρ ἂν [m] ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ πλοῦτος κατὰ
Θέογνιν ἀνδρεία εἶεν·

πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος.

Φανερῶς ἔνιοι δειλοὶ ὄντες ὅμως ὑπομένουσι δι' ἐμπειρίαν· 29
τοῦτο δέ, ὅτι οὐκ οἴονται κίνδυνον εἶναι· ἴσασι γὰρ τὰς βοη-
θείας. Σημεῖον δέ· ὅταν γὰρ μὴ ἔχειν οἴωνται βοήθειαν,
ἀλλ' ἤδη πλησίον ᾖ τὸ δεινόν, οὐχ ὑπομένουσιν. Ἀλλὰ πάν- 30
των τῶν τοιούτων αἰτίων οἱ διὰ τὴν αἰδῶ ὑπομένοντες μά-
λιστα φανεῖεν ἀνδρεῖοι, καθάπερ καὶ Ὅμηρος τὸν Ἕκτορά
φησιν ὑπομεῖναι τὸν κίνδυνον τὸν πρὸς [n] τὸν Ἀχιλλέα·

Ἕκτορα δ' αἰδὼς εἷλε·
[o] Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει.

Καὶ ἐστὶν ἡ πολιτικὴ ἀνδρία αὕτη. Ἡ δ' ἀληθὴς οὔτε αὕτη 31
οὔτ' ἐκείνων οὐδεμία, ἀλλ' ὁμοία μέν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν θηρίων,
ἃ διὰ τὸν θυμὸν ὁμόσε τῇ πληγῇ φέρεται. Οὔτε γὰρ ὅτι
ἀδοξήσει, δεῖ μένειν φοβουμένους, οὔτε δι' ὀργήν, οὔτε διὰ τὸ
μὴ νομίζειν ἀποθανεῖσθαι, ἢ διὰ τὸ δυνάμεις ἔχειν φυλακτι-
κάς· [p] οὐδὲ γὰρ οἰήσεται οὕτω γε φοβερὸν εἶναι οὐθέν. Ἀλλ' 32
ἐπειδὴ [q] πᾶσα ἀρετὴ προαιρετική (τοῦτο δὲ πῶς λέγομεν,
εἴρηται πρότερον, ὅτι ἕνεκά τινος πάντα αἱρεῖσθαι ποιεῖ, καὶ
τοῦτο ἐστί, τὸ οὗ ἕνεκα, τὸ καλόν), δῆλον ὅτι καὶ ἡ ἀνδρία
ἀρετή τις οὖσα ἕνεκά τινος ποιήσει τὰ φοβερὰ ὑπομένειν,

[i] καὶ om. M^b. [k] pro ᾤετο lacunam M^b. [l] τὴν ἀνδρίαν εἶναι M^b. [m] ἡ om. M^b. [n] τὸν post πρὸς om. M^b. [o] πολυδάμας P^b. [p] οὔτε codices. [q] πᾶσά γε ἀρετὴ M^b.

ὥστ' οὔτε δι' ἄγνοιαν (ὀρθῶς γὰρ μᾶλλον ποιεῖ κρίνειν) οὔτε
δι' ἡδονήν, ἀλλ' ὅτι καλόν, ἐπεί, ἄν γε μὴ καλὸν ᾖ ἀλλὰ
33 μανικόν, οὐχ ὑπομένει· αἰσχρὸν γάρ. Περὶ ποῖα μὲν οὖν
ἐστιν ἡ ἀνδρεία μεσότης καὶ τίνων καὶ διὰ τί, καὶ τὰ φοβερὰ
τίνα δύναμιν ἔχει, σχεδὸν εἴρηται κατὰ τὴν παροῦσαν ἔφοδον
ἱκανῶς.

2 Περὶ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀκολασίας μετὰ ταῦτα διελέσθαι
πειρατέον. Λέγεται δ' ὁ ἀκόλαστος πολλαχῶς. Ὅ τε γὰρ
μὴ κεκολασμένος πως μηδ' ἰατρευόμενος, ὥσπερ ἄτμητος ὁ
μὴ τετμημένος, καὶ τούτων ὁ μὲν δυνατὸς ὁ δ' ἀδύνατος· ἄ-
τμητον γὰρ τό τε [r] μὴ δυνάμενον τμηθῆναι, καὶ τὸ δυνατὸν
2 μὲν μὴ τετμημένον δέ. Τὸν αὐτὸν [s] δὲ τρόπον καὶ τὸ ἀκό-
λαστον· καὶ γὰρ τὸ μὴ πεφυκὸς δέχεσθαι κόλασιν, καὶ τὸ
πεφυκὸς μὲν μὴ κεκολασμένον δὲ περὶ ἁμαρτίας περὶ ἃς
ὀρθοπραγεῖ ὁ σώφρων, ὥσπερ οἱ παῖδες· κατὰ ταύτην γὰρ
ἀκόλαστοι λέγονται τὴν ἀκολασίαν. Ἔτι δ' ἄλλον τρόπον
3 οἱ δυσίατοι καὶ [t] οἱ ἀνίατοι πάμπαν [v] διὰ κολάσεως. Πλεο-
ναχῶς δὲ λεγομένης τῆς ἀκολασίας, ὅτι μὲν περὶ ἡδονάς τινας
καὶ λύπας [w] εἰσί, φανερόν, καὶ ὅτι ἐν τῷ περὶ [x] ταύτας δια-
κεῖσθαί πως καὶ ἀλλήλων διαφέρουσι καὶ τῶν ἄλλων· διεγρά-
ψαμεν δὲ [y] πρότερον πῶς τὴν ἀκολασίαν [y] ὀνομάζοντες μετα-
4 φέρομεν. Τοὺς γὰρ ἀκινήτως ἔχοντας δι' ἀναισθησίαν πρὸς
τὰς αὐτὰς ἡδονὰς οἱ μὲν καλοῦσιν ἀναισθήτους, οἱ δ' ἄλλοις
ὀνόμασι τοιούτοις προσαγορεύουσιν. Ἔστι δ' οὐ πάνυ γνώ-
ριμον τὸ πάθος οὐδ' [z] ἐπιπόλαιον διὰ τὸ πάντας ἐπὶ θάτερον
ἁμαρτάνειν μᾶλλον καὶ πᾶσιν εἶναι σύμφυτον τὴν τῶν τοι-
5 ούτων ἡδέων ἧτταν καὶ αἴσθησιν. Μάλιστα δ' εἰσὶ τοιοῦτοι,
οἵους οἱ κωμῳδοδιδάσκαλοι παράγουσιν ἀγροίκους, οἳ οὐδὲ τὰ
μέτρια καὶ τὰ ἀναγκαῖα [a] πλησιάζουσι τοῖς ἡδέσιν. Ἐπεὶ
δ' ὁ σώφρων ἐστὶ περὶ ἡδονάς, ἀνάγκη καὶ περὶ ἐπιθυμίας
6 τινὰς αὐτὸν εἶναι. Δεῖ δὴ λαβεῖν περὶ τίνας. Οὐ γὰρ περὶ

[r] μὴ om. Pb. [s] δὲ om. Mb. [t] οἱ post καὶ om. Mb. [v] δι' ἀκολασίαν Pb. [w] εἰσί om. Mb. [x] ταύταις Mb. [y] πότερον et ὄνομα Pb. [z] ἐπιπόλαιον] ἐπὶ πολέως Pb. [a] παραπλησιάζουσι Mb.

πάσας οὐδὲ περὶ [b]ἅπαντα τὰ ἡδέα ὁ σώφρων σώφρων ἐστίν, ἀλλὰ τῇ μὲν δόξῃ περὶ [c]δύο τῶν αἰσθητῶν, περί τε τὸ γευστὸν καὶ τὸ ἁπτόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ περὶ τὸ ἁπτόν· περὶ γὰρ τὴν διὰ τῆς ὄψεως ἡδονὴν τῶν καλῶν ἄνευ ἐπιθυμίας ἀφροδισίων, ἢ λύπην τῶν αἰσχρῶν, καὶ περὶ τὴν διὰ τῆς ἀκοῆς τῶν [d]εὐαρμόστων ἢ ἀναρμόστων, ἔτι δὲ πρὸς τὰς δι' ὀσφρήσεως, τάς τε ἀπὸ εὐωδίας καὶ τὰς ἀπὸ δυσωδίας, οὐκ ἔστιν ὁ σώφρων. Οὐδὲ γὰρ ἀκόλαστος οὐδεὶς λέγεται τῷ πάσχειν ἢ 7
μὴ πάσχειν. Εἰ γοῦν τις ἢ καλὸν ἀνδριάντα θεώμενος ἢ ἵππον ἢ ἄνθρωπον, ἢ ἀκροώμενος ᾄδοντος, μὴ βούλοιτο μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν μήτε ἀφροδισιάζειν, ἀλλὰ τὰ μὲν καλὰ θεωρεῖν τῶν δ' ᾀδόντων ἀκούειν, οὐκ ἂν δόξειεν ἀκόλαστος εἶναι, ὥσπερ οὐδ' οἱ κηλούμενοι παρὰ ταῖς [e]Σειρῆσιν. Ἀλλὰ 8
περὶ τὰ δύο τῶν αἰσθητῶν ταῦτα, περὶ ἅπερ καὶ τἆλλα θηρία [f]μόνα τυγχάνει αἰσθητικῶς ἔχοντα καὶ χαίροντα καὶ λυπούμενα, περὶ τὰ γευστὰ καὶ ἁπτά. Περὶ δὲ τὰ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἡδέα σχεδὸν ὁμοίως ἅπαντα φαίνεται ἀναισθήτως διακείμενα, οἷον περὶ εὐαρμοστίαν ἢ κάλλος· οὐθὲν γάρ, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου, φαίνεται πάσχοντα αὐτῇ τῇ θεωρίᾳ τῶν καλῶν ἢ τῇ ἀκροάσει τῶν εὐαρμόστων, εἰ μή [g]τί που συμβέβηκε τερατῶδες. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὰ εὐώδη ἢ 9
δυσώδη· καίτοι τάς γε αἰσθήσεις ὀξυτέρας ἔχουσι πάσας. Ἀλλὰ καὶ τῶν ὀσμῶν ταύταις χαίρουσιν ὅσαι κατὰ συμβεβηκὸς εὐφραίνουσιν, ἀλλὰ μὴ καθ' αὑτάς. Λέγω δὲ καθ' αὑτάς, [h]αἷς μὴ ἐλπίζοντες χαίρομεν ἢ μεμνημένοι, οἷον ὄψων καὶ ποτῶν· δι' [i]ἑτέραν γὰρ ἡδονὴν ταύταις χαίρομεν, τὴν τοῦ φαγεῖν ἢ πιεῖν. Καθ' αὑτὰς δέ, [k]οἷαι αἱ τῶν ἀνθῶν εἰσίν. Διὸ ἐμμελῶς ἔφη Στρατόνικος τὰς μὲν καλὸν ὄζειν, τὰς δὲ 10
ἡδύ. Ἐπεὶ καὶ τῶν περὶ τὸ γευστὸν οὐ περὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐπτόηται τὰ θηρία, οὐδ' ὅσων τῷ ἄκρῳ τῆς γλώττης ἡ αἴσθησις, ἀλλ' ὅσων τῷ φάρυγγι, καὶ ἔοικεν ἁφῇ μᾶλλον ἢ

[b] πάντα Pb. [c] δύο πῶς τῶν Mb. [d] εὐαρμόστων] ἐναρμόστων Mb. [e] συρίσιν Mb. [f] μόνον Pb. [g] πού τι Mb. [h] ἃς Mb.Pb. [i] ἑτέρου Mb. [k] οἷον Pb.

γεύσει τὸ πάθος· διὸ οἱ ὀψοφάγοι οὐκ εὔχονται τὴν γλῶτ-
ταν ἔχειν μακρὰν ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γεράνου, ὥσπερ Φιλό-
11 ξενος ὁ [l] Ἐρύξιδος. Ὥστε περὶ τὰ ἁπτόμενα ὡς ἁπλῶς
εἰπεῖν θετέον τὴν ἀκολασίαν. Ὁμοίως δὲ καὶ [m] ὁ ἀκόλαστος
περὶ τὰς τοιαύτας ἐστίν. Οἰνοφλυγία γὰρ καὶ γαστριμαρ-
γία καὶ λαγνεία καὶ ὀψοφαγία καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα περὶ
τὰς εἰρημένας ἐστὶν αἰσθήσεις, εἰς ἅπερ μόρια ἡ ἀκολασία
12 διαιρεῖται. Περὶ δὲ τὰς δι' ὄψεως ἢ ἀκοῆς ἢ ὀσφρήσεως
[n] ἡδονὰς οὐθεὶς λέγεται ἀκόλαστος, ἐὰν [o] ὑπερβάλλῃ, ἀλλ'
ἄνευ ὀνείδους τὰς ἁμαρτίας ψέγομεν ταύτας, καὶ ὅλως περὶ
ὅσα μὴ λέγονται ἐγκρατεῖς· οἱ δ' ἀκρατεῖς οὐκ εἰσὶν ἀκό-
13 λαστοι οὐδὲ σώφρονες. Ἀναίσθητος μὲν οὖν, ἢ ὅπως δεῖ
ὀνομάζειν, ὁ οὕτως ἔχων ὥστε καὶ ἐλλείπειν ὅσων ἀνάγκη
κοινωνεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντας καὶ χαίρειν· ὁ δ' ὑπερβάλ-
λων ἀκόλαστος. Πάντες γὰρ τούτοις φύσει τε χαίρουσι,
καὶ ἐπιθυμίας λαμβάνουσι, καὶ οὐκ εἰσὶν οὐδὲ λέγονται ἀκό-
λαστοι· [p] οὐ γὰρ ὑπερβάλλουσι τῷ χαίρειν μᾶλλον ἢ δεῖ
τυγχάνοντες [q] καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ μὴ τυγχάνοντες.
14 Οὐδ' ἀνάλγητοι· οὐ γὰρ ἐλλείπουσι τῷ χαίρειν ἢ λυπεῖσθαι,
ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερβάλλουσιν. Ἐπεὶ δ' ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ
ἔλλειψις περὶ αὐτά, δῆλον ὅτι καὶ μεσότης, καὶ βελτίστη
15 αὕτη ἡ ἕξις, καὶ ἀμφοῖν ἐναντία. Ὥστε σωφροσύνη ἡ βελ-
τίστη ἕξις, περὶ ἃ ὁ ἀκόλαστος, ἡ περὶ τὰ ἡδέα τὰ εἰρημένα
τῶν αἰσθητῶν μεσότης, σωφροσύνη ἂν εἴη, μεσότης οὖσα ἀκο-
λασίας καὶ ἀναισθησίας· ἡ δ' ὑπερβολὴ ἀκολασία, ἡ δ' ἔλ-
λειψις ἤτοι ἀνώνυμος ἢ τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι προσαγο-
ρευομένη. Ἀκριβέστερον δὲ περὶ [r] τοῦ γένους τῶν ἡδονῶν
ἔσται διαιρετέον ἐν τοῖς λεγομένοις ὕστερον περὶ ἐγκρατείας
καὶ ἀκρασίας.

3 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον καὶ περὶ πραότητος [s] καὶ
χαλεπότητος· καὶ γὰρ [t] τὸν πρᾶον περὶ λύπην τὴν ἀπὸ θυ-

[l] ἐρύξιος Mb, ἐξ ὕριδος Pb. [m] ὁ om. Mb. [n] ἡδονὰς] ὀσμὰς Mb.Pb. [o] ὑπερβάλῃ Pb. [p] οὐ] καὶ Mb. [q] καὶ—τυγχάνοντες om. Pb. [r] τὸ γένος Mb. [s] καὶ χαλεπότητος om. Pb. [t] τὸ Mb.

μοῦ γιγνομένην ὁρῶμεν ὄντα, τῷ πρὸς ταύτην ἔχειν πῶς.
Διεγράψαμεν δὲ καὶ ἀντεθήκαμεν τῷ ὀργίλῳ καὶ χαλεπῷ 2
καὶ ἀγρίῳ (πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς αὐτῆς ἐστὶ διαθέ-
σεως) τὸν ἀνδραποδώδη καὶ τὸν ἀνόητον· σχεδὸν γὰρ ταῦτα
μάλιστα καλοῦσι τοὺς μηδ' ἐφ' ὅσοις δεῖ κινουμένους τὸν θυ-
μόν, ἀλλὰ προπηλακιζομένους εὐχερῶς καὶ ταπεινοὺς πρὸς
τὰς ὀλιγωρίας. [v]Ἔστι γὰρ [w]ἀντικείμενον τῷ μὲν ταχὺ τὸ 3
μόλις, τῷ δ' ἠρέμα τὸ σφόδρα, τῷ δὲ πολὺν χρόνον τὸ ὀλί-
γον λυπεῖσθαι ταύτην τὴν λύπην ἣν καλοῦμεν θυμόν. Ἐπεὶ 4
δ' ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἴπομεν, καὶ ἐνταῦθ' ἐστὶν ὑπερ-
βολὴ καὶ ἔλλειψις (ὁ μὲν γὰρ χαλεπὸς τοιοῦτός ἐστιν, ὁ
καὶ θᾶττον καὶ μᾶλλον πάσχων καὶ πλείω χρόνον, καὶ ὅτ' οὐ
δεῖ, καὶ ὁποίοις οὐ δεῖ, καὶ ἐπὶ πολλοῖς, ὁ δ' ἀνδραποδώδης
τοὐναντίον), δῆλον ὅτι ἔστι τις καὶ ὁ μέσος τῆς ἀνισότητος.
Ἐπεὶ οὖν ἡμαρτημέναι ἀμφότεραι αἱ ἕξεις ἐκεῖναι, φανερὸν 5
ὅτι ἐπιεικὴς ἡ μέση τούτων ἕξις· οὔτε γὰρ προτερεῖ οὔθ'
ὑστερίζει, οὔτε οἷς οὐ δεῖ ὀργίζεται, οὔτε οἷς δεῖ οὐκ ὀργίζε-
ται. Ὥστ' ἐπεὶ καὶ πραότης ἡ βελτίστη ἕξις περὶ ταῦτα
τὰ πάθη ἐστίν, εἴη [x]ἂν καὶ ἡ πραότης μεσότης τις, καὶ ὁ
πρᾶος μέσος τοῦ χαλεποῦ καὶ [y]τοῦ ἀνδραποδώδους.

Ἔστι δὲ καὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ 4
ἐλευθεριότης μεσότητες, ἡ μὲν ἐλευθεριότης περὶ χρημάτων
κτῆσιν καὶ ἀποβολήν. Ὁ μὲν γὰρ κτήσει [z]μὲν πάσῃ μᾶλ-
λον χαίρων ἢ δεῖ, ἀποβολῇ δὲ πάσῃ λυπούμενος μᾶλλον ἢ
δεῖ, ἀνελεύθερος, ὁ δ' ἀμφότερα ἧττον ἢ δεῖ [a]ἄσωτος, ὁ δ'
ἄμφω ὡς δεῖ ἐλευθέριος. Τοῦτο δὲ λέγω τὸ ὡς δεῖ, καὶ ἐπὶ 2
τούτων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὸ ὡς [b]ὁ λόγος ὁ ὀρθός. Ἐπεὶ
δ' ἐκεῖνοι μέν εἰσιν ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει, ὅπου δὲ ἔσχατά
εἰσι, καὶ μέσον, καὶ τοῦτο βέλτιστον, ἓν δὲ περὶ ἕκαστον τῷ
εἴδει τὸ βέλτιστον, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐλευθεριότητα μεσότητα
εἶναι [c]ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας περὶ χρημάτων κτῆσιν καὶ

[v] ἔστι γὰρ om. M^b. [w] ἀντικειμένους M^b. [x] ἂν om. M^b. [y] τοῦ alterum om. M^b. [z] μὲν ante πάσῃ om. M^b. [a] ἀσώματος M^b. [b] ὁ post ὡς om. M^b. [c] ἀσωτείας M^b.P^b.

3 ἀποβολήν. Διχῶς δὲ τὰ χρήματα λέγομεν καὶ τὴν χρημα-
τιστικήν. Ἡ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ [d] χρῆσις τοῦ κτήματός
ἐστιν, οἷον ὑποδήματος ἢ ἱματίου, ἡ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μέν,
οὐ μέντοι οὕτως ὡς ἂν εἴ τις σταθμῷ χρήσαιτο τῷ ὑποδή-
ματι, ἀλλ' οἷον ἡ πώλησις καὶ ἡ μίσθωσις· χρῆται γὰρ [e] ὑπο-
4 δήματι. Ὁ δὲ φιλάργυρος ὁ περὶ τὸ νόμισμά ἐστιν ἐσπου-
δακώς, τὸ δὲ νόμισμα τῆς κτήσεως ἀντὶ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς
χρήσεώς ἐστιν. Ὁ δ' ἀνελεύθερος [f] εἴη ἂν καὶ ἄσωτος περὶ
τὸν κατὰ συμβεβηκὸς τρόπον τοῦ χρηματισμοῦ· καὶ γὰρ
ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν χρηματισμοῦ τὴν αὔξησιν διώκει. Ὁ
δ' ἄσωτος ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων, ὁ δ' ἐλευθέριος τὴν περι-
5 ουσίαν δίδωσιν. Αὐτῶν δὲ τούτων εἴδη λέγονται διαφέροντα
τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον περὶ μόρια, οἷον ἀνελεύθερος φειδωλὸς
καὶ [g] κίμβιξ καὶ αἰσχροκερδής, φειδωλὸς μὲν ἐν τῷ [h] μὴ προΐε-
σθαι, [i] αἰσχροκερδὴς δ' ἐν τῷ ὁτιοῦν προσίεσθαι, [k] κίμβιξ δὲ
ὁ σφόδρα περὶ μικρὰ διατεινόμενος, παραλογιστὴς δὲ [l] καὶ
6 ἀποστερητὴς ὁ ἄδικος κατ' ἀνελευθερίαν. Καὶ τοῦ ἀσώτου
ὡσαύτως [m] λαφύκτης μὲν ὁ ἐν τῷ ἀτάκτως ἀναλίσκειν, ἀλό-
γιστος δὲ ὁ ἐν τῷ μὴ ὑπομένειν τὴν ἀπὸ λογισμοῦ λύπην.

5 Περὶ δὲ μεγαλοψυχίας ἐκ τῶν τοῖς μεγαλοψύχοις ἀπο-
διδομένων δεῖ διορίσαι τὸ αἴτιον. Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ ἄλλα
κατὰ τὴν γειτνίασιν καὶ ὁμοιότητα μέχρι τοῦ λανθάνειν
πόρρω προϊόντα, καὶ περὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ταὐτὸ συμ-
2 βέβηκεν. Διὸ ἐνίοτε οἱ ἐναντίοι τοῦ αὐτοῦ ἀντιποιοῦνται,
οἷον ὁ ἄσωτος τῷ [n] ἐλευθερίῳ καὶ ὁ αὐθάδης τῷ σεμνῷ καὶ ὁ
θρασὺς τῷ ἀνδρείῳ· εἰσὶ γὰρ καὶ περὶ ταὐτὰ καὶ ὅμοροι
μέχρι τινός, ὥσπερ ὁ ἀνδρεῖος [o] ὑπομενετικὸς κινδύνων καὶ ὁ
θρασύς, ἀλλ' ὁ μὲν ὧδε ὁ δ' ὧδε· ταῦτα δὲ διαφέρει πλεῖστον.
3 Λέγομεν δὲ τὸν μεγαλόψυχον κατὰ τὴν τοῦ ὀνόματος προσ-
ηγορίαν, ὥσπερ ἐν μεγέθει τινὶ ψυχῆς καὶ δυνάμεως. Ὥστε

[d] κτῆσις τοῦ χρήματος M^b. [e] ὑποδήματα M^b, τὰ ὑποδήματα P^b.
[f] ἂν εἴη P^b. [g] κύβιξ M^b, κίβιξ P^b. [h] μὴ om. P^b. [i] αἰσχροκερδὴς—προσίεσθαι om. M^b. [k] κύβιξ P^b, καὶ κίβιξ M^b. [l] καὶ] καὶ ὁ P^b.
[m] φυλάκτης M^b. [n] ἀνελευθερίῳ M^b.P^b. [o] ὑπομονητικὸς M^b.

καὶ τῷ σεμνῷ καὶ τῷ μεγαλοπρεπεῖ ὅμοιος εἶναι δοκεῖ, ὅτε
καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἀκολουθεῖν φαίνεται. Καὶ γὰρ τὸ
ὀρθῶς κρῖναι τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπαινετόν.
Δοκεῖ δὲ ταῦτ' εἶναι μεγάλα, ἃ διώκει ὁ τὴν κρατίστην ἔχων 4
ἕξιν περὶ τὰ τοιαῦτ' εἶναι ἡδέα. Ἡ δὲ μεγαλοψυχία κρα-
τίστη· κρίνει δ' ἡ [p] περὶ ἕκαστον ἀρετὴ τὸ μεῖζον καὶ τὸ
ἔλαττον ὀρθῶς, ἅπερ ὁ φρόνιμος ἂν κελεύσειε καὶ ἡ ἀρετή,
ὥστε ἕπεσθαι αὐτῇ πάσας τὰς ἀρετάς, ἢ αὐτὴν ἕπεσθαι πά-
σαις. Ἔτι δοκεῖ μεγαλοψύχου εἶναι τὸ καταφρονητικὸν 5
εἶναι. Ἑκάστη δ' ἀρετὴ καταφρονητικοὺς ποιεῖ τῶν παρὰ
τὸν λόγον μεγάλων, οἷον ἀνδρία κινδύνων (μέγα γὰρ οἴεται
εἶναι τῶν αἰσχρῶν, καὶ πλῆθος οὐ πᾶν φοβερόν), καὶ σώφρων
ἡδονῶν μεγάλων καὶ πολλῶν, καὶ ἐλευθέριος χρημάτων. Με- 6
γαλοψύχου δὲ [q] τοῦτο δοκεῖ διὰ τὸ περὶ ὀλίγα σπουδάζειν,
καὶ ταῦτα μεγάλα, καὶ οὐχ ὅτι δοκεῖ ἑτέρῳ τινί. Καὶ μᾶλ-
λον ἂν φροντίσειεν ἀνὴρ μεγαλόψυχος τί δοκεῖ ἑνὶ σπουδαίῳ
ἢ πολλοῖς τοῖς τυγχάνουσιν, ὥσπερ Ἀντιφῶν ἔφη πρὸς Ἀ-
γάθωνα [r] κατεψηφισμένος τὴν ἀπολογίαν ἐπαινέσαντα. Καὶ
τὸ ὀλίγωρον τοῦ μεγαλοψύχου μάλιστ' εἶναι πάθος ἴδιον.
Πάλιν περὶ τιμῆς καὶ τοῦ ζῆν καὶ πλούτου, περὶ ὧν σπου- 7
δάζειν δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐθὲν φροντίζειν περὶ τῶν ἄλ-
λων πλὴν περὶ τιμῆς. Καὶ [s] λυπηθήσοιτ' ἂν ἀτιμαζόμενος
καὶ ἀρχόμενος ὑπὸ ἀναξίου. Καὶ [t] χαίρει μάλιστα τυγχά-
νων. Οὕτω μὲν οὖν [v] δόξειεν ἂν ἐναντίως ἔχειν· [w] τὸ γὰρ 8
εἶναί τε μάλιστα περὶ τιμὴν καὶ καταφρονητικὸν εἶναι τῶν
πολλῶν καὶ δόξης οὐχ ὁμολογεῖσθαι. Δεῖ δὲ τοῦτο διορί-
σαντας εἰπεῖν. Ἔστι γὰρ τιμὴ [x] καὶ μικρὰ καὶ μεγάλη δι-
χῶς. Ἡ γὰρ τῷ ὑπὸ πολλῶν τῶν τυχόντων ἢ τῷ ὑπὸ τῶν
ἀξίων λόγου, καὶ πάλιν τῷ ἐπὶ τίνι ἡ τιμὴ διαφέρει. Με- 9
γάλη γὰρ οὐ τῷ πλήθει τῶν τιμώντων οὐδὲ τῷ ποιῷ μόνον,

p περὶ τὰ ἕκαστον Mb. q δοκεῖ τοῦτο Pb. r κατεψηφισμένως Mb, κατεψευσμένως Pb. s λυπηθήσεται Pb, λυπήσαιτ' Mb. t χαίρειν Mb. v ἂν δόξειεν Mb. w τῶ Mb. x καὶ post τιμὴ om. Mb.

ἀλλὰ καὶ τῷ [y] τιμίαν εἶναι· τῇ ἀληθείᾳ δὲ καὶ [z] αἱ ἀρχαὶ καὶ
τἆλλα ἀγαθὰ τίμια καὶ ἄξια σπουδῆς ταῦτα ὅσα μεγάλα
ἀληθῶς ἐστίν, ὥστε καὶ ἀρετὴ οὐδεμία ἄνευ μεγέθους· διὸ
δοκοῦσι μεγαλοψύχους ποιεῖν [a] ἑκάστη, περὶ ὅ ἐστιν ἑκάστη
10 αὐτῶν, ὥσπερ εἴπομεν. Ἀλλ' ὅμως ἐστί τις [b] παρὰ τὰς ἄλ-
λας ἀρετὰς μία μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ [c] ἰδίᾳ μεγαλόψυ-
χον τοῦτον λεκτέον τὸν ἔχοντα ταύτην. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἔνια
τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια τὰ δ' ὡς διωρίσθη πρότερον, τῶν
[d] τοιούτων δ' ἀγαθῶν ἐστὶ τὰ μὲν μεγάλα κατ' ἀλήθειαν τὰ
δὲ μικρά, καὶ τούτων ἔνιοι ἄξιοι καὶ ἀξιοῦσιν αὑτούς, ἐν τού-
τοις [e] ζητητέος ὁ μεγαλόψυχος. Τετραχῶς [f] δ' ἀνάγκη δια-
11 φέρειν. Ἔστι μὲν γὰρ ἄξιον εἶναι μεγάλων καὶ ἀξιοῦν ἑαυ-
τὸν τούτων, ἔστι δὲ μικρὰ καὶ ἄξιόν τινα τηλικούτων καὶ
[g] ἀξιοῦν ἑαυτὸν τούτων, ἔστι δ' ἀνάπαλιν πρὸς ἑκάτερα αὐ-
τῶν· ὁ μὲν γὰρ ἂν εἴη τοιοῦτος οἷος ἄξιος ὢν μικρῶν μεγά-
λων ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἐντίμων ἀγαθῶν, ὁ δὲ ἄξιος ὢν με-
12 γάλων [h] ἀξιοίη [i] ἂν μικρῶν ἑαυτόν. Ὁ μὲν οὖν ἄξιος μικρῶν,
μεγάλων δ' ἀξιῶν ἑαυτόν, ψεκτός· ἀνόητον γὰρ καὶ οὐ καλὸν
τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν τυγχάνειν. Ψεκτὸς δὲ καὶ ὅστις ἄξιος ὢν
ὑπαρχόντων αὐτῷ τῶν τοιούτων μετέχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτόν.
Λείπεται δὲ ἐνταῦθα [k] ἐναντίος τούτοις ἀμφοτέροις, ὅστις
[l] ὢν ἄξιος μεγάλων ἀξιοῖ αὐτὸς ἑαυτὸν τούτων, καὶ τοιοῦτός
13 ἐστιν οἷος ἀξιοῦν ἑαυτόν. Οὗτος ἐπαινετὸς καὶ μέσος τού-
των. Ἐπεὶ οὖν περὶ τιμῆς αἵρεσιν καὶ χρῆσιν καὶ τῶν
ἄλλων ἀγαθῶν τῶν ἐντίμων ἀρίστη ἐστὶ διάθεσις ἡ μεγαλο-
ψυχία, καὶ τοῦτ' ἀποδίδομεν, καὶ οὐ περὶ τὰ χρήσιμα τὸν
μεγαλόψυχον, ἅμα δὲ καὶ ἡ μεσότης αὕτη ἐπαινετωτάτη,
14 δῆλον ὅτι καὶ ἡ μεγαλοψυχία μεσότης ἂν εἴη. Τῶν δ' ἐναν-
τίων, ὥσπερ διεγράψαμεν, ἡ μὲν ἐπὶ [m] τῷ ἀξιοῦν ἑαυτὸν
ἀγαθῶν μεγάλων ἀνάξιον ὄντα χαυνότης (τοὺς τοιούτους

[y] *μίαν* M[b]. [z] *αἱ* om. M[b]. [a] *ἑκάστην* P[b]. [b] *περὶ* codices. [c] *διὰ* M[b]. [d] *τοιούτων ἀγαθῶν δὲ τὰ* P[b]. [e] *ζητητέον* M[b].P[b]. [f] *δ'* om. P[b]. [g] *ἀξιοῦν*] *ἄξιον* M[b]. [h] *ἀξιῴη* M[b]. [i] *ἂν* om. M[b]. [k] *ἐναντίως* M[b]. [l] *ἄξιος ὢν* M[b]. [m] *τὸ* P[b].

*γὰρ χαύνους λέγομεν, ὅσοι μεγάλων οἴονται ἄξιοι εἶναι οὐκ
ὄντες), ἡ δὲ περὶ τὸ ἄξιον ὄντα μὴ ἀξιοῦν ἑαυτὸν μεγάλων
μικροψυχία (μικροψύχου γὰρ εἶναι δοκεῖ, ὅστις ὑπαρχόντων
δι' ἃ δικαίως ἂν* [n] *ἀξιοῖτο, μὴ ἀξιοῖ μηθενὸς μεγάλου ἑαυτόν),
ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν εἶναι μεσότητα* [o] *χαυ-
νότητος καὶ μικροψυχίας.* ˈὉ *δὲ τέταρτος τῶν* [p] *διορισθέν-* 15
*των οὔτε πάμπαν ψεκτὸς οὔτε μεγαλόψυχος, περὶ οὐδὲν
ἔχων μέγεθος· οὔτε γὰρ* [q] *ἄξιος οὔτε ἀξιοῖ μεγάλων, διὸ
οὐκ ἐναντίος.* Καίτοι *δόξειεν ἂν ἐναντίον εἶναι τῷ μεγάλων
ἀξίῳ ὄντι μεγάλων τὸ μικρῶν ὄντα ἄξιον ἀξιοῦν ἑαυτόν.*
Οὐκ *ἔστι δ' ἐναντίος οὔτε τῷ μεμπτὸς εἶναι· ὡς γὰρ ὁ λό-
γος κελεύει, ἔχει.* Καὶ *ὁ αὐτός* [r] *ἐστι τῇ φύσει τῷ μεγαλο-* 16
ψύχῳ· ὧν γὰρ ἄξιοι, τούτων ἀξιοῦσιν αὐτοὺς ἄμφω. Καὶ
*ὁ μὲν γένοιτ' ἂν μεγαλόψυχος· ἀξιώσει γὰρ ὧν ἐστὶν ἄξιος·
ὁ δὲ μικρόψυχος, ὃς ὑπαρχόντων αὐτῷ μεγάλων κατὰ τιμὴν
ἀγαθῶν* [s] *οὐκ ἀξιοῖ, τί ἂν εἴποι, εἰ μικρῶν ἄξιος ἦν;* [t] Ἢ
γὰρ [v] *ἂν μεγάλων ἀξιῶν χαῦνος ἦν, ἢ* [w] *ἔτι ἐλαττόνων.* Διὸ 17
*καὶ οὐθεὶς ἂν εἴποι μικρόψυχον, εἴ τις μέτοικος ὢν ἄρχειν
μὴ ἀξιοῖ ἑαυτὸν ἀλλ' ὑπείκει.* ˈἈλλ' *εἴ τις εὐγενὴς ὢν καὶ
ἡγούμενος μέγα εἶναι τὸ ἄρχειν.*

Ἔστι *δὲ καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς οὐ περὶ τὴν τυχοῦσαν* 6
*πρᾶξιν καὶ προαίρεσιν, ἀλλὰ τὴν δαπάνην, εἰ μή που κατὰ
μεταφορὰν λέγομεν· ἄνευ δὲ δαπάνης μεγαλοπρέπεια οὐκ
ἔστιν.* Τὸ *μὲν γὰρ πρέπον ἐν κόσμῳ ἐστίν, ὁ δὲ κόσμος
οὐκ ἐκ τῶν τυχόντων ἀναλωμάτων, ἀλλ' ἐν ὑπερβολῇ τῶν
ἀναγκαίων ἐστίν.* ˈὉ *δὴ ἐν μεγάλῃ δαπάνῃ τοῦ πρέποντος* 2
μεγέθους προαιρετικός, καὶ τῆς τοιαύτης μεσότητος καὶ ἐπὶ
[x] *τῇ τοιαύτῃ ἡδονῇ ὀρεκτικός, μεγαλοπρεπής.* ˈὉ *δ' ἐπὶ τὸ
μεῖζον καὶ παρὰ μέλος ἀνώνυμος· οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει τινὰ
γειτνίασιν, οὓς καλοῦσί τινες ἀπειροκάλους καὶ σαλάκωνας.*

[n] *ἠξιοῦτο* Mb, $\overset{\tau}{\text{ἠξιουν}}$ Pb. [o] *μικροψυχίας καὶ χαυνότητος* Mb. [p] *ὡρισθέντων* Pb. [q] *ἄξιος—δόξειεν* om. Mb. [r] *ἐστι*] *ἐν* Mb. [s] *οὐκ* om. Mb.Pb. [t] *ἢ*] *εἰ* Pb. [v] *ἂν* om. Mb. [w] *ἐλαττόνων ἔτι* Pb. [x] *τῇ* om. Pb.

3 Οἷον εἰ εἰς γάμον δαπανῶν τις τοῦ ἀγαπητοῦ, πλούσιος ὤν, δοκεῖ πρέπειν ἑαυτῷ τοιαύτην κατασκευὴν οἷον [y] ἀγαθοδαιμονιασταῖς ἑστιῶντι, οὗτος μὲν μικροπρεπής, ὁ δὲ τοιούτους δεχόμενος [z] ἐκείνως μὴ δόξης χάριν μηδὲ δι' ἐξουσίαν ὅμοιος τῷ σαλάκωνι, ὁ δὲ κατ' ἀξίαν καὶ ὡς ὁ λόγος μεγαλοπρεπής· τὸ γὰρ πρέπον κατ' ἀξίαν ἐστίν· οὐθὲν γὰρ πρέπει
4 [a] τῶν παρὰ τὴν ἀξίαν. Δεῖ δὲ πρέπον εἶναι. Καὶ γὰρ τοῦ πρέποντος κατ' ἀξίαν, καὶ πρέπον καὶ περὶ ὅ, οἷον περὶ οἰκέτου γάμον ἕτερον τὸ πρέπον καὶ περὶ ἐρωμένου, καὶ αὐτῷ, εἴπερ ἐπὶ τοσοῦτον ἢ τοιοῦτον, οἷον τὴν θεωρίαν οὐκ ᾤετο Θεμιστοκλεῖ πρέπειν ἣν ἐποιήσατο ˈΟλυμπίαζε, διὰ τὴν προϋπάρξασαν ταπεινότητα, ἀλλὰ Κίμωνι. Ὁ δ' ὅπως ἔτυχεν ἔχων πρὸς τὴν ἀξίαν, [b] ὁ οὐθεὶς τούτων. Καὶ [c] ἐπ' ἐλευθεριότητος ὡσαύτως· ἔστι γάρ [d] τις ὡς ἐλευθέριος, ὅταν ἐλεύθερος.

7 Σχεδὸν [e] δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα τῶν περὶ τὸ ἦθος ἐπαινετῶν καὶ ψεκτῶν τὰ [f] μὲν ὑπερβολαὶ τὰ δ' ἐλλείψεις τὰ δὲ μεσότητές εἰσι [g] παθητικαί, οἷον ὁ φθονερὸς καὶ ἐπιχαιρέκακος. Καθ' ἃς γὰρ ἕξεις λέγονται, ὁ μὲν φθόνος τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς κατ' ἀξίαν εὖ πράττουσίν ἐστιν, τὸ δὲ τοῦ ἐπιχαιρεκάκου πάθος ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀνώνυμον, ἀλλ' ὁ ἔχων δῆλος, ἐπὶ [h] τῷ χαίρειν ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις.
2 Μέσος δὲ τούτων ὁ νεμεσητικός, καὶ ὃ ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι τὴν νέμεσιν, τὸ λυπεῖσθαι μὲν ἐπὶ ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις καὶ εὐπραγίαις, χαίρειν δ' ἐπὶ ταῖς ἀξίαις· διὸ καὶ θεὸν οἴονται εἶναι τὴν νέμεσιν. Αἰδὼς δὲ μεσότης ἀναισχυντίας καὶ καταπλήξεως· ὁ μὲν γὰρ [i] μηδεμιᾶς φροντίζων δόξης ἀναίσχυντος, ὁ δὲ πάσης ὁμοίως καταπλήξ, ὁ δὲ τῆς
3 τῶν φαινομένων ἐπιεικῶν αἰδήμων. Φιλία δὲ μεσότης ἔχθρας καὶ κολακείας· ὁ μὲν γὰρ εὐχερῶς [k] ἅπαντα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ὁμιλῶν κόλαξ, ὁ δὲ πρὸς ἁπάσας ἀντικρούων ἀπεχθη-

[y] ἀγαθοδαιμονισταῖς Mb. [z] ἐκεῖνος Mb.Pb. [a] τῶν om. Mb. [b] ἃ Pb. [c] ἀπ' Mb. [d] τι Mb. [e] δὲ] γὰρ Mb. [f] μὲν] μὲν γὰρ Mb. [g] παθηματικαί Mb. [h] τὸ Pb. [i] μιᾶς pr. Mb. [k] ἅπασιν corr. Pb.

τικός, ὁ δὲ μήτε πρὸς ἅπασαν ἡδονὴν μήτ' ἀκολουθῶν μήτ'
ἀντιτείνων, ἀλλὰ πρὸς τὸ φαινόμενον βέλτιστον, φίλος.
Σεμνότης δὲ μεσότης αὐθαδείας καὶ [l] ἀρεσκείας· ὁ μὲν γὰρ 4
μηδὲν πρὸς ἕτερον ζῶν καταφρονητικὸς αὐθάδης, ὁ δὲ πάντα
πρὸς ἄλλον ἢ καὶ πάντων ἐλάττων ἄρεσκος, ὁ δὲ τὰ μὲν τὰ
δὲ μή, καὶ πρὸς τοὺς ἀξίους οὕτως ἔχων, σεμνός. Ὁ δ' ἀλη- 5
θὴς καὶ ἁπλοῦς, ὃν καλοῦσιν αὐθέκαστον, μέσος τοῦ εἴρωνος
καὶ ἀλαζόνος· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ χείρω καθ' αὑτοῦ ψευδό-
μενος μὴ ἀγνοῶν εἴρων, ὁ δ' ἐπὶ τὰ βελτίω ἀλαζών, ὁ δ' ὡς
ἔχει, ἀληθὴς καὶ καθ' Ὅμηρον πεπνυμένος· καὶ ὅλως ὁ μὲν
φιλαλήθης, ὁ δὲ φιλοψευδής. Ἔστι δὲ καὶ ἡ εὐτραπελία 6
μεσότης, καὶ ὁ εὐτράπελος μέσος τοῦ ἀγροίκου καὶ δυστρα-
πέλου καὶ τοῦ βωμολόχου. Ὥσπερ γὰρ [m] περὶ τροφὴν ὁ
σικχὸς τοῦ παμφάγου διαφέρει τῷ ὁ μὲν μηθὲν ἢ ὀλίγα
καὶ χαλεπῶς προσίεσθαι, ὁ δὲ πάντα εὐχερῶς, οὕτω καὶ ὁ
ἄγροικος ἔχει πρὸς τὸν φορτικὸν καὶ βωμολόχον· ὁ μὲν
γὰρ οὐθὲν γελοῖον ἀλλὰ χαλεπῶς [n] προσίεται, ὁ δὲ πάντα
εὐχερῶς καὶ ἡδέως. Δεῖ δ' οὐδέτερον, ἀλλὰ τὰ μὲν τὰ δὲ 7
μή, καὶ [o] κατὰ λόγον· οὗτος δ' εὐτράπελος. Ἡ δ' ἀπό-
δειξις ἡ αὐτή· ἥ τε γὰρ εὐτραπελία ἡ τοιαύτη, καὶ μὴ ἣν
μεταφέροντες λέγομεν, ἐπιεικεστάτη ἕξις, καὶ ἡ μεσότης
ἐπαινετή, τὰ δ' ἄκρα ψεκτά. Οὔσης δὲ διττῆς τῆς εὐτρα- 8
πελίας (ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ χαίρειν ἐστὶ τῷ γελοίῳ καὶ [p] τῷ
εἰς αὐτόν, ἐὰν ᾖ τοιονδί, ὧν ἓν καὶ τὸ σκῶμμά ἐστιν, ἡ δ' ἐν
τῷ δύνασθαι τοιαῦτα πορίζεσθαι), ἕτεραι μέν εἰσιν ἀλλήλων,
[q] ἀμφότεραι μέντοι μεσότητες. Καὶ γὰρ τὸν δυνάμενον 9
τοιαῦτα πορίζεσθαι ἐφ' ὅσοις ἡσθήσεται εὖ κρίνων, κἂν εἰς
αὐτὸν ᾖ τὸ γελοῖον, μέσος ἔσται τοῦ φορτικοῦ καὶ τοῦ ψυ-
χροῦ. Ὁ δ' ὅρος οὗτος βελτίων ἢ τὸ λυπηρὸν εἶναι τὸ
λεχθὲν τῷ σκωπτομένῳ ὄντι ὁποιῳοῦν· μᾶλλον γὰρ δεῖ τῷ
ἐν μεσότητι ὄντι ἀρέσκειν· οὗτος γὰρ κρίνει εὖ. Πᾶσαι δ' 10

[l] ἀρεσκίας Pb. [m] περὶ Sylburgius : codices παρὰ. [n] προσίεσθαι Mb. [o] κατὰ τὸν λόγον Pb. [p] τῷ] τὸ Mb. [q] ἀμφότεροι μέντοι μεσότης Pb.

αὗται αἱ μεσότητες ἐπαινεταὶ μέν, οὐκ εἰσὶ δ' ἀρεταί, οὐδ'
[r] αἱ ἐναντίαι κακίαι· ἄνευ προαιρέσεως γάρ. Ταῦτα δὲ πάντ'
ἐστὶν ἐν ταῖς τῶν παθημάτων διαιρέσεσιν· ἕκαστον γὰρ αὐ-
τῶν πάθος τί ἐστιν. Διὰ δὲ τὸ φυσικὰ εἶναι εἰς τὰς φυσι-
κὰς συμβάλλεται ἀρετάς· ἔστι γάρ, ὥσπερ λεχθήσεται ἐν
τοῖς ὕστερον, ἑκάστη πως ἀρετή, καὶ φυσικαὶ ἄλλως μετὰ
11 *φρονήσεως. Ὁ μὲν οὖν φθόνος εἰς ἀδικίαν συμβάλλεται*
(πρὸς [s] ἄλλον γὰρ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτοῦ) καὶ ἡ νέμεσις
εἰς δικαιοσύνην, ἡ αἰδὼς εἰς σωφροσύνην, [t] διὸ καὶ ὁρίζονται
ἐν τῷ γένει τούτῳ τὴν σωφροσύνην. Ὁ δ' ἀληθὴς καὶ ψευ-
12 *δὴς ὁ μὲν ἔμφρων, ὁ δ' ἄφρων. Ἔστι δ' ἐναντιώτερον [v] τοῖς*
ἄκροις τὸ μέσον ἢ ἐκεῖνα ἀλλήλοις, διότι τὸ μὲν μετ' οὐδε-
τέρου γίνεται αὐτῶν, τὰ δὲ πολλάκις μετ' ἀλλήλων καὶ εἰσὶν
ἐνίοτε οἱ αὐτοὶ θρασύδειλοι, καὶ τὰ μὲν ἄσωτοι τὰ δὲ ἀνε-
λεύθεροι, καὶ ὅλως ἀνώμαλοι κακῶς. Ὅταν μὲν γὰρ καλῶς
ἀνώμαλοι [w] ὦσιν, [x] μέσοι γίνονται· ἐν τῷ μέσῳ γάρ ἐστί
13 *πως τὰ ἄκρα. Αἱ δ' ἐναντιώσεις οὐ δοκοῦσιν ὑπάρχειν τοῖς*
ἄκροις πρὸς τὸ μέσον ὁμοίως ἀμφότεραι, ἀλλ' ὁτὲ μὲν καθ'
ὑπερβολὴν ὁτὲ δὲ κατ' ἔλλειψιν. Αἴτια δὲ τά τε πρῶτα
ῥηθέντα δύο, ὀλιγότης τε, [y] οἷον τῶν πρὸς τὰ ἡδέα ἀναισθή-
των, καὶ ὅτι ἐφ' ὃ ἁμαρτάνομεν, μᾶλλον τοῦτο [z] ἐναντιώτε-
14 *ρον εἶναι δοκεῖ. Τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὸ ὁμοιότερον ἧττον*
[a] ἐναντίον φαίνεται, οἷον πέπονθε τὸ [b] θάρσος πρὸς τὸ θρά-
σος καὶ [c] ἀσωτία πρὸς ἐλευθεριότητα. Περὶ μὲν οὖν τῶν
ἄλλων ἀρετῶν τῶν ἐπαινετῶν εἴρηται σχεδόν, [d] περὶ δὲ δι-
καιοσύνης ἤδη λεκτέον.

[r] *αἱ* alterum om. M^b.P^b. [s] *γὰρ ἄλλον* M^b. [t] *διὸ—σωφροσύνην* om. M^b. [v] *τοῖς*] *ἐν τοῖς* P^b. [w] *εἰσὶν* P^b. et pr. M^b. [x] *οἱ μέσοι* M^b.P^b. [y] *οἷον*] *οἷον ἠλιθιότης γρ.* P^b. [z] *ἐναντιώτατον* M^b. [a] *ἐναντιώτερον* M^b. [b] *θράσος πρὸς τὸ θάρσος* P^b. [c] *ἀσωτεία* M^b.P^b. [d] *περὶ—λεκτέον* om. P^b. post *λεκτέον* Q.M^b. *σημείωσαι ὅτι τὸ δ καὶ ε καὶ ϛ τῶν Εὐδημίων ἠθικῶν ἐνταῦθα παρεῖνται διὰ τὸ τὸ μὲν δ τῷ ε τῶν Νικομαχείων, τὸ δὲ ε τῷ ζ, τὸ δὲ ϛ τῷ η τῶν Νικομαχείων ἐν πᾶσι καὶ κατὰ λέξιν ὅμοια εἶναι.* P^b. et Palatinus 165 eorum librorum sola ponunt principia,

ἠθικῶν εὐδημίων δ: Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον·.·

[e]Η.

Περὶ φιλίας, τί ἐστι καὶ ποῖόν τι, καὶ τίς ὁ φίλος, καὶ
πότερον μοναχῶς λέγεται [f]ἡ φιλία ἢ πλεοναχῶς, καὶ εἰ
πλεοναχῶς, πόσα ἐστίν, ἔτι δὲ πῶς χρηστέον τῷ φίλῳ καὶ
τί τὸ δίκαιον τὸ φιλικόν, ἐπισκεπτέον οὐθενὸς ἧττον τῶν
περὶ τὰ ἤθη καλῶν καὶ αἱρετῶν. Τῆς τε γὰρ πολιτικῆς 2
ἔργον εἶναι δοκεῖ μάλιστα ποιῆσαι φιλίαν, καὶ τὴν ἀρετὴν
διὰ τοῦτό φασιν εἶναι χρήσιμον· οὐ γὰρ ἐνδέχεσθαι φίλους
ἑαυτοῖς εἶναι τοὺς ἀδικουμένους ὑπ' ἀλλήλων. Ἔτι τὸ δί- 3
καιον καὶ τὸ ἄδικον περὶ τοὺς φίλους εἶναι μάλιστα πάντες
φαμέν, καὶ ὁ αὐτὸς δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ ἀγαθὸς καὶ φίλος,
καὶ φιλία ἠθική τις εἶναι ἕξις, καὶ ἐάν τις βούληται ποιῆσαι
ὥστε μὴ ἀδικεῖν, [g]ἀλλ' εἰς φίλους ποιῆσαι· οἱ γὰρ ἀληθινοὶ
φίλοι οὐκ ἀδικοῦσιν. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐὰν δίκαιοι ὦσιν, οὐκ 4
ἀδικήσουσιν· ἢ ταὐτὸν ἄρα ἢ ἐγγύς τι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ
φιλία. Πρὸς δὲ τούτοις τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τὸν φίλον
[h]εἶναι ὑπολαμβάνομεν, τὴν δὲ ἀφιλίαν καὶ τὴν ἐρημίαν δει-
νότατον, ὅτι ὁ βίος ἅπας καὶ ἡ ἑκούσιος ὁμιλία μετὰ τούτων·
μετ' οἰκείων γὰρ ἢ μετὰ συγγενῶν ἢ μεθ' [i]ἑταίρων συνδιη-
μερεύομεν, ἢ τέκνων ἢ γονέων ἢ γυναικός. Καὶ τὰ ἴδια δί- 5
καια τὰ πρὸς τοὺς φίλους ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν μόνον, τὰ δὲ πρὸς
τοὺς ἄλλους νενομοθέτηται καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ἀπορεῖται δὲ
πολλὰ περὶ τῆς φιλίας, πρῶτον μὲν ὡς οἱ ἔξωθεν περιλαμ-
βάνοντες καὶ ἐπὶ πλέον λέγοντες· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν τὸ
ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ εἶναι φίλον, ὅθεν εἴρηται

ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον·

καὶ γὰρ "κολοιὸς παρὰ κολοιόν·"

ἔγνω δὲ φώρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον.

ἠθικῶν εὐδημίων ε: Ἐπείδε τυγχάνομεν πρότερον εἰρηκότες·.·
ἠθικῶν εὐδημίων ζ: Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν·.·
Z. quarti indicem habet et litteram unam, Π, deinde post versus duodecim vacuos ἀριστοτέλους ἠθικῶν εὐδημίων η.

[e] ζ M^b, qui cum Q: ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ διαλαμβάνει ἃ ἐν τῷ θ καὶ ι τῶν νικομαχείων, ἄλλοις μέντοι ῥήμασι καὶ παρηλλαγμένως κατά γε τὴν λέξιν. [f] ἡ φιλία om. P^b. [g] ἀλλ' εἰς] nonne ἀλλήλους? [h] εἶναι om. P^b. [i] ἑτέρων P^b.

6 Οἱ δὲ φυσιολόγοι καὶ τὴν ὅλην φύσιν διακοσμοῦσιν ἀρχὴν λαβόντες τὸ [k] τὸ ὅμοιον ἰέναι πρὸς τὸ ὅμοιον, διὸ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τὴν κύν' ἔφη καθῆσθαι ἐπὶ τῆς κεραμίδος διὰ τὸ ἔχειν πλεῖστον ὅμοιον. Οἱ μὲν [l] οὖν οὕτω [m] τὸν φίλον λέγουσιν, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φασὶν εἶναι φίλον.
7 Τὸ μὲν γὰρ [n] ἐρώμενον καὶ ἐπιθυμητὸν πᾶσιν εἶναι φίλον, ἐπιθυμεῖ δὲ οὐ τὸ ξηρὸν τοῦ ξηροῦ, [o] ἀλλ' ὑγροῦ, ὅθεν εἴρηται

ἐρᾷ [p] μὲν ὄμβρου γαῖα.

Καὶ τὸ

μεταβολὴ [q] πάντων γλυκύ·

ἡ δὲ μεταβολὴ εἰς τοὐναντίον. Τὸ δ' ὅμοιον [r] ἐχθρὸν τῷ ὁμοίῳ· καὶ γὰρ

κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει,

8 καὶ τὰ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τρεφόμενα πολέμια ἀλλήλοις ζῷα. Αὗται μὲν οὖν αἱ ὑπολήψεις τοσοῦτον διεστᾶσιν. Αἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιον φίλον, τὸ δ' ἐναντίον πολέμιον·

τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
τοὔλασσον, ἔχθρας θ' [s] ἡμέρας κατάρχεται.

9 Ἔτι δὲ καὶ οἱ τόποι κεχωρισμένοι τῶν ἐναντίων, ἡ δὲ φιλία δοκεῖ συνάγειν. Οἱ δὲ [t] τὰ ἐναντία φίλα· καὶ Ἡράκλειτος ἐπιτιμᾷ τῷ ποιήσαντι

ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο·

οὐ γὰρ ἂν εἶναι ἁρμονίαν μὴ ὄντος ὀξέος καὶ βαρέος, οὐδὲ
10 τὰ ζῷα ἄνευ θήλεος καὶ ἄρρενος ἐναντίων ὄντων. Δύο μὲν αὗται δόξαι περὶ φιλίας εἰσί, λίαν τε καθόλου κεχωρισμέναι τοσοῦτον, ἄλλαι δὲ ἤδη [v] ἐγγυτέρω καὶ οἰκεῖαι τῶν φαινομένων. Τοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἐνδέχεσθαι δοκεῖ τοὺς φαύλους εἶναι φίλους, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἀγαθούς· τοῖς δ' ἄτοπον εἰ μὴ φιλοῦσιν αἱ μητέρες τὰ τέκνα. Φαίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς θηρίοις ἐνοῦσα φιλία· προαποθνήσκειν οὖν αἱροῦνται τῶν

[k] τὸ alterum om. Pb. [l] οὖν om. Pb. [m] τὸν] τὸ Pb. [n] ἐρωμένους Mb. [o] ἀλλὰ τοῦ ὑγροῦ Mb. [p] μὲν] μὲν οὖν Pb. [q] πάντων γὰρ γλυκύ Pb. [r] ἐχθρὸν] ἔχει ἐχθρὸν Mb. [s] ἡμέρα] ἡμέρας Pb. [t] τὰ om. Mb.Pb. [v] ἐγγύτεραι Mb.

τέκνων. Τοῖς δὲ τὸ χρήσιμον δοκεῖ φίλον εἶναι μόνον. Ση- 11
μεῖον δ' ὅτι καὶ διώκουσι ταῦτα πάντες, τὰ δὲ ἄχρηστα καὶ
αἱ τοιαῦται [w]τῶν ἀποβάλλουσιν, ὥσπερ Σωκράτης ὁ γέρων
ἔλεγε τὸν πτύελον καὶ τὰς τρίχας καὶ τοὺς ὄνυχας παρα-
βάλλων, καὶ τὰ μόρια ὅτι ῥιπτοῦμεν τὰ ἄχρηστα, καὶ τέλος
τὸ σῶμα, ὅταν ἀποθάνῃ· ἄχρηστος γὰρ ὁ νεκρός. Οἷς δὲ 12
χρήσιμον, φυλάττουσιν, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ. Ταῦτα [x]πάντα
δοκεῖ μὲν ὑπεναντία ἀλλήλοις εἶναι. Τό τε γὰρ ἄχρηστον
τῷ ὁμοίῳ, καὶ ἐναντιότης ὁμοιότητος ἀπέχει πλεῖστον, καὶ
τὸ ἐναντίον ἀχρηστότατον τῷ ἐναντίῳ· φθαρτικὸν γὰρ τοῦ
ἐναντίου τὸ ἐναντίον. Ἔτι δοκεῖ τοῖς μὲν ῥᾴδιον τὸ κτή- 13
σασθαι φίλον, τοῖς δὲ σπανιώτατον γνῶναι, καὶ οὐκ ἐνδέ-
χεσθαι ἄνευ εὐτυχίας· τοῖς γὰρ εὖ πράττουσι βούλονται
πάντες δοκεῖν φίλοι εἶναι. Οἱ δ' οὐδὲ τοῖς [y]συνδιαμένουσιν
ἐν ταῖς ἀτυχίαις ἀξιοῦσι πιστεύειν, ὡς ἐξαπατῶντας καὶ
προσποιουμένους, ἵνα κτήσωνται διὰ τῆς τῶν ἀτυχούντων
ὁμιλίας πάλιν εὐτυχούντων φιλίαν.

Ληπτέος δὴ [z]τρόπος ὅστις ἡμῖν ἅμα τά τε δοκοῦντα περὶ 2
τούτων μάλιστα ἀποδώσει, καὶ τὰς ἀπορίας λύσει καὶ τὰς
ἐναντιώσεις. Τοῦτο δ' ἔσται, ἐὰν εὐλόγως φαίνηται τὰ ἐναν-
τία δοκοῦντα· μάλιστα γὰρ ὁμολογούμενος ὁ τοιοῦτος ἔσται
λόγος τοῖς φαινομένοις. Συμβαίνει δὲ μένειν τὰς ἐναντιώ-
σεις, ἐὰν ἔστι [a]μὲν ὡς ἀληθὲς ᾖ τὸ λεγόμενον, ἔστι δ' ὡς οὔ.
Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ πότερον τὸ ἡδὺ ἢ τὸ ἀγαθόν ἐστι τὸ 2
φιλούμενον. Εἰ μὲν γὰρ φιλούμενον ἐπιθυμοῦμεν, καὶ μά-
λιστα ὁ ἔρως τοιοῦτον

(οὐδεὶς γὰρ ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ),

ἡ δ' ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος, ταύτῃ μὲν τὸ φιλούμενον τὸ ἡδύ,
εἰ δὲ ὃ βουλόμεθα, τὸ ἀγαθόν· ἔστι δ' ἕτερον τὸ ἡδὺ καὶ τὸ
ἀγαθόν. Περὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν τού- 3
τοις πειρατέον διορίσαι, λαβοῦσιν ἀρχὴν τήνδε. Τὸ γὰρ

[w] post τῶν Mb.Pb. litteris locum quinque vel sex. [x] πάντα—ἄχρηστον om. Mb. [y] διαμένουσιν Mb. [z] τρόπος] λοιπὸς Mb.Pb. [a] μὲν codicibus deest.

ὀρεκτὸν καὶ βουλητὸν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν.
Διὸ καὶ τὸ ἡδὺ ὀρεκτόν· φαινόμενον γάρ τι ἀγαθόν. Τοῖς
μὲν γὰρ δοκεῖ, τοῖς δὲ φαίνεται κἂν μὴ δοκῇ· οὐ γὰρ ἐν
4 ταὐτῷ τῆς ψυχῆς ἡ φαντασία καὶ ἡ δόξα. Ὅτι μέντοι
φίλον καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, δῆλον. Τούτου δὲ διω-
ρισμένου ληπτέον ὑπόθεσιν ἑτέραν. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ
μὲν ἁπλῶς ἐστὶν ἀγαθά, τὰ δὲ τινί, ἁπλῶς δ' οὔ. Καὶ τὰ
[b] αὐτὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ καὶ ἁπλῶς ἡδέα. Τὰ [c] μὲν γὰρ τῷ
ὑγιαίνοντί φαμεν σώματι συμφέροντα ἁπλῶς εἶναι σώματι
ἀγαθά, τὰ δὲ τῷ κάμνοντι [d] οὔ, οἷον φαρμακείας καὶ τομάς.
5 Ὁμοίως δὲ καὶ ἡδέα ἁπλῶς σώματι τὰ τῷ ὑγιαίνοντι καὶ
ὁλοκλήρῳ, οἷον τὸ ἐν τῷ φωτὶ ὁρᾶν [e] καὶ οὐ τὸ ἐν τῷ [f] σκό-
τει· καίτοι τῷ ὀφθαλμιῶντι ἐναντίως. Καὶ οἶνος ἡδίων οὐχ
ὁ τῷ διεφθαρμένῳ τὴν γλῶτταν ὑπὸ οἰνοφλυγίας, ἐπεὶ οὔτ'
6 ὄξος παρεγχέουσιν, ἀλλὰ τῇ [g] ἀδιαφθόρῳ αἰσθήσει. Ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ ψυχῆς, καὶ οὐχ ἃ τοῖς παιδίοις καὶ τοῖς θηρίοις,
ἀλλὰ τοῖς καθεστῶσιν· ἀμφοτέρων γοῦν μεμνημένοι ταῦθ'
αἱρούμεθα. Ὡς δ' ἔχει παιδίον καὶ θηρίον πρὸς [h] ἄνθρωπον
καθεστῶτα, οὕτως ἔχει ὁ φαῦλος καὶ ἄφρων πρὸς τὸν ἐπιεικῆ
καὶ φρόνιμον. Τούτοις δὲ ἡδέα τὰ κατὰ τὰς ἕξεις· ταῦτα δ'
7 ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλά. Ἐπεὶ οὖν τὰ ἀγαθὰ πλεονα-
χῶς (τὸ μὲν γὰρ τῷ τοιόνδ' εἶναι λέγομεν ἀγαθόν, τὸ δὲ τῷ
ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον, [i] ἐπειδὴ τὸ ἡδὺ τὸ μὲν ἁπλῶς καὶ
ἀγαθὸν ἁπλῶς, τὸ δὲ τινί, ἢ φαινόμενον ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ
ἐπὶ τῶν ἀψύχων), δι' ἕκαστον τούτων ἐνδέχεται ἡμᾶς αἱρεῖ-
σθαί τι καὶ φιλεῖν, ὥσπερ καὶ ἄνθρωπον· τὸν μὲν γὰρ
τοιόνδε καὶ δι' ἀρετήν, τὸν δ' ὅτι ὠφέλιμος καὶ χρήσιμος,
8 τὸν δ' ὅτι ἡδὺς καὶ δι' ἡδονήν. Φίλος δὴ γίνεται ὅταν φιλού-
μενος ἀντιφιλῇ, καὶ τοῦτο μὴ [k] λανθάνῃ πως αὐτούς. Ἀνάγκη
ἄρα τρία φιλίας [l] εἴδη εἶναι, καὶ μήτε καθ' ἓν ἁπάσας μήθ'

[b] αὐτῶ Pb. [c] μὲν om. Mb. [d] οὔ om. Pb. [e] καὶ om. Pb. [f] σκό(τ) Pb, ut nescias σκότειne velit an σκότῳ. [g] διαφόρω Mb. [h] ἄνθρωπον καὶ καθεστῶτα Pb. [i] ἐπεὶ Mb, ἐπείδε Pb. [k] λανθάνειν Mb. [l] εἴδη om. Pb.

ὡς εἴδη ἑνὸς γένους μήτε πάμπαν λέγεσθαι ὁμωνύμως. Πρὸς
μίαν γάρ τινα λέγονται καὶ πρώτην, ὥσπερ τὸ ἰατρικόν.
Καὶ ψυχὴν ἰατρικὴν καὶ σῶμα λέγομεν καὶ ὄργανον καὶ
ἔργον, ἀλλὰ κυρίως τὸ πρῶτον. Πρῶτον δ' οὗ λόγος ἐν ἡμῖν 9
ὑπάρχει. Οἷον ὄργανον ἰατρικόν, ᾧ ἂν ὁ ἰατρὸς χρήσαιτο·
ἐν δὲ τῷ τοῦ ἰατροῦ λόγῳ οὐκ ἔστιν ὁ τοῦ ὀργάνου. Ζητεῖ-
ται μὲν οὖν πανταχοῦ τὸ πρῶτον. Διὰ δὲ τὸ καθόλου εἶναι
[m] τὸ πρῶτον, λαμβάνουσι καὶ πρῶτον καθόλου· τοῦτο δ'
ἐστὶ ψεῦδος. Ὥστε καὶ περὶ τῆς φιλίας οὐ δύνανται πάντ' 10
ἀποδιδόναι τὰ φαινόμενα· οὐ γὰρ ἐφαρμόττοντος ἑνὸς λό-
γου οὐκ οἴονται ἄλλας φιλίας εἶναι. Αἱ δ' εἰσὶ μέν, ἀλλ'
οὐχ ὁμοίως εἰσίν. [n] Οἱ δ' ὅταν ἡ πρώτη μὴ ἐφαρμόττῃ, ὡς
[o] οὖσαν καθόλου ἄν, εἴπερ ἦν πρώτη, οὐδ' εἶναι φιλίας τὰς
ἄλλας φασίν. Ἔστι δὲ πολλὰ εἴδη φιλίας. Τῶν γὰρ ῥη- 11
θέντων ἦν [p] ἤδη, ἐπειδὴ διώρισται τριχῶς λέγεσθαι τὴν φι-
λίαν. Ἡ μὲν γὰρ διώρισται δι' ἀρετήν, ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσι-
μον, ἡ δὲ διὰ τὸ ἡδύ. Τούτων ἡ μὲν διὰ τὸ χρήσιμόν ἐστιν
ἡ [q] τῶν πλείστων φιλία· διὰ γὰρ τὸ [r] χρήσιμοι εἶναι φιλοῦ-
σιν ἀλλήλους, [s] καὶ μέχρι τούτου, ὥσπερ ἡ παροιμία

Γλαῦκ' ἐπίκουρος ἀνὴρ τὸν [t] σὸν φίλον ἔσκε μάχηται,

καὶ

οὐκέτι γιγνώσκουσιν [v] Ἀθηναῖοι Μεγαρῆας.

Ἡ δὲ δι' ἡδονὴν τῶν νέων· τούτου γὰρ αἴσθησιν ἔχουσιν. 12
Διὸ εὐμετάβολος φιλία ἡ τῶν νέων· μεταβαλλόντων γὰρ τὰ
ἤθη κατὰ τὰς ἡλικίας μεταβάλλει καὶ τὸ ἡδύ. Ἡ δὲ κατ'
ἀρετὴν τῶν βελτίστων. Φανερὸν δ' ἐκ τούτων ὅτι ἡ πρώτη
φιλία, ἡ τῶν ἀγαθῶν, ἐστὶν ἀντιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις
πρὸς ἀλλήλους. Φίλον μὲν γὰρ τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, 13
φίλος δὲ τῷ φιλουμένῳ καὶ ἀντιφιλῶν. Αὕτη μὲν οὖν ἐν
ἀνθρώποις μόνον ὑπάρχει φιλία· μόνον γὰρ αἰσθάνεται προ-
αιρέσεως. Αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν τοῖς θηρίοις, καὶ τὸ χρήσιμον

[m] τὸ post εἶναι om. Pb. [n] αἱ codices. [o] οὖσα Pb. [p] ἤδη] εἴδη Pb. [q] τῶν] διὰ τῶν Mb.Pb. [r] χρήσιμον Mb.Pb. [s] καὶ om. Mb. [t] σὸν] σοφὸν Mb.Pb. [v] ἀθῆναι Mb, ἀληθῆναι Pb.

ἐπὶ μικρόν τι φαίνεται ἐνυπάρχον, καὶ πρὸς [w] ἄνθρωπον τοῖς ἡμέροις καὶ πρὸς [x] ἄλληλα, οἷον τὸν τροχίλον φησὶν Ἡρόδοτος τῷ κροκοδείλῳ, καὶ ὡς οἱ μάντεις τὰς συνεδρείας καὶ
14 διεδρείας λέγουσιν. Καὶ οἱ φαῦλοι ἂν εἶεν φίλοι ἀλλήλοις καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ διὰ τὸ ἡδύ. [y] Οἱ δ' ὅτι ἡ πρώτη οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς, οὔ φασι φίλους εἶναι· ἀδικήσει γὰρ ὅ γε φαῦλος τὸν φαῦλον, οἱ δ' ἀδικούμενοι οὐ φιλοῦσι σφᾶς
15 αὐτούς. [z] Οἱ δὲ φιλοῦσι μέν, ἀλλ' οὐ τὴν πρώτην φιλίαν, ἐπεὶ τάς γε ἑτέρας οὐθὲν κωλύει· δι' ἡδονὴν γὰρ ὑπονοοῦσιν ἀλλήλους βλαπτόμενοι, ὡς ἂν ὦσιν ἀκρατεῖς. Οὐ δοκοῦσι δ' [a] οὐδ' οἱ δι' ἡδονὴν φιλοῦντες ἀλλήλους φίλοι εἶναι, ὅταν κατ' ἀκρίβειαν ζητῶσιν, ὅτι οὐχ ἡ πρώτη· ἐκείνη μὲν γὰρ βέ-
16 βαιος, αὕτη δὲ ἀβέβαιος. Ἡ δ' ἐστὶ μέν, ὥσπερ εἴρηται, φιλία, οὐκ ἐκείνη δέ, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνης. Τὸ μὲν οὖν ἐκείνως μόνον λέγειν τὸν φίλον βιάζεσθαι τὰ φαινόμενά ἐστι, καὶ παράδοξα λέγειν ἀναγκαῖον· καθ' ἕνα δὲ λόγον [b] πάσας δυνατόν. Λείπεται τοίνυν οὕτως, ὅτι ἔστι μὲν ὡς μόνη [c] ἡ πρώτη φιλία, ἔστι δ' ὡς πᾶσαι, οὔτε ὡς ὁμώνυμοι καὶ ὡς ἔτυχεν ἔχουσαι πρὸς [d] αὐτάς, οὔτε καθ' ἓν εἶδος, ἀλλὰ μᾶλ-
17 λον πρὸς ἕν. Ἐπεὶ δ' ἁπλῶς ἀγαθὸν καὶ ἁπλῶς ἡδὺ τὸ αὐτὸ καὶ ἅμα, ἂν μή τις ἐμποδίζῃ, [e] ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ ἁπλῶς ὁ πρῶτός ἐστιν, ἔστι δὲ τοιοῦτος ὁ [f] δι' αὐτὸν αὐτὸς
18 αἱρετός. Ἀνάγκη δ' εἶναι τοιοῦτον· ὡς γὰρ βούλεταί τις δι' αὐτὸν εἶναι τἀγαθά, ἀνάγκη καὶ αὐτὸν αἱρεῖσθαι εἶναι. Ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ ἡδύς ἐστιν ἁπλῶς. Διὸ δοκεῖ καὶ [g] ὁ ὁπωσοῦν φίλος ἡδύς. Ἔτι δὲ διοριστέον περὶ τούτου
19 μᾶλλον ἔχει ἐπίστασιν. Πότερον γὰρ τὸ αὑτῷ ἀγαθὸν ἢ τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν φίλον; Καὶ πότερον τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ' ἡδονῆς, ὥστε καὶ τὸ φιλητὸν ἡδύ, ἢ οὔ; Ἄμφω γὰρ εἰς ταὐτὸ συνακτέον· τά τε γὰρ μὴ ἁπλῶς ἀγαθὰ ἀλλὰ

[w] *ἀνθρώπων* Mb. [x] *ἄλλα* codices. [y] *οἱ*] *οὐ* Mb. [z] *οἱ δὲ*] *οὐδ' οὐ* Mb.Pb. [a] *οὐδ' οἱ*] *οὐ* Mb. [b] *πᾶσαι* Pb. [c] *ἡ* om. codices. [d] *ἑαυτάς* Pb. [e] *ὁ δ'*] *οὐδ'* pr. Mb. [f] *δι' αὐτὸν αὐτὸν αἱρετός* Pb. [g] *ὁ* om. Mb.

κακὰ ἁπλῶς τύχῃ φευκτά, καὶ τὸ μὴ αὐτῷ ἀγαθὸν οὐθὲν
πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ὃ ζητεῖται, τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ
[h] οὕτως εἶναι ἀγαθά. Ἔστι γὰρ αἱρετὸν μὲν τὸ ἁπλῶς 20
ἀγαθόν, αὐτῷ δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν· ἃ δεῖ συμφωνῆσαι. Καὶ
[i] τοῦτο ἡ ἀρετὴ ποιεῖ· καὶ ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τούτῳ, ὅπως οἷς
μήπω ἐστὶ γένηται. Εὐθέτως δὲ [k] καὶ πρὸ ὁδοῦ ἄνθρωπος
ὤν· φύσει γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ τὰ ἁπλῶς ἀγαθά. Ὁμοίως δὲ
καὶ ἀνὴρ ἀντὶ γυναικὸς καὶ ἀφυὴς εὐφυοῦς. Διὰ τοῦ ἡδέος 21
δὲ ἡ ὁδός· ἀνάγκη εἶναι τὰ καλὰ ἡδέα. Ὅταν δὲ τοῦτο
διαφωνῇ, οὔπω σπουδαῖον τελέως· ἐνδέχεται γὰρ ἐγγενέσθαι
ἀκρασίαν· [l] τὸ γὰρ διαφωνεῖν τἀγαθὸν τῷ ἡδεῖ ἐν τοῖς πά-
θεσιν ἀκρασία ἐστίν. Ὥστ' ἐπειδὴ ἡ πρώτη φιλία κατ'
ἀρετήν, ἔσονται καὶ αὐτοὶ ἁπλῶς ἀγαθοί. Τοῦτο δ' οὐχ 22
ὅτι χρήσιμοι, ἀλλ' ἄλλον τρόπον· διχῶς γὰρ ἔχει τὸ τῳδὶ
ἀγαθὸν καὶ ἁπλῶς ἀγαθόν. Καὶ ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τοῦ
ὠφελίμου, καὶ ἐπὶ τῶν ἕξεων. Ἄλλο γὰρ τὸ ἁπλῶς ὠφέ-
λιμον καὶ τὸ καλόν· [m] τοιοῦτον γυμνάζεσθαι πρὸς τὸ φαρ-
μακεύεσθαι. Ὥστε καὶ ἡ ἕξις ἡ ἀνθρώπου ἀρετή. Ἔστω 23
γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῶν φύσει σπουδαίων· ἡ γὰρ τοῦ φύσει
σπουδαίου ἀρετὴ ἁπλῶς ἀγαθόν, ἡ δὲ τοῦ μὴ ἐκείνῳ. Ὁ-
μοίως δὴ ἔχει καὶ τὸ ἡδύ. Ἐνταῦθα γὰρ ἐπιστατέον, καὶ
σκεπτέον πότερόν ἐστιν ἄνευ ἡδονῆς φιλία, καὶ τί διαφέρει,
καὶ ἐν ποτέρῳ ποτ' ἐστὶ τὸ φιλεῖν, [n] καὶ πότερον ὅτι ἀγα-
θός, κἂν [o] εἰ μὴ ἡδύς, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο. Διχῶς δὴ λεγο- 24
μένου τοῦ φιλεῖν, πότερον ὅτι [p] ἀγαθὸν τὸ κατ' ἐνέργειαν
οὐκ ἄνευ ἡδονῆς φαίνεται. Δῆλον δ' ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐπι-
στήμης αἱ πρόσφατοι θεωρίαι καὶ μαθήσεις αἰσθηταὶ μά-
λιστα τῷ εἴδει, οὕτω καὶ αἱ τῶν συνήθων [q] ἀναγνωρίσεις, καὶ
ὁ λόγος ὁ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοῖν. Φύσει γοῦν τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν
ἡδὺ ἁπλῶς, καὶ οἷς ἀγαθόν, τούτοις ἡδύ. Διὸ εὐθὺς τὰ 25
ὅμοια ἀλλήλοις χαίρει, καὶ ἀνθρώπῳ ἥδιστον ἄνθρωπος.

[h] οὕτως] an αὐτῷ? [i] τοῦτο ἡ] τοῦτον codices. [k] καὶ om. Pb. [l] τῷ Pb. [m] τοιοῦτο Mb. [n] καὶ om. Pb. [o] εἰ] ἢ Pb. [p] ἀγαθὸς Mb.Pb. [q] γνωρίσεις Pb.

Ὥστ' ἐπεὶ καὶ [r] ἀτελῆ, δῆλον ὅτι καὶ [s] τελειωθέντα· ὁ δὲ
σπουδαῖος τέλειος. Εἰ δὲ τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ'
ἡδονῆς [t] ἀντιπροαίρεσις τῆς ἀλλήλων γνωρίσεως, δῆλον ὅτι
καὶ ὅλως ἡ φιλία [v] ἡ πρώτη ἀντιπροαίρεσις τῶν ἁπλῶς ἀγα-
26 θῶν καὶ ἡδέων, ὅτι ἀγαθὰ καὶ ἡδέα. Ἔστι δ' αὕτη ἡ φιλία
ἕξις ἀφ' ἧς ἡ τοιαύτη προαίρεσις. Τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς
ἐνέργεια, αὕτη δ' οὐκ ἔξω ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ φιλοῦντι, δυνά-
μεως δὲ πάσης ἔξω· ἢ γὰρ ἐν ἑτέρῳ ἢ ἕτερον. Διὸ τὸ φι-
27 λεῖν χαίρειν, ἀλλ' οὐ τὸ φιλεῖσθαί ἐστιν. Τὸ μὲν γὰρ
φιλεῖσθαι φιλητοῦ ἐνέργεια, τὸ δὲ καὶ φιλίας, καὶ τὸ μὲν
ἐν ἐμψύχῳ, τὸ δὲ καὶ ἐν ἀψύχῳ· φιλεῖται γὰρ καὶ τὰ
ἄψυχα. Ἐπεὶ δὲ τὸ φιλεῖν τὸ κατ' ἐνέργειαν τὸ φιλού-
μενον, ὅ ἐστι χρῆσθαι ᾗ φιλούμενον, ὁ δὲ φίλος φιλούμενον,
καὶ φίλῳ ᾗ φίλος, ἀλλὰ μὴ ᾗ μουσικὸς ἢ [w] ἰατρός, ἡδονὴ
τοίνυν ἡ ἀπ' αὐτοῦ, ᾗ αὐτός, αὕτη φιλική· αὐτὸν γὰρ φιλεῖ,
28 οὐχ ὅτι [x] ἄλλῳ. Ὥστ' ἂν μὴ χαίρῃ ᾗ ἀγαθός, οὐχ ἡ πρώτη
φιλία. Οὐδὲ [y] δὴ ἐμποδίζειν οὐθὲν τῶν συμβεβηκότων μᾶλ-
λον ἢ τὸ ἀγαθὸν εὐφραίνειν. [y] Τί γὰρ σφόδρα δυσώδης
29 λείπεται· ἀγαπᾶται γὰρ τὸ εὐνοεῖν, συζῇ δὲ μή. Αὕτη
μὲν οὖν ἡ πρώτη φιλία, ἣ πάντες ὁμολογοῦσιν. Αἱ δ' ἄλ-
λαι δι' αὐτὴν καὶ δοκοῦσι καὶ ἀμφισβητοῦνται. Βέβαιον
γάρ τι δοκεῖ ἡ φιλία, μόνη δ' αὕτη βέβαιος. Τὸ γὰρ κε-
κριμένον βέβαιον, τὰ δὲ μὴ ταχὺ γινόμενα μηδὲ ῥᾳδίως οὐ
ποιεῖ τὴν κρίσιν ὀρθήν. Οὐκ ἔστι δ' ἄνευ πίστεως φιλία
30 βέβαιος, ἡ δὲ πίστις οὐκ ἄνευ χρόνου. Δεῖ γὰρ πεῖραν λα-
βεῖν, ὥσπερ λέγει καὶ Θέογνις·

οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικός,
πρὶν πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου.

[z] Οὐδ' ἄνευ χρόνου φίλος. Ἀλλὰ βούλονται φίλοι, καὶ μά-
31 λιστα λανθάνει ἡ τοιαύτη ἕξις ὡς φιλία. Ὅταν γὰρ προ-
θύμως ἔχωσι φίλοι εἶναι, διὰ τὸ πάνθ' ὑπηρετεῖν τὰ φιλικὰ

[r] ἀτελεῖ Mb. [s] τελεωθέντι Pb. [t] ἀντιπροαιρέσεως Mb. [v] ἡ ante πρώτη om. Mb. [w] ἰατρικός Pb. [x] ἄλλος Pb. [y] δὴ] δεῖ? et mox εἰ γὰρ σφόδρα δυσώδης,? [z] οὐκ Pb.

ἀλλήλοις, οἴονται [a] οὐ βούλεσθαι φίλοι ἀλλ' εἶναι φίλοι.
Τὸ δ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας·
οὐ γὰρ [b] εἰ βούλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν, ὥστ' οὐδ' εἰ
φίλοι βούλονται, ἤδη καὶ φίλοι εἰσίν. Σημεῖον δέ· εὐδιά-
βλητοι γὰρ οἱ διακείμενοι ἄνευ πείρας τοῦτον τὸν τρόπον.
Περὶ ὧν μὲν γὰρ πεῖραν δεδώκασιν ἀλλήλοις, οὐκ [c] εὐδιάβλη- 32
τοι, περὶ ὧν δὲ μή, πεισθεῖεν ἂν ὅταν σύμβολα λέγωσιν οἱ
διαβάλλοντες. Ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι οὐδ' ἐν τοῖς φαύλοις
αὕτη ἡ φιλία· ἄπιστος γὰρ ὁ φαῦλος καὶ κακοήθης πρὸς
πάντας· αὑτῷ γὰρ μετρεῖ τοὺς ἄλλους. Διὸ εὐεξαπατητό- 33
τεροί εἰσιν οἱ ἀγαθοί, ἂν μὴ διὰ πεῖραν ἀπιστῶσιν. Οἱ δὲ
φαῦλοι αἱροῦνται τὰ φύσει ἀγαθὰ ἀντὶ τοῦ φίλου, καὶ οὐθεὶς
φιλεῖ μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ πράγματα. Ὥστ' οὐ φίλοι. Οὐ
γὰρ γίνεται οὕτω κοινὰ τὰ φίλων· [d] προσνέμεται γὰρ ὁ
φίλος τοῖς πράγμασιν, οὐ τὰ πράγματα τοῖς φίλοις. Οὐ 34
γίνεται [e] ἄρ' ἡ φιλία ἡ πρώτη ἐν πολλοῖς, ὅτι χαλεπὸν πολ-
λῶν πεῖραν λαβεῖν· ἑκάστῳ γὰρ ἂν δεῖ συζῆσαι. Οὐδὲ δὴ
αἱρετέον ὁμοίως περὶ ἱματίου καὶ φίλου. Καίτοι ἐν πᾶσι
δοκεῖ [f] τοῦ νοῦν ἔχοντος δυοῖν τὸ βέλτιον αἱρεῖσθαι· καὶ εἰ
μὲν τῷ χείρονι πάλαι ἐχρῆτο, τῷ βελτίονι δὲ μηδέπω, τοῦθ'
αἱρετέον, ἀλλ' οὐκ ἀντὶ τοῦ πάλαι φίλου τὸν ἀγνῶτα εἰ
βελτίων. Οὐ γάρ ἐστιν ἄνευ πείρας [g] οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ὁ 35
φίλος, ἀλλὰ χρόνου δεῖ· διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέ-
διμνος τῶν ἁλῶν. Ἅμα δὲ εἰ μὴ μόνον ἁπλῶς ἀγαθὸν εἶναι
ἀλλὰ καὶ σοὶ [h] εἶναι, φίλος ἔσται σοι φίλος. Ἀγαθὸς μὲν 36
[i] γὰρ ἁπλῶς ἐστὶ τῷ ἀγαθὸς εἶναι, φίλος δὲ τῷ ἄλλῳ ἀγα-
θός· ἁπλῶς ἀγαθὸς καὶ φίλος, ὅταν [k] συμφωνήσῃ ταῦτα
ἄμφω, ὥστε ὅ ἐστιν ἁπλῶς ἀγαθόν, τῷ τούτου ἄλλῳ, [l] ἢ καὶ
μὴ ἁπλῶς μὲν σπουδαίῳ, ἄλλῳ δ' ἀγαθός, ὅτι χρήσιμος.
Τὸ δὲ πολλοῖς ἅμα εἶναι φίλος καὶ τὸ φιλεῖν κωλύειν· οὐ

[a] οὐ om. P^b. [b] εἰ post γὰρ om. P^b. [c] εὐδιάλυτοι M^b. [d] προ-νέμεται M^b. [e] ἄρ' om. P^b. [f] τὸν νοῦν ἔχοντα P^b. [g] οὐδεμίαν ἡμέραν M^b.P^b. [h] εἶναι] εἶεν M^b. [i] γὰρ om. M^b. [k] συμφωνίας P^b. [l] ἢ] εἰ P^b.

37 γὰρ [m] οἷόν τε ἅμα πρὸς πολλοὺς ἐνεργεῖν. Ἐκ δὴ τούτων φανερὸν ὅτι ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐτάρκων. Καὶ ὀρθῶς εἴρηται· ἡ γὰρ φύσις βέβαιον, οὐ τὰ χρήματα. Πολὺ δὲ κάλλιον εἰπεῖν ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς φύσεως, καὶ ὅτι χρόνος λέγεται δεικνύναι
38 τὸν φιλούμενον, καὶ αἱ ἀτυχίαι μᾶλλον τῶν εὐτυχιῶν. Τότε γὰρ δῆλον ὅτι κοινὰ [n] τὰ τῶν φίλων· οὗτοι γὰρ μόνοι ἀντὶ τῶν φύσει ἀγαθῶν καὶ φύσει κακῶν, περὶ ἃ αἱ εὐτυχίαι καὶ [o] αἱ δυστυχίαι, αἱροῦνται μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ τούτων τὰ μὲν εἶναι τὰ δὲ μὴ εἶναι. Ἡ δ' ἀτυχία δηλοῖ τοὺς μὴ [p] ὄντως ὄντας φίλους, ἀλλὰ διὰ τὸ χρήσιμον τυχόν. Ὁ δὲ χρόνος δηλοῖ ἀμφοτέρους· οὐδὲ γὰρ ὁ χρήσιμος ταχὺ δῆλος, ἀλλ'
39 ὁ ἡδὺς μᾶλλον. Πλὴν οὐδ' ὁ ἁπλῶς ἡδὺς ταχύς. Ὅμοιοι γὰρ οἱ ἄνθρωποι τοῖς [q] οἴνοις καὶ ἐδέσμασιν· ἐκείνων τε γὰρ τὸ μὲν [r] ἡδὺ ταχὺ δηλοῖ, πλείω δὲ [s] χρόνον γινόμενον ἀηδὲς καὶ οὐ γλυκύ, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὁμοίως. Ἔστι γὰρ τὸ
40 ἁπλῶς ἡδὺ τῷ τέλει ὁριστέον καὶ τῷ χρόνῳ. [t] Ὁμολογήσαιεν δ' ἂν καὶ οἱ πολλοί, οὐκ ἐκ τῶν ἀποβαινόντων μόνον, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ [v] πόματος καλοῦσι γλύκιον· τοῦτο γὰρ διὰ τὸ ἀποβαῖνον οὐχ ἡδύ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ συνεχές, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐξαπατᾶν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλία, καὶ δι' ἣν αἱ ἄλλαι λέγονται, ἡ κατ' ἀρετήν ἐστι, καὶ δι' ἡδονὴν [w] τὴν
41 ἀρετῆς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. Αἱ δ' ἄλλαι ἐγγίνονται φιλίαι καὶ ἐν παισὶ καὶ θηρίοις καὶ τοῖς φαύλοις. Ὅθεν λέγεται

ἧλιξ ἥλικα τέρπει

καὶ

κακὸς κακῷ . . . [x] συντέτηκεν ἡδονῇ.

Ἐνδέχεται δὲ καὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις εἶναι τοὺς φαύλους, καὶ [y] ᾗ φαῦλοι ἢ μηδέτεροι, ἀλλ' οἷον ᾠδικοὶ ἄμφω, ἢ ὁ μὲν φειδω-
42 λὸς ὁ δ' ᾠδικός ἐστιν. Καὶ ᾗ πάντες ἔχουσιν ἀγαθόν, καὶ

[m] οἴονται Pb. [n] τὰ om. Mb.Pb. [o] αἱ om. Pb. [p] οὕτως Pb. [q] ὄνοις Mb. [r] ἡδὺ om. Pb. [s] χρόνῳ Mb. [t] ὁμολογήσειε Pb. [v] πώματος Pb. [w] τῆς Mb. [x] συντέκεν ἡδονήν Mb. [y] ᾗ] ἢ Mb, οἱ Pb.

ταύτῃ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις. Ἔτι χρήσιμοι ἂν εἶεν [z] ἀλλήλοις καὶ ὠφέλιμοι, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ πρὸς τὴν προαίρεσιν, ἢ οὐδέτεροι. Ἐνδέχεται δὲ καὶ [a] τῷ ἐπιεικεῖ φαῦλον εἶναι φίλον. Καὶ γὰρ [b] χρήσιμος ἂν εἴη πρὸς τὴν προαί- 43
ρεσιν, ὁ μὲν φαῦλος πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν [c] τῷ σπουδαίῳ, ὁ δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν, τῷ δὲ φαύλῳ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν· καὶ βουλήσεται τὰ ἀγαθὰ ἁπλῶς μὲν τὰ ἁπλᾶ, τὰ δ' ἐκείνῳ ἐξ ὑποθέσεως, ἢ πενία συμφέρει ἢ νόσος. Ταῦτα τῶν ἁπλῶν ἀγαθῶν ἕνεκα, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ φάρ- 44
μακον [d] πιεῖν· οὐ γὰρ βούλεται, ἀλλὰ τοῦδ' ἕνεκα βούλεται. Ἔτι καθ' οὓς τρόπους καὶ ἀλλήλοις οἱ μὴ σπουδαῖοι εἶεν ἂν φίλοι. Εἴη γὰρ ἂν ἡδὺς οὐχ ᾗ φαῦλος, ἀλλ' ᾗ τῶν κοινῶν 45
τινὸς μετέχει, οἷον εἰ μουσικός. [e] Ἔτι [f] ᾗ ἔνι τι πᾶσιν ἐπιεικές· διὸ ἔνιοι ὁμιλητικοί εἰσιν ἂν καὶ [g] σπουδαῖοι. Ἢ [h] ᾗ προσαρμόττουσιν ἑκάστῳ· ἔχουσι γάρ τι πάντες τοῦ ἀγαθοῦ.

Τρία μὲν οὖν εἴδη ταῦτα φιλίας, ἐν πᾶσι δὲ τούτοις κατ' 3
ἰσότητά πως λέγεται ἡ φιλία· καὶ γὰρ οἱ κατ' ἀρετὴν φίλοι ἐν ἰσότητί πως [i] ἀρετῆς εἰσὶ φίλοι ἀλλήλοις. Ἄλλη δὲ διαφορὰ τούτων ἡ κατ' ὑπερβολήν, ὥσπερ θεοῦ ἀρετὴ πρὸς ἄνθρωπον. Τοῦτο γὰρ ἕτερον εἶδος φιλίας, καὶ ὅλως ἄρ- 2
χοντος καὶ ἀρχομένου, καθάπερ καὶ τὸ δίκαιον ἕτερον· κατ' ἀναλογίαν γὰρ ἴσον, κατ' ἀριθμὸν δ' οὐκ ἴσον. Ἐν τούτῳ τῷ γένει πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ ὁ εὐεργέτης πρὸς τὸν εὐεργετηθέντα. Αὐτῶν δὲ τούτων διαφοραί εἰσιν [k] ἄλλη πατρὸς 3
πρὸς υἱὸν καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, αὕτη μὲν ὡς ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, [l] ἡ δὲ εὐεργέτου [m] πρὸς εὐεργετηθέντα. Ἐν ταύταις δὲ ἢ οὐκ ἔνεστιν ἢ οὐχ ὁμοίως τὸ ἀντιφιλεῖσθαι. Γελοῖον γὰρ εἴ τις ἐγκαλοίη τῷ θεῷ ὅτι οὐχ ὁμοίως τῷ ἀντιφιλεῖσθαι ὡς φιλεῖται, ἢ τῷ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ.

[z] ἀλλήλους Pb. [a] τὸν ἐπιεικῆ Mb.Pb. [b] χρήσιμον Mb. [c] τῷ—ὑπάρχουσαν om. Mb. [d] ποιεῖν Pb. [e] ἔτι] nescio quid corr. Pb. [f] η ἐνί τι Pb, εἰ ἐνί τινι Mb. [g] σπουδαίω Pb. [h] ᾗ] εἰ Mb, ambiguo Pb. [i] εἰσὶν ἀρετῆς Pb. [k] ἄλλην Pb. [l] ἡ δὲ] ἣ Pb. [m] πρὸς] πρὸς τὸν Mb.

4 *Φιλεῖσθαι γάρ, οὐ φιλεῖν, τοῦ ἄρχοντος, ἢ φιλεῖν ἄλλον
τρόπον. Καὶ ἡδονὴ διαφέρει οὐδὲν ἥ τε τοῦ αὐτάρκους* [n] *ἐπὶ
τῷ αὐτοῦ κτήματι ἢ παιδί, καὶ τοῦ ἐνδεοῦς ἐπὶ τῷ γινομένῳ.
῾Ως* [o] *δ᾽ αὔτως καὶ ἐπὶ τῶν διὰ τὴν χρῆσιν φίλων καὶ ἐπὶ
τῶν δι᾽ ἡδονήν,* [p] *οἱ μὲν κατ᾽ ἰσότητα* [q] *εἰσίν, οἱ δὲ καθ᾽ ὑπερο-*
5 *χήν. Διὸ καὶ οἱ ἐκείνως οἰόμενοι ἐγκαλοῦσιν, ἐὰν μὴ ὁμοίως
χρήσιμοι καὶ εὖ ποιῶσιν καὶ ἐπὶ τῆς ἡδονῆς. Δῆλον δ᾽ ἐν
τοῖς ἐρωτικοῖς· τοῦτο γὰρ αἴτιον τοῦ μάχεσθαι ἀλλήλοις
πολλάκις. Ἀγνοεῖ γὰρ ὁ ἐρῶν ὅτι οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος τῆς
ἐπὶ τὴν προθυμίαν. Διὸ εὑρηκέναι νεῖκος ὁ ἐρώμενος· τοιαῦτ᾽
ἂν οὐκ ἐρῶν λέγοι. Οἱ δὲ νομίζουσι τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον.*

4 *Ὥσπερ οὖν εἴρηται, τριῶν ὄντων εἰδῶν φιλίας, κατ᾽ ἀρε-
τήν, κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ κατὰ τὸ ἡδύ, αὗται πάλιν διή-
ρηνται εἰς δύο· αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ ἴσον αἱ δὲ καθ᾽ ὑπεροχήν
εἰσιν. Φιλίαι μὲν οὖν ἀμφότεραι, φίλοι δ᾽ οἱ κατὰ τὴν ἰσό-
τητα· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἰ ἀνὴρ παιδίῳ φίλος, φιλεῖ δέ γε*
2 *καὶ φιλεῖται. Ἐνιαχοῦ δὲ φιλεῖσθαι μὲν δεῖ τὸν ὑπερέ-
χοντα, ἐὰν δὲ φιλῇ, ὀνειδίζεται ὡς ἀνάξιον φιλῶν. Τῇ γὰρ
ἀξίᾳ τῶν φίλων μετρεῖται καί τινι ἴσῳ. Τὰ μὲν οὖν δι᾽
ἡλικίας ἔλλειψιν ἀνάξια ὁμοίως φιλεῖσθαι, τὰ δὲ κατ᾽ ἀρετὴν
ἢ γένος ἢ κατὰ ἄλλην τοιαύτην ὑπεροχήν. Ἀεὶ δὲ τὸν
ὑπερέχοντα ἢ ἧττον ἢ μὴ φιλεῖν ἀξιοῦν, καὶ ἐν τῷ χρησίμῳ*
3 *καὶ ἐν τῷ ἡδεῖ καὶ κατ᾽ ἀρετήν. Ἐν μὲν οὖν ταῖς μικραῖς
ὑπεροχαῖς εἰκότως γίνονται ἀμφισβητήσεις. Τὸ γὰρ μικρὸν
ἐνιαχοῦ* [r] *οὐδὲν ἰσχύει, ὥσπερ ἐν* [s] *ξύλου σταθμῷ, ἀλλ᾽ ἐν
χρυσίῳ. Ἀλλὰ τὸ μικρὸν κακῶς κρίνουσιν· φαίνεται γὰρ
τὸ μὲν οἰκεῖον ἀγαθὸν διὰ* [t] *τὸ ἐγγὺς* [v] *μέγα, τὸ δ᾽ ἀλλό-*
4 *τριον διὰ τὸ πόρρω μικρόν. Ὅταν δὲ ὑπερβολὴ ᾖ, οὐδ᾽*
[w] *αὐτοὶ ἐπιζητοῦσιν ὡς δεῖ ἢ ἀντιφιλεῖσθαι ἢ ὁμοίως ἀντιφι-
λεῖσθαι, οἷον εἴ τις ἀξιοῖ τὸν θεόν. Φανερὸν* [x] *δὴ ὅτι φίλοι*

[n] *ἐπὶ τῷ*] *καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ* Mb. [o] *δ᾽* om. Mb. [p] *οἱ* om. Mb. [q] *ἐστίν* Mb. [r] *οὐδὲν ἰσχύει* Casaubonus: codices *οὐδ᾽ ἐν ἰσχύϊ.* [s] *ξύλῳ* Pb. [t] *τὸ* post *διὰ* om. Pb. et pr. Mb. [v] *μέγα*] *μέγα δὲ* Pb. [w] *αὐτὸ ὡς ἐπιζητοῦσι δεῖ* Pb. [x] *δὲ* Mb.

μέν, ὅταν ἐν τῷ ἴσῳ, τὸ ἀντιφιλεῖν δ' ἐστὶν ἄνευ τοῦ φίλους εἶναι. Δῆλον δὲ καὶ διὰ τί ζητοῦσι μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι τὴν καθ' ὑπεροχὴν φιλίαν τῆς κατ' ἰσότητα· ἅμα γὰρ ὑπάρχει οὕτως αὐτοῖς τό τε φιλεῖσθαι καὶ ἡ ὑπεροχή. Διὸ ὁ 5
κόλαξ παρ' ἐνίοις ἐντιμότερος τοῦ φίλου· ἄμφω γὰρ φαίνεσθαι ποιεῖ ὑπάρχειν τῷ κολακευομένῳ. Μάλιστα δ' οἱ φιλότιμοι τοιοῦτοι· τὸ γὰρ θαυμάζεσθαι ἐν ὑπεροχῇ. Φύσει δὲ γίνονται οἱ μὲν φιλητικοὶ οἱ δὲ φιλότιμοι. Φιλητικὸς δὲ ὁ τῷ φιλεῖν χαίρων μᾶλλον ἢ τῷ φιλεῖσθαι· ἐκεῖνος δὲ φιλότιμος μᾶλλον. Ὁ μὲν οὖν χαίρων τῷ θαυμάζεσθαι καὶ 6
φιλεῖσθαι τῆς ὑπεροχῆς φίλος, ὁ δὲ τῆς ἐν τῷ φιλεῖν ἡδονῆς ὁ φιλητικός. Ἔνεστι γὰρ ἀνάγκη ἐνεργοῦντα· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖν συμβεβηκός· ἔστι γὰρ λανθάνειν φιλούμενον, φιλοῦντα δ' οὔ. Ἔστι δὲ καὶ κατὰ [y] τὴν φιλίαν τὸ φιλεῖν μᾶλλον ἢ τὸ φιλεῖσθαι, τὸ δὲ φιλεῖσθαι κατὰ [z] τὸ φιλητόν. Σημεῖον δ' ἕλοιτ' ἂν ὁ φίλος μᾶλλον, εἰ μὴ ἐνδέχοιτ' ἄμφω, 7
γινώσκειν ἢ γινώσκεσθαι, οἷον ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς αἱ γυναῖκες ποιοῦσι, καὶ ἡ Ἀνδρομάχη ἡ Ἀντιφῶντος. Καὶ γὰρ ἔοικε τὸ μὲν ἐθέλειν γινώσκεσθαι αὑτοῦ ἕνεκα, καὶ τοῦ πάσχειν τι ἀγαθὸν ἀλλὰ μὴ ποιεῖν, τὸ δὲ γινώσκειν τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ φιλεῖν ἕνεκα. Διὸ καὶ τοὺς ἐμμένοντας τῷ φιλεῖν πρὸς τοὺς 8
τεθνεῶτας ἐπαινοῦμεν· γινώσκουσι γάρ, ἀλλ' οὐ γινώσκονται. Ὅτι μὲν οὖν πλείονες τρόποι φιλίας, καὶ πόσοι τρόποι, ὅτι τρεῖς, καὶ ὅτι τὸ φιλεῖσθαι καὶ ἀντιφιλεῖσθαι καὶ οἱ φίλοι διαφέρουσιν, οἵ τε κατ' ἰσότητα καὶ οἱ καθ' ὑπεροχήν, εἴρηται.

Ἐπεὶ δὲ τὸ φίλον λέγεται καὶ καθόλου μᾶλλον, ὥσπερ 5
καὶ κατ' ἀρχὰς ἐλέχθη [a] ὑπὸ τῶν ἔξωθεν συμπεριλαμβανόντων (οἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιόν φασιν εἶναι φίλον, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον), λεκτέον καὶ περὶ τούτων πῶς εἰσὶ πρὸς τὰς εἰρημένας φιλίας. Ἀνάγεται δὲ τὸ μὲν ὅμοιον καὶ εἰς τὸ ἡδὺ καὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. Τό τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύ- 2

[y] τὴν om. Mb. [z] τὸ om. Mb. [a] ἀπὸ Mb.

μορφον· καὶ [b]ὁ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεὶ καὶ οὐ μεταβάλλεται
τὸ ἦθος, ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐθὲν ἔοικεν ἕωθεν καὶ
ἑσπέρας. Διὸ ἐὰν μὴ συμβάλλωσιν οἱ φαῦλοι, οὐ φίλοι
ἑαυτοῖς, ἀλλὰ διίστανται· ἡ δ' οὐ [c]βέβαιος φιλία οὐ φιλία.
3 Ὥστε οὕτω μὲν τὸ ὅμοιον φίλον, ὅτι ἀγαθὸν ὅμοιον, ἔστι
δὲ ὡς καὶ κατὰ τὸ ἡδύ· τοῖς γὰρ ὁμοίοις ταὔθ' ἡδέα, καὶ
ἕκαστον δὲ φύσει αὐτὸ αὑτῷ ἡδύ. Διὸ καὶ φωναὶ [d]καὶ ἕξεις
καὶ συνημερεύσεις τοῖς ὁμογενέσιν ἥδισται ἀλλήλοις, καὶ τοῖς
ἄλλοις ζῴοις· καὶ ταύτῃ ἐνδέχεται καὶ [e]τοὺς φαύλους ἀλλή-
λους φιλεῖν.

κακὸς [f]κακῷ δὲ συντέτηκεν ἡδονῇ.

4 Τὸ δ' ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον ὡς τὸ χρήσιμον· αὐτὸ γὰρ
αὑτῷ τὸ ὅμοιον ἄχρηστον. Διὸ δεσπότης δούλου δεῖται
[g]καὶ δοῦλος δεσπότου, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἀλλήλων, καὶ ἡδὺ
καὶ ἐπιθυμητὸν τὸ ἐναντίον ὡς χρήσιμον, καὶ οὐχ ὡς ἐν τέλει
ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ τέλος· ὅταν γὰρ τύχῃ οὗ ἐπιθυμεῖ, ἐν τῷ
τέλει μέν ἐστιν, οὐκ ὀρέγεται δὲ τοῦ ἐναντίου, οἷον τὸ θερ-
5 μὸν τοῦ ψυχροῦ καὶ τὸ [h]ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ. Ἔστι δέ πως
καὶ ἡ τοῦ ἐναντίου φιλία τοῦ ἀγαθοῦ. Ὀρέγεται γὰρ ἀλ-
λήλων διὰ τὸ μέσον· ὡς σύμβολα γὰρ ὀρέγεται ἀλλήλων·
διὸ οὐ [i]τῷ γίνεσθαι ἐξ ἀμφοῖν ἓν μέσον. Ἔτι κατὰ συμβε-
βηκός ἐστι τοῦ ἐναντίου, καθ' αὑτὸ δὲ τῆς μεσότητος. Ὀρέ-
6 γονται γὰρ οὐκ ἀλλήλων τἀναντία, ἀλλὰ τοῦ μέσου. Ὑπερ-
ψυχθέντες γάρ, ἐὰν θερμανθῶσιν, εἰς τὸ μέσον καθίστανται,
καὶ ὑπερθερμανθέντες, ἐὰν ψυχθῶσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ μή, ἀεὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ, οὐκ ἐν τοῖς μέσοις.
Ἀλλὰ χαίρει ὁ ἐν τῷ μέσῳ ἄνευ ἐπιθυμίας τοῖς φύσει ἡδέσιν,
7 οἱ δὲ πᾶσι τοῖς ἐξιστᾶσι [k]τῆς φύσει ἕξεως. Τοῦτο μὲν οὖν
τὸ εἶδος καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἐστίν· τὸ φιλεῖν δὲ γίνεται,
ὅταν ᾖ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων. Διὸ ἐνίοτε ἀνομοίοις χαίρουσιν,
οἷον αὐστηροὶ εὐτραπέλοις καὶ ὀξεῖς ῥαθύμοις· εἰς τὸ μέσον

[b] ὁ om. Mb. [c] βεβαία Mb. [d] καὶ αἱ ἕξεις Pb. [e] τοῖς φαύλοις Pb. [f] δὲ κακῷ σύντεκεν Mb. [g] καὶ δοῦλος δεσπότου om. Mb. [h] ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ Mb. [i] τῷ] τὸ Pb. [k] τῶν φύσει ἕξεων Mb.

γὰρ καθίστανται ὑπ' ἀλλήλων. Κατὰ συμβεβηκὸς [l] οὖν, 8
ὥσπερ ἐλέχθη τὰ ἐναντία φίλα, καὶ διὰ τὸ ἀγαθόν. Πόσα μὲν οὖν εἴδη φιλίας, καὶ τίνες διαφοραὶ καθ' ἃς λέγονται οἵ τε φίλοι καὶ οἱ φιλοῦντες καὶ [m] οἱ φιλούμενοι, καὶ οὕτως ὥστε φίλοι εἶναι καὶ ἄνευ τούτου, εἴρηται.

Περὶ δὲ τοῦ αὐτὸν αὐτῷ φίλον εἶναι ἢ μή, πολλὴν ἔχει 6
ἐπίσκεψιν. Δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιστα ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ φίλος εἶναι, καὶ τούτῳ χρώμενοι κανόνι [n] κρίνουσι τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους φίλους φιλίαν. Κατὰ δὲ τοὺς λόγους καὶ τὰ δοκοῦνθ' ὑπάρχειν τοῖς φίλοις τὰ μὲν ὑπεναντιοῦται, τὰ δ' ὅμοια φαίνεται ὄντα. Ἔστι γάρ πως κατ' ἀναλογίαν αὕτη 2
ἡ φιλία, ἁπλῶς δ' οὔ. Ἐν δυσὶ γὰρ διῃρημένοις τὸ φιλεῖσθαι καὶ φιλεῖν. Δι' ἃ μᾶλλον [o] οὗτος αὐτὸς αὑτῷ φίλος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς εἴρηται πῶς ἑκὼν ἢ ἄκων, τῷ τὰ μέρη ἔχειν πως πρὸς ἄλληλα τὰ τῆς ψυχῆς· καὶ ὅμοιον τὰ τοιαῦτα πάντα, εἰ φίλος αὐτὸς αὑτῷ καὶ ἐχθρός, καὶ εἰ ἀδικεῖ τις αὐτὸς αὑτόν. Πάντα γὰρ ἐν δυσὶ ταῦτα 3
καὶ διῃρημένως. [p] Εἰ δὲ δύο πως καὶ ἡ ψυχή, ὑπάρχει πως ταῦτα· [q] εἰ δ' οὐ διῃρημένα, οὐχ ὑπάρχει. Ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς αὑτὸν ἕξεως [ὡς] οἱ λοιποὶ τρόποι τοῦ φιλεῖν διωρισμένοι, καθ' οὓς ἐν τοῖς λόγοις ἐπισκοπεῖν εἰώθαμεν. Δοκεῖ γὰρ φίλος εἶναι ὁ βουλόμενός τινι τἀγαθὰ ἢ οἷα οἴεται ἀγαθά, μὴ δι' αὑτὸν ἀλλ' ἐκείνου ἕνεκα. Ἄλλον δὲ τρόπον ᾧ τὸ 4
εἶναι βούλεται δι' ἐκεῖνον καὶ μὴ δι' αὑτόν, κἂν εἰ μὴ διανέμων τἀγαθά, [r] μὴ τῷ τὸ εἶναι τούτῳ ἂν δόξαιεν μάλιστα φιλεῖν. Ἄλλον δὲ τρόπον ᾧ συζῆν αἱρεῖται δι' αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' ἕτερόν τι, οἷον οἱ πατέρες τὸ μὲν εἶναι τοῖς τέκνοις, συζῶσι δ' ἑτέροις. Μάχεται δὴ ταῦτα πάντα πρὸς ἄλληλα. [s] Ὁ μὲν γὰρ ἂν μὴ τὸ [t] ἑαυτοῖς, ὁ δὲ ἂν μὴ τὸ εἶναι, οἱ δὲ τὸ 5
συζῆν οὐκ οἴονται φιλεῖσθαι. Ἔτι [v] τὸ ἀλγοῦντι συναλγεῖν

[l] οὖν] γὰρ Pb. [m] οἱ ante φιλούμενοι om. Pb. [n] κρίνουσι interpres: codices κινοῦσι. [o] οὕτως Pb. [p] εἰ] ἡ Mb. [q] ἡ Mb. Pb. [r] μὴ τὸ δόξειε Mb. et Z: hic post τὸ tertiam versus partem vacuam, tum τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' ἕ, iisque deletis locum vacuum quinque litterarum capacem. [s] οἱ μὲν γὰρ μὴ Pb. [t] αὑτοῖς Mb. [v] τῷ Mb. Pb.

μὴ δι' ἕτερόν τι ἀγαπᾶν θήσομεν, οἷον οἱ δοῦλοι πρὸς τοὺς
δεσπότας, ὅτι χαλεποὶ ἀλγοῦντες, ἀλλ' οὐ δι' αὐτούς, ὥσπερ
6 αἱ μητέρες τοῖς τέκνοις, καὶ [w] οἱ συνωδίνοντες ὄρνιθες. Βού-
λεται γὰρ μάλιστά τε οὐ μόνον συλλυπεῖσθαι ὁ φίλος τῷ
φίλῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν λύπην, οἷον διψῶντι συνδιψῆν,
[x] εἰ [y] ἐνεδέχετο, ὅτι μὴ ἐγγύτατα. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ
ἐπὶ τοῦ χαίρειν μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον, ὅτι χαίρει,
7 φιλικόν. Ἔτι τὰ τοιάδε λέγεται [z] περὶ φιλίας, ὡς ἰσότης
φιλότης, καὶ μὴ μίαν φιλίαν εἶναι τοὺς ἀληθῶς φίλους.
Ἅπαντα ταῦτα ἐπαναφέρεται πρὸς τὸν ἕνα. Καὶ γὰρ βού-
λεται τἀγαθὰ αὑτῷ τοῦτον τὸν τρόπον. Οὐθεὶς γὰρ αὐτὸς
αὑτὸν εὖ ποιεῖ διά τι ἕτερον, οὐδὲ χάριτος. Οὐδὲ λέγει ὅτι
ἐποίησεν ᾗ εἷς· δοκεῖ γὰρ φιλεῖν [a] βούλεσθαι ὁ δῆλον ποιῶν
8 ὅτι φιλεῖ, ἀλλ' οὐ φιλεῖν. Καὶ τὸ εἶναι μάλιστα καὶ τὸ
συζῆν καὶ τὸ συγχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν, καὶ μία δὴ ψυχή,
καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ ἀλλήλων μηδὲ ζῆν, ἀλλὰ συναπο-
θνήσκειν. Οὕτω γὰρ ἔχει ὁ εἷς, καὶ ἴσως ὁμιλεῖ αὐτὸς αὑτῷ.
Πάντα δὲ ταῦτα τῷ ἀγαθῷ ὑπάρχει πρὸς αὑτόν. Ἐν [b] δὲ
9 τῷ πονηρῷ διαφωνεῖ, οἷον ἐν τῷ ἀκρατεῖ. Καὶ διὰ τοῦτο
δοκεῖ καὶ ἐχθρὸν ἐνδέχεσθαι αὐτὸν αὑτῷ εἶναι· ᾗ δ' εἷς καὶ
ἀδιαίρετος, ὀρεκτὸς αὐτὸς αὑτῷ. Τοιοῦτος ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ
κατ' ἀρετὴν φίλος, ἐπεὶ ὅ [c] γε μοχθηρὸς οὐχ εἷς ἀλλὰ πολ-
λοί, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἕτερος καὶ ἔμπληκτος. Ὥστε καὶ
ἡ αὐτοῦ πρὸς αὑτὸν φιλία ἀνάγεται πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ.
10 Ὅτι γάρ πῃ [d] ὅμοιος καὶ εἷς καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἀγαθός, ταύτῃ
αὐτὸς αὑτῷ φίλος καὶ ὀρεκτός· φύσει δὲ τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ
πονηρὸς παρὰ φύσιν. [e] Ὁ δ' ἀγαθὸς οὔθ' ἅμα λοιδορεῖται
ἑαυτῷ, ὥσπερ ὁ ἀκρατής, οὔθ' ὁ ὕστερος τῷ πρότερον, ὥσ-
11 περ ὁ μεταληπτικός, οὔτε ὁ ἔμπροσθεν τῷ ὕστερον, ὥσπερ
ὁ ψεύστης. Ὅλως τε εἰ δεῖ ὥσπερ οἱ σοφισταὶ διορίζουσιν,
ὥσπερ τὸ Κορίσκος καὶ Κορίσκος σπουδαῖος. Δῆλον γὰρ

[w] οἱ om. Mb. [x] εἰ] ᾗ Pb. [y] ἐνδέχοιτο Mb. [z] περὶ τῆς φιλίας Pb. [a] βούλεται Mb. Pb. [b] δὲ τῷ] γὰρ τῷ Mb. [c] τε Mb. [d] ὅμοιοι codices. [e] ὁ δ'] οὐδ' Mb. Pb.

ὡς τὸ αὐτὸ [f] πόσον σπουδαῖον αὐτόν, ἐπεὶ ὅταν ἐγκαλέσωσιν
αὐτοῖς, ἀποκτιννύασιν [g] αὐτοῖς. Ἀλλὰ δοκεῖ πᾶς αὐτὸς αὐ-
τῷ ἀγαθός. [h] Ζητεῖ δὲ ὁ ἁπλῶς ὢν ἀγαθὸς εἶναι καὶ αὐτὸς
αὑτῷ φίλος, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι δύ' ἔχει ἐν αὑτῷ ἃ φύσει
βούλεται εἶναι φίλα καὶ διασπάσαι ἀδύνατον. Διὸ ἐπ' ἀν- 12
θρώπου μὲν δοκεῖ ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ φίλος, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλ-
λων ζῴων οἷον ἵππος αὐτὸς αὑτῷ· οὐκ ἄρα φίλος. Ἀλλ'
οὐδὲ τὰ παιδία, ἀλλ' ὅταν ἤδη ἔχῃ προαίρεσιν· ἤδη γὰρ τότε
διαφωνεῖ ὁ παῖς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. Ἔοικε δ' ἡ φιλία ἡ 13
πρὸς αὑτὸν τῇ κατὰ συγγένειαν· οὐθέτερον γὰρ [i] ἐφ' αὑτοῖς
λῦσαι, [k] ἀλλὰ κἂν [l] διαφέρωνται, ὅμως οὗτοι μὲν [m] συγγε-
νεῖς ἔτι, ὁ δὲ ἔτι εἷς, ἕως ἂν ζῇ. Ποσαχῶς μὲν οὖν τὸ φιλεῖν
λέγεται, καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ φιλίαι ἀνάγονται πρὸς τὴν πρώ-
την, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

Οἰκεῖον δὲ τῇ σκέψει θεωρῆσαι καὶ περὶ ὁμονοίας καὶ 7
εὐνοίας· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν εἶναι ταὐτά, τοῖς δ' οὐκ ἄνευ
ἀλλήλων. Ἔστι δ' ἡ εὔνοια τῆς φιλίας οὔτε πάμπαν ἕτερον
οὔτε ταὐτόν. Διῃρημένης γὰρ τῆς φιλίας κατὰ τρεῖς τρό-
πους, οὔτ' ἐν τῇ χρησίμῃ οὔτ' ἐν τῇ καθ' ἡδονήν ἐστιν. Εἴτε
γὰρ ὅτι χρήσιμον, βούλεται αὐτῷ τἀγαθά, οὐ δι' ἐκεῖνον
ἀλλὰ δι' αὑτὸν βούλοιτ' ἄν. Δοκεῖ δ' ὥσπερ καὶ ἡ εὔνοια 2
[n] οὐκ αὑτοῦ εὔνοια τοῦ εὐνοΐζομένου εἶναι, ἀλλὰ τοῦ ᾧ εὐνοεῖ.
Εἰ [o] δ' ἡ ἐν τῇ τοῦ ἡδέος φιλία, κἂν τοῖς ἀψύχοις εὐνόουν.
Ὥστε δῆλον ὅτι περὶ τὴν ἠθικὴν φιλίαν ἡ εὔνοιά ἐστιν.
Ἀλλὰ τοῦ μὲν εὐνοοῦντος βούλεσθαι μόνον ἐστί, τοῦ δὲ
φίλου καὶ πράττειν ἃ βούλεται. Ἔστι γὰρ ἡ εὔνοια ἀρχὴ 3
φιλίας· ὁ μὲν γὰρ φίλος πᾶς εὔνους, ὁ δ' εὔνους οὐ πᾶς
φίλος. Ἀρχομένῳ γὰρ ἔοικεν ὁ εὐνοῶν μόνον, διὸ ἀρχὴ
φιλίας, ἀλλ' οὐ φιλία. Δοκοῦσι γὰρ οἵ τε φίλοι ὁμονοεῖν
καὶ οἱ ὁμονοοῦντες φίλοι εἶναι. Ἔστι δ' οὐ περὶ πάντα ἡ

[f] πόσον πουσπουδαῖον M^b. [g] αὐτοῖς. ἀλλὰ] αὗτ. ἀλλὰ Z. [h] ζητεῖ-
ται P^b. [i] ἐπ' αὐτοῖς P^b. [k] ἄλλα M^b. [l] διαφέρονται, omisso
κἂν, P^b. [m] ἔτι συγγενεῖς P^b. [n] οὐκ αὐτοῦ εὔνοια om. P^b. [o] δὴ ἐν
τῇ τοῦ ἡδέως P^b.

ὁμόνοια ἡ φιλική, ἀλλὰ περὶ τὰ πρακτὰ τοῖς [p] ὁμονοοῦσι,
4 καὶ ὅσα εἰς τὸ συζῆν συντείνει. Οὔτε μόνον κατὰ διάνοιαν ἢ
κατὰ ὄρεξιν· ἔστι γὰρ τἀναντία τὸ κινοῦν ἐπιθυμεῖν, ὥσπερ
ἐν τῷ ἀκρατεῖ διαφωνεῖ τοῦτο [q] οὗ δεῖ κατὰ τὴν προαίρεσιν
ὁμονοεῖν καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡ
ὁμόνοια· οἵ γε φαῦλοι ταὐτὰ προαιρούμενοι [r] καὶ ἐπιθυμοῦν-
5 τες βλάπτουσιν [s] ἀλλήλους. Ἔοικε δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια οὐχ
ἁπλῶς λέγεσθαι, ὥσπερ οὐδ' ἡ φιλία, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη καὶ
φύσει σπουδαία, διὸ οὐκ ἔστι τοὺς φαύλους ὁμονοεῖν. Ἑτέρα
δὲ καθ' ἣν καὶ οἱ φαῦλοι ὁμονοοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν τὴν
προαίρεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἔχωσιν. Οὕτω δὲ δεῖ τῶν αὐ-
τῶν ὀρέγεσθαι ὥστ' ἐνδέχεσθαι ἀμφοτέροις ὑπάρχειν οὗ ὀρέ-
6 γονται. Ἂν γὰρ τοιούτου ὀρέγωνται ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀμ-
φοῖν, μαχοῦνται· οἱ ὁμονοοῦντες δ' οὐ μαχοῦνται. Ἔστι δ'
ἡ ὁμόνοια, ὅταν περὶ τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ αὐτὴ προαί-
ρεσις ᾖ, μὴ τοῦ [t] ἑκάτερον, ἀλλὰ τοῦ τὸν αὐτόν. Καὶ ἔστιν
ἡ ὁμόνοια φιλία πολιτική. Περὶ μὲν οὖν ὁμονοίας καὶ εὐνοίας
εἰρήσθω τοσαῦτα.

8 Ἀπορεῖται δὲ διὰ τί μᾶλλον [v] φιλοῦσιν οἱ ποιήσαντες
[w] εὖ τοὺς παθόντας ἢ οἱ παθόντες εὖ τοὺς ποιήσαντας. Δοκεῖ
δὲ δίκαιον εἶναι τοὐναντίον. Τοῦτο δ' ὑπολάβοι μὲν ἄν τις
διὰ τὸ χρήσιμον καὶ τὸ αὐτῷ ὠφέλιμον συμβαίνειν· [x] τὸν
μὲν γὰρ ὠφελεῖσθαι τὸν δ' ἀποδοῦναι δεῖ. Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο
2 μόνον, ἀλλὰ καὶ φυσικόν. Ἡ γὰρ ἐνέργεια αἱρετώτερον·
τὸν αὐτὸν δὴ λόγον ἔχει τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐνέργεια, ὁ δ'
εὖ παθὼν ὥσπερ ἔργον τοῦ εὖ ποιήσαντος. Διὸ καὶ ἐν τοῖς
ζῴοις ἡ περὶ τὰ τέκνα σπουδή ἐστι, καὶ τοῦ γεννῆσαι καὶ
γεννώμενα σώζειν. Καὶ φιλοῦσι δὴ μᾶλλον οἱ πατέρες τὰ
τέκνα [καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων] ἢ φιλοῦνται· καὶ οὗτοι
πάλιν τὰ αὐτῶν ἢ τοὺς γεννήσαντας, διὰ τὸ τὴν ἐνέργειαν
3 εἶναι τὸ ἄριστον. Καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων, ὅτι μᾶλλον

[p] εὖ νοοῦσι Pb. [q] οὗ] οὐ vulgo. [r] καὶ] καὶ οἱ Mb. [s] ἀλλήλοις Pb.
[t] ἑκατέρου Mb. [v] φιλοῦνται Mb, φιλοῦντες Pb. [w] εὖ τοὺς—εὖ τοὺς]
αὐτοὺς—αὐτοὺς pr. Pb. [x] τὸ μὲν γὰρ ὠφελεῖται Mb.Pb.

*οἴονται αὑτῶν εἶναι ἔργον τὰ τέκνα· τὸ γὰρ ἔργον τῷ χα-
λεπῷ διορίζουσιν, πλείω δὲ λυπεῖται περὶ τὴν γένεσιν μήτηρ.
Καὶ περὶ μὲν φιλίας τῆς πρὸς αὑτὸν καὶ τῆς ἐν πλείοσι
διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.*

Δοκεῖ δὲ τό τε δίκαιον εἶναι ἴσον τι καὶ ἡ φιλία ἐν 9
*ἰσότητι, εἰ μὴ μάτην λέγεται ἰσότης ἡ φιλότης. Αἱ δὲ
πολιτεῖαι πᾶσαι δικαίου τι εἶδος· κοινωνία γάρ, τὸ δὲ κοινὸν
πᾶν διὰ τοῦ δικαίου συνέστηκεν, ὥστις [y] ἀεὶ διὰ φιλίας καὶ
δικαίου καὶ κοινωνίας, καὶ πάντα ταῦτα [z] σύνορα ἀλλήλοις,
καὶ ἐγγὺς ἔχει τὰς διαφοράς. ¹Ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχει ψυχὴ* 2
*πρὸς σῶμα καὶ τεχνίτης πρὸς ὄργανον καὶ δεσπότης πρὸς
δοῦλον, τούτων [a] μὲν οὐκ ἔστι κοινωνία. Οὐ γὰρ δύ' ἐστίν,
ἀλλὰ τὸ μὲν ἕν, τὸ δὲ τοῦ ἑνὸς οὐδέν. Οὐδὲ διαιρετὸν τὸ
ἀγαθὸν ἑκατέρῳ, ἀλλὰ τὸ ἀμφοτέρων τοῦ ἑνὸς οὗ ἕνεκά
ἐστιν. Τό τε γὰρ σῶμά ἐστιν ὄργανον σύμφυτον, καὶ τοῦ* 3
*δεσπότου ὁ δοῦλος ὥσπερ μόριον καὶ ὄργανον [b] ἀφαιρετόν,
τὸ δ' ὄργανον [c] ὥσπερ δοῦλος ἄψυχος. Αἱ δ' ἄλλαι κοινω-
νίαι εἰσὶν ἢ μόριον τῶν τῆς πόλεως κοινωνιῶν, οἷον ἡ τῶν
[d] φρατέρων ἢ τῶν ὀργίων, ἢ αἱ [e] χρηματιστικαὶ ἔτι πολιτεῖαι.
Αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι ἐν οἰκείοις συνυπάρχουσι καὶ αἱ ὀρ-
θαὶ καὶ αἱ [f] παρεκβάσεις. ¹Ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ ὥσπερ ἐπὶ τῶν* 4
*ἁρμονιῶν, καὶ τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις. Βασιλικὴ μὲν ἡ τοῦ
γεννήσαντος, ἀριστοκρατικὴ δ' ἡ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, πολι-
τεία δ' ἡ τῶν ἀδελφῶν. Παρέκβασις δὲ τούτων τυραννίς,
ὀλιγαρχία, δῆμος· καὶ [g] τὰ δίκαια δὴ τοσαῦτα. ¹Ἐπεὶ δὲ
τὸ ἴσον τὸ μὲν κατ' ἀριθμὸν τὸ δὲ κατ' ἀναλογίαν, καὶ τοῦ
δικαίου εἴδη ἔσται καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς κοινωνίας. Κατ'* 5
*ἀριθμὸν μὲν γὰρ ἡ κοινωνία καὶ ἡ ἑταιρικὴ φιλία· τῷ γὰρ
αὐτῷ ὅρῳ μετρεῖται· κατ' ἀναλογίαν δὲ ἡ ἀριστοκρατικὴ
ἀρίστη καὶ βασιλική· οὐ γὰρ ταὐτὸν δίκαιον τῷ ὑπερέχοντι
καὶ ὑπερεχομένῳ, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον. Καὶ ἡ φιλία δὲ*

[y] *ἀεὶ διὰ*] *ἀεὶ δὴ* P^b. [z] *συνορᾷ* M^b. [a] *μὲν οὖν οὐκ* M^b. [b] *ἀφαι-
ρετέον* M^b. [c] *ὅσπερ* M^b. [d] *φρατόρων* M^b. [e] *χρηματικαὶ* M^b.
[f] *παρεκβάσεως. ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ ὥσπερ καὶ ἐπὶ* P^b. [g] *τὸ δίκαιον* P^b.

ὁμοίως πατρὸς καὶ παιδός, καὶ ἐν ταῖς κοινωνίαις ὁ αὐτὸς τρόπος.

10 Λέγονται δὲ φιλίαι συγγενική, ἑταιρική, κοινωνική, ἡ λεγομένη πολιτική. Ἔστι μὲν συγγενικὴ πολλὰ ἔχουσα εἴδη, ἡ μὲν ὡς ἀδελφῶν, ἡ δ᾽ ὡς πατρὸς καὶ υἱῶν. Καὶ γὰρ κατ᾽ ἀναλογίαν, οἷον ἡ πατρική, καὶ κατ᾽ ἀριθμόν, οἷον ἡ τῶν ἀδελφῶν. Ἐγγὺς γὰρ αὕτη τῆς ἑταιρικῆς· ἐπιλαμβάνουσι
2 γὰρ ἐνταῦθα [h] πρεσβείων. Ἡ δὲ πολιτικὴ συνέστηκε μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ μάλιστα· διὰ γὰρ τὸ μὴ αὐτάρκη δοκοῦσι συνελθεῖν, ἐπεὶ συνῆλθόν γ᾽ ἂν καὶ τοῦ συζῆν χάριν. Μόνη δ᾽ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ παρ᾽ αὐτὴν παρέκβασις οὐ μόνον [i] φιλίαι, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλοι κοινωνοῦσιν· αἱ δ᾽ ἄλλαι καθ᾽
3 ὑπεροχήν. Μάλιστα δὲ δίκαιον τὸ ἐν τῇ τῶν χρησίμων φιλίᾳ, διὰ τὸ τοῦτ᾽ εἶναι τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Ἄλλον γὰρ τρόπον συνῆλθον πρίων καὶ τέχνη, οὐχ ἕνεκα κοινοῦ τινός (ὅλον [k] γὰρ ὄργανον καὶ ψυχή) ἀλλὰ τοῦ χρωμένου ἕνεκεν.
4 Συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο ὄργανον ἐπιμελείας τυγχάνειν, ἧς δίκαιον πρὸς τὸ ἔργον. Ἐκείνου γὰρ ἕνεκέν ἐστι καὶ [l] τῷ τρυπάνῳ εἶναι διττόν, ὧν τὸ κυριώτερον ἐνέργεια, ἡ τρύπησις. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει σῶμα καὶ [m] δοῦλος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. Τὸ δὴ ζητεῖν πῶς δεῖ τῷ φίλῳ ὁμιλεῖν, τὸ ζητεῖν δίκαιον τί ἐστιν. Καὶ γὰρ ὅλως τὸ δίκαιον ἅπαν πρὸς φίλον. Τό τε γὰρ δίκαιόν τισι καὶ κοινωνοῖς, καὶ ὁ
5 φίλος κοινωνός, ὁ μὲν γένους, ὁ δὲ βίου. Ὁ γὰρ [n] ἄνθρωπος οὐ μόνον πολιτικὸν ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὸν ζῷον, καὶ οὐχ ὥσπερ τἆλλά ποτε [o] συνδυάζεται καὶ τῷ τυχόντι καὶ θήλει καὶ ἄρρενι ἀλλ᾽ αἱ [p] διάδυμον αὐλικόν. Ἀλλὰ κοινωνικὸν ἄνθρωπος ζῷον πρὸς οὓς φύσει συγγένειά ἐστιν· καὶ κοινωνία
6 τοίνυν καὶ δίκαιόν τι, καὶ εἰ μὴ πόλις εἴη. Οἰκία δ᾽ ἐστί τις φιλία. Δεσπότου μὲν οὖν καὶ δούλου, ἥπερ καὶ τέχνης καὶ ὀργάνων καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· αἱ δὲ τοιαῦται οὔτε

[h] πρέσβειον Pb. [i] φιλία Mb. [k] γὰρ] ἂν Pb. [l] τῷ] τὸ Pb. [m] δοῦλος] εἶδος Pb. [n] ἀνθρώπου μόνον Mb.Pb. [o] συνδοιάζεται Pb. [p] διὰ δύμων Mb.

φιλίαι οὔτε δικαιοσύναι, ἀλλ' ἀνάλογον, ὥσπερ καὶ [q] τὸ ὑγιεινὸν οὐ δίκαιον ἀλλ' ἀνάλογον. Γυναικὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς 7
φιλία [r] ὡς χρήσιμον καὶ κοινωνία. Πατρὸς δὲ καὶ υἱοῦ ἡ αὐτὴ ἥπερ θεοῦ πρὸς ἄνθρωπον καὶ τοῦ εὖ ποιήσαντος πρὸς τὸν παθόντα καὶ ὅλως τοῦ φύσει ἄρχοντος πρὸς τὸν φύσει ἀρχόμενον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους ἑταιρικὴ 8
μάλιστα ἡ κατ' ἰσότητα.

οὐ γάρ τι νόθος τῷδ' ἀπεδείχθη,
ἀμφοῖν δὲ [s] πατὴρ αὐτὸς ἐκλήθη
Ζεὺς ἐμὸς ἄρχων.

Ταῦτα γὰρ ὡς τὸ ἴσον ζητούντων λέγεται. Διὸ ἐν οἰκίᾳ πρῶτον ἀρχαὶ καὶ πηγαὶ φιλίας καὶ πολιτείας καὶ δικαίου. Ἐπεὶ δὲ φιλίαι τρεῖς, κατ' ἀρετήν, κατὰ τὸ χρήσιμον, 9
κατὰ τὸ ἡδύ, τούτων δὲ ἑκάστης δύο διαφοραί (ἡ μὲν γὰρ καθ' ὑπεροχὴν ἡ δὲ κατ' ἰσότητά ἐστιν ἑκάστη αὐτῶν, τὸ δὲ δίκαιον τὸ περὶ αὐτὰς ἐκ τῶν ἀμφισβητησάντων δῆλον), ἐν μὲν τῷ καθ' ὑπεροχὴν ἀξιοῦται τὸ ἀνάλογον [t] οὐχ ὡσαύτως, ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερέχων [v] ἀνεστραμμένως τὸ ἀνάλογον, ὡς [w] αὐτὸς πρὸς τὸν ἐλάττω, οὕτω τὸ παρὰ τοῦ ἐλάττονος γινόμενον πρὸς τὸ παρ' αὐτοῦ διακείμενον, ὥσπερ ἄρχων πρὸς ἀρχόμενον. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἴσον κατ' 10
ἀριθμὸν ἀξιοῖ. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κοινωνιῶν οὕτω συμβαίνει. Ὁτὲ μὲν γὰρ ἀριθμῷ τοῦ ἴσου μετέχουσιν, ὁτὲ δὲ λόγῳ. Εἰ μὲν γὰρ ἴσον ἀριθμῷ εἰσήνεγκεν ἀργύριον, ἴσον καὶ τῷ ἴσῳ ἀριθμῷ διαλαμβάνουσιν, εἰ δὲ μὴ ἴσον, ἀνάλογον. Ὁ δ' ὑπερεχόμενος τοὐναντίον στρέφει τὸ ἀνάλογον, καὶ κατὰ διάμετρον [x] συζεύγνυσιν. Δόξειε δ' 11
ἂν οὕτως ἐλαττοῦσθαι ὁ ὑπερέχων καὶ λειτουργία ἡ φιλία καὶ ἡ κοινωνία. Δεῖ ἄρα τινὶ ἑτέρῳ ἀνισάσαι καὶ ποιῆσαι ἀνάλογον. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ τιμή, ὅπερ καὶ τῷ ἄρχοντι φύσει καὶ θεῷ πρὸς τὸ ἀρχόμενον. Δεῖ [y] δὲ ἰσασθῆναι τὸ

[q] τὸ om. Pb. [r] ὡς] ὡς οὐ Pb. [s] πατρὸς Mb.Pb. [t] οὐχ] ἀλλ' οὐχ Pb. [v] ἀντεστραμμένως Mb. [w] αὐτὸ Mb. [x] ζεύγνυσι Mb. [y] δὲ] καὶ Mb.

κέρδος πρὸς τὴν τιμήν. Ἡ δὲ κατ' ἴσα φιλία ἐστὶν ἡ πολι-
12 τική. Ἡ δὲ πολιτικὴ ἐστὶ μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον, καὶ ὥσπερ αἱ πόλεις ἀλλήλαις φίλαι, οὕτω καὶ οἱ πολῖται καὶ ὁμοίως.

οὐκέτι γιγνώσκουσιν Ἀθηναῖοι Μεγαρῆας,

καὶ οἱ πολῖται, ὅταν μὴ χρήσιμοι ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα ἡ φιλία. Ἔστι δὲ ἐνταῦθα καὶ [z] ἄρχον καὶ ἀρχόμενον οὔτε τὸ φυσικὸν οὔτε τὸ βασιλικόν, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ
13 μέρει. Οὐδὲ τούτου ἕνεκα ὅπως εὖ ποιῇ ὡς ὁ θεός, ἀλλὰ ἵνα ἴσον ᾖ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τῆς λειτουργίας. Κατ' ἰσότητα δὴ βούλεται εἶναι ἡ πολιτικὴ φιλία. Ἔστι δὲ τῆς χρησίμου φιλίας εἴδη δύο, ἡ μὲν νομικὴ ἡ δ' ἠθική. Βλέπει δ' ἡ μὲν πολιτικὴ εἰς τὸ ἴσον καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ οἱ πωλοῦντες καὶ οἱ ὠνούμενοι· διὸ εἴρηται

μισθὸς ἀνδρὶ φίλῳ.

14 Ὅταν μὲν οὖν καθ' ὁμολογίαν ἡ πολιτικὴ αὕτη φιλία, καὶ νομική· ὅταν δ' ἐπιτρέπωσιν αὐτοῖς, [a] ἡ ἠθικὴ βούλεται εἶναι φιλία καὶ ἑταιρική. Διὸ μάλιστα ἔγκλημα ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. Αἴτιον δ' ὅτι παρὰ φύσιν. Ἕτεραι γὰρ φιλίαι ἡ κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀρετήν· [b] οἱ δ' ἀμφότερα βούλονται ἅμα ἔχειν, καὶ ὁμιλοῦσι μὲν τοῦ χρησίμου
15 ἕνεκα, ἠθικὴν δὲ ποιοῦσιν ὡς ἐπιεικεῖς. Διὸ ὡς πιστεύοντες οὐ νομικὴν ποιοῦσιν. Ὅλως μὲν γὰρ ἐν τῇ χρησίμῃ τῶν τριῶν πλεῖστα ἐγκλήματα. Ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀνέγκλητον, οἱ δ' [c] ἡδεῖς ἔχοντες καὶ δόντες ἀπαλλάττονται. Οἱ δὲ χρήσιμοι οὐκ εὐθὺς διαλύονται, ἂν μὴ νομικῶς καὶ ἑταιρικῶς προσφέρωνται. Ὅμως δὲ [d] τῆς χρησίμου ἡ νομικὴ ἀνέγκλητος.
16 Ἔστι δ' ἡ μὲν νομικὴ διάλυσις πρὸς νόμισμα (μετρεῖται γὰρ τούτῳ τὸ ἴσον), ἡ δ' ἠθικὴ ἑκούσιος. Διὸ ἐνιαχοῦ νόμος ἐστὶ τοῖς οὕτως ὁμιλοῦσι φιλικῶς μὴ εἶναι δίκας τῶν ἑκουσίων συναλλαγμάτων, ὀρθῶς· τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οὐ πέφυκε δίκαιον
17 εἶναι, οἱ δ' ὡς ἀγαθοί, [e] καὶ τοῖς συναλλάττουσιν. Ἔστι δ'

[z] ἄρχων Mb. [a] ἡ om. Mb. [b] ὁ δ' ἀμφότερα βούλεται Mb.
[c] ἡμεῖς Mb. [d] τῆς] τοῦ Mb. [e] καὶ τῆς τοῖς Pb.

ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ τὰ ἐγκλήματα ἀμφιβάλλοντα αὑτοῖς ἀμφότερα, πῶς ἑκάτερος ἐγκαλεῖ, ὅταν ἠθικῶς ἀλλὰ μὴ νομικῶς [f] πιστεύσωσιν. Καὶ ἔχει δὴ ἀπορίαν ποτέρως δεῖ κρίνειν τὸν δίκαιον, πότερα πρὸς τὸ πρᾶγμα βλέποντα τὸ ὑπηρετηθέν, πόσον ἢ ποῖον, ἢ τῷ πεπονθότι. Ἐνδέχεται δ' εἶναι ὅπερ λέγει Θέογνις·

σοὶ μὲν τοῦτο, [g] θεά, σμικρόν, ἐμοὶ δὲ μέγα.

Ἐνδέχεται γὰρ καὶ τοὐναντίον γενέσθαι, ὥσπερ ἐν τῷ λόγῳ, 18
σοὶ μὲν [h] παιδιὰν τοῦτ' εἶναι, ἐμοὶ δὲ θάνατον. Ἐντεῦθεν δ' εἴρηται τὰ ἐγκλήματα. Ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ ἀντιπαθεῖν ὡς μέγα ὑπηρετήσας, ὅτι δεομένῳ ἐποίησεν, ἤ τι ἄλλο [i] τοιοῦτο λέγων πρὸς τὴν ἐκείνου ὠφέλειαν πόσον ἠδύνατο, ἀλλ' οὐ τί ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ τοὐναντίον ὅσον ἐκείνῳ, ἀλλ' οὐχ ὅσον αὐτῷ.
Ὁτὲ δὲ καὶ μεταλαμβάνων καὶ ἀμφιβάλλει· ὁ μὲν γὰρ ὅσον 19
αὐτῷ μικρὸν ἀπέβη, ὁ δ' ὅσον αὐτῷ μέγα ἐδύνατο, οἷον εἰ κινδυνεύσας δραχμῆς ἄξιον ὠφέλησεν, ὁ μὲν τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος ὁ δὲ τὸ τοῦ ἀργυρίου, ὥσπερ ἐν τῇ τῶν νομισμάτων ἀποδόσει. Καὶ γὰρ ἐνταῦθα περὶ τούτων ἡ ἀμφισβήτησις· ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ πῶς τότ' ἦν, ὁ δὲ πῶς [k] νῦν, ἂν μὴ [l] διέπωνται. Ἡ μὲν οὖν πολιτικὴ βλέπει εἰς τὴν ὁμολογίαν καὶ εἰς 20
τὸ πρᾶγμα, ἡ δ' ἠθικὴ [m] εἰς τὴν προαίρεσιν. Ὥστε καὶ δίκαιον τοῦτο μᾶλλόν ἐστι, καὶ δικαιοσύνη φιλική. Αἴτιον δὲ τοῦ μάχεσθαι, διότι καλλίων μὲν ἡ ἠθικὴ φιλία, ἀναγκαιοτέρα δὲ ἡ χρησίμη. Οἱ δ' [n] ἔρχονται μὲν [o] ὡς ἠθικοὶ φίλοι καὶ δι' ἀρετὴν ὄντες· ὅταν δ' ἄντικρυς ᾖ τι τῶν ἰδίων, δῆλοι [p] γίνονται ὅτι ἕτεροι ἦσαν. Ἐκ περιουσίας γὰρ διώκουσιν οἱ πολλοὶ τὸ καλόν. Διὸ καὶ [q] τὴν καλλίω φιλίαν. Ὥστε 21
φανερὸν πῶς διαιρετέον περὶ τούτων. Εἰ μὲν γὰρ ἠθικοὶ φίλοι, εἰς τὴν προαίρεσιν βλεπτέον εἰ ἴση, καὶ οὐθὲν ἄλλο ἀξιωτέον θατέρῳ παρὰ θατέρου. Εἰ δ' ὡς χρήσιμοι καὶ πο-

[f] πιστεύωσι Mb. [g] θεὸς μικρὸν Mb.Pb. [h] παιδείαν Mb. [i] τοιοῦτον Pb. [k] νῦν om. Mb. [l] διείπωνται Pb. [m] εἰς τὴν—ἠθικὴ om. Pb. [n] ἔχονται Mb. [o] ὡς] ὡς οἱ Pb. [p] γίνωνται ὅτι ἑταῖροι Mb. [q] τῇ καλλίω φιλίᾳ Mb.Pb.

22 λιτικοί, ὡς ἂν [r] ἐλυσιτέλει ὁμολογοῦσιν. Ἂν δ' ὁ μὲν φῇ ὧδε ὁ δ' ἐκείνως, οὐ καλὸν μὲν ἀντιποιῆσαι, δέον τοὺς καλοὺς λέγειν λόγους. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ θατέρου. Ἀλλ' [s] ἐπειδὴ οὐ διείποντο ὡς ἠθικῶς, δεῖ κρίνειν τινὰ μηδ' [t] ὑποκρινόμενον μηδέτερον αὐτῶν ἐξαπατᾶν. Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τὴν
23 τύχην. Ὅτι δ' ἐστὶν ἡ ἠθικὴ κατὰ προαίρεσιν, δῆλον, ἐπεὶ κἂν εἰ μεγάλα παθὼν μὴ ἀποδῴη δι' ἀδυναμίαν, ἀλλ' ὡς [v] ἐδύνατο, καλῶς· καὶ ὁ θεὸς ἀνέχεται κατὰ δύναμιν λαμβάνων τὰς θυσίας. Ἀλλὰ τῷ πωλοῦντι οὐχ ἱκανῶς ἕξει, ἂν μὴ φήσῃ δύνασθαι πλέον δοῦναι, οὐδὲ τῷ δανείσαντι. Πολλὰ ἐγκλήματα γίνεται ἐν ταῖς φιλίαις τοῖς μὴ κατ' εὐθυωρίαν
24 καὶ τὸ δίκαιον ἰδεῖν. Οὐ ῥᾴδιον γὰρ χαλεπὸν μετρῆσαι [w] ἑνὶ τῷδε τῷ μὴ κατ' εὐθυωρίαν, οἷον συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν. Ὁ μὲν γὰρ διώκει ὡς τὸν ἡδὺν ἐπὶ τὸ συζῆν, ὁ δ' ἐκεῖνον ἐνίοτε ὡς χρήσιμον. Ὅταν δὲ παύσηται τοῦ ἐρᾶν, ἄλλου γινομένου ἄλλος γίνεται· καὶ τότε λογίζονται παντί, καὶ ὡς Πύθων καὶ [x] Παμμένης διεφέροντο, καὶ ὅλως διδάσκαλος καὶ
25 μαθητής. Ἐπιστήμη γὰρ καὶ χρήματα οὐχ ἑνὶ μετρεῖται· καὶ ὡς Πρόδικος ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν ἀποδιδόντα μικρὸν τὸν μισθόν, καὶ ὡς ὁ κιθαρῳδὸς καὶ ὁ βασιλεύς. Ὁ μὲν γὰρ ὡς ἡδεῖ, ὁ δ' ὡς χρησίμῳ ὡμίλει· ὁ δ', ἐπεὶ ἔδει ἀποδιδόναι αὐτόν, αὐτὸν ὡς ἡδὺν ἐποίησεν, καὶ ἔφη, ὥσπερ ἐκεῖνον ᾄσαντα
26 εὐφρᾶναι, οὕτω καὶ αὐτὸς ὑποσχόμενος ἐκείνῳ. [y] Ὅμως δὲ φανερὸν καὶ ἐνταῦθα πῶς γνωριστέον· ἑνὶ γὰρ μετρητέον καὶ ἐνταῦθ', ἀλλ' [z] οὐχ ὅρῳ ἀλλὰ λόγῳ· τὸ ἀνάλογον γὰρ μετρητέον, ὥσπερ καὶ [a] ἡ πολιτικὴ μετρεῖται κοινωνία. Πῶς γὰρ [b] κοινωνήσει γεωργῷ σκυτοτόμος, εἰ μὴ τῷ ἀνάλογον
27 [c] ἰσασθήσεται τὰ ἔργα; Τοῖς δὲ μὴ κατ' εὐθυωρίαν τὸ ἀνάλογον μέτρον, οἷον εἰ ὁ μὲν σοφίαν δοῦναι ἐγκαλεῖ, ὁ δ'

η
[r] ἐλυσιτελ Pb. [s] ἐπειδὴ] ἐπεὶ Pb. [t] ὑποκρινόμενος μηδέτερος Mb, ̔ποκρινάμενος μηδέτερος Pb. [v] ἠδύνατο Pb, ἐδύναντο Mb. [w] ἑνὶ] ἑνὶ δὲ Pb. [x] παμμενὴς Mb, μαμμένης Pb. [y] ὅμως] ὅπως codices. [z] οὐ χορῷ Pb. [a] ἡ om. Mb. [b] κοινωνήσῃ Pb. [c] ἰσασθήσεται—ἀνάλογον om. Pb.

ἐκείνῳ ἀργύριον, τῇ σοφίᾳ πρὸς τὸ πλούσιον· εἶτα τί δοθὲν πρὸς ἑκάτερον. Εἰ γὰρ ὁ μὲν τοῦ ἐλάττονος [d] ἥμισυ ἔδωκεν, ὁ δὲ τοῦ μείζονος μὴ πολλοστὸν μέρος, δῆλον ὅτι οὗτος ἀδικεῖ. Ἔστι δὲ κἀνταῦθα ἐν ἀρχῇ ἀμφισβήτησις, [e] ἂν φήσωμεν ὡς χρησίμους συνελθεῖν αὐτούς, ὁ δὲ μή, [f] ἀλλ' ὡς κατ' ἄλλην τινὰ φιλίαν.

Περὶ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κατ' ἀρετὴν φίλου, σκεπτέον πό- 11
τερον δεῖ ἐκείνῳ τὰ χρήσιμα ὑπηρετεῖν καὶ βοηθεῖν ἢ [g] τῷ ἀντιποιοῦντι καὶ δυναμένῳ. Τοῦτο δὲ τὸ αὐτὸ πρόβλημά ἐστι, πότερον τὸν φίλον ἢ τὸν σπουδαῖον εὖ ποιητέον μᾶλλον. Ἂν μὲν γὰρ φίλος καὶ σπουδαῖος, ἴσως οὐ λίαν χαλεπόν, ἂν μή τις τὸ μὲν αὐξήσῃ τὸ δὲ ταπεινώσῃ, φίλον μὲν σφόδρα ποιῶν, ἐπιεικῆ δὲ ἠρέμα. Εἰ δὲ μή, πολλὰ προβλή- 2
ματα γίνεται, οἷον εἰ ὁ μὲν ἦν, οὐκ ἔσται δέ, [h] ὁ δὲ ἔσται, οὔπω δέ, ἢ ὁ μὲν ἐγένετο, ἔστι δ' οὔ, διὸ ἔστιν, οὐκ ἦν δὲ οὐδὲ ἔσται. Ἀλλ' [i] ἐκεῖνο ἐργωδέστερον. Μὴ γάρ τι λέγει Εὐριπίδης, ποιήσας

λόγον δίκαιον μισθὸν ἂν λόγου [k] φέροις,
[l] ἔργον δ' ἐκείνοις ἔργα . . . παρέσχετο.

Καὶ οὐ πάντα [m] δεῖ τῷ πατρί, ἀλλ' ἔστιν [n] ἃ καὶ τῇ μητρί· 3
καίτοι βελτίων ὁ πατήρ. Οὐδὲ γὰρ τῷ Διὶ πάντα θύεται, οὐδ' ἔχει πάσας τὰς τιμὰς ἀλλὰ τινάς. Ἴσως οὖν ἔστιν ἃ δεῖ τῷ χρησίμῳ, ἄλλα δὲ τῷ ἀγαθῷ· οἷον οὐχὶ σῖτον δίδωσι καὶ τἀναγκαῖα, καὶ συζῆν τούτῳ δεῖ. Οὐδ' ᾧ τοίνυν τὸ εὖ ζῆν, τούτῳ ἃ μὴ [o] οὗτος δίδωσιν, ἀλλὰ χρήσιμος. Ἀλλ' οἱ 4
τοῦτο ποιοῦντες τούτῳ πάντα τῷ [p] ἐρωμένῳ διδόασιν, οὐ δέον. Οὐδ' εἰσὶν ἄξιοι καὶ οἱ ἐν τοῖς λόγοις ὅροι [q] τῆς φιλίας· πάντες μέν πώς εἰσι φιλίας, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτῆς. Τῷ μὲν [r] γὰρ χρησίμῳ τὸ βούλεσθαι τἀκείνῳ ἀγαθά, καὶ [s] τῷ εὖ ποιήσαντι, καὶ τῷ ὁποῖος δεῖ. Οὐ γὰρ ἐπισημαίνει οὗτος ὁ ὁρισμὸς τῆς 5

[d] ἥμισυ] ἡμῖν Pb. [e] an forte φῇ ὁ μὲν? [f] ἀλλ' ὡς] ἄλλως codices. [g] τῷ ἐναντίον ποιοῦντι Mb. [h] ὁ δὲ ἔσται οὔπω δέ om. Pb. [i] ἐκείνω Mb. [k] εἰσφέροις Pb, εἰφέρης Mb. [l] ἔργον] ἔργων Pb. [m] δεῖ] δὴ Pb. [n] ἃ καὶ] ἄλλα δὲ Mb.Pb. [o] οὕτως Pb. [p] ἐρρωμένω Pb. [q] τῇ φιλία Mb. [r] γὰρ om. Pb. [s] τῷ εὖ] τὸ εὖ Mb.

φιλίας, [t]ἄλλῳ δὲ τὸ εἶναι καὶ [t]ἄλλῳ τὸ συζῆν· τῷ δὲ καθ' ἡδονὴν [v]τὸ [w]συναλγεῖν καὶ συγχαίρειν. Πάντες δ' οὗτοι οἱ ὅροι κατὰ φιλίαν μὲν λέγονταί τινα, οὐ πρὸς μίαν δ' οὐδείς. Διὸ πολλοί [x]εἰσι, καὶ ἕκαστος μιᾶς εἶναι δοκεῖ φιλίας, οὐκ
6 ὤν, οἷον ἡ τοῦ εἶναι προαίρεσις. Καὶ γὰρ [y]ὁ καθ' ὑπεροχὴν [z]καὶ ποιήσας εὖ βούλεται τῷ ἔργῳ τῷ αὐτοῦ ὑπάρχειν, καὶ τῷ [a]διδόντι τὸ εἶναι δεῖ [b]καὶ ἀνταποδιδόναι, ἀλλὰ συζῆν οὐ τούτῳ ἀλλὰ τῷ ἡδεῖ. ˈΑδικοῦσιν οἱ φίλοι [c]ἔνιοι ἀλλήλους· τὰ γὰρ πράγματα μᾶλλον, ἀλλ' οὐ φιλοῦσι τὰ ἔχοντα· [d]διὸ [e]φίλοι κἀκείνοις, οἷον διότι ἡδὺς τὸν οἶνον εἵλετο, καὶ ὅτι
7 χρήσιμος τὸν πλοῦτον εἵλετο· χρησιμώτερος γάρ. Διὸ δεῖ ἀγανακτεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ μᾶλλον εἵλετο ἀντὶ ἥττονος. [f]Οἱ δ' ἐγκαλοῦσιν· ἐκεῖνον γὰρ νῦν ζητοῦσι τὸν ἀγαθόν, πρότερον [g]ζητήσαντες τὸν ἡδὺν ἢ τὸν χρήσιμον.

12 Σκεπτέον δὲ καὶ περὶ αὐταρκείας καὶ φιλίας, πῶς ἔχουσι πρὸς τὰς ἀλλήλων δυνάμεις. ˈΑπορήσειε γὰρ ἄν τις πότερον, εἴ [h]τις εἴη κατὰ πάντα αὐτάρκης, ἔσται [i]τούτῳ φίλος. Εἰ κατ' ἔνδειαν ζητεῖται φίλος [k]ἢ ἔσται ἀγαθὸς αὐταρκέστατος, εἰ ὁ μετ' ἀρετῆς εὐδαίμων, τί ἂν δέοι φίλου; Οὔτε γὰρ τῶν [l]χρησίμων δεῖσθαι [m]αὐταρκῶς, οὔτε τῶν εὖ φρονούντων, οὔτε τοῦ συζῆν· οὗτος γὰρ [n]ἱκανὸς αὑτῷ συνεῖναι.
2 Μάλιστα δὲ τοῦτο φανερὸν ἐπὶ θεοῦ· δῆλον γὰρ ὡς οὐδενὸς προσδεόμενος οὐδὲ φίλου δεήσεται, οὐδ' ἔσται [o]αὐτῷ οὔτε μηθὲν δεσπότου. ˈΩστε καὶ ἄνθρωπος ὁ εὐδαιμονέστατος ἥκιστα δεήσεται φίλου, ἀλλ' ἢ καθ' ὅσον ἀδύνατον εἶναι αὐτ-
3 άρκη. ˈΑνάγκη ἄρα ἐλαχίστους εἶναι φίλους τῷ ἄριστα ζῶντι, καὶ δεῖ ἐλάττους γίνεσθαι, καὶ μὴ σπουδάζειν ὅπως ὦσι φίλοι, ἀλλ' ὀλιγωρεῖν μὴ μόνον τῶν χρησίμων ἀλλὰ καὶ

[t] ἄλλως—ἄλλως Pb. [v] τῶ Mb. [w] συναλγεῖν] συνεῖναι Pb. [x] εἰσι] δ' εἰσι Mb. [y] ὁ] οἱ Pb. [z] καὶ—ὑπάρχειν om. Pb. [a] δόντι Pb. [b] καὶ—ἡδεῖ om. Mb. [c] ἀλλήλους ἔνιοι Mb. [d] διὸ—γάρ om. Pb. [e] φίλοι] φιλεῖ Mb. [f] οἱ] ὁ Mb.Pb. [g] ζήσαντες Mb. [h] τι Mb.Pb. [i] post τούτῳ spatium vacuum uterque, Mb. duodecim litteris, Pb. undeviginti. [k] ἢ] ἢ ὁ ἢ Pb. [l] χρημάτων Mb. [m] αὐταρκής Mb. [n] αὐτῶ ἱκανὸς Pb. [o] αὐτῷ om. Mb.

εἰς τὸ συζῆν αἱρετῶν. Ἀλλὰ μὴν καὶ τότε φανερὸν ἂν εἶναι δόξειεν ὡς οὐ χρήσεως ἕνεκα ὁ φίλος οὐδ' ὠφελείας, [p]ἀλλ' ὁ δι' ἀρετὴν φίλος μόνος. Ὅταν γὰρ μηθενὸς ἐνδεεῖς [q]ὦμεν, 4
τότε τοὺς συναπολαυσομένους ζητοῦσι πάντες, καὶ τοὺς εὖ [r]πεισομένους μᾶλλον ἢ τοὺς [s]ποιήσοντας. Ἀμείνω δ' ἔχομεν κρίσιν αὐτάρκεις ὄντες ἢ μετ' ἐνδείας, [t]μάλιστά τε τῶν συζῆν ἀξίων δεόμεθα φίλων. Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας ταύτης σκεπτέον, μή ποτε τὸ μέν τι λέγεται καλῶς, τὸ δὲ λανθάνει διὰ τὴν παραβολήν. Δῆλον δὲ λαβοῦσι τί τὸ ζῆν [v]τὸ κατ' 5
ἐνέργειαν καὶ ὡς τέλος. Φανερὸν οὖν ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ γνωρίζειν, [w]ὥστε καὶ τὸ συζῆν τὸ συναισθάνεσθαι καὶ τὸ συγγνωρίζειν ἐστίν. Ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ αὐτὸ γνωρίζειν αἱρετώτατον ἑκάστῳ, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ ζῆν πᾶσιν ἔμφυτος ἡ ὄρεξις· τὸ γὰρ ζῆν διατιθέναι γνῶσίν τινα. Εἰ οὖν τις ἀποτέμοι καὶ ποιήσειε τὸ γινώσκειν αὐτὸ 6
καθ' αὑτὸ καὶ μή· ἀλλὰ τοῦτο μὲν λανθάνει, ὥσπερ ἐν τῷ λόγῳ γέγραπται, τῷ [x]μέντοι πράγματι ἔστι μὴ λανθάνειν, οὐθὲν ἂν διαφέροι ἢ τὸ γινώσκειν ἄλλον ἀνθ' αὑτοῦ. Τὸ δ' ὅμοιον τοῦ ζῆν ἀνθ' αὑτοῦ ἄλλον. Εὐλόγως δὲ τὸ ἑαυτοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ γνωρίζειν αἱρετώτερον. Δεῖ γὰρ ἅμα συν- 7
θεῖναι δύο ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι τε τὸ ζῆν καὶ αἱρετόν, καὶ ὅτι τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκ τούτων ὅτι τὸ αὐτὸ τοῖς ὑπάρχειν τὴν τοιαύτην φύσιν. Εἰ οὖν ἐστὶν ἀεὶ τῆς τοιαύτης [y]συστοιχίας ἡ ἑτέρα ἐν τῇ τοῦ [z]ἑτέρου τάξει, καὶ τὸ γνωστὸν καὶ τὸ [a]αἱρετόν ἐστιν ὡς ὅλως εἰπεῖν τὸ κοινωνεῖν τῆς ὡρισμένης φύσεως· ὥστε τὸ αὑτοῦ βούλεσθαι αἰσθάνεσθαι τὸ αὐτὸν εἶναι τοιονδὶ βούλεσθαι ἐστίν. Ἐπεὶ οὖν οὐ κατ' αὑτούς 8
ἐσμεν ἕκαστον τούτων, ἀλλὰ κατὰ μετάληψιν τῶν δυνάμεων ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι ἢ γνωρίζειν· αἰσθανόμενος [b]γὰρ αἰσθητὸς

p ἀλλ' ὁ] ἀλλ' οὐ Mb.Pb. q ὦμεν] ὦσιν corr. Pb. r ποιησομένους Mb. s ποιήσαντας Mb.Pb. t τε μάλιστα Mb.Pb. v τὸ post ζῆν om. Mb. w ὥστε—αὐτὸ γνωρίζειν om. Pb. x μέντι Mb. y συστοιχείας corr. Pb, εὐστοχίας Mb. z ἑτέρου] αἱρετοῦ Pb. a αἱρετόν] αἰσθητόν corr. Pb. b γὰρ] μὲν γὰρ Pb.

γίνεται ταύτῃ, καὶ κατὰ τοῦτο καθὰ πρότερον αἰσθάνεται,
καὶ ᾗ, καὶ οὗ, γνωστὸς δὲ γινώσκων· ὥστε διὰ τοῦτο καὶ ζῆν
9 ἀεὶ βούλεται, ὅτι βούλεται ἀεὶ γνωρίζειν. Τοῦτο δὲ ὅτι
αὐτὸς εἶναι τὸ γνωστόν. Τὸ δὴ συζῆν αἱρεῖσθαι δόξειε μὲν
ἂν εἶναι σκοπουμένοις πως εὔηθες, ἐπὶ τῶν κοινωνῶν πρῶτον
καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, [c] οἷον τὸ συνεσθίειν ἢ τὸ συμπίνειν.
Τί γὰρ διαφέρει τὸ πλησίον οὖσι ταῦτα συμβαίνειν [d] ἢ χω-
ρίς, [e] ἂν ἀφέλῃς τὸν λόγον; Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ λόγου κοι-
10 νωνεῖν τοῦ τυχόντος ἕτερον τοιοῦτον. [f] Ἅμα τ' οὔτε διδά-
σκειν οὔτε μανθάνειν τοῖς αὐταρκέσι φίλοις [g] οἷόν τε· μανθά-
νων μὲν γὰρ αὐτὸς οὐκ ἔχει ὡς δεῖ, διδάσκοντος δ' οὐ φίλος·
ἡ δ' ὁμοιότης φιλία. Ἀλλὰ μὴν φαίνεταί γε, καὶ πάντες
ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῶν φίλων κοινωνοῦμεν, καθ' ὅσον
ἐπιβάλλει ἕκαστον καὶ [h] οὗ δύναται [i] ἀρίστου. Ἀλλὰ τού-
των τῷ μὲν ἡδονῆς σωματικῆς, τῷ δὲ θεωρίας μουσικῆς, τῷ δὲ
11 φιλοσοφίας. Καὶ [k] τολμᾷ δὴ εἶναι τῷ φίλῳ. Διό φησι

μόχθος οἱ τηλοῦ φίλοι,

ὡς οὐ δεῖ γενέσθαι ἀπ' ἀλλήλων τούτου γινόμενον. Ὅθεν
καὶ ὁ ἔρως δοκεῖ φιλίᾳ ὅμοιον εἶναι· τοῦ γὰρ [l] συζῆν ὀρέγε-
ται ὁ ἐρῶν, ἀλλ' [m] οὐχ ᾗ μάλιστα δεῖ, ἀλλὰ κατ' αἴσθησιν.
Ὁ μὲν [n] τοίνυν λόγος ἐκεῖνά φησι διαπορῶν, τὸ δ' ἔργον
οὕτω φαίνεται γινόμενον, ὥστε δῆλον ὅτι παρακρούεταί πως
12 ἡμᾶς ὁ διαπορῶν. Σκεπτέον ἔνθεν τἀληθές. Ὁ γὰρ φίλος
βούλεται εἶναι, ὥσπερ ἡ παροιμία φησίν, ἄλλος Ἡρακλῆς,
ἄλλος οὗτος. Διέσπασται δὲ καὶ χαλεπὸν τὰ [o] ἐφ' ἑνὸς
γενέσθαι· ἀλλὰ κατὰ [p] μὲν φύσιν ὃ συγγενέστατον, κατὰ
[q] δὲ σῶμα ὅμοιος ἕτερος, [r] ἄλλος δὲ κατὰ τὴν ψυχήν, καὶ
13 τούτων κατὰ μόριον ἕτερος ἕτερον. Ἀλλ' οὐθέν τε ἧττον
βούλεται ὥσπερ αὐτὸς διαιρετὸς εἶναι ὁ φίλος. Τὸ οὖν τοῦ

[c] οἷς Pb. [d] μὴ Mb.Pb. [e] ἂν ἀφέλῃς] ἀναφέρειν Mb. [f] ἅμα τοῦδε δοκεῖν Mb. [g] οἴονται μανθάνειν codices. [h] οὐ Mb. [i] ἄριστον Mb. [k] τολμᾷ δὴ] τὸ ἅμα δεῖ Camerarius. [l] εὖ ζῆν codices. [m] οὐχὶ μάλιστα Pb. [n] τοίνυν] οὖν Pb. [o] ἀφ' Mb. [p] μὲν] μὲν τὴν Pb. [q] δὲ] δὲ τὸ Pb. [r] ἄλλος—ἕτερον om. Mb.

φίλου αἰσθάνεσθαι τὸ αὑτοῦ πως ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι εἶναι,
[s] καὶ τὸ αὑτόν πως γνωρίζειν. Ὥστε καὶ [t] τὰ φορτικὰ μὲν
συνήδεσθαι καὶ συζῆν τῷ φίλῳ ἡδὺ εὐλόγως (συμβαίνει γὰρ
ἐκείνου ἅμα αἴσθησις ἀεί), μᾶλλον δὲ τὰς θειοτέρας ἡδονάς.
Αἴτιον δ' ὅτι ἀεὶ ἥδιον ἑαυτὸν θεωρεῖν ἐν τῷ βελτίονι ἀγαθῷ. 14
Τοῦτο δ' ἐστὶν ὁτὲ μὲν πάθος, ὁτὲ δὲ πρᾶξις, ὁτὲ δὲ ἕτερόν
τι, εἰ [v] δυνατὸν εὖ ζῆν, καὶ οὕτω καὶ τὸν φίλον. Ἐν δὲ τῷ
συζῆν συνεργεῖν, ἢ κοινωνίαν τῶν ἐν τέλει μάλιστά [w] γε.
Διὸ συνθεωρεῖν καὶ συνευωχεῖσθαι, οὐ τὰ διὰ τροφὴν καὶ τὰ
ἀναγκαῖα αἱ τοιαῦται ὁμιλίαι δοκοῦσιν εἶναι, ἀλλ' ἀπολαύ-
σεις. Ἀλλ' ἕκαστος οὗ δύναται τυγχάνειν τέλους, ἐν τούτῳ 15
βούλεται συζῆν· εἰ δὲ μή, καὶ ποιεῖν εὖ καὶ πάσχειν ὑπὸ
τῶν φίλων αἱροῦνται μάλιστα. Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ δεῖ
συζῆν, καὶ ὅτι μάλιστα βούλονται πάντες, καὶ ὅτι [x] ὁ εὐδαι-
μονέστατος καὶ ἄριστος μάλιστα τοιοῦτος, φανερόν. Ὅτι
δὲ κατὰ τὸν λόγον οὐκ ἐφαίνετο, καὶ τοῦτ' εὐλόγως συνέ-
βαινε λέγοντος ἀληθῆ. Κατὰ τὴν σύνθεσιν γὰρ τῆς παρα- 16
βολῆς ἀληθοῦς οὔσης ἡ λύσις ἐστίν. Ὅτι γὰρ ὁ θεὸς οὐ
τοιοῦτος οἷον δεῖσθαι φίλου, καὶ τὸν ὅμοιον ἀξίου. Καίτοι
κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ νοήσει ὁ σπουδαῖος· οὐ γὰρ
οὕτως ὁ θεὸς εὖ ἔχει, ἀλλὰ βέλτιον ἢ ὥστε [y] ἄλλο τι νοεῖν
παρ' αὐτὸς αὑτόν. Αἴτιον δ' ὅτι ἡμῖν μὲν τὸ εὖ καθ' ἕτε- 17
ρον, ἐκείνῳ δὲ αὐτὸς αὑτοῦ τὸ εὖ ἐστίν. Καὶ τὸ ζητεῖν ἡμῖν
καὶ εὔχεσθαι πολλοὺς φίλους, ἅμα δὲ λέγειν ὡς οὐθεὶς φίλος
ᾧ πολλοὶ φίλοι, ἄμφω λέγεται ὀρθῶς. Ἐνδεχομένου γὰρ
πολλοῖς συζῆν ἅμα καὶ συναισθάνεσθαι ὡς πλείστους αἱρε-
τώτατον. Ἐπεὶ δὲ χαλεπώτατον, ἐν ἐλάττοσιν ἀνάγκη τὴν 18
ἐνέργειαν τῆς συναισθήσεως εἶναι. Ὥστ' οὐ μόνον χαλεπὸν
τὸ πολλοὺς κτήσασθαι (πείρας γὰρ [z] δεῖ), ἀλλὰ καὶ οὖσι
χρήσασθαι. Καὶ ὁτὲ μὲν ἀπεῖναι εὖ πράττοντα τὸν φιλού-
μενον βουλόμεθα, ὁτὲ δὲ μετέχειν τῶν αὐτῶν, καὶ [a] τὸ ἅμα

[s] καὶ τὸ] καὶ τῷ Pb. [t] τὸ Pb. [v] δυνατὸν] δ' αὐτὸν Pb. [w] τε Mb. [x] ὁ om. Mb. [y] ἄλλο τι] ἀλλότριον Pb. [z] δεῖ] ἀεὶ codices. [a] τῷ ἅμα codices.

19 βούλεσθαι εἶναι φιλικόν. Ἐνδεχομένου μὲν γὰρ ἅμα καὶ
εὖ, τοῦτο πάντες αἱροῦνται· μὴ ἐνδεχομένου δέ, ἀλλ' ὥσπερ
τῷ Ἡρακλεῖ ἴσως ἂν ἡ μήτηρ εἵλετο θεὸν εἶναι μᾶλλον ἢ
μετ' αὐτῆς ὄντα τῷ Εὐρυσθεῖ θητεύειν. Ὁμοίως γὰρ ἂν
[b] εἴπειεν καὶ ὃν ὁ Λάκων ἔσκωψεν, ἐπεί τις [c] ἐκέλευσεν αὐτὸν
20 χειμαζόμενον ἐπικαλέσασθαι τοὺς [d] Διοσκόρους. Δοκεῖ δὲ
τοῦ μὲν φιλοῦντος τὸ ἀπείργειν εἶναι τῆς συμμεθέξεως τῶν
χαλεπῶν, [e] τοῦ δὲ φιλουμένου τὸ βούλεσθαι συμμετέχειν, καὶ
ταῦτα ἀμφότερα συμβαίνει εὐλόγως. Δεῖ γὰρ τῷ φίλῳ
μηθὲν εἶναι οὕτω λυπηρὸν ὡς ἡδὺ τὸν φίλον. Δοκεῖ δὲ δεῖν
21 αἱρεῖσθαι μὴ τὸ αὑτοῦ. Διὸ κωλύουσι συμμετέχειν· ἱκανοὶ
γὰρ αὐτοὶ κακοπαθοῦντες, ἵνα μὴ φαίνωνται [f] τὸ αὑτῶν σκο-
ποῦντες καὶ αἱρεῖσθαι τὸ χαίρειν λυπουμένου τοῦ φίλου, ἔτι
[g] δὲ κουφότεροι εἶναι μὴ [h] μόνοι φέροντες τὰ κακά. Ἐπεὶ
δ' αἱρετὸν τό τ' εὖ καὶ τὸ ἅμα, [i] δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα εἶναι
μετ' ἐλάττονος ἀγαθοῦ αἱρετόν πως ἢ χωρὶς μετὰ μείζονος.
22 Ἐπειδὴ ἄδηλον τὸ πόσον δύναται τὸ ἅμα ἤδη διαφέρονται,
καὶ οἶον καὶ τὸ μετέχειν ἅμα πάντων φιλικόν, καὶ ὥσπερ
συνδειπνεῖν ἅμα φασὶν ἥδιον ταὐτὰ ἔχοντας· οἱ δ' ἂν [k] μέντοι
23 οὐ βούλονται. Ἐπεὶ δέ γέ τις ὑπερβολὰς ποιήσει, ὁμολο-
γῶσιν ἅμα κακῶς πράττοντας σφόδρα ἢ εὖ σφόδρα χωρίς.
Παραπλήσιον δὲ τούτῳ καὶ περὶ τὰς ἀτυχίας. Ὁτὲ μὲν
γὰρ βουλόμεθα τοὺς φίλους [l] εἶναι οὐδὲ λυπεῖν, ὅταν μηθὲν
μέλλωσι ποιήσειν πλέον· ὁτὲ [m] δὲ τοὺς [n] ἥδιστον παρεῖναι.
24 Τὸ δὲ τῆς ὑπεναντιώσεως ταύτης καὶ [o] μάλ' εὔλογον. Διὰ
γὰρ τὰ προειρημένα [p] τοῦτο συμβαίνει, καὶ ὅτι μὲν τὸ λυ-
πούμενον ἢ ἐν φαύλῃ ὄντα ἕξει τὸν φίλον θεωρεῖν φεύγομεν
ἁπλῶς, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτούς, τὸ δ' ὁρᾶν τὸν φίλον ἡδύ,
ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἡδίστων, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν καὶ
25 μὴ κάμνοντα [q] εἰ αὐτός. Ὥστε ὁπότερον ἂν τούτων ᾖ, μᾶλ-

[b] εἴποιε Pb, εἴποιεν Mb. [c] ἐκάλεσεν Mb. [d] διοσκούρους Mb. [e] τοῦ] τῶν τὸ Pb. [f] τὰ Pb. [g] δὲ] δὲ τὸ Mb.Pb. [h] μόνον Mb. [i] δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα om. Pb. [k] μέντι Pb. [l] ἀπεῖναι Casaubonus. [m] δ' αὐτοὺς idem. [n] ἡδίστους Pb. [o] μᾶλλον Pb. [p] ταῦτα Mb. [q] εἰ] εἰ ὁ Pb.

λον ἡδὺ ποιεῖ τὴν ῥοπὴν τοῦ βούλεσθαι παρεῖναι ἢ μή, καὶ τότ' ἐπὶ τῶν χειρόνων συμβαίνειν [r]καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν [s]γίνεσθαι· μάλιστα γὰρ φιλοτιμοῦνται τοὺς φίλους μὴ πράττειν εὖ, μηδ' εἶναι [t]ἀνάγκαι αὐτοῖς κακῶς. Διὸ ἐνίοτε 26 τοὺς ἐρωμένους συναποκτιννύασιν. Μᾶλλον γὰρ τοῦ [v]οἰκείου αἰσθάνεσθαι κακοῦ. Ὥσπερ ἂν εἰ καὶ μεμνημένος ὅτι ποτὲ εὖ ἔπραττε μᾶλλον, ἢ εἰ ᾤετο ἀεὶ κακῶς πράττειν.

[w]Ἀπορήσειε δ' ἄν τις εἰ ἔστιν ἑκάστῳ [x]φίλῳ χρήσασθαι 13 καὶ ἐφ' [y]ἃ πέφυκε καὶ ἄλλως, καὶ τοῦτο ἢ αὐτὸ ἡδὺ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἢ ὀφθαλμὸς ἰδεῖν ἢ καὶ ἄλλως παριδεῖν διαστρέψαντα, ὥστε δύο τὸ ἓν φανῆναι. Αὗται μὲν δὴ ἄμφω ὅτι μὲν ὀφθαλμός, ὅτι ἦν δ' ὀφθαλμῷ· ἄλλη δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ ἦν ἀποδόσθαι ἢ φαγεῖν. Ὁμοίως δὴ 2 καὶ ἐπιστήμη· καὶ γὰρ ἀληθῶς καὶ ἁμαρτεῖν, οἷον ὅταν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράψῃ, ὡς ἀγνοίᾳ [z]δὴ χρῆσθαι, ὥσπερ μεταστρέψας τὴν χεῖρα· καὶ τῷ ποδί ποτε ὡς χειρὶ καὶ ταύτῃ ὡς ποδὶ χρῶνται ὀρχηστριάδες. [a]Ἤδη πᾶσαι [b]αἱ ἄρισται 3 ἐπιστῆμαι εἶπαν, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ὡς ἀδικίᾳ χρῆσθαι, εἰ δίκης. Εἰ ἄρα ἀπὸ δικαιοσύνης τὰ ἄδικα πράττων, ὥσπερ καὶ τὰ ἀγνοητικὰ ἀπὸ ἐπιστήμης· εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, φανερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἶεν ἐπιστῆμαι αἱ ἀρεταί. Οὐδ' εἰ μὴ ἔστιν 4 ἀγνοεῖν ἀπὸ ἐπιστήμης, ἀλλ' ἁμαρτάνειν μόνον, καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ἀπὸ ἀγνοίας ποιεῖν, [c]οὔτι ἀπὸ δικαιοσύνης γε ὡς ἀπὸ ἀδικίας πράξει· ἀλλ' ἐπεὶ φρόνησις ἐπιστήμη, καὶ ἀληθές τι τὸ αὐτὸ ποιήσει κἀκείνη· ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν ἀφρόνως ἀπὸ φρονήσεως, καὶ ἁμαρτάνειν ταὐτὰ ἅπερ ὁ ἄφρων. Εἰ δὲ 5 ἁπλῆ ἡ ἑκάστου χρεία ᾗ ἕκαστον, κἂν φρονίμως ἔπραττον οὕτω πράττοντες. Ἐπὶ μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἄλλη κυρία ποιεῖ τὴν [d]τροφήν· αὐτῆς δὲ τῆς πασῶν κυρίας

[r] καὶ ante διὰ om. M[b]. [s] γενέσθαι P[b]. [t] ἀνάγκη corr. P[b]. [v] οἰκείου om. P[b]. [w] hinc librum θ incipit P[b]. cum Palatino 165, ε Q: ei enim δ est qui nobis η. Z. interstitium habet trium versuum vacuorum. [x] φίλῳ om. P[b]. [y] ἃ] ὦ P[b]. [z] δὴ νῦν χρῆσται P[b]. [a] εἴδη P[b]. [b] αἱ ἄρισται ἐπιστῆμαι εἶπαν] lacunam M[b]. [c] οὔτ' M[b]. [d] an στροφήν?

τίς; Οὐ γὰρ [e]ἔτι ἐπιστήμη γε [e]ἢ νοῦς. Ἀλλὰ μὴν οὐδ'
6 ἀρετή. [f]Χρῆται γὰρ αὐτῇ· ἡ γὰρ τοῦ ἄρχοντος ἀρετὴ τῇ τοῦ ἀρχομένου χρῆται. Τίς οὖν ἐστίν; Ἢ ὥσπερ λέγεται ἀκρασία κακία τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς, καὶ πῶς ἀκόλαστος
7 ὁ ἀκρατὴς ἔχων νοῦν. Ἀλλ' ἤδη ἂν ἰσχυρὰ ᾖ [g]ἡ ἐπιθυμία, στρέψει καὶ λογιεῖται τἀναντία. [h]Ἢ σφι δηλονότι, κἂν [i]ἐν μὲν τούτῳ ἀρετὴ ἐν δὲ τῷ λόγῳ ἄνοια ᾖ, ἕτεραι μεταποιοῦνται. Ὥστε ἔσται δικαιοσύνῃ [k]καὶ δικαίως χρῆσθαι καὶ κακῶς, καὶ φρονήσει ἀφρόνως· ὥστε καὶ τἀναντία.
8 Ἄτοπον γὰρ εἰ τῆς μὲν ἐν τῷ λογιστικῷ ἀρετῆς μοχθηρία ποτὲ ἐγγενομένη μὲν τῷ λόγῳ στρέψει καὶ ποιήσει ἀγνοεῖν, ἡ δ' ἀρετὴ ἐν τῷ ἀλόγῳ ἀνοίας ἐνούσης οὐ στρέψει ταύτην, καὶ ποιήσει [l]φρονίμως κρίνειν καὶ τὰ δέοντα. Καὶ πάλιν ἡ φρόνησις ἡ ἐν τῷ λογιστικῷ τὴν ἐν τῷ ἀλόγῳ κόλασιν ἂν
9 σωφρόνως πράττειν· ὅπερ δοκεῖ ἡ ἐγκράτεια. Ὥστ' ἔσται καὶ ἡ ἀπὸ ἀγνοίας φρονίμως, ἐπί τε ταῦτα ἄτοπα, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ ἀγνοίας χρῆσθαι φρονίμως. Τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐδαμῶς ὁρῶμεν, ὥσπερ τὴν ἰατρικὴν ἢ γραμματικὴν [m]στρέφει ἀκολασία. Ἀλλ' οὖν ὁ τὴν ἄγνοιαν, ἐὰν ᾖ ἐναντία, διὰ τὸ μὴ ἐνεῖναι τὴν ὑπεροχὴν ἀλλὰ τὴν ἀρετήν, ὅλως μᾶλλον εἶναι πρὸς τὴν κακίαν οὕτως ἔχουσαν.
10 Καὶ γὰρ ὁ ἄδικος πάντα ὁ δίκαιος δύναται, καὶ ὅλως ἔνεστιν ἐν τῇ δυνάμει ἡ ἀδυναμία. Ὥστε δῆλον ὅτι ἅμα [n]φρόνιμοι καὶ ἀγαθαὶ ἐκεῖναι αἱ ἄλλου ἕξεις, καὶ ὀρθῶς τὸ [o]Σωκρατικόν, ὅτι οὐδὲν ἰσχυρότερον φρονήσεως. Ἀλλ' ὅτι [p]ἐπιστήμην ἔφη, οὐκ ὀρθόν· ἀρετὴ γάρ ἐστι καὶ οὐκ ἐπιστήμη, ἀλλὰ γένος ἄλλο [q]γνώσ

14 Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡ φρόνησις ποιεῖ τὴν εὐπραγίαν καὶ ἀρετήν, ἀλλὰ φαμὲν καὶ τοὺς εὐτυχεῖς εὖ πράττειν ὡς καὶ τῆς εὐτυχίας εὖ ποιούσης εὐπραγίαν καὶ τὰ αὐτὰ τῆς ἐπι-

[e] ἔτι et ἢ νοῦς om. Pb. [f] χρῆται—ἀρετὴ om. Pb. [g] ἡ om. Pb. [h] η Pb, om. Z. [i] μὲν ἐν Mb. [k] καὶ] τὸ codices. [l] φρονίμω Mb.Pb. [m] τρέφει Mb. [n] φρόνιμαι Pb. [o] σῶμα κρατητικόν Mb.Pb. [p] ἐπιστήμη Mb. [q] γνωσ] lacunam Z.Mb.

στήμης, σκεπτέον ἆρ' ἐστὶ φύσει ὁ μὲν εὐτυχὴς ὁ δ' ἀτυχής, ἢ οὔ, καὶ πῶς ἔχει περὶ τούτων. Ὅτι μὲν γάρ εἰσί 2
τινες εὐτυχεῖς ὁρῶμεν· ἄφρονες γὰρ ὄντες κατορθοῦσι πολλά, ἐν οἷς ἡ τύχη κυρία. [r] Οἱ δὲ καὶ ἐν οἷς τέχνη ἐστί, πολὺ μέντοι καὶ τύχης ἐνυπάρχει, οἷον ἐν στρατηγίᾳ καὶ κυβερνητικῇ. Πότερον οὖν ἀπό τινος ἕξεως οὗτοί εἰσιν, ἢ [s] οὐ τῷ αὐτοὶ ποιοί τινες εἶναι πρακτικοί εἰσι τῶν εὐτυχημάτων; Νῦν μὲν γὰρ οὕτως οἴονται ὡς φύσει τινῶν ὄντων· ἡ δὲ 3
φύσις ποιούς τινας ποιεῖ, καὶ εὐθὺς ἐκ γενετῆς διαφέρουσιν, ὥσπερ οἱ μὲν γλαυκοὶ οἱ δὲ μελανόμματοι τῷ τὸ δεῖν τοιονδὶ ἔχειν, οὕτω καὶ οἱ εὐτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς. Ὅτι [t] μὲν γὰρ οὐ φρονήσει κατορθοῦσι, δῆλον· οὐ γὰρ ἄλογος [v] ἡ φρόνησις, ἀλλ' ἔχει λόγον διὰ τί οὕτω [w] πράττει· οἱ δ' οὐκ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν διὰ τί κατορθοῦσι· τέχνη γὰρ ἂν ἦν. [x] ʽἜστι δὲ 4
φανερὸν ὄντες ἄφρονες, οὐχ ὅτι περὶ ἄλλα (τοῦτο [y] μὲν γὰρ [z] οὐθὲν ἄτοπον· οἷον Ἱπποκράτης γεωμετρικὸς ὤν, ἀλλὰ περὶ τὰ ἄλλα δοκεῖ βλὰξ καὶ ἄφρων εἶναι, καὶ πολὺ χρυσίον πλέον ἀπώλεσεν ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ πεντηκοστολόγων δι' εὐήθειαν, ὡς λέγουσιν) ἀλλ' ὅτι καὶ [a] ἐν ἐνίοις εὐτυχοῦσιν ἄφρονες. Περὶ γὰρ ναυκληρίαν οὐχ οἱ δεινότατοι εὐτυχεῖς, 5
ἀλλ' ὥσπερ ἐν κύβων πτώσει ὁ μὲν οὐδέν, ἄλλος δὲ βάλλει καθ' ἣν φύσει ἐστὶν εὐτυχής, ἢ τῷ φιλεῖσθαι, ὥσπερ φασίν, ὑπὸ θεοῦ, καὶ ἔξωθέν [b] τι εἶναι τὸ κατορθοῦν· οἷον πλοῖον κακῶς νεναυπηγημένον ἄμεινον πολλάκις δὲ πλεῖ, ἀλλ' οὐ δι' αὑτό, ἀλλ' ὅτι ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν. [c] ʽἈλλ' οὗτος [d] εὐτυχῶν τὸν δαίμον' ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν. ʽἈλλ' ἄτο- 6
πον θεὸν ἢ δαίμονα φιλεῖν τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ μὴ τὸν βέλτιστον καὶ τὸν φρονιμώτατον. Εἰ δὴ ἀνάγκη ἢ φύσει ἢ νόῳ ἢ ἐπιτροπίᾳ τινὶ κατορθοῦν, τὰ δὲ δύο μή ἐστι, φύσει ἂν εἶεν οἱ εὐτυχεῖς. ʽἈλλὰ μὴν ἥ γε φύσις αἰτία ἢ τοῦ ἀεὶ

[r] οἱ] εἰ codices. [s] οὐ τῷ] οὕτω M^b.P^b. [t] μὲν] τὸ μὲν M^b. [v] ἡ om. P^b. [w] πράττοι P^b. [x] ἔτι P^b. [y] μὲν om. M^b. [z] οὐθὲν om. P^b. [a] ἐν om. M^b.P^b. [b] τε M^b. [c] ἀλλ'—ἀγαθόν om. P^b. [d] εὐτυχὴς M^b, εὐτυχ Z.

7 ὡσαύτως ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἡ δὲ τύχη τοὐναντίον. Εἰ
μὲν οὖν τὸ παραλόγως ἐπιτυγχάνειν τύχης δοκεῖ εἶναι.
Ἀλλ' εἴπερ διὰ τύχην εὐτυχής, οὐκ ἂν τοιοῦτον εἶναι τὸ
αἴτιον, οἷον ἀεὶ τοῦ αὐτοῦ [e] ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ἔτι [f] εἰ
τοιοσδὶ ἐπιτυγχάνει [g] ὥσπερ ὅτι [h] ὁ [i] γλαυκὸς οὐκ ὀξὺ ὁρᾷ,
οὐ τύχη αἰτία [k] ἀλλὰ φύσις· οὐκ ἄρα ἐστὶν εὐτυχὴς ἀλλ'
8 οἷον εὐφυής. Ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη λεκτέον, ὅτι οὓς λέγομεν
εὐτυχεῖς, οὐ διὰ τύχην εἰσίν. Οὐκ ἄρα εἰσὶν εὐτυχεῖς· τύχης
γάρ, ὅσων αἰτία τύχη ἀγαθὴ ἀγαθῶν. Εἰ δ' οὕτω, πότε-
ρον ἢ ἔσται τύχη ὅλως, ἢ ἔσται μέν, ἀλλ' οὐκέτι; Ἀλλ'
ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ αἰτίαν εἶναι. Ἔσται ἄρα καὶ ἀγαθῶν
9 τισὶν αἰτία ἢ κακῶν. Εἰ δ' ὅλως ἐξαιρετέον καὶ οὐδὲν ἀπὸ
τύχης φατέον γίνεσθαι, ἀλλ' ἡμεῖς ἄλλης οὔσης αἰτίας διὰ
τὸ μὴ ὁρᾶν τύχην εἶναί φαμεν αἰτίαν, διὸ καὶ ὁριζόμενοι
τὴν τύχην τιθέασιν αἰτίαν ἀνάλογον [l] ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ,
10 ὡς οὔσης τινὸς φύσεως. Τοῦτο μὲν οὖν ἄλλο πρόβλημ'
ἂν εἴη· ἐπειδὴ ὁρῶμέν τινας ἅπαξ εὐτυχήσαντες, διὰ τί οὐ
καὶ πάλιν ἄν, διὰ τὸ [m] ἀποκατορθῶσαι καὶ πάλιν; Τὸ γὰρ
αὐτὸ τοῦτ' αἴτιον. Οὐκ ἄρα ἔσται τύχης. Οὐ τὸ ἀλλ'
ὅταν τὸ αὐτὸ ἀποβαίνῃ ἀπείρων καὶ ἀορίστων, ἔσται μὲν τὸ
ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἐπιστήμη δ' οὐκ ἔσται αὐτοῦ ἡ δι' ἀπει-
ρίαν, ἐπεὶ ἐμάνθανον ἄν τινες εὐτυχεῖς, ἢ καὶ πᾶσαι ἂν αἱ
11 ἐπιστῆμαι, ὥσπερ ἔφη Σωκράτης, εὐτυχίαι ἦσαν. Τί οὖν
κωλύει [n] συμβῆναί τινι ἐφεξῆς τὰ τοιαῦτα πολλάκις, οὐχ
ὅτι [o] τοῖς δεῖ, ἀλλ' οἷον ἂν εἶεν τὸ κύβους ἀεὶ μακρὰν βάλ-
λειν. Τί δὲ δή; Ἆρ' οὐκ ἔνεισιν ὁρμαὶ ἐν τῇ ψυχῇ αἱ μὲν
ἀπὸ λογισμοῦ, αἱ δ' ἀπὸ ὀρέξεως ἀλόγου, καὶ πρότεραι αὗ-
ται; Εἰ γάρ ἐστι φύσει ἡ δι' ἐπιθυμίαν ἡδέος καὶ ἡ ὄρεξις,
12 φύσει γε ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν βαδίζοι ἂν πᾶν. Εἰ δή τινές
εἰσιν εὐφυεῖς ὥσπερ οἱ [p] ἄδικοι οὐκ ἐπιστάμενοι [q] ᾄδειν, οὕτως

[e] ἢ] εἰ Pb, om. Mb. [f] ἢ Pb. [g] ὅτι ὥσπερ Pb. [h] ὁ om. Mb. [i] γλαῦκος Pb. [k] ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ Mb. [l] ἀνθρώπῳ Mb. [m] ἀπ. καὶ πάλιν καὶ πάλιν Mb. [n] συμβαίνῃ τινὶ Pb, τινὶ συμβῆναι Mb. [o] τοῖς om. Z. [p] an ᾠδικοὶ? [q] ᾄδειν] ἂν Pb.

οὐ πεφύκασι καὶ ἄνευ λόγου ὁρμῶσιν, ἡ φύσις πέφυκε, καὶ ἐπιθυμοῦσι καὶ τούτου [r] ποτέ, καὶ οὕτως ὡς δεῖ καὶ οὗ δεῖ καὶ ὅτε, οὗτοι κατορθοῦσι, κἂν τύχωσιν ἄφρονες ὄντες καὶ ἄλογοι, ὥσπερ καὶ εὖ [s] ἔσονται οἱ διδασκαλικοὶ ὄντες. Οἱ δέ γε 13
τοιοῦτοι εὐτυχεῖς, ὅσοι ἄνευ λόγου κατορθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Φύσει ἄρα οἱ εὐτυχεῖς εἶεν ἄν. Ἡ πλεοναχῶς λέγεται ἡ εὐτυχία. Τὰ μὲν γὰρ πράττεται ἀπὸ τῆς ὁρμῆς καὶ προελομένων πρᾶξαι, τὰ δ' οὔ, [t] ἀλλὰ τοὐναντίον. Καὶ ἐν ἐκείνοις κακῶς λογίσασθαι δοκοῦσι [v] κατορθοῦντες, καὶ εὐτυχῆσαί φαμεν· καὶ πάλιν ἐν τούτοις, εἰ ἐβούλοντο ἂν ἢ ἔλαττον ἔλαβον τἀγαθόν. Ἐκείνους μὲν τοίνυν εὐτυχεῖν διὰ 14
φύσιν ἐνδέχεται. Ἡ γὰρ ὁρμὴ καὶ [w] ἡ ὄρεξις οὖσα οὗ δεῖ κατώρθωσεν, ὁ δὲ λογισμὸς ἦν ἠλίθιος. Καὶ τοὺς μὲν ἐνταῦθα, ὅταν μὲν λογισμὸς μὴ δοκῶν ὀρθῶς εἶναι, τύχη δ' αὐτοῦ αἰτία οὖσα, αὐτὴ [x] δ' ὀρθὴ οὖσα, ἔξωσεν· ἀλλ' ἐνίοτε δι' ἐπιθυμίαν ἐλογίσατο πάλιν οὕτω καὶ ἠτύχησεν. Ἐν δὲ δὴ 15
τοῖς ἑτέροις πῶς ἔσται ἡ εὐτυχία κατ' εὐφυΐαν ὀρέξεως καὶ ἐπιθυμίας; Ἀλλὰ μὴν ἡ ἐνταῦθα εὐτυχία καὶ τύχη διττή, κἀκείνη ἡ αὐτή, ἢ πλείους αἱ εὐτυχίαι. Ἐπεὶ δ' ὁρῶμεν παρὰ πάσας τὰς ἐπιστήμας καὶ τοὺς λογισμοὺς τοὺς ὀρθοὺς εὐτυχοῦντάς τινας, δῆλον ὅτι [y] ἕτερον ἄν τι εἴη τὸ αἴτιον τῆς εὐτυχίας. Ἐκείνη δὲ πότερον [z] ἡ εὐτυχία ἢ οὐκ ἔστιν, ἣ ἐπε- 16
θύμησεν ὧν ἔδει καὶ ὅτε [a] ἔδει τὸ λογισμὸς ἀνθρώπινος οὐκ ἂν τούτου εἴη. Οὐ γὰρ [b] δὴ πάμπαν ἀλόγιστον τοῦτο, οὔτε φυσική ἐστιν ἡ ἐπιθυμία, ἀλλὰ διαφθείρεται ὑπό τινος. Εὐτυχεῖν μὲν [c] οὖν δοκεῖ, ὅτι ἡ τύχη τῶν παρὰ λόγον αἰτία, τούτου δὲ παράλογον· παρὰ γὰρ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸ καθόλου. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀπὸ τύχης. Ἀλλὰ δοκεῖ διὰ 17
τοῦτο. Ὥσθ' οὗτος μὲν ὁ λόγος οὐ δείκνυσιν ὅτι φύσει εὐτυχεῖν, ἀλλ' ὅτι οὐ πάντες οἱ δοκοῦντες εὐτυχεῖν διὰ τύχην κα-

[r] ποτέ] καί ποτε Pb. [s] ἔσονται οἱ] ἔσονται εἰ Mb. [t] ἀλλὰ] ἀλλ' οὐ Pb. [v] κατορθοῦντε Mb, κατορθοῦντας Pb. [w] ἡ post καὶ om. Pb. [x] δ' om. Pb. [y] ἕτερον] αἴτιον Mb. [z] ἡ om. Pb. [a] ἐδεῖτο λογισμὸς Mb. [b] δεῖ Mb. [c] οὖν] ἂν Pb.

τορθοῦσιν, ἀλλὰ [d] διὰ φύσιν· οὐδ' ὅτι [e] οὐδέν ἐστι τύχη αἰτία οὐθενὸς δείκνυσιν, ἀλλ' οὐ τῶν πάντων ὧν δοκεῖ. Τοῦτο μέντ' ἂν ἀπορήσειέ τις, ἆρ' αὐτοῦ τούτου τύχη αἰτία, τοῦ ἐπιθυμῆ-
18 σαι οὗ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἢ οὕτω γε πάντων ἔσται; Καὶ γὰρ τοῦ νοῆσαι καὶ βουλεύσασθαι· οὐ γὰρ [f] δὴ ἐβουλεύσατο βουλευσάμενος, καὶ τοῦτ' ἐβουλεύσατο, ἀλλ' ἔστιν ἀρχή τις, οὐδ' ἐνόησε νοήσας πρότερον νοῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον. Οὐκ ἄρα τοῦ νοῆσαι [g] ὁ νοῦς ἀρχή, οὐδὲ τοῦ βουλεύσασθαι βουλή. Τί οὖν ἄλλο πλὴν τύχη; Ὥστ' ἀπὸ τύχης ἅπαντα ἔσται, εἰ
19 ἔστι τις ἀρχὴ ἧς οὐκ ἔστιν ἄλλη ἔξω. Αὕτη δὲ διὰ τί τοιαύτη τὸ εἶναι τὸ τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. Τὸ δὲ ζητούμενον τοῦτ' ἐστί, τίς ἡ τῆς κινήσεως ἀρχὴ ἐν τῇ ψυχῇ. Δῆλον δή, ὥσπερ ἐν τῷ ὅλῳ θεός, καὶ πᾶν ἐκείνῳ. Κινεῖ γάρ πως πάντα τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον. Λόγου δ' ἀρχὴ [h] οὐ λόγος
20 ἀλλά τι κρεῖττον. Τί οὖν ἂν κρεῖττον καὶ ἐπιστήμης εἴποι πλὴν θεός; Ἡ γὰρ ἀρετὴ τοῦ νοῦ ὄργανον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ [i] πάλαι ἔλεγον, εὐτυχεῖς καλοῦνται οἳ ἂν ὁρμήσωσι κατορθοῦν ἄλογοι ὄντες, καὶ [k] βουλεύεσθαι οὐ συμφέρει αὐτοῖς· ἔχουσι γὰρ ἀρχὴν [l] τοιαύτην ἢ κρεῖττον τοῦ νοῦ καὶ βουλεύ-
21 σεως. Οἱ δὲ τὸν λόγον· τοῦτο δ' οὐκ ἔχουσι. Καὶ ἐνθουσιασμοί· τοῦτο δ' οὐ δύνανται. Ἄλογοι γὰρ ὄντες ἀποτυγχάνουσι καὶ τούτων φρονίμων καὶ σοφῶν ταχεῖαν εἶναι τὴν μαντικὴν καὶ [m] μόνον οὐ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου δεῖ ἀπολαβεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἐμπειρίαν, οἱ δὲ διὰ συνήθειάν τε ἐν τῷ σκοπεῖν χρῆσθαι· τῷ θεῷ δὲ αὗται. Τοῦτο καὶ εὖ ὁρᾷ καὶ τὸ
22 μέλλον καὶ τὸ ὄν, καὶ ὧν ἀπολύεται ὁ λόγος οὗτος. Διὸ οἱ μελαγχολικοὶ καὶ εὐθυόνειροι. Ἔοικε γὰρ ἡ ἀρχὴ [n] ἀπολυομένους τοὺς λόγους ἰσχύειν μᾶλλον· καὶ ὥσπερ οἱ τυφλοὶ μνημονεύουσι μᾶλλον ἀπολυθέντες τοῦ πρὸς τοῖς εἰρημένοις εἶναι τὸ μνημονεῦον. Φανερὸν δὲ ὅτι δύο εἴδη εὐτυχίας, ἡ

[d] διὰ om. M[b]. [e] οὐδέν] οὐδ' M[b]. [f] δὴ om. M[b]. [g] ὁ νοῦς Casaubonus: codices συνοῦσα. [h] οὐ om. P[b]. [i] παλαιοὶ M[b]. [k] βούλεσθαι M[b]. [l] τοιαύτην—καὶ om. P[b]. [m] μόνων P[b]. [n] ἀπολυμένους M[b].

μὲν θεία, διὸ καὶ δοκεῖ ὁ εὐτυχὴς διὰ θεὸν κατορθοῦν. [o]Οὗτος 23
δ' ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν ὁρμὴν διορθωτικός, ὁ δ' ἕτερος ὁ παρὰ
τὴν ὁρμήν· ἄλογοι δ' ἀμφότεροι. Καὶ ἡ μὲν συνεχὴς εὐτυχία
μᾶλλον, αὕτη δὲ οὐ συνεχής.

Κατὰ μέρος μὲν οὖν περὶ ἑκάστης ἀρετῆς εἴρηται πρότε- 15
ρον· ἐπεὶ δὲ χωρὶς διείλομεν τὴν δύναμιν αὐτῶν, καὶ περὶ
τῆς ἀρετῆς [p]διαρθρωτέον τῆς ἐκ τούτων, ἣν ἐκαλοῦμεν ἤδη
καλοκἀγαθίαν. Ὅτι μὲν οὖν ἀνάγκη τὸν ταύτης ἀληθῶς
τευξόμενον τῆς προσηγορίας ἔχειν τὰς κατὰ μέρος ἀρετάς,
φανερόν. [q]Οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐθενὸς οἷόν τ' ἄλλως 2
ἔχειν· [r]οὐθεὶς γὰρ ὅλον μὲν τὸ σῶμα ὑγιαίνει, μέρος δ' οὐθέν,
ἀλλ' ἀναγκαῖον πάντα ἢ τὰ πλεῖστα καὶ κυριώτατα τὸν
αὐτὸν ἔχειν τρόπον τῷ ὅλῳ. Ἔστι δὴ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ
τὸ καλὸν κἀγαθὸν οὐ μόνον κατὰ τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ [s]κατ'
αὐτὰ [t]ἔχοντα διαφοράν. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλη 3
ἐστίν, ἃ [v]αὐτὰ αὐτῶν ἕνεκά ἐστιν αἱρετά. Τούτων δὲ καλά,
ὅσα δι' αὐτὰ ὄντα πάντα ἐπαινετά ἐστιν. Ταῦτα γάρ ἐστιν
ἐφ' ὧν αἵ τε πράξεις εἰσὶν ἐπαινεταὶ καὶ αὐτὰ ἐπαινετά, δι-
καιοσύνη καὶ αὐτὴ καὶ αἱ πράξεις. Καὶ οἱ σώφρονες· ἐπαι-
νετὴ γὰρ καὶ ἡ σωφροσύνη. Ἀλλ' οὐχ ὑγίεια ἐπαινετόν· 4
οὐδὲ γὰρ τὸ ἔργον. Οὐδὲ τὸ ἰσχυρῶς· οὐδὲ γὰρ [w]ἡ ἰσχύς.
Ἀλλ' ἀγαθὰ μέν, ἐπαινετὰ δ' οὔ. Ὁμοίως δὲ τοῦτο δῆλον
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. Ἀγαθὸν μὲν οὖν
ἐστὶν ᾧ τὰ φύσει ἀγαθά ἐστιν ἀγαθά. Τὰ γὰρ περιμάχητα 5
καὶ μέγιστα εἶναι δοκοῦντα ἀγαθά, τιμὴ καὶ πλοῦτος καὶ
σώματος ἀρεταὶ καὶ εὐτυχίαι καὶ δυνάμεις, ἀγαθὰ μὲν φύσει
ἐστίν, ἐνδέχεται δ' εἶναι βλαβερά τισι διὰ τὰς ἕξεις. Οὔτε 6
γὰρ ἄφρων οὔτ' ἄδικος ἢ ἀκόλαστος ὢν οὐδ' [x]ὀνήσειε χρώ-
μενος αὐτοῖς, ὥσπερ οὐδ' ὁ κάμνων τῇ τοῦ ὑγιαίνοντος τροφῇ
χρώμενος, οὐδ' ὁ ἀσθενὴς καὶ ἀνάπηρος τοῖς τοῦ ὑγιοῦς καὶ
τοῖς τοῦ ὁλοκλήρου κόσμοις. Καλὸς δὲ κἀγαθὸς τῷ τῶν

[o] οὕτω Pb. [p] διορθωτέον Pb. [q] οὐδὲ] οὐθὲν Mb, οὐδὲν Pb. [r] οὐ-
δεὶς μὲν ὅλον Pb. [s] κατ' αὐτὰ] κατὰ ταῦτα Pb. [t] τὰ ἔχοντα Mb.Pb.
[v] αὐτὰ om. Mb. [w] ἡ om. Mb. [x] ἐνόησε Mb.

[y] ἀγαθῶν τὰ καλὰ ὑπάρχειν αὐτῷ δι' αὐτά, καὶ τῷ πρακτικὸς
7 εἶναι τῶν καλῶν καὶ αὐτῶν ἕνεκα. Καλὰ δ' ἐστὶν αἵ τε
ἀρεταὶ καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. Ἔστι δέ τις ἕξις
πολιτική, [z] οἵαν οἱ Λάκωνες ἔχουσιν ἢ ἄλλοι τοιοῦτοι ἔχοιεν
ἄν. Αὕτη δ' ἐστὶν ἕξις τοιαύτη. Εἰσὶ γὰρ οἳ οἴονται
τὴν ἀρετὴν δεῖν μὲν ἔχειν, ἀλλὰ τῶν φύσει ἀγαθῶν ἕνε-
κεν. Διὸ [a] ἀγαθοὶ μὲν ἄνδρες εἰσίν· τὰ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθὰ
8 αὐτοῖς ἐστίν· καλοκἀγαθίαν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. Οὐ γὰρ [b] ὑπάρ-
χει αὐτοῖς τὰ καλὰ δι' αὐτά, καὶ προαιροῦνται καλοὶ κἀγα-
θοί, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ καλὰ μὲν φύσει
ὄντα, ἀγαθὰ δὲ φύσει ὄντα, τούτοις καλά. Καλὰ γάρ ἐστιν
ὅταν οὗ ἕνεκα [c] πράττωσι. Καὶ αἱροῦνται καλά, ᾗ διότι τῷ
[d] καλῷ κἀγαθῷ καλά ἐστι [e] τὰ φύσει ἀγαθά· καλὸν γὰρ τὸ
9 δίκαιον· τοῦτο δὲ τὸ κατ' ἀξίαν· ἄξιος δ' οὗτος τούτων. Καὶ
τὸ πρέπον καλόν· πρέπει δὲ ταῦτα [f] τούτῳ, πλοῦτος εὐγέ-
νεια δύναμις. Ὥστε τῷ καλῷ κἀγαθῷ καὶ [g] αὐτὰ συμφέροντα
καὶ καλά ἐστιν· τοῖς δὲ πολλοῖς διαφωνεῖ τοῦτο. Οὐ γὰρ
τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ κἀκείνοις ἀγαθά ἐστι, τῷ δ' ἀγαθῷ ἀγαθά.
10 Τῷ δ' ἀγαθῷ καὶ καλά· πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς πράξεις δι'
αὐτὰ ἔπραξεν. Ὁ δ' οἰόμενος τὰς ἀρετὰς ἔχειν δεῖν ἕνεκα
τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν κατὰ τὸ συμβεβηκὸς καλὰ πράττει. Ἔστιν
11 οὖν καλοκἀγαθία ἀρετὴ τέλειος. Καὶ περὶ ἡδονῆς [h] δ' εἴρηται
ποῖόν τι καὶ πῶς ἀγαθόν, καὶ ὅτι τά τε ἁπλῶς ἡδέα [i] καὶ
καλά, καὶ τά τε ἁπλῶς ἀγαθὰ [k] ἡδέα. Οὐ γίνεται δὲ ἡδονὴ
μὴ ἐν πράξει· διὰ τοῦτο [l] ὁ ἀληθῶς εὐδαίμων καὶ ἥδιστα ζή-
12 σει, καὶ [m] τοῦτο οὐ μάτην οἱ ἄνθρωποι ἀξιοῦσιν. Ἐπεὶ δ'
ἐστί τις ὅρος καὶ τῷ ἰατρῷ, πρὸς [n] ὃν ἀναφέρων κρίνει τὸ
[o] ὑγιαῖνον σῶμα καὶ [p] μή, πρὸς ὃν μέχρι ποσοῦ ποιητέον ἕκα-
στον καὶ εὖ ὑγιαῖνον· εἰ δὲ ἔλαττον ἢ πλέον, οὐκέτι· οὕτω

[y] ἀγαθῶν—τῶν om. Pb. [z] οἷον Mb. [a] ἀγαθοὶ] ἄγριοι Mb.Pb. [b] ὑπάρχειν Mb.Pb. [c] πράττουσι Pb. [d] καλῷ] κακῷ Mb. [e] τὰ] τὰ τῇ Pb. [f] τούτῳ] πλούτῳ Mb.Pb. [g] αὐτὰ] αὐτὰ τὰ Pb. [h] διείρηται Pb, δ' εἴη τε Mb. [i] καὶ καλὰ—ἁπλῶς om. Pb. [k] ἡδέα om. Pb. [l] ὁ om. Mb.Pb. [m] τοῦτον Pb. [n] ὃ Mb. [o] ὑγιεινὸν Mb. [p] μή] μὴ καὶ Mb, om. Pb.

καὶ τῷ σπουδαίῳ περὶ τὰς πράξεις καὶ αἱρέσεις τῶν φύσει
μὲν ἀγαθῶν οὐκ ἐπαινετῶν δὲ δεῖ τινὰ εἶναι ὅρον καὶ ἕξεως
καὶ τῆς αἱρέσεως, καὶ περὶ [q] φυγῆς χρημάτων πλήθους καὶ
ὀλιγότητος καὶ τῶν εὐτυχημάτων. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρό- 13
τερον ἐλέχθη τὸ ὡς ὁ λόγος· τοῦτο δ' ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἴ τις
ἐν τοῖς περὶ τὴν τροφὴν [r] εἴπειεν ὡς [s] ἡ ἰατρικὴ καὶ ὁ λόγος
ταύτης. Τοῦτο δ' ἀληθὲς μέν, οὐ σαφὲς δέ. Δεῖ δὴ ὥσπερ
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τὴν ἕξιν
κατὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν τοῦ ἄρχοντος, οἷον δοῦλον πρὸς δε-
σπότου καὶ ἕκαστον πρὸς [t] τὴν ἑκάστου καθήκουσαν ἀρχήν.
Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄνθρωπος φύσει συνέστηκεν ἐξ ἄρχοντος καὶ 14
ἀρχομένου, καὶ ἕκαστον [v] δὴ δέοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ζῆν.
Αὕτη δὲ διττή· ἄλλως γὰρ [w] ἡ ἰατρικὴ ἀρχὴ καὶ ἄλλως [w] ἡ
ὑγίεια. Ταύτης δὲ ἕνεκα ἐκείνη. Οὕτω δ' ἔχει κατὰ τὸ [x] θεω-
ρητικόν. Οὐ γὰρ ἐπιτακτικῶς ἄρχων ὁ θεός, ἀλλ' οὗ ἕνεκα
ἡ φρόνησις ἐπιτάττει. Διττὸν δὲ τὸ οὗ ἕνεκα· διώρισται 15
δ' ἐν ἄλλοις, ἐπεὶ ἐκεῖνός [y] γε οὐθενὸς δεῖται. Ἥτις οὖν αἵ-
ρεσις καὶ [z] κτῆσις τῶν φύσει ἀγαθῶν ποιήσει [a] τὴν τοῦ θεοῦ
μάλιστα θεωρίαν, ἢ σώματος ἢ χρημάτων ἢ φίλων ἢ τῶν
ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀρίστη, καὶ οὗτος ὁ ὅρος κάλλιστος.
[b] Εἴ τις δ' ἢ δι' ἔνδειαν ἢ δι' ὑπερβολὴν κωλύει τὸν θεὸν θε- 16
ραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὕτη δὲ φαύλη. Ἔχει δὲ τοῦτο τῇ
ψυχῇ, καὶ οὗτος τῆς ψυχῆς [c] ὁ ὅρος ἄριστος, τὸ ἥκιστα [d] αἰ-
σθάνεσθαι τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ψυχῆς, ᾗ τοιοῦτον. Τίς
[e] μὲν οὖν ὅρος τῆς καλοκἀγαθίας, καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῶν ἁπλῶς
ἀγαθῶν, ἔστω [f] εἰρημένον.

q φυγῆς] πληγῆς Mb. r εἴποιεν Mb.Pb. s ἡ om. Mb. t τὴν om. Mb. v δὴ] δὲ Mb. w ἡ utrumque om. Mb. x θεωρητόν Pb. y τε Mb.Pb. z κτίσις Pb. a μάλιστα τὴν τοῦ θεοῦ Pb. b εἴ] ἤ Pb. c ὁ om. Pb. d αἰσθάνηται Pb. e μὲν om. Mb. f εἰρημένος Mb.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΙΩΝ.

ΕΠΑΙΝΕΤΑ μέν ἐστι τὰ καλά, ψεκτὰ δὲ τὰ αἰσχρά.
Καὶ τῶν μὲν καλῶν ἡγοῦνται αἱ ἀρεταί, τῶν δ' αἰσχρῶν αἱ
κακίαι. Ἐπαινετὰ δ' ἐστὶ καὶ τὰ αἴτια τῶν ἀρετῶν καὶ τὰ
παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς καὶ τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰ
2 ἔργα αὐτῶν, ψεκτὰ δὲ τὰ ἐναντία. Τριμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς
λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετή
ἐστιν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε πραότης καὶ ἡ ἀν-
δρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια,
ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ
3 μεγαλοψυχία. Κακία δ' ἐστὶ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφρο-
σύνη, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία, τοῦ δὲ
ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ ἀκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυ-
χῆς ἥ τε ἀδικία καὶ ἀνελευθεριότης καὶ μικροψυχία.

2 Ἔστι δὲ φρόνησις μὲν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ, παρασκευα-
στικὴ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν συντεινόντων. Πραότης δ' ἐστὶν
ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ὑπὸ ὀργῆς γίνονται δυσκίνητοι.
Ἀνδρεία δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν δυσέκπληκτοί
εἰσιν ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον. Σωφροσύνη δ' ἐστὶν
ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται περὶ τὰς
2 ἀπολαύσεις τῶν φαύλων ἡδονῶν. Ἐγκράτεια δ' ἐστὶν ἀρετὴ
τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυ-
μίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς. Δικαιοσύνη δ' ἐστὶν
ἀρετὴ ψυχῆς διανεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν. Ἐλευθεριότης δ'
ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλά. Μεγαλοψυχία
δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς, καθ' ἣν δύναται φέρειν εὐτυχίαν καὶ
ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

3 Ἀφροσύνη δ' ἐστὶ κακία τοῦ λογιστικοῦ, αἰτία τοῦ ζῆν
κακῶς. Ὀργιλότης δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν εὐ-

κίνητοι γίνονται πρὸς ὀργήν. Δειλία δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ἐκπλήττονται ὑπὸ φόβων, καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον. Ἀκολασία δ' ἐστὶ κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, 2
καθ' ἣν αἱροῦνται τὰς φαύλας ἡδονάς. [Περὶ μὲν τῆς ἀκρατείας οὐδέν· οὕτω δὲ σὺ δύνασαι ὁρίζειν.] Ἀκράτεια δ' ἐστὶ κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν παρασύρουσι τῇ ἀλογίᾳ τὴν ἐπιθυμίαν ὠθοῦσαν ἐπὶ τὰς τῶν φαύλων ἡδονῶν ἀπολαύσεις. Ἀδικία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται 3
παρὰ τὴν ἀξίαν. Ἀνελευθερία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ὀρέγονται τοῦ πανταχόθεν κέρδους. Μικροψυχία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ἀδύνατοί εἰσι φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

Τῆς δὲ φρονήσεώς ἐστι τὸ βουλεύσασθαι, τὸ κρῖναι τὰ 4
ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αἱρετὰ καὶ φευκτά, τὸ χρῆσθαι πᾶσι καλῶς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, τὸ ὁμιλῆσαι ὀρθῶς, τὸ συνιδεῖν τοὺς καιρούς, τὸ ἀγχίνως χρήσασθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τὸ τὴν ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. Ἡ μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχίνοια 2
ἤτοι ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἑκάστη αὐτῶν ἐστίν, ἢ παρέπεται τῇ φρονήσει· ἢ τὰ μὲν αὐτῶν οἷον συναίτια τῆς φρονήσεώς ἐστι, καθάπερ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη, τὰ δὲ οἷον μέρη αὐτῆς, οἷον εὐβουλία καὶ ἀγχίνοια. Πραότητος δ' ἐστὶ τὸ δύ- 3
νασθαι φέρειν μετρίως ἐγκλήματα καὶ ὀλιγωρίας, καὶ τὸ μὴ ταχέως ὁρμᾶν ἐπὶ τὰς τιμωρίας, καὶ τὸ μὴ εὐκίνητον εἶναι πρὸς τὰς ὀργάς, ἄπικρον δὲ τῷ ἤθει καὶ ἀφιλόνεικον, ἔχοντα τὸ ἠρεμαῖον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ στάσιμον. Ἀνδρείας δ' 4
ἐστὶ τὸ δυσέκπληκτον ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον, καὶ τὸ εὐθαρσῆ ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ τὸ εὔτολμον πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸ μᾶλλον αἱρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχρῶς σωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. Ἔτι δὲ ἀνδρείας ἐστὶ καὶ τὸ πονεῖν καὶ καρτερεῖν καὶ αἱρεῖσθαι ἀνδραγαθίζεσθαι. Παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ἡ εὐτολμία καὶ ἡ εὐψυχία καὶ τὸ θάρσος καὶ τὸ θράσος, ἔτι δὲ καὶ ἡ φιλοπονία καὶ ἡ καρτερία. Σωφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ μὴ θαυμάζειν τὰς ἀπο- 5

λαύσεις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, καὶ τὸ εἶναι πάσης ἀπολαύσεως αἰσχρᾶς ἡδονῆς ἀνόρεκτον, καὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὴν δικαίαν ἄδειαν, καὶ τὸ τετάσθαι περὶ τὸν βίον ὁμοίως ἔν τε μικροῖς καὶ μεγάλοις. Παρέπεται δὲ τῇ σωφροσύνῃ εὐταξία,
5 κοσμιότης, αἰδώς, εὐλάβεια. Ἐγκρατείας δ' ἐστὶ τὸ δύνασθαι κατασχεῖν τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ φαύλας ἀπολαύσεις καὶ ἡδονάς, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ τὸ ὑπο-
2 μονητικὸν εἶναι τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείας καὶ λύπης. Δικαιοσύνης δ' ἐστὶ τὸ διανεμητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν, καὶ σώζειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὸ σώζειν τοὺς γεγραμμένους νόμους, καὶ τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ διαφέροντι,
3 καὶ τὸ διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας. Ἔστι δὲ πρώτη τῶν δικαιοσυνῶν πρὸς τοὺς θεούς, εἶτα πρὸς δαίμονας, εἶτα πρὸς πατρίδα καὶ γονεῖς, εἶτα πρὸς τοὺς κατοιχομένους· ἐν οἷς ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, ἤτοι μέρος οὖσα δικαιοσύνης ἢ παρακολουθοῦσα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότης καὶ ἀλή-
4 θεια καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ μισοπονηρία. Ἐλευθεριότητος δ' ἐστὶ τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά, καὶ δαψιλῆ ἐπὶ τῷ εἰς τὰ δέοντα ἀναλωθῆναι, καὶ τὸ βοηθητικὸν
5 εἶναι ἐν τῷ διαφόρῳ, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὅθεν μὴ δεῖ. Ἔστι δὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ περὶ ἐσθῆτα καθαρὸς καὶ περὶ οἴκησιν, καὶ κατασκευαστικὸς τῶν περιττῶν καὶ καλῶν καὶ διαγωγὴν ἐχόντων ἡδεῖαν ἄνευ τοῦ λυσιτελοῦντος, καὶ θρεπτικὸς τῶν ζῴων τῶν ἴδιον ἐχόντων τι ἢ θαυμαστόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἐλευθεριότητι τοῦ ἤθους ὑγρότης καὶ εὐαγωγία καὶ φιλανθρωπία καὶ τὸ εἶναι ἐλεητικὸν καὶ φιλόφιλον καὶ φιλόξενον καὶ
6 φιλόκαλον. Μεγαλοψυχίας δ' ἐστὶ τὸ καλῶς ἐνεγκεῖν καὶ εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὸ θαυμάζειν μήτε τρυφὴν μήτε θεραπείαν μήτε ἐξουσίαν μήτε τὰς νίκας τὰς ἐναγωνίους, ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέ-
7 γεθος. Ἔστι δὲ μεγαλόψυχος οὔθ' ὁ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ ποιούμενος οὔθ' ὁ φιλόζωος. Ἁπλοῦς δὲ τῷ ἤθει καὶ γενναῖος, ἀδικεῖσθαι δυνάμενος, καὶ οὐ τιμωρητικός. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἁπλότης καὶ ἀλήθεια.

Ἀφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ κρίνειν κακῶς τὰ πράγματα, τὸ 6
βουλεύσασθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρήσασθαι κα-
κῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν
εἰς τὸν βίον καλῶν καὶ ἀγαθῶν. Παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀ-
φροσύνῃ ἀπειρία, ἀμαθία, ἀκρασία, ἐπαριστερότης, ἀμνημο-
σύνη. Ὀργιλότητος δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἀκροχολία πι- 2
κρία βαρυθυμία. Ἔστι δὲ τοῦ ὀργίλου μὴ δύνασθαι φέρειν
μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγωρήσεις μήτε ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κο-
λαστικὸν καὶ τιμωρητικὸν καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ
ἔργου καὶ ὑπὸ λόγου τοῦ τυχόντος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀρ- 3
γιλότητι τὸ παροξυντικὸν τοῦ ἤθους καὶ εὐμετάβολον, καὶ ἡ
πικρολογία, καὶ τὸ ἐπὶ μικροῖς λυπεῖσθαι, καὶ τὸ ταῦτα
πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρόν. Δειλίας δ' 4
ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι, καὶ μά-
λιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ
τὸ ὑπολαμβάνειν κρεῖττον εἶναι ὁπωσοῦν σωθῆναι ἢ τελευ-
τῆσαι καλῶς. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία, ἀνανδρία,
ἀπονία, φιλοψυχία. Ὕπεστι δέ τις εὐλάβεια καὶ τὸ ἀφι-
λόνεικον τοῦ ἤθους. Ἀκολασίας δ' ἐστὶ τὸ αἱρεῖσθαι τὰς 5
ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ τὸ
ὑπολαμβάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις
ἡδοναῖς ὄντας, καὶ τὸ φιλογέλοιον εἶναι καὶ τὸ φιλοσκώπτην
καὶ φιλευτράπελον, καὶ τὸ ῥᾳδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις
καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία, 6
ἀναίδεια, ἀκοσμία, τρυφή, ῥᾳθυμία, ἀμέλεια, ὀλιγωρία, ἔκλυ-
σις. Ἀκρασίας δ' ἐστὶ τὸ κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ τὰς 7
ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν αἱρεῖσθαι, καὶ τὸ ὑπολαμβάνοντα
κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν μὲν αὐτῶν, μετέχειν δὲ μηδὲν
ἧττον, καὶ τὸ οἴεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ
συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. Ἀκο- 8
λουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία καὶ μεταμέλεια καὶ τὰ πλεῖστα
ταὐτὰ ἃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

Ἀδικίας δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἀσέβεια πλεονεξία ὕβρις. 7
Ἀσέβεια μὲν ἡ περὶ θεοὺς πλημμέλεια καὶ περὶ δαίμονας ἢ

καὶ περὶ τοὺς κατοιχομένους, καὶ περὶ γονεῖς καὶ περὶ πατρίδα· πλεονεξία δὲ περὶ τὰ συμβόλαια, παρὰ τὴν ἀξίαν αἱρουμένη τὸ διάφορον· ὕβρις δέ, καθ' ἣν τὰς ἡδονὰς αὑτοῖς παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἀγαγόντες ἑτέρους, ὅθεν Εὔηνος περὶ αὐτῆς λέγει

ἥτις κερδαίνουσ' οὐδὲν ὅμως ἀδικεῖ.

2 Ἔστι δὲ τῆς ἀδικίας τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιορκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς πίστεις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκοφαντία, ἀλαζονεία,
3 φιλανθρωπία προσποίητος, κακοήθεια, πανουργία. Ἀνελευθερίας δ' ἐστὶν εἴδη τρία, αἰσχροκερδία φειδωλία κιμβεία. Αἰσχροκερδία μέν, καθ' ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν, καὶ τὸ κέρδος τῆς αἰσχύνης περὶ πλείονος ποιοῦνται· φειδωλία δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ δέον· κιμβεία δ' ἐστὶ καθ' ἣν δαπανῶσι μέν, κατὰ μικρὸν δὲ καὶ κακῶς, καὶ πλέον βλάπτονται τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποι-
4 εῖσθαι τὸ διάφορον. Ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας τὸ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μηδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι τῶν ποιούντων τὸ κέρδος, βίος θητικὸς καὶ δουλοπρεπὴς καὶ ῥυπαρός, φιλοτιμίας καὶ ἐλευθερίας ἀλλότριος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀνελευθεριότητι μικρολογία, βαρυθυμία καὶ μικροψυ-
5 χία, ταπεινότης, ἀμετρία, ἀγένεια, μισανθρωπία. Μικροψυχίας δ' ἐστὶ τὸ μήτε τιμὴν μήτε ἀτιμίαν μήτε εὐτυχίαν μήτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ τιμώμενον μὲν χαυνοῦσθαι, μικρὰ δὲ εὐτυχήσαντα ὑπεξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνεγκεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δ' ἄτην καὶ ἀτυχίαν κρίνειν μεγάλην, ὀδύρεσθαι δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφο-
6 ρεῖν. Ἔτι δὲ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικρόψυχος οἷος πάντα τὰ ὀλιγωρήματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἢ λήθην γιγνόμενα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολογία, μεμψιμοιρία, δυσελπιστία, ταπεινότης.

8 Καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἐστὶ τὸ ποιεῖν σπουδαίαν τὴν διάθεσιν περὶ τὴν ψυχήν, ἠρεμαίαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι

χρωμένην, συμφωνοῦσαν κατὰ πάντα τὰ μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ παράδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι ψυχῆς σπουδαία διάθεσις. Ἔστι δὲ ἀρετῆς καὶ τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξίους, καὶ 2
τὸ φιλεῖν τοὺς ἀγαθούς, καὶ τὸ μήτε κολαστικὸν εἶναι μήτε τιμωρητικόν, ἀλλὰ ἵλεων καὶ εὐμενικὸν καὶ συγγνωμονικόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη, 3
ἐλπὶς ἀγαθή. Ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα οἷον φίλοικον εἶναι καὶ φιλόφιλον, φιλέταιρον, φιλόξενον, φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον· ἃ δὴ πάντα τῶν ἐπαινουμένων ἐστίν. Τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία.

INDEX
VERBORUM ET FORMULARUM
MEMORABILIORUM.

Literæ, N. Ethica Nicomachea—M. Magna—E. Eudemia—V. Tractatum de Virtutibus et Vitiis designant; Numerus Romanus librum, Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.

B.

E.

Λ.

M.

N.

P.

Σ.

T.

INDEX RERUM

MEMORABILIORUM.

L.

M.

Q.

R.

S.

T.